KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

OVERZICHT VAN HET HEDENDAAGS WERELDGEBEUREN

STICHTING KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

AMSTERDAM

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

is een uitgave van
stichting Keesings Historisch Archief
e-mail: info@kha.nl

redactie
drs P. A. R. van der Erve (hoofdredactie)
drs M. Couwenbergh
M. Gerritsen
drs A. Geurtsen
dr B. de Jong
drs M. V. Klinkhamer
drs R. Levy
drs V. Melenhorst
drs V. A. Ros
T. M. S. Snijdelaar
drs H. Valkhoff
drs H. van de Wetering

vormgeving
P. Bakker

adres redactie
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020-4704303
e-mail: redactie@kha.nl

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3209, pag. 56929-56992

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

JANUARI 2005

EUROPA

Europese Unie: Commissie onderzoekt Italiaanse begrotingscijfers; Afschaffing wapenembargo China in het vooruitzicht gesteld · **België:** Premier Verhofstadt roept op tot 'opbouwende dialoog'; Rechtbank veroordeelt handelaars in 'bloeddiamanten' · **Duitsland:** Nieuw centrum contraterrorisme opgezet; Belastingverlaging moet middenstand stimuleren · **Frankrijk:** Imam voortaan opgeleid aan Franse universiteiten · **Groot-Brittannië:** In opspraak geraakte minister Blunkett afgetreden: Opiniepeiling: helft Britten kent Auschwitz niet · **Moldova:** Oplopende spanning in Dnjestrië · **Nederland:** Prins Bernhard overleden; Helft moslims voorstander eigen partij; Boonstra vrijgesproken van handel met voorkennis; Besnijdenis jongens uit ziekenfondspakket · **Oekraïne:** 'Oranje-revolutie' brengt nieuwe president aan de macht · **Russische Federatie:** Poetin ondertekent wet inzake hervormingen kieswet · **Spanje:** Politie arresteert vier vermeende terroristen; Baskisch parlement akkoord met autonomieplan · **Turkije:** IMF kent lening toe · **Zweden:** Kabinetswijzigingen.

AMERIKA

Canada: Liberalen winnen parlementsverkiezingen · **Cuba:** Toeristensector wordt gereorganiseerd; Gebruik dollar aan banden gelegd · **Dominicaanse Republiek:** Leonel Fernandéz geïnaugureerd als president · **Haïti:** Geweld laait op; Internationale donoren zeggen extra leningen toe · **Jamaica:** Aids bedreigt economische groei; 'Automatische' doodstraf volgens Kroonraad onwettig · **Verenigde Staten:** Bush ondertekent nieuwe wet voor inlichtingendiensten; Economie groeit, maar dollar blijft zwak.

AZIË

Afghanistan: President Karzai wint verkiezingen · **Bangladesh:** Oppositiepartij Awami Liga doelwit van aanslagen; Aanhoudend natuurgeweld leidt tot voedseltekorten · **Brunei:** Sultan kondigt politieke hervormingen aan · **China:** Opnieuw rellen; Belasting op export van textiel · **Indonesië:** Yudhoyono wint presidentsverkiezingen; Tsunami verwoest kustgebieden van Atjeh · **Laos:** VS normaliseren handelsrelaties.

AFRIKA

Angola: Oppositiepartijen keren terug in electorale commissie · **Burundi:** Nieuwe grondwet bepaalt machtsverhoudingen · **Comoren:** Verkiezingswinst voor oppositie · **Kongo:** Wildparken bedreigd door stropers en gewapende bendes; Burgemeester houdt grote schoonmaak in Kinshasa · **Madagaskar:** Kwijtschelding buitenlandse schuld · **Mozambique:** IMF prijst vooruitgang · **Namibië:** Regering dreigt met onteigening van blanke boeren; Hifikepunye Pohamba nieuwe president · **Rwanda:** Ruim tweehonderd rechters benoemd; Militaire samenwerking met VS · **Zuid-Afrika:** Antiterrorismewet aangenomen; Hoge werkloosheid ondanks economische groei.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief,** Hugo de Vriesplein 4, 2101 GH Heemstede, telefoon: 023-534 64 74, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.,** Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Commissie onderzoekt Italiaanse begrotingscijfers

Commissaris van Economie en Financiën Joaquin Almunia verklaarde op 7 december 2004 dat er bij de Europese Commissie 'bezorgdheid' was ontstaan over de Italiaanse overheidscijfers, die door de Commissie aan een verscherpte controle onderworpen werden. Hij zette vraagtekens bij het feit dat het toenemende aantal kapitaalinjecties in overheidsbedrijven niet gereflecteerd werd in een toename van de schuld, zoals doorgaans het geval was. Ook vroeg de Commissie zich af of de geplande belastingverlaging wel voldoende gedekt was.

Europese Rechtbank handhaaft sancties tegen Microsoft

De Europese Rechtbank van Eerste Aanleg besloot op 22 december 2004 om de sancties tegen computergigant Microsoft niet op te schorten. Microsoft was in beroep gegaan tegen de beslissing van de Europese Commissie in maart om het bedrijf een boete van 497 miljoen euro op te leggen. Microsoft zou misbruik hebben gemaakt van zijn machtspositie door zijn MediaPlayer-programma te integreren in het besturssysteem Windows. Bij het Europese Hof van Justitie liep nog een beroep tegen de beslissing van de Europese Commissie dat Microsoft de concurrentie toegang moest geven tot bepaalde software en een aangepaste versie van MediaPlayer op de markt moest brengen.

NATUUR EN MILIEU

Ministers verdeeld over nieuw genetisch gemodificeerd organisme

De ministers van Milieu van de lidstaten van de Unie werden het op 20 december 2004 niet eens over de invoer van een nieuw genetisch gemodificeerd organisme (ggo). Het betrof een koolzaadsoort van het type GT73. Aangezien dertien ministers tegen goedkeuring stemden, zes vóór en zes andere zich van stemming onthielden, werd de beslissing in de praktijk overgelaten aan de Europese Commissie. Dat jaar was tweemaal eerder de invoer van een ggo goedgekeurd door de Commissie, nadat de ministers het niet eens hadden kunnen worden. GT73, een product van het Amerikaanse chemieconcern Monsanto, was geschikt voor diervoeder en industrieel gebruik. Milieuorganisaties hadden in de voorafgaande maanden gesuggereerd dat GT73 niet zo veilig was als werd aangenomen.

Commissie ziet af van besluit om visgronden te sluiten

De ministers van Visserij van de lidstaten van de Europese Unie besloten op 21 en 22 december 2004 om het voortbestaan van de visserijsector te laten prevaleren boven maatregelen om de kabeljauwstand weer op peil te brengen. Een voorstel van de commissaris voor Visserij Joe Borg om vijf visgronden in de Noordzee te sluiten werd na druk van Frankrijk en Groot-Brittannië ingetrokken. Dat gebeurde tegen het nadrukkelijke advies van een groep Britse wetenschappers. De kabeljauwstand was volgens wetenschappelijke schattingen geslonken tot 38.000 ton, ver beneden de 150.000 ton die noodzakelijk was voor de instandhouding van de soort. Het plan voor sluiting van een belangrijke visgrond voor ansjovis in de Golf van Biscaje werd door Frankrijk en Spanje tegengehouden.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

EU-troepenmacht neemt missie Bosnië over

Op 2 december 2004 nam de Europese Unie officieel de verantwoordelijkheid voor de vredesmissie in Bosnië-Herzegovina over van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). In de praktijk werd het grootste deel van de NAVO-troepenmacht Stabilisation Force (SFOR) overgenomen en onder bevel van de Unie geplaatst. De operatie van de EU-vredesmacht kreeg de naam Althea en bestond uit 7.000 mannen en vrouwen uit 22 lidstaten van de Unie en 11 overige landen, waaronder Canada, Chili, Marokko en Nieuw-Zeeland.

De overdracht werd gedaan op een moment dat Bosnië-Herzegovina voldoende gestabiliseerd werd geacht. Behalve het behoud van de stabiliteit, behoorden ook het opsporen van oorlogsmisdadigers, de hervorming van het defensiestelsel en de strijd tegen de georganiseerde misdaad tot de taken van de EU-troepenmacht.

Afschaffing wapenembargo China in het vooruitzicht gesteld

Tijdens de zevende topontmoeting van de Europese Unie met China op 8 december 2004 verklaarde de voorzitter van de Unie, de Nederlandse premier Jan-Peter Balkenende, dat bij de EU de politieke wil bestond om toe te werken naar een einde van het verbod op de uitvoer van wapens naar China. Het embargo was vijftien jaar eerder ingesteld nadat het Chinese regime de studentenopstand op het Tienanmenplein bloedig had neergeslagen. De Chinese premier Wen Jiabao, die voor het bezoek naar Den Haag was gekomen, verklaarde dat China weliswaar niet van plan was om veel wapens te gaan kopen in de Unie, maar dat met afschaffing van het wapenembargo een einde zou komen aan 'discriminatie tegen China'. Wen noemde het wapenembargo een gevolg van de Koude Oorlog en als zodanig achterhaald.
Tevens bevestigde de Unie dat alle invoerquota voor textielproducten uit China per 1 januari 2005 zouden worden afgeschaft en verzocht China rekening te houden met kleinere landen die onder de Chinese concurrentie te lijden zouden kunnen hebben, zoals Marokko en Bangladesh.
Verder verklaarde Wen dat de Chinese munt yuan geleidelijk losgekoppeld zou worden van de Amerikaanse dollar. De Unie had daarom gevraagd omdat die koppeling een voor de Europese export pijnlijk extra concurrentievoordeel voor China op had geleverd.

Plannen voor nabuurschapsverdragen

De Europese Commissie keurde op 9 december 2004 een reeks plannen goed, waarin de basis werd gelegd voor een stelsel van vriendschappelijke betrekkingen met de nabij gelegen landen Israël, Jordanië, Marokko, Moldavië, Oekraïne, de Palestijnse Autoriteit en Tunesië. De goede betrekkingen zouden hun uitdrukking moeten vinden in een aantal later te sluiten nabuurschapsverdragen. Commissaris voor Buitenlandse betrekkingen Benita Ferrero-Waldner verklaarde in een toelichting op de goedkeuring dat de plannen 'de stabiliteit van Europa exporteren naar onze buurlanden'.

Europese Unie

In 2005 zouden vergelijkbare actieplannen worden opgesteld voor Armenië, Azerbeidzjan, Egypte, Georgië en Libanon.

Toetreding Bulgarije en Roemenië in 2007

De regerings- en staatsleiders van de EU-landen besloten op 17 december 2004 dat Bulgarije en Roemenië op 1 januari 2007 konden toetreden tot de Unie. De toetredingsverdragen zouden in april 2005 getekend worden, mits werd voldaan aan een aantal voorwaarden op het gebied van corruptiebestrijding, het functioneren van de rechterlijke macht, het milieubeleid en de concurrentiewetgeving. In het geval van Roemenië werd een clausule toegevoegd dat toetreding onmiddellijk uitgesteld zou worden zodra zou blijken dat Roemenië faalde in het toepassen van de concurrentiewetgeving en onvoldoende progressie zou maken met het verwezenlijken van de beginselen van de rechtstaat, de democratie en de mensenrechten. Daarmee hoopte de Unie Roemenië te stimuleren om minderheden te beschermen en corruptie in rechtspraak en openbaar bestuur terug te dringen.

Tegelijkertijd werd afgesproken dat Kroatië op 17 april 2005 de toetredingsonderhandelingen met de Unie zou openen, mits het in de maanden daarvoor aan een aantal voorwaarden zou voldoen. De belangrijkste daarvan was een 'volledige samenwerking' met het Joegoslavië-tribunaal.

EU-leiders bewilligen in onderhandelingen over toetreding Turkije

Op 17 december 2004 besloten de staats- en regeringsleiders van de lidstaten van de Europese Unie om per 3 oktober 2005 toetredingsonderhandelingen te beginnen met Turkije. Turkije weigerde in te gaan op het verzoek van de onderhandelingsdelegatie van de Europese Unie om het zuidelijke, Griekse deel van Cyprus te erkennen en de relaties met Grieks-Cyprus te normaliseren. De leiders van de Unie besloten daarop om genoegen te nemen met de erkenning door de Turkse regering van het Turkse deel van Cyprus en met de belofte om bij de daadwerkelijke start van de onderhandelingen een uitbreiding op het douaneakkoord met de Unie te ondertekenen, waardoor Turkije Cyprus weliswaar niet de jure, maar wel de facto zou erkennen. De Turkse premier Recep Tayyip Erdogan deed die toezegging echter pas nadat hem verzekerd was dat die belofte niet als een impliciete erkenning bedoeld was. De Unie oefende sterke druk uit op de president van Grieks-Cyprus, Tassos Papadopoulos, om het onderhandelingsresultaat te aanvaarden.
De leiders noemden de toetredingsonderhandelingen met Turkije een 'proces met een open einde', waarmee bedoeld werd dat ze niet vanzelf in lidmaatschap zouden eindigen. De Oostenrijkse kanselier Wolfgang Schüssel bleef pleiten tegen volledig lidmaatschap en voor een geprivilegieerd partnerschap van Turkije, maar gaf uiteindelijk zijn verzet op.

Wisselende reacties

Twee dagen eerder, op 15 december, had het Europees Parlement met 407 tegen 262 stemmen voor opening van de toetredingsonderhandelingen gestemd, ondanks het feit dat het merendeel van de Europese kiezers, gemeten naar opiniepeilingen, daar tegen was. De stemming begon onrustig nadat Duitse conservatieven een geheime stemming hadden geëist. Voorzitter van het parlement Josep Borrell besloot daarop dat de eindstemming geheim zou zijn. Het parlement stemde eerst twee amendementen weg, één over een consequente afwijzing van het Turkse lidmaatschap en één over een alternatief lidmaatschap van Turkije in de vorm van een geprivilegieerd partnerschap. Het parlement eiste als belangrijkste voorwaarde voor het openen van de toetredingsonderhandelingen een strenge controle op de naleving van de mensenrechten en op het onbelemmerd functioneren van de democratie. Tijdens de geheime stemming staken socialistische en Groene parlementariërs kartonnen bordjes op met hun ja-stem. 's Avonds sprak ook de Franse president Jacques Chirac zich onomwonden uit vóór opening van de toetredingsonderhandelingen.

De voormalige Belgische eurocommissaris Karel van Miert stelde dat het akkoord getuigde van avonturisme en noemde het onaanvaardbaar dat men door de knieën was gegaan voor de 'chantage' van de Turken. Met chantage bedoelde hij de eis van de Turkse regering alleen te onderhandelen over volledig lidmaatschap en geen open onderhandelingen te voeren. Hij stelde dat de toetreding van Turkije in de komende jaren wellicht zou worden vervroegd, omdat er enorm veel druk werd uitgeoefend door de Verenigde Staten. 'Zoals u weet gedragen heel wat Europese regeringen zich als vazallen van de Verenigde Staten. (...) De Angelsaksische benadering heeft het gehaald. Het zal niet moeilijk zijn om de ene lidstaat tegen de andere uit te spelen, waardoor een politieke unie fictie wordt.' Ook noemde hij het onbegrijpelijk dat Turkije Cyprus, een van de lidstaten van de Unie die het nog deels bezet hield, niet expliciet had hoeven te erkennen.
De Turkse premier Erdogan uitte voorzichtige tevredenheid: 'We hebben niet alles voor de volle 100 procent bereikt, maar we kunnen zeggen dat dit een succes is.'

(Vorige berichten pag. 710/1 - 2004)

België

BELGIË

BINNENLAND

Instemming van Waalse zijde met omstreden uitspraken prins Filip

De voorzitter van de Parti Socialiste (PS), Elio Di Rupo, maakte op 1 december 2004 duidelijk geen problemen te hebben met de uitspraken van kroonprins Filip over de partij Vlaams Belang, voorheen Vlaams Blok. De prins had in een op 30 november gepubliceerd interview fel uitgehaald naar deze partij, die hij als een bedreiging zag voor de eenheid van België. Daarop volgden afkeurende reacties van Vlaamse politici die meenden dat leden van het koninklijk huis terughoudendheid paste in politieke kwesties.

De Waalse politicus Di Rupo onderstreepte dat de prins zich terecht verweerde tegen de door Vlaams Belang nagestreefde onafhankelijkheid van Vlaanderen. Hij vond diens uitspraken normaal: 'Ik begrijp dat hij zich verzet tegen een partij die zegt dat België moet barsten. De prins heeft gezegd wat heel wat Franstaligen en Vlamingen stilletjes denken.' De twee Franstalige vice-premiers in de federale regering, Di Rupo's partijgenote Laurette Onkelinx en Didier Reynders van de Mouvement Réformateur (MR), waren minder uitgesproken, maar uitten geen bezwaren tegen hetgeen prins Filip had gezegd.

België

Bart Somers gekozen tot voorzitter VLD

Op 4 december 2004 werd Bart Somers met 50,4 procent van de stemmen gekozen tot voorzitter van de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD). De 40-jarige Somers was in juli al aangewezen als waarnemend voorzitter van een partij die intern verdeeld was geraakt over onder meer het migrantenstemrecht en de verhouding tot Vlaams Belang (VB), het voormalige Vlaams Blok. Hij werd nu de opvolger van de laatste officiële voorzitter, huidig minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht.
Belangrijkste tegenkandidaat was Jean-Marie Dedecker, die 38,3 procent behaalde. De overige vier kandidaten – Patricia De Waele, Jef Valkeniers, Karine Brusselmans en Christian De Stoop – volgden op afstand. Opvallend was dat van de zes kandidaten er vijf voorstander waren van samenwerking met Vlaams Belang: alleen Somers was daartegen. Na zijn verkiezing riep hij de ruim 72.000 leden van de partij op de gelederen te sluiten.

Vlaams Belang handhaaft 'Vlaams Blok'-ideeën

Het congres van Vlaams Belang (VB), dat op 12 december 2004 in Antwerpen werd gehouden, zag geen aanleiding om over te gaan tot fundamentele wijzigingen in het partijprogramma. De partij, die zich door een gerechtelijke veroordeling in november wegens racisme gedwongen voelde haar oude naam Vlaams Blok te wijzigen, bleef de oprichting van een onafhankelijke Vlaamse staat centraal stellen. Daarnaast ging het vooral om een streng vreemdelingenbeleid, gebaseerd op 'aanpassen of terugkeren'. Daartoe behoorden voorstellen voor een immigratiestop, beperking van gezinsvorming en gezinshereniging, afschaffing van de snel-Belgwet, afschaffing van de dubbele nationaliteit, verplichte inburgering voor allochtonen, actieve opsporing van illegalen en een consequent uitwijzingsbeleid voor illegalen en criminelen.
Speciale aandacht besteedde Vlaams Belang aan de mogelijke toetreding van Turkije tot de Europese Unie. Men sprak zich daar tegen uit in de volgende bewoordingen: 'De islam is een tegencultuur van de westerse beschaving. Turkije is een islamitisch land en hoort niet thuis in Europa (...) omdat we niet willen dat Europa een deel van het Arabische westen wordt. Wij verzetten ons tegen een euro-turkistan waarbij 70 miljoen Turken als paard van Troje van de islam in Europa fungeren.'

Het congres bevestigde voorts de verkiezing door de partijraad van Frank Vanhecke als partijvoorzitter. Op het congres werd hij met 94,24 procent van de stemmen gekozen.

Minister De Gucht: 'Vlaams Belang geleid door fascisten'

Strategisch was er wel sprake van enige kentering: VB zocht nog duidelijker dan voorheen toenadering tot de rechtervleugel van Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V) en de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD). Vooral de laatste partij leek enig samenwerkingsperspectief aan Vlaams Belang te bieden, aangezien een week eerder ongeveer de helft van de VLD-leden bij de voorzittersverkiezingen niet had gestemd op winnaar Bart Somers – tegenstander van toenadering tot VB – maar op een van de andere vijf kandidaten die allen vóór toenadering waren.
De hoop op samenwerking met de liberalen werd nog op de dag van het VB-congres in de kiem gesmoord door een uitspraak van VLD-minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht. Hij verklaarde dat een coalitie uitgesloten was omdat VB geleid werd door 'fascisten'. Vervolgens nam ook premier Guy Verhofstadt stelling. Tijdens het vragenuurtje in de Kamer noemde hij Vlaams-Belang-voorman Filip Dewinter 'een onvervalste fascist': 'De waarheid kwetst blijkbaar in ons land. Dewinter moet misschien stoppen om daar zelf aanleiding toe te geven. (...) Vandaag is hij aanwezig op een betoging in Antwerpen waar het vol skinheads en neonazi's loopt. Dan creëert men natuurlijk [zulke] uitlatingen.'
Ook Steve Stevaert, voorzitter van de Socialistische Partij Anders (SP.A), mengde zich in het debat door de liberalen en christendemocraten op te roepen het 'cordon sanitaire' jegens VB te handhaven. Ook zijn oordeel over deze partij liet niets aan duidelijkheid te wensen over: 'Ze willen de moskeeën uit de steden bannen. Vandaag zijn het de moskeeën, morgen de synagogen? (...) Ze hebben de rechters en onderwijzers al gewaarschuwd. En wat morgen, de journalisten en de homoseksuelen?', aldus Stevaert.

Premier Verhofstadt roept op tot 'opbouwende dialoog'

Op 20 december 2004 sprak premier Guy Verhofstadt zijn nieuwjaarsboodschap uit onder de titel 'Uit de loopgraven'. Daarin legde hij de nadruk op een 'opbouwende dialoog' die de plaats van de harde confrontatie moest innemen.

Daartoe formuleerde hij een zevental programmapunten. Opmerkelijk genoeg begon hij zijn beschouwing met de gebeurtenissen rond de gewelddadige dood van de Nederlandse cineast Theo van Gogh op 2 november:

'De laatste weken kijk ik, zoals ongetwijfeld velen onder ons, met verbaasde ogen naar ons buurland, Nederland. De moord op Theo Van Gogh doet er de samenleving overkoken. Scholen en moskeeën worden in brand gestoken. Kerkhoven worden geschonden. Er woedt een heuse oorlog tussen het christendom en de islam.

Nederland is geen eiland. In de ganse wereld en in alle segmenten van onze samenleving zagen we de afgelopen jaren het geweld de kop opsteken. Vooral het voorbije jaar verviel onze samenleving in wat ik 'de ideologie van de confrontatie' zou willen noemen, de blijkbaar onstuitbare eruptie om met woorden of met wapens het eigen gelijk binnen te halen, zich koste wat kost tegen een andere opvatting, een andere bevolkingsgroep, een andere cultuur of religie af te zetten. De nasleep van de oorlog in Irak, de verschrikkelijke beelden van onthoofdingen van gijzelaars, het optrekken van een muur tussen Israël en Palestina, de terreur in Tsjetsjenië, de tienduizenden doden in Ivoorkust, Soedan en Centraal-Afrika. Overal is de ideologie van de confrontatie in opmars. In de Verenigde Staten waar het gevecht woedt tussen de progressieven aan de Oost- en Westkust en de conservatieven in het binnenland. Op het oude Europese continent dat ingevolge de oorlog in Irak en de toetreding van Turkije hopeloos verdeeld raakt. In de ganse wereld waar naast de gapende kloof tussen noord en zuid, er een toenemende spanning heerst tussen de 'Christian West en Muslim rest'. Zelfs de aloude tegenstelling tussen Oost en West wordt met Oekraïne nieuw leven ingeblazen.

Maar ook onze eigen samenleving ontsnapt er niet aan. Ook bij ons was het jaar 2004 een jaar van confrontatie en weerstand. De confrontatie rond de invoering van het migrantenstemrecht, rond Brussel-Halle-Vilvoorde, rond de asymmetrische regeringen en de mogelijke opsplitsing van het land, rond het Blok.

Wat een verschil met vijftien jaar geleden. De muur van Berlijn was net gevallen. De democratie was bezig aan een onstuitbare opgang. De wereld

leek één lange periode van rust, vrede en welvaart te zullen beleven. 'Het einde van de geschiedenis is nabij', zo noemde Fukuyama het nog. Vandaag weten we beter. Aan de geschiedenis komt nooit een slot. Sinds de aanslagen van 11 september 2001 werd de wereld in een nieuw tijdperk gestort, een tijdperk van terreur, van verschrikking en van afgrijzen. Een strijd die op het scherp van de snee gevoerd wordt, zonder nuances, zonder mededogen, waarbij de cultuur of het geloof van de ander steevast als inferieur wordt gebrandmerkt. Men schijnt daarbij te vergeten dat er geen minderwaardige culturen bestaan, zomin als er inferieure religies worden beleden. Er bestaan alleen mensen die op een minderwaardige manier een inferieure invulling geven aan hun geloof of cultuurbeleven. Dat is het geval voor fundamentalistische islamieten die vrouwen een burka opdringen. Dat is evenzeer zo voor christenen wanneer ze hun haat en afkeer etaleren voor ongehuwde moeders of homoseksuelen.

De 'ideologie van de confrontatie' waaraan de wereld en ons land zich de voorbije jaren hebben overgeleverd, ontziet niets of niemand. Zelfs de zo geroemde waarden moeten er aan. Normaal zouden het juist de waarden moeten zijn die de maatschappelijke tegenstellingen overbruggen, die rust brengen in de samenleving, met andere woorden die de confrontatie zinledig en zonder voorwerp maken. Het tegendeel is waar. De 'waarden' zijn nu zelf uitgegroeid tot het voorwerp van confrontatie. 'Waarden zijn zwaarden' geworden. Het zijn niet langer meer krachtige beginselen of traditionele patronen volgens dewelke men leeft, maar heilige woorden waarmee de 'ongelovige', de vreemdeling uit de samenleving wordt gestoten. Tenzij hij er zich aan onderwerpen wil. Vrije meningsuiting is zo synoniem geworden voor schelden. Vrijheid van geloof idem voor moord. En de gelijkheid van man en vrouw is een loos begrip geworden. Conservatieven vallen er de islam mee aan, maar leven er zelf niet of nauwelijks naar. En progressieven die het universele karakter ervan met hand en tand zouden moeten verdedigen, proclameren nu het relativisme, waarmee ze in één klap de mensenrechten ondergeschikt verklaren aan de religie en de cultuur.

Maar wellicht de meest zorgwekkende ontwikkeling van de voorbije jaren is dat zich op de 'ideologie' van de confrontatie een heuse 'cultuur' van de confrontatie heeft geënt. Er gaat geen dag voorbij of we worden bestookt met krantenartikelen of televisiebeelden waarin die confrontatie wordt uitvergroot. Meer nog, vandaag is voor de meeste media slechts iets interessant als het tot openlijke tweedracht en tot regelrechte heibel leidt. Overigens is de enige manier om nog in het nieuws te komen of de krant te halen zich tegen iets of iemand af te zetten, ergens keihard tegen te zijn. Uiteindelijk draait het bij de media niet langer meer om informatie, maar om confrontatie. Conflict om het conflict. Conflict verkoopt. De namen van de programma's waarin de politici en de beleidsmakers aan de tand worden gevoeld, liegen er niet om: 'wit/zwart', 'de volksjury', 'de leeuwenkuil', programma's die niet willen aanvaarden dat de waarheid soms een brede streep grijs vertoont. Hoe ruiger, hoe directer en hoe controversiëler, hoe liever de televisiemakers en de krantenboeren het hebben. Hoe hoger immers de lezersaantallen en de kijkcijfers.

Het gevaar is echter dat we allemaal zo beginnen te denken. In karikaturen. In grove veralgemeningen. Dé Turken, dé islamieten, dé politici, dé Amerikanen, dé migranten, daarbij met het grootste gemak simplistische antwoorden en oplossingen verzinnend, meestal gespeend van iedere realiteitszin. De ideologie van de confrontatie verdunt het gezond verstand. De werkelijkheid is – gelukkig – anders, de werkelijkheid is genuanceerd, complex, nooit simplistisch. En die werkelijkheid ontdek je niet door weg te duiken in de loopgraven van het eigen grote gelijk.

De plaats van een Eerste Minister is niet zich te verschuilen in de loopgraven. De taak van een Eerste Minister is niet te verdelen, maar te verenigen, niet te verscheuren maar samen te brengen, de zaak bijeen te houden als het ware. Het lijkt in het confrontatietijdperk van vandaag een schier onmogelijke taak. Al vlug lijkt men immers een Don Quichote die wereldvreemd en tegen beter weten in een positieve boodschap verkondigt. Nochtans is het dát waar we nu nood aan hebben, aan een positieve ingesteldheid, aan een constructieve opstelling, met andere woorden aan een ideologie van de dialoog en de samenhorigheid om op die manier te weerstaan aan de lokroep van de heersende polarisatie.

De samenleving heruitvinden die ons de voorbije jaren beetje bij beetje is ontglipt, daar draait het om. Hoe? Eerst en vooral door opnieuw een aangepaste terminologie te ontwikkelen die dwars staat op de oorlogstaal die we thans hanteren. En verder door positieve projecten en ingrijpende hervormingen door te voeren die aantonen dat de samenleving een haven kan zijn van rust, vrede en stabiliteit en geen synoniem hoeft te betekenen voor haat, geweld en oorlog.

Ik wil u vandaag – zoals dat past bij de aanvang van een nieuw jaar – een programma van zeven punten voorstellen, een programma dat als doel heeft die nieuwe, noodzakelijke dialoog in 2005 tot stand te brengen.

(1) België is thans een van de meest welvarende landen van de wereld. Opdat dit ook in de toekomst zo zou blijven, hebben we in 2005 een groot, nieuw sociaal akkoord nodig. Daarbij moeten afspraken rond de eindeloopbaan en de vergrijzing worden gemaakt zodat meer mensen aan de slag kunnen en meer mensen langer aan het werk kunnen blijven.

(2) Na meer dan veertig jaar spanningen tussen Vlamingen en Franstaligen in en rond Brussel is de tijd rijp om deze voorgoed te ontmijnen. Niet door een stemming van Vlamingen tegen Franstaligen, niet door een confrontatie, maar door een compromis zonder winnaars of verliezers, door een vergelijk waarmee de twee grote gemeenschappen van ons land kunnen instemmen.

(3) Het federalisme waarvan we in 2005 het vijfentwintigjarig bestaan vieren, samen met 175 jaar Belgische onafhankelijkheid, moet worden afgewerkt. Een Forum zal de Senaat daartoe hervormen tot een Kamer van de gewesten en gemeenschappen. De onderscheiden bevoegdheden zullen verder worden verfijnd om tot meer transparantie voor en meer betrokkenheid van de burger te komen.

(4) Naast de communautaire pacificatie heeft ons land ook nood aan een interreligieuze dialoog om ten alle prijze confrontaties te vermijden zoals we die in andere landen zien opduiken. In 2005 zal dan ook een conferentie plaatsgrijpen met de religieuze leiders van ons land, waarbij imams, rabbijnen, priesters en vrijzinnigen worden uitgenodigd om naar elkaar toe te groeien.

(5) In diezelfde geest moet Europa in 2005 toetredingsgesprekken starten met Turkije. Turkije kan een dam opwerpen tegen het fundamentalisme en het symbool worden voor vele Noord-Afrikaanse en Arabische landen dat een moslimland zich wel degelijk ontwikkelen kan tot een moderne, welvarende staat waarin de democratie en de scheiding van kerk en staat centraal staan.

(6) In 2005 moeten wij tevens de Europese grondwet goedkeuren, wat een nieuwe basis en een hechte samenwerking zal creëren om Europa eindelijk een rol van betekenis in de wereld te laten spelen.

(7) 2005 moet tenslotte ook het jaar worden van een hernieuwd Atlantisch partnerschap, een nieuwe relatie tussen Europa en de Verenigde Staten. De kloof werd wijd de voorbije jaren. Die kloof moet worden gedicht. Dat kan door samen als gelijkwaardige partners een strategische agenda voor de wereld af te spreken. Een agenda waar vrede in het Midden-Oosten en de heropbouw van Afrika centraal staan.

Kerst 1914, precies negentig jaar geleden werd de wereld verbaasd. Aan de IJzer zaten duizenden Britse, Franse en Belgische soldaten ingegraven in de loopgraven. Aan de andere kant een gelijk aantal Duitse infanteristen. Enkele onder hen begonnen kerstliederen te zingen. Na enkele ogenblikken zongen de geallieerde soldaten mee. Tot het moment waarop één onder hen het aandurfde om uit de loopgraven te komen en met een witte vlag in de hand het levensgevaarlijke niemandsland te betreden. Over heel de frontlinie volgden soldaten zijn voorbeeld. Iedereen verbaasde zich er over dat de tegenstanders geen monsters waren, zoals ze dachten, maar gewone mensen zoals zijzelf. Soldaten van de beide kanten van het front begonnen met elkaar te praten, eten te ruilen, te

feesten en zelfs voetbal te spelen. Dit kerstbestand duurde verschillende weken. Want wie schiet nu iemand neer, die je kent?

Ik hoop dat in 2005 de mensen over de hele wereld uit hun loopgraven treden. Opnieuw gaan beseffen dat niet de harde confrontatie, maar alleen een opbouwende dialoog de basis kan vormen voor de samenhang van een gezonde samenleving.'

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staking en directiegijzeling bij autoglasproducent AGC

De directie van autoglasproducent AGC Automotive Europe maakte op 2 december 2004 op een buitengewone ondernemingsraad bekend dat zij 284 van de 844 arbeidsplaatsen in haar vestiging in Fleurus tegen eind 2006 zou schrappen. Het bedrijf was onderdeel van AGC Automotive, een dochter van de Japanse glasfabrikant Asahi, waartoe ook de Belgische vlakglasfabrikant Glaverbel behoorde.

De vestiging was volgens de directie onvoldoende rendabel: de voorafgaande vijf jaar werd een verlies van 80 miljoen euro geboekt.
Daarom werd een deel van de productie afgestoten of uitbesteed, werd overgeschakeld op meerploegendiensten en zouden uitzendkrachten worden ingeschakeld. De vakbonden stelden dat zij over de plannen niet van tevoren waren ingelicht, maar de directie ontkende dat.

De arbeiders van het bedrijf gingen niet alleen in staking, maar gijzelden ook de directieleden, die overigens op 3 december al weer vrijkwamen. Deze actie leidde tot sterk afkeurende reacties bij werkgeversorganisaties.

Deze kregen daarin steun van de Leuvense hoogleraar arbeidsrecht Roger Blanpain, die de actievoerders 'sociale terroristen' noemde: 'De gijzelingsactie van de werknemers (...) is onwettelijk, onrechtvaardig en bovendien nefast voor het investeringsklimaat in België.'
In Wallonië werd wel vaker het actiemiddel van gijzeling ingezet. Eerder gebeurde dat onder meer bij de kerncentrale van Tihange, staalproducent Cockerill Sambre, transformatorenproducent Alstom en verffabriek Sigma Coatings.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Brussels Gewest krijgt 442 miljoen euro van federale overheid

De federale vice-premier Laurette Onkelinx liet op 3 december 2004 via de Franstalige media weten dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de periode 2005-2007 kon rekenen op 442 miljoen euro aan financiële ondersteuning. Daarvan zou 217 miljoen in 2005 worden toegekend. De beslissing was opgenomen in een samenwerkingsakkoord tussen het gewest en de federale overheid.

Oorspronkelijke doelstelling van de federale bijdrage was de versterking van Brussels hoofdstedelijke functie. In de loop der jaren werd echter een groeiend deel aangewend voor andere uitgavenposten, in het bijzonder lokale huisvestingsprojecten.

JUSTITIE

Kamer keurt wet basisrechten gevangenen goed

Op 2 december 2004 keurde de Kamer de wet-Dupont goed die de rechtspositie van gedetineerden regelde. De regels voor het leven in de gevangenis waren tot dan toe gebaseerd op een koninklijk besluit uit 1965 en een ministeriële richtlijn uit 1971, doch deze regelden slechts een aantal gunsten. Bovendien was er veel onduidelijkheid over de rechtspositie van gevangenen doordat regels via circulaires vaak gewijzigd werden. In 1996 gaf toenmalig minister van Justitie Stefaan de Clerck opdracht aan de Leuvense hoogleraar Lieven Dupont om een tekst te formuleren over de basisrechten van gedetineerden. In het wetsontwerp van de commissie-Dupont ging het om zaken als recht op bezoek, een individuele slaapplaats, eigen kleding, briefwisseling en werk.

Enkele commissievoorstellen werden in de uiteindelijke wetstekst uit kostenoverwegingen geschrapt. Zo kwamen er geen individuele cellen en ook geen quota voor de maximumcapaciteit van gevangenissen. Bovendien werd de bepaling geschrapt dat het loon van een gedetineerde voor zijn arbeid gelijk diende te zijn aan vergelijkbaar werk buiten de gevangenismuren. Ook een volwaardig sociale-zekerheidsstatuut werd uit de wet gehaald.

Rechtbank veroordeelt handelaars in 'bloeddiamanten'

Op 6 december 2004 sprak de correctionele rechtbank van Antwerpen tegen acht verdachten celstraffen uit, variërend van vier maanden tot zes jaar wegens illegale diamanthandel. Ook werden zij tot hoge boetes veroordeeld. De hoogste straf was voor de Brit Aziz Nassour, leider van een criminele organisatie die diamanten aankocht van rebellen in Afrikaanse conflictgebieden en die op de Antwerpse markt verhandelde. Een andere spilfiguur was diamanthandelaar Samih Ossaily, die tot drie jaar cel werd veroordeeld.

De Verenigde Naties hadden de handel in zogeheten 'bloeddiamanten' verboden, omdat de rebellenbewegingen de diamantmijnen controleerden en hun strijd financierden met de opbrengsten ervan. De rechtbank sloot daarbij aan met het oordeel dat 'de beklaagden met hun diamanthandel [hebben] bijgedragen tot de instandhouding van bloedige conflicten en de schending van mensenrechten'.

Veroordelingen voor blokkade treintransport Irak

Het Gentse hof van beroep veroordeelde op 15 december 2004 elf actievoerders van het Forum voor Vredesactie tot voorwaardelijke gevangenisstraffen tot drie maanden en boetes, omdat zij op 16 februari 2003 een trein met Amerikaans legermaterieel hadden tegengehouden. De actie nabij de spoorwegovergang in Melsele vond plaats uit protest tegen de Amerikaans-Britse militaire interventie in Irak. De activisten zwaaiden met rode lampen en knoeiden met seinlichten, waardoor de machinist gedwongen werd de trein te stoppen. Enkele actievoerders ketenden zich vervolgens vast aan het treinstel.

De gedaagden beschouwden hun actie als een politiek misdrijf, uitgevoerd in een 'noodtoestand'. In de woorden van de verdediging: 'De oorlog in Irak had geen enkele legale basis en was dus een oorlogsmisdrijf. De principes van Neurenberg stellen dat wie kennis heeft van oorlogsmisdaden, verplicht is ertegen op te treden.' Het hof oordeelde echter dat de actie niets anders was dan 'belemmering van het spoorverkeer'. Op 1 maart had de strafrechtbank van Den-

dermonde zich onbevoegd verklaard om recht te spreken, omdat zij meende dat er wél sprake was van een politiek misdrijf.
De veroordeelden kondigden aan in cassatie te zullen gaan tegen het vonnis.

Veroordelingen Marc Dutroux en Michelle Martin definitief

Het Hof van Cassatie oordeelde op 16 december 2004 dat in de rechtszaak tegen Marc Dutroux en medeverdachte/ex-echtgenote Michelle Martin geen procedurefouten waren gemaakt. Daarmee bleven de op 22 juni uitgesproken straffen – respectievelijk levenslang plus TBS en 30 jaar – van kracht. Zij kregen deze straffen wegens ontvoering, opsluiting, verkrachting en moord, waarbij de slachtoffers voornamelijk jonge meisjes waren.

De verdediging was van mening dat Dutroux geen eerlijk proces had gekregen en bekritiseerde de werkwijze van de parlementaire onderzoekscommissie. Daarnaast werd naar voren gebracht dat Martin zelf slachtoffer was van Dutroux. Alle punten van verweer werden door de rechter verworpen, daarmee het advies van het Openbaar Ministerie volgend.

Aan de rechtszaak die het land jarenlang in zijn greep hield, was nu binnen België definitief een eind gekomen. De enige mogelijkheid die de veroordeelden nog ter beschikking stond, was een procedure voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Als dat zou gebeuren, kon hooguit een veroordeling van de Belgische staat volgen: de vonnissen waren niet meer ongedaan te maken.

Leden 'bende van Patrick Haemers' vrijgelaten

In december 2004 werd bekend dat Philippe Lacroix en Basri Bajrami, leden van 'de bende van Patrick Haemers', zouden worden vrijgelaten. De organisatie werd in België berucht door een serie gewelddadige overvallen en de ontvoering van de vroegere premier Paul Vanden Boeynants in 1989. De twee ontsnapten in 1993 uit de gevangenis van Sint-Gillis, maar werden later weer gepakt. Hun aanvankelijke doodstraf werd omgezet in levenslang. Bendeleider Haemers pleegde aan het begin van het proces zelfmoord.

Lacroix kwam op 22 december 2004 voorwaardelijk vrij. Bajrami zou worden uitgewezen naar Kosovo, omdat hij niet over de Belgische nationaliteit of een verblijfsvergunning beschikte.

Veroordeelden kunnen taakstraf in het leger vervullen

De federale ministers van Defensie en Justitie, André Flahaut en Laurette Onkelinx, kwamen eind december 2004 overeen dat criminelen hun werkstraf voortaan konden uitdienen in het leger. Daarmee werd geprobeerd het tekort aan arbeidsplaatsen voor werkstraffen terug te dringen. In april was een proefproject gestart in twee legerkazernes, waar veroordeelden ingezet werden voor onder meer het onderhoud van militaire begraafplaatsen. Het succes daarvan was reden deze experimenten te veralgemenen.

De werkstraffen waren op hun beurt een antwoord op het overbevolkingsprobleem in gevangenissen: eind 2004 zaten er 9.400 mensen opgesloten, terwijl er feitelijk slechts ruimte was voor 8.133 gedetineerden. Daarom had de regering in maart besloten om gevangenisstraffen van minder dan zes maanden te vervangen door een boete of een werkstraf.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Geen vrije verkoop nalatenschap Willem Elsschot

De burgerlijke rechtbank van Antwerpen besloot op 24 december 2004 dat de literaire nalatenschap van de schrijver Alfons de Ridder, alias Willem Elsschot (1882-1960), niet mocht worden verkocht. Drie kleinzonen van de auteur, die sinds de dood van Elsschots zoon Walter in 1992 het archief beheerden, wilden delen uit zijn archief op de markt brengen. Ida De Ridder, dochter van Elsschot, wilde het archief – in overeenstemming met de wens van de overleden auteur – geven aan het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven (AMVC). Ook dit werd echter door de rechtbank afgewezen.

Een notaris zou nu een volledige inventaris maken, waarna alleen een beslissing kon worden genomen met instemming van alle betrokken familieleden.

MILITAIRE ZAKEN

Overeenkomst over nieuw NAVO-hoofdkwartier in Brussel

Op 8 december 2004 ondertekenden secretaris-generaal van de NAVO Jaap de Hoop Scheffer en de Belgische premier Guy Verhofstadt in Brussel een overeenkomst over de bouw van een nieuw NAVO-hoofdkwartier. Dat zou gevestigd worden op een terrein dat grensde aan het bestaande, in de jaren '60 van de twintigste eeuw gebouwde complex in de Brusselse deelgemeente Evere. Dit hoofdkwartier was behalve verouderd ook te klein geworden sinds de uitbreiding van de NAVO, in 2004, tot 26 leden. De kosten zouden ca. 500 miljoen euro bedragen. Het nieuwe complex zou naar verwachting in 2013 in gebruik kunnen worden genomen.

Het was lange tijd onzeker of het nieuwe NAVO-complex in België zou komen vanwege de kritische houding van de regering tegenover de Amerikaanse Irak-politiek. Ook dreigde er een veto van de Verenigde Staten indien België de 'genocidewet' niet zou intrekken, op grond waarvan enkele hoge Amerikaanse functionarissen, onder wie generaal Tommy Franks, werden aangeklaagd. Deze hindernis werd weggenomen doordat België deze wet vervolgens sterk afzwakte.

BUITENLANDSE ZAKEN

België steunt hulp voor Kongolese slachtoffers seksueel geweld

Begin december 2004 werd het voornemen bekend van de federale minister van Ontwikkelingssamenwerking, Armand De Decker, om 8 miljoen euro uit te trekken voor slachtoffers van seksueel geweld in de Democratische Republiek Kongo. Het ging voornamelijk om vrouwen en meisjes, maar soms ook om mannen en jongens. Het geld zou worden aangewend om 25.000 slachtoffers medisch-sociale bijstand, juridische hulp en psychosociale begeleiding te verlenen.
De besteding zou verlopen via een vier jaar durend programma van het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA).

Verkrachtingen, vaak in groepsverband, waren veel voorkomend tijdens de oorlogen

die Afrika teisterden. Ze werden, behalve in Kongo, ook veelvuldig ingezet als oorlogswapen in landen als Burundi, Ivoorkust, Liberia, Oeganda en Rwanda.

Akkoord over douanesamenwerking met Israël

Op 14 december 2004 ondertekenden de Belgische minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht en zijn Israëlische ambtsgenoot Silvan Shalom een overeenkomst om smokkel tegen te gaan. Daartoe zouden de douanediensten van beide landen nauwer gaan samenwerken op het gebied van informatieuitwisseling over het onderlinge goederentransport. De versterkte controle stond in het teken van de strijd tegen het internationale terrorisme.

De overeenkomst werd tevens beschouwd als een teken dat de relaties tussen België en Israël aan de beterende hand waren. De betrekkingen waren lange tijd zeer gespannen als gevolg van de Belgische aanklacht tegen de Israëlische premier Ariël Sjaron wegens vermeende oorlogsmisdaden.
De crisis werd pas gedempt nadat België de zogeheten genocidewet, op basis waarvan de aanklacht was geformuleerd, had aangepast.

Tsunami Zuidoost-Azië treft ook Belgische toeristen

Bij de zeebeving (tsunami) die op 26 december 2004 Zuidoost-Azië trof, vielen ook slachtoffers onder buitenlandse toeristen, onder wie een aantal Belgen. Aan het einde van het jaar, toen het totaal doden de 100.000 ver leek te gaan overschrijden, waren er vijf dodelijke Belgische slachtoffers. Gevreesd werd echter dat meer Belgen waren omgekomen, omdat over het lot van 274 mensen geen duidelijkheid bestond. Het ging om 150 mensen in Thailand, 100 in Sri Lanka, 20 op de Maldiven en 4 in Myanmar. Hulpverleners reisden intussen af naar het rampgebied om Belgische toeristen bij te staan en reisorganisatoren waren doende om gestrande Belgen te repatriëren.

De Belgische regering trok 500.000 euro uit om de getroffen landen te steunen. Tot 2 januari 2005 zouden de vlaggen halfstok gaan. De Belgische overledenen zouden een staatsbegrafenis krijgen.

(Vorige berichten pag. 711/3 - 2004)

DUITSLAND

BINNENLAND

CDU herkiest Angela Merkel als partijleider

De Christlich-Demokratische Union (CDU) herkoos op 6 december 2004 tijdens een congres in Düsseldorf Angela Merkel tot partijleider. Kritiek binnen de partij had echter niet bijgedragen tot een versterking van haar positie. Begin 2004 stond de CDU nog op meer dan 50 procent in de peilingen, terwijl dat inmiddels was gezakt tot beneden de 40 procent.
In een toespraak verklaarde Merkel dat Duitsland in economisch opzicht de weg kwijt was en dat er bovendien een toenemende behoefte bestond aan maatschappelijke oriëntatie. Zij nam het op voor de normen en waarden van de Duitse rechtsstaat. De plicht de Duitse taal te leren, kinderen te scholen en gelijke rechten voor vrouwen behoorden volgens Merkel tot een minimum aan normen die niet verhandelbaar waren.

Nieuw centrum contraterrorisme opgezet

Regeringsfunctionarissen lieten op 14 december 2004 weten dat er een nieuw centrum voor contraterrorisme ('Terrorismus-Abwehrzentrum') was geopend in de Berlijnse wijk Treptow. De federale minister van Binnenlandse zaken Otto Schily zei bij de opening dat er door de oprichting van het centrum sprake zou zijn van een kwalitatieve verbetering in de strijd tegen het terrorisme. De kern van het centrum zou worden gevormd door 100 experts van het Bundeskriminalamt (BKA). Ook personeel van andere overheidsdiensten zou worden ingezet.

Debat over hervorming federatie mislukt

Een poging om het Duitse staatsbestel slagvaardiger te maken liep op 17 december 2004 vast. Een speciale commissie had een jaar lang geprobeerd de bevoegdheden van de federale overheid en de deelstaten duidelijker van elkaar te scheiden. Op vele beleidsterreinen waren beide overheden bevoegd, wat de kwaliteit van de besluitvorming niet ten goede kwam. Vooral het doorvoeren van sociaal-economische hervormingen verliep daardoor moeizaam. De hervorming van de grondwet liep uiteindelijk vast op de vraag hoeveel bevoegdheden de centrale overheid in het onderwijs mocht hebben.

Topfunctionaris CDU treedt af wegens financieel schandaal

Secretaris-generaal Laurenz Meyer van de Christlich-Demokratische Union (CDU) trad op 22 december 2004 af omdat hij verwikkeld dreigde te raken in een financieel schandaal. Hij was onder toenemende kritiek gekomen nadat was gebleken dat hij betalingen had aangenomen van zijn vroegere werkgever, het elektriciteitsbedrijf RWE, terwijl hij al allerlei hoge politieke functies bekleedde. Meyer was niet van onwettig handelen beschuldigd, maar de betalingen in kwestie vielen in de publiciteit zeer slecht in een tijd dat vele Duitsers moesten bezuinigen.

Partijvoorzitter Angela Merkel had in eerste instantie Meyer verdedigd, maar moest vervolgens in zijn aftreden toestemmen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Deutsche Bank heft bijna 2000 arbeidsplaatsen op

De Deutsche Bank deelde op 1 december 2004 mee dat zij de komende twee jaar 1.920 arbeidsplaatsen zou opheffen op een totaal aantal binnenlandse werknemers van 27.330. De inkrimping zou volgens de bank plaatsvinden in de administratieve sector en zou niet leiden tot gedwongen ontslagen.
Het kostte Duitse banken moeite winst te maken op de binnenlandse markt. Concurrenten van de Deutsche Bank, zoals de HVB Groep en de Commerzbank, hadden ook al herstructureringsplannen aangekondigd.

General Motors stoot 10.000 banen in Duitsland af

De verlies lijdende Europese divisie van General Motors liet op 9 december 2004 weten 12.000 banen te zullen afstoten in een poging om 665 miljoen dollar (ca. 510 miljoen euro) op jaarbasis te bezuinigen. Daarbij zouden in Duitsland 10.000 arbeidsplaat-

sen bij Opel in het geding zijn. De overige banen zouden verdwijnen bij vestigingen in Groot-Brittannië, België, Spanje en Zweden. Ongeveer 15 procent van de beleidsfuncties zou worden wegbezuinigd, maar geen van de elf fabrieken zou worden gesloten.
GM Europa maakte voor het laatst winst in 1999, ondanks eerdere bezuinigingsmaatregelen die leidden tot een productievermindering van een kwart.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belastingverlaging moet middenstand stimuleren

Het ministerie van Financiën verklaarde op 14 december 2004 dat een belastingverlaging die per januari 2005 van kracht zou worden investeringen door de middenstand zou stimuleren. Het hoogste tarief van de inkomstenbelasting zou op 1 januari omlaag gaan van 45 naar 42 procent en het laagste tarief zou dalen van 16 naar 15 procent. Het basistarief voor bedrijfsbelasting was 25 procent, maar veel kleine bedrijven werden belast volgens de tarieven van de persoonlijke inkomstenbelasting.

De Duitse middenstand had ongeveer tweederde van alle werknemers in dienst en leverde rond 57 procent van het bnp.

JUSTITIE

Milde straf voor politiefunctionaris die dreigde met marteling

Een rechtbank in Frankfurt veroordeelde op 20 december 2004 voormalig hoofdcommissaris Wolfgang Daschner tot een voorwaardelijke boete van 10.800 euro omdat hij een arrestant met marteling had gedreigd. De officier van justitie had een boete van 27.000 euro geëist. De rechter meende dat er sprake was van verzachtende omstandigheden.

Daschner had een ondergeschikte in september 2002 opdracht gegeven de gearresteerde student Magnus Gäfgen met lichamelijke pijn te dreigen als deze niet snel de verblijfplaats van de ontvoerde bankierszoon Jakob von Metzler zou prijsgeven. De jongen was toen in feite al vermoord. Nadat het lichaam van de jongen was gevonden, maakte Daschner zelf bekend op welke wijze hij de verdachte had laten bedreigen.
Magnus Gäfgen was op 28 juli 2003 wegens moord tot levenslang veroordeeld.

NATUUR EN MILIEU

Grote energieverbruikers vrijgesteld van betaling subsidies groene energie

Het ministerie van Milieu maakte op 31 december 2004 bekend dat bijna 300 bedrijven die veel energie verbruikten, voor 2005 zouden worden vrijgesteld van het betalen van subsidies voor groene energie. Zij zouden oorspronkelijk in totaal meer dan 250 miljoen euro moeten opbrengen aan subsidies voor de ontwikkeling van groene energie. Staalproducenten en grote verbruikers zoals de Deutsche Bahn vonden echter dat zij een veel te groot bedrag moesten betalen. Een woordvoerder van het ministerie liet weten dat het genoemde bedrag door andere verbruikers, waaronder gewone huishoudens, zou moeten worden opgebracht.

BUITENLANDSE ZAKEN

Turkse imam uitgezet

Een in Berlijn woonachtige Turkse imam, Yakup Tasci (58), zou door de Berlijnse autoriteiten per half januari 2005 worden uitgezet naar Turkije, zo werd op 16 december 2004 bekendgemaakt. De imam werd er door de autoriteiten van beschuldigd zelfmoordterroristen als helden te hebben betiteld. Ook zou hij hebben aangezet tot haat tegen Amerikanen en joden.

(Vorige berichten pag. 716/3 - 2004)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Imams voortaan opgeleid aan Franse universiteiten

Op 7 december 2004 verklaarde minister van Binnenlandse zaken Dominique de Villepin dat imams een wereldlijke opleiding moesten volgen aan de Franse universiteiten, waar ze zouden worden geschoold in recht, geschiedenis en maatschappijleer. In januari 2005 konden imams in de grote steden al beginnen aan een cursus Frans, want een derde van de 1.200 moslimvoorgangers was de taal niet machtig.

Sinds de 'religieuze' moord op de Nederlandse filmmaker Theo van Gogh op 2 november had de politie in Parijs speciale cellen opgericht die fundamentalistische bolwerken moesten opsporen en oprollen. Er was verscherpte controle op moslimrestaurants, boekwinkels, call-centres en moskeeën.

Libanese omroep van Franse satelliet gehaald

De Franse Raad van State gaf op 14 december 2004 een verordening aan het satelliettelevisiebedrijf Eutelsat om de uitzendingen van de Libanese omroep Al-Manar binnen 48 uur te stoppen. De Omroepraad had de door de fundamentalistische organisatie Hezbollah gesteunde omroep aangeklaagd wegens een uitzending in november. Daarin werd beweerd dat Israël moedwillig het hiv-virus verspreidde in verscheidene Arabische landen. Dit was volgens premier Raffarin een vorm van antisemitische propaganda en in strijd met de afspraak dat de omroep geen haat zou zaaien of tot geweld zou oproepen.

Frankrijk opent hoogste viaduct ter wereld

Op 14 december 2004 opende president Jacques Chirac in het Zuid-Franse Millau het viaduct over het dal van de rivier de Tarn. Met de bijna 300 meter hoge pilaren was dit ontwerp van de Britse architect Norman Foster het hoogste viaduct ter wereld. Velen noemden het werk, uitgevoerd door het Franse bedrijf Eiffage, een sterk staaltje van civiel vernuft. Foster vergeleek het bouwwerk met een vlinder en meende dat de betonnen pilaren bijna op natuurlijke wijze uit de grond oprezen. Om het dal van de Tarn over te steken moesten automobilisten bijna vijf euro tol gaan betalen.

Decemberstorm eist zes levens

Tijdens een hevige storm in de noordelijke helft van Frankrijk kwamen op 18 december 2004 zes mensen om het leven en kwamen 40.000 huishoudens een weekeinde lang zonder stroom te zitten. De meeste doden waren het slachtoffer geworden van omgewaaide bomen.

Frankrijk

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Franse wijnboeren gaan de straat op

Franse wijnboeren gingen op 8 december 2004 in verscheidene steden de straat op om de aandacht te vestigen op de crisis binnen de Franse wijnbouw. In het eerste half jaar van 2004 was de verkoop van wijn met bijna 10 procent gedaald. Fransen dronken steeds minder wijn en de export was teruggelopen door de concurrentie uit onder andere Australië, Chili en Zuid-Afrika.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering verlaagt staatsaandeel in Air France

Op 9 december 2004 besloot de regering het aandeel van de Franse staat in luchtvaartmaatschappij Air-France-KLM terug te brengen van 44 naar 25 procent. Met de opbrengst (700 miljoen euro) wilde minister van Financiën Hervé Gaymard het begrotingstekort aanvullen.

JUSTITIE

Ex-premier Alain Juppé ziet zijn straf verminderd in hoger beroep

Het gerechtshof in Versailles verminderde op 1 december 2004 in hoger beroep de voorwaardelijke gevangenisstraf van achttien maanden van oud-premier Alain Juppé naar veertien maanden. Bovendien kon Juppé al na een jaar weer zijn politieke functies oppakken; eerder had de rechter hem nog een verbod van tien jaar opgelegd. Hierdoor kon de rechterhand van president Chirac zich alsnog kandidaat stellen voor de presidentsverkiezingen van 2007.

Juppé was veroordeeld op grond van het feit dat de gaullistische Vereniging voor de Republiek (RPR) in Parijs banen van partijleden had betaald uit de kas van het stadhuis, waar Chirac burgemeester was en Juppé financieel directeur. Juppé was tevens voorzitter van de RPR, maar zei van niets te weten.

Dader mislukte moordaanslag op president krijgt tien jaar

De 27-jarige Maxime Brunerie werd op 10 december 2004 tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld voor zijn mislukte moordaanslag op president Chirac, tijdens de parade op de Champs-Elysées op de Nationale Feestdag van 14 juli 2002.
Brunerie had een jachtgeweer verstopt in een gitaarkoffer en had de president die dag kunnen doden, ware het niet dat een omstander de loop van zijn geweer net op tijd in de lucht duwde. De dader zei met de aanslag op de president beroemd te willen worden en had de dag voor de bewuste parade de volgende boodschap naar een extreemrechtse Engelse website gestuurd: 'Kijk maar naar de tv deze zondag. Ik zal een ster zijn.'

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Homorechten vastgelegd in anti-discriminatiewet

Een nieuwe anti-discriminatiewet, die op 22 december 2004 in werking trad, maakte alle homofobe en seksistische uitingen voortaan strafbaar. Enkele journalistieke en katholieke organisaties hadden kritiek geuit omdat ze de strafbaarstelling zagen als belemmering van de vrijheid van meningsuiting. Maar homo-organisaties juichten de wetgeving toe en zeiden dat agressie jegens homoseksuelen voortaan op dezelfde wijze zou worden behandeld als uitingen van racisme.

BUITENLANDSE ZAKEN

Frankrijk erkent dood twintig Ivorianen

De woordvoerder van het Ministerie van Defensie, Jean-François Bureau, erkende op 1 december 2004 dat Franse vredestroepen in november ongeveer twintig Ivoriaanse soldaten en burgers hadden omgebracht.
De regeringswoordvoerder beweerde dat de Franse troepen uit zelfverdediging hadden gehandeld nadat het Ivoriaanse leger met een aanval op een guerrillapost de wapenstilstand had verbroken. In de gevechten kwamen 9 Franse soldaten om en raakten nog eens 80 gewond. Ivoriaanse autoriteiten beweerden dat Franse troepen zonder waarschuwing het vuur hadden geopend op een demonstrerende menigte in Abidjan.
Frankrijk had 5.000 soldaten gelegerd in de voormalige kolonie.

Griekenland

Franse gijzelaars door Irakezen vrijgelaten

Na vier maanden te zijn gegijzeld door Irakese strijders van het Islamitisch Leger in Irak (IAI), werden de Franse journalisten Christian Chesnot en Georges Malbrunot op 26 december 2004 vrijgelaten. Zij waren samen met hun Syrische medewerker Mohammed al-Jundi gegijzeld om de Franse regering ertoe te bewegen het omstreden verbod op het mohammedaanse hoofddoekje op te heffen.

(Vorige berichten pag. 718/1 - 2004)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Vreedzaam einde van buskaping

Twee 24-jarige mannen overmeesterden in de vroege ochtend van 15 december 2004 in Athene een bus met 23 passagiers. Zij eisten een losgeld van 1 miljoen dollar en een vrijgeleide naar Moskou. Ze zeiden Russen te zijn en explosieven bij zich te hebben.
Griekenland zette veiligheidstroepen in om een einde aan de kaping te maken. Deze waren al voor dit soort acties getraind met het oog op de Olympische Spelen die eerder dat jaar in Griekenland waren gehouden. Ze hadden veelvuldig telefonisch contact met de gijzelnemers en lieten verwanten hen overreden hun actie te stoppen. Dit had na achttien uur succes, toen de gijzelnemers de laatste gijzelaars vrijlieten en zichzelf overgaven. Het bleek toen om twee Albanezen te gaan die al zes jaar in Griekenland verbleven. Hun enige motief voor de kaping was geldelijk gewin. Ze bleken bij hun arrestatie overigens niet te beschikken over explosieven, maar wel over jachtgeweren.

(Vorige berichten pag. 719/1 - 2004)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

In opspraak geraakte minister Blunkett afgetreden

Minister van Binnenlandse zaken David Blunkett maakte op 15 december 2004 zijn

aftreden bekend nadat hij in opspraak was geraakt als gevolg van de versnelde behandeling van het visum van het Filippijnse kindermeisje van zijn ex-minnares. Blunkett zei dat hij niets verkeerds had gedaan, maar dat zijn integriteit in twijfel was getrokken en hij daarom niet meer kon functioneren als minister. Premier Tony Blair verloor met Blunkett een belangrijke bondgenoot. Hij noemde de minister een goede kracht en meende dat zijn integriteit overeind was gebleven.
De zaak had te maken met de langdurige affaire die Blunkett had met Kimberley Quinn. Hij kwam hier al eerder mee in opspraak toen hij de zoon van Quinn wilde erkennen als zijn eigen zoon. Hij zei dat hij hiervoor zelfs zijn politieke carrière op had willen geven. Quinn verbrak echter de relatie.
Inzake de visumaanvraag van het Filippijnse kindermeisje was vanuit het ministerie van Binnenlandse zaken een e-mail naar de immigratiedienst gestuurd waarin stond: 'geen gunsten, maar wat sneller'. Blunkett zou hiermee zijn positie hebben misbruikt om de visumaanvraag te versnellen. Blunkett ontkende echter. Hij zei zich niet bewust te zijn van de inhoud van de e-mail.

Charles Clarke volgt Blunkett op

Premier Tony Blair benoemde op 16 december minister van Onderwijs Charles Clarke als opvolger van David Blunkett op Binnenlandse zaken. Clarke's post werd ingenomen door Ruth Kelly.
Clarke noemde het een eer om naar Binnenlandse zaken te gaan. Hij zei verder dat hij Blunkett's visie deelde en op zijn weg verder wilde gaan. Zo wilde hij de Britse burgers het gevoel geven dat ze veilig konden leven.

Onderzoek brengt onvoldoende duidelijkheid

Sir Alan Budd, voormalig adviseur van het ministerie van Financiën, leidde het onderzoek naar deze zaak. Hij kwam op 21 december met zijn bevindingen. Hierin stelde hij dat er een opeenvolging was van gebeurtenissen die Blunkett verbond met de snelle afhandeling van de visumaanvraag, maar dat hij geen direct verband kon leggen. Budd stelde dat het visum was afgegeven binnen 52 dagen, terwijl dit normaal gesproken 120 dagen langer zou duren. Hij concludeerde ook dat er veelvuldig faxverkeer was geweest tussen de immigratiedienst en Binnenlandse zaken. Budd: 'Ik heb geen verband kunnen vinden tussen de heer Blunkett en het zenden van de faxen naar de IND [Immigration and Nationality Department]. Er moet zo'n verband zijn, maar ik heb het niet kunnen vinden.' Ook bleef in het midden of de bemoeienis van Binnenlandse zaken het gevolg was van het feit dat Blunkett in de bres sprong voor zijn minnares of dat Binnenlandse zaken deze zaak gebruikte om het functioneren van de immigratiedienst aan de kaak te stellen.
Blunkett zei in een reactie: 'Ik wil duidelijk stellen dat ik alle bevindingen uit het rapport van Sir Alan accepteer. Als zijn bevindingen anders zijn dan mijn herinneringen, dan is dit het gevolg van mijn onvermogen om details te herinneren.' De Liberaal-Democraten (LibDem) zeiden in een reactie dat het opvallend was dat Binnenlandse zaken aan collectief geheugenverlies leed. De Conservatieven (Cons) eisten een juridisch onderzoek naar de zaak omdat nog teveel onduidelijk was gebleven.

Massale deelname vossenjacht op Boxing Day

Ongeveer 300.000 mensen deden op 27 december 2004 – Boxing Day, derde kerstdag – mee aan de traditionele vossenjacht. Dit maakte de Countryside Alliance (CA), de organisatie waarin voorstanders van de jacht zich hadden verenigd, bekend. Deze weet de massale deelname aan het aanstaande verbod op de vossenjacht. Volgens de CA illustreerde de massale deelname dat veel mensen voor vrijheid en tolerantie waren en tegen het jachtverbod.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

150 miljoen extra voor huisvesting daklozen

Vice-premier John Prescott maakte op 13 december 2004 bekend dat de regering 150 miljoen pond (ca. 217 miljoen euro) beschikbaar stelde voor de huisvesting van daklozen. 90 Miljoen pond (ca. 130 miljoen euro) zou ten goede komen aan daklozenpensions, 60 miljoen pond (ca. 87 miljoen euro) aan eerstelijns hulpverlening.
De bekendmaking kwam tegelijk met het openbaar maken van de statistieken over het aantal daklozen in Groot-Brittannië. Het aantal dakloze families bleek namelijk in 2004 voor het eerst de grens van 100.000 te hebben overschreden. Het land telde in september 100.810 dakloze huishoudens, 7 procent meer dan een jaar eerder.

Vakbonden mogen leden op politieke gronden weigeren

De regering maakte op 31 december 2004 bekend dat de vakbonden de mogelijkheid kregen om leden te weigeren op grond van het aanhangen van extreme politieke opvattingen. Aanleiding was het feit dat leden van de extreem-rechtse British National Party (BNP) zich hadden aangemeld als lid. Zij eisten na hun royement schadevergoeding van de bonden.

GEZONDHEID EN ZORG

Nieuwe maatregelen tegen tabaksreclame

Groot-Brittannië kwam op 21 december 2004 met nieuwe maatregelen die de tabaksreclame in winkels, pubs en clubs verder aan banden moesten leggen. Volgens de nieuwe richtlijn mocht tabaksreclame maximaal het formaat van een A5-je hebben, waarbij minimaal eenderde van de ruimte moest worden ingenomen door een waarschuwing voor gezondheidsrisico's. Volgens John Reid, minister van Gezondheidszorg, moest dit ervoor zorgen dat mensen niet zouden bezwijken onder het reclamebombardement. 'Dit is een onderdeel van onze plannen om mensen met roken te laten stoppen en het aantal mensen met deze gewoonte te doen verminderen.'
Elk jaar stierven in Groot-Brittannië 106.000 mensen als gevolg van het roken. Ongeveer 25 procent van de Britten rookte. Zij zorgden jaarlijks voor 11 miljard pond (ca. 16 miljard euro) aan accijnzen.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Opiniepeiling: helft Britten kent Auschwitz niet

Bijna de helft van de Britten heeft nog nooit van Auschwitz gehoord. Dat concludeerde de BBC op 2 december 2004 uit een opiniepeiling die ze had gehouden onder 4.000 Britten van zestien jaar en ouder. Hieruit bleek dat 45 procent nog nooit van het vernietigingskamp van de nazi's in Polen had

gehoord. Voor de mensen jonger dan 30 lag dat percentage op 60 procent.
De BBC publiceerde de enquête bij de presentatie van een documentaireserie die de omroep in januari 2005 zou uitzenden, 60 jaar na de bevrijding van het vernietigingskamp. De producer toonde zich er verbaasd over dat Auschwitz geen deel uitmaakte van het collectieve geheugen.

Theater stopt stuk na Sikhprotest

Het Birmingham Repertory Theatre (BRT) maakte op 20 december 2004 bekend dat ze zou stoppen met de voorstelling van het stuk *Behzti* (oneer). Dit nadat in de avond van 18 december ernstige rellen voor het theater waren uitgebroken. Enkele honderden Sikhs gooiden stenen naar het theater en raakten slaags met de politie. Hierbij raakten drie agenten gewond en werden drie mensen gearresteerd. De woede van de Sikhs richtte zich tegen de inhoud van het stuk, waarin sprake zou zijn van seksueel misbruik en moord in een Sikhtempel. Het stuk was geschreven door een vrouwelijke Sikh die zei dat het was bedoeld als zwarte komedie. Het zou niet de bedoeling zijn om wie dan ook te beledigen.
Het theater had op 20 december nog een gesprek met de politie en vertegenwoordigers van de Sikhgemeenschap, maar besloot het stuk toch te schrappen vanwege de veiligheid. 'We kunnen geen theater runnen in een land waar mensen stenen door onze ramen gooien.'
Groot-Brittannië telde ongeveer 250.000 Sikhs.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Lords tegen detentie zonder aanklacht

Het House of Lords oordeelde op 16 december 2004 met acht tegen één dat de detentie van buitenlanders zonder aanklacht op grond van de anti-terrorismewet van 2001 in strijd was met de Europese wetgeving op het gebied van de mensenrechten. De Lords deden hun uitspraak in het beroep dat negen gedetineerden hadden ingesteld. Gezien het grondwettelijk belang van de zaak had het House of Lords de zaak met negen Lords behandeld in plaats van vijf.
Het ging om een langlopende kwestie, waarin ook het Comité tegen Marteling van de Verenigde Naties en Amnesty International Groot-Brittannië al hadden bekritiseerd. De anti-terrorismewet gaf de minister van Binnenlandse zaken de bevoegdheid om buitenlandse verdachten van terrorisme zonder aanklacht vast te houden. Hij had hiervan reeds zeventien keer gebruik gemaakt.

Op 30 juli 2002 had de Special Immigration Appeals Commission (SIAC) deze detentie onrechtmatig genoemd omdat buitenlanders en Britten niet gelijk werden behandeld. Het Hof van Beroep vernietigde deze uitspraak weer. Het meende dat de maatregel geoorloofd was gezien de ernst van de bedreiging van de Britse staat. Het House of Lords vernietigde op haar beurt dit vonnis weer omdat de huidige gang van zaken in strijd zou zijn met de beginselen van een eerlijk proces.
Minister van Binnenlandse zaken Charles Clarke zei dat hij de negen niet zou vrijlaten. Hij zei dat de maatregelen van kracht zouden blijven tot hij de wet had aangepast. Dit zou in het nieuwe jaar moeten gebeuren.

Parlement stemt in met identiteitskaart

Het Britse parlement stemde op 20 december 2004 in met de komst van een identiteitskaart, 50 jaar nadat Winston Churchill deze had afgeschaft. Het betekende een belangrijke overwinning voor premier Tony Blair in zijn strijd tegen terrorisme, illegale immigratie en georganiseerde misdaad. Volgens burgerrechtenactivisten zou de invoering van de kaart ten koste gaan van de burgerlijke vrijheden. Volgens minister van Binnenlandse zaken Charles Clarke was dat niet het geval. 'Ik denk dat het [de identiteitskaart] zal helpen om het voor iedereen wat veiliger te maken, zonder dat dat ten koste gaat van de burgerlijke vrijheden.'

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Isle of Man: Corkill neemt ontslag als minister

De politie van het Isle of Man arresteerde op 1 december 2004 chief-minister Richard Corkill en zijn vrouw op verdenking van het ontvangen van ongeoorloofde toelagen van het Departement van Toerisme en Vrije tijd. Deze zou de toelagen hebben overgemaakt aan de vakantieboerderij die het echtpaar runde.

Corkill en zijn vrouw kwamen een dag later op borgtocht vrij. Ze ontkenden iets verkeerds te hebben gedaan. Wel trad Corkill af als chief-minister, naar eigen zeggen om de integriteit van het eiland te beschermen.
Het Isle of Man viel onder de Britse Kroon, maar kende wel zelfbestuur.

(Vorige berichten pag. 719/2 - 2004)

MOLDOVA

BINNENLAND

Minister van Defensie ontslagen

Minister van Defensie Victor Gaiciuc werd op 15 oktober 2004 ontslagen. Volgens een mededeling van het bureau van president Vladimir Voronin had het ontslag te maken met de diefstal van grote hoeveelheden wapens uit depots van het nationale leger.

Verkiezingen vastgesteld voor maart 2005

Het parlement stemde op 24 december 2004 in met het voorstel parlementsverkiezingen te houden op 6 maart 2005. De verwachting was dat de Partij van Communisten van de Republiek Moldova (PCRM), die in het parlement 71 van de 101 zetels bezette, opnieuw de meerderheid zou behalen.
De communisten kwamen aan de macht in 2001 met de belofte dat zij de banden met Moskou zouden aanhalen. De communistische president Vladimir Voronin had zich echter na een geschil met Moskou over de separatistische regio Dnjestrië van Rusland afgekeerd.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Oplopende spanningen in Dnjestrië

Autoriteiten blokkeren spoorverbinding

In de separatistische regio Dnjestrië blokkeerden autoriteiten op 3 augustus 2004 een belangrijke spoorverbinding in reactie op economische sancties die door de regering van Moldova aan de regio waren opgelegd. Dnjestrië blokkeerde het vervoer van passagiers en goederen naar Rusland en Oekraïne in het oosten en naar Roemenië en Bulgarije in het westen.
De regio, waar ongeveer 40 procent van de

bevolking Roemeens sprak, scheidde zich feitelijk af van Moldova in 1990. Het conflict had zich in juli 2004 toegespitst toen de overheid van Dnjestrië, waar Russischtaligen in de meerderheid waren, scholen sloot waar Roemeens werd onderwezen in Latijns schrift. De overheid wilde het Roemeens in cyrillisch schrift handhaven zoals dat geschreven werd in de tijd dat Moldova nog een sovjetrepubliek was. In Moldova waren Roemeenstaligen in de meerderheid. Geen enkele staat had overigens de onafhankelijkheid van Dnjestrië erkend.

Dnjestrië weigert toegang aan OVSE-missie

Dnjestrië weigerde op 19 augustus toegang aan een missie van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Dnjestrië gaf als reden op dat een onderzoek werd ingesteld naar een ongeval waarbij een politieman gewond was geraakt door een auto van de OVSE. Volgens de OVSE echter hield de weigering verband met de campagne van Dnjestrië tegen het gebruik in het onderwijs van Roemeens in Latijns schrift. De organisatie wees erop dat de handelwijze van Dnjestrië in strijd was met een overeenkomst ondertekend in 1993, die de OVSE onbeperkte toegang tot de regio gaf.

Moldova ziet geen heil in federatie met Dnjestrië

President Vladimir Voronin liet op 30 september op een persconferentie weten geen heil meer te zien in voorstellen een federatie te vormen met de separatistische regio Dnjestrië. Hij zei dat besprekingen daarover met de leiders in de regio tot niets hadden geleid.

Rusland en de OVSE hadden er eerder op aangedrongen dat Moldova zou worden omgevormd tot een gedemilitariseerde federale staat met verregaande autonomie voor Dnjestrië.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Poolse bemoeienis met Dnjestrië'

Het Poolse dagblad *Rzeczpospolita* schreef op 11 december 2004 dat Moldova kritiek had geuit op de Poolse munt omdat die instelling munten vervaardigde voor de separatistische regio Dnjestrië. Volgens de krant had de Moldovaanse veiligheidsfunctionaris Anatol Gozun gezegd dat deze zaak 'een reële dreiging vormde voor de economie van Moldova'.

De Poolse overheid, die een aandeel van 40 procent had in de staatsmunt, had zijn spijt over de gang van zaken betuigd.

(Vorige berichten pag. 473/2 e.v. - 2004)

NEDERLAND

BINNENLAND

Kort geding tegen vervolg op film Submission

Op 30 november 2004 spanden twee islamitische families een kort geding aan om op voorhand een verbod af te dwingen op het vervolg op de controversiële film *Submission.* Dat gebeurde een dag nadat het Tweede-Kamerlid Ayaan Hirsi Ali bekend had gemaakt dat zij, ondanks de bedreigingen tegen haar leven en de moord op regisseur Theo van Gogh, werkte aan een dergelijk vervolg. In de film werd op plastische wijze mishandeling van islamitische vrouwen uit naam van de koran getoond. De families eisten tevens dat Hirsi Ali in de toekomst geen uitspraken meer zou doen die als kwetsend voor de islam opgevat konden worden.

Prins Bernhard overleden

Op 1 december 2004 overleed op 93-jarige leeftijd Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden. Hij stierf in het Universitair Medisch Centrum (UMC) in Utrecht aan de gevolgen van een tumor aan de luchtwegen. Het stoffelijk overschot van Bernhard werd op 5 december overgebracht van Paleis Soestdijk, waar hij vanaf 1937 met zijn echtgenote Juliana (1909-2004) had gewoond, naar Paleis Noordeinde in Den Haag.

Op 11 december werd Bernhard, nadat een uitvaartdienst was gehouden onder leiding van ds. C.A. ter Linden, emeritus-predikant van de Kloosterkerk in Den Haag, bijgezet in de Nieuwe Kerk in Delft, waar bijna alle gestorven leden van het Huis van Oranje waren bijgezet. Het vervoer van het stoffelijk overschot van Paleis Noordeinde naar de Nieuwe Kerk geschiedde per affuit met kanon, waarop een katafalk was geplaatst die de kist droeg. Het geschut was gekoppeld aan een munitiewagen getrokken door een zesspan. Het affuit werd in het algemeen gebruikt bij begrafenissen van vooraanstaande militairen.

De Rijksvoorlichtingsdienst maakte op 4 december bekend dat het voltallige personeel van Paleis Soestdijk ontslagen zou worden.
Na het overlijden nam het parlement vier dagen reces in acht. Op 6 december kwamen de Eerste en Tweede Kamer van de Staten-Generaal in een speciale vergadering bijeen om de prins te herdenken.

Prins Bernhard (1911-2004)

Bernhard Leopold Frederik Everhard Julius Coert Karel Godfried Pieter prins van Lippe-Biesterfeld werd op 29 juni 1911 geboren in Jena in Duitsland. In 1937 trad hij in het huwelijk met Prinses Juliana der Nederlanden, een dag nadat hem de titel Prins der Nederlanden was verleend.
Na de inval van de Duitse troepen in Nederland op 10 mei 1940 vluchtte hij met de koninklijke familie naar Londen. Op 3 september 1944 werd hij benoemd tot bevelhebber der Nederlandse strijdkrachten. In november keerde hij terug op Nederlandse bodem in het zuidelijke deel van het land, dat reeds bevrijd was. Op 13 september 1945 werd hij benoemd tot Inspecteur-Generaal van de Koninklijke Landmacht, een titel die speciaal voor hem was ingesteld. Een jaar later werd hij dat ook voor de Koninklijke Marine en in 1953 tevens voor de Koninklijke Luchtmacht. De Nederlandse verzetsorganisaties gingen hem beschouwen als hun belangrijkste vertegenwoordiger en tot op zekere hoogte symbool van het verzet.
Hij richtte in 1940 het Prins Bernhard Fonds op, dat aanvankelijk bedoeld was om geld in te zamelen ter ondersteuning van de oorlogsinspanningen van de geallieerde staten, maar zich later ging richten op het stimuleren van cultuur en natuurbehoud. In 1958 richtte hij de Stichting Praemium Erasmianum op, die jaarlijks een prijs toekende aan een persoon of instelling die zich op sociaal-wetenschappelijk of cultureel gebied verdienstelijk had gemaakt. Deze Erasmusprijs groeide uit tot de belangrijkste culturele onderscheiding van Nederland.
In 1961 richtte Bernhard het – internationale – Wereldnatuurfonds (WWF) op, waar hij tot 1976 voorzitter van was. Tot aan zijn dood bleef hij actief als voorzitter van het Nederlandse Wereld Natuur Fonds.
In 1971 wees de regering van premier Barend Biesheuvel Bernhard terecht voor een uitspraak die hij in een interview met dagblad *NRC Handelsblad* deed, namelijk dat de regering aan de Tweede Ka-

mer zou moeten vragen of zij een jaar of twee zou kunnen regeren zonder haar te raadplegen.
Bernhard bekleedde voorts talrijke functies in het economische en maatschappelijke leven, zoals commissaris van de Koninklijke Jaarbeurs, de Koninklijke Nederlandse Luchtvaartmaatschappij (KLM) en de Koninklijke Hoogovens. Tevens was hij erevoorzitter van de ANWB, bestuurslid van de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) en Landcommandeur van de Johanniter Orde in Nederland.

De Hofmanscrisis

Prins Bernhard speelde een belangrijke rol in de constitutionele en huwelijkscrisis die was ontstaan doordat aan de gebedsgenezeres Greet Hofmans, die van 1948 tot 1950 aan het hof verwijlde, een grote invloed op koningin Juliana werd toegeschreven. Die invloed zou er onder andere toe geleid hebben dat het staatshoofd bij een bezoek aan de Verenigde Staten in 1952 voor het Congres een pacifistisch getinte toespraak hield, die tot onbegrip bij de bondgenoten van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en tot ergernis bij Bernhard leidde. Nadat een commissie van drie 'wijze mannen' de affaire onderzocht had, verbrak Paleis Soestdijk in 1956 de relatie met Hofmans. Bernhard zou in de totstandkoming van deze beslissing een belangrijke rol hebben gespeeld.

Populariteit bij verzet

Prins Bernhard onderhield tot aan zijn dood persoonlijke betrekkingen met voormalige verzetsleden, die een grote en onwankelbare loyaliteit jegens hem aan de dag legden. Hij hielp velen van hen met allerlei persoonlijke aangelegenheden en nam tot aan zijn dood bij de jaarlijkse herdenking van de capitulatie van het Duitse leger in mei 1945 en de bevrijding van Nederland het defilé van de oorlogsveteranen en oud-verzetsstrijders af.

Betekenis als ambassadeur van Nederland

Bernhard ondernam na de Tweede Wereldoorlog veel goodwillreizen en droeg daarmee bij tot het verkijgen van aanzienlijke buitenlandse orders voor het Nederlandse bedrijfsleven.

Voorzitter Bilderberg-conferenties

Van 1954 tot 1976 was Bernhard voorzitter van geheime internationale bijeenkomsten die later bekend werden als de Bilderbergconferenties, genoemd naar het hotel nabij Arnhem waar de eerste bijeenkomst gehouden werd. Het waren informele discussiebijeenkomsten van politici, grootindustriëlen, vakbondsleiders, mediamagnaten, monarchen en andere invloedrijke personen. Aanvankelijk werden deze in het geheim en zonder aanwezigheid van journalisten gehouden. Van Nederlandse zijde gaven later echter verscheidene personen toe de conferenties bijgewoond te hebben, zoals oud-KLM topman Ernst van der Beugel, het sinds 1980 regerende staatshoofd koningin Beatrix, hoofdredacteur van dagblad *NRC Handelsblad* Ben Knapen, voorzitter van de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) Lodewijk de Waal, premier Wim Kok en de fractieleider van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), Frits Bolkestein.

De Lockheed-affaire

De Amerikaanse zakenkrant *Wall Street Journal* meldde eind 1975 dat prins Bernhard van de Amerikaanse vliegtuigfabrikant Lockheed miljoenen guldens aan steekpenningen had ontvangen in verband met de aankoop door de Koninklijke Luchtmacht van gevechtsvliegtuigen van het type F-104 Starfighter. Bernhard ontkende die aantijgingen tegenover toenmalig premier Joop Den Uyl en er werd geen bewijs gevonden dat hij smeergeld had aangenomen. Wel liet Den Uyl de zaak onderzoeken door een commissie van drie zogeheten 'wijze mannen', die in augustus 1976 rapport uitbracht. De commissie had twee brieven van Berhard gelezen, waarin hij Lockheed om een geldbedrag van aanvankelijk enkele miljoenen en in laatste instantie één miljoen gulden vroeg. De regering concludeerde daarop dat Bernhard de belangen van de Nederlandse staat ernstig geschaad had. Zij strafte hem met een verbod op het dragen van een militair uniform en door hem zijn functie van inspecteur-generaal van de krijgsmacht af te nemen.

Ook gingen er stemmen op om Bernhard justitieel te vervolgen en naar later bleek waren ook enkele leden van het kabinet-Den Uyl daar voorstander was. Een kamermotie dienaangaande van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP) werd echter door alle overige fracties verworpen. Belangrijkste reden voor het afzien van justitiële stappen was de vrees dat deze de positie van koningin Juliana zouden kunnen schaden.
Het verbod op het dragen van een militair uniform werd in 1979 de facto ongedaan gemaakt, toen de regering van premier Dries van Agt Bernhard toestemming gaf om de begrafenis van Lord Mountbatten in Londen in uniform bij te wonen. De jure werd hij in 1991 door premier Ruud Lubbers gerehabiliteerd, toen deze Bernhard officieel verzocht om zich weer te kleden in de uniformen waarvan de dracht hem door de regering-Den Uyl was ontzegd.

Verhouding tot het nationaal-socialisme

Tussen 1933 en 1935 was Bernhard lid van de nationaal-socialistische organisaties Sturm Abteilung (SA) en de Reiter-SS, een afdeling van de beruchte Schutzstaffel (SS). Hij verklaarde later dat lidmaatschap uit zijn verlangen destijds om te kunnen sportvliegen en motorrijden. In 1995 kwam het nationaal-socialistische verleden opnieuw in de belangstelling, toen in het boek *De affaire Sanders* van Gerard Aalders en Coen Hilbrink met documenten werd aangetoond dat hij van 1933 tot 1937 lid was geweest van de Nationaal-Socialistische Duitse Arbeiderspartij (NSDAP). Bernhard verweerde zich daartegen met de opmerking dat hij niet wist hoe zijn naam op de ledenlijst van de partij was terechtgekomen.

Poging om schoon schip te maken

Op 7 februari 2004 antwoordde Bernhard in een open brief in dagblad *de Volkskrant*, die met toestemming van premier Jan-Peter Balkenende werd gepubliceerd, op de 'vele vaak gemene en ongefundeerde aantijgingen in publicaties en in de media'. Deze hadden onder meer betrekking op de zogeheten Stadhoudersbrief, waarin Bernhard in 1942 de Duitse führer Adolf Hitler aangeboden zou hebben om Nederland namens de bezetter te besturen.

Postuum interview in De Groene Amsterdammer

Het weekblad *De Groene Amsterdammer* publiceerde op 8 december 2004 een interview dat de voormalige hoofdredacteur Martin van Amerongen (1941-2002) in 2002 met prins Bernhard had afgenomen. Van Amerongen had de prins beloofd dat zijn blad het interview pas na zijn dood zou publiceren.
Prins Bernhard zou in het interview zijn verleden als nationaal-socialist niet hebben ontkend en toegegeven hebben in 1975 aan Lockheed 1 miljoen gulden aan steekpenningen te hebben gevraagd en die ook te hebben ontvangen. De uitspraken konden niet geverifieerd worden omdat er geen bandopname van het interview was gevonden.

Postuum interview in de Volkskrant

Op 14 december 2004 verscheen in dagblad *de Volkskrant* een speciale bijlage, waarin negen vraaggesprekken werden gepubliceerd die hoofdredacteur Pieter Broertjes en redacteur Jan Tromp tussen januari 2001 en juni 2004 in het geheim met prins Bernhard hadden gehouden. Bernhard had de interviews gegeven op voorwaarde dat zij pas na zijn dood openbaar gemaakt zouden worden en had dit gedaan zonder medeweten van de regering of het staatshoofd. De gesprekken gingen onder andere over zijn verleden in het nationaal-socialistische Duitsland, zijn rol in het internationale bedrijfsleven en de internationale politiek, zijn huwelijk en een aantal affaires.

In de gesprekken gaf hij voor het eerst toe dat hij twee buitenechtelijke kinderen had, Alexia en Alicia, die op het moment van publicatie respectievelijk 37 en omstreeks 50 jaar oud waren. Voorts bevestigde hij ten aanzien van de Lockheed-affaire 1 miljoen dollar 'commissiegeld' gevraagd te hebben, maar ontkende dat bedrag ook daadwerkelijk ontvangen te hebben. Op dit laatste punt verschilde dit interview met dat van De Groene Amsterdammer, waarin hij had verklaard dat het geld op een Zwitserse bankrekening geplaatst was. Bernhard herhaalde dat hij nooit een ideologische aanhanger van het nazisme was geweest.

Kamerlid Wilders ondervindt hinder bij oprichting politieke partij

Het onafhankelijke Tweede-Kamerlid Geert Wilders, voorheen behorend tot de fractie van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), verklaarde op 7 december 2004 dat hij door veiligheidsproblemen zijn werk als volksvertegenwoordiger niet meer kon doen. Hij werd naar eigen zeggen gehinderd bij de oprichting van een nieuwe politieke partij door het feit dat een vijftal medestanders afspraken met hem afzegden nadat het NOS-journaal op 1 december anonieme bronnen in de inlichtingendienst geciteerd had, die stelden dat zij bij samenwerking met Wilders een vergelijkbaar veiligheidsrisico liepen. De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) ontkende echter dat zij een dergelijke analyse had gemaakt. Wilders verklaarde dat de AIVD één persoon zelfs actief had ontraden om met hem samen te werken.
De directeur van de conservatieve denktank Edmund Burkestichting, Bart Jan Spruyt, verklaarde op 11 december dat een medewerker van de Nationale Coördinator Bewaking en Beveiliging (NCBB) hem had gesuggereerd 'voorlopig geen publieke uitspraken te doen ten gunste van Wilders'.
In een interview met dagblad *de Volkskrant* van 10 december verklaarde Wilders zijn beveiliging in de Tweede Kamer bedroevend te vinden, onder andere omdat buitenlandse journalisten met ongecontroleerde tassen toegelaten werden tot zijn werkkamer. Het kabinet zou tevens de dreiging tegen hem bagatelliseren. Hij verklaarde verder dat hij op advies van zijn beveiligers verhuisd was van zijn zetel nabij de publieke tribune naar een nieuwe zetel op grotere afstand van de tribune, meer in het midden van de Kamer.

Helft moslims voorstander eigen partij

Volgens een onderzoek van Foquz Etnomarketing, dat op 10 december 2004 in het televisieprogramma NOVA onder de aandacht gebracht werd, wenste een krappe meerderheid van 51 procent van de omstreeks 1 miljoen Nederlandse moslims dat er een aparte islamitische partij zou worden opgericht. Omstreeks 30 procent van de ondervraagden wilde bovendien dat het programma van zo'n partij geschoeid zou zijn op de leest van de islamitische wetgeving, de sharia. Een iets grotere groep van 34 procent was daar echter uitgesproken tegenstander van. Bij de voorafgaande verkiezingen stemde bijna de helft van de moslims op de Partij van de Arbeid (PvdA) of GroenLinks (GL). Bijna eenderde stemde niet. Tevens was 71 procent van de ondervraagden voorstander van het strafbaar stellen van kritiek op de islam.

JUSTITIE

Onverwacht groot aantal groepsverkrachtingen gemeten

Uit een onderzoek van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR), waarvan de resultaten begin december 2004 bekend werden, bleek dat het verschijnsel groepsverkrachting tenminste 200 maal per jaar voorkwam. De werkelijke omvang van het verschijnsel, dat voor het eerst onderzocht en geïnventariseerd werd, was volgens de onderzoekers waarschijnlijk aanzienlijk groter, maar zou pas na aanvullend onderzoek kunnen worden vastgesteld. De slachtoffers waren in alle gevallen meisjes, gemiddeld dertien jaar en meestal van autochtone komaf. De daders waren meestal jongens met een gemiddelde leeftijd van veertien jaar, in meerderheid van allochtone komaf.

Boonstra vrijgesproken van handel met voorkennis

Het Amsterdamse gerechtshof sprak op 10 december 2004 de voormalige topman van het elektronicaconcern Philips Cor Boonstra in hoger beroep vrij van handel met voorkennis. Boonstra had in maart 2000 aandelen Endemol gekocht, die enkele dagen later sterk in waarde waren gestegen omdat het Spaanse bedrijf Telefónica een bod had uitgebracht op Endemol. Het Openbaar Ministerie had hem daarvoor aangeklaagd, gezien het feit dat hij in die periode een relatie had met commissaris van Endemol Sylvia Tóth. Het hof oordeelde echter dat niet vast was komen te staan dat Boonstra over voorwetenschap had beschikt.

Bedreiger minister Verdonk tot twee jaar veroordeeld

De persoon die ervan werd verdacht minister Rita Verdonk van Vreemdelingenzaken en Integratie in juni 2004 te hebben bedreigd, werd op 23 december door de Amsterdamse rechtbank veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar, waarvan acht maanden voorwaardelijk.
De dader had in een telefoongesprek met een radioprogramma van RTV Noord-Holland verklaard namens de actiegroep 'Section Eight' te spreken en verwezen naar de moord op politicus Pim Fortuyn in mei 2002, suggererende dat Verdonk net als Fortuyn vermoord zou worden indien zij haar integratiebeleid niet zou wijzigen.
De rechtbank volgde in haar vonnis het Openbaar Ministerie, dat een beroep had gedaan op artikel 95a van het Wetboek van Strafrecht, dat bedreiging van de ministerraad strafbaar stelde. De dader werd zodoende niet alleen wegens bedreiging van de minister in persoon, maar ook voor poging tot beïnvloeding van de ministerraad veroordeeld. De rechter oordeelde dat de man 'de democratische grondbeginselen van de Nederlandse rechtstaat' had geschonden.

ONDERWIJS

SCP-rapport: 'Keuzevrijheid ouders vergroot segregatie onderwijs'

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) stelde in haar rapport *Ouders over opvoeding en onderwijs*, dat op 21 december 2004 verscheen, dat de vrijheid van ouders om voor hun kind een school te kiezen de segregatie in het onderwijs vergrootte. Het rapport signaleerde een verandering in de beweegredenen van ouders bij een bepaalde schoolkeuze. Was die voorheen vooral gebaseerd op levensovertuiging, nu zou dat vaker gebeuren op basis van sociaal-economische factoren, waardoor scholen ontstonden met kinderen van hoogopgeleide ouders en scholen met vooral kinderen van laagopgeleide ouders. In de praktijk droeg dat bij tot het ontstaan van zogeheten witte en zwarte scholen.

GEZONDHEID EN ZORG

Besnijdenis jongens uit ziekenfondspakket verwijderd

Minister Hans Hoogervorst van Volksgezondheid verklaarde op 17 december 2004 in een brief aan de Tweede Kamer dat jongensbesnijdenis vanaf 1 januari 2005 niet meer door het ziekenfonds vergoed zou

worden. Hij wilde daarmee een einde maken aan het misbruik van de regeling dat eruit bestond dat urologen doorgaans medische redenen aanvoerden voor de ingreep, omdat deze dan vergoed werd, terwijl de werkelijke reden in meer dan 90 procent van de besnijdenissen religieus van aard was. Vergoeding zou echter ook niet meer plaatsvinden als er wel een medische noodzaak was.
Jaarlijks werden omstreeks 17.000 besnijdenissen bij jongens uitgevoerd, waarbij voor ongeveer 4 miljoen euro onterecht zou worden gedeclareerd.

(Vorige berichten pag. 723/2 - 2004)

OEKRAÏNE

BINNENLAND

'Oranje-revolutie' brengt nieuwe president aan de macht

De presidentsverkiezingen die in oktober en november 2004 in Oekraïne werden gehouden, waren aanleiding voor wat al snel de 'Oranje-revolutie' zou gaan heten. Aanhangers van presidentskandidaat Viktor Joesjtsjenko betwistten de rechtmatigheid van de uitslagen, waarmee geknoeid zou zijn ten gunste van zijn tegenstander Viktor Janoekovitsj.
Janoekovitsj (54) had in zijn jeugd tweemaal in de gevangenis gezeten en was een voormalig gouverneur van de regio Donetsk. Hij had als premier kort voor de verkiezingen de pensioenen en salarissen in de overheidssector verhoogd. Hij had gezegd als president Russisch tot officiële tweede taal te zullen maken en het bezit van een dubbele nationaliteit mogelijk te zullen maken.
Joesjtsjenko (50) was econoom, premier in 1999-2001 en voormalig hoofd van de Centrale bank. Hij was getrouwd met een Amerikaanse en had beloofd als president tegen corruptie te zullen strijden en markthervormingen te zullen doorvoeren. Hij streefde nauwere relaties met Europa en het Westen na.
Moskou had duidelijk gemaakt achter Janoekovitsj te staan.

Invallen bij oppositie

Voorafgaande aan de eerste ronde van de presidentsverkiezingen van 31 oktober vonden er op 22 oktober diverse invallen van politie en veiligheidsdienst plaats in gebouwen van de oppositie. In Kiev en in minstens vier andere steden werden bureaus en woningen van oppositieleden binnengevallen. Een van de doelwitten was de studentenbeweging Pora. De politie had een week eerder beweerd dat zij wapens in de kantoren van Pora had aangetroffen, wat door de organisatie was ontkend.

Kritiek op eerste ronde presidentsverkiezingen

Westerse verkiezingswaarnemers lieten op 1 november weten dat de eerste ronde van de presidentsverkiezingen niet aan de internationale normen voor eerlijke verkiezingen voldeed. Na telling van 95 procent van de stemmen stond de hervormingsgezinde en pro-westerse kandidaat Viktor Joesjtsjenko op 39 procent en zijn belangrijkste tegenstander, de zittende premier Viktor Janoekovitsj, op 40 procent. Later zou dat in het voordeel van Joesjtsjenko worden bijgesteld.
Er waren in totaal twintig kandidaten. De tweede ronde zou op 21 november plaatsvinden tussen de twee best geplaatste kandidaten, Joesjtsjenko en Janoekovitsj. Laatstgenoemde had de steun van de zittende president Leonid Koetsjma.

Uitslagen eerste ronde presidentsverkiezingen Oekraïne
(31 oktober 2004)

Geldige stemmen: 95 procent
Ongeldige stemmen: 5 procent

	percentage
Viktor A. Joesjtsjenko (NU)	42,0
Viktor F. Janoekovitsj (PR)	41,4
Oleksandr O. Moroz (SPU)	6,1
Petro M. Symonenko (KPU)	5,2
Natalia M. Vitrenko (PSPU)	1,6
Anatoli K. Kinach	1,0
Oleksandr M. Jakovenko	0,8
Leonid M. Tsjernovetski	0,5
Oleksandr O. Omeltsjenko (UPS)	0,5
14 overigen	0,9

NU - Viktor Joesjtsjenko Blok - Ons Oekraïne
PR - Partij van de Regio's
SPU - Socialistische Partij van Oekraïne
KPU - Communistische Partij van Oekraïne
PSPU - Progressieve Socialistische Partij van Oekraïne
UPS - Oekraïense Partij 'Eenheid'

Janoekovitsj tot winnaar uitgeroepen

***Voorlopige* uitslagen tweede ronde presidentsverkiezingen Oekraïne**
(21 november 2004)

Geldige stemmen: 96,1 procent
Ongeldige stemmen: 3,9 procent

	percentage
Viktor F. Janoekovitsj (PR)	51,5
Viktor A. Joesjtsjenko (NU)	48,5

De Centrale Kiescommissie riep op 22 november Viktor Janoekovitsj uit tot winnaar van de tweede ronde van de presidentsverkiezingen, die een dag eerder was gehouden. Aanhangers van Joesjtsjenko zeiden dat de uitslag vals was en omringden uit protest vanaf 22 november het gebouw van de kiescommissie.

Internationale waarnemers bekritiseren verkiezingen

Internationale waarnemers verklaarden op 24 november dat de presidentsverkiezingen niet eerlijk waren verlopen. De International Election Observation Mission (IEOM) had 563 waarnemers gestuurd die afkomstig waren van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), het Europees Parlement, de Raad van Europa en de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO).
Deze organisatie stelde vele onregelmatigheden vast, waaronder:
• Misbruik van de staatsmiddelen in financieel opzicht en anderszins ten gunste van premier Viktor Janoekovitsj. De staatsmedia gaven blijk van 'openlijke vooroordelen' ten gunste van Janoekovitsj.
• Burgers die voor hun inkomen afhankelijk waren van de staat werden onder druk gezet biljetten af te staan waarmee in absentia kon worden gestemd. Waarnemers stelden vast dat deze biljetten op tal van werkplekken werden verzameld.
• Het onvermogen van lokale functionarissen om precieze kiesregisters te laten zien.
• Weigering van de Centrale Kiescommissie om klachten te behandelen.
• Tijdens de stemming was politie in vele stembureaus aanwezig en bemoeiden andere onbevoegde personen zich vaak met de gang van zaken.
• De omvang van de intimidatie was tijdens de tweede ronde groter dan tijdens de eerste, in het bijzonder in het centrum en het oosten van het land, regio's die het meeste op handen van Janoekovitsj waren.
• Een groot aantal stemmen – ongeveer 5 procent – was op de dag van de verkiezin-

gen aan de lijst met kiezers toegevoegd. Daarbij ging het vrijwel uitsluitend om kiezers die bij afwezigheid stemden. Kiezers die bij afwezigheid stemden werden in sommige regio's met bussen rondgereden.
• Ondanks een extreem hoge opkomst in sommige regio's was het in de stemlokalen daar opvallend rustig. Twee voorbeelden van een extreem hoge opkomst waren Donetsk (96,3 procent) en Loegansk (88,4), beide in Oost-Oekraïne.
• Onvoldoende toezicht op de zekerstelling van de ingevulde stembiljetten en op telprocedures.
• Plotselinge ontslagen op het laatste moment van honderden voorzitters en bijzitters van stembureaus door regionale kiescommissies. Dat gebeurde vooral in regio's waar de twee kandidaten gelijk op leken te gaan.

Journalisten willen objectievere berichtgeving

Journalisten bij een van de belangrijkste televisiezenders, 1+1 genaamd, lieten op 25 november weten dat hun management beperkingen van de berichtgeving over de politieke ontwikkelingen in het land had opgeheven. Zo konden er opeens beelden worden uitgezonden van protesten tegen de uitslag van de presidentsverkiezingen. Zenders die verslag deden van activiteiten van de oppositie waren in het oosten van het land over het algemeen niet te ontvangen. Bij de officiële staatstelevisie hadden journalisten ook een vrije berichtgeving geëist.
Vóór de verkiezingen hadden journalisten geklaagd over intimidatie door de overheid. Velen zeiden dat zij lijsten hadden gekregen met regels waarover ze wel en niet moesten berichten en hoe.

Demonstranten blokkeren regeringsgebouwen

Op 26 november blokkeerden demonstranten gebouwen in het centrum van Kiev uit protest tegen de aanwijzing van Viktor Janoekovitsj als winnaar van de verkiezingen. In het centrum waren honderdduizenden van zijn aanhangers op de been die zongen en met spandoeken zwaaiden nadat ze hun vijfde nacht op straat hadden doorgebracht. Er waren ook aanhangers van Janoekovitsj maar die waren veel minder in getal.

President Leonid Koetsjma zou een dag later een ontmoeting hebben met Janoekovitsj en Viktor Joesjtsjenko, die zou worden bijgewoond door de verantwoordelijke voor buitenlandse politiek van de Europese Unie, Javier Solana, door de Poolse president Aleksander Kwasniewski en door de Litouwse president Valdas Adamkus. De Russische minister van Buitenlandse zaken Sergej Lavrov had kritiek geuit op de Europese bemoeienis en zei dat de 'Oekraïners zelf' de crisis moesten oplossen.
Het Oekraïense Hooggerechtshof had intussen de officiële uitslag van de tweede ronde opgeschort en zou de klachten van de oppositie behandelen.

Parlement verwerpt officiële uitslag

Het parlement nam op 27 november met grote meerderheid een motie aan waarin de officiële uitslag van de tweede ronde van de presidentsverkiezingen werd afgewezen. Er werd gesteld dat het resultaat niet 'de wil van het volk' weergaf. Het parlement kon de uitslag niet formeel veranderen, maar de uitspraak zou naar verwachting wel enige invloed uitoefenen op het Hooggerechtshof dat de zaak in behandeling zou nemen. Een meerderheid van de afgevaardigden zegde ook in een motie het vertrouwen op in de Centrale Kiescommissie, die Viktor Janoekovitsj tot winnaar had uitgeroepen. Ook deze motie was niet bindend.

Honderdduizenden in Oost-Oekraïne eisen autonomie

Honderdduizenden mensen in Donetsk in Oost-Oekraïne gingen op 27 november de straat op om hun steun uit te spreken voor premier Viktor Janoekovitsj. Zij eisten autonomie als de uitslag van de presidentsverkiezingen volgens welke Janoekovitsj had gewonnen, ongedaan zou worden gemaakt. De verkiezingen en de daaruit voortvloeiende massademonstraties brachten de tegenstellingen tussen het Russisch sprekende oosten van het land en het Oekraïens sprekende westen duidelijk aan het licht.

Parlement neemt motie van wantrouwen tegen regering aan

Het parlement nam op 1 december een motie van wantrouwen aan tegen de regering van premier Viktor Janoekovitsj. In een tweede stemming over de motie stemden 229 leden voor, drie meer dan vereist was. Wel was nog de handtekening vereist van president Leonid Koetsjma om de regering naar huis te kunnen sturen. Voor het ten val brengen van de regering door het parlement zonder instemming van de president was een tweederde meerderheid nodig van 301 stemmen.

Koetsjma had eerder voorgesteld volledig nieuwe presidentsverkiezingen te houden, inclusief een nieuwe eerste ronde. Aangenomen werd dat de Janoekovitsj-gezinde president hiermee tijd wilde winnen. Hij werd daarin gesteund door de Russische president Vladimir Poetin.

Hooggerechtshof verklaart uitslag tweede ronde ongeldig

Het Hooggerechtshof verklaarde op 3 december de uitslag van de tweede ronde van de presidentsverkiezingen ongeldig. Daarmee ondersteunde het hof de zienswijze van de oppositie en haar kandidaat Viktor Joesjtsjenko dat er sprake was geweest van ernstige fraude. Het hof bepaalde dat er een nieuwe tweede ronde zou plaatsvinden op 26 december.

Aanhangers van Joesjtsjenko in het centrum van Kiev barstten bij het vernemen van de uitspraak van het hof in gejuich uit. Zij hadden twee weken lang in de hoofdstad gedemonstreerd tegen de in hun ogen valse uitslag van de tweede ronde. Aanhangers van Viktor Janoekovitsj in het oosten van het land waren juist kwaad en teleurgesteld over de uitspraak van het hof. De Poolse president Aleksander Kwasniewski en woordvoerders van de Europese Unie en de Amerikaanse regering juichten de uitspraak van het hof toe.

Rusland kritisch over westerse bemoeienis

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) kon het in december niet eens worden over een gezamenlijke verklaring over Oekraïne door onenigheid tussen Rusland en de meeste andere lidstaten. Rusland waarschuwde op 7 december westerse landen tegen inmenging in Oekraïne. Volgens diplomaten wilde Rusland zich niet achter een oproep stellen aan alle partijen in Oekraïne om zich te schikken in het besluit van het Hoogge-

rechtshof tot een nieuwe tweede ronde in de presidentsverkiezingen.

Joesjtsjenko vergiftigd'

Viktor Joesjtsjenko was begin september plotseling ziek geworden en de huid van zijn gezicht bleek door gif ernstig te zijn aangetast. Kort daarvoor had hij een ontmoeting gehad met het hoofd van de veiligheidsdienst SBOe, Ihor Smesjko, en diens plaatsvervanger Volodymyr Satsjoek. Naar eigen zeggen moest hij tijdens het diner vergiftigd zijn. Weense artsen stelden bij Joesjtsjenko de aanwezigheid vast van een zeer giftige dioxinesoort, TCDD.
Satsjoek werd later door president Loenid Koetsjma ontslagen. Tegenover een Oekraïense krant verklaarde hij niets te maken te hebben met de ziekte van Joesjtsjenko. Op 23 december liet ook de SBOe via zijn website weten niet betrokken te zijn bij een poging tot vergiftiging.

Hoogleraar Abraham Brouwer van de Vrije Universiteit in Amsterdam verklaarde op 15 december dat de hoeveelheid dioxine die in het lichaam van Joesjtsjenko was aangetroffen 6.000 keer hoger was dan normaal. Het was de op één na hoogste concentratie die ooit bij een mens was aangetroffen.

Rechtbank verklaart bepaling kieswet ongeldig

Het Constitutioneel Hof kwam op 25 december, een dag voor de tweede ronde van de presidentsverkiezingen, tot de uitspraak dat de op 8 december door het parlement aangenomen verandering in de kieswet in strijd was met de grondwet. De nieuwe bepaling beperkte het thuis stemmen, maar aanhangers van premier Viktor Janoekovitsj meenden dat daardoor gehandicapten en thuiszitters werden gediscrimineerd. Thuis stemmen werd door Joesjtsjenko en zijn aanhangers als een van de manieren gezien waarop de andere partij de uitslag van de tweede ronde van 21 november had kunnen vervalsen.

Joesjtsjenko wint presidentsverkiezingen

Verkiezingsfunctionarissen lieten op 27 december weten dat Viktor Joesjtsjenko de tweede ronde van een dag eerder met een duidelijke meerderheid had gewonnen. Met meer dan 98 procent van de stemmen geteld lag hij 8 procent voor op premier Viktor Janoekovitsj. Joesjtsjenko verklaarde tegenover een juichende menigte van aanhangers in Kiev dat het Oekraïense volk had gewonnen.

Het hoofd van de waarnemersmissie van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), Bruce George, sprak zich positief uit over het verloop van de verkiezingen. Deze nieuwe tweede ronde werd door 12.000 internationale waarnemers bijgewoond.

***Definitieve* uitslagen tweede ronde presidentsverkiezingen Oekraïne** (26 december 2004)	
Geldige stemmen: 96,2 procent Ongeldige stemmen: 3,8 procent	
Viktor A. Joesjtsjenko (NU)	54,1 procent
Viktor F. Janoekovitsj (PR)	45,9 procent

Minister dood aangetroffen

Minister van Transport Heorhi Kyrpa werd op 27 december dood aangetroffen in zijn buitenhuis bij de hoofdstad Kiev. Volgens berichten had hij schotwonden en werd er een vuurwapen vlakbij zijn lichaam aangetroffen. Kyrpa (58) was in 2002 benoemd en gold als een fervent aanhanger van de verslagen presidentskandidaat Viktor Janoekovitsj en zou nauwe banden hebben met president Leonid Koetsjma.

Hooggerechtshof en Kiescommissie verwerpen klachten Janoekovitsj

Het Hooggerechtshof verwierp op 30 december de klachten van de zittende premier Viktor Janoekovitsj over de gang van zaken bij de nieuwe tweede ronde van de presidentsverkiezingen. Ook de Centrale Kiescommissie wees een klacht van Janoekovitsj van de hand. Viktor Joesjtsjenko kon pas formeel tot winnaar worden uitgeroepen als alle formele klachten van zijn tegenstander waren afgehandeld.

Janoekovitsj had na zijn verkiezingsnederlaag geweigerd af te treden als premier, maar hij werd door een blokkade van aanhangers van de oppositie verhinderd regeringsgebouwen te betreden om een kabinetszitting voor te zitten.

Joesjtsjenko maakt enkele voornemens bekend

Winnaar Joesjtsjenko liet zich intussen uit over mogelijke kandidaten voor het premierschap, onder wie voormalig premier Anatoli Kinach en de econome Julia Tymosjenko, die een belangrijke rol in de 'Oranje revolutie' speelde. Joesjtsjenko zei te streven naar een brede, hervormingsgezinde coalitieregering.
Op 30 december verklaarde hij tegenover het Britse dagblad *The Guardian* dat voor uitgaand president Leonid Koetsjma en diens naaste omgeving onder de nieuwe regering geen vrijwaring van rechtsvervolging zou gelden.
Tenslotte zei Joesjtsjenko dat het tijd was terugtrekking van Oekraïense troepen uit Irak te overwegen.

Janoekovitsj treedt af als premier

Viktor Janoekovitsj liet op 31 december in een televisietoespraak weten dat hij zijn functie van premier had neergelegd. Hij weigerde echter toe te geven dat hij de presidentsverkiezingen verloren had en zei dat hij een nieuwe klacht bij het Hooggerechtshof aan het voorbereiden was.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Scherpere controle door Centrale bank

De Centrale bank nam op 30 november 2004 maatregelen om de controle op financiële transacties en de verkoop van dollars te verscherpen. De maatregelen beoogden een bankcrisis en kapitaalvlucht te voorkomen. In het oosten van het land stonden in paniek geraakte Oekraïeners in de rij bij banken om hun spaartegoeden op te nemen en vele geldautomaten waren buiten bedrijf door de vraag naar harde valuta.
De Centrale bank stelde limieten aan de verkoop van dollars aan bedrijven en privépersonen en gaf commerciële banken opdracht vroegtijdige opnames te beëindigen en grenzen te stellen aan opnames via geldautomaten. De verkoop van contante dollars werd gesteld op 1.000 dollar (ca. 767 euro) per dag en die van niet-contante dollars op 50.000 dollar (ca. 38.000 euro) per dag. Opnames van geldautomaten werden gesteld op maximaal 1.500 hryvnia's (ca. 215 euro). Bedrijven mochten maandelijks tot 80.000 hryvnia's (ca. 11.000 euro) opnemen

bovenop salarissen en andere operationele kosten.

MILITAIRE ZAKEN

Koetsjma ontslaat minister van Defensie

President Leonid Koetsjma ontsloeg op 22 september 2004 minister van Defensie Evhen Martsjoek. Martsjoek, sinds 2003 in functie, was ernstig onder politiek vuur komen te liggen nadat in mei twee rokende soldaten tonnen munitie hadden laten ontploffen. Daarbij kwamen vijf mensen om het leven en werd het equivalent van rond de 555 miljoen euro aan schade veroorzaakt.

BUITENLANDSE ZAKEN

Meer oliedoorvoer vanuit Rusland

President Leonid Koetsjma en zijn Russische ambtsgenoot Vladimir Poetin kwamen op 18 augustus 2004 in de Russische badplaats Sotsji aan de Zwarte Zee overeen de doorvoer van Russische olie over Oekraïens grondgebied met bijna 50 procent uit te breiden tot 85 miljoen ton (1,71 miljoen vaten per dag). In 2003 was dat nog 56,7 miljoen ton (1,14 miljoen vaten per dag).
Voorts zou Moskou de belangrijke pijplijn van Odessa naar Brody in gebruik nemen voor de doorvoer naar Centraal-Europa. Deze was al in 2001 gereed, maar de twee landen hadden geen overeenstemming kunnen bereiken over de doorvoer van Russische olie naar de Europese Unie. Moskou wilde oorspronkelijk de pijplijn in de omgekeerde richting Brody-Odessa gebruiken voor het transport van Russische olie richting de Middellandse Zee.

(Vorige berichten pag. 476/1 - 2004)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Poetin ondertekent wet inzake hervormingen kieswet

President Vladimir Poetin ondertekende op 12 december 2004 een wet waardoor de verkiezingen voor regionale gouverneurs en presidenten van republieken werden afgeschaft. Hij zou nu zelf personen voor die functies benoemen. Eerder was de wet al door de Staatsdoema en de Federatieraad aanvaard.
De plannen waren door westerse landen bekritiseerd omdat ze een bedreiging zouden zijn voor de Russische democratie.

Hooggerechtshof bevestigt uitslag verkiezingen Staatsdoema

Het Hooggerechtshof verwierp op 16 december 2004 een gezamenlijk verzoek van de communistische en liberale oppositie om de uitslag van de verkiezingen voor de Staatsdoema van december 2003 ongeldig te verklaren. De klacht hield in dat de staatsmedia ernstig bevooroordeeld waren ten gunste van de partij Verenigd Rusland (YeR) die door president Poetin werd gesteund. Ook had volgens de klagers YeR bij de verkiezingen toegang tot financiële middelen van de overheid. Tevens meenden zij dat de uitslagen van twee partijen, Jabloko en de Unie van Rechtse Krachten (SPS), door verkiezingsfunctionarissen naar beneden waren bijgesteld. Beide partijen haalden daardoor de kiesdrempel van vijf procent niet en verdwenen uit de Staatsdoema.

Communistische feestdag afgeschaft

Het Russische parlement schafte op 24 december 2004 de belangrijkste communistische feestdag af: de jaarlijkse herdenking van de Oktoberrevolutie van 1917 op 7 november. De communisten in de Staatsdoema stemden tegen. In plaats van de oude feestdag werd er een Dag van Volkseenheid ingesteld op 4 november om de bevrijding van Moskou van Poolse troepen in 1612 te herdenken.

Verder werd ook de Dag van de Grondwet afgeschaft. Deze was ingesteld door president Boris Jeltsin naar aanleiding van de door hem ingevoerde grondwet van 1993.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kremlin verstevigt greep op oliesector

Het staatsoliebedrijf Rosneft maakte op 23 december 2004 bekend de nieuwe eigenaar te zijn van Yuganskneftegaz, de oliedivisie van Yukos. Rosneft had Yuganskneftegaz voor een onbekend bedrag overgenomen van de Baikal Finance Group, die Yuganskneftegaz eerder in de week voor 7 miljard euro op een veiling kocht. De veiling was georganiseerd door de Russische overheid, die 17 miljard euro aan achterstallige belasting van Yukos opeiste. Yukos noemde de verkoop 'onwettig'.

De overname door Rosneft verstevigde de greep van het Kremlin op de Russische olie-industrie. Rosneft zou namelijk binnen afzienbare tijd worden overgenomen door gasgigant Gazprom, waardoor de overheid een meerderheidsbelang van bijna 51 procent zou krijgen in de nieuwe combinatie.
Yuganskneftegaz tekende voor ongeveer 11 procent van de dagelijkse olieproductie in Rusland en bezat 17 procent van de nationale oliereserves. Gazprom was zonder de overname van het met Yuganskneftegaz uitgebreide Rosneft al goed voor 16 procent van de wereldwijde aardgasproductie en had 20 procent van de gasreserves in de wereld in handen. Met de twee oliebedrijven erbij zouden de gecombineerde energiereserves van Gazprom ruim zes keer zo groot zijn als die van het Amerikaanse ExxonMobil, in beurswaarde het grootste energieconcern ter wereld.

Op 27 december werd bekend dat het federale anti-monopoliebureau de overname door Rosneft van Yuganskneftegaz officieel had goedgekeurd.

Aanleg oliepijplijn naar Grote Oceaan goedgekeurd

Eind december 2004 werd bekend dat de Russische regering de aanleg van een oliepijplijn naar de Grote Oceaan had goedgekeurd. Daardoor zouden de mogelijkheden voor olie-export naar Japan worden vergroot. De pijplijn, waar dagelijks het equivalent van 1,6 miljoen vaten doorheen zou vloeien, zou 4.130 kilometer lang worden en gaan lopen van Tajsjet in Oost-Siberië naar Pervoznaja in de regio Primorsk aan de Grote Oceaan. Staatsbedrijf Transneft zou met het project worden belast. De kosten werden geschat op meer dan 10 miljard dollar (minimaal 7,7 miljard euro).

Het besluit betekende dat de aanleg van een pijplijn naar China niet door zou gaan. De Russische staatsspoorwegen hadden echter toegezegd tegen 2007 300.000 vaten ruwe olie per dag aan China te zullen leveren.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Poetin voorstander Europese bemoeienis met Tsjetsjenië

President Vladimir Poetin liet op 21 december 2004 weten dat hij Europese bemoeienis met het Tsjetsjeense probleem verwelkomde. Hij zei dat hem tijdens een bezoek aan Duitsland voorstellen waren gedaan om Duitsland en de Europese Unie bij een mogelijke vredesregeling voor Tsjetsjenië te betrekken.
Het Kremlin had eerder een voorstel verworpen van het Comité van Soldatenmoeders, dat bij het conflict met de Tsjetsjeense rebellen wilde bemiddelen.

Pro-Moskou Tsjetsjeen krijgt hoogste onderscheiding

De Moskougezinde Tsjetsjeense leider Ramzan Kadyrov kreeg op 29 december 2004 de hoogste Russische onderscheiding voor 'heldenmoed'. Kadyrov, die er door mensenrechtenorganisaties van werd beschuldigd verantwoordelijk te zijn voor tal van ontvoeringen en moorden in Tsjetsjenië, kreeg de titel 'Held van Rusland' uit handen van president Vladimir Poetin.
Kadyrov was de eerste vice-premier in de Moskougezinde Tsjetsjeense regering en zoon van de in mei vermoorde Tsjetsjeense president Achmad Kadyrov.

BUITENLANDSE ZAKEN

Qatar levert veroordeelde Russen uit

Twee Russische inlichtingenofficieren, die in juni 2004 in Qatar tot levenslang waren veroordeeld wegens moord, keerden op 23 december terug naar Moskou. Ze waren door Qatar aan Rusland overgedragen. Volgens een Qatars persbureau ging het om Anatoli Belaschov en Vasili Bogatsjev, die in februari de Tsjetsjeense rebellenleider Zelimchan Jandarbijev in Qatar hadden vermoord door middel van een autobom. Zij zouden dat hebben gedaan op bevel van het Kremlin. Rusland had toegegeven dat de twee mannen bij de inlichtingendienst werkten, maar had hun verantwoordelijkheid voor de bomaanslag ontkend.
Qatar en Rusland waren overeengekomen dat de veroordeelden hun straf in Rusland zouden uitzitten.

(Vorige berichten pag. 732/1 - 2004)

SPANJE

BINNENLAND

Politie arresteert vier vermeende terroristen

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 22 december 2004 bekend dat in Catalonië drie Marokkanen waren gearresteerd die hadden geprobeerd explosieven te kopen in een Centraal-Europees land. De drie werden verdacht van terrorisme. Op 25 december werd in Barcelona een vierde verdachte in deze zaak gearresteerd.

Nieuwe richtlijnen voor immigratie

De Spaanse regering kwam op 30 december 2004 met nieuwe richtlijnen voor immigratie die een gedeeltelijke amnestie betekenden voor de ongeveer 800.000 vreemdelingen die illegaal in Spanje verbleven.
Volgens de richtlijn konden zij in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning als ze een arbeidscontract voor zes maanden konden overleggen en als ze geregistreerd stonden bij het gemeentehuis van hun woonplaats en de sociale verzekeringsbank. Verder mochten ze geen strafblad hebben. Hierna zou de regel gaan gelden dat de toelating van vreemdelingen afhankelijk werd van de vraag naar arbeidskrachten in Spanje.
Vice-premier Maria Teresa Fernandez de la Vega zei dat de regering immigratie niet langer zag als een probleem, maar als een kans en een uitdaging.

BASKISCHE KWESTIE

ETA start bommencampagne

De Baskische afscheidingsbeweging ETA begon begin december 2004 met een bommencampagne: de organisatie liet tegelijk op verschillende plaatsen bommen ontploffen. Het ging om lichte bommen die waarschijnlijk als doel hadden om te laten zien dat de organisatie nog kon toeslaan, hoewel twee maanden eerder haar top was gearresteerd.

Op 3 december ontploften vijf bommen bij benzinestations rondom Madrid. Op 6 december ontploften zeven bommen in middelgrote plaatsen. De ETA waarschuwde telkens tijdig voor de bommen via een mededeling aan het Baskische dagblad *Gara*. Toch vielen bij de bomaanslag op 6 december in Santillana del Mar enkele gewonden. Verder was er over het algemeen niet meer dan lichte schade.

Spanje en Frankrijk gaan nauwer samenwerken

De Spaanse premier José Luis Rodrigues Zapatero had op 7 december 2004 een ontmoeting met de Franse president Jacques Chrirac. Zapatero bedankte voor de Franse samenwerking bij het bestrijden van de ETA. Die samenwerking leidde twee maanden eerder tot de arrestatie van de ETA-top in Frankrijk. Verder spraken beide bewindslieden af gezamenlijke teams op te zetten ter bestrijding van terrorisme en georganiseerde criminaliteit. Zapatero en Chirac benadrukten nog eens het belang van een sterk en verenigd Europa.

Baskisch parlement akkoord met autonomieplan

Het Baskisch parlement stemde op 31 december 2004 tot veler verrassing in met het autonomieplan van premier Juan José Ibarretxe. Dit plan voorzag in een beperkte vorm van autonomie voor Baskenland, maar de Spaanse partijen waren fel tegen omdat het om een eerste stap naar onafhankelijkheid zou gaan. Na de parlementaire goedkeuring zou Ibarretxe het plan in een referendum voorleggen aan de Baskische bevolking.

Het zag er lange tijd niet naar uit dat het plan het zou halen omdat Batasuna, de politieke vleugel van de ETA, tegen was. Zij besloot echter op het allerlaatst met het plan in te stemmen, zodat het een meerderheid haalde. Dit tot woede van de Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) en de Volkspartij (PP). De PP zei in een reactie zelfs dat het plan van Ibarretxe in feite het plan van de ETA was.
Het was ook een streep door de rekening van de plannen van premier José Luis Rodrigues Zapatero. Hij had weer toenadering tot Ibarretxe gezocht nadat zijn voorganger José Maria Aznar al twee jaar niet meer met hem had gesproken. Aznar was de aanhanger van de harde lijn, terwijl Zapatero de kwestie met een dialoog wilde oplossen. De aanname van het plan paste niet in die stra-

Turkije

tegie. Overigens stelde Ibarretxe dat zijn plan zou leiden tot een oplossing van de Baskische kwestie omdat het de ETA de wind uit de zeilen zou nemen.

(Vorige berichten pag. xxx/xx - 2004)

TURKIJE

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF kent Turkije lening toe

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) besloot op 15 december 2004 om Turkije tussen 2005 en 2007 een lening ter waarde van 10 miljard dollar (ca. 7,7 miljard euro) te verstrekken. Als voorwaarde beloofde de Turkse regering de inflatie terug te dringen van 10 procent in het lopende jaar tot 4 procent in 2007. Over de periode 2005-2007 beoogde zij een economische groei van 5 procent per jaar te realiseren. Verder zou Turkije 6,5 procent van de begroting reserveren voor renteaflossing op uitstaande schulden. Het pensioenstelsel en de sociale zekerheid moesten grondig gesaneerd worden, alsmede de staatsbanken.

Directeur-generaal van het IMF Rodriga Rato verklaarde dat Turkije bij succesvolle toepassing van het programma geen IMF-hulp meer nodig zou hebben. Het land had in de voorafgaande decennia voor tientallen miljarden IMF-hulp geaccepteerd, hetgeen geresulteerd had in een uitstaande schuld van 220 miljard dollar (ca. 168 miljard euro).

BUITENLANDSE ZAKEN

Russische president Poetin bezoekt Ankara

De Russische president Vladimir Poetin bracht in december 2004 een bezoek aan Turkije. Hij sprak onder andere met de Turkse president Ahmet Necdet Sezer en tekende op 6 december zes akkoorden op het gebied van defensie, handel en financiën. Turkije onderhield decennialang een moeizame relatie met Rusland, maar de betrekkingen leken beter te worden. Ook al omdat jaarlijks een miljoen Russische toeristen Turkije bezochten en Rusland na Duitsland de belangrijkste handelspartner van Turkije was.

(Vorige berichten pag. 737/2 - 2004)

Zweden

ZWEDEN

BINNENLAND

Kabinetswijzigingen

Op 21 oktober 2004 maakte minister-president Göran Persson een aantal wijzigingen in zijn sociaal-democratisch minderheidskabinet bekend. Pär Nuder, die tot dan toe minister voor Beleidscoördinatie was in de Staatskanselarij, werd minister van Financiën als opvolger van Bosse Ringholm, die benoemd werd tot vice-minister-president. Minister van Onderwijs werd Ibrahim Baylan, de eerste minister met een allochtone achtergrond. De minister van Economische zaken Leif Pagrotsky wisselde van departement met Thomas Östros, tot dan toe minister van Opvoeding en Cultuur. Mona Sahlin, die als minister verantwoordelijk was voor Democratie, Integratie en Gelijkheid, kreeg de nieuwe ministerspost voor Milieu en Maatschappelijke ontwikkeling toebedeeld.
Persson noemde Thomas Östros en Pär Nuder als mogelijke opvolgers voor zijn functie van partijvoorzitter, respectievelijk minister-president.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Jaarlijks duizenden vrouwen gedood door eerwraak'

In de wereld zijn zeker 5.000 vrouwen jaarlijks dodelijk slachtoffer van eerwraak wegens veronderstelde schending van de familiewaarden. Dat stelde Gerd Johnsson Latham, deskundige op dit gebied bij het Zweedse ministerie van Buitenlandse zaken, op 6 december 2004. Eerwraak vond volgens haar niet alleen plaats uit religieuze motieven, maar ook vanuit een mannelijk superioriteitsgevoel.
De twee daaropvolgende dagen vond even buiten Stockholm een internationale conferentie over het onderwerp plaats, waaraan werd deelgenomen door vertegenwoordigers uit Afghanistan, Algerije, Canada, Jordanië, Pakistan, Polen, Turkije en Zweden, alsmede van de Verenigde Naties, de Europese Unie en mensenrechtengroeperingen.
Gastland Zweden, dat een reputatie had vrouwenrechten wereldwijd te propageren, werd geconfronteerd met hulpaanvragen van jaarlijks tussen de 1.500 en 2.000 vrouwen die eerwraak vreesden. Het land had ca. 21 miljoen euro over een periode van vier jaar beschikbaar gesteld om onderdak en bescherming te bieden aan de slachtoffers.

BUITENLANDSE ZAKEN

Brandbommen in Poolse consulaat

Op 21 december 2004 werden bij het Poolse consulaat in Stockhom brandbommen naar binnen gegooid. De nog onbekende daders hadden een boodschap achtergelaten met de tekst 'Polen heeft troepen in Irak', daarmee verwijzend naar de Poolse deelname aan de bezettingsmacht in dat land. Er vielen geen gewonden.

(Vorige berichten pag. 609/2 - 2004)

Canada

CANADA

BINNENLAND

Liberalen winnen Canadese parlementsverkiezingen

De Canadese premier Paul Martin kondigde op 23 mei 2004 verkiezingen aan voor het Lagerhuis, de Canadese Tweede Kamer. Martin had eind 2003 het premierschap geërfd van Jean Chrétien, die met pensioen ging. Hij wilde echter graag verkiezingen om een eigen mandaat van de kiezers te krijgen.

Financieel schandaal beschadigt Liberale Partij

Martin en zijn Liberale Partij van Canada (LPC) gingen de verkiezingscampagne in met een behoorlijk beschadigd imago.
De federale overheid had in de periode 1997-2003 250 miljoen Canadese dollar (ca. 154 miljoen euro) uitgetrokken om in Québec, een Franstalige provincie die neigde naar afscheiding van Canada, het belang van nationale eenheid uit te leggen. In februari 2004 onthulde Rekenkamerpresident Sheila Fraser echter dat dit geld voor een groot deel terecht was gekomen bij bedrijven als reclame- en p.r.-bureaus, die nauwe banden hadden met de LPC. Ze betaalden bijvoorbeeld mee aan verkiezingscampagnes van de LPC. Dikwijls was niet

Canada

contractueel vastgelegd hoe de bedrijven het geld dienden te besteden en in sommige gevallen was in het geheel niet gecontroleerd of ze hun verplichtingen nakwamen.
In de genoemde periode was Martin minister van Financiën. Hij zei echter niets van de fraudezaak af te weten, al accepteerde hij wel de verantwoordelijkheid. Hij liet diverse onderzoeken instellen, maar deze waren voor de verkiezingen in juni nog niet afgerond.
De belangrijkste oppositiepartij was de Conservatieve Partij van Canada (CPC), in december 2003 ontstaan na een fusie van de Canadese Alliantie (CA) en de Progressieve Conservatieve Partij (PCP). De CPC buitte het fraudeschandaal rond de LPC electoraal uit. Verder beschuldigde zij de LPC er van dat ze weigerde het leger te moderniseren, waardoor Canada amper meer serieus genomen kon worden binnen de NAVO.
De LPC probeerde de CPC op haar beurt af te schilderen als rechts-radicale partij met intolerante standpunten ten aanzien van abortus en homorechten.

LPC opnieuw de grootste partij

Bij de verkiezingen op 28 juni verloor de LPC voor het eerst sinds 1993 haar kamermeerderheid, maar ze bleef wel de grootste partij. Het fraudeschandaal en het vertrek van de charismatische partijleider Chrétien in november 2003 leken de belangrijkste redenen voor de teleurstellende resultaten.
Afgaande op de prognoses zouden de Conservatieven even groot worden als de LPC, maar de resultaten vielen tegen. Volgens analisten waren kiezers op het laatste moment bang geworden voor een nauwe samenwerking met het conservatieve Amerikaanse kabinet-Bush, dat in Canada weinig populair was.
Het Québec Bloc (BQ) deed het opmerkelijk goed. Deze partij was voor afscheiding van Québec en behaalde in die provincie 49 procent van de stemmen, 9 procent meer dan in 2000. Volgens analisten had het BC zijn succes vooral te danken aan protest-stemmers, die vanwege het fraudeschandaal waren weggelopen bij de LPC. Ditzelfde gold voor de progressieve Nieuwe Democratische Partij (NDP).
Overigens werd het aantal kamerzetels uitgebreid van 301 tot 308, naar aanleiding van een nieuwe indeling van de kiesdistricten op basis van een volkstelling in 2001.

Uitslagen parlementsverkiezingen Canada (28 juni 2004)

Opkomst: 60,5 procent

	percentage	zetels	winst/ verlies
Liberale Partij van Canada (LPC)	36,7	135	-37
Conservatieve Partij van Canada (CPC)	29,6	99	+11
Nieuwe Democratische Partij (NDP)	15,7	19	+6
Québec Bloc (BQ)	12,4	54	+16
Partijloos		1	+1
Totaal		308	

LPC vormt minderheidskabinet

De LPC koos ervoor om geen coalitiepartner te zoeken, maar met het bestaande kabinet door te regeren. Het werd het eerste minderheidskabinet in 25 jaar. Wel voerde premier Martin een groot aantal kabinetswijzigingen door.
Defensieminister David Pratt was door de kiezers niet herkozen. Hij werd opgevolgd door Bill Graham, die sinds 2002 minister van Buitenlandse zaken was geweest en bekend stond als iemand uit de linkervleugel van de LPC.
Pièrre Pettigrew, tot dan toe minister van Volksgezondheid, werd minister van Buitenlandse zaken.
Opmerkelijke nieuwkomer in het kabinet was ijshockey-ster Ken Dryden, die voor het eerst was gekozen als lid van het Lagerhuis en onmiddellijk minister van Sociale ontwikkeling werd.

Premier zet parlementariër uit fractie na kritiek op president Bush

De Canadese premier Paul Martin zette Carolyn Parrish op 19 november 2004 uit de fractie van zijn eigen Liberale partij (LPC), omdat ze in een satirisch tv-programma een pop van de Amerikaanse president Bush had vertrapt. Eerder had ze Bush oorlogszuchtig genoemd en gezegd dat ze Amerikanen haatte. Martin vond de wijze waarop ze kritiek uitte 'vernederend en res-

Samenstelling regering Canada (20 juli 2004)

Premier
Paul MARTIN

Vice-premier, tevens minister van Openbare veiligheid
Anne MCLELLAN

Ministers:
Agentschap voor bedrijvigheid in Atlantisch Canada
Joseph MCGUIRE
Arbeid en Huisvesting
Joseph FONTANA
Buitenlandse zaken
Pièrre PETTIGREW
Canadees cultuurerfgoed en Vrouwenemancipatie
Liza FRULLA
Democratische hervormingen en Officiële talen
Mauril BELANGER
Economische diversificatie van het westen
Stephen OWEN
Financiën
Ralph GOODALE
Indiaanse zaken en Ontwikkelingen van het noorden
Andy SCOTT
Industrie
David EMERSON
Intergouvernementele zaken
Lucienne ROBILLARD
Internationale handel
James PETERSON
Internationale samenwerking
Aileen CARROLL
Justitie
Irwin COTLER
Landbouw
Andrew MITCHELL
Menselijke hulpbronnen
Joseph VOLPE
Milieu
Stephane DION
Nationale defensie
William GRAHAM
Natuurlijke hulpbronnen
John EFFORD
Openbare werken en Overheidsdiensten
Scott BRISON
President van de Treasury Board
Reginald ALCOCK
Sociale ontwikkeling
Ken DRYDEN
Staatsburgerschap en Immigratie
Judy SGRO
Verkeer
Jean LAPIERRE
Veteranenzaken
Albina GUARNIERI
Visserij en Oceanen
Geoff REGAN
Volksgezondheid
Ujjal DOSANJH

pectloos', maar Parrish zei hierop dat hij en zijn kabinet 'naar de hel konden lopen'. Zij bleef in het Lagerhuis als onafhankelijk kamerlid.
De Amerikaanse president was niet erg populair in Canada, ook niet bij de regerende LPC. Dat Martin toch zo fel reageerde op Parrish' kritiek, had mogelijk te maken met een naderend bezoek van Bush aan Canada.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Compensatie voor slachtoffers van tests met mosterdgas

De Canadese regering maakte op 19 februari 2004 bekend dat ze 50 miljoen Canadese dollar (ca. 30 miljoen euro) compensatie zou betalen aan ongeveer 2.000 veteranen. Ze waren de overlevenden van een groep van 3.500 militairen, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Canada moedwillig waren blootgesteld aan mosterdgas, fosfine, lewisiet en andere chemicaliën. Canada was indertijd bang voor een Japanse chemische aanval op de Canadese westkust en hoopte middels de experimenten meer inzicht te krijgen in de gevolgen hiervan. De 'proefkonijnen' waren bijna allemaal tieners die tegen betaling hadden gezworen te zullen zwijgen over de experimenten. De meeste hadden echter ernstige gezondheidsklachten gekregen en waren er daarom toch mee naar buiten gekomen. Pas in 1988 had de Canadese regering toegegeven dat de experimenten inderdaad hadden plaatsgevonden, maar de bereidheid om de slachtoffers financieel tegemoet te komen was pas ontstaan toen de veteranen in januari 2004 dreigden naar de rechter te stappen als er niet snel een regeling kwam.

JUSTITIE

Canada legaliseert islamitische rechtspraak voor civiele kwesties

Canada creëerde in 2004 de mogelijkheid om civiele geschillen voor te leggen aan arbitragecommissies die recht spraken op basis van de sharia, het traditionele islamitische recht. Het ging hier bijvoorbeeld om erfrechtkwesties en echtscheidingen. De vonnissen van deze commissies werden bindend zodra een reguliere rechtbank verklaarde dat ze in overeenstemming waren met de Canadese wet. De provincie Ontario beëdigde in maart de eerste islamitische arbitragecommissie.

Canada legaliseerde de arbitragecommissies omdat gebleken was dat onder moslims behoefte bestond aan rechtspraak in overeenstemming met de eigen cultuur. Maar als zij hun geschillen liever voorlegden aan een reguliere Canadese rechtbank, stond hun dat nog altijd vrij.
Van de 32 miljoen Canadezen waren er 260.000 moslim.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Parlement verbiedt klonen, maar staat stamcelonderzoek toe

Het Canadese parlement aanvaarde op 11 maart 2004 een wet die het klonen van mensen verbood. Wetenschappelijk stamcelonderzoek werd wel toegestaan, maar alleen op embryo's die anders door abortusklinieken vernietigd zouden worden. De wet impliceerde ook een verbod om donoren van menselijk zaad en eitjes te betalen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Canadese Anglicaanse kerk erkent homoseksuele relaties

De Canadese Anglicaanse kerk besloot op 4 juni 2004 dat homoseksuele relaties beschouwd moesten worden als 'integer en eerbiedwaardig'. Het inzegenen van homoseksuele relaties was voorlopig echter nog een brug te ver. Nadat in 2003 de openlijke homoseksueel Gene Robinson in de Verenigde Staten tot Anglicaans bisschop was gewijd, hadden kerkprovincies in het buitenland hier fel tegen geprotesteerd. Met name Afrika was tegen. De Canadese bisschoppen vreesden dat erkenning van het homohuwelijk tot een definitieve breuk binnen de Anglicaanse kerk zou leiden. Daarom zagen ze er vanaf.

Provincie Saskatchewan legaliseert homohuwelijk

Op 5 november bepaalde een rechtbank in Saskatchewan dat deze Canadese provincie het burgerlijk huwelijk moest openstellen voor homoseksuelen. Het zou discriminerend zijn, en daarom in strijd met de grondwet, als alleen heteroseksuelen mochten trouwen.
Saskatchewan was de zesde Canadese provincie die het homohuwelijk legaliseerde. In deze zes provincies woonde 86 procent van de Canadese bevolking.

Hooggerechtshof acht homohuwelijk legaal

Het Canadese Hooggerechtshof oordeelde op 9 december dat het voornemen van de Canadese regering om het huwelijk te gaan definiëren als 'wettige relatie tussen twee personen' niet in strijd was met de grondwet. De nieuwe definitie zou onherroepelijk leiden tot een landelijke legalisatie van het homohuwelijk. De rechters zeiden echter niet dat een verbod op het homohuwelijk in strijd was met de Canadese grondwet. Het kabinet had dit gehoopt in de veronderstelling dat legalisatie van het homohuwelijk dan op minder weerstand uit conservatieve en religieuze hoek zou stuiten.

Het Hooggerechtshof zei tot slot dat religieuze leiders niet verplicht konden worden om homo's of lesbiennes in de echt te verbinden, als dit tegen hun geloof indruiste.

'Canada onverschillig over lot van indiaanse vrouwen'

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International zei in een op 4 oktober 2004 gepubliceerd rapport dat Canada misdaden tegen indiaanse vrouwen stelselmatig negeerde. In de afgelopen 30 jaar zouden zeker 500 indiaanse vrouwen zijn vermoord of verdwenen. Een deel van hen zou slachtoffer zijn geworden van vrouwenhandel. Volgens Amnesty deed Canada weinig tot niets om deze vrouwen te beschermen of om de daders op te sporen. De organisatie noemde dit een ernstige vorm van racisme. Canadese mensenrechtenactivisten klaagden al jaren dat de autoriteiten apathisch reageerden op geweld tegen indiaanse vrouwen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bush in Canada om verstoorde relaties te verbeteren

De Amerikaanse president George W. Bush bracht op 30 november en 1 december 2004 een staatsbezoek aan Canada. Hij verbleef in Ottawa, waar hij sprak met politieke leiders, en ging naar Halifax, waar hij de lokale

Canada

bevolking bedankte omdat ze na de terreuraanslagen op 11 september 2001 33.000 Amerikanen had opgevangen, die vanwege het ontregelde vliegverkeer in Canada waren gestrand.

Bush spreekt niet voor Canadees parlement

Hoewel Bush al vier jaar Amerikaans president was, had hij de noorderbuur nooit eerder bezocht. Mogelijk was dit omdat hij moeilijk overweg kon met Jean Chrétien, de Canadese premier die in november 2003 met pensioen was gegaan. Chrétien was een fel criticus van de door de VS geleide oorlog in Irak en van de wijze waarop de VS de strijd tegen terrorisme aanpakten. Diens opvolger Paul Martin was hierin gematigder. De Canadese bevolking was echter onverminderd kritisch. Uit onderzoek voorafgaand aan Bush' bezoek was gebleken dat slechts 17 procent van de Canadezen achter de Amerikaanse president stond. Duizenden demonstranten die Bush in Ottawa opwachtten lieten deze afkeer duidelijk merken. Ook in het Canadese parlement en Martins eigen regeringscoalitie bestond veel weerstand. Hoewel het toespreken van het nationale parlement van het gastland een van de hoogtepunten van vrijwel ieder belangrijk staatsbezoek was, bedankte Bush voor een uitnodiging van het Canadese parlement. Wellicht wilde hij pijnlijke confrontaties met kritische parlementsleden vermijden.

Handelsconflict duurt nog voort

Het was niet alleen om de oorlog in Irak dat Canada weinig op had met Bush. Ook diens plannen voor de aanleg van een militair defensiesysteem in de ruimte (*missile defense*) en zijn aandringen op Canadese deelname hieraan, vielen slecht. Desondanks vroeg Bush in Ottawa aan Martin om deelname hieraan opnieuw te overwegen.
Ook met zijn conservatieve opvattingen over zaken als abortus en het homohuwelijk maakte Bush zich weinig populair in het buurland. Terwijl Bush een federale grondwetswijziging wilde waardoor geen enkele Amerikaanse staat het homohuwelijk kon legaliseren, was Canada juist bezig met het tegenovergestelde.

De Canadees-Amerikaanse relaties stonden verder onder druk vanwege een handelsconflict. Nadat in maart 2003 in Canada een geval van de gekkekoeienziekte BSE was geconstateerd, hadden de VS de import van Canadees rundvlees verboden. Hoewel na dat ene geval nooit meer BSE was geconstateerd, was het importverbod in december 2004 nog altijd van kracht. Canadese vleesexporteurs waren hierdoor miljarden dollars aan inkomsten misgelopen. Sommigen zagen de voortdurende sluiting van de grens als een verkapte vorm van Amerikaans handelsprotectionisme. Tijdens zijn bezoek aan Canada werd Bush hierop aangesproken. Hij zei echter dat het niet aan hem was om het verbod op te heffen, maar aan de bureaucratie.

Bush wil ruzies over 'Irak' achter zich laten

Afgezien van een mondelinge overeenkomst om intensiever te gaan samenwerken op het gebied van terrorismebestrijding, leverde Bush' bezoek aan Canada geen concrete resultaten op.
Volgens analisten was dit ook niet waar Bush op uit was. Hij zou vooral hebben willen laten zien dat hij de banden wilde aanhalen met traditionele bondgenoten die door hun weerstand tegen de oorlog in Irak van de VS waren vervreemd. Want terwijl Bush tijdens zijn eerste termijn als president de relaties met deze kritische bondgenoten sterk had laten bekoelen, had hij na zijn herverkiezing in november 2004 laten weten een nieuw buitenlands beleid voor te staan, dat gericht was op samenwerking en dialoog. Door Canada te bezoeken maakte hij duidelijk dat ook de bekoelde relaties met landen als Frankrijk en Duitsland wat hem betrof weer hartelijker konden worden.

(Vorige berichten pag. 93/2 e.v. - 2004)

Cuba

CUBA

BINNENLAND

Toeristensector wordt gereorganiseerd

Minister van Toerisme vervangen

Op voorstel van het Politiek Bureau van de Communistische Partij werd Ibrahím Ferradáz García als minister van Toerisme vervangen door Manuel Marrero Cruz, aldus berichtte het dagblad *Granma* op 11 februari 2004. De nieuwe bewindspersoon was al werkzaam in de toeristensector waar hij onder meer verantwoordelijkheid droeg voor het aantrekken van investeringen en de directies van de hotels.

Streven centrale controle te herstellen

Staatsambtenaren lieten op 13 juli weten dat de voor de economie zeer belangrijke toeristensector gereorganiseerd werd. De vier grote toeristenondernemingen Cubanacán, Gran Caribe, Horizontes Hoteles en Isla Azul, die 75 procent van de hotelkamers in Cuba beheerden, werden in een fusieplan betrokken en tientallen leidinggevenden moesten vertrekken.
De sector had door het genereren van harde valuta op de vrije markt een waardevolle bijdrage geleverd aan het overleven van de economische crisis. Waarnemers veronderstelden dat de hervormingen van ruim tien jaar terug nu weer werden teruggedraaid ten gunste van meer centrale controle.

Maatregelen tegen energiecrisis

Nieuwe minister van Basisindustrie aangesteld

De verantwoordelijke persoon in de regering voor de energievoorziening, Marcos J. Portal León, werd op 14 oktober 2004 na meer dan twintig jaar dienst van zijn functie ontheven. Miljoenen Cubanen zaten dagelijks een paar uur zonder stroom en de minister van Basisindustrie werd verweten de energiecrisis, die begon toen in mei de Antonio Guiteras-elektriciteitscentrale kwam stil te liggen, niet te hebben voorkomen.
Als opvolgster werd chemisch ingenieur Yadira García Vera aangewezen.

Werkweek bekort, scholen openen later

Het tekort aan energie had het Cubaanse bewind eind september aangezet een reeks van maatregelen te nemen. Scholen begonnen later, de straatverlichting werd beperkt, er werd minder lang gewerkt en in oktober zouden 118 fabrieken zelfs helemaal worden stilgelegd.

President Fidel Castro vroeg de bevolking om begrip en beloofde dat de regering zou investeren in een betere energievoorziening.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Gebruik dollar aan banden gelegd

Vanaf 15 november 2004 konden producten in Cubaanse winkels niet meer met dollars worden betaald en moest iedereen bij het ruilen van dollars 10 procent van het om te wisselen bedrag afdragen. Voor de euro, de Zwitserse franc of de Canadese dollar werd geen extra heffing ingesteld, want de maatregel was, in de ironische bewoordingen van Fidel Castro, 'een premie voor de dollar'. Wilden degenen die steun uit het buitenland in dollars kregen de nieuwe maatregel omzeilen, zo vertelde de voorzitter van de Centrale bank van Cuba, Francisco Soberón, dan moesten zij hun bijdrage in andere valuta krijgen.
Als betalingsmiddelen circuleerden in Cuba vanaf dat moment de peso, waarin de salarissen werden uitbetaald, en de convertibele peso. Met de laatste konden producten worden aangeschaft waarvoor eerder met dollars en euro's moest worden afgerekend.

GEZONDHEID EN ZORG

Cuba gaat Caribische landen helpen bij bestrijding aids

Bij een bijeenkomst van de organisatie van Caribische landen Caricom in Havana op 16 juli 2004 deed Cuba een voorstel dat door de minister van Buitenlandse zaken van Barbados als 'spectaculair' werd gekwalificeerd. Het land bood aan jaarlijks 50 medici uit de regio in de gelegenheid te stellen de behandeling van aids in Cuba te bestuderen, op andere eilanden trainingscentra te bouwen en eigengemaakte, laaggeprijsde anti-retrovirale medicijnen te verkopen.
Aids was een groot probleem in veel Caribische landen, maar in Cuba was de ziekte nauwelijks verspreid.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Critici regime komen vrij vanwege gezondheidsproblemen

Dissident na vier hongerstakingen vrijgelaten

De sinds 27 maanden achter de tralies zittende Leonardo Bruzón Ávila werd op 8 juni 2004 in vrijheid gesteld. De 49-jarige voormalige bibliothecaris, wiens gezondheid in detentie was achteruitgegaan, had vier keer zijn toevlucht genomen tot het houden van een hongerstaking met de eis dat hij een proces zou krijgen. Hij was opgepakt nadat hij getracht had een herdenkingsbijeenkomst te organiseren ter ere van vier Cubaanse vluchtelingen die in 1996 waren omgekomen bij hun poging het land illegaal te verlaten.
Leonardo Bruzón was door Amnesty International als gewetensgevangene geaccepteerd.

Econome Beatriz Roque mag huis van bewaring verlaten

De prominente tegenstandster van het Castro-regime Martha Beatriz Roque, die als enige vrouw behoorde tot een ruim een jaar eerder veroordeelde groep dissidenten, kreeg op 22 juli vanwege gezondheidsproblemen haar vrijheid terug. Ze was de zevende van de genoemde groep die binnen een paar weken werd vrijgelaten hoewel ze een jaar eerder tot twintig jaar celstraf was veroordeeld.
In Havana gestationeerde diplomaten waren ervan overtuigd dat de Cubaanse regering wilde voorkomen dat één of meer van de oppositieleden in gevangenschap zouden komen te overlijden.

Actie vrouw van gevangene leidt tot succes

De 40-jarige Ángel Moya, die een rugoperatie moest ondergaan, werd op 8 oktober naar het militaire ziekenhuis Carlos Finlay in Havana overgebracht. Zijn vrouw Berta Soler had samen met enkele vrouwen van andere gevangenen in een park vlakbij het Plein van de Revolutie twee dagen lang een openbare protestactie gehouden. Zij eiste dat haar man vanuit de gevangenis, waar hij een straf van twintig jaar uit moest zitten, naar een hospitaal zou worden overgebracht.
Haar man zag er 'vreselijk' uit, vertelde zij journalisten nadat zij hem had mogen bezoeken. De eerder vrijgelaten Martha Beatriz Roque deed ook mee aan de protestactie.

Dichter Raúl Rivera uit gevangenis ontslagen

Nadat op 29 november drie dissidenten in vrijheid waren gesteld, mochten een dag later twee anderen, onder wie de dichter en journalist Raúl Rivera, naar huis. Rivera zei geen rancuneus man te zijn en zich eerder constructief dan krijgshaftig op te zullen stellen. Met name de organisatie Journalisten zonder Grenzen (RSF) had zich zijn lot aangetrokken.
De Europese Unie en mensenrechtenorganisaties juichten de vrijlatingen toe en vroegen het Castro-regime ook de andere dissidenten los te laten. Volgens welingelichte kringen was er een verband tussen de toenadering die Spanje onder de nieuwe premier José Luis Rodríguez Zapatero met Cuba zocht en de recente vrijlatingen.

Zevende dissident binnen één week op vrije voeten

De voormalige televisieproducer Jorge Olivera Castillo was een week later de volgende die uit de gevangenis werd ontslagen. Naar zijn mening had druk van de EU een bijdrage geleverd aan zijn vervroegde invrijheidstelling, al kon hij geen bewijzen voor die stelling aandragen. Evenals bij de zes andere recentelijk in vrijheid gestelde leden van de oppositie had de Cubaanse overheid zich onthouden van elk commentaar. De aan een spijsverteringsziekte lijdende Jorge Olivera was tot achttien jaar cel veroordeeld in een strafproces dat slechts enkele uren had geduurd.
Van de 75 een jaar eerder gedetineerde dissidenten zaten er na zijn vrijlating nog 61 gevangen.

MILITAIRE ZAKEN

Grootste militaire oefening in bijna twintig jaar

Honderdduizenden troepen kwamen op 13 december 2004 in actie om deel te nemen aan de een week durende oefening 'Bastion 2004' die onder leiding stond van minister van Defensie Raúl Castro, de tweede man in de Cubaanse hiërarchie. De manoeuvres beoogden een antwoord te geven op de, zoals gesteld werd, 'voortdurende agressie en bedreigingen' van de Verenigde Staten. Bij de actie werden MIG-29 vliegtuigen, luchtafweergeschut en elitetroepen ingezet.

Volgens een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken diende de oefening slechts om de Cubanen af te leiden van hun dagelijkse problemen.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS versterken embargo tegen Cuba

Kleren en zaden en visgerei uit pakketten verwijderd

Amerikaanse staatsburgers was het vanaf 22 juni 2004 verboden artikelen als kleren, zaden, veterinaire middelen, visgerei en producten voor de hygiëne naar Cuba op te sturen. De nieuwe beperkende regels van het Amerikaanse ministerie van Handel, aanbevolen in een in mei uitgekomen rapport, werden op die dag van kracht. Naast de beperking van de inhoud mocht er voortaan slechts één pakket per gezin per maand worden verstuurd, terwijl dat daarvoor één pakket per individu per maand was.
Volgens de Amerikaanse regering leverden de verboden spullen humanitaire voordelen voor de Cubaanse staatsburgers op, maar werd het bewind verlost van de taak voor de basisbehoeften van de bevolking te zorgen.

Cubaans-Amerikanen gedwongen terug te keren naar VS

De dreiging van de Amerikaanse autoriteiten zware boetes uit te delen aan landgenoten die eind juli Cuba niet hadden verlaten, leidde op de laatste dag van die maand tot emotionele taferelen op het vliegveld van Havana. De Cubaans-Amerikanen mochten in het vervolg nog maar eens in de drie jaar hun familie en bekenden op Cuba bezoeken in plaats van elk jaar en bovendien mochten zij dan slechts maximaal twee weken blijven.
In Cuba vonden massademonstraties tegen de beperkende maatregelen plaats en ook de Cubaans-Amerikanen – traditioneel voorstander van een harde lijn tegen Castro – zeiden onmogelijk een beleid te kunnen steunen dat tegen hun belangen inging.

Europese parlementariërs toegang tot land geweigerd

De Spanjaard Jorge Moragas van de conservatieve Volkspartij (PP) en de Nederlanders Boris Dittrich (Democraten 66 – D66) en Kathleen Ferrier (Christen-Democratisch Appel – CDA) werden op 15 oktober 2004 door de Cubaanse autoriteiten op het vliegveld in Havana tegengehouden. Moragas had verklaard dat hij Cuba wilde bezoeken om de dissidenten een hart onder de riem te steken omdat de nieuwe Spaanse regering, tot ongenoegen van de opposanten van Castro, pogingen in het werk stelde de betrekkingen met Havana te verbeteren.
Zowel Spanje als Nederland lieten diplomatieke protesten horen tegen de behandeling van de volksvertegenwoordigers, maar Cuba noemde de actie van de drie 'een grove politieke provocatie'.

VN veroordelen opnieuw embargo tegen Cuba

Met een overweldigende meerderheid van 179 stemmen voor, vier tegen en één onthouding nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 28 oktober 2004 een motie aan waarin werd opgeroepen het financiële en economische embargo tegen Cuba te beëindigen.

Het was voor het dertiende achtereenvolgende jaar dat een motie van deze strekking, die niet-bindend was, werd aangenomen. Het commentaar van de Mexicaanse VN-ambassadeur, Enrique Berruga, kwam overeen met dat van tientallen andere sprekers: 'Mexico is bezorgd dat dit soort resoluties, dat elk jaar terugkeert, geen enkel effect sorteert.'

Cuba boekt diplomatieke overwinning op Iberisch-Amerikaanse top

De op 19 november 2004 in San José (Costa Rica) begonnen Iberisch-Amerikaanse top sprak zonder omwegen haar afkeuring uit over de vrijlating door Panama van vier terroristen die veroordeeld waren voor een poging Fidel Castro te vermoorden. Verantwoordelijk voor hun vrijlating in augustus was Panama's toenmalig staatshoofd Mireya Moscoso, die zes dagen voor haar aftreden de gevangenisdeuren voor de vier liet openen. Haar opvolger, Martín Torrijos, had de vrijlating sterk bekritiseerd en dat was de reden dat op de topontmoeting in San José een verzoening tussen Panama en Cuba tot stand kwam. Besloten werd de consulaire relaties te herstellen.

Betrekkingen met Azië nemen toe

In de tweede helft van november 2004 ontving de Cubaanse regering binnen een week de leiders van China, Maleisië en Vietnam. Eerst kwam de Chinese president Hu Jintao met 200 zakenmensen op bezoek en werd onder meer besloten dat de Chinese apparatenfabrikant Haier wasmachines, televisietoestellen en koelkasten in Cuba zou gaan produceren. Daarna was het de beurt aan de premier van Maleisië, Abdullah Ahmad Badawi, die met name interesse toonde in samenwerking met Cuba's biotechnische industrie. Ook maakte president Tran Duc Luong van Vietnam, dat Cuba 250.000 ton rijst per jaar leverde op gunstige voorwaarden, twee tussenstops in Havana.
De Cubaanse handel met Aziatische landen bedroeg minder dan 10 procent, maar analisten voorspelden dat deze sterk zou gaan toenemen.

Venezolaanse president Chávez bezoekt Cuba

De Venezolaanse president Hugo Chávez kwam op 13 december 2004 aan in de Cubaanse hoofdstad Havana voor het afleggen van een 'officieel en vriendschappelijk' bezoek. De door de Cubaanse media als 'dierbare vriend van Cuba' betitelde Chávez bezocht Cuba voor de derde keer binnen een jaar.
Begin november had Chávez samen met Castro de uitvoering van het in 2000 gesloten bilaterale Integrale Samenwerkingsakkoord besproken. Dat voorzag onder meer in de levering van olie aan Cuba en de hulp aan Venezuela bij medische projecten. In september waren beide staatslieden overeengekomen de samenwerking uit te breiden met 116 nieuwe projecten in 15 sectoren.

Rel over kerstversiering bij kantoor van VS in Havana

Meer dan 5.000 Cubaanse studenten demonstreerden op 21 december 2004 bij het kantoor van de vertegenwoordigers van de Amerikaanse regering in Havana. Op een groot aanplakbord was naast de kerstwensen het getal 75 met neonletters afgebeeld, als verwijzing naar de veroordeling van dit aantal dissidenten ruim een jaar eerder.
Cuba vatte de boodschap op als een provocatie en reageerde met het plaatsen van een billboard met foto's van mishandelde Iraakse gevangenen in de Abu Ghraib-gevangenis, aangevuld met het symbool van het nazisme, een swastika.

(Vorige berichten pag. 348/3 e.v. - 2004)

DOMINICAANSE REPUBLIEK

BINNENLAND

Leonel Fernández geïnaugureerd als president

'Op de presidentiële stoel zitten zal zijn als in een mijnenveld lopen'

In omstandigheden die door waarnemers als 'moeilijk' werden gekwalificeerd nam de winnaar van de verkiezingen in mei, Leonel Fernández, op 16 augustus 2004 het presidentschap over.
Hoewel bestuurservaring hem niet kon worden ontzegd – in de jaren 1996-2000 had hij dezelfde functie uitgeoefend – voorzag de nieuwe president door de economische crisis een moeilijke ambtsperiode. 'Op de presidentiele stoel zitten zal zijn als in een mijnenveld lopen', merkte hij op, en hij benadrukte dat harde bezuinigingen noodzakelijk waren.

De vorige regering had een lege schatkist achtergelaten en mede daarom wilde hij belastingverhogingen doorvoeren. Met een meer gezonde betalingsbalans hoopte hij tenslotte het Internationaal Monetair Fonds (IMF) te verleiden een al eerder toegekend krediet, dat voorlopig was bevroren, uit te betalen.

Van fraude beschuldigde medewerkers krijgen belangrijke functies

Vier ambtenaren tegen wie een onderzoek liep vanwege het verdwijnen van omgerekend bijna 80 miljoen euro uit een werkgelegenheidsprogramma van de overheid, werden door president Fernández op 21 augustus op belangrijke posten benoemd. Eén van hen, Simón Lizardo, werd zelfs aangesteld als topaccountant van de staat. De benoemingen wekten verbazing omdat het nieuwe staatshoofd tijdens zijn verkiezingscampagne had beloofd de corruptie aan te pakken.

Woordvoerder Héctor Olivo van Fernández' Dominicaanse Bevrijdingspartij (PLD) zei in een reactie op de commotie dat de vier een onberispelijke staat van dienst hadden en dat de beschuldigingen tegen hen een politieke achtergrond hadden.

Samenstelling regering Dominicaanse Republiek
(25 augustus 2004)

President
Leonel Antonio FERNÁNDEZ REYNA

Vice-president
Rafael ALBURQUERQUE DE CASTRO

Ministers:
Administratie van het presidentschap
Luis Manuel BONETTI
Binnenlandse zaken en Politie
Franklin ALMEIDA RANCIER
Buitenlandse zaken
Carlos MORALES TRONCOSO
Cultuur
José Rafael LANTIGUA
Financiën
Vicente BENGOA
Hoger onderwijs, Wetenschap en Technologie
Ligia AMADA MELO
Industrie en Handel
Francisco Javier GARCÍA
Jeugdzaken
Manuel CRESPO
Justitie
Francisco DOMÍNGUEZ BRITO
Landbouw
Amilcar ROMERO
Milieu en Natuurlijke hulpbronnen
Maximiliano PUIG MILLER
Onderwijs
Alejandrina GERMÁN
Openbare werken en Communicatie
Manuel DE JESÚS PÉREZ GÓMEZ
Presidentschap
Danilo MEDINA SÁNCHEZ
Sport, Lichamelijke opvoeding en Recreatie
César CEDEÑO
Strijdkrachten
Sigfrido PARED PÉREZ
Technisch secretaris van het presidentschap
Juan Temístocles MONTÁS DOMÍNGUEZ
Toerisme
Félix JIMÉNEZ JIMÉNEZ
Volksgezondheid en Sociaal welzijn
Sabino BÁEZ
Vrouwenzaken
Gladis GUTIÉRREZ
Werkgelegenheid
José Ramón FADUL

Zonder portefeuille
Miguel MEJÍA
Zonder portefeuille
Eduardo SELMÁN

Oud-president verdedigt uitbreiding bezittingen

De wettelijke verplichting aan de vertrekkende president bij zijn aftreden een officiële verklaring over zijn bezittingen af te leggen, leidde bij Hipólito Mejía tot een onderzoek.

Hij bleek binnen vier jaar zijn vermogen te hebben verdubbeld. In dezelfde periode was de meerderheid van de burgers door de economische crisis juist armer geworden. Op 22 oktober liet hij in een verklaring weten dat de toename van zijn eigendommen gedurende het presidentschap louter door 'opoffering' en 'zweet op het voorhoofd' tot stand was gekomen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vertrekkende president doelwit van acties

Gewelddadige protesten tegen stroomuitval

Kort voor het eind van zijn ambtsperiode werd de bij de verkiezingen in mei verslagen president Hipólito Mejía opnieuw geconfronteerd met felle betogingen. Op 21 juli 2004 vielen bij een demonstratie tegen de gebrekkige stroomvoorziening in de hoofdstad Santo Domingo enkele gewonden, evenals in de tweede stad van het land, Santiago.

Waarnemers stelden vast dat de regering, na het schandaal bij de failliete Banco Intercontinental (Baninter), zoveel geld had gespendeerd aan de banksector dat er niets over was voor elektriciteitssubsidies aan de armen. De gedeeltelijk in private handen zijnde elektriciteitssector was daardoor ook in financiële moeilijkheden gekomen en kon slechts aan 44 procent van de vraag voldoen.

Studenten jagen Hipólito Mejía uit universiteit

Met stenen gooiende studenten zorgden er op 3 augustus voor dat president Hipólito Mejía op de vlucht sloeg toen hij op de Universiteit van Santo Domingo de nieuwe bibliotheek, die ongeveer 4,3 miljoen euro had gekost, kwam openen. Volgens de studenten wilde het staatshoofd slechts in het middelpunt van de belangstelling staan want er was nog geen boek aanwezig in de bibliotheek.
De president weigerde commentaar te geven op het afbreken van de ceremonie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grote economische schade door orkanen in Caribische regio

Een rapport van de onder de vleugels van de Verenigde Naties opererende Economische Commissie voor Latijns Amerika en het Caribisch gebied (ECLAC), dat op 29 november 2004 verscheen, stelde vast dat orkanen dat jaar voor 2,2 miljard dollar (ca. 1,7 miljard euro) schade hadden aangericht. Veruit het zwaarst getroffen door Charly, Frances, Ivan en Jeanne – zoals de orkanen waren gedoopt – was Grenada, maar landen als Jamaica en de Dominicaanse Republiek hadden ook zwaar te lijden gehad onder het natuurgeweld.
Aan directe en indirecte verliezen kwam de commissie bij de Dominicaanse Republiek tot een bedrag van 270 miljoen dollar (ca. 207 miljoen euro), omgerekend ongeveer 1,7 procent van het bbp in 2003.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Regering schendt rechten hiv-positieve vrouwen'

De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) toonde in een op 13 juli 2004 verschenen rapport aan dat de Dominicaanse autoriteiten routinematig vrouwen verplichtten een hiv-test te ondergaan. Was de uitslag positief, dan werden de vrouwen vaak ontslagen en werd hen adequate medische hulp onthouden. Bovendien was de informatievoorziening volgens HRW vaak onvoldoende en werden familieleden soms ingelicht over de uitkomst van het onderzoek zonder dat de patiënte zelf hiervan op de hoogte was. Het gevolg was dat veel vrouwen te maken kregen met huiselijk geweld. Men schatte dat in de Dominicaanse Republiek rond de 61.000 duizend vrouwen met hiv waren besmet.

(Vorige berichten pag. 351/3 e.v. - 2004)

HAÏTI

BINNENLAND

Populaire radiopresentator in koelen bloede vermoord

Dominee Jean Molès Lovinsky Berthomieux werd op 13 september 2004 door onbekenden onder vuur genomen toen hij zijn huis verliet om naar Radio Caraïbes FM te gaan. Daar presenteerde hij onder de naam 'dominee Molès' al vijftien jaar 'Het Ochtend Manna', een van Haïti's populairste radiouitzendingen. 'Ik durf te zeggen dat ik verslaafd was aan zijn programma en zijn kalme stem', was het commentaar van de 29-jarige Linda Joanis die net als andere luisteraars naar het mortuarium van het ziekenhuis was gesneld om afscheid te nemen.

De politie liet weten de zaak in onderzoek te hebben.

Voorzitter Senaat gearresteerd

Nadat de lijken van drie onthoofde politieofficieren op 1 oktober 2004 waren ontdekt, werden senaatsvoorzitter Yvon Fuille en twee andere politici – alledrie aanhangers van de verdreven president Aristide – in hechtenis genomen. Ze hadden kort daarvoor deelgenomen aan een discussieprogramma op de radio met tegenstanders van Aristide. De politie verdacht de drie van betrokkenheid bij de moord op de politiebeambten.
Fuille noemde in een reactie zijn arrestatie 'illegaal' omdat hij als praeses van de Senaat immuniteit genoot.

Geweld in Haïti laait op

Leider rebellenleger wil orde herstellen

De aanvoerder van de gewapende opstandelingen die ex-president Aristide hadden verdreven,
Rémissainthe Ravix, verklaarde op 13 oktober 2004 tegenover persbureau *Associated Press* dat zijn manschappen de orde in de hoofdstad Port-au-Prince zouden herstellen. Zij wilden niet langer wachten op ingrijpen van de regering of de troepen van de Verenigde Naties.

Meer dan 40 mensen waren de laatste twee weken gedood bij botsingen tussen aanhangers van Aristide's partij Fanmi Lavalas (FL) en de regering.

Het geweld was opnieuw begonnen nadat de politie op 30 september op een bijeenkomst van aanhangers van Aristide twee mensen had doodgeschoten.

VN-troepen verwijderen barricades in wijk Bel-Air

Leden van de VN-vredesmacht, de Haïtiaanse politie en burgerpolitieofficieren uit onder meer Benin, Brazilië, Frankrijk en Spanje begonnen op 24 oktober aan 'Operatie Veeg Bel-Air Schoon'. De toegang tot deze sloppenwijk in Port-au-Prince was door aanhangers van Aristide sinds eind september met autowrakken geblokkeerd omdat de politie willekeurig aanhangers van de oud-president zou arresteren. Tenminste één politieman en vijf burgers verloren het leven. Een woordvoerder van de VN typeerde de actie als een groot succes.

Opnieuw doden bij nieuwe politieactie in sloppenwijken

Bij een zoektocht van de politie in sloppenwijken naar gewapende bendes vielen op 18 november volgens de bewoners minstens twaalf doden. Dit betekende, aldus opgave van persbureau *Reuters*, dat vanaf begin september meer dan 200 mensen door politiek geweld waren omgekomen. Ook waren er tientallen burgers gearresteerd bij razzia's in de buurten waar de arme bewoners van Port-au-Prince hun povere onderkomens hadden.

VN-troepen trachten rebellen in toom te houden

Op het moment dat de politie aanhangers van Aristide probeerde te ontwapen, hield de vredesmacht van de VN zich met een ander probleem bezig. Rebellen die een grote bijdrage hadden geleverd aan de ineenstorting van het oude regime, eisten de heroprichting van het onder Aristide afgeschafte leger en bovendien tien jaar 'achterstallig' soldij.
De internationale troepen wisten te voorkomen dat de rebellen, die de regeringsbeambten voor 'verraders' uitscholden, een optocht hielden met hun semi-automatische wapens.

VN-troepen bestormen wijk Cité Soleil

Braziliaanse, Chileense en Sri Lankese troepen namen naast ordetroepen uit China en Jordanië op 14 december deel aan een operatie in een van de gewelddadigste sloppenwijken van Port-au-Prince, Cité Soleil. De inname van dit bolwerk van Aristide-aan-

hangers werd verder ondersteund door de Chileense luchtmacht.
Volgens de VN zouden de troepen minimaal twee maanden in de wijk blijven om de humanitaire hulp op gang te laten komen. Daarna zou de controle worden overgedragen aan een Haïtiaanse politiemacht.

Rebellenleider roept op tot guerrillaoorlog

Rebellenleider Rémissainthe Ravix riep op 18 december ex-soldaten in het hele land op zich te melden voor de gewapende strijd. Was in het begin van het jaar de afzetting van Aristide het doelwit, deze keer wilde Rémissainthe Ravix met zijn rebellengroepen de interim-regering tot aftreden dwingen. Twee dagen voor de oproep hadden de opstandelingen bezit genomen van het vroegere huis van Aristide dat zij als hoofdkwartier inrichtten. Op verzoek van de Haïtiaanse regering verdreven VN-troepen hen daar een dag later.
De rebellen controleerden nog steeds delen van Haïti zoals bijvoorbeeld de provinciale stad Mirebalais.

Ex-president Aristide wil vrije verkiezingen

De man die zichzelf nog steeds beschouwde als het legitieme staatshoofd van Haïti, Jean-Bertrand Aristide, wilde vrije verkiezingen zodat het Haïtiaanse volk zelf haar leiders kon kiezen, aldus de BBC op 29 oktober 2004. Het Britse nieuwsorgaan baseerde zich op uitlatingen van de Zuid-Afrikaanse minister van Buitenlandse zaken Nkosazana Dlamini-Zuma die dit bij een officieel bezoek aan Brazilië had gezegd.
De interim-regering onder leiding van Gérard Latortue had beloofd in november 2005 verkiezingen te zullen houden waarna een gekozen president in februari 2006 zou kunnen aantreden.

Vreedzame mars ter ondersteuning van Aristide

Aanhangers van de naar Zuid-Afrika uitgeweken oud-president hielden op 26 november een demonstratie in de hoofdstad Port-au-Prince die zonder grote incidenten verliep. 'Er kan geen vrede, verzoening en democratie komen zonder Aristide', was het commentaar van een van de organisatoren. De politieke mars werd beschouwd als teken van ongenoegen over het beleid van de interim-regering.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Internationale donoren zeggen extra leningen toe

Internationale donoren als de Europese Commissie, de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) en de Wereldbank maakten op 21 juli 2004 bekend dat zij voor Haïti ruim 1 miljard dollar (ca. 770 miljoen euro) extra krediet beschikbaar wilden stellen. Dit betekende dat het land tot 2006 toezeggingen had voor een bedrag van 1,5 miljard dollar (ca. 1,2 miljard euro). Dat was zelfs meer dan volgens een internationale donorconferentie over Haïti nodig was.
De internationale ontwikkelingsorganisatie Oxfam benadrukte in een reactie dat het kredieten betrof en geen giften. Volgens de hulporganisatie was het nadeel dat Haïti er dieper door in de schulden zou komen.

IMF zegt bezoek aan Haïti af vanwege onrust

De gebrekkige veiligheidssituatie in Haïti was voor vertegenwoordigers van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) op 20 oktober 2004 aanleiding een reis naar het Caribische land uit te stellen. Tevens werd de in de hoofdstad Port-au-Prince gestationeerde IMF-vertegenwoordiger teruggeroepen naar Washington. Het doel van de missie was te onderhandelen over een noodlening.

JUSTITIE

Paramilitaire leider Chamblain vrijgesproken

Op 17 augustus 2004 sprak een Haïtiaanse juryrechtbank de paramilitaire leider Louis-Jodel Chamblain vrij van de moord in 1993 op minister van Justitie Antoine Izmery. Chamblain had eerder dat jaar een voorname rol gespeeld bij het verdrijven van voormalig president Aristide.
Binnen enkele uren was de uit twaalf leden bestaande jury tot de conclusie gekomen dat Chamblain 'niet schuldig' was, kroongetuigen waren ondergedoken en 'valse' getuigen hadden verklaringen afgelegd. Mensenrechtenorganisatie Amnesty International sprak dan ook van een 'justitiële schijnvertoning', terwijl een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken de 'procedurele tekortkomingen' laakte.

NATUUR EN MILIEU

Tropische storm leidt tot humanitaire ramp in Haïti

Overstromingen veroorzaken ruim 3.000 doden

De half september 2004 voorbijtrekkende tropische storm Jeanne had een verwoestende uitwerking in Haïti. Bij overstromingen en modderstromen, die vooral de kustplaats Gonaïves troffen, kwamen zeker 3.000 mensen om het leven en verloren 2.000 mensen hun huis of onderkomen en bijna al hun bezittingen. Het aantal slachtoffers leek in eerste instantie mee te vallen, maar toen reddingswerkers moeilijk toegankelijke plaatsen bereikten bleken hele dorpen te zijn weggespoeld. Internationale hulporganisaties distribueerden voedsel onder meer dan 250.000 burgers maar werden soms aangevallen door gewapende bendes die de konvooien plunderden.
In mei werd Haïti – evenals de Dominicaanse Republiek – ook al getroffen door overstromingen die een groot aantal slachtoffers eisten.

Interim-president doet beroep op de wereld

Bij de opening van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 21 september werd interim-president Boniface Alexandre van Haïti in de gelegenheid gesteld de aanwezige wereldleiders toe te spreken. 'In het licht van deze tragedie, die de omvang heeft van een humanitaire ramp, doe ik een dringend beroep op de solidariteit van de internationale gemeenschap', merkte hij op. Ook de minister van Buitenlandse zaken van buurland de Dominicaanse Republiek, dat met Haïti het eiland Hispaniola deelde, verzocht om hulp.

Voedselhulp voor Haïti wellicht via Dominicaanse Republiek

De onrust in Port-au-Prince was voor de VN op 19 oktober reden te overwegen de hulp in het kader van het Wereldvoedselprogramma (WFP) via de Dominicaanse Republiek te laten verlopen. Meer dan 100 con-

tainers met voedsel waren in de Haïtiaanse hoofdstad blijven steken door het gebrek aan veiligheid. Vanuit de Dominicaanse Republiek konden de spullen met vrachtauto's verder worden getransporteerd, aldus een woordvoerder van de VN.
Hulporganisaties constateerden verder een gebrek aan inzet van de interim-regering, maar deze zei dat het de handen vol had aan het geweld in Port-au-Prince.

Wereldbank ondersteunt herstelwerkzaamheden

De Wereldbank besloot op 15 november 2 miljoen dollar (ca. 1,5 miljoen euro) van een in september aan Haïti toegezegde subsidie van 6,4 miljoen dollar (ca. 4,9 miljoen euro) te gebruiken om de gevolgen van de overstromingen in mei en september het hoofd te bieden. Het bedrag zou worden aangewend om de infrastructuur te herstellen, openbare diensten te laten functioneren en voorzorgsmaatregelen te treffen tegen rampen zoals door de aanschaf van materialen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty International constateert reeks mensenrechtenschendingen

Willekeurige executies door de politie en een alarmerend hoog aantal illegale detenties waren voor Amnesty International op 11 november 2004 aanleiding de Haïtiaanse overheid te beschuldigen van serieuze schendingen van de mensenrechten. De organisatie riep de regering op de acties van de politie te onderzoeken en met spoed een ontwapeningsprogramma op te stellen.
In een reactie ontkende interim-premier Latortue de beschuldigingen. Klachten over de politie werden volgens hem onderzocht en schuldigen ontliepen hun straf niet.

Priester Gérard Jean-Juste vrijgelaten

De als aanhanger van ex-president Aristide bekend staande priester Gérard Jean-Juste werd op 29 november 2004 door de Haïtiaanse autoriteiten vrijgelaten. Tweeëneenhalve week eerder had een rechter gelast hem in vrijheid te stellen omdat hij niet officieel was aangeklaagd. Hij was op 13 oktober aangehouden terwijl hij kinderen in zijn kerk in Port-au-Prince te eten gaf.
De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan had bij de Haïtiaanse regering recentelijk aangedrongen op het in vrijheid stellen van leden van de Fanmi Lavalas (FL) – de partij van Aristide – die niet officieel in staat van beschuldiging waren gesteld. Volgens mensenrechtenorganisaties ging het om rond de 700 mensen.

'Massaslachting bij gevangenisoproer'

Volgens Haïtiaanse mensenrechtenorganisaties waren op 1 december 2004 tientallen gedetineerden uit de nationale penitentiaire inrichting in de hoofdstad Port-au-Prince omgekomen en op kruiwagens weggevoerd toen de politie een oproer de kop in drukte. Ted Nazaire, een 24-jarige gevangene die zei getuige van de slachting te zijn geweest, noemde een getal van 60 doden, maar volgens de politie waren het er slechts 8. Het Advocaten Comité voor Individuele Rechten (CARLI) benadrukte dat de verantwoordelijken voor het bloedbad gestraft moesten worden.

In de gevangenis waar het oproer uitbrak, zaten meer dan 1.000 gevangenen opgesloten. Onder hen bevonden zich ook aanhangers van voormalig president Aristide.

BUITENLANDSE ZAKEN

VN-soldaten blijven voorlopig in Haïti

Premier Latortue hekelt onderbezetting VN-troepenmacht

Commandant Augusto Ribeiro Pereira van de vredesmacht van de Verenigde Naties luidde begin oktober 2004 de noodklok omdat zijn manschappen het werk niet aankonden. Drie weken later bekritiseerde interim-premier Latortue de VN omdat er slechts 3.200 van de beloofde 8.700 militairen en politiebeambten in Haïti waren. Volgens hem was dat mede de reden dat het geweld op straat niet was voorkomen.

Mandaat slechts met half jaar verlengd

De Veiligheidsraad van de VN bepaalde op 29 november dat de blauwhelmen in ieder geval nog zes maanden in Haïti zouden blijven. Omdat meerdere keren was gezegd dat de vredesmacht zeker tot aan de verkiezingen van november 2005 moest blijven, bekritiseerden landen als Brazilië, Chili en Spanje het genomen besluit. Ook VN-secretaris-generaal Kofi Annan had een verlenging met een langere periode, dat wil zeggen achttien maanden, aanbevolen.
China kwam als eerste met het voorstel van zes maanden, waarna de Verenigde Staten, die het aanvankelijk eens waren met Annan, zich achter het Chinese plan schaarden.

Bezoek Amerikaanse minister Powell verstoord door schotenwisselingen

Het eendaagse bezoek aan Haïti van de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell op 1 december 2004, dat bedoeld was om de politieke stabiliteit te bevorderen, had op het oog een averechts effect. Vlakbij het presidentiële paleis openden volgens de regering aanhangers van ex-president Aristide het vuur, waarna vredestroepen van de Verenigde Naties teruggeschoten. De VN-vredesmacht stationeerde bovendien tanks in de buurt van de plaats waar de besprekingen plaatsvonden.
'Ze moeten de gewapende individuen die vanochtend schoten, krachtig aanpakken', was het commentaar van Powell.

Brazilië steunt Nationale Schoolvoedselprogramma in Haïti

Brazilië nam op 20 december 2004 de verplichting op zich met een subsidie van 300.000 dollar (ca. 230.000 euro) Haïti's Nationale Schoolvoedselprogramma te zullen steunen. Daarmee ging het als eerste een verplichting aan in het kader van de Wereldbank Post Conflict Trust (PCF) – een initiatief waarbij een ontwikkelingsland een ander ontwikkelingsland steunde. Concreet hield het programma in dat 35.000 kinderen op 70 scholen elke dag een vitaminerijke maaltijd zouden krijgen, hetgeen naar verwacht werd tevens het schoolbezoek zou stimuleren.
De directeur van de Wereldbank, James Wolfensohn, prees de 'leidersrol' die Brazilië met deze stap op zich nam.

(Vorige berichten pag. 419/2 e.v. - 2004)

JAMAICA

BINNENLAND

Hoogste moordcijfers in Spanish Town

Geweld tussen straatbendes die in drugs

handelden was er de oorzaak van dat de stad Spanish Town de dubieuze eer te beurt viel te worden aangemerkt als de moordhoofdstad van Jamaica, zo berichtte de BBC op 9 september 2004. In de maand ervoor waren er in de stad gemiddeld vier jonge mannen per dag door wapengeweld om het leven gekomen.

De motieven van de jongeren om zich bij een bende aan te sluiten verschilden per individu: sommigen wilden de werkloosheid ontvluchten, anderen ambieerden de status van bendelid en weer anderen wilden zich wreken voor moorden op bekenden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Studie toont aan dat aids economische groei bedreigt

Tijdens een bijeenkomst in Georgetown (Guyana) op 22 juni 2004 haalde de secretaris-generaal van de organisatie van Caribische landen Caricom, Edwin Carrington, een studie aan van de University of the West Indies over de invloed van aids op de economie. De Economische Gezondheidseenheid en het Caribisch Epidemiologisch Centrum (CAREC) hadden uitgerekend dat Jamaica en Trinidad en Tobago in 2005 tussen de 4 en ruim 6 procent van hun bbp konden verliezen door de impact van aids in beide landen.

Op dezelfde vergadering dankte Carrington de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) voor de ondersteuning bij de bestrijding van de ziekte in de regio.

IMF tevreden over Jamaicaanse vorderingen

Jamaica had haar economie gestabiliseerd en als de toeristensector zich herstelde was een toekomstige economische groei van 4 procent mogelijk. Tot deze conclusie kwam het Internationaal Monetair Fonds (IMF) op 17 augustus 2004 in haar jaarlijkse beoordeling van het land. Het instituut deed ook enkele aanbevelingen: er moest worden gewerkt aan verbetering van het investeringsklimaat en grote economische hervormingen waren onontbeerlijk.

De economische groei was in 2003 gestegen tot 2 procent, met de verwachting dat deze in 2004 zou toenemen tot 3 of 4 procent.

Regering schiet luchtvaartmaatschappij Air Jamaica te hulp

Op 23 december 2004 maakte minister van Financiën Omar Davies bekend dat het luchtvaartbedrijf Air Jamaica door de regering zou worden gereorganiseerd. Doel was een levensvatbare nationale luchtvaartmaatschappij te creëren die als katalysator voor de economie dienst moest doen. Daarna zou een nieuwe koper worden gezocht.
In 1994 had de staat haar meerderheidsaandelen aan hotelmagnaat Gordon Stewart verkocht. Sindsdien had het bedrijf te kampen met financiële moeilijkheden.

JUSTITIE

'Automatische' doodstraf volgens Kroonraad ongrondwettig

De in Londen gevestigde Kroonraad bepaalde op 7 juli 2004 dat de zogenaamde 'verplichte' doodstraf in Jamaica onconstitutioneel was. Voor deze belangrijke zaak was de raad, die hoofdzakelijk bestond uit Britse rechters, uitgebreid van vijf tot negen rechters. Met een meerderheid van vijf tegen vier stemmen werd besloten dat omstandigheden en achtergronden moesten worden meegewogen bij de beoordeling van een moord, in plaats van de dader sowieso de doodstraf op te leggen.

De zaak, die onder meer was aangespannen door de in Jamaica ter dood veroordeelde Lambert Watson, lag gevoelig omdat de meerderheid van de bevolking in de landen van het Caribisch gebied voorstander was van de 'automatische' doodstraf.

NATUUR EN MILIEU

Jamaica verzoekt om hulp na orkaan Ivan

Tenminste veertien burgers verloren het leven toen de orkaan Ivan met grote windsnelheden en overvloedige regenval op 11 september 2004 over Jamaica trok. Het natuurgeweld veroorzaakte grote schade en noopte de autoriteiten een beroep te doen op de Verenigde Naties en op buitenlandse hulporganisaties.

De Jamaican High Commission (JHC) in Londen vroeg donoren te wachten met het inzamelen van materiaal tot er een taxatie van de aangerichte verwoestingen was gemaakt. In de tussentijd voeren de Britse marineschepen HMS Richmond en de hulptanker van de Koninklijke vloot Wave Ruler naar het getroffen gebied om bijstand te verlenen bij het herstel van de elektriciteit en de landingsbanen van het vliegveld.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Politie wil critici van beleid tegen homo's aanklagen

Een rapport van Human Rights Watch (HRW) met de titel 'Haat tot in de dood: homofobie, geweld en Jamaica's hiv/aids epidemie', dat op 16 november 2004 in Kingston verscheen, veroorzaakte felle reacties. De organisatie gaf onder meer voorbeelden van discriminerend politieoptreden tegen homoseksuelen en tegen dragers van het hiv-virus.

De aantijgingen werden ontkend en op 25 november publiceerde een woordvoerder van de politie in dagblad de *Jamaica Observer* een brief waarin werd afgekeurd dat de politie in een kwaad daglicht was gesteld. Tevens werd van de minister van Justitie geëist dat er aanklachten tegen 'de internationale provocateurs en hun lokale secondanten' zouden worden ingediend.

Kenneth Roth, directeur van HRW, noemde het 'schandelijk' dat de Jamaicaanse politie, die de mensenrechten behoorde te verdedigen, juist opriep deze te overtreden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Samenwerking met Groot-Brittannië bij bestrijding cocaïnehandel

De BBC berichtte op 22 december 2004 dat sinds het begin in oktober van 'Operation Kingfish', die de grote drugshandelaren in Jamaica beoogde te treffen, er rond de 80 procent minder cocaïne naar het eiland was gesmokkeld. Het project betrof een gecoördineerde actie van Jamaica met Groot-Brittannië, waar geregeld moorden werden gepleegd en vuurgevechten waren uitgebroken tussen rivaliserende bendes die hun drugs uit Jamaica aangeleverd kregen. De Britse minister van Buitenlandse zaken Bill Rammell noemde het resultaat 'een belangrijk succes'.

OVERLEDEN

Hugh Shearer, voormalig premier

Op 5 juli 2004 overleed in zijn huis in Hope Pastures, St Andrew, de minister-president van Jamaica in de periode 1967-1972, Hugh Lawson Shearer. Hij was al lange tijd ziek. Shearer werd geboren op 18 mei 1923 in Martha Brae, Trelawny.
Zijn ambtsperiode als leider van de regering werd gekenmerkt door sociale spanningen en ideologische botsingen tussen de top van de Jamaica Arbeiderspartij (JLP) en de radicalen van de 'black power' beweging. In 1972 leed hij bij de verkiezingen een grote nederlaag tegen de Nationale Volkspartij (PNP). Onder premier Edward Seaga keerde Shearer in de jaren '80 terug in het kabinet, waarbij hij de functies van vice-premier en minister van Buitenlandse zaken bekleedde.

(Vorige berichten pag. 422/1 e.v. - 2004)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Bush ondertekent nieuwe wet voor inlichtingendiensten

President Bush ondertekende op 17 december 2004 een wet die zou leiden tot de meest ingrijpende hervorming van de Amerikaanse inlichtingendiensten sinds president Truman in 1947 de Nationale Veiligheidswet ondertekende. De nieuwe wet was geïnspireerd op aanbevelingen van de 11 september-commissie, die had onderzocht waarom de Amerikaanse inlichtingendiensten de terreuraanslagen in New York en Washington DC in 2001 niet hadden voorzien.

Centrale directeur

Volgens de nieuwe wet moesten de vijftien Amerikaanse inlichtingendiensten onder supervisie van één directeur worden gebracht en gaan functioneren als één onderneming. Deze directeur moest de werkwijzen en gedragscodes van de inlichtingendiensten op elkaar afstemmen en de financiële middelen onder hen distribueren. Er kwam tevens een centrum voor contraterrorisme, dat contraterroristische informatie van de diverse inlichtingendiensten met elkaar in verband moest gaan brengen. Een van de belangrijkste conclusies van de 11 september-commissie was namelijk dat de inlichtingendiensten langs elkaar heen werkten. Hierdoor kon het gebeuren dat ze elk over stukjes van een bepaalde puzzel beschikten, maar er niet in slaagden deze op de juiste wijze aan elkaar te leggen.
De wet gaf functionarissen van de inlichtingendiensten ruimere bevoegdheden, bijvoorbeeld om telefoongesprekken tussen mogelijke terroristen af te tappen. Er kwamen 2.000 extra douaniers en betere apparatuur voor bagagecontroles op de Amerikaanse grenzen. Wie een visum voor de VS aanvroeg, moest in het vervolg instemmen met een persoonlijk vraaggesprek. Tot slot zou er een commissie voor burgerrechten in het leven worden geroepen, die moest controleren of deze rechten niet erodeerden door de nieuwe wetgeving.

Republikeinen geven verzet op

In november hadden enkele Republikeinse Congresleden de nieuwe wet nog geblokkeerd, omdat ze vreesden dat frontsoldaten cruciale informatie te laat zouden krijgen als de militaire inlichtingendiensten niet meer op eigen gelegenheid mochten werken. Begin december hadden president Bush en vice-president Cheney echter een pleidooi gehouden om het verzet te staken, omdat invoering van het nieuwe systeem cruciaal zou zijn voor de veiligheid van de VS. De dissidenten waren hierna, en na een kleine aanpassing in het wetsontwerp, overstag gegaan.
Hiermee was niet alle kritiek verdwenen. Sommige Congresleden vonden het riskant om de verantwoordelijkheid voor het hele budget van alle inlichtingendiensten bij één persoon te leggen. Anderen vreesden voor de onafhankelijkheid van de inlichtingendiensten, aangezien de centrale directeur onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van het Witte Huis viel.

Arabische tv-zender op Amerikaanse terroristenlijst

De Verenigde Staten plaatsten op 17 december 2004 de Libanese tv-zender Al-Manar op de lijst met terroristische organisaties. De satellietzender was de spreekbuis van de Libanese Hezbollah, een sji'itische organisatie die door de VS al eerder was gebrandmerkt als 'terroristisch'. De VS verboden iedere ondersteuning aan en ontvangst van Al-Manar, omdat ze antisemitische propaganda zou verspreiden en zou aanzetten tot geweld in het Midden-Oosten.
Een week eerder had Frankrijk ontvangst van de satellietzender ook al verboden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amerikaanse economie groeit, maar dollar blijft zwak

De Fed, het stelsel van Amerikaanse centrale banken, zei op 14 december 2004 dat de Amerikaanse economie tussen juli en september met 3,7 procent op jaarbasis was gegroeid. De werkloosheid was in de herfst iets opgelopen, van 5,4 procent in september tot 5,5 procent in oktober. Met name de werkgelegenheid in de industrie was afgenomen. Sinds 2001 waren in deze sector 2,7 miljoen banen geschrapt. De werkgelegenheid in de detailhandel, de dienstensector en de bouw was daarentegen wel toegenomen.
Tegen deze gematigd gunstige achtergrond verhoogde de Fed de rente met een kwart procent tot 2,25 procent. Dit was de vijfde renteverhoging sinds juni.

Olieprijs daalt

Gunstig voor de Amerikaanse economie waren de dalende olieprijzen. In de zomer en herfst van 2004 werd 55 dollar (ca. 42,4 euro) betaald voor een vat Amerikaanse olie. Tegen het einde van 2004 liep de prijs gestaag terug, tot 43,50 dollar (ca. 33,6 euro) op 30 december. Dit was overigens nog altijd veel meer dan de gemiddelde prijs in de afgelopen twintig jaar. De olieprijs lag onder meer zo hoog omdat er angst bestond voor terroristische aanslagen op olie-installaties in het Midden-Oosten en door de snel groeiende vraag naar olie in India en China.

Dollar zakt verder weg

Op 30 december werd voor 1 euro 1,3652 dollar betaald. Dit was de zwakste dollarkoers sinds de invoering van de euro. De yen had een koers van 102,55 ten opzichte van de dollar.
De belangrijkste redenen voor de zwakke dollar waren het alsmaar groeiende Amerikaanse begrotingstekort en het tekort op de internationale handelsbalans, dat in no-

vember voor het eerst in de geschiedenis steeg tot boven de 60 miljard dollar (ca. 46,3 miljard euro). Beleggers hadden hierdoor weinig vertrouwen in de bestendigheid van het Amerikaanse economische herstel en lieten de dollar massaal links liggen.
De goedkope dollar was wel goed voor de Amerikaanse export. Uit Azië en Europa kwam daarentegen een steeds luidere roep om maatregelen ter versterking van de dollar. Met name Europese exporteurs waren vanwege de relatief dure euro amper concurrerend op de wereldmarkt.

GEZONDHEID EN ZORG

11,2 procent van de Amerikanen heeft onvoldoende geld voor goed voedsel

Volgens cijfers van het Amerikaanse ministerie van Landbouw had eind 2004 11,2 procent van de Amerikanen (33 miljoen mensen) onvoldoende geld om regelmatig gezond te eten. Volgens Amerikaanse hulporganisaties had het grootste deel van deze mensen wel werk, maar was het minimumloon van 5,15 dollar (ca. 4 euro) onvoldoende om van rond te komen. Veel mensen met een minimuminkomen sloegen daarom maaltijden over of voedden zich met goedkoop voedsel van slechte kwaliteit.

In schril contrast hiermee stonden cijfers van de Amerikaanse Gezondheidsdiensten, die persbureau *Reuters* op 23 december publiceerde. Hieruit bleek dat tweederde van de Amerikaanse bevolking te zwaar was en dat gezondheidsproblemen die door zwaarlijvigheid en gebrek aan lichaamsbeweging werden veroorzaakt doodsoorzaak nummer twee waren. In 2004 werd 30 miljard dollar (ca. 23,2 miljard euro) aan afslankproducten besteed. Van de 50 miljoen Amerikanen die deze producten gebruikten, slaagde slechts 5 procent erin om het lichaamsgewicht blijvend te verlagen.

NATUUR EN MILIEU

VS blijven buiten internationale klimaatverdragen

De Amerikaanse onderhandelaar Harlan Watson zei op 7 december 2004 op een internationale klimaatconferentie in Buenos Aires dat de VS nog altijd niet van plan waren om het Kyoto-verdrag te ondertekenen en ook niet zouden meedoen aan andere internationale initiatieven om de uitstoot van broeikasgassen te beperken.
Watson zei dat het verband tussen de uitstoot van broeikasgassen en klimaatverandering niet wetenschappelijk was bewezen. Daarnaast zou ratificatie van het Kyoto-verdrag schadelijk zijn voor de Amerikaanse economie en de groei van de wereldeconomie. Tot slot vonden de VS het onterecht dat 'Kyoto' geen vermindering van de uitstoot door ontwikkelingslanden eiste.
Watson zei dat de VS liever naar eigen inzicht werkten aan een schoner milieu. Zo werden er miljarden geïnvesteerd in onderzoek naar schonere brandstoffen.

Het Amerikaanse standpunt stuitte op veel kritiek. Van de broeikasgassen in de atmosfeer van de aarde was een kwart afkomstig uit de VS. Het land stootte per hoofd van de bevolking twee keer zoveel broeikasgassen uit als Europese landen met een vergelijkbaar welvaartsniveau. En terwijl het kabinet Clinton in 1997 had bepaald dat de uitstoot van broeikasgassen in 2012 7 procent lager moest zijn dan in 1990, zou het land volgens de huidige ontwikkelingen in dat jaar juist 15 procent meer uitstoten, ondanks een programma van het kabinet-Bush om de hoeveelheid koolstof in de atmosfeer voor 2012 met 18 procent te reduceren. Watson zei hierover dat de VS nu eenmaal een gezonde economische groei hadden. Daar hoorde een toename van het energieverbruik bij en dat leidde onvermijdelijk tot meer uitstoot.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amerikaanse militairen wederom in opspraak wegens mishandelingen

Nadat in april en mei 2004 duidelijk was geworden dat Amerikaanse militairen gevangenen hadden mishandeld en vernederd in de Abu Ghraib-gevangenis in Bagdad, had het Pentagon zijn excuses aangeboden en diverse onderzoeken ingesteld. De Amerikaanse Unie voor Burgerrechten (ACLU) beweerde op 21 december 2004 echter dat Amerikaanse militairen ook daarna nog gedetineerden hadden mishandeld in detentiecentra buiten de VS.

Memo's van de FBI

De burgerrechtenorganisatie baseerde zich op het Internationale Rode Kruis (IRC), dat had gezegd dat de fysieke en psychologische dwang die Amerikaanse militairen op verdachten uitoefenden gelijk stond aan marteling. Ook vrijgelaten gevangenen uit Guantánamo Bay hadden geklaagd over mishandelingen. De belangrijkste bron waarop de ACLU zich baseerde waren echter ca. 9.000 geheime documenten van de Amerikaanse inlichtingendiensten, waarin ze in december inzage had gekregen. Washington had aanvankelijk geweigerd deze documenten te overhandigen, maar de rechter had bepaald dat het hier op grond van de Wet op Vrijheid van Informatie (FOIA) toe verplicht was.

Sommige van de vrijgegeven documenten waren memo's waarin FBI-agenten aan de FBI-directeur meldden dat Amerikaanse militairen gevangenen behandelden op een manier die volgens de gedragscodes van de FBI niet door de beugel kon. De agenten zouden in juni 2004, dus ruim na het Abu Ghraib-schandaal, hebben gezien dat militairen gevangenen in Guantánamo Bay elektrische schokken toedienden, tot drie dagen achtereen eten en drinken weigerden, sloegen, de keel dichtknepen, langdurig uit de slaap hielden en brandende sigaretten in de oren staken. Ze hadden ook gezien dat een mannelijke gevangene door ondervragers werd verkracht, iemand in een Israëlische vlag gewikkeld langdurig aan extreem luide muziek werd blootgesteld en gedetineerden 24 uur achtereen geketend in foetushouding op een kale vloer moesten liggen.

Andere memo's maakten melding van soortgelijke mishandelingen in Amerikaanse detentiecentra in Irak en Afghanistan. In sommige gevallen zouden de militairen die de mishandelingen uitvoerden zich naar de buitenwereld voordoen als FBI-agenten, vermoedelijk om het leger buiten schot te houden als deze misdaden mochten uitlekken.

Volgens een intern memo van de FBI had onderminister van Defensie Wolfowitz toestemming voor de mishandelingen gegeven. Een ander FBI-memo meldde dat 'per presidentiële beschikking' toestemming was gegeven om gevangenen langdurig in moeilijke of stressbevorderende houdingen te dwingen, hen te intimideren met agressieve honden en hen langdurig uit de slaap te houden.

Verenigde Staten

Na de aantijgingen van de ACLU ontkende het Pentagon dat Wolfowitz ooit toestemming had gegeven voor dergelijke praktijken. Een woordvoerder van het Witte Huis zei dat de memo's van de FBI de feitelijke situatie niet weergaven en dat president Bush nooit toestemming had gegeven om gedetineerden te mishandelen. Het Witte Huis kondigde een onderzoek aan.

Nieuwe definitie van marteling

Het Amerikaanse ministerie van Justitie publiceerde op 31 december een nieuwe definitie van het begrip marteling. Volgens de oude definitie was marteling een behandeling die leidde tot 'ondragelijke en kwellende pijn'. Mensenrechtenorganisaties en enkele Amerikaanse politici vonden deze definitie echter te smal. Daarom werd eraan toegevoegd dat behandelingen die 'tot blijvende mentale pijn en fysiek lijden' konden lijden ook als marteling beschouwd moesten worden.

Een vroegere regel dat de president van de VS het recht had om in oorlogstijd de wet tegen marteling buiten werking te stellen, werd geschrapt.

MILITAIRE ZAKEN

Positie van Defensieminister Rumsfeld wankelt

Kritiek van troepen in Irak

Toen de Amerikaanse Defensieminister Rumsfeld op 8 december 2004 kamp Buehring in Koeweit bezocht om de Amerikaanse strijdkrachten voor Irak aldaar een hart onder de riem te steken, kregen soldaten de kans om hem vragen te stellen. 'Waarom moeten wij vuilnisbelten in de buurt afzoeken naar oud metaal en (...) stukken glas om onze voertuigen te bepantseren?', vroeg een soldaat. Hij kreeg enthousiast applaus van de ca. 2.300 aanwezige militairen. Na enige aarzeling antwoordde Rumsfeld: 'Je trekt ten strijde met het leger dat je hebt, niet met het leger dat je zou willen hebben.' Hij voegde daaraan toe dat zelfs de best bepantserde tanks nog konden worden opgeblazen. Maar hij voorkwam hiermee niet dat ook andere militairen hem kritische vragen stelden. In hun ogen werden de levens van met name reservisten en leden van de Nationale Garde onnodig in gevaar gebracht doordat ze moesten werken met onvoldoende of kwalitatief slecht beschermend materieel.
Het was hoogst ongebruikelijk dat een Amerikaanse minister van Defensie zulke openlijke kritiek kreeg vanuit het leger zelf.

Rumsfeld ondertekent condoleancebrieven machinaal

Op 17 december bleek dat Rumsfeld condoleancebrieven machinaal liet ondertekenen. Familieleden van in Irak of Afghanistan gesneuvelde Amerikaanse militairen brachten dit in de publiciteit, omdat ze het vonden getuigen van gebrek aan respect. Ze kregen bijval van de pers. Top-Republikeinen als John McCain, Chuck Hagel en Trent Lott zeiden dat ze weinig vertrouwen meer hadden in de minister. Rumsfeld beloofde condoleancebrieven in het vervolg persoonlijk te zullen ondertekenen.

Meerderheid voor aftreden Rumsfeld

Uit een onderzoek van mediabedrijf *ABC News* en dagblad de *Washington Post* bleek op 21 december dat 52 procent van de Amerikanen vond dat Rumsfeld moest aftreden. Dit was niet alleen vanwege bovengenoemde bezwaren, maar ook vanwege de aanhoudende berichten over mishandelingen door Amerikaanse militairen in Guantánamo Bay en Amerikaanse detentiecentra in Irak en Afghanistan. De belangrijkste reden was echter dat Rumsfeld voorafgaand aan de oorlog in Irak de indruk had gewekt dat dat land binnen enkele maanden kon worden gepacificeerd.

Eind 2004 was echter duidelijk dat dit een grove inschattingsfout was. Volgens het onderzoek vond 56 procent van de Amerikaanse bevolking de nadelen van de oorlog in Irak groter dan de voordelen. In juli was dat nog 49 procent. Desondanks vond 58 procent dat het Amerikaanse leger de morele plicht had om in Irak te blijven tot de orde er was hersteld.

Een onderzoek van USA Today/CNN/Gallup Poll leverde soortgelijke resultaten op.
President Bush kwam op 21 december op een persconferentie voor zijn minister op. Hij zei dat Rumsfeld 'een goed mens' was en dat het Witte Huis het volste vertrouwen in hem had.

(Vorige berichten pag. 747/2 - 2004)

Afghanistan

AFGHANISTAN

BINNENLAND

President Karzai wint verkiezingen

Kiezersregistratie vrijwel voltooid

De regering maakte op 7 juli 2004 bekend dat de presidentsverkiezingen op 9 oktober zouden worden gehouden en dat de parlementsverkiezingen tot april waren uitgesteld. Volgens de VN was toen al ongeveer 90 procent van de kiezers in Afghanistan en in de vluchtelingenkampen in Pakistan en Iran geregistreerd, onder wie 41 procent vrouwen.
De belangrijkste kandidaten waren president Hamid Karzai, de Oezbeekse krijgsheer Dostum en de voormalige, Tadzjiekse minister van Onderwijs Yunus Qanooni. Op 8 september begonnen de campagnes van de in totaal achttien kandidaten, onder wie één vrouw.

Artsen zonder Grenzen vertrekt uit Afghanistan

De medische hulporganisatie Artsen zonder Grenzen (AzG) besloot op 28 juli uit Afghanistan te vertrekken. Naast de slechte veiligheidssituatie was ontevredenheid over het trage onderzoek naar de dood van vijf van haar medewerkers een maand eerder, reden voor vertrek. AzG beschuldigde ook het Amerikaanse leger ervan hulpverleners in gevaar te brengen omdat militairen humanitaire werkzaamheden verrichtten. Daardoor zouden de scheidslijnen tussen militair en humanitair werk vervagen. AzG was al ruim twintig jaar werkzaam in Afghanistan en had zich nooit eerder gedwongen gezien een land te verlaten.
Andere internationale hulporganisaties vonden eveneens dat de veiligheidssituatie in Afghanistan verslechterde. Het besluit van AzG kwam daags na een bomaanslag op een moskee in Kabul waar kiezers zich kwamen registreren. Bij die aanslag vielen twee doden. Op 28 augustus werden minstens negen schoolkinderen gedood bij een bomaanslag op een religieuze school in de zuidoostelijke provincie Paktia. Minstens twaalf mensen vonden een dag later de dood toen in Kabul een auto explodeerde voor het kantoor van een internationaal beveiligingsbedrijf.

Aanslagen op kandidaten

Op 16 september vuurden rebellen een raket af op de helikopter van president Karzai toen deze bij Gardez wilde landen. Het toestel werd niet geraakt, maar maakte voor de zekerheid direct rechtsomkeert. Vier dagen later ontsnapte Karzai's vice-presidentskandidaat Nematullah Shahrani in Kunduz aan een bomaanslag. Op 6 oktober kwamen in het noordoostelijk gelegen Faizabad bij een bomaanslag op het konvooi van Karzai's tweede vice-presidentskandidaat, Ahmad Zia Massoud (een broer van de in september 2001 vermoorde verzetsleider Ahmad Shah Massoud), twee mensen om. Massoud bleef ongedeerd. De Talibaanstrijders eisten de verantwoordelijkheid voor de aanslag op, maar de regering vermoedde dat er drugssmokkelaars bij betrokken waren. De provincie Badakshan, waar Faizabad ligt, was één van de belangrijkste gebieden voor de papaverteelt.
Eind september kwamen in het zuiden van Afghanistan minstens negentien Afghaanse soldaten om bij gevechten met Talibaanstrijders. Ook raakten vier leden van de internationale vredesmacht gewond toen een raket werd afgevuurd op een Duitse basis in Kunduz.

Extra veiligheidsmaatregelen

Verschillende kandidaten riepen vanwege de veiligheidssituatie op tot uitstel van de verkiezingen, maar president Hamid Karzai wilde daar niets van weten.
De International Security Assistance Force (ISAF) van de NAVO, die op 9 augustus onder commando van Eurocorps – de snelle Europese interventiemacht – kwam te staan, had zijn capaciteit in verband met de verkiezingen tijdelijk uitgebreid van 6.500 naar 9.000 manschappen.

De bewaking van de stembureaus was in handen van zo'n 78.000 Afghaanse politieagenten. Officieel telde de Afghaanse politiemacht maar 45.000 man, maar veel lokale leiders en commandanten hadden mensen gestuurd om dienst te doen als beveiligingsmedewerker. Ook familieleden van politieagenten hielpen mee om iets bij te verdienen. Verder zagen ongeveer 230 buitenlandse waarnemers toe op de verkiezingen, naast 4.000 medewerkers van Afghaanse niet-gouvernementele organisaties (ngo's). De stembureaus werden bevolkt door 120.000 Afghanen die door middel van een spoedcursus voorbereid waren op hun taak.

Onrust over verkiezingsfraude

Kort na het openen van de stemlokalen op 9 oktober ontstond verwarring over de afwasbaarheid van de inkt die in de stembureaus werd gebruikt om een vinger te markeren van de burgers die hun stem hadden uitgebracht. Karzai's tegenkandidaten vreesden voor fraude en eisten nieuwe verkiezingen. Het probleem werd enkele uren na aanvang van de verkiezingen verholpen.
Nationale en internationale waarnemers verklaarden een dag later geen reden te zien tot een nieuwe verkiezingsronde omdat de verkiezingen volgens hen grotendeels eerlijk en democratisch waren verlopen, hoewel hier en daar sprake was geweest van chaos. Een groep van onafhankelijke deskundigen stelde ondertussen een onderzoek in naar vermeende fraude. Veertien presidentskandidaten, die zich vanwege deze zaak aanvankelijk wilden terugtrekken, besloten de resultaten van dat onderzoek eerst af te wachten

Sommige waarnemers meenden dat de verkiezingen gunstiger zouden zijn verlopen als de internationale gemeenschap zich beter had voorbereid. Volgens hen waren de verkiezingen erdoorheen gejaagd zodat de Amerikaanse president George W. Bush het Afghaanse succes kon uitbuiten tijdens zijn eigen verkiezingscampagne.
Hoewel Talibaan- en Al-Qaedastrijders hadden gezworen de verkiezingen te zullen verstoren, verliepen deze zonder grote incidenten. Een week nadat de mensen hun stem hadden uitgebracht laaide het geweld weer op toen zich een explosie in Kabul voordeed waarbij zes mensen omkwamen.

Hoge opkomst bij historische verkiezingen

Zoals van tevoren werd verwacht, gingen de meeste stemmen naar de zittende president Hamid Karzai. Hij kreeg ruim 55 procent van de stemmen en werd op 3 november tot winnaar verklaard. Zijn rivalen Qanooni en Dostam kregen ongeveer 16 procent, respectievelijk 10 procent van de stemmen. Naar verwachting zou Karzai begin december de formatie van zijn nieuwe kabinet rond hebben.

Ook werd door de speciale onderzoekscommissie naar verkiezingsfraude bekendgemaakt dat zich minder onregelmatigheden hadden voorgedaan dan was gevreesd en dat de uitslag niet was beïnvloed. De commissie was wel kritisch over de organisatie van de verkiezingen en pleitte voor een betere controle op de kiezersregistratie voorafgaand aan de parlementsverkiezingen in april.
Karzai's tegenstanders besloten vanwege de bevindingen van de onderzoekscommissie de uitslag te aanvaarden. Ook de bijzonder hoge opkomst bij deze eerste verkiezingen sinds de val van de Talibaan (ruim 83 procent) en het enthousiasme onder de bevolking waren voor hen belangrijke redenen hun verzet te staken.
De opkomst van de vrouwelijke kiezers varieerde. In de noordelijke provincie Faryab waren zij goed voor meer dan de helft van de uitgebrachte stemmen, maar in de zuidelijke provincie Zabul, waar de macht van de Talibaan in het verleden groot was, bracht nog geen 11 procent haar stem uit.

Karzai geïnaugureerd als president

Op 7 december werd Karzai ingezworen als president. Bij zijn inauguratie noemde hij een aantal speerpunten van zijn beleid: de bevordering van de veiligheid, de stabiliteit en de mensenrechtensituatie, verder de bestrijding van de papaverteelt en de drugshandel, de ontwapening van de milities en tenslotte de bestrijding van de armoede en de corruptie. Karzai bedankte de internationale gemeenschap voor de hulp aan Afghanistan maar benadrukte dat regionale en internationale samenwerking noodzakelijk waren om de steeds nauwere banden tussen terrorisme en drugshandel aan te pakken. Een nieuw ministerie zou worden belast met de bestrijding van drugshandel.

Wijzigingen in het kabinet

Karzai voerde in december ook enkele wijzigingen in de samenstelling van zijn regering door. Daarbij liet hij zich leiden door de nieuwe grondwet, die vereiste dat bewindslieden hoger onderwijs moesten hebben genoten en geen dubbele nationaliteit mochten hebben. Opvallend was de vervanging van minister Mohammad Fahim (Defensie), een Tadzjiek en een prominente figuur uit de Noordelijke Alliantie, door diens ondergeschikte generaal Abdul War-

Voorlopige samenstelling Afghaanse regering
(23 december 2004)

President	*Huisvesting en Stadsplanning*
Hamid Karzai	Mohammad Yusuf PASHTUN
	Informatie en cultuur
Ministers:	Sayed Makhdoom RAHEN
Agrarische ontwikkeling	*Justitie*
Mohammad Hanif ATMAR	Sarwar DANESH
Arbeid en sociale zaken	*Martelaars en invaliden*
Sayed Ekramoddin MASUMI	Sediqa BALKHI
Binnenlandse zaken	*Mijnen en industrie*
Ali Ahmad JALALI	Mir Mohammad Sediq
Buitenlandse zaken	*Landbouw*
Abdullah ABDULLAH	Abdullah RAMIN
Communicatie	*Onderwijs*
Amirzai SANGEEN	Nur Mohammad QARQIN
Defensie	*Publieke werken*
Abdul WARDAK	Sohrab Ali SAFARI
Drugsbestrijding	*Schenkingen en islamitische zaken*
Habibullah QADERI	Nematollah SHAHRANI
Economie	*Transport*
Mir Mohammad Amin FARHANG	Enayatollah QASEMI
Financiën	*Vluchtelingen*
Anwar al-Haq AHADI	Azam DADFAR
Gezondheid	*Vrouwenzaken*
Sayed Mohammad Amin FATEMI	Masooda JALAL
Grenszaken en tribale zaken	*Water en energie*
Abdul Karim BARAWI	Ismail KHAN
Handel	*Nationaal veiligheidsadviseur*
Hedayat Amin ARSALA	Zalmai RASOOL
Hoger onderwijs	
Sayed Amir Shah HASANYAR	*Gouverneur Centrale Bank*
	Nurollah DELAWARE

dak, net als Karzai een Pathaan. Daardoor kwamen de belangrijkste ministeries in handen van de Pathanen, de grootste etnische minderheid. Karzai bood Defensie eerst aan zijn electorale rivaal Yunus Qanooni aan, maar deze besloot zich op de oprichting van een nieuwe partij te concentreren. Masooda Jalal, de enige vrouwelijke tegenkandidaat van Karzai bij de presidentsverkiezingen, werd minister van Vrouwenzaken. De ontslagen gouverneur van Herat Ismail Khan aanvaardde alsnog een ministerspost.

Na de parlementsverkiezingen in 2005 zou het kabinet moeten worden goedgekeurd door het nieuwe parlement.

Gouverneur Herat ontslagen na nieuwe gevechten tussen milities

Op 15 augustus 2004 vielen zeker 50 doden bij gevechten tussen troepen van de gouverneur van Herat, Ismail Khan, en die van krijgsheer Amanullah Khan. Inzet van de strijd was de controle over de verlaten luchtmachtbasis Shindand, ongeveer 100 kilometer ten zuiden van Herat. De regering stuurde 1.500 soldaten naar het gebied om de orde te herstellen.

President Karzai zette de machtige Ismail Khan definitief op een zijspoor door hem op 11 september te ontslaan. Hij bood Khan een ministerpost aan, maar het aanbod werd afgeslagen.
Honderden aanhangers van Khan gingen na het nieuws over diens ontslag in Herat de straat op om te protesteren. Ze schreeuwden leuzen tegen de regering en tegen de VS en richtten vernielingen aan bij gebouwen van de VN. Daarop werden Amerikaanse troepen ingeschakeld om de orde te herstellen. Hulpverleners van de VN hadden toen al besloten vanwege de onrust de stad te verlaten.

VN-medewerkers ontvoerd

Op 28 oktober 2004 werden verkiezingsmedewerkers van de VN uit Noord-Ierland, Kosovo en de Filippijnen door gewapende mannen op klaarlichte dag ontvoerd. De strijdgroep Jaish-e-Muslamin, die de vrijlating van alle op de Amerikaanse marinebasis Guantánamo Bay gevangen Talibaanstrijders eiste, zou hiervoor verantwoordelijk zijn. Deze organisatie had zich in augustus van de Talibaan afgesplitst. Tijdens de onderhandelingen in de daaropvolgende weken werd de genoemde eis verschillende malen aangepast en stelden de ontvoerders diverse ultimata. Een aanbod tot betaling van losgeld werd door hen afgewezen. Daarnaast rezen vermoedens dat de ontvoerders geen moslimstrijders, maar gewone criminelen waren die voor Jaish-e-Muslamin of een andere groep werkten.

Gijzelaars vrijgelaten

Op 23 november werden de gijzelaars vrijgelaten. De vrijlating volgde na invallen van de politie in samenwerking met Afghaanse en Amerikaanse militairen in Kabul, waarbij verschillende arrestaties werden verricht. Minister van Binnenlandse zaken Ali Ahmad Jalali wilde niet zeggen hoe de bevrijding was verlopen, maar liet wel weten dat er geen losgeld was betaald en dat de eisen van de gijzelnemers niet waren ingewilligd. De medewerkers van de VN zouden in Kabul zijn vastgehouden.

Half november, na het einde van de ramadan, laaiden de gevechten tussen regeringstroepen en rebellen in het zuiden en oosten weer op. Het Afghaanse leger nam daarbij 24 Talibaanstrijders gevangen, onder wie drie commandanten uit het middenkader. In Kabul arresteerde de politie zeven verdachten en werd een grote hoeveelheid wapens gevonden. Tien politiemensen kwamen om bij een aanval van de Talibaan op een dam in het zuiden van Afghanistan en bij een explosie van een politievoertuig in Uruzgan.

Ontvoerde Turk vermoord

Op 15 december werd in de oostelijke provincie Kunar het stoffelijk overschot gevonden van een Turkse technicus die de avond ervoor samen met zijn tolk door militanten was ontvoerd. De Turk was werkzaam bij een wegenbouwproject in het gebied.

Opiumteelt naar nieuw record

De VN-organisatie voor Drugs en Criminali-

teit (UNOCD) signaleerde in haar op 18 november 2004 gepubliceerde jaarrapport een scherpe toename van de opiumproductie in Afghanistan. Volgens de UNOCD begon het land langzamerhand te lijken op een narcostaat, waarbij corruptie in de publieke sector, de ambities van krijgsheren en de medewerking van lokale investeerders factoren van belang waren. Volgens het rapport was het papaverareaal gegroeid van 80.000 hectare in 2003 tot 131.000 hectare in 2004. De 4.200 ton papaveroogst in 2004 was één van de grootste die het land ooit had gekend. De papaverteelt had zich nu ook over het gehele land verspreid, en ongeveer 10 procent van de bevolking was erbij betrokken.

President Karzai verdacht de Verenigde Staten ervan sproeivliegtuigjes in te zetten om papavervelden in oostelijk Afghanistan te vernietigen. Omdat hij zich zorgen maakte over de gezondheidseffecten daarvan op de lokale bevolking stuurde hij een onderzoeksteam naar het gebied.

De Afghaanse politie vernietigde eind september 47 heroïnelaboratoria en arresteerde twaalf verdachten bij een reeks invallen in de oostelijke grensprovincie Nangarhar. Daarbij werd 61 ton narcotica in beslag genomen.

JUSTITIE

Amerikanen veroordeeld voor voeren 'privé-oorlog'

Drie Amerikanen werden op 8 juli 2004 in Kabul gearresteerd. Zij bleken op eigen houtje oorlog te voeren tegen Talibaan- en Al-Qaedastrijders en beheerden een illegale gevangenis met gedetineerden. Het groepje stond onder leiding van de Groene Barettenveteraan Jonathan Idema. Deze militair, die zich steeds had voorgedaan als een Amerikaanse regeringsfunctionaris, zei dat hij in zijn operaties was ondersteund door het Amerikaanse ministerie van Defensie. Kort na de aanhouding van het drietal werd bekend dat het Amerikaanse leger een maand lang een Afghaan had vastgehouden die door Idema's mannen was overgedragen. De drie werden op 15 september door een Afghaanse rechtbank veroordeeld tot gevangenisstraffen van acht tot tien jaar, maar hun advocaten kondigden aan in beroep te gaan tegen het vonnis. Vier van medeplichtigheid verdachte Afghanen kregen celstraffen van één tot vijf.

Onderzoek naar dood Afghanen in gevangenis

Onderzoekers van het Amerikaanse leger adviseerden half oktober 28 militairen te vervolgen wegens betrokkenheid bij de dood van twee Afghaanse gedetineerden in december 2002. De Afghanen, die beschuldigd werden tot de Talibaan te behoren, waren mishandeld en zouden volgens het onderzoeksrapport aan hun verwondingen bezweken zijn. De aangeklaagde militairen maakten deel uit van dezelfde eenheid die eerder in opspraak kwam in verband met de mishandeling van Iraakse gevangenen in de Abu Ghraib-gevangenis. Onder hen bevonden zich zowel beroepssoldaten als reservisten.

Doodstraf voor moord op Chinese werknemers

Een rechtbank in Kabul legde op 29 oktober 2004 de doodstraf op aan drie verdachten van de moord in juni op elf Chinese wegwerkers. Acht anderen kregen gevangenisstraffen tot maximaal vijftien jaar. De belangrijkste verdachte was een voormalige commandant van de Noordelijke Alliantie, die ook contacten zou hebben gehad met de Talibaan. Er gingen geruchten dat de moorden te maken hadden met de rivaliteit tussen lokale groepen om bouwprojecten.

Moord op journalisten bestraft met doodstraf

De 29-jarige Afghaan Reza Khan werd op 20 november 2004 ter dood veroordeeld wegens de moord op vier journalisten – een Afghaan, een Australiër, een Spanjaard en een Italiaanse – in november 2001. Khan werd ook schuldig bevonden aan de verkrachting van de Italiaanse, de moord op zijn vrouw en het afsnijden van de oren en neuzen van vier passagiers tijdens een busoverval. Laatstgenoemde slachtoffers waren mannen die, tegen de regels van de Talibaan in, geen baard droegen.
Khan bekende alleen de moord op de Afghaanse verslaggever en de moord op zijn vrouw. Hij had deel uitgemaakt van een bende die, volgens zijn zeggen, opdrachten had gekregen van een commandant van de Talibaan.

Doden bij uitbraakpoging gevangenis

Op 17 december 2004 kwamen minstens vier gedetineerden en vier politieagenten om bij gevechten in de Pul-i-Charkigevangenis in Kabul. De gevechten ontstonden toen twee gevangenen, Al-Qaeda-verdachten, probeerden uit te breken en hun bewakers vermoordden. Deze twee gevangenen werden zelf ook gedood.

(Vorige berichten pag. 749/2 - 2003)

BANGLADESH

BINNENLAND

Oppositiepartij Awami Liga doelwit van aanslagen

Een publiciteitsmedewerker van de Awami Liga (AL) kwam op 8 augustus 2004 in Sylhet om het leven toen een bom ontplofte op een parkeerplaats bij een hotel. Rond de dertig personen raakten gewond. Enkele dagen eerder waren in Sylhet al twee bommen ontploft bij een bioscoop waarbij een dode was gevallen.
Volgens de AL was de aanslag bij het hotel bedoeld voor de burgemeester en lokale voorzitter van de partij, Badruddin Ahmed Kamran. Deze was enkele minuten voor de explosie uit het hotel vertrokken. Hij zou recentelijk per brief met de dood zijn bedreigd.

Voorzitter vrouwenafdeling omgekomen

Op 21 augustus werden tijdens een bijeenkomst van de AL in Dhaka, waar zo'n 20.000 belangstellenden aanwezig waren, enkele granaten gegooid. Minstens negentien personen werden gedood, onder wie de voorzitter van de vrouwenafdeling van de AL, Ivy Rahman. Leider Sheikha Hasina, die op het moment van de aanslag een toespraak hield, raakte licht gewond. In totaal liepen zo'n 150 personen verwondingen op.

Boze aanhangers van de partij staken op 22 augustus een trein in brand bij Bhairab, 80 kilometer ten oosten van Dhaka. Daarbij viel een twintigtal gewonden. Op verschillende plaatsen in Bangladesh braken rellen uit en raakten AL-betogers slaags met de politie, met tientallen gewonden tot gevolg. Als protest tegen de aanslagen organiseerde

de AL eind augustus vier stakingen waaraan in veel plaatsen gehoor werd gegeven.

Enkele mensen raakten verder op 1 september gewond toen een bom explodeerde op een markt in Gazipur, 50 kilometer ten noorden van Dhaka. De politie ontdekte een tweede bom in de Gazipur Press Club. Vier dagen later deed zich opnieuw een explosie voor bij een bioscoop in Sylhet. Zeven personen raakten gewond. De aanslag viel samen met een ontmoeting van de Amerikaanse antiterreur coördinator J. Cofer Black met premier Begum Khaleda Zia en minister van Binnenlandse zaken M. Morshed Khan over terrorisme. De genoemde Amerikaan had tevens gesprekken met oppositieleider Sheikha Hasina. Op 7 september liepen vijf mensen verwondingen op toen twee kleine bommen ontploften in Dhaka.

Mogelijk moslimterroristen achter aanslagen

Volgens Sheikha Hasina was de regering betrokken bij de aanslagen. Premier Begum Khaleda Zia ontkende echter elke betrokkenheid en gaf het gerechtshof opdracht de aanslagen te onderzoeken. Vanwege de ernst van de situatie werd de hulp ingeroepen van Interpol en de FBI.

Sinds 2000 werd Bangladesh geteisterd door bomaanslagen bij politieke bijeenkomsten, bij concerten en bij moskeeën die aan meer dan honderd mensen het leven hadden gekost.
Wie achter het geweld zat was volstrekt onbekend. De onbekende strijdgroep Hikmatul Zihad eiste op 23 augustus de verantwoordelijkheid voor de aanslag in Dhaka op en dreigde met nieuwe aanslagen tegen Hasina.

Moslimfundamentalisten mogelijk actief

Het dagblad Dainik Jakanantha berichtte op 25 augustus dat volgens de inlichtingendienst moslimfundamentalisten zich in het politieke geweld hadden gemengd. Zij zouden in Afghanistan zijn getraind en gelieerd zijn aan islamitische partijen die de regeringscoalitie steunden De krant had eerder melding gemaakt van doodsbedreigingen door moslimfundamentalisten aan het adres van linkse politici, intellectuelen en veteranen uit de onafhankelijkheidsoorlog. Ook journalisten werden met de dood bedreigd.
Op 7 september verliet de directeur van de Wereldbank in Bangladesh enkele dagen het land nadat zij in een anonieme brief met de dood was bedreigd. De regering had tot dat moment het bestaan van terreurbewegingen in Bangladesh ontkend.

Oppositie plant nieuwe campagne tegen regering

Sheikha Hasina kondigde op 4 oktober 2004 aan de campagne tegen de regering na het einde van de ramadan te zullen opvoeren. Ook riep zij op tot een landelijke staking op 10 oktober. Deze legde het openbare leven in Dhaka stil, maar de situatie bleef verder rustig. Analisten meenden dat de premier niet zo makkelijk tot aftreden was te dwingen omdat zij met een parlementaire meerderheid en veel aanhang onder de plattelandsbevolking stevig in het zadel zat.

Massale steun voor vreedzame protestactie

De Awami Liga (AL) wist samen met dertien voornamelijk linkse oppositiepartijen op 11 december miljoenen Bengalen te bewegen tot het vormen van een 900 kilometer lange, menselijke keten die van het zuidoostelijke Teknaf tot het noordwestelijke Tentulia liep. De actie was bedoeld als motie van wantrouwen tegen de regering en verliep rustig. Alleen bij de noordelijke stadje Bogra raakten activisten slaags met politieke tegenstanders. Volgens de AL deden ongeveer tien miljoen mensen mee, twee keer zoveel als verwacht. De autoriteiten zetten duizenden extra veiligheidstroepen in. Het bedrijfsleven had waardering voor de nieuwe wijze van actievoeren die, anders dan bij stakingen, het land niet miljoenen dollars aan inkomstenverlies opleverde. Volgens de oppositie had de regering de dagen voor de actie meer dan duizend activisten laten oppakken om hun campagne tegen te houden. Zij dreigde het stakingswapen weer in te zetten als de regering dergelijke vreedzame acties bleef saboteren.
Op 30 december herhaalde de oppositie de actie met een 800 kilometer lange keten.

Aanhoudend natuurgeweld leidt tot voedseltekorten

Begin september 2004 zetten de zwaarste regens in vijftig jaar een groot deel van het land, inclusief Dhaka, blank. De overstromingen kwamen op het moment dat Bangladesh nog aan het herstellen was van de watersnoodramp in juli en augustus, die aan ca. 1.000 mensen het leven had gekost en miljoenen dakloos had gemaakt. Veel winkels en scholen in Dhaka waren gesloten en inwoners waadden tot hun knieën door het water.

Begin oktober kostten zware stormen aan minstens 40 mensen het leven.
Medio oktober raakten duizenden inwoners in noordwestelijk Bangladesh dakloos bij nieuwe overstromingen na zware regens.
De regering raamde de schade voor de landbouw, industrie en infrastructuur als gevolg van natuurgeweld op 7 miljard dollar (ca. 5,2 miljard euro), maar de Wereldbank en de Aziatische Ontwikkelingsbank gingen in een eerste rapport uit van 2,2 miljard dollar.

WFP voorziet 5 miljoen mensen van voedsel

Het Wereld Voedsel Programma (WFP) concludeerde op 1 november 2004 na inspecties dat veel Bengalen nog met voedseltekorten kampten en dat die situatie de komende maanden niet zou verbeteren. De eerstvolgende rijstoogst werd pas in mei 2005 verwacht. Het WFP was in augustus een hulpoperatie van 74 miljoen dollar (ca. 55,8 miljoen euro) begonnen om vijf miljoen slachtoffers van overstromingen van voedsel te voorzien. Daarnaast had de organisatie een dringende oproep aan de internationale gemeenschap gedaan om voor 210 miljoen dollar aan voedselhulp te geven, maar de respons daarop was onvoldoende. Ook UNICEF en het Internationale Rode Kruis deden oproepen voor extra hulp.

Nieuwe commissie tegen corruptie

Op 22 november 2004 werd een driekoppige, onafhankelijke commissie tegen corruptie benoemd met een voormalige rechter van het hooggerechtshof aan het hoofd. Buitenlandse donoren en investeerders hadden steeds aangedrongen op deze stap. De nieuwe commissie verving het anticorruptie bureau dat zich volgens de regering onvoldoende van zijn taak had gekweten.

Kort daarvoor had het in Duitsland gevestigde onderzoeksbureau Transparency International zijn jaarlijkse internationale overzicht van corruptie gepubliceerd. Deze werd voor de vierde achtereenvolgende keer aangevoerd door Bangladesh, deze keer samen met Haïti.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Demonstratie tegen hoge voedselprijzen

Op 17 oktober 2004 demonstreerden inwoners van Dhaka tegen de stijging van de voedselprijzen sinds het begin van de ramadan. Prijsstijgingen tot ongeveer 25 procent waren normaal tijdens de islamitische vastenmaand, maar dit jaar waren prijzen met tientallen en soms zelfs honderden procenten gestegen. Het betrof vooral rijst en groenten – de dagelijkse kost voor de mensen met een laag inkomen. Ook suiker, melk en fruit waren duurder geworden.

Volgens de regering waren de hoge prijzen het gevolg van de zware schade die landbouw en infrastructuur hadden opgelopen tijdens recente overstromingen, maar volgens inwoners van Dhaka waren ook hamsteraars verantwoordelijk. De regering beloofde een onderzoek naar de prijsstijgingen te zullen instellen.

ONDERWIJS

Honderden gewonden bij onlusten op universiteit

Op 30 oktober 2004 werd de universiteit van Rajshahi, 250 kilometer ten noorden van Dhaka, op last van de autoriteiten voor onbepaalde tijd gesloten. De reden was dat ongeveer 200 studenten en docenten gewond waren geraakt tijdens schermutselingen met de politie die werd ondersteund door aanhangers van de regering. Bij de gevechten, die enkele uren duurden, werden ook vernielingen aangericht aan het universiteitsgebouw.

De onrust zou zijn ontstaan toen de politie betogende studenten wilde verjagen die geprotesteerd zouden hebben tegen het binnendringen van drie mannen in de vrouwenslaapzaal. Het universiteitsbestuur kon deze versie niet bevestigen, evenmin als de politie.

Extra geld voor hervorming onderwijs

De Aziatische Ontwikkelingsbank maakte op 11 november 2004 bekend 68,9 miljoen dollar (ca. 52 miljoen euro) te zullen lenen aan Bangladesh voor hervorming van het onderwijssysteem. Het land had daarvoor een plan opgezet dat 108,7 miljoen dollar kostte en waaraan Canada 18 miljoen dollar bijdroeg. Het project behelsde de opleiding van ongeveer 100.000 leerkrachten en 50.000 nieuwe collega's.

Het slechte opleidingsniveau van docenten – minder dan de helft had een lerarenopleiding gevolgd – was een groot probleem in het Bengaalse onderwijs dat verder kampte met hoge uitvalpercentages en slechte eindexamenresultaten.

(Vorige berichten pag. 167/2 - 2004)

BRUNEI

BINNENLAND

Huwelijk kroonprins van Brunei

De dertigjarige kroonprins van Brunei Al-Muhtadee Billah Bolkiah trouwde op 9 september 2004 met de half-Zwitserse, half-Bruneise Dayangku Sarah Pengiran Salleh. De 17-jarige Sarah Salleh was niet van koninklijke bloede, hoewel ze in de verte wel familie was van de Bolkiahs.

Bij de bruiloft in Bandar Seri Begawan waren ca. 2.000 genodigden aanwezig, waaronder de presidenten van de Filippijnen en Indonesië, de premiers van Thailand, Maleisië en Singapore en talloze leden van buitenlandse koninklijke families.

Sultan van Brunei kondigt politieke hervormingen aan

Sultan Hassanal Bolkiah van Brunei heropende op 25 september 2004 het nationale parlement, dat twintig jaar eerder op non-actief was gesteld. In een toespraak voor de 21 door hemzelf aangewezen parlementariërs zei hij dat het parlement geen chaos mocht veroorzaken en ook geen verdeeldheid onder de bevolking mocht zaaien.

Onder de parlementsleden waren kabinetsministers, prominente zakenmensen, voormalige politici en leden van de koninklijke familie.

Regeren per decreet

Volgens de grondwet uit 1959 had Brunei een parlement met 33 zetels, waarvan er 16 rechtstreeks door de bevolking moesten worden gekozen. In 1962 vonden de eerste en enige verkiezingen uit de geschiedenis van Brunei plaats. Deze werden gewonnen door de Volkspartij van Brunei, die voor aansluiting bij Maleisië en afschaffing van de monarchie was. De toenmalige sultan Muda Omar Ali Saifuddin accepteerde deze verkiezingsuitslag niet en stuurde de gekozen parlementsleden naar huis. Hierna was een volksopstand uitgebroken, die met behulp van het Britse leger werd neergeslagen. De staat van beleg werd afgekondigd en sindsdien werd Brunei per decreet door de sultan geregeerd.
Na de onafhankelijkheid van Groot-Brittannië in 1984 werd het parlement helemaal op non-actief gesteld.

In 2004 gold de staat van beleg nog altijd en was er geen persvrijheid. De macht was vrijwel helemaal in handen van de koninklijke familie, in het bijzonder van de sultan, die tevens premier, minister van Financiën, minister van Defensie, opperbevelhebber van het leger en religieus leider was.

Grondwetswijziging

Op 27 september 2004 nam het parlement een amendement op de grondwet aan. Het aantal parlementszetels zou worden uitgebreid tot 45. De sultan mocht dertig parlementariërs naar eigen inzicht benoemen. De overige vijftien zetels werden vrij verkiesbaar, maar alleen mensen die de goedkeuring hadden van een koninklijk selectiecomité kregen passief kiesrecht. De sultan kreeg het recht om parlementaire besluiten naast zich neer te leggen. Eind 2004 was nog altijd niet duidelijk wanneer de eerste verkiezingen zouden plaatsvinden.

De olievoorraden slinken

De sultan zei zelf dat de politieke hervormingen dienden om de samenwerking tussen de overheid en de bevolking te vergroten. Analisten vermoedden dat er meer aan de hand was. Brunei was rijk dankzij zijn omvangrijke olievoorraden, maar die zou-

den vermoedelijk binnen twintig jaar op zijn. Sinds eind jaren negentig had het land te kampen met economische tegenslagen en toenemende werkloosheid. Een grondige herstructurering van de economie leek onvermijdelijk. Volgens sommige analisten voerde de sultan beperkte politieke hervormingen door zodat hij hier niet alleen de verantwoordelijkheid voor hoefde te dragen.
Anderen zeiden dat de sultan zijn land wilde moderniseren, zodat het minder uit de toon viel tussen de lidstaten van de internationale organisaties waarbij Brunei was aangesloten, zoals de ASEAN en de APEC.

JUSTITIE

Drie veroordelingen wegens 'subversie'

Brunei detineerde op 4 maart 2004 een gepensioneerde topmedewerker van de inlichtingendienst van de politie, een gepensioneerde majoor en de directeur van een busmaatschappij.

Volgens een verklaring van het ministerie van Binnenlandse veiligheid hadden ze geprobeerd 'haat te zaaien tegen het overheidsapparaat, met de bedoeling dat de bevolking haar vertrouwen zou verliezen in de regering van zijne majesteit de sultan'. De voormalige medewerker van de inlichtingendienst zou geheime informatie hebben doorgespeeld aan een niet bij name genoemde buitenlandse regering. Samen met de twee andere verdachten zou hij deze gegevens ook op internet hebben geplaatst. Het ging volgens het ministerie om informatie over het landsbestuur en het leger, maar details werden niet gegeven.

De drie werden vastgehouden onder de Binnenlandse veiligheidswet, die het mogelijk maakte om staatsgevaarlijke individuen voor onbepaalde tijd en zonder tussenkomst van de rechter te detineren.

(Vorige berichten pag. 752/2 - 2003)

CHINA

BINNENLAND

Opnieuw rellen in China

Net als in oktober en november, braken in december 2004 in diverse delen van China rellen uit. Wederom leken het uitingen te zijn van frustratie over corruptie en machtsmisbruik door de autoriteiten.
Nadat politieagenten in Quinzhou, provincie Guangxi, op 8 december hadden geprobeerd lichamelijk gehandicapte straatmuzikanten te verjagen, braken rellen uit waarin ca. 10 duizend mensen zich mengden. Ze leken allemaal om eigen redenen kwaad te zijn op de politie. Zo deden veel chauffeurs van brommertaxi's mee, omdat ze het niet eens waren met nieuwe regels waar ze zich aan moesten houden. Het politiebureau werd vernield en een kantoor dat contoles uitvoerde voor de bouwsector met stenen bekogeld.
Op diezelfde dag voerden in Shanxi tweehonderd bouwvakkers actie voor de vrijlating van twee collega's, die vanwege een onderzoek naar een verkeersongeluk waren gearresteerd. De demonstranten vernielden politiewagens en reden met trucks in op een groep agenten, waardoor twee doden en enkele gewonden vielen. Er werden vier arrestaties verricht.
Volgens de Hongkongse krant *Wen Wei Po* braken op 25 december gevechten uit in Donguang, provincie Guangdong, nadat de politie een migrant uit de provincie Hunan op verdenking van diefstal had gearresteerd en doodgeslagen. Enkele migranten uit Hunan waren hierna in opstand gekomen en ca. 50.000 anderen hadden zich bij hen aangesloten. De demonstranten bekogelden de politie met stenen en staken vier politieauto's in brand.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

China gaat kopiëren van merkproducten bestraffen

China maakte op 22 december 2004 bekend dat schenders van intellectuele eigendomsrechten in het vervolg bestraft konden worden met maximaal zeven jaar gevangenisstraf. Chinese fabrikanten kopieerden op grote schaal buitenlandse merkartikelen. Het buitenland had hier herhaaldelijk tegen geprotesteerd en met sancties gedreigd. China had steeds beloofd zijn leven te zullen beteren, maar was tot dan toe nooit met concrete maatregelen gekomen.

China belast export van textiel

China maakte op 13 december 2004 bekend dat het per 1 januari 2005 belasting ging heffen op de export van textiel. Later werd bekend dat het om 148 soorten producten ging, waaronder jassen, broeken en ondergoed. De heffingen zouden 0,2 tot 0,3 yuan (2 tot 3 eurocent) per kledingsstuk bedragen en 0,5 yuan per kilo onverwerkt textiel.

Voorkomen van internationaal handelsconflict

Volgens het tien jaar oude multivezelakkoord mochten lidstaten van de Wereldhandelsorganisatie WTO tot 1 januari 2005 belastingen heffen op textielimporten, om zo hun binnenlandse markten te beschermen. Daarna moesten ze hun markten echter geheel openstellen.

Volgens schattingen van de WTO zou door dit verbod op protectionisme vóór 2007 ca. vijftig procent van de wereldhandel in textiel in Chinese handen komen. In 2003 was dit nog 17 procent. Met name de VS waren bang dat hun binnenlandse textielindustrie niet op kon tegen de veel goedkopere Chinese concurrenten. Ook ontwikkelingslanden die economisch afhankelijk waren van de export van textiel vreesden de Chinese concurrentie. Meerdere landen dreigden met sancties tegen China, mits dat land zijn textielexporten zelf aan banden zou leggen.

Peking verklaarde dat het de exportheffingen zou introduceren om een internationaal handelsconflict te voorkomen. De autoriteiten hoopten echter ook dat Chinese producenten erdoor gestimuleerd zouden worden om kwalitatief hoogwaardige producten te gaan exporteren. Voor goedkope en hoogwaardige producten moest immers evenveel belasting worden betaald. De verhouding tussen de exportheffing en de marktprijs was hierdoor voor duurdere producten gunstiger.

Amerikaanse heffing op Chinees meubilair

Op 14 december protesteerde China hevig tegen een Amerikaans besluit om tot 198 procent invoerbelasting te gaan heffen op Chinees slaapkamermeubilair. Deze producten werden dusdanig goedkoop op de Amerikaanse markt aangeboden, dat Amerikaanse producenten massaal failliet dreigden te gaan. Nog niet eerder hadden

de VS zo krachtig opgetreden tegen goedkope importen uit China.

Steeds meer Chinese bedrijven actief in het buitenland

Door de snel groeiende economie kreeg China in 2004 steeds meer moeite om in de binnenlandse vraag naar energie en grondstoffen te voorzien. Er moest daardoor steeds meer worden geïmporteerd.

Oliewinning

China kon voor slechts 70 procent in zijn eigen energiebehoefte voorzien. De olie-importen namen jaarlijks fors toe, alleen in 2004 al met 34 procent. China wilde echter niet al te afhankelijk worden van leveranties door buitenlandse bedrijven en sloot daarom verdagen met veertien landen, die Chinese ondernemingen het recht gaven om aldaar naar olie te boren. Hieronder waren Algerije, Iran, Venezuela en Mali.
Daarnaast verwierf China in 2004 het recht om ijzer te winnen in Brazilië, een grondstof waarvan de Chinese industrie steeds meer nodig had.
Tot dan toe was China nooit een grote investeerder in het buitenland geweest. In 2003 werd vanuit China ca. 3 miljard dollar (ca. 2,3 miljard euro) in het buitenland geïnvesteerd, terwijl de rest van de wereld in 2004 naar schatting 60 miljard dollar in China investeerde.

Voor investeringen in het buitenland moesten Chinese bedrijven toestemming aan de staat vragen. In 2004 versoepelde Peking de toestemmingsprocedures echter, met name voor bedrijven die zich met de winning van delfstoffen bezighielden. Het bedrag aan buitenlandse valuta dat in projecten buiten China gestoken mocht worden, werd voor deze sector met een factor dertig verhoogd.

De koers van de yuan

Deze ontwikkelingen dienden niet alleen om de aanvoer van delfstoffen veilig te stellen, maar hadden ook te maken met het monetaire beleid. De Chinese staat was er altijd op uit geweest zoveel mogelijk buitenlandse valuta in handen te krijgen. Chinese exporteurs moesten daarom alle verdiende buitenlandse valuta inwisselen bij de staat. Met ingang van 2004 mochten ze echter een deel hiervan zelf houden. En terwijl het voorheen moeilijk was om in China aan buitenlandse valuta te komen en vrijwel onmogelijk om ze het land uit te krijgen, werd dit vanaf 2004 eenvoudiger. Dit was handig voor Chinezen die naar het buitenland reisden, maar ook voor Chinese bedrijven die uit waren op buitenlandse overnames.

China wilde met dit nieuwe beleid zijn economie internationaliseren, maar het diende ook om de druk van de yuan te halen. Deze was aan de dollar gekoppeld met een vaste koers (1 dollar = ca. 8,28 yuan). De VS beweerden dat deze koers te laag was. China zou zijn munt kunstmatig goedkoop houden omdat dit gunstig was voor de Chinese exportpositie. Aangezien dit echter een vorm van concurrentievervalsing zou zijn, eiste Washington dat China zijn munt revalueerde of de koers liet bepalen door de internationale valutamarkten. China wilde dit niet. In plaats daarvan koos het ervoor om de uitstroom van kapitaal te bevorderen, omdat dit de koers van de yuan zou beïnvloeden. De waarde die de munt op een vrije valutamarkt zou hebben, zou hierdoor dichter bij de vaste wisselkoers komen te liggen. China hoopte dat de buitenlandse protesten hierdoor zouden verstommen.

GEZONDHEID EN ZORG

WFP staakt voedselhulp aan China

Het Wereldvoedselprogramma van de VN (WFP) maakte op 13 december 2004 bekend dat de voedselhulp aan China zou worden verminderd en uiteindelijk stopgezet. Het WFP had in de afgelopen vijfentwintig jaar ca. 35 miljoen Chinezen voedselhulp geboden, vooral in het relatief arme noordwesten, maar anno 2004 zou China economisch sterk genoeg zijn om zijn eigen bevolking te voeden. China kreeg van het WFP het verzoek om in het vervolg zelf voedseldonateur te worden ten behoeve van de armste ontwikkelingslanden.

NATUUR EN MILIEU

China dwingt duizenden tot migratie in de strijd tegen de woestijn

In december 2004 begon de Chinese overheid in het kader van het Project voor Ecologische Constructie met de gedwongen migratie van tienduizenden Noord-Chinezen, met name uit de provincie Binnen-Mongolië. Ze kwamen uit gebieden die door te intensieve beploeging en overbegrazing ernstig waren geërodeerd en in woestijn dreigden te veranderen. Alleen al in Binnen-Mongolië rukte de woestijn met 660.000 hectare per jaar op. Hierdoor ontstonden steeds omvangrijkere stofstormen, die bij westenwind Peking en soms zelfs Korea en Japan bereikten.
De bedoeling was dat de geërodeerde gebieden werden bebost of teruggegeven aan de natuur. De bewoners werden verplaatst naar nieuwbouwdorpen in gebieden die geschikter waren voor landbouw. Om hoeveel 'ecologische migranten' het precies ging en hoe groot de ontruimde gebieden waren, werd niet bekend gemaakt.
Van het totale grondgebied van China was in 2004 volgens overheidscijfers dertig procent onbruikbaar door erosie en woestijnvorming.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vier jaar cel voor activist

Persbureau *Reuters* meldde op 18 december 2004 dat Ye Guozhu door een rechtbank in Peking tot vier jaar cel was veroordeeld wegens 'onruststokerij'. Ye had in september een protestdemonstratie georganiseerd tegen corruptie en gedwongen uitzettingen uit woningen ten behoeve van nieuwbouwprojecten. Hij zou 10.000 mensen bereid hebben gevonden om mee te demonstreren. De politie van Peking had de demonstratie echter weten te voorkomen.
Volgens aanwezigen duurde de rechtszaak tegen Ye twintig minuten. Hij werd zelf niet aan het woord gelaten.

Jaarlijks werden duizenden mensen in Peking hun woning uitgezet ten behoeve van prestigieuze nieuwbouwprojecten. Zij weten het aan de verregaande corruptie dat ze hiervoor zelden volgens de wettelijke normen werden gecompenseerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

EU verlengt wapenembargo tegen China

Na een Chinees-Europees congres ter bevordering van de onderlinge handelscontacten maakte de EU op 8 december 2004 te Den Haag bekend dat het Europese wapenembargo tegen China vooralsnog niet

werd opgeheven. De belangrijkste reden was de aanhoudende schending van de mensenrechten in China. Ook de VS hanteerden een wapenembargo tegen China.

De Europese en Amerikaanse embargo's waren in 1989 ingesteld, nadat China met geweld een pro-democratische opstand op het Plein van de Hemelse Vrede te Peking had neergeslagen.

Vlak voor het congres in Den Haag publiceerde mensenrechtenorganisatie Amnesty International een rapport, waarin werd gesteld dat de Chinese autoriteiten nog altijd voorvechters van mensen- en burgerrechten mishandelden, met name om hen te dwingen tot 'bekentenissen', die vervolgens tot langdurige opsluiting konden leiden.

(Vorige berichten pag. 757/2 - 2004)

INDONESIË

BINNENLAND

Machtswisseling in Indonesië

Parlement kiest nieuwe voorzitter

Op 1 oktober 2004 werd het nieuwe Indonesische parlement (DPR) beëdigd, dat op 5 april 2004 door de bevolking was gekozen. Een dag later koos het Agung Laksono (Golkar) als voorzitter, een functie met veel macht. Hij kreeg 280 stemmen. De andere kandidaat was Endin Sofihara van de Verenigde Ontwikkelingspartij (PPP). Hij kreeg 257 stemmen. De vertrekkende voorzitter was Akbar Tandjung (Golkar).

Yudhoyono wint presidentsverkiezingen

Op 4 oktober maakte de verkiezingscommissie bekend dat Susilo Bambang Yudhoyono de tweede ronde van de presidentsverkiezingen op 24 september had gewonnen. Hij kreeg 60,9 procent van de stemmen, tegenover 39,1 procent voor Megawati. Alle andere kandidaten waren bij de eerste ronde op 5 juli reeds afgevallen..

De algemene indruk, zowel in binnen- als buitenland, was dat de eerste vrije presidentsverkiezingen uit de Indonesische geschiedenis vreedzaam en eerlijk waren verlopen. Er gingen ca. 114 miljoen Indonesiërs stemmen. Dat was een opkomst van 75,2 procent.

'Man van integriteit'

Volgens analisten dankte Susilo Bambang Yudhoyono, vaak kortweg SBY genoemd, zijn overwinning aan zijn sterke communicatieve vaardigheden en zijn daadkrachtige optreden in tijden van crisis. Dit waren precies de kwaliteiten die Megawati miste. Ze sprak niet vaak in het openbaar en zou problemen als corruptie en terrorisme slechts aarzelend aanpakken. Daarnaast werd van Yudhoyono gezegd dat hij integer was. Hij was minister van Veiligheidszaken geweest in de kabinetten Wahid en Megawati, maar was beide keren ontslagen dan wel opgestapt omdat hij weigerde beleid uit te voeren waar hij niet achter stond. Dat hij toen niet voor zijn superieuren door de knieën was gegaan om zijn eigen positie veilig te stellen, bewees volgens velen dat hij een man was die zich niet liet manipuleren of corrumperen.

Op 20 oktober werd Yudhoyono beëdigd als eerste rechtstreeks gekozen president van Indonesië. 'In de naam van God zal ik mijn plicht als president naar beste kunnen vervullen', zei hij, terwijl een religieus leider hem een koran boven het hoofd hield.
In zijn inauguratierede beloofde hij een harde aanpak van corruptie, nepotisme, armoede en terrorisme, allemaal problemen die volgens veel Indonesiërs de vooruitgang van het land in de weg stonden. De onrust in de provincies Atjeh en Papoea zou speciale aandacht krijgen. Hij vroeg de Indonesische bevolking echter wel om geduld, omdat hij niet alle genoemde problemen op de korte termijn kon oplossen.
Yusuf Kalla (Golkar), een succesvol ondernemer uit Makassar die onder Megawati minister van Welzijn was, werd vice-president.
Megawati was niet bij de beëdigingsplechtigheid aanwezig. Ze erkende haar nederlaag, maar zou niet hebben kunnen verkroppen dat uitgerekend Yudhoyono en Kalla, allebei ministers uit haar eigen kabinet, haar het presidentschap hadden ontnomen.

Nieuw kabinet

Op 21 oktober werd het nieuwe kabinet beëdigd. Het noemde zichzelf Indonesia Bersatu (Verenigd Indonesië) en werd gesteund door Yudhoyono's eigen Democratische partij (PD), de Nationale Mandaatpartij (PAN), de Verenigde Ontwikkelingspartij (PPP), de Partij voor Gerechtigheid en Welvaart (PKS) en de Partij van de Halve Maan en Ster (PBB). Samen hadden ze 223 zetels, hetgeen geen parlementaire meerderheid was.
Yudhoyono gaf vier vrouwen ministersposten of functies op ministerieel niveau en dat was voor Indonesië een recordaantal. Meer dan de helft van de ministers waren partijloze deskundigen. De anderen kwamen uit partijen waarvan Yudhoyono parlementaire steun hoopte te krijgen.

Er kwamen drie superministeries, geleid door coördinerende ministers.
• Generaal Widodo werd coördinerend minister van Veiligheidszaken. Dit superministerie overkoepelde onder meer Defensie, Binnenlandse zaken, Justitie en het Openbaar ministerie. Widodo, afkomstig van de marine, was onder president Wahid chef-staf van het leger geweest.
• Coördinerend minister van Volkswelzijn Alwi Shihab was onder Wahid minister van Buitenlandse zaken geweest. De voormalige hoogleraar islamstudies was vice-voorzitter van Wahids Partij van Nationaal Ontwaken (PKB).
• Het superministerie van Economie kwam onder leiding te staan van Aburizal Bakrie (Golkar), voormalig directeur van de Kamer van Koophandel en zakenman. Zijn benoeming was omstreden, omdat zijn zakelijke imperium tijdens de financiële crisis eind jaren negentig honderden miljoenen euro's schuld had opgelopen. Dit had zijn imago als kundig manager beschadigd. Yodhoyono had echter nog altijd vertrouwen in Bakrie's zakelijke talenten en hoopte bovendien met diens benoeming meer parlementaire steun van Golkar te winnen. Bakrie's superministerie overkoepelde het Planbureau en de ministeries van Economische zaken, Financiën, Handel en Industrie.
• Abdul Rahman Saleh trad aan als procureur-generaal, een functie op ministerieel niveau. Hij was de enige rechter van het Hooggerechtshof die in december 2003 had geweigerd Akbar Tandjung, toen parlementsvoorzitter en partijleider van Golkar, vrij te spreken van corruptie. Volgens onafhankelijke anticorruptieorganisaties was Tandjung wel degelijk schuldig, maar waren alle rechters behalve Saleh gezwicht voor

Samenstelling Indonesische regering
(21 oktober 2004)

President:
Susilo Bambang Yudhoyono

Coördinerende ministers:
Economie
Aburizal BAKRIE
Politiek, justitie en veiligheid
WIDODO Adi Sutjipto
Volkswelzijn
Alwi SHIHAB

Ministers:
Binnenlandse zaken en Regionale autonomie
Mohammad MA'RUF
Bosbouw
Malem Sambat KA'BAN
Buitenlandse zaken
Hassan WIRAJUDA
Defensie
Juwono SUDARSONO
Energie en Bodemschatten
PURNOMO Yusgiantoro
Financiën
Jusuf ANWAR
Handel
Mari PANGESTU
Industrie
Andung NITIMIHARDJA
Justitie en Mensenrechten
Hamid AWALUDDIN
Landbouw
Anton APRIYANTONO
Menskracht en Transmigratie
Fahmi IDRIS
Onderwijs
Bambang SUDIBYO
Openbare werken
Joko KIRMANTO
Religieuze zaken
Maftuh BASYUNI
Sociale zaken
Bachtiar CHAMSYAH
Staatsondernemingen
UGIHARTO
Toerisme en Cultuur
Jero WACIK
Verkeer en Telecommunicatie
Hatta RADJASA
Visserij en Maritieme zaken
Freddy NUMBERI
Volksgezondheid Fadillah
SUPARI
Volkshuisvesting
Yusuf ASYARI

diens macht. Zij juichten het dan ook toe dat Yudhoyono Saleh opdracht gaf om als procureur-generaal de corruptie aan te pakken.
- Voormalige hoogleraar politicologie Juwono Sudarsono werd minister van Defensie. Hij was geen militair. Yudhoyono wilde dat het leger onder civiele leiding kwam. Sudarsono was ook onder Wahid minister van Defensie geweest
- Minister van Financiën Usuf Anwar was als econoom verbonden geweest aan de Aziatische Ontwikkelingsbank.
- Handelsminister Mari Pangestu stond bekend als uitgesproken voorstander van de vrije markteconomie.
- Mulyani Indrawati werd directeur van het nationale Planbureau, een functie op ministerieel niveau. Zij was daarvoor directeur van de Zuidoost-Aziatische afdeling van het IMF.

Golkar kiest Kalla als nieuwe leider

Jusuf Kalla werd op 19 december gekozen als nieuwe partijleider van Golkar. Met 325 tegen 156 stemmen versloeg hij Akbar Tandjung, die het voorzitterschap in 1998 had overgenomen van de gevallen dictator Soeharto. Mede door de inspanningen van Tandjung was Golkar na 1998 omgevormd van een autoritair machtsblok in een reguliere politieke partij, al was het volgens critici wel een corrupt bolwerk gebleven.

De verkiezing van Kalla had veel politieke consequenties. Akbar Tandjung had na de eerste ronde van de presidentsverkiezingen in juli 2004 een alliantie van politieke partijen gesmeed, genaamd de 'Nationale Coalitie'. Deze steunde de herverkiezing van Megawati en zou indien Yudhoyono president werd oppositie tegen diens kabinet gaan voeren. Naast Golkar zelf namen de PDI-P en enkele kleinere partijen hieraan deel. Samen hadden ze meer dan vijftig procent van de parlementszetels, hetgeen betekende dat ze het Yudhoyono's kabinet erg lastig konden maken.

Jusuf Kalla was lid van Golkar, maar steunde Tandjungs Nationale Coalitie niet. Tegen de wil van Tandjung in was hij zelfs vice-president onder Yudhoyono geworden. Door juist Kalla als partijvoorzitter te kiezen, gaf Golkar feitelijk aan dat ze niet met Tandjung oppositie wenste te voeren tegen Yudhoyono, maar diens nieuwe kabinet wilde steunen. Zelfs parlementsvoorzitter Laksono liet zijn vroegere bondgenoot Tandjung vallen ten gunste van Kalla. De klaarblijkelijke steun van grote groepen binnen Golkar betekende dat Yudhoyono's kabinet wellicht toch de sympathie van een parlementaire meerderheid genoot.

Aanslag op Australische ambassade

Op 9 september 2004 werd een aanslag gepleegd op de Australische ambassade in Jakarta.
De dader was met een auto vol explosieven tot nabij de ambassade gereden en had ze daar tot ontploffing gebracht. Er vielen tien doden, waaronder vermoedelijk de pleger van de aanslag, en 182 gewonden. Het Australisch ambassadepersoneel bleef ongedeerd. De materiële schade was enorm.

Op 1 oktober maakte de politie bekend dat op de plek van de aanslag DNA-materiaal was gevonden van Heri Kurniawan, alias Heri Golun. Hij had voor de aanslag in een brief aan zijn vrouw gemeld dat hij martelaar zou worden en sindsdien was hij niet meer gesignaleerd. Het leek dan ook waarschijnlijk dat hij de aanslag had gepleegd. De man maakte deel uit van een groep militante moslims uit West-Java, die contacten zouden onderhouden met Azahari Husin. Deze Maleisiër werd ervan verdacht de explosievenexpert te zijn van de Jemaah Islamiah (JI), de vermoedelijke Zuidoost-Aziatische tak van Al-Qaeda.
De wijze waarop de aanslag werd gepleegd deed sterk denken aan de aanslagen op Bali (2002) en het Marriott Hotel in Jakarta (2003), die het werk zouden zijn van Azahari en de JI.
Er werden enkele arrestaties verricht in verband met de aanslag op de Australische ambassade, maar de politie wilde hierover geen verdere mededelingen doen. Azahari bleef voortvluchtig.

Veroordelingen voor aanslagen

Rechtbanken in Jakarta veroordeelden in september en oktober 2004 twee mannen tot tien en twaalf jaar cel, omdat ze geholpen zouden hebben de explosieven te vervoeren voor de aanslag op het Marriott Hotel. Rusman Gunawan, de broer van de van terrorisme verdachte Hambali, kreeg vier jaar omdat hij geholpen zou hebben bij de financiering van die aanslag.

Bomaanslag op Sulawesi

In een lijnbus die christelijke dorpen verbond met de stad Poso in Centraal-Sulawesi ontplofte op 13 november 2004 een bom. Er vielen zes doden. Op Sulawesi bestonden veel spanningen tussen christenen en moslims.

Alertheid voor nieuwe aanslagen

Omdat buitenlandse inlichtingendiensten waarschuwden voor aanslagen in Indonesië rondom kerstmis en nieuwjaar, werden op 24 december 180 duizend politiemedewerkers gemobiliseerd om het land te beveiligen. Dit was tweederde van de hele Indonesische politiemacht. Afgezien van aan aanval op een christelijke priester op Sulawesi werden er geen aanslagen gepleegd.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

'Indonesische militairen martelen rebellen in Atjeh'

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) publiceerde op 27 september 2004 een rapport waarin stond dat Indonesische militairen gevangen rebellen van de Atjehse onafhankelijheidsbeweging GAM martelden. HRW baseerde zich op vraaggesprekken met 35 Atjehse rebellen in Indonesische gevangenissen. De mensenrechtenorganisatie had de stellige indruk dat de martelingen stelselmatig waren en hoorden tot de routine in de gevangenissen. Het Indonesische leger ontkende de aantijgingen.

Parlement verlengt noodtoestand

Op 17 november verlengde het Indonesische parlement de noodtoestand in Atjeh met zes maanden. Hierdoor behielden de autoriteiten de bevoegdheid om een avondklok in te stellen, de persvrijheid aan banden te leggen, buitenlandse waarnemers en hulporganisaties te weren en huiszoekingen te verrichten. Aan rebellen die zich vrijwillig overgaven moest in het vervolg amnestie worden verleend, zo besloot het parlement.
In Atjeh was in mei 2003 de staat van beleg afgekondigd, die later was vervangen door de noodtoestand. In november 2004 publiceerde Jakarta gegevens waaruit bleek dat sinds 2003 2.000 onafhankelijkheidsstrijders waren gedood en 5.000 gedetineerd. Volgens mensenrechtenorganisaties waren veel van de doden echter geen rebellen maar onschuldige burgers.

JUSTITIE

Yudhoyono begint met aanpak van corruptie

Na diens beëdiging als president in oktober 2004 gaf Yudhoyono toestemming om onderzoeken in te stellen naar tientallen topambtenaren, zes parlementariërs van Golkar, enkele burgemeesters en drie gouverneurs. Ze werden allemaal verdacht van corruptie.

Op 7 december werd de gouverneur van Atjeh gearresteerd omdat hij geld van de staat in eigen zak gestoken zou hebben. Burgers in Atjeh klaagden al veel langer dat onder gouverneur Abdullah Puteh de corruptie enorm was toegenomen. President Megawati had hier echter nooit op gereageerd.
Volgens de internationale anticorruptieorganisatie Transparency International was Indonesië in 2004 het op vier na meest corrupte land ter wereld.

Vrijspraak voor voormalig gouverneur van Oost-Timor

Abilio Soares, voormalig gouverneur van de Indonesische provincie Oost-Timor, werd op 5 november 2004 vrijgesproken. Hij was eerder veroordeeld omdat hij als gouverneur onvoldoende gedaan zou hebben om het bloedvergieten ten tijde van het referendum over de onafhankelijkheid van Oost-Timor, in augustus 1999, te voorkomen. Hij was hier echter tegen in beroep gegaan bij het Hooggerechtshof en werd in het gelijk gesteld omdat het leger indertijd de dienst uitmaakte in Oost-Timor en Soares, een burger, daarom niet verantwoordelijk gehouden kon worden voor de gewelddadigheden.

Van de achttien mensen die aanvankelijk door de speciale rechtbank voor mensenrechten in Jakarta waren aangeklaagd wegens betrokkenheid bij het bloedbad, waren er inmiddels zeventien vrijgesproken. Volgens mensenrechtenorganisaties bleek hieruit dat Indonesië niet bereid was om de verantwoordelijken voor de dood van ruim duizend Oost-Timorezen te straffen.
De achttiende was militieleider Eurico Gueterres, wiens hoger beroep nog moest worden behandeld.

NATUUR EN MILIEU

Tsunami verwoest kustgebieden van Atjeh

Op 26 december 2004 vond op de bodem van de Indische Oceaan een aardbeving plaats met een kracht van negen op de schaal van Richter. Hierna ontstonden zgn. tsunami's, enorme vloedgolven, die grote schade aanrichtten langs de kusten van onder meer India, Sri Lanka, Oost-Afrika, Myanmar, Thailand, Maleisië en Sumatra.
Atjeh in noordelijk Sumatra was het zwaarst getroffen gebied. De chaos was er zo groot, dat eind december nog geen duidelijk beeld bestond van de omvang van de ramp. Er waren toen al 80 duizend doden geteld, maar omdat overal nog lijken lagen zou dit aantal zeker nog veel verder oplopen. Noodhulp was moeilijk omdat de infrastructuur was verwoest en talloze medewerkers van ziekenhuizen en andere instellingen waren omgekomen, maar ook omdat in Atjeh vanwege een gewapende onafhankelijkheidsstrijd de noodtoestand gold en buitenlandse hulporganisaties uit het gebied werden geweerd. Eind december besloot Jakarta weliswaar om buitenlandse hulp toch toe te laten, maar soepel verliep dit niet.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Mensenrechtenactivist Munir vergiftigd

De 38-jarige Indonesische mensenrechtenactivist Munir Said Thalib overleed op 7 september 2004 aan boord van een vlucht van Garuda Indonesia. Hij was onderweg van Jakarta naar Amsterdam. Na aankomst stelde het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) vast dat hij was vergiftigd met arsenicum.
De Nederlandse autoriteiten overhandigden het autopsierapport aan de Indonesische autoriteiten. Jakarta stelde hierna een onderzoek in, maar omdat dit uiterst traag verliep kreeg het veel kritiek vanuit zowel het Indonesische als het Nederlandse parlement. Eind december was nog niets duidelijk over de achtergronden van Munirs dood.

Onder dictator Soeharto was Munir een van

de bekendste mensenrechtenactivisten van Indonesië. Ook daarna was hij actief gebleven, onder meer binnen de door hem opgerichte mensenrechtenorganisaties KontraS en Imparsial. Munir was vaak met de dood bedreigd.

(Vorige berichten pag. 553/1 - 2004)

LAOS

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

VS normaliseren handelsrelaties met Laos

De VS normaliseerden op 12 oktober 2004 de handelsrelaties met Laos. Uit protest tegen mensenrechtenschendingen en gebrek aan democratie hadden de VS tot dan toe gemiddeld 45 procent invoerrechten geheven op producten uit dat land. Landen met de zgn. NTR-status (Normal Trade Relations), die nu dus ook aan Laos werd verleend, betaalden gemiddeld 2,4 procent.
Met de bilaterale handel tussen Laos en de VS was in 2003 bijna 9 miljoen euro gemoeid.

VS leggen economische sancties aan banden

Het nieuwe Amerikaanse beleid hing samen met een wet uit december 2003, die sancties tegen buitenlandse regimes middels verhoogde invoerrechten aan banden legde. Na het opheffen van de sancties tegen Laos waren Cuba en Noord-Korea de enige landen die Washington nog geen NTR-status had verleend.
In de wet die het nieuwe handelsbeleid ten aanzien van Laos omschreef stond dat de sancties werden afgeschaft omdat Vientiane met de VS had samengewerkt 'in de wereldwijde strijd tegen terrorisme, in het tegengaan van de drugshandel en het opsporen van Amerikaanse militairen en burgers die sinds de Vietnam-oorlog werden vermist'. Verder werd gesteld dat 'de uitbreiding van de handelsrelaties (...) er mogelijk toe zal leiden dat de Democratische Volksrepubliek Laos vooruitgang boekt op het gebied van mensenrechten, godsdienstvrijheid, democratie en transparantie' en zich gestimuleerd zal voelen om de mondiale handelsregels- en principes te aanvaarden.
Het Amerikaanse Congres had verder met de wet ingestemd in de overtuiging dat het economische isolement waarin Laos mede vanwege de Amerikaanse sancties verkeerde een toename van de welvaart in de weg stond. Laos was een van de armste en minst ontwikkelde landen ter wereld. Op de VN-lijst waar landen naar ontwikkeling gerangschikt stonden, nam Laos in 2004 de 143ste plaats in (van de 173 onderzochte landen).

Gelijk met het toekennen van de NTR-status aan Laos nam de Amerikaanse Senaat een resolutie aan, waarin het mensenrechtenbeleid van dat land werd veroordeeld.

JUSTITIE

Veroordelingen wegens overval op grenspost

Het Laotiaanse ministerie van Justitie deelde op 23 oktober 2004 mede dat zestien mensen waren veroordeeld tot maximaal twaalf jaar cel wegens betrokkenheid bij een overval op een grenspost bij Vang Tao in 2000. Ze hadden de grenspost een nacht bezet gehouden en waren naar Thailand gevlucht toen het leger ingreep. De zestien maakten deel uit van een grotere groep, die verklaarde zich in te zetten voor de democratisering van Laos.
Laos had sinds 2000 de uitlevering van de vluchtelingen geëist. Hoewel een Thaise rechtbank in juli 2004 had geoordeeld dat dit niet wettig was, omdat de twee buurstaten op het moment van de overval in 2000 geen uitleveringsverdrag hadden, had Bangkok later in 2004 toch gehoor gegeven aan de eis van Vientiane.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty beschuldigt Laotiaanse militairen van moord en verkrachting

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International verklaarde in september 2004 dat dertig tot veertig Laotiaanse militairen op 19 mei 2004 vijf willekeurige Hmong-kinderen hadden vermoord. Ze waren dertien tot zestien jaar oud. Vier van de vijf waren meisjes. Zij zouden voorafgaand aan de moorden zijn verkracht.
Het bericht was naar buiten gebracht door een ooggetuige. De man had in 2003 de journalisten Thierry Falise en Vincent Reynaid leren kennen, die in het gebied Xaisomboune waren om onderzoek te doen naar schendingen van de mensenrechten van etnische Hmong door Laotiaanse militairen. Ze hadden hem een videocamera gegeven en gevraagd te filmen, indien hij ooit getuige mocht zijn van misstanden. Met deze camera had hij de lijken van de vijf kinderen gefilmd. De beelden had hij daarna het land uitgesmokkeld.
Volgens mensenrechtenorganisaties waren de mensenrechten van de Hmong in Laos regelmatig geschonden, omdat de regering in Vientiane hen verdacht van verzet tegen het communistische systeem.
Op 14 september 2004 zei een woordvoerder van de Laotiaanse regering dat Amnesty International er altijd op uit was om Laos zwart te maken en onrust te zaaien. De videobeelden zouden niet echt zijn.

'Vrijgelaten' dissidenten spoorloos

Op 4 oktober 2004 liet de regering van Laos naar eigen zeggen twee van de bekendste dissidenten van het land vrij. Het ging om Feng Sakchittaphong en Latsamy Khamphoui, die in 1990 gearresteerd en in 1992 tot veertien jaar cel waren veroordeeld, omdat ze hadden opgeroepen tot vreedzame politieke en economische hervormingen in Laos.
Mensenrechtenorganisatie Amnesty International had regelmatig acties voor deze dissidenten gehouden, omdat ze geen eerlijk proces gehad zouden hebben en in detentiekamp 7 in de afgelegen noordelijke provincie Houa Phanh werden vastgehouden onder omstandigheden die verre van menswaardig zouden zijn. Ze moesten er permanent in het donker zitten, kregen te weinig voedsel, werden mishandeld en mochten zich niet vaker dan eens in de één tot twee weken wassen, aldus Amnesty. Dissident Thongsouk Saysangkhi, die in 1992 samen met Feng en Latsamy wegens hetzelfde 'vergrijp' was veroordeeld, was in 1998 in dit detentiekamp overleden omdat hem noodzakelijke medische zorg was geweigerd.
Amnesty was niet overtuigd dat de twee dissidenten in oktober 2004 werkelijk waren vrijgelaten. De organisatie meldde op 5 november dat geen enkele onafhankelijke bron de vrijlatingen had kunnen bevestigen. Zelfs naaste familieleden van de dissidenten hadden nog niets van hen vernomen.
Op 30 november deelde de Laotiaanse overheid mede dat de twee wel degelijk waren

vrijgelaten. Hun gezondheid was echter te zwak om in de openbaarheid te treden. Mogelijk zou hun later toestemming worden verleend om medische hulp te zoeken in Frankrijk. Een verzoek van Amnesty om hen in Laos te mogen bezoeken werd afgewezen, omdat de detentie van het tweetal een interne Laotiaanse kwestie zou zijn waar de internationale gemeenschap buiten stond.

Mensenhandel in Laos

UNICEF, de kinderrechtenorganisatie van de VN, zei op 26 oktober 2004 dat Laotiaanse meisjes in Thailand werden verkocht als prostituees of huisbedienden en in Laos als dwangarbeiders in fabrieken. UNICEF noemde geen aantallen, maar baseerde zich op vraaggesprekken met 253 slachtoffers en hun familieleden. Van de meisjes was zestig procent jonger dan 18 jaar. Eenderde was gedwongen tot prostitutie, terwijl de anderen zonder betaling huishoudelijk werk of fabrieksarbeid hadden moeten verrichten.

Volgens UNICEF nam de mensenhandel vanuit Laos toe omdat het een van de armste landen ter wereld was, maar midden in een regio lag die zich juist razendsnel ontwikkelde. Laotianen lieten zich makkelijk misleiden door mensenhandelaren die hun een gouden toekomst in een van de buurlanden beloofden, maar feitelijk andere bedoelingen hadden.
Van alle mensenhandel in de wereld vond ca. eenderde plaats in of vanuit Zuidoost-Azië.

(Vorige berichten pag. 437/3 - 2004)

ANGOLA

BINNENLAND

Oppositiepartijen keren terug in electorale commissie

Na in mei de parlementaire commissie die de basis moest leggen voor de eerste naoorlogse verkiezingen te hebben verlaten, kwam de oppositie op 26 augustus 2004 terug op die beslissing. De wrevel over de weigering van de regering om een datum vast te stellen voor parlementaire en presidentiële verkiezingen was verdwenen nadat de regering bekend had gemaakt dat de bevolking in september 2006 de gang naar de stembus mocht maken.
Volgens een recent gepubliceerd rapport zou het electorale proces ruim 350 miljoen euro gaan kosten, waarvan de registratie van de kiezers het kostbaarste onderdeel was.

Verzetsstrijders in Cabinda bundelen krachten

In Cabinda werd op 8 september 2004 bekend gemaakt dat het Bevrijdingsfront van de Enclave Cabinda (FLEC) en het Bevrijdingsfront van de Enclave Cabinda-de Cabinda Strijdkrachten (FLEC-FAC) onder de naam van de eerste de strijd zouden voortzetten. De enclave, waar 60 procent van de Angolese olie werd geproduceerd, verzette zich sinds 1963 tegen het centrale gezag in Luanda en was de enige provincie waar nog gevochten werd. Eind 2002 had de regering daarom tienduizenden soldaten naar de enclave gestuurd.
De Angolese president José Eduardo dos Santos had de opstandige provincie bij verschillende gelegenheden meer autonomie beloofd, maar weigerde een onafhankelijk Cabinda te accepteren.

HRW hekelt optreden regering in Cabinda

De Amerikaanse mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) beweerde op 23 december dat het Angolese leger in Cabinda willekeurige burgers detineerde, martelde en soms zelfs vermoordde. Sommige van hen werden bovendien in putten gestopt die halfvol water liepen als het regende. Ook waren er vrouwen vanaf de leeftijd van veertien ontvoerd en verkracht.
De secretaris-generaal van de Volksbeweging voor de Bevrijding van Angola (MPLA), Norberto dos Santos 'Kwata Kanawa', noemde het rapport eenzijdig omdat, zoals hij zei, 'er geen aandacht wordt besteed aan de wreedheden die door het FLEC zijn begaan'. De genoemde organisatie was in zijn ogen 'een terroristische groep zoals alle andere in de wereld'.

Opnieuw illegale Kongolese diamantzoekers Angola uitgezet

Een woordvoerder van de politie liet op 10 september 2004 weten dat in de eerste week van de maand Angolese veiligheidstroepen weer 240 illegale diamantzoekers hadden opgepakt en over de grens gezet. Geschat werd dat sinds december 2003 al rond de 120.000 Kongolezen het land hadden moeten verlaten. Omdat dit met schendingen van mensenrechten gepaard was gegaan, hadden Angola en de DR Kongo afspraken gemaakt over de voorwaarden van de repatriatie.
De Verenigde Naties hadden al enige keren hun bezorgdheid uitgesproken over het humanitaire lot van de verdreven Kongolezen.

Miljardenverlies door smokkel met diamanten

Sinds 2000 waren uit Angola diamanten ter waarde van ruim 1 miljard euro gesmokkeld, aldus berichtte het dagblad *Jornal de Angola* op 10 november. Dit betekende dat buitenlanders jaarlijks op illegale wijze voor meer dan 300 miljoen euro diamanten illegaal aan het land onttrokken.
Het staatsbedrijf voor diamanten Endiama had acht inkoopkantoren verspreid over het land opgezet waar gelukzoekers hun edelstenen konden verkopen.

Hulp van VN voorlopig onontbeerlijk

Lovende woorden voor geboekte vooruitgang

Bij een vergadering van de Humanitarian Coordination Group (HCG), waar de regering, afdelingen van de Verenigde Naties en donorlanden overleg voerden, constateerde VN-afgezant Mario Ferrari op 23 september 2004 dat op sommige terreinen opmerkelijke vooruitgang was geboekt. Hij doelde onder andere op verbeteringen in het onderwijs, de gezondheidssector en bij de uitbreiding van de infrastructuur in het land. Ook juichte hij toe dat, hoewel nog meer dan een miljoen Angolezen voedselhulp nodig hadden, grote stukken land in cultuur waren gebracht.
De steun van de VN aan de regering was mede gericht op het verkleinen van de kloof tussen het leven in de hoofdstad Luanda en in de afgelegen landelijke gebieden.

Vluchtelingen moeten voor regenseizoen zijn teruggekeerd

Een woordvoerder van de VN vertelde op 24 september dat alle hulporganisaties verwikkeld waren in een race tegen de klok om

Angola

tienduizenden Angolese vluchtelingen voor het begin van het regenseizoen te laten terugkeren naar hun land. Daartoe was een luchtbrug met Namibië opgezet en ook vanuit Zambia werden elke dag drie vluchten georganiseerd.

Tijdens de 27 jaar durende burgeroorlog waren 400.000 Angolezen het land uitgevlucht; inmiddels waren er 250.000 teruggekeerd. De herintegratie van deze groep werd als een groot probleem ervaren, mede omdat veel jongeren geen Portugees spraken.

Campagne van start tegen landmijnen

Met het oog op het naderende regenseizoen werd door de Angolese regering in samenwerking met het Kinderfonds van de Verenigde Naties, UNICEF, op 26 november een nationale campagne gelanceerd om ongelukken met mijnen te voorkomen. De slogan 'We blijven op het rechte pad' werd gebruikt om chauffeurs te waarschuwen de rijweg niet te verlaten, ook niet als deze diepe gaten bevatte en men moest uitwijken. Voor de campagne werden verder 540 zogenaamde 'mobilisanten' op strategische punten bij grote dorpen en steden in de zeven gevaarlijkste provincies gestationeerd om de burgers attent te maken op de gevaren.
Geschat werd dat er nog minstens zes miljoen mijnen in het land verspreid lagen.

President benoemt nieuwe ministers

Het officiële persbureau *Agência Angola Press (ANGOP)* meldde op 23 oktober 2004 dat president Dos Santos enkele wijzigingen in het kabinet had aangebracht. Minister van Territoriale administratie Fernando Faustino Muteka was vervangen door Virgílio Ferreira de Fontes Pereira; de laatste, tot dat moment minister van Stedelijke ontwikkeling en Milieu, werd opgevolgd door Diakunpuna Sita José. Verder moest minister van Handel Victorino Domingos Hossi zijn plaats afstaan aan Joaquim Ekuma Muafumua.

Samenstelling kabinet opnieuw gewijzigd

Op 17 december volgde Manuel da Costa Aragão als minister van Justitie Paulo Tjipilica op, zo meldde hetzelfde persbureau. Tevens werden Sebastião Sapule Veloso en Eduardo Jonatão Chingunji aan de Eenheidsregering van Nationale Verzoening (GURN) toegevoegd, respectievelijk als de verantwoordelijke bewindspersoon voor Gezondheidszorg en voor de portefeuilles Hotels en Toerisme. Verder werd Joaquim António Carlos dos Reis Júnior als vervanger van António Van-Dúnem aangesteld als de nieuwe secretaris van de regeringsraad.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verhoging brandstofprijzen veroorzaakt onrust

Omdat de regering besnoeide op de brandstofsubsidies zagen de burgers van Angola op 18 november 2004 dat de literprijs voor benzine steeg van 20 kwanzas (ca. 26 eurocent) tot 34 kwanzas – een verhoging van ongeveer 70 procent. Voor een liter dieselolie moest in het vervolg 25 kwanzas worden betaald in plaats van 14. Met de maatregel werd volgens minister van Financiën Jose Pedro de Morais omgerekend 460 miljoen euro per jaar uitgespaard, maar waarnemers wezen op de boze reacties en vreesden voor burgerlijke ongehoorzaamheid.
Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) had Angola geadviseerd de subsidies te verminderen en het geld te besteden aan sociale programma's.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vice-directeur IMF roept op te streven naar stabilisatie economie

Bij zijn bezoek aan Angola riep Takatoshi Kato, vice-directeur van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de regering op vooral fiscale discipline in acht te nemen, zo bleek uit een persverklaring van het instituut gedateerd 2 november 2004. Dat zou volgens hem de basis moeten zijn voor het stabiliseren van de economie en een verantwoord gebruik van de natuurlijke hulpbronnen die het land rijk was.

In een rapport van het IMF eerder dat jaar werd opgemerkt dat het bnp in 2003 met ongeveer 3,5 procent was gegroeid. Met de hoge olieprijzen op de internationale markt kon de groei in 2004 tot 10 procent stijgen, met een begrotingsoverschot tot gevolg. De inflatie was gezakt, maar bedroeg, gerekend over twaalf maanden, nog bijna 50 procent.

Burundi

Sterke groei van Angolese economie

Uit de staatsbegroting van het ministerie van Financiën bleek op 15 december 2004 dat de Angolese economie een van de snelst groeiende in de wereld was. In 2004 was het bbp met 13,2 procent toegenomen en de verwachting was dat dit het volgende jaar zou oplopen tot 16,1 procent. De inflatie zou bovendien afnemen van 20 procent in het lopende jaar tot 15 procent in 2005.
Oppositiepartij Unita (Nationale Unie voor de Totale Onafhankelijkheid van Angola) laakte de nadruk die in de begroting lag op de uitgaven voor defensie en veiligheid, maar een woordvoerder van Financiën wees juist op de stijging van de bestedingen in de sociale sector: voor medische zorg werd 11,4 procent uitgetrokken, terwijl dit in 2004 slechts 4,8 procent was; en de uitgaven voor onderwijs namen toe van 3,8 tot 19,6 procent.

NATUUR EN MILIEU

Angola wordt lid van mondiale milieuorganisatie IUCN

De in 1948 opgerichte International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) maakte op 8 november 2004 bekend dat Angola zich als 81ste staat bij de milieuorganisatie had aangesloten. Het lidmaatschap zou het land expertise opleveren bij het ontwikkelen van een duurzaam milieubeleid en, door bijvoorbeeld deel te nemen aan een op de kusten gericht regionaal ecosysteem, de samenwerking met buurlanden op milieugebied bevorderen.
De IUCN telde naast staten veel non-gouvernementele organisaties onder haar leden en maakte gebruik van de vakkennis van meer dan 10.000 internationaal erkende wetenschappers.

(Vorige berichten pag. 502/3 e.v. - 2004)

BURUNDI

BINNENLAND

Nieuwe grondwet bepaalt machtsverhoudingen

Hutu's beëindigen bestuurlijke boycot

De leider van de grootste Hutubeweging,

Hussein Radjabu, verklaarde op 27 juli 2004 dat zijn partij weer gewoon zou deelnemen aan de regering van president Domitien Ndayizeye. De Strijdkrachten voor de Verdediging van de Democratie (FDD), hadden de regeringsdeelname sinds mei opgeschort uit onvrede over de voortgang van het hervormingsproces, waarbij de FDD sleutelposten zou krijgen binnen de districten en de staatsbedrijven. In november 2003 was de FDD akkoord gegaan met regeringsdeelname, waarbij het vier ministersposten kreeg toegewezen en zeventien (van de 226) zetels in het parlement. Radjabu zei dat de afspraken nu goeddeels waren nageleefd en meldde dat vijfhonderd gevangenen van de FDD waren vrijgelaten.

De Strijdkrachten voor Nationale Bevrijding (FNL) hadden niet meegedaan aan de vredesbesprekingen en zetten hun gewapende strijd tegen het Burundese leger voort. Zolang de gevechten voortduurden konden er volgens Hutu-president Ndayizeye geen verkiezingen worden gehouden. Deze zouden op grond van het in 2000 gesloten vredesakkoord van Arusha in oktober 2004 moeten worden gehouden.
In de tien jaar durende burgeroorlog waren minstens 300.000 mensen omgekomen.

Tutsi's verlaten onderhandelingstafel

Vertegenwoordigers van zes Tutsipartijen liepen op 27 juli weg uit de onderhandelingen die in de hoofdstad Bujumbura werden gevoerd onder voorzitterschap van de Zuid-Afrikaanse vice-president Jacob Zuma. De Tutsi's waren het niet eens met het voorstel voor de herverdeling van de macht waarbij 60 procent van de bestuurlijke posten naar de Hutumeerderheid zou gaan en 40 procent naar de Tutsiminderheid. Van oudsher domineerde de Tutsiminderheid de Burundese politieke instituties, terwijl de bevolking voor 85 procent uit Hutu's bestond. Een woordvoerder van de Tutsipartij, Uprona, verklaarde dat Zuma slechts naar de Hutu's luisterde.

Afrikaanse regeringsleiders steunen plan machtsverdeling

Tijdens een bijeenkomst van zes Afrikaanse regeringsleiders in de Tanzaniaanse hoofdstad Dar es Salaam werd op 18 augustus overeenstemming bereikt over het onder Zuid-Afrikaans voorzitterschap tot stand gekomen plan voor de machtsverdeling in Burundi. Daarbij zou zestig procent van de bestuurlijke posten naar de Hutu's gaan en veertig procent naar de Tutsi's. Deze verdeling moest tevens de basis vormen van een nieuwe grondwet.
Tijdens de Afrikaanse topontmoeting verklaarden de regeringsleiders de in Burundi opererende FNL tot een terroristische organisatie. De FNL had consequent geweigerd aan de vredesonderhandelingen deel te nemen.

Tutsi's boycotten regeringsbijeenkomst

Uit protest tegen het plan voor de machtsverdeling binnen Burundi, weigerden de ministers van de Tutsi-partijen op 3 september deel te nemen aan het kabinetsberaad over het ontwerp van een nieuwe grondwet. De dissidenten, onder leiding van vice-president Alfons Marie Kadege, drongen aan op een verdere dialoog over de machtsverhouding in het land die tot een 'nationale consensus' moest leiden.
Regeringswoordvoerder Panrace Cimpaye zei dat de gewenste dialoog tijdens de bespreking van de constitutie vanzelf tot stand zou komen. Het kabinetsberaad was bedoeld om over de grondwet te discussiëren, niet om deze van bovenaf op te leggen, aldus Cimpaye.

Overigens had het parlement op 31 augustus ingestemd met een onafhankelijke kiesraad bestaande uit drie Hutu's en twee Tutsi's. Met het oog op de verkiezingen in oktober was het belangrijk dat de nieuwe grondwet spoedig werd aangenomen.

Grondwetsvoorstel unaniem aangenomen

De nieuwe grondwet, die de machtsverdeling tussen Hutu's en Tutsi's vastlegde, werd op 17 september unaniem aangenomen. Een twintigtal Tutsi's boycotten de stemming, maar alle 189 wél aanwezige kamerleden stemden voor het grondwetsvoorstel. President Ndayizeye riep op tot een referendum over de constitutie voor 20 oktober. Deze bevatte de nieuwe machtsverdeling die een einde moest maken aan de ruim tien jaar durende strijd tussen Hutu's en Tutsi's.
De verkiezingen werden vermoedelijk enkele weken uitgesteld, meldde Paul Ngarambe van de pas ingesteld kiesraad.

Vakbondsleiders opgepakt

Op 25 september werden twee vakbondsleiders van de Burundese vakbondsfederatie Cosybu gearresteerd wegens de oproep aan vakbondsleden te protesteren tegen het grondwetsvoorstel. De vakbonden vroegen om een uitstel van het referendum en vonden dat de bevolking beter geïnformeerd moest worden.

Regionaal Overlegorgaan stemt in met uitstel verkiezingen

Regeringsleiders van het Regionale Overlegorgaan voor de Grote Meren kwamen op 15 oktober in Nairobi tot overeenstemming over het uitstel van de verkiezingen in Burundi. Het zogenoemde Burundi-overleg besliste dat het door de volksvertegenwoordiging goedgekeurde wetsontwerp voor de nieuwe constitutie op 25 oktober voorlopig moest zijn vastgesteld, waarna de bevolking in een referendum het laatste woord over de grondwet zou hebben.
President Ndayizeye maakte verder bekend dat de verkiezingen waren uitgesteld tot april 2005. Het referendum over de grondwet zou in november 2004 worden gehouden. Tutsi's eisten dat het presidentschap en vice-presidentschap tussen de twee etnische gemeenschappen zouden worden verdeeld en afgewisseld.

Tutsipartijen akkoord met grondwet

Vijf Tutsipartijen, waaronder de Democratische Vereniging voor Sociaal-economische Ontwikkeling, maakten op 31 oktober bekend in grote lijnen akkoord te gaan met de nieuwe grondwet. 'We moeten het vredesplan een kans geven', zei woordvoerder Joseph Nzeyimana. Overigens bleef de grootste Tutsipartij, Uprona, de grondwet boycotten.

Referendum over grondwet uitgesteld

Op 17 november maakte de Kiesraad bekend dat het referendum over de grondwet zou worden uitgesteld tot 22 december. Als redenen werden opgegeven dat de kieslijsten en de stembiljetten niet op tijd klaar waren.

Opnieuw uitstel volksstemming

De voorzitter van de Onafhankelijke Kies-

raad, Paul Ngarambe, maakte op 14 december bekend dat het voor 22 december geplande referendum over de nieuwe grondwet opnieuw was uitgesteld. Het kiesregister was niet op tijd klaar, aldus Ngarambe, hetgeen betekende dat ook de verkiezingen voor de derde keer werden uitgesteld.
Het referendum was van groot belang omdat daarmee de nieuwe grondwet en de politieke machtsverdeling tussen de Hutu's en de Tutsi's werd vastgelegd.

Aanval op vluchtelingenkamp eist 160 doden

Bij een aanval op het vluchtelingenkamp Gatumba van de Verenigde Naties in het grensgebied met de Democratische Republiek van Kongo kwamen op 13 augustus 2004 minstens 160 Kongolese burgers om het leven. De aanval werd opgeëist door de Hutu rebellen van de Strijdkrachten voor Nationale Bevrijding (FNL) die beweerden dat er vanuit het vluchtelingenkamp op hun basis was gevuurd. In het kamp verbleven zo'n zeventienhonderd Tutsi's, grotendeels vrouwen en kinderen afkomstig uit Kongo, die in juni voor de gewelddadigheden in hun land op de vlucht waren geslagen.
De aanslag op het kamp van Gatumba kwam na een tweedaags bezoek van een van de Kongolese vice-presidenten aan Burundi waar hij gesprekken had gevoerd over de terugkeer van twintigduizend Kongolese vluchtelingen.
Er waren in Burundi vijfduizend VN-soldaten gelegerd.

Kongolese vluchtelingen keren terug

Zo'n 360 vluchtelingen uit het kamp van Gatumba keerden op 27 september terug naar de Democratische Republiek van Kongo waar ze allesbehalve warm werden onthaald. De vluchtelingen zouden in een kamp worden ondergebracht en onder bescherming van de Verenigde Naties worden geplaatst.

VN-rapport over slachting in vluchtelingenkamp onvolledig

De minister van Buitenlandse zaken Therence Sinunguruza verklaarde op 29 oktober dat het VN-rapport over de aanval op het vluchtelingenkamp in Gutumba in gebreke bleef over de identificatie van de daders. De VN hielden alleen de FNL verantwoordelijk, die de aanslag ook had opgeëist, maar de minister gaf aan dat de slachting op 13 augustus het werk was van een coalitie van 750 guerrillastrijders, bestaande uit de FNL, de Kongolese Mai Mai-strijders en een Hutu-militie uit Rwanda.

Begin van ontwapening guerrillastrijders

Op 2 december maakten de Verenigde Naties in Burundi een begin met het vierjarige ontwapeningsprogramma dat een einde moest maken aan de burgeroorlog. Ruim vijftigduizend Hutu'strijders zouden hun wapens inleveren en terugkeren naar hun dorpen, of worden opgenomen in het leger dat nog grotendeels uit Tutsi's bestond. De afgezwaaide rebellen kregen achttien maanden salaris aangeboden en zouden in hun dorpen een opleiding krijgen. De guerrillabeweging FNL deed niet mee aan de ontwapening en bleef aanvallen uitvoeren in het gebied rond de hoofdstad Bujumbura.

Twee VN-soldaten ontslagen wegens seksueel misbruik

De Verenigde Naties hadden op 17 december een onderzoek ingesteld naar de vermeende gevallen van seksueel misbruik door VN-soldaten in Muyinga (Noordwest Burundi). De beschuldigingen kwamen bovenop de verklaringen over honderdvijftig gevallen van seksueel misbruik door VN-soldaten in de Democratische Republiek van Kongo.

(Vorige berichten pag. 446/1 - 2004)

COMOREN

BINNENLAND

Verkiezingswinst voor oppositie

Tijdens de verkiezingen voor het federale parlement op 25 april 2004 behaalden de oppositiekandidaten elf zetels, tegenover zes voor de zittende president Azaly Assoumani en één zetel voor de onafhankelijke Shumapartij. De resterende vijftien parlementsleden werden aangewezen door de autonome regeringen van de drie eilanden, Groot-Comoren, Moheli en Anjouan. De verwachting was dat ook deze zetels naar de oppositiekandidaten zouden gaan.
Na jaren van politieke instabiliteit, die volgden op de onafhankelijkheid van de Franse koloniale macht in 1975 en waarin rond de twintig staatsgrepen werden gepleegd, was in 2001 na bemiddeling van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid een principeakkoord bereikt over de politieke bevoegdheden van de verschillende eilanden. Deze kregen een eigen president en parlement en een grote mate van autonomie.

Nieuw federaal parlement in gebruik genomen

In het Volkspaleis in de hoofdstad Moroni werd op 5 juni het nieuwe federale parlement geopend. De opening was elke keer uitgesteld omdat er onenigheid was tussen de federale president, Assoumani, en de drie presidenten van de autonome eilanden. 'De verkiezingen waren een overwinning voor de separatisten', zei Mohammed

Regering Comoren
(juli 2004)

President
Azali ASSOUMANI

Vice-president, tevens minister van Volksgezondheid, Bevolking, Sociale bescherming, Solidariteit, Staatshervorming en de Federale Administratie voor Anjouan
Caabi EL-YACHROUTU

Vice-president, tevens minister van Mensenrechten, Mohammedaanse zaken, Parlementaire relaties en de Coördinatie van de administratieve diensten van de Unie voor Moheli
Ben Massoundi RACHID

Ministers:
Defensie, Binnenlandse veiligheid, Communicatie, Infrastructuur en Regeringswoordvoerder
Houmed MSAIDIE
Externe relaties en Samenwerking
Soefou Mohamed EL-AMINE
Financiën en Begroting
Ahamadi Abdoul BASTOI
Economische zaken, Handel en Industrie
Maoulana CHARIF
Onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
Yahaya Mohamed ELYAS
Plattelandsontwikkeling, Landbouw, Veeteelt, Visserijen Milieu
Mohamed ABDOULHAMID
Planning en Territoriale installaties
Said HAMZA

Djaanfar, een Kamerlid voor het eiland Anjouan.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Politieke onrust blokkeert economische ontwikkeling volgens IMF

Volgens een op 18 augustus 2004 verschenen rapport van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) hield de aanhoudende politieke onrust op de Comoren de economische ontwikkeling tegen. De onderlinge strijd tussen de eilanden had een federale bestuurlijke en financieel-economische hervorming in de weg gestaan. Voor het zesde opeenvolgend jaar was het inkomen per hoofd van de bevolking gedaald tot op dat moment omgerekend ongeveer 385 euro.
Het IMF drong erop aan federale instanties op te richten zoals een belastingdienst, een bureau voor de statistiek en tevens andere financiële instituties. Hoewel de Comorezen deviezen ontvingen uit de export van vanille, kruidnagel en parfumoliën van de ylang-ylang boom, was de bevolking grotendeels afhankelijk van bijdragen van geëmigreerde familieleden.

(Vorige berichten pag. 184/1 - 2004)

KONGO, DEM.REP.

BINNENLAND

Wildparken bedreigd door stropers en gewapende bendes

Tijdens een conferentie van de Unesco in Parijs op 17 september 2004 besloten de Verenigde Naties 40 miljoen dollar (ongeveer 31 miljoen euro) uit te trekken voor de bescherming van de vijf Kongolese wildparken die tot het beschermde Werelderfgoed behoorden. Door de burgeroorlog hadden de parken ernstig te lijden van gewapende bendes die dorpen plunderden en op wild jaagden.
In één van de oudste Afrikaanse nationale parken, Virunga Park, waren sinds 1996 meer dan 100 van de 700 parkwachters vermoord, verklaarde parkdirecteur Deogratias Mbula. De laatste aanval in Virunga was op 7 september geweest toen zo'n 400 gewapende mannen het dorp Kabaraza, gelegen op ongeveer 83 kilometer van Goma, bestormden. Met geld van de VN waren 1.200 gewapende parkwachters aangesteld, maar deze werden nu zelf het doelwit van moordaanslagen.
Van de 70.000 olifanten die Kongo voor de oorlog telde, waren er nog maar 14.000 over. De meeste waren gedood of hadden de vlucht genomen. Ook de nijlpaarden hadden het zwaar te verduren: hun aantal was in Kongo binnen enkele jaren afgenomen van 20.000 tot amper 1.300.

Zwerfkinderen vermoord

In de hoofdstad van de diamantindustrie, Mbuji Mayi, vermoordden mijnwerkers op 28 september 2004 minstens vijftien zwerfkinderen omdat deze herhaaldelijk gereedschap en andere spullen zouden hebben gestolen. Sommige bronnen beweerden dat het om dertig vermoorde kinderen ging. In de tweede stad van de DR Kongo leefden naar schatting rond de 8.000 kinderen op straat.

Burgemeester houdt grote schoonmaak in Kinshasa

De nieuwe burgemeester van Kinshasa, Jean Kimbunda, gaf op 11 november 2004 opdracht voor een grootscheepse schoonmaakoperatie in de hoofdstad. Het was de bedoeling de rivieroevers hun voormalige luister terug te geven, wat betekende dat de vervuilde buurten schoongeveegd moesten worden. De straten en goten lagen vol met huisvuil want overheidsdiensten werkten al sinds het begin van de jaren negentig gebrekkig.
De Verenigde Naties steunde de schoonmaakcampagne met een bedrag van 40 miljoen dollar (ca. 32 miljoen euro).

Zes ministers geschorst wegens corruptie

Op 26 november 2004 schorste president Joseph Kabila zes bewindslieden die ervan werden verdacht miljoenen dollars te hebben verduisterd. Het ging om de ministers van Mijnbouw, Energie, Handel, Publieke werken, Hoger onderwijs en Transport. Ook vermoedde men dat tien directeuren van grote staatsbedrijven bij de corruptiezaak betrokken waren.

VREDESPROCES

Ontwapenen militieleden langzaam op gang

Eind september 2004 hadden maar 32 militieleden in het door oorlog geteisterde Ituridistrict hun wapens ingeleverd. De Verenigde Naties hadden 8 miljoen euro vrijgemaakt voor het ontwapeningsprogramma, op grond waarvan men 15.000 militieleden – waarvan 6.000 kinderen – hoopte te integreren in het Kongolese leger. Maar guerrillaleider Munganga Sambi van het Front van Nationalisten en Integristen (FNI) zei dat zij de wapens niet konden neerleggen als er geen garantie was dat ze als volwaardige soldaten in het leger werden opgenomen. Volgens VN-woordvoerder Jens Laerke waren de meeste van hen simpelweg gewapende bandieten en hadden ze weinig met de rebellenorganisatie uit te staan. De VN hadden zelf ruim tienduizend soldaten in het gebied waar sinds 1999 minstens 50.000 doden waren gevallen.
In totaal had de ruim vijf jaar durende oorlog in Kongo en de omringende landen drie miljoen slachtoffers geëist. De meeste waren gestorven als gevolg van honger en ziektes.

VN-personeel schuldig aan seksueel misbruik van vluchtelingen

Secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan verklaarde op 19 november dat er duidelijke bewijzen waren voor het feit dat personeel van de VN in de DR Kongo zich schuldig had gemaakt aan seksueel misbruik van vluchtelingen. Hoewel het om een kleine minderheid ging binnen de Kongolese vredesmissie, verklaarde Annan beschaamd te zijn over dit wangedrag.

VN sturen 5.000 extra manschappen

Op 22 november arriveerden in Kinshasa de eerste van de 5.000 soldaten die de VN extra wilden inzetten voor de handhaving van de vrede in het oosten van Kongo. Dat bracht het aantal troepen op 15.000, waarmee het de grootste en de duurste vredesmacht ter wereld was.

Veiligheidsraad vraagt om haast bij uitschrijven verkiezingen

De Franse vertegenwoordiger van de VN-missie in de Grote meren-regio, Jean-Marc de la Sablière, drong er op 23 november bij de regering van Kabila op aan haast te maken met het organiseren van de verkiezingen en de planning van juni 2005 niet te veranderen. Veel van de benodigde democrati-

sche en grondwetsveranderingen waren nog niet doorgevoerd en ook de hervorming van het leger en de politie hadden vertraging opgelopen.

President Kabila bezoekt guerrillabolwerk Kisangani

President Joseph Kabila reisde op 18 oktober 2004 voor het eerst naar het oosten van het land dat vijf jaar lang door opstandelingen was gecontroleerd. Tevens bracht hij een bezoek aan Kisangani dat bekend stond als bolwerk van de guerrillabeweging. Kabila verklaarde dat de eenheid in het land was hersteld en dat hij voortaan overal kon rondreizen. Toch bleef zijn interim-regering wankel. Hoewel voormalige rebellen zitting hadden genomen in het kabinet weigerden vele van hen de wapens neer te leggen en de overstap te maken naar het Kongolese leger.

Rebellenleider in Katanga gearresteerd

Veiligheidstroepen arresteerden op 19 oktober rebellenleider Alain Mukwali die met een honderdtal gewapende militieleden de stad Kilwa, in de koperrijke provincie Katanga, belegerde. Daarbij sloegen drieduizend mensen op de vlucht naar het buurland Zambia en moest het Australische mijnbouwbedrijf Anvil gedurende een paar dagen de poorten sluiten. Bij de herovering van Kilwa door het Kongolese leger kwamen dertig opstandelingen om het leven.

President Kabila weigert Belgische minister te ontmoeten

De Belgische regering was op 21 november verbolgen over het feit dat president Kabila tijdens een conferentie in Tanzania van de landen in de regio van de Grote Meren, geweigerd had de Belgische minister van Buitenlandse zaken Karel de Gucht te ontmoeten. Eerder had De Gucht kritiek geleverd op de Kongolese regering en gezegd dat het land internationale waarnemers nodig had om het democratische hervormingsproces te begeleiden. Tevens had de Belgische minister gezegd dat hij in de DR Kongo niet snel betrouwbare politici kon aanwijzen die het land na de verkiezingen zouden kunnen leiden.

Vier miljoen doden in burgeroorlog

Maandelijks stierven in Kongo nog steeds 31.000 mensen ten gevolge van de humanitaire crisis die de burgeroorlog had veroorzaakt. Dit bleek uit de cijfers van een landelijk onderzoek dat het Internationale Hulpcomité (IRC) op 9 december 2004 naar buiten bracht. De sterftecijfers waren het hoogst in de oostelijke provincies waar nog steeds gevochten werd en waar mensen overleden aan gemakkelijk te genezen ziektes. In de burgeroorlog, die van 1998 tot en met 2002 had geduurd, waren bijna vier miljoen mensen gestorven.

Rwandese leger voert militaire acties uit op Kongolees grondgebied

Opnieuw werd het leger van Rwanda er op 30 november 2004 van beschuldigd militaire operaties uit te voeren op Kongolees grondgebied waarbij, in de jacht op Hutustrijders in de provincie Kivu, dorpen waren aangevallen en platgebrand. Woordvoerders van de VN konden de berichten niet bevestigen, maar zeiden dat in het grensgebied duizenden mensen voortvluchtig waren.

Gevechten breken opnieuw uit in oosten van Kongo

De vredesmacht van de Verenigde Naties, Monuc, riep op 13 december alle strijdende partijen in het oosten van het land op de wapens neer te leggen. In de buurt van de stad Goma waren opnieuw gevechten uitgebroken tussen het Kongolese leger en de door het buurland Rwanda gesteunde, afvallige opstandelingen van de Kongolese Vereniging voor Democratie (RCD). Het leger van Rwanda dreigde verder opnieuw Kongo binnen te vallen, naar verluidt om Rwandese Hutu-rebellen op te sporen.
De directeur Veiligheid in de provincie Kivu, Albert Semana, vertelde dat er weer hevige gevechten hadden plaatsgevonden, maar dat het aantal slachtoffers nog onbekend was. Volgens een Britse verslaggever in het gebied hadden veel bewoners hun dorpen verlaten en werden hun huizen geplunderd door soldaten van het Kongolese leger. President Joseph Kabila maakte bekend dat nog eens 10.000 soldaten naar het gebied zouden worden gestuurd.

Rwanda zal Kongo niet meer binnenvallen

De Rwandese regering zegde op 20 december toe dat het leger Kongo niet meer zou binnenvallen. Tevens ontkende de Rwandese president Paul Kagame dat het de afvallige Tutsi's van de RCD steunde. Hoewel de RCD volgens het vredesverdrag onderdeel van het Kongolese leger was geworden, had een afsplitsing van deze organisatie rond de stad Goma de strijd voorgezet. Sinds de laatste gevechten had deze groep het door opstandelingen beheerste gebied in Noord-Kivu uitgebreid waarbij de steden Kirumba, Kanyabayonga en Kayna waren ingenomen.

Bevelhebber Smith Kihanga zei dat zijn troepen vijftien soldaten hadden gedood. Een Britse verslaggever in het gebied verklaarde dat de meeste steden inmiddels volledig verlaten waren. Minstens honderdduizend bewoners waren voor de gevechten op de vlucht geslagen.

Onderhandelingen tussen regering en opstandelingen

De voorzitter van de Senaat, Marini Bodho, was op 21 december met enkele ministers, parlementariërs en legerleiders naar Goma in Noord-Kivu getrokken om te onderhandelen met de afvallige Tutsi's van het RCD die, na een week van hevige gevechten, akkoord waren gegaan met een wapenstilstand.

VN-troepen vormen bufferzone

Nadat het sinds de onderhandelingen weer kalmer was geworden in de provincie Noord-Kivu, besloot Monuc op 23 december vredestroepen te legeren in een gebied dat moest dienen als bufferzone tussen de strijdende partijen. Volgens een Brits rapport was het einde van de burgeroorlog niet in zicht zolang geen korte metten werd gemaakt met de levendige wapenhandel in het grensgebied met Rwanda.

Hulp aan vluchtelingen komt moeizaam op gang

Door de aanhoudende gevechten in Noord-Kivu was het voor hulporganisaties niet eenvoudig de vluchtelingen van voedsel en onderdak te voorzien. Op 30 december verklaarde Monuc-woordvoerders dat de eerste voedselkonvooien onderweg waren, maar dat het moeilijk was in te schatten hoeveel steun er nodig was omdat de mees-

te vluchtelingen zich in het regenwoud schuilhielden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Directeuren van staatsbedrijven hebben riante salarissen

Volgens een op 19 oktober 2004 verschenen rapport van een regeringscommissie die de financiële handel en wandel van de twintig grootste staatsbedrijven had onderzocht, verdienden de directeuren van de grote mijnbouwbedrijven soms wel 25.000 dollar (circa 20.000 euro) per maand. De meeste arbeiders moesten rondkomen van 25 dollar per maand. De directeur van het oliebedrijf Cohydro kreeg, naast zijn maandsalaris van 17.000 dollar, een vakantiepremie van 68.000 dollar. Zijn collega van het diamantbedrijf CEEC verdiende 25.000 dollar per maand. De uitkomst van het rapport leidde tot grote verontwaardiging.

Een van de eisen van de rebellen bij de vredesonderhandelingen was dat zij toegang zouden krijgen tot leidinggevende posities binnen deze staatsbedrijven.

Groot bedrag aan buitenlandse steun voor wederopbouw

Tijdens een conferentie in Kinshasa maakte de Wereldbank op 12 november 2004 bekend dat buitenlandse donorlanden 5,7 miljard dollar (4,5 miljard euro) beschikbaar stelden voor de wederopbouw van de DR Kongo. De fondsen waren bestemd voor verschillende projecten, uiteenlopend van economische en bestuurlijke ontwikkeling tot de hervorming van het leger en het organiseren van democratische verkiezingen in 2005. Volgens cijfers van de Wereldbank was het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking gedaald tot 107 dollar (ca. 86 euro) per jaar.
Ruim 3,5 miljoen mensen waren na vijf jaar burgeroorlog nog steeds niet naar hun woonplaatsen teruggekeerd en 80 procent van de 50 miljoen inwoners had geen betrouwbaar drinkwater.

NATUUR EN MILIEU

Moratorium op houtkap blijft

Acht non-gouvernementele internationale natuurbeschermingsorganisaties drongen er op 13 november 2004 in Kinshasa op aan het in 2002 ingevoerde moratorium op concessies voor de houtkap in het regenwoud, te handhaven. De Democratische Republiek van Kongo beschikte met 100 miljoen hectare regenwoud over het op één na grootste regenwoud ter wereld. Maar 25 miljoen hectare daarvan – een gebied ter grootte van Frankrijk – werd bedreigd door nieuwe contracten voor de houtwinning en door illegale houtkap. De natuurbeschermingsorganisaties prezen de nieuwe gedragslijn in deze kwestie van de regering Kabila, die gebaseerd was op het moratorium en waarin de overheid zo'n 25 miljoen hectare aan illegale kapcontracten terugvorderde. De milieuorganisatie Greenpeace waarschuwde echter dat tussen 2002 en 2003, in strijd met het moratorium, houtconcessies waren afgegeven voor een gebied ter grootte van 6 miljoen hectare.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Verkrachtingen tijdens burgeroorlog

Volgens het op 26 oktober 2004 verschenen rapport van de mensenrechtenorganisatie Amnesty International waren tijdens de burgeroorlog in de DRK minstens 40.000 vrouwen verkracht. Volgens Amnesty hadden alle partijen zich op grote schaal schuldig gemaakt aan de seksuele en lichamelijke mishandeling van de vrouwelijke burgerbevolking. De meeste overlevenden hadden nauwelijks toegang tot medische verzorging en leden vaak aan geslachtsziekten, hiv en aids, of kregen complicaties tijdens een ongewenste zwangerschap. De mensenrechtenorganisatie riep de regering op de daders te berechten.

(Vorige berichten pag. 566/1 - 2004)

MADAGASKAR

BINNENLAND

Inwoners van Antalaha demonstreren tegen bestuurlijke decentralisatie

Op 17 mei 2004 demonstreerden enkele duizenden inwoners van de stad Antalaha tegen de door de regering voorgestelde decentralisatie die het land in 22 regio's zou verdelen. Op dat moment was er een bestuurlijke indeling met zes provincies. Door de verandering dreigde Antalaha haar rol als hoofdstad van de provincie Sava te verliezen en zou Sambava het belangrijkste regionale centrum worden.
Antalaha stond bekend als de wereldhoofdstad van de vanilleproductie omdat meer dan 40 procent van de vanille uit Madagaskar daar vandaan kwam.

Reservisten eisen hogere vergoeding

Ongeveer 28 mensen raakten op 15 juni 2004 tijdens een protestmars van reservisten in de hoofdstad Antananarivo gewond omdat één van de demonstranten een handgranaat liet exploderen. De reservisten eisten een hogere vergoeding voor de diensten die ze president Ravalomanana in 2002 hadden bewezen. Tijdens de politieke onrust in het land waren er toen 2.600 van hen opgeroepen om samen met het leger de orde te herstellen. De regering had hun per persoon 175 dollar (circa 140 euro) beloofd, maar de demonstranten wilden 2.000 dollar.

Minister van Volksgezondheid stapt op

Na het aftreden van de minister van Volksgezondheid en Geboorteregeling, Andry Rasamindrakotroka, besloot president Marc Ravalomanana op 5 juli 2004 ook een nieuwe minister van Industrie en Bedrijfsleven aan te stellen. Dit werd Oliver Sahobisoa Andrianarison. De nieuwe minister van Volksgezondheid en Geboorteregeling was Jean-Louis Robinson Richard geworden.

Handgranaat explodeert bij huis van premier Sylla

Een handgranaat explodeerde op 26 november 2004 net buiten het huis van premier Jacques Sylla. Regeringswoordvoerder Raymond Ramanankasina verklaarde dat er geen slachtoffers waren gevallen. Het was al zeker de twintigste aanslag binnen vijf maanden, waarbij vooral bezittingen van politici doelwit waren geweest.
Op 21 november kwam het in de havenstad Toamasina op drie plekken tot explosies. Eén daarvan was gericht op het huis van een regeringsfunctionaris, de twee andere ontploffingen deden zich voor in de gebouwen van een zuivelbedrijf dat eigendom was van president Ravalomanana. Waarschijnlijk waren de enorme prijsstijgingen en daarmee samenhangende voedseltekorten aanleiding voor de aanslagen die door geen enkele groepering waren opgeëist.

Madagaskar

Cycloon teistert het eiland

De cycloon Gafilo liet op 7 en 8 maart 2004 een spoor van vernielingen in Madagaskar achter. Minstens 81 mensen kwamen om het leven, meer dan 160 werden er vermist en 120.000 mensen raakten dakloos. Een groot gedeelte van de rijstproductie ging verloren waardoor volgens waarnemers op korte termijn voedselschaarste zou ontstaan.In het noodweer verging ook de veerboot tussen de Comoren en Madagaskar, waarbij vermoedelijk 113 passagiers en medewerkers omkwamen. Naar verluidt zouden slechts drie mensen de scheepsramp hebben overleefd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF verleent krediet aan Madagaskar

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) maakte op 19 oktober 2004 bekend dat het Madagaskar een bedrag van 16,6 miljoen dollar (13,3 miljoen euro) zou lenen in het kader van het Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF) programma voor landen met lage inkomens. Dit betekende dat het land via de PRGF-regeling na dit krediet in totaal 118,4 miljoen dollar had ontvangen dat tegen een jaarlijkse rente van 0,5 procent terugbetaald moest worden.

Een andere financiële instelling, de Wereldbank, verklaarde drie dagen later dat Madagaskar in aanmerking kwam voor kwijtschelding van 1,9 miljard dollar (1,5 miljard euro) van de buitenlandse schuld van 4 miljard dollar.

Kwijtschelding buitenlandse schuld

De Parijse Club van negentien rijke industriële landen maakte op 16 november 2004 bekend dat het grootste gedeelte van Madagaskars buitenlandse schuld werd kwijt gescholden. Het ging om een bedrag van 1,4 miljard dollar (1,1 miljard euro), waarmee de schuld werd terugbracht naar 121 miljoen dollar (93 miljoen euro). De kwijtschelding was in oktober voorgesteld door het Internationaal Monetair Fonds dat toen verklaarde dat Madagaskar voldeed aan de voorwaarden van het Initiatief voor Arme Landen met een Grote Schuld (HIPC). De regering zou het geld dat zodoende werd vrijgemaakt besteden aan het bestrijden van de armoede in het land.

Mozambique

JUSTITIE

Politie doet invallen op zoek naar wapens

Na een serie van zeventien aanslagen met handgranaten tussen 26 juni en 24 juli 2004 deed de politie invallen in vijfenzeventig huizen. Zeventien mensen werden aangehouden en de politie nam 23 handgranaten en 18 vuurwapens in beslag. 'Er zijn op het eiland teveel wapens in omloop', zei staatssecretaris van Binnenlandse veiligheid Victor Razakanirina. Doelwit van de aanslagen waren de huizen van politici en zakenlieden. Madagaskar werd geteisterd door een economische crisis die had geleid tot veelvuldige demonstraties tegen de ongebreidelde inflatie. De meerderheid van de 16 miljoen inwoners moest zien rond te komen van minder dan een dollar per dag.

GEZONDHEID EN ZORG

Adoptie voortaan gecentraliseerd

Unicef-medewerker Valérie Tanton verklaarde op 17 mei 2004 dat tijdens de besprekingen over het adoptiebeleid in Madagaskar flinke vooruitgang was geboekt en dat de adoptie op korte termijn zou worden gecentraliseerd. Tot dan toe verliep deze via regionale centra waardoor de centrale overheid er weinig greep op had. In de nieuwe regeling was de oprichting voorzien van een centraal adoptieorgaan binnen het ministerie van Bevolking en Kinderzaken.
Armoede leidde tot veel adoptie, waarvan een groot gedeelte tot stand kwam via illegale wegen. In 2003 had de politie vijf organisaties opgerold die kinderen uit Madagaskar voor rond de 600 euro in Europa verkochten.

(Vorige berichten pag. 295/2 - 2004)

MOZAMBIQUE

BINNENLAND

Mozambique kiest president en parlement

Registratie van kiezers levert problemen op

Op 26 september 2004 bleek dat ruim negen miljoen stemgerechtigden zich hadden laten registreren, maar commentatoren beweerden dat wellicht een miljoen burgers zich dubbel hadden laten inschrijven. De onzekerheid over de omvang van het electoraat maakte het onmogelijk begin december, als de presidentiële en parlementaire verkiezingen zouden plaatsvinden, exacte cijfers over opkomst en stemonthouding te geven.
Afonso Dhlakama van de Mozambikaanse Nationale Weerstand (Renamo) had bij de vorige verkiezingen in 1999 geklaagd over onregelmatigheden bij de gang naar de stembus.

Observanten mogen eindtelling niet bijwonen

De Nationale Verkiezingscommissie (CNE) van Mozambique maakte op 11 oktober bekend dat internationale waarnemers niet bij de eindtelling van de stemmen aanwezig mochten zijn. Deze beslissing, zo merkte woordvoerder Filipe Mandlate op, was in overeenstemming met de verkiezingswetten en het betekende dat de observanten wel de tellingen van de stembussen mochten bijwonen. Zij konden vervolgens kopieën van de resultaten krijgen en, als zij dat wilden, zouden zij in staat worden gesteld controles uit te voeren.

Politie vuurt in de lucht bij Renamo-manifestatie

Naar verluidt om voor oppositieleider Afonso Dhlakama een doorgang te maken, gebruikte de politie in Beira op 28 november traangas en schoot in de lucht om de menigte uiteen te drijven. De voorman van de oppositie bekritiseerde het politieoptreden en verzocht om zulk soort methodes in het vervolg achterwege te laten omdat ze paniek onder de massa konden veroorzaken.
Bij de campagne voor de verkiezingen waren tot dat moment tien mensen omgekomen. Vijf jaar eerder vonden ongeveer 50 mensen de dood.

Kandidaat Frelimo wint verkiezingen presidentschap

De 60-jarige miljonair Armando Guebuza van het regerende Mozambikaanse Bevrijdingsfront (Frelimo) werd bij de verkiezingen op 1 en 2 december gekozen tot opvolger van president Joaquim Chissano. Hij kreeg twee keer zoveel stemmen als de kan-

didaat van de partij van de Mozambikaanse Nationale Weerstand (Renamo), Afonso Dhlakama. Bij de tegelijkertijd gehouden parlementsverkiezingen sleepte Frelimo de meeste zetels in de wacht door in negen van de elf provincies een overwinning te behalen.
De officiële uitslagen werden op 21 december door de Nationale Verkiezingscommissie (CNE) bekendgemaakt.

Uitslagen presidentsverkiezingen Mozambique
(1 en 2 december 2004)

	percentage
Armando Emilio Guebuza - Mozambikaans Bevrijdingsfront (Frelimo)	63,7
Afonso Dhlakama - Mozambikaanse Nationale Weerstand (Renamo)	31,7

Uitslagen parlementsverkiezingen Mozambique
(1 en 2 december 2004)

	zetels
Mozambikaans Bevrijdingsfront (Frelimo)	160
Mozambikaanse Nationale Weerstand (Renamo)	90

Renamo weigert uitslag te aanvaarden

Woordvoerder Fernando Mazanga van oppositiepartij Renamo kondigde aan dat zijn partij de zittingen in het parlement zou boycotten. Volgens hem moesten er nieuwe verkiezingen komen omdat er grootscheepse fraude was geconstateerd en de democratie daardoor gevaar liep.

Internationale waarnemers constateren 'onregelmatigheden'

Zowel vertegenwoordigers van de Europese Unie (EU) als van het Carter Center uit Atlanta hadden 'onregelmatigheden en tekortkomingen' geconstateerd. In sommige plaatsen bleek bijvoorbeeld dat de opkomst – die met gemiddeld 36 procent laag was – meer dan 100 procent was geweest en de Frelimo-kandidaat behaalde daar in een aantal gevallen 90 procent van de stemmen. Deze zaken ondermijnden volgens de waarnemers de geloofwaardigheid van het electorale proces. De uitslagen noemden zij evenwel in grote lijnen in orde, al vermoedden zij ook dat bij een zuiver verkiezingsproces enkele volksvertegenwoordigers geen zetel in het parlement zouden hebben behaald.

Guebuza wil oude beleid voortzetten

Aanstaand president Guebuza liet na het bekend worden van de officiële uitslag weten de onder zijn voorganger Chissano in gang gezette economische hervormingen, in goed overleg met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank, te zullen voortzetten. Daarnaast wilde hij met name de vrede consolideren en regionale modellen van democratie invoeren.

Parlement akkoord met wijzigen grondwet

Voor het eerst sinds de introductie van het meerpartijensysteem in 1992 werden door de volksvertegenwoordiging op 16 november 2004 veranderingen aangebracht in de constitutie van Mozambique. De aangenomen amendementen kwamen tot stand na vijf jaar onderhandelen, maar waarnemers constateerden dat de fundamentele regelgeving, inclusief de opzet van het politieke systeem, was gehandhaafd.
Belangrijke wijzigingen waren dat de president twee in plaats van drie ambtstermijnen staatshoofd mocht zijn, dat de persvrijheid als grondwettelijk beginsel was opgenomen en verder de introductie van een ombudsman.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Conflict over uitbetaling premies leidt tot bezetting Duitse ambassade

Ongeveer 40 protesterende Mozambikanen drongen op 17 juli 2004 de Duitse ambassade in de hoofdstad Maputo binnen. Al lange tijd hadden zij een conflict met de Mozambikaanse staat over de uitbetaling van sociale premies die van hun salarissen waren afgetrokken toen zij in de voormalige Duitse Democratische Republiek (DDR) werkten. Dit geld, verdiend door bijna 16.000 Mozambikanen, was naar hun land teruggestuurd, maar nooit uitbetaald en het aanbod van regeringszijde om omgerekend 7,8 miljoen euro uit te keren vonden zij onvoldoende. Met de verzekering dat de onderhandelingen zouden worden voortgezet werd de actie na drie dagen beëindigd.

Weinig huishoudens hebben genoeg voedsel

Uit onderzoek van burgerorganisaties naar de armoede in Mozambique bleek dat meer dan de helft van de ondervraagden niet voor genoeg eten in het gezin kon zorgen, zo berichtte de Integrated Regional Information Networks (IRIN) op 5 oktober 2004. Om tot deze conclusie te komen waren 8.000 Mozambikanen in 102 van de 146 districten van het land gehoord. Doel van de studie was te beoordelen of het beleid van de regering om de armoede te bestrijden, succesvol was. Opvallend was dat de ondervraagden vertelden bij sociale conflicten familieleden in te schakelen in plaats van een beroep te doen op het juridische systeem, omdat zij de regeringsinstituten als corrupt beschouwden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF prijst vooruitgang in Mozambique

Millenniumdoeleinden volgens instituut binnen bereik

Een inspectie van Mozambique's Armoede Reductie Strategie Programma (PRSP) was voor het Internationaal Monetair Fonds (IMF) op 19 mei 2004 reden te zeggen dat het land op de goede weg was om de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen (MDG's) te halen. Deze doelen zouden in 2015 bereikt moeten worden en betroffen thema's als het uitroeien van de armoede, de toegankelijkheid van het onderwijs en de strijd tegen allerlei ziektes. Op alle terreinen constateerde het IMF vooruitgang, met de restrictie dat met betrekking tot hiv/aids het land voor 'enorme uitdagingen' stond. In 1998 was naar schatting ruim 8 procent van de bevolking besmet met het virus, in 2003 was dit gestegen tot 14 procent en zonder ingrijpen zou dit percentage in 2010 bijna 17 procent bedragen.

Krediet moet basis vooruitgang verstevigen

De positieve beoordeling kwam op 21 juni tot uiting toen het IMF een lening van 16,6 miljoen dollar (ca. 12,4 miljoen euro) ter ondersteuning van de begroting voor 2006

beschikbaar stelde. Vice-directeur van het IMF Takatoshi Kato noemde de economische resultaten in 2003 en in de eerste helft van 2004 'bevredigend' en roemde de teruggang in het armoedecijfer: in 1996 bedroeg dit 70 procent, maar in 2002 was het gezakt tot 54 procent. De regering streefde verder naar consolidering van de macro-economische stabiliteit en deinsde niet terug voor structurele hervormingen.

Wereldbank verstrekt twee leningen

Met de doelstelling het financiële beheer en de efficiëntie van het personen- en goederenvervoer van de Beira-spoorlijn te verbeteren, gaf de Wereldbank op 14 oktober 2004 een lening van 110 miljoen dollar (ca. 82 miljoen euro) aan Mozambique. De verbeterde exploitatie moest ook het internationale verkeer bevorderen.
Begin juli had de Wereldbank het Afrikaanse land een krediet van 60 miljoen dollar (ca. 45 miljoen euro) gegeven om de armoede terug te dringen. Dat geld was onder meer bestemd voor de verbetering van het onderwijs, de medische zorg en de watervoorziening.

JUSTITIE

Zeven mensen in gevangenis voor bankfraude

Rechter Achirafo Abubacar veroordeelde op 15 juni 2004 zeven burgers tot gevangenisstraffen variërend van acht tot veertien jaar voor wat gold als de grootste bankfraude uit de geschiedenis van het land. De strengste vonnissen waren voor Momade Satar, afkomstig uit een van de prominentste families van Mozambique, en de bankmanager Vincente Ramaya. Beiden waren al eerder veroordeeld tot meer dan twintig jaar celstraf vanwege betrokkenheid bij de moord op de onderzoeksjournalist Carlos Cardoso. De hoofddader in die zaak, Anibal dos Santos Júnior, was een maand eerder uitgebroken en naar Canada gevlucht.

GEZONDHEID EN ZORG

Problemen rond aids nemen toe

Subsidie aan regio voor behandeling hiv/aids

De directie van de Wereldbank besloot op 17 juni 2004 aan Burkina Faso, Ghana en Mozambique een bijdrage van 60 miljoen dollar (ca. 45 miljoen euro) te geven. Het geld was bestemd voor het Regional HIV/AIDS Treatment Accelaration Project (TAP) om in de genoemde landen een preventiebeleid te ontwikkelen en de behandeling met anti-retrovirale medicijnen toegankelijker te maken voor besmette burgers.
De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) leverde technische bijstand voor de uitvoering van het project. Volgens de bank waren al 20 miljoen Afrikanen gestorven door aan aids gerelateerde ziektes.

'Levensverwachting sterk afgenomen'

Ambtenaren van het ministerie van Volksgezondheid deelden op 3 september mee dat het hiv-virus de levensverwachting in Mozambique sterk had aangetast: deze was op dat moment 38,1 jaar en zou zonder aids 46,4 jaar zijn geweest. Zonder ingrijpende veranderingen zou de levensverwachting in 2010 dalen tot 36 jaar. De regering was ervan overtuigd dat hierdoor de wederopbouw van Mozambique, na de jaren van burgeroorlog, in gevaar dreigde te komen.
Volgens opgave van het ministerie moest er 'onmiddellijk en doelmatig' actie worden ondernomen tegen hiv/aids. Naar schatting bijna anderhalf miljoen van de achttien miljoen Mozambikanen waren met het hivvirus besmet. Van de 218.000 burgers die symptomen van aids hadden, kregen er op dat moment slechts 8.000 anti-retrovirale medicijnen.

NATUUR EN MILIEU

Botswana schenkt olifanten

Het land met de grootste olifantenpopulatie in Afrika, Botswana, schonk Mozambique 500 olifanten, zo vertelden ambtenaren op 3 september 2004 in Maputo. De nationale directeur voor het natuurbehoud, Afonso Madope, voegde er aan toe dat ze naar het Nationale Park Gorongosa, gelegen in de centrale provincie Sofala, gebracht zouden worden. Het was de bedoeling daar een toeristenpark te ontwikkelen. Omdat de dieren over een afstand van 1.800 kilometer vervoerd moesten worden, wat ongeveer 1.600 euro per olifant kostte, werd nog gezocht naar donateurs die de transportkosten op zich wilden nemen.

Het Gorongosa-park telde in 2001 nog slechts 111 olifanten, tegen 7.000 in 1979.

BUITENLANDSE ZAKEN

Brazilië scheldt schuld kwijt

Op 1 september 2004 werd bekend dat Brazilië 95 procent van de schuld van Mozambique had kwijtgescholden en andere landen opriep hetzelfde te doen. Concreet kwam dit neer op een bedrag van omgerekend 273 miljoen euro. Volgens de Braziliaanse president Lula was er sprake van een 'onbetaalbare schuld' gezien de armoede in het Afrikaanse land. Zijn Mozambikaanse collega, Joaquim Chissano, sprak zijn waardering uit voor het Braziliaanse gebaar.

(Vorige berichten pag. 316/2 e.v. - 2004)

NAMIBIË

BINNENLAND

Regering dreigt met onteigening van blanke boeren

Premier Theo-Ben Gurirab kondigde op 26 februari 2004 aan dat de regering onteigening niet meer zou schuwen bij het uitvoeren van de landhervorming. Evengoed zou het programma ordelijk en vreedzaam verlopen en onteigende boeren zouden naar behoren worden gecompenseerd. Nog steeds was de helft van de landbouwgrond in Namibië in handen van zo'n vierduizend grotendeels blanke grootgrondbezitters en 240.000 landloze boeren wachtten op de herverdeling van grond. Sinds de onafhankelijkheid in 1990 had de overheid 118 boerderijen aangekocht en was de vrijgekomen grond verdeeld onder ruim 37.000 landlozen. Het was de bedoeling om de koloniale ongelijkheid op te heffen en het land te verdelen onder de zwarte bevolking.
Op 13 mei 2004 deed de regering de eerste brieven uitgaan naar blanke grootgrondbezitters die werden opgeroepen hun grond te koop aan te bieden en binnen veertien dagen te reageren. Als boeren en ambtenaren het niet over de prijs eens werden, kon de staat dreigen met onteigening en zelf een prijs vaststellen. Voorzitter van de Landbouwunie van Namibië (NAU), Jan de Wet, had vakbondsleden opgeroepen voor een spoedberaad en zei dat het van groot belang was dat

de landhervorming het land niet zou destabiliseren zoals in Zimbabwe het geval was.

Regering maakt lijst met aan te kopen boerderijen bekend

Minister van Landhervorming Hifikepunye Pohamba maakte op 1 oktober de lijst bekend met bijna dertienduizend boerderijen die in aanmerking kwamen voor aankoop en waarvoor de overheid reeds een richtprijs had gegeven. Boeren kregen drie weken de tijd om bij een speciale rechtbank hun bezwaren bekend te maken. Tot dat moment waren nog maar 285 bezwaren ingediend. Volgens een woordvoerder van de Landbouwunie van Namibië (NAU) waren de meeste boeren tevreden over het overheidsaanbod, maar vroegen ze meer bedenktijd. Het Verenigd Koninkrijk maakte 150.000 euro over naar het Permanente Technische Team (PTT) dat met de aankoop en herverdeling van de landbouwgrond was belast.
Om de aankoop van de te onteigenen boerderijen te kunnen betalen had de overheid een speciale belasting ingevoerd, ter hoogte van 0,75 procent van de grondprijs per hectare voor de eerste boerderij van een Namibische eigenaar, en 0,25 procent daarbovenop voor elke tweede en derde boerderij, enzovoorts. Buitenlandse eigenaren betaalden 1,75 procent van hun grondwaarde plus 0,25 procent voor elke tweede en derde boerderij, enzovoorts.

President Nujoma ontslaat minister van Buitenlandse zaken

Op 26 mei 2004 stuurde president Sam Nujoma, de minister van Buitenlandse zaken, Hidipo Hamutenya, de laan uit. Het plotselinge ontslag kwam aan de vooravond van het partijcongres van regeringspartij SWAPO waarop een presidentskandidaat gekozen moest worden die de rol van Nujoma in de verkiezingen van november zou overnemen. Minister Hamutenya was één van de drie kandidaten. Op Buitenlandse zaken werd hij opgevolgd door de minister van Werkgelegenheid, Marco Hausiku, die op zijn beurt werd opgevolgd door Marline Mungunda, eerder minister van Vrouwenzaken en Kinderwelzijn.

Nieuwe presidentskandidaat

Op het partijcongres van de regeringspartij SWAPO – de voormalige marxistische guerrillabeweging die sinds de onafhankelijkheid in 1990 aan de macht was – werd minister van Landhervorming Hifikepunye Pohamba op 30 mei met grote meerderheid tot de nieuwe presidentskandidaat gekozen. De 68-jarige Pohamba kreeg 341 stemmen, tegenover 167 voor de verliezende kandidaat, Hidipo Hamutenya, de minister van Buitenlandse zaken die eerder die week door Nujoma uit het kabinet was gezet. Gezien het feit dat SWAPO in 1999 ruim 70 procent van de stemmen behaalde, lag het in de verwachting dat Pohamba in november de nieuwe president zou worden.

Hifikepunye Pohamba wordt nieuwe president

Bij de verkiezingen van 16 november 2004 behaalde de kandidaat van de Zuid-West Afrikaanse Volksorganisatie (SWAPO), Hifikepunye Pohamba, ruim 76 procent van de stemmen. Hiermee werd hij de opvolger van Sam Nujoma die in maart 2005 na een bewindsperiode van drie ambtstermijnen zou aftreden. De regeringspartij SWAPO behaalde 75 procent van de stemmen bij de parlementaire verkiezingen hetgeen 55 van de 72 zetels opleverde. De opkomst op verkiezingsdag was ongewoon groot: 85 procent.
Het Democratisch Congres (COD) van Ben Ulenga behaalde ruim 7 procent van de stemmen, maar viel terug van zeven naar vijf zetels. De Democratische Turnhal Alliantie (DTA) van Katuutire Kaura verloor drie van de zeven zetels aan de afgesplitste Democratische Organisatie voor Nationale Eenheid (NUDO) van Kuaima Riruako. Het Verenigd Democratisch Front (UDF) van Justus Garoeb ging van twee naar drie zetels. Tenslotte wisten de Republikeinse Partij (RP) van Henry Mudge en de Monitor Actiegroep (MAG) van Jacobus Pretorius elk één zetel te behalen.

Oppositie twijfelt aan uitslag

De meeste oppositiepartijen plaatsten grote vraagtekens bij de uitslag en het verloop van de verkiezingen. Hun lijsttrekkers vroegen zich af waarom de kiesraad het dubbele aantal stembiljetten had laten drukken, waarom het tellen van de stemmen vier dagen duurde en waarom de lijst met alle kandidaten in de verschillende regio's niet op tijd beschikbaar was. De voorzitter van de Kiesraad, Victor Tonchi, gaf hier als reactie op dat de volledige kandidatenlijst al in oktober in de regeringskrant was afgedrukt. Lijsttrekkers van de RP en de COD stuurden een brief naar de kiesraad waarin zij vroegen om een hernieuwde telling in hun aanwezigheid.
Het hoofd van het waarnemersteam van het Verkiezingsinstituut van Zuid-Afrika, Gloria Somolekae, liet weten dat de verkiezingen vrij en eerlijk waren verlopen, maar zij constateerde ook 'ruimte voor verbeteringen'.

Stembiljetten op straat gevonden

Het feit dat een voorbijganger op 28 november in Okahandja een stapeltje met 22 stembiljetten onder een brug had gevonden, was voor de oppositiepartijen wederom aanleiding de verkiezingsresultaten ter discussie te stellen. De gevonden stembiljetten waren allen voorzien van het officiële stempel en gingen zonder uitzondering naar de oppositiekandidaten. De directeur van de Kiesraad, Philemon Kanime, vermoedde dat ze van een vrachtwagen waren afgevallen. Waarop een woordvoerder van de Nationale Vereniging voor de Mensenrechten (NSHR) de rol van de politie ter sprake bracht omdat dat instituut hoorde te surveilleren bij het vervoer van de stembiljetten. De oppositiepartijen verklaarden gerechtelijke stappen te zullen nemen.

Oppositie wint rechtszaak tegen Kiesraad

De Hoge Raad in Windhoek oordeelde op 16 december dat de kiesraad de verkiezingsrapporten van alle stemlokalen openbaar moest maken. De oppositiepartijen, het Congres van Democraten (COD) en de Republikeinse Partij (RP) hadden de overwinning van Swapo-leider Hifikepunye Pohamba aangevochten nadat er onregelmatigheden met de stembiljetten waren geconstateerd. Tevens droeg de rechter de kiesraad op de serienummers van de stembiljetten openbaar te maken, alsmede de verslagen van alle stembusofficieren. Met het vrijgegeven materiaal moesten de oppositiepartijen bewijzen dat er sprake was geweest van verkiezingsfraude.

Overstromingen maken duizenden dakloos

Het Rode Kruis maakte op 27 juli 2004 be-

kend dat de noodoperaties in de door overstromingen geteisterde Caprivistreek grotendeels tot een goed einde waren gebracht. Vijfduizend mensen waren geëvacueerd en elders in tentenkampen ondergebracht. De overstroming van de Zambezirivier was de ergste in vijftig jaar en had een spoor van vernielingen achtergelaten.

President ontfermt zich over Nationale jongerendienst

Op 8 september 2004 werd bekend dat de Nationale jongerendienst (NYS) onder directe verantwoording kwam van president Nujoma. De dienst viel eerder onder de verantwoordelijkheid van de minister van Hoger onderwijs. President Nujoma gaf aan dat hij de NYS slagvaardiger wilde maken, zodat deze inzetbaar was in de nationale rampenbestrijding, in het geval van droogte, branden en overstromingen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Oproep voor verbetering mensenrechtensituatie

In een rapportage van het Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (UNHCR) werd de regering van Namibië op 5 augustus 2004 opgeroepen maatregelen te nemen ter verbetering van de mensenrechtensituatie in het land. De UNHCR vroeg de regering onder meer een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar politiegeweld en tevens naar het geweld binnen gevangenissen. Tevens sprak het VN-comité zijn bezorgdheid uit over het wijdverbreide geweld binnen het huwelijk en over de aanhoudende bedreigingen van journalisten.

Duitse minister biedt verontschuldigingen aan voor genocide in 1904

Tijdens de herdenkingsbijeenkomst van de massaslachting van de Hererostam in 1904 sprak de Duitse minister van Ontwikkelingssamenwerking, Heidemarie Wieczorek-Zeul, op 14 augustus 2004 haar verontschuldiging uit voor de door het Duitse leger aangerichte genocide. Van de Herero's die in opstand kwamen tegen de Duitse overheerser werden in 1904 minstens 65.000 strijders omgebracht. Stamhoofd Kuaima Riruako zei de Duitse excuses op prijs te stellen, maar liet weten dat de Hererogemeenschap schadevergoeding eiste en de Duitse staat voor de rechtbank zou dagen. Minister Wieczorek-Zeul had laten weten dat schadevergoeding niet mogelijk was. Duitsland zou Namibië wel financieel blijven steunen, met 12 miljoen euro ontwikkelingshulp per jaar.

(Vorige berichten pag. 129/3 - 2004)

RWANDA

BINNENLAND

Ban op plastic draagtassen

In het kader van de overheidscampagne tegen het verspreiden van plastic zakken en draagtassen namen vele Rwandesen op 4 oktober 2004 een dag vrij om de straten en rivieren schoon te maken. 'We willen dat mensen weer gewoon hun traditionele boodschappenmand gebruiken', zei milieuminister Drocella Mugorewera.

NASLEEP VAN DE GENOCIDE

Ruim tweehonderd rechters benoemd

Op 23 juli 2004 benoemde de regering 223 nieuwe rechters ter vervanging van een vergelijkbaar aantal zittende rechters. Het massaontslag was een onderdeel van een grootscheepse juridische hervorming. De nieuwe rechters moesten de achterstand van 40.000 rechtszaken, die alle betrekking hadden op de genocide van 1994, zien in te lopen. De president van de Hoge Raad, Tharicisse Karugarama, zei dat er op korte termijn meer rechters zouden worden aangewezen, maar dat eerst deze nieuwe lichting moest worden opgeleid voor de functie.

Een kwart miljoen vrouwen verkracht

Volgens een op 30 september 2004 gepubliceerd rapport van de Amerikaanse mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch waren tijdens de genocide minstens een kwart miljoen vrouwen verkracht. De daders behoorden grotendeels tot de Hutumilities, die bovendien een groot aantal van de verkrachte vrouwen hadden omgebracht. In totaal werden tijdens de genocide zo'n negenhonderdduizend Tutsi's en gematigde Hutu's omgebracht. Omdat verkrachting onvoldoende in de Rwandese strafwet was opgenomen, was er volgens adjunct-procureur Martin Ngoga nieuwe wetgeving in de maak. Sommige daders konden dan alsnog tot de doodstraf veroordeeld worden.

Europese Unie bekritiseert onderzoek naar genocide

De Rwandese regering legde op 12 oktober 2004 de in een rapport vervatte kritiek van de Europese Unie (EU) op het gerechtelijk onderzoek naar mensenrechtenorganisaties naast zich neer. Minister van Regionale samenwerking Protais Mitali zei dat de juridische onderzoeken binnen alle geledingen van de samenleving moesten doorgaan. De EU had zijn bezorgdheid uitgesproken over het feit dat de openbare aanklager de mensenrechtenorganisatie Lipridor had beschuldigd een 'genocide-ideologie' te hanteren. Een zestal medewerkers van Lipridor waren vervolgens, uit angst voor arrestatie, het land uit gevlucht. De EU meende dat de overheid de beschuldigingen aan het adres van de mensenrechtenorganisatie onvoldoende hard kon maken. Minister Mitali noemde de Europese aantijgingen een vorm van intimidatie.

Frankrijk bereid mee te werken aan onderzoek

Minister van Buitenlandse zaken Charles Murigande verklaarde op 11 november 2004 verheugd te zijn over de bereidheid van Frankrijk mee te werken aan het onderzoek naar de Franse rol in de genocide van 1994. Frankrijk had tot nu toe iedere verantwoordelijkheid ontkend, alhoewel een Franse Kamercommissie in 1998 had toegegeven dat er strategische fouten waren gemaakt.
De regering van Paul Kagame beweerde dat Frankrijk het regime van oud-president Juvenal Habyarimana had gesteund en het leger had opgeleid, wetende dat er vergevorderde plannen voor het plegen van genocide bestonden.

INTERNATIONAAL RWANDA TRIBUNAAL

Hoger beroep van oud-minister Niyitegeka afgewezen

Op 9 juli 2004 werd het hoger beroep van oud-minister van Informatie Eliezer Niyitegeka door het Internationale Tribunaal voor

Rwanda (ICTR) in de Tanzaniaanse stad Arusha afgewezen. Niyitegeka was door het tribunaal schuldig bevonden aan genocide en tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld. Het tribunaal was in 1995 opgericht om de aanstichters van de volkerenmoord te berechten, maar tot dat moment waren er van de 81 aangeklaagden pas 19 veroordeeld en 3 vrijgesproken.
De trage werkwijze van het ICTR had in Rwanda tot veel kritiek op de Verenigde Naties (VN) geleid. In augustus 2003 namen de VN een resolutie aan die het mogelijk maakte om enkele van de zaken van het ICTR in Tanzania over te hevelen naar de rechtbanken in Rwanda.

Oud-minister van Financiën krijgt levenslang

Het Internationale Tribunaal voor Rwanda veroordeelde op 15 juli 2004 oud-minister van Financiën Emmanuel Ndindabahizi tot levenslange gevangenisstraf voor zijn aandeel in de genocide van 1994. Volgens de openbare aanklager had de 54-jarige Ndindabahizi milities in het westelijke provincie Kubuye opgeroepen de Tutsibevolking uit te moorden. Tevens had hij aangezet tot de verkrachting van honderden Hutuvrouwen.

Tweede militaire zaak voor tribunaal

Ondanks de afwezigheid van drie van de vier aangeklaagden, ging op 20 september 2004 het proces tegen de oud legeraanvoerders van de Rwandese Defensiemacht (FAR) van start. De enige aanwezige was de majoor van het elitekorps Reconnaissance, François-Xavier Nzuwonemeye, die voor genocide was aangeklaagd. Drie andere vooraanstaande militairen lieten verstek gaan uit protest tegen de resolutie van de VN van augustus 2003, die het mogelijk maakte om sommige van de zaken van het Internationale Tribunaal (ICTR) over te hevelen naar de rechtbanken in Rwanda. Het ging om de wegens genocide aangeklaagde legerleiders generaal Augustin Ndindiliyimana, generaal Augustin Bizimungu en kapitein Innocent Sagahutu. Bij het protesterende drietal had zich ook de priester Athanase Seromba aangesloten. Hij was de eerste katholieke hoogwaardigheidsbekleder die wegens volkerenmoord was aangeklaagd.
De woordvoerder van het ICTR, Roland Amoussouga, zei tevens dat de openbare aanklager het onderzoek naar de rol van het Rwandese Patriottische Front van de huidige president, Paul Kagame, had afgerond. Het was nog niet bekend of de verdachten in die zaak vervolgd zouden worden.

Voormalig legerofficier uitgeleverd aan Rwanda Tribunaal

De Nederlandse openbare aanklager besloot op 17 november 2004 een voormalige Rwandese legerofficier uit te leveren aan het Internationale Rwanda Tribunaal (ICTR) in Tanzania. Op verzoek van het tribunaal was de man eerder dat jaar in een Amsterdams asielzoekerscentrum gearresteerd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Donatie en lening van Wereldbank

Op 16 november 2004 tekenden minister van Financiën Donald Kaberuka en de afgevaardigde van de Wereldbank Emmanuel Mbi een overeenkomst voor een economisch hulpprogramma. Rwanda zou een donatie van 50 miljoen dollar (40 miljoen euro) ontvangen en tevens een lening van 15 miljoen dollar. Hiermee kon de economische groei worden gewaarborgd en zou de armoede op termijn kunnen worden teruggebracht van 60 procent naar 25 procent van de bevolking.

MILITAIRE ZAKEN

Militaire samenwerking met Verenigde Staten

President Paul Kagame en de Amerikaanse generaal, Charles Wald tekenden op 14 juli 2004 een militaire samenwerkingsovereenkomst. Deze voorzag in de uitwisseling van kennis, logistieke middelen en militaire diensten tussen beide landen en gaf het Rwandese leger toegang tot militaire training en oefening met de collega's uit de VS. De training was vooral gericht op het tot stand brengen van een regionale vredesmacht in de Grote Meren regio van Afrika. Begin juli was Rwanda eenzelfde militaire samenwerking aangegaan met Zuid-Afrika.

Voortgang demobilisatie

Het leger ontsloeg op 22 september 2004 bijna veertienhonderd soldaten die middels een opleidingsprogramma werden klaargestoomd voor een burgerbestaan. De demobilisatie was een onderdeel van de aangekondigde bezuinigingen op de defensieuitgaven.
Sinds 1997 waren al ruim 35.000 soldaten en legerofficieren omgeschoold tot het uitvoeren van burgertaken. Iedere soldaat en officier kreeg een 'overlevingspakket' mee naar huis, plus een geldbedrag dat afhankelijk was van de rang. De leden en oud-leden van de zogenoemde Rwandese Defensiemacht (FAR) werden grotendeels verantwoordelijk gehouden voor de genocide in 1994.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rwanda opent de grens met de Democratische Republiek Kongo

Na een wekenlang durend diplomatiek conflict tussen Rwanda en de DR Kongo besloot de Rwandese regering van Paul Kagame op 4 juli 2004 de grens met Kongo weer open te stellen. De Kongolese regering had Rwanda er herhaaldelijk van beschuldigd rebellen in het grensgebied te steunen, maar beide regeringen kwamen eind juni overeen zich aan het opgestelde vredesverdrag te houden.

In Kongo was een einde gekomen aan de meer dan vijf jaar durende burgeroorlog, waarbij ook de buurlanden betrokken waren geraakt. Het Rwandese leger had tot twee keer toe een invasiemacht naar Kongo gestuurd. De Kongolese regering was bang dat het conflict weer zou oplaaien, zeker nadat afvallige soldaten in juni 2004 de oostelijke stad Bukavu hadden veroverd.

President Kagame haalt uit naar VN-vredesmacht in Kongo

President Kagame verklaarde op 22 november 2004 geen vertrouwen te hebben in de plannen van de Veiligheidsraad op grond waarvan de troepen van de VN de Rwandese rebellen in de Democratische Republiek van Kongo tot ontwapening wilden aansporen. Kagame zei dat de opstandelingen hadden deelgenomen aan de genocide en dat het Rwandese leger zelf orde op zaken zou stellen in het Kongolese grensgebied als de VN-vredesmacht dit niet zou doen.

(Vorige berichten pag. 450/1 - 2004)

ZUID-AFRIKA

BINNENLAND

ANC probeert rel tussen Tutu en Mbeki te sussen

Het bestuur van het Afrikaanse Nationaal Congres (ANC) probeerde op 30 november 2004 te bemiddelen in de woordenstrijd die tussen bisschop Tutu en president Mbeki was uitgebroken. De rel was begonnen met de redevoering van de Nobelprijswinnaar, Desmond Tutu, die een week eerder tijdens de Mandelalezing uithaalde naar de regering en deze verantwoordelijk stelde voor de 'onmenselijke armoede waarin teveel van onze mensen leven.' Hij voegde daaraan toe dat de machtsovername in 1994 slechts een kleine elite ten goede was gekomen en dat het getouwtrek binnen het ANC de democratie in de weg stond. 'We zitten op een kruidvat', had Tutu gezegd, waarop president Mbeki de bisschop voor een leugenaar had uitgemaakt.
Het was de hevigste openbare ruzie tussen twee bekende zwarte leiders sinds de val van het apartheidsregime.

Antiterrorismewet aangenomen

Het parlement keurde op 30 november 2004 het antiterrorismewetsontwerp unaniem goed. Mensenrechtenorganisaties beweerden echter dat de wet een inbreuk was op de vrijheid in het land omdat de wet burgers opriep elkaar aan te geven als er sprake mocht zijn van verdenking van terroristische activiteiten. Een omstreden onderdeel over het opsluiten van verdachten zonder het voeren van een proces was tijdens de behandeling van het ontwerp in de volksvertegenwoordiging gesneuveld.

Zuid-Afrikanen tot de tanden toe bewapend

Een studie van Gun Free Zuid-Afrika en de Universiteit van Kaapstad, dat rond 28 oktober 2004 verscheen, liet zien dat de burgerbevolking meer wapens in bezit had dan de politie en het leger bij elkaar. Ruim 8 procent van de mensen had een geweer of pistool, hetgeen neerkwam op zo'n 3,7 miljoen vuurwapens. Het wijdverbreide wapenbezit was volgens het rapport terug te voeren op de tijd van de Apartheid toen het wapenbezit onder de blanke bevolking werd aangemoedigd.

In juli 2004 was in Zuid-Afrika een wet op het wapenbezit ingevoerd die de minimumleeftijd voor het verkrijgen van een wapenvergunning had verhoogd van 16 naar 21 jaar. Tevens zouden vergunningen strenger worden gecontroleerd en moesten wapenbezitters zich onderwerpen aan testen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheid en armoede onder blanke bevolking

President Mbeki beloofde op 21 oktober 2004 data te laten bestuderen waaruit bleek dat de armoede en werkloosheid onder de blanke bevolking enorm waren toegenomen. Deze gegevens kwamen uit een kort daarvoor gepresenteerde studie van het Bureau voor Marktonderzoek van de universiteit in Kaapstad. Terwijl blanken tijdens het apartheidsbewind min of meer zeker waren van een baan, moesten ze in de periode daarna de competitie aangaan met de zwarte bevolking. De studie liet zien dat 10 procent van de 4 miljoen blanken onder de armoedegrens leefde. Voor de gehele bevolking van Zuid-Afrika gold dat 48,5 procent in armoede leefde, waaruit opgemaakt kon worden dat de blanke huishoudens er relatief nog altijd beter van afkwamen met inkomens die gemiddeld zes keer hoger lagen dan die van de zwarte huishoudens.

Critici van de regering Mbeki beweerden dat er van de verdeling van de Zuid-Afrikaanse welvaart weinig terechtkwam.

Demonstranten eisen snellere landhervorming

Volgens de organisatoren van de Zuid-Afrikaanse Communistische Partij (SACP) en de Beweging van Mensen zonder Land (LPM) deden op 6 november 2004 rond de 60.000 mensen mee aan de landelijke protestmarsen tegen het trage landhervormingsbeleid van de regering Mbeki. In Pretoria liepen 10.000 demonstranten in een mars naar het kantoor van de grootste blanke boerenbond, Agri SA. Zij eisten betere rechten voor landarbeiders en een snellere herverdeling van het land onder de zwarte boerenbevolking.

Sinds de val van het apartheidsregime was amper 4 procent van de landbouwgrond van blanke in zwarte handen overgegaan. De blanke boeren waren veruit in de minderheid, maar hadden nog altijd 80 procent van de landbouwgrond in bezit. Volgens de regering moest binnen tien jaar de helft van de grond worden herverdeeld onder landloze boeren, al wilde president Mbeki gewelddadige onteigeningen zoals in Zimbabwe zien te vermijden.

Richtlijnen voor verdeling van economische macht

Het Ministerie van Handel en Industrie maakte op 8 december 2004 een tiental richtlijnen bekend die een herverdeling van de economische macht onder de zwarte bevolking moest garanderen. De strategie, genaamd Breedgedragen Zwarte Economische Machtsdeelname (BBBEE), gaf bedrijven duidelijke richtlijnen voor percentages van zwarte deelname wat betreft eigendom (25 procent), management (40 procent) en werknemers (50 procent). Bedrijven in de financiële sector hadden vaak zelf al een handvest voor een eerlijkere machtsverdeling opgesteld.

Hoge werkloosheid ondanks economische groei

Minister van Financiën Trevor Manuel zei op 12 december 2004 dat de gunstige economische groei van rond de 5 procent nauwelijks had bijgedragen aan de daling van de werkloosheid die nog altijd 28 procent bedroeg. Manuel beweerde dat in de huidige mondiale economie een goed macroeconomisch beleid nog geen garantie was voor volledige werkgelegenheid. Hij zei verder dat de oplossing van het werkloosheidsprobleem beter kon worden gezocht in de informele sector die, ondanks de geringe bijdrage aan het bruto nationaal product van 5 procent, werk bood aan bijna twee miljoen mensen.

Sociale verzekeringen vergroten kans op onderwijs

Uit een onderzoek van het ministerie voor Sociale ontwikkeling bleek op 13 december 2004 dat het systeem van sociale verzekeringen een gunstige invloed had op onderwijs en armoedebestrijding. In de 7,7 miljoen huishoudens die kinderbijslag, een

pensioen- of een invaliditeitsuitkering ontvingen bleken kinderen vaker naar school te gaan. De inkomenszekerheid van de sociale uitkering maakte het voor gezinnen mogelijk om schoolgeld te betalen en kinderen vrij te stellen van huishoudelijke of andere arbeid ten behoeve van de familie. Tevens was het hongerprobleem in huishoudens met één van de genoemde uitkeringen beduidend minder.
Het grootste gedeelte van de overheidsbijdragen werd besteed aan voedsel, brandstof en woonlasten. In het algemeen was de conclusie van het onderzoek dat de sociale uitkeringen de achterstandspositie van de begunstigde huishoudens aanzienlijk verkleinden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Zuid-Afrika goed voor investeringen

Volgens cijfers van 28 september 2004 uit het jaarrapport van de Conferentie voor Handel en Ontwikkeling van de Verenigde Naties (UNCTAD) was Zuid-Afrika in 2003 de grootste buitenlandse investeerder op het Afrikaanse continent en tevens het aantrekkelijkste land voor buitenlandse investeringen. Het land nam 60 procent van alle buitenlandse investeringen in Afrika voor zijn rekening, aldus de UNCTAD. Zeven Zuid-Afrikaanse ondernemingen stonden in de internationale top vijftig van multinationals in ontwikkelingslanden.

Vakbonden akkoord over loonsverhoging

Op 29 september 2004 bereikten de vakbonden een akkoord over een salarisverhoging van 6,2 procent voor het overheidspersoneel (ambtenaren, politie, verplegers). Tevens bereikten de bonden dat de salarissen in 2005 en 2006 met 0,4 procent zouden stijgen als aanvulling op de inflatiecorrectie van 5 à 6 procent.

GEZONDHEID EN ZORG

Wet voor erkenning traditionele geneeskunst

Het Zuid-Afrikaanse parlement nam op 9 september 2004 bijna unaniem het wetsvoorstel voor de erkenning van traditionele geneeswijzen aan. Minstens 70 procent van de bevolking maakte regelmatig gebruik van de diensten van deze zogenoemde 'sangoma's' die vaak met geneeskrachtige kruiden werkten. 'Hoewel de traditionele geneeskunst tijdens de koloniale periode aan kracht heeft ingeboet, heeft zij gedurende eeuwen vele families geholpen', zei minister van Volksgezondheid Manto Tsabalala-Msimang.

Traditionele 'dokters' hadden voortaan een vergunning nodig om hun praktijk uit te voeren. De Medische Vereniging zei dat de wet zodoende een veiligheidskader zou bieden, gezien het stigma van hekserij en bijgeloof dat nog aan de traditionele geneeswijzen kleefde. Zo beweerden sommige sangoma's dat je aids kon genezen door met een maagd geslachtsverkeer te hebben, hetgeen zou hebben geleid tot een golf van verkrachtingen.

Farmaceutische industrie zou Afrikanen als proefkonijn gebruiken

Het ANC beschuldigde op 18 december 2004 de Amerikaanse autoriteiten ervan Afrikanen als proefkonijnen te gebruiken voor de door Bush aangekondigde gratis verspreiding van medicijnen tegen aids. 'De Amerikaanse overheid spande samen met een farmaceutisch bedrijf in de verspreiding van leugens ten aanzien van het gebruik van Nevirapine in Afrika', aldus een nieuwsbrief van het ANC. Nevirapine werd gemaakt door het Duitse bedrijf Boehringer Ingelheim en zou de overbrenging van aids door zwangere vrouwen op baby's tegengaan.

Volgens het ANC was er gesjoemeld met de resultaten van een studie in Oeganda, waarbij duidelijk was geworden dat Nevirapine kwalijke bijwerkingen had en kon leiden tot resistentie tegen dit antiretrovirale medicijn.

Boehringer Ingelheim bevestigde dat Nevirapine geen optimaal resultaat bood, maar hield vol dat er geen averechtse bijwerkingen waren als het medicijn niet te lang werd toegediend. Het ANC beweerde dat het Amerikaanse Instituut voor de Volksgezondheid (NIH) op de hoogte was van de bijwerkingen. Het had het Witte Huis echter niet op de hoogte gesteld zodat president George W. Bush, onbekend met de bijwerkingen, toestemming had gegeven voor de massale verspreiding van het medicijn.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nieuw Pan-Afrikaans Parlement in gebruik genomen

Tijdens een feestelijke bijeenkomst in Johannesburg opende president Thabo Mbeki, op 16 september 2004 het in een nieuwe behuizing gevestigde Pan-Afrikaanse Parlement. Hij legde daarbij de nadruk op de rol van het parlement in de armoedebestrijding op het Afrikaanse continent. Het parlement was in maart in het Ethiopische Addis Abeba opgericht en telde 265 leden. Voorzitter was de Tanzaniaanse Gertrude Mongella.
De Pan-Afrikaanse besluitvorming zou moeten leiden tot harmonisatie van wetgeving en democratische bestuur, maar sceptici vreesden dat het voorlopig bij een sympathiek maar machteloos discussieplatform zou blijven.

Tijdens de opening protesteerden leden van de Zimbabwaanse oppositie tegen de lakse opstelling tegenover dictator Robert Mugabe. 'Het zal moeilijk te aanvaarden zijn als dit parlement geen actie onderneemt tegen mensenrechtenschendingen', verklaarde Paul Themba-Nyathi van de Zimbabwaanse Beweging voor Democratische Verandering (MDC).

Israël en Zuid-Afrika sluiten investeringsakkoord

Tijdens een staatsbezoek van de Israëlische vice-premier en minister van Industrie, Handel, Communicatie en Werkgelegenheid, Ehud Olmert, werd op 20 oktober 2004 een overeenkomst gesloten ter bescherming van de investeringen in beide landen. Met de handel met Israël was een bedrag gemoeid van omgerekend ongeveer 500 miljoen euro, maar dit kon volgens economische waarnemers binnen enkele jaren verdubbelen.

De economische relaties tussen beide landen werden echter bemoeilijkt door het feit dat Zuid-Afrika openlijk stelling had genomen tegen de bouw van de Muur op de Westbank, die volgens Israël nodig was om Palestijnse bomaanslagen tegen te gaan. Tijdens het staatsbezoek van Olmert demonstreerden een vijftigtal Palestijnen buiten het congrescentrum in Johannesburg.

(Vorige berichten pag. 573/3 - 2004

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3210, pag. 56993-57056

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

FEBRUARI 2005

EUROPA

Europese Unie: Parlement keurt Europese grondwet goed; Eurocommissaris roept op tot toelaten kennismigranten; Toetreding Oekraïne niet langer uitgesloten · **Albanië:** EU laakt regering vanwege corruptie · **Azerbeidzjan:** Oppositieleider veroordeeld · **België:** Aantal asielaanvragen verder gedaald; Werkloosheid stijgt tot 12,8 procent · **Duitsland:** Controversiële hervormingen arbeidsmarkt van kracht · **Frankrijk:** Protestmarsen en stakingen tegen sociaal-economisch beleid · **Georgië:** Parlement keurt regeringswijzigingen goed · **Groot-Brittannië:** Wet op vrijheid van informatie van kracht · **Hongarije:** Spanningen in coalitie · **Italië:** President blokkeert wet hervorming rechterlijke macht; Atelier Leonardo da Vinci ontdekt · **Macedonië:** Crvenkovski wint presidentsverkiezingen · **Nederland:** Onrust na dood Marokkaanse tasjesdief; Nederlanders het minst positief over euro · **Polen:** Verdeling EU-landbouwsteun begonnen · **Russische Federatie:** Pensioengerechtigden protesteren tegen nieuwe regeling voorzieningen · **Spanje:** Veiligheidsdiensten arresteerden 266 vermeende terroristen in 2004 · **Zwitserland:** Kiezers steunen stamcelonderzoek.

AMERIKA

Antigua en Barbuda: Verkiezingen maken einde aan regeerperiode premier Bird · **Nederlandse Antillen:** Bonaire en Saba kiezen voor band met Nederland · **Argentinië:** China investeert miljarden in infrastructurele projecten · **Aruba:** Snelle boten voor kustwacht · **Bahama's:** Overeenkomst met VS over uitwisseling belastinggegevens · **Barbados:** Verlies van handelspreferenties VS · **Bermuda:** Premier Scott wil nationaal debat over onafhankelijkheid · **Chili:** Lovende woorden van directeur IMF; Nieuwe verdenkingen tegen Pinochet · **Colombia:** Generaal beweert dat leger en paramilitairen samenwerken; FARC weigert met regering te onderhandelen · **Falklands/Malvinas:** Groot aantal veteranen Falkland-oorlog pleegde zelfmoord · **Verenigde Staten:** Bush begint tweede termijn als president; Gebeden bij inauguraties zijn grondwettelijk.

AZIË

China: Groei economie onverminderd hoog · **Maleisië:** Anwar Ibrahim vrijgelaten · **Singapore:** Lee Hsien Loong wordt premier · **Sri Lanka:** Tienduizenden doden door tsunami.

AFRIKA

Algerije: Islamitische militanten nog steeds actief · **Djibouti:** Asielzoekers uitgezet · **Egypte:** Demonstranten eisen vertrek president Mubarak · **Eritrea:** Meer eenheid binnen oppositie · **Ethiopië:** Regeringstroepen betrokken bij etnish geweld · **Libië:** IAEA tevreden over informatie nucleair programma · **Marokko:** Regering en vakbonden publieke sector eens over loonsverhoging · **Mauretanië:** 'Twee couppogingen verijdeld' · **Somalia:** Op weg naar herstel centrale overheid · **Tunesië:** Verkiezingen bevestigen machtspositie president · **Sahara (West):** Diplomatieke betrekkingen met Zuid-Afrika.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Eurocommissaris roept lidstaten op tot toelaten kennismigranten

Op 11 januari 2005 presenteerde commissaris voor Justitie Franco Frattini zijn zogeheten 'Groenboek', waarin hij inging op de afname van de beroepsbevolking in de landen van de Europese Unie na 2010, die op basis van demografische projecties werd verwacht. Frattini verklaarde dat de Unie, als zij ernst maakte met haar beleidsvoornemen om tegen 2010 de meest concurrentiële economie ter wereld te worden, bepaalde groepen kennismigranten zou moeten toelaten teneinde de behoefte aan hoogopgeleide werknemers te bevredigen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische groei in eurozone loopt achter bij VS en Azië

Uit de halfjaarlijkse *World Economic Outlook* van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), dat op 4 januari 2005 door het Belgische dagblad *De Standaard* werd besproken, bleek dat de wereldeconomie in 2004 bijna 5 procent gegroeid was. Dat was het hoogste groeipercentage sinds 1976. Terwijl de economieën van de Verenigde Staten, Oost-Europa en Azië het goed hadden gedaan, was de economie van de landen van de eurozone echter slechts met 2 procent gegroeid. Vooral wat betreft bedrijfsinvesteringen en consumentenbestedingen liepen de landen van de eurozone achter bij de Verenigde Staten.

Werkgroep voor vriendelijker beleid tegenover autosector

Commissielid voor Ondernemingen en Industrie Günter Verheugen verklaarde op 13 januari 2005 dat een speciale werkgroep de gevolgen van de regels van de Europese Unie voor de automobielsector zou bestuderen. De werkgroep 'Competitive Automotive Regulatory System for the 21st Century' (CARS 21) zou begin 2006 maatregelen voorstellen om de mondiale concurrentiepositie van de sector te verbeteren. De groep bestond uit vertegenwoordigers van Fiat, Ford, Renault en Volkswagen, alsmede de commissarissen Stavros Dima van Milieu en Jacques Barrot van Transport.
Het beleid van de vorige Europese Commissie was op veel kritiek van de autosector gestuit. Zo reisde de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder destijds naar Brussel om met de toenmalige Commissie-voorzitter Romano Prodi te overleggen over het vermeende auto-onvriendelijke beleid van de Commissie.

Kosten voor tolk- en vertaalwerk dreigen op te lopen tot één miljard euro

De Europese Commissie maakte op 14 januari 2005 bekend dat de kosten van de vertaling van EU-documenten in de twintig officiële talen van de Unie in 2003 549 miljoen euro hadden bedragen. De Commissie schatte dat de totale kosten van het tolk- en vertaalwerk in de Unie tussen 2007 en 2010 zouden oplopen tot jaarlijks meer dan een miljard euro.

Oplopende uitgaven structuurfondsen

Commissielid voor Regionaal beleid Danuta Hubner maakte op 18 januari 2005 bekend dat de Europese Raad en het Europees Parlement in 2004 extra fondsen hadden moeten aanspreken om de aanvragen voor structurele hulp, die in 2004 opliepen tot een recordbedrag, te kunnen honoreren. Voor 2005 was 44 miljard euro gereserveerd en voor de periode 2007 tot 2013 had de Commissie een bedrag van 336,1 miljard euro gevraagd.

JUSTITIE

Ontwikkeling systeem tegen visumfraude

De Europese Commissie voltooide op 7 januari 2005 een voorstel voor de ontwikkeling van het Visa Informatie Systeem (VIS), dat onder andere bedoeld was voor betere bestrijding van terrorisme en illegale immigratie. Een van de hoofddoelstellingen van het VIS was het tegengaan van het zogeheten 'visashoppen', waarmee bedoeld werd dat iemand wiens visumaanvraag door een van de lidstaten was afgewezen, bij het consulaat van een andere lidstaat wel een visum kreeg, zonder dat het laatste consulaat van de beslissing van het eerste op de hoogte was. Om dit tegen te gaan zou de informatie over een visumaanvraag in een bepaalde lidstaat verstuurd worden naar een centrale database, waarop alle lidstaten zouden worden aangesloten. Zodoende zou een consulaat voortaan een melding ontvangen indien het een aanvraag behandelde die eerder door een andere lidstaat was afgewezen. Tevens zouden biometrische gegevens in de vorm van een vingerafdruk in visumaanvragen worden verwerkt, zodat een aanvrager niet met een vals paspoort alsnog een visum kon krijgen.
Het VIS zou in 2007 van kracht worden.

Commissie wil strengere straffen voor lidmaatschap criminele organisatie

De Europese Commissie presenteerde op 27 januari 2005 een voorstel om deelname en leiding geven aan een criminele organisatie op Unie-niveau te definiëren. Daarbij zouden maximumstraffen moeten gaan gelden van tien jaar voor leiding geven en vijf jaar voor deelname aan een criminele organisatie. Ook het rekruteren van nieuwe leden, het verlenen van financiële of materiële steun en zelfs het verstrekken van informatie aan een dergelijke organisatie zou worden bestraft als deelname.
Tevens voltooide de Commissie een strategisch document over de verbetering van de uitwisseling van gegevens uit het strafregister en informatie over veroordelingen. Daarin werden tussen de lidstaten aanzienlijke verschillen geconstateerd wat betreft de inhoud, de toegankelijkheid en duur van bewaren van de strafregisters van de lidstaten. Het bleek in de praktijk lastig te zijn om snel antwoord te krijgen op de vraag of een bepaalde persoon in een andere lidstaat een strafblad had. De Commissie streefde dan ook naar invoering van één gestandaardiseerde vorm van uitwisseling van gegevens.

GEZONDHEID EN ZORG

Commissie dringt aan op besparingen gezondheidszorg

In een rapport over de gezondheidszorg in de lidstaten van de Europese Unie in 2004, dat op 27 januari 2005 verscheen, bekritiseerde de Europese Commissie de hoge uitgaven in de gezondheidszorg. De Commissie evalueerde in het rapport in welke mate de lidstaten de richtlijnen die zij had gegeven, naleefde. België, Denemarken, Finland, Ierland, Nederland en het Verenigd

Koninkrijk kregen als beoordeling 'relatief goed'. De Commissie drong er bij alle lidstaten op aan om meer te besparen in de gezondheidszorg.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Huygenssonde landt op Saturnus

Op 14 januari 2005 landde de Huygenssonde van het European Space Agency (ESA) op Titan, de grootste maan van de planeet Saturnus. De sonde was zeven jaar eerder vertrokken vanaf het Amerikaanse moederschip Cassini met het doel om de atmosfeer en het oppervlak van Titan te bestuderen, daar de omstandigheden er volgens wetenschappers grote overeenkomsten vertoonden met die van de oer-aarde vier miljard jaar geleden. Bestudering van de atmosfeer van Titan zou zodoende inzicht kunnen scheppen in de chemische processen waaruit destijds het leven op aarde was ontstaan. De sonde slaagde erin om via Cassini meetgegevens van de atmosfeer en foto's van het oppervlak naar de aarde te zenden, dat wil zeggen naar het ESA-controlecentrum in het Duitse Darmstadt.
Het succes van de Huygenssonde kwam een jaar na de mislukking van de missie van de Marslander Beagle, waarvan niets meer vernomen was.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Joods Wereldcongres dringt aan op maatregelen tegen antisemitisme

Het Joods Wereldcongres (JWC) drong op 11 januari 2005 bij voorzitter José Manuel Barroso van de Europese Commissie aan om in onderwijs en voorlichting meer aandacht te schenken aan de noodzaak van de strijd tegen antisemitisme. Tevens meende het JWC dat de Unie de opleving van het antisemitisme in haar lidstaten bagatelliseerde en dat zij moest optreden tegen 'de hetze die kwaliteitskranten tegen Israël voeren'.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Herdenking slachtoffers tsunami in alle lidstaten

De regering van Luxemburg, dat op dat moment het halfjaarlijks roterende voorzitterschap van de Europese Unie bekleedde, deed op 30 december 2004 een oproep aan alle lidstaten om op 5 januari drie minuten stilte in acht te nemen ter herdenking van de slachtoffers van de zeebeving (tsunami) in Azië en Afrika. Aan de oproep werd massaal gevolg gegeven. De duur van drie minuten overtrof de duur van de nationale herdenkingen van de lidstaten, bijvoorbeeld die van de 60 miljoen slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, die in de meeste landen één of twee minuten bedroeg.

EU schort sancties tegen Cuba op

De ministers van Buitenlandse zaken van de Europese Unie besloten op 31 januari 2005 om de zogeheten 'cocktail'-sancties tegen Cuba voorlopig op te heffen. Die waren ingesteld nadat de Cubaanse autoriteiten in 2003 75 dissidenten, die regelmatig op Europese ambassades te gast waren op cocktailparties ter viering van nationale feestdagen, hadden gearresteerd. De ministers beloofden om voorlopig geen formele contacten te onderhouden met leden van de Cubaanse oppositie.
De beslissing van de EU-ministers kwam nadat de Cubaanse regering op 10 januari 2005 bekend had gemaakt weer diplomatieke betrekkingen te zullen aanknopen met Nederland, Polen, Slowakije en Tsjechië, een week nadat ze de betrekkingen met de overige lidstaten al had genormaliseerd.
In Cuba, dat in het rapport over persvrijheid uit 2003 van de organisatie Journalisten zonder Grenzen (RSF) 'de journalistengevangenis van de wereld' werd genoemd, werd politieke oppositie beschouwd als 'verraad aan het socialisme'.

EUROPEES PARLEMENT

Parlement keurt Europese grondwet goed

Het Europees Parlement aanvaardde op 12 januari 2005 met 500 stemmen voor, 137 tegen en 40 onthoudingen het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa, dat de Europese staats- en regeringsleiders in oktober 2004 hadden ondertekend. De meerderheid van de communistische en extreem-rechtse afgevaardigden stemden tegen, alsmede de meeste Britse afgevaardigden. De Franse socialisten, die zich in eigen land tegen de grondwet hadden verklaard, onthielden zich van stemming.
Na bekendmaking van het resultaat van de stemming liet de organisatie bonte wimpels neerdalen op de parlementariërs met daarop 'ja' in alle officiële talen van de Unie. De voormalige Belgische premier Jan-Luc Dehaene, die nauw betrokken was geweest bij de Europese Conventie die aan het opstellen van het verdrag vooraf was gegaan, verklaarde na afloop: 'We gaan over van de economische unie naar de politieke unie.' De Britse conservatief James Hugh Allister, tegenstander van de grondwet, verklaarde daarentegen: 'Democratie wordt ingeruild voor pseudo-democratie.'
Het debat in het parlement werd gezien als het startsein voor een reeks referenda over het verdrag die in een aantal lidstaten gehouden zouden worden. Formeel was de stemming niet noodzakelijk geweest, aangezien de grondwet de vorm had van een verdrag tussen de lidstaten en dus niet aan het Europees Parlement, maar aan de nationale parlementen moest worden voorgelegd.

Wettelijke aansprakelijkheid voor verkeersongevallen gelijkgeschakeld

Het Europees Parlement keurde op 12 januari 2005 een richtlijn goed die de wettelijke aansprakelijkheid van bestuurders bij ongevallen regelde, ook als die zich in het buitenland voordeden. Daarbij werd de dekking van de autoverzekering uitgebreid tot alle inzittenden van de auto, alsmede tot de zwakkere weggebruikers. Er zou in elke lidstaat een centrale database komen, die voor zowel slachtoffers als verzekeraars toegankelijk moest zijn.

Toetreding Oekraïne niet langer uitgesloten

Het Europees Parlement nam op 13 januari 2005 een resolutie aan, waarin aan Oekraïne op termijn het lidmaatschap van de Europese Unie in het vooruitzicht werd gesteld. Daarmee ging het parlement verder dan de Europese Commissie, die zich had uitgesproken voor een nabuurschapsakkoord met Oekraïne.

Heftige discussie over formulering holocaust-resolutie

Op 27 januari 2005, de dag van de 60-jarige herdenking van de bevrijding van het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau, nam het Europees Parlement een resolutie aan die het antisemitisme veroordeelde en de

25 lidstaten aanzette om op scholen extra aandacht te besteden aan de Tweede Wereldoorlog, de holocaust en het antisemitisme. Het parlement verbond de afschuw van de holocaust en de strijd tegen het antisemitisme met de strijd tegen racisme en onverdraagzaamheid en stelde voor om 27 januari uit te roepen tot Europese Dag voor de Herdenking van de Holocaust.
Aan de stemming was een discussie vooraf gegaan over de formulering van de resolutie, waarbij vooral Poolse conservatieven aanstoot hadden genomen aan het feit dat in de resolutie gesproken werd van 'Poolse concentratiekampen', zonder daarbij te vermelden dat het de Duitsers waren die de kampen hadden opgericht en bestuurd. Het parlementslid Boguslaw Sonik uitte zijn vermoeden dat met die weglating de Polen op de korrel genomen werden en stelde op 24 januari voor om expliciet 'de Duitsers' te noemen als verantwoordelijken voor de kampen, waar tegenin werd gebracht dat lang niet alle Duitsers nationaal-socialisten waren.
De verontwaardiging van de conservatieve Poolse parlementariërs kwam nadat Poolse kranten in de voorafgaande maanden hadden gesignaleerd dat wereldwijd het gebruik van de term 'Poolse concentratiekampen' toenam, waardoor de suggestie ontstond dat niet het nationaal-socialistische Duitsland maar de Polen verantwoordelijk waren geweest voor de moord op miljoenen joden in Polen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Zo citeerde het dagblad *Rzeczpospolita* het Belgische dagblad *Le Soir Illustré*, dat stelde: 'De paus is afkomstig uit het land dat Auschwitz heeft bedacht.' Ook in andere prominente Europese kranten deed het gebruik van de term Poolse concentratiekampen opgang. De Poolse minister van Buitenlandse zaken Adam Rotfeld verklaarde daarop dat hij zou meewerken aan de oprichting van een organisatie die wereldwijd juridisch wilde optreden tegen organisaties die de term 'Poolse concentratiekampen' verspreidden.
De desbetreffende passage uit de definitieve tekst luidde uiteindelijk: 'De 60ste verjaardag van de bevrijding van het concentratiekamp van nazi-Duitsland in Auschwitz-Birkenau, waar in totaal omstreeks 1,5 miljoen joden, Roma, Polen, Russen en gevangenen van andere nationaliteiten, en homoseksuelen werden vermoord, is niet alleen een zeer belangrijke gelegenheid voor de Europese burgers om de enorme gruwel en tragedie van de holocaust te gedenken en te veroordelen, maar ook om zich te buigen over de verontrustende opkomst van het antisemitisme en in het bijzonder de antisemitische incidenten in Europa, en om opnieuw lering te trekken uit het gevaar om mensen tot slachtoffer te maken op basis van hun ras, etnische herkomst, religie, politieke en seksuele oriëntatie en sociale komaf.'
De resolutie verwierp tenslotte de opvattingen van revisionistische historici, die de holocaust bagatelliseerden of ontkenden, als 'schandelijk en strijdig met de historische waarheid'. Hoewel het revisionisme door de overgrote meerderheid van de historici en andere wetenschappers werd verworpen, was het nog niet eerder voorgekomen dat het Europees Parlement expliciet een standpunt had ingenomen over wat de historische waarheid was.

(Vorige berichten pagina 6/1 - 2005)

ALBANIË

BINNENLAND

Albanese terrorist veroordeeld

In een proces achter gesloten deuren veroordeelde de rechtbank van Tirana op 14 juli 2004 Odajet Beqiri tot een gevangenisstraf van achttien maanden voor het aanzetten tot haat. Beqiri, die een maand eerder door Duitsland aan Albanië was uitgeleverd, behoorde tot de politieke leiding van het Albanese Nationale Leger dat streefde naar de oprichting van een Groot-Albanese staat die delen van het grondgebied van Macedonië en Servië zou omvatten. Het leger was het voorafgaande jaar door de Verenigde Naties als terroristische organisatie aangemerkt naar aanleiding van een poging om een spoorweg te saboteren. Het had de verantwoordelijkheid voor een aantal aanslagen opgeëist, maar de laatste maanden niets meer van zich laten horen.
De arrestatie en veroordeling van Beqiri werden in de westerse pers gezien als een teken dat de regering zich distantieerde van het Groot-Albanese gedachtegoed.

Regering tracht compensatie politieke gevangenen te regelen

De regering keurde op 23 juli 2004 een wet goed die het heikele punt van compensatie voor voormalige politieke gevangenen regelde. Van de tienduizenden politieke gevangenen van het communistische regime, die vooral als dwangarbeiders gebruikt werden in de bouw, fabrieken en mijnen, waren er nog vele duizenden in leven. Hen was tien jaar eerder een compensatieregeling beloofd in de vorm van een uitkering van 30 dollar (ca. 23 euro) voor elke dag in gevangenschap, maar de overgrote meerderheid had nooit iets ontvangen. Minister van Financiën Arben Malaj verklaarde dat er onvoldoende budgettaire ruimte was om tot uitbetaling van de compensatie, die in totaal meer dan 500 miljoen euro bedroeg, over te gaan. In plaats daarvan bood de wet de voormalige gevangenen een pensioen van 50 dollar per maand.
De voormalige gevangenen hadden meerdere malen middels demonstraties uiting gegeven aan hun ongenoegen dat premier Fatos Nano en andere politici, die in de jaren '90 korte tijd in de gevangenis hadden doorgebracht onder minder erbarmelijke omstandigheden, wel compensatie hadden gekregen.

Ex-premier Meta richt nieuwe partij op

De voormalige premier Ilir Meta verliet de Socialistische Partij van Albanië (PSS) en richtte op 6 september 2004 een nieuwe politieke partij op, genaamd de Socialistische Beweging voor Integratie (LSI). Zijn ontslag vormde de uitkomst van een langdurige vete met de leider van de PSS, premier Fatos Nano. De LSI was de 81ste politieke partij die sinds de val van het communistische regime in 1991 was opgericht. Meta verklaarde dat de LSI zich richtte op 'de burger en zijn leven in de gemeenschap en niet op de politicus en diens privileges'.

Geen titel 'oorlogsveteraan' voor voormalig dictator Hoxha

Minister van Defensie Pandeli Majko maakte op 7 januari 2005 bekend dat de titel 'oorlogsveteraan' niet aan de voormalige stalinistische dictator Enver Hoxha zou worden toegekend. Hij maakte daarmee de beslissing van een veteranencommissie ongedaan. Hoxha streed tijdens de Tweede Wereldoorlog als commissaris van het Nationale Bevrijdingsleger tegen de fascistische Italiaanse en de nationaal-socialistische Duitse bezettingstroepen. Hij greep in 1944

de macht en regeerde tot zijn dood in 1985 als alleenheerser, hetgeen Albanië politiek, cultureel en economisch isoleerde, tot armoede bracht en leidde tot het gevangenzetten, folteren en vermoorden van echte of vermeende oppositie.
Het dagblad *Korrieri* schreef in een redactioneel commentaar dat de schade die Hoxha zijn land had toegebracht veel zwaarder woog dan het feit dat hij Albanië naar de overwinning op het fascisme had geleid. Een toekenning van de status van oorlogsveteraan aan Hoxha zou volgens de krant de weg bereiden voor een rehabilitatie van zowel de dictator als de communistische dictatuur in Albanië.

Nieuwe kieswet om 'Oekraïne-effect' te voorkomen

Het parlement nam op 10 januari 2005 met 99 van de 140 stemmen een nieuwe kieswet aan, die met behulp van medewerkers van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) was opgesteld. Het doel van de wet was het scheppen van meer duidelijkheid over de organisatie en afwikkeling van de verkiezingen, door zaken als de registratie van kiezers, het beheer van lijsten met kiezers, het tellen van de stemmen en de indeling van kiesdistricten zo eenduidig en accuraat mogelijk te reguleren. Daarmee zou een einde moeten komen aan de praktijk die na de val van het communistische regime in 1990 opgang had gedaan, namelijk dat de verliezende partij de winnaar van de verkiezingen steeds van verkiezingsfraude betichtte.
De grootste oppositiepartij, Democratische Partij van Albanië (PDS), had gedreigd dat zij, als de verkiezingen in 2005 weer zouden worden gemanipuleerd, het voorbeeld zou volgen van de honderdduizenden aanhangers van de Oekraïense presidentskandidaat Viktor Joesjtsjenko. Deze wisten in november 2004 met aanhoudende massale demonstraties een nieuwe verkiezingsronde af te dwingen, die door hun kandidaat gewonnen werd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Demonstratie tegen corruptie

Enkele duizenden personen demonstreerden op 9 december 2004 in Tirana tegen de aanhoudende corruptie in de Albanese samenleving. Onderzoek had uitgewezen dat de overgrote meerderheid van de Albanezen in aanraking was geweest met gevallen van corruptie, vaak in de vorm van smeergeld dat betaald moest worden bij bijvoorbeeld de oprichting van een bedrijf of om in aanmerking te komen voor een urgente medische ingreep. De bevolking hield met name politici en zakenlui verantwoordelijk voor het feit dat de corruptie niet efficiënt werd aangepakt.
Albanië behoorde samen met Moldavië, Oekraïne en de Servische provincie Kosovo tot de meest corrupte landen van Europa.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord over bouw oliepijpleiding

De premiers van Albanië, Bulgarije en Macedonië ondertekenden op 28 december 2004 een overeenkomst voor de bouw van een oliepijpleiding van de Albanese kuststad Vlore, door Macedonië, naar de Bulgaarse havenstad Burgas. Daarmee zou olie vervoerd gaan worden van de Adriatische Zee naar de Zwarte Zee. De pijplijn, die gebruikt kon worden door de oliebedrijven British Petroleum, Exxon Mobile en ChevronTexaco, werd gebouwd door het Amerikaanse bedrijf Albanian Macedonian Bulgarian Oil Corporation (AMBO) en zou een lengte krijgen van 90 kilometer. De bouw begon in 2005 en zou naar verwachting 3 tot 4 jaar in beslag nemen.

JUSTITIE

Gewelddadige inval politie in drugsdorp

Een arrestatieteam van de politie reed op 28 oktober 2004 met een pantserwagen het dorp Lazarat binnen, op zoek naar een verdachte van een poging tot doodslag op een politieagent in 2000. Volgens de verklaring van de politie werd de pantserwagen onder vuur genomen, waarna de politie terugschoot. Lazarat, waar criminele bendes marihuana verbouwden, was door de politie gemeden sinds er zeven jaar eerder een aanslag op een politieagent was geweest. Verschillende dorpelingen raakten bij de inval gewond. Het besluit om de orde in het dorp te herstellen was genomen onder druk van de Europese Unie nadat in augustus een helikopter van de Italiaanse politie, bij een inspectievlucht boven een marihuanaveld, beschoten was.

BUITENLANDSE ZAKEN

EU laakt regering vanwege corruptie

De Europese Unie waarschuwde de Albanese regering op 14 september 2004 bij monde van voorzitter Nederland dat de onderlinge betrekkingen zouden kunnen worden geschaad door de corruptie in het land. De EU stelde in een verklaring dat het haar 'ernstige zorgen' baarde dat er onvoldoende vooruitgang was geboekt bij de implementatie van hervormingen, die noodzakelijk waren om een kans te maken op het lidmaatschap van de Europese Unie. Albanië voerde reeds enige tijd besprekingen met de EU over het afsluiten van een stabiliteits- en associatieovereenkomst, die werd gezien als een voorwaarde om toetredingsonderhandelingen te kunnen beginnen. Een dergelijke overeenkomst zou economische steun, voordelige handelsvoorwaarden en intensievere diplomatieke betrekkingen met zich meebrengen.
(Vorige berichten pagina 328/3 e.v. - 2004)

AZERBEIDZJAN

JUSTITIE

Oppositieleiders veroordeeld

Zeven leidende oppositiefiguren kregen op 22 oktober 2004 gevangenisstraffen tot vijf jaar wegens betrokkenheid bij rellen die volgden op verkiezingen in oktober 2003. Oppositiepartijen hadden tegen de gang van zaken bij de verkiezingen geprotesteerd waarbij Ilham Alijev het presidentschap won.
Twee leiders van de Musavatpartij, de hoofdredacteur van oppositiekrant *Yeni Musavat*, Rauf Arifoglu, en vice-voorzitter Arif Hacili, kregen vijf jaar gevangenisstraf. De anderen kregen kortere straffen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Azerbeidzjan zoekt buitenlandse steun bij geschil Nagorno-Karabach

President Ilham Alijev deed op 13 december 2004 een beroep op de Europese Unie en de Verenigde Naties zich meer in te zetten voor de oplossing van het langdurige geschil tussen Armenië en Azerbeidzjan over Nagorno-

Karabach. Alijev zei dit tijdens een toespraak bij het Royal Institute of International Affairs (RIIA) in Londen. Alijev zei ook dat zijn land streefde naar een vreedzame oplossing van het geschil. Eerder had hij gezworen Nagorno-Karabach nooit op te geven. De enclave werd weliswaar voornamelijk bewoond door Armeniërs maar maakte sinds de sovjettijd deel uit van Azerbeidzjan.

Geschil met Turkmenistan over olieveld leeft op

Een oud geschil tussen Azerbeidzjan en Turkmenistan over een olieveld in de Kaspische Zee kwam op 18 januari 2005 weer naar buiten. De Turkmeense televisie berichtte een dag eerder dat de Turkmeense regering in onderhandeling was met een Canadese firma over de exploitatie van het Kjapaz-olieveld dat door de Turkmenen Serdar genoemd werd. Een hoge functionaris van het Azerbeidzjaanse oliebedrijf SOCAR, Khoshbakht Yusufzade, reageerde daarop met de opmerking dat hij er niet aan twijfelde dat het olieveld zijn land toebehoorde.
De twee landen hadden al in 1997 protesten uitgewisseld over het eigendom van het bewuste olieveld.

(Vorige berichten pagina 584/3 e.v. - 2004)

BELGIË

BINNENLAND

Aantal asielaanvragen verder gedaald

Minister van Binnenlandse zaken Patrick Dewael maakte op 3 januari 2005 bekend dat per oktober 2004 15.357 mensen in dat jaar een asielaanvraag in België hadden gedaan. Dit betekende dat de dalende lijn van de voorgaande jaren zich voortzette: in 2000 waren het er 42.691, in 2001 25.549, in 2002 18.805 en in 2003 16.940. Volgens de minister werd de daling veroorzaakt door het strenge asielbeleid en door de beslissing om asielzoekers alleen materiële steun en niet langer financiële steun te geven. De meeste aanvragen kwamen uit de Democratische Republiek Kongo (1.471), de Russische Federatie (1.361), Servië-Montenegro (778), Slowakije (730) en Turkije (561).
Het aantal erkenningen van vluchtelingen steeg overigens wel, namelijk van 1.201 in 2003 naar ruim 2.000 in 2004.

Voorzitter Liberaal Appèl Ward Beysen dood aangetroffen

Op 15 januari 2005 omstreeks twaalf uur 's ochtends vonden duikers van de Antwerpse brandweer in een vijver in de buurt van het Fort van Wilrijk het levenloze lichaam van Ward Beysen, voorzitter van de partij Liberaal Appèl (LA). Hij was een dag eerder door zijn familie als vermist opgegeven. Naar verluidt was Beysen de laatste tijd depressief, zodat werd uitgegaan van zelfmoord.
Ward Beysen werd geboren in Wilrijk op 26 juni 1941. Van 1974 tot 1981 was hij gemeenteraadslid te Antwerpen voor de Partij voor Vrijheid en Vooruitgang (PVV), voorloper van de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD). Van 1981 tot 1995 was hij volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Antwerpen en in 1988 Vlaams minister van Binnenlandse aangelegenheden en Ruimtelijke ordening. Vanaf 1995, drie jaar na de omvorming van de PVV in VLD, tot 1999 was hij Vlaams volksvertegenwoordiger en daarna werd hij lid van het Europees parlement. In 2002 richtte Beysen de beweging Liberaal Appèl op, uit verzet tegen de 'linksliberale koers' van de VLD. Als partij deed het mee aan de federale verkiezingen van mei 2003, zonder echter zetels te behalen. Met het aflopen, in 2004, van zijn mandaat in het Europees Parlement kwam een einde aan Beysens landelijke politieke carrière.

Intensivering contacten rechts-liberalen

Op 16 januari besloot LA dat de partij zou blijven voortbestaan en zou deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2006. Verwacht werd dat zij dan in Antwerpen een samenwerkingsverband zou aangaan met Vlaams Belang (VB) om er een rechtse coalitie in het zadel te helpen. Ook werd VLD-senator Hugo Coveliers benaderd om het leiderschap van de partij over te nemen. Coveliers behoorde, evenals vroeger Beysen, tot de rechtervleugel van de VLD en verklaarde op 30 januari nog eens dichter bij VB te staan dan bij de Vlaamse socialisten. Coveliers was intussen, op 26 januari, uit het partijbestuur van de VLD gezet en zou naar verwachting geroyeerd worden als partijlid. De in december 2004 gekozen voorzitter Bart Somers verklaarde bij die gelegenheid nogmaals dat een wending naar rechts, in het bijzonder naar VB, uitgesloten was: 'De VLD zal nooit samenwerken met het Vlaams Belang. Nooit.' Daarmee weersprak hij beweringen van VB-voorman Filip Dewinter dat op gemeentelijk niveau gesprekken met VLD-afdelingen werden gevoerd. Somers omschreef diens uitspraken als 'extreem-rechtse propaganda om de VLD te beschadigen'.

Senaat aanvaardt 'drooglegginswet'

Op 20 januari 2005 keurde de Senaat het wetsontwerp goed dat beoogde de 'drooglegginswet' operationeel te maken. De Kamer had dat in februari 2004 al gedaan. De drooglegginswet, die stamde uit 1999 maar door gaten in de procedure niet in praktijk kon worden gebracht, maakte het mogelijk de dotatie in te trekken van partijen die zich niet hielden aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De beslissing daarover viel toe aan de Raad van State.
De wet werd vooral gezien als een wapen tegen de partij Vlaams Belang (VB), die in november 2004 door de rechter was veroordeeld wegens racisme. Aanvankelijk leken de meeste andere politieke partijen niet geneigd daar financiële consequenties aan te verbinden, maar onder druk van de Franstalige partijen gebeurde dat nu toch. De Parti Socialiste (PS) wilde de wet zelfs met terugwerkende kracht laten ingaan, zodat intrekking van dotaties ook mogelijk was op grond van uitspraken uit het verleden. Vooral de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD) waren daartegen. Het afgesproken compromis tussen de twee federale regeringspartijen hield in dat de wet niet met terugwerkende kracht zou gelden, maar dat de Raad van State bij haar oordeel wel feiten uit het verleden kon betrekken. Het wetsontwerp werd uiteindelijk aangenomen met 40 stemmen voor, 17 tegen en 1 onthouding. Behalve VB stemden ook het extreem-rechtse Front National (FN), de meerderheid van Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V) en één lid van de VLD, Hugo Coveliers, tegen. De laatste was binnen zijn partij omstreden, onder meer vanwege zijn pleidooi voor toenadering tot VB.
Indien Vlaams Belang door de wet zou worden getroffen, betekende dat voor de partij een financiële aderlating van ruim 2 miljoen euro per jaar. De partij verzette zich dan ook heftig tegen het aannemen van de

wet tijdens de voorbereidende besprekingen op 11 januari in de commissie Binnenlandse zaken van de Senaat. Het VB-verzet sloeg echter als een boemerang op de partij terug toen VLD-fractieleider in de Senaat, Paul Wille, als volgt reageerde: 'Het Vlaams Belang noemt zich een democratische partij. Waarom keurt ze het wetsontwerp dan niet goed? Of vermoeden jullie dat jullie in de toekomst daden zullen stellen of waarden verdedigen die in aanmerking komen om onder deze wet te vallen?'

Brusselse M R: 'Meer mogelijkheden voor intrekking dotatie'

Ongeveer gelijktijdig met de behandeling van het wetsontwerp kondigden de Franstalige liberalen van de Mouvement Réformateur (MR) aan de strijd tegen extreemrechts ook op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te willen opvoeren. Volgens het geldende reglement van het Brussels parlement verloor een fractie haar erkenning en financiële steun als een fractielid veroordeeld werd voor racisme of vreemdelingenhaat. De MR wilde deze mogelijkheid uitbreiden tot leden van een politieke partij en van verenigingen van die partij.

N-VA krijgt recht op partijfinanciering

Na de Kamer stemde op 20 januari 2005 ook de Senaat in met het wetsontwerp dat partijen die slechts in één federaal parlementair orgaan vertegenwoordigd waren recht gafop een overheidsdotatie. De wet zou met terugwerkende kracht gelden vanaf 1 juni 2003. Op vier onthoudingen na stemden alle partijen voor. Tot dan toe kwamen partijen pas in aanmerking als zij zowel in Kamer als Senaat vertegenwoordigd waren.
De consequentie was dat de Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA) recht kreeg op partijfinanciering. Dat was namelijk de enige partij die niet in de Senaat maar wel in de Kamer (met een eenmansfractie) vertegenwoordigd was.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belgische werkloosheid met 7,3 procent in een jaar gestegen

De werkloosheidscijfers die de federale regering op 5 januari 2005 bekendmaakte, lieten een stijging van het aantal niet-werkende werkzoekenden zien van 7,3 procent tussen december 2003 en december 2004. Het ging in absolute getallen om een stijging met 40.666 personen, van wie 24.029 in Vlaanderen, 9.563 in Wallonië en 7.074 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden in België kwam daarmee op 595.454.
Het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen lag in december 2004 op 454.538, een stijging van 34.625 ofwel 8,2 procent in één jaar. De stijging kwam vooral voor rekening van de degenen van 50 jaar en ouder, terwijl er onder uitkeringsgerechtigde jongeren sprake was van een daling.

De werkloosheidsgraad – de verhouding tussen het aantal werkzoekenden en de beroepsbevolking – bedroeg 12,8 procent. Bij mannen was dat percentage 10,6 procent, bij vrouwen 15,7 procent. Verdeeld naar regio was de werkloosheidsgraad vooral hoog in Wallonië (18,4 procent) en Brussel (21 procent). In Vlaanderen bedroeg dit percentage 8,6 procent.

Duizenden extra arbeidsplaatsen in gezondheids- en bejaardenzorg

De federale regering besloot op 28 januari 2005 om de eerstkomende vijf jaar 375 miljoen euro beschikbaar te stellen voor de gezondheids- en bejaardenzorg. Daarmee zouden vooral nieuwe banen worden gecreëerd, ongeveer 10.000 bovenop de 5.000 arbeidsplaatsen die de regering in oktober 2003 had aangekondigd. In totaal bood de sector op dat moment 265.000 arbeidsplaatsen. De extra uitgaven werden, behalve door de sociale premies van de extra werknemers, vooral gefinancierd uit het budget van de ziekteverzekering.

Het genoemde budget was gebonden aan een plafond: de uitgaven mochten jaarlijks met maximaal 4,5 procent plus inflatie stijgen. Daarom was er volgens de ministers van Sociale zaken en Werk, Rudy Demotte en Freya Van den Bosse, geen ruimte voor meer investeringen in de sector, zoals de vakbonden hadden geëist. Deze beschouwden 520 miljoen euro extra als een absoluut minimum, om in totaal 25.000 extra arbeidsplaatsen te creëren. Bovendien wensten zij werktijdverkorting voor alle werknemers ouder dan 45 jaar en een dertiende maand, eisen die evenmin werden ingelost. De dag voorafgaand aan de regeringsbeslissing trokken ongeveer 20.000 werknemers door Brussel om hun eisen kracht bij te zetten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheidsfinanciën 2004 globaal in evenwicht

Uit de begrotingscijfers die begin januari 2005 bekend werden, bleek dat de Belgische overheidsfinanciën in 2004 werden afgesloten met een evenwicht. De begroting vertoonde zelfs een overschot van 15 miljoen euro, maar daarvoor waren wel een aantal eenmalige inkomsten nodig ter grootte van 0,5 procent van het bbp. De verantwoordelijke ministers van Begroting en Financiën, Johan Vande Lanotte en Didier Reynders, verwachtten echter dat vanaf 2006 sprake zou zijn van een structureel evenwicht, dus zonder eenmalige ingrepen. Daarbij wezen zij er op dat de begroting nu al voor het vijfde achtereenvolgende jaar uit de rode cijfers bleef. Kende België in 1992 nog een begrotingstekort van 8 procent van het bbp, in 2000 was dat omgebogen naar een overschot. Bovendien was voor landen binnen de eurozone een begrotingstekort van gemiddeld 2,9 procent regel.

JUSTITIE

Zwaardere straffen voor bedreiging overheidswerknemers

De ministerraad keurde op 21 januari 2005 een wetsontwerp goed, waarin de straffen op het gebruik van geweld tegen werknemers van de overheid en uit de non-profitsector sterk werden verhoogd. Concreet ging het daarbij om beroepsgroepen als brandweerlieden, postbodes, leerkrachten of werknemers in de gezondheidszorg.
Het wettelijke minimum voor het toebrengen van slagen en verwondingen met als gevolg tijdelijke arbeidsongeschiktheid werd verdubbeld van twee naar vier maanden cel. In geval van blijvende arbeidsongeschiktheid werd de gevangenisstraf minimaal vier in plaats van twee jaar. De minimumstraf wanneer het slachtoffer kwam te overlijden, werd verhoogd van vijf naar zeven jaar.
Net als in een groot aantal andere Europese landen, maar anders dan bijvoorbeeld Nederland, kende België naast maximumstraffen ook minimumstraffen.

België

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Senaat erkent bronnengeheim journalisten

De Senaat keurde op 27 januari 2005 unaniem een wetsontwerp goed dat journalisten het recht gaf om hun vertrouwelijke bronnen te verzwijgen. Alleen in uitzonderlijke gevallen, met name bij het voorkomen van zeer ernstige misdrijven, kon op deze regel een uitzondering worden gemaakt – en dan nog alleen als de benodigde informatie niet via andere weg te verkrijgen was. De Kamer moest de wet nog goedkeuren.
België werd in 2003 door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens veroordeeld wegens schending van het bronnengeheim. Toch bleven zich gevallen voordoen van journalisten die verplicht werden vertrouwelijke documenten te overleggen of bij wie opsporingsinstanties via huiszoekingen, inbeslagnemingen en het aftappen van telefoons informatie trachten te verkrijgen. Recentelijk was gedurende anderhalve maand het telefoonverkeer van Anne De Graaf, journaliste voor dagblad *De Morgen*, gescreend na haar publicatie in mei 2004 over de vrees die in Antwerpen bij de politie zou hebben bestaan voor een op handen zijnde aanslag in een tunnel. Bron van het verhaal zou Bart De Bie zijn, ex-commissaris bij de Antwerpse politie die sinds april 2004 medewerker was bij de fractie van de partij Vlaams Belang (VB) in het Vlaams Parlement. De hoofdredactie van De Morgen noemde het screenen van de journaliste 'een flagrante schending van het bronnengeheim'.

BUITENLANDSE ZAKEN

Peter Piot opnieuw hoofd VN-aids-programma

UNAIDS (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS) maakte op 25 januari 2005 bekend dat de Belgische arts en microbioloog Peter Piot opnieuw voor vier jaar het aids-programma van de Verenigde Naties zou leiden. De 55-jarige Piot was in 1994 benoemd tot directeur van de toen net opgerichte organisatie.
Piot werd verscheidene malen onderscheiden voor zijn wetenschappelijk werk en zijn inzet voor de bestrijding van infectieziekten. Ook publiceerde hij veelvuldig over aids en seksueel overdraagbare ziekten.

Duitsland

België vergroot achterstand bij omzetting EU-richtlijnen

Uit een op 27 januari 2005 gepubliceerd rapport van de Europese Commissie bleek dat België haar achterstand bij het omzetten van Europese richtlijnen in nationale wetgeving had vergroot. Per november 2004 had het 3,4 procent van alle richtlijnen nog niet omgezet in nationale wetten. In mei van dat jaar was het nog 2,1 procent. De Europese norm ging echter uit van maximaal 1,5 procent omzettingsachterstand, maar verreweg de meeste lidstaten van de Europese Unie kwamen daar overheen.
Uit een ander rapport van de Commissie, dat op dezelfde dag verscheen, bleek dat België de Europese werkgelegenheidsaanbevelingen onvoldoende naleefde. De Commissie meende dat er onvoldoende maatregelen werden genomen om actief ouder worden aan te moedigen en kwalificeerde de werkgelegenheidsdoelstellingen als te bescheiden.

(Vorige berichten pagina 7/3 - 2005)

DUITSLAND

BINNENLAND

President heeft twijfels over wet inzake vliegtuigkaping

President Horst Köhler verklaarde op 12 januari 2005 dat een nieuwe wet die het mogelijk maakte gekaapte vliegtuigen neer te schieten mogelijk in strijd was met de grondwet. Köhler had de wet wel als president ondertekend maar hij riep op tot een juridisch onderzoek omdat naar zijn mening de overheid niet het recht had burgers te doden.
Minister van Binnenlandse zaken Otto Schily nam afstand van de door de president geuite twijfels.

Parlementariër treedt af wegens betalingen door Volkswagen

Op 14 januari 2005 trad een parlementslid in de Bondsdag voor de regerende Sociaal-democratische Partij Duitsland (SPD) af wegens een politieke rel over extra betalingen die hij van derden had ontvangen. Het ging om Jann-Peter Janssen, een voormalig functionaris van de ondernemingsraad van Volkswagen AG, die behoorde tot de zes parlementariërs die geld ontvingen van Volkswagen. Janssen had ontkend geld te hebben ontvangen na zijn aantreden als parlementslid in 1994, maar het weekblad *Der Spiegel* had een dag eerder onthuld dat hij betalingen was blijven ontvangen tot 2004.
In de voorgaande weken hadden ook al twee invloedrijke CDU-parlementariërs wegens betalingen door derden moeten aftreden.

Extreem-rechtse partijen werken samen

De Nationaal-Democratische Partij Duitsland (NPD) en de Duitse Volksunie (DVU) ondertekenden op 15 januari 2005 een samenwerkingsovereenkomst, waarbij ze afspraken samen te werken bij de nationale verkiezingen in 2006 en bij deelstaatverkiezingen. De NPD had 9,2 procent gehaald bij verkiezingen in Saksen in september 2004, het beste resultaat van extreem-rechts sinds jaren. In het verleden hadden beide partijen bij nationale verkiezingen slechte resultaten geboekt, omdat ze door onderlinge concurrentie er niet in slaagden de kiesdrempel van 5 procent te halen. De NPD zou nu volgens afspraak meedoen aan de algemene verkiezingen in 2006 en aan twee deelstaatverkiezingen in 2005. De DVU zou meedoen aan de volgende Europese verkiezingen. Beide partijen verklaarden tevens geweld van links met eigen geweld te zullen beantwoorden.

Tegenstanders hervormingen richten nieuwe linkse partij op

Tegenstanders van de sociale hervormingen van de regeringscoalitie richtten op 23 januari 2005 een nieuwe linkse partij op, het Stemalternatief voor Werk en Sociale Rechtvaardigheid (ASG). De groep bestond voornamelijk uit gedesillusioneerde vakbondsleden en ex-leden van de Sociaal-democratische Partij Duitsland (SPD). Zij was van plan het bij de deelstaatverkiezingen in Noordrijn-Westfalen op 22 mei tegen de SPD op te nemen. De nieuwe partij wilde onder meer het minimumloon en de belasting voor de hoogste inkomens verhogen.

Geen optreden justitie tegen NPD voor verstoring holocaustherdenking

Het Openbaar Ministerie in Dresden liet op

Duitsland

24 januari 2005 weten geen vervolging in te kunnen stellen tegen afgevaardigden van de Nationaal-Democratische Partij Duitsland (NPD) in het deelstaatparlement van Saksen. Zij waren kort daarvoor weggelopen uit protest tegen een minuut stilte ter herdenking van de jodenvervolging. Zij vergeleken de holocaust bovendien met de grote luchtaanval op Dresden in februari 1945 door de geallieerden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Controversiële hervormingen arbeidsmarkt van kracht

De controversiële hervormingen van de arbeidsmarkt van de regeringscoalitie van bondskanselier Schröder, 'Hartz IV' genoemd, werden per 1 januari 2005 van kracht. De nieuwe regels behelsden kortingen op werkloosheidsuitkeringen en striktere regels bij de toekenning ervan en beoogden mensen te stimuleren werk te zoeken en de werkloosheid omlaag te brengen. Werkloosheidsuitkeringen waren voorheen tussen de 53 en 57 procent van het netto salaris maar werden teruggebracht tot een uniform bedrag van 345 euro per maand in het westen en 331 in het oosten van Duitsland. Daarbij kwamen dan aparte toeslagen voor kinderen in bepaalde leeftijdscategorieën en voor behuizing en verwarming. Er werden ook extra bedragen uitgekeerd om de overgang naar het nieuwe systeem te overbruggen. Bij weigering van nieuw werk zouden werklozen op hun uitkering worden gekort. Een bijzonder controversieel aspect van de nieuwe regeling was dat het inkomen van de huwelijkspartner ook zou meetellen bij het niveau van de uitkering. Alleenstaande werklozen zonder kinderen zouden er naar verwachting op achteruit gaan, terwijl alleenstaanden met kinderen hun positie zouden zien verbeteren. Naar schatting een miljoen mensen zouden op hun uitkering worden gekort, terwijl een half miljoen waarschijnlijk geen uitkering meer zouden ontvangen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Recordproductie Duits staal

De staalproductie bereikte het hoogste niveau sinds de Duitse eenwording van 1990, zo werd op 10 januari 2005 bekendgemaakt door het Federaal Bureau voor de Statistiek. De toegenomen productie was vooral een gevolg van de toegenomen vraag vanuit Azië, in het bijzonder China en India. Meer dan 30 procent van de totale vraag naar staal op de wereldmarkt kwam uit China.

Economie met 1,7 procent gegroeid

De Duitse economie groeide in 2004 met 1,7 procent, het hoogste cijfer in vier jaar. Dat maakte het Federaal Bureau voor de Statistiek op 13 januari 2005 bekend. Daarmee had het land zich hersteld van de krimp van 0,1 procent in 2003. Duitsland sloot 2004 af met een begrotingstekort van 3,9 procent, wat nog steeds boven de norm was van het Stabiliteitspact van de Europese Unie. De 3-procentsnorm werd daarmee voor het derde achtereenvolgende jaar geschonden.

Duitsland opnieuw grootste exporteur

Duitsland was voor het tweede achtereenvolgende jaar de grootste exporteur ter wereld en behaalde in 2004 een nieuw exportrecord. Dat bleek uit cijfers die het Federaal Bureau voor de Statistiek op 18 januari 2005 publiceerde. Daarmee overtrof Duitsland opnieuw de Verenigde Staten, de veruit grootste economie ter wereld, die een halve eeuw lang de grootste exporteur waren geweest. De Duitse goederenuitvoer steeg in 2004 in waarde met 10 procent tot een nieuw record van 731 miljard euro. De invoer nam met 7,7 procent toe tot 575,4 miljard euro. Daardoor kwam het Duitse handelsoverschot ook uit op een nieuw record: 155,6 miljard euro. Het vorige record dateerde uit 2002 dat in 2004 met 17,2 procent werd verbeterd.

JUSTITIE

Moslimextremisten doelwit Duitse politie

De autoriteiten lieten op 12 januari 2005 weten dat de politie bij grootscheepse invallen in vijf deelstaten, waaraan meer dan 700 politiemensen deelnamen, 22 islamitische extremisten had opgepakt, 17 mannen en 5 vrouwen. Sommige van hen werden ervan beschuldigd deel uit te maken van een extremistisch islamitisch netwerk en terroristen te ondersteunen door het vervalsen van documenten en het witwassen van geld. De verdachten varieerden in leeftijd van 17 tot 46 jaar. Er waren Duitse staatsburgers onder, maar ook personen uit Algerije, Bulgarije, Egypte, Libië en Tunesië.

(Vorige berichten pagina 12/2 e.v. - 2005)

Frankrijk

FRANKRIJK

BINNENLAND

Frankrijk telt ongeveer 3.000 rechtsextremisten

Volgens een op 22 januari 2005 gepubliceerd politierapport hadden extreemrechtse groeperingen in Frankrijk een aanhang van tussen de 2.500 en 3.500 leden en sympathisanten. Uit het onderzoek bleek tevens dat hun agressie in toenemende mate was gericht op moslims in plaats van joden. De politie telde in 2004 194 racistische aanvallen en 711 bedreigingen.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Holocaustmonument in Parijs geopend

President Jacques Chirac opende op 25 januari 2005 het nieuwe Parijse holocaustmonument in het gerenoveerde Holocaustmuseum. In de ingang van het museum was een muur opgericht met daarop de namen van de 76.000 uit Frankrijk gedeporteerde joden. Het tijdens de verbouwing uitgebreide museum huisvestte reeds het Centrum voor Hedendaagse Joodse Documentatie en het Monument voor de Onbekende Joodse Martelaar. De bijeenkomst werd bijgewoond door zo'n 2.000 overlevenden van de holocaust en nabestaanden van de slachtoffers.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Protestmarsen en stakingen tegen sociaal-economisch beleid

Op 20 januari 2005 deden ruim 200.000 ambtenaren mee aan protestmarsen in verscheidene Franse steden. Spoorwegpersoneel, onderwijzers en ander overheidspersoneel protesteerden tegen de economische hervormingen, de afnemende koopkracht, de ontslagen, het afschaffen van de 35-urige werkweek en het afbouwen van de overheidsdiensten.

In antwoord op de sociale onrust riep president Chirac de regering van Jean-Pierre Raf-

Frankrijk

farin op ervoor te zorgen dat deze binnenlandse protesten tijdens het aanstaande referendum over de Europese grondwet niet zouden uitdraaien op massale steun voor het 'nee-kamp'.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Miljardeninvestering voor innovatie

Op 5 januari 2005 kondigde president Jacques Chirac de oprichting aan van een agentschap voor industriële innovatie. Tot 2007 kreeg dit agentschap een budget van 2 miljard euro, waarmee het leningen zou verstrekken aan innoverende bedrijven. Hiervoor kwamen tevens Europese bedrijven in aanmerking. De innovaties moesten vooral gericht zijn op schone auto's, schone batterijen, zonne-energie, internet en medische toepassingen. Het geld was vrijgekomen door de recente privatisering van overheidsbedrijven en president Chirac besloot het in de Franse technologie en industrie te investeren. Hiermee volgde hij de aanbevelingen op van de commissie-Beffa, die de regering had geadviseerd zich vooral op grote innovatieprojecten te richten die het prestige van Frankrijk zouden vergroten.

Airbus onthult nieuwe 'superjumbo'

Tijdens een officiële ceremonie in de Airbusfabriek in Toulouse onthulde de vliegtuigbouwer op 18 januari 2005 het grootste vliegtuig ter wereld, de A380. Het toestel kon minstens 555 passagiers vervoeren over een afstand van ruim 13.000 kilometer. Omdat de onderdelen in verschillende Europese landen waren gefabriceerd, was de A380 volgens de aanwezige staatshoofden een belangrijk symbool van Europese samenwerking. Het toestel was bedoeld voor de groeiende markt voor grotere vliegtuigen. In totaal was ongeveer 11 miljard euro met de ontwikkeling gemoeid en Airbus had al 149 bestellingen in zijn orderportefeuille.

Met concurrent Boeiing was onenigheid ontstaan over de hoogte van de subsidies die Airbus voor de A380 kreeg. Zonder subsidie en leningen van de overheid was het project nooit van de grond gekomen. De eerste proefvlucht was voor medio april gepland, de eerste levering in 2006. Internationale vliegvelden zagen zich gedwongen hun terminals en taxibanen aan te passen voor dit enorme toestel. De luchthaven van London-Heathrow trok hiervoor 450 miljoen pond (ca. 652 miljoen euro) uit.

Belastingmeevaller verkleint begrotingstekort

Door een onverwachte hoge belastingopbrengst daalde het begrotingstekort in 2004 met 13 miljard euro, bleek op 25 januari 2005 uit de cijfers van het Ministerie van Financiën. Daarmee voldeed Frankrijk voor het eerst in drie jaar aan de eisen van het Europese Stabiliteitspact dat een maximaal begrotingstekort van 3 procent van het bbp voorschreef. Toch hield minister Copé van Financiën voor 2004 nog vast aan de met Brussel afgesproken 3,6 procent, want dat gaf Frankrijk in 2005 meer speelruimte. De belastingmeevaller was vooral toe te schrijven aan de hoge opbrengsten van de BTW en de vennootschapsbelasting.

Noodlijdende Franse wijnbouw gesubsidieerd

Minister van Landbouw Dominique Bussereau maakte op 31 januari 2005 bekend dat de overheid de Franse wijnbouw met 70 miljoen euro zou steunen. De financiële steun was vooral bedoeld voor wijnbouwers die zich diep in de schulden hadden gestoken. Verder werd het geld gebruikt voor de marketing van de Franse wijn die geduchte concurrentie ondervond van wijn uit Australië, Chili en de Verenigde Staten. Ook de binnenlandse consumptie was enorm teruggelopen, waardoor het aanbod de vraag met 30 procent oversteeg.

NATUUR EN MILIEU

Beren voor de Pyreneeën

De Franse minister van Milieu en Duurzame ontwikkeling, Serge Lepeltier, maakte op 14 januari 2005 bekend dat er vijftien Sloveense beren naar de Pyreneeën zouden worden gebracht om de tanende berenpopulatie daar weer nieuw leven in te blazen. Het plan kwam nadat eerder een jager in de Pyreneeën de laatste inheemse vrouwtjesbeer had doodgeschoten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Frankrijk levert Duitse oud-staatssecretaris uit

De Franse regering besloot op 20 januari 2005 de Duitse oud-staatssecretaris van Defensie Holger Pfahls uit te leveren aan Duitsland. Pfahls was vijf jaar eerder naar het buitenland uitgeweken en werd niet ver van zijn woning in Parijs gearresteerd. In Duitsland zou hij terecht staan voor het aannemen van steekpenningen ter waarde van 2 miljoen euro in een wapenschandaal tijdens de regering van Helmut Kohl.

(Vorige berichten pagina 13/2 e.v. 2005)

Georgië

GEORGIË

BINNENLAND

Parlement keurt regeringswijzigingen goed

Het parlement stemde op 27 december 2004 in met wijzigingen in de regering die president Michail Saakasjvili had voorgesteld.

De ministeries van Binnenlandse zaken en Veiligheid werden samengevoegd tot dat van Politie en Sociale orde, dat geleid zou worden door de voormalige minister van Veiligheid Ivane Merabisjvili. Minister van Defensie Georgi Baramidze werd vice-premier en staatsminister belast met Europese integratie. Zijn taken op Defensie werden overgenomen door Irakli Okroeasjvili. Minister van Economie Kacha Bendoekidze kreeg als taak het toezicht op de gehele economie en op de relaties met internationale financiële instellingen. Michail Svimonisjvili volgde voorts David Sjervasjidze op als minister van Landbouw.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering overweegt generaal pardon voor belastingfraude

Volgens berichten in diverse media rond 27 oktober 2004 overwoog de regering een generaal pardon voor mensen die inkomen verdiend tijdens het bewind van de voormalige president Eduard Sjevardnadze niet hadden opgegeven. President Michail Saakasjvili had gezegd dat iedereen die alsnog zijn inkomen zou opgeven slechts een belastingaanslag van 1 procent zou hoeven te betalen. De regering was ook van plan alle corruptieonderzoeken te staken en alle belastinggegevens die dateerden van vóór 1

januari 2004, drie dagen voor Sakasjvili was gekozen, te vernietigen.
De amnestie zou niet gelden voor personen die geld hadden verdiend in de drugshandel of door het witwassen van geld. Tegen naar schatting 5 procent van de bedrijven in het land liep om die redenen een strafrechtelijk onderzoek.

MILITAIRE ZAKEN

Salarissen militairen drastisch verhoogd

Minister van Defensie Georgi Baramidze maakte op 15 november 2004 bekend dat de salarissen van militairen ongeveer zouden worden verdrievoudigd. De omvang van het leger zou worden verminderd en de kwaliteit zou worden verhoogd.
De ongeveer 2.000 militairen die de afgelopen tijd door Amerikaanse militaire instructeurs waren getraind, zouden niet voor de verhoging in aanmerking komen omdat zij al aanzienlijk meer verdienden. De Amerikanen waren van plan nog eens 4.000 man een training te geven.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Eerste echte verkiezingen in Abchazië

Op 3 oktober 2004 vonden in de separatistische regio Abchazië voor het eerst verkiezingen plaats waarbij de winnaar niet van te voren vaststond. Het ging om de opvolging van president Vladislav Ardzinba, die de regio meer dan tien jaar eerder naar de feitelijke onafhankelijkheid had gevoerd – die overigens internationaal niet werd erkend. Het was Ardzinba niet toegestaan voor een nieuwe ambtstermijn te kandideren. Meer dan 60 procent van de 120.000 kiesgerechtigden zou zijn stem hebben uitgebracht.

Grote onrust leidt tot besluit nieuwe verkiezingen

Op 28 oktober riep een rechtbank in de Abchazische hoofdstad Soechoemi oppositiekandidaat Sergej Bagapsj uit tot winnaar van de verkiezingen. Hij had volgens de rechtbank 50 procent van de stemmen gekregen, terwijl de door Moskou gesteunde ex-premier Raoel Chadzjimba 35 procent had gehaald.
Een dag later bestormden woedende aanhangers van Chadzjimba het gerechtsgebouw om herziening van de uitslag af te dwingen. De aftredende president Ardzinba gaf de kiescommissie opdracht een datum voor nieuwe verkiezingen vast te stellen, maar winnaar Bagapsj weigerde dat te accepteren.
Duizenden aanhangers van Bagapsj bestormden op hun beurt op 12 november het hoofdkwartier van Ardzinba in Soechoemi. Zij protesteerden tegen het besluit nieuwe verkiezingen te houden.
Het was de bedoeling dat Bagapsj op 6 december als president zou worden geïnstalleerd. Rusland, dat de kandidatuur van Chadzjimba openlijk had gesteund, had intussen de spoorverbinding naar de regio afgesloten, de opening van de grens beperkt en gedreigd met een economische blokkade als de installatie zou doorgaan. Op 6 december werd echter bekend dat Bagapsj met Chadzjimba tot een akkoord was gekomen. Zij zouden samen opnieuw verkiesbaar zijn, waarbij Bagapsj zou kandideren voor de post van president en Chadzjimba voor het vice-presidentschap.
Op 9 december stelde Moskou de grens met Abchazië weer open.

Bagapsj tot president gekozen

Sergej Bagapsj won de presidentsverkiezingen van 12 december met 90 procent van de stemmen. Slechts 4 procent werd uitgebracht op tegenkandidaat Jakoeb Lakoba. Volgens afspraak zou Raoel Chadzjimba vice-president worden.

Spanning in Zuid-Ossetië neemt toe

Honderden etnische Georgiërs blokkeerden de belangrijkste wegen in Zuid-Ossetië op 22 januari 2005. Zij eisten de vrijlating van een Georgische politieman die twee dagen eerder door Zuid-Ossetische eenheden was opgepakt. Volgens de Zuid-Ossetische autoriteiten had de man een misdrijf gepleegd en hadden onbekende Georgische gewapende mannen twaalf Zuid-Osseten ontvoerd, onder wie een hoge functionaris.
Zuid-Ossetië telde ongeveer 70.000 inwoners en had zich sinds begin jaren '90 van de twintigste eeuw aan het centrale gezag van Tbilisi onttrokken.

Saakasjvili doet autonomieaanbod aan Zuid-Ossetië en Abchazië

President Michail Saakasjvili zei op 26 januari 2005 in een redevoering voor de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa bereid te zijn Zuid-Ossetië vergaande autonomie te bieden binnen Georgië. Hij zei dat zijn aanbod ook gold voor Abchazië en dat de autonomie grondwettelijk zou worden vastgelegd. Hij uitte in zijn redevoering kritiek op Rusland omdat Moskou paspoorten verstrekte aan de inwoners van de twee separatistische regio's.

BUITENLANDSE ZAKEN

Meer Georgische troepen naar Irak

Een woordvoerder van het ministerie van Defensie liet op 5 november 2004 weten dat Georgië extra troepen naar Irak zou sturen na verzoeken van de Verenigde Staten en de Verenigde Naties. Volgens de Amerikaanse ambassade in Tbilisi ging het om een toename van 159 naar 850.

(Vorige berichten pagina 591/2 e.v. - 2004)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Wet op Vrijheid van Informatie van kracht

Op 5 januari 2005 werd de nieuwe Wet op Vrijheid van Informatie van kracht. Op grond van deze wet konden burgers dossiers opvragen bij openbare bestuurslichamen, variërend van de rijksoverheid tot de plaatselijke school. Tot dan toe werd veel informatie pas openbaar na 30 jaar.
Overigens werd niet alle informatie vrijgegeven. Critici zeiden dat de overheid teveel uitzonderingen op de wet had gemaakt, waardoor de openbaarheid zou tegenvallen.
Het kabinet overwoog overigens wel om later documenten vrij te geven van de geheime dienst over de periode 1870-1939.

Nazi-uniform prins Harry wekt afschuw

Prins Harry bezocht in het weekend van 8 en 9 januari 2005 een verjaardagsfeestje van een vriend van hem in Wiltshire. De kledingcode voor dat feest zou 'koloniaal en inboorling' zijn. Voor de prins was dat reden zich te kleden in een woestijnuniform van

de nazi's. Het dagblad *The Sun* publiceerde een foto van Harry onder de kop 'Harry de nazi'. Het kostuum van de prins wekte algemene afschuw op en werd getypeerd als tactloos, zeker in de aanloop naar de herdenking van de holocaust op 27 januari.
De woordvoerder van de prins liet op 13 januari een schriftelijke verontschuldiging publiceren: 'Prins Harry heeft zich verontschuldigd voor elke belediging of schoffering die hij heeft veroorzaakt. Hij beseft dat hij een slechte kostuumkeuze heeft gemaakt.' Tory-leider Michael Howard vond dat de prins zich er te makkelijk van afmaakte en zich persoonlijk had moeten verontschuldigen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Wet tegen kindermishandeling van kracht

Op 18 januari 2005 werd de nieuwe Kinderwet van kracht in Wales en Engeland. Dit betekende dat kindermishandeling was verboden wanneer dit zou leidden tot lichamelijke gevolgen. Een corrigerende tik was wel toegestaan op grond van 'redelijke tuchtiging'. Maar zichtbare blauwe plekken, schrammen en bulten zouden kunnen leiden tot een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar.
De kinderbeschermingsorganisatie NSPCC (National Society for the Prevention of Cruelty to Children) vond de wet onduidelijk. Ze had liever een totaal verbod op slaan gezien. De nieuwe wet zou ouders alleen maar in verwarring brengen.

Conservatieven willen Vluchtelingenverdrag opzeggen

Tory-leider Michael Howard zei op 24 januari 2005 dat de Conservatieven het Vluchtelingenverdrag van de Verenigde Naties willen opzeggen. In plaats daarvan wilde hij vluchtelingen en economische migranten alleen nog maar toelaten op basis van een puntensysteem.
Zijn voorstel leidde tot verontwaardiging bij de Europese Unie en bij het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN, de UNHCR. De Europese Commissie liet weten dat dit zou betekenen dat Groot-Brittannië zich ook zou moeten terugtrekken uit de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens. Bovendien zou Groot-Brittannië deze stap niet eigenmachtig kunnen maken omdat dit in strijd zou zijn met de Europese afspraken. Dit ontlokte bij Howard de opmerking dat de EU zich teveel bemoeide met Britse aangelegenheden.

Drie terrorismeverdachten mogen vrij op borgtocht

De Special Immigration Appeals Commission (SIAC) besloot op 31 januari 2005 dat drie mensen die zonder aanklacht werden vastgehouden op grond van de anti-terrorismewet van 2001 op borgtocht vrij mochten komen. Het ging om twee Algerijnen en om een Palestijn die werd verpleegd in een ziekenhuis omdat hij geestelijk zwaar leed onder de detentie zonder aanklacht.
Binnenlandse zaken bepaalde dat de twee Algerijnen onder huisarrest moesten blijven. De Palestijn kon in het ziekenhuis blijven, maar onder condities die in overeenstemming waren met het gevaar dat hij vertegenwoordigde. Hij was in december 2001 gearresteerd op verdenking van hulp aan en fondswerving voor een terroristische organisatie.
Advocaten van de twee Algerijnen zeiden de borgtocht niet te zullen accepteren als daar huisarrest tegenover stond omdat dan de ene vorm van detentie voor een andere vorm zou worden ingewisseld.
Het House of Lords had in december 2004 de detentie zonder aanklacht strijdig genoemd met de mensenrechten.

NOORD-IERLAND

IRA ontkent betrokkenheid bij bankroof

Op 20 december 2004 werd de Northern Bank in het centrum van Belfast beroofd. Hierbij werd een bedrag buitgemaakt van 26,5 miljoen pond (ca. 38,5 miljoen euro). De bankrovers namen een dag voor de roof de familie van een beveiligingsmedewerker en van een assistent-manager in gijzeling, waarmee ze beiden dwongen het geld naar buiten te brengen en neer te zetten bij een gereedstaande wagen. Van de daders en de buit ontbrak sindsdien elk spoor.
Al snel kwamen er berichten dat het Ierse Republikeinse Leger (IRA) achter de bankroof zou zitten. Die visie werd onder andere aangehangen door de Noord-Ierse politie en de Britse en Ierse overheid. Voor de unionisten was dit reden elke regeringsdeelname van Sinn Fein, de politieke tak van de IRA, af te wijzen. Sinn Fein ontkende echter elke betrokkenheid van de IRA.
Op 18 januari kwam ook de IRA zelf met een verklaring: 'De IRA is beschuldigd van betrokkenheid bij de recente overval op de Northern Bank. Wij zijn daarbij niet betrokken.' De verklaring was ondertekend met P. O'Neill, de naam waarmee de IRA al haar verklaringen ondertekende.

BUITENLANDSE ZAKEN

Minister Hoon stuurt 400 man extra naar Irak

Minister van Defensie Geoff Hoon maakte op 10 januari 2005 bekend dat hij 400 militairen extra naar Irak zou sturen, ter versterking van de 9.000 Britse troepen die daar al aanwezig waren. De 400 zouden voor een beperkte periode rondom de Iraakse verkiezingen van 30 januari worden uitgezonden.

Militairen berecht wegens mishandeling Iraakse gevangenen

De Britse krijgsraad in het Duitse Osnabrück berechtte op 18 januari 2005 drie Britse militairen die betrokken zouden zijn bij de mishandeling van Iraakse krijgsgevangenen. De zaak tegen hen kwam aan het rollen toen een vierde militair een fotorolletje naar een ontwikkelservice bracht waarop foto's van de mishandelingen stonden. Het personeel van de ontwikkelcentrale alarmeerde de overheid. De militair die het rolletje er heen bracht, werd al eerder door de krijgsraad veroordeeld. Zijn straf werd niet bekendgemaakt.

Bij het begin van de zitting werden 22 foto's openbaar gemaakt. Deze brachten een schokeffect teweeg. Op de foto's was onder andere te zien dat een gevangene in een net aan een vorkheftruck hing, dat een korporaal in zijn onderbroek bovenop een gevangene stond en dat gevangenen gedwongen waren anale en orale seks te simuleren.
Een van de drie soldaten bekende schuld. De overige twee ontkenden. De krijgsraad kon hen veroordelen tot oneervol ontslag en een gevangenisstraf van maximaal tien jaar.
Chefstaf van het Britse leger Mike Jackson veroordeelde alle mishandelingen, maar zei dat het slechts om een klein aantal ging van de 65.000 Britse soldaten die in Irak dienden.

Groot-Brittannië laat vier gevangenen Guantánamo Bay vrij

De Verenigde Staten stuurden op 25 januari 2005 vier Britse staatsburgers naar Groot-Brittannië die werden vastgehouden in Guantánamo Bay. Ze waren gevangen genomen tijdens gevechtshandelingen in Afghanistan. Volgens de Verenigde Staten hadden ze trainingen gevolgd in de kampen van Al-Qaeda.
Groot-Brittannië liet de vier op 26 januari vrij zonder aanklacht. De Verenigde Staten lieten echter weten dat ze de vier nog wel degelijk zagen als een bedreiging voor de veiligheid. Binnenlandse zaken zei hierop dat Groot-Brittannië toegaf aan de Amerikaanse zorgen, maar dat ze hier geen details over zou geven.

Tsunami eist minstens 248 Britse slachtoffers

Het ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 27 januari 2005 bekend dat de zeebeving (tsunami) die in december Azië teisterde aan 248 Britse burgers het leven had gekost. Verder werden er op dat moment nog 239 Britten vermist.
Een dag eerder was bekend geworden dat Britse burgers in totaal 250 miljoen pond (ca. 363 miljoen euro) hadden gegeven voor hulp aan de getroffen gebieden.

(Vorige berichten pagina 14/3 e.v. - 2005)

HONGARIJE

BINNENLAND

Spanningen in coalitie na ontslag minister van Economische zaken

Premier Péter Medgyessy, een voormalige communist die geen lid meer was van de Hongaarse Socialistische Partij (MSzP), ontsloeg op 18 augustus 2004 minister van Economische zaken István Csillag, die lid was van de coalitiepartner Alliantie van Vrije Democraten (SzDSz). Partijvoorzitter Gábor Kuncze van de SzDSz verklaarde daarop op een persconferentie dat het ontslag het vertrouwen van zijn partij in de premier ernstig had geschaad en dat zij geen vervanger voor Csillag zou voordragen, maar dat de SzDSz niet uit de coalitie zou stappen. Behalve die van Economische zaken werden ook de ministers van Arbeid Imre Szekeres en van Jeugd en Sport Ferenc Gyurcsány vervangen, alsmede enkele staatssecretarissen.
Volgens politieke commentatoren waren de kabinetswijzigingen bedoeld om getrouwen van Medgyessi in stelling te brengen en waren zij als zodanig een symptoom van een interne machtsstrijd. Deze zou zijn ontstaan door de dalende populariteit van de regering op de financiële markten en in de opiniepeilingen en door de nederlaag bij de Europese verkiezingen in juni ten gunste van de oppositionele Bond van Jonge Democraten-Hongaarse Burgerpartij (Fidesz) van voormalig premier Viktor Orbán.

Socialisten kiezen nieuwe premier op partijcongres

Premier Péter Medgyessy bood op 25 augustus zijn ontslag aan bij president Ferenc Mádl. In een reactie verklaarde hij dat er een interne 'coup' tegen hem was gepleegd. Zijn ontslag ging op 25 september in. De MSzP nomineerde dezelfde dag op een buitengewoon partijcongres de ontslagen minister van Jeugd en Sport Ferenc Gyurcsány als nieuwe premier.

Gyurcsány werd gezien als vertegenwoordiger van de stroming binnen de MSzP die een krapgeldbeleid voorstond, gericht op zo spoedig mogelijke toetreding van Hongarije tot de eurozone. Medgyessy daarentegen gold als vertegenwoordiger van de linkervleugel van de partij, die een meer sociaal beleid wilde voeren. Meer nog werd Gyurcsány gezien als een van de talrijke ex-communisten die zich na de val van het communisme tot een machtig economisch netwerk hadden gereorganiseerd. Hij was in 1989, toen het communistische regime ten val kwam, secretaris-generaal van de Communistische Jeugd Alliantie (KISz). Hij kocht vervolgens tegen prijzen die ver onder de marktwaarde lagen onroerend goed op dat voorheen aan de KISz had toebehoord, verkocht dat met astronomische winsten en werd binnen enkele jaren door verdere investeringen een van de rijkste personen van Hongarije. Hij was getrouwd met een telg uit de familie van Antal Apró, die onder het communistische regime decennialang lid was van het politbureau van de communistische partij en als een van de machtigste mannen van Hongarije gold.
Minister van Financiën Péter Bárándy nam op 22 september ontslag omdat hij weigerde met een nieuw kabinet verder te werken.

Premier Gyurcsány vormt nieuwe regering

Gyurcsány werd op 29 september met 197 tegen 12 stemmen door het parlement tot premier gekozen nadat president Mádl hem twee dagen eerder had voorgedragen. Op 30 september droeg hij zijn nieuwe kabinet voor, waarin Etele Baráth en István Kolber de nieuwe portefeuilles van Europese zaken en Regionale aangelegenheden bekleed-

Samenstelling regering Hongarije
(2 november 2004)

President
Ferenc MADL

Premier
Ferenc GYURCSÁNY

Ministers:
Arbeid
Gabor CSIZMAR
Binnenlandse zaken
Monika LAMPERTH
Buitenlandse zaken
Ferenc SOMOGYI
Defensie
Ferenc JUHÁSZ
Economie en Transport
Janos KOKA
Europese zaken
Etele BARÁTH
Financiën
Tibor DRASKOVICS
Gelijke kansen, Jeugd- en Gezinszaken
Kinga GÖNCZ
Gezondheidszorg
Jeno RACZ
Informatietechnologie en Telecommunicatie
Kálmán KOVÁCS
Justitie
Jozsef PETRETEI
Kabinet van de premier
Peter KISS
Landbouw en Plattelandsontwikkeling
Imre NEMETH
Milieubescherming en Waterbeheer
Miklos PERSANYI
Nationaal Cultureel Erfgoed
Andras BOZOKI
Onderwijs
Bálint MAGYAR
Regionale aangelegenheden
István KOLBER

Parlementsvoorzitter
Katalin SZILI

President Hongaarse Nationale bank
Zsigmond JARAI

den. Hij benoemde Kinga Göncz op het ministerie voor Gelijke kansen, dat werd uitgebreid met Jeugd- en gezinszaken, die voorheen onder het ministerie van Jeugd en Sport en onder het ministerie van Gezondheid ressorteerden. Hij schafte het ministerie van Sport af en bracht sportzaken onder bij het Kabinet van de premier.
De nieuwe regering trad op 4 oktober officieel aan.

Op 2 november werd Ferenc Somogyi benoemd tot minister van Buitenlandse zaken. Hij volgde László Kovács op, die de dag ervoor was benoemd tot Europees commissaris voor Belastingen en Douaneunie.

Regeling verblijfsvergunning buitenlandse Hongaren versoepeld

Premier Ferenc Gyurcsány verklaarde op 6 januari 2005 dat de regering de verstrekking van verblijfsvergunningen aan etnische Hongaren uit het buitenland zou versoepelen. Naar schatting woonden vijf miljoen Hongaren in het buitenland. Hij voegde daaraan toe dat alleen die buitenlandse Hongaren de Hongaarse nationaliteit zouden kunnen aanvragen die reeds in Hongarije woonachtig waren en belasting betaalden. Gyurcsány beloofde de wachttijd voor naturalisatie, die op dat moment drie jaar bedroeg, te verkorten tot één jaar. Verder konden buitenlandse Hongaren voortaan een verblijfsvergunning voor de duur van vijf jaar krijgen, waarmee ze hun culturele affiniteit met Hongarije konden bevestigen, familie bezoeken, werken of studeren.
Gyurcsány deed zijn uitspraken nadat bij een referendum in december 51 procent van de kiezers zich had uitgesproken voor het verstrekken van het staatsburgerschap aan alle buitenlandse Hongaren. De uitslag van het referendum was echter niet rechtsgeldig omdat de opkomst onder de 50 procent was gebleven.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Pensioenen per januari 2005 verhoogd

Regeringswoordvoerder András Batiz maakte op 24 november 2004 bekend dat de pensioenen per 1 januari 2005 nominaal met 6,3 procent verhoogd zouden worden. Dat zou neerkomen op een reële stijging van 1,8 procent. Pensioengerechtigden kregen tevens een eenmalige uitkering.

BUITENLANDSE ZAKEN

Troepen uit Irak teruggetrokken

Premier Ferenc Gyurcsány kondigde op 3 november 2004 aan dat de Hongaarse troepen tegen maart 2005 zouden worden teruggetrokken uit Irak. Het parlement keurde de verlenging met enkele maanden echter af, waarna de troepen al in december terugkeerden.

Hongarije ratificeert Europese Grondwet

Het Hongaarse parlement ratificeerde op 20 december 2004 de Europese grondwet met 304 stemmen voor, bij 9 onthoudingen. Hongarije was na Litouwen de tweede lidstaat van de Europese Unie die tot ratificatie overging.

(Vorige berichten pagina 466/2 e.v. - 2004)

ITALIË

BINNENLAND

President blokkeert wet hervorming rechterlijke macht

President Carlo Azeglio Ciampi weigerde op 16 december 2004 de wet te tekenen over de hervorming van de rechterlijke macht. Volgens Ciampi druisten enkele onderdelen in tegen de grondwet. Verder had hij vragen over de financiering van de hervorming.
De wet was nogal omstreden. Volgens de regering zou met deze wet het rechterlijke systeem efficiënter opereren. Volgens de oppositie bedreigde de wet de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.
Premier Silvio Berlusconi reageerde laconiek. Volgens hem waren de problemen te overkomen en hij zei te verwachten dat de wet nog voor februari 2005 kon worden geratificeerd.

Christen-democraten willen uit oppositieblok stappen

De kleine christen-democratische partij UDEUR (Unie van Democraten in Europa) wilde op 28 december 2004 uit het oppositieblok de Olijftakcoalitie stappen. Dit omdat de partij vond dat ze werd genegeerd door de grote partijen in de coalitie in de aanloop naar de regionale verkiezingen van maart 2005. Hoewel de UDEUR slechts 1 procent van het electoraat vertegenwoordigde, was haar aanwezigheid in het oppositieblok van groot belang. Ze gaf de Olijftakcoalitie, waarin ook communisten participeerden, een gematigd imago. Oppositieleider Romano Prodi deed er dan ook alles aan om de UDEUR binnen de oppositie te houden. Hij zou dit waarschijnlijk doen door de partij een post aan te bieden in een regionaal orgaan.

Treinramp Bologna eist zeventien dodelijke slachtoffers

Op 7 januari 2005 reden in dichte mist nabij Bologna een passagierstrein en een goederentrein frontaal op elkaar in. Het ongeluk gebeurde op een stuk enkelspoor. De locomotief van de passagierstrein ontspoorde, waarna de goederentrein zich in de passagierswagons boorde. Hierbij kwamen zeventien mensen om het leven en vielen tientallen gewonden. Direct na het ongeluk startten er drie onderzoeken naar de toedracht ervan.
Enkele dagen later werd bekendgemaakt dat menselijk falen waarschijnlijk de oorzaak was. Een van de machinisten zou in de dichte mist een rood sein over het hoofd hebben gezien.

Rookverbod van kracht in openbare gebouwen

Op 10 januari 2005 werd een algemeen rookverbod van kracht in openbare gebouwen. Het verbod gold onder andere voor kantoren, scholen, restaurants, bars en zelfs trappenhuizen. Roken was alleen nog toegestaan in huis en op straat.
De horeca was tegen het verbod omdat zij een verlies van klandizie vreesde. Dit werd in de hand gewerkt door de wettelijke verplichting voor horecaondernemers om rokende klanten aan te geven. Zo niet, dan kon dit worden bestraft met een boete van maximaal 2.200 euro. Op overtreding van het rookverbod stond overigens een maximale boete van 550 euro.

JUSTITIE

Grote politieactie tegen Napolitaanse maffia

Ongeveer 1.000 leden van de carabinieri

voerden op 7 december 2004 een grote actie uit in enkele arme wijken in en dorpen rond Napels. Zij werden gesteund door helikopters, speurhonden en leden van de explosievenopruimingsdienst. De actie was gericht tegen de Camorra, de plaatselijke maffia waar al meer dan een jaar een heftige interne strijd woedde. Twee groepen bevochten elkaar om de controle over de drugshandel en de prostitutie. Waarschijnlijk ging het om een vete in de clan van maffiabaas Paolo di Lauro. Bij deze strijd waren in het afgelopen jaar 120 doden gevallen.
De carabinieri arresteerde 53 mensen, onder wie Ciro di Lauro, de zoon van Paolo di Lauro. Verder werden 100.000 euro en tien pistolen in beslag genomen. De politie zou nog op zoek zijn naar twaalf verdachten.
Minister van Binnenlandse zaken Giuseppe Pisanu noemde de actie een grote slag voor de Camorra.

Politie arresteert maffiabaas

De politie maakte op 20 december bekend dat ze Antonio Rosmini had gearresteerd in Reggio Calabria. Hij zou leiding hebben gegeven aan de 'Ndrangheta, de Calabriaanse maffia die zich had gespecialiseerd in drugshandel.

Rechtbank veroordeelt zoon maffiabaas Riina

De rechtbank van Palermo veroordeelde op 31 december Giuseppe Salvatore Riina tot een gevangenisstraf van 14,5 jaar wegens banden met de georganiseerde misdaad. Giuseppe was de zoon van Salvatore 'Toto' Riina, de baas der bazen van de maffia die in 1993 werd gearresteerd. De 27-jarige Giuseppe werd in 2002 gearresteerd.

'Maffia grootste bedrijf Italië'

De maffia is het grootste bedrijf van Italië, met als 'core-business' drugshandel, afpersing, prostitutie en het verduisteren van geld voor openbare werken en landbouwsubsidies. Dat maakte Piero Luigi Vigna, het hoofd van de anti-maffia-eenheid van het Openbaar Ministerie, op 19 januari 2005 bekend. Vigna had de omzet proberen te berekenen van de Siciliaanse maffia, de Napolitaanse Camorra, de Calabrese N'drangheta en de Apulische Sacra Corona. Hij kwam tot een totale omzet van 100 miljard euro, gelijk aan 10 procent van het bnp van Italië. Hij berekende onder andere de volgende subposten:
- drugshandel 59 miljard
- verduistering bij openbare werken 17,6 miljard
- afpersing en woekerleningen 13,5 miljard
- prostitutie 5 miljard
- wapenhandel 4,5 miljard

Vigna zei dat de maffia met deze cijfers het grootste bedrijf van Italië was en tevens de grootste werkgever. Hij waarschuwde er verder voor dat de maffia de economie ontwrichtte door winstgevende bedrijven op te kopen en vervolgens de concurrentie uit te schakelen, om zo een monopolie te verwerven en uiteindelijk de prijs op te drijven.

Politie arresteert 46 maffialeden

De Siciliaanse politie arresteerde op 25 januari 46 maffialeden, onder andere op verdenking van hulp aan de voortvluchtige maffiabaas Bernardo Provenzano. Deze man, gezien als opvolger van Salvatore 'Toto' Riina, was al 41 jaar op de vlucht voor justitie. De arrestanten werd verder onder andere moord, afpersing en drugs- en wapenbezit ten laste gelegd. Bij de actie waren naar schatting 1.000 agenten betrokken.

Rechter spreekt Berlusconi vrij van omkoping

De rechtbank van Milaan oordeelde op 10 december 2004 dat premier Silvio Berlusconi zich in de jaren '80 van de twintigste eeuw niet schuldig had gemaakt aan omkoping. Berlusconi was ervan beschuldigd dat hij rechters had proberen om te kopen in verband met de verkoop van de voedselgigant SME. In een andere zaak werd Berlusconi vrijgesproken omdat deze was verjaard.
De vrijspraken waren het resultaat van een proces dat vier jaar had geduurd. Berlusconi reageerde gelaten. Beter laat, dan nooit, stelde hij. Zijn advocaten waren echter niet tevreden. Zij kondigden aan in hoger beroep te gaan omdat ze in de tweede zaak vrijspraak wegens onschuld wilden hebben en geen vrijspraak omdat de zaak verjaard was.

Tegen Berlusconi was een gevangenisstraf van acht jaar geëist. Hij was de eerste Italiaanse premier die tijdens zijn zittingsperiode voor de rechter moest verschijnen.

Rechtbank veroordeelt vriend van Berlusconi tot negen jaar

De rechtbank van Palermo veroordeelde op 11 december 2004 Marcello dell'Utri tot een gevangenisstraf van negen jaar wegens samenzwering met de maffia. Dell'Utri zou contacten hebben onderhouden tussen de maffia en de zakenwereld en politieke elite. Dell'Utri was senator van Forza Italia (FI) en een van de oprichters van deze partij. Verder was hij een persoonlijke vriend van premier Silvio Berlusconi. De oppositie meende daarom dat Berlusconi moest aftreden omdat hij een representant was van een klasse die het niet waardig was te regeren.

Dell'Utri kondigde aan in beroep te gaan. Hij zou voorlopig niet in de gevangenis verdwijnen omdat de beroepsprocedures nog wel jaren zouden slepen. Om die reden kon hij ook gewoon senator blijven.

Rechter: 'Terrorist is guerrillero'

De Milanese rechter Clementina Forleo veroorzaakte op 24 januari 2005 grote commotie in Italië toen ze besloot de aanklacht tegen vijf islamitische fundamentalisten niet ontvankelijk te verklaren. De vijf werden ervan beschuldigd mensen te ronselen voor de strijd en zelfmoordacties in Irak. Zij waren dientengevolge aangeklaagd wegens terrorisme. Forleo stelde echter dat het hier ging om zelfverklaarde guerrilleros en dat ze daarom wettelijk gezien geen terroristen waren.

Ministers buitelden over elkaar heen om hun verontwaardiging over het vonnis uit te spreken. Minister van Justitie Roberto Castelli kondigde direct aan het vonnis te laten onderzoeken. Hij dreigde tevens met een disciplinaire sanctie tegen Forleo. Franco Frattini, vice-voorzitter van de Europese Commissie, zei in een reactie dat Italië door dit vonnis een vrijplaats voor extremisten zou worden.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Atelier Leonardo da Vinci ontdekt

Op 13 januari 2005 werd in het centrum van Florence een atelier ontdekt waar Leonardo da Vinci (1452-1519) in 1499, 1500 en 1501 had gewerkt. Het atelier bevond zich naast een klooster, waar hij in die tijd verbleef.

Aan de muren van het atelier bevonden zich enkele fresco's die Da Vinci zelf had gemaakt.

(Vorige berichten pagina 721/2 e.v. - 2004)

MACEDONIË

BINNENLAND

Crvenkovski wint presidentsverkiezingen

De voormalige premier Branko Crvenkovski won op 28 april 2004 de tweede ronde van de presidentsverkiezingen met meer dan 60 procent van de stemmen nadat hij in de eerste ronde al een voorsprong op zijn rivaal Sasko Kedev had genomen. De verkiezingen waren nodig omdat de vorige president Boris Trajkovski in februari bij een vliegtuigongeluk was omgekomen. De opkomst bedroeg 53,4 procent.

Rivaal Kedev weigert uitslag te erkennen

Kedev, die in zijn campagne de bestrijding van armoede en corruptie als beleidsvoornemens had genoemd, verwierp de uitslag en weigerde om Crvenkovski als wettig gekozen president te erkennen omdat er volgens hem op grote schaal verkiezingsfraude was gepleegd. De fraude zou zich met name hebben voltrokken door stembussen vol te stoppen met vervalste gevolmachtigde stemmen. Kedev eiste een hertelling van de stemmen en deed een beroep op het Amerikaanse Congres en het Europees Parlement om zich over de zaak te buigen. Buitenlandse waarnemers rapporteerden dat de verkiezingen weliswaar in grote lijnen 'volgens internationale normen' verlopen waren, maar drongen ook aan op onderzoek naar 'ernstige ongeregeldheden' waarvoor aanwijzingen bestonden.

De kiescommissie weigerde echter elk onderzoek omdat er geen sprake zou zijn geweest van ongeregeldheden.

Macedonische presidentsverkiezingen
(14 en 28 april 2004)

kandidaat	procenten eerste ronde	procenten tweede ronde
Branko Crvenkovski - Sociaal-Democratische Alliantie voor Macedonië (SDSM)	42,5	60,6
Sasko Kedev - Interne Macedonische Revolutionaire Organisatie - Democratische Partij voor Macedonische Nationale Eenheid (VMRO-DMPNE)	34,1	39,4
Gzim Ostreni - Democratische Unie voor Integratie (DUI)	14,8	
Zidi Xhelili - Democratische Partij van Albanezen (PDS)	8,6	

Branko Crvenkovski geïnstalleerd als president

Crvenkovski, die was gekozen voor een ambtstermijn van 5 jaar, werd op 12 mei geïnstalleerd als president. In zijn inaugurele rede verklaarde hij het land verder te zullen leiden op weg naar het lidmaatschap van de Europese Unie (EU) en de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en verder het proces van verzoening met de Albanese minderheid voort te zetten.

De inauguratieplechtigheid werd door parlementsleden van de oppositie geboycot uit protest tegen de fraude die bij de verkiezingen zou zijn gepleegd. Zoals de grondwet eiste, had het staatshoofd zijn partijlidmaatschap opgezegd.

Nieuwe regering

President Branko Crvenkovski nomineerde op 14 mei 2004 de onafhankelijke voormalige bankier Hari Kostov tot premier. Het parlement keurde op 3 juni de nieuwe regering goed. Die verschilde slechts in één opzicht met de vorige: Siljan Avramovski nam de portefeuille van Binnenlandse zaken over van Kostov. Het parlement koos op 21 mei de voormalige minister van Financiën Petar Gosev tot president van de Centrale Bank van de Republiek Macedonië.

Referendum gehouden over rechten minderheden

Op 7 november 2004 werd een referendum gehouden over een in augustus aangenomen wet die de rechtspositie van de Albanese minderheid verbeterd had. De wet had een aantal bestuurlijke grenzen, waaronder die van de hoofdstad Skopje, veranderd. Daardoor was het percentage Albanezen binnen het hoofdstedelijke district zodanig gestegen dat Albanees als tweede officiële taal in de hoofdstad moest worden ingevoerd. De wet was een uitvloeisel van het Ohrid-akkoord waarmee in 2001 een einde was gemaakt aan de etnische spanningen tussen Albanese en slavische Macedoniërs. De Europese Unie had invoering van de wet als voorwaarde gesteld aan Macedonië om in aanmerking te komen voor het openen van onderhandelingen voor het lidmaatschap van de EU.

Nationalisten wijzen grotere invloed Albanezen af

Nationalistische politici meenden echter dat de gelijkberechtiging van de Albanezen te ver was doorgeschoten en vreesden dat gebieden waar Albanezen in de meerderheid waren, zich in de toekomst zouden afscheiden van Macedonië. Dat risico zou nog groter worden als de naburige provincie Kosovo zich van Servië zou afscheiden, zoals de Albanese meerderheid van die provincie wenste.

Het referendum werd ongeldig verklaard omdat slechts 26% van de kiezers zijn mening gaf, hetgeen ruim onder het minimum van 50 procent lag. Todor Petrov van het Macedonisch Wereldcongres verklaarde dat de stemhokjes in een vijfde van het land gesloten gebleven waren. De Macedonische regering had de kiezers opgeroepen om het referendum, dat er was gekomen nadat nationalistische politici voldoende handtekeningen hadden verzameld, te boycotten omdat het de etnische spanningen zou doen toenemen.

Nieuwe regering na ontslag premier Kostov

Premier Hari Kostov nam op 15 november 2004 ontslag omdat de hervormingen door zijn coalitiegenoten werden verwaarloosd en de preoccupatie van één bepaalde partij met minderhedenrechten de modernisering van de economie belemmerde. Die partij zou tevens in hinderlijke mate door nepotisme en corruptie zijn aangetast. Die verklaring werd algemeen geïnterpreteerd als een verwijt aan de Democratische Partij van Albanezen (PDS), die echter via een woordvoerder liet weten 'verrast' te zijn door het ontslag van de premier. Volgens de PDS was de samenwerking met de overige partijen en de premier juist uitstekend geweest.

Nieuwe regering door parlement goedgekeurd

Het parlement keurde op 17 december een nieuwe regering goed onder leiding van de voormalige minister van Defensie Vlado Buckovski. Deze verklaarde na zijn benoeming door het parlement dat de tijd voor het land aangebroken was om de etnische tweedracht achter zich te laten en zich te concentreren op de economische uitdagingen. Tevens verklaarde hij dat zijn regering niet zou toestaan dat het land verder gedestabiliseerd zou worden. Op dezelfde dag meldden Albanese politici dat zij de gespannen situatie in Kondovo nabij de hoofdstad Skopje weer onder controle hadden. In Kondovo was de Macedonische politie sinds november, toen geüniformeerde Albanezen er ongevraagd de handhaving van de orde hadden overgenomen, niet meer welkom geweest. Die situatie had bij veel burgers de zorg gewekt, dat de Albanese guerrillastrijd, die het land in 2001 maandenlang geteisterd had, weer zou oplaaien.

Samenstelling regering Macedonië
(17 december 2004)

President
Branko CRVENKOVSKI (SDSM)

Premier
Vlado BUCKOVSKI

Vice-premier
Minco JORDANOV (onafhankelijk)
Vice-premier
Radmila SEKERINSKA (SDSM)
Vice-premier
Musa XHAFERI (DUI)

Ministers:
Arbeid & Sociale zaken
Stevko JAKIMOVSKI (LDP)
Binnenlandse zaken
Ljubomir MIHAJLOVSKI (SDSM)
Buitenlandse zaken
Ilinka MITREVA (SDSM)
Cultuur
Blagoja STAFANOVSKI (SDSM)
Defensie
Jovan MANASIEVSKI (LDP)
Ecologie
Zoran SAPURIC (LDP)
Economie
Fatmir BESIMI (DUI)
Financiën
Nikola POPOVSKI (SDSM)
Gezondheidszorg
Vladimir DIMOV (SDSM)
Justitie
Meri MLADENOVSKA-GEORGIEVSKA (SDSM)
Landbouw
Sadula DURAKU (DUI)
Lokaal bestuur
Rizvan SULEJMANI (DUI)
Onderwijs
Azis POLOZHANI (DUI)
Verkeer
Xhemail MEHAZI (DUI)
Zonder portefeuille
Radmila SEKERINSKA (SDSM)
Zonder portefeuille
Musa XHAFERI (DUI)
Zonder portefeuille
Minco JORDANOV (onafhankelijk)
Zonder portefeuille
Vlado POPOVSKI (LDP)

President Centrale Bank
Petar GOSEV

Veranderingen in de verdeling van de portefeuilles

Buckovski werd als minister van Defensie opgevolgd door Jovan Manasievski.
Musa Xhaferi werd als vice-premier verantwoordelijk voor de uitvoering van het akkoord van Ohrid, waarin extra lokale autonomie en taalrechten voor de Albanese minderheid waren vastgelegd. Minco Jordanov, een zakenman, werd benoemd tot vice-premier en was als minister verantwoordelijk voor de coördinatie van economisch beleid. Ilinka Mitreva bleef minister van Buitenlandse zaken, Radmila Sekerinska behield haar post als vice-premier verantwoordelijk voor Europese integratie, Nikola Popovski werd opnieuw minister van Financiën en Blagoja Stefanovski bleef minister van Cultuur. Azis Polozhani tenslotte behield de portefeuille Onderwijs en Vlado Popovski keerde terug als minister zonder portefeuille.

JUSTITIE

Neergeschoten 'terroristen' zouden gewone illegalen zijn

Een woordvoerster van de politie verklaarde op 30 april 2004 dat de Macedonische justitie een onderzoek was begonnen naar de gebeurtenissen van maart 2002 toen de politie zes Pakistanen en een Indiër had gedood. Volgens de toenmalige officiële versie betrof het terroristen die bij een vuurgevecht gedood waren nadat zij in Skopje het vuur zouden hebben geopend op de politie. Zij zouden van plan geweest zijn om aanslagen te plegen op ambassades en andere belangrijke gebouwen. Het onderzoek had volgens de politiewoordvoerster echter reeds in een vroeg stadium uitgewezen dat de doden in werkelijkheid illegale immigranten waren. Zij zouden naar Macedonië gelokt zijn met de belofte dat zij daarvandaan naar de Europese Unie zouden kunnen reizen. De politiewoordvoerster verklaarde verder dat de immigranten naar de streek Rastanski Lozja waren vervoerd, vijf kilometer ten noorden van Skopje, en aldaar door politieagenten waren omsingeld en in koelen bloede vermoord.

Voormalige minister aangeklaagd

Justitie had vier agenten van de staatsveiligheidsdienst aangeklaagd, die de opdracht zouden hebben gekregen om de moord te plegen. Het doel van de moord was volgens de woordvoerster om de internationale gemeenschap te laten zien dat Macedonië de strijd tegen het terrorisme, zoals die door de Verenigde Staten wereldwijd geleid werd, serieus nam.
Op 15 november 2004 werden drie voormalige politiemannen en een zakenman aangeklaagd voor moord. De toenmalige minister van Binnenlandse zaken Ljube Boskovski werd ook aangeklaagd, maar hij was gevlucht en verbleef in gevangenschap in Kroatië.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Afvallige bisschop veroordeeld

Een rechtbank veroordeelde op 19 augustus 2004 bisschop Jovan tot achttien maanden gevangenisstraf wegens het aanzetten tot haat tussen etnische en religieuze groepen. De aanklagers hadden hem beschuldigd van het houden van illegale diensten op een terrein dat geen bezit was van de kerk. Ook zou hij gebruik gemaakt hebben van materialen, waaronder kalenders, die de Macedonische orthodoxe kerk belasterden.

Jovan, wiens echte naam Zoran Vraniskovski was, werd in januari bij een politie-inval gearresteerd toen hij in het bijzijn van enkele monniken en nonnen een geheime mis hield in het appartement van zijn vader in Bitolj. De zaak speelde tegen de achtergrond van een slepend conflict tussen enerzijds de Servische en andere orthodoxe kerken en anderzijds de Macedonische orthodoxe kerk, die zich in 1967 onafhankelijk

had verklaard maar door de andere kerken niet was erkend.
De Macedonische kerk stond op het standpunt dat de streek Ohrid een bakermat van de orthodoxie was en dat de Servische orthodoxe kerk voortkwam uit de Macedonische kerk. De Servische orthodoxe kerk meende dat het omgekeerde het geval was. Bisschop Jovan behoorde tot de Macedonische orthodoxe kerk, maar was in 2002 overgelopen naar de Servisch orthodoxe kerk. Derhalve werd hij in Macedonië door velen als verrader gezien.

(Vorige berichten pagina 211/3 - 2004)

NEDERLAND

BINNENLAND

Kamervoorzitter eist vaste woning voor bedreigde kamerleden

Tweede-Kamervoorzitter Frans Weisglas drong er op 15 januari 2005 in een interview in dagblad *NRC Handelsblad* op aan dat de overheid de bedreigde kamerleden Ayaan Hirsi Ali en Geert Wilders een vaste bewaakte woonruimte zou aanbieden. Weisglas meende dat zij in hun werk als kamerlid belemmerd werden door het feit dat zij elke nacht op een ander adres werden ondergebracht en achtte het beschikbaar stellen van een vaste woonruimte derhalve een 'verplichting' van de overheid.

Kamerlid Hirsi Ali terug in Tweede Kamer

Het Tweede-Kamerlid Hirsi Ali, dat sinds de moord op filmmaker Theo van Gogh op 2 november 2004 was ondergedoken, hervatte op 18 januari 2005 haar werk in de Tweede Kamer. Zij werd hartelijk verwelkomd door haar partijgenoten van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), medeparlementariërs en kabinetsleden. Zij verklaarde dat zij door de bedreigingen enigszins beperkt was geweest in haar werk als volksvertegenwoordigster, maar dat ze er niettemin mee zou doorgaan. In antwoord op kritiek dat haar strijd voor de rechten van moslimvrouwen, of de wijze waarop zij die voerde, de aanleiding zou vormen voor de vijandigheid jegens haar persoon en op de suggestie dat zij de inhoud of de toon van haar boodschap moest afzwakken, verklaarde zij: 'Het doet er niet toe welke toon je aanslaat in dit debat. Of het nu de verzoenende manier van burgemeester Job Cohen is, of van wethouder Ahmed Aboutaleb, of de radicale wijze van Geert Wilders of van mijzelf, wij staan allen op de dodenlijst van terroristen.' Zij toonde wel begrip voor de aanstoot die veel moslims namen aan haar kritiek op enkele grondslagen van de islam, maar achtte dat moeilijk te vermijden, 'want het debat over de islam raakt aan oude teksten en diepe overtuigingen'. Fractieleider Jozias van Aartsen had twee dagen eerder verklaard dat het zijn partij niet te doen was om de islam, maar om de uitwassen daarvan. Daarmee leek hij de suggestie te willen wegnemen die vooral door tegenstanders van Hirsi Ali werd geopperd, dat het haar niet om een strijd voor vrouwenemancipatie, maar tegen de islamitische godsdienst als geheel zou gaan. Zij werd in de media van verschillende zijden bekritiseerd wegens haar kritiek op onderdelen van de islam en de koran. NRC Handelsblad stelde in zijn redactioneel commentaar op 19 januari zelfs dat Hirsi Ali als Tweede-Kamerlid geheel zou moeten afzien van het interpreteren van de koran.
Op 11 januari had de Nationale Recherche bekend gemaakt dat leden van de van terrorisme verdachte Hofstadgroep van plan waren geweest om Hirsi Ali tijdens het afsteken van het nieuwjaarsvuurwerk op 1 januari te vermoorden.

Onrust na dood Marokkaanse tasjesdief

Op 17 januari 2005 kwam de Nederlander van Marokkaanse afkomst Ali el Bejjati om het leven toen een vrouw, die hij zojuist in Amsterdam-Oost met behulp van een handlanger van haar tasje beroofd had, met haar auto achteruit op hem inreed. De vrouw werd door het Openbaar Ministerie gearresteerd op verdenking van doodslag.
Uit de reacties op de zaak bleek hoe verschillend grote groepen autochtone en allochtone Nederlanders het incident beleefden. Veel autochtone Nederlanders zagen de dood van de tasjesdief als een tragisch ongeluk en waren verontwaard over het feit dat de vrouw van doodslag werd verdacht, terwijl veel Marokkanen juist verontwaardigd waren over het feit dat zij in afwachting van haar voorgeleiding was vrijgelaten. Verwanten en vrienden van El Bejjati beschuldigden de automobiliste van moord uit racistische motieven en organiseerden op 21 januari een herdenkingstocht voor El Bejjati. In de media en de politiek werd met soms heftige verontwaardiging gereageerd op het feit dat El Bejjati als slachtoffer van racisme werd voorgesteld en als zodanig werd herdacht. De Amsterdamse burgemeester Job Cohen verklaarde begrip te hebben voor de emoties van de nabestaanden, maar bekritiseerde het gemak waarmee die voorbij gingen aan de straatroof, die de aanleiding vormde voor het incident, alsmede aan het criminele verleden van El Bejjati. Ook minister Rita Verdonk van Vreemdelingenzaken en Integratie sprak tegen dat er van moord sprake was en legde de verantwoordelijkheid voor de gang van zaken bij de tasjesdief.
Toen de maatschappelijke onrust bedaard was, bleek overigens dat de vrouw zelf ook allochtoon was.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nederlanders het minst positief over euro

Uit het periodieke opinieonderzoek van de Europese Unie, de Eurobarometer, dat op 13 januari 2005 gepubliceerd werd, bleek dat de Nederlandse bevolking van alle lidstaten van de Unie het meest negatief was over de invoering en het gebruik van de euro. Meende in 2003 nog 43 procent dat de euro gunstige effecten had gehad, in 2004 was dat percentage gedaald tot 39 procent. Volgens het onderzoek was 53 procent van de inwoners van de landen die zich aangesloten hadden bij de eurozone positief over de euro.

Kritisch rapport over woningcorporaties

Uit een rapport van het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV), dat op 25 januari 2005 werd vrijgegeven, bleek dat de Nederlandse woningcorporaties meer geld over hielden en minder woningen bouwden dan tien jaar daarvoor, toen zij door de overheid verzelfstandigd werden. Dat was destijds gedaan met het doel en de verwachting dat zij als onafhankelijke ondernemingen op een efficiënte wijze zouden functioneren en daardoor meer betaalbare huurwoningen zouden bouwen. Daarvan was dus niets terechtgekomen. Het CFV constateerde een recordopbrengst aan ver-

koop van woningen, waaruit de bouw van nieuwe woningen gefinancierd had kunnen worden. Het rapport ging niet in op de oorzaken van de scheefgroei tussen verkoop en nieuwbouw.
De 527 Nederlandse woningcorporaties verhuurden 40 procent van alle woningen in het land, met name de goedkopere.

JUSTITIE

Hoogleraar waarschuwt: 'Het denken wordt strafbaar'

Hoogleraar strafrecht en strafprocesrecht André Klip van de Universiteit Maastricht waarschuwde op 8 januari 2005 in dagblad *NRC Handelsblad* voor de toenemende inmenging van de politiek in het strafrecht. Onder druk van het terrorisme bestond volgens Klip steeds meer de neiging om niet het handelen, maar het denken strafbaar te stellen. Klip meende dat vooral bij het gebruiken van informatie van inlichtingendiensten als bewijs grote terughoudendheid moest worden betracht, omdat de informatie voor de verdediging niet toetsbaar was. 'Je maakt dan in feite de inlichtingendienst tot rechter', aldus Klip.

Uitbreiding aanklacht tegen Mohammed B.

Het Openbaar Ministerie verklaarde op 14 januari 2005 de aanklacht tegen Mohammed B., verdacht van de moord op cineast Theo van Gogh, uit te zullen breiden met artikel 121 van het Wetboek van Strafrecht, 'geweld tegen de Staten-Generaal'. Het deed dat omdat het geconstateerd had dat de Tweede-Kamerleden Ayaan Hirsi Ali en Geert Wilders door de doodsbedreigingen die op het lichaam van Van Gogh achter waren gelaten, gehinderd werden in hun functioneren. Op overtreding van dat artikel, dat zelden werd toegepast, stond een maximale straf van levenslang.
Het proces tegen Mohammed B. begon op 26 januari in een extra beveiligde rechtszaal in Amsterdam-Osdorp met een pro-formazitting en werd op televisie uitgezonden. B. was daar niet bij aanwezig.

AIVD breidt buitenlandse presentie uit

Een woordvoerder van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) maakte op 14 januari 2005 bekend dat zijn dienst extra informatieposities ging creëren in het buitenland. Begonnen zou worden met de oprichting van verbindingsposten in de Nederlandse ambassades in Marokko, Pakistan en Saoedie-Arabië.

Gerechtshof verbiedt uitlevering Koerdische activiste

Het gerechtshof in Den Haag besloot op 20 januari 2005 dat de Koerdische activiste Nüriye Kesbir niet mocht worden uitgeleverd aan Turkije, omdat zij een reëel risico liep daar te worden gefolterd. Kesbir was lid van de marxistische Koerdische organisatie Kongra-Gel die vroeger bekend stond als Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). Zij was in 2001 als asielzoeker naar Nederland gekomen en werd sinds 2002 vastgehouden in afwachting van uitlevering aan Turkije.
In mei 2004 had de Hoge Raad beslist dat Kesbir uitgeleverd mocht worden, mits de Nederlandse staat van de Turkse regering afdoende garanties kreeg dat zij niet gemarteld zou worden. Op 4 november oordeelde de Haagse rechtbank dat die garanties onvoldoende waren, een oordeel dat door het Hof dus werd overgenomen.

Omvangrijke mensensmokkel via Schiphol

De Koninklijke Marechaussee maakte op 20 januari 2005 bekend dat zij in de laatste vijf jaar 675 medewerkers van bedrijven op de luchthaven Schiphol had aangehouden wegens medeplichtigheid aan mensensmokkel. Die medewerkers zouden naar schatting tussen de 1.350 en 1.500 personen Nederland hebben binnengesmokkeld.

Uitbreiding anti-terreurmaatregelen

De ministers Johan Remkes van Binnenlandse zaken en Piet Hein Donner van Justitie presenteerden op 24 januari 2005 een brief aan de Tweede Kamer, waarin zij uitbreiding van de anti-terreurmaatregelen aankondigden. Ten eerste wilden zij middels een wetswijziging de mogelijkheid tot preventief fouilleren uitbreiden tot onder andere zee- en luchthavens. Ten tweede wilden zij een wetswijziging doorvoeren die het mogelijk zou maken om personen die beroepsmatig, bijvoorbeeld als docent, tot radicalisering of haat aanzetten, een beroepsverbod op te leggen. Tevens zouden de regionale afdelingen van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) worden uitgebreid, zodat de strijd tegen terrorisme niet alleen vanuit Den Haag, maar ook 'vanuit de haarvaten van de samenleving' zou kunnen worden gevoerd. Verder zou in het vervolg aan personen die niet van een concreet strafbaar feit werden verdacht, toch een straatverbod of meldingsplicht kunnen worden opgelegd. Bij dat laatste noemde Donner het voorbeeld van een persoon die in Pakistan een trainingskamp had bezocht. De fractievoorzitter van Democraten 66 (D66) Boris Dittrich bekritiseerde met name de laatste maatregel, waardoor volgens hem 'de vrijheden van de hele bevolking' in de knel zouden kunnen komen.

Balkenende, De Hoop Scheffer en Herben al in 2003 op dodenlijst

Uit het strafdossier van Jason W., waarover op 28 januari 2005 door dagblad *NRC Handelsblad* werd bericht, bleek dat de terrorisme-verdachte reeds in 2003 premier Jan-Peter Balkenende, secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) Jaap de Hoop Scheffer en fractievoorzitter van de Lijst Pim Fortuyn (LPF) Mat Herben op een dodenlijst had geplaatst. De informatie was aangetroffen op de computer van de verdachte.
Jason W. was in november 2004 gearresteerd op verdenking van samenspanning tot moord op de politici Geert Wilders en Ayaan Hirsi Ali, de Amsterdamse burgemeester Job Cohen en zijn loco-burgemeester Ahmed Aboutaleb.

ONDERWIJS

Kerndoelstelling VMBO niet gerealiseerd

Volgens een rapport van de Algemene Rekenkamer, dat op 13 januari 2005 werd gepubliceerd, was de invoering van het Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs (VMBO) in de praktijk uitgelopen op het voortijdig afvallen van veel zwakkere leerlingen. Daarmee was de hoofddoelstelling van de invoering van het VMBO, namelijk om door samenvoeging van voorbereidend beroepsonderwijs en het middelbaar algemeen vormend onderwijs een situatie te creëren waarin zwakkere leerlingen zich aan sterkere leerlingen konden optrekken, grotendeels mislukt. De toenmalige staats-

Nederland

secretaris van Onderwijs Tineke Netelenbos had gehoopt dat langs die weg meer jongeren een diploma en toegang tot de arbeidsmarkt zouden krijgen, waarmee de sociale gelijkheid zou toenemen. Volgens de Rekenkamer was echter door de invoering van het VMBO het onderwijs voor zwakkere leerlingen juist zwaarder geworden.
Minister Maria van der Hoeven van Onderwijs erkende in een reactie dat de doelstelling om alle leerlingen in het middelbaar beroepsonderwijs één diploma te laten halen te hoog gegrepen was. Zij verklaarde bezig te zijn met het ontwikkelen van bijzondere opleidingen voor zwakkere leerlingen.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Producent Submission trekt film terug uit veiligheidsoverwegingen

De directie van het International Film Festival Rotterdam (IFFR) maakte op 24 januari 2005 bekend dat de vertoning van de film *Submission* van de vermoorde regisseur Theo van Gogh, waarvoor het Tweede-Kamerlid Ayaan Hirsi Ali het scenario had geschreven, werd afgelast. De reden was dat producent Gijs van Westerlaken van Column Films, dat eigenaar was van de film, op basis van 'veiligheidsadviezen' zijn toestemming voor de vertoning terugtrok.
Hirsi Ali verklaarde overigens dat de naam van de regisseur van het vervolg op Submission part 1, waar zij mee bezig was, geheim zou blijven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Recordbedrag liefdadigheid voor slachtoffers tsunami

Op 6 januari 2005 werd door de gezamenlijke televisie- en radiozenders een inzamelingsactie gehouden die meer dan 112 miljoen euro opleverde. Dat bedrag was bestemd voor de slachtoffers van de zeebeving (tsunami) van 26 december in Azië en was het hoogste dat ooit bij een liefdadigheidsactie in Nederland was geschonken. De actie werd op de zenders Nederland 2, RTL4 en SBS6 tegelijk uitgezonden en werd door negen miljoen mensen kortere of langere tijd bekeken.

Nederlandse troepen weg uit Irak

Premier Jan-Peter Balkenende maakte op 17 januari 2005 bekend dat Nederland op 15 maart zijn troepen definitief uit Irak zou terugtrekken. Daarmee kwam een einde aan een aanwezigheid van twintig maanden in het crisisgebied. Met de beslissing gaf hij noch toe aan pressie van Groot-Brittannië en de Verenigde Staten op Nederland om zijn troepen langer in Irak te houden, noch aan de suggestie van minister van Buitenlandse zaken Bernard Bot om de troepen gefaseerd terug te trekken. Het besluit werd op 21 januari door de ministerraad overgenomen.

Marokkaanse koning reageert indirect op uitspraken Bolkestein

De Marokkaanse koning Mohammed ging in een interview met het Spaanse dagblad *El Pais* op 18 januari 2005 in op de betrokkenheid van Marokkanen bij terroristische aanslagen, die volgens hem het imago van de Marokkanen schaadde. Over de betrekkingen met Nederland verklaarde hij dat Marokko Nederland meerdere malen had aangeboden om imams te sturen teneinde een 'passende religieuze oriëntatie' te stimuleren onder Marokkaanse immigranten, maar dat Nederland dit aanbod had afgewezen. Hij noemde Nederland een van de beste modellen van integratie en wees erop dat Mohammed B., de moordenaar van de cineast Theo van Gogh, in Nederland geboren en getogen was. Met zijn uitspraken leek de koning te reageren op uitspraken van voormalig Europees commissaris Frits Bolkestein, die hem had opgeroepen om zijn invloed aan te wenden om de export van terreur tegen te gaan.
De Marokkaanse moskeeën stonden traditioneel bekend als minder radicaal dan moskeeën die geleid werden door de wahabitische stroming binnen de islam, die met name door imams uit andere landen naar Nederland werd gebracht.

(Vorige berichten pagina 17/2 e.v 2005)

POLEN

Polen

BINNENLAND

Minister van Justitie vervangen wegens betrokkenheid verkeersongeval

De regering maakte op 3 september 2004 bekend dat minister van Justitie Marek Sadowski aftrad ten gunste van Andrzej Kalwas. Sadowski was onder druk komen te staan nadat de media de aandacht hadden gevestigd op zijn betrokkenheid bij een verkeersongeval in 1995, waarbij een vrouw ernstig gewond was geraakt. De media hadden onthuld dat hij destijds ontkomen was aan strafrechtelijk onderzoek doordat hij aanvankelijk als rechter, vervolgens als hoogste openbaar aanklager van het land en daarna als minister van Justitie onschendbaarheid genoot.

Uitbreiding anti-terreureenheden

Minister van Defensie Jerzy Szmajdzinski maakte op 27 oktober 2004 bekend dat zijn regering het aantal eenheden van de militaire politie dat zich met terreurbestrijding bezighield de komende drie jaar zou verviervoudigen. Daarmee zou het aantal manschappen toenemen tot 2.000. Er bestond op dat moment één eenheid in Warschau. De drie nieuwe eenheden zouden in het zuiden, in het westen en in het midden van het land gelegerd worden.
Hoewel er noch terroristische aanslagen waren gepleegd in Polen noch concrete aanwijzingen bestonden dat die op handen waren, was de regering toch van mening dat Polen door haar deelname aan de internationale troepenmacht in Irak een verhoogd risico op dergelijke aanslagen liep en dat die verhoogde dreiging de uitbreiding rechtvaardigde. Szmajdzinski sloot niet uit dat de eenheden in de toekomst ook in Irak gestationeerd zouden worden.

Minister Sociaal beleid treed af

President Aleksander Kwasniewski benoemde op 24 november 2004 vice-premier Izabela Jaruga-Nowacka tot minister van Sociaal beleid. Zij volgde Krzysztof Pater op, die was afgetreden omdat het parlement vijf dagen eerder twee wetsvoorstellen inzake fiscale hervormingen had afgewezen.

Socialisten kiezen nieuwe partijvoorzitter

De Alliantie van Democratisch Links (SLD), die voornamelijk uit voormalige communisten bestond, koos op 18 december 2004 parlementsvoorzitter Jozef Oleksy als nieuwe partijvoorzitter. Met de verkiezing van de voormalige premier Oleksy, die werd gezien als een vertegenwoordiger van de oude

garde binnen de partij, werd gepoogd een tegenwicht te bieden aan de daling van de populariteit van de partij in de opiniepeilingen van 41 procent drie jaar eerder tot minder dan 10 procent op dat moment. Die impopulariteit was voor een belangrijk deel te wijten aan de talrijke schandalen die de partij teisterden.

Oleksy was in 1996 afgetreden als premier nadat hij er door de staatsveiligheidsdienst van beschuldigd was contacten te onderhouden met een Russisch geheim agent, waarvoor hij later vrijgesproken werd.

Oleksy treedt af als parlementsvoorzitter

Op 5 januari 2005 moest Oleksy aftreden als parlementsvoorzitter. Een rechter had vastgesteld dat hij had gelogen toen hij een verklaring had getekend dat hij nooit voor enige communistische inlichtingendienst had gewerkt. Oleksy had volgens de rechter in de jaren '70 regelmatig leden van een speciale militaire eenheid van de inlichtingdienst ontmoet en werd betaald om andere personen voor te dragen als informanten.
Voormalige medewerkers van de gevreesde en verachte communistische geheime dienst mochten in Polen alleen publieke functies bekleden als zij openlijk voor hun verleden uitkwamen. Deden zij dat niet, dan konden zij gestraft worden met een verbod voor de duur van tien jaar om deel te nemen aan de politiek.

Oleksy verklaarde in een televisietoespraak bij zijn aftreden dat hij zich wellicht aan misleiding schuldig had gemaakt, maar niet gelogen had. Hij werd als parlementsvoorzitter opgevolgd door Wlodzimierz Cimoszewicz.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Herdenking bevrijding Auschwitz in bijzijn van wereldleiders

Op 27 januari 2005 werd in de Zuid-Poolse stad Oswieczim herdacht dat de concentratiekampen Auschwitz en Birkenau precies 60 jaar eerder waren bevrijd door het Rode Leger. De ceremonie begon met de ontsteking van een reeks kaarsen op de spoorweg die het kamp in leidde, gevolgd door het traditionele joodse gebed voor de doden, het Kadisj, en rooms-katholieke, orthodoxe en protestantse gebeden.

Bij de herdenking waren voormalige kampgevangenen aanwezig, alsmede politici en staatshoofden, onder wie de vice-president van de Verenigde Staten Dick Cheney, de Russische president Vladimir Poetin, de Israëlische president Mosje Katsav, de Franse president Jacques Chirac, de Duitse president Horst Köhler en de Poolse president Aleksander Kwasniewski.

Voorafgaand aan de ceremonie verklaarde president Poetin beschaamd te zijn door de opleving van het antisemitisme in Rusland, dat nota bene meer dan enig ander land had bijgedragen aan de nederlaag van de strijdkrachten van het nationaal-socialistische Duitsland.

LANDBOUW

Verdeling EU-landbouwsteun begonnen

Minister van Landbouw Wojciech Olejniczak verklaarde op 18 oktober 2004 dat de regering begonnen was met de verdeling van geld uit de structuurfondsen van de Europese Unie onder de Poolse boeren. Volgens Olejniczak zou er tot het einde van 2004 ongeveer 1,2 miljard euro uitgekeerd worden aan een groot aantal van de 1,4 miljoen Poolse boeren die de structuurhulp aangevraagd hadden. In totaal zouden de boeren tussen 2004 en 2006 4 miljard euro aan steun ontvangen.

Olejniczak verklaarde dat veel Poolse boeren, die een jaar eerder nog vreesden dat de toetreding van hun land tot de Unie zou leiden tot een stroom goedkope buitenlandse landbouwproducten waar zij niet tegenop konden concurreren, positiever waren gaan denken over het lidmaatschap van de Unie.
Poolse boeren maakten 16 procent van de beroepsbevolking uit, terwijl de landbouwsector slechts 3,1 procent van het bbp vormde. Er waren 1,9 miljoen boerenbedrijven die 52 procent van het Poolse grondgebied besloegen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Satirische krant veroordeeld wegens belediging paus

Het satirische tijdschrift *Nie* werd op 25 januari 2005 door een rechtbank in Warschau veroordeeld tot een boete ter hoogte van enkele duizenden euro's wegens belediging van een staatshoofd. Redacteur Jerzy Urban had in een artikel getiteld 'Lopend sadomasochisme' paus Johannes Paulus II een 'impotente oude man' en 'de Brezjnjev van het Vaticaan' genoemd. Hij had dat in 2002 gedaan, vlak voor het bezoek van de paus aan zijn geboorteland Polen.
De organisatie Journalisten zonder Grenzen (RSF), die wereldwijd streed voor het behoud van de persvrijheid, noemde de uitspraak 'een gevaarlijk precedent'.

BUITENLANDSE ZAKEN

Aanspraken verdreven Duitsers verworpen

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder en de Poolse premier Marek Belka kwamen op 27 september 2004 tijdens besprekingen in Berlijn overeen om een groep juristen samen te laten stellen om aan te tonen dat de aanspraken van Duitsers die in 1945 uit Polen waren verdreven, ongegrond waren. De verdreven Duitsers hadden zich in enkele organisaties verenigd die compensatie hadden geëist voor het verlies van bezittingen en gedreigd hadden die eisen bij gerechtshoven in Polen en van de Europese Unie aanhangig te maken. Nadat zij hun eis bekend hadden gemaakt, had het Poolse parlement een resolutie aangenomen waarin gesteld werd dat Polen onvoldoende compensatie had ontvangen voor de verwoesting die door nazi-Duitsland was aangericht. Schröder en Belka verklaarden daarop dat zowel de Poolse als de Duitse aanspraken ongegrond waren. Het juridische team concludeerde op 4 november zoals verwacht dat de Duitse aanspraken ongegrond waren.

Het vraagstuk van de verdrijving van etnische Duitsers was lange tijd met dermate grote omzichtigheid behandeld, dat door sommigen van een taboe was gesproken. De Duitse historicus Heinz Navratil schatte in zijn in 1999 verschenen bijgewerkte studie *Schwarzbuch der Vertreibung 1945 bis 1948. Das letzte Kapitel unbewältigter Vergangenheit* het aantal Duitsers dat tussen 1945 en 1948 uit Midden- en Oost-Europa was verdreven, op omstreeks 20 miljoen, oftewel de grootste verdrijving uit de geschiedenis. Rond de 2,8 miljoen van hen zouden daarbij omgekomen zijn.
De betrekkingen tussen Polen en Duitsland,

die goed waren geweest zolang Duitsland de toetreding van Polen tot de Europese Unie behartigd had, waren in 2004 enigszins verslechterd wegens verschillen in stellingname tegenover de oorlog in Irak en de Europese grondwet.

OVERLEDEN

Edward Gierek, ex-leider communistische partij

De voormalige leider van de Poolse communistische partij, Edward Gierek, overleed op 29 juli 2001 in een ziekenhuis te Cieszyn aan de gevolgen van een longinfectie. De aandoening was het late gevolg van zijn verleden als mijnwerker in de tijd dat hij leefde in Frankrijk (1923-1934) en België (1937-1948). In deze landen was hij actief in de communistische beweging en in het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De op 6 januari 1913 in Porabka (bij Katowice) geboren Gierek sloot zich in 1948, na zijn terugkeer in Polen, aan bij de Poolse Verenigde Arbeiderspartij (PZPR). Hij werd parlementslid, eerste secretaris van de afdeling Katowice en trad in 1956 toe tot het politbureau van de partij. In 1970 werd hij landelijk partijleider, als opvolger van Stanislaw Gomulka die moest aftreden nadat Poolse veiligheidstroepen in Gdansk en Gdynia het vuur hadden geopend op stakende arbeiders.

Gierek zette een programma in van modernisering van de industrie, meer buitenlandse investeringen en een grotere beschikbaarheid van consumptiegoederen. Het levenspeil steeg, maar onder meer als gevolg van de oliecrisis van 1973 kwam de Poolse economie in zwaar weer terecht. Bovendien steeg de schuldenlast enorm door de miljardenleningen die ter financiering van het hervormingsprogramma in het Westen waren afgesloten.

De prijsverhogingen die daarom noodzakelijk werden geacht, leidden in 1976 tot stakingen die met geweld werden gekeerd. Toen dit opnieuw gebeurde in 1980, luidden stakingen op instigatie van de onafhankelijke vakbond Solidariteit het einde van Giereks carrière in. Hij was gedwongen de vakbond alsmede stakingsrecht te erkennen en vervolgens zelf af te treden.

(Vorige berichten pagina 478/1 e.v. - 2004)

RUSSISCHE FEDERATIE

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Pensioengerechtigden protesteren tegen nieuwe regeling voorzieningen

Minstens 15.000 pensioengerechtigden blokkeerden op 15 januari 2005 het centrum van Sint-Petersburg uit protest tegen veranderingen in hen door de staat verstrekte voorzieningen. Op grond van een nieuwe wet zouden gepensioneerden geld ontvangen in plaats van voorzieningen zoals gratis reizen en gratis medische voorzieningen. Zij meenden echter dat die betalingen van ongeveer 10 tot 75 euro per maand veel te weinig waren als compensatie voor de afgeschafte voorzieningen. Het protest in Sint-Petersburg kwam een week na tal van soortgelijke acties elders in Rusland. Sommige demonstranten eisten het aftreden van de regering en van president Vladimir Poetin.
Op 22 januari demonstreerden weer duizenden oudere Russen in diverse steden in het land tegen de overheidsmaatregelen. Bij een demonstratie in Moskou die door de Communistische Partij van de Russische Federatie (KPRF) was georganiseerd, werden rode vlaggen gedragen en portretten van Lenin en Stalin.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Russen winnen Olof Palme-prijs

Aan twee mensenrechtenactivisten en een journaliste werd op 12 januari 2005 de Olof Palme-prijs 2004 toegekend. Het Palme Memorial Fund, dat was opgericht door de familie van de vermoorde Zweedse premier Olof Palme, noemde de winnaars 'symbolen van de lange strijd voor mensenrechten in Rusland'. Ljoedmila Aleksejeva, Sergej Kovaljov en Anna Politkovskaja zouden een diploma krijgen en een geldbedrag van 50.000 dollar.
Aleksejeva was ten tijde van de Sovjet-Unie een van de oprichters van de toen ondergrondse Moskouse Helsinkigroep. In 1977 werd zij gedwongen te emigreren. In 1993 kwam zij terug naar Rusland en werd hoofd van de groep, die toen officieel was toegestaan. Kovaljov was ten tijde van de Sovjet-Unie jarenlang een politieke gevangene en uitte in de jaren na 1991 felle kritiek op het Russische overheidsoptreden, vooral in Tsjetsjenië. Anna Politkovskaja was een journaliste die zeer kritisch had geschreven over onder andere mensenrechtenschendingen in Tsjetsjenië.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Honderden arrestaties bij politieoptreden in provinciestad

Op 12 januari 2005 werd bekend dat de autoriteiten een onderzoek waren gestart naar gebeurtenissen van 10 december in de provinciestad Blagovesjtsjensk in de republiek Basjkortostan, in het zuidoosten van Europees Rusland. Daarbij zouden honderden jongemannen door de politie zijn opgepakt en mishandeld. Volgens de politie was het optreden een reactie op een incident waarbij politieagenten waren geslagen door lokale zakenlieden.

Inwoners Beslan protesteren tegen 'doofpot'

Honderden inwoners van Beslan in Zuid-Rusland, waar begin september 2004 honderden mensen onder wie veel kinderen omkwamen bij een gijzeling door Tsjetsjeense rebellen, gingen op 21 januari 2005 in hun woonplaats de straat op om te protesteren tegen wat zij zagen als pogingen van de Russische overheid om de tragedie in de doofpot te stoppen. President Vladimir Poetin had een grondig onderzoek naar de zaak toegezegd, maar de betogers protesteerden tegen het feit dat een parlementaire onderzoekscommissie geen lokale functionarissen verantwoordelijk had gesteld, onder wie de president van de republiek Ingoesjetië, Alexander Dzasochov. Zij meenden dat corrupte regionale bestuurders en politiefunctionarissen het de gijzelnemers mogelijk hadden gemaakt controleposten om te kopen en de school te overvallen.

Russische troepen doden zeven vermeende moslimextremisten

Russische troepen bestormden na een beleg van drie dagen op 27 januari 2005 een woonblok in de hoofdstad Naltsjik van de republiek Kabardino-Balkarië, niet ver van Tsjetsjenië. Zij doodden daarbij zeven personen, onder wie vier vrouwen. Zij werden

ervan verdacht moslimextremisten te zijn. Het persbureau *Itar-Tass* meldde dat de zeven vanuit een appartement in het blok hadden geprobeerd op een passagiersvliegtuig te schieten op het ernaast gelegen vliegveld.
Een van de doden was volgens functionarissen Moeslim Atajev, leider van een beweging genaamd Jarmoek. Dat was een radicale islamitische groepering die ervan werd verdacht tijdens een overval op een antidrugseenheid in december vier mensen te hebben gedood en 200 wapens te hebben gestolen.

Tsjetsjeens rebellen: 'Aanslag was zelfmoordactie'

Volgens een verklaring op 31 januari 2005, die te lezen was op een website van de Tsjetsjeense rebellen, was een aanslag die drie dagen eerder in Tsjetsjenië had plaatsgevonden een zelfmoordactie. Bij de aanslag waren minstens negen Moskougezinde politiemensen omgekomen.

(Vorige berichten pagina 23/1 e.v. 2005)

SPANJE

BINNENLAND

Veiligheidsdiensten arresteerden 266 vermeende terroristen in 2004

Minister van Binnenlandse zaken José Antonio Alonso maakte op 5 januari 2005 bekend dat Spaanse veiligheidsdiensten in 2004 in totaal 266 mensen hadden gearresteerd die werden verdacht van terrorisme. Het waren voor het merendeel Baskische en islamitische extremisten. Onder de 266 bevonden zich de ETA-leiders die Spanje en Frankrijk in oktober 2004 in Zuid-Frankrijk arresteerden.
Van de verdachten waren er 62 aangehouden in verband met de aanslagen van 11 maart 2004 en 42 in verband met de verijdelde aanslag op het Hooggerechtshof in Madrid, in oktober 2004.

Overheid compenseert oorlogskinderen

De Spaanse regering maakte op 22 januari 2005 bekend dat ze compensatie zou uitbetalen aan kinderen die als gevolg van de burgeroorlog 1936-1939 naar het buitenland moesten. Het ging om kinderen van ouders die dienden in het Republikeinse leger. Ongeveer 3.000 kinderen werden destijds naar de voormalige Sovjet-Unie gebracht, maar konden niet terugkeren. Na de dood van dictator Franco in 1975 keerden er ongeveer 2.000 naar Spanje terug.
Ongeveer 540 kinderen waren in 2005 nog in leven, van wie de meeste in Oost-Europa en Latijns-Amerika woonden. Ongeveer 60 woonden er nog in Spanje. De regering besloot 6.090 euro uit te keren, het equivalent van het Spaanse pensioen.

BASKISCHE KWESTIE

Premier Zapatero ontmoet Baskische premier Ibarretxe

De Spaanse premier José Luis Rodriguez Zapatero had op 13 januari 2005 een ontmoeting met de Baskische premier Juan José Ibarretxe. Onderwerp van de vier uur durende bespreking was het autonomieplan van Ibarretxe. Zapatero probeerde Ibarretxe van zijn plan af te brengen, maar dat was tevergeefs.
Het plan van Ibarretxe voorzag in verregaande autonomie van Baskenland, waarbij Spanje en Baskenland een vrije associatie zouden vormen. Het Baskische parlement had het plan in december goedgekeurd, waarna het zou worden voorgelegd aan het Spaanse parlement. Dat zou het plan zeker afwijzen, waarna Ibarretxe het in een referendum wilde voorleggen aan de Baskische bevolking.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Homohuwelijk in strijd met grondwet'

De Raad voor de Gerechtelijke Autoriteit kwam op 18 januari 2005 met een advies over het wetsvoorstel om het huwelijk tussen mensen van gelijke sekse mogelijk te maken. Volgens de raad was dit wetsvoorstel in strijd met de grondwet. Het advies was echter niet bindend en de minister van Justitie zei dan ook dat hij het wetsvoorstel zou doorzetten. Naar verwachting zou ook het parlement akkoord gaan.

Milde kritiek Human Rights Watch op maatregelen tegen terrorisme

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) kwam op 27 januari 2005 met een rapport over de Spaanse maatregelen tegen terrorisme. De organisatie liet zich er lovend over uit dat Spanje het terrorisme via de rechterlijke macht probeerde te bestrijden en niet – zoals Groot-Brittannië – door mensen zonder aanklacht vast te houden. Wel had HRW kritiek op het feit dat verdachten soms dertien dagen in afzondering werden gehouden en dat de verdediging niet altijd alle details van het onderzoek kreeg.
HRW vroeg de Spaanse overheid alle verdachten vanaf het begin van hun detentie toegang tot een advocaat te geven en die advocaat de kans te geven zijn cliënt onder vier ogen te spreken.

(Vorige berichten pagina 24/2 e.v.- 2005)

ZWITSERLAND

JUSTITIE

Levenslang voor 'Engel des Doods'

Een mannelijke verpleegkundige, de 36-jarige Hans Andermatt, kreeg op 28 januari 2005 levenslang wegens moord op 22 patiënten in verpleeghuizen. Hij had de slachtoffers door een dodelijke injectie of door verstikking om het leven gebracht. Hij was door de locale media 'de Engel des Doods' genoemd en had gezegd zijn slachtoffers uit medelijden te hebben omgebracht. Hij moest ook een bedrag ter waarde van ruim 47.000 euro betalen aan familieleden van vier slachtoffers.

GEZONDHEID EN ZORG

Kiezers steunen stamcelonderzoek

Kiezers spraken zich op 28 november 2004 in een referendum met een meerderheid van 66,4 procent uit voor stamcelonderzoek in Zwitserland. Wetenschappers meenden dat het onderzoek kon leiden tot een belangrijke bijdrage aan de behandeling van ziekten als Parkinson en diabetes. Zwitserland was een wereldleider op het terrein van medisch en farmaceutisch onderzoek, maar had tot dan toe geen onderzoek op menselijke embryo's toegestaan. Onderzoek zou na aanneming van het referendum alleen zijn toegestaan naar cellen van embryo's minder dan zeven dagen oud, die

over waren van een vruchtbaarheidsbehandeling en toch al vernietigd zouden worden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Weer rekeningnummers van holocaustslachtoffers gepubliceerd

Op 13 januari 2005 werd door Zwitserse banken een nieuwe lijst met 3.100 namen gepubliceerd van rekeninghouders die slachtoffer van de holocaust konden zijn geweest. Hierdoor konden overlevenden van de holocaust en verwanten van hen die omkwamen het geld terug krijgen dat lang in handen van Zwitserse banken was geweest. De publicatie van de nieuwe lijst volgde op jaren van onderhandelingen en kwam naast de lijst met 21.000 namen van rekeninghouders in Zwitserland. Die was in 2001 gepubliceerd als onderdeel van een schikking van 1,25 miljard dollar die in 1998 was overeengekomen tussen holocaustoverlevenden en Zwitserse banken. Meer dan 2.800 toekenningen ter waarde van 240 miljoen dollar uit een totaal van 800 miljoen hadden tot dan toe plaatsgevonden op last van een Amerikaanse rechtbank. Twee belangrijke Zwitserse banken, UBS AG en Credit Suisse Groep, hadden naast de nieuwe lijst ook een database beschikbaar gesteld van 4,1 miljoen rekeningen uit de tijd van de holocaust, die door overlevenden kon worden geconsulteerd.

(Vorige berichten pagina 610/1 e.v. - 2004)

ANTIGUA EN BARBUDA

BINNENLAND

Verkiezingen maken einde aan regeerperiode premier Bird

De vertegenwoordiger van Verenigde Progressieve Partij (UPP), de 55-jarige Baldwin Spencer, behaalde bij de parlementsverkiezingen in Antigua en Barbuda op 24 maart 2004 een klinkende overwinning op zittend premier Lester Bird van de Antigua Arbeiderspartij (ALP). Dit betekende dat aan de macht van de familie Bird, die sinds de onafhankelijkheid in 1981 de post van premier in bezit had, voorlopig een einde was gekomen.

Volgens de UPP was haar overwinning te danken aan de belofte van Spencer om de corruptie aan te pakken, maar de vertrekkende premier Bird deelde die opvatting niet. Volgens hem was de tijd simpelweg gekomen voor een verandering van het bewind.

Speciale verkiezing op Barbuda

Omdat beide kandidaten op 24 maart precies 400 stemmen hadden gekregen, gingen Trevor Walker van Barbuda's Volksbeweging (BPM) en Arthur Nibbs van Barbuda's Volksbeweging voor Verandering (BPMC) op 20 april opnieuw de strijd aan. Dit keer wist Walker zijn opponent met een nipte meerderheid te verslaan: 408 tegen 394 stemmen. De uitslag werd toegejuicht door de nieuwe regering-Spencer, die Walker een staatsfunctie gaf in het kantoor van de premier met de verantwoordelijkheid voor Barbuda.

Barbuda had één zetel in het zeventien leden tellende Huis van Afgevaardigden van Antigua en Barbuda.

Parlementsverkiezingen Antigua en Barbuda
(24 maart 2004)

	percentage	zetels
Verenigde Progressieve Partij (UPP)	55,3	12
Antigua Arbeiderspartij (ALP)	41,8	4
Barbuda's Volksbeweging (BPM)	1,0	1
Barbuda's Volksbeweging voor Verandering (BPMC)	1,0	-

Premier wijzigt kabinet ingrijpend

Met als doel de corruptie beter te onderzoeken en de internationale misdaad harder te bestrijden, maakte premier Spencer op 7 januari 2005 veranderingen in zijn kabinet bekend. Minister Colin Derrick kreeg de nieuwe portefeuille Justitie en nam Wetszaken over van Justin Simon. De laatste was onder vuur komen te liggen omdat er te weinig vorderingen waren in het onderzoek naar corruptie tijdens de vorige regering. Als belangrijke benoeming gold de aanstelling van Edmund Mansoor, die Informatie, Radio- en televisieuitzendingen en Communicatie ging beheren. Spencer zelf nam de portefeuilles van Buitenlandse zaken en Handel over van Harold Lovell omdat deze zich moest concentreren op de toerismesector. Wilmoth Daniel bleef op Openbare werken en kreeg Milieu erbij, maar Communicatie kwam bij Algemene zaken.

De premier meldde verder dat Jacqui Quinn-Leandro Gevolmachtigd minister werd en Werkgelegenheid en Publieke administratie ging beheren en dat Hilson Baptiste de verantwoordelijkheid kreeg voor Huisvesting en Sociale transformatie. Verder werden Elston Adams (Cultuur), Winston Williams (Sport en Jeugdzaken) en Aziz Hadeed (minister zonder portefeuille) aan het kabinet toegevoegd.

Kritiek was er op het feit dat de regering op een moment dat er bezuinigd moest worden, werd uitgebreid.

Samenstelling regering Antigua en Barbuda
(24 maart 2004)

Gouverneur-generaal
James CARLISLE

Premier, tevens belast met Nationale veiligheid, Informatie, Werkgelegenheid, Publieke administratie, Kerkzaken en Aangelegenheden betreffende Barbuda
Baldwin SPENCER

Vice-premier, tevens belast met Openbare werken en Communicatie
Wilmoth DANIEL

Ministers:
Buitenlandse zaken, Toerisme en Internationale Handel
Harold LOVELL
Financiën en Economie
Errol CORT
Gezondheidszorg, Sport en Jeugdzaken
John MAGINLEY
Landbouw en Visserij
Charlesworth SAMUEL
Onderwijs
Bertrand JOSEPH
Procureur-generaal en Wetszaken
Justin SIMON
Sociale transformatie
Colin DERRICK

Gouverneur van de Oost-Caribische Centrale bank
K. Dwight VENNER

Opbrengst van verkoop gitaren van Eric Clapton naar afkickcentrum

Het door bluesgitarist Eric Clapton opgerichte Crossroads Centre in Antigua en Barbuda kon eind juni 2004 een hoge donatie verwachten. De fameuze popster had 56 gitaren uit zijn collectie, aangevuld met exemplaren van beroemde collega's, laten veilen bij Christie's in New York. Het resultaat was een recordopbrengst van vele miljoenen euro's, met Clapton's gitaar 'Blackie' als hoogtepunt in de verkoop: 959.500 dollar (ca. 732.000 euro).

In het centrum konden verslaafden afkicken en werd hen en hun familie de mogelijkheid geboden onderwijslessen te volgen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Premier ratificeert inter-Amerikaans anti-corruptieverdrag

Nadat het parlement eerder had ingestemd met de inhoud, zette premier Bird op 14 januari 2004 zijn handtekening onder de Inter-Amerikaanse Conventie tegen Corruptie (IACC). Het verdrag was tot stand gekomen op initiatief van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) en gold als eerste anti-corruptieverdrag in de wereld. Het verplichtte de Verenigde Staten, Canada en de andere 32 OAS-staten corrupte handelingen te bestraffen en preventiemaatregelen te nemen.
Antigua en Barbuda was na Grenada, St. Lucia en St. Vincent en de Grenadinen het vierde land van de Organisatie van Oost-Caribische Staten (OECS) dat de conventie signeerde.

VS lijden nederlaag in WTO bij kwestie on line gokken

De poging van Antigua en Barbuda het verbod in de Verenigde Staten aangaande gokspelen op internet aan te vechten bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO), had op 25 maart 2004 resultaat. In een voorlopige beslissing liet het instituut weten dat het Amerikaanse verbod in strijd was met globale handelsregels. De afgevaardigde van Antigua en Barbuda bij de WTO, Ronald Sanders, vertelde dat in zijn land deze sector werkgelegenheid bood aan 3.000 mensen.
De VS, die onder meer beweerden dat het gokken witwaspraktijken in de hand werkte, lieten weten in beroep te zullen gaan tegen het voorlopige oordeel.

Militaire hulp uit China

Bij zijn bezoek aan China op 18 november 2004 sloot premier Baldwin Spencer een akkoord waarin geregeld werd dat het Caribische land voor omgerekend bijna 200.000 euro militaire hulp zou ontvangen. Van Chinese zijde werd benadrukt dat men bereid was defensiepersoneel uit Antigua en Barbuda te ontvangen en te onderwijzen.
Premier Spencer loofde de rol van China op het internationale politieke toneel, met name ten aanzien van Haïti waar het had aangedrongen op een vreedzame oplossing bij de binnenlandse onrust.

(Vorige berichten pagina 31/2 e.v. - 2004)

ANTILLEN, NEDERLANDSE

BINNENLAND

Ex-premier Komproe overlijdt onverwachts

Komproe aangehouden voor ambtelijke corruptie

De Antilliaanse ex-premier en voormalig minister van Justitie Ben Komproe werd op 6 september 2004 gearresteerd op beschuldiging van ambtelijke corruptie, valsheid in geschrifte en deelname aan een criminele organisatie. Het onderzoek tegen hem was een maand na de val van de regering van het Arbeiders Bevrijdingsfront (FOL) gestart. Uit huiszoekingen bleek onder andere dat Komproe hand- en spandiensten had verleend aan Nelson Monte, adviseur van het FOL, en betrokken was bij het tewerkstellen van illegale Zuid-Amerikaanse prostituees.

Komproe sterft in ziekenhuis

Nadat Komproe op 19 september met spoed geopereerd moest worden als gevolg van een zware maagbloeding, raakte hij begin oktober in coma. Op 11 oktober overleed hij op 61-jarige leeftijd in het Sint Elisabeth Hospitaal in Willemstad. Het FOL eiste, bij monde van Maurice Adriaens, direct na zijn dood een onafhankelijk onderzoek.

Autoriteiten nalatigheid verweten

Uit een rapport van de Inspectie voor de Volksgezondheid van 8 december bleek dat de inspecteur vraagtekens plaatste bij de behandeling van Komproe in de Bon Futuro-gevangenis. Hij bleek te zijn overleden aan interne bloedingen als gevolg van langdurige stress.
Kort daarvoor had de commissie Evaluatieonderzoek rechtshandhaving Nederlandse Antillen onder leiding van oud-premier S. Römer geconstateerd dat de politie, het Openbaar Ministerie en de gevangenisdirectie Komproe adequate medische verzorging hadden onthouden in de eerste weken van zijn detentie.

Bonaire en Saba kiezen voor band met Nederland

Bij een referendum op Bonaire op 10 september 2004 gaf een meerderheid van 59 procent de voorkeur aan een directe band met Nederland. Ongeveer 25 procent wilde als autonoom land binnen het Koninkrijk opereren, terwijl 16 procent de bestaande structuur – waarin het eiland onderdeel was van de Nederlandse Antillen – wilde handhaven. Minder dan 1 procent van de stemmers koos voor volledige zelfstandigheid. De keuze betekende dat de bevolking over zaken als justitie, onderwijs en gezondheidszorg liever met Nederland wilde overleggen dan met de Antilliaanse regering.

Het referendum op Saba op 5 november gaf dezelfde voorkeur te zien, maar dan in sterkere mate: 86 procent wilde een directe constitutionele band met Nederland en 13 procent wilde het bestaande staatsverband handhaven. Ook daar gaf 1 procent aan voor gehele onafhankelijkheid te kiezen. De opkomst was hoger dan op Bonaire: daar had 57 procent van de 9.000 stemgerechtigden zijn stem uitgebracht, terwijl dit op Saba 78 procent was. Concreet betekende dit dat op het laatste eiland 645 geldige stemmen de uitslag bepaalden.
Op Curaçao was voor 8 april 2005 een referendum over dezelfde kwestie gepland.

Nederlandse bouwers betaalden smeergeld aan partij van Godett

Campagnes van het Arbeiders Bevrijdingsfront (FOL) van ex-premier Mirna Louisa-Godett werden onder meer gefinancierd met smeergeld van De Antillen NV, een dochteronderneming van Koninklijke Wegenbouw Stevin (KWG), zo berichtte *NRC/Handelsblad* op 2 oktober 2004. Dit concludeerde het dagblad uit de dossiers van het strafrechterlijk onderzoek in Willemstad naar de omkoping van politici. De leiders van het FOL hadden voor de verkiezingen in 2003 van het bedrijf één miljoen Antilliaanse gulden (ca. 500.000 euro) ontvangen – een feit waarvan de top van KWG in Nederland op de hoogte bleek te zijn. In ruil voor het smeergeld kreeg De Antillen NV een opdracht van de overheid.

Andere wegenbouwers en aannemers hadden zich aan dezelfde praktijken schuldig gemaakt.

Werkgroep-Jesurun doet belangrijke aanbevelingen

Advies om centrale regering Antillen af te schaffen

Op 8 oktober 2004 werden de bevindingen bekend van de door Nederland en de Antillen opgezette werkgroep onder leiding van de vroegere gevolmachtigd minister van de Antillen, E. Jesurun. Deze commissie had zich de afgelopen maanden gebogen over de bestuurlijke en financiële verhoudingen van de eilanden.
In staatkundig opzicht beval zij aan de centrale regering van de Antillen op te heffen en Curaçao en Sint Maarten, naar het voorbeeld van Aruba, een status aparte te geven. Bonaire, Saba en Sint Eustatius zouden Koninkrijkseilanden moeten worden met directe banden met Den Haag. Daarnaast was er het advies een gemeenschappelijk parlement op te richten voor de eilanden en Nederland.

Nederland moet helpen overheidsschuld te herstructureren

Daarnaast constateerde de werkgroep bij de overheidsfinanciën op de Antillen een structureel tekort met als gevolg voortdurende liquiditeitsproblemen. Dit probleem zette ook het stelsel van sociale voorzieningen op de eilanden onder druk. Daarom noemde de werkgroep een herstructurering van de overheidsschuld noodzakelijk waarbij een gedeelte geherfinancierd diende te worden en een deel moest worden kwijtgescholden.
Ook werd aanbevolen de rechtspraak onder verantwoordelijkheid van het Koninkrijk te plaatsen en de veiligheidsdiensten intensief te laten samenwerken.

Positieve reacties van beide zijden

Op de Antilliaanse eilanden werd enthousiast gereageerd op de politieke hervormingsvoorstellen. Premier Ys riep Nederland op nog voor het eind van het jaar akkoord te gaan met de hoofdlijnen van het rapport, temeer daar volgens hem handhaving van het Antilliaanse staatsverband onhaalbaar was.

De woordvoerders van de grootste partijen in de Tweede Kamer riepen de regering op direct aan de slag te gaan, maar minister van Koninkrijksrelaties De Graaf noemde 'zorgvuldigheid' en 'een lange overgangsperiode' van groot belang. Mochten de voorstellen overigens in beleid worden omgezet, dan was er ook een grondwetswijziging nodig.

Opheffing Nederlandse Antillen voor Nederland bespreekbaar

Bij het kabinetsberaad in Den Haag werd op 17 december besloten dat de staatkundige eenheid Nederlandse Antillen mocht verdwijnen, al werden daar wel voorwaarden aan verbonden. De kwaliteit van het bestuur en de rechtsorde moest verzekerd zijn en de financiën op orde gebracht. Bovendien bestond het voornemen om, zodra de landsregering verdween, de rol van het Koninkrijk meer invulling te geven.

Premier Ys weigert medewerking aan strenger migratiebeleid

De toezegging van minister Verdonk (Vreemdelingenzaken en Integratie) aan het Nederlandse parlement dat zij een strenger toelatingsbeleid zou ontwikkelen voor criminele Antilliaanse jongeren, viel bij de Antilliaanse regering niet in goede aarde, zo bleek op 12 november 2004. Premier Ys had de gemengde adviescommissie, ingesteld door de Nederlandse en Antilliaanse regering, laten weten dat zijn regering weigerde mee te werken aan toelatings- of uitzettingsregelingen voor Antilianen zoals de commissie in haar conceptadvies had voorgesteld. 'Een ongeschoolde Italiaan komt Nederland probleemloos binnen, maar een Antilliaan niet. Het is ongehoord dat er richting de Antillen gediscrimineerd wordt', zo motiveerde de premier zijn besluit.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nederland zegt extra geld toe voor armoedebestrijding

Bij zijn bezoek aan de Nederlandse Antillen zegde minister van Koninkrijksrelaties De Graaf op 6 juli 2004 de regering-Ys ruim 2,2 miljoen euro toe voor acute armoedebestrijding. Het betrof een gift buiten de reguliere samenwerkingsprogramma's om. 'Wij realiseren ons dat het erop of eronder is voor de Antillen', verklaarde de minister op een persconferentie. 'Deze regering heeft laten zien dat het haar ernst is en dit is onze eerste stap om duidelijk te maken dat we samen kunnen werken.'

In het voorjaar had De Graaf al 21 miljoen euro toegezegd. De besteding van dat geld was afhankelijk van een onderzoek van de Wereldbank naar een structurele aanpak van de armoedebestrijding.

Deel schuld kwijtgescholden

De Antillen hoefden tenminste 48 miljoen euro schuld niet terug te betalen, zo maakte een woordvoerder van het ministerie van Binnenlandse zaken op 13 september in Den Haag bekend. Daarnaast kregen de Antillen voor 27,5 miljoen euro extra steun. Dit geld zou ten dele worden gebruikt om jongeren tussen de 16 en 24 jaar die geen baan hadden, verplicht deel te laten nemen aan sociale vorming die kon bestaan uit vrijwilligerswerk of uit het volgen van een opleiding. Ook zou een deel worden gespendeerd aan armoedeanalyse en aan programma´s ten bate van een integrale wijkaanpak.

Waarnemers vermoedden dat Nederland in de nabije toekomst de Antillen nog meer schulden zou kwijtschelden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Aanpassing fiscaal regime Antillen volgens EU-code

De Nederlandse staatssecretaris Wijn van Financiën en de Antilliaanse minister van Financiën De Lannooy ondertekenden op 27 augustus 2004 een overeenkomst die tot verandering van het Antilliaanse belastingstelsel moest leiden. Regelingen die volgens de Europese Unie schadelijke belastingconcurrentie in de hand werkten, zouden worden geschrapt. Ook zouden de Antillen verdragen afsluiten met andere EU-lidstaten om gegevens uit te wisselen over buitenlandse spaartegoeden.

JUSTITIE

Godett en Monte tot hogere straffen veroordeeld

Het Hof van Justitie legde op 16 juli 2004 Anthony Godett in hoger beroep een gevange-

nisstraf op van vijftien maanden, waarvan vijf voorwaardelijk. In december 2003 was hij veroordeeld tot twaalf maanden, waarvan drie voorwaardelijk De leider van het Arbeiders Bevrijdingsfront (FOL) had volgens de rechter in 2000 smeergeld aangenomen om grond te kopen voor een nieuw partijgebouw. De zakenlieden die het geld gaven, kregen op hun beurt van de overheid opdrachten voor projecten. Zijn partijgenoot Nelson Monte moest vier jaar de cel in, in plaats van de oorspronkelijke drieënhalf jaar.

Godett, die anders dan Monte niet in de rechtszaal aanwezig was, zou tegen de uitspraak in cassatie gaan bij de Hoge Raad.
Op 7 september werd Godett opgepakt op verdenking lid te zijn van een criminele organisatie.

Mirna Godett eveneens formeel verdachte

Het Openbaar Ministerie stelde op 30 september Mirna Louisa-Godett officieel in staat van beschuldiging wegens valsheid in geschrifte, het aannemen van steekpenningen en deelname aan een criminele organisatie. Deze laatste zou bestaan uit de partijtop van het FOL en uit de wegens drugshandel en witwassen veroordeelde Giovanni van I. Deze Van I., die ook eigenaar was van het openluchtbordeel Campo Alegre, zou geld aan de partijtop hebben gegeven in ruil voor gunsten.
Zolang Mirna Godett medewerking bleef geven aan het onderzoek, zou zij niet worden gearresteerd.

Hoofd Hatoteam aangehouden

De voormalige leider van de politievakbond, hoofdinspecteur U.I., werd op 5 oktober 2004 gearresteerd. Hij werd ervan verdacht als hoofd van het Hatoteam, genoemd naar de Curaçaose luchthaven Hato, steekpenningen te hebben aangenomen en betrokken te zijn bij drugshandel.
Het team was anderhalf jaar eerder onder druk van Nederland geformeerd om de stroom drugskoeriers, die via Hato naar Nederland reisden, in te dammen.

Nederland financiert uitbreiding celcapaciteit

Het aantal cellen op Curaçao kon worden uitgebreid met 160 plaatsen. Dit meldde dagblad *NRC/Handelsblad* op 11 januari 2005, met als bron een onderzoek dat het Nederlandse ministerie van Justitie had verricht op verzoek van de Antillen. Nederland zou een forse bijdrage leveren aan de uitbreiding die ten dele zou plaatsvinden in de Bon Futuro-gevangenis, zo bevestigde de Nederlandse minister Donner (Justitie) tijdens een bezoek aan zijn Antilliaanse ambtgenoot Ribeiro.

(Vorige berichten pagina 415/2 e.v. - 2004)

ARGENTINIË

BINNENLAND

Bevolking acht regering minst corrupte in twintig jaar

Een opinieonderzoek van bureau Klynveld Peat Marwick Goerdeler (KPMG) onder 1.000 leidinggevenden uit het bedrijfsleven wees op 19 oktober 2004 de regering-Kirchner aan als de minst corrupte van de laatste twee decennia. Directeur Alberto Schuster benadrukte bij het bekend maken van het resultaat dat de perceptie van de mensen was onderzocht en dat de uitkomst niets zei over de werkelijke graad van corruptie van de verschillende regiems. Slechts 6 procent wees het bewind van Kirchner aan als het meest corrupte, terwijl 60 procent de opvatting huldigde dat de regering van Carlos Menem deze kwalificatie verdiende.

Opnieuw bommen ontploft bij bankfilialen in hoofdstad

Voor de derde keer dat jaar ontploften op 17 november 2004 bommen bij banken in de hoofdstad Buenos Aires. Bij de aanslagen op de twee filialen van de Amerikaanse Citybank en op een vestiging van Banco Galicia werd een beveiligingsmedewerker gedood. De aanslagen werden niet opgeëist, maar vermoedt werd dat ze gericht waren tegen het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en internationale financiële instellingen in het algemeen.

Velen hadden bij de economische crisis die Argentinië drie jaar eerder had getroffen hun spaartegoeden verloren en gaven daarvan het internationale bankkapitaal de schuld.

Ex-president Menem keert terug naar Argentinië

De 74-jarige oud-president Carlos Menem zette op 22 december 2004 in zijn geboortestreek La Rioja voet op Argentijnse bodem. Hij keerde terug uit zijn zelfgekozen verbanningsoord Chili en liet weten in 2007 opnieuw een gooi naar het presidentschap te zullen doen. Of hij daarbij enige kans van slagen had, was op zijn minst twijfelachtig want uit onderzoek was gebleken dat 85 procent van de Argentijnen negatief dacht over het vroegere staatshoofd.
Naar verluidt was de terugkeer van Menem mogelijk geworden nadat twee arrestatiebevelen tegen hem waren ingetrokken. De gerechtelijke onderzoeken betreffende belastingfraude en verduistering werden echter voortgezet.

Brand in rockclub kost bijna 200 mensenlevens

Nadat een fan bij een optreden van de rockgroep Callejeros een vuurpijl had afgeschoten waardoor brand uitbrak, kwamen op 30 december 2004 in de club República Cromagnon in Buenos Aires 192 bezoekers om het leven. Uit onderzoek bleek dat er 3.500 toegangskaarten waren verkocht terwijl de uitgaansgelegenheid officieel was berekend op maximaal 1.031 aanwezigen. Ook bleken nooduitgangen te zijn afgesloten.
Nabestaanden beschuldigden overheidsinspecteurs van corruptie omdat de misstanden eerder waren gesignaleerd. Zij eisten het ontslag van burgemeester Aníbal Ibarra en de berechting van de eigenaar van de club, de reeds gearresteerde Omar Emir-Chabán.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering probeert staatsfinanciën op orde te krijgen

Akkoord met pensioenfondsen over herstructurering schuld

Elf lokale pensioenfondsen uit Buenos Aires – bekend onder de naam Administradoras de Fondos de Jubilaciones y Pensiones (AFJP) – kwamen op 7 oktober 2004 met president Néstor Kirchner tot overeenstemming over een herschikking van het bedrag dat de staat hun verschuldigd was. Het akkoord werd van groot belang geacht

omdat de AFJP de eerste groep was die met de regering over de kwestie tot overeenstemming kwam.
De vertegenwoordiger van een groot aantal internationale schuldeisers, het Global Committee of Argentina Bondholders (GCAB), wees het resultaat van de onderhandelingen af.

Regering doet aanbod aan obligatiehouders

De Argentijnse minister van Economie Roberto Lavagna deed begin november de schuldeisers het voorstel 103 miljard dollar (ca. 78 miljard euro) aan schuld en rente om te ruilen voor nieuwe obligaties ter waarde van 41,8 miljard dollar (ca. 31,9 miljard euro). In zakenkrant *The Wall Street Journal* rekende een bankexpert uit dat met dit aanbod van elke dollar Argentijnse schuld ongeveer 30 dollarcent teruggegeven werd.
Argentinië had een buitenlandse schuld van ongeveer 130 miljard dollar (ca. 99 miljard euro), waarvan ruim 80 miljard (ca. 61 miljard euro) bij obligatiehouders. De regering beweerde dat het onmogelijk meer kon terugbetalen zonder de economische en sociale stabiliteit in gevaar te brengen.

Economische 'noodwetgeving' door parlement verlengd

De meerderheid van de Kamer van Afgevaardigden bestendigde op 24 november een controversiële wet die de regering, buiten het parlement om, speciale bevoegdheden verleende inzake het economisch beleid. De wet was in januari 2002 voor het eerst in werking getreden.
De Senaat ging op dezelfde dag akkoord met een begrotingswet die het hoofd van het kabinet de bevoegdheid gaf zonder parlementaire goedkeuring fondsen te besteden aan andere zaken dan waarvoor zij aanvankelijk bedoeld waren.
Critici beweerden dat de wetten in strijd waren met de Argentijnse grondwet die het geven van ongecontroleerde bevoegdheden aan de uitvoerende macht expliciet verbood.

Wereldbank geeft krediet voor verbetering infrastructurele diensten

In het kader van het Buenos Aires Infrastructure Sustainable Investment Development Project verstrekte de Wereldbank op 7 december 2004 een lening van 200 miljoen dollar (ca. 153 miljoen euro). Deze was bedoeld ter ondersteuning van het streven van de regering van de provincie Buenos Aires om de infrastructurele diensten uit te breiden en de regionale concurrentiepositie te verstevigen.
De vertegenwoordiger van de Wereldbank in Argentinië, Axel van Trotsenburg, gaf aan dat het de eerste directe lening van de bank was aan een Argentijnse provincie, hetgeen hij een 'belangrijke mijlpaal' noemde.

JUSTITIE

Politieke vluchtelingen krijgen schadevergoeding

Het Hooggerechtshof bepaalde op 14 oktober 2004 dat burgers die tijdens de dictatuur van 1976-1983 het land ontvluchtten uit vrees voor politieke vervolging, in aanmerking kwamen voor schadevergoeding. De zaak was aanhangig gemaakt door Susan Yofre, wier man en een zoon door de militaire machthebbers waren vermoord en die met 25 familieleden een dag na de staatsgreep op 24 maart 1976 was uitgeweken naar de Mexicaanse ambassade in Buenos Aires. In het vonnis werd gesteld dat het gekozen asiel 'de enige methode' was om de dood te ontlopen.

NATUUR EN MILIEU

Kirchner beschuldigt rijke landen van dubbele moraal

Op 15 december 2004, tijdens een klimaatconferentie in de hoofdstad Buenos Aires, klaagde president Kirchner de ontwikkelde landen aan omdat zij volgens hem twee maten hanteerden bij schulden en milieuzaken. Derdewereldlanden werden volgens hem verplicht zich bij leningen aan financiële afspraken te houden, maar rijke landen konden simpelweg hun verplichtingen niet nakomen als een milieuvraagstuk als de opwarming van de aarde in het geding was.

Volgens ingewijden was duidelijk dat Kirchner doelde op de Verenigde Staten. Dat land weigerde het Kyoto-protocol, gericht tegen de uitstoot van broeikasgassen, te ondertekenen en zou via het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verantwoordelijkheid dragen voor de straffe benadering van Argentinië bij de schuldenproblematiek.

BUITENLANDSE ZAKEN

China investeert miljarden in infrastructurele projecten

Bij een bezoek aan Argentinië ondertekende de Chinese president Hu Jintao op 16 november 2004 een reeks van economische samenwerkingsakkoorden met de regering-Kirchner. China zou in de komende tien jaar 8 miljard dollar (ca. 6 miljard euro) besteden aan de modernisering van het spoorwegnet en 5 miljard dollar (ca. 3,8 miljard euro) aan energieprojecten.

Tevens zou de sociale woningbouw een financiële injectie krijgen van 6 miljard dollar (ca. 4,6 miljard euro). In de telecommunicatiesector en bij projecten van niet-militaire satellieten investeerde China voor honderden miljoenen dollars.

Aziatische gigant krijgt status van markteconomie

Hoewel Argentijnse ondernemers bij monde van werkgeversvoorzitter Aldo Karagosian hadden gewaarschuwd voor de komst van een groot aantal Chinese producten op de Argentijnse markt, erkende de regering op 19 november China als een markteconomie.

De druk op Argentinië om China de Market Economy Status (MES) te geven was groot. Buurland Brazilië had hetzelfde eerder gedaan en bovendien viel de Chinees-Argentijnse handelsbalans zeer voordelig uit voor het Zuid-Amerikaanse land.

Spanje gaat 'strategische relatie' met Argentinië aan

De Spaanse regeringsleider José Luis Rodriguez Zapatero beloofde op 25 januari 2005 bij zijn bezoek aan Buenos Aires nog hetzelfde jaar een 'strategische relatie' met Argentinië aan te zullen gaan. Dit hield in dat Argentinië zou toetreden tot de groep van landen die geconsulteerd werd bij internationale politieke kwesties.

Zapatero sprak bovendien zijn vertrouwen uit in de poging van de regering de schuldenproblematiek op te lossen en ondersteunde het recentelijk gedane financiële aanbod aan de particuliere schuldeisers. Dit laatste kon bij de standpuntbepaling

van de Europese Unie over deze kwestie van grote waarde zijn.

(Vorige berichten pagina 610/1 e.v. - 2004)

ARUBA

BINNENLAND

Snelle boten voor Kustwacht

Een woordvoerster van de Kustwacht van de Nederlandse Antillen en Aruba deelde de media op 13 januari 2005 mee dat vijf nieuwe zogeheten SuperRhibs – de afkorting voor Super Ridged Hull Inflatable Boats – aan het einde van de maand operationeel moesten zijn. Twee waren er bestemd voor Aruba, twee voor Curaçao en één voor Sint Maarten. De nieuwe patrouillevaartuigen lagen stabieler op het water en konden verder varen dan de in gebruik zijnde boten.
De Rijksministerraad was in 2003 akkoord gegaan met de aanschaf van twaalf SuperRhibs die in 2006 in de wateren rond de eilanden moesten varen.

NATUUR EN MILIEU

Ernstige wateroverlast na orkaan Ivan

Nadat de orkaan Ivan in de nacht van 8 op 9 september 2004 Aruba noordelijk was gepasseerd, regende het langdurig op het eiland. Veel wegen raakten onbegaanbaar en ziekenhuizen en andere overheidsinstellingen konden niet of nauwelijks bereikt worden. De wateroverlast zette gouverneur Olindo Koolman aan om de Koninklijke Marine, die 150 manschappen op het eiland had gestationeerd, te verzoeken bijstand te verlenen. Deze evacueerden met rubberen boten onder meer bewoners van de wijk Madiki in Oranjestad. Binnen enkele dagen was de situatie weer onder controle.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Conflict met Nederland over homohuwelijk

Nadat de Arubaanse autoriteiten hadden geweigerd een in Nederland getrouwd lesbisch stel als zijnde gehuwd bij de burgerlijke stand in te schrijven, ontstond een diplomatiek conflict met Nederland, zo berichtte dagblad *NRC/Handelsblad* op 14 januari 2005. Volgens de Arubaanse minister van Justitie Rudie Kroes druiste het homohuwelijk in 'tegen de normen en waarden van zijn land', maar de Nederlandse minister Donner liet zowel Kroes als zijn collega Ribeiro van de Nederlandse Antillen weten dat de drie landen binnen het Koninkrijk elkaars rechtshandelingen dienden te respecteren.
De twee vrouwen spanden een rechtszaak aan tegen de Arubaanse overheid en wonnen deze, maar na publiciteit over de zaak ontstond zoveel commotie dat zij Aruba de rug toekeerden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nauwere relatie met EU levert Nederlandse Antillen en Aruba niets op

Een commissie die de verhouding van de Nederlandse Antillen en Aruba tot de Europese Unie onderzocht, kwam tot de conclusie dat verandering van de relatie de eilanden in financieel en economisch opzicht niets opleverde, zo bleek op 8 juli 2004. De eilanden hadden op dat moment de status van Landen en Gebiedsdelen Overzee (LGO), hetgeen vooral een handelsrelatie met de EU betekende. Zou gekozen worden voor toetreding tot de Ultraperifere Gebieden (UPG), dan werd in principe het hele EU-verdrag van toepassing. Dit betekende dat men rechten verkreeg, maar ook dat bevoegdheden moesten worden overgedragen. Het in opdracht van de rijksministerraad ingestelde onderzoek concludeerde dat bij de UPG-status het saldo voor de eilanden op den duur negatief zou zijn.

(Vorige berichten pagina 417/3 e.v. - 2004)

BAHAMA'S

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Cubanen rebelleren in gevangenis

Negen gedetineerden en elf mariniers raakten op de Bahama's gewond toen illegale Cubaanse immigranten op 9 december 2004 in opstand kwamen in het Carmichael Road Detention Center. Zij stichtten brand en vochten met bewakers, waarna de politie rubber kogels gebruikte om de orde te herstellen.
In de op het eiland New Providence gelegen gevangenis werden volgens minister van Werkgelegenheid en Immigratie Vincent Peet de mensen goed behandeld. Mensenrechtenorganisatie Amnesty International had echter al eerder opgeroepen de omstandigheden in het complex, die 'wreed en inhumaan' werden genoemd, te onderzoeken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Overeenkomst met VS over uitwisseling belastinggegevens

Op 1 januari 2004 werden de afspraken tussen de Bahama's en de Verenigde Staten betreffende het Belasting en Informatie Uitwisselingsverdrag (TIEA) van kracht met betrekking tot criminele zaken. Twee jaar later zou de overeenkomst ook van toepassing zijn op civiele belastingzaken.
Voor sommige burgers van de Bahama's was de gebeurtenis reden zich af te vragen of de VS niet teveel invloed op hun land hadden gekregen. Een juridisch adviseur van het ministerie van Financiën ontkende dit echter en benadrukte dat het ging om afspraken, in plaats van om een wettelijk bindend verdrag.

Akkoord met Australië om witwaspraktijken tegen te gaan

De Australische minister van Justitie en Douane Chris Ellison liet op 3 maart 2004 weten dat zijn land en de Bahama's waren overeengekomen financiële informatie uit te wisselen om witwaspraktijken tegen te gaan. De kennis kon ook gebruikt worden in de strijd tegen het terrorisme, zo voegde hij er aan toe. De Bahama's waren volgens de bewindsman een strategische partner in de strijd tegen misdaad omdat het land voor Australië een ingang naar het Caribische gebied betekende waar, zoals hij zei, witwasproblemen een erkend probleem waren.

Premier Christie brengt officieel bezoek aan China

Tijdens een bezoek van premier Perry Christie aan China verklaarde de Chinese president Hu Jintao op 17 augustus 2004 in Peking dat zijn land met de Bahama's een langdurige en stabiele relatie zou aangaan, gebaseerd op de Vijf Principes van Vreedzame Coëxistentie. Hij wees op de positieve ontwikkelingen sinds het tot stand komen

van de diplomatieke betrekkingen tussen beide landen en sprak verder zijn waardering uit voor de één-China politiek van de Bahama's. In een reactie zei Christie dat door de Chinese ontwikkeling de wereld beter in evenwicht kwam.

(Vorige berichten pagina 355/1 e.v. - 2003)

BARBADOS

BINNENLAND

Premier oppert mogelijkheid dat Barbados republiek wordt

Op een bijeenkomst van de Barbados Arbeiderspartij (BLP) vertelde premier Owen Arthur zijn gehoor dat Barbados mogelijk aan het eind van het jaar een republiek zou zijn, zo berichtte *Caribbean Net News* op 25 januari 2005. Minister van Justitie Mia Mottley zou binnen enkele maanden een wet naar het parlement sturen om de grondwet te wijzigen, zo verzekerde hij.
De opmerkingen van de regeringsleider veroorzaakten een debat in Barbados over hoeveel politieke macht de president zou moeten hebben.

BUITENLANDSE ZAKEN

Barbados naar VN voor oplossing maritiem geschil

Tot ongenoegen van de regering in Barbados werden in het weekeinde van 7 februari 2004 twee uit Barbados afkomstige vissers door de autoriteiten van Trinidad en Tobago gearresteerd. Zij zouden in de territoriale wateren van het laatstgenoemde land hebben gevist.
Ongeveer een week later kondigde premier Arthur aan de Verenigde Naties om arbitrage te zullen vragen over de maritieme grens tussen beide landen omdat het in 1990 tussen beide landen en Venezuela gesloten verdrag verschillend werd geïnterpreteerd. Ook werd voorlopig de invoer van producten uit het buurland beperkt.

Barbados verliest handelspreferenties VS

De Verenigde Staten maakten op 1 maart 2004 bekend dat Barbados en buurland Antigua en Barbuda de handelsvoordelen voor ontwikkelingslanden zouden kwijtraken. Deze hielden in dat er lagere invoertarieven werden betaald zonder dat dit wederkerig werd geëist. De reden voor het treffen van de maatregel – geldend vanaf 2006 – was dat beide staten inmiddels gerekend werden tot de rijke landen.

Verontschuldigingen VS voor foute informatie

De beweringen van de Verenigde Staten dat er in Barbados sprake was van 'een toename van roofovervallen op toeristen' en dat 'de politie ineffectief optrad' waren er de oorzaak van dat de VS op 7 mei 2004 hun excuses aanboden aan Barbados. Volgens het ministerie van Buitenlandse zaken betrof de informatie een ander, niet nader genoemd land.

Minister van Binnenlandse zaken en Justitie Mia Mottley accepteerde de verontschuldigingen, maar zei 'teleurstelling en walging' te voelen over de gang van zaken. Het land was sterk afhankelijk van de toerisme-industrie en de vrees bestond dat de opmerkingen al economische schade hadden aangericht.

Aanpassing verdrag met VS tegen belastingontduiking

De regeringen van de Verenigde Staten en Barbados sloten half juli 2004 een akkoord om belastingontduiking tegen te gaan. Het betrof een aanvulling op het Inkomstenbelasting Verdrag uit 1984.

De Amerikaanse minister van Financiën John Snow noemde het nieuwe protocol 'een demonstratie van zowel de kracht als de betrokkenheid van beide regeringen om de voorzieningen in het belastingverdrag aan te passen aan de moderne tijd'.

Wapentransport van Amerikanen onderschept

Douaneautoriteiten namen rond 11 oktober 2004 een container met wapens in beslag die bestemd was voor de Amerikaanse ambassade in Bridgetown. Al eerder was er één onderschept en de verklaring van de Verenigde Staten was toen dat het wapentuig een onderdeel was van het Regional Security System (RSS). De ontdekking van de tweede wapenzending viel bij Barbados niet in goede aarde. Naar verluidt werd VS-ambassadrice Mary Kramer om uitleg gevraagd en zij zou haar excuses hebben aangeboden voor het ontbreken van de benodigde documenten. De wapens zouden op doorvoer zijn geweest naar andere eilanden in de regio.

(Vorige berichten pagina 31/3 - 2004)

BERMUDA

BINNENLAND

Premier Scott wil nationaal debat over onafhankelijkheid

De uit de Progressieve Arbeiderspartij (PLP) afkomstige premier Alex Scott verklaarde op 1 maart 2004 dat zijns inziens alleen een onafhankelijk Bermuda een nationale eenheid kon worden en zich volledig kon ontwikkelen. Daarom, zo stelde hij, moest er een nationaal debat over deze kwestie gevoerd worden. De centrum-linkse partij van Scott wilde het volk om een uitspraak vragen bij de algemene verkiezingen in 2008, maar de centrum-rechtse oppositionele Verenigde Bermuda Partij (UBP) gaf de voorkeur aan het houden van een referendum.
In een door de PLP geboycotte volksstemming in 1995 had de overgrote meerderheid van de bevolking onafhankelijkheid van Groot-Brittannië afgewezen.

Controversiële minister Renée Webb treedt af

De wegens haar uitgesproken meningen en temperamentvolle natuur niet bij iedereen geliefde minister van Toerisme, Telecommunicatie en Internethandel Renée Webb diende op 20 juli 2004 haar ontslag in. Zij vertelde dat 'onverzoenbare meningsverschillen' met premier Scott de reden waren, maar er was kritiek op haar functioneren en veel ambtenaren hadden moeite om met haar samen te werken.

Premier Alex Scott benoemde vervolgens Michael Scott tot minister van Telecommunicatie en Internethandel, terwijl Larry Mussenden naast Justitie de portefeuille Wetgevende zaken kreeg. Het takenpakket van minister van Transport Ewart Brown werd uitgebreid met Toerisme.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Publicatie belastingrapport zorgt voor onrust

Vertegenwoordigers uit de zakenwereld verzochten de regering met klem de belastingen niet te verhogen nadat op 12 april 2004 een rapport over belastingwetgeving openbaar was gemaakt. De opdracht voor het onderzoek was zeven jaar eerder gegeven, om de mogelijkheid na te gaan de belastinginkomsten te verhogen van 18 naar 21 procent van het bnp. De vrees van de Bermuda Kamer van Koophandel was dat buitenlandse bedrijven zich in andere landen zouden vestigen. De voorzitter van de Bermuda International Business Association (BIBA), Greg Haycock, gaf te kennen dat voorkomen moest worden dat het belastingtechnisch aantrekkelijke land zich uit de markt prijsde.

Anti-terroristische financiële wetgeving aangenomen

Nadat in een eerder stadium maatregelen tegen belastingontduiking en witwaspraktijken waren genomen, keurde het parlement van Bermuda op 13 december 2004 wetgeving goed die moest verhinderen dat terroristen heimelijk geld parkeerden op een bankrekening. Deze stelde rechters in de gelegenheid rekeningen te observeren en eventueel geld van vermeende terroristen verbeurd te verklaren.
Bermuda was door de geïndustrialiseerde landen onder druk gezet haar bankwetten aan te scherpen om misbruik te voorkomen.

(Vorige berichten pagina 32/2 e.v. - 2004)

CHILI

BINNENLAND

Gewelddadigheden bij herdenking slachtoffers staatsgreep

De bijeenkomst ter nagedachtenis van de mensen die stierven bij de staatsgreep in 1973 tegen toenmalig president Salvador Allende liep op 11 september 2004 uit op een confrontatie tussen politie en burgers. Met traangas en een waterkanon werd de massa verspreid en meer dan twintig deelnemers aan de mars, die was georganiseerd door de Nationale Assemblee van de Mensenrechten (ANDH), werden door de politie gearresteerd. De organisatoren keurden de ongeregeldheden af.
Volgens de politie was de meerderheid van de demonstranten vredelievend, maar een klein gedeelte dat maskers droeg was begonnen met het gooien van molotovcocktails en stenen.

Samenstelling kabinet gewijzigd

President vervangt populaire ministers

De populaire ministers Michelle Bachelet en Soledad Alvear, respectievelijk verantwoordelijk voor Defensie en Buitenlandse zaken, werden op 29 september 2004 bij verrassing door president Ricardo Lagos van hun taken ontheven. De rechtse oppositie had dit al verscheidene keren geëist omdat beide politici werd verweten van hun positie gebruik te maken met het oog op de presidentiele verkiezingen in 2005, waarvoor beiden, gezien hun populariteit, wellicht kandidaat zouden staan.

Nieuwe benoemingen

Als nieuwe bewindspersoon op Defensie werd Jaime Ravinet de la Fuente benoemd. Hij deed afstand van zijn portefeuille Volkshuisvesting, Stedelijke ontwikkeling en Nationaal welzijn die werd overgenomen door Sonia Tschorne Berestesky.
Ignacio Walker Prieto kreeg de verantwoordelijkheid voor de post Buitenlandse zaken en Yasna Provoste Campillay werd minister van Planning en Coöperatie.

Lagos benoemt nieuwe minister van Publieke werken

In het Palacio de la Moneda in de hoofdstad Santiago werd op 3 januari 2005 Jaime Estévez ingezworen als minister van Publieke werken, Transport en Telecommunicatie. Tot dat moment was hij beheerder van de Staatsbank geweest, welke functie zou worden overgenomen door de afgetreden Javier Etcheberry. Deze had zijn ontslag ingediend nadat er een onderzoek was gestart naar het instorten van een brug waarbij controleurs van zijn departement hadden verzaakt hun taken naar behoren uit te oefenen. Parlementariër Pablo Lorenzini beschuldigde daarop, tot woede van president Lagos, Etcheberry van nalatigheid en het aannemen van steekpenningen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Extra belasting voor buitenlandse exploitanten kopermijnen verworpen

De poging van de Chileense regering om meer inkomsten te genereren uit de kopermijnen door de buitenlandse mijnfirma's vanaf 2007 een extra belasting van 3 procent over de netto verkoop te laten betalen, leed op 10 augustus 2004 schipbreuk. Hoewel de meerderheid van de Chileense burgers met het idee instemde, verwierp de rechtse oppositie het wetsvoorstel omdat het nieuwe investeringen van internationale bedrijven als BHP Billiton en Anglo American zou kunnen belemmeren.
Minister van Financiën Nicolás Eyzaguirre noemde de afwijzing het bewijs dat de oppositie de belangen van de buitenlandse firma's verdedigde. Chili, dat 38 procent van de kopervoorraad in de wereld bezat, zou door de nieuwe maatregel ongeveer 100 miljoen dollar (ca. 75 miljoen euro) per jaar extra aan inkomsten hebben gehad.

Lovende woorden van directeur IMF

De recentelijk benoemde directeur van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), Rodrigo de Rato, prees op 2 september 2004 bij zijn bezoek aan Chili het beleid van de regering. De economische stabiliteit was naar zijn mening in essentie gegrondvest op twee elementen: de controle over de inflatie gaf een goede basis aan het monetaire beleid en er was een geloofwaardig evenwicht tussen de staatsuitgaven en -inkomsten dat sturing gaf aan het fiscale beleid.
De topman van het IMF noemde de flexibilisering van de arbeidsmarkt en de toegang tot onderwijs voor het arme deel van de bevolking de grootste uitdagingen voor het land. Dit zou de armoede ook verder verminderen, zo verwachtte hij.

Lening Wereldbank voor regionale infrastructurele ontwikkeling

De Wereldbank verleende Chili op 17 december 2004 een krediet van ruim 50 miljoen dollar (ca. 37,8 miljoen euro) voor de uitbreiding en verbetering van de infrastructuur in arme landelijke gebieden als de regio's van Coquimbo, Araucania en Los

Lagos. Het project moest de toegankelijkheid voor de bevolking van infrastructurele diensten vergroten en daarmee bijdragen aan een basisbestaan van de burgers, naast het bieden van mogelijkheden om zelf een inkomen te verdienen. De doelgroep was een half miljoen Chilenen die verstoken waren van basisvoorzieningen als elektriciteit, watervoorziening en telecommunicatie.

JUSTITIE

Nieuwe verdenkingen tegen Pinochet

Rechtbank gelast onderzoek naar financiën

De aanklachten inzake fraude, verduistering en omkoping van twee advocaten tegen oud-president Augusto Pinochet waren op 21 juli 2004 voor een rechtbank aanleiding een onderzoek te beginnen. De beschuldigingen kwamen voort uit een rapport van de Amerikaanse Senaat waarin vermeld werd dat de Riggs Bank uit Washington D.C. de oud-generaal had geholpen 8 miljoen dollar (ca. 6,1 miljoen euro) te verdonkeremanen.
De zoon van de oud-dictator, Marco Antonio Pinochet, ontkende alle aantijgingen en beweerde dat het geld verdiend was met jaren hard werken. Ook zouden aanhangers van zijn vader donaties gestort hebben.

Hooggerechtshof bevestigt opheffing immuniteit Pinochet

Met de kleinst mogelijke meerderheid van negen voor en acht tegen besloot het Chileense Hooggerechtshof op 26 augustus dat Pinochet berecht kon worden voor de repressiecampagne in de jaren '70 en '80 van de twintigste eeuw. Voorzitster Lorena Pizarro van de Associatie van Familieleden van Verdwenen Gevangenen (AFDD) sprak haar blijdschap uit over het besluit, evenals nabestaanden van slachtoffers.
Doordat Pinochet bij een show op Miami TV helder overkwam, had de bewering van zijn advocaten dat hij aan dementie leed aan geloofwaardigheid ingeboet.

Oud-dictator ontkent rol in Operatie Condor

Op 24 september vertelde Pinochet bij een verhoor aan rechter Juan Guzmán dat voor zover hij op de hoogte was, het middenkader van het leger uitvoering had gegeven aan Operatie Condor, de repressieve samenwerking van zes Zuid-Amerikaanse staten. Het onderzoek richtte zich op de kennis van de oud-generaal betreffende de ontvoering en marteling van negentien Chilenen in het kader van deze operatie. Pinochet beweerde echter van het bestaan van de operatie niet op de hoogte te zijn geweest. 'Nee, ik herinner het me niet omdat het mijn probleem niet was', had hij opgemerkt.

Medische test: Pinochet is 'licht dement'

Een op last van de rechtbank uitgevoerd medisch onderzoek naar de mentale gesteldheid van de 88-jarige Pinochet leverde als resultaat op dat hij 'licht dement' genoemd kon worden, zo bleek op 15 oktober. Neuropsycholoog Jorge Tapia had vastgesteld dat er sprake was van lichte hersenbeschadigingen en dat de patiënt het belang van het onderzoek niet had ingezien.
De gevolgtrekkingen uit de diagnose verschilden: advocaten van nabestaanden van slachtoffers meenden dat de oud-generaal kon terechtstaan, terwijl pleiters van Pinochet in de uitslag het bewijs zagen dat dit onmogelijk was.

Rechtbank legt beslag op bezittingen oud-dictator

Omdat Pinochet door de Chileense staat was gedagvaard voor belastingfraude liet rechter Sergio Muñoz beslag leggen op diens eigendommen ter waarde van 4 miljoen dollar (ca. 3,1 miljoen euro), zo meldde de *BBC* op 25 november. De rechtbank deed onderzoek naar de oorsprong van het geld dat Pinochet op geheime bankrekeningen in de Verenigde Staten had staan. Enige dagen daarvoor waren bankrekeningen van Pinochet in Miami (Florida) ontdekt waarvoor hij valse namen had gebruikt. Dit laatste was voor minister van Binnenlandse zaken José Miguel Insulza aanleiding te zeggen dat men zoiets alleen doet als het geld op oneerlijke wijze is verkregen.

Pinochet ontving betalingen van verscheidene landen

Dagblad de *New York Times* meldde op 7 december dat oud-dictator Pinochet tijdens zijn bewind over een periode van 23 jaar tenminste 12,3 miljoen dollar (ca. 9,4 miljoen euro) van andere landen had ontvangen. Dit betrof zogenaamde 'commissies voor buitenlandse diensten en reizen'. Concreet noemde de krant onder meer de betaling van 3 miljoen dollar door de Verenigde Staten in 1976 en verspreide stortingen van Paraguay (1,5 miljoen dollar), Spanje (1 miljoen), China (2,5 miljoen), dit laatste land samen met Groot-Brittannië (2,5 miljoen) en nogmaals Groot-Brittannië, Maleisië en Brazilië (3 miljoen). Geciteerd werd uit documenten die de Amerikaanse Senaatscommissie onder de aandacht had gebracht.

Aanklachten voor moord en ontvoering gehandhaafd

Tot ongenoegen van de kringen rondom Pinochet besliste een beroepsrechtbank op 21 december dat de beschuldigingen van rechter Guzmán tegen de vroegere president in stand zouden worden gehouden. Dit omdat er geen medische redenen aanwezig waren die een proces in de weg stonden.

Hooggerechtshof: gezondheidstoestand geen beletsel voor proces

Het besluit van de beroepsrechtbank bleef op 4 januari 2005 overeind toen de rechters van het Hooggerechtshof met drie tegen twee stemmen bepaalden dat de gezondheid van Pinochet een proces niet in de weg stond. De uitspraak had twee weken op zich laten wachten en werd beschouwd als een klap voor de oud-dictator die nooit eerder voor mensenrechtenschendingen was veroordeeld.
Advocaten van de oud-generaal zeiden gebruik te zullen maken van de mogelijkheden om in beroep te gaan. Een proces kon volgens hen Pinochet het leven kosten, temeer daar deze in december kort in een ziekenhuis was opgenomen.

Huisarrest na betaling borgsom opgeheven

Het door rechter Juan Guzmán aan Pinochet opgelegde huisarrest werd op 13 januari opgeheven nadat de verdediging 3.500 dollar (ruim 2.600 euro) bij de beroepsrechtbank had gedeponeerd. Advocaat Fernando Rabat beweerde dat verscheidene mensen een bijdrage hadden geleverd om

de benodigde som bij elkaar te krijgen en het betekende dat Pinochet zijn residentie in Los Boldos weer mocht verlaten.
Volgens waarnemers volgden de rechters een hardere lijn tegen de oud-dictator omdat, als gevolg van de geheime bankrekeningen, de binnenlandse steun voor hem sterk was afgenomen.

Beroep van Manuel Contreras op amnestiewetgeving afgewezen

De chef van de geheime politie tijdens de eerste jaren van het Pinochet-regime, Manuel Contreras, hoorde op 17 november 2004 van het Hooggerechtshof dat zijn beroep op de amnestiewetgeving uit die jaren niet gehonoreerd werd. Hij was veroordeeld voor de rol die hij gespeeld had bij de arrestatie in 1975 van Miguel Ángel Sandoval van de Beweging van Revolutionair Links (MIR). Het slachtoffer was spoorloos verdwenen en evenmin had men de stoffelijke resten teruggevonden, en op die gevallen, zo bepaalde de rechtbank, was de door Pinochet in 1978 uitgevaardigde amnestiewetgeving niet van toepassing. Wel werd de straf van Contreras verminderd van vijftien naar twaalf jaar.

Commotie als veroordeelde wordt opgehaald

Toen de politie op 28 januari 2005 Manuel Contreras thuis ophaalde om naar de gevangenis over te brengen, verdedigden familieleden de veroordeelde met hand en tand. Bij de rechtbank en bij het huis van detentie werd de zwaar beschermde Contreras door demonstranten juist uitgescholden en bekogeld met eieren en plastic flessen. Zij waren tevreden dat de man die mensenrechtenschendingen had gepleegd achter de tralies verdween.
Contreras had al eerder in de gevangenis gezeten voor zijn aandeel in de moord op oud-minister van Buitenlandse zaken Orlando Letelier in Washington in 1976.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

HRW: Chili schendt rechten van indianen

In een eind oktober 2004 verschenen rapport van de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) werd Chili ervan beschuldigd internationale verdragen die burgers juridische bescherming boden, niet na te komen. Woordvoerder José Miguel Vivanco verzocht de Chileense regering daarom een al eerder gereviseerde anti-terrorismewet uit de tijd van de dictatuur grondig te veranderen. De wet werd op dat moment gebruikt tegen Mapuche-indianen die bij protesten wel grote materiële schade hadden veroorzaakt, maar zonder dat er slachtoffers waren gevallen. Tijdens het bewind van Ricardo Lagos was de wet nieuw leven ingeblazen.

Misstanden tijdens Pinochet-regime onder de aandacht

Leger erkent mensenrechtenschendingen tijdens dictatuur

Bij monde van generaal Juan Emilio Cheyre accepteerde het leger als instituut op 5 november 2004 voor het eerst de verantwoordelijkheid voor het schenden van de mensenrechten in de periode 1973-1990. In zijn dagblad *La Tercera* gepubliceerde verklaring sprak de topmilitair over 'strafbare en moreel onacceptabele daden uit het verleden' die door geen enkel politiek scenario konden worden gerechtvaardigd.
Tot dat moment was de positie ingenomen dat individuele officieren schuldig waren aan excessen tijdens de dictatuur.
President Lagos liet weten met 'tevredenheid en trots' kennis te hebben genomen van de verklaring.

Eerste officiële rapport over marteling tijdens militair bewind

De door de regering opgezette Nationale Commissie voor Politieke Gevangenschap en Marteling presenteerde op 10 november haar eindrapport aan president Lagos. Het was het eerste officiële onderzoek naar marteling gedurende de Pinochet-dictatuur en bevatte details over methoden als het gebruik van elektrische schokken, het laten stikken en het seksueel misbruiken van gevangenen. Volgens president Lagos was de uitgave van het rapport 'een zeer belangrijke stap voor Chili'.

Uitkeringen voor slachtoffers van Pinochet

Naar aanleiding van de publicatie van het eindrapport bood de regering meer dan 28.000 tijdens de dictatuur gemartelde mensen een uitkering voor het leven aan. In een toelichting vertelde Ricardo Lagos dat het rapport had aangetoond dat marteling niet incidenteel was voorgekomen, maar 'staatspolitiek' was geweest. Geen enkele financiële compensatie noemde hij toereikend, maar het Congres zou worden voorgesteld omgerekend circa 145 euro per maand uit te keren.

Groepen slachtoffers uiten ontevredenheid

Door middel van een protestbijeenkomst in het centrum van de hoofdstad Santiago op 29 november lieten enkele groepen die de slachtoffers van de martelingen vertegenwoordigden, weten het aanbod van de regering af te wijzen. Het bedrag vonden zij ontoereikend en het stoorde hen ook dat in het rapport niet de schuldigen aan de misdaden waren aangewezen. De mensenrechtenactiviste Mireya García – zelf slachtoffer van marteling – wilde ook een gedenkteken voor de slachtoffers, maar erkende dat de publicatie van het rapport op internet een positieve stap was.
Veel andere groepen lieten weten de uitkering te zullen accepteren.

Marinechef geeft martelingen toe

Slachtoffers hadden de commissie die onderzoek deed naar de mensenrechtenschendingen onder Pinochet al gedetailleerd geïnformeerd, maar eind november gaf admiraal Miguel Ángel Vergara het ook toe: de marine had burgers aan boord van het schip de Esmeralda gemarteld. Het was de eerste keer dat een vertegenwoordiger van de Chileense vloot dit erkende. Hij sprak namens het instituut zijn grote spijt uit en bood zijn verontschuldigingen aan.
Op de Esmeralda waren tegenstanders van de dictatuur geslagen, voor namaakvuurpelotons geplaatst en met elektrische schokken bewerkt.

Compensatie voor martelingen goedgekeurd

Het voorstel van president Lagos om de slachtoffers van marteling een uitkering te geven voor het leed dat hen was aangedaan, werd door het Congres op 16 december met instemming begroet. Naast een bedrag dat min of meer gelijk stond aan het minimumloon konden burgers die het aanbod per direct aanvaardden extra een eenmalige uit-

kering van bijna 3 miljoen Chileense peso (bijna 4.000 euro) tegemoet zien.

Kritiek HRW op korte duur onderzoek mensenrechtenschendingen

De beslissing van het Hooggerechtshof dat rechters maximaal zes maanden onderzoek mochten doen naar gevallen van mensenrechtenschendingen, werd door Human Rights Watch (HRW) op 27 januari 2004 bekritiseerd. Volgens de mensenrechtenorganisatie was het hof gezwicht voor druk uit militaire kringen, maar in de juridische motivatie van het besluit werd er op gewezen dat een verdachte na zes maanden moest weten of hij in staat van beschuldiging werd gesteld of niet.

De regering juichte bij monde van minister van Justitie Luis Bates de beslissing toe en beloofde binnen enkele maanden een dienovereenkomstig wetsontwerp te zullen indienen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Demonstranten botsen met politie bij APEC-conferentie

Rond 22 november 2004 werden tijdens een bijeenkomst van de Asia Pacific Economic Cooperation (APEC) 690 mensen aangehouden en raakten 20 politiemensen gewond toen protesten tegen de top uitmondden in geweld. Het was de eerste keer dat een Zuid-Amerikaans land gastheer was van het forum.
De Chileense autoriteiten benadrukten dat slechts een klein deel van de demonstranten schuld droeg aan de ongeregeldheden. Men verzekerde dat de gearresteerde deelnemers aanklachten konden verwachten, terwijl men zich nog beraadde over hoe de financiële schade verhaald zou worden.

VS klagen over handgemeen met veiligheidspersoneel

De Verenigde Staten beklaagden zich na de bijeenkomst over een incident bij het bezoek van George W. Bush. De Amerikaanse president had zelf ingegrepen toen hij gewaar werd dat er bij de toegang voor een officiële verplichting een handgemeen ontstond tussen leden van zijn 'Secret Service' en Chileense veiligheidsbeambten. Het bleek dat een Amerikaans lid van de geheime dienst was tegengehouden, maar die accepteerde dat niet.
De relaties tussen beide landen waren goed en Bush sprak later van 'een spectaculair bezoek' waarbij hij 'de gastvrijheid van [zijn] Chileense vrienden hogelijk gewaardeerd had'.

(Vorige berichten pagina 346/2 e.v. - 2004)

COLOMBIA

BINNENLAND

Generaal beweert dat leger en paramilitairen samenwerkten

In een door persbureau *Reuters* op 29 maart 2004 overgenomen reportage uit het weekblad *Cambio* vertelde generaal Jaime Alberto Uscátegui dat het leger met de rechtse paramilitaire troepen had samengewerkt en hen zelfs gedragsregels had opgelegd. De legercommandant werd op dat moment vastgehouden op een militaire basis onder de beschuldiging paramilitairen in 1997 te hebben geholpen bij het bloedbad van Mapiripán dat 30 mensen het leven kostte.
Het leger had de samenwerking met de paramilitairen, die veel mensenrechtenschendingen op hun geweten hadden, altijd ontkend. Pogingen van het persbureau het bericht bevestigd te krijgen, bleven zonder succes.

Overleg tussen regering en rechtse paramilitairen

Leider AUC verdwijnt spoorloos

Een van de oprichters van de Verenigde Zelfverdedigingsgroepen van Colombia (AUC), Carlos Castaño, verdween op 16 april 2004 nadat er op zijn boerderij in het noorden van Colombia een schotenwisseling was geweest met andere paramilitairen. Volgens onbevestigde berichten was hij ontvoerd en later vermoord. De beschuldigende vingers wezen alle dezelfde kant op, namelijk naar een van de machtigste mannen binnen de AUC, Diego Murillo, ook bekend onder zijn pseudoniem Adolfo Paz. Deze noemde de beschuldigingen 'pervers'.
Eind mei werd Carlos Mauricio García Fernández, die ook aan de basis van de AUC stond, uit de weg geruimd nadat hij de leiders van de AUC 'drugshandelaars' had genoemd.

Onderhandelaars AUC krijgen voorlopige immuniteit

Tien vertegenwoordigers van de AUC verzamelden zich begin juli in een speciale zone in de noordelijke provincie Córdoba voor gesprekken met regeringsvertegenwoordigers. Zij waren voorlopig vrijgesteld van strafvervolging om het eerder ingezette vredesproces te continueren.
Vijf van de AUC-onderhandelaars, onder wie Diego Murillo, stonden op een lijst van door de Verenigde Staten gezochte drugsbaronnen. Murillo gold als opvolger van de machtigste drugsbaas die het land gekend had, de in 1993 gedode Pablo Escobar.

Leiders AUC houden toespraak in Congres

Salvatore Mancuso, Ramón Isaza en Iván Roberto Duque werden op 28 juli door de Colombiaanse luchtmacht naar de hoofdstad Bogotá vervoerd waar zij namens de AUC het parlement zouden toespreken. Eerstgenoemde stelde dat de AUC streefde naar een permanent staakt-het-vuren en hij noemde de paramilitairen, die bekend stonden als de gewelddadigste strijders in het land, 'helden'. Hij ontkende verder de beschuldigingen van de VS dat zijn groepering verantwoordelijk was voor de export van 40 procent van de cocaïne uit Colombia.

Opnieuw paramilitaire leider vermoord door rivalen

Op 20 september werd in de provincie Meta het in stukken gesneden lijk van Miguel Arroyave aangetroffen. Hij was de leider van het bij de AUC aangesloten Bloco Centauros (BC) dat bestond uit ongeveer 6.000 manschappen. Waarnemers vermoedden dat hij was vermoord door rivalen uit zijn eigen organisatie die met hem van mening verschilden over de vredesonderhandelingen.

Inhoud vredesoverleg uitgelekt

Tot ongenoegen van vredescommissaris Luis Carlos Restrepo publiceerde het weekblad *Semana* in de editie van 25 september de transcriptie van de banden met de vertrouwelijke onderhandelingen met de AUC. Uit de gesprekken bleek dat het overleg in een impasse dreigde te geraken omdat de paramilitairen beloftes van de regering om

hen niet uit te leveren aan de VS, niet vertrouwden. De afgezant van de regering op zijn beurt was enkele keren in woede uitgebarsten en had openlijk getwijfeld aan de bewering van de paramilitairen dat zij hun troepen in Medellín hadden gedemobiliseerd.

Regering verwelkomt neerleggen wapens door paramilitairen

De aankondiging van de AUC dat minstens 3.000 manschappen uit de strijd zouden worden teruggetrokken, werd op 8 oktober in regeringskringen met instemming begroet. Vredescommissaris Restrepo had het nieuws 'met tevredenheid en hoop' vernomen. De demobilisatie liet echter onverlet dat iedere paramilitair die betrokken was geweest bij bloedbaden of bij drugshandel in de gevangenis terecht zou komen, zo voegde hij er aan toe.
Veel leden van de AUC werden beschuldigd van schendingen van mensenrechten.

Deel strijders levert wapens in

Na het zingen van het Colombiaanse volkslied leverden op 25 november 450 leden van het met de AUC verbonden Bloco Banana hun wapens in. Zij hadden zich daarvoor, in militaire kledij gestoken, verzameld op een voetbalveld in de plaats Turbo. Leider Salvatore Mancuso merkte in een toespraak op dat ze hun vijanden zouden vergeven en sprak de wens uit dat de strijders weer in de maatschappij zouden worden opgenomen.
De ontbonden organisatie had tien jaar lang een grote rol gespeeld in de bananenregio van Antioquia.

Bloco Calima staakt eveneens de strijd

Rond de 550 paramilitairen van het berucht-te Bloco Calima gaven zich op 19 december over om vervolgens te worden opgenomen in het reïntegratietraject dat de regering had ontworpen. De in 1998 opgerichte militante groep, die vooral actief was bij de stad Calí, werd onder meer verantwoordelijk gehouden voor een gruweldaad in 2001, toen 40 boeren werden vermoord en een vrouw in stukken was gezaagd. Zij zouden met name de cocaïneroutes van de lokale drugsbaronnen, die hun acties financierden, hebben beschermd. Het was onduidelijk of zij ooit zouden moeten terechtstaan voor de gepleegde misdaden.

FARC weigert met regering te onderhandelen

Naam nieuwe leider bekendgemaakt

Senator Jaime Dussán maakte op 12 juni 2004 bekend dat de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) een nieuwe leider hadden aangesteld. Het zou gaan om 'Alfonso Cano' – een pseudoniem voor Guillermo León Sáenz Vargas – die al meer dan tien jaar het ideologische hoofd van de linkse guerrillaorganisatie was.
Volgens enkele bronnen was de aanvoerder van de FARC tot dat moment, Manuel Marulanda Vélez, gestorven of stond hij op het punt te overlijden als gevolg van een ziekte.

Autoriteiten beschuldigen FARC van moord op boeren

Rond de 50 gewapende strijders doodden op 15 juni meer dan 30 boeren in het dorp Río Chiquita in de noordoostelijke regio van Norte de Santander. Politiecommandant William Montezuma wees de FARC als de schuldige aan, mede omdat de boerderij waarop de slachtoffers werkten toebehoorde aan rechtse paramilitairen. De vermoorde boeren werden verrast met salvo's uit automatische geweren toen zij in hun hangmatten lagen uit te rusten van hun werkzaamheden.

Rebellen weigeren vredesonderhandelingen

In een op internet gepubliceerde verklaring sloot de FARC op 20 juli uit met de regering rond de tafel te gaan zitten om te praten over een staakt-het-vuren. Pas na afloop van de ambtsperiode van president Uribe in 2006 kon volgens de marxistische organisatie 'de reusachtige taak om de vrede met sociale gerechtigheid op te bouwen', beginnen. Legercommandanten vermoedden dat de gewapende rebellen binnen enkele jaren door de omstandigheden genoodzaakt zouden zijn met de regering te onderhandelen, maar volgens FARC-leiders was het bewind niet bij machte de guerrillabeweging te verslaan.

Gevangenenruil eveneens afgewezen

Het voorstel van de regering om in een neutrale ambassade 72 uur te onderhandelen over de uitwisseling van gevangenen werd op 8 november door de FARC betiteld als 'electorale demagogie'. Deze was 'roekeloos en onverantwoordelijk' omdat met de gevoelens van de familieleden van de gegijzelden werd gespeeld, zo stond in de reactie van de opstandelingengroep te lezen.
De regering wilde op deze wijze 72 gegijzelden, onder wie voormalig presidentskandidate Ingrid Betancourt, uit handen van de FARC redden. Als tegenprestatie zouden 50 rebellen die geen moord of ontvoering op hun geweten hadden, worden vrijgelaten.

'Aanslag op Bush verijdeld'

Uit informatie van inlichtingendiensten was volgens minister van Defensie Jorge Alberto Uribe gebleken dat de FARC op 22 november een moordaanslag op de Amerikaanse president George W. Bush had gepland bij zijn bezoek aan de stad Cartagena. De aanslag zou zijn voorkomen door een goede samenwerking tussen de Colombiaanse veiligheidstroepen en de Amerikaanse geheime diensten.
Vooral de militaire steun van de Verenigde Staten aan de Colombiaanse regering zou het motief van de moordaanslag zijn. De FARC ontkende later de beschuldiging van de minister.

VN staken bemiddelingspoging

James Lemoyne, de afgezant van de Verenigde Naties die al vier jaar probeerde een vredesakkoord tot stand te brengen tussen de Colombiaanse regering en de marxistische rebellen, zou in april zijn post verlaten, zo maakten de VN op 24 januari 2005 bekend. Beide partijen waren ervan overtuigd dat de voorwaarden voor een succesvol overleg op dat moment ontbraken.
Gevreesd werd dat de stap ook negatieve gevolgen kon hebben voor de demobilisatie van de rechtse paramilitairen. De regering had daarvoor financiële hulp gevraagd aan de Europese Unie, maar deze had juist aanbevolen het vredesproces uit te breiden naar alle gewapende groepen.

Massavlucht gevangenen na aanval rebellen

Op 26 januari werden zes gedetineerden door bewakers gedood toen een grote groep de vlucht nam uit de Picaleña gevangenis, ongeveer 130 kilometer ten westen van de hoofdstad Bogotá. Dat gebeurde nadat

marxistische opstandelingen de gevangenis met explosieven hadden aangevallen.
Waarnemers vertelden dat de oorzaak van de aanval gezocht moest worden in het feit dat de FARC te weinig leden over had die tot het middenkader behoorden.

Aantal ontvoeringen neemt af

In de eerste helft van het jaar was het aantal kidnappings in vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder, gehalveerd, zo liet de regering op 22 juli 2004 weten. In concreto betekende dit een vermindering van 1.906 tot 966 ontvoeringen.
Een studie van het Departement van Nationale Planning had uitgewezen dat in de acht jaren vanaf 1996 gemiddeld bijna 3.000 burgers per jaar waren gegijzeld. Dit had de Colombiaanse maatschappij omgerekend ruim 190 miljoen euro gekost, waarvan rond de 44 miljoen euro als losgeld was betaald. De gegijzelden werden gemiddeld een maand vastgehouden.

Rapport bevestigt tendens

Een onderzoek van het particuliere onderzoeksbureau Seguridad y Democracia, dat op 28 december verscheen, ondersteunde de beweringen van de regering. Het aantal moorden bleek in 2004 in Colombia gezakt tot ruim 20.000 – een terugval van 30 procent sinds Álvaro Uribe het presidentschap uitoefende. De afname van het aantal ontvoeringen was nog spectaculairder: in 2004 waren het er 1.300, rond de 38 procent minder dan het jaar daarvoor en minder dan de helft van 2001. Toch behoorde Colombia met deze cijfers nog bij de gevaarlijkste landen ter wereld.

Luxe huis van Pablo Escobar door staat geconfisqueerd

De Colombiaanse overheid beslechtte de al elf jaar durende strijd met de nabestaanden van drugsbaron Pablo Escobar op 29 augustus 2004 in haar voordeel. Dit hield in dat zijn uiterst luxe verblijfplaats 'Hacienda Nápoles' in Antioquia, hét symbool van zijn macht en rijkdom, in handen van de staat kwam. Escobar had op het meer dan 2.000 hectare tellende terrein onder meer een dierentuin ingericht en er de oude auto van Al Capone uitgestald.
Het plan bestond het onderkomen als misdaadmuseum in te richten.

Constitutioneel Hof verwerpt anti-terrorismewetgeving

Het Anti-terrorisme Statuut dat de Colombiaanse strijdkrachten toestond zonder juridische grondslag huizen binnen te dringen, telefoons af te luisteren en mensen te arresteren, werd op 30 augustus 2004 door het Constitutioneel Hof afgekeurd. Voorzitter Jaime Araújo voerde 'procedurele fouten' aan om de beslissing van het hof te motiveren.
De regering had de nieuwe voorschriften in april afgekondigd, hetgeen aanleiding gaf tot een storm van kritiek van mensenrechtenorganisaties omdat zij misbruik van de nieuwe regels door het leger vreesden.

Meer mijnen ondanks actie Colombiaanse overheid

Terwijl de Colombiaanse overheid een maand eerder meer dan 6.000 landmijnen had vernietigd, legden volgens legercommandanten 'terroristische' groepen juist meer 'quiebrapatas' (letterlijk: benenbrekers) mijnen, aldus persbureau *Reuters* op 29 november 2004. Het aantal slachtoffers van de mijnen was sterk toegenomen in de loop der jaren: in 1990 vielen 29 doden of gewonden, maar in 2004 waren al 609 burgers en militairen getroffen.

De commandant van de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC), Ricardo González, had in een vraaggesprek met het Portugese weekblad *Avante* het gebruik van de mijnen verdedigd omdat ze goedkoop en effectief waren.

Parlementaire goedkeuring voor tweede ambtstermijn Uribe

Nadat de Senaat eerder akkoord was gegaan, accepteerde op 30 november 2004 het Congres, met 113 stemmen voor en 13 tegen, een grondwetswijziging die president Uribe in staat moest stellen een tweede ambtstermijn te vervullen. Uit opinieonderzoeken was gebleken dat ruim 70 procent van de Colombianen op hem zou stemmen bij nieuwe presidentsverkiezingen. Uribe dankte zijn populariteit vooral aan zijn harde optreden tegen de linkse rebellen en zijn strijd tegen de drugshandel.
Het Constitutionele Hof moest als laatste een oordeel geven over de grondwetswijziging.

Brein achter massaontvoering aangehouden

Legereenheden arresteerden in de zuidelijke provincie Nariño vlakbij de grens met Ecuador op 11 december 2004 José Ramírez, commandant in het Nationale Bevrijdingsleger (ELN).
Hij werd ervan verdacht de verantwoordelijke man achter de schermen te zijn geweest van de kidnapping op een zondagochtend in 1999 van alle bezoekers en geestelijke leiders van de La María kerk in Calí – een actie die nationaal grote verontwaardiging opriep. Alle ontvoerde kerkgangers werden later vrijgelaten, met de restrictie dat voor sommigen een hoog bedrag aan losgeld was betaald.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ontevredenheid onder bevolking over economisch beleid

Naar schatting 700.000 Colombianen liepen op 12 oktober 2004 mee in een demonstratie om hun ongenoegen te uiten over de werkloosheid en de plannen om de belastingen te verhogen. Hoewel de economie groeide, leefde de helft van de bevolking in armoede.
Het begrotingstekort nam bovendien toe omdat de uitbreiding van de veiligheidstroepen in het land, die het geweld van de gewapende opstandelingen moesten neutraliseren, een grote wissel trok op de staatsinkomsten. Veel rechtbanken, ziekenhuizen en scholen ondersteunden de protesten.

Congres zwakt voorstel af voor hervorming pensioenwet

De opzet van de regering de betaling van speciale uitkeringen in het kader van de pensioenregeling vanaf 2008 te schrappen, werd op 14 oktober 2004 door het parlement verhinderd. De maatregel, die ongunstig uitwerkte voor bijvoorbeeld onderwijzers, rechters en arbeiders in de olie-industrie, zou nu pas in werking treden vanaf 2011. Dit betekende dat de staat in de periode 2008-2011 naar men schatte omgerekend rond de 3,6 miljard euro meer moest uitgeven.

Linkse politici en vakbonden van het overheidspersoneel waren tegen het voorstel.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Wereldbank verstrekt verscheidene leningen

Op 10 juni 2004 ging de directie van de Wereldbank akkoord met het geven van een krediet aan Colombia van in totaal 280 miljoen dollar (ca. 212 miljoen euro). Van dit bedrag was 30 miljoen dollar (ca. 23 miljoen euro) bestemd voor programma's ten behoeve van de lage inkomensgroepen. De rest moest worden aangewend voor de verbetering van het publieke transport in middelgrote en grote steden als Bogotá, Cartagena en Medellín.

Op 23 september werd nog eens 100 miljoen dollar (ca. 75 miljoen euro) beschikbaar gesteld om de capaciteit van de financiële sector te vergroten, terwijl op 4 november een krediet van 200 miljoen dollar (ca. 151 miljoen euro) werd toegekend om de arbeidswetgeving te hervormen en sociale ontwikkelingsprojecten te ondersteunen.

Verdubbeling economische groei in 2003

De Colombiaanse regering stuurde op 15 juni 2004 een brief naar de directeur van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), Rodrigo de Rato, waarin het economische beleid werd toegelicht in het licht van een verzoek om steun. Te lezen viel dat de economie in 2003 met 3,7 procent was gegroeid, tegen een percentage van 1,6 het jaar daarvoor. Het officiële werkloosheidscijfer was in december 2003 gedaald tot ruim 14 procent, terwijl de inflatie was gezakt van 7 procent in 2002 tot 6,5 procent het jaar daarop. Dit laatste was iets boven het begrote cijfer van 5,9 procent. Het streven was, zo liet men weten, om fiscale discipline te betrachten.

Parlement keurt begroting voor 2005 goed

Het Colombiaanse parlement ging op 20 oktober 2004 akkoord met de regeringsbegroting 2005. Overeenkomstig een afspraak met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) zou het begrotingstekort 2,4 procent van het bbp bedragen. Iets minder dan 50 miljard peso (ca. 16 miljoen euro) was bestemd voor sociale en economische programma's, bijna 10 miljard peso (ca. 3,2 miljoen euro) voor defensie en ruim 30 miljard peso (ca. 9,7 miljoen euro) voor de afbetaling van buitenlandse schulden.

Regering trekt voorstel belastingverhoging in

Wegens bezwaren van de grootste oppositiepartijen trok de regering het voorstel in de belastingen te verhogen, zo liet minister van Financiën Alberto Carrasquilla op 7 december 2004 weten. De regering had eerder meegedeeld dat het schrappen van de maatregel zou betekenen dat er minder door de overheid kon worden gespendeerd aan medische verzorging, onderwijs en aan het onderhoud van wegen en havens.
De verandering van het belastingstelsel was door Colombia aan het Internationaal Monetair Fonds (IMF) beloofd om het begrotingstekort terug te brengen.

JUSTITIE

Overheid moet schadevergoeding betalen voor bloedbad in 1999

De hoogste rechtbank in de provincie Cundinamarca veroordeelde de Colombiaanse regering op 26 augustus 2004 tot betaling van een schadevergoeding van 50 miljard peso (ca. 16 miljoen euro). Het bedrag was bestemd voor de nabestaanden van 21 vermoorde burgers uit het dorp La Gabarra. De schuldigen van de slachting, die in 1999 plaatsvond, waren rechtse paramilitairen die het dorp waren binnengetrokken tijdens een offensief tegen linkse rebellen.
Ten tijde van de moordpartij hadden de Verenigde Naties de Colombiaanse regering verweten de burgers in het gebied onvoldoende te beschermen.

Politie neemt groot aantal valse bankbiljetten in beslag

Twee miljoen euro en twee miljoen dollar aan kwalitatief hoogwaardige vervalste biljetten werden op 18 oktober 2004 door de politie in de hoofdstad Bogotá in beslag genomen. Bij de actie werd één arrestatie verricht. Men was de valsemunters op het spoor gekomen door samenwerking met Franse anti-fraudeagenten en met de Amerikaanse autoriteiten.
Colombia werd verantwoordelijk gehouden voor de productie van meer dan de helft van de vervalste dollars die circuleerden in het internationale betalingsverkeer. Deze zouden met name in Calí worden vervaardigd door criminelen die hun vakmanschap hadden ontwikkeld bij het vervalsen van identiteitsdocumenten en bedrijfsformulieren voor drugshandelaars.

Twee paramilitairen en rebellenleider mogen worden uitgeleverd aan VS

Het Hooggerechtshof in Colombia bepaalde op 24 november 2004 dat twee paramilitaire commandanten en een rebellenleider aan de Verenigde Staten uitgeleverd mochten worden. Het besluit had betrekking op een van de onderhandelaars van de Verenigde Zelfverdedigingsgroepen van Colombia (AUC), Salvatore Mancuso, en op de waarschijnlijk vermoorde Carlos Castaño van deze paramilitaire organisatie. Ook de al eerder gearresteerde Ricardo Palmera – beter bekend onder zijn pseudoniem Simon Trinidad – van de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) mocht worden uitgeleverd. Alledrie werden ze ervan beschuldigd bij drugshandel en witwaspraktijken betrokken te zijn geweest.

Regering bepaalt dat Mancuso mag blijven

Minister van Binnenlandse zaken en Justitie Sabas Pretelt de la Vega maakte een dag later bekend dat Salvatore Mancuso niet naar de VS zou worden gestuurd. Hoewel de uitwijzingsregels volgens de bewindsman van kracht bleven, bepaalde de wet dat arrestatiebevelen voor leiders van gewapende groepen die deelnamen aan vredesonderhandelingen, geschorst werden.

FARC-leider overgebracht naar VS

Nadat het onorthodoxe voorstel van president Uribe aan de FARC om 63 politieke gevangenen vrij te laten om uitwijzing van hun leider te voorkomen door de guerrillagroep was afgewezen, werd Ricardo Palmera op 31 december naar de VS vervoerd. Ecuador had hem het jaar daarvoor overgedragen aan de Colombiaanse autoriteiten waarna hij in mei, onder meer vanwege het plegen van rebellie, tot een gevangenisstraf van 35 jaar was veroordeeld.
Waarnemers spraken de vrees uit dat de FARC fel zou reageren op de uitwijzing.

Baas Calí-drugskartel uitgeleverd aan VS

De 65-jarige Gilberto Rodríguez Orejuela

kwam op 4 december 2004 in Miami (Florida) aan om te worden berecht voor drugssmokkel en het witwassen van drugsgeld. Het Colombiaanse Hooggerechtshof had begin november besloten dat de voormalige topman van het machtige drugskartel uit Calí mocht worden uitgewezen naar de Verenigde Staten. Dat land streefde al vijftien jaar naar de uitlevering van 'de schaakspeler', zoals zijn bijnaam luidde, en van zijn broer Miguel Rodríguez Orejuela.

Vermeende IRA-leden ontvluchten Colombia

Een rechtbank veroordeelde op 17 december 2004 bij verstek de Ieren Jim Monaghan, Niall Connolly en Martin McCauley tot zeventien jaar gevangenisstraf. Het trio was in augustus 2001 aangehouden op het vliegveld in de hoofdstad Bogotá en werd ervan verdacht lid te zijn van het Ierse Republikeinse Leger (IRA), in welke hoedanigheid zij linkse rebellen les zouden hebben gegeven in het maken van bommen. De drie hadden de beschuldigingen ontkend en beweerden de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) te hebben bezocht om te leren van de vredesonderhandelingen die toen gaande waren. Inmiddels waren zij het land uitgevlucht, zo maakten de justitiële autoriteiten bekend.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Verkrachting steeds vaker gebruikt als wapen in de strijd

Amnesty International riep op 13 oktober 2004 de Colombiaanse regeringsleiders op maatregelen te nemen tegen het toenemende misbruik van vrouwen en meisjes bij de gewapende conflicten in het land. In een rapport van de mensenrechtenorganisatie werd beschreven dat veiligheidstroepen, linkse rebellen en rechtse paramilitairen seksueel geweld als wapen gebruikten om de vijand te terroriseren. De intimidatie ging de laatste tijd zover dat vrouwen soms gedragscodes en kledingvoorschriften kregen opgelegd, zo stond in het rapport te lezen.

HRW waarschuwt voor toekomstig rechts geweld

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) waarschuwde in een rapport van 18 januari 2005 voor de risico's van de demobilisatie van rechtse paramilitairen. Weliswaar hadden de laatste twee jaar ongeveer 4.000 van hen de wapens neergelegd, maar de onderliggende structuren van deze gewelddadige groepen bleven in tact en hun illegaal verkregen bezittingen mochten zij houden. Bovendien werden hun misdaden niet bestraft, aldus HRW. Een wetsvoorstel van een groep senatoren, onder wie oud-minister van Defensie Rafael Pardo, om de paramilitairen juist op deze drie punten tot concessies te dwingen, zou de basis moeten vormen voor toekomstige demobilaties. HRW juichte dit streven toe, maar president Uribe had de voorstellen afgewezen.

MILITAIRE ZAKEN

Leger pakt corruptie in eigen rangen aan

Meer dan 500 militairen waren sinds het begin van het jaar uit actieve dienst ontslagen vanwege corruptie, het schenden van de mensenrechten of zwak optreden, zo bekende de legerleiding op 12 juli 2004. Onder hen bevonden zich 67 officieren, van wie sommigen relaties met de linkse rebellen of de rechtse paramilitairen bleken te onderhouden. Het was de grootste zuivering van het leger sinds het jaar 2000.

Bevelhebber van het leger ontslagen

De minder dan een jaar in functie zijnde stafchef van het leger, Martín Orlando Carreño, werd op 12 november 2004 onverwachts vervangen door majoor-generaal Reinaldo Castellanos. De opperbevelhebber van de strijdkrachten, generaal Carlos Alberto Ospina, noemde Carreño 'een echte soldaat' en de Amerikanen beschreven de vertrokken legerchef als zeer competent en gerespecteerd door de militairen.
Het ministerie van Defensie gaf geen motief voor het aanstellen van een andere legercommandant.

BUITENLANDSE ZAKEN

Drugsbende gearresteerd na internationale actie

De Colombiaanse politie maakte op 27 juni 2004 in de hoofdstad Bogotá bekend dat de Amerikaanse en Colombiaanse autoriteiten een Caribisch drugskartel hadden opgerold. Daarvoor waren in Colombia 29 mensen gearresteerd, in de Bahama's 43, en verder 2 in Jamaica, 5 in Canada en 6 in de Verenigde Staten.
Het kartel, dat volgens onderzoek 94 ton cocaïne per jaar smokkelde, was gespecialiseerd in het met speedboten vervoeren van drugs van de Colombiaanse Atlantische kust naar de VS. Dit laatste land had verzocht om de uitlevering van zeven Colombianen, onder wie de vermoedelijke leider van het kartel Elías Cobos Muñoz.

Samenwerking met Venezuela bij constructie gaspijpleiding

De Venezolaanse president Hugo Chávez en zijn Colombiaanse ambtsgenoot Álvaro Uribe kwamen op 15 juli 2004 overeen een gaspijpleiding tussen beide landen aan te leggen die 200 miljoen dollar (ruim 150 miljoen euro) zou gaan kosten. Vanuit de provincie Guajira in Colombia zou het gas in de toekomst naar het westen van Venezuela worden getransporteerd omdat daar al lange tijd sprake was van een brandstoftekort. Ook zou de mogelijkheid worden onderzocht Venezolaanse olie via een Colombiaanse haven naar de Aziatische markten te verschepen.

Venezuela schort diplomatieke relaties met Colombia op

Een 'schending van de nationale soevereiniteit' door Colombia was voor Venezuela op 14 januari 2005 reden alle diplomatieke en handelscontacten met het buurland op te schorten en de ambassadeur terug te roepen.
De woede van Venezuela was gewekt door het feit dat de man die bekend stond als de officieuze minister van Buitenlandse zaken van de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC), Rodrigo Granda, bij een geheime operatie in Venezuela was meegenomen en terug in Colombia onder arrest was geplaatst. Dat land ontkende eerst elke betrokkenheid, maar gaf later toe tussenpersonen te hebben ingeschakeld voor de operatie.
De garantie van de Colombiaanse regering op 28 januari dat het incident zich niet zou herhalen, was voor Venezuela reden te verklaren dat nu een oplossing van het geschil mogelijk was. In de verklaring van Colombia was evenwel geen sprake van de door

Venezuela geëiste verontschuldigingen. Afgesproken werd verder dat de Venezolaanse president Hugo Chávez en zijn Colombiaanse ambtgenoot Álvaro Uribe elkaar binnen enkele dagen zouden ontmoeten om de moeilijkheden te bespreken.

(Vorige berichten pagina 729/2 e.v. 2003)

FALKLANDS/ MALVINAS

BINNENLAND

Britten beëindigen militaire aanwezigheid op South Georgia

Op 9 maart 2001 werd bekend dat Groot-Brittannië de detachering van twintig militairen op South Georgia beëindigde. Bij de oorlog in 1982 hadden de Argentijnen het eiland, waar toen geen Britse militairen aanwezig waren, als eerste landingsplaats gebruikt en vervolgens drie weken in bezit gehouden. Met het verbeteren van de relatie tussen beide landen moest de op de Falkland Eilanden gelegerde troepenmacht voortaan zorg dragen voor de bescherming van het eiland.
Op South Georgia zou een nieuw wetenschappelijk onderzoeksstation worden gebouwd dat onderzoek ging verrichten naar milieuzaken in het algemeen en de ontwikkeling van duurzame visserij in het bijzonder.

Groot aantal veteranen Falkland-oorlog pleegde zelfmoord

Hoewel harde cijfers ontbraken, liet een woordvoerder van de South Atlantic Medal Association (SAMA), een steungroep voor veteranen, in januari 2002 weten dat inmiddels meer ex-militairen waren omgekomen door zelfdoding dan er in de oorlog waren gesneuveld. Bij de vijandelijkheden in 1982 waren 255 Britse doden te betreuren geweest.
Als voornaamste oorzaak van de zelfmoorden werd het Post Traumatic Stress Disorder (PTSD) aangewezen – een psychische aandoening die ook veel Vietnam-veteranen had getroffen en vaak leidde tot alcoholisme en overmatig drugsgebruik.
De voornaamste grief van de oud-militairen was dat zij bij de overheid op onbegrip stuitten en dat er te weinig geld beschikbaar werd gesteld voor de opvang van de zieke collega's.

Nieuwe gouverneur benoemd

De Constitutie van de Falkland Eilanden van 1985 bepaalt dat de Britse koningin het staatshoofd was. Zij werd vertegenwoordigd door de gouverneur, die samen met het Hoofd van de Uitvoerende macht, de Financieel secretaris en drie door de Wetgevende raad gekozen leden de regering vormt.

Samenstelling regering Falkland Eilanden
(11 februari 2002)

Gouverneur
Donald LAMONT
Hoofd van de Uitvoerende macht
Michael BLANCH
Financieel secretaris
Derek HOWATT
Lid
Jan CHEEK
Lid
Norma EDWARDS
Lid
Roger EDWARDS

Howard Pearce volgt Donald Lamont op

Op 3 december 2002 werd Howard Pearce voor de duur van drie jaar de vertegenwoordiger van de Britse troon op de Falkland Eilanden. In de jaren '70 van de twintigste eeuw was de diplomaat werkzaam geweest op de Britse ambassade in Buenos Aires. Pearce was de opvolger van Donald Lamont wiens driejarig contract was afgelopen. Laatstgenoemde werd in de loop van het jaar aangesteld als Brits ambassadeur in Venezuela.

Simpkins aangesteld als nieuw Hoofd van de Uitvoerende macht

De 50-jarige Chris Simpkins nam begin maart 2003 de functie van Hoofd van de Uitvoerende macht op zich. Hij was de opvolger van Michael Blanch wiens contract rond die tijd afliep.

MILITAIRE ZAKEN

Britse schepen bij Falklandoorlog uitgerust met atoomwapens

Het Britse ministerie van Defensie bevestigde op 5 december 2003 dat oorlogsbodems in 1982 koers hadden gezet naar de Falkland Eilanden met nucleaire wapens aan boord. Vooraf was de beslissing genomen dat ze niet zouden worden ingezet, maar het verwijderen van de atoomwapens zou een vertraging van 36 uur hebben opgeleverd. Daarom werden ze onderweg overgeheveld op schepen die terugkeerden naar Groot-Brittannië.

Hoewel de wapens nooit de territoriale wateren van de Falkland Eilanden hadden bereikt, liet de Argentijnse minister van Defensie José Pampuro weten de Engelse regering nadere inlichtingen te zullen vragen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Argentijnse boten en vliegtuigen worden weer toegelaten

Op 23 februari 2001, negentien jaar na de oorlog tussen beide landen over de archipel, kwamen Groot-Brittannië en Argentinië overeen dat vliegtuigen en boten van Argentijnse origine weer zouden worden toegelaten op de Falkland Eilanden. Om deze kwestie te regelen ondertekenden de Argentijnse minister van Buitenlandse zaken Adalberto Rodríguez Giavarini en de Britse ambassadeur Robin Christopher in Buenos Aires een akkoord.

Sinds 1833 betwistte Argentinië de soevereiniteit van de schaars bevolkte eilanden in het zuidelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan die het 'de Malvinas' noemde.

Hertog van York bewijst eer aan omgekomen Argentijnse militairen

Na een eerbetoon aan de gesneuvelde Britten, betoonde Prins Andrew op 9 november 2002 als eerste hoge Britse gezagsdrager respect voor de omgekomen Argentijnse militairen door op de Darwin Begraafplaats op de Falkland Eilanden een krans bij hun graven te leggen. De Hertog van York had zelf deelgenomen aan de strijd en noemde zijn terugkeer naar de archipel 'pijnlijk' en 'emotioneel'. Hij benadrukte evenwel de blik te richten op de toekomst: 'Het belangrijkste is opnieuw verzoening. Ik denk dat na twintig jaar het moment is aangebroken vooruit te kijken in plaats van achterom.'
In 1994 had hij als verzoeningsgebaar Argentinië reeds bezocht.

Verenigde Staten

Gouverneur Pearce wijst regelmatige Argentijnse vluchten af

Hoewel het Britse Departement van Burgerluchtvaart nog geen beslissing had genomen, maakte gouverneur Howard Pearce op 16 april 2003 duidelijk een luchtlijn van twee keer per week van Aerolinas Argentinas op Port Stanley 'ongepast' te vinden.
De Argentijnse president Menem had tijdens zijn verkiezingscampagne al aangekondigd 'als nieuwe president' de eerste vlucht te zullen meemaken.

Groot-Brittannië weigert onderhandelingen over soevereiniteit

Het voorstel van de Argentijnse minister van Buitenlandse zaken Rafael Bielsa aan Groot-Brittannië om besprekingen te voeren over de soevereiniteit van de Falkland Eilanden werd door de Britten op 17 juni 2003 volstrekt afgewezen. Bielsa, die sprak namens de nieuw aangetreden Argentijnse regering onder leiding van Néstor Kirchner, had een dag eerder een speciale commissie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties verteld dat de Argentijnse grondwet hem verplichtte een poging te doen de soevereiniteit van de eilandengroep te claimen.

(Vorige berichten pagina 351/1 e.v. - 1999)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Saoedi-Arabië mag niet worden aangeklaagd wegens '11 september'

Een federale rechtbank in New York oordeelde op 19 januari 2005 dat diverse rechtszaken tegen de overheid van Saoedi-Arabië niet in behandeling konden worden genomen, omdat zij juridische immuniteit genoot. Na de aanslagen op 11 september 2001 waren familieleden van slachtoffers, verzekeringsmaatschappijen en andere bedrijven naar de rechter gestapt, omdat ze meenden dat onder anderen een Saoedische ambassadeur en de Saoedische minister van Defensie logistieke en financiële steun aan Osama Bin Laden hadden gegeven en daarom medeplichtig waren. Ze hadden van de staat Saoedi-Arabië miljarden dollars compensatie geëist.

Tegenstrijdige vonnissen over rechten van 'vijandige strijdkrachten'

Een Amerikaanse federale rechter weigerde op 20 januari 2005 in te gaan op een verzoek van zeven gevangenen uit Guantánamo Bay om de rechtsgeldigheid van hun detentie te onderzoeken.
Het Hooggerechtshof had in juni 2004 geoordeeld dat de gevangenen hun detentie mochten aanvechten. Rechter Leon oordeelde echter dat dit vonnis geen verplichting impliceerde voor federale rechters om dergelijke zaken in behandeling te nemen. Verder wees Leon erop dat het kabinet-Bush de gedetineerden bestempelde als 'vijandige strijdkrachten', die niet automatisch aanspraak konden maken op Amerikaanse constitutionele rechten omdat ze buiten de Geneefse Conventie vielen en buiten de VS werden vastgehouden. Het was volgens Leon niet aan de rechter maar aan het Congres om te bepalen of Bush hier gelijk in had.
In een andere zaak, ook aangespannen namens gevangenen uit Guantánamo Bay, oordeelde rechter Joyce Hens Green dat de militaire tribunalen in Guantánamo Bay onwettig waren, omdat ze onvoldoende garanties voor eerlijke rechtspraak konden geven. Volgens Green hadden de gevangenen het recht om hun zaak te laten behandelen door reguliere rechtbanken in de VS.
Leon en Green waren verbonden aan dezelfde federale rechtbank in Washington DC, maar hadden niet dezelfde politieke achtergrond: Leon was aangesteld door de Republikeinse president George W. Bush en Green door de Democratische president Clinton. Hun tegenstrijdige vonnissen maakten het haast onvermijdelijk dat het Hooggerechtshof zich in een later stadium opnieuw moest uitspreken over de rechten van de gevangenen in Guantánamo Bay.

Zelfmoordpogingen in Guantánamo Bay

Het Pentagon onthulde op 25 januari 2005 dat tussen 18 en 26 augustus 2003 23 gevangenen in Guantánamo Bay geprobeerd hadden zichzelf van het leven te beroven. Zij zouden dit gedaan hebben in het kader van een massaprotest tegen hun detentie en rechteloze positie. Het Pentagon zei dat van hen maar twee werkelijk suïcidaal waren. De anderen zouden alleen aandacht hebben willen trekken.
Volgens het leger hadden sinds januari 2003 in totaal 34 gevangenen in Guantánamo Bay zelfmoordpogingen gedaan. In 2003 hadden bovendien 350 gevangenen gepoogd zichzelf te verwonden. In 2004 waren dat er 110. De afname werd verklaard door de komst van een psychiater op de marinebasis.
Begin 2005 zaten ca. 550 mensen vast in Guantánamo Bay.

BINNENLAND

RK-kerk treft opnieuw schikking met slachtoffers seksueel misbruik

Na tweeënhalf jaar onderhandelen trof de rooms-katholieke kerk in de Amerikaanse staat California op 4 januari 2005 een schikking met 87 mensen die tussen 1936 en 1996 seksueel zouden zijn misbruikt. Hiermee werd de schuld toegegeven van 31 katholieke priesters, tien pastorale werkers, een monnik en twee nonnen. Er werd in totaal 100 miljoen dollar (ca. 76 miljoen euro) schadevergoeding toegezegd, het grootste bedrag uit de geschiedenis van de Amerikaanse rooms-katholieke kerk. Tod Brown, bisschop van Orange County, bood de slachtoffers tevens zijn excuses aan.
Twee jaar eerder betaalde het bisdom Boston 85 miljoen dollar (ca. 64 miljoen euro) aan 500 slachtoffers. In andere delen van de VS had de rooms-katholieke kerk nog duizenden klachten wegens seksueel misbruik in behandeling.

Gebeden bij inauguraties zijn grondwettelijk

De Amerikaanse atheïst Michael Newdow verloor op 15 januari 2005 een rechtszaak waarin hij had geëist dat er niet zou worden gebeden bij de inauguratie van president George W. Bush. Hij meende dat de christelijke gebeden de indruk wekten dat athe ïsten en aanhangers van andere religies tweederangsburgers waren en dat de scheiding van kerk en staat niet erg serieus werd genomen. De rechter oordeelde echter dat Newdow niet kon aantonen dat hij werkelijk geschaad werd door de gebeden en daarom kwam er geen verbod. Bovendien was het al te laat om grote wijzigingen aan te brengen in de inauguratie, die later in januari zou plaatsvinden.
Bij alle inauguraties sinds die van George Washington in 1789 waren christelijke ge-

beden uitgesproken. Sinds 1937 waren altijd geestelijken bij de inauguraties aanwezig geweest.
Newdow was eerder al eens naar de rechter gestapt om de verwijzingen naar God te laten schrappen uit de gelofte van trouw die leerlingen van Amerikaanse staatsscholen dagelijks opzegden. Deze zaak had hij in 2004 verloren.

Bush begint tweede termijn als president

Inauguratie van Bush

De Republikein George W. Bush werd op 20 januari 2005 geïnaugureerd als 43ste president van de Verenigde Staten. Terwijl Bush in zijn eerste inauguratierede in 2001 hoofdzakelijk sprak over binnenlandse thema's en naderhand werd bekritiseerd omdat hij de VS met de rug naar de rest van de wereld zou willen plaatsen, ging de rede ditmaal vrijwel uitsluitend over de leidende rol van de VS in een wereldwijde strijd tegen despotisme. Want, zo zei Bush, 'het voortbestaan van de vrijheid in ons eigen land is in toenemende mate afhankelijk van het succes van vrijheid in andere landen.'
Hier volgen enkele citaten uit de inauguratierede, die zestien minuten duurde.
'Een halve eeuw lang heeft Amerika zijn vrijheid verdedigd door wacht te lopen op de grenzen van verre landen. Na de schipbreuk van het communisme volgden jaren van relatieve rust (...) en toen sloeg de vlam in de pan. We hebben bemerkt dat we kwetsbaar waren – en we hebben gezien wat de diepste oorzaak daarvan is. Want zo lang er nog delen van de wereld zijn waar tirannie en wrok heersen, zal het geweld toenemen en uitgroeien tot een verwoestende kracht die zelfs de best bewaakte grenzen overschrijdt.'
'De geschiedenis heeft aangetoond dat er slechts één kracht is die de heerschappij van haat en wrok kan breken (...) en dat is de kracht van de menselijke vrijheid. De verbreiding van vrijheid over de hele wereld geeft de beste kansen op vrede in onze wereld. Het beleid van de Verenigde Staten is daarom gericht op het stimuleren van democratische bewegingen en instituties in elke natie en elke cultuur, met als doel tirannie uit de wereld te bannen.
Amerika zal onze eigen stijl van regeren niet opdringen aan hen die daar niets in zien. Maar het is wel ons doel om anderen te helpen (...) hun eigen vrijheid te bewerkstelligen op hun eigen manier.'
'Iedereen die leeft onder tirannie en hopeloosheid moet weten: de Verenigde Staten zal uw onderdrukking niet negeren of uw onderdrukkers excuseren. Als u voor uw vrijheid opkomt, zullen wij u steunen.'
'In deze jonge eeuw proclameert Amerika vrijheid voor de hele wereld. (...) Wij zijn klaar voor de grootste prestaties uit de geschiedenis van de vrijheid'.

Preventieve aanvallen

Bush' rede deed denken aan de inauguratierede van president John F. Kennedy in 1961, waarin deze zei: 'We zullen elke prijs betalen, elke last dragen, elk lijden ondergaan, elke vriend steunen, elke vijand bevechten, om de overleving en het succes van de vrijheid veilig te stellen.' President Reagan had in zijn tweede inauguratierede gezegd: 'Vrijheid is onze beste bondgenoot.' Toch konden deze uitlatingen niet zonder meer op één lijn geplaatst worden met die van Bush, omdat Kennedy en Reagan te maken hadden met vijandige staten. George W. Bush had te maken met vijandige groeperingen als Al-Qaeda, die niet perse gelieerd waren aan een of meerdere nationale overheden, maar wel vooral gedijden in ondemocratische en verpauperde landen. Bush veronderstelde dat met de verbreiding van de democratie de voedingsbodem van het internationale terrorisme zou verdwijnen.
De vraag was echter hoe Bush de wereld democratie dacht te gaan brengen. Hij had naar aanleiding van de aanslagen op 11 september 2001 gepleit voor preventieve aanvallen op autoritair bestuurde landen die illegaal massavernietigingswapens herbergden en/of steun boden aan terroristische organisaties en die niet langs diplomatieke weg tot ander beleid te bewegen waren. Toch maakte Bush na zijn tweede inauguratie duidelijk dat er geen plannen bestonden in deze richting. Wel wilde hij hervormingen in niet-democratische landen aanmoedigen door het fatsoenlijk behandelen van hun bevolkingen als voorwaarde te stellen voor goede relaties met de VS. Hierop rees de vraag of Bush plannen had om de betrekkingen met notoire schenders van mensenrechten als China en Saoedi-Arabië te herzien. Een woordvoerder van het Witte Huis zei hierover dat elk land zijn eigen ontwikkeling in zijn eigen tempo moest kunnen doormaken. Als zij niet in staat waren tot onmiddellijke invoering van democratie, zouden de VS hen niet meteen de rug toekeren.

Aankomend minister Rice pleit voor diplomatie

Bush droeg zijn veiligheidsadviseur Condoleeza Rice voor als nieuwe minister van Buitenlandse zaken. Ze zou Colin Powell opvolgen, die naar eigen zeggen opstapte om meer ruimte te maken voor zijn privé-leven. Analisten meenden echter dat hij in werkelijkheid opstapte omdat hij slecht overweg kon met de 'haviken' uit het eerste kabinet-Bush, terwijl Rice hun opvattingen wel tot op grote hoogte deelde. Bovendien was Rice een insider in het Witte Huis. Met haar op Buitenlandse zaken zou de president meer invloed op het beleid van dit ministerie krijgen.
Na haar nominatie zei Rice tegenover de Senaat dat het buitenlandse beleid van de VS wat haar betrof ingrijpend zou veranderen. Een veel gehoorde klacht in de afgelopen vier jaar was dat Washington zich weinig gelegen liet liggen aan de opvattingen van de Verenigde Naties en traditionele bondgenoten als Frankrijk en Duitsland. De aanval op Irak was hier het bekendste voorbeeld van. Rice zei hierover: 'Onze interactie met de rest van de wereld moet een conversatie zijn en geen monoloog.' Ze zei verder dat de VS in het verleden nogal wat autoritaire regimes hadden gesteund in de veronderstelling dat de stabiliteit van bepaalde regio's daarbij gebaat was. Met name in het Midden-Oosten moest dit voorbij zijn: 'Zolang het Midden-Oosten een regio blijft van tirannie, wanhoop en woede, zal het extremisme blijven voortbrengen, evenals organisaties die de veiligheid van de VS en onze vrienden bedreigen', aldus Rice. Ze noemde de diplomatie als beste middel om meer landen op het pad van de democratie te brengen.
Rice kondigde verder aan dat de VS zouden gaan werken met een nieuw begrip: 'voorposten van tirannie'. Eerder hadden de VS het begrip 'schurkenstaat' gebruikt, dat sloeg op landen als Syrië, Libië, Noord-Korea en Iran, die een bedreiging zouden vormen voor de internationale orde. In 2002 had Bush het begrip 'as van het kwaad' gelanceerd. Hiertoe behoorden Irak, Iran en Noord-Korea. Tot de 'voorposten van tirannie' rekende Rice Cuba, Myanmar (Birma), Noord-Korea, Iran, Wit-Rusland en Zim-

Verenigde Staten

babwe. De VS zouden vooral deze landen gaan stimuleren om te democratiseren. Opvallend was dat een groot aantal andere autoritair bestuurde landen niet in dit rijtje voorkwam. De meest opvallende afwezige was Syrië, een land dat Bush in zijn eerste termijn had beschuldigd van steun aan internationaal terrorisme.

Op 27 januari stemde het Congres in met de benoeming van Rice tot minister van Buitenlandse zaken.
Robert Zoellick werd haar onderminister. Hij volgde Richard Armitage op, die samen met Powell was vertrokken. Zoellick was sinds 2001 Amerika's handelsvertegenwoordiger geweest.
De Senaat zou zich in februari uitspreken over de andere ministers die Bush had genomineerd voor zijn tweede kabinet.

JUSTITIE

Veroordeling voor mishandelingen in Abu Ghraib-gevangenis

De krijgsraad in Fort Hood, Texas, veroordeelde de Amerikaanse militair Charles Graner op 15 januari 2005 tot tien jaar cel en oneervol ontslag uit het leger, omdat hij het voortouw zou hebben genomen bij de mishandelingen in de Abu Ghraib-gevangenis in Bagdad, Irak. De mishandelingen waren in april en mei 2004 in de publiciteit gekomen.
De aanklagers noemden Graner een 'sadist', maar deze zei dat hij geen plezier aan de mishandelingen had beleefd. Hij zou bij zijn superieuren over de slechte behandeling van gevangenen hebben geklaagd, maar van hen te horen hebben gekregen dat hij gewoon moest doen wat de militaire inlichtingendienst hem had opgedragen: de gevangenen 'murw maken'. Uit een onderzoek van een onafhankelijke commissie, gepubliceerd in augustus 2004, was echter gebleken dat de soldaten de gevangenen uit eigen beweging hadden mishandeld. Hun superieuren viel volgens dit onderzoek alleen te verwijten dat ze te weinig leiding hadden gegeven.

Na Graner moesten nog zes andere militairen terechtstaan. Net als Graner bleven zij volhouden dat ze zondebokken waren. De werkelijke schuld zou bij hun superieuren liggen.

(Vorige berichten pagina 36/1 e.v. - 2005)

China

CHINA

S.A.R. HONGKONG

Tung Cheehwa belooft beter bestuur

In zijn jaarlijkse toespraak voor het parlement beloofde gouverneur Tung Cheehwa op 12 januari 2005 dat zijn kabinet Hongkong beter zou gaan besturen. Hij beloofde onderwijs voor alle kinderen en staatssteun voor hulpbehoevende ouders. Verder zou hij de uitkeringen voor gehandicapten verhogen met honderd Hongkong-dollar (bijna tien euro) per maand en gaf hij pensioengerechtigden toestemming om maximaal acht maanden per jaar in China, waar hun uitkering meer waard was, te verblijven. Ook zou er een commissie voor armoedebestrijding komen.

Kritiek uit Peking

Tungs mededeling kwam nadat de Chinese president Hu Jintao eind december in Macau openlijk had gezegd dat het bestuur van Hongkong tekort schoot en dat Tung onvoldoende naar de bevolking luisterde. Zulke openlijke kritiek was in China zeer ongebruikelijk. Vermoedelijk had Hu deze woorden uitgesproken in de veronderstelling dat de alsmaar sterker wordende roep om democratie in Hongkong samenhing met de weinig betrokken houding van de Hongkongse regering.

Toename van de armoede

In Hongkong vond menigeen inderdaad dat het kabinet Tung zich weinig aantrok van de bevolking en regelmatig blunderde. De weinig doortastende aanpak van de SARS-crisis in 2003 was hier een voorbeeld van. De meest gehoorde kritiek was echter dat het kabinetsbeleid een toename van de armoede veroorzaakte. Hongkong had al jaren te kampen met een kwakkelende economie en het kabinet ging dit onder meer te lijf met bezuinigingen en privatiseringen. Uitkeringen voor gepensioneerden en gehandicapten waren in twee jaar tijd met elf procent verlaagd en sociale woningwetwoningen werden verkocht aan bedrijven met winstbejag. Voor de vele laagopgeleiden, die werkeloos waren geworden nadat hun arbeidsplaatsen naar China waren verdwenen, deed het kabinet weinig.

Begin 2005 leefden 1,2 miljoen van de bijna 7 miljoen Hongkongers onder de armoedegrens, terwijl het gemiddelde welvaartsniveau in Hongkong vergelijkbaar was met Frankrijk. Er bestond in Hongkong geen officiële armoedegrens, maar hulporganisaties plaatsten deze op 9.000 Hongkong-dollar (ruim 877 euro) per maand voor een huishouden van vier personen. Hierbij was er rekening mee gehouden dat Hongkong tot de vijf duurste steden ter wereld behoorde. Eén op de vier kinderen leefde in armoede.

China laat Hongkongs politicus vrij

China liet de Hongkongse politicus Ho Wai-to op 28 januari 2005 voortijdig vrij. Hij was voorafgaand aan de Hongkongse parlementsverkiezingen in 2004 in China gearresteerd en tot zes maanden heropvoeding veroordeeld omdat hij seksueel contact met een prostituee gehad zou hebben. Analisten meenden echter dat hij in werkelijkheid werd vastgehouden omdat hij volgens verkiezingsprognoses een zetel in het parlement van Hongkong zou winnen. Aangezien hij een actief voorvechter was van verregaande democratisering van Hongkong en China, wilde Peking dit voorkomen. Ook zou Peking met de beschuldiging het imago van de Hongkongse democratische beweging hebben willen bezoedelen.

TIBET

Doodstraf voor monnik omgezet in levenslang

China zette de straf van de drie jaar eerder ter dood veroordeelde Tibetaanse monnik Tenzin Deleg Rinpoche op 26 januari 2005 om in levenslang. Hij dankte de strafvermindering aan 'goed gedrag'.

De monnik had volgens de Chinese autoriteiten bomaanslagen gepleegd in Chengdu en overwegend Tibetaanse gebieden in de provincie Sichuan. Mensenrechtenorganisaties meenden echter dat hij in werkelijkheid was veroordeeld omdat hij zich had ingezet voor behoud van de Tibetaanse identiteit. Hiermee zou hij de Chinese overheid hebben geïrriteerd. De mensenrechtenorganisaties zeiden dat de rechtszaak in 2002 oneerlijk was verlopen.

Tashi Phuntsog, in 2002 veroordeeld omdat

hij de rechterhand van Tenzin Deleg Rinpoche zou zijn, werd eerder in januari 2005 zonder opgaaf van redenen vrijgelaten. Volgens mensenrechtenorganisaties liet China hem gaan omdat zijn gezondheid was geruïneerd en men uit angst voor nieuwe buitenlandse kritiek wilde voorkomen dat hij in de gevangenis overleed. Hij zou in 2002 gezond de gevangenis zijn ingegaan, maar toen hij er in 2005 uitkwam was hij slecht ter been en kon amper praten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Groei van Chinese economie onverminderd hoog

De Chinese overheid maakte in januari 2005 bekend dat de economie in 2004 met 9,5 procent was gegroeid. Omdat economische oververhitting dreigde, had China eerder in 2004 gezegd dat het de groei wilde afremmen van 9,1 procent in 2003 tot maximaal zeven procent in 2004. Maar de maatregelen die hiervoor werden getroffen waren klaarblijkelijk onvoldoende.
De groei van de industriële productie was wel iets afgeremd, van 17 procent in 2003 tot 11,4 procent in 2004. En terwijl begin 2004 nog sprake was van een toename van de investeringen in vastgoed met 43 procent op jaarbasis, kwam de groei in die sector over heel 2004 uit op 21,3 procent.

De staat verwachtte over heel 2004 ruim 25 procent meer belastingen te innen dan over 2003. Deze toename was niet alleen aan de economische groei te danken, maar ook aan een betere inning en strengere controles op belastingontduiking.

China exporteerde in 2004 voor 593,4 miljard dollar (ruim 453 miljard euro) en dat was 35,4 procent meer dan in 2003. De importen waren met ongeveer eenzelfde percentage gegroeid. Het tekort op de handelsbalans liep in 2004 op tot 43,4 miljard dollar. De Chinese graanproductie nam in 2004 voor het eerst sinds jaren weer toe, en wel met negen procent.

Net als voorheen kwam de groei vooral de steden en relatief rijke gebieden nabij de kust ten goede. In 2004 was het gemiddelde jaarinkomen op het platteland ca. 271 euro terwijl dat in de steden drie keer zo hoog lag, zo bleek uit statistieken die de Chinese overheid in januari 2005 publiceerde.

JUSTITIE

Doodstraf voor moord op schoolkinderen

De 21-jarige Yan Yanming werd op 18 januari 2005 geëxecuteerd omdat hij in november twaalf kinderen had neergestoken in een kostschool in de Chinese provincie Henan. Negen van hen waren omgekomen. Wat de man tot zijn daad had gebracht, meldden de Chinese media niet.

NATUUR EN MILIEU

Chinese overheid legt bouw van energiecentrales stil

China zei op 19 januari 2005 dat de bouw van 26 nieuwe energiecentrales was stilgelegd omdat de projecten van start waren gegaan zonder de vereiste vergunningen van de dienst voor milieubescherming. De bouw van sommige centrales kon worden hervat zodra de benodigde vergunningen waren afgegeven, maar er waren ook projecten die definitief moesten worden gestaakt omdat ze teveel schade aan het milieu zouden veroorzaken.
Ook vier andere grote bouwprojecten werden om milieutechnische redenen stilgelegd, waaronder een petrochemische fabriek in de provincie Fujian.
De maatregel was verrassend omdat China de centrales hard nodig had om in de snel toenemende vraag naar elektriciteit te voorzien.
Bouwvergunningen werden in het algemeen verstrekt door lokale overheden. Peking meende echter dat zij de nationale milieuwetgeving nogal eens aan hun laars lapten omdat ze meenden dat deze een snelle ontwikkeling van de eigen regio in de weg stond. Zo zouden ze toestemming hebben gegeven voor waterkrachtcentrales in beschermde natuurgebieden en voor dusdanig veel kolencentrales, dat de uitstoot van zwaveldioxide boven de wettelijke norm zou uitkomen

OVERLEDEN

Zhao Ziyang, voormalig secretaris-generaal van de CCP en hervormer

De Chinese politicus Zhao Ziyang overleed op 17 januari 2005 te Peking aan ademhalingsproblemen en hartklachten. Hij werd in1919 geboren in de provincie Henan. Nadat hij tijdens de burgeroorlog (1927-1949) naam had gemaakt binnen de Chinese Communistische Partij (CCP), kreeg hij in 1951 een hoge partijfunctie in de zuidelijke provincie Guangdong. Vanwege zijn ideeën over landbouwhervormingen werd hij in de jaren zestig tijdens de Culturele Revolutie echter bestempeld als 'stinkend overblijfsel van de klasse der grootgrondbezitters'. In 1973 werd hij gerehabiliteerd en benoemd tot gouverneur van de provincie Sichuan, waar hij erin slaagde de industriële en agrarische productie fors op te voeren.
Na de dood van Mao Zedong in 1976 werd hij door Deng Xiaoping naar Peking gehaald. In 1980 kreeg hij de functie van premier en in 1987 werd hij benoemd tot secretaris-generaal van de CCP. Het lag toen in de lijn der verwachtingen dat hij op den duur Deng Xiaoping als 'sterke man' van China zou opvolgen. Zhao stroomlijnde ondertussen de bureaucratie, liberaliseerde de economie, intensiveerde de handelscontacten met het Westen en opende de deur voor buitenlandse investeerders.

Plein van de Hemelse Vrede

In 1989 toonde Zhao zijn sympathie voor de opstandige studenten die het Plein van de Hemelse Vrede in Peking hadden bezet. Vermoedelijk omdat hij wist dat Deng Xiaoping en premier Li Peng het plein met geweld wilden laten ontruimen, mengde Zhao zich onder de studenten en smeekte hun naar huis te gaan. Toen het leger later inderdaad ingreep, vonden honderden of mogelijk zelfs duizenden studenten de dood. Zhao Ziyang werd hierna uit al zijn functies ontheven, onder huisarrest geplaatst en verder door de CCP en de Chinese media doodgezwegen.

Huisarrest voor dissidenten

Na zijn overlijden bracht Peking extra politie op de been en plaatste dissidenten onder huisarrest om openbare herdenkingen te voorkomen. Men vreesde dat deze zouden uitlopen op nieuwe pro-democratische betogingen. De voormalige studentenleider Zhao Xin werd op 23 januari gearresteerd omdat hij een vergunning had aangevraagd voor een openbare herdenkingsmars.
In Hongkong kwamen wel spontaan duizenden bijeen om Zhao Ziyang te herdenken en te eren.

De Chinese media berichtten pas op de dag van Zhao's crematie, 29 januari, over zijn overlijden. In een summier bericht werd zijn economische hervormingsbeleid geprezen, maar er werd ook gemeld dat hij in 1989 'ernstige fouten' had gemaakt.
De uiterst sobere uitvaart werd door de overheid geregisseerd. Er ware enkele honderden belangstellenden aanwezig, allen met toestemming van de CCP. Teksten op grafkransen werden gecontroleerd. Jia Qinglin, nummer vier in de partijhiërarchie, vertegenwoordigde de CCP. Zhao's familie had laten weten dat Jia alleen een grafrede mocht houden als hij de overledene daarin niet bekritiseerde. De CCP had dit geweigerd en bepaald dat de familie geen lovende grafrede mocht houden. Uiteindelijk werd er tegen de Chinese traditie in helemaal geen grafrede gehouden.

(Vorige berichten pagina 44/1 e.v. - 2005)

MALEISIË

BINNENLAND

Maleisië laat Anwar Ibrahim vrij

Het Federale Hof van Maleisië, de hoogste rechtbank van het land, sprak Anwar Ibrahim op 2 september 2004 vrij. De voormalige vice-premier en minister van Financiën was eerder tot negen jaar cel veroordeeld wegens sodomie. Anwar had zijn detentie bij alle relevante rechtbanken aangevochten, maar was steeds in het ongelijk gesteld. Uiteindelijk had hij succes nadat hij de laatste beroepsmogelijkheid, bij het Federale Hof, had aangegrepen.

Seksueel misbruik niet bewezen

Het Federale Hof oordeelde dat Anwars schuld niet afdoende was bewezen omdat de verklaringen van de belangrijkste getuige, Anwars chauffeur Azizan Abubakar, niet overtuigend waren en mogelijk onder druk van de politie waren afgelegd.
Azizan had aanvankelijk gezegd dat Anwar hem in mei 1994 seksueel had misbruikt. Later had hij de datum verlegd naar mei 1992. Nadat was gebleken dat het gebouw waarin het misbruik volgens hem had plaatsgevonden toen nog niet bestond, noemde hij opnieuw een andere datum.
Anwar zelf zei dat hij onschuldig was. Hij had in 1998 als minister van Financiën problemen gekregen met de toenmalige premier Mahathir Mohamad omdat de twee het niet eens konden worden over het monetaire beleid. Juist In dezelfde periode werd hij door zijn chauffeur beschuldigd van seksueel misbruik. Mahathir ontsloeg Anwar hierna omdat hij 'moreel ongeschikt' zou zijn. Anwar meende echter dat de chauffeur hem onder druk van Mahathir en na mishandeling door de politie valselijk had beschuldigd, opdat de premier een motief zou hebben om hem te ontslaan. Na zijn ontslag was Anwar leiding gaan geven aan de 'reformasi'-beweging, die zich verzette tegen autoritair bestuur en corruptie. In die functie was hij Mahathirs belangrijkste politieke vijand geworden. Toen hij moest voorkomen voor het seksuele misbruik zou Mahathir de rechters hebben gemanipuleerd om hem onschuldig te veroordelen zodat hij politiek werd uitgeschakeld.

Geen vrijspraak in corruptiezaak

Afgezien van sodomie was Anwar ook veroordeeld voor corruptie. Toen hij nog minister was zou hij de politie hebben gevraagd druk uit te oefenen op enkele mensen die hem van seksueel misbruik hadden beschuldigd, opdat ze hun belastende verklaringen zouden intrekken. De rechter vond dit machtsmisbruik, hetgeen gezien werd als een vorm van corruptie, en veroordeelde hem in 1999 tot zes jaar cel met aftrek van de tijd die hij in voorarrest had gezeten. Hoewel Anwar bij zijn vrijlating in september 2004 deze straf reeds helemaal had uitgezeten, ging hij toch bij het Federale Hof tegen dit vonnis in beroep. Want volgens de nationale wetgeving mocht iemand die schuldig was bevonden aan corruptie gedurende enkele jaren geen politieke functies bekleden. Voor Anwar betekende dit uitsluiting tot 2008. Het Federale Hof liet op 15 september echter weten dat Anwar in 2002 al bij datzelfde Federale Hof beroep had aangetekend. Hij was toen in het ongelijk gesteld. De zaak was daarmee definitief gesloten en kon niet worden heropend.

Anwar zet strijd voor democratie voort

Anwar verliet de gevangenis in een rolstol. Hij had rugklachten die volgens hem waren ontstaan nadat hij in de gevangenis was mishandeld. Enkele dagen na zijn vrijlating vertrok hij naar Duitsland om zijn rug te laten behandelen. Daarna ging hij op bedevaart naar Mekka. Op 31 december keerde hij terug naar Maleisië. Hij werd door honderden mensen opgewacht, waaronder de leiders van alle belangrijke oppositiepartijen. Anwar sprak hen toe en kondigde aan dat hij door zou gaan met zijn strijd voor democratie en tegen corruptie.
Eerder had hij verklaard dat er sinds het aftreden van Mahathir in 2003 al veel was verbeterd in Maleisië. De nieuwe premier, Abdullah Badawir, had beloofd de corruptie te bestrijden, de rechtspraak onafhankelijker te maken en een vrij en open politiek debat te zullen stimuleren. Anwar geloofde dat zijn vrijlating hier het rechtstreekse gevolg van was. Als Mahathir nog premier was geweest zou hij er zeker voor hebben gezorgd dat het Federale Hof hem achter de tralies had gehouden, aldus Anwar.

UMNO schorst leden wegens corruptie

In het kader van de campagne tegen corruptie, die premier Abdullah Badawir eind 2003 was begonnen, werden in november 2004 zestien prominente leden voor zes jaar uit de Maleisische regeringspartij Nationale Organisatie van Verenigde Maleiers (UMNO) gezet. Het was het hardste optreden tegen corruptie tot dan toe. De zestien zouden zich schuldig hebben gemaakt aan stemmenkoperij bij interne partijverkiezingen in september. Bij deze verkiezingen was Abdullah herkozen als partijleider, maar enkele van zijn ministers waren niet herkozen voor de raad van bestuur van de partij.
Wie mogelijk hoge partijfuncties had(den) gekregen door stemmenkoperij, werd niet vermeld.
In augustus had de UMNO ook al 22 leden geschorst wegen corruptie.

Maleisische rechter akkoord met verbod op islamitisch hoofddeksel

Een rechtbank in Maleisië oordeelde op 23 november 2004 dat een school in de deelstaat Negri Sembilan niet in strijd met de wet had gehandeld toen deze in 1997 drie leerlingen schorste wegens het dragen van een *serban*. De *serban* is een hoofddeksel voor mannen dat van oorsprong geen religieuze betekenis heeft, maar in Maleisië desondanks werd geassocieerd met de orthodoxe islam.
De ouders van de geschorste jongens waren naar de rechter gestapt omdat het verbod

op de *serban* volgens hen in strijd was met de godsdienstvrijheid die door de Maleisische grondwet werd gewaarborgd. Terwijl een lagere rechtbank hen aanvankelijk in het gelijk had gesteld, zag het Hof van Beroep geen reden om het besluit van de schoolleiding onwettig te verklaren.

Maleisië heeft een multi-etnische en multi-religieuze samenleving. De overheid meende dat het expliciet tonen van religieuze symbolen in staatsscholen tot spanningen tussen de bevolkingsgroepen kon leiden. Daarom was dit verboden. Er werd wel uitzonderingen op deze regel gemaakt: Sikhs mochten hun traditionele tulband dragen en moslimmeisjes wel hoofddoekjes, maar geen gezichtsbedekkende sluiers.

Duizenden illegalen verlaten Maleisië

Duizenden mensen die zonder geldige verblijfspapieren in Maleisië verbleven, verlieten eind januari 2005 het land. De overheid had hen tot 31 januari de tijd gegeven om te vertrekken. Als ze daarna werden aangehouden konden ze veroordeeld worden tot gevangenisstraffen, stokslagen en boetes van enkele duizenden euro's.
Maleisië zette duizenden agenten in om illegalen op te sporen.
Naar schatting verbleven er eind 2004 maximaal anderhalf miljoen mensen illegaal in Maleisië. Het merendeel kwam uit het veel armere buurland Indonesië. Volgens de Maleisische overheid lag het mede aan het grote aantal illegalen dat de criminaliteit in het land snel toenam.

NATUUR EN MILIEU

Maleisië wil mangrovebossen als buffer tegen tsunami's

Premier Abdullah Badawi van Maleisië zei op 10 januari 2005 dat in zijn land geen mangrovebossen meer mochten worden verwijderd en nieuwe mangrovebossen moesten worden aangeplant. Volgens hem beschermden mangrovebossen de kustgebieden tegen vloedgolven van zee.
De omgeving van Penang in Maleisië was op 26 december 2003 zwaar getroffen door een tsunami. In enkele vissersdorpen die achter mangrovebossen lagen, was de schade echter beperkt gebleven.
De tsunami's die op 26 december 2004 ontstonden na een zware aardbeving onder de Indische Oceaan, werden door Sumatra gebroken voor ze de kust van Maleisië konden bereiken. Hierdoor was de schade minder dan in de buurlanden Thailand en Indonesië, waar tienduizenden doden vielen. In Maleisië vielen 74 doden en ca. 300 gewonden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek op mensenrechtenbeleid van Maleisië

De Maleisische burgerrechtenorganisatie Suaram publiceerde op 10 december 2004 een rapport waarin zij haar teleurstelling uitte over het mensenrechtenbeleid van premier Abdullah Badawi. De regeringsleider had na zijn aantreden in 2003 meer democratie en onafhankelijke rechtspraak beloofd. Suaram vond echter dat hier niet veel van te merken was. Rondom de parlementsverkiezingen in het voorjaar van 2004 zou de politie politieke bijeenkomsten van de oppositie hebben verhinderd. De media werden nog altijd intensief door de regering gecontroleerd. En Abdullah had de Binnenlandse Veiligheidswet, die het mogelijk maakte om mensen die staatsgevaarlijk werden geacht zonder vorm van proces te detineren, niet ter discussie gesteld. Volgens Suaram zaten in de herfst van 2004 meer dan 95 mensen in Maleisische gevangenissen zonder ooit aan een rechter te zijn voorgeleid. Ze werden bijna allemaal verdacht van lidmaatschap van militante moslimorganisaties.

Suaram verwelkomde wel de vrijlating van de voormalige vice-premier Anwar in september 2004. Anwar was volgens Suaram veroordeeld op grond van gefabriceerde beschuldigingen. Politieke redenen zouden hieraan ten grondslag liggen.

(Vorige berichten pagina 439/1 - 2004)

SINGAPORE

BINNENLAND

Lee Hsien Loong wordt premier van Singapore

Op 12 augustus 2004 trad Lee Hsien Loong aan als de nieuwe premier van Singapore, de machtigste politieke functie van het land. De 52-jarige Lee Hsien Loong was de zoon van Lee Kuan Yew, die van 1959 tot 1990 premier was en Singapore transformeerde van onopvallende Britse kolonie in een welvarend onafhankelijk zakencentrum.
Lee Hsien Loong studeerde wiskunde aan de universiteit van Cambridge en bestuurskunde aan Harvard. Terug in Singapore ging hij bij het leger en klom op tot brigadegeneraal. In 1984 ging hij de politiek in en al snel rees zijn ster binnen de regerende Volks Actie Partij (PAP), die in de jaren vijftig door zijn vader was opgericht.

Onder Goh Chok Tong (PAP), premier van 1990 tot 2004, was Lee Hsien Loong vice-premier, minister van Financiën en president van de Centrale bank (MAS).
Lee's banden met het bedrijfsleven waren sterk, onder meer via zijn echtgenote Ho Ching die president-directeur was van Temasek Holdings, het machtige investeringsbedrijf van de staat Singapore. Temasek bezat onder meer aandelen in Singapore Airlines en Singapore Telecommunications, waarvan Lee Hsien Yang, de broer van Lee Hsien Loong, directeur was.

Hervormingen

De premiers Lee Kuan Yew en Goh Chok Tong hadden Singapore grote welvaart gebracht, maar weinig vrijheid. Onafhankelijke vakbonden bestonden niet, het recht op vrije meningsuiting was beperkt en de overheidsbemoeienis met de economie en de samenleving was groot. Dat Lee Hsien Loong premier werd was de wil van Lee Kuan Yew. De bevolking was hier niet over geraadpleegd.

Lee Hsien Loong bestempelde zichzelf als 'voorzichtige hervormer'. Hij wilde minder overheidsbemoeienis en een samenleving van burgers die hun eigen verantwoordelijkheden kenden en er niet blindelings vanuit gingen dat de staat overal zorg voor droeg, zoals onder de vorige premiers tot op grote hoogte het geval was geweest.
Toen hij zijn kabinet presenteerde bleek echter dat vader Lee Kuan Yew en ex-premier Goh Chok Tong er beide zitting in hadden. De overige kabinetsleden waren allemaal prominente leden van de PAP, waarvan een deel al ministersposten had bekleed onder de vorige twee premiers.

Analisten verwachtten van dit team dan ook weinig ingrijpende veranderingen.

Lee Kuan Yew blijft machtig

De 80-jarige Lee Kuan Yew werd 'mentor-minister' in het kabinet van zijn zoon. Wat dit precies inhield was onduidelijk, maar de naam van de functie deed vermoeden dat hij zijn zoon ging adviseren en misschien zelfs souffleren.

Goh Chok Tong werd 'senior-minister', een functie die Lee Kuan Yew van 1990 tot 2004 had bekleed. Ook de 'senior-minister' had geen duidelijke portefeuille en hield zich vooral bezig met het geven van adviezen. Yeo Yong Boon, voormalig minister van Informatie (1991-99), Volksgezondheid (1994-97) en Handel (1999-2004), werd minister van Buitenlandse zaken. Hij volgde Shanmugam Jayakumar op, die vice-premier werd. Jayakumar was onder Goh tevens minister van Justitie geweest. Deze functie behield hij. Tony Tan keerde terug als vice-premier en coördinerend Veiligheidsminister.

Samenstelling van de regering van Singapore (12 augustus 2004):

Premier, tevens minister van Financiën
LEE Hsien Loong
Mentor-minister
LEE Kuan Yew
Senior-minister, tevens directeur van de Centrale Bank
GOH Chok Tong
Vice-premier, tevens coördinerend minister voor Veiligheid en Defensie
Tony TAN
Vice-premier, tevens minister van Justitie
Shanmugam JAYAKUMAR

Ministers:
Arbeidskrachten
NG Eng Hen
Binnenlandse zaken
WONG Kan Seng
Buitenlandse zaken
George YEO
Defensie
TEO Chee Hean
Financiën
LEE Hsien Loong
Gemeenschapsontwikkeling, Jeugd en Sport
BALAKRISHNAN Vivian
Handel en Industrie
LIM Hng Kiang
Informatie, Communicatie en Kunst
LEE Boon Yang
Justitie
Shanmugam JAYAKUMAR
Milieu en Water
YAACOB Ibrahim
Nationale ontwikkeling
MAH Bow Tan
Onderwijs
Tharman SHANMUGARATNAM
Verkeer
YEO Cheow Tong
Volksgezondheid
KHAW Boon Wan
Zonder portefeuille
LIM Boon Heng

Meer vrijheid van meningsuiting

Op 27 augustus kondigde Lee Hsien Loong aan dat er meer vrijheid van meningsuiting zou komen. Terwijl voorheen voor elke openbare toespraak of lezing een vergunning moesten worden aangevraagd, hoefde dit in het vervolg niet meer. Voorwaarde was wel dat de toespraak binnen werd gehouden en dat er niet werd gesproken over 'gevoelige kwesties', zoals religie. Lee maakte het ook makkelijker om actiegroepen op te richten, al mochten deze zich niet bezighouden met politiek, mensenrechten, dierenrechten of milieukwesties.

Persvrijheid kwam er niet. Wel werd op 19 oktober besloten om een in 2000 begonnen experiment voort te zetten dat meer concurrentie tussen mediabedrijven mogelijk maakte. Tot 2000 werden ze allemaal dusdanig door de PAP gedomineerd, dat onderlinge concurrentie amper mogelijk was. Het was opmerkelijk dat het experiment werd voortgezet, want sinds 2000 hadden bijna alle mediabedrijven financiële problemen gekregen.

Nieuw bureau voor terrorismebestrijding

De Singaporese minister van Veiligheidszaken Tony Tan kondigde op 20 juli 2004 de oprichting aan van een centrale instantie voor terrorismebestrijding, genaamd het Nationale Bureau voor Veiligheidscoördinatie (NSCS). Het ging andere bureaus en de ministeries voor Defensie en Nationale veiligheid overkoepelen en moest het nationale veiligheidsbeleid gaan formuleren.

Het bureau viel onder rechtstreekse verantwoordelijkheid van de premier. Gehoopt werd dat het overkoepelende bureau kon voorkomen dat de afzonderlijke diensten voor nationale veiligheid en terrorismebestrijding langs elkaar heen werkten.

Singapore mogelijk doelwit

Overigens had Singapore vóór de oprichting van de NSCS reeds het meest geavanceerde veiligheidsapparaat van Zuidoost-Azië. De stadstaat zag zichzelf als voor de hand liggend doelwit voor terreuraanslagen, omdat het als trouwe bondgenoot van de VS en internationaal zakencentrum midden in een overwegend islamitische regio lag waar extremistische organisaties als de Jemaah Islamiah (JI) en de Abu Sayyaf actief waren. In het overwegend etnisch Chinese Singapore vormde de moslimbevolking een minderheid.

Bewaking van scholen

Om te voorkomen dat terroristen scholen bezetten en leerlingen gijzelden, zoals in september 2004 in het Russische Beslan was gebeurd, besloot Singapore op 5 november om alle scholen te voorzien van beveiligingspersoneel en camera's.
Begin november werden militairen met machinegeweren ingezet om winkelstraten en sommige woonwijken te bewaken. Belangrijke openbare gebouwen als de nationale luchthaven werden al veel langer permanent bewaakt door militairen.

Singapore pakt vergrijzing aan

Premier Lee Hsien Loong van Singapore kondigde op 23 augustus 2004 nieuw beleid aan dat moest leiden tot een stijging van het geboortecijfer. Gemiddeld werden in 2004 iets boven de 1,2 baby's per vrouw geboren, terwijl een geboortecijfer van 2,1 nodig was om de bevolking in stand te houden. Een snelle vergrijzing van de bevolking was het gevolg hiervan.

Het zwangerschapsverlof werd verlengd van acht tot twaalf weken. Omdat veel vrijgezellen door de hoge werkdruk amper tijd hadden om een partner te zoeken, en daardoor laat of helemaal nooit kinderen kregen, werd de werkweek voor overheidsmedewerkers met een halve dag verkort tot vijf dagen. Elke moeder kreeg in het vervolg omgerekend ca. 7.600 euro bij de geboorte van een derde of vierde kind. Daarnaast ging de overheid de kosten vergoeden die bedrijven maakten voor de eerste vier kinderen van hun werknemers.
Op 31 augustus kreeg minister van Binnenlandse zaken Wong Kan Seng bevolkings-

problematiek in zijn portefeuille. Hij kondigde hierna aan dat hij de gemiddelde leeftijd van de bevolking ook wilde verlagen door een gecontroleerde toename van de immigratie.

Oppositieleider veroordeeld wegens smaad

Chee Soon Juan van de Democratische Partij Singapore werd op 7 januari 2005 veroordeeld wegens smaad. Hij had de voormalige premiers Lee Kuan Yew en Goh Chok Tong na de parlementsverkiezingen in 2001 ervan beschuldigd publieke middelen te hebben misbruikt voor hun verkiezingscampagnes. Chee moest hen samen 500 duizend Singapore-dollar (ruim 232 duizend euro) schadevergoeding betalen.
Chee zei dat dit vonnis tot zijn faillissement zou leiden. Aangezien failliete Singaporezen volgens de wet hun passieve kiesrecht verloren, hield dit in dat hij niet als kandidaat kon deelnemen aan de parlementsverkiezingen in 2007.

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International en het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken bekritiseerden het vonnis. Volgens hen probeerde de politieke elite van Singapore regelmatig lastige oppositieleiders uit te schakelen door hen te beschuldigen van smaad en dusdanig veel schadevergoeding te eisen, dat ze failliet gingen. Dikwijls ging het hier om uitlatingen die in landen met een open politiek debat niet zouden worden gekenmerkt als smaad, maar als geoorloofde kritiek.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grotere controle op financiële transacties

Op 19 oktober 2004 kondigde Singapore aan witwaspraktijken en het financieren van terrorisme harder te gaan aanpakken. Dit hield onder meer in dat financiële instellingen de identiteit van hun cliënten en de herkomst van hun geld beter moesten gaan controleren. De maatregel werd genomen naar aanleiding van een pas verschenen Amerikaans rapport waarin stond dat de controles op financiële transacties in Singapore tekort schoten. Niet alleen terroristische organisaties maakten hiervan gebruik, maar ook drugshandelaren uit de beruchte Gouden Driehoek, een regio in Zuidoost-Azië waar op grote schaal papaver voor de productie van heroïne werd verbouwd.

Sterke economische groei in 2004

Volgens cijfers van het ministerie van Handel, gepubliceerd op 3 januari 2005, groeide de economie van Singapore in 2004 met gemiddeld 8,1 procent. Dit was de beste prestatie sinds 2000. Hiermee had Singapore, op China na, de snelst groeiende economie van Azië. Het succes werd met name gegenereerd door de industrie, een sector die in 2004 met 13,1 procent was gegroeid.

De groei was onevenredig verdeeld over het jaar. In de eerste zes maanden groeide de economie met meer dan 11 procent, in het derde kwartaal nam de groei iets af en kwam uit op 8 procent en in het vierde viel ze terug tot 2,4 procent.

BUITENLANDSE ZAKEN

Relaties met Maleisië verbeteren

Onderhandelaars van Maleisië en Singapore spraken op 14 januari 2005 af dat Maleisië betrokken zou worden bij een landwinningproject in de smalle zeestraat die de twee landen scheidde. Het land kon er dan op toezien dat de scheepvaart en het milieu niet werden geschaad.

Maleisië stapte in 2003 naar het Internationale Tribunaal voor Zeerecht in Hamburg, omdat het een verbod wilde op het Singaporese project. Het land meende dat dit milieuschade veroorzaakte en gevaarlijk was voor de scheepvaart.
Het VN-tribunaal oordeelde dat Singapore het project niet hoefde stil te leggen, maar ook dat de twee landen onafhankelijke onderhandelaars moesten aanstellen om de onderlinge problemen op te lossen. Beide landen gingen hierop in.

Maleisië en Singapore hadden sinds resp. 2003 en 2004 beide een nieuwe premier. De twee regeringsleiders zeiden dat ze de al tientallen jaren aanhoudende spanningen tussen de buurstaten wilden reduceren. De doorbraak van januari 2005 was een eerste teken dat ze dit serieus meenden. Gehoopt werd dat hierna ook andere slepende problemen konden worden opgelost.

(Vorige berichten pagina 444/2 e.v. - 2004)

SRI LANKA

TSUNAMI

Vijf doden bij eerste overstromingen

Op 15 december 2004 werden grote delen van Sri Lanka geteisterd door hevige regenval en overstromingen. Daarbij kwamen minstens vijf mensen om het leven. De regering had 40.000 dollar (30.000 euro) beschikbaar gesteld voor noodhulp, maar het Ministerie van Sociale zaken vroeg om nog eens 400.000 dollar ten einde de situatie het hoofd te kunnen bieden. Eén van de ergst getroffen gebieden was Polonnaruwa in het noorden van het land waar tweeduizend mensen geëvacueerd moesten worden.

Israëlische hulpmissie gaat niet door

Israëlische autoriteiten lieten op 28 december 2004 weten dat de uitzending van 150 reddingswerkers naar Sri Lanka niet door zou gaan omdat de regering van het eiland bezwaar zou hebben gemaakt tegen de militaire inbreng (zestig soldaten) in het reddingsteam. Wel stuurde Israël een konvooi met noodhulp dat door een kleiner team begeleid zou worden.

Herdenking tsunamislachtoffers

In het hele land werden op 31 december 2004 de 28.000 Srilankaanse tsunamislachtoffers herdacht. Bij de oecumenische kerkdiensten werkten christenen, moslims en boeddhisten samen bij het herdenken en begraven van de slachtoffers. Veel dorpen waren nog van de buitenwereld afgesloten en in de overvolle vluchtelingenkampen ontbraken vaak water en sanitaire voorzieningen. In het door Tamil Tijgers beheerste noordoosten, dat door de verwoestingen van wegen en bruggen moeilijk bereikbaar was, zaten 80.000 mensen in vluchtelingenkampen. In het dorp Mullaitivu waren meer dan 3.000 mensen omgekomen, ongeveer 60 procent van de bevolking.
Van verschillende kanten werd gezegd dat de samenwerking tussen de Tamilstrijders en de overheid goed verliep en dat de ramp beide partijen dichter bij elkaar had gebracht. In het oosten van het land schudde president Chandrika Kumaratunga de hand van twee vrouwelijke Tamil Tijgers die hulp verleenden aan de slachtoffers van de tsu-

nami. 'De oorlog was nu verder weg', zei zij. En ook de politieke Tamilleider S.P. Thamilselvan bevestigde dat de ramp een positieve invloed zou hebben op het vredesproces.

Tienduizenden doden door tsunami

Meer dan een miljoen vissers aan de noordoostkust hadden door de tsunami hun broodwinning verloren, meldde de Britse omroep *BBC* op 3 januari 2005. Ongeveer 80 procent van de vissersvloot ging verloren en vissers waren bang de zee weer op te gaan. Tien van de twaalf coöperatieve vissershavens waren door de golven verwoest en de mensen aten geen vis meer omdat ze dachten dat de vis zich voedde met de lijken van de slachtoffers.
Het dodental van de tsunami was in Sri Lanka inmiddels gestegen tot 30.000. In totaal waren ongeveer een miljoen mensen hun huizen en bezittingen kwijtgeraakt. Tamilpoliticus S.P.Thamilselvan zei dat de Tamils grotendeels afhankelijk waren van buitenlandse hulp omdat de regering het liet afweten. Tamils beweerden dat de door president Kumaratunga toegezegde regeringshulp nauwelijks op gang kwam en dat ze nog maar één vrachtwagen met hulpgoederen hadden ontvangen. Maar president Kumaratunga verwierp deze kritiek en zei dat de meeste hulp naar Tamilgebieden was gegaan, ondanks het feit dat er in het Singalese zuiden meer slachtoffers waren te betreuren.

Komst van Amerikaanse mariniers

Begin januari kwamen 42 Amerikaanse mariniers aan in Sri Lanka. Zij brachten helikopters, vrachtwagens en ander zwaar materieel mee en bereidden aan de zuidkust in Galle de komst voor van nog eens 1.500 Amerikaanse soldaten. In het oosten van het land begon de hulpverlening goed op gang te komen nadat eerder hevige regenval en overstromingen de hulpoperaties in Amparai ernstig hadden bemoeilijkt.
Kolonel Bhanu van de Tamil Tijgers sprak van een succesvolle samenwerking tussen zijn strijdkrachten en de Special Task Force van de politie. In dit gebied waren 200.000 mensen dakloos en men was bang voor de verspreiding van ziektes. In de slecht geoutilleerde vluchtelingenkampen had men op de duizend mensen soms maar één toilet. Al spoedig waren er meldingen van cholera, malaria en dysenterie.

Een Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) zei dat hij op 4 januari aan de oostkust een dorp met vierduizend mensen had gevonden dat sinds de tsunami van de buitenwereld was afgesloten. Dit was volgens de Verenigde Naties het enige dorp in het kustgebied dat nog geen hulp had ontvangen. Overlevenden hadden al die tijd in de open lucht geslapen en zaten zonder drinkwater of voedsel.

Verbod op adoptie 'tsunamiwezen'

Regeringswoordvoerder Managala Samaraweera zei op 6 januari 2005 dat de regering een verbod had uitgevaardigd op de adoptie van weeskinderen wier ouders bij de tsunami waren omgekomen. De Verenigde Naties en verschillende organisaties hadden hun bezorgdheid uitgesproken over de mogelijke ontvoering en de handel in weeskinderen door criminelen. Zelfs Srilankanen konden wezen niet officieel adopteren tot het moment dat de regering een programma had opgezet.

Aanwezigheid guerrillabewegingen heeft geen invloed op hulpverlening

Volgens medewerker van de Verenigde Naties Kevin Kennedy was de aanwezigheid van guerrillabewegingen in Indonesië en Sri Lanka niet van invloed geweest op de hulpverlening in gebieden die door de tsunami waren getroffen. Kennedy zei dat zich geen veiligheidsproblemen hadden voorgedaan in het door de Tamil Tijgers beheerste noordoosten van Sri Lanka.

Vijftien nieuwe steden in tsunamigebied

Volgens een op 17 januari 2005 uitgegeven persverklaring van het presidentiële kantoor was de regering van zins vijftien nieuwe steden te bouwen in het door de tsunami verwoeste kustgebied. Het reconstructieplan voorzag tevens in de wederopbouw van huizen in veilige gebieden. Daarbij werden families geholpen met een startpremie van 50 dollar en zouden uitstaande rekeningen voor gas en licht worden kwijtgescholden.
Uit de regeringsverklaring bleek nog niet waar de nieuwe steden zouden komen. Sommige steden en dorpen waren dermate verwoest dat het volgens de autoriteiten beter was deze te verplaatsen naar veiligere locaties. Zo was de zuidelijke stad Hambantota volledig van de kaart geveegd. Ruim de helft van de 3,5 miljard dollar (2,7 miljard euro) die de regering voor de wederopbouw had uitgetrokken, ging naar het herstel van infrastructuur, zoals bruggen, wegen en treinverbindingen. Miguel Berea van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) berichtte op 18 januari 2005 dat meer dan de helft van de tsunamivluchtelingen was teruggekeerd naar hun grotendeels verwoeste huizen.

Dodental tsunami blijft stijgen

Volgens de officiële regeringscijfers van 25 januari 2005 was het dodental opgelopen tot rond de 40.000. Verder werden er nog altijd ruim 5.600 mensen vermist en was het aantal gewonden gestegen tot boven de 15.000. Er waren ruim 390.000 vluchtelingen waarvan bijna de helft in tenten en andere tijdelijke behuizingen woonden. De rest verbleef bij familieleden, vrienden en bekenden. Ondanks alles begon het leven langzamerhand weer 'normale' vormen aan te nemen in de getroffen gebieden.

Duizend mensen komen om als trein wordt getroffen door vloedgolf

Een verslaggever van *Reuters* bezocht op 26 januari het zuidelijke kustplaatsje, Telwatta waar vlak voor de vloedgolf van 26 december een trein met drieduizend passagiers was vertrokken. Deze was door de krachtige tsunami meegesleurd en bleef dagenlang op het land liggen voordat reddingswerkers hem weer konden optakelen. Minstens duizend mensen kwamen daarbij om het leven.

Tamils scheiden noodhulp van politieke controverse

Tamilonderhandelaar Anton Balasingham verklaarde op 28 januari 2005 dat het eerst zaak was de ergste nood te lenigen alvorens te praten over politieke zaken als het vastgelopen vredesproces. Balasingham was op weg naar Colombo om te onderhandelen over de verdeling van de buitenlandse hulp. Eerder waren giften uit donorlanden voorlopig bevroren nadat de Tamil Tijgers hadden gevraagd om hun autoriteit voorlopig te erkennen in het door hen beheerste noordoosten van het land.

Sri Lanka

Tamil Tijgers weerlegden verder de berichten van de Verenigde Naties dat zij sinds de tsunami 40 kinderen zouden hebben geronseld. Guerrillaleider Pulidevan zei dat de kinderen hun toevlucht hadden gezocht in de Tamildorpen en dat ze spoedig zouden worden teruggebracht naar hun ouders als deze de ramp hadden overleefd of anders worden overgedragen aan één van de weeshuizen.

BINNENLAND

Rechter vermoord in Colombo

Na de moord op de rechter van de Hoge Raad Sarath Ambepitiya kondigde president Chandrika Kumaratunga op 20 november 2004 aan een speciale politie-eenheid in het leven te zullen roepen ter bescherming van rechters en gerechtshoven. Tevens verklaarde Kumaratunga de doodstraf weer te willen toepassen voor misdrijven als moord, verkrachting en drugshandel. Deze was al sinds 1976 niet meer voltrokken, maar de regering herriep in 2001 het besluit om de doodstraf automatisch om te zetten in levenslang.
De vermoorde rechter, die een dag eerder was doodgeschoten toen hij bij zijn huis arriveerde, stond bekend om zijn zware vonnissen in drugszaken en zedenschandalen. In 2002 veroordeelde hij de guerrillaleider Velupillai Prabhakaran van de Tamil Tijgers bij verstek tot tweehonderd jaar gevangenisstraf voor zijn aandeel in een bomaanslag in 1996 in de hoofdstad Colombo. Daarbij kwamen 91 mensen om het leven.

Leger blokkeert grens met door guerrillarebellen gecontroleerd gebied

Nadat het Rode Kruis had aangegeven niet meer voor de veiligheid van zijn medewerkers in te kunnen staan, sloot het Srilankaanse leger op 2 december 2004 de grensposten met het gebied dat door de Bevrijdings Tijgers van Tamil Eelam (LTTE) werd beheerst. Hierdoor strandden 25.000 mensen in het grensgebied waar de grensposten sinds de wapenstilstand van 2002 door het Rode Kruis bemand werden.

De onrust was ontstaan tijdens de jaarlijkse herdenking waarbij Tamil Tijgers eer betoonden aan de slachtoffers van de burgeroorlog. In de twintig jaar durende etnische strijd tussen de Tamilminderheid en de Singalese meerderheid waren meer dan 60.000 mensen omgekomen. Tijdens de herdenking waarschuwde Tamilleider Velupillai Prabhakaran dat de guerrillastrijders de wapens weer zouden oppakken als de regering niet op korte termijn op hun eisen voor zelfbestuur zou ingaan. Ondanks de bereikte wapenstilstand verkeerden de vredesonderhandelingen al ruim een jaar in een impasse.

Aanslag tijdens concert eist twee levens

De ontploffing van een handgranaat tijdens een concert van de Indiaanse Bollywoodster Shahrukh Khan eiste op 13 december 2004 twee slachtoffers. Achttien mensen raakten gewond, waarvan vijf in kritische toestand kwamen te verkeren. Volgens de politie was de aanslag niet het werk van de Tamil Tijgers.

Shahrukh Khan en zijn groep verlieten ongedeerd het podium. Voorafgaande aan het concert waren boeddhistische monniken buiten slaags geraakt met de politie. Zij protesteerden tegen het feit dat het concert werd gehouden op de sterfdag van de in 2003 overleden monnik Gangodawali Soma. Khan had de monniken zijn verontschuldigingen aangeboden en voor het concert een minuut stilte in acht genomen. De boeddhistische partij stelde 'extremisten' verantwoordelijk voor de aanslag.

Vredesonderhandelingen bereiken dieptepunt

Na gesprekken met de politieke vleugel van de Bevrijdings Tijgers van Tamil Eelam (LTTE) liet de Noorse onderhandelaar Erik Solheim op 15 december 2004 weten dat het vredesproces in een kritieke fase was beland. De Tamil Tijgers beheersten grote delen in het noordoosten van het eiland en eisten zelfbestuur in Tamil Eelam dat zij als hun thuisland beschouwden. Donorlanden vroegen president Kumaratunga een einde te maken aan de tegenwerking van het vredesproces door de Singalese nationalisten in haar regeringscoalitie. Volgens politieke waarnemers was het marxistische Volksbevrijdingsfront (JVP) het belangrijkste obstakel in de vredesonderhandelingen. Tamilvertegenwoordiger S.P. Thamilselvan zei dat de regering geen enkele poging had ondernomen de onderhandelingen te hervatten.

Algerije

Volgens Thamilselvan moest de Noorse onderhandelaar van president Kumaratunga de garantie zien te krijgen dat de regering de wapenstilstand zou respecteren. 'Wij bereiden geen oorlog voor', aldus Thamilselvan.

(Vorige berichten pagina 694/2 e.v. - 2004)

ALGERIJE

BINNENLAND

Islamitische militanten nog steeds actief

Rebellenbeweging GSPC heeft nieuwe leider

Begin september 2004 werd bekend dat de radicaal-islamitische beweging Salafistische Groep voor Strijd en Gebed (GSPC) Abou Mossab Abdelwadoud had aangewezen als nieuwe leider. Hij was de opvolger van Nabil Sahraoui, die in juni door het Algerijnse leger werd gedood.
De 33-jarige Abdelwadoud, wiens werkelijke naam Abdelmalek Droukdel was, kwam in 1995 van de universiteit en sloot zich aan bij de voorloper van de GSPC, de Gewapende Islamitische Groep (GIA). In 1998 kwam hij bij de GSPC en in 2003 behoorde hij tot de ondertekenaars van een verklaring waarin de organisatie samenwerking met Al-Qaeda bekendmaakte.

Zestien burgers door rebellen gedood

Op 22 oktober werden nabij de stad Medea, ongeveer 70 kilometer ten zuiden van de hoofdstad Algiers, zestien mensen door islamitische militanten gedood. Het was de eerste maal sinds het begin van de ramadan, een week eerder, dat burgers de dood vonden. Ten tijde van de twaalf jaar durende burgeroorlog werden tijdens deze heilige maand vaak burgers op gruwelijke wijze afgeslacht.

President Bouteflika maakt vredesgebaar naar rebellen

In een verzoeningsgezinde toespraak voor het parlement, op 27 oktober, bood de Algerijnse president Abdelaziz Bouteflika islamitische rebellen vrede aan als ze hun wapens neerlegden. De geste was nodig omdat

er ondanks de succesvolle amnestieregeling van 1999 en de intensivering van de strijd van het leger tegen de rebellen, nog steeds verzetshaarden over waren. Het zou gaan om ca. 1.000 strijders die grotendeels behoorden tot de Salafistische Groep voor Strijd en Gebed (GSPC).

Belangrijk GSPC-rebel gearresteerd

Een leider van de Salafistische Groep voor Strijd en Gebed (GSPC), Amar Saifi, werd op 28 oktober door de Algerijnse autoriteiten ingerekend. Saifi, bekend onder de naam Abderrezak El Para, was in maart in handen gevallen van rebellen in Tsjaad en om onbekende redenen in Libië terecht gekomen. Dat land leverde hem vervolgens uit.
Amar Saifi werd beschouwd als het brein achter de ontvoering van 32 toeristen in 2003. Duitsland, waaruit de meeste van hen afkomstig waren, vaardigde in september van dat jaar een internationaal opsporingsbevel tegen hem uit.

Politie krijgt versterking in strijd tegen rebellen

Algerijnse media berichtten op 8 december dat de politiemacht met 30 procent zou worden uitgebreid tot 180.000 leden. Daarnaast zouden er toezichtcamera's worden geplaatst in de grote steden. De maatregelen moesten bijdragen aan een effectievere aanpak van gewapende rebellen.

Leger doodt zes rebellen

Het Algerijnse leger doodde op 24 december tijdens een twee uur durend vuurgevecht nabij Sidi M'hamed Ben Aouda, in de provincie Relizane, zes rebellen. Zij hadden zich in een leegstaand huis verschanst. De rebellen behoorden tot een kleine strijdgroepering die veel leden van de politie en het leger zou hebben gedood.

Algerije handhaaft noodwetgeving

Algerije had nog steeds de noodwetgeving nodig om de strijd van islamitische militanten het hoofd te bieden, aldus verklaarde minister van Binnenlandse zaken Noureddine Yazid Zerhouni op 4 oktober 2004 voor de staatsradio. Hij bestreed de kritiek van oppositiepartijen en mensenrechtengroeperingen dat de noodwetten politieke activiteiten zouden beperken. 'De noodtoestand beperkt de publieke vrijheden niet. (...) Geen enkele beslissing aangaande [deze] vrijheden is gebaseerd op de noodtoestand', aldus de minister.
De noodwetgeving maakte het onder meer mogelijk demonstraties te verbieden, vergaderplaatsen te sluiten en huizen te doorzoeken. Ze was in februari 1992 ingevoerd, kort nadat het leger de verkiezingen annuleerde die gewonnen zouden worden door het radicale Islamitische Heilsfront (FIS). Daarna volgde een jaren durende bloedige burgeroorlog die aan zeker 150.000 mensen het leven kostte.

Principeovereenkomst met Berberminderheid

De Algerijnse regering sloot op 16 januari 2005 een principeovereenkomst met de leiders van de Berber-gemeenschap waarin deze bevolkingsgroep economische hulp werd toegezegd alsmede meer erkenning van de taal van de Berbers, het Tamazight. Voor de uitvoering van de overeenkomst zou een speciale commissie worden ingesteld.

De Berbers waren woonachtig in twee provincies van de regio Kabylië. Zij claimden de oorspronkelijke inwoners van Algerije te zijn, maar achtergesteld te worden ten opzichte van de Arabische meerderheid.
In april 2001 ontstonden rellen toen een jonge Berber na zijn arrestatie door de politie werd doodgeschoten. Met de nu gesloten overeenkomst werden de toen gestelde eisen in belangrijke mate gehonoreerd.

Minstens dertien doden door hevige sneeuwval

Het noorden van Algerije werd op 27 januari 2005 getroffen door de zwaarste sneeuwval, die gepaard ging met harde wind en regen, in 50 jaar. Het gebied – ongeveer eenderde van het land – raakte geïsoleerd, het verkeer werd lamgelegd en bewoners werd aangeraden in huis te blijven. Veel openbare gebouwen, scholen en vliegvelden werden gesloten en het openbaar vervoer kwam stil te liggen. Elektriciteit en water moesten vanwege bevriezingsgevaar tijdelijk worden afgesloten en konden pas de volgende dag weer gedeeltelijk worden gebruikt. Er vielen zeker 13 doden en 47 gewonden.
De sneeuwoverlast trof in mindere mate ook delen van Marokko en Tunesië.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Alleenstaande moeders krijgen financiële steun

In juli 2004 werd in Algerije sociale wetgeving van kracht die kon worden beschouwd als een van de meest progressieve in de Arabische wereld. Op grond van de nieuwe wet besloot de Algerijnse regering om per 1 oktober te beginnen met een maandelijkse betaling van 10.000 dinars (ca. 27 euro) aan alleenstaande moeders. In totaal ging het om ongeveer 12.000 vrouwen.

Recorduitgaven voor economische groei en sociale ontwikkeling

Het Algerijnse kabinet nam op 11 augustus 2004 een wet aan die bepaalde dat een recordbedrag van 50 miljard dollar (ca. 38 miljard euro) over een periode van vijf jaar zou worden besteed om de economische groei te stimuleren. Gestreefd werd naar een jaarlijks groeipercentage van 5,3 procent en terugdringing van het begrotingstekort. Ongeveer de helft van het bedrag zou gaan naar projecten op het gebied van huisvesting, werkgelegenheid, wegenbouw, onderwijs, water- en elektriciteitsvoorzieningen.

Rellen bij demonstratie voor huisvesting

Op 12 december 2004 braken in de op één na grootste stad van Algerije, het in het westen gelegen Oran, rellen uit waarbij tientallen demonstranten en politiemensen gewond raakten. Ongeveer 30 betogers werden gearresteerd.
Aanleiding voor het protest was het tekort aan van staatswege gesubsidieerde huisvesting. President Bouteflika had een programma van een miljoen woningen voor de komende vijf jaar aangekondigd, maar met name onder jongeren, die te maken hadden met een grote werkloosheid, was het ongeduld toegenomen. In de woorden van Mahmoud Belhime, redacteur bij dagblad *El Khabar* en tevens hoogleraar aan de universiteit van Algiers, was voor hen 'de straat de laatste manier om nog gehoord te worden'.

Nieuwe onlusten in meerdere steden

In januari 2005 deden zich in verscheidene

steden opnieuw onlusten voor. Bijna dagelijks werden vernielingen aangericht aan openbare gebouwen en werden er branden gesticht. De oproerpolitie gebruikte vaak de wapenstok, verspreidde traangas en zette geregeld een waterkanon in. Tientallen jongeren werden aangehouden en er vielen zowel gewonden onder de politiebeambten als onder de betogers. Tegen elf jongeren werden gevangenisstraffen tot acht maanden uitgesproken.
In de laatste week van januari waarschuwde premier Ahmed Ouyahia voor politici die de jongeren zouden manipuleren. Zijn commentaar was duidelijk: 'De orde zal hersteld worden en de wet zal streng worden toegepast'.

JUSTITIE

Algerijnse rebel voor tweede maal ter dood veroordeeld

Een Algerijnse rechtbank veroordeelde op 1 augustus 2004 het vooraanstaand lid van de Gewapende Islamitische Groep (GIA), Fouad Boulemia, tot de doodstraf. Hij werd beschuldigd van betrokkenheid bij de massamoord die op 22 september 1997 plaatsvond in het dorp Bentalha, ongeveer twintig kilometer ten oosten van de hoofdstad Algiers. Daarbij werden ongeveer 240 mensen op gruwelijke wijze om het leven gebracht. In 2001 was Boulemia al tot de doodstraf veroordeeld wegens de moord in november 1999 op een van de leiders van de verzetsbeweging Islamitisch Heilsfront (FIS).

De doodstraf was overigens sinds 1993 in Algerije niet meer voltrokken en de regering was van plan deze af te schaffen.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Duitse toeristen veroordeeld voor diefstal archeologische voorwerpen

Een rechtbank in de plaats Djanet veroordeelde op 30 november 2004 vijf Duitse toeristen tot een gevangenisstraf van drie maanden en een boete van omgerekend ca. 375 euro wegens diefstal van 130 archeologische voorwerpen. De drie mannen en twee vrouwen hadden de kunstvoorwerpen ontvreemd uit het openbaar park Tassili in de Saharawoestijn dat onder bescherming stond van de onderwijs- en cultuurorganisatie van de Verenigde Naties, de UNESCO.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Veroordeling journalist Le Matin blijft gehandhaafd

Een Algerijnse rechtbank bevestigde op 11 augustus 2004 in hoger beroep het in juni uitgesproken vonnis van twee jaar gevangenisstraf tegen redacteur Mohamed Benchicou van het dagblad *Le Matin*. Hij was beschuldigd van illegale financiële transacties, maar mensenrechtengroeperingen zagen de rechtszaak als een poging kritische media het zwijgen op te leggen. Le Matin leverde regelmatig ongezouten kritiek op president Abdelaziz Bouteflika.
Benchicou moest in november opnieuw voor de rechter verschijnen omdat het ministerie van Defensie een aanklacht tegen zijn krant had ingediend wegens laster.

Algerijnse dagbladredacteuren veroordeeld wegens laster

Een Algerijnse rechtbank veroordeelde op 25 januari 2005 drie krantenredacteuren tot voorwaardelijke gevangenisstraffen van zes maanden en boetes van omgerekend ca. 30.000 euro wegens het belasteren van de autoriteiten. Het ging om Ali Djerri, Omar Belhouchet en Fouad Bourghanem van respectievelijk de dagbladen *El Khabar*, *El Watan* en *Liberté*.
Volgens de veroordeelden was de bestraffing bedoeld om de kritische pers het zwijgen op te leggen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Algerije wil internationale hulp tegen illegale immigratie

Een woordvoerder van de Algerijnse Nationale Politie, kolonel Abderahmane Ayoub, vroeg op 12 augustus 2004 om internationale steun bij Algerije's pogingen de illegale immigratie in te dammen. Op welke wijze die hulp moest worden gegeven, lichtte hij niet toe. De oproep zou zijn ingegeven door de vrees dat onder de illegale immigranten zich drugssmokkelaars bevonden, alsmede strijders van Al-Qaeda.

De laatste vier jaar waren rond de 16.000 illegale immigranten aangehouden. Volgens de politie betrof dit echter slechts 10 procent van het totaal aantal mensen dat Algerije op deze wijze was binnengekomen.

OVERLEDEN

Mohamed Cherif Messaadia, voorzitter senaat

De Algerijnse politicus, Mohamed Cherif Messaadia, overleed op 1 juni 2002 op 78-jarige leeftijd in een ziekenhuis in Parijs. Messaadia werd in 1924 geboren in Souk Ahras.
Tijdens de onafhankelijkheidsoorlog (1954-1962) speelde hij als legerofficier een belangrijke rol in het oosten van Algerije. In 1964 trad hij toe tot het centrale comité van het Nationale Bevrijdingsfront FLN, waarbij hij verantwoordelijk werd gesteld voor informatie en beleidszaken. Van 1980 tot en met 1988 was hij voorzitter van de partij. Velen zagen in hem dan ook de belichaming van de dictatuur, die de eenpartijstaat Algerije was geworden. Na de bloedige opstand van 1988 zag hij zich gedwongen af te treden. Hiermee was zijn politieke rol niet uitgespeeld, want tijdens de presidentsverkiezingen van 1999 speelde Messaadia wederom een sleutelrol door de ondersteuning van de winnende FLN-kandidaat, Abdelaziz Bouteflika. President Bouteflika benoemde hem in januari 2001 tot senator en in april 2001 werd hij voorzitter van de senaat, nadat Bachir Boumaza was afgetreden. Hij werd daarmee de tweede man van Algerije.

Mahfoud Nahnah, gematigd islamitisch politicus

Op 19 juni 2003 overleed in Algiers op 61-jarige leeftijd de gematigde islamitische politicus, Mahfoud Nahnah. Hij werd op 27 januari 1942 geboren in een arm moslimgezin in de stad Bilda.
Hij studeerde Arabische literatuur aan de universiteit van Algiers, waar hij later ook hoogleraar werd. Hij was in die tijd een aanhanger van de Moslim Broederschap en zette zich in voor de relatie tussen islam en arabisme. In 1976 werd hij wegens burgerlijke ongehoorzaamheid en sabotage tot 15 jaar gevangenisstraf veroordeeld.
Na vijf jaar verleende de president hem gratie en begon Nahnah zijn politieke loopbaan. Hij weigerde echter lid te worden van het Islamitisch Heilsfront (FIS) omdat hij een uitgesproken tegenstander was van de gewapende islamitische strijd en richtte zijn eigen partij op, de meer gematigde islamitische Beweging voor een Vreedzame Samenleving (MSP), waarvoor hij sinds de ja-

ren negentig herhaaldelijk deel uitmaakte van verschillende coalitieregeringen.
Toen het FIS in 1991 de eerste verkiezingsronde won, stemde hij in met de regeringsbeslissing om de tweede ronde af te lassen. Tijdens de burgeroorlog die daarop volgde, en tussen de 100.000 en 150.000 slachtoffers eiste, werd Nahnah steeds vaker een woordvoerder van de Algerijnse regering. In 1995 nam hij als eerste islamitische kandidaat deel aan de presidentsverkiezingen. Hij kwam met ruim 25 procent van de stemmen op de tweede plaats, achter de winnaar, generaal Zeroual. Toen Nahnah zich in 1999 opnieuw presenteerde, werd zijn kandidatuur geweigerd door de grondwettelijke raad, omdat hij niet zou beschikken over een certificaat waarmee hij zijn deelname aan de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog (1954-1962) kon bewijzen.

(Vorige berichten pagina 499/3 e.v. - 2004)

DJIBOUTI

BINNENLAND

Asielzoekers uitgezet

De overheid is begonnen met de repatriëring van bijna 4.000 asielzoekers uit Awr Aousa, een tijdelijk doorgangskamp. Dat vertelde minister van Binnenlandse zaken en Decentralisatie Abdoulkader Doualeh Wais op 15 juni 2004. Het ging om 3.091 Ethiopiërs en 521 mensen uit Somaliland. In september 2003 had Djibouti een ultimatum gesteld aan de ongeveer 100.000 illegalen in het land. Daarop hadden 80.000 van hen het land verlaten. Ongeveer 8.000 mensen hadden een asielaanvraag ingediend waar een commissie zich de voorafgaande vijf maanden over had gebogen. De helft daarvan was afgewezen en die groep werd nu uitgezet. Aan meer dan 4.000 Somaliërs en 100 Ethiopiërs werd wel asiel verleend. Zij zouden overgebracht worden naar reguliere vluchtelingenkampen. Awr Aousa werd gesloten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Haven Djibouti aangepast aan antiterreur code

De haven van Djibouti zou voor het eind van het jaar voldoen aan de nieuwe strenge internationale antiterreur code, zo verzekerde Johannes de Jong, algemeen manager van de haven, op 9 juni 2004. De nieuwe richtlijnen kwamen voort uit de veiligheidseisen van de Verenigde Naties, bekend als de code voor de Veiligheidsvoorziening voor Internationale Scheepvaart en Havens (ISPS). Deze code gold voor alle koopvaardijschepen, olie- en gasterminals en havens voor wereldhandel.
De Verenigde Staten, beducht voor een terroristische aanval via zee, hadden aangekondigd strikt de hand te houden aan de code.

OVERLEDEN

Ahmed Dini Ahmed, eerste premier overleden

Ahmed Dini Ahmed, die premier werd bij de onafhankelijkheid van het land in 1977, overleed op 12 september 2004 in een militair hospitaal in Djibouti. Hij werd 72 jaar. Dini Ahmed stapte na zes maanden op als premier. Hij beschuldigde zijn regering van etnische onderdrukking van de Afars, de bevolkingsgroep waartoe hij behoorde. Begin jaren negentig werd hij de leider van de Afar rebellen van het Front voor Herstel van Eenheid en Democratie (FRUD). In mei 2001 sloten de regering en het FRUD vrede en Dini Ahmed leidde de coalitie van de belangrijkste oppositiepartijen bij de eerste meerpartijenverkiezingen in januari 2003. Maar de coalitie won geen zetel – volgens Dini Ahmed omdat er gefraudeerd was.
President Ismael Omar Guelleh zei over de dood van Dini Ahmed dat Djibouti een staatsman had verloren die wist te strijden voor zijn overtuiging.

(Vorige berichten pagina 359/2 e.v. – 2004)

EGYPTE

BINNENLAND

Burgerrechtengroeperingen vragen in petitie om hervormingen

Eind oktober 2004 riep de Volkscampagne voor Hervorming – een in september tot stand gekomen bundeling van 26 mensenrechtenorganisaties en burgerrechtengroeperingen – per petitie op in Egypte grondwettelijke hervormingen door te voeren. De ongeveer 700 ondertekenaars, vooral activisten en intellectuelen, bepleitten directe verkiezingen, een beperking van het aantal ambtstermijnen van de president en intrekking van de noodwetgeving. Deze was al van kracht sinds 1981, het jaar dat toenmalig president Anwar Sadat door islamitische militanten werd vermoord. Sindsdien oefende Hosni Mubarak het presidentsambt uit.

Egypte ontkent betrokkenheid Al-Qaeda bij bomaanslagen

De Egyptische minister van Binnenlandse zaken Habib al-Adli verklaarde op 1 november 2004 dat Al-Qaeda niet betrokken was bij de bomaanslagen van 7 oktober op Israëlische toeristen aan de Egyptische Rode-Zeekust, vlakbij de grens met Israël. Daarmee weersprak hij de opvatting van de Israëlische regering die er wel de hand van deze organisatie in zag.
Behalve op bewijsmateriaal van de veiligheidsdiensten, baseerde Egypte zich ook op verklaringen van vijf Egyptenaren die waren gearresteerd omdat zij hulp zouden hebben verleend bij de aanslagen in de vorm van het ter beschikking stellen van auto's en explosieven. De minister voegde er aan toe dat bij één van de aanslagen twee mensen waren omgekomen die als het brein achter de acties moesten worden gezien: een Palestijnse inwoner van Egypte en een Egyptische man uit de Bedoeïenen-gemeenschap.

Protestdemonstratie tegen massa-arrestaties

Volgens mensenrechtenactivisten waren in het kader van het onderzoek naar de daders van de aanslagen rond de 2.500 mensen opgepakt. Daartegen werd op 28 januari 2005 gedemonstreerd door zo'n 750 betogers. De confrontatie die daarop ontstond met de politie veroorzaakte enkele gewonden. Ook werden er arrestaties verricht.

Egypte laat 700 islamitische militanten vrij

Dagblad *Al Masry Al Youm* berichtte op 14 november 2004 dat binnen enkele dagen ongeveer 700 gevangenen waren vrijgelaten. Het ging om leden van de al-Gama'a al-Islamiya – een groepering die streefde naar een strikt islamitische staat en in de jaren

'90 van de twintigste eeuw de confrontatie met de regering zocht. Intussen had zij geweld echter afgezworen. De vrijgelatenen zaten straffen uit van tussen de vijf en tien jaar.
In 2003 waren ook al 400 leden van al-Gama'a al-Islamiya vrijgekomen, onder wie haar leider Karam Zuhdi. Deze had twintig jaar vastgezeten wegens betrokkenheid bij de moord op president Anwar Sadat in 1981.

Opnieuw politieke partij erkend

Op 25 november 2004 maakte persbureau *MENA* bekend dat de Egyptische autoriteiten de Vrije Sociale Constitutionele Partij hadden erkend, binnen een maand nadat ook de Al Ghad partij officiële erkenning had gekregen. Het aantal legale politieke partijen kwam daarmee op negentien. De beslissing werd genomen door de Majlis ash-Shoura, het (adviserende) Hogerhuis dat werd gedomineerd door de regerende Nationale Democratische Partij (HDW).
De laatste tien jaar waren alle aanvragen van politieke partijen om legaal te mogen opereren, afgewezen. De kentering had volgens politieke analisten de bedoeling de indruk te wekken dat de regering werkte aan politieke liberalisering.

Partijleider Al Ghad in hechtenis

Critici die meenden dat de toelating van de twee politieke partijen louter symbolisch was, zagen hun mening bevestigd toen een Egyptische rechtbank op 31 januari 2005 de gevangenhouding gedurende 45 dagen beval van Ayman Nour, parlementslid en leider van de Al Ghad partij. Deze was twee dagen eerder opgepakt omdat veel handtekeningen onder de legaliseringaanvraag van zijn partij vervalst zouden zijn. Volgens zijn aanhangers was dat niet het geval en wilde de HDW met de arrestatie een voorbeeld stellen teneinde oppositionele geluiden het zwijgen op te leggen.

Demonstranten eisen vertrek president Mubarak

Vele honderden demonstranten hielden op 12 december 2004 een betoging in de Egyptische hoofdstad Cairo om president Hosni Mubarak tot aftreden te dwingen. Zijn ambtstermijn zou in 2005 eindigen, maar tegenstanders van zijn sinds 1981 durende heerschappij gingen ervan uit dat de nu 76-jarige president een nieuwe ambtstermijn ambieerde. Ook bestond volgens hen de mogelijkheid dat hij zijn zoon Gamal Mubarak als opvolger naar voren zou schuiven, hetgeen de president overigens ontkende.
Egypte kende geen directe presidentsverkiezingen: het parlement, gedomineerd door de Nationale Democratische Partij (HDW) van Mubarak, wees één kandidaat aan, waarna een referendum werd gehouden waarin 'ja' of 'nee' kon worden gestemd.
Een openlijke uiting van protest tegen de president was in Egypte hoogst zeldzaam. Tot de aanwezigen behoorde de internationaal bekende, feministische romanschrijfster en arts Nawal Saadawi, die haar enthousiasme uitsprak voor de moed van de betogers om "'nee' te zeggen tegen erfopvolging, 'nee' tegen een nieuwe verlenging [van de presidentiële ambtsperiode] en 'nee' tegen dictatuur en repressie."

Mubarak beschikbaar voor vijfde ambtstermijn

Op 11 januari 2005 maakte persbureau *MENA* bekend dat de HDW de kandidaatstelling steunde van president Mubarak. Na goedkeuring van het parlement zou in september het referendum plaatsvinden.
In een televisie-interview drie dagen eerder had Mubarak overigens verklaard dat hij het toejuichte als ook anderen zich kandidaat zouden stellen voor nominatie voor het referendum: 'Laten zij dat doen, dat is goed. Zo is democratie. Ik hoop dat honderd mensen zich kandideren. Waarom zou ik kwaad worden? Ik zal niet kwaad worden.'
Drie personen hadden zich, naar zij zelf meenden slechts 'symbolisch', kandidaat gesteld. Saadawi was één van hen en daarmee was zij de eerste vrouw die zich ooit in Egypte had gekandideerd.

Koptische paus trekt zich terug in stil protest

In december 2004 besloot paus Shenouda van de Egyptische koptische kerk om zich als teken van protest terug te trekken in een klooster in Wadi Natroun, ten noordwesten van de hoofdstad Cairo. Aanleiding voor zijn actie was de arrestatie van 34 christenen tijdens ongeregeldheden met de politie. Zij tekenden protest aan tegen de vermeende ontvoering van de vrouw van een priester, die vervolgens onder dwang naar de islam zou zijn overgegaan. Volgens de christenen gebeurde dat veel vaker. De moslimgemeenschap ontkende de beschuldigingen echter. Op de achtergrond speelden ook andere christelijke grieven een rol, zoals de beperkingen op de bouw van kerken.
Na de vrijlating van zeventien van de arrestanten op 21 december en de aankondiging dat de vrijlating van de anderen spoedig te verwachten was, besloot de paus om een dag later naar Cairo terug te keren.
Overigens waren de verhoudingen tussen christenen en moslims normaal gesproken niet gespannen. De kopten vormden naar schatting tussen de 5 en 10 procent van het ca. 70 miljoen inwoners tellende Egypte.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Waardestijging Egyptische pond zet door

Nadat in december 2004 het Egyptische pond met 5 procent in waarde was gestegen ten opzichte van de dollar, zette de stijging zich ook in de eerste maand van 2005 door. Op 11 januari 5,928 Amerikaanse dollar. Als oorzaak voor de waardestijging werd het grote aanbod van bankbiljetten beschouwd, dat onder meer het gevolg was van toegenomen inkomsten uit het toerisme.
De Centrale bank van Egypte streefde overigens niet naar een verdere waardestijging. Het ging er volgens de bank alleen om dat de Egyptische munt een redelijke waarde verkreeg via de wetten van vraag en aanbod.

BUITENLANDSE ZAKEN

Egyptische troepen aan grens van Gaza na Israëlische terugtrekking

De Israëlische minister van Defensie Sjaoel Mofaz en de Egyptische minister van Inlichtingen Omar Suleiman kwamen op 1 december 2004 tijdens een ontmoeting in Jeruzalem overeen om, voorafgaande aan de Israëlische terugtrekking uit de Gazastrook, 750 Egyptische soldaten te stationeren aan de grens met Israël. Het directe doel was om daarmee het smokkelen van wapens naar de Gazastrook tegen te gaan. Meer in het algemeen was het plan ingegeven door de vrees van beide landen dat na de terugtrekking een vacuüm kon ontstaan dat mogelijk

Egypte

opgevuld zou worden door radicale groeperingen als Hamas.

Gevangenenruil met Israël roept kritiek op

Op 5 december 2004 liet Egypte de Arabisch-Israëlische zakenman Azzam Azzam vrij, kort nadat Israël zes Egyptische studenten in vrijheid had gesteld.
Een Egyptische rechtbank had de inmiddels 41-jarige Azzam in 1997 veroordeeld tot vijftien jaar cel wegens spionage voor de Israëlische geheime dienst Mossad. Hij zou boodschappen hebben doorgegeven die met onzichtbare inkt in lingerie waren geschreven. Israël meende echter dat hij onschuldig was en Azzam zelf ontkende eveneens.
De Egyptische studenten waren in augustus 2004 gearresteerd omdat zij geprobeerd zouden hebben een tank te kapen. Volgens familieleden van de arrestanten was de beschuldiging ongegrond en ondanks de blijdschap over de vrijlating bekritiseerden zij de ruil. De vader van één van hen vertelde het ongepast te vinden om een spion die Egypte schade had toegebracht, te ruilen tegen 'onschuldige' studenten. Ook Egyptische oppositiepartijen uitten kritiek. Zo noemde een woordvoerder van de Nasseristische Partij de overeenkomst 'een teken van vernedering (...) door de Israëli's van Egypte'.

IAEA: 'Egyptisch nucleair programma in orde'

Op 27 januari 2005 verklaarde Aly Islam, hoofd van de Egyptische Atoomenergie Autoriteit, tegenover persbureau *MENA* dat het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) het nucleaire programma van het land in orde had bevonden. Wel had deze organisatie enkele aanvullende vragen gesteld omtrent Egypte's onderzoeksactiviteiten. Daarbij ging het om werkzaamheden in een laboratorium voor bewerking van plutonium, dat ook voor de ontwikkeling van atoomwapens gebruikt kon worden. Volgens Egypte was echter al haar nucleaire onderzoek gericht op vreedzame doeleinden.

OVERLEDEN

Adel Hussein, schrijver en politicus

De Egyptische schrijver en politicus, Adel Hussein, is op 15 maart 2001 op 68-jarige leeftijd in Alexandrië overleden. Zijn hele leven stond in het teken van de oppositie; eerst tegen koning Faroek en de Britten en vervolgens tegen het bewind van de presidenten Nasser, Sadat en Mubarak.
Hussein begon zijn politieke activiteiten op 14-jarige leeftijd met demonstraties tegen de Britse aanwezigheid in Egypte. Aanvankelijk was hij een overtuigd marxist en sloot hij zich aan bij de ondergrondse communistische beweging. Tijdens het bewind van Nasser werd hij twee keer gevangen gezet, eerst van 1953 tot 1956 en later nog vijf jaar. Onder president Sadat werd hij in 1981 gearresteerd.
In de jaren tachtig verruilde hij het socialistische gedachtegoed voor de islam en werkte hij als schrijver en journalist. Hussein was de leider van de Egyptische 'Labour Party', die hij omvormde – vergelijkbaar met zijn eigen geestelijke ontwikkeling – van een sociaal-democratische naar een islamitische partij. Deze partij werd in maart 2000 door de regering werd verboden.
Adel Hussein schreef 'De Egyptische economie; van onafhankelijkheid naar afhankelijkheid' dat door de autoriteiten werd verboden. Een ander omstreden werk van Hussein was 'Naar een nieuw Arabisch denken'. In 2000 voerde hij een campagne tegen de godslasterlijke roman van een Syrische schrijver, wat in Caïro tot de nodige demonstraties had geleid.

(Vorige berichten pagina 666/2 e.v. - 2004)

ERITREA

Eritrea

BINNENLAND

Meer eenheid binnen oppositie

De verdeelde oppositie tegen president Issayas Afewerki presenteerde op 15 augustus 2004 in Frankfurt (Duitsland) een gemeenschappelijk programma gericht op 'het tot stand brengen van een nationale dialoog'. Sinds de onafhankelijkheid in 1993 was Eritrea een eenpartijstaat met het Volksfront voor Democratie en Recht (PFDJ) als enige toegestane partij. De oppositiegroepen die nu samenwerking aankondigden, waren de Democratische Partij, het Eritrese bevrijdingsfront ELF en het ELF-RC. Een groep studenten, de Beweging voor Democratische Verandering, geleid door de voormalige president van de studentenvakbond, Semere Kessete, sloot zich aan bij de Democratische Partij. Naast deze nieuwe coalitie van de oppositie was er nog de Eritrese Nationale Alliantie met zijn basis in Ethiopië die president Afewerki met geweld wilden verdrijven.
Op 15 oktober sloten nog drie oppositiepartijen zich aan bij de nieuwe coalitie: de Gash Setit geleid door Ismail Nada, de Beweging voor Democratische Verandering, die onder leiding stond van Tesfai Brinji, en het Eritrese Islamitische Front, geleid dor Idris Qeisem.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Benzineverkoop gestopt

De minister van Informatie Ali Abdu Ahmed zei op 15 oktober 2004 dat de verkoop van benzine aan particulieren werd opgeschort. Diesel zou wel beschikbaar blijven. Eerder die maand waren de prijzen voor benzine met 25 procent en voor diesel met 40 procent gestegen. Sinds de aankoop eind jaren negentig van moderne gevechtsvliegtuigen voor de grensoorlog tegen Ethiopië, kampte Eritrea met een gebrek aan harde valuta. Ook miste het land een belangrijke afzetmarkt doordat de grens met Ethiopië dicht was. Bovendien betaalde Ethiopië voorheen voor het gebruik van de Eritrese havens.

WFP brengt voedselhulp

Op 29 oktober 2004 kondigde het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties (WFP) aan dat er 61.200 ton graan uit de Verenigde Staten onderweg was naar de havenstad Massawa in Eritrea om de voedselnood van 600.000 mensen te verlichten. Het ging om de grootste hoeveelheid voedselhulp voor Eritrea sinds de onafhankelijkheid in 1993. Het was het vierde jaar van aanhoudende droogte. Onderzoek door de Eritrese regering had uitgewezen dat de ondervoeding was gestegen tot 19 procent van de bevolking. Bij 15 procent was er al sprake van een noodsituatie.
De economie van Eritrea was ook zwaar getroffen door de grensoorlog met Ethiopië en het slepende vredesproces. Het WFP had een noodoperatie opgezet ter waarde van 46 miljoen dollar (ruim 36 miljoen euro) om in eerste instantie 107.399 ton voedselhulp te brengen naar de 600.000 meest getroffenen. Inmiddels had men de beschikking

over 90.232 ton. In totaal was het tekort aan voedsel voor 2,2 miljoen Eritreeërs op 505.000 ton geschat.

ONDERWIJS

Investering in onderwijs

De regering kondigde op 11 november 2004 aan dat het onderwijs 27 miljoen dollar (ca. 21 miljoen euro) zou krijgen om de capaciteit van scholen uit te breiden en de kwaliteit ervan te verbeteren. Er zouden 349 nieuwe klaslokalen in 60 scholen bijkomen en laboratoriums worden ingericht. Het geld kwam voor 90 procent van het Afrikaanse Ontwikkelingsfonds (ADF) in de vorm van giften en leningen. De rest betaalde de Eritrese overheid zelf.
Het project zou starten in januari 2005 en halverwege 2009 klaar moeten zijn. Volgens het kinderfonds van de Verenigde Naties, Unicef, kon minder dan de helft van de Eritrese vrouwen lezen. Van de mannen was dit tweederde. Iets meer dan de helft van de kinderen ging naar school en één op de vijf meisjes ging door naar het vervolgonderwijs.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Regering ontkent inperking vrijheid van godsdienst

De Eritrese regering ontkende op 16 september 2004 de beschuldiging van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken dat het de rechten zou schenden van vier door de Eritrese regering toegestane religies: orthodoxe christenen, moslims, katholieken en de evangelische kerk van Eritrea. In het Amerikaanse Rapport over Internationale Godsdienstvrijheid 2004 stond dat 200 leden van deze kerken gevangen zaten. Van niet toegestane kerken waren ongeveer 400 mensen opgepakt.

Vrijlating van journalisten gevraagd

Op 21 september 2004 pleitten tien organisaties, waaronder Amnesty International en het in New York gehuisveste Comité voor de Bescherming van Journalisten, voor de vrijlating van zeventien journalisten in Eritrea. Twaalf van hen zaten al meer dan drie jaar vast zonder formele aanklacht. In 2001 hadden de Eritrese autoriteiten alle onafhankelijke kranten verboden.

BUITENLANDSE ZAKEN

UNMEE mag weer niet over hoofdweg

Een woordvoerder van de Verenigde Naties maakte op 10 september 2004 bekend dat UNMEE, de vredestroepenmacht van de VN in Eritrea, op last van de Eritrese regering geen gebruik meer mochten maken van de hoofdweg tussen de hoofdstad Asmara en de stad Barentu in het zuidwesten. Deze troepen moesten toezicht houden op de naleving van de vredesovereenkomst tussen Eritrea en Ethiopië.
Ook in maart verbood Eritrea al het gebruik van deze weg omdat UNMEE illegaal Eritrese troepenverplaatsingen zou monitoren. Eerder beschuldigde Eritrea UNMEE ervan pornografische video's te maken en Eritrese bankbiljetten als toiletpapier te gebruiken.

(Vorige berichten pagina 359/3 e.v. - 2004)

ETHIOPIË

BINNENLAND

Regeringstroepen betrokken bij etnisch geweld

Er waren 51.000 ontheemden na etnisch geweld in de deelstaat Gambella in het westen van Ethiopië, zo maakte de hulporganisatie Norwegian Refugee Council (NRC) op 14 juli 2004 bekend. Volgens de NRC duurde de strijd voort in Gambella dat over een afstand van 800 kilometer grensde aan Soedan.
Tegelijkertijd bevestigde een onafhankelijke onderzoekscommissie dat niet geïdentificeerde regeringstroepen betrokken waren geweest bij de moord op dertien mensen in dezelfde deelstaat. De commissie was door de regering ingesteld na de geweldsuitbarsting in december 2003. Volgens de commissie waren in één weekend in Gambella 65 Anyuaks vermoord. De moordpartij volgde op een aanval van gewapende Anyuaks op regeringsmedewerkers waarbij acht medewerkers omkwamen. Daarop zou wraak zijn genomen. Het geweld verspreidde zich vervolgens over de hele regio en zou aan honderden mensen het leven hebben gekost.
Eerste minister Meles Zenawi kondigde aan dat er een onderzoek zou worden ingesteld naar de schuldige militairen en dat ze berecht zouden worden.

Doodstraffen voor rebellen OLF

Drie mannen werden op 21 oktober 2004 ter dood veroordeeld omdat ze schuldig waren bevonden aan de massamoord op 200 mensen meer dan tien jaar geleden. Een vierde man werd tot twintig jaar veroordeeld. Allen waren leden van het rebellerende Oromo Bevrijdingsfront (OLF) dat vocht voor de onafhankelijkheid van de zuidelijke Oromo regio. De doodstraffen moesten nog bevestigd worden door de Ethiopische president.

Hervorming kieswet gaat oppositie niet ver genoeg

De hervorming van de kieswet, die het parlement goedkeurde op 20 januari 2005, ging de oppositie niet ver genoeg. Er waren met name twijfels over de onafhankelijkheid van de kiescommissie. De oppositiepartijen zeiden daarom nog niet te weten of ze aan de verkiezingen van mei zouden deelnemen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Voedsel voor deelnemers herhuisvesting

De Verenigde Naties toonden zich op 1 juni 2004 bereid voedselhulp te geven aan 250.000 Ethiopiërs. Het plan van de regering om deze groep van de uitgeputte hooglanden te herhuisvesten in het westen en zuiden van het land, dreigde te mislukken. Mensen stierven in de nieuwe hervestigingkampen van honger en anderen keerden liever terug naar hun oude woonplekken. In totaal wilde de regering ongeveer 2 miljoen mensen in drie jaar tijd herhuisvesten.
De bedoeling was dat de mannen eerst zouden gaan. Zij zouden twee hectare land krijgen om te bewerken en voedselhulp tot de eerste oogst, waarna hun families zich bij hen zouden voegen. Maar het plan mislukte omdat gezinnen niet uit elkaar wilden. Ook waren de gezinnen scholen en watervoorzieningen beloofd, maar die bleken er nauwelijks te zijn. De verstrekte voedselhulp was bovendien onvoldoende.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF eist efficiënter gebruik hulp door Ethiopië

Een vertegenwoordiger van het Internatio-

nale Monetaire Fonds (IMF) constateerde op 16 september 2004 dat het onvermogen van Ethiopië om effectief buitenlandse hulp te 'absorberen', een risico vormde voor de realisering van de doelstellingen tegen de armoede in het jaar 2015.
Het commentaar van het IMF kwam aan de vooravond van een lening ter waarde van 15 miljoen dollar (bijna 12 miljoen euro) voor Ethiopië die door de Wereldbank verstrekt was in het kader van het Armoedebestrijdings- en Groeistimuleringsprogramma voor Arme Landen (PRGF). Dit bedrag was de laatste termijn van een lening van 147 miljoen dollar die Ethiopië in 2001 uit dat programma had gekregen.
Sinds het einde van de grensoorlog met Eritrea was de omvang van de hulp aan Ethiopië gestaag gegroeid, volgens het VN Ontwikkelingsplan (UNDP) van 605 miljoen dollar in 1997 tot 1,9 miljard dollar in 2003. Onder andere was er 100 miljoen dollar binnengekomen van het Global fund to Combat Aids and other diseases. Het had de Ethiopische regering echter al veel moeite gekost om 59 miljoen dollar van de Wereldbank voor aidsbestrijding goed te besteden.

Schulden deels kwijtgescholden

Op 20 oktober 2004 besloot de Parijse Club van rijke landen 758 miljoen dollar (ruim 595 miljoen euro) schuld aan Ethiopië kwijt te schelden teneinde de groei in het land te stimuleren. De afschrijving was onderdeel van het Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) initiatief om de schulden van de armste landen te reduceren.
Volgens de Parijse Club bedroeg de schuld van Ethiopië aan de donorlanden nu 153 miljoen dollar. De schuldenlast van Ethiopië in 2003 werd door het IMF vastgesteld op 6,8 miljard dollar. De Parijse Club was tevreden over het economische beleid van Ethiopië. Ook de Afrikaanse Ontwikkelingsbank kondigde aan 339 miljoen dollar aan Ethiopische schulden kwijt te zullen scheldden.

Rond de 122 miljard dollar nodig voor ontwikkeling in tien jaar

De Ethiopische regering deelde op 1 december 2004 mee dat het land 122 miljard dollar (ruim 95 miljard euro) nodig had om de ontwikkelingsdoelen voor de komende tien jaar te realiseren en armoede en honger uit te bannen. De Verenigde Naties hadden als doelstelling dat de armoede in de wereld in 2015 gehalveerd moest zijn.
In Ethiopië waren ze nog ver verwijderd van dat doel. De helft van de bevolking moest overleven met een inkomen van minder dan 1 dollar per dag. Volgens de overheid was 33 miljard dollar nodig voor plattelandsontwikkeling, 19 miljard voor de bestrijding van aids en 13 miljard voor onderwijs. Verder was er 27 miljard voor het wegenstelsel begroot en de gezondheidssector had 13 miljard nodig.
Ethiopië zou zelf 40 procent van het benodigde geld inbrengen, maar de rest moest komen van donoren. Het land telde 70 miljoen inwoners en ontving jaarlijks ongeveer 1,9 miljard dollar aan hulp. In totaal gaf de wereld 50 miljard dollar per jaar uit aan hulp voor alle landen. Westerse waarnemers noemde het Ethiopische bedrag daarom veel te hoog.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Particuliere radio-uitzendingen toegestaan

Minister van Informatie Simon Bereket kondigde op 2 juni 2004 aan dat de Ethiopische regering vanaf augustus vergunningen voor radio-uitzendingen ging verstrekken. Waarnemers hadden deze liberalisatie niet zo snel verwacht.
Tot dan toe had de overheid de ether streng gecontroleerd.

Rechter heft sluiting kantoor journalistenassociatie op

Op 27 december 2004 heropende de onafhankelijke Ethiopische Associatie van Journalisten van de Vrije Pers (EFJA) haar kantoor nadat het federale hooggerechtshof in Addis Abeba de sluiting ervan had opgeheven. Op 11 november het jaar daarvoor was het kantoor gesloten op last van het ministerie van Justitie omdat de vereniging niet aan haar verplichtingen zou voldoen om jaarverslagen te produceren.

GEZONDHEID EN ZORG

Nieuwe strategie tegen aids

Premier Meles Zenawi vertelde op 24 januari 2005 bij de eerste uitreiking van antiretrovirale medicijnen dat Ethiopië vooruitgang boekte in de strijd tegen aids. Maar nog altijd bedreigde de ziekte honderdduizenden in Ethiopië omdat minstens een half miljoen mensen met het virus besmet waren. Dat jaar zouden 30.000 mensen de antiaids medicijnen krijgen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Wending in vastgelopen vredesoverleg met Eritrea

Rechtstreekse vluchten tussen Addis Abeba en Asmara

Ethiopië ging op 20 augustus 2004 akkoord met directe vluchten tussen Addis Abeba en Asmara, de hoofdstad van Eritrea. Sinds de grensoorlog waren de Verenigde Naties gedwongen om een omweg te maken die vijf uur duurde. De rechtstreekse vlucht kostte slechts één uur.

Ethiopië accepteert voorstel over grensgeschil

De Ethiopische regering maakte op 25 november duidelijk dat het 'in principe' het internationale besluit over het grensgeschil met Eritrea zou accepteren, al huldigde men nog steeds de opvatting dat de uitspraak niet juist was. Ethiopië wilde verder met Eritrea gaan praten over de uitvoering van het vredesakkoord van 2000. Premier Meles Zenawi vroeg de instemming van het parlement van deze acceptatie.
Een jaar eerder had Ethiopië het besluit van een internationale commissie over de grens met Eritrea afgewezen omdat die uitspraak het omstreden dorpje Badme aan Eritrea toewees. Volgens Eritrea betrof de Ethiopische koerswijziging slechts een 'public relations' stunt.

Demonstratie tegen nieuwe besprekingen met Eritrea

Meer dan 50.000 mensen betoogden op 2 januari 2005 in Addis Abeba tegen regeringsplannen om opnieuw met Eritrea te praten over de grenslijn. Volgens de betogers bedreigde het vredesakkoord de territoriale integriteit van Ethiopië.

'Gemiste kansen'

De VN-afgezant voor Eritrea en Ethiopië en voormalig minister van Buitenlandse zaken van Canada, Lloyd Axworthy, zei op 14 janu-

ari dat er kansen werden gemist in het vredesproces tussen Ethiopië en Eritrea. Het laatste land had geweigerd hem te ontvangen omdat men stelde dat met de uitspraak in 2003 van de internationale commissie over het grensgeschil, de zaak klaar was. Ethiopië wilde tot kort daarvoor die uitspraak niet erkennen.

Ethiopië sluit zich aan bij pact tegen landmijnen

Ethiopië maakte op 29 november 2004 bekend dat het zich aansloot bij de wereldwijde ban op landmijnen. Experts schatten dat er in Ethiopië 250.000 landmijnen langs de grens met Eritrea lagen. Ethiopië was daarmee één van de landen met de meeste landmijnen. In de hele regio van de Hoorn van Afrika lagen ongeveer 1 miljoen landmijnen. Zo'n 364.000 Ethiopiërs hadden hun woongebied moeten verlaten omdat er landmijnen lagen.
Sinds het ontwerp van het verdrag in Ottawa (Canada) in 1997, ondertekenden 144 landen het akkoord tegen de personele landmijnen. Rusland, de Verenigde Staten en China waren daar niet bij.

(Vorige berichten pagina 360/3 e.v. - 2004)

LIBIË

GEZONDHEID EN ZORG

EU-delegatie onderzoekt lot hiv-geïnfecteerde kinderen

Een medische delegatie van de Europese Unie (EU) vertrok op 9 december 2004 naar Libië om er de situatie te onderzoeken van ruim 400 kinderen die met het hiv-virus besmet waren geraakt. Op 6 mei waren vijf Bulgaarse verpleegkundigen en een Palestijnse arts ter dood veroordeeld omdat zij de kinderen opzettelijk zouden hebben besmet. Van de kinderen overleden er 40. De veroordeelden zeiden onschuldig te zijn en verklaarden dat de werkelijke oorzaak van de besmetting was gelegen in de gebrekkige hygiëne in het betreffende ziekenhuis van Benghazi. De veroordeling had internationaal veel verontwaardiging opgeroepen.
Aan de EU-delegatie werd een brief overhandigd namens de Libische families van de geïnfecteerde kinderen, waarin werd aangedrongen op behandeling van de kinderen in een ander land, de bouw van een goed toegerust ziekenhuis in Benghazi en financiële compensatie. Als aan deze voorwaarden was voldaan, kon naar hun mening het vonnis herzien worden en de veroordelingen wellicht ongedaan worden gemaakt.

JUSTITIE

Amerikaanse moslim veroordeeld voor betrokkenheid bij 'Libisch moordplan'

Een Amerikaanse federale rechtbank in Alexandria, Virginia, veroordeelde op 15 oktober 2004 de moslimactivist Abdurahman Alamoudi tot 23 jaar cel wegens betrokkenheid bij een poging kroonprins Abdullah van Saoedi-Arabië te doden.
Het initiatief daartoe zou van Libië uit zijn gegaan, na een ruzie tussen de prins en de Libische leider Muammar Gaddafi tijdens een conferentie van de Arabische Liga in maart 2003.
De 52-jarige Alamoudi had een Amerikaans paspoort, maar was geboren in Eritrea. Hij was oprichter van de Raad voor Amerikaanse Moslims (AMC) en de Amerikaanse Moslimstichting (AMF). Hij bekende schuldig te zijn aan het hem officieel ten laste gelegde, namelijk het plegen van illegale financiële handelingen. Hij zou geld hebben ontvangen van Saoedische dissidenten die in opdracht van Libië het complot voorbereidden, zonder er overigens van op de hoogte te zijn dat dit tot de moord zou moeten leiden.

Spanningen tussen Libië en Saoedi-Arabië

Naar aanleiding van het vonnis riep Saoedi-Arabië op 22 december haar ambassadeur uit Libië terug. Een woordvoerder van het Libische ministerie van Buitenlandse zaken reageerde verontwaardigd op deze stap en ontkende ten stelligste dat zijn land bij het complot betrokken zou zijn geweest.

Sinds het aan de macht komen van Gaddafi in 1969 waren de relaties met Saoedi-Arabië gespannen geweest, met name omdat de Libische leider de strijd had aangebonden met de zogenaamde 'conservatieve Arabische regimes', daarmee in de eerste plaats doelend op Saoedi-Arabië. Volgens Gaddafi gedroeg dat land zich 'onderdanig' jegens de Amerikanen.

BUITENLANDSE ZAKEN

IAEA tevreden over Libische informatie nucleair programma

In een rapport, gedateerd 30 augustus 2004, van het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) prees de organisatie Libië voor haar samenwerking bij het verschaffen van details over het door het land ontmantelde atoomwapenprogramma. Wel bestond er nog onduidelijkheid over wat Libië had gedaan met het ontwerp voor een atoomwapen dat het via het illegale circuit had verkregen.
Het Noord-Afrikaanse land had in december 2003 aangekondigd de ontwikkeling van nucleaire, chemische en biologische wapens te beëindigen en inspecties van het IAEA toe te staan.

Gaddafi hekelt beperkte compensatie

De Libische leider Muammar Gaddafi verklaarde op 24 november in het Franse dagblad *Le Figaro* dat hij zijn land karig bedeeld vond met compensatie voor het opgeven van massavernietigingswapens. Hij doelde daarmee op het uitblijven van duidelijke veiligheidsgaranties van de zijde van de Verenigde Staten, Europa en Japan. Hij meende dat Libië gecompenseerd zou moeten worden met 'vreedzame technologie' in ruil voor het opgeven van militaire technologie. De geringe compensatie zou volgens Gaddafi niet stimulerend werken op andere landen om de Libische stap te volgen.
Gaddafi deed zijn uitspraken op de dag dat de Franse president Jacques Chirac een bezoek aan Libië bracht.

VS heffen laatste sancties op tegen Libië

De Amerikaanse president George W. Bush kondigde op 20 september 2004 aan dat vrijwel alle nog resterende sancties tegen Libië met ingang van de volgende dag zouden worden opgeheven. Het betrof maatregelen inzake handel, luchtvaart, import van Libische olie en (bevroren) Libische tegoeden in de Verenigde Staten. De meeste strafmaatregelen waren al in april opgeschort, als reactie op de belofte van Libië haar programma voor massavernietigingswapens op te geven.
De aankondiging maakte de weg vrij voor Libië om de beloofde compensatie uit te be-

talen aan nabestaanden van de 270 slachtoffers die vielen bij de bomaanslag op het Amerikaanse vliegtuig dat in 1988 ontplofte boven het Schotse Lockerbie. Het land had daarvoor formeel de verantwoordelijkheid aanvaard, maar gedreigd de betalingen te zullen annuleren indien de sancties niet per 22 september waren opgeheven. Eén dag voordat dat ultimatum verstreek maakte de Amerikaanse president zijn beslissing bekend.
De strafmaatregelen werden in 1986 ingesteld door de toenmalige president Ronald Reagan die Libië beschuldigde van steun aan terroristische groeperingen.

Amerikaans Congres maakt bankleningen weer mogelijk

Op 20 november keurde het Amerikaanse Congres een maatregel goed die het Amerikaanse bedrijven gemakkelijker moest maken in Libië te investeren. Daartoe werd het bestaande verbod op bankleningen opgeheven. Gezien de olierijkdom van Libië was de belangstelling onder westerse oliemaatschappijen groeiende om investeringen te doen in de energiesector.

Beperking belastingkredieten versoepeld

President Bush maakte op 10 december bovendien bekend dat de VS de beperkingen op buitenlandse belastingkredieten zouden versoepelen voor Amerikaanse bedrijven die in Libië wilden investeren.

Libië haalt gedeblokkeerde tegoeden terug

Op 15 december deelde de vice-president van de Centrale bank, Farhat Omar Ben Gadaravice, mee dat Libië ongeveer een miljard dollar aan tegoeden uit de VS had teruggetrokken. Deze waren bijna twintig jaar lang bevroren geweest en in diverse landen geïnvesteerd. De oorspronkelijke waarde van het Libische fonds had ongeveer 400 miljoen dollar (ca. 307 miljoen euro) bedragen.
Volgens de Centrale bank betekende de terugtrekking niet dat de financiële banden met de VS werden doorgesneden; de bank was juist bezig rekeningen bij Amerikaanse banken te openen.

Amerikaanse bedrijven terug in Libië

Op 30 januari 2005 werd bekend dat Libië de Amerikaanse bedrijven Amerada Hess, ChevronTexaco en Occidental toestemming had gegeven om te boren naar gas en olie. In totaal hadden zich 120 ondernemingen aangemeld. Het meest opvallende was dat geen enkele Europese olie- en gasonderneming een contract kreeg. Wel zouden vergunningen worden verstrekt aan Woodside Petroleum Ltd (Australië), Verenex Energy Inc (Canada), Sonatrach (Algerije), Petrobras (Brazilië), Medco Energy International (Indonesië), Liwa (Verenigde Arabische Emiraten) en aan twee Indiase bedrijven: Indian Oil Corp. and Oil India Ltd.
Libië produceerde 1,6 miljoen vaten olie per dag. Het streven was dit aantal binnen enkele jaren te verhogen naar 2,1 miljoen.

EU heft wapenembargo tegen Libië op

De ministers van Buitenlandse zaken van de Europese Unie besloten op 11 oktober 2004 tijdens een bijeenkomst in Luxemburg tot opheffing van de sinds 1992 van kracht zijnde sancties tegen Libië. Een dergelijke beslissing was al op 22 september genomen door de ambassadeurs van de lidstaten. Nieuw was echter dat de ministers ook het wapenembargo tegen het land, ingesteld in 1986, beëindigden. Dat laatste gebeurde met name onder druk van Italië, dat hightech voorzieningen aan Libië wilde leveren teneinde de illegale migratie naar Europa een halt toe te roepen.

De beslissing was een reactie op de Libische beslissing tot ontmanteling van haar programma van massavernietigingswapens en haar bereidheid compensatie te betalen aan slachtoffers van enkele bomaanslagen waarvoor het land de verantwoordelijkheid had aanvaard. Die aanslagen betroffen een Amerikaans vliegtuig dat in 1988 neerstortte bij het Schotse Lockerbie, en een Frans vliegtuig dat een jaar later in Niger hetzelfde lot beschoren was. Beide bomaanslagen kostten enkele honderden mensen het leven.

Franse president Chirac verstevigt banden met Libië

Tijdens een bezoek op 24 en 25 november van de Franse president Jacques Chirac aan Libië, sprak deze zijn vertrouwen uit in het 'partnerschap' tussen beide landen dat 'een nieuw hoofdstuk' kon inluiden. Hij zei vastbesloten te zijn 'de bladzijde om te slaan van een verleden van pijnlijke herinneringen'. Het was het eerste bezoek van een Franse leider aan het land sinds 1951. Dit was mogelijk geworden nadat Libië had toegestemd met een compensatieregeling voor de nabestaanden van de slachtoffers – onder wie veel Fransen – van een bomaanslag in 1989 op een vliegtuig in Niger. Het land van Gaddafi werd beschouwd als opdrachtgever van de aanslag.
In het kielzog van Chirac reisde ook een zakendelegatie mee. Het olierijke Libië was sinds de opheffing van de economische sancties tegen het land aantrekkelijk geworden voor investeerders.

(Vorige berichten pagina 507/2 e.v. - 2004)

MAROKKO

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering en vakbonden publieke sector eens over loonsverhoging

Mohamed Boussaid, de Marokkaanse minister verantwoordelijk voor de Modernisering van de Publieke sector, maakte op 8 september 2004 bekend dat regering en vakbonden overeenstemming hadden bereikt over loonsverhoging voor de ca. 41.000 middeninkomens in het openbaar bestuur. Er was een bedrag van 838 miljoen dirhams (ca. 75,6 miljoen euro) mee gemoeid. Per werknemer ging het om een loonsverhoging van tussen de 1.000 en 3.500 dirhams (tussen de 90 en 315 euro) die met terugwerkende kracht vanaf juli 2003 zou worden uitbetaald.
Volgens de minister was het besluit in overeenstemming met de normen van de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF). De financiële instellingen hadden er bij Marokko op aangedrongen de loonuitgaven bij de overheid te drukken, daar die in 2004 waren opgelopen tot een percentage van 12,5 procent van het bbp. Ook voor 2005 werd nog een verdere stijging verwacht.

JUSTITIE

'Ex-lijfwacht Osama Bin Laden' voorwaardelijk vrij

Een week vóór een op 27 december 2004 te houden proces werd Abdellah Tabarak, de

vermeende lijfwacht van Al-Qaedaleider Osama Bin Laden, door de rechter voorwaardelijk vrijgelaten. De zaak tegen Tabarak (49) en tegen vier andere verdachten werd aangehouden. Alle vijf, van wie er twee vast bleven zitten, werden ervan beschuldigd deel uit te maken van een criminele groepering. Zij hadden twee jaar vastgezeten op de Amerikaanse basis Guantánamo Bay op Cuba en werden in augustus overgedragen aan de Marokkaanse autoriteiten. Volgens de Verenigde Staten had Tabarak Bin Laden geholpen om uit Afghanistan te ontkomen.

NATUUR EN MILIEU

Marokko getroffen door bosbrand

Op 23 augustus 2004 werd Marokko getroffen door de ernstigste bosbrand in haar geschiedenis. Zeker 2.000 hectare bos in de provincie Sidi Kacem, 130 kilometer ten noorden van de hoofdstad Rabat, ging in vlammen op. Er vielen geen gewonden. Op 26 augustus meldden de autoriteiten dat de brand onder controle was, mede dankzij hulp van Frankrijk, Spanje en Portugal.
Sommige bewoners uit het gebied meenden dat de brand was veroorzaakt door kwekers van cannabis, die de gewoonte hadden kleine vuurtjes te stichten om het land geschikt te maken voor de verbouw. De politie kon dat echter niet bevestigen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Human Right Watch hekelt antiterreurmaatregelen

In een op 21 oktober 2004 verschenen rapport van Human Rights Watch (HRW) werd bezorgdheid geuit over de mensenrechtensituatie in Marokko als gevolg van de strijd tegen terrorisme. Sinds de zelfmoordaanslagen van 16 mei 2003 in Casablanca en de daarop ingevoerde noodwetgeving, waren volgens de organisatie al meer dan 2.000 burgers opgepakt omdat zij islamitische militanten zouden zijn. Verdachten werden langdurig vastgehouden zonder mogelijkheid tot contact met de buitenwereld en verder geconfronteerd met bedreigingen en martelingen. Bovendien werd hen geen eerlijke procesgang gegarandeerd. Ook hielden openbaar aanklagers en rechters geen rekening met de wijze waarop bekentenissen waren afgedwongen, aldus HRW.
De organisatie drong er bij de Verenigde Staten en de Europese Unie op aan om de mensenrechten nadrukkelijk in het oog te houden bij hun samenwerking met Marokko op het gebied van veiligheidsbevordering. Ook riep zij westerse landen op om verdachten van terrorisme niet aan Marokko uit te leveren zolang er geen verbetering in de situatie kwam.

Verzoeningscommissie begint met openbare getuigenissen

Op 21 december 2004 werd in de Marokkaanse hoofdstad Rabat een begin gemaakt met het aanhoren van openbare getuigenissen van slachtoffers van het vorige Marokkaanse bewind onder leiding van wijlen koning Hassan II. Diens zoon, koning Mohamed VI, had sinds zijn aantreden in 1999 pogingen gedaan om met het verleden in het reine te komen. In dat kader installeerde hij in januari 2004 de Commissie voor Rechtvaardigheid en Verzoening (IER) die als taak kreeg detentiecentra te lokaliseren en om overlevenden bij te staan en te compenseren.
De getuigenissen betroffen mensenrechtenschendingen in de periode 1956-1999, met de nadruk op de jaren '60 en '70. Het ging onder andere om verdwijningen, martelingen en sterfgevallen in gevangenissen. De commissie, die in totaal ca. 22.000 dossiers had ontvangen, zou tien weken voortgaan met haar werkzaamheden, na Rabat in nog negen andere steden. De verhoren werden door radio en televisie uitgezonden.
Commentatoren interpreteerden het werk van de commissie als een officiële erkenning van overheidswege van mensenrechtenschendingen in het verleden. Dat werd bevestigd door de opmerkingen die minister van Justitie Mohamed Bouzoubaa maakte tegenover persbureau *Reuters*: 'Het is zeer aangrijpend en pijnlijk voor de slachtoffers om de donkere jaren in de geschiedenis van Marokko in herinnering te roepen. (...) Het belangrijkste is nu om er voor te zorgen dat dit niet weer gebeurt.'

BUITENLANDSE ZAKEN

Internationale tv-zender moet gematigde islam propageren

Op 18 november 2004 ging in Marokko een internationale televisiezender de lucht in, die was bedoeld om het door de regering gewenste imago van gematigd moslimland kracht bij te zetten. *Al Maghribya,* zoals de satellietzender ging heten, zou twaalf uur per dag programma's verzorgen op het gebied van film, ontspanning en actueel nieuws en te ontvangen zijn in Europa en het Midden-Oosten, met een latere uitbreiding naar de Verenigde Staten en Canada. De taal zou grotendeels Arabisch zijn, voor een klein deel Frans en Tamazight – de taal van de Berberminderheid – en later mogelijk ook Engels.

De regering achtte het initiatief nodig om tegenwicht te bieden aan de negatieve wijze waarop Marokko in het nieuws was gekomen vanwege de betrokkenheid van een aantal individuen en groeperingen van Marokkaanse komaf bij aanslagen als die in Casablanca (mei 2003) en Madrid (maart 2004) en bij de moord op de Nederlandse filmmaker Theo van Gogh in Amsterdam (november 2004).
In de woorden van minister van Communicatie Nabil Benabdallah: 'We moeten ons profileren met het imago van een modern Marokko, een land van tolerantie en vrijheid, en het werkelijke beeld overbrengen van de gematigde islam die wij hier ontwikkelen.'

(Vorige berichten pagina189/1 e.v. - 2004)

MAURETANIË

BINNENLAND

'Twee couppogingen verijdeld'

In augustus en september 2004 werden volgens mededelingen van de Mauritaanse autoriteiten opnieuw twee pogingen tot staatsgreep tegen het bewind van president Maaouiya Ould Sid Ahmed Taya verijdeld. Eerder gebeurde dat al op 8 juni 2003. Volgens de autoriteiten waren dezelfde, islamitisch-fundamentalistische personen verantwoordelijk voor de verschillende couppogingen.

Onder de grotendeels islamitische bevolking bestond veel ontevredenheid over de pro-Israëlische en pro-Amerikaanse opstelling van de regering. Volgens opposanten waren de couppogingen een verzinsel van de regering om haar pogingen de oppositie monddood te maken, te rechtvaardigen.

Militairen gearresteerd

Op 10 augustus 2004 verklaarde de Mauritaanse minister van Defensie Baba Ould Sidi dat tussen de 20 en 30 lagere en hogere militairen waren gearresteerd op verdenking van het voorbereiden van een coup een dag eerder. Op dat moment bracht de president, al bijna twintig jaar aan de macht, een bezoek aan Frankrijk.
Minister van Binnenlandse zaken Mohamed Ghali Ould Cherif Ahmed maakte op 29 september bekend dat opnieuw een poging tot staatsgreep was verijdeld. Deze zou geleid zijn door voormalig officier Saleh Ould Hanenna, die ook werd beschouwd als het brein achter de twee vorige couppogingen. De minister maakte tevens de arrestatie bekend van een ex-kapitein uit het leger, Abderahmane Ould Mini, die een belangrijke rol bij de staatsgreep van juni 2003 zou hebben gespeeld. Voorts was een grote hoeveelheid wapens in beslag genomen.

Libië en Burkina Faso ontkennen betrokkenheid

De islamitische opposanten zouden bij hun couppogingen zijn gesteund door Libië en Burkina Faso. Zo zou Ould Hanenna zijn operaties vanuit Burkina Faso hebben voorbereid, waar hij na juni 2003 naar toe zou zijn gevlucht. Volgens dat land was Mauritanië echter slechts op zoek naar zondebokken voor de eigen interne problemen. Verder zouden de in beslag genomen wapens van Libische makelij zijn, maar ook dat land ontkende elke betrokkenheid.

Ould Hanenna gearresteerd

Procureur-generaal Mohamed El Ghaith Ould Oumar maakte op 10 oktober bekend dat een dag eerder Saleh Ould Hanenna in Rosso, in het zuiden van Mauritanië nabij de Senegalese grens, was gearresteerd. Ook drie andere islamitische opstandelingen werden aangehouden. Namens een negental oppositiegroeperingen werd protest aangetekend tegen hun arrestatie. Volgens woordvoerder Massaoud Ould Boulkheir waren de arrestanten juist mensen die de dialoog zochten en tolerantie predikten.

Ex-president Ould Haidalla gearresteerd

Op 3 november werd opnieuw een drietal vermeende coupplegers opgepakt, die vervolgens onder huisarrest werden geplaatst. De belangrijkste was de vroegere president Mohamed Khouna Ould Haidalla die het land tussen 1980 en 1984 leidde. Hij was al eerder in verband met de couppoging van juni 2003 tot een voorwaardelijke gevangenisstaf veroordeeld en bovendien waren hem voor een periode van vijf jaar de politieke en burgerrechten ontnomen.

Openbaar aanklager eist zeventien doodstraffen

Openbaar aanklager Sidi Mohamed Ould Molaye eiste op 5 januari 2005 tegen zeventien vermeende coupplegers de doodstraf. Onder hen bevonden zich ook Abderahmane Ould Mini en Saleh Ould Hanenna. In totaal stonden 195 mensen terecht wegens betrokkenheid bij de drie verijdelde staatsgrepen. Tegen 49 verdachten werd levenslang met dwangarbeid geëist en tegen anderen straffen variërend van tien tot twintig jaar. In Mauritanië waren overigens sinds 1987 geen mensen meer terechtgesteld.

Ould Hanenna verklaarde in de rechtszaal dat Mauritanië gebukt ging onder corruptie, tribalisme, slechte betaling en wanbeheer in het leger. Ook zou er sprake zijn van discriminatie jegens de zwarte Afrikanen door een regering die werd gedomineerd door de Moren, een mengeling van Arabieren en Berbers.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

'Hanenna effect': Loonsverhoging moet sociale onrust dempen

Het dagblad *Horizon* schreef op 18 januari 2005 dat het minimumloon in Mauritanië met 400 procent was verhoogd tot omgekend ca. 62 euro per maand. Volgens commentatoren zouden de extra uitgaven gefinancierd worden uit de recent aangetroffen nieuwe oliebronnen. Eerder die maand waren al enkele andere sociale maatregelen afgekondigd, zoals een extra bonus voor ambtenaren.
De maatregelen werden in Mauritanië gezien als het 'Hanenna effect'. Daarmee werd gedoeld op de beschuldigingen die de van een couppoging beschuldigde Saleh Ould Hanenna had geuit toen hij eerder die maand terechtstond. De regering zou uit vrees voor toenemende sociale onrust de maatregelen hebben afgekondigd.

OVERLEDEN

Habib Oul Mahfoudh, journalist

De directeur en hoofdredacteur van de onafhankelijke Mauritanische krant *Le Calame*, Habib Oul Mahfoudh, overleed op 31 oktober 2001 op 43-jarige leeftijd in Parijs. Begonnen als leraar Frans was hij vanaf 1980 werkzaam in de journalistiek, eerst voor het dagblad *Chaab* en later voor de onafhankelijke krant *Al-Bayane*. In 1993 richtte hij Le Calame op waarin hij naam maakte met zijn wekelijkse satirische column 'Mauritanides'. In 1995 kreeg zijn blad de 'Prijs voor de vrijheid van meningsuiting' van *Tribune* in Genève.

Moktar Ould Daddah, eerste president van Mauritanië

Op 4 oktober 2003 overleed de eerste president van Mauritanië, Moktar Ould Daddah, op 88-jarige leeftijd in een ziekhuis in Parijs. Hij werd op 25 december 1924 in het stadje Boutilimit geboren in een aristocratische familie.
Hij was de eerste Mauritaniër die na zijn studie in Frankrijk terugkwam met een universitaire titel. In 1959 werd hij premier van het dan nog onder Frans koloniaal bewind geregeerde Mauritanië. Van 1961 tot en met 1978 was Ould Daddah president van Mauritanië en wist hij de belangrijkste etnische groepen, de Moren (van Arabisch/Berberse oorsprong) en de zwarte Afrikanen dichterbij elkaar te brengen. Hij maakte Arabisch, naast Frans, tot de officiële taal en introduceerde de nationale valuta.
In augustus 1961 werd hij als kandidaat van de Mauritanische Hergroeperingspartij de eerste gekozen president van het arme Noord-Afrikaanse land dat een jaar eerder onafhankelijk was geworden. Hij wist de oppositiepartijen bij zijn coalitie in te lijven en regeerde na de sociale onrust in 1964 het land als eenpartijstaat.
In 1971 werd hij voorzitter van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid. In 1978 werd hij door een militaire staatsgreep, onder leiding van kolonel Moustafa Ould Salek, afgezet en gevangen genomen. Op dat moment nam Maaouya Ould Sid'Ahmed Taya de macht over. De afgezette Moktar Ould Daddah kwam onder druk van Frankrijk in 1979 weer op vrije voeten en bracht vervolgens 23 jaar door in ballingschap aan de Franse Rivièra. In 1980 werd hij de leider van de op-

positiepartij Alliantie voor een Democratisch Mauritanië (AMD). Twee jaar voor zijn dood keerde hij terug naar zijn geboorteland.

(Vorige berichten pagina 192/1 e.v. - 2004)

SOMALIA

BINNENLAND

Op weg naar herstel centrale overheid

Na meer dan vijftien jaar zonder centrale overheid kwam Somalia op 29 augustus 2004 een stap dichterbij een nieuw centraal gezag. In Nairobi, Kenia, werden 64 leden ingezworen van het nieuwe parlement. Daarmee kwam het aantal parlementsleden op 258. Er ontbraken er nog 17 om het totaal van de afgesproken 275 zetels vol te maken. Daarna zou het parlement een president kiezen. Die zou een premier aanstellen om een regering te vormen.
In januari was afgesproken dat de vier hoofdclans elk 61 afgevaardigden voor het parlement mochten kiezen. Een coalitie van kleinere clans zou 31 parlementsleden kiezen.
Sinds 2000 had Somalia een overgangsregering, gesteund door clanleiders, zakenlui en religieuze leiders, maar deze interim-regering had alleen gezag verkregen in enkele wijken van Mogadishu en een paar streken daarbuiten. Het mandaat van de overgangsregering was afgelopen in augustus 2003. Somaliland, het noordelijke deel van Somalia dat zich in 1991 onafhankelijk had verklaard, deed niet mee aan het nieuwe parlement.

Parlement kiest nieuwe president Somalia

Omdat Mogadishu niet veilig genoeg was, kozen 275 parlementsleden in een voetbalstadion in Nairobi op 10 oktober de nieuwe president: Abdullahi Yusuf, krijgsheer en president van de semi-autonome regio Puntland in het uiterste noordoosten. In de eerste ronde waren er 28 kandidaten geweest. De derde ronde ging nog tussen Abdullahi Yusuf en Abdullahi Adow, een financieel deskundige die jarenlang ambassadeur in Washington was geweest. Hij kreeg 79 stemmen, tegen 189 voor Abdullahi Yusuf, en gaf vervolgens loyaal zijn steun aan de nieuwe president.

'President is een man van vrede'

Bij zijn officiële inauguratie als president op 14 oktober, eveneens in Nairobi, verklaarde voormalig krijgsheer Abdullahi Yusuf dat hij voortaan een man van de vrede was. Hij vroeg vergiffenis voor zijn daden en riep alle Somaliërs op om vergevingsgezind te zijn. De ceremonie werd bijgewoond door de staatshoofden van Rwanda, Kenya, Djibouti, Nigeria en Jemen.
Abdullahi Yusuf behoorde tot de clan van de Darods. Hij was beroepsmilitair onder de in 1991 verdreven dictator Siad Barre. In 1978 pleegde hij een mislukte coup tegen Barre, waarna hij naar Ethiopië vluchtte. Vandaar bleef hij Barre bestrijden. Hij verwierf steun van Ethiopië en was een leidende, autoritaire krijgsheer in de Somali Reconstruction and Restoration Council (SRRC), een verband van verschillende krijgsheren dat gesteund werd door Ethiopië.

In Mogadishu waren de reacties op de nieuwe president verdeeld. Een manifestatie om de verkiezing te vieren, werd na bedreigingen door milities afgelast. BBC-correspondent Daud Aweiss constateerde echter dat de prijs van een AK-47 in de week na de verkiezing meer dan halveerde: van 700 dollar tot 300 dollar. Volgens hem een positief teken want het betekende dat de vraag naar wapens zakte.

Nieuwe regering gevormd

Op 2 december, ruim een maand na zijn benoeming door president Abdullahi Yusuf, had de nieuwe premier Ali Mohamed Ghedi de meeste namen van de nieuwe regering in ballingschap bekendgemaakt. Maar twee van de belangrijkste krijgsheren van Mogadishu, Hussein Aideed en Mohammed Qanyare Afrah, waren niet tevreden met de verdeling van de portefeuilles.

De nieuwe president Abdullahi Yusuf had weinig steun in Mogadishu; zijn machtsbasis lag in het noordoosten. De premier die hij aangesteld had, Ali Mohamed Ghedi, kon wel op steun in Mogadishu rekenen.
Op 6 december werd krijgsheer Hussein Mohammed Aideed benoemd tot derde vice-premier. Zijn grootste rivaal voor die functie, Mohammed Qanyare Afrah, werd minister van Nationale veiligheid. Aideed was ook benoemd tot minister van Binnenlandse zaken. Hij was de zoon van generaal Mohamed Farah Aideed – de man waarop de Amerikaanse troepen in 1993 vergeefs jacht hadden gemaakt.

De regering bestond uit een mix van krijgsheren en technocraten. Volgens sommige commentaren was het aandeel van de krijgsheren te groot. Het was onduidelijk wanneer de nieuwe president en de regering naar Mogadishu zouden gaan. De president had de Verenigde Naties gevraagd om vredestroepen. Journalisten meldden vanuit Mogadishu dat de meeste mensen daar smachtten naar een nieuwe regering, ongeacht wie op welke post was benoemd. Anderen daarentegen vroegen zich af of de krijgsheren die Mogadishu verwoest hadden, wel de juiste figuren waren om de stad en het land weer op te bouwen.

Honderd doden bij gevechten

Op 10 december werd gemeld dat er in de afgelopen twee weken bijna honderd doden waren gevallen bij gevechten in centraal Somalia. De gevechten gingen, naar werd vermoed, om de zeggenschap over weidegronden en waterputten.

Geweld om zeggenschap over haven Mogadishu

Op 17 december braken gevechten uit rond de haven van Mogadishu, nadat die heropend was door enkele zakenlieden en een eerste schip uit Jemen werd gelost. Krijgsheer Abdulkadir Abdi Bebe protesteerde dat de heropening van de haven alleen ten goede zou komen aan deze zakenlieden en niet aan de gemeenschap. De haven en het vliegveld waren sinds 1995 gesloten wegens de gevechten.

Premier ontslagen en weer herbenoemd

Op 23 december stemde een grote meerderheid van het parlement in met de benoeming van Ali Mohammed Ghedi tot premier, twaalf dagen nadat datzelfde parlement hem naar huis had gestuurd met een motie van wantrouwen. Die was ingediend omdat zijn benoeming en die van zijn ministers niet door de volksvertegenwoordigers waren bekrachtigd. President Abdullahi Yusuf had zijn premier na twee dagen weer herbenoemd. Deze beloofde vervolgens een betere samenwerking met het parlement.

Somalia

Samenstelling van de regering van Somalia (25 januari 2005)

President
Abdullahi YUSUF Ahmed

Premier
Mohamed Ali GEDI

Vice-premier, tevens minister van Informatie
Mohamud Abdullahi JAMA

Vice-premier, tevens minister van Binnenlandse zaken
Hussein Farah AIDEED

Vice-premier, tevens minister van Financiën
Salim Aliyow IBROW

Ministers;
Arbeid
Salah Ali FARAH
Buitenlandse zaken
Abdullahi Sheekh ISMAIL
Constitutie en Federalisme
Abdallah Deerow ISAQ
Cultuur en Erfgoed
Abdi Hashi ABDULLAHI
Defensie
Abdirahman Mohamud ALI
Energie
Mohamed Nuurani BAKAR
Vrouwenzaken en Familiezaken
Fowsiya Mohamed Sheekh HASSAN
Gezondheidszorg
Abdia-asiis Sheekh YUSUF
Handel
MUSE SUDI Yalahow
Havens en Scheepvaart
Ali Ismail ABDI
Hoger onderwijs
Hussein Mohamud Sh. HUSSEIN
Industrie
Abdi Mohamed TARAH
Justitie
Sheekh Adan Mohamed NUUR 'Madobe'
Land en Hervestiging
Mowlid Maan MOHAMED
Landbouw
Hassan Mohamed NUUR 'Shatigudud'
Milieu en Voorbereiding op rampen
Mohamed Osman MAYE
Mineralen en Waterbronnen
Mohamud Salad NUR
Monetaire zaken
Abdulkarim Ahmed ALI
Nationaal bezit en Renovatie
Mohamud Sayid ADAN
Nationale veiligheid
Mohamed QANYARE Afrah
Olie
Yussuf Mohamed AHMED
Onderwijs
Ali Abdullahi OSOBLE
Ontwikkeling coöperaties
Mohamed Abdullahi KAAMIL
Openbare werken en Huisvesting
Osman Hassan Ali ATTO
Planning en Internationale samenwerking
Abdirisaq Osman HASSAN
Plattelandsontwikkeling
Mohamed Mohamud GULED
Post en Telecommunicatie
Ali Ahmed JAMA 'Jangali'
Regionale samenwerking
Ismail Mohamed HURRE
Rehabilitatie en Training milities
Bootan Isse ALIM
Religieuze zaken
Omar Mohamed MOHAMUD 'Finnish'
Sport en Jeugdzaken
Ahmed Abdullahi JAMA
Toerisme en Dierenwereld
Mohamed Mohamud XEYD
Transport over land en door de lucht
Ibrahim Adam HASSAN
Veeteelt en Fokkerij
Ibrahim Mohamed ISAQ
Verzoening en Diaspora
Sheekh Adan Sh. MOHAMED
Visserij en& Diepzeebronnen
Hassan ABSHIR Farah
Wederopbouw en Hervestiging
Barre Shire ADAN
Wetenschap en Technologie
Ismail Hassan JAMA

Afrikaanse Unie stuurt troepen naar Somalia

Op 5 januari 2005 maakte de Afrikaanse Unie (AU) bekend dat het bereid was troepen te sturen naar Somalia om de terugkeer van de nieuwe regering naar Mogadishu mogelijk te maken. De AU had ook al troepen in Darfur in Soedan en verzocht de Verenigde Naties en de Europese Unie bij te springen in de financiering van de missie in Somalia.
De nieuwe president van Somalia, Abdullahi Yusuf, had een verzoek ingediend voor een vredestroepenmacht van 15.000 tot 20.000 leden om de milities te ontwapenen en het land te stabiliseren.

Parlement steunt regering

Op 13 januari won de regering van premier Ali Mohammed Ghedi het vertrouwen van het parlement. Van 275 parlementsleden stemden er 168 voor de regering. Er waren 79 tegenstemmen. Het parlement had in december de eerste regering afgewezen, onder andere omdat die geen rekening had gehouden met afgesproken clanquota's.
Na het aantreden van de regering verliet de minister van Gehandicapten en Weeskinderen, Hussein Elebe Fahiye, al na enkele dagen, namelijk op 18 januari, het kabinet.

Politiechef Mogadishu vermoord

Op 24 januari kwam de Somalische regering in ballingschap bijeen nadat in Mogadishu de chef van politie Sarinle was vermoord. Hij was door de regering belast met de veiligheid. Het plan dat premier Ali Mohammed Ghedi op 1 februari naar Mogadishu zou gaan, werd uitgesteld. Geen van de rivaliserende facties in Mogadishu eiste de moord op.
Vermoed werd dat Sarinle vermoord was omdat hij voor de komst van de vredestroepen van de AU was, terwijl de krijgsheren van Mogadishu daar tegen waren. Een andere mogelijke reden was dat Sarinle onderzoek deed naar de vernietiging van een Italiaans kerkhof uit de koloniale tijd in de week daarvoor. Er waren 700 graven vernield en de stoffelijke resten waren simpelweg gedumpt.

Tsunami eist ook hoge tol in Somalia

De tsunami van 26 december in de Indische Oceaan eiste ook zijn tol in Somalia. Op 5 januari 2005 werd duidelijk dat de vloedgolf bijna 300 mensenlevens had geëist in Somalia.
Het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties (WFP) had 200 ton voedselhulp uitgedeeld aan 12.000 getroffenen. Er waren zeker 30.000 mensen die voedselhulp nodig hadden. In totaal waren 54.000 Somaliërs door de tsunami getroffen. De schade bedroeg 13 miljoen dollar (ruim 10 miljoen euro).

SOMALILAND

Waarschuwing aan adres nieuwe Somalische president

Somaliland, dat zich onafhankelijk verklaarde in 1991 maar geen internationale erkenning kreeg, waarschuwde na de verkiezing van de nieuwe president van Somalia op 10 oktober 2004 dat nieuwe gevechten dreigden. Als krijgsheer en president van de semi-autonome regio Puntland in het uiterste noordoosten, had de nieuwe president, Abdullahi Yusuf, in de voorgaande jaren strijd geleverd met Somaliland om de grensregio's Sool en Sanaag. Zowel Puntland als Somaliland claimden deze regio's.

Ook in september waren er nog gevechten om deze gebieden.

(Vorige berichten pagina 378/1 e.v. - 2004)

TUNESIË

BINNENLAND

Tunesische verkiezingen bevestigen machtspositie president

Op 24 oktober 2004 vonden in Tunesië presidents- en parlementsverkiezingen plaats die de machtspositie van president Zine El Abidine Ben Ali en diens partij, de Constitutionele en Democratische Vereniging (RCD), consolideerden.

De president, al zeventien jaar aan de macht, verzekerde zich met 94,5 procent van de stemmen van een nieuwe ambtstermijn van vijf jaar. Hij werd op afstand gevolgd door drie andere kandidaten.

Bij de verkiezingen voor de Majlis al-Nuwaab (Kamer van Afgevaardigden) gingen 152 van de 189 zetels naar de RCD. De overige 37 afgevaardigden waren van de oppositie, maar zij behoorden niet tot de belangrijkste oppositiepartij, de Progressieve Democratische Partij (PDP). Deze boycotte de verkiezingen omdat ze die als oneerlijk beschouwde. Er werden geen onafhankelijke waarnemers toegelaten.

Uitslagen presidentsverkiezingen Tunesië (24 oktober 2004) opkomst: 91,5 procent

kandidaat	partij	percentage
Zine El Abidine Ben Ali - Constitutionele en Democratische Vereniging	(RCD)	94,5
Mohamed Bouchiha - Partij van Volkseenheid	(PUP)	3,8
Mohamed Ali Halouani - Beweging voor Vernieuwing-Ettajdid	(MR)	1,0
Mohamed Mouni Béji - Sociaal-Liberale Partij	(PSL)	0,8

Uitslagen parlementsverkiezingen Tunesië (24 oktober 2004) opkomst: 91,5 procent

partij		zetels
Constitutionele en Democratische Vereniging	(RCD)	152
Beweging van Democratisch Socialisten/ Hizb al-Dimocratiyin al-Ishtirakiyin	(MDS)	14
Partij van Volkseenheid	(PUP)	11
Unionistische Democratische Unie	(UDU)	7
Beweging voor Vernieuwing-Ettajdid	(MR)	3
Sociaal-Liberale Partij	(PSL)	2

Samenstelling regering Tunesië (10 november 2004)

Premier
Mohamed GHANNOUCHI

Gedelegeerd minister van de premier, belast met ambtenarij en bestuurlijke ontwikkeling
Zouheir M'DHAFAR
Directeur van het presidentiële kabinet
Ahmed Eyadh OUEDERNI
Staatssecretaris van de premier, belast met privatisering
Moncef HERGLI
Secretaris-generaal van de regering, belast met relaties met de Kamer van Afgevaardigden en de Kamer van Adviseurs
Mounir JAIDANE
Speciaal adviseur van de president en officieel woordvoerder
Abdelaziz BEN DHIA

Ministers:
Binnenlandse zaken en Lokale ontwikkeling
Rafik Belhaj KACEM
Buitenlandse zaken
Abdelbaki HERMASSI
Communicatietechnologie
Montassar OUAÏLI
Cultuur en Bescherming van Erfgoed
Mohammed Aziz BEN ACHOUR
Financiën
Mohamed Rachid KECHICHE
Handel en Handvaardigheid
Mondher ZENAIDI
Hoger onderwijs
Lazhar BOUOUNI
Industrie, Energie en Kleine en middelgrote ondernemingen
Afif CHELBI
Jeugd, Sport en Lichamelijk onderwijs
Abdallah Kaabi
Justitie en Mensenrechten
Bechir TAKALI
Landbouw en Waterbronnen
Habib HADDAD
Milieu en Duurzame ontwikkeling
Nadhir HAMADA
Nationale defensie
Hedi MHENNI
Onderwijs en Scholing
Mohammed Raouf NAJJAR
Ontwikkeling en Internationale samenwerking
Mohamed Nouri JOUINI
Openbare gezondheid
Ridha KECHRID
Religieuze zaken
Boubaker El AKHZOURI
Sociale zaken en Eigendom
Ridha GRIRA
Sociale zaken, Solidariteit en Tunesiërs in het buitensland
Rafaa DEKHIL
Toerisme
Tijani HADDAD
Transport
Abderrahim ZOUARI
Uitrusting, Huisvesting en Landontwikkeling
Samira Khayach BELHAJ
Vrouwen, Gezin, Kinderen en Ouderen
Salwa Ayachi LABBEN
Werkgelegenheid en Beroepsintegratie van de jeugd
Chedli LAROUSSI
Wetenschappelijk onderzoek, Technologie en Ontwikkeling deskundigheid
Sadok KORBI

Nieuwe regering gevormd

Op 10 november herschikte president Ben Ali de Tunesische regering, geheel bestaande uit ministers van de RCD. Het kabinet bleef onder leiding staan van premier Mohamed Ghannouchi. Zeven vrouwen werden in totaal tot minister of staatssecretaris benoemd.

Gratie voor ruim 80 islamitische gevangenen

President Zine al-Abidine Ben Ali verleende op 2 november 2004 gratie aan ruim 80 moslimgevangenen ter gelegenheid van de vastenmaand bij de islamieten, de ramadan. Zij zaten een relatief korte gevangenisstraf tot maximaal twee jaar uit. Tot de vrijgelatenen behoorden Ali Laarid en Ziad Doulatli, twee leiders van de verboden Nahda partij. Deze partij was door de autoriteiten als 'terroristisch' aangemerkt.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kleine ondernemingen krijgen 30 miljoen euro van Frankrijk

Op 8 december 2004 werd bekend dat de Franse regeringsinstantie voor hulp aan landen overzee, de French Development Agency (AFD), Tunesië een lening van 30 miljoen euro had toegekend. Het geld was bedoeld ter ondersteuning van kleine ondernemingen. Een vernieuwingsplan voor deze sector paste in het streven van het land om de concurrentiepositie van de economie te versterken, vooruitlopend op een volledige liberalisering van de lokale markt in 2008. Deze liberalisering zou ingekaderd

worden in een handelsovereenkomst met de Europese Unie.

Europese investeringsbank leent Tunesië 25 miljoen euro

De Europese Investeringsbank (EIB) besloot op 9 december 2004 Tunesië een lening te verschaffen van 25 miljoen euro, tegen een wisselende rentevoet en met een vervalperiode van vijftien jaar. Het bedrag dat het land in de voorafgaande tien jaar van de bank had ontvangen, steeg daarmee naar rond de 2 miljard euro.
Tegelijkertijd werd in de hoofdstad Tunis een filiaal geopend van de EIB, na Caïro het tweede in de Arabische wereld. De bank zou in 2005 een derde kantoor in Marokko vestigen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Duitse patrouilleboten om illegale immigratie tegen te gaan

Minister van Defensie Dali Jazi maakte op 5 oktober 2004 bekend dat Tunesië zes marinepatrouilleboten van Duitsland zou kopen. Deze zouden gebruikt worden om illegale migratie vanuit Noord-Afrika naar Europa tegen te gaan. De bekendmaking volgde op besprekingen tussen de minister en zijn Duitse ambtsgenoot Peter Struck in Berlijn.
Italië, dat eerder een vergelijkbare overeenkomst met Libië sloot, schaarde zich volledig achter de overeenkomst. Andere lidstaten van de Europese Unie spraken echter hun bezorgdheid uit over de mensenrechten en over de kosten die met het plan gemoeid waren.

OVERLEDEN

Hedi Mabrouk, voormalig minister van Buitenlandse zaken

Op 15 juni 2000 overleed in een voorstad van Tunis op 79-jarige leeftijd de Tunesische oud-minister van Buitenlandse zaken, Hedi Mabrouk. Van 1973 tot en met 1986 was hij ambassadeur in Frankrijk, waarna hij van september 1986 tot en met november 1987 minister van Buitenlandse zaken was in de regering van president Habib Bourguiba. Beiden waren afkomstig uit Monastir.

(Vorige berichten pagina 451/2e.v, - 2003)

SAHARA (WEST)

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Marokko komt met ontwikkelingsplan West-Sahara

Marokko maakte op 14 oktober 2004 een vierjaren-ontwikkelingsplan bekend ter waarde van 808 miljoen dollar (ca. 620 miljoen euro) waarmee beoogd werd de lokale economie van de Westelijke Sahara te ondersteunen en het levenspeil van de bevolking te verhogen. Het ging om 226 projecten op het gebied van huisvesting, visserij, water en milieu, wegen, havens, elektriciteit, toerisme, handvaardigheid en landbouw.
De Marokkaanse premier Driss Jettou noemde het plan een antwoord op separatisme en een bevestiging van de verbondenheid van Marokko met het geannexeerde gedeelte.

BUITENLANDSE ZAKEN

Zuid-Afrika gaat diplomatieke betrekkingen met West-Sahara aan

Zuid-Afrika maakte op 15 september 2004 bekend volledige diplomatieke betrekkingen aan te zullen gaan met de Arabische Democratische Republiek Sahara (SADR), waarvan de onafhankelijkheid in 1976 was uitgeroepen door de beweging Polisario. Dat was kort nadat Marokko het woestijngebied, dat tot dan toe een kolonie van Spanje was, had geannexeerd.
In een reactie op de Zuid-Afrikaanse stap protesteerde Marokko middels de terugtrekking van haar ambassadeur. Het was voor het land een tegenslag dat, na andere belangrijke Afrikaanse staten als Algerije en Nigeria, nu ook Zuid-Afrika duidelijk maakte Marokko's rechten op de Westelijke Sahara niet te erkennen. Volgens Mohamed Yeslem Bissat, SADR-ambassadeur in Algerije, betekende de stap dat Zuid-Afrika de hoop had opgegeven dat Marokko kon bijdragen aan een vreedzame oplossing voor het lang slepende conflict: 'Het is van grote toegevoegde waarde voor ons en een belangrijke gebeurtenis, in het licht van de morele autoriteit van het Zuid-Afrika van Nelson Mandela in de internationale gemeenschap.' Hij benadrukte dat intussen 76 landen de SADR hadden erkend en dat geen enkel land dat had gedaan met de door Marokko geclaimde rechten op West-Sahara.

VN-vredesmissie opnieuw verlengd

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties gaf op 28 oktober 2004 unaniem haar goedkeuring aan een verlenging tot april 2005 van het mandaat van de VN-vredesmissie in de Westelijke Sahara. De missie was al sinds 1991 aanwezig in het omstreden gebied, dat door zowel Marokko als de onafhankelijkheidsbeweging Polisario werd geclaimd.
In de aangenomen resolutie spraken de leden van de Veiligheidsraad zich opnieuw uit voor een voor alle partijen acceptabele politieke oplossing, die recht zou doen aan de wens tot zelfbeschikking van de bevolking van de Westelijke Sahara. Marokko interpreteerde het VN-besluit als een aansporing te komen met een nieuw plan in plaats van de in 2003 gedane voorstellen van de vroegere Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker. Deze had als speciale VN-afgezant zeven jaar lang tevergeefs aan een oplossing voor het conflict gewerkt. Diens advies het gebied een semi-autonome status toe te kennen in afwachting van een te houden referendum, was door Marokko afgewezen, maar wel aanvaard door Polisario en door Algerije dat de onafhankelijkheidsbeweging steunde.

Polisario vraagt medewerking Spanje bij oplossing conflict Westelijke Sahara

De president van de onafhankelijkheidsbeweging Polisario, Mohamed Abdelaziz, deed op 26 november 2004 een beroep op de Spaanse premier José Luís Rodríguez Zapatero om een grotere rol te spelen bij het oplossen van het conflict rond de Westelijke Sahara. De voormalige kolonisator had sinds het aan de macht komen van de sociaal-democraten de kwestie hoog op de diplomatieke agenda gezet.
Abdelaziz deed zijn oproep tijdens zijn eerste ontmoeting met een Spaanse premier sinds 1992. Spanje onderschreef het plan van voormalig VN-afgezant James Baker voor een enkele jaren durende semi-autonome status van de Westelijke Sahara als deel van Marokko, waarna een referendum uitsluitsel over onafhankelijkheid zou moeten geven. Het Zuid-Europese land erkende echter ook dat dit plan voor Marokko niet aanvaardbaar was.

(Vorige berichten pagina 193/3 e.v. - 2004)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3211, pag. 57057-57120

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

MAART 2005

EUROPA

Europese Unie: Midden-Europese munten volgens IMF overgewaardeerd · **België:** Prins Filip opnieuw tot de orde geroepen; Minister Dewael bestudeert in Denemarken hard migratiebeleid · **Bosnië:** Eén miljoen vluchtelingen teruggekeerd · **Cyprus:** Premier Talat wint parlementsverkiezingen · **Denemarken:** Centrum-rechts wint verkiezingen · **Duitsland:** Vijf miljoen mensen werkloos · **Frankrijk:** Parlement stemt in met hervorming 35-urige werkweek · **Griekenland:** Parlement kiest Papoulis tot president · **Groot-Brittannië:** Geen paspoort voor verdachten Guantánamo Bay; Marine beschermt rechten homo's · **Italië:** Economische krimp in vierde kwartaal 2004 · **Kroatië:** EU noemt datum toetredingsonderhandelingen · **Nederland:** Verjaring zware misdrijven afgeschaft; Rechters waarschuwen voor aantasting individuele vrijheid · **Portugal:** Socialisten nemen het roer over · **Russische Federatie:** Regering overleeft motie van wantrouwen; Amerikaans rapport uit kritiek op binnenlands beleid Poetin · **Slovenië:** Centrum-rechtse oppositie wint verkiezingen · **Spanje:** Begin amnestie illegalen · **Turkije:** Amnestie voor 677.000 studenten · **Zweden:** Onderzoekscommissie: 'Estonia vervoerde geen explosieven'.

AMERIKA

Frans-Guyana: Plan voor behoud tropisch regenwoud · **Guyana:** Regering presenteert wetgeving tegen mensenhandel · **Paraguay:** IMF-delegatie positief na bezoek · **Suriname:** Opnieuw volkstelling gehouden; Duitsland scheldt deel oude schuld kwijt · **Uruguay:** Linkse kandidaat wint presidentsverkiezingen · **Venezuela:** Landhervorming moet grootgrondbezit elimineren · **Verenigde Staten:** Bush benoemt omstreden directeur nationale inlichtingendiensten; Opnieuw veroordeling in verband met Abu-Ghraib-schandaal.

MIDDEN-OOSTEN

Jordanië: Hamzah verliest titel van kroonprins; Steun voor Palestijnse leiders · **Libanon:** Controverse rond Syrische invloed leidt tot regeringswisseling · **Syrië:** President Assad wijzigt kabinet; Vrijlating 55 politieke gevangenen.

AZIË

Bhutan: Straffen tot levenslang voor hulp aan separatisten · **China:** Grootste consument ter wereld · **Japan:** Defensiepolitiek gewijzigd · **Thailand:** Duizenden doden door tsunami · **Vietnam:** Eerste lijnvlucht met VS.

AFRIKA

Botswana: President Festus Mogae herkozen · **Kenia:** Corruptie groot obstakel voor economie · **Lesotho:** Textielindustrie in gevaar door internationale vrijhandel · **Malawi:** President verhuist naar paleis buiten hoofdstad · **Zimbabwe:** Oppositie ontevreden over kieswet.

OCEANIE

Australië: Howards coalitie behaalt meerderheid in beide kamers van parlement; Telecommunicatiebedrijf wordt geprivatiseerd · **Nieuw-Zeeland:** Samenlevingsverbond door parlement aangenomen, Campagnevoerder voor euthanasie vrijgelaten.

KHA

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Basis gelegd voor gezamenlijke regeling immigratie

De ministers van Binnenlandse zaken van de lidstaten van de EU kwamen op 24 februari 2005 overeen om een gezamenlijke regeling te zoeken voor legale immigratie naar de Unie. In dit kader zou een stelsel ontwikkeld worden, waarmee lidstaten elkaar konden informeren aangaande hun beslissingen om illegalen te legaliseren. In een dergelijke gezamenlijke regeling zouden bevoegdheden die in 2003 nog aan de afzonderlijke lidstaten werden toegekend, zoals het bepalen van het aantal immigranten dat tot de lidstaat werd toegelaten, bij de instellingen van de Unie komen te liggen. De bereidheid van lidstaten om die bevoegdheden af te staan was deels veroorzaakt door gebrek aan arbeidskrachten en de problemen van mensensmokkel en illegale immigratie.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kritiek bedrijfsleven op sociale agenda

De Europese Commissie presenteerde op 9 februari 2005 haar sociale agenda, waarin zij aangaf wat voor initiatieven zij tot 2010 wilde nemen. Een belangrijk onderdeel van de agenda was het voornemen om voor bepaalde sectoren of grote bedrijven collectieve arbeidsovereenkomsten op te stellen, die in verscheidene lidstaten geldig waren.
De sociale agenda kwam een week nadat de Commissie de herziening had gepresenteerd van de Lissabon-agenda, waarin doelstellingen werden geformuleerd die ertoe moesten leiden dat de Europese Unie in 2010 de meest concurrentiële economie ter wereld zou worden, of tenminste daarbij in de buurt kon komen. De werkgeversorganisatie Unice waarschuwde voor het gevaar dat de sociale agenda de strategie van de Unie voor groei van de economie en de werkgelegenheid zou ondermijnen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Commissie pakt kartelvorming op waterstofperoxidemarkt aan

De Europese Commissie bevestigde op 31 januari 2005 dat zij procedures begonnen was tegen een achttiental bedrijven dat opereerde op de markt van waterstofperoxide en twee derivaten daarvan. Zij verklaarde te beschikken over bewijzen van kartelvorming in tenminste vier lidstaten, die in 2003 bij huiszoekingen waren aangetroffen. De Commissie noemde geen bedrijfsnamen, maar volgens persbureau *Bloomberg* zou het onder andere gaan om Akzo Nobel, Degussa en Total.

Midden-Europese munten volgens IMF overgewaardeerd

Uit een onderzoek van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van februari 2005 bleek dat de Hongaarse forint, de Poolse zloty en de Tsjechische kroon respectievelijk 40 procent, 15 procent en 20 procent overgewaardeerd waren. Het IMF ontraadde Hongarije, Polen en Tsjechië derhalve om snel toe te treden tot het wisselkoersmechanisme EMS-II, dat van zijn leden vergde dat zij de wisselkoersen van hun valuta binnen een bepaalde bandbreedte stabiliseerden en dat gold als een voorportaal voor toetreding tot de eurozone, de groep landen die de euro als betaalmiddel gebruikte. De koers van de Sloveense tolar stemde volgens het onderzoek wel overeen met zijn reële waarde. Het onderzoek suggereerde dat toetreding in 2009 tot de eurozone voor Hongarije, Polen en Tsjechië te ambitieus was.

Commissie zet strijd tegen roamingtarieven voort

De Europese Commissie maakte op 11 februari 2005 bekend een procedure te zullen beginnen tegen T-Mobile en Vodafoon omdat zij in Duitsland te hoge tarieven rekenden voor roaming, dat wil zeggen gebruik van hun netwerken door buitenlandse aanbieders van mobiele telefonie. Daardoor betaalden personen met een buitenlands abonnement in Duitsland zeer hoge tarieven voor het gebruik van hun mobiele telefoon. De Commissie stelde dat T-Mobile tussen 1997 en eind 2003 aantoonbaar misbruik had gemaakt van haar sterke positie op de Duitse markt en 'excessieve' en 'oneerlijke' tarieven voor roaming had gerekend. Vodafoon zou zich tussen 2000 en 2003 in Duitsland aan dezelfde praktijken hebben schuldig gemaakt.
In juli 2004 was de Commissie soortgelijke procedures begonnen tegen de tarieven die Vodafoon en O2 rekenden in Groot-Brittannië, die nog niet waren afgerond.

JUSTITIE

Toename import namaakgoederen

De Europese Commissie presenteerde op 8 februari 2005 een rapport over inbeslagname van namaakproducten in de Europese Unie in 2003 en de eerste negen maanden van 2004. Volgens het rapport was in 2003 ter waarde van 1 miljard euro aan namaakgoederen onderschept. Daarvan was 60 procent afkomstig uit China. Veel namaakproducten hadden als eindbestemming Zuid-Amerika. Betrof de namaak in het verleden vooral luxegoederen, de laatste jaren was volgens de Commissie sprake van een verschuiving naar gewone producten en gebruiksvoorwerpen, zoals cosmetica, kinderspeelgoed, cd's, dvd's en geneesmiddelen.

Boetes voor strafbare feiten ook inbaar in andere lidstaten

De ministers van Justitie van de lidstaten van de Europese Unie keurden op 24 februari 2005 een kaderbesluit goed dat lidstaten verplichtte om geldstraffen te erkennen en uit te voeren. Dat betekende in de praktijk dat lidstaten verplicht werden om op hun grondgebied boetes te innen voor strafbare feiten die op het grondgebied van een andere lidstaat gepleegd waren. Het kaderbesluit had betrekking op strafbare feiten als vernieling, afpersing, diefstal, smokkel, oplichting en milieumisdrijven, alsmede op verkeersboetes vanaf 70 euro.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Oost-Europees tienjarenplan voor sociale integratie Roma

Op 2 februari 2005 werd in de Bulgaarse hoofdstad Sofia het programma 'Roma-decennium 2005-2015' gelanceerd, dat beoogde om de omstandigheden van de naar schatting vijf miljoen Europese Roma (zigeuners) binnen de gestelde periode aanmerkelijk te verbeteren. Het programma was een initiatief van het Open Society Institute (OSI) van de Hongaars-Amerikaanse filantroop George Soros, de Wereldbank en de Europese Unie. Het werd actief gesteund

door de regeringen van Bulgarije, Hongarije, Kroatië, Macedonië, Roemenië, Servië en Montenegro, Slowakije en Tsjechië.
Veel Roma leefden in armoede en de werkloosheid onder hen was hoog. Het plan behelsde enerzijds maatregelen voor een betere integratie in het onderwijssysteem en de gezondheidszorg en anderzijds anti-discriminatiewetgeving.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Geheim samenwerkingsoverleg EU en VS

Op 10 februari 2005 vond in Den Haag geheim overleg plaats tussen de onderminister van Justitie van de Verenigde Staten, medewerkers van de Amerikaanse FBI en een Canadese delegatie enerzijds en vertegenwoordigers van het inlichtingenwezen en de Openbare Ministeries van de lidstaten van de Europese Unie anderzijds. Tijdens het overleg werd volgens woordvoerder Joannes Thuy van Eurojust (de organisatie waarin vertegenwoordigers van de lidstaten tweemaal per week vergaderden over grensoverschrijdende criminaliteit) vooral gesproken over de problemen bij de uitwisseling van dossiers. Ook zouden verschillen in rechtssystemen in het algemeen en in opsporingsmethodes in het bijzonder besproken zijn.

Hulp aan door tsunami getroffen landen

De Europese Commissie kondigde op 11 februari 2005 aan om het nieuwe invoerregime voor ontwikkelingslanden die in december 2004 door de tsunami getroffen waren, reeds op 1 april te laten ingaan, drie maanden eerder dan was voorgenomen. Daardoor zouden de getroffen landen voor 3 miljard euro meer kunnen uitvoeren naar de Unie.
De ministers van Visserij van de EU-lidstaten besloten op 28 februari dat gebruikte vissersboten van maximaal twintig jaar oud en twaalf meter lang aan de getroffen landen geschonken konden worden. De vissers zouden in ruil daarvoor evenveel subsidie ontvangen als na het afvoeren van hun schepen naar de schroothoop.
Het Europees Parlement steunde het voorstel. Woordvoerder Ichiro Nomura van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) verklaarde echter dat er in Zuid-Oost-Azië problemen zouden ontstaan bij het onderhoud van de boten, aangezien er niet voorzien was in vervangingsonderdelen. Bovendien was er in een groot deel van de bedoelde gebieden reeds sprake van overbevissing.

Ambassadeurs teruggeroepen uit Nepal

De lidstaten van de Europese Unie riepen op 15 februari 2005 hun ambassadeurs terug uit Nepal voor overleg. Zij deden dat uit protest tegen de staatsgreep die de Nepalese koning Gyanendra op 1 februari had gepleegd. Bij die staatsgreep had Gyanendra een aantal burgerlijke vrijheden opgeschort, enkele politici onder huisarrest geplaatst en de noodtoestand uitgeroepen.

Unie verhoogt bijdrage aan wederopbouw Irak

De ministers van Buitenlandse zaken van de lidstaten van de Europese Unie besloten op 21 februari 2005 om voor 2005 200 miljoen euro extra vrij te maken voor de wederopbouw van Irak, dat nog niet hersteld was van de gevolgen van de Brits-Amerikaanse oorlog tegen het land in het voorjaar van 2003. Het bedrag kwam bovenop het bedrag van 300 miljoen euro dat een jaar eerder was toegezegd. Het extra geld zou besteed worden aan het programma Lex, in het kader waarvan 770 Iraakse politieagenten en rechters zouden worden opgeleid.
De beslissing werd door sommige dagbladen uitgelegd als een teken dat de Unie bereid was om de onenigheid met de VS, die immers was ontstaan door de aanval op Irak, met kracht van daden te verminderen.

Bezoek Amerikaanse president aan EU: meningsverschillen blijven

De Amerikaanse president George Bush bracht op 21, 22 en 23 februari 2005 een staatsbezoek aan de Europese Unie. Hij had onder andere een ontmoeting van anderhalf uur met de regeringsleiders van de 25 lidstaten van de Unie, waarbij geen discussies plaatsvonden over twistpunten maar vooraf opgestelde verklaringen werden voorgelezen over afgesproken onderwerpen. Zowel Bush als de Europese leiders benadrukten het belang van goede betrekkingen en van samenwerking tussen de Verenigde Staten en de Unie.
Hoewel de top in een goede sfeer verliep, was de conclusie van de meeste dagbladen dat de transatlantische meningsverschillen er niet door verminderd waren. Die meningsverschillen betroffen onder andere de opheffing van het wapenembargo tegen China, waar sommige lidstaten voorstander van waren, maar die volgens Bush zou kunnen leiden tot een 'transfer van technologie die het evenwicht in de relatie tussen China en Taiwan kan veranderen'. Verder was de Unie voorstander van diplomatie als middel om Iran te weerhouden van het ontwikkelen van kernwapens, terwijl de VS 'alle opties' open wilden houden, dat wil zeggen een preventieve oorlog niet uitsloten.

Concurrentie tussen NAVO en EU als forum voor transatlantisch overleg

Secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) Jaap de Hoop Scheffer kreeg op 22 februari 2005 van de leiders van de lidstaten van de NAVO de opdracht binnen de organisatie naast militair overleg meer ruimte te scheppen voor politiek overleg tussen de Europese landen en de Verenigde Staten. Daarmee leek de NAVO in de ogen van critici te willen concurreren met de Europese Unie, die zichzelf beschouwde als het belangrijkste aanspreekpunt voor de VS van de landen van het Europese continent.
Anderhalve week daarvoor had de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder verklaard dat de NAVO niet langer het belangrijkste forum mocht zijn voor Europees-Amerikaanse betrekkingen, waarop De Hoop Scheffer afwijzend gereageerd had. De voorkeur van de VS voor politiek overleg in de NAVO zou volgens critici een gevolg zijn van het feit dat de NAVO zich de voorafgaande jaren tegenover de buitenlandse politiek van de VS aanmerkelijk volgzamer had opgesteld dan de Unie.

EUROPEES PARLEMENT

Strengere straffen voor illegale lozingen op zee

Het Europees Parlement keurde op 23 februari 2005 een richtlijn goed in het kader waarvan illegale lozingen als een misdaad bestraft zouden worden. Deze werden tot op dat moment bestraft met een boete maar zouden, zodra de richtlijn omgezet was in nationale wetgeving, voortaan wor-

den bestraft met celstraffen. Volgens de Europese Commissie werden jaarlijks 3.000 schepen op illegale lozingen betrapt.
De richtlijn kwam tot stand ondanks tegenstand van de maritieme landen Cyprus, Griekenland en Malta.

Parlement neemt richtlijn aan tegen oneerlijke handel

Het Europees Parlement keurde op 24 februari 2005 een richtlijn goed tegen oneerlijke handel. De richtlijn, die binnen tweeënhalfjaar door de lidstaten van de Europese Unie in nationale wetgeving moest worden omgezet, bevatte regels voor en definities van verboden handelspraktijken. Doel was dat de consument in alle 25 lidstaten dezelfde mate van bescherming genoot tegen oneerlijke handelspraktijken. Inhoudelijk was de richtlijn een bewerking van een twee jaar oude richtlijn.
Een handelspraktijk werd als 'oneerlijk' beschouwd als deze het 'economische gedrag' van de 'gemiddelde consument' verstoorde. De richtlijn noemde een dertigtal concrete gevallen van 'agressieve' en 'misleidende' praktijken, waaronder het aanprijzen van een product als 'gratis' terwijl de consument er toch via allerlei omwegen voor moest betalen, de indruk wekken dat een product beperkt verkrijgbaar was om de consument haastig te laten beslissen en het oproepen van kinderen om hun ouders over te halen een bepaald product te kopen.

(Vorige berichten pagina 66/1 e.v. - 2005)

BELGIË

BINNENLAND

Prins Filip opnieuw tot de orde geroepen

Kroonprins Filip riep begin februari 2005 voor de tweede maal in korte tijd kritiek op vanwege een gebrek aan terughoudendheid bij het politiek debat. Op 2 februari behoorde hij tot de ondertekenaars van een eisenpakket van Belgische en Griekse werkgevers over de Europese groeistrategie. Behalve van vakbonden en parlementsleden, kreeg Filip ook een reprimande van premier Verhofstadt. Deze was scherper geformuleerd dan in november, toen de prins kritiek uitlokte met zijn aanval op de partij Vlaams Belang (VB) tijdens een handelsmissie naar China. De premier benadrukte opnieuw dat de leden van de koninklijke familie moesten waken voor verlies aan politieke neutraliteit: '[Zij] moeten vermijden dat ze in het centrum van een polemiek terechtkomen, omdat daardoor het risico bestaat dat dit afstraalt op de monarchie. (...) Ik hoop dat dit voorval het laatste is geweest, ten bate van de constitutionele monarchie die we in dit land kennen. Ik hoop dat niet alleen, ik reken er ook op', zo formuleerde Verhofstadt zijn standpunt op 3 februari in de Kamer.

VLD zet Hugo Coveliers uit de partij

Op 8 februari 2005 kwam er een einde aan het lang slepende conflict tussen de top van de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD) en dissident senator Hugo Coveliers, toen de nationale statutaire commissie besloot hem uit de partij te zetten. Als redenen werden opgegeven de persoonlijke aanvallen die hij zou hebben gedaan en zijn aanhoudende kritiek op het beleid van de mede door de VLD gevormde federale regering, op de partijleiding en op de interne besluitvorming. Ook meende hij dat de politieke koers van de VLD te 'links' was en pleitte hij voor samenwerking met Vlaams Belang (VB). De statutaire commissie stelde vast dat Coveliers 'door zijn persoonlijke aanvallen, door zijn systematische beschimpingen van personen en van de VLD, en door zijn duidelijk uitgesproken intentie om een nieuwe politieke formatie op te richten, ondubbelzinnig mentaal afstand heeft genomen van de VLD en zich daardoor zelf heeft uitgesloten'.
Coveliers was al op 26 januari uit het partijbestuur gezet, waarop VLD-voorzitter Bart Somers een klacht indiende bij de statutaire commissie. Aan Coveliers, die sinds de aanvang van zijn lidmaatschap in 1993 zowel kamerlid als senator was geweest, werd al in december 2003 het fractievoorzitterschap in de Senaat ontnomen.
Op 21 februari 2005 kondigde Coveliers aan te werken aan de oprichting van een 'rechts-liberale beweging'. Van een beroepsprocedure tegen zijn uitzetting had hij intussen afgezien.

Minister Dewael bestudeert in Denemarken hard migratiebeleid

De federale minister van Binnenlandse zaken Patrick Dewael bracht op 11 februari 2005 een eendaags bezoek aan Denemarken om het Deense model voor asiel- en immigratiebeleid te bestuderen. De reis was omstreden omdat het land bekend stond om het repressieve regeringsbeleid op dit punt en voor uitvoering daarvan was aangewezen op de steun van de extreem-rechtse Deense Volkspartij (DF).
De sociaaldemocratische regeringspartijen, de Socialistische Partij Anders (SP.A) en de Parti Socialiste (PS), reageerden kritisch op het bezoek en oppositiepartij Ecolo noemde Dewaels initiatief 'schandalig'. Daarbij speelde onder meer een rol dat Denemarken ontwikkelingsgelden vooral toekende aan landen die afgewezen asielzoekers terugnamen. De minister stond niet afwijzend tegenover een dergelijke koppeling, maar PS-voorzitter Elio Di Rupo sprak in dit verband van 'cynische chantage'.

Dewinter volgt voorbeeld Dewael

Met name onder de Franstalige partijen speelde de angst mee dat het Deense model aanstekelijk zou kunnen werken. Vlaams Belang (VB) zou immers in een vergelijkbare positie kunnen komen van 'gedoger' van het regeringsbeleid op het moment dat het cordon sanitaire – de afspraak tussen de andere partijen om VB politiek te isoleren – doorbroken zou worden. Onder meer in de rechtervleugel van Dewaels partij, de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD), waren stemmen opgegaan om samenwerking met VB niet langer principieel uit te sluiten.
Op 17 februari werd bekend dat VB-voorzitter Filip Dewinter het voorbeeld van Dewael zou volgen door eveneens een bezoek aan Denemarken af te leggen. Naar verluidt zou hij dat doen in gezelschap van het Nederlandse kamerlid en voormalig minister van de Lijst Pim Fortuyn (LPF) Hilbrand Nawijn alsmede van de uit de VLD gezette senator Hugo Coveliers. De laatste ontkende overigens dat hij had besloten mee te gaan.

Premier Verhofstadt opent viering 175 jaar België

Premier Guy Verhofstadt gaf op 17 februari 2005 in het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel het startsein voor de viering van het 175-jarig bestaan van België en het 25-jarig bestaan van het land als federale staat. Als ijkpunt noemde hij in zijn toespraak de grondwet van 1831, die 'haar tijd vooruit

was' en 'een toonbeeld van vrijheid en openheid'. En hoewel België motor wilde zijn van de eenmaking van Europa, benadrukte hij tegelijkertijd de binnenlandse decentralisatie, daarmee doelend op de indeling in gewesten en gemeenschappen die in 1980 tot stand kwam. Het belang daarvan lag volgens Verhofstadt in 'de wijze waarop wij op een vreedzame manier culturele en economische autonomie in ons land hebben geïnstalleerd'.

De festiviteiten, waaraan behalve de overheid zelf ook talloze verenigingen, scholen en gemeenten deel zouden nemen, hadden als motto: 'Tijd om elkaar te ontmoeten'. Daarmee werd vooral het streven bedoeld naar maximaal onderling begrip tussen de verschillende culturen binnen België.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Hoge werkloosheid onder Turken en Marokkanen

In februari 2005 publiceerde de Federale Overheidsdienst (FOD) Economie, KMO, Middenstand en Energie een studie waaruit een hoge werkloosheidsgraad bleek onder Marokkanen en Turken in België. Deze lag ongeveer vijfmaal zo hoog als de werkloosheid onder autochtonen. Zij waren ook minder geschoold dan andere allochtonen van buiten de Europese Unie. De studie had als titel *Hoe vreemd is vreemd op de arbeidsmarkt? Over de allochtone arbeidskrachten in België* en was het resultaat van onderzoek door Liesbet Okkerse van de Universiteit Antwerpen en Anja Termote van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS).
Anders dan bij autochtonen, burgers uit EU-lidstaten, genaturaliseerde buitenlanders en overige burgers uit niet-EU-landen, bleek bij Turken en Marokkanen een hoger opleidingsniveau niet automatisch de kans op een baan te verhogen. Mogelijke verklaringen daarvoor waren het feit dat diploma's vaak niet erkend werden of discriminatie op de arbeidsmarkt. Zo bleef ook onder hoger opgeleide Marokkanen en Turken de werkloosheidsgraad boven de 30 procent liggen.
Onder Turken en Marokkanen waren arbeiders met een aandeel van 74 procent oververtegenwoordigd, tegen 40 procent van de andere niet-EU-burgers, 35 procent van de EU-burgers en 26 procent van de autochtonen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Fiscale amnestie levert 496 miljoen euro op

Minister van Financiën Didier Reynders maakte op 17 februari 2005 de eindopbrengst bekend van de fiscale amnestie: 496 miljoen euro. Het bedrag was de totaalsom aan boetes die betaald waren over buitenlandse tegoeden waarover geen belasting was betaald. De Eenmalige Bevrijdende Aangifte (EBA), zoals de amnestieregeling officieel heette, was bedoeld om herinvestering van deze tegoeden in België te bevorderen. In ruil voor de legalisering hoefde men slechts een boete te betalen en bleef strafrechtelijke vervolging achterwege.
De regering had aanvankelijk gerekend op een opbrengst van 850 miljoen, maar moest al snel het doel naar beneden bijstellen. Uiteindelijk werd uitgegaan van nog maar 200 miljoen, maar doordat pas in de laatste maand van de amnestieactie – december 2004 – ruim 80 procent van de inkomsten binnenstroomde, viel het eindresultaat weer mee. Het ging in totaal om 18.543 regularisatiedossiers.
De opbrengsten gingen grotendeels naar het Zilverfonds, waarin begrotingsoverschotten en andere reserves werden ondergebracht om de toekomstige kosten van de vergrijzing op te vangen. Er ging ook een deel van de opbrengsten rechtstreeks naar de deelstaten, namelijk 75 miljoen.

JUSTITIE

Minister Onkelinx: 'Aanslagen in 2004 verijdeld'

De federale minister van Justitie Laurette Onkelinx verklaarde op 1 februari 2005 in antwoord op vragen van kamerlid Tony Van Parys (Christen-Democratisch & Vlaams – CD&V) dat in 2004 twee aanslagen in Antwerpen verijdeld waren. Het ging om de HST-tunnel aan het Centraal Station en een joodse school. Volgens de minister kon worden ingegrepen na een tip van een infiltrant in maart 2004. Daarop werden vier verdachten opgepakt, die echter op 21 oktober vrijkwamen bij gebrek aan bewijs.
Minister Onkelinx bevestigde dat ze destijds op de hoogte was van de terreurdreiging. De regering had steeds volgehouden dat van een concrete dreiging geen sprake was, onder meer via een verklaring van premier Verhofstadt die deze op 10 november aflegde naar aanleiding van de moord op de Nederlandse cineast Theo van Gogh op 2 november. Van Parys stelde dan ook dat het parlement door de regering verkeerd was ingelicht.

Verdachte aanslagen Madrid in Brussel gearresteerd

Op 1 februari 2005 werd een in Molenbeek woonachtige man in Brussel gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij de aanslagen in Madrid van 11 maart 2004. Dat gebeurde nadat het Spaanse ministerie van Justitie een internationaal aanhoudingsbevel had uitgevaardigd, na de arrestatie van vier anderen die van betrokkenheid verdacht werden.
De verdachte zou namens Al-Qaeda de aanslagen per videocassette hebben opgeëist. In 2004 was hij al aangehouden omdat hij mogelijk betrokken was bij de aanslagen in het Marokkaanse Casablanca op 16 mei 2003. Wegens gebrek aan bewijs was hij toen echter vrijgelaten.

Veroordeelde van moord op politicus Cools voorwaardelijk vrijgelaten

Op 7 februari 2005 werd Luigi Contrino, veroordeeld voor medeplichtigheid aan de moord op politicus André Cools, voorwaardelijk vrijgelaten uit de gevangenis van Lantin. De Commissie voor voorwaardelijke invrijheidstelling had daartoe een week eerder besloten.
Contrino was in januari 2004 veroordeeld tot vijf jaar, waarvan hij in totaal 25 maanden had uitgezeten. Hij was degene die de contacten legde met de Tunesische huurmoordenaars die de voormalige minister voor de Parti Socialiste (PS) in 1991 doodden. Ex-minister Alain Van Der Biest, die in 2002 zelfmoord pleegde, was volgens de rechter de drijvende kracht achter de moord.

GEZONDHEID EN ZORG

Minister Vande Lanotte blokkeert toelating nieuwe geneesmiddelen

Op 10 februari 2005 berichtten Belgische media over het beleid van de federale minister van Begroting Johan Vande Lanotte om de toegang tot de markt van nieuwe geneesmiddelen te weigeren, indien deze

België

zouden leiden tot extra kosten voor het budget van de ziekteverzekering. Zijn woordvoerder lichtte toe: 'Het budget van de ziekteverzekering stijgt elk jaar met 9 procent, terwijl dat maar 4,5 procent mag zijn. Geneesmiddelen nemen nog altijd een grote hap uit dat budget. Dat kan niet langer.'
Op 23 november was al door de regering besloten strenger te zijn bij het erkennen van nieuwe medicijnen. Sinds december had Vande Lanotte al in ongeveer tien gevallen negatief beslist. De minister wilde daarmee de farmaceutische industrie dwingen de prijzen van de oude medicijnen te verlagen. Volgens zijn collega van Sociale zaken en Volksgezondheid, Rudy Demotte, zou dit 'steevast gebeuren voor producten waarvan de therapeutische meerwaarde niet vaststaat'. Voor 'echt vernieuwende geneesmiddelen' zou het nieuwe beleid echter geen consequenties hebben, was de opvatting van de minister.
Topmanagers van een twintigtal farmaceutische bedrijven hadden op 2 februari een persconferentie belegd, waarop zij zich beklaagden over de benarde positie van de industrie. Zij leverden scherpe kritiek op de regering-Verhofstadt die volgens een van de woordvoerders 'om budgettaire redenen innovatieve geneesmiddelen de toegang tot de markt ontzegt'.

BUITENLANDSE ZAKEN

Referendum over Europese grondwet krijgt onvoldoende steun

De kamercommissie-Grondwetsherziening stemde op 16 februari 2005 tegen het wetsvoorstel van Rik Daems, fractievoorzitter van de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD) in de Kamer, om in België een raadgevend referendum over de Europese grondwet te organiseren. Behalve de VLD stemden ook de Franstalige liberalen van de Mouvement Réformateur (MR) en Vlaams Belang (VB) voor de volksraadpleging. Tegenstemmers waren de Parti Socialiste (PS), de Socialistische Partij Anders (SP.A), Spirit en Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V).
In november 2004 was er binnen de commissie-Grondwetsherziening nog een nipte meerderheid van negen tegen acht vóór een referendum. Intussen had Spirit, kartelpartner van de SP.A, zich echter onder de tegenstanders geschaard, zodat de stemverhouding precies omgekeerd kwam te liggen. Deze partij sloot zich aan bij het oordeel van de PS, die de felste tegenstander was van een referendum omdat zij vreesde dat het misbruikt zou worden door VB om campagne te voeren tegen toetreding van Turkije tot de Europese Unie. Op 23 januari 2005 had Spirit-voorzitter Geert Lambert al verklaard: 'Het zou onrechtvaardig zijn over Turkije nu een debat te houden. Dat speelt pas over tien jaar'. (...) Ik laat mijn politieke opvattingen niet verkrachten door partijen met andere bedoelingen.'
De liberalen konden nog wel besluiten het voorstel bij de voltallige Kamer in te dienen. Daar waren naar verwachting net iets meer tegenstanders dan voorstanders te vinden.

Aantal Belgische doden door tsunami stijgt naar negen

Op 23 februari 2005 werd bekend dat in Khao Lak, in het zuiden van Thailand, het lichaam was geïdentificeerd van een tot dan toe vermiste Belgische vrouw. Zij bevond zich in het gebied dat op 26 december door een tsunami (zeebeving) was getroffen. Ruim een week eerder bleek ook een andere vermiste Belgische toerist te zijn omgekomen.
Het totaal aantal dodelijke slachtoffers uit België kwam daarmee op negen, allen in het zuiden van Thailand. Bij de ramp verloren in totaal meer dan 300.000 mensen het leven.

(Vorige berichten pagina 70/1 e.v. - 2005)

Bosnië

BOSNIË

BINNENLAND

Eén miljoen vluchtelingen teruggekeerd

Woordvoerder Peter Kessler van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) verklaarde op 21 september 2004 dat het aantal vluchtelingen van de Bosnische oorlog (1992-1995) dat naar hun woonplaatsen was teruggekeerd de grens van één miljoen had bereikt. Daarvan waren er 440.000 teruggekeerd uit het buitenland en 560.000 uit andere delen van het land. Omstreeks de helft van de vluchtelingen was teruggekeerd naar een streek waar zij naar hun etniciteit genomen een minderheid vormden.
Kessler noemde het aantal van één miljoen, de helft van het totale aantal vluchtelingen, een 'belangrijke mijlpaal'. Kessler schreef het succes toe aan de bereidheid van de 'internationale gemeenschap' om financiële steun te geven. Hij sprak echter van 'enorme hindernissen' die nog genomen moesten worden, waaronder het herstel van woningen en maatregelen op het gebied van infrastructuur, gezondheidszorg, onderwijs en werkgelegenheid.
De massale terugkeer voltrok zich ondanks de waarschuwingen van een aantal waarnemers dat het land nog steeds een 'kruitvat' van etnische spanningen was.

Constitutioneel Hof verbiedt adjectief 'Servisch' in plaatsnamen

Het Constitutioneel Hof oordeelde op 24 september 2004 dat een dertiental gemeentes in de Servische Republiek nieuwe namen moest krijgen, waarbij het adjectief 'Srpski' ('Servisch') niet mocht worden gebruikt.
Het Hof had eerder dat jaar een soortgelijke uitspraak gedaan, maar die was door het parlement niet uitgevoerd. Het Hof had toen geëist dat ofwel de plaatsnamen van voor de oorlog werden hersteld, ofwel nieuwe namen werden gekozen zonder etnische aanduidingen. Het had dat gedaan nadat de islamitische parlementsvoorzitter Sejfudin Tokic in 2000 een klacht had ingediend omdat het aantal teruggekeerde vluchtelingen in de desbetreffende gemeentes uitzonderlijk laag was. Lokale besturen hadden weliswaar reeds nieuwe namen voorgesteld, maar die waren door Kroatische en moslimparlementsleden afgewezen omdat in veel gevallen het adjectief 'Srpski' simpelweg naar het einde van de naam was verplaatst.
Volgens de president van het Hof Marko Tadic waren de nieuwe namen tijdelijk, totdat het parlement het eens was geworden over permanente nieuwe benamingen.

Nationalistische partijen winnen lokale verkiezingen

De lokale verkiezingen werden op 3 oktober 2004 in de meeste gemeenten gewonnen door de nationalistische partijen van de etnische groep die in de betreffende gemeente in de meerderheid was. In Servische streken won de Servische Democratische Partij (SDS), in Kroatische gebieden de Kroatische Democratische Unie (HDZ) en in moslimgemeentes de Partij voor Democratische

Actie (SDA). Dat waren dezelfde partijen die in 2002 op federaal niveau hadden gewonnen en die tijdens de Bosnische oorlog (1992-1995) hun gemeenschappen vertegenwoordigd hadden.
Het opkomstpercentage bedroeg 45 procent. Vooral jongere kiezers waren weggebleven, hetgeen volgens plaatselijke waarnemers de nationalisten in de kaart had gespeeld.

Nog meer dan 16.000 vermisten

Het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) verklaarde op 25 november 2004 dat er, bijna tien jaar na het einde van de Bosnische Oorlog (1992-1995), nog omstreeks 16.600 personen vermist werden. De organisatie sprak in de zesde uitgave van haar *Boek der Vermisten* de hoop uit dat publicatie van de bijgewerkte cijfers de betrokken autoriteiten en ook privé-personen zou aanzetten tot het verstrekken van nieuwe informatie over het lot van de vermisten. Het Rode Kruis stelde dat in omstreeks een kwart van de gevallen waarin bij haar navraag was gedaan naar een vermiste persoon, de persoon in kwestie was opgespoord.

Dodental Bosnische oorlog naar beneden bijgesteld

Mirsad Tokaca, de islamitische woordvoerder van een multi-etnisch onderzoeksteam van zes specialisten en twintig vrijwilligers, verklaarde op 10 december 2004 dat het dodental als gevolg van de Bosnische oorlog (1992-1995) niet 200.000 bedroeg, zoals tot dan toe werd aangenomen, maar maximaal 150.000. Volgens Tokaca was omstreeks 70 procent van de slachtoffers moslim, 25 procent Serviër en 5 procent Kroaat.
De correctie was het gevolg van het feit dat de dood van veel personen op verscheidene plaatsen vermeld stond en die vermeldingen tot dan toe eenvoudigweg waren opgeteld. Het onderzoeksteam, gefinancierd door de Noorse regering, had een database aangelegd met 250.000 burgers en soldaten die in de oorlog omgekomen zouden zijn. Het team had onderzoek gedaan in graven, maar ook allerlei medische, militaire, civiele en politiedossiers geraadpleegd en de gegevens met elkaar vergeleken. Ook was gebruik gemaakt van de vermistenlijst van het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC).

Bosnische Serviërs weigeren medewerking aan multi-etnische politiemacht

De Servische vertegenwoordigers uit de commissie ter hervorming van de politie, die geleid werd door de voormalige Belgische premier Wilfried Martens, weigerden op 15 december 2004 om deel te nemen aan de oprichting van een gezamenlijke politiemacht van de Servische Republiek en de Moslim-Kroatische Federatie. De commissie-Martens wilde tien kantonale en twee regionale corpsen samenvoegen met de grenspolitie en het nieuw opgerichte Staatsagentschap voor Onderzoek en Bescherming en onder bevoegdheid van het ministerie van Staatsveiligheid stellen.
De Europese Unie had de hervorming van het politieapparaat tot voorwaarde gemaakt voor het openen van onderhandelingen over de toetreding van Bosnië en Herzegovina tot de Unie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Centrale bank trekt supervisie financiële sector naar zich toe

De Centrale bank van Bosnië en Herzegovina, die onder leiding stond van de Nieuw-Zeelander Peter Nicholl, opende op 5 juli 2004 een centraal register van bankrekeningen van banken, bedrijven en andere instellingen. Het register, dat bij opening reeds 110.000 zakenrekeningen telde en snel in omvang toenam, was bedoeld als instrument in de strijd tegen witwasserij, corruptie en georganiseerde misdaad. Volgens Nicholl zou het register met name helpen in de strijd tegen fictieve ondernemingen en bij de uitvoering van gerechtelijke besluiten. Banken, rechtbanken en gerechtshoven alsmede de belastingdienst zouden er directe toegang toe krijgen. Met de opening van het register nam de centrale bank een belangrijk deel van de supervisie over die voorheen door de banken van de beide deelrepublieken, de Moslim-Kroatische Federatie en de Servische Republiek, werd uitgeoefend.
De Hoge Vertegenwoordiger in Bosnië en Herzegovina van de Verenigde Naties Paddy Ashdown had op 2 juli verklaard dat ook de politiemachten van de deelrepublieken, die volledig langs etnische lijnen gesegregeerd waren, zouden moeten worden gereorganiseerd. Dit om meer tegenstand te kunnen bieden aan de sterke invloed van de georganiseerde misdaad.

'Handelsrechtbanken bevorderen investeringen'

Donald Hays van het Bureau van de Hoge Vertegenwoordiger voor Bosnië en Herzegovina van de Verenigde Naties verklaarde op 8 september 2004 dat Bosnië en Herzegovina op de goede weg was om buitenlandse investeerders de zekerheid te bieden die voor hen een voorwaarde was om in het land te investeren. Hij deed dat tijdens een evaluatie van het functioneren van de handelsrechtbanken die een half jaar eerder waren ingesteld en die een zakelijk klimaat moesten scheppen, waarin investeerders erop konden vertrouwen dat de naleving van contractuele afspraken en het innen van schulden konden worden afgedwongen.
Bosnië en Herzegovina had sinds het einde van de oorlog in 1995 slechts 1,67 miljard dollar (ca. 1,3 miljard euro) aan buitenlandse investeringen weten aan te trekken. Investeerders noemden behalve het gebrek aan rechtszekerheid ook de bureaucratische rompslomp als reden om Bosnië en Herzegovina te mijden. Op het moment van de evaluatie hadden zestien rechtbanken in het land functionerende handelskamers, die samen omstreeks 800 zaken per maand behandelden.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

President Servië biedt Bosnië excuus aan voor oorlogsleed

De president van buurland Servië Boris Tadic bood op 6 december 2004 tijdens een driedaags staatsbezoek aan Bosnië en Herzegovina vanuit de hoofdstad Sarajevo zijn excuses aan het Bosnische volk aan. 'Ik bied mijn verontschuldigingen aan aan al diegenen die geleden hebben door misdaden die in naam van het Servische volk zijn begaan. Echter, het was niet het Servische volk dat deze misdaden beging, maar [het waren] misdadige individuen.' Hij voegde daaraan toe dat het onmogelijk was om uitsluitend één volk de schuld te geven omdat dezelfde misdaden ook tegen Serviërs waren begaan. 'In deze context moeten we allemaal onze verontschuldigingen aanbieden aan elkaar en als ik de eerste moet zijn om dat te doen, dan doe ik dat bij deze', aldus Tadic.
De voorganger van Tadic, Vojislav Kostunica, had zich er tijdens een bezoek aan Sarajevo drie jaar eerder niet toe kunnen zetten om zijn excuses aan te bieden.

Bosnië

BUITENLANDSE ZAKEN

VS eist uitlevering van verdachten van oorlogsmisdaden

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell waarschuwde op 1 augustus 2004 tijdens een bliksembezoek Bosnië en Herzegovina dat het zijn toekomst op het spel zette als het er niet toe zou overgaan verdachten van oorlogsmisdaden uit te leveren. Hij verklaarde dat het feit dat Radovan Karadzic, die tijdens de Bosnische oorlog (1992-1995) de Servische Republiek had geleid, nog steeds niet opgespoord was, voor Bosnië en Herzegovina een belemmering vormde voor het lidmaatschap van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie en de Europese Unie.

Premier Servische Republiek neemt ontslag na VN-optreden

De premier van de Servische Republiek Dragan Mikerevic van de gematigde Partij van Democratische Vooruitgang van de Republiek Servië (PDP) nam op 17 december 2004 ontslag. Daarna trad ook minister van Buitenlandse zaken Mladen Ivanic af. Zij protesteerden daarmee tegen het feit dat de Hoge Vertegenwoordiger in Bosnië en Herzegovina van de Verenigde Naties Paddy Ashdown, tevens speciaal gezant van de Europese Unie, negen Servische bestuurders had ontslagen omdat die van oorlogsmisdaden verdachte Serviërs zouden hebben geholpen.

Ashdown had op 16 december verklaard dat Ratko Mladic, een van de twee meest gezochte verdachten, recentelijk zijn oude legerbasis in de Bosnische Republiek had bezocht, waar hij militairen van het leger van de Servische Republiek zou hebben ontmoet. In een reactie daarop had de ambassadeur van de Verenigde Staten Douglas McElhaney verklaard dat de leiders van twee grote Bosnisch-Servische politieke partijen – naast de PDP de Servische Democratische Partij (SDS) – geen visum voor de VS meer zouden krijgen en dat de financiële tegoeden van de partijen in de VS zouden worden bevroren.
Ashdown had in juni al 60 Servische bestuurders ontslagen omdat ze er niet in geslaagd waren om ook maar één verdachte van oorlogsmisdaden aan het Joegoslavië-tribunaal uit te leveren.

Cyprus

Parlement kiest nieuwe premier

Als opvolger van Mikerevic benoemde de president van de Servische Republiek Dragan Cavic op 8 januari 2005 de voormalige minister voor Industrie en Technologie Pero Bukejlovic (SDS) tot premier. Het parlement van de deelrepubliek keurde op 15 februari de benoeming van Bukejlovic met 46 tegen 33 stemmen goed.
Volgens de politiek analist Tanja Topic was het twijfelachtig of de premier van de Servische Republiek, wie dat ook zou zijn, zou voldoen aan de verplichtingen die het Joegoslavië-tribunaal stelde.

(Vorige berichten pagina 332/3 e.v. - 2004)

CYPRUS

NOORD-CYPRUS

Premier Talat wint parlementsverkiezingen

De zittende premier Mehmet Ali Talat was de grote winnaar van de parlementsverkiezingen die op 20 februari 2005 in de Turkse Republiek van Noord-Cyprus (TRNC) werden gehouden. Zijn Republikeinse Turkse Partij (CTP) won 7 zetels en kwam uit op 24 zetels. Het was nog onduidelijk of Talat de coalitie met de Democratische Partij (DP) van Serdar Denktash zou voortzetten.
Talat bouwde veel krediet op bij de kiezers door zijn inzet voor de hereniging van Turks- en Grieks-Cyprus. Hij was ook een warm voorstander van het vredesplan van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan. Dat het plan het uiteindelijk niet haalde, kwam doordat de meerderheid van de Grieks-Cyprioten in een referendum tegen stemde. De meeste Turks-Cyprioten stemden echter voor en werden hiervoor beloond met economische steun, waardoor een einde kwam aan het isolement van dit deel van het eiland.
Talat zei in een reactie op zijn overwinning dat hij verder zou werken aan de hereniging van het eiland en betere banden met Europa. De Europese Commissie reageerde positief op de overwinning van Talat. Ze zag het als bevestiging van de wil van de Turks-Cyprioten om te willen toetreden tot de Europese Unie.
De TRNC werd overigens alleen door Turkije erkend.

Denemarken

Uitslagen parlementsverkiezingen Turkse Republiek van Noord-Cyprus (20 februari 2005)

	percentage	zetels
Republikeinse Turkse Partij (CTP)	44,5	24
Partij van Nationale Eenheid (UBP)	31,7	19
Democratische Partij (DP)	13,5	6
Beweging voor Vrede en Democratie (BDH)	5,8	1
Gemeenschappelijke Bevrijdingspartij (TKP)	2,4	-
Nieuwe Partij (YP)	1,6	-

BUITENLANDSE ZAKEN

Oppositieleider bezoekt Turkije

Nicos Anastasiades, voorzitter van de oppositionele Democratische Coalitie (DISI), bracht op 10 februari 2005 een bezoek aan Turkije. Daar sprak hij onder anderen met de Turkse minister van Buitenlandse zaken Abdullah Gül over mogelijke oplossingen voor het Cypriotische conflict.

Geen enkele Grieks-Cypriotische politicus had sinds 1963 een officieel bezoek aan Turkije gebracht. Aartsbisschop Makarios was in dat jaar de laatste Grieks-Cypriotische politicus die dat deed.

(Vorige berichten pag. 715/3 e.v. - 2004)

DENEMARKEN

BINNENLAND

Centrum-rechts wint verkiezingen

Bij de parlementsverkiezingen van 8 februari 2005 wist de centrum-rechtse regeringscoalitie van Links, Liberale partij van Denemarken (V) en de Deense Volkspartij (DF) haar positie te behouden. Zij regeerden sinds 2001 met gedoogsteun van de extreem-rechtse Conservatieve Volkspartij (KF), die een harde immigratiepolitiek voorstond. Met 18 zetels kon de KF de twee regerende partijen, tezamen goed voor 94 zetels, opnieuw aan een meerderheid helpen in het 179 zetels tellende parlement, de Folketing.

De Sociaaldemocratie in Denemarken (SD), die lange tijd de Deense politiek had gedomineerd maar in 2001 werd onttroond, verloor opnieuw, namelijk 5 zetels. Haar leider, Mogens Lykketoft, kondigde nog vóór het

Denemarken

Uitslagen parlementsverkiezingen Denemarken (8 februari 2005)

	percentage	zetels
Links, Liberale partij van Denemarken (V)	29,0	52
Sociaaldemocratie in Denemarken (SD)	25,9	47
Deense Volkspartij (DF)	13,2	24
Conservatieve Volkspartij (KF)	10,3	18
Radicaal Links - Sociale Liberale Partij (RV)	9,2	17
Socialistische Volkspartij (SF)	6,0	11
Verenigde Lijst - De Rode Groenen	3,4	6
Christendemocraten (KrF)	1,7	-
Centrumdemocraten (CD)	1,0	-
Republikeinse Partij (TF)*	-	1
Volkspartij (FF)*	-	1
Vooruit (S)*	-	1
Inuit Gemeenschap (IA)*	-	1

* Van de 179 zetels werden er 175 rechtstreeks gekozen. De TF en de FF waren met elk een zetel vertegenwoordigd namens de Faeröer, S en IA op dezelfde wijze namens Groenland.

Opkomst: 84,5 procent

bekend worden van de definitieve uitslag zijn aftreden aan.

Premier Rasmussen wijzigt kabinetssamenstelling

In de nieuwe regering die na de verkiezingen aantrad, bracht premier Anders Fogh Rasmussen op 18 februari enkele wijzigingen aan. Hij benoemde Rikke Hvilshoj tot opvolger van Bertel Haarder als minister van Vluchtelingen, Immigratie en Integratie. Haarder nam de post Onderwijs en Kerkelijke zaken over van Ulla Tornaes, die belast werd met Ontwikkelingssamenwerking.

JUSTITIE

Rechtbank maakt uitlevering ex-nazi mogelijk

Op 16 februari 2005 wees het Deense Hooggerechtshof het beroep af dat de voormalig nazi-officier Soren Kam had ingesteld tegen zijn uitlevering aan Duitsland.

De 83-jarige Kam, van Deense afkomst maar sinds 1956 in bezit van de Duitse nationaliteit, werd beschuldigd van de moord op krantenredacteur Carl Henrik Clemmensen in 1943, tijdens de nazi-bezetting van Denemarken.

(Vorige berichten pagina 716/2 e.v. - 2004)

Samenstelling regering Denemarken (22 februari 2005)

Premier
Anders Fogh RASMUSSEN

Ministers:
Arbeid
Claus Hjort FREDERIKSEN
Belastingen
Kristian JENSEN
Binnenlandse zaken en Gezondheidszorg
Lars Loekke RASMUSSEN
Buitenlandse zaken
Per Stig MOLLER
Culturele zaken
Brian MIKKELSEN
Defensie
Soren GADE
Economische zaken, Bedrijfsleven en Handel
Bendt BENDTSEN
Financiën
Thor PEDERSEN
Gezins- en Consumentenzaken
Lars BARFOED
Immigratie en Ontwikkelingshulp
Bertel HAARDER
Justitie
Lene ESPERSEN
Milieu en Scandinavische zaken
Connie HEDEGAARD
Onderwijs en Kerkelijke zaken
Bertel HAARDER
Ontwikkelingssamenwerking
Ulla TORNAES
Sociale zaken en Seksegelijkheid
Eva Kjer HANSEN
Transport en Energie
Flemming HANSEN
Vluchtelingen, Immigratie en Integratie
Rikke HVILSHOJ
Voedsel, Landbouw en Visserij
Hans Christian SCHMIDT
Wetenschap, Technologie en Innovatie
Helge SANDER

Gouverneur Centrale bank
Bodil Nyboe ANDERSEN

Duitsland

DUITSLAND

BINNENLAND

Minister Fischer onder vuur wegens visa-schandaal

In februari 2005 kwam minister van Buitenlandse zaken Joschka Fischer onder vuur te liggen vanwege de instroom van criminele groeperingen als gevolg van soepele regels voor visa-verstrekking. Deze waren in 2000 opgesteld voor Oekraïne en Wit-Rusland en hielden in dat een visum per definitie verstrekt werd als er geen twijfel bestond. Daardoor hadden onder meer mensensmokkelaars toegang tot Duitsland gekregen en waren vrouwen uit Oekraïne gedwongen om in de prostitutie te werken.
Fischer accepteerde de politieke verantwoordelijkheid voor het immigratieschandaal. Ludger Volmer, destijds als staatssecretaris van Buitenlandse zaken verantwoordelijk voor het visa-beleid, legde op 11 februari zijn woordvoerderschap Buitenlandse zaken voor de Groene partij neer.
Bondskanselier Gerhard Schröder sprak zijn steun uit voor Fischer. Daarentegen eiste de leider van de oppositionele Christelijk-Democratische Unie (CDU), Angela Merkel, het aftreden van Fischer.

Herdenking bombardement Dresden

Duitsland herdacht op 13 februari 2005 het controversiële bombardement op Dresden dat 60 jaar eerder plaatsvond. De aanval doodde naar schatting 35.000 mensen en vaagde het centrum van de stad weg. De herdenking culmineerde in een bijeenkomst 's avonds waarbij rond de 50.000 mensen kaarsen aanstaken.
Er waren ook protestgeluiden van extreemrechts dat vond dat het bombardement destijds een oorlogsmisdaad was. Ongeveer 5.000 van hen hielden een protestmars waarbij de politie ingreep toen linkse tegendemonstranten de mars probeerden te verstoren.

SPD verliest bij regionale verkiezingen

De grootste regeringspartij, de Sociaal-democratische Partij Duitsland (SPD) van bondskanselier Gerhard Schröder, leed op 20 februari 2005 een nederlaag bij de deelstaatverkiezingen in Sleeswijk-Holstein. De Christelijk-Democratische Unie (CDU) kreeg 40 procent van de stemmen tegen de SPD 38,7 procent. De SPD was in de deelstaat de regerende partij onder leiding van premier Heide Simonis.
Commentatoren zagen in het feit dat Sleeswijk-Holstein een van de hoogste werkloosheidspercentages in Duitsland had, een belangrijke reden voor de nederlaag.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vijf miljoen Duitsers werkloos

Het Duitse werkloosheidscijfer kwam in ja-

Duitsland

nuari 2005 boven de magische grens van vijf miljoen, zo maakte het Bundesanstalt für Arbeit (BA), het federale arbeidsbureau, op 2 februari 2005 bekend. Het aantal werklozen bedroeg 5,037 miljoen, waarmee het percentage werklozen op 12,1 procent kwam. De werkloosheid was sinds de jaren '30 niet meer zo hoog geweest.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economie krimpt

De Duitse economie slonk in de laatste drie maanden van 2004 met 0,2 procent, waardoor de hoop op een verwachte groei van 0,2 procent voor die periode niet werd bewaarheid. Volgens gegevens van het Statistisches Bundesamt van februari 2005 was de groei in heel 2004 1,6 procent, na de eerdere negatieve groei in 2003. Oorspronkelijk was de groei voor 2004 geraamd op 1,7 procent. De groei in het derde kwartaal was 0 procent geweest. De sterk gestegen waarde van de euro had een negatief effect gehad op de Duitse exportpositie.

Bondsdag aanvaardt begroting 2005

Op 18 februari 2005 werd de begroting voor 2005 goedgekeurd door de Bondsdag. De begroting beoogde de omvang van nieuwe leningen door de overheid te halveren tot 22 miljard euro. Ook zou het voor het eerst sinds 1945 voor de overheid mogelijk worden obligaties in buitenlandse valuta uit te geven, al was niet duidelijk of daarvan gebruik zou worden gemaakt. De regering hoopte verder dat het overheidstekort zou worden teruggedrongen binnen de door de Europese Unie gestelde grens van 3 procent van het bbp.

BUITENLANDSE ZAKEN

President spreekt loyaliteit aan Israël uit

President Horst Köhler sprak op 2 februari 2005 bij een bezoek aan Israël zijn loyaliteit jegens de joodse staat uit. Hij zei in een toespraak tot het Israëlische parlement, de Knesset, dat Duitsland zijn schuld aan de holocaust erkende en 'zij aan zij met Israël' zou staan. Köhler begon zijn toespraak met enkele woorden in het Hebreeuws nadat sommige parlementsleden hadden gedreigd een redevoering in het Duits te boycotten.

Geschil met Verenigde Staten over Irak bijgelegd

De Amerikaanse president George W. Bush en bondskanselier Gerhard Schröder legden op 23 februari 2005, de derde dag van een bezoek van Bush aan Duitsland, het geschil over de kwestie Irak bij. Bush prees de Duitse bijdrage aan de wederopbouw van Irak en aan de pogingen om Iran geen kernwapens te laten ontwikkelen. De Duitse bevolking bleef echter zeer sceptisch over het buitenlands beleid van de Amerikaanse president.

(Vorige berichten pagina 72/2 e.v. - 2005)

FRANKRIJK

Frankrijk

BINNENLAND

Minister van Financiën Gaymard treedt af na onthullingen

Minister van Financiën Hervé Gaymard besloot op 25 februari 2005 af te treden, nadat zijn positie in het kabinet van premier Raffarin onhoudbaar was geworden. Zijn ontslag volgde op een serie onthullingen in de Franse pers, waarbij de aantijgingen tegen de minister zich opstapelden. Op het journaal sprak Gaymard van een ernstige beoordelingsfout zijnerzijds. Hij werd opgevolgd door Thierry Breton, tot dan toe directeur van France Télécom.

De affaire-Gaymard begon op 15 februari met een artikel in het satirische weekblad *Le Canard Enchaîné*, waarin werd onthuld dat de minister met zijn gezin in Parijs een appartement had betrokken waarvan de huur 14.000 euro per maand bedroeg. Dit bedrag kwam voor rekening van de staat. Een week later wist de Canard te melden dat Gaymard tegelijkertijd eigenaar was van een appartement in het centrum van Parijs, wat volgens de minister te klein was voor zijn gezin. Hij verklaarde dat hij het aan een vriend had uitgeleend, maar later bleek dat de minister het verhuurde voor 2.300 euro per maand. Ondertussen was ook gebleken dat Gaymard elders in Frankrijk nog twee appartementen en ook nog eens twee huizen had.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheid boven de 10 procent

Volgens cijfers van februari 2005, afkomstig van het nationale bureau voor de statistiek Insee, was de werkloosheid in januari voor het eerst in vijf jaar boven de 10 procent van de beroepsbevolking uitgekomen. Bijna 2,5 miljoen mensen in Frankrijk zaten zonder werk.

Parlement stemt in met hervorming 35-urige werkweek

Op 10 februari 2005 stemde het Franse parlement in met de eerste lezing van het wetsvoorstel voor een hervorming van de 35-urige werkweek. Deze was in 2000 tijdens de regering van premier Jospin ingesteld en wettelijk vastgelegd in de zogenoemde Wet Aubry, genoemd naar toenmalig minister van Werkgelegenheid Martine Aubry. De verkorting van de werkweek had destijds tot veel verzet geleid van de werkgeversorganisatie Medef. Daarentegen waren sinds kort protesten gerezen tegen de aantasting van de 35-urige werkweek. In het weekeinde voorafgaande aan de parlementaire behandeling kwamen daartoe in het hele land tussen de 300.000 en 500.000 mensen op de been.

De Wet Aubry zou niet worden afgeschaft maar versoepeld. De werkweek bleef 35 uur, maar werknemers konden door langer te werken 'vrije tijd' sparen en dit tegoed zowel in vrije dagen als in geld opnemen. Verder werd de regelgeving voor het overwerk versoepeld.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Consumenten geven meer uit in laatste kwartaal 2004

Door de grotere bestedingen van de Franse consumenten in het laatste kwartaal van 2004 was de economische groei dat jaar op 2,3 procent uitgekomen. Dit cijfer maakte het nationale bureau voor de statistiek, Insee, op 18 februari 2005 bekend. Behalve de binnenlandse vraag was ook de export toegenomen en wel met 1,3 procent. Voor 2005 werd een economische groei van 2,0 procent verwacht.

ONDERWIJS

Hervorming middelbaar onderwijs voorlopig ingetrokken

Minister van Onderwijs François Fillon verklaarde op 11 februari 2005 zijn wetsvoor-

stel voor de hervorming van het middelbaar onderwijs voorlopig in te trekken. Kern van zijn plannen was een zekere differentiatie van het examenniveau, hetgeen de hoge uitval van leerlingen in het middelbaar onderwijs zou moeten tegengaan.
Met de intrekking van het voorstel leek de minister toe te geven aan de massale demonstraties van scholieren. Deze vreesden dat de waarde van het middelbare schooldiploma, het zogenoemde baccalaureaat, afhankelijk werd van de school waar het behaald was.

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikaanse minister roept op tot verzoening met Frankrijk

Tijdens een bezoek aan Parijs riep de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice op 8 februari 2005 op de diplomatieke strijdbijl tussen beide landen te begraven en een nieuw hoofdstuk in de buitenlandse betrekkingen te openen. De minister zei dat de Verenigde Staten het 'oude Europa' nodig hadden en dat de onderlinge wrevel tussen Frankrijk en Amerika lang genoeg had geduurd. De onderlinge irritaties hadden vooral te maken met de door de Amerikanen geleide invasie van Irak in 2003, waar Frankrijk zich (samen met Duitsland en Rusland) tegen had gekeerd.

Verzoening tussen presidenten Bush en Chirac

De verzoenende woorden van Rice moesten de weg vrijmaken voor de bijeenkomst tussen de Amerikaanse president George W. Bush en de Franse president Jacques Chirac. Zij ontmoetten elkaar in Brussel op 21 februari. Beide staatshoofden sloegen een verzoenende toon aan. Volgens president Bush was een nieuw tijdperk van transatlantische betrekkingen aangebroken. Hij noemde de transatlantische samenwerking met Europa een belangrijke pijler voor de veiligheid in de wereld.

Grondwetswijziging voor referendum Europese grondwet aangenomen

Tijdens een speciale zitting in Versailles van beide Kamers van de Franse volksvertegenwoordiging stemde het parlement op 28 februari 2005 met overgrote meerderheid in met een grondwetswijziging. Het amendement was nodig om het referendum over de Europese grondwet mogelijk te maken. Dit werd vermoedelijk eind mei 2005 in Frankrijk gehouden.

OVERLEDEN

Pierre Bourdieu, socioloog

In een ziekenhuis in Parijs overleed op 23 januari 2002 de Franse socioloog en radicale maatschappijcriticus Pierre Bourdieu aan de gevolgen van kanker. Hij werd op 1 augustus 1930 geboren in Denguin, een klein plaatsje in de Béarn (Basses-Pyrénées) in het zuidoosten van Frankrijk. Zijn vader was er koeherder, die zich opwerkte tot ambtenaar. Deze achtergrond zou Bourdieu er toe aanzetten zich als intellectueel verantwoordelijk te weten voor het inzetten van verworven kennis voor sociale rechtvaardigheid.
In Parijs studeerde Bourdieu filosofie aan de elite-universiteit École Normale Supérieure en werkte hij als leraar aan het Lyceum van Moulins. Van 1956 tot 1958 diende hij in het Franse leger in Algerije, waarna hij twee jaar lang in Algiers wetenschappelijk assistent was aan de Faculteit der Letteren. In 1960 keerde hij terug naar Parijs, waar hij dezelfde universitaire functie vervulde bij de socioloog Raymond Aron. Hj was gedurende drie jaar docent aan de Universiteit van Rijsel en werd in 1964 benoemd tot directeur d'études aan de École pratique des hautes études. In dat jaar publiceerde hij *Les héritiers*, een felle kritiek op het Franse hoger onderwijs. Dit boek zou een belangrijke impuls vormen voor het studentenverzet van mei 1968. In 1979 verscheen *La Distinction, critique sociale du jugement*, dat internationaal beschouwd werd als een van de tien belangrijkste sociologische werken uit de twintigste eeuw. In 1981 volgde zijn benoeming tot hoogleraar sociologie aan het Collège de France.
Bourdieu's maatschappelijk engagement uitte zich niet alleen tijdens mei '68, maar ook in zijn ondersteuning van andere groepen als spoorwegarbeiders of illegalen. Zijn verzet tegen het neo-liberale marktdenken en de globalisering verwoordde hij in zijn boek *Acts of Resistance: Against the Tyranny of the Market* (1999). Zijn doel was om, zoals hij het zelf formuleerde, 'wetenschap en strijdbaarheid te verzoenen en de intellectuelen de rol terug te geven van militanten van de Rede, zoals zij die in de achttiende eeuw hadden'.

Niki de Saint- Phalle, beeldend kunstenaar

De beeldend kunstenaar, Niki de Saint-Phalle, is op 22 mei 2002 op 71-jarige leeftijd in San Diego, Californië, overleden. Zij had een longaandoening overgehouden aan het jarenlang werken met polyester. Ze is op 29 oktober 1930 in Neuilly-sur-Seine (Parijs) geboren, als dochter van een in New York gevestigde bankier. Ze groeide op in de Verenigde Staten en werd opgeleid aan een katholieke nonnenschool. Volgens kunstkenners zou ze de geschiedenis ingaan als een van de vrolijkste beeldhouwers en schilders van twintigste eeuw. Haar werk moest vooral toegankelijk zijn en was gemaakt voor de massa. Ze wilde via haar kunstwerken op straat met de mensen communiceren.
Niki de Saint-Phalle werd bekend met de grote en uitbundige vrouwenbeelden, de zogenoemde Nana's – Franse woord voor meiden – die, behalve een feministisch symbool, haar handelsmerk werden. De oermoeder van de Nana's was het reusachtige beeld van Hon, dat zij in 1966 in Stockholm oprichtte en waarbij bezoekers door de vagina deze liggende vrouwfiguur konden binnengaan. Iets wat in die tijd nogal wat opschudding veroorzaakte.
Eind jaren zestig ontmoette zij de Zwitserse kunstenaar, Jean Tinguely, die vooral bekend was geworden door zijn bewegende ijzeren beelden. Met hem zou ze jarenlang samenwerken en samenwonen. Hun bekendste project was de Stravinskyfontein in Parijs, waarin Niki de Saint-Phalle's kleurrijke polyester figuren zich uitstekend op hun gemak voelden temidden van de bewegende metaalsculpturen van Tinguely. Haar laatste werk was een hommage aan Tinguely, waarbij de beelden plotseling in stukken uit elkaar vielen en vervolgens weer in hun oorspronkelijke vorm terugschoten.

Michel Jobert, politicus

Voormalig minister van Buitenlandse zaken Michel Jobert overleed op 26 mei 2002 in een ziekenhuis in Parijs na een hersenbloeding. Hij werd op 11 september 1921 in het Marokkaanse Meknès geboren, volgde onderwijs in Rabat en vertrok vervolgens naar Parijs voor een studie politieke wetenschappen. Bij het uitbreken van de Tweede

Wereldoorlog sloot hij zich aan bij de Marokkaanse Spahi-brigade die aan de zijde van de Fransen meevocht. Voor zijn rol tijdens de oorlog ontving hij het Franse Oorlogskruis.
Na de oorlog was Jobert adviseur van verscheidene ministers en werd deskundige op het terrein van de koloniale politiek, in welke hoedanigheid hij samenwerkte met de in 1954 aangetreden premier Pierre Mendes-France en diens dekolonisatiestreven ondersteunde. Vanaf 1962, het jaar dat Georges Pompidou premier werd, was hij assistent-directeur en directeur van diens regeringsbureau. In 1969, na Pompidou's verkiezing tot president, werd Jobert zijn adviseur buitenlands beleid. In april 1973 werd hij benoemd tot minister van Buitenlandse zaken in het kabinet van Pierre Messmer. Daar kwam in mei 1974 een einde aan met de dood van Pompidou en de verkiezing tot president van Valéry Giscard D'Estaing.
Jobert trachtte met weinig succes een politieke oppositiepartij op te zetten en deed in 1981 een vergeefse poging president te worden. Hij werd echter onder de dat jaar gekozen François Mitterand minister van Buitenlandse handel. Zijn politieke carrière eindigde in 1983. Daarna schreef hij een aantal politieke boeken en was hij werkzaam als advocaat.

Maurice Blanchot, schrijver

De schrijver Maurice Blanchot stierf op 20 februari 2003 in Mesnil Saint Denis, bij Versailles, 95 jaar oud. Hij werd geboren op 22 september 1907 in Quain (Saône-et-Loire).
Blanchot bracht een groot deel van zijn lange leven door op afgelegen plaatsen, verscheen nooit op radio of televisie, sprak niet in het openbaar, wilde nooit gefotografeerd worden, maar werd toch beschouwd als een van de belangrijkste Franse intellectuelen van na de Tweede Wereldoorlog: essayist, romanschrijver en poëet Maurice Blanchot. Over zijn levensloop was dan ook veel minder bekend dan zijn naam suggereerde.
Maurice Blanchot studeerde aan de universiteiten van Strasbourg en Parijs. Zijn studies waren Duits en filosofie. Tijdens de oorlog, toen hij in Parijs verbleef, nam hij deel aan het verzet. De Duitse bezetters veroordeelden hem vlak voor het einde van de oorlog ter dood, maar Blanchot wist te ontsnappen. Hoewel in de jaren '30 nog politiek rechts georiënteerd, werd hij vooral in de naoorlogse periode links. Zo was hij in 1960 verantwoordelijk voor de eindversie van het zogeheten *Manifeste des 121*, waarin Franse soldaten in Algerije werd opgeroepen te deserteren. In mei 1968 voegde hij zich bij de massale studentendemonstraties in Parijs. Dit engagement vormde echter slechts een tijdelijke onderbreking van zijn zelfgekozen afzondering.
Blanchot schreef maandelijks voor het prestigieuze tijdschrift *Nouvelle Revue Française*, publiceerde essays en elf romans. De eerste daarvan was *Thomas l'Obscur* (1941), een abstract werk dat vooruitliep op *le nouveau roman*, de literaire stroming die uitging van de onkenbaarheid van de wereld. In zijn boek had de hoofdpersoon geen persoonlijke geschiedenis, geen duidelijke geografische plaats en er werd geen verhaal verteld. In zijn werk ging het alleen om het schrijven zelf: de taal en de realiteit van de stilte en – vooral – de dood.
Bij zijn begrafenis werd hij herdacht door Jacques Derrida (1930-2004), een van zijn filosofische vrienden, naast Emmanuel Levinas (1906-1995) en Georges Bataille (1897-1962).

Henri Cartier-Bresson, fotograaf

Op 3 augustus 2004 overleed in Céreste (Alpes-de-Haute-Provence) fotograaf Henri Cartier-Bresson, kort voor zijn 96e verjaardag. Hij werd op 22 augustus 1908 geboren in Chanteloup, deed een kunststudie in Parijs (1927-1929) en 'ontdekte' de fotografie na een gedwongen terugkomst wegens ziekte van een jagersbestaan in West-Afrika. In 1933 kreeg hij zijn eerste tentoonstellingen in Madrid en New York. Tijdens de Tweede Wereldoorlog nam hij dienst in het Franse leger en werd door de Duitse bezetter krijgsgevangen gemaakt. Hij wist te ontsnappen en deed daarna mee aan het verzet.
Tientallen jaren lang reisde Cartier-Bresson de wereld rond om grote gebeurtenissen vast te leggen als de Spaanse burgeroorlog, de 'lange mars' van het leger van China's toekomstige leider Mao Zedong en de bouw van de Berlijnse muur. Maar meer nog was hij de fotograaf van het dagelijks leven. 'In een fractie van een seconde tegelijkertijd de betekenis van een gebeurtenis en haar formele opbouw begrijpen, waardoor deze pas haar uitdrukking krijgt', zo vatte hij zijn fascinatie voor het alledaagse samen.
In 1947 was hij medeoprichter van het fotopersbureau Magnum. Cartier-Bresson, die altijd in zwart-wit fotografeerde, werd beschouwd als de meester van de candid-fotografie: de vastlegging van personen die niet poseren maar in hun natuurlijke doen, vaak zonder hun medeweten, worden vereeuwigd.
Cartier-Bresson liet zich zelden interviewen – en ook haast nooit fotograferen. De fotografie was er om te zien en niet om over te praten, liet hij zich eens ontvallen. Na 1973, toen hij zich uit de persfotografie terugtrok, wijdde hij zich vooral aan de schilderkunst. In 2003 verscheen over hem de biografie *Henri Cartier-Bresson – Het oog van de eeuw* van de hand van diens vriend Pierre Assouline.

Jacques Derrida, filosoof

Op 8 oktober 2004 overleed de Franse filosoof Jacques Derrida in een ziekenhuis in Parijs aan de gevolgen van alvleesklierkanker. Hij werd op 15 juli 1930 te El Biar (Algerije) geboren. Derrida werd, evenals zijn landgenoten Michel Foucault, Jacques Lacan en Gilles Deleuze, gerekend tot de stroming van het post-structuralisme. Hij gebruikte het begrip deconstructie, het onderzoek naar de verborgen betekenissen in filosofische en literaire teksten. Hiermee gaf hij aan dat verscheidene interpretaties van teksten gelijkwaardig naast elkaar konden bestaan. Om deze reden werd hij ook wel beschouwd als grondlegger van het deconstructivisme. Bovendien paste hij door zijn deconstructie van de vermeende vaste betekenis van woorden ook bij de stroming van het post-modernisme. Hij werd sterk beïnvloed door de filosoof Edmund Husserl, de taalkundige Ferdinand de Saussure en de Ierse schrijver Samuel Beckett.
Jacques Derrida groeide op in een niet-intellectueel joods milieu. In 1949 ging hij in Parijs studeren, gaf daarna les aan de École Normale Supérieure – het centrum van het Franse wijsgerig leven – en ook aan Amerikaanse universiteiten. In 1967 publiceerde hij *De la grammatologie* dat in veel talen verscheen. Als zijn belangrijke werken worden verder beschouwd: *Glas* (1974), *De droit à la Philosophie* (1990) en *Politiques de L' amitié* (1994). Hij verwierf verscheidene eredoctoraten, onder meer aan de Universiteit van Columbia te New York (1980), de Katholieke Universiteit Leuven (1986) en de Engelse Cambridge Universiteit (1992).
Jacques Derrida was ook politiek actief door het op te nemen voor Franse immigranten en voor dissidenten in het Tsjecho-Slowa-

kije van de sovjettijd. Hij nam stelling tegen de Zuid-Afrikaanse apartheid en later tegen de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten onder president George W. Bush. Ook gaf hij blijk van steun aan de antiglobaliseringsbeweging die eind twintigste eeuw opkwam.

(Vorige berichten pagina 73/3 e.v. - 2005)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Parlement kiest Papoulis tot president

Het Griekse parlement koos op 8 februari 2005 met een overweldigende meerderheid oud-minister van Buitenlandse zaken Karolos Papoulis tot president. Hij kreeg 279 van de 300 stemmen, de grootste meerderheid waarmee iemand de laatste 30 jaar tot president was gekozen.
De conservatieve regering had de socialist Papoulis voor het presidentschap voorgedragen om te voorkomen dat er nieuwe parlementsverkiezingen moesten komen. Dit zou namelijk het geval zijn geweest als het parlement geen president had kunnen kiezen.

Aartsbisschop verontschuldigt zich voor wangedrag

Aartsbisschop Christodoulos verontschuldigde zich op 18 februari 2005 voor de misdragingen van verscheidene priesters en bisschoppen en voor het feit dat de kerk hier niet krachtdadig genoeg tegen was opgetreden. Christodoulos deed zijn uitspraken op een speciale Heilige Synode die bijeen was geroepen na een serie schandalen, waarbij priesters en bisschoppen waren betrokken. Het ging onder andere om het omkopen van rechters, het helpen van drugsdealers en 'afwijkend' seksueel gedrag. Christodoulos zei te verwachten dat de kerk volwassener en wijzer uit de crisis zou komen.

JUSTITIE

Hogere straffen voor omkoping rechterlijke macht

Het ministerie van Justitie verklaarde op 31 januari 2005 dat er hogere straffen zouden komen voor het omkopen van rechters. Deze straf kon oplopen tot maximaal tien jaar gevangenis en een boete van maximaal 1 miljoen euro. Tevens zou de controle op de rechtbanken worden verscherpt. Tenslotte zou er een onderzoek komen naar het inkomen van verscheidene rechters. Deze zouden, lopende het onderzoek, van hun zaken worden afgehaald.
Aanleiding voor de maatregelen waren aanhoudende berichten dat rechters zouden zijn betaald, zodat drugsdealers hun straf konden ontlopen.

(Vorige berichten pag. 719/1 e.v. - 2004)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Geen paspoort voor verdachten Guantánamo Bay

Binnenlandse zaken liet op 15 februari 2005 weten dat Martin Mubanga en Feroz Abbasi, die onlangs waren vrijgelaten uit de Amerikaanse gevangenis in Guantánamo Bay, geen paspoort zouden krijgen. Zij kregen thuis een brief waarin als reden werd genoemd dat er aanwijzingen bestonden dat ze deel zouden nemen aan acties tegen Groot-Brittannië of een van haar bondgenoten. Het was onbekend of twee andere Britten die reeds in januari waren vrijgelaten een soortgelijke brief hadden ontvangen.
Binnenlandse zaken maakte bij haar beslissing gebruik van de mogelijkheid een maatregel te nemen op basis van onschendbaarheid van de Kroon. Voor de Liberaal-Democraten (LibDem) was dit aanleiding een discussie te starten over de vraag wanneer de overheid van een dergelijke maatregel gebruik kon maken.

Jagers verkennen grenzen jachtverbod

Duizenden jagers gingen op 19 februari 2005 op vossenjacht, ondanks het feit dat deze jacht een dag eerder officieel was verboden. Volgens de Countryside Alliance (CA), de organisatie waarin voorstanders van de jacht zich hadden verenigd, deden ze dit om de grenzen van het verbod te verkennen. Het was namelijk verboden om honden te gebruiken bij het doden van dieren, maar niet bij het opsporen van dieren.
Dierenbeschermers waren woedend. Ze meenden dat de jagers de wet ondermijnden en zeiden een monitorgroep op te richten die zou kijken of jagers het verbod overtraden.

Arbeidsvergunning voor 130.000 Oost-Europeanen

Binnenlandse zaken maakte op 22 februari 2005 bekend dat sinds de uitbreiding van de Europese Unie met tien lidstaten op 1 mei 2004 ongeveer 130.000 ingezetenen van die staten een werkvergunning hadden gekregen. In 40 procent van de gevallen ging het om mensen die al voor 1 mei in Groot-Brittannië verbleven. Het merendeel van de mensen kwam uit Polen, gevolgd door Litouwen en Letland. De meeste werkten in de dienstverlening, de catering en de landbouw. Het ging vaak om mensen die werkten op basis van een tijdelijk contract en na afloop van dat contract terugkeerden naar hun vaderland.
De 130.000 mensen hadden volgens Binnenlandse zaken inmiddels voor 240 miljoen pond (ca. 349 miljoen euro) bijgedragen aan de Britse economie.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Marine beschermt rechten homo's

De Koninklijke Marine tekende op 21 februari 2005 een protocol dat voorzag in de bescherming van homo's. Hierdoor konden getrouwde homoseksuele stellen inkwartieren in de ruimten voor getrouwde stellen. Het homohuwelijk was een jaar eerder in Groot-Brittannië gelegaliseerd. Het verbod op seks op schepen en bases bleef echter onverkort van kracht, zowel voor homo's als hetero's.
Een woordvoerder van de marine zei dat er niet bewust homo's gerekruteerd zouden worden, maar dat de behoefte aan gekwalificeerd personeel het noodzakelijk maakte om potentieel goede werknemers niet te laten lopen op basis van vooroordelen.

Lagerhuis akkoord met nieuwe anti-terreurwet

Het Lagerhuis ging op 24 februari 2005 onder grote druk van de regering akkoord met de nieuwe anti-terreurwetgeving. Ongeveer de helft van de parlementsleden van Labour (Lab) stemde tegen de omstreden wet. De Law Lords van het Hogerhuis hadden de vorige anti-terreurwet ongrondwettelijk ver-

Groot-Brittannië

klaard omdat volgens deze wet de minister van Binnenlandse zaken buitenlanders zonder aanklacht en zonder proces mocht vasthouden als hij dacht dat ze betrokken waren bij terroristische activiteiten. De nieuwe wet voorzag in een vorm van huisarrest met restricties aan de contacten als mensen werden verdacht van terroristische activiteiten. Die nieuwe maatregel gold zowel Britten als buitenlanders. Wel was het nog steeds de minister van Binnenlandse zaken die hierover besliste en niet de rechter.
De regering-Blair had haast met de nieuwe wet omdat de noodwet tot 15 maart van kracht zou zijn. Voor die tijd moest de nieuwe anti-terreurwet ook nog door het Hogerhuis worden behandeld.

NOORD-IERLAND

IRA in verlegenheid door executie

In de nacht van 30 op 31 januari 2005 werd de 33-jarige Robert McCartney doodgestoken in een pub. Het ging echter niet om een caféruzie, maar om een executie door het Ierse Republikeinse Leger (IRA). De IRA werd ernstig in verlegenheid gebracht door deze affaire en gaf op 25 februari een verklaring uit waarin ze zei dat de drie daders uit de organisatie waren gezet.
De familie van McCartney startte een campagne om de daders voor de rechter te krijgen. Dat was opmerkelijk omdat over het algemeen katholieke Ieren het niet tegen de IRA durfden op te nemen.

Overheid kort op subsidie Sinn Fein

De Britse overheid besloot in februari 2005 de overheidssubsidie voor Sinn Fein, de politieke tak van het Ierse Republikeinse Leger (IRA), jaarlijks met 120.000 pond (ca. 174.000 euro) te korten. Dit naar aanleiding van een rapport van de Independent Monitoring Commission (IMC). Deze concludeerde dat de IRA nog steeds mensen trainde, inlichtingen verzamelde en zich bezighield met criminele activiteiten en vergeldingsmaatregelen. Verder zou de IRA volgens de IMC betrokken zijn geweest bij de grote bankoverval in Belfast in december 2004 en wist ook de top van Sinn Fein hiervan. De IMC adviseerde derhalve de overheidssubsidie te korten.
Sinn Fein ging tegen deze maatregel in beroep, maar het Hof van Belfast verwierp dit beroep op 14 februari 2005.

IRA trekt aanbod ontwapening in

Het Ierse Republikeinse Leger (IRA) gaf op 3 februari 2005 een verklaring uit waarin zij haar eerder gedane aanbod om haar wapens in te leveren weer introk. De verklaring kwam nadat de premiers van Ierland en Groot-Brittannië, Bertie Ahern en Tony Blair, twee dagen eerder hadden gezegd dat de weigering van de IRA om over te gaan tot algehele ontwapening het enige obstakel was in het vredesproces. Daar kwam nog eens bij dat de IRA verantwoordelijk werd gehouden voor de bankroof in Belfast waarbij in december 2004 26,5 miljoen pond (ca. 38,5 miljoen euro) was buitgemaakt.
Het vredesproces dat startte met het Akkoord van Goede Vrijdag van 1998 zat al sinds twee jaar in het slop. Toen werd een medewerker van Sinn Fein, de politieke tak van de IRA, opgepakt omdat hij spioneerde voor de IRA. Vervolgens kwamen er nieuwe verkiezingen die werden gewonnen door radicale unionisten. Deze unionisten weigerden samen te werken met Sinn Fein.

Blair verontschuldigt zich bij Guildford Four en Maguire Seven

De Britse premier Tony Blair verontschuldigde zich op 9 februari 2005 voor de gerechtelijke dwalingen die leidden tot de veroordeling van de Guildford Four en de Maguire Seven. 'Het spijt me zeer dat ze het slachtoffer waren van een dergelijke beproeving en onrechtvaardigheid', zei Blair voor de camera's. Hij voegde er aan toe dat de slachtoffers het verdienden om volledig gerehabiliteerd te worden.
Eerder had hij de slachtoffers op zijn kantoor ontvangen en hen persoonlijk zijn excuses aangeboden. Gerry Conlon, een van de Guildford Four, zei: 'Hij ging verder dan we gedacht hadden. Hij nam de tijd om naar ieder van ons te luisteren. Je kon zien dat hij werd geraakt door wat we zeiden. (...) Dit is de dag waarvan ik nooit had gedacht dat die zou komen.'
De Guildford Four en de Maguire Seven werden als vermeende terroristen van het Ierse Republikeinse Leger (IRA) veroordeeld voor bomaanslagen op pubs in Guildford en Woolwich, waarbij in 1974 zeven doden vielen. Al snel werd duidelijk dat hun veroordeling was gebaseerd op een gerechtelijke dwaling. Het duurde echter tot 1989 voordat het Hof van Beroep het vonnis van de Guildford Four vernietigde. Twee jaar later werd dit gevolgd door de vernietiging van het vonnis van de Maguire Seven.
De veroordelingen van de Guildford Four en de Maguire Seven, alsmede een vergelijkbare zaak rond de Birmingham Six, behoorden tot de grootste gerechtelijke dwalingen uit de twintigste eeuw van Groot-Brittannië.

(Vorige berichten pagina 75/3 e.v. - 2005)

Italië

ITALIË

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische krimp in vierde kwartaal 2004

De president van de Bank van Italië kwam op 12 februari 2005 met goed nieuws in een toespraak voor bankdirecteuren. Hij zei dat de economie in Italië in 2004 met 1,5 procent was gegroeid en dat deze groei verder zou toenemen in 2005. Dit vanwege een groeiende export en een grotere binnenlandse vraag.
Vier dagen later, op 16 februari, werd echter bekend dat het bbp het laatste kwartaal van 2004 met 0,3 procent was gedaald. Hierdoor was het onwaarschijnlijk dat Italië de voorspelde economische groei van 2,1 procent in 2005 zou halen. De tegenvallende cijfers hadden te maken met een daling van het consumentenvertrouwen als gevolg van de nieuwe arbeids- en pensioenwetten.

JUSTITIE

Regering verliest strijd voor uitzetting terrorismeverdachte

Het ministerie van Binnenlandse zaken leed op 4 februari 2005 in korte tijd een tweede gevoelige nederlaag in de strijd tegen terrorisme. Op die dag besloot de Milanese rechter Clementina Forleo namelijk dat de Marokkaan Mohammed Daki niet het land mocht worden uitgezet. Binnenlandse zaken had hier op aangedrongen omdat Daki een gevaar zou vormen voor de binnenlandse veiligheid. Forleo had in januari al besloten dat Daki en twee anderen niet vervolgd mochten worden wegens terrorisme omdat het om guerrillastrijders ging. Dit vonnis veroorzaakte veel commotie in Italië en leidde tot een onderzoek naar Forleo wegens grove nalatigheid.

Daki was op 3 februari na een detentie van 22 maanden uit de gevangenis ontslagen, maar werd vervolgens direct vastgezet in een centrum voor illegale immigranten. Daaruit werd hij echter op 4 februari weer vrijgelaten. De overheid besloot hierop dat Daki zich twee maal per dag bij de autoriteiten moest melden.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Meer details over atelier Leonardo da Vinci

Begin februari 2005 werden meer details bekend over het atelier van Leonardo da Vinci dat een maand eerder in Florence was ontdekt. Het atelier bevond zich in een kantoor van het Militair Geografisch Instituut waar een architect, een historicus en een kunsthistoricus werkten aan het digitaliseren van historische kaarten. De kunsthistoricus kreeg belangstelling voor de geschiedenis van het kantoor en kwam er achter dat dit tot 1864 onderdeel uitmaakte van het aangrenzende klooster van de Dienaren van Maria. Verder onderzoek maakte duidelijk dat Leonardo da Vinci in 1500 en 1501 de ruimte als atelier gebruikte. Dat was in de tijd dat hij net zijn schilderij het *Laatste Avondmaal* in Milaan had afgerond. Hij hield zich toen vooral bezig met de studie van vogels, die onder andere terug waren te vinden in fresco's van Da Vinci op de muren. Verder was er ook nog een deels verwijderde fresco van een engel. Het was echter onduidelijk of deze van de hand van Da Vinci was of van een van zijn leerlingen.
De bedoeling was dat het atelier in de toekomst open zou worden gesteld voor publiek.

(Vorige berichten pagina 78/2 e.v. - 2005)

KROATIË

BINNENLAND

Regering verwijdert 'fascistische' standbeelden

De regering besloot op 26 augustus 2004 tijdens een spoedzitting om het standbeeld van Mile Budak, dat kort daarvoor door inwoners van Sveti Rok in hun woonplaats was opgericht, te laten verwijderen. Budak had tussen 1941 en 1945 als lid van het fascistische Ustasha-bewind rassenwetten ingevoerd, die hadden geleid tot de vervolging en executie van duizenden joden, Serviërs en zigeuners. Zowel de regering als de katholieke kerk en mensenrechtengroeperingen hadden tegen de oprichting geprotesteerd.
Ook een standbeeld voor Jure Francetic, dat enkele jaren daarvoor in Slunj was opgericht, werd verwijderd. Francetic was tijdens het Ustasha-bewind de oprichter van het beruchte Zwarte Legioen.
Premier Ivo Sanader stelde dat de monumenten indruisten tegen de grondslagen van de Kroatische grondwet en de reputatie en de belangen van het land schade toebrachten.

Ontslag chef contraspionage

Premier Ivo Sanader ontsloeg op 7 december 2004 het hoofd van de Kroatische Contraspionagedienst (POA), Josko Podbevsek. Twee weken eerder had de journaliste Helena Puljiz tijdens een verhoor bij een parlementaire commissie twee agenten van zijn dienst ervan beschuldigd haar met chantage te hebben willen rekruteren. De agenten zouden haar allerlei vragen hebben gesteld over president Stipe Mesic, over wie zij zojuist een artikel geschreven had, en gedreigd hebben een videofilm vrij te geven met intieme handelingen tussen haar en haar minnaar, indien zij niet zou meewerken.
Mesic had al twee weken eerder om het ontslag van Podbevsek gevraagd, maar Sanader had dat aanvankelijk geweigerd. Nadat Mesic zijn verzoek had herhaald met de toevoeging dat Podbevsek niet alleen de wet op de inlichtingendiensten had overtreden, maar ook de mensenrechten had geschonden, was Sanader akkoord gegaan. Podbevsek zelf had vlak voor zijn ontslag nog de twee betrokken agenten ontslagen, omdat zij zonder zijn medeweten gehandeld zouden hebben.
Het conflict speelde zich af tegen de achtergrond van bestaande spanningen tussen de pro-westerse president en de meer nationalistische premier.

President Mesic herverkozen

De zittende president Stipe Mesic won op 16 januari 2005 met groot gemak de tweede en beslissende ronde van de presidentsverkiezingen. Hij versloeg zijn rivale, vice-premier Jadranka Kosor, met 65,9 procent tegen 34,1 procent van de stemmen. Mesic was er bij de eerste ronde op 2 januari, waarin hij Kosor met 48,9 procent tegen 20,3 procent had verslagen, niet in geslaagd om meer dan 50 procent van de stemmen te behalen, waardoor een tweede ronde noodzakelijk was. In de eerste ronde was de in de Verenigde Staten woonachtige zakenman Boris Miksic verrassend op de derde plaats geëindigd met 17,8 procent van de stemmen.
Mesic werd vooral in West-Europa gezien als de persoon die Kroatië, meer dan enig ander, op het spoor van toetreding tot de Europese Unie had gebracht. Volgens Ivica Mastruko, adviseur Buitenlands beleid van Mesic, werd deze door westerse diplomaten beschouwd als een nuttig tegenwicht tegen de nationalistische Kroatische Democratische Gemeenschap (HDZ), die zowel de regering als het parlement beheerste.

Regering en oppositie stemmen beleid af op toetreding tot EU

Premier Ivo Sanader en voormalig premier Ivica Racan, leider van de Sociaal-Democratische Partij (SDP), verklaarden op 18 januari 2005 nauw te zullen samenwerken bij de voorbereiding van Kroatië op toetreding tot de Europese Unie in 2009. Zij verklaarden dat die toetreding een zaak van nationaal belang was, die de geschillen tussen beide partijen oversteeg. Sanader sprak van een 'nationale consensus'.
Om voor lidmaatschap in aanmerking te komen zou Kroatië op 32 door de Unie vastgestelde beleidsgebieden aan de wet- en regelgeving van de Unie moeten voldoen.

Kabinetswijzigingen

Het parlement keurde op 17 februari 2005 de benoeming van Kolinda Grabar Kitarovic tot minister van Buitenlandse zaken goed. Een dag eerder had het parlement de samenvoeging van het door haar geleide ministerie voor Europese integratie met dat van Buitenlandse zaken goedgekeurd. Grabar Kitarovic volgde Miomir Zuzul op, die een maand eerder was afgetreden na geruchten dat hij betrokken zou zijn geweest bij corruptie. Verder trad minister van Gezondheid Andrija Hebrang af om gezondheidsredenen en werd opgevolgd door zijn assistent Neven Ljubicic.
Het waren de eerste kabinetswijzigingen sinds het aantreden van de regering-Sanader eind 2003.

Kroatië

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Strak begrotingsbeleid

Het parlement keurde op 24 november 2004 met 79 tegen 17 stemmen de begroting voor 2005 goed. De begroting ging uit van een groei van het bbp van 4,4 procent bij een stabiele inflatie van 2,5 procent. Het tekort werd teruggebracht tot 3,7 procent, zoals eerder met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) was overeengekomen. Met de verkleining van dit tekort wilde Kroatië een stap zetten richting de normen van het Stabiliteitspact van de Europese Unie, dat een begrotingstekort van maximaal 3 procent van het bbp toestond.
Een belangrijk deel van de begroting werd gefinancierd door de verkoop van de aandelen van oliebedrijf INA en van telecommunicatiebedrijf T-HT, dat reeds voor een belangrijk deel in handen van Deutsche Telekom was.

De stemming in het parlement werd gezien als een overwinning voor de regering van premier Ivo Sanader. Deze wist zich vaak slechts met behulp van kleinere partijen en afgevaardigden van etnische minderheden van een parlementaire meerderheid te verzekeren.

Maatregelen tegen grijze economie

De regering kondigde op 25 november 2004 aan maatregelen te zullen nemen ter bestrijding van de zogeheten 'grijze' economie. Een representatieve proef onder 5 procent van de bedrijven had uitgewezen dat er 5.000 illegale werknemers in dienst waren, hetgeen voor de nationale economie zou neerkomen op 100.000. Daardoor liep de schatkist bijna een miljard euro mis.
De belangrijkste maatregel was de herinvoering van de financiële politie, die in 2000 was afgeschaft. Verder zou er meer onderzoek komen naar de smokkel van olie en sigaretten en naar belastingontduiking en zouden relevante rechtszaken sneller moeten worden afgehandeld.

BUITENLANDSE ZAKEN

Kroatisch-Sloveens comité moet onderlinge betrekkingen verbeteren

Op 23 september 2004 verklaarde de Sloveense premier Anton Rop na spoedberaad met zijn kabinet dat Kroatië niet geschikt was voor de Europese Unie. Hij zei dat nadat een aantal Slovenen, onder wie de leider van een oppositiepartij, nabij Secovlje door Kroatische grenspolitie was gearresteerd omdat zij geweigerd hadden hun identiteitsbewijzen te tonen. De Slovenen meenden dat zij zich op een betwiste strook bevonden in het grensgebied tussen beide landen, waar zij een partijgenoot zouden hebben willen bezoeken. Slovenië riep vervolgens zijn ambassadeur terug.
Op 21 januari 2005 werden beide landen het erover eens hun geschillen desnoods met behulp van internationale arbitrage op te lossen. Daarbij ging het niet alleen om de betwiste landstrook, maar ook om het conflict tussen Kroatische en Sloveense vissers over visgronden in de Piran-baai in de Adriatische Zee, onenigheid over de door beide landen gezamenlijk beheerde kerncentrale van Krsko, alsmede over de tegoeden van Kroatische rekeninghouders bij de ter ziele gegane Sloveense Ljubljanskaja Bank. De beide regeringen kwamen overeen om een gezamenlijk comité van experts op te zetten, dat de betrekkingen tussen beide landen zou onderzoeken.
De in december 2004 aangetreden nieuwe Sloveense premier Janez Jansa nam afstand van de uitspraken van zijn voorganger Rop. Hij verklaarde dat Slovenië bereid was om de toetreding van Kroatië tot de Europese Unie te steunen.

EU noemt datum opening toetredingsonderhandelingen

De staats- en regeringsleiders van de Europese Unie verklaarden op 17 december 2004 tijdens de maandelijkse top in Brussel dat de Unie bereid was om in maart 2005 toetredingsonderhandelingen met Kroatië te openen, mits de Kroatische regering verdachten van oorlogsmisdaden zou opsporen en uitleveren. De Unie volgde daarmee het standpunt van hoofdaanklager Carla del Ponte van het Internationale Oorlogstribunaal voor voormalig Joegoslavië dat een aantal staten, waaronder Kroatië, onvoldoende deed om oorlogsmisdadigers op te sporen.
Het ging met name om de uitlevering van de voortvluchtige generaal Ante Gotovina, die in 1995 het bevel voerde over Operatie Storm, waarbij het Kroatische leger in korte tijd de door Serviërs bezette landstreek Krajina heroverde. Bij die operatie werden 150.000 Serviërs verdreven en meer dan 100 vermoord. Die moorden zouden onder verantwoordelijkheid van en wellicht zelfs in opdracht van Gotovina zijn gepleegd.

(Vorige berichten pagina 468/3 e.v. - 2004)

Nederland

NEDERLAND

BINNENLAND

Links-liberale Turken kritiseren dominantie religieuze organisaties

Voorzitter Zelki Arslan van de links-liberale Samenwerkende Turkse Organisaties (STO) kritiseerde op 16 februari 2005 in een vraaggesprek in dagblad *NRC Handelsblad* het feit dat rechtse en religieus-orthodoxe minderhedenorganisaties in het minderhedendebat een dominante rol kregen toebedeeld. Doordat de overheid bij elk relevant vraagstuk telkens de Nederlandse tak van Milli Görüs (MG), het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO) en de Stichting Islam en Burgerschap (SIB) om inspraak vroeg en nauwelijks gewicht toekende aan seculiere minderhedenorganisaties, werd het minderhedenbeleid in feite geïslamiseerd.
Arslan kritiseerde tevens het feit dat de overheid de links-liberale Turken in Nederland behandelde als onderdeel van een orthodox, conservatief blok en stelde dat de links-liberale, doorgaans niet-religieuze Turken en Marokkanen zich desnoods in een politieke partij moesten verenigen. Hij stelde dat niet religie, maar emancipatie als kernwaarde van de Nederlandse samenleving gezien zou moeten worden.

Moslimstromingen werken samen voor Nederlandse imamopleiding

De belangrijkste vertegenwoordigingen van soennitische en sjiïtische Nederlandse moslims, het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO) en de Sjiïtische Islamitische Raad (SIR), besloten in het weekeinde van 19 en 20 februari 2005 tijdens een conferentie in Elspeet om een eigen onderwijsinstelling op te zetten. Deze zou bestaan uit een academische en een hbo-afdeling, waar vanaf 2006 islamitische theologen en imams zouden kunnen worden opgeleid. De samenwerking van het CMO en de SIR was gezien de traditionele verdeeldheid

tussen islamitische stromingen in Nederland voor velen onverwacht.
Er zou worden samengewerkt met de Vrije Universiteit (VU), die kort daarvoor van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) een subsidie van 1,5 miljoen euro had gekregen om een opleiding voor islamitische theologie op te zetten. Hoewel personen die de studie afgerond hadden, imam konden worden, ontkende de VU dat zij specifiek imams zou gaan opleiden.

Vanaf 2008 zouden alleen in Nederland opgeleide imams nog in Nederlandse moskeeën mogen preken. De uit het buitenland afkomstige imams, die de meerderheid van de imams in Nederland vormden, zouden na bijscholing wellicht alsnog in Nederland werkzaam kunnen blijven.

Kamervoorzitter bekritiseert woonsituatie van bedreigde parlementariërs

Voorzitter van de Tweede Kamer Frans Weisglas drong er in het weekeinde van 19 en 20 februari 2005 bij het kabinet op aan dat het ministerie van Justitie snel vaste woonruimte regelde voor de bedreigde Kamerleden Geert Wilders en Ayaan Hirsi Ali. Hij deed dat nadat Hirsi Ali zich een week eerder met instemming van Wilders beklaagd had over hun verblijfplaatsen. Wilders bleek in een cel in de gevangenis in Zeist te wonen, hetgeen Weisglas 'schandelijk' noemde, en Hirsi Ali verbleef in de marinekazerne in Amsterdam. Hirsi Ali verklaarde het vreemd te vinden dat het in andere landen die met terreur te maken hadden, zoals Israël, Spanje en de Verenigde Staten, wel mogelijk was om bedreigde politici een vaste woonplaats te geven, maar in Nederland niet. Weisglas kritiseerde tevens de lauwe reacties van de overige kamerleden op het protest van hun bedreigde collega's.
De fracties van het Christen Democratisch Appel (CDA) en van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) kritiseerden in het weekeinde niet de povere woonsituatie van de bedreigde parlementariërs, maar wel het feit dat zij hun schuilplaatsen hadden vrijgegeven.
In een brief die hij op 22 februari naar de Kamer stuurde, stelde minister van Justitie Piet Hein Donner dat Wilders en Hirsi Ali zelf gekozen hadden voor hun verblijfplaats en andere woningen hadden afgewezen. Tevens verklaarde hij dat Hirsi Ali er na de moord op cineast Theo van Gogh op 2 november zelf voor gekozen had om in het buitenland te verblijven. Hirsi Ali antwoordde daarop dat dat niet het geval was, maar dat zij door haar beveiliging geadviseerd was naar het buitenland te gaan, indien zij meer dan een paar nachten op één adres wilde verblijven. Bovendien zou de Nationale Coördinator Bewaking en Beveiliging (NCBB) haar later hebben geadviseerd een woning die zij al geaccepteerd had, alsnog af te wijzen. 'Donner doet net alsof wij dit zelf in vrijheid gewild hebben. Dat soort redeneringen vind je doorgaans alleen terug bij dictaturen', aldus Hirsi Ali. Wilders stelde dat ook hij geen keuzevrijheid had, daar hij slechts had kunnen kiezen tussen twee kwaden, namelijk een kazerne en Kamp Zeist. Weisglas noemde in een reactie het optreden van Donner jegens de bedreigde kamerleden 'kleinzielig'.
Op 24 februari maakte Donner bekend dat er voor Hirsi Ali alsnog een permanente beveiligde verblijfplaats was gevonden.

Uitzetting radicale imams

Minister Rita Verdonk van Vreemdelingenzaken en Integratie maakte op 22 februari 2005 bekend dat zij drie imams van de Al-Fourqaan moskee in Eindhoven zou laten uitzetten omdat zij een gevaar voor de openbare orde vormden. De imams, een Keniaan, een Bosniër en een Egyptenaar, zouden volgens een drietal ambtsberichten van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) 'bijdragen aan de radicalisering van moslims in Nederland'. De uitzetting zou gebeuren door intrekking dan wel het niet verlengen van de verblijfsvergunningen.
Twee jaar eerder had het Openbaar Ministerie een rechtszaak tegen twaalf personen, die ervan verdacht werden rondom dezelfde moskee moslimjongeren te ronselen voor de islamitische 'heilige oorlog', kansloos verloren wegens gebrek aan bewijs.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Nieuwe versie dood verzetsdichter Campert

De oud-verzetsstrijder Gerrit Kleinveld verklaarde in *NRC Handelsblad* van 20 februari 2005 dat de dichter Jan Campert, auteur van het bekendste Nederlandse oorlogsgedicht *De achttien doden*, niet door uitputting om het leven was gekomen, maar door medegevangenen was geliquideerd. Campert, vader van de schrijver Remco Campert, overleed in 1943 in het Duitse concentratiekamp Neuengamme. Auteur Hans Renders had in zijn recente biografie van Campert nog geschreven dat de dichter door ziekte en uitputting om het leven was gekomen. Kleinveld had die voorstelling van zaken niet kunnen verdragen en besloten om alsnog te vertellen wat hij tot dan toe verzwegen had, namelijk dat Campert in het kamp was gaan samen werken met de Duitsers, namen van leden van de geheime kampraad had verraden en daarom door medegevangenen als verrader was vermoord. De bron van het relaas van Kleinveld was Jan van Bork, een communistische verzetsstrijder die samen met Campert in Neuengamme gezeten had. Van Bork had het verhaal voor zijn dood in 1987 aan Kleinveld verteld. Directeur van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) Jan Blom achtte het verhaal van Kleinveld plausibel. Volgens hem raakte het verhaal aan 'het laatste taboe van de oorlog', namelijk de onderlinge liquidaties.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Plan om Nederlandse werklozen aan werk in tuinbouw te helpen

Staatssecretaris Henk van Hoof van Sociale zaken en Werkgelegenheid presenteerde op 22 februari 2005 een plan om meer Nederlandse werklozen aan het werk te krijgen in de tuinbouw. Hij noemde het 'te gek voor woorden' dat er in 2004 omstreeks 16.000 Polen in de tuinbouw werkten, terwijl Nederland honderdduizenden werklozen telde die van een uitkering leefden. Van Hoof wilde bijstandsgerechtigden in dienst van detacheringsbureaus laten treden, waardoor agrariërs op kortere termijn, tegen lagere kosten en met minder administratieve rompslomp seizoensarbeid konden aantrekken. Zijn plan kwam in antwoord op een vraag uit de Tweede Kamer, hoe hij de 'verdringing' van Nederlandse werklozen door Centraal- en Oost-Europeanen tegen wilde gaan.

Werkloosheid daalt bij Turken, maar stijgt bij Marokkanen

Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de

Statistiek (CBS), die op 28 februari 2005 gepubliceerd werden, bleek dat de werkloosheid onder Marokkaanse allochtonen, die in 2004 22 procent had bedragen, sinds het jaar 2000 was verdubbeld. Bij Arubaanse, Antilliaanse en Turkse allochtonen was de werkloosheid echter licht gedaald. De gemiddelde werkloosheid onder niet-westerse allochtonen lag in 2004 op 14 procent van de beroepsbevolking, terwijl die onder autochtonen 5,2 procent bedroeg. Een onderzoeker van het CBS noemde dat een 'zorgelijke ontwikkeling'.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

NS maken weer winst op reizigersvervoer

De Nederlandse Spoorwegen (NS) maakten op 23 februari 2005 bekend dat zij in 2004 voor het eerst sinds het jaar 2000 weer winst hadden gemaakt op het vervoer van reizigers. De winst bedroeg 49 miljoen euro, tegenover een verlies van 27 miljoen euro in 2003. De hoofdreden voor het herstel lag in het feit dat de NS meer reizigers vervoerden. Volgens topman Aad Veenman van de NS kwam dat doordat het aantal treinen dat op tijd reed gestegen was tot 86 procent. Ook was volgens hem de trein, mede door de toegenomen kosten van het autorijden en de toegenomen filedruk, weer een goed alternatief vervoermiddel voor de auto.

JUSTITIE

Kamer schaft verjaring zware misdrijven af

De Tweede Kamer besloot op 2 februari 2005 de verjaring van delicten waar levenslange gevangenisstraf op stond af te schaffen. De verjaringstermijn voor delicten waar een gevangenisstraf van meer dan tien jaar op stond, werd verhoogd van vijftien naar twintig jaar. Het initiatiefwetsvoorstel werd ingediend door Democraten 66 (D66) en het Christen Democratisch Appel (CDA) en kreeg steun van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), de Partij van de Arbeid (PvdA), de Christen-Unie (CU) en de Lijst Pim Fortuyn (LPF).
Woordvoerder Wim Van Fessem van het CDA verklaarde in een toelichting dat er te lang met de bril van de dader naar het strafrecht gekeken was. Daarmee sloot Nederland zich aan bij landen als Denemarken, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, waar voor moordzaken geen verjaringstermijn bestond. Kamerlid Laetitia Griffith van de VVD bracht tevens naar voren dat de moderne opsporingstechnieken, zoals het lezen van DNA-sporen, ook lange tijd na het misdrijf nog opsporing van de verdachte mogelijk maakten.

Klokkenluider Bos niet gestraft

De Rotterdamse rechtbank bevond voormalig directielid Ad Bos van wegenbouwbedrijf Koop Tjuchem op 11 februari 2005 schuldig aan omkoping van een ambtenaar. Hem werd echter geen straf opgelegd omdat hij belangrijke verdiensten voor de samenleving zou hebben gehad. Het Openbaar Ministerie had vijf maanden voorwaardelijke gevangenisstraf geëist.
Bos had in 2001 onthuld dat er in de bouwsector verboden prijsafspraken werden gemaakt. Onderzoek had daarop uitgewezen dat opdrachtgevers, met name de overheid, door de uitschakeling van concurrentie honderden miljoenen, zo niet miljarden euro teveel hadden betaald.

Kabinet wil slaan van kinderen verbieden

De ministerraad maakte op 11 februari 2005 haar voornemen bekend om het slaan van kinderen stafbaar te stellen. Mishandeling was reeds strafbaar, maar dat zou nu ook gelden voor wat tot dan toe was beschouwd als een 'pedagogisch verantwoorde tik'. Het kabinet wilde daartoe een bepaling aan het Burgerlijk Wetboek toevoegen en langs die weg bijdragen aan een verhoogd normbesef bij de ouders.

Rechters waarschuwen voor aantasting van strafrechtspleging

Raadsheer Geert Corstens van de Hoge Raad, het hoogste Nederlandse rechtscollege, uitte in dagblad *NRC Handelsblad* van 12 februari 2005 grote bezorgdheid over de plannen van de regering om het terrorisme met behulp van het strafrecht te bestrijden. Corstens waarschuwde dat het hele bouwwerk van het strafrecht aan het wankelen werd gebracht door de ingrijpende wijze waarop het kabinet aan de structuur ervan morrelde. Plaatsvervangend president van de Amsterdamse rechtbank Jan Peeters had een dag eerder over de kabinetsplannen gezegd dat zij de verworvenheden van twee eeuwen rechtsontwikkeling, ja zelfs de grondrechten aantastten.
Een van de punten waarover de rechters zich zorgen maakten, was het dwangmiddel van de voorlopige hechtenis. Dat moest volgens het Europese mensenrechtenverdrag behoedzaam worden toegepast, terwijl de kabinetsplannen voorzagen in wetgeving die het mogelijk maakte om een verdachte op basis van betrekkelijk lichte verdenkingen twee jaar zonder proces vast te houden. Daardoor zouden rechters tevens beklemd kunnen raken tussen de regels van het mensenrechtenverdrag en die van het kabinet.
De kritiek van de rechters baarde enig opzien. Het was namelijk ongebruikelijk dat leden van de rechterlijke macht kritiek leverden op de uitvoerende macht (kabinet) of de wetgevende macht (parlement).

ONDERWIJS

Kwaliteit van helft lerarenopleidingen basisonderwijs te laag

Bij een inspectie van de lerarenopleidingen voor het basisonderwijs, de zogeheten pabo's, door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO), bleek dat bijna de helft van de instellingen onvoldoende kwaliteit konden leveren om in aanmerking te komen voor overheidssubsidies. De NVAO, die verantwoordelijk was voor de bewaking van de kwaliteit van het hoger onderwijs, constateerde tekortkomingen betreffende de wetenschappelijke oriëntatie, de regels voor het afnemen van toetsen en de samenhang van de lesprogramma's, alsmede een gebrekkige interne bewaking van het niveau van de instelling.

De resultaten van de inspectie, die in september 2003 was gehouden, werden in januari 2005 bekend gemaakt en op 6 februari door dagblad *NRC Handelsblad* besproken. Volgens de krant klaagden veel ouders over de kwaliteit van de pabo's, onder andere over de reken- en spelvaardigheden van de aanstaande docenten.

Tekort aan Nederlandse onderzoekers

Het Leidse onderzoeksbureau Research voor Beleid (RvB) stelde in een op 28 februari 2005 gepubliceerd rapport dat Nederlandse universiteiten er niet in slaagden in eigen land voldoende wetenschappelijke

Nederland

onderzoekers te vinden en daarom buitenlandse onderzoekers moesten aantrekken.
Een vijfde van het totaal aantal onderzoekers aan Nederlandse universiteiten zou van buitenlandse afkomst zijn. Bij de Technische Universiteit Twente (TUT) zou dat aantal zelfs drievierde bedragen.

Studenten bezetten Maagdenhuis

Een groep van 150 studenten bezette op 28 februari 2005 het Maagdenhuis van de Universiteit van Amsterdam. Zij protesteerden daarmee tegen de plannen van staatssecretaris Mark Rutte van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW). De kern van het 'leerrechtplan' van Rutte kwam er op neer dat studenten meer collegegeld moesten gaan betalen naarmate ze langer over hun studie deden. De actie was georganiseerd door de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb).
De studenten werden nog dezelfde nacht door de politie verwijderd. Er werd geweld gebruikt, maar er vielen geen gewonden. Anders dan bij de roemruchte bezetting van het Maagdenhuis in 1969 werden de studenten niet strafrechtelijk vervolgd.

GEZONDHEID EN ZORG

Dure medicijnen tegen kanker in aantal ziekenhuizen verboden

Dagblad *NRC Handelsblad* berichtte op 12 februari 2005 dat de Nederlandse Vereniging voor Medische Oncologie (NVMO) had geconstateerd dat een groot aantal Nederlandse ziekenhuizen hun oncologen verbood om kankerpatiënten bepaalde levensverlengende medicijnen voor te schrijven, omdat die te duur waren.
Dat was gebleken nadat de NVMO navraag had gedaan bij oncologen die in die ziekenhuizen werkten. Er waren ook ziekenhuizen die de duurdere medicijnen wél voorschreven, waardoor een groeiende rechtsongelijkheid ontstond tussen kankerpatiënten. De NVMO noemde dat onacceptabel.

LANDBOUW

Export bloemen naar Rusland hervat

Op 15 februari 2005 werd de export van potplanten en snijbloemen naar Rusland hervat. De Russische regering had daar toestemming voor gegeven, mits fytosanitaire inspecteurs van het Russische ministerie van Landbouw in Nederland een inspectie mochten uitvoeren op de bloemenveiling in Aalsmeer en drie andere locaties.
De export van bloemen en planten was in juni 2004 stopgezet nadat een schadelijk insect zou zijn aangetroffen in een lading planten uit Nederland.

BUITENLANDSE ZAKEN

Besluit tot referendum over EU-grondwet

De onafhankelijke, door de Tweede Kamer ingestelde Referendumcommissie besloot op 21 februari 2005 dat op 1 juni een Nederlands referendum zou worden gehouden over het grondwettelijk verdrag dat de staats- en regeringsleiders van de lidstaten van de Europese Unie op 29 oktober 2004 hadden ondertekend. Daarbij zou aan voor- en tegenstanders van de grondwet 1 miljoen euro aan campagnegeld beschikbaar worden gesteld.

Missie elitetroepen in Afghanistan

Premier Jan-Peter Balkenende en minister van Buitenlandse zaken Bernard Bot kondigden op 25 februari 2005 aan dat Nederland ruim 250 man elitetroepen naar Afghanistan zou sturen. Zij zouden daar deelnemen aan operatie Enduring Freedom en onder bevel van de Verenigde Staten komen.
De duur van de missie zou één jaar bedragen, maar het tijdstip van vertrek bleef geheim. Het ging om manschappen van het Korps Commandotroepen en het Korps Mariniers.

(Vorige berichten pagina 82/1 e.v. - 2005)

PORTUGAL

Portugal

BINNENLAND

Socialisten nemen het roer over

Premier dient ontslag in

Nadat de Portugese president Sampaio had laten weten het parlement te zullen ontbinden en parlementsverkiezingen uit te schrijven, diende premier Pedro Santana Lopes op 11 december 2004 het ontslag van zijn regering in. 'We zullen onze verantwoordelijkheden nakomen, maar als demissionair kabinet', deelde de aftredende leider van de regering de media mee. Ondanks de problemen van de afgelopen vijf maanden zei Santana Lopes trots te zijn op zijn regeringsploeg.

Uitslag parlementsverkiezingen Portugal
(20 februari 2005)

De Assemblee van de Republiek bestaat uit 230 leden die voor een termijn van vier jaar gekozen worden.

	percentage	zetels
Socialistische Partij (PS)	45,0	121
Sociaal-Democratische Partij (PSD)	28,7	75
Democratisch Eenheidsverbond (CDU)	7,5	14
Volkspartij (PP)	7,2	12
Democratisch Eenheidsverbond (CDU):		
- Portugese Communistische Partij (PCP)		12
- Ecologische Partij 'De Groenen' (PEV)		2
Links Blok (BE)	6,3	8

opkomst: 65,0 procent

Werkloosheid op dieptepunt

Vier dagen voor de parlementsverkiezingen bleek uit nieuwe cijfers van het Nationaal Statistiek Instituut (INE) dat de werkloosheid in het vierde kwartaal van het afgelopen jaar het hoogst in zeven jaar was: 7,1 procent. Premier Santana Lopes weet de tegenvallende cijfers aan de politieke instabiliteit van de laatste maanden, maar na de verkiezingen zouden de investeringen volgens hem weer toenemen en de werkloosheid dalen. Politiek tegenstander José Sócrates, zich bewust van het feit dat onderzoek had uitgewezen dat de stijgende werkloosheid één van de grootste zorgen van het electoraat was, beloofde 150.000 nieuwe banen te zullen creëren in de technologiesector en bij het onderwijs.

Socialisten winnen verkiezingen

Conform de voorspellingen van de opiniepeilers behaalde de Socialistische Partij (PS) van José Sócrates bij de verkiezingen op 20 februari een duidelijke overwinning. De belofte van de leider van de PS de economie nieuwe impulsen te zullen geven, in combinatie met het ongenoegen over het optreden van de afgetreden regering, leverde de socialisten voor het eerst in de geschiedenis

een meerderheid in het Portugese parlement op. Ook de vooraf aangekondigde nederlaag van de centrumrechtse Sociaal-Democratische Partij (PSD) kwam in de uitslag duidelijk naar voren.
Het betekende dat José Sócrates leiding zou gaan geven aan de vierde Portugese regering in drie jaar tijd.

Laatste getuige van verschijnen van Maria in Fátima sterft

Op zondag 13 februari 2005 stierf op 97-jarige leeftijd in het Carmelietenklooster in de stad Coimbra de non Maria Lúcia Rosa dos Santos, beter bekend als Zuster Maria de Jesús. Zij was in 1907 geboren. Aan haar en aan een nicht en een neef zou de maagd Maria in 1917 in een periode van een half jaar zes keer zijn verschenen. Beweerd werd dat Maria toen drie belangrijke gebeurtenissen in de 20ste eeuw had voorspeld: het zou gaan om de beide wereldoorlogen, om de val van het communisme in Oost-Europa en ook zou zij de aanslag op Johannes Paulus II, die in 1981 plaatsvond, hebben aangekondigd.
Fatima is een geliefd bedevaartsoord geworden: per jaar bezoeken meer dan 100.000 gelovigen Fatima. De paus maakte verschillende reizen naar Fátima en ontmoette Zuster Maria de Jesús voor het eerst in 1991. De neef en de nicht werden in 2000 zalig verklaard.

(Vorige berichten pagina 731/2 - 2004)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Regering overleeft motie van wantrouwen

De regering overleefde op 9 februari 2005 een motie van wantrouwen in de Staatsdoema over de wijze waarop zij had geprobeerd sociale hervormingen door te voeren. De hervormingen hielden onder meer in dat vrij reizen en gratis medische zorg voor ouderen werden vervangen door uitbetalingen in geld. Volgens critici waren de geplande bedragen echter veel te gering. Vooral onder ouderen hadden de maatregelen tot talrijke protesten geleid.
De motie was ingediend door de nationalistische en communistische oppositie en kreeg de steun van 112 afgevaardigden, veel minder dan de 226 die nodig waren om de regering te laten aftreden. Slechts 20 stemmen werden tegen de motie uitgebracht; de meeste parlementsleden onthielden zich van stemming.

Pro-regeringsdemonstraties georganiseerd

Op 12 februari vonden er opnieuw demonstratieve bijeenkomsten plaats, zowel voor als tegen de zittende regering. Als reactie op de talrijke protestdemonstraties was de Kremlingezinde partij Verenigd Rusland (YeR) ertoe overgegaan bijeenkomsten te organiseren waarbij steun voor de regering werd uitgesproken.

Staatsdoema staat alcoholgebruik door volwassenen op straat toe

De Staatsdoema stemde tot groot genoegen van lokale brouwerijen op 9 februari 2005 in met een wet die het volwassenen toestond bier op straat te drinken. President Vladimir Poetin had in januari een veto over de wet uitgesproken en deze opnieuw naar de Staatsdoema gestuurd. Beperkingen aangaande de verkoop van bier op een aantal plaatsen bleven wel van kracht.
Ongeveer een derde van het bier in Rusland werd gekocht voor onmiddellijke consumptie. De Russische biermarkt wordt door buitenlandse producenten gedomineerd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Europees Hof: 'Ernstige mensenrechtenschendingen in Tsjetsjenië'

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg kwam op 24 februari 2005 tot de uitspraak dat Rusland in Tsjetsjenië ernstige schendingen van de mensenrechten had begaan, waaronder martelingen en buitengerechtelijke executies. De rechters, onder wie ook een Rus, kwamen unaniem tot de uitspraak na klachten die waren ingediend door zes Tsjetsjenen. Het was de eerste keer dat een internationale rechtbank Moskou schuldig had bevonden aan ernstige mensenrechtenschendingen in Tsjetsjenië. Het hof gelastte de Russische overheid een schadevergoeding van 136.000 euro te betalen aan de zes klagers.
De verwachting was dat het Kremlin binnen drie maanden in hoger beroep zou gaan bij een andere Kamer van het hof. Er waren door Tsjetsjenen nog ongeveer 120 zaken bij het hof aanhangig gemaakt in verband met schendingen van mensenrechten.

Amerikaans rapport uit kritiek op binnenlands beleid Poetin

De Verenigde Staten uitten op 28 februari 2005 in hun jaarlijkse rapport over mensenrechten scherpe kritiek op het binnenlands beleid van president Vladimir Poetin. Het rapport van het State Department hekelde het feit dat de directe verkiezing van gouverneurs in Rusland was afgeschaft. In plaats daarvan zouden zij door Poetin worden benoemd. Het rapport signaleerde verder beperkingen die aan de media werden opgelegd, corruptie en martelingen bij politie en justitie en tekortkomingen bij verkiezingen. Het rapport stelde ook dat er bewijzen waren van buitengerechtelijke executies in Tsjetsjenië, zowel door de overheid als door de rebellen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Rusland gelooft claim over Tsjetsjeense kernbom niet

De in Londen in ballingschap levende 'oligarch' Boris Berezovski verklaarde op 8 februari 2005 in een interview met het Russische dagblad *Komsomolskaja Pravda* dat de Tsjetsjeense rebellen over een draagbare kernbom beschikten. Het Russische ministerie van Buitenlandse zaken liet dezelfde dag nog in een verklaring weten dat het bericht onjuist was.

Bestand Tsjetsjeense rebellen loopt af

De veiligheidsmaatregelen in Rusland werden verscherpt nadat op 23 februari 2005 een door de Tsjetsjeense rebellen afgekondigd bestand afliep. 23 Februari was de datum van het begin van de deportatie van Tsjetsjenen in 1944. President Vladimir Poetin verwierp opnieuw het idee van onderhandelingen met de rebellen waartoe rebellenleider Aslan Maschadov had opgeroepen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Chinezen financieren overname door Rosneft van oliebedrijf Yukos

De Russische minister van Financiën Alek-

sej Koedrin liet op 1 februari 2005 weten dat een consortium van Chinese banken het Russische staatsoliebedrijf Rosneft 6 miljard dollar (ca. 4,6 miljard euro) zou lenen om Yuganskneftegaz te kopen, de grootste productie-eenheid van het oliebedrijf Yukos. Koedrin maakte met de mededeling een einde aan de speculatie over de vraag hoe Rosneft de overname zou financieren. Via een onbekend mantelbedrijf, Baikal Finance Group, kocht Rosneft in december voor 9,4 miljard dollar (ca. 7,3 miljard euro) Yuganskneftegaz van het door belastingschulden geplaagde Yukos.
De constructie zou als volgt verlopen: het Chinese staatsoliebedrijf CNPC leende een consortium van Chinese banken 6 miljard dollar, die weer zou worden doorgeleend aan de Russische staatsbank Vnesjekonombank. Laatstgenoemde bank zou het bedrag weer aan Rosneft lenen. Als onderpand van de lening zou 48,2 miljoen ton olie dienen die Rosneft tot 2010 per spoor aan China zou leveren.
Rusland zou in eerste instantie aan CNPC hebben gevraagd een aandeel van 20 procent in Yukos te nemen om de overname door Rosneft te financieren. De Chinezen zagen daar vanwege financiële en juridische risico's van af. De bank Menatep, meerderheidsaandeelhouder in Yukos, had via een Amerikaanse rechtbank faillissement aangevraagd. CNPC vreesde inbeslagname van buitenlandse bezittingen als zij de overname van Yuganskneftegaz rechtstreeks zou financieren.

Geen surseance voor Yukos in VS

Op 24 februari besloot een Amerikaanse rechter dat Yukos geen surseance kon aanvragen in de Verenigde Staten. Hij was van mening dat de zaak beoordeeld moest worden door een rechtbank waarin de Russische overheid kon participeren. Ook was de omvang van Yukos in de Verenigde Staten te klein, waardoor een Amerikaanse rechtbank geen bevoegdheid had om een uitspraak te doen.
Yukos had surseance in de Verenigde Staten aangevraagd om de resterende eigendommen uit handen van de Russische overheid te houden.

Samenwerking met China over veiligheidskwesties

Een hoge Chinese functionaris op het terrein van de buitenlandse politiek, Tang Jiaxuan, bracht op 2 februari 2005 een bezoek aan Moskou. Daarbij werd overeengekomen een nieuw orgaan in te stellen voor het voeren van overleg over veiligheidskwesties. Tang verklaarde tegenover president Vladimir Poetin dat dit de eerste keer was dat China 'een mechanisme voor nationale veiligheid' had opgezet samen met een ander land. Ook zei hij dat China en Rusland 'sterk overeenkomende standpunten' innamen ten aanzien van de internationale situatie.

Amerikaanse president Bush bezorgd over democratie in Rusland

Tijdens een topontmoeting met president Vladimir Poetin op 24 februari 2005 uitte de Amerikaanse president George Bush zijn bezorgdheid over de staat van de democratie in Rusland. Bush liet dat journalisten weten in de Slowaakse hoofdstad Bratislava waar de ontmoeting plaatsvond. Bush zei er ook bij dat hij zijn zorgen had geuit op een 'constructieve en vriendelijke wijze'. Poetin verklaarde op zijn beurt dat een 'terugkeer naar totalitarisme' in Rusland uitgesloten was, maar dat de democratie moest worden aangepast aan de Russische omstandigheden.

Overeenkomst met Iran over kernreactor

Rusland en Iran ondertekenden op 27 februari 2005 een overeenkomst volgens welke Moskou brandstof zou leveren voor Irans nieuwe kernreactor in Bushehr, die door Rusland werd ontworpen en gebouwd. Volgens de overeenkomst zou Iran de uitgewerkte brandstofstaven moeten terugsturen. Die bepaling was een veiligheidsmaatregel die angst moest wegnemen bij derden zoals de Verenigde Staten of Israël dat Iran de staven zou kunnen gebruiken voor het produceren van kernwapens. De overeenkomst behelsde ook termijnen waarbinnen de brandstofstaven moesten worden teruggestuurd, maar die waren neergelegd in een vertrouwelijk protocol.
Tijdens een ontmoeting in de Slowaakse hoofdstad Bratislava tussen de Russische president Vladimir Poetin en zijn Amerikaanse ambtgsenoot George Bush op 24 februari bleken beide staatshoofden het er over eens te zijn dat Iran niet in staat moest worden gesteld nucleaire wapens te ontwikkelen.

(Vorige berichten pagina 86/2 e.v. - 2005)

SLOVENIË

BINNENLAND

Centrum-rechtse oppositie wint verkiezingen

De parlementsverkiezingen van 3 oktober 2004 werden ruim gewonnen door de oppositionele, centrum-rechtse Sloveense Democratische Partij (SDS). Deze versloeg de Liberale Democratie van Slovenië (LDS) van premier Anton Rop met 29,1 procent tegen 22,8 procent. De overwinning kwam als een verrassing omdat de LDS in de opiniepeilingen op winst had gestaan.

Uitslagen parlementsverkiezingen Slovenië (3 oktober 2004)

	percentage	zetels
Sloveense Democratische Partij (SDS)	29,1	29
Liberale Democratie van Slovenië (LDS)	22,8	23
Verenigde Lijst van Sociaal-Democraten (ZLSD)	10,2	10
Nieuw Slovenië - Christelijke Volkspartij (NSi)	9,0	9
Sloveense Volkspartij (SLS)	6,8	7
Sloveense Nationale Partij (SNS)	6,3	6
Democratische Partij van Sloveense Gepensioneerden (DeSUS)	4,0	4
Actief Slovenië (AS)	3,0	0
Slovenië is van Ons (SO)	2,6	0
Partij van de Sloveense Jeugd (SMS)	2,1	0
Hongaarse en Italiaanse minderheden		2

De Sloveense Assemblee (Skupščina Slovenije) heeft twee Kamers. De Staatsraad (Državni Svet) telt 40 leden, waarvan er 18 lokaal bestuur vertegenwoordigen en 22 commerciële en andere belangen. De Staatskamer (Državni Zbor) oftewel het parlement telt 90 leden, van wie er 2 ongeacht de verkiezingsresultaten de Hongaarse en Italiaanse minderheden vertegenwoordigen en 88 bij evenredige vertegenwoordiging worden gekozen.

Parlement keurt nieuwe regering goed

Het parlement keurde op 3 december een nieuwe regering onder leiding van SDS-partijleider Janez Janza goed. De regeringscoalitie bestond, behalve uit de SDS, uit Nieuw Slovenië - Christelijke Volkspartij (NSi), de Sloveense Volkspartij (SLS) en de Democratische Partij van Sloveense Gepensioneerden (DeSUS). Zij kon rekenen op de steun van 49

Slovenië

Samenstelling regering Slovenië
(3 december 2004)

President (ingezworen 23 december 2002)
Janez DRNOVSEK

Premier (benoemd 9 november 2004)
Jenez JANSA (SDS)

Ministers:
Arbeid, Gezin en Sociale zaken
Janez DROBNIC (NSi)
Binnenlandse zaken
Dragutin MATE (onafhankelijk, voorgedragen door SDS)
Buitenlandse zaken
Dimitrij RUPEL (SDS)
Cultuur
Vasko SIMONITI (SDS)
Defensie
Karel ERJAVEC (DESUS)
Economie
Andrej VIZJAK (SDS)
Financiën
Andrej BAJUK (NSi)
Gezondheid
Andrej BRUCAN (SDS)
Justitie
Lovro STURM (onafhankelijk, voorgedragen door NSi)
Landbouw en Bosbouw
Marija LUKACIC (onafhankelijk, voorgedragen door SDS)
Lokaal bestuur en Regionale zaken
Ivan ZAGAR (SLS)
Milieu
Janez PODOBNIK (SLS)
Onderwijs en Sport
Milan ZVER (SDS)
Openbaar bestuur
Gregor VIRANT (onafhankelijk, voorgedragen door SDS)
Universitair onderwijs, Wetenschap en Technologie
Jure ZUPAN (NSi)
Verkeer
Janez BOZIC (SLS)

Gouverneur Centrale bank
Mitja GASPARI

van de 90 parlementsleden. De SDS leverde naast de premier vijf ministers en droeg er drie voor, de NSi leverde er drie en droeg er één voor. De SLS kreeg drie ministersposten en DeSUS kreeg één ministerspost.
Jansa verklaarde zijn beleid nauw te zullen afstemmen op dat van de centrale bank, met name op het gebied van inflatiebeheersing en monetaire stabiliteit, zodat Slovenië voldoende voorbereid zou zijn om in 2007 toe te treden tot de eurozone. Slovenië was in juni toegetreden tot het monetaire kader ERM-2, dat gold als een voorportaal voor de invoering van de euro. ERM-2 verplichtte zijn leden ertoe de wisselkoersen van hun munten binnen een nauwe bandbreedte te houden.

Spanje

BUITENLANDSE ZAKEN

Parlement ratificeert EU-grondwet

Het parlement keurde op 1 februari 2005 met 79 stemmen vóór en 4 tegen het constitutioneel verdrag goed dat de staats- en regeringsleiders van de lidstaten van de Europese Unie eind oktober 2004 hadden gesloten. Slovenië was daarmee na Litouwen en Hongarije de derde lidstaat die de EU-grondwet goedkeurde.

(Vorige berichten pagina 483/1 e.v. - 2004)

SPANJE

BINNENLAND

Spanje begint amnestie voor illegalen

Spanje begon op 7 februari 2005 met een programma om amnestie te verlenen aan illegale immigranten die aan konden tonen dat ze voor augustus 2004 al in Spanje verbleven, een arbeidscontract hadden en geen strafblad. De immigranten kregen drie maanden de tijd om zich te registreren. Het programma leidde direct tot lange wachtrijen voor ambassades en plaatselijke kantoren. Naar verwachting zouden 800.000 illegale vreemdelingen profiteren van het programma.
Een belangrijke beweegreden voor de actie was de wens om de vreemdelingen uit de zwarte economie te halen. Europese landen hadden echter kritiek op de maatregel omdat deze een aanzuigende werking zou hebben op vreemdelingen.
Op 10 februari kwam het Nationaal Instituut voor Statistiek met cijfers over het aantal buitenlanders in Spanje. Dit aantal was in vijf jaar vervierdubbeld: van 900.000 in 2000 tot 3,5 miljoen in 2005. Het aantal was volgens het instituut niet verontrustend, omdat het nog maar ging om 8 procent van de bevolking. Maar de toename van 400 procent baarde wel zorgen.

BASKISCHE KWESTIE

Ibarretxe zet autonomieplan door

Het Spaanse parlement stemde op 1 februari 2005 met 29 stemmen voor, 313 tegen en 2 onthoudingen tegen het autonomieplan van de Baskische leider Juan José Ibarretxe. Dit plan voorzag in een federatie van Spanje en Baskenland en was in december 2004 reeds goedgekeurd door het Baskische parlement. Dat gebeurde met steun van Batasuna, de politieke tak van de ETA.
Ibarretxe had voor de stemming al gezegd dat hij het plan hoe dan ook zou doorzetten en wel via een referendum: 'Als het parlement de deur dichtslaat in weerwil van de wens van het Baskische parlement en de Baskische samenleving, dan zal ik mijn woord houden en het plan voorleggen aan de bevolking.'
De vorige regering van de Volkspartij (PP) had gedreigd de Baskische leider gevangen te zetten als hij zijn plan zou doorzetten. De nu regerende Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) had een voorzichtiger benadering, maar nu Ibarretxe het plan ten uitvoer dreigde te brengen, zette hij ook premier José Luis Rodriguez Zapatero voor het blok.

Turkije

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje zegt 'ja' tegen Europese grondwet

De Spaanse bevolking sprak zich op 20 februari 2005 met 77 procent voor en 17 procent tegen uit voor de Europese grondwet. De opkomst van 42 procent bleef echter achter bij de verwachtingen. Spanje was het eerste land van de Europese Unie dat de grondwet in een referendum voorlegde aan de bevolking. Een aantal andere lidstaten zou nog volgen.

(Vorige berichten pagina 87/1 e.v. - 2005)

TURKIJE

BINNENLAND

Amnestie voor 677.000 studenten

De Turkse regering besloot op 23 februari 2005 amnestie toe te kennen aan de 677.000 scholieren en studenten die de afgelopen vijf jaar van school waren gestuurd. De amnestie gold ook de meisjes die weigerden de islamitische hoofddoek af te doen. Wel bleef het verbod op het dragen van een hoofddoek gehandhaafd. Hoewel slechts een klein deel van de 677.000 studenten om de-

ze reden van hun opleiding was verwijderd, beheerste de kwestie van de hoofddoekjes wel het debat. Het dragen van hoofddoekjes was namelijk nog altijd een heet hangijzer in het land dat een strikte scheiding van kerk en staat nastreefde, maar werd geregeerd door een islamitische partij.

Onrust binnen regeringspartij AKP

Eind februari 2005 ontstond er enige onrust binnen de regerende Partij voor Gerechtigheid en Ontwikkeling (AKP). Twee parlementsleden en een minister traden uit de partij uit protest tegen de koers. Zo trad minister van Toerisme en Cultuur Erkan Mumcu af omdat hij vond dat de regering zich schuldig maakte aan populistische tactieken en cosmetische hervormingen. Mumcu, die zichzelf een liberaal-democraat noemde, vond dat er vooral meer veranderingen nodig waren op het gebied van de mensenrechten. De AKP bestond uit islamisten, liberalen en nationalisten. Dat verklaarde een deel van de onrust.
Overigens trad ook een van de parlementsleden van de oppositionele Republikeinse Volkspartij (CHP) uit de partij. Hij noemde de CHP ondemocratisch en oligarchisch. Binnen de partij waren ook grote problemen. Zo moest eerder de politie ingrijpen om de orde te herstellen tijdens een partijbijeenkomst.

KOERDISCHE KWESTIE

Politie slaags met demonstrerende Koerden

Koerden hielden op 15 februari 2005 demonstraties door heel het land om te herdenken dat zes jaar eerder Abdullah Öcalan was gearresteerd. Die demonstraties liepen op verschillende plaatsen uit op een confrontatie met de politie. Zo zette de politie in Istanbul traangas in om 200 demonstraten te verdrijven en gebruikte de wapenstok bij demonstranten die wegvluchtten. De politie in Diyarbakir raakte in gevecht met 700 demonstraten. Hierbij raakten 10 agenten gewond en werden 40 demonstranten gearresteerd.
Abdullah Öcalan was de leider van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). Hij werd op 15 februari 1999 gearresteerd in Kenia en op 29 juni van dat jaar ter dood veroordeeld wegens hoogverraad. Die straf werd later omgezet in levenslang.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Lira verliest zes nullen

De Turkse lira verloor op 1 januari 2005 zes van haar nullen. Dit betekende dat de lira niet langer gelijk stond met 0,00000055 euro, maar met 0,55 euro. De nieuwe Turkse lira werd verdeeld in 100 nieuwe kurus.
Twee dagen later, op 3 januari, maakte het Bureau voor de Statistiek (DIE) bekend dat in 2004 de inflatie voor het eerst in tientallen jaren onder de 10 procent was gebleven, namelijk 9,3 procent. Dit was een meevaller, want de Turkse regering en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) gingen in december 2004 nog uit van een inflatie van 12 procent.
De 9,3 procent was fors minder dan de 18,4 procent in 2003. In 2001 bedroeg de inflatie nog 68,5 procent.

BUITENLANDSE ZAKEN

Minister Gül bezoekt Israël

Minister van Buitenlandse zaken Abdullah Gül bezocht op 4 januari 2005 Israël. Daar had hij onder andere gesprekken met zijn ambtsgenoot Silvan Shalom, premier Ariel Sjaron en president Moshe Katsav. Een dag later bezocht hij Machmoed Abbas die op dat moment werd gezien als de grootste kanshebber om de Palestijnse presidentverkiezingen van 9 januari te winnen en de overleden leider Jasser Arafat op te volgen.
Het bezoek van Gül stond vooral in het teken van het herstellen van de vriendschap tussen beide landen. Israël en Turkije hadden altijd innig samengewerkt, ook op het gebied van veiligheid. Het handelsvolume tussen beide landen bedroeg 2 miljard dollar (ca. 1,6 miljard euro). Turkije was tevens, na de Verenigde Staten, de populairste vakantiebestemming voor Israëli's: jaarlijks bezochten 300.000 Israëli's Turkije. De relatie tussen beide landen kreeg echter een knauw toen de Turkse premier Recep Tayyip Erdogan Israël beschuldigde van staatsterrorisme in het conflict met de Palestijnen. Gül had de taak de plooien enigszins glad te strijken.

Minister Rice: 'VS willen verenigd Irak'

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice bracht op 6 februari 2005 een bezoek aan Turkije. Daar reageerde ze op de Turkse onrust over het verlangen naar autonomie van de Iraakse Koerden. Die hadden tijdens de recente parlementsverkiezingen in Irak een officieus referendum gehouden over de vraag of de Koerden een autonome staat wilden. De Koerden stemden vrijwel unaniem voor. Rice zei echter dat de Verenigde Staten bleven uitgaan van een verenigd Irak. Dit impliceerde dus dat er geen autonome Koerdische staat kon komen.

(Vorige berichten pagina 737/2 e.v. - 2004)

ZWEDEN

BINNENLAND

Onderzoekscommissie: 'Gezonken Estonia vervoerde geen explosieven'

Een onderzoekscommissie onder leiding van rechter Johan Hirschfeldt maakte op 21 januari 2005 bekend dat de ruim tien jaar eerder gezonken veerboot Estonia geen explosieven aan boord had. Het schip zonk op 28 september 1994, toen het op weg was van de Estse hoofdstad Tallinn naar Stockholm. Daarbij kwamen 852 mensen om het leven.
De commissie bevestigde dat de veerboot militaire uitrusting vervoerde. Het ging echter om elektronische apparatuur die geen relatie had met wapensystemen. Media hadden gesuggereerd dat de ramp was veroorzaakt door een explosie, maar volgens de commissie was het de hoge zee die het schip onder water had gezet.

Ontvoerde zakenman levend teruggevonden

Op 3 februari 2005 werd de ontvoerde zakenman Fabian Bengtsson levend teruggevonden in een park in het centrum van Gotenburg. De 32-jarige Bengtsson, zoon van de oprichter van elektronica-keten Siba en directeur van het bedrijf, verdween op 16 januari toen hij zijn huis in Gotenburg verliet om naar zijn werk te gaan. Hij bleek ontvoerd te zijn en in contacten met de daders werd door hen een losgeld geëist. Volgens een politiewoordvoerder was er echter niet betaald.
Zweedse ondernemingen waren na de ontvoering overgegaan tot verscherpte veiligheidsmaatregelen ter bescherming van topfunctionarissen.

Zweden

Zweden geeft namen tsunami-slachtoffers vrij

Het Hoogste Administratieve Gerechtshof oordeelde op 8 februari 2005 dat de namen van Zweedse doden en vermisten als gevolg van de tsunami (de vloedgolf veroorzaakt door een zeebeving) van 26 december in Zuidoost-Azië openbaar moesten worden gemaakt. De Zweedse politie had dat tot dan toe geweigerd om hun verwanten te beschermen tegen ongewenste publiciteit. Daarop spande nieuwsagentschap *TT* een rechtszaak aan. Op de achtergrond speelde het feit dat Noorwegen en Finland door openbaarmaking een groot aantal namen van de lijst hadden kunnen schrappen.
Zweden was een van de zwaarst getroffen landen buiten het rampgebied. De Zweedse lijst bestond uit 565 personen, onder wie 43 van wie met zekerheid vaststond dat ze waren omgekomen. De politie haalde 6 personen van de lijst af omdat zij een 'beschermde identiteit' hadden.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Orkaan treft Noord-Europa

In het weekeinde van 8 en 9 januari 2005 werd Noord-Europa getroffen door een storm met orkaankracht en hevige regenval, waarbij zeker vijftien mensen om het leven kwamen: acht in Zweden, vier in Denemarken en drie in Groot-Brittannië. Enkelen werden nog vermist. De storm ging gepaard met windstoten van 145 kilometer per uur en was volgens meteorologen een van de hevigste uit de geschiedenis van Noord-Europa. De schade aan woningen en de bosbouw liep in de tientallen miljoenen euro's.
In Zweden kwamen enkele honderdduizenden huishoudens zonder stroom te zitten door geknapte hoogspanningskabels en doordat centrales werden uitgeschakeld. Ook in Denemarken, waar de westkust getroffen werd door noodweer met windkracht 12, werd veel schade aangericht in de vorm van afgerukte daken, ontwortelde bomen en overstromingen van lager gelegen gebieden. Bij vele tienduizenden mensen viel de stroom uit. In beide landen kwam het treinverkeer stil te liggen en ontstond chaos op de wegen.
Het noorden van Groot-Brittannië had te kampen met hevige overstromingen, waarbij vooral de stad Carlisle, met circa 100.000 inwoners, werd getroffen. Ruim 1.000 huizen kwamen er deels onder water te staan en er vielen drie doden.
Verder ondervonden ook Noorwegen, het noorden van Duitsland, Polen, de Baltische staten en de Russische stad Sint-Petersburg overlast van het slechte weer. Er vielen verscheidene gewonden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Zweden zet buitenlandse diplomaat uit

Het Zweedse ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 28 januari 2005 bekend in december een buitenlandse diplomaat en zijn echtgenote te hebben uitgezet. Het ministerie gaf geen verdere toelichting op de beslissing, maar volgens media ging het om een Libiër die zich schuldig zou hebben gemaakt aan het bespioneren van Libische asielzoekers in Zweden.

(Vorige berichten pagina 25/2 - 2005)

FRANS-GUYANA

Frans Guyana

JUSTITIE

Rechtbank veroordeelt goudzoeker die journalist molesteerde

De gouddelver Jean Bena, die in mei de journalist Frédéric Farine had gemolesteerd en beledigd, werd op 16 december 2003 in Cayenne tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier maanden veroordeeld. Ook kreeg hij een boete van 3.000 euro en moest hij het slachtoffer een schadevergoeding betalen van 1.500 euro, plus 800 euro voor de gemaakte juridische kosten.
De organisatie Journalisten zonder Grenzen (RSF) had vanwege de ernst van de kwestie de zaak internationaal onder de aandacht gebracht. Farine had verscheidene keren bericht over de wereld van de goudzoekers waarbij hij niet schroomde misstanden onder de aandacht te brengen. Dit was voor sommigen aanleiding hem met de dood te bedreigen.

GEZONDHEID EN ZORG

Knokkelkoorts neemt toe

Gezondheidsautoriteiten van Guyana waarschuwden op 8 september 2004 dat het aantal gevallen van knokkelkoorts de laatste maanden sterk was gestegen. De ziekte was 189 keer officieel vastgesteld, maar voor zover bekend waren er geen personen aan overleden. De oorzaak was een steek van de Aedes aegypti mug die bij de patiënt hoge koorts en hoofdpijn veroorzaakte. Er bestond geen vaccin tegen.

NATUUR EN MILIEU

Plan voor behoud tropisch regenwoud

De Franse regering presenteerde op 7 april 2004 een beleidsplan dat de duurzame ontwikkeling van het tropisch regenwoud in Guyana moest bevorderen. Daartoe zou een nieuw nationaal park worden gevestigd op het bosrijke plateau van Guyana. Daarnaast zou er krachtiger worden opgetreden tegen illegale houtkap en samenwerking worden gezocht met landen die tropisch hout exporteerden. Tevens werd besloten dat Frankrijk zich krachtiger zou inspannen om de aantasting van het natuurlijke milieu een halt toe te roepen.
De maatregelen moesten de biodiversiteit in het gebied garanderen en een bijdrage leveren aan het ecologisch evenwicht op aarde.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Europese 'superraket' gelanceerd

Tot grote tevredenheid van Jean-Yves Le Gall, de chef van Arianespace dat onder auspiciën van het Europees Ruimtevaart Bureau (ESA) opereerde, was er op 12 februari 2005 in de Frans-Guyanese plaats Kourou sprake van een succesvolle lancering van de Ariane 5-ECA raket. Het gevaarte bracht een Spaanse militaire communicatiesatelliet en een experimenteel ruimtevaartuig in een baan om de aarde. De Ariane 5-ECA raket kon verschillende satellieten tegelijkertijd vervoeren met een maximaal gewicht van tien ton.
De Franse minister François d'Aubert noemde het succes van symbolische waarde omdat het de soevereiniteit van Europa zou bevorderen. Een soortgelijke lancering in december 2002 was op een mislukking uitgelopen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Illegale grenspassanten terug naar Suriname

De Surinaamse minister van Buitenlandse

zaken Marie Levens ondertekende op 30 november 2004 in Parijs een overeenkomst dat illegale grenspassanten naar Suriname teruggestuurd konden worden. Zij legde daartoe een bezoek af aan de Franse minister van Overzeese gebieden, Brigitte Girardin.
Het onderwerp van illegale immigratie lag gevoelig in Guyana omdat de politie ruim een jaar eerder beweerd had dat buitenlanders verantwoordelijk waren voor 80 procent van de overvallen en met eenzelfde percentage voor de drugshandel.

(Vorige berichten pagina 677/1 e.v. - 2003)

GUYANA

BINNENLAND

Regering presenteert wetgeving tegen mensenhandel

Criminelen die zich schuldig maakten aan mensenhandel konden in de toekomst levenslange gevangenisstraf krijgen, zo bleek op 5 augustus 2004. Minister van Werkgelegenheid en Dienstverlening Bibi Shadick had bij het parlement een wet ingediend getiteld 'De strijd tegen mensenhandel' waar in oktober over gedebatteerd zou worden. Ook was voorzien in het betalen van schadevergoedingen aan slachtoffers en het verbeurd verklaren van eigendom van schuldigen.
Guyana dreigde economische hulp van de Verenigde Staten te verliezen als het de kwestie niet op de agenda zette.

Guyana getroffen door hevige overstromingen

De hoofdstad Georgetown en enkele omringende districten werden op 20 januari 2005 door de regering van Guyana tot noodgebied uitgeroepen nadat overvloedige regenval hele stukken land onder water had gezet. Volgens de media verloor de helft van de bevolking, die uit ongeveer 700.000 burgers bestond, een deel van zijn bezittingen.
President Bharrat Jagdeo sprak in de dagen na de ramp zijn ongenoegen uit over het uitblijven van internationale hulp. Waarnemers weten dit aan de nasleep van de tsunami-ramp in Azië eind december.

Hulp komt langzaam op gang

De VS hadden als een van de eerste landen materiaal gestuurd, maar begin februari arriveerde ook hulp uit Venezuela, Ecuador en Brazilië, terwijl onder meer Japan, de Europese Unie en China donaties stuurden. Op 10 februari kwam bovendien een zending van het Wereldvoedselprogramma (WFP) van de Verenigde Naties met water, voedsel en dekens aan.

Caribbean Net News berichtte op 11 februari dat het dodental als gevolg van de ramp was gestegen tot 33, mede als gevolg van bacteriële infecties die mensen later hadden opgelopen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IDB geeft Guyana nieuwe kredieten

Na op 4 juni 2004 van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) een lening van 23 miljoen dollar (ca. 17,8 miljoen euro) te hebben ontvangen om de kwaliteit van de nationale gezondheidszorg te verhogen, besloot de bank op 16 juni om Guyana opnieuw een krediet te geven. Deze keer bedroeg de som 37 miljoen dollar (ca. 28,6 miljoen euro) voor onderhoud en uitbreiding van het wegenstelsel in stads- en plattelandsgebieden. Belangrijk werd gevonden dat er veel aandacht zou zijn voor de weg van Moleson Creek naar New Amsterdam.

Om de landbouwproductie te verhogen werd op 23 juni door de IDB besloten Guyana een lening van 22,5 miljoen dollar (ca. 17,4 miljoen euro) te geven, te gebruiken voor trainingen, onderzoek en diversificatie.

GEZONDHEID EN ZORG

Regering vestigt aandacht op strijd tegen aids

Minister van Volksgezondheid Leslie Ramsammy verzekerde begin december 2004 op een bijeenkomst van het Nationale Centrum voor Onderwijs, Onderzoek en Ontwikkeling (NCERD) in Georgetown dat de regering hiv/aids zou blijven bestrijden. Kort daarvoor had de overheid het Nationaal Aids Comité opgericht.
De minister riep verder de bevolking op te stoppen met stigmatisering en discriminatie van mensen die met het virus besmet waren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Guyana verontwaardigd over houding Suriname in grensgeschil

Het ministerie van Buitenlandse zaken van Guyana maakte op 26 december 2004 bekend dat Nederland weigerde inzage te geven in historische documenten die duidelijkheid konden verschaffen over de grens tussen Guyana en Suriname. Volgens het departement was Suriname daar verantwoordelijk voor. Dat land werd daarom verweten in strijd te handelen met de verplichting om het onder auspiciën van de Verenigde Naties opererende Internationaal Zeerechttribunaal (ITLOS), dat de kwestie behandelde, alle relevante documenten te overhandigen.
Met het arbitragecollege was overeengekomen dat Guyana uiterlijk 15 februari 2005 een nota met eisen zou inleveren, waar Suriname vóór 15 oktober op diende te reageren.

(Vorige berichten pagina 418/2 e.v. - 2004)

PARAGUAY

BINNENLAND

Honderden doden door brand in winkel

Bij een brand in de supermarkt Ycuá Bolaños in de Paraguayaanse hoofdstad Asunción vielen op 1 augustus 2004 rond de 425 doden, terwijl meer dan 500 mensen in het ziekenhuis moesten worden opgenomen. Forensische specialisten uit Chili, Brazilië en Argentinië werden ingeschakeld om onherkenbaar verminkte slachtoffers met behulp van DNA-materiaal te identificeren.
De zwaarste ramp die Paraguay in tientallen jaren trof was waarschijnlijk veroorzaakt door ophoping van vet in de schoorsteen dat vlam had gevat.

Mede-eigenaar gearresteerd

Kort na de fatale gebeurtenis had een bewaker bekend gemaakt dat hij na het uitbreken van de brand opdracht had gekregen de deuren op slot te draaien om te voorkomen dat er gestolen zou worden. Daarop werden eigenaar Juan Pio Paiva en enkele winkelfunctionarissen gearresteerd.

Paraguay

Hoofd van noodcomité ontslagen

Boekhoudkundig onderzoek bij het Nationaal Noodcomité in de week na de ramp wees uit dat overzichten van donaties en bestedingen geheel ontbraken. Daarop werd directeur Manuel Sarquis door president Duarte, die zei illegaal gebruik van fondsen niet te zullen tolereren, ontslagen. De op 12 augustus benoemde Aristides González beloofde de transparantie te verbeteren.

Ministers struikelen over ontvoeringszaken

Verontwaardiging over moord op tienjarige jongen

Op verzoek van het Congres ontsloeg president Nicanor Duarte op 14 oktober 2004 minister van Binnenlandse zaken Orlando Fiorotto en de commandant van de Paraguayaanse politie, Humberto Nuñez. De twee mannen werd 'incompetentie' verweten nadat het lichaam van de tienjarige Armín Riquelme, zoon van een leidinggevende uit het bedrijfsleven, was gevonden. Hij was op klaarlichte dag vlakbij school ontvoerd.

De situatie in Paraguay was al gespannen omdat op 21 september de 31-jarige Cecilia Cubas, dochter van oud-president Raúl Cubas, eveneens was ontvoerd.
Nelson Mora, de nieuwe minister van Binnenlandse zaken, kondigde aan de misdaad met harde hand te zullen bestrijden.

Grote zuivering van veiligheidsapparaat na dood Cecilia Cubas

De vondst van de stoffelijke resten van Cecilia Cubas op 16 februari 2005 in een buitenwijk van Asunción, 149 dagen na haar verdwijning, shockeerde de Paraguayaanse natie. Hoewel president Duarte verscheidene keren had verzekerd dat alles werd gedaan om de zaak op te lossen, bleek de politie belangrijke tips over de verblijfplaats van de vrouw in de wind te hebben geslagen. Voor het staatshoofd was dit reden 32 hoge politiefunctionarissen te vervangen, ambtenaren te ontslaan en Rogelio Benítez als nieuwe minister van Binnenlandse zaken aan te stellen.
Volgens justitie waren militanten van de kleine linkse Vrij Vaderland Partij (PPL) verantwoordelijk voor de moord.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Boeren bezetten landerijen

Uit ongenoegen over een als 'inadequaat' beoordeeld regeringsplan om land over te hevelen naar arme families, werden op 21 september 2004 verscheidene boerderijen bezet. In reactie op de gebeurtenis verzekerde president Duarte dat de regering het probleem zou oplossen, maar wel met de wet in de hand. De regering had eerder in het jaar een plan van 10 miljoen dollar (ca. 7,7 miljoen euro) bekend gemaakt om 25.000 hectare land te verdelen onder 13.000 boerenfamilies, maar sommige boeren vonden dat onvoldoende.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF-delegatie positief na bezoek aan Paraguay

Na een werkbezoek aan de Paraguayaanse hoofdstad Asunción dat duurde van 1 tot 11 februari 2005 liet een missie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) weten dat de macro-economische vooruitgang in het land tot tevredenheid stemde. Vastgesteld was dat de economie het jaar daarvoor met bijna 3 procent gegroeid was – het hoogste cijfer in tien jaar. De inflatie was bovendien onder de 3 procent teruggevallen, en dat was in twee decennia niet meer het geval geweest. Verder was er bij de staatsfinanciën voor het eerst sinds vele jaren sprake van een overschot. Ook loofde het IMF de financiële hervormingswetten die waren aangenomen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Paraguay vraagt Brazilië ex-staatshoofd Stroessner uit te leveren

Omdat de Paraguayaanse justitiële autoriteiten het bewijs rond hadden dat het vroegere staatshoofd Alfredo Stroessner betrokken was bij de verdwijning jaren geleden van drie landgenoten, werd op 9 september 2004 bij Brazilië een uitleveringsverzoek ingediend. De actie zou verband houden met Operatie Condor – de samenwerking in de jaren '70 van de twintigste eeuw tussen zes Zuid-Amerikaanse militaire regeringen om politieke opposanten uit te schakelen.
Volgens een advocaat was het verzoek kansloos omdat Stroessner politiek asiel in Brazilië had gekregen.

Suriname

Venezuela tekent contract met Paraguay voor levering olie

In het kader van het streven van president Chávez een 'energie-alliantie' in Latijns-Amerika van de grond te krijgen, sloot Venezuela op 18 november 2004 een overeenkomst met Paraguay. Dat land zou meer dan 18.000 vaten olie per dag geleverd krijgen tegen preferentiële tarieven. Volgens president Duarte betekende dit dat Paraguay 75 miljoen dollar (ca. 58 miljoen euro) aan sociale programma's kon besteden.
Venezuela had al met vijftien landen in de regio soortgelijke leveringsafspraken gemaakt.

(Vorige berichten pagina 490/2 e.v. - 2004)

SURINAME

BINNENLAND

Opnieuw volkstelling gehouden

Omdat de twee jaar eerder verzamelde gegevens bij een brand grotendeels verloren waren gegaan, werd van 2 tot 15 augustus 2004 in Suriname opnieuw een volkstelling gehouden. De telling, waaraan iedere burger moest meewerken op straffe van een boete of een gevangenisstraf, was georganiseerd door het Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS).
De kosten waren berekend op 3,5 miljoen dollar (ca. 2,7 miljoen euro) en werden grotendeels betaald uit het restantbedrag van de vorige volkstelling. Daarnaast leverde de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) een bijdrage van 850.000 dollar (ca. 657.000 euro).

Nederland steunt nieuwbouw archiefdepot

De Nederlandse ambassadeur Henk Soeters en de Surinaamse minister van Openbare werken Dewenand Balesar ondertekenden op 13 augustus 2004 een overeenkomst voor de nieuwbouw van het Nationaal Archief Suriname. Nederland stelde 5.450.000 euro beschikbaar voor het project, dat in 2008 moest worden afgerond. Dan zou Suriname 10.000 strekkende meter aan archiefruimte hebben.
Bij een brand in 1996 in het parlementsgebouw waren veel historische archieven verloren gegaan.

Suriname krijgt voor het eerst vrouwelijke dorpskapitein

De 30-jarige Joan van der Bosch werd kapitein in het al 250 jaar bestaande plaatsje Pikin Poika. Dit berichtte de *Zorg en Hoop Nieuwsbrief* op 9 oktober 2004. Zij was daarmee de eerste vrouw die deze functie vervulde.
Het dorpje werd vooral door Caraïben bewoond, maar door het ontbreken van voorzieningen als water en elektriciteit was het aantal bewoners gezakt tot 67. De nieuwe kapitein liet weten zich met volle overgave te zullen inzetten voor de inheemse bevolking en de ontwikkeling van het dorp.

Nieuwe relatie tussen Suriname en Nederland

Sectorfonds opgericht om gezondheidszorg te verbeteren

Met als doel de duurzame ontwikkeling van de gezondheidssector te stimuleren ondertekenden vertegenwoordigers van Suriname en Nederland op 4 december 2004 een overeenkomst. Daarmee was het eerste sectorfonds in de ontwikkelingssamenwerking tussen beide landen een feit geworden. Het fonds werd deels gefinancierd uit de nationale begroting en voor een bedrag van 10 miljoen euro uit de verdragsmiddelen.

Nieuwe plannen voor landbouw en onderwijs

Overleg in Paramaribo tussen minister van Planning en Ontwikkelingssamenwerking Stanley Raghoebarsing en zijn Nederlandse collega Agnes van Ardenne resulteerde op 29 januari 2005 in de ondertekening van twee nieuwe sectorplannen. Het betrof landbouw en onderwijs waarvoor in totaal 28 miljoen euro was uitgetrokken.
Bij het bilaterale overleg stond het afbouwen van de Nederlandse ontwikkelingshulp binnen vijf jaar als voornaamste punt op de agenda. Raghoebarsing juichte de sectorale benadering waarvoor nu gekozen werd toe omdat dit zijns inziens Suriname in staat zou stellen een eigen beleid te voeren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Minister voor invoering minimumloon

Onderzoek dat uitwees dat een groot aantal bedrijven in Suriname te lage lonen betaalde was voor minister van Arbeid Clifford Marica half december 2004 aanleiding te pleiten voor het vaststellen van een minimumloon. Het Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS) had berekend dat de armoedegrens 350 Surinaamse dollar (SRD) (ca. 105 euro) per maand was. Van de ondernemers die via een Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) hun werknemers betaalden bleef 50 procent onder dat niveau, en van de bedrijven zonder CAO 74 procent.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kritisch rapport WTO over Surinaamse economie

In haar eerste rapport over het handelsbeleid van Suriname stelde de Wereldhandelsorganisatie (WTO) vast dat het land nog te weinig een ondernemerscultuur kende, aldus berichtte *NRC/Handelsblad* op 15 juli 2004. Door gebrek aan ondernemerschap was de economie tussen 1998 en 2002 gemiddeld met slechts 1,7 procent gegroeid.
De economie was volgens de WTO ook teveel in handen van de staat, die goed was voor 17 procent van het bbp en zorg droeg voor 60 procent van de formele werkgelegenheid. Bovendien waren in belangrijke sectoren als telecommunicatie, energie en bankwezen de mogelijkheden van buitenlandse bedrijven om te investeren te gering.

Door IDB beheerd fonds biedt steun aan kleine bedrijven

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) maakte op 10 augustus 2004 bekend dat het Multilateraal Investeringsfonds (MIF) 2,9 miljoen dollar (ca. 2,2 miljoen euro) zou besteden aan de oprichting van de Development Finance Limited South America (DFLSA). Dit nieuwe financiële instituut zou door het vertrekken van leningen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling en uitbreiding van kleine commerciële bedrijven in Suriname en Guyana. De verwachting was dat 50 micro-ondernemingen daar de komende vijf jaar van konden profiteren. Het MIF was een autonoom fonds dat door de IDB werd beheerd.

Deens bedrijf gaat gas- en olievoorraden onderzoeken

De Staatsolie Maatschappij Suriname sloot op 9 november 2004 een productieovereenkomst met het Deense bedrijf Maersk Oil voor het boren naar gas- en oliebronnen in een gebied van 14.000 vierkante meter voor de kust van Suriname. Bij deze gelegenheid noemde directeur Eddy Jharap de door de Spaanse oliegigant Repsol bereikte resultaten hoopgevend, al was de grote vondst, waar volgens hem Suriname op zat te wachten, nog niet gedaan.
De kosten voor de exploratie door Maersk Oil, 3,4 miljoen dollar (ca. 2,6 miljoen euro), werden door het bedrijf zelf betaald, maar benadrukt werd dat er mogelijk hoge opbrengsten in het verschiet lagen.

Duitsland scheldt deel oude schuld kwijt

Ongeveer de helft van een tot 10 miljoen euro uitgegroeide schuld voor importen van vijftien tot twintig jaar geleden werd door Duitsland kwijtgescholden, zo meldde de president van de Centrale bank André Telting op 3 februari 2005. Voor het restant was met staatsbedrijf Euler Hermes een betalingsregeling getroffen om het in een periode van vijf jaar af te lossen.
De Surinaamse importeurs waren bij de betalingen in gebreke gebleven omdat de Centrale bank had geweigerd vreemde valuta beschikbaar te stellen om de rekeningen te betalen.

Saoedi-Arabische lening voor Suriname

Minister van Verkeer Guna Castelen deelde op 18 februari 2005 mee dat de Saoedi-Arabische Islamitische Investeringsbank een lening had verstrekt van 23,5 miljoen dollar (ca. 18,2 miljoen euro). Hiervan was 10 miljoen dollar (ca. 7,7 miljoen euro) bestemd voor de aanschaf van een nieuw radarsysteem voor luchthaven Zanderij en 13,5 miljoen dollar (ca. 10,4 miljoen euro) voor renovatie van de zeehaven in het district Nickerie.
De in Jeddah gevestigde bank financierde ontwikkelingsprojecten in landen met grote moslimgemeenschappen. Van de Surinaamse bevolking was 22 procent moslim.

JUSTITIE

Slechts fractie cocaïnesmokkel onderschept

De Surinaamse politie en douane spoorden in de eerste zes maanden van het jaar 568 ki-

lo cocaïne op, zo werd op 22 juli 2004 bekend. Dit was een sterke toename in vergelijking met dezelfde periode het jaar daarvoor, toen 358 kilo werd onderschept. Volgens het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) betrof de vangst echter slechts een fractie van de hoeveelheid drugs die het land werd uitgesmokkeld. Volgens een schatting zou dat 20 ton per jaar zijn.

Justitie gaat verdachten 'Decembermoorden' vervolgen

De media meldden op 28 december 2004 dat het Surinaams Openbaar Ministerie een aantal verdachten van de moord 22 jaar eerder op vijftien tegenstanders van het Militair Gezag ging vervolgen. Onder hen was voormalig legerleider en hoofdverdachte Desi Bouterse die bij de rechter-commissaris had verklaard dat hij wel de politiek verantwoordelijke was voor de moorden, maar niet degene die de trekker had overgehaald. De aanklacht luidde moord die 'opzettelijk en met voorbedachten rade' en 'in kalm beraad en rustig overleg' was gepleegd.
Het proces, waarvan niet bekend was wanneer het begon, zou dienen voor de krijgsraad.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Suriname treedt toe tot Nederlandse Taalunie

Na enige jaren geassocieerd lid te zijn geweest, trad Suriname op 12 januari 2005 toe tot de Nederlandse Taalunie. De stap betekende dat er vanaf dat moment officieel drie Nederlandse taalversies bestonden: het Vlaams, het Nederlands en het Surinaams-Nederlands. De algemeen secretaris van de unie, Linde van den Bosch, sprak van een enorme verrijking van de Nederlandse taal. Hij sprak de verwachting uit dat binnen afzienbare tijd Surinaams-Nederlandse woorden als 'uitlandig' (iemand die in het buitenland verblijft), 'houwer' (kapmes) en 'baboen' (brulaap) in de Woordenlijst Nederlandse taal – beter bekend als het 'Groene Boekje' – zouden worden opgenomen.

MILITAIRE ZAKEN

OAS gaat helpen bij opruimen van mijnen

Op 4 september 2004 werd bekend dat de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) het Surinaamse leger zou gaan helpen bij het opruimen van mijnen die nog steeds in de grond zaten als overblijfsel van de binnenlandse oorlog in de jaren '80 van de twintigste eeuw. Men zou in een gebied van 3.000 vierkante meter bij Stolkertsijver in het district Commewijne naar de explosieven zoeken. In 1992 was in hetzelfde gebied al een soortgelijke operatie uitgevoerd, evenals in Carolina, Stoelmanseiland en Albina. Canada financierde de kosten van de opruimactie.

BUITENLANDSE ZAKEN

Douaneverdrag met Nederland afgesloten

Suriname en Nederland sloten op 25 oktober 2004 een douaneverdrag dat een nauwere administratieve samenwerking tussen de diensten, en ook met die van de Nederlandse Antillen, mogelijk maakte. Door de uitwisseling van informatie hoopten beide landen inbreuk op de douanewetgeving, in het bijzonder onderfacturering, te kunnen tegengaan. Dit kon meer inkomsten opleveren.
Het verdrag moest nog door de parlementen van beide landen worden goedgekeurd.

Frankrijk wil betrekkingen met Suriname uitbreiden

Bij een bezoek van de Franse minister van Ontwikkelingssamenwerking Xavier Darcos aan Paramaribo half november 2004 maakte hij de wens van zijn regering kenbaar om de bilaterale banden met Suriname te verstevigen. Frankrijk zou onder meer geïnteresseerd zijn in financiering van projecten op het gebied van de volksgezondheid.
Minister van Buitenlandse zaken Marie Levens voerde begin december overleg over dezelfde kwestie met haar Franse collega Alain Juppé.

Suriname verzoekt Nederland archieven niet te openen voor Guyana

De Nederlandse minister van Buitenlandse zaken Bot lichtte op 20 december 2004 het parlement in dat hij Guyana de toegang tot archieven die betrekking hadden op het grensgeschil tussen Suriname en Guyana over de Corantijn-rivier, had geweigerd. Dit was gebeurd op verzoek van Suriname en door de bewindsman ingewilligd vanwege, zo schreef hij, de bijzondere bilaterale relatie met dat land.
Bij de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 had toenmalig premier Henck Arron afgedwongen dat documenten die betrekking hadden op grenzen, niet zonder toestemming van Suriname door een derde partij konden worden ingezien.

Suriname half jaar voorzitter Caricom

Op 16 en 17 februari 2005 vond in Paramaribo de 16e conferentie van staatshoofden van de Caribische Gemeenschap (Caricom) plaats. Vanaf 1 januari bekleedde Suriname voor een half jaar het voorzitterschap van de organisatie die in 2005 een interne economische markt, de Caribbean Single Market and Economy (CSME), hoopte op te richten.
In zijn toespraak legde voorzitter Ronald Venetiaan er de nadruk op dat bij de liberalisatie van de handel en de integratie van de economieën rekening gehouden moest worden met de sociale verhoudingen. Slechts dan kon een vreedzame en stabiele samenleving worden bereikt.

OVERLEDEN

Jack Tjong Tjin Joe, minister van Handel en industrie

Op 11 september 2002 overleed in Trinidad geheel onverwachts de Surinaamse minister van Handel en Industrie, Jack Tjong Tjin Joe. De zeventigjarige minister was voor een Caricom ministersvergadering in Trinidad en zou zich vlak voor zijn overlijden, vermoedelijk aan een hartaanval, niet lekker hebben gevoeld. In de jaren tachtig was Tjong Tjin Joe minister van Volksgezondheid in het kabinet van Chin A Sen.

Tot en met 1951 ging hij naar de Geneeskundige School in Paramaribo, waarna hij in Nederland studeerde en in Utrecht het artsendiploma behaalde. Daarna volgde hij in Rotterdam een opleiding tot chirurg, waarop hij zich specialiseerde in de orthopedische chirurgie. Jarenlang leidde hij de orthopedische afdeling in het academische ziekenhuis van Paramaribo.Verder was hij in de jaren vijftig als arts werkzaam bij de bouw van de Afobakkastuwdam en de Paranamsmelterij. Hij was bestuurslid van de Vereniging van Medici en voorzitter van de Surinaamse schaakbond.

Suriname

Rudi Kross, journalist

De journalist en politiek activist Rudi F. Kross overleed op 28 oktober 2002 op 64-jarige leeftijd in zijn woonplaats Utrecht. Hij begon zijn journalistieke loopbaan in Suriname, waar hij tevens betrokken was bij het literaire tijdschrift Mamjo. Hij kwam naar Nederland waar hij werkte voor het persbureau ANP en voor het Algemeen Handelsblad. Begin jaren zeventig ging hij terug naar Suriname en werkte hij voor de radio, waar hij een dagelijkse politieke rubriek had. Als vakbondsactivist deed hij mee aan de stakingen die de regering van Sedney ten val brachten. Hij keerde terug naar Nederland, waar hij de regering Den Uyl in een open brief waarschuwde voor de 'onbesuisde' Surinaamse onafhankelijkheid. Samen met Albert Helman schreef hij het scenario voor de film, Wan Pipel, van zijn vriend Pim de la Parra.
Kort na de staatsgreep van Desi Bouterse, in 1980, keerde Kross weer terug naar Suriname. Hij was enige tijd economisch adviseur van Bouterse en samen met de dichter, Josef Slagveer, stichtte hij het linkse persbureau Informa. In 1982 zou Slagveer, samen met Cyrill Daal, Ampie Kamperveen en nog twaalf opposanten, slachtoffer worden van de 'decembermoorden' in Fort Zeelandia. Gedessillusioneerd keerde Kross opnieuw terug naar Nederland. In 1987 publiceerde hij zijn boek *Anders maakt het leven je dood*, dat hij opdroeg aan zijn vermoorde vrienden. Kross trad in dienst van het internationale persbureau IPS en maakte voor de omroep NPS verschillende documentaires over Suriname. In Utrecht werd hij docent in de journalistiek.

Johnny Kamperveen

Op 1 november 2003 overleed in het ziekenhuis in Paramaribo, op 57-jarige leeftijd, de bekende radiojournalist Johnny Kamperveen. Hij was directeur van de radio- en televisieomroep ABC, die in 1975 door zijn vader Ampie Kamperveen was opgericht. Als radiomaker speelde Johnny Kamperveen een belangrijke rol als criticaster van het militaire bewind van Desi Bouterse. Zijn grappen waren vaak tegen Bouterse persoonlijk gericht. Zijn dissidente rol zou in december 1982 gruwelijke gevolgen hebben, want het radiostation werd platgebrand en zijn vader werd geëxecuteerd tijdens de zogenoemde decembermoorden. Johnny kon ternauwernood naar Nederland vluchten, waar hij actief was in het verzet tegen Bouterse.
Toen in 1987 de democratie in Suriname hersteld leek, keerde hij weer terug naar zijn geboorteland en probeerde hij het radiostation ABC nieuw leven in te blazen. Dat lukte eindelijk in 1993 en vanaf die tijd begon Kamperveen aan zijn come back als radiomaker en entertainer. Hij was scherp, humoristisch en confronterend. Hij introduceerde programma's als de Nieuwsshow, het discussieprogramma Welingelichte Kringen, de talkshow Go Johnny Go en het populaire Sranang Tongo.
Als journalist en als lid van de Surinaamse Partij van de Arbeid bleef Kamperveen hameren op het belang van een gerechtelijk onderzoek naar de decembermoorden.

Simon Sanchez, revolutionair

De Surinaamse revolutionair Simon Sanchez overleed in 2002 in Nederland. Hij was in 1915 in Suriname geboren, maar vertrok in 1934 naar Nederland voor een medicijnenstudie. Om geld te verdienen ging hij bij de marine. Toen hij tijdens de tweede wereldoorlog op non-actief werd gezet, pakte hij zijn opleiding als medisch analist weer op.
Na de oorlog keerde hij terug naar Suriname, waar hij met enkele medestanders een plan voorbereidde voor een gewapende opstand tegen het koloniale bewind. Dit moest een einde maken aan de corruptie, de armoede en het koloniale wanbeheer. Voor er zelfs maar een oproep tot revolutie gedaan kon worden, werden Simon Sanchez en zijn medestanders in 1946 door de autoriteiten opgepakt. Sanchez' revolutie stierf een vroegtijdige dood evenals die van inspecteur van politie Frans Killinger in 1910. Zij werden allebei verklikt. Sommigen noemden Sanchez dan ook de nieuwe Killinger. Sanchez kreeg een milde gevangenisstraf opgelegd en verkreeg door de hem welgezinde publieke opinie in Suriname al spoedig gratie. Vervolgens keerde hij op rijkskosten met zijn gezin terug naar Nederland, waar hij tot zijn dood zou blijven wonen.

Iding Soemita, voormalig politiek leider van de Javanen

Op 18 november 2001 overleed in Suriname de 93-jarige politicus, Iding Soemita. Hij werd in 1908 geboren in Preanger (Java). Soemita was de oprichter van de Kaum Tani Persatuan Indonesia (KTPI), die opkwam voor de Javaanse minderheid in Suriname. Van 1949 tot en met 1967 was hij partijvoorzitter van de KTPI en tevens parlementariër. Als politiek leider van de Javanen vertolkte hij de wens tot terugkeer naar het moederland Indonesië. Soemita kwam al in 1925 naar Suriname. In die tijd kwamen nog veel Javanen via het koloniale contractsysteem in Suriname terecht. Zijn zoon, Willy Soemita was sinds het aftreden van zijn vader in 1967 partijvoorzitter van de KTPI.

Fred Ramdat Misier, voormalig waarnemend- president

Op 10 juli 2004 overleed Frederik Lachmipersad Ramdat Misier voormalig waarnemend-president van februari 1982 tot februari 1988 op 77 jarige leeftijd.
Als vice-president van het Hof van Justitie, was hij volgens een bepaling in de toen overigens buiten werking gestelde grondwet van 1975, door de militaire leiding benoemd tot fungerend president van de Republiek Suriname. Henk Chin A Sen was toen als president afgetreden.
Ex-president Jules Wijdenbosch noemde Ramdat Misier een man die zich dienstig heeft gemaakt voor het land, zowel bij de rechterlijke macht als in de hoogste staatsleiding. 'Zelfs in de moeilijkste tijden, toen er gezocht moest worden naar de democratische weg, heeft hij op maximale wijze inhoud gegeven aan zijn ambt als waarnemend president.'
Alhoewel het een voornamelijk ceremoniële invulling van de functie betrof, werd hij omschreven als een president die zijn ministersteam goed in evenwicht wist te houden en het kabinet gevraagd en ongevraagd adviezen gaf.

(Vorige berichten pagina 422/3 e.v. - 2004)

Uruguay

URUGUAY

BINNENLAND

Linkse kandidaat wint presidentsverkiezingen

Tabaré Vázquez van de combinatie Breed Front – Progressieve Ontmoeting – Nieuwe Meerderheid (FA-EP-NM) behaalde op 31 oktober 2004 bij de presidentsverkiezingen

Uruguay

Uitslagen presidentsverkiezingen Uruguay
(31 oktober 2004)

De president wordt gekozen voor een periode van vijf jaar.

	percentage
Tabaré Ramón Vázquez Rosas :	
Breed Front- Progressieve Ontmoeting - Nieuwe Meerderheid (FA-EP-NM)	51,9
Jorge Larrañaga :	
Nationale Partij-Witten (PN-B)	34,9
Guillermo Stirling - Colorado Partij (PC)	10,6
overige kandidaten	2,6

opkomst: 88,3 procent

Uitslagen parlementsverkiezingen Uruguay
(31 oktober 2004)

De Generale Assemblee bestaat uit twee kamers: de Kamer van Afgevaardigden telt 99 leden en de Senaat 30. De leden van beide Kamers worden direct gekozen voor een periode van vijf jaar.

	percentage	zetels Kamer	zetels Senaat
Breed Front - Progressieve Ontmoeting - Nieuwe Ontmoeting (FA-EP-NM)	51,6	52	16
Nationale Partij-Witten (PN-B)	35,1	36	11
Colorado Partij (PC)	10,4	10	3
overige partijen	2,6	1	-

opkomst: 89,6 procent

Het FA-EP-NM is een samenwerkingsverband van twaalf partijen, waaronder de Assemblee Uruguay (AU), de Samenvloeiing Breed Front (CFA), de Beweging van Volksparticipatie (MPP), de Christen-Democratische Partij van Uruguay (PDCU), de Communistische Partij van Uruguay (PCU) en de Socialistische Partij van Uruguay (PSU).

in Uruguay een historische overwinning. De 64-jarige socialist kreeg meer dan 50 procent van de stemmen waardoor een tweede stemronde overbodig werd. De victorie betekende dat na 170 jaar een einde kwam aan de behoudende regeringen die gevormd werden door afwisselend de Colorado Partij en de Nationale Partij.

Tabaré Vázquez kan steunen op parlementaire meerderheid

Ook bij de verkiezingen voor de beide Kamers van de Generale Assemblee kwamen de progressieve krachten als sterkste uit de bus. Zowel in de Kamer van Afgevaardigden als in de Senaat wist het progressieve blok FA-EP-NM een absolute meerderheid te behalen. De oppositionele Nationale Partij-Witten (PN-B) boekte winst ten opzichte van de vorige verkiezingen, terwijl de Colorado Partij van zittend president Jorge Battle een grote nederlaag leed.

Vroegere Tupamaros-leden krijgen invloedrijke functies

Twee voormalige strijders van de Beweging van Nationale Bevrijding Tupamaros, die in de jaren '70 van de twintigste eeuw gewapenderhand de Uruguayaanse regering bestreed, kregen in de vernieuwde Generale Assemblee belangrijke posities. De 58-jarige Nora Castro van de Beweging van Volksparticipatie (MPP) werd als eerste vrouw in de geschiedenis van het land voorzitster van de Kamer van Afgevaardigden. Daarnaast ging de 70-jarige José 'Pepe' Mujica van dezelfde partij, die tijdens de militaire dictatuur twaalf jaar in de gevangenis had gezeten, de Senaat leiden. Beide politici hadden twee decennia eerder het gewapend verzet afgezworen.

Water als 'publiek bezit' in grondwet opgenomen

Op de dag van de verkiezingen kon de bevolking zich in een referendum ook uitspreken over de vraag of de constitutie gewijzigd moest worden. De opvatting dat water gold als een natuurlijke hulpbron die essentieel was voor het leven en dat toegang tot leidingwater en sanitaire diensten 'fundamentele mensenrechten' waren, moest volgens 60 procent van de bevolking in de grondwet worden opgenomen.
In feite was de inzet van de volksstemming of de privatisering van het water moest worden gesteund. Het progressieve blok FA-EP-NM was daar tegen, terwijl de PN-B en de PC de bestaande situatie, waarbij onder meer Spaanse bedrijven voor de waterlevering verantwoordelijk waren, wilden handhaven.

Regering wil emigratiegolf tegengaan

Rond de 20 procent van de Uruguayanen had zich in het buitenland gevestigd, zo berichtte de *BBC* op 12 januari 2005. De laatste jaren waren met name geschoolde jongeren geëmigreerd uit onvrede met de economische onzekerheid en de lage salarissen, aldus bleek uit onderzoek van de Universiteit van de Republiek waarin gesproken werd over een verlies van 'menselijk kapitaal'.

De in oktober 2004 tot president gekozen Tabaré Vázquez had verzekerd de emigratiestroom te willen stoppen en alles te zullen doen om emigranten te bewegen terug te keren naar Uruguay.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Uruguay krijgt krediet en subsidie van IDB

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) maakte in het laatste kwartaal van 2004 bekend twee bedragen voor Uruguay te hebben bestemd. Op 20 oktober stelde de bank een lening van 77 miljoen dollar (ca. 60 miljoen euro) beschikbaar om het wegennet in het algemeen en belangrijke verkeersverbindingen in het bijzonder te verbeteren. Dit werd op 3 december gevolgd door een subsidie van 890.000 dollar (ca. 688.000 euro) die ten doel had de positie op de exportmarkt van zo'n 1.000 kleine producenten in de groente- en fruitsector te verbeteren.

Sterk economisch herstel in 2004

In een bericht van de regering aan het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van 12 november 2004 werd opgemerkt dat de Uruguayaanse economie uit het diepe dal was gekropen en zich in snel tempo herstelde. Het bnp was in de eerste helft van het jaar met ruim 13 procent toegenomen en de regering sprak de verwachting uit dat de economische groei voor het gehele jaar zou uitkomen op ruim 11 procent. Verder werd aangegeven dat hoewel de energie- en elektriciteitsprijzen waren gestegen, de inflatie in de periode januari-juni minder dan 9 procent bedroeg.

JUSTITIE

Rechter wijst drie militairen uit naar Chili

De Uruguayaanse strafrechter Gustavo Mirabel keurde op 17 september 2004 de uitwijzing naar Chili goed van oud-kolonel Tomás Casello en de nog actieve kapiteins Eduardo Radaelli en Washington Sarli. Zij werden beschuldigd van deelname aan de ontvoering van de Chileen Enrique Berríos die werkzaam was geweest voor de geheime dienst van de voormalige Chileense dictator Pinochet, de DINA. Omdat Chileense

militairen vreesden dat Berríos zou getuigen in de zaak-Letelier – de in 1976 in Washington vermoorde Chileense oud-minister van Buitenlandse zaken -, werd hij eind 1992 in het geheim overgebracht naar Uruguay. In april 1995 werd zijn ontzielde lichaam aangetroffen op een strand bij Montevideo.

NATUUR EN MILIEU

Wereldbank geeft steun bij energieproject

Op 13 mei 2004 besloot de Wereldbank de leiding te nemen bij de implementatie van het Uruguay Energy Efficiency Project. Daarvoor zou het land van de Wereld Milieu Faciliteit (GEF) een lening ontvangen van 6,8 miljoen dollar (ca. 5,3 miljoen euro). De opzet van het energieproject was de afhankelijkheid bij de import van brandstoffen te verminderen, de kwaliteit van de lucht te verbeteren en de energiekosten bij de productie van goederen te reduceren.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS en Uruguay sluiten investeringsovereenkomst

Een vertegenwoordiger van het kantoor van de Amerikaanse Handelsvertegenwoordiger maakte op 7 september 2004 bekend dat de onderhandelingen met Uruguay over een investeringsakkoord waren afgerond.
Waarnemers vonden het verdrag opmerkelijk omdat Uruguay, samen met Argentinië, Brazilië en Paraguay, lid was van het economisch samenwerkingsverband Mercosur. De andere leden hadden onderhandelingen met de Verenigde Staten over dezelfde kwestie afgewezen en het akkoord werd door analisten dan ook beschouwd als een scheuring in het handelsblok.

(Vorige berichten pagina 491/1 e.v. - 2004)

VENEZUELA

BINNENLAND

Speciale openbare aanklager met autobom vermoord

De man die onder meer belast was met het onderzoek naar de gepleegde strafbare feiten bij de couppoging tegen president Chávez ruim twee jaar eerder, Danilo Anderson, werd op 18 november 2004 met een in zijn auto geplaatste bom om het leven gebracht. Hij gold als de rechterhand van hoofdofficier van justitie Isaías Rodríguez, die beloofde alles op alles te zullen zetten om de opdrachtgevers van de moord te vinden. Voor president Chávez was de gebeurtenis reden een bezoek aan een Iberisch-Amerikaanse topontmoeting in Costa Rica af te zeggen.

President Chávez wijzigt verscheidene malen regering

De voormalige baas van Petróleos de Venezuela (PDVSA), Alí Rodríguez Araque, werd op 20 november 2004 door president Chávez benoemd tot minister van Buitenlandse zaken. Hij volgde Jesús Pérez op. De nieuwe bewindsman had als voormalig secretaris-generaal van de Organisatie van Olie Exporterende Landen (OPEC) veel internationale contacten en gold, meer dan zijn voorganger, als een politiek zwaargewicht. Tevens werd Francisco Armada aangesteld op de post van Volksgezondheid.
Drie weken later, op 5 december, berichtten de media dat Nelson Merentes als minister van Financiën de plaats had ingenomen van Tobías Nóbrega.
Ook werd op 9 januari de oprichting bekend gemaakt van enkele nieuwe ministeries, zoals Basisindustrie en Mijnbouw dat onder beheer kwam van Victor Álvarez. Het departement van Energie en Mijnbouw werd veranderd in Energie en Petroleum met Rafael Ramírez aan het hoofd en er zou ook een ministerie van Lichte Industrie en Handel komen. Dit kwam onder leiding te staan van Edmée Betancourt. Daarnaast zou Wilmar Castro de verantwoordelijkheid krijgen voor de nieuwe portefeuille Toerisme en zou Antonio Álbarran de functie van minister van Landbouw overnemen van Arnoldo Márquez. Verder volgde op 21 januari Jackeline Farías als minister van Milieu en Natuurlijke hulpbronnen Ana Elisa Osorio op.
De veranderingen hadden volgens de regering de opzet om de doelstellingen van de Bolivariaanse Revolutie, zoals de bestrijding van de armoede, te bevorderen. Critici meenden echter dat de uitbreiding van het aantal ministeries vooral meer bureaucratie zou veroorzaken.
Op 27 januari werd Gastón Parra voor een termijn van zeven jaar aangesteld als directeur van de Centrale bank. Tegenstanders van de regering vreesden dat door de benoeming van de 71-jarige olie-econoom en politiek bondgenoot van Chávez de autonomie van het instituut zou worden uitgehold.

Controversiële mediawet aangenomen

De reeds lang aangekondigde wet betreffende 'Sociale Verantwoordelijkheid bij de TV en de Radio' werd op 25 november 2004 door het parlement aangenomen. Volgens de regering zou de kwaliteit van de uitzendingen door de nieuwe mediawet toenemen, maar de leden van de oppositie zagen er niets anders in dan een poging hen te muilkorven. Met name het punt dat de vergunning van een station kon worden ingetrokken als er berichten waren uitgezonden die de verstoring van de sociale orde bevorderden, werd bekritiseerd.
Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) waarschuwde dat de wet een bedreiging kon opleveren voor de vrijheid van meningsuiting.

Belastingnaheffing private televisiestations vervierdubbeld

Het beroep van Venevisión, Televén en Radio Caracas Televisión (RCTV) tegen een vordering van de belastingdienst bijna een jaar eerder, pakte voor de particuliere televisiestations op 1 februari 2005 verkeerd uit. De belasting voor de gratis uitgezonden anti-regeringsspotjes tijdens de algemene staking van eind 2002 werd bijna vervierdubbeld. Dit betekende dat er in plaats van 2 miljoen dollar (ca. 1,6 miljoen euro) nu 7,8 miljoen dollar (ca. 6 miljoen euro) betaald diende te worden omdat, zo zeiden de autoriteiten, de naheffing was vermeerderd met onbetaalde boetes en rentes.
De stations zagen in de boete een wraakactie van de regering tegen de oppositie.

Parlement benoemt nieuwe leden Hooggerechtshof

Nadat eind april het aantal leden van het Hooggerechtshof was uitgebreid van 20 tot 32, werden op 14 december 2004 door de Venezolaanse volksvertegenwoordiging zeventien nieuwe rechters van het hoogste rechtscollege benoemd. De oppositie beschouwde de gang van zaken als politisering van de rechtbanken en verliet en masse

het parlement. De uitbreiding noemde zij onconstitutioneel omdat daarvoor een grondwetgevende vergadering diende te worden uitgeschreven.
Volgens de regering was de uitbreiding noodzakelijk om het justitieel systeem efficiënter te laten opereren.

Overstromingen veroorzaken slachtoffers en materiële schade

Tenminste 96 mensen kwamen om in Venezuela en Colombia toen overstromingen en modderstromen in onder andere de Venezolaanse deelstaat Mérida dorpen onder water zetten en huizen vernietigden, zo berichtte persbureau *Reuters* op 16 februari 2005. In het zwaar getroffen dorpje Santa Cruz de Mora, waar een busterminal geheel werd verwoest en de bussen werden meegesleurd door de krachtige stroom, deelden de autoriteiten water en voedsel uit. De ramp maakte duizenden burgers dakloos.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vakbonden vragen ILO regering te veroordelen voor ontslagen

Een bezoek van vertegenwoordigers van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) op 14 oktober 2004 werd door een aantal Venezolaanse vakbonden aangegrepen om hen te verzoeken het regeringsbeleid scherp te veroordelen. De buitenlandse vakbondsfunctionarissen kregen te horen dat er de laatste jaren meer dan 20.000 staatsambtenaren om politieke redenen waren ontslagen. Bij dit getal waren 18.000 petroleumarbeiders inbegrepen die hadden deelgenomen aan de algemene staking van eind 2002.
De president had eerder kritiek van de ILO naast zich neergelegd en de ontslagen arbeiders betiteld als 'terroristen en saboteurs'.

Landhervorming moet grootgrondbezit elimineren

Op 10 januari 2005 signeerde president Chávez een decreet dat de landhervorming in praktijk moest brengen. Vier jaar eerder was er al een landhervormingswet aangenomen, maar aan de praktische uitvoering schortte veel. In het door analisten als 'gematigd' omschreven decreet was de belangrijkste maatregel de instelling van een presidentiële commissie die bezit en gebruik van de grond in kaart moest brengen. In Venezuela bezat 5 procent van de landeigenaren 80 procent van de landbouwgrond.
José Luis Betancour, voorzitter van een boerenorganisatie, noemde het decreet een aanval op het privé-bezit.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Venezuela wil meer geld van oliemaatschappijen

Buitenlandse oliemaatschappijen moesten in de toekomst 16,6 procent royalty's afdragen over de verkoopprijs van olie in plaats van 1 procent, zo berichtte de *BBC* op 11 oktober 2004. De maatregel kwam als een onaangename verrassing voor bedrijven als Exxon Mobil en TotalFinaElf.
De norm van 1 procent was door de vorige regering in de jaren '90 van de twintigste eeuw ingesteld om meer buitenlandse investeerders aan te trekken. De productiviteit van de olievelden bleek echter drie keer hoger dan toen werd gedacht.

IDB verstrekt lening om energiesector te moderniseren

Op 2 december 2004 gaf de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) een perscommuniqué uit waarin gemeld werd dat Venezuela een lening van 5 miljoen dollar (ca. 3,9 miljoen euro) kreeg. Het geld was bestemd voor de institutionele modernisering van de elektriciteitsmaatschappij CADAFE die adviesbureaus moest inhuren om een actieplan te maken. Ook moest het geld worden gebruikt om de facturering aan de eisen van de tijd aan te passen. Het krediet had een looptijd van twintig jaar.

Opmerkelijke groei Venezolaanse economie

Een voorpublicatie van de Economische Commissie voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (ECLAC) van de Verenigde Naties wees op 16 december 2004 uit dat de economie van Venezuela een explosieve groei kende. Was er in 2003 nog sprake van inkrimping met 9,7 procent, in 2004 was dit veranderd in een positieve groei van 18 procent – de sterkste toename van alle Latijns-Amerikaanse landen. De groei, onder meer veroorzaakt door de hoge olieprijzen op de wereldmarkt, was alleen te vergelijken met die van de 'booming' Aziatische economieën, aldus het ECLAC-rapport.

Centrale bank stelt deel winsten beschikbaar voor sociale projecten

De hoofdopzichter van de Centrale bank van Venezuela, Trino Alcides Diaz, maakte op 12 januari 2005 bekend dat de bank had besloten 700 miljard bolivar (ca. 250 miljoen euro) aan de regering-Chávez beschikbaar te stellen. Daar waren maanden van onderhandelingen aan voorafgegaan tussen vertegenwoordigers van de autonome bank en de regering waarbij Chávez voor sociale projecten 2,2 biljoen bolivar (ca. 850 miljoen euro) had geëist.
Het gegeven bedrag had betrekking op de eerste helft van het afgelopen jaar en de verwachting was dat de som nog zou worden verhoogd.

JUSTITIE

Eerste veroordelingen voor coup tegen president Chávez

Een Venezolaanse rechtbank in de deelstaat Táchira veroordeelde op 14 oktober 2004 drie burgers tot gevangenisstraffen van zes jaar vanwege hun rol in de staatsgreep van april 2002, toen tevergeefs werd geprobeerd president Hugo Chávez tot aftreden te dwingen. Volgens de rechter hadden zij de coupplegers geholpen en aangespoord tot rebellie. Vijf anderen kregen drie jaar celstraf maar werden voorwaardelijk vrijgelaten, terwijl één burger werd vrijgesproken. Het vonnis betrof acht lokale politici en zakenmensen die de gouverneur van Táchira op illegale wijze hadden gedetineerd.

NATUUR EN MILIEU

Venezuela verplicht zich gebruik schadelijke gassen uit te bannen

Bij een vergadering in Praag over de toepassing van het Protocol van Montreal beloofden Venezuela en China de productie van gassen die schadelijk waren voor de ozonlaag, geleidelijk aan stop te zetten, aldus berichtte de Wereldbank op 3 december 2004. Het financiële instituut, dat een ondersteunende rol vervulde bij de praktische uitvoering van de verdragsregels, had ruim 26 miljoen dollar (ca. 20 miljoen euro) uitgetrokken om de productiecapaciteit van de

gassen in beide landen te verminderen.
Berekend was dat zonder het treffen van maatregelen er in 2050 tien keer zoveel substanties in de lucht zouden zitten die de ozonlaag aantastten, hetgeen tot 20 miljoen meer gevallen van huidkanker zou leiden en 130 miljoen meer gevallen van de oogziekte staar.

BUITENLANDSE ZAKEN

Relatie met VS blijft gespannen

Amerikaanse oproep betrekkingen te verbeteren begroet

Vice-president José Vicente Rangel verwelkomde op 5 oktober 2004 een oproep van de Amerikaanse regering de diplomatieke betrekkingen te verbeteren. Een dag eerder had de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell gezegd dat zijn regering streefde naar een betere samenwerking met Venezuela. Rangel merkte op dat de Venezolaanse regering dezelfde doelstelling had, maar vroeg de Verenigde Staten wel te erkennen dat Venezuela een 'soeverein, vrij en onafhankelijk' land was dat 'democratie en constitutionele stabiliteit' kende.

VS keuren verkoop wapens aan Venezuela af

De verkoop van wapens door Rusland aan Venezuela werd op 10 februari 2005 door de Amerikaanse regering bekritiseerd omdat deze bij Colombiaanse rebellen terecht zouden kunnen komen. De Verenigde Staten beschuldigden Venezuela er tevens van een wapenwedloop te zijn begonnen, maar volgens de Venezolaanse ambassadeur in Rusland, Carlos Mendoza Pottellá, verving zijn land simpelweg oud wapentuig door modern materiaal.
De Russische minister van Buitenlandse zaken Sergej Lavrov gaf als commentaar dat er door de Verenigde Naties geen wapenembargo tegen Venezuela was afgekondigd en dat, voor zover hem bekend was, Venezuela met geen enkel land in oorlog was.

Washington ontkent plannen om Chávez te vermoorden

'Belachelijk en onwaar' was op 22 februari het commentaar van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken op berichten dat er plannen bestonden om Chávez om het leven te brengen. De Venezolaanse president zelf had de beschuldiging geuit in zijn wekelijkse televisietoespraak tot de natie, al liet hij na bewijsstukken te overleggen. 'Als ze mij vermoorden, dan is de naam van de verantwoordelijke persoon George Bush', merkte hij op.
De nieuwe Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice had kort daarvoor Chávez 'een negatieve kracht' in Latijns-Amerika genoemd.

Verenigde Staten: mensenrechtensituatie Venezuela verslechterd

'Dit rapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken is meer van hetzelfde: nieuwe leugens, nieuwe verzinsels en meer hypocrisie.' Dit was op 28 februari de reactie van vice-president Rangel op de aantijging vanuit Washington dat de mensenrechtensituatie in Venezuela was verslechterd met de introductie van de nieuwe mediawet en de uitbreiding van het Hooggerechtshof. Dit laatste ondermijnde volgens de Amerikaanse regering de onafhankelijkheid van de justitiële macht.
Het rapport verscheen op een moment dat Amerikaanse politici steeds vaker Venezuela als autoritaire staat typeerden en het regime een gevaar noemden voor de stabiliteit van de regio.

President Chávez bezoekt Spaanse premier Zapatero

Op 21 november 2004 begon de Venezolaanse president Hugo Chávez aan een driedaags bezoek aan Spanje. Na met militaire eer door premier José Luís Rodríguez Zapatero op vliegveld Barajas in Madrid te zijn begroet, ging Chávez direct na aankomst naar het treinstation Atocha waar in maart van dat jaar 191 mensen bij een bomaanslag waren gedood. Het beleid van de Spaanse premier om meer afstand tot de Verenigde Staten te nemen en toenadering te zoeken tot de Latijns-Amerikaanse landen viel bij Chávez in goede aarde.

Samenwerking Venezuela en China bij exploitatie van olie

President Chávez bood bij zijn bezoek aan China op 24 december 2004 zijn Chinese gesprekspartners aan gebruik te maken van de Venezolaanse oliereserves. Zij konden de beschikking krijgen over Venezolaanse faciliteiten, maar mochten ook zelf olievelden exploiteren en investeren in hun eigen raffinaderijen.
Het aanbod van Chávez paste in zijn plan de verkoop van de Venezolaanse olie te spreiden over verscheidene landen. De Verenigde Staten namen op dat moment 60 procent van de brandstof af, terwijl bekend was dat China's snel groeiende economie behoefte had aan nieuwe energiebronnen.

Protesten tegen schending soevereiniteit door Colombia

De ontvoering uit Venezuela van een van de leiders van de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC), Rodrigo Granda, leidde op 23 januari 2005 tot felle straatprotesten. De actie was uitgevoerd op initiatief van de Colombiaanse regering en leidde tot een openlijke diplomatieke ruzie tussen beide landen. De demonstranten eisten respect voor de Venezolaanse soevereiniteit en schreeuwden leuzen als 'Colombia, weg uit Venezuela'.
Volgens president Chávez hadden de Verenigde Staten druk op Colombia uitgeoefend om Venezuela te isoleren.

Presidenten leggen diplomatiek geschil bij

Bij een ontmoeting op 15 februari in de Venezolaanse hoofdstad Caracas besloten de Colombiaanse president Uribe en zijn Venezolaanse ambtsgenoot Chávez 'de bladzijde om te slaan'. Hoewel de Colombiaanse autoriteiten zich afvroegen hoe Rodrigo Granda een linkse conferentie in Caracas kon bijwonen, verzekerden zij dat een soortgelijke actie niet meer voor zou komen. Voor Chávez was dit reden de strijdbijl te begraven.
Beide leiders bedankten verder de Cubaanse president Fidel Castro en de staatshoofden van Brazilië en Peru voor hun pogingen de spanningen tussen de twee landen te verminderen.

Handelsovereenkomst met Brazilië

Bij een bezoek aan de Venezolaanse hoofdstad Caracas op 14 februari 2005 signeerden de Braziliaanse president Luíz Inácio Lula da Silva en zijn Venezolaanse ambtsgenoot Hugo Chávez 26 bilaterale akkoorden. De twee leiders spraken van een strategische

alliantie en Chávez stak niet onder stoelen of banken dat hij liever akkoorden sloot met Latijns-Amerikaanse landen dan met de Verenigde Staten.
De overeenkomsten betroffen onder meer zaken als defensie, mijnbouw en energie.

(Vorige berichten pagina 626/2 e.v. - 2004)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Bush benoemt omstreden directeur nationale inlichtingendiensten

President Bush benoemde op 17 februari 2005 John Negroponte als directeur van de nationale inlichtingendiensten. Negroponte was op dat moment nog Amerikaans ambassadeur in Irak.
De directeur nationale inlichtingendiensten moest toezicht gaan houden op alle vijftien Amerikaanse inlichtingendiensten. De aanstelling van zo'n centrale directeur was een van de belangrijkste aanbevelingen van de 11 september-commissie. Het Congres had hier in december 2004 mee ingestemd.
Negroponte zou onder meer het nationale budget voor de inlichtingendiensten gaan distribueren onder de afzonderlijke diensten. Ook moest hij zien te voorkomen dat de inlichtingendiensten langs elkaar heen werkten en moest hij de president dagelijks informeren over de bevindingen van alle inlichtingendiensten.
Er kwam kritiek op de benoeming. Negroponte was van 1981 tot 1985 Amerikaans ambassadeur in Honduras. In die periode financierde de CIA doodseskaders in Honduras, die 'linkse' Hondurezen uit de weg ruimden. Ambassadeur Negroponte pleitte persoonlijk bij Washington voor meer financiële en militaire steun aan de Hondurese regering, om deze ertoe te bewegen naast de doodseskaders ook rebellenbases van de Nicaraguaanse Contra's op Hondurees grondgebied te tolereren. De Contra's bevochten de linkse Sandinisten in Nicaragua en stonden bekend als notoire schenders van de mensenrechten.
Toen de VS Negroponte in 2001 voordroegen als ambassadeur bij de Verenigde Naties, was daar dusdanig veel verzet tegen dat de benoeming een half jaar moest worden uitgesteld. Tegenover de VN ontkende Negroponte echter elke betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen in Honduras en Nicaragua. Hij zei dat hij van het bestaan van doodseskaders in het geheel niet op de hoogte was. Mensenrechtenorganisaties noemden deze verklaring echter volstrekt ongeloofwaardig.
In februari 2005 noemde het Hondurese Comité voor Familieleden van Vermisten de benoeming van Negroponte 'een schande'.

Forensisch onderzoek naar slachtoffers 11 september beëindigd

De pogingen om lichaamsdelen van de slachtoffers van de terreuraanslagen op 11 september 2001 in New York te identificeren, werden op 23 februari 2005 gestaakt. Er waren stoffelijke resten van 1.585 slachtoffers geïdentificeerd, maar van de overige 1.164 slachtoffers was niets teruggevonden.
De forensische deskundigen hadden de beschikking over ca. 10.000 botfragmenten en stukken weefsel die onder het puin van het WTC waren gevonden, maar niet geïdentificeerd konden worden. Deze werden opgeslagen in de hoop dat forensische onderzoekers in de toekomst over betere technologie zouden beschikken en de lichaamsdelen wel konden identificeren.

BINNENLAND

Nieuw Amerikaans kabinet

Na zijn herverkiezing in november 2004 voerde president Bush een aantal kabinetswijzigingen door, maar er keerden ook een aantal ministers uit Bush' eerste kabinet terug. In januari en februari 2005 stemde de Senaat in met Bush' nominaties.

Alberto Gonzales

Bush nomineerde Alberto Gonzales als minister van Justitie. Hij volgde John Ashcroft op, die opstapte omdat hij in 2004 een alvleesklierontsteking had gehad. Gonzales, een voormalig rechter van het Hooggerechtshof in Texas, was tijdens Bush' eerste termijn (2001-2005) juridisch adviseur van het Witte Huis.
Gonzales was omstreden omdat hij in januari 2002 een memorandum had geschreven waarin hij stelde dat de Conventie van Genève niet van toepassing was op leden van de Talibaan en Al-Qaeda die door de VS waren gearresteerd. Reden hiervoor was dat de Conventie van Genève sprak over de wijze waarop staten hun krijgsgevangenen dienden te behandelen. Leden van de Talibaan en Al-Qaeda waren in Gonzales' ogen echter geen krijgsgevangenen, omdat ze niet verbonden waren aan een door de internationale gemeenschap erkend leger. Hij noemde ze 'vijandige strijdkrachten'. Volgens de Geneefse Conventie dienden krijgsgevangenen humaan en juridisch correct te worden behandeld, maar volgens Gonzales hadden 'vijandige strijdkrachten' hier niet perse recht op.
Gonzales' advies werd door het Witte Huis overgenomen. Ten gevolge hiervan werden de 'vijandige strijdkrachten' langdurig opgesloten in Guantánamo Bay en in Amerikaanse detentiecentra in Irak en Afghanistan. Ze werden niet formeel in staat van beschuldiging gesteld, kregen geen juridische bijstand en ook geen proces. Vanuit de VS en de rest van de wereld was hier veel kritiek op gekomen.
Ook was het Gonzales die had geadviseerd om de richtlijnen voor verhoortechnieken van 'vijandige strijdkrachten' te versoepelen. Volgens menigeen was dit advies door Amerikaanse militairen in Irak, Afghanistan en mogelijk ook in Guantánamo Bay opgevat als vrijbrief om deze gevangenen te mishandelen. In 2004 had dit tot grote schandalen geleid en in 2005 kwamen opnieuw berichten naar buiten over mishandelingen door Amerikaanse militairen.
In december 2004 adviseerde een groep gepensioneerde Amerikaanse topmilitairen het Congres om zich te verzetten tegen de benoeming van Gonzales. Zij zeiden dat Gonzales 'aan de verkeerde kant van de geschiedenis' stond en het internationale imago van de VS had geschaad.
Het Congres voelde Gonzales in januari 2005 aan de tand. Toen men vroeg wie er verantwoordelijk was voor de mishandelingen in Guantánamo Bay en de Abu Ghraib-gevangenis in Bagdad, ging hij daar niet op in. Wel zei hij dat hij marteling als verhoormethode afwees en dat de VS de Conventie van Genève moesten naleven, maar dan alleen waar deze van toepassing was. Verder zei hij dat de Amerikaanse president in zijn ogen het recht had om nationale wetten en internationale verdragen naast zich neer te leggen en marteling in uitzonderlijke gevallen toe te staan, indien dat in het belang van de VS was.
Gonzales werd op 3 februari 2005 door de Senaat geaccepteerd als minister van Justitie.

Rumsfeld en Wolfowitz

De herbenoeming van Donald Rumsfeld als minister van Defensie en Paul Wolfowitz als diens onderminister was ook omstreden. Het duo werd verweten dat het een oorlog tegen Irak was begonnen omdat dat land massavernietigingswapens zou herbergen, terwijl dit later niet waar bleek te zijn. Rumsfeld zou te weinig militairen naar Irak hebben gestuurd om dat land werkelijk onder controle te kunnen krijgen en zou hen bovendien te weinig en kwalitatief slecht materieel hebben meegegeven. Bovendien leek hij geen idee te hebben hoe hij de oorlog in Irak ooit op een nette manier tot een einde moest brengen.
Rumsfeld werd ook in verband gebracht met de mishandelingen in de Abu Ghraib-gevangenis, omdat die het werk waren van 'zijn' militairen. Hij zei op 4 februari 2005 op nieuwszender CNN dat hij naar aanleiding hiervan tot twee keer toe had aangeboden om af te treden. Bush zou hem daar echter steeds van hebben weerhouden. Rumsfeld zei echter ook dat hij zich niet verantwoordelijk voelde voor de mishandelingen: 'Wat een nachtploeg in de Abu Ghraib-gevangenis aan de andere kant van de wereld doet is duidelijk iets waarover iemand in Washington DC geen controle heeft. En daarom voel ik me niet bezwaard.'
Maar er was nog meer kritiek. Rumsfeld zou Europa van de VS hebben vervreemd, bijvoorbeeld door bondgenoten als Frankrijk en Duitsland in de aanloop naar de oorlog in Irak af te doen als 'het oude Europa', omdat ze het niet met de aanval eens waren. Landen die de aanval wel steunden, met name in het oosten van Europa, noemde hij 'het nieuwe Europa'.
Op een veiligheidsconferentie in München op 14 februari kwam hij hier echter op terug. Hij zei dat het zaaien van verdeeldheid onder bondgenoten het beleid was van 'de oude Rumsfeld'. De nieuwe Rumsfeld riep op tot Europees-Amerikaanse samenwerking in de strijd tegen terrorisme. 'Het moet nu wel duidelijk zijn dat geen enkel land de extremisten alleen kan verslaan', aldus Rumsfeld.

Rice en Hadley

Rumsfeld deed deze uitspraken in een periode waarin Bush en zijn nieuwe minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice door Europa reisden om de verstoorde relaties te herstellen. Veel Europeanen noemden dit een charmeoffensief. Rice was Bush' vroegere veiligheidsadviseur. Ze volgde Colin Powell op, die officieel vertrok omdat hij meer tijd aan zijn kleinkinderen wilde besteden, maar volgens analisten in werkelijkheid omdat hij ideologisch te ver af stond van de haviken in het kabinet, zoals Cheney, Rumsfeld en Gonzales.
Stephen Hadley volgde Condoleezza Rice op als nationaal veiligheidsadviseur. Tijdens Bush' eerste termijn was Hadley viceadviseur, onder Rice. Daarvoor had hij onder Nixon en drie andere presidenten gediend als adviseur buitenlands beleid. Hadley onderhield nauwe relaties met vicepresident Cheney.

Samenstelling regering Verenigde Staten
(28 februari 2005)

President
George W. BUSH
Vice-president
Dick CHENEY

Ministers:
Arbeid
Elaine CHAO
Binnenlandse veiligheid
Michael CHERTOFF
Binnenlandse zaken
Gale NORTON
Buitenlandse zaken
Condoleezza RICE
Defensie
Donald RUMSFELD
Energie
Sam BODMAN
Financiën
John SNOW
Handel
Carlos GUTIERREZ
Justitie
Alberto GONZALES
Landbouw
Mike JOHANNS
Onderwijs
Margaret SPELLINGS
Verkeer
Norman MINETA
Veteranenzaken
Jim NICHOLSON
Volksgezondheid
Michael LEAVITT
Volkshuisvesting en Stedelijke ontwikkeling
Alphonso JACKSON

Chertoff en Kellogg

Toen in 2001 de terreuraanslagen op New York en Washington DC werden gepleegd, was Michael Chertoff hoofd van de afdeling strafzaken van het ministerie van Justitie. Hij werkte nauw samen met de toenmalige minister van Justitie, John Ashcroft. Sinds 11 september 2001 was hij een van de belangrijkste pleitbezorgers van de inperking van de burgerrechten in de VS, omdat het daardoor makkelijker zou worden om (potentiële) terroristen op te sporen. Chertoff volgde Tom Ridge op als minister van Binnenlandse veiligheid. Ridge stapte 'om persoonlijke redenen' op.
Carlos Gutierrez, directeur van voedselgigant Kellogg, werd minister van Handel. Hij volgde Don Evans op. Gutierrez was geboren in Cuba en in 1959 naar de VS gekomen.

Karl Rove

Karl Rove bleef presidentieel adviseur. Hoewel hij formeel geen deel uitmaakte van het kabinet, werd Rove gezien als een van de meest invloedrijke Amerikanen. Het beleid van het eerste kabinet-Bush stoelde tot op grote hoogte op adviezen van Rove en het was ook Rove die Bush' tweede verkiezingscampagne had geregisseerd. Bush noemde Rove wel 'de architect van mijn succes'.

State of the Union 2005

President Bush sprak op 3 februari 2005 de State of the Union uit, de jaarlijkse rede voor het Congres waarin het kabinetsbeleid voor het komende jaar werd uitgelegd. De toespraak werd in binnen- en buitenland met meer dan gemiddelde belangstelling gevolgd, omdat het de eerste State of the Union van Bush' tweede termijn als president was. Hierdoor viel te verwachten dat hij zijn doelen voor de gehele volgende kabinetsperiode in grote lijnen zou aangeven.

Binnenlands beleid

De eerste helft van de 53 minuten durende rede ging over binnenlands beleid. Speerpunten waren een verdere verlaging van de belastingen en de hervorming van het pensioensysteem. Het Witte Huis achtte dit laatste nodig, omdat de pensioenvoorziening door de toenemende vergrijzing onbetaalbaar dreigde te worden. Het kabinet wilde daarom dat werknemers tweederde van hun pensioenpremie zelf zouden gaan beleggen, om zo een eigen pensioenvoorziening te creëren. De door de staat uitgekeerde pensioenen zouden dan met maximaal 40 procent worden verlaagd.

Democratische Congresleden ontvingen het voorstel met boegeroep, iets dat hoogst ongebruikelijk was tijdens een State of the Union.

Uitbanning van tirannie

Net als in zijn inauguratierede in januari sprak Bush in de State of the Union veel over buitenlands beleid, en dan met name over veiligheidskwesties. Hij wilde tirannie wereldwijd uitbannen, in de veronderstelling dat daarmee de voedingsbodem voor terrorisme zou worden weggenomen.
Bush riep de regeringen van Syrië en Iran op om 'hun steun aan het terrorisme' te staken. Iran noemde hij ''s wereld belangrijkste staatssponsor van terrorisme' en hij beschuldigde het land ervan dat het heimelijk kernwapens vervaardigde. Hij zei dat de VS langs diplomatieke weg, samen met Europa, wilden proberen om Iran hiervan te weerhouden.
Bush zei dat Washington samenwerkte met Aziatische bondgenoten om Noord-Korea weer aan de onderhandelingstafel te krijgen. Noord-Korea werd er eveneens van beschuldigd dat het kernwapens vervaardigde. Het had zich in 2004 teruggetrokken uit het zogeheten zes-landenoverleg, dat de spanningen rondom Noord-Korea poogde te reduceren.
De oprichting van een Palestijnse staat was volgens Bush binnen handbereik. Hij kondigde aan dat hij het Amerikaanse Congres om 350 miljoen dollar (ca. 270 miljoen euro) zou vragen om die staat te helpen bij het creëren van veiligheid en het doorvoeren van politieke en economische hervormingen.
De president riep Saoedi-Arabië en Egypte op om democratische hervormingen door te voeren. Dit was opmerkelijk, omdat deze twee bondgenoten traditioneel weinig kritiek uit Washington kregen. Bush prees de recente verkiezingen in Irak. Hij zei dat ze een test waren voor de Amerikaanse pogingen om de vrijheid in de wereld te stimuleren, en dan met name in het Midden-Oosten. Bush gaf niet aan wanneer de VS hun troepen uit Irak zouden terugtrekken, maar zei wel dat er goede resultaten werden geboekt bij het opleiden van Iraakse veiligheidsfunctionarissen. Hierdoor zou de druk op het Amerikaanse leger geleidelijk afnemen.
Onder de toehoorders van de State of the Union waren een moeder van een in Irak gesneuvelde Amerikaanse militair en een Iraakse mensenrechtenactivist. Zij huilden en omarmden elkaar toen Bush lof uitte voor 'hen die voor onze vrijheid zijn gestorven'.

Begrotingsvoorstellen naar het Congres

Het kabinet stuurde enkele dagen na de State of the Union voorstellen voor een nieuwe begroting naar het Congres. Omdat men het begrotingstekort van 3,6 procent in 2004 wilde terugdringen tot 1,8 procent in 2009, moest er worden bezuinigd. De conceptbegroting impliceerde zelfs de meest drastische bezuinigingsmaatregelen sinds president Reagan. Als het aan het kabinet-Bush lag, zou er vooral worden bezuinigd op sociale zekerheid, hulp voor daklozen, landbouw, milieu, onderwijs en spoorwegen. Naar defensie en binnenlandse veiligheid zou juist meer geld gaan.

Howard Dean wordt voorzitter Democratische Partij

De 447 leden tellende Nationale Democratische Commissie koos op 12 februari 2005 Howard Dean als nieuwe voorzitter van de Democratische Partij. Hij volgde Terry McAuliffe op. Dean had in 2004 geprobeerd presidentskandidaat voor de Democraten te worden, maar was toen verslagen door John Kerry.
De Democratische Commissie kreeg kritiek op de verkiezing van Dean. Hij zou te progressief zijn en gematigde Democraten naar de Republikeinen jagen. De commissie meende echter dat de Democratische Partij al te lang de Republikeinen had geïmiteerd in een poging om kiezers te trekken. Het werd tijd om weer een eigen, progressief gezicht te laten zien.
Volgens critici was dit echter niet de enige reden om Dean te kiezen. Hij had voor de voorrondes van de presidentsverkiezingen in 2004 campagne gevoerd met een goed gevulde kas. Blijkbaar wist hij goed hoe hij geld moest inzamelen. Volgens de critici hoopte de Democratische Commissie dat Dean dit nu voor de hele Democratische Partij zou gaan doen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

2004 was duurste jaar ooit voor verzekeraars

Amerikaanse verzekeraars keerden in 2004 het recordbedrag van 27,3 miljard dollar (ca. 21,1 miljard euro) uit aan verzekerden. Dit was tweemaal zoveel als in 2003 en ook meer dan de 26,5 miljard dollar (ca. 20,5 miljard euro) van 2001, een duur jaar in verband met de aanslagen van 11 september. De Insurance Services Office (ISO) maakte dit op 9 februari 2005 bekend.
Ca. 80 procent van het bedrag werd uitgekeerd in verband met stormschade. Het zuidoosten van de VS werd in 2004 getroffen door vijf zeer zware orkanen. Florida was het zwaarst getroffen. De verzekeraars raamden de schade daar op 18,8 miljard dollar (ca. 14,5 miljard euro).

JUSTITIE

Opnieuw veroordeling in verband met Abu Ghraib-schandaal

De Amerikaanse sergeant Javal Davis werd op 5 februari 2005 door een militaire rechtbank in Fort Hood, Texas, tot zes maanden cel veroordeeld wegens betrokkenheid bij mishandelingen in de Abu Ghraib-gevangenis in Bagdad. Aanklagers hadden twee jaar geëist.

Davis was gevangenisbewaker en had tegenover de rechtbank bekend dat hij zich met zijn volle gewicht op gevangenen had laten vallen en op handen en voeten van geboeide gevangenen was gaan staan. Nadat de Abu Ghraib-gevangenis in april en mei 2004 in het nieuws was gekomen, had hij opzettelijk valse verklaringen over de mishandelingen afgelegd tegenover superieuren binnen het leger.
Davis was de tweede verdachte die in verband met het mishandelingschandaal werd veroordeeld.

Nieuwe berichten over mishandelingen

Op 17 februari publiceerde de Amerikaanse Unie voor Burgerrechten (ACLU) documenten waarin melding werd gemaakt van tot dan toe onbekende mishandelingen van gevangenen in Afghanistan en Irak. De daders waren Amerikaanse militairen. Het ging om tot dan toe geheime documenten van de Amerikaanse overheid, die de ACLU langs juridische weg in handen had gekregen. In de documenten werd onder meer melding gemaakt van een mishandeling met een honkbalknuppel en een nepexecutie, waarbij een ongeladen pistool in de

mond van een gevangene werd gehouden en de trekker werd overgehaald.

(Vorige berichten pagina 104/1 e.v. - 2005)

JORDANIË

BINNENLAND

Hamzah verliest titel van kroonprins

De Jordaanse koning Abdullah ontnam op 28 november 2004 aan zijn halfbroer prins Hamzah (24) de titel van kroonprins. Dat was tegen de wens van hun vader, wijlen koning Hoessein. Deze had, omdat Hamzah nog te jong was, Abdullah tot opvolger benoemd. Ook de weduwe van Hoessein, koningin Noor, had gehoopt dat haar zoon Hamzah ooit koning zou worden.
Aan de beslissing van koning Abdullah lag, voor zover bekend, geen rivaliteit met Hamzah ten grondslag. In een brief gaf de koning als reden op dat de verandering zijn broer 'meer vrijheid zou geven om taken te vervullen' die hem zouden worden opgedragen. De positie van kroonprins bleef vermoedelijk voorlopig vacant.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Jordanië presenteert begroting 2005

Minister van Financiën Mohammad Abu Hamour presenteerde op 30 november 2004 de begroting voor 2005 van in totaal 3,3 miljard dinar (ca. 3,6 miljard euro). Het tekort was beraamd op 270 miljoen dinar ofwel 3,3 procent van het bbp. In vergelijking met het deficit van 3,9 procent in 2004 betekende dat een daling van 0,6 procent welke te danken was aan verhoogde belastinginkomsten.
De begroting omvatte tevens de financiële middelen uit een aanvullend fonds, zodat de totale uitgaven met 4 procent konden stijgen ten opzichte van 2004. Daarmee werden extra investeringen mogelijk ter bestrijding van de armoede en voor het moderniseren van de infrastructuur. Ook werd 310 miljoen dinar apart gezet om de komende vijf jaar benzine en petroleum te subsidiëren.

De totale staatsinkomsten werden begroot op 3,1 miljard dinar, een toename van 33 procent in vergelijking met 2004.

JUSTITIE

Geen veroordeling voor geplande aanslagen op Amerikaanse doelen

Een militaire rechtbank sprak op 27 december 2004 dertien personen vrij van samenzwering om Amerikaanse doelen aan te vallen. Elf van hen werden echter wel veroordeeld tot straffen tussen de zes maanden en vijftien jaar wegens het in bezit hebben van explosieven. De twee anderen gingen vrijuit.
De openbaar aanklager had de verdachten beschuldigd van het voorbereiden van een aanslag op de Amerikaanse ambassade in de hoofdstad Amman, en op militaire bases in het oosten van Jordanië waarvan werd aangenomen dat er Amerikaanse soldaten gehuisvest waren. Dat laatste werd officieel echter ontkend omdat het de Verenigde Staten niet was toegestaan Jordaans grondgebied te gebruiken voor hun aanval op Irak in maart 2003. Enkele maanden daarvoor, in december 2002, was de politie de verdachten al op het spoor gekomen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Officiële mensenrechtenorganisatie klaagt situatie gedetineerden aan

Bij monde van minister van Binnenlandse zaken Samir Habashneh reageerde de Jordaanse regering op 24 september 2004 met verontwaardiging op een rapport over de mensenrechtensituatie in het land. Volgens het door de staat gefinancierde Mensenrechtencentrum was er sprake van wijdverbreid misbruik van gevangenen. Het onderzoek verschafte details over het slaan en zelfs doden van gedetineerden en daarnaast over lange perioden van eenzame opsluiting. Dergelijke kritiek was uitzonderlijk voor een officieel orgaan. Het rapport was opgesteld door voormalig premier Ahman Obeidat die met zijn onderzoeksteam de overvolle Al-Jweida gevangenis in het zuiden van Jordanië bezocht. Daar had hij gesprekken gevoerd met ongeveer 400 gedetineerden.
De bewindsman ontkende dat er in Jordaanse gevangenissen gemarteld werd en dat de rechten van gedetineerden systematisch werden geschonden. De regering had twee dagen eerder wel besloten een eigen onderzoek in te stellen naar de omstandigheden in de gevangenissen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Steun van Jordanië voor Palestijnse leiders

Jordanië zou er aan bijdragen dat vaart werd gezet achter het vredesproces in het Midden-Oosten en achter de totstandkoming van een Palestijnse staat. Dat was op 29 november 2004 de boodschap die premier Faisal al-Fayez en koning Abdullah meegaven aan de Palestijnse leider Machmoed Abbas en de Palestijnse premier Achmed Qurei die de Jordaanse hoofdstad Amman bezochten.
Jordanië deed de toezegging de Palestijnen te zullen helpen met veiligheidstrainingen. Dit om goed voorbereid te zijn op de situatie die zou ontstaan na de voor 2005 geplande Israëlische terugtrekking uit de Gazastrook.

Jordanië en Israël schaffen groot deel onderlinge invoerrechten af

Israël en Jordanië sloten op 23 december 2004 een overeenkomst met de opzet de handelsbarrières tussen beide landen te verminderen. Afgesproken werd dat meer dan 80 procent van de Jordaanse exporten naar Israël en ruim 50 procent van de Israëlische exporten naar Jordanië in 2010 vrij zouden zijn van invoerrechten. Op dat moment lagen die percentages op respectievelijk 73 procent en bijna 10 procent.
De overeenkomst maakte het tevens mogelijk de exporten van beide landen naar de Verenigde Staten en de Europese Unie (EU) te verhogen. De producten waar geen invoerrechten voor golden, zouden daarheen ook belastingvrij kunnen worden geëxporteerd. De VS en de EU zagen deze constructie als een aanmoediging voor de desbetreffende landen om de verhouding tussen Israël en de Arabische buurstaten te verbeteren.

Syrië en Jordanië werken aan verbetering betrekkingen

De Syrische president Bashar al-Assad bracht op 2 februari 2005 een bezoek aan de Jordaanse koning Abdullah ter verbetering van de relaties tussen beide landen. Deze waren al lange tijd zeer gespannen onder meer als gevolg van hun afwijkende houding tegenover de Amerikaanse interventie in Irak in 2003. Terwijl Syrië sterk gekant was tegen de oorlog, werd deze door Jorda-

nië gesteund. Laatstgenoemd land had zich bovendien een belangrijke rol toegemeten in de ondersteuning van het naoorlogse Irak, terwijl Syrië er door de Verenigde Staten van werd beschuldigd niets te ondernemen tegen Syrisch-Irakese grensoverschrijdingen en wapensmokkel door anti-Amerikaanse strijders. Jordanië wenste eveneens dat Syrië zich coöperatiever opstelde jegens het 'nieuwe' Irak.

Toenadering over grensafbakening

Voorts waren er tussen de twee buurlanden conflicten over de afbakening van de onderlinge grenzen en Jordanië had geëist dat de sluipende, decennialange Syrische grensoverschrijdingen op haar grondgebied beëindigd zouden worden.
Op 28 februari tekenden de Syrische minister van Binnenlandse zaken Ghazi Kanaan en zijn Jordaanse ambtsgenoot Samir Habashneh een akkoord over de teruggave aan Jordanië van een groot stuk grond langs de grens van beide landen. De grensverschuiving was in overeenstemming met de internationaal erkende grenzen zoals die in 1931 waren getrokken.

Weer ambassadeur van Jordanië in Israël

Op 20 februari 2005 vestigde zich voor het eerst in vier jaar weer een Jordaans ambassadeur in Israël. De post was sinds het begin van de Palestijnse opstand in 2000 vacant omdat de in augustus van dat jaar benoemde Abdulilah al-Kurdi nooit zijn plaats innam en de Jordaanse belangen door een diplomaat werden waargenomen.
Marouk al-Bakhit werd de nieuwe ambassadeur. Een dergelijke functie bekleedde hij eerder in Turkije.

(Vorige berichten pagina 542/1 e.v. - 2004)

LIBANON

BINNENLAND

Controverse rond Syrische invloed leidt tot regeringswisseling

Ministers stappen op na besluit verlenging ambtstermijn president

De ministers van Cultuur, Economie, Milieu en Verdreven personen verlieten op 6 september 2004 de Libanese regering. De vier bewindslieden namens de Progressieve Socialistische Partij (PSP) rond Druzenleider Walid Jumblatt kwamen tot hun besluit na de parlementsbeslissing drie dagen eerder om de ambtstermijn van president Emile Lahoud met drie jaar te verlengen. Dat gebeurde met 96 stemmen voor, 29 tegen en 3 onthoudingen.
Lahoud werd door Syrië gesteund en volgens critici, waaronder de Verenigde Staten, had dit land de hand gehad in de verlenging van de presidentiële ambtstermijn. Jumblatt had zich intussen ontpopt als tegenstander van de Syrische bemoeienis met Libanon.

Samenstelling regering Libanon
(6 november 2004)

President (ingezworen 24 november 1998)
Gen. Emile LAHOUD

Premier
Omar KARAMI

Vice-premier
Issam FARES

Ministers:
Arbeid
Assem QANSO
Binnenlandse zaken, Plattelands- en Stedelijke aangelegenheden
Suleiman Tony FRANJIEH
Buitenlandse zaken en Emigrantenzaken
Mahmoud HAMMOUD
Cultuur
Naji AL-BOUSTANI
Defensie
Abdel Rahim MRAD
Economie en Handel
Adnan QASSAR
Energie en Water
Maurice SAHNAWI
Financiën
Elias SABA
Gezondheidszorg
Mohammad Jawad KHALIFEH
Industrie
Leila AL-SOLH
Informatie
Elie al-FIRZLI
Jeugd en Sport
Sibouh HOVNANIAN
Justitie
Adnan ADDOUM
Landbouw
Elie SKAFF
Milieu
Wiaam WAHAB
Onderwijs
Ahmed MINQARA
Publieke werken en Transport
Yassin JABER
Sociale zaken
Ghazi ZUAITER
Telecommunicatie
Jean-Louis QARDAHI
Toerisme
Farid AL-KHAZEN
Verdreven personen
Talal ARSLAN

Ministers van Staat:
Ibrahim al-DAHER (belast met Bestuurlijke hervorming)
Albert MANSOUR
Karam KARAM
Youssef SALAMEH
Robert GHANEM
Alan TABOURIAN
Mahmoud ABDELKHALIQ
Wafaa AL-DIIQA HAMZEH

Gouverneur Centrale Bank
Riad SALAMEH

Libanees kabinet treedt af

Op 20 oktober bood de Libanese premier Rafik al-Hariri aan president Lahoud het ontslag van zijn kabinet aan. Hariri had tijdens een groot deel van de periode na de beëindiging van de burgeroorlog in 1990 de functie van premier bekleed. Hij was tegenstander van de omstreden parlementsbeslissing, maar ging onder Syrische druk overstag.

Omar Karami nieuwe premier

President Lahoud benoemde vervolgens de 70-jarige Omar Karami tot nieuwe premier. Hij bekleedde deze functie ook al in de periode 1990-1992, tot Hariri zijn post overnam. Karami stond bekend als loyaal tegenover Syrië.
De veertien parlementsleden van de PSP, vijf christelijke parlementariërs en de fractie rond de afgetreden Hariri boycotten de consultatiebesprekingen. Zij meenden dat Syrië op de achtergrond een belangrijke rol zou spelen in de regeringsvorming.

Nieuwe regering krijgt vertrouwen parlement

Het Libanese parlement ging op 6 november met 59 tegen 24 stemmen bij 23 onthoudingen akkoord met de nieuw gevormde regering. De oppositie meende bevestigd te zien dat het nieuwe kabinet onder Syrische druk tot stand was gekomen.

Sociale onrust na dood vermeende Al-Qaedastrijder

De Libanese autoriteiten maakten op 27

september 2004 bekend dat Ismail Khatib, verdacht van betrokkenheid bij geplande bomaanslagen op buitenlandse ambassades, in gevangenschap was overleden. Hij zou zijn gestorven aan een hartaanval. Na het bekend worden van het nieuws gingen duizenden mensen de straat op om het aftreden te eisen van minister van Binnenlandse zaken Elias Murr. Zij vermoedden dat Khatib was doodgemarteld en eisten een onafhankelijk onderzoek.
Volgens minister Murr was Khatib het hoofd van Al-Qaeda in Libanon. Hij zou militanten hebben willen rekruteren om in Irak te strijden tegen het Amerikaanse leger.

Ex-premier Hariri gedood bij bomaanslag

De in oktober afgetreden premier Rafik al-Hariri werd op 14 februari 2005 in het westen van de hoofdstad Beiroet gedood, waarschijnlijk door een autobom. In totaal kwamen zeker 14 mensen om het leven en raakten rond de 100 mensen gewond. Ook werd grote materiële schade aangericht. Een onbekende groep met de naam Overwinning en Jihad in Groot-Syrië eiste de verantwoordelijkheid op, maar de authenticiteit van haar verklaring kon niet worden vastgesteld. Er werd een driedaagse periode van nationale rouw afgekondigd.
Hariri, die 60 jaar oud werd, had faam verkregen door zijn rol in de wederopbouw van Libanon na het einde van de burgeroorlog in 1990. Van 1992 tot 1998 was hij premier en hij werd dat opnieuw tussen 2000 en 2004. Hij was tegenstander van de Syrische bemoeienis met Libanon, die tot uitdrukking kwam in de aanwezigheid van 14.000 Syrische militairen die sinds 1990 in het land waren gebleven. Syrië werd een grote invloed toegedicht op de Libanese politiek en zowel president Emile Lahoud als de huidige premier Omar Karami waren Syrië goedgezind.
Oppositiepartijen zagen in de moordaanslag op Hariri reden om opnieuw de terugtrekking van de Syrische troepen te eisen. Zij achtten de Libanese en Syrische regering verantwoordelijk voor Hariri's dood en eisten het aftreden van de Libanese regering. Bovendien riepen zij op tot een driedaagse staking.
Over mogelijke medeverantwoordelijkheid van Syrië bestond overigens onduidelijkheid. De Amerikaanse regering, die de aanslag veroordeelde, wilde zich daar niet over uitlaten. Wel riep zij haar ambassadeur uit Syrië terug. Daar kwam bij dat de Syrische president Assad de aanslag nog dezelfde dag veroordeelde als een 'verschrikkelijke criminele daad'.

Begrafenis Hariri krijgt anti-Syrisch karakter

Hariri werd op 16 februari onder strenge veiligheidsmaatregelen en in aanwezigheid van duizenden mensen in Beiroet begraven. Er werden leuzen gescandeerd waarin geëist werd dat Syrië uit Libanon zou vertrekken.
Onder de aanwezige buitenlandse politici bevond zich tegen de wil van Hariri's familie ook de Syrische vice-president Abdul-Halim Khaddam, een vriend van Hariri. Een andere vriend van hem, de Franse president Jacques Chirac, was eveneens bij de begrafenis aanwezig. Dat lokte kritiek uit van de Libanese minister van Defensie Abdalrahim Murad, die Chirac ervan beschuldigde de regering in diskrediet te brengen door oppositie tegen haar aan te moedigen.

Bewindsman waarschuwt oppositie

Op 18 februari riepen anti-Syrische oppositiegroeperingen op tot een vreedzame opstand, met als doel de regering ten val te brengen. Sinds de dood van Hariri waren zij herhaaldelijk de straat opgegaan om tegen de Syrische inmenging en de Libanese regering te protesteren.
Minister van Binnenlandse zaken Suleiman Franjieh liet daarop een waarschuwing uitgaan dat de regering geen sociale onrust zou tolereren en dreigde met de inzet van het leger als de straatprotesten voortgingen.

Minister van Toerisme treedt af

De Libanese minister van Toerisme Farid al-Khazen legde op dezelfde dag zijn functie neer. Hij verklaarde dat zijn beslissing in overeenstemming was met zijn overtuiging en zijn 'plichtsgevoel ten opzichte van het volk'. Daarmee was hij de enige minister die gevolg gaf aan de eis van de oppositie dat de regering zou aftreden.

VN onderzoeken toedracht moord

Op verzoek van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties kondigde secretaris-generaal Kofi Annan aan op 25 februari een team van deskundigen naar Libanon te zullen sturen teneinde de ware toedracht van de moord op Hariri te onderzoeken. Het onderzoek zou onder leiding staan van Peter Fitzgerald, plaatsvervangend hoofd van de Ierse politie.

Regering treedt alsnog af

Na twee weken van straatprotesten besloot de Libanese regering op 28 februari alsnog af te treden. Dat gebeurde terwijl in het parlement nog een debat gaande was over een door de oppositie ingediende motie van wantrouwen. Na de bekendmaking gingen minstens 25.000 mensen in Beiroet de straat op om van hun blijdschap blijk te geven. Nu aan één van hun eisen voldaan was, wilden zij vervolgens een beëindiging van de Syrische bemoeienis met Libanon getuige de aangeheven spreekkoren: 'Karami [Libanese premier] is gevallen, jouw beurt zal nog komen, Lahoud [Libanese president], en de jouwe, Bashar [bedoeld was de Syrische president Bashar al-Assad] eveneens.'
Veel scholen en bedrijven bleven dicht, waarmee gehoor werd gegeven aan de stakingsoproep van de oppositie.

BUITENLANDSE ZAKEN

Veiligheidsraad VN neemt Libanon-resolutie aan

Op 2 september 2004 nam de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties met algemene stemmen een resolutie aan die opriep tot het respecteren van de Libanese soevereiniteit en het terugtrekken van alle buitenlandse troepen uit het land. Zonder met name te worden genoemd, werd hiermee in de eerste plaats gedoeld op Syrië, het enige land dat in Libanon militair aanwezig was.
Resolutie 1559, een vervolg op eerdere besluiten inzake Libanon uit 1978, 1982 en juli 2004, riep op tot:
- het respecteren van de soevereiniteit, territoriale integriteit, eenheid en politieke onafhankelijkheid onder exclusief gezag van de Libanese regering;
- het terugtrekken van alle resterende buitenlandse troepen;
- het ontbinden en ontwapenen van alle Libanese en niet-Libanese milities;
- uitbreiding van de controle door de Libanese regering over het gehele grondgebied;
- vrije en eerlijke presidentsverkiezingen

overeenkomstig de Libanese grondwet en zonder inmenging van buitenaf;
• volledige en spoedige samenwerking van alle betrokken partijen met de Veiligheidsraad bij de uitvoering van alle relevante resoluties, met een voortgangsrapport van de secretaris-generaal van de VN binnen 30 dagen.

Hezbollah verwerpt ontwapening

Sjeik Hassan Nasrallah, leider van de Libanese Hezbollah-beweging, verwierp in een reactie de VN-oproep om te ontwapenen. Bovendien verdedigde hij ook de aanwezigheid van Syrische troepen in het land omdat deze volgens hem een belangrijke rol hadden gespeeld in het verbeteren van de veiligheidssituatie in Libanon.
Nasrallah kwalificeerde de tekst voorts als een 'valstrik' van Israël, het land waartegen de guerrillastrijders van Hezbollah tot de terugtrekking van Israëlische troepen in 2000 hadden gevochten. Israël hield achttien jaar lang het grensgebied in Zuid-Libanon bezet.

Libanon wenst geen buitenlandse inmenging

De reactie van de Libanese regering was eveneens afwijzend. Zij beschouwde de resolutie als een inmenging in binnenlandse aangelegenheden en wenste de nauwe relatie met Syrië te houden zoals die was. Een volledige Syrische terugtrekking was volgens de regering alleen mogelijk als het Arabisch-Israëlische conflict was beëindigd.

Syrische troepen lijken Libanon te verlaten

Op 23 september waren in Libanon troepenbewegingen gaande, die volgens waarnemers zouden duiden op een begin van terugtrekking van de Syrische strijdmacht uit Libanon. Zij werden echter door critici gezien als een schijnmanoeuvre jegens de internationale gemeenschap.
Syrië had in Libanon een troepenmacht van 14.000 manschappen. Deze werd voor het eerst in 1976, toen de burgeroorlog begon, ingezet, maar na beëindiging daarvan in 1990 was ze in het land gebleven.

VN oefenen opnieuw druk uit op Syrië

Op 19 oktober nam de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties opnieuw met algemene stemmen een verklaring over Libanon aan. Dat gebeurde na de rapportage door secretaris-generaal Kofi Annan waarin deze stelde dat Syrië tot op dat moment had geweigerd uitsluitsel te geven over de vraag hoeveel troepen op welke wijze Libanon zouden verlaten. De verklaring drong nogmaals aan op terugtrekking van de Syrische troepen.
De Syrische minister van Buitenlandse zaken Faruq al-Sharah noemde de verklaring een onwettige interventie in de verhouding tussen Syrië en Libanon.

Pro-Syrische demonstratie in Beiroet

Duizenden Libanezen demonstreerden op 30 november in de straten van de hoofdstad Beiroet tegen VN-resolutie 1559. Zij droegen portretten mee van de Libanese en Syrische presidenten Emile Lahoud en Bashar al-Assad. De demonstranten beschouwden de VN-oproep tot terugtrekking van Syrische troepen als ongeoorloofde inmenging in binnenlandse aangelegenheden. De demonstratie had de steun van de Libanese regering en de Hezbollah-beweging.
Eerder die maand hadden voornamelijk christelijke studenten een mars georganiseerd. Zij riepen juist op tot een einde van de Syrische aanwezigheid in hun land.

Syrië trekt opnieuw troepen terug

Halverwege december trokken opnieuw Syrische troepen zich terug van een aantal sleutelposities in Libanon. Het zou gaan om de noordelijke stad Batrun en de zuidelijke buitenwijken van Beiroet en het vliegveld bij de hoofdstad. Zij zouden zich hebben bewogen richting Bekaa-vallei, bij de Syrisch-Libanese grens.

Politieke oppositie eist Syrische terugtrekking

Op 2 februari 2005 kwamen oppositionele politici van uiteenlopende signatuur in Beiroet bijeen en riepen op tot volledige terugtrekking van alle Syrische troepen. Ook zou er een eind moeten komen aan de invloed van de Syrische inlichtingendiensten.
Een dag eerder had de Syrische plaatsvervangend minister van Buitenlandse zaken, Waleed al-Mualem, een bezoek gebracht aan Libanon. Deze sprak niet alleen met medestanders, maar ook met politici die tegen de Syrische invloed gekant waren.

Steunverklaring voor Syrische invloed

Vijf dagen later kwamen pro-Syrische ministers, parlementsleden, hoge ambtenaren en politieke groeperingen bijeen om hun steun te betuigen aan de Libanese verbondenheid met Syrië. Tot de deelnemers aan de bijeenkomst behoorden ook premier Omar Karami en Hezbollah-leider Hassan Nasrallah.

Topontmoeting met Palestijnse leiders

In de Libanese hoofdstad Beiroet vond op 8 december 2004 een ontmoeting plaats tussen Palestijnse en Libanese leiders die als een keerpunt in de al lange tijd gespannen verhouding werd gezien. De leider van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) Machmoed Abbas en de Palestijnse premier Achmed Qurei spraken met de Libanese president Emile Lahoud, parlementsvoorzitter Nabih Berri en premier Omar Karami. De gespannen verhouding hing onder meer samen met het gedwongen vertrek van de PLO uit Libanon in 1982 als gevolg van de Israëlische invasie. Palestijnse vluchtelingen leefden er nog altijd onder slechte omstandigheden in kampen verspreid over het land en hadden niet dezelfde burgerrechten als andere inwoners. Onder een deel van de Libanezen bestond bovendien wantrouwen jegens de vluchtelingen vanwege de rol van Palestijnse guerrillastrijders tijdens de burgeroorlog (1975-1990). Daarnaast was Libanon tegenstander van de in 1993 gesloten Oslo-akkoorden tussen Israël en de PLO omdat deze een gezamenlijke Arabische aanpak van het vredesproces met Israël in de weg zouden hebben gestaan.

(Vorige berichten pagina 544/2 e.v. - 2004)

SYRIË

BINNENLAND

President Assad wijzigt kabinet

President Bashar al-Assad bracht op 4 oktober 2004 wijzigingen aan in zijn kabinet die gezien werden als een poging vaart te zetten achter de voorgenomen economische en bestuurlijke hervormingen. Ghazi Kanaan, voormalig hoofd van de militaire inlichtingendienst in Libanon, werd minister van Binnenlandse zaken. Het departement van

Economie en Handel werd voortaan geleid door Amer Lotfi, manager bij het staatskatoenbedrijf in Aleppo. De portefeuille voor Industrie ging naar Ghassan Tayara, leider van de vereniging van ingenieurs, en die van Informatie naar Mahdi Dakhl-Allah, hoofdredacteur van dagblad *Ath-Thawra* van de regerende Baath-partij. Voorts werden nieuwe ministers benoemd voor Arbeid, Gezondheidszorg, Islamitische giften en Justitie en Sociale zaken.

Nieuw hoofd Syrische inlichtingendienst

Op 14 februari 2005 benoemde president Bashar al-Assad brigadegeneraal Asef Shawkat tot hoofd van de militaire inlichtingendienst, als opvolger van Hassan Khalil. Hij was tot dan toe plaatsvervangend hoofd van de dienst.
De 54-jarige Shawkat was getrouwd met een zuster van de president. Waarnemers meenden dat deze benoeming een teken was dat de president bezig was zijn greep op de veiligheidsdiensten te verstevigen.

KOERDISCHE KWESTIE

Vijftien Koerden veroordeeld voor separatisme

De Rechtbank voor Staatsveiligheid veroordeelde op 15 februari 2005 vijftien Syrische Koerden op beschuldiging van separatisme. Zij waren in maart 2004 gearresteerd tijdens rellen in de hoofdstad Damascus. Vier van de vijftien moesten drie jaar de cel in, de overigen twee jaar. De straffen waren lager dan bij hun eerdere veroordeling, toen zij allen vijf jaar kregen.
Advocaat Faisal Bader verklaarde dat de bekentenissen door marteling waren afgedwongen en dat de uitspraak ongrondwettelijk was omdat de staatsveiligheidsrechtbank in het leven was geroepen op grond van de al 40 jaar geldende noodwetgeving. Hij eiste daarom de vrijlating van de beklaagden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rusland scheldt groot deel Syrische schuld kwijt

De Russische minister van Financiën Aleksej Koedrin maakte op 25 januari 2005 bekend dat zijn land 73 procent van de uitstaande schulden van Syrië zou kwijtschelden. Het ging om een bedrag van 9,8 miljard dollar (ca. 7,4 miljard euro) van de totale schuld ten bedrage van 13,4 miljard dollar. Van het resterende bedrag van 3,6 miljard dollar zou 1,5 miljard dollar worden omgezet in leningen, af te betalen in tien jaarlijkse termijnen, terwijl de rest cash terug zou worden terugbetaald.
De Russische beslissing werd bekendgemaakt tijdens een tweedaags bezoek van de Syrische president Bashar al-Assad aan Moskou.

JUSTITIE

Twee doodstraffen wegens bomaanslag

Het officiële Syrische persagentschap *Sana* maakte op 30 december 2004 bekend dat de Rechtbank voor Staatsveiligheid Ahmad Shlash Hassan en Ezzo Hussein al-Hussein ter dood had veroordeeld in verband met de bomexplosie op 27 april in de hoofdstad Damascus. Daarbij vielen vier doden. Twee anderen kregen levenslange dwangarbeid en nog achttien verdachten straffen van één tot twintig jaar. De doodvonnissen, waartegen geen beroep mogelijk was, zouden door ophanging worden voltrokken.
De 26-jarige Ahmad Shlash Hassan was in mei op de staatstelevisie verschenen, waarbij hij zijn betrokkenheid bekende. Hij zei dat de bomaanslag een individuele daad was, gericht tegen de agressie jegens moslims van de kant van 'onderdrukkende staten als Israël, de Verenigde Staten en al de andere ongelovige landen'.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Syrische intellectuelen zetten nieuwe mensenrechtengroep op

Acht intellectuelen richtten op 1 september 2004 de Syrische Mensenrechtenorganisatie op, oftewel Swasiah. Zij kozen de Syrische schrijver Sadeq Jalal al-Azem tot erepresident. Mohannad al-Hasani, een advocaat van politieke gevangenen, werd directeur.
Hoewel president Bashar al-Assad na zijn vader in 2000 te zijn opgevolgd enkele politieke vrijheden had doorgevoerd, zouden de oudgedienden rond de voormalige president nog steeds veel invloed hebben. Willekeurige arrestaties vonden volgens mensenrechtenactivisten nog altijd plaats en ook de 40 jaar eerder van kracht geworden noodtoestand gold nog steeds.

Mensenrechtenprijs voor activist Aktham Naise

Op 12 januari 2005 ontving Aktham Naise, hoofd van de Comités voor de Verdediging van Democratische Vrijheden en Mensenrechten in Syrië (CDDLHR), de jaarlijkse prijs voor Verdedigers van de Mensenrechten (MEA) van de in Zwitserland gevestigde Martin Ennals Stichting. De elf mensenrechtengroepen in de jury van deze stichting waren unaniem in hun oordeel. De prijs was genoemd naar de eerste secretaris van Amnesty International.
Naise (53) stond een gevangenisstraf van mogelijk vijftien jaar te wachten op beschuldiging van het 'verzwakken van de staat'. Hij had al zes maal gevangen gezeten, het laatst tussen april en oktober 2004. Daarna was hij vrijgelaten in afwachting van een proces.

Syrië laat opnieuw 55 politieke gevangenen vrij

Syrische activisten meldden op 13 februari 2005 zonder dat er een officiële bevestiging van overheidszijde kwam, dat 55 islamitische politieke gevangenen waren vrijgelaten. De meeste van hen zaten gevangenisstraffen van drie tot vier jaar uit, sommigen zonder dat er een proces had plaatsgevonden. Het waren vooral Syriërs, maar er bevonden zich ook vijf Palestijnen onder hen, twee Libanezen, een Irakees en een Tunesiër.
Het aantal politieke gevangenen in Syrië was niet bekend, maar werd geschat op honderden. In 2004 waren enkele keren gevangenen vrijgelaten, voor het laatst in december toen president Assad aan 112 van hen gratie verleende.

BUITENLANDSE ZAKEN

Syrië dichter bij ondertekening associatieverdrag EU

Woordvoerder Emma Udwin van de Europese Commissie verklaarde op 21 september 2004 dat de ondertekening door Syrië van het Euro-mediterrane partnerschap (MEDA) een stap dichterbij was gekomen. Zij concludeerde dat na onderhandelingen de week ervoor in de Syrische hoofdstad

Damascus. Hoewel Syrië akkoord was met vrijwel de gehele tekst van dit associatieverdrag, stond de Europese Unie (EU) erop dat het land expliciet een passage onderschreef omtrent de non-proliferatie van massavernietigingswapens.
Van alle betrokken mediterrane landen had alleen Syrië nog niet getekend.

Hamas-leider in Damascus geliquideerd

Op 26 september 2004 werd in Damascus de 39-jarige Izz El-Deen Sheikh Khalil, een vooraanstaand lid van de militaire vleugel van de Palestijnse beweging Hamas, door een autobom gedood. Drie voorbijgangers raakten gewond. Khalil behoorde tot de ca. 400 Palestijnse militanten die begin jaren '90 van de twintigste eeuw door Israël naar Libanon waren gedeporteerd.
Uit bronnen bij de Israëlische veiligheidsdienst viel af te leiden dat Israël bij de liquidatie betrokken was.

Irak en Syrië gaan volledige diplomatieke betrekkingen aan

De Iraakse interim-minister van Buitenlandse zaken Hoshiyar Zebari maakte op 8 november 2004 bekend dat zijn land overeenstemming met Syrië had bereikt over een volledig herstel van de diplomatieke betrekkingen. Daarnaast waren de beide landen overeengekomen de grenzen beter te controleren op een mogelijke oversteek van islamitische militanten. Dat laatste was een tegemoetkoming aan een eis van de Verenigde Staten, wier bezettingsmacht in Irak veel te duchten had van aanslagen.

Israëlische premier Sjaron verwerpt onderhandelingen met Syrië

Op 24 november 2004 deed de Syrische president Bashar al-Assad het voorstel aan Terje Roed-Larsen, afgezant van de Verenigde Naties voor het Midden-Oosten, om de vredesonderhandelingen met Israël te hervatten. Deze waren in 2000 afgebroken als gevolg van meningsverschillen inzake de kust van het meer van Galilei, welke deel uitmaakte van de door Israël bezette Golan hoogvlakte.
De Israëlische premier Sjaron reageerde afwijzend op het voorstel. Onderhandelingen waren volgens hem alleen mogelijk indien Syrië maatregelen nam tegen de Palestijnse militante bewegingen Hamas en de Islamitische Jihad, die beide een hoofdkwartier hadden in de Syrische hoofdstad Damascus. Deze voorwaarde noemde Syrië echter 'onaanvaardbaar'.

Turkije en Syrië sluiten vrijhandelsverdrag

De Turkse premier Recep Tayyip Erdogan en de Syrische premier Naji al-Otari sloten op 22 december 2004 tijdens een tweedaags bezoek van Erdogan aan de Syrische hoofdstad Damascus een vrijhandelsakkoord. De overeenkomst voorzag onder meer in Turkse investeringen in Syrië, gezamenlijke landbouwprojecten en een uitbreiding van de onderlinge handel.
De betrekkingen tussen beide landen, die in 1998 nog met elkaar in oorlog dreigden te raken vanwege Turkse beschuldigingen dat Syrië Turks-Koerdische guerrillastrijders onderdak bood, waren in 2004 sterk verbeterd. De Syrische president Assad bracht in januari al een bezoek aan Turkije.

VS bevriezen tegoeden Syrische financier van organisatie al-Zarqawi

De Amerikaanse minister van Financiën John Snow gaf op 25 januari 2005 banken de opdracht om alle tegoeden van de Syriër Sulayman Khalid Darwish te bevriezen. Darwish zou steun verlenen aan de organisatie van de Jordaanse militant Abu Musab al-Zarqawi. Die steun bestond volgens de Amerikanen uit het financieren, rekruteren en trainen van leden van de organisatie. De groep van al-Zarqawi was onder meer verantwoordelijk voor bomaanslagen en ontvoeringen in Irak.

Syrië maakt deelname Irakezen aan Iraakse verkiezingen mogelijk

Vooruitlopend op de voor 30 januari 2005 geplande verkiezingen in Irak stelde Syrië Irakezen in het land in staat om zich tussen 17 en 23 januari als kiezer te laten registreren en tussen 28 en 30 januari daadwerkelijk hun stem uit te brengen. Het ging naar schatting om ruim 250.000 mensen, van wie een groot deel naar Syrië was gekomen na de door de Verenigde Staten geleide invasie van Irak in 2003.
De Syrische beslissing werd vastgelegd in een overeenkomst met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), die het mogelijk wilde maken dat Irakezen die niet in het land zelf verbleven, toch aan de verkiezingen konden deelnemen. Dertien verkiezingscentra in andere landen zouden daartoe eveneens geopend worden.

Syrië ontkent steun aan terrorisme

Bushra Kanafani, woordvoerster van het Syrische ministerie van Buitenlandse zaken, verklaarde op 3 februari 2005 dat Amerikaanse beschuldigingen inzake Syrische steun aan terrorisme in Irak ongegrond waren. In antwoord op beweringen van president Bush stelde zij dat haar land alles in het werk stelde om militanten ervan te weerhouden de Iraakse grens over te steken om tegen de Amerikaanse bezettingsmacht te strijden.
Volgens Kanafani zouden de Verenigde Staten een actieve rol moeten spelen in het vredesproces in het Midden-Oosten en zich positiever moeten opstellen tegenover de Syrische oproep tot vrede.

'Syrië niet betrokken bij verzetsgroepen Irak'

Op 23 februari beweerden Iraakse opstandelingen voor de staatstelevisie van Irak dat zij voor hun activiteiten waren gefinancierd en getraind door de Syrische inlichtingendienst. Een dag later werden de verklaringen weersproken via het officiële Syrische persagentschap *Sana* dat bronnen uit kringen van de inlichtingendienst citeerde: 'Syrië hecht aan de veiligheid en stabiliteit in Irak en mengt zich niet in haar binnenlandse aangelegenheden.'

VS roepen ambassadeur in Syrië terug

Na de bomaanslag met dodelijke afloop in Beiroet op de voormalige Libanese premier Rafik Hariri op 14 februari 2005, riep de Amerikaanse president George W. Bush ambassadeur Margaret Scobey uit Syrië terug. Reden was niet dat de Verenigde Staten Syrië ervan beschuldigden achter de aanslag te zitten; Bush zei dat niet te weten. Wel werden de spanningen tussen de VS en Syrië vergroot, omdat Hariri net als de Verenigde Staten tegenstander was van de Syrische militaire aanwezigheid in Libanon.

Halfbroer ex-leider Irak Saddam Hoessein uitgeleverd

De Iraakse regering maakte op 27 februari

2005 bekend dat Syrië Sabawi Ibrahim al-Hasan al-Tikriti, halfbroer van de voormalige Irakese leider Saddam Hoessein, aan Irak had uitgeleverd. Tikriti was hoofd van de Irakese inlichtingendienst gedurende de Golfoorlog van 1991 en vanaf 1996 presidentieel adviseur van Saddam Hoessein.
Tikriti stond nummer 36 op de lijst van meest gezochte functionarissen van de Baath-partij die Irak decennialang regeerde. Hij werd beschuldigd van het financieren en plannen van de opstand tegen de Amerikaanse bezettingsmacht in Irak.

(Vorige berichten pagina 546/2 e.v. - 2004)

BHUTAN

BINNENLAND

Straffen tot levenslang voor hulp aan separatisten

Rechtbanken in zes verschillende plaatsen spraken op 2 en 3 september 2004 tegen 111 personen straffen uit variërend van vier jaar tot levenslang wegens hulp aan separatistische strijdgroepen. Het ging om het Nationaal-Democratische Front van Bodoland (NDFB), het Verenigde Bevrijdingsfront van Assam (ULFA) en de Kamatapur Bevrijdingsorganisatie (KLO). De veroordeelden zouden de groeperingen voedsel en contant geld hebben geleverd, schuilplaatsen en opslagplaatsen ter beschikking hebben gesteld en gezorgd hebben voor transport- en communicatiefaciliteiten.

Bomaanslag bij grensplaats

Op 5 september ontplofte een bom op een markt in Gelephu, district Sarpang, aan de grens met de Indiase deelstaat Assam. Daarbij vielen 2 doden en raakten 27 mensen gewond. De politie hield er ernstig rekening mee dat de daders gezocht moesten worden in kringen van het NDFB.

Bhutan neemt strenge maatregelen tegen het roken

In Bhutan werd op 17 december 2004 een verbod op de verkoop van alle tabakswaren uitgevaardigd, en winkels, hotels en bars moesten voorraden vernietigen. Overtreding van het verbod werd bestraft met een boete van omgerekend 160 euro en intrekking van de vergunning. Op alle tabaksproducten die voor privé-consumptie Bhutan werden binnengebracht zou een belasting van 100 procent worden geheven. Voorts werd per 1 maart 2005 een algeheel rookverbod ingevoerd in openbare ruimtes als ziekenhuizen, scholen, parken, winkelcentra en regeringsgebouwen.
De maatregelen waren de meest vergaande ter wereld. In Bhutan werd overigens weinig gerookt en was het kauwen van tabak veel gebruikelijker.

(Vorige berichten pagina 169/2 e.v. - 2004)

CHINA

BINNENLAND

Grootste mijnramp sinds jaren veertig

Op 14 februari 2005 vielen 214 doden bij een gasexplosie in een mijn in Fuxin, provincie Liaoning. Het was de grootste Chinese mijnramp sinds de jaren veertig.
Van alle dodelijke ongelukken in mijnen wereldwijd vond in 2004 tachtig procent in China plaats, veelal doordat lokale autoriteiten en mijnbouwbedrijven het niet zo nauw namen met de veiligheidsprocedures. Om aan te geven dat hierin verandering moest komen werd de vice-gouverneur van Liaoning na de ramp op non-actief gesteld. Hij was verantwoordelijk voor de veiligheid in de industrie en mijnbouw in Liaoning. Peking kondigde aan dat de directie van het betreffende mijnbouwbedrijf officieel in staat van beschuldiging zou worden gesteld.

Chinese ondernemers kunnen 'modelarbeider' worden

Persbureau Xinhua maakte op 22 februari 2005 bekend dat Chinese particuliere ondernemers in het vervolg mochten worden onderscheiden als 'modelarbeider'. Jaarlijks werden ca. 3.000 modelarbeiders door een nationaal bureau in Peking onderscheiden. Dit waren tot 2005 altijd werknemers van staatsbedrijven die een bijzondere bijdrage zouden hebben geleverd aan de opbouw van de socialistische economie. Doorgaans ging het om beroepen als buschauffeur, mijnwerker of loodgieter.
Volgens Xinhua was de aanpassing nodig omdat de regerende Communistische Partij zich sinds 2002 niet alleen beschouwde als vertegenwoordiger van arbeiders en boeren, maar ook van particuliere ondernemers.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Snelle groei van Chinese valutavoorraad

De buitenlandse valutavoorraad van de Chinese staat groeide in 2004 met ruim 200 miljard Amerikaanse dollar (bijna 151 miljard euro) tot 610 miljard dollar. Persbureau Reuters meldde dit op 23 februari 2005. Hiermee had de Chinese staat na Japan de grootste buitenlandse valutavoorraad ter wereld. De voorraad nam zo spectaculair toe dankzij de komst van veel buitenlandse investeerders, een snelle groei van de exportsector en toenemende speculatie met de Chinese yuan. De munt was gekoppeld aan de Amerikaanse dollar, maar beleggers hoopten dat de koers spoedig zou worden vrijgegeven, hetgeen onherroepelijk zou leiden tot een sterke koersstijging. Anticiperend hierop ruilden ze graag dollars om voor yuans, hetgeen in China alleen mogelijk was bij staatsbanken.

Verkleining valutavoorraad

De Chinese overheid was vooralsnog niet van plan de koers van de yuan te revalueren. Maar mede door de groeiende valutavoorraad werd de feitelijke waarde van de Chinese munt wel steeds hoger en nam de druk op de yuan dus toe.
Dit probleem kon worden verkleind door meer yuans in omloop te brengen. China vond dit echter onwenselijk, omdat dit tot inflatie kon leiden en Chinese banken de mogelijkheid bood om meer kredieten te verstrekken. De staat wilde juist dat er minder leningen werden verstrekt, omdat dit zou leiden tot minder investeringen en op termijn tot een afname van de economische groei. Dit werd wenselijk geacht omdat de Chinese economie zo snel groeide dat economische oververhitting dreigde.
China koos ervoor de druk op de yuan te verminderen door de nationale valutavoorraad te verkleinen. Om dit doel te bereiken was in 2004 al besloten dat Chinese exporteurs niet langer alle verdiende valuta bij de staat hoefden om te wisselen voor Chinese yuans, zoals voorheen het geval was, maar dertig tot vijftig procent zelf mochten hou-

den. In februari 2005 werd bekend dat deze maatregel werd uitgebreid. Bedrijven die buitenlands geld nodig hadden voor hun dagelijkse activiteiten mochten in het vervolg alle verdiende valuta in eigen kas houden. Andere bedrijven moesten nog altijd zeventig procent bij de staat omwisselen. Maar terwijl dat voorheen binnen tien werkdagen na ontvangst van de valuta moest gebeuren, mocht hier in het vervolg tot negentig dagen mee gewacht worden.
Chinese importeurs werden daarentegen verplicht om rekeningen die in buitenlandse valuta moesten worden betaald binnen negentig dagen te voldoen. Het ging hier alleen om rekeningen van meer dan 500 duizend dollar. De staat hoopte hiermee te voorkomen dat de importeurs betalingen uitstelden. Want het kwam steeds vaker voor dat Chinese bedrijven buitenlandse valuta zo lang mogelijk vasthielden om ze in China uit te lenen of om te wisselen voor yuans, in de hoop dat deze munt spoedig door de Centrale bank zou worden gerevalueerd.

China is grootste consument ter wereld

Het Earth Policy Insitute (EPI) maakte op 16 februari 2005 bekend dat China de VS was gepasseerd als 's werelds grootste consument van agrarische en industriële producten, maar ook van grondstoffen. Dit was gebleken uit eigen onderzoek van de in Washington gevestigde denktank, die zich bezighoudt met de relatie tussen milieu en economie.
In 2004 consumeerde China 64 miljoen ton vlees en de VS 38 miljoen ton. China consumeerde 382 miljoen ton graan en de VS 278 miljoen ton. Ook werden in China meer mobiele telefoons, koelkasten en tv's verkocht dan in de VS.
Hier moest wel bij worden opgemerkt dat China 1,3 miljard inwoners had en de VS 297 miljoen. De consumptie per hoofd van de bevolking lag in de VS nog ver boven China. En hoewel China won als het ging om het volume van de nationale consumptie, wonnen de VS als het ging om de geldwaarde ervan.

Milieuschade

China streefde de VS niet op alle fronten voorbij. In de VS reden in 2004 tien keer zoveel auto's als in China. En hoewel China Japan passeerde en de tweede olie-importeur van de wereld werd, behielden de VS hun nummer één positie. De Amerikanen importeerden in 2004 drie keer zoveel olie als China. China gebruikte echter meer staal en steenkool dan de VS. Vooral dat laatste had ertoe geleid dat China in 2004 de op één na grootste producent van broeikasgassen werd, na de VS. En China was een grotere importeur van tropisch hout. Dit kwam veelal uit Indonesië, waar jaarlijks een gebied zo groot als Zwitserland illegaal werd ontbost. Volgens het EPI werd naar schatting elke minuut van elke werkdag een illegaal gekapte Indonesische boom in China verwerkt.

China profiteert van lidmaatschap WTO

In februari 2005 publiceerde de Wereldbank een rapport genaamd 'China en de WTO: toetreding, beleidshervorming en strategieën voor de bestrijding van armoede'. China was in 2001 tot de Wereldhandelsorganisatie WTO toegetreden, maar had daarvoor zijn economie wel grondig moeten liberaliseren. Volgens dit rapport was de handel tussen China en de rest van de wereld mede dankzij deze hervormingen sinds 2001 verdubbeld. De door de WTO afgedwongen liberaliseringen leverden de Chinese economie jaarlijks zo'n 40 miljard dollar (ca. 30,2 miljard euro) op. De rest van de wereld verdiende er jaarlijks ca. 75 miljard dollar aan.

Trek naar de steden

Sinds het toetreden tot de WTO waren de inkomens in de Chinese stedelijke gebieden toegenomen, maar op het platteland juist afgenomen, in sommige regio's tot zes procent. Het rapport raadde China aan om iets tegen deze scheefgroei te doen, bij voorkeur door een hervorming van het zgn. hukou-systeem, dat de trek van het platteland naar de steden reguleerde, maar vooral afremde.
In februari kondigde de Chinese overheid inderdaad maatregelen aan om meer mensen van het platteland aan het werk te helpen in de stedelijke gebieden. De aanvraagprocedures voor werkvergunningen in de steden zouden worden vereenvoudigd. De stad Peking opende twintig arbeidsbureaus die gratis bemiddelenden tussen migranten van het platteland en werkgevers, en die goede arbeidsvoorwaarden beloofden.
Deze maatregelen waren overigens niet alleen bedoeld om de plattelandsbevolking te helpen, maar ook om de snel toenemende arbeidskrapte in de geïndustrialiseerde gebieden af te remmen. Deze werd veroorzaakt doordat steeds meer rurale arbeiders armoede in eigen streek verkozen boven de slechte arbeidsomstandigheden waaronder ze in de meer ontwikkelde gebieden doorgaans moesten werken.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

China laat 56 politieke gevangenen vrij

De Amerikaanse mensenrechtenorganisatie Daihua (Dialoog) berichtte op 8 februari 2005 dat China de Amerikaanse overheid een lijst had overhandigd met de namen van 56 politieke gevangenen die binnenkort zouden worden vrijgelaten. De namen waren in het Westen onbekend. Volgens Daihua was het nooit eerder voorgekomen dat China informatie verstrekte over gevangenen voor wie het Westen het nooit specifiek had opgenomen.
Twintig van de gevangenen waren mensen uit de provincie Fujian, die waren beschuldigd van spionage voor Taiwan. Elf anderen waren Tibetanen, waaronder enkele nonnen die zich zouden hebben ingezet voor Tibetaanse onafhankelijkheid.
Mogelijk overhandigde Peking de lijst aan Washington omdat de VS waren verwikkeld in een discussie met Europa over de eventuele opheffing van het wapenembargo tegen China. Dit embargo was in 1989 door Europa en de VS ingesteld. De EU overwoog om het later in 2005 op te heffen, maar Washington was hier tegen omdat de mensenrechtensituatie in China anno 2005 nog altijd veel te wensen over liet. Mogelijk waren de VS ook tegen vanwege Taiwan. Indien China deze 'afvallige provincie' ooit met geweld mocht inlijven, voelden de VS zich verplicht om Taiwan militair te hulp te schieten. Het zou pijnlijk zijn als de Amerikanen het dan moesten opnemen tegen Chinezen die waren bewapend door Europa, of door de VS zelf.

Golf van executies voor Chinees nieuwjaar

Volgens mensenrechtenorganisatie Amnesty International executeerde China in december 2004 en januari 2005 minstens 650 mensen, met een piek van tweehonderd in de laatste twee weken van januari. Amnesty

meende dat die piek verband hield met Chinees nieuwjaar, dat begin februari viel. De organisatie had de indruk dat Chinese gevangenissen in die weken nog snel even wat executies uitvoerden, om er vóór de feestdagen vanaf te zijn. Amnesty wees erop dat China begin 2004 had aangekondigd zorgvuldiger te zullen omspringen met de doodstraf, maar vond dat deze gang van zaken hier haaks op stond.
Hoeveel executies China jaarlijks voltrok was onbekend. Schattingen liepen uiteen van duizend tot tienduizend.

(Vorige berichten pagina106/2 e.v. - 2005)

JAPAN

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Fonds voor slachtoffers gedwongen prostitutie wordt opgeheven

Japan maakte op 24 januari 2005 bekend dat het in 1995 opgerichte Aziatische Vrouwenfonds in maart 2007 zou worden opgeheven. Het fonds was bedoeld ter ondersteuning van vrouwen uit met name de Filippijnen, Zuid-Korea en Taiwan die tijdens de Tweede Wereldoorlog gedwongen waren te werken in militaire bordelen. Uit het fonds, dat werd gefinancierd met particuliere giften, was aan enkele honderden vrouwen financiële compensatie betaald en medische en sociale hulp verleend. In totaal waren tijdens de oorlog ca. 200.000 Aziatische vrouwen tewerkgesteld in militaire bordelen.
De Japanse regering was vanaf het begin bekritiseerd vanwege haar weigering het fonds te financieren, omdat de kwestie al geregeld zou zijn in naoorlogse vredesverdragen. Veel slachtoffers wilden dan ook geen beroep doen op het fonds. Japan had tot 1992 zelfs geweigerd hen als slachtoffers te erkennen en had ook nooit officieel excuses aangeboden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Japan in de greep van economische recessie

Korting op regionale fondsen in strijd tegen schuldenlast

De Japanse regering maakte op 26 november 2004 bekend dat er de komende twee jaar drastisch gesneden zou worden in het budget van regionale besturen en wel voor een bedrag van omgerekend ca. 21 miljard euro. In ruil daarvoor zouden de lokale overheden meer bevoegdheden krijgen op het gebied van belastingheffing. Deze grotere autonomie zou volgens de regering leiden tot een efficiënter gebruik van financiële middelen. Regionale bestuurders verzetten zich tegen de korting en waarschuwden voor destabilisatie van de regionale economieën en het ontstaan van verschillen in welvaart en voorzieningen.
De kortingen moesten bijdragen aan een verlaging van de Japanse schuldenlast. Deze bedroeg ca. 140 procent van het bbp, het hoogste van alle geïndustrialiseerde landen. Om deze te financieren was rond de 15 procent van het begrotingsbedrag van 2005 nodig. Bovendien zag het land zich gesteld voor toenemende kosten als gevolg van de vergrijzing. Om deze redenen werden belastingverhogingen verwacht, maar onder economen bestond de vrees dat deze de Japanse economie in een recessie zouden kunnen brengen. Zij zagen een gevaar in teruglopende consumptieve bestedingen door hogere belastingen – en dat terwijl de economische groei stagneerde en de export dreigde af te nemen.

Economie krimpt

Begin 2005 werd de vrees van sommige economen bewaarheid toen de Japanse economie voor de vierde keer in het laatste decennium officieel in een recessie terechtkwam. Uit cijfers die op 16 februari naar buiten werden gebracht, bleek dat het bbp in het laatste kwartaal van 2004 met 0,1 procent was gedaald ten opzichte van het derde kwartaal. Op jaarbasis betekende dat een daling van 0,5 procent over deze drie maanden. Volgens herziene cijfers was er ook in het derde kwartaal al sprake van een krimp met 0,3 procent en in het tweede kwartaal met 0,2 procent. Teruglopende exporten en afnemende consumptieve bestedingen werden als oorzaak gezien.
Over heel 2004 was nog wel sprake van een groei met 2,6 procent, maar deze was geheel te danken aan de eerste drie maanden van dat jaar.

Industriële productie leeft weer op

Volgend op de sombere vooruitzichten waren eind februari weer optimistischer geluiden te horen. Reden was dat de Japanse industrie sneller groeide dan verwacht. In vergelijking met december 2004 was er in de eerste maand van 2005 sprake van een groei in industriële productie met 2,1 procent. De afname van de export was bijgetrokken als gevolg van de toegenomen buitenlandse vraag naar onder meer auto's, chemische producten en elektronica. Deze laatste sector kende ook binnenslands weer groei.

GEZONDHEID EN ZORG

Eerste geval van menselijke vogelgriep

Het ministerie van Gezondheid bevestigde op 22 december 2004 dat zich in Japan het eerste menselijke geval van vogelgriep had voorgedaan. Het ging om een werknemer van een pluimveebedrijf die voornamelijk hoofdpijnklachten had, maar later herstelde. Van vier andere werknemers werd gevreesd dat zij eveneens besmet waren geraakt, maar zij hadden tot dat moment geen gezondheidsklachten.
In Aziatische landen waren zeker 30 mensen, die met het virus in aanraking waren gekomen, overleden. Volgens deskundigen lag het gevaar van de vogelgriep in de mogelijkheid dat het zich mengde met een menselijk griepvirus.

MILITAIRE ZAKEN

Japan wijzigt defensiepolitiek

Nog een jaar Japanse troepen in Irak

Op 9 december 2004 maakte premier Junichiro Koizumi bekend dat de regering had besloten tot verlenging van de militaire missie in Irak tot december 2005. Op dat moment bestond de Japanse bijdrage uit een troepenmacht van 550 manschappen. De beslissing was omstreden vanwege de risico's die de militairen liepen. Ook had de belangrijkste oppositiepartij, de Democratische Partij (MT), zich tegen verlenging uitgesproken.
Er speelde voorts een principiële kwestie, namelijk de als 'pacifistisch' omschreven grondwet van het land. Daarin was – na de ervaringen van de Tweede Wereldoorlog – opgenomen dat Japan geen militair geweld zou gebruiken. In 2003 werden voor het eerst troepen uitgezonden naar wat werd beschouwd als een niet-oorlogsgebied in Irak. De toenmalige Amerikaanse minister

Japan

van Buitenlandse zaken Colin Powell stelde in augustus 2004 dat Japan haar grondwettelijke bepalingen op dit gebied zou moeten heroverwegen als het een grotere rol op het internationale politieke toneel wilde spelen.

Militaire beperkingen versoepeld

Een dag na de Irak-beslissing werden nieuwe richtlijnen bekend voor de Japanse defensiepolitiek voor de periode april 2005 tot maart 2009. De desbetreffende bepalingen uit de grondwet van 1945 werden gehandhaafd, waarmee werd herbevestigd dat Japan nooit andere landen zou bedreigen. Wel werden enige regels versoepeld en accenten verschoven:

- Het verbod op de verkoop van wapens werd gedeeltelijk opgeheven om samen met de Verenigde Staten antiraketsystemen te kunnen ontwikkelen;
- Zowel Noord-Korea als China werden genoemd als landen wier militaire inspanningen waakzaamheid vereisten;
- Militaire uitgaven zouden worden gekort met ruim 3 procent over een periode van vijf jaar en het aantal troepen zou met 5.000 worden verminderd tot 155.000;
- De nadruk werd verschoven naar bedreigingen die uitgingen van raketten alsmede van terroristische daden;
- Een belangrijker rol was voor Japan weggelegd in vredeshandhavende missies in het buitenland.

Japan en VS tekenen defensiepact

De aanpassing van de defensiepolitiek maakte het mogelijk dat Japan en de Verenigde Staten een week later een overeenkomst tekenden om nauwer samen te werken bij de verdediging tegen aanvallen met ballistische raketten. Beide landen deden al gezamenlijk onderzoek sinds Noord-Korea in augustus 1998 een raket over Japans grondgebied liet vliegen, die vervolgens in zee belandde. Nu zou ook gezamenlijke productie mogelijk worden.
In 2004 had Japan ook een eigen raketverdedigingssysteem opgezet. Dat zou in 2011 operationeel zijn.

BUITENLANDSE ZAKEN

Japan bevriest voedselhulp aan Noord-Korea

De Japanse minister van Buitenlandse zaken Nobutaka Machimura maakte op 10 december 2004 bekend dat de voedselhulp aan Noord-Korea voorlopig was stopgezet. Dat gebeurde uit protest tegen wat Japan beschouwde als onwil van Noord-Korea om de kwestie rond een ontvoerde Japanse vrouw op te lossen. Het ging om Megumi Yokota die in 1977 was gekidnapt. Noord-Korea had dat toegegeven, maar stelde dat de vrouw in 1994 zelfmoord had gepleegd. Japan eiste daar bewijzen van, maar nadat een delegatie in Noord-Korea op onderzoek was gegaan, bleek tot ontzetting van Japan uit DNA-testen dat de stoffelijke resten niet van Yokota waren.
Noord-Korea had in 2002 toegegeven in de jaren '70 en '80 van de twintigste eeuw in totaal dertien Japanners te hebben ontvoerd om Noord-Koreaanse spionnen culturele trainingen te laten geven. Vijf van hen keerden in 2002 naar Japan terug, maar de anderen zouden zijn overleden of het land nooit zijn binnengekomen.

Handelsbeperkingen voor Noord-Koreaanse schepen

In verband met de affaire legde Japan op 1 maart 2005 drastische handelsbeperkingen aan Noord-Korea op. Schepen van meer dan 100 ton dienden vanaf dat moment over een verzekering tegen verontreiniging te beschikken, hetgeen maar weinig Noord-Koreaanse schepen hadden. Japan was na China en Zuid-Korea de grootste handelspartner van Noord-Korea.

Visum voor ex-president Taiwan valt slecht bij China

Japan maakte op 16 december 2004 bekend een visum voor vijftien dagen te zullen verlenen aan de vroegere president van Taiwan, Lee Teng-hui. Volgens premier Koizumi ging het om een privé-bezoek en viel de visumverlening dan ook niet onder het Japanse verbod op officiële contacten met de afvallige Chinese provincie.
China liet een formeel protest uitgaan tegen de Japanse beslissing en dreigde dat deze van invloed kon zijn op de bilaterale relatie. In 2001, toen Lee Teng-hui om medische redenen naar Japan reisde, had China ook al fel geprotesteerd. Reden daarvoor was dat onder diens presidentschap (1988-2000) Taiwan, door China beschouwd als deel van het eigen grondgebied, de weg naar formele onafhankelijkheid was ingeslagen.

Thailand

China grootste handelspartner Japan

Uit cijfers van het Japanse ministerie van Financiën die op 26 januari 2005 bekend werden gemaakt, bleek China de Verenigde Staten in 2004 te zijn voorbijgestreefd als belangrijkste handelspartner van Japan. Het aandeel van China in de Japanse buitenlandse handel steeg naar 20,1 procent, tegen 19,2 procent in 2003. De VS, in 2003 nog koploper met een aandeel van 20,5 procent, zagen dit percentage teruglopen naar 18,6 procent.

OVERLEDEN

Takamatsu, prinses

Op 18 december 2004 overleed prinses Takamatsu in een ziekenhuis in Tokio aan de gevolgen van bloedvergiftiging. Sinds zij in februari een operatie had ondergaan, was zij verscheidene malen in ziekenhuizen opgenomen.
De prinses werd op 26 december 1911 in Tokio geboren. Zij was de kleindochter van Tokugawa Yoshinobu, de laatste van Japans feodaal-militaire heersers, de sjogoens. Zij trouwde in 1930 met prins Takamatsu, van wie zij sinds 1987 weduwe was. Haar man was de jongere broer van wijlen de Japanse keizer Hirohito onder wiens leiding Japan de Tweede Wereldoorlog inging. Diens zoon Akihito bekleedde op dit moment de functie van keizer. Het echtpaar Takamatsu was kinderloos gebleven.
Prinses Takamatsu, ook bekend onder de naam Kikuko, hield er moderne opvattingen op na. Zo had zij in 2002 gepleit voor aanpassing van de dynastieke regels om ook vrouwen de mogelijkheid te geven de Japanse troon te bestijgen.
De prinses werd op de dag dat zij 93 zou zijn geworden, 26 december, in Tokio begraven.

(Vorige berichten pagina 687/1 e.v. - 2004)

THAILAND

BINNENLAND

Geweld in Zuid-Thailand houdt aan

Tussen januari 2004 en februari 2005 kwamen tenminste 550 mensen om bij gewelddadigheden in de vier meest zuidelijke provincies van Thailand: Songkhla, Pattani, Ya-

la en Narathiwat. De bevolking is er overwegend islamitisch en Maleis-talig. Bijna dagelijks werden er aanslagen gepleegd op symbolen van de overheid en het boeddhisme, zoals politiebureaus, scholen en tempels. Soms werden de aanslagen gepleegd met lichte bommen die per bromfiets werden vervoerd, maar er werden ook regelmatig mensen vanaf rijdende bromfietsen neergeschoten.
Achter de gewelddadigheden zaten opstandige moslims, die vonden dat ze in het overwegend boeddhistische Thailand als tweederangsburgers werden behandeld. Volgens de Thaise premier Thaksin werden veel van de aanslagen georganiseerd door docenten van islamitische scholen, die het zuiden van Thailand onafhankelijk wilden verklaren. Het was onbekend of zij daarbij hulp kregen van internationale organisaties als de Jemaah Islamiah (JI), die verantwoordelijk werd gehouden voor aanslagen in Indonesië.

Nieuwe minister van Defensie

Begin oktober 2004 benoemde premier Thaksin een nieuwe veiligheidschef, die de problemen in het zuiden moest gaan aanpakken. Zijn naam was generaal Sirichai Thunyasiri. Ook ontsloeg hij Defensieminister Chetta Thanajaro, omdat die er niet in was geslaagd het geweld te stoppen. Chetta Thanajaro was pas in maart 2004 aangetreden als minister van Defensie. Hij werd opgevolgd door een andere generaal, Sumpan Boonyanun.

Tientallen doden door verstikking

Ondanks de nieuwe benoemingen werd oktober een van de meest gewelddadige maanden van 2004.
Tussen 6 en 8 oktober kwamen zes burgers, politieagenten en militairen om bij tien verschillende aanslagen. Op 24 en 25 oktober omsingelden ca. 1.500 dorpelingen een politiebureau in Takbai, provincie Narathiwat. Ze eisten de vrijlating van dorpsgenoten, die waren gearresteerd omdat ze militante moslims aan wapens zouden hebben geholpen. Op televisiebeelden was te zien hoe veiligheidstroepen op 25 oktober probeerden de menigte met waterkanonnen en traangas uiteen te drijven. Volgens ooggetuigen escaleerde de zaak toen vanuit de menigte op de politie werd geschoten. Hierna braken gevechten uit, waarbij veiligheidstroepen zeven demonstranten doodschoten. Ook vielen er twintig gewonden onder de demonstranten en tien aan de kant van de politie. Hierna werden volgens een woordvoerder van het leger 1.300 demonstranten gearresteerd. Ze werden in zes legervrachtwagens gedreven, waarmee ze werden overgebracht naar een legerkamp dat vijf uur rijden verderop lag. Na aankomst bleken 78 arrestanten te zijn overleden door verstikking of verdrukking. Volgens later onderzoek door de Thaise overheid had dit drama kunnen plaatsvinden doordat de legerleiders ter plaatse onvoldoende leiding hadden gegeven, maar er werden geen schuldigen aangewezen en ook werd niemand veroordeeld.
Het leger hield de overlevenden overigens in hechtenis. Pas op 30 oktober werden er negenhonderd vrijgelaten, maar de anderen werden nog langer vastgehouden voor verhoor.
In de dagen na deze gebeurtenis in Takbai werden drie aanslagen gepleegd, allemaal in de zuidelijke provincies. Hierbij vielen twee doden en twintig gewonden.

Origami-offensief

Premier Thaksin stuurde op 12 december, de verjaardag van koning Bhumibol, vijftig vliegtuigen naar het zuiden. Ze lieten er een kleine honderd miljoen papieren origamivogels vallen, die na oproepen door de premier door Thaise burgers waren gevouwen en voorzien van vredesboodschappen.
Op 16 december zei een legerleider dat in zuidelijk Thailand vier docenten van islamitische scholen waren gearresteerd. Waeuso Waedueramae zou in januari de overval op een legerbasis hebben beraamd, waarmee de gewelddadigheden waren begonnen. Abdulroseh Haji Doroh zou geld uit het buitenland hebben ontvangen en doorgesluisd om er aanslagen mee te financieren. De andere twee waren Ahama Bula en Mohammed Kanafi Doroh, maar er werd niet gezegd waarvan zij werden verdacht.
Premier Thaksin zei op diezelfde dag dat nog ca. 100 leidende figuren werden gezocht. Hij zei verder dat de opstandelingen in zuidelijk Thailand ideologische inspiratie opdeden bij extremistische moslims in Indonesië en militaire trainingen kregen in illegale rebellenkampen in de jungles van noordelijk Maleisië. Beide buurlanden reageerden verontwaardigd en ontkennend op deze beschuldigingen.

Extra manschappen

Volgens opstandige moslims gebruikte de centrale overheid scholen in zuidelijk Thailand om islamitische leerlingen boeddhistische waarden en normen bij te brengen. In de loop van 2004 werden daarom verscheidene docenten vermoord en enkele honderden staatsscholen in brand gestoken. Op 21 december gingen duizenden docenten in staking. Ze eisten meer bescherming. Als reactie stuurde Bangkok tweeduizend extra militairen naar het zuiden.
Op 15 februari stuurde het kabinet nog eens 12.000 manschappen. Zij moesten niet alleen het geweld een halt toeroepen, maar zich ook gaan bezighouden met ontwikkelingswerk en hulpverlening. Critici als Abdulrohman Abdulsamad, voorzitter van de Islamitische Raad van Narathiwat, betwijfelden echter of de bevolking van de zuidelijke provincies deze goede bedoelingen zou herkennen. De aanwezigheid van meer militairen zou alleen maar meer weerstand oproepen.

Economische sancties

Van 16 tot 18 februari reisde Thaksin door het zuiden om er nieuw beleid uit te leggen. Hij vertelde dat de overheid onderzoek had gedaan naar de mate waarin dorpen in het zuiden het geweld steunden. Dorpen waar regelmatig anti-Thais geweld plaatsvond, waar een meerderheid van de bevolking sympathiek stond tegenover de opstandelingen en waar slecht werd samengewerkt met de autoriteiten, werden gekenmerkt met kleurcode rood. Minder opstandige dorpen kregen kleurcode geel en pro-Thaise dorpen kleurcode groen.
Van de 1.580 zuidelijke dorpen kregen er 358 kleurcode rood. Hiervan lagen er tweehonderd in de provincie Narathiwat.
Thaksin vertelde verder dat hij in de komende tien weken ca. 375 miljoen euro ging verdelen onder dorpen in het hele land. Dorpen met kleurcode groen kregen het meeste geld; kleurcode geel kreeg minder en rood helemaal niets. Indien deze maatregel in de 'rode' dorpen niet tot gedragsverbetering leidde, zouden er troepen heen worden gestuurd om de druk op te voeren. 'Ik zal niemand ooit toestaan om ook maar een vierkante centimeter van dit land af te scheiden, zelfs als daarvoor dit land doordrenkt moet worden met bloed', zei Thaksin.
Op de laatste dag van Thaksins bezoek aan

het zuiden ontplofte nabij een hotel in Sungai Kolok, provincie Narathiwat, een autobom. Hierbij vielen zes doden en meer dan dertig gewonden. In de dagen daarna vielen bij andere aanslagen nog acht doden.

Duizenden doden door tsunami's

De westkust van Thailand werd op 26 december 2004 getroffen door tsunami's. De vloedgolven waren veroorzaakt door een aardbeving van negen op de schaal van Richter onder de Indische Oceaan met het epicentrum dichtbij het Indonesische Atjeh, en richtten ook grote schade aan in onder meer India, Sri Lanka, Oost-Afrika en Indonesië.

Identificatie

De vloedgolven bereikten de kust in de ochtend. Er waren geen waarschuwingen vooraf, dus mensen in laaggelegen kustgebieden werden er totaal door verrast. Omdat langs de Thaise westkust veel badplaatsen liggen die populair zijn onder buitenlanders, waren onder de 5.374 doden in Thailand ca. 1.700 buitenlandse toeristen. Er vielen meer dan 8.400 gewonden. Eind februari werden nog 3.132 mensen vermist.
Phuket, Krabi, Ranong, Trang en het eiland Ko Phi-phi werden zwaar getroffen, maar het meest dramatisch was de situatie in Phang Nga, waar meer dan 4.000 doden vielen.
Er kwamen veel familieleden van vermiste toeristen naar Thailand om hun dierbaren te zoeken. Sommigen zochten dagenlang ziekenhuizen af, maar ook tempels en andere plaatsen waar de doden werden verzameld. Buitenlandse doden waren makkelijk te herkennen, want Thailand gaf hen luxere lijkzakken dan Thaise doden.
Buitenlandse forensische experts boden hulp bij de identificatie van de doden. Vanwege het enorme aantal slachtoffers was men hier eind februari nog niet mee klaar. Tegen die tijd waren de lijken in verregaande staat van ontbinding en kon alleen DNA- en gebitsonderzoek nog uitsluitsel geven over hun identiteit. Een Nederlands forensisch team kreeg de leiding over deze operatie, omdat dat met de beste identificatiemethode bleek te werken.

Enorme verwoesting

Duizenden mensen verloren hun bron van inkomsten. Volgens schattingen van de Thaise overheid werden 2.400 vissersboten, 6.000 huizen, 50 scholen, 19 overheidsgebouwen en 13.000 van de 41.000 hotelkamers in Phuket, Krabi en Phang Nga verwoest. Er zouden 54.000 stuks vee zijn omgekomen.
Hoewel de Thaise overheid het buitenland niet officieel om financiële hulp vroeg, kregen veel particulieren steun van buitenlandse inzamelingsacties. Om hoeveel geld en goederen het precies ging was eind februari nog niet bekend.
De wijze waarop de Thaise overheid op de ramp reageerde werd geprezen. Reddingsteams waren redelijk snel ter plaatse, evenals materieel dat nodig was om de enorme ravage op te ruimen, de doden te bergen, lokale ziekenhuizen draaiende te houden en gewonden over te brengen naar ziekenhuizen in Bangkok. Om het gebied snel weer aantrekkelijk te maken voor toerisme trok de Thaise overheid ca. 575 miljoen euro uit voor herstel van de infrastructuur.
Hoeveel de ramp Thailand in totaal kostte was onduidelijk. Eind januari verklaarde het ministerie van Toerisme wel dat de getroffen gebieden in 2005 naar schatting 30 miljard baht (ca. 590 miljoen euro) aan inkomsten zouden mislopen, doordat de toeristen massaal wegbleven. Daar stond tegenover dat de wederopbouw veel nieuwe banen opleverde, waardoor de economische schade beperkt bleef. Terwijl Thailand 6 procent van zijn bnp in de toeristische sector verdiende, verwachtte de overheid geen noemenswaardige verlaging van de landelijke economische groei.

Thai Rak Thai wint parlementsverkiezingen

De partij Thai Rak Thai ('Thais houden van Thais'; TRT) van premier Thaksin Shinawatra won bij de Thaise verkiezingen op 6 februari 2005 meer dan de helft van de parlementszetels. Het was voor het eerst in de geschiedenis van de Thaise democratie dat een premier zo'n sterk mandaat kreeg voor een tweede regeringstermijn.

Armoedebestrijding

Thaksin was een ex-politieagent, die als telecommagnaat miljardair was geworden. Hij had in 1998 de TRT opgericht.
Thaksin dankte zijn populariteit aan de aanhoudende krachtige economische groei (vijf tot zes procent per jaar) die onder zijn premierschap tot stand was gebracht. Ook zijn daadkrachtige optreden na de tsunamiramp op 26 december 2004 werd geprezen. Hij was vooral onder armere lagen van de bevolking geliefd, omdat hij de kosten voor medische zorg had verlaagd en in zijn verkiezingscampagne had beloofd de armoede in vier jaar tijd helemaal uit te bannen. Ook wilde hij de welvaartkloof tussen stad en platteland dichten, onder meer door deskundigen op het gebied van armoedebestrijding naar het platteland te sturen en de bijna 1 miljard euro aan belastingoverschotten die in 2005 werden verwacht onder arme dorpen te distribueren. Ca. 80 procent van de bevolking woonde op het platteland.

'Populisme'

Anderen hadden echter hun bedenkingen over de premier. Thaksin zou misbruik hebben gemaakt van de grote invloed die hij had op de Thaise radio- en tv-zenders. Omdat vrijwel alle zenders in handen waren van de staat, het leger of van bedrijven waarmee Thaksin goede relaties had, kwam van deze media amper kritiek op de premier en kwamen tegengeluiden zelden aan bod.
Aangezien ruim tien procent van de bevolking onder de armoedegrens leefde, leek Thaksins belofte om in vier jaar tijd de armoede totaal uit te bannen niet erg realistisch. Critici noemden deze belofte populistisch.
Thaksins 'oorlog tegen drugs' had in zijn eerste termijn als premier aan 2.500 mensen het leven gekost. Deze harde aanpak maakte op veel Thais diepe indruk, omdat ze de wijdverbreide drugshandel meer dan beu waren, maar veel intellectuelen noemden het een grove schending van de mensenrechten.
Ook uit de Thaise verkiezingscommissie kwam kritiek. Thaksin zou zich schuldig hebben gemaakt aan stemmenkoperij. In districten waar dit mogelijk had plaatsgevonden werden in februari reeds nieuwe verkiezingen gehouden. De verkiezingsuitslag liet hierdoor tot 25 februari op zich wachten.
Ook kwam er kritiek uit het overwegend islamitische zuiden. Daar vond men Thaksins aanpak van de gewelddadigheden in 2004 ongenuanceerd en hard. In de zuidelijke districten won de TRT geen enkele zetel. De Democratische Partij (PP) was daar de grote winnaar.

Thailand

Na zijn herverkiezing beloofde Thaksin zijn parlementaire meerderheid niet te zullen misbruiken voor wetswijzigingen die zijn macht blijvend zouden vergroten. Hij zou zich daarentegen vooral gaan bezighouden met de hervorming van de economie en het uitbannen van corruptie en armoede.
Of de TRT alleen ging regeren of de bestaande coalitie met de Chart Thai wilde voortzetten, was niet onmiddellijk duidelijk.

Uitslagen van Thaise parlementsverkiezingen (6 februari 2005)

		zetels	winst/ verlies
Democratische Partij (PP)	18,3	96	-32
Grote Volkspartij (PM)	08,3	2	+2
Partij van de Thaise Natie (PCT)	11,4	25	-16
Thais houden van Thais (TRT)	60,7	377	+129
Overige	01.3	-	-83

Partijen:
PP - Pak Prachatipat (Democratische Partij)
PM - Pak Mahachon (Grote Volkspartij)
PCT - Pak Chart Thai (Partij van de Thaise Natie)
TRT - Thai Rak Thai (Thais houden van Thais)

Leider Democratische Partij stapt op

De leider van de oppositionele Democratische Partij, Banyat Bantadthan, trad na de verkiezingen af. Hij had gehoopt op 201 zetels, genoeg om moties van wantrouwen tegen Thaksin te kunnen indienen, maar dat had hij in de verste verte niet gehaald.

LANDBOUW

Nieuwe Landbouwminister in verband met vogelgriep

De Thaise premier Thaksin Shinawatra ontsloeg op 6 oktober 2004 Landbouwminister Somsak Thepsuthin, omdat hij niet adequaat zou hebben gereageerd op de vogelgriep. Hieraan waren in 2004 elf mensen overleden, de laatste enkele dagen voor het ontslag van Somsak Thepsuthin. Hij werd opgevolgd door vice-premier Wan Muhamad Noor Matha. Deze was tot maart minister van Binnenlandse zaken geweest, maar toen ontslagen omdat hij er niet in was geslaagd het geweld in het zuiden van het land te sussen.

(Vorige berichten pagina 560/2 - 2004)

Vietnam

VIETNAM

BINNENLAND

Eerste lijnvlucht tussen VS en Vietnam

Op 10 december 2004 landde voor het eerst sinds het einde van de Vietnam-oorlog (1975) een Amerikaans commercieel lijnvliegtuig in Vietnam. Het was een toestel van United Airlines. Deze maatschappij ging dagelijks lijnvluchten tussen Ho Chi Minhstad en San Francisco verzorgen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Investeerders bekritiseren Vietnam

Op 29 november 2004 vond in Hanoi aan de vooravond van een conferentie over ontwikkelingshulp een congres plaats voor buitenlandse investeerders in Vietnam. De investeerders uitten daar kritiek op Vietnam. Ze zeiden dat de bureaucratie er te gecompliceerd en de corruptie te wijdverbreid was. Ook moest de infrastructuur worden verbeterd en diende de besluitvorming van de overheid doorzichtiger en minder onvoorspelbaar te worden.
Volgens Vietnamese cijfers hadden buitenlandse ondernemingen in 2004 ca. 2,13 miljard euro in Vietnam geïnvesteerd, 7,5 procent meer dan in 2003. Volgens vice-premier Vu Khoan was de toename te danken aan door de overheid verlaagde tarieven voor telecommunicatie en belastingvoordelen voor buitenlandse bedrijven.
Op 26 januari 2005 riep ook de Wereldbank Vietnam op iets tegen de corruptie te doen. Verder vond de Wereldbank het noodzakelijk dat Vietnam zijn financiële sector liberaliseerde.
De Wereldbank leende Vietnam jaarlijks ca. 700 miljoen dollar (ca.524 miljoen euro) en was daarmee een van de grootste geldschieters van het land, dat ondanks recente economische successen nog altijd afhankelijk was van buitenlandse hulp. In 2004 ontving Vietnam ca. 2,1 miljard euro ontwikkelingshulp.

JUSTITIE

Veroordelingen in Centrale Hooglanden

Een rechtbank in de Vietnamese provincie Dak Lak veroordeelde op 11 en 12 augustus 2004 negen leden van christelijke etnische minderheidsgroepen uit de Centrale Hooglanden. Ze kregen gevangenisstraffen van vijf tot twaalf jaar.
De veroordeelden hadden in februari 2001 deelgenomen aan protestdemonstraties voor godsdienstvrijheid en tegen de confiscatie van hun land door de Vietnamese overheid. Volgens de rechter wilden ze in werkelijkheid echter een onafhankelijke staat stichten in de Centrale Hooglanden.

In januari 2005 werden opnieuw tien leden van christelijke etnische minderheidsgroepen uit de Centrale Hooglanden veroordeeld, ditmaal in verband met de rellen van april 2004. De hoogste straf was elf jaar. De veroordeelden zouden antioverheidspropaganda hebben verspreid en bewoners van de Centrale Hooglanden ertoe hebben aangezet om naar Cambodja te vluchten.

Na de rellen in april waren ca. 800 mensen uit de Centrale Hooglanden naar Cambodja gevlucht uit angst voor vervolging. Op 25 januari 2005 zei de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR dat Vietnam had gegarandeerd dat deze mensen na terugkeer niet zouden worden vervolgd.

GEZONDHEID EN ZORG

Opnieuw menselijke doden door vogelgriep

In augustus 2004 overleden in Vietnam drie mensen aan de vogelgriep. Tussen december 2004 en februari 2005 vielen nog veertien slachtoffers. Het totale aantal menselijke slachtoffers sinds de eerste grote uitbraak in december 2003 kwam daarmee op 32 in Vietnam en 12 in Cambodja en Thailand.

De Wereldgezondheidsorganisatie WHO waarschuwde in februari 2005 dat het vogelgriepvirus H5N1 zich verder kon aanpassen, zodat mensen makkelijker besmet konden raken. Een wereldwijde pandemie was dan niet ondenkbaar.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vietnam laat politieke gevangenen vrij

Vanwege Vietnamees Nieuwjaar liet de Vietnamese overheid op 1 februari 2005 ruim 8.000 gevangenen vrij, waaronder ten min-

ste vier politieke gevangenen, aldus mensenrechtenorganisatie Amnesty International. Het waren de volgende personen:
- Huynh Van Ba, een boeddhistische monnik die had gepleit voor godsdienstvrijheid.
- Nguyen Dan Que, die sinds 1978 af en aan in gevangenissen had gezeten wegens zijn onvermoeibare pleidooi voor democratie en persvrijheid.
- Nguyen Van Ly, een katholieke priester die in 2001 tot vijftien jaar was veroordeeld, omdat hij de VS had opgeroepen geen bilaterale handel met Vietnam te drijven zolang dat land geen volledige godsdienstvrijheid kende.
- Nguyen Dinh Huy, die in Ho Chi Minhstad een democratische beweging had opgezet.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanningen met China na schietpartij op zee

Een Chinese patrouilleboot schoot op 8 januari 2005 op drie Vietnamese schepen in de Golf van Tonkin. Hierbij werden negen Vietnamezen gedood. Volgens China was dit een reactie op een beschieting en beroving van een Chinees visserschip vanaf de drie Vietnamese boten.

De Vietnamese overheid bekritiseerde China met ongebruikelijk krachtige taal. Ze noemde het Chinese optreden een grove schending van het internationale recht. Er zou geen sprake van een beroving zijn geweest. De slachtoffers zouden onschuldige vissers zijn die in Vietnamese wateren voeren. China zou zonder waarschuwing vooraf op hen hebben geschoten.

China en Vietnam hadden het regelmatig met elkaar aan de stok over de onderlinge zeegrens en visserijrechten in de Zuid-Chinese Zee. Mogelijk lag dit territoriale conflict ten grondslag aan de spanningen van januari 2005.

Zuid-Koreaanse president bezoekt Vietnam

De Zuid-Koreaanse president Roh Moo-Hyun bracht van 9 tot 11 oktober 2004 een staatsbezoek aan Vietnam.
Zuid-Korea had tijdens de Vietnam-oorlog aan Amerikaanse zijde gevochten tegen de Vietnamese communisten, die de oorlog in 1975 wonnen en sindsdien het gehele land regeerden. Voorts was Vietnam een van de belangrijkste bondgenoten van Noord-Korea, de aartsvijand van Zuid-Korea. Hierdoor waren de betrekkingen tussen Vietnam en Zuid-Korea voortdurend ietwat gespannen.
Opmerkelijk was dat Roh een bezoek bracht aan het mausoleum van Ho Chi Minh, de belangrijkste leider van de Noord-Vietnamese communisten. Verder sprak hij met de Vietnamese president Tran Duc Luong over het intensiveren van de economische betrekkingen. Er werden verdragen getekend die Zuid-Korea het recht gaven om olie- en gasvelden in Zuid-Vietnam te ontwikkelen, woningen te bouwen en de infrastructuur voor breedbandinternet uit te breiden. Zuid-Korea beloofde toestemming te geven voor de eerste Vietnamees-Koreaanse joint venture in de mobiele telefoniesector.

Tran Duc Luong beloofde hij dat hij Noord-Korea zou aanmoedigen om weer te gaan deelnemen aan het zes-landenoverleg, dat Pyongyang ervan poogde te weerhouden kernwapens te maken. Noord-Korea had zich in 2004 uit dit overleg teruggetrokken.
Roh Moo-Hyun zei dat Noord-Korea een voorbeeld kon nemen aan Vietnam. Beide landen waren getekend door anticommunistische oorlogen, geleid door de Verenigde Staten. Het communistische Noord-Korea had zich na de Korea-oorlog, maar vooral vanaf de jaren tachtig, steeds verder in een isolement teruggetrokken en was straatarm geworden. Vietnam had na de Vietnam-oorlog ook jaren van isolement en streng communistisch beleid gekend, maar was eind jaren tachtig een hervormingsgezinde koers gaan varen. Dit had Vietnam in tegenstelling tot Noord-Korea goede internationale betrekkingen en forse economische groei opgeleverd.

(Vorige berichten pagina 498/2 - 2004)

BOTSWANA

BINNENLAND

President Festus Mogae herkozen

De regerende Democratische Partij van Botswana (BDP) van president Festus Mogae won op 30 oktober 2004 opnieuw met grote meerderheid de verkiezingen. De BDP behaalde 51,7 procent van de stemmen, goed voor 44 van de 57 parlementszetels. De oppositiepartij Botswana Nationaal Front (BNF) behaalde 26,1 procent, goed voor 12 zetels en de Botswana Congrespartij (BCP) 16,6 procent, hetgeen slechts één zetel opleverde. De Botswana Alliantiebeweging en de Botswana Volkspartij behaalden geen enkele zetel. De verkiezingen waren volgens waarnemers rustig en eerlijk verlopen en de opkomst was hoog: 77,1 procent.

Regeringslijst (9 november 2004)

President
Festus Gontebanye MOGAE

Vice-president
Ian KHAMA

Ministers:
Binnenlandse zaken en Werkgelegenheid
Moeng PHETO
Buitenlandse zaken en Internationale samenwerking
Mompati MERAFHE
Communicatie, Wetenschap en Technologie
Pelonomi VENSON
Financiën en Planning
Baledzi GAOLATHE
Handel en Industrie
Daniel MOROKA
Landbouw
Johnnie SWARTZ
Lokaal bestuur
Margaret NASHA
Milieu, Wildbeheer en Toerisme
Onkokame MOKAILA
Mijnbouw en Waterstaat
Charles TIBONE
Onderwijs
Jacob NKATE
Publieke werken en Transport
Lesogo MOTSUMI
Volksgezondheid
Sheila TLOU
Volkshuisvesting en Grondzaken
Dikgakgamatso SERETSE

Botswana kende van alle Afrikaanse landen de langste ononderbroken democratie met een meerpartijenstelsel, met de aantekening dat de BDP al sinds de onafhankelijkheid in 1966 aan de macht was. Nadat het parlement Festus Gontebanye Mogae officieel tot president had herkozen, begon hij aan zijn tweede ambtstermijn.

Oud-legerleider Ian Khama blijft vicepresident

Op 8 november koos het parlement gene-

raal Khama opnieuw tot vice-president. Ian Khama, de zoon van Botswana's eerste president Seretse Khama, was de gedoodverfde opvolger van president Festus Mogae. De kamerleden kozen tevens de vier 'benoemde' kandidaten voor het parlement, hetgeen de BDP nog eens vier zetels opleverde. Hierdoor kwam de regeringspartij op 48 afgevaardigden.

Nieuw opvangcentrum illegale immigranten

De overheid maakte op 26 januari 2005 de plannen bekend voor de bouw van een tweede opvangcentrum voor illegale vluchtelingen, grotendeels afkomstig uit het buurland Zimbabwe. Het centrum kwam waarschijnlijk in Molepolole, 60 kilometer ten westen van de hoofdstad Gaborone, en moest soelaas bieden voor het overvolle opvangcentrum van Francistown. In het nieuwe onderkomen zouden illegalen na hun berechting langer worden vastgehouden voordat ze weer over de grens met Zimbabwe werden gezet.

Iedere maand stuurde Botswana zo'n 2.500 economische vluchtelingen uit Zimbabwe terug naar hun land, maar velen reisden opnieuw naar Botswana. In 2003 had het parlement de immigratiewet gewijzigd zodat het straffen kon opleggen aan de buitenlanders die zonder visum in Botswana verbleven. Om de vluchtelingenstroom in te dammen had de regering opdracht gegeven tot de bouw van een 500 kilometer lang elektrisch hek langs de grens met Zimbabwe.

President wil kritische Australische hoogleraar uitwijzen

De rechter oordeelde op 28 februari 2005 dat de Australische hoogleraar in de politieke wetenschappen Kenneth Good in Botswana mocht blijven. Eerder had president Mogae de professor een ongewenste immigrant genoemd en een uitzettingsbevel uitgevaardigd. Dit volgde op een lezing van Good voor de Universiteit van Botswana, waarin hij zich nogal kritisch over de regering had uitgelaten.

Good woonde en werkte al dertig jaar in Botswana nadat hij in 1973 door de toenmalige regering van Rhodesië – het huidige Zimbabwe – het land was uitgezet.

(Vorige berichten pagina 122/2 e.v. - 2004)

KENIA

BINNENLAND

Masai vragen land terug

De regering verklaarde op 16 augustus 2004 niet te zullen ingaan op de eis van Masai demonstranten het land van hun voorvaderen, dat honderd jaar eerder door de Britse koloniale macht aan blanke boeren was toegewezen, aan de Masai terug te geven. De dag daarvoor was het 99-jarige pachtcontract afgelopen voor een miljoen hectare landbouwgrond in de Riftvallei. De Masai wilden dat de blanke boeren onteigend zouden worden en eisten compensatie van de Britse regering voor het bezetten van hun land. De Keniaanse minister van Land en Volkshuisvesting, Amos Kimunya, verklaarde dat de regering de koloniale verdragen niet erkende, dus dat het aflopen van de pacht irrelevant was.

Ruim een week later kwam het in Nairobi tot gevechten tussen Masai demonstranten en de politie. Daarbij vielen tien gewonden. Eerder die week had de politie in de buurt van Nanyuki in Centraal Kenia een Masai-herder die zijn kudde liet grazen op land van een blanke boer, doodgeschoten. Bij de schietpartij raakten vier andere leden van de Masai gewond.

Partijleider Kenyatta biedt excuses aan voor fouten in verleden

Tijdens een partijcongres van de Keniaans Afrikaanse Nationale Unie (KANU), op 14 september 2004, riep interim-voorzitter Uhuru Kenyatta partijleden op tot een collectief mea culpa. Volgens Kenyatta was het tijd schoon schip te maken en de fouten toe te geven die tijdens het veertigjarige bewind van de KANU waren gemaakt. Hij noemde de repressie van oppositieleden, de politieke uitbuiting van de stammenstrijd en het gebrek aan goed bestuur. Tijdens de verkiezingen van 2002 werd de KANU verslagen door de Nationale Regenboogcoalitie (NARC) van president Mwai Kibaki.

Kenyatta partijvoorzitter Kanu

Op 1 februari 2005 werd interim-voorzitter Uhuru Kenyatta van de KANU officieel tot partijleider gekozen. Daarmee volgde hij oud-president Arap Moi op. Kenyatta kreeg 2.980 stemmen, tegenover 622 voor zijn rivaal Nicholas Biwott.
Uhuru Kenyatta was de zoon van oud-president Jomo Kenyatta, die het land na de onafhankelijkheid regeerde.

Kabinetswijziging in antwoord op onvrede over corruptie

Teneinde het hoofd te bieden aan de politieke crisis die was ontstaan door de toenemende onvrede over de corruptie binnen de overheid, besloot president Kibaki op 15 februari 2005 tot een kabinetswijziging. Volgens critici was dat niet meer dan een cosmetische verandering. De van fraude beschuldigde minister van Nationale veiligheid Chris Murungaru ruilde van portefeuille met de minister van Transport, John Michuki. Binnen- en buitenlandse waarnemers leverden ongewoon felle kritiek en eisten dat de ministers die in staat van beschuldiging waren gesteld, zouden aftreden.

Medewerkers anticorruptie-campagne treden af

De politieke crisis was op 7 februari begonnen met het aftreden van Kibaki's anticorruptie-adviseur, John Githongo. Ingewijden beweerden dat Githongo gefrustreerd was geraakt over de geringe bereidheid van de regering daadwerkelijk iets aan de wijdverbreide corruptie te doen. Op 18 februari werd bekend dat ook Jane Kiragu, directrice van de Nationale Anticorruptie-campagne, haar ontslag had ingediend. Daarin werd zij gevolgd door één van de stuurgroepleden, Tom Mshindi, die ook besloot af te treden. Volgens stuurgroepvoorzitter Mutava Musyimi zou Kiragu bij haar aftreden gezegd hebben dat ze haar werkzaamheden niet naar behoren kon uitvoeren 'als gevolg van infrastructurele belemmeringen'. Musyimi legde niet uit wat die woorden precies betekenden.

Duitsland en de VS trekken steun in

Op 18 februari bleek eveneens dat donorland Duitsland zijn hulp van ruim 6 miljoen dollar (ca. 4,8 miljoen euro) aan Kenia zou intrekken. Volgens een woordvoerder van het Duitse ministerie van Buitenlandse zaken wachtte men met de hulpverlening totdat er overtuigende bewijzen waren dat de

regering Kibaki daadwerkelijk actie tegen de corruptie ondernam. Ook de Britse Hoge Commissaris in Kenia, Edward Clay, was niet mild in zijn kritiek op de Keniaanse regering. Hij dreigde verder dat Groot-Brittannië de hulp zou stopzetten als van fraude beschuldigde ministers niet zouden aftreden.
De Verenigde Staten hadden de hulp van 2,5 miljoen dollar aan Kenia's corruptiebestrijdingprogramma al eerder voorlopig ingetrokken.

Stammenstrijd over drinkwater in de Riftvallei

Duizenden mensen in de Riftvallei ten noordwesten van Nairobi ontvluchtten op 24 januari 2005 hun dorpen nadat gevechten waren uitgebroken tussen de gemeenschappen van de Masai en de Kikuyu. Volgens de berichten waren in de strijd al vijftien mensen gesneuveld. De autoriteiten riepen de strijdende partijen op de wapens neer te leggen.
Het conflict was ontstaan nadat een leider van de Kikuyu een rivier had omgeleid om zijn land te irrigeren. Omdat herders van de Masai benedenstrooms zonder water kwamen te zitten, hadden ze de irrigatiepijpen vernield. De Masai en de Kikuyu vochten geregeld over water en weiderechten.

Eind februari kwam het in de Riftvallei opnieuw tot gevechten tussen de Masai en de Kikuyu. Daarbij vielen minstens vier doden, waarvan er twee waren doodgeschoten door de politie toen zij op het punt stonden een huis te overvallen. Dit bracht het dodental op negentien sinds het uitbreken van de gevechten in januari. Honderden demonstranten blokkeerden in het noordwesten een toegangsweg naar de hoofdstad Nairobi, uit protest tegen het feit dat de regering geen einde wist te maken aan het geweld in de Riftvallei.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid zal onrechtmatig verkregen land terugvorderen

Minister van Land en Volkshuisvesting Amos Kimunya maakte op 10 december 2004 bekend dat de overheid miljoenen hectaren land van onrechtmatige eigenaars zou terugvorderen. Verschillende politici, waaronder oud-president Moi, hadden al land teruggegeven, aldus de minister. Tijdens het bewind van Daniel arap Moi had het uitdelen van land aan politieke bondgenoten een hoge vlucht genomen. Volgens de voorzitter van de onderzoekscommissie naar het oneigenlijke grondbezit, Paul Ndungu, duidde het rapport slechts het topje van de ijsberg aan. Het probleem was zo groot dat minister Kimunya de intentie uitsprak een speciaal tribunaal voor landbezit op te richten.

Een week later maakte de regering een lijst met namen bekend van politici, ambtenaren en zakenlieden die in het verleden land toebedeeld hadden gekregen. Vooral de families van de oud-presidenten Daniel arap Moi en Jomo Kenyatta waren rijk bedeeld. De regering zei dat dit land aan de staat teruggegeven moest worden. Een probleem daarbij was dat sommige eigenaren hun land hadden gekocht zonder te weten dat deze politici het zich onrechtmatig hadden toegeëigend.

Corruptie groot obstakel voor economie

Volgens het op 25 januari 2005 verschenen rapport van het Keniaanse Onderzoeksinstituut voor Overheidsbeleid was corruptie nog steeds aan de orde van de dag. De meeste van de ondervraagde bedrijven zeiden dat ze ambtenaren en politici steekpenningen of smeergeld betaalden om zaken te regelen. Ondanks de bewering van de regering dat er een 'zero tolerance' beleid werd gevoerd, bleef Kenia één van de meest corrupte landen ter wereld.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF keert uitgestelde lening uit

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) gaf op 24 september 2004 het groene licht voor een lening aan Kenia van 35 miljoen dollar (ca. 27 miljoen euro) die al in mei was toegezegd. De vertraging was te wijten aan het feit dat de nieuwe regering onvoldoende vooruitgang had geboekt in de corruptiebestrijding. Sinds de oprichting van de onafhankelijke Keniaanse Anticorruptiecommissie was daar volgens het IMF verandering in gekomen. De lening was onderdeel van een driejarige overeenkomst tussen Kenia en het financiële instituut waarmee 252 miljoen dollar was gemoeid.

JUSTITIE

Meer dan vijftig doden in gevangenis van Meru

De dood van 56 gedetineerden in de gevangenis van Meru was een 'nationale ramp', aldus Evans Wafula van de Onafhankelijke Medisch-Gerechtelijke Eenheid tijdens een persverklaring op 27 oktober 2004. Wafula eiste het aftreden van de hoogste gevangeniscommissaris, Abraham Kamakil. De medici hadden autopsie verricht op 12 van de 56 lichamen en geconcludeerd dat de slachtoffers mishandeld waren. Eerder in oktober waren al twee medewerkers van de gevangenis in Meru ernstig gewaarschuwd nadat zeven gedetineerden waren overleden, waarvan vijf aan de gevolgen van mishandeling.

Oud-president Arap Moi moet toch getuigen in financieel schandaal

Hoewel het er eerder die maand op leek dat de Goldenbergzaak gesloten was, besloot de Hoge Raad op 26 november 2004 dat oud-president Daniel arap Moi toch voor de rechtbank moest verschijnen. De zogenoemde Goldenberg-affaire was de grootste zwendelzaak uit de geschiedenis van Kenia. Onder aanvoering van hoofdverdachte Kamlesh Pattni hadden verschillende regeringsleden zich laten verleiden tot het verduisteren van 1 miljard dollar (ca. 800 miljoen euro) aan staatsgelden uit de Centrale Bank, die gedekt zouden worden met fictieve exporten van goud en diamanten. De precieze toedracht van deze corrupte handelswijze bleef voorlopig een mysterie. Tot nu toe was oud-president Arap Moi buiten schot gebleven omdat president Kibaki tijdens de verkiezingen had beloofd dat Moi niet wegens corruptie vervolgd zou worden.

GEZONDHEID EN ZORG

UNHCR begint campagne tegen seksueel geweld

Op 11 februari 2005 kondigde de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) aan dat men in de Keniase vluchtelingenkampen een programma startte voor de 'Preventie van seksuele exploitatie en misbruik'. De afgevaardigde van de UNHCR, George Okoth-Obbo, zei dat men medewerkers, bewoners en

vluchtelingen zou opleiden in het bespreekbaar maken en registreren van klachten over geweld en seksueel misbruik.
De situatie was al sterk verbeterd in vergelijking met vijftien jaar geleden: in 2004 telde men 16 verkrachtingen, tegenover 1.500 in het begin van de jaren negentig. In de grote opvangkampen van Kakuma en Dadaab zaten zo'n 240.000 vluchtelingen.

NATUUR EN MILIEU

Corruptie bij rekrutering beheerders van wildparken

De regering ontsloeg op 9 november 2004 alle 980 natuurbeheerders in opleiding die door het Keniaanse Wildbeheer (KWS) op oneigenlijke wijze waren gerekruteerd. Volgens de minister van Toerisme, Raphael Tuju, was bij de toekenning van de stageplaatsen sprake geweest van vriendjespolitiek en het aannemen van steekpenningen. KWS-directeur Evans Mukolwe was voorlopig de wacht aangezegd

(Vorige berichten pagina 504/3 e.v. - 2004)

LESOTHO

BINNENLAND

Kabinetswijziging

Koning Letsie III voerde op 18 november 2004 een kabinetswijziging door.

Samenstelling van de regering (na de kabinetswijziging van 18 november 2004)

Premier, tevens minister van Defensie
Bethuel Pakalitha MOSISILI

Vice-premier, tevens minister van Binnenlandse zaken en Overheidsdiensten
Archibald Lesao LEHOHLA

Ministers:
Buitenlandse zaken
Monyane MOLELEKI
Communicatie, Technologie en Wetenschap
Motsoahae Thomas THABANE
Financiën en Ontwikkeling
Timothy THANAN
Industrie, Handel en Marketing
Mpho MALIE
Justitie, Mensenrechten en Grondwetzaken
Refiloe MASEMELE
Kantoor van de premier
Rammotsi E. LEHATA
Landbouw en Voedselzekerheid
Daniel Rakoro PHORORO
Lokaal bestuur
Pontso Suzan Matumelo SEKATLE
Natuurlijke hulpbronnen
Mamphono KHATLETLA
Publieke werken en Transport
Popane LEBESA
Onderwijs en Training
Mohlabi TSEKOA
Toerisme, Cultuur en Milieu
Lebohang NTSINYI
Volksgezondheid en Sociale zaken
Motloheloa PHOOKO
Vrouwenzaken, Sport en Jeugdzaken
Mathabiso LEPONO
Werkgelegenheid
Mpeo MAHASE-MOILOA

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Textielindustrie in gevaar door internationale vrijhandel

Door de afschaffing van het internationale quotasysteem in de textielindustrie, per 1 januari 2005, kwam de productie van Lesotho in gevaar. De textielsector in het kleine Afrikaanse koninkrijk kon niet concurreren met de goedkope Aziatische ondernemingen en zes textielfabrieken hadden de poorten al gesloten. Dit terwijl het land al kampte met armoede, voedseltekorten, aids en hoge werkloosheid.
In Lesotho werkte men vooral voor de Amerikaanse markt en leverde men jeans en T-shirts aan bedrijven als Gap en Timberland. De minister van Handel, Mpho Malie, vertrok eind januari naar de Verenigde Staten om de Amerikaanse bedrijven over te halen uit Lesotho te blijven importeren.
De textielfabrieken in Lesotho profiteerden van de VS-Afrikaanse Groei en Mogelijkheden Wet (AGOA) die naar de VS exporterende Afrikaanse landen de gelegenheid bood importtarieven van 10 tot 20 procent te omzeilen.

Voedselhulp gekoppeld aan plattelandsontwikkeling

Het Consortium voor Voedselnoodhulp in Afrika (C-Safe) startte op 17 februari 2005 een nieuw programma in Lesotho waarbij voedselhulp gekoppeld werd aan plattelandsontwikkeling. Het was de bedoeling om via voedselhulp families aan te zetten tot het produceren van hun eigen voedsel. Daarbij kregen mensen training in erosiebestrijding, irrigatie en het gebruik van verbeterde zaden, kunstmest en bestrijdingsmiddelen.
Het programma van de bij C-Safe aangesloten hulporganisaties World Vision, Care en Catholic Relief Services werd gesubsidieerd door het Amerikaanse Agentschap voor Internationale Ontwikkeling (USAID). Sinds het begin van het jaar waren al vele tonnen voedselhulp aangekomen. Volgens USAID-medewerker Patrick Diskin bleef het dit keer niet slechts bij de distributie van noodhulp, maar wilde men ook de oorzaken van de voedseltekorten, zoals de aanhoudende droogte, aanpakken.

MILITAIRE ZAKEN

Legerleider legt zijn functie neer

De bevelhebber van het leger, luitenant-generaal Makhul Mosakeng, ging op 27 oktober 2004 met pensioen. De generaal, die sinds 1992 aan het hoofd van de strijdkrachten stond, had heel wat muiterijen, pogingen tot staatsgrepen en ook een Zuid-Afrikaanse invasie overleefd. Vanaf 1998 was hij in staat geweest om met hulp van India en Zimbabwe een professioneel leger op te bouwen.
Totdat premier Mosisili zijn opvolger zou aanwijzen, werd hij vervangen door de plaatsvervangend generaal.

(Vorige berichten pagina 640/1 e.v. - 2004)

MALAWI

BINNENLAND

President verhuist naar paleis buiten Lilongwe

De in mei gekozen president Bingu wa Mutharika verhuisde op 20 december 2004 naar het driehonderd kamers tellende presidentiële paleis buiten de hoofdstad Lilongwe. Eerder was daar het parlement gevestigd, dat nu gedwongen was te verhuizen naar een bankgebouw elders in Lilongwe. De kamerleden wachtten nog steeds op een vergaderzaal en waren voor bijeenkomsten voorlopig aangewezen op een hotel.
Het presidentiële paleis had ongeveer 80 miljoen euro gekost en was gebouwd door voormalig president Hastings Kamuzu Banda. Deze had er slechts negentig dagen in gewoond.

Malawi

Kabinetswijzigingen weerspiegelen machtsstrijd binnen de regering

President Wa Mutharika ontsloeg op 5 februari 2005 drie ministers die naar zijn zin teveel op de hand waren van zijn rivaal, de voormalig president Bakili Muluzi. Het ging allereerst om oppositieleider en minister van Landbouw Chakufwa Chihana, die een week eerder uit de Democratische Alliantie was gezet wegens zijn loyaliteit aan Muluzi. Hij werd op Landbouw vervangen door een vertrouweling van Mutharika, Gwanda Chakuamba. Verder werden ook de minister van Werkgelegenheid, Lilian Patel, en minister van Mijnbouw Bob Khamisa ontslagen. Patel was ten tijde van president Muluzi tien jaar lang minister van Buitenlandse zaken geweest.

President Wa Mutharika verlaat het UDF

Bingu Wa Mutharika kondigde op 5 februari 2005 zijn vertrek aan uit het regerende Verenigd Democratisch Front (UDF). Daarmee werd hij de eerste president die zonder de directe steun van een politieke partij regeerde, al was de verwachting dat hij zijn eigen partij zou oprichten.
Wa Mutharika verklaarde dat hij binnen het UDF nog weinig steun had, vanwege, zoals hij meende, zijn harde opstelling ten aanzien van de corruptie binnen de overheid. Eerder die week had een gedeelte van het partijbestuur geprobeerd hem te royeren. De partij was in twee kampen verdeeld, waarbij de aanhangers van oud-president Muluzi in de meerderheid bleken te zijn. Deze oud-president bleef partijleider van het UDF.

Onderhandelingen met oppositie nog zonder resultaat

De door president Wa Mutharika aangegane onderhandelingen met de oppositiepartijen waren tot 22 februari zonder resultaat gebleven. De president trachtte de Republikeinse Partijen (RP) en de Beweging voor Democratische Verandering (MDC) zover te krijgen een nieuwe politieke partij onder zijn leiderschap te vormen. Maar de woordvoerder van de Republikeinen, Aleka Banda, zei daar niets voor te voelen, al was de RP bereid aan een regeringscoalitie deel te nemen. De MDC zou het voorstel van Mutharika aan het partijcongres voorleggen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Meer kinderarbeid in Malawi sinds hongersnood

Volgens het op 25 oktober 2004 verschenen rapport van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) had de hongersnood van 2002 de levensomstandigheden van kinderen in Malawi aanzienlijk verslechterd. In het rapport getiteld Honger, Overheidsbeleid en Kinderarbeid schreef de organisatie dat kinderen in toenemende mate gedwongen waren te werken en dientengevolge niet meer naar school gingen.

Veel kinderen klaagden over de slechte behandeling door hun bazen, terwijl de werkgevers toegaven dat kinderen makkelijker te controleren waren dan volwassen werknemers. Naar schatting 42 procent van de kinderen in de leeftijd tussen 15 en 19 jaar werkten om het familie-inkomen aan te vullen, waarvan velen op de tabaksplantages in de districten Kasungu en Mchinji.

Leningen voor kleine ondernemers

President Wa Mutharika maakte op 1 februari 2005 bekend zo'n zeven miljoen euro uit te trekken voor het verstrekken van leningen aan kleine ondernemers. Hiermee wilde de overheid de oprichting van bedrijfjes stimuleren en de armoede op het platteland bestrijden.

Malawi weigert verdrag tabaksproducenten te tekenen

Minister van Landbouw Gwanda Chakuamba verklaarde op 9 februari 2005 dat Malawi de Kader Conventie voor Tabakscontrole (FCTC) niet zou ratificeren.

Het verdrag was onder toezicht van de Wereldgezondheidsorganisatie tot stand gekomen en voorzag in een wereldwijde afname van tabaksconsumptie en productie. Vijftig landen hadden de conventie ondertekend en zouden zich inzetten voor het terugdringen van het tabaksgebruik.
Maar Chakuamba zei dat de economie van Malawi teveel van de tabaksteelt afhankelijk was: zo'n twee miljoen Malawiërs verdienden hun inkomen in deze sector. Met 130.000 hectare tabaksplanten was Malawi een van de grootste producenten van Afrika.

Maldiven

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF tevreden over economisch beleid

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verklaarde op 22 februari 2005 tevreden te zijn over het economisch beleid van de regering Mutharika. Tijdens een bezoek aan Malawi zei de IMF-directeur voor Afrika, Abdoulaye Bio-Tchane, onder de indruk te zijn van de economische maatregelen en de corruptiebestrijding van Mutharika. Tijdens het bewind van zijn voorganger, Bakili Muluzi, had het IMF de hulp stopgezet wegens corruptie en te hoge overheidsuitgaven.

(Vorige berichten pagina 642/1 e.v.- 2004)

MALDIVEN

BINNENLAND

Maldiven verzachten noodtoestand

Begin oktober 2004 werd een aantal van de maatregelen die vielen onder de noodtoestand, ingetrokken. Deze was afgekondigd op 14 augustus, na rellen in de hoofdstad Malé toen zo'n 3.000 betogers een pro-democratie demonstratie hielden. De daaropvolgende dagen werden 185 mensen opgepakt, van wie er in oktober nog 78 vastzaten. De verzachtende maatregelen hielden onder meer in dat wie meer dan 24 uur gevangenzat, zou worden geïnformeerd om welke reden dat was. Ook zou het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) in de gelegenheid worden gesteld gedetineerden te bezoeken die vastzaten in het kader van de noodwetgeving. Het verbod op openbare bijeenkomsten en op het leveren van kritiek op de regering bleef echter wel van kracht.
In september had Maumoon Abdul Gayoom, president van de Maldiven sinds 1978, enkele regeringswijzigingen doorgevoerd. De belangrijkste betroffen de benoeming van Ismail Shafeeu tot minister van Defensie en Nationale veiligheid en die van Mohamed Jaleel op de post Financiën en Schatkist. De veranderingen zouden een reactie zijn op de binnenlandse onvrede alsmede op de druk van de Europese Unie, die mogelijk een hulppakket aan de Maldiven zou blokkeren en vrijlating van politieke gevangenen bepleitte. Volgens de oppositie waren de wijzigingen slechts cosmetisch van aard.

Verzoeningsgebaar na tsunami

De tsunami die op 26 december in Azië vele duizenden doden veroorzaakte, maakte ook in de Maldiven slachtoffers en richtte verwoestingen aan. Om de nood te verzachten besloot president Gayoom vijf dagen later om de aanklacht wegens verraad tegen enkele van de demonstranten van augustus in te trekken. Volgens een woordvoerder van de regering was de maatregel bedoeld om de saamhorigheid te bevorderen die nodig was voor de wederopbouw.

Parlementsverkiezingen geven aanzet tot politieke hervormingen

De Maledivische regering besloot op 31 december 2004 om de voor die dag geplande parlementsverkiezingen uit te stellen naar 22 januari 2005. Kort na het bekend worden van de uitslag werden door president Maumoon Abdul Gayoom politieke hervormingen aangekondigd.

Parlementsverkiezingen de Maldiven
(22 januari 2005)

	percentage	zetels
Regeringsaanhangers	32,3	20
Maledivische Democratische Partij (MDP)	31,1	18
Overige	36,6	4
Benoemd door de regering		8
Totaal		50

Van de 50 leden van het Maledivische parlement, de Majlis, werden er 42 gekozen en 8 van regeringswege benoemd. Er bestonden geen legale politieke partijen in de Maldiven en de voor een periode van vijf jaar gekozen leden waren niet-partijgebonden. De MDP had haar thuisbasis in Sri Lanka en 18 gekozenen werden door deze partij gesteund.

Meerpartijensysteem kern van hervormingen

Op 24 januari kondigde president Gayoom aan dat binnen een jaar een meerpartijensysteem zou worden ingevoerd. Tegenover nieuwsagentschap *AFP* verklaarde hij: 'De tijd is rijp voor verdergaande veranderingen. Daarom heb ik een pakket hervormingen voorgesteld waarin ik voorzie in een meerpartijensysteem, de instelling van een premierschap, een hooggerechtshof en rechtstreekse verkiezingen van de president door het volk. Ik denk dat we in staat zijn om binnen een jaar het grondwettelijke hervormingsproces te voltooien.'

'Maldiven door tsunami twee decennia terug in ontwikkeling'

Naar de stand van zaken op 21 februari 2005 waren er op de Maldiven 82 doden gevallen als gevolg van de tsunami die op 26 december een aantal Aziatische landen trof. Nog eens 26 mensen werden vermist en duizenden mensen waren vanuit hun woonplaats op de vlucht geslagen. In vergelijking met andere getroffen landen was het aantal slachtoffers beperkt gebleven, maar de ravage was groot.
Van de 199 bewoonde eilanden hadden er 53 zware schade opgelopen, 20 werden volledig verwoest en de inwoners van 14 eilanden moesten worden geëvacueerd. Op 79 eilanden was geen schoon drinkwater, 26 eilanden hadden geen elektriciteit, 24 geen telefoonverbinding en 4 geen communicatiefaciliteiten. Ook veel scholen, klinieken en apotheken werden verwoest. Tweederde van de hoofdstad Malé kwam onder water te staan. Zowel de visserij als het toerisme hadden zwaar te lijden en oogsten gingen verloren.
De schadepost bedroeg omgerekend ca. 3,6 miljard euro. Volgens een regeringswoordvoerder was de ontwikkeling van de Maldiven als gevolg van de verwoestende tsunami twee decennia teruggezet.

Ex-presidenten VS bezoeken de Maldiven

De voormalige Amerikaanse presidenten Bill Clinton en George Bush sr. brachten op 21 februari een bezoek aan de Maldiven. Zij sloten daarmee een toer langs de getroffen landen af. Van de Amerikaanse regering hadden zij de opdracht aanvaard om fondsen te werven ten behoeve van de slachtoffers en de wederopbouw.

(Vorige berichten pagina 557/2 e.v. - 2004)

ZIMBABWE

BINNENLAND

Parlementariër veroordeeld wegens gebruik van fysiek geweld

Het kamerlid van de Beweging voor Democratische Verandering (MDC) Roy Bennett werd op 28 oktober 2004 door het parlement tot 15 maanden gevangenisstraf veroordeeld, waarvan drie maanden voorwaardelijk. Volgens de Zimbabwaanse wet kon het parlement kamerleden tot gevangenisstraffen veroordelen. Tijdens een parlementair debat over de landhervorming in mei was Bennett slaags geraakt met minister van Justitie Patrick Chinamasa en had hij deze tegen de grond gedrukt. De minister zou hem hebben beledigd door Bennetts blanke voorouders dieven en moordenaars te noemen. Roy Bennett was een van de drie blanke Kamerleden in Zimbabwe. Zijn boerderij in het oostelijke district Chimanimani was in beslag genomen door aanhangers van de regeringspartij Zanu-PF. Twee van zijn medewerkers waren vermoord en anderen waren mishandeld en verkracht.

Mediawet aangescherpt

Op 10 november 2004 stemde het parlement in met de toevoeging in de mediawet dat journalisten verplicht waren zich aan te melden bij een overheidscommissie. De wetsverandering was bedoeld om buitenlandse journalisten af te schrikken die als toerist het land binnen kwamen. De Informatie- en Privacywet (AIPPA) maakte het voor buitenlandse correspondenten onmogelijk op permanente basis in Zimbabwe te werken.
Sinds 2001 waren meer dan twintig onafhankelijke journalisten veroordeeld en opgesloten wegens 'misbruik van hun privileges'.

Meer trainingskampen voor jongeren

De regering maakte op 13 november 2004 bekend dat zij meer trainingskampen voor jongeren zou gaan oprichten: tien in plaats van zes kampen. Volgens een kamerlid van de oppositiepartij Beweging voor Democratische Verandering (MDC), Tendai Biti, werden jongeren er geïndoctrineerd en opgeleid tot het intimideren van oppositieleden en dissidenten. De nieuwe kampen werden opgericht met het vooruitzicht van de verkiezingen, aldus Biti. De kritiek van de MDC werd onderschreven door de mensenrechtenorganisatie Amnesty International, die tevens sprak van wijdverbreid seksueel misbruik in de kampen.

Eerste vrouwelijke vice-president

President Robert Mugabe benoemde op 6

december 2004 Joyce Mujuru tot de eerste vrouwelijke vice-president. De weg tot haar benoeming was de dagen daarvoor vrijgemaakt door het partijcongres van de Zanu-PF dat het advies voor een vrouwelijke kandidaat van de Vrouwenbond van de partij had overgenomen. De andere vice-president was de 82-jarige Joseph Msika. Tijdens het partijcongres werd minister van Informatie Jonathan Moyo uit het centraal comité gezet omdat hij de kandidatuur van kamervoorzitter Emmerson Manangagwa had gesteund.

Oppositie ontevreden over kieswet

Woordvoerder Paul Themba-Nyathi van de oppositiepartij Beweging voor Democratische Verandering (MDC) verklaarde op 17 december 2004 dat zijn partij drie maanden voor de verkiezingen geen genoegen zou nemen met de minimale wijzigingen van de kieswet. De MDC had de regering gevraagd de kieswet in overeenstemming te brengen met de voorschriften van de Zuidelijke Afrikaanse Ontwikkelingsgemeenschap (SADC). De door de regering voorgestelde onafhankelijke kiesraad zou volgens de MDC geen enkele verbetering opleveren zolang de leden door Mugabe benoemd werden.
De oppositie had gedreigd de verkiezingen in maart 2005 te boycotten.

Campagneleider van de oppositiepartij gearresteerd

De campagneleider van de MDC, Ian Makone, werd op 16 februari 2005 gearresteerd nadat veiligheidstroepen in een hotel in Harare een verkiezingsbijeenkomst hadden opgebroken. Volgens woordvoerder Paul Themba-Nyathi van de MDC toonde deze actie dat de kans op eerlijke verkiezingen gering was. Zijn partij was met gemengde gevoelens aan de verkiezingscampagne begonnen. In 2002 was president Mugabe met fraude, intimidatie en geweld opnieuw herkozen.

Schadevergoeding voor oud-vrijheidsstrijders

Op 10 februari 2005 maakte de regering bekend dat ze een schadevergoeding zou uitkeren aan voormalige vrijheidstrijders en gevangenen van het koloniale bewind. Minstens zesduizend oud-strijders kwamen in aanmerking voor deze compensatie van omgerekend 1.275 euro, en nog eens twintigduizend oud-strijders zouden zich willen inschrijven voor de schadevergoeding. Dit kon de kosten van de regeling op in totaal 32 miljoen euro brengen. De meeste vrijheidstrijders waren loyaal gebleven aan Mugabes Zanu-PF. Regeringscritici zagen het initiatief als een manier om stemmen te winnen voor de verkiezingen in maart.

Minister Moyo onafhankelijke kandidaat voor verkiezingen

Op 19 februari 2005 werd bekend dat de minister voor Informatie, Jonathan Moyo, als onafhankelijke kandidaat aan de presidentsverkiezingen van 31 maart zou deelnemen. Moyo was sinds het partijcongres in december in conflict geraakt met Mugabes Zanu-PF. Omdat hij zich namens die partij niet kandidaat mocht stellen in het kiesdistrict van Tsholotsho, besloot hij op eigen kracht verder te gaan. Dientengevolge was hij minister af en werd hij tevens uit de Zanu-PF gezet.

Onafhankelijk weekblad verboden

Het pas opgerichte weekblad *the Weekly Times* werd op 26 februari 2005 door de autoriteiten verboden. De Media en Informatiecommissie beschuldigde het blad van het geven van onjuiste informatie. Het was de vierde onafhankelijke krant die in Zimbabwe werd verboden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid legt beslag op aandelen mijnbouwbedrijven

In een redevoering maakte president Mugabe op 14 september 2004 bekend dat de overheid van plan was de helft van de aandelen van de mijnbouwbedrijven in Zimbabwe in beslag te nemen. 'De regering kan geen volledig privé-eigendom over onze grondstoffen toestaan', aldus de president.
In een reactie op de uitspraak van Mugabe zei de Britse *Financial Times* dat de activiteiten van de Zuid-Afrikaanse en Britse mijnbouwbedrijven hierdoor in gevaar kwamen. Zimbabwe was een belangrijke leverancier van goud, chroom, diamanten, asbest, steenkool en ijzererts.

Regering ontkent voedseltekorten

De minister van Landbouw, Joseph Made, ontkende op 31 december 2004 de berichten dat de helft van de bevolking nog voor de nieuwe oogst in het voorjaar van voedselhulp afhankelijk zou zijn. 'De landhervorming is een groot succes en Zimbabwe heeft genoeg voedsel voor de hele bevolking', zei minister Made. Eerder die week had het Netwerk voor de Tijdige Waarschuwing voor Hongersnoden (FEWSN) laten weten dat bijna de helft van de 12,5 miljoen inwoners in het begin van 2005 op voedselhulp zouden zijn aangewezen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF geeft Zimbabwe laatste kans

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) gaf Zimbabwe op 18 februari 2005 nog een laatste kans. De regering kreeg een half jaar de tijd om de schulden af te lossen, voordat het land geroyeerd zou worden. De achterstand in de aflossing was opgelopen tot 306 miljoen dollar (235 miljoen euro).

JUSTITIE

Beramer staatsgreep krijgt zeven jaar

De Britse leider van een groep van 67 huurlingen die een staatsgreep in Equatoriaal Guinea had beraamd, Simon Mann, werd op 10 september 2004 door de rechtbank in Harare tot zeven jaar gevangenisstraf veroordeeld. De 51-jarige Mann was een oud-officier van de Britse SAS, een speciale commandoafdeling van het leger, en werd behalve van samenzwering ook beschuldigd van het illegaal kopen van wapens in Zimbabwe. In maart 2004 werd hij samen met de huurlingen gearresteerd toen zij met een privé-vliegtuig landden op het vliegveld van Harare. De rechter had zijn Boeing 727 in beslag laten nemen, alsmede 180.000 pond (250.000 euro) die aan boord van het toestel waren gevonden.
In Zuid-Afrika was Mark Thatcher gearresteerd in verband met deze zaak. De zoon van de Britse oud-premier Margaret Thatcher zou een van de geldschieters van de staatsgreep zijn geweest. Nog eens veertien huurlingen stonden terecht in Equatoriaal Guinea.

Onteigening blanke boeren is legaal

Het Hooggerechtshof verwierp op 12 november 2004 het hoger beroep van George

Zimbabwe

Quinnell die in 2002 met geweld van zijn land was gezet. Quinnells advocaten betoogden dat de landhervormingswet in strijd met de grondwet was en dat er tijdens de parlementaire behandeling procedurefouten waren gemaakt. Maar de rechter oordeelde dat de rechtsgeldigheid van de wet door genoemde 'technische' tekortkomingen niet in het geding was.

Regering trekt hoger beroep tegen vrijgesproken oppositieleider in

Op 1 februari 2005 werd bekend dat de regering het hoger beroep tegen de vrijspraak van oppositieleider Morgan Tsvangirai zou intrekken. De van hoogverraad en samenzwering beschuldigde Tsvangirai werd in oktober 2004 door het Hooggerechtshof vrijgesproken.

Gevangenisstraf voor spionnen

Drie vooraanstaande Zimbabwanen, waaronder twee leden van de regeringspartij Zanu-PF, kregen op 9 februari 2005 gevangenisstraffen opgelegd van vijf en zes jaar wegens het spioneren in dienst van het buurland Zuid-Afrika. Godfrey Dzvairo kreeg zes jaar celstraf en Itai Marchi en Tendai Matambanadzo allebei vijf jaar. De leider van het vermeende spionagenetwerk, Philip Chiyangwa, was ook gearresteerd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Verbod op mensenrechtenorganisaties

Het parlement stemde op 9 december 2004 in met een wettelijk verbod op mensenrechtenorganisaties. Het verbod was ook gericht op lokale non-gouvernementele organisaties die zich met 'bestuursaangelegenheden' bezig hielden en door buitenlandse donors werden gefinancierd. Door het wettelijke verbod kwamen volgens waarnemers minstens tienduizend banen op het spel te staan.

BUITENLANDSE ZAKEN

China is grote investeerder in Zimbabwe

Op 22 november 2004 begon de Zimbabwaanse luchtvaartmaatschappij met een tweewekelijkse vlucht tussen de hoofdstad Harare en de Chinese hoofdstad Peking. Deze verbinding hing samen met het opschroeven van de handelsbetrekkingen tussen beide landen. China was sinds de onafhankelijkheid van Zimbabwe een belangrijke investeerder in het land. Bedrijven uit dat land werkten in Zimbabwe aan grote energie- en infrastructuurprojecten.

Groot-Brittannië stuurt vluchtelingen terug naar Zimbabwe

Minister van Justitie Patrick Chinamasa verwelkomde op 16 december 2004 het besluit van de Britse regering om politieke en economische vluchtelingen terug te sturen naar Zimbabwe. Chinamasa zei dat de emigranten niets te vrezen hadden en beweerde dat het slechts om economische vluchtelingen ging. Demonstranten in Londen beweerden echter dat geen enkele vluchteling zijn leven zeker was in Zimbabwe.

(Vorige berichten pagina 571/1 e.v. - 2004)

Australië

AUSTRALIË

BINNENLAND

Howards coalitie behaalt meerderheid in beide kamers van parlement

De nationaal-liberale coalitie van premier John Howard behaalde op 9 oktober 2004 een historische verkiezingszege waarbij de twee regeringspartijen samen een meerderheid in beide kamers behaalden. In het Huis van Afgevaardigden behaalde de regeringscoalitie van Liberalen en Nationalisten 87 van de 150 zetels, tegenover 60 zetels voor de Arbeiderspartij van Mark Latham. De Arbeiderspartij verloor bovendien haar meerderheid in de Senaat waar de coalitie van Howard 21 van de 40 zetels behaalde.

Premier Howard begon aan zijn vierde ambtstermijn en kon mede door het verkiezingsresultaat beschouwd worden als de machtigste premier in de laatste 24 jaar.

Uitslagen verkiezingen Huis van Afgevaardigden en Senaat van Australië (9 oktober 2004)

	Huis %	zetels	Senaat %	zetels
Liberale Partij van Australië/ Nationale Partij van Australië (LPA/NPA)	46.4	87	45,0	39
Australische Arbeiderspartij (ALP)	38.2	60	35.6	28
Australische Groenen (Greens)	7.0	-	7.5	4
Gezinspartij (FF)	2.0	-	1.8	1
Australische Democraten (AD)	1.2	-	2.1	4
Overige partijen	1,8	-	1,7	-
Partijloze kandidaten	2.4	3	-	-

Premier Howard ingehuldigd

Tijdens de ceremoniële opening door gouverneur-generaal Michael Jeffrey van het Huis van Afgevaardigden in de nieuwe samenstelling, werd premier John Howard op 16 november voor de vierde opeenvolgende

Samenstelling regering Australië (27 oktober 2004):

Gouverneur-generaal
Michael JEFFREY

Premier
John HOWARD

Vice-premier, tevens minister voor Transport en Regionale diensten
John ANDERSON

Ministers:
Buitenlandse zaken
Alexander DOWNER
Communicatie, Informatietechnologie en Kunstzaken
Helen COONAN
Defensie
Robert HILL
Familie en Gemeenschapsdiensten
Kay PATTERSON
Financiën en Administratie
Nick MINCHIN
Gezondheidszorg en Ouderen
Tony ABBOTT
Immigratie, Multiculturele zaken, Belangen Aboriginals en eilandbewoners Torres Strait
Amanda VANSTONE
Industrie, Toerisme en Hulpbronnen
Ian MACFARLANE
Justitie
Philip RUDDOCK
Handel
Mark VAILE
Landbouw, Bosbeheer en Visserij
Warren TRUSS
Milieu en Natuurbeheer
Ian CAMPBELL
Onderwijs, Wetenschap en Training
Brendan NELSON
Thesaurie
Peter COSTELLO
Transport en Regionale diensten
John ANDERSON

Directeur centrale bank
Ian MACFARLANE

keer ingehuldigd als regeringsleider. Howard zei zijn aandacht te willen richten op de economische groei en de bestrijding van het terrorisme in de regio van de Zuid-Pacific. Hij zei tevens de banden met Japan en China te willen aanhalen.

Terugkeer van Beazley als leider Australian

Op 28 januari 2005 koos de verdeelde Arbeiderspartij (Australian Labor Party – ALP) oud-lijsttrekker Kim Beazley tot opvolger van de vertrekkende Mark Latham. De 57-jarige Beazley had in 1998 en 2001 twee opeenvolgende verkiezingsnederlagen geleden. Maar partijleider Latham was de grote verliezer van de verkiezingen in 2004 en had zich op grond van gezondheidsredenen teruggetrokken.

Telecommunicatiebedrijf wordt geprivatiseerd

Een van de eerste politieke acties van het nieuwe kabinet van premier Howard dat op 27 oktober 2004 aantrad, betrof aankondiging van de verkoop van het meerderheidsbelang dat de staat nog had in het telecommunicatiebedrijf Telstar. Dit zou de staatskas een bedrag van 17 miljard euro opleveren. Eerder werd deze privatisering in de senaat tegengehouden door de oppositie, die beweerde dat hiermee telefoonverbindingen op het platteland op het spel kwamen te staan. Verder kondigde Howard een liberalisering aan van de mediawet die het mogelijk moest maken dat een bedrijf zowel eigenaar van kranten als televisiezenders kon zijn. Tegenstanders van deze hervorming vreesden voor monopolievorming en een eenzijdiger aanbod.

Politie Sydney krijgt nieuwe speedboten

Op 28 november 2004 maakte een regeringswoordvoerder bekend dat de waterpolitie in Sydney 27 hogesnelheidsboten zou krijgen die een waarde vertegenwoordigden van omgerekend 77.000 euro. Deze nieuwe marinevloot zou ingezet worden bij de bestrijding van terrorisme en drugssmokkel in de haven van Sydney.

JUSTITIE

Zelfmoorden in kinderpornoschandaal

Tijdens het grootscheepse politieonderzoek naar verspreiders van kinderporno en de daaruit voortvloeiende golf van arrestaties, hadden op 7 oktober 2004 reeds zes verdachten zelfmoord gepleegd. De laatste twee slachtoffers waren een burger uit Albury en één uit Sydney.
In totaal had Operatie Auxin al tot tweehonderd arrestaties en vierhonderd huiszoekingen geleid. Hierbij werd fotomateriaal in beslag genomen dat van internet was gehaald. In enkele huizen waren zelfs studio's aangetroffen met honderdduizenden kinderfoto's.
De Australische operatie was een uitvloeisel van een politieonderzoek in de Verenigde Staten, waarbij in februari een wereldwijd netwerk van bijna honderdduizend kinderpornoconnecties was blootgelegd.

ABORIGINALS

Aboriginal overlijdt in politiecel

Honderden demonstranten bestormden op 25 november 2004 het politiebureau op Palmeiland nadat bekend was geworden dat een eilandbewoner in een politiecel was overleden. Volgens het autopsierapport zou het 36-jarige slachtoffer, Cameron Doomagee, gebroken ribben hebben en een geperforeerde long. De president van Queensland, Peter Beattie, riep op tot dialoog, maar zei tevens vijftig extra agenten naar het eiland te sturen.
Palmeiland kende met drieduizend inheemse bewoners een van de grootste Aboriginalgemeenschappen van Australië. Het eiland had een slechte reputatie en zou volgens sommigen de gevaarlijkste plek ter wereld zijn.

Op 9 december kwamen ruim tweeduizend Aboriginals in een demonstratieve optocht naar Townsville (Queensland) om te protesteren tegen de dood van Cameron Doomagee, Volgens bewoners van Palmeiland was hij door de politie mishandeld. De politie hield het op 'een ongelukkige vechtpartij tijdens zijn arrestatie'. Op 11 december werd Doomagee begraven.

Protestmars tegen hoge sterfte onder jonge Aboriginals

De gepensioneerde voetballer en Aboriginal Michael Long onderbrak op 30 november 2004 zijn protestmars nadat hem de garantie was gegeven dat premier Howard hem in Canberra zou ontvangen. Long wilde de aandacht vestigen op het grote aantal begrafenissen van jonge Aboriginals dat hij in de loop der jaren had meegemaakt. De levensverwachting van Aboriginals lag zeventien jaar lager dan die van andere Australiërs en zij hadden vaak beperkt toegang tot onderwijs en medische voorzieningen. Long riep Howard op vaker een bezoek te brengen aan de Aboriginalgemeenschappen om daar met ouderen te praten en een beter inzicht te krijgen in de problemen waar de Aboriginals en Torres Straat Eilandbewoners tegenaan liepen.

Howard had in het verleden geen goede sier gemaakt door de Aboriginalcommissie af te schaffen. Tevens had de premier herhaaldelijk geweigerd verantwoordelijkheid te willen dragen voor het onrecht dat de Aboriginals door blanken was aangedaan.

Benzinepomp in ruil voor schone kinderen

De minister van Multiculturele zaken en Aboriginalbelangen, Amanda Vanstone, verklaarde op 9 december 2004 dat de regering bereid was de Mulangemeenschap in West-Australië aan een benzinepomp te helpen. De Aboriginals moesten op hun beurt dan bereid zijn de hygiëne van hun kinderen te verbeteren. De doelstelling van de regering was om de gezondheidsproblemen te verminderen, maar critici vonden het plan van de 'gedeelde verantwoordelijkheid' een voorbeeld van bevoogding. De benadering leidde ook tot kritiek van oppositieleden: 'Ik begrijp niet waarom je mensen moet vernederen om hun sociale situatie te verbeteren', was de reactie van Kim Carr, woordvoerder van de Arbeiderspartij.

Aantal Aboriginals sterk toegenomen door veranderde definitie

Volgens het jaarrapport van het Australische Bureau voor de Statistiek (ABS), dat op 21 januari 2005 verscheen, was het aantal Aboriginals sinds 1996 sterk toegenomen. Er waren eind 2004 zo'n 485.000 Aboriginals en Torres Straatbewoners, tegenover 283.000 tien jaar eerder. Het ABS schreef de toename vooral toe aan de verbeterde statistieken en aan de veranderde definitie van Aboriginal. Meer mensen stonden als zodanig ingeschreven, omdat men daarvoor niet meer zoals voorheen twee Aboriginal-ou-

ders hoefde te hebben, maar bijvoorbeeld kon aantonen Aboriginal-voorouders te hebben en volledig in een gemeenschap te zijn opgenomen.
Hoewel het aantal Aboriginals gestaag was toegenomen, zodat zij nu 2,3 procent uitmaakten van de Australische bevolking, bleven ze in sociaal-economische zin ver achter bij de blanke bevolking.

BUITENLANDSE ZAKEN

Howard verdedigt deelname aan bezettingsleger in Irak

In één van zijn laatste redevoeringen voor de verkiezingen verklaarde premier John Howard op 7 oktober 2004 geen spijt te hebben van de Australische deelname aan de invasie van Irak. Hij zei tevreden te zijn over de omverwerping van het regiem van Saddam Hoessein, zelfs nu was gebleken dat er geen massavernietigingswapens waren gevonden.

Indonesië luistert telefoon in Australische ambassade af

De in oktober 2004 afgetreden directeur van de Indonesische Veiligheidsdienst, Abdullah Hendropriyono, vertelde op 14 november 2004 op de Australische televisie dat Indonesië jarenlang Australische diplomaten en politici had afgeluisterd. Hij zei dat het afluisteren het omvangrijkst was ten tijde van het conflict in Oost-Timor toen Australië vredestroepen naar Indonesië had gezonden. De voormalige president van Indonesië, Abdurrahman Wahid, verklaarde dat Indonesië niet blij was met de Australische bemoeienis. Hij noemde dit een van de redenen voor de in september gepleegde bomaanslag op de Australische ambassade in Jakarta.

Voortzetten interventiepolitiek

Minister van Buitenlandse zaken Alexander Downer kondigde op 9 december 2004 aan dat de nieuwe regering de interventiepolitiek in de Zuid-Pacificregio zou aanscherpen. Hij sprak van een hardere opstelling tegen terrorisme en criminaliteit, hetgeen zou worden gekoppeld aan de forse ontwikkelingshulp van omgerekend rond de 1,2 miljard euro die Australië aan landen als Papoea Nieuw-Guinea en de Salomonseilanden gaf.

Indonesië gekant tegen Australiës Maritieme Informatiezone

De Indonesische minister van Buitenlandse zaken Hassan Wirjuda noemde op 16 december 2004 het Australische plan een zogenoemde maritieme veiligheidszone in te voeren een aantasting van de soevereiniteit van Indonesië over haar territoriale wateren. Binnen de duizend zeemijlen (ongeveer 1800 kilometer) grote 'informatiezone', die tot ver in de Indonesische en Nieuw-Zeelandse wateren reikte, zouden schepen aangehouden kunnen worden als ze weigerden informatie te verstrekken over hun lading en bestemming.
Australië wees in een reactie op het gezamenlijke belang terroristische aanslagen in de regio te voorkomen.

(Vorige berichten pagina 577/3 - 2004)

NIEUW-ZEELAND

BINNENLAND

Minister treedt af wegens onderzoek naar fraude

Minister van Grondzaken, Statistiek, Kleinbedrijf en Jeugdzaken John Tamihere zag zich op 3 november 2004 gedwongen om af te treden, zo maakte premier Clark bekend. In oktober was een rapport over zijn activiteiten naar het fraudebureau gestuurd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Samenlevingsverbond door parlement aangenomen

Het op 9 december 2004 door de volksvertegenwoordiging aangenomen samenlevingsverbond maakte het voor homoseksuelen en ongetrouwde stellen mogelijk een officieel samenlevingscontract af te sluiten dat hen dezelfde rechten gaf als het huwelijk. De wet zou in april 2005 van kracht worden en zorgde ervoor dat ongetrouwde stellen die een contract aangingen, dezelfde rechten kregen als gehuwden wat betreft kinderzorg, uitkeringen en belasting. De meeste parlementsleden van de centrumrechtse Nationale Partij stemden tegen omdat ze de wet als een verkapte legalisering van het homohuwelijk beschouwden.

Campagnevoerder voor euthanasie vrijgelaten

Na de helft van haar straf te hebben uitgezeten, werd Lesley Martin op 13 december 2004 uit de vrouwengevangenis van Arohata vrijgelaten. Martin was aan het begin van het jaar tot vijftien maanden veroordeeld omdat ze haar doodzieke moeder met een overdosis morfine uit haar lijden had verlost. Ze verklaarde geen spijt te hebben van haar daad en zei namens de organisatie Exit Nieuw-Zeeland met de campagne voor de legalisering van vrijwillige euthanasie door te zullen gaan.
De Australische woordvoerder van Exit, Philip Nitschke, zei dat het tijd werd dat de wetgeving op dit gebied werd aangepast.

BUITENLANDSE ZAKEN

Israëlische spionnen het land uitgezet

Op 29 september 2004 werden de Israëliërs Uriel Kelman en Eli Cara door de politie het land uitgezet. Beiden waren op 15 juli tot zes maanden gevangenisstraf veroordeeld wegens het bezit van valse paspoorten.
Volgens de Nieuw-Zeelandse autoriteiten waren de twee werkzaam voor de Israëlische geheime dienst, de Mossad. Een derde verdachte, Zev Barkan, was reeds het land ontvlucht. Premier Clark had, in afwachting van een reactie van de regering-Sharon, de diplomatieke banden met Israël verbroken. Het diplomatieke incident was aanleiding voor een serie aanslagen op Joodse graven in de hoofdstad Wellington.

Premier Clark op staatsbezoek in India

Minister-president Helen Clark was op 20 oktober 2004 de eerste premier uit Nieuw-Zeeland die een staatsbezoek bracht aan India. Clark besloot tijdens haar bezoek niet in te gaan op de controverse rond de kernbewapening van India en het feit dat het land het non-proliferatieakkoord en de ban op kernproeven niet had ondertekend. Clark zei dat ze zich op de positieve kanten van haar bezoek wilde richten: het bevorderen van de handel, het toerisme en de uitwisseling van studenten.

Nieuw-Zeelandse troepen blijven langer in Afghanistan

De hondertwintig soldaten uit Nieuw-Zee-

land die in Afghanistan gelegerd waren, zouden daar nog een jaar langer blijven, verklaarde premier Helen Clark op 25 januari 2005. Zij zouden helpen met de wederopbouw en moesten vrede en veiligheid garanderen in de provincie Bamiyan in het midden van Afghanistan. Nieuw-Zeeland zou ook twee politieofficieren sturen om te helpen bij de opbouw van het lokale politiekorps. In maart 2004 had Nieuw-Zeeland al een elitekorps van het leger gestuurd dat zes maanden in Afghanistan zouden blijven. Volgens Clark was het belangrijk dat de internationale troepenmacht van de Verenigde Naties in het land aanwezig zou blijven, zolang de Talibaan een bedreiging vormden. In april 2005 zouden er verkiezingen zijn in Afghanistan.

(Vorige berichten pagina 579/2 - 2004)

INTERNATIONAAL

ALGEMEEN

Ibero-Amerikaanse top veroordeelt steun VS aan terroristen

De leiders van de Latijns-Amerikaanse staten vroegen tijdens de Ibero-Amerikaanse topontmoeting in Costa Rica op 20 november 2004 aandacht voor het gevaar van terroristische acties. Daarmee doelden ze op het volgens hen 'vergeten' terrorisme tegen 'anti-Amerikaanse' regeringen in de regio. Met name Cuba en Venezuela drongen hier op aan en ze werden door de andere Latijns-Amerikaanse landen, waarvan er vele intussen progressieve regeringen hadden, gesteund. Ook de twee Europese landen die aanwezig waren, Spanje en Portugal, gingen akkoord.

Cuba werd gesteund in haar afkeuring van de vrijlating van vier opposanten van het bewind uit een Panamese gevangenis die een moordaanslag op president Fidel Castro hadden voorbereid. De vrijlating had plaatsgevonden in onderling overleg tussen de Panamese en Amerikaanse autoriteiten, en de veroordeelden werden door de Verenigde Staten in staat gesteld naar Miami te vliegen om zo hun straf te ontlopen.
Daarnaast spraken de leiders hun afkeuring uit over de moord, twee dagen voor de topontmoeting, op de Venezolaanse openbaar aanklager Danilo Anderson. Het slachtoffer leidde het onderzoek naar de couppoging van 2002 tegen president Hugo Chavez.

Beste leervaardigheden onder Finse scholieren

Uit onderzoek over 2003 van het Programme for International Student Assessment (PISA) naar leervaardigheden onder vijftienjarigen kwam Finland als beste uit de bus. Begin december 2004 werden de resultaten van het onderzoek, opgezet door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en gehouden onder ruim 250.000 scholieren in 41 landen, bekend.
Finland behield de koppositie die het al bij het eerste onderzoek in 2000 had op het gebied van leesvaardigheid en verbeterde haar prestaties bij wiskunde en wetenschap. Op deze laatste twee gebieden presteerde Finland ongeveer even goed als de toplanden Hong Kong-China, Japan en Zuid-Korea.
Hoewel welvarende landen in het algemeen beter scoorden dan arme landen, waren er ook uitzonderingen. Zo leverde Zuid-Korea hoge prestaties, terwijl het nationaal inkomen er ca. 30 procent beneden het gemiddelde van de OESO-landen lag. Ook de regel dat hoge onderwijsuitgaven tot betere prestaties leidden, ging lang niet altijd op.

Doodstraf wordt in 134 landen niet meer voltrokken

De in Rome gevestigde organisatie Hands Off Cain (HOC), die streefde naar wereldwijde afschaffing van de doodstraf, maakte op 3 december 2004 bekend dat een groeiend aantal landen de straf niet meer voltrok. Dat aantal was gestegen van 124 aan het begin van 2003 naar 134. Daarvan hadden 81 landen de doodstraf volledig afgeschaft, 14 alleen voor gewone misdrijven, 6 hadden een moratorium ingesteld, terwijl de Russische Federatie de belofte tot afschaffing had gedaan. De 32 overige landen kenden de doodstraf wel, maar voerden die al minimaal tien jaar niet meer uit. De tien extra landen die feitelijk geen doodstraf meer voltrokken, waren Armenië, Benin, Bhutan, Bosnië, Ghana, Kazachstan, Malawi, Marokko, Samoa en Tadzjikistan.
In de 62 landen die wel doodstraffen uitvoerden, ging het in 2003 om minstens 5.523 mensen. Het overgrote deel daarvan kwam voor rekening van China.

Milieurapport waarschuwt voor schade aan koraalriffen

Uit het rapport 'The Status of Coral Reefs of the World 2004', dat op 6 december 2004 verscheen, bleek dat ongeveer 70 procent van de koraalriffen in de wereld was vernield of het risico liep op zware beschadiging. Rond de twintig procent was daadwerkelijk vernietigd. Verantwoordelijk voor de schade waren vervuiling, overbevissing, stijgende temperaturen, de economische ontwikkeling van de kusten en ziektes. Wel was er sprake van opmerkelijk herstel van een deel van de beschadigde koraalriffen.
Koraalriffen worden gevormd door geraamtes van kalksteen, dat wordt achtergelaten door kleine zeediertjes die poliepen worden genoemd. Ze zijn leefgebied voor duizenden soorten organismen, uiteenlopend van zeewier tot haaien. Koraalriffen zijn een voedselbron voor mens en dier, van belang voor de ontwikkeling van medicijnen en doen dienst als natuurlijke kustbeschermers.
Het onderzoek werd uitgevoerd door 240 deskundigen uit 98 landen en werd gepresenteerd bij de aanvang van een milieuconferentie van de Verenigde Naties in de Argentijnse hoofdstad Buenos Aires, die tot 17 december duurde. Aan de analyse werd de aanbeveling aan regeringen gekoppeld om vervuiling tegen te gaan, de visserij te beperken en de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan.

'Israëlisch-Palestijns conflict blokkeert hervormingspolitiek'

Tijdens een bijeenkomst op 11 december 2004 in de Marokkaanse hoofdstad Rabat benadrukten Arabische leiders dat een oplossing voor het Israëlisch-Palestijns conflict voorwaarde was voor het doorvoeren van hervormingen in de landen van het Midden-Oosten. De bijeenkomst was een initiatief van de Verenigde Staten en werd bijgewoond door een twintigtal Arabische, Afrikaanse en Aziatische landen alsmede door de lidstaten van de G8, de toonaangevende industriële landen.
De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell stelde tegenover het Arabische standpunt – onder meer verwoord door Egypte, Saoedi-Arabië en Syrië – dat veranderingen niet konden wachten op vrede in het Midden-Oosten. De strijd tegen het terrorisme vereiste volgens hem

dat de oorzaken – wanhoop en frustratie onder de bevolking – werden weggenomen door hervormingen die extremisten de wind uit de zeilen zouden nemen.

Centraal-Afrikaanse leiders tekenen verdrag ter bescherming regenwoud

Leiders van Burundi, de Centraal Afrikaanse Republiek, Equatoriaal Guinee, Gabon, de Democratische Republiek Kongo, Kameroen, Rwanda, São Tomé en Princípe en Tsjaad sloten op 5 februari 2005 een overeenkomst ter bescherming van de tropische regenwouden in het Congo Basin. De ondertekening gebeurde aan het einde van een tweedaagse top in Brazzaville, de hoofdstad van Congo. Het verdrag voorzag in de instelling van een nieuwe boscommissie en een fonds ter financiering van de bescherming van de regenwouden en de harmonisering van de nationale wetgeving over houtkap.

Het Congo Bassin had een oppervlakte van 520 miljoen hectare, maar door ontbossing ging daar volgens gegevens van de Verenigde Naties tussen 1990 en 2000 jaarlijks gemiddeld 13.700 ha van verloren. Sindsdien zette de ontbossing zich in een langzamer tempo voort. Ook de fauna in het gebied liep groot gevaar omdat talloze diersoorten met uitsterven werden bedreigd.

Aantal doden en vermisten tsunami stijgt boven 300.000

De vloedgolf (tsunami) tengevolge van de zeebeving die op 26 december 2004 met verwoestende gevolgen over Zuidoost-Azië en enkele andere landen trok, kostte naar de stand van zaken per 21 februari 2005 ruim 305.000 mensen het leven.

Aantal doden en vermisten ten gevolge van de tsunami van 26 december 2004

Onderstaand overzicht is gebaseerd op informatie van regeringen en gezondheidsfunctionarissen.

	doden	vermisten
Bangladesh		2
Oost-Afrika*		137
India	10.749	5.640
Indonesië	122.232	113.937
Maleisië		74
Maldiven	82	26
Myanmar	59	
Sri Lanka	38.195	5.637
Thailand	5.374	3.132
Totaal	176.904	128.372

* Hiertoe behoorden Kenia, Madagaskar, de Seychellen, Somalië en Tanzania

Veel doden en vermisten onder toeristen

Onder buitenlandse toeristen vielen als gevolg van de zeebeving minstens 441 doden, aldus cijfers van 24 januari. Er waren echter meer dan 2.500 vermisten in het rampgebied zelf alsmede een categorie personen die ergens in de getroffen landen verbleef, de categorie 'onverklaard'.

Slachtoffers onder buitenlandse toeristen ten gevolge van de tsunami van 26 december 2004

	doden	vermisten	onverklaard
Duitsland	60	593	
Groot-Brittannië	53	203	346
Zweden	52	785	
Verenigde Staten	34	18	
Japan	24		35
Zwitserland	23	90	150
Frankrijk	22	74	100
Italië	21	190	
Australië	15	18	124
Oostenrijk	13	95	16
Noorwegen	12	77	
Denemarken	12	36	
Hong Kong	12	34	
Zuid-Korea	12	8	46
Zuid-Afrika	11	4	3
Nederland	11	30	10
Singapore	9	15	15
Finland	7	175	
Canada	6	19	55
België	6	7	7
Nieuw-Zeeland	2	4	
Israël	4	7	
China	3	15	
Taiwan	3		
Russische Federatie	2	7	
Ierland	2	2	4
Argentinië	2	1	3
Brazilië	2		
Mexico	1	15	
Polen	1	10	
Tsjechië	1	7	3
Turkije	1	6	
Kroatië	1	1	
Malta	1		
Griekenland		6	
Portugal		8	
Estland		3	
Spanje		2	
Luxemburg		2	
Hongarije			10
totaal	441	2.568	927

Grootscheepse materiële en financiële steun

Een groot aantal landen doneerde hoge bedragen aan de getroffen landen en hielp daarnaast in de vorm van het zenden van hulpverleners en militairen, het beschikbaar stellen van voedsel, medicamenten en veldhospitalen alsmede schepen en helikopters. In veel landen kwamen inzamelingsacties op gang die tot hoge particuliere giften leidden. Aan officiële overheidstoezeggingen in de vorm van schenkingen of leningen was op 27 januari een totaalbedrag van ongeveer 7 miljard dollar (ca. 5,4 miljard euro) toegezegd.

Club van Parijs biedt volledige schuldenbevriezing aan

Op 12 januari maakte de 'Club van Parijs' (een informeel overlegorgaan van industrielanden) bekend met onmiddellijke ingang en onvoorwaardelijk de uitstaande

Financiële hulp toegezegd voor hulpverlening aan door tsunami getroffen gebieden

Japan	500 miljoen
Verenigde Staten	350 miljoen
Noorwegen	183 miljoen
Groot-Brittannië	96 miljoen
Italië	95 miljoen
Zweden	80 miljoen
Denemarken	75 miljoen
Spanje	68 miljoen
Frankrijk	66 miljoen
Canada	343 miljoen
China	83 miljoen
Zuid-Korea	50 miljoen
Noord-Korea	150.000
Australië	764 miljoen in vijf jaar*
Nederland	293 miljoen**
Russische Federatie	10 miljoen
Duitsland	683 miljoen in drie jaar
Qatar	25 miljoen
India	600 miljoen
Bangladesh	materiële hulp
Pakistan	materiële hulp
Afghanistan	materiële hulp
Wereldbank	250 miljoen
Europese Unie***	628 miljoen
Internationaal Monetair Fonds (IMF)	1 miljard
Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB)	500 miljoen

* waarvan de helft in de vorm van een lening
** waarvan 259 miljoen voor wederopbouw
*** exclusief afzonderlijke lidstaten

schuldverplichtingen over 2005 van door de tsunami getroffen landen te willen bevriezen. Dit om hen in de gelegenheid te stellen al hun beschikbare middelen in te zetten voor humanitaire hulp en wederopbouw. Het ging om een totaalbedrag van ongeveer 5 miljard dollar (ca. 3,9 miljard euro). Verscheidene hulporganisaties hadden overigens gepleit voor definitieve kwijtschelding van de schulden.
Indonesië, Sri Lanka en de Seychellen hadden kenbaar gemaakt op het aanbod in te willen gaan. Andere staten, zoals Thailand en India, hadden echter grote twijfels omdat zij vreesden hiermee de status te krijgen van landen met kredietrisico en daardoor in de toekomst moeilijker leningen zouden kunnen afsluiten.

FAO dringt aan op herplanting mangroves

De Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) riep op 19 januari de Aziatische landen op om de mangroves – regenwouden langs tropische kusten – die door de zeebeving verloren waren gegaan, te herplanten. Volgens de organisatie hadden deze door de buffer die ze vormden tegen het water duizenden mensenlevens gered. Van alle mangroves in de wereld bevond zich ruim 40 procent in de getroffen gebieden. Zij werden al bedreigd door de landbouw en het toerisme en nu ook door het toegenomen zoutgehalte in de grond als gevolg van de overstromingen.
Maleisië en Indonesië hadden al het initiatief genomen voor een beschermings- of herbebossingsprogramma.

IMF-plan voor goedkope leningen

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) maakte op 27 januari een plan bekend om landen die getroffen werden door natuurrampen leningen te verstrekken tegen een lagere rente dan de normale marktrente. Deze zou gelijk zijn aan de rente die het fonds berekende bij leningen aan de armste landen. Daarmee kon voorkomen worden dat de schuldenlast van getroffen landen teveel zou oplopen.

Meer dan 6 miljard aan hulpverlening

De Verenigde Naties maakten op 25 februari bekend dat de humanitaire hulp aan door de tsunami getroffen landen een totale waarde had bereikt van bijna 6,3 miljard dollar (ca. 4,7 miljard euro). Duitsland droeg het meeste bij met 683 miljoen dollar, gevolgd door de Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB), privé-donaties, Japan, de Europese Commissie, Frankrijk, Australië, de Verenigde Staten en Canada. De bijdrage van de VS zou het hoogste worden indien zij hun toezeggingen gestand deden om extra hulpgelden toe te kennen.

ORGANISATIES EN VERDRAGEN

Drie NAVO-landen sluiten contract satellietcommunicatie

Groot-Brittannië, Frankrijk en Italië tekenden op 22 november 2004 een akkoord over het in gebruik nemen van een satellietcommunicatiesysteem voor de komende vijftien jaar, te beginnen op 1 januari 2005. Het systeem zou gebruikt worden voor communicatiesteun voor NAVO-operaties buiten de Europese en Amerikaanse grenzen waarvoor een hogere satellietcapaciteit vereist was.

Afrikaanse leiders geven hervormingsplannen prioriteit

Tijdens hun bijeenkomst in de Algerijnse hoofdstad Algiers op 23 november 2004 maakten de 23 landen behorend tot het Nieuwe Partnerschap voor de Ontwikkeling van Afrika (NEPAD) duidelijk dat zij serieus werk zouden maken van politieke en economische hervormingen op het Afrikaanse continent. Daarbij ging het vooral om het aantrekken van buitenlandse investeerders, een verminderde afhankelijkheid van buitenlandse hulp, democratische beginselen en transparant bestuur. De landen hadden een onderling controlesysteem opgezet om de vorderingen op deze terreinen te evalueren. Begin 2005 werden de resultaten verwacht van Ghana, Kenia, Mauritius en Rwanda.

ASEAN en China tekenen handelsverdrag

Op een top van de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties (ASEAN) in Vientiane, Laos, ondertekenden de tien ASEAN-lidstaten en China op 29 november 2004 een handelsverdrag. Besloten werd dat de zes relatief rijke ASEAN-lidstaten (Brunei, Maleisië, Indonesië, de Filippijnen, Singapore en Thailand) hun onderlinge handel voor 2007 zouden liberaliseren. Vanaf 2010 zou ook China hierbij worden betrokken. De vier relatief arme lidstaten (Vietnam, Myanmar, Cambodja en Laos) zouden de handel met de ASEAN-landen voor 2012 en met China voor 2015 liberaliseren.
De oorspronkelijke doelstelling om van China en Zuidoost-Azië een gemeenschappelijke markt te maken waarbinnen de deelnemende landen recht hadden op vrij handelsverkeer, werd echter niet gerealiseerd. De invoerrechten die de landen elkaar in rekening brachten zouden in principe worden afgebouwd tot maximaal vijf procent, maar op een groot aantal 'strategische producten' als ijzer, staal, auto's en suiker zouden ook na 2010, resp.2015 invoerrechten tot twintig procent mogen worden geheven. De dienstensector viel helemaal buiten het verdrag.
China en de ASEAN-landen herbergden samen een kwart van de wereldbevolking.

Samenwerking met Japan en Zuid-Korea

Op de top werd tevens besloten dat China, Japan, Zuid-Korea en de ASEAN-landen in het vervolg om de twee jaar een Oost-Aziatische Top (EAS) zouden houden. Doel hiervan was de economische samenwerking te vergroten, zodat uiteindelijk een handelsblok kon ontstaan dat zich kon meten aan de VS en de EU. Ook zou de topconferentie de economische kracht van de regio moeten vertalen naar politieke macht op het wereldtoneel. Details over de EAS moesten nog worden uitgewerkt.
Pogingen om ook Australië hierbij te betrekken mislukten, vooral omdat Canberra weigerde een non-agressiepact met de andere deelnemende landen te sluiten, hetgeen Maleisië als voorwaarde had gesteld. Met Nieuw-Zeeland werd nog onderhandeld.

VN compenseren buurlanden Irak voor schade invasie van Koeweit

De Compensatiecommissie van de Verenigde Naties (UNCC) besloot op 9 december 2004 om 2,9 miljard dollar (ca. 2,2 miljard euro) uit te betalen aan Koeweit, Iran en Saoedi-Arabië voor milieuprojecten. Deze waren bedoeld om de schade te herstellen van de Iraakse invasie van Koeweit (1990-1991). Het ging om projecten als het schoonmaken van door olie vervuilde meren en het herstel van de kustlijnen en van de visstand.

Aan Koeweit werd 2,2 miljard dollar toegekend, aan Saoedi-Arabië 625 miljoen dollar en aan Iran 188.000 dollar. De landen die schade hadden ondervonden – naast de genoemde ook Jordanië, Syrië en Turkije – hadden een veel groter bedrag gevraagd, namelijk 23 miljard dollar.

Afluisterapparatuur ontdekt in VN-kantoor Genève

De Zwitserse televisiezender *TSR* onthulde op 16 december 2004 dat in het kantoor van de Verenigde Naties in Genève afluisterapparatuur was gevonden. Het materiaal, waarschijnlijk van Russische of Oost-Europese makelij en drie à vier jaar oud, werd ontdekt tijdens de renovatie van de 'Franse salon', een vergaderzaal die onder andere gebruikt werd voor videoconferenties met het hoofdkwartier van de VN in New York. Ook staatshoofden en ministers maakten gebruik van de zaal.
Woordvoerster Marie Heuze van de VN bevestigde het bericht van de Zwitserse televisie en voegde er aan toe niet te weten door wie de apparatuur geplaatst was.

Al eerder geruchten over afluisterpraktijken

Eerder deden al geruchten de ronde dat hoge VN-functionarissen werden afgeluisterd door Groot-Brittannië en de Verenigde Staten ten tijde van de aanloop naar de Irak-oorlog. In de zaal waar de apparatuur was gevonden, kwamen in die tijd ook ministers bijeen voor privé-gesprekken over Irak.

Aarzelende Amerikaanse steun voor secretaris-generaal Kofi Annan

Secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan kreeg op 16 december 2004 het vertrouwen van de Amerikaanse regering dat werd uitgesproken door demissionair minister van Buitenlandse zaken Colin Powell. Annan bezocht Washington voor een gesprek met Powell en diens opvolgster, Condoleezza Rice.
Amerikaanse steun voor Annan bleek geen vanzelfsprekendheid, met name vanwege de scepsis van de Verenigde Staten over de rol van de VN in Irak. Kort voor de herverkiezing van president Bush had Annan nog eens onderstreept dat de door de VS geleide oorlog 'illegaal' was omdat deze niet was gesanctioneerd door de VN. Bovendien meenden de Amerikanen dat de VN zich te weinig inspanningen getroostten bij de wederopbouw van Irak.

Enkele Republikeinen willen dat Annan vertrekt

Voorts hadden zes Republikeinse Congresleden om het aftreden van Annan gevraagd naar aanleiding van een miljardenfraude bij het olie-voor-voedselprogramma van de VN voor Irak. Met het programma, dat van kracht was in de periode 1996-2003, werd het Irak van Saddam Hoessein in de gelegenheid gesteld de gevolgen van de internationale sancties te verlichten door in ruil voor voedsel en medicijnen, olie te verkopen. Medewerkers van de VN zouden zich bij de uitvoering ervan schuldig hebben gemaakt aan corruptie en wanbeheer. Naar de beschuldigingen was intussen een onderzoek gestart, onder leiding van de voormalig voorzitter van de Amerikaanse Centrale bank, Paul Volcker. Het onderzoeksrapport zou in januari 2005 verschijnen.
Kofi Annan, die had verklaard dat bij het onderzoek de onderste steen boven moest komen, maakte tijdens zijn eindejaarsperspersconferentie duidelijk niet te zullen aftreden.

VN-staf wordt gereorganiseerd

Op 3 januari 2005 zette de secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan een eerste stap naar hervormingen binnen de VN-organisatie met de benoeming van Mark Malloch Brown tot stafchef. De 51-jarige Malloch Brown was tot dan toe hoofd van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) en volgde de Pakistaan Iqbal Riza (70) op, die twee weken eerder zijn vertrek aankondigde. Meer wijzigingen werden verwacht.

Drie Oost-Afrikaanse staten vormen douane-unie

Na zes jaar van onderhandelen kwam op 1 januari 2005 een douane-unie tot stand tussen Kenia, Oeganda en Tanzania. Wel zou Kenia vanwege haar hogere industriële ontwikkeling de eerste vijf jaar nog belasting blijven betalen over goederen die het exporteerde naar de twee andere landen. Verder zouden de importtarieven die geheven werden op goederen afkomstig uit andere landen dan deze drie, geharmoniseerd worden.
De belastingvrije handel werd gezien als eerste stap naar een gemeenschappelijke markt en een gemeenschappelijke munt. Op den duur zou er een politieke federatie tot stand kunnen komen. Ook werd gedacht over de oprichting van een Oost-Afrikaanse Centrale Bank. De douane-unie werd bovendien beschouwd als een eerste stap om de tien jaar eerder ingestorte Oost-Afrikaanse Gemeenschap (EAC), die in 1967 was opgericht, te laten herleven.

World Economic Forum wil offensieve aanpak armoede

Tijdens een bijeenkomst van het World Economic Forum (WEF) in het Zwitserse Davos op 27 januari 2005, bijgewoond door ca. 2.500 staatshoofden, ondernemers en opinieleiders, werd door diverse sprekers een lans gebroken voor een offensieve aanpak van de armoede in vooral Afrika. Aanwezig was onder anderen de voormalige Amerikaanse president Bill Clinton, die de bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking door zijn opvolger George W. Bush stelde tegenover het feit dat deze zojuist 80 miljard dollar (ca. 61 miljard euro) extra had gevraagd voor de oorlog in Irak. Voor een fractie van dat bedrag konden de VS hun ontwikkelingshulp verdubbelen en een belangrijke bijdrage leveren aan armoedebestrijding, meende Clinton: 'Wilt u vier miljoen levens redden? Geef ze medicijnen. (...) Iedereen die zegt dat we dat niet moeten doen omdat er corruptie en incompetentie is, zou gevangen gezet moeten worden.' De oprichter van computergigant Microsoft, Bill Gates, sloot zich bij deze kritiek aan en noemde het 'het grootste schandaal van onze tijd' dat de rijke landen hun medicijnen niet gebruikten ten behoeve van de Derde Wereld. Zijn charitatieve stichting had diezelfde week 750 miljoen dollar (ca. 568 miljoen euro) voor vaccinatieprogramma's in ontwikkelingslanden beschikbaar gesteld.
De Britse premier Tony Blair noemde de problemen waarmee Afrika worstelde 'een litteken op het geweten van de wereld': 'Als dit in een ander deel van de wereld zou gebeuren, zou dat zo'n schandaal en zoveel protesten opleveren dat regeringen elkaar zouden verdringen om er wat aan te doen.'
De rockster Bono zei dat 'mensen deel willen uitmaken van iets dat groter is dan zijzelf': 'Waar zal onze generatie om worden herinnerd? (...) Om drie dingen: het internet, de oorlog tegen het terrorisme en om

wat we hebben gedaan of niet gedaan voor dat prachtige continent Afrika en zijn beproevingen.'

Hulporganisaties: 'Meeste internationale hulp wordt verspild'

De hulporganisaties Action Aid en Oxfam stelden in een op 28 februari 2005 uitgebracht rapport dat de meeste internationale hulp aan arme landen verspild werd. In *Millstone or Milestone* stelden zij dat door bureaucratie, inefficiëntie en vriendjespolitiek slechts een vijfde deel van alle hulp terechtkwam bij de mensen voor wie ze bedoeld was. Volgens de organisaties werd 40 procent van de internationale hulp besteed aan de aankoop van te dure goederen en diensten uit de donorlanden zelf. In dit verband spraken zij van 'met de ene hand nemen wat met de andere hand wordt gegeven, ondertussen de eigen vrijgevigheid belijdend'.
In het bijzonder de Verenigde Staten en Italië zouden zich hier aan schuldig maken. Ook oordeelden de organisaties dat de internationale instituties onmogelijke voorwaarden oplegden aan arme landen. Voorts faalde de hulpverlening doordat lokale distributienetwerken werden gepasseerd, met als gevolg dat deze in hun voortbestaan bedreigd werden en de mogelijkheid tot economische zelfvoorziening werd ondermijnd.

Tenslotte pleitten Action Aid en Oxfam ervoor om alle hulp een ongebonden karakter te geven en om ter plaatse technische deskundigheid te ontwikkelen. Het zou volgens beide organisaties moeten gaan om het direct helpen van de armen en het ontwikkelen van lokale vaardigheden.

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Twee Zuid-Amerikaanse handelsblokken sluiten akkoord

De twee grootste handelsblokken van Zuid-Amerika, de Mercosur en de Andische Gemeenschap van Naties (CAN), sloten op 18 oktober 2004 een overeenkomst tot een geleidelijke afschaffing in de komende vijftien jaar van alle importtarieven. De uiteindelijke bedoeling was om te komen tot één grote vrijhandelszone. In juli was er al een overeenkomst getekend, maar er waren nog enkele maanden nodig om resterende meningsverschillen uit de wereld te helpen.
De Mercosur werd gevormd door Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay. De leden van de CAN waren Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru en Venezuela.

Zuid-Afrikaanse landen begunstigen onderlinge investeringen

Tijdens een bijeenkomst op 11 november 2004 van de veertien lidstaten van de Gemeenschap voor de Ontwikkeling van Zuidelijk Afrika (SADC) spraken de ministers van Financiën regels af ter bevordering van de onderlinge investeringen. Zij zouden gunstige voorwaarden scheppen om investeringen aan te trekken, ondernemerschap te stimuleren en dubbele belastingheffing te voorkomen.

De bijeenkomst vond plaats in Mauritius, dat op dat moment het voorzitterschap van de SADC bekleedde. De overige lidstaten waren Angola, Botswana, de Democratische Republiek Kongo, Lesotho, Malawi, Mozambique, Namibië, de Seychellen, Swaziland, Tanzania, Zambia, Zimbabwe en Zuid-Afrika. De SADC streefde naar het creëren van een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt en op den duur een monetaire unie en een regionale munteenheid.

Zweden en Noorwegen hebben meeste vrouwen in bedrijfsdirecties

Scandinavische bedrijven hebben het hoogste percentage vrouwen in de directie, zo bleek op 1 december 2004 uit een studie van het in Oslo gevestigde Center for Corporate Diversity (CCP). Op de wereldranglijst namen de 500 grootste bedrijven in Noorwegen en Zweden de eerste en tweede plaats in: 16,5 procent van de directieleden was vrouw. Noorwegen had zich voor halverwege 2005 een percentage van 40 procent ten doel gesteld en stond nu op 21,6 procent. Zweden streefde naar 25 procent vrouwen in directiefuncties in 2004 en had een percentage van 18,7 procent gehaald.

Het percentage vrouwen in directiefuncties bij de 500 grootste ondernemingen lag in de Verenigde Staten op 13,6 procent, in Groot-Brittannië op 11,8, in Canada op 11,2, in Australië op 8,4 en in Zuid-Afrika op 7,1 procent.

Duurste jaar ooit voor verzekeringsmaatschappijen

Voor verzekeringsmaatschappijen was 2004 het duurste jaar ooit, zo bleek half december van dat jaar uit mededelingen van de op één na grootste herverzekeraar ter wereld, Swiss Re. Dat jaar kwamen ruim 21.000 mensen om het leven als gevolg van ongeveer 300 rampen. In 95 procent van de gevallen ging het om natuurrampen als stormen en aardbevingen. Tot de overige 5 procent behoorden onder meer terroristische aanslagen als die in Spanje van maart 2004. De totale kostenpost lag rond de 105 miljard dollar (ca. 80 miljard euro). Het bedrag aan schadeclaims lag op ongeveer 42 miljard dollar.
De hoogste schadeclaims kwamen uit de Verenigde Staten, die viermaal door een orkaan werden getroffen, en Japan, dat geteisterd werd door tyfoons en een aardbeving.
De cijfers van Swiss Re hadden betrekking op het jaar 2004, maar verschenen voordat de tsunami van 26 december in Azië met zijn verwoestende kracht had toegeslagen.

Grote verdeeldheid binnen VN over aanvaardbaarheid menselijk klonen

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties nam op 18 februari 2005 op voorstel van Honduras een niet-bindende verklaring aan waarin regeringen werden opgeroepen alle vormen van menselijk klonen te verbieden. Er was grote verdeeldheid over het voorstel dat in een later stadium nog aan de voltallige Algemene Vergadering zou worden voorgelegd. Nu was er een stemverhouding van 71 tegen 35, bij 43 onthoudingen.

Onder het verbod vielen ook technieken die werden gebruikt bij medisch onderzoek naar stamcellen van menselijke embryo's. Dat onderzoek was volgens wetenschappers van groot belang voor het vinden van genezingsmethoden voor onder meer de ziekte van Alzheimer, kanker, diabetes en ruggenmergletsel. Landen als Groot-Brittannië, België en Singapore, die dit 'therapeutisch klonen' al toepasten, verklaarden daarmee door te zullen gaan. Tegenstanders, waaronder de Verenigde Staten, zagen dit onderzoek als een onethische inbreuk op menselijk leven.

(Vorige berichten pagina 258/1 e.v. - 2004)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3212, pag. 57121-57184

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

APRIL 2005

EUROPA

Europese Unie: Akkoord over versoepeling Stabiliteitspact; Anti-terreurbeleid komt moeizaam op gang · **België:** Vlaams Belang worstelt met houding jegens moslims · **Bulgarije:** Premier herwint meerderheid in parlement na kabinetswijziging · **Duitsland:** Werkloosheidscijfer op recordhoogte · **Frankrijk:** Racistische agressie in 2004 bijna verdubbeld · **Griekenland:** EU kritisch over financieel beleid · **Groot-Brittannië:** Hogerhuis akoord met nieuwe anti-terrorismewet · **Italië:** Amerikaanse soldaten schieten Italiaanse geheim agent dood · **Malta:** UNHCR bekritiseert behandeling asielzoekers · **Nederland:** Politieke crisis door verwerping wetsvoorstel gekozen burgemeester · **Portugal:** Kabinet Sócrates treedt aan · **Rusland:** Maffia volgens minister bedreiging voor staatsveiligheid · **Slowakije:** Dossiers voormalige politieke politie openbaar gemaakt · **Spanje:** Hooggerechtshof verbiedt verkiezingsdeelname Baskische kandidaten · **Tsjechië:** Centrum-rechts wint regionale verkiezingen · **Turkije:** 'Mein Kampf' op bestsellerlijst.

AMERIKA

Belize: Onvrede over uitgavenpatroon leidt tot regeringscrisis · **Bolivia:** President wijzigt kabinet rigoureus · **Ecuador:** Ontslag leden Hooggerechtshof groeit uit tot nationale kwestie · **Peru:** President ontkent handtekeningenfraude; Wereldbank verstrekt drie kredieten · **Verenigde Staten:** Opnieuw forse kritiek op inlichtingendiensten.

MIDDEN-OOSTEN

Israël: Kabinet akkoord met eenzijdige terugtrekking · **Palestijnse Zaken:** Jasser Arafat overleden; Toenadering tussen Israël en Palestijnen · **Saoedi-Arabië:** Eerste gemeenteraadsverkiezingen.

AZIË

China: Parlement aanvaardt anti-afscheidingswet · **Filippijnen:** Economie groeit, begrotingstekort neemt af · **Indonesië:** Jakarta en GAM hervatten vredesbesprekingen · **Kazachstan:** Enige oppositionele parlementslid treedt af · **Kirgizstan:** VN-rapport constateert weinig politieke veranderingen · **Nepal:** Koning roept noodtoestand uit; Strijd met maoïstische rebellen · **Tadzjikistan:** President gelast vrouwen thuis te bidden · **Turkmenistan:** Regeringswijzigingen.

AFRIKA

Guinee: Politieke onrust houdt aan · **Kameroen:** President Bya herkozen · **Niger:** President Tandja herkozen · **Oeganda:** Regering roept op tot wapenstilstand · **Sierra Leone:** Aanloop naar berechting oorlogsmisdaden · **Tanzania:** Kinderarbeid aan banden gelegd · **Tsjaad:** Nieuwe regering na vertrek premier.

OCEANIË

Belau: Tweede ambtstermijn voor president Remengesau · **Fiji:** Hoge Raad roept op tot samenwerking tussen politieke partijen · **Frans-Polynesië:** Voorstander van onafhankelijkheid wordt president · **Marshalleilanden:** Bevolking dupe van Amerikaanse kernproeven · **Nauru:** Regering president Harris komt ten val.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Meerderheid burgers EU ziet 'grenzen' aan multiculturele samenleving

Uit een rapport van het Europees Waarnemingscentrum voor Racisme en Vreemdelingenhaat (EUMC), dat op 15 maart 2005 werd gepubliceerd, bleek dat 60 procent van de inwoners van de vijftien oude lidstaten van de Europese Unie meende dat er 'grenzen' waren aan de multiculturele samenleving. 30 procent van alle inwoners was geen voorstander van de opvang van asielzoekers en 70 procent meende dat migranten die een misdrijf begaan hadden, zouden moeten worden teruggestuurd naar het land van herkomst. 50 procent van de inwoners wenste beperking van de immigratie.

Directeur Beate Winkler van het EUMC verklaarde het vóórkomen en het aanzienlijke aantal van die opvattingen uit vrees voor de toekomst in het algemeen en voor de mondialisering in het bijzonder.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

'Bolkestein-richtlijn' controversieel

De regeringsleiders van de lidstaten van de Europese Unie verklaarden op 22 maart 2005 dat de ontwerprichtlijn over de liberalisering van het dienstenverkeer in de Unie niet mocht leiden tot 'sociale dumping', dat wil zeggen de ondermijning van loonafspraken. De richtlijn, die door de vorige commissaris van Interne markt Frits Bolkestein was opgezet en daardoor veelal als 'Bolkestein-richtlijn' werd aangeduid, gold als een prioriteit voor de Unie, maar had vooral in Frankrijk veel stof doen opwaaien. De Franse bezwaren betroffen de gevolgen van het zogeheten 'oorsprongsbeginsel' in de richtlijn, dat stelde dat dienstverleners volgens de regels van hun eigen lidstaat in andere lidstaten zouden kunnen werken. Men vreesde dat bijvoorbeeld goedkope Poolse timmerlieden voor de helft van de prijs van hun Franse collega's in Frankrijk opdrachten zouden aannemen.

Hoewel arbeidsvoorwaarden en sociale regels buiten het oorsprongsbeginsel vielen, noemde de Franse president Jaques Chirac het beginsel onacceptabel.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord over versoepeling Stabiliteitspact

De ministers van Financiën van de lidstaten van de Europese Unie bereikten op 20 maart 2005 een akkoord over de aanpassing van de begrotingsregels uit het Stabiliteitspact, dat voorschreef dat het begrotingstekort van een lidstaat niet meer dan 3 procent van het bbp mocht bedragen. Die bepaling was sinds eind 2003 omstreden omdat Duitsland en Frankrijk zich er niet aan hadden gehouden en er bovendien, na sterke politieke pressie hunnerzijds, geen strafprocedures tegen hen werden begonnen.
Het akkoord kon ontstaan nadat aan Duitsland de concessie was gedaan dat het de kosten van de hereniging van de beide Duitslanden in 1990, die inmiddels meer dan 1.000 miljard euro bedroegen, mocht aanvoeren als argument om bij eventuele overschrijding van zijn begrotingstekort geen boete te hoeven betalen. Volgens het akkoord moest er bij een overschrijding van de budgetregels door lidstaten voortaan rekening worden gehouden met 'relevante factoren'.

JUSTITIE

Anti-terreurbeleid Unie komt moeizaam op gang

Dagblad *de Volkskrant* maakte op 11 maart 2005, een jaar na de terroristische aanslagen in Madrid, de balans op van de anti-terreurmaatregelen die de Europese Unie sindsdien getroffen had en concludeerde dat nog maar weinig van de aangekondigde maatregelen ook daadwerkelijk in beleid was omgezet. De financiering van terroristische activiteiten was bemoeilijkt, er waren verdachten van de aanslagen opgepakt en er zouden biometrische kenmerken worden toegevoegd aan paspoorten. De inlichtingendiensten van de verschillende lidstaten werkten echter nog steeds veel te weinig samen. Tevens had het bijna een jaar geduurd voordat de lidstaten het eens waren geworden over de benoeming van een nieuwe directeur van de politieorganisatie van de Unie, Europol.

ONDERWIJS

Studenten krijgen recht op studiebeurs in andere lidstaten

Het Europees Hof van Justitie bepaalde op 15 maart 2005 dat studietoelagen, zoals beurzen en leningen, de jure onder het Europese recht vielen. Daarmee kregen studenten de facto de mogelijkheid om in een andere lidstaat te gaan studeren en aldaar een volledige studiebeurs te ontvangen. Het hof oordeelde dat een lidstaat niet alleen het collegegeld, maar ook de kosten van levensonderhoud van een buitenlandse student moest betalen, mits dat voor zo'n lidstaat geen 'onredelijke last' werd. Het beriep zich daarbij op het feit dat in 1993 bij het verdrag van Maastricht het 'Europees burgerschap' was ingevoerd.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Unie zegt steun toe aan Palestijnse Autoriteit

De Europese Commissie beloofde op 2 maart 2005 250 miljoen euro aan financiële steun voor de Palestijnse Autoriteit (PA). Zij deed dat tijdens een bezoek van de Palestijnse president Mahmoud Abbas. Het geld was onder andere bestemd voor het uitbouwen van de haven van de stad Gaza. Abbas uitte daarover zijn tevredenheid en voegde er aan toe dat hij hoopte dat de bouwprojecten die met steun van de Europese Unie zouden worden uitgevoerd, niet meer door de Israëlische autoriteiten zouden worden verwoest.

Zorg over voortgang hervormingen in Turkije

De Europese Commissie toonde op 7 maart 2005 haar bezorgdheid over de wijze waarop de Turkse politie de dag ervoor een demonstratie voor meer vrouwenrechten uiteen had geslagen. De Commissie sprak van buitensporig geweld en eiste dat er een onderzoek zou komen dat de oorzaken van het politiegeweld zou blootleggen en zou helpen om herhaling te voorkomen. De Turkse minister van Buitenlandse zaken Abdullah Gül zegde toe dat er een 'diepgaand onderzoek' zou komen.
Het incident viel samen met het bezoek aan Turkije van een delegatie van de Europese Unie, bestaande uit onder anderen de com-

missaris voor Uitbreiding Olli Rehn. Dat was bedoeld om de Turkse regering aan te zetten tot het verhogen van het tempo van de hervormingen. Volgens de Europese Commissie waren deze, na de toezegging in december 2004 dat Turkije in oktober 2005 toetredingsonderhandelingen zou kunnen beginnen, stilgevallen.

Unie en VS naderen elkaar inzake beleid jegens Iran

Vertegenwoordigers van de regeringen van Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten kwamen op 11 maart 2005 overeen dat zij de kwestie van de ontwikkeling van het Iraanse nucleaire programma naar de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties zouden doorverwijzen, indien Iran geen volledige medewerking zou verlenen aan de inspecties van het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) en zou doorgaan met de verrijking van uranium. Als Iran wél aan de eisen van de Unie en de VS zou voldoen, zou het echter kunnen rekenen op een handelsovereenkomst met de Unie.
De Unie en de VS werden het eens nadat de VS hadden toegezegd zich niet meer te verzetten tegen de toetreding van Iran tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO). Tevens accepteerden zij het standpunt van de Unie dat een handelsovereenkomst noodzakelijk was als tegenprestatie voor de acceptatie van de buitenlandse eisen aan Iran.

Toetredingsonderhandelingen met Kroatië opgeschort

De ministers van Buitenlandse zaken van de lidstaten van de Europese Unie besloten op 15 maart 2005 om de onderhandelingen over de toetreding van Kroatië tot de Unie, die een dag later zouden beginnen, uit te stellen. De reden was dat de meerderheid van de ministers meende dat Kroatië onvoldoende inspanningen had verricht om generaal Ante Gotovina, die door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag van oorlogsmisdaden werd beschuldigd, op te sporen en uit te leveren. De ministers baseerden hun oordeel op rapportages van de hoofdaanklaagster van het tribunaal, Carla del Ponte, die meende dat Kroatië de zaak bewust vertraagde. De ministers van Hongarije, Italië, Luxemburg, Oostenrijk en later ook Slovenië deelden die visie echter niet en meenden dat een nieuwe datum gekozen moest worden voor het openen van de onderhandelingen als Kroatië kon aantonen dat het alles in het werk had gesteld om Gotovina te vinden. Ook de grootste partij in het Europees Parlement, de Europese Volkspartij (PPE), kon weinig begrip opbrengen voor de beslissing van de ministers.

Op 23 maart besloten de leiders van de lidstaten dat er een werkgroep ingesteld zou worden voor overleg tussen Kroatië en het tribunaal, waaraan onder anderen de ministers van Buitenlandse zaken van Luxemburg, Oostenrijk en Groot-Brittannië zouden deelnemen.

Europa accepteert kandidatuur Wolfowitz

De ministers van Financiën van de lidstaten van de Europese Unie lieten op 23 maart 2005 bij monde van de Belgische minister van Financiën Didier Reynders weten dat zij de kandidatuur van de Amerikaanse onderminister van Defensie Paul Wolfowitz voor de positie van president van de Wereldbank in beginsel accepteerden. Reynders verklaarde dat er niet meer over de persoon, maar alleen nog over diens programma gesproken zou worden.
Wolfowitz was in Europa omstreden omdat hij werd gezien als een van de architecten van de Brits-Amerikaanse oorlog tegen Irak in maart 2003, die door velen was opgevat als een Amerikaanse poging om grip te krijgen op productie, transport en verkoop van de Iraakse olie. Daardoor zou Wolfowitz een weinig geschikte kandidaat zijn om een organisatie te leiden die tot doel had om de armoede wereldwijd te bestrijden.
Traditioneel leverden de Amerikanen de president van de Wereldbank en de Europeanen die van het Internationaal Monetair Fonds (IMF).

(Vorige berichten pagina130/1 e.v. - 2005)

BELGIË

BINNENLAND

Vlaams Belang worstelt met houding jegens moslims

In maart 2005 werd de partij Vlaams Belang (VB) tot tweemaal toe, naar buiten toe en intern, gedwongen om haar positie te bepalen jegens de islam.

Vlaams parlement aanvaardt 'holocaustresolutie'

Op 1 maart kwam naar aanleiding van de 60e verjaardag van de bevrijding van het nazi-kamp Auschwitz in het Vlaams parlement een resolutie in stemming waarin elke vorm van onverdraagzaamheid en rassenhaat werd veroordeeld. Daarbij werden expliciet niet alleen christenen en joden, maar ook moslims genoemd. Door andere partijen werd VB gezien als een anti-islampartij die in 2004 zelf was veroordeeld wegens racisme. Dat gebeurde op basis van de anti-racismewet, waarnaar eveneens in de resolutie werd verwezen.
Woordvoerder Filip Dewinter laakte het antisemitisme, maar stelde tegelijkertijd dat racisme niet gezocht moest worden bij zijn partij, maar in 'radicaal-islamitische kringen'. Woordvoerder van de Socialistische Partij Anders (SP.A) Ludo Sannen sprak hem vervolgens toe met de woorden: 'U moet goed weten wat u goedkeurt. Waar geen plaats is voor antisemitisme, is ook geen plaats voor anti-islamitisme.'
In februari hadden vertegenwoordigers van VB in het Europees Parlement zich bij een soortgelijke resolutie van stemming onthouden. Uiteindelijk stemde de partij wel voor de resolutie van het Vlaams Parlement.

Werk kamerfractie VB stilgelegd door intern conflict

In de loop van maart werd in VB een spreekverbod van kracht voor iedereen, met uitzondering van Filip Dewinter. Ook werd het werk van de kamerfractie tijdelijk stilgelegd om een oplossing te kunnen vinden voor de interne problemen. Deze betroffen met name het conflict tussen fractieleider Gerolf Annemans en kamerlid Filip De Man over de houding jegens moslims in de partij. Laatstgenoemde meende dat moslims geen democraten konden zijn, terwijl volgens Annemans gematigde moslims wel een plaats hadden in VB.
In dagblad *De Tijd* van 24 maart becommentarieerde Stefaan Huysentruyt de meningsverschillen over de koers van VB als volgt: 'In de partij blijven fundi's en realo's (..) voor hun overtuiging vechten, wat voor een erg verwarrende externe communicatie zorgt. Is het Belang nu echt de fatsoenlijke opvolger

van het Blok [Vlaams Blok, voorloper van Vlaams Belang] of is het maar een laagje vernis? Als Gerolf Annemans aan het woord is, zou je het eerste gaan geloven. Maar als je Filip Dewinter hoort, wordt het laagje vernis wel heel erg dun. En bij Filip De Man is er van vernis zelfs helemaal geen sprake.'

In opspraak geraakte Senaatsvoorzitster mag aanblijven

Anne-Marie Lizin, voorzitster van de Belgische Senaat en burgemeester van Hoei, kwam op 12 maart 2005 in opspraak door perspublicaties dat zij haar invloed had aangewend bij de rechterlijke macht om een in een echtscheidingsprocedure verwikkelde vrouw ter wille te zijn. Daartoe had zij een brief geschreven aan de voorzitster van het Luikse hof van beroep om het betreffende dossier opnieuw te bekijken. Zij leken elkaar te kennen, aangezien het ging om een informele brief waarin de rechter bij de voornaam werd aangesproken. Deze had de brief vervolgens openbaar gemaakt.
Een aantal politieke partijen vroeg hierop een debat aan in de Senaat, dat op 17 maart plaatsvond. Alle partijen veroordeelden het gedrag van Lizin omdat zij de scheiding der machten niet had gerespecteerd. Zij erkende fout te hebben gehandeld en dat het principe van machtenscheiding door een burgemeester of senator niet genegeerd mocht worden. De oppositiepartijen Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V), Ecolo en Vlaams Belang drongen aan op het aftreden van Lizin, die lid was van de regerende Parti Socialiste (PS). Coalitiepartner de Mouvement Réformateur (MR) achtte haar positie eveneens onhoudbaar, maar onthield na overleg met de andere regeringspartijen uiteindelijk haar steun aan een motie die aandrong op ontslag van de senaatsvoorzitter.

Nieuwe moslimraad gekozen

Op 20 maart 2005 werden verkiezingen gehouden voor de 68 leden van de moslimraad, die de verschillende richtingen binnen de islam vertegenwoordigde. De raad formuleerde standpunten over religieuze zaken en probeerde vast te stellen wat wel en niet tot de islam behoorde. Uit hun midden werden 17 leden gekozen in het uitvoerend orgaan, de zogeheten moslimexecutieve. Deze benoemde imams en droeg moskeeën voor erkenning voor. Van de 400.000 moslims in België waren er ongeveer 250.000 stemgerechtigd. Van hen hadden zich 69.500 voor de verkiezingen laten registreren.
De vorige moslimraad en -executieve, die in 1998 verkozen werden, functioneerden niet naar behoren als gevolg van persoonlijke tegenstellingen. Daar bovenop kwamen financiële problemen. De executieve wist haar uitgaven over 2002 niet te verantwoorden, waarop het Rekenhof adviseerde de subsidie grotendeels in te houden. In september 2004 viel het Brussels gerecht bij de executieve binnen in verband met een onderzoek naar mogelijke persoonlijke verrijking en fraude met subsidiegeld.

Spirit komt met wetsvoorstel Vredesbelastingfonds

De kamerfractie van regeringspartij Spirit, de links-liberale partner van de Socialistische Partij Anders (SP.A), diende op 21 maart 2005 een wetsvoorstel in dat tegemoet moest komen aan gewetensbezwaren tegen het betalen van belasting voor militaire doeleinden. Aan hen zou de mogelijkheid moeten worden geboden dit gedeelte van de belasting te laten storten in een Vredesbelastingfonds. Daaruit konden activiteiten op het gebied van onder meer geweldspreventie en geweldloze conflictoplossing worden gefinancierd.
Het voorstel werd door Spirit-kamerlid Annemie Roppe als volgt verdedigd: 'Wij willen een bondgenoot zijn van alle pacifisten en steunen met dit wetsvoorstel iedereen die het niet over zijn hart krijgt bij te dragen tot oorlogsdaden. (...) Wie bijdraagt tot de financiering van dit geweld, is in zekere zin ook medeplichtig en kan gewetensbezwaren hebben. Nu worden deze bezwaren nog niet erkend en daar willen we een verandering in brengen.'

'Half-rechtstreekse' verkiezingen van burgemeesters in Wallonië

Op 23 maart 2005 meldde het Franstalige dagblad *La Libre Belgique* dat de Waalse regeringspartijen, de Parti Socialiste (PS) en het Centre Démocrate Humaniste (CDH), overeen waren gekomen de bevolking halfrechtstreeks haar burgemeesters te laten kiezen. Het plan maakte deel uit van een ontwerp-gemeentedecreet ter hervorming van de organisatie en werking van het lokale bestuur.
'Half-rechtstreeks' hield in dat het burgemeestersambt zou toevallen aan de kandidaat met het hoogste aantal voorkeurstemmen van de lijst die de absolute meerderheid haalde of van de grootste lijst van de meerderheidscoalitie. Indien deze kandidaat zou afzien van het ambt, zou het automatisch toevallen aan de kandidaat met het op één na hoogste aantal voorkeurstemmen van dezelfde lijst.
De voorzitter van de Mouvement Réformateur (MR), Didier Reynders, was op het partijcongres van 5 maart een stap verder gegaan door te pleiten voor rechtstreekse verkiezing van de burgemeesters. De MR was na de coalitievorming, volgend op de regionale verkiezingen van juni 2004, niet meer in de Waalse regering vertegenwoordigd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Brusselse sociale partners tekenen akkoord

Op 3 maart 2005 ondertekenden regering en sociale partners in het gewest Brussel voor de eerste keer een contract over het te voeren sociaal en economisch beleid. Er werden prioriteiten voor de komende vijf jaar vastgelegd, waarbij werkgelegenheid bovenaan stond. Andere doelen betroffen onder meer de kwaliteit van de ondernemingen, de koppeling van opleiding en arbeidsmarkt, de strijd tegen zwartwerk, duurzame ontwikkeling, goed bestuur en burgerzin. In de praktijk zou de overeenkomst voor inwoners van Brussel moeten leiden tot een uitbreiding van het aantal banen bij gewest, gemeenten en overheidsbedrijven, toegang tot taalopleidingen en toegang tot werk voor allochtone inwoners van het gewest.

OESO bepleit maatregelen België tegen vergrijzing

Op 9 maart 2005 publiceerde de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) een rapport over het Belgische economisch beleid, waarin ze aandrong op hervormingen. De organisatie stelde dat de overheidsuitgaven niet teveel mochten stijgen en dat de kosten van de vergrijzing hoger zouden zijn dan waar de regering-Verhofstadt van uit ging.
Volgens de OESO moest worden gewerkt aan een verlaging van het structurele begrotingstekort, omdat rekening moest worden

gehouden met een lagere economische groei en een tegenvallende werkgelegenheidsontwikkeling. Zij merkte verder op dat de krimp van de beroepsbevolking kon worden opgevangen door de relatief grote reserve aan (nu werkloze) arbeidskrachten, maar alleen als er hervormingen werden doorgevoerd. Het op den duur verdwijnen van regelingen rond vervroegde uittreding hoorde daar toe, evenals een betere doorstroming van jongeren naar de arbeidsmarkt.
Volgens de OESO diende de Belgische overheid, als de uitgaven voor gezondheidszorg onvoldoende onder controle werden gehouden, haar aandeel in de financiering van de ziekteverzekering te heroverwegen en een mogelijke privatisering in ogenschouw te nemen. Ook waren maatregelen noodzakelijk op het gebied van openbaar vervoer, zoals besparingen op subsidies, een hogere belasting op het gebruik van de auto en invoering van tolrijden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belastingdruk in vijf jaar tijd onveranderd

In maart 2005 bleek uit cijfers van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) en de Nationale Bank dat de totale belastingdruk in 2004 even hoog was als in 1999, toen het eerste kabinet-Verhofstadt aantrad. Deze bedroeg 45,1 procent van het bbp.
Zowel bij de personenbelasting als de sociale bijdragen was sprake van een daling in vergelijking met 1999 als gevolg van het regeringsbeleid om de werkgelegenheid te stimuleren. Zij waren goed voor respectievelijk 17 en 14 procent van het bbp. Daar stond een stijging tegenover van de indirecte belastingen (13,3 procent bbp) en kapitaalbelastingen (0,8 procent bbp). De toename van de indirecte belastingen was het gevolg van belastingverhoging op olieproducten en tabak. De hogere kapitaalbelasting hing samen met de grotere opbrengst van successie- en schenkingsrechten en met maatregelen in het kader van de fiscale amnestie – de boetes over buitenlandse tegoeden waarover geen belasting was betaald.

JUSTITIE

Straffen tot tien jaar geëist voor grote diamantdiefstal

Het Openbaar Ministerie eiste op 3 maart 2005 voor het Antwerpse hof van beroep gevangenisstraffen variërend van anderhalf tot tien jaar wegens betrokkenheid bij een grote diamantkraak in het Diamond Center in Antwerpen op 15 en 16 februari 2003. Daarbij werd ruim 100 miljoen euro aan diamanten, juwelen en contant geld gestolen.
Hoofdverdachte Leonardo Notarbartolo hoorde tien jaar en 10.000 euro boete eisen. Vijf jaar was de eis tegen medeverdachten Ferdinando Finotto, Elio D'Onorio en Pietro Tavano. Tegen Antonio Falleti en Adriana Crudo werd achttien maanden geëist. De roof stond in België bekend als de 'diamantkraak van de eeuw'.

Wetsontwerp moet wapenbezit terugdringen

Op 4 maart 2005 keurde de federale ministerraad een wetsontwerp van minister van Justitie Laurette Onkelinx goed dat beoogde de vrije verkoop van vuurwapens aan banden te leggen. De nieuwe wetgeving zou in de plaats moeten komen van de geldende wapenwet uit 1933.
Om een wapen te mogen bezitten, was in het vervolg een vergunning nodig en bij de verlening ervan zou worden gekeken naar het juridisch verleden van de aanvrager en naar eventuele psychische instabiliteit. De aanvraagprocedure was eenvoudiger voor jagers en sportschutters, maar ook zij dienden een vergunning te hebben. Wapens zouden ook beter geregistreerd worden en op wapenhandel zou strenger worden gecontroleerd.
Het totaal aantal wapens in particuliere handen werd in België geschat op tussen de anderhalf en twee miljoen.

GEZONDHEID EN ZORG

Sociaal akkoord gezondheidszorg maakt einde aan stakingen

Op 6 maart 2005 ondertekenden de federale regering en de vakbonden een sociaal akkoord over de loon- en arbeidsvoorwaarden in de gezondheidszorg. Er werd 471 miljoen euro extra uitgetrokken, waarvan 64,57 procent naar de private sector zou gaan en 35,43 procent naar de publieke sector. Tweederde van het bedrag was bestemd voor het creëren van 10.230 arbeidsplaatsen in de periode tot 2011. Deze moesten zowel de werkdruk verminderen als de zorgsector uitbreiden. Een derde deel ging naar loonsverhogingen, uitgesmeerd over vijf jaar. Het akkoord zou gelden voor de ca. 250.000 werknemers in rusthuizen, ziekenhuizen, thuisverpleging, revalidatie- en wijkgezondheidscentra en het Rode Kruis.
De achterban van de vakbondsonderhandelaars keurde het akkoord op 7 maart goed. Daarmee kwam een einde aan twaalf dagen van stakingen en acties, die bekend waren geraakt onder het motto 'witte woede'.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kamer keurt journalistiek bronnengeheim goed

De Kamer keurde op 17 maart 2005 unaniem het wetsontwerp goed ter bescherming van het journalistiek bronnengeheim. Op 27 januari had de Senaat al met het voorstel ingestemd, maar niet na enige wijzigingen in de oorspronkelijke tekst te hebben aangebracht. Zij schrapte de uitzonderingsbepaling dat het bronnengeheim niet van kracht was in geval van een terroristische dreiging. De enige uitzondering werd nu verwoord in een algemene formulering dat journalisten gedwongen konden worden hun bronnen prijs te geven wanneer de fysieke integriteit van personen ernstig in gevaar was.
De wet was niet alleen van toepassing op beroepsjournalisten. Ook zij die werkzaam waren als correspondent of freelance activiteiten naast hun beroep uitoefenden, werden door de wet beschermd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Referendum Europese grondwet definitief van de baan

De Kamer verwierp op 10 maart 2005 een voorstel van de Mouvement Réformateur (MR) om over de Europese grondwet een referendum te houden. Tijdens het debat dat in februari in de kamercommissie-Grondwetsherziening was gehouden, was al gebleken dat er naar alle waarschijnlijk geen parlementaire meerderheid voor was.
De federale ministerraad keurde een dag later het wetsontwerp goed dat de invoering van de grondwet regelde. Tevens kondigde premier Verhofstadt een groot opgezette informatiecampagne aan, voornamelijk om de consequenties van de grondwet voor

België uiteen te zetten. Daarvoor was een bedrag van 1,1 miljoen euro beschikbaar.

België veroordeeld voor gebrekkige omzetting Europese richtlijnen

Het Europees Hof van Justitie veroordeelde België op 10 maart 2005 wegens het niet tijdig omzetten van Europese richtlijnen in nationale wetgeving. Het betrof vier richtlijnen uit maart 2002 op het gebied van elektronische communicatienetwerken. De kritiek was van toepassing op de Duitstalige gemeenschap en vooral op de federale overheid. Vlaanderen en Wallonië waren wel op tijd.
Het hof deed uitspraak na een klacht van de Europese Commissie. Deze kon een nieuwe rechtszaak beginnen als België in gebreke zou blijven. In dat geval konden ook boetes worden opgelegd.
Een week later maakte staatssecretaris voor Europese Zaken Didier Donfut bekend dat de omzettingsachterstand 2,8 procent van het totaal aantal Europese richtlijnen bedroeg. Dat betekende dat nog 47 richtlijnen in nationale wetgeving moesten worden gegoten. België bleef daarbij overigens onder het gemiddelde in de landen van de Europese Unie van 3,1 procent.

(Vorige berichten pagina 132/1 - 2005)

BULGARIJE

BINNENLAND

Premier herwint meerderheid in parlement na kabinetswijziging

Het parlement keurde op 23 februari 2005 een kabinetswijziging goed die premier Simeon Saxe-Coburg had voorgesteld. De veranderingen, die door persbureau *Reuters* 'cosmetisch' werden genoemd, bestonden uit de vervanging van minister van Economische zaken Lidia Sjoeleva door Milko Kovatsjev, voorheen minister van Energie, van minister van Cultuur Bozjidar Abrasjev door Nina Tsjilova en van minister van Landbouw Mehmed Dikme door zijn staatssecretaris Nahit Kabil. Kovatsjev werd als minister van Energie opgevolgd door Miroslav Sevlievski. Parlementsvoorzitter Ognian Gerdzjikov werd op aandrang van de oppositie vervangen door Borislav Velikov.
De wijzigingen vormden een voorwaarde voor de steun in het parlement van de splinterpartij Nieuwe Tijd (NV), een afsplitsing van de regerende Nationale Beweging Simeon de Tweede (NDST). Deze hielp samen met de Beweging voor Rechten en Vrijheden (DPS), een partij van etnische Turken, de NDST van premier Saxe-Coburg weer aan een parlementaire meerderheid.

BUITENLANDSE ZAKEN

Aziatische diplomaten teruggetrokken wegens drugssmokkel

Het ministerie van Buitenlandse zaken verklaarde op 10 december 2004 dat Noord-Korea had besloten om twee van haar diplomaten uit Sofia terug te trekken. Zij waren een dag eerder door de Turkse autoriteiten uitgewezen naar Bulgarije, nadat zij bij een politie-inval in Istanbul waren betrapt met verdovende middelen in de vorm van enkele honderdduizenden pillen. De ambassade van Noord-Korea in Bulgarije, die ook de diplomatieke betrekkingen met Turkije verzorgde, verklaarde dat het ging om de tweede en de derde secretaris.
Op 25 maart 2005 maakte het ministerie van Buitenlandse zaken bekend dat ook Mongolië een diplomaat zou terugroepen. De Bulgaarse politie had twee dagen eerder 120 kilo aan verdovende middelen aangetroffen in de kofferbak van zijn auto.
De Amerikaanse president George Bush had in 2004 verklaard dat hij er steeds meer van overtuigd was geraakt dat Noord-Koreaanse diplomaten en bedrijven betrokken waren bij de handel in diverse verdovende middelen.

Extra militairen naar Afghanistan

Het Bulgaarse parlement besloot op 24 februari 2005 om 30 man troepen naar Afghanistan te sturen in het kader van de door de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) geleide International Security Assistance Force (ISAF). De extra troepen zouden binnen enkele weken vertrekken en verantwoordelijk worden voor de veiligheid van de internationale luchthaven Kabul. Bulgarije had reeds 65 man troepen ter plaatse.

Europese Unie dringt aan op juridische hervormingen

De commissaris voor Uitbreiding van de Europese Unie Olli Rehn verklaarde op 18 maart 2005 dat Bulgarije vooral zijn rechtsstelsel diende te hervormen, indien het zoals afgesproken in 2007 wilde toetreden tot de Unie. Rehn achtte het tempo van die hervormingen zodanig langzaam dat hij vreesde dat de toetreding van Bulgarije er met een jaar door vertraagd zou raken. Voorts wees Rehn op de noodzaak van een verbetering van het openbaar bestuur, betere behandeling van de Roma-minderheid van 800.000 mensen en een beter klimaat voor bedrijven uit lidstaten van de Unie.

Bulgarije had in juni 2004 de toetredingsonderhandelingen met de Unie afgerond. Het had echter veel kritiek gekregen op de toestand van het rechtsstelsel, waarin omkoperij en inmenging van de georganiseerde misdaad aan de orde van de dag waren.

(Vorige berichten pagina 521/3 e.v. - 2004)

DUITSLAND

BINNENLAND

SPD lijdt nederlaag in parlement Sleeswijk-Holstein

De Sociaal-democratische Partij Duitsland (SPD) leed op 17 maart 2005 een gevoelige nederlaag in het parlement van de deelstaat Sleeswijk-Holstein toen de regionale leider van de partij, Heide Simonis, geen premier werd. Zij had verwacht tot premier te worden gekozen met de steun van een kleine Deense minderhedenpartij die tot een meerderheid van één zetel had moeten leiden ten opzichte van de oppositie. Maar één onthouding bij de SPD leidde tot het staken van de stemmen na vier stemrondes. Voorlopig zou Simonis als waarnemend premier in functie blijven.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheidscijfer op recordhoogte

Volgens cijfers die bekend werden op 1 maart 2005 waren er in februari 5,216 miljoen mensen zonder werk, wat neerkwam op 12,6 procent van de werkende bevolking. Het was het hoogste werkloosheidspercentage in Duitsland sinds de jaren '30. Door nieuwe regels bij de telling van werklozen in januari en februari waren er in die maan-

den 500.000 en 180.000 werklozen aan het totale aantal toegevoegd.
Het hoofd van een groep van economische adviseurs van de federale regering, Bert Rürup, voorspelde verder een economische groei van slechts 1 procent voor 2005, in plaats van de eerder verwachte 1,4 procent.

Meer maatregelen om werkloosheid te bestrijden

Bondskanselier Gerhard Schröder kondigde in een toespraak tot het parlement op 18 maart verdere maatregelen aan om de werkloosheid te bestrijden. Zijn plannen hielden onder meer een vermindering in van het tarief van de vennootschapsbelasting van 25 naar 19 procent en een toename van de investeringen in de transportinfrastructuur. Op dezelfde dag overlegde Schröder in Berlijn met leiders van de oppositie over het werkloosheidsbeleid.

JUSTITIE

Neonazi's veroordeeld wegens brandstichting

Een rechtbank in Potsdam achtte twaalf jonge neonazi's op 7 maart 2005 schuldig aan lidmaatschap van een 'terroristische organisatie' en aan het stichten van brand bij fast food restaurants die gedreven werden door buitenlanders. De twintigjarige leider van de groep werd veroordeeld tot 4,5 jaar gevangenisstraf en de overige elf kregen voorwaardelijke vonnissen van acht maanden tot twee jaar.
De jongeren waren afkomstig uit de Oost-Duitse regio Havelland bij Berlijn. Zij waren tussen de veertien en achttien jaar oud toen de delicten tussen augustus 2003 en mei 2004 werden gepleegd en gaven hun betrokkenheid toe. Bij de brandstichtingen waren overigens geen gewonden gevallen.
Verder bevestigde de hoogste Duitse rechtbank, het Bundesverfassungsgericht in Karlsruhe, op 10 maart een vonnis tegen de voormalige leadzanger van een neonaziband. Deze was tot drie jaar veroordeeld omdat zijn songs volgens de rechtbank rassenhaat bevorderden.

Twee extreem-rechtse groeperingen verboden

De Duitse autoriteiten verboden op 9 maart twee extreem-rechtse groeperingen omdat zij nazi-leiders als Hitlers plaatsvervanger Rudolf Hess hadden verheerlijkt en politieke tegenstanders met geweld hadden bedreigd. Het ging om de 'Berliner Alternative Süd-Ost' en 'Kameradschaft Tor Berlin' met elk tussen de tien en vijftien leden. Ehrhart Körting, de Berlijnse senator voor Binnenlandse zaken, liet in een verklaring weten dat het verbod was afgekondigd nadat de politie bij invallen in tien woningen in en rond Berlijn neonazipamfletten en T-shirts met opschriften had aangetroffen. De twee groeperingen wilden onder meer Hess herdenken die in 1987 in Berlijn in de gevangenis zelfmoord had gepleegd.

Nieuwe wetgeving tegen neonazisme

Op 11 maart nam de Bondsdag nieuwe wetgeving aan die het lokale overheden gemakkelijker moest maken demonstraties van neonazi's bij politiek gevoelige gedenkplaatsen zoals voormalige concentratiekampen te verbieden. De nieuwe regeling was opgesteld naar aanleiding van een geplande demonstratie van de extreem-rechtse Nationaal-Democratische Partij Duitsland (NPD) bij de Brandenburger Tor, vlakbij het nieuwe holocaustmonument. De demonstratie zou op 8 mei plaatsvinden en samenvallen met de verjaardag van de Duitse capitulatie in 1945.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

'Hitler gaf persoonlijk opdracht tot holocaust'

In een boek dat onder de titel *Das Buch Hitler* op 22 maart 2005 verscheen, schreven de historici Matthias Uhl en Henrik Eberle dat Adolf Hitler destijds persoonlijk betrokken was bij de gedetailleerde planning van de holocaust. Het boek was oorspronkelijk geschreven als een biografie van Hitler voor de sovjetdictator Jozef Stalin en hem in 1949 in een oplage van één voorgelegd. Uhl vond het boek in een sovjetarchief en voorzag het samen met Eberle van een uitvoerig commentaar en nawoord.
Volgens het boek had Hitler grote belangstelling voor het ontwerp van de gaskamers en had hij zich ook uitgesproken voor het gebruik van mobiele gaskamers. Het boek citeerde uit schriftelijke rapporten van persoonlijke medewerkers van Hitler, Otto Günsche en Heinz Linge, die beiden in 1945 in Berlijn door sovjettroepen gevangen werden genomen. Zij verbleven tot 1955 in gevangenschap in de Sovjet-Unie waar zij uitvoerig werden verhoord. Zij overleden in 2003 respectievelijk 1980.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Jehova's Getuigen winnen strijd om erkenning voor rechtbank

Jehova's Getuigen wonnen op 24 maart 2005 een juridische strijd van vijftien jaar tegen de stad Berlijn, toen een administratieve rechtbank oordeelde dat de groepering wettelijk erkend diende te worden. Volgens de rechters voldeden de Jehova's Getuigen aan alle noodzakelijke vereisten voor wettelijke erkenning en waren er geen redenen te veronderstellen dat zij in strijd met de wet handelden. De uitspraak zou waarschijnlijk ook gevolgen hebben voor andere delen van Duitsland.
De Berlijnse overheid had officiële erkenning van de beweging geweigerd met het argument dat de Jehova's Getuigen kinderen geen bloedtransfusies wilden geven en het welzijn van kinderen en de harmonie binnen gezinnen bedreigden door rigide opvoedingspraktijken.

OVERLEDEN

Günter Wand, dirigent

De dirigent Günter Wand overleed in zijn woonplaats Ulmiz, Zwitserland, op 14 februari 2002. Hij werd op 7 januari 1912 geboren in Elberfeld, tegenwoordig een wijk van Wuppertal. Hij gold bij zijn leven als een van de belangrijkste Duitse dirigenten. In 1939 werd hij eerste kapelmeester van de Keulse opera, in 1946 werd hij algemeen muzikaal directeur van de stad Keulen. Hij werkte ook als gastdirigent bij deels vooraanstaande orkesten in en buiten Duitsland. Na zijn officiële afscheid uit Keulen in 1975 kreeg hij grote bekendheid door zijn vertolking van symfonieën van Bruckner, Brahms en Schubert met het Keulse Radiosymfonieorkest. Wand was van 1982-1991 chefdirigent en vanaf 1987 eredirigent, van het Symfonieorkest van de Norddeutschen Rundfunk. Zijn meest succesvolle buitenlandse toernee was in 1989 in de Verenigde Staten als gastdirigent bij het Chicago Symfonie Orkest. Ook zijn plaatopnames werden door de vakpers buitengewoon positief gerecenseerd.

Duitsland

Dorothee Sölle, theologe

De filosofe, theologe en vredesactiviste Dorothee Sölle overleed op 27 april 2003 in het Zuid-Duitse Göppingen. Zij werd op 30 september 1929 in Keulen geboren als Dorothee Nipperdey en studeerde Duits, filosofie en theologie. In 1954 werd ze lerares en trouwde met de kunstenaar Dietrich Sölle van wie ze na tien jaar scheidde. Samen met haar tweede echtgenoot Fulbert Steffensky startte ze in 1968 met de 'Politische Nachtgebete', waarin politieke betrokkenheid en religie hand in hand gingen. In de jaren '70 en '80 viel Sölle als protestants theologe vooral op door haar sociale en maatschappelijke betrokkenheid. Het christendom moest in haar visie vooral in dienst staan van de bevrijding van de mensheid. In haar geval betekende dat concreet dat zij zich inzette voor de Duitse vredesbeweging en zich fel keerde tegen het NAVO-dubbelbesluit om meer kernwapens in West-Europa te stationeren. Begin jaren '70 reisde Sölle naar Noord-Vietnam en in 1984 bezocht ze Nicaragua. Ook de Zuid-Amerikaanse bevrijdingstheologie had haar warme belangstelling. Haar vaak omstreden uitspraken zoals tot de wereldraad van kerken in Vancouver in de jaren tachtig: 'Ik spreek tot u als een vrouw uit een van de rijkste landen ter wereld. Een land met een bloedige, naar gas ruikende geschiedenis', maakte Sölle niet bij iedereen geliefd. Een groot deel van haar rond de veertig boeken werd in het Nederlands vertaald. In 1975-1987 was Dorothee Sölle als hoogleraar verbonden aan het Union Theological Seminary in New York.

Inge Meysel, actrice

De actrice Inge Meysel stierf in Hamburg op 10 juli 2004. Ze werd geboren op 30 mei 1910 in Berlijn als dochter van een joodse koopman en een Deense moeder. Zij debuteerde als toneelspeelster in 1930, maar kreeg in 1935 vanwege de joodse afkomst van haar vader een beroepsverbod. In 1945 begint zij voor de tweede keer aan haar carrière, waarna zij in totaal meer dan honderd rollen speelde, in films, theaterstukken en vele televisieproducties. Meysel speelde alle mogelijke rollen, niet alleen die van een moeder, maar ook dubbelzinnige of onsympathieke karakters. Het meest bekend is zij echter door haar rol als portiersvrouw Moeder Wiesner in de tv-serie Das Fenster zum Flur. In haar persoonlijk leven toonde zij zich strijdbaar tegen de discriminatie van vrouwen en homoseksuelen. Zij sprak openlijk over haar liefde voor vrouwen.

Günter Rexrodt, voormalig minister van Economie

De voormalige minister van Economie Günter Rexrodt overleed op 19 oktober 2004 in Berlijn. Hij werd op 12 september 1941 in Berlijn geboren, waar hij bedrijfseconomie en handelswetenschappen studeerde aan de Freie Universität en tot doctor promoveerde. Zijn politieke carrière begon hij binnen het West-Berlijnse bestuursapparaat. Vanaf 1980 was hij lid van de FDP, binnen welke partij hij tal van functies bekleedde. In 1985-1989 was hij Senator voor Financiën in West-Berlijn. In 1989 was hij enige tijd werkzaam bij de Citibank in New York en in 1990-1991 was hij voorzitter van de Citibank in Frankfurt. In 1991-1993 was hij lid van de raad van bestuur van de Treuhandanstalt Berlin, die zich bezighield met de privatisering van de voormalige staatsbedrijven van de DDR. In 1993-1998 bereikte Rexrodt het hoogtepunt van zijn carrière als minister van Economie voor de FDP in een van de regeringen van Helmut Kohl. In 1994-1995 was hij tevens fractieleider van de FDP in de Berlijnse Senaat.

(Vorige berichten pagina 137/2 e.v. - 2005)

Frankrijk

FRANKRIJK

BINNENLAND

Racistische agressie in 2004 bijna verdubbeld

Volgens het op 21 maart 2005 gepubliceerde rapport van de Nationale Adviescommissie voor Mensenrechten (CNCDH) was het aantal uitingen van racistische agressie in 2004 bijna verdubbeld. Het cijfer steeg van 833 racistische 'acties' in 2003 naar 1.565 in 2004. Vooral de joodse gemeenschap was geregeld het doelwit van agressie, vernielingen en grafschennis. Minister van Binnenlandse zaken Dominique de Villepin zei dat de regering voornemens was harde maatregelen te nemen tegen neo-nazigroeperingen die vaak verantwoordelijk waren voor genoemde agressie. Ook in de Franse moslimgemeenschap was een toenemend antisemitisme te bespeuren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Uitzonderingen mogelijk op 35-urige werkweek

Het parlement stemde op 22 maart 2005 in met een wetswijziging ten aanzien van de 35-urige werkweek die in 1998 door de socialistische regering van premier Jospin was ingevoerd. De wettelijk verplichte 35-urige werkweek bleef zowel in de publieke als de private sector gehandhaafd, maar bedrijven kregen voortaan de mogelijkheid om werknemers overuren te laten maken. Deze overuren konden zowel in vrije dagen als in salarisverhoging worden omgezet.

JUSTITIE

Miljardair George Soros veroordeeld

Op 24 maart 2005 verloor de Amerikaanse miljardair George Soros zijn hoger beroep in de zaak van de Société Générale (SG). Soros zou in 1998 gebruik hebben gemaakt van voorkennis bij de aankoop van 2 miljoen dollar (ca. 1,5 miljoen euro) aan aandelen in de kort tevoren geprivatiseerde staatsbank. Soros beweerde dat de verwachte aandelenstijging alom bekend was in de financiële wereld. De geldmagnaat kreeg door de Franse rechtbank een boete van 2,2 miljoen euro opgelegd.

OVERLEDEN

Maurice Blanchot, schrijver

De schrijver Maurice Blanchot stierf op 20 februari 2003 in Mesnil Saint Denis, bij Versailles, 95 jaar oud. Hij werd geboren op 22 september 1907 in Quain (Saône-et-Loire). Blanchot bracht een groot deel van zijn lange leven door op afgelegen plaatsen, verscheen nooit op radio of televisie, sprak niet in het openbaar, wilde nooit gefotografeerd worden, maar werd toch beschouwd als een van de belangrijkste Franse intellectuelen van na de Tweede Wereldoorlog: essayist, romanschrijver en poëet Maurice Blanchot. Over zijn levensloop was dan ook veel minder bekend dan zijn naam suggereerde.
Maurice Blanchot studeerde aan de universiteiten van Straatsburg en Parijs. Zijn studies waren Duits en filosofie. Tijdens de oorlog, toen hij in Parijs verbleef, nam hij deel aan het verzet. De Duitse bezetters veroordeelden hem vlak voor het einde van de

oorlog ter dood, maar Blanchot wist te ontsnappen. Hoewel in de jaren '30 nog politiek rechts georiënteerd, werd hij vooral in de naoorlogse periode links. Zo was hij in 1960 verantwoordelijk voor de eindversie van het zogeheten *Manifeste des 121*, waarin Franse soldaten in Algerije werd opgeroepen te deserteren. In mei 1968 voegde hij zich bij de massale studentendemonstraties in Parijs. Dit engagement vormde echter slechts een tijdelijke onderbreking van zijn zelfgekozen afzondering.
Blanchot schreef maandelijks voor het prestigieuze tijdschrift *Nouvelle Revue Française*, publiceerde essays en elf romans. De eerste daarvan was *Thomas l'Obscur* (1941), een abstract werk dat vooruitliep op *le nouveau roman*, de literaire stroming die uitging van de onkenbaarheid van de wereld. In zijn boek had de hoofdpersoon geen persoonlijke geschiedenis, geen duidelijke geografische plaats en er werd geen verhaal verteld. In zijn werk ging het alleen om het schrijven zelf: de taal en de realiteit van de stilte en – vooral – de dood.
Bij zijn begrafenis werd hij herdacht door Jacques Derrida (1930-2004), een van zijn filosofische vrienden, naast Emmanuel Levinas (1906-1995) en Georges Bataille (1897-1962).

Henri Cartier-Bresson, fotograaf

Op 3 augustus 2004 overleed in Céreste (Alpes-de-Haute-Provence) fotograaf Henri Cartier-Bresson, kort voor zijn 96e verjaardag. Hij werd op 22 augustus 1908 geboren in Chanteloup, deed een kunststudie in Parijs (1927-1929) en 'ontdekte' de fotografie na een gedwongen terugkomst wegens ziekte van een jagersbestaan in West-Afrika. In 1933 kreeg hij zijn eerste tentoonstellingen in Madrid en New York. Tijdens de Tweede Wereldoorlog nam hij dienst in het Franse leger en werd door de Duitse bezetter krijgsgevangen gemaakt. Hij wist te ontsnappen en deed daarna mee aan het verzet.
Tientallen jaren lang reisde Cartier-Bresson de wereld rond om grote gebeurtenissen vast te leggen als de Spaanse burgeroorlog, de 'lange mars' van het leger van China's toekomstige leider Mao Zedong en de bouw van de Berlijnse muur. Maar meer nog was hij de fotograaf van het dagelijks leven. 'In een fractie van een seconde tegelijkertijd de betekenis van een gebeurtenis en haar formele opbouw begrijpen, waardoor deze pas haar uitdrukking krijgt', zo vatte hij zijn fascinatie voor het alledaagse samen.
In 1947 was hij medeoprichter van het fotopersbureau Magnum. Cartier-Bresson, die altijd in zwart-wit fotografeerde, werd beschouwd als de meester van de candid-fotografie: de vastlegging van personen die niet poseren maar in hun natuurlijke doen, vaak zonder hun medeweten, worden vereeuwigd.
Cartier-Bresson liet zich zelden interviewen – en ook haast nooit fotograferen. De fotografie was er om te zien en niet om over te praten, liet hij zich eens ontvallen. Na 1973, toen hij zich uit de persfotografie terugtrok, wijdde hij zich vooral aan de schilderkunst. In 2003 verscheen over hem de biografie *Henri Cartier-Bresson – Het oog van de eeuw* van de hand van diens vriend Pierre Assouline.

Jacques Derrida, filosoof

Op 8 oktober 2004 overleed de Franse filosoof Jacques Derrida in een ziekenhuis in Parijs aan de gevolgen van alvleesklierkanker. Hij werd op 15 juli 1930 te El Biar (Algerije) geboren. Derrida werd, evenals zijn landgenoten Michel Foucault, Jacques Lacan en Gilles Deleuze, gerekend tot de stroming van het post-structuralisme. Hij gebruikte het begrip deconstructie, het onderzoek naar de verborgen betekenissen in filosofische en literaire teksten. Hiermee gaf hij aan dat meerdere interpretaties van teksten gelijkwaardig naast elkaar konden bestaan. Om deze reden werd hij ook wel beschouwd als grondlegger van het deconstructivisme. Bovendien paste hij door zijn deconstructie van de vermeende vaste betekenis van woorden ook bij de stroming van het post-modernisme. Hij werd sterk beïnvloed door de filosoof Edmund Husserl, de taalkundige Ferdinand de Saussure en de Ierse schrijver Samuel Beckett.

Jacques Derrida groeide op in een niet-intellectueel joods milieu. In 1949 ging hij in Parijs studeren, gaf daarna les aan de École Normale Supérieure – het centrum van het Franse wijsgerig leven – en ook aan Amerikaanse universiteiten. In 1967 publiceerde hij *De la grammatologie* dat in veel talen verscheen. Als zijn belangrijke werken worden verder beschouwd: *Glas* (1974), *De droit à la Philosophie* (1990) en *Politiques de L' amitié* (1994). Hij verwierf verscheidene eredoctoraten, onder meer aan de Universiteit van Columbia te New York (1980), de Katholieke Universiteit Leuven (1986) en de Engelse Cambridge Universiteit (1992).
Jacques Derrida was ook politiek actief door het op te nemen voor Franse immigranten en voor dissidenten in het Tsjecho-Slowakije van de sovjettijd. Hij nam stelling tegen de Zuid-Afrikaanse apartheid en later tegen de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten onder president George W. Bush. Ook gaf hij blijk van steun aan de antiglobaliseringsbeweging die eind twintigste eeuw opkwam.

(Vorige berichten pagina 138/2 e.v. - 2005)

GRIEKENLAND

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

24-uursstaking tegen economisch beleid

Op 17 maart 2005 legden onder andere spoorwegpersoneel, bankemployees, postbodes en onderwijzers het werk voor 24 uur neer uit protest tegen de stijgende werkloosheid en de toenemende inflatie. De vakbonden hadden tot deze staking opgeroepen omdat ze meenden dat de conservatieve regering van de Nieuwe Democratie (ND) haar verkiezingsbeloften niet nakwam. Verder eisten de vakbonden betere pensioenen en sociale zekerheid.
Griekenland was in zwaar economisch vaarwater terechtgekomen doordat het begrotingstekort volgens de normen van de Europese Unie omlaag moest worden gebracht naar maximaal 3 procent van het bbp. Op dat moment stond dat op ruim 6 procent van het bbp.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

EU kritisch over financieel beleid Griekenland

Premier Kostas Karamanlis woonde de voorjaarstop van de Europese Unie bij die op 22 maart 2005 in Brussel begon. Griekenland had de slechtste cijfers van alle Europese lidstaten. Zo had Eurostat (het statistisch bureau van de EU) berekend dat het begrotingstekort 6,1 procent van het bbp bedroeg en de staatsschuld 112 procent van het bbp. Het begrotingstekort kon zelfs nog oplopen tot 6,7 procent als de schulden van

de Olympische Spelen en van de ziekenhuizen werden meegeteld. Karamanlis presenteerde daarop een plan dat voorzag in het terugbrengen van het begrotingstekort naar 3,5 procent eind 2005 en 2,8 procent eind 2006.

De regering van de Nieuwe Democratie (ND) gaf haar socialistische voorganger de schuld van de financiële problemen. Daarmee doelde zij op het feit dat de socialisten door creatief boekhouden jarenlang de staatsschuld lager hadden voorgesteld dan deze daadwerkelijk was. Maar ook ND maakte fouten. Zo reorganiseerde zij de belastingdienst omdat deze in handen zou zijn van de socialisten. Het gevolg hiervan was echter dat de belastinginkomsten achterbleven en dat de regering nieuwe belastingen zou moeten invoeren op tabak, alcohol en brandstof.

(Vorige berichten pagina 141/1 e.v. - 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Koningin slaat Microsoft-directeur Bill Gates tot ridder

Koningin Elizabeth sloeg op 2 maart 2005 Bill Gates, directeur van het software-imperium Microsoft, tot ridder vanwege zijn verdiensten in de softwaretechnologie en zijn filantropisch werk. Gates gaf samen met zijn vrouw via de 'Bill & Melinda Gates Foundation' miljarden dollars aan goede doelen. Als Amerikaans staatsburger mocht Gates overigens niet de titel van Sir dragen.

Regering zal functioneren inlichtingendiensten verbeteren

De Britse regering maakte op 22 maart 2005 bekend welke maatregelen ze had genomen om de kwaliteit van de inlichtingen te verbeteren. Directe aanleiding hiervoor was het rapport van Lord Butler over het functioneren van de inlichtingendiensten in de aanloop naar de oorlog in Irak. De beslissing om te participeren in de inval in Irak was namelijk deels genomen op basis van foutieve inlichtingen.
Minister van Buitenlandse zaken Jack Straw zei dat MI6 en andere inlichtingendiensten volgens nieuwe procedures zouden gaan werken. Zo zouden ze gebruik maken van aanvullende bronnen en werd het lijnmanagement herzien om zo de kwaliteit van de inlichtingen beter te kunnen evalueren. Verder zou de staf van 28 mensen die de inlichtingen namens de gezamenlijke ministeries moest analyseren met eenderde worden vergroot, om zo tot een betere analyse te komen.

Ruzie bij Conservatieven in aanloop verkiezingen

Howard Flight, de vice-voorzitter van de Conservatieven (Cons), maakte op 25 maart 2005 bekend dat hij zijn functie zou neerleggen. Directe aanleiding waren zijn uitspraken over de bezuinigingen die de Conservatieven van plan waren door te voeren als ze eenmaal de parlementsverkiezingen hadden gewonnen. Deze zouden naar verwachting op 5 mei worden gehouden.
Flight zat in een commissie die de overheidsuitgaven had bekeken en tot de conclusie was gekomen dat de bezuinigingen konden oplopen tot 35 miljard pond (ca. 52 miljard euro). Hij zei tijdens een bijeenkomst van de partij dat het zaak was de omvang van de bezuinigingen geheim te houden tot na de verkiezingen, omdat deze eerst nog gewonnen moesten worden. Bezuinigingen waren daarbij dan geen populair thema. Zijn uitspraak werd echter opgenomen.
De leider van de Conservatieven, Michael Howard, zei dat Flight bij de verkiezingen geen kandidaat meer zou zijn voor de Conservatieven, maar Flight verzette zich hiertegen. Hij stelde dat hij de steun had van de partij in zijn kiesdistrict.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

VN: 'Kinderarmoede daalt, maar is nog steeds hoog'

Het kinderfonds van de Verenigde Naties, Unicef, publiceerde op 1 maart 2005 een rapport over armoede onder kinderen. Daaruit bleek dat Groot-Brittannië met 15 procent nog steeds een van de welvarende landen was met een hoge graad van kinderarmoede. Unicef definieerde armoede als het moeten rondkomen van minder dan 50 procent van het gemiddelde inkomen in een land. Wel tekende Unicef aan dat de armoede sterk afnam, mede als gevolg van belasting- en subsidiemaatregelen.

BBC schrapt opnieuw meer dan 2.000 banen

De BBC maakte op 21 maart 2005 bekend dat ze nog eens 2.050 banen zou schrappen. Deze kwamen bij de 1.730 banen waarvan al eerder bekend werd dat ze zouden verdwijnen. De operatie moest 511 miljoen euro opleveren die de omroep aan haar programma's zou besteden. Bij de BBC werkten op dat moment 27.000 mensen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Hogerhuis akkoord met nieuwe anti-terrorismewet

Op 10 en 11 maart 2005 behandelde het Hogerhuis de nieuwe terrorismewet, de Prevention of Terrorism Bill (PTB). Een eerdere versie van de wet was door het Lagerhuis aangenomen maar was op verzet gestuit in het Hogerhuis, met name omdat op grond van die wet buitenlanders die verdacht werden van terrorisme zonder aanklacht langdurig vastgehouden konden worden. De aangepaste versie van de wet voorzag nu voor deze mensen in huisarrest.
Na een marathondebat van 30 uur – een van de langste in de geschiedenis – ging het Hogerhuis uiteindelijk akkoord met de nieuwe wet. De Conservatieven wilden in eerste instantie amendementen indienen om de wet voor slechts twaalf maanden van kracht te laten zijn en een bepaalde standaard aan bewijs te eisen voor detentie. Ze gingen echter toch akkoord na de belofte van premier Tony Blair om de nieuwe wet na een jaar opnieuw te bezien.
Blair had haast met de nieuwe wetgeving omdat de oude anti-terrorismewet per 14 maart niet meer van kracht zou zijn. Dit nadat de Law Lords van het Hogerhuis de oude wet in strijd met de grondwet hadden verklaard. Deze was in 2000 aangenomen en trad in februari 2001 in werking, dus nog vóór de aanslagen van 11 september 2001 in New York.
Op grond van de oude wet waren 701 mensen gearresteerd. Van hen werden er 119 ook daadwerkelijk aangeklaagd, maar slechts 17 veroordeeld. Overigens werden wel 135 van de arrestanten vervolgd op gronden die niet waren opgenomen in de anti-terrorismewet, zoals fraude met creditcards. De BBC kon de gegevens van dertien veroordeelden achterhalen en concludeerde dat het slechts in drie gevallen ging

om moslimterroristen. De overigen waren drie republikeinse Noord-Ieren, vier loyalistische Noord-Ieren, twee sikh-extremisten en een Tamil.

NOORD-IERLAND

IRA verder in verdrukking

Het Ierse Republikeinse Leger (IRA) raakte in maart 2005 verder in de problemen door de executie van Robert McCartney. Deze was eind januari in opdracht van de IRA gedood. De IRA bood begin maart de familie van McCartney aan de daders te executeren, maar de familie wees dit aanbod verontwaardigd van de hand. Ze vond dat de IRA de daders moest overdragen aan justitie. Ook elders wekte het aanbod verontwaardiging. Zo riepen de Verenigde Staten de IRA op direct met dit soort praktijken te stoppen.
Uit een opiniepeiling bleek dat 60 procent van de rooms-katholieken en 44 procent van de kiezers van Sinn Fein vonden dat de IRA ontmanteld moest worden.
Het Britse parlement besloot verder op 10 maart dat de vier parlementsleden van Sinn Fein voorlopig gekort zouden worden op de overheidssubsidie van 450.000 pond (ca. 660.000 euro). Dit mede naar aanleiding van het rapport van de Independent Monitoring Commission (IMC). Deze had in februari geconcludeerd dat de IRA nog mensen trainde, inlichtingen verzamelde, zich met criminele activiteiten bezig hield en vergeldingsmaatregelen toepaste. Verder zou de IRA volgens de IMC betrokken zijn geweest bij een grote bankoverval in december 2004 in Belfast en wist ook de top van Sinn Fein hiervan.

BUITENLANDSE ZAKEN

Demonstratie tegen oorlog in Irak

Enkele tienduizenden mensen demonstreerden op 19 maart 2005 in Londen tegen de Amerikaanse en Britse inval in Irak van precies twee jaar eerder. Volgens de organisatoren waren er 100.000 mensen op de been, de politie hield het op 45.000. In Glasgow en 30 andere steden in de wereld vonden soortgelijke demonstraties plaats. In Londen droegen twee militairen een doodskist naar de Amerikaanse ambassade. De militairen waren uit het leger gestapt uit protest tegen de Britse aanwezigheid in Irak. Premier Tony Blair zei: 'We hebben altijd gezegd dat we vertrekken zodra de Iraakse troepen de mogelijkheid en capaciteit hebben om de eigen veiligheid te regelen.'

(Vorige berichten pagina 141/2 e.v. - 2005)

ITALIË

BINNENLAND

Kleindochter Mussolini mag zich toch verkiesbaar stellen

Een rechtbank in Rome besloot op 23 maart 2005 dat Alessandra Mussolini, kleindochter van de vroegere Italiaanse dictator Mussolini, zich kandidaat mocht stellen tijdens de regionale verkiezingen van 4 en 5 april. Mussolini had zich verkiesbaar gesteld in het Romeinse district Lazio namens haar Partij voor het Sociaal Alternatief. De kiescommissie had haar kandidatuur niet geaccepteerd omdat veel handtekeningen op haar kieslijst waren vervalst.
De rechtbank deed geen uitspraak over de rechtmatigheid van Mussolini's kandidatuur, maar oordeelde dat het bewijs tegen haar onregelmatigheden bevatte. Dit zou kunnen betekenen dat de kandidatuur van Mussolini later alsnog niet zou worden geaccepteerd, zodat de verkiezingen in Lazio over gedaan moesten worden.

JUSTITIE

Zware straffen voor leden Rode Brigades

Een rechtbank in Rome legde op 1 maart 2005 twee vrouwelijke leden van de Rode Brigades – Laura Proietti en Cinzia Banelli – gevangenisstraffen van respectievelijk levenslang en twintig jaar op. Dit vanwege hun betrokkenheid bij de moord in 1999 op regeringsadviseur Massimo D'Antona. De straffen waren fors gezien het feit dat Banelli mee had gewerkt met justitie en beide vrouwen spijt hadden betuigd.

GEZONDHEID EN ZORG

British American Tobacco moet schadevergoeding betalen

Een rechtbank in Rome besloot op 9 maart 2005 dat de Italiaanse poot van British American Tobacco Plc een schadevergoeding van 200.000 euro moest betalen aan de familie van een man die in 1991 was overleden als gevolg van longkanker. De rechtbank stelde dat het bedrijf had nagelaten een duidelijke waarschuwing op de verpakking te zetten voor de schadelijke gevolgen van het roken. Met de uitspraak werd het eerdere vonnis van een lagere rechtbank vernietigd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

UNHCR maakt zich zorgen over deportatie asielzoekers

Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) sprak op 18 maart 2005 haar zorgen uit over de deportatie van 180 asielzoekers naar Libië. Deze waren een dag eerder met twee vluchten vanuit Lampedusa teruggevlogen. De UNHCR betwijfelde of Italië wel voldoende maatregelen had genomen om de veiligheid van de asielzoekers te garanderen. Verder vroeg ze zich af of er geen bonafide vluchtelingen zaten tussen degenen die terug waren gestuurd. Tenslotte merkte de VN-organisatie op dat ze Libië niet beschouwde als een veilig land.
Het incident leek op een soortgelijke gebeurtenis in oktober 2004. Toen deporteerde Italië 1.000 mensen naar Libië en ook toen had de UNHCR kritiek.

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikaanse soldaten schieten Italiaans geheim agent dood

Op 4 maart 2005 openden Amerikaanse soldaten in Irak het vuur op een auto met daarin de zojuist bevrijde gijzelaar Giuliana Sgrena en de geheim agent die haar begeleidde, Nicola Calipari. Hierbij kwam Calipari om het leven. De versies van beide partijen over het incident verschilden sterk. Volgens de Amerikanen kwam de auto met grote snelheid aanrijden op een wegblokkade en negeerde hij de stoptekens. Volgens de Italianen had Calipari de Amerikanen van te voren op de hoogte gebracht van de actie, reed de auto slechts 40 kilometer per uur en openden de Amerikanen het vuur zonder waarschuwing vooraf.
Het Italiaanse ministerie van Buitenlandse zaken eiste van de Verenigde Staten dat de daders zouden worden opgespoord en be-

Malta

straft. De Amerikanen zegden een onderzoek toe.
De gebeurtenissen leidden tot hevige verontwaardiging in Italië en zorgden ervoor dat de steun voor de Italiaanse aanwezigheid in Irak nog minder werd dan deze al was. Minister van Buitenlandse zaken Gianfranco Fini zei in een reactie: 'We hopen dat dit geen kans biedt voor politieke campagnes en het zaaien van anti-Amerikaanse sentimenten, want hier is absoluut geen reden voor.'

Op 15 maart maakte premier Silvio Berlusconi in een televisie-uitzending bekend dat Italië haar 3.000 soldaten vanaf september uit Irak zou terugtrekken. Hij zei dat dit besluit in nauw overleg was genomen met de Amerikaanse en Britse bondgenoten. Verder bezwoer hij dat de terugtrekking geen enkel verband had met de dood van Calipari.

(Vorige berichten pagina 142/3 e.v. - 2005)

MALTA

BINNENLAND

UNHCR bekritiseert behandeling asielzoekers

Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) liet op 18 januari 2005 weten zich ernstig zorgen te maken over de behandeling van asielzoekers in Malta. Het Maltezer vluchtelingenbeleid was volgens de UNHCR het meest restrictieve van Europa.
Directe aanleiding voor de kritiek was het uiteenslaan van een vreedzame demonstratie van asielzoekers een week eerder. Volgens de UNHCR gebruikten soldaten hierbij buitenproportioneel geweld, met als gevolg dat zes asielzoekers naar het ziekenhuis moesten.
De Maltezer overheid beloofde een onderzoek in te stellen naar het incident, maar de UNHCR wilde een onderzoek naar het algehele asielbeleid. De VN-organisatie had vooral kritiek op het feit dat Malta asielzoekers achttien maanden in detentie hield. Dit gebeurde ook nog eens onder erbarmelijke omstandigheden, namelijk in tentenkampen die amper bescherming boden tegen de vrieskou, waar vrouwen en mannen niet waren gescheiden en de toiletten en douches niet altijd voorzien waren van een deur.

(Vorige berichten pagina 472/3 e.v. - 2004)

Nederland

NEDERLAND

BINNENLAND

Aanzienlijk aantal asielzoekers mag toch blijven

Uit het rapport *Geen pardon maar terugkeer?* van VluchtelingenWerk Nederland (VWN), dat op 7 maart 2005 werd gepubliceerd, bleek dat een deel van de 26.000 asielzoekers die onder de oude vreemdelingenwet van voor 2001 vielen en volgens eerdere kabinetsplannen uitgewezen zouden worden, alsnog een verblijfvergunning in Nederland kreeg. Het ging om 41 procent van een groep van 8.636 gevallen die de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) had behandeld. Omstreeks 16.000 van de procedures liepen nog.

Kamerlid Wilders presenteert partijprogramma

Het onafhankelijke Tweede-Kamerlid Geert Wilders presenteerde op 13 maart 2005 het programma voor zijn partij Groep Wilders, die op dat moment in oprichting was. In het programma, dat hij aanduidde als een 'onafhankelijkheidsverklaring', werd onder meer gepleit voor halvering van het aantal ambtenaren, afschaffing van de ministeries van Economische zaken en Onderwijs en van de Eerste Kamer, inkrimping van de Tweede Kamer van 150 naar 100 leden en invoering van bindende referenda. Ook wenste Wilders een verbod op islamitische scholen en een grondwetswijziging waardoor de Antillen geen deel meer zouden uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Nederland zou verder een aparte status binnen de Europese Unie moeten krijgen. Ook stelde hij dat hij niet wilde dat een 'elite van bange en laffe mensen dit land nog langer schaakt'.
Op inkomensgebied stelde Wilders voor het minimumloon af te schaffen en de belastingen voor bedrijven en particulieren te verlagen. Daarnaast zou een vlaktaks moeten worden ingevoerd, een belastingsysteem waarbij het inkomen procentueel gelijk belast werd in plaats van het progressief laten stijgen van de tarieven naarmate het inkomen toenam.

Politieke crisis door verwerping wetsvoorstel gekozen burgemeester

PvdA-senatoren blokkeren wet

De fracties van de Partij van de Arbeid (PvdA), GroenLinks (GL), Socialistische Partij (SP), Staatskundig Gereformeerde Partij (SGP) en Christen-Unie (CU) in de Eerste Kamer stemden op 22 maart 2005 tegen het verwijderen uit de grondwet van de bepaling dat burgemeesters door de kroon benoemd moesten worden. Deze grondwetswijziging was noodzakelijk voor het welslagen van het kabinetsvoorstel voor het invoeren van een gekozen burgermeesterschap. Het voorstel werd gesteund door de fracties van de regeringspartijen Christen-Democratisch Appel (CDA), Democraten 66 (D66) en Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD). Het feit dat voor grondwetswijzigingen in de Eerste Kamer een tweederde meerderheid vereist was, betekende dat het stemgedrag van de PvdA-senatoren van doorslaggevend belang was. Het voorstel werd uiteindelijk met 42 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen.
Minister van Bestuurlijke vernieuwing Thom de Graaf deed tijdens de verdediging van het wetsontwerp concessies teneinde de PvdA over de streep te trekken. Zo zegde hij toe dat niet alle gemeenten al in 2006 over zouden moeten stappen op het systeem van de gekozen burgemeester. Aanvankelijk had hij gewild dat dat in alle gemeenten het geval zou zijn.
PvdA-woordvoerder Ed van Thijn, die het wetsvoorstel 'onzorgvuldig en te haastig' noemde, bleef echter bezwaren houden. De invoering vanaf 2006 zou te snel zijn en aan de 'onomkeerbaarheid' van dit proces wilde zijn fractie zich niet binden. Bovendien vond hij dat er onvoldoende garanties waren dat de gekozen burgemeester de zeggenschap over de politie zou behouden. Daarom adviseerde hij zijn fractie om tegen te stemmen.

Sterk afkeurende reacties op stemgedrag PvdA

Na afloop van het debat reageerden diverse politici uiterst verbolgen op het stemgedrag van de PvdA, die in de Tweede Kamer wél voor het wetsontwerp had gestemd. Vooral

politici van D66 uitten hun verontwaardiging. Minister De Graaf omschreef de PvdA als de 'kampioen van het regentendom', D66-fractieleider Boris Dittrich noemde haar opstelling 'absoluut ongeloofwaardig' en D66-senator Eddy Schuyer stelde: 'De partij van de achteruitgang is niet meer te volgen.' Maar er was ook kritiek in andere partijen. Eerste Kamerlid voor het CDA Jos Werner meende dat er 'bijna [sprake was van] karaktermoord'. Ook binnen de PvdA zelf klonk echter kritiek. Zo typeerde oud-minister van Binnenlandse zaken Bram Peper het gedrag van de PvdA-fractie als 'misbruik van macht die zijn weerga niet kent'.

Minister De Graaf afgetreden

Thom de Graaf trad op 23 maart af als minister van Bestuurlijke vernieuwing en vice-premier namens D66. Het gekozen burgemeesterschap had samen met het vernieuwen van het kiesstelsel centraal gestaan in zijn portefeuille en hij zag na het verwerpen van het wetsvoorstel onvoldoende mogelijkheden om deze doelstellingen te verwezenlijken.
De overgebleven bewindslieden van D66, minister Laurens Jan Brinkhorst van Economische zaken en staatssecretaris Medi van der Laan van Cultuur, besloten na crisisberaad om aan te blijven.

Kabinetscrisis voorlopig voorkomen

Het falen van de belangrijkste beleidspunten van D66, de zogeheten kroonjuwelen, maakte een aanpassing van het regeerakkoord noodzakelijk, zodat de partij zich meer op andere beleidspunten kon profileren. De fractievoorzitters Boris Dittrich (D66), Maxime Verhagen (CDA) en Jozias van Aartsen (VVD) sloten op 25 maart na overleg met premier Jan Peter Balkenende, minister Brinkhorst en vice-premier Gerrit Zalm een akkoord over het programma voor de resterende regeringsperiode. Daarin werden onder andere referenda op gemeentelijk niveau, versterking van de positie van de premier en een nieuw kiesstelsel als nieuwe beleidspunten van bestuurlijke vernieuwing genoemd.
Met dit zogeheten Paasakkoord werd voorlopig voorkomen dat de regering, die – naast de 44 zetels van het CDA en de 27 van de VVD – de 6 zetels van D66 nodig had voor een parlementaire meerderheid, ten val kwam. Op 2 april zou het akkoord voorgelegd worden aan het congres van D66. Van de uitslag zou afhangen of de coalitie in stand kon blijven.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Eerste resultaten herkeuring WAO-ers

Het ministerie van Sociale zaken maakte op 3 maart 2005 bekend dat de helft van de eerste lichting personen die volgens de Wet Arbeidsongeschiktheid (WAO) een uitkering ontvingen, gedeeltelijk of zelfs geheel was goedgekeurd. Het ging om een klein deel van een groep van 300.000 personen onder de 50 jaar, die sinds oktober 2004 opnieuw en volgens strengere criteria gekeurd werden. 4.000 WAO-ers verloren als gevolg daarvan hun uitkering.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Recordschikking ABN Amro en gedupeerde beleggers

De ABN Amro bank kwam op 9 maart 2005 met gedupeerde beleggers overeen om 278 miljoen dollar (ca. 213 miljoen euro) uit te betalen aan beleggers die gedupeerd waren door het boekhoudschandaal bij het concern Worldcom, dat in 2002 aan het licht was gekomen. Worldcom bleek voor 11 miljard euro aan kosten verzwegen te hebben, hetgeen neerkwam op het grootste boekhoudschandaal uit de Amerikaanse geschiedenis. ABN Amro, dat destijds betrokken was bij de verkoop van bedrijfsobligaties van Worldcom, verklaarde met de schikking geen schuld te bekennen.

JUSTITIE

Uitspraken kamerlid Hirsi Ali niet strafbaar

De voorzieningenrechter van de rechtbank in Den Haag bepaalde op 15 maart 2005 dat de uitspraken van het Tweede-Kamerlid Ayaan Hirsi Ali van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) over aspecten van de islam en over het privé-leven van de profeet Mohammed niet onwettig waren. Hirsi Ali had het huwelijk van Mohammed met een negenjarig meisje eerder 'pervers' en Mohammed een 'pedofiel' genoemd.
De rechter deed uitspraak in een kort geding dat een viertal moslims tegen haar had aangespannen. In zijn vonnis stelde hij dat 'gedaagde met het gebruik van deze woorden de grenzen heeft opgezocht van wat nog toelaatbaar te achten is', een toevoeging waarop in diverse media in de dagen daarna scherpe kritiek werd geuit. De rechter verwierp ook de eis dat het vervolg op de film *Submission*, waarvan Hirsi Ali het scenario had geschreven en die door sommige moslims als kwetsend werd ervaren, op voorhand verboden zou worden.

Nederland doorvoerland mensensmokkel

Volgens het rapport *Mensensmokkel in beeld 2002-2003* dat op 16 maart 2005 door het Informatie- en Analysecentrum Mensensmokkel (IAM) werd uitgebracht, fungeerde Nederland als belangrijk doorvoerland voor criminelen die illegalen via Nederland naar andere lidstaten van de Europese Unie of naar de Verenigde Staten smokkelden. Van de twaalf luchtroutes via welke illegalen de EU in gesmokkeld werden, eindigden er vijf op de luchthaven Schiphol.

Twaalf Hells Angels veroordeeld wegens doodslag

De Amsterdamse rechtbank veroordeelde op 17 maart 2005 een twaalftal Hells Angels tot zes jaar gevangenisstraf wegens medeplichtigheid aan doodslag. De twaalf zouden op 11 februari 2004 in het clubhuis van de Hells Angels drie andere Hells Angels – Cor Pijnenburg, Paul de Vries en Serge Wagener – met pistoolschoten omgebracht hebben of daaraan medeplichtig zijn geweest.
De rechtbank achtte niet bewezen wie de schoten gelost had, maar oordeelde dat de twaalf medeplichtig waren aan doodslag omdat zij aanwezig waren in de kamer waarin de moorden gepleegd werden. Zij hadden volgens de rechter kunnen weggaan of kunnen proberen de dood van de drie te voorkomen.

Snellere opname tbs'ers

Minister Piet Hein Donner van Justitie schreef op 20 maart 2005 in een brief aan de Tweede Kamer dat hij personen die tot ter beschikking stelling (tbs) waren veroordeeld, in afwachting van hun hoger beroep vast kon laten zetten. Daarmee zou een einde komen aan de praktijk dat veroordeelde

Nederland

tbs'ers in afwachting van hun beroep vrij konden rondlopen. Donner had de maatregel getroffen naar aanleiding van een moord in Doetinchem in 2004 op een wandelaar. Deze was ter dood gebracht door een man die een week eerder was veroordeeld tot tbs, maar hangende het beroep nog niet was opgenomen.

GEZONDHEID EN ZORG

Levensverzekering voor HIV-dragers

Het Verbond van Verzekeraars (VvV) maakte op 9 maart 2005 bekend dat een deel van de dragers van het HIV-virus voortaan een levensverzekering zou kunnen afsluiten. Het ging om die HIV-dragers die nooit intraveneuze drugs hadden gebruikt, geen medische complicaties hadden gehad en een succesvolle combinatietherapie ondergingen. Het betrof naar schatting tussen de 1.500 en 2.500 van de 10.000 geregistreerde HIV-dragers in Nederland.
Nederland was het eerste land ter wereld waar een betaalbare levensverzekering voor HIV-dragers werd ingevoerd. Tot dan toe werden zij niet als verzekerden geaccepteerd.

Vergoeding voor 'onrechtmatig leven' door medische fout

De Hoge Raad bepaalde op 18 maart 2005 dat een zwaar gehandicapt kind dat als gevolg van een medische fout was geboren, recht had op een schadevergoeding. Zij deed dat in de zaak van het meisje Kelly, dat elf jaar eerder was geboren na een medische fout. De moeder kwam volgens de verloskundige niet in aanmerking voor prenataal onderzoek, daar zij reeds een gezond kind had. De ouders zagen vervolgens af van beëindiging van de zwangerschap daar zij ervan uitgingen dat zij, ondanks het feit dat er in de familie chromosomale afwijkingen voorkwamen, toch een gezond kind zouden krijgen. Dat Kelly ook een dergelijke afwijking had, werd daardoor niet tijdig ontdekt.
De Hoge Raad kende het gehandicapte meisje smartengeld toe voor het feit dat ze gehandicapt was geboren. Ze bepaalde bovendien dat de ouders de kosten van verzorging en opvoeding van het meisje vergoed kregen.
Met het arrest werd Nederland het tweede land in Europa waar een zogeheten 'wrongful life' claim door de rechter werd toegewezen. Eerder gebeurde dat in Frankrijk, maar daarna maakte de regering honorering van een dergelijke claim per wet onmogelijk.

BUITENLANDSE ZAKEN

Akkoord met België over Westerschelde en HSL

Minister Karla Peijs van Verkeer en Waterstaat sloot op 11 maart 2005 een akkoord met haar Vlaamse ambtsgenoot Kris Peeters over de uitdieping van de Westerschelde op elf plaatsen, waarvan er negen in Nederland lagen. Die verdieping was nodig om de haven van Antwerpen toegankelijk te maken voor grote containerschepen en zou volgens het akkoord voor een vierde door Nederland en voor drie vierde door België bekostigd worden. Beide landen zouden samen een betere aansluiting van het wegennet op de Westerschelde bekostigen.
Tevens werd met de federale Belgische overheid een akkoord bereikt over de Hoge Snelheidslijn (HSL). Met haar federale ambtsgenoot Johan Vande Lanotte werd Peijs het erover eens dat er acht keer per dag een rechtstreekse trein vanuit Den Haag naar Brussel zou rijden, die in Rotterdam, Breda, Brecht, Antwerpen, Mechelen, Brussel Centraal Station en Brussel Zuid zou stoppen. Die verbinding zou weliswaar acht minuten langer duren dan oorspronkelijk met de Belgen was afgesproken, maar daar stond tegenover dat de trein nu ook zou stoppen in Den Haag en Breda. De Belgische exploitant van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS) had daar eerder wegens de vermeende verliesgevendheid van af willen zien.

(Vorige berichten pagina 144/3 e.v. - 2005)

Portugal

Samenstelling regering Portugal
(12 maart 2005)

Premier
José SÓCRATES

Ministers:
Binnenlandse zaken en Staat
António COSTA
Buitenlandse zaken en Staat
Diogo FREITAS DO AMARAL
Cultuur
Isabel PIRES DE LIMA
Economie en Innovatie
Manuel PINHO
Financiën en Staat
Luís CAMPOS E CUNHA
Gezondheidszorg
António CORREIA DE CAMPOS
Justitie
Alberto COSTA
Landbouw, Rurale ontwikkeling en Visserij
Jaime SILVA
Milieu, Territoriale indeling en Regionale ontwikkeling
Francisco NUNES CORREIA
Nationale defensie
Luís AMADO
Onderwijs
Maria De LURDES RODRIGUES
Openbare werken, Transport en Communicatie
Mário LINO
Parlementaire zaken
Augusto SANTOS SILVA
Voorzitter Raad van Ministers
Pedro SILVA PEREIRA
Werkgelegenheid en Sociale zaken
José VIEIRA DA SILVA
Wetenschap, Technologie en Hoger onderwijs
Mariano GAGO

Gouverneur Centrale bank
Vitor CONSTANCIO

PORTUGAL

BINNENLAND

Kabinet-Sócrates treedt aan

Met de beloften de economie uit het slop te halen en een referendum over de Europese grondwet te zullen organiseren, trad de Portugese regering onder leiding van José Sócrates op 12 maart 2005 aan. De sleutelposities werden ingenomen door Luís Campos e Cunha (Financiën), die bezuinigingen op de staatsuitgaven en verhoging van de belastingen onvermijdelijk had genoemd; door Manuel Pinho (Economie), een investeringsbankier belast met de hervorming van de energiesector; en door António Costa (Binnenlandse zaken), in 2004 gekozen tot vice-voorzitter van het Europees Parlement en verantwoordelijk voor hervorming van het huisvestingsbeleid.
De opmerkelijkste benoeming was die van Diogo Freitas do Amaral tot minister van Buitenlandse zaken. Hij was oprichter van de rechtse Volkspartij (PP) en in 1995 voorzitter van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Hij had in het recente verleden de Amerikaanse president Bush vergeleken met Hitler omdat zijns inziens beide staatslieden de nationale soevereiniteit boven de internationale wetgeving stelden.

Parlement akkoord met regeringsplannen

Premier Sócrates presenteerde op 18 maart en de navolgende dagen in de Portugese volksvertegenwoordiging zijn plannen voor de komende vier jaar. De leidraad was het land een koers te geven naar 'modernisering en ontwikkeling, met sociale cohesie'. Daartoe moest gewerkt worden aan verbetering van de dienstensector en de beroepsbekwaamheid van de bevolking, en aan duurzame groei van de economie. De telecommunicatiesector en de energiesector zouden worden geliberaliseerd en men hoopte binnenlandse en buitenlandse private investeerders te interesseren de modernisering ter hand te nemen. Verder wilde de regering een 'technologische shock' lanceren, 150.000 nieuwe banen creëren die onder de vorige regering verloren waren gegaan en de armoede bestrijden bij 300.000 ouderen.
De regering liet verder weten het begrotingstekort voor langere tijd binnen de Europese norm te willen houden zonder toevlucht te moeten nemen tot ad hoc maatregelen.

(Vorige berichten pagina 147/2 e.v. - 2005)

RUSLAND

BINNENLAND

Minister: 'Maffia bedreiging voor staatsveiligheid'

Minister van Binnenlandse Zaken Rasjid Noergalijev verklaarde op 23 maart 2005 in het parlement dat maffiagroepen bijna elke sector van de economie hadden geïnfiltreerd en een ernstige bedreiging vormden voor de staatsveiligheid. Meer dan honderd criminele groepen hadden volgens hem vertakkingen over regionale grenzen binnen Rusland en ver buiten het land zelf. Na 1991 ontstonden er tal van maffiagroepen die vaak met grof geweld een onderlinge strijd uitvochten. Dat uitte zich in vele liquidaties in de criminele en zakelijke wereld. Noergalijev zei dat de infiltratie van de georganiseerde misdaad bijzonder groot was in economische sectoren als de metaalindustrie, bosbouw, grondstofwinning en de productie van alcohol en tabak. Hij noemde ook de sector van intellectueel eigendom bijzonder kwetsbaar.

Vechtpartij in Staatsdoema

Op 30 maart 2005 ontstond er een vechtpartij in de Staatsdoema waarbij niet voor de eerste keer de leider van de ultrarechtse Liberaal-Democratische Partij (LDPR) Vladimir Zjirinovski erop lossloeg. Zjirinovski meende dat zijn partij was benadeeld door de gang van zaken bij regionale verkiezingen in het Jamalo-Nenetskische autonome gebied in het noordpoolgebied. Bij wijze van straf mocht Zjirinovski een maand lang bij plenaire zittingen niet het woord voeren.

JUSTITIE

Verdachte aanslag op Tsjoebajs aangeklaagd

Het openbaar ministerie had een gepensioneerde legerkolonel in staat van beschuldiging gesteld wegens de aanslag op de chef van het elektriciteitsbedrijf EES, Anatoli Tsjoebajs, zo meldde de BBC op 25 maart 2005. De aanslag die mislukte had op 17 maart plaatsgevonden. De 57-jarige ex-kolonel Vladimir Kvatsjkov was een voormalige medewerker van de militaire inlichtingendienst GROe en een springstofexpert. Hij was ook aangeklaagd wegens illegaal wapenbezit. Kvatsjkov was al op de dag van de aanslag gearresteerd.

GEZONDHEID EN ZORG

70.000 doden per jaar door overdosis

Alexander Michajlov, hoofd van de afdeling informatie van de drugsbestrijdingdienst, verklaarde op 18 maart 2005 dat er jaarlijks ongeveer 70.000 mensen aan een overdosis drugs overleden. Dat cijfer onderstreepte het schokkende aantal niet-natuurlijke sterfgevallen in Rusland waar in 2004 46.000 zelfmoorden en 36.000 moorden werden geregistreerd. Door slechte medische voorzieningen, toegenomen misdaad en het lage geboortecijfer was de bevolking sinds 1991 gedaald van 152 naar 145 miljoen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Maschadov gedood. Opvolger belooft oorlog tot het bittere einde

Troepen van de Russische veiligheidsdienst FSB hebben op 8 maart 2005 in het dorp Tolstoi-Joert Aslan Maschadov gedood, de opperbevelhebber van de Tsjetsjeense rebellen. Maschadov (53) gold als een relatief gematigde leider en een voorstander van beëindiging van de Tsjetsjeense oorlog door onderhandelingen.
Zijn opvolger, de vrij onbekende Abdoel-Chalim Sadoelajev, verklaarde op 14 maart 2005 dat zijn strijders zich nooit zouden overgeven en alle middelen 'toegestaan door God' zouden gebruiken bij hun strijd voor de onafhankelijkheid. Hij zei dat hij het beleid van Maschadov zou voortzetten, maar de verwachting bij vele commentatoren was dat hij dichter zou staan bij Sjamil Basajev, de Tsjetsjeense leider die de verantwoordelijkheid voor bloedige terroristische aanslagen had opgeëist. Sadoelajev zei geen nut te zien in onderhandelingen met de Russische overheid, terwijl Maschadov dit juist diverse keren had voorgesteld. Volgens de website van de rebellen www.kavkazcenter.com werd Sadoelajev geboren in 1967, was zijn vrouw in 2003 omgekomen en was hij maar één keer buiten Tsjetsjenië geweest, namelijk bij een pelgrimstocht naar Mekka.

Overheid betaalt beloning uit na dood Maschadov

Een woordvoerder van de veiligheidsdienst FSB liet op 15 maart 2005 weten dat de overheid miljoenen roebels had uitbetaald voor de tip die leidde naar de schuilplaats van de rebellenleider Aslan Maschadov. Mensenrechtenorganisaties uitten echter kritiek op de weigering van de Russische overheid het lichaam van Maschadov over te dragen aan de familie voor een begrafenis. Bij de weigering het lijk over te dragen beriep de overheid zich op een antiterrorismewet.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rusland: 'Amerikaans rapport mensenrechten bevooroordeeld'

Het ministerie van Buitenlandse Zaken liet op 2 februari 2005 weten dat een Amerikaans rapport met als strekking dat de mensenrechtensituatie in Rusland was verslechterd, bevooroordeeld was en de werkelijkheid verdraaide. Het ministerie verklaarde ook dat het rapport van het State Department strijdig was met de goede sfeer bij de ontmoeting tussen president Vladimir Poetin en diens Amerikaanse ambtsge-

noot George W. Bush een week eerder in Bratislava, de hoofdstad van Slowakije. In het rapport werd bezorgdheid uitgesproken over de steeds sterkere machtspositie van Poetin, beperkingen van de mediavrijheid en schendingen van de mensenrechten in Tsjetsjenië. Het Russische ministerie vroeg zich af waarom het rapport geen melding maakte van de mishandeling van Iraakse gevangenen door Amerikaanse overheidsinstanties, onregelmatigheden bij Amerikaanse verkiezingen en rassendiscriminatie in de Verenigde Staten zelf.

OVERLEDEN

Viktor Astafjev, schrijver

Op 29 november 2001 overleed de Russische schrijver Viktor Astafjev in zijn geboorteplaats Ovsjanka in de Siberische regio Krasnojarsk. Hij werd op 1 mei 1924 geboren. Hij groeide op in een weeshuis en woonde bijna zijn hele leven in zijn geboortedorp.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog meldde hij zich als vrijwilliger. In 1958 werd hij tot de Schrijversbond toegelaten. Eind jaren '70 was Astafjev uitgegroeid tot een van de leidende vertegenwoordigers van de nationalistisch getinte 'dorpsschrijvers', die impliciete kritiek uitoefenden op de neergang van het Russische platteland onder het communisme. Zoals vele van dergelijke schrijvers was hij niet altijd vrij van antisemitisme. Eind jaren '80 begaf hij zich voor korte tijd in de actieve politiek en werd parlementslid.
In zijn talrijke fictiewerken schilderde de Russische schrijver Astafjev het leven op het Russische platteland in het laatste deel van de sovjettijd. Wanhoop en alcoholisme waren daarin steeds terugkerende elementen. Astafjev schreef ook romans over de oorlog tegen nazi-Duitsland die ten koste van zeer vele slachtoffers door de Sovjetunie werd gewonnen. Hij kreeg voor het eerst bekendheid door zijn roman De vlotreis uit 1959. De keizervis uit 1972 – één van zijn weinige boeken die in het Engels is vertaald – is een mythologisch aandoend verhaal over de dreiging van een ecologische ramp in Siberië, waar Astafjev zijn hele leven gewoond heeft. Voor Veroordeeld en gedood dat de gevolgen van de oorlog voor het Russische platteland beschreef, kreeg Astafjev in 1975 de Staatsprijs.

Nikolaj Basov, Nobelprijswinnaar voor natuurkunde

Nobelprijswinnaar voor natuurkunde, Nikolaj Gennadievitsj Basov overleed in Moskou op 1 juli 2001. Hij werd geboren in de kleine stad Oesman bij Vorzonezj op 14 december 1922. Zijn vader was hoogleraar aan een instelling voor bosbouw in Vorzonezj. Tijdens de Tweede Wereldoorlog diende hij bij de geneeskundige troepen. Na zijn demobilisatie eind 1945 studeerde hij theoretische en experimentele natuurkunde aan het Moskouse Instituut voor Natuurkundige Ingenieurs. Vanaf 1950 was hij werkzaam aan het P.N. Lebedevinstituut voor Natuurkunde, waar hij uiteindelijk hoofd werd van het laboratorium voor quantumradiofysica. In 1956 promoveerde hij op een onderzoek naar moleculaire oscillators. In 1959 kreeg hij samen met Alexander Prochorov de Leninprijs voor onderzoek dat leidde tot de bouw van moleculaire oscillators en paramagnetische amplifiers. Vanaf 1961 deed Basov samen met anderen theoretisch en experimenteel onderzoek op het terrein van krachtige lasers en begon hij ook te werken op het terrein van de opto-elektronica. In 1964 kreeg hij samen met Alexander Prochorov en Charles H. Townes de Nobelprijs voor natuurkunde en in 1966 werd hij lid van de Academie van Wetenschappen van de USSR. In 1970 werd hem de onderscheiding 'Held van de Socialistische Arbeid' verleend.

Alexander Ginzboerg , mensenrechtenactivist

De journalist en mensenrechtenactivist Alexander Ginzboerg overleed in Parijs op 19 juli 2002 op 65-jarige leeftijd. Hij werd in 1937 geboren in Moskou.
Ginzboerg richtte in 1959 het onafhankelijke literaire tijdschrift *Syntaksis* op. Nadat daarvan drie nummers waren verschenen werd hij opgepakt en veroordeeld tot twee jaar kamp. Na zijn vrijlating kwam hij in 1967 opnieuw voor de rechter in het beruchte 'Proces van de Vier'. Samen met anderen had hij een witboek samengesteld waarin verslag werd gedaan van de behandeling van dissidenten door de sovjetoverheid. Hij kreeg vijf jaar kamp, maar slaagde erin brieven naar de buitenwereld te smokkelen waarin hij verslag deed van de barre omstandigheden in het kamp, waardoor zijn gezondheid blijvend werd beschadigd. Na zijn vrijlating was hij onder meer een van de oprichters van de Moskouse Helsinkigroep voor mensenrechten. Een nieuwe veroordeling tot acht jaar volgde in het midden van de jaren '70. Na een campagne in het Westen werd hij in 1979 met vier andere dissidenten geruild tegen twee mannen die in de Verenigde Staten wegens spionage voor de Sovjetunie vastzaten. Ginzboerg vestigde zich in Frankrijk waar hij onder meer werkte voor het emigrantenweekblad *Roesskaja Mysl* (Russische Gedachte).

Timoer Novikov, beeldend kunstenaar

Beeldend kunstenaar Timoer Petrovitsj Novikov overleed op 23 mei 2002 in zijn woonplaats Sint Petersburg (het voormalige Leningrad). Hij werd geboren op 24 september 1958. Novikov was een van de belangrijkste persoonlijkheden in de moderne kunst en de leidende figuur in de Nieuwe Academie. Als kind exposeerde hij al in 1965 op een tentoonstelling van werk van kinderen in Delhi. In het midden van de jaren '70 werkte hij als technisch assistent in het Russisch Staatsmuseum in Leningrad. In de Gorbatsjovtijd profiteerde hij van de toenemende belangstelling voor moderne kunst in Rusland en nam deel aan een groot aantal internationale exposities. Hij was het echter oneens met de richting van de moderne kunst in Rusland na 1985 en richtte in 1988 de Nieuwe Academie op, waarin hij onder andere culturele en artistieke elementen uit de geschiedenis van Sint-Petersburg combineerde met ideeën ontleend aan het Symbolisme van rond de eeuwwisseling. Op het eind van zijn leven was hij door ziekte vrijwel blind geworden.

Vladimir Pasetsjnik, microbioloog

De 'overgelopen' microbioloog Vladimir Pasetsjnik overleed in Groot-Brittannië op 21 november 2001. Hij werd geboren op 12 oktober 1937 in Stalingrad (vormalig Wolgograd). Tal van familieleden onder wie zijn ouders kwamen om in de Tweede Wereldoorlog tijdens de slag bij Stalingrad.
Pasetsjnik studeerde aan het Polytechnisch Instituut in Leningrad. Later specialiseerde hij zich als onderzoeker op het gebied van de ontwikkeling van antibiotica. Midden jaren zeventig werd hem een eigen, zelfstandig onderzoeksinstituut aangeboden dat in 1981 daadwerkelijk van start ging. Na enkele jaren kwam hij tot de ontdekking dat zijn

laboratorium in plaats van onderzoek te doen naar vaccins een onderdeel was geworden van een netwerk van laboratoria dat zich bezig hield met de ontwikkeling van biologische wapens. Zijn instituut heeft bijvoorbeeld meegewerkt aan de ontwikkeling van een pestvirus. Moskou had dit programma ontwikkeld in strijd met het Verdrag tegen Biologische Wapens uit 1972 dat het had ondertekend.
In 1989 liep Pasetsjnik over naar Groot-Brittannië naar eigen zeggen uit 'walging' over de leugens die de Sovjetunie de wereld in stuurde over haar programma voor biologische oorlogvoering. Hij vestigde zich in Wiltshire en werkte onder andere voor het ministerie van Volksgezondheid.

Alexander Prochorov, Nobelprijswinnaar voor natuurkunde

De natuurkundige en nobelprijswinnaar Alexander Michailovitsj Prochorov overleed in Moskou op 8 januari 2002. Hij werd op 11 juli 1916 in Australië geboren, maar ging in 1923 met zijn ouders naar de Sovjetunie. Hij studeerde af in de natuurkunde in 1939 en deed daarna bij een natuurkundig instituut in Moskou onderzoek naar radiogolven. In juni 1941 werd hij voor het leger opgeroepen. Hij nam deel aan de oorlog en raakte twee keer gewond. In 1944 werd hij gedemobiliseerd waarna hij zich vervolgens ging toeleggen op onderzoek naar non-lineaire oscillaties. In 1946 en 1951 behaalde hij academische graden op grond van onderzoek naar electronen. In 1964 kreeg hij samen met Nikolaj Basov en Charles H. Townes de Nobelprijs voor Natuurkunde vanwege fundamenteel onderzoek naar quantumelectronica dat leidde tot de ontwikkeling van de maser en laser. Hij was lid van de Academie van Wetenschappen en de oprichter van het Instituut voor Algemene Natuurkunde van de Russische Academie van Wetenschappen in 1983 en directeur van die instelling van 1983 tot 1998.

Salman Radoejev, Tsjetsjeens vrijheidsstrijder

De Tsjetsjeense krijgsheer en vrijheidsstrijder Salman Radoejev overleed op 14 december 2002 in een kamp in Solikamsk, bij Perm in de Oeral, volgens Russische functionarissen als gevolg van meerdere interne bloedingen. Radoejev werd geboren in 1967 in Novogroznesenski, bij Goedermes in Oost-Tsjetsjenië. Na zijn schooltijd diende hij in het sovjetleger. Tijdens de eerste Tsjetsjeense oorlog van de jaren '90 (1994-1996) werd hij bekend en berucht door de actie in Kizljar, in de aan Tsjetsjenië grenzende republiek Dagestan, waar hij en zijn groep meer dan tweeduizend mensen in een ziekenhuis in gijzeling namen. Bij daarop volgende gevechten met Russische troepen bij Pervomajskoje kwamen ongeveer zeventig mensen om. Radoejev was de schoonzoon van de separatistische Tsjetsjeense leider Dzjochar Doedajev. Hij was bij tal van gewapende acties betrokken, overleefde verscheidene moordaanslagen en zijn gezicht was als gevolg van chirurgie onherkenbaar veranderd. In 2000 werd Radoejev in Novogroznesenski gearresteerd en vervolgens door een Russische rechtbank tot levenslang veroordeeld.

(Vorige berichten pagina 148/1 - 2005)

SLOWAKIJE

BINNENLAND

Dossiers voormalige politieke politie openbaar gemaakt

Het Instituut Herinneringen van de Natie maakte op 16 november 2004 op internet een lijst van 20.000 dossiers uit het archief van de voormalige staatsveiligheidsdienst StB van het communistische Tsjecho-Slowakije openbaar. In de volgende maanden zouden nog eens 40.000 dossiers op de site gepubliceerd worden. Door de publicatie konden Slowaakse burgers de echte namen of de schuilnamen opzoeken van personen die voor de gehate politieke politie gewerkt hadden, onder wie talrijke verklikkers op hun werk, thuis en in openbare gelegenheden. Tijdens het communistische regime hanteerde de StB een uitgebreid netwerk van informanten die reële of vermeende afwijkende politieke of ideologische uitingen van personen moesten optekenen. De StB was bovendien verantwoordelijk voor de executie van 230, het gevangen zetten van omstreeks 280.000 en de gedwongen opsluiting en behandeling van 7.000 personen.
Het archief van de StB was in 1993, bij de scheiding van Tsjechië en Slowakije, opgedeeld tussen beide landen. Tsjechië had de dossiers in 2003 openbaar gemaakt, maar in Slowakije waren ze geheim gehouden omdat voormalig president Vladimir Meciar zich tegen openbaarmaking verzette.

Plan tot afschaffing strafbaarstelling van ontkenning holocaust

Enkele Slowaakse joden reageerden op 27 januari 2005 furieus op de plannen van minister van Justitie Daniel Lipsic om het artikel dat ontkenning van de holocaust strafbaar stelde, uit de desbetreffende wet te verwijderen. Lipsic wilde het artikel, dat in 2001 aan de wet was toegevoegd, afschaffen omdat hij, hoewel hij zelf het bestaan van de holocaust erkende, meende dat het inbreuk maakte op de vrijheid van meningsuiting.
De Centrale Vereniging van Joodse Religieuze Gemeenschappen liet in een reactie op televisie weten het plan een belediging te vinden voor iedereen die de holocaust overleefd had. Het aantal Slowaakse joden dat tijdens de holocaust was omgekomen, werd geschat op 136.000.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering voorziet afname begrotingstekort

Het parlement keurde op 9 december 2004 de begroting over 2005 goed, waarin het terugdringen van het tekort en de voorbereiding op de invoering van de euro centraal stonden. Het tekort werd teruggebracht van 4 procent van het bbp in 2004 tot 3,8 procent in 2005. Daarmee ging Slowakije verder dan de buurlanden Hongarije, Polen en Tsjechië, die het tekort langzamer afbouwden omdat zij moeite hadden met de versobering van hun sociale beleid.
De regering ging uit van een jaarlijkse economische groei van 4,7 procent, die vlak voor de presentatie van de begroting zelfs was bijgesteld tot 5 procent. Zij verwachtte het begrotingstekort in 2007 teruggebracht te hebben tot onder de 3 procent van het bbp, zodat Slowakije in 2009 toe kon treden tot de eurozone, de groep landen die de euro als munt gebruikte.

BUITENLANDSE ZAKEN

Warm onthaal voor president VS

De Amerikaanse president George Bush bracht op 24 februari 2005 een bezoek aan Slowakije, waar hij in de hoofdstad Bratisla-

va een enthousiaste menigte toesprak. Hij prees de Slowaken voor hun bijdrage aan de zaak van de vrijheid in de vorm van het sturen van militairen naar Irak en Afghanistan. Bush beloofde voorts de voorwaarden voor Slowaken om een visum voor de Verenigde Staten te krijgen, te zullen verzachten.
Het primaire doel van het bezoek van Bush aan Slowakije werd gevormd door een ontmoeting met de Russische president Vladimir Poetin.

(Vorige berichten pagina 658/1 e.v. - 2004)

SPANJE

BINNENLAND

Herdenking aanslagen 11 maart

Op 11 maart 2005 herdacht Madrid de aanslagen die Al-Qaeda precies een jaar eerder had gepleegd en die aan 191 mensen het leven kostten. Om 7.37 uur, het moment dat de eerste bom ontplofte, luidden 650 kerken vijf minuten lang hun klokken. Later die dag was er vijf minuten stilte bij de opening van het Park van de Afwezigen. Hier waren bomen geplant om de slachtoffers te herdenken. Bij de herdenking waren onder anderen koning Juan Carlos, premier Zapatero, de Marokkaanse koning Mohamed VI en de secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan aanwezig.

In een verklaring stelde de Islamitische Commissie van Spanje: 'We verklaren Osama Bin Laden en zijn organisatie Al-Qaeda buiten de islam.'

Franco verdwijnt uit straatbeeld

In de nacht van 16 op 17 maart 2005 werd het ruiterstandbeeld van dictator Francisco Franco voor het ministerie van Verkeer verwijderd. Dit was het gevolg van een regeringsdecreet dat bepaalde dat 30 jaar na de dood van Franco de symbolen van zijn dictatuur uit het straatbeeld moesten zijn verdwijnen. Dit overigens tot ongenoegen van de Franco-aanhangers. Enkele honderden mensen kwamen op 17 maart bijeen om bloemen te leggen op de plaats waar het standbeeld had gestaan.
Met de verwijdering van het ruiterbeeld was er alleen nog in Santander een standbeeld van Franco. Dat zou eveneens verdwijnen. Er waren echter geen plannen om Franco's graftombe te verwijderen.

BASKISCHE KWESTIE

Hooggerechtshof verbiedt verkiezingsdeelname Baskische kandidaten

Het Spaanse Hooggerechtshof besloot op 26 maart 2005 dat de leden van Aukera Guztiak (AG) zich niet kandidaat mochten stellen voor de regionale verkiezingen die op 17 april in Baskenland gehouden zouden worden. Dit omdat de leden banden hadden met de ETA of haar verboden politieke vleugel Batasuna. Aukera Guztiak kon nog in beroep bij het Constitutioneel Hof.

(Vorige berichten pag. 150/2 e.v. - 2005)

TSJECHIË

BINNENLAND

Centrum-rechts wint regionale verkiezingen

De conservatieve Democratische Burgerpartij (ODS) won op 6 november 2004 met 36,4 procent van de stemmen de regionale verkiezingen, die algemeen beschouwd werden als graadmeter voor de parlementsverkiezingen die voor 2006 gepland waren. De regerende Tsjechische Sociaal-Democratische Partij (CSSD) werd met 14 procent derde achter de Communistische Partij van Bohemië en Moravië (KSCM), die 19,7 procent van de stemmen behaalde. De opkomst was slechts 30 procent.

Er werd tegelijkertijd gestemd voor 27 van de 81 zetels van de Senaat. De sociaal-democraten slaagden er daarbij niet in om ook maar één zetel te behalen. Opmerkelijk was de verkiezing van Jaromir Stetina, voormalig oorlogsfotograaf en mensenrechtenactivist die werd gesteund door de vroegere president Vaclav Havel. Stetina verklaarde in de Senaat onder andere het gevaar te zullen aankaarten dat de strijd tegen terrorisme gebruikt werd om grondrechten in te perken.
In de nieuwe samenstelling van de Senaat kwam de ODS nu op 35 zetels, gevolgd door de Christelijke en Democratische Unie-Tsjecho-Slowaakse Volkspartij (KDU-CSL) met 11 zetels en de CSSD met 6 zetels.

Topolanek herverkozen als leider ODS

Mirek Topolanek werd op 5 december 2004 op een congres van zijn Democratische Burgerpartij (ODS), zonder tegenstand van belang, opnieuw tot partijvoorzitter gekozen. Hij kwam daarmee in een uitstekende uitgangspositie om, mits zijn partij de verkiezingen in 2006 zou winnen, premier te worden. Topolanek had twee jaar eerder het partijvoorzitterschap overgenomen van Vaclav Klaus, die president werd.

Schadevergoeding voor slachtoffers inval sovjettroepen 1968

Het Tsjechische parlement keurde op 23 februari 2005 een wet goed die compensatie toekende aan nabestaanden van personen die door of tijdens de inval van de troepen van het Warschaupact in augustus 1968 waren omgebracht. De compensatie bestond uit een bedrag van meer dan 5.000 euro voor nabestaanden van vermoorde personen en lagere bedragen voor personen die waren verminkt, verwond of verkracht. Volgens de oppositionele Democratische Burgerpartij (ODS) had de inval aan 72 personen het leven gekost en waren er 266 ernstig en 436 licht gewond geraakt.

Regering verliest meerderheid door uittreden christen-democraten

Premier Stanislav Gross kreeg op 5 maart 2005 met ruime meerderheid van stemmen het vertrouwen van zijn Tsjechische Sociaal-Democratische Partij (CSSD). De vertrouwenskwestie was actueel geworden nadat coalitiepartner Christelijke en Democratische Unie-Tsjecho-Slowaakse Volkspartij (KDU-CSL) zijn aftreden had geëist nadat vragen waren gerezen omtrent de wijze waarop Gross zes jaar eerder de aanschaf van een luxe appartement in het centrum van Praag had gefinancierd, alsmede omtrent de financiering van het bedrijf van zijn vrouw. Gross ontkende zich aan corruptie schuldig te hebben gemaakt.
Op 17 maart legde de leider van de KDU-CSL Miroslav Kalousek zijn functie van voorzitter van de begrotingscommissie van het parlement neer, nadat zijn vrouw in de media beschuldigd was van belastingontduiking. Daarmee werd de druk op Gross vergroot om eveneens af te treden.
Gross werd op 26 maart op een partijcongres, ondanks de aantijgingen en het feit dat

Tsjechië

zijn populariteit volgens sommige opiniepeilingen tot 18 procent was gedaald, opnieuw tot voorzitter van de CSSD gekozen.
De drie christen-democratische ministers besloten op 30 maart om af te treden. Kalousek verklaarde dat de christen-democraten geen politieke verantwoordelijkheid wilden nemen voor de wijze waarop Gross met zijn persoonlijke problemen de betrouwbaarheid van de democratische politiek gijzelde. De regering-Gross verloor daarmee haar parlementaire meerderheid.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting gericht op lidmaatschap eurozone

Het parlement keurde op 15 december 2004 de begroting voor 2005 goed. Daarin zou het tekort worden teruggebracht van 5,2 procent van het bbp in 2004 naar 4,7 procent aan het einde van 2005. Er was voorzien dat het tekort in 2008 tot onder de 3 procent van het bbp zou dalen, zodat Tsjechië in 2010 de euro zou kunnen invoeren.

JUSTITIE

Voormalige minister van Financiën in cassatie tot vijf jaar veroordeeld

Ivo Svoboda, die van zomer 1998 tot juli 1999 minister van Financiën was, werd op 1 februari 2005 door het Hooggerechtshof in Praag tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld. Het hof achtte hem schuldig aan misbruik van zijn bevoegdheden als bestuurder van de kinderwagenfabriek Liberta. Hij zou geld weggesluisd hebben naar zijn eigen bedrijf. Liberta ging later failliet.

NATUUR EN MILIEU

Europese Commissie verzoekt Tsjechië CO2-uitstoot te beperken

De Europese Commissie verzocht het Tsjechische ministerie van Milieuzaken op 10 maart 2005 om de uitstoot van koolstofdioxide (CO2) met 17,5 miljoen ton per jaar oftewel 16,2 procent terug te dringen. Het verzoek maakte deel uit van een pakket maatregelen, waarmee de Commissie invulling wilde geven aan de afspraken van het Kyoto-protocol. In het kader van de beperking van de CO2-uitstoot kregen bedrijven bepaalde quota toegewezen. Zag een bedrijf kans de uitstoot te beperken, dan kon het de rechten over het uitgespaarde quotum verkopen aan een ander bedrijf, dat boven zijn quotum dreigde uit te komen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Bedrijf veroordeeld tot boete voor discrimineren Roma-vrouw

De drogisterijketen Rossman werd op 22 maart 2005 door het Hooggerechtshof in Praag veroordeeld tot een schadevergoeding ter waarde van omstreeks 800 euro, te betalen aan Vera Dunkova. Dunkova, die deel uitmaakte van de Roma-minderheid van omstreeks 300.000 mensen die Tsjechië telde, was twee jaar eerder een vestiging van Rossman binnengelopen om te solliciteren op de functie van verkoopmedewerkster, die in de etalage als vacant stond beschreven. Nadat zij te horen had gekregen dat de functie al was ingevuld, had een medewerkster van een mensenrechtenorganisatie zich voor de functie gemeld en wél een gesprek gekregen. De rechtbank achtte bewezen dat er sprake was van discriminatie jegens Dunkova op grond van het feit dat zij Roma (zigeuner) was.

MILITAIRE ZAKEN

Definitief einde aan dienstplicht

Op 22 december 2004 zwaaiden de laatste 1.800 dienstplichtige soldaten af. Daarmee kwam een einde aan het oude Tsjechische leger van dienstplichtigen, dat nog uit de tijd van het communistische regime stamde. Vanaf 1 januari 2005 werd het vervangen door een beroepsleger van 24.000 man.
De omschakeling maakte deel uit van de modernisering van de Tsjechische strijdkrachten, die noodzakelijk was voor het lidmaatschap van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). De dienstplicht was bovendien onder het communistische regime bij de meeste jongeren zeer impopulair geraakt en was dat ook na de val van dat regime gebleven.

OVERLEDEN

Ota Sik, politicus en econoom

Op 22 augustus 2004 overleed in het Zwitserse Sankt Gallen de Tsjechische econoom en politicus Ota Sik aan de gevolgen van een hersentumor. Hij werd op 11 september 1919 in Plzen geboren, studeerde aanvankelijk schilderkunst en na de Tweede Wereldoorlog politieke wetenschappen, beide in Praag. Tijdens de oorlog zat hij wegens verzetsactiviteiten tegen de nazi's gevangen in het concentratiekamp Mauthausen.
Ota Sik was een sleutelfiguur tijdens de zogeheten Praagse Lente, ingezet onder leiding van toenmalig communistisch partijleider Alexander Dubcek. Deze streefde naar een 'socialisme met een menselijk gezicht' dat zowel economische als politieke hervormingen behelsde. Sik werd in april 1968 als vice-premier verantwoordelijk voor het economisch hervormingsprogramma. Er werden marktelementen geïntroduceerd in het systeem van centrale planning, de prijscontrole werd versoepeld en privé-ondernemerschap werd gestimuleerd. Sik was daarnaast lid van het Centraal Comité van de communistische partij en hoofd van het economisch instituut van de Tsjechische Academie van Wetenschappen. De 'lente', en daarmee zijn rol als politicus, was echter van korte duur: troepen van het Warschaupact bezetten Tsjecho-Slowakije in augustus 1968 om aan de liberalisering een einde te maken. Hij zou aan de 'derde weg' tussen kapitalisme en communisme zijn leven lang trouw blijven.
Ota Sik verbleef tijdens de inval van 1968 in voormalig Joegoslavië, zodat hij – anders dan veel van zijn medestanders – niet kon worden gearresteerd. In oktober van dat jaar ging hij naar Zwitserland, waar hij van 1970 tot 1990 hoogleraar was aan de Universiteit van Sankt Gallen en tot zijn dood bleef wonen.

(Vorige berichten pagina 659/2 e.v. - 2004)

Turkije

TURKIJE

BINNENLAND

'Mein Kampf' op bestsellerlijst

Turkse boekverkopers maakten in maart 2005 bekend dat het omstreden boek *Mein Kampf* van Adolf Hitler in de top tien van best verkochte boeken stond, mede als gevolg van het verschijnen van twee nieuwe paperbackuitgaven van het boek. De joodse gemeenschap en de Duitse ambassade reageerden verontrust.

Een regeringswoordvoerder bagatelliseerde de ophef: 'We kunnen geen vooroordelen toestaan tegen mensen van een bepaald ras. Een dergelijke houding past niet in onze cultuur, kennen we ook niet in onze geschiedenis en evenmin in het heden. Er bestaat geen racisme in ons land.'
Joden vonden in het islamitische Turkije over het algemeen een veilig heenkomen. Turkije onderhield ook intensieve banden met Israël. Waarnemers zagen de verkoop van Mein Kampf dan ook niet zozeer als een uiting van antisemitisme als wel van nationalisme en anti-Amerikanisme.

Politie treedt hard op tijdens vrouwendemonstratie

Op 6 maart 2005 hielden vrouwen een vreedzame demonstratie voor hun rechten in Istanbul. De politie trad ongemeen hard op, hetgeen felle reacties opriep bij de Europese Unie. Zo nam het Europees Parlement een resolutie aan waarin het geweld werd veroordeeld.
Turkije toonde zich bezorgd over de reacties van de Europese Unie en nam maatregelen tegen de politie. Zo werden zes agenten geschorst omdat ze excessief geweld hadden gebruikt. Tegelijkertijd lieten Turkse kranten weten dat tegen 61 demonstranten een aanklacht was ingediend omdat ze een politiebevel negeerden en een gevaar vormden voor de veiligheid.

Weer desertie bij AKP en CHP

Het parlementslid Mirac Akdogan stapte op 28 maart 2004 op als lid van de regerende Partij voor Gerechtigheid en Ontwikkeling (AKP). Het was het zevende AKP-parlementslid in twee maanden dat opstapte. Het bracht de absolute meerderheid van de AKP weliswaar niet in gevaar, maar illustreerde wel de spanningen die in de partij bestonden tussen islamieten, liberalen en nationalisten. Akdogan noemde de AKP-leiding arrogant en maakte bekend dat hij over zou stappen naar de seculaire Moederlandpartij (ANAP).
Vijf parlementsleden stapten uit de oppositionele Republikeinse Volkspartij (CHP). Zij beschuldigden de partijleiding eveneens van arrogantie. De CHP hield nu 163 zetels over. De vijf stapten over naar de Sociaal Democratische Volkspartij (SHP), die tot dan toe niet in het parlement vertegenwoordigd was.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Constitutioneel Hof tegen vastgoedwet

Het Constitutioneel Hof maakte op 14 maart 2005 bekend dat de wet uit 2003 die buitenlanders het recht gaf in Turks vastgoed te investeren, in strijd was met de grondwet. De wet zorgde voor een belangrijke economische impuls: buitenlanders investeerden in 2004 voor 1,343 miljard dollar (ruim 1 miljard euro) in Turks vastgoed.
Het was nog onduidelijk waarom het Hof de wet in strijd met de grondwet achtte. Vanwege het economische belang van de wet besloot het Hof dat haar vonnis pas drie maanden na publicatie van kracht zou worden, zodat de overheid de tijd had de wet aan te passen.

JUSTITIE

Turkije stelt implementatie nieuw Wetboek van Strafrecht uit

De Turkse regering maakte op 31 maart 2005 bekend dat ze de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafrecht had uitgesteld, waarschijnlijk voor een periode van 45 tot 60 dagen. Het nieuwe wetboek was tot stand gekomen na forse druk van de Europese Unie om het Turkse strafrecht meer in overeenstemming te brengen met het Europese strafrecht.

De laatste maanden was er echter kritiek op de nieuwe wet gekomen, vooral van journalisten en mensenrechtenactivisten. Zij meenden dat de nieuwe wet de vrijheid van meningsuiting teveel beknotte. Ze wezen er onder andere op dat ze geen beledigingen jegens de staat, geclassificeerde informatie en berichten over onderwerpen als verkrachting en euthanasie mochten publiceren.

ONDERWIJS

Amnestiewet Onderwijs van kracht

Op 18 maart 2005 werd de omstreden amnestiewet voor het hoger onderwijs van kracht. De wet bood studenten die sinds 2001 gedwongen waren de opleiding te verlaten alsnog een kans deze af te maken. De wet was omstreden omdat deze ook een tweede kans bood aan meisjes die van hun opleiding waren gestuurd omdat ze weigerden hun hoofddoekje af te doen. De regering stelde echter dat het verbod op het dragen van een hoofddoekje van kracht bleef.
Naar verwachting konden 224.000 tot 650.000 studenten gebruik maken van de amnestie.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

IHD: 'Nog volop schendingen van mensenrechten'

De mensenrechtenvereniging IHD maakte op 18 maart 2005 in haar jaarrapport bekend dat in Turkije ondanks de politieke hervormingen nog volop schendingen van mensenrechten plaatsvonden. Hierbij ging het vooral om martelingen en beperking van de vrijheid van meningsuiting.
De IHD registreerde in 2004 1.040 zaken van marteling en mishandeling die veelal plaatsvonden in detentiecentra van de politie. In 2003 waren het 1.202 zaken en in 2002 876 zaken. De IHD stelde wel dat de cijfers enigszins misleidend waren omdat slachtoffers nu minder bang waren om marteling en mishandeling te melden.
Verder noemde de IHD een aantal van 467 rechtszaken in 2004 tegen mensen vanwege het verkondigen van hun mening. Het jaar daarvoor waren het nog 1.706 zaken. Ook werden negen publicaties verboden en twaalf radio- en tv-uitzendingen tegengehouden.
De IHD toonde zich voorts bezorgd over het toenemende nationalisme en de grotere intolerantie in Turkije. Deze trend begon volgens de IHD toen de Europese Unie in december 2004 besloot toetredingsbesprekingen met Turkije te beginnen. Het idee bestond dat aan Turkije hogere eisen voor toetreding werden gesteld dan aan andere landen.

Voorzitter adviesorgaan mensenrechten stapt op

Yavuz Onen maakte op 25 maart 2005 zijn aftreden bekend als voorzitter van de Turkse Stichting voor de Mensenrechten (TIHV), een adviesorgaan dat de premier adviseerde. Het aftreden betekende een forse tegenslag voor premier Erdogan die er veel aan gelegen was om op het gebied van de mensenrechten een goede indruk te maken met het oog op de toekomstige toetreding tot de Europese Unie.
Onen trad af omdat hij vond dat het advies-

orgaan niet serieus werd genomen. Zo kregen commissieleden geen toegang tot de minister van Buitenlandse zaken. Verder had Onen kritiek op de houding van de overheid tegenover minderheden.
Samen met Onen stapten nog vijf commissieleden op.

(Vorige berichten pagina 150/3 e.v. - 2005)

IJSLAND

BUITENLANDSE ZAKEN

Voormalig schaakkampioen Fischer krijgt IJslands staatsburgerschap

Op 21 maart 2005 stemde het IJslandse parlement vrijwel unaniem in met de verlening van het staatsburgerschap aan voormalig wereldkampioen schaken Bobby Fischer (62). Hij zat sinds juli 2004 gevangen in Japan, na ongeveer drie jaar onopgemerkt in het land te hebben verbleven. De Verenigde Staten hadden verzocht om zijn uitlevering omdat Fischer in 1992 een schaakwedstrijd had gespeeld in het voormalige Joegoslavië, tegen welk land op dat moment sancties van kracht waren.

In februari 2005 had het parlement nog tegen een normaal staatsburgerschap gestemd en Fischer in plaats daarvan een speciaal paspoort voor buitenlanders aangeboden dat hem het recht gaf in IJsland te blijven. Japan weigerde echter om hem op deze basis vrij te laten. Na de parlementsbeslissing van maart gebeurde dat alsnog en op 24 maart arriveerde Fischer per vliegtuig in de IJslandse hoofdstad Reykjavik. Het risico op uitlevering bleef voor hem overigens bestaan, omdat IJsland en de VS een uitleveringsverdrag hadden.

(Vorige berichten pagina 609/1 - 2004)

ZWEDEN

NATUUR EN MILIEU

Gerechtshof verwerpt beroep tegen sluiting kernreactor

Op 1 maart 2005 werd bekend dat het Hoogste Administratieve Gerechtshof het beroep tegen de regeringsbeslissing tot sluiting van de Barseback-2 kerncentrale had verworpen. Het beroep was aangespannen door de gemeente Kavlinge, in het uiterste zuiden van Zweden waar de centrale gevestigd was. De rechter verwierp de argumentatie van de gemeente, die stelde dat het besluit onwettig was omdat niet alle betrokkenen bij de besluitvorming gehoord waren.

In 1999 was de Barseback-1 reactor gesloten, als uitvloeisel van een uitspraak van de Zweedse bevolking die in 1980 bij referendum voor afbouw van atoomenergie stemde. De sluiting van de tweede reactor was gepland voor mei 2005.

BUITENLANDSE ZAKEN

Belastingautoriteiten bevoegd tot 'doodsverklaring'

Op 16 maart 2005 werd in Zweden een wet goedgekeurd die de belastingautoriteiten de beslissingsbevoegdheid toekende tot het doodverklaren van mensen van wie geen overlijdenscertificaat bestond. Aanleiding waren de honderden vermisten onder Zweedse toeristen die tijdens de tsunami (vloedgolf tengevolge van een zeebeving) van december 2004 in het Zuid-Oost-Aziatische rampgebied verbleven. Tot dan toe was voor een doodsverklaring interventie door lokale rechtbanken vereist.
De nieuwe wet zou in april van kracht worden.

Actie tegen Russische ambassade in Stockholm

Op 23 maart 2005 brandde een auto die toebehoorde aan de Russische ambassade in Stockholm geheel uit. Het bleek om een protestactie te gaan van een groepering met de naam Global Intifada, gericht tegen de 'imperialistische oorlog in Tsjetsjenië'. Het Russische ministerie van Buitenlandse zaken reageerde geërgerd op de gebeurtenis en ontbood de Zweedse ambassadeur in Moskou, Johan Molander. Intussen waren de veiligheidsmaatregelen rond de ambassade en de woning van de ambassadeur verscherpt.
Global Intifada eiste eerder acties op die werden uitgevoerd tegen eigendommen van de Deense ambassade in Zweden. Daarmee protesteerde zij tegen de Deense betrokkenheid bij de oorlog in Irak.

(Vorige berichten pagina 609/2 - 2004)

ZWITSERLAND

BINNENLAND

Brandstichting in synagoge en joodse winkel

De politie in het kanton Licino deelde op 14 maart 2005 mee dat in de nacht ervoor een synagoge en een joodse winkel in het centrum van Lugano na brandstichting waren afgebrand. Onbekenden hadden benzinebommen naar binnen gegooid. De bibliotheek van de synagoge was ook uitgebrand.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nieuwe regels vluchtelingen mogelijk in strijd met internationaal recht

Nieuwe Zwitserse regels inzake vluchtelingen zijn mogelijk in strijd met het internationaal recht. Dat stelde Ron Redmond, woordvoerder van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR), op een persconferentie in Genève op 18 maart 2005.
De nieuwe regels waren een dag eerder door het Zwitserse parlement goedgekeurd en hielden onder meer in dat vluchtelingen een paspoort moesten laten zien om asiel te kunnen aanvragen. Ook zouden uitkeringen worden stopgezet aan personen van wie de asielaanvraag was afgewezen en die weigerden het land te verlaten.

(Vorige berichten pagina 87/3 e.v. - 2005)

BELIZE

BINNENLAND

Onvrede over uitgavenpatroon leidt tot regeringscrisis

Zeven ministers van de regering-Musa, onder wie vice-premier John Briceño, dienden op 16 augustus 2004 hun ontslag in. Zij hielden minister van Financiën Ralph Fonseca verantwoordelijk voor de sterke stijging van de staatsschuld – deze zou sinds 1998 zijn toegenomen van 41 tot 93 procent van het bbp – en betichtten hem van financieel wanbeheer. De eis hem te ontslaan werd door Musa in eerste instantie niet gehonoreerd, maar twee dagen later maakte de pre-

Belize

mier een herschikking van zijn kabinet bekend. De toezegging dat hij zelf de portefeuille van Financiën onder beheer zou nemen, was voor de zeven 'rebellen' reden hun ontslagaanvraag in te trekken. Ralph Fonseca kreeg de verantwoordelijkheid voor Binnenlandse zaken en Investeringen.

Nieuwe ministers geïnstalleerd

Gouverneur-generaal Sir ColvilleYoung nam op 19 augustus in de hoofdstad Belmopan de eed af van Assad Shoman als de nieuwe minister van Nationale ontwikkeling. Een dag later werd Ainslie Leslie benoemd tot minister van Energiezaken en Communicatie en kreeg Michael Espat de verantwoordelijkheid voor Visserij, Coöperaties, Handel en Industrie.

Kabinet wordt verkleind 'om efficiency te vergroten'

Premier Said Musa kondigde op 28 december een nieuwe kabinetswijziging aan om, zoals hij zei, de efficiëntie en persoonlijke verantwoordelijkheid te verhogen. Het aantal ministersposten werd daarom teruggebracht tot twaalf.
Sommige commentatoren beweerden echter dat de premier enkele bewindslieden kwijt wilde vanwege hun opstandige gedrag in augustus. Mark Espat, Cordel Hyde en Eamon Courtenay werden bij de nieuwe portefeuilleverdeling inderdaad overgeslagen.

Samenstelling regering Belize
(28 december 2004)

Premier, tevens belast met Financiën en Defensie
Said Wilbert MUSA

Vice-premier, tevens belast met Natuurlijk hulpbronnen en Milieu
John BRICEÑO

Ministers:
Binnenlandse zaken en Investeringen
Ralph FONSECA
Buitenlandse zaken, Toerisme, Organisatie nationale noodbeheer en Informatie
Godfrey SMITH
Gezondheidszorg, Energiezaken en Communicatie
Vildo MARIN
Huisvesting
Sérvulo BAEZA
Landbouw, Visserij en Coöperaties
Michael ESPAT
Lokaal bestuur, Werkgelegenheid en Rurale ontwikkeling
Marcial MES
Nationale ontwikkeling
Assad SHOMAN
Openbaar aanklager, Onderwijs, Cultuur, Jeugdzaken en Sport
Francis FONSECA
Persoonlijke ontwikkeling
Sylvia FLORES
Publieke diensten, Openbare werken en Transport
José COYE

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overleg met internationale financiële instituten

Een team van vertegenwoordigers van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Wereldbank, de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IBD) en de Caribische Ontwikkelingsbank (CDB) bezocht van 25 oktober tot 3 november 2004 Belize op uitnodiging van de regering-Musa. Samen met de autoriteiten zouden zij een strategie uitwerken om tot stabilisatie van de staatsschuld te komen en te zorgen voor een fiscaal evenwicht. De benauwde financiële situatie was voor de regering aanleiding een aantal diplomatieke posten te sluiten en voorlopig af te zien van nieuwe kredieten.
Kort daarvoor had premier Musa het parlement ingelicht dat het begrotingstekort in 2004 waarschijnlijk tussen de 4 en 5 procent zou uitkomen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Subsidie voor ontwikkeling inheemse gemeenschappen

De Wereld Milieu Faciliteit (GEF) maakte op 17 december 2004 bekend in samenwerking met de Wereldbank en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IBD) een vijfjarig project te beginnen voor 'indígena' gemeenschappen in Midden-Amerika. Het programma, bestemd voor burgers in Belize, Guatemala, Honduras, El Salvador, Nicaragua, Panama en Costa Rica, zou worden gefinancierd met een toelage van 9 miljoen dollar (ca. 6,9 miljoen euro). De opzet was de capaciteit van de autochtone groepen te vergroten om hun natuurlijke en culturele hulpbronnen te beschermen, ze hun culturele waarden te laten uitdragen en hen tevens de mogelijkheid te bieden terug te keren naar traditionele methoden van landbewerking.

Bolivia

BUITENLANDSE ZAKEN

Bilateraal overleg met Mexico bevestigt goede relatie

Op een bijeenkomst van de Binationale Commissie van de regeringen van Belize en Mexico, in de Belizaanse hoofdstad Belmopan op 27 en 28 januari 2005, bleek opnieuw dat beide landen goede betrekkingen onderhielden. Er werd aandacht geschonken aan de vaststelling van de land- en zeegrenzen tussen de twee staten, hetgeen in de toekomst moest uitmonden in het Grenzenverdrag. Ook werd gesproken over de bouw van de 'Río Hondo' Internationale Brug bij Santa Elena (Belize) en Subteniente López (Mexico), waarvoor de Mexicaanse delegatie ontwerpschetsen toonde.
Verder werd onder meer afgesproken de samenwerking te verbeteren in de strijd tegen het terrorisme en de internationaal georganiseerde misdaad.

Europese Commissie verlengt steun aan bananenindustrie

Het ministerie van Nationale ontwikkeling van Belize maakte op 21 februari 2005 bekend dat de Europese Unie de bananensector opnieuw zou ondersteunen met een bedrag van 7,5 miljoen Belize dollar (bijna 3 miljoen euro). De gift kwam voort uit het Bananen Hulpprogramma van de EU dat in 1999 was ontwikkeld, in het kader waarvan sindsdien meer dan 49 miljoen Belize dollar (bijna 20 miljoen euro) aan hulpgelden was uitgekeerd. Doelstelling van de hulp was voor duurzame ontwikkeling van de sector te zorgen en de gevolgen van armoede te verzachten.

(Vorige berichten pagina 488/1 e.v. - 2004)

BOLIVIA

BINNENLAND

President wijzigt kabinet rigoureus

Alfonso Ferrufino stond op 17 augustus 2004 als minister van Binnenlandse zaken zijn plaats af aan Saúl Lara. Problemen met zijn gezondheid dwongen hem tot deze stap.
De econoom Luis Carlos Jemio nam op 11 november het roer over bij het ministerie

van Financiën. Hij zag zich voor de moeilijke taak gesteld de economische recessie, waar het land sinds 1998 onder leed, om te buigen in duurzame groei. Hij wilde het begrotingstekort verminderen en zou trachten een stand-by lening van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) te krijgen. De vertrekkende Javier Gonzalo Cuevas zou een functie bij het IMF gaan bekleden.
Mede als gevolg van de onstabiele politieke en sociale situatie wijzigde president Carlos Mesa op 3 februari 2005 het kabinet grondig. De volgende personen traden toe tot de regering: René Gómez, Erwin Aguilera, Walter Kreidler, Rosario Quiroga, Víctor Barrios, Jorge Espinoza, María Soledad Quiroga, Audalia Zurita, Pedro Ticona en Gloria Ardaya.

Samenstelling regering Bolivia
(9 februari 2005)

President
Carlos Diego MESA GILBERT

Vice-president
vacant

Ministers:
Binnenlandse zaken
Saúl LARA TORRICO
Buitenlandse zaken en Godsdienst
Juan Ignacio SILES DEL VALLE
Diensten en Publieke werken
René GÓMEZ GARCÍA PALAO
Duurzame ontwikkeling
Erwin AGUILERA ANTÚNEZ
Economische ontwikkeling
Walter Antonio KREIDLER GUILLAUX
Financiën
Luis Carlos JEMIO MOLLINEDO
Gezondheidszorg en Sport
Graciela Rosario QUIROGA MORALES
Kabinetschef
José Antonio GALINDO NEDER
Koolwaterstoffen
Guillermo TORRES ORIAS
Landbouw en Boerenkwesties
Víctor Gabriel BARRIOS ARANCIBIA
Mijnbouw en Metallurgie
Jorge ESPINOZA MORALES
Nationale defensie
Gonzalo ARREDONDO MILLÁN
Onderwijs
María Soledad QUIROGA TRIGO
Werkgelegenheid
Audalia ZURITA ZELADA

Zonder portefeuille, verantwoordelijk voor Indiaanse aangelegenheden en Inheemse dorpen
Pedro TICONA CRUZ
Zonder portefeuille, verantwoordelijk voor Volksparticipatie
Gloria ARDAYA SALINAS

Enige dagen later werd bovendien Graciela Rosario Quiroga aangesteld als de nieuwe minister van Onderwijs.

Congres wil oud-president Sánchez de Lozada laten berechten

Het Boliviaanse parlement nam na een twaalf uur durend debat op 13 oktober 2004 met een grote meerderheid een motie aan dat de in oktober 2003 afgezette president Sánchez de Lozada en zijn vijftien leden tellende kabinet berecht moesten worden. Zij zouden worden gedagvaard voor de dood van minstens 60 burgers. De 74-jarige Sánchez de Lozada verbleef in de Verenigde Staten en wees alle aanklachten af.

Formele aanklacht afgerond

Vier maanden later, op 21 februari 2005, werd bekend dat de officier van justitie Sánchez de Lozada en zijn regering officieel had aangeklaagd. Op instigatie van het Congres luidde de beschuldiging 'genocide', hoewel deze term gewoonlijk werd gebruikt voor de systematische en geplande uitroeiing van een hele nationale, raciale of etnische groep. Het Openbaar Ministerie zou de zaak in zes maanden voorbereiden, waarna het Hooggerechtshof de aanklacht in overweging zou nemen.

Decreet getekend voor organiseren autonomiereferenda

Op 28 januari 2005 bekrachtigde president Mesa een decreet dat in de negen regio's van het land op 12 juni referenda over autonomie zouden worden gehouden. Ook zouden regionale gouverneurs in de toekomst direct gekozen kunnen worden.
De maatregelen waren een reactie op protesten in de regio's Santa Cruz, El Alto en Tarija, waarin meer autonomie werd geëist.

Burgers van Santa Cruz vieren feest

In een reactie op het nieuws trokken veel bewoners van Santa Cruz met de regionale groen-witte vlag in de hand naar de 'cabildo', een traditionele volksvergadering die stamde uit de koloniale tijd. De voorzitter van het Santa Cruz Burgercomité, Rubén Costas, die een vooraanstaande rol had gespeeld bij het streven naar autonomie, kondigde aan dat er een voorlopige autonome assemblee zou worden opgezet. 'Dit is onderdeel van een vreedzame revolutie', merkte hij op, 'en zal een stem geven aan de productiefste regio die zo lang is genegeerd.'
In de provincie bevonden zich veel grote oliemaatschappijen en werden onder meer suiker en sojabonen geproduceerd.

Parlement wijst vertrek president Mesa af

Op 7 maart 2005 bood president Carlos Mesa aan om af te treden omdat het land door de voortdurende protesten niet 'regeerbaar' zou zijn. Het Congres wees het aanbod de volgende dag echter unaniem af. Aan de stemming was een overleg van 24 uur tussen de president en de oppositie voorafgegaan waaruit een 'sociaal regeerbaarheidsakkoord' was voortgekomen. Dit werd door alle partijen, op de Beweging naar het Socialisme (MAS) en de Indiaanse Beweging Pachakuti (MIP) na, ondertekend.
Volgens waarnemers zat daar de crux. Juist de achterban van deze partijen werd gevormd door de 'indígena-volkeren' die zich actief verzetten tegen het regeringsbeleid.

Protesten gaan door

De vakbonden lieten de volgende dag weten zich weinig aan te trekken van het gesloten akkoord. Zij bleven bij hun eis dat buitenlandse oliemaatschappijen als Total (Frankrijk), Petrobras (Brazilië) en Exxon (VS) meer belasting moesten betalen. De wegblokkades die zij hadden opgeworpen, bleven dan ook gehandhaafd.

Congres wijst vervroegde verkiezingen af

De voortdurende protesten brachten Carlos Mesa er toe op 15 maart voor te stellen de verkiezingen met twee jaar te vervroegen. Ze zouden dan gehouden worden in augustus 2005. Het parlement wees het idee echter af omdat elke wettelijke basis voor het plan ontbrak en zelfs in strijd zou zijn met de Boliviaanse grondwet.
Mesa zou na de afwijzing zijn ontslag hebben ingediend, maar daar na overleg met ministers, militaire commandanten en kerkleiders van hebben afgezien.

Nieuwe wet op de koolwaterstoffen voldoet niet aan regeringseisen

Het Congres nam op 16 maart met 47 tegen

Bolivia

36 stemmen de wet op de koolwaterstoffen aan. De tekst was afwijkend van hetgeen Mesa had voorgesteld: de buitenlandse oliebedrijven moesten 18 procent royalty's gaan betalen en 32 procent belasting die niet aftrekbaar was en dus niet gecompenseerd kon worden. In het voorstel van de regering was dit laatste wel mogelijk, met als motief dat men anders buitenlandse investeerders zou afstoten.
Oppositieleider Evo Morales liet blijken 'gematigd tevreden' te zijn en riep op de wegblokkades te beëindigen.
De wet moest nog in de Senaat behandeld worden, maar de ongewijzigde versie zou Mesa niet bekrachtigen, zo maakte hij duidelijk.

Buitenlandse oliemaatschappijen wijzen wetsontwerp af

Aan de vooravond van de beraadslagingen eind maart in de Senaat beweerden de buitenlandse bedrijven dat documenten bewezen dat de oliebronnen hun eigendommen waren. De nieuwe wetgeving betekende in hun ogen een 'confiscatie' van hun bezit en zij hoopten dat de senatoren de strekking zouden matigen. Mocht het nodig zijn, dan zouden zij niet schromen juridische actie te ondernemen.
In de Boliviaanse constitutie werden de natuurlijke hulpbronnen evenwel staatseigendom genoemd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Krediet Wereldbank voor verbetering sociale sector

Met de opzet de Boliviaanse regering te helpen bij de sociale ontwikkeling van het land, keurde de Wereldbank op 29 juni 2004 een lening goed van 25 miljoen dollar (ca. 19,3 miljoen euro) waarover geen rente berekend zou worden. Deze moest onder andere dienen om de bereikbaarheid voor het arme deel van de bevolking van gezondheidszorg, onderwijs en watervoorziening te verbeteren. Ook hoopte men de betrokkenheid van de burgers te vergroten door de informatie over uitgaven in de publieke sector toegankelijker te maken.

Boeren bezetten olievelden uit onvrede over regeringsbeleid

De Boliviaanse regering had drie dagen nodig om honderden landloze boeren te overreden olievelden te verlaten die zij hadden bezet uit ongenoegen over het regeringsbeleid, zo berichtte de *BBC* op 20 augustus 2004. De landarbeiders hadden in het zuiden ook belangrijke wegen bezet, zoals de hoofdweg van Bolivia naar Argentinië en Paraguay. Hun ontevredenheid gold de landdistributie, maar ook eisten zij dat toezeggingen voor de bouw van een nieuwe snelweg op papier werden gezet.

Deel cocaplanten mag vernietigd worden

De regering en de cocaboeren in de Chapare-regio sloten op 3 oktober 2004 een akkoord over de gedeeltelijke vernietiging van cocaplanten. De overheid mocht in een gebied van 3.000 hectare de cocagewassen vernietigen, maar moest een gedeelte van 3.200 hectare ongemoeid laten in afwachting van een studie over het al eeuwen voorkomende cocagebruik in Bolivia.
Volgens de Boliviaanse wet mocht ten hoogste 12.000 hectare worden gebruikt voor de productie van het gewas voor legaal, traditioneel gebruik.

Onrust door afschaffing subsidies voor brandstoffen

De mededeling van de regering dat de subsidies op benzine en diesel zouden worden afgeschaft, veroorzaakte op 4 januari 2005 een staking van buschauffeurs. Wegen werden geblokkeerd en in de steden La Paz en Cochabamba kwamen transportdiensten stil te liggen.
De regering zei dat de subsidies financieel onhoudbaar waren en dat burgers illegaal brandstof in het buitenland verkochten. De maatregel betekende dat de prijs van bijvoorbeeld dieselolie met 23 procent zou stijgen.

Op 21 januari gingen tienduizenden burgers de straat op in Santa Cruz, Bolivia's economische hoofdstad, om te protesteren tegen de prijsverhogingen. Waarnemers meenden dat de actie werd gebruikt als aanleiding om autonomie voor de Santa Cruz-regio te eisen. Deze was voor eenderde verantwoordelijk voor de Boliviaanse economische productie.
De regering had inmiddels beloofd de dieselprijs met ten hoogste 15 procent te laten stijgen.

Ecuador

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IDB geeft vier leningen aan Bolivia

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) maakte op 6 oktober 2004 bekend Bolivia een krediet te zullen verschaffen van 31 miljoen dollar (ca. 23,9 miljoen euro) voor het verbeteren van de elektriciteitsvoorzieningen in onder meer de zuidelijke departementen Chuquisaca en Potosí. Ook werd een bedrag beschikbaar gesteld voor de training van vrouwen die sociaal en economisch waren buitengesloten: 2.150.000 dollar (ruim anderhalf miljoen euro).
Op 2 december werd verder 33 miljoen dollar (ca. 25,4 miljoen euro) toegezegd voor de ontwikkeling van het noorden van Bolivia. Ook werd 9,5 miljoen dollar (ca. 7,3 miljoen euro) op 16 december beschikbaar gesteld om het regeringsprogramma voor fiscale stabiliteit te ondersteunen.
(Vorige berichten pagina 488/3 e.v. - 2004)

ECUADOR

BINNENLAND

President Gutiérrez probeert machtsbasis in parlement uit te breiden

Minister zegt president te willen helpen door af te treden

Raúl Baca legde op 8 november 2004 zijn functie neer als minister van Binnenlandse zaken. In zijn ontslagbrief aan president Gutiérrez vertelde hij tot dit besluit te zijn gekomen om de regeringsleider in staat te stellen een verbond te sluiten met de Ecuadoraanse Roldosista Partij (PRE). Met die populistische groepering had Baca een slechte verstandhouding, maar Gutiérrez had de steun van de Roldosistas nodig om een afzettingsprocedure in het parlement te overleven. Deze was de week daarvoor in gang gezet omdat de president ervan werd beschuldigd voor zijn verkiezingscampagne overheidsgeld te hebben gebruikt.
De journalist Jaime Damerval werd tot opvolger van Baca benoemd.

Poging president weg te sturen mislukt

Omdat twee parlementariërs van de Sociaal Christelijke Partij (PSC) op het laatste mo-

ment hun steun voor het ontslag van de president introkken en enkele andere oppositieleden weigerden te stemmen, mislukte het op 9 november om Gutiérrez af te zetten. Een week eerder hadden nog 51 van de 100 leden van het Congres ingestemd met het starten van de afzettingsprocedure. Na het bekend worden van de uitslag beschuldigde PSC-leider León Febres Cordero de president ervan oppositionele politici smeergeld te hebben betaald.

Gutiérrez versterkt greep op Congres

Het feit dat een meerderheid van 52 leden van het parlement op 5 januari 2005 in Quito het pro-regeringslid Omar Quintana tot voorzitter van het Congres koos, stelde president Gutiérrez in staat de economie te liberaliseren en zijn macht uit te breiden. De functie van voorzitter was van groot belang omdat deze de agenda bepaalde betreffende de behandeling van wetgevingsvoorstellen.
De overwinning van Gutiérrez was te danken aan de coalities die hij in de laatste maanden van 2004 had gesloten. Politieke analisten beweerden dat hij een wet voorbereidde die de regering de macht zou geven de volksvertegenwoordiging te ontbinden.

Ontslag leden Hooggerechtshof groeit uit tot nationale kwestie

Congres stuurt bijna gehele hoogste rechtscollege naar huis

Op 9 december 2004 ontsloeg het parlement 27 van de 31 leden van het Ecuadoraanse Hooggerechtshof. Dat gebeurde op aandringen van president Gutiérrez omdat zij volgens hem bevooroordeeld waren en de oppositie met hun vonnissen steunden. Opperrechter Hugo Quintana wees het ontslag direct van de hand omdat het volgens hem onconstitutioneel was.

De rechters verschansten zich hierop in de hoofdstad Quito in het gerechtsgebouw. Pas nadat de politie het gerechtsgebouw had omsingeld en traangasgranaten op anti-regeringsgezinde demonstranten had afgevuurd, gaven de rechters hun verzet op.
Het nieuwe Hooggerechtshof, waarvan de leden een dag later benoemd werden, zou zijn taak uitoefenen tot een grondwetswijziging was doorgevoerd.

Voorzitter treedt af uit onvrede

De voorzitter van het Hooggerechtshof, Ramón Rodríguez, legde op 13 januari 2005 zijn functie neer vanwege onenigheid over de benoeming van nieuwe leden van het hoogste rechtscollege. Hij refereerde in zijn ontslagbrief aan de commotie die over de kwestie was ontstaan en concludeerde dat 'wij niet in staat zijn geweest tot een consensus te komen'.

Demonstraties voor en tegen de regering

Tienduizenden Ecuadoranen namen half februari in Quito deel aan demonstraties voor en tegen de regering. Opposanten van Gutiérrez verweten hem dictatoriaal optreden omdat hij het Congres had overgehaald de rechters te ontslaan. Aanhangers van de regering waren het echter met de maatregel eens omdat huns inziens een corrupte elite was afgezet.

Voorstel minister leidt tot zijn vertrek

De ruim drie maanden in dienst zijnde minister van Binnenlandse zaken Jaime Damerval trad op 22 februari af. Hij had voorgesteld een electorale raad op te zetten die de vervangers van de ontslagen rechters in het Hooggerechtshof zou benoemen. Dit werd door president Gutiérrez gezien als partijkiezen voor de oppositie. Damerval werd opgevolgd door Xavier Ledesma.

Protesten breiden zich uit

Meer dan 20.000 demonstranten eisten op 15 maart in de derde stad van het land, Cuenca (provincie Azuay), het ontslag van de nieuw aangestelde leden van het Hooggerechtshof. De prefect van Azuay, Paúl Carrasco, die lid was van de Partij van Democratisch Links (ID), riep president Gutiérrez op de constitutionele orde met spoed te herstellen want anders zou hij zich bij de oppositie aansluiten.
Een dag eerder waren ruim 4.000 gerechtsambtenaren in staking gegaan. Zij zouden het werk weer hervatten als er 'onafhankelijke' rechters in het Hooggerechtshof zouden worden benoemd.

VN-rapporteur bezoekt Ecuador voor onderzoek

Vanwege de crisis legde de Speciale Mensenrechtenrapporteur van de Verenigde Naties betreffende de onafhankelijkheid van rechters en advocaten, Leandro Despouy, van 13 tot 18 maart een bezoek af aan Ecuador. Hij ontmoette de president en leiders van het Congres, sprak rechters en nam contact op met juridische instanties en non-gouvernementele organisaties.
Despouy constateerde een aantal onregelmatigheden in de gevolgde procedures en spoorde het Congres aan de genomen maatregelen met spoed te rectificeren. De onafhankelijke rechterlijke macht kon dan haar taak weer naar behoren uitoefenen.

Oppositie wijst oplossing president af

Gutiérrez verraste op 27 maart met het voorstel de activiteiten van het fungerende Hooggerechtshof stop te zetten en de rechtspraak te hervormen. Urgente zaken zouden voorlopig door de drie langst in dienst zijnde rechters van de hoogste gerechtshoven worden waargenomen.
Om de dialoog met de oppositie te verbeteren benoemde hij Oscar Ayerve als vervanger van Xavier Ledesma tot minister van Binnenlandse zaken.
In een verhitte sfeer, waarbij rivaliserende politici flessen en munten naar elkaar gooiden, wees de oppositie de voorstellen enige dagen later af.

Econoom Córdoba tegen wil van parlement president Centrale bank

De sinds 1 juni vacante positie van president van de Centrale bank van Ecuador werd vanaf 18 januari 2005 ingevuld door Polibio Córdoba. Deze topadviseur van de president, opgeleid aan de Harvard University en eigenaar van een opiniepeilingbureau, werd aangesteld voor een periode van drie jaar. Zijn benoeming was eerder door het Congres afgewezen, met name vanwege zijn banden met het staatshoofd, maar de president weigerde het parlementsbesluit te accepteren en droeg Córdoba opnieuw voor. Omdat de volksvertegenwoordigers niet binnen tien dagen over de nieuwe voordracht stemden, kreeg Córdoba automatisch de functie.

Minister beweert smeergeld te kunnen vragen

Minister van Openbare werken Jorge Pinos trad op 3 maart 2005 af nadat zijn positie

Ecuador

politiek onhoudbaar was geworden. Tot ongenoegen van president Gutiérrez, die beweerde de corruptie in het land te bestrijden, had Pinos gezegd van constructiebedrijven 10 procent smeergeld te kunnen eisen als zij wegen in afgelegen delen van Ecuador moesten aanleggen. Pinos werd op 9 maart opgevolgd door Saúl Velasco.
Volgens Transparency International (TI), een organisatie die wereldwijd corruptie in kaart bracht, was Ecuador een van de meest corrupte Latijns-Amerikaanse landen.

Oud-president Bucaram mag terugkeren uit ballingschap

Voorzitter van het Hooggerechtshof Guillermo Castro deelde op 31 maart 2005 mee dat oud-president Bucaram zonder gevaar gearresteerd te worden, kon terugkeren naar Ecuador. In 2001 was 'de gek', zoals Bucaram zichzelf placht te noemen, door een rechtbank immuniteit verleend voor het misbruiken van staatsfondsen gedurende zijn bewind. Door de oppositie werd Castro, die toegaf een persoonlijk vriend van het voormalige staatshoofd te zijn, beschuldigd van vooringenomenheid. Dit mede omdat hij zijn functie te danken had aan de stemmen van aanhangers van Bucaram.
Bucaram was slechts zes maanden president en werd in februari 1997 door het Congres afgezet vanwege 'geestelijke incompetentie'. Hij week daarna uit naar Panama.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Medici staken om salariseisen kracht bij te zetten

Op 22 maart 2005 begon de vijfde week van een staking door rond de 25.000 dokters. Zij meenden dat de regering hen niet het loon betaalde en de erkenning gaf waarop zij recht hadden. De medici, werkzaam in ongeveer 650 ziekenhuizen en 1.500 publieke klinieken, behandelden alleen noodgevallen. De Ecuadoraanse Medische Federatie (FME) had de Pan-Amerikaanse Gezondheidsorganisatie (PAHO) gevraagd te bemiddelen in het geschil met de overheid.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ecuador ontvangt subsidies en kredieten van IDB

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) kende op 26 oktober 2004 Ecuador een lening toe van 12,4 miljoen dollar (ca. 9,6 miljoen euro). Het geld was bestemd voor de conservatie van de natuurlijke kustrijkdommen.
Het door de IDB beheerde Multilaterale Investeringsfonds (MIF) zegde Ecuador op 22 november technische assistentie, een subsidie van 290.000 dollar (ca. 225.000 euro) en een krediet van 1,2 miljoen dollar (ca. 930.000 euro) toe om kleine boeren in staat te stellen geld te lenen. Op 17 maart 2005 kreeg het land bovendien een toelage van 2 miljoen dollar (ca. 1,6 miljoen euro) om de financiële dienstverlening in de rurale gebieden te verbeteren.
Verder kreeg Ecuador van de IDB op 9 februari 2005 nog een krediet van 75 miljoen dollar (ca. 58 miljoen euro) voor de aanleg van een internationaal vliegveld.

Lening Wereldbank ter ondersteuning van economie

De Wereldbank verleende op 10 maart 2005 Ecuador een krediet van 100 miljoen dollar (ca. 77 miljoen euro) om de hervorming van de economische wetgeving en de groei van de economie te bevorderen. Specifiek moest het geld gebruikt worden voor de verbetering van het fiscale stelsel, het versterken van de administratie van de publieke sector en het vergroten van de transparantie bij zaken als het beheer van de oliefondsen. Ook zou het Ecuador in staat stellen ambtelijke corruptie te bestrijden en een marktgericht economisch beleid te ontwikkelen.

JUSTITIE

Oud-minister van Defensie aangehouden

Met de aanklacht dat hij in 1995 de staatsfinanciën had misbruikt voor de aanschaf van wapens in Argentinië, werd ex-generaal en voormalig minister van Defensie José Gallardo op 24 februari 2005 gearresteerd. De transactie, die geheim was omdat Ecuador op dat moment te maken had met een wapenembargo van de Verenigde Naties als gevolg van een grensconflict met Peru, bleek later een mislukking omdat het wapentuig ouderwets en daardoor onbruikbaar was.
De opdracht voor de arrestatie was gegeven door het Hooggerechtshof. Dit rechtscollege fungeerde echter volgens velen oncon-

Peru

stitutioneel, sinds het parlement in december 2004 vrijwel alle leden van het hof om politieke redenen had ontslagen. Daarom gelastte Quito's loco-burgemeester Andrés Vallejo op 4 maart Gallardo vrij te laten.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Gutiérrez ontkent afspraken met de FARC

Op 17 maart 2005 ontkende president Gutiérrez ten stelligste de beschuldiging als zou hij een overeenkomst hebben gesloten met de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC), zodat hun leden ongestoord door Ecuador konden reizen. De suggestie van een overeenkomst was gewekt nadat de Colombiaanse rebellen Gutiérrez ervan hadden beschuldigd afspraken te hebben geschonden, omdat in 2004 een FARC-commandant en in februari 2005 zeven FARC-strijders in Ecuador waren opgepakt.
In Colombia bestond het vermoeden dat Gutiérrez als tegenprestatie de verzekering had gekregen dat de FARC geen aanslagen in Ecuador zou plegen. De Amerikaanse ambassadeur Kristie Kenny steunde Gutiérrez echter en riep op het bericht te negeren.

(Vorige berichten pagina 617/2 e.v. - 2004)

PERU

BINNENLAND

Luchtvaartmaatschappij krijgt vliegverbod

Het na LanPeru grootste luchtvaartbedrijf van Peru, Nuevo Continente, kreeg om veiligheidsredenen op 29 oktober 2004 van het ministerie van Transport een vliegverbod opgelegd. Dit zou duren totdat het bedrijf kon bewijzen dat het de financiële en technische capaciteit had om voor een goede dienstverlening te zorgen.
De oprichter van de luchtvaartonderneming, Fernando Zevallos, was door de Verenigde Staten in juni een 'drugsbaron' genoemd en tegen het bedrijf waren sancties afgekondigd. Daardoor konden er geen vliegtuigonderdelen worden gekocht en kreeg het toen nog Aero Continente geheten bedrijf voor de eerste keer een vliegverbod dat mede door de naamsverandering

werd omzeild. Gebrek aan liquide middelen bij de luchtvaartmaatschappij veroorzaakte dat de autoriteiten opnieuw ingrepen.

President Toledo wijzigt regering

Nieuwe minister van Energievoorziening en Mijnbouw aangesteld

Omdat Jaime Quijandría Salmón een functie ging bekleden in de directie van de Wereldbank, werd Glodomiro Sánchez Mejía op 30 oktober 2004 benoemd tot minister van Energievoorziening en Mijnbouw. De post was belangrijk omdat de mijnsector verantwoordelijk was voor de helft van Peru's export.
De nieuwe bewindsman was lid van de partij van president Toledo, Perú Posible (PP).

Premier overleeft motie van wantrouwen

De parlementaire oppositie probeerde op 23 november premier Carlos Ferrero en minister van Transport en Communicatie José Ortiz te dwingen tot het nemen van ontslag. De minister-president werd incompetent genoemd omdat hij bij het inlossen van zijn belofte het lot van de arme Peruanen te verbeteren, in gebreke was gebleven. Ortiz werd verweten verantwoordelijk te zijn voor de crisis in de luchtvaartsector. De moties tegen de twee bewindslieden werden echter verworpen.

Vier nieuwe bewindslieden moeten kabinet impuls geven

Nadat eerder in januari Félix Murazzo als nieuwe minister van Binnenlandse zaken in het kabinet was opgenomen, kondigde president Toledo op 25 februari 2005 vier nieuwe veranderingen aan. Zijn partijgenoot en adviseur Juan Sheput Moore nam de portefeuille van de onafhankelijke Javier Neves (Arbeid en Werkgelegenheid) over en parlementariër Eduardo Salhuana Cavides van de PP kwam in de plaats van Carlos Gamarra (Justitie). Tevens vervingen de niet-partijgebonden David Lemor Bezdin en Manuel Manrique Ugarte respectievelijk Alfonso Velásquez (Productie) en Álvaro Quijandría (Landbouw).

Contract anti-corruptieonderzoeker niet verlengd

De speciaal met onderzoek naar corruptie belaste Luis Vargas liet op 17 december 2004 weten dat zijn contract niet zou worden verlengd. Zelf wilde hij zijn werkzaamheden voortzetten, maar het was bij de regering niet in goede aarde gevallen dat hij beschuldigingen van corruptie in het kabinet, bij de partij van president Toledo (Perú Posible – PP) en in kringen van topambtenaren wilde onderzoeken.
De sinds 2002 in dienst zijnde Vargas deelde de media mee wat zijn conclusie was: 'Een groot deel van de regering bestrijdt de corruptie, maar er is een gedeelte dat daar niet aan meedoet.'

Opstandelingen in Andahuaylas willen president Toledo tot aftreden dwingen

Bijna 200 rebellen die het aftreden van president Toledo eisten omdat hij corrupt zou zijn, overvielen op 1 januari 2005 in de plaats Andahuaylas in het zuiden van Peru het politiebureau en namen ongeveer twintig agenten in gijzeling. De gespannen situatie leidde tot schotenwisselingen waarbij vier politiebeambten en twee opstandelingen omkwamen.
Op 4 januari werd de leider van de groep, oud-legermajoor Antauro Humala Tasso, tijdens onderhandelingen met de regering gearresteerd. Zijn volgelingen, naar verluidt leden van de Etnocacerista-beweging die ultra-nationalistische idealen mengde met Inca-principes, gaven zich twaalf uur later over. Zij konden onder meer justitiële aanklachten voor terrorisme, kidnapping en moord tegemoet zien.

Minister weggestuurd vanwege rebellie

Javier Reátegui, de acht maanden in dienst zijnde minister van Binnenlandse zaken, trad vanwege deze kwestie af en werd op 14 januari opgevolgd door politiechef Félix Murazzo Carrillo. De laatste voerde het bevel over de politieoperatie die een eind moest maken aan de opstand.
Waarnemers beweerden dat Reátegui zijn positie moest opgeven om premier Ferrero en minister van Defensie Chiabra te redden. Hen werd verweten dat zij de opstand niet hadden zien aankomen.

Meerderheid parlement tegen ontslag Ferrero

De oppositie deed op 18 januari een poging om via een motie van wantrouwen het vertrek te forceren van premier Ferrero, maar daarvoor bleek geen meerderheid aanwezig. Uit commentaar van oppositieleden bleek overigens dat in feite algehele ontevredenheid met het regeringsbeleid de reden was voor de motie.
Analisten zeiden dat Toledo, die een populariteit kende van slechts 8 procent, opgelucht was omdat hij bij een andere uitslag het hele kabinet had moeten ontslaan.

President Toledo ontkent fraude met handtekeningen bij verkiezingen

Een parlementaire commissie mocht op 23 maart 2005 president Toledo ondervragen over de beschuldiging dat zijn partij Perú Posible (PP) handtekeningen had vervalst om aan de verkiezingen in 2000 deel te kunnen nemen. In een politierapport werd beweerd dat na controle was gebleken dat 78 procent van de handtekeningen vals was. De 'vervalsingfabriek' was uitgegroeid tot het grootste schandaal tijdens Toledo's regeerperiode en zou, met medeweten van de president, onder leiding hebben gestaan van zijn zus.
Toledo, die de beschuldigingen ontkende, wekte woede bij de volksvertegenwoordigers omdat hij weigerde het verslag van de ondervraging te ondertekenen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Boeren eisen sluiting van mijn in provincie Santa Cruz

Ongeveer 2.000 boeren bezetten op 16 november 2004 een kamp van de Buenaventura mijnmaatschappij in het Pulán-district in de provincie Santa Cruz, in het noordwesten van Peru. Zij eisten beëindiging van de mijnactiviteiten die, zo vreesden zij, het milieu zouden verontreinigen, hun gezondheid aantasten en de landbouw schade toebrengen. Gebouwen en voertuigen werden in brand gestoken terwijl de werknemers op de vlucht sloegen.
De politie gebruikte traangas, maar slaagde er pas de volgende dag in om de orde te herstellen. Eén boer werd gedood, 17 werden er aangehouden en tegen 23 anderen werd een arrestatiebevel uitgevaardigd.

Ook acties tegen mijnen in centraal Peru

Een van de grootste producenten van koper in de wereld, de Antamina mijn in de cen-

traal gelegen provincie Ancash, was op 11 maart 2005 het doelwit van acties. Honderden met stokken en stenen uitgeruste boeren eisten werk en een betere zorg voor het milieu. Volgens een woordvoerder van het bedrijf, dat voor 35 procent verantwoordelijk was voor de koperproductie in Peru, werd de productie niet onderbroken.
Vier dagen daarvoor was de woede van de boeren in Ancash gewekt toen een rechtbank het Canadese mijnbedrijf Barrick Gold Inc. een belastingschuld van 141 miljoen dollar (ca. 109 miljoen euro) had kwijtgescholden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Goede vooruitzichten voor stijging export

President Toledo liet op 9 november 2004 weten dat Peru in de eerste tien maanden van het jaar voor 10,2 miljard dollar (ca. 7,9 miljard euro) aan goederen had geëxporteerd. Het totaal voor dat jaar zou rond de 12 miljard dollar (ca. 9,2 miljard euro) bedragen. Toledo voorspelde dat in 2006 een bedrag van meer dan 13,5 miljoen dollar (ca. 10,4 miljoen euro) zou worden gehaald. In 2001 was het exportbedrag 6,8 miljoen dollar (ca. 5,2 miljoen euro) en Toledo leek te slagen in zijn opzet dat bedrag tijdens zijn regeerperiode te verdubbelen.

Peru verkocht vooral metalen, vismeel en verse asperges aan het buitenland en profiteerde van de recente sterke stijging van grondstoffenprijzen. Ook werden veel hoogkwalitatieve textielstoffen naar de Verenigde Staten geëxporteerd.

Wereldbank verstrekt drie kredieten

Om de toegankelijkheid en transparantie van sociale programma's betreffende gezondheid en onderwijs te vergroten, gaf de Wereldbank op 7 december 2004 Peru een lening van 100 miljoen dollar (ca. 77 miljoen euro). Dezelfde dag verstrekte de bank nog eens 100 miljoen om de fiscale stabiliteit van het land te beschermen gedurende de overgangsperiode naar een gedecentraliseerde staat. Met dit geld moest ook de efficiëntie van belangrijke overheidsinstituten bevorderd worden.

Op 31 maart 2005 kreeg Peru nog een lening van 25 miljoen dollar (ca. 19,3 miljoen euro) om landbouwkundig onderzoek te verrichten en de agrarische productiviteit in het land te vergroten.

Regering verwacht komende jaren stabiele economische groei

Onderminister van Economische zaken Fernando Zayala verzekerde eind maart 2005 dat het bbp van Peru de komende drie jaar gemiddeld met 4,5 procent zou groeien. De laatste drie jaar was dat gemiddeld 4 procent geweest, maar met name de toename van private investeringen was hoopgevend.
De Peruaanse econoom Roberto Abusada plaatste enige kanttekeningen bij de optimistische verwachtingen. De voorspellingen gingen er van uit dat met de Verenigde Staten een vrijhandelsakkoord tot stand zou komen, dat de textielmarkt de concurrentie met China aankon en dat de sociale en politieke instabiliteit geen invloed zouden hebben op de economie.

JUSTITIE

Rechtszaak tegen leider Lichtend Pad onderbroken

De berechting van de 69-jarige Abimael Guzmán, leider van de maoïstische groepering Lichtend Pad, moest op 15 november 2004 noodgedwongen worden onderbroken omdat rechter José de Vinatea zich terugtrok. Deze had in het verleden rebellen verdedigd en omdat een andere rechter eerder was afgehaakt, moesten er drie nieuwe rechters worden gezocht.
Guzmán was eerder door een geheime militaire rechtbank veroordeeld. Dat vonnis was door Peru's Constitutioneel Hof geannuleerd omdat de instelling van deze rechtbank door voormalig president Fujimori in strijd was met de grondwet.

Ex-president García niet vervolgd voor bloedbad onder gevangenen

Voor de slachting in 1986 waarbij 118 gedetineerden in de El Frontón gevangenis het leven verloren, zou voormalig president (1985-1990) Alan García niet worden berecht, zo maakte staatsadvocaat Mario González op 1 december 2004 bekend. Mensenrechtengroeperingen wilden García veroordeeld zien omdat hij naar hun mening opdracht had gegeven de opstand van leden van de maoïstische beweging Lichtend Pad met bruut geweld te onderdrukken.
Autoriteitsmisbruik verjaarde in Peru na vijftien jaar.

Inter-Amerikaanse rechtbank handhaaft straf voor 'hulp aan terroristen'

De in Peru voor 'hulp aan terroristen' in 2001 tot twintig jaar celstraf veroordeelde Lori Berenson hoorde op 2 december 2004 dat het Inter-Amerikaanse Hof voor de Rechten van de Mens (IACHPR) dat vonnis niet verwierp. De 35-jarige Amerikaanse beweerde geen eerlijk proces te hebben gekregen, maar de beslissing van het in Costa Rica gevestigde hof betekende dat zij tot na haar 46ste verjaardag in de gevangenis zou moeten zitten.
Berenson ontkende ten stelligste met de rebellen van de Revolutionaire Beweging Túpac Amaru (MRTA) te hebben samengewerkt. Zij weigerde actie te ondernemen om haar straf in de Verenigde Staten uit te zitten omdat zij daar impliciet mee zou erkennen dat zij schuldig was.

Handgemeen in gevangenis mondt uit in oorlog tussen bendes

Vijf gedetineerden kwamen om en 25 raakten gewond in de Lurigancho-gevangenis in Lima toen op 8 februari 2005 bendeleden onderling slaags raakten. Volgens de autoriteiten was een geschil over de verkoop van voedsel, alcohol en het gebruik van bepaalde cellen uitgelopen op een handgemeen, waarna de situatie uit de hand liep. Met geweren en granaten bewapende gevangenen gaven zich pas over nadat ongeveer 700 man van de veiligheidstroepen het complex hadden betreden.
Het hoofd van Peru's gevangeniswezen, Wilfredo Pedraza, vertelde dat het moeilijk was om bij 8.000 gevangenen te controleren of er wapens naar binnen werden gesmokkeld.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Zuid-Amerikaanse Gemeenschap van Naties opgericht

Op 8 december 2004 werd in het Peruaanse Cusco de Zuid-Amerikaanse Gemeenschap van Naties (CSN) opgericht. Doel ervan was de lidstaten van Mercosur, de Andische Ge-

meenschap van Naties (CAN) en landen als Chili, Suriname en Guyana in één economisch en politiek blok te verenigen. De Peruaanse president Toledo vertelde dat de organisatie 361 miljoen bewoners vertegenwoordigde en dat het project 'de ziel, het hart en het leven van Bolivar' vertegenwoordigde.
De presidenten van Brazilië, Colombia, Bolivia, Chili, Suriname en Guyana waren – naast Toledo van Peru – aanwezig, maar de leiders van Argentinië, Uruguay, Paraguay en Ecuador schitterden door afwezigheid. Waarnemers vermoedden dat vooral de Argentijnse president Kirchner twijfels had over het project.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nieuw uitleveringsverzoek aan Japan voor Fujimori

Een nieuwe poging door Peru om Alberto Fujimori door Japan uitgeleverd te krijgen leek half oktober 2004 weinig kans van slagen te hebben. Vijftien maanden daarvoor was al geprobeerd de oud-president in handen te krijgen, maar die poging was mislukt omdat Fujimori de Japanse nationaliteit had en daardoor volgens de Japanse wet niet uitgeleverd kon worden. Het Japanse ministerie van Buitenlandse zaken had uitwijzing om deze reden, ook in de toekomst, uitgesloten.

Fujimori was onder andere aangeklaagd voor corruptie en voor de betaling van 15 miljoen dollar (ca. 11,6 miljoen euro) aan het voormalige hoofd van de geheime dienst, Vladimiro Montesinos.

Voormalig staatshoofd tracht populariteit op te vijzelen

De *BBC* berichtte op 22 maart 2005 dat Fujimori zijn imago in Peru wilde verbeteren door zijn naam te verbinden aan Fuji-Cola. Het nieuwe drankje zou volgens de uitgeweken president 'de dorst van het algemene ongenoegen moeten lessen'.

Bij een opiniepeiling bijna vier maanden daarvoor was overigens gebleken dat Fujimori met 18 procent aanhang de populairste politicus van Peru was. De zittende president Toledo had slechts 9 procent steun gekregen.

(Vorige berichten pagina 624/3 e.v. - 2004)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Verdachten van terrorisme kopen wapens in de VS

Tussen 3 februari en 30 juni 2004 slaagden tenminste 35 mogelijke leden van terroristische organisaties erin om in de Verenigde Staten legaal vuurwapens aan te schaffen. Dit bleek uit een op 8 maart 2005 gepubliceerd onderzoek van het Government Accountability Office (GAO), een onpartijdig onderzoeksbureau van het Amerikaanse Congres.
In de VS werd een ieder die vuurwapens wilde kopen, onderworpen aan een antecedentenonderzoek. Illegaal verblijf in het land, psychische stoornissen en een strafblad konden reden zijn om geen vergunning te verstrekken. Mogelijke deelname aan een terroristische organisatie alleen was echter onvoldoende om een vergunning te weigeren.
Enkele Congresleden wilden dat de wet gewijzigd werd. Zij verwachtten echter tegenwerking van de machtige National Rifle Association (NRA), die de belangen van wapenproducenten en -bezitters behartigde. De NRA had in het verleden strikte bescherming van de privacy van wapenbezitters bedongen. Betere controle op eventueel lidmaatschap van terroristische organisaties zou hiermee in strijd zijn.

BINNENLAND

Tien doden bij schietpartij in middelbare school

De 16-jarige Jeff Weise richtte op 21 maart 2005 een bloedbad aan in een indianenreservaat in Minnesota. Eerst ging hij naar het huis van zijn grootvader, die werkte voor de politie. Hij schoot hem en een andere aanwezige dood. Met het kogelvrije vest van zijn opa aan ging hij vervolgens naar de middelbare school van Red Lake, waar hij zelf leerling was. Daar schoot hij een ongewapende bewaker dood, zodat hij met een jachtgeweer en een revolver door de detectiepoortjes kon komen. Binnen schoot hij een docent en vijf willekeurige leerlingen dood en verwondde er zeven. Toen de politie bij de school arriveerde en een vuurgevecht volgde, schoot hij zichzelf dood.
Jeff Weise was indiaans en had diverse malen op een neonazi-website voor etnische zuiverheid gepleit. Er zouden meer 'volbloed indianen' moeten zijn, vond hij. Ook had hij zichzelf omschreven als 'engel des doods'. Of dit verband hield met de schietpartij, was onduidelijk.
Het betrof de ernstigste schietpartij in een Amerikaanse middelbare school sinds 1999, toen in de school Columbine nabij Denver vijftien mensen werden doodgeschoten. In 2004 vielen bij geweld op Amerikaanse scholen 49 doden.

Opnieuw forse kritiek op Amerikaanse inlichtingendiensten

De commissie Robb-Silberman publiceerde op 31 maart 2005 de conclusies van een onderzoek naar het functioneren van de Amerikaanse inlichtingendiensten. Waarom de inlichtingendiensten vóór 2003 ten onrechte hadden geconcludeerd dat er in Irak massavernietigingswapens aanwezig waren, was door meerdere commissies onderzocht. De commissie Robb-Silberman werkte echter in opdracht van president George W. Bush en had daarom in de ogen van Washington een grotere importantie.

Afvallige Irakezen als bron

Net als andere commissies concludeerden rechter Laurence Silberman en voormalig senator Charles Robb dat de Amerikaanse inlichtingendiensten de situatie in het Irak van Saddam Hoessein 'totaal verkeerd' hadden ingeschat. Dit kwam doordat er te weinig spionnen in Irak werkten. Hierdoor moest met name de CIA te veel vertrouwen op informatie van bevriende buitenlandse inlichtingendiensten, maar vooral op verklaringen van afvalligen van het Iraakse regime. Juist deze mensen zouden onwaarheden hebben verteld, met de bedoeling de anti-Iraakse sentimenten in het Witte Huis aan te wakkeren. Bewijzen voor hun beweringen werden zelden gezocht. Saddam Hoessein had vóór 1991 werkelijk geprobeerd massavernietigingswapens te verkrijgen. Op grond daarvan ging men er klakkeloos vanuit dat hij dat anno 2003 nog steeds deed en dat de beweringen van de afvalligen dus klopten.
Of de politiek iets te verwijten viel omdat ze de haperende conclusies van de inlichtingendiensten kritiekloos had overgenomen, meldde het rapport niet.

Iran en Noord-Korea

De belangrijkste conclusie was dat de inlichtingendiensten 'verontrustend weinig' wisten over de wapenprogramma's van de vijanden van de VS en 'nog minder' over de intenties van die vijanden. Dit gold anno 2005 nog altijd. Het was onduidelijk of de commissie hiermee wilde zeggen dat de inlichtingendiensten in 2005 opnieuw de fout ingingen door Iran en Noord-Korea ervan te beschuldigen dat ze massavernietigingswapens probeerden te vervaardigen. De hoofdstukken die hierover handelden, waren geheim.
De commissie concludeerde verder dat er in februari 2005 terecht een centrale directeur voor alle inlichtingendiensten was aangesteld, maar waarschuwde dat binnen die afzonderlijke inlichtingendiensten nog altijd de sterke neiging bestond om een eigen koers te varen. Of het gezag van de centrale directeur onmiddellijk geaccepteerd zou worden, betwijfelde de commissie dan ook. Verder diende er volgens de commissie een nieuw specialistisch bureau te komen voor onderzoek naar de verspreiding van chemische, biologische en nucleaire wapens.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

VS moeten katoensubsidies afschaffen

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) oordeelde op 3 maart 2005 dat de Verenigde Staten moesten stoppen met het geven van subsidies aan Amerikaanse katoenboeren. De organisatie had in september 2004 een zelfde oordeel geveld, maar Washington had hier beroep tegen aangetekend.
Brazilië had de VS aangeklaagd, omdat de kunstmatig goedkoop geproduceerde en geëxporteerde Amerikaanse katoen de prijs op de wereldmarkt dusdanig drukte, dat ongesubsidieerde boeren in Brazilië, Azië en West-Afrika massaal in de problemen dreigden te komen. Brazilië concludeerde hieruit dat de Amerikaanse subsidies de wereldhandel verstoorden, hetgeen in strijd was met de regels van de WTO.

GEZONDHEID EN ZORG

Kabinet en rechters ruziën over euthanasie

In de eerste maanden van 2005 woedde in de Verenigde Staten een verhitte discussie over de beëindiging van het leven van een comapatiënte. In de VS was euthanasie verboden en amper bespreekbaar. Maar indien patiënten langdurig kunstmatig in leven werden gehouden en geen kans hadden op genezing, was het in sommige gevallen wel mogelijk het toedienen van voeding te staken. Alleen de staat Oregon kende een wet die actieve euthanasie in uitzonderlijke gevallen toestond.

Fysiotherapie

De discussie ging over de 41-jarige Terri Schiavo uit Florida. Zij lag al vijftien jaar in coma en had volgens artsen geen enkele kans op genezing. Haar echtgenoot Michael wilde de kunstmatige voeding stopzetten, omdat hij zeker dacht te weten dat Terri liever wilde sterven dan op deze manier te moeten doorleven. Terri's ouders meenden echter dat intensieve fysiotherapie de kwaliteit van haar leven kon verbeteren. Zij dachten dat Michael van zijn vrouw afwilde, omdat hij geen zin meer had om voor haar te zorgen. Hij had inmiddels een nieuwe vriendin, bij wie hij ook kinderen had.

Scheiding der machten

De zaak kwam voor de rechter. Na jarenlang juridisch getouwtrek oordeelde een rechtbank in Miami in 2002 dat Terri's kunstmatige voeding mocht worden beëindigd. Hiermee werd gewacht tot oktober 2003, maar toen greep gouverneur Jeb Bush van Florida in. Hij wilde Schiavo's artsen middels een noodwet dwingen om het gerechtelijke oordeel te negeren en de voeding voort te zetten. Het parlement van Florida nam deze noodwet aan. In september 2004 oordeelde het Hooggerechtshof van Florida echter dat deze manier van doen onconstitutioneel was. De rechter was in de VS onafhankelijk en het was niet aan de politiek om gerechtelijke vonnissen ongedaan te maken.

Noodwet

Jeb Bush ging in beroep, maar werd op 25 januari 2005 door het federale Hooggerechtshof in het ongelijk gesteld. Schiavo's ouders trachtten hierna nogmaals het leven van hun dochter te redden door naar de rechter te stappen, maar tevergeefs. Op 18 maart werd de voeding gestopt. Het Congres in Washington DC onderbrak hiervoor het paasreces en Republikeinse Congresleden riepen Schiavo's ouders en de echtgenoot via een dagvaarding op voor een hoorzitting in het parlement. Een rechtbank schoof deze dagvaarding echter terzijde. Hierna zei president George W. Bush dat het leven voor hem als christen heilig was en dat hij daarom moest ingrijpen, net zoals zijn broer Jeb Bush had gedaan. Hij diende een noodwet in die de ouders het recht gaf om de zaak opnieuw aan een rechter voor te leggen, terwijl hun juridische mogelijkheden feitelijk waren uitgeput. De Senaat aanvaardde de noodwet unaniem en het Huis van Afgevaardigden met 203 stemmen voor en 58 tegen. Een dag hierna oordeelde een federale rechtbank in Florida echter dat de voeding ondanks deze noodwet niet hervat hoefde te worden, omdat Schiavo's ouders niet konden bewijzen dat er werkelijk kans op genezing bestond. Het federale Hof van Beroep in Atlanta schaarde zich op 23 maart achter dit vonnis.
Ondertussen had Jeb Bush wederom geprobeerd een noodwet door het parlement van Florida te loodsen. Deze zou Schiavo's artsen dwingen de voeding te hervatten, omdat er wellicht een verkeerde diagnose was gesteld. Ook zou Michaels zeggenschap over zijn vrouw worden beëindigd. Het lokale parlement stemde hier echter niet mee in. En op 25 maart oordeelde het federale Hooggerechtshof nogmaals dat de voeding niet hoefde te worden hervat.
Terri Schiavo overleed op 31 maart 2005.

Conservatieve christenen

De zaak Schiavo domineerde de nieuwsberichten dag in, dag uit. Omdat Schiavo zich ietwat kon bewegen, hadden sommige tv-kijkers de indruk dat ze bij kennis was en geheel ten onrechte zou sterven. Artsen zeiden echter dat ze geen enkele vorm van bewustzijn had. Groepen conservatieve christenen demonstreerden voor voortzetting van de voeding, omdat zij tegen elke vorm van euthanasie waren. Dat president Bush zich aan hun zijde schaarde, werd door enkele vooraanstaande Republikeinen scherp afgekeurd. Volgens John Danforth, voormalig Amerikaans VN-ambassadeur, was de Republikeinse partij van oudsher tegen overheidsbemoeienis met het privé-leven van burgers. Hij sprak de angst uit dat Bush de Republikeinse partij wilde veranderen in 'de politieke arm van de conservatieve christenen'.

Verenigde Staten

Uit onderzoek door tv-zenders bleek 67 procent van de Amerikanen de zaak Schiavo een privé-kwestie te vinden.
Dat toch bijna alle Republikeinen op 20 maart voor Bush' noodwet hadden gestemd, kwam volgens dagblad de *Washington Post* doordat ze daartoe van hogerhand opgeroepen waren. De krant publiceerde een uitgelekt intern memo waarin stond dat alle Republikeinse Congresleden voor de noodwet moesten stemmen, omdat de steun van conservatief-christelijke Amerikanen voor het kabinet daardoor zou toenemen. Wie de ondertekenaar van deze memo was, hield de krant geheim.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS stappen gedeeltelijk uit Weense Conventie

De Verenigde Staten zegden op 7 maart 2005 een deel van de Weense Conventie op. Het ging om een facultatief protocol, dat mensen die buiten het eigen land waren veroordeeld het recht gaf om beroep tegen hun vonnis aan te tekenen bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, indien zij meenden dat zij onvoldoende waren gewezen op het recht op bijstand door de ambassade of het consulaat van hun land. Artikel 36 van de Weense Conventie verplichtte landen ertoe arrestanten op dit recht te wijzen.
Het Amerikaanse besluit hing rechtstreeks samen met een oordeel van het Internationaal Gerechtshof uit 2004, dat strafzaken tegen 51 in de VS ter dood veroordeelde Mexicanen moesten worden herzien. De VS zouden hen niet hebben gewezen op het recht op consulaire bijstand. De VS wilden niet dat het Hof zich in de toekomst nogmaals zou bemoeien met dergelijke zaken. Bovendien meenden de Amerikanen dat het betreffende onderdeel van de Weense Conventie regelmatig werd misbruikt om een afkeer van de doodstraf te laten blijken.
De VS hadden het protocol aanvankelijk ondertekend om in het buitenland gedetineerde Amerikanen beter te kunnen beschermen.

Amerikanen detineren kinderen in Abu Ghraib

De Amerikaanse Unie voor Burgerrechten (ACLU) zei op 11 maart 2005 dat het Amerikaanse leger minderjarigen vasthield in de beruchte Abu Ghraib-gevangenis in Bagdad. Dit bleek uit de transcriptie van een interview met brigadegeneraal Karpinski, die de gevangenis van juli tot november 2003 leidde. Het interview was in mei 2004 afgenomen door generaal-majoor George Fay, die onderzoek deed naar mishandelingen in de gevangenis. De aanvankelijk geheime documenten waren op last van de rechter aan de ACLU gegeven, omdat de Wet op Vrijheid van Informatie (FOIA) daartoe zou verplichten.

Hoeveel minderjarigen er vast zaten, was onduidelijk, maar volgens Karpinski zaten er kinderen tussen van een jaar of twaalf. Karpinski zei dat ze niet noodzakelijk schuldig aan iets waren. Generaal-majoor Walter Wodjakowski, toen de op één na hoogste militaire leider in Irak, zou haar in de zomer van 2003 hebben opgedragen geen mensen meer vrij te laten, ook niet als niet zeker was dat ze schuldig waren. 'Het kan me niet schelen als we 15.000 onschuldigen vasthouden. We winnen de oorlog', zou hij tegen Karpinski hebben gezegd.
Het Pentagon gaf toe dat er minderjarigen vastzaten in de Abu Ghraib-gevangenis. Ook gaf men toe dat in Bagdad zogenaamde 'spookgevangenen' werden vastgehouden: zij waren niet geregistreerd, nooit formeel in staat van beschuldiging gesteld en ze kregen geen proces of juridische bijstand.

(Vorige berichten pagina 162/1 e.v. - 2005)

Israël

ISRAËL

BINNENLAND

Coalitie Likoed-De Arbeid

Op 30 december 2004 ondertekenden premier Ariël Sjaron (Likoed) en Sjimon Peres (De Arbeid) een coalitieakkoord. De regering-Sjaron had de zes voorafgaande maanden als minderheidskabinet geregeerd, nadat de coalitiepartners de regering hadden verlaten uit protest tegen het plan tot eenzijdige terugtrekking uit de Gazastrook. In januari 2005 werd de nieuwe regeringssamenstelling bekend.

Israëlisch kabinet akkoord met eenzijdige terugtrekking

Op 20 februari 2005 steunde het Israëlische kabinet met 17 stemmen voor en 5 tegen het plan van premier Ariël Sjaron tot eenzijdige terugtrekking uit de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever. De vijf tegenstemmers waren allen partijgenoten van Sjaron, onder wie minister van Financiën Benjamin Netanjahoe.
Volgens het plan zou Israël zich vanaf 20 juli

Samenstelling regering Israël
(26 januari 2005)

President
Mosjé KATSAV

Premier, tevens belast met Wetenschap, Sociale zaken en Welzijn
Ariël Sjaron (Likoed)

Vice-premier, tevens belast met Buitenlandse zaken
Silvan SJALOM (Likoed)

Vice-premier, tevens belast met Industrie, Handel en Werkgelegenheid
Ehoed OLMERT (Likoed)

Vice-premier
Sjimon PERES (De Arbeid)

Binnenlandse veiligheid
Gideon EZRA (Likoed)

Binnenlandse zaken
Ofir PINES-PAZ (De Arbeid)

Communicatie
Dalja ITZIK (De Arbeid)

Defensie
Sja'oel MOFAZ (Likoed)

Financiën
Benjamin NETANJAHOE (Likoed)

Gezondheidszorg
Daniël NAVÉ (Likoed)

Huisvesting
Jitschak HERZOG (De Arbeid)

Immigratie, Integratie en Justitie
Tzippora LIVNI (Likoed)

Landbouw
Jisrael KATZ (Likoed)

Milieu
Sjalom SIMCHON (De Arbeid)

Nationale infrastructuur
Benjamin BEN-ELIËZER (De Arbeid)

Onderwijs, Cultuur en Sport
Limor LIVNAT (Likoed)

Toerisme
Avraham HIRSCHSON (Likoed)

Verkeer en Vervoer
Meïr SJITRIET (Likoed)

Zonder portefeuille:
Tsachi HANEGBI (Likoed)
Nathan SJARANSKI (Likoed)
Chaim RAMON (De Arbeid)
Matan VILNAÏ (De Arbeid)

Parlementsvoorzitter
Re'oeven RIVLIN

Interim-president Centrale bank
Meïr SOKOLER

terugtrekken uit de gehele Gazastrook en een twintigtal kleine dorpen op de Westelijke Jordaanoever. Het zou de eerste keer zijn dat Israël ook Israëlische dorpen in betwist gebied ontruimde. In totaal woonden er in de Gazastrook zo'n 8.000 Israëlische burgers. De terugtrekking moest in acht weken voltooid zijn, aldus minister van Defensie Sja'oel Mofaz.

Route omstreden veiligheidshek gewijzigd

Het Israëlische kabinet stemde op 20 februari 2005 met 20 stemmen voor en 1 tegen in met een wijziging van het parcours van het veiligheidshek, dat meer rekening hield met de gevolgen voor Palestijnse burgers. Zo'n 6 tot 8 procent van het betwiste gebied op de Jordaanoever werd aan Israëlisch grondgebied verbonden. Israël benadrukte echter dat de route van het veiligheidshek geen eenzijdige grensvaststelling was en ook geen annexatie van betwist gebied inhield. Een derde van het in totaal enkele honderden kilometers lange veiligheidshek was inmiddels gerealiseerd.
Op 14 maart maakte premier Ariël Sjaron de route van het veiligheidshek rondom Jeruzalem bekend. Het hek zou rondom Ma'alei Adoemiem, de grootste Israëlische stad in betwist gebied, lopen. De afscheiding zou Bethlehem in tweeën delen: een deel waar het graf van Rachel lag werd bij het Israëlisch grondgebied gevoegd en de rest bleef erbuiten.

Bomaanslag tijdens staakt-het-vuren

Op 26 februari 2005 vond er een bomaanslag plaats in Tel Aviv. Er vielen 4 doden en ruim 50 gewonden. Het was de eerste bomaanslag sinds de Israëli's en Palestijnen op 8 februari een staakt-het-vuren uitriepen. De aanslag werd opgeëist door de Palestijnse beweging Islamitische Jihad.

Hoop op betere betrekkingen

Op 18 maart verklaarde vice-premier Ehoed Olmert dat Israël geen offensief zou uitvoeren tegen de Palestijnen wanneer zij het staakt-het-vuren zouden honoreren. Premier Ariël Sjaron noemde de eerdere belofte van de Palestijnse Autoriteit (PA) om de terreur de bestrijden 'hoopvol'. Tegelijkertijd waarschuwde hij de PA het niet slechts bij woorden te laten. 'De strijd tegen de terreur moet concreet en zichtbaar zijn', aldus Sjaron.

Illegale dorpen worden verwijderd

Op 13 maart 2005 kondigde Israël aan alle illegale dorpen die vanaf 2001 – toen de regering-Sjaron aantrad – op de Westelijke Jordaanoever waren gebouwd, te verwijderen. Het ging om 24 van de in totaal 105 illegale dorpen, die veelal niet meer dan enkele caravans op een bergtop omvatten. Een precieze datum waarop de dorpen zouden worden verwijderd, werd niet genoemd.
Volgens premier Sjaron was de verwijdering noodzakelijk in het kader van de Routekaart voor Vrede, waaraan Israël zich wilde conformeren.

Overdracht Palestijnse steden

Op 22 maart 2005 droeg Israël het gezag over Toelkarem over aan de Palestijnse Autoriteit (PA). Eerder was Jericho al overgedragen. Na Toelkarem zouden Ramallah, Bethlehem en Kalkielja volgen.
Een maand eerder had Israël besloten de vijf steden aan de Palestijnen over te dragen.

Erkenning niet-orthodoxe bekeringen

Op 31 maart 2005 besloot het Hooggerechtshof dat bekeringen die door verschillende joodse stromingen in het buitenland uitgevoerd werden, erkend zouden worden. Tot dan toe erkende Israël alleen de bekeringen tot het jodendom van orthodoxe rabbinaten. Nu zou dat ook gelden voor bekeringen van liberale stromingen.
De stap had grote gevolgen omdat mensen die de Israëlische overheid als joden erkende ook automatisch het recht hadden zich in Israël te vestigen. Liberale stromingen stonden bekend als zeer soepel bij het bekeren van mensen. Een orthodoxe bekering daarentegen was vaak een jarenlang proces, waarbij aan de kandidaat-proseliet veel meer eisen werden gesteld. Mensen die zich in Israël tot het jodendom bekeerden bij een andere stroming dan de orthodoxie, werden niet als jood erkend.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting 2005 goedgekeurd

Op 29 maart 2005 keurde de Knesset, het Israëlische parlement, de begroting voor 2005 goed met 58 stemmen voor, 36 stemmen tegen en 1 onthouding. Tegenstanders binnen de Likoed-partij van premier Ariël Sjaron van het plan tot eenzijdige terugtrekking uit de Gazastrook hadden eerder geprobeerd om de begroting te torpederen. Daarmee hadden zij vervroegde verkiezingen willen forceren.

JUSTITIE

Israël laat Hamas-leider Yusuf vrij

Op 18 november 2004 stelde Israël Hassan Yusuf (49) in vrijheid vanwege gebrek aan bewijs voor zijn betrokkenheid bij aanslagen tegen Israël. Yusuf, een van de topleiders van de Hamas, verklaarde bij zijn vrijlating de militante strijd tegen Israël te zullen hervatten. Yusuf onderhield goede betrekkingen met de Palestijnse Autoriteit (PA).

Kolonist Zeliger veroordeeld wegens terrorisme

Op 6 december 2004 veroordeelde een rechtbank in Jeruzalem de joodse kolonist Sjachar Dvir Zeliger (28) wegens terrorisme. De rechtbank achtte hem schuldig aan het lidmaatschap van een terroristische organisatie die verantwoordelijk was voor de dood van acht Palestijnen. In september 2003 werden al twee leden van dezelfde verboden organisatie veroordeeld, onder wie ook Zeligers broer.
Volgens de rechtbank was de organisatie, opgericht in 1998, vooral in 2002 en 2003 actief. Er werden onder meer aanslagen gepleegd op Arabische scholen in Jeruzalem.

Landonteigeningswet onwettig verklaard

Op 1 februari 2005 verklaarde procureur-generaal Menachem Mazoez de landonteigeningen in en rondom Jeruzalem onwettig en gaf de regering opdracht deze te stoppen. De onteigeningen vonden plaats in het kader van de zogenaamde Absentee Property Law. Die wet bepaalde dat wanneer eigenaren van onroerend goed gedurende een langere periode hun eigendom niet gebruikten dan wel opeisten, de staat het land kon confisqueren zonder de eigenaren financieel te compenseren.
De wet dateerde uit 1950 en was oorspron-

kelijk bedoeld om onroerend goed te kunnen onteigenen dat toebehoorde aan Palestijnen die in 1948, bij de creatie van de staat Israël, op de vlucht waren geslagen. Tot de zomer van 2004 was de wet nooit officieel geratificeerd en procureur-generaal Mazoez achtte de recente ratificatie onwettig.

Ex-minister veroordeeld voor XTC-smokkel

Op 31 maart 2005 werd Gonen Segev (49), tussen 1992 en 1995 minister van Energie en Infrastructuur, veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf vanwege het smokkelen van 30.000 XTC-tabletten van Nederland naar Israël. Segev werd in 2004 opgepakt op Schiphol toen hij een nieuwe lading tabletten trachtte smokkelen, verpakt als M&M chocolaatjes.
Gonen, die arts was en lid van de inmiddels uiteengevallen Tsometpartij, bekende schuld, maar kreeg desalniettemin de maximale straf opgelegd.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Holocaust-museum Jad Vasjeem heropend

Op 15 maart 2005 heropende museum Jad Vasjeem in Jeruzalem zijn deuren na een grondige renovatie en uitbreiding van de tentoonstelling die in totaal tien jaar duurde en zeker 56 miljoen dollar (ca. 43 miljoen euro) kostte. Honderden regeringsleiders en politici woonden de officiële openingsceremonie bij. Jad Vasjeem was een museum annex herinneringscentrum van de moord op de Europese joden tijdens de Tweede Wereldoorlog.
Op 21 november 2004 had het museum al een nieuwe website gelanceerd, waarop biografische gegevens stonden van drie miljoen van de in totaal ruim zes miljoen joden die tijdens de oorlog werden vermoord. Nog niet eerder werd er zo'n grote databank met bibliografische gegevens over de slachtoffers openbaar gemaakt.

BURGER EN MENSENRECHTEN

Israël staakt sloop van Palestijnse huizen

Op 17 februari 2005 staakte Israël officieel het slopen van Palestijnse huizen als represaillemaatregel tegen terreur. Het ministerie van Defensie verklaarde dat de maatregel 'weinig effect' opleverde en vooral tot meer haat leidde bij de Palestijnen. Israël hield wel de mogelijkheid open de represaillemaatregelen alsnog toe te passen, mocht er een 'drastische wijziging' in de situatie komen.
Tussen 2001 en 2005 sloopte Israël 666 huizen als represaillemaatregel. Het ging hierbij om huizen van de directe familie van vermeende terroristen. De Israëlische mensenrechtenorganisatie be-Tselem meldde dat Israël in deze periode in totaal 1.356 huizen sloopte. Naast de 666 huizen die als represaillemaatregel gesloopt werden, ging het om huizen waarvan Israël zei dat ze door Palestijnse 'terreurbewegingen' werden gebruikt als militaire posten of bommenfabrieken. Van de 1.356 gesloopte huizen werden er 235 gesloopt omdat ze zonder bouwvergunning waren gebouwd. In totaal raakten er tussen 2001 en 2005 10.000 Palestijnen dakloos als gevolg van de verschillende sloopacties.

Oppositiepartij klaagt vrouwenhandel aan

Op 24 maart 2005 presenteerde Zahava Galon van de oppositionele Jachad Partij een rapport in het parlement waaruit bleek dat de laatste vier jaar tussen de 3.000 en 5.000 vrouwen Israël in gesmokkeld waren om te werken als prostituees. Het rapport beschreef hoe de vrouwen, veelal afkomstig uit de voormalige Sovjet-Unie, op openbare veilingen via Egypte naar Israël gesmokkeld werden en daar werden verkocht voor bedragen van rond de 10.000 dollar (ca. 7.700 euro). Meestal werden ze gedwongen achttien uur per dag te werken. Gemiddeld kregen de vrouwen 3 procent van het salaris dat zij verdienden als prostitué.
Galon riep op tot hogere straffen voor vrouwenhandelaars en souteneurs. Vaak kregen ze slechts taakstraffen opgelegd.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Aanslagen november 2004-maart 2005

1 november 2004
Bomaanslag Carmelmarkt Tel Aviv. 3 doden, 30 gewonden. Het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina (PFLP) eist de verantwoordelijkheid op.
6 december
Bomaanslag op de Karni grensovergang in de Gazastrook. Eén (militaire) dode, vier gewonden.
12 december
Palestijnen brengen tunnel tot ontploffing. Vijf doden en vijf gewonden.
14 december
Aanslag op agrarische werkers in de Gazastrook. Eén dode, twee gewonden. Alle slachtoffers komen uit Thailand.
21 december
Vrouw doodgestoken bij de voordeur van haar huis in Mosjav Nechoesja, nabij Beet Sjemesj.
22 december
Palestijnen beschieten en doden bewaker bij de bouw van het veiligheidshek. De Al-Aksa Brigade eist de verantwoordelijkheid op.
2 januari 2005
Granaataanval op het industrieterrein van Erez in de Gazastrook. Eén dode, twee gewonden. Hamas eist de verantwoordelijkheid op.
7 januari
Palestijnen beschieten militair konvooi op de trans-Samaria snelweg. Eén dode, twee gewonden. De Al-Aksa Brigade eist de verantwoordelijkheid op.
12 januari
Aanslag op militair konvooi nabij Morag in de Gazastrook. Eén dode, drie gewonden. De Islamitische Jihad eist de verantwoordelijkheid op.
13 januari
Bomaanslag op de Karni grensovergang in de Gazastrook. Zes Israëli's en vijf Palestijnen komen om. Hamas en de Al-Aksa Brigade eisen de verantwoordelijkheid op.
15 januari
Palestijnen schieten Kassamraketten af op Sderot. Eén dode.
18 januari
Zelfmoordaanslag op een kruising in de Gazastrook. Eén dode, drie gewonden. Hamas eist de verantwoordelijkheid op.
25 februari
Zelfmoordaanslag in Tel Aviv. 5 doden, 50 gewonden. De Islamitische Jihad eist de verantwoordelijkheid op.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS: 'Volledige ontruiming Westelijke Jordaanoever niet reëel'

Op 25 maart 2005 verklaarde de Amerikaanse ambassadeur in Tel Aviv, Dan Kurtzer, dat de Verenigde Staten ervan uit gingen dat Israël een aantal grote Israëlische gemeenten op betwist gebied zou houden. Hij zei op de Israëlische radio dat het 'niet reëel was te verwachten dat Israël de gehele Westelijke Jordaanoever zou verlaten in een eindakkoord met de Palestijnen.' Kurtzer zei namens de Amerikaanse president George Bush te spreken. Bush deed een jaar eerder soortgelijke uitspraken toen premier Ariël Sjaron hem in Washington bezocht.

(Vorige berichten pagina 675/3 e.v. - 2004)

PALESTIJNSE ZAKEN

BINNENLAND

Palestijnse leider Jasser Arafat overleden

Op 11 november 2004 overleed de Palestijnse leider Jasser Arafat op 75-jarige leeftijd in een militair ziekenhuis nabij Parijs. Op 29 oktober was hij naar Frankrijk overgevlogen en op 3 november was hij in coma geraakt.
Op 17 november verklaarde de medische staf van het ziekenhuis dat Arafat niet vergiftigd was. Eerder hadden Palestijnse groeperingen Israël ervan beschuldigd hem te hebben vermoord. Wat wel de doodsoorzaak was, wilde het ziekenhuis echter niet onthullen.
De Palestijnen wilden Arafat aanvankelijk op de Tempelberg begraven, maar de Israëlische regering gaf hiervoor geen toestemming. De begrafenis vond daarom plaats in Ramallah, op 12 november. Eerder die dag vond er een grote herdenkingsceremonie plaats in Cairo en aan het eind van de middag werd het lichaam per helikopter naar Ramallah overgevlogen. Vanwege de enorme belangstelling en daardoor ontstane chaos vond de uiteindelijke ter aardebestelling zeer snel plaats.

Jasser Arafat (1929-2004)

Jasser Arafat werd op 24 augustus 1929 in Cairo geboren als Mohammed Abdel-Raoef Arafat As Koedwa al-Husseini. Zijn vader was een neef van de beruchte moefti Al-Husseini, die nazisympathieën had. Arafat bracht zijn jeugd deels in Jeruzalem, deels in Cairo door. Vanaf zijn zeventiende was hij actief betrokken bij guerrillastrijd, eerst tegen de Britten in Egypte en al snel ook tegen de joden in toenmalig Brits Palestina. Arafat vocht tegen de staat Israël vanaf haar oprichting in 1948. Hij woonde achtereenvolgens in de Verenigde Staten, Egypte en Koeweit.
In 1958 richtte Arafat met vrienden de Al-Fatach beweging op, die tot doel had de staat Israël omver te werpen. Zijn eerste aanslagen op burgers dateerden uit die tijd. In 1964 vertrok hij naar Jordanië alwaar hij talloze aanslagen en infiltraties in Israël voorbereidde en uitvoerde. Hierbij vielen honderden slachtoffers. In datzelfde jaar werd ook de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) opgericht. Aanvankelijk was de PLO tot overleg met Israël bereid. Nadat Israël de Arabische staten in 1967 had verslagen, maakte Arafat gebruik van de gelegenheid om zijn Fatachbeweging in de PLO te integreren, waarna de beweging extremer werd. Vanaf 1967 voerde de PLO talloze aanslagen uit op Israëlische en joodse doelen, zowel in Israël als daarbuiten, waarbij honderden burgers gedood werden. Ook binnen eigen gelederen regeerde Arafat met harde hand.

Arafats aanwezigheid in Jordanië leidde tot een explosieve situatie. Hij zette de bevolking op tegen de Hasjemitische monarchie. Uiteindelijk zette het Hasjemitische bewind Arafat en zijn mensen met harde hand Jordanië uit. Bij deze actie, die als Zwarte September 1970 de geschiedenis in ging, vielen naar schatting tienduizenden doden.
Arafat vertrok naar Libanon, waar hij een pact aanging met anti-Israëlische bewegingen. Samen met hen begon hij een offensief tegen Israël waarbij opnieuw honderden burgerslachtoffers vielen. Uiteindelijk werd dit voor Israël aanleiding voor de inval in Libanon in 1982. Israël dreef Arafat in Beiroet in het nauw, maar gaf hem, onder internationale druk, toch een vrije aftocht. Hij vertrok met zijn mannen naar Tunesië. Arafat raakte feitelijk in vergetelheid, maar toen de Palestijnen in de Gazastrook in 1987 onafhankelijk van hem een opstand tegen Israël begonnen, herinnerde hij de wereld en de Palestijnen in Gaza aan zijn bestaan door kort erna in Tunis de Palestijnse staat uit te roepen.
In 1993 besloot de Israëlische regering in het geheim met Arafat te onderhandelen over een vredesregeling. Dit culmineerde op 13 september van dat jaar in een vredesakkoord tussen de PLO en Israël. Kort hierna ging Arafat – voor het eerst in zijn leven – in Palestijns gebied wonen. Het was het begin van het zogenaamde Oslo-proces, waarbij Israël stapsgewijs meer bevoegdheden aan de Palestijnen overdroeg. Naarmate de Palestijnen meer bevoegdheden kregen, steeg echter ook het aantal en de hevigheid van de aanslagen tegen Israëlische doelen en burgers. Israël verweet Arafat niet op te treden tegen de terreur en zelf erbij betrokken te zijn.

Zeven jaar na het begin van het zogenaamde Oslo-proces torpedeerde Arafat de onderhandelingen over een eindakkoord met Israël in Camp David in de Verenigde Staten. In september 2000 spoorde hij de Palestijnen aan de gewapende strijd tegen Israël te hervatten. Naar aanleiding van een bezoek van de toenmalige parlementariër Ariël Sjaron aan de Tempelberg werd de guerrillastrijd tegen Israël weer opgepakt. In de vier jaar die volgden isoleerde Israël Arafat in toenemende mate. Het werd hierbij gesteund door de Verenigde Staten. Israël maakte het Arafat onmogelijk zijn hoofdkwartier in Ramallah te verlaten.
Tegelijkertijd steeg het aantal geruchten, zowel van Israël als van onafhankelijke bronnen en organisaties, dat Arafat miljoenen dollars aan financiële hulp bedoeld voor de Palestijnen had verduisterd voor privé-doeleinden. Arafat beschikte volgens het zakenmagazine *Forbes* over een persoonlijk vermogen van circa 300 miljoen dollar (ca. 232 miljoen euro). Van diverse kanten werd gesteld dat geld bestemd voor de Palestijnen bij Arafat zelf terecht kwam. Jim Price, een Amerikaans accountant die de hele zaak namens de Palestijnse Autoriteit (PA) onderzocht, meldde dat 900 miljoen dollar (ca. 697 miljoen euro), bestemd voor Palestijnen, daar niet terecht was gekomen. Ook door de Europese Commissie werd misbruik van verstrekte financiële middelen door de PA geconstateerd: veel hulpgelden kwamen niet op de juiste plaats terecht.
Daarnaast verschenen er steeds meer publicaties over Arafats betrokkenheid bij terreuraanslagen en zijn onwil om andere Palestijnse bewegingen tegen te houden bij het uitvoeren van aanslagen.
De PA had de beschuldigingen altijd ontkend. Ze beweerde dat Arafat meer dan ieder ander de onafhankelijke strijd van de Palestijnen belichaamde.

Machmoed Abbas opvolger van Arafat

Na de begrafenis van Arafat riepen de Palestijnen presidentiële verkiezingen uit, die maximaal 60 dagen later moesten plaatsvinden. Die vonden uiteindelijk plaats op 9 januari 2005.
Drie dagen voor de verkiezingen verwierp het Israëlisch Hooggerechtshof een petitie van Palestijnse gevangenen waarin zij toestemming vroegen om te mogen stemmen.
Op 8 januari werd officieel bekend wie de zeven kandidaten waren: Machmoed Abbas (Fatach), 69 jaar; Moesfa Bargoeti (onafhankelijk), 50 jaar; Abdel Halim Al-Asjkar (Onafhankelijk), 46 jaar; Taiseer Khaleed (Democratisch Front voor de Bevrijding van Palestina – DFLP), 69 jaar; Sayyed Hoesseine Barakeh (Onafhankelijk), 48 jaar; Bassam al-Salhi (Palestijnse Volkspartij – PPP), 44 jaar; Abdel-Karim Shbair (onafhankelijk), 54 jaar.

Op 10 januari maakte de PA bekend dat Machmoed Abbas tot president was gekozen, met 62,3 procent van de stemmen. In totaal stemde 66 procent van de kiesgerechtigden. Zijn belangrijkste rivaal, Moestafa Barghouti, kreeg 19 procent van de stemmen.
Machmoed Abbas stond bekend als gematigd en bereid om met Israël te onderhandelen. In Israël werd gematigd positief gereageerd op zijn verkiezing.
De Amerikaanse president George Bush zei Abbas binnenkort te zullen uitnodigen in de Verenigde Staten en feliciteerde hem met zijn verkiezing. Ook de Europese Unie bracht felicitaties over.

Nieuwe regering gevormd

Op 4 maart werd de samenstelling van de Palestijnse regering bekend gemaakt. Ook werd aangekondigd dat er op 17 juli voor het eerst sinds 1994 parlementsverkiezingen zouden worden gehouden.

Palestijnse Zaken

Samenstelling Palestijnse regering (4 maart 2005)

President
Machmoed ABBAS
Premier
Achmed KOEREI
Vice-premier
Nabil SJA'AT (Fatach)
Ministers:
Arbeid en Sociale zaken
Hassan ABU LIBDEH (Fatach)
Binnenlandse zaken
Nasser YOUSEF (Fatach)
Buitenlandse zaken
Nasser al-KIDWA (Fatach)
Burgerzaken
Mohammed DAHLAN (Fatach)
Cultuur
Yehya YAKHLOF (Fatach)
Economie
Mazen SONNOQROT (onafhankelijk)
Financiën
Salam FAYYAD (Onafhankelijk)
Gevangenen
Sofian ABU ZAYDEH (Fatach)
Gezondheidszorg
Thihni al-WIHEIDEH (Fatach)
Informatie
Nabil SJA'AT
Jongeren en Sport
Sakher BSEISO (Fatach)
Justitie
Farid al-JALLAD (onafhankelijk)
Landbouw
Walid ABED RABBO (Fatach)
Minister van Staat
Hind KHOURI (onafhankelijk)
Onderwijs
Naim abu EL-HUMOS (Fatach)
Openbare werken en Huisvesting
Mohammed ISHTAYYEH (Fatach)
Plaatselijk bestuur
Khaled al-QAWASMEH (Fatach)
Planning
Ghassan al-KHATIB (Volkspartij)
Telecommunicatie
Sabri SEIDAM (Fatach)
Toerisme
Ziyad BANDAK (Fatach)
Verkeer en Vervoer
Saad al-Deen KHORMA (Fatach)
Vrouwenzaken en Emancipatie
Zahira KAMAL (Fida)
Waqf en Religieuze zaken
Yousef SALAMEH (onafhankelijk)
Zonder portefeuille
Ahmad MAJDALANI (Volksstrijdfront)

Toenadering tussen Israël en de Palestijnen

Hoop op nieuwe gesprekken

Op 19 november 2004 liet de Israëlische premier Ariël Sjaron weten geen bepaalde voorwaarden te stellen aan hervatting van de onderhandelingen met de Palestijnen. Tot de dood eerder die maand van de voorzitter van de Palestijnse Autoriteit (PA), Jasser Arafat, had Israël altijd geëist dat de PA eerst de Palestijnse groeperingen indamde die aanslagen pleegden.
Eerder had de Palestijnse premier Machmoed Abbas de Palestijnen opgeroepen de gewapende strijd tegen Israël te staken.

'Zionistische vijand'

Op 4 januari 2005 verwees Machmoed Abbas, de gematigde kandidaat voor het Palestijnse presidentschap, naar Israël als de 'zionistische vijand'. Hij deed dit in een toespraak die hij hield in Gaza, kort nadat bij een Israëlisch offensief vijf doden waren gevallen.

Bevriezing contacten

Op 14 januari kondigde Ariël Sjaron aan om alle contacten met de Palestijnen te bevriezen totdat Machmoed Abbas, de kort daarvoor gekozen nieuwe president, op zou treden tegen terrorisme. De mededeling kwam nadat een Palestijnse aanslag tot de dood van zes Israëli's had geleid.

Hervatting patrouilles

Op 21 januari namen 3.000 Palestijnse politietroepen gedeeltelijk het gezag over in de noordelijke Gazastrook, bij Beit Lahiya en Beit Hanoun. Het was de eerste keer dat de politietroepen posities innamen met als doel Palestijnse aanslagen op Israëlische doelen te voorkomen.
Een aantal dagen eerder hervatten de Palestijnen voor het eerst sinds jaren de veiligheidspatrouilles in de veiligheidsstrook. Israël gaf hiertoe toestemming nadat de Palestijnen de Israëli's plannen hadden overlegd waarin de patrouilles gedetailleerd beschreven stonden.

Staakt-het-vuren

Op 8 februari riepen Machmoed Abbas en Ariël Sjaron in Cairo een staakt-het-vuren uit in een poging de ruim vier jaar durende gewelddadigheden te stoppen.
Hamas verklaarde dat het zich niet gebonden achtte aan het staakt-het-vuren.
Israël liet ook weten 500 Palestijnse gevangenen te zullen vrijlaten en in een tweede fase nog eens 400.

Top veiligheidstroepen vervangen

Op 11 februari ontsloeg premier Machmoed Abbas drie topbeambten van de Palestijnse veiligheidsdienst, onder wie generaal Abdul Razek Majaidie, het hoofd van de politie. De maatregel was de eerste die Abbas nam nadat hij Israël had beloofd harder te zullen optreden tegen terrorisme.

Voorlopig staakt-het-vuren

Op 13 februari verklaarden Hamas en de Islamitische Jihad dat zij zich 'voorlopig' aan het staakt-het-vuren zouden houden.
Dezelfde dag liet Israël weten Jericho binnen enkele dagen over te dragen aan de PA.

Palestijnse gevangenen vrijgelaten

Op 21 februari liet Israël 500 Palestijnse gevangenen vrij. In totaal zaten er in Israël ruim 7.000 Palestijnen gevangen. In een tweede fase zouden, in het kader van de onderhandelingen tussen Israël en de Palestijnen, nog 400 gevangenen worden vrijgelaten.

Al-Aksa tegen hervorming

Op 10 maart verstoorde de Al-Aksa Brigade, een onderdeel van de Fatach partij, een vergadering van Fatach die gewijd was aan hervormingen en de hernieuwde betrekkingen met Israël. De vergadering was bijeengeroepen door 32 jongere Fatachleden die een verandering van het beleid eisten. De leden van Al-Aksa beschuldigden de partijleden ervan Jasser Arafat te hebben verraden al voor hij overleden was.
De verstoring van de vergadering betekende gezichtverlies voor Machmoed Abbas, die in principe voor hervormingen was maar er tot dan toe niet in slaagde om de volledige achterban van Fatach daarin mee te krijgen.

BURGER EN MENSENRECHTEN

Mensenrechtenorganisatie maakt balans op van doden Palestijnse opstand

Op 8 februari 2005 meldde de Israëlische

mensenrechtenbeweging be-Tselem dat sinds het begin van de Palestijnse opstand in 2000 in totaal meer dan 4.000 mensen waren omgekomen. Het ging om 3.135 Palestijnen die in betwist gebied waren gedood, 54 Palestijnen die op Israëlisch grondgebied omkwamen en 34 Palestijnen die door Israëlische burgers in betwist gebied waren gedood.
Aan Israëlische zijde vielen ruim 1.200 doden, van wie 431 burgers die op Israëlisch grondgebied werden gedood, 218 militairen in betwist gebied en 83 militairen in Israël.
Palestijnen hadden ook mede-Palestijnen gedood in de strijd tegen Israël. Het ging om 101 Palestijnen vanwege vermeende collaboratie, 29 Palestijnen die door de eigen veiligheidstroepen werden gedood, drie Palestijnen die per ongeluk gedood werden door eigen troepen en twee leden van de Palestijnse veiligheidstroepen die werden gedood door Palestijnen die Israëlische soldaten aanvielen.
Er kwamen 33 buitenlanders om en drie Israëli's werden door buitenlanders gedood. Drie Israëli's werden gedood door Arabische Israëli's.

Alarmerend rapport over lot Palestijnse vrouwen

Op 31 maart 2005 publiceerde mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) een rapport dat stelde dat Palestijnse vrouwen twee keer zo erg onder het voortdurende conflict leden dan Palestijnse mannen. Zowel de Palestijnse Autoriteit (PA) als Israël werden opgeroepen de situatie van vrouwen serieus te nemen en te verlichten. Volgens AI stonden de vrouwen bloot aan seksuele intimidatie van zowel Israëlische als Palestijnse autoriteiten. Ook waren talloze vrouwen dakloos geworden nadat Israël hun huizen had gesloopt als represaillemaatregel.
In 2003 stelden ook de Verenigde Naties al in een rapport dat de situatie van Palestijnse vrouwen alarmerend was.

BUITENLANDSE ZAKEN

Internationale initiatieven voor Palestijnse staat

Op 1 maart 2005 bespraken de Palestijnen en vertegenwoordigers van 23 landen, de Wereldbank en de Verenigde Naties op een conferentie in Londen welke praktische stappen er ondernomen konden worden om een levensvatbare Palestijnse staat op te richten. Concreet zegde de Europese Unie hulp toe om nieuwe politieke organisaties en instanties op te richten. De Verenigde Staten zeiden te willen helpen bij het reorganiseren en trainen van de veiligheidstroepen. De Wereldbank tenslotte verklaarde te willen helpen bij de opbouw van de economie.
De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice zei tijdens de conferentie dat de 'vooruitzichten voor vrede tussen Israël en de Palestijnen in geen jaren zo goed zijn geweest.' Ze riep de Palestijnen op om de terreur te bestrijden.
Israël zelf was afwezig bij de conferentie.

OVERLEDEN

Edward Said, intellectueel en politicus

Op 25 september 2003 overleed in New York op 67-jarige leeftijd de in de Verenigde Staten woonachtige Palestijnse literatuurcriticus Edward William Said. Hij werd op 1 november 1935 in Jeruzalem geboren, in het toenmalige Palestina dat Brits protectoraat was. Zijn vader was een Palestijnse christen die in Amerika fortuin had gemaakt en in de jaren '30 terugkwam naar Palestina om in het huwelijk te treden met een domineesdochter uit Nazareth. Edward kreeg een westerse opleiding in het op Britse leest geschoeide Victoria College in Cairo, daarna ging hij naar een privé-school in Massachusetts in de Verenigde Staten en studeerde hij Engelse en vergelijkende literatuurwetenschappen aan de universiteiten Princeton en Harvard, ook in de VS. Daarnaast was hij een verdienstelijk musicus.
Na de Arabische nederlaag in de oorlog met Israël ontwaakte in 1967 in Said zijn Palestijnse identiteit, die hem vanaf dat moment tot politieke actie zou aanzetten. In de jaren '70 was hij een van de eerste vooraanstaande Palestijnen die de Israëlische aanwezigheid in Palestina erkende. Hij verwierp de gewapende strijd en opteerde voor een opdeling van het land in een afzonderlijke Palestijnse en Israëlische staat. In 1977 trad hij toe tot de Palestijnse Nationale Raad (PNC) die ruim elf jaar later dit voorstel van Said zou aannemen. Deze historische concessie opende eind jaren '80 de weg voor de Oslo-vredesonderhandelingen.
In 1991 stapte Edward Said uit de PNC omdat hij vond dat de Palestijnen te veel water bij de wijn hadden gedaan en noemde het Oslo-vredesakkoord een 'Palestijns Versailles'. Als een van de voornaamste Palestijnse intellectuelen bleef hij een luis in de pels van zowel de Palestijnen als de joodse gemeenschap in New York waarmee hij regelmatig in aanvaring kwam.
Na de aanslag op het World Trade Centre in New York in september 2001 hield Said bewust afstand van de politiek en trok hij zich terug in de wereld van de muziek. In 1999 had hij samen met de Israëlische pianist Daniel Barenboim het Western-Eastern Divan Orchestra opgericht. In samenwerking met Said gaf Barenboim master classes aan Palestijnse muziekstudenten op de West-Bank, hetgeen hem door velen in Israël niet in dank werd afgenomen.

(Vorige berichten pagina 679/1 e.v. - 2004)

SAOEDI-ARABIË

BINNENLAND

Gewapende aanval op Amerikaans consulaat

Vijf gewapende mannen bestormden op 6 december 2004 op klaarlichte dag het Amerikaanse consulaat in Jeddah. Zij wisten met een auto het zwaar bewaakte complex binnen te dringen, op het moment dat een ambassadeauto via een zij-ingang naar binnen reed, en gijzelden vervolgens enkele Saoedische personeelsleden in bijgebouwen van de ambassade. Er ontstond een vuurgevecht waarbij vier leden van de diplomatieke staf en één bewaker gedood werden. Ook vier overvallers vonden de dood, terwijl de vijfde werd gearresteerd. Verder raakten tien lokale personeelsleden en twee Amerikanen gewond.

Politie treedt op tegen antimonarchistische demonstraties

Op 16 december 2004 gingen in verscheidene Saoedische steden antimonarchistische betogers de straat op om te ijveren voor democratisering. De protesten vonden vooral plaats in Jeddah en in mindere mate in Tabur en Hail. De politie voorkwam dat de protesten zich uitbreidden naar de hoofdstad Riyad en er werden verscheidene arrestaties verricht. Politieke demonstraties waren in Saoedi-Arabië verboden.

Tot de protesten was opgeroepen door de in ballingschap levende Saoedische dissident Saad al-Fagih, die aan het hoofd stond van de in Londen gevestigde Beweging voor Islamitische Hervorming in Arabië (MIRA). De organisatie beschuldigde de Saoedische regering van corruptie en schending van de regels van de islam. De organisatie zei te streven naar een liberale democratie, maar volgens de Saoedische regering ging het om een extremistische organisatie die banden onderhield met terroristen.

Buitenlandse maatregelen tegen MIRA

De tegoeden van twee Saoediërs werden op 21 december door de Verenigde Staten bevroren omdat zij banden zouden hebben met Al-Qaeda. Een van hen was Adel Batterjee, die vermoedelijk in Saoedi-Arabië woonde en terroristische activiteiten zou financieren; de ander was Saad al-Fagih. De beide mannen zouden niet met elkaar in contact staan.
Tegenover persbureau *Reuters* ontkende de 47-jarige al-Fagih de beschuldigingen: 'Ik heb geen contacten gehad met Al-Qaeda. (...). Door de druk die we hebben uitgeoefend [via demonstraties] en het gevaar dat we hebben veroorzaakt voor het Saoedische regime, is het in het belang van de huidige Amerikaanse regering om de koninklijke familie te redden.'
De Verenigde Naties werd voorgesteld al-Fagih op een lijst te plaatsen van personen die banden hadden met Al-Qaeda. Een dag later maakte de Britse minister van Financiën Gordon Brown bekend opdracht te hebben gegeven de tegoeden van de MIRA te bevriezen.

Demonstranten veroordeeld

Op 11 januari 2005 werden vijftien deelnemers aan de protesten door een Saoedische rechtbank veroordeeld tot straffen van twee tot zes maanden en tussen de 100 en 250 zweepslagen. Zes anderen moesten nog voorkomen. De openbaar aanklager kondigde hoger beroep tegen de vonnissen aan omdat de straffen te mild zouden zijn.

'Zweepslagen gebruikt tegen politieke tegenstanders'

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) verklaarde naar aanleiding van de vonnissen dat de zweepslagen waartoe de verdachten veroordeeld werden, gebruikt werden om politieke dissidenten het zwijgen op te leggen. Dat was in strijd met de gewoonte dat alleen religieuze rechtbanken deze straf oplegden bij morele vergrijpen als overspel. Volgens HRW was het geven van zweepslagen een vorm van martelen en in strijd met het verdrag van de Verenigde Naties tegen martelen, dat ook door Saoedi-Arabië was ondertekend.

Saoedische troepen doden tien militanten

Volgens mededelingen van het ministerie van Binnenlandse zaken vielen eind december 2004 tijdens gevechten met militanten in de hoofdstad Riyad tien doden.

Op 28 december vond één gewapende strijder de dood en werd er één gevangen genomen tijdens een vuurgevecht met de politie. Bij het onderzoek naar de gebeurtenis een dag later werd opnieuw een strijder gedood. Eveneens op 29 december vielen één dode en vier gewonden bij twee zelfmoordaanslagen op overheidsgebouwen. Vervolgens doodden Saoedische veiligheidstroepen zeven verdachten bij een inval in een huis, die gedaan werd in het kader van het onderzoek naar de gewelddadige botsingen.
Twee van de gedode strijders kwamen voor op de lijst van 26 meest gezochte militanten die met Al-Qaeda verbonden zouden zijn. Het ging om de Jemeniet Ibrahim Ahmad Abdel Majid al-Rimy en om Abdullah Saud al-Sebaie. Sebaie stond op nummer 20 van de lijst en werd verdacht van betrokkenheid bij de aanslagen van november 2003 in Riyad en van mei 2004 in de stad Khobar, waarbij respectievelijk 18 en 22 mensen de dood vonden.
Een van de andere doden was Ismael al-Khuzaim, die niet op de lijst voorkwam maar wel voor Al-Qaeda zou werken. Hij werd verdacht van betrokkenheid bij de ontvoering en onthoofding, in juni 2004, van de Amerikaan Paul Johnson die werkte voor vliegtuigbouwer Lockheed Martin.

Opnieuw vuurgevechten

Ooggetuigen meldden dat de Saoedische politie op 13 maart 2005 tijdens een vuurgevecht in Jeddah één strijder doodde en drie anderen arresteerde. Ook een buitenstaander vond de dood en dertien leden van de veiligheidstroepen raakten gewond.

Een dag later vond opnieuw een vuurgevecht plaats, dit keer in het district Buraida, 340 kilometer ten noordwesten van Riyad. Het was niet bekend of daarbij slachtoffers waren gevallen.

Saoedische hoofd veiligheidsdienst legt functie neer

Koning Fahd bin Abdul-Aziz vaardigde op 26 januari 2005 een decreet uit dat prins Nawaf bin Abdul-Aziz onthief van zijn functie als hoofd van de inlichtingendienst. Dat gebeurde op diens eigen verzoek en stond waarschijnlijk in verband met zijn slechte gezondheidssituatie. Prins Nawaf, een halfbroer van de koning, was in 2002 geopereerd na getroffen te zijn door een hersenbloeding. Hij had de inlichtingendienst sinds 2001 geleid.

Kabinetswijzigingen in kader van hervormingspolitiek

Koning Fahd bin Abdul-Aziz vaardigde op 8 februari 2005 een decreet uit dat enkele wijzigingen behelsde in de samenstelling van zijn kabinet. Abdullah bin Saleh bin Obaid werd de nieuwe minister van Onderwijs, als opvolger van Mohammad bin Ahmad al-Rashid. Obaid was het hoofd van de door de staat gesteunde National Human Rights Association (NHRA). Abdul Mohsen bin Abdul Aziz al-Akkas, plaatsvervangend hoofd van het in Londen gevestigde Arabische dagblad *Asharq al-Awsat*, werd benoemd tot minister van Sociale zaken. Hij volgde Ali bin Ibrahim al-Namla op. Minister voor Pelgrimage Iyad bin Amin Madani werd minister van Informatie en Cultuur. De verantwoordelijke voor dat departement, Fouad bin Abdul-Salam bin Mohammad Farisi, nam diens portefeuille Pelgrimage over.
De kabinetswijzigingen werden gezien als een stap in het voorzichtige hervormingsprogramma dat was aangekondigd door kroonprins Abdullah bin Abdul-Aziz, de feitelijke leider van het land. De absolute monarchie die Saoedi-Arabië was, stond de laatste jaren onder toenemende druk om democratische hervormingen door te voeren.

Eerste gemeenteraadsverkiezingen in Saoedi-Arabië

In de periode februari tot april 2005 vonden voor het eerst in de geschiedenis van

Saoedi-Arabië

Saoedi-Arabië gemeenteraadsverkiezingen plaats die als een voorzichtige stap naar democratisering werden beschouwd. Op 10 februari kon worden gestemd in de omgeving van de hoofdstad Riad en op 3 maart in vijf regio's in het zuiden en oosten van het land. Zeven regio's in het noorden en westen zouden op 21 april nog volgen. De verkiezingen vonden plaats voor de helft van het aantal gemeenteraadszetels; de andere helft werd benoemd. In totaal waren er 592 kandidaten in 178 raden te kiezen. Vrouwen waren van actief kiesrecht uitgesloten.

In Riad en omstreken wezen de resultaten op een duidelijke overwinning voor kandidaten die de steun hadden van religieuze leiders. Tegen de uitslag kwamen protesten van verliezende kandidaten omdat de meeste gekozenen in de hoofdstad voorkwamen op een via internet verspreide lijst van door religieuze leiders aanbevolen kandidaten. Hun steunbetuigingen zouden grote invloed hebben gehad op het stemgedrag. De klagers meenden dat dit in strijd was met het verbod op partijencoalities, maar de verkiezingscommissie wees hun klacht op 12 maart van de hand.

Hetzelfde probleem speelde bij de tweede ronde in de oostelijke steden Dammam, Al-Khobar en Dhahran waar een soortgelijke aanbevelingslijst bestond die was goedgekeurd door soennitische moslimgeleerden. Desondanks wisten sji'itische kandidaten in enkele plaatsen succes te boeken. In dit deel van het land woonden voornamelijk sji'iten die 10 procent van de totale bevolking uitmaakten. Zij voelden zich als tweederangsburgers behandeld in een land waar de Wahhabi-versie van de islam dominant was en door de leiders werd uitgedragen.

NATUUR EN MILIEU

Tenminste 29 doden door overstromingen

De heilige stad Medina werd op 24 januari 2005 getroffen door overstromingen als gevolg van de zware regenval van de laatste dagen. Tenminste 29 mensen kwamen daarbij om het leven. De meeste slachtoffers waren mensen die na de regenbuien met hun auto's de laaggelegen valleien rond de stad waren ingereden en vervolgens door het water werden verrast.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

TV-presentatrice gescheiden na mishandeling door echtgenoot

Het dagblad *Arab News* meldde op 4 januari 2005 dat de Saoedische televisiepresentatrice Rania al-Baz na een gerechtelijke uitspraak was gescheiden van haar echtgenoot Mohammed al-Fallatta. Deze had zijn vrouw ernstig mishandeld en de kranten hadden hier in april 2004 foto's van gepubliceerd.
De zaak werd gezien als een teken dat het taboeonderwerp huiselijk geweld bespreekbaar werd. Echtscheiding was in Saoedi-Arabië weliswaar legaal, maar veel vrouwen zagen daar vanaf om stigmatisering door de maatschappij te voorkomen of uit angst de kinderen kwijt te raken. Baz had haar man vergiffenis geschonken en schadevergoeding afgewezen, waarna Fallata vervroegd uit de gevangenis werd vrijgelaten. De twee kinderen konden nu bij haar blijven.

Vrouwen mogen bij ministerie van Buitenlandse zaken werken

Op 24 februari 2005, tijdens een ontmoeting in Londen van Saoedische en Britse diplomaten, kondigde de Saoedische minister van Buitenlandse zaken Saud Al-Faisal aan dat vrouwen in het vervolg op zijn ministerie konden werken.

In 2004 had de feitelijke leider van het land, kroonprins Abdullah bin Abdul-Aziz, de verschillende departementen aangezet tot plannen om meer vrouwen tewerk te stellen. Vooruitgang op dit gebied verliep echter langzaam. Hoewel meer dan de helft van de afgestudeerden aan universiteiten vrouw was, bedroeg het percentage vrouwen op het totaal aantal arbeidskrachten slechts 5 procent.

BUITENLANDSE ZAKEN

Internationale steun voor Saoedisch initiatief anti-terrorismecentrum

Bij een conferentie die van 5 tot 8 februari 2005 in de hoofdstad Riad werd gehouden, ondersteunden functionarissen van veiligheids- en inlichtingendiensten uit 50 landen een Saoedisch plan voor de oprichting van een internationaal antiterrorismecentrum. Over de precieze taakomschrijving, de wijze waarop het centrum gefinancierd zou worden en de vestigingsplaats zou in een later stadium beslist worden. Volgens de Saoedische minister van Binnenlandse zaken, prins Najef bin Abdul-Aziz, zou het centrum een instituut moeten zijn voor onderzoek, training en uitwisseling van deskundigheid.

In de aangenomen verklaring werd benadrukt dat terrorisme niet verbonden was met enige 'specifieke religie, etnische oorsprong, nationaliteit of geografische locatie'. Om het punt te benadrukken, heette het verder: 'In dit opzicht is het van groot belang te benadrukken dat elke poging om terrorisme te associëren met enig geloof in feite de belangen van terroristen dient.'

(Vorige berichten pagina 680/2 e.v. - 2004)

China

CHINA

BINNENLAND

Chinees parlement aanvaardt anti-afscheidingswet

Het Chinese Nationale Volkscongres, het landelijke parlement, aanvaardde op 14 maart 2005 met 2.868 stemmen voor en twee blanco een wet die het gebruik van geweld tegen Taiwan legaliseerde, indien 'vreedzame hereniging' onmogelijk bleek en het eiland zichzelf onafhankelijk verklaarde. Ook 'andere maatregelen' werden gelegaliseerd. Deze werden niet gespecificeerd, maar volgens analisten viel te denken aan blokkades en sancties.
China beschouwde Taiwan als afvallige provincie, die vroeg of laat met het vasteland herenigd moest worden.

Protest van Verenigde Staten

Met name de Verenigde Staten protesteerden tegen de wet. Formeel was Washington voor de hereniging van Taiwan met China. Desondanks bestond in de VS de 'Taiwan Relations Act', een wet die de VS verplichtte Taiwan te verdedigen als China het eiland met geweld probeerde in te lijven. Minister van Buitenlandse zaken Rice bracht op 22 maart een bezoek aan China. Ze zei daar dat de nieuwe Chinese wet de spanningen tussen China en Taiwan aanwakkerde, en

een acceptabele oplossing niet dichterbij bracht.

Kwomintang in China

In Taiwan zelf namen in maart honderdduizenden mensen deel aan protestdemonstraties tegen de nieuwe Chinese wet. Op 28 maart bracht een 30-koppige delegatie van de Taiwanese Nationalistische Partij (Kwomintang) een bezoek aan China. Het was het eerste bezoek van deze voormalige Chinese regeringspartij, sinds de communistische machtsovername in 1949 en de vlucht van de Kwomintang naar Taiwan. Sinds 2000 was de Kwomintang in Taiwan een oppositiepartij.
Chiang Pin-kung, vice-voorzitter van de Kwomintang en leider van de delegatie, zei dat het bezoek aan China diende om de onderlinge spanningen te reduceren. De Taiwanese regeringspartij DPP zou daar niet toe in staat zijn, omdat die van oudsher voor Taiwanese afscheiding was. De Kwomintang was wel voorstander van hereniging, maar dan alleen als de Chinese Communistische Partij haar machtsmonopolie opgaf.

De delegatie bezocht graven van Kwomintang-helden als Sun Yat-sen en sprak met de voorzitter van het Chinese parlement, Jia Qinglin. Jia zei dat de in 1999 gestaakte dialoog tussen Taiwan en China hervat moest worden en dat de anti-afscheidingswet wellicht kon worden afgezwakt.

Honderdduizenden arrestaties wegens corruptie

Volgens een rapport van Jia Chunwang, procureur van het Chinese Hooggerechtshof, werden in 2004 870 duizend Chinese ambtenaren beschuldigd van corruptie. Dat was negen procent meer dan in 2003. Ruim 800 duizend van hen zouden zijn aangehouden. Het rapport was niet openbaar, maar werd in maart 2005 gepresenteerd aan het Nationale Volkscongres.
Hoeveel van de arrestanten schuldig werden bevonden, bleef onduidelijk. Wel was duidelijk dat onder de arrestanten elf mensen zaten die werkten op ministerieel niveau of als provinciegouverneurs. Onder hen was minister van Bodemschatten Tian Fengshan. Ook werden ca. 3.000 districtsbestuurders en bijna 200 directeuren van ministeriële afdelingen aangehouden.

Verbod op 'leugenachtige journalistiek'

China kondigde op 23 maart 2005 aan dat 'leugenachtige journalistiek' verboden werd. Journalisten die onware berichten publiceerden, konden uit hun baan worden gezet. Formeel richtte de maatregel zich tegen de sensatiepers, die in China snel oprukte en regelmatig aangedikte of verzonnen berichten publiceerde om de verkoopcijfers op te drijven. Journalisten vreesden echter dat de communistische overheid de wet zou misbruiken en ook realistische berichtgeving over misstanden in China als 'leugenachtig' ging bestempelen.

S.A.R. HONGKONG

Gouverneur Tung Cheehwa treedt af

Tung Cheehwa, de gouverneur of 'chief executive' van Hongkong, trad op 10 maart 2005 af. Hij noemde zijn zwakke gezondheid als reden. Analisten waren er echter van overtuigd dat hij was ontslagen door de politieke leiders in Peking. Mogelijk vreesde Peking dat de roep om vrije verkiezingen in Hongkong zou toenemen zolang de weinig populaire Tung aanbleef. Tung was niet democratisch gekozen, maar in 1997 door Peking aangesteld. Hij had een mandaat tot 2007.
In Hongkong waren inderdaad weinig mensen rouwig om het vertrek van Tung. Hem werd verweten dat hij er niet in slaagde de aanhoudende economische problemen op te lossen en hij zou te veel naar de pijpen van Peking dansen. Toch betreurde menigeen dat hij vermoedelijk door datzelfde Peking was ontslagen. De speciale administratieve regio Hongkong hoorde officieel bij China, maar had recht op zelfbestuur. Dat Peking Tung ontsloeg, deed echter vermoeden dat de controle van de Chinese Communistische Partij over Hongkong enorm was en dat aan het zelfbestuur in praktijk duidelijke grenzen zaten.
Na zijn vertrek trad Tung aan als vice-voorzitter van de Chinese Volksconferentie voor Politiek Advies (CPPCC), dat namens niet-communistische groeperingen in China de overheid adviseerde, maar in praktijk weinig te vertellen had.
Vice-gouverneur Donald Tsang nam Tungs functie over, tot een door Peking aangewezen commissie een nieuwe gouverneur zou kiezen.

NATUUR EN MILIEU

Honderden miljoenen Chinezen zonder schoon drinkwater

Ongeveer 360 miljoen Chinezen (een derde van de bevolking) hadden in 2005 geen beschikking over schoon drinkwater. Dat zei de Chinese onderminister van Waterbeheer Zhai Haohui op 23 maart 2005 op een Chinees symposium over watermanagement. Hij zei ook dat zeventig procent van alle Chinese rivieren en meren vervuild was. Volgens de krant China Daily leden twee miljoen Chinezen aan ziektes die waren veroorzaakt door arsenicum in het drinkwater. De snelle industriële ontwikkeling leek de belangrijkste oorzaak van de watervervuiling.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VS gematigd positief over Chinees mensenrechtenbeleid

Hoger beroep wordt mogelijk

Chinese staatsmedia maakten op 2 maart 2005 bekend dat 'heropvoeding door arbeid' in het vervolg niet langer dan achttien maanden mocht duren. Tot dan toe was dat maximaal vier jaar. China kende de mogelijkheid om dissidenten zonder tussenkomst van de rechter in werkkampen op te sluiten voor 'heropvoeding'. Dit bleef zo, maar de gevangenen kregen in het vervolg wel de mogelijkheid om hiertegen in beroep te gaan.
Volgens persbureau Xinhua zaten in 2005 ca. 26.000 Chinezen in werkkampen.

Op 14 maart kondigde premier Wen Jiabao aan dat ook ter dood veroordeelden in het vervolg makkelijker beroep konden aantekenen. Het werd voor hen in principe mogelijk om door te procederen tot de zaak bij de hoogste rechtbank, het Hoogste Volksgerecht, terechtkwam.
China werd vaak verweten dat het mensen executeerde die geen eerlijk proces hadden gehad. De maatregel moest deze kritiek doen verstommen.

Vrijlating Uygurse zakenvrouw

Op 18 maart werd Rebiya Kadeer vrijgelaten. Deze succesvolle Uygurse zakenvrouw was in 1999 tot acht jaar cel veroordeeld

omdat ze knipsels uit lokale kranten had opgestuurd naar haar echtgenoot in de VS, de in 1996 gevluchte Uygurse dissident Sidik Rouzi. Hierin werd melding gemaakt van de harde aanpak van Uygurse opstandelingen in de overwegend islamitische Chinese provincie Xinjiang. China had Kadeers activiteiten opgevat als staatsondermijnend en separatistisch. Kadeer vertrok na haar vrijlating naar de VS.

VS dienen geen anti-Chinese resolutie in

De VS maakten op 18 maart bekend dat ze geen resolutie zouden indienen bij de mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties, om het Chinese mensenrechtenbeleid te bekritiseren. Bij menigeen wekte dit verbazing. De VS hadden sinds de studentenopstand in 1989 bijna jaarlijks zo'n kritische resolutie ingediend. En het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken had op 28 februari nog een vernietigend rapport over het Chinese mensenrechtenbeleid gepubliceerd.
Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken liet echter weten dat China in maart veel had gedaan om zijn mensenrechtenbeleid te hervormen, conform eisen die de VS hadden gesteld. Niet alleen de verruimde mogelijkheden om beroep aan te tekenen en de vrijlating van Kadeer vielen hieronder, maar ook een Chinese toezegging om 'binnenkort' VN-rapporteurs voor marteling en godsdienstvrijheid toe te laten. Als de VS hun eerdere voornemen om China bij de VN aan te klagen hadden doorgezet, zou China deze beleidswijzigingen niet hebben doorgevoerd, aldus het ministerie.
Op voorwaarde van anonimiteit vertelde een andere medewerker van het ministerie tegenover journalisten dat er sprake was van een schikking tussen China en de VS. China zou een aantal Amerikaanse eisen op het gebied van mensenrechten hebben ingewilligd, op voorwaarde dat de VS China niet aanklaagden bij de VN. Op de vraag of China zijn mensenrechtenbeleid wel voldoende had verbeterd zei hij dat 'een van nature repressieve overheid' alleen stukje bij beetje kon worden bewogen tot beter gedrag. Ingrijpendere veranderingen waren wenselijk, maar nog niet haalbaar.

Dissident Jiang Yanyong op vrije voeten

Jiang Yanyong werd op 23 maart 2005 vrijgelaten. Deze arts was in 2003 bekend geworden nadat hij groot alarm had geslagen over de sars-crisis, die toen nog door de Chinese overheid werd genegeerd. Hij was in 2004 echter onder huisarrest geplaatst, omdat hij de overheid had opgeroepen toe te geven dat het gewelddadige neerslaan van de studentenopstand in 1989 verkeerd was.
Na zijn vrijlating mocht Jiang niet met de pers of buitenlandse organisaties spreken en verder niets ondernemen dat de Chinese Communistische Partij in diskrediet kon brengen.

MILITAIRE ZAKEN

Hu Jintao wordt voorzitter van Centrale Militaire Commissie

Het Chinese Nationale Volkscongres, het parlement, ging op 13 maart 2005 akkoord met de benoeming van Hu Jintao als voorzitter van de machtige Centrale Militaire Commissie (CMC). Hu was al president en voorzitter van de Communistische Partij en kreeg nu dus ook de leiding over het leger. Hiermee werd hij verreweg de machtigste persoon van China. De benoeming van Hu als militair leider voltooide de machtsovername van Jiang Zemin, die hem voorging als president, partijvoorzitter en tot 2005 ook als voorzitter van de CMC.

Forse verhoging Chinees defensiebudget

China kondigde op 4 maart 2005 aan dat de uitgaven voor defensie in het komende jaar verhoogd zouden worden met 13 procent tot 247,7 miljard yuan (ca. 23,05 miljard euro). Het extra geld zou nodig zijn om verouderd materieel te vervangen.
China zei dat de defensie-uitgaven ondanks de forse verhoging bescheiden waren in vergelijking met de VS, die jaarlijks bijna 310 miljard euro aan defensie uitgaven.

(Vorige berichten pagina 171/1- 2005)

FILIPPIJNEN

BINNENLAND

Aanhoudend geweld op de Filippijnen

Brand op veerboot was bomaanslag

De brand op een Filippijnse veerboot die op 27 februari 2004 aan 116 mensen het leven kostte, was het gevolg van een bomaanslag. Dat bleek uit politieonderzoek, waarvan de resultaten op 11 oktober 2004 werden gepubliceerd. De Filippijnse overheid had steeds volgehouden dat het om een ongeluk ging, hoewel de aanslag al op 29 februari was opgeëist door de Abu Sayyaf. Volgens het politieonderzoek was het waarschijnlijk dat deze militante moslimorganisatie er inderdaad achter zat. De Abu Sayyaf had in 2003 ca. 800 duizend euro 'beschermingsgeld' geëist van rederij WG&A, de eigenaar van het getroffen schip. Waarschijnlijk was de aanslag gepleegd omdat WG&A geweigerd had te betalen.
De Abu Sayyaf had vermoedelijk banden met Al-Qaeda en de Jemaah Islamiah (JI).
Op 12 december vielen veertien doden en zestig gewonden bij een bomaanslag op een markt in General Santos op Mindanao. Wie deze aanslag pleegde bleef onduidelijk.

Aanval door afvallige MIBF-rebellen

Op 9 januari 2005 vielen ca. 200 rebellen nabij Mamasapano op Mindanao een eenheid van het Filippijnse leger aan. Ze doodden dertien soldaten en stalen wapens. Het leger doodde vijftien rebellen. Het bleek te gaan om afvallige rebellen van het Moro Islamitische Bevrijdingsfront (MIBF), waarmee Manila zeventien maanden eerder een staakt-het-vuren had afgesproken. Sinds oktober 2004 verbleven zestig onpartijdige waarnemers uit Maleisië en Brunei op Mindanao, om te controleren of beide partijen de afspraken naleefden. Zij bevestigden dat de betrokken rebellen niet waren gestuurd door het MIBF.

Gevechten met Abu Sayyaf en MNBF

Begin februari viel het Filippijnse leger rebellenbases van de Abu Sayyaf op het eiland Jolo aan. Op 6 februari vielen vijfhonderd rebellen bij wijze van vergelding een Filippijns legerkonvooi aan. Onder hen waren leden van de Abu Sayyaf, maar ook strijders van het Moro Nationale Bevrijdingsfront (MNBF). Het MNBF had in 1996 een vredesverdrag met de Filippijnse staat gesloten, maar aanhangers van de in 2001 wegens separatisme en terrorisme gedetineerde MNBF-leider Nur Misuari konden zich hier niet in vinden. Zij zetten de strijd voor een onafhankelijke moslimstaat op de zuidelijke Filippijnen voort, in samenwerking met de Abu Sayyaf.

In de loop van februari hielden de gevechten aan. Manila versterkte de troepenmacht op Jolo tot ongeveer vierduizend manschappen. De hoeveelheid rebellen werd geschat op 800.
Op 14 februari werd in het centrum van Manila een stadsbus opgeblazen. Hierbij vielen zes doden. Op diezelfde dag ontploften ook bommen nabij een winkelcentrum in General Santos en in een busstation in Davao, beide op Mindanao. Hierbij vielen nog eens zes doden. Er vielen ook 150 gewonden. Abu Solaiman van de Abu Sayyaf eiste de aanslagen via de lokale radiozender DZBB op.
Op 16 februari veroverde het nationale leger Bitanag op Jolo, een belangrijke rebellenbasis van de Abu Sayyaf. Een woordvoerder van de lokale overheid van Jolo zei op 17 januari dat ca. 25 duizend burgers voor het geweld op de vlucht waren geslagen.
Politici en religieuze leiders op Jolo riepen op tot een staakt-het-vuren, maar op 4 maart zei president Arroyo dat de rebellen uiteengedreven en op de vlucht waren. Een staakt-het-vuren zou hen de kans geven zich opnieuw te organiseren. Daarom wilde Arroyo hier niets van weten.
Het Filippijnse leger meldde op diezelfde dag dat sinds 6 februari ca. 100 rebellen en 33 Filippijnse militairen waren omgekomen.

Gevangenisopstand

Op 14 maart brak in de gevangenis Kamp Bagon Diwa te Manila een opstand uit. Gedetineerde moslimrebellen overvielen bewakers, pakten hun wapens af en doodden drie mensen. Het lukte hen echter niet te vluchten. Op 15 maart viel de politie de gevangenis binnen en doodde 22 gevangenen en een politieagent. Onder de doden waren drie topleiders van de Abu Sayyaf: Galib Andang, beter bekend als commandant Robot, Alhamser Limbong en Nadzmie Sabtulah. President Arroyo zei dat de opstandelingen het bloedbad aan zichzelf te wijten hadden, omdat ze ruim de tijd hadden gekregen om zich over te geven, maar dat niet hadden gedaan. Een woordvoerder van de Abu Sayyaf zei hierna dat er aanslagen in Manila zouden volgen om de doden te wreken.

Rechtbank weigert verkiezingsfraude te onderzoeken

Het Hooggerechtshof in Manila liet op 29 maart 2005 weten dat een klacht over fraude bij de presidentsverkiezingen in mei 2004 niet langer zou worden behandeld. De klacht was ingediend door presidentskandidaat Fernando Poe jr. Deze was echter in december 2004 overleden, toen de zaak nog in behandeling was. Zijn weduwe Jesusa Sonora alias Susan Roces had de zaak daarna voorgezet. Volgens de rechter was ze daar echter niet toe bevoegd, omdat ze geen kandidaat was bij de laatste verkiezingen. Vandaar dat de zaak werd geseponeerd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Filippijnse economie groeit, begrotingstekort neemt af

Inefficiënte belastinginning

Het *Philippine Business Magazine* meldde in zijn editie van januari 2005 dat de Filippijnse economie in 2004 met ca. 6 procent en de export met tien procent was gegroeid. Volgens overheidsbronnen bedroeg de inflatie ca. 8,5 procent en de werkeloosheid 11 procent.
De Filippijnse overheid maakte op 19 januari 2005 bekend dat het begrotingstekort voor het tweede opeenvolgende jaar was geslonken, en wel van 199,9 miljard peso (ca. 2,92 miljard euro) of 4,6 procent van het bbp in 2003, tot 186,1 miljard peso of 3,9 procent van het bbp in 2004.
Om het begrotingstekort nog verder te laten slinken, nam het parlement op 20 januari een wet aan die het mogelijk maakte beloningen te geven aan belastingambtenaren en douaniers die erin slaagden om meer belastingen en invoerrechten te innen. Zij die dit nalieten, konden worden ontslagen. Want Manila meende dat de staat veel belastinginkomsten misliep door inefficiënte belastinginningen en corruptie onder belastingambtenaren en douanepersoneel. Smokkel en andere vormen van belastingontduiking waren hierdoor gemeengoed.

Schuldenlast blijft hoog

President Arroyo wilde niet alleen het begrotingstekort verkleinen, maar ook de staatsschuld versneld afbetalen. In augustus 2004 bedroeg die 64,8 miljard dollar (ca. 50,4 miljard euro), het equivalent van 75 procent van het bbp. Inclusief de schulden van staatsbedrijven was het 140 procent van het bbp.
In 2003 ging 28 procent van de rijksbegroting naar het aflossen van de schulden. In 2004 was dat 32 procent. Er was wereldwijd geen enkele andere overheid die zo'n groot deel van zijn begroting besteedde aan het aflossen van schulden.

Minister van financiën treedt af

Ondanks de verscherpte fiscale discipline en de snelle afbetaling zei de internationale kredietbeoordelaar Standard & Poor's in januari 2005 dat de kredietwaardigheid van de Filippijnen ietwat was afgenomen. Men vond de maatregelen om de rijksbegroting op orde te krijgen onvoldoende. Met name de mislukte pogingen van minister van Financiën Juanita Amatong om de BTW te verhogen van tien tot twaalf procent zouden de geloofwaardigheid van het Filippijnse financiële beleid hebben aangetast.
Diezelfde Juanita Amatong trad op 22 januari 2005 af. Ze zei dat ze haar baan haar te zwaar vond, maar analisten dachten dat de negatieve beoordeling door Standard & Poor's de werkelijke reden was. Amatong werd op 15 februari opgevolgd door Cesar Purisima, minister van Handel en industrie. Juan Santos volgde Purisima op. Hij was zakenman en lid van de Raad van advies van de overheid.

Bezuiniging op energiegebruik

President Arroyo zei op 30 maart dat ambtenaren gedurende de komende twee maanden geen werkweek van vijf keer acht uur zouden hebben, maar van vier keer tien uur. Dit zou energie besparen en energie was gezien de torenhoge olieprijzen in 2005 enorm duur. De maatregel zou de schatkist ca. 2,1 miljoen euro opleveren.
Diensten die te maken hadden met gezondheidszorg en ordehandhaving bleven wel volgens het normale rooster werken.

NATUUR EN MILIEU

Houtkap stilgelegd na stormen

Eind november en begin december 2004 werden het oosten en noorden van de Filippijnen getroffen door drie tropische stormen en een orkaan. Met name de stad Real ten noordoosten van Manila liep ernstige schade op. In de getroffen gebieden werden bruggen, wegen en ca. 650 duizend huizen verwoest. De schattingen van het aantal doden liepen uiteen van 1.000 tot 1.800

Ontbossing

Veel schade werd niet door de stormen zelf aangericht, maar door overstromingen en modderstromen. Dat de omvang hiervan zo enorm was, hing volgens president Arroyo samen met de ontbossing. In 2005 was ca. twintig procent van het Filippijnse grondgebied bebost. Tachtig jaar eerder was dat nog zestig procent. Arroyo kondigde op 4 december aan de illegale houtkap net zo hard te gaan aanpakken als 'terrorisme, ontvoering en drugshandel'. Maar ze pakte ook de legale houtkap aan. In de getroffen gebieden werden alle vergunningen ingetrokken en elders mochten voorlopig geen nieuwe vergunningen worden afgegeven.

OVERLEDEN

Fernando Poe jr., filmster

Fernando Poe jr. overleed op 14 december 2004 aan een beroerte. Poe was tijdens een ontmoeting met vrienden onwel geworden, naar een ziekenhuis in Manila overgebracht en daar in coma geraakt.
Poe werd op 20 augustus 1939 te Manila geboren als zoon van een Amerikaanse moeder en de Filippijnse acteur Fernando Poe sr. In werkelijkheid heette hij Ronald Allan Kelley Poe, maar hij noemde zich naar zijn vader. Poe maakte de middelbare school niet af, maar werd in de jaren vijftig wel een van de meest gevierde filmsterren van de Filippijnen. Dat zou hij blijven tot 2004, toen hij zich kandidaat stelde voor de presidentsverkiezingen. Hij verloor deze op een haar na van zijn rivaal Gloria Arroyo, maar erkende zijn verlies niet omdat er volgens hem fraude in het spel was. Dit werd echter nooit bewezen.

(Vorige berichten pagina 551/1 - 2000)

INDONESIË

BINNENLAND

Tsunami eist 230 duizend doden in Atjeh

Pas in de loop van januari 2005 werd duidelijk dat van alle gebieden rondom de Indische Oceaan die op 26 december 2004 door tsunami's waren getroffen, Atjeh er het ernstigst aan toe was. In verband met de burgeroorlog had Jakarta de provincie sinds mei 2003 hermetisch van de buitenwereld afgesloten. Eind december en begin januari stroomden buitenlandse hulpverleners en journalisten desondanks toch toe. Ook militairen uit onder meer Australië, de VS, Groot-Brittannië en Mexico boden humanitaire hulp. Ze constateerden dat de provinciehoofdstad Banda Atjeh vrijwel helemaal was verwoest en dat ca. dertig procent van de bevolking er was omgekomen. De straten lagen bezaaid met lijken, die door het warme en vochtige klimaat al in verregaande staat van ontbinding verkeerden.
Uit de hele wereld stroomden hulpgoederen toe. Maar omdat veel wegen en bruggen in de kustgebieden waren verwoest en vervoer over land onmogelijk was, hoopten deze zich op het vliegveld van Banda Atjeh op. Amerikaanse legerhelikopters vervoerden vanaf 3 januari wel voedsel naar eilanden en afgelegen kustgebieden, die wellicht nog zwaarder waren getroffen dan Banda Atjeh.

Staakt-het-vuren tussen leger en GAM

Begin januari zei minister van Buitenlandse zaken Hassan Wirajuda dat Jakarta en de Atjeh'se onafhankelijkheidsbeweging GAM vrijwel onmiddellijk na de tsunami een officieus staakt-het-vuren hadden afgesproken om de hulpacties niet te bemoeilijken. Desondanks kregen hulpverleners op 11 januari van het Indonesische leger te horen dat zij niet meer zonder vergunningen buiten Banda Atjeh en de eveneens zwaar getroffen stad Meulaboh mochten komen. Reden was dat de veiligheid niet kon worden gegarandeerd, omdat de GAM zou proberen hulpgoederen te roven. De rebellen ontkenden dit echter en zeiden dat het leger de tsunami misbruikte om de GAM zwart te maken. Volgens analisten was legerleider generaal Ryamizard Ryacudu zo fanatiek tegen de GAM, dat hij weigerde te geloven in de goede intenties van de rebellen. Ook zou hij geen buitenlandse pottenkijkers willen bij 'zijn' strijd tegen de GAM. Ryucudu hield echter voet bij stuk. Op 20 januari deelde hij mede dat zijn manschappen in twee weken tijd 120 GAM-rebellen hadden gedood omdat zij hulpgoederen probeerden te stelen.
Internationale hulpverleners verklaarden dat ze op geen enkele manier last van de GAM hadden.

Voldoende hulp

Minister van Economische zaken Aburizal Bakrie zei op 25 januari dat Indonesië geen gebruik wilde maken van een aanbod van de Club van Parijs om de schulden van de getroffen landen tot eind 2005 te bevriezen. De Club, bestaande uit negentien rijke landen die geld leenden aan ontwikkelingslanden, hadden dit aanbod op 12 januari gedaan in de veronderstelling dat de getroffen landen zo meer financiële ruimte kregen voor hulp en wederopbouw.
Indonesië had een schuld aan buitenlandse overheden van 132,2 miljard dollar (bijna 102 miljard euro), waarvan 48 miljard dollar aan landen van de Club van Parijs.
Bakrie zei dat Indonesië het aanbod niet aannam omdat het reeds voldoende hulp kreeg. Naast de 3,4 miljard dollar 'reguliere' ontwikkelingshulp die Indonesië in 2005 ontving hadden de vaste geldschieters van het land 1,7 miljard dollar hulp voor Atjeh toegezegd, bestaande uit 1,2 miljard schenkingen en een half miljard gunstige leningen. Daarnaast kwam nog geld binnen dat burgers wereldwijd aan particuliere hulporganisaties hadden geschonken.
Indonesië schatte de schade van de tsunami op 97 procent van het bbp van Atjeh, en dat kwam neer op 2 procent van het landelijke bbp. De wederopbouw ging naar schatting 4,5 miljard dollar kosten.
Indonesië overwoog voor de wederopbouw gebruik te maken van de duizenden Atjeh'ers die geen werk meer hadden, omdat hun werkplek was verwoest.

Langzaam herstel

Op 18 februari waren volgens de Indonesische rampenbestrijdingsdienst 120.600 doden geteld in Atjeh en naburige provincies. Er werden nog 114.900 mensen vermist. Men ging er vanuit dat ook zij dood waren.
De meeste buitenlandse militairen waren toen inmiddels vertrokken. Volgens de VN was de overige hulpverlening inmiddels goed georganiseerd, ook in afgelegen gebieden. De Wereldgezondheidsorganisatie WHO had steeds gewaarschuwd voor epidemieën, maar die bleven uit doordat overal voldoende schoon drinkwater, voedsel en medicijnen konden worden geboden. De hulpverlening was inmiddels een tweede fase ingegaan. Aanvankelijk had men zich geconcentreerd op puinruimen en het bergen van lijken. Nu werd het tijd voor het herstel van het openbare leven. Het onderwijs kwam vooralsnog traag op gang. In Atjeh waren ca. 1.000 docenten omgekomen

en 420 scholen verwoest. Hoewel de lessen werden hervat in noodgebouwen, kwamen veel kinderen niet opdagen omdat ze nog in een shocktoestand verkeerden en het te druk hadden om de draad van het leven weer op te pakken. Velen moesten als weeskinderen zien te overleven.
En hoewel met buitenlandse hulp de eerste bedrijfjes werden geopend, woonden honderdduizenden mensen nog in tentenkampen van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR. Volgens de VN waren eind februari 790 duizend Atjeh'ers aangewezen op voedselhulp. Om iedereen een nieuw bestaan te bieden moesten volgens de Indonesische regering ca. 100 duizend nieuwe huizen worden gebouwd. Het Wereld Natuurfonds zei op 28 februari dat hiervoor zoveel hout nodig was, dat de toch al bedreigde Indonesische regenwouden nog ernstiger aangetast dreigden te worden. Zweden bood hierop aan om hout te sturen, maar Jakarta wees dat van de hand.

Eiland Nias getroffen door zware aardbeving

Op 28 maart was er opnieuw een aardbeving onder de Indische Oceaan, ditmaal met een kracht van 8,7 op de schaal van Richter. In alle gebieden die in december door tsunami's waren getroffen vluchtten mensen in paniek weg van de kust, uit angst voor nieuwe vloedgolven. Deze bleven echter uit. Op het eiland Nias voor de westkust van Sumatra eiste de aardbeving volgens schattingen van de Verenigde Naties echter wel 1.300 doden. Van de infrastructuur bleef weinig over en in Guning Sitoli, de belangrijkste plaats op Nias, was tachtig procent van de gebouwen beschadigd. Ook op de Banjak-eilanden en het eiland Simeulue was de schade groot. Een deel van de hulpverleners uit Atjeh vertrok naar de getroffen eilanden.

Jakarta en GAM hervatten vredesbesprekingen

De Indonesische overheid en leiders van de Atjeh'se onafhankelijkheidsbeweging GAM in ballingschap hielden op 28 en 29 januari 2005 vredesbesprekingen in Helsinki. Het was voor het eerst sinds begin 2003 dat de twee partijen formeel met elkaar spraken. De besprekingen werden geleid door het Crisis Management Initiatief (CMI), opgericht door de Finse ex-president Martti Ahtisaari. Indonesië stuurde een zware zevenkoppige delegatie, waarin Veiligheidsminister Widodo Adi Sucipto en minister van Justitie en Mensenrechten Hamid Awaluddin zitting hadden. Wellicht wilde president Yudhoyono hiermee onderstrepen dat hij zijn verkiezingsbelofte om de oorlog in Atjeh te beëindigen serieus meende.
In Helsinki toonde Jakarta zich net als voorheen niet bereid om Atjeh onafhankelijkheid te geven. Over een autonome status en amnestie voor alle gearresteerde rebellen viel echter wel te praten. De GAM ging hier niet op in, maar bood na de beëindiging van de besprekingen wel aan om de strijd voor onafhankelijkheid vijf tot tien jaar op een laag pitje te zetten. Jakarta moest er dan wel mee instemmen dat Atjeh een referendum over onafhankelijkheid zou houden. Jakarta verwierp het voorstel op 31 januari.

Op 23 februari eindigde een tweede ronde van onderhandelingen. Hoewel de GAM altijd had volgehouden dat men alleen genoegen nam met volledige onafhankelijkheid, suggereerde ze dit keer dat een grote mate van autonomie ook bespreekbaar was. Malik Mahmud, leider van de door zichzelf uitgeroepen Atjeh'se regering in ballingschap, zei naderhand dat de strijd voor een onafhankelijk Atjeh nog niet van de baan was, maar dat de GAM inderdaad overwoog om concessies te gaan doen.
In april zouden de besprekingen worden voortgezet.

Zeker 96 doden door aardverschuiving

Op 21 februari 2005 werden twee dorpen in West-Java bedolven onder een zeven meter dikke brei van modder en vuilnis. Volgens de lokale autoriteiten waren bij zware regenval stapels afval op de vuilnisbelt van de naburige miljoenenstad Bandung aan het glijden geraakt. In hun val hadden ze modderlawines veroorzaakt.
Op 27 februari waren inmiddels 96 doden geborgen. Er werden toen nog 47 mensen vermist.

JUSTITIE

Bashir opnieuw veroordeeld

Een rechtbank in Jakarta veroordeelde de islamitische geestelijke Abu Bakar Bashir (of: Ba'asyir) op 3 maart 2005 tot dertig maanden gevangenisstraf. Er was acht jaar geëist. Hij werd veroordeeld onder het reguliere strafrecht en niet onder de veel strengere speciale antiterreurwetgeving die Indonesië sinds 2002 kende.
Bashir was in april 2004 gearresteerd, nadat hij juist uit de gevangenis was ontslagen.
De rechter oordeelde dat Bashir vooraf op de hoogte was geweest van de plannen voor de aanslagen op Bali in oktober 2002. Hij zou er zijn goedkeuring aan hebben gegeven. Hoewel verdere betrokkenheid niet bewezen werd geacht, maakte dit hem wel schuldig aan samenzwering. Bashirs betrokkenheid bij de aanslag op het Mariott Hotel in Jakarta, oktober 2003, was volgens de rechtbank niet bewezen. Bashir ontkende de schuld en ging in hoger beroep.

Jemaah Islamiah

De VS en Australië protesteerden omdat ze de straf te mild vonden. Bij de aanslagen op Bali waren 88 Australiërs omgekomen. Maar een woordvoerder van het Indonesische ministerie van Buitenlandse zaken zei dat de politiek niets aan Bashirs straf kon veranderen, omdat de rechtspraak nu eenmaal onafhankelijk was. Als Bashirs leidende rol binnen de Jemaah Islamiah (JI) was bewezen, zou hij een veel zwaardere straf hebben gekregen. Maar dit bleef moeilijk, omdat de Amerikanen de belangrijkste Indonesische terreurverdachte Hambali in hechtenis hadden en weigerden hem in Jakarta te laten getuigen. Hambali zou een van de kopstukken van de JI zijn en kon wellicht meer vertellen over Bashirs rol binnen die organisatie, die vermoedelijk banden had met Al-Qaeda. Met Hambali's getuigenis zou het Indonesische Openbaar Ministerie wellicht een sterkere zaak hebben gehad, aldus het ministerie van Buitenlandse zaken.

(Vorige berichten pagina 46/1 - 2005)

KAZACHSTAN

BINNENLAND

Enige oppositionele parlementslid treedt af

Alichan Bajmenov, het enige parlementslid van de oppositie en één van de twee voorzitters van de gematigde oppositiepartij Ak Zjol (AZ), gaf op 2 november 2004 zijn zetel

Kazachstan

op uit protest tegen de gang van zaken bij de parlementsverkiezingen. Hij beschouwde deze als oneerlijk. In oktober was parlementsvoorzitter Zjarmachan Toejakbaj al uit protest afgetreden en had zich in november bij AZ aangesloten.
In september en oktober waren in twee rondes verkiezingen gehouden voor de Mazjilis (Vergadering), een van de twee Kamers van het parlement. Deze zou op 3 november voor het eerst sinds de verkiezingen in nieuwe samenstelling bijeen komen.
De oneerlijkheid van de verkiezingen was ook vastgesteld door de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Volgens de organisatie werden deze gekenmerkt door intimidatie van kiezers, bevooroordeelde media en het ontbreken van enige transparantie.

Somber VN-rapport over Kazachstan

In januari 2005 constateerde het Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) van de Verenigde Naties in haar jaarrapport over 2004 dat de economische vooruitgang in Kazachstan, vooral afkomstig van de exploitatie van olie en gas, zich doorzette. De grote meerderheid van de bevolking van vijftien miljoen inwoners profiteerde hier echter niet van.
De armoede op het platteland was bijna twee keer zo groot als in stedelijke gebieden. Jonge mensen waren bijzonder kwetsbaar op de arbeidsmarkt en vaak werkloos. Onder een deel van de jonge werklozen met weinig maatschappelijke vooruitzichten bestond ook een drugsprobleem: het aantal injecterende drugsgebruikers werd geschat op 250.000.
De overheid onder president Noersoeltan Nazarbajev had weliswaar de afgelopen jaren enige hervormingen doorgevoerd in de gezondheidszorg, maar zij had niets ondernomen op het punt van mensenrechten en mediavrijheid. Ook democratische hervormingen waren uitgebleven, getuige de parlementsverkiezingen van 2004, die ook volgens internationale waarnemers oneerlijk waren verlopen.

President Nazarbajev kondigt voorzichtige hervormingen aan

President Noersoeltan Nazarbajev verdedigde op 18 februari 2005 de staat van de democratie in zijn land. Hij wilde 2005 maken tot het 'jaar van politieke hervormingen'. Zo zouden op lokaal niveau beperkte verkiezingen worden ingevoerd voor sommige functies die tot dan toe door benoemde functionarissen waren vervuld.
Ook besloot de regering op 22 februari 2005 de uitgaven met 100 miljard tenge (bijna 600 miljoen euro) te verhogen. Het geld zou vooral worden besteed aan pensioenen en salarissen in de publieke sector en kwam na een toezegging van de president enkele dagen eerder om pensioenen en andere sociale uitgaven te verhogen. De extra uitgaven zouden leiden tot een begrotingstekort dat hoger was dan oorspronkelijk gepland.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vijf aanhangers oppositie vastgezet

Een rechtbank veroordeelde vijf aanhangers van de oppositiepartij Democratische Keuze voor Kazachstan (DVK) tot gevangenisstraffen van twee tot zeven dagen wegens deelname aan een illegale bijeenkomst enkele dagen eerder. Dat maakte de partij op 31 januari 2005 bekend.
De uitspraak van de rechtbank kwam op een tijdstip van verhoogde nervositeit onder leiders in de voormalige Sovjetunie na recente omwentelingen in Georgië en Oekraïne. Tot dan toe hadden in Kazachstan geen grote bijeenkomsten van de oppositie plaatsgevonden.

Rechtbank gelast opheffing DVK

Een rechtbank in de hoofdstad Almaty kwam op 9 februari in hoger beroep tot de uitspraak dat de DVK moest worden opgeheven en zijn kantoren diende te sluiten wegens 'het ondermijnen van de staatsveiligheid' en het 'aanzetten tot sociale haat'.
De partij, met meer dan 100.000 leden in een land van vijftien miljoen inwoners, kon nog in hoger beroep gaan. De opheffing werd echter wel direct van kracht.

(Vorige berichten pagina 633/2 e.v. - 2004)

KIRGIZSTAN

Kirgizstan

BINNENLAND

VN-rapport constateert weinig politieke veranderingen

Uit een in januari 2005 gepubliceerd rapport van het Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) van de Verenigde Naties over Kirgizstan bleek dat er in 2004 niet veel verandering in de politieke situatie was opgetreden. De verbrokkelde oppositie in het land had nog steeds geen massale aanhang achter zich gekregen. Na de recente gebeurtenissen in Georgië en Oekraïne waar zittende regimes bij verkiezingen werden verslagen, ging de overheid steeds repressiever optreden en duldde nog maar weinig kritiek op het eigen beleid.
De economische groei bedroeg in 2004 7 procent en de inflatie ca. 3 procent. Ongeveer 40 procent van de vijf miljoen inwoners leefde onder de nationale armoedegrens.
In 2004 vond er een ongekend aantal natuurrampen plaats in de vorm van lawines, overstromingen en aardverschuivingen. In totaal kwamen daarbij volgens regeringscijfers meer dan 100 mensen om.

President Akajev verdreven na frauduleuze verkiezingen

Machthebbers vrezen toenemende oppositie

De regering introduceerde op 14 januari 2005 striktere regels met betrekking tot demonstraties en openbare bijeenkomsten. De burgemeester van de hoofdstad Bisjkek, Medetbek Kerimkoelov, verklaarde voor de televisie dat organisatoren van openbare bijeenkomsten de autoriteiten tien dagen van te voren schriftelijk op de hoogte moesten stellen en ook van te voren het aantal deelnemers moesten opgeven.
De maatregelen werden gezien als een teken van nervositeit bij de overheid na eerdere succesvolle publieke protesten in Georgië en Oekraïne. Het aantal demonstranten dat in Kirgizstan de straat op ging, was echter tot dan toe aanzienlijk kleiner dan in die twee landen. Een woordvoerder van president Askar Akajev beschuldigde telefonisch tegenover persbureau *Reuters* buitenlanders ervan de onrust in Kirgizstan te stimuleren. Zij probeerden volgens hem hetzelfde scenario uit te voeren als in Joegoslavië, Georgië en Oekraïne.

Protesten tegen uitsluiting verkiezingskandidaten

Duizenden mensen gingen op en rond 24 februari 2005 de straat op om te protesteren

tegen de door rechtbanken gelaste schorsing van kandidaten voor de parlementsverkiezingen, die op 27 februari zouden plaatsvinden. Deze verkiezingen waren de eerste voor een éénkamerparlement; tot nu toe had het land een parlement met twee kamers. De protesten begonnen in het doorgaans vreedzame noorden van het land, waar demonstranten hun onvrede uitten door het blokkeren van belangrijke doorgaande wegen.
In totaal waren zeven kandidaten op een totaal van 396 uitgesloten door districtsrechtbanken omdat zij bepalingen in het verkiezingsreglement zouden hebben geschonden. Eén van de afgewezen kandidaten was na protesten weer op de kieslijst geplaatst.

Radio Liberty uit de lucht gehaald

Het staatsbedrijf Kyrgyztelekom haalde op 24 februari 2005 de meeste uitzendingen van de Kirgizische dienst van Radio Liberty uit de lucht. Daarmee verdween de enige onafhankelijke bron van nieuws drie dagen voor de parlementsverkiezingen uit de ether. Kyrgyztelekom kondigde een tender aan op 10 maart voor de door Radio Liberty meest gebruikte frequentie en in de aanloop daartoe werden de uitzendingen niet langer doorgegeven.
De zender had ongeveer een half miljoen luisteraars, dat wil zeggen een tiende van de bevolking. Het besluit van Kyrgyztelekom kwam in een tijd dat onafhankelijke media onder druk waren komen te staan.

Oppositie lijdt nederlaag bij oneerlijke verkiezingen

Volgens de uitslagen van de eerste ronde van de verkiezingen op 27 februari, waar 75 parlementszetels op het spel stonden, was in veertig districten geen overwinnaar uit de bus gekomen. In deze districten moest een tweede ronde tussen de twee hoogst geëindigde kandidaten de beslissing brengen.
Onder de kandidaten waren twee kinderen van president Askar Akajev. Zijn dochter Bermet slaagde er niet in in haar district een absolute meerderheid te krijgen; zijn zoon Aidar slaagde daar in een ander district wel in. Eén prominente oppositieleider, Azimbek Beknazarov, won in zijn district. De opkomst van 59,91 procent was verhoudingsgewijs laag.
De oppositie in Kirgizië klaagde over onregelmatigheden, met name over 'het kopen van stemmen voor geld of wodka', zoals de oppositionele partij Ata-Joert (Vaderland) meldde.
De tweede ronde van de parlementsverkiezingen op 13 maart 2005 resulteerde volgens de uitslag in een nederlaag voor de oppositie, maar buitenlandse waarnemers hadden kritiek op de gang van zaken bij de verkiezingen. De oppositie kreeg nog maar een handvol zetels in het nieuwe parlement van één Kamer met 75 leden. In het oude parlement met twee Kamers had de oppositie samen met een aantal sympathiserende onafhankelijken ongeveer een derde van de zetels.
Volgens de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) was er zowel tijdens de eerste ronde als tijdens de tweede sprake van onregelmatigheden zoals het kopen van stemmen, druk op de media en de diskwalificatie van oppositiekandidaten. De oppositie eiste het aftreden van Akajev en hield vreedzame protesten op kleine schaal, vooral in het zuiden van het land. Een woordvoerder van Akajev had twee dagen voor de tweede ronde gezegd dat de protesten de president ertoe zouden kunnen brengen een referendum te houden over verlenging van zijn ambtstermijn. De president was officieel in zijn laatste termijn die in oktober zou aflopen. Akajev was al vijftien jaar president.

Protesten nemen toe; Akajev vlucht het land uit

Demonstranten tegen president Askar Akajev hielden nieuwe bijeenkomst in de zuidelijke stad Osj op en rond 22 maart 2005. Zij liepen over de belangrijkste pleinen en straten en eisten het aftreden van de president. Een dag eerder hadden zij zich al meester gemaakt van tal van overheidsgebouwen en het vliegveld bij de stad. Het vliegveld werd gesloten voor luchtverkeer en er konden geen versterkingen voor veiligheidstroepen via de lucht worden aangevoerd. Op 22 maart bezetten demonstranten het stadhuis, het politiebureau en andere officiële gebouwen. De aanwezige oproerpolitie sloeg op de vlucht.

Op 24 maart kwam het bericht dat honderden demonstranten zich meester hadden gemaakt van het Witte Huis, het presidentiële paleis in de hoofdstad Bisjkek. Aanwezige politie had geen tegenstand geboden. Demonstranten bezetten ook het gebouw van de staatstelevisie en kondigden aan dat de regering was gevallen. De staatstelevisie had tot dan toe geen aandacht geschonken aan de protesten tegen het bewind van Akajev en voornamelijk natuurfilms vertoond. Regeringsfunctionarissen namen de wijk via de achterkant van het presidentieel paleis, dat tevens regeringszetel was. Waar Akajev zich intussen bevond was onduidelijk. De chaos in Bisjkek nam toe. Er werd op grote schaal geplunderd en gebouwen werden in brand gestoken. Drie personen zouden zijn gedood. Mensen waren woedend over de gang van zaken bij de verkiezingen, maar maakten zich ook kwaad over de armoede in het land, de werkeloosheid en de corruptie.
Oppositieleider Koermanbek Bakijev verklaarde op 25 maart dat hij door het zittende parlement tot waarnemend president was benoemd. Hij was tevens waarnemend premier. De oppositie had een Raad van volkseenheid gevormd in een poging de verschillende oppositiegroepen te bundelen. Felix Koelov, een andere prominente oppositieleider, was door aanhangers uit de gevangenis bevrijd en aan het hoofd gesteld van de ministeries die over veiligheid gingen. Op dezelfde dag werd bekend dat president Akajev samen met zijn volwassen zoon en dochter, die officieel ook in het nieuwe parlement waren gekozen, naar het buitenland was gevlucht. Lijfwachten van de dochter lieten weten dat zij al een maand geen salaris hadden ontvangen. Akajev bevestigde op de website www.kabar.kg dat hij het land had verlaten, maar hij zei dat hij niet was afgetreden. Hij noemde het optreden van de oppositie een 'coup'.
Bakijev benoemde een dag later een interim-kabinet en zei dat er in juni presidentsverkiezingen zouden worden gehouden waarbij hij zelf ook kandidaat zou zijn. Inmiddels was de rust in Bisjkek grotendeels hersteld en was het plunderen opgehouden. De Russische president Vladimir Poetin liet weten dat hij bereid was met de nieuwe leiders samen te werken en Bakijev zei prijs te stellen op goede samenwerking met Rusland. Poetin had wel de illegale machtsoverdracht bekritiseerd en president Akajev asiel aangeboden.

Bakijev officieel premier

Het nieuwe parlement stemde op 28 maart voor oppositieleider Koermanbek Bakijev als nieuwe premier. Er was enige onduidelijkheid over de vraag of het inkomende of uitgaande parlement daarover moest be-

slissen. Op de verkiezingen voor het nieuwe parlement was immers ernstige kritiek geweest. Het Hooggerechtshof had oorspronkelijk de verkiezingsresultaten ongeldig verklaard en het gezag bij het oude parlement gelegd. De kiescommissie had zich echter voor het nieuwe parlement uitgesproken. Bakijev zei ook dat president Askar Akajev met alle legale en grondwettelijke garanties naar Kirgizstan kon terugkeren.

Samenstelling regering Kirgizstan
(28 maart 2005)

Interim-president per 25 maart 2005
Koermanbek Bakijev
(Bakijev werd op 28 maart door het nieuw gekozen parlement tevens tot premier benoemd. Nieuwe presidentsverkiezingen zouden plaatsvinden op 26 juni.)

Tijdelijke ministers:
Defensie
Ismail Isakov
Buitenlandse Zaken
Roza Otoenbajeva
Binnenlandse Zaken
Myktybek Abdyldajev
Openbare aanklager
Azimbek Beknazarov
Voorzitter Centrale Bank
Oelan Sarbanov

(Vorige berichten pagina 634/3 e.v. - 2004)

NEPAL

BINNENLAND

Strijd met maoïstische rebellen

Ondanks oproepen van diverse kanten om te onderhandelen, zette de strijd in Nepal tussen regeringstroepen en maoïstische rebellen zich in de laatste maanden van 2004 en begin 2005 voort. De rebellen voerden sinds 1996 een gewapende strijd voor een communistische republiek, die de Nepalese monarchie zou moeten vervangen. Sindsdien waren bij de burgeroorlog zeker 10.000 mensen om het leven gekomen.

Vakbond heft verbod op bedrijfsactiviteiten op

Op 16 september 2004 kwam er een einde aan de sluiting van 47 Nepalese bedrijven die daartoe gedurende een aantal weken waren gedwongen door de met de maoïstische rebellen verbonden vakbeweging, de All Nepal Federation of Trade Unions (ANFTU). De rebellen hadden een aantal van deze bedrijven aangevallen en de andere eveneens bedreigd. De ondernemingen mochten hun activiteiten hervatten na onderhandelingen met de Nepalese regering die toezegde om op 17 september twee vakbondsleiders vrij te zullen laten en duidelijkheid te verschaffen over 22 vermiste vakbondsactivisten. Daarbij werd bemiddeld door vier mensenrechtenactivisten.

Betoging tegen burgeroorlog

Honderden mensen demonstreerden op 21 september in de hoofdstad Kathmandu tegen de burgeroorlog. Onder hen waren boeddhistische monniken, hindoepriesters, mensenrechtenactivisten, advocaten en scholieren. De betoging werd gehouden ter gelegenheid van de Internationale Dag van de Vrede.

Staking moet regering tot concessies dwingen

De maoïstische rebellen riepen op 28 september een tweedaagse staking uit naar aanleiding van de dood van twee strijders uit hun beweging. Veel scholen en bedrijven gingen dicht en het openbaar vervoer kwam grotendeels stil te liggen. Tegelijkertijd eisten de rebellen van de regering, die had voorgesteld de onderhandelingen te hervatten, garanties dat ze gesteund werd door de politieke partijen en door koning Gyanendra. Ook diende de regering de druk van het leger tegen te gaan en betrokkenheid van derden als de Verenigde Naties te aanvaarden. De maoïsten wilden dat een assemblee bijeen zou worden geroepen om een nieuwe grondwet voor te bereiden en te beslissen over de toekomst van de monarchie.

Gevechten laaien op na einde bestand

Tenminste twaalf rebellen waren tijdens vuurgevechten met regeringstroepen omgekomen, zo vertelden de Nepalese autoriteiten op 30 oktober. Tien van hen kwamen die dag om het leven bij gevechten in Siraha (Oost-Nepal) en Taplejung (bij de grens met India). Een dag daarvoor waren al twee rebellen gedood toen er een einde was gekomen aan een negen dagen durende wapenstilstand in verband met het Dasain-festival – een belangrijk evenement voor hindoes.

Arrestaties na protest tegen antiterreurwet

In Kathmandu demonstreerden op 4 november naar schatting 200 mensen tegen een kort daarvoor van kracht geworden antiterreurwet die de regering vergaande bevoegdheden gaf om op te treden tegen de rebellen. In de wet werd de maximale termijn dat verdachten van maoïstische activiteiten zonder aanklacht gevangen konden worden gezet, verlengd van 90 dagen naar één jaar. Na afloop van het protest werden 26 mensen gearresteerd.

Rebellen wijzen ultimatum af

Uit opmerkingen van premier Sher Bahadur Deuba op 25 november viel op te maken dat de regering wellicht bereid was met de rebellen in gesprek te gaan over hun eis voor een nieuwe grondwet. Hij stelde echter als ultimatum dat de rebellen vóór 13 januari 2005; naar de onderhandelingstafel terug zouden keren. Deden ze dat niet, dan zou de regering haar offensief tegen hen verhevigen en parlementsverkiezingen uitschrijven. De maoïsten waren tegen dit laatste idee gekant omdat zij wilden dat er eerst een grondwetgevende vergadering zou worden gekozen. Die zou volgens hen namelijk de weg vrijmaken om van Nepal een communistische republiek te maken. Enkele dagen later werd duidelijk dat de rebellen niet op het regeringsvoorstel in zouden gaan.
Premier Deuba had sinds zijn benoeming in juni een mandaat van de koning gekregen om de vrede te herstellen en in april 2005 parlementsverkiezingen te organiseren. De rebellen meenden echter dat Deuba te weinig bevoegdheden had en wilden daarom directe onderhandelingen met de koning. Deze bezat volgens hen de werkelijke macht over regering en leger. Zij vreesden voorts dat het regeringsaanbod een 'samenzwering' was en dat hun veiligheid bij onderhandelingen niet zou zijn gegarandeerd, aldus de voorzitter van de Maoïstische Communistische Partij en leider van de rebellen, Prachanda.

Twee bomaanslagen in Kathmandu

Maoïstische rebellen pleegden op 9 december in Kathmandu een bomaanslag op het kantoor van een door de staat geleid landbouwbedrijf. Een groot deel van het gebouw werd verwoest, maar er vielen geen slachtoffers. Een dag later raakten vier men-

sen gewond toen rebellen een bom tot ontploffing brachten in het kantoor van het departement van Irrigatie in een buitenwijk van Kathmandu.

Rebellen organiseren verkeersblokkades

Op 23 en 24 december kwam het verkeer op de belangrijkste wegen tussen Kathmandu en de rest van het land grotendeels stil te liggen. Dat gebeurde na een oproep van de Maoïstische strijders die protesteerden tegen vermeende mensenrechtenschendingen door de veiligheidstroepen. De aanleiding was de dood van tenminste 34 mensen – de meeste van hen rebellen – bij gevechten tussen de twee partijen. De regering verklaarde vijf dagen later dat aan de blokkades een eind was gekomen. Deze hadden voor onrust onder de bevolking gezorgd omdat er schaarste aan olie en voedingsmiddelen door was ontstaan. Veel mensen begonnen vervolgens levensmiddelen te hamsteren waardoor de prijzen stegen.

Demonstranten roepen om vrede

Ruim 50.000 mensen demonstreerden op 27 december in Kathmandu om regering en rebellen op te roepen tot onderhandelingen. In het bijzonder drongen zij er bij de strijdende partijen op aan scholen, die vaak doelwit waren, in het vervolg te sparen. Volgens mediaberichten zouden de rebellen scholen gebruiken als kazernes. Ook zouden zij leerlingen ontvoeren en indoctrineren alvorens ze weer vrij te laten of te dwingen om zich bij hun strijdmacht te voegen.

Premier Deuba kondigt verkiezingen aan na verlopen ultimatum

Premier Deuba kondigde op 13 januari 2005 aan dat hij parlementaire verkiezingen zou uitschrijven en dat de strijd tegen de rebellen zou worden opgevoerd omdat ze niet waren ingegaan op zijn voorstel om te onderhandelen.
De Communistische Partij van Nepal-Verenigde Marxisten-Leninisten (CPN-UML), één van de belangrijkste coalitiepartners van de premier, drong aan op meer geduld om de rebellen aan de onderhandelingstafel te krijgen. Volgens die partij was het te vroeg voor verkiezingen en kon door een eenzijdig staakt-het-vuren het vredesproces weer kans krijgen. Voor Deuba was die suggestie echter onbespreekbaar.

Defensiebudget verhoogd

De Nepalese minister van Financiën Bharat Mohan Adhikary kondigde op 14 januari een verhoging aan van het defensiebudget. Na het verstrijken van het ultimatum wilde de regering zich op een intensivering van de strijd met de rebellen voorbereiden. Ook werden extra voorzorgsmaatregelen voorbereid met het oog op de aangekondigde parlementsverkiezingen die door de Maoïstische strijders verstoord dreigden te worden.

Overeenkomst met India over uitlevering rebellen

De Indiase minister van Binnenlandse zaken Dhirendra Singh en zijn Nepalese ambtsgenoot Chandi Prasad Shrestha sloten op 20 januari een overeenkomst over het uitleveren van verdachten van criminele en terroristische activiteiten. Dat gebeurde aan het eind van een tweedaags bezoek van de Nepalese minister aan het buurland. De overeenkomst moest het optreden tegen de maoïstische rebellen, die niet alleen in Nepal maar ook in India opereerden, vergemakkelijken. Daarbij ging het met name om de Indiase deelstaten Andhra Pradesh en Bihar.

Koning roept noodtoestand uit na hevige antimonarchistische protesten

Demonstratie tegen koning Gyanendra

Rond de 10.000 mensen trokken op 21 september 2004 door de straten van de Nepalese hoofdstad Kathmandu om te protesteren tegen de machtspositie van koning Gyanendra. Deze had in juni de in oktober 2002 ontslagen premier Sher Bahadur Deuba herbenoemd, maar volgens de demonstranten had Deuba niet al zijn bevoegdheden teruggekregen. De koning, die zelf sinds juni 2001 aan de macht was, beschikte nog altijd over bevoegdheden die hij destijds aan Deuba ontnam.

Koning ontslaat regering

Koning Gyanendra maakte tijdens een televisieoptreden op 1 februari 2005 bekend dat hij de Nepalese regering had ontslagen en premier Deuba en zijn ministers onder huisarrest had geplaatst. Formeel gebeurde dat wegens incompetentie, daar zij volgens de koning hadden gefaald in het aanpakken van de opstand van de maoïstische rebellen die al jaren strijd voerden tegen de monarchie. De koning zou nu zelf een nieuwe regering benoemen.
Gyanendra riep voorts voor een periode van drie maanden de noodtoestand uit en schortte een aantal burgerrechten op, waaronder de vrijheid van vergadering, het recht op privacy en het recht om verschoond te blijven van preventieve detentie. Enkele politici werden gearresteerd. De media werden aan volledige censuur onderworpen en kritiek op de noodtoestand werd voor een periode van zes maanden verboden.

Soldaten en oproerpolitie beheersten het straatbeeld in Kathmandu en de stad werd zoveel mogelijk geïsoleerd van de buitenwereld: telefoonlijnen werden afgesloten, nieuwswebsites ontoegankelijk gemaakt en de hoofdstad was niet meer per vliegtuig bereikbaar. Ook de scholen sloten hun deuren.

Nieuw kabinet beëdigd

Een dag na het ontslag van de regering stelde de koning zich aan het hoofd van een door hem benoemd nieuw kabinet. De voornaamste taak van de nieuwe regering was volgens Gyanendra het binnen drie jaar herstellen van vrede en democratie in het land. De ontslagen premier Deuba liet vanuit zijn huis aan persbureau *Associated Press* weten dat Gyanendra de grondwet had geschonden en in strijd handelde met de democratie.

Burelen weekbladen binnengevallen

Kennelijk om te voorkomen dat zij kritisch zouden berichten over de gebeurtenissen in Nepal en de ontstane politieke crisis, werden op 7 februari invallen gedaan bij vier weekbladen. Dat deelde de Federatie van Nepalese Journalisten (FNJ) mee.

Gedeeltelijk herstel communicatielijnen

Enkele dagen na het uitroepen van de noodtoestand werden sommige verbindingslijnen weer gedeeltelijk hersteld. Zo was het land weer telefonisch bereikbaar, konden de internetverbindingen opnieuw worden gebruikt en werd het vliegverkeer hervat. Ook veel scholen werden weer geopend.
Intussen hadden de maoïstische rebellen opgeroepen tot een algemene staking. De regering waarschuwde vervolgens de bevol-

king dat zij niet over moest gaan tot het hamsteren van goederen.

Nieuwe arrestaties

Op 9 februari, dus negen dagen na de mededelingen van de koning, werden de vroegere premiers Krishna Prasad Bhattarai en Lokendra Bahadur Chand, alsmede vijf leden van oppositiepartijen, vrijgelaten in de zin dat zij onder huisarrest werden geplaatst. Zij behoorden tot de politici die na de machtsovername waren opgepakt. Op 14 februari werd ook de vroegere premier Surya Bahadur Thapa vrijgelaten.
Bij verscheidene protesten tegen de noodtoestand werden echter nieuwe arrestaties verricht. Zo werden twaalf mensenrechtenactivisten in Kathmandu opgepakt toen zij leuzen riepen tegen de koning. Volgens de autoriteiten waren in totaal 43 mensen in hechtenis genomen of onder huisarrest geplaatst, maar de oppositie schatte dat het aantal zweefde rond de 1.000.
De Nepalese politie arresteerde op 16 februari in een buitenwijk van Kathmandu Arjun Narsingh, een van de leidende functionarissen van de Nepalese Congrespartij (NCP). Ook Meena Pandey, hoofd van de vrouwengroep van de NCP, werd opgepakt. Aanleiding voor de arrestaties was het voornemen van de partij om twee dagen later een vreedzame demonstratie voor herstel van de democratie te organiseren.

Leden voormalige regeringspartij demonstreren

Door leden van de Communistische Partij van Nepal-Verenigde Marxisten-Leninisten (CPN-UML) werd op 11 februari in Kathmandu gedemonstreerd tegen de noodtoestand en de opschorting van de burgerrechten. Deze partij was de belangrijkste partij van de weggestuurde regering. Zeker drie betogers werden gearresteerd.

Internationale veroordeling

Buurland India toonde zich bezorgd over de machtsovername door de koning en de Indiase regering kwalificeerde deze als een nederlaag voor de Nepalese democratie. Soortgelijke kritiek kwam van de Verenigde Naties, waar zowel secretaris-generaal Kofi Annan als de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, Louise Arbour, de beslissingen van de koning bekritiseerden.
Twee weken na de machtsovername riepen de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk en andere landen van de Europese Unie hun ambassadeurs terug uit Nepal.
Ondanks de internationale kritiek verdedigde de koning op 24 februari de machtsovername. Hij verwees daarbij naar de opstand van de maoïstische rebellen.

Rebellen organiseren verkeersblokkade

De maoïstische rebellen gaven het verzet niet op en kondigden op 12 februari een blokkade aan van de belangrijkste wegen in het land. Een groot deel van het verkeer kwam stil te liggen en minister van Informatie en Communicatie Tanka Dhakal gelastte een dag later de aanwezigheid van meer patrouilles en helikopters in de nabijheid van de hoofdwegen.
Het gevolg van de blokkades was dat er in afgelegen delen van het land tekorten aan medicijnen en voedsel ontstonden. Daarop besloten de rebellen de blokkades op 26 februari te beëindigen, naar eigen zeggen vanuit 'verantwoordelijkheidsgevoel jegens de bevolking'. Hun leider Prachanda dreigde echter wel met een nationale staking vanaf 14 maart, indien de koning geen einde zou hebben gemaakt aan de noodtoestand. Hiermee zouden de rebellen hebben willen aangeven toenadering te willen zoeken met politieke partijen die eveneens tegen de noodtoestand gekant waren. Deze voelden echter niets voor samenwerking zolang de rebellen doorgingen met gewelddadige acties.

India en Groot-Brittannië schorten militaire leveringen op

Op 22 februari schortte India, de belangrijkste wapenleverancier van Nepal, haar leveringen op. Eerder had Groot-Brittannië, dat een militair hulppakket ter waarde van 2,5 miljoen dollar (ca. 1,9 miljoen euro) had toegezegd, dezelfde beslissing genomen.
Nepal reageerde op de buitenlandse maatregelen met de bekendmaking andere landen te zullen benaderen voor militaire steun. Volgens de media zou het gaan om China en Pakistan.

Zes prominente leiders vrijgelaten

Hoewel regelmatig arrestaties bleven plaatsvinden, lieten de Nepalese autoriteiten op 25 februari zes mensen vrij. Onder hen waren ex-minister van Landbouw Hom Nath Dahal en de algemeen secretaris van de journalistenorganisatie FNJ, Bishnu Nisthuri.

Opnieuw arrestaties bij betogingen

Op initiatief van een vijftal politieke partijen werd op 8 maart opnieuw geprotesteerd tegen de koning en tegen de noodtoestand. Volgens de demonstranten zouden minstens 200 mensen zijn gearresteerd, onder wie ook enkele voormalige ministers.
Demonstraties, verspreid over het land, deden zich na een oproep van deze partijen ook voor op 13 en 14 maart. De organisatoren meldden daarbij minimaal 500 arrestaties. Daarvan werden er 350 opgepakt tijdens een vreedzaam protest in de zuidelijke stad Janakpur. In Kathmandu werden bij een demonstratie voormalig premier Bal Bahadur Rai en Hira Bahadur Singh van de CPN-UML gearresteerd. In het oostelijke district Jhapa raakten meer dan tien mensen gewond toen de politie een demonstratie uiteensloeg. Enkele dagen later hielden studenten in Kathmandu een antimonarchistische demonstratie. Enkele tientallen betogers werden gearresteerd.
Op 21 maart werden ruim 100 demonstranten opgepakt. Zij hielden een vreedzame demonstratie voor terugkeer van de democratie. Onder de arrestanten zouden zich twee voormalige ministers bevinden.
Een week later werden in Kathmandu zeker zestien mensen gearresteerd. Bij demonstraties op andere plaatsten zouden enige tientallen mensen zijn opgepakt.
Deze gang van zaken bleef zich herhalen. Eind maart werden in een buitenwijk van Kathmandu achttien demonstranten ingerekend door de oproerpolitie. Ook zij hadden het verbod overtreden om tegen de koning te demonstreren. Algemeen werd verwacht dat de protesten door zouden gaan, zeker omdat de politieke partijen aankondigden een nationale protestdag te zullen organiseren. Daarvoor hadden zij 8 april gekozen, de dag dat in Nepal in 1990 een meerpartijenstelsel werd geïntroduceerd.

Kritiek afgezette premier Deuba op koning

Het huisarrest van ex-premier Deuba werd op 11 maart opgeheven. Kort daarna verklaarde hij tegenover nieuwsagentschap *AFP* dat koning Gyanendra de bevoegdheden die hij op 1 februari in handen had ge-

nomen, weer diende af te staan. Om het land weer een constitutionele monarchie te doen zijn, zou hij volgens Deuba besprekingen moeten beginnen met de politieke partijen teneinde een regering te vormen bestaande uit meerdere partijen. Hij vreesde dat de protesten zich anders zouden verhevigen. Deuba noemde de koning 'egoïstisch' en stelde dat, wanneer deze in zijn beleid zou volharden, hij zelf voor zou gaan in het protest.

Demonstratie voor persvrijheid

In Kathmandu en enkele andere plaatsen demonstreerden op 29 maart honderden journalisten voor herstel van de persvrijheid in hun land.
Volgens de Internationale Federatie van Journalisten (IFJ) was sinds de machtsovername van 1 februari ongeveer de helft van de Nepalese kranten opgehouden te verschijnen. Tien journalisten zouden gevangen zitten, omdat zij zich kritisch over het optreden van de koning hadden uitgelaten. Zeker 600 journalisten hadden volgens de IFJ hun baan verloren.

Koning stelt anticorruptiecommissie in

Een zeskoppige commissie die de taak kreeg klachten te onderzoeken over corruptie en omkoping en daar hard tegen op te treden, werd op 16 februari 2005 door koning Gyanendra aangekondigd. Deze groep kreeg gerechtelijke bevoegdheden en kon onder meer eigendommen in beslag nemen die waren verkregen door machtsmisbruik of smokkel. De commissie kwam onder leiding te staan van de vroegere minister van Binnenlandse zaken Bhakta Bahadur Koirala.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnestie voor vrouwen die abortus ondergingen

Koning Gyanendra verleende op 8 november 2004 amnestie aan twaalf vrouwen die gevangen zaten omdat ze een abortus hadden ondergaan. De regering legaliseerde abortus in 2002, omdat vrouwen anders het risico liepen te overlijden doordat ze illegaal abortus lieten plegen. Tot die tijd stonden er gevangenisstraffen van drie jaar tot levenslang op. De vrijgelaten vrouwen waren vóór de legalisering veroordeeld.
De koning nam de beslissing ter gelegenheid van de jaarlijkse grondwetsdag op 8 november. Ook 200 andere gevangenen kwamen die dag vrij.

Nepal sluit kantoren van twee Tibetaanse organisaties

Op 27 januari 2005 werd bekend dat Nepal twee kantoren van Tibetaanse organisaties in de hoofdstad Kathmandu had gesloten, officieel omdat zij niet geregistreerd stonden. Het ene bureau was dat van de vertegenwoordiger van de geestelijk leider van Tibet, de Dalai Lama, die zelf in India leefde en Nepal sinds lang niet meer had bezocht. Het andere betrof het kantoor van het Tibetan Refugee Welfare Office (TRWO), die hulp verleende aan de ruim 20.000 Tibetanen die hun geboorteland waren ontvlucht. De maatregelen zouden, anders dan officieel werd gezegd, het gevolg zijn van de druk die China op Nepal uitoefende om geen 'anti-Chinese activiteiten' toe te staan. Nepal erkende de claim van China op Tibet dat het in 1950 bij haar grondgebied inlijfde. Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) drong er bij de Nepalese autoriteiten op aan de kantoren weer te openen, met name omdat vluchtelingen van hulp verstoken dreigden te raken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rellen na moord op Nepalese gijzelaars in Irak

In de hoofdstad Kathmandu kwam het op 1 september 2004 tot ernstige ongeregeldheden naar aanleiding van de moord een dag eerder op twaalf Nepalezen die in Irak waren gegijzeld. Betogers staken een moskee in brand en vielen overheidsgebouwen aan. Er vielen zeker twee doden en leden van het politiekorps, dat traangas inzette en de wapenstok gebruikte, raakten gewond. Na het uitbreken van de rellen kondigde de regering een uitgaansverbod af.
De betogers uitten hun woede over het feit dat de Nepalese regering volgens hen te weinig had gedaan om de gijzelaars vrij te krijgen. Zij werden ter dood gebracht door een islamitische groepering met de naam Ansar Al-Sunna, die dat via haar website bekend maakte.
Aangenomen werd dat enkele duizenden Nepalezen in Irak werkten, ondanks het feit dat de regering in 2003 uit veiligheidsoverwegingen een verbod daarop had uitgevaardigd. Privé-bureaus waren echter doorgegaan met het rekruteren van arbeidskrachten, en dat was de reden dat betogers de avond voorafgaand aan de rellen van 1 september het kantoor aanvielen dat de twaalf had uitgezonden. Intussen riep de regering alle Nepalezen die in Irak verbleven, op om het land te verlaten.

Chinese minister bezoekt Nepal

De Chinese minister van Buitenlandse zaken Li Zhaoxing kwam voor een tweedaags bezoek op 31 maart 2005 in Nepal aan waar hij met koning Gyanendra gesprekken voerde over onder meer versterking van de economische samenwerking. Daarbij kwalificeerde hij de afkondiging van de noodtoestand als een 'interne aangelegenheid'. Analisten meenden echter dat China met het bezoek ook een ander signaal afgaf: het was niet ingegaan op de Nepalese uitnodiging om premier Wen Jiabao te sturen. Deze zou begin april een aantal Aziatische landen bezoeken en daarbij ook de contacten met India willen aanhalen. Volgens waarnemers wilde hij de betrekkingen met dat land niet onder druk zetten met een bezoek aan Nepal. India had de politiek van de Nepalese koning veroordeeld en tot herstel van de democratie opgeroepen.

(Vorige berichten pagina 558/1 e.v.- 2004)

TADZJIKISTAN

BINNENLAND

President gelast vrouwen thuis te bidden

President Imomali Rachmonov gelastte vrouwen op 11 november 2004 niet meer naar de moskee te gaan om te bidden, maar hun gebeden thuis te doen om religieuze conflicten te vermijden. Van de bevolking van zeven miljoen is negentig procent soennitische moslim. Soennitische geestelijken hadden in augustus vrouwen verboden in moskeeën te bidden, omdat er geen speciale vertrekken voor vrouwen beschikbaar waren. Mannen zouden dan in de moskee bij het bidden door de aanwezigheid van de vrouwen worden afgeleid.

Regeringswijziging

President Imomali Rachmonov ontsloeg op

3 februari 2005 bij decreet minister van Arbeid en Sociale Zekerheid Mahmadsho Ilolov. Zijn portefeuille werd overgedragen aan vice-premier Zokir Vazirov.

Regeringspartij wint verkiezingen

De regerende Democratische Volkspartij van president Imomali Rachmonov haalde een grote meerderheid bij de parlementsverkiezingen van 27 februari 2005. De uitslag betekende dat de Democratische Volkspartij bijna alle zetels zou krijgen. De op één na grootste partij, de Partij van Islamitische Wedergeboorte, kreeg rond tien procent, net als de Communistische Partij. Zij zouden twee, resp. vier van de 63 zetels in het parlement bezetten. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) had kritiek op de gang van zaken bij de verkiezingen. De regering had volgens de OVSE bijna volledige controle over de media en op de verkiezingsdag rapporteerde de organisatie talloze onregelmatigheden bij de telling en tegenwerking van waarnemers. Op 13 maart werd voor enkele openstaande zetels een tweede ronde gehouden.

Politici oppositie gearresteerd

Op 15 maart 2005 werd bericht dat twee leidende politici van de oppositie waren gearresteerd, nadat ze hadden geprobeerd bij een rechtbank protest aan te tekenen tegen de uitslag van de recente parlementsverkiezingen. Het ging om Nizomiddin Begmatov en Nosib Sjoekoerov, die zichzelf kandidaat hadden gesteld voor de Socialistische Partij, maar geen zetel hadden gewonnen. Zij werden gearresteerd op beschuldiging van verstoring van de openbare orde. In de aanloop tot de verkiezingen waren ook al twee oppositieleden opgepakt en waren er vier onafhankelijke kranten gesloten.

Nieuw parlement komt bijeen

Het nieuwgekozen parlement kwam op 17 maart 2005 voor de eerste maal in zitting bijeen. Journalisten die zich naar het parlementsgebouw in Doesjanbe begaven om de zitting bij te wonen, kregen echter geen toegang. De zitting bleek besloten te zijn.

Uitslag verkiezingen Vergadering van Vertegenwoordigers van Tadzjikistan
(27 februari 2005)

De Majlisi Oli (Parlement) heeft twee kamers. De Majlisi Mamoyandogan (Vergadering van Vertegenwoordigers) heeft 63 leden, gekozen voor vijf jaar. 22 worden gekozen via evenredige vertegenwoordiging en 41 via districten met elk een zetel. De Majlisi Milliy (Nationale Vergadering) heeft 33 leden, van wie 25 gekozen voor vijf jaar door locale afgevaardigden en 8 benoemd door de president.

	percentage	zetels
Democratische Volkspartij van Tadzjikistan (Hizbi Demokrati-Khalkii Tojikston, HDKT)	74	52
Communistische Partij (CH)	13	4
Partij van Islamitische Wedergeboorte (Nahzati Islomi Tojikistan, NIT)	8	2
Onafhankelijken (pro-HDKT)	-	5

BUITENLANDSE ZAKEN

VS positief over Russische militaire basis in Tadzjikistan

De Amerikaanse ambassadeur in Tadzjikistan, Richard Hoagland, liet zich op 4 november 2004 positief uit over de aanwezigheid van een nieuwe Russische militaire basis in het land. Hij zei dat de aanwezigheid van de Russen 'nieuwe mogelijkheden opende voor samenwerking in de strijd tegen het terrorisme'. Hoagland bracht een bezoek aan de basis die in de maand ervoor door president Vladimir Poetin was geopend.

(Vorige berichten pagina 636/1 - 2004)

TURKMENISTAN

BINNENLAND

Regeringswijzigingen

President Saparmoerat Nijazov vaardigde op 30 oktober 2004 een decreet uit waarmee hij vice-premier Enebaj Atajeva Geldijevna van haar post onthief. Zij verloor tevens haar functie als gouverneur van de provincie Ahal. Er werd geen opvolger voor haar bekendgemaakt.
Minister van Natuurbescherming Matkarim Razjapov, die in functie was sinds februari 2001, was overleden op 24 oktober. Een opvolger voor hem werd ook niet bekendgemaakt.
President Nijazov benoemde op 9 december bij decreet Geldimoehammet Asjirmoehammedov tot minister van Nationale Veiligheid en Akmammed Rachmanov tot minister van Binnenlandse Zaken. Asjirmoehammedov was vanaf augustus minister van Binnenlandse Zaken en volgde Annageldy Goemmanov op, die tot eerste vice-minister van Buitenlandse Zaken was benoemd.
President Nijazov onthief op 6 januari 2005 bij decreet twee vice-premiers uit hun functie. Het ging om Begentsj Atamoeradov, verantwoordelijk voor landbouw, en Redzjepdoerdy Atajev, die zich bezighield met bouwnijverheid. Nijazov had tijdens een kabinetszitting gezegd dat Atajev de staat 'aanzienlijke schade' had berokkend door de wet te schenden bij het zakendoen met buitenlandse aannemers. Atajev zou voor de schade aansprakelijk worden gesteld.

Opkomst bij verkiezingen opmerkelijk laag

De regering noemde de eerste ronde van de parlementsverkiezingen die op 19 december 2004 gehouden werden een 'triomf voor de ware democratie'. Volgens officiële cijfers was de opkomst echter 76 procent, wat naar Turkmeense begrippen laag was. Geen enkele kandidaat van de oppositie stond kandidaat bij de verkiezingen voor een parlement dat algemeen als een machteloos orgaan werd gezien. De staatstelevisie liet juichende en dansende kiezers zien. Verkiezingsfunctionarissen deelden aan mensen die voor het eerst gingen stemmen giften uit zoals handdoeken, notitieboekjes en exemplaren van de Roechnama, een verzameling uitspraken van president Saparmoerat Nijazov. De opkomst bij verkiezingen onder Nijazov was meestal tegen honderd procent geweest. Bij de eerste ronde waren 43 kandidaten meteen gekozen. In zeven kiesdistricten vond op 9 januari 2005 een tweede ronde plaats, waarbij in totaal veertien personen kandidaat stonden die allen lid waren van de Democratische Partij van Nijazov, de enig toegestane politieke partij. Het parlement, bestaande uit één Kamer, telde vijftig zetels..

Belangrijkste ontwikkelingen in 2004

In 2004 vonden volgens het jaaroverzicht van het persbureau IRIN weinig spectaculaire veranderingen plaats. Het was met de mediavrijheid droevig gesteld en tekenen van politieke oppositie waren er niet. Volgens Erika Dailey, directeur van het Turk-

menistanproject van het Open Society Institute in Boedapest was er in 2004 vooral sprake van een verslechtering van de toestand in de sociale sfeer. Meer en meer van de vijf miljoen inwoners waren tot armoede vervallen, er waren meer verslaafden aan alcohol en andere stoffen en de prostitutie nam toe. De onderwijsvoorzieningen waren sterk achteruitgegaan. Het aids-probleem werd door de overheid genegeerd, terwijl er volgens medische deskundigen grote kans bestond op een omvangrijke epidemie.
De overheid claimde officieel een stijging van het bruto binnenlands product met twintig procent, maar wat er waar was van dat cijfer was onduidelijk. Dergelijke cijfers werden door de overheid doorgaans als staatsgeheim behandeld. Werkloosheidscijfers waren er officieel niet, maar volgens sommige schattingen was in plattelandsgebieden vijftig tot zeventig procent van de bevolking werkloos.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

UNICEF juicht verbod kinderarbeid toe

Een vertegenwoordiger van UNICEF liet op 2 februari 2005 vanuit de hoofdstad Asjgabat weten de beslissing van het Turkmeense parlement om kinderarbeid te verbieden toe te juichen. Het parlement had twee dagen eerder een dergelijke wet aangenomen.

President beveelt sluiting ziekenhuizen, bibliotheken en natuurparken

President Saparmoerat Nijazov, ook wel Türkmenbasji genoemd, wat 'vader van alle Turkmenen' betekent, beval de sluiting van vrijwel alle ziekenhuizen en bibliotheken en alle natuurparken, zo werd op 5 maart 2005 gemeld. De president had in een toespraak tot regionale overheidsambtenaren gezegd dat alle opgeleide medische werkers zich al in Asjgabat bevonden. Regionale ziekenhuizen konden zijns inziens dus volstaan met het stellen van diagnoses om vervolgens de patiënten door te sturen naar de hoofdstad.
Ook bibliotheken waren niet langer nodig omdat volgens de president niemand nog boeken leest. In natuurparken kon men maar beter vee laten grazen. Een week na zijn bevel ziekenhuizen te sluiten had Nijazov overigens wel een team van Duitse artsen laten invliegen om hem aan zijn oog te opereren.

JUSTITIE

Amnestie bij einde ramadan

President Saparmoerat Nijazov verleende amnestie aan rond de negenduizend gevangenen, zo berichtte de BBC op 23 oktober 2004. De gevangenen zouden op 9 november worden vrijgelaten, op het einde van de heilige moslimmaand Ramadan. Nijazov kondigde in het parlement ook een stijging aan van de lonen bij staatsbedrijven en van de pensioenen. De uit 2500 leden bestaande Volksraad keurde altijd alle besluiten goed van Nijazov, die president voor het leven was.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Zeven moskeeën verwoest in één jaar'

Volgens een bericht van het persbureau IRIN van 5 januari 2005 waren er in 2004 in Turkmenistan zeven moskeeën afgebroken, maar ook een christelijke kerk en Hara Krisjna tempels. Het persbureau baseerde zich op uitspraken vanuit Londen van Felix Corley, hoofdredacteur van Forum 18 News Service, dat zich bezighield met godsdienstvrijheid in de voormalige Sovjetunie en Oost-Europa. De aanval op gebedshuizen in Turkmenistan was al eerder ingezet. Zo waren volgens Forum 18 bijvoorbeeld in 2001 kerken van de Baptisten en de Pinkstergemeente in de hoofdstad Asjgabat gesloten en ook andere kerken waren eind jaren '90 aangepakt. Naar schatting 89 procent van de bevolking is moslim.

(Vorige berichten pagina 636/3 - 2004)

GUINEE

BINNENLAND

Politieke onrust houdt aan

Traangas stopt mars oppositie

Een mars van de oppositie tegen president Lansana Conté in de Guinese hoofdstad Conakry eindigde op 18 september 2004 na honderd meter in wolken traangas van de oproerpolitie. De demonstratie was georganiseerd door de oppositiepartij Unie van Democratische Krachten, geleid door Ba Mamadou. Conté was via een coup in 1984 aan de macht gekomen en hij voerde een autoritair bestuur. In de laatste jaren was daarop steeds meer kritiek gekomen van mensenrechtenorganisaties en van de oppositie. Ernstige gezondheidsproblemen van de zeventigjarige president deden de angst voor meer onrust toenemen.
Minister van Binnenlands bestuur Kiridi Bangoura zei dat er wel toestemming was gegeven voor een bijeenkomst, maar niet voor een mars. Demonstraties waren in Guinee sinds 1993 verboden.

Spoorwegwerkers blokkeren hoofdwegen

Meer dan vierhonderd ontslagen werknemers van de voormalige Staatsspoorwegen blokkeerden op 24 september in Guinee met treinonderdelen verschillende hoofdwegen. De politie greep in en volgens ooggetuigen werden vijf demonstranten gearresteerd.
Protesten in Guinee waren zeldzaam omdat de regering van Conté bijna nooit demonstraties tolereerde. De arbeiders eisten uitbetaling van achterstallig loon. Onlangs hadden ze cheques ontvangen met een maximale waarde van omgerekend 1.450 euro, maar de bank weigerde deze te verzilveren omdat de rekening onvoldoende geld bevatte.
In 1987 was de treindienst van de hoofdstad Conakry aan de kust naar Kankan in het bergachtige oosten van het land opgeheven. Drie jaar later hield de spoorwegmaatschappij op te bestaan. De Wereldbank zou de regering geld gegeven hebben om de achterstallige lonen uit te betalen.

Protesten tegen prijsstijgingen

Bij rellen en plunderingen in de stad Pita, 350 kilometer ten noordoosten van Conakry, in reactie op een verhoging van de prijs van elektriciteit, werd op 3 november een jongen door een politiekogel gedood. Volgens ooggetuigen begon de onrust toen medewerkers van de staatselektriciteitsmaatschappij langs de deur gingen met de nieuwe rekeningen.
De elektriciteitsprijsverhoging was de laatste in een reeks. Met een derde van de wereldvoorraad aan bauxiet en met ook grote hoeveelheden diamant, goud en ijzererts in de bodem, plus voldoende regenval, had Guinee de potentie om één van de rijkste landen van West-Afrika te zijn, maar het inkomen per hoofd van de bevolking bedroeg

slechts 280 euro per jaar. Nadat in juli de prijs van rijst zo hoog was geworden dat het onbetaalbaar werd voor veel mensen, overvielen jongeren geregeld vrachtwagens die dit basisvoedsel vervoerden.

Dode bij protest mijnwerkers

Een man werd gedood toen de politie op 30 december in de stad Fria het vuur opende op demonstrerende mijnwerkers. De demonstranten, die uitbetaling van achterstallig loon eisten, hadden het huis van de manager van de aluminiummijn bestormd. De lokale gouverneur Amadou Bah ontkende echter dat er een dode was gevallen.

Halverwege die maand had de regering de Universiteit van Conakry gesloten omdat studenten al drie weken demonstreerden. De water- en elektriciteitsvoorziening in de hoofdstad was in de afgelopen drie jaar steeds onregelmatiger geworden en inmiddels was er ook schaarste aan brandstof.

Leraren winnen staking om loonsverhoging

Leraren gingen op 18 januari 2005 weer aan het werk na een week te hebben gestaakt voor betere arbeidsomstandigheden en voor een loonsverhoging van 40 procent. De regering had toegezegd hen tegemoet te komen in hun eisen. Gemiddeld verdienden leraren in Guinee zo'n 56 euro per maand. De vakbonden en de oppositiegroep, Republikeins Front voor Democratische Verandering (FRAD), hadden hun steun aan de leraren uitgesproken.

Na acht maanden nieuwe premier benoemd

Op 10 december 2004 maakte Guinee's president Lansana Conté bekend dat hij een nieuwe premier had benoemd: de voormalige minister van Visserij, Cellou Dalien Diallo. Dat was acht maanden na het vertrek van de vorige premier Francois Fall. Die had in april 2004 tijdens een trip naar Parijs in Frankrijk asiel aangevraagd en vervolgens bekendgemaakt dat hij was afgetreden. Hij had geklaagd dat president Conté zijn pogingen tot hervormingen blokkeerde.
Diallo maakte al tien jaar deel uit van de regering en was daarmee een van de langst dienende ministers van Guinee. Hij was een econoom en had voorheen bij de Centrale Bank gewerkt.

Nieuwe premier legaliseert in Guinee particuliere radiostations

Op 6 januari 2005 zei de nieuwe premier Cellou Dalien Diallo dat hij particuliere radiostations zou legaliseren. Dat werd gezien als een gebaar van goede wil richting oppositie. De regering had eerder particuliere kranten toegestaan, maar had de controle over televisie en radio behouden. De premier deed zijn uitspraak na een gesprek met de belangrijkste coalitie van oppositiepartijen, het Republikeins Front voor Democratische Verandering (FRAD). De ontmoeting kwam voort uit een poging de dialoog te herstellen tussen regering en oppositie, waaraan een eind was gekomen na het vertrek van de vorige premier Francois Fall in april 2004.
Volgens Diallo was de regering bereid om vrije verkiezingen te houden en hij riep de oppositie op om met de president samen te werken. Die reageerde sceptisch en de voormalige premier Sidya Toure zei dat het FRAD alleen wilde praten over concrete problemen waarmee het land worstelde.
Internationale donoren hadden druk op Guinee uitgeoefend ten gunste van meer democratie. De EU, de belangrijkste donor van Guinee, hield circa 80 miljoen euro aan hulpgeld achter omdat Guinee nog geen politieke en economische hervormingen had doorgevoerd.

Oppositie vertegenwoordigers opgepakt, vrijgelaten en verdwenen

De coalitie van zes oppositiepartijen, het Republikeins Front voor Democratische Verandering (FRAD), maakte op 17 januari 2005 bekend dat een van haar leiders, Antoine Soromou, door de Guinese politie op borgtocht was vrijgelaten. Soromou was twee weken daarvoor opgepakt met de beschuldiging dat hij met een vals identiteitsbewijs het land was binnengekomen. Daarna was hij ondervraagd over plannen om het land te destabiliseren. Later veranderde de reden voor zijn aanhouding: hij zou met zijn nationale identiteitskaart het land zijn binnengekomen in plaats van met zijn paspoort. Zijn aanhouding gebeurde enkele uren nadat de nieuwe premier had betoogd meer dialoog met de oppositie te willen. Soromou was het hoofd van de kleine oppositiepartij Nationale Alliantie voor Ontwikkeling. Hij had van 1998 tot 2001 in de gevangenis gezeten samen met oppositieleider Alpha Condé op beschuldiging een coup tegen president Conté te hebben willen plegen. Na zijn vrijlating was hij naar Ivoorkust vertrokken.

Redacteur en advocaat vrijgelaten

Op 21 februari werd Benn Pepito, redacteur van het onafhankelijke weekblad *La Lance* na drie dagen gevangenschap vrijgelaten. Pepito had artikelen geschreven over vervolging van politici door de regering.
Ook Paul Yomba Korouma, een advocaat van oppositieleider Soromou, werd die dag vrijgelaten nadat hij ook op 18 februari was opgepakt. Soromou zelf was op 19 januari verdwenen, kort na de aanslag op president Conté eerder diezelfde dag. Volgens Korouma was Soromou ontvoerd door regeringsagenten.

President niet gewond bij aanslag

President Lansana Conté van Guinee bleef ongedeerd bij een schietpartij op 19 januari 2005 toen hij met zijn auto de hoofdstad binnenreed. Volgens het staatshoofd ging het om een aanslag op zijn leven. Hij zei niet uit welke hoek de aanslag kwam. Bij de aanslag raakte een bodyguard zwaar gewond.

Minstens honderd mensen opgepakt

De voorzitter van de Mensenrechtenorganisatie van Guinee, Thierno Maadjou Sow, verklaarde op 24 januari dat sinds de aanslag minstens honderd mensen waren opgepakt. Volgens de oppositie was de aanslag door Conté zelf in scène gezet. De staatstelevisie had wapentuig getoond dat afkomstig zou zijn uit het leger. Dat versterkte de verdenking dat de daders uit die hoek kwamen.

Drie ministers in Guinee ontslagen

Drie ministers moesten op 8 maart 2005 het veld ruimen bij een kabinetswijziging. Drie vertrouwelingen van president Lansana Conté namen hun posities over. Het ging om de ministers voor Veiligheid, Mijnen en Buitenlandse zaken, respectievelijk Moussa Sampil, Alpha Mady Soumah en Mamady Condé. De nieuwe minister voor Veiligheid

werd Ousmane Camara, de minister voor Mijnbouw Ahmed Tidiane Souare en voor Buitenlandse zaken werd Fatoumata Kaba benoemd.

Oppositieleider Mamadou Ba verwelkomde de kabinetswijziging. De oude minister voor Veiligheid had een belangrijke rol gehad in het beteugelen van de oppositie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement niet akkoord met aluminiumdeal.

Het parlement van Guinee weigerde op 24 maart 2005 de overeenkomst met Global Alumina te ratificeren die de onderneming toestemming gaf om voor ongeveer 1,6 miljard euro te investeren in een aluminiumsmelterij. Volgens minister van Mijnbouw Ahmed Tidiane Souare zou de regering met een nieuw voorstel komen dat wel de goedkeuring van het parlement zou krijgen. Het contract was voorbereid door zijn voorganger.

BUITENLANDSE ZAKEN

Guinee en Sierra Leone leggen grensgeschil bij

Op 6 september 2004 beëindigden Guinee en Sierra Leone hun grensgeschil met een ontmoeting tussen ministers van beide landen in de grensplaats Yenga op het grondgebied van Sierra Leone. Een week eerder hadden de president van Sierra Leone, Ahmed Tejan Kabbah en het staatshoofd van Guinee, Lansana Conté, elkaar bij een regionale top ontmoet en een gezamenlijke verklaring uitgegeven die duidelijk maakte dat de omstreden grensstad Yenga bij Sierra Leone bleef.

Guinee had vier jaar geleden tanks en honderden soldaten naar Sierra Leone gestuurd om een einde te maken aan invallen door rebellen vanuit het buurland. De aanwezigheid van de troepen van Guinee in Yenga, tot twee jaar na het einde van de burgeroorlog in Sierra Leone, had geleid tot spanningen tussen de twee landen. In juli had Kabbah Guinee opgeroepen om zijn soldaten uit Yenga weg te halen. Een woordvoerder van het leger van Guinee zei dat inmiddels alle Guinese soldaten uit de stad weg waren.

(Vorige berichten pagina 564/3 - 2004)

KAMEROEN

BINNENLAND

President Biya van Kameroen herkozen

De officiële uitslag van de presidentsverkiezingen van 11 oktober 2004 werd twee weken later bekendgemaakt: president Paul Biya kreeg ruim 70,8 procent van de stemmen. De 71 jaar oude Biya, sinds 1982 aan de macht, was daarmee herkozen voor zeven jaar. Twee opponenten, John Fru Ndi en Adamou Ndam Njoya, hadden na de eerste uitslagen, die een ruime overwinning voor Biya voorspelden, de regering beschuldigd van bedrog en de Constitutionele raad verzocht om de uitslag te annuleren. Zij stonden niet alleen in hun opvatting: ook een team van 1.200 waarnemers van de roomskatholieke kerk in Kameroen maakte melding van wijdverspreide fraude. Maar de waarnemers van de Verenigde Staten en de Internationale Organisatie van Franssprekende landen (OIF) zeiden redelijk tevreden te zijn met het verloop van de verkiezingen. John Fru Ndi, de leider van de oppositiepartij Sociaal-Democratisch Front,

Samenstelling regering Kameroen (10 december 2004)

President
Paul BIYA

Premier
EPHRAIM INONI
Vice-premier, tevens minister van Justitie
Ahmadou ALI

Staatsministers:
Cultuur
Ferdinand OYONO
Landbouw
Augustin Frederic KODOCK
Post en Telecommunicatie
Bello Bouba MAIGARI
Territoriaal bestuur en Decentralisatie
Marafa Hamidou YAYA
Urbane ontwikkeling en Huisvesting
Lekene DONFACK

Ministers:
Arbeid en Sociale zekerheid
Robert NKILI
Bossen en Fauna
Hillman Egbe ACHUO
Communicatie
Pierre Moukoko MBONJO
Dienstverlening en Bestuurshervormingen
Benjamin AMAMA AMAMA
Economie en Financiën
Polycarpe ABAH ABAH
Energie en Water
Alphonse Siyam SIEWE
Externe relaties
Laurent ESSO
Handel
Luc Magloire Atangana MBARGA
Hoger onderwijs
Jacques Fame NDONGO
Industrie, Mijnbouw en Technologische ontwikkeling
Charles SALE
Jeugd
Adoum GAROUA
Lager onderwijs
Mrs Haman ADAMA
Land
Louis Marie Abogo NKONO
Landbouw
Clobert TCHATAT
Middelbaar onderwijs
Louis BAPES BAPES
Midden- en Kleinbedrijf, Sociale economie
Bernard Avom MESSENGUE
Milieu en Natuurbescherming
Piere HELE
Openbare werken
Martin OKOUDA
Sociale zaken
Mrs Catherine Bakang MBOCK
Sport en lichamelijke opvoeding
Philippe Mbarga MBOA
Toerisme
Hamadou BABA
Transport
Dakole DAISSALA
Veeteelt en Visserij
Sarki ABOUBAKARY
Volksgezondheid
Urbain Olanguena AWONO
Vrouwen- en Familiezaken
Mrs Suzanne BOMBACK
Werkgelegenheid en Beroepsopleidingen
Zacharie PEREVET
Wetenschappelijk onderzoek en Innovatie
Mrs Madeleine THUENTE

Secretaris-Generaal van het presidentieel bureau
Jean Marie Atangana MEBARA

Ministers met speciale taken in het presidentieel bureau
Hamadou MOUSTAPHA
Elvis NGOLLE NGOLLE
Justin NDIORO

Gouverneur Centrale bank
Jean-Felix MAMALEPOT

eindigde op de tweede plaats met 17,4 procent van de stemmen. Derde met 4,4 procent werd Adamou Ndam Njoya, een voormalige minister en kandidaat voor negen oppositiepartijen die verenigd waren in de Coalitie voor Nationale Verzoening en Herstel. De vierde plaats bij de uitslag werd met 3,7 procent ingenomen door Garga Haman Adji, kandidaat van de Alliantie voor Democratie en Ontwikkeling. De opkomst bedroeg 82,2 procent.

Nieuwe premier en nieuw kabinet

Op 13 december benoemde de herkozen president Paul Biya een trouwe volgeling tot premier, Ephraim Inoni. Het nieuwe kabinet werd met vier posten uitgebreid tot een totaal van 36 en bevatte naast de regeringspartij RDPC ook enkele andere partijen. Het telde verder zeventien leden van de moslimminderheid die ongeveer 20 procent van de bevolking omvatte.

Uit de regering was de minister van Financiën, Michel Meva'a Meboutou, verdwenen. Het IMF had Kameroen in augustus uitgesloten van het steunprogramma voor landen met een hoge schuldenlast omdat het land volgens het internationale instituut zijn financiële zaken slecht op orde had.
Ook de minister voor Veeteelt en Visserij, Hamadjouda Adjoudi, maakte geen deel uit van het nieuwe kabinet, evenmin als minister van Onderwijs Jospeh Owona.
Volgens de internationale organisatie die onderzoek deed naar corruptie, Transparency International, was de regering van Biya verantwoordelijk voor het feit dat Kameroen bovenaan de lijst van corrupte landen stond. In 2004 had 51 procent van de burgers van Kameroen toegegeven wel eens smeergeld te hebben betaald – een percentage dat hoger was dan in enig ander land.

Nieuwe regering start anticorruptie campagne

De nieuwe regering van Kameroen publiceerde op 20 januari 2005 in nationale kranten een lijst met de namen van 73 topambtenaren die geld hadden verduisterd. Het ging om bedragen van ongeveer 125 euro tot 66.000 euro, met een totaal van 198.000 euro. De betrokkenen waren allemaal ontslagen en moesten het gestolen geld terugbetalen. Sommigen wachtte bovendien een strafproces. De publicatie was onderdeel van een campagne tegen corruptie, geleid door de nieuwe minister van Economie en Financiën, Polycarpe Abah Abah. President Paul Biya had bij zijn herverkiezing in oktober beloofd om een einde te maken aan de corruptie in het land. De nieuwe premier Ephraim Inoni riep burgers verder op om klachten over deze kwestie te deponeren in speciaal daarvoor bestemde brievenbussen.
Dit was de tweede golf van de anticorruptie campagne. In de week ervoor had Abah Abah alle kassiers van de belastingkantoren ontslagen en hun opvolgers onder strenge supervisie geplaatst.
Kort na zijn benoeming in december had premier Inoni verrassingsbezoeken gebracht aan ministeries en om dezelfde reden mensen ontslagen of omdat ze te laat op hun werk kwamen. Toch bleven er twijfels of de campagne succes zou hebben omdat Inoni daarvoor ook de grote corruptiezaken zou moeten durven aanpakken.
Kameroen behoorde bij de twintig meest corrupte landen van de wereld.

Salarisschandaal

Binnen het ministerie van Financiën kostte corruptie de staat elke maand bijna 1,6 miljoen euro kostte, zo bleek op 2 maart. Ongeveer 500 ambtenaren werden ervan beschuldigd extra beloningen voor zichzelf te claimen alsook salaris voor niet bestaande employees.
Premier Inoni zei dat de schuldigen konden rekenen op strenge straffen. Ook was gebleken dat sommige werknemers logen over hun leeftijd om hun pensioen uit te stellen en meer te verdienen.

JUSTITIE

Slechte omstandigheden in gevangenissen

Op 17 januari 2005 ontsnapten 22 gevangenen uit de Kameroense gevangenis van Bafoussam nadat ze hun bewakers hadden overmeesterd. Vijf van hen werden kort daarna weer opgepakt. Twee weken eerder was er een opstand geweest in een gevangenis met een extra streng regime.
De 73 gevangenissen van Kameroen waren berekend op 6.700 gevangenen, maar herbergden meer dan 20.000 gevangenen die daar verbleven onder slechte omstandigheden.

In Bafoussam zaten 1.680 gevangenen, terwijl er officieel plaats was voor 300 gevangenen. Er waren slechts 44 bewakers. Die hadden een groep gevangen gerekruteerd om hen te helpen. Die groep zou verantwoordelijk zijn voor het doodslaan van een gevangene en voor de gevechten waarbij zestien gevangenen gewond raakten. Na de incidenten moest deze groep op last van de regering worden ontbonden.

Snelle politiemacht in strijd tegen misdaad

Het hoofd van de Kameroense politie Mebe Ngo maakte op 22 februari 2005 bekend dat de regering een snelle politiemacht had geïnstalleerd in de strijd tegen de golf van misdaad die de grote steden overspoelde. De speciale politiemacht was uitgerust met wapens en auto's, en zeven telefoonlijnen waren 24 uur beschikbaar voor het publiek om de politie te tippen.

GEZONDHEID EN ZORG

Percentage HIV besmetting naar beneden bijgesteld

Het ministerie van Volksgezondheid in Kameroen maakte op 28 oktober 2004 bekend dat na onderzoek het percentage van de bevolking dat drager was van het hiv-virus, was bijgesteld van 11,8 naar 5,5 procent. Bij vrouwen was het gemiddelde 6,7 procent, voor mannen bedroeg het 4,1 procent.
De VN-organisatie die zich bezighield met de bestrijding van aids had eerder het aantal besmettingen op 6,9 procent geschat.
(Vorige berichten pagina 504/1 e.v. - 2004)

NIGER

BINNENLAND

President van Niger herkozen

President Mamadou Tandja kon na zijn winst bij de presidentsverkiezingen op 4 december 2004 aan een tweede ambtstermijn van vijf jaar beginnen. De gepensioneerde legerkolonel haalde in de tweede ronde 65,5 procent van de stemmen. Zijn rivaal, Mahamadou Issoufou, scoorde met 34,5 procent hoger dan verwacht. Volgens de Onafhankelijke Nationale Kiescommissie was er

Samenstelling regering Niger
(24 december 2004)

President
Mamadou TANDJA

Premier
Hama AMADOU

Ministers:
Afrikaanse Integratie en NEPAD
Mme Aichatou MINDAOUDOU
Arbeid en Bestuur
Moussa Seybou KASSEYE
Basisonderwijs
Mme Fatouma TRAPSIDA
Binnenland en Decentralisatie
Albade ABOUBA
Buitenlandse zaken en Samenwerking
Mme Aichatou MINDAOUDOU
Communicatie en Regeringswoordvoerder
Sidikou OUMAROU
Defensie
Albade ABOUBA
Financiën
Ali Mahamane LAMINE ZENE
Handel, Promotie particuliere sector en Ambachten
Seyni OUMAROU
Hoger onderwijs, Onderzoek en Technologie
Sidikou OUMAROU
Infrastructuur en Regionale ontwikkeling
Gaya Mahaman LAWAN
Jeugd en Arbeidsintegratie
Mounkaila SANDA
Justitie en Relaties met het parlement
Maty Elhadj MOUSSA
Landbouwontwikkeling
Abari Mai MOUSSA
Mijnbouw en Energie
Rabiou Hassane YARI
Openbare gezondheid en Strijd tegen epidemieën
Seyni OUMAROU
Plattelandsontwikkeling
Maty Elhadj MOUSSA
Sociale ontwikkeling, Bevolking, Vrouwen en Kinderbescherming
Mme Abdoulwahid Halimatou OUSSEINI
Sport en Cultuur
Mounkaila SANDA
Transport en Toerisme
Souleymane KANE
Urbane planning en Huisvesting
Gaya Mahaman LAWAN
Veeteelt
Koroney MAOUDE
Water, Milieu en Strijd tegen verwoestijning
Chaibou MAMAN

Gouverneur Centrale Bank
Charles KONAN BANNY

NEPAD is het in 2001 opgerichte Nieuwe Partnerschap voor Ontwikkeling van Afrika

sprake geweest van een opkomst van 45 procent. Een waarnemer van de EU noemde het verkiezingsproces 'bevredigend' verlopen en 'in overeenstemming met de wettelijke voorschriften'.

Tandja was de eerste president in Niger die werd herkozen en dus niet werd afgezet of vermoord. Dat gaf aan dat hij politieke stabiliteit had gebracht. Niger, dat voor tweederde uit woestijn bestond, was één van de armste landen ter wereld. Van de bevolking moest 60 procent rondkomen van minder dan 1 dollar per dag. Slechts vier op elke tien inwoners had schoon drinkwater tot zijn beschikking.

Uitslag parlementsverkiezingen

In het tot 113 zetels uitgebreide parlement wonnen de zes partijen die president Tandja steunden in de parlementsverkiezingen van 4 december, samen 88 zetels. De eigen partij van Tandja, de Nationale Beweging voor een Ontwikkelende Maatschappij (MNSD), behaalde daarvan 47 zetels. De oppositiepartij van Issoufou, de Partij voor Democratie en Socialisme (PNDS), kwam uit op 25 zetels.
In het oude parlement van 83 zetels had de MNSD 38 zetels gehad en de PNDS 17.
De 66-jarige Tandja, die behoorde tot de Kanori-stam – een minderheid in Niger – had in de afgelopen dertig jaar constant een rol in de nationale politiek gespeeld.

Premier herbenoemd

De op 24 december ingezworen president Mamadou Tandja herbenoemde diezelfde dag premier Hama Amadou. Die was conform de grondwet na de presidentsverkiezingen afgetreden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Elf doden bij gevechten om oogst

Minstens elf herders verloren het leven bij gevechten tussen nomaden en boeren bij de stad Gaya in het zuidwesten van Niger. Zeker dertig anderen raakten gewond. Dat zei Issa Yacouba, een vertegenwoordiger van de lokale overheid, op 23 november 2004. Boeren van de Hausa-stam klaagden dat vee van nomaden op hun land graasde en daar schade aan toebracht.
Dergelijke gewelddadige confrontaties kwamen vaker voor in Niger.

Graantekort door sprinkhanen en gebrek aan regen

Daddy Dan Bakoye, vertegenwoordiger van het ministerie van Landbouw, vertelde op 21 december 2004 dat Niger kampte met een ernstig graantekort door sprinkhanen en gebrek aan regen. Het land zou daarom het volgende jaar 223.500 ton graan moeten importeren.
Na een recordoogst in 2003, was er in 2004 slechts 2,6 miljoen ton geoogst waar een vraag tegenoverstond van 2,9 miljoen ton van de elf miljoen inwoners van het land. Van de grote oogst uit 2003 was nog ongeveer 440.000 ton over.
De sprinkhanen en het gebrek aan regen hadden er ook voor gezorgd dat de veehoeders kampten met een tekort aan voedsel voor hun beesten. Daardoor waren ze bij hun zoektocht naar voedsel soms gedwongen grenzen van buurlanden te passeren.
In het zuiden van Niger waren boeren van 400 dorpen gedwongen te verhuizen omdat hun akkers waren verwoest.

Gewelddadig protest tegen belastingen

Protesten in Niger tegen een belastingverhoging van bijna twintig procent op eerste levensbehoeften eindigden op 15 maart 2005 in geweld. Winkels werden geplunderd en ook de straatverlichting moest het ontgelden. Volgens de demonstranten waren door de prijsstijging suiker, meel en melk voor de meeste mensen te duur geworden. Ze riepen om het aftreden van de president en de premier.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Eerste goudstaaf uit nieuwe mijn

Vijftien jaar nadat een goudveld was ontdekt in het westen van Niger, produceerde het land op 8 oktober 2004 zijn eerste goudstaaf van 15 kg. President Mamadou Tandja was daarbij aanwezig in de Samira goudmijn, gelegen nabij de grens met Burkina Faso. De directeur Mijnen van het ministerie voor Mijnbouw en Energie, Oumarou Massalabi, zei dat de mijn gemiddeld 5.000 ounces goud (ongeveer 141,5 kg) per jaar zou produceren.
Niger was één van de armste landen ter we-

Niger

reld. Het verkreeg inkomsten uit de export van katoen en uranium. De Samira mijn was voor 80 procent eigendom van twee Canadese mijnbouwondernemingen en voor 20 procent van de Nigerese staat.
De goudmijn gaf werk aan 140 mensen en zorgde ook nog eens voor 220 banen voor zaken als elektriciteitsopwekking en het inhuren van veiligheidsdiensten.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Niger bekritiseerd voor ontkenning slavernij

Mensenrechtenorganisaties bekritiseerden Niger op 7 maart 2005 nadat de regering een ceremonie om 7000 slaven te bevrijden, had afgelast. De regering zei dat slavernij niet bestond in het land. De organisatie Anti-Slavery International daarentegen vond dat de regering wel moest erkennen dat dit in Niger nog een ernstig probleem vormde. Minstens 43.000 mensen zouden er slachtoffer zijn van enige vorm van slavernij.
Niger had in 2003 de slavernij officieel afgeschaft. Het parlement was toen onder druk akkoord gegaan om in de wet op te nemen dat slavenhouders tot dertig jaar gevangenisstraf konden worden veroordeeld.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS traint antiterreureenheden

Amerikaanse mariniers trainden een eenheid van het Nigerese leger om aan Al-Qaeda gelieerde militanten, die zich ophielden in de Sahara, uit te schakelen. Dat vertelde op 23 september 2004 de commandant van het Amerikaanse trainingsteam, majoor Paul Baker. De elite-eenheid kreeg de lessen in het kader van het Amerikaanse Transsahara Antiterrorisme Initiatief (TSCTI) dat moest voorkomen dat militanten in deze regio, waar de Amerikanen vijftien procent van hun oliebehoeften vandaan haalden, voet aan de grond kregen. De antiterreureenheid zou gaan opereren op basis van Amerikaanse satellietinformatie over verdachte bewegingen in de woestijn.
De grootste zorg had Washington om de – op goede voet met Al-Qaeda staande – Salafistische Groep voor Prediking en Strijd (GSPC), een Algerijnse rebellengroep die strijders zou rekruteren in zuidelijker streken nadat ze bijna geheel uit Algerije was verjaagd.
Het woestijnachtige noorden van Niger was berucht om zijn bandieten en smokkelarij en was ook de thuisbasis van 3.000 voormalige strijders van de Touareg-opstand uit de jaren negentig. Zij dienden nog geïntegreerd te worden in het leger van Niger en vormden volgens waarnemers een risico voor de stabiliteit van de regio.

(Vorige berichten pagina 568/1 - 2004)

Oeganda

OEGANDA

BURGEROORLOG

Regering roept op tot wapenstilstand

President Yoweri Museveni riep op 14 november 2004 op tot een staakt-het-vuren in het noorden van Oeganda. Dit moest de guerrillastrijders van Joseph Kony's Verzetsleger van de Heer (LRA) de mogelijkheid geven vredesonderhandelingen aan te gaan met de regering. Het voorstel voor de wapenstilstand kwam nadat een woordvoerder van het LRA op de radio had opgeroepen de onderhandelingen te hervatten. De voormalige minister voor de Pacificatie van het Noorden, Betty Bigombe, zou net als in 1993 de onderhandelingen voorzitten. Zodra de guerrillastrijders op het aanbod ingingen, zou het leger de wapens voor tien dagen neerleggen.

Eenheden van de Oegandese Volksstrijdkrachten (UPDF) en het LRA vochten in het noorden van het land al 18 jaar lang in een bloedige oorlog tegen elkaar die ruim anderhalf miljoen mensen op de vlucht had gedreven. Het LRA werd ervan beschuldigd terreur te zaaien onder de burgerbevolking en zou ruim twintigduizend kinderen hebben ontvoerd om deze in te zetten als rebellen, arbeidskrachten en seksslaven.

Onderhandelingen mislukt

President Museveni liet op 1 januari 2005 weten dat het LRA niet bereid was tot een akkoord te komen. Het regeringsleger zou in de buurt van Gulu in een hinderlaag van het LRA zijn gelopen, waarna tenminste één soldaat werd vermist. Minister van Binnenlandse zaken Ruhakana Rugunda zei dat de regering evengoed ieder moment bereid was een vredesakkoord te tekenen met het LRA.

Nieuwe wapenstilstand

De regering kondigde op 4 februari opnieuw een staakt-het-vuren aan, dit keer van achttien dagen. Dit moest beide partijen genoeg tijd geven om te komen tot een volledige wapenstilstand, als voorloper van een eventueel vredesakkoord. Minister van Binnenlandse zaken Ruhakana Rugunda zei dat rebellen die het LRA wilden verlaten op bescherming en amnestie konden rekenen. Hij ontkende de beschuldigingen van het LRA dat het leger tijdens de vorige wapenstilstand in november guerrilladoelen had aangevallen.

Onderhandelaar LRA geeft zich over

Brigadier Sam Kolo, onderhandelaar namens het LRA gaf zich op 16 februari aan het Oegandese leger over. Zijn leven zou in gevaar zijn gekomen nadat hij openlijk in conflict was geraakt met Vincent Otti, de tweede man van het LRA. Volgens de vredesonderhandelaar Betty Bigombe kwamen de onderhandelingen evenwel niet in gevaar. De oud-minister had reeds contact gehad met Vincent Otti, die de onderhandelingen namens het LRA zou voortzetten. Eerder die maand had ook een andere onderhandelaar van het LRA, kolonel Onon Kamdulu, zich overgegeven.

Dertien doden in oorlogsgebied

Onmiddellijk na het aflopen van de achttien dagen durende wapenstilstand vielen guerrillastrijders van het LRA op 22 februari het vluchtelingenkamp van Anomolyet binnen, waar ze volgens een kamerlid van het Apac district zes vrouwen en twee kinderen op gruwelijke wijze ombrachten. Vervolgens trokken ze naar Aringodyang waar ze nog twee moorden begingen. De avond tevoren waren in de buurt van de stad Gulu ook al drie burgers door het LRA gedood. Dat bracht het aantal doden de dag na het staakt-het-vuren op dertien. Regeringsonderhandelaar Betty Bigombe verklaarde desalniettemin nog steeds in onderhandeling te zijn met de LRA-leiders.

Geweld neemt toe in Noord-Oeganda

Volgens lokale autoriteiten nam het oorlogsgeweld in maart weer toe. Een hulpverlener zei op 23 maart dat de vredesonderhandelingen op niks waren uitgelopen. Het

LRA had minstens 60 burgers opgepakt en ontvoerd, grotendeels minderjarigen die bij het guerrillaleger waren ingelijfd. Tevens zouden 80 regeringssoldaten en lokale militieleden bij aanvallen zijn omgekomen – iets dat het leger zoals gebruikelijk ontkende. Volgens internationale hulpverleners was een twaalftal vrouwen mishandeld en hadden LRA-strijders hen de lippen, oren en borsten afgesneden. Bij een aanval op een vluchtelingenkamp in februari waren meer dan 250 mensen vermoord.

Arrestatiebevelen van het Internationaal Strafhof ondermijnen vredesproces

Volgens uitlatingen op 25 maart van Noord-Oegandese politici die onder leiding van Rwot David Acana II een bezoek brachten aan het Internationaal Strafhof (ICC) in Den Haag, zouden internationale arrestatiebevelen voor rebellenleiders het Oegandese vredesproces ondermijnen. De regionale politieke leiders vreesden dat leiders van het LRA nooit meer aan de onderhandelingstafel zouden komen als ze het risico liepen gearresteerd te worden. 'De eerste prioriteit moet vrede zijn en dan pas gerechtigheid', aldus Acana. Dit was ook de mening van vredesonderhandelaar Betty Bigombe die al eerder had gedreigd de onderhandelingen te staken als het ICC werk zou maken van de arrestatiebevelen.
De mening van de delegatie van Rwot Acana druiste in tegen het regeringsstandpunt dat LRA-leden wel degelijk gearresteerd moesten worden. President Museveni had er in 2004 bij het ICC op aangedrongen een onderzoek in te stellen naar de oorlogsmisdaden van het LRA. Het Strafhof was echter onder toenemende druk komen te staan ook een onderzoek in te stellen naar misdaden begaan door het Oegandese leger.

BINNENLAND

Gerechtshof maakt einde aan eenpartijstelsel

De rechtbank in de Oegandese hoofdstad Kampala wees op 18 november 2004 een omstreden wet af die politieke partijen verbood aan de verkiezingen deel te nemen. De rechter liet weten dat de partijen zes maanden de tijd hadden om zich in te schrijven voor de verkiezingen van 2006. Eerder hadden oppositiepartijen geweigerd dat te doen uit protest tegen het eenpartijstelsel zoals Museveni's regerende Nationale Verzetsbeweging (NRM) dat in praktijk bracht. Volgens de grondwet kon de president zich na twee ambtstermijnen niet meer kandidaat stellen. Museveni kwam in 1986 aan de macht nadat hij in een vijf jaar durende guerrillastrijd als winnaar uit de bus was gekomen.

Veranderingen in het Oegandese kabinet

De wijzigingen van Museveni's regering op 14 januari 2005 werden door velen gezien als een poging van de president zich te omringen met vertrouwelingen die hem zouden steunen bij het verkrijgen van een derde ambtstermijn. Hiervoor was het nodig de grondwet te wijzigen die nu nog uitging van een maximum van twee regeringstermijnen. Minister van Financiën Gerald Ssendaula werd vervangen door Ezra Suruma. Sam Kutesa werd minister van Buitenlandse zaken en Kiddu Makubuya kreeg de verantwoordelijkheid voor Justitie en werd tevens procureur-generaal. Daarnaast benoemde president Museveni een nieuwe regeringsinspecteur, namelijk Faith Mwondha, die Jotham Tumwesigye zou vervangen als belangrijkste corruptiebestrijder binnen de nationale overheid.

Kamerdebatten live op radio en televisie

De Oegandese staatsradio en televisie begonnen op 1 februari 2005 met de live-uitzendingen van parlementaire debatten. Volgens minister van Informatie Nsaba Buturo zou dit de kwaliteit en de openheid van de politieke discussies ten goede komen. Parlementariërs Aggrey Awori en Alice Alaso voorspelden dat sommige kijkers versteld zouden staan van wat zich in de volksvertegenwoordiging afspeelde. 'De mensen zullen nu duidelijk de dictatuur van Museveni aan het werk zien', aldus Awori.

Oppositieaanhangers demonstreren tegen grondwetswijziging

Meer dan duizend aanhangers van de oppositie gingen op 24 maart 2005 in de hoofdstad Kampala de straat op om te demonstreren tegen de op handen zijnde grondwetswijziging die de weg moest vrijmaken voor een derde ambtstermijn voor president Museveni. Volgens de huidige constitutie kon een president maximaal twee termijnen aanblijven. De kans dat de grondwetswijziging erdoor kwam was groot omdat Museveni's regerende NRM een ruime parlementaire meerderheid bezat. Het was de eerste keer in jaren dat de politie de oppositie toestemming had gegeven voor een demonstratie.
Een tweede demonstratie op 31 maart werd echter verboden en derhalve met geweld door de politie beëindigd. Daarbij werden zeventien demonstranten gearresteerd, waaronder oppositieleider David Pulkol, één van de organisatoren van het protest.
(Vorige berichten pagina 702/2 e.v. - 2004)

SIERRA LEONE

BINNENLAND

Aanloop naar berechting oorlogsmisdaden

'Rekrutering kinderen was een oorlogsmisdaad'

Het internationale Speciale Hof voor Sierra Leone bepaalde op 1 juni 2004 in hoger beroep dat rekrutering van kinderen tijdens de burgeroorlog een oorlogsmisdaad was geweest. Daarmee maakte voor het eerst in de geschiedenis een oorlogstribunaal de weg vrij voor de vervolging van kinderrekrutering. Kindsoldaten bepaalden op een bepaald moment het beeld van de burgeroorlogen in West-Afrika.
Ongeveer 50.000 mensen waren er tijdens de burgeroorlog in Sierra Leone van 1991 tot 2002 vermoord, en samen met verminkte en verkrachte burgers vermoedde men dat een half miljoen mensen slachtoffer waren geworden van het oorlogsgeweld. Alle partijen in het conflict hadden zich bediend van kindsoldaten.

Oorlogstribunaal van start

De eerste processen van het door de Verenigde Naties gesteunde oorlogstribunaal begonnen op 3 juni. Terechtstonden twee leiders van pro-regeringsmilities, Moinina Fofana en Allieu Kondewa, en de staatssecretaris van Defensie Sam Hinga Norman. Ze behoorden tot de Burger Defensie Troepen (CDF) – ook wel de Kamajors genoemd – die het regeringsleger hadden gesteund in

de strijd tegen de rebellen van het Revolutionaire Verenigde Front (RUF). Sam Hinga Norman ontsloeg zijn advocaat en zei dat hij zelf zijn verdediging zou voeren.
De zaak tegen de drie was omstreden omdat een deel van de bevolking hen als helden zag omdat ze tegen de RUF-rebellen streden. De volgende maand zouden RUF-opstandelingen terechtstaan. Dertien van hen waren gedaagd, waaronder ook de voormalige Liberiaanse president Charles Taylor, op beschuldiging van steun aan RUF in ruil voor diamanten. Veel burgers vonden dat eerst de rebellen terecht hadden moeten staan.
De rechtszaken volgden na meer dan twee jaar van onderzoek naar de misdaden. Het hof werkte in een combinatie van internationaal en nationaal recht, waarbij VN-rechters naast lokale rechters zaten.

Einde aan repatriëring vluchtelingen naar Sierra Leone

Op 22 juli 2004 kwam er een einde aan de repatriëring van vluchtelingen die begon na het einde van de burgeroorlog. De Vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR) maakte bekend dat in totaal 178.000 mensen waren geholpen terug te keren naar huis. De dag ervoor was het laatste konvooi uit Liberia met 286 vluchtelingen in de hoofdstad Freetown aangekomen, en diezelfde ochtend het laatste konvooi uit Guinee met 329 vluchtelingen. De in januari 2001 gestarte repatriëring had al op 30 juni moeten eindigen, maar was verlengd omdat duizenden vluchtelingen op het laatste moment om hulp vroegen.
Geschat werd dat 120.000 mensen gevlucht waren naar Liberia en zo'n 370.000 naar Guinee. Zo'n 92.000 waren op eigen kracht teruggekeerd en ongeveer 15.000 hadden besloten in hun gastlanden te blijven.

Hoofd van Verkiezingscommissie treedt af

De voorzitter van de Kiescommissie in Sierra Leone, Eugene Davies, trad op 2 september 2004 af. Hij klaagde over politieke interventies en te weinig mogelijkheden voor zijn commissie. Volgens Davies had de regering zich bovendien bemoeid met de uitslag van de lokale verkiezingen in mei.
Minister van Lokaal bestuur Sidikie Brima ontkende de aantijgingen. Die verkiezingen waren de eerste in dertig jaar geweest en vonden twee jaar na het einde van de bloedige burgeroorlog plaats. Waarnemers meenden dat het stemmen redelijk eerlijk was verlopen.

Leger Sierra Leone neemt controle over Freetown over

Het leger van Sierra Leone nam op 23 september 2004 de controle over de hoofdstad Freetown over van de vredeshandhavers van de Verenigde Naties. Dat was de laatste stap in de terugtrekking van de VN-troepen na een missie van vijf jaar om de orde te herstellen. Op zijn hoogtepunt telde de VN-missie Unamsil 17.000 manschappen. Eerder hadden de VN-troepen zich al teruggetrokken uit het noorden, oosten en zuiden en het land.

Oorzaken burgeroorlog niet verdwenen

De oorzaken van de burgeroorlog zijn niet verdwenen. Dat was de conclusie van het eindrapport van de onafhankelijk Waarheids- en Verzoeningscommissie van Sierra Leone, gepresenteerd op 6 oktober 2004. Armoede, corruptie en gebrek aan erkenning van de meest basale mensenrechten waren de redenen dat duizenden jongeren aan de burgeroorlog hadden meegedaan en speelden nog steeds een rol bij de pogingen het land op te bouwen. In 2002 was er een einde aan de oorlog gekomen met de komst van 17.000 VN-soldaten.
De oorlog kostte het leven aan 50.000 mensen. Het eindrapport riep de regering op om de corruptie te bestrijden, de doodstraf af te schaffen en gratis gezondheidszorg en onderwijs te geven aan oorlogsgewonden en misbruikte kinderen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staking beëindigd

Op 5 januari 2005 gingen veel ambtenaren uit Sierra Leone weer aan het werk na een tweedaagse staking waarin belastingverlaging was geëist voor de lage inkomensgroepen. De regering van president Ahmad Tejan Kabbah was tegemoet gekomen aan de eisen en zou in overweging nemen een minimumloon in te voeren. Alleen wie meer verdiende dan 220.000 leones (ca. 71 euro) zouden voortaan belasting betalen. Voorheen lag de grens bij 125.000 leones.

Chinese firma investeert in toeristenoord

De *BBC* meldde op 9 maart 2005 dat de Chinese onderneming Henan Guoji bijna 160 miljoen euro ging investeren in Lumley Beach, een toeristenoord nabij Freetown met één van de mooiste stranden van West-Afrika. Het betrof de grootste buitenlandse investering ooit in Sierra Leone. Er zouden hotels worden gebouwd, conferentieoorden, sportfaciliteiten, een casino, een nachtclub en een promenade worden aangelegd. Een Chinees staatsbedrijf was ondertussen bezig met de restauratie van het grootste hotel van Sierra Leone, het Bintumani. In de oorlog hadden rebellen er hun intrek genomen en het was volledig vernield.

Duisternis door dieselgebrek

Sierra Leone kampte op 18 maart 2005 al twee weken met brandstofgebrek. Daardoor was er ook bijna geen elektriciteit. Mensen hadden brandstof nodig voor hun privé-generatoren, die ze gebruikten omdat de algemene elektriciteitsvoorziening onbetrouwbaar was.

JUSTITIE

Doodstraf voor coupplegers

Tien mannen werden op 21 december 2004 in Sierra Leone ter dood veroordeeld na een poging in 2003 om de regering omver te werpen. De mannen hadden deelgenomen aan een aanval op een wapendepot in de hoofdstad Freetown wat had geresulteerd in een drie uur durend vuurgevecht dat grote paniek had veroorzaakt. De veroordeelden hadden 21 dagen om in beroep te gaan. Zes van hen waren leden van de Gewapende Troepen van de Revolutionaire raad (AFRC), die na de coup van 1997 een jaar lang aan de macht waren. Drie anderen waren leden van de rebellengroep het Revolutionaire Verenigde Front. De tiende was een onafhankelijke burger. Een elfde verdachte kreeg tien jaar gevangenisstraf wegen zijn betrokkenheid, en vijf mannen werden vrijgesproken.

VN-onderzoeker veroordeeld wegens seksueel misbruik van meisje

Op 21 februari 2005 veroordeelde een

rechtbank in Sierra Leone in hoger beroep Peter Halloran, een Australische VN-onderzoeker van oorlogsmisdaden. Hij kreeg achttien maanden gevangenisstraf voor het plegen van seksuele handelingen met een meisje van dertien jaar. Van de aanklacht dat hij haar verkracht zou hebben, was hij eerder vrijgesproken.
Halloran ontkende alle beschuldigingen. Hij was in Sierra Leone het hoofd van het onderzoeksteam van het VN-tribunaal dat oorlogsmisdadigers moest berechten. Halloran was aangegeven door een collega-onderzoeker met wie hij een huis had gedeeld in Freetown. Zij had ontdekt dat Halloran het bed deelde met het meisje.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Homoactiviste in Sierra Leone vermoord

Op 5 oktober 2004 werd de homoactiviste FannyAnn Eddy vermoord. De Amerikaanse mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch drong er bij de regering van Sierra Leone op aan om de schuldigen te vinden en te straffen. De dertigjarige FannyAnn Eddy was herhaaldelijk verkracht, geslagen en haar nek was gebroken. In 2002 had ze de Homo Associatie van Sierra Leone opgericht.

Kritiek op gevangenisstraf voor journalist

Omdat hij president Ahmad Tejan Kabbah van Sierra Leone zou hebben beledigd, sloten de autoriteiten op 7 oktober 2004 de krant *For Di People* van Paul Kamara voor zes maanden. Kamara zelf kreeg twee jaar gevangenisstraf. In oktober had de krant van Kamara een serie artikelen geschreven over een onderzoekscommissie uit 1967 die president Ahmad Tejan Kabbah, die toen minister van Financiën was, schuldig achtte aan fraude.
Internationale organisaties als Reporters Sans Frontiéres en het comité ter bescherming van journalisten, zeiden dat de straffen in strijd waren met het recht op vrije meningsuiting en eisten de onmiddellijke vrijlating van Kamara.
In 2002 had hij ook al zes maanden in de gevangenis gezeten wegens kritiek op een lokale rechter. Daarnaast moest hij toen bijna 20.000 euro schadevergoeding betalen.

(Vorige berichten pagina 377/1 - 2004)

TANZANIA

BINNENLAND

Twaalf mensen komen om door tsunami

In de vloedgolf die op 26 december 2004 de Tanzaniaanse kust bereikte, kwamen twaalf mensen om het leven. De tsunami, die in Azië volgens internationale persbureaus rond de 300 duizend slachtoffers veroorzaakte, was ontstaan door een aardbeving in de buurt van Sumatra in Indonesië.

ZANZIBAR

Geweld bij verkiezingskantoren in Zanzibar

Op 2 december 2004 schoot de politie op het eiland Pemba een scholier dood die meedeed aan de belegering van een verkiezingskantoor in Ng'ombe. Twee andere demonstranten raakten ernstig gewond.

Volgens de politie gooide de menigte stenen naar het registratiekantoor. De meeste demonstranten waren aanhangers van de oppositiepartij, het Verenigd Burgerfront (CUF). Partijvoorzitter Juma Duni had opgeroepen de kiezersregistratie te blokkeren omdat eveneens kiezers werden ingeschreven die nog niet de voorgeschreven drie jaar op het eiland hadden gewoond.

Ook enkele andere registratiekantoren op Pemba werden belaagd. De verkiezingen zouden plaatsvinden in oktober 2005

Aanhangers politieke partijen raken slaags

Tijdens bijeenkomsten op Zanzibar van de belangrijkste politieke partijen, het Verenigd Burgerfront (CUF) en het regerende Chama Cha Mapinduzi (CCM), raakten aanhangers op 8 maart 2005 slaags. Hierbij vielen veertien gewonden. Beide partijen gaven elkaar de schuld met de gevechten te zijn begonnen.

Waarnemers spraken hun bezorgdheid uit voor een herhaling van de gewelddadigheden tijdens de verkiezingen in 2000. Vooral op Zanzibar was het al verschillende keren op confrontaties uitgelopen.

Tanzania stuurt meer politie naar Zanzibar

Mensenrechtenorganisaties drongen er op 23 maart bij de politie in Zanzibar op aan de mensenrechten te respecteren. De oproep kwam nadat de inspecteur-generaal van de politie in Tanzania, Omari Mahita, verklaard had extra politie te willen inzetten op het eiland. De roep om extra mankrachten kwam nadat het politieke geweld weer was opgelaaid.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kinderarbeid aan banden gelegd

Volgens het Tanzaniaanse Ministerie van Werkgelegenheid en Jeugdzaken had de overheid in de afgelopen drie jaar ruim dertigduizend kinderen weten te 'bevrijden' van kinderarbeid, zo meldde een woordvoerder van het departement op 30 maart 2005. In 2002 was de regering samen met de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) begonnen aan het Time Bound Programma (TBP). Via dit programma werden kinderen in zware arbeidsomstandigheden in de gaten gehouden en aangemoedigd terug naar school te gaan. Verder werden werkgevers die kinderen uitbuitten, bestraft.

JUSTITIE

Verdachte bomaanslag vrijgesproken

Eén van de verdachten van de bomaanslag op de Amerikaanse ambassade in 1998 in Dar es Salaam, Rashid Saleh Hemed, werd op 22 december 2004 wegens gebrek aan bewijs vrijgesproken. Bij de aanslag kwamen twaalf mensen om het leven. Tegelijkertijd was er een bomaanslag op de Amerikaanse ambassade in de Keniaanse hoofdstad Nairobi waarbij minstens 250 mensen omkwamen. Hemed was in september 1998 gearresteerd en zijn proces had vier jaar geduurd. In mei 2001 werden door een Amerikaanse rechtbank vier verdachten veroordeeld wegens hun aandeel in de aanslagen. Zij zouden lid zijn geweest van Osama Bin Ladens terroristische groepering Al-Qaeda.

Gemeenschapswerk in plaats van gevangenisstraf

In een poging de overvolle gevangenissen te ontlasten, kondigde de Tanzaniaanse mi-

nister van Binnenlandse zaken Omari Mapuri op 11 februari 2005 een proefprogramma aan: van sommige gedetineerden kon een gedeelte van de straf worden omgezet in gemeenschapswerk. De gevangenissen telden 45.000 gedetineerden, maar waren hooguit voor 20.000 gevangenen gebouwd. Een groot gedeelte van de gedetineerden wachtte in hechtenis op de voortgang van hun rechtszaken.

GEZONDHEID EN ZORG

Coalitie tegen vrouwelijke besnijdenis opgericht

Zeven non-gouvernementele organisaties in Tanzania zouden vanaf 6 februari 2005 gaan samenwerken in een coalitie tegen de besnijdenis van vrouwen. Het weghalen van een deel van de vrouwelijke geslachtsorganen was nog steeds zeer gebruikelijk in het midden en noordoosten van Tanzania. Over het hele land genomen was 18 procent van de vrouwen het slachtoffer van besnijdenis. Maar het tij begon te keren, aldus voorzitster Hellen Kijo-Bisimba.

OVERLEDEN

Patrick Balisidya, muzikant

In de eerste week van augustus 2004 overleed in Kibaha de bekende Tanzaniaanse muzikant, Patrick Balisidya. Tijdens de begrafenis in Dar es Salaam kwamen vele fans de laatste eer bewijzen aan de medeoprichter van de fameuze popgroep Afro-70. Balisidya was op 18 april 1946 in Moumi geboren en was de oudste van een gezin dat nog meer muzikanten voortbracht. Zijn broer, met wie hij in Afro-70 speelde, zei dat Patrick een enorm muzikaal talent was en een uniek geluid had voortgebracht. Zijn muziek was een mengeling van traditionele en moderne muziek met veel percussie en koperblazers.

Zijn muziek had vaak een boodschap en hij gebruikte zijn muziek en bekendheid ter ondesteuning van campagnes tegen bijvoorbeeld aids en trachoom. Zijn bekendste nummer was: *Harusi*, wat huwelijk betekent. Het lied gaat over de juiste omgang van gehuwden met elkaar en verzet zich impliciet tegen geweld tegen vrouwen binnen het huwelijk. Harusi wordt nog op bijna elk huwelijksfeest in Tanzania gespeeld. De groep Afro-70 viel in 1975 uit elkaar, nadat de bandleden in een verkeersongeluk al hun instrumenten hadden verloren. Balisidya is toen in Zweden aan een solocarrière begonnen.

(Vorige berichten pagina 706/2 e.v. 2004)

TSJAAD

BINNENLAND

Twaalf doden in Tsjaad bij etnisch geweld

Etnische gevechten tussen moslims en niet-moslims in de stad Bebedjia, 600 kilometer ten zuiden van de hoofdstad Ndjamena, hadden het leven gekost aan twaalf mensen. Dat maakte op 1 november 2004 de minister van Defensie Emmanuel Nadingar bekend. Bebedjia lag 35 kilometer van het olieveld van Doba, de grootste particuliere investering in Afrika. Van oorsprong woonden in Bebedjia vooral christenen en aanhangers van traditionele Afrikaanse religies, maar de aanwezigheid van olie had veel werkzoekers vanuit het islamitische noorden aangetrokken. Aanleiding voor het geweld was een ruzie tussen een christelijke handelaar en een islamitische klant.

Onbekend aantal rebellen geeft strijd op

De Tjadische minister van Defensie Emmanuel Nadingar zei op 17 november 2004 dat meer dan 150 rebellen gehoor hadden gegeven aan de ontwapeningsoproep van de regering. Het ging om leden van de Beweging voor Democratie en Gerechtigheid in Tsjaad (MDJT), die sinds 1998 rebelleerden tegen president Idriss Déby. Volgens de MDJT ging het slechts om twintig man die niet tot de kern van de organisatie behoorden. De beweging zou volgens eigen opgave nog steeds over 1.500 strijders beschikken. Ondanks verschillende vredesverdragen werd er af en toe nog gevochten in de afge-

Samenstelling regering Tsjaad (13 februari 2005)

President
Idriss DÉBY

Premier
Pascal YOADIMNADJI

Ministers:
Ambtenaren en Werkgelegenheid
Mahamat Nour MALLAYE
Binnenlands bestuur
Mahamat Zene BADA
Buitenlandse zaken
Nagoum YAMASSOUM
Communicatie en Regeringswoordvoerder
Barthelemy Natoingar MBAINODJI
Cultuur, Jeugd en Sport
Haroun BARADINE
Decentralisatie
Oumar BOUKAR
Defensie
Emmanuel NADINGAR
Financiën
Ngueyam DJAIBE
Gezondheid
Mrs Aziza BAROUD
Handel en Industrie
Routouang Yoma GOLOM
Hoger onderwijs
Avocksouma DJONA
Justitie, tevens Openbaar aanklager
Kalzoume Pahimi DEUBET
Land en Stadsontwikkeling
Sandjima DOUNIA
Landbouw
Laoukein MEDARD
Mijnbouw en Energie
Mahamat Nasser HASSAN
Milieu en Water
Adoum DIAR
Olie
Youssouf ABASSALLAH
Onderwijs
Mahamat Maouloud IZADINE
Openbare veiligheid
Abderahman MOUSSA
Openbare werken en Transport
Adoum YOUNOUSMI
Planning
Mahamat Ali HASSAN
Post en Telecommunicatie
Brahim SEID
Sociale actie en Familiezaken
Mrs Fatimo KIMTO
Staatscontrole en Ethiek
Mrs Haoua OUTMANE
Toeristische ontwikkeling
Oumar Kadjallami BOUKAR
Veeteelt
Mahamat ABDOULAYE

Secretaris-Generaal van de regering
Abakar MALLAH

Gouverneur Centrale Bank
Jean-Felix MAMALEPOT

legen Tibesti-regio waar zich de hoogste bergen van de Sahara bevinden.
De MDJT had eerder dat jaar internationale aandacht getrokken doordat men Amar Saifi, de tweede man van de Algerijnse Salafistische Groep voor Prediking en Strijd, gevangen wist te nemen. Saifi werd later overgedragen aan de autoriteiten van zijn land.

Nieuwe regering in Tsjaad na vertrek premier

Premier Moussa Faki trad op 4 februari 2005 af. De nieuwe premier werd Pascal Yoadimnadji, een voormalig minister van Landbouw, aldus de staatsradio, en afkomstig uit het zuiden. Een reden voor het vertrek van Faki werd niet gegeven, maar het ontslag kwam na een reeks stakingen van onderwijzers, gezondheidszorgwerkers en ambtenaren van het ministerie van Financiën die uitbetaling van salarissen eisten. Ook was de spanning tussen de premier, die sinds juni 2003 in functie was, en president Idriss Déby, die van dezelfde stam als de premier was, opgelopen. De ministers van Onderwijs en Economie werden eveneens vervangen.
Diplomaten zeiden dat Faki boos was dat hij zijn ambtenaren niet kon betalen terwijl de president zijn staf had verdubbeld.

Opruimen landmijnen moeilijk door klimatologische omstandigheden

Op 24 november 2004 verscheen een internationaal rapport dat stelde dat het ruimen van mijnen in Tsjaad veel inspanning vergde. Het bericht kwam onder de aandacht aan de vooravond van de internationale bijeenkomst in Nairobi, die op 29 november zou beginnen en gericht was op het wereldwijd uitbannen van mijnen.

Tsjaad had twee keer de omvang van Frankrijk en telde 8,6 miljoen inwoners, voornamelijk nomaden. Sinds president Idriss Déby en zijn Patriottische Beweging van de Groet (MPS) in 1990 aan de macht waren gekomen, was het land na dertig jaar van oorlogen in politiek opzicht redelijk stabiel. Een groot probleem vormden echter de landmijnen waarvan de eerste in 1960 geplaatst waren. Tussen 1984 en 1987 werden de meeste gelegd toen Libië voor de tweede maal het noordelijke deel van Tsjaad bezet hield. Ook in de conflicten tussen het leger van Tsjaad en verschillende oppositiegroepen schroomde men niet met landmijnen de tegenpartij te bestrijden.

De nomaden wisten dichtbij hun vaste routes vaak waar mijnen lagen, maar wanneer ze gedwongen waren op zoek te gaan naar voedsel en water werd het risico groter. Een extra probleem vormde het 'bewegende' zand. Soms lagen mijnen onder dikke lagen zand, maar het gebeurde ook dat dit wegwaaide en de mijnen dicht aan het oppervlak kwamen. Bij overstromingen spoelden de landmijnen bovendien naar andere plaatsen.
Mijnopruimingsdiensten werden verder gehinderd door temperaturen van 50 graden in de schaduw en frequente zandstormen die zich voordeden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vluchtelingenkampen veilig

Op 17 januari 2005 bleek dat de schietincidenten eerder die maand in het oosten van Tsjaad de veiligheid van de kampen met 200.000 vluchtelingen uit Darfur (Soedan), niet had aangetast. Het Wereldvoedselprogramma (WFP) en het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) bevestigden dat er in de eerste week van januari schietincidenten waren geweest die slachtoffers hadden geëist, maar niet nabij de kampen. Dorpen in de regio bleken te zijn aangevallen door niet-geïdentificeerde schutters.

Tsjaad en Israël knopen relaties aan

De Israëlische radio maakte op 25 maart 2005 bekend dat Tsjaad en Israël diplomatieke betrekkingen zouden aangaan. De Israëlische minister van Buitenlandse zaken Silvan Shalom kwam daarvoor op korte termijn naar het Afrikaanse land. Ook Tsjaad zou een delegatie naar Israël sturen.

(Vorige berichten pagina 569/3 - 2004)

BELAU

BINNENLAND

Tweede ambtstermijn voor president Remengesau

Tijdens de verkiezingen van 2 november 2004 werd president Tommy Remengesau met tweederde van de stemmen (66,5%) herkozen. Hij kreeg 6.494 van de stemmen, tegenover 3.268 voor zijn rivaal Polycarp Basilius.

De zittende vice-president, Sandra Pierantozzi, werd echter ruimschoots verslagen door Elias Camsek Chin die door 6.919 burgers werd gekozen tegenover 2.812 die stemden op Pierantozzi.

Tevens werden de parlementsleden van de 'Olbiil Era Kelulau' (de Nationale Volksvergadering) gekozen. Deze waren echter niet aan een politieke partij verbonden. De Senaat telde negen zetels en het Huis van Afgevaardigden zestien.

Referendum over grondwetswijzigingen

Tegelijkertijd werd in een referendum over vijf grondwetswijzigingen gestemd. Een meerderheid stemde in met de volgende wetsvoorstellen: het toestaan van de dubbele nationaliteit voor Belau en de Verenigde Staten; het beperken van het lidmaatschap van het parlement tot drie ambtstermijnen van vier jaar; het terugschroeven van de salarissen van parlementsleden; de verkiezingen van de president en vice-president als één team; en het opstellen van een grondwettelijke conventie voor verdere grondwetswijzigingen.

Weggestemd werd het voorstel om het parlement tot één kamer terug te brengen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Belau stapt uit G-77

Het dagblad *Palau Horizon* maakte op 24 november 2004 bekend dat president Remengesau had besloten om Belau's lidmaatschap van de G-77 op te zeggen.

Belau had zich in 2002 bij deze groep van 132 ontwikkelingslanden aangesloten omdat het hoopte zodoende meer aandacht te vestigen op milieuproblemen, zoals de klimaatverandering waar het eiland de dupe van kon worden. Maar de president had hiertoe geen duidelijke initiatieven of mogelijkheden gezien binnen de G-77.

(Vorige berichten pagina 380/1 e.v.- 2004)

FIJI-EILANDEN

BINNENLAND

Hoge Raad roept op tot samenwerking tussen politieke partijen

De Hoge Raad wist op 9 juli 2004 geen einde te maken aan de patstelling tussen de regerende nationalistische partij van premier Qarase en de socialistische oppositie van oud-premier Mahendra Chaudhry. De laatste meende op grond van het grondwetsartikel omtrent etnische minderheden recht te hebben op 17 posten in de coalitieregering, maar Qarase wilde niet meer dan 14 zetels aan de Fiji Arbeiderspartij (FLP) geven. De rechtbank deed een beroep op beide partijen gezamenlijk het probleem op te lossen.

De nationalisten van Qarase kwamen op voor de inheemse Fiji-bewoners, terwijl de FLP van Chaudhry de Indiase minderheid vertegenwoordigde.

Minister Raj treedt af wegens fraude

Premier Qarase zei op 1 oktober 2004 dat hij voorlopig de portefeuille van de afgetreden minister van multi-etnische zaken, George Shiu Raj, zou waarnemen. Raj was de dag tevoren afgetreden wegens een aanklacht van corruptie.

Vice-president Ratu Joni Madraiwiwi benoemd

De Hoge Raad van Stamhoofden (GCC) stemde op 14 december 2004 unaniem in met de benoeming van Ratu Joni Madraiwiwi tot vice-president. Madraiwiwi volgde Jope Seniloli op, die veroordeeld was wegens zijn aandeel in de staatsgreep van 2000.

Drie ministers ontslagen bij kabinetswijziging

Tijdens de kabinetswijziging van 16 december 2004 werden drie ministers ontslagen. Op Binnenlandse zaken en Immigratie maakte Joketani Cokanasiga plaats voor Josefa Vosanibola. De minister van Lokaal bestuur, Milieu en Volkshuisvesting, Mataiasi Ragigia, werd opgevolgd door Pio Wong. En Jonetani Galuinadi verving de vertrekkende minister van Staatsbedrijf en Overheidshervorming, Irami Matiaravula. Verder werd Ahmed Ali minister van Informatie en Communicatie; kreeg Ted Young de portefeuille van Regionale ontwikkeling en kwam minister Simioni Kaitani op Transport en Burgerluchtvaart.

Voormalig vice-premier Speed overleden

Op 31 december 2004 overleed op 55-jarige leeftijd de voormalige vice-premier Adi Kuini Vuikaba Speed. Hij bekleedde deze functie in het kabinet van Mahendra Chaudhry tot de staatsgreep van mei 2000.

Nieuwe politieke partij opgericht

Het dagblad *de Fiji Sun* maakte op 1 februari 2005 bekend dat er een nieuwe nationalistische partij was opgericht onder de naam Nationale Alliantie van Fiji (NAPF). Voorzitter Epeli Ganilau zei dat de NAPF een multiraciale partij zou zijn.

Leger trekt bescherming premier in

De legertop maakte op 11 februari 2004 bekend dat het om bezuinigingsredenen de persoonlijke bewaking van premier Qarase zou beëindigen. Sinds de vrijlating in november van vice-president Jope Seniloli was de nodige wrijving ontstaan tussen het leger en de regering van Qarase. Het leger had een belangrijke rol gespeeld in de verijdeling van de staatsgreep in mei 2000.

Britse prins Charles bezoekt koraalrif

Op 11 maart 2005 bracht Prins Charles een bezoek aan Castaway Eiland. De prins maakte een excursie naar het bedreigde koraalrif waarvan de bescherming zijn bijzondere aandacht had.

Record drugsvondst in Suva

Een internationaal politieteam nam op 9 juni 2004 in de hoofdstad Suva een partij drugs in beslag ter waarde van ruim 500 miljoen dollar (ca. 385 miljoen euro). Politiecommissaris Andrew Hughes zei dat het om het grootste laboratorium van zogenaamde kristallen meta-amfetamines ging dat ooit in het zuidelijk halfrond was opgespoord. Het chemische product, ook bekend waren onder de naam 'ice', was onder meer bedoeld voor de Australische en Amerikaanse markt.

JUSTITIE

Vice-president veroordeeld tot vier jaar hechtenis

Vice-president Jope Seniloli werd op 6 augustus 2004 door de Hoge Raad veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf voor zijn aandeel in de staatsgreep van mei 2000. Destijds had een groep gewapende mannen onder leiding van de nationalist George Speight het parlementsgebouw bestormd en de regering van premier Mahendra Chaudhry 56 dagen lang in gijzeling gehouden. De eerste premier van Indiase origine werd afgezet en voor hem in de plaats kwam premier Laisenia Qarase, die het jaar daarop de verkiezingen won. Seniloli werd vlak na de staatsgreep tot vice-president benoemd, terwijl de zittende president, Ratu Kamisese Mara, nog niet was afgetreden. Coupleider George Speight was wegens hoogverraad al veroordeeld tot levenslang. Tezamen met vice-president Seniloli werden nog vier andere handlangers tot celstraffen veroordeeld.

Couppleger Jope Seniloli weer vrijgelaten

De veroordeelde Jope Seniloli werd na ruim drie maanden, op 26 november, vrijgelaten. Minister van Justitie Qoroniasi Bale verklaarde dat dit gebeurde vanwege gezondheidsredenen, maar weigerde medische rapporten te verleggen. Seniloli trad drie dagen later af als vice-president, maar behield wel 30 procent van zijn salaris. De vrijlating van de couppleger werd zowel door het leger als de oppositie fel bekritiseerd.

Legerleider krijgt levenslang

De voormalig legerleider Ratu Inoke Takiveikata kreeg op 24 november 2004 levenslang voor zijn aandeel in de muiterij binnen het leger in november 2000. Op 10 november 2004 waren al 29 soldaten veroordeeld wegens hun betrokkenheid bij de staatsgreep van mei 2000.

BUITENLANDSE ZAKEN

Fiji stuurt troepen naar Irak

Premier Qarase maakte op 17 november

2004 bekend dat 130 soldaten naar Irak zouden worden gestuurd om het hoofdkantoor van de Verenigde Naties in Bagdad te beschermen. Veel leden van de Fiji-strijdkrachten waren opgeleid in het Britse leger en hadden ervaring opgedaan bij vredestaken in Oost-Timor en Libanon.

(Vorige berichten pagina 381/1 e.v. - 2004)

FRANS POLYNESIË

BINNENLAND

Voorstander van onafhankelijkheid wordt president

Het parlement van Frans Polynesië koos op 15 juni 2004 Oscar Temaru tot nieuwe president. Temaru werd gesteund door 30 van de 57 parlementariërs en nam het landsbestuur over van de conservatieve leider Gaston Flosse.
Temaru' s Onafhankelijkheidsfront voor de Bevrijding van Polynesië (IFLP) won eind mei met een nipte voorsprong de verkiezingen in de Franse Zuidzeearchipel. 'Onverwacht', zoals Temaru zelf zei, nadat hij een coalitie was aangegaan met drie parlementariërs die niet tot Flosse's Tahoeraa Huiraatira partij (TH) behoorden.

Hoewel Polynesië een grotere autonomie had gekregen, was Temaru voorstander van onafhankelijkheid van Frankrijk. Maar hij zei dat dit nog wel vijftien à twintig jaar kon duren. Frankrijk was een belangrijke geldschieter van het overzeese gebied en hield voorlopig de zeggenschap over justitie en defensie.

Temaru had in het verleden de Franse kernproeven op Moruroa sterk bekritiseerd. Hij zei dat hij het toerisme en de visserij wilde bevorderen en de euro wilde handhaven, maar hekelde het begrotingstekort dat zijn voorganger had achtergelaten.

Motie van wantrouwen aangenomen tegen nieuwe president

Oscar Temaru zag zich op 9 oktober gedwongen af te treden nadat een door Gaston Flosse geïnitieerde motie van wantrouwen met een parlementaire meerderheid van 29 van de 57 stemmen was aangenomen.

Na een eerste stemmingsronde op 20 oktober was nog geen nieuwe president bekend, omdat geen van beide kandidaten over de benodigde drievijfde meerderheid van 35 stemmen beschikte. De aanhangers van Oscar Temaru boycotten de stemming. Tijdens de tweede ronde was een meerderheid van de helft plus één voldoende bij de verkiezing.

Onderhandelingen uitgesteld

De Franse minister van Overzeese zaken Brigitte Girardin was op 29 november gedwongen de onderhandelingen met de elkaar betwistende partijen te staken omdat de parlementsgebouwen door aanhangers van Temaru waren bezet. Eerder die maand had het parlement Gaston Flosse tot president gekozen, maar Temaru weigerde diens benoeming te erkennen. Volgens Temaru was hij de dupe geworden van de Franse politieke inmenging die zijns inziens bedoeld was om Flosse, de vertrouweling van president Chirac, weer aan de macht te krijgen.

Frankrijk ontkende deze beschuldiging, maar was bereid mee te helpen om de ontstane politieke crisis op te lossen. De Franse Raad van State had gezegd dat er nieuwe verkiezingen gehouden moesten worden in de districten waar bij de laatste verkiezingen in mei fraude was geconstateerd.

Deelverkiezingen om politieke crisis te beëindigen

Tijdens de deelverkiezingen op 14 februari 2005 in 37 kiesdistricten van Frans Polynesië behaalde Temaru's Democratische Unie (UPD) 25 van de 37 zetels, tegenover 10 zetels voor de conservatieven van Gaston Flosse. Hiermee kwamen beide rivalen op 27 zetels, maar hadden ze geen van beide een parlementaire meerderheid. De drie overgebleven zetels waren in handen van Nicole Bouteau's Alliantie voor een Nieuwe Democratie (ADN). Parlementariërs werden voor een periode van vijf jaar gekozen. Na de overwinning zei Oscar Temaru dat beide partijen moesten samenwerken om het land uit de politieke impasse te halen.

Gaston Flosse moet aftreden na motie van wantrouwen

Na een motie van wantrouwen zag president Flosse zich op 19 februari gedwongen af te treden. De 73-jarige Flosse, die al bijna twintig jaar aan de macht was, noemde de motie illegaal. De 27 conservatieve parlementariërs van de TH hadden niet aan de stemming deelgenomen. Zijn rivaal, Oscar Temaru, riep na Flosses aftreden op tot verzoening van alle Polynesiërs.

Oscar Temaru opnieuw president

Oscar Temaru werd op 4 maart voor de tweede keer binnen een jaar tot president gekozen. Dit maakte voorlopig een einde aan de machtsstrijd tussen hem en zijn rivaal Gaston Flosse. Temaru sloeg tijdens zijn benoeming een verzoenende toon aan en zei dat onafhankelijkheid van Frankrijk niet de eerste prioriteit was. Hij zei dat dit pas mogelijk was als de economie van Polynesië dit toeliet.

Het eilandenrijk in de Stille Zuidzee werd in 1880 door Frankrijk geannexeerd en was nog grotendeels afhankelijk van Franse financiële steun.

(Vorige berichten pagina 383/2 e.v. - 2004)

MARSHALLEILANDEN

BUITENLANDSE ZAKEN

Bevolking eilanden de dupe van Amerikaanse kernproeven

Tijdens een redevoering voor de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties verklaarde president, Kessai Note op 22 september 2004 dat veel bewoners van de Marshalleilanden nog steeds kampten met gezondheidsproblemen veroorzaakt door de kernproeven op Bikini en Enewetak.

Tussen 1946 en 1958 werden op beide atollen 23 atoom- en waterstofbommen tot ontploffing gebracht. De grootste was 'Bravo', die duizend keer krachtiger was dan de bom op Hirosjima en in de wijde omtrek voor radioactieve vervuiling zorgde. President Note vroeg de Verenigde Staten om schadevergoeding voor de slachtoffers en zei dat velen nooit meer terug konden keren naar hun geboorteplaats omdat de radioactieve straling daar nog steeds te hoog was.

(Vorige berichten pagina 385/3 e.v.- 2004)

NAURU

BINNENLAND

Regering van president Harris komt ten val

Nadat een motie van wantrouwen was aangenomen kwam de regering van president René Harris op 22 juni 2004 ten val. Minister van Financiën Kinza Clodumar had samen met de oppositie voor de motie gestemd. Hiermee kwam voortijdig een einde aan de vierde ambtstermijn van president Harris, die in augustus 2003 Ludwig Scotty opvolgde nadat ook deze na aanname van een motie van wantrouwen was afgetreden.
In juni 2004 werd Ludwig Scotty opnieuw door het parlement tot president gekozen. Hij vormde een nieuwe regering, waarin David Adeang minister van Justitie en Buitenlandse zaken werd. De nieuwe voorzitter van het parlement werd Riddel Akua.

Regering van Scotty wint verkiezingen

De hervormingsgezinde regering van demissionair president Ludwig Scotty won op 24 oktober 2004 zestien van de achttien zetels in het parlement. De twee resterende plaatsen gingen naar de oppositie. Hiermee kreeg de regering van Scotty de mogelijkheid om de nieuwe begroting door het parlement te loodsen. Australische ontwikkelingshulp van ruim 12 miljoen euro moest het eiland voorlopig voor een bankroet behoeden.
Op 30 september 2004 had de interim-regering van Scotty het parlement ontbonden en tot de verkiezingen alle macht naar zich toe getrokken. Maar de Hoge Raad maakte een einde aan deze noodtoestand. Oppositieleden hadden de zaak aangekaart met het argument dat het uitroepen van de noodtoestand in strijd was met de grondwet.

(Vorige berichten pagina 386/2 e.v. - 2004)

Samenstelling van de regering van Nauru
(24 oktober 2004)

President, tevens minister van Buitenlandse zaken, Volksgezondheid, Openbare diensten en de Nauru Fosfaat Royalties Trust
Ludwig Scotty

Ministers:
Assistentie van de president, Goed bestuur en Vrouwenzaken
Derog GIOURA
Eilandontwikkeling en Industrie
Remy NAMADUK
Onderwijs en Financiën
Marcus STEPHEN
Visserij, Justitie en Natuurlijke hulpbronnen
Godfrey THOMA

INTERNATIONAAL

ALGEMEEN

Verdere daling van aantal asielzoekers in geïndustrialiseerde landen

Uit voorlopige cijfers over 2004 die het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) op 1 maart 2005 bekend maakte, bleek het aantal asielzoekers in de 38 geïndustrialiseerde landen voor het derde achtereenvolgende jaar te zijn afgenomen. Het totaal aantal bedroeg 368.000, een daling met 22 procent ten opzichte van 2003. Dat percentage was in de Europese Unie 19 procent, in Noord-Amerika 26 procent en in Australië en Nieuw-Zeeland 28 procent. In de meeste landen was het aantal asielzoekers het laagste sinds vele jaren: in Duitsland sinds 1984, in de Verenigde Staten en Zwitserland sinds 1987 en in Nederland sinds 1988.
De meeste asielzoekers kwamen naar Frankrijk (61.600), de VS (52.400), Groot-Brittannië (40.200), Duitsland (35.600) en Canada (25.500). Dat beeld zag er echter heel anders uit wanneer het aantal werd afgezet tegen het totale bevolkingsaantal. Dan kwamen de meeste van hen naar Cyprus, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk en Zweden.
De meeste asielzoekers waren afkomstig uit Rusland (30.100, voornamelijk Tsjetsjenen), Servië en Montenegro (22.300, veelal uit Kosovo), China (19.700), Turkije (16.200) en India (11.900). Er was sprake van een sterke daling van aantallen asielzoekers uit Afghanistan en Irak: vergeleken met 2001 respectievelijk 2002 ging het om een afname met ca. 80 procent.
Raymond Hall, hoofd van het UNHCR-bureau in Europa, merkte naar aanleiding van de cijfers op dat de geïndustrialiseerde landen niet langer konden spreken van een 'asielcrisis'. Hij pleitte voor een kwaliteitsverbetering van het asielsysteem 'vanuit het oogpunt vluchtelingen te beschermen, méér dan [vanuit het oogpunt] de aantallen te doen dalen.'

OPEC-landen verhogen olieproductie ten behoeve van prijsstabiliteit

De ministers van de lidstaten van de Organisatie van Olie Exporterende Landen (OPEC) kwamen op 16 maart 2005 tijdens een bijeenkomst in het Iraanse Isfahan overeen om de olieproductie te verhogen met 500.000 vaten per dag. Doel daarvan was om de gestegen olieprijzen naar een lager niveau te laten dalen. Saoedi-Arabië was de drijvende kracht achter de beslissing, Algerije en Libië waren tegen, terwijl Iran, Koeweit en Nigeria de beslissing liever hadden uitgesteld tot mei. Een verdere productieverhoging werd overigens niet uitgesloten.
De OPEC-landen produceerden al méér dan het officiële quotum van 27,5 miljoen vaten per dag, naar men aannam ongeveer 2 miljoen vaten boven dit plafond. De aangekondigde productieverhoging betekende dan ook niet automatisch dat er daadwerkelijk meer olie op de markt zou komen.
Analisten meenden dat het resultaat van de OPEC-beslissing geen prijsdaling zou zijn, maar een prijsstabilisering. Desondanks bleek op 16 maart dat de olieprijzen opnieuw gestegen waren.

Overeenkomst VS, Mexico en Canada

Op 23 maart 2005 sloten de presidenten George Bush (Verenigde Staten), Vicente Fox (Mexico) en Paul Martin (Canada) in Texas een economische overeenkomst inzake energie, transport, financiële diensten en technologie. Ook werd afgesproken de handelskosten te beperken door de beweging van goederen en mensen efficiënter te laten verlopen. In een gezamenlijke verklaring van de drie leiders werd niet gesproken over de gespannen relatie tussen de VS aan de ene kant en Mexico en Canada aan de andere kant. Zo weigerde Canada mee te werken aan het Amerikaanse raketverdedigingssysteem en was het land geïrriteerd over enkele Amerikaanse handelsbeperkingen, waaronder importrestricties op rundvlees in verband met de gekke koeien-ziekte. Mexico en de VS hadden vooral een conflict over illegale immigranten die de Amerikaanse grens overstaken en waartegen Mexico te weinig zou ondernemen. Dat land was op haar beurt bezorgd over groepen Amerikaanse burgers die het recht in eigen hand namen om te voorkomen dat illegalen uit Mexico de VS binnen konden komen.

(Vorige berichten pagina 188/1 e.v. - 2005)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3213, pag. 57185-57248

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

MEI 2005

EUROPA

Europese Unie: Maatregelen in de strijd tegen illegaliteit; Vrouwenemancipatie blijft moeizaam · **België:** Ontevredenheid over regering-Verhofstadt bij ondernemers; Senaat vraagt terugtrekking Amerikaanse kernwapens · **Duitsland:** Aantal werklozen gedaald · **Frankrijk:** Inburgeringsexamen voorwaarde voor naturalisatie; Airbus A-380 maakt eerste vlucht · **Groot-Brittannië:** Economische groei blijft iets achter; Leider Sinn Fein meent dat IRA wapens moet neerleggen · **Italië:** Regering-Berlusconi in crisis · **Nederland:** Congres van D66 maakt verder regeren kabinet-Balkenende mogelijk; SER-advies hervorming WW overgenomen · **Roemenië:** Uitslag parlementsverkiezingen omstreden; Oppositiekandidaat wint presidentsverkiezingen · **Russische Federatie:** Poetin betreurt einde Sovjet-Unie · **Spanje:** Parlement akkoord met Europese grondwet · **Turkije:** Vertrouwen tussen Turlije en Griekenland groeit · **Servië en Montenegro:** Servië verwerpt afscheidingsvoorstel Montenegro · **Vaticaan:** Paul Johannes Paulus II overleden.

AMERIKA

Brazilië: Steun voor Arbeiderspartij groeit bij lokale verkiezingen; Corruptie en wanbeheer dwarsbomen strijd tegen honger · **Costa Rica:** Drie oud-presidenten beschuldigd van corruptie · **El Salvador:** Vrijhandelsakkoord met VS goedgekeurd · **Guatemala:** IMF constateert economische vooruitgang · **Honduras:** Straatbendes groot veiligheidsprobleem · **Nicaragua:** Sandinisten winnen lokale verkiezingen · **Panama:** Rebellie in havenstad Almirante · **Verenigde Staten:** KLM-toestel uit luchtruim geweerd; Handelstekort breekt opnieuw record.

MIDDEN-OOSTEN

Bahrein: Tienduizenden demonstranten eisen democratische hervormingen; Vrouw voor korte tijd parlementsvoorzitter · **Jemen:** Doden en gewonden bij gewapende stammenstrijd; Materiële schade tsunami zware last · **Koeweit:** Parlement in aanvaring met ministers; Vrouwenkiesrecht stap dichterbij · **Oman:** Minstens honderd arrestaties wegens geplande aanslag op festival · **Qatar:** Emir kondigt parlementsverkiezingen aan; Shell sluit miljardenovereenkomst met Qatar Petroleum · **Verenigde Arabische Emiraten:** Samsung vestigt hoogste gebouw ter wereld in Dubai; Aziatische werkneemster krijgt zweepslagen wegens overspel.

AZIË

China: Spanningen met Japan; Rellen vanwege milieuvervuiling; Rechtbank acht bekentenissen onder dwang niet rechtsgeldig; EU handhaaft wapenembargo.

AFRIKA

Swaziland: Nieuwe grondwet verankert macht koning Mswati III · **Zambia:** Oppositie eist nieuwe grondwet voor 2006; President erkent falen bij armoedebestrijding · **Zuid-Afrika:** Hoofdstad Pretoria krijgt nieuwe naam; Sterftecijfer in vijf jaar met 57 procent toegenomen; Mark Thatcher bekent schuld.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Gegevensverstrekking lidstaten over racistisch geweld schiet tekort

Uit een op 13 april 2005 gepubliceerd rapport van het Europees Waarnemingscentrum voor Racisme en Vreemdelingenhaat (EUMC) bleek dat de gegevensverzameling over racistisch geweld in veel Europese landen tekortschoot. Volgens het rapport, met de titel *Racist Violence in 15 EU Member States* en handelend over de periode 2001-2004, werd daardoor een effectief beleid tegen deze vorm van geweld bemoeilijkt. Het probleem speelde het sterkst in de nieuwe lidstaten uit Centraal- en Oost-Europa, maar ook in oudere lidstaten als Griekenland, Italië en Portugal. De beste registratie van omvang en aard van racistisch geweld kenden Denemarken, Finland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland en Zweden.
Het EUMC raadde de lidstaten aan om bij racistisch geweld de etnische afkomst van het slachtoffer te registreren. Ook zouden politie en justitie moeten worden aangemoedigd racistisch geweld aan te geven. Tenslotte zouden in de wetgeving racistische motieven bij geweldpleging als bezwarende omstandigheid moeten gelden.

EU neemt maatregelen in strijd tegen illegaliteit

Tijdens hun bijeenkomst in Luxemburg op 14 april 2005 beslisten de ministers van Buitenlandse zaken en Justitie van de landen van de Europese Unie tot samenwerking met Libië bij het tegengaan van illegale immigratie. Het land zou door de EU ondersteund worden, onder meer bij de training van ambtenaren en het creëren van een infrastructuur. Libië was in veel gevallen doorgangsland voor migranten die vervolgens vooral naar Italië gingen.
De ministers besloten verder dat de nationale strafregisters aan elkaar gekoppeld zouden worden. Tot instelling van een centraal Europees register, zoals de Europese Commissie had voorgesteld, zou echter niet worden overgegaan. Een centraal register zou wel worden ingesteld voor veroordelingen in derde landen.
Ook werd bekend dat het Europees agentschap voor de bewaking van de buitengrenzen per 1 mei in Polen zou worden gevestigd. Het zou beschikken over een jaarbudget van 10 miljoen euro en voor de periode 2007-2013 zou de Europese Commissie 2,1 miljard euro uittrekken.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vrouwenemancipatie in Europa blijft moeizaam

In april 2005 werden de resultaten bekend van het onderzoek *Gender gaps in the reconciliation between work and family life*, waarin het beeld naar voren kwam van traag verlopende vrouwenemancipatie binnen de Europese Unie. Het onderzoek in de 25 lidstaten werd uitgevoerd door Eurostat, het statistisch bureau van de Unie.
Het aantal vrouwen zonder kinderen dat in 1993 buitenshuis werkte, bedroeg 63 procent. Dat percentage was in 2003 gestegen tot 73,8 procent. Wanneer de emancipatie werd afgeleid uit het aantal werkende vrouwen met kinderen tot twaalf jaar, ontstond echter een ander beeld. Weliswaar was dat percentage in tien jaar tijd gestegen van 50,3 naar 65,1 procent, maar dit laatste percentage lag veel lager dan bij werkende vaders, namelijk 91 procent.
Het aantal werkende moeders liep tussen de verschillende lidstaten sterk uiteen. De percentages waren het hoogst in Slovenië (85 procent), Denemarken (80 procent), Litouwen (79 procent) en Portugal (76 procent). Onderaan de lijst stonden Tsjechië (54 procent), Griekenland (53 procent), Spanje (51 procent), Hongarije (50 procent) en Italië (50 procent).
De arbeidsparticipatie van vrouwen nam af met het kindertal, van 65 procent bij één kind naar 58 procent bij twee kinderen en naar 41 procent bij drie kinderen. Bij mannen maakte het kindertal niet veel verschil: onder hen werkten respectievelijk 91, 92 en 86 procent. De verschillen in vrouwenparticipatie door stijgend kindertal was kleiner naarmate het opleidingsniveau hoger was.
Tenslotte bleken werkende vrouwen met kinderen oververtegenwoordigd in parttime werk, dat wil zeggen werk van minder dan 30 uur per week. Dat percentage bedroeg 22,7 procent, terwijl dat bij werkende vaders slechts 2,6 procent was. De combinatie fulltime werk voor de vrouw en parttime werk voor de man kwam veel minder voor dan de situatie dat óf alleen de man óf beiden fulltime werkten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Lagere economische groei in eurozone verwacht

De Europese Commissie stelde in haar halfjaarlijkse economische vooruitzichten de groeiverwachting voor de eurozone respectievelijk de landen van de Europese Unie bij, zo bleek uit de presentatie van de cijfers door commissielid voor Economische zaken Joaquin Almunia op 4 april 2005.
De economie binnen de eurozone zou in 2005 groeien met 1,6 procent in plaats van 2 procent en binnen de EU met 2 procent in plaats van 2,3 procent. Er werd rekening gehouden met een nog lagere groei vanwege de mogelijk negatieve invloed van stijgende olieprijzen en een verzwakking van de dollar ten opzichte van de euro. De tegenvallende groei van begin 2005 zou naar verwachting in de loop van het jaar wel bijtrekken en zich in 2006 voortzetten naar een percentage van 2,1 procent in de eurozone en 2,3 procent in de EU.
Het werkloosheidspercentage zou in 2006 eveneens dalen, maar bleef vooralsnog gestabiliseerd op 8,8 procent van de beroepsbevolking in de eurozone en 9 procent in de EU over 2005. De inflatie zou verder dalen, naar 1,9 procent in 2005 en naar 1,5 procent in 2006.

Over het begrotingstekort in de eurozone, afgemeten aan het toegestane maximum van 3 procent van het bbp, bleven zorgen bestaan. Hoewel de gemiddelde percentages voor 2005 en 2006 daar onder bleven met respectievelijk 2,6 en 2,7 procent, werd de norm door vijf landen overschreden. Dat waren Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Italië en Portugal.

GEZONDHEID EN ZORG

Rapport toont onvoldoende financiering kankeronderzoek

In april 2005 bleek uit een onderzoek van het European Cancer Research Managers Forum (ECRMF) dat de landen van de Europese Unie te weinig geld ter beschikking stelden voor het onderzoek naar kanker. De studie werd verricht in opdracht van de Europese Commissie en besloeg de periode 2002/2003. Er werd in die twee jaren door in totaal 139 sponsors 1,43 miljard euro aan onderzoek uitgegeven, exclusief de eigen fi-

nanciering door de farmaceutische industrie.
In de Verenigde Staten lag het per inwoner uitgegeven bedrag ongeveer zeven maal zo hoog. In dat land was de verdeling van gelden tussen fundamenteel onderzoek en onderzoek naar behandelwijzen veel gelijkmatiger dan het gemiddelde in de EU-landen, namelijk beide 25 procent. In de EU was die verdeling 41 procent tegen 20 procent. Een ander verschil lag in de gelden die aan preventie werden besteed. In de VS was dat 9 procent, tegen 4 procent in de EU.
In het rapport werd er op gewezen dat door de beperkte onderzoeksgelden de kwaliteit van de zorg onvoldoende was. Daarnaast dreigde er een 'braindrain': het wegtrekken van onderzoekers naar de Verenigde Staten.

Advocaat-generaal EU-Hof verwerpt richtlijn voedingssupplementen

Advocaat-generaal Leendert Geelhoed van het Europees Hof van Justitie verwierp op 5 april 2005 richtlijn 2002/46 inzake voedingssupplementen die in augustus in werking had moeten treden. Volgens hem voldeed de richtlijn niet aan de Europese grondbeginselen als rechtszekerheid en correct bestuur, omdat duidelijke richtlijnen voor de toepassing ervan ontbraken.
De zaak was aanhangig gemaakt door de Britse Alliance for Natural Health (ANH) en het voedingssupplementenbedrijf Nutri-Link Ltd. Hun bezwaren waren gericht tegen de beperking van de toelaatbaarheid van voedingsstoffen door middel van een positieve lijst. Deze hield in dat alleen de stoffen die expliciet op de lijst vermeld stonden, werden toegelaten – met als gevolg dat ontbrekende stoffen die van belang werden geacht voor de gezondheid, vanzelf verboden zouden zijn. Volgens de ANH zou met het overnemen van de richtlijn ca. 75 procent van de vitaminen en mineralen illegaal worden.
Doorgaans werd de uitspraak van de advocaat-generaal door het gehele Europees Hof overgenomen. Dat zou binnen enkele maanden uitspraak doen.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Architectenbureau Rem Koolhaas wint EU-Architectuurprijs

Op 11 april 2005 werd in het Mies van der Rohe-paviljoen in Barcelona de tweejaarlijkse architectuurprijs van de Europese Unie uitgereikt aan het Rotterdamse Architectenbureau Office for Metropolitan Architecture (OMA) van Rem Koolhaas. De architecten kregen de prijs voor het ontwerp van de Nederlandse ambassade in Berlijn, dat als winnaar werd gekozen uit 242 ingediende projecten uit 30 landen. Er was een prijs van 50.000 euro aan verbonden.
De Mies van der Rohe Award werd toegekend aan een project dat uitblonk door zijn innovatieve karakter en een constructie van hoge kwaliteit.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Unie legt VS handelssancties op wegens anti-dumpingwetgeving

De Europese Commissie stelde op 31 maart 2005 voor om per 1 mei strafheffingen in te voeren op een aantal Amerikaanse producten als kleding, maïs en papierwaren. De invoerheffingen zouden met 15 procent worden verhoogd en een bedrag genereren van 28 miljoen dollar (ruim 22 miljoen euro). De maatregelen waren gericht tegen de Amerikaanse anti-dumpingwetgeving die in strijd was met de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WTO).
De bezwaren van de Europese Unie richtten zich tegen het Byrd-amendement op de anti-dumpingwet. De wet zelf betekende dat Amerikaanse bedrijven via heffingen tegen buitenlandse concurrentie werden beschermd. Maar op grond van het betreffende amendement viel bedrijven die een klacht indienden over dumping bovendien de opbrengst van die heffingen toe. Daardoor zouden Amerikaanse ondernemingen naar verwachting op 1,6 miljard dollar (ca. 1,3 miljard euro) inkomsten over 2005 kunnen rekenen.
De klacht tegen de Amerikaanse wetgeving was behalve van de EU ook afkomstig van Brazilië, Canada, Chili, India, Japan, Mexico en Zuid-Korea. De WTO had het Byrd-amendement in januari 2003 veroordeeld en de VS tot het eind van dat jaar de tijd gegeven om het in te trekken. Omdat zij daar geen gevolg aan hadden gegeven, trad voor de EU het recht op handelssancties in werking.

Joegoslavië-tribunaal toetssteen voor Servië-Montenegro en Kroatië

De kandidaat-lidstaten van de Europese Unie Servie-Montenegro en Kroatië zagen zich in april 2005 geconfronteerd met de verwerking van hun 'Joegoslavische' verleden als belangrijkste hinderpaal voor toetreding.

Servië-Montenegro moet Mladic en Karadzic uitleveren

De republieken Servië en Montenegro, die tezamen een statenbond vormden, mochten onderhandelingen beginnen over een stabilisatie- en associatieakkoord met de Unie, zo besliste de Europese Commissie op 12 april. Een dergelijk akkoord werd gezien als eerste stap naar een EU-lidmaatschap. Eurocommissaris voor Uitbreiding, Olli Rehn, verklaarde echter dat volledige samenwerking met het Joegoslavië-tribinaal in Den Haag daarvoor een absolute voorwaarde was. Hoewel in 2005 al twaalf Servische verdachten van oorlogsmisdaden waren uitgeleverd, was er nog altijd geen spoor van de twee belangrijkste van hen, voormalig leider van de Bosnische Serviërs Radovan Karadzic en toenmalig legerleider Ratko Mladic.

In een interview op 5 april met het Britse dagblad *Financial Times* had de minister van Buitenlandse zaken van Servië-Montenegro, Vuk Draskovic, gesteld dat de verblijfplaats van Mladic bekend was aan de Servische geheime diensten. Indien dat juist was, werd premier Vojislav Kostunica in de situatie gebracht formeel verantwoordelijk te zijn voor het tegenwerken van het tribunaal, terwijl hij zelf hindernissen voor het begeerde EU-lidmaatschap wilde wegnemen.

Kroatië moet generaal Gotovina uitleveren

De ministers van Buitenlandse zaken van de Unie verklaarden op 26 april in Luxemburg tegenover de Kroatische premier Ivo Sanader dat toetredingsonderhandelingen voor Kroatië pas mogelijk waren als de van oorlogsmisdaden beschuldigde generaal Ante Gotovina aan het Joegoslavië-tribunaal werd uitgeleverd. Tot dan toe waren de inspanningen van Kroatië op dit gebied onvoldoende geweest, meenden de ministers.

Op 15 maart was om deze reden al besloten de toetredingsonderhandelingen op te schorten.

Europese Unie

Ontwikkelingshulp lidstaten per 2010 omhoog

De Europese Commissie keurde op 12 april 2005 het plan goed van eurocommissaris Louis Michel (Ontwikkelingssamenwerking) om de lidstaten per 2010 gemiddeld 0,56 procent van het bnp te laten vrijmaken voor ontwikkelingshulp. Daarbij werd onderscheid gemaakt tussen de vijftien oude lidstaten en de tien staten die zich per 1 mei 2004 bij de Unie hadden gevoegd. Voor de eerste groep gold een percentage van 0,51 procent, voor de tweede 0,17 procent.
Op het moment van de belissing bedroeg het percentage 0,36 procent. In 2002 was als streefdoel voor 2015 een percentage van 0,7 procent afgesproken.

Europees verbod op import veevoer met genetisch gemanipuleerde maïs

De Europese Commissie gaf op 18 april 2005 een beschikking af inzake twee in veevoer verwerkte producten uit de Verenigde Staten, die alleen nog mochten worden ingevoerd als ze vrij waren van de genetisch gemanipuleerde maïssoort Bt10. De betreffende producten waren maïsgluten en bierbostel, waarvan de VS jaarlijks 3,5 miljoen respectievelijk 650.000 ton naar de EU uitvoerden, met een waarde van 345 en 92 miljoen euro.
Volgens de beschikking kon veevoer alleen nog ingevoerd geworden als het was voorzien van een laboratoriumcertificaat dat het vrij was van Bt10. Door het ontbreken van een detectiemethode was het afgeven van een dergelijk certificaat praktisch echter niet mogelijk. Feitelijk kwam de maatregel dan ook neer op een invoerverbod.
De VS beschouwden de maatregel als overdreven aangezien zaaigoed of velden met Bt10 vernietigd zouden worden en de teelt van de gewraakte stof in 2005 geheel beëindigd zou zijn. De kleine hoeveelheid die mogelijk in Europa terecht was gekomen, leverden volgens de Amerikanen geen gevaar op voor milieu of volksgezondheid.

Wereldhandelsorganisatie veroordeelt EU-suikersubsidies

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) veroordeelde op 28 april 2005 de EU-subsidies voor suiker omdat deze strijdig waren met de internationale handelsregels. Het was een bevestiging van een uitspraak in 2004 naar aanleiding van een klacht van de grote suikerexporteurs Australië, Brazilië en Thailand. De Unie, na Brazilië de grootste suikerexporteur, verleende rond de 1,5 miljard euro aan subsidies op de 5,5 miljoen ton suiker die jaarlijks werd uitgevoerd.
Mariann Fischer Boel, eurocommissaris voor Landbouw, kondigde na de uitspraak een herziening aan van de regels. Zo zou minder suiker in aanmerking komen voor subsidie en zouden de gegarandeerde minimumprijzen en de productiequota worden verlaagd. De minst concurrerende suikerproducerende regio's binnen de Unie zouden wellicht in hun voortbestaan worden bedreigd, reden waarom ook maatregelen werden voorbereid om het inkomensverlies van boeren en fabrikanten in de suikerproductie op te vangen. Het betrof met name Ierland, Finland en een aantal Zuid-Europese en Oost-Europese landen. Een ander mogelijk gevolg was inkomensverlies voor de landen van de African-Caribbean Society (ACS): Afrika ten zuiden van de Sahara en de landen in het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan. Deze konden tot dan toe hun suiker tegen gunstige voorwaarden afzetten op de Europese markt. Ook voor hen zou compensatie worden gezocht.
Het voorstel van Fischer Boel behoefde nog wel goedkeuring door de ministerraad van de EU. Als deze er mee instemde, konden de maatregelen halverwege 2006 ingaan.

Unie start procedure om invoer Chinees textiel terug te dringen

Op 29 april 2005 startte de Europese Commissie een procedure tegen China om de grote stijging van de textielimport uit dat land terug te dringen. Het ging om negen producten waarvan de import sterk was toegenomen na de algehele afschaffing van de textielquota in januari van dat jaar.
Vier dagen eerder had de Chinese minister van Handel Bo Xilai negatief gereageerd op de aankondiging van de procedure. Hij legde de belangrijkste verantwoordelijkheid bij een aantal niet met name genoemde landen die de textielquota gedurende de overgangsperiode 1995-2005 in stand hadden gehouden en zich niet hadden voorbereid op de aanstaande afschaffing. Hij verklaarde tevens dat China intussen maatregelen had genomen om de textieluitvoer te beperken, onder meer via verhoging van de uitvoerheffingen.
Het besluit van de Commissie betekende dat gedurende twee maanden overleg zou plaatsvinden tussen China en de EU, waarna een procedure bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO) aanhangig kon worden gemaakt als China nog steeds onvoldoende uitvoerbeperkingen had doorgevoerd. Vier EU-landen – Frankrijk, Italië, Griekenland en Spanje – wilden de overlegperiode overslaan en een spoedprocedure volgen door direct via de WTO het fiat te verkrijgen voor invoerbeperkende maatregelen.

België

EUROPEES PARLEMENT

Parlement stemt voorwaardelijk in met toetreding Roemenië en Bulgarije

Het Europees Parlement keurde op 13 april 2005 met ruime meerderheid de toetreding goed van Roemenië en Bulgarije tot de Europese Unie. De toetredingsdatum was vastgesteld op 1 januari 2007, maar dit kon eventueel met een jaar worden uitgesteld als de beide landen onvoldoende vorderingen maakten met maatregelen om op het gebied van Concurrentiebeleid en Binnenlandse zaken en Justitie wetgeving en praktijk in overeenstemming te brengen met de EU-normen. Hoewel juridisch niet vereist, zou de Europese Commissie in dat geval met het parlement in overleg treden. Het parlement legde vooral de nadruk op de inspanningen die nodig waren bij de bestrijding van corruptie en de bescherming van minderheden. In oktober zou de Commissie rapporteren over de vorderingen die de twee landen hadden gemaakt.
Roemenië en Bulgarije ondertekenden het toetredingsverdrag op 25 april. Daarna moest het in de 25 bestaande en de 2 aspirant-lidstaten worden geratificeerd. Als de toetreding een feit werd, kreeg de EU er twee relatief zeer arme landen bij.

(Vorige berichten pag. 194/1 - 2005)

BELGIË

BINNENLAND

Ontevredenheid over regering-Verhofstadt bij ondernemers

Uit de zesde politieke barometer van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) bleek in april 2005 dat bijna 40 procent van de Belgische ondernemers onte-

vreden was over de prestaties van het kabinet-Verhofstadt. Het onderzoek, dat jaarlijks gehouden werd, was gebaseerd op een representatieve enquête onder 250 topfunctionarissen uit het bedrijfsleven in de periode van 8 tot 18 februari.

Een positief oordeel werd geveld door slechts 31 procent van de ondervraagden en een neutraal oordeel door 28 procent. Ontevredenheid (29 procent) of sterke ontevredenheid (10 procent) maakte de grootste categorie uit. De resterende 2 procent sprak zich niet uit. Het percentage tevreden ondernemers was in vergelijking met 1999, toen de eerste politieke barometer werd uitgevoerd, jaarlijks gedaald. Bij de eerste meting bedroeg dit 44 procent, zodat er sprake was van een afname binnen zes jaar met 13 procent.
De klachten over de regering betroffen onder meer het beleid om werken lonend te maken tegenover niet werken (75 procent van de ondervraagden), onvoldoende inspanningen om werkgeversbijdragen te verlagen (65 procent) en de fiscale druk en administratieve rompslomp te verminderen (60 procent). Over de vrijmaking van de gas- en elektriciteitsmarkt en de maatregelen in het kader van het milieuverdrag van Kyoto heerste bij de meeste wel tevredenheid.

Het oordeel over het beleid van de deelregeringen wisselde. De Vlaamse regering kreeg nog de meeste waardering en wel van drie op de tien ondernemers. Dat percentage lag zowel bij de Waalse als Brusselse regering op 18 procent.

Vlaams Belang zoekt samenwerking met liberalen en christen-democraten

Tijdens een op 3 april 2005 gehouden debat in Knokke-Heist tussen Jean-Marie Dedecker, senator van de Vlaams Liberalen en Democraten (VLD), en de voorman van Vlaams Belang (VB), Filip Dewinter, stelde de laatste voor om bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 samenwerking aan te gaan. Daarbij zou ook Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V) moeten worden betrokken.
Dewinter rekende voor dat met een dergelijke coalitie aan de dominante bestuursdeelname in Vlaamse gemeenten van de Socialistische Partij Anders (SP.A) en Groen! een einde kon komen. Deze twee partijen waren in 18 van de 32 gemeentebesturen vertegenwoordigd. Volgens Dewinter konden zij, uitgaande van de verkiezingsuitslagen van 2000, echter gepasseerd worden in 28 van de 32 gemeenten – alleen Hasselt, Leuven, Lommel en Oostende uitgezonderd. Hoewel de SP.A en de VLD in Vlaanderen vrijwel even groot waren, was de laatste partij onderbedeeld. De sociaal-democraten hadden in de belangrijkste steden 10 burgemeesters en 65 schepenen, tegenover de VLD 7 respectievelijk 58. Door samen te werken met christen-democraten en VB konden de liberalen in 15 van de 32 steden hun oppositierol inruilen voor bestuursdeelname en er maximaal 15 burgemeesters bij krijgen. CD&V zou in 8 van de 32 gemeenten tot het bestuur doordringen en ten hoogste 8 burgemeestersposten bezetten.
Sinds senator Hugo Coveliers in februari 2005 uit de partij was gezet, gold Dedecker als de belangrijkste vertegenwoordiger van de rechtervleugel van de VLD. In december 2004 had hij het als kandidaat-voorzitter moeten afleggen tegen Bart Somers, maar hij kreeg wel ruim 38 procent van de stemmen. VB zocht juist met deze vleugel de samenwerking, in een poging een bres te slaan in het cordon sanitair – de uitsluiting van samenwerking met VB door de andere partijen. Dedecker was echter gebonden aan het partijstandpunt dat het cordon gehandhaafd zou blijven.

In het televisieprogramma *Actua-TV* van 18 april pleitte Dedecker er wel voor de linkse dominantie op Vlaams regeringsniveau te doorbreken. Een minderheidsregering van VLD en CD&V zou gedoogsteun kunnen krijgen van VB, naar voorbeeld van het 'Deense model'. In Denemarken regeerde sinds 2001 een rechtse minderheidscoalitie met steun van de extreem-rechtse Conservatieve Volkspartij (KF). Ook inhoudelijk ging deze vergelijking op, daar de KF in Denemarken evenals VB een harde immigratiepolitiek voorstond.

Hugo Coveliers houdt samenwerking met VB af

Intussen bereidde ex-VLD-er Hugo Coveliers de oprichting voor van een nieuwe rechts-liberale partij, in samenwerking met Liberaal Appèl (LA) van wijlen Ward Beysen. Vlaams Belang wilde ook met deze twee groeperingen samenwerken, maar beide hielden de handreiking af, zo bleek op 15 april bij een LA-bijeenkomst. Coveliers sloot echter, anders dan de gangbare praktijk, een mogelijke bestuurscoalitie met VB niet uit, daarbij doelend op de collegevorming na de gemeenteraadsverkiezingen in Antwerpen.

'Beperk uitkeringen en gezinshereniging migranten'

Hoewel Coveliers directe samenwerking afwees, maakte hij tegelijk duidelijk inhoudelijk dichter te staan bij VB dan bij de SP.A. Dat bleek nog eens op 22 april, na afloop van een tweedaags bezoek dat hij samen met Dewinter aan Denemarken bracht. Zij reisden samen met de voormalige Nederlandse minister van Vreemdelingenzaken en Integratie voor de Lijst Pim Fortuyn (LPF) Hilbrand Nawijn. Als bijdrage aan de integratie van immigranten bepleitten zij alle drie een inperking van sociale zekerheid en een beperking van gezinsherenigingnaar Deens model.

In Denemarken konden immigranten een korting op sociale uitkeringen krijgen van 20 tot maximaal 50 procent. Gezinsvorming en gezinshereniging was er alleen mogelijk voor partners van minimaal 24 jaar en minderjarigen, terwijl ouders van migranten daarvan waren uitgesloten.

Aantal doden en gewonden in het verkeer daalt

Uit de gegevens van de verkeersveiligheidsbarometer van het ministerie van Mobiliteit die op 13 april 2005 naar buiten kwamen, bleek het aantal doden en gewonden op de Belgische wegen het voorafgaande jaar te zijn verminderd. Vanaf februari 2004 tot en met januari 2005 waren er 50.436 ongevallen met doden en gewonden. Dat waren er 3.495 minder dan in de periode februari 2003 tot en met januari 2004, een daling met 6,5 procent. De daling was met 9,5 procent het sterkste in Wallonië en bedroeg in Vlaanderen 5,9 procent. Alleen in het gewest Brussel was sprake van een lichte stijging van 0,9 procent.

Senaat vraagt terugtrekking Amerikaanse kernwapens

Op 21 april 2005 keurde de Senaat met algemene stemmen een resolutie goed, waarin

de regering werd verzocht initiatieven te nemen voor nucleaire ontwapening en non-proliferatie. Het belangrijkste element uit de resolutie was de vraag om een geleidelijke terugtrekking van de Amerikaanse tactische kernwapens uit Europa. De regering zou dit aan de orde moeten stellen in de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), mede met het oog op naleving van artikel 6 van het in 1970 van kracht geworden Non-Proliferatieverdrag (NPT). In dat artikel verbonden China, Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland en de Verenigde Staten zich om hun arsenaal aan nucleaire wapens af te bouwen, terwijl de niet-kernwapenstaten de belofte deden geen kernwapens te zullen verwerven.

De Senaatsbeslissing was een unicum omdat nooit eerder een parlementair orgaan binnen de landen van de NAVO een zo expliciet verzoek aan de VS deed.

Burgemeesters vragen om kernontwapening

Intussen had een groot aantal Belgische burgemeesters zich achter de oproep geschaard van de burgemeesters van Hiroshima en Nagasaki, de Japanse steden waarop aan het einde van de Tweede Wereldoorlog atoomwapens werden afgeworpen, om tegen 2020 kernwapens wereldwijd uit te bannen. Meer dan een derde van de 589 burgemeesters had halverwege april steun uitgesproken voor deze campagne van *Mayors for Peace.*

Acties tegen NAVO-kernwapens

Voorafgaand aan en mede ter beïnvloeding van de beslissing in de Senaat deden op 16 april naar schatting 1.000 mensen mee aan de jaarlijkse 'bomspotting', waarbij militaire terreinen van de NAVO werden bezocht met als doel te zoeken naar bewijzen voor de aanwezigheid van kernwapens. Het ging om de luchtmachtbasis van Kleine Brogel waar Amerikaanse kernbommen lagen opgeslagen, het NAVO-hoofdkwartier in Evere, het militaire bevel in Bergen en een communicatiecentrum in Gooik.

Een deel van de betogers wist de basis bij Kleine Brogel, die door zo'n 1.500 militairen werd bewaakt, te betreden. Er werden ruim 300 mensen administratief aangehouden. Aan de acties werd deelgenomen door een aantal parlementariërs, vooral van de partijen Spirit en Groen!

Kamer breidt strafbaarheid 'negationisme' fors uit

Op 21 april 2005 keurde de Kamer het wetsvoorstel goed dat de negationismewet van 1995 betreffende het ontkennen van de holocaust uitbreidde tot alle genocides. Vóór de wet stemden 108 parlementariërs. Er waren geen tegenstemmers, maar wel 21 onthoudingen, namelijk van twee leden van Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V), kamerlid Patrick Cocriamont van het extreem-rechtse Front National (FN) en de achttien leden tellende fractie van Vlaams Belang (VB). De Senaat moest zich nog over het ontwerp uitspreken.

De oorspronkelijke wet was destijds aangenomen als reactie op de verkiezingsoverwinning in 1991 van VB, toentertijd Vlaams Blok. In die tijd hingen sommige leden van de partij het negationisme aan. In de praktijk werd de wet overigens nauwelijks toegepast. Dat zou echter kunnen veranderen doordat het werkingsgebied met dit wetsvoorstel aanzienlijk werd uitgebreid en niet meer uitsluitend betrekking had op de uitroeiing van miljoenen joden door de nazi's. Volgens sommige juristen en kamerleden dreigde hiermee het gevaar dat de wet werd uitgehold en een willekeurig karakter kreeg. Voor strafbaarheid van het ontkennen van misdaden tegen de mensheid was het namelijk voldoende dat de Verenigde Naties of een internationale dan wel nationale rechtbank dergelijke misdaden als genocide kwalificeerden. De maximumstraf werd gesteld op één jaar cel en een geldboete van 27.500 euro.

Kamer keurt telecomwet goed

De Kamer ging op 21 april 2005 akkoord met het wetsontwerp Elektronische Communicatie, dat de Europese telecomrichtlijn omzette in nationale wetgeving. Deze 'telecomwet' bevatte maatregelen om de concurrentie tussen telecomaanbieders te verbeteren en bood bescherming voor telefoon- en internetgebruikers.
Internetproviders en softwarefabrikanten werden volgens de wet verplicht om zo veilig mogelijke diensten of producten aan te bieden. Zo dienden internetproviders gratis beveiligingssoftware (anti-virus- en anti-spamprogramma's) te leveren aan hun klanten.
Aanbieders van zowel vaste als mobiele telefonie kregen de verplichting om minimaal eenmaal per jaar op de facturen het goedkoopste beltarief voor te stellen en een gedetailleerde factuur te leveren op wens van de klant. Iedereen met een laag inkomen kreeg het recht op een aangepast, lager telefoon tarief. Het tot dan toe bestaande verbod op het gezamenlijk aanbieden van telefoon-, internet- en tv-diensten – de zogeheten koppelverkoop – werd versoepeld.

De telecomwet voorzag voorts in een grotere rol voor het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie (BIPT). Het zou worden belast met de coördinatie van het beleid inzake veiligheid op het internet en kreeg ook als taak consumenten te informeren over de veiligheid van de diensten van internetaanbieders.

De omzetting van de EU-richtlijn had al in juli 2003 moeten plaatsvinden, maar België had – evenals andere landen van de Europese Unie – een achterstand opgebouwd bij de vertaling van EU-regels in eigen wetgeving. Na de goedkeuring door de Kamer, moest ook de Senaat zich nog over de wet uitspreken alvorens deze van kracht kon worden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Positie meewerkende echtgenoten zelfstandigen versterkt

De ministers Sabine Laruelle, onder meer verantwoordelijk voor Sociale zekerheid voor zelfstandigen, en Bruno Tobback, onder meer belast met Pensioenen, maakten op 29 april 2005 bekend dat per 1 juli het zogeheten maxi-statuut voor meewerkende echtgenoten van zelfstandigen in werking zou treden. Dat betekende dat zij verplicht werden bij te dragen aan de financiering van hun pensioenrechten. Een dergelijk statuut, waar de vrouwenbeweging lang voor geijverd had omdat het in ca. 90 procent van de gevallen om vrouwen ging, bestond al wel op vrijwillige basis. Daar waren 9.000 meewerkende echtgenoten bij aangesloten. De meeste echter vielen alleen onder het sinds januari 2003 verplichte ministatuut, dat hun rechten regelde in geval van arbeidsongeschiktheid, invaliditeit en moederschap. Op het terrein van kinderbij-

slag en gezondheidsvoorzieningen genoten zij echter beperkte rechten. Met de verplichtstelling van het maxi-statuut kregen deze laatste rechten, naast het recht op een pensioenvoorziening, een volwaardig karakter.
De regeling gold niet alleen voor getrouwde echtparen. Ook partners met een samenlevingscontract vielen onder de nieuwe wet.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Arbitragehof: 'Genocidewet discriminerend voor politieke vluchtelingen'

Het Arbitragehof oordeelde op 13 april 2005 dat de genocidewet discriminerend was tegenover degenen die in België waren erkend als politiek vluchteling. Het Hof deed de uitspraak als antwoord op een zogeheten prejudiciële vraag van het Hof van Cassatie. Het stellen van een dergelijke vraag betekende dat de procedure voor het Hof van Cassatie tot aan het antwoord werd opgeschort.
Het betrof een zaak van vier Birmezen, die een klacht hadden ingediend tegen energiebedrijf Total en twee van zijn bestuurders wegens misdaden tegen de menselijkheid. Zij deden dat op grond van de per 5 augustus 2003 gewijzigde genocidewet, volgens welke de bevoegdheid van Belgische rechtbanken om te oordelen over dergelijke misdaden was beperkt tot klachten die een directe band met België hadden. Geen van de klagers was van Belgische afkomst of woonachtig in België, zodat hun klachten onontvankelijk zouden zijn.
Over politieke vluchtelingen bestond in de genocidewet geen juridische duidelijkheid. Het Arbitragehof oordeelde nu dat een niet-ontvankelijkheidsverklaring voor deze vluchtelingen discriminerend was. Zij hadden namelijk wettelijk dezelfde toegang tot het gerecht als iemand met de Belgische nationaliteit, zodat het maken van onderscheid niet geoorloofd was.

Eerste veroordeling wegens homodiscriminatie

Op 19 april 2005 veroordeelde de Rechtbank van Eerste Aanleg van Nijvel de eigenaar van een villa in de omgeving van Brussel, omdat deze in november 2004 de verhuur ervan weigerde aan een homopaar. De uitspraak werd gedaan op basis van de antidiscriminatiewet wegens ongelijke behandeling naar seksuele geaardheid. De rechtbank beval de discriminatie te staken en veroordeelde de eigenaar tot een dwangsom van 100 euro voor elke toekomstige inbreuk.

Het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding (CGKR) beschouwde het vonnis als een belangrijk precedent omdat het ging om de eerste stakingsvordering die werd ingeleid op een Franstalige burgerlijke rechtbank. Deze bood nu ook slachtoffers van achterstelling op basis van seksuele geaardheid de mogelijkheid om bij de rechtbank de beëindiging van discriminatie te vorderen.

België veroordeeld inzake ex-verdachte Bende van Nijvel

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens besliste op 28 april 2005 dat de Belgische staat 5.000 euro schadevergoeding moest betalen aan Philippe De Staercke. Hij werd ooit verdacht van medewerking aan een van de gewelddadige overvallen door de Bende van Nijvel in de jaren '80 van de twintigste eeuw. Bij hun overvallen, die grote angst onder de bevolking teweeg brachten, vielen destijds 28 doden.

De Staercke, leider van een bende die gewelddadige diefstallen pleegde, werd op 30 juni 1987 in verdenking gesteld wegens de overval op 9 november 1985 op de Delhaize-supermarkt in Aalst, waarbij acht doden vielen. Uiteindelijk werd hij op 16 oktober 2002 definitief buiten vervolging gesteld. Het Hof oordeelde dat de Belgische justitie daar veel te lang over had gedaan. De vijftien jaar die waren verstreken sinds de officiële verdenking in 1987 betekende een overschrijding van de redelijke termijn, aldus het Hof.

(Vorige berichten pag. 195/2 - 2005)

DUITSLAND

BINNENLAND

Demonstranten tegen mars neo-nazi's in München

Ongeveer 6.000 demonstranten gooiden op 2 april 2005 flessen, fruit en eieren naar rond 250 neonazi's die een mars hielden door de straten van München. Volgens de politie werden er 53 arrestaties verricht.

Fischer erkent fouten in visa-affaire

Minister van Buitenlandse zaken Joschka Fischer nam op 25 april 2005 de verantwoordelijkheid op zich voor grootschalig misbruik van tijdelijke visa. In het voorjaar van 2000 had het ministerie de ambassades geïnstrueerd om bij de beoordeling van visumaanvragen de aanvrager het voordeel van de twijfel te gunnen. De instructie leidde vooral bij de ambassade in Kiev tot een onbeheersbare stroom aanvragen en grootschalig misbruik. Malafide ondernemers misbruikten de soepele regels om zwartwerkers, criminelen en prostituees naar het Schengen-gebied te sluizen.

Fischer kon tegenover een parlementaire enquêtecommissie niet verklaren waarom talrijke waarschuwingen over het misbruik, onder anderen afkomstig van ambassadeurs, hem niet tijdig hadden bereikt. De oppositie eiste daarom het aftreden van Fischer. De omstreden visa-regels waren inmiddels aangescherpt.

Rechtbank wijst verzoek om referendum EU-grondwet af

De hoogste Duitse rechtbank, het Bundesverfassungsgericht, wees op 28 april 2005 een verzoek af van parlementslid Peter Gauweiler van de Christlich Soziale Union in Bayern (CSU) om de Duitse overheid tot een referendum over de EU-grondwet te verplichten. Gauweiler wilde een referendum omdat hij van oordeel was dat de nieuwe EU-grondwet belangrijke elementen van de Duitse grondwet in feite buiten werking zou stellen. Door de beslissing van de rechtbank kon de EU-grondwet in mei aan de twee Kamers van het parlement ter goedkeuring worden voorgelegd.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Bevrijding concentratiekampen herdacht

Bondskanselier Gerhard Schröder leidde op 10 april 2005 een bijeenkomst op de plaats van het voormalige concentratiekamp Buchenwald, ter herdenking van het feit dat het kamp 60 jaar eerder door de Amerikanen was bevrijd. Het Amerikaanse leger trof

Duitsland

er op 11 april 1945 21.000 gevangenen aan. Ongeveer 56.000 mensen kwamen om in Buchenwald, dat gelegen was in de deelstaat Saksen.

Duizenden overlevenden van de concentratiekampen Ravensbrück, Bergen-Belsen en Sachsenhausen herdachten op 17 april de bevrijding van de kampen. Ravensbrück lag ongeveer 100 kilometer ten noorden van Berlijn, Bergen-Belsen lag niet ver van Hannover en Sachsenhausen lag dicht bij Berlijn.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Aantal Duitse werklozen gedaald

Het federale arbeidsbureau, het Bundesagentur für Arbeit (BA), meldde op 28 april 2005 dat er die maand een daling van het aantal werklozen met 208.000 had plaatsgevonden tot 4,96 miljoen. De werkloosheid verminderde van 12,5 tot 12 procent van de beroepsbevolking. In het westen van het land bedroeg het percentage 9,9 procent, in het oosten 19,7 procent. Een jaar eerder stond het werkloosheidspercentage op 10,7 procent.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische groei van 0,5 procent in eerste kwartaal 2005

Het bbp groeide in het eerste kwartaal van 2005 met naar schatting 0,5 procent. Dat bleek op 19 april 2005 uit het maandverslag van de Duitse Centrale bank, de Bundesbank. In het laatste kwartaal van 2004 was de Duitse economie nog met 0,2 procent gekrompen.

JUSTITIE

Ex-minister CDU veroordeeld voor betrokkenheid zwartgeldaffaire

Oud-minister van Binnenlandse zaken van de Christelijk-Democratische Unie (CDU) Manfred Kanther werd op 19 april 2005 veroordeeld tot anderhalf jaar voorwaardelijk en een boete van 25.000 euro wegens betrokkenheid bij een zwartgeldaffaire binnen zijn partij. Hij was medeverantwoordelijk voor het doorsluizen van illegaal verkregen geld voor de partijkas naar Zwitserse bankrekeningen. Een en ander gebeurde in de tijd dat hij in de deelstaat Hessen partijsecretaris van de lokale CDU-afdeling was.

GEZONDHEID EN ZORG

Veel Duitsers lijden aan depressies

De verzekeringsmaatschappij DAK (Deutsche Angestellten-Krankenkasse) publiceerde op 18 april 2005 een rapport waarin te lezen stond dat een groot aantal Duitsers leed aan depressies en andere psychische aandoeningen. Het aantal gevallen van depressie onder Berlijners zou vanaf 1997 enorm gestegen zijn, namelijk met 70 procent. Deskundigen weten de stijging onder meer aan de kwakkelende Duitse economie, die met meer dan vijf miljoen werklozen te kampen had.
DAK had voor het onderzoek 2,6 miljoen Duitsers met een baan geïnterviewd in een poging de uitwerking van depressies op het arbeidsleven te achterhalen. In het voormalige Oost-Duitsland werden minder depressies gesignaleerd, terwijl het daar met de arbeidsmarkt veel somberder gesteld was. Er waren echter minder voorzieningen om depressies te behandelen en er rustte ook een groter taboe op het onderwerp.

BUITENLANDSE ZAKEN

Schröder kondigt economische overeenkomsten met Rusland aan

Bondskanselier Gerhard Schröder kondigde op 11 april 2005 na een ontmoeting met de Russische president Vladimir Poetin in Hannover een aantal belangrijke economische overeenkomsten met Rusland aan. Chemiebedrijf BASF zou als eerste buitenstaander betrokken worden bij de gaswinning in Rusland, in een project samen met het Russische bedrijf Gazprom. Siemens tekende een tienjaren contract om de Russische spoorwegen van 60 hogesnelheidstreinen te voorzien, voor een bedrag van 1,5 miljard euro. De Deutsche Bank zou exportgaranties geven aan de Russische Vnesjekonombank, terwijl een Duits en een Russisch bedrijf gezamenlijk tractoren en ander agrarisch materieel zouden ontwikkelen.

Duitse ambassadeur in Zwitserland ontslagen

Het ministerie van Buitenlandse zaken liet op 14 april 2005 weten dat de Duitse ambassadeur in Zwitserland, de 63-jarige Frank Elbe, was ontslagen. De Duitse president Horst Köhler stemde in met het ontslag.
Elbe had in het openbaar minister Joschka Fischer van Buitenlandse zaken bekritiseerd vanwege diens handelwijze bij een rel over voormalige nazi-diplomaten. Hij had een verbod uitgevaardigd voor een blad van het ministerie op necrologieën van diplomaten die voor 1945 lid van de NSDAP waren geweest. Vele zittende en voormalige diplomaten hadden zich kwaad gemaakt over de grote reikwijdte van het verbod. Het dagblad *Bild* had in maart een brief van ambassadeur Elbe gepubliceerd, waarin hij het optreden van de minister hekelde.

Stilzwijgen over spionage-incident met Rusland

Volgens een bericht in het weekblad *Der Spiegel* van 18 april 2005 was een Russische diplomaat in december uit Duitsland uitgewezen nadat hij door een Duitse veiligheidsdienst en de CIA was betrapt bij een poging militaire geheimen te kopen. Het zou gaan om Alexander Koezmin, Russische consul in Hamburg. Der Spiegel schreef dat Koezmin op 5 december naar Rusland was teruggeroepen. Zowel Rusland als Duitsland hadden een stilzwijgen bewaard over de affaire.

(Vorige berichten pag. 198/3 e.v. - 2005)

Frankrijk

FRANKRIJK

BINNENLAND

Frankrijk verdeeld over eerbetoon aan overleden paus

Na het overlijden van paus Johannes Paulus II ontstond op 6 april 2005 een polemiek over de regeringsbeslissing om op alle Franse overheidsgebouwen de vlag halfstok te hangen. Velen vonden dit eerbetoon in strijd met de zogenoemde wet op de laiciteit (wereldlijkheid) die het gebruik van religieuze symbolen in openbare gebouwen aan banden legde.

Inburgeringexamen voorwaarde voor naturalisatie

Vanaf 11 april 2005 was het in Frankrijk

verplicht een inburgeringexamen af te leggen om de Franse nationaliteit te verkrijgen. Het examen werd net als de reeds verplichte taaltoets onderdeel van de naturalisatieprocedure. In het door de minister van Integratie, Nelly Olin, gepresenteerde examen werd de kandidaat getest op zijn kennis van de republikeinse waarden en normen.

Demonstrerende scholieren beroofd en in elkaar geslagen

Franse socialistische parlementariërs vroegen de regering op 16 april 2005 om een onderzoek naar de gewelddadigheden tijdens een scholierendemonstratie in Parijs op 8 maart. Daarbij werden demonstranten aangevallen door een duizendtal jongeren uit de Parijse achterstandswijken. Zonder dat de politie ingreep waren de scholieren in elkaar geslagen en van hun geld beroofd. De toedracht van de gewelddadigheden bleef onduidelijk.

De controverse had vooral betrekking op het 'niet-optreden' van de mobiele eenheid, die volgens de parlementariërs de agressie had kunnen zien aankomen en voorkomen.

Vrouw bekent 'schuld' aan Parijse hotelbrand

Een 31-jarige vrouw die na de brand in het hotel Paris Opéra op 15 april was aangehouden, bekende op 20 april 2005 dat zij misschien onbedoeld de aanstichtster was geweest van de brand die aan 24 mensen het leven had gekost.

Ze had ruzie gehad met haar vriend, de nachtportier, en per ongeluk een stapel kleren op enkele brandende kaarsen gegooid. Onder de doden en gewonden waren veel kinderen van Afrikaanse immigranten die tijdelijk in het hotel waren ondergebracht.

Vier ton aan chemicaliën gestolen

Bij een roofoverval op een opslagplaats van chemicaliën in het West-Franse Saint-Benoit was op 23 april 2005 vier ton kunstmest (sodiumchloraat) gestolen. De Franse politie verdacht de Baskische afscheidingsbeweging ETA. Sodiumchloraat kon gebruikt worden voor het maken van bommen en explosieven.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheid opnieuw gestegen

Volgens cijfers van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) was de werkloosheid in Frankrijk in maart 2005 met 0,1 procent gestegen in vergelijking met de maand ervoor en kwam deze uit op 10,2 procent van de beroepsbevolking. Dat werd in april bekend. Het aantal werklozen bedroeg nu 2,8 miljoen. Vakbonden weten de werkloosheid ten dele aan de uitbreiding van de Europese Unie en de concurrentie van de Oost-Europese lagelonenlanden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Airbus A-380 maakt eerste vlucht

's Werelds grootste passagiersvliegtuig, de Airbus A-380, maakte op 4 april 2005 zijn eerste proefvlucht op het vliegveld Blagnac in het Zuid-Franse Toulouse, waar ook de Airbusfabrieken stonden. De superjumbo bleef vier uur in de lucht en werd door zo'n 50.000 toeschouwers bewonderd. Volgens de testpiloot, Jacques Rosay, vloog het toestel bijzonder gemakkelijk en was het ongeveer net zo handelbaar als een fiets.
President Chirac noemde de A-380 een geweldig succes voor de Europese samenwerking. Airbus was onderdeel van het luchtvaart- en defensieconcern EADS (European Aeronautic Defence and Space corporation) en verder voor 20 procent in handen van het Britse defensiebedrijf BAE Systems. Het vliegtuig, dat in 2006 in gebruik zou worden genomen, begon nu aan een heel jaar van testvluchten en certificatieprocedures. Met 12,5 miljard euro waren de ontwikkelingskosten ongeveer 1,5 miljard hoger dan verwacht.

Tekort sociale zekerheid valt mee

Het Ministerie van Volksgezondheid verklaarde op 6 april 2005 dat het tekort van de sociale zekerheid in 2004 was gestegen tot 11,9 miljard euro in plaats van de verwachte 13,2 miljard. Door deze meevaller was het waarschijnlijk mogelijk het totale begrotingstekort binnen de door de Europese Unie opgelegde marge van 3 procent van het bbp te houden. Eerder die week had de regering ambtenaren een inkomensstijging van 0,8 procent beloofd, bovenop de reeds toegezegde 1,0 procent voor inflatiecorrectie.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty International bekritiseert politiegeweld

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International publiceerde op 6 april 2005 een rapport over politiegeweld in Frankrijk tegen arrestanten en verdachten. Het ging vooral om extreem en soms zelfs dodelijk gebruik van geweld jegens Afrikanen en Arabieren. Volgens het rapport was het aantal klachten over politieoptreden in 2004 met 20 procent gestegen. In twee gevallen bezweken verdachten aan hun verwondingen en duurde het ongeveer tien jaar voordat beide zaken voor de rechter kwamen. Volgens Amnesty gingen politieagenten doorgaans vrijuit.

Wet op levensbeëindiging aangenomen door Senaat

De eerder door de Nationale Assemblee aangenomen wet op de levensbeëindiging werd op 13 april 2005 ook door de Senaat aanvaard. De wet maakte het mogelijk om de medische behandeling van terminale patiënten te beëindigen en zodoende hun dood te bespoedigen. Niettemin stond de wet geen euthanasie toe, want doktoren mochten in geen geval voortijdig een einde maken aan het leven van doodzieke mensen.

Homohuwelijk ongeldig verklaard

Het huwelijk tussen twee homoseksuele mannen dat op 5 juni 2004 in het Zuid-Franse plaatsje Bègles was voltrokken, werd op 20 april 2005 in hoger beroep ongeldig verklaard.
Het homopaar wilde de zaak nu voorleggen aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg.

BUITENLANDSE ZAKEN

Economische samenwerking met Marokko

Op 9 april 2005 kwamen de Franse premier Jean-Pierre Raffarin en zijn Marokkaanse ambtsgenoot Driss Jettou in het Franse Poitiers tot overeenstemming over een intensievere samenwerking op het gebied van energie, transport en telecommunicatie. Frankrijk zou een belangrijke bijdrage gaan

leveren aan de totstandkoming van hogesnelheidslijnen tussen de grote Marokkaanse steden.

(Vorige berichten pag. 200/2 e.v. - 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Prins Charles trouwt met Camilla Parker Bowles

Op 9 april 2005 traden prins Charles en Camilla Parker Bowles in het huwelijk. Zij gaven elkaar het jawoord in de Windsor Guildhall. Hierna gingen ze naar Windsor Castle, waar de aartsbisschop van Canterbury het huwelijk inzegende. Camilla mocht zich hierna Hertogin van Cornwall noemen.
Charles had Camilla ontmoet tijdens een polowedstrijd in 1970. Hij vroeg haar echter niet ten huwelijk, waarop Camilla trouwde met legerofficier Andrew Parker Bowles. Zij gingen in de jaren '90 uit elkaar, toen duidelijk werd dat Camilla een buitenechtelijke relatie met Charles had.

Charles was in 1981 getrouwd met prinses Diana (†1997), die Camilla altijd een van de ernstigste bedreigingen van haar huwelijk noemde.

UKIP: 'Macht terug in Westminster'

De Britse Onafhankelijkheidspartij (UKIP) presenteerde op 15 april 2005 haar verkiezingsmanifest voor de parlementsverkiezingen van 5 mei. Belangrijkste uitgangspunt daarbij was dat de macht over het land niet langer in Brussel moest liggen, maar terug moest naar het gekozen parlement in Westminster. Maar de UKIP, die veel succes had bij de Europese verkiezingen, stelde dat ze een bredere politieke agenda had. Zo pleitte de partij voor duidelijke immigratiewetten, lagere belastingen en hogere pensioenen. Om dit te bekostigen, zou de overheid extra leningen moeten afsluiten, maar het geheel zou uiteindelijk leiden tot een sterkere economische groei.

De vraag was hoe goed de UKIP zou scoren, omdat de belangrijkste stemmentrekker, Robert Kilroy-Silk, na het Europese succes uit de partij was gestapt. Hij noemde de UKIP een 'goede grap'.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische groei blijft iets achter

Op 22 april 2005 werd bekend dat de economische groei in de eerste drie maanden van 2005 iets achterbleef bij die van de laatste drie maanden van 2004. De groei stokte op 0,6 procent tegen 0,7 procent een kwartaal eerder. Dit was zowel te wijten aan tegenvallende consumentenbestedingen als aan een geringere industriële productie.

JUSTITIE

Zeventien jaar cel voor plannen gifaanval

Een Britse rechtbank veroordeelde op 13 april 2005 een 31-jarige man, vermoedelijk met de Algerijnse nationaliteit, tot een gevangenisstraf van zeventien jaar wegens het beramen van een gifaanval. De zaak kwam eind 2002/begin 2003 aan het rollen toen de politie een primitief laboratorium aantrof met chemicaliën en handleidingen voor het vervaardigen van giftige stoffen. Naar aanleiding hiervan werden in 2003 negen mensen gearresteerd, onder wie de 31-jarige man. Hij was al eerder veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf omdat hij bij zijn aanhouding een agent had doodgestoken.
De overige acht arrestanten werden vrijgesproken. De rechtbank vond overigens ook geen bewijs dat de man banden onderhield met Al-Qaeda.

Planner aanslag met schoenbom krijgt dertien jaar cel

De rechtbank van Old Baily veroordeelde op 22 april 2005 de 26-jarige Saajid Badat tot een gevangenisstraf van dertien jaar wegens het voornemen om een vliegtuig op te blazen met een schoenbom. De rechter wees erop dat de straf op had kunnen lopen tot 50 jaar als hij zijn voornemen ook had uitgevoerd.
Badat was net als Richard Reid van plan in december 2001 een vliegtuig naar de Verenigde Staten op te blazen. Reid werd gepakt op de vlucht van Parijs naar Miami voor hij de bom, verstopt in zijn schoen, tot ontploffing kon brengen. Hij werd in de Verenigde Staten veroordeeld tot levenslang.
Badat had een ticket geboekt voor een reis via Amsterdam naar de Verenigde Staten op 17 december 2001. Hij bedacht zich echter, zoals uit een e-mail van 14 december van dat jaar zou zijn gebleken. Hij zwoor het terrorisme af en vestigde zich als godsdienstleraar in Gloucester.

Record aantal Britten zit gevangen

Op 28 april 2005 zaten er 75.550 mensen in Engeland en Wales in de gevangenis, een absoluut record. De gevangenissen waren overvol. De overheid had daarom het aantal cellen sinds 1997 al met 17.000 vergroot tot 77.000. Uiteindelijk moesten er in 2007 80.400 cellen zijn.

NATUUR EN MILIEU

Groot-Brittannië vecht EU-normen CO2 aan

De Britse regering maakte op 13 april 2005 bekend dat ze beroep zou aantekenen tegen de weigering van de Europese Commissie om Groot-Brittannië met aangepaste normen te laten werken bij het terugdringen van de CO2-uitstoot. Groot-Brittannië wilde voor haar industrie een hogere CO2-uitstoot toestaan dan was vastgelegd in de eerste fase van het plan van de Europese Unie om de uitstoot te beperken teneinde op termijn te kunnen voldoen aan het Verdrag van Kyoto. De Europese Commissie had in maart al laten weten hier niets voor te voelen en bevestigde dit op 12 april nog eens. Hierop besloot de regering in beroep te gaan.
Sommige juristen noemden dit beroep van academische aard omdat de eerste fase zou lopen van 2005 tot 2007 en ze niet verwachtten dat een uitspraak lang voor het aflopen van deze periode zou worden gedaan. De Britse regering dacht echter dat er binnen een half jaar een uitspraak zou komen.

NOORD-IERLAND

Leider Sinn Fein: 'IRA moet wapens neerleggen'

Gerry Adams, de leider van Sinn Fein, de politieke tak van het Ierse Republikeinse Leger (IRA), riep de IRA op 6 april 2005 op het gebruik van geweld af te zweren. 'In het verleden heb ik altijd het recht van de IRA verdedigd om de gewapende strijd te voeren omdat er geen alternatief was.' Dat al-

ternatief was er volgens Adams nu wel. Hij zei dat de IRA zich van politieke middelen moest bedienen.
De IRA verklaarde in een reactie de oproep van Adams te bestuderen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Onderwijsbond boycot Israëlische universiteiten

De Associatie van Universiteits Docenten (AUT) besloot op 22 april 2005 tot een boycot van twee Israëlische universiteiten. Dit naar aanleiding van een oproep hiertoe van Palestijnse wetenschappers en studenten. De Bar-Itan Universiteit van Tel Aviv werd geboycot omdat ze colleges gaf op de bezette Westelijke Jordaanoever en op die manier zou bijdragen aan de bezetting van Palestijns gebied. De Universiteit van Haifa werd geboycot omdat een medewerker een disciplinaire straf had gekregen die een student steunde in een onderzoek naar het optreden tegen Palestijnen bij de stichting van de staat Israël.
Vertegenwoordigers van Britse universiteiten en joodse studentengroepen spraken zich uit tegen de boycot. Een joodse studentenorganisatie sprak over het verraad van academische principes, anderen spraken van antisemitisme.
De AUT overwoog ondertussen de boycot van een derde universiteit, namelijk de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem omdat deze land van Palestijnen zou hebben geconfisqueerd.

Juridisch adviseur Blair zou Irak-oorlog hebben ontraden

Op 27 april 2005 lekte weer een document uit over het optreden van premier Tony Blair in de aanloop naar de invasie van Irak. Op 7 maart 2003 had Lord Goldsmith, de hoogste juridische adviseur van Blair, gezegd dat hij zich afvroeg of de invasie van Irak mogelijk was zonder nieuwe resolutie van de Veiligheidsraad. Hij meende dat de Veiligheidsraad eerst moest vaststellen of Irak weigerde mee te werken aan de wapeninspecties en dat er voor een eventuele weigering hard bewijs moest zijn.
Overigens beweerde diezelfde Goldsmith tien dagen later, op 17 maart 2003, dat de invasie in Irak wel degelijk rechtmatig was. Had Blair Goldsmith onder druk gezet om zijn mening te herzien? Goldsmith en Blair beweerden van niet en Goldsmith stelde dat zijn uitspraken niet per se in strijd met elkaar hoefden te zijn.

(Vorige berichten pag. 202/1 e.v. - 2005)

ITALIË

BINNENLAND

Regering-Berlusconi in crisis

Coalitie lijdt zware verkiezingsnederlaag

Op 4 april 2005 waren er lokale verkiezingen in Italië, waarbij de regeringscoalitie een zware nederlaag leed. Op het spel stonden dertien van de twintig Italiaanse regio's. Van deze dertien waren er acht in handen van de coalitie en vijf van de oppositie. De coalitie verloor echter vrijwel al haar regio's: ze wist slechts Lombardije en Veneto te behouden. De overige elf regio's gingen naar de oppositie. Op 18 april stond de veertiende regio, Basilicata, op het spel. Ook deze ging naar de oppositie.
De verkiezingen werden overschaduwd door de dood van paus Johannes Paulus II. Als gevolg hiervan waren vele verkiezingsuitzendingen geschrapt. Dit had echter geen invloed op de opkomst, die met 71 procent normaal was.

Oppositieleider Romano Prodi reageerde verheugd op de uitslag: 'Met deze verkiezingen vragen de Italianen ons om ons klaar te maken om te regeren.' De nederlaag van de coalitie was waarschijnlijk te wijten aan haar omstreden steun aan de Amerikaanse invasie van Irak en de slechte economische prestaties van Italië.

UDC stapt uit regering

Gianfranco Fini van de Nationale Alliantie (AN) vroeg premier Silvio Berlusconi op 14 april om de vertrouwensvraag in het parlement te stellen. Dit omdat de coalitie een flinke knauw in de verkiezingen had opgelopen. Voor de Unie van Christen-Democraten (UDC) was dit op 15 april aanleiding haar ministers uit het kabinet terug te trekken. Ze stelde echter dat ze de coalitie wel in het parlement zou blijven steunen. Berlusconi liet direct weten hier weinig voor te voelen omdat de UDC hem dan bij elk wetsvoorstel zou kunnen chanteren.

Berlusconi formeert nieuwe regering

Berlusconi diende op 20 april het ontslag in van zijn kabinet. President Carlo Azeglio

Samenstelling regering Italië (23 april 2005)

Premier
Silvio BERLUSCONI (FI)

Vice-premier, tevens belast met Buitenlandse zaken
Gianfranco FINI (AN)
Vice-premier
Giulio TREMONTI (FI)

Binnenlandse zaken
Giuseppe PISANU (FI)
Cultuur
Rocco BUTTIGLIONE (UDC)
Defensie
Antonio MARTINO (FI)
Economie en Financiën
Domenico SINISCALCO (onafhankelijk)
Europese Zaken
Giorgio LA MALFA (PRI)
Gelijke kansen
Stefania PRESTIGIACOMO (FI)
Gezondheidszorg
Francesco STORACE (AN)
Hervormingen
Roberto CALDEROLI (LN)
Industrie
Claudio SCAJOLA (FI)
Italianen overzee
Pierantonio Mirko TREMAGLIA (AN)
Justitie
Roberto CASTELLI (LN)
Landbouw
Gianni ALEMANNO (AN)
Milieu
Altero MATTEOLI (AN)
Onderwijs
Letizia MORATTI (onafhankelijk)
Ontwikkeling en Territoriale eenheid
Gianfranco MICCICHE (FI)
Overheid
Mario BACCINI (UDC)
Overheidsprogramma's
Stefano CALDORO (NPSI)
Parlementaire relaties
Carlo GIOVANARDI (UDC)
Regionale zaken
Enrico LA LOGGIA (FI)
Sociale zaken
Roberto MARONI (LN)
Technologische innovatie
Lucio STANCA (onafhankelijk)
Telecommunicatie
Mario LANDOLFI (AN)
Transport en Openbare werken
Pietro LUNARDI (onafhankelijk)

AN - Nationale Alliantie
FI - Forza Italia
LN - Lega Nord
NPSI - Nieuwe Italiaanse Socialistische Partij
PRI - Italiaanse Republikeinse Partij
UDC - Unie van Christen-Democraten

Ciampi vroeg hem echter aan te blijven tot er een nieuwe regering zou zijn gevormd. Ciampi begon direct met de consultaties van de partijen en op 23 april had Berlusconi alweer een nieuwe regering geformeerd. Opvallend was dat deze weinig verschilde van zijn eerdere regering. Ook de UDC was er weer in opgenomen en de cruciale departementen van Economie, Buitenlandse zaken en Binnenlandse zaken bleven in zelfde handen. De posten Industrie, Communicatie, Gezondheidszorg en Cultuur wisselden wel. De oppositie toonde zich dan ook niet onder de indruk van de regeringswisseling en betitelde het geheel als een 'opgewarmd kliekje'.
Op 27 april won Berlusconi het vertrouwen van het Huis van Afgevaardigden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Senaat akkoord met Europese grondwet

De Italiaanse Senaat ging op 7 april 2005 met overweldigende meerderheid akkoord met de Europese grondwet. Italië was hiermee het vijfde land dat de grondwet ratificeerde. Het Huis van Afgevaardigden was reeds in januari akkoord gegaan.

EU kritisch over begrotingstekort

De Europees Commissaris voor Monetaire zaken, Joaquin Almunia, toonde zich op 12 april 2005 uitermate kritisch over de Italiaanse inspanningen om het begrotingstekort onder de norm van 3 procent van het bbp te brengen. Almunia zei dat de Europese Commissie overwoog om Italië in juni 2005 in gebreke te stellen, hetgeen eventueel kon leiden tot sancties.
Frankrijk en Duitsland kregen eerder het voordeel van de twijfel, hoewel zij ook de grens van 3 procent hadden overschreden. Zij voerden de hoge werkloosheid en de lage belastinginkomsten als argument aan en stelden dat zij harde maatregelen zouden nemen om het begrotingstekort omlaag te brengen. Om die laatste reden ontsprong ook Griekenland de dans.
Bij Italië lag dat anders. De Europese Commissie en Italië waren het niet eens over de omvang van het tekort. Volgens Italië lag dat op 3,0 procent in 2004. De Europese Commissie verwachtte dat dit verder zou oplopen tot 3,6 procent in 2005 en 4,6 procent in 2006. Deze cijfers konden echter hoger uitvallen omdat Eurostat, het statistisch bureau van de Europese Unie, de cijfers nog niet had goedgekeurd. Een ander belangrijk verschil was dat Italië niet van plan was ingrijpende maatregelen te nemen. Zo meende minister van Economische zaken Domenico Siniscalco dat, met de geringe economische groei, de voorwaarden voor nieuwe bezuinigingen niet aanwezig waren.

Amerikaans onderzoek naar dood geheim agent pleit soldaten vrij

De Verenigde Staten kwamen op 30 april 2005 met de resultaten van hun onderzoek naar de dood van de Italiaanse geheim agent Nicola Calipari. Deze kwam op 4 maart om het leven toen Amerikaanse soldaten in Irak het vuur op zijn auto openden. Calipari begeleidde op dat moment de vrijgelaten gijzelaar Giuliana Sgrena.
Volgens het Amerikaanse onderzoek zouden de soldaten niet disciplinair worden gestraft omdat ze conform de regels hadden gehandeld. De auto met Calipari en Sgrena reed volgens de Amerikanen op de controlepost in zonder vaart te verminderen. Hierop openden de soldaten volgens instructie het vuur. De dood had voorkomen kunnen worden, aldus de Amerikanen, als Italië de Verenigde Staten vooraf op de hoogte had gesteld van de bevrijdingsactie.
De Amerikaanse versie verschilde volledig van de Italiaanse. Daarin werd gesteld dat de auto wel vaart minderde, dat de Amerikanen wel op de hoogte waren van de actie en dat de soldaten zonder waarschuwing vooraf het vuur openden. De regering zou geen commentaar op het Amerikaanse onderzoek geven tot een Italiaanse commissie met haar bevindingen kwam.

(Vorige berichten pag. 203/2 e.v. - 2005)

MONACO

BINNENLAND

Prins Rainier overleden

Op 6 april 2005 om 6.35 uur in de ochtend overleed het staatshoofd van Monaco, prins Rainier III, op 81-jarige leeftijd in het ziekenhuis. Rainier was daar op 7 maart opgenomen in verband met een longinfectie. Hij kampte al sinds 1999 met problemen aan hart, nieren en longen en was daarvoor al

verscheidene malen geopereerd. Zijn zoon, de 47-jarige prins Albert, volgde hem op. Hij had een week voor de dood van zijn vader de belangrijkste taken al op zich genomen.

Prins Rainier (1923-2005)

Prins Rainier behoorde tot het geslacht van Rimaldi en zat van alle Europese vorsten het langst op de troon, die hij in 1949 besteeg. Hij werd in 1923 in Monaco geboren en volgde opleidingen in Groot-Brittannië, Zwitserland en Frankrijk. In de Tweede Wereldoorlog vocht hij onder andere in de Elzas. Hiervoor werd hij in 1945 onderscheiden met het Oorlogskruis en in 1947 met de bronzen ster van het Legioen van Eer.
Hij volgde in 1949 zijn grootvader Louis II op en kreeg zo de leiding van het 800 jaar oude vorstendom. In 1955 ontmoette hij op het filmfestival van Cannes Hollywoodster Grace Kelly met wie hij een jaar later zou trouwen. Het was ook in die tijd dat het parlement begon te morrelen aan zijn machtspositie. Rainier maakte in 1958 duidelijk dat hij niet van plan was zijn macht in te leveren. Toen in 1959 een conflict tussen hem en het parlement ontstond over de begroting, besloot hij het parlement te ontbinden en te vervangen door een parlement dat hem gunstiger was gezind. In diezelfde periode – in 1962 – wilde de Franse regeringsleider generaal De Gaulle Monaco onder het Franse belastingregime brengen. Ook hier verzette de monarch zich met succes tegen.
Ondertussen bouwde Rainier het gokparadijs Monaco uit tot een 'speeltuin' voor de superrijken. Zijn huwelijk met Grace Kelly zorgde voor de glamour, evenals de jaarlijkse Formule I-race. Het milde belastingregime maakte Monaco eveneens gewild.
Zijn persoonlijk leven kende in 1982 een drama toen zijn vrouw Grace bij een auto-ongeluk om het leven kwam. Rainier zou niet meer hertrouwen. Zij kregen samen drie kinderen, Albert, Caroline en Stéphanie. Vooral zijn dochters wisten met hun liefdesproblemen geregeld de roddelpers te halen. Rainier liet zich hier nooit in het openbaar over uit.
Op 15 april 2005 werd prins Rainier begraven. De uitvaartplechtigheid werd gehouden in aanwezigheid van staatshoofden en vertegenwoordigers van vele vorstenhuizen. Zijn begrafenis vond echter plaats in een beperkte kring van vrienden en familie. Het vorstendom had verder een rouwperiode van drie maanden afgekondigd.

(Vorige berichten pag. 652/1 - 1999)

NEDERLAND

BINNENLAND

D66-congres maakt doorregeren kabinet-Balkenende mogelijk

Een ruime meerderheid van de naar schat-

ting 2.600 aanwezige leden van regeringspartij Democraten 66 (D66) keurde op 2 april 2005 in het Nederlands Congres Centrum in Den Haag het zogeheten Paasakkoord goed. Dit bevatte nadere afspraken tussen de partij en haar coalitiepartners het Christen-Democratisch Appèl (CDA) en de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) voor de resterende regeerperiode, tot aan de voor mei 2007 geplande verkiezingen. Het op 25 maart gesloten akkoord was nodig nadat twee dagen eerder minister van Bestuurlijke vernieuwing en Koninkrijksrelaties, tevens vice-premier, Thom de Graaf was afgetreden. Deze zag op 22 maart zijn voorstel voor de gekozen burgemeester in de Eerste Kamer verworpen, waarop hij geen mogelijkheid meer zag om democratiseringvoorstellen van D66 te verwezenlijken. Behalve de gekozen burgemeester betroffen deze ook de vernieuwing van het kiesstelsel, waarvoor hij van andere partijen geen steun kreeg.

Het Paasakkoord

In het Paasakkoord werd een 'grondig onderzoek' aangekondigd naar de versterking van de relatie tussen kiezer en gekozenen en van de democratische legitimatie van het bestuur. Als mogelijke onderwerpen van onderzoek werden onder meer genoemd de versterking van de positie van de minister-president en diens bevoegdheden, referenda, het kiesstelsel, de betrokkenheid van de burger bij machtsvorming, de positie van de Eerste Kamer en de Raad van State en de procedure voor grondwetsherziening. Daarnaast werd voorgesteld de rechtstreeks door de bevolking gekozen burgemeester in de Grondwet op te nemen. Verder werden in het akkoord hervormingen aangekondigd in het mediabestel, gericht op versterking van de publieke omroep. Ook werden extra middelen uitgetrokken voor onderwijs, kennis en innovatie. Beide afspraken waren nodig om het voor D66 zinvol te maken haar deelname aan het kabinet voort te zetten.

Partijprominenten trekken twijfelaars over de streep

Op het Paasakkoord werd door veel D66-leden kritisch gereageerd. Een aantal van hen, onder wie voormalig kamerlid Jan van Walsem, ex-minister van Landbouw Haijo Apotheker en commissaris van de Koningin in Utrecht Boele Staal, riep op tot verwerping van het akkoord. Het volgen van dit advies zou, zo werd algemeen verwacht, de val van het kabinet hebben betekend. Een deel van de leden uitte inhoudelijke bezwaren tegen het akkoord omdat zowel een milieuparagraaf als een pardonregeling voor asielzoekers ontbraken.

Kritiek was er ook op de vroegtijdige benoeming van ex-partijvoorzitter Alexander Pechtold als opvolger van Thom de Graaf tot minister van Bestuurlijke vernieuwing en Koninkrijksrelaties op 31 maart, twee dagen vóór het congres. Een deel van de leden voelde zich voor een voldongen feit gesteld omdat zodoende een voorschot op voortzetting van kabinetsdeelname leek te zijn genomen. Fractievoorzitter in de Tweede Kamer Boris Dittrich werd daar in zijn openingstoespraak voor het congres op aangevallen.

Na de pleidooien vóór instemming met het akkoord door onder anderen minister van Economische zaken Laurens Jan Brinkhorst en voormalig partijleider Jan Terlouw was het vooral partijoprichter Hans van Mierlo die veel invloed wist uit te oefenen op de uiteindelijk positieve beslissing van het congres. In zijn mede namens voormalig minister van Volksgezondheid Els Borst afgelegde stemverklaring legde hij uit dat het progressieve imago van D66 er niet mee gebaat was om uit de regering te stappen: 'Verkiezingen nú zou voor PvdA en D66 betekenen dat zij zich in verschillende kampen bevinden. Dat zou voor mij een vervalsing zijn van de werkelijkheid, omdat ik een aantal bezwaren van de PvdA tegen dit kabinet ook voel. (...) Ik ben bereid om aan onszelf (...) nog twee jaar te geven, ik zal mijn stem niet aan het Paasakkoord onthouden.'

Vervolgens kwam een bestuursmotie in stemming waarbij, anders dan bij veel partijen, de leden niet getrapt via afdelingen stemden maar ieder één stem kon uitbrengen. Ongeveer driekwart van de aanwezige leden stemde vóór het akkoord.

Alexander Pechtold, minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties (D66)

Drs. Alexander Pechtold werd op 16 december 1965 in Delft geboren. Na het behalen van het diploma gymnasium-A studeerde hij kunstgeschiedenis en archeologie aan de Rijksuniversiteit Leiden, waar hij in 1996 zijn doctoraalexamen haalde. Tussen 1992 en 1997 was hij werkzaam bij Van Stockum's Veilingen in Den Haag als veilingmeester en adjunct-directeur.
Vanaf 1994 was Pechtold namens D66 lid van de gemeenteraad in Leiden. Daar was hij van april 1997 tot oktober 2003 wethouder. In die functie hield hij zich onder meer bezig met milieu, sport, cultuur, grotestedenbeleid, onderwijs en verkeer en vervoer. In november 2002 werd hij gekozen tot voorzitter van D66, wat hij tot maart 2005 bleef. In oktober 2003 werd hij benoemd tot burgemeester van Wageningen en bleef dat tot aan zijn benoeming als minister.

Toekomstpessimisme heerst onder Nederlanders

Uit een representatief internetonderzoek onder bijna 150.000 mensen van 16 tot 70 jaar, waarvan de resultaten op 21 april 2005 werden aangeboden aan premier Jan Peter Balkenende, sprak een vrij groot pessimisme over de toekomst. Het onderzoek, 21minuten.nl, werd uitgevoerd op initiatief van organisatie-adviesbureau McKinsey. Het liet zien dat een ruime meerderheid verwachtte dat de komende generatie minder gelukkig zou zijn dan de huidige.

Het kabinetsbeleid werd nauwelijks gezien als bijdrage aan een betere toekomst. Slechts 13 procent was die mening toegedaan, terwijl 63 procent zich tegen het beleid uitsprak. Opvallend was dat bij geen enkele politieke partij de meerderheid van degenen die er bij de laatste parlementsverkiezingen op had gestemd het beleid ondersteunde. Dat gold dus ook voor de drie regeringspartijen, het Christen-Democratisch Appèl (CDA), de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en Democraten 66 (D66). Ook meende maar 15 procent dat de regering een duidelijke visie bezat voor de lange termijn en nog minder mensen, 11 procent, dat politici de juiste kwaliteiten hadden om Nederland te besturen. De overheid was volgens 7 procent effectief in wat ze deed. Van de ondervraagden was 55 procent gelukkig met de sociale en economische situatie in Nederland. Het minst gelukkig met Nederland waren degenen die bij de laatste verkiezingen hadden gestemd op de Lijst Pim Fortuyn (LPF).

Uit het onderzoek kwam ook de behoefte naar voren aan meer saamhorigheid, gelijkheid en bescheidenheid. De kwaliteit van het bestaan werd meer benadrukt dan welvaartsgroei. Zo had 85 procent er geen be-

zwaar tegen als de welvaart de komende 35 jaar minder zou groeien dan de 35 jaar daarvoor. Een ruime meerderheid was voorstander van een loon dat meer van prestatie afhankelijk was.

Aantal verkeersslachtoffers gedaald

In 2004 was het aantal doden en gewonden op de Nederlandse wegen sterk afgenomen, zo bleek op 27 april 2005 uit mededelingen van minister Karla Peijs van Verkeer en Waterstaat. De gegevens waren ontleend aan onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Adviesdienst Verkeer en Vervoer (AVV) van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het aantal doden daalde in vergelijking met 2003 met 19 procent, van 1.088 naar 881. De daling gold voor alle leeftijdscategorieën. Er vielen in 2004 9.486 gewonden die daarvoor in het ziekenhuis terecht kwamen en dat was een daling met 10 procent.

De afname van het aantal slachtoffers was overigens al jaren eerder ingezet, maar deze trend werd in 2003 – met een stijging van 2 procent ten opzichte van het voorgaande jaar – onderbroken.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Premier Balkenende: 'Nederland faalde jegens de joden'

In een toespraak op 11 april 2005 voor het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) verklaarde premier Jan Peter Balkenende dat er alle reden was voor zelfkritiek inzake de Nederlandse houding jegens de jodenvervolging. Hij koppelde daaraan de waarschuwing voor hedendaagse uitingen van antisemitisme, waarover 'nooit mag worden gezwegen'.

Volgens de premier heerste er in de Tweede Wereldoorlog 'veel kilte, onverschilligheid en verraad' en waren er 'Nederlandse gezagsdragers die meewerkten met de bezetters'. Vooral deze laatste opmerking trok in de (positieve) commentaren de aandacht. Voormalig premier Wim Kok had zich eerder kritisch uitgelaten over de behandeling van de joden na de oorlog. Maar nu erkende voor het eerst een Nederlandse premier dat 'gezagsdragers heulden met de nazi's', zoals Hans Vuijsje van de stichting Joods Maatschappelijk Werk (JMW) het verwoordde.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

'Minder opvoedingsproblemen onder tweeverdieners'

In het rapport *Kinderen in Nederland,* dat het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) op 6 april 2005 uitbracht, werd vastgesteld dat tweeverdieners minder problemen hadden met de opvoeding van kinderen dan traditionele gezinnen met één kostwinner. Wanneer beide ouders buitenshuis werkten, konden zij de zorg voor kinderen beter combineren met andere activiteiten. Deze verschillen werden niet gesignaleerd bij de kinderen zelf: voor hen maakte het geen verschil in welk soort opvoedingssituatie zij verkeerden.
Voor het representatieve onderzoek werden in 2002 en 2003 vragen gesteld aan bijna 5.000 kinderen tot twaalf jaar, hun ouders en betrokken artsen en verpleegkundigen in de jeugdgezondheidszorg.

Regering neemt SER-advies hervorming WW over

Werkgevers, werknemers en Kroonleden van de Sociaal-Economische Raad (SER), het belangrijkste adviesorgaan van de regering, kwamen op 15 april 2005 tot een gezamenlijke aanbeveling over een hervorming van de Werkloosheidswet (WW). De regering had om het advies gevraagd nadat de sociale partners niet tot overeenstemming hadden kunnen komen. De belangrijkste punten uit het advies waren:
• De maximale uitkeringsduur zou worden verkort van vijf jaar tot drie jaar en twee maanden;
• Om voor een uitkering in aanmerking te komen, moesten werknemers 26 van de laatste 36 weken (in plaats van de huidige 39) hebben gewerkt (de 'wekeneis');
• De uitkering zou de eerste twee maanden omhoog gaan naar 75 procent van het laatste loon en werd daarna 70 procent. In de bestaande situatie was dat percentage steeds 70 procent;
• Mensen die wel aan de wekeneis voldeden, maar niet in minimaal vier van de laatste vijf jaar over 52 of meer dagen loon hadden ontvangen (de 'vier-uit-vijf-eis'), zouden een uitkering krijgen over drie maanden: twee maanden ter hoogte van 75 procent en één maand 70 procent van het laatst verdiende loon. Het betrof vooral jongeren, die in de bestaande situatie zes maanden een uitkering kregen van 70 procent van het minimumloon;
• Een eventuele ontslagvergoeding zou niet in mindering worden gebracht op de WW.
Op 22 april werd bekend dat de regering het advies zou overnemen. De leden van de SER hadden hier de laatste weken sterk op aangedrongen, omdat anders opnieuw sociale onrust werd verwacht. In 2004 was dat gebeurd toen de regering een SER-advies over de WAO slechts gedeeltelijk overnam.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Minder winst en arbeidsplaatsen door prijzenoorlog supermarkten

Sinds in oktober 2003 de supermarkten een heftige onderlinge concurrentie over de consumentenprijzen zijn aangegaan, hebben de betrokken bedrijven 1,7 miljard euro aan inkomsten verloren en zijn rond de 34.000 fulltime arbeidsplaatsen verloren gegaan. Dat was de conclusie die directeur Laurens Jan Sloot van het Erasmus Food Management Instituut (EFMI) en Jan-Willem Grievink van adviesbureau CapGemini in april 2005 naar buiten brachten. Ongeveer de helft van het inkomstenverlies werd gecompenseerd door op personeel te besparen, de andere helft ging af van de winst. De prijzenoorlog werd destijds gestart door Albert Heijn, dat in 2004 haar marktaandeel met 0,2 procent wist te verhogen tot 26,9 procent. Het bedrijf werd daarin echter overtroffen door Dirk van den Broek/Bas van der Heijden, dat haar aandeel met 0,6 procent omhoog zag gaan naar 8 procent. Grote verliezer was de op één na grootste supermarktketen Laurus, waartoe Super De Boer, Edah en Konmar behoorden. In juni 2003 had het bedrijf nog een marktaandeel van 21,4 procent, maar in 2004 daalde dat tot 16,4 procent. De consumenten betaalden sinds oktober 2003 gemiddeld ruim 6 procent minder voor hun boodschappen.

Kabinet treft schikking met frauderende bouwbedrijven

Op 29 april 2005 werd bekend dat het kabinet met de bouwsector was overeengekomen dat deze 73,5 miljoen euro aan de overheid zou betalen in ruil voor het afzien van juridische procedures. Deze procedures – van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen – zouden anders zijn ingezet om schadevergoeding af te dwingen we-

gens de betrokkenheid van bouwbedrijven bij illegale prijsafspraken die de laatste jaren aan het licht was gekomen. Het bedrag zou opgebracht worden door de brancheorganisatie Bouwend Nederland (BN). De schikking met de overheid betekende ook dat aannemers minder boete hoefden te betalen aan de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa).

JUSTITIE

Terrorismeverdachte Samir A. vrijgesproken

De Rotterdamse rechtbank besloot op 6 april 2005 tot vrijspraak bij gebrek aan bewijs voor de 25-jarige Samir A., die werd verdacht van het voorbereiden van aanslagen en het medeplegen van een gewapende overval. Hij behoorde tot de zogeheten Hofstadgroep, die volgens de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) bestond uit moslimextremisten die aanslagen voorbereidden. Zo waren bij huiszoeking in de woning van Samir A. in Rotterdam plattegronden gevonden van vitale overheidsgebouwen (Tweede Kamer, AIVD-gebouw, ministerie van Defensie) en bedrijven (Schiphol, kerncentrale Borssele) die het doelwit van aanslagen zouden zijn. Ook werden bij hem onder meer patroonhouders voor automatische vuurwapens, een geluiddemper en een nachtkijker aangetroffen.
Naar het oordeel van de rechtbank was het aangetroffen materiaal 'kennelijk bestemd voor het plegen van enig misdrijf'. Volgens de strafwet waren intenties echter niet strafbaar: daarvoor was vereist dat handelingen 'dicht tegen de uitvoering aanliggen'. De rechtbank meende dat daar in dit geval geen sprake van was.
Samir A. werd wel tot drie maanden veroordeeld wegens verboden wapenbezit, maar kwam door aftrek van voorarrest direct vrij. Het Openbaar Ministerie had zeven jaar tegen hem geëist en kondigde hoger beroep aan.

AIVD meldt verdere radicalisering moslimjongeren

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) presenteerde op 28 april 2005 haar jaarverslag, waarin de dienst een toename signaleerde van religieuze radicalisering onder Marokkaanse en in veel geringere mate ook onder Turkse jongeren. Een belangrijke rol daarbij speelde de komst van geradicaliseerde moslims uit Irak, die daar getraind waren in het plegen van aanslagen. Naast deze vertakkingen van internationale netwerken waren ook lokale groepen actief, zoals de 'Hofstadgroep'. Daartoe behoorden onder anderen de verdachte van de moord op cineast Theo van Gogh in november 2004 en de opgepakte terrorismeverdachte Samir A. Deze lokale groepen werden volgens de AIVD echter niet internationaal aangestuurd. Een positieve invloed kende de dienst toe aan imams en bestuurders van moskeeën, die door een gematigde koers te varen en alert te zijn op tekenen van extremisme bijdroegen aan het afremmen van radicalisering onder jongeren.
Voorts besteedde de AIVD aandacht aan andere vormen van gewelddadig extremisme. Ze wees op het gevaar van opkomend rechts-radicalisme onder jongeren, maar stelde tegelijkertijd dat van succesvolle rekrutering nauwelijks sprake was. Van links activisme dat zich gewelddadig uitte, waaronder sommige vormen van dierenactivisme, was in 2004 maar weinig sprake.

GEZONDHEID EN ZORG

Kamer stemt in met wijziging donatiesysteem

De Tweede Kamer aanvaardde op 19 april 2005 unaniem een voorstel van minister Hans Hoogervorst van Volksgezondheid tot wijziging van de Wet op de Orgaandonatie (WOD). De wijziging hield in dat nabestaanden van overledenen die bij leven toestemming hadden gegeven voor donatie, deze beslissing niet meer konden blokkeren. Volgens de oude regelgeving was dat wel mogelijk, ook indien de beslissing van de overledene was vastgelegd in een donorcodicil.

De reden voor de wetswijziging was het grote tekort aan donoren waardoor jaarlijks zeker 200 mensen overleden. Ruim 60 procent van de Nederlanders had zich nooit expliciet als donor aangemeld. Om meer mensen zover te krijgen, zouden door het ministerie van Volksgezondheid ca. 6,5 miljoen brieven worden verstuurd. Een radicaler voorstel – iedereen is donor tenzij hij of zij heeft aangegeven dat niet te willen zijn – was eerder in de Kamer met nipte meerderheid verworpen.

NATUUR EN MILIEU

Maatregelen tegen luchtvervuiling halen Europese normen niet

Uit een op 25 april 2005 gepubliceerd onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) bleek dat het kabinet-Balkenende tekort schoot in haar maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. In mindere mate trok het deze conclusie echter ook ten aanzien van de voorstellen van de oppositionele Partij van de Arbeid (PvdA), GroenLinks (GL) en Socialistische Partij (SP). Het RIVM toetste de voorstellen aan de normen van de Europese Unie, volgens welke in 2010 strengere regels zouden gelden voor de luchtkwaliteit. Nederland diende daaraan te voldoen om toestemming te krijgen voor nieuwe bouwplannen. Bovendien was de volksgezondheid in het geding, aangezien de uitstoot van fijnstof en stikstofdioxide verantwoordelijk werd geacht voor ongeveer 5.000 doden per jaar door inademing van vervuilde lucht van verkeer en industrie.
Een door staatssecretaris Pieter van Geel van Milieuzaken voorgesteld pakket van maatregelen was volgens het rapport maar gedeeltelijk effectief. Deze overwoog onder andere om roetfilters voor dieselauto's te introduceren, zwavelvrije diesel goedkoper te maken, vrachtwagens en binnenvaartmotoren schoner te maken, milieuvriendelijk openbaar vervoer in de grote steden te stimuleren, een sloopbonus te stellen op oude, vervuilende auto's en de maximumsnelheid op de wegen te beperken. Weliswaar zou met een dergelijk pakket de uitstoot van schadelijke stoffen dalen, maar in 2010 zou het aantal plaatsen waar de normen structureel werden overschreden slechts verminderd zijn van 130 naar 115. Bij doorvoering van voorstellen van de oppositie zouden evengoed nog 75 knelpunten overblijven.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Lagere straffen voor roof schilderijen Van Gogh

Het gerechtshof in Amsterdam veroordeelde op 8 april 2005 in hoger beroep de twee verdachten van de roof van twee doeken van de schilder Vincent van Gogh tot gevangenisstraffen van drie jaar respectievelijk drie jaar en drie maanden. De straffen wa-

Nederland

ren lager dan die van de Amsterdamse rechtbank op 26 juli 2004, toen de verdachten elk vier en vierenhalf jaar kregen. De veroordeelden, Henk B. en Octave D., moesten daarnaast een schadevergoeding betalen van 350.000 euro aan de formele eigenaar, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW).
De gestolen schilderijen waren *Zeezicht bij Scheveningen* (1882) en *Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen* (1884). Ze werden in december 2002 ontvreemd uit het Van Gogh Museum in Amsterdam en waren nog altijd spoorloos.

VSB Poëzieprijs voor Arjen Duinker

De dichter Arjen Duinker (Delft, 1956) ontving op 22 april 2005 de VSB Poëzieprijs voor zijn in 2003 verschenen bundel *De zon en de wereld: gedichten voor twee stemmen.* Volgens de jury koppelde hij daarin een inhoudelijke zoektocht naar authenticiteit aan een vorm zoals die in de Nederlandse poëzie nog niet eerder was vertoond: 'Een taalmuziek waarin subtiel met klanken en betekenisverschuivingen wordt gespeeld, aanstekelijk enthousiasme en plezier in het benoemen van de alledaagse dingen spreekt uit deze bundel.'
Aan de prijs was een bedrag van 25.000 euro verbonden. Eerder ontving Duinker onder meer de Jan Campert Prijs voor zijn in 2000 verschenen bundel *De geschiedenis van een opsomming.*

BUITENLANDSE ZAKEN

Voormalig premier Kok hield excuses aan Indonesië tegen

Op 23 april 2005 meldde dagblad *de Volkskrant* dat koningin Beatrix in 1995 excuses had willen aanbieden aan Indonesië voor de fouten die Nederlanders daar tijdens de politionele acties hadden gemaakt, maar daarin werd tegengehouden door toenmalig premier Wim Kok. Zowel Hans van der Voet, destijds hoofddirecteur van de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD), als ex-minister Jan Pronk van Ontwikkelingssamenwerking bevestigden dat tegenover de krant.
Kok zou bevreesd zijn geweest voor binnenlandse commotie, met name onder de Indië-veteranen, als erkend zou worden dat tijdens de politionele acties mensenrechten waren geschonden. Een dergelijke erkenning bleef dan ook uit tijdens het staatsbezoek van de koningin in augustus 1995 aan Indonesië. Zelf wilde Kok er niet meer over kwijt dan dat 'gesprekken hierover tussen koningin Beatrix, minister Van Mierlo van Buitenlandse zaken en mijzelf steeds in grote zorgvuldigheid en zonder controverses zijn verlopen' en dat daarbij 'formuleringen werden gekozen die de gevoelens en opvattingen van de Nederlandse regering het meest nauwkeurig weergaven.'

(Vorige berichten pag. 204/2 - 2005)

Portugal

PORTUGAL

BINNENLAND

PSD kiest nieuwe partijleider

De verliezer van de parlementaire verkiezingen in Portugal van februari, de Sociaal-Democratische Partij (PSD), koos op 10 april 2005 Luís Marques Mendes als nieuwe leider en opvolger van Pedro Santana Lopes. De 47-jarige oud-minister van Parlementaire zaken kreeg zijn functie op het moment dat zijn partij in crisis verkeerde na bij de verkiezingen 30 zetels te hebben verloren.
Marques Mendes liet weten de in maart aangetreden regering van de Socialistische Partij (PS) onder meer bij het terugdringen van het begrotingstekort te zullen steunen.

NATUUR EN MILIEU

Ergste droogte in 25 jaar

Een rapport van het Nationaal Weer Instituut wees half april 2005 uit dat Portugal een zeer droge periode doormaakte. Sinds oktober was minder dan 65 procent van de gebruikelijke hoeveelheid water gevallen zoals die geregistreerd was in de periode 1961 tot 1990. In het zuiden, waar slechts 40 procent van de normale hoeveelheid regen viel, had de regering restricties bij irrigatieprojecten opgelegd. Ook was de Europese Unie om steun gevraagd omdat veel vee was omgekomen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Parlement akkoord met referendum over abortus

Op 20 april 2005 ging het Portugese parlement akkoord met het regeringsvoorstel een referendum te houden over de toelaatbaarheid van abortus in de eerste tien weken van de zwangerschap. Zes jaar eerder had 51 procent verandering van de strikte Portugese wetgeving afgewezen, maar opinieonderzoeken wezen uit dat er een verschuiving in de meningsvorming was opgetreden.
Volgens de geldende wetgeving was het een vrouw slechts toegestaan abortus te plegen als haar gezondheid in gevaar was, er sprake was geweest van verkrachting of als de foetus beschadigd was.

(Vorige berichten pag. 206/2 e.v. - 2005)

Roemenië

ROEMENIË

BINNENLAND

Roemenië houdt parlements- en presidentsverkiezingen

Kieswet gewijzigd ten bate van kandidatuur Iliescu

Het parlement keurde op 7 september 2004 een toevoeging aan de kieswet goed, die het mogelijk maakte dat president Ion Iliescu aan de parlementsverkiezingen van 28 november meedeed. Iliescu vervulde op dat moment het laatste deel van zijn tweede en laatste ambtstermijn als president en zou niet mogen meedoen, aangezien de wet stelde dat de president tot het einde van zijn ambtstermijn onpartijdig moest blijven. Daar werd door het parlement het zinnetje aan toegevoegd: 'De zittende president van het land kan zich als onafhankelijke kandidaat op de lijst van een partij verkiesbaar stellen.' Iliescu kon derhalve als onafhankelijke kandidaat op de lijst van de Sociaal-Democratische Partij (PSDR), die hij in 1989 had opgericht, aan de verkiezingen meedoen.
Het dagblad *Jurnalul National* berichtte op 18 september dat het Constitutioneel Hof had geoordeeld dat de wijziging van de kieswet niet in strijd was met de wet.

Omstreden uitslag parlementsverkiezingen

De kiescommissie maakte pas op 1 december, drie dagen na de parlementsverkiezingen, de definitieve uitslag bekend. De PSDR

Uitslagen parlementsverkiezingen Roemenië
(28 november 2004)

	percentage	zetels
Nationale Unie	36,8	132
- Sociaal-Democratische Partij (PSDR)		113
- Humanistische Partij van Roemenië (PUR)		19
Alliantie Rechtvaardigheid en Waarheid (DA)	31,5	112
- Nationale Liberale Partij (PNL)		64
- Democratische Partij (PD)		48
Partij voor Groot-Roemenië (PRM)	13,0	48
Hongaarse Democratische Unie van Roemenië (UDMR)	6,2	22
Etnische minderheden		18
- Sociaal-Democratische Roma Partij van Roemenië (PRSDR)		1
- Democratisch Forum van Duitsers van Roemenië (FDGR)		1
- Unie van Armeniërs van Roemenië (UAR)		1
- Vereniging van Italianen van Roemenië (Ro.As.It)		1
- Bulgaarse Unie van de Banat - Roemenië (UBD)		1
- Griekse Unie van Roemenië (UER)		1
- Federatie van Joodse Gemeenschappen van Roemenië (FCER)		1
- Lipoveense Russische Gemeenschap van Roemenië (CRLR)		1
- Unie van Kroaten van Roemenië (UCR)		1
- Bond van Albanezen van Roemenië (LAR)		1
- Democratische Unie van Turks-Islamitisch Tataren van Roemenië (UDTTMR)		1
- Unie van Oekraïners van Roemenië (UUR)		1
- Vereniging van Slavische Macedoniërs van Roemenië (AMSR)		1
- Unie van Serviërs van Roemenië (USR)		1
- Culturele Unie van Roethenen in Roemenië (UCRR)		1
- Turkse Democratische Unie van Roemenië (UDTR)		1
- Democratische Unie van Slowaken en Tsjechen in Roemenië (UDSCR)		1
- Unie van Polen van Roemenië 'Dom Polski' (UPR)		1

De overige partijen bleven onder de kiesdrempel van 5 procent

Het Roemeense parlement bestaat uit twee kamers: de Senaat, die 143 leden telt die voor vier jaar gekozen worden via evenredige vertegenwoordiging, en de Kamer van Gedeputeerden, die 332 leden telt. Van deze laatste worden er 18 ongeacht het verkiezingsresultaat toegewezen aan diverse etnische minderheden en de overige 314 worden via evenredige vertegenwoordiging gekozen.

versloeg, in coalitie met de Humanistische Partij van Roemenië (PUR), met 36,8 procent van de stemmen de Alliantie Rechtvaardigheid en Waarheid (DA), die bestond uit de Democratische Partij (PD) en de Nationale Liberale Partij (PNL), die 31,5 procent behaalde.
Presidentskandidaat Traian Basescu van de PD had de kiescommissie ervan beschuldigd fraude met het elektronisch tellen van de stemmen gepleegd te hebben ten faveure van de PSDR en had nieuwe verkiezingen geëist. Die eis werd op 30 november door de kiescommissie afgewezen. De commissie gaf toe dat er onregelmatigheden waren geweest, maar weet die aan fouten in de berekening. Woordvoerders van de alliantie verklaarden dat zij zouden doorgaan met het overhandigen van bewijsmateriaal voor verkiezingsfraude, maar er weinig vertrouwen in te hebben dat de kiescommissie haar uitspraak zou intrekken. De campagneleider van de alliantie, Cozmin Gusa, verklaarde: 'De totalitaire manier waarop de Roemeense staat functioneert schenkt ons weinig vertrouwen in het onafhankelijke optreden van overheidsinstanties.' Volgens de alliantie zouden meer dan 100.000 stemmen vervalst zijn.

De Europese Commissie verklaarde op 2 december dat de verkiezingen in Roemenië in goede orde waren verlopen en geen invloed zouden hebben op de onderhandelingen over de toetreding van Roemenië tot de Europese Unie in 2007.

Oppositiekandidaat wint presidentsverkiezingen

Traian Basescu, burgemeester van Boekarest en lid van de Democratische Partij (PD), versloeg op 13 december in de tweede ronde van de presidentsverkiezingen zijn rivaal, zittend premier Adrian Nastase van de Sociaal-Democratische Partij (PSDR), met 51,2 procent tegen 48,8 procent van de stemmen. De eerste ronde op 29 november was door Nastase gewonnen met 40,9 procent, tegen 33,9 procent voor Basescu. Na de eerste ronde was een stroom van geruchten over verkiezingsfraude op gang gekomen. Opiniepeilingen hadden Nastase als winnaar van de tweede ronde aangeduid.
Basescu volgde als president de in Moskou opgeleide voormalige communist Ion Iliescu op. Basescu legde in zijn inaugurele rede de nadruk op de noodzaak om het land goed voor te bereiden op het lidmaatschap van de Europese Unie. Hij werd op 20 december ingezworen.

Premier dient ontslag in

Demissionaire premier Adrian Nastase nam op 21 december, een dag nadat hij was verkozen tot voorzitter van het parlement, ontslag als premier. Zijn ontslag was een gevolg van de wet die stelde dat de president tijdens de formatie van een nieuwe regering een premier moest benoemen uit de demissionaire regeringspartij. Deze zou dan aanblijven totdat een nieuwe regering was gevormd.

Verjongde en pro-westerse regering

De aanstaande premier Calin Tariceanu droeg op 26 december de nieuwe regering voor, die twee dagen later met 265 tegen 200 stemmen van beide Kamers werd goedgekeurd. De regering bestond uit een coalitie van de Alliantie Rechtvaardigheid en Waarheid (DA) met de Hongaarse Democratische Unie van Roemenië (UDMR) en de Humanistische Partij van Roemenië (PUR). Deze laatste twee partijen hadden aanvankelijk gekozen voor samenwerking met de sociaal-democraten, maar gingen nu met de DA in zee.
De UDMR kreeg de portefeuilles Handel, Openbare werken en Communicatie en Informatietechnologie, alsmede de positie van vice-premier, die bezet werd door partijleider Béla Markó. De PUR kreeg twee portefeuilles, namelijk Economie en Handel en Coördinatie van Controle Autoriteiten, alsmede een vice-premierschap. De overige achttien posten werden bezet door de Democratische Partij (PD) en de Nationale Liberale Partij (PNL), die de Alliantie vormden.

De gemiddelde leeftijd van de nieuwe regering was aanzienlijk lager dan die van de vorige en had een sterk pro-westers en democratisch profiel. Zo had minister van Justitie Monica Macovei (45) in vijf verschillende landen gestudeerd en was zij een bekend mensenrechtenactiviste die in het verleden een campagne had gevoerd voor het weren uit de politiek van politici die van corruptie verdacht werden. Minister van Financiën Ionut Popescu (40) was econoom en voormalig hoofdredacteur van het zakelijke weekblad *Capital*. De 36-jarige historicus Razvan Ungureanu, die de post Buitenlandse zaken kreeg, had gestudeerd aan Oxford University en sprak zes talen, waaronder die van de Hongaarse minderheid.

Samenstelling regering Roemenië
(29 december 2004)

President (ingezworen 20 december 2004)
Traian BASESCU

Premier (benoemd 22 december 2004)
Calin TARICEANU

Vice-premier, belast met coördinatie van Cultuur, Onderwijs en EU-integratie
Béla MARKÓ (UDMR)
Vice-premier belast met coördinatie Economische activiteiten
Adriean VIDEANU (PD)
Vice-premier, belast met coördinatie van het Zakelijke klimaat
George COPOS (PUR)

Ministers:
Arbeid, Sociale solidariteit en Gezin
Georghe BARBU (PD)
Binnenlandse zaken en Bestuur
Vasile BLAGA (PD)
Buitenlandse zaken
Mihai-Razvan UNGUREANU (PNL)
Communicatie en Informatietechnologie
Zsolt NAGY (UDMR)
Cultuur en Religies
Monica Octavia MUSCA (PNL)
Defensie
Teodor ANASTASIU (PNL)
Economie en Handel
Codrut SERES (PUR)
EU-Integratie
Emil DINGA (PD)
Financiën
Ionut POPESCU (PNL)
Gezondheidszorg
Mircea CINTEZA (PNL)
Justitie
Monica MACOVEI
Landbouw, Bosbouw en Agrarische ontwikkeling
George FLUTUR (PNL)
Milieu en Waterhuishouding
Sulfina BARBU (PD)
Onderwijs en Onderzoek
Mircea MICLEA (PD)
Verkeer, Bouw en Toerisme
Gheorghe DOBRE (PD)

Gedelegeerde ministers onder de premier
Coördinatie van Controle Autoriteiten
Sorin VICOL (PUR)
Implementatie en naleving van EU-wetgeving
Cristian DAVID (PNL)

Overige gedelegeerde ministers:
Betrekkingen met het Parlement
Bogdan OLTEANU (PNL)
Coördinatie van de Secretaris-Generaal
Mihai VOICU (PNL)
Handel
Iuliu WINKLER (UDMR)
Openbare werken
László BORBÉLY (UDMR)

Parlementsvoorzitter
Adrian NASTASE (PSDR)

President Centrale bank
Mugur ISARESCU

Minister van Controle treedt af

Minister Sorin Vicol van Coördinatie van Controle Autoriteiten trad op 21 januari 2005 af uit protest tegen het feit dat zijn portefeuille was gewijzigd. Hij verklaarde dat zijn verantwoordelijkheden door de overplaatsing van twee instituties naar andere ministeries dermate uitgehold waren, dat hij voor zichzelf geen rol meer zag in de regering. Zijn ministerie zag erop toe dat zowel overheidsinstellingen als bedrijven zich hielden aan financiële en andere regels.

Verontwaardiging over gratie voor mijnwerkersleider

President Ion Iliescu zag zich op 17 december 2004 na luide binnenlandse en internationale protesten genoodzaakt om de gratie die hij een dag eerder verleend had aan de beruchte mijnwerker Miron Cozma, in te trekken. Cozma werd een dag na zijn vrijlating weer gearresteerd en teruggebracht naar de gevangenis, waar hij een straf van achttien jaar uitzat voor zijn rol bij het uiteenslaan van de studentenprotesten in 1991 in Boekarest. Bij die demonstraties waren onder zijn leiding, en naar door velen werd aangenomen op aanwijzing van Iliescu die toen reeds president was, groepen mijnwerkers naar de hoofdstad vervoerd die de demonstranten aanvielen en waarbij negen personen omkwamen.

Volgens de president was zijn gratie ingegeven door humanitaire redenen, maar Roemeense dagbladen beschouwden het als een poging om vlak voor het aflopen van zijn laatste ambtstermijn een oude vriend een gunst te verlenen.

Dossiers staatsveiligheidsdienst Securitate overgedragen

Op 10 maart 2005 begon de geleidelijke overdracht van dossiers van de voormalige communistische staatsveiligheidsdienst Securitate aan de Nationale Raad voor Bestudering van de Archieven van de Securitate (CNSAS), die de taak had ze toegankelijk te maken en eventueel te publiceren. 20.000 Dossiers, voornamelijk over verklikkers, werden door de opvolger van de Securitate, de Roemeense Inlichtingendienst (SRI), aan de CNSAS overhandigd. Er zouden in de daaropvolgende maanden nog miljoenen dossiers volgen.

Historici schatten het aantal officieren van de Securitate op ruim een half miljoen en het aantal verklikkers op enkele miljoenen. Volgens enkele schattingen zou 1 op de 4 Roemeense burgers tijdens het communistische bewind informatie over medeburgers, collega's en verwanten aan de staatsveiligheidsdienst geleverd hebben, waardoor de meerderheid van de bevolking voortdurend in angst leefde en de sociale verhoudingen door wantrouwen werden doortrokken. Na de val van het communisme hadden in de media talrijke geruchten de ronde gedaan over politici, topambtenaren, rechters en zakenlui die banden hadden gehad met de Securitate.

Leider ultra-nationalistische partij treedt af

Corneliu Vadim Tudor, leider van de Partij voor Groot-Roemenië (PRM), trad op 13 maart 2005 af om meer tijd te kunnen besteden aan zijn wetenschappelijke werk, de sociologie van religies. Tudor werd opgevolgd door Corneliu Ciontu, die verklaarde dat hij de ultra-nationalistische partij wilde omvormen tot een moderne, zakelijke partij.
De PRM behaalde bij de parlementsverkiezingen van november 2004 13 procent van de stemmen.

Oprichter sociaal-democratische partij afgezet als partijleider

Ion Iliescu, voormalig medewerker van de stalinistische dictator Nicolai Ceaucescu, werd op 22 april 2005 op een congres van zijn Sociaal-Democratische Partij (PSDR) vervangen door voormalig minister van Buitenlandse zaken Mircea Geoana. Iliescu, die de partij in 1989 oprichtte, was daarna elf jaar president van Roemenië.

De vervanging van Iliescu hing samen met de wens in de PSDR om meer jongeren aan te trekken teneinde de partij, die grotendeels uit voormalige communisten bestond, een moderner imago te geven.

NATUUR EN MILIEU

Veel daklozen na overstroming

Het ministerie van Milieu verklaarde op 29 april 2005 dat 3.700 personen dakloos waren geworden als gevolg van overstromin-

gen. De overstromingen zouden het gevolg zijn van zware regenval en van de doorbraak van enkele 300 jaar oude dammen in de rivier Timis. De streek nabij de grens met Servië en Montenegro was het meest getroffen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek VS op gebrekkige persvrijheid in Roemenië

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken bracht op 1 maart 2005 een kritisch rapport uit over de situatie van de mensenrechten in Roemenië, in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting.

Volgens het rapport was er in 2004 'een patroon van intimidatie, pesterij en geweld tegen journalisten die de activiteiten van de regering en van partijleiders kritisch beschreven'. Bovendien was er nauwelijks vooruitgang geboekt bij het onderzoek naar aanvallen op journalisten in 2003. De implementatie van de anti-corruptiewetgeving liet te wensen over en corruptie op hoog niveau werd nauwelijks aangepakt. Volgens het ministerie was er geen enkele hoogwaardigheidsbekleder veroordeeld, ondanks het feit dat de media een groot aantal corruptieschandalen onder de aandacht hadden gebracht.

Kritiek Amnesty op psychiatrische instellingen

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International bekritiseerde op 3 maart 2005 de situatie in psychiatrische instellingen in Roemenië, die 'nog steeds internationale maatstaven voor mensenrechten schenden'. In de instellingen, die vaak overvol waren, werden patiënten en kinderen vaak aan hun bedden vastgebonden. Het rapport beschreef 'onmenselijke en vernederende behandelingen' van patiënten in een inrichting waar de patiënten kaalgeschoren waren, de meesten geen ondergoed hadden en bedden gedeeld moesten worden.

Enkele kinderen moesten blootsvoets op natte vloeren staan, andere hadden huidaandoeningen door gebrekkige hygiëne. Ook zouden in 2004 twee patiënten als gevolg van verwaarlozing en mishandeling zijn overleden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Toetredingsonderhandelingen met Europese Unie voltooid

Minister van Buitenlandse zaken Mircea Geoana maakte op 9 december 2004 bekend dat Roemenië en de Europese Commissie de toetredingsonderhandelingen hadden afgerond. Roemenië zou in januari 2007 kunnen toetreden tot de Europese Unie, mits het voldoende vorderingen zou maken met de hervorming van het rechtsstelsel, het liberaliseren van de industrie en de bestrijding van corruptie. Zou het daar niet in slagen, dan zou de toetreding met een jaar vertraagd worden. Geoana sprak van een 'historische dag' voor Roemenië.
Het besluit van de Commissie werd op de Europese top van 16 en 17 december door de staats- en regeringsleiders van de lidstaten van de Unie bevestigd.Op 25 april 2005 ondertekenden Roemenië en de Europese Unie het toetredingsverdrag.

(Vorige berichten pag. 532/1 e.v. - 2004)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Poetin betreurt einde Sovjet-Unie

President Vladimir Poetin typeerde op 25 april 2005 in zijn jaarlijkse toespraak tot het parlement de ineenstorting van de Sovjet-Unie als de 'grootste geopolitieke catastrofe' van de twintigste eeuw. Zijn rede, waarin hij de toestand van de Russische natie besprak, werd rechtstreeks via de televisie uitgezonden. Hij zei verder dat Rusland zich tot een 'vrij en democratisch' land moest ontwikkelen. Het land moest echter volgens hem zelf de 'snelheid en de omstandigheden' van die ontwikkeling bepalen. Poetin verklaarde verder dat Russen die geld in het buitenland hadden gespaard moesten worden aangemoedigd hun kapitaal naar Rusland te halen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rusland telt dertig miljardairs

Volgens het in april 2005 verschenen jaarlijkse overzicht van *Forbes Magazine* woonden in 2004 30 van de rijkste mensen ter wereld in Rusland. Het aantal miljardairs bedroeg in 2003 nog 36. Bovenaan de lijst stond Roman Abarmovitsj, eigenaar van de voetbalclub Chelsea, met een persoonlijk fortuin dat werd geschat op dicht bij de 12 miljard euro. Voor de doorsnee Rus die moest rondkomen van een gemiddeld pensioen van ongeveer 200 euro per maand, was dat een onvoorstelbaar hoge som geld. De inkomensverschillen in Rusland waren in de afgelopen jaren sterk toegenomen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vlucht privé-kapitaal duurt voort

Volgens gegevens van de Centrale bank die op 4 april 2005 werden vrijgegeven, was de omvang van de vlucht van privé-kapitaal in 2004 ten opzichte van 2003 ongeveer vervijfvoudigd. De netto-kapitaalvlucht in de privé-sector nam toe van 1,9 miljard dollar (ca. 1,5 miljard euro) tot 9,4 miljard dollar (ca. 7,5 miljard euro). De kapitaalvlucht duurde in het eerste kwartaal van 2005 voort.
Het vertrouwen van investeerders was sterk gedaald, mede als gevolg van de afrekening van de Russische staat met het oliebedrijf Yukos, dat na een gerechtelijke uitspraak een belastingschuld ter waarde van 27,5 miljard dollar (ca. 22 miljard euro) moest betalen. Belastingclaims tegen enkele andere belangrijke bedrijven droegen verder bij tot een daling van het vertrouwen.

Oliebedrijf Sibneft betaalt belastingschuld

Op 18 april 2005 werd bekend dat het op vier na grootste Russische oliebedrijf Sibneft een regeling met de overheid had getroffen over de afbetaling van een belastingschuld. Het betaalde het equivalent van ongeveer 240 miljoen euro, wat rond een derde beneden het bedrag was dat de belastingdienst oorspronkelijk had geëist.

De Russische overheid had het oliebedrijf Yukos en zijn eigenaar Michail Chodorkovski hard aangepakt via de rechter wegens een vermeende belastingschuld. Volgens commentatoren was deze aanpak door politieke motieven ingegeven. Sibneft was in handen van de zakenman Roman Abramovitsj en deze onderhield juist goede betrekkingen met het Kremlin.

JUSTITIE

Ambtstermijn hoofd Openbaar Ministerie verlengd

De voordracht van Vladimir Oestinov, het hoofd van het Openbaar Ministerie, voor een tweede ambtstermijn van vijf jaar werd op 13 april 2005 door de Federatieraad, de Russische Eerste Kamer, goedgekeurd. Het begin van zijn eerste ambtstermijn viel vrijwel samen met het aantreden van Vladimir Poetin als president.
Oestinov werd gezien als de motor achter de acties tegen het oliebedrijf Yukos, het hoofd Michail Chodorkovski en enkele van diens naaste medewerkers. Na het gijzeldrama in Beslan in september 2004 waarbij enkele honderden mensen omkwamen, had Oestinov voorgesteld dat Russische troepen familieleden van Tsjetsjeense opstandelingen in gijzeling zouden nemen. Hij had tevens geweigerd een lopende aanklacht tegen de Oekraïense premier Joelia Tymosjenko, die uit haar tijd als zakenvrouw dateerde, te seponeren.

Autoriteiten rollen netwerk mensensmokkel op

Russische politie en geheime diensten hebben een netwerk voor mensensmokkel opgerold. Daarbij zijn een groot aantal valse Russische paspoorten, uitreisvisa, valse stempels en zegels aangetroffen. Dat verklaarden Russische functionarissen op 14 april 2005. Volgens een woordvoerder van de Federale Veiligheidsdienst FSB, Sergej Ignatsjenko, werden er illegaal mensen gesmokkeld naar Frankrijk, Spanje en de Verenigde Staten. Per week werden er tot tien personen gesmokkeld en de smokkelaars vroegen minstens 1.000 dollar per persoon. De migranten waren volgens Ignatsjenko afkomstig uit Moldova, Oekraïne, de Kaukasus en Azië.

Rechtbank 'bevriest' bezittingen Yukos

De aandelen van de oliemaatschappij Yukos daalden vrijwel onmiddellijk met 8 procent nadat op 19 april 2005 bekend werd dat een Moskouse rechtbank bezittingen van het bedrijf had 'bevroren'. De rechtbank had het besluit al op 5 april genomen. Het voormalige productiebedrijf van Yukos, Yuganskneftegaz, dat inmiddels in handen was gekomen van de rivaal van Yukos, Rosneft, eiste via de rechter 163 miljard roebel (ca. 4,6 miljard euro) schadevergoeding. Yuganskneftegaz beweerde dat Yukos olie van het bedrijf had gekocht beneden de marktprijs.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Russische troepen slaags met Tsjetsjeense rebellen

Vijf Russische commando's en zeven Tsjetsjeense rebellen werden volgens een bericht van persbureau *Interfax* van 15 april 2005 gedood bij een gewapende botsing in Grozny. Het was het zwaarste treffen sinds de dood van rebellenleider Aslan Maschadov in de maand ervoor.

Provincies in Siberië vormen superregio

Drieprovincie's in Siberië hielden een referendum op 17 april 2005 om te komen tot de vorming van een superregio. Het ging om de regio Krasnojarsk en de aangrenzende autonome districten Evenkië en Tajmyr. De nieuwe eenheid zou qua oppervlakte zes keer de omvang van Duitsland hebben, met een bevolking van drie miljoen inwoners.
Een plaatselijke verkiezingsfunctionaris verklaarde op de dag na het referendum dat het samengaan van de drie provincie's kon rekenen op 92 procent steun in Krasnojarsk, 79 in Evenkië en 70 in Tajmyr. Het samengaan van de provincie's zou ingaan in 2007, maar moest nog door het parlement worden goedgekeurd, omdat het een verandering van de grondwet behelsde.
Krasnojarsk had de grootste producent van nikkel en palladium ter wereld, Norilsk Nikkel, binnen zijn grenzen en de op één na grootste aluminiumsmelterij in Rusland, die eigendom was van het bedrijf RUSAL. Krasnojarsk was een netto contribuant aan het federale budget, maar de twee andere regio's kregen per jaar 2 miljard roebel (ca. 60 miljoen euro) van Moskou.

Tsjetsjeense rebellenleider Maschadov in het geheim begraven

Een woordvoerder van het Openbaar Ministerie deelde op 22 april 2005 mee dat het lichaam van de in maart gedode Tsjetsjeense rebellenleider Aslan Maschadov in een geheim graf was bijgezet. Volgens de woordvoerder was de geheime begrafenis overeenkomstig de wet en konden lichamen van 'terroristen' na hun dood niet aan de familie worden overgedragen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Overeenstemming Rusland en VS over budget OVSE waarschijnlijk

Rusland en de Verenigde Staten zagen een mogelijkheid om de onenigheid over het budget van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) op te lossen. Dat verklaarde een anonieme Amerikaanse functionaris op 1 april 2005 tegenover persbureau *Reuters*.

De Russische regering was zeer ontevreden over de kritiek van de OVSE op recente verkiezingen in de voormalige Sovjet-Unie, met name Georgië en Oekraïne. In beide gevallen had scherpe kritiek van de OVSE in belangrijke mate bijgedragen aan nieuwe verkiezingen, waardoor Moskougezinde leiders hadden verloren. Rusland weigerde daarop het budget van de OVSE voor 2005 goed te keuren, waardoor de werkzaamheden van de organisatie verstoord dreigden te geraken. Het jaarlijkse budget van de OVSE moest door alle lidstaten worden goedgekeurd.

Rusland stemt in met training Georgische grenstroepen

Op 14 april stemde Rusland ermee in dat de OVSE Georgische grenstroepen zou gaan trainen. Rusland had, uit ergernis over de houding van de OVSE, geweigerd het trainingsprogramma voor Georgische grenstroepen te verlengen toen het vier maanden eerder was geëindigd. Dergelijke programma's moesten door alle leden van de OVSE worden goedgekeurd.

Het trainingsprogramma voor Georgië, dat grensde aan instabiele Russische regio's als Tsjetsjenië en Ingoesjetië, zou gericht zijn op 800 officieren en onderofficieren van de grenstroepen.

Amerikaanse minister Rice spreekt zich uit over democratie in Rusland

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice uitte tijdens een bezoek aan Moskou op 19 april 2005 in een radio-interview haar bezorgdheid over de

staat van de democratie in Rusland. Zij zei onder meer dat de president teveel macht in handen had en benadrukte het belang van onafhankelijke media. Zij onderstreepte ook dat Rusland geen 'strategische vijand' van de Verenigde Staten was en zei Rusland te beschouwen als een partner van haar land in de strijd tegen terrorisme en nucleaire proliferatie.

Topontmoeting Rusland-EU in voorbereiding

President Vladimir Poetin en voorzitter van de Europese Commissie José Manuel Barroso kwamen tijdens gesprekken in Moskou op 21 april 2005 nader tot elkaar bij de voorbereiding van een topontmoeting van Rusland en de Europese Unie. Deze zou op 10 mei plaatsvinden. Poetins speciale vertegenwoordiger bij de Europese Unie, Sergej Jastrzjembski, zei volgens persbureau *Interfax* dat er een goede kans was dat het voorbereidende werk voor de topontmoeting op tijd zou worden afgemaakt. De twee partners probeerden vier nieuwe gebieden van wederzijdse belangstelling te creëren: economie; vrijheid, veiligheid en justitie; externe veiligheid en cultuur; en onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

(Vorige berichten pag. 207/1 e.v. - 2005)

SERVIË EN MONTENEGRO

BINNENLAND

Pensioen voor van oorlogsmisdaden verdachte generaal loopt door

Het dagblad *Blic* berichtte op 1 december 2004 dat de voormalige generaal Ratko Mladic, die door het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties gezocht werd wegens oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid, van overheidswege een maandelijks pensioen ter waarde van 520 dollar (ca. 412 euro) ontving. Het blad citeerde de Servische president Boris Tadic, die verklaarde dat Mladic volgens de Servische wet recht had op een pensioen. Hij voegde daaraan toe dat de autoriteiten geen idee hadden waar Mladic, wiens pensioen door een familielid werd opgenomen, zich bevond. Hij verklaarde verder dat, zelfs als Mladic uitgeleverd zou worden aan het tribunaal, zijn familie recht bleef houden op zijn pensioen.

Pensioenwet rehabiliteert Cetniks

Het Servische parlement keurde op 21 december 2004 een wet goed die voormalige Cetniks recht op pensioen toekende. De Cetniks waren nationalistische rebellen die tijdens de Tweede Wereldoorlog onder leiding van Draza Mihailovic tegen de Duitse bezetters streden. Nadat de geallieerden aan het eind van de oorlog hun steun voor de Cetniks hadden ingetrokken en verlegd naar de communistische partizanen van Josep Tito, waren de Cetniks de partizanen aan de zijde van de Duitse troepen gaan bestrijden. Mihailovic had de strijd om de macht in het naoorlogse Joegoslavië verloren en was door het communistische regime als verrader geëxecuteerd. De communistische geschiedschrijving schilderde de Cetniks na de oorlog af als bloeddorstige collaborateurs met de nazi's, maar andere historici zagen de executie van Mihailovic als onderdeel van het proces van uitschakeling van oppositie ten tijde van de machtsgreep van Tito.
De wet stelde: 'Servië kan het jaar 2005, waarin de wereld de overwinning 60 jaar geleden op het fascisme herdenkt, niet binnengaan (...) met onvaderlandslievende leugens over generaal Mihailovic.' In de oorlog tegen Kroatië en Bosnië (1992-1995) was de naam Cetniks echter gebruikt door paramilitaire Servische eenheden, die op grote schaal wreedheden begingen. De Servische Socialistische Partij (SPS) van de voormalige Joegoslavische president Slobodan Milosevic stemde tegen het wetsvoorstel.

Servië verwerpt afscheidingsvoorstel Montenegro

President Filip Vujanovic en premier Milo Djukanovic van Montenegro stelden op 22 februari 2005 aan de Servische regering voor dat beide landen van elkaar zouden afscheiden en elkaar als onafhankelijke staten zouden erkennen. Het voorstel werd echter door de Servische regering geweigerd, omdat het een schending vormde van de afspraken die beide landen in 2003 over hun staatkundige toekomst hadden gemaakt. Volgens die afspraken zou pas in 2007 een voorstel tot afscheiding mogen worden gedaan.

Voorstel voor familiebezoek Milosevic afgewezen

Het Servische parlement verwierp op 28 februari 2005 met 121 tegen 99 stemmen een voorstel om de aanklachten tegen Mira Markovic, de echtgenote van de voormalige Joegoslavische president Slobodan Milosevic, en tegen hun zoon Marko in te trekken. Het doel van het voorstel was om hen in staat te stellen Milosevic, die reeds vier jaar in een gevangenis in Scheveningen verbleef waar hij terechtstond voor het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties, te bezoeken en een hart onder de riem te steken. Marko, die gezocht werd wegens afpersing, was Servië in 2000 ontvlucht nadat zijn vader was afgezet. Zijn moeder was in 2003 naar Rusland gevlucht nadat zij door een Servische rechtbank was aangeklaagd voor machtsmisbruik.

Het wetsvoorstel werd gesteund door de extreem-nationalistische Servische Radicale Partij (SRS) en door de Servische Socialistische Partij (SPS) van Milosevic.

KOSOVO

Rugova herkozen als president

Het Kosovaarse parlement koos Ibrahim Rugova op 3 december 2004 opnieuw tot president van het protectoraat van de Verenigde Naties, Kosovo. Rugova, wiens partij Democratische Liga van Kosovo (LDK) in de jaren '90 van de twintigste eeuw het vreedzame verzet tegen de Servische overheersing had geleid, werd met 64 tegen 32 stemmen herkozen.

Dissidente Serviër minister van Terugkeer

De Kosovaarse premier Ramush Haradinaj benoemde op 24 januari 2005 Slavisa Petkovic tot minister van Terugkeer, een post die voorbehouden was aan een lid van de Servische minderheid. Petkovic, die de boycot van de verkiezingen van oktober 2004 door de meerderheid van de Kosovaarse Serviërs naast zich neer had gelegd, werd daarmee de eerste Serviër die deelnam aan de regering van Kosovo. Hij verklaarde na zijn aanstelling dat terugkerende Serviërs niet naar opvangcentra, maar rechtstreeks naar hun huizen moesten worden gebracht: 'Dat betekent dat naar Pristina, Prizren en alle an-

dere steden waar zij voorheen leefden, weer Serviërs zullen terugkeren.'
Sinds Kosovo, na een periode van drie maanden van luchtaanvallen door de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), in 1999 een protectoraat van de Verenigde Naties werd, waren van de 280.000 personen van de Servische en andere minderheden er 180.000 gevlucht.

Brusselse denktank steunt afscheiding Kosovo

De Brusselse denktank Internationale Crisisgroep, die zich bezig hield met de bestudering van oplossingen voor de etnische spanningen in Kosovo, bracht op 18 februari 2005 het advies uit dat Kosovo zo snel mogelijk staatkundige onafhankelijkheid zou moeten krijgen. De denktank, die er tevens op wees dat de massale werkloosheid een extra voedingsbodem voor sociale onrust vormde, zag dat als het beste scenario om nieuwe gewelddadigheden te voorkomen.
Voorzitter Gareth Evans van de denktank stelde dat het proces van verzelfstandiging desnoods zonder instemming van Servië en Rusland zou moeten worden begonnen. Volgens Evans, een voormalige minister van Buitenlandse zaken van Australië, waren de spanningen zodanig dat nieuwe geweldsexplosies niet ondenkbaar waren.

Premier Haradinaj aangeklaagd door Joegoslavië-tribunaal

Premier Ramush Haradinaj van de provincie Kosovo trad op 8 maart 2005 af nadat het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties hem had aangeklaagd voor oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid. Deze zou hij tijdens de Kosovaarse oorlog in 1999 hebben begaan tegen burgers van de Servische en andere minderheden in Kosovo. Voor zijn vertrek naar Den Haag, waar het tribunaal gevestigd was, deed hij een oproep aan de Albanese bevolking om de rust te bewaren. De vredesmacht van de Verenigde Naties KFOR, die reeds uit 18.500 man bestond, was voor die gelegenheid versterkt met 1.000 man extra troepen, maar massale gewelddadigheden bleven uit.
Haradinaj werd op 23 maart 2005 als premier van de interim-regering van Kosovo opgevolgd door Bajram Kosumi van zijn partij Alliantie voor de Toekomst van Kosovo (AAK). Zijn benoeming door president Ibrahim Rugova werd met 71 tegen 36 stemmen door het Kosovaarse parlement goedgekeurd. Kosumi verklaarde na zijn aanstelling dat hij het beleid van economische ontwikkeling, bewerkstelligen van staatkundige onafhankelijkheid voor Kosovo en respect voor de mensenrechten zou voortzetten.

Besprekingen over vermisten Kosovo-oorlog hervat

De Servische regering verklaarde op 16 maart 2005 dat zij bereid was om de besprekingen over de vermissing van Kosovaren te hervatten. De regering had na de aanvallen op Servische inwoners van Kosovo in maart 2004, waarbij negentien personen omkwamen, haar medewerking aan het opsporen van de vermisten opgeschort. Servië had tot dan toe 836 stoffelijke overschotten gevonden, waarvan slechts de helft aan de familieleden was teruggegeven.

Servië aanvaardde het cijfer van 2.960 personen, dat door het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) was berekend, als uitgangspunt. Van hen zouden 2.400 etnische Albanezen zijn. De 2.960 werden vermist sinds de gewelddadige gebeurtenissen van 1999, toen Servische politie- en militaire eenheden die in Kosovo acties voerden tegen Albanese rebellen door bombardementen van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) waren verdreven. Bij die oorlog waren naar schatting 10.000 personen om het leven gekomen.
De Servische autoriteiten hadden intussen bekend gemaakt dat zij naar aanleiding van de beschuldigingen van de mensenrechtenactiviste Natasa Kandic dat Servische politiemannen in 1999 een aantal lichamen van Kosovaarse Albanezen in een fabriksoven hadden verbrand, een onderzoek hadden laten instellen. Er was inmiddels aangetoond dat onder het regime van de voormalige Joegoslavische president Slobodan Milosevic honderden lichamen van Albanese Kosovaren met vrachtwagens uit Kosovo waren weggevoerd en in andere delen van Servië waren begraven in massagraven. Nabij Belgrado en in Oost-Servië waren al drie massagraven met Kosovaren ontdekt.

Toename dagelijks geweld in Kosovo

Het hoofd van de 3.000 man sterke politiemacht van de Verenigde Naties in Kosovo Kai Vittrup verklaarde op 29 maart 2005 dat de toename van de gewelddadigheden die maand wellicht deel uitmaakte van pogingen van radicale Albanezen om, vooruitlopend op de besprekingen over de toekomst van Kosovo in september 2005, de druk op de VN op te voeren. Daarmee zouden zij willen bewerkstelligen dat de VN voor terugtrekking van hun troepen uit Kosovo zouden kiezen en zo de afscheiding van Kosovo van Servië mogelijk zouden maken. Hoewel er zich geen massale geweldsuitbarstingen hadden voorgedaan, was een VN-voertuig met een handgranaat bestookt, een bom ontploft bij een VN-complex en was er op 15 maart een bomaanslag gepleegd op een konvooi waarin president Ibrahim Rugova zich bevond, die overigens niet gewond raakte.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Videoverbinding tussen Servische en Kroatische rechtbanken

Op 27 januari 2005 werd een videoverbinding tussen Servische en Kroatische rechtbanken in gebruik genomen, waarmee onder andere getuigenverklaringen konden worden uitgezonden. De videoverbinding maakte deel uit van de pogingen van Servische en Kroatische rechtbanken om te laten zien dat zij goed in staat waren om oorlogsmisdadigers uit eigen land te berechten. Zo liep er op dat moment bij de rechtbank van Belgrado een proces tegen twaalf Serviërs die ervan werden beschuldigd na de inname van de Kroatische stad Vukovar in 1991 tenminste 192 Kroatische gevangen te hebben vermoord.

Protest Kroatië tegen 'parlement in ballingschap'

De Kroatische regering protesteerde op 1 maart 2005 bij de regering van Servië en Montenegro tegen de proclamatie van een 'Parlement van de Republiek Servisch Krajina' door Kroatisch-Servische ballingen, daarin gesteund door nationalisten uit Servië en Montenegro. Bovendien klaagde zij dat de regering van Servië en Montenegro zich onvoldoende gedistantieerd had van de krachten achter de proclamatie.
De 'Republiek Servisch Krajina' was in 1991 door separatistische Servische inwoners van de Kroatische provincie Krajina uitge-

roepen en in 1995 na een offensief van het Kroatische leger teniet gedaan.

BUITENLANDSE ZAKEN

Aanklacht tegen NAVO niet ontvankelijk verklaard

Het Internationaal Hof van Justitie in Den Haag verklaarde op 15 december 2004 de aanklacht van Servië en Montenegro tegen de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) wegens genocide niet ontvankelijk. De aanklacht was ingediend door het toenmalige Joegoslavië, toen de NAVO in 1999 luchtaanvallen op Joegoslavische doelen uitvoerde.

De aanklacht werd door een meervoudige kamer van vijftien rechters unaniem verworpen, omdat Joegoslavië in 1999 geen lid was van de Verenigde Naties. Het hof kon volgens haar regels alleen zaken in behandeling nemen die speelden tussen lidstaten van de VN of indien beide partijen hun geschil vrijwillig aan het hof voorlegden.

Akkoord over textielhandel

De Servische regering en de Europese Unie sloten op 21 december 2004 een akkoord om de wederzijdse importheffingen op textielproducten af te schaffen. Europees commissaris voor Handel Peter Mandelson noemde de overeenkomst 'een concreet voorbeeld van de toenadering tussen de Europese Unie en Servië'.

VS verminderen steun wegens gebrek aan medewerking aan Tribunaal

De ambassadeur van de Verenigde Staten Michael Polt verklaarde op 14 januari 2005 dat zijn regering een aantal adviseurs uit Servië en Montenegro zou terugtrekken. Zij deed dat omdat zij de samenwerking van de regering van Servië en Montenegro met het Joegoslavië-tribunaal ontoereikend achtte, met name waar het ging om het onvermogen of de onwil om de van oorlogsmisdaden verdachte generaal Ratko Mladic uit te leveren. Polt herhaalde dat de VS ervan overtuigd waren dat Mladic zich ergens in Servië bevond, hetgeen door de regering van Servië en Montenegro werd ontkend.
Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken had een dag eerder aangekondigd dat de VS dat jaar de 10 miljoen dollar (ca. 8 miljoen euro) financiële steun die zij hadden toegezegd, zouden bevriezen. Steun voor projecten die zich buiten de invloedsfeer van de regering bevonden zou onverminderd worden voortgezet.

Uitlevering generaal Pavkovic brengt EU-lidmaatschap naderbij

Minister van Buitenlandse zaken Jean Asselborn van Luxemburg, dat op dat moment het voorzitterschap van de Europese Unie bekleedde, verklaarde op 25 april 2005 dat de Unie onderhandelingen met Servië en Montenegro zou gaan beginnen voor toetreding tot het stabilisatie- en associatieakkoord, dat gold als een eerste stap op weg naar lidmaatschap van de Unie. Hij deed dat nadat eerder die dag generaal Nebojsa Pavkovic, die zich drie dagen eerder gemeld had bij de Servische autoriteiten, op het vliegtuig was gestapt naar Nederland. Pavkovic was in 2003 door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag aangeklaagd wegens het plannen en uitvoeren van de verdrijving van en moord op duizenden etnisch Albanese inwoners van de Servische provincie Kosovo tijdens de militaire acties tegen separatistische Albanese rebellen in 1999. De aanklacht bestond uit vier gevallen van misdaden tegen de menselijkheid en één geval van schending van het oorlogsrecht. De uitlevering van Pavkovic was alom gezien als de belangrijkste voorwaarde voor opening van de onderhandelingen, hoewel dit nooit expliciet als zodanig was gesteld.

Pavkovic, die eerder gezegd had zich liever om te brengen dan te worden uitgeleverd, had besloten zich toch aan te geven omdat hij niet 'de enige hindernis' wilde zijn voor 'de aspiraties van het land voor een betere toekomst'. Premier Vojislav Kostunica loofde de stap van Pavkovic en verklaarde dat lidmaatschap van de Unie zou leiden tot een betere economie, een hogere levensstandaard en het voorkomen van een mogelijke isolatie van Servië.

JOEGOSLAVIE-TRIBUNAAL

Verdachte massamoord Srebrenica meldt zich

Vujadin Popovic, die als kolonel in het Drina-korps van het Bosnisch-Servische leger gediend had toen in juli 1995 een groep van 8.000 Bosnische moslims in Srebrenica werd weggevoerd en geëxecuteerd, gaf zich op 8 april 2005 aan bij de autoriteiten van Bosnië en Herzegovina. Hij was in 2002 door het tribunaal aangeklaagd wegens genocide of medeplichtigheid aan genocide en wegens misdaden tegen de menselijkheid. Volgens een regeringsverklaring had Popovic besloten zich te melden omdat hij niet wilde dat het hele Servische volk wegens hem gegijzeld werd.

Popovic was de elfde van een groep van Serviërs uit Bosnië en Herzegovina en uit Servië die zich in een periode van tien weken hadden aangegeven. Dat hoge aantal in relatief korte tijd hing samen met een naderend rapport van de Europese Unie over de vraag of Servië en Montenegro klaar waren om een voorzichtige stap te zetten richting lidmaatschap van de Unie en werd gezien als een teken dat het beleid van premier Vojislav Kostunica, die verdachten van oorlogsmisdaden niet liet oppakken maar verzocht om zich aan te geven, vruchten afwierp.

Voormalige Servische president vrijgelaten

De voormalige president van Servië Milan Milutinovic werd op 15 april 2005 door het tribunaal vrijgelaten, nadat hij 26 maanden had doorgebracht in de Scheveningse gevangenis. Milutinovic was Slobodan Milosevic opgevolgd, toen die aftrad als president van Servië. Tegelijkertijd werden ook de voormalige rechterhand van Milosevic, Nikola Sainovic, en voormalige stafchef van het leger generaal Dragoljub Ojdanic vrijgelaten.

Alle drie verdachten waren vrijgelaten in afwachting van hun proces wegens oorlogsmisdaden, die zij in 1999 in de Servische provincie Kosovo begaan zouden hebben. Hun vrijlating was mogelijk geworden na garanties van de Servische overheid.

OVERLEDEN

Aleksander Tišma, schrijver

Aleksander Tišma, een van de belangrijkste Midden-Europese schrijvers van de twintigste eeuw, overleed op 16 februari 2003 in Novi Sad, in de multi-etnische Servische provincie Vojvodina. In deze provincie werd hij in 1924 geboren als zoon van een Servi-

sche vader en een joods-Hongaarse moeder. Hij bracht vrijwel zijn gehele verdere leven door in Novi Sad – dat voor hem de mogelijkheid vertegenwoordigde van het vreedzaam samenleven van verschillende culturen. Alleen tussen 1991 en 1995, ten tijde van de oorlog in het voormalige Joegoslavië die dat samenleven wreed verstoorde, verbleef hij in Frankrijk. Het leek voor hem op een herhaling van wat een halve eeuw eerder gebeurde, toen de jodenvervolgingen op gang kwamen en hij ook zelf te werk werd gesteld als dwangarbeider. Hij wist echter te ontsnappen en sloot zich vervolgens aan bij het partizanenverzet tegen de nazi's.

Na de oorlog studeerde Tišma in Belgrado Frans, Duits en Engels, werkte twintig jaar lang voor een uitgeverij en was werkzaam als vertaler en journalist. Zijn eerste literaire werk, de dichtbundel De Bewoonde Wereld, verscheen in 1956 en daarna publiceerde hij verhalenbundels en romans. Belangrijke boeken van hem waren De School der Goddeloosheid (1978), Het Gebruik van de Mens (1980), Argwaan en Vertrouwen (1983) en De Kapo (1987). Vooral deze laatste titel verwijst naar wat in het gehele werk van Tišma centraal stond: de Tweede Wereldoorlog, en dan vooral de vervolging van de joden.

(Vorige berichten pag. 734/1 e.v. - 2004)

SPANJE

BINNENLAND

Politie ondervraagt honderden illegalen

De politie hield op 27 april 2005 honderden illegale vreemdelingen aan bij de Spaans-Franse grens. Zij wilden waarschijnlijk naar Spanje met oog op de amnestiewet die Spanje had afgekondigd. Deze hield in dat illegale vreemdelingen die vanaf augustus 2004 aantoonbaar in Spanje woonden en werkten van 7 februari tot 7 mei 2005 de gelegenheid kregen hun verblijf te legaliseren. Veel vreemdelingen uit andere landen trokken hierop ook naar Spanje in de hoop zo een verblijfstitel te krijgen. De honderden die de politie nu aan de grens had aangehouden waren voornamelijk Indiërs en Pakistani.

BASKISCHE KWESTIE

Baskische krant meldt dat Eta wil onderhandelen

Het Baskische dagblad *Berria* plaatste op 2 april 2005 een interview met de ETA op haar website, waarin de organisatie verklaarde bereid te zijn tot onderhandelingen. De ETA zei dat ze 'een politieke en democratische oplossing wil voor het gewapende conflict'. Het was onduidelijk wie de krant precies had geïnterviewd en de ETA gaf evenmin details bij haar voorstel.
De regering reageerde in eerste instantie afwijzend. Een woordvoerder van de Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) zei dat de regering alleen wilde dat de ETA een einde maakte aan de gewapende strijd en de wapens neerlegde. De oppositionele Volkspartij (PP) liet zich in soortgelijke bewoordingen uit.

Partij van premier Ibarretxe verliest verkiezingen

De Baskische Nationalistische Partij (PNV) van de Baskische premier Juan José Ibarretxe leed tijdens de regionale verkiezingen van 17 april 2005 een gevoelige nederlaag. Zij kwam uit op 29 zetels, een verlies van 4 zetels. Het betekende een flinke domper voor het onafhankelijkheidsplan van Ibarretxe. Dit was weliswaar door de centrale overheid in Madrid afgewezen, maar Ibarretxe wilde dit in een referendum voorleggen aan de bevolking. Gezien het zetelverlies was blijkbaar niet iedereen even enthousiast over het plan.
De Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) kwam uit op achttien zetels, een winst van vijf. De Volkspartij (PP) verloor vijf zetels en kwam uit op een totaal van vijftien. Opmerkelijk was de winst van de Communistische Partij van de Baskische Landen (EHAK). Deze partij kwam van nul op negen zetels, waarschijnlijk omdat de verboden Batasuna, de politieke vleugel van de ETA, had opgeroepen om op deze partij te stemmen.

CATALONIE

Regering geeft Catalonië historische documenten terug

De Spaanse regering maakte op 16 april 2005 bekend dat ze tienduizenden documenten zou teruggeven aan de regionale overheid van Catalonië. Deze documenten waren in 1940, na de Spaanse burgeroorlog, in beslag genomen door de troepen van Franco. Catalonië zette zich al twintig jaar in voor de teruggave van de documenten. Volgens de regering werd hiermee een historische fout gerepareerd. De oppositie was echter tegen: 'Een zichzelf respecterend land moet de eenheid van zijn identiteit, archieven en musea beschermen.'

JUSTITIE

Spanje begint megaproces tegen terrorismeverdachten

Op 22 april 2005 begon in Madrid het proces tegen 24 mensen die verdacht werden van betrokkenheid bij de aanslagen van 11 september 2001 in New York. Mohammed Atta, een van de piloten van de vliegtuigen die invlogen op het World Trade Center (WTC), bezocht in juli 2001 Spanje. Daar zouden de laatste voorbereidingen zijn getroffen voor de aanslagen. Dat zou onder andere blijken uit videobanden met opnames van het WTC, de Golden Gate Brug en het Vrijheidsbeeld.

Het proces vond plaats in een speciaal ingerichte zaal van een congrescentrum. Dit om plaats te bieden aan de 24 verdachten, de 20 advocaten, de aanklagers, de rechters en de 300 dozen met dossiers. Een andere reden was de veiligheid. In 2004 had de politie namelijk ontdekt dat het gerechtsgebouw doelwit was van een voorgenomen terroristische aanslag.

Als leider van de groep werd Imad Eddin Barakat Yarkas (Abu Dahdah) beschouwd. Deze tot Spanjaard genaturaliseerde Syriër zou in 1995 een Spaanse cel van Al-Qaeda hebben opgericht.

Spaanse politie arresteert 21 neo-nazi's

De Spaanse politie arresteerde op 26 april 2005 op verschillende plaatsen in het land 21 leden van de neo-nazistische groep Bloed en Eer. Zij werden beschuldigd van verboden wapenbezit en het verdedigen van de genocide in de Tweede Wereldoorlog. De groep zette aan tot rassenhaat en organiseerde concerten op neo-nazistische hoogtijdagen, zoals de geboortedag van Adolf Hitler.

Spanje

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Hooggerechtshof veroordeelt Argentijnse kapitein

Het Hooggerechtshof veroordeelde op 19 april 2005 de voormalige Argentijnse marinekapitein Adolfo Scilingo tot een gevangenisstraf van 640 jaar wegens misdaden tegen de menselijkheid. Scilingo had gedurende de vuile oorlog in Argentinië zeker 30 mensen in twee vluchten naakt en verdoofd in zee gedropt. Als morbide grap liet hij ze eerst dansen op Braziliaanse muziek.
De aanklagers hadden 9.138 jaar cel geëist, onder andere wegens genocide. Dat laatste vond het hof niet bewezen. Scilingo was in 1997 vrijwillig naar Spanje gekomen, in eerste instantie om alleen te getuigen.
Mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) toonde instemming met het vonnis, ook al omdat mensen in Argentinië niet vervolgd konden worden voor de misdaden die waren begaan tijdens de vuile oorlog van 1976 tot 1983.

Vaticaan verwerpt wetgeving homohuwelijk

Het Vaticaan kwalificeerde op 22 april 2005 de Spaanse wet die het mogelijk maakte dat homoseksuelen trouwden en kinderen adopteerden als zondig. Het Vaticaan zei dat katholieke ambtsdragers die mee zouden werken aan de wet hun baan zouden verliezen. Verder riep het Vaticaan alle katholieken op om niet mee te werken aan deze wet, ook al zou dat ten koste gaan van hun baan.
De uitspraak van het Vaticaan viel onder verantwoordelijkheid van de enkele dagen eerder aangetreden paus Benedictus XVI, die de overleden paus Johannes Paulus II was opgevolgd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Parlement akkoord met Europese grondwet

Het Spaanse Huis van Afgevaardigden ging op 28 april 2005 met overweldigende meerderheid akkoord met de Europese grondwet. De stemverhouding was 311 voor en 19 tegen. Spanje had de kwestie weliswaar in een referendum voorgelegd aan de bevolking, maar formeel moest het parlement nog met de grondwet instemmen. Premier José Lu_s Rodr_guez Zapatero zei te hopen dat Spanje een voorbeeld zou zijn voor die landen waar de ratificering van de grondwet leidde tot momenten van onzekerheid.

(Vorige berichten pag. 210/1 e.v. - 2005)

Turkije

TURKIJE

KOERDISCHE KWESTIE

Veiligheidstroepen doden 21 Koerden

Op 15 april 2005 werd bekend dat veiligheidstroepen in een confrontatie met Koerdische strijders in Siirt, nabij de grens met Irak, 21 Koerden hadden gedood. Bij de operatie waren drie soldaten om het leven gekomen. Het was de grootste slag sinds de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) in 1999 een eenzijdig staakt-het-vuren afkondigde. Dat staakt-het-vuren werd in juni 2004 weer opgeheven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Lockheed Martin gaat F16's moderniseren

Turkije besloot op 26 april 2005 de opdracht voor de modernisering van 117 F16-gevechtsvliegtuigen te gunnen aan het Amerikaanse Lockheed Martin. Met de opdracht was een bedrag gemoeid van 1,1 miljard dollar (ca. 900 miljoen euro). Het bedrijf zou in juli met haar werk beginnen dat uiteindelijk in 2012 zou eindigen. Als resultaat daarvan zouden de vliegtuigen weer mee moeten kunnen tot 2040.

BUITENLANDSE ZAKEN

Turken sceptischer over toetreding EU

Uit een opiniepeiling die het dagblad *Milliyet* op 7 april 2005 publiceerde, bleek dat het percentage Turken dat de toetreding tot de Europese Unie steunde voor het eerst was gezakt tot onder de 70 procent. 63,5 Procent steunde de toetreding, terwijl bijna 30 procent tegen was.
De dalende tendens kwam waarschijnlijk voort uit het feit dat veel Turken zich zorgen maakten dat Turkije nog meer concessies aan de EU zou moeten doen, in het bijzonder op de gevoelige onderwerpen Cyprus, de Koerden en de Armeense genocide. Meer dan 80 procent van de onderzochte groep meende zelfs dat Turkije helemaal niet tot de EU moest toetreden als dit zou betekenen dat het de genocide op Armeniërs zou moeten erkennen.
Overigens was de Amerikaanse president George W. Bush ook niet populair bij de onderzochte groep. 81,5 procent was tegen zijn politiek en 86 procent tegen de invasie in Irak.
Premier Recep Tayyip Erdogan zei op 29 april dat de Europese Unie het Turkse nationalisme aanwakkerde door zich te mengen in de Koerdische kwestie. Dit zou volgens Erdogan leiden tot Koerdisch nationalisme wat op haar beurt weer Turks nationalisme zou uitlokken. Koerden hadden inmiddels al het recht op vrijheid van taal en cultuur gekregen, maar Turkije erkende de Koerden niet als minderheid. Het waren volgens Turkije Turken met dezelfde rechten als andere Turken. Volgens Erdogan viel over de ondeelbaarheid van de Turkse samenleving niet te onderhandelen.

Vertrouwen tussen Turkije en Griekenland groeit

Turkije en Griekenland kwamen op 12 april 2005 een aantal maatregelen overeen die moesten leiden tot meer vertrouwen tussen beide landen. De belangrijkste maatregel was het leggen van een directe communicatielijn tussen de luchtmachten van beide landen. Enkele jaren eerder dreigde nog een gevecht over de territoriale wateren in de Aegeïsche Zee. Op een persconferentie van beide landen verklaarde de Griekse minister van Buitenlandse zaken Petros Molyviatis: 'We willen onze regio veranderen in een regio van democratie, vrede en voorspoed.'

Voorzichtige toenadering Armenië en Turkije

Op 24 april 2005 was het 90 jaar geleden dat de vermeende genocide tegen de Armeense bevolking begon. Dit zorgde ervoor dat dit uiterst gevoelige onderwerp weer terug kwam op de politieke agenda. Turkije weigerde stelselmatig de 'genocide' als zodanig te erkennen. Volgens Turkije was de dood van anderhalf miljoen Armeniërs geen moedwillige volkerenmoord. Het waren volgens Turkije slachtoffers in een oorlog, waarbij aan Turkse kant meer doden te betreuren zouden zijn geweest.
Op 27 april protesteerde het Turkse parle-

ment nog krachtig tegen de beslissing van het Poolse parlement om de dood van de Armeniërs als genocide te beschouwen. Het Turkse parlement zegde uit protest hiertegen enkele bijeenkomsten van leden van beide parlementen af. De voorzitter van het Turkse parlement zei verder dat een parlement niet de juiste instelling was om over de geschiedenis te oordelen.
Premier Recep Tayyip Erdogan riep vrijwel tegelijkertijd de Armeense regering op de archieven over deze tijd te openen, zodat Turkse en Armeense wetenschappers deze konden onderzoeken om zo de waarheid boven tafel te krijgen. De Armeense overheid zei dat Turkije eerst maar eens de banden met Armenië moest herstellen. Turkije had deze in 1993 verbroken uit protest tegen de oorlog tussen Armenië en Azerbeidzjan.
Turkije liet op 29 april weten bereid te zijn de politieke banden met Armenië weer aan te halen. De Armeense president Robert Kotsjarjan reageerde hierop met de mededeling dat hij bereid was in te gaan op het voorstel van Erdogan om een gezamenlijke commissie de kwestie te laten onderzoeken.

Herdenking landing Gallipoli

De Australische premier John Howard, de Nieuw-Zeelandse premier Helen Clark en de Britse prins Charles woonden op 25 april 2005 de herdenking bij van de landing op het schiereiland Gallipoli. Dit vormde 90 jaar eerder de inleiding op acht maanden van zware gevechten tussen Turken enerzijds en onder anderen Britten, Ieren, Fransen, Australiërs en Nieuw-Zeelanders anderzijds waarbij tienduizenden soldaten het leven lieten.

VS mogen Incirlik langer gebruiken

President Ahmet Necdet Sezer keurde op 29 april 2005 het voorstel goed dat de Verenigde Staten de vliegbasis Incirlik nog een jaar mochten gebruiken voor de bevoorrading van hun troepen in Afghanistan en Irak. Het bleef echter niet toegestaan om wapens en militair personeel via Incirlik te vervoeren. De VS hadden een verzoek hiertoe al tien maanden eerder gedaan en ergerden zich over de trage afhandeling door de Turken. In juni 2005 verliep namelijk de oude overeenkomst.

(Vorige berichten pag. 211/3 e.v. - 2005)

VATICAAN

BINNENLAND

Paus Johannes Paulus II overleden

Op 3 april 2005 om 21.37 uur overleed paus Johannes Paulus II in zijn privé-appartement op 84-jarige leeftijd aan de gevolgen van zijn ziekte. De paus had de ziekte van Parkinson, ernstige ademhalingsproblemen, problemen met hart en nieren en een onstabiele bloeddruk. Vele tienduizenden gelovigen waren bijeen gekomen op het Sint Pietersplein om hem de laatste eer te betuigen. Aartsbisschop Leonardo Sandri maakte het nieuws bekend: 'Onze Heilige Vader is teruggekeerd naar het huis van de Vader.' Het nieuws werd met een langdurig applaus begroet, een teken van respect. Daarna was het enige minuten stil.
De Italiaanse regering kondigde direct drie dagen van rouw af. In Polen – het vaderland van de paus – barstten mensen in huilen uit. De Amerikaanse president George W. Bush zei dat de wereld een kampioen van de vrijheid had verloren. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan noemde hem een onvermoeibaar advocaat van de vrede.
Kardinaal Eduardo Martinez Somalo zou de honneurs van de paus waarnemen tot een nieuwe paus zou zijn gekozen.
Paus Johannes Paulus was al geruime tijd ernstig ziek. Hij bleef echter in het openbaar verschijnen. Zijn laatste publieke optreden was op paaszondag, 27 maart, waar hij voor het raam verscheen maar niet meer bij machte was om te spreken. Het was voor het eerst in zijn 26-jarig pontificaat dat hij de paasmis aan een ander moest overlaten.

Paus bijgezet in Sint Petrus Basiliek

Op 8 april werd de paus bijgezet in de Sint Petrus Basiliek. De plechtigheid werd bijgewoond door tienduizenden gelovigen en 200 wereldleiders. Ook waren er in Rome grote tv-schermen geplaatst, zodat de miljoenen pelgrims in de Romeinse straten de plechtigheid ook konden volgen. Verder was er een verbinding met het stadspark in het Poolse Krakow – de geboorteplaats van de paus – waar naar schatting één miljoen mensen de plechtigheid op een videoscherm volgden.
De drie uur durende ceremonie werd geleid door kardinaal Joseph Ratzinger, hoofd van het Heilige College van Kardinalen. Na het requiem werd de kist van de paus de basiliek binnengedragen, waar de bijzetting in kleine kring plaatsvond.

Johannes Paulus II (1920 - 2005)

Paus Johannes Paulus II werd 18 mei 1920 als Karol Wojtyla geboren in het Poolse Krakow. Op 1 november 1946 werd hij tot priester gewijd. In 1948 promoveerde hij in de filosofie en de theologie, waarna hij in 1964 aartsbisschop van Krakow werd. Niet veel later, op 18 juni 1967, werd hij benoemd tot kardinaal.
Op 16 oktober 1978 werd hij gekozen tot paus. Hij was toen 58 jaar. Zijn verkiezing was bijzonder omdat hij de eerste niet-Italiaanse paus was sinds 1523. Verder had hij een sportief imago. Wojtyla hield van bergwandelen, skiën en zwemmen. Ook op andere vlakken was hij veelzijdig. Zo schreef hij gedichten, toneelstukken en filosofische verhandelingen.
Johannes Paulus II was de drie na langst regerende paus en de paus die in de twintigste eeuw het langst aan het bewind was. Hij drukte dan ook onmiskenbaar zijn stempel op de rooms-katholieke kerk. Daarbij vielen een aantal dingen op: hij reisde enorm veel; hij speelde een rol in de val van het communisme; hij versterkte het centralistische gezag van de kerk; hij voerde een conservatief bewind in de kerk; hij trachtte de kerk te verzoenen met andere religies.

Reizen
Johannes Paulus II was met afstand de paus die het meeste reisde. In zijn 26 jaar durende pontificaat bezocht hij meer dan 120 landen. Opvallend was dat hij overal waar hij kwam eerst de grond kuste. Op zijn reizen leidde hij vaak missen die soms werden bijgewoond door meer dan een miljoen mensen. Daarmee wilde hij laten zien dat het geloof voor veel mensen nog een belangrijke waarde had. Opvallend was ook dat de paus nadrukkelijk de jongeren bij deze missen betrok. Verder hadden zijn reizen het doel het katholicisme bekend te maken bij grote groepen mensen. Dat was ook de reden dat hij reisde naar onder andere Azië en Afrika.

Val van het communisme
Paus Johannes Paulus II bracht in 1979 een bezoek aan Polen, zijn vaderland. Bij die gelegenheid sneed hij gevoelige onderwerpen aan als de situatie van de mensenrechten, de vrijheid van godsdienst en het respect voor werknemers. Dat was in die tijd hoogst ongebruikelijk. Velen meenden dan ook dat de paus hiermee bijdroeg aan het veranderingsproces dat leidde tot de opkomst van het onafhankelijke vakverbond Solidarnosc en later tot de val van het communisme.
Hij bezocht vijf maanden na de val van de Berlijnse muur Tsjecho-Slowakije en zei bij die gelegenheid dat gewerkt kon worden aan het gemeenschappelijke huis van Europa.

Zijn openlijke kritiek op het communisme zou hebben geleid tot de moordaanslag van de Turk Mehmet Ali Agca in 1981, hoewel het bewijs daarvoor nooit werd geleverd. Agca schoot de paus van dichtbij neer en de paus raakte ernstig gewond. Er waren toen vele speculaties dat Oost-Europese inlichtingendiensten betrokken waren bij deze aanslag. De paus liet zich hier zelf nooit over uit. Hij zocht Agca in 1983 op in de gevangenis en schonk hem vergiffenis.

Centralistisch gezag

Paus Johannes Paulus II stond een streng centralistisch gezag van de kerk voor. Een bekende uitspraak van hem was dat democratie iets voor staten was, maar niet voor de kerk. Critici beschuldigden hem dan ook van een Middeleeuwse politiek. Verder meende de paus dat de goddelijke wet vóór de wet van de staat ging.

Hij trad ook hard op tegen priesters die ingingen tegen de lijn van het Vaticaan. Zo riep hij de Nicaraguaanse priester Ernesto Cardenal in 1983 bij zijn bezoek aan Nicaragua tot de orde. Cardenal was tegen de zin van de paus toegetreden tot de Sandinistische regering. Ook nam de paus stelling tegen de bevrijdingstheologie die vooral in Latijns-Amerika in opkomst was. In 1995 zette hij de bisschop van het Franse Euvreux uit zijn ambt omdat hij, tegen de lijn van de kerk in, begrip toonde voor het gebruik van voorbehoedsmiddelen.

Conservatief bewind

De paus voerde een conservatief bewind en bracht dit veelvuldig naar buiten. Geen paus schreef zoveel encyclieken en pauselijke brieven. Hij hield vast aan traditionele waarden als het huwelijk. In 1999 werden zaken als het celibaat, het verbod op het gebruik van voorbehoedmiddelen en het verbod op euthanasie zelfs tot kerkelijke waarheden gepromoveerd. Het ambt van priester openstellen voor vrouwen was al helemaal onbespreekbaar.

Het gevolg van deze conservatieve stellingname was dat steeds minder gelovigen volgens zijn regels leefden.

Andere religies

De paus zocht gedurende zijn pontificaat nadrukkelijk de toenadering tot andere religies. Een belangrijke stap daarin was de openlijke verontschuldiging in 2000 voor de fouten die de kerk in het verleden had gemaakt.

De toenadering lukte het beste met de joden. De relatie tussen katholieken en joden was besmet omdat de rooms-katholieken de joden eeuwenlang de schuld gaven van de dood van Jezus Christus. Van recentere datum was de houding van de katholieke kerk in de Tweede Wereldoorlog.

Paus Johannes Paulus II zorgde in 1986 voor een doorbraak door een synagoge te bezoeken. Vervolgens noemde de Commissie voor Religieuze Betrekkingen het nazisme een onuitwisbare smet op de twintigste eeuw en riep gelovigen op de eigen verantwoordelijkheid te onderzoeken. In 2000 reisde de paus naar Israël en bezocht daarbij het holocaustmuseum Yad Vashem.

De paus zocht ook de dialoog met de orthodoxe stroming van de katholieke kerk, de protestantse kerk en de islam. Die samenwerking kwam echter minder uit de verf dan de samenwerking met het joodse geloof.

Joseph Ratzinger wordt Benedictus XVI

Op 19 april 2005 om 17.50 uur kwam er witte rook uit de basiliek waar de kardinalen bijeen waren om een opvolger te kiezen voor Johannes Paulus II. In iets meer dan 24 uur en in vier stemronden was het gelukt een nieuwe paus te kiezen. Het was de 78-jarige Duitse kardinaal Joseph Ratzinger die de naam Benedictus XVI aannam. Algemeen werd de keuze van Ratzinger gezien als een continuering van het beleid van Johannes Paulus II. Ratzinger werd de 265ste paus.

Ratzinger was sinds het begin van de jaren '80 van de twintigste eeuw de deken van het college van kardinalen. In die hoedanigheid had hij de begrafenisplechtigheid van Johannes Paulus II geleid. Ratzinger noemde zichzelf in een reactie een 'nederige arbeider in de wijngaard des heren' en zei zich ermee te verzoenen dat 'de heer ook uit de voeten kan met onvolmaakte werktuigen'.

Ratzinger was de favoriet van het Vaticaan. Hij was medearchitect van het conservatieve beleid van Johannes Paulus II. Ratzinger was namelijk hoofd van de Congregatie van de Doctrine voor het Geloof. Zo was hij tegen de bevrijdingstheologie en had homoseksualiteit een tendens genoemd naar het intrinsieke morele kwaad.

Ratzinger was in 1927 in Beieren geboren. Zijn vader was politieagent. Op veertienjarige leeftijd trad hij toe tot de Hitlerjugend, zoals elke Duitse jongen dat moest doen. Hij was echter geen enthousiast lid en deserteerde aan het einde van de oorlog ook uit het Duitse leger.

In 1966 beklom hij de leerstoel Dogmatische Theologie aan de Universiteit van Tübingen en in 1969 werd hij deken en vicepresident van de Universiteit van Regensburg. In 1977 werd hij benoemd tot kardinaal van München.

Ratzinger werd op 24 april 2005 als paus geïnstalleerd. De inauguratie duurde twee uur en Ratzinger riep daarbij op tot samenwerking tussen de verschillende religies. Hij kreeg verder de traditionele pauselijke ring en het pallium. Hij kreeg echter geen tiara op zijn hoofd en werd evenmin in een houten stoel het Sint Pietersplein rondgedragen. Die traditie was door Johannes Paulus I afgeschaft. Wel sloot hij de inauguratie af met de traditionele zegen 'Urbi et Orbi'.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

'Vaticaan wilde joodse kinderen niet aan ouders teruggeven'

Het Italiaanse dagblad *Corriere della Sera* publiceerde in de laatste week van 2004 een artikel over een geheime brief van het Vaticaan waar de Italiaanse historicus Alberto Melloni de hand op had weten te leggen. Het ging om een brief uit 1946, geschreven door het Vaticaans Departement voor Doctrine in opdracht van paus Pius XII. Hierin stonden richtlijnen over hoe de Franse katholieke kerk moest omgaan met joodse kinderen die in de Tweede Wereldoorlog als katholiek waren gedoopt om ze zo te redden van de holocaust. De brief stelde onder andere: 'Als kinderen zijn toevertrouwd [aan de kerk] door hun ouders en hun ouders hen terug willen, dan kan dat alleen als de kinderen niet zijn gedoopt.' Verder adviseerde de brief om afspraken zoveel mogelijk mondeling te maken en niet op schrift te stellen. De brief stelde verder nog: 'Kinderen die gedoopt zijn, kunnen niet worden toevertrouwd aan instituties die niet weten hoe ze christelijk onderwijs kunnen garanderen.'

(Vorige berichten pag. 485/2 e.v. - 2004)

BRAZILIË

BINNENLAND

Steun voor Arbeiderspartij groeit bij lokale verkiezingen

Op 3 en 31 oktober 2004 werden in Brazilië in 5.562 plaatsen burgemeesters en gemeenteraden gekozen. De Arbeiderspartij (PT) van president Lula boekte in bijna 400 steden en dorpen een overwinning – een verdubbeling van het aantal van vier jaar eerder. De Partij van de Braziliaanse Democratische Beweging (PMDB) veroverde rond de 1.035 gemeentes. De Partij van de Braziliaanse Sociaal Democratie (PSDB) behaalde de winst in ongeveer 850 plaatsen en de Partij van het Liberale Front (PFL) in circa

780, inclusief Rio de Janeiro waar César Maia burgemeester bleef.
De PT wist Bela Horizonte en Recife te veroveren, maar verloor in haar traditionele bolwerk São Paulo, waar Marta Suplicy een nederlaag leed tegen José Serra (PSDB).

Corruptie en wanbeheer dwarsbomen strijd tegen honger

De poging van president Lula gedurende zijn regeringsperiode de honger in Brazilië uit te bannen werd ernstig bemoeilijkt door corruptie, fraude en wanbeheer, aldus berichtte persbureau *Reuters* op 19 oktober 2004. In september moest de overheid de registratie voor het Familiebeurs-programma stopzetten omdat uit perspublicaties bleek dat burgers werden ingeschreven in ruil voor hun stem bij verkiezingen. Ook streken ambtenaren geld op van mensen die officieel later werden aangemeld.
Het fonds gaf arme families een toelage als zij hun kinderen naar school stuurden en als zij hen lieten vaccineren.

Afgetreden minister van Defensie verwijt leger ondemocratisch gedrag

Brazilië's vice-president José Alencar kreeg op 8 november 2004 ook de verantwoordelijkheid voor het ministerie van Defensie. Enige dagen daarvoor was José Viejas afgetreden omdat hij weigerde te accepteren dat de legerleiding het optreden tegen politieke opponenten tijdens de dictatuur (1964-1985) had verdedigd. Een communiqué met deze inhoud was uitgegeven naar aanleiding van een gepubliceerde foto waarin velen de televisiejournalist Vladimir Herzog, die in 1975 dood in zijn cel was gevonden, meenden te herkennen.
De verklaring zette ook kwaad bloed bij andere leden van de centrum-linkse regering en bij mensenrechtengroepen.

Mantega volgt Lessa op als directeur van ontwikkelingsbank

De woordvoerder van de regering, André Singer, maakte op 18 november 2004 in Brasília bekend dat de econoom Carlos Lessa als hoofd van de Nationale Bank voor Economische en Sociale Ontwikkeling (BNDES) was vervangen door Guido Mantega. De laatste was minister van Planning en werd voorlopig opgevolgd door Nelson Machado.
Lessa verschilde met de regeringstop sterk van mening over de economie en had kort daarvoor het beleid van Henrique Meirelles, de topman van de Centrale bank, een 'nachtmerrie' genoemd.

Steun coalitiepartijen voor regering neemt af

Uit onvrede met het sociale beleid besloot een deel van de Partij van de Braziliaanse Democratische Beweging (PMDB) op 12 december 2004 de samenwerking met de regering-Lula te beëindigen. De beslissing werd door delen van de partij verworpen en de ministers Eunício Oliveira (Communicatie) en Amir Lando (Sociale zaken) weigerden hun posten op te geven. De relatie met de PMDB was voor Lula van groot belang om hervormingsvoorstellen door het Congres te loodsen.

Een dag eerder had zich dezelfde situatie voorgedaan met de Socialistische Volkspartij (PPS). Minister Ciro Gomes trad evenmin af en was verplicht op zoek te gaan naar een andere partij.

Parlement wijst regeringscontrole op de pers af

De poging van de regering om journalisten te verplichten zich te laten registreren en te verlangen dat zij met respect degenen over wie zij schreven zouden bejegenen, werd op 15 december 2004 door de volksvertegenwoordigers afgewezen. Ook de afgevaardigden van de Arbeiderspartij (PT), de grootste regeringspartij, stemden tegen omdat het voorstel een autoritair karakter zou hebben.

Politieke nederlaag voor regering-Lula

Tegen de verwachting in werd half februari 2005 Severino Cavalcanti van de conservatieve Progressieve Partij (PP) gekozen tot voorzitter van het Congres. Het verlies van de kandidaat van de Arbeiderspartij (PT), Luiz Eduardo Greenhalgh, kon volgens waarnemers worden beoordeeld als een afstraffing voor wat genoemd werd de gebrekkige samenwerking van de regering met het parlement. De functie was van groot belang omdat de voorzitter de agenda van de beraadslagingen in de volksvertegenwoordiging bepaalde.
De zeer behoudende Cavalcanti riep veel weerzin op: hij stond bekend om zijn afkeer van homoseksuelen, liet weten nepotisme niet af te keuren en wilde de salarissen van de afgevaardigden verhogen.

Optreden parlementsvoorzitter torpedeert grondige kabinetsverandering

De door president Lula aangekondigde wijzigingen in zijn regeringsploeg eindigden op 22 maart in de vervanging van Amir Lando (Partij van de Braziliaanse Democratische Beweging – PMDB) op Sociale zaken door zijn partijgenoot Romero Jucá. Daarnaast moest interim-minister Nelson Machado op Planning plaatsmaken voor Paulo Machado van de PT.
Lula's aanvankelijke plannen werden doorkruist doordat parlementsvoorzitter Cavalcanti een dag eerder de benoeming van een partijgenoot in het kabinet had geëist. Zou dat niet gebeuren, zo liet hij weten, dan zou hij in het vervolg de oppositie steunen. De president, die van plan was een lid van de PP in zijn regering op te nemen, was daarover dermate verbolgen dat hij de hervorming van zijn regering tot een minimum beperkte.

Cavalcanti moet presidentiële decreten accepteren

Een nieuwe poging van Cavalcanti om zijn invloed uit te breiden leed op 12 april schipbreuk. Hij had juridische adviseurs van het Congres gevraagd te onderzoeken of hij presidentiële decreten die niet urgent waren, mocht terugsturen naar het staatshoofd. Dat was onmogelijk, zo luidde de conclusie. Cavalcanti, na de vice-president de eerste om de president eventueel te vervangen, had al eerder laten weten een afkeer te hebben van de decreten.
Evenals zijn voorgangers gebruikte Lula de tijdelijke decreten om zaken met onmiddellijke ingang kracht van wet te geven. De volksvertegenwoordiging moest er dan binnen 45 dagen over stemmen.

Hernieuwde aandacht in Braziliaans Congres voor nepotisme

De opmerkingen van Cavalcanti dat hij veel familieleden een baan in de publieke sector had bezorgd, veroorzaakte maatschappelijke verontwaardiging en was voor het Congres reden op 13 april te gaan werken aan anti-nepotismewetgeving. Deze was negen jaar op de plank blijven liggen, mede omdat

sommigen als bezwaar aanvoerden dat het gelijkheidsbeginsel zou worden aangetast. Hoewel Cavalcanti inmiddels was uitgegroeid tot het symbool van nepotisme, was het een publiek geheim dat veel overheidsdienaren, zowel in bestuurlijke als juridische kring, familieleden en kennissen in dienst namen. 'Het is ontluisterend dat in het parlement van Brazilië in 2005 nog gediscussieerd wordt over iets dat als basisregel geldt in de moderne wereld', merkte Roberto Busato, de voorzitter van de Braziliaanse Advocatenassociatie, op.

Risico door wapengeweld te sterven in Brazilië is hoogste ter wereld

Het onderzoek *Brazilië: wapens en slachtoffers* van het Hogere Instituut van Studies van de Godsdienst (ISER) wees uit dat in het land iedere dag 94 personen omkwamen door vuurwapengeweld, zo berichtten de media op 19 maart 2005. Dit betekende dat van elke 100.000 burgers er ieder jaar gemiddeld 21,8 vermoord werden, hetgeen Brazilië 2,6 maal gevaarlijker maakte dan de rest van de wereld. De meeste slachtoffers vielen in de leeftijdsgroep van 15 tot en met 24 jaar.

Doodseskader doodt willekeurig 29 mensen bij Rio

Een door leden van de Militaire Politie (MP) gevormd doodseskader veroorzaakte op 30 maart 2005 een bloedbad in de regio Baixada Fluminense bij Rio door willekeurig 29 burgers, die zich op straat of in cafés bevonden, dood te schieten. De acties in de plaatsen Nova Iguaçu en Queimados zouden een vergelding zijn voor de arrestatie van acht politiebeambten in Duque de Caxias die, uit protest tegen de introductie van een strenger regime door hun nieuwe chef, twee mensen hadden vermoord.
De navolgende dagen arresteerde de politie elf hoofdverdachten, die tevens beschuldigd werden van 25 andere moorden. Zo zou de soldaat Carlos Jorge Carvalho in 2001 zes jongeren in Belford Roxo hebben geëxecuteerd.

Iedere tien dagen ca. 30 moorden in de regio

De media-aandacht voor de afslachting van de 29 burgers kwam slechts voort uit het feit dat ze binnen twee uur vermoord werden. Dagblad *O Globo* toonde op 10 april aan dat in dit gedeelte van de deelstaat Rio de Janeiro het jaar daarvoor iedere tien dagen rond de 30 mensen het slachtoffer van moord waren geworden. Het baseerde zich op bronnen van het Veiligheidssecretariaat van de deelstaatregering dat een gemiddelde van 97 moorden per maand aantoonde, met een totaal van 1.167. Marcelo Freixo van de mensenrechtenorganisatie Justiça Global (JG) beweerde dat minder dan één procent van de misdaden werd opgelost.

President Lula tekent decreet voor groot indiaans reservaat

Door het plaatsen van zijn handtekening richtte de Braziliaanse president Lula op 15 april 2005 het uit 17.000 vierkante kilometer bestaande indiaanse reservaat 'Raposa Serra Do Sol' in de deelstaat Roraima op. Er zouden 12.000 indianen gaan wonen en slechts een militaire basis, de wegen en een dorp behoorden officieel niet tot het reservaat.
Niet iedereen was verheugd over het besluit: boeren moesten binnen een jaar uit het gebied verhuizen en ook sommige lokale politici gaven blijk van hun ontevredenheid. Lula hoopte met de stap te voorkomen dat de indianen reeds aangekondigde protesten tegen de regering zouden houden.

Regering biedt indianen verontschuldigingen aan

Op de 'Dia do Índio' (Dag van de indianen), 19 april, bood minister van Justitie Márcio Thomaz Bastos namens de Braziliaanse regering de indiaanse landgenoten excuses aan en werden zes stukken land van hun voorvaders tot reservaat benoemd. De indianen waren 'slachtoffers van geweld' en van 'destructie', zei de bewindsman tijdens een ceremonie in het presidentiële paleis waar tientallen indianenleiders bijeen waren gekomen.

Toen de Portugezen ruim 500 jaar geleden in Brazilië aankwamen, bestond de inheemse bevolking uit zeven miljoen mensen. In het begin van de 21ste eeuw was dat aantal gezakt tot 700.000. De staat had twaalf procent van het landoppervlak – ongeveer twee keer de omvang van Frankrijk – voor de indianen bestemd in de vorm van reservaten.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Gewelddadige strijd over landrechten

Vijf leden van de Beweging van Landlozen (MST) werden op 21 november 2004 gedood en twintig raakten er gewond nadat zij op het landgoed Nova Alegria bij de plaats Felisburgo (deelstaat Minas Gerais) waren aangevallen door achttien gemaskerde 'pistoleiros' (gangsters). De daders handelden in opdracht van een plaatselijke landeigenaar die aanspraak maakte op de grond waar de MST-leden al twee jaar verbleven en dat aan hen zou worden overgedragen. Minister van Landhervorming Miguel Rossetto sprak in een reactie van 'een onvoorstelbaar wrede misdaad'.

Opnieuw leden van MST vermoord

Huurmoordenaars in de deelstaat Pernambuco doodden op 17 december bij Passira – ruim 100 kilometer ten weten van de hoofdstad Recife – de broers Edilson Rufino da Rocha en Francisco Manuel de Lima, respectievelijk 37 en 27 jaar. Beiden waren militanten van de MST en lagen op bed toen zij werden vermoord. Een dag eerder was de 33-jarige Josuel Fernandes da Silva van de MST in São José da Coroa Grande in dezelfde deelstaat door drie mannen doodgeschoten.
Volgens MST-leider Edilson Barbosa was er sprake van wraakoefeningen door landeigenaren.

Gestage vooruitgang bij landhervorming

De spanningen in de rurale gebieden werden veroorzaakt doordat 1 procent van de bevolking 50 procent van de landbouwgrond in bezit had en de situatie maar langzaam verbeterde, aldus de *BBC* op 20 januari 2005. Nieuwe statistieken wezen uit dat 81.000 families zich in 2004 hadden gevestigd op door de staat opgekochte gronden. Dat was het op twee na grootste aantal ooit geregistreerd, maar bleef onder de doelstelling van president Lula die 115.000 families op aangekochte gronden had willen vestigen.

Strijdster voor landrechten geliquideerd in deelstaat Pará

In het noorden van Brazilië, waar houtkappers en rijke landeigenaren in een strijd ver-

wikkeld waren met kleine boeren en milieuactivisten, werd op 12 februari de 73-jarige missionaris Dorothy Stang met zes kogels vermoord. De in de Verenigde Staten geboren, maar tot Braziliaanse genaturaliseerde actievoerster streed voor de implementatie van een Duurzaam Ontwikkelingsproject (PDS) bij de stad Anapu, in een gebied dat ook werd geclaimd door een landeigenaar. Later bleken houtkappers en grondbezitters huurmoordenaars betaald te hebben om haar uit de weg te ruimen.

Nieuwe bezettingen van landgoederen

Om de druk op de regering te verhogen bij het doorvoeren van landhervormingen werden door de MST begin april twaalf landgoederen in de noordoostelijke deelstaat Pernambuco bezet. Meer dan 5.000 families bouwden geïmproviseerde onderkomens op de in bezit genomen stukken land die volgens de organisatie alle braak lagen.
Het was traditie voor de MST in de maand april actie te ondernemen ter herdenking van de moord op negentien activisten van de beweging in 1996.

Kredieten van Wereldbank en IDB

De Wereldbank gaf de Noord-Braziliaanse deelstaat Amapá op 7 december 2004 een lening van 4,8 miljoen dollar (ca. 3,7 miljoen euro) ter bestrijding van de armoede door economisch efficiënte projecten te starten voor milieutechnisch verantwoorde ontwikkeling van de rurale gebieden.
De Nationale Bank voor Economische en Sociale Ontwikkeling (BNDES) van Brazilië ontving op 15 december van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) een krediet van 1 miljard dollar (ca. 800 miljoen euro) voor de ondersteuning van kleine en middelgrote bedrijven. De directie van dezelfde bank keurde ook een lening goed van 1 miljard dollar ter ondersteuning van het Familiebeurs-programma dat als belangrijkste initiatief ter bestrijding van de armoede werd gezien.

Economie groeit en werkloosheid neemt af in 2004

Het Braziliaanse Instituut voor Geografie en Statistiek (IBGE) publiceerde op 25 januari 2005 economische cijfers die betrekking hadden op 2004. De werkloosheid bleek in december gedaald tot 9,6 procent, terwijl het cijfer in de laatste maand van 2003 nog 10,9 procent was. In april 2004 was het dieptepunt bereikt, toen 13,1 procent van de beroepsbevolking officieel werkloos was. De cijfers werden gemeten in de zes grootste metropolen: São Paulo, Rio de Janeiro, Belo Horizonte, Salvador, Recife en Porto Alegre.
De verbetering was het gevolg van de toename van het bbp in 2004 met 5,2 procent.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting voor 2005 aangenomen

In een gezamenlijke zitting van het Congres en de Senaat werd op 29 december 2004 de begroting van de regering voor het komende jaar goedgekeurd. Deze werd gekenmerkt door optimisme aangaande de economische vooruitzichten en strikte beperkingen bij de staatsuitgaven. De deelstaten hadden bezwaar aangetekend tegen het verlies van inkomsten door belastingvrijstellingen op exportproducten, maar dit was door de regering gecompenseerd.

Brazilië ziet af van nieuw akkoord met IMF

De regering maakte op 29 maart 2005 bekend dat de aflopende kredietovereenkomst met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) niet zou worden verlengd. Volgens het Britse dagblad *Financial Times* onderstreepte de stap 'Brazilië's opmerkelijke herstel na drie jaar geleden op de rand van de financiële instorting te hebben gestaan'. Minister van Financiën Antônio Palocci verzekerde dat het hervormingsprogramma zou worden voortgezet en dat een begrotingsoverschot van 4,25 procent van het bbp zou worden gehandhaafd.
Brazilië was met een bedrag van ruim 23 miljard dollar (bijna 18 miljard euro) de grootste schuldenaar van het IMF.

Regering ziet af van belastingverhoging bedrijfsleven

Nadat zich een duidelijke nederlaag aankondigde in het Congres bij het voorstel de belastingen op winsten voor bedrijven te verhogen, liet de Braziliaanse regering op 31 maart 2005 weten af te zien van het voornemen. De zakenwereld had geprotesteerd omdat ze, in vergelijking met andere Latijns-Amerikaanse landen, in Brazilië veel moest betalen. De maatregel was bedoeld om de ongelijke verdeling van de rijkdom in het land te bestrijden, maar analisten constateerden dat het plan een symbool voor belastingverhoging was geworden en zij verweten de regering een gebrek aan politiek management.

JUSTITIE

Senaat akkoord met ingrijpende wijzigingen justitieel systeem

Na twee jaar discussie werd op 17 november 2004 in de Senaat overeenstemming bereikt over veranderingen in de grondwet betreffende de hervorming van het justitieel systeem. Dit betekende dat de regering met onmiddellijke ingang een uit vijftien leden bestaande Nationale Juridische Raad kon opzetten. Deze kreeg als taak klachten en beschuldigingen aangaande rechters en officieren van justitie te onderzoeken. Daarnaast waren lagere rechtbanken voortaan verplicht rechterlijke beslissingen te conformeren aan de vonnissen van het Hooggerechtshof.
De veranderingen beoogden onder meer de werkdruk van de overbelaste rechtbanken te verlichten.

ONDERWIJS

Private universiteiten krijgen quota opgelegd voor zwarten en indianen

President Luíz Inácio Lula da Silva ondertekende op 13 januari 2005 een wet die quota voor zwarten en indianen vaststelde voor onderwijs op private universiteiten. De quota zouden worden gerelateerd aan de percentages van de verschillende groepen zoals deze vertegenwoordigd waren in de regionale bevolking. De regering bood de instituten bovendien belastingvoordelen als zij 20 procent van de beschikbare plaatsen reserveerden voor studenten uit lagere-inkomensgroepen.
Slechts 9 procent van de Brazilianen tussen de 18 en 24 jaar volgde hoger onderwijs – een van de laagste cijfers van Latijns-Amerika. Van deze groep behoorde slechts een kwart tot de zwarte bevolking.

VN: Onderwijs in Brazilië geen prioriteit

De vertegenwoordiger van de Verenigde Naties in Brazilië voor Onderwijs, Weten-

schap en Cultuur, Jorge Wertheim, bekritiseerde in het dagblad *O Globo* op 11 maart 2005 de federale regering en de gemeenten omdat deze aan het onderwijs geen prioriteit gaven. Zou dat wel het geval zijn, dan zouden de onderwijzers volgens hem een redelijk salaris ontvangen en niet de minst gekwalificeerde krachten overblijven. Slechts een klein deel van de bevolking dat een private school bezocht, kreeg zijns inziens kwalitatief goed onderwijs. 'Op de overheidsscholen leren ze niets. Daar zijn we bezig de ongelijkheden te reproduceren. Het is ondemocratisch om een deel van de bevolking gemarginaliseerd te houden', merkte hij op.

GEZONDHEID EN ZORG

Strijdkrachten zetten noodhospitalen op in Rio de Janeiro

Tegen de wil van burgemeester César Maia gaf op 22 maart 2005 een rechter toestemming aan de Braziliaanse strijdkrachten veldhospitalen op te zetten in het Campo de Santana-park in het centrum van Rio de Janeiro. De federale regering had eerder die maand de zes grootste ziekenhuizen in de stad onder beheer genomen nadat noodafdelingen wegens geldgebrek waren gesloten. Volgens de burgemeester kwam dat omdat de federale regering de benodigde fondsen niet ter beschikking stelde.

NATUUR EN MILIEU

Opnieuw groot deel regenwoud verloren gegaan

Door satellieten gemaakte beelden wezen op 1 december 2004 uit dat gedurende het jaar een deel van het tropisch regenwoud in het Amazonegebied ter grootte van meer dan 20.000 vierkante kilometer verloren was gegaan. Roberto Smeraldi van de non-gouvernementele organisatie Friends of the Earth wees de weg door het oerwoud – de BR-163 – als grootste reden voor de destructie aan en voegde er aan toe dat de regering daarvoor gewaarschuwd was.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Succesvolle lancering ruimteraket

Brazilië lanceerde op 24 oktober 2004 in de deelstaat Maranhão voor de eerste keer een ruimteraket. De vreugde over de geslaagde poging was groot omdat veertien maanden eerder op de lanceerbasis Alcântara bij een ongeluk 21 mensen om het leven waren gekomen. Het vlakbij de evenaar gelegen platform werd door kenners als ideale lanceerbasis beschouwd omdat de aarde op dat punt het snelst draaide, met als gevolg dat de raketmotoren minder brandstof hoefden te gebruiken.

Brazilië gaat verrijkt uranium produceren

Minister Eduardo Campos van Wetenschap en Technologie maakte op 24 november 2004 bekend dat Brazilië binnen enkele maanden verrijkt uranium zou gaan produceren. Hij verzekerde dat het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) een 'succesvol' bezoek had afgelegd aan de Resende verrijkingsfabriek. Het IAEA ontkende echter dat er definitief overeenstemming was bereikt.
De Braziliaanse regering weigerde het IAEA alle technologie van het project te laten zien omdat ze bevreesd was voor industriële spionage.

Parlement keurt bioverzekeringswet goed

Met de aanname van de controversiële bioverzekeringswet in het Congres op 2 maart 2005 was de verwachting dat Brazilië genetisch gemodificeerde gewassen aan het buitenland kon gaan verkopen. Milieu- en consumentengroepen hadden lange tijd in rechtbanken de biotechnische veranderingen weten te blokkeren, tot ongenoegen van leiders in de landbouwsector die wezen op de voordelen die concurrenten uit het buitenland genoten.
De nieuwe wet maakte het tevens mogelijk dat onderzoek naar embryonale stamcellen kon worden gedaan, met de restrictie dat het embryo meer dan drie jaar bevroren moest zijn geweest en daarom niet in staat om te overleven.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Aantal slachtoffers politie in Rio neemt iets af

Functionarissen van de politie in Rio de Janeiro maakten op 18 januari 2005 bekend dat in het jaar daarvoor 983 verdachten waren omgekomen, tegen 1.195 in 2003. Verder waren in 2004 in diensttijd 52 agenten vermoord, twee meer dan in 2003.
Volgens de politie konden de zwaarbewapende drugscriminelen die de stad teisterden niet als burgers worden beschouwd, maar mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) noemde de cijfers evengoed 'ongelooflijk hoog'.

Kinderprostitutie komt op veel plaatsen voor

Een onderzoek van het Mensenrechtensecretariaat samen met Unicef, het kinderfonds van de Verenigde Naties, wees uit dat in bijna 1.000 Braziliaanse gemeenten goedgeorganiseerde criminele bendes actief waren die minderjarigen seksueel uitbuitten, aldus de *BBC* op 27 januari 2005. De situatie was met name verontrustend in de steden Rio de Janeiro en São Paulo, maar ook in het veelal arme noordoosten van het land.
De secretaris van het mensenrechtensecretariaat, Nilmário Miranda, gaf toe dat de autoriteiten tot voor kort de kwestie nauwelijks serieus hadden genomen.

Indiaanse kinderen sterven door ondervoeding

Strijd om land, honger en overconcentratie van indianen in kleine gebieden waren volgens dagblad *O Globo* op 2 maart 2005 de redenen dat het sterftecijfer van indiaanse kinderen twee keer zo hoog was vergeleken met de rest van de bevolking. De aandacht voor het onderwerp was gewekt doordat in de deelstaat Mato Grosso do Sul een aantal kinderen van de guarani-caiová stam in het reservaat Dourados door ondervoeding was gestorven – eind maart waren het er vijftien. Minister van Gezondheidszorg Humberto Costa relativeerde de problemen. 'De doden zijn binnen het sterftecijfer dat normaal is', was zijn commentaar.

Amnesty hekelt regeringsbeleid ten aanzien van indianen

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) gaf op 31 maart een rapport uit met de titel *Buitenlanders in Ons Eigen Land: Indiaanse Volkeren uit Brazilië* waarin de regering van president Lula werd verweten verkiezingsbeloften niet waar te maken. In 2003 waren er, vooral bij conflicten over

grond, 23 indianen vermoord. Van de 580 territoriale gebieden die aan indianen waren toegewezen wachtten er nog steeds 139 op officiële erkenning.

Deelstaat Rio de Janeiro geeft gemartelde gevangenen vergoeding

De deelstaatregering van Rio de Janeiro kende op 21 maart 2005 aan 50 burgers die in de periode 1964-1979, het grootste deel van de periode van dictatuur, op politiebureaus gemarteld waren, een schadevergoeding toe van 20.000 real (ca. 5.580 euro).
Op 14 december het jaar daarvoor waren de eerste bedragen uitgekeerd en inmiddels hadden de autoriteiten 165 toezeggingen gedaan. De Speciale Commissie voor Schadeloosstelling moest nog ongeveer 1.000 verzoeken beoordelen.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Lula bezoekt vijf Afrikaanse landen

Oproep tot samenwerking arme landen

Bij zijn bezoek aan Kameroen op 11 april 2005 benadrukte de Braziliaanse president Lula dat het versterken van de politieke en economische banden tussen de arme landen voorwaarde was om de machtsverhoudingen in de wereld te veranderen. 'We kunnen geen passieve toeschouwers blijven bij beslissingen die ons lot direct bepalen', merkte hij op. De president, bezig aan een reis die hem ook naar Nigeria, Ghana, Guinee-Bissau en Senegal zou brengen, onderstreepte dat de ontwikkelingslanden moesten streven naar het afschaffen van de subsidies waarmee rijke landen hun landbouwers ondersteunden.
Brazilië en Kameroen tekenden samenwerkingsovereenkomsten op uiteenlopende terreinen: landbouw, visserij, cultuur, sport en hoger onderwijs.

Verontschuldigingen voor slavernij

Tijdens zijn visite op 14 april aan het Slavenhuis op Goree-eiland in Senegal, waar vroeger de mensen werden ingescheept voor vertrek naar 'de Nieuwe Wereld', bood een geëmotioneerde Lula zijn verontschuldigingen aan voor de rol van zijn land bij de slavernij. Minister van Cultuur Gilberto Gil zong daarna een lied over de slavernij: 'Touche pas à mon pote' ('Kom niet aan mijn kameraad').
Al eerder had de Braziliaanse president aangegeven dat hij de historische banden van zijn land met Afrika wilde verstevigen. Ongeveer de helft van de uit 180 miljoen burgers bestaande Braziliaanse bevolking was van Afrikaanse afkomst.

Amerikaanse minister Rice benadrukt belang van democratie

Bij het begin van haar eerste toer door Zuid-Amerika als Amerikaans minister van Buitenlandse zaken, legde Condoleeza Rice op 27 april 2005 in Brazilië de nadruk op respect voor de democratie. 'Op den duur bereiken de zegeningen iedereen die vertrouwen houdt in de grondslagen van de democratie', merkte zij op, na eerder te hebben gezegd dat democratie ook de diepe armoede zou verlichten waar veel Latijns-Amerikanen onder leden.
Waarnemers vermoedden dat de Verenigde Staten, na vier jaar lang sterk gericht te zijn geweest op 'het terrorisme' en Irak, weer meer aandacht voor Latijns-Amerika kregen. Dat zou mede het gevolg zijn van het feit dat daar de laatste jaren steeds meer linkse presidenten aan de macht waren gekomen, die meer afstand tot de VS hielden.

(Vorige berichten pag. 613/1 e.v. - 2004)

COSTA RICA

BINNENLAND

Oud-presidenten beschuldigd van corruptie

Rodríguez gearresteerd wegens aannemen smeergeld

De 64-jarige vroegere Costaricaanse president Miguel Ángel Rodriguez werd op 15 oktober 2004 op verdenking van corruptie aangehouden. Hij was een week eerder afgetreden als hoofd van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) waar hij slechts drie weken leiding aan had gegeven.
José Antonio Lobo, zijn vroegere minister van Huisvesting, had justitie verteld dat hij en Rodriguez drie jaar eerder 2,4 miljoen dollar (ca. 1,9 miljoen euro) van het Franse telecommunicatiebedrijf Alcatel hadden ontvangen toen die firma onderhandelde over de exploitatie van 400.000 telefoonlijnen. Rodriguez, president tussen 1998 en 2002, zei slechts 140.000 dollar (ca. 112.000 euro) te hebben gekregen en dit als lening voor een verkiezingscampagne te hebben beschouwd.
Half maart 2005 werd bekend dat Rodríguez de gevangenis mocht verlaten en onder huisarrest het vervolg van het onderzoek mocht afwachten. Daarvoor had hij een borgsom van 400.000 dollar (ca. 320.000 euro) betaald. Binnen een maand moesten de aanklagers beslissen of hij vervolgd zou worden.

Justitie houdt Calderón aan wegens verduistering

Er ging een schok door de Costaricaanse natie toen een week later een andere voormalige president (1990-1994), de 55-jarige Rafael Ángel Calderón, in verband met een corruptieaffaire werd gearresteerd. Hij kreeg op 22 oktober 2004 na het afleggen van een verklaring een preventieve hechtenis van negen maanden en werd overgebracht naar de gevangenis in Cártago. Volgens de beschuldigingen zou Calderón bij de aanschaf van medische apparatuur uit Finland, waarvoor een lening was verstrekt van 37,5 miljoen dollar (ca. 30 miljoen euro), 9,2 miljoen dollar (ca. 11,6 miljoen euro) commissiegeld hebben weggesluisd. Bijna een half miljoen dollar zou hij voor zichzelf hebben gehouden.
Een beroepsrechtbank bepaalde op 23 maart 2005 dat Calderón uit preventieve hechtenis kon worden ontslagen. Ook hij had een borgsom betaald voor zijn voorlopige vrijlating.

Figueres treedt af als voorzitter Wereld Economisch Forum

In een persverklaring gedateerd 27 oktober 2004 gaf ex-president José María Figueres toe rond de 900.000 dollar (ca. 715.000 euro) te hebben ontvangen voor, zoals hij zei, 'een adviesfunctie op hoog niveau'. Twee dagen later trad hij af als voorzitter van het in Genève gevestigde Wereld Economisch Forum (WEF). In de Zwitserse pers verdedigde hij zich tegen beschuldigingen dat er sprake was van omkoping door Alcatel van welk bedrijf hij het geld ontvangen had. Figueres, staatshoofd van 1994 tot 1998, zou de commissie gekregen hebben in de jaren dat hij geen publieke functie meer uitoefen-

de. Tot woede van het parlement weigerde hij echter in Costa Rica verantwoording te komen afleggen.

Burgers protesteren tegen corruptie in politiek

'We zijn de laatste twaalf jaar geregeerd door gangsters en maffiosi die verantwoording moeten afleggen', merkte parlementslid Humberto Arce eind oktober 2004 op. Het wijdverbreide geloof van de Costaricanen dat hun land in het door oorlog, armoede en corruptie geteisterde Midden-Amerika een gunstige uitzondering was, kreeg door de affaires een knauw. Vakbondsleider Albino Vargas drukte zich wat dat betreft krachtig uit toen hij opmerkte: 'Ik noem dit de Middenamerikanisering van Costa Rica.'

Nieuwe minister van Openbare werken en Transport

Op 2 november 2004 werd bekend dat Randall Quiros Bustamente in Costa Rica was aangesteld als verantwoordelijke bewindspersoon voor Openbare werken en Transport. Hij volgde in die functie Ovidio Pacheco op die was afgetreden nadat dagblad *La Nación* had onthuld dat hij eigenaar was van een bedrijf dat hoge rentes berekende bij het afsluiten van leningen.

President Abel Pacheco in de beklaagdenbank

Terwijl in de hoofdstad San José leuzen waren geklad als 'Dood voor de Corrupten', deelden de justitiële autoriteiten op 24 december 2004 mee dat zou worden nagegaan of president Abel Pacheco geld van buitenlandse firma's had ontvangen. In de pers waren berichten verschenen dat zijn presidentiële campagne in 2002 mede gefinancierd was met donaties afkomstig van bedrijven uit andere landen.

In het verleden had het staatshoofd corruptie 'een kanker' genoemd en hij beloofde alle medewerking aan het onderzoek.

Vice-president Luis Fishman treedt af

Na 32 maanden vooral een ceremoniële functie te hebben vervuld, bood vice-president Luis Fishman op 27 januari 2005 zijn ontslag aan. Hij wilde zich meer aan privézaken wijden en een grotere rol in de politieke arena spelen, al koppelde hij dit niet aan het streven president te worden.
De verstandhouding met president Abel Pacheco was verslechterd nadat Fishman tussen de eerste en tweede ronde van de presidentsverkiezingen in 2002 had aangegeven zich te willen terugtrekken.

Negen doden bij mislukte bankoverval

Vijf cliënten, een politieman en drie overvallers kwamen op 9 maart 2005 om het leven toen in de plaats Santa Elena de Monteverde een overval uitmondde in een schotenwisseling. Er volgde een belegering van het bankgebouw nadat de criminelen twintig bezoekers hadden gegijzeld, van wie er vijftien wisten te ontsnappen. Er zouden negentien gewonden zijn gevallen.
Een dag later wist de politie de situatie weer onder controle te krijgen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Commissie van wijze mensen moet vrijhandelsverdrag beoordelen

President Abel Pacheco van Costa Rica kondigde op 26 april 2005 aan dat een commissie van vijf 'notabelen' zonder politieke banden een beoordeling moest maken van het Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag (CAFTA) met de Verenigde Staten. Aan de hand van dat advies zou het staatshoofd besluiten het akkoord al dan niet aan het parlement voor te leggen.
Waarnemers noemden de stap een 'vertragingspoging' van de president, die in toenemende mate ongelukkig leek met het akkoord. Ook hadden maatschappelijke organisaties gedreigd radicale acties te zullen organiseren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IDB geeft lening voor duurzame ontwikkeling

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) gaf Costa Rica op 10 februari 2005 een krediet van 16 miljoen dollar (ruim 12 miljoen euro) voor een duurzaam ontwikkelingsprogramma in de Atlantische regio. Daar waren mogelijkheden het toerisme te ontwikkelen, maar er was ook sprake van grote armoede en kwetsbaarheid bij natuurrampen.

(Vorige berichten pag. 616/2 e.v. - 2004)

EL SALVADOR

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

El Salvador keurt als eerste land vrijhandelsakkoord met VS goed

In chaotische omstandigheden ging het parlement in San Salvador op 17 december 2004 akkoord met het Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag (CAFTA). Daarmee was El Salvador het eerste land dat het verdrag ratificeerde.
Omdat demonstranten in het parlement op de plaatsen van de afgevaardigden plaatsnamen, moest de zitting worden uitgesteld en verdween het verdrag aanvankelijk van de agenda. Midden in de nacht werd onder protest van de oppositie echter alsnog gestemd: 49 parlementsleden keurden het akkoord goed, 30 waren tegen en 5 onthielden zich van stemming.
Basisorganisaties organiseerden in de week na de ratificatie demonstraties en wegblokkades.

Regering initieert ambitieus sociaal plan

Onder de verzamelnaam 'Oportunidades' (mogelijkheden) lanceerde president Tony Saca op 28 februari 2005 een sociaal plan dat de levensomstandigheden van de arme lagen van de bevolking moest verbeteren. Het bestond uit vijf verschillende componenten: 1) 'Solidair netwerk' bevatte maatregelen om de armoede te bestrijden; 2) 'Microkredieten' moest de kleine bedrijven helpen ontwikkelen; 3) het 'Fonds voor de Gezondheidszorg' (Fosalud) zou haar activiteiten uitbreiden; 4) 'Het nationale plan voor de jeugd 2005-2015' moest de jongeren een kwalitatief beter leven garanderen; en 5) met het programma 'Conéctate' ('Schakel je in') werd getracht studenten in staat te stellen kennis te maken met technologie.
Critici vroegen zich af waar de regering de benodigde fondsen voor de programma's vandaan zou halen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ondersteuning voor kleine ondernemers

Het Multilaterale Investeringsfonds van de

El Salvador

Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) maakte op 14 oktober 2004 bekend dat 7,5 miljoen dollar (bijna 6 miljoen euro) beschikbaar was gesteld voor de ontwikkeling van kleine bedrijven in vier landen. De lening zou gaan naar microfinanciële instituties in Bolivia, Ecuador, El Salvador en Nicaragua die de kosten van financiële transacties voor deze ondernemingen moesten verminderen en kredieten moesten verschaffen.

IMF constateert gunstige ontwikkeling van economie

In een consultatienota van 31 januari 2005 sprak het Internationaal Monetair Fonds (IMF) lovende woorden over de verandering van het economisch klimaat in El Salvador. Het privatiseringsbeleid, de belastinghervorming en het slechten van handelsbarrières werden 'indrukwekkend' genoemd. Ingeschat werd dat het bbp in 2004 met 1,5 procent zou stijgen en de inflatie iets meer dan 5 procent zou bedragen. Het begrotingstekort, dat in 2003 4 procent was, zou in 2004 nog 3 procent bedragen.
De beperkte economische groei werd gewijd aan de hoge olieprijzen op de wereldmarkt, aardbevingen en de onzekerheden die voortkwamen uit het electorale proces.

Wereldbank geeft nieuwe leningen aan El Salvador

De Wereldbank keurde op 15 maart 2005 een krediet goed van 40 miljoen dollar (ca. 31,7 miljoen euro) voor verbetering van de landadministratie. Gedacht moest worden aan het registreren van landbezit, huurovereenkomsten en de verkoop van terreinen.
Drie weken eerder had hetzelfde instituut een krediet van 100 miljoen dollar (ca. 79 miljoen euro) beschikbaar gesteld om het economisch beleid van de Salvadoraanse regering te ondersteunen. Voor de periode 2005-2008 werd voorzien dat 485 miljoen dollar (ca. 384 miljoen euro) nodig zou zijn.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Opnieuw doodseskaders actief in El Salvador'

In het Mexicaanse weekblad *Proceso* verscheen op 31 januari 2005 een artikel waarin werd beweerd dat in El Salvador opnieuw doodseskaders aan het werk waren. In het kader van een 'sociale schoonmaak' zouden zij met name leden van jeugdbendes uit de weg ruimen.
Edgardo Amaya van de Stichting voor de Studie en Toepassing van het Recht (Fespad), die zich bezighield met buitengerechtelijke executies, zag een stijging de laatste jaren: in 2001 waren er 130 gevallen, in 2002 waren het er 71 en in 2003 225. In 85 procent van de gevallen zou het gaan om 'mareros', leden van de beruchte straatbendes.

El Salvador beticht van schending rechten van twee vermiste kinderen

Het Inter-Amerikaanse Hof van de Mensenrechten – een onderdeel van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) – veroordeelde op 1 maart 2005 de Salvadoraanse staat voor onverschillig optreden na de verdwijning van twee van zijn burgers. Dit waren de zeven en drie jaar oude zusjes Ernestina en Erlinda Serrano Cruz, die in 1982 bij een operatie van de strijdkrachten in het noorden van het land door leden van het beruchte Atacatl-bataljon waren meegenomen.
De Salvadoraanse staat werd onder meer verplicht in het openbaar verontschuldigingen aan te bieden aan de familie van de meisjes.

President Saca bekritiseert heropening onderzoek naar bloedbad in 1981

President Tony Saca verwierp op 15 maart 2005 de beslissing van de Inter-Amerikaanse Mensenrechtencommissie (IACHR) om een onderzoek in te stellen naar de beschuldiging dat regeringstroepen in 1981 in El Mozote meer dan 500 boeren hadden vermoord. Saca noemde het heropenen van oude zaken 'erg gevaarlijk' voor het land.

BUITENLANDSE ZAKEN

El Salvador weigert Venezolaanse politiecommandanten asiel te geven

De Salvadoraanse minister van Buitenlandse zaken Fransisco Laínez maakte op 3 december 2004 bekend dat aan Henry Vivas en Lázaro Forero geen politiek asiel zou worden verleend. De twee politiecommandanten werden verdacht van het plegen van een aantal moorden tijdens de coup tegen de Venezolaanse president Hugo Chávez in 2002. Zij hadden zich een week in de Salvadoraanse ambassade in Carácas schuilgehouden.
De Salvadoraanse regering had van Venezuela de garantie gekregen dat de rechten van de twee zouden worden gerespecteerd, waarna zij werden overhandigd aan Venezolaanse veiligheidstroepen.

Troepen in Irak worden afgelost

De Salvadoraanse regering maakte op 8 februari 2005 bekend dat de 380 manschappen die gedetacheerd waren in Irak, dezelfde week zouden worden vervangen door een nieuw contingent soldaten. Na het terugtrekken van de detachementen uit onder meer Nicaragua en Honduras, was El Salvador als enig Latijns-Amerikaans land nog met militairen aanwezig in Irak. Deze opereerden in de Iraakse steden Najaf en Hilla.

Regering wil informatie van VS over uitgezette criminelen

De autoriteiten in San Salvador richtten op 22 februari 2005 een formeel verzoek aan de Verenigde Staten om criminele antecedenten van uitgewezen Salvadoranen te overhandigen. Een deel van hen zette in El Salvador hun activiteiten voort in jeugdbendes als Mara Salvatrucha en bezorgde de maatschappij veel overlast.
Iedere maand werden ongeveer 250 Salvadoranen naar hun land teruggestuurd, van wie 10 procent een crimineel verleden had. De helft daarvan behoorde tot een gewelddadige straatbende.

(Vorige berichten pag. 618/3 e.v. - 2004)

GUATEMALA

Guatemala

BINNENLAND

Verdachte door menigte uit politiecel gehaald en vermoord

Bewoners van het Guatemalteekse dorp San Miguel Acatán dwongen op 12 december 2004 de plaatselijke politie hen de sleutels van de gevangeniscellen te overhandigen. De negentienjarige Guillermo Andrés werd vervolgens uit zijn politiecel gehaald, overgebracht naar een begraafplaats, met benzine overgoten en in brand gestoken.

Het slachtoffer had de woede van de duizendkoppige menigte gewekt omdat hij een oude man zou hebben doodgeslagen na aan een drinkgelag te hebben deelgenomen.
Politiewoordvoerder Magnolia Ordenez noemde de gebeurtenis 'normaal' voor Guatemala omdat de politie werd gewantrouwd en rechters criminelen in vrijheid stelden.

Wijzigingen in kabinet aangebracht

Dagblad *Diário de Centro América* meldde op 12 januari 2005 dat president Óscar Berger een dag eerder Luis Romeo Ortiz Peláez als minister van Energie en Mijnbouw had aangesteld. Hij verving Roberto González.

Drie weken daarvoor, op 22 december, was brigadegeneraal Carlos Humberto Aldana Villanueva benoemd tot minister van Nationale defensie. Hij werd daarmee de opvolger van César Méndez, die 30 jaar diensttijd in het leger achter de rug had. De nieuwe bewindsman beloofde een sober en transparant beleid te zullen voeren.

Straatbendes grootste veiligheidsrisico in Midden-Amerikaanse regio

Buschauffeurs leggen werk neer na doodsbedreigingen

Zwaarbewapende politieagenten begeleidden op 18 januari 2005 duizenden burgers uit de arme voorsteden El Milagro en Carolingia naar hun werk in de hoofdstad Guatemala-Stad. Buschauffeurs weigerden de mensen te vervoeren nadat de straatbendes Mara 18 en Mara Salvatrucha de zogenaamde 'oorlogsbelasting', die betaald moest worden om door wijken te mogen rijden die door straatbendes werden gedomineerd, hadden verhoogd. De chauffeurs wisten dat als zij het nieuwe tarief niet betaalden, hun leven in gevaar zou zijn.

Politie beschuldigd van moord op bendeleden

In het rond 1 maart verschenen jaarlijkse mensenrechtenrapport van de Amerikaanse regering werd geconstateerd dat de veiligheidstroepen van Honduras en Guatemala tegen de gewelddadige straatbendes een politiek van 'sociale reiniging' toepasten. Jongeren die verdacht werden tot straatbendes te behoren – vaak te herkennen aan hun opzichtige tatoeages – werden vermoord en soms gemarteld, aldus het rapport. De Hondurese mensenrechtenactiviste Berta Oliva gaf als commentaar dat veel mensen op de hoogte waren van de executies en wisten wie de daders waren.

Drugsbendes nemen bezit van archeologische locatie

Zwaarbewapende drugshandelaren namen op 25 februari 2005, tot ongenoegen van buitenlandse en Guatemalteekse wetenschappers, bezit van de archeologische ruines van Piedras Negras in het grensgebied van Guatemala met Mexico. Vermoed werd dat de criminelen landingsbanen in het moeilijk begaanbare oerwoud aan wilden leggen. Met het toenemen van de macht van de drugshandelaren zou het steeds moeilijker worden de oude Mayacultuur in het gebied te onderzoeken, zo vreesden universitaire onderzoekers.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Controle publieke fondsen toont corruptie aan

Boekhoudkundig onderzoek over de laatste twaalf jaar naar de besteding van overheidsgeld in Guatemala bracht aan het licht dat omgerekend ruim 450 miljoen euro was verdwenen, aldus regeringsaccountant Joaquín Flores op 15 december 2004. De helft van het totale bedrag bleek voor de gezondheidszorg bestemd te zijn en twee topfunctionarissen uit deze sector, Augosto Sandoval en Carlos Wohlers, waren gearresteerd op beschuldiging van verduistering.
Het onderzoek was zes maanden eerder begonnen na geruchten over corruptie tijdens het presidentschap van Alfonso Portillo (2000-2004).

Guatemala ontvangt financiële steun van IDB

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) maakte op 1 februari 2005 bekend dat ze Guatemala een subsidie van ruim 400.000 dollar (ca. 319.000 euro) zou geven ter stimulering van de productie en efficiency van kleine en middelgrote bedrijven. Begin december had dezelfde bank al een lening van 100 miljoen dollar (ca. 80 miljoen euro) goedgekeurd die gebruikt moest worden ter bestrijding van de armoede. Op 19 november was in een persbericht van de IDB gemeld dat 461.000 dollar (ca. 367.000 euro) zou worden gebruikt om rond de 1.100 arme koffieboeren in de departementen Quetzaltenango, San Marcos en Solola te helpen bij hun productieactiviteiten.

IMF constateert economische vorderingen onder president Berger

Een delegatie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) legde van 4 tot 17 februari 2005 een bezoek af aan Guatemala en sprak haar gematigde tevredenheid uit over het economisch beleid van de regering onder president Óscar Berger. Het 'Vamos Guatemala' plan, dat de concurrentiepositie van het bedrijfsleven moest verbeteren en de economische groei diende te stimuleren, werd positief beoordeeld. Het bbp was het jaar daarvoor met ongeveer 2,7 procent toegenomen, maar de inflatie was boven de 9 procent uitgekomen. Het begrotingstekort bedroeg 1,8 procent van het bbp en verwacht werd dat dit in 2005 zou zakken tot 1,5 procent.

Parlement keurt vrijhandelsakkoord met VS goed

Met de steun van 126 van de 138 aanwezige parlementsleden werd op 10 maart 2005 door het Guatemalteekse parlement het Tratado de Libre Comercio (TLC), ook bekend onder de naam Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag (CAFTA), aangenomen. De verwachting bij de voorstanders van het akkoord was dat met het verlagen van de Amerikaanse importtarieven de Guatemalteekse export zou worden gestimuleerd, maar tegenstanders vreesden dat de kleine boeren in Guatemala onmogelijk de concurrentie met de gesubsidieerde Amerikaanse landbouw aan konden gaan.

Zowel voor als na de goedkeuring van het verdrag waren er hevige botsingen tussen demonstranten en de politie, waarbij tenminste één dode viel.

Vrees voor verminderde toegankelijkheid medicijnen

Een van de componenten van het vrijhandelsverdrag was dat patenten van medicijnen minimaal vijf jaar beschermd zouden worden. In december had het Guatemal-

teekse parlement in grote meerderheid de bepalingen voor de productie van generieke medicijnen weliswaar versoepeld, maar na druk van de Amerikaanse regering was de nieuwe wet weer ingetrokken. Volgens de regering-Bush zou het CAFTA-verdrag anders door het Congres zijn afgewezen.
Ontwikkelingsorganisaties spraken schande van de Amerikaanse interventie in de Guatemalteekse politiek en vreesden dat de toegankelijkheid van medicijnen er sterk door beperkt zou worden. Een woordvoerder van de farmaceutische industrie zei echter dat de verandering nodig was om de innovatie te beschermen.

JUSTITIE

Hof stopt proces tegen van massamoord beschuldigde soldaten

Met de argumentatie dat ook massamoord onder de amnestiewetgeving van 1996 viel, onderbrak het Constitutioneel Hof de berechting van zestien militairen, zo werd op 5 februari 2005 bekend. Zij werden ervan verdacht een hoofdrol te hebben gespeeld bij de moord in 1982 op meer dan 200 mensen in het dorp Dos Erres.
Mensenrechtengroepen noemden de beslissing van de hoogste rechtbank van het land desastreus. Tot dat moment hadden de justitiële autoriteiten bepaald dat grote moordpartijen wel dienden te worden bestraft.

Constitutioneel Hof wijst opnieuw compensatie voor paramilitairen af

Voor de derde keer keurde het Constitutioneel Hof op 8 februari 2005 een door het parlement aangenomen wet af die de leden van de Burgerdefensiepatrouilles (PAC´s) compensatiebetalingen garandeerde. Volgens het hof was het lidmaatschap van de PAC´s vrijwillig geweest en kon onmogelijk worden vastgesteld wie voor een vergoeding in aanmerking zou komen.
De ex-paramilitairen organiseerden geregeld wegblokkades en bezettingen om hun eisen kracht bij te zetten.

Spanje wil ex-president Lucas García berechten

Een woordvoerder van de Spaanse justitie liet op 21 februari 2005 weten dat geprobeerd werd de in Venezuela wonende oud-president van Guatemala, Romeo Lucas García, door een Spaanse rechtbank te laten berechten. Hij werd verantwoordelijk gehouden voor de aanval op de Spaanse ambassade in 1980 door Guatemalteekse militairen die op zoek waren naar linkse guerrillastrijders. Bij de actie kwamen 37 mensen om.
Twee maanden eerder had Spanje een internationaal arrestatiebevel uitgevaardigd tegen Donaldo Álvarez Ruiz, voormalig minister van Binnenlandse zaken in de regering van Lucas García.

Beroepsrechtbank vermindert straf in moordzaak-Gerardi

De eerder tot 30 jaar gevangenisstraf veroordeelden Byron Lima Estrada en zijn zoon, Byron Lima Oliva, hoorden op 22 maart 2005 van een rechter dat hun straf was gereduceerd tot 20 jaar. Zij waren veroordeeld voor de moord in 1998 op de katholieke bisschop Juan Gerardi. Volgens het nieuwe vonnis waren zij geen hoofddaders, maar medeplichtigen.

Politici schuldig bevonden aan discriminatie

Een Guatemalteekse rechtbank bepaalde begin april 2005 dat vijf politici, onder wie de kleinzoon van voormalig president Ríos Montt, Juan Carlos Ríos, zich schuldig hadden gemaakt aan discriminatie van Rigoberta Menchú. Zij hadden tegen de Nobelprijswinnares geroepen dat ze als 'indígena' (indiaanse) beter naar de markt kon gaan om tomaten te verkopen in plaats van zich bezig te houden met maatschappelijke kwesties.
De verdachten werden veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf en kregen een boete van 400 dollar (ca. 319 euro). Hun celstraf konden ze afkopen door voor iedere dag dat ze moesten zitten, 10 dollar te betalen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Guatemala veroordeeld wegens schending mensenrechten

De Guatemalteekse overheid werd op 9 december 2004 door het Inter-Amerikaanse Hof voor de Mensenrechten veroordeeld tot het betalen van 8 miljoen dollar (ruim 6 miljoen euro) aan de overlevenden van de grote moordpartij in Plan de Sánchez. In deze gemeenschap waren in juli 1982 door het leger 268 burgers gedood op verdenking dat zij sympathie voor de guerrillastrijd koesterden.
Naast een schadevergoeding van 25.000 dollar (ca. 20.000 euro) per persoon aan 317 mensen moest de overheid infrastructurele en geestelijke gezondheidsprojecten in de destijds getroffen regio opzetten.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS waarschuwen burgers voor geweld in Guatemala

De Amerikaanse ambassade in Guatemala-Stad liet op 3 november 2004 weten dat Amerikaanse staatsburgers, onder wie kinderen, tot driemaal toe binnen tien dagen het slachtoffer waren geworden van ernstige misdaden. In de verklaring werd opgeroepen tot voorzichtigheid.
In Guatemala werden ook geregeld op klaarlichte dag bussen tot stoppen gedwongen en overvallen waarbij de aanvallers soms gekleed waren in politie-uniformen.

Missie VN in Guatemala beëindigt vredestaken

De Verificatiemissie van de Verenigde Naties in Guatemala, bekend onder de naam MINUGUA, sloot op 15 november 2004 haar kantoren in het Midden-Amerikaanse land. Zij was bijna tien jaar lang belast geweest met het toezicht op de uitvoering van de in 1996 gesloten vredesakkoorden die een eind maakten aan de 36 jaar durende burgeroorlog in het land.
Tom Koenigs, het hoofd van MINUGUA, hoopte dat de burgers de naleving van de vredesafspraken kritisch zouden blijven volgen.

VS hervatten militaire hulp aan Guatemala

Amerikaanse defensieambtenaren lichtten de media op 23 maart 2005 in dat de opschorting van 3,2 miljoen dollar (ca. 2,6 miljoen euro) militaire hulp aan Guatemala, die al vijftien jaar van kracht was, zou worden beëindigd. De reden voor de beleidsverandering was het feit dat de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice een verbetering van de mensenrechtensituatie in Guatemala had geconstateerd.

Het geld zou onder meer worden gebruikt voor de aanschaf van reserveonderdelen voor vliegtuigen en schepen die werden ingezet in de strijd tegen de drugshandel.

(Vorige berichten pag. 620/1 e.v. - 2004)

HONDURAS

BINNENLAND

President Maduro verontschuldigt zich voor repressie in het verleden

Met de opmerking 'dat dit nooit meer mocht gebeuren' erkende president Ricardo Maduro op 5 november 2004 voor het eerst de rol van het staatsapparaat bij de onderdrukking van linkse oppositionelen in de jaren '80 van de twintigste eeuw. Hoewel de onderdrukking in buurlanden als Guatemala en El Salvador veel heviger was geweest, schatten mensenrechtengroepen in dat tientallen Hondurese burgers door het leger waren vermoord en bijna 200 mensen waren verdwenen.

'Complot verijdeld om president Maduro te vermoorden'

De Hondurese politie pakte op 8 januari 2005 in de grensstreek bij Nicaragua de 40-jarige José Leonidad op. Hij was illegaal Honduras binnengekomen en in zijn koffers bleken handgranaten en een geweer te zitten. Politiewoordvoerder Leonel Sauceda zei over aanwijzingen te beschikken dat de Nicaraguaan door drugshandelaars was ingehuurd om president Maduro om te brengen.
In december was de bescherming van het staatshoofd al opgevoerd omdat drugsbendes hem met de dood bedreigd hadden.

Voorstander herintroductie doodstraf wordt presidentskandidaat

De conservatieve voorzitter van het parlement, Porfirio 'Pepe' Lobo, won op 21 februari 2005 de kandidaatstelling voor het presidentschap van de regerende Nationale Partij (PN). Bij de verkiezingen op 27 november moest hij de strijd aangaan met Manuel 'Mel' Zelaya, die kandidaat was voor de oppositionele Liberale Partij van Honduras (PLH).
Porfirio Lobo wilde de doodstraf, die in 1946 was afgeschaft, weer invoeren voor extreem wrede moorden en voor daders van groepsmoorden. Bij dat laatste moest vooral gedacht worden aan de 'maras' – de straatbendes die niet terugdeinsden voor massaal geweld.

Straatbendes groot veiligheidsprobleem

Mara Salvatrucha vermoordt 28 buspassagiers

Leden van de straatbende bekend onder de naam Mara Salvatrucha schoten op 23 december 2004 met semi-automatische wapens in een bus 28 passagiers dood. Naar verluidt betrof het een poging de landelijke autoriteiten de intimideren.

De daders lieten een bericht achter voor zij op de vlucht sloegen. Daarin werd parlementsvoorzitter Porfirio Lobo een 'maffiose drugshandelaar´ genoemd, minister van Veiligheidszaken Oscar Álvarez een 'homoseksueel' en president Maduro zou 'in de stront rondstappen'. Verder werd iedereen gewaarschuwd geen propaganda voor Porfirio Lobo te maken, op straffe dit met de dood te moeten bekopen.

Machtsvertoon van Hondurese veiligheidstroepen

Twee dagen later namen duizenden soldaten en politieagenten in de grote steden, waaronder in San Pedro Sula, strategische posities in. Bewapende voertuigen met machinegeweren patrouilleerden door de straten terwijl helikopters overvlogen in een kennelijke poging de macht van het veiligheidsapparaat te tonen.
Volgens defensiewoordvoerder luitenant-kolonel Rafael Moreno was het de bedoeling de bevolking te kalmeren en criminele groepen af te schrikken.

Van aanslag verdachte bendeleider opgepakt

De man die bekendstond als de leider van de Mara Salvatrucha, Ebert Anibal Rivera, werd op 10 februari 2005 aangehouden in de Amerikaanse staat Texas. De 29-jarige straatbendeleider, die Honduras vermoedelijk in december was ontvlucht en illegaal de grens met de Verenigde Staten was overgegaan, zou het brein achter de aanslag op de buspassagiers zijn. Inmiddels waren negen verdachten van de aanslag gearresteerd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement keurt CAFTA-verdrag goed

Het Congres keurde op 3 maart 2005 met een meerderheid van 100 van de 128 aanwezige volksvertegenwoordigers het Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag (CAFTA) goed. Het handelsakkoord moest een economisch verbond smeden tussen de Dominicaanse Republiek, Honduras, El Salvador, Nicaragua, Costa Rica en de Verenigde Staten.
Evenals in de andere betrokken Midden-Amerikaanse landen werd in Honduras fel geprotesteerd tegen het vrijhandelsverdrag. In verschillende steden werden demonstraties gehouden en boeren blokkeerden belangrijke doorgangswegen. Gevreesd werd dat 300.000 boerenfamilies hun bestaansmogelijkheid zouden verliezen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Reeks leningen voor Honduras van IDB

Op 24 november 2004 maakte de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) bekend dat ze een krediet van 22,5 miljoen dollar (ca, 17,9 miljoen euro) had goedgekeurd voor de modernisering van de publieke diensten in de hoofdstad Tegucigalpa.
Op 7 april 2005 werd door de IDB officieel bekrachtigd dat Honduras een krediet van 35 miljoen dollar (ca. 27,9 miljoen euro) kreeg voor de elektrificatie van de rurale gebieden, waarvan was berekend dat 27.000 families er van zouden profiteren. Voor de verbetering van de gezondheidszorg voor met name moeders en kinderen werd dezelfde dag een overeenkomst ondertekend voor een lening van 16,6 miljoen dollar (ca. 13,2 miljoen euro).

Gunstige geluiden IMF over economische ontwikkeling

Op 7 februari 2005 gaf het Internationaal Monetair Fonds (IMF) na een bezoek aan Honduras een positieve verklaring uit over de economische ontwikkeling van het land. Voorlopige cijfers gaven aan dat het bbp in

Honduras

2004 met ongeveer 4,5 procent was gestegen, hetgeen beter was dan de prognoses. Bovendien was de groei verdeeld over de verschillende sectoren van de economie, inclusief de landbouw. De inflatie was verder gestabiliseerd en het begrotingstekort verminderd.
De gunstige economische ontwikkeling was volgens het IMF te verklaren uit het standvastig optreden van de regering op macro-economisch niveau en de implementatie van structurele veranderingen die het instituut had aanbevolen.

Deel schuld van Honduras kwijtgescholden

Het IMF en de Wereldbank maakten op 5 april bekend dat Honduras aan de voorwaarden voldeed om in aanmerking te komen voor schuldsanering in het kader van het Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) programma. Concreet hield dit in dat op de schuld 556 miljoen dollar (ca. 443 miljoen euro) in mindering werd gebracht.
Het HIPC programma werd gezien als een beloning voor landen die een stabiel economisch beleid voerden. Honduras was het zestiende land dat aan de voorwaarden voldeed, naast onder meer Bolivia, Guyana en Nicaragua.

Lening Wereldbank voor verbetering financiële instituties

Met de doelstelling de institutionele ontwikkeling van de financiële sector in Honduras te bevorderen stelde de Wereldbank een krediet van 25 miljoen dollar (bijna 20 miljoen euro) beschikbaar, zo bleek uit een persbericht van het instituut op 22 februari 2005. Het geld was tevens bestemd voor het bevorderen van duurzame economische groei en de bestrijding van de armoede. Daarnaast zou met het geld een speciale eenheid worden opgericht die witwaspraktijken en financiële steun aan terroristen diende te bestrijden.

JUSTITIE

Gevangenisdirecteur tot zware celstraf veroordeeld

Rechter Felipe Speer veroordeelde op 19 februari 2005 de voormalige directeur van het huis van bewaring El Porvenir in La Ceiba, Oscar Sánchez, tot negentien jaar celstraf. Hij was schuldig bevonden aan moord en poging tot moord, waardoor meer dan 65 gedetineerden waren omgekomen bij zware conflicten in april 2003 tussen gedetineerden. Uit onderzoek was verder naar voren gekomen dat de politie wapens had uitgedeeld aan de gevangenen. Minstens 39 anderen moesten nog terechtstaan.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Grondwetswijzing maakt homohuwelijk onmogelijk

Dagblad *Miami Herald* meldde op 31 maart 2005 dat de Hondurese volksvertegenwoordigers unaniem een grondwetswijziging hadden goedgekeurd die een huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht verbood en adoptie van kinderen uitsloot. Ook in het buitenland afgesloten homohuwelijken of samenlevingscontracten werden niet erkend. Enkele maanden eerder had het parlement tot ongenoegen van de katholieke kerk formeel enkele homorechten erkend.

Van de Latijns-Amerikaanse landen was slechts in Colombia en Brazilië een begin gemaakt met het formuleren van rechten van homostellen.

(Vorige berichten pag. 621/3 e.v. - 2004)

NICARAGUA

BINNENLAND

Staatshoofd door tegenstellingen met oppositie in moeilijke positie

Leiders Midden-Amerikaanse landen steunen Bolaños

De Nicaraguaanse president Enrique Bolaños, die mogelijk een afzettingsprocedure wachtte omdat hij van corruptie beschuldigd werd, kreeg op 16 oktober 2004 steun van zes collega's van buurlanden. Enige dagen daarvoor was een Congrescommissie opgericht die moest onderzoeken of Bolaños daadwerkelijk weigerde de bronnen te noemen van financiële bijdragen aan zijn verkiezingscampagne in 2001. De Midden-Amerikaanse regeringsleiders wilden dat de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) een commissie naar Nicaragua stuurde om de kwestie te onderzoeken.

Nicaragua

President beschuldigt oppositie van plannen coup

In een televisietoespraak, twee dagen later, deelde Bolaños mee dat de oppositie, inclusief de leider van het Sandinistisch Front voor de Bevrijding van Nicaragua (FSLN), Daniel Ortega, een staatsgreep plande om hem uit zijn ambt te zetten. De aantijging kwam voort uit zijn overtuiging dat het parlementair onderzoek naar corruptie slechts als opzet had hem als president af te zetten.

Dreiging van constitutionele crisis

De poging van de oppositie de grondwet te wijzigen, waardoor het mogelijk zou worden president Bolaños naar huis te sturen, werd door het Midden-Amerikaanse Hof van Justitie op 6 januari 2005 voorlopig stopgezet. Het staatshoofd had een beroep op dat rechtsorgaan gedaan. De volgende dag verklaarde de voorzitter van het Nicaraguaanse Hooggerechtshof, Yadira Centeno, dat het vonnis zonder betekenis was omdat zijn hof slechts de bevoegdheid had uitspraken te doen over conflicten tussen regeringsinstanties.

Regering en oppositie komen dialoog overeen

Na de opmerkingen van Centeno sloot Daniel Ortega met de leider van de Liberale Constitutionele Partij (PLC), oud-president Alemán, het 'repacto' – een hernieuwd verdrag na een eerdere overeenkomst – om de grondwetswijziging doorgang te laten vinden.
Eind 2004 waren er evenwel besprekingen tussen de regering en de oppositie begonnen om het conflict bij te leggen omdat het land onregeerbaar dreigde te worden. Het resultaat van dat overleg was dat FSLN-leider Ortega op 12 januari president Bolaños beloofde zijn ambtsperiode tot 2007 te zullen respecteren. Ook Alemán ging daarmee akkoord en de dialoog zou bovendien worden voortgezet.
De Sandinist Rene Nuñez Tellez was kort daarvoor met steun van de PLC gekozen tot voorzitter van de Nationale Assemblee.

Sandinisten winnen lokale verkiezingen

Bij de gemeenteraads- en burgemeestersverkiezingen op 7 november 2004 behaalde het linkse Sandinistisch Front voor de Be-

vrijding van Nicaragua (FSLN) een goed resultaat. Het wist 88 van de 152 gemeenten in de wacht te slepen, terwijl dit er vier jaar eerder 55 waren geweest. FSLN-lid Dionisio Marenco werd burgemeester van de hoofdstad Managua. De verdeelde Liberale Constitutionele Partij (PLC) van de wegens corruptie veroordeelde ex-president Alemán won in ongeveer 43 gemeenten, bijna de helft in vergelijking met de vorige keer. De Alliantie voor de Republiek (APRE), de nieuwe partij van president Bolaños, behaalde winst in slechts 6 gemeenten.

Journalist vermoord bij gevecht tussen politieke facties

De 26-jarige journalist María José Bravo van het dagblad *La Prensa* werd op de verkiezingsdag in de stad Juigalpa het slachtoffer van een confrontatie tussen leden van de PLC en de APRE. Volgens mededelingen van radiostations zouden drie verdachten zijn gearresteerd.

President benoemt nieuwe ministers

Azucena Castillo werd op 7 februari 2005 aangesteld als minister van Industrie, Ontwikkeling en Handel. Zij volgde Mario Arana Sevilla op die de verantwoordelijkheid voor Financiën en Openbare leningen had gekregen nadat Eduardo Montealegre Rivas in januari was afgetreden.

FSLN kiest Daniel Ortega opnieuw als presidentskandidaat

Het congres van het Sandinistisch Front voor de Bevrijding van Nicaragua (FSLN) koos op 6 maart 2005 Daniel Ortega als kandidaat voor het presidentschap. Het zou zijn derde poging worden terug te keren in het hoogste politieke ambt. Bij de aanhangers van het linkse FSLN bestond de hoop dat Ortega gebruik kon maken van de verdeeldheid in conservatieve kring. Bovendien was het resultaat bij de lokale verkiezingen in november hoopvol geweest en waren in landen als Brazilië, Argentinië en Uruguay progressieve presidenten gekozen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Protesten tegen vrijhandelsverdrag met VS

Het plan van de Nicaraguaanse president Bolaños het Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag (CAFTA) met de Verenigde Staten eind maart 2005 door het parlement te loodsen, leed schipbreuk. De maatschappelijke weerstand was te groot en werd onder meer gevoed door de grootste oppositiepartij, het Sandinistisch Front voor de Bevrijding van Nicaragua (FSLN). Zowel deze partij als de Liberale Constitutionele Partij (PLC) eisten vooraf wettelijke bescherming van sectoren die door het verdrag getroffen konden worden. Ook basisorganisaties roerden zich, onder meer in een 'week van actie' tegen het akkoord.

Verhoging bustarieven leidt tot felle straatgevechten

Nadat de busbedrijven op 28 maart 2005 een driedaagse staking waren begonnen omdat zij subsidie van de overheid voor de dure brandstof eisten, werden de prijzen voor de buskaartjes met 20 procent verhoogd tot 0,3 cordoba (ca. 0,25 euro). Dit leidde tot felle protesten van vooral studenten, die demonstraties hielden, wegblokkades opwierpen en bussen beschadigden. Het gevolg was dat op 19 april op de wegen bij de universiteiten de studenten en buschauffeurs elkaar met mortierbommen en stenen bestookten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF positief over regeringsbeleid

In een persbericht van 8 september 2004 van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) werd in Nicaragua een versterking van het economisch herstel geconstateerd. Volgens het IMF was dat te danken aan het 'verstandige' macro-economische beleid en de structurele hervormingen die waren doorgevoerd. De kwetsbaarheid van de economie werd vooral veroorzaakt door de grote schuld en de wijdverspreide 'dollarisatie'. Volgens een andere bron, de Economische Commissie voor Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied (ECLAC), kende Nicaragua in 2004 een economische groei van 4 procent.

Drie leningen van Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank

Op 24 november 2004 gaf de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) Nicaragua een krediet van 7,2 miljoen dollar (ca. 5,7 miljoen euro) om de veiligheid van de burgers te vergroten, in het bijzonder door bestrijding van de jeugddelinquentie.

Ruim twee weken later werd een lening van 40 miljoen dollar (ca. 32 miljoen euro) verstrekt voor het verbeteren van het wegennet in de departementen Matagalpa en Jinotega. Op 16 december stelde de IDB een krediet beschikbaar van 30 miljoen dollar (ca. 24 miljoen euro) dat moest worden aangewend om de gezondheidstoestand van kinderen in de arme gebieden te verbeteren.

Krediet van Wereldbank voor onderwijs en gezondheidszorg

De Wereldbank keurde op 5 april 2005 een lening van 11 miljoen dollar (ca. 8,8 miljoen euro) aan Nicaragua goed die de gezondheidszorg van moeder en kind in de arme rurale gebieden moest verbeteren. Dit streven werd geplaatst in het kader van het Gezondheidsplan van de regering voor de periode 2005-2009.

Nicaragua, een van de armste landen van het westelijk halfrond, had van hetzelfde instituut op 2 september 2004 een renteloze lening van 15 miljoen dollar (ca. 12 miljoen euro) toegezegd gekregen ter ondersteuning van het onderwijs.

JUSTITIE

Oud-president Alemán van nieuwe aanklacht vrijgesproken

Een Nicaraguaanse beroepsrechtbank vond onvoldoende bewijzen om ex-president Alemán op 3 december 2004 te veroordelen voor het verduisteren van 1,5 miljoen dollar (ca. 1,2 miljoen euro) van de staatstelevisie. Dit zou zijn gebeurd tijdens zijn ambtsperiode die hij in 2002 beëindigde.
Arnoldo Alemán had al twintig jaar gekregen wegens corruptie. Vanwege zijn slechte gezondheid mocht 'de dikke man', zoals hij bekend stond, deze straf thuis uitzitten.

GEZONDHEID EN ZORG

'Medische noodtoestand' vanwege diarree-epidemie

Een virus dat naar opgave van het nieuwsmedium *Inside Costa Rica* op 17 maart 2005 in Nicaragua al 41 doden had veroorzaakt

Nicaragua

en 42.000 mensen had ziek gemaakt, was aanleiding voor de overheid een nationale 'medische noodtoestand' uit te roepen. Kinderen werden het vaakst getroffen door het virus, dat hevige diarree veroorzaakte en, zonder directe medische hulp, binnen korte tijd door uitdroging de dood kon veroorzaken.
De alarmtoestand was onder meer uitgeroepen om de coördinatie tussen het ministerie van Volksgezondheid en de regionale departementen te verbeteren.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Sandinist benoemd tot mensenrechtenfunctionaris

Een meerderheid van de Nationale Assemblee koos op 9 december 2004 de Sandinist Omar Cabezas als Nicaragua's mensenrechtenambtenaar. Hij volgde de in juni vertrokken Benjamin Pérez Fonseca op, die deze functie als eerste had bekleed.
Cabezas maakte deel uit van de eerste Sandinistische regering in 1979 na het einde van de dictatuur van de Somoza-familie.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vroegere rebellenleidster als 'terroriste' visum voor VS geweigerd

Dora María Téllez, de Nicaraguaanse oud-minister van Volksgezondheid in de regering-Ortega, vertelde op 14 februari 2005 dat haar een visum voor de Verenigde Staten was geweigerd. Vooral de motivatie voor het besluit van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken verbaasde haar: zij zou betrokken zijn geweest bij 'terroristische activiteiten'. Téllez maakte deel uit van de Sandinistische opstandelingen die in 1978 het Nationaal Congres hadden bezet, een voorbode van de val van de dictatuur van de Somoza-familie, een jaar later.

De inmiddels 48-jarige historica, die in het verleden zonder moeilijkheden naar de VS was gereisd, had een baan aangeboden gekregen op de Harvard-universiteit.

VS eisen vernietiging luchtafweerraketten

Nicaragua moest nog meer dan 1.000 luchtafweerraketten vernietigen, of het zou 2,1 miljoen dollar (ca. 1,7 miljoen euro) aan militaire hulp verliezen. Dit zei de Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld op 21 maart 2005 in de Argentijnse hoofdstad Buenos Aires tijdens zijn reis door Zuid-Amerika. Volgens de Verenigde Staten had Nicaragua beloofd meer SAM-7 raketten onklaar te maken dan in werkelijkheid was gebeurd. De eis van vernietiging kwam voort uit de vrees dat de wapens, die vanaf de schouder konden worden afgevuurd, door terroristen tegen de burgerlijke luchtvaart zouden worden gebruikt.

(Vorige berichten pag. 622/3 e.v. - 2004)

Panama

PANAMA

BINNENLAND

Rebellie in Panamese havenstad Almirante

Bewoners van de stad Almirante blokkeerden op 21 oktober 2004 de weg naar de haven die van groot belang was voor de bananenindustrie in de regio. De aanleiding was een brand die drie huizen had vernietigd nadat kortsluiting was ontstaan omdat de stroom, na uitgevallen te zijn geweest, plotsklaps was hersteld. De Amerikaanse multinational Chiquita Brands, eigenaar van de meeste bananenbedrijven, zorgde ook voor de elektriciteitsvoorziening in de stad en het bedrijf had begin oktober, tot woede van de gemeenschap, de prijs voor elektriciteit verhoogd.

Toen 100 leden van de oproerpolitie drie dagen later de straat wilden vrijmaken, reageerden de demonstranten met geweld en raakten minstens zestien agenten gewond. Drie werden er in gijzeling genomen, maar na bemiddeling van een priester weer vrijgelaten.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Arrestaties bij mars van werklozen

Met de eis dat er minimaal 1.000 nieuwe permanente banen gecreëerd moesten worden, hielden werkloze inwoners van de stad Colón volgens het Panamese dagblad *La Prensa* op 31 maart 2005 een demonstratie. Het kwam tot een confrontatie met de politie toen de demonstranten autobanden in brand staken en stenen en flessen naar de politie gooiden. Ten minste 25 betogers werden gearresteerd en tientallen kregen last van lichte verstikkingsverschijnselen nadat de politie traangas had gebruikt om de menigte te verspreiden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Lening van IDB om lokale investeringen te bevorderen

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) maakte op 4 februari 2005 bekend dat ze Panama een krediet verschafte van bijna 20 miljoen dollar (ca. 15 miljoen euro). Het geld moest worden aangewend om een project op te zetten dat investeringen zou financieren in de lokale gemeenschappen en een geïntegreerd waterbeheer in de Panamakanaalzone moest bevorderen. De totale kosten waren beraamd op 35 miljoen dollar (ca. 28 miljoen euro), waarvan Panama ruim 15 miljoen dollar (ca. 12 miljoen euro) zou bijdragen.

IMF signaleert sterke economische groei in Panama

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) maakte op 12 april 2005 duidelijk verheugd te zijn over de sterke economische groei in Panama. In 2004 was het bbp met ongeveer 6 procent toegenomen, met name door toegenomen activiteiten in de bouwsector en door uitbreiding van de export. Panama had vrijhandelsakkoorden afgesloten met Taiwan en El Salvador en streefde ook naar economische akkoorden met de Verenigde Staten, Costa Rica en Nicaragua.
De inflatie was in 2004, ondanks de hoge olieprijzen, laag gebleven en de werkloosheid was gedaald, maar onvoldoende in verhouding tot de economische groei.

GEZONDHEID EN ZORG

Subsidie om hiv/aids in Midden-Amerika te bestrijden

Op 29 maart 2005 kende de Wereldbank 8 miljoen dollar (ruim 6 miljoen euro) toe voor preventie en bestrijding van hiv/aids in Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua en Panama. Daarvan moest onder andere een laboratorium worden opgezet voor het testen van mensen en een epidemisch bewakingssysteem worden ontwikkeld dat de informatie van de zes

landen zou integreren. Een regionaal actieplan moest verder zorgdragen voor een gecoördineerde strategie in de strijd tegen hiv/aids.

NATUUR EN MILIEU

Projectontwikkelaars kopen oerwoud rond Panamakanaal

Een deel van Panama's tropisch oerwoud rond het Panamakanaal kon door projectontwikkelaars worden gekocht, zo berichtte de *BBC* op 23 maart 2005. De bossen lagen op de scheidslijn van twee oceanen en de grens van Midden- en Zuid-Amerika en kenden daardoor een grote biodiversiteit. De landengte nam slechts 0,05 procent van het aardoppervlak in beslag, maar gold als rustpunt voor trekvogels en telde 950 soorten – twee keer zoveel als in geheel Europa voorkwamen.

Volgens milieugroepen was de verkoop van de bossen in strijd met de Panamese wetgeving, maar ambtenaren waren het daarmee oneens. Bovendien werden volgens hen aan bouwers speciale voorwaarden opgelegd om aantasting van het milieu te voorkomen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Toenadering met Cuba bij Iberisch-Amerikaanse top

Ruim tweeënhalve maand nadat de Cubaanse regering de diplomatieke betrekkingen met Panama had verbroken, vond er op 19 november 2004 bij de Iberisch-Amerikaanse top in Costa Rica overleg plaats tussen beide landen. Cuba verbrak de betrekkingen omdat Panama's toenmalige president Mireya Moscoso enkele dagen voor het aantreden van opvolger Martín Torrijos vier mensen in vrijheid had gesteld die gevangen zaten voor het beramen van een aanslag op de Cubaanse leider Fidel Castro. Torrijos nam evenwel direct publiekelijk afstand van het besluit van zijn voorganger.

De minister van Buitenlandse zaken van Panama, Samuel Lewis, noemde het hernieuwde contact met Cuba 'een duidelijke en effectieve stap' in de goede richting. Bij de top waren Spanje, Portugal en negentien Latijns-Amerikaanse landen aanwezig.

(Vorige berichten pag. 623/3 e.v. - 2004)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

VS weren KLM-toestel uit Amerikaans luchtruim

Op 8 april 2005 werd een passagiersvliegtuig van de KLM geweerd uit het Amerikaanse luchtruim. Het was onderweg van Nederland naar Mexico. Boven Canada kreeg het van de Amerikaanse autoriteiten te horen dat het niet tot het Amerikaanse luchtruim werd toegelaten, omdat zich aan boord twee passagiers bevonden die voorkwamen op de Amerikaanse 'no fly-list'. Op deze lijst stonden namen van ca. 70.000 mensen die mogelijk banden hadden met terroristische organisaties en niet naar of vanuit de VS mochten vliegen. De VS distribueerde deze lijst onder luchtvaartmaatschappijen wereldwijd, dus ook de KLM had deze in zijn bezit. Het was de KLM echter onbekend dat deze mensen ook niet door het Amerikaanse luchtruim mochten vliegen, zonder daadwerkelijk in de VS te landen.
Het KLM-toestel vloog terug naar Nederland en vertrok daarna opnieuw, ditmaal zonder de omstreden passagiers. Het bleek om twee broers uit Saoedi-Arabië te gaan, die hun vader in Mexico wilden bezoeken en voor zover bekend geen plannen hadden om aanslagen te plegen. Volgens de VS hadden ze banden met Al-Qaeda.
Een KLM-woordvoerder zei tegenover dagblad *NRC-Handelsblad* dat men in het vervolg de Amerikaanse lijst beter zou controleren, maar noemde de lijst ook 'een gedrocht', omdat onduidelijk was volgens welke criteria deze was samengesteld.
De Amerikaanse autoriteiten lieten later in april weten dat alle buitenlandse luchtvaartmaatschappijen in het vervolg hun passagierslijsten moesten vergelijken met de 'no fly-list', indien ze door het Amerikaanse luchtruim wilden vliegen.

'Amerikaanse luchtvaart blijft kwetsbaar voor aanslagen'

David Stone, hoofd van de Amerikaanse Transportation Security Administration (TSA), maakte op 9 april 2005 bekend dat hij per 1 juni ontslag nam. De TSA was onder meer verantwoordelijk voor de veiligheid van de Amerikaanse luchtvaart. Stone was de derde TSA-directeur die sinds de aanslagen van 11 september 2001 opstapte.
De TSA gaf geen reden voor zijn vertrek, maar vermoedelijk had het te maken met een in maart verschenen rapport van de FBI en het ministerie van Binnenlandse veiligheid. Hierin stond dat het in de VS nog altijd mogelijk was om vliegtuigen te misbruiken voor terreuraanslagen. De TSA had sinds september 2001 12 miljard dollar (ca. 9,6 miljard euro) in de beveiliging van de luchtvaart gestoken, maar blijkbaar had dit niet de gewenste resultaten opgeleverd. Het geld van de TSA was vooral gegaan naar nieuwe methodes om bagage te onderzoeken, kogelvrije cockpitdeuren en de aanstelling van zogeheten 'airmarshalls'. Volgens het rapport zouden terroristen de nieuwe Amerikaanse veiligheidsmaatregelen blijven onderzoeken, om eventuele zwakke plekken te vinden. En ze zouden 'vermoedelijk' blijven proberen om lijnvliegtuigen te gebruiken voor aanslagen, maar eventueel ook privé-vliegtuigen en helikopters.
Een ander rapport, in maart 2005 gepubliceerd door de Coalition of Airline Pilots (CAP), concludeerde dat er 'enorme gaten' in de beveiliging van de Amerikaanse luchtvaart zaten. Met name de controles op personeel van luchthavens en de vracht van vliegtuigen was sinds september 2001 niet noemenswaardig verbeterd, aldus de CAP. 'De technologie om vele van deze veiligheidsproblemen op te lossen bestaat, of zou kunnen worden gemoderniseerd, maar de luchtvaartmaatschappijen, luchthavens en overheidsfunctionarissen hebben hier niet de prioriteit aan gegeven die het verdient.'

'Twintigste kaper' bekent betrokkenheid bij aanslagen

De Fransman Zacarias Moussaoui bekende op 22 april 2005 in de rechtbank van Alexandra, Virginia, dat hij betrokken was geweest bij de aanslagen op 11 september 2001. Moussaoui werd ervan verdacht dat hij aan deze aanslagen had zullen meewerken, als hij niet drie weken daarvoor was opgepakt wegens overtreding van de immigratiewet. Aangezien de aanslagen werden uitgevoerd door negentien kapers, werd Moussaoui wel de 'twintigste kaper' genoemd.
Moussaoui bekende schuld aan alle zes onderdelen van de tenlastelegging: samenzwering om een aanslag te plegen, een

vliegtuig te kapen, een vliegtuig te vernietigen, massavernietigingswapens te gebruiken, mensen te doden en andermans eigendommen te vernielen. Op de eerste vier punten stond de doodstraf. Moussaoui bekende verder dat hij in opdracht van Al-Qaeda in de VS had geleerd om een Boeiing 747 te besturen. De bedoeling was dat hij zo'n toestel op het Witte Huis zou laten neerstorten. Hij ontkende echter dat dit op 11 september 2001 had moeten gebeuren. 'Zijn' aanslag maakte deel uit van hetzelfde plan als de aanslagen van 11 september, maar zou pas later worden gepleegd.

Volgens de advocaten van Moussaoui was hun cliënt mentaal niet stabiel en niet in staat om schuld te bekennen. Desondanks accepteerde rechter Leonie Brinkema de bekentenis. Welke straf Moussaoui kreeg, was eind april nog niet bekend.

'Aantal terreuraanslagen verdrievoudigd'

Het Amerikaanse Democratische Congreslid Henry Waxman zei op 27 april 2005 dat het aantal 'significante' terreuraanslagen wereldwijd in 2004 meer dan verdrievoudigd was. In 2003 zouden 175 aanslagen zijn gepleegd met 625 dodelijke slachtoffers en in 2004 651 aanslagen met 1.907 doden. Hij baseerde zich op officiële Amerikaanse stukken die Congresmedewerkers in april hadden ontvangen.

Tot 2004 had het ministerie van Buitenlandse zaken jaarlijks statistieken over terreuraanslagen gepubliceerd, maar in april 2005 had het bekendgemaakt dit niet langer te doen. Officieel hield het ministerie de cijfers achter omdat het rapport van 2004 genante fouten had bevat. Men wilde herhaling hiervan voorkomen. Maar Waxman meende dat de cijfers in werkelijkheid werden achtergehouden om te verbloemen dat de strijd tegen terrorisme bepaald geen succes was. Overigens werden volgens het Franse persbureau *AFP* de cijfers nog wel los van het jaarlijkse rapport over terrorisme gepubliceerd, en wel door het Nationaal Contraterrorisme Centrum (NCTC), een onlangs opgerichte afdeling van de CIA.
In de cijfers waren alleen aanslagen opgenomen die binnen de definitie van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken vielen. Dat omschreef terreuraanslagen als politiek gemotiveerd geweld tegen non-combattanten. Aanslagen op Amerikaanse of andere strijdkrachten in Irak waren hierdoor niet in de cijfers opgenomen. 'Significante' aanslagen veroorzaakten het verlies van levens, serieuze verwondingen of ernstige schade.

BINNENLAND

Vrijwilligers bewaken Amerikaanse zuidgrens

Vanaf 1 april 2005 sloten tussen de 300 en 400 Amerikaanse vrijwilligers zich aan bij het *Minuteman project*, een particulier initiatief om immigranten die illegaal de Amerikaanse zuidgrens overstaken tegen te houden. De deelnemers gingen 37 kilometer grens in Arizona een maand lang bewaken. Ze deden dit uit protest, omdat ze de officiële grensbewaking ineffectief vonden. Sommige vrijwilligers waren gewapend, maar ze zeiden dat ze niet zelf tegen illegale immigranten optraden. Ze zouden illegale grensoverschrijdingen alleen aan de autoriteiten melden.
In 2004 werden in Arizona meer dan 500.000 illegale immigranten aangehouden, het merendeel van Latijns-Amerikaanse afkomst. President Bush had in 2004 een pardon aangekondigd voor een deel van de illegalen in de VS, maar in april 2005 waren nog geen stappen gezet om dit daadwerkelijk uit te voeren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amerikaans handelstekort breekt opnieuw records

Het Amerikaanse handelstekort steeg in februari 2005 met 4,3 procent tot een nieuw record van 61 miljard dollar (ca. 48,7 miljard euro). Het Amerikaanse ministerie van Handel maakte dit op 12 april 2005 bekend.

De waarde van de Amerikaanse importen bedroeg in februari 161,5 miljard dollar (ca. 129 miljard euro), terwijl er voor 100,5 miljard dollar (ca. 80,2 miljard euro) werd geëxporteerd. De import van textiel was fors toegenomen ten gevolge van de liberalisatie van de wereldmarkt voor textiel in januari. Door de Amerikaanse economische groei was de vraag naar buitenlandse consumentenproducten, auto's en industriële materialen ook toegenomen. De import van petroleum brak net geen records maar was wel enorm toegenomen, met name omdat de prijs van Amerikaanse ruwe olie al maanden vrijwel onafgebroken steeg, tot 55 dollar per vat in februari.
Het handelstekort met China daalde in februari met 9 procent naar 13,9 miljard dollar (ca. 11,1 miljard euro). Ten opzichte van februari 2004 werd echter 49,8 procent meer uit China geïmporteerd, terwijl de Amerikaanse export naar China in die periode met slechts 1,6 procent was gegroeid.

Economische groei valt tegen

Het ministerie van Handel meldde op 28 april dat de Amerikaanse economie in het laatste kwartaal van 2004 met 3,8 en in eerste kwartaal van 2005 met 3,1 procent op jaarbasis was gegroeid. Het ministerie had gerekend op een groei in het eerste kwartaal met 3,6 procent. De tegenvaller werd verklaard door de hoge brandstofprijzen.

JUSTITIE

Grootscheepse jacht op voortvluchtige criminelen

De Amerikaanse minister van Justitie Alberto Gonzales zei op 12 april 2005 dat 3.100 wetshandhavers in het hele land in de periode van 4 tot 10 april met vereende krachten jacht hadden gemaakt op voortvluchtige criminelen. De operatie heette FALCON (Federal and Local Cops Organized Nationally) en had de vergroting van de veiligheid in de VS als doel. Nooit eerder hadden wetshandhavers van federale en lokale overheden op zo'n grote schaal met elkaar samengewerkt. De operatie richtte zich op het opsporen van 'de ergste criminelen', die werden verdacht van seksuele misdrijven, grootscheepse drugshandel, moord, ontvoering en misdaden uitgevoerd door straatbendes. Tussen 4 en 10 april 2005 werden landelijk 10.340 voortvluchtigen opgepakt, tien keer zoveel als in dezelfde periode een jaar eerder.

In de VS was het moeilijk om voortvluchtige criminelen op te sporen, omdat er geen volledig en goed functionerend federaal opsporingsbeleid bestond. Mensen die in de ene staat werden gezocht, waren in andere staten vaak niet bij justitie bekend. Operatie FALCON probeerde hier iets tegen te doen. Het was Gonzales' bedoeling om vaker dergelijke operaties te organiseren.

GEZONDHEID EN ZORG

VS tegen condoomgebruik en abortus

De VS verzochten de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in april 2005 om twee soorten abortuspillen te schrappen van een lijst met 'essentiële medicijnen' die wereldwijd verkrijgbaar zouden moeten zijn. Dagblad *NRC-Handelsblad* meldde dit op 30 april. Het ging om misoprostol en mifespristone.
De twee soorten abortuspillen waren in de VS zelf vrij verkrijgbaar. Aangezien de VS een van de grootste geldschieters van de WHO waren, was het moeilijk het Amerikaanse verzoek om de pillen van de lijst te schrappen te negeren.
Volgens de WHO werden jaarlijks wereldwijd 19 miljoen foetussen onder onhygiënische of anderszins onveilige omstandigheden operatief geaborteerd, waarvan 18,5 miljoen in ontwikkelingslanden. Door dergelijke onveilige abortussen verloren jaarlijks ca. 68.000 vrouwen het leven. Het gebruik van abortuspillen zou veiliger zijn en werd daarom door de WHO gepropageerd.

Onthouding

Waarom de VS van de abortuspillen afwilden was niet duidelijk, maar vermoedelijk had het te maken met weerzin tegen geboortebeperking binnen het kabinet-Bush. Dat had eerder al de geldkraan dichtgedraaid voor organisaties die het gebruik van condooms propageerden om overbevolking en de verspreiding van aids en soa's tegen te gaan. Ook wilde Washington geen teksten van de Verenigde Naties meer ondertekenen indien daarin de woorden 'reproductive health services' voorkwamen. Dit type gezondheidszorg hing meestal samen met geboortebeperking.
President Bush had in mei 2003 15 miljard dollar (ca. 12 miljard euro) beschikbaar gesteld, uit te geven in een periode van vijf jaar, voor de strijd tegen aids in de wereld. Dit geld mocht echter niet worden gebruikt voor gezondheidszorg voor prostituees en voor organisaties die positief stonden tegenover abortus of condoomgebruik als bescherming tegen hiv-besmetting propageerden. Het merendeel van het geld ging naar programma's die seksuele onthouding propageerden als beste middel om hiv-besmetting en ongewenste zwangerschappen te voorkomen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Executies door injectie inhumaan'

Het Britse medische tijdschrift *The Lancet* publiceerde op 16 april 2005 de resultaten van medisch onderzoek naar executies door middel van dodelijke injecties. Het onderzoek was uitgevoerd door medewerkers van de Universiteit van Miami. Hun conclusie was dat deze executiemethode niet altijd zo pijnloos was als doorgaans werd aangenomen. De wijze waarop deze executies in de VS werden uitgevoerd, voldeed volgens de onderzoekers niet eens aan de veterinaire normen voor het doden van vee.

Voorafgaand aan hun executie werden Amerikaanse ter dood veroordeelden verdoofd, omdat de toegediende chemicaliën anders een uiterst pijnlijke dood zouden veroorzaken. Het onderzoek wees echter uit dat de verdovende middelen dikwijls werden toegediend door mensen die weinig of geen kennis van de anesthesie hadden. De onderzoekers hadden autopsie uitgevoerd op lijken van 49 geëxecuteerden in Arizona, Georgia en Noord- en Zuid-Carolina. Van hen bleken er 43 lagere concentraties verdovende stoffen in het bloed te hebben dan gangbaar was bij chirurgische operaties. Bij 21 was de concentratie zo laag, dat zij zich mogelijk bewust waren geweest van de executie. Dit zou betekenen dat ze hadden gevoeld hoe ze stikten, terwijl de stof potassium door hun aderen brandde en hevige pijnen veroorzaakte.

Volgens The Lancet waren in de VS sinds 1976 956 executies voltrokken, waarvan 788 door het toedienen van dodelijke injecties.

MILITAIRE ZAKEN

Amerikaanse militair ter dood veroordeeld

Een militaire rechtbank in Fort Bragg, Noord-Carolina, veroordeelde op 28 april 2005 de Amerikaanse sergeant Hasan Akbar ter dood. Hij zou op 23 maart 2003, net voor de invasie in Irak, granaten in tenten van Amerikaanse soldaten in Kamp Pennsylvania in Koeweit hebben gegooid. Soldaten die hierop hun tenten waren uitgevlucht, had hij beschoten. Hierbij waren twee doden en veertien gewonden gevallen. Hasan Akbar zou dit hebben gedaan omdat hij zich ergerde aan grapjes over zijn islamitische achtergrond.
Het was voor het eerst sinds de Vietnamoorlog dat een Amerikaanse militair voor een militair tribunaal moest verschijnen wegens moord op andere Amerikaanse militairen in oorlogstijd.

Aantal Amerikaanse doden in Irak boven 1.500

Volgens officiële cijfers van het Pentagon bedroeg het aantal Amerikaanse militairen dat sinds maart 2003 in Irak was omgekomen op 28 april 2005 1.573. Over Iraakse slachtoffers hield het Pentagon geen officiële statistieken bij. Analisten schatten dit aantal op ca. 100.000, het merendeel burgers.

BUITENLANDSE ZAKEN

Wolfowitz wordt directeur van Wereldbank

De Wereldbank bevestigde op 31 maart 2005 dat Paul Wolfowitz haar nieuwe directeur werd. Het bestuur van de bank, dat 184 landen vertegenwoordigde, had hier unaniem mee ingestemd. Wolfowitz zou op 1 juni James Wolfensohn opvolgen.

'Havik'

Het was traditie dat de Verenigde Staten de directeur van de Wereldbank leverden. In februari was echter grote ongerustheid ontstaan toen president Bush zijn onderminister van Defensie voor deze functie nomineerde. Wolfowitz stond bekend als 'havik'. Hij had een sleutelrol gespeeld in de aanval op Irak en had weinig ervaring met ontwikkelingswerk. Men name de Europese Unie vreesde dat Wolfowitz de multinationale bank wilde omvormen in een instantie die vooral de Amerikaanse belangen zou dienen.

Brussel ging uiteindelijk toch akkoord met Wolfowitz' benoeming, met name omdat men geen nieuwe spanningen met de VS wenste. De Amerikaans-Europese relaties waren na de herverkiezing van Bush in november 2004 aanzienlijk verbeterd. Ook wilde men niet de kans lopen dat de VS Europese kandidaten voor topfuncties binnen onder meer de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en het Ontwikkelingsprogramma

van de Verenigde Naties (UNDP) zouden blokkeren, als reactie op een afwijzing van Wolfowitz. Maar Brussel gaf ook te kennen dat Wolfowitz wellicht niet zo ongeschikt was als men aanvankelijk had gedacht. Na zijn nominatie was hij naar Brussel gereisd om de problemen rondom zijn kandidaatstelling te bespreken. Volgens Europese bewindslieden was Wolfowitz tegen alle verwachtingen in erg overtuigend en toegankelijk gebleken.

Nadat duidelijk was dat hij werkelijk de directeur van de Wereldbank zou worden, zei Wolfowitz: 'De armste landen van de wereld helpen om zichzelf uit de armoede te tillen is een nobele missie. (...) Ik heb een diep geloof in die missie.' Hij beloofde ook met een 'werkelijk multinationaal' team te gaan werken en niet met een eenzijdig pro-Amerikaans team. Tot slot wilde Wolfowitz dat de Wereldbank vooral steun zou geven aan landen die mensenrechten respecteerden en democratisch waren of bereid waren tot democratische hervormingen.
Of de EU de onderdirecteur mocht leveren, zoals Brussel had gevraagd, liet hij vooralsnog in het midden.

Amerikaanse legertop niet schuldig bevonden aan mishandelingen in Irak

De inspectiedienst van het Amerikaanse leger publiceerde in april 2005 een rapport over de mishandelingen in de Abu Ghraib-gevangenis in Bagdad. Deze waren in april en mei 2004 aan het licht gekomen. In het rapport stond dat luitenant-generaal Ricardo Sanchez, die tot de zomer van 2004 opperbevelhebber van de Amerikaanse strijdkrachten in Irak was, niets te verwijten viel. Ook drie van zijn naaste medewerkers, onder wie generaal Walter Wojdanowski, trof geen blaam.

Het rapport meende dat er geen bewijs te vinden was dat Sanchez medeschuldig was aan de mishandelingen. Het voerde verzachtende omstandigheden aan die zouden verklaren waarom de folteraars onder Sanchez min of meer ongestoord hun gang hadden kunnen gaan. Zo kampten de Amerikaanse strijdkrachten indertijd met een tekort aan leidinggevenden. Sanchez moest optreden tegen een uitbraak van anti-Amerikaans geweld in Irak. En de druk om de voortvluchtige Iraakse dictator Saddam Hoessein op te sporen was groot. Hierdoor zouden de mishandelingen aan zijn aandacht zijn ontsnapt.
Brigadegeneraal Janis Karpinski viel volgens het rapport wel iets te verwijten, omdat zij verantwoordelijk was voor de militaire politie die de gevangenis leidde en de mishandelingen uitvoerde. Karpinski zelf zei dat ze een zondebok was en dat Sanchez zelf opdracht voor de mishandelingen had gegeven. Ook de vijf militairen van lagere rang die inmiddels in verband met de mishandelingen waren veroordeeld, noemde zij zondebokken.

De Amerikaanse Unie voor Burgerrechten (ACLU) was niet over het rapport te spreken. De organisatie had in maart 2005 een rechtszaak tegen de staat gewonnen, waardoor deze verplicht was om een tot dan toe geheim memo vrij te geven. In dit memo, door Sanchez ondertekend op 14 september 2003, werd toestemming gegeven voor hardere ondervragingstechnieken in Irak. De mishandelingen door Amerikaanse militairen in Iraakse gevangenissen waren begonnen rond september 2003.

VS en China intensiveren contacten

Op 8 april 2005 maakte het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken bekend dat onderminister Zoellick in het vervolg regelmatig zou vergaderen met zijn Chinese ambtsgenoot. Voorheen hadden de Amerikanen en Chinezen alleen incidenteel overleg met elkaar gevoerd. Een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie zei dat de VS middels de permanente intensivering van de contacten erkenden dat China tot de belangrijkste landen ter wereld was gaan behoren. De gespreksonderwerpen zouden politiek, militair en economisch van aard zijn. Als voorbeelden noemde het ministerie de spanningen rondom Soedan, Taiwan en Noord-Korea, maar ook de strijd tegen terrorisme.

Het initiatief voor regelmatig contact op hoog diplomatiek niveau was genomen door de Chinese president Hu Jintao. Hij had in november 2004 in Chili aan president Bush voorgesteld een 'strategische dialoog' aan te gaan. Aangezien de VS deze bewoordingen alleen gebruikten voor permanent regelmatig overleg met de naaste bondgenoten, ging Washington hiermee niet akkoord. Het overleg met China zou een 'mondiale dialoog' gaan heten.

OVERLEDEN

Cyrus Vance, oud minister van Buitenlandse Zaken

Op 12 januari 2002 overleed voormalig minister van Buitenlandse Zaken Cyrus Vance op 84-jarige leeftijd in New York. Hij leed al geruime tijd aan de ziekte van Alzheimer.
Cyrus Vance werd op 27 maart 1917 geboren in Clarksburg, West-Virginia. Hij studeerde rechten aan de Yale University, diende enkele jaren in het leger en trad daarna in dienst bij een advocatenkantoor in New York. Vanaf 1957 werkte hij voor presidenten, het Congres en de Verenigde Naties.
Hij vervulde verschillende functies in de regering van de presidenten John F. Kennedy en Lyndon B. Johnson. Tijdens het presidentschap van Carter was hij van 1977-1980 minister van Buitenlandse Zaken. Hij was verantwoordelijk voor de overdracht van het Panamakanaal aan Panama en voor de normalisering van de betrekkingen met China. Ook sloot hij een wapenakkoord met de Sovjetunie (SALT-2), waarvoor echter onvoldoende steun in de Senaat bleek te zijn. Zijn grootste succes was de totstandkoming in 1979 van de Camp David-akkoorden die vrede brachten tussen Israël en Egypte. In 1980 trad hij af vanwege onenigheid over Carter's beslissing het leger in te zetten in een poging de gijzeling van 52 leden van het ambassadepersoneel in Teheran te beëindigen. Overigens mislukte de bevrijdingspoging.
Daarna begon hij aan een tweede carrière bij de VN. Hij bemiddelde bij de conflicten in het voormalig Joegoslavië en slaagde er in 1991 in een bestand in Kroatië te bewerkstelligen, maar faalde bij het voorkomen van de oorlog in Bosnië. Ook bemiddelde hij in het conflict tussen Azerbeidzjan en Armenië over de enclave Nagorno Karabach. In 1993 trok hij zich terug als VN-bemiddelaar.
In 1969 kreeg hij de Amerikaanse Vrijheidsmedaille, in 1993 ontving hij het Franse Legioen van Eer en in 1994 werd hij geridderd door Koningin Elizabeth.
Hij stond bekend om de rust en het geduld waarmee hij zich inzette om partijen tot verzoening te brengen en conflicten op te lossen.

Chaim Potok, schrijver

Op 23 juli 2002 overleed de joods-Ameri-

kaanse schrijver Chaim Potok op 73-jarige leeftijd aan een hersentumor in Philadelphia, Pennsylvania. Hij werd geboren op 17 februari 1929 in de Bronx, New York als Herman Harold Potok. Zijn ouders, orthodox-joodse Poolse immigranten, gaven hem daarnaast de Hebreeuwse naam Chaim Tvzi. Potok studeerde joodse cultuur, geschiedenis aan het Jewish Theological Seminary in New York en volgde de opleiding tot liberaal-joods rabbijn. In 1965 promoveerde hij. Hij was rabbijn en kunstschilder, doceerde aan verschillende universiteiten, maar zag zichzelf vooral als schrijver. Behalve een kleine twintig romans schreef hij toneelstukken, kinderboeken, korte verhalen en een boek over de geschiedenis van de joden.

De meeste romans verhalen over de worsteling tussen traditie en moderniteit in de wereld waaruit Potok voortkwam. Zijn eerste boek, *The Chosen,* werd meteen een bestseller en is naderhand verfilmd. Dit boek en het vervolg *The Promise* vertellen over leven en vriendschap van twee joodse jongens, de een uit een orthodox, de ander uit een liberaal gezin. *My Name is Asher Lev* handelt over een joodse schilder die christelijke onderwerpen, waaronder de kruisiging, schildert.

Kenmerkend voor deze romans is de sfeer van warmte en geborgenheid van de orthodox-joodse gemeenschap en de intense discussies over teksten uit het Oude Testament.

John Rawls, politiek filosoof

Op 24 november 2002 overleed de filosoof John Borden Rawls op 81-jarige leeftijd aan een hartaanval in Lexington, Massachu setts. Hij werd geboren op 21 februari 1921 in Baltimore. Zijn vader was een succesvolle belastingadvocaat en zijn moeder was voorvechtster van vrouwenrechten. Hij promoveerde aan Princeton University op ethische beslissingsmethoden, verbleef een jaar aan de Britse Oxford University en werkte daarna op Cornell. Rawls was de belangrijkste politieke filosoof van de 20e eeuw en werkte in de traditie van Locke, Rousseau en, bovenal, Kant. Zijn boeken hebben geleid tot de herwaardering van de politieke filosofie als een discipline die vragen stelt en antwoorden geeft over samenlevingsidealen. In 1971 publiceerde Rawls zijn hoofdwerk: A Theory Of Justice. Hierin verbond Rawls ethiek en politiek in een theorie die zich direct richt op inhoudelijke vragen over sociale rechtvaardigheid en tolerantie. Rawls vatte rechtvaardigheid op als eerlijkheid. Hij verduidelijkte dit met een gedachte-experiment. Stel dat mensen niets weten over hun sociale afkomst, sekse, huidskleur, capaciteiten en gebreken. In die 'oorspronkelijke toestand' moeten zij de regels en structuur bepalen van de wereld waarin zij leven. Dit zou ertoe leiden dat mensen alleen verschillen in welvaart toestaan als ook de armsten daarvan zouden profiteren. In zijn volgende boeken heeft Rawls zijn ideeën uitgewerkt en deels geherinterpreteerd. In Political Liberalism (1993) argumenteerde Rawls dat politieke stabiliteit alleen kan worden gegarandeerd als het beginsel van rechtvaardigheid als eerlijkheid wordt gecombineerd met tolerantie voor verschillende wereld- en levensbeschouwingen. In The Law of Peoples (1999) trok Rawls zijn theorie over rechtvaardigheid door op internationaal vlak. Centraal staat zijn opvatting dat 'volkeren de plicht hebben om andere volkeren bij te staan wanneer die onder ongunstige omstandigheden leven'. Een generatie filosofen, politicologen en juristen zijn door het werk van Rawls beïnvloed en zijn ideeën hebben geleid tot duizenden artikelen over verschillende aspecten van zijn theorie.

Marvin Bower, grondlegger Mckinsey

Op 22 januari 2003 overleed de voormalig directeur van McKinsey en grondlegger van de management consultancy Marvin Bower op 99-jarige leeftijd in Florida. Hij werd geboren op 1 augustus 1903 in Cincinatti, Ohio. Bower voltooide de opleiding aan de Harvard Law School (1928) en de Harvard Business School (1930). Na zijn afstuderen was hij een paar jaar verbonden aan een advocatenkantoor. Daarna werkte hij tot zijn pensionering in 1967 bij McKinsey, waar hij snel carrière maakte en opklom tot directeur. Tot 1993 was hij aan de firma verbonden als adviseur.

Oorspronkelijk was McKinsey een klein accountants- en ingenieursbureau dat ondernemingen adviseerde op het gebied van financiën en budgetten. Onder Bower's leiding werd McKinsey één van de meest gerenommeerde adviesfirma's ter wereld waar alleen de best afgestudeerde studenten werden aangenomen. Zijn aanpak en strenge maatstaven hebben hem gemaakt tot een rolmodel binnen de beroepsgroep. Tegenwoordig worden consultants van McKinsey ingeschakeld door 100 van de 150 grootste bedrijven in de wereld.

Volgens Bower kwamen bedrijven niet alleen in moeilijkheden door problemen op financieel en juridisch gebied, maar ook door falend managementbeleid. Daarom moesten ook strategie en organisatie bij de advisering worden betrokken. Tekenend is zijn opmerking tegen de voorzitter van een Amerikaans bedrijf dat in moeilijkheden verkeerde: 'Het probleem met dit bedrijf, meneer Little, bent u.'

Donald Regan, minister van Financiën

Op 10 juni 2003 overleed Donald Thomas Regan, minister van Financiën en chef-staf van het Witte Huis onder Ronald Reagan, in Williamsburg, Virginia aan de gevolgen van kanker. Hij werd geboren op 21 december 1918 in Cambridge, Massachusetts. Na een studie aan Harvard University, waar hij cum-laude afstudeerde, volgde hij een officiersopleiding, nam deel aan gevechten in de Stille Zuidzee en klom op tot majoor. Hij ging werken bij effectenmakelaar Merrill Lynch, waar hij carrière maakte en uiteindelijk directeur werd. Regan bekleedde verschillende belangrijke beursfuncties en was een gezaghebbend analist. Hij zat in het bestuur van diverse onderwijsinstellingen en ontving verschillende eredoctoraten. Hij schreef een boek over de beurscrisis van 1968 en de politieke autobiografie For The Record.

In 1980 werd hij minister van Financiën in het eerste kabinet van Ronald Reagan. Hij negeerde de adviezen van veel economische deskundigen en besloot tot forse belastingverlagingen om het investeringsklimaat en de werkgelegenheid te verbeteren. Zijn grootste bekendheid verwierf hij als chef-staf van het Witte Huis in het tweede kabinet Reagan. Toenemende aanvaringen en meningsverschillen met ander kabinetsleden en met de presidentsvrouw kwamen tot een hoogtepunt door de Iran-contra affaire. Tijdens die affaire raakte het Witte Huis in opspraak over illegale levering van wapens aan Iran en het doorsluizen van geld aan de rebellen die de Sandinistische (communistische) regering van Nicaragua bestreden. Reagan en Regan ontkenden daarvan op de hoogte te zijn geweest. Kabinet en presidentsvrouw verweten Regan de president onvoldoende te hebben beschermd. Geruchten over zijn ontslag de-

den Regan besluiten de eer aan zichzelf te houden. Als een van de invloedrijkste stafchefs van het Witte Huis gaf Regan de voorkeur aan daden boven woorden. Na zijn ontslag publiceerde hij een politieke autobiografie waarin hij schreef dat de dagelijkse werkzaamheden en uitspraken van de president werden bepaald door de adviezen die Nancy Reagan inwon bij een astroloog.

Gregory Peck, acteur

Op 12 juni 2003 overleed de Amerikaanse acteur Gregory Peck op 87-jarige leeftijd in zijn woonplaats Los Angeles. Gregory Peck werd op 5 april 1916 geboren in La Jolla, Californië.
Hij speelde in Spellbound van Hitchcock (1945), Moby Dick (1956), Guns of Navarone (1961), en Cape Fear (1991). Zijn laatste rol was die van Father Mapple in de tv-remake van Moby Dick (1998). In totaal speelde hij in een kleine zestig films.
In 1962 ontving hij een Oscar voor zijn rol in To Kill a Mockingbird. In 2003 riep het Amerikaanse Film Instituut het personage van de advocaat Atticus Finch, de rol van Peck, uit tot grootste held van het witte doek aller tijden.

Leon Uris, schrijver

Op 21 juni 2003 overleed de Amerikaans-joodse schrijver Leon Marcus Uris op 78-jarige leeftijd aan een hartaanval in zijn woonplaats Shelter Island, New York. Hij werd op 3 augustus 1924 in Baltimore, Maryland, geboren als zoon van Oost-Europese joodse immigranten. Van 1942 tot 1945 was hij marinier in de Stille Zuidzee. Drie mislukte pogingen een studie Engels af te ronden weerhielden hem niet van het schrijverschap. Behalve vuistdikke romans schreef hij artikelen voor kranten en enkele filmscripts. Zijn boeken, waaronder verschillende bestsellers, spelen in de 20e eeuw en beschrijven personen die de gevolgen ondervinden van belangrijke historische gebeurtenissen. Plaats van handeling zijn het getto in Warschau, naoorlogs Berlijn, het platteland van Noord-Ierland en Palestina na de komst van joodse immigranten.
Zijn bekendste werk is *Exodus* (1960) over de strijd van joden voor de stichting van een eigen staat. De roman is genoemd naar het schip dat in 1947 met 4500 illegale joodse immigranten in Palestina aankwam. Dit boek werd verfilmd en is vertaald in meer dan 50 talen.
Met zijn boeken veranderde Uris de beeldvorming van joden. In zijn verhalen waren joden geen willoze slachtoffers, maar sterke mensen die vochten voor hun eigen zaak. Volgens joodse critici was hij 'de voornaamste mythograaf van het zionisme'.

Katharine Hepburn, actrice

Op 29 juni 2003 overleed Hollywoord-legende Katharine Houghton Hebpurn op 96-jarige leeftijd in haar woonplaats Old Saybrook, Connecticut. Zij werd op 12 mei 1907 geboren in Connecticut in een rijke, progressieve familie. Haar vader was chirurg en haar moeder suffragette. Na haar studie geschiedenis en filosofie aan Bryn Mawr, een kleine universiteit voor vrouwen, ging ze aan het toneel. Succes op Broadway leidde in 1932 tot de eerste filmaanbieding uit Hollywood. Ze schreef enkele boeken, waaronder de autobiografie *Me. Who else?*
Katharine Hepburn acteerde in meer dan vijftig films. Haar populairste rol had ze in African Queen. Ze werd twaalf keer genomineerd voor een Oscar en ontving de prijs vier keer: voor Morning Glory, Guess Who's Coming to Dinner?, The Lion in Winter en On Golden Pond.
In 1995 werd ze door bekende acteurs en producenten uit de hele wereld uitgeroepen tot beste actrice in de filmgeschiedenis. Ze werd geroemd, niet alleen vanwege haar spel, maar ook vanwege haar schoonheid en haar levensinstelling. Teken van Hepburn's onafhankelijkheid was, dat ze nooit een prijsuitreiking bijwoonde.
De vrijgevochten Hepburn speelde bij voorkeur atypische, sterke vrouwen. Ze beschreef zichzelf met de woorden 'Een hoekig gezicht, een hoekig lichaam en een hoekige persoonlijkheid die overal tegenaan stoot.'

Elia Kazan, regisseur

Op 28 september 2003 overleed regisseur Elia Kazan op 94-jarige leeftijd in zijn woonplaats Manhattan, New York. Hij werd geboren als Elia Kazanjoglous op 7 september 1909 in Istanbul (het toenmalige Konstantinopel), Turkije als zoon van een Griekse tapijthandelaar. Vanaf zijn vierde woonde hij in de Verenigde Staten. Na een dramaopleiding, die hij cum laude afsloot, regisseerde Kazan theater- en filmklassiekers, waaronder Death of a Salesman, A Streetcar Named Desire en On the Waterfront. Ook schreef hij enkele (autobiografische) boeken.
Elia Kazan werkte samen met de schrijvers Arthur Miller en Tennessee Williams en ontdekte acteurs als Marlon Brando, James Dean en Warren Beatty. Kenmerkend voor zijn aanpak als regisseur is 'method acting', een acteerstijl die uitgaat van de eigen ervaringen van acteurs.
Gedurende zijn loopbaan ontving hij drie Oscars en drie Tony Awards (beste regisseur). In 1999 ontving hij een ere-Oscar voor zijn oeuvre. Deze onderscheiding was niet onomstreden, vanwege zijn getuigenis voor de McCarthy-commissie in 1952. Daarbij had hij de namen genoemd van acht collega's die, net als hij, voormalig lid waren van de Communistische Partij. Naar eigen zeggen had hij dit gedaan om zichzelf te redden. 'Natuurlijk is het niet leuk mensen te kwetsen, maar ik bezorg liever anderen last dan mezelf grote zorgen.'

Marlon Brando, acteur

Op 1 juli 2004 overleed acteur Marlon Brando op 80-jarige leeftijd in een ziekenhuis in Los Angeles. Hij leed al geruime tijd aan longfibrose. Marlon Brando werd geboren op 3 april 1924 in Omaha (Nebraska). Zijn vader was een zakenman, zijn moeder een matig actrice. Na van verschillende scholen te zijn gestudeerd (inclusief een militaire academie), ging hij naar de toneelschool in New York. Daar studeerde hij 'method acting', een acteerstijl die een zo groot mogelijke mate van realisme nastreeft en die door hem zijn bekendheid verkreeg. Hij speelde korte tijd toneel- en televisierollen en had zijn filmdebuut in 1950. Hij schreef een autobiografie getiteld *Songs My Mother Taught Me.*
Brandon groeide al snel uit tot een briljant acteur en een recalcitrante superster. Inmiddels wordt hij beschouwd als de grootste acteur van zijn generatie. Hoewel zijn personages vaak lomp waren en hun handelingen beestachtig, wist hij ook hun gevoeligheid en angsten over te brengen waardoor hun tragiek invoelbaar werd.
Brando speelde in meer dan veertig films. Veel van zijn latere films maakte hij voornamelijk voor het geld. Hij werd genomineerd voor acht Oscars en won Oscars voor zijn prestaties in On the Waterfront en de klassieker The Godfather. Bij de prijsuitreiking van The Godfather liet hij verstek gaan uit

protest tegen de manier waarop Hollywood Indianen verbeeldde.
'Ik overdrijf soms', zei hij in 1982. 'Maar ik ben niet ongevoelig. Sterker: mijn gedrag is juist een wapen tegen overgevoeligheid.'
(Vorige berichten pag. 221/2 e.v. - 2005)

BAHREIN

BINNENLAND

Koning wijzigt samenstelling kabinet

De Bahreinse koning sjeik Hamad bin Isa al-Khalifa bracht op 13 januari 2005 een aantal wijzigingen aan in de samenstelling van de regering. Alle belangrijke ministersposten bleven evenwel in handen van leden van de al-Khalifa familie.
In het nieuwe kabinet werden twee vrouwen opgenomen. In april 2004 was de arts Nada Haffadh als eerste vrouwelijke minister van het land benoemd op de post Gezondheidszorg. Nu kwam ook de portefeuille Sociale zaken in handen van een vrouw, namelijk de voormalige universiteitsdecaan Fatma Blushi.

Tienduizenden demonstranten eisen democratische hervormingen

In Bahrein gingen op 25 maart 2005 tienduizenden mensen – de organisatoren noemden een getal van 80.000 – de straat op om democratische hervormingen te eisen. De demonstratie was georganiseerd door de sji'itische oppositie die zich achtergesteld voelde bij de soennitische moslims. Deze hadden de regeermacht in handen, terwijl de meerderheid van de Bahreinse bevolking sji'itisch was. De betogers eisten vooral meer bevoegdheden voor het parlement ten opzichte van de shoera, de adviesraad waarvan de leden door koning Hamad bin Isa al-Khalifa werden benoemd.
De autoriteiten hadden geen toestemming gegeven voor de demonstratie.

Regering komt met antiterrorismewetgeving

Bahreinse media berichtten op 12 april 2005 dat de regering het parlement een wet had voorgelegd die de doodstraf stelde op terroristische acties. Bovendien konden volgens de wet degenen die religie gebruikten 'om extremisme te verspreiden' gevangenisstraffen tegemoet zien. Koning Ha-mad bin Isa al-Khalifa benadrukte in zijn verdediging van het voorstel dat de vrijheidsrechten van de burgers onder de nieuwe wetgeving niet mochten worden aangetast.
Terroristische acties waren Bahrein tot dan toe gespaard gebleven. Wel waren in 2004 arrestaties verricht onder militanten die werden verdacht van aanslagen op regeringsgebouwen en Amerikaanse doelen. Zij werden later echter vrijgelaten bij gebrek aan bewijs.

Samenstelling regering Bahrein
(13 januari 2005)

Koning
Sjeik HAMAD bin Isa al-Khalifa

Premier
Sjeik KHALIFA BIN SALMAN al-Khalifa
Vice-premier, tevens belast met Buitenlandse zaken
Sjeik MOHAMMED bin Mubarak al-Khalifa
Vice-premier, tevens belast met Islamitische zaken
Sjeik ABDALLAH BIN KHALID al-Khalifa

Ministers:
Binnenlandse zaken
Majoor-generaal sjeik RASHID bin Abdallah al-Khalifa
Defensie
Luitenant-generaal sjeik KHALIFA BIN AHMED al-Khalifa
Elektriciteit en Water
Sjeik ABDALLAH BIN SALMAN al-Khalifa
Financiën en Nationale economie
Sjeik AHMED bin Mohammed al-Khalifa
Gemeenten en Landbouw
Ali Saleh Abdallah al-SALEH
Gezondheidszorg
Nada HAFFADH
Hofhouding van de koning
Sjeik KHALID bin Abdallah al-Khalifa
Industrie en Handel
Hasan Abdallah FAKHRU
Informatie, tevens Minister van Staat voor Buitenlandse zaken
Muhammad ABD AL-GHAFFAR
Justitie
Mohammed Ali Shaikh Mansur AL-SITRI
Kabinetszaken
Abd-al-Husayn Ali MIRZA
Olie
Sjeik ISA bin Ali al-Khalifa
Onderwijs
Majid Ali al-NUAYMI
Sociale zaken
Fatma BLUSHI
Transport
Sjeik ALI BIN KHALIFA bin Salman al-Khalifa
Werkgelegenheid en Huisvesting
Fahmi al-JAWDAR

Minister van Staat voor de Shoera (adviesraad) en het Parlement
Abdul-Aziz Mohammed al-FADHIL

Adviseurs met de rang van minister:
Adviseur van de koning voor Informatiezaken
Nabil al-HAMIR
Adviseur van de premier voor Culturele zaken
Mohammed Ibrahim al-MUTAWA
Adviseur van de premier voor Economische zaken
Abdullah Hassan SAIF
Adviseur van de premier voor Wetgevingszaken
Jawad Salim al-ARRAYED

Bahreinse vrouw voor korte tijd parlementsvoorzitter

De *BBC* berichtte op 19 april 2005 dat in Bahrein een vrouw de functie van parlementsvoorzitter had vervuld. Volgens het nieuwsorgaan was zij daarmee de eerste in de Arabische wereld. Het ging om Alees Samaan, die bij afwezigheid van de reguliere voorzitter en diens plaatsvervangers voor enkele uren het voorzitterschap van de shoera op zich nam. Dat was de door de koning benoemde adviesraad die meer macht had dan het gekozen parlement. Samaan viel de functie toe omdat zij het oudste lid van de raad was. Zij was christen en daarmee tevens de eerste niet-moslim die in Bahrein de functie bekleedde.
Hoewel Samaan slechts enkele uren voorzitter was, werd de gebeurtenis in de Bahreinse media breed uitgemeten omdat deze werd gezien als teken dat politieke participatie van vrouwen meer en meer geaccepteerd werd. In het kader van de door koning Hamad bin Isa al-Khalifa afgekondigde hervormingen waren enkele jaren eerder vier vrouwen in de shoera benoemd, van wie Samaan er één was. In 2002 mochten vrouwen voor het eerst stemmen en zich kandidaat stellen bij de lokale verkiezingen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Saoedi-Arabië tegen Bahreins-Amerikaanse vrijhandelsovereenomst

De minister van Buitenlandse zaken van Saoedi-Arabië, prins Saud al-Faisal, sprak zich op 22 december 2004 uit tegen de voorgenomen vrijhandelsovereenkomst tussen Bahrein en de Verenigde Staten. Volgens dat akkoord, waar andere Arabische staten eveneens ontstemd over waren, zouden de handelstarieven worden afgeschaft zodat

de VS voordelen verkregen boven de leden van de Gulf Cooperation Council (GCC). Daartoe behoorden, behalve Bahrein en Saoedi-Arabië, ook de oliestaten Koeweit, Oman, Qatar en de Verenigde Arabische Emiraten. De GCC-leden hadden de onderlinge douanetarieven vastgesteld op 5 procent.
Volgens Saud al-Faisal was een overeenkomst buiten het samenwerkingsverband om met afzonderlijke staten een schending van de GCC-regels. Analisten meenden dat hij vooral bevreesd was dat door Bahrein tariefvrij geïmporteerde producten in Saoedi-Arabië doorverkocht zouden worden. De VS, die de overeenkomst zagen als bijdrage aan de economische integratie en ontwikkeling in het Midden-Oosten, planden een dergelijk akkoord ook met Oman en de Verenigde Arabische Emiraten.

VS onderscheppen drugstransport Arabische Zee

In een verklaring van de Amerikaanse Vijfde Vloot werd op 7 maart 2005 melding gemaakt van een drugsvangst in het noorden van de Arabische Zee ter waarde van zeker 30 miljoen dollar (ca. 23 miljoen euro). Een schip met de naam Al Zahidi vervoerde 2,6 ton hasjiesj die werden onderschept door een speciale eenheid van de Amerikaanse marine. Deze had als taak om op zee op te treden tegen activiteiten van terroristische groeperingen. Het was onduidelijk of de vervoerde drugs daadwerkelijk bestemd waren voor financiering van terroristische activiteiten.

(Vorige berichten pagina 749/3 e.v. 2004)

JEMEN

BINNENLAND

Doden en gewonden bij gewapende stammenstrijd

Nadat twee Jemenitische stammen in vuurgevechten verwikkeld waren geraakt, meldden de autoriteiten op 3 december 2004 dat zeker 25 mensen waren omgekomen en ongeveer 20 gewonden waren gevallen. De strijd, die te maken had met de dood van een stamlid in 2003, speelde zich af 70 kilometer ten noorden van de hoofdstad Sanaa in de provincie al-Jawf. Dergelijke conflicten deden zich in Jemen vaak voor, in de hand gewerkt door de gemakkelijke verkrijgbaarheid van wapens.
Eind januari kwamen in de provincie Marib minstens vijf mensen om het leven en raakten er tien gewond bij gevechten tussen stammen en het reguliere leger. De Jemenitische president Ali Abdullah Saleh had al meermalen pogingen in het werk gesteld om aan het wapenbezit een einde te maken. De gevechten ontstonden toen de regeringstroepen een lid van de Obeidastam doodden omdat hij zijn wapen niet wilde afgeven.

Materiële schade tsunami zware last voor verarmd Jemen

Volgens de eerste schattingen van het Jemenitische ministerie van Milieu en het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) bedroeg de financiële schade van de tsunami die eind december 2004 Azië trof, ruim een miljoen dollar. Dit berichtte het VN-persbureau *Irin* op 22 februari 2005. Hoewel Jemen slechts marginaal door de vloedgolf getroffen werd, was de schade aanzienlijk voor een land dat onder armoede gebukt ging. Vooral de visserij op onder meer het eiland Socotra en in de kuststreek al-Mahrah werd zwaar getroffen, nadat vloedgolven tot zes meter hoogte de kusten overspoelden en boten tot een kilometer op het vasteland meesleurden. Officieel waren er twee doden gevallen, maar in andere berichten werd gesproken van minimaal vijf. Aan de natuurlijke vegetatie, aan oogsten en aan woningen werd veel schade aangericht.

Begin 2005 verplichtte president Ali Abdullah Saleh werknemers in de publieke sector om één dag salaris af te staan en hij vroeg de privé-sector om hetzelfde te doen. De aldus bijeengebrachte som werd verhoogd met de opbrengsten van een inzamelingsactie via de televisie. De totale opbrengst zou waarschijnlijk besteed worden via een hulpprogramma van de Verenigde Naties.

Zeker honderd bootvluchtelingen verdronken

Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) meldde op 10 maart 2005 dat binnen een week zeker 100 Somalische en Ethiopische bootvluchtelingen waren verdronken in de Golf van Aden. Zij waren op weg van de stad Bossasso in Somalië naar Jemen, met schepen van smokkelaars aan wie zij geld hadden betaald voor de overtocht. Vanuit Jemen wilden zij vervolgens doorreizen naar Europa. De meeste slachtoffers vielen op 3 maart, toen een schip met 93 passagiers zonk.
Naar schatting leefden enkele honderdduizenden Somaliërs als vluchteling in Jemen. Officieel hadden de Verenigde Naties 47.000 van hen geregistreerd.

Illegale religieuze scholen gesloten

Op 16 maart 2005 verklaarde sjeik Yahya al-Najar, een functionaris van het ministerie van Religieuze hulp en Giften, dat volgens een regeringscomité 65 procent van de 4.000 religieuze scholen die waren onderzocht, in strijd handelden met de onderwijswetgeving. Ook waren de laatste twee maanden 1.400 scholen die geen vergunning hadden, gesloten.
Veel religieuze scholen werden ervan verdacht fundamentalistische ideeën te verspreiden en de regering vreesde dat dit een voedingsbodem was voor het ontplooien van activiteiten voor Al-Qaeda. Om er zeker van te zijn dat er een gematigde versie van de islam werd onderwezen wilde zij het toezicht verscherpen.

Veel doden bij strijd tussen regeringstroepen en Zaidi-rebellen

In maart en april 2005 vonden in het noorden van Jemen hevige gevechten plaats tussen regeringstroepen en de strijdgroep Gelovige Jeugd, die bestond uit aanhangers van wijlen de moslimgeestelijke Zaid bin Ali al-Houthi. Zij behoorden tot de sji'itische Zaidis, die een minderheid vormden in het overwegend soennitische Jemen. Hun verzet tegen de regering kwam onder meer voort uit het vermeende pro-Amerikaanse beleid van de regering, hetgeen sinds de oorlog tegen Irak een gevoelige kwestie was. Al-Houthi was in september 2004 gedood en volgens de regering werd zijn beweging nu geleid door diens vader, Badr al-Din al-Houthi. Deze zou de eerder gesloten wapenstilstand hebben geschonden, maar zelf meende hij dat de regering haar belofte niet was nagekomen om gevangen genomen rebellen vrij te laten.
De gevechten, waarbij het regeringsleger zware artillerie inzette, begonnen op 19

maart. Volgens mededelingen van artsen waren op 8 april meer dan 170 mensen omgekomen. Vier dagen later verklaarde president Ali Abdullah Saleh dat de regeringstroepen de situatie meester waren: alle gebieden waar rebellen zich schuilhielden, zouden onder controle zijn.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

'Gezinsplanning blijft nodig ondanks afnemende bevolkingsgroei'

In december 2004 werd in Jemen een volkstelling gehouden waaruit bleek dat het inwoneraantal in het land was gestegen tot rond de 19,7 miljoen. Premier Abdul-Qader Bagammal, die de resultaten halverwege maart 2005 tijdens een openbare bijeenkomst in de hoofdstad Sanaa bekend maakte, wees er op dat de bevolkingstoename was gedaald van 3,7 procent in 2003 naar 3,2 procent in 2004.
De eveneens aanwezige president Ali Abdullah Saleh benadrukte echter dat gezinsplanning nog altijd nodig was om de bevolkingsgroei onder controle te houden. Het aantal inwoners werd voor 2016 geschat op ruim 29 miljoen en voor 2025 op ruim 35 miljoen. Een alsmaar stijgend bevolkingsaantal zou volgens hem een te zware wissel trekken op de beschikbare hulpbronnen. Zijn vaststelling stemde overeen met cijfers van de Verenigde Naties, die uitwezen dat Jemen tot de 30 minstontwikkelde landen ter wereld behoorde en tegelijkertijd een van de snelst groeiende bevolkingen ter wereld had.

Belastingverhoging leidt tot heftige protesten

De bekendmaking van de regering dat per 1 juli aanstaande de omzetbelasting met 10 procent omhoog zou gaan, leidde drie dagen lang tot hevig verzet. Op 14 maart 2005 werden ongeveer vijftien mensen gearresteerd bij een demonstratie in de plaats Hodeidah, en een dag later werd een vreedzame betoging gehouden in de hoofdstad Sanaa. De daaropvolgende dag vielen tenminste negen gewonden en werden in Taiz, ten zuiden van Sanaa, tien arrestaties verricht. Volgens de betogers drukte de belasting te zwaar op het deel van de Jemenieten dat in armoede leefde. Cijfers van de Wereldbank hadden uitgewezen dat 42 procent zich onder de armoedegrens bevond en dat de werkloosheid 20 procent bedroeg. Er was bovendien sprake van wijdverbreide corruptie, die volgens de demonstranten de economische problemen veroorzaakte. De in oktober 2004 gepubliceerde Corruptie Perceptie Index (CPI) van de organisatie Transparency International (TI) verstevigde dat idee. Daaruit bleek dat de corruptie in Jemen in vergelijking met 2003, was gestegen.

JUSTITIE

Doodstraffen wegens gewapende acties tegen regeringstroepen

Een Jemenitische rechtbank sprak op 1 december 2004 doodvonnissen uit tegen twaalf personen die werden verdacht van gewapende aanvallen op veiligheidstroepen. Daarbij zouden zij twee mensen hebben gedood. Ook werden zij beschuldigd van sabotage en het aanvallen van privéwoningen. Zeventien medeverdachten, van wie vijftien bij verstek, kregen gevangenisstraffen tot twaalf jaar. De veroordeelden konden nog in hoger beroep gaan.

Doodstraffen voor aanslagen op de schepen Limburg en USS Cole

In hoger beroep bevestigde een Jemenitische rechtbank op 5 februari 2005 de doodstraf die in augustus 2004 was uitgesproken tegen Huzam Saleh Mejalli, één van de verdachten van de aanslag op de Franse supertanker Limburg. De aanslag vond in oktober 2002 plaats voor de Jemenitische kust. Daarbij vielen één dode en twaalf gewonden.
Een tweede verdachte, Fazwaz al-Rabei, was eerder tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld, maar kreeg nu eveneens de doodstraf. In totaal stonden vijftien mensen terecht. Twee van hen zagen hun straf verhoogd van tien naar vijftien jaar, de overige vonnissen bleven ongewijzigd.

Op 26 februari werd éénmaal de doodstraf uitgesproken in het proces tegen de verdachten van de bomaanslag op het Amerikaanse marineschip USS Cole. Bij deze aanslag, in oktober 2000 in de havenstad Aden, werden zeventien mensen gedood.
De ter dood veroordeelde was de Saoediër Abd al-Rahim al-Nashiri, die op het moment van de uitspraak in Amerikaanse gevangenschap verbleef. Hetzelfde vonnis was gewezen door een lagere rechtbank in september 2004. De tweede verdachte die toen de doodstraf kreeg, Jamal Badawi, zag zijn straf nu omgezet in vijftien jaar cel. Bij de eerdere rechtszaak kregen vier anderen straffen van vijf tot tien jaar. Voor drie van hen bleef de straf gehandhaafd, de vierde werd veroordeeld tot vijf in plaats van acht jaar celstraf.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Jemen wil samen met VN cultureel erfgoed veilig stellen

Persbureau *Irin* van de Verenigde Naties meldde op 19 april 2005 dat het Jemenitische ministerie van Cultuur en Toerisme en het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) nieuwe plannen hadden ontwikkeld voor het behoud van het cultureel erfgoed van Jemen en de ontwikkeling van nieuwe culturele expressies. In haar openingstoespraak voor een ceremonie in de hoofdstad Sanaa, waar de plannen werden aangekondigd, benadrukte de VN-vertegenwoordiger voor Jemen, Flavia Pansieri, dat cultuur 'een essentieel deel van de menselijke ontwikkeling' was en dat dit niet altijd werd beseft: 'Vaak is het economisch verantwoorden van investeringen in cultuur niet gemakkelijk en toch kan men niet alleen denken in termen van economische opbrengst; men moet ook denken aan de sociale winst.' Dat nam niet weg dat cultuurbehoud ook een economisch voordeel opleverde, omdat Jemen daardoor een toeristische trekpleister was. Zo bezochten meer dan 273.000 toeristen het land in 2004. Jemen ontleende 32 procent van haar nationaal inkomen aan de toeristenindustrie.

Op de ceremonie sprak ook minister van Cultuur en Toerisme, Khaled Abdullah al-Rewayshan. Deze hield een pleidooi voor het behoud van de leefwijze van het Jemenitische volk, waarbij hij de badhuizen, de marktplaatsen, de gewoonten binnenshuis en het voedsel als voorbeelden noemde.
Er waren in Jemen drie plaatsen die door de UNESCO, de culturele organisatie van de VN, waren aangewezen als Wereldcultureel Erfgoed: de oude stad van Sanaa, de stad Shibam in de oostelijke streek Hadramout en Zabid, een oude universiteitsstad in het zuidelijke kustgebied Tihama. Vooral de tra-

ditionele architectuur van het land was beroemd. Sanaa werd in 2004 uitgeroepen tot culturele hoofdstad van de Arabische wereld.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Persvrijheid in Jemen steeds meer onder druk'

Vier journalisten werden op 26 december 2004 veroordeeld tot voorwaardelijke gevangenisstraffen van vier tot zes maanden vanwege het bekritiseren van buurland Saoedi-Arabië. Enkele dagen later kregen twee mensen van dagblad *Al-Hurriya*, onder wie hoofdredacteur Abdulkareem Sabra, twee jaar cel wegens het beledigen van de president en werd de krant een verschijningsverbod van een jaar opgelegd. Deze gebeurtenissen kwamen overeen met de conclusies van de organisatie Journalisten zonder Grenzen (RSF) in haar jaarverslag over 2004, die onder meer luidden: 'Jemenitische journalisten worden persoonlijk en wettelijk lastig gevallen en bedreigd om hen te ontmoedigen verslag te doen van gevoelige onderwerpen als corruptie, mensenrechtenschendingen en de banden met de Verenigde Staten in haar strijd tegen terrorisme.'
Mohammed Sadeq al-Udaini, directeur van het Centrum voor Training en Bescherming van Journalistieke Vrijheden (CTPJF), wees er op dat er in 2004 sprake was van een toename met 80 procent van het aantal gerechtelijke uitspraken tegen kranten en journalisten. Hij noemde de omstandigheden waarin journalisten moesten werken 'zeer gevaarlijk'.

In hoger beroep veroordeelde journalist komt alsnog vrij

De veroordeling in september van Abdul Kareem al-Khaiwani, hoofdredacteur van het weekblad *al-Shura*, werd op 22 maart 2005 bevestigd door het hof van beroep. De beslissing werd echter een dag later ongedaan gemaakt, toen president Ali Abdullah Saleh hem gratie verleende.
Al-Khaiwani was tot één jaar cel veroordeeld wegens steun aan de geestelijke Hussein Badr al-Din al-Houthi. Deze was tot aan zijn dood in september 2004 leider van de sji'itische Zaidis, die herhaaldelijk verzeild waren geraakt in gewapende confrontaties met Jemenitische veiligheidstroepen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Jemen werkt samen met andere Arabische landen tegen Al-Qaeda

Saoedi-Arabië draagt gevangenen aan Jemen over

Op 19 februari 2005 maakte Saoedi-Arabië bekend dat het negentien gevangenen aan Jemen had overgedragen. De gebeurtenis maakte deel uit van een uitwisselingsprogramma van gevangenen tussen de twee landen, die beide geconfronteerd werden met gewapende acties van Al-Qaedastrijders. Dergelijke overdrachten hadden ook al in maart en mei 2004 plaatsgevonden. Saoedi-Arabië en Jemen hadden afspraken gemaakt over een gezamenlijk aanpak van militanten en van wapensmokkel.

Jemen sluit overeenkomst met Verenigde Arabische Emiraten

Tijdens een bezoek van de Jemenitische minister van Binnenlandse zaken Rashad al-Alimi aan zijn ambtsgenoot van de Verenigde Arabische Emiraten, sjeik Saif bin Zayed al-Nahayan, tekenden de bewindslieden op 3 april een veiligheidspact, gericht op wederzijdse uitlevering van Al-Qaedastrijders. Ook voorzag de overeenkomst in het coördineren van de terrorismebestrijding, de gezamenlijke aanpak van drugssmokkel en samenwerking tussen de veiligheidstroepen van beide landen.
Jemen had een dergelijk akkoord ook gesloten met Qatar en was voornemens dat eveneens met Oman te doen.

(Vorige berichten pagina 751/1 e.v. - 2004)

KOEWEIT

BINNENLAND

Koeweits parlement in aanvaring met ministers

Twee ministers van de regering van Koeweit zagen zich in het eerste kwartaal van 2005, onder druk van het parlement, gedwongen om af te treden. In maart 2004 was minister van Financiën Mahmoud al-Nuri al opgestapt; Badr al-Humaidhi werd op 4 april 2005 tot zijn opvolger benoemd.
Het ontslag van de ministers voedde speculaties dat het (door alleen mannen gekozen) parlement wellicht ontbonden zou worden. Dat was ook al in 1999 gebeurd, waarop vervolgens nieuwe verkiezingen werden uitgeschreven.

Minister van Informatie dient zijn ontslag in

Op 2 januari 2005 besloot minister van Informatie Mohammad Abulhasan af te treden, een dag voordat hij door enkele parlementsleden aan de tand zou worden gevoeld over wat zij beschouwden als zijn onwil om westerse gewoonten te weren. Concreet ging het om zijn bereidheid popconcerten in het land toe te staan en het niet willen censureren van westerse boeken, tijdschriften en video's.
Abulhasan, die voor zijn ministerschap 22 jaar lang Koeweits ambassadeur bij de Verenigde Naties was, verklaarde in zijn ontslagbrief tot zijn beslissing te zijn gekomen om een politieke machtsstrijd te voorkomen. Zijn taken werden voorlopig waargenomen door minister van Arbeid en Sociale zaken Faisal al-Haji.
Het Koeweitse staatshoofd, sjeik Jaber al-Ahmad al-Sabah, benoemde op 30 maart Anas Mohammad Ahmad al-Reshaid als nieuwe minister van Informatie.

Ook minister van Gezondheidszorg treedt af

Mohammad al-Jarallah, minister van Gezondheidszorg, bood op 5 april zijn ontslag aan nadat tien parlementariërs een motie van wantrouwen tegen hem hadden aangekondigd. Zij beschuldigden de minister van het verspillen van publieke fondsen en wanbeheer. Vijf dagen later aanvaardde de emir het ontslag van Jarallah en gaf diens taken tijdelijk aan minister van Energie sjeik Ahmad al-Fahd al-Sabah.
Op dezelfde dag, 10 april, werd minister van Justitie Ahmad Baqer benoemd tot minister van Staat, belast met Gemeentelijke aangelegenheden. Deze functie was nieuw.

Doden en arrestaties bij gevechten met militanten

Militante strijders van wie werd aangenomen dat ze verbonden waren met Al-Qaeda, raakten in januari en februari 2005 verscheidene keren slaags met Koeweitse veiligheidstroepen. Zij werden er door de

autoriteiten van beschuldigd aanslagen voor te bereiden op westerse doelen.
In de hoofdstad Koeweit-Stad vond op 10 januari een vuurgevecht plaats tussen militanten en Koeweitse troepen. Daarbij kwamen twee politieagenten om het leven.
Op 15 januari werd er opnieuw gevochten, dit keer in Umm al-Haiman, nabij de grens met Saoedi-Arabië. Een Saoedische militant vond de dood en twee politieagenten raakten gewond. Één Koeweiti werd gearresteerd.
In Koeweit-Stad vond eind januari weer een schotenwisseling plaats waarbij drie militanten en één politieagent om het leven kwamen.
Een hevig vuurgevecht brak op 31 januari uit toen veiligheidstroepen een inval deden in een huis in het gebied al-Qurain, ten zuiden van Koeweit-Stad. Tenminste vijf militanten vonden de dood en vijf politieagenten raakten gewond. Er werden vier arrestaties verricht.
Een paar dagen later arresteerden veiligheidstroepen twee Saoedi's en drie Jordaniërs in een huis nabij Koeweit-Stad waar zij zich verborgen hielden. Na een schotenwisseling gaven zij zich over.

Vermoedens van marteling

Onder de arrestanten van 31 januari was ook de 29-jarige islamitische leider Amer al-Enezi. Op 9 februari overleed hij in de gevangenis, officieel als gevolg van een lage bloeddruk en een daarop volgende hartstilstand. Daarover bestonden echter twijfels. Leden van de parlementaire mensenrechtencommissie vroegen dan ook om een onderzoek dat moest uitwijzen of de ondervragingsmethodiek in overeenstemming was geweest met de wet, volgens welke marteling verboden was.
De minister van Binnenlandse zaken, sjeik Nawaf al-Ahmad al-Sabah, stelde dat er geen aanwijzingen waren voor mishandeling. Volgens hem zou het forensisch rapport uitwijzen dat al-Enezi een natuurlijke dood was gestorven.

Meer politiebevoegdheden tegen verboden wapenbezit

Na de schermutselingen nam het Koeweitse parlement op 1 februari nieuwe wetgeving aan die de autoriteiten meer bevoegdheden gaf om effectief op te treden tegen illegaal wapenbezit. Zo kreeg de politie meer mogelijkheden om huizen te doorzoeken en mochten vrouwelijke inspecteurs vrouwenvertrekken in privé-woningen doorzoeken. De wet zou voorlopig voor een jaar van kracht zijn.

Vrouwenkiesrecht stap dichterbij

Mede onder druk van een demonstratie van enkele honderden mensen ging het parlement van Koeweit op 7 maart 2005 akkoord met het versnellen van de politieke gelijkberechtiging van vrouwen. De regering had eerder haar voorstel om vrouwen actief en passief kiesrecht toe te kennen, tot tweemaal toe door het parlement getorpedeerd gezien.
Volgens één van de organisatoren van de demonstratie, Lulwa al-Mullah, deden tussen de 400 en 600 mensen mee aan het protest, zowel mannen als vrouwen. De politie was daarbij nadrukkelijk aanwezig. Sommige vrouwen waren geheel gesluierd, terwijl anderen gekleed gingen in het lichtblauw – het symbool voor de vrouwenstrijd in Koeweit.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werknemers uit Bangladesh bestormen Koeweitse ambassade

Ruim 700 gastarbeiders uit Bangladesh bestormden op 24 april 2005 de Koeweitse ambassade in Surrah, tien kilometer ten zuiden van de hoofdstad Koeweit-Stad. Zij vernielden meubilair, ramen en documenten. Er werden enkele arrestaties verricht, maar het overgrote deel wist te vluchten.
De reden voor hun actie lag in het feit dat zij al enige maanden geen salaris hadden uitgekeerd gekregen van het schoonmaakbedrijf waarvoor zij werkten. Omdat zij vreesden hun werk te verliezen als zij in actie kwamen tegen hun werkgever, richtte hun woede zich tegen de Koeweitse staat.
Er werkten naar schatting meer dan 150.000 werknemers uit Bangladesh in Koeweit, grotendeels in laagbetaalde banen en met weinig arbeidsrechten.

JUSTITIE

Levenslang gehandhaafd voor dader aanslag tegen Amerikanen

De hoogste rechtbank van Koeweit bevestigde op 21 december 2004 een eerder gerechtelijk vonnis tegen Sami al-Mutairi wegens het doden, in januari 2003, van de Amerikaan Michael Rene Pouliot en het verwonden van diens collega David Caraway. Beiden waren werkzaam voor een softwarebedrijf. De 26-jarige al-Mutairi was aanvankelijk ter dood veroordeeld, maar zijn straf werd later omgezet in levenslang. Volgens de autoriteiten werd hij bij zijn daad geïnspireerd door het gedachtegoed van Al-Qaeda.

Pakistanen opgehangen wegens drugssmokkel

Twee Pakistaanse mannen werden op 11 januari 2005 wegens smokkel van heroïne en hasjiesj middels ophanging ter dood gebracht. Op het vergrijp stond sinds 1995 de doodstraf. Met de executies kwam het aantal voltrokken doodvonnissen wegens drugssmokkel op zes.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Onderwijsmaatregelen tegen islamitisch extremisme in Golfstaten

Na twee dagen van besprekingen kwamen de ministers van Onderwijs van de Gulf Cooperation Council (GCC) op 9 februari 2005 hervormingen in het onderwijs overeen teneinde extremistische islaminvloeden tegen te gaan. Daarbij ging het om het weren van teksten die een stimulans voor militante acties konden zijn of die haatdragend waren jegens christenen of joden.
In 2003 was over deze kwestie al een principeakkoord bereikt tussen de GCC-lidstaten Bahrein, Koeweit, Oman, Qatar, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten. De veranderingen zouden volgens de nieuwe afspraken echter sneller, namelijk binnen twee jaar, moeten zijn doorgevoerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Koeweit gaat PLO weer financieel ondersteunen

Koeweit zou opnieuw financiële steun gaan verlenen aan de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO), zo werd op 13 december 2004 bekend tijdens een bezoek van PLO-leider Machmoed Abbas en premier Achmed Qurei aan Koeweit. De verstandhouding tussen beide partijen was jarenlang slecht als gevolg van grote meningsverschil-

len over de Golfoorlog van 1990-1991. Destijds had de PLO onder wijlen Jasser Arafat geweigerd de Iraakse invasie van Koeweit, die de aanleiding vormde voor de Golfoorlog, te veroordelen. De Palestijnse delegatie bood hiervoor nu haar excuses aan.

Eerste gevangene uit Guantánamo Bay keert terug naar Koeweit

Het hoofd van het Koeweits Familie Comité, Khalid al-Odah, maakte op 16 januari 2005 bekend dat de eerste van twaalf Koeweitse gevangenen terug was gekeerd uit Guantánamo Bay, de Amerikaanse basis in Cuba. Het ging om Nasser al-Mutairi (28), die in oktober 2000 was afgereisd naar Afghanistan en een jaar later bij de Amerikaanse aanval op dat land werd gearresteerd.
Volgens al-Odah, wiens zoon Fawzi (27) eveneens op de basis gevangen werd gehouden, werden de Koeweiti's in Guantánamo Bay slecht behandeld: 'Iedereen die daar heeft gezeten, is gemarteld. (...) Hen werden rechten ontzegd. (...) Zij werden zelfs lichamelijk gemarteld.' Zijn conclusies kwamen overeen met die van het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC), dat na haar bezoeken aan de marinebasis eveneens sprak van marteling. De Verenigde Staten ontkenden de aantijgingen.
Net als de overige elf werd al-Mutairi in Koeweit niet verdacht van enig misdrijf. Geen van gearresteerden had een strafblad.

(Vorige berichten pagina 751/3 e.v. - 2004)

OMAN

BINNENLAND

'Minstens 100 arrestaties wegens geplande aanslag op festival'

Volgens verscheidene bronnen, waaronder de in Londen gevestigde Arabische krant *al-Hayat*, waren in Oman in de loop van januari 2005 tussen de 100 en 300 mensen gearresteerd omdat zij een aanval voorbereidden op een cultureel festival. De reden daarvoor was dat het festival, dat in januari en februari in de hoofdstad Muscat werd gehouden, zou ingaan tegen de voorschriften van de islam. Volgens sommige bronnen bevonden zich onder de arrestanten hoogleraren met fundamentalistische sympathieën, terwijl andere bronnen meldden dat er ook overheidsbeambten waren aangehouden.

Halverwege februari werd bekend dat nog eens 27 mensen waren opgepakt. Dit keer luidde de beschuldiging dat de verdachten Oman wilden destabiliseren en streefden naar een strikt islamitische staat.
Oman was tot dan toe gespaard gebleven voor extremisme en werd niet beschouwd als doelwit van gewelddadige acties.

(Vorige berichten pagina 752/3 e.v. - 2004)

QATAR

BINNENLAND

Emir kondigt parlementsverkiezingen aan

Volgens de emir van Qatar, sjeik Hamad bin Khalifa al-Thani, zouden eind 2005 of begin 2006 voor het eerst parlementsverkiezingen in het land plaatsvinden. Dat viel af te leiden uit zijn opmerkingen in het Arabischtalige dagblad *al-Bayan* van 3 maart 2005.
In 2004 had Qatar een nieuwe grondwet aangenomen, volgens welke 30 van de 45 leden van het parlement gekozen zouden worden. De emir zou de overige 15 benoemen. Vrouwen mochten ook hun stem uitbrengen.

Dode en gewonden bij bomaanslag in Doha

In de Qatarse hoofdstad Doha ontplofte op 19 maart 2005 een bom in de buurt van een theater die de 40-jarige Britse leraar Jonathan Adams het leven kostte. Zestien anderen raakten gewond. De dader van de zelfmoordaanslag was de Egyptenaar Omar Ahmed Abdullah Ali (38), die werkte voor staatsoliemaatschappij Qatar Petroleum. Een onbekende groepering met de naam Jund al-Sham ('Soldaten van de Levant') eiste via een website de verantwoordelijkheid voor de aanslag op.
Twee dagen later gingen meer dan 1.000 mensen in Doha de straat op om te demonstreren tegen het terrorisme. De regering had de burgers opgeroepen deel te nemen aan deze 'Bijeenkomst van verontwaardiging'. Intussen waren de veiligheidsmaatregelen verscherpt en lieten de Amerikaanse en Britse consulaten waarschuwingen uitgaan voor een verhoogde dreiging van terrorisme.

Emir ontslaat twee ministers en hoofd van zijn staf

Sjeik Hamad bin Khalifa al-Thani, de emir van Qatar, ontsloeg op 5 april 2005 minister van Religieuze zaken Muhammad al-Manaa en de Minister van Staat voor kabinetszaken, Muhammad bin Issa al-Muhannadi. Ook het hoofd van de staf van de emir, Abdullah bin Mohammed bin Saud al-Thani, moest vertrekken. Het ontslag zou te maken hebben met fraudeleuze handelingen op de beurs, maar officieel werd er geen reden opgegeven.
Faisal bin Abdullah al-Mahmoud werd de nieuwe minister voor Religieuze zaken, terwijl sjeik Abdurrahman bin Saud al-Thani het nieuwe stafhoofd werd. Wie minister van Staat voor kabinetszaken zou worden, was nog niet bekend.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Shell sluit miljardenovereenkomst met Qatar Petroleum

De Koninklijke/Shell Groep sloot op 27 februari 2005 een contract, Qatargas 4 genoemd, met staatsoliemaatschappij Qatar Petroleum voor de bouw en exploitatie van een gasinstallatie. Daarbij ging het om vloeibaar gemaakt aardgas, waarvoor geen pijpleidingen nodig waren. Het kon door tankers vervoerd worden en op de plaats van bestemming moest het dan weer worden omgezet. Shell kreeg een aandeel van 30 procent en haar contractpartner 70 procent.
Het project, waarmee een investering was gemoeid van rond de 6 miljard dollar (ca. 4,7 miljard euro), zou jaarlijks voor de Europese landen en de Verenigde Staten 7,8 miljoen ton vloeibaar gas opleveren. De eerste leveranties werden tussen 2010 en 2012 verwacht. Qatar had na Rusland en Iran de grootste gasreserves ter wereld.

Qatar Financieel Centrum krijgt nieuwe manager

Vanaf 10 maart 2005 zou Phillip Thorpe aan het werk gaan als voorzitter en uitvoerend hoofd van het Qatar Financieel Centrum (QFC), negen dagen na zijn officiële benoeming door de minister van Economie en

Handel sjeik Mohamed bin Ahmed bin Jasim al-Thani. Het QFC had als doel financiële instituties en multinationale ondernemingen aan te trekken. Daartoe werden ondernemingen drie jaar lang vrijgesteld van belastingplicht en werden gemaakte winsten ook daarna slechts licht belast. Bedrijven zou verder worden toegestaan winsten naar hun land mee terugnemen.
Thorpe bekleedde eerder leidinggevende financiële functies in de Verenigde Arabische Emiraten, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Sjeik verdacht van misbruik publieke gelden bij kunstaankopen

Het tijdschrift *The Art Newpaper* meldde eind februari 2005 dat sjeik Saud al-Thani, een neef van de emir van Qatar, was gearresteerd wegens misbruik van publieke gelden. De sjeik, die bekend stond als 's werelds grootste kunstverzamelaar, was acht jaar lang verantwoordelijk voor de aankoop van kunstwerken in zijn hoedanigheid van voorzitter van de National Council for Culture, Arts and Heritage (NCCAH). Hij kocht daarbij ook veel kunstwerken voor zijn privé-verzameling. De emir stelde in maart een onderzoek in naar de activiteiten van sjeik Saud en zette hem uit zijn functie.

De kunstvoorwerpen waren bestemd voor vijf musea die in aanbouw waren in de hoofdstad Doha. Qatar had zich als doel gesteld om behalve een belangrijk economisch, ook een toonaangevend cultureel centrum van de wereld te worden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Veroordeelde Russen teruggestuurd naar hun land

Qatar stemde op 23 december 2004 in met uitlevering aan Rusland van twee agenten die waren veroordeeld voor de moord op de vroegere Tsjetsjeense leider Zelimchan Jandarbijev. Deze was in het begin van het jaar bij een bomaanslag in Qatar gedood. Volgens de rechtbank handelden de twee in opdracht van Rusland, maar dat land beweerde dat ze onschuldig waren.
Zij dienden hun levenslange gevangenisstraf in Rusland uit te zitten. Omdat hun verblijfplaats al snel na aankomst in Moskou onduidelijk was, moesten de gevangenisautoriteiten in februari 2005 toegeven dat zij niet gevangen zaten. Zij verklaarden dat een veroordeling in Qatar voor Rusland irrelevant was.

(Vorige berichten pagina 753/1 e.v.- 2004)

VER. ARABISCHE EMIRATEN

BINNENLAND

Samsung vestigt hoogste gebouw ter wereld in Dubai

Het Zuid-Koreaanse concern Samsung maakte op 9 december 2004 bekend dat het in Dubai, één van de emiraten, een internationaal consortium ging leiden dat gevestigd zou worden in een 800 meter hoog gebouw. Daarmee zou dit het hoogste gebouw ter wereld worden – een eer die tot dan toe was weggelegd voor de 509 meter hoge Taipei 101 Tower in Taiwan.
Het nieuwe pand, Burj Dubai, zou 160 verdiepingen krijgen en een vloeroppervlak van 500.000 vierkante meter. De order voor het gebouw had een waarde van omgerekend ca. 660 miljoen euro. Naar verwachting zou het in november 2008 gebruiksklaar zijn.

Minister roept op tot democratisering zonder buitenlandse inmenging

De minister van Defensie van de Verenigde Arabische Emiraten, sjeik Mohammed bin Rashid al-Maktoum, drong op 13 december 2004 aan op politieke en economische hervormingen in de Arabische wereld. Hij deed dat tijdens het Arabisch Strategie Forum in Dubai in de volgende bewoordingen:

'Ik zeg tegen mijn bevriende Arabische leiders: 'Als u niet verandert, zult u veranderd wórden. Als u geen radicale hervormingen initieert die het respect voor publieke plichten en de principes van transparantie, rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid herstellen, dan zullen uw volkeren u dat kwalijk nemen en zal de geschiedenis hard over u oordelen'.

De sjeik voegde er echter aan toe dat veranderingen niet van buitenaf konden worden opgelegd. Daarmee doelde hij op de Amerikaanse hervormingsvoorstellen voor het Midden-Oosten, onder meer bedoeld om het terrorisme de wind uit de zeilen te nemen:

'Wij hebben inderdaad hulp nodig [bij het doorvoeren van hervormingen] maar hervormingen kunnen niet gerealiseerd worden via buitenlandse projecten en kant-en-klare plannen. En zij kunnen niet gerealiseerd worden met behulp van tanks en kanonnen en het manipuleren van crises in plaats van deze op te lossen.'

Voorts benadrukte hij dat in het hervormingsstreven de islam nadrukkelijk een plaats had en dat deze niet verward moest worden met de handelingen van enkelen die de religie voor eigen doeleinden gebruikten:

'Wij begrijpen de kwaadheid die wordt veroorzaakt door de criminele en afwijkende daden (...), maar wij verwerpen het op grond daarvan alle moslims te brandmerken, hen te plaatsen in de meest afstotende beelden van achterlijkheid en de islam af te schilderen als tegengesteld aan de moderne beschaving.'

Oproep tot parlementsverkiezingen

De uitspraken van sjeik Mohammed waren opmerkelijk aangezien hervormingen in de Arabische wereld tot dan toe grotendeels aan de Verenigde Arabische Emiraten voorbij waren gegaan. Nadat Saoedi-Arabië in de eerste maanden van 2005 (beperkte) gemeenteraadsverkiezingen had georganiseerd, bleven de emiraten de enige Golfstaat zonder enig gekozen orgaan.

In februari pleitten een aantal hoogleraren van universiteiten voor een gekozen parlement. Ook enkele leden van de Federale Nationale Raad (FNC), de door de zeven emiraten benoemde adviesraad, spraken zich in deze zin uit. Wat zij zeiden werd geciteerd in het dagblad *Gulf News* van 23 februari.

Gearresteerde Amerikaanse zendelingen keren naar hun land terug

Marie Bush en Vivian Gilmer, twee christelijke Amerikaanse zendelingen, keerden op 4 maart 2005 vanuit Dubai terug naar de Verenigde Staten, zo meldde het dagblad *Gulf News* op 16 maart 2005. De vrouwen, die behoorden tot het Tom Cox Evangelisch Genootschap (TCEA), waren in februari aangehouden op verdenking van het verspreiden van bijbels en CD's. Zij werden daarna op borgtocht vrijgelaten, zonder in staat van beschuldiging te zijn gesteld.

Verenigde Arabische Emiraten

In de Verenigde Arabische Emiraten was bekeringswerk door niet-moslims verboden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Minister: 'VAE zullen arbeidsrechten verbeteren'

De Amerikaanse assistent-handelsvertegenwoordiger Cathy Novelli verklaarde op 14 januari 2005 dat de Verenigde Arabische Emiraten de rechten van werknemers dienden te verbeteren om in aanmerking te komen voor een vrijhandelsovereenkomst met de Verenigde Staten. Daarbij ging het om basisrechten als vakbondsvrijheid en het recht op collectieve onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden.
Twee dagen later zegde minister van Arbeid en Sociale zaken Ali bin Abdullah al-Kaabi tegenover dagblad *Gulf News* toe dat zijn land de arbeidswetgeving in overeenstemming zou brengen met de regels van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Het ging daarbij vooral om buitenlandse werknemers die het grootste deel van de arbeidskrachten in de emiraten vormden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting 2005 toont evenwicht

De begroting die op 21 februari 2005 door het kabinet werd goedgekeurd, had een omvang van 22,7 miljard dirham (ca. 4,8 miljard euro), tegenover 23,8 miljard dirham (ca. 5,1 miljard euro) in 2004. Dat jaar was er een tekort van 2,2 miljard dirham (ca. 460 miljoen euro), maar in 2005 zou naar verwachting een begrotingsevenwicht bereikt worden. Dat was ruim twintig jaar niet voorgekomen.
De begroting moest nog worden goedgekeurd door de president, sjeik Khalifa bin Zayed al-Nahayan.

Ruim één miljoen euro bevroren sinds aanslagen VS in 2001

De gouverneur van de Centrale Bank, Sultan bin Nasser al-Suweidi, maakte op 6 maart 2005 bekend dat de Verenigde Arabische Emiraten sinds 11 september 2001, toen de Verenigde Staten door terroristische aanslagen werden getroffen, 4,9 miljoen dirham (ruim 1 miljoen euro) aan banktegoeden hadden bevroren. Het betrof zeventien bankrekeningen die toebehoorden aan mensen die ervan werden verdacht te behoren tot Al-Qaeda of het vroegere Talibaanregime in Afghanistan.

De gouverneur maakte de cijfers bekend tijdens een tweedaagse bijeenkomst in Abu Dhabi van de Europese Unie en de Gulf Cooperation Council (GCC) – het samenwerkingsverband van de Golfstaten Bahrein, Koeweit, Oman, Qatar, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten. Het overleg handelde over de bestrijding van de financiering van terrorisme.

JUSTITIE

Aziatische werkneemster krijgt zweepslagen wegens overspel

Een rechtbank in het emiraat Ras al-Khaimah veroordeelde volgens berichten in de lokale media van 14 maart 2005 een zwangere vrouw tot 150 zweepslagen wegens overspel. De vrouw was werkster en afkomstig uit een Aziatisch land, maar haar naam en nationaliteit werden niet prijsgegeven. Na het ondergaan van de straf zou zij het land worden uitgezet.
Overspel was in de Verenigde Arabische Emiraten bij wet verboden. Overtredingen van het verbod werden behandeld door sharia-rechtbanken, die zweepslagen konden opleggen en zelfs steniging tot de dood er op volgde.

BUITENLANDSE ZAKEN

Duitse zakenleven sluit miljoenencontracten af

Tijdens een bezoek van de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder aan de Verenigde Arabische Emiraten sloten vertegenwoordigers van het Duitse bedrijfsleven op 5 maart 2005 economische samenwerkingsakkoorden af met een totale waarde van rond de 990 miljoen dollar (ca. 768 miljoen euro). Bij de contracten waren onder meer de bedrijven Rheinmetall AG, Hochtief AG en Siemens AG betrokken. Er waren al zo'n 600 Duitse firma's in het land actief.
Schröder maakte gedurende een week een rondreis door de Golfregio die hem ook bracht in Bahrein, Jemen, Koeweit, Oman, Qatar en Saoedi-Arabië. In totaal sloten 73 Duitse bedrijven in deze landen overeenkomsten af met een totale waarde van ongeveer een miljard euro.

China

Economisch samenwerkingsverband met Singapore

Minister van Handel van Singapore Lim Hng Kiang en de minister van Economie en Planning van de Verenigde Arabische Emiraten, sjeikha Lubna al-Qassimi, ondertekenden op 11 maart 2005 een economische overeenkomst. De samenwerking strekte zich uit tot de sectoren handel, industrie, transport, logistiek, infrastructuur, olie en gas, onderwijs, toerisme en investeringen. De ondertekening vond plaats tijdens een tweedaags bezoek van de sjeikha aan Singapore.
De overeenkomst werd gezien als een eerste stap naar een vrijhandelsverdrag tussen de twee landen. Singapore had zo'n akkoord al met Jordanië gesloten en met Qatar werd daarover nog onderhandeld.
(Vorige berichten pagina 753/3 e.v. - 2004)

CHINA

BINNENLAND

Spanningen tussen China en Japan

Anti-Japanse demonstraties in China

In diverse Chinese steden vonden anti-Japanse demonstraties plaats. Ze begonnen op 4 april 2005 in Shenzhen en Chengdu, waar respectievelijk 3.000 en 10.000 mensen de straat opgingen. Dit was een reactie op een eerder in 2005 uitgesproken Japanse wens om een permanente zetel in de VN-veiligheidsraad te krijgen. China was hiertegen, omdat het vond dat Japan in de Tweede Wereldoorlog het recht had verspeeld om ooit weer een politieke rol van betekenis op het wereldtoneel te spelen. Ook was men kwaad omdat Tokio in februari 2005 had gezegd Taiwan te zullen steunen indien China zijn 'afvallige provincie' ooit met geweld zou proberen in te lijven. Aangezien Japan Taiwan van 1895 tot 1945 had bezet, lag de bemoeienis met de kwestie-Taiwan extra gevoelig.

Japanse lesboeken

In China bestond alom de overtuiging dat Japan geen spijt had van het leed dat het Azië tijdens de Tweede Wereldoorlog had berokkend. Dit zou onder meer blijken uit

het feit dat Japanse politici, waaronder premier Koizumi, regelmatig de Yasukuni-tempel in Tokio bezochten. Hier werden Japanse oorlogsdoden herdacht, waaronder mensen die in Chinese ogen oorlogsmisdadigers waren. Toen Tokio in april 2005 zijn goedkeuring gaf aan acht Japanse schoolboeken, waarin naar de smaak van China de Japanse oorlogsmisdaden tijdens de Tweede Wereldoorlog werden gebagatelliseerd, namen de anti-Japanse sentimenten verder toe. Op 10 april gingen in Peking ca. 10.000 mensen de straat op. De Japanse ambassade en de residentie van de ambassadeur werden met stenen bekogeld en er werden Japanse auto's en restaurants vernield. Omdat de politie hierbij passief toekeek, concludeerden buitenlandse analisten dat de demonstraties de goedkeuring hadden van de Chinese overheid. Normaliter werd in China hard opgetreden tegen demonstraties.
De demonstranten riepen op tot een boycot van Japanse producten. In april halveerde in Peking de verkoop van Japanse auto's.

Boringen naar olie en gas

De spanningen liepen op 13 april nog verder op omdat Japan licenties uitgaf voor het boren naar olie en gas nabij de Senkaku-eilanden. Japan had deze eilanden in de negentiende eeuw op China veroverd. China noemde ze de Diaoyu-eilanden en claimde ze nog altijd. Het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken noemde de Japanse boringen 'een serieuze provocatie'.
Maar blijkbaar wilde Peking niet dat de spanningen met Japan verder zouden toenemen, want twee dagen later werden anti-Japanse demonstraties verboden. In het centrum van Peking patrouilleerden sindsdien honderden agenten in burger en studenten werden gesommeerd op de campus van hun universiteit te blijven.

In Peking bleef het hierna rustig, maar op 16 april gingen in Shanghai wel ca. 10.000 mensen de straat op. Ze vernielden Japanse restaurants en auto's, verbrandden Japanse vlaggen en gooiden stenen en verf naar het Japanse consulaat. Ditmaal greep de politie wel in. Er waren ook anti-Japanse demonstraties in Hangzhou, Shenzhen, Shenyang, Dongguan, Zhuhai, Hongkong en Tianjin.
De Japanse minister van Buitenlandse zaken Noburaka Machimura reisde op 17 april naar Peking en vroeg om Chinese excuses voor de demonstraties en vernielingen. Zijn Chinese ambtsgenoot Li Zhaoxing antwoordde echter dat de Chinese overheid geen reden had om zich te verontschuldigen.

Japanse schuldbekentenis

China verweet Japan dat het nooit op overtuigende wijze excuses had aangeboden voor zijn misdaden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Als reactie hierop zei de Japanse premier Koizumi op 22 april op een Aziatisch-Afrikaanse top in Jakarta: 'Door zijn koloniale bewind en agressie heeft Japan in het verleden enorm veel schade en leed berokkend (...), in het bijzonder in Aziatische landen'. Hij zei dat Japan deze 'historische feiten' met een gevoel van nederigheid onder ogen zag en dat hij als premier 'diep berouw' voelde over het Japanse oorlogsverleden.
Koizumi's verklaring leek sterk op eerdere excuses van Japanse regeringsleiders, maar had toch een grotere betekenis omdat de woorden werden uitgesproken op een internationale top.
Koizumi sprak een dag later in Jakarta gedurende een uur met de Chinese president Hu Jintao. Hu zei daar dat hij de excuses onvoldoende vond. 'Japan zou nooit meer iets moeten doen dat de gevoelens van het Chinese volk en de volken van andere Aziatische landen krenkt', zo citeerde persbureau *Reuters* president Hu. Maar Hu zei ook dat hij streefde naar vriendschappelijke relaties met Japan. China begon hierna met een campagne die Chinezen opriep om Japan niet te haten.

Chinese staatsmedia meldden enkele dagen daarna dat 42 mensen waren gearresteerd in verband met een gewelddadige betoging in Shanghai. In Nanjing werd iemand gearresteerd omdat hij via internet had opgeroepen tot nieuwe demonstraties.

Meerderheid in Japan vindt excuses voldoende

Volgens een onderzoek van de Japanse krant *Asahi*, gepubliceerd op 25 april, vond zeventig procent van de Japanse bevolking dat de mondelinge excuses van Koizumi voldoende waren, maar 19 procent begreep dat dit China niet ver genoeg ging. Bijna vijftig procent vond dat Koizumi de Yasukuni-tempel beter niet meer kon bezoeken, terwijl 36 procent vond dat hij hier wel mee moest doorgaan.

Nieuwe machtsverhoudingen in Azië

Wellicht hadden de spanningen niet alleen te maken met het Japanse oorlogsverleden, maar ook met veranderende machtsverhoudingen in het Verre Oosten. Hoewel Japan de tweede economie ter wereld was, na de VS, was China de VS in 2004 gepasseerd als belangrijkste handelspartner van Japan. Volgens cijfers die de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in april 2005 publiceerde was de waarde van de Chinese im- en export in 2004 voor het eerst groter dan die van Japan. Veel analisten meenden dat China zich gesterkt voelde door dergelijke cijfers en Japan wilde laten merken dat het een land was om rekening mee te houden.

Nieuwe Chinese minister van Volksgezondheid

Het dagelijks bestuur van het Chinese Nationale Volkscongres promoveerde vice-minister van Volksgezondheid Gao Qiang op 27 april 2005 tot minister. Sinds de vorige minister van Volksgezondheid, Zhang Wenkang, in april 2003 was afgezet in verband met de sars-crisis, had vice-premier Wu Yi deze functie waargenomen.

China kiest multimiljonair als 'modelarbeider'

Communistisch China onderscheidde Yao Ming op 27 april 2005 als modelarbeider. Dit wekte veel verbazing. Terwijl 'modelarbeiders' in het verleden in de regel laaggeschoolde mensen waren die zich bijzonder hadden ingezet voor de opbouw van het communistische land, was Yao Ming een topbasketballer die in de Verenigde Staten woonde en daar miljoenen dollars per jaar verdiende.

BETREKKINGEN MET TAIWAN

Leider van Kwomintang bezoekt China

Lien Chan, de voorzitter van de Taiwanese Nationalistische Partij (Kwomintang – KMT), arriveerde op 28 april 2005 in China voor een meerdaags bezoek. Het was voor het eerst sinds het einde van de Chinese burgeroorlog in 1949 dat een leider van de KMT communistisch China bezocht.

Toegenomen spanningen

De spanningen tussen China en Taiwan waren in 2005 toegenomen, vooral nadat China in maart een wet invoerde die geweld tegen Taiwan legaliseerde indien deze 'afvallige provincie' zichzelf onafhankelijk zou verklaren. De Taiwanese regeringspartij, de Democratische Progressieve Partij (DPP), wilde wel met China praten om de spanningen te verlichten. Peking verdacht de DPP er echter van dat ze Taiwan daadwerkelijk onafhankelijk van China wilde verklaren en wilde alleen praten als de DPP vooraf krachtig afstand deed van haar 'separatistische aspiraties'.

Met de KMT wilde Peking wel zonder voorwaarden vooraf overleg voeren. Vanwege de rivaliteit tijdens de Chinese burgeroorlog was deze partij dan wel de aartsvijand van de Chinese Communistische Partij (CCP), maar ze streefde in tegenstelling tot de DPP in principe wel naar de hereniging van Taiwan en China.

Historische ontmoeting

Lien Chan sprak met president Hu Jintao, die tevens voorzitter was van de CCP. Sinds 1949 hadden de twee rivaliserende partijen niet op zulk hoog niveau met elkaar gecommuniceerd. Hu noemde de ontmoeting dan ook 'historisch'. De twee gaven toe dat er nog altijd grote politieke meningsverschillen bestonden, maar zeiden wel te willen streven naar betere onderlinge relaties. Ze gaven samen een verklaring uit waarin stond dat gestreefd zou worden naar hervatting van de dialoog tussen China en Taiwan, die in 1999 was afgebroken omdat Peking vond dat Taiwan onvoldoende naar hereniging streefde. Maar voor de dialoog hervat kon worden moest de Taiwanese regering wel expliciet erkennen dat China en Taiwan één natie vormden. De CCP en de KMT besloten verder zich te gaan inzetten voor het intensiveren van de economische betrekkingen en het vinden van vreedzame oplossingen voor de onderlinge problemen. Tot slot zou er een platform komen waar de CCP en de KMT regelmatig overleg konden voeren.

Kritiek van DPP

De Taiwanese regering had Lien Chan niet gevraagd om naar Peking te gaan en was ook niet gelukkig met het bezoek. De KMT had van 1911 tot 1949 China geregeerd en was daarna naar de provincie Taiwan uitgeweken. Maar Taiwan kende sinds de jaren tachtig democratie en de KMT was na decennia van alleenheerschappij, een oppositiepartij geworden. De Taiwanese regering vond dat het niet aan een oppositiepartij was om met Peking te onderhandelen. Ook werd Lien kwalijk genomen dat hij in Peking niet had geprobeerd China ertoe te bewegen in de toekomst minder of geen kruisraketten op Taiwan te richten, of om de de facto zelfstandige status van Taiwan te erkennen. Ook vond de Taiwanese regering dat de gemeenschappelijke verklaring van de KMT en de CCP vooral de belangen van communistisch China diende.

Lien Chan erkende dat hij als oppositieleider niet de bevoegdheid had om namens Taiwan te onderhandelen. De afspraken met Peking dienden volgens hem daarom louter gezien te worden als suggesties voor nieuw beleid.

S.A.R. HONGKONG

Hongkong vraagt Peking om uitleg onderdeel grondwet

Na het voortijdige vertrek van gouverneur Tung Cheehwa in maart 2005 ontstond in Hongkong een meningsverschil over de ambtstermijn van zijn opvolger. In juli zou deze worden gekozen door een kiescommissie. Volgens de Hongkongse grondwet (de 'basic law') was de ambtstermijn van gouverneurs vijf jaar. Het Hongkongse kabinet besloot echter, na overleg met juristen in Peking, dat de nieuwe gouverneur alleen de resterende twee jaar van Tungs ambtstermijn mocht uitdienen. Daarna moesten er nieuwe verkiezingen komen.

Kritiek op uitleg Peking

Twee parlementariërs vonden dit besluit onconstitutioneel en stapten naar de rechter.
Het Hongkongse kabinet wilde echter niet op dat oordeel wachten en vroeg op 6 april aan het parlement in Peking om uit te maken of de gang van zaken constitutioneel was. Op 27 april oordeelde Peking dat de nieuwe gouverneur inderdaad alleen de twee resterende jaren van de ambtstermijn van Tung mocht uitdienen. Critici, waaronder de Hongkongse Democratische Partij, zagen dit als een ongewenste Chinese inbreuk op de Hongkongse autonomie.
Diezelfde critici zeiden dat in juli hoogstwaarschijnlijk vice-gouverneur Donald Tsang gekozen zou worden als gouverneur. Tsang was reeds vóór 1997, dus onder Brits bestuur, opgeklommen tot de hoogste regionen van de Hongkongse politiek. Volgens waarnemers had Peking twijfels over zijn loyaliteit. Daarom zou men besloten hebben hem slechts een ambtstermijn van twee jaar te gunnen zodat hij bij onvoldoende loyaliteit aan Peking weer relatief snel kon worden vervangen.
Het was de derde keer sinds de machtsovername in 1997 dat Peking bindende uitspraken deed over de interpretatie van de Hongkongse constitutie.

NATUUR EN MILIEU

Rellen vanwege milieuvervuiling

In een dorp nabij de stad Dongyang in de Oost-Chinese provincie Zhejiang vonden op 10 april 2005 rellen plaats, zo meldde de *BBC*. Op een industrieterrein nabij het dorp stonden dertien chemische fabrieken. Dorpelingen meenden dat deze zo vervuilend waren, dat in kilometers omtrek geen groenten verbouwd konden worden en het aantal doodgeboren kinderen ongewoon hoog was. Uit protest hiertegen hadden tweehonderd oudere vrouwen twee weken lang de toegang tot het industrieterrein geblokkeerd. Op 10 april werden ze door de politie verdreven en hierbij zouden twee vrouwen om het leven zijn gekomen. Vervolgens waren in het dorp rellen uitgebroken. Enkele duizenden mensen wierpen wegblokkades op van onder meer passagiersbussen om de oproerpolitie uit het dorp te weren. Bij gevechten die volgden raakten volgens lokale ziekenhuizen zeker honderd agenten gewond. De politie zou uiteindelijk op de vlucht zijn geslagen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Chinese rechtbank acht bekentenissen onder dwang niet rechtsgeldig

Een Chinese man die in 1994 was veroordeeld wegens moord op zijn vrouw, moest op 14 april 2005 op last van het hoogste gerechtshof van de Chinese provincie Sichuan onmiddellijk worden vrijgelaten. Reden

was dat hij indertijd door marteling was gedwongen schuld te bekennen.

De zaak was aan het rollen gekomen toen de 'vermoorde' echtgenote in 2004 plotseling was opgedoken. Ze bleek in 1994 te zijn verdwenen omdat ze bij een andere man in een andere streek was gaan wonen. Het lijk dat in 1994 na haar verdwijning was gevonden, en dat was gebruikt als bewijsmateriaal, was dus niet haar lichaam. Haar man had indertijd echter wel gezegd dat het de stoffelijke resten van zijn vrouw waren en dat hij haar had vermoord. Hij zou bang zijn geweest voor nieuwe martelingen op het politiebureau.

Woede over falen rechtssysteem

De zaak haalde alle belangrijke Chinese kranten en leidde tot grote woede over het falende rechtssysteem. Het was voor het eerst dat een rechtbank in communistisch China 'bewijsmateriaal' en 'getuigenissen' die door marteling of onder andere vormen van dwang waren verkregen, ongeldig verklaarde. Of de uitspraak gevolgen zou hebben voor andere zaken, was niet onmiddellijk duidelijk. De ten onrechte veroordeelde man kreeg geen financiële compensatie voor de mishandelingen en voor de elf jaar dat hij had vastgezeten.

MILITAIRE ZAKEN

EU handhaaft wapenembargo tegen China

De Europese Unie (EU) besloot op 14 april 2005 in Luxemburg dat het wapenembargo tegen China moest worden gehandhaafd. In december 2004 had de EU besloten om het in 1989 ingestelde embargo per 1 juli 2005 op te heffen om de relaties met China te verbeteren. Men kwam hier echter op terug vanwege de aanhoudende mensenrechtenschendingen in het land en de in maart 2004 door Peking aangenomen wet die een eventueel gewelddadig optreden tegen Taiwan legaliseerde.

Ook de Verenigde Staten hadden Europa op andere gedachten gebracht. Washington had gedreigd om de levering van Amerikaanse technologie aan Europese wapenfabrikanten aan banden te leggen als de EU het embargo zou opheffen.

(Vorige berichten pagina 230/3 e. v.- 2004)

SWAZILAND

BINNENLAND

Nieuwe grondwet verankert controle koning Mswati III

De Senaat gaf met een overweldigende meerderheid op 12 november 2004 haar steun aan het voorstel voor een nieuwe grondwet die de absolute koninklijke macht garandeerde over de veiligheidskrachten, de wetgevende macht en andere takken van de regering. Volgens de grondwet was politieke oppositie niet toegestaan en mochten Swaziërs volgens een 31 jaar oud koninklijk decreet geen lid worden van een politieke partij.
Koning Mswati III had in 1996 opdracht gegeven om een grondwet te ontwerpen na grote internationale druk om democratische hervormingen in zijn absolute monarchie door te voeren.

Oppositie vraagt om sancties tegen koninklijke familie

Woordvoerder Gabriël Mkhumane van de oppositionele Verenigde Democratische Volksbeweging (PUDEMO) riep op 14 december 2004 de internationale gemeenschap op om sancties te treffen tegen de koninklijke familie. De oproep kwam nadat bekend was geworden dat koning Mswati III een auto met talrijke luxe voorzieningen had aangeschaft ter waarde van ca. 375.000 euro. Volgens Mkhumane was het onacceptabel dat de koning een dergelijke dure auto kocht terwijl 70 procent van de bevolking onder de armoedegrens leefde. De Swazische Federatie van Vakbonden (SFTU) onderschreef de oproep van PUDEMO.

Algemene staking tegen absolute monarchie mislukt

De Swazische Federatie van Vakbonden (SFTU) organiseerde op 25 en 26 januari 2005 een algemene staking tegen de absolute koninklijke macht, de koninklijke zelfverrijking en de invoering van de nieuwe grondwet. Aan de stakingsoproep werd echter nauwelijks gehoor gegeven. Op de eerste stakingsdag gingen de postkantoren dicht, maar deze gingen een dag later weer open. Ook gingen de meeste mensen gewoon naar hun werk. Volgens ooggetuigen demonstreerden er, onder het toeziend oog van zwaar bewapende veiligheidstroepen, niet meer dan honderd mensen. De SFTU liet weten dat de vakbondsleden niet kwamen opdagen omdat zij door hun werkgevers waren bedreigd, maar volgens politieke waarnemers waren de meeste Swaziërs ervan overtuigd dat de SFTU niet in de positie verkeerde om echte veranderingen in het land te bewerkstelligen. De vakcentrale maakte bekend de strijd tegen de absolute monarchie, ondanks de mislukte staking, voort te zullen zetten.
Enkele dagen eerder had de politie traangas en waterkanonnen ingezet tegen demonstranten die een protestmars hielden ter herdenking van een vrouw die in 1996 tijdens een staking bij een confrontatie met de politie was omgekomen.

Koning Mswati kiest dertiende vrouw

Op 28 januari 2005 werd bekend dat de 36-jarige koning Mswati III tijdens een traditionele ceremonie de 17-jarige Xolile Magagula had uitgekozen om zijn dertiende vrouw te worden. De vrouw zou aan het publiek worden getoond zodra ze een hiv-test in Zuid-Afrika had ondergaan en was gezegend door de moeder van de koning.

Koning Mswati koopt nieuwe BMW's voor zijn vrouwen

Half februari 2005 kocht koning Mswati III tien dure nieuwe BMW's voor zijn vrouwen. Volgens de Swazische media was met de aanschaf een bedrag van ca. 640.000 euro gemoeid. Eerder was de koning bekritiseerd wegens de aanschaf van een dure privé-auto, de bouw van tien nieuwe paleizen voor zijn vrouwen en de aanschaf van een privévliegtuig. Na straatprotesten had de koning afgezien van de aanschaf van het privévliegtuig.

Mswati roept op tot armoedebestrijding zonder overheidsfinanciering

Tijdens zijn jaarlijkse toespraak tot het parlement riep koning Mswati III op 18 februari 2005 de bevolking op om samen met hem een einde te maken aan de armoede in het land. De armoedebestrijding vereiste volgens het staatshoofd creatieve oplossingen en hij riep de lokale gemeenschappen op om initiatieven te ontplooien die geen financiering van de overheid behoefden. Ver-

Swaziland

der liet Mswati weten dat de wil van het volk in de nieuwe nationale grondwet, die hem en zijn nazaten tot de eeuwige leiders van het land zouden maken, was verankerd. Mswati zei verder dat hiv/aids, waar 40 procent van de volwassen bevolking mee was besmet, een grote impact had op het land en hij beloofde dat de regering haar best zou doen de problemen zo goed mogelijk te verhelpen. Als 'oplossing' voor het groeiend aantal wezen als gevolg van de ziekte stelde hij de traditionele gemeenschappen voor om de komende maanden en jaren goed voor hen te zorgen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische politiek bevoordeelt elite

Begin november 2004 bleek uit een rapport dat het regeringsbeleid en handelsprogramma's zoals de zogenoemde Afrikaanse Groei en Kansen overeenkomst (AGOA) niet hadden geleid tot minder armoede, maar juist de regerende familie en de elite hadden bevoordeeld. Volgens het rapport van Dr. Gabriël Tati, docent aan de faculteit Agrarische Economie en Management aan de Universiteit van Swaziland, waren ondanks de buitengewone economische groei van de laatste jaren alle vormen van ongelijkheid toegenomen. Volgens Tati was de kloof tussen stad en platteland steeds groter geworden, de werkeloosheid was sterk gestegen en verder waren er steeds meer vrouwen verantwoordelijk voor het gezinsinkomen terwijl deze gemiddeld 65 procent minder verdienden dan mannen. Vijf procent van de bevolking zou beschikken over 26 procent van het nationale inkomen.

Duizenden textielarbeiders verliezen baan

Het ministerie van Onderneming en Werkgelegenheid maakte eind januari 2005 bekend dat naar schatting 15.000 mensen in de kledingindustrie hun baan zouden kwijtraken. De ontslagen waren het gevolg van het uitblijven van orders voor de tien grootste textielbedrijven in het land.
Eerder in 2000 hadden Aziatische investeerders in Swaziland textielfabrieken geopend om te kunnen profiteren van de zogenoemde Afrikaanse Groei en Kansen Overeenkomst (AGOA) waardoor bij export naar de Verenigde Staten geen importbelasting hoefde te worden betaald. Het prijsvoordeel was weggevallen nadat de Zuid-Afrikaanse rand, waaraan de Swazische lilangeni was gekoppeld, 50 procent in waarde was gestegen ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Bovendien had de Wereldhandelsorganisatie (WTO) besloten om per 1 januari 2005 een einde te maken aan de Amerikaanse quota op textiel en kleding, waardoor textielgiganten, zoals China, gemakkelijker toegang kregen tot de Amerikaanse markt.

JUSTITIE

Rechters hervatten werkzaamheden

Griffier Shiyumhlaba Dlamini verklaarde op 10 november 2004 dat zes rechters die beroepszaken behandelden hun werkzaamheden zouden hervatten. De rechters hadden in november 2002 hun werk neergelegd nadat de toenmalige premier Sibusiso Dlamini verklaarde dat de regering geen gehoor zou geven aan twee gerechtelijke uitspraken die indruisten tegen decreten van koning Mswati III. Naar verluidt hervatten de rechters hun werkzaamheden na toezeggingen van de nieuwe premier Themba Dlamini.

Verbod op oppositiepartijen gehandhaafd

Het Swazische Hooggerechtshof verklaarde op 23 maart 2005 dat het verbod op oppositionele politieke partijen geldig was. De uitspraak betekende een flinke tegenslag voor de Verenigde Democratische Volksbeweging (PUDEMO) en de Nationale Ngwane Bevrijdingsbeweging (NNLC). Samen met de vakbonden vochten zij de nieuwe grondwet aan.

ONDERWIJS

Regering hervormt onderwijs

De minister van Onderwijs Constance Simelane kondigde eind februari 2005 aan dat het onderwijs zou worden hervormd om het streven van de Unesco te realiseren dat in 2015 alle kinderen naar school zouden gaan. Als eerste stap kondigde de minister aan dat het schoolgeld voor het basisonderwijs zou worden gestandaardiseerd. Verder zou de regering na een maand 47 miljoen lilangeni (ca. 6,4 miljoen euro) beschikbaar stellen voor leerlingen die geen schoolgeld konden betalen, waaronder het toenemende aantal wezen als gevolg van het onder de bevolking veelvuldig voorkomende aids-virus. Naar verwachting zouden 82.000 leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs van de nieuwe regeling kunnen profiteren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Top met Zuid-Afrika voor onbepaalde tijd uitgesteld

Het ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 15 maart 2005 bekend dat de topontmoeting tussen koning Mswati III en de Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki voor onbepaalde tijd was uitgesteld. De ontmoeting was volgens de minister van Buitenlandse zaken Mabili Dlamini bedoeld om de samenwerking tussen beide landen te verstevigen, maar Swazische prodemocratische groeperingen hoopten dat president Mbeki bij koning Mswati op hervormingen zou aandringen.

(Vorige berichten pagina 706/1 e.v.- 2004)

Zambia

ZAMBIA

BINNENLAND

Oppositie eist nieuwe grondwet voor 2006

Protesten tegen aanpak regering

Op 21 december 2004 besloot de politie 68 arrestanten vrij te laten die de dag tevoren hadden deelgenomen aan een demonstratie die georganiseerd was door de Verenigde Partij voor Nationale Ontwikkeling (UPND). De arrestanten waren oppositieleden en leden van maatschappelijke organisaties. Zij eisten dat een representatieve Grondwetgevende Vergadering zich met de nieuwe grondwet zou bezighouden in plaats van de Constitutionele Herzieningscommissie die bestond uit door president Levy Mwanawasa benoemde leden.

Relatie tussen nieuwe grondwet en verkiezingen

In de hoofdstad Lusaka namen op 6 januari 2005 minstens drieduizend mensen deel aan de demonstratie waarbij zij een nieuwe

grondwet voor de verkiezingen in 2006 eisten. Patrick Chisanga, de woordvoerder van oppositiepartij UPND, noemde de demonstratie een groot succes. Oppositiepartijen en maatschappelijke organisaties hoopten dat de nieuwe grondwet in 2006 eerlijke verkiezingen zou opleveren en de macht van de president aan banden zou leggen. Zij wilden tevens dat de president voortaan met meer dan 50 procent van de stemmen gekozen zou worden.

Wijzigingen in de regering

President Levy Mwanawasa kondigde op 10 januari 2005 een kabinetswijziging aan waarbij minister van Werken en Aanbod, Ludwig Sondashi, aan de kant werd gezet. Minister van Binnenlandse zaken Ronnie Shikapwasha ruilde van portefeuille met zijn collega van Buitenlandse zaken, Kalombo Mwansa. Verder werd Vernon Mwaaga aangesteld Hoofd parlementaire zaken.

Ministers oefenen druk uit op Zambiaanse president

Tenminste acht ministers hadden een petitie ondertekend waarin president Levy Mwanawasa werd opgeroepen de corruptie binnen de Beweging voor een Meerpartijendemocratie (MMD) aan te pakken, aldus *Reuters* op 24 maart 2005. Voormalig vicepresident Enoch Kavindele zei dat MMD-kandidaten andere partijleden probeerden om te kopen teneinde te worden gekozen op het partijcongres in mei.

Voormalig vice-president door partij geschorst

De regeringspartij MMD besloot op 9 april 2005 voormalig vice-president Nevers Mumba te schorsen nadat deze president Mwanawasa van corruptie had beschuldigd. Volgens waarnemers leek het erop dat Mwanawasa hiermee één van zijn rivalen voor het partijleiderschap aan de kant had gezet.

Onrust tijdens begrafenis slachtoffers van explosie in kruitfabriek

Tijdens de begrafenis van de slachtoffers van een explosie in de kruitfabriek in Kitwe kwam het op 25 april 2005 tot ongeregeldheden. De fabriek was onderdeel van de NFC Africa Mining Company, die in Chinese handen was. Nabestaanden floten de Chinese delegatie uit die verantwoordelijk werd gehouden voor de slechte veiligheidssituatie in het bedrijf. President Mwanawasa riep de aanwezigen op tot kalmte en zei dat zij vertrouwen moesten hebben in het onderzoek naar de oorzaken van de ramp.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

President erkent falen bij armoedebestrijding

President Levy Mwanawasa bood op 10 januari 2005 zijn verontschuldigingen aan voor het falen van zijn regering bij de armoedebestrijding. Tachtig procent van de bevolking van tien miljoen mensen leefde van veel minder dan één dollar (ca. 80 eurocent) per dag.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF stelt lening beschikbaar

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) maakte op 17 december 2004 bekend dat Zambia in aanmerking kwam voor een lening in het kader van het Armoedebestrijdings- en Groeimogelijkhedenprogramma (PRGF). Het ging om een bedrag van ruim 126 miljoen dollar (ca. 97 miljoen euro). Naar verwachting zou met Zambia het IMF-programma voor Arme Landen met een Hoge Schuldenlast (HIPC) ongeveer in maart 2005 kunnen worden afgerond.

Wereldbank helpt bij terugdringen buitenlandse schuld

Op 8 april 2005 maakte de Wereldbank bekend Zambia een schuldbedrag van 3,8 miljard dollar (ca 2,9 miljard euro) te zullen kwijtschelden. De buitenlandse schuld bedroeg in 2004 rond de 6,8 miljard dollar. Eerder die week kenden donorlanden een bedrag toe van 160 miljoen dollar voor de armoedebestrijding.

JUSTITIE

Hoge Raad zegt dat verkiezingen rechtmatig waren verlopen

Volgens een uitspraak van de Hoge Raad op 16 februari 2005 waren de verkiezingen in december 2001 goed verlopen. Behalve enkele onvolkomenheden waren de resultaten 'bijna perfect', aldus rechter Ernest Sakala. Oppositieleden beweerden dat het verkiezingsproces werd gekenmerkt door fraude en het omkopen van kiezers.

Zware straffen voor verkrachters van kinderen

Drie mannen werden op 9 februari 2005 tot lange gevangenisstraffen veroordeeld wegens het verkrachten van jonge en soms zelfs zeer jonge kinderen. Hiermee wilde het Zambiaanse gerechtshof in Kasama een voorbeeld stellen in de hoop de enorme toename van verkrachtingen tegen te gaan. Er deden in het land geruchten de ronde dat je van aids kon genezen door seks te hebben met een maagd.
De veroordeelden waren een 65-jarige die de baby van zijn zus had verkracht. Hiervoor kreeg hij 40 jaar. Een 70-jarige man kreeg 20 jaar voor het verkrachten van een 12-jarig meisje. En de zwaarste straf, 45 jaar cel, ging naar een man die herhaaldelijk zijn 12-jarige stiefdochter had verkracht.

Bezittingen voormalige regeringsleden opgeëist

De woordvoerder van de anticorruptie eenheid, Mpazi Sinyangwe, verklaarde op 29 november 2004 dat procureur-generaal George Kunda beslag had laten leggen op de buitenlandse bezittingen van voormalig president Chiluba en diens hoofd van de Veiligheidsdienst, Xavier Chungu. Samen met vijf andere regeringsfunctionarissen zouden deze in het buitenland onroerend goed hebben gekocht met geld uit de Zambiaanse staatskas. Op 24 november had een Londense rechtbank reeds aangegeven dat de procureur-generaal bezittingen kon 'bevriezen', in afwachting van het vervolg van de rechtszaak in januari.

Oud-president Chiluba opnieuw voor rechtbank gedaagd

De Zambiaanse autoriteiten spanden op 16 maart 2005 in Londen een nieuwe rechtszaak aan tegen oud-president Chiluba. Het ging nog steeds om de omstreden wapenleverantie waarbij Chiluba en zijn handlangers zo'n 35 miljoen dollar (ca. 27 miljoen euro) aan staatsgeld verduisterd zouden hebben.
President Mwanawasa had Chiluba gratie

beloofd als hij schuld zou bekennen en driekwart van het verdwenen geld terug zou geven.

(Vorige berichten pagina 707/2 e.v. - 2004)

ZUID-AFRIKA

BINNENLAND

Antiapartheidsstrijder krijgt gratie

President Thabo Mbeki verleende op 15 januari 2005 gratie aan Allan Boesak, die in 1999 tot drie jaar gevangenisstraf was veroordeeld wegens fraude en diefstal van 400.000 dollar (ongeveer 308.000 euro). In 2001 was hij al vroegtijdig vrijgelaten.
Boesak was een prominent antiapartheidsstrijder en voorzitter van de Stichting voor Vrede en Gerechtigheid. Tevens was hij een van de oprichters van het Verenigd Democratisch Front (UDF).

Politie onderzoekt 'heksenjacht'

Toen de politie op 25 februari 2005 in het stadje Giyani, 450 kilometer ten noordoosten van Johannesburg, handelend optrad, viel een dode bij een schietpartij. Er werd ingegrepen omdat een menigte naar verluidt bezig was met een jacht op heksen waarbij naar schatting dertig huizen in brand waren gestoken. Negentig mensen werden gearresteerd.

Hoofdstad Pretoria krijgt nieuwe naam

De gemeenteraad van de hoofdstad Pretoria stemde op 8 maart 2005 in met de naamsverandering van de stad. De nieuwe naam werd Tshwane, wat betekent: 'wij zijn gelijk'. Het stadscentrum zou de naam Pretoria blijven dragen, genoemd naar de Afrikaner volksheld Andries Pretoria. Verwacht werd dat de Zuid-Afrikaanse Raad voor Geografische Namen de verandering in oktober 2005 zou goedkeuren.

Desmond Tutu begraaft strijdbijl

Op 9 maart 2005 gaf aartsbisschop Desmond Tutu aan de strijdbijl in het conflict met president Mbeki te willen begraven. Hij weet het gerezen conflict aan de kinderziekten en onvolkomenheden van een nieuwe democratie. Tutu had het economische beleid van de regering bekritiseerd en beschuldigde het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) van een autoritaire opstelling. De aartsbisschop herhaalde zijn dringende oproep voor een democratisch debat in Zuid-Afrika.

Onderzoek naar het grote aantal moorden in Zuid-Afrika

Volgens een onderzoek van de Medische Onderzoeksraad, dat op 22 maart 2005 werd gepubliceerd, was het aantal mensen dat een gewelddadige dood stierf in Zuid-Afrika zes tot acht keer hoger dan het wereldgemiddelde. Bijna de helft van het aantal 'onnatuurlijke doden' viel door het gebruik van vuurwapens, ongeveer 15 procent door steekwapens en rond de12 procent door verkeersongelukken. De meeste doden vielen in de arme stadsdelen van de grote steden, zoals Soweto en Hillbrow. Een groot gedeelte van de moorden hing sterk samen met bovenmatig alcoholgebruik.

Amnestie voor wapenbezitters verlengd

Het ministerie van Veiligheid maakte op 4 april 2005 bekend de periode van de zogenoemde 'vuurwapenamnestie' met drie maanden te willen verlengen. In het eerste kwartaal had de politie ruim 25.000 wapens in beslag genomen van mensen die hun wapens vrijwillig kwamen inleveren. Maar van de kant van de Vuurwapenvereniging SAGA was kritiek gerezen omdat de amnestie niet vrijblijvend was. De politie zou wel degelijk hebben onderzocht of de wapens bij moordaanslagen waren gebruikt. Vanzelfsprekend weerhield dat vele wapenbezitters ervan hun vuurwapens in te leveren.

NNP heft zichzelf op

De federale raad van de Nieuwe Nationale Partij (NNP) stemde op 10 april 2005 met grote meerderheid voor een motie die in de opheffing van de partij voorzag. Voormalig NNP-leider Marthinus van Schalkwyk zei dat geen enkele politieke partij verder kon in de voetsporen van de oude apartheidspartij, de Nationale Partij, die zoveel leed had berokkend. Na het dramatische verlies tijdens de verkiezingen in 2004 – waarbij de NNP slechts 2 procent van de stemmen behaalde – was de partij al grotendeels in het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) opgegaan. Van Schalkwyk was minister van Milieu en Toerisme in het kabinet van Thabo Mbeki.
Oud-president F.W.de Klerk zei dat het opheffen van de NNP zou beteken dat er nauwelijks nog oppositie was tegen het ANC. Hij sprak van een politiek vacuüm dat zou ontstaan. Hier speelde Tony Leon, voorzitter van de liberale Democratische Alliantie (DA) handig op in. Hij zei dat de NNP haar achterban had verraden en dat zijn partij de in de steek gelaten NNP-stemmers gaarne onderdak zou verschaffen.

GEZONDHEID EN ZORG

Begrafenis zoon van Nelson Mandela

Duizenden mensen woonden op 15 januari 2005 in Qunu (Oost-Kaap) de begrafenis bij van Makgatho Mandela, de zoon van oud-president Nelson Mandela. Hij was op 54-jarige leeftijd overleden aan de gevolgen van aids. Een jaar eerder was zijn vrouw, Zondi, ook al overleden aan de gevolgen van deze ziekte. Bij de begrafenis waren ook president Mbeki en aartsbisschop Tutu aanwezig.

Nelson Mandela en zijn vrouw droegen rode linten als blijk van steun aan de antiaidscampagne. Onmiddellijk na de dood van zijn zoon, op 6 januari, had Nelson Mandela bekend gemaakt dat hij aan aids was overleden. Omdat er een enorm taboe op deze ziekte rustte, werd dit door antiaids-activisten bijzonder gewaardeerd. In Zuid-Afrika waren vijf miljoen mensen besmet met het virus en stierven dagelijks zeshonderd mensen aan de ziekte.

Katholieke kerk tegen condooms

Kardinaal Wilfred Napier verklaarde op 26 januari 2005 dat het aanmoedigen van condoomgebruik zou leiden tot immoreel gedrag en dat het bovendien niet bewezen was dat het de besmetting met het hiv-virus zou tegengaan. Daarnaast was hij van mening dat promiscuïteit meer schade aanrichtte dan de aids-epidemie. Ook paus Johannes Paulus II onderstreepte nogmaals dat het Vaticaan alle vormen van anticonceptie afkeurde. De woordvoerder van de antiaids-campagne van de Verenigde Naties (UNAIDS), Richard Delate, zei dat in Oeganda wel degelijk grote successen waren

geboekt met het aanmoedigen van condoomgebruik.

Ras geen criterium meer bij bloeddonatie

De Zuid-Afrikaanse Nationale Bloeddienst (SANBS) zei op 15 februari 2005 dat het controversiële rassencriterium voor bloeddonatie zou worden afgeschaft. Normaal gesproken werd bloed afkomstig van zwarte donoren vernietigd vanwege het risico van aids-besmetting. In 2004 ontstond een rel over het feit dat president Mbeki bloed had afgestaan dat later was vernietigd omdat hij geen vragenlijst had ingevuld en hij tot de raciale risicogroep behoorde.

Sterftecijfer in vijf jaar met 57 procent toegenomen

Het Zuid-Afrikaanse bureau voor de statistiek, Stats SA, publiceerde op 18 februari 2005 het lang verwachte onderzoek naar de nationale sterftecijfers. Tussen 1997 en 2002 was het sterftecijfer met 57 procent toegenomen, grotendeels ten gevolge van de aids-epidemie. Vooral in de leeftijdsgroep 30-35 waren de sterftecijfers extreem hoog. Maar het was moeilijk aan te geven hoeveel mensen precies aan aids stierven omdat als doodsoorzaak vaak ziekten als longontsteking, tuberculose of influenza werden opgegeven. Antiretrovirale medicijnen werden pas een jaar eerder in Zuid-Afrika geïntroduceerd, maar waren nog lang niet voor alle aids-patiënten beschikbaar. Een op de negen mensen was besmet met het hiv-virus, op een bevolking van 45 miljoen.

Veel kritiek op aids-beleid

Belangengroepen van aids-patiënten en oppositiepartijen uitten veel kritiek op het regeringsbeleid ten aanzien van hiv en aids. Diane Kohler van de Democratische Alliantie zei op 26 april 2005 dat de invoering van antiretrovirale (ARV) medicijnen veel te langzaam van de grond kwam. De overheid bleef de doelstellingen veranderen en de distributie liep ver achter bij het in 2003 toegezegde streefcijfer van 50.000 patiënten die toegang zouden krijgen tot de medicijnen. Ook werd er binnen regeringskringen nog altijd gediscussieerd over de doeltreffendheid van deze medicijnen. De overheid schreef aids-patiënten, behalve de medicijnen, multivitamine preparaten voor, hetgeen volgens de voorzitter van de actiecampagne tegen de ziekte, Zackie Achmat, een gevaarlijke gang van zaken was. Internationale farmaceutische bedrijven maakten in Zuid-Afrika reclame voor de vitaminepreparaten en wezen mensen op de bijwerkingen van de ARV-medicijnen.

Medici: Nederlandse stichting veroorzaakt verwarring

Een van deze bedrijven was de Nederlandse Matthias Rath Stichting, die vitaminepreparaten aan de man bracht en overal in Zuid-Afrika reclameposters had opgehangen om mensen te waarschuwen voor de bijwerkingen van de ARV-medicijnen. Volgens hulpverleners en medisch personeel raakten patiënten door deze informatie in de war en waren velen daarom zelfs met hun 'tripletherapie' gestopt.
Dokter Rath van de gelijknamige stichting verklaarde dat er andere manieren waren om langer met aids te leven. En volgens het Zuid-Afrikaanse ministerie van Volksgezondheid was er geen reden om aan te nemen dat de Rathstichting onverantwoordelijk handelde. Op een congres van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in Durban waren wetenschappers tot de slotsom gekomen dat ARV-medicijnen beter werkten als mensen een gezond dieet volgden. Er was echter geen eenduidig antwoord gegeven op de vraag of vitaminepreparaten de fatale gevolgen van aids konden uitstellen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Armoede en ongelijkheid duren voort

Het bleef moeilijk voor zwarte mensen de armoede en sociale isolatie achter zich te laten, luidde één van de conclusies van een op 4 maart 2005 gepubliceerd rapport van onder meer het Internationale Voedselonderzoekinstituut. De raciale ongelijkheid duurde voort en zwarte mensen hadden vaak niet de netwerken die hen konden helpen bij het vinden van werk en inkomen. Volgens een rapport van de Verenigde Naties uit 2003 leefden 22 miljoen Zuid-Afrikanen nog steeds in armoede.
Een rapport van het onafhankelijke Instituut voor Democratie in Zuid-Afrika bevestigde op 25 april 2005 deze bevindingen. Ondanks de stabiele democratie en economische groei was er nog steeds een enorme kloof tussen arm en rijk en was de meeste rijkdom in blanke handen gebleven. De door de regering gewenste zwarte emancipatie kwam alleen een kleine elite ten goede. 'De rijken profiteren meer van de democratie dan de armen', zo werd geconcludeerd in het rapport. Ook de hoge werkloosheid, geschat op 40 procent, droeg bij aan deze ongelijkheid.

Stakende vrachtwagenchauffeurs eisen loonsverhoging

Op 4 maart 2005 kwam het tot aanvaringen tussen de politie en stakende vrachtwagenchauffeurs die gewapend met stokken en flessen door het centrum van Johannesburg marcheerden. Vier stakers werden door rubberkogels getroffen toen een groep van 150 demonstranten het hek bestormde van een vervoersbedrijf even buiten Johannesburg. De vice-voorzitter van de Zuid-Afrikaanse Transport en Verenigde Arbeidersbond (SATAWU), June Dube, hield in onderhandelingen met de werkgevers vast aan een 10 procent loonsverhoging.

Huisvestingsubsidies aanzienlijk verhoogd

Minister van Volkshuisvesting Lindiwe Sisulu kondigde op 14 maart 2005 aan dat de regering de subsidies voor het aanschaffen van eigen woningen zou verhogen. Het was de bedoeling om binnen tien jaar huisvesting te verschaffen aan de negen miljoen mensen die op dat moment nog in krottenwijken woonden. Afhankelijk van het inkomen kon de subsidie voor de aanschaf van een eigen huis oplopen tot bijna 32.000 rand (ca. 4.400 euro). Ofschoon in de laatste tien jaar 1,6 miljoen huizen waren gebouwd, was er nog steeds een groot tekort aan woningen en kwamen steeds meer arme mensen van het platteland naar de grote steden.

Mijnstaking beëindigd

Ruim twintigduizend stakende mijnwerkers gingen na een achtdaagse staking op 6 april 2005 weer aan het werk. Ze protesteerden tegen de aangekondigde herstructurering van de Harmony Goudmijnen in Oranje Vrijstaat waarbij vijfduizend banen verloren zouden gaan. Het bedrijf kondigde aan dat de onderhandelingen met de vakbond over de herstructurering later in de maand zouden worden hervat.

Zuid-Afrika

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belastingverlaging en verhoging overheidsuitgaven

In de begroting die minister van Financiën Trevor Manuel op 23 februari 2005 aan het parlement aanbood, stond de regering enerzijds een belastingverlaging voor en tegelijkertijd een verhoging van de uitgaven voor onderwijs (9,4 procent), gezondheidszorg (8,1 procent) en volkshuisvesting (12 procent). Zowel de inkomstenbelasting als de ondernemersbelasting zouden omlaag gaan. Daarentegen stegen de accijnzen op benzine, alcohol en tabak.
De regering verwachtte voor 2005 een economische groei van 4,3 procent. Ondanks de gunstige economische ontwikkeling bleef de werkloosheid hoog met 30 procent.

JUSTITIE

Mark Thatcher bekent schuld

Tijdens een rechtszitting voor de rechtbank van Kaapstad bekende Sir Mark Thatcher op 13 januari 2005 dat hij medeplichtig was aan de financiering van de staatsgreep in Equatoriaal Guinee. In ruil voor zijn bekentenis werd zijn straf verminderd en kreeg hij een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier jaar en een boete van 265.000 pond (ca. 375.000 euro) opgelegd. Tevens zou hij optreden als getuige in het Zuid-Afrikaanse onderzoek naar de staatsgreep in Equatoriaal Guinee.
De zoon van oud-premier Thatcher zei tevens dat zijn voormalige buurman in Kaapstad, Simon Mann, betrokken was bij het ronselen van huurlingen voor de staatsgreep. Mann zat in de gevangenis in Zimbabwe en was veroordeeld omdat hij daar wapens had geprobeerd te kopen. Thatcher had geld gestoken in een helikopter die bij de staatsgreep evenwel niet gebruikt was.

Winnie Mandela mag niet in hoger beroep

De rechtbank in Johannesburg verwierp op 11 februari 2005 een verzoek van Winnie Madikizela Mandela in hoger beroep te mogen gaan tegen haar veroordeling wegens fraude met bankleningen aan de Vrouwenbond van het ANC. Hiervoor was ze in 2003 tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld, die nu door de rechter tot drieëneenhalf jaar werd teruggebracht. In 1991 was de exvrouw van Nelson Mandela – jarenlang een icoon in de antiapartheidsstrijd – ook al tot zes jaar veroordeeld wegens haar aandeel in de ontvoering en de dood van een veertienjarige jongen uit Soweto. Die straf was later omgezet in een boete.

Rechtbank verbiedt blokkade van de grens met Zimbabwe

De rechtbank hield op 11 maart 2005 in hoger beroep vast aan het verbod van een blokkade van de grens met Zimbabwe. De rechter oordeelde dat demonstranten van de dissidente Cosatu-partij aan de vooravond van de verkiezingen in Zimbabwe, op 31 maart, bij de grens mochten demonstreren mits ze op tweehonderd meter afstand van de grenspost bleven en het verkeer niet zouden blokkeren. Het Zimbabwaanse Cosatu, een bondgenoot van het Afrikaanse Nationale Congres (ANC), was een belangrijke criticaster van het bewind van Robert Mugabe.

Kamerleden veroordeeld wegens fraude

Twee parlementariërs van het regerende Afrikaanse Nationale Congres (ANC) werden op 4 april 2005 veroordeeld in verband met een fraudezaak waarbij al twintig kamerleden waren aangeklaagd. Nozabelo Ntshulana-Bengu en Increase Ncinane hadden op grote schaal misbruik gemaakt van vervalste reisvergoedingen waarmee ze op kosten van de overheid dure hotels, restaurants en autoverhuurbedrijven hadden betaald. Beide kamerleden kregen flinke boetes, maar kregen geen gevangenisstraf opgelegd. Het ANC verzekerde dat er binnen de partij orde op zaken zou worden gesteld.

NATUUR EN MILIEU

Overeenkomst afname groene stroom

Het Zuid-Afrikaanse bedrijf Amatola Green Power maakte op 19 april 2005 bekend dat het een overeenkomst had gesloten met stroomleveranciers en afnemers over de introductie van groene stroom. Het ging daarbij vooral om de elektriciteit afkomstig van de suikerraffinaderijen die van oudsher hun afvalproduct verbrandden en daarmee stroom konden opwekken. Deze werd nu via het elektriciteitsbedrijf Eskom op het nationale net aangeboden. De Zuid-Afrikaanse overheid wilde meer stroom van duurzame energiebronnen gaan aanwenden. Behalve aan wind- en zonne-energie werd gedacht aan het gebruik van biogas (methaan) van vuilstortplaatsen. Evengoed ging het slechts om één procent van de nationale elektriciteitsvoorziening. Het overgrote deel van de stroom kwam nog uit koolgestookte centrales.
Het gebouw van het Pan-Afrikaanse Parlement in Johannesburg zou op groene stroom overschakelen, zo werd op 29 april bekend. Ook hier was Amatola Green Power de bemiddelaar tussen producent en afnemer.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Khomani San-minderheid nog steeds gediscrimineerd

Uit onderzoek van de Mensenrechtencommissie (HRC) naar de situatie van de minderheidsgroepering Khomani San in de Noord-Kaapprovincie bleek op 7 maart 2005 dat deze groep nog steeds in erbarmelijke armoede leefde en werd gediscrimineerd. Lokale overheden bleven in gebreke bij de verschaffing van basisvoorzieningen als drinkwater, sanitair en vuilophaal. Op scholen werden Sankinderen achtergesteld en seksueel misbruikt, aldus de HRC. Hoewel de San in 1999 een stuk land van 36.000 hectare in de Kalahariwoestijn hadden toegewezen gekregen, waren ze daarna door de lokale autoriteiten aan hun lot overgelaten.

Centrum voor Herdenking van Mandela's gevangenisjaren

Op 16 maart 2005 werd in het centrum van Johannesburg het Nelson Mandela Centrum voor Herinnering en Herdenking opgericht, op de plek waar vroeger de gevangenis stond waar de meest befaamde strijder tegen de apartheid tot drie keer toe was opgesloten. In het tentoonstellingscentrum waren foto's en dagboekfragmenten uit zijn gevangenisjaren te zien.
Andere musea die waren gewijd aan de antiapartheidsstrijder stonden in Soweto (Johannesburg) en in zijn geboortedorp Qunu in de Oost-Kaap. Toen Nelson Mandela in 1990 werd vrijgelaten had hij in totaal 27 jaar in de gevangenis doorgebracht.

(Vorige berichten pagina 63/1 e.v. - 2004)

INTERNATIONAAL

ALGEMEEN

Centraal-Amerikaanse staten richten anti-criminele strijdmacht op

In de Hondurese hoofdstad Tegucigalpa besloten ministers uit vijf Centraal-Amerikaanse staten op 3 maart 2005 om een gezamenlijke strijdmacht in het leven te roepen teneinde terrorisme, drugshandel en gewelddadige jeugdbendes te bestrijden. De strijdmacht van Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras en Nicaragua zou bestaan uit legereenheden, politie, aanklagers en rechters.

De beslissing was mede ingegeven door bezorgdheid van de Verenigde Staten dat terroristische groeperingen wellicht samenwerking zouden zoeken met drugshandelaars en jeugdbendes in Centraal-Amerika om anti-Amerikaanse aanslagen te plegen.

Bijna record in aantal doodstraffen in 2004

In het op 5 april 2005 verschenen rapport *The death penalty worldwide: developments in 2004* kwam Amnesty International (AI) tot de conclusie dat het aantal voltrokken doodstraffen bijna het hoogste was van de afgelopen 25 jaar. Alleen in 1996 werden meer mensen ter dood gebracht, namelijk 4.272. In 2004 bedroeg dit aantal tenminste 3.797, hetgeen de mensenrechtenorganisatie 'alarmerend' noemde. Waarschijnlijk lag dit aantal veel hoger, omdat ook geheime executies voorkwamen die nergens geregistreerd stonden. Het aantal ter dood veroordeelden bedroeg 7.395, verdeeld over 64 landen.
In het bijzonder de situatie in China baarde veel zorgen: met zeker 3.400 executies was het land verantwoordelijk voor ongeveer 90 procent van het totaal. Bovendien kwam het daar, net als in Iran, voor dat minderjarigen ter dood werden gebracht. Beide landen hadden overigens wel de VN Conventie over de Rechten van het Kind (1989) ondertekend, die executies van minderjarigen verbood. De Verenigde Staten hadden het verdrag evenmin ondertekend, maar dat land schafte de doodstraf voor minderjarigen in 2004 wel af. Er werden dat jaar in de VS 59 volwassenen ter dood gebracht.
De doodstraf was intussen in 120 landen afgeschaft. In 2004 waren daar vijf bijgekomen, namelijk Bhutan, Griekenland, Samoa, Senegal en Turkije.
De Britse directeur van AI, Kate Allen, benadrukte bij het verschijnen van het rapport nog eens de noodzaak om de doodstraf af te schaffen. '[Deze] is wreed en onnodig, werkt niet afschrikwekkend op het plegen van misdaden en draagt het risico in zich van het doden van onschuldigen.'

Risico's van terrorisme toegenomen

Volgens de op 19 april 2005 gepubliceerde *Terrorism Risk Map 2005* van de internationale verzekeringsmaatschappij Aon was in 31 landen de dreiging van terrorisme in het voorgaande jaar (tot februari 2005) toegenomen. Opvallend was dat ongeveer de helft daarvan West-Europese landen betrof, hetgeen Aon verklaarde door het oplevend moslimextremisme, dat onder meer samenhing met de medewerking van veel van deze landen aan de Amerikaans-Britse oorlog tegen Irak. Om dezelfde reden waren de risico's ook toegenomen in Australië, Estland en Polen. Van alle Europese landen was de dreigingstoename het grootst in Nederland, waarbij de moord op de cineast Theo van Gogh in november 2004 een cruciale rol speelde. Amsterdam en Rotterdam liepen daarbij het meeste risico.
Buiten Europa was de dreiging het meest toegenomen in Libanon. Met 2.922 terroristische gebeurtenissen was Irak het meest risicovol en werd ingedeeld bij de categorie 'ernstig'. Datzelfde gold voor Colombia, India, Israël, Pakistan, de Palestijnse gebieden, Saoedi-Arabië en – voor het eerst – Nepal en Somalië. Het risico was afgenomen in Burkina Faso, Centraal Afrikaanse Republiek, Cyprus, Oost-Timor en de Westelijke Sahara.

Aziatisch-Afrikaans partnerschap moet samenwerking intensiveren

Na twee dagen van besprekingen in de Indonesische hoofdstad Jakarta namen Aziatische en Afrikaanse leiders op 23 april 2005 een verklaring aan over nauwere economische en politieke samenwerking. Het Nieuwe Aziatisch-Afrikaans Strategisch Partnerschap, zoals de overeenkomst werd gedoopt, beoogde de onderlinge handel en investeringen te doen toenemen, armoede te bestrijden en de economische ontwikkeling te bevorderen. Ook zouden de landen gezamenlijke initiatieven ontplooien tegen terrorisme, massavernietigingwapens en georganiseerde misdaad.
Het was de bedoeling dat de ministers van Buitenlandse zaken tweejaarlijks bijeen zouden komen en de staatshoofden elke vier jaar.

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Kinderarbeid is wereldwijde praktijk

De Britse afdeling van Unicef, het Kinderfonds van de Verenigde Naties, publiceerde op 21 februari 2005 een rapport waaruit bleek dat wereldwijd meer dan 211 miljoen kinderen tussen de vijf en vijftien jaar fulltime werkten. De helft van hen moest dat doen onder erbarmelijke omstandigheden, onder meer in de prostitutie en de mijnen.
Kinderarbeid kwam het meest voor in Afrika (41 procent van de kinderen), gevolgd door Azië (21 procent) en Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (17 procent). In absolute aantallen werkten de meeste kinderen in Azië, want 60 procent van de werkende kinderen kwam uit dit werelddeel.
Unicef benadrukte overigens dat niet alle werkende kinderen gevaar liepen, maar merkte wel op dat de meesten door te werken van onderwijs verstoken bleven.
Het volgen van onderwijs werd algemeen beschouwd als een belangrijk middel om aan armoede te ontkomen en een perspectief te hebben op werk onder betere sociale omstandigheden.

Donoren Wereldbank verhogen hulp aan arme landen

De 40 grootste donoren van de Wereldbank besloten op 22 februari 2005 hun bijdrage aan de Internationale Ontwikkelingsassociatie (IDA) met 25 procent te verhogen. Daarmee zou het totaalbedrag aan hulp stijgen naar 34 miljard dollar (ca. 26 miljard euro) voor de komende drie jaar. Het aandeel giften zou toenemen van 25 naar 30 procent. De IDA, onderdeel van de Wereldbank, was de grootste kredietverschaffer aan arme landen in de wereld.

Ontwikkelingshulp blijft achter bij streefdoel VN

Volgens een bekendmaking van de Organi-

satie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) op 11 april 2005 hadden de rijke landen in 2004 meer gelden beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding. Het totaalbedrag aan hulp bedroeg 78,6 miljard dollar (ca. 62,4 miljard euro), een stijging met 13,7 procent in vergelijking met het jaar ervoor. Na correctie voor inflatie en de verzwakking van de dollar, daalde dat echter naar 4,6 procent.
Het gemiddelde percentage van het nationaal inkomen dat aan ontwikkelingshulp werd besteed, bleef echter met 0,25 procent – hetzelfde percentage als in 2003 – ver achter bij de doelstelling van de Verenigde Naties van 0,7 procent. Sommige landen haalden dit streefdoel echter wel of kwamen er zelfs bovenuit. Het hoogst scoorde Noorwegen met 0,87 procent. In verhouding tot het nationaal inkomen trok Italië het minste geld uit voor ontwikkelingshulp, namelijk 0,15 procent.

ORGANISATIES EN VERDRAGEN

VN reiken jaarlijkse milieuprijzen uit

Het United Nations Environment Program (UNEP) kende op 12 januari 2005 haar jaarlijkse ecologische prijzen toe, die een week later in New York werden uitgereikt in de vorm van een trofee van gerecycled metaal. Er was geen geldbedrag aan de onderscheiding verbonden. De prijzen werden toegekend aan:
• De Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki voor het verstrekken van schoon water en gezondheidsvoorzieningen aan de armen in Johannesburg;
• Koning Jigme Singye Wangchuck en het volk van Bhoetan voor hun inspanningen bij de bescherming van het zeer bosrijke, deels beschermde land;
• Oecumenisch patriarch Bartholomew, voor zijn initiatieven tot milieubescherming en een harmonieuze verhouding tussen mens en natuur;
• Sheila Watt-Cloutier, als vertegenwoordigster van de Inuit, voor haar strijd voor milieubehoud en in het bijzonder het aan de orde stellen van de opwarming van de aarde;
• De voormalige Mexicaanse minister van Milieu Julia Carabias Lillo, die een agrarisch ontwikkelingsprogramma opzette voor de zeer verarmde boerengemeenschappen in vier regio's in haar land;
• Wijlen de president van de Verenigde Arabische Emiraten, sjeik Zayed bin Sultan al-Nahyan, die zich inzette voor het 'groen maken' van woestijngebied door onder meer het laten planten van 100 miljoen bomen;
• De Chinese milieuactivist Zhou Qiang, voor het mobiliseren van jongeren om zich bezig te houden met bescherming van het milieu.

Anti-rookverdrag in werking getreden

Op 27 februari 2005 werd het Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) van kracht dat gericht was op het wereldwijd terugdringen van ziekte en dood als gevolg van tabaksgebruik. Het verdrag was in mei 2003 door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) goedgekeurd en kon 90 dagen na ratificatie door de 40e lidstaat in werking treden. Intussen hadden 167 staten het verdrag goedgekeurd en waren 57 landen tot ratificatie overgegaan.
Het FCTC verplichtte de staten om binnen drie jaar over te gaan tot het vermelden van gezondheidswaarschuwingen op tabakswaren. Zij kregen verder vijf jaar de tijd om rookreclames te verbieden. Ook werden belastingverhogingen op tabaksproducten aanbevolen, naast het tegengaan van sigarettensmokkel en het nemen van maatregelen tegen het zogeheten 'meeroken'.

Geschat werd dat door roken wereldwijd 4,9 miljoen mensen per jaar stierven, vooral als gevolg van kanker en hart- en vaatziekten. Gevreesd werd dat zonder maatregelen als deze dat aantal in 2020 zou zijn verdubbeld.

Internationale opiniepeiling: meer macht voor de VN

Uit een opiniepeiling van BBC World Service onder 23.518 mensen uit 23 landen bleek grote steun voor een hervorming van de Verenigde Naties, zo werd in maart 2005 bekend. Op de vraag of de VN meer macht zouden moeten hebben in internationale politieke kwesties, antwoordde 64 procent bevestigend. Het onderzoek werd tussen 15 november 2004 en 5 januari 2005 uitgevoerd door het internationale marktonderzoeksbureau GlobeScan in samenwerking met de Universiteit van Maryland.
Van de ondervraagden was 69 procent voorstander van een permanent lidmaatschap van de VN-Veiligheidsraad voor Brazilië, Duitsland, India en Japan. In 22 van de 23 landen was een meerderheid daarvoor, inclusief in vier van de vijf landen die een permanente zetel hadden. In Groot-Brittannië was het percentage 74 procent, in de Verenigde Staten 70 procent, in Frankrijk 67 procent en in China 54 procent. Alleen in Rusland waren de voorstanders in de minderheid, met 44 procent.
Verder zouden volgens 58 procent van de ondervraagden beslissingen van de Veiligheidsraad moeten prevaleren boven het vetorecht van de permanente leden. Het grootste aantal voorstanders daarvan was te vinden in Italië (86 procent), Canada (84 procent), Duitsland (81 procent) en Australië (81 procent).

VN nemen conventie tegen nucleair terrorisme aan

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties stemde op 13 april 2005 in met de Conventie ter bestrijding van Daden van Nucleair Terrorisme. Het verdrag verplichtte de staten die tot ondertekening overgingen tot vervolging van personen en groepen die illegaal nucleair materiaal bezaten of voorbereidingen troffen voor een aanslag.
Vanaf 14 september 2005 konden landen tot ondertekening overgaan. Voordat de conventie van kracht zou worden, moesten minstens 22 landen deze hebben geratificeerd.

Onderzoek VN naar schendingen mensenrechten door strijd tegen terrorisme

De 53 leden van het Hoge Commissariaat voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties (UNCHR) namen op 21 april 2005 een door Mexico ingediende resolutie aan om maatregelen tegen terrorisme die ten koste gaan van de mensenrechten te onderzoeken. Die taak zou in handen komen van een speciaal onderzoeker, die voor drie jaar op de post zou worden benoemd.

Mensenrechtenactivisten hadden na de aanslagen op de Verenigde Staten in september 2001 gepleit voor dergelijk onderzoek. Zij achtten de urgentie daarvan toegenomen sinds uit een recent rapport van Human Rights Watch (HRW) was gebleken dat sommige landen, waaronder Canada, Duitsland, Groot-Brittannië en de VS, verdachten van terrorisme uitleverden aan landen waar deze gevaar liepen gemarteld te worden.

(Vorige berichten pag. 256/2 - 2005)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3214, pag. 57249-57312

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

JUNI 2005

EUROPA

Europese Unie: Onrust in EU-top over grondwetreferenda in Frankrijk en Nederland · **België:** Kabinet Verhofstadt overleeft conflict rond Brussel-Halle-Vilvoorde; Kamer keurt Europese grondwet goed · **Cyprus:** Grieks-Cyprioten willen weer praten over hereniging · **Denemarken:** Koningin waarschuwt voor radicale islam · **Duitsland:** Schröder wil nieuwe parlementsverkiezingen; Bondsdag en Bondsraad stemmen in met Europese grondwet · **Frankrijk:** Meerderheid bevolking tegen Europese grondwet · **Griekenland:** Parlement ratificeert Europese grondwet · **Groot-Brittannië:** Blair wint historische derde termijn · **Italië:** Europese Commissie wil Italië 'rode kaart'geven · **Nederland:** VVD-congres wil gekozen premier; Voor het eerst in twee jaar economische krimp · **Oostenrijk:** Regering overleeft motie van wantrouwen · **Russische Federatie:** Ex-topman Yukos tot negen jaar veroordeeld · **Spanje:** 700.000 buitenlanders melden zich voor legalisering · **Turkije:** Parlement akkoord met nieuwe strafwet · **Zweden:** Nieuwe feministische partij opgericht.

AMERIKA

Dominicaanse Republiek: Protesten tegen vrijhandelsakkoord met VS · **Haïti:** Politieke en sociale onrust houdt aan · **Jamaica:** Bruce Golding nieuwe leider JLP · **Verenigde Staten:** Senaat stemt in met omstreden rechters; Commandant Abu Ghraib-gevangenis gedegradeerd.

AZIË

Cambodja: Oppositieleider vlucht naar Parijs · **China:** Verbod op vakantie in Taiwan afgeschaft; Gletsjers op Mount Everest smelten sneller dan normaal · **Mongolië:** Protest tegen corruptie en roep om nieuwe verkiezingen · **Myanmar:** Rebellenlegers hervatten de strijd tegen de junta; Olie- en gaswinning steeds belangrijker voor economie · **Noord-Korea:** Mannen moeten naar de kapper; Hyperinflatie en voedseltekorten · **Oezbekistan:** Volksopstand · **Taiwan:** Oppositie wint parlementsverkiezingen · **Zuid-Korea:** Kabinet-Roh geplaagd door schandalen.

AFRIKA

Centraal Afrikaanse Republiek: Presidents- en parlementsverkiezingen in twee rondes · **Gabon:** Geprivatiseerd waterbedrijf levert onvoldoende water · **Liberia:** Regering bevriest tegoeden van Taylor; Groen licht voor verkiezingen in oktober 2005 · **Nigeria:** Nog steeds problemen in olierijk Zuiden; Hof verwerpt aanklacht tegen herverkiezing van Obasanjo; President voert strijd tegen corruptie.

OCEANIË

Papoea Nieuw-Guinea: Australische interventie; VN blijft in Bougainville · **Salomoneilanden:** Minister van Landbouw gearresteerd · **Samoa:** Lidmaatschap van ILO · **Tonga:** Mensenrechtenbeweging wint zeven zetels · **Tuvalu:** Kabinet valt na motie van wantrouwen · **Vanuatu:** Mataskelekele tot president gekozen.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Onrust in EU-top over grondwet-referenda in Frankrijk en Nederland

In mei 2005 gingen de parlementen van Duitsland, Oostenrijk en Slowakije over tot ratificatie van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa. Ook in België was dat gebeurd, zij het dat wel de regionale parlementen er nog over moesten stemmen. Eerder was het verdrag al goedgekeurd door Griekenland, Hongarije, Italië, Litouwen, Slovenië en Spanje. Het verdrag was op 29 oktober 2004 door de staats- en regeringsleiders van de lidstaten van de Europese Unie ondertekend en had in januari 2005 tevens het fiat van het Europees Parlement gekregen.

In Spanje had ook de bevolking, op 20 februari, per referendum met het verdrag ingestemd. Op 29 mei en 1 juni zouden de volgende referenda plaatsvinden, in respectievelijk Frankrijk en Nederland. In beide landen werd door politieke leiders gevreesd voor een mogelijke verwerping. Dat lag extra gevoelig omdat de twee landen behoorden tot de grondleggers van de Europese eenwording die uiteindelijk in de Europese Unie resulteerde.

Er zouden in 2005 nog referenda worden gehouden in Denemarken, Ierland, Luxemburg, Polen en Portugal, in 2006 gevolgd door Groot-Brittannië. Of Tsjechië een referendum zou houden, was nog onzeker.
De bedoeling was het verdrag per 1 november 2006 in werking te laten treden, na goedkeuring door de parlementen van de 25 lidstaten en in een deel van de landen ook via referenda.

Franse bevolking verwerpt grondwet

De naderende referenda in Frankrijk en Nederland leidden tot onrust op de financiële markten. Als gevolg van peilingen die wezen in de richting van verwerping bereikte de euro het laagste niveau ten opzichte van de dollar (1,2567) sinds oktober 2004.
Op 29 mei werd de vrees wat Frankrijk betreft bewaarheid: de nee-stemmers behaalden een meerderheid van bijna 55 procent. En dag later zakte de euro verder tot 1,2470 dollar per euro.

Op 30 mei overlegde Jean-Claude Juncker, premier van Luxemburg dat op dat moment EU-voorzitter was, met de andere regeringsleiders over de te volgen strategie. Juncker maakte duidelijk dat er wat hem betreft geen heronderhandelingen zouden komen over de tekst van de grondwet en dat het ratificatieproces in de andere lidstaten zou doorgaan zoals gepland. Wel werd verwacht dat de Europese top die op 16 en 17 juni in Brussel zou worden gehouden, geheel in het teken zou staan van een crisisberaad over de gevolgen van de Franse – en mogelijk de Nederlandse – afwijzing.

De meeste landen sloten bij de opvattingen van Luxemburg aan, maar vanuit Tsjechië en Polen waren ook geluiden te horen dat het ratificatieproces beter kon worden stopgezet. De Britse premier Tony Blair meende dat er 'tijd voor reflectie' nodig was om te bezien of een referendum over de grondwet in Groot-Brittannië nog langer zinvol was.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

OESO adviseert Europese Centrale Bank om rente te verlagen

'Gezien de lage inflatie en de zwakke vraag, ligt het voor de hand om de monetaire teugels te laten vieren', zo verklaarde hoofdeconoom Jean-Philippe Cotis van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) bij het verschijnen van het halfjaarlijks rapport in mei 2005 over de economische vooruitzichten in de aangesloten landen. Concreet stelde de OESO aan de Europese Centrale Bank (ECB) voor om op korte termijn over te gaan tot een renteverlaging van 0,5 procentpunt.
De OESO schetste een somber beeld van de Europese economie en ook de Europese Commissie had haar groeiverwachtingen in april al naar beneden bijgesteld. Het was vooral een duurzame economische groei – los van de tijdelijke effecten als gevolg van onder meer de Irak-oorlog, de olieprijzen en wisselkoersschommelingen – die volgens de OESO uitbleef. Wel verwachtte zij voor 2006 een herstel en zou de rente in dat jaar weer stapsgewijs kunnen worden verhoogd.
De ECB bleek niets te voelen voor renteverlaging. In de woorden van bestuurder Klaus Liebscher zou renteverlaging de geloofwaardigheid van de bank schaden.

JUSTITIE

Zeven EU-landen sluiten Schengen III-verdrag

Op 27 mei 2005 sloten België, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk en Spanje in het Duitse Prüm het Schengen III-verdrag. Dat bevatte afspraken over meer politiesamenwerking tegen grensoverschrijdende misdaad, illegale immigratie en terrorisme. Het bood de mogelijkheid aan de betrokken lidstaten om toegang te verkrijgen tot elkaars databanken met DNA-bestanden, vingerafdrukken en kentekenregistraties.

Het elkaar beschikbaar stellen van informatie was wel aan voorwaarden gebonden. Een lidstaat die over dergelijke gegevens wilde beschikken, kreeg te horen of deze in de bestanden van een ander land aanwezig waren, maar vervolgens moest wel de reguliere procedure voor een internationaal rechtshulpverzoek worden gevolgd om daadwerkelijk de informatie in handen te kunnen krijgen.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Initiatief van zes EU-landen voor digitale bibliotheek

Op initiatief van de Franse president Jacques Chirac kwamen Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Polen en Spanje in mei 2005 met een plan om op grote schaal archieven van tekst, beeld en geluid te inventariseren en te digitaliseren. Het initiatief was een reactie op de aankondiging van de Amerikaanse internet-zoekmachine Google om vijftien miljoen boeken uit vooral het Angelsaksisch taalgebied op internet te plaatsen. Dat plan was slecht gevallen bij regeringsleiders en ook bij directeuren van nationale bibliotheken. Zij spraken van een 'verpletterend overwicht van de Verenigde Staten in het beeld dat de toekomstige generaties zich van de wereld zullen vormen'.
Op 3 mei liet de Luxemburgse premier en EU-voorzitter Jean-Claude Juncker weten zich achter het initiatief te scharen en te zullen pleiten voor verhoging van het cultuurbudget van de Unie. Voor 2005 was voor de ontwikkeling van een digitale bibliotheek al een bedrag van 36 miljoen euro beschikbaar en tot 2008 zou daar in elk geval nog 60 miljoen bij komen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Europees mensenrechtenhof wil nieuw proces voor PKK-leider Öcalan

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde op 12 mei 2005 dat Abdullah Öcalan, leider van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK), geen eerlijk proces had gekregen. Het vroeg daarom om een nieuw proces. Turkije gaf aan daartoe bereid te zijn, hoewel het direct stelde dat dit niet anders dan tot dezelfde straf – levenslang – zou kunnen leiden. Turkije was zeer gebaat bij een goede relatie met de Europese Unie, omdat in oktober 2005 onderhandelingen over mogelijke toetreding zouden starten.
In 1999 was Öcalan ter dood veroordeeld, maar na de afschaffing van de doodstraf drie jaar later – onder sterke druk van de EU – was diens straf omgezet in levenslang. Volgens het Hof had Turkije artikel 5 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) uit 1950 geschonden door Öcalan pas een week na zijn eenzame opsluiting in de gevangenis van Imrali (op een eiland in de Zee van Marmara) voor de rechter te brengen, zonder dat hij een advocaat had kunnen raadplegen. De rechtbank was bovendien niet onafhankelijk omdat de rechters sterk beïnvloed waren door de media en één van hen een militair was. Ook kregen advocaten van de verdachte onvoldoende tijd om zich voor te bereiden. Vanwege het feit dat Öcalan ter dood was veroordeeld maar lange tijd onzeker bleef of de straf zou worden voltrokken, sprak het Hof van een 'onmenselijke behandeling', hetgeen strijdig was met artikel 3 van het EVRM.

Amnesty bekritiseert EU-maatregelen tegen terrorisme

Aan maatregelen in Unie-verband tegen terrorisme ontbreken concrete waarborgen voor het garanderen van mensenrechten. Dat was de conclusie die Amnesty International trok in een op 31 mei 2005 verschenen rapport. De mensenrechtenorganisatie noemde daarbij de ruime definitie van terrorisme die de EU hanteerde alsmede de 'zwarte lijst' van verdachten van terrorisme die geen beroepsmogelijkheden hadden. Ook zou de Unie onvoldoende aandacht besteden aan het gevaar van misbruik waaraan verdachten konden worden blootgesteld na uitlevering aan andere staten.
De Europese coördinator voor terrorismebestrijding, de Nederlander Gijs De Vries, reageerde kritisch op het rapport. Zo stelde hij dat, wanneer onderhandeld werd met landen over uitlevering, 'wij expliciet verklaren dat contra-terrorismemaatregelen niet in mogen gaan tegen de principes van de mensenrechten'. Echter, 'we moeten niet vergeten dat terrorisme het fundamentele recht – het recht op leven en andere rechten – uitsluit. Onze strijd tegen terrorisme is het gevecht om deze rechten te beschermen', aldus De Vries.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Toenemende spanningen rond handelsconflict met China

De handelsrelaties tussen China en de Europese Unie kwamen in mei 2005 onder verhoogde druk te staan. Sinds het wereldwijd verdwijnen van alle invoerbeperkingen voor textielproducten per 1 januari 2005 had de Chinese textielexport een dusdanige omvang bereikt dat de Unie protectionistische maatregelen nodig achtte om de eigen industrie te beschermen en een gevreesd verlies van mogelijk tienduizenden arbeidsplaatsen te voorkomen.
Kennelijk ter voorbereiding op internationale pressie wees China op 1 mei zijn onderminister van Handel, Gao Hucheng, aan als speciaal gezant voor het zoeken van een oplossing voor het conflict.

Unie kondigt eerste maatregelen aan

Op 29 april had de Unie een onderzoek gestart naar de invoerstijging van een negental producten. De gangbare procedure was dat er in twee maanden van overleg naar een oplossing werd gezocht, waarna, als resultaat mocht uitblijven, de Wereldhandelsorganisatie (WTO) kon worden ingeschakeld om invoerbeperkingen af te dwingen. Er was echter ook een spoedprocedure mogelijk die de overlegperiode oversloeg en deze werd op 17 mei vóóraangekondigd door eurocommissaris van Handel Peter Mandelson ten aanzien van de invoer van T-shirts en vlasgaren uit China. Bij deze textielproducten was de urgentie voor maatregelen het hoogst, daar volgens Mandelson de Europese productie van vlasgaren met een kwart was verminderd en er in Portugal, Griekenland en Slovenië een afname in de productie van T-shirts was opgetreden met respectievelijk 30, 12 en 8 procent. Bovendien daalde de invoer van deze producten vanuit landen als India en Marokko (vlasgaren) en Pakistan, Sri Lanka en Bangladesh (T-shirts). Op 25 mei besliste de Europese Commissie China nog tot het einde van de maand de tijd te geven, alvorens de spoedprocedure in werking te stellen.
Overigens waren de Verenigde Staten eerder die maand om vergelijkbare redenen ook een spoedprocedure tegen China gestart. Hier betrof het de invoer van hemden, broeken en ondergoed.

EU stapt naar WTO ondanks Chinees gebaar

Tijdens de resterende dagen van onderhandelingen besloot China op 27 mei om de exporttarieven voor 74 textielproducten te verhogen. De tarieven werden verdrie- tot vervijfvoudigd, hetgeen wellicht zou leiden tot een afname van de Europese import. De Unie wachtte echter niet met het aanhangig maken van de zaak bij de WTO, zo bleek nog dezelfde dag. Mocht een goed onderhandelingsresultaat alsnog mogelijk blijken, dan kon de procedure nog wel worden stopgezet.

China neemt tegenmaatregelen

Als reactie op de inschakeling van de WTO besloot China op 30 mei tot afschaffing van de uitvoerbelasting op 81 textielproducten, ingaande 1 juni. Volgens de Chinese minister van Handel, Bo Xilai, had de Unie niet afdoende aangetoond dat de exporttoename vanuit China daadwerkelijk schade berokkende aan de Europese economie.

EUROPEES PARLEMENT

EP vergemakkelijkt dienstverlenende activiteiten in andere lidstaten

Als stap op weg naar een vrijer dienstenverkeer keurde het Europees Parlement op 11 mei 2005 regelgeving goed die door brede erkenning van beroepskwalificaties het werken in andere lidstaten vergemakkelijkte. Deze 'kwalificatierichtlijn', die vijftien verschillende regelingen over het vrije verkeer van bepaalde beroepen verving, gold voor werknemers, zelfstandigen en beroepsbeoefenaars in gereguleerde beroepen als medici, advocaten en accountants. Een aantal functies, zoals die van notaris, werden van de regeling uitgesloten.

Europese Unie

De beslissing sloot gedeeltelijk aan bij de zogeheten 'Bolkestein-richtlijn'. Deze stuitte echter op kritiek in het Europees Parlement vanwege het 'oorspronglandbeginsel', hetgeen inhield dat dienstverleners in andere landen konden werken volgens de regels van het land van oorsprong. Daarnaast wilde het parlement diensten van algemeen belang, waar de overheid enige controle had over het vrije markt verkeer, buiten de richtlijn houden.

Parlement maakt uitzonderingen op 48-urige werkweek onmogelijk

Met 355 stemmen voor, 272 tegen en 31 onthoudingen nam het Europees Parlement op 11 mei 2005 een rapport van de Europese Commissie aan, waarin het per amendement de geldende maximale werkweek van 48 uur verplicht had gesteld. Daarmee wilde het een einde maken aan het afsluiten van individuele arbeidscontracten die van deze lijn afweken. Er gold een overgangsperiode van drie jaar.

Vooral in Groot-Brittannië waren langere werktijden in afzonderlijke contracten gebruikelijk. De Britse regering en werkgevers reageerden dan ook negatief op de beslissing, omdat deze economische groei en werkgelegenheid kon bedreigen. De vakbonden aldaar juichten het besluit echter toe, omdat het paste in het streven naar een 'sociaal Europa'.

Kansloze motie van wantrouwen tegen Commissie-voorzitter Barroso

De voorzitter van de Europese Commissie, de Portugees José Manuel Durão Barroso, moest zich op 25 mei 2005 in het Europees Parlement verantwoorden voor vermeende belangenverstrengeling. Er was een motie van wantrouwen ingediend door 77 parlementariërs vanwege een vakantie van Barroso aan boord van het jacht van de schatrijke Griekse zakenman Spiros Latsis. De link met belangenverstrengeling bleek echter flinterdun en de initiatiefnemer van de motie, de Britse euroscepticus Nigel Farage van de Britse Onafhankelijkheidspartij (UKIP), wist geen bewijzen te overleggen. Deze zouden betrekking moeten hebben op het vermeende verband tussen Barroso's reis en de toekenning door de Commissie van 10 miljoen euro staatssteun aan een werf van Latsis. Die financiering, zo bleek, viel echter onder verantwoordelijkheid van Barroso's voorganger, Romano Prodi.

Alle grote fracties in het Europarlement spraken hun steun uit voor Barroso, die zelf over de motie sprak in termen van 'demagogie, populisme, rioolpolitiek tegen zijn persoon en misbruik van de democratie'. De uitslag van de stemming over de motie, die in juni zou plaatsvinden, stond na het debat van 25 mei dan ook vast: Barroso kon op zijn post blijven.

(Vorige berichten pagina 258/1 e.v. - 2005)

België

BELGIË

BINNENLAND

Kabinet-Verhofstadt overleeft conflict rond Brussel-Halle-Vilvoorde

De al tientallen jaren slepende kwestie rond de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde (B-H-V) bedreigde in 2005 het voortbestaan van het tweede kabinet-Verhofstadt, toen intensieve onderhandelingen telkens op niets uitliepen. Een compromis tussen de Franstalige en Vlaamstalige partijen bleek onmogelijk.

De kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde bestaat uit:
• De negentien Brusselse gemeenten die tezamen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vormen: Anderlecht, Brussel, Elsene, Etterbeek, Evere, Ganshoren, Jette, Koekelberg, Oudergem, Schaarbeek, Sint-Agatha-Berchem, Sint-Gillis, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-ten-Node, Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Pieters-Woluwe, Ukkel, Vorst en Watermaal-Bosvoorde;
• Halle, met achttien gemeenten: Beersel, Bever, Dilbeek, Drogenbos, Galmaarden, Gooik, Halle, Herne, Hoeilaart, Lennik, Liedekerke, Linkebeek, Overijse, Pepingen, Roosdaal, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw en Ternat;
• Vilvoorde, met zeventien gemeenten: Affligem, Asse, Grimbergen, Kampenhout, Kapelle-op-den-Bos, Kraainem, Londerzeel, Machelen, Meise, Merchtem, Opwijk, Steenokkerzeel, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem, Zaventem en Zemst.

De 35 gemeenten van Halle-Vilvoorde vormen ruim de helft van de 65 gemeenten van Vlaams-Brabant.

Regel is dat Vlamingen op Vlaamse partijen en Walen op Franstalige partijen stemmen. Bij de staatshervorming van 1970 was België ingedeeld in taalgebieden, waarbij B-H-V echter verspreid bleef over twee taalgebieden, namelijk het Vlaamse gebied en het tweetalige Brusselse gebied. Daardoor kunnen in Brussel beide bevolkingsgroepen zowel Vlaamstaligen als Franstaligen kiezen. Halle-Vilvoorde is echter Vlaams gebied en daar bestaat deze mogelijkheid ook: hoewel het behoort tot de provincie Vlaams-Brabant en het Vlaams Gewest, kunnen haar inwoners ook op Franstalige lijsten stemmen. Dat geldt tevens voor Belgen in het buitenland, wier stemmen worden geteld in het kieskanton Lennik. Bij de laatste federale verkiezingen van 2003 betekende dat dat Waalse en Franstalige Brusselse politici ca. 73.000 stemmen kregen van bewoners van Halle-Vilvoorde. Deze gingen voornamelijk naar de liberale Mouvement Réformateur (MR) en het Brusselse Front Démocratique des Francophones (FDF).

Vanuit Vlaanderen wordt tegen deze constructie bezwaar gemaakt omdat:
• De Franstalige politici door deze stemmen bevoordeeld worden;
• Vlamingen in Wallonië niet deze zelfde rechten hebben, namelijk om op Vlaamse lijsten te stemmen;
• De voorkeursbehandeling van Franstaligen de 'verfransing' van de randgemeenten in stand houdt.

Om deze redenen eisen Vlaamstaligen de splitsing van B-H-V in aparte kiesdistricten: naast Brussel een district Halle-Vilvoorde dat dan onderdeel uitmaakt van de provinciale kieskring Vlaams-Brabant. In dit streven voelen zij zich gesteund door een uitspraak van het Arbitragehof dat op 26 mei 2003 bepaalde dat de kieskring B-H-V ongrondwettelijk was en dat daarom splitsing in 2007 gerealiseerd diende te zijn.

Vanuit Wallonië wordt daar tegenover gesteld dat:
• De verplichting voor Waalse inwoners van de Vlaamse gemeenten rond Brussel om op Vlaamse lijsten te stemmen onterecht is en met stemmenverlies voor de Franstalige partijen gepaard gaat;
• De splitsing een stap is in de richting van een feitelijke opdeling van België in een rijk noorden en een arm zuiden.

Omdat Vlaanderen per definitie een meerderheid in Kamer en Senaat heeft, zou splitsing zonder meer door de volksvertegenwoordiging kunnen worden aangenomen. Echter, in zaken als deze kan de taalgroep die het hier niet mee eens is, in dit geval de Franstaligen, de zogeheten alarmbelprocedure in werking zetten. Dat betekent dat de bevoegdheid bij de federale regering terecht komt. Daar kan echter geen overeenstemming worden bereikt, omdat beide taalgroepen er partijpolitiek vertegenwoordigd zijn. Bij het uitblijven van een voor alle partijen aanvaardbaar compromis, kunnen de Franstaligen vervolgens het voorstel blokkeren. Hier ligt de basis voor een dreigende val van het kabinet-Verhofstadt.

Op 11 mei 2005 deelde premier Guy Verhofstadt aan de Kamer mee dat de partijen niet tot overeenstemming hadden kunnen komen. Daarbij verklaarde hij dat 'een taalgroep (...) niet eenzijdig zijn visie [kan] op-

dringen aan een andere taalgroep. Dat houdt geen steek in een federaal land. Tenzij men er een verborgen agenda op nahoudt die alleen maar kan inhouden dat men het einde wil van het land.' Het voorstel was nu om de beslissing uit te stellen tot na de federale verkiezingen van 2007. Daarbij baseerde de regering zich op de uitspraak van het Arbitragehof dat immers tot in dat jaar de tijd gaf.
Daarop vroeg Verhofstadt formeel het vertrouwen van de Kamer. Alle regeringspartijen, van zowel Vlaamse als Waalse kant, spraken dat vertrouwen uit, maar de oppositie, zowel van Vlaamse als Waalse zijde, deed dat niet. De stemverhouding was daarmee 97 tegen 50.

Crisis in Vlaamse regering bijgelegd

De beslissing van de federale regering tot uitstel met ongeveer twee jaar betekende dat de Vlaamse deelregering op korte termijn in de problemen raakte. Deze regering werd gevormd door zowel federale regeringspartijen – de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD) en de Socialistische Partij Anders (SP.A)-Spirit – als federale oppositiepartijen – Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V) en de Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA). In het Vlaamse regeerakkoord uit 2004 was opgenomen dat B-H-V 'onverwijld' gesplitst diende te worden, zonder compensatie aan de Franstaligen. Heftige kritiek brak dan ook los in de twee laatstgenoemde partijen, toen VLD en SP.A-Spirit er niet in slaagden de Vlaamse eisen te realiseren en uiteindelijk akkoord gingen met uitstel van de beslissing.
Staatsrechtelijk waren nieuwe verkiezingen voor het Vlaams parlement niet mogelijk en een andere coalitie was vrijwel uitgesloten. Op 18 mei verklaarde de christen-democratische minister-president van Vlaanderen, Yves Leterme, dat de deelregering een fellere strijd zou voeren tegen de verfransing in de Vlaamse randgemeenten rond Brussel en daarnaast een betere samenwerking met de federale overheid nastreefde. Twee dagen later spraken de Vlaamse coalitiepartijen alsnog hun vertrouwen in de regering-Leterme uit. Ook hier stemde de gehele oppositie tegen, zodat de stemverhouding 76 tegen 36 was.
Intussen had Vlaams Belang (VB) – fel voorstander van de splitsing – op haar partijraad van 14 mei besloten een campagne te starten voor de onafhankelijkheid van Vlaanderen. 'Brussel-Halle-Vilvoorde heeft duidelijk aangetoond dat er met de Franstaligen geen akkoorden kunnen worden afgesloten', zo motiveerde voorman Filip Dewinter de beslissing van zijn partij.

Vlaams Belang heft voor racisme veroordeelde verenigingen op

Vlaams Belang (VB) besliste op 14 mei 2005 tijdens haar partijraad om drie aan haar verbonden VZW's (Verenigingen Zonder Winstoogmerk) te ontbinden. Het betrof het Nationalistisch Vormingsinstituut (verantwoordelijk voor de vorming van kaderleden), de Vlaamse Concentratie (die de overheidssubsidies aan het Vlaams Blok ontving) en de Nationalistische Omroepstichting (die de radio- en tv-uitzendingen verzorgde). Deze waren in november 2004 door het Hof van Cassatie veroordeeld voor racisme. Naar aanleiding van die uitspraak had de partij besloten de oude partij Vlaams Blok te ontbinden en door te gaan als Vlaams Belang.
VB richtte in plaats van de drie oude één nieuwe VZW op met de naam Vrijheidsfonds. Dat werd de instantie die de overheidssubsidies zou ontvangen.

VLD-congres verlegt na interne conflicten aandacht naar de economie

Harde maatregelen tegen dissidenten

Op het drie dagen durende congres (20-22 mei 2005) van de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD) deed voorzitter Bart Somers een oproep om de interne partijtwisten te staken. Directe aanleiding waren de uitspraken van minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht over senator Jean-Marie Dedecker dat deze 'de partij kapot maakt' en dat 'zijn gedrag onaanvaardbaar is'. Al veel langer werden de liberalen geplaagd door onderlinge conflicten en Somers wilde dat daar nu een eind aan kwam: 'Stop met de politieke ruzies. Stop met verwijten naar elkaars hoofd te slingeren. Onze leden zijn dat kots- en kotsbeu.'
De dag na het congres, op 23 mei, kreeg Somers het fiat van het partijbestuur om parlements- en bestuursleden die de partijbeslissingen niet wilden volgen, uit de partij te zetten. Somers gaf daarbij een waarschuwing af: 'Men mag mij testen. Ik daag elk parlementslid en bestuurslid uit een stommiteit te begaan. Wie vanaf nu nog een owngoal maakt, gaat eruit. Zonder een seconde te aarzelen.'
Op 24 mei werd direct gevolg gegeven aan het besluit, zij het dat de sanctie beperkt bleef tot een schorsing. Die dag kondigde Somers aan Patricia De Waele, schepen in Evergem, uit het partijbestuur te zetten en een procedure te starten om haar het partijlidmaatschap te ontnemen. De Waele had in een interview van 24 mei met dagblad *De Standaard* het besluit 'dictatoriaal' genoemd. De statutaire commissie van de VLD besloot daarop om haar voor vier maanden te schorsen. In de maanden juni tot en met september mocht ze geen bestuursvergaderingen bijwonen, deelnemen aan verkiezingen in de partij of zich voor een functie kandideren.

Pleidooi voor sociale en economische hervormingen

Op het congres werden voorstellen aanvaard op het gebied van ondernemen, werken en belastingen.
De liberalen wensten op ondernemingsgebied het wegwerken van handelsbelemmeringen, het meer uitbesteden van overheidstaken aan de privé-sector, meer concurrentie bij overheidsaanbestedingen, deregulering en vermindering van het aantal ambtenaren.
Wat betreft de arbeidsmarkt wilde de VLD dat de vaste pensioenleeftijd zou worden afgeschaft, zodat iedereen na 40 jaar van – al dan niet onderbroken – werken recht kreeg op pensioen. Wie dat wenste, kon ook na de pensionering doorwerken. Ontvangers van werkloosheidsuitkeringen moesten kunnen aantonen dat ze zich inspanden om werk te vinden. Binnen het kader van collectieve arbeidsovereenkomsten moest er meer ruimte zijn voor individuele afspraken tussen werkgever en werknemer.
Voorts bepleitte de VLD een aantal concrete belastingmaatregelen:
• Een verlaging van de belastingdruk binnen tien jaar van 45,9 naar het Europese gemiddelde van 40,7 procent, van de sociale bijdragen van werkgevers van 34 naar 19 procent en van de werknemersbijdrage naar 6,5 procent;
• De vennootschapsbelasting moest dalen van 33,99 naar 26,8 procent;
• Invoering van een zogeheten vlaktaks, dat wil zeggen een inkomstenbelasting met slechts één tarief, met een overgangsfase waarin twee tarieven golden: 20 procent

voor de lagere en 40 procent voor de hogere inkomens;
• Het zoveel mogelijk afschaffen van subsidies en fiscale aftrek en een verschuiving van directe naar indirecte belastingen.

Premier Verhofstadt verdedigt verdraagzaamheid en privacy

Op de laatste dag van het congres zette premier Guy Verhofstadt een vijftal beleidshoofdlijnen voor zijn partij uit. Naast de door het congres behandelde voorstellen op sociaal en economisch gebied vroeg hij aandacht voor twee andere liberale doelstellingen.
Als eerste noemde hij het opkomen voor een open en verdraagzame samenleving en de noodzaak de strijd aan te binden met 'radicalisme, racisme en fundamentalisme'. Als tweede brak hij een lans voor de privacybescherming: 'Er is een grens die wij willen trekken. De grens van de privacy, van het recht op een eigen, persoonlijke levenssfeer. In onze huiskamers komt men niet. Een gedachtepolitie wil ik niet', aldus de premier.

SP.A-voorzitter Stevaert verlaat nationale politiek

Op 25 mei 2005 werd bekend dat de voorzitter van de Socialistische Partij Anders (SP.A), de 51-jarige Steve Stevaert, de nationale politiek zou verlaten. Hij trad in plaats daarvan op 30 mei aan als gouverneur van de provincie Limburg, als opvolger van Hilde Houben-Bertrand. Stevaert wilde zich in zijn nieuwe functie vooral inzetten voor het stimuleren van economische bedrijvigheid en het scheppen van werkgelegenheid.
Caroline Gennez (29), fractieleidster in het Vlaams Parlement en ondervoorzitter van de partij, werd de tijdelijke opvolger van Stevaert, die vanaf 29 maart 2003 de partij had geleid. Op 15 oktober 2005 zou op een partijcongres een definitieve voorzitter worden gekozen. Het partijbureau van de SP.A droeg daartoe Johan Vande Lanotte (49) voor. Hij was op dat moment vice-premier en minister van Begroting in de federale regering.
Steve Stevaert vertrok ook uit het Vlaams Parlement en werd opgevolgd door Joris Vandenbroucke (28) van Spirit. Deze partij, die opereerde in een samenwerkingsverband met de SP.A, kreeg daarmee vijf in plaats van vier parlementsleden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

OESO: België stevent af op groeiend begrotingstekort

In haar halfjaarlijks rapport van mei 2005 over de economische vooruitzichten per land constateerde de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) dat de Belgische overheidsbegroting afstevende op een tekort van 1,5 miljard euro ofwel 0,5 procent van het bbp. Bij ongewijzigd beleid zou dat in 2006 oplopen naar 3,6 miljard euro, dat wil zeggen 1,2 procent van het bbp. Om dat tegen te gaan, zou niet gekozen moeten worden voor verhoging van de belastingen maar voor een beperking van de overheidsuitgaven, meende de OESO.

De belangrijkste oorzaak van het oplopende tekort lag in de tegenvallende economische groei. Terwijl de begroting uitging van een groei met 2,2 procent, verwachtte de OESO dat deze zou blijven steken op 1,3 procent. De privé-consumptie nam volgens de organisatie minder toe dan verwacht door de afnemende koopkracht, die verklaard werd uit de stijgende energieprijzen. Investeringen bleven bij de verwachting achter door de slechte groeivooruitzichten en de lagere bezettingsgraad.
De OESO verwachtte verder dat de werkloosheidsgraad in 2005 zou uitkomen op 8,2 procent, een stijging met 0,4 procent. In 2006 zou deze licht dalen naar 8 procent. Wel ging zij er van uit dat, met de afnemende invloed van de hogere energieprijzen, de inflatie zou dalen.

JUSTITIE

Nationaliteit ontnomen aan veroordeelden terrorisme

De federale minister van Justitie Laurette Onkelinx maakte op 13 mei 2005 in dagblad *De Tijd* bekend dat drie moslimfundamentalisten hun Belgische nationaliteit zouden verliezen. Naar later bleek ging het om Tarek Maaroufi, Amor Sliti en Abdelkrim El-Haddouti, die in juni 2004 in hoger beroep tot straffen van zeven, vijf en vijf jaar waren veroordeeld voor aan terrorisme gelieerde misdrijven.

De beslissing was gebaseerd op artikel 23 van de nationaliteitswet, volgens welke de nationaliteit kon worden afgenomen van een 'nieuwe Belg' als gebleken was dat hij of zij niet gehecht was aan België en zijn instellingen. Het verlies van nationaliteit kon overigens niet worden gebaseerd op ras, godsdienst of kennis van de taal.
Op het artikel was voor het laatst teruggegrepen kort na de Tweede Wereldoorlog. Toen werd het van toepassing verklaard op nazi-collaborateurs.

Hof van Cassatie stelt vredesactivisten in het ongelijk

Het Hof van Cassatie besloot op 24 mei 2005 negatief inzake het cassatieberoep dat elf actievoerders van het Forum voor Vredesactie hadden ingesteld tegen hun veroordeling in december 2004 wegens het blokkeren van een Amerikaans legertransport. Dat deden zij op 16 februari 2003 in Melsele om te protesteren tegen Amerikaans-Britse militaire interventie in Irak.
Het Hof van Cassatie volgde de opvatting van het Gentse hof van beroep en niet de eerdere uitspraak van de correctionele rechtbank van Dendermonde. De laatste had zich namelijk onbevoegd verklaard omdat het om een politiek misdrijf zou gaan. De vredesactivisten deelden dit laatste standpunt, maar werden in het ongelijk gesteld.

EUROPESE UNIE

Kamer keurt Europese grondwet goed

Op 19 mei 2005 ging de Kamer met 118 tegen 18 stemmen akkoord met het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa, kortweg de Europese grondwet genoemd. Alleen Vlaams Belang (VB) stemde tegen, omdat de partij vreesde dat de grondwet 'te veel vreet aan de bevoegdheden van de individuele lidstaten en deelstaten'. Hoewel ook vanuit andere partijen kritische kanttekeningen werden gemaakt, zagen deze het verdrag als een stap vooruit. Premier Verhofstadt merkte zelfs op dat, bij gebrek aan een alternatief, een nee-stem 'vragen om problemen [is], smeken om achteruitgang.'
De Senaat had op 28 april al haar goedkeuring aan de grondwet gegeven, met 54 tegen 9 stemmen. De parlementen van de diverse deelstaten moesten zich er nog over uitspreken.

(Vorige berichten pagina 260/3 e.v. - 2005)

CYPRUS

BINNENLAND

Procureur-generaal Nikitas stapt op

De Cypriotische procureur-generaal Solon Nikitas maakte op 28 april 2005 zijn aftreden bekend. Aanleiding was de beslissing van het Hooggerechtshof om de eerdere veroordeling van minister van Gezondheidszorg Dina Akkelidou ongegrond te verklaren. Nikitas had Akkelidou voor het gerecht gesleept omdat zij misbruik zou hebben gemaakt van haar bevoegdheden en de rechtsgang zou hebben beïnvloed. Akkelidou had een rechter verzocht een drugsverslaafde een milde straf te geven omdat een zware gevangenisstaf zijn behandeling zou doorkruizen. Het Hooggerechtshof stelde echter dat Akkelidou met dat verzoek de rechtsgang niet daadwerkelijk in gevaar had gebracht.

Grieks-Cyprioten willen weer praten over hereniging

Griekenland en de Verenigde Naties maakten op 10 mei 2005 bekend dat Grieks-Cyprus akkoord was gegaan met verkennende contacten met Turks-Cyprus om te komen tot hernieuwde onderhandelingen over het herenigingsproces. De toezegging zou een dag eerder zijn gedaan tijdens een lunch op het VN-hoofdkantoor in New York. De Grieks-Cypriotische president Tassos Papadopoulos zei echter dat het prematuur was om te spreken over de hervatting van de onderhandelingen. 'Er ligt nog een lange weg voor ons voordat de nieuwe dialoog zorgvuldig is voorbereid.'
De onderhandelingen kwamen in april 2004 stil te liggen toen de Grieks-Cyprioten een herenigingvoorstel van de VN in een referendum afwezen. De Turks-Cyprioten gingen wel akkoord.

NOORD-CYPRUS

Verzoeningsgezinde Talat gekozen tot president

Op 17 april 2005 werd premier Mehmet Ali Talat met overgrote meerderheid gekozen tot president van de Turkse Republiek van Noord-Cyprus (TRNC). Hij kreeg 55,8 procent van de stemmen. De nummer twee, Dervis Eroglu van de Partij van Nationale Eenheid (UBP), kreeg slechts 22,8 procent van de kiezers achter zich.
Talat zou Rauf Denktash opvolgen die bijna een halve eeuw het politieke leven van Turks-Cyprus domineerde. Talat was in 1952 geboren en studeerde in Ankara. Vervolgens werd hij lid van de linkse Republikeinse Turkse Partij (CTP) en in 1998 werd hij gekozen in het parlement. Vervolgens maakte hij een politieke bliksemcarrière, waarbij hij het eerst tot minister bracht, vervolgens tot premier en uiteindelijk tot president.

Naar verwachting zou het politieke roer drastisch omgaan. Denktash werd algemeen gezien als onvermurwbaar in de onderhandelingen met Grieks-Cyprus over de hereniging van het eiland. Talat stelde juist veel in het werk om tot een hereniging te komen. Hij zei dan ook na zijn verkiezingsoverwinning: 'Vandaag betekent een ommekeer. We moeten het Cypriotische probleem oplossen. Dat moeten we doen met de steun van de Griekse gemeenschap.'

BUITENLANDSE ZAKEN

Cyprus bekritiseert Turkije

De Cypriotische minister van Buitenlandse zaken Georgios Iacovou liet op 21 april 2005 weten ontstemd te zijn over eerdere uitspraken van de Turkse generaal Hilmi Özkok. Die had gezegd dat Turkije niet van plan was troepen uit Cyprus terug te trekken. Buitenlands zaken wees er hierbij op dat het verzoek tot terugtrekking was gekomen van de Europese Unie.

(Vorige berichten pagina 136/2 e.v. - 2005)

DENEMARKEN

BINNENLAND

Prins Joachim en prinses Alexandra gescheiden

Het Deense koningshuis maakte op 8 april 2005 bekend dat prins Joachim, de jongste zoon van koningin Margrethe, officieel was gescheiden van zijn uit Hong Kong afkomstige echtgenote prinses Alexandra. Het paar was in september 2004, na een huwelijk van negen jaar, uit elkaar gegaan. Joachim (35) en Alexandra (40) hadden twee kinderen van vijf en twee jaar.
Het was de eerste echtscheiding in de Deense monarchie sinds bijna 160 jaar.
Joachims oudere broer, kroonprins Frederik, was voorbestemd als troonopvolger.

Deense sociaaldemocraten kiezen nieuwe leider

De 38-jarige Helle Thorning-Schmidt werd op 12 april 2005 gekozen tot nieuwe partijleider van de Sociaaldemocratie in Denemarken (SD). Zij volgde Mogens Lykketoft op, die na de teleurstellende uitslag van de parlementsverkiezingen van 8 februari zijn aftreden had aangekondigd.
Thorning-Schmidt was in februari in het Deense parlement gekozen en was tussen 1999 en 2004 lid van het Europees Parlement. Zij stelde zich mede als doel bindend op te treden tussen de linker- en rechtervleugel van de partij.

Deense koningin waarschuwt voor radicale islam

In een op 14 april 2005 verschenen biografie door Annelise Bistrup sprak de Deense koningin Margrethe zich uit tegen de radicale islam: 'We zijn de afgelopen jaren uitgedaagd door de islam, wereldwijd en lokaal. (...) Het is een uitdaging die we serieus moeten nemen. We hebben het onderwerp te lang laten gaan, omdat we tolerant en nogal lui zijn.' Ook stelde zij dat moslimimmigranten de Deense taal goed moesten beheersen en kennis dienden te hebben van de Deense cultuur, om zich niet van de samenleving buitengesloten te voelen.
De 65-jarige koningin voegde er aan toe voor lief te nemen als de opmerkingen in het buitenland haar niet in dank zouden worden afgenomen, daarbij doelend op de kritiek die het strenge asiel- en immigratiebeleid van de laatste jaren ten deel was gevallen. Dat beleid was tot stand gekomen onder invloed van de Conservatieve Volkspartij (KF), van wier gedoogsteun de zittende regering afhankelijk was.

Overigens was slechts een minderheid van 150.000 van de ongeveer 400.000 Deense immigranten moslim, ofwel drie procent van de inwoners van Denemarken. De koningin behoorde zelf tot de Luthers-Evangelische kerk waar het grootste aantal gelovigen bij was aangesloten.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Excuses premier Rasmussen voor uitzetting joden tijdens de oorlog

Premier Anders Fogh Rasmussen bood op 4 mei 2005 zijn verontschuldigingen aan voor de uitzetting tijdens de Tweede Wereldoorlog naar nazi-Duitsland van joden die tussen 1940 en 1943 naar Denemarken waren gevlucht. Het ging om 21 mensen, van wie er 19 de dood hadden gevonden, zo was gebleken uit *The Reverse of the Coin – The Fate of Jewish Refugees in Denmark, 1933-1945*, een onderzoek van Vilhjalmur Oern Vilhjalmsson.
Rasmussen deed zijn uitspraken tijdens een ceremonie bij een oorlogsmonument in de hoofdstad Kopenhagen, ter herdenking van de bevrijding door de geallieerden, 60 jaar eerder. Hij stelde dat excuses weliswaar de geschiedenis niet konden veranderen, maar dat ze er wel aan konden bijdragen 'fouten die in het verleden gemaakt zijn te erkennen en hopelijk ook toekomstige generaties te helpen om herhaling te voorkomen'.
De uitspraken waren hoogst opmerkelijk in het licht van de goede reputatie van Denemarken. Door verzet vanuit de bevolking kwam er in augustus 1943 een einde aan ruim drie jaar van collaboratie, waarna op 1 oktober van dat jaar 7.300 joden in veiligheid werden gebracht door hen naar het neutrale Zweden te smokkelen.

(Vorige berichten pagina 136/3 e.v. - 2005)

DUITSLAND

BINNENLAND

Bondskanselier Schröder wil nieuwe parlementsverkiezingen

SPD verliest macht in Noordrijn-Westfalen

De Christelijk-Democratische Unie (CDU) behaalde op 2 mei 2005 de overwinning bij de deelstaatverkiezingen in Noordrijn-Westfalen, waardoor de Sociaal-democratische Partij Duitsland (SPD) voor het eerst in 39 jaar de macht verloor in deze voor haar belangrijke regio. De CDU, aangevoerd door kandidaat-premier Jürgen Rüttgers, boekte een winst van 7,8 procent en kwam op bijna 45 procent. Zij kon een meerderheidscoalitie vormen met de (liberale) Vrije Democratische Partij (FDP), die overigens stevig had verloren. De SPD verloor onder leiding van de zittende premier Peer Steinbrück bijna 6 procent en kwam op 37,1 procent, het slechtste resultaat sinds de jaren '50. De Groenen verloren ook en eindigden op ruim 6 procent van de stemmen.

Uitslagen deelstaatverkiezingen Noordrijn-Westfalen (2 mei 2005)

	percentage	winst/ verlies	zetels	winst/ verlies
CDU	44,8	+7,8	89	+1
FDP	6,2	-3,6	12	-12
Groenen	6,2	-0,9	12	-5
SPD	37,1	-5,7	74	-28
Overigen	5,7			
Totaal			187	-44

Het totale aantal zetels in het deelstaatparlement was in vergelijking met de verkiezingen van 2000 verminderd.

Vervroegde verkiezingen problematisch

Naar aanleiding van de uitslag verklaarde bondskanselier Gerhard Schröder te streven naar vervroegde landelijke verkiezingen. Volgens de Duitse grondwet zou bondspresident Horst Köhler echter pas vervroegde verkiezingen kunnen uitschrijven als Schröder eerst zijn regering in de Bondsdag door zijn eigen coalitie zou laten wegstemmen. Daartoe zou hij dan eerst de vertrouwenskwestie moeten stellen. Het Duitse parlement had namelijk niet de mogelijkheid zichzelf te ontbinden.

Duitser toch nog tevreden met zijn land

Volgens een groot opinieonderzoek, waarvan de resultaten op 4 mei 2005 bekend werden, was 60 procent van de Duitsers tevreden met het leven in Duitsland. Dat was vijf procentpunt minder dan in 2004. Ook de tevredenheid met het leven in de eigen woonplaats was enigszins teruggelopen. Een uitzondering vormden grote delen van de voormalige Duitse Democratische Republiek (DDR), waar de tevredenheid met het leven in de eigen woonplaats juist was toegenomen. Deze resultaten kwamen naar voren uit het onderzoek *Perspektive Deutschland 2005*, waaraan 510.000 mensen hadden deelgenomen. Het was de vierde keer dat een dergelijk onderzoek in Duitsland werd uitgevoerd.
De redelijke tevredenheid ging samen met een vernietigend oordeel over de politiek en belangrijke staatsinstellingen zoals de Bondsdag en het arbeidsbureau. Het vertrouwen in het vermogen van Duitsland hervormingen door te voeren was wel toegenomen, van 28 naar 51 procent. Dat had waarschijnlijk te maken met enige waardering voor de hervormingsplannen van bondskanselier Gerhard Schröder.

Verhoogde activiteit neo-nazi's in Duitsland

Zeven jaar gevangenisstraf voor bomaanslag

De 29-jarige Martin Wiese werd op 4 mei 2005 veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf wegens het beramen van een bomaanslag op een nieuw joods gemeenschapscentrum in München in november 2003. De aanslag had moeten plaatsvinden tijdens de openingsceremonie van het centrum die zou worden bijgewoond door politici en joodse vertegenwoordigers. De opening zou samenvallen met de 65-jarige herdenking van de zogeheten Kristallnacht uit 1938, toen joden, joodse instellingen en winkels in nazi-Duitsland openlijk werden aangevallen met goedvinden van de staat.

Wiese stond volgens de rechtbank aan het hoofd van de rechts-extremistische groep Kameradschaft Süd. Hij ontkende lidmaatschap van een terroristische organisatie, maar bekende schuld aan het bezit van illegale vuurwapens. Drie medeplichtigen van Wiese werden ook tot gevangenisstraffen veroordeeld.

Mars neo-nazi's afgebroken

Een mars van neo-nazi's in Berlijn werd op 8 mei afgebroken door de aanwezigheid van duizenden tegendemonstranten. De mars was georganiseerd door de extreemrechtse Nationaal-Democratische Partij Duitsland (NPD), in het kader van de herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog 60 jaar eerder. Volgens de politie waren er ongeveer 6.000 demonstranten op de been gekomen tegen zo'n 3.300 aanhangers van de NPD die zich hadden verzameld op de Alexanderplatz om te protesteren tegen de 'cultuur van de schuld'. Vanwege de

tegendemonstratie hadden de autoriteiten de NPD-aanhang gelast op het plein te blijven achter een kordon van politie. De NPD besloot na twee uur de mars af te gelasten.

'Neo-nazi's winnen terrein'

De Duitse overheid gaf op 17 mei in een rapport van de veiligheidsdienst, het Bundesamt für Verfassungsschutz (BfV), uitdrukking aan haar bezorgdheid dat het aantal neo-nazi's in het land in 2004 met meer dan 25 procent was toegenomen. Ook zouden neo-nazi's erin geslaagd zijn banden te leggen met legale politieke partijen.
De NPD had in september 2004 9,2 procent van de stemmen gekregen in de deelstaat Saksen en de extreem-rechtse Duitse Volksunie (DVU) kreeg meer dan 6 procent in Brandenburg.

Angela Merkel wordt kanselierskandidaat CDU

De leider van de oppositionele Christelijk-Democratische Unie (CDU), Angela Merkel, werd op 30 mei 2005 door haar partij gekozen tot tegenkandidaat van bondskanselier Gerhard Schröder bij de landelijke verkiezingen die waarschijnlijk later in het jaar zouden plaatsvinden. Als Merkel de verkiezingen zou winnen, zou zij de eerste vrouwelijke leider van Duitsland worden. De keuze van Merkel volgde na de winst van de CDU bij de regionale verkiezingen in Noordrijn-Westfalen op 2 mei. Bondskanselier Schröder had naar aanleiding van de nederlaag aldaar van zijn Sociaal-democratische Partij Duitsland (SPD) de wens uitgesproken dat de parlementsverkiezingen vervroegd zouden worden.
Volgens waarnemers had Merkel een goede kans de verkiezingen te winnen tegen Schröder, die er in de peilingen niet goed voor stond. Merkel had ook de steun gekregen van Edmund Stoiber, premier van Beieren en de tegenkandidaat van Schröder bij de landelijke verkiezingen van 2002. Merkel was geboren in Hamburg, maar opgegroeid in de DDR.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Duitsland herdenkt einde Tweede Wereldoorlog

Bondspresident Horst Köhler hield op 8 mei 2005 een toespraak voor een gezamenlijke vergadering van Bondsdag en Bondsraad in de Rijksdag waarin hij het einde van de Tweede Wereldoorlog 60 jaar eerder herdacht. Hij zei onder meer dat Duitsland nog steeds de plicht had te herinneren aan het nazisme en zijn misdaden en hij stond ook uitvoerig stil bij de Duitse slachtoffers van de oorlog.
Terwijl Köhler in de Rijksdag sprak, verzamelden zich rond de Brandenburger Tor ongeveer 100.000 mensen voor de manifestatie 'Dag voor democratie', een soort volksfeest waarmee geprotesteerd werd tegen de aanwezigheid van neo-nazi's in Duitsland.

Holocaustmonument geopend

In samenhang met de herdenking werd op 10 mei in Berlijn het veel besproken Holocaustmonument onthuld. Het monument was een uitgestrekt terrein met 2.700 platte rechthoekige stenen met elk een eigen vorm die vlakbij de Brandenburger Tor stonden opgesteld. De onthulling kwam na jaren van uitstel en onenigheid over het ontwerp en de uitvoering ervan. Bondskanselier Gerhard Schröder en bondsdagvoorzitter Wolfgang Thierse waren samen met joodse leiders bij de onthulling aanwezig.

De Amerikaanse architect Peter Eisenman, wiens ontwerp in 1999 was goedgekeurd, zei te hopen dat Berlijners en bezoekers van de stad de ruimtes tussen al de stenen zouden doorkruisen als een onderdeel van hun dagelijks leven. Onder het monument was een bezoekerscentrum dat informatie bood over de jodenvervolging.

NATUUR EN MILIEU

Kerncentrale bij Obrigheim gesloten

Duitsland sloot op 11 mei 2005 zijn oudste kernreactor als onderdeel van het plan kernenergie per 2020 af te schaffen. Het energiebedrijf EnBW deelde de sluiting van de 36 jaar oude reactor bij Obrigheim in Zuid-West-Duitsland officieel mee. Het was de tweede van de negentien Duitse reactoren die zouden worden gesloten.
De regering had voorgesteld ter vervanging van kernenergie meer in windenergie te investeren. De hoop was dat Duitsland in 2010 in 12,5 procent van zijn energiebehoefte zou voorzien met windenergie. Het land produceerde al 40 procent van de totale windenergie in de wereld.

EUROPESE UNIE

Beide Kamers parlement stemmen in met Europese grondwet

De Bondsdag gaf op 12 mei 2005 met 569 tegen 23 stemmen haar goedkeuring aan het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa. Dat was beduidend meer dan de vereiste tweederde meerderheid. Op 27 mei stemde ook de Bondsraad met een grote meerderheid in met de Europese grondwet. Daarmee was het ratificatieproces voltooid. De Duitse grondwet stond een referendum niet toe, maar volgens een opiniepeiling was de bevolking in meerderheid voor.
De Franse ex-president Valéry Giscard d'Estaing, die een belangrijke rol speelde bij het opstellen van de grondwet, sprak voor de stemming de Bondsraad toe.

BUITENLANDSE ZAKEN

Turkije heft Duits vliegverbod op

Na krachtige protesten uit Berlijn hief Turkije op 14 mei 2005 het vliegverbod voor Duitse vliegtuigen naar Turkije op. Na het uit veiligheidsoverwegingen ingestelde vliegverbod voor de Turkse maatschappij Onur Air kregen vervangende Duitse toestellen geen toestemming in Turkije te landen. De Duitse toestellen hadden gestrande toeristen moeten ophalen.

Duitsland repatrieert Kosovaarse vluchtelingen

Een groep van ongeveer 30 Kosovaarse vluchtelingen werd op 19 mei 2005 door de Duitse overheid naar Kosovo gerepatrieerd. Zij behoorden voornamelijk tot de Albanees sprekende Asjkali-gemeenschap. De missie van de Verenigde Naties in Kosovo (UNMIK) verwachtte dat er per maand ongeveer 60 Asjkali's zouden worden teruggestuurd. Volgens UNMIK, die in maart de situatie in Kosovo nog als onveilig beoordeelde, waren de omstandigheden intussen drastisch verbeterd. De situatie voor Roma werd in Kosovo door de meeste waarnemers nog wel onveilig geacht.
In totaal bevonden zich in Duitsland ongeveer 38.000 leden van etnische minderheden uit Kosovo, onder wie 16.000 Kosovaren. Zij waren eind jaren '90 uit Kosovo gevlucht.

(Vorige berichten pagina 263/2 e.v. - 2005)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Actieplan tegen illegale immigratie

De minister van Binnenlandse zaken, Dominique de Villepin, ontvouwde op 14 mei 2005 zijn strijdplan tegen illegale immigratie en zei dat Frankrijk vastberaden zou optreden bij het uitzetten van illegale immigranten. De regering maakte duidelijk niets te voelen voor de zachte aanpak van Spanje, dat eerder dit jaar had aangegeven bijna 700.000 illegalen te zullen 'regulariseren'.
Villepins strijdplan voorzag in extra middelen voor opvang en uitzetting, de oprichting van een immigratiepolitie en de instelling van een regeringscommissie die de samenhang van het overheidsbeleid zou bewaken. De nieuwe immigratiepolitie – 600 man sterk – zou de grenspolitie bijstaan bij het tegengaan van mensensmokkel. Het budget voor opvang en uitzetting werd verdrievoudigd, teneinde in 2005 de doelstelling van 20.000 uitzettingen te halen, tegenover 16.000 in 2004. De minister schatte het aantal illegalen in Frankrijk op 200.000 tot 400.000. Tevens beoogde De Villepin een wijziging van het burgerlijk wetboek, waardoor de automatische erkenning van buitenlandse 'gemengde' huwelijken werd afgeschaft. Hiermee wilde de regering de zogenoemde 'schijnhuwelijken' tegengaan.

Raciale onrust in Perpignan

Tijdens een demonstratie in de Zuid-Franse stad Perpignan kwam het op 30 mei 2005 tot hevige gevechten tussen politie en demonstranten. De mobiele eenheid voerde charges uit en de politie arresteerde 37 demonstranten, goeddeels mensen van Noord-Afrikaanse herkomst. De onrust was ontstaan nadat op 22 mei Mohammed Bey Bachir was doodgeschoten. Kort daarop was een andere man van Noord-Afrikaanse herkomst doodgeslagen, naar verluidt door een groep Roma, de grote zigeunerminderheid die in het centrum van de stad woonachtig was.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Velen blijven weg van hun werk op tweede Pinksterdag

Hoewel de regering had aangekondigd dat tweede Pinksterdag voortaan geen nationale vrije dag meer was, bleven vele ambtenaren op 16 mei 2005 thuis uit protest tegen de bezuinigingsmaatregel. In het bedrijfsleven ging men wel gewoon aan het werk. Met de extra belastingopbrengst, voortspruitend uit de afgeschafte feestdag, wilde de regering geld vrij maken voor de ouderenzorg. Het plan was gerezen nadat tijdens de hittegolf in 2003 zo'n 15.000 mensen, grotendeels bejaarden, waren omgekomen.

JUSTITIE

Arrestaties in verband met kinderporno op internet

De Franse politie arresteerde op 6 mei 2005 twintig verdachten die vermoedelijk een belangrijke rol speelden in een internationaal netwerk van kinderporno op internet. De internationale politieoperatie, Operatie Callidus, was een samenwerking tussen acht Europese landen. Tegelijkertijd vonden in verscheidene Europese landen, waaronder Nederland, arrestaties plaats.

Gevangenisstraffen voor betrokkenheid bij moord op Afghaanse krijgsheer

Een rechtbank in Parijs veroordeelde op 17 mei 2005 drie mannen tot gevangenisstraffen van twee tot zeven jaar wegens medeplichtigheid aan de moord op de Afghaanse krijgsheer Ahmed Sjah Massoud. Deze werd op 9 september 2001 in Afghanistan vermoord door twee Tunesiërs die zich voordeden als journalisten en een interview met Massoud hadden geregeld. Naar verluidt had Al-Qaida de leider van de Noordelijke Alliantie uit de weg laten ruimen omdat hij de belangrijkste tegenstander was van de fundamentalistische Talibaanregering. Na de dood van Massoud kwam de Noordelijke Alliantie met westerse steun toch aan het bewind.
In de rechtszaak werden ook twee Algerijnse mannen veroordeeld wegens het ronselen van islamitische strijders voor Afghanistan. Twee andere verdachten werden vrijgesproken.

EUROPESE UNIE

Meerderheid Franse bevolking tegen Europese grondwet

Nadat een aantal landen van de Europese Unie via een parlementsbesluit en deels ook via een referendum hadden ingestemd met het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa, gingen de Fransen op 29 mei 2005 naar de stembus om hun oordeel te geven. De vrees bij de EU dat zij zich in meerderheid tegen de grondwet zouden uitspreken, werd die dag bewaarheid.

Raad van State verwerpt aanklacht linkse partijen

Op 13 mei verklaarde de Franse Raad van State de aanklacht van 22 linkse parlementariërs tegen de regeringscampagne inzake de Europese grondwet ongegrond. Linkse partijen die tegen de Europese grondwet waren vonden dat de voorlichtingscampagne van de conservatieve regering-Raffarin bevooroordeeld was en mensen opriep tijdens het referendum in te stemmen met het grondwetsvoorstel. De Raad van State oordeelde echter dat de regering het recht had de bevolking voor te lichten over de Europese grondwet.

55 procent stemt tegen grondwet

Bij het referendum wees een meerderheid van de Franse kiezers het voorstel af: 54,87 procent stemde 'nee' tegenover 45,13 procent voor de 'ja'-stem. Met ruim 70 procent was de opkomst verrassend hoog.
President Chirac respecteerde de uitslag, maar zei dat deze de onderhandelingspositie van Frankrijk binnen de EU zou verzwakken. De voorzitter van de Europese Commissie, José Manuel Barroso, noemde het Franse resultaat een 'ernstig probleem' maar beweerde dat de grondwet nog niet ten dode was opgeschreven. De ratificatieprocedure zou volgens Barroso gewoon doorgaan.

'Nee'-stem toont politieke crisis

De socialistische leider François Hollande, die vóór de Europese grondwet campagne had gevoerd, zag de uitslag van het referendum vooral als een afwijzing van de regering-Raffarin. Tegelijkertijd zag Hollande zijn eigen partij verdeeld in twee kampen: voor en tegen de grondwet. Zijn partijgenoot en oud-premier Jospin zei dat de neestem vooral op angst was gebaseerd. Die angst kwam voort uit enerzijds de hang naar zelfbeschikking en anderzijds de afkeer van het 'ultraliberalisme'.

Anderen noemden de uitslag een gevolg van het tanende vertrouwen in de politiek, hetgeen ook in Nederland en andere Europese landen was waar te nemen. 'Rien ne va plus' – niks gaat meer vanzelf -, was de conclusie van de oppositie voerende centrumdemocraat François Bayrou, die sprak van een reusachtige morele en politieke crisis. Deze uitte zich volgens hem in de onttakeling van het politieke middenveld, zowel aan de kant van Hollandse socialisten als aan de kant van Chiracs gaullisten.

Dominique de Villepin opvolger van premier Raffarin

Na de uitslag van het referendum benoemde president Chirac op 31 mei de minister van Binnenlandse zaken Dominique de Villepin tot opvolger van de aftredende premier Jean-Pierre Raffarin. De Villepin had zich vooral geprofileerd als minister van Buitenlandse zaken in een eerder kabinet van Raffarin, in welke functie hij Frankrijks stellingname tegen de oorlog in Irak met vuur verdedigde.

BUITENLANDSE ZAKEN

Algerijnse president vraagt Frankrijk om erkenning van bloedbad in 1945

Tijdens de herdenking van het bloedbad van Setif, 60 jaar geleden, op 8 mei 2005, riep de Algerijnse president Abdelaziz Bouteflika Frankrijk op officiële excuses aan te bieden voor het bloedbad dat Franse troepen in 1945 in Algerije hadden aangericht. Daarbij kwamen volgens Algerijnse bronnen 45.000 mensen om het leven. Het bloedbad van Setif was het begin van een langdurige onafhankelijkheidsstrijd tegen het moederland, die nog eens anderhalf miljoen slachtoffers zou eisen.
Na afloop van de Tweede Wereldoorlog kwamen vele Algerijnse geallieerde strijders terug naar Algerije en gingen in de grote steden tienduizenden mensen de straat op om te demonstreren voor de onafhankelijkheid van Frankrijk. In de steden Setif en Guelma openden Franse troepen het vuur op de demonstranten en richtten ze een bloedbad aan. Tijdens de herdenking op 8 mei namen in Setif 20.000 mensen deel aan de vredesmars. Deze volgde de route van de toenmalige demonstratie die in het bloedbad was uitgemond.
President Bouteflika vroeg Frankrijk verantwoording af te leggen voor de vele misstanden tijdens het koloniale regiem en de bloedige onafhankelijkheidsoorlog. Tevens vroeg de Algerijnse regering hulp bij het opruimen van de miljoenen Franse landmijnen die destijds langs de Marokkaanse en Tunesische grens waren gelegd.

(Vorige berichten pagina 264/3 e.v - 2005)

GRIEKENLAND

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ambtenaren staken voor meer loon

Op 18 mei 2005 hielden ambtenaren een 24-uursstaking. Zij eisten een hoger loon omdat de BTW was verhoogd en de inflatie was toegenomen. Volgens de bonden gaven 60 procent van de ambtenaren en 70 procent van het onderwijzend personeel gehoor aan de oproep.
Tegelijk legden luchtverkeersleiders voor vier uur het werk neer. Hierdoor waren Olympic Airlines en Aegean Airlines gedwongen enkele vluchten te schrappen.

EUROPESE UNIE

EU akkoord met Griekse begrotingsvoorstellen

De Europese ministers van Financiën gingen op 12 april 2005 in Luxemburg akkoord met de Griekse plannen het begrotingstekort in 2006 terug te brengen naar onder de 3 procent van het bbp. Volgens de plannen zou het tekort in 2005 3,7 procent bedragen en in 2006 dalen naar 2,9 procent. In 2004 was dit percentage nog 6,1 procent.
De beslissing betekende dat de Europese Unie geen disciplinaire stappen tegen Griekenland zou nemen. Het land had niet alleen de 3-procentnorm meerdere malen overschreden, maar de EU in het verleden ook verkeerde cijfers over de begroting gegeven.

Parlement ratificeert Europese grondwet

Het Griekse parlement ging op 19 april 2005 met overweldigende meerderheid akkoord met de ratificering van de Europese grondwet. Van de 300 parlementsleden stemden 268 voor en 17 tegen. Er waren 15 onthoudingen. Griekenland was daarmee het zesde land dat de grondwet ratificeerde. Deze zou overigens pas in werking treden als alle 25 lidstaten de wet zouden ratificeren.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS mogen via Griekenland materiaal naar Irak vervoeren

Griekenland ging op 25 mei 2005 akkoord met hulp bij de verscheping van materiaal voor de Amerikaanse troepen in Irak. Het zou gaan om materiaal dat de Amerikanen bij hun trainingen gebruikten. Na overleg tussen de Amerikaanse president George W. Bush en de Griekse premier Costas Karamanlis werd besloten tot deze vorm van hulp.

(Vorige berichten pagina 201/3 e.v. - 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Blair wint historische derde termijn

De Britse premier Tony Blair wist de algemene verkiezingen van 5 mei 2005 te winnen, waarmee hij als eerste premier van Labour (Lab) een derde ambtstermijn inging. Na de Tweede Wereldoorlog was dat alleen de conservatieve Margaret Thatcher gelukt. Overigens was de derde overwinning van Blair de minst afgetekende van de drie. De meerderheid van de Labour Partij in het Lagerhuis slonk van 167 zetels in 2001 tot 66 zetels in 2005. Dit was waarschijnlijk terug te voeren op de omstreden Irak-politiek van Blair, waarmee hij de laatste twee jaar van zijn regeringsperiode geregeld in opspraak kwam. Blair gaf dat ook met zoveel woorden toe: 'Ik weet dat Irak een onderwerp is dat voor verdeeldheid in dit land zorgde, maar ik hoop dat we ons nu weer kunnen verenigen en ons op de toekomst kunnen richten, daar en hier.' Blair zei verder dat hij het signaal van de kiezer had begrepen: 'We moeten luisteren naar de bevolking en [op de uitslag] reageren met gevoel en verstand.' Volgens Blair moesten de Britten zich weer richten op zaken die er toe deden, zoals de gezondheidszorg, de werkgelegenheid en de veiligheid.
Michael Howard, leider van de Conservatieven (Cons), feliciteerde Blair met zijn derde

Uitslagen parlementsverkiezingen Groot-Brittannië (5 mei 2005)

	percentage	zetels	winst/ verlies
Conservatieven (Cons)	32,3	198	+33
Democratische Unionistische Partij (DUP)	0,9	9	+4
Labour Partij (Lab)	35,2	356	-47
Liberaal-Democraten (LibDem)	22,1	62	+11
Plaid Cymru/ Partij van Wales (PC)	0,7	3	-1
Schotse Nationale Partij (SNP)	1,5	6	+2
Sinn Fein (SN)	0,6	5	+1
Sociaal-Democratische en Arbeiderspartij (SDLP)	0,5	3	-
Britse Onafhankelijkheidspartij (UKIP)	2,3	-	-
Ulster Unionistische Partij (UUP)	0,5	1	-5
Overigen		3	+2
		646	-13

Opkomst: 61,3 procent

Samenstelling regering Groot-Brittannië (6 mei 2005)

Premier, tevens First Lord of the Treasury en minister van Ambtenarenzaken
Tony BLAIR

Vice-permier, tevens belast met Lokaal bestuur en regio's
John PRESCOTT

Kanselier van het hertogdom van Lancaster (minister zonder portefeuille, belast met coördinatie van het kabinetsbeleid)
John HUTTON

Financiën (Chancellor of the Exchequer)
Gordon BROWN

Ministers:

Arbeid en pensioenen
David BLUNKETT

Binnenlandse Zaken
Charles CLARKE

Buitenlandse Zaken en Britse Gemenebest
Jack STRAW

Cultuur, Media en Sport
Tessa JOWELL

Defensie
John REID

Financiën
Des BROWNE

Gemeenschappen en lokaal bestuur
David MILIBAND

Gezondheidszorg
Patricia HEWITT

Grondwettelijke zaken
Lord FALCONER

Internationale ontwikkeling
Hilary BENN

Milieu, Voeding en Plattelandszaken
Margaret BECKETT

Noord-Ierland
Peter HAIN

Onderwijs en Scholing
Ruth KELLY

Productiviteit, Energie en Industrie
Alan JOHNSON

Transport
Alistair DARLING

Fractievoorzitter
Hilary ARMSTRONG

Voorzitter Lagerhuis
Geoff HOON

Voorzitter Hogerhuis
Baroness Valerie AMOS

Conservatief schaduwkabinet Groot-Brittannië (10 mei 2005)

Premier
George OSBORNE

Ministers:

Arbeid en pensioenen
Sir Malcolm RIFKIND

Binnenlandse Zaken
David DAVIS

Buitenlandse zaken
Liam FOX

Defensie
Michael ANCRAM

Deregulering
John REDWOOD

Familiezaken
Theresa MAY

Financiën
Philip HAMMOND

Gezondheidszorg
Andrew LANSLEY

Grondwettelijke zaken
Oliver HEALD

Internationale ontwikkeling
Andrew MITCHELL

Lokale overheid
Caroline SPELMAN

Noord-Ierland
David LIDINGTON

Onderwijs
David CAMERON

Plattelandszaken
Oliver LETWIN

Transport
Alan DUNCAN

Fractievoorzitter
David MACLEAN

Leider in het Lagerhuis
Chris GRAYLING

termijn, maar zei wel dat hij zijn beloften moest nakomen. De Tories wisten overigens maar ten dele te profiteren van het verlies van Labour. Een belangrijk deel van dit verlies ging namelijk naar de Liberaal-Democraten (LibDem). Dit ontlokte bij LibDem-leider Charles Kennedy de opmerking dat Groot-Brittannië was omgevormd tot een driepartijenstaat. 'Ik denk dat we een heel ander Lagerhuis krijgen dan we de afgelopen jaren hebben gehad', zei hij. 'En ik vind dat heel gezond.'

Er was overigens nog een opmerkelijke zetelwinst. George Galloway van de anti-oorlogspartij Respect Party (Respect) wist de Labourkandidaat in Bethnal Green te verslaan die tot dan toe de oorlog in Irak had verdedigd.

Radicalen winnen in Noord-Ierland

De verkiezingen zorgden in Noord-Ierland voor een politieke aardverschuiving omdat de partij die daar 80 jaar de dienst uitmaakte vrijwel geheel werd weggevaagd. De Ulster Unionist Party (UUP) van David Trimble hield slechts één zetel over van de zes die ze had. Tijdens de verkiezingen van 1995 had de UUP nog tien zetels. De winst ging vrijwel geheel naar de radicale Democratische Unionistische Partij (DUP) van dominee Ian Paisley. Deze zag het zetelaantal met vier stijgen tot negen.

Aan katholieke zijde waren de verschuivingen minder groot. De gematigde Sociaal-Democratische en Arbeiderspartij (SDLP) wist haar drie zetels te behouden, terwijl Sinn Fein (SF) – de politieke arm van het Ierse Republikeinse Leger (IRA) – een zetel won en uitkwam op vijf.

David Trimble was een van de architecten van het Akkoord van Goede Vrijdag dat in 1998 het einde inluidde van de gewelddadigheden in Noord-Ierland. Hiervoor werd hij samen met SDLP'er John Hume onderscheiden met de Nobelprijs voor de Vrede. Het vredesproces was de laatste twee jaar echter tot stilstand gekomen, tot teleurstelling van veel protestanten. Zij bleven thuis en daarvan profiteerde de partij van Ian Paisley, een fel tegenstander van het Akkoord. Ook David Trimble verloor zijn zetel in Upper Bann.

Voor Trimble was het desastreuze resultaat aanleiding op te stappen als partijleider. Hij maakte dit op 7 mei 2005 bekend. Hij zei dat de partijleiding een speciale bijeenkomst zou beleggen om een opvolger te kiezen. 'Ik ben blij dat ik het voorrecht heb gehad om de partij te leiden die ik zie als de beste en meest democratische partij van Ulster.' Hij gaf overigens de katholieken de schuld van de impasse in het vredesproces omdat zij

zich niet aan hun afspraken zouden houden.
De Britse premier Tony Blair zei in een reactie dat Trimble waar leiderschap had getoond met visie, moed en vastberadenheid. De aanhangers van Paisley hoonden Trimble echter weg.

Tory-leider Howard kondigt vertrek aan

Michael Howard kondigde op 10 mei zijn vertrek aan als leider van de Tories. Dit zou op termijn moeten gebeuren, zodat de partij in alle rust een opvolger kon kiezen. Howard zei dat hij een eerlijk en open debat wilde over zijn opvolging. Een en ander had te maken met de stemprocedure bij de verkiezing van een partijleider. De fractie schoof hiervoor twee kandidaten naar voren, waarna de leden de laatste stem hadden. Er gingen echter geluiden op om de fractie in deze procedure weer het laatste woord te geven.
Howard maakte zijn besluit bekend bij de presentatie van het Conservatieve schaduwkabinet, waarin waarschijnlijk ook zijn opvolger zetelde. Michael Heseltine, voormalige vice-premier voor de Tories, sprak zijn waardering uit voor de samenstelling van het schaduwkabinet omdat Howard hierin het talent van de partij naar voren had geschoven. Volgens Heseltine maakte dit duidelijk dat Howard helemaal niet hoefde op te stappen. De partijleider wees echter op zijn leeftijd van 63. Hij vond zich te oud om de partij bij de volgende verkiezingen te leiden.

Blair: 'Labour moet zich weer verenigen'

Premier Tony Blair hield op 11 mei zijn eerste vergadering met de nieuw gekozen Labourfractie in het Lagerhuis. Hij riep de partij bij die gelegenheid op zich achter hem te verenigen. 'Onze taak is het om ons politiek programma te implementeren. Dat kunnen we alleen volbrengen als we verenigd zijn.'
Een deel van de fractie bleef echter kritiek op Blair houden en meende dat hij tussentijds moest aftreden om de weg vrij te maken voor een nieuwe partijleider. Voor enkelen kon die overdracht niet snel genoeg plaatsvinden. Zij meenden dat het stemmenverlies grotendeels was te wijten aan de Irak-politiek van Blair.
Blair zei dat hij begreep dat er een geruisloze overdracht moest komen naar een nieuwe partijleider, maar dat het voor hem te vroeg was om daar nu al mee te beginnen. 'Onze vierde overwinning zal plaatsvinden onder een nieuw leiderschap, maar we blijven verenigd.' Als meest waarschijnlijke opvolger werd minister van Financiën Gordon Brown genoemd, ook al omdat hij niet was beschadigd door de Irak-politiek van Blair.

Blair wil 'cultuur van respect'

Tony Blair hield op 17 mei een toespraak voor het parlement waarin hij de hoofdlijnen van zijn beleid uiteenzette. Centraal daarin stond wat hij noemde een 'cultuur van respect'. De beleidsvoorstellen liepen uiteen van een verbod op roken in openbare ruimten tot de strijd tegen ziekenhuisinfecties en een betere kwaliteit van het onderwijs. Economische vooruitgang zou volgens Blair samen moeten gaan met sociale rechtvaardigheid. Hij kondigde wetsvoorstellen aan op het gebied van gezondheidszorg, identificatieplicht, Europese Unie, arbeid, immigratie, anti-terrorisme, misdaadbestrijding, kinderbescherming en de hervorming van het Hogerhuis.
Tory-leider Michael Howard meende in de voorstellen veel van de conservatieve ideeën terug te vinden: 'We hadden er geen idee van dat hij denkt zoals wij denken.' Howard waarschuwde wel dat Blair de belastingen niet moest verhogen.

Honderden jongens verdwenen van scholen

De politie maakte op 13 mei 2005 bekend dat jaarlijks misschien wel duizenden jongens van school verdwenen. Deze uitspraak baseerde de politie op een onderzoek naar aanleiding van de vondst van een jongensromp in de Thames in 2001. De jongen was waarschijnlijk het slachtoffer van een rituele moord. De politie inventariseerde toen op scholen hoeveel jongens van vier tot zeven jaar er van juli tot september 2001 van de scholen waren verdwenen. Dat bleken er 300 te zijn. Het ging, op één Caribische jongen na, om Afrikaanse jongens.
De jeugdzorg sloot niet uit dat het hier onder andere om kinderhandel ging. Iemand van de Onderwijsbond zei echter dat veel ouders hun verhuizing niet doorgaven, waardoor ze uit de administratie verdwenen. De Kinderbescherming drong aan op een betere registratie van kinderen vanaf het moment dat zij Groot-Brittannië binnenkwamen.

Minder aanvragen staatsburgerschap

Binnenlandse zaken maakte op 17 mei 2005 bekend dat er in 2004 8 procent minder mensen het Britse staatsburgerschap hadden aangevraagd in vergelijking met 2003. Er werden ook meer aanvragen afgewezen. Een en ander was het gevolg van de nieuwe regeling die in juli 2004 van kracht werd en die bepaalde dat mensen eerst goed Engels moesten spreken voor ze in aanmerking konden komen voor de Britse nationaliteit. Verder ging de naturalisatie sindsdien gepaard met een ceremonie waarbij nieuwkomers loyaal beloofden te zijn aan de koningin en de democratie.

De op 9 mei benoemde minister van Immigratie Tony McNulty wees er op dat zes van de tien buitenlanders die zes jaar of langer in Groot-Brittannië woonden het Britse staatsburgerschap aanvroegen. Dit betekende volgens hem dat zij zich verbonden voelden met de Britse samenleving.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Tienduizenden herdenken overwinning op nazi-Duitsland

Tienduizenden Britten herdachten op 8 mei 2005 dat 60 jaar eerder nazi-Duitsland de Tweede Wereldoorlog verloor. Er waren tal van activiteiten. Zo legde prins Charles een krans bij de Cenotaph (oorlogsmonument) in Londen en bezocht hij later een defilé van veteranen in Hyde Park. Op Trafalgar Square was een groot concert, waar onder anderen Vera Lynn aanwezig was. Het concert was ook te volgen op televisieschermen in Birmingham, Liverpool, Hull en Manchester.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheid daalt

De werkloosheid was in het eerste kwartaal van 2005 met 15.000 gedaald tot 1,4 miljoen. Dat werd op 18 mei 2005 bekend gemaakt door het Nationaal Bureau voor Statistiek (ONS).

Staking treft BBC

Programmamakers en technici bij de BBC legden op 23 mei 2005 het werk voor 24 uur neer uit protest tegen de voorgenomen ont-

slagen. Volgens de BBC staakte 38 procent van het personeel, de vakbond hield het op 55 procent.
De directie riep de bonden op opnieuw te onderhandelen, maar deze gingen vooralsnog door met de voorbereiding van een 48-uursstaking op 31 mei en 1 juni.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Record aantal faillissementen in eerste kwartaal 2005

Het ministerie van Handel en Industrie maakte op 6 mei 2005 bekend dat een record aantal mensen in Engeland en Wales het eerste kwartaal van 2005 failliet was verklaard. Het ging om 10.091, een toename van 24,5 procent vergeleken met het eerste kwartaal van 2004 en een toename van 2,8 procent vergeleken met het voorgaande kwartaal. De stijging werd toegeschreven aan een nieuwe wet uit 2002 die het failliet laten verklaren makkelijker maakte.

Omzet detailhandel daalt

De detailhandelsorganisatie British Retail Consortium (BRC) maakte op 10 mei 2005 bekend dat de detailhandel haar omzet in april 2005 met 4,7 procent had zien dalen in vergelijking met april 2004. Dit was de grootste daling sinds het BRC in 1995 begon met het bijhouden van deze cijfers. Het had weliswaar een terugval verwacht omdat in 2005 de lucratieve paasperiode in maart in plaats van in april viel, maar de daling was groter dan verwacht, onder meer door onzekerheid over de rente en de belasting. De paasinkopen zorgden in maart nog voor een stijging van de verkopen met 1,8 procent.

NATUUR EN MILIEU

Regering akkoord met bouw windmolenpark

Het Britse kabinet ging op 25 mei 2005 akkoord met het bouwen van een groot windmolenpark nabij Manchester dat een capaciteit zou krijgen van 65 megawatt. Plaatselijke groepen waren tegen de komst van het park vanwege de landschapsvervuiling. De bouw van het windmolenpark paste echter binnen de overheidsdoelstelling om in 2010 10 procent van de elektriciteit te laten produceren door groene bronnen.

EUROPESE UNIE

'Nieuwe EU-werknemers verdringen Britten niet'

Volgens het Accession Monitoring Report dat op 26 mei 2005 werd gepubliceerd, hadden zich sinds de uitbreiding van de Europese Unie met tien lidstaten per 1 mei 2004 176.000 werknemers uit deze landen gemeld op de Britse arbeidsmarkt. Het ging voornamelijk om Polen, maar ook om Litouwers en Slowaken. Volgens de voor het rapport verantwoordelijke minister van Immigratie Tom McNulty verbleef eenderde van hen al in Groot-Brittannië vóór de EU-uitbreiding.
De komst van de nieuwe werknemers had geen negatief effect gehad op de lonen en de werkgelegenheid. Volgens McNulty leverden zij een belangrijke bijdrage aan de economie omdat ze aan de ene kant belastingen en sociale premies betaalden en aan de andere kant moeilijk vervulbare vacatures invulden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Galloway verdedigt zich voor Amerikaanse senaatscommissie

Parlementslid en vredesactivist George Galloway verscheen op 17 mei 2005 uit eigen beweging voor een Amerikaanse senaatscommissie om zich te verdedigen tegen de beschuldiging dat hij zou hebben geprofiteerd van het olie-voor-voedselprogramma van de Verenigde Naties. Op basis van dit programma mocht Irak ten tijde van de VN-sancties tegen het land een beperkte hoeveelheid olie uitvoeren om voedsel voor de eigen bevolking te kopen. Galloway was destijds een campagne begonnen om een Iraaks meisje met leukemie te helpen. In ruil hiervoor zou hij vouchers hebben gekregen om olie beneden de marktprijs te kunnen kopen.

Galloway ontkende fel. Hij noemde de beschuldiging 'de moeder aller rookgordijnen'. Hij zei dat hij de toenmalige Iraakse leider Saddam Hoessein tweemaal had ontmoet, net zo vaak als de Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld. 'Het verschil was dat Donald Rumsfeld hem ontmoette om wapens (...) te verkopen. (...) Ik ontmoette hem om een eind te maken aan de sancties, het lijden en de oorlog.'

Labour had Galloway vanwege zijn kritiek uit de fractie gezet. Hij stelde zich bij de parlementsverkiezingen van 5 mei echter kandidaat voor de Respect Party (Respect) en wist de kandidaat van de Labour Partij (Lab) in zijn district te verslaan.

(Vorige berichten pagina 266/1 e.v. - 2005)

ITALIË

BINNENLAND

Italiaanse tv vertoont omstreden film van Theo van Gogh en Ayaan Hirsi Ali

Televisiezender Rai Due vertoonde op 12 mei 2005 een vijf minuten durende samenvatting van de film *Submission* van de Nederlandse regisseur Theo van Gogh en het Nederlandse kamerlid Ayaan Hirsi Ali. De film stelt de positie van de vrouw in de islamitische cultuur ter discussie. Ze doet dit onder andere door koranteksten af te beelden op het lichaam van gesluierde vrouwen en de verminkingen te laten zien van slachtoffers van mishandeling. Van Gogh was vanwege de film door een fanatieke moslim in november 2004 vermoord. Ook Rai Due zou bedreigingen van moslims hebben ontvangen.
De film diende als inleiding op een twee uur durend discussieprogramma over de positie van de islam in de westerse samenleving.

Berlusconi wint verkiezingen Sicilië

Forza Italia (FI), de partij van premier Silvio Berlusconi, wist tijdens verkiezingen op 15 en 16 mei 2005 de belangrijke burgemeesterspost van Catania te behouden. Dit was een opsteker voor Berlusconi omdat hij een maand eerder twaalf van de veertien regionale verkiezingen had verloren. De premier voerde dan ook zelf twee dagen campagne in Catania, waar zijn persoonlijke arts kandidaat stond.

JUSTITIE

Hooggerechtshof veroordeelt slachtoffers bomaanslag tot proceskosten

Het Hooggerechtshof besloot op 3 mei 2005 drie verdachten van een bloedige bomaanslag vrij te spreken en tegelijk de slachtoffers en nabestaanden van de slachtoffers

Italië

te veroordelen tot het betalen van de proceskosten. Een rechtbank had de drie in eerste instantie tot levenslang veroordeeld.
Het vonnis wekte alom verontwaardiging. Aan de ene kant omdat een van de bloedigste aanslagen uit de Italiaanse geschiedenis onopgelost bleef, aan de andere kant omdat de slachtoffers het gelag moesten betalen. Ook minister van Justitie Roberto Castelli liet zich kritisch uit over de gang van zaken: 'Het is duidelijk dat dit wettelijk gezien kan, maar het lijkt me een schijnvertoning die voorkomen had kunnen worden.'
Het ging om het vonnis in de zaak van drie neo-fascisten die ervan werden verdacht dat zij verantwoordelijk waren voor de bomaanslag die op 12 december 1969 werd gepleegd op de Banca Nazionale dell'Agricoltura in Milaan, waarbij zeventien doden en tachtig gewonden vielen. De bomaanslag luidde een tijdperk van geweld in. In eerste instantie werden anarchisten van de aanslag verdacht, maar later neo-fascisten die met de aanslag het Italiaanse bestel wilden destabiliseren om zo ruimte te creëren voor een staatsgreep.
Milaan en een nabijgelegen stad boden op 4 mei aan de proceskosten die slachtoffers en nabestaanden moesten betalen, voor hun rekening te nemen.

Rechtbank spreekt vermeende terroristen vrij

Een rechtbank in Milaan sprak op 9 mei 2005 vijf Tunesiërs vrij van terrorisme. Volgens de aanklager zouden zij aanslagen buiten Italië hebben voorbereid en mensen hebben gerekruteerd. De rechtbank achtte dit niet bewezen. Wel veroordeelde ze vier van de vijf mannen tot gevangenisstraffen van 2,5 tot 4,5 jaar voor andere aanklachten, zoals hulp bij illegale immigratie.

Politie arresteert maffialeden

De politie arresteerde op 9 mei 2005 zestien mensen, onder wie een rechter en een plaatsvervangend commissaris van politie, vanwege betrokkenheid bij corruptie en het witwassen van geld voor de Cosa Nostra, de Siciliaanse tak van de maffia. De rechter was verbonden aan een rechtbank in Messina die zich bezig hield met faillissementen.
De arrestaties, die vooral plaatsvonden op Sicilië, werden gedaan in het kader van een onderzoek naar corruptie en witwaspraktijken.

Rechter spreekt voormalig advocaat Berlusconi deels vrij

Het Hof van Beroep verwierp op 23 mei 2005 een eerder vonnis tegen Cesare Previti, voormalig advocaat van premier Silvio Berlusconi. Previti was veroordeeld wegens het omkopen van een rechter zodat deze bij de verkoop van het bedrijf Mondadori zou beslissen in het voordeel van het zakenimperium van Berlusconi. Het Hof achtte dit echter niet bewezen.

Het Hof handhaafde wel de straf in een soortgelijke zaak waarbij Previti een rechter zou hebben omgekocht bij de verkoop van het petrochemische bedrijf SIR, maar hierbij had Berlusconi geen enkele betrokkenheid.
Al met al werd de gevangenisstraf voor Previti teruggebracht van elf naar zeven jaar.

EUROPESE UNIE

Europese Commissie wil Italië 'rode kaart' geven

De Europese Commissie zal op 7 juni een officiële procedure tegen Italië beginnen omdat het begrotingstekort van het land te hoog oploopt. Dat werd op 18 mei 2005 in Brussel bekend.
Volgens de Commissie zou het Italiaanse begrotingstekort oplopen tot 3,6 procent in 2005 en 4,6 procent in 2006, veel meer dan de toegestane bovengrens van 3 procent. Eerder had het statistisch bureau van de Europese Unie, Eurostat, geweigerd de Italiaanse cijfers over 2004 goed te keuren.

Europese Commissie keurt Italiaanse CO2-plannen goed

De Europese Commissie keurde op 25 mei 2005 de Italiaanse plannen goed om de uitstoot van kooldioxide (CO2) terug te brengen. Volgens de plannen zou de Italiaanse industrie in de periode 2005-2007 jaarlijks 9 procent minder CO2 produceren. Daarmee voldeed Italië aan de normen van het plan dat de Europese Unie in januari had gelanceerd om de uitstoot van CO2 in overeenstemming te brengen met het klimaatverdrag van Kyoto.
Italië was overigens het op één na laatste land waarvan de plannen werden goedgekeurd. Nu wachtte alleen Griekenland nog op goedkeuring.

Nederland

BUITENLANDSE ZAKEN

Berlusconi: 'Amerikanen medeverantwoordelijk voor dood Calipari'

Premier Silvio Berlusconi stelde op 5 mei 2005 dat Amerikaanse soldaten wel degelijk medeverantwoordelijk waren voor de dood van geheim agent Nicola Calipari. Hij was op 4 maart in Irak neergeschoten door Amerikaanse soldaten bij een wegblokkade, op het moment dat hij de vrijgelaten Italiaanse gijzelaar Giuliana Sgrena begeleidde. De Amerikanen en Italianen waren een gezamenlijk onderzoek naar de kwestie begonnen, maar konden het over de conclusies niet eens worden. De Amerikanen stelden dat hun soldaten niets te verwijten viel. Ze zouden niet op de hoogte zijn geweest van de bevrijdingsactie en hadden het vuur geopend omdat de auto met grote snelheid op de wegblokkade zou zijn afgereden. De Italianen stelden dat de nervositeit en onervarenheid van de soldaten tot het schietincident hadden geleid. Berlusconi: 'Het ontbreken van een strafbare intentie spreekt ze nog niet vrij van nalatigheid.'
De Italiaanse premier deed er tegelijk alles aan om de goede relatie met de Verenigde Staten te handhaven. Hij zei dat het meningsverschil over de dood van Calipari geen invloed had op de relatie met de VS of het tempo van de terugtrekking van de Italiaanse troepen uit Irak. 'De vriendschap tussen de Verenigde Staten en Italië heeft zwaardere beproevingen doorstaan', aldus Berlusconi.

(Vorige berichten pagina 267/2 e.v.- 2005)

NEDERLAND

BINNENLAND

Misdaadverslaggever Peter R. de Vries richt nieuwe partij op

Op 29 april 2005 werd bekend dat Peter R. de Vries, vooral bekend van zijn televisieprogramma *Peter R. de Vries, misdaadverslaggever* voor de zender SBS6, een nieuwe politieke partij had opgericht. Deze kreeg de naam met zijn initialen, die echter stonden voor Partij voor Rechtvaardigheid, Daadkracht en Vooruitgang (PRDV). Voorzitter werd Klaas Wilting, oud-politiewoordvoerder van Amsterdam, en secreta-

ris-penningmeester werd Jan Nagel, eerder onder meer oprichter van Leefbaar Nederland (LN).Inhoudelijk zou de partij zich volgens Nagel niet op de rechterflank willen begeven en ook De Vries zelf keerde zich in een interview met *de Volkskrant* van 30 april tegen de politieke richting van het onafhankelijke kamerlid Geert Wilders, met wiens ideeëngoed hij wel in verband werd gebracht.
Peter R. de Vries (48) werd gezien als belangrijkste stemmentrekker, daar hij een grote populariteit genoot. Zelf verklaarde hij pas definitief te willen beslissen over deelname aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 2007 als hij de redelijke verwachting kon hebben minstens vijftien zetels te behalen.

Ex-staatssecretaris Nijs wordt kamerlid

Per 7 juni 2005 werd Annette Nijs, voormalig staatssecretaris van Onderwijs in het kabinet-Balkenende, lid van de Tweede Kamer voor de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD). Nijs (43) trad in juni 2004 af nadat zij in een interview had verteld over de moeizame relatie met minister van Onderwijs Maria van der Hoeven van het Christen-Democratisch Appèl (CDA).
Nijs nam de plaats in van Laetitia Griffith (39), die in Amsterdam wethouder van Financiën en Economische zaken werd. Deze volgde op haar beurt Frits Huffnagel op, die een week eerder aftrad als wethouder wegens het achterhouden van gegevens voor de belasting.

VVD-congres wil gekozen premier

Op het congres van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), dat op 28 mei 2005 in Groningen werd gehouden, kozen de leden voor een aantal ingrijpende maatregelen op het gebied van bestuurlijke vernieuwing. Het meest opmerkelijke was het voorstel voor een gekozen premier, dat met 287 tegen 273 stemmen werd aangenomen. Ondanks de interne weerstanden, die ook in het minieme verschil tussen voor- en tegenstanders tot uiting kwam, werd de VVD daarmee de eerste grote partij die de minister-president rechtstreeks wilde laten kiezen. Het congres nam tevens met grote meerderheid de voorstellen aan voor een direct gekozen burgemeester en invoering van het referendum.
Voordat het voorstel tot verkiezing van de premier in stemming kwam, was eerst het voorstel voor een gekozen formateur met 241 tegen 345 stemmen verworpen. Een deel van de leden, onder wie partijprominent Henk Vonhoff en de voorzitter van de Tweede Kamer Frans Weisglas, vond dat te ver gaan. Een ander deel meende dat het juist niet ver genoeg ging, waarop het congres wél de gekozen premier aanvaardde.
Het congres nam verder het concept-beginselmanifest *Om de vrijheid*, dat in februari was gepresenteerd door een commissie onder leiding van burgemeester Geert Dales van Leeuwarden, grotendeels ongewijzigd aan. Het manifest was een concrete uitwerking van de in 1980 vastgestelde en in 1997 herbevestigde beginselverklaring. De commissie was zelf overigens voorstander van de gekozen formateur.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

CPB verwacht grote afname filevorming door heffing

Volgens een op 2 mei 2005 verschenen studie van het Centraal Planbureau (CPB), in opdracht van het ministerie van Verkeer en Waterstaat, zou invoering van een heffing op knelpunten rond de grote steden leiden tot vermindering van het aantal files met een derde tot meer dan de helft. Bij een heffing van 11 eurocent per kilometer bedroeg de afname 35 procent, bij een variabele heffing tussen de 5,5 eurocent en 22 cent zou dat 55 procent zijn.
De cijfers van het CPB waren een doorrekening van het op 29 april verschenen advies van het Platform Anders betalen voor Mobiliteit, ook wel de commissie-Nouwen genoemd. Deze stelde voor om in 2008 of 2009 te starten met een 'congestieheffing' op de dertig drukste knelpunten in de Randstad en rond steden als Arnhem en Eindhoven. Daarna zou dan in 2012 of 2014 overal in het land de 'platte' kilometerheffing – het betalen per gereden kilometer – kunnen worden ingevoerd. Deze zou gepaard gaan met het geleidelijk verdwijnen van de wegenbelasting en de aanschafbelasting.

Voor het eerst in twee jaar economische krimp

Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) van 12 mei 2005 bleek dat de Nederlandse economie in het eerste kwartaal met 0,3 procent was gekrompen in vergelijking met een jaar eerder. Ten opzichte van het laatste kwartaal van 2004, toen het bbp gelijk bleef aan dat van het derde kwartaal, bedroeg de daling 0,1 procent. Het was voor het eerst in twee jaar dat er sprake was van economische krimp. Als deze twee kwartalen achtereen aanhield, dan zou er officieel sprake zijn van een recessie. De belangrijkste oorzaak lag volgens het CBS in de stagnerende export.

JUSTITIE

Nieuwe arrestaties in moordzaak-Van Gogh

Begin mei 2005 werd bekend dat de 40-jarige Abu B., een Zeeuw van Syrische afkomst, door de rechtbank in Middelburg voor twee weken in bewaring was gesteld vanwege mogelijke betrokkenheid bij de moord op cineast Theo van Gogh in november 2004. De verdachte zat op dat moment vast op verdenking van mensenhandel en zou normaliter op 4 mei zijn vrijgekomen. De verdenking luidde dat hij de Syriër Abu Khaled, van wie werd aangenomen dat hij de 'geestelijk leider' was van de zogeheten Hofstadgroep, had geholpen Nederland te ontvluchten op de dag van de moord. Mohammed B., die van de moord verdacht werd, behoorde tot deze groep en zou volgens recente informatie van het Openbaar Ministerie daar zelfs een leidende rol in hebben gespeeld.
Twee mensen die eveneens werden verdacht van lidmaatschap van de Hofstadgroep werden op 19 april en 18 mei aangehouden. Het betrof respectievelijk de 22-jarige Marad J. en de 25-jarige Bislan I., beiden van Tsjetsjeense afkomst. Van hen waren vingerafdrukken aangetroffen op spullen die toebehoorden aan Mohammed B. Zij werden echter niet verdacht van rechtstreekse betrokkenheid bij de moord op Van Gogh.

Tot vijf jaar cel voor mensensmokkelaars

De rechtbank in Alkmaar veroordeelde op 2 mei 2005 tien mensen tot gevangenisstraffen van drie maanden tot vijf jaar wegens betrokkenheid bij mensensmokkel. De twee leiders van de groep kregen respectievelijk vier en vijf jaar en zes anderen straffen van één tot drie jaar. Drie en tien maanden cel werden uitgesproken tegen twee verdachten die de gesmokkelde illegalen uit

'winstbejag' onderdak hadden verleend, terwijl twee anderen bij gebrek aan bewijs werden vrijgesproken. Van de twaalf verdachten waren er elf van Chinese en één van Pakistaanse afkomst.
De mensensmokkel vond plaats in de periode november 2003 tot juni 2004. Mensen werden vanuit China, vaak via veel omwegen, naar Nederland vervoerd om daarna hun reis te vervolgen naar een ander westers land. In Rotterdam, Den Haag en Antwerpen werden de illegalen ondergebracht in 'safehouses', waar zij onder bewaking werden vastgehouden tot hun familie in China had betaald voor het transport.

Rechtszaak tegen marinier Erik O. definitief afgesloten

Het gerechtshof in Arnhem sprak op 4 mei 2005 de marinier Eric O. vrij van het overtreden van geweldsinstructies voor Nederlandse militairen in Irak. Volgens het Openbaar Ministerie was op 27 december 2003 iemand onnodig gedood door de handelswijze van de 44-jarige sergeant-majoor, die bij het lossen van waarschuwingsschoten een Irakees dodelijk trof. Het OM eiste daarvoor zes maanden voorwaardelijke militaire detentie en 240 uur taakstraf. Het hof volgde echter de uitspraak van de rechtbank van Amsterdam op 18 oktober 2004, die ook al tot vrijspraak had besloten.
Op 11 mei verklaarde het OM af te zien van cassatie, omdat er nu 'voldoende helderheid' zou zijn over 'de omstandigheden waaronder een uitgezonden militair geweld mag plegen'.

Celstraffen en miljoenenboetes geëist in rechtszaak bouwfraude

Wegens betrokkenheid bij illegaal vooroverleg en verboden prijsafspraken eiste het Openbaar Ministerie op 11 mei 2005 gevangenisstraffen en hoge geldboetes tegen een viertal bouwbedrijven en twaalf van hun medewerkers. Het ging om BAM, Heijmans, Koop Tjuchem en Koninklijke Wegenbouw Stevin (KWS).
De hoogste straffen werden gevorderd voor Koop Tjuchem, waarvan de door 'klokkenluider' Ad Bos eind 2001 openbaar gemaakte schaduwboekhouding aanleiding was voor een parlementaire enquête naar de bouwfraude. De eis tegen directeur en grootaandeelhouder Henk K. was één jaar met aftrek van voorarrest, tegen directeur Fred V. tien maanden onvoorwaardelijk en tegen boekhouder Johan S. zeven maanden onvoorwaardelijk. De boete voor het bedrijf moest volgens de officier van justitie 2 miljoen euro zijn. De geëiste straffen tegen de overige drie bedrijven waren 1,8 miljoen euro en tegen de negen andere medewerkers straffen van zes tot negen maanden.

ONDERWIJS

'Allochtone leerling heeft meer respect voor docent'

Docenten in het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs kunnen rekenen op meer respect van allochtone leerlingen dan van hun autochtone klasgenoten, zo meldde het *Reformatorisch Dagblad* op 6 mei 2005. De bevindingen waren gebaseerd op een enquête op elf scholen van de Nationale Jeugdraad.
Van de ondervraagde jongeren verklaarde 94 procent respect te hebben voor de medeleerlingen en 83 procent voor de docenten. Op de vraag of zij meer respect voor hun medeleerlingen hadden dan voor hun leraren, reageerde de helft van de allochtonen ontkennend, tegen 29 procent van de autochtone leerlingen. Van de allochtone jongeren zei 60 procent geïnteresseerd te zijn in het leren begrijpen van andere culturen en religies. Van de autochtone jongeren was dat 43 procent.
Volgens Duco Hoogland, voorzitter van de Jeugdraad, bevestigden de cijfers 'dat het beeld dat veel mensen hebben van allochtonen niet strookt met de werkelijkheid'. Als mogelijke verklaring voor het verschil in respect verwees hij naar de culturele achtergrond van allochtonen volgens welke vaker 'autoriteit voor een groot deel wordt ontleend aan de leeftijd'.
Overigens bestond er onder de ondervraagden ook grote ontevredenheid over de rol van media en politiek. De helft van de jongeren was van mening dat deze, door zich negatief over de islam uit te laten, de wij/zij-tegenstelling tussen allochtonen en autochtonen versterkten.

Commissie-Schutte: HBO-fraude bijna 100 miljoen euro

Scholen en universiteiten hebben in totaal ruim 96 miljoen euro teveel aan overheidsgeld ontvangen. Dat was op 23 mei 2005 de conclusie van de commissie-Schutte in haar eindverslag over de zogeheten HBO-fraude. De fraude bestond voornamelijk uit de aanvraag en toekenning van geld voor opleidingen die volgens de wet niet volwaardig waren, uit het opzetten van buitenlandse vestigingen die geld ontvingen voor de studenten die er stonden ingeschreven, terwijl wettelijk alleen financiering mogelijk was voor wie in Nederland studeerde en uit betaling aan opleidingen die op verzoek van het bedrijfsleven waren geïnitieerd, maar die vanwege hun private karakter niet voor overheidsgeld in aanmerking hadden moeten komen.
Het grootste deel van het frauduleus bestede geld kwam voor rekening van de hogescholen, namelijk 82 miljoen. De Hogeschool van Amsterdam moest het meeste geld terugbetalen, namelijk 25 miljoen, gevolgd door de Brabantse Avans Hogeschool en de Hogeschool Zeeland. Bij de universiteiten ging het om een bedrag van 3,6 miljoen en bij het middelbaar beroepsonderwijs om 11 miljoen.
Staatssecretaris Mark Rutte van Onderwijs maakte duidelijk het gehele bedrag bij de instellingen terug te willen vorderen. Of er ook aangifte wegens strafbare feiten zou worden gedaan, was onzeker. De commissie-Schutte raadde dit af vanwege de ingewikkeldheid van de daarvoor vereiste juridische procedures.

GEZONDHEID EN ZORG

Eerste Nederlandse slachtoffer ziekte van Creutzfeldt-Jakob

Op 3 mei 2005 overleed in het Mesos Medisch Centrum in Utrecht een 26-jarige vrouw aan de gevolgen van de ziekte van Creutzfeldt-Jakob (vCJD), de menselijke variant van de gekkekoeienziekte (BSE). Het was het eerste geval van vCJD in Nederland. De vermoedens die rezen toen de vrouw in het ziekenhuis terechtkwam, werden later bevestigd door de afdeling neuropathologie van het Universitair Medisch Centrum.
De dodelijk aandoening had intussen in Groot-Brittannië 149 slachtoffers geëist. Nog 11 anderen overleden aan vCJD in Frankrijk, Ierland, Italië, Canada, de Verenigde Staten en Japan.

Huisartsen in staking tegen macht zorgverzekeraars

Op 11 mei 2005 besloot de Landelijke Huis-

Nederland

artsen Vereniging (LHV) om vanaf 25 mei voor onbepaalde tijd in staking te gaan. Directe aanleiding was de herverdeling van een deel van de praktijkkosten van huisartsen ten bedrage van 90 miljoen euro per jaar. Dat zou gaan naar de zorgverzekeraars, die het vervolgens over de huisartsen zouden verdelen. De gedachte daarachter was dat huisartsen daardoor efficiënter zouden werken. De artsen vreesden echter dat de zorgverzekeraars daarmee teveel invloed op hun werk zouden krijgen.
Eind maart hadden minister Hans Hoogervorst van Volksgezondheid, de zorgverzekeraars en het bestuur van de LHV een principeakkoord gesloten, waarin het ging om een bedrag van 138 miljoen. De achterban van de LHV wees dit echter op 28 april af. Als 'laatste compromis' verlaagde de minister dit bedrag naar 90 miljoen. Volgens LHV-voorzitter Bas Vos werd zo '90 miljoen uit de zak van de huisarts gehaald' en 'die kan hij alleen terugkrijgen als hij een contract tekent waarover niet wordt onderhandeld. Dit is waarom wij zo fel zijn.'
Op 25, 26 en 27 mei ging volgens een schatting van de LHV 90 procent van de ca. 7.800 huisartsen in staking. Nieuwe acties werden vooralsnog afgeblazen nadat de LHV uit een gesprek met een hoge ambtenaar van het ministerie de indruk had gekregen dat er een opening werd geboden voor nieuwe onderhandelingen.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Libris Literatuur Prijs voor Willem Jan Otten

Schrijver Willem Jan Otten kreeg op 2 mei 2005 de Libris Literatuur Prijs uitgereikt voor zijn roman over een 'pratend schildersdoek' met de titel *Specht en zoon* (2004). Eerder ontving hij al de Jan Campertprijs 1992 voor zijn dichtbundel *Paviljoenen* en – in 1999 – de Constantijn Huygensprijs voor zijn gehele oeuvre.
Otten (53) debuteerde als dichter met de bundel *Een zwaluw vol zaagsel* (1973) en schreef voorts verhalend proza, toneelwerken, kritieken en essays.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

CBP: 'Overheid zet privacy teveel onder druk'

In haar op 25 mei 2005 gepresenteerde jaarverslag over 2004 waarschuwde het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) voor een aantasting van de persoonlijke levenssfeer van de burgers. Het CBP vroeg onder meer aandacht voor een 'overweldigende accumulatie van bevoegdheden' voor politie en justitie om persoonsgegevens te verzamelen van (veelal onverdachte) burgers. Daar stond een gebrek aan systematische controle op de uitoefening van deze bevoegdheden tegenover. Daarnaast noemde het college het langdurig voor opsporingdoeleinden bewaren van gegevens van e-mail en telefoonverkeer van burgers 'disproportioneel'. Ook waren er misbruikrisico's verbonden aan het gebruik van biometrische gegevens als vingerafdrukken om mensen te identificeren, met name door de routinematige en grootschalige centrale opslag. Verder wees het op de grotere invloed van verzekeraars in het nieuwe zorgstelsel en de sociale zekerheid, die over meer cliënteninformatie zouden beschikken en daarmee het medisch beroepsgeheim konden bedreigen.
Volgens het CBP ging de overheid er bij de bestrijding van terrorisme, fraudebestrijding of criminaliteit ten onrechte van uit dat daarvoor aanpassing van de privacywetgeving noodzakelijk was. In de woorden van voorzitter Jacob Kohnstamm: 'De bewering dat privacywetgeving een obstakel is voor het realiseren van maatschappelijk of politiek wenselijk geachte doelstellingen, is veelal misleidend of onjuist.' Hij verwees vervolgens naar het werkelijke probleem: 'De ware belemmering voor effectief optreden blijkt veelal ontbrekende of gebrekkige samenwerking of gebrek aan kennis van de wet.'

EUROPESE UNIE

Grote politieke partijen vrezen afwijzing Europese grondwet

Op 1 juni 2005 zou de Nederlandse bevolking zich voor het eerst per referendum over een Europese politieke kwestie kunnen uitspreken. Aan de orde was het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa dat de staats- en regeringsleiders van de lidstaten van de Europese Unie op 29 oktober 2004 hadden ondertekend. De kiezers dienden 'ja' of 'nee' te antwoorden op de vraag: *Bent u voor of tegen instemming door Nederland met het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa?*

Hoofdlijnen verdrag

De door de Tweede Kamer in februari ingestelde onafhankelijke referendumcommissie vatte de belangrijkste wijzigingen die door het verdrag geregeld werden als volgt samen:
- Alle bestaande verdragen van de Europese Unie worden in één nieuw verdrag opgenomen;
- De verdeling van de bevoegdheden tussen de lidstaten en de EU wordt duidelijker;
- Het recht van de EU gaat boven het recht van de lidstaten;
- De lidstaten van de EU krijgen de mogelijkheid om de EU te verlaten;
- De besluitvorming wordt op sommige onderdelen eenvoudiger;
- Het Europees Parlement krijgt meer bevoegdheden;
- De Europese Raad krijgt een vaste voorzitter;
- De EU krijgt een eigen minister van Buitenlandse zaken;
- Het aantal leden van de Europese Commissie wordt kleiner;
- Het Europese Hof van Justitie krijgt ruimere bevoegdheden;
- Er komt een lijst van grondrechten in het verdrag.

Tijdens de campagnes door voor- en tegenstanders van het verdrag bestond enige onduidelijkheid over de verdeling van bevoegdheden. Dat was een belangrijk punt omdat veel tegenstanders vreesden dat het autonome beslissingsrecht van Nederland op de tocht kon komen te staan.
In het verdrag werden een vijftal beleidsterreinen met een verschillende verdeling van bevoegdheden voor de Unie en de afzonderlijke lidstaten onderscheiden:

1. *Exclusieve bevoegdheden* voor de EU op onder meer het gebied van concurrentiebeleid, handelspolitiek en douane, monetair beleid en bescherming van de visstand in zee.
2. *Gedeelde bevoegdheden* van EU en lidstaten op terreinen als milieu, landbouw, visserij, bescherming van de consument en energie. Daarbij treedt de EU alleen op als dat noodzakelijk is. Wanneer een derde van alle parlementen van de lidstaten meent dat bij een voorstel van de Europese Commissie aan dit zogeheten subsidiariteitsbeginsel afbreuk is gedaan, is de Commissie verplicht het voorstel opnieuw te bezien.

3. Op gebieden als economie en werkgelegenheid *coördineren* de lidstaten hun nationale beleid binnen de EU.
4. De EU heeft de bevoegdheid om een *gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid* vast te stellen en uit te voeren en om het defensiebeleid geleidelijk uit te breiden.
5. Op terreinen als volksgezondheid, cultuur, toerisme, onderwijs en administratieve samenwerking treedt de EU alleen op om maatregelen van de lidstaten te *ondersteunen*, te *coördineren* of *aan te vullen*.

'Oneigenlijke redenen'

Voor en tijdens de campagne deden argumenten de ronde die volgens de wederpartij geen relatie hadden met de vraag die in het referendum werd gesteld. Eén daarvan betrof de invoering van de euro, die naar het gevoel van veel mensen had gezorgd voor prijsstijgingen. De feiten waren echter anders, meende minister van Financiën Gerrit Zalm. Op 30 april echter gaf de directeur van De Nederlandsche Bank (DNB) Henk Brouwer tegenover dagblad *Het Parool* toe dat de euro bij de introductie 5 tot 10 procent was ondergewaardeerd. Minister Zalm had bij die gelegenheid nu juist gezegd dat van onderwaardering geen sprake was. Volgens het ministerie van Financiën was het de minister echter toegestaan om destijds ter wille van 'het landsbelang' – de financiële markt zou anders ontregeld zijn geraakt – onwaarheid te vertellen.
Een andere 'oneigenlijke' reden was het sterk gegroeide gebrek aan vertrouwen in het kabinet-Balkenende. Gedacht werd dat sommigen met een 'nee' tegen het verdrag hun afkeer kracht wilden bijzetten. Daarmee kwamen zij echter in de situatie tegelijkertijd een stem uit te brengen tegen de meerderheid van de oppositiepartijen. Zowel de Partij van de Arbeid (PvdA) als GroenLinks (GL) hadden zich immers achter het verdrag geschaard. PvdA-leider Wouter Bos liet in een interview met *de Volkskrant* van 25 mei blijken 'niet de populistische trom te willen roeren en [niet] zoveel mogelijk binnenlands-politieke onrust te [willen] veroorzaken'. Hij meende ondanks zijn scherpe kritiek op het kabinet de bevolking te moeten aanzetten om vóór het verdrag te stemmen.
Voorts speelde op de achtergrond ook de mogelijke toetreding van Turkije tot de Unie een rol. De Lijst Pim Fortuyn (LPF) en vooral het onafhankelijke kamerlid Geert Wilders waren tegenstander van een Turks lidmaatschap, hoewel daarvoor op dat moment slechts een fiat voor jaren durende onderhandelingen was afgegeven.

Vanuit het kabinet, waarvan de leden met het naderen van 1 juni zelf de straat opgingen om het 'ja-kamp' te versterken, werden een aantal malen uitspraken gedaan die bij de tegenstanders kwaad bloed zetten. Zo verklaarde minister van Economische zaken Laurens Jan Brinkhorst dat bij verwerping van het verdrag in Europa 'het licht uitging', waarschuwde minister van Buitenlandse zaken Ben Bot voor een economische recessie en minister Piet Hein Donner van Justitie voor oorlogsgevaar.
Andere voorstanders waren relativerender. Zo stelde voormalig eurocommissaris Frits Bolkestein op 26 mei in een interview met *de Volkskrant*: 'Als Nederland nee zegt, dan is het grondwettelijk verdrag kaduuk. Dat zou ik jammer vinden, omdat we dan een kans missen om de Unie democratischer en doelmatiger te maken. Maar om nou te zeggen dat er dan een grote crisis uitbreekt – nee. Dan gaan we gewoon door zoals we nu werken, namelijk op basis van het verdrag van Nice [2000]. Daar valt van alles op aan te merken, maar het functioneert wel.'

Peilingen wijzen op nee-stem

Ongeveer 85 procent van de Tweede Kamer was voorstander van ratificatie van het verdrag. Tegenstanders waren, behalve de LPF en de groep-Wilders, de Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP), de ChristenUnie (CU) en de Socialistische Partij (SP). De peilingen wezen echter uit dat er veel tegenstanders waren onder de achterban van politieke partijen die vóór waren. De meeste partijen hadden zich, soms onder voorwaarden, verplicht de uitslag over te nemen. Van de regeringspartijen zouden zowel de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) als Democraten 66 (D66) de uitslag onverkort volgen. Het Christen-Democratisch Appèl (CDA) zou dat alleen doen als de opkomst minimaal 30 procent bedroeg en minstens 55 procent daarvan tegenstemde. De grootste oppositiepartij, de PvdA, stelde alleen de opkomst van 30 procent als voorwaarde. Van de overige partijen achtten GL, SP en LPF zich zonder voorwaarden aan de uitslag gebonden.
Op 29 mei kregen de voorstanders een grote tegenslag te verduren, toen bekend werd dat de Franse bevolking de grondwet had afgewezen. Daarbij speelde ook het argument een rol dat de Europese Unie een 'onbeperkte vrije markt' zou kennen die de bestaanszekerheid van delen van de bevolking aantastte. In Nederland was dat ook een van de argumenten van de SP, die zich keerde tegen de 'neo-liberale inslag' van de grondwet.
Een dag voor het referendum verklaarden opiniepeilers dat de kans erg klein was geworden dat de voorstemmers de meerderheid haalden. Maurice de Hond kwam uit op 55 procent 'nee', Interview/NSS op 54 procent en TNS NIPO zelfs op 62 procent. Op 31 mei deed premier Balkenende een laatste, dringende oproep om vóór te stemmen.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Bush herdenkt in Nederland einde Tweede Wereldoorlog

In het weekeind van 7 en 8 mei 2005 bracht de Amerikaanse president George W. Bush een bezoek aan Nederland. Op de tweede dag legde hij samen met koningin Beatrix en in aanwezigheid van onder anderen premier Jan Peter Balkenende een krans op de militaire begraafplaats in het Limburgse Margraten, waar het einde van de Tweede Wereldoorlog werd herdacht. In de loop van de dag vertrok de president naar Moskou, waar eveneens de overwinning op nazi-Duitsland werd gevierd.
In een toespraak stelde Bush dat de belangrijkste les van de Tweede Wereldoorlog was dat 'er geen macht zo sterk is als de macht van vrijheid. Geen soldaat is zo sterk als hij die vecht voor de vrijheid.' 'Vrijheid is de permanente hoop van de mensheid', voegde hij er aan toe, daarbij verwijzend naar de strijd tegen tirannie in de 21e eeuw, zoals in Afghanistan, Irak en de rest van het Midden-Oosten. Ook premier Balkenende maakte de vergelijking tussen de strijd tegen de nazi's en de huidige strijd tegen internationaal terrorisme.
Het bezoek ging gepaard met wat het ministerie van Defensie 'de grootste beveiligingsoperatie' ooit noemde. Er waren 1.000 grondtroepen van de krijgsmacht ingezet, terwijl F-16-straaljagers en Apache-helikopters achter de hand werden gehouden. In de wijde omtrek waren voertuigen van leger en Koninklijke Marechaussee aanwezig.

Ook leden van de presidentiële geheime dienst zorgden voor beveiliging. Er vonden vrijwel geen incidenten plaats en actievoerders konden slechts op grote afstand van hun ongenoegen blijk geven.

(Vorige berichten pagina 268/3 e.v. - 2005)

OOSTENRIJK

BINNENLAND

Regering overleeft motie van wantrouwen

De regering van bondskanselier Wolfgang Schüssel overleefde op 6 april 2005 een motie van wantrouwen in het parlement met 94 tegen 84 stemmen. De Groenen hadden om een stemming gevraagd na de crisis in de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ), de coalitiegenoot van Schüssels Oostenrijkse Volkspartij (ÖVP). De FPÖ was uiteengevallen nadat voorman Jörg Haider eruit was gestapt en een eigen partij was begonnen, het Verbond voor de Toekomst van Oostenrijk (BZÖ). De FPÖ-ministers en rond de helft van de parlementaire fractie van de FPÖ waren met Haider meegegaan. Schüssel was van plan zijn regering voort te zetten tot de verkiezingen van 2006, nadat alle oud-FPÖ-ministers hadden gezegd te willen aanblijven.
Volgens een opiniepeiling kon de nieuwe partij rekenen op 5 procent van de stemmen, tegen 3 procent voor de FPÖ. Bij de algemene verkiezingen van 1999 had de FPÖ nog 27 procent gehaald.

FPÖ-politicus twijfelt aan holocaust

Het parlementslid van de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) John Gudenus veroorzaakte een controverse door op 27 april 2005 op de televisie het bestaan van gaskamers ten tijde van de nazi's in twijfel te trekken. Hij meende dat het bestaan ervan onderzocht moest worden. Hij werd van alle kanten scherp bekritiseerd, onder anderen door bondskanselier Wolfgang Schüssel en president Heinz Fischer. Gudenus verliet de FPÖ, maar bleef wel aan als parlementslid.

Haider leider nieuwe partij

Jörg Haider werd op 17 april 2005 bij een congres in Salzburg officieel gekozen tot leider van de nieuwe partij BZÖ. Volgens opiniepeilingen had de nieuwe partij de steun van vijf procent van de kiezers, terwijl de oude FPÖ nog kon rekenen op drie procent. Bij de algemene verkiezingen in 1999 had de FPÖ nog 27 procent behaald.

Grote 1 mei demonstratie ook uiting onrust over EU

Meer dan 100.000 mensen liepen op 1 mei 2005 in Wenen mee met de traditionele 1 mei optocht. Zij protesteerden ook tegen het regeringsbeleid dat in de visie van velen te weinig had gedaan om de Oostenrijkse belangen binnen de zich gestaag uitbreidende Europese Unie te behartigen.

Een week eerder had de regeringscoalitie al een nederlaag geleden toen minister van Buitenlandse Zaken Benita Ferrero-Waldner, de kandidaat van de ÖVP voor het presidentschap, een nederlaag leed tegen de sociaal-democraat Heinz Fischer. Oostenrijkers vreesden onder meer een verlies van arbeidsplaatsen aan goedkopere werkkrachten uit de nieuwe lidstaten van de EU.

Einde bezetting herdacht

Oostenrijk vierde op 15 mei 2005 het feit dat vijftig jaar eerder de Geallieerde bezetting van het land ten einde kwam. Bij een plechtigheid in het Belvederepaleis waar destijds ook het Staatsverdrag werd ondertekend, waren vertegenwoordigers van de vier bezettende machten van destijds, Frankrijk, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en Rusland, aanwezig. Volgens bepalingen van het verdrag was het Oostenrijk niet toegestaan tot een militair bondgenootschap toe te treden of militaire bases van een vreemde mogendheid op zijn grondgebied toe te staan.

EUROPESE UNIE

Oostenrijk ratificeert EU-grondwet

De Bundesrat (Senaat) ratificeerde op 25 mei 2005 met overweldigende meerderheid de Europese grondwet, twee weken nadat de Nationalrat (de Kamer) dat ook al had gedaan. De regering wees voorstellen af van Jörg Haider om de Europese grondwet in een referendum aan de Oostenrijkse bevolking voor te leggen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Israëlische president op bezoek

De Israëlische president Moshe Katsav begon op 19 oktober 2004 een vierdaags bezoek aan Oostenrijk. Daarmee kwam een eind aan een gespannen relatie van vier jaar tussen de twee landen. Eerder in het jaar had Israël weer een ambassadeur naar Wenen gestuurd. Die was in 2000 teruggeroepen, toen de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) van Jörg Haider regeringspartij werd.

Katsav was de eerste Israëlische president die een bezoek bracht aan Oostenrijk. Hij had een ontmoeting met zijn ambtsgenoot Heinz Fischer en bezocht het voormalige concentratiekamp Mauthausen.

(Vorige berichten pagina 605/2 e.v. - 2004)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Kritiek op hoofd staatsbedrijf na uitvallen elektriciteit

Er werd op 26 mei 2005 scherpe kritiek geuit aan het adres van het hoofd van het staatselektriciteitsbedrijf EES, Anatoli Tsjoebajs, omdat een dag eerder in Moskou de elektriciteit was uitgevallen. Het openbare leven in de hoofdstad kwam daardoor een groot deel van de dag praktisch tot stilstand. Een dag later was nog niet alle stroom hersteld, al functioneerde het openbaar vervoer wel weer. Het Openbaar Ministerie begon een onderzoek naar de storing en ondervroeg ook Tsjoebajs. De elektriciteitsmaatschappij liet echter weten dat de storing het gevolg was van een explosie en brand in een elektriciteitscentrale.

Tsjetsjeense rebellenleider claimt verantwoordelijkheid

De website www.kavkazcenter.com publiceerde op 29 mei een brief die naar men zei afkomstig was van de Tsjetsjeense rebellenleider Sjamil Basajev. Daarin claimde hij verantwoordelijk te zijn voor het uitvallen van de elektriciteit vier dagen eerder. Ook eiste hij de verantwoordelijkheid op voor

een brand in het Stanislavski-theater in het centrum van Moskou. Het was moeilijk beide claims op hun waarheidsgehalte te beoordelen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid wil meerderheidsbelang in gasbedrijf Gazprom

Het grote gasbedrijf Gazprom liet op 17 mei 2005 in een verklaring weten dat de Russische overheid van plan was om vóór de jaarvergadering van 24 juni een meerderheidsbelang te verwerven in het bedrijf. Dat betekende dat een meermalen uitgestelde fusie van Gazprom met het staatsoliebedrijf Rosneft die in september was aangekondigd, van de baan was. De overheid zou van plan zijn cash te betalen voor aandelen Gazprom en daardoor zijn belang vergroten van 38 procent tot meer dan de helft.

Om de transactie te financieren zou de overheid een deel van Rosneft verkopen. Rosneft was omstreden geraakt nadat het het bedrijf Yuganskneftegaz had overgenomen, de belangrijkste productie-eenheid van het oliebedrijf Yukos.

JUSTITIE

Ex-topman oliebedrijf Yukos tot negen jaar veroordeeld

De voormalige topman van het oliebedrijf Yukos, Michail Chodorkovski, werd op 31 mei 2005 veroordeeld tot negen jaar gevangenisstraf met aftrek van voorarrest nadat hij schuldig was bevonden aan belastingontduiking, fraude en verduistering. Maar zijn gang door het Russische rechtssysteem was wellicht nog niet ten einde, want het Openbaar Ministerie had laten weten dat het spoedig nog nieuwe beschuldigingen tegen Chodorkovski zou aanvoeren. Zijn advocaten verklaarden dat zij in beroep zouden gaan bij het Russische hooggerechtshof, maar ook bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Chodorkovski's zakelijke partner Platon Lebedev kreeg eveneens negen jaar en medebeschuldigde Andrej Krajnov een voorwaardelijke straf van 5,5 jaar. Chodorkovski en Lebedev moesten van de rechtbank ook een boete betalen van 17 miljard roebel (ca. 490 miljoen euro).

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Rusland verwerpt westerse kritiek op mensenrechtensituatie

Minister van Buitenlandse zaken Sergej Lavrov verklaarde op 16 mei 2005, tijdens een zitting van de Raad van Europa, dat Rusland pal stond voor Europese waarden en mensenrechten. Hij verwierp daarmee de kritiek van de Verenigde Staten en enkele Oost-Europese landen op de situatie van de mensenrechten in Rusland. Daarbij ging het vooral om zaken als mediavrijheid en het feit dat het Kremlin te veel macht aan zich had getrokken door bijvoorbeeld een einde te maken aan de verkiezing van gouverneurs en presidenten in de regio's.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

'Tsjetsjeense gifaanval verijdeld'

De Federale Veiligheidsdienst FSB liet op 5 mei 2005 in een verklaring weten dat zij Tsjetsjeense plannen had verijdeld steden in de Noord-Kaukasus aan te vallen met gif en explosieven. Volgens de FSB wilden Tsjetsjenen een op cyanide gebaseerd gif gebruiken, dat vooral in dicht bevolkte gebieden veel slachtoffers zou kunnen maken. De verklaring kwam vier dagen voordat wereldleiders in Moskou bijeen zouden komen om de overwinning op nazi-Duitsland van 1945 te herdenken. Uit angst voor aanslagen was er in de hoofdstad een grote politiepresentie voorafgaande aan de herdenking.

Russische troepen doden 40 rebellen

Legerwoordvoerder generaal Ilja Sjabalkin verklaarde op 12 mei 2005 dat Russische troepen in de noordelijke Kaukasus in de periode van 5 tot 10 mei 40 Tsjetsjeense rebellen hadden gedood. Sjabalkin zei dat de operaties tegen de rebellen niets te maken hadden met de viering van de zestigste verjaardag van de overwinning op nazi-Duitsland in Moskou op 9 mei. Bij de viering van de overwinning op 9 mei 2004 in de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny was de toenmalige president van de opstandige republiek, Achmad Kadyrov, gedood.

Tsjetsjeense rebellenleider: 'Geen vredesonderhandelingen'

De nieuwe Tsjetsjeense rebellenleider Abdoel-Chalim Sadoelajev liet in een verklaring van 16 mei 2005 weten dat zijn strijders het Kremlin nooit om vredesonderhandelingen zouden vragen. Sadoelajev was de opvolger van Aslan Maschadov die in maart door Russische troepen was gedood en zich meerdere malen voor onderhandelingen met Moskou had uitgesproken.

Officier vrijgesproken van moord op zes Tsjetsjenen

Kapitein Eduard Oelman, die terechtstond wegens moord op zes Tsjetsjenen, werd op 25 mei 2005 door een rechtbank in Rostov aan de Don vrijgesproken. De rechtbank oordeelde dat hij slechts bevelen had opgevolgd, nadat een jury hem enkele dagen eerder al onschuldig had verklaard. De officier had in januari 2002 samen met drie ondergeschikten het vuur geopend op een burgervoertuig en de overlevende inzittenden gedood. Vervolgens had hij de lichamen opgeblazen om de sporen van het misdrijf uit te wissen. Een van de zes slachtoffers was een zwangere vrouw.
Oelman was al eerder door een andere rechtbank vrijgesproken, maar toen had het hooggerechtshof een nieuw proces gelast. Zelfs Moskougezinde Tsjetsjenen maakten zich kwaad over de tweede vrijspraak.

EUROPESE UNIE

Rusland en EU halen banden aan

Rusland bereikte op 10 mei 2005 een overeenkomst met de Europese Unie over nauwere samenwerking, kort voor een topontmoeting van Russische en EU-functionarissen in Moskou. De overeenkomst beoogde nauwere samenwerking op het gebied van energie, transport en oplossing van regionale conflicten. Ook zouden wederzijdse handel en investeringen worden gestimuleerd. Over uitstaande kwesties zoals visaregelingen zouden de besprekingen worden voortgezet.

BUITENLANDSE ZAKEN

Wereldleiders vieren Russische overwinning op nazi-Duitsland

De Europese Commissie gaf op 6 mei 2005 een verklaring uit dat niet de overwinning op nazi-Duitsland in 1945, maar de val van de Berlijnse Muur in 1989 het 'einde van de

dictatuur' in Europa betekende. Een dergelijke verklaring lag gevoelig in Moskou waar men op het punt stond drie dagen later Overwinningsdag te vieren, de feestdag ter herdenking van de overwinning op nazi-Duitsland.
Diverse nieuwe leden van de Europese Unie, waaronder de drie Baltische staten Estland, Letland en Litouwen, beschouwden 1945 als het einde van de ene dictatuur en het begin van een nieuwe dictatuur in Oost-Europa, namelijk die van de Sovjet-Unie. Russische leiders anno 2005 wilden niet erkennen dat de Sovjet-Unie na de Tweede Wereldoorlog in Oost-Europa nieuwe dictaturen installeerde. De presidenten van Estland en Litouwen hadden geweigerd de feestelijke herdenking in Moskou bij te wonen en de Poolse president Alexander Kwasniewski had kritiek geuit op de Russische houding tegenover het sovjetverleden. Op 7 mei prees president Vladimir Poetin nog eens het Rode Leger dat nazi-Duitsland versloeg als de bevrijder en niet als de nieuwe onderdrukker van Oost-Europa.
Bijna 60 staatshoofden en regeringsleiders woonden 's ochtends op 9 mei de militaire parade bij op het Rode Plein in Moskou, waarmee de overwinning op nazi-Duitsland werd herdacht. De Amerikaanse president George W. Bush had een ereplaats gekregen op een tribune voor het mausoleum van Lenin, dat discreet aan het gezicht was onttrokken. Ook de leiders van onder meer Frankrijk, Duitsland, China, Japan en Italië waren aanwezig en namens Nederland premier Jan Peter Balkenende. President Vladimir Poetin noemde 9 mei een 'dag van overwinning van goed over kwaad en van vrijheid over tirannie'. Russische instanties hadden, door met vliegtuigen chemicaliën op het juiste moment op het wolkendek te strooien, ervoor gezorgd dat kort voor het begin van de parade de regen ophield.

President Poetin roept op tot samenwerking van GOS-staten

President Vladimir Poetin deed op 8 mei 2005 een oproep aan alle twaalf leden van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) om samen te strijden tegen extremisme en terrorisme. Hij negeerde daarbij het feit dat diverse staten van het GOS, waaronder Georgië en Oekraïne, zich in de voorgaande periode veel sterker op het Westen waren gaan oriënteren. Zo was de nieuwe Georgische president Michail Saakasjvili niet aanwezig bij de herdenking van de overwinning op nazi-Duitsland die een dag later in Moskou, in aanwezigheid van vele buitenlandse staatshoofden, zou plaatsvinden.

Rusland stemt in met OVSE-begroting

Rusland stemde op 12 mei 2005 na een geschil van maanden in met de begroting voor 2005 van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Moskou was al enige tijd ontstemd over de kritiek die de OVSE had geuit op de gang van zaken bij verkiezingen in Rusland en in andere staten van de voormalige Sovjet-Unie. De Russische weigering de begroting goed te keuren dreigde het werk van de organisatie te verlammen.
Rusland had de OVSE beschuldigd van het aanleggen van dubbele maatstaven door de schending van mensenrechten in westerse staten te negeren. Ook vond Moskou dat de organisatie zich meer met veiligheidskwesties moest bezighouden en minder met het waarnemen van verkiezingen. Rusland wilde tevens zijn financiële bijdrage aan de OVSE in de toekomst verminderen.

Westen ontkent beschuldiging van spionage

Britse en Amerikaanse diplomaten ontkenden op 13 mei 2005 beschuldigingen dat niet-gouvernementele organisaties (ngo's) uit hun land aan spionage deden in Rusland. Het hoofd van de federale veiligheidsdienst FSB Nikolaj Patroesjev had een dag eerder gezegd dat de Britse liefdadigheidsorganisatie Merlin en het Amerikaanse Peace Corps bij de ngo's hoorden die voor spionage werden gebruikt. De Saoedische Rode Halve Maan en een organisatie uit Koeweit werden van hetzelfde beschuldigd. Patroesjev beweerde ook dat buitenlandse ngo's probeerden een omwenteling in Wit-Rusland teweeg te brengen. Minstens vijf miljoen dollar was volgens hem in 2005 aan oppositiegroepen in dat land toegespeeld. Het Peace Corps had zich in 2002 al uit Rusland teruggetrokken, nadat de organisatie van spionage was beschuldigd.

Schuld aan westerse crediteuren eerder afgelost

Op 13 mei 2005 kwam de Club van Parijs met Rusland overeen dat het land voortijdig 15 miljard dollar (ca. 12,2 miljard euro) zou aflossen van een schuld die het sinds de sovjettijd had uitstaan bij westerse crediteuren. Tot de uit negentien landen bestaande Club van Parijs behoorden behalve Rusland onder meer het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Japan, Duitsland en de Verenigde Staten.
Door de voortijdige aflossing zou Moskou 6 miljard dollar aan rente besparen die anders tegen 2020 had moeten worden betaald. De aflossing, die in augustus zou worden afgerond, kwam vier maanden nadat Moskou zijn schuld aan het Internationaal Monetair Fonds (IMF) had afbetaald.

Rusland verwerpt Amerikaanse beschuldigingen over Iraakse olie

De ultranationalistische politicus Vladimir Zjirinovski verwierp op 16 mei 2005 beschuldigingen dat hij ten tijde van het bewind van Saddam Hoessein Iraakse olie had geaccepteerd ter waarde van 8,7 miljoen dollar (ca. 7,1 miljoen euro). De beschuldiging was geuit door een commissie van de Amerikaanse Senaat die een onderzoek naar deze zaak had ingesteld. De bedoeling van de olie voor Zjirinovski zou zijn geweest Russische medewerking te krijgen voor het beëindigen van de sancties van de Verenigde Naties tegen Irak. Ook twee vroegere naaste medewerkers van president Vladimir Poetin, Alexander Volosjin en Sergej Issakov, werden ervan beschuldigd om die reden Iraakse olie te hebben geaccepteerd.
Op basis van het olie-voor-voedselprogramma van de VN mocht Irak een beperkte hoeveelheid olie uitvoeren om voedsel voor de eigen bevolking te kopen. Bedrijven en personen zouden zijn omgekocht met extra olie om hen bepaalde diensten te laten verlenen. Vice-premier Joeri Fedotov zei echter dat er geen bewijzen waren dat Russische bedrijven of personen zich daaraan schuldig hadden gemaakt.

(Vorige berichten pagina 275/2 e.v. - 2005)

SPANJE

BINNENLAND

700.000 buitenlanders melden zich voor legalisering

7 Mei 2005 was de laatste dag dat buitenlan-

ders die zich illegaal in Spanje bevonden, zich konden melden voor legalisering. Ze zouden hiervoor in aanmerking komen als ze konden aantonen dat ze in Spanje woonden en werkten. Werkgevers moesten hiervoor wel een verklaring ondertekenen. In ruil hiervoor zouden ze niet worden vervolgd voor het in dienst nemen van illegale vreemdelingen.
Het ministerie van Sociale zaken maakte bekend dat 700.000 mensen een aanvraag hadden ingediend en dat reeds eenderde een verblijfsvergunning had gekregen.
De Spaanse overheid sprak van een succes, vooral omdat een belangrijk deel van de zwarte economie bovengronds was gekomen. De oppositie twijfelde hieraan en meende dat nog zeker een miljoen mensen illegaal in Spanje leefden. Bovendien zou de regeling juist illegalen hebben aangetrokken.

BASKISCHE KWESTIE

Hof veroordeelt ETA-leden tot 2.775 jaar

Het Spaanse Hooggerechtshof veroordeelde op 6 mei 2005 twee ETA-leden tot ieder een gevangenisstraf van 2.775 jaar voor het beramen van een bomaanslag. De bom had af moeten gaan op de trein naar Madrid op kerstavond 2003. De bedoeling was dat dat pas zou zijn gebeurd op het moment dat de trein verlaten was, maar het Hof achtte Gorka Loran (36) en Garikoitz Arruarte (25) toch schuldig aan 184-voudige poging tot moord omdat ze de passagiers en bemanning van de trein opzettelijk in gevaar hadden gebracht.
De politie arresteerde Arruarte op het moment dat hij met een koffer vol explosieven in Irun op de trein stapte. Later werd in de trein de koffer van Loran gevonden, eveneens met explosieven.
De twee zouden overigens maximaal 40 jaar in de gevangenis blijven.

Premier Zapatero roept ETA op tot ontwapening

Premier José Luís Rodríguez Zapatero riep de ETA op 11 mei 2005 op te ontwapenen. Tegelijk vroeg hij de oppositie zich te scharen achter de strijd tegen het terrorisme. Zapatero deed zijn uitspraken in een toespraak, waarmee hij terugkeek op het eerste jaar van zijn regeringsperiode en vooruitblikte op het tweede jaar.
Zapatero meende dat het nu de tijd was om actie in Baskenland te ondernemen omdat er meer Basken dan ooit waren die genoeg hadden van het geweld. Zapatero: 'De ETA heeft maar één toekomst: zich te ontmantelen en te ontwapenen. Het is mijn taak als premier dit tot een goed einde te brengen.'
Op 15 mei werden vier kleine bomaanslagen gepleegd op industriële doelen. Deze werden toegeschreven aan de ETA, hoewel de aanslagen niet, zoals gebruikelijk, vooraf waren gegaan door een waarschuwing. Bij een van de aanslagen vielen drie gewonden – twee agenten en een veiligheidsmedewerker – omdat er na de aanslag toxische gassen uit de fabriek vrijkwamen.
Op 17 mei ging het parlement akkoord met besprekingen met de ETA als de groep eerst de wapens neer zou leggen. De motie hiertoe van Zapatero's Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) werd ondersteund door zes kleine partijen. De Volkspartij (PP) bleef tegen. Het zou voor het eerst om openbare besprekingen gaan. De PSOE had reeds in 1989 geheime besprekingen met de ETA gevoerd en de PP had in 1999 hetzelfde gedaan.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economie groeit harder dan verwacht

Het Spaanse Bureau voor de Statistiek (INE) maakte op 20 mei 2005 bekend dat het bbp in 2004 was gestegen met 3,1 procent in plaats van de eerder berekende 2,7 procent. Spanje behoorde hiermee tot de snelst groeiende economieën van de Europese Unie.

JUSTITIE

Politie rolt criminele organisatie op

De politie arresteerde op 21 mei 2005 een Marokkaanse Brit, zijn Britse vrouw en een Spanjaard, bij een actie tegen een organisatie die zich op grote schaal bezighield met drugshandel en het witwassen van geld. De organisatie werd geleid door een Marokkaan die een gevangenisstraf uitzat wegens doodslag, lidmaatschap van een criminele vereniging en drugshandel. De organisatie handelde in hasj en investeerde de winst in vastgoed aan de Costa del Sol.
De politie nam 10,5 miljoen euro aan bezittingen in beslag, waaronder zeventien luxe flats in Malaga. Er werden meer arrestaties verwacht.

EUROPESE UNIE

Senaat akkoord met Europese grondwet

De Senaat ging op 18 mei 2005 met 225 tegen 6 stemmen bij 1 onthouding akkoord met de Europese grondwet. Op 28 april was het Huis van Afgevaardigden al akkoord gegaan en ook de Spaanse bevolking had zich in februari bij referendum voor de grondwet uitgesproken.
Spanje was hiermee het zevende land dat de grondwet ratificeerde. De wet zou pas in werking treden als alle lidstaten de grondwet zouden ratificeren. Of dat zou gebeuren, was onzeker omdat opiniepeilingen er op wezen dat de inwoners van Frankrijk en Nederland in referenda negatief over de grondwet zouden oordelen.

(Vorige berichten pagina 280/1 e.v. - 2005)

TURKIJE

BINNENLAND

Onrust in regeringspartij AKP duurt voort

Op 10 mei 2005 stapte Ismail Ericekli uit de Partij voor Gerechtigheid en Ontwikkeling (AKP). Hij was het zoveelste parlementslid dat uit de regeringspartij stapte. Ericekli gaf geen reden voor zijn vertrek, maar eerder hadden verscheidene parlementsleden de volgens hen arrogante houding van de partijleiding bekritiseerd. Op de achtergrond speelde de samenstelling van de AKP, die bestond uit onder andere een seculiere en een islamitische stroming. De mensen die de partij verlieten, behoorden tot de seculiere stroming.
De onrust had overigens geen invloed op de machtspositie van de AKP. Deze bezat met 355 van de 550 parlementszetels nog steeds een comfortabele meerderheid. Verder stond de partij er in de opiniepeilingen goed voor en zouden er pas in 2007 verkiezingen zijn.

Parlement akkoord met nieuwe strafwet

Het Turkse parlement ging op 27 mei 2005 akkoord met een nieuwe strafwet. Deze was al eerder goedgekeurd, maar journalisten wezen er toen op dat de wet de persvrijheid zou beknotten. Dat was reden voor de rege-

Turkije

ring om de wet op enkele punten te wijzigen.
Het herzien van de strafwet was een belangrijke voorwaarde om op termijn te kunnen toetreden tot de Europese Unie. Overigens bevatte de wet nog steeds enkele bepalingen die in Europa vreemd zouden overkomen. Zo bleef kritiek op overheidsinstellingen strafbaar, evenals publicatie van materiaal dat strijdig was met het nationaal belang.

KOERDISCHE KWESTIE

Acht doden bij gevechten in Zuidoost-Turkije

Officiële bronnen maakten op 17 mei 2005 bekend dat er acht doden waren gevallen bij gevechten tussen soldaten en Koerdische rebellen in het zuidoosten van Turkije. Een dag eerder zouden twee Koerdische zelfmoordcommando's in Siirt zijn gedood. Op dezelfde dag kwamen twee strijders van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) om tijdens een vuurgevecht in Hakkari. Ook in Siirt reed een Turks legervoertuig op een landmijn, waarbij vier soldaten om het leven kwamen.
De gevechten waren weer opgelaaid nadat de PKK in 2004 het eenzijdig staakt-het-vuren had beëindigd.

EUROPESE UNIE

Minister Babacan benoemd tot leider bij onderhandelingen met EU

Premier Recep Tayyip Erdogan maakte op 24 mei 2005 bekend dat hij minister van Economische zaken Ali Babacan had benoemd tot leider van de delegatie die zou onderhandelen over een toekomstige toetreding tot de Europese Unie. Deze besprekingen zouden op 3 oktober beginnen. De 38-jarige Babacan werd algemeen gezien als een economisch hervormer die onder andere verantwoordelijk was voor het economisch herstel waarmee Turkije de leningen van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) veilig stelde. 'Ik ben ervan overtuigd dat zijn jeugd en dynamiek succesvol zullen zijn', zei Erdogan over Babacan.

Er was overigens kritiek op het feit dat de benoeming van de onderhandelaar nogal op zich had laten wachten. Ook al omdat het tij in Europa enigszins leek te keren. In een Frans en Nederlands referendum dreigde op dat moment een 'nee' tegen de Europese grondwet, terwijl de Duitse kanselier Gerhard Schröder – een warm voorstander van de Turkse toetreding – nieuwe verkiezingen had uitgeschreven en zijn regering weinig populair was.
Op 29 mei werd de vrees bewaarheid en sprak de Franse bevolking zich in een referendum inderdaad uit tegen de Europese grondwet. Officieel stond deze uitspraak los van de Turkse toetreding, maar een deel van de Franse tegenstanders had de kwestie in de campagne wel als argument gebruikt. Minister van Buitenlandse zaken Abdullah Gül bezwoer echter dat het hier om een Franse aangelegenheid ging. 'Dit resultaat is iets wat de Franse bevolking aangaat. (...) De start van de onderhandelingen hebben we geheel in eigen hand.' De Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw liet ook direct weten dat de onderhandelingen met Turkije gewoon op 3 oktober zouden beginnen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Iraakse premier bezoekt Turkije

De Iraakse premier Ibrahim Jaafari bracht op 20 mei 2005 een bezoek aan Turkije. Het was het eerste buitenlandse bezoek van Jaafari sinds hij op 7 april was geïnstalleerd. Jaafari had verscheidene ministers in zijn gevolg, wat het belang onderstreepte van het bezoek. Irak was er veel aan gelegen de banden aan te halen met Turkije, eens de belangrijkste handelspartner.
Jaafari sprak met de Turkse premier Recep Tayyip Erdogan. De bewindslieden kwamen onder andere overeen nauwer samen te werken op veiligheidsgebied, de energieleveranties aan Irak te verdrievoudigen en een tweede grenspost te openen. Erdogan verzocht Jaafari om uitlevering van Koerdische rebellen die van plan waren om vanuit Irak aanvallen op Turkije uit te voeren.

(Vorige berichten pagina 281/2 e.v.- 2005)

ZWEDEN

Zweden

BINNENLAND

Nieuwe feministische partij opgericht

'Feministisch Initiatief' was de naam waaronder een groep vrouwen op 4 april 2005 de oprichting bekend maakte van een nieuwe politieke partij. Volgens de initiatiefnemers maakte Zweden haar imago van seksegelijkheid niet waar op gebieden als geweld tegen vrouwen en ongelijke beloning op de arbeidsmarkt. Zo had een regeringsonderzoek in 2004 aangetoond dat vrouwen 90 procent verdienden van het salaris dat mannen voor dezelfde baan kregen. Bovendien was de arbeidsparticipatie van vrouwen weliswaar hoog, maar meer vrouwen dan mannen waren met ziekteverlof.
De nieuwe partij overwoog deel te nemen aan de voor 2006 geplande parlementsverkiezingen en zou daarover in september een beslissing nemen. Volgens politieke analisten zou een succes van de partij vooral ten koste gaan van de regerende Arbeiderspartij-Sociaaldemocraten (S) en haar bondgenoten, de Linkse Partij (Vp) en Milieupartij de Groenen (MP). Feministisch Initiatief stond onder leiding van de populaire politica Gudrun Schyman (57), voormalig voorzitter (1998-2003) van de Vp.

JUSTITIE

Twee mannen veroordeeld voor financiering terrorisme

Een rechtbank in Stockholm veroordeelde op 12 mei 2005 Ali Berzengi (29) en Ferman Abdulla (25) tot respectievelijk zeven en zes jaar celstraf wegens financiering van terroristische activiteiten. De openbaar aanklager had eerder tien jaar tegen beide mannen geëist. Zij hadden in moskeeën geld ingezameld voor Ansar al-Islam, die veel aanslagen in Irak had gepleegd sinds de Amerikaanse invasie van het land in maart 2003. Het ging om een bedrag van ca. 120.000 euro, waarvan een deel direct gebruikt zou zijn ter ondersteuning van een zelfmoordaanslag in de stad Arbil in februari 2004. Daarbij kwamen 117 mensen om het leven en raakten 133 gewond.

NATUUR EN MILIEU

Zweden sluit Barseback-2 kernreactor

Op 31 mei 2005 maakte Lars-Gunnar Fritz, hoofd van de afdeling informatie van de Barseback-2 kernreactor, bekend dat de energieproductie van de reactor rond middernacht zou eindigen. De sluiting maakte deel uit van het Zweedse voornemen tot geleidelijke eliminatie van kernenergie, een

beslissing die in 1980 met de uitslag van een referendum werd ondersteund. Een andere, grotere reactor in Barseback was in 1999 al dicht gegaan.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VN-comité: Zweden schond conventie tegen martelen

Het Comité van de Verenigde Naties tegen Martelen vond Zweden op 20 mei 2005 schuldig aan overtreding van het verdrag tegen martelen (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – CAT). Het land had in december 2001 Ahmed Agiza, na een afwijzing van diens asielaanvraag, uitgezet naar Egypte waar hij drie jaar eerder bij verstek was veroordeeld tot 25 jaar. Volgens het comité had Zweden kunnen weten dat marteling in Egyptische gevangenissen een gangbare praktijk was.
Agiza was een voormalig lid van de gewelddadige organisatie Islamitische Jihad. Zijn familie had in 2003 een klacht bij het VN-comité ingediend omdat hij de eerste weken van zijn Egyptische gevangenschap zou zijn gemarteld. Volgens Zweedse functionarissen die hem hadden bezocht, was dat echter niet het geval.

BUITENLANDSE ZAKEN

Aanklachten tegen leiders Beweging Vrij Atjeh ingetrokken

De aanklachten tegen drie leiders van de Indonesische separatistische Beweging Vrij Atjeh (GAM) – Malik Mahmud, Zaini Abdullah en Hasan di Tiro – werden op 22 april 2005 door het Zweedse Openbaar Ministerie ingetrokken. Zij waren op aandrang van de Indonesische autoriteiten in juni 2004 gearresteerd omdat zij leiding zouden geven aan de gewapende strijd tegen de Indonesische staat. De 80-jarige Hasan di Tiro werd om gezondheidsredenen meteen weer vrijgelaten, terwijl de twee anderen enkele dagen vastzaten. In een gerechtelijke uitspraak werd toen hun vrijlating gelast wegens gebrek aan bewijs.
De drie leiders hadden na de door de provincie Atjeh in 1976 uitgeroepen onafhankelijkheid, in Zweden asiel aangevraagd en waren Zweeds staatsburger geworden. Daarom konden ze niet aan Indonesië worden uitgeleverd. De strijdende partijen hadden overigens intussen afspraken gemaakt over vredesonderhandelingen.

Zweedse troepen nemen Britse taken in Afghanistan over

Op 3 mei 2005 maakte minister van Defensie Leni Björklund bekend dat Zweden het Britse militair veiligheidscommando voor de wederopbouw in het Noord-Afghaanse gebied rond de stad Mazar-i-Sharif zou overnemen. Daardoor konden de Britten zich meer concentreren op de strijd tegen opstandelingen in het zuiden van het land. De overdracht, die voor Zweden een toename van 90 naar 160 manschappen betekende, zou tussen november 2005 en maart 2006 plaatsvinden.
De bekendmaking volgde een dag na besprekingen van de minister met zijn Amerikaanse ambtsgenoot Donald Rumsfeld en na eerder overleg met de Afghaanse president Hamid Karzai.

(Vorige berichten pagina 213/1 - 2004)

DOMINICAANSE REPUBLIEK

BINNENLAND

Brand in Dominicaanse gevangenis veroorzaakt veel slachtoffers

Een conflict tussen rivaliserende bendes over de controle van een cellenblok in de overbevolkte gevangenis van Higuey leidde in de vroege ochtend van 7 maart 2005 tot een grote brand en de dood van 134 gedetineerden. De lezingen over de oorzaak van de ramp liepen uiteen: de gevangenisautoriteiten beweerden dat matrassen in brand waren gestoken en dat bewakers een tussendeur niet konden openen omdat het slot was vernield, maar overlevenden vertelden dat de vuurzee was veroorzaakt doordat de politie traangasgranaten naar binnen had geschoten.
Twee dagen later werd de staf van het huis van bewaring gearresteerd. Onderzoek naar de oorzaak en de bestrijding van de brand moest uitwijzen of zij schuldig waren.

Groot aantal Haïtianen uitgewezen na golf van geweld

De moord op Maritza Nuñez in het Dominicaanse stadje Hatillo Palma (provincie Montecristo) op 9 mei 2005 door, naar werd beweerd, drie Haïtianen veroorzaakte grote spanningen in de Dominicaanse Republiek. Gewapend met stokken, machetes en revolvers vielen Dominicaanse burgers Haïtiaanse immigranten aan en staken hun bezittingen in brand. De politie arresteerde vier Haïtiaanse burgers die betrokken waren bij de misdaad en Dominicaanse militairen werden ingeschakeld om de orde te herstellen.
In de daaropvolgende week werden op bevel van president Fernández meer dan 2.500 Haïtianen het land uitgezet omdat hij niet zou kunnen instaan voor hun veiligheid.

Doden en gewonden bij lokale protestacties

Op 18 mei 2005 werd de 14-jarige Alex Junior Lendof Rodríguez dodelijk getroffen door een politiekogel. Dat gebeurde toen bewoners van de wijk Los Ciruelitos van de noordelijk gelegen stad Santiago een demonstratie hielden voor herstel van de wegen en enkele deelnemers in conflict raakten met de politie. Volgens burgers kwam de 15-jarige Marcos Mañón eveneens om bij de gevechten.
Een dag later botsten de politie en protesterende docenten en studenten in San Francisco de Macorís (provincie Duarte), waarbij door vuurwapengeweld aan beide zijden verschillende gewonden vielen. De demonstranten eisten de bestraffing van politiebeambten die enkele dagen daarvoor zeven studenten hadden verwond.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Protesten tegen vrijhandelsakkoord met VS

Het Alternatief Sociaal Forum, dat meer dan 50 Dominicaanse basisorganisaties vertegenwoordigde, organiseerde op 20 april 2005 een mars naar het Nationaal Paleis in de hoofdstad Santo Domingo om te protesteren tegen het met de Verenigde Staten te sluiten Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag (CAFTA). Het verdrag moest nog door de Senaat geratificeerd worden en deze was daar alleen toe bereid als er compensatiemaatregelen zouden worden genomen voor nationale producenten.
De traditionele optochten op 1 mei werden eveneens gebruikt om het ongenoegen over

het akkoord te ventileren. Gevreesd werd dat het verdrag de economische crisis zou versterken en dat veel Dominicaanse arbeiders en boeren er hun werk door zouden verliezen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF verstrekt lening ter ondersteuning van economisch beleid

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) gaf op 1 februari 2005 een persverklaring uit waarin werd gemeld dat naar de Dominicaanse Republiek 79,8 miljoen dollar (ca. 64,9 miljoen euro) was overgemaakt. Deze storting was onderdeel van een krediet van in totaal 665 miljoen dollar voor een periode van 28 maanden dat het economisch herstel moest bevorderen.
Het IMF loofde het optreden van de in augustus 2004 aangetreden regering van Leonel Fernández omdat die de macro-economische situatie substantieel had verbeterd, onder meer door fiscale aanpassingen en het beperken van de staatsuitgaven.

Economie toont tekenen van herstel

In hetzelfde bericht van het IMF werd de verbetering van de economische situatie gekoppeld aan concrete groeicijfers: in 2004 zou het bbp met ongeveer 2 procent toenemen, in 2005 met 2,5 procent en in de periode daarna met ongeveer 4 tot 5 procent. De inflatie zou afnemen van 29 procent in 2004 tot rond de 12 procent in 2005, om het jaar daarop te dalen tot 8 procent. Ruim drie maanden later, op 10 mei, maakte het instituut bekend dat recente cijfers uitwezen dat de prognoses een juist beeld schetsten.
Volgens de Economische Commissie voor Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied (ECLAC), die onderdeel was van de Verenigde Naties, was er in 2004 in de Dominicaanse Republiek sprake van een economische groei van 1,8 procent.

Congres blokkeert herstructurering buitenlandse schuld

Economisch adviseur Julio Ortega Tous waarschuwde op 18 maart dat de lening van het IMF in gevaar zou komen als de politieke impasse aangaande de herstructurering van de buitenlandse schuld niet zou worden doorbroken. De oppositie was slechts bereid wetgeving daarover aan te nemen als de regering dreigementen om vertegenwoordigers van de vorige regering wegens corruptie voor de rechter te slepen, zou inslikken. Bovendien moest de eerder doorgevoerde landdistributie worden gerespecteerd.
De Dominicaanse Revolutionaire Partij (PRD) van de bij de presidentsverkiezingen verslagen Hipólito Mejía bezat de meerderheid van de zetels in het Congres.

Financiële ondersteuning door IDB en Wereldbank

Het Multilateraal Investeringsfonds (MIF) van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) maakte op 8 februari 2005 bekend dat de Dominicaanse Republiek een subsidie van 660.000 dollar (ca. 537.000 euro) tegemoet kon zien om het ondernemerschap onder jonge mensen te bevorderen.
Met de doelstelling het economische herstel te bevorderen, verleende de Wereldbank op 19 mei voor de komende vier jaar een lening van 360 miljoen dollar (ca. 293 miljoen euro). Negen dagen eerder had de bank al een krediet verstrekt van 150 miljoen dollar voor het stabiliseren van de energievoorziening en het financieel herstel van de energiesector.

JUSTITIE

Jurisdictie Internationaal Strafhof erkend

Als 99ste staat ratificeerde de Dominicaanse Republiek op 12 mei 2005 het uit 1998 stammende verdrag voor de oprichting van het Internationaal Strafhof (ICC). Dit betekende dat de statuten en de rechtsmacht van het ICC werden erkend.
Het strafhof was opgezet om daders van genocide, oorlogsmisdaden en systematische schendingen van mensenrechten te berechten. Latijns-Amerikaanse landen als Argentinië, Brazilië, Colombia en Venezuela hadden het oprichtingsverdrag ondertekend, maar de Verenigde Staten voerden fel oppositie tegen het strafhof omdat gevreesd werd dat het politieke vonnissen zou vellen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Illegale emigratie naar Puerto Rico houdt aan

De Amerikaanse kustwacht onderschepte op 24 mei 2005 voor de kust van Puerto Rico een groep van 81 mannen en 48 vrouwen uit de Dominicaanse Republiek die zonder documenten aan land wilden gaan. Elk jaar ondernamen duizenden burgers de gevaarlijke tocht over zee om 'hun Amerikaanse droom', zoals zij stelden, te verwezenlijken.
Volgens opgave van de Amerikaanse autoriteiten waren in 2004 rond de 8.000 economische vluchtelingen onderschept.
De maand ervoor was de populaire Dominicaanse zanger Juan Luís Guerra door de Amerikaanse ambassade ingezet bij een campagne tegen de illegale emigratie.

(Vorige berichten pagina 31/1 e.v. - 2005)

HAÏTI

BINNENLAND

Internationale hulp in aanloop naar verkiezingen

Financiële hulp voor voorbereidingen

De Verenigde Naties meldden op 11 januari 2005 dat de Haïtiaanse regering een overeenkomst had getekend voor de ontvangst van 41 miljoen dollar (ruim 33 miljoen euro) om de verkiezingen voor te bereiden die later in het jaar zouden plaatsvinden. Het geld was afkomstig van Canada, de Verenigde Staten, de Europese Unie en de VN. Haïti zou zelf 3 miljoen dollar bijdragen.
Volgens de speciale afgezant van de VN, Juan Gabriel Valdés, was de gift het bewijs dat er grote internationale steun bestond om het land te laten terugkeren naar een constitutioneel regime.

Data vastgesteld voor lokale en nationale verkiezingen

Een woordvoerder van de Voorlopige Electorale Raad maakte op 31 januari bekend dat de lokale verkiezingen zouden worden gehouden op 9 oktober en de eerste ronde voor het kiezen van de 129 volksvertegenwoordigers en de nieuwe president op 13 november. Op 18 december zou de tweede ronde plaatsvinden, waarna de gekozenen in januari en februari 2006 hun functies zouden gaan bekleden.
In een reactie deelden vertegenwoordigers van Aristide's partij Fanmi Lavalas (FL) mee dat zij alleen deel zouden nemen aan de

verkiezingen als de interim-regering zou ophouden met het in hun ogen willekeurig detineren van partijleden.

Journalist vermoord, anderen bedreigd

Een correspondent voor *Miami WKAT-1360 AM radio*, Abdias Jean, werd op 14 januari 2005 door Haïtiaanse politieagenten vermoord. Het feit dat hij getuige was geweest van een buitengerechtelijke executie van drie jongeren in de Village-de-Dieu sector in Port-au-Prince werd hem fataal, zo bleek uit verslagen van ooggetuigen. Op dezelfde dag werden twee journalisten van dagblad *Le Nouvelliste* in een ander deel van de hoofdstad in elkaar geslagen door mensen die zeiden de vorige regering te steunen. Voorzitter Guyler Delva van de Associatie van Haïtiaanse Journalisten (AHJ) eiste een onderzoek van de autoriteiten naar de dood van Jean.

Premier beschuldigt Reuters van verspreiden van 'desinformatie'

Dezelfde Delva, die tevens correspondent in Haïti was van persbureau *Reuters*, werd op 23 januari door premier Gérard Latortue publiekelijk bekritiseerd. De regeringsleider noemde een recent artikel van Delva over Haïti 'een schaamtevolle machinatie' en betoogde dat hij 'desinformatie' over het land verspreidde om 'zijn eigen politieke kliek' welgezind te stemmen.
De Steungroep Haïti noemde in een brief aan Ambeyi Ligabo, speciaal rapporteur van de Verenigde Naties voor de bevordering en bescherming van de vrijheid van meningsuiting, de opmerkingen van de interim-premier 'onverantwoordelijk'. Dit omdat journalisten geregeld bedreigd werden door mensen die niet terugdeinsden voor het gebruik van geweld.

Terugkeer ex-president Aristide onbespreekbaar

Regering weigert contact met Aristide

Interim-premier Gérard Latortue verwelkomde internationale initiatieven om de invloed van de verdreven ex-president Aristide aan te wenden om het geweld in Haïti te stoppen, maar de regering wees direct contact met de oud-president af, zo vertelde hij op 22 januari 2005 in Port-au-Prince. Een dag eerder had de regeringsleider op *Radio Tropic FM* gemeld dat een regeringsafgezant naar Zuid-Afrika zou worden gestuurd om de mening te peilen van Aristide en van de Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki over de situatie in Haïti. Dat was volgens Latortue echter verkeerd geïnterpreteerd.

Uitlatingen oud-president over terugkeer niet serieus genomen

'We gaan onze tijd niet verspillen met ons druk te maken over het feit dat Aristide zegt dat hij terug zal keren als president; we weten dat het niet waar is.' Aldus verwoordde minister van Justitie Bernard Gousse op 10 maart tegenover persbureau *Reuters* de gevoelens in regeringskringen over de opmerkingen van de oud-president in de Zuid-Afrikaanse pers. Hij voegde er aan toe dat er na de verkiezingen een nieuw staatshoofd zou komen en dat Aristide niet in 'dat schema' paste. Mocht hij toch besluiten naar Haïti te komen, dan zou hij gearresteerd en berecht worden, zo merkte Gousse op.

Verdreven president roept op tot nationale dialoog

Op een persconferentie in Zuid-Afrika riep Aristide op 19 april op hem in zijn presidentiële macht te herstellen en een nationale dialoog te beginnen die de weg moest banen voor vrije en eerlijke verkiezingen. Hij beschuldigde met name de Verenigde Staten en Frankrijk van het hanteren van een racistische agenda en verantwoordelijk te zijn voor de 'zwarte holocaust' in Haïti die op zijn vertrek gevolgd was. Daarnaast zei de oud-president dat de vreedzame demonstraties voor zijn terugkeer niet langer genegeerd konden worden en dat de repressie, die 'al meer dan 10.000 doden had veroorzaakt', ogenblikkelijk moest stoppen.

Premier Latortue wijzigt samenstelling kabinet

In de interim-regering van premier Gérard Latortue werd Michel Bernardin op 31 januari 2005 aangesteld als minister van Binnenlandse zaken als opvolger van Hérard Abraham, die op zijn beurt de post van Buitenlandse zaken kreeg. De benoeming van Bernardin lokte zoveel kritiek uit vanwege zijn antecedenten op het gebied van de mensenrechten ten tijde van de dictatuur van Jean-Claude Duvalier (1971-1986), dat hij na drie dagen werd vervangen door Georges Moïse. Ook de aanstelling van Marie-Claude Bayard als minister van Handel, Industrie en Toerisme werd ongedaan gemaakt. Zij bleek naast de Haïtiaanse de Amerikaanse nationaliteit te hebben en werd vervangen door Jacques Fritz Kénol.
Verder had in een eerder stadium Fritz Adrien de portefeuilles Publieke werken, Transport en Communicatie van Jean-Paul Toussaint overgenomen.

Mysterieuze ontsnapping uit de gevangenis

Naar schatting zes gewapende mannen slaagden er op 19 februari 2005 in meer dan 400 gevangenen te bevrijden uit de Nationale Penitentiaire Inrichting in de Haïtiaanse hoofdstad Port-au-Prince. Bij de actie werd een bewaker gedood. Onder de ontsnapten bevonden zich ex-premier Yvon Neptune en de voormalige minister van Binnenlandse zaken Jocelerme Privert. Volgens een aantal lokale media was de actie opgezet om hen te bevrijden, maar een woordvoerder van de Verenigde Naties, Damian Onses-Cardona, vertelde dat zij naar een veilige plek waren gevlucht en de VN hadden gevraagd hen naar de gevangenis terug te brengen. Wie wél achter de uitbraakpoging zat, bleef onduidelijk. Eén versie was dat drugshandelaren hun criminele collega's wilden laten ontsnappen, een andere dat men had geprobeerd voormalige militairen, die lid waren van anti-regeringsgezinde bendes, te bevrijden.

Internationale druk om ex-premier Neptune te berechten of vrij te laten

De Haïtiaanse regering maakte op 2 mei bekend dat Yvon Neptune weigerde om zich in de Dominicaanse Republiek medisch te laten behandelen. De 58-jarige oud-premier hield sinds twee weken een hongerstaking en eiste na tien maanden in de gevangenis te hebben gezeten zonder officiële aanklacht, zijn onvoorwaardelijke vrijlating. Volgens de Haïtiaanse wetgeving behoorde een gevangene binnen 48 uur te horen waarvan hij werd beschuldigd. Enkele dagen later noemde VN-afgevaardigde Thierry Fagart de detentie van Neptune en ook die van Privert 'illegaal'.
Internationale druk en de gezondheidssituatie van de oud-premier waren mogelijk de oorzaken dat hij op 25 mei naar de rechtbank in de plaats St. Marc werd geleid. Daar werd Neptune achter gesloten deuren door

onderzoeksrechter Cluny Pierre Gilles vier uur verhoord, overigens zonder dat hij werd bijgestaan door een advocaat. Leden van de organisatie Verdediging van de Rechten van Gevangenen (GDP) begeleidden hem en activist Patrick Elie van de GDP liet weten te geloven in de onpartijdigheid van de rechter. Neptune besloot zijn hongerstaking echter door te zetten.

Politieke en sociale onrust houdt aan

Doden en gewonden bij pro-Aristide mars

Bij een demonstratie naar het nationale paleis in de hoofdstad Port-au-Prince van honderden aanhangers van voormalig president Jean-Bertrand Aristide gebruikte de politie traangas om de menigte te verspreiden en schoot daarna op de massa, zo berichtte de *BBC* op 28 februari 2005. Het gevolg was dat twee burgers omkwamen en verscheidene gewond raakten.
Demonstranten beletten dat de op afstand aanwezige leden van de stabilisatiemacht van de Verenigde Naties, Minustah, zich ontfermden over een dodelijk slachtoffer.

Vreedzame demonstranten loven VN-vredesmacht

Rond de 300 zwaarbewapende blauwhelmen van de VN hielden op 4 maart toezicht bij een optocht door de in Port-au-Prince gelegen wijk Bel-Air. De vreedzame demonstranten hielden een betoging voor de terugkeer van Aristide en loofden het optreden van de internationale troepenmacht. 'We willen de Haïtiaanse politie niet. Zij vermoorden ons', merkte de woordvoerder van de mars, Samba Boukman, op.

Kritiek VN op mensenrechtensituatie

De Veiligheidsraad van de VN riep op 10 maart de interim-regering op mensenrechtenschendingen de kop in te drukken en politieke gevangenen – gedoeld werd op aanhangers van Aristide – met het oog op de aanstaande verkiezingen vrij te laten. De raad juichte toe dat enkele leiders van Aristide's partij Fanmi Lavalas (FL) inmiddels uit de gevangenis waren ontslagen.
In een reactie liet de regering van interim-premier Gérard Latortue weten niet betrokken te zijn bij mensenrechtenschendingen en juist te streven naar democratie en het respecteren van de rechten van de burgers.

'Stap naar ontwapening' overtuigt weinigen

Temidden van een fanfarekorps en onder het in ontvangst nemen van felicitaties overhandigden rond de 300 rechtse paramilitairen op 13 maart zeven antieke geweren aan de overheid. 'Het land zal jullie altijd herinneren', merkte premier Latortue op in zijn toespraak. Volgens de regering en Minustah was het de eerste stap naar ontwapening, maar waarnemers vonden het spektakel van weinig betekenis. 'Ik zag ze altijd met M14 aanvalswapens en 9 mm pistolen lopen – geen één is er ingeleverd', reageerde een journalist.

Bevolking opgelucht over dood bendeleider in Cité Soleil

Burgers in de sloppenwijk Cité Soleil van Port-au-Prince reageerden op 31 maart verheugd toen bleek dat bendeleider Labanyé was omgekomen. Hij zou door twee van zijn luitenanten, in samenwerking met een rivaliserende bende die geleid werd door Aristide-aanhanger 'Dread' Wilmé, zijn vermoord. De omgekomen bandiet was een tegenstander van Aristide en had volgens de burgers hun wijk maandenlang geterroriseerd. Na zijn dood gingen ruim 1.000 mensen onder bescherming van zwaarbewapende jonge mannen de straat op en schreeuwden 'Labanyé is dood! Leve Aristide!'. Het lichaam van de bendeleider werd door de straten meegesleurd en achtergelaten bij een verwoest hotel, waarna een dode hond op hem werd gelegd.

Kritiek op activiteiten van VN-manschappen

Volgens een rapport van de in Genève gevestigde onderzoeksgroep Small Arms Survey (SAS) werkte Minustah niet hard genoeg aan het ontwapenen van de pro-Aristide bendes en de anti-regeringsgezinde rebellen, zo berichtte de *BBC* op 7 april. Het verslag verscheen op het moment dat een politieman in Port-au-Prince was onthoofd – de vierde sinds september 2004.
De onderzoekers hadden geconstateerd dat gewapende groepen hun macht consolideerden en de regering volgens veel burgers legitimiteit en autoriteit ontbeerde. Als er niet zou worden ontwapend, zou deze vicieuze cirkel volgens hen onmogelijk kunnen worden doorbroken.

Rebellenleider Rémissainthe Ravix door de politie gedood

Eén van de rebellenleiders die verantwoordelijk was voor de gewapende strijd tegen Aristide, Rémissainthe Ravix, werd op 9 april in de wijk Delmas van Port-au-Prince door leden van de Police Nationale d'Haïti (PNH) en agenten van de VN doodgeschoten. Twee andere rechtse paramilitairen vonden eveneens de dood en achttien werden er gearresteerd.
Ravix verzette zich tegen de regering van interim-premier Latortue en werd gezocht in verband met de moord op vier politieagenten in februari.

Andere prominente paramilitair sneuvelt eveneens

Een dag later herhaalde de geschiedenis zich toen Jean Anthony René, bekender onder het pseudoniem Grenn Sonnen, samen met vijf andere rebellen in dezelfde wijk door een gezamenlijke politiemacht van de PNH en Minustah werd gedood. Hij was een dag eerder gewond geraakt bij de uitschakeling van Rémissainthe Ravix.
'We willen niet de dood van iemand vieren, maar dit is goed nieuws voor degenen die het land proberen te stabiliseren', merkte VN-commandant Carlos Chagas op.

Leden VN-Veiligheidsraad bekijken situatie in Haïti

Van 12 tot 16 april legden alle vijftien leden van de VN-Veiligheidsraad een bezoek af aan Haïti om, zoals in de persverklaring stond, onder andere de vooruitgang te aanschouwen op gebieden als de veiligheid, de mensenrechten en de humanitaire situatie. 'Het was een beetje ontmoedigend', zei de Amerikaanse Anne Patterson na afloop, na grote politieke verdeeldheid geconstateerd te hebben.

Bij een bezoek aan interim-president Boniface Alexandre in het zwaarbewaakte Nationale Paleis in Port-au-Prince lieten de VN-leden hun bezorgdheid blijken over het gevangen houden van burgers zonder dat zij officieel waren aangeklaagd.

VN-blauwhelmen gedood

Terwijl de hoge VN-missie in Haïti aanwezig was, verloor een Filippijnse militair van Mi-

nustah het leven. Volgens de Braziliaanse generaal Heleno Ribeiro, die het commando voerde over de vredesmissie, zetten zijn manschappen op 14 april een wegversperring op in de wijk Cité Soleil toen onbekenden het vuur openden.
Eind maart waren bij gevechten al twee doden gevallen: een Nepalees en een militair afkomstig uit Sri Lanka.

Doden bij zoektocht naar 'Dread' Wilmé

Een dag na de dood van de Filippijnse VN-militair trokken de nationale politie en VN-manschappen de krottenwijk in om de orde te herstellen. Zij waren tevens op zoek naar bendeleider 'Dread' Wilmé, die echter niet werd gevonden. Bij de actie werden tussen de vijf en tien mensen gedood. 'Wij weten dat er bandieten zijn omgekomen', zo merkte VN-commandant Carlos Chagas op, en hij voegde er aan toe: 'De operatie zal doorgaan'.

Politie schiet vijf demonstranten neer

Bij een demonstratie op 27 april vielen opnieuw doden en gewonden. Volgens woordvoerder Renan Etienne van de Haïtiaanse politie hadden 'bandieten' een politiepatrouille aangevallen, waarna was teruggeschoten. Getuigen ontkenden echter dat er vanuit de massa was geschoten en een lokale cameraman vertelde persbureau *Reuters* dat hij gezien had dat een politieman een vuurwapen bij een slachtoffer had neergelegd. Vervolgens werd hij gedwongen de scène te filmen.

Dreigementen van ondernemersvoorzitter

De nationale politie PNH en Minustah startten op 31 mei een nieuw groot offensief om de pro-Aristidewijk Cité Soleil onder controle te krijgen. Bij de actie vielen tenminste drie doden en een groot aantal gewonden.

Kort daarvoor had de Haïtiaanse ondernemersgemeenschap de regering laten weten het geweld en de onveiligheid niet langer te accepteren. Reginald Boulas, voorzitter van de Haïtiaanse Kamer van Handel en Industrie, eiste dat de regering de oprichting van bedrijven zou toestaan die veiligheidsfunctionarissen met automatische wapens zouden uitrusten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Haïti betaalt schulden en krijgt nieuwe lening Wereldbank

De Wereldbank kende Haïti op 6 januari 2005 een bedrag van 73 miljoen dollar (ca. 59 miljoen euro) toe om een economische bestuurlijke hervormingsoperatie door te voeren en de geloofwaardigheid van de publieke instituten bij de burgers terug te winnen. De helft van de som bestond uit een renteloze lening, de rest was een schenking. Het was de eerste grote financiële transactie met de Wereldbank sinds jaren, nadat Haïti kort daarvoor ruim 52 miljoen dollar, met hulp van een Canadese subsidie van 12,7 miljoen dollar, aan achterstallige schulden had afgelost.
Drie weken later werd nog eens 1,5 miljoen aan Haïti geschonken voor technische en financiële bijstand bij het veranderingsproces.

Lichte vooruitgang na periode van daling bbp

Bij een bezoek van een delegatie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van 6 tot 16 maart 2005 aan Haïti verstrekte de regering concrete cijfers over de economie. In de periode oktober 2003 – september 2004 was het bbp met 3,8 procent afgenomen, hetgeen volgens de begeleidende analyse veroorzaakt was door het gewapende conflict en door de massale overstromingen in mei en september 2003. Sinds maart 2004 was er evenwel vooruitgang geboekt bij het streven financiële en economische stabiliteit te bereiken. In de periode 2004-2005 hoopte de regering een economische groei te realiseren van 2,5 procent en de inflatie te laten dalen tot ongeveer 12 procent.

Slechts gering deel toegezegde internationale hulp werkelijk gestort

Op 18 maart 2005 bekritiseerde Haïti's premier Gérard Latortue de traagheid waarmee internationale donoren de in juli 2004 toegezegde ruim 1 miljard dollar aan internationale hulp daadwerkelijk uitbetaalden. Hij stelde dat slechts 20 procent van de beloften was ingelost. Inmiddels waren bijna 400 hulpprojecten, van het herstel van wegen tot het aanleggen van stromend water, toegewezen aan donoren. Latortue riep op vooral de elektrische infrastructuur te herstellen. Hij meende dat rijke landen een kans misliepen te laten zien dat samenwerking met een ontwikkelingsland succesvol kon zijn.

JUSTITIE

Hooggerechtshof annuleert veroordelingen van militaire leiders

Tot ontsteltenis van velen bleek op 6 mei 2005 dat het Haïtiaanse Hooggerechtshof van bijna driekwart van de eerder veroordeelde 52 militairen en rechtse paramilitairen in de zogenaamde Raboteau-zaak, het vonnis had vernietigd. Volgens de hoogste rechtbank waren de rechten van de aangeklaagden bij de veroordeling in 2000 niet gerespecteerd.
In de plaats Raboteau was in 1994 onder aanhangers van ex-president Aristide een bloedbad aangericht. Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) had het oorspronkelijke vonnis geprezen en sprak nu van 'een droeve dag'.

BUITENLANDSE ZAKEN

Familieleden ambassademedewerkers VS moeten Haïti verlaten

Nadat een onbekende de Amerikaanse ambassade in de hoofdstad Port-au-Prince onder vuur had genomen, sommeerde Washington op 26 mei 2005 de ambassademedewerkers hun familie terug te sturen naar de Verenigde Staten. Ook de minder belangrijke leden van de ambassadestaf moesten naar huis terugkeren. Er waren bij het incident geen gewonden gevallen, maar met het oog op het toenemende geweld wilde men geen risico's nemen. De ambassade zou verder gewoon open blijven en haar activiteiten voortzetten.

(Vorige berichten pagina 32/1 e.v. - 2005)

JAMAICA

BINNENLAND

Bruce Golding volgt Edward Seaga op als leider JLP

Op het partijcongres van de oppositionele Jamaica Arbeiderspartij (JLP), gehouden op 20 februari 2005, werd Bruce Golding geko-

Jamaica

zen als opvolger van Edward Seaga die de partij drie decennia lang had geleid. De laatste had een dag voor de verkiezing verontwaardigd aangekondigd afwezig te zullen zijn, maar hij kwam terug op zijn besluit en werd door de partijleden luid toegejuicht. Golding had de JLP in 1995 verlaten omdat Seaga de partij volgens hem op autoritaire wijze leidde, maar was in 2002 teruggekeerd.

Overwinning bij tussentijdse verkiezingen

Bij de tussentijdse verkiezingen in West-Kingston op 13 april behaalde de nieuwe partijleider een klinkende overwinning. Bruce Golding kreeg meer dan 8.200 stemmen, terwijl ruim 1.000 burgers hun stem gaven aan tegenkandidaat Joseph 'Bunny' Witter van de Nationale Volkspartij (PNP). Het betekende dat Golding na acht jaar weer zijn plaats in het Huis van Afgevaardigden zou innemen. Op 21 april benoemde de gouverneur-generaal Sir Howard Cooke hem bovendien officieel tot oppositieleider.

Jamaicaanse regering sluit geen enkele optie uit in strijd tegen criminaliteit

Het feit dat sinds het begin van het jaar 600 Jamaicanen door geweld om het leven waren gekomen, zette minister van Informatie Burchell Whiteman er op 9 mei 2005 toe aan mee te delen dat alle opties open stonden om het moordcijfer omlaag te krijgen. Er bestond bijvoorbeeld de mogelijkheid militairen politiebevoegdheden te geven, zo zei hij. Daarnaast benadrukte hij de noodzaak om de criminele hiërarchie in het land met alle beschikbare legale middelen te ontmantelen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Langzame daling van inflatie

Uit een rapport van de Jamaicaanse regering bleek op 14 januari 2005 dat de inflatie in 2004 was gezakt tot 13,7 procent. Het jaar daarvoor bedroeg deze 14,1 procent, zodat er slechts sprake was van een geringe afname. Het ministerie van Financiën had begin 2004 de verwachting uitgesproken dat de inflatie onder de 10 procent zou blijven, maar na de verwoestingen veroorzaakt door de orkaan Ivan waren de prijzen gestegen.

De laagste inflatie van de laatste jaren kende Jamaica in 1999, toen deze 6,8 procent bedroeg. In 1994 was sprake geweest van een dieptepunt met 26,8 procent.

Geringe economische groei

Bij de begrotingsdebatten in het parlement in de derde week van april 2005 liet premier Percival James Patterson weten dat de economie van Jamaica in 2004 was gegroeid met 1,2 procent. Hij voegde eraan toe dat het cijfer hoger zou zijn geweest als Jamaica niet zou zijn getroffen door de orkaan Ivan. De leider van de oppositie, Bruce Golding, wees echter op de Bahama's die eveneens zwaar waren getroffen, maar een groeipercentage kenden van 2,5 procent. In de laatste vijf jaar had de groei in totaal 7 procent bedragen.

Lening van Wereldbank voor Jamaica

Op 10 mei 2005 maakte de Wereldbank bekend dat besloten was Jamaica een lening van 150 miljoen dollar (ca. 122 miljoen euro) toe te kennen voor de periode 2006 tot 2009. Het krediet werd voornamelijk verstrekt om het land te beschermen tegen economische shocks en natuurrampen.

De Wereldbank constateerde dat de economische groei sinds 2000 was verbeterd, maar dat de armoede-, werkloosheids- en misdaadcijfers onverminderd hoog bleven. De extreme armoede was wel verminderd sinds 1990.

JUSTITIE

Parlement ratificeert lidmaatschap Caribisch gerechtshof

De Senaat ging op 15 april 2005 in meerderheid akkoord met de aansluiting van Jamaica bij het Caribisch Hof van Justitie (CCJ) nadat het Huis van Afgevaardigden drie dagen eerder wetgeving betreffende het hof had aangenomen. Dit betekende dat Jamaica de jurisdictie van het CCJ in relatie met de voorgenomen interne economische markt, de Caribbean Single Market and Economy (CSME), zou erkennen.

De oppositie had zich hevig verzet tegen de erkenning van het CCJ dat niet essentieel werd genoemd voor het functioneren van een gemeenschappelijke markt.

Verenigde Staten

BUITENLANDSE ZAKEN

Volksrepubliek China sluit reeks akkoorden met Jamaica

Premier Percival James Patterson en de Chinese vice-president Zeng Qinghong ondertekenden op 1 februari 2005 acht verdragen aangaande samenwerking op economisch en cultureel gebied. Deze betrof sectoren als telecommunicatie, bauxiet en toerisme, maar ook sport en taaltrainingen. Bovendien werd Jamaica een lening gegeven van 200 miljoen yuan (ca. 18,9 miljoen euro) tegen een jaarlijkse rente van 2 procent en kon het een subsidie tegemoet zien van 10 miljoen yuan.
De handel van China met de Caribische landen was in 2004 toegenomen tot 2 miljard dollar – een stijging van 42 procent vergeleken met het jaar daarvoor.

Deel gevluchte Haïtianen gerepatrieerd

Met behulp van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) werd op 6 mei 2005 een groep van 35 gevluchte Haïtianen teruggestuurd naar hun land omdat hun asielverzoek officieel was afgewezen. Na het vertrek van de voormalige Haïtiaanse president Jean-Bertrand Aristide begin 2004 hadden in totaal 511 Haïtiaanse burgers bij de Jamaicaanse overheid een aanvraag voor een verblijfsvergunning ingediend. Rond de 300 waren inmiddels teruggestuurd; de anderen wachtten nog op een definitieve beslissing.

(Vorige berichten pagina 34/3 e.v. - 2005)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Anti-Amerikaanse rellen na berichten over ontheiliging van de koran

'Koran in toiletpot'

Het Amerikaanse tijdschrift *Newsweek* citeerde op 9 mei 2005 een anonieme bron, die beweerde dat personeel van Guantánamo Bay exemplaren van de koran op wc-potten had geplaatst en ten minste één koran door een wc had gespoeld. Men zou hiermee opzettelijk islamitische gevange-

nen hebben willen beledigen. De bron zou betrokken zijn bij intern militair onderzoek naar eventuele misstanden in de Amerikaanse gevangenis op Cuba.

Rellen

Naar aanleiding van dit bericht braken in diverse islamitische landen anti-Amerikaanse rellen uit, met name in Pakistan, Indonesië en Afghanistan. In het Afghaanse Jalalabad werden kantoren van de Verenigde Naties geplunderd en in brand gestoken. In heel Afghanistan vielen bij de rellen zeker vijftien doden.
Het Witte Huis bekritiseerde de publicatie en minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice probeerde de gemoederen te bedaren door te verklaren dat de VS nooit zouden tolereren dat de islam werd beledigd. 'Minachting voor de koran is een gruwel voor ons allen', zei ze op 12 mei.
Op 16 mei bood eindredacteur Mark Whitaker van Newsweek zijn excuses aan voor het geplaatste artikel. Hij zei dat de anonieme bron bij nader inzien niet zeker wist of het voorval wel had plaatsgevonden.

FBI-memo

Het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC), een van de weinige humanitaire organisaties die toegang had tot Guantánamo Bay, liet na de rectificatie door Newsweek weten dat de koran wel degelijk werd onteerd in Guantánamo Bay. Om de neutraliteit van het ICRC te waarborgen trad de woordvoerder niet in details. Maar uit documenten van het Pentagon die de Amerikaanse Unie voor Burgerrechten (ACLU) in mei op grond van de Wet openbaarheid van bestuur in handen kreeg, stond dat een bewaker op een koran was gaan staan en een waakhond opdracht had gekregen een koran met zijn bek op te pakken. In de documenten stonden ook klachten van gevangenen, dat ze tijdens het gebed moedwillig werden gestoord en soms geen toestemming kregen om zich voor het gebed in overeenstemming met de geloofsregels te kleden.

In een memo van de FBI die de ACLU op 25 mei in handen kreeg stond dat in 2002 wel een koran door een toilet was gespoeld. Het Pentagon zei in een reactie hierop dat de FBI-memo was gebaseerd op uitlatingen van een 'ongeloofwaardige' gevangene. Onafhankelijke getuigen zouden het incident niet kunnen bevestigen.
In een ander vrijgegeven FBI-memo stond een klacht van een gevangene die zei door een vrouwelijke ondervrager te zijn ingesmeerd met menstruatiebloed. Dit bericht was eerder in mei al naar buiten gebracht door een voormalige militaire tolk Arabisch-Engels, sergeant Erik Saar. Naar aanleiding van de publicatie van zijn boek *Inside the Wire* over zijn bevindingen in Guantánamo Bay had hij op 9 mei in een interview met de BBC verteld dat de ondervraagster haar hand in haar broek stak en deze er rood 'bebloed' weer uithaalde. Ze veegde het 'menstruatiebloed' op het gezicht van de islamitische gevangene, wenste hem veel geluk bij het bidden en liet hem naar zijn cel teruggaan, zonder hem de kans te geven zich te wassen. De islam beschouwde bidden in nabijheid van menstruatiebloed of een menstruerende vrouw als een ernstige belediging van God. De tolk wist dat het rode inkt was en geen echt menstruatiebloed, maar de gevangene wist dit niet. De tolk zei overigens ook getuige te zijn geweest van andere vormen van mishandeling, meestal slaag.

Wel ontering van koran

Op 26 mei gaf brigadegeneraal Jay Wood, de bevelhebber van de gevangenis op Guantánamo Bay, op een persconferentie in Washington DC toe dat de koran in Guantanamo Bay vijf keer met te weinig respect was behandeld. Dit zou onder meer zijn gebeurd doordat niet-islamitisch personeel van Guantánamo Bay 'per ongeluk' op het boek was gaan staan, aldus Wood. De gevangene die het gerucht dat er een koran door een wc was gespoeld de wereld in had geholpen, zou deze bewering inmiddels hebben ingetrokken. Details hierover gaf Wood echter niet.
Op 27 mei vonden opnieuw anti-Amerikaanse demonstraties plaats, onder meer in Egypte, Soedan, Libanon, Jordanië en Bahrein. De demonstranten eisten Amerikaanse excuses voor het onteren van de koran.

Overigens stamden alle berichten over onteringen van de koran van vóór januari 2003. In die maand had het Pentagon nieuwe richtlijnen ingevoerd. Deze bepaalden dat Amerikaanse militairen verplicht waren de koran te behandelen als 'een teer kunstwerk'. Het boek mocht niet worden ontheiligd door het neer te leggen op of nabij aanstootgevende plaatsen, zoals de vloer of een toilet.

Witte Huis en Capitool kort ontruimd

Het Witte Huis en het Capitool werden op 11 mei 2005 ontruimd, omdat zich in het luchtruim van Washington DC een particulier Cessna-vliegtuigje bevond dat zichzelf niet identificeerde bij de luchtvaartautoriteiten. Gevechtsvliegtuigen dwongen het toestel tot landen, omdat men vreesde dat het gebruikt zou worden voor een terroristische aanval. Na de landing bleek het om een vlieginstructeur en een leerling te gaan, die problemen hadden met de radio aan boord. Na vijftien minuten konden alle duizenden evacués terugkeren naar het Witte Huis en het Capitool.

VS weren schepen uit landen met 'nalatige' veiligheidscontroles

Vanaf 23 mei 2005 weigerden de Amerikaanse havens schepen toe te laten indien een van hun laatste vijf ankerplaatsen in Madagaskar, Liberia, Democratische Republiek Kongo, Mauritanië, Guinee-Bissau, Albanië of Nauru was. Reden was dat deze landen de op 1 juli 2004 door de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) ingestelde ISPS-code onvoldoende zouden naleven. Deze code omschreef hoe havens zichzelf en schepen moesten beveiligen tegen terroristische activiteiten. De VS vreesden dat terroristische organisaties misbruik zouden maken van de nalatigheid van de genoemde landen en van daaruit schepen naar de VS zouden sturen om er terroristische aanslagen op havens te plegen.
Indien schepen vanuit een van de genoemde landen toch Amerikaanse havens wilden aandoen, moesten ze toestaan dat ze op zee uitvoerig werden gecontroleerd door de Amerikaanse kustwacht, voor ze mochten aanmeren.

Amnesty International noemt Guantánamo Bay 'goelag'

Op 25 mei 2005 publiceerde mensenrechtenorganisatie Amnesty International een rapport, waarin de Amerikaanse gevangenis Guantánamo Bay de 'goelag' van onze tijd werd genoemd. Men verwees hiermee naar de beruchte strafkampen van de Sovjet-Unie. In Guantánamo Bay zouden ge-

vangenen worden mishandeld en juridische rechten die hen volgens internationale verdragen moesten worden gegeven, zouden hen worden ontzegd. Amnesty zei dat de VS in veel opzichten dienden als voorbeeld voor de rest van de wereld. De slechte behandeling van gevangenen in Guantánamo Bay, maar ook in detentiecentra in Irak en Afghanistan, zouden door andere landen kunnen worden opgevat als vrijbrief voor marteling.
Scott McClellan, woordvoerder van het Witte Huis, noemde de publicatie van Amnesty 'belachelijk en niet gebaseerd op feiten'. 'De Verenigde Staten lopen voorop als het gaat om de bescherming van mensenrechten en het promoten van menselijke waardigheid. We hebben 50 miljoen mensen bevrijd in Irak en Afghanistan en we hebben ons ingespannen om vrijheid en democratie in de wereld te bevorderen', aldus McClellan.
Op de Amerikaanse tv-zender Fox News haalde op 29 mei ook de Amerikaanse topmilitair generaal Richard Myers scherp uit naar Amnesty. Hij zei dat Guantánamo Bay 'in wezen een modelfaciliteit' was. Hij zei dat 1.300 korans in dertien verschillende talen waren uitgereikt aan de gevangenen en zij zouden 'het juiste door de islam goedgekeurde eten' krijgen.
Op een persconferentie in de tuin van het Witte Huis op 31 mei noemde president Bush het rapport 'absurd'. Het zou zijn gebaseerd op verklaringen van voormalige gevangenen die 'Amerika haten' en 'getraind zijn om (...) niet de waarheid te vertellen'.
In een reactie hierop zei Amnesty-directeur William Schulz het 'absurd' te vinden dat Bush het beleid van zijn eigen regering ontkende en weigerde volledig onafhankelijk onderzoek toe te staan naar eventuele mensenrechtenschendingen in Guantánamo Bay.

JUSTITIE

Senaat stemt in met omstreden rechters

De Senaat kwam op 23 mei 2005 tot een schikking over de aanstelling van enkele federale rechters.

Conservatieve rechters

Tijdens de eerste termijn van president Bush (2000-2004) hadden de Democraten in de Senaat de benoeming van tien federale rechters geblokkeerd, omdat ze vanwege hun afwijzende houding ten aanzien van homoseksualiteit en abortus te conservatief zouden zijn. Indien alle door Bush genomineerde rechters werkelijk werden beëdigd, zouden de VS tot jaren na diens aftreden 'last' houden van hun ultraconservatieve rechtspraak, zo vreesden de Democraten.
Amerikaanse rechters hielden zich niet alleen bezig met strafrechtelijke en civielrechtelijke zaken, maar konden ook uitspraken doen over politieke zaken, zoals onenigheden over wetsinterpretaties en verkiezingsuitslagen.

Filibuster

Na zijn herverkiezing in november 2004 had Bush zeven van de tien afgewezen rechters opnieuw voorgedragen. Hij veronderstelde dat ze nu wel zouden worden geaccepteerd, omdat de Republikeinen inmiddels een ruimere meerderheid hadden in de Senaat. De Democraten restte slechts één middel om de benoemingen tegen te houden: de filibuster. Dit hield in dat een senator alsmaar door bleef praten en zo voorkwam dat de Senaat over een kwestie kon gaan stemmen. Een alsmaar doorpratende senator kon alleen worden gestopt als drievijfde van de Senaat daarmee instemde.
Om te voorkomen dat de benoeming van de omstreden rechters opnieuw werd geblokkeerd, dreigden de Republikeinen in mei 2005 hun meerderheid in het Congres te gebruiken om een verbod op de filibuster te realiseren, in ieder geval waar het ging om de aanstelling van rechters. Maar aangezien de filibuster in de VS gezien werd als politieke verworvenheid waarmee kon worden voorkomen dat een partij met een absolute meerderheid altijd haar zin kon doordrukken, werd hier emotioneel op gereageerd.
Op 23 mei kwamen zeven Democratische en zeven Republikeinse senatoren tot een schikking. De Democraten beloofden de benoeming van Bush' rechters niet langer te dwarsbomen en de filibuster uitsluitend 'in zeer uitzonderlijke gevallen' te gebruiken. De Republikeinen beloofden de filibuster niet te laten verbieden. Op 25 mei stemde de Senaat in met de benoeming van Priscilla Owen als rechter van het federale Hof van Beroep in New Or-leans. Ze was vier jaar eerder al door Bush genomineerd, maar de Democraten hadden haar benoeming al die tijd weten te blokkeren. De andere omstreden rechters zouden in een later stadium worden aanvaard.

NATUUR EN MILIEU

Amerikaanse burgemeesters erkennen verdrag van Kyoto

Op 16 mei 2005 schaarden 136 Amerikaanse burgemeesters zich achter het Verdrag van Kyoto, dat de uitstoot van broeikasgassen wilde terugdringen. Hoewel de Amerikaanse regering had geweigerd het verdrag te ratificeren, beloofden deze burgemeesters dat hun steden de milieunormen van Kyoto wel zouden naleven.
Burgemeester Greg Nickels van Seattle had de burgemeesters opgeroepen om klimaatveranderingen tegen te gaan door de uitstoot van broeikasgassen in hun gemeentes te reduceren.

MILITAIRE ZAKEN

VS degraderen commandant van Abu Ghraib-gevangenis

Lynndie England

In ruil voor strafvermindering bekende soldaat Lynndie England op 2 mei 2005 dat ze uit vrije wil had meegedaan aan mishandelingen en vernederingen van gevangenen in de Abu Ghraib-gevangenis te Bagdad. England was te zien op enkele foto's die tijdens de mishandelingen waren gemaakt en die in april en mei 2004 in de publiciteit waren gekomen.
Haar ex-vriend en superieur in de Abu Ghraib-gevangenis, de in januari 2005 veroordeelde kolonel Graner, zei daarna echter dat de mishandelingen onderdeel waren van de training van soldaten. Dat England uit vrije wil had meegedaan, zou dan ook niet waar zijn. Indien Graner's verklaring klopte, was England onschuldig.
Door deze tegenstrijdige verklaringen kon de rechtbank niet tot een oordeel komen, waarop de zaak tegen England werd geseponeerd tot nieuw onderzoek wellicht nieuwe inzichten opleverde.

Janis Karpinski

President Bush gaf op 5 mei opdracht om generaal Janis Karpinski te degraderen tot kolonel. Zij was verantwoordelijk voor de militaire politie die de mishandelingen in de Abu Ghraib-gevangenis uitvoerde.
Uit onderzoek door de algemeen inspecteur van het Amerikaanse leger was geble-

ken dat Karpinski zelf niet bij de mishandelingen was betrokken en er ook geen opdracht toe had gegeven. Toch was haar optreden 'ernstig ontoereikend', aldus een verklaring van het Amerikaanse leger.
Karpinski zelf zei dat de mishandelingen hadden plaatsgevonden in opdracht van de militaire inlichtingendienst. Zij zou gebruikt worden als zondebok, om haar superieuren buiten schot te houden.

Thomas Pappas

Kolonel Pappas, een ondergeschikte van Karpinski met een leidinggevende functie bij de militaire politie in de Abu Ghraib-gevangenis, kreeg op 12 mei een berisping en een boete van 8.000 dollar (ca. 6.500 euro). Hij zou soldaten toestemming hebben gegeven om gevangenen uit te kleden en hen te intimideren met agressieve honden.

Sabrina Harman

Op 17 mei veroordeelde een militaire jury in Fort Hood soldaat Sabrina Harman tot zes maanden gevangenisstraf en oneervol ontslag uit het leger. Ze had onder meer geposeerd voor een foto met op elkaar liggende naakte Iraakse gevangenen.

Amerikaans leger werft onvoldoende nieuw personeel

Het Pentagon maakte op 13 mei 2005 bekend dat het Amerikaanse leger er niet in slaagde voldoende nieuwe militairen te rekruteren. Tot begin 2005 lukte het vrijwel altijd om de hoeveelheid nieuwkomers die het leger nodig dacht te hebben, daadwerkelijk aan te trekken. Maar in februari 2005 had het leger slechts 73 procent van zijn rekruteringsdoelen bereikt en in maart 68 procent. Volgens voorlopige cijfers was april een nog slechtere maand. Vermoedelijk meldden minder mensen zich aan vanwege de aanhoudende oorlog in Irak en het alsmaar stijgende dodental onder Amerikaanse militairen aldaar.
Om meer mensen aan te trekken werd het voor rekruten vanaf mei mogelijk om voor vijftien maanden te tekenen, met de mogelijkheid daarna het contract te verlengen. Tot dan toe was de minimale termijn voor vrijwillige militaire dienst vier jaar.
Critici meenden dat vijftien maanden onvoldoende was om de militairen goed op te leiden en voldoende ervaring te laten opdoen. Zij vreesden dan ook dat het Amerikaanse leger er kwalitatief niet op vooruit zou gaan.
Het leger had zich voor de periode oktober 2004 tot september 2005 als doel gesteld 80.000 nieuwkomers te rekruteren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bush ondertekent nieuwe immigratie- en legitimatiewet

De Amerikaanse president Bush ondertekende op 11 mei 2005 een nieuwe immigratie- en identificatiewet, genaamd *Real ID*.
Mensen die illegaal in de VS verbleven konden volgens de nieuwe regels met ingang van 2008 geen rijbewijs meer krijgen. Het werd makkelijker voor de Amerikaanse overheid om illegale immigranten en mogelijke terroristen het land uit te zetten en asielzoekers moesten in het vervolg met hardere bewijzen komen dat ze werkelijk niet naar eigen land terug konden, voor ze een verblijfsstatus konden krijgen. Verder legaliseerde de wet de bouw van een hek nabij de Californische grensstad San Diego, dat mensen moest tegenhouden die probeerden om vanuit Mexico illegaal de VS binnen te komen.
Het Congres had de wet vooral aangenomen omdat men vreesde dat terroristen via de Mexicaanse grens de VS konden binnenkomen. Dat illegalen geen rijbewijs meer konden krijgen had vooral te maken met het feit dat een aantal van de mensen die op 11 september 2001 vliegtuigen kaapten voor terreuraanslagen zich op de luchthaven hadden gelegitimeerd met rijbewijzen. In de VS was het rijbewijs een wettig legitimatiemiddel.
Naar schatting kwamen jaarlijks ca. 1 miljoen illegale immigranten de VS binnen.

Kritiek

Diverse organisaties van Amerikaanse advocaten zeiden dat de strijd tegen terrorisme steeds meer veranderde in een strijd tegen mensen die op de vlucht waren voor armoede of vervolging in eigen land. 'Moge God ons bijstaan als onze regering geen verschil meer ziet tussen een vluchteling uit Haïti en een terrorist', zei Cheryll Little van de Associatie van Amerikaanse Immigratie Advocaten (AILA). Volgens de associatie maakte een strenger immigratiebeleid de VS steeds onveiliger. Naar schatting elf miljoen illegalen waren aangewezen op de auto om naar hun werk te gaan. De kans was groot dat zij in de toekomst zonder rijbewijs gingen rijden. Verder werd het voor illegalen steeds moeilijker om verblijfspapieren te bemachtigen, maar ook om zich op legale wijze staande te houden. Hierdoor belandden steeds meer mensen noodgedwongen in de criminaliteit.
De Mexicaanse president Fox ervoer de wet als een belediging, die de Mexicaans-Amerikaanse relaties beschadigde. Hij zei dat Mexico zich tot het uiterste had ingespannen om de stroom illegale immigranten uit Centraal- en Zuid-Amerika te stoppen. Het had hier van de VS niets voor teruggekregen, behalve kritiek, zo stelde hij.

Palestijnse president Abbas bezoekt Witte Huis

De Amerikaanse president Bush ontving op 26 mei 2005 de Palestijnse president Mahmoud Abbas in het Witte Huis. Het was het hoogste Palestijnse bezoek sinds vijf jaar. Aangezien het ondenkbaar was dat Bush de vorige Palestijnse president, de in november 2004 overleden Jasser Arafat, in het bijzijn van de wereldpers in het Witte Huis zou hebben ontvangen, werd het bezoek alom opgevat als signaal dat de Amerikaans-Palestijnse relaties sinds de verkiezing van Abbas in januari 2005 sterk waren verbeterd.

Palestijnse staat

Bush zei te geloven dat Abbas oprecht streefde naar democratie en vrede. Hij herhaalde de al eerder uitgesproken Amerikaanse steun voor een onafhankelijke Palestijnse staat. Israël riep hij op om niets te ondernemen dat nieuwe vredesbesprekingen in gevaar kon brengen, zoals de bouw van nieuwe nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever. Maar tot grote teleurstelling van Abbas weigerde Bush te dreigen met sancties voor het geval Israël hier toch mee doorging. Bush wilde ook niet meewerken aan Abbas' wens om onmiddellijk na de voorgenomen Israëlische terugtrekking uit de Gazastrook in augustus 2005 te gaan onderhandelen over de oprichting van een Palestijnse staat. Bush voelde er meer voor om de zogeheten Routekaart nieuw leven in te blazen. Deze zou de oprichting van een Palestijnse staat stapsgewijs mogelijk maken, maar niet voordat alle

militante Palestijnse groeperingen waren ontwapend.
Bush zegde de Palestijnse regering 50 miljoen dollar (ca. 40,7 miljoen euro) hulp toe, hetgeen veel minder was dan waar Abbas op had gehoopt.

(Vorige berichten pagina 297/2 e.v. - 2005)

CAMBODJA

BINNENLAND

Oppositieleider ontvlucht Cambodja

Sam Rainsy vlucht naar Parijs

Met de daarvoor vereiste tweederde meerderheid van stemmen ontnam de Cambodjaanse Nationale Assemblee op 2 februari 2005 Sam Rainsy zijn parlementaire onschendbaarheid. Rainsy was leider van de enige oppositiepartij, de Sam Rainsy Partij (SRP).
In 1997 had Rainsy een granaataanslag overleefd. Hij meende dat deze in opdracht van premier Hun Sen was gepleegd en was naar de rechter gestapt om dit te laten uitzoeken. Hun Sen vond dit beledigend en wilde Rainsy daarom aanklagen wegens smaad. Ook regeringspartij Funcinpec had een klacht wegens smaad tegen Sam Rainsy ingediend. De Funcinpec had na de verkiezingen in 2003 stelselmatig geweigerd een coalitieregering te vormen met de Cambodjaanse Volkspartij van Hun Sen. In juli 2004 was de partij echter toch overstag gegaan, volgens Rainsy omdat Hun Sen hier steekpenningen voor had betaald.
Rainsy kon echter niet veroordeeld worden wegens smaad zo lang hij nog parlementaire onschendbaarheid genoot.
Enkele uren nadat hem zijn onschendbaarheid was ontnomen, vluchtte Rainsy via Bangkok naar Parijs.

Schaduwleger

Ook twee andere parlementariërs van de SRP werd hun onschendbaarheid ontnomen. Chea Poch werd ook beschuldigd van smaad. Hij vluchtte naar de Verenigde Staten. Parlementariër Cheam Channy werd beschuldigd van betrokkenheid bij een 'schaduwleger' dat de nationale regering omver zou willen werpen. Nadat hem zijn onschendbaarheid op 2 februari was ontnomen, werd hij onmiddellijk gearresteerd.
Hun Sen had in augustus 2004 al gezegd dat de SRP betrokken was bij zo'n schaduwleger. Tien partijleden die hij van betrokkenheid verdacht waren toen al het land uitgevlucht. Het merendeel had bij de Verenigde Naties in Bangkok politiek asiel aangevraagd.
Woordvoerder Eng Chhay Eang van de SRP zei op 2 februari dat Hun Sens beschuldigingen verzinsels waren. Hij zou er louter op uit zijn om de oppositie monddood te maken.

Politie schiet op demonstrerende boeren

In het Cambodjaanse dorp Kbal Spean, provincie Banteay Meanchey, opende de politie op 21 maart 2005 het vuur op ca. honderd demonstranten en doodde daarbij zes mensen. De demonstranten protesteerden tegen een gerechtelijk vonnis dat grond van boeren uit de regio toekende aan een casino.
De politie zei in paniek gehandeld te hebben, omdat de demonstranten gewapend waren met messen en bijlen. Desondanks werden dertien agenten gearresteerd.
In Cambodja werd regelmatig land van arme boeren onteigend en aan invloedrijke zakenmensen toegekend. Rechtszaken hiertegen verloren de boeren vrijwel per definitie, volgens henzelf omdat de zakenmensen de rechters steekpenningen betaalden.

Twintig doden bij gevangenisuitbraak

Op 23 maart 2005 gijzelden ongeveer vijftig gedetineerden in gevangenis Nummer Drie in de Cambodjaanse provincie Kampong Cham gevangenispersoneel. Dertig van hen slaagden erin te ontsnappen, terwijl het personeel werd bedreigd. Twintig anderen werden door bewakers tijdens hun vlucht doodgeschoten.

Cambodja neemt nieuwe wapenwet aan

Het Cambodjaanse parlement aanvaardde op 26 april 2005 een wet die het illegaal maakte om vuurwapens en munitie uit Cambodjaanse depots te verhuren, verkopen of anderszins te distribueren.
In Cambodjaanse depots lagen tienduizenden vuurwapens opgeslagen. Het merendeel stamde uit de tijd van de Rode Khmer in de jaren zeventig en de burgeroorlog daarna, en was door de staat geconfisqueerd. Er verdwenen echter regelmatig wapens uit deze doorgaans slecht bewaakte depots. David de Beer, hoofd van een door de EU gesponsord programma voor de controle op en vernietiging van wapens in Cambodja, zei in een reactie op de nieuwe wet dat met name in de jaren negentig veel van de verdwenen wapens in het buitenland werden verkocht, bijvoorbeeld aan de Atjeh'se onafhankelijkheidsbeweging GAM en de Tamil Tijgers in Sri Lanka.
Met behulp van de EU had Cambodja overigens sinds 2001 al 150.000 wapens vernietigd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Cambodjaanse textielindustrie lijdt onder vrije wereldhandel

Nadat de wereldmarkt voor textiel in januari 2005 conform de regels van de Wereldhandelsorganisatie WTO was geliberaliseerd, sloten tenminste twintig textielfabrieken in en nabij de Cambodjaanse hoofdstad Phnom Penh de poorten. Dit maakten de Verenigde Naties in februari 2005 bekend. Mede omdat de Cambodjaanse wet textielarbeiders tamelijk effectief beschermde tegen uitbuiting, konden de textielbedrijven in dat land moeilijk concurreren met landen als China en India, waar dergelijke wetten grotendeels ontbraken en dus goedkoper kon worden geproduceerd. Volgens de VN verloren ten gevolge hiervan in enkele maanden tijd 'enkele duizenden' Cambodjanen hun baan, bijna allemaal vrouwen.
De Cambodjaanse textielindustrie bood in 2004 nog aan 240.000 mensen werk. Cambodja verdiende tachtig procent van zijn buitenlandse valuta met de export van textiel.

Biologische landbouw

Op 4 maart maakte het Cambodjaanse kabinet bekend dat door het inzakken van de textielsector de noodzaak was ontstaan om de nationale economie te diversifiëren.
Daarom begon men met een campagne om de biologische landbouw te stimuleren. Die moest op den duur één van de grootste sectoren van de Cambodjaanse economie worden en zou vooral naar Europa gaan exporteren.

Cambodja

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Donorconferentie klaagt over corruptie

Een internationale donorconferentie op 6 en 7 december 2004 in Phnom Penh kende Cambodja 504 miljoen dollar (ca. 411,8 miljard euro) hulp toe voor het komende jaar. De belangrijkste geldschieters waren de Verenigde Staten, Japan, het IMF en de Verenigde Naties.
Cambodja had gehoopt op 1,8 miljard voor de komende drie jaar, maar de donors vonden dat het land iets moest doen tegen de wijdverbreide corruptie. Pas als dit op aantoonbare wijze gebeurde, zou het kunnen rekenen op meer hulp en toezeggingen voor de langere termijn.
De Amerikaanse overheid schatte dat in Cambodja jaarlijks ca. 500 miljoen dollar overheidsgeld verdween.

Cambodja was voor ongeveer de helft van zijn nationale budget afhankelijk van buitenlandse donaties. Volgens een onderzoek van de Wereldbank had tachtig procent van de bedrijven in Cambodja zich wel eens genoodzaakt gevoeld om ambtenaren steekpenningen te betalen.

Ondanks de jaarlijkse donaties, die het land sinds begin jaren negentig uit het buitenland ontving, leefde in 2005 ongeveer eenderde van alle Cambodjanen onder de armoedegrens van één dollar per dag.

JUSTITIE

Cambodja veroordeelt militante moslims

Een rechtbank in Phnom Penh veroordeelde de Thaise mannen Chiming Abdul Azi en Muhammadyalludin Mading en de Cambodjaan Sman Esma El op 29 december 2004 tot levenslange gevangenisstraf. Ze waren in mei 2002 gearresteerd omdat ze plannen beraamd zouden hebben voor bomaanslagen op de Amerikaanse en Britse ambassades in Phnom Penh. Ze zouden dit hebben gedaan in opdracht van de Jemaah Islamiah (JI), een Zuidoost-Aziatische organisatie die vermoedelijk samenwerkte met Al-Qaeda.
Een vierde verdachte, de Egyptenaar Esam Mohamid Khidr Ali, werd wegens gebrek aan bewijs vrijgesproken.

Veroordeelde Rode Khmer-commandant duikt onder

Het Cambodjaanse Hooggerechtshof behandelde op 16 februari 2005 het beroep dat Chhouk Rin had aangetekend tegen de levenslange gevangenisstraf die hem in 2003 was opgelegd. De voormalige commandant van de Rode Khmer zou in 1994 de rugzaktoeristen Mark Slater uit Groot-Brittannië, Jean Michel Braquet uit Fankrijk en David Wilson uit Australië hebben ontvoerd en vermoord.
Na het vonnis van 2003 was Chhouk Rin op vrije voeten gebleven, omdat hij nog in beroep kon gaan.
Het Hooggerechtshof bevestigde echter het vonnis uit 2003 en daarmee waren voor Chhouk Rin alle juridische mogelijkheden om zijn straf ongedaan te maken uitgeput. Chhouk Rin was zelf niet bij de rechtszaak aanwezig. Ook in de dagen daarna werd hij niet gezien. Op 20 februari maakte zijn familie bekend dat hij was ondergedoken. Hij zou lijden aan een ernstige leverziekte en liever sterven in een schuilplaats in de jungle dan in de gevangenis.

VN geven groen licht voor tribunaal tegen Rode Khmer

Voorarrest van twee verdachten verlengd

Een militaire rechtbank in Phnom Penh klaagde de voormalige Rode Khmer-leiders Ta Mok en Kang Kek Ieu (bijnaam: Duch) op 11 maart 2005 aan wegens oorlogsmisdaden. Het tweetal zat reeds in voorarrest op beschuldiging van genocide en misdaden tegen de menselijkheid, maar ze moesten volgens de Cambodjaanse wet worden vrijgelaten indien ze niet spoedig werden berecht. Maar doordat recentelijk het vermoeden was ontstaan dat het tweetal tevens schuldig was aan de dood van tenminste 78 buitenlanders, was het mogelijk geworden hen ook aan te klagen wegens oorlogsmisdaden. Deze nieuwe officiële aanklacht legaliseerde verlenging van het voorarrest met drie jaar. Cambodja hoopte dat binnen die drie jaar een lang verwacht VN-tribunaal tegen leiders van de Rode Khmer eindelijk zou plaatsvinden. Ta Mok en Duch zouden daar moeten voorkomen.

Voldoende geld voor tribunaal

Op een internationale donorconferentie op 29 maart in Phnom Penh zegde Cambodja 13 miljoen dollar (ca. 10,6 miljoen euro) toe voor de bekostiging van het VN-tribunaal. Uit andere landen kwam 38 miljoen dollar, waarvan 21,6 miljoen uit Japan.
De Verenigde Naties verklaarden op 30 april dat hiermee voldoende geld was ingezameld om het tribunaal voorlopig te kunnen bekostigen. Er werd echter nog geen datum genoemd waarop het tribunaal van start zou gaan.

BUITENLANDSE ZAKEN

Cambodja ratificeert VN-verdragen tegen drugshandel

Cambodja ratificeerde op 25 februari 2005 drie VN-verdragen tegen de drugshandel. Buurland Thailand voerde sinds 2003 een felle strijd tegen de drugshandel. Sindsdien gebruikten heroïneproducenten uit de Gouden Driehoek (het grensgebied van Laos, Thailand en Myanmar) Cambodja steeds vaker als doorvoerhaven voor smokkel naar het Westen. De drie VN-verdragen maakten het makkelijker voor Cambodja om de drugshandel aan te pakken. Zo werd het mogelijk om drugshandelaren uit te leveren voor berechting in het buitenland, zelfs indien Cambodja met dat land geen uitleveringsverdrag had. Volgens luitenant-generaal Teng Savong, hoofd van de Cambodjaanse narcoticabestrijding, waren de VN-verdragen echter niet toereikend. Hij zei op 25 februari dat steeds meer Cambodjaanse militairen en politieagenten bij de drugshandel betrokken raakten en niet bereid leken de lucratieve handel op te geven.
Na de Cambodjaanse ratificaties was Noord-Korea het enige Aziatische land dat geen enkel internationaal verdrag tegen drugshandel erkende.

(Vorige berichten pagina 755/3 e.v. 2004)

China

CHINA

RELATIES MET TAIWAN

China schaft verbod op vakantie in Taiwan af

Panda-diplomatie

China bood Taiwan op 3 mei 2005 twee panda's aan. Dit gebeurde aan het eind van het

historische bezoek van Lien Chan, voorzitter van de Taiwanese Nationalistische Partij (Kwomintang – KMT). Ten tijde van de Koude Oorlog schonk China regelmatig panda's aan landen waarmee het zijn diplomatieke relaties wilde verbeteren. De gift aan Taiwan kon dan ook gezien worden als gebaar van goede wil.
China had Taiwan sinds 1992 al tien keer panda's geschonken. Taiwan had ze echter altijd geweigerd, officieel omdat het de dieren nergens een geschikt onderkomen kon bieden.

Taipei nodigt Chinese president uit

Op 3 mei nodigde de Taiwanese president Chen Shuibian zijn Chinese ambtsgenoot Hu Jintao uit om naar Taipei te komen voor bilaterale besprekingen. Peking ging hier niet op in, omdat Chen het zogenaamde één-China-beleid niet onderschreef. Volgens dit beleid was Taiwan een onlosmakelijk deel van China. De KMT onderschreef dit beleid wel en daarom sprak Hu wel met haar leiders, ook al zat de KMT op Taiwan in de oppositie.

Twee kanten, één China

Na Lien Chan reisde op 12 mei ook de Taiwanese oppositieleider James Soong naar Peking. Hij was voorzitter van de Ch'in Min Tang (Volk Eerst Partij). Soong en president Hu Jintao gaven te Peking een gemeenschappelijke verklaring uit. Deze was vrijwel identiek aan de verklaring die de Chinese Communistische Partij (CCP) en de KMT in april hadden ondertekend, en richtte zich dus tegen de Taiwanese onafhankelijkheid en pleitte voor een verbetering van de Chinees-Taiwanese relaties. Evenals de KMT schaarde Soong zich achter een nieuwe formule die de Taiwanees-Chinese relaties definieerde als 'twee kanten, één China'. Deze door Peking bedachte formule zou onderstrepen dat Taiwan en China één waren, maar wel beide hun eigen identiteit mochten hebben.
De Taiwanese president Chen Shuibian verwierp de formule op 13 mei, omdat ze de feitelijke soevereiniteit van Taiwan niet weergaf.

Chinezen mogen naar Taiwan

Op 20 mei bepaalde China dat Chinese groepen in het vervolg toeristische reizen naar Taiwan mochten maken. Het was Chinese toeristen sinds 1949 verboden om Taiwan te bezoeken. Taipei verwelkomde het besluit. Of het eiland zijn eigen beleid om Chinese toeristen te weren ook ging afschaffen, was niet onmiddellijk duidelijk.
Taiwanese toeristen waren al jaren welkom in China.

NATUUR EN MILIEU

Gletsjers op Mount Everest smelten sneller dan normaal

Chinese wetenschappers sloegen op 17 mei 2005 alarm, omdat de gletsjers op de Mount Everest uitzonderlijk snel smolten. Persbureau *Xinhua* meldde dit. De gletsjers waren in twee jaar tijd vijftig meter korter geworden, hetgeen betekende dat ze eens zo snel smolten als tot dan toe normaal werd gevonden. Onderzoek aan de Nepalese kant van de berg had soortgelijke resultaten opgeleverd.
De Chinese wetenschappers dachten dat het ijs door het broeikaseffect steeds sneller smolt. Ze zeiden dat 75 procent van de zoetwatervoorraad in de wereld was opgeslagen in de vorm van ijs. Als het ijs in dit hoge tempo bleef smelten, zouden rivieren en meren vaker overstromen en zou er voor toekomstige generaties veel minder zoet water beschikbaar zijn.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Chinese journalist wint prestigieuze persprijs

De UNESCO-prijs voor de persvrijheid werd op 3 mei 2005 toegekend aan de Chinese journalist Cheng Yizhong. Als hoofdredacteur van de krant *Nanfang Doushi Bao* (Nieuwsblad van De Zuidelijke Metropool) uit Guangzhou had hij in december 2002 als eerste aan de kaak gesteld dat China te kampen had met een sars-epidemie. Hij was hiermee tegen de Chinese overheid ingegaan, die het bestaan van sars in China ontkende. Chengs berichtgeving had de aandacht van de wereld op het sars-probleem gevestigd, waardoor de Chinese overheid zich later gedwongen voelde om de ernst van de zaak onder ogen te zien.
Chengs berichtgeving had later een nationaal debat aangezwengeld over de positie van arme Chinese boeren die in de steden een nieuw bestaan zochten, en daar zo goed als rechteloos waren. Dit debat had later geleid tot een betere rechtspositie voor deze mensen.
Cheng werd in 2004 met twee collega's gearresteerd op beschuldiging van corruptie, volgens analisten een verzonnen aanklacht. Vijf maanden later werd hij vrijgelaten, maar hij mocht sindsdien alleen nog werken als sportverslaggever. Ook werd hij geroyeerd als lid van de Communistische Partij.
Cheng kon zelf de prijs van 25.000 dollar (ruim 20.000 euro) niet in ontvangst nemen, volgens de Hongkongse krant *South China Morning Post* omdat hij het land niet mocht verlaten. Cheng deed hier zelf geen uitspraken over, maar liet via internet wel weten dat de prijs zeer belangrijk was 'voor de hervorming van de situatie in China op het gebied van de politiek en de mensenrechten'.

China arresteert buitenlandse journalist

De Singaporese krant *Straits Times* bevestigde op 31 mei dat haar China-correspondent in Guangzhou was gearresteerd. Ching Cheong, woonachtig in Hongkong, had in april geprobeerd tot dan toe ongepubliceerde interviews in handen te krijgen met de januari 2005 overleden Zhao Ziyang. De interviews met de in 1989 afgezette partijleider zouden nieuwe informatie bevatten over het neerslaan van de opstand op het Plein van de Hemelse Vrede.
China beschuldigde Ching Cheong van spionage voor buitenlandse veiligheidsdiensten.
Het was de tweede keer in een jaar tijd dat China een buitenlandse journalist arresteerde. Volgens de internationale organisatie Journalisten zonder Grenzen (RSF) zaten nergens ter wereld zoveel journalisten vast als in China.

China treedt op tegen dwangmiddelen bij ondervragingen

Het Chinese *Juridisch Dagblad* meldde op 9 mei 2005 dat China een experiment ging doen, waarbij het ondervragen van verdachten werd gadegeslagen door advocaten of camera's. Het experiment begon in mei en werd uitgevoerd in drie politiebureaus in Peking en de provincies Gansu en Henan.
Op 17 mei meldde persbureau Xinhua dat procureurs in het vervolg verplicht waren om aan verdachten te vragen of de politie

hen tijdens de ondervragingen had mishandeld. Tevens moesten ze politiedossiers over ondervragingen gaan controleren. Als er sprake was van 'ernstige' marteling, moest er tegen de betrokken politiemedewerkers worden opgetreden.

In april was gebleken dat een Chinese man elf jaar gevangen had gezeten wegens een moord die hij bij nader inzien onmogelijk kon hebben gepleegd. Hij bleek indertijd door marteling tot een bekentenis te zijn gedwongen. Eveneens in april was aan het licht gekomen dat in de provincie Henan iemand was geëxecuteerd wegens een moord die hij niet had gepleegd. Ook hij had onder dwang bekend. China wilde dergelijke praktijken in het vervolg voorkomen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Relaties met Japan blijven gespannen

Arrestaties in verband met demonstraties

De Amerikaanse mensenrechtenorganisatie Human Rights in China (HRIC) meldde op 2 mei 2005 dat naar aanleiding van de anti-Japanse demonstraties in april tenminste acht mensen waren gearresteerd. Onder hen waren aids-activist Hu Jia en Xu Wanping, die eerder al acht jaar had vastgezeten wegens betrokkenheid bij de opstand op het Plein van de Hemelse Vrede in 1989.
Toen de demonstraties in april begonnen, leken ze nog de goedkeuring van de Chinese overheid te hebben. HRIC vermoedde dat dit later was veranderd omdat de regering vond dat het Chinese standpunt voldoende aan Japan was duidelijk gemaakt en begon te vrezen dat de aanhoudende demonstraties wellicht zouden omslaan in protesten tegen misstanden in China zelf.

Hongkong neemt anti-Japanse motie aan

Het parlement van Hongkong nam op 4 mei een niet-bindende motie aan, die de Japanse overheid bekritiseerde omdat ze in april schoolboeken had goedgekeurd waarin het Japanse oorlogsverleden werd verbloemd. Ook riep de motie Japan op om oorlogsslachtoffers smartengeld te betalen.

Geen Chinese excuses

Op 10 mei bood de Chinese minister van Buitenlandse zaken Li Zhaoxing de Japanse onderminister van Buitenlandse zaken, Ichiro Aisawa, aan om de schade aan de Japanse diplomatieke missies in Peking en Shanghai op Chinese kosten te laten herstellen. Dit meldde het Japanse persbureau *Kyodo*. De schade was in april aangericht door Chinese demonstranten. Japan eiste tevens excuses van China voor de vernielingen, maar die weigerde Li te geven.

Wu Yi mag Koizumi niet ontmoeten

Op 23 mei annuleerde China onverwachts een ontmoeting tussen vice-premier Wu Yi en de Japanse premier Koizumi. Wu Yi was op dat moment bezig met een achtdaags bezoek aan Japan. Ze was het hoogste Chinese bezoek sinds jaren. China gaf Japan geen uitleg, maar zei alleen dat Wu 'wegens interne aangelegenheden' naar China terugmoest. Japan toonde zich beledigd over het plotselinge vertrek en zei dat de Japans-Chinese betrekkingen hierdoor verder zouden verslechteren.
Op een persconferentie in Peking werd wel meer uitleg voor Wu Yi's vertrek gegeven. Een woordvoerder van het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken zei dat het besluit genomen was omdat Japanse politici zich positief bleven uitlaten over het bezoeken van de Yasukuni-tempel in Tokio. Daar werden oorlogsslachtoffers herdacht, maar volgens China ook Japanse oorlogsmisdadigers.

OVERLEDEN

Zhang Chunqiao, lid van de Bende van Vier

Persbureau *Xinhua* maakte op 10 mei 2005 bekend dat Zhang Chunqiao op 21 april 2005 aan kanker was overleden. Xinhua gaf geen details, behalve dat hij 88 jaar oud was geworden.
Zhang was in de jaren zestig en zeventig lid van de Bende van Vier. In 1972 was hij als voorzitter van het Revolutionaire Comité van Shanghai gastheer op het afscheidsbanket voor de Amerikaanse president Nixon.

Bende van Vier

De radicaal maoïstische Bende van Vier had tijdens de Culturele Revolutie (1966-1976) veel macht naar zich toegetrokken onder leiding van Jiang Qing, de echtgenote van 'de grote roerganger' Mao Zedong. De Bende had haar machtsbasis in Shanghai en poogde China te zuiveren van 'bourgeois-revisionisme'. Miljoenen mensen werden slachtoffer van het geweld en de wetteloosheid waarmee dit gepaard ging.
Na de dood van Mao in 1976 werd de Bende van Vier gearresteerd, omdat ze zich verzette tegen de minder radicale koers die de Chinese Communistische Partij (CCP) wilde gaan varen. Tijdens het twee maanden durende proces tegen hem sprak Zhang zelden en deed hij dikwijls of hij sliep. Hij werd ter dood veroordeeld, maar deze straf werd in 1983 omgezet in levenslang en later in 18 jaar gevangenisstraf. In 2001 werd hij om gezondheidsredenen vrijgelaten.
In officiële Chinese publicaties werd sinds begin jaren tachtig zelden of nooit meer gerept over de Bende van Vier. Menig Chinees dacht daarom dat Zhang al zeker twintig jaar dood was. Vermoedelijk werd de Bende van Vier doodgezwegen om vooral niet de aandacht te vestigen op het leed dat een groot deel van de Chinese bevolking, met instemming van Mao Zedong en de CCP, tijdens de Culturele Revolutie was aangedaan. In 2005 was de CCP nog altijd aan de macht en stond Mao nog steeds bekend als nationale held.
Na Zhangs dood was Yao Wenyuan de enige van de Bende van Vier die nog in leven was.

(Vorige berichten pagina 310/1 e.v.- 2005)

MONGOLIË

BINNENLAND

Protest tegen corruptie en roep om nieuwe verkiezingen

Demonstranten eisten een einde aan corruptie in regeringskringen en eisten nieuwe landelijke verkiezingen bij het parlementsgebouw in de hoofdstad Oelan Bator op 29 maart 2005. Cijfers over het aantal demonstranten varieerden van ongeveer 5.000 tot enkele honderden.
De actie leek te zijn geïnspireerd door recente gebeurtenissen in Kirgizstan, waar de president door demonstraties ten val was gebracht. De Mongoolse premier Tsachjagiyn Elbegdordzj verscheen op de nationale televisie om tot kalmte te manen. De meest recente landelijke verkiezingen waren in juni 2004. De twee belangrijkste partijen had-

Mongolië

den elkaar daarbij van onregelmatigheden beschuldigd.

Op 7 april was er bij het parlementsgebouw opnieuw een vreedzaam protest van ongeveer 2.000 mensen tegen corruptie. Het aftreden van de regering werd geëist. De vicevoorzitter van het parlement, D. Loendeedzjantsan, zegde in een ontmoeting met de demonstranten toe dat de leden de eisen zouden bespreken.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Sterke economische groei naar verwachting wat minder

Volgens een rapport van de Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB) van 6 april 2005 zou de groei van de Mongoolse economie de komende drie jaar gemiddeld op 7 procent komen. Dat was minder dan de 10,6 procent van 2004. Dat hoge cijfer was voornamelijk teweeggebracht door de groei van de veestapel, meer investeringen in de mijnbouw en de grondstoffensector en door gestegen goederenprijzen. Toch leefde volgens het rapport 36 procent van de bevolking beneden de nationale armoedegrens en was de werkloosheid hoog.

NATUUR EN MILIEU

'Groene Muur' om erosie en woestijnvorming tegen te gaan

Het Mongoolse weekblad *UB Post* berichtte op 3 maart 2005 dat de regering een plan had ontwikkeld om over een periode van 30 jaar een 3.000 kilometer lange Groene Muur op te richten met het doel erosie en woestijnvorming tegen te gaan. Deze muur zou een bomengordel zijn van een halve tot een hele kilometer breed, gecombineerd met een irrigatiesysteem. Woestijnvorming en de daarmee gepaard gaande zandstormen zouden daarmee tegen moeten worden gegaan.

Sneeuwstormen doden duizenden stuks vee

Het Nationaal Statistisch Bureau (NSO) liet op 13 april 2005 weten dat meer dan 350.000 stuks vee in het begin van het jaar door sneeuwstormen waren omgekomen. In één provincie hadden op 9 maart 30.000 stuks vee de dood gevonden.

Myanmar

BUITENLANDSE ZAKEN

Geen opvangkamp voor 'overlopers' uit Noord-Korea

President Natsagiyn Bagabandi heeft de regering in Pyongyang beloofd dat zijn land geen opvangkamp zal inrichten voor 'overlopers' uit Noord-Korea. Dat meldde Radio Free Asia op 29 december 2004 op zijn website. Bagabandi had op 21 en 22 december een bezoek aan Noord-Korea gebracht.
De toezegging van de president zou naar verwachting een einde maken aan speculaties in de media dat Mongolië een vluchtelingenkamp wilde inrichten en daarbij Amerikaanse financiële steun wilde krijgen. Die steun zou voortvloeien uit de North Korea Human Rights Act (NKHRA) die in oktober door president George W. Bush was ondertekend.

Samenwerking met Rusland op terrein van economie en handel

De voorzitter van het Mongoolse parlement Nambaryn Enchbajar zei op 29 januari 2005 in Sint-Petersburg dat de samenwerking tussen Rusland en Mongolië zich zou concentreren op het terrein van economie en handel. Hij leidde een parlementaire delegatie die een officieel bezoek aan Rusland bracht.

Gezamenlijke militaire oefening met VS

Eenheden van de legers van de Verenigde Staten en Mongolië begonnen op 17 april 2005 een gezamenlijke oefening in een regio 65 kilometer ten westen van de hoofdstad Oelan Bator. Het was de derde keer sinds 2003 dat er een gezamenlijke militaire oefening plaatsvond. Men oefende voornamelijk vredesoperaties en er namen van Mongoolse kant 130 soldaten aan deel.

(Vorige berichten pagina 688/2 e.v. - 2004)

MYANMAR

BINNENLAND

Birmese rebellenlegers hervatten de strijd tegen de junta

Leger valt rebellenbasis aan

Tha Na Cee, woordvoerder van de Karen Nationale Unie (KNU), zei op 11 januari 2005 tegenover persbureau *Reuters* dat een KNU-basis nabij de Thaise grens was gebombardeerd door het Birmese leger. De basis lag op 20 km van het Thaise Umpang. Het waren de eerste gevechten sinds de KNU in december 2003 met het Birmese leger overeenkwam om de gewelddadigheden te staken. Overigens was dit nooit omgezet in een formele wapenstilstand.
Tha Na Cee vertelde dat bij de gevechten twaalf Birmese militairen om waren gekomen, maar zei niet of er ook slachtoffers waren gevallen aan de kant van de KNU. Hij zei verder dat het Birmese leger bij de aanval ca. tweehonderd gevangenen had ingezet als dragers. De meeste waren tussen de veertien en zeventien jaar oud en een deel van hen zou zich hebben overgegeven aan de KNU. Het Thaise leger maakte op 12 januari bekend dat ongeveer vijfhonderd dorpelingen uit Myanmar de grens waren overgestoken, op de vlucht voor het geweld.
Wellicht leefde Myanmar het onofficiële staakt-het-vuren met de KNU niet na, omdat de afspraken daarover waren gemaakt met Khin Nyunt, de Birmese premier die in oktober 2004 in ongenade was gevallen en afgezet.

Rebellenlegers leveren wapens in

Sinds het Birmese leger in 1988 de macht greep, had het bijna alle circa 25 etnische rebellenlegers in Myanmar tot een formeel staakt-het-vuren kunnen bewegen. Alleen de KNU, het Nationale Leger van de Staat Shan (NLSS) en het Bevrijdingsleger van de Staat Palaung (BLSP) hadden nog geen vredesverdrag met Rangoon. Wel hadden het KNU in 2003, het NLSS in 1995 en het BLSP in 1991 informele afspraken gemaakt om de gewapende strijd te staken.
Begin 2005 leek het Birmese leger de drie rebellenlegers steeds verder onder druk te willen zetten om zichzelf definitief op te heffen. In februari werden tien politieke leiders van de etnische Shan gearresteerd. Op 12 april gaven 170 rebellen van het NLSS zich over en leverden hun wapens in. Op 30 april volgde het BLSP. Tijdens een ceremonie in de stad Mongton gaven 843 rebellen zich over en ook zij leverden hun wapens in, waaronder mortiergranaten, raketwerpers, automatische geweren en munitie.

Shan hervatten de strijd

Het NLSS liet op 22 mei weten dat het niet

was uitgeschakeld. Het kondigde op die dag aan dat het samen met het Shan Staatsleger (SLL), een rebellenleger uit de etnische Thaise deelstaat Shan, de strijd tegen Rangoon zou hervatten. De belangrijkste reden was dat men geen heil zag in de Nationale Conventie. De junta had beloofd dat vertegenwoordigers van maatschappelijke bewegingen en etnische groepen, waaronder de Shan, op deze samenkomst mochten meepraten over de formulering van een nieuwe democratische grondwet. De Shan hadden echter de indruk dat de nationale overheid in werkelijkheid alleen wilde instemmen met een grondwet die de alleenheerschappij van de junta bevestigde. Hierin zag men geen heil. Ook was het SSL boos dat het mede de schuld had gekregen van bomaanslagen op 7 mei in Rangoon, waarmee het naar eigen zeggen niets te maken had.
Volgens de Thaise inlichtingendienst beschikten de twee rebellenlegers samen, ondanks de overgave van rebellen in april, over maximaal vijfduizend manschappen, automatische geweren en granaatwerpers.

Nationale Conventie door regime opnieuw afgebroken

Half februari 2005 heropende Myanmar de Nationale Conventie. Hier zouden vertegenwoordigers van diverse maatschappelijke bewegingen en etnische groepen discussiëren over de inhoud van een nieuwe, democratische grondwet.
De Conventie was feitelijk in mei 2004 al begonnen, maar in juli op last van de militaire regering opgeschort. En ook na de heropening in februari 2005 kwam er niet veel van terecht, want op 31 maart werd de Conventie wederom uitgesteld. Enig concreet resultaat was toen nog niet geboekt. Het hete weer en de naderende moesson werden genoemd als reden voor het uitstel.

Bomaanslagen in Mandalay en Rangoon

Op een markt in Mandalay ontplofte op 26 april 2005 een bom. Er vielen twee doden en dertien gewonden.

Op 7 mei ontploften vrijwel tegelijkertijd drie tijdbommen in Rangoon, twee in supermarkten en één nabij een congrescentrum waar een Thaise handelsbeurs werd gehouden. Er vielen volgens de Birmese staatsradio negentien doden en 162 gewonden. Volgens de Thaise overheid waren er geen Thaise slachtoffers.
De Birmese overheid gaf de schuld aan de Karen Nationale Unie en het Shan Staatsleger, beide etnische rebellenlegers. Zij zouden hebben samengewerkt met de Progressieve Karenpartij en de Nationale Coalitieregering van de Birmese Unie, een schaduwregering in ballingschap. Op 15 mei zei de Birmese Informatieminister Kyaw Hsan in een persconferentie dat de genoemde organisaties tot de aanslagen waren aangezet door 'een wereldberoemde organisatie', behorend bij een 'supermacht'. Het hoofdkantoor hiervan stond in de Amerikaanse hoofdstad Washington. Het in Thailand gevestigde Democratische Front van Birmese Studenten zou de aanslagen hebben gecoördineerd.
Het lag voor de hand dat met de wereldberoemde organisatie de CIA werd bedoeld. Washington ontkende echter iedere betrokkenheid. Dit gold ook voor alle andere beschuldigde organisaties.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Olie- en gaswinning steeds belangrijker voor Birmese economie

Terwijl Myanmar door Europa en de Verenigde Staten werd geboycot vanwege de mensenrechtensituatie, toonden Aziatische energiebedrijven juist steeds meer belangstelling voor dat land, zo berichtte persbureau *Reuters* op 17 februari 2005. Vooral de ontdekking van nieuwe gasvelden in 2004 had de aandacht op Myanmar gevestigd. De Aziatische Ontwikkelingsbank meldde dit in haar jaarverslag van 2004. De Bank voorzag dat de energiesector steeds belangrijker zou worden voor de Birmese economie

Bedrijven als Daewoo en Korea Gas Corporation uit Zuid-Korea, Sinopec en CNOOC uit China en ONGC Vindesh en GAIL Ltd. uit India werden actief in Myanmar. Myanmar gaf in 2004 ook licenties aan Thaise bedrijven om naar aardgas en olie te boren. In 2005 kwam reeds een kwart van al het aardgas dat Thailand gebruikte uit Myanmar, hetgeen Myanmar het equivalent van 12 procent van zijn bbp opleverde. Verder kreeg Thailand groen licht voor onderzoek naar de mogelijkheid om voor bijna 13 miljard euro een waterkrachtcentrale te bouwen in de Birmese rivier de Salween. De centrale zou vooral elektriciteit voor Thailand gaan opwekken.
In januari 2005 besloten de drie betrokken regeringen tot de aanleg van een pijpleiding om aardgas vanuit Myanmar via Bangladesh naar India te transporteren.

JUSTITIE

Tientallen bondgenoten van Khin Nyunt veroordeeld

De *BBC* meldde op 8 april 2005 dat een speciale rechtbank in Rangoon 38 Birmese functionarissen had veroordeeld tot straffen variërend van twintig tot honderd jaar cel. Onder hen waren enkele topmilitairen. Waarvan zij werden beschuldigd was onduidelijk. Opvallend was wel dat ze allemaal medewerkers waren van de inlichtingendienst die door premier Khin Nyunt werd geleid, voor hij in oktober 2004 in ongenade viel bij de junta en werd afgezet.
Afgezien van deze mensen waren sinds oktober nog enkele honderden anderen voormalige medewerkers van Khin Nyunt gearresteerd. Wat er met hen was gebeurd was onbekend, en over het lot van Khin Nyunt zelf was evenmin iets bekend.

NATUUR EN MILIEU

Myanmar 'relatief ongedeerd' door tsunami

Myanmar bleef relatief ongeschonden door de tsunami, die op 26 december 2004 grote verwoestingen aanrichtte in zuidelijk Azië en honderdduizenden mensenlevens eiste. Anthony Banbury van de afdeling Azië van het Wereldvoedselprogramma (WFP) zei dat op 5 januari 2005 te Bangkok. Volgens de militaire regering van Myanmar waren er 61 mensen omgekomen. Het WFP dacht dat dit aan de lage kant was, maar geloofde wel dat er veel minder mensen waren omgekomen dan in het naburige Thailand, waar onder de slachtoffers overigens een onbekend aantal al dan niet legale Birmese immigranten was. De zwaarst getroffen regio in Myanmar was de delta van de Irrawaddy, waar tienduizend mensen voedselhulp nodig hadden. Over de financiële schade in Myanmar was niets bekend. De Birmese overheid gaf in de regel geen informatie over wat het beschouwde als interne aangelegenheden en liet buitenlandse waarnemers slechts mondjesmaat toe.

Myanmar

Waarom de tsunami in Myanmar zo veel minder schade had aangericht dan in de buurlanden, was evenzeer onduidelijk.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Birmese junta verlengt huisarrest van Tin Oo

Tin Oo, de vice-voorzitter van de oppositionele Nationale Liga voor Democratie (NLD), kreeg op 13 februari 2005 te horen dat zijn huisarrest met een jaar werd verlengd. Familie van Tin Oo vertelde dit aan persbureau *Reuters*.

In november had de junta van Myanmar ook het huisarrest van NLD-leider Aung San Suu Kyi met een jaar verlengd.

Amnestie voor tienduizenden Birmezen

Persbureau *Reuters* berichtte op 17 maart 2005 dat in Myanmar tussen november 2004 en maart 2005 meer dan 14.000 gevangenen waren vrijgekomen. In november zei de Birmese junta dat de massale amnestie nodig was omdat deze mensen ten onrechte waren gedetineerd door de militaire inlichtingendienst, die in oktober na de val van premier Khin Nyunt was opgeheven. De vrijlatingen in januari waren volgens de staatstelevisie echter om onafhankelijkheidsdag op 4 januari te vieren.

Dissidenten

De oppositionele Nationale Liga voor Democratie (NLD) zei in december dat onder de vrijgelaten gevangenen elf partijleden zaten, waaronder Htwe Myint en Thu Wai, die in 1995 waren gearresteerd wegens het verspreiden van folders voor de NLD.

Begin maart werd Ko Zaw Min vrijgelaten, veertien jaar nadat hij was veroordeeld omdat hij had geprotesteerd tegen de arrestatie van oppositieleider Aung San Suu Kyi. En op 17 maart kwam Ko Ko Gyi vrij, die tijdens de studentenopstand in 1988 vice-voorzitter van de Birmese Studentenfederatie was. Hij was in 1991 tot twintig jaar cel veroordeeld.
Mensenrechtenorganisaties schatten het totale aantal politieke gevangenen dat tussen november en maart werd vrijgelaten op tachtig. Myanmar hield naar schatting 1.300 mensen om politieke redenen vast.

Noord-Korea

VN-mensenrechtencommissie negatief over Myanmar

De mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties veroordeelde op 14 april 2005 het mensenrechtenbeleid van Myanmar. Alle 53 leden van de commissie stemden hiermee in. Ook landen uit de regio als India, Indonesië en China steunden de kritiek.
De Birmese militaire overheid werd opgeroepen om de tot dan toe genegeerde uitslagen van de parlementsverkiezingen in 1990 alsnog te respecteren en alle politieke gevangenen vrij te laten, in het bijzonder Nobelprijswinnaar Aung San Suu Kyi. De junta werd dringend verzocht het Birmese leger te laten stoppen met systematische mensenrechtenschendingen, waaronder 'moord, verkrachting, marteling en dwangarbeid'. Ook moest de junta de speciale VN-rapporteur voor de mensenrechtensituatie in Myanmar en de speciale gezant voor Myanmar van secretaris-generaal Kofi Annan weer tot het land toelaten. Zij werden al meer dan een jaar uit Myanmar geweerd.
Myanmar deed de beschuldigingen af als 'erg overdreven'.

(Vorige berichten pagina759/2 e.v.- 2004)

NOORD-KOREA

BINNENLAND

Noord-Koreaanse mannen moeten naar de kapper

De Noord-Koreaanse media maakten begin 2005 bekend dat mannen in het vervolg om de twee weken naar de kapper moesten.

Dat meldde de *BBC* op 18 januari 2005. Mannen mochten een haarlengte hebben van één tot vijf centimeter. Oudere mannen mochten het tot zeven centimeter laten groeien, om eventuele kaalheid te verbergen. Lang haar zou onhygiënisch zijn, slordig ogen en zoveel voedingstoffen aan het hoofd onttrekken dat de intelligentie eronder leed. Een korte haardracht zou ook helpen om 'de slinkse handelswijzen van de vijand om corrupte kapitalistische ideeën en leefstijlen in te voeren, te weerstaan', zo meldde de Noord-Koreaanse radio, beluisterd en opgeschreven door BBC Monitoring.

Voetbalrellen in Pyongyang

Op 30 maart 2005 liep een kwalificatiewedstrijd voor de Wereldkampioenschappen voetbal in Noord-Korea uit op rellen. Toen duidelijk was dat Noord-Korea van Iran verloor, gooiden Noord-Koreaanse supporters flessen, stenen en stoelen op het veld. Toen het Iraanse team na de wedstrijd het Kim Jong-il stadion in Pyongyang verliet, werd het belaagd door duizenden woedende mensen. De oproerpolitie greep in. Dit alles werd via een satellietverbinding rechtstreeks op buitenlandse tv-zenders vertoond.
Het hermetisch afgesloten Noord-Korea stond bekend als het land waar de overheid de bevolking in een ijzeren greep hield. Dergelijke rellen waren voor zover bekend nooit eerder voorgekomen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Noord-Korea kampt met hyperinflatie en voedseltekorten

Het Wereldvoedselprogramma (WFP) en de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO), beide onderdeel van de VN, maakten in een op 23 november 2004 gepubliceerd rapport melding van hyperinflatie in Noord-Korea.

Hervormingen

De inflatie zou het gevolg zijn van hervormingen die in juni 2002 werden ingevoerd. Deze hielden in dat de overheid minder voedsel distribueerde onder de bevolking. Daar stond tegenover dat men de verkleinde rantsoenen kon aanvullen op markten, waar particulieren voedsel mochten verkopen tegen marktprijzen. Tot 2002 was handel door particulieren streng verboden. De marktprijzen bleken echter veel hoger te liggen dan de door de staat vastgestelde voedselprijzen, waaraan de Noord-Koreanen gewend waren. Zo steeg de prijs van een kilo rijst sinds 2002 met vijfhonderd procent. In 2004 kostte een kilo rijst dertig procent van het gemiddelde Noord-Koreaanse maandinkomen. Hierdoor waren met name Noord-Koreaanse stedelingen niet langer in staat om naast de door de overheid gedistribueerde rantsoenen rijst, aardappels en maïs, extra vlees of groente te kopen.
Een bijkomend probleem was dat de boeren, die allemaal op collectieve staatsboer-

derijen werkten, steeds vaker delen van de oogst achterhielden voor lucratieve particuliere verkoop. Hierdoor werd de hoeveelheid voedsel die via de staat goedkoop werd aangeboden, steeds kleiner.

Hongersnood

Het WFP meldde op 24 januari 2005 dat Noord-Korea de voedselrantsoenen voor de bevolking had verkleind van 300 tot 250 gram per dag. Dit was de helft van de hoeveelheid die door de VN werd aanbevolen.
Hoewel de oogst van 2004 de beste was in tien jaar, bleven 6,4 miljoen Noord-Koreanen aangewezen op buitenlandse voedselhulp. In de loop van 2005 doneerde het buitenland ten gevolge van de politieke spanningen naar aanleiding van Noord-Korea's nucleaire ambities echter vrijwel geen voedsel meer. Het WFP sloeg op 27 mei alarm en zei dat Noord-Korea op een hongersnood afstevende.
Sinds 1995 had Noord-Korea bijna 4 miljoen ton voedsel van het WFP ontvangen.

LANDBOUW

Noord-Korea getroffen door vogelgriep

Noord-Korea meldde in maart 2005 een uitbraak van vogelgriep. Er werden 219.00 stuks pluimvee geruimd om verdere verspreiding te voorkomen. De uitbraak was een klap voor Noord-Korea, waar de pluimveesector één van de weinige succesvolle bedrijfstakken was.

De VN meldden op 5 april dat het ging om het vogelgriepvirus H7. De vogelgriepepidemie, die in andere Aziatische landen sinds december 2003 aan vijftig mensen en miljoenen stuks pluimvee het leven had gekost, werd veroorzaakt door het virus H5N1. H7 kon ook op mensen overslaan, maar of dit in Noord-Korea was gebeurd bleef onduidelijk. Hoe het virus H7 in Noord-Korea was beland en of het ook in andere landen voorkwam, was ook onbekend.

NATUUR EN MILIEU

Noord-Korea treft maatregelen tegen tsunami's

'De overheid heeft stappen ondernomen voor de aanleg van een waarschuwings- en informatiesysteem voor tsunami's en de bouwnormen verscherpt om schade door tsunami's te voorkomen', zo meldde het Noord-Koreaanse persbureau *KCNA* op 18 januari 2005. De maatregel was een reactie op de tsunami-ramp die zuidelijk Azië op 26 december 2004 trof. Volgens KCNA bleek uit historische documenten dat het Koreaanse schiereiland sinds de achtste eeuw zeker dertig keer door tsunami's was getroffen, de laatste keer in 1993.

Het straatarme Noord-Korea kondigde begin januari aan dat het ca. 120.000 euro hulp aan door de tsunami getroffen landen zou doneren.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Politiek verzet in Noord-Korea

De Zuid-Koreaanse Burgercoalitie voor Mensenrechten van Ontvoerden en Noord-Koreaanse Vluchtelingen overhandigde in januari 2005 een 35-minuten durende video aan persbureau *Reuters*. Hierop waren beelden te zien die wezen op politiek verzet in Noord-Korea. Nooit eerder was gebleken dat de bevolking van Noord-Korea zich verzette tegen de repressieve overheid.
De beelden zouden in november 2004 door Noord-Koreanen zijn gemaakt in Hoeryong en daarna naar China zijn gesmokkeld. Er waren op muren gekalkte leuzen tegen leider Kim Jong-il en vóór democratie te zien. In een fabriek was een portret van Kim gefilmd dat was beklad met pro-democratische leuzen. Wie dergelijke leuzen opschreef kon in Noord-Korea de doodstraf krijgen. De makers van de video wilden anoniem blijven, maar lieten wel weten dat ze invloedrijke posities bekleedden in Noord-Korea.

VN publiceren eerste rapport over mensenrechten in Noord-Korea

De mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties stelde in april 2004 de Thaise rechtsgeleerde Viti Muntarbhorn aan als speciale rapporteur voor de mensenrechten in Noord-Korea. Muntarbhorn publiceerde op 27 januari 2005 het eerste VN-rapport ooit over mensenrechten in Noord-Korea. Omdat Noord-Korea Muntarbhorn toegang tot het land had geweigerd, was zijn rapport gebaseerd op berichten van diplomaten, gouvernementele en non-gouvernementele organisaties.
Muntarbhorn constateerde dat Noord-Korea verdachten en gedetineerden martelde en mensen opsloot zonder vorm van proces of juridische bijstand. De omstandigheden waarin ze werden vastgehouden zouden zeer slecht zijn. Er was sprake van lijfstraffen, dwangarbeid en executies. Hij veroordeelde het Noord-Koreaanse systeem van 'collectieve straf gebaseerd op schuld door associatie'. Dit hield in dat mensen die ideologische of politieke 'misdaden' begingen daarmee automatisch hun familieleden strafbaar maakten, ongeacht of zij medeplichtig waren. Ook riep Muntarbhorn op tot het vrijlaten van politieke gevangenen.
Muntarbhorn bevestigde dat Noord-Korea Japanners en andere buitenlanders had ontvoerd en naar Noord-Korea had overgebracht. Hij riep Pyongyang op hier onmiddellijk volledige opheldering over te geven.

In april 2005 nam de VN-mensenrechtencommissie in Genève een resolutie aan, die Noord-Korea veroordeelde wegens 'wijdverbreide en ernstige mensenrechtenschenkingen', waaronder marteling, executies en gedwongen abortussen. Noord-Korea ontkende alle aantijgingen en zei dat de resolutie een Westerse poging was om het regime zwart te maken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Noord-Korea wil niet onderhandelen over kernwapens

Amerikaanse delegatie in Noord-Korea

Op 14 januari 2005 beëindigde een delegatie van het Amerikaanse Congres onder leiding van Curt Weldon een vierdaags werkbezoek aan Noord-Korea. Men had daar gepoogd om Noord-Korea over te halen weer deel te nemen aan het zes landenoverleg, waaruit het zich in september 2004 had teruggetrokken. Dit overleg probeerde Noord-Korea te weerhouden van de productie van kernwapens.
De delegatie sprak met Kim Yong-nam, nummer twee in de Noord-Koreaanse partijhiërarchie, en toponderhandelaar Kim Kye-gwan. Kim Kye-gwan had volgens Weldon gezegd dat Noord-Korea bereid was tot serieuze onderhandelingen met als doel de totale eliminatie van de Noord-Koreaanse nucleaire potentie, maar voorwaarde was wel dat de VS ophielden zich oorlogszuchtig op te stellen.

Enkele uren na het vertrek van de delegatie meldde het officiële Noord-Koreaanse persbureau *KCNA* dat Noord-Korea bereid was om weer deel te nemen aan het zes landenoverleg. Noord-Korea was volgens dit bericht geen bedreiging voor de VS. Het respecteerde dat land en wilde het als vriend behandelen, mits Washington stopte het Noord-Koreaanse systeem zwart te maken en zich te bemoeien met interne aangelegenheden.

Noord-Korea geeft bezit van kernwapens toe

Het Noord-Koreaanse ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 10 februari echter bekend dat Noord-Korea 'voor onbepaalde tijd' zou wegblijven van elk internationaal overleg over zijn nucleaire programma's. Onderhandelen zou geen zin hebben, omdat de Verenigde Staten Noord-Korea onlangs hadden gebrandmerkt als een 'voorpost van tirannie'. Deze term was door Bush geïntroduceerd en betrof landen die wat de VS betrof onder druk gezet moesten worden om te democratiseren.
Verder gaf KCNA op 10 februari een verklaring uit waarin stond dat Noord-Korea 'kernwapens heeft vervaardigd voor zelfbescherming' en 'maatregelen neemt om zijn nucleaire arsenaal te versterken' om 'zijn ideologie, systeem, vrijheid en democratie te beschermen'. Nooit eerder had Noord-Korea zo expliciet toegegeven dat het kernwapens bezat.
Op 2 maart liet het ministerie van Buitenlandse zaken via persbureau KCNA weten dat het toch weer aan de onderhandelingstafel zou aanschuiven, als de VS hun excuses aanboden voor het feit dat ze Noord-Korea een 'voorpost van tirannie' hadden genoemd. Ook moesten de VS ophouden met hun pogingen de Noord-Koreaanse regering ten val te brengen.
Maar op 29 maart deelde een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken mede dat Noord-Korea inmiddels een 'volwassen kernmacht' was, die wel met andere kernmachten over ontwapening wilde praten, maar dan alleen op basis van gelijkwaardigheid. Dit hield in dat niet alleen over Noord-Koreaane ontwapening gesproken zou worden, maar ook over ontwapening van andere betrokken partijen, waaronder de VS. Volgens de woordvoerder hadden de VS kernwapens in Zuid-Korea opgeslagen. De VS verwierpen het voorstel op 1 april. Het zou niet serieus en niet constructief zijn.

Noord-Korea legt kernreactor stil

Zuid-Korea en Japan sloegen op 20 april alarm, omdat Noord-Korea de kernreactor Yongbyon stil had gelegd. Dit kon betekenen dat er op dat moment brandstofstaven werden verwijderd, waaruit plutonium voor atoomwapens kon worden gewonnen. De Noord-Koreaanse VN-ambassadeur Han Song-ryol zei hierna tegenover de Amerikaanse krant *USA Today* dat het bericht klopte en dat zijn land zich voorbereidde op een mogelijke Amerikaanse aanval.

Betrekkingen met Zuid-Korea

Op 23 april spraken de Zuid-Koreaanse premier Lee Hae-chan en de Noord-Koreaanse parlementsvoorzitter Kim Yong-nam elkaar in Jakarta. Ze waren daar voor een Aziatisch-Afrikaanse top. Het was het hoogste diplomatieke contact tussen de buurstaten sinds juni 2000. De twee besloten de in de zomer van 2004 afgebroken bilaterale onderhandelingen te hervatten.
Eerder in april had de Zuid-Koreaanse onderminister van Herenigingszaken Rhee Bong-jo gedreigd voedselhulp en de leverantie van kunstmest aan Noord-Korea te staken, indien Pyongyang niet aan de onderhandelingstafel terugkeerde. Nadat Noord-Korea te Jakarta had ingestemd met nieuw bilateraal overleg, beloonde het ministerie dat land. Het zei de banden met het Noorden te willen aanhalen en economische hulp te zullen sturen. Het ministerie zei ervan uit te gaan dat dergelijke vriendelijke gebaren gunstiger waren voor de betrekkingen met Noord-Korea dan de harde aanpak die Washington voorstond.

Overigens hadden de economische betrekkingen tussen Noord- en Zuid-Korea weinig te lijden gehad onder de spanningen. Op 1 december 2004 was langs de oostkust een weg voltooid die Noord- en Zuid-Korea met elkaar verbond en die waarschijnlijk vooral gebruikt ging worden om Zuid-Koreaanse toeristen naar Noord-Korea te vervoeren. En op 15 december 2004 was het eerste Zuid-Koreaanse bedrijf neergestreken op het gloednieuwe industrieterrein van de Noord-Koreaanse stad Kaesong. Dit terrein was een Noord-Zuid-Koreaanse joint-venture, bedoeld om de Zuid-Koreaanse industrie gebruik te laten maken van de lage lonen in Noord-Korea. Kaesong was via onlangs aangelegde spoor- en wegverbindingen vanuit Zuid-Korea te bereiken.

'Tiran'

Op 29 april zei Lowell Jacoby, hoofd van de Amerikaanse militaire inlichtingendienst, dat Noord-Korea de mogelijkheid had om kruisraketten met kernkoppen te lanceren die in staat waren Amerikaans grondgebied te bereiken. Congresleden vroegen om opheldering, waarop president Bush een persconferentie gaf in het Witte Huis. Hij zei dat Jacoby's uitlating een aanname was, die niet kon worden bewezen. 'Maar ik denk dat het het beste is, als je te maken hebt met een tiran als Kim Jong-il, om aan te nemen dat hij er wel toe in staat is', zei Bush.
Noord-Korea was woedend. Persbureau KCNA citeerde op 30 april een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken, die zei dat Noord-Korea nooit met Bush overweg zou kunnen omdat hij Kim Jong-il een tiran had genoemd. Hervatting van het zes landenoverleg was daarom niet aan de orde.

Noord-Korea zegt meer plutonium te produceren

Het Noord-Koreaanse ministerie van Buitenlandse zaken gaf op 11 mei een officiële verklaring uit, waarin stond dat het land begonnen was zijn 'nucleaire arsenaal te vergroten' door brandstofstaven te verwijderen uit de kerncentrale bij Yongbyon. Uit deze staven kon plutonium worden gewonnen voor de vervaardiging van kernwapens. Volgens de verklaring zouden de kernwapens alleen worden gebruikt voor de defensie van het land.
Een woordvoerder van het Witte Huis noemde de verklaring provocerend en zei dat Noord-Korea hierdoor alleen maar verder in een isolement geraakte.
De verklaring kwam in een periode dat Amerikaanse spionagesatellieten activiteiten hadden waargenomen die mogelijk wezen op voorbereidingen voor een Noord-Koreaanse nucleaire test.
Het IAEA zei begin mei dat Noord-Korea reeds genoeg plutonium had geproduceerd voor vijf tot zes kernbommen. Volgens analisten kon het land er nog twee bijmaken met het plutonium uit de in mei verwijderde brandstofstaven.

Overleg met Zuid-Korea

De bilaterale besprekingen met Zuid-Korea waarmee Pyongyang in april had ingestemd, eindigden op 19 mei. Zuid-Korea beloofde het noorden 200.000 ton kunstmest te zullen sturen en de twee partijen besloten elkaar in juni weer te ontmoeten. Verder werd op geen enkel punt overeenstemming bereikt. De belangrijkste reden hiervoor was dat Noord-Korea weigerde te praten over zijn nucleaire ambities, terwijl Zuid-Korea het juist daarover wilde hebben.

Controverse over ontvoerde Japanners blijft bestaan

In november 2004 bracht een Japanse delegatie een bezoek aan Noord-Korea. Ze wilde proberen te achterhalen wat er gebeurd was met vijf door Noord-Korea ontvoerde Japanners. Noord-Korea had in 2002 toegegeven dat het in de jaren zeventig en tachtig dertien Japanners had ontvoerd om in Noord-Korea Japanse taal- en cultuurlessen te geven aan spionnen. Vijf van de dertien waren in 2002 naar Japan teruggekeerd. Noord-Korea zei dat de overige acht waren overleden. Tokio geloofde dit echter niet zondermeer en wilde dat Pyongyang met bewijzen kwam. Pyongyang zei dat het daartoe bereid was en gaf de Japanse delegatie in november 2004 botten mee, die van twee van de overleden Japanners zouden zijn.
Japan meldde op 12 december echter dat de botten van meerdere mensen waren, maar niet van de twee vermiste Japanners. Dit zou uit DNA-onderzoek zijn gebleken. Tokio voelde zich misleid en staakte de voedselhulp aan Noord-Korea.
Dat land deelde op 18 januari mede dat Japan loog over het DNA-onderzoek. Het verklaarde dat de zaak rondom de vermiste Japanners was 'afgehandeld' en weigerde iedere medewerking aan nieuw onderzoek. Japan dreigde hierna met meer sancties. Noord-Korea zei dit op te vatten als een 'oorlogsverklaring'.

Meer ontvoeringen

Volgens de Zuid-Koreaanse inlichtingendienst had Noord-Korea sinds het einde van de Korea-oorlog (1953) ook 486 Zuid-Koreanen ontvoerd. Zuid-Koreaanse pogingen om te achterhalen wat er met hen was gebeurd, waren op niets uitgelopen. De Zuid-Koreaanse krant *Chosun Ilbo* citeerde op 19 januari 2005 documenten van de Zuid-Koreaanse inlichtingendienst, waarin stond dat Noord-Korea tussen 1999 en 2001 ook tenminste veertig mensen uit China had ontvoerd. Onder hen waren Noord-Koreaanse vluchtelingen en een Zuid-Koreaanse geestelijke die vluchtelingen in China hielp.

VS laten naar Noord-Korea gevluchte Amerikaan vrij

De voormalige Amerikaanse soldaat Charles Jenkins werd op 27 november 2004 in Japan vrijgelaten uit Amerikaanse militaire gevangenschap.

Desertie

Jenkins was in 1965 als Amerikaans soldaat gelegerd in Zuid-Korea, maar toen overgelopen naar Noord-Korea. Hierna had Noord-Korea hem gedwongen Engelse les te geven en in propagandafilms te acteren. Het land mocht hij niet meer verlaten. In 1980 trouwde hij met een Japanse, die door Noord-Korea was ontvoerd om Japanse les te geven. Na diplomatieke bemiddeling door Tokio kreeg zij in 2002 toestemming voor een bezoek aan Japan, maar daarvan keerde ze nooit terug. In juni 2004 kreeg Jenkins toestemming van Pyongyang om haar te ontmoeten in Indonesië, dat geen uitleveringsverdrag met de VS had en waar hij dus niet kon worden gearresteerd wegens desertie. In Jakarta besloot hij echter dat hij niet naar Noord-Korea terugwilde. In plaats daarvan ging hij naar Tokio, waar hij zich aangaf bij de Amerikaanse militaire autoriteiten. Tegenover een Amerikaanse militaire rechtbank vertelde hij in oktober 2004 dat hij in 1965 naar Noord-Korea was gegaan om de 'gevaarlijke' militaire dienst in Zuid-Korea en Vietnam te ontvluchten. Zijn leven in Noord-Korea was echter vreselijk geweest en hij haatte het Noord-Koreaanse regime, zei hij. De rechtbank veroordeelde hem tot dertig dagen gevangenisstraf, uit te zitten in Japan. Op 27 november werd hij 'wegens goed gedrag' vervroegd vrijgelaten. Jenkins vestigde zich in Japan, samen met zijn vrouw en hun twee in Noord-Korea geboren kinderen.

Noord-Korea herdenkt overleden paus

Een Amerikaans bedrijf filmde op 10 april 2005 met toestemming van de Noord-Koreaanse overheid een herdenkingsmis voor de overleden paus Johannes Paulus II, gehouden in de Chang Chung kerk te Pyongyang. De voorganger was een etnisch Koreaanse priester uit de VS.
Noord-Korea kende geen godsdienstvrijheid. Er waren kerken, maar volgens kerkelijke analisten waren die feitelijk alleen toegankelijk voor buitenlanders. De correspondent van de *BBC* in Pyongyang zei dat de herdenkingsmis slechts propaganda was, bedoeld om het buitenland te laten geloven dat de naar schatting drie- tot vierduizend Noord-Koreaanse katholieken in vrijheid leefden.

Amerikanen stoppen zoektocht naar vermiste militairen

Het Amerikaanse ministerie van Defensie maakte op 25 mei 2005 bekend dat het voorlopig stopte met het zoeken naar de stoffelijke resten van Amerikaanse militairen die tijdens de Korea-oorlog (1950-53) in Noord-Korea vermist raakten. Reden was dat Pyongyang de Amerikaanse opsporingsteams dusdanig veel restricties oplegde, dat ze hun werk amper konden doen. Vermoedelijk vreesde Pyongyang Amerikaanse spionageactiviteiten. De druppel die de emmer deed overlopen was een verbod op elk type communicatiesysteem waarmee de diverse Amerikaanse teams onderling met elkaar in contact konden blijven.
De Amerikaanse opsporingsteams hadden sinds 1996 in Noord-Korea gewerkt en sindsdien de stoffelijke resten van enkele honderden Amerikaanse militairen gevonden. In ruil hiervoor hadden ze de Noord-Koreaanse staat een onbekend bedrag moeten betalen, maar zeker was dat het om miljoenen dollars ging. In 2005 werden nog ca. 8.000 Amerikaanse militairen in Noord-Korea vermist.

(Vorige berichten pagina 689/1 e.v. - 2005)

OEZBEKISTAN

BINNENLAND

Opstand in Oezbekistan

Kennelijk mede beïnvloed door eerdere opstandige volksbewegingen in Georgië, Oekraïne en Kirgizstan, ontstond in het eerste half jaar van 2005 in Oezbekistan een ver-

zetsbeweging tegen het bewind van president Islam Karimov. Na parlementsverkiezingen, die door de oppositie geboycot werden en algemeen als oneerlijk werden beschouwd, leek het regime voorbereid op toenemende onrust. Deze kwam uiteindelijk in mei tot een uitbarsting.
De verkiezingen vonden in twee rondes plaats, op 26 december 2004 en 9 januari 2005, voor de Wetgevende Kamer van het parlement.

Uitslagen parlementsverkiezingen Oezbekistan
(26 december 2004 en 9 januari 2005)

	percentage	zetels
Oezbeekse Liberaal-Democratische Partij (O'zlidep)	34,0	41
Oezbeekse Democratische Volkspartij (OXDP)	23,4	32
Nationaal-Democratische Partij voor Zelfopoffering (F)	-	17
Oezbeekse Democratische Partij voor Nationaal Reveil (MT)	-	11
Sociaal-Democratische Rechtvaardigheidspartij (Adolat)	-	9
Niet-partijgebondenen	-	10
		120

De Oliv Majlis (Nationale Assemblee) bestaat uit de Wetgevende Kamer en de Senaat. De Wetgevende Kamer heeft 120 leden die voor vijf jaar worden gekozen en de Senaat 100 leden van wie er 16 door de president worden benoemd en 84 worden gekozen door regionale en lokale vertegenwoordigende organen.

OVSE acht verkiezingen oneerlijk

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), die enkele waarnemers had gestuurd, uitte kritiek op de gang van zaken bij de verkiezingen. Alle kandidaten steunden president Islam Karimov, die zelf behoorde tot de Oezbeekse Democratische Volkspartij (OXDP). De OVSE stelde vast dat bijna tweederde van de potentiële kandidaten niet tot de kieslijsten waren toegelaten.

Omvangrijke werkzaamheden in hoofdstad wijzen op vrees voor onrust

De autoriteiten waren volgens een bericht van de BBC van 26 april omvangrijke werkzaamheden begonnen in het centrum van de hoofdstad Tasjkent, waarvoor geen officiële verklaring werd gegeven. Diverse belangrijke doorvoerwegen werden afgezet, tramlijnen verdwenen plotseling en sommige straten werden in korte tijd in parken veranderd. Men nam aan dat de veranderingen werden aangebracht uit angst bij de overheid voor aanvallen op regeringsgebouwen. In het buurland Kirgizië was in maart de zittende president door een volksopstand ten val gekomen.

Opstand in Andizjan met harde hand neergeslagen

In de stad Andizjan, in het uiterste oosten van Oezbekistan, brak op 13 mei een volksopstand uit. Duizenden demonstranten bezetten het politiebureau en gijzelden zeker tien agenten. Ook bevrijdden ze 2.000 gedetineerden uit de plaatselijke gevangenis.
De staatsradio en -televisie gaven diezelfde dag verklaringen uit waarin werd meegedeeld dat de situatie in het oosten van het land onder controle was. Het zou in Andizjan gaan om een 'gewapende groep misdadigers' die veiligheidstroepen had aangevallen. De overheid maakte zoveel mogelijk de toegang tot buitenlandse nieuwsbronnen onmogelijk. Alle buitenlandse televisiezenders waaronder CNN en de BBC verdwenen uit de lucht. In plaats daarvan werden er Oezbeekse en buitenlandse amusementsprogramma's uitgezonden.
Later werd bekend dat de autoriteiten de opstand in Andizjan met harde hand hadden neergeslagen. Volgens lokale bronnen waren er tientallen doden gevallen onder wie ook vrouwen en kinderen. De overheid meldde dat 'de rebellen in Andizjan vrouwen en kinderen als menselijk schild hadden gebruikt'.
Het geweld in de stad was het gevolg van een rechtszaak tegen 23 lokale zakenlieden die verdacht werden van extremistische islamitische sympathieën. Zij zouden een beweging hebben gesteund die deel uitmaakte van de verboden beweging Hizb-ut-Tahir, die vreedzaam van karakter was maar ook fundamentalistisch.
Intussen verbleven ongeveer 500 Oezbeken die Andizjan waren ontvlucht en van wie sommigen schotwonden hadden, in een provisorisch tentenkamp net over de grens in Kirgizstan. Zij durfden niet terug te gaan.

Verzet breidt zich uit naar Korasoev

Op 16 mei werd bekend dat de autoriteiten de oostelijke grensstad Korasoev hadden afgegrendeld, waar twee dagen eerder lokale opstandelingen de macht hadden gegrepen. De onrust was overgeslagen vanuit Andizjan. Sommige vluchtelingen bij Korasoev meldden dat troepen het vuur op hen hadden geopend, toen zij hadden geprobeerd zich over de grens in Kirgizstan in veiligheid te brengen.
In Korasoev vonden op 21 mei nog steeds demonstraties plaats. Een groep mensen verzamelde zich bij de brug die de grens vormde met Kirgizstan en riep naar journalisten aan de Kirgizische kant dat zij de wereld moesten vertellen wat er in hun land gebeurd was. Zij eisten ook de vrijlating van Bachtior Rachimov en diens naaste medewerker, die een leidende rol hadden gespeeld bij de eerdere ongeregeldheden. Enige tijd later werden zij door een grote groep Oezbeekse soldaten uiteengedreven.
Volgens correspondenten waren er in de hoofdstad Tasjkent onder de bevolking kritische geluiden te horen over de manier waarop president Islam Karimov de crisis had aangepakt.

Dodental blijkt veel hoger

Het hoofd van het Openbaar Ministerie Rasjid Kadyrov liet op 17 mei weten dat er bij de gewapende botsingen in Andizjan 169 mensen waren omgekomen, maar hij ontkende dat er ook burgers waren gedood; het zou alleen gaan om 'terroristen'. Een Oezbeekse militaire bron had de BBC echter meegedeeld dat er in Andizjan meer dan 500 mensen waren omgekomen en dat er nog veel meer gewond waren geraakt.

VS verminderen militaire activiteiten in Oezbekistan

De Verenigde Staten verminderden vanwege de onrust in Oezbekistan hun operaties in Afghanistan vanaf de door hen gebruikte Oezbeekse luchtmachtbasis. Dat verklaarde de Amerikaanse generaal John Abizaid, het hoofd van U.S. Central Command, op 20 mei.
Washington had de luchtmachtbasis gebruikt voor steun aan operaties in Afghanistan sinds de oorlog tegen de Talibaan in de herfst van 2001. De VS beschouwden het bewind van president Karimov als bondgenoot in de strijd tegen terrorisme.

Roep om internationaal onderzoek naar bloedbad

De Verenigde Staten en Groot-Brittannië veroordeelden het geweld en drongen aan

op politieke hervormingen. De VS en de OVSE alsmede functionarissen van de Verenigde Naties vroegen om een onafhankelijk internationaal onderzoek naar de gewelddadigheden.
Op 23 mei dreigden de VS met het inhouden van 17,5 miljoen euro aan ontwikkelingsgeld als president Karimov geen onafhankelijk onderzoek zou toelaten.

Autoriteiten pakken activist op

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) deelde op 24 mei mee dat de autoriteiten een activist hadden opgepakt die journalisten informatie uit de eerste hand had gegeven over de onderdrukking van de opstand in Andizjan. Het ging om Sajdzjahon Zajnabitdinov. Een woordvoerder van HRW riep de internationale gemeenschap op van de Oezbeekse overheid zijn onmiddellijke vrijlating te eisen.

China positief over neerslaan opstand

De Chinese regering sprak op 25 mei haar steun uit voor het neerslaan van de opstand. Volgens Beijing had president Karimov het volste recht 'terrorisme, separatisme en extremisme' hard aan te pakken. De uitspraak werd gedaan bij het begin van een driedaags bezoek van Karimov aan China.

Rusland: 'Botsingen in Oezbekistan van buitenaf opgestookt'

De botsingen in Oost-Oezbekistan waren volgens uitspraken van de Russische minister van Buitenlandse zaken Sergej Lavrov van 26 mei door 'externe krachten' opgestookt. Lavrov liet in dit verband de woorden 'internationaal terrorisme' vallen en had het over een 'groep mensen die Oezbekistan waren binnengedrongen'. Bij een bezoek aan Litouwen sprak Lavrov zijn vertrouwen uit in een onderzoekscommissie die door het Oezbeekse parlement was ingesteld. Dergelijke opmerkingen waren een steun in de rug voor president Karimov die een onafhankelijk internationaal onderzoek naar de gebeurtenissen afhield.

VN: 'Geen vooruitgang bij politieke en economische hervormingen'

Volgens het jaaroverzicht van het Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) van de Verenigde Naties was 2004 een jaar waarin schendingen van de mensenrechten in Oezbekistan aan de orde van de dag waren. Dat berichtte het VN-persbureau *IRIN* op 20 januari 2005. Op het punt van de invoering van politieke en economische hervormingen was in het land weinig gebeurd. De European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) had om die reden de omvang van de leningen aan de publieke sector in Oezbekistan sterk gereduceerd.
De EBRD had vastgesteld dat oppositiepartijen niet waren toegelaten, dat de overheid krachtige controle over de media uitoefende en dat journalisten met kritische meningen op allerlei manieren werden geïntimideerd en lastiggevallen. De Oezbeekse vertegenwoordiging van het Soros Fund, een organisatie die openheid en democratisering voorstond, werd in april door de overheid opgeheven. Ondanks de belofte van maatregelen tegen marteling kwam dat verschijnsel in gevangenissen nog veelvuldig voor. Er zaten naar schatting 4.500 religieuze en politieke gevangenen vast.
De economische ontwikkeling werd sterk tegengegaan door strikte controle op privéondernemingen. In november waren er openbare protesten van handelaren in de Ferganavallei wegens nieuwe regels die hun activiteiten beperkten.
In mei en juli 2004 waren er zelfmoordaanslagen op enkele politiebureaus en de ambassades van de Verenigde Staten en Israël, waarbij in totaal 50 mensen omkwamen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Sluiting belangrijke privé-bank

De Oezbeekse Centrale bank liet op 15 maart 2005 weten dat zij de grootste privébank in het land, Business Bank, zou sluiten. De bank zou wetten hebben overtreden en een risico vormen voor geldschieters en cliënten. Maar een bron in de banksector liet aan persbureau *Reuters* weten dat de werkelijke reden was dat de bank niet bereid was zich te laten verkopen aan een instelling die nauw aan de regering was gelieerd.
De European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) had eerder laten weten een belang te willen nemen van 30 tot 40 procent in de Business Bank. Een woordvoerder van de EBRD liet weten dat van dat plan, dat al in een vergevorderd stadium was, nu niets terecht zou komen.
Een tweede bron liet Reuters weten dat de belangrijkste aandeelhouder van de Business Bank, Sergej Tsoj, enkele dagen daarvoor was gedwongen Oezbekistan te verlaten. Een bedrijf voor mobiele telefonie, SkyTel, dat in handen was van Tsoj, was eerder op last van de overheid gedwongen zijn activiteiten te staken.

JUSTITIE

Gevangenisstraf wegens verspreiding 'extremistische' informatie

De 25-jarige Abdoevochid Abdoevachabov werd op 24 november 2004 tot zeven jaar gevangenisstraf veroordeeld. Hij was aangeklaagd vanwege het verspreiden van 'extremisme' via opnamen van westerse radiozenders. Volgens een activist zou het daarbij gaan om nieuwsuitzendingen van de Oezbeekse dienst van Radio Free Europe-Radio Liberty, de Voice of America en de BBC.
Abdoevachabov werd tevens veroordeeld wegens het lidmaatschap van een verboden moslimorganisatie. Hij zou een aanhanger zijn van het wahhabisme, een orthodoxe islamitische stroming die de officiële leer was in Saoedi-Arabië maar in Oezbekistan was verboden.

Rechtszaak tegen Internews Network gestart

Een woordvoerder van het Openbaar Ministerie maakte op 6 april 2005 bekend dat er een gerechtelijk onderzoek was gestart tegen de organisatie Internews Network, omdat die 'ongeoorloofde activiteiten' zou hebben ontplooid. Internews Network steunde onafhankelijke media in 47 landen. Alle bankrekeningen van de organisatie waren inmiddels bevroren.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Oezbekistan zegt maatregelen tegen martelen te nemen

Oezbekistan liet op 1 februari 2005 bij monde van minister van Buitenlandse zaken Sadyk Safajev in Brussel weten dat het pogingen ondernam een einde te maken aan martelingen in zijn gevangenissen. De speciale rapporteur van de Verenigde Naties Theo van Boven had al in 2002 vastgesteld dat martelen in Oezbekistan systematisch voorkwam.

Oezbekistan

Minister Safajev moest op een persconferentie toegeven dat een man nog twee weken eerder in de gevangenis aan de gevolgen van marteling was gestorven. Hij zei dat de Eurocommissaris voor Externe betrekkingen Michael Leigh in april een bezoek zou brengen aan Oezbekistan. Hij zou daarbij vergezeld worden door een gevangenisexpert die plaatsen van detentie zou bezoeken.

'Gevangene geëxecuteerd na marteling'

Tamara Tsjikoenova, directeur van de organisatie Moeders tegen Executie en Marteling in Tasjkent, verklaarde op 13 april dat Oezbekistan in de voorafgaande maand een gevangene had geëxecuteerd, die hoogstwaarschijnlijk was gemarteld. Het ging om Achrorchodzja Tolipchodzjajev, een 25-jarige soldaat die op 1 maart door een vuurpeloton was terechtgesteld. Daarmee kwam het aantal terechtgestelden op tien sinds een oproep van de Verenigde Naties in 2003 executies stop te zetten.
Tolipchodzjajev was beschuldigd van beroving en moord, maar zijn bekentenis was volgens Tsjikoenova door marteling tot stand gekomen. Hij was door Kazachstan uitgeleverd, waar hij ook wegens roof vastzat.

Mensenrechtenorganisaties eisen vrijlating journalist

Het persbureau van de Verenigde Naties IRIN meldde op 20 april 2005 dat westerse mensenrechtenorganisaties een campagne zouden beginnen voor de vrijlating van de 22-jarige Oezbeekse journalist Sobirzjon Jakoebov. Hij dreigde wegens 'ondermijning van de grondwettelijke orde' veroordeeld te worden tot een gevangenisstraf van maximaal twintig jaar.
Volgens het in New York gevestigde Comité voor de Bescherming van Journalisten (CPJ) was de aanklacht gebaseerd op vermeende religieuze activiteiten van Jakoebov. Hij was op 11 april in de hoofdstad Tasjkent opgepakt en werkte voor een onafhankelijk weekblad.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Oezbekistan stapt uit overlegorgaan GUUAM

Oezbekistan trad op 5 mei 2005 uit de GUUAM, het in 1996 opgerichte orgaan van voormalige sovjetrepublieken dat grotere onafhankelijkheid van Rusland nastreefde. Behalve Oezbekistan behoorden daartoe Georgië, Oekraïne, Azerbeidzjan en Moldavië (De afkorting GUUAM werd gevormd door de beginletters van de deelnemende landen). Een belangrijke reden voor de beslissing was waarschijnlijk dat er in de twee eerstgenoemde landen omwentelingen hadden plaatsgevonden die absoluut niet strookten met de koers van president Islam Karimov.

BUITENLANDSE ZAKEN

Verbetering betrekkingen met Turkmenistan

President Islam Karimov en zijn Turkmeense ambtsgenoot Saparmoerat Nijazov ondertekenden op 19 november 2004 een verklaring van vriendschap in de Oezbeekse stad Boechara. Daarmee kwam een einde aan een jarenlange periode van groot wederzijds wantrouwen tussen de leiders van de twee landen. De twee presidenten verklaarden dat alle wederzijdse kwesties waren opgelost. Vooral twee jaar eerder waren de betrekkingen sterk verslechterd toen Turkmenistan het buurland ervan beschuldigde betrokken te zijn geweest bij een aanslag op Nijazov.
De twee leiders kwamen overeen de reisbeperkingen tussen de twee landen te versoepelen in een poging de handel te bevorderen. Voorts zouden Oezbeekse ingenieurs in Turkmenistan assisteren bij herstelwerkzaamheden aan een waterpompstation bij de Amoe Darja rivier, die door beide landen stroomde. Turkmenistan zou ook een groot waterreservoir aan zijn kant van de rivier aanleggen.

Samenwerking met Pakistan in strijd tegen terrorisme

De Pakistaanse president Pervez Musharraf bracht op 6 maart 2005 een bezoek aan de Oezbeekse hoofdstad Tasjkent. Hij ondertekende een aantal overeenkomsten en beloofde samen met Oezbekistan het terrorisme te zullen bestrijden. Musharraf besprak met zijn Oezbeekse ambtsgenoot Islam Karimov de pogingen extremistische moslims op te pakken in de Pakistaanse provincie Waziristan, die grensde aan Afghanistan. Daar zou zich ook de radicale Oezbeek Tahir Joeldasj schuilhouden, die door de regering van Oezbekistan werd gezocht.

Oezbeekse moslimgroep op Amerikaanse zwarte lijst

Het State Department liet op 26 mei 2005 weten dat de Verenigde Staten de Islamitische Jihad, die verantwoordelijk werd geacht voor aanslagen op de Amerikaanse en Israëlische ambassades in Oezbekistan, op de lijst van terroristische organisaties hadden geplaatst. Een woordvoerder verklaarde tegenover journalisten dat de groep zich had afgesplitst van de Islamitische Beweging van Oezbekistan (IMU) en actief was in Centraal-Azië.
Het Amerikaanse ministerie van Financiën hield een lijst bij van meer dan 400 groepen en personen die als terroristisch werden beschouwd. Het State Department had een aparte, maar overlappende lijst met 40 terroristische organisaties.
(Vorige berichten pagina 691/1 e.v. - 2004)

Taiwan

TAIWAN

BINNENLAND

Oppositie wint Taiwanese parlementsverkiezingen

Een alliantie van oppositiepartijen, met daarin de Kwomintang (KMT) en de Volk Eerst Partij (VEP), kreeg op 11 december 2004 een krappe meerderheid in de Wetgevende Yuan, het Taiwanese parlement. De in maart 2004 herkozen president Chen Shuibian van de Democratische Progressieve Partij (DPP) moest hierdoor doorregeren zonder steun van een parlementaire meerderheid.

Spanningen met China

Overigens had de oppositie vóór de verkiezingen ook al een parlementaire meerderheid. Het kabinet Chen was hierdoor beperkt in zijn politieke mogelijkheden. Chen had uiteraard gehoopt dat de parlementsverkiezingen hier verandering in zouden brengen. Volgens analisten was dit echter niet gebeurd, omdat onder Chens presidentschap de spanningen met China enorm waren opgelopen. Peking verdacht Chen en zijn DPP ervan te streven naar een

onafhankelijk Taiwan. De kiezers hoopten dat de spanningen zouden verminderen als partijen die een gematigdere koers ten aanzien van China voorstonden, het parlement domineerden.

Uitslag parlementsverkiezingen Taiwan
(11 december 2004) Opkomst: 59,2 procent

	procenten	zetels
Democratische Progressieve Partij (DPP)	38,0	89
Nationalistische Volkspartij (NVP)	34,9	79
Volk Eerst Partij (VEP)	14,8	34
Taiwanese Unie voor Solidariteit (TPS)	8,3	12
Niet-gebonden Unie voor Solidariteit (NUS)	3,9	6
Nieuwe Partij (NP)	0,1	1
Onafhankelijke kandidaten	-	4

Chinese namen van de partijen
Democratische Progressieve Partij = Min-chu Chin-pu Tang (MCT)
Nationalistische Volkspartij = Kwomintang (KMT)
Volk Eerst Partij = Ch'in Min Tang (CMT)
Taiwanese Unie voor Solidariteit = Taiwan Tuanjie Lianmeng (TTL)
Niet-gebonden Unie voor Solidariteit = Wudang Tuanjie Luanmeng (WTL)
Nieuwe Partij = Hsin-Tang (HT)

Kabinet blijft aan

Het DPP-kabinet trad af naar aanleiding van de teleurstellende verkiezingsuitslag. Op 25 januari 2005 benoemde president Chen partijgenoot en voormalig burgemeester van Kaoshiung Frank Hsieh als nieuwe premier. Hij volgde Yu Shyi-kun op. Hsieh zei uit te zijn op betere relaties met China, politieke stabiliteit op Taiwan en een stabiel investeringsklimaat. Hij stelde bijna alle juist afgetreden ministers weer aan. Er kwam wel een nieuwe minister van Volksgezondheid: Hou Sheng-Mou. Verder keerde vice-premier Yeh Chu-lan niet terug in het kabinet. Om de relaties met het parlement te verbeteren wilde Hsieh gaan regeren met een vice-premier van de KMT, maar die partij bleek daartoe niet bereid. Met name de plannen van de DPP om voor miljarden dollars nieuwe defensieve wapens te kopen en de Taiwanese grondwet te moderniseren vielen bij de KMT slecht, omdat de spanningen met China hierdoor zouden worden aangewakkerd. De KMT was in tegenstelling tot de DPP in principe voorstander van hereniging met China. Om dezelfde reden liepen ook besprekingen met James Soong van de VEP op niets uit. Op 18 februari benoemde Hsien Wu Rong-i als vice-premier. Wu Rong-i was directeur van het Taiwanese Instituut voor Economisch Onderzoek en stond bekend als iemand die Taiwan economisch niet te afhankelijk wilde maken van investeringen in China.

President Chen trad na de nederlaag af als voorzitter van de DPP. Hij werd opgevolgd door Su Tsen-chang, de stafchef van de president.

Rechtbank bevestigt uitslag presidentsverkiezing

Het Taiwanese Hooggerechtshof weigerde op 30 december 2004 de uitslag van de presidentsverkiezingen in maart 2004 ongeldig te verklaren. De oppositiepartijen hadden dit geëist. Zij meenden dat de mislukte aanslag die op de dag voor de verkiezingen werd gepleegd op presidentskandidaat Chen Shuibian van de Democratische Progressieve Partij (DPP) in scène was gezet, om hem sympathiestemmen te bezorgen. Aangezien Chen won met slechts 0,2 procent voorsprong op zijn rivaal Lien Chan van de Kwomintang (KMT), zouden juist deze 'sympathiestemmen' van doorslaggevende betekenis zijn geweest. Ook verdacht men de DPP van andere vormen van verkiezingsfraude.
Het was de tweede keer dat de oppositiepartijen naar de rechter waren gestapt om de verkiezingsuitslag ongeldig te laten verklaren. Beide keren waren ze in het ongelijk gesteld. De oppositie verweet het Hooggerechtshof partijdigheid, maar de rechters zeiden dat er onvoldoende bewijs was voor systematische fraude.

'Aanslag in scène gezet'

Op 18 januari 2005 publiceerde het door de oppositie gedomineerde parlement resultaten van een eigen onderzoek. De conclusie was dat de aanslag inderdaad in scène was gezet omdat de twee afgevuurde kogels op een dusdanige plek waren teruggevonden, dat ze Chen en zijn vice-president Lu onmogelijk verwond konden hebben.
Chen zei dat het parlementaire onderzoek onconstitutioneel was en had iedere medewerking eraan geweigerd. Wel steunde hij een onafhankelijk justitieel onderzoek. Dit concludeerde op 7 maart dat de aanslag was gepleegd door een 50-jarige depressieve man. Hij zou naderhand zelfmoord hebben gepleegd.

DPP wint verkiezingen voor Nationale Assemblee

De Democratische Progressieve Partij (DPP) van president Chen Shuibian won op 14 mei 2005 verkiezingen voor de Nationale Assemblee. Tot in de jaren negentig was de Nationale Assemblee een parlement dat alle regio's van China vertegenwoordigde. De Taiwanese regering beschouwde zichzelf toen nog als wettige regering van heel China, ook al had het er geen enkele macht. Anno 2005 was de Assemblee inmiddels omgevormd tot een ad hoc orgaan met driehonderd zetels, dat besluiten nam over constitutionele hervormingen.
De DPP won 42,5 procent van de stemmen. Bij de parlementsverkiezingen in december 2004 was dit 38 procent. De Kwomintang (KMT) won 38,9 procent (in december 34,9) en de Volk Eerst Partij (VEP) 6,1 procent (in december 14,8).
De opkomst was met 23,4 procent een historisch laagterecord.
Na de winst van de DPP viel te verwachten dat door die partij voorgestelde moderniseringen van de Taiwanese grondwet nog in 2005 door de Nationale Assemblee zouden worden aanvaard, temeer daar de KMT deze deels ook steunde.
De verkiezingen waren echter mede van belang omdat eruit kon worden afgeleid of de Taiwanese bevolking onder de indruk was van de pogingen van de oppositiepartijen KMT en VEP om de spanningen met China te reduceren. De leiders van beide partijen waren in april en mei naar Peking gereisd. Maar hoewel ze daar met open armen waren ontvangen, hadden ze veel kritiek gekregen van de DPP, die vond dat ze China teveel tegemoet wilden komen en dat ze te weinig hadden benadrukt dat Taiwan een soevereine staat wenste te zijn. De Chinese leiders waren hierdoor gesterkt in hun oordeel dat de DPP een partij was waarmee men niet wenste te communiceren, ook al was ze de Taiwanese regeringspartij.

RELATIE MET CHINA

Meer Chinese zakenmensen op Taiwan

De Taiwanese overheid deelde op 18 november 2004 mede dat het voor Chinese za-

kenmensen en researchers makkelijker werd om een visum voor Taiwan te krijgen. Het besluit was genomen onder druk van het Taiwanese bedrijfsleven, dat de zakelijke banden met China wilde aanhalen.
Volgens de nieuwe regels zouden jaarlijks 140.000 Chinezen naar Taiwan kunnen komen. Dat was tien keer zoveel als voorheen. De maximale verblijfsduur voor zakenmensen werd verlengd van tien tot veertien dagen en voor researchers van twee tot drie maanden. Een regel dat alleen bedrijven die minimaal 300.000 dollar in China hadden geïnvesteerd Chinese relaties mochten uitnodigen, kwam te vervallen.
In 2002 had China de VS ingehaald als belangrijkste handelspartner van Taiwan. Volgens officiële Taiwanese cijfers investeerden Taiwanese bedrijven sinds 1995 bijna 1 miljard euro in China, maar omdat veel investeringen via derde landen gingen, was het reële bedrag volgens analisten ca. 90 miljard.
Met de bilaterale handel was in 2004 ca. 54,7 miljard euro gemoeid, 34 procent meer dan in 2003.

Rechtstreekse vluchten tussen Taiwan en China

Rondom Chinees Nieuwjaar op 9 februari 2005 werden voor het eerst in 55 jaar rechtstreekse commerciële vluchten uitgevoerd tussen China en Taiwan. Normaliter kon alleen met een overstap in een derde land tussen de twee aartsrivalen worden gereisd. Rond Nieuwjaar wilde men de ca. 300.000 Taiwanezen die in China woonden en werkten echter de kans te geven om makkelijk naar Taiwan te vliegen. Dit scheelde hen ca. 3 uur reistijd.

Onrust in Taiwan over nieuwe Chinese wet

De Taiwanese president Chen Shuibian noemde op 16 maart 2005 de Chinese antiafscheidingswet 'een agressieve wet'. De wet, die geweld tegen Taiwan legaliseerde indien dat eiland zichzelf formeel onafhankelijk van China zou verklaren, was op 14 maart door het Chinese parlement aangenomen. Chen zei dat het niet aan communistisch China maar aan de Taiwanezen was om over de toekomst van Taiwan te beslissen. Hij riep op tot demonstraties tegen de nieuwe Chinese wet. Hieraan gaven op 26 maart enkele honderdduizenden Taiwanezen gehoor. Maar alle oppositiepartijen boycotten de demonstratie, omdat deze de spanningen met China zou aanwakkeren. De Chinese pers noemde de demonstratie 'een politiek carnaval, georganiseerd met belastinggeld'.

China en Taiwan ruziën over paus

Peking reageerde woedend toen bleek dat de Taiwanese president Chen Shuibian op 8 april 2005 aanwezig was bij de begrafenis van paus Johannes Paulus II. Het Vaticaan was de enige Europese natie die diplomatieke betrekkingen onderhield met Taiwan en niet met communistische China. Er waren daarom geen Chinese vertegenwoordigers bij de begrafenis aanwezig. De Chinese Katholieke Patriottische Associatie noemde dit 'een belediging voor de Chinese katholieken'.

Cijfers over het aantal katholieken in China liepen uiteen van vijf tot dertien miljoen. Volgens de Chinese wet konden zij worden vervolgd indien zij het gezag van het Vaticaan plaatsten boven dat van de door Peking erkende Chinese Katholieke Patriottische Associatie.

Taiwan weert Chinese journalisten

De Taiwanese overheid maakte op 11 april 2005 bekend dat journalisten van *Renmin Ribao* (het Chinese Volksdagblad) en het officiële Chinese persbureau *Xinhua* niet langer welkom waren. Reden was dat ze het Chinese publiek onjuiste en bevooroordeelde informatie over Taiwan zouden verstrekken, en daarmee moedwillig de spanningen tussen China en Taiwan aanwakkerden.
Journalisten van drie andere Chinese staatsmedia mochten wel in Taiwan actief blijven.

Taiwan detineert spionnen van China

Taiwan maakte op 11 mei 2005 bekend dat het zeventien mensen had gedetineerd op verdenking van spionage voor China. Het zou gaan om een groep spionnen die onderling samenwerkten en die per ongeluk was ontmaskerd toen het huis van één van hen werd doorzocht omdat hij werd verdacht van fraude met creditcards. Onder hen waren Taiwanese militairen die toegang hadden tot militaire geheimen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Taiwanese economie groeit, maar begrotingstekorten nemen toe

Het Taiwanese parlement stemde op 21 januari 2005 voor het zesde achtereenvolgende jaar in met een niet-sluitende overheidsbegroting. De uitgaven gingen in 2005 met 1,3 procent omhoog naar ca. 39 miljard euro, terwijl de inkomsten van de overheid gelijk bleven.
Ca. 15,4 procent van de begroting, oftewel 251,9 miljard Taiwanese dollar (bijna 6,3 miljard euro), ging naar defensie. Dit was 0,5 procent meer dan in 2004. Over een controversieel voorstel van het kabinet om 610 miljard Taiwanese dollar extra uit te trekken voor de aankoop van Amerikaanse defensieve wapens, namen de parlementariërs nog geen besluit.
De Taiwanese economie was in 2001 met 2,2 procent gekrompen en de exporten waren in dat jaar met 17 procent teruggevallen. In 2004 leek de recessie overwonnen. De economie groeide met 6 procent en de exporten namen toe met 20,9 procent. Maar ondanks het economische herstel waren de begrotingstekorten steeds verder opgelopen, van 147,7 miljard Taiwanese dollar in 2001 tot 277 miljard in 2005. Ten gevolge daarvan beoordeelde de internationale kredietbeoordelaar Standard & Poor's de kredietwaardigheid van Taiwan in 2004 als 'negatief'. In 2003 was dit nog 'stabiel 3'.

(Vorige berichten pagina 696/2 e.v.- 2004)

ZUID-KOREA

BINNENLAND

Geen sancties wegens Zuid-Koreaanse nucleaire tests

Het Internationale Agentschap voor Atoomenergie (IAEA) berispte Zuid-Korea op 26 november 2004 omdat het nucleaire experimenten had gedaan die verboden waren volgens het non-proliferatieverdrag. Zuid-Korea had dit verdrag ondertekend.
Seoul gaf toe dat Zuid-Koreaanse wetenschappers in 1982 plutonium en in 2000 uranium hadden gemaakt dat in principe geschikt was voor gebruik in atoomwapens. Dit zou echter zonder medeweten van de regering zijn gebeurd en in het kader van

zuiver wetenschappelijk onderzoek. Het IAEA zei dat het om minimale hoeveelheden ging en dat er geen aanwijzingen bestonden dat Zuid-Korea plannen had om kernwapens te vervaardigen. Daarom werd de zaak niet voorgelegd aan de VN-Veiligheidsraad, hetgeen tot sancties tegen Zuid-Korea had kunnen leiden. Zuid-Korea moest wel garanderen dat dergelijke onderzoeken niet meer zouden voorkomen.

Kabinet Roh geplaagd door schandalen

De Zuid-Koreaanse president Roh Moo-hyun verving op 4 januari 2005 enkele ministers 'om het kabinet nieuw leven in te blazen en hervormingen te versnellen', aldus de *Korea Times*. Dat de aftredende ministers allemaal werden bekritiseerd wegens zwak beleid, had er mogelijk ook mee te maken.
De nieuwe ministers waren: Lee Ki-jun (Onderwijs), Oh Young-kyo (Binnenlandse zaken), Jang Ha-jin (Gelijkheid der seksen), Oh Geo-don (Maritieme zaken en Visserij) en Park Hong-soo (Land- en Bosbouw).
Lee Ki-jun trad op 7 januari alweer af, omdat hij volgens de media zijn positie als rector van de Nationale Universiteit van Seoul (1998-2002) had misbruikt om zijn zoon een plaats op een topuniversiteit te bezorgen. Ook had hij inkomsten vergaard die hij niet kon verantwoorden. Kim Jin-pyo, voormalig minister van Financiën en parlementariër van de Uri Partij, volgde hem op.

Nieuwe minister van Financiën

Op 7 maart trad minister van Financiën en vice-premier Lee Hun-jai af, nadat zijn vrouw door de media was beschuldigd van illegale vastgoedhandel. Lee ontkende haar schuld, maar trad af om het imago van het kabinet niet te beschadigen. Op 14 maart volgde voormalig Handelsminister Han Duck-soo hem op.
Minister van Verkeer en Bouwnijverheid Kang Dong-suk trad op 28 maart af, na beschuldigingen van nepotisme en betrokkenheid bij illegale vastgoedhandel. Choo Byung-jik, topambtenaar op het ministerie en prominent lid van de Uri Partij, volgde hem op 4 april op.

Uri Partij verliest parlementaire meerderheid

Zuid-Korea hield op 30 april 2005 tussentijdse verkiezingen voor zes parlementszetels, omdat zes parlementariërs van de regerende Uri Partij (YUD) waren afgetreden. Vijf van de zes waren tot aftreden gedwongen omdat ze volgens de rechter bij de verkiezingen in april 2004 de kieswetten hadden overtreden. Zo zou er één cadeautjes hebben uitgedeeld om stemmen te winnen en een ander zou een rivaliserende kandidaat verkeerd hebben geciteerd.
De Uri Partij verloor alle zes zetels en viel daarmee terug tot 146 van de 299 zetels in de Nationale Assemblee. Hiermee was ze haar parlementaire meerderheid kwijt, hetgeen het voor president Roh Moo-hyun (YUD) moeilijker maakte om nieuwe wetgeving door de kamer te krijgen.
De oppositionele conservatieve Grote Nationale Partij (GNP) groeide van 121 tot 125 zetels.

RELATIES MET NOORD-KOREA

Noord-Korea niet langer 'belangrijkste vijand'

Het Zuid-Koreaanse ministerie van Defensie maakte op 4 februari 2005 bekend dat het Noord-Korea niet langer zou aanduiden als 'belangrijkste vijand'. Sinds 1995 had Seoul Noord-Korea in officiële publicaties als zodanig bestempeld. Men hield hier in 2005 mee op omdat men betere relaties met Pyongyang wenste. Door Noord-Korea in het vervolg aan te duiden als één van meerdere 'militaire dreigingen' zou men Pyongyang wellicht gunstig stemmen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Zuid-Koreaanse economie groeit weer

Volgens cijfers van de Centrale bank van Zuid-Korea groeide de economie van dat land in 2004 met 4,7 procent. De gemiddelde inflatie bedroeg 3,6 procent. In 2003 was het bnp nog licht gekrompen. De Centrale bank verklaarde op 15 februari 2005 dat de economische opleving was veroorzaakt door een forse toename van de consumentenbestedingen, en wel met 14,8 procent in 2004.

Creditcards

De consumentenuitgaven waren met name in 2003 fors afgenomen, vooral doordat veel mensen enorme schulden hadden opgelopen bij creditcardmaatschappijen. Menig Zuid-Koreaan had zich zand in de ogen laten strooien door de gunstig ogende kredieten die deze maatschappijen aanboden.
Als reactie hierop waren veel Zuid-Koreanen alle kredietmogelijkheden gaan wantrouwen en zuinig gaan leven. Een toename van de werkeloosheid tot 3,6 procent in 2004 had het sobere bestedingspatroon verder gestimuleerd.

Om de bestedingen weer aan te wakkeren voerde Seoul in 2004 nieuwe regels in voor kredietverstrekkingen, hetgeen de financiële huishouding van creditmaatschappijen ten goede kwam en het consumentenvertrouwen in deze bedrijven deed toenemen. Tevens verlaagde de Centrale bank in november 2004 de rentevoet van 3,75 tot 3,25 procent. Dit was een historisch laagterecord.

LANDBOUW

Woede over toename van Zuid-Koreaanse rijstimport

Circa 10.000 boze rijstboeren demonstreerden op 19 november 2004 in de Zuid-Koreaanse hoofdstad Seoul tegen een toename van de rijstimport. De demonstratie liep uit op gevechten met de oproerpolitie, die wilde voorkomen dat de met stokken gewapende boeren het centrum van de stad bereikten. Uiteindelijk werd de menigte met waterkanonnen uiteengedreven.

Opening van de markt

In 1994 had Zuid-Korea zich met de ondertekening van een internationaal handelsverdrag verplicht om het protectionisme voor de binnenlandse rijstmarkt binnen tien jaar af te bouwen. De demonstrerende rijstboeren vreesden echter dat meer internationale concurrentie zou leiden tot een scherpe prijsdaling en het verlies van inkomsten en banen. De Zuid-Koreaanse overheid besprak de problemen met negen andere rijstproducerende landen, waaronder China, Thailand en de VS. Zij kwamen overeen dat Zuid-Korea in 2005 vier procent van de nationale rijstbehoefte zou importeren. Dit moest worden opgevoerd tot acht procent in 2014. Daarna moest de Zuid-Koreaanse rijstmarkt werkelijk worden geliberaliseerd. Zuid-Korea ging hier op 30 december 2004 mee akkoord.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanningen tussen Zuid-Korea en Japan

Na jaren van relatief goede betrekkingen, ontstonden in maart 2005 weer spanningen tussen Japan en Zuid-Korea. Aanleiding was een besluit van een lokale Japanse overheid om 22 februari uit te roepen tot 'Dag van Takeshima'. Op deze dag zou worden herdacht dat twee kleine rotseilandjes genaamd Takeshima na de Japans-Russische oorlog in 1905 Japans waren geworden. Zuid-Korea was woedend, omdat het Takeshima als Koreaans grondgebied beschouwde. In het Koreaans heetten Takeshima Tokto of Dokdo en internationaal werd het wel de 'Rotsen van Liancourt' genoemd. In Seoul trokken demonstranten naar de Japanse ambassade en verbrandden daar Japanse vlaggen. En de Zuid-Koreaanse president Roh Moo-hyun zei dat hij de Japanse pogingen om een permanente zetel in de VN-veiligheidsraad te krijgen, zou gaan dwarsbomen.
Op 26 april nam het parlement in Seoul een wet aan die bevestigde dat Dokdo Zuid-Koreaans was. Tokio protesteerde hier op 27 april tegen en zei dat de eilandjes illegaal door Zuid-Korea werden bezet.

Ondertussen waren er ook spanningen ontstaan over het feit dat Japan op 6 april 2005 een aantal schoolboeken had goedgekeurd waarin volgens Zuid-Korea vroegere Japanse oorlogsmisdaden werden verbloemd. Zuid-Korea werd in deze mening gesteund door China en Noord-Korea.

(Vorige berichten pagina 698/1 e.v. - 2004))

CENTR.-AFRIKAANSE REPUBLIEK

BINNENLAND

President wisselt regering

President François Bozizé ontsloeg op 3 september 2004 zijn kabinet en kwam de volgende dag met een nieuwe regering. De reden voor de wisseling was dat hij wilde bezuinigen door het aantal ministers te verminderen van 28 tot 24. Op de nieuwe lijst van ministers stonden veel namen uit het vorige kabinet, inclusief premier Celestin Le Roi Gaombalet. Bozizé behield zelf de sleutelpositie van minister van Defensie.
De ministers die niet terugkeerden waren: Jean-Pierre Lebouder, die onlangs zelf was opgestapt als minister van Financiën; Hyacinthe Wodobode, tot dat moment minister van Justitie en Mensenrechten; Marcel Malonga, minister van Binnenlandse zaken en Bestuur; en Desire Pendemo, minister voor Burgerluchtvaart. Nieuw in het kabinet waren Marie-Solange Pagonendji-Ndakala als minister voor Sociale zaken en Nationale solidariteit en Didier Wangue als minister van Handel.

Samenstelling regering Centraal-Afrikaanse Republiek (13 maart 2005)

President, tevens minister van Defensie
François Bozizé
Premier
Célestin Le Roi GAOMBALET

Ministers:
Ambtenarenzaken
Jacques BOTHY
Binnenlandse zaken
Michel SALLE
Bosbouw
Denis KOSSI-BELLA
Buitenlandse zaken
Charles Herve WENEZOUI
Communicatie
Joseph KITICKI-KOUAMBA
Economie en Financiën
Daniel N'DITIFEI-BOYSEMBE
Gezondheid
Nestor Mamadou NALI
Handel
Didier WANGUE
Jeugd en Sport
Desiré KOLINGBA
Landbouw
Parfait MBAY
Mijnbouw & Energie
Sylvain N'DOUTINGAI
Onderwijs
Abdo Karim MECKASSOUA
Post en Telecommunicatie
Idris SALAO
Sociale en Familiezaken
Mrs Solange Pagonendji N'DACKALA
Toerisme en Milieu
Bruno DACKO
Transport en Uitrusting
Sonny MPOKOMANDJI
Wederopbouw
Abraham Ngotto BOULOUM

Secretaris-Generaal van de regering, tevens waarnemend minister van Justitie
Zarambaud ASSINGAMBI

Gouverneur Centrale Bank
Jean Felix MAMALEPOT

Minister van Justitie ontslagen

Op 10 januari 2005 ontsloeg president Bozizé zijn minister van Justitie Lea Koyassoum-Doumta die de post bekleedde sinds september 2004. Een reden voor het ontslag werd niet gegeven.

Aanloop naar verkiezingen

Nieuwe grondwet baant weg voor democratie

Jean Wilibiro-Sacko, de voorzitter van de Gemengde Onafhankelijke Kiescommissie (CEMI), maakte op 20 december 2004 bekend dat bij het referendum op 5 december ruim 90 procent vóór de nieuwe grondwet had gestemd en bijna 10 procent tegen. De opkomst bedroeg iets meer dan 77 procent. Deze uitslag was verwacht omdat alle politieke partijen zich voorstander van de nieuwe constitutie hadden verklaard en hun aanhangers hadden opgeroepen te gaan stemmen. De nieuwe grondwet gaf de president een termijn van vijf jaar die één keer verlengd mocht worden, en voorzag in de benoeming van een premier uit de grootste politieke partij in het parlement. De verkiezingen voor parlement en president, gepland voor 13 februari 2005, betekenden een einde aan de overgangsregering van president Bozizé.

Ophef over presidentskandidaten

Het tijdelijk ingestelde hof in de hoofdstad Bangui stemde op 31 december in met slechts vijf van de vijftien presidentskandidaten, waaronder de zittende president François Bozizé. De kandidatuur van Ange-Felix Patassé, die als president op 15 maart 2003 door Bozizé was afgezet, werd afgewezen. Ook andere leden van de voormalige regeringspartij, de Beweging voor de Bevrijding van het Centraal Afrikaanse Volk, werden niet als presidentskandidaat erkend. De redenen die daarvoor werden genoemd, verschilden: of ze hadden het vereiste inschrijfbedrag niet voldaan, of ze bezaten geen huis in de plaats waar ze officieel woonden of ze hadden een geboorteverklaring ingeleverd die niet met het origineel overeenkwam. De kandidaten die wel mee mochten doen waren vice-president Abel Goumba, oud-minister Auguste Boukanga, de voormalige president André Kolingba en de advocaat Henri Pouzere.

De uitspraak leidde tot een politieke crisis en sommigen wilden dat het Transitieve Constitutionele Hof werd opgeheven. Daarop keurde president Bozizé op 4 januari 2005 alsnog drie kandidaten goed. Patassé mocht echter niet meedoen omdat er verschillende gerechtelijke onderzoeken tegen hem liepen.

Goedkeuring kandidaten voor het parlement

Op 10 januari 2005 maakte de Gemengde Onafhankelijke Kiescommissie (CEMI) bekend dat men had ingestemd met de kandidatuur voor het parlement van 709 kandidaten, waaronder 152 vrouwen. Ruim 260 aanvragen waren afgewezen omdat documenten niet bleken te kloppen. Het aantal zetels in het parlement zou worden teruggebracht van 109 naar 105.

Kandidaten ondertekenen gedragscode

Elf presidentskandidaten ondertekenden op 10 februari een gedragscode en accepteerden dat de verkiezingsdatum was verplaatst naar maart. Ook erkenden zij de Gemengde Onafhankelijke Kiescommissie (CEMI) als organisator van de verkiezingen en de rol van het Transitieve Constitutionele Hof als arbitragemedium.

Welkom voor ballingen

Presidentskandidaat André Kolingba keerde op 27 februari terug uit ballingschap in Frankrijk. Hij had in 1993 de presidentsverkiezingen verloren van Ange-Felix Patassé. Ook Martin Ziguelé, een voormalig premier onder Patassé, die zich eveneens kandidaat had gesteld voor de presidentsverkiezingen, keerde met hetzelfde vliegtuig terug.

Presidents- en parlementsverkiezingen in twee rondes

Verkiezingen verlopen rustig

De verkiezingen op 13 maart, die een einde maakten aan twee jaar militair bestuur en door de bevolking werden begroet, hadden volgens buitenlandse waarnemers een eerlijk verloop.
De uitslagen voor de nieuwe president en het parlement lieten echter op zich wachten omdat slechts 22 mensen met de hand de telling verrichtten.

'Moordpoging' op presidentskandidaat

André Kolingba bleef op 23 maart ongedeerd bij een schietpartij die volgens zijn woordvoerder een moordaanslag was. Kolingba vroeg diezelfde dag, ook namens vier andere kandidaten, om de verkiezingen van 13 maart ongeldig te verklaren wegens onregelmatigheden. De als tweede geëindigde Martin Ziguele was het oneens met die conclusie en verklaarde dat de verkiezingen eerlijk waren verlopen.

Tweede verkiezingsronde nodig

Op 31 maart bleek dat een tweede ronde in de presidentsverkiezingen nodig was omdat geen van de kandidaten de benodigde meerderheid van 50 procent had bereikt. Die tweede ronde werd gepland voor 1 mei

Uitslag eerste ronde presidentsverkiezingen Centraal Afrikaanse Republiek (13 maart 2005)

kandidaat	percentage
François Bozizé	43,0
Martin Ziguelé	23,5
André Kolingba	16,4
Jean-Paul Ngoupandé	5,1
Charles Massi	3,2
Abel Goumba	2,5
Henri Pouzère	2,1
Josué Binoua	1,5
Jean-Jacques Demafouth	1,3
Auguste Boukanga	0,8
Olivier Gabirault	0,7

Zeventien parlementsleden gekozen in eerste ronde

De voorzitter van de kiescommissie, Jean Willibiro-Sacko, maakte op 4 april bekend dat bij de eerste ronde van de algemene verkiezingen op 13 maart, 17 van de 105 zetels in het parlement ingevuld waren. De rest zou gekozen worden tijdens de tweede ronde op 1 mei. Onder de zeventien gekozen parlementsleden waren de voormalige premier Jean-Paul Ngoupandé; Mireille Kolingba, de vrouw van de voormalige president André Kolingba; en Luc-Apollinaire Dondon-Konamabaye, een voormalige voorzitter van de Nationale assemblee uit de tijd van president Ange-Felix Patassé.
Na de eerste ronde lagen drie partijen op ruime voorsprong: de Beweging voor de Bevrijding van het Centraal Afrikaanse Volk (MLPC) van presidentskandidaat Martin Ziguelé; de Democratische Vergadering van Centraal Afrika (RDC) van André Kolingba; en de Partij van Nationale Eenheid geleid door Ngoupandé.
De kandidaten van de Nationale Convergentie Kwa Na Kwa, de coalitie die de zittende machthebber Francois Bozizé steunde, slaagden geen van allen erin om in de eerste ronde een zetel te veroveren.

Uitstel verkiezingen tot 8 mei

Op 14 april kondigde president Bozizé aan dat de verkiezingen met een week waren uitgesteld tot 8 mei. Officieel om vermenging met de viering van 1 mei te voorkomen. Waarnemers meenden dat het uitstel te maken had met lopende onderhandelingen over mogelijke allianties die Bozizé zouden willen steunen. In de tweede ronde zou de voormalige premier Martin Ziguelé het opnemen tegen de zittende machthebber Francois Bozizé. Ziguelé vertegenwoordigde de belangrijkste oppositiepartij, de Beweging voor de Bevrijding van het Centraal Afrikaanse Volk (MLPC) en werd geassocieerd met het oude, weinig populaire regime van Patassé.

Voormalig coupleider wint verkiezingen

Op 24 mei kwam de einduitslag van de presidentsverkiezingen: Francois Bozizé won met 64,6 procent van de stemmen. Zijn belangrijkste rivaal, Martin Ziguelé, kreeg 35,4 procent en erkende zijn nederlaag. Hij zei dat de uitslag de wens van het volk van de Centraal Afrikaanse Republiek uitdrukte. Bozizé was in maart 2003 aan de macht gekomen door een coup tegen president Ange-Felix Patassé. Zijn verkiezing tot president betekende dat de militairen werden afgelost en een burgerregering het land weer ging leiden..
De coalitie die president Bozizé steunde,

Uitslag van de verkiezingen Nationale Assemblee Centraal Afrikaanse Rep. (105 zetels)

Nationale Convergentie Kwa Na Kwa (KNK)	42
Beweging van het Centraal Afrikaanse Volk (MLPC)	11
Democratische Vergadering van Centraal Afrika (RDC)	8
Sociaal-Democratische Partij (PSD)	4
Patriottisch Front voor Vooruitgang (FPP)	2
Alliantie voor Democratie en Vooruitgang (ADP)	2
Associatie Löndö (Löndö)	1
Niet-partij gebonden	34
ongeldig	1

werd in de Nationale Assemblee de grootste partij.

JUSTITIE

Hof spreekt ex-premier vrij van corruptie

Ex-premier Jean-Edouard Koyambounou werd op 7 december 2004 in hoger beroep vrijgesproken van corruptie. Volgens de jury was de bewijslast tegen hem onvoldoende. Koyambounou was premier onder de voormalige president Ange-Felix Patassé. Op beschuldiging ongeveer 85.000 euro te hebben verduisterd, had hij zestien maanden vastgezeten in de Ngaragba gevangenis. Tegen Patassé liep ook nog een rechtszaak wegens verduistering, verraad en verkrachting. Hij zou daarvoor op 22 december bij verstek terechtstaan omdat hij na de machtsovername door generaal François Bozizé het land was uitgevlucht.

(Vorige berichten pagina 563/1 e.v.- 2004)

GABON

BINNENLAND

Kabinetswijziging

President Omar Bongo voerde op 5 september 2004 in Gabon een kabinetswijziging door. Jean-Francois Ntoutoume-Emane bleef premier, maar de voormalige zwager van de president, Jean Boniface Assele, die minister van Publieke werken was voor hij begin jaren negentig uit de regering stapte, keerde terug als minister van Arbeid en Werkgelegenheid. Omar Bongo was in het olierijke land aan de macht sinds 1967 en hij was daarmee het langst zittende Afrikaanse staatshoofd. Verkiezingen in Gabon gingen altijd vergezeld van rumoer over fraude.

Samenstelling regering Gabon (5 september 2004)

President
El Hadj Omar BONGO ODIMBA
Vice-president
Didjob Divungi DI NDINGE
Premier
Jean-Francois NTOUTOUME-EMANE
Vice-premier, tevens minister van Stads- en Plattelandsplanning
Emmanuel Ondo METOGHO
Vice-premier, tevens minister van Steden
Antoine de Padoue Mboumbou MIYAKOU
Vice-premier, tevens minister van Transport, Burgerluchtvaart en Mensenrechten
Paul Mba ABESSOLE

Ministers van staat:
Buitenlandse zaken, Samenwerking en Franstalige zaken
Jean PING
Economie, Financiën, Begroting en Privatisering
Paul TOUNGUI
Gezondheidszorg
Paulette MISSAMBO
Huisvesting, Stadsplanning en Landregistratie
Jacques ADIAHENOT
Klein- en Middenbedrijf en Regionale integratie
Jean-Remy PENDY-BOUYIKI
Missies en Hervormingen
Pierre claver Maganga MOUSSAVOU
Planning and Ontwikkelingsprogramma's
Casimir OYE MBA

Ministers:
Ambtenaren, Bestuurlijke hervorming en Staatsmodernisering
Egide BOUNDONO
Arbeid en Werkgelegenheid
Jean Boniface ASSELE
Beroepstraining en Sociale rehabilitatie
Barnabe NDAKI
Binnenland, Openbare veiligheid en Decentralisatie
Clotaire Christian IVALA
Bossen, Water, Visserij en Milieu
Emile DOUMBA
Communicatie en Informatietechnologie
Mehdi TEALE
Cultuur en Kunst
Pierre AMOUGHE MBA
Defensie
Ali-Ben BONGO
Familie, Kind en Vrouwenzaken
Angelique NGOMA
Handel, Industriële ontwikkeling en NEPAD
Paul Biyoghe MBA
Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
Vincent Moulengui BOUKOUSSOU
Jeugd en Sport
Alfred MABIKA
Justitie
Honorine Dossou NAKI
Kleine ondernemingen
Paul BIYOGHE-MBA
Koopvaardij
Alice LAMOU
Landbouw, Veeteelt en Plattelandsontwikkeling
Faustin BOUKOUBI
Mijnen, Energie, Olie en Hydraulische bronnen
Richard ONOUVIET
Nationaal onderwijs
Francois Engongah OWONO
Openbare veiligheid en Immigratie
Desire Pascal MISSONGO
Openbare werken, Uitrusting en Constructie
Gen. Idriss NGARI
Post en Telecommunicatie
Daniel Ona ONO
Relaties met parlement en Regeringswoordvoerder
René Ndemezo OBIANG
Sociale zaken en Nationale solidariteit
André Mba OBAME
Toerisme en Ambacht
Jean MASSIMA

Geprivatiseerd waterbedrijf levert onvoldoende water

Op 24 januari 2005 bleek dat de watervoorziening in de Gabonese hoofdstad Libreville verslechterde. Er kwam geen water uit de kraan en de mensen moesten met emmers en jerrycans op straat in de rij staan voor water. Het water- en elektriciteitsbedrijf SEEG was in 1997 geprivatiseerd. De nieuwe Franse eigenaar, Vivendi, had vorig jaar wel de investeringen verdubbeld, maar aanvankelijk gaf het waterbedrijf de schuld aan de extreem lage waterstand van de rivieren en het extra watergebruik door grote hotels waar een topontmoeting van de Afrikaanse Unie plaats vond. Later werd toegegeven dat er een hoofdpomp stuk was gegaan en de reparatie nog zes maanden zou duren. Oorzaak van de waterproblemen lag ook in de groei van de bevolking van de hoofdstad. Daar woonde al meer dan de helft van de 1,2 miljoen inwoners van Gabon. In 2000 telde men in de stad 580.000 inwoners, in 2005 waren dat er meer dan 680.000. Daarvan konden er 422.000 gebruik maken van leidingwater.

Onduidelijkheid over bevolkingsaantal

De laatste bevolkingstelling in Gabon gaf op 28 maart 2005 aan dat de bevolking was gegroeid tot 1,5 miljoen mensen. Deskundigen achtten dat cijfer echter te hoog. Volgens de oppositie schroefde de regering het bewonersaantal op door valse namen aan het bevolkingsregister toe te voegen om meer geld van donoren te krijgen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Investering in visserij met VN-geld

Gabon ging ruim 221.000 euro – een subsidie van de Wereldlandbouworganisatie (FAO) – investeren in de visserij. Dat maakte Georges Mba Asseko, van het ministerie van Visserij, op 29 juli 2004 bekend. Gabon bezat een kustlijn van 800 kilometer, maar importeerde jaarlijks 7.000 ton vis. Asseko ver-

wachtte jaarlijks 280.000 ton vis binnen te kunnen halen, plus 25.000 ton weekdieren en 4.200 ton schaaldieren. Tot dat moment ving Gabon 35.000 ton vis per jaar, ter waarde van 35 miljard CFA (ca. 52,5 miljoen euro). Waar de kustgebieden van Afrika veelal overbevist waren, was de visstand bij Gabon goed. In 1998 tekende het land een contract dat de Europese Unie toestond om te vissen binnen de 200 mijlszone. Dit was in 2003 verlengd. Omdat Gabon niet de verwerkingscapaciteit had voor de gevangen vis, weken de schepen uit naar andere havens. In Port Mole, de belangrijkste havenstad voor de hoofdstad Libreville, zou er een visindustrie moeten komen, en ook in de havenstad Port-Gentil.
Volgens de Wereldbank bedroeg het inkomen per hoofd van de bevolking in 2003 in Gabon: 4.674 dollar. Het gemiddelde voor het Afrikaanse gedeelte onder de Sahara was 490 dollar. Maar de oliebronnen dreigden uitgeput te raken en het land diende zijn economie minder afhankelijk te maken van olie.

GEZONDHEID EN ZORG

Gratis hulplijnen voor hiv/aids en kinderbescherming

Op 17 september 2004 ging in Gabon een telefonische hiv/aids-hulplijn van start. Mensen konden er 24 uur per dag informatie krijgen over hiv/aids en de behandeling van de ziekte. De hulplijn werd gerund vanuit het hoofdkantoor van het Nationale Programma voor de Strijd tegen Aids en Seksueel Overdraagbare Aandoeningen (PLNS/IST). Deze hulplijn was de tweede. In april had de regering een telefonische hulplijn geopend voor kinderbescherming.

Illegale abortus belangrijke doodsoorzaak

Van de doodsoorzaken bij zwangerschappen in 2001 was 28,8 procent toe te schrijven aan illegale abortussen. Dat maakte het hoofd van Kinder- en moederzorg van het ministerie van Gezondheidszorg, Elisabeth Makaya, op 27 december 2004 bekend. Volgens statistieken onderging 15 procent van de vrouwen in de leeftijd van 15 tot 49 in Gabon een illegale abortus. Onderzoek had uitgewezen dat bij 27 procent van alle zwangerschappen een tienermeisje in verwachting was. Van de groep meisjes tussen 15 en 19 jaar had 23,8 procent de eerste seksuele contacten met 15 jaar. Voor jongens was dat percentage nog hoger: 48,1 procent. In Gabon was abortus alleen toegestaan als een dokter getuigde dat het leven van de moeder gevaar liep, of als er een afwijking aan de foetus was geconstateerd.

Eigen fabricage van medicijnen tegen aids en malaria

De Gabonese regering opende op 15 februari 2005 een fabriek in Libreville waar medicijnen tegen aids, malaria en tuberculose werden gemaakt. De afzetmarkt werd gevormd door 30 miljoen patiënten in zes landen van West-Afrika. De kennis voor de productie van antiretrovirale medicijnen kwam uit Brazilië.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Wet moet kinderhandel stoppen

De politie in Gabon ondernam op 4 februari 2005 voor de eerste keer sinds de wet tegen de kinderhandel in 2002 was aangenomen, actie tegen deze misstand. Zestig jongeren uit Benin, Togo, Nigeria, Ghana en Niger werden aangehouden, plus twintig volwassen die als hun werkgevers optraden, eveneens immigranten uit West-Afrika. De kinderen varieerden in leeftijd van 8 tot 26 jaar. Zij werden teruggezonden naar hun families. Hun 'ooms' werden tot groot ongenoegen van kinderrechtenactivisten na drie dagen weer vrijgelaten.
Volgens de wet mochten kinderen onder de zestien jaar niet werken. Unicef schatte het aantal kinderen in Gabon dat toch werkte, op 25.000, waarvan 7.000 onder hun taken verrichtten onder zulke slechte omstandigheden dat het slavernij genoemd kon worden. Ze werden door handelaren uit heel West-Afrika naar het relatief rijke Gabon gebracht.

(Vorige berichten pagina 447/2 e.v. - 2004)

LIBERIA

BINNENLAND

Regering bevriest tegoeden van Taylor en verwanten

De regering had de tegoeden van de voormalige president Charles Taylor en van verschillende van zijn familieleden en volgelingen bevroren, zo maakte Gyude Bryant, de voorzitter van de overgangsregering, op 15 oktober 2004, bekend. De mededeling werd gedaan dat op de eerste verjaardag van het aan de macht komen van de overgangsregering. Taylor verbleef sinds 2003 in ballingschap in Nigeria.
De maatregel kwam zeven maanden nadat de VN-Veiligheidsraad deze sancties had geboden.

Arrestaties na rellen

Op 1 november 2004 arresteerden de in Liberia gestationeerde vredestroepen van de Verenigde Naties in Monrovia 250 mensen na dagen van onrust waarbij minstens veertien mensen omkwamen en meer dan tweehonderd gewonden vielen. De VN-troepen gingen die dag ook de huizen langs op zoek naar wapens, nadat de deadline voor de ontwapening op 31 oktober was afgelopen. Ongeveer 95.000 rebellen hadden hun wapens ingeleverd, maar de VN-manschappen waren nog niet in alle delen van het land aanwezig en ook in de hoofdstad bleef de toestand gespannen.
De onrust van de dagen daarvoor veroorzaakte het ergste geweld sinds voormalig president Taylor in 2003 vluchtte en er 15.000 VN-vredestroepen in het land aankwamen. Volgens de afgezant van de VN, Jacques Klein, was de aanleiding voor het geweld een ruzie om plaatsen op een markt. Die was geëscaleerd door spanningen binnen een groep van voormalige rebellen van de Verenigde Liberianen voor Verzoening en Democratie (LURD), aanhangers van Taylor.

Voormalige oorlogsfacties ontbonden

De voormalige rebellengroepen werden op 3 november 2004 formeel ontbonden, conform het vredesverdrag dat in 2003 was gesloten. De leden waren opgeroepen hun wapens bij de VN in te leveren. De Verenigde Liberianen voor Verzoening en Democratie (LURD), die hun aanhang hadden onder de voornamelijk uit moslims bestaande stam van de Madingo, en de Beweging voor Democratie in Liberia (MODEL), die vooral gesteund werd door christenen, gaven samen met regeringsmilities een verklaring uit waarin beloofd werd geen geweld meer te gebruiken.

Tot dan waren er 27.000 geweren, 6,8 miljoen kogels en bijna 30.000 stukken zware ammunitie als mortieren en granaten ingeleverd bij de VN.

Groen licht voor verkiezingen in 2005

Op 17 december 2004 ondertekende interim-leider Gyude Bryant de herziening van de kieswet, waarmee de weg vrij werd gemaakt voor het organiseren van de eerste verkiezingen na de burgeroorlog. De wetsherziening was vertraagd omdat afgevaardigden hadden aangedrongen op het houden van een volkstelling voor de verkiezingen, hoewel het daardoor onmogelijk zou worden om de verkiezingen in oktober 2005 te kunnen houden. Onder internationale druk was de herziening van de wet toch aangenomen zonder de volkstelling.

Vluchtelingen keren zingend terug

Het eerste schip met terugkerende Liberiaanse vluchtelingen kwam op 21 december 2004 aan in de hoofdstad Monrovia. De ongeveer 400 vluchtelingen, afkomstig uit Ghana, zongen van blijdschap. Tijdens de oorlog waren er 400.000 Liberianen naar andere West-Afrikaanse landen gevlucht. De teruggekeerde vluchtelingen kregen voedsel van de VN en van hulporganisaties, om zich daarna bij hun familie te voegen. De terugkeeroperatie zou nog drie jaar doorgaan.

Einde aan protest Liberiaanse troepen

Op 22 december 2004 kwam er een einde aan een protest van Liberiaanse troepen na uitbetaling van salarisachterstanden. Eerder hadden troepen in burgerkleren wegversperringen opgeworpen en met stenen gegooid naar medewerkers van het ministerie van Defensie. Daarop waren VN-vredestroepen verschenen om de orde te herstellen.

Taakgroep tegen corruptie

De leider van de interimregering, Gyude Bryant, zei op 25 januari 2005 tegen de Nationale Assemblee dat hij een taakgroep had opgericht die de corruptie in Liberia moest onderzoeken. Er was internationale kritiek op de regering omdat die er niet in was geslaagd corruptie uit te bannen. Door de oorlog was dit een dagelijkse praktijk voor de Liberianen geworden.

Oproep om kalmte te bewaren bij corruptieschandaal

Op 17 maart riepen lokale leiders en de Verenigde Naties de bevolking op om kalm te blijven nadat het overgangsparlement een nieuwe voorzitter, George Koukou, had gekozen na een corruptieschandaal waarmee ruim 75 miljoen euro gemoeid was. De vorige voorzitter, George Dweh, die in de burgeroorlog een belangrijke rebel was van de Verenigde Liberianen voor Verzoening en Democratie (LURD), was op staande voet ontslagen omdat hij met enkele anderen zonder toestemming regeringsgeld had uitgegeven dat bestemd was voor parlementsleden om zich te hervestigen. Dweh noemde zijn ontslag onwettig. Ook andere voormalige commandanten van de belangrijkste rebellenorganisaties steunden het protest van Dweh. De Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (ECOWAS), die een belangrijke rol speelde bij de totstandkoming van het vredesakkoord in Liberia, stuurde een delegatie om de kwestie te onderzoeken.
De nieuwe voorzitter, Koukou, was eerder lid van het regime van Charles Taylor. Zijn assistent werd de advocaat David Gbala.

Avondklok opgeheven na rellen

Minister van Informatie William Allen maakte op 8 februari 2005 bekend dat de avondklok in de havenstad Harper, die twee weken eerder na rellen was ingesteld, was opgeheven. In het weekeinde van 22 en 23 januari trokken jongeren de straat op nadat drie mannen waren aangehouden in de naburige stad Pleebo op verdenking van moord om lichaamsdelen te verkrijgen voor magische rituelen. De jongeren bestormden het politiekantoor van Pleebo en mishandelden twee van de drie mannen. De derde verdween.

VN-troepen breken protest oud-rebellen

VN-vredestroepen schoten op 11 mei 2005 in de stad Ganta aan de grens met Guinee in het noordoosten van Liberia in de lucht bij een protest van duizenden oud-rebellen die geld eisten dat hen naar eigen zeggen toekwam conform het ontwapeningsprogramma. Ganta was de basis van de voormalige president Charles Taylor voor hij in 2003 in ballingschap vluchtte.

Volgens inwoners van Ganta begon de onrust nadat interim-president Gyude Bryant bij een bezoek aan de stad 75.000 Liberiaanse dollars (ongeveer 1.100 euro) uitdeelde met de mededeling dat de rest later betaald zou worden.
Human Rights Watch meldde dat veel Liberiaanse ex-rebellen gerekruteerd werden voor oorlogen in Guinee en Ivoorkust. De organisatie riep donorlanden op om het tekort van bijna 33 miljoen euro voor het ontwapeningsprogramma, snel aan te vullen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

VN handhaaft sancties

Op 23 december 2004 toonde de overgangsregering zich verrast door het besluit van de Verenigde Naties (VN) om de drie jaar oude ban op de export van diamanten en hout uit Liberia, te handhaven. Volgens de Veiligheidsraad ging de illegale exploitatie van deze bronnen, waarmee conflicten in West-Afrika werden gefinancierd, gewoon door. Minister van Binnenlandse zaken Dan Morias zei dat de sancties het vredesproces hinderden. Volgens de Veiligheidsraad had de overgangsregering nog niet overal in het land zijn gezag gevestigd, maar volgens Morias was de regering daar wel in geslaagd met behulp van de 15.000 manschappen van de VN.

Ban op diamanthandel opnieuw verlengd

De Veiligheidsraad besloot op 30 maart 2005 dat de ban op de diamantenhandel verlengd moest worden tot juni. Dan zou er opnieuw naar gekeken worden. De Veiligheidsraad volgde daarmee het advies van een groep deskundigen die vastgesteld had dat de overgangsregering van Liberia in het geheim een contract had afgesloten met een tot dan toe onbekend mijnbedrijf. Deze onderneming had voor tien jaar de facto het monopolie gekregen om diamanten en andere mineralen uit het westen van het land op te kopen. Het ging om de West African Mining Corporation (WAMCO), gefinancierd door de particuliere London International Bank.

Economie begint te groeien

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) bracht op 1 maart 2005 een rapport uit waar-

in men concludeerde dat de economie van Liberia in 2004 weer was gaan groeien, maar dat de noodzaak van ingrijpende hervormingen bleef bestaan. Het bnp was met twee procent toegenomen in 2004, na een daling van 31 procent in 2003. De groei was te danken aan het herstel van de rubberproductie en van de kleine productiebedrijven, en aan de toename van de lokale dienstverlening.
Het IMF waarschuwde wel dat er meer openheid moest komen in zaken van de regering. Vooral de verkoop van ijzererts was ondoorzichtig en import- en exporttoestemmingen bleken te zijn verdwenen. De zaak was in onderzoek bij de autoriteiten en het IMF drong er op aan dat de resultaten openbaar gemaakt zouden worden.

JUSTITIE

Nederlander opgepakt wegens oorlogsmisdaden

De 62-jarige Nederlandse zakenman Guus van Kouwenhoven werd op 21 maart 2005 in Rotterdam gearresteerd op beschuldiging van het plegen van oorlogsmisdaden tijdens de burgeroorlog in Liberia en van wapensmokkel voor Charles Taylor.
Volgens een rapport van de Verenigde Naties maakte Van Kouwenhoven deel uit van de kring van intimi rond Taylor. De houthandelbedrijven van de Hollandse zakenman zouden milities opgezet hebben die deelnamen aan massamoorden op burgers met wapens die ze van Van Kouwenhoven hadden gekregen. Volgens de Britse mensenrechtenorganisatie Global Witness, die campagne voerde tegen Oriental Timber Trading, een bedrijf van Van Kouwenhoven, was de zakenman een hoofdrolspeler in de regionale instabiliteit in Liberia en Sierra Leone.
Charles Taylor begon begin jaren negentig een opstand in Liberia, kwam vervolgens aan de macht en werd in 1999 gekozen tot president. Hij werd beschuldigd van diamantsmokkel, wapenhandel en van betrokkenheid bij de onrust in buurland Sierra Leone. In 1999 begon een rebellie tegen Taylor, die in 2003 leidde tot zijn vertrek en tot een vredesakkoord.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Seksueel geweld treft twee van elke drie Liberianen

In een rapport van Amnesty International (AI), dat op 14 december 2004 verscheen, stond dat soldaten en rebellen tijdens de burgeroorlog tweederde van de bevolking van Liberia van ruim drie miljoen mensen, slachtoffer hadden gemaakt van seksueel geweld. Een jaar na het vredesakkoord was nog geen één van hen daarvoor gestraft. De meeste slachtoffers waren vrouwen, maar ook jongens en mannen hadden ermee te maken gehad. Amnesty riep op de schuldigen te straffen, mede omdat volgens de organisatie duurzame vrede alleen mogelijk was als er gerechtigheid geschiedde.

Seksueel misbruik in Liberia door militairen VN

De Verenigde Naties gaven op 29 april 2005 toe dat blauwhelmen in Liberia zich schuldig hadden gemaakt aan seksueel misbruik van burgers. Volgens een woordvoerder bleek uit vooronderzoek dat sommige aanklachten tegen vredesmilitairen klopten.
De VN-missie in Liberia telde ongeveer 15.000 militairen. Zij ondersteunden de overgangsregering die in augustus 2003, na veertien jaar burgeroorlog, aan de macht was gekomen.

MILITAIRE ZAKEN

Uitstel formering nieuw leger door gebrek aan geld

Minister van Defensie Daniel Chea zei op 7 maart 2005 dat de overgangsregering naarstig naar geld zocht dat nodig was om het bestaande leger van 15.000 manschappen te ontbinden. Dit voordat er een nieuwe strijdmacht geformeerd kon worden. Ongeveer 15 miljoen euro was nodig voor pensioenen en andere sociale regelingen. Het huidige leger was slecht georganiseerd, mede doordat veel officieren vanaf december 1989 waren overgelopen naar de rebellenorganisaties.
Het eerste onderdeel van het nieuwe leger had in december gereed moeten zijn, maar volgens Chea zou die datum niet gehaald worden. De Verenigde Staten hadden toegezegd om met ongeveer 28,6 miljoen euro te helpen een nieuw leger van 4.000 man op te zetten, maar dat geld zou pas komen als de regering van Liberia de schulden aan het oude leger had afbetaald.

Regering formeert een nieuw leger

Vanuit het ministerie van Defensie werd op 19 mei gemeld dat de regering aan het eind van die maand voldoende geld bijeen had voor de formatie van een nieuw leger van 4.000 man. De regering had dan 4,2 miljoen euro beschikbaar, maar schatte dat er in totaal 13,5 miljoen euro nodig zou zijn.

(Vorige berichten pagina 640/3 e.v.- 2004)

NIGERIA

BINNENLAND

Openbare gebouwen in vlammen opgegaan

Meer dan twaalf openbare gebouwen gingen op 11 en 12 november 2004 in vlammen op tijdens uitbarstingen van politiek geweld tussen rivaliserende facties van de regerende Democratische Volkspartij in de deelstaat Anambra in het zuidoosten van Nigeria. Volgens Chris Ngige, de gouverneur van Anambra die ook de leider was van één van de rivaliserende facties, was de onder federaal gezag staande politie betrokken bij het geweld, waarbij onder andere de gebouwen van de radio en televisie in brand werden gestoken in Awka, de hoofdstad van de regio. Volgens Ngige was de factie van de Democratische Volkspartij die geleid werd door de zakenman Chris Uba, verantwoordelijk voor de vernielingen. Het hoofd van de politie in Anambra, Felix Ogbaudu, zei dat zijn manschappen niets konden doen omdat ze overweldigd werden door de grote aantallen zwaar bewapende benden. Hij had om versterking gevraagd uit naburige staten. Uba claimde dat hij de herverkiezing van Ngige had gefinancierd, maar vervolgens niet was gecompenseerd bij het vormen van de regering. Nog voor de Ngige werd aangesteld had hij in juli 2003 geprobeerd de gouverneur buitenspel te zetten.

Leider regeringspartij stapt op

Op 10 januari 2005 stapte Audu Ogbeh, de voorzitter van de regeringspartij Democratische Volkspartij, op na een ruzie met president Olusegun Obasanjo. De twee waren het oneens over hoe de crisis in de deelstaat Anambra moest worden aangepakt.

Noodtoestand in Plateau opgeheven

Op 16 november 2004 maakte de federale

regering bekend dat de noodtoestand in de deelstaat Plateau, die zes maanden daarvoor was ingesteld na etnisch en religieus geweld waarbij honderden doden vielen, werd opgeheven. Ook de gouverneur van de staat, Joshua Dariye, mocht zijn functie weer uitoefenen. President Olusegun Obasanjo had hem in mei van zijn taken ontheven omdat hij niet krachtig genoeg had opgetreden.
De Britse en Nigeriaanse politie gingen wel verder met een onderzoek tegen Dariye die in september in Londen was gearresteerd op beschuldiging van het witwassen van geld. Dariye genoot de steun van veel christenen in de regio. De moslims hadden graag gezien dat de noodtoestand voortduurde.

Problemen in olierijke zuiden nog niet voorbij

Delta-rebellen bevriezen akkoord over ontwapening

Mujahid Dokubo-Asari, de leider van de rebellen van de Vrijwillige Volkstroepen van de Nigeriaanse Delta-regio (NDPVF), zei op 16 november 2004 dat zijn organisatie de vrijwillige ontwapening stopzette waarvoor de rebellen en de regering in oktober een akkoord hadden gesloten. Dokubo-Asari beschuldigde het ontwapeningscomité van de regering ervan het aantal wapens te overschatten dat de rivaliserende rebellen van de Niger Delta Vigilantes (NDV), geleid door Ateke Tom, hadden ingeleverd. Volgens Dokubo-Asari waren er door de groep van Tom slechts acht geweren ingeleverd, terwijl ze er zeker 600 hadden. Mujahid Dokubo-Asari zei dat zijn groep pas verder zou ontwapenen als de andere groep meer wapens zou inleveren. De leider van het ontwapeningscomité en gouverneur van de deelstaat Rivers, Peter Odili, ontkende de beschuldiging.
Bij gevechten tussen de NDPVF en NDV waren in het afgelopen jaar meer dan duizend doden gevallen. De NDV steunde de regering.

Einde aan bezetting van oliewinningsgebied

Dorpsbewoners beëindigden op 7 december een driedaagse bezetting van drie oliewinplaatsen in de Niger-delta. Volgens oliemaatschappij Shell waren de demonstranten vertrokken en ChevronTexaco meldde eveneens dat de dorpsbewoners hun protest hadden gestaakt. Beide maatschappijen zouden met de bewoners overleggen over klachten dat de lokale bevolking over het hoofd was gezien bij het aantrekken van personeel voor de boorlocaties. Het ging om mannen en vrouwen van de Kula-gemeenschap in de deelstaat Rivers.
Door het protest was er een productieverlies van 90.000 vaten per dag. De totale dagelijkse olieproductie van Nigeria was 2,5 miljoen vaten.

Doden bij explosie in oliepijplijn

Een explosie in een oliepijplijn ten oosten van Lagos kostte op 23 december het leven aan 26 mensen. De explosie ontstond toen dieven die olie aftapten, voor de politie op de vlucht sloegen en de pijplijn in brand staken. De brand verspreidde zich naar Sanki-Ilado, een dorp nabij de commerciële hoofdstad van Nigeria, Lagos. Diefstal van olie en het saboteren van oliepijplijnen kwamen veelvuldig voor in Nigeria.

ChevronTexaco gaat hulp anders verdelen

Oliemaatschappij ChevronTexaco maakte op 4 mei 2005 bekend dat het de hulp aan Nigeria anders ging verdelen omdat de oude manier conflicten in het land aanwakkerde. De oliereus gaf direct geld aan gemeenschappen nabij de olie-installaties, maar dat leidde tot corruptie en spanningen in de regio. Voortaan zou men meer samenwerken met regionale bestuursraden om projecten te selecteren. ChevronTexaco publiceerde dit voornemen ook in Nigeriaanse kranten.
In de afgelopen tien jaar had de maatschappij ongeveer 109 miljoen euro aan Nigeria gegeven, maar van de hulpprojecten was door de onrust en het geweld in de regio weinig overgebleven.
Eerder had oliemaatschappij Shell al geconcludeerd dat haar giften bijdroegen aan de problemen en daarom besloten geen geldelijke hulp meer te geven.

Hof verwerpt aanklacht tegen herverkiezing Obasanjo

Op 20 december 2004 verwierp een Nigeriaanse rechtbank de aanklacht van de belangrijkste oppositieleider Muhammadu Buhari dat de grote overwinning van president Olusegun Obasanjo bij de presidentsverkiezingen vorig jaar maart, op fraude berustte. Het Hof van Beroep dat gerechtigd was op te treden als tribunaal voor de presidentsverkiezingen, oordeelde dat Buhari onvoldoende bewijs had geleverd voor zijn stelling. De president van het Hof, Francis Tabai, annuleerde wel de resultaten van de verkiezingen in de thuisregio van Obasanjo in de staat Ogun, omdat fraude daar wel bewezen was. Maar dat was volgens hem geen reden om de verkiezingen voor het gehele land ongeldig te verklaren.
Buitenlandse waarnemers zeiden dat Obasanjo er niet in was geslaagd om de democratie volledig te herstellen sinds zijn verkiezing in 1999 na vijftien jaar van militaire dictatuur. Volgens het ministerie van Buitenlandse zaken van de Verenigde Staten waren de verkiezingen van 2003 gepaard gegaan met talrijke onregelmatigheden en politiek geweld. Veel Nigerianen beschouwden Obasanjo als een burgerdictator die niets anders had gebracht dan meer armoede, geweld en corruptie, ondanks de olierijkdom van het land.

Obasanjo voert strijd tegen corruptie

Admiraals bekennen rol marine bij oliediefstal

Op 6 januari 2005 maakte de marine bekend dat de admiraals Francis Agbiti en Samuel Kolawole waren ontslagen omdat ze betrokken waren bij de verdwijning van de olietanker African Pride. Deze was in augustus 2004 opgebracht omdat het schip 11.000 ton gestolen ruwe olie vervoerde. Een derde admiraal, Antonio Bob-Manuel, werd vrijgesproken van alle aanklachten.
De twee junior marineofficieren Jonathan Ihejiawu en Suleiman Atan vertelden de rechtbank dat ze elk 1.515 euro hadden gekregen om de African Pride uit de haven van Lagos naar open zee te brengen, waar de lading in een ander schip werd getankt.
Het vermoeden bestond al lang dat de marinetop betrokken was bij oliediefstal. Vertegenwoordigers van oliemaatschappijen zeiden dat ongeveer 10 procent van de olieproductie van Nigeria in handen viel van gewapende benden. De dertienkoppige Russische bemanning van de African Pride was gearresteerd en wachtte in Lagos op hun rechtszaak.
Volgens het hoofd van de Economische en Financiële Misdaadcommissie (EFCC), de

waakhond tegen corruptie, ging 40 procent van de nationale opbrengst verloren door de corruptie. Elke dag werden er 100.000 vaten olie gestolen door misdaadsyndicaten met connecties tot in de top van de regering.
Er waren verschillende voorbeelden van de corruptie. In 2003 ontsloeg de staatsoliemaatschappij NNPC zeven medewerkers op beschuldiging van fraude met scheepspapieren waardoor het land honderden miljoenen aan inkomsten was misgelopen.
En één van de belangrijkste leiders van de milities in de Niger-delta Mujahid Dokubo-Asari, bekende openlijk dat hij zijn Niger Delta People's Volunteer Force bewapende uit de opbrengst van de verkoop van gestolen ruwe olie.

Staatsoliemaatschappij stemt in met corruptiecontrole

Op 15 februari zei president Olusegun Obasanjo in een interview dat de staatsoliemaatschappij NNPC aanvankelijk regeringscontrole op de uitgaven had geweigerd, maar daar nu toch mee had ingestemd. De NNPC beheerde ongeveer de helft van de dagelijkse olieproductie van 2,3 miljoen vaten met een totale jaarlijkse opbrengst van omgerekend bijna 25 miljard euro. Obasanjo zei een anticorruptiebeleid te voeren, ook omdat de corruptie zijn pogingen bemoeilijkte om schuldenlastverlichting te krijgen van internationale donoren. Critici betwijfelden echter de ernst van zijn streven. In 2002 had de regering een accountantsonderzoek aangekondigd van de olie-inkomsten, maar dat was nog niet verschenen. Volgens Transparency International stond Nigeria derde op de lijst van meest corrupte landen.

Corrupte minister ontslagen

Op 22 maart ontsloeg president Olusegun Obasanjo zijn minister van Onderwijs Fabian Osuji wegens corruptie. De minister zou parlementsleden hebben omgekocht voor een totaal bedrag van ruim 328.000 euro om zijn begroting van Onderwijs te laten passeren. In een toespraak op radio en televisie beschuldigde de president de voorzitter van de senaat, Adolphus Wabara, en zes andere parlementsleden van het aannemen van smeergeld van Osuji. Hij kondigde bovendien verder onderzoek aan naar corrupte ministers en parlementsleden.
Wabara ontkende de aantijging, maar op 5 april zag hij – de op twee na machtige man van het land – zich genoodzaakt af te treden. Senator Ken Nnamani van de deelstaat Enugu in het zuidoosten van Nigeria werd gekozen tot de nieuwe voorzitter.

Politiechef gevangen gezet wegens corruptie

Op 30 maart liet de Economische en Financiële Misdaadcommissie (EFCC) de voormalige politiechef Tafa Balogun arresteren. Hij was twee maanden eerder opgestapt na beschuldigingen van corruptie. Balogun ontkende alle aanklachten.

Twee toprechters ontslagen wegens corruptie

Op 13 mei ontsloeg president Obasanjo twee toprechters van het Hof van Beroep wegens een omkoopschandaal ter waarde van ruim 171.000 euro. Het ging om de rechters Okwuchukwu Opene en D.A. Adeniji. Ze hadden geld aangenomen in een zaak over de verkiezingsresultaten in de staat Anambra in het zuidoosten. Daar hadden internationale waarnemers tal van onregelmatigheden geconstateerd bij de presidentsverkiezingen van 2003.

Debat over herziening grondwet omstreden

Nobelprijswinnaar bekritiseert Obasanjo

Op 14 januari 2005 bekritiseerde Nobelprijswinnaar en de meest bekende intellectueel van Nigeria, Wole Soyinka, president Olusegun Obasanjo. Soyinka betwistte de legitimiteit van diens regering en vooral de conferentie die Obasanjo wilde om de door militairen geschreven grondwet van 1999 te herzien. Volgens Soyinka was Obasanjo, wiens herverkiezing in 2003 omgeven was door fraude, niet de juiste figuur om leiding te geven bij een dergelijke grondwetsherziening. Hij kondigde aan dat de Pro Nationale Conferentieorganisatie (PRONACO), samengesteld uit vertegenwoordigers van 250 verschillende sociale, etnische en professionele groepen uit alle 36 staten van Nigeria, een alternatief forum zou organiseren.

President opent debat over grondwet

Op 21 februari opende president Olusegun Obasanjo een conferentie over de grondwet met de waarschuwing dat de 400 deelnemers niet de eenheid van het land ter discussie moesten stellen. Het debat over de grondwet was volgens de president niet bedoeld om Nigeria uiteen te laten vallen, maar juist om de eenheid te versterken. De deelnemers waren allemaal benoemd door Obasanjo of door de 36 gouverneurs van de deelstaten, waarvan 28 behoorden tot de regeringspartij, de Volksdemocratische Partij (PDP). In drie maanden tijd moesten ze een nieuwe grondwet opstellen.

Meer dan honderd doden bij ruzie over land

Op 28 april 2005 werd bekend dat in twee weken van geweld tussen rivaliserende boerengemeenschappen in het zuidoosten van het land, meer dan honderd mensen waren omgekomen. De leider van de Ipollor, een minderheidsgroep, beschuldigde de buren van de talrijke Ibo-stam ervan dat ze zich vestigden op land dat traditioneel van zijn stam was. Er waren bij de Ipollor meer dan 70 mensen omgekomen. Aan de andere kant vielen 37 doden. Nigeria kent 250 verschillende etnische groepen.

Meer dan honderd arrestaties bij bijeenkomst voor afscheiding Biafra

De oproerpolitie arresteerde op 10 mei 2005 meer dan honderd mensen bij een bijeenkomst georganiseerd door de verboden Beweging voor de Actualisering van de Soevereine Staat van Biafra (MASSOB), die voorstander was van de afscheiding van de provincie Biafra. De bijeenkomst had plaats onder de vlag van een christelijke dienst. Predikers voorspelden de afscheiding van Biafra en riepen het publiek op om te vechten voor een onafhankelijk Biafra. De desbetreffende provincie omvatte nagenoeg alle oliewingebieden van Nigeria. Een poging in 1967 om een onafhankelijk Biafra uit te roepen, liep uit op drie jaar burgeroorlog en meer dan 1 miljoen doden.

Arrestaties na botsingen tussen moslims

De politie arresteerde op 15 mei 2005 in het noorden van Nigeria 43 mensen na twee dagen van geweld tussen twee moslimgroepen waarbij twee doden vielen en een onbekend aantal gewonden.
De shia en sunni moslims in de stad Sokoto

hadden sinds het begin van het jaar ruzie over de toegang tot de twee centrale moskeeën. In Sokoto was de meerderheid sunni. De gevechten begonnen toen shias de toegang tot de moskeeën werd geweigerd omdat zij zouden prediken tegen de leiders van de sunni.
Het was de derde gewelddadige confrontatie tussen de twee groepen. In februari waren ook al drie mensen omgekomen, en in april werden 21 mensen gearresteerd nadat er stenen waren gegooid naar een verboden shia processie.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staking afgeblazen

De Nigeriaanse vakbonden bliezen op 15 november 2004 een staking af omdat de regering de brandstofprijzen met 10 procent had verminderd. In september waren de prijzen met 23 procent verhoogd doordat de overheid de subsidies had afgeschaft, waarna de vakbonden een algehele staking hadden georganiseerd die het land platlegde. President Olusegun Obasanjo had zelf ingegrepen om de kortingen gerealiseerd te krijgen.

Nieuwe wet beperkt macht van vakbonden

President Olusegun Obasanjo ondertekende op 31 maart 2005 een wet die het monopolie van de nationale unie van vakbonden brak. Die had vorig jaar met stakingen het land voor meer dan een week stilgelegd. De nieuwe wet maakte het mogelijk dat vakbonden zich organiseerden zonder te vallen onder de overkoepeling van de federatie, het Nigeriaanse Arbeidscongres (NLC). En voortaan was het lidmaatschap van een vakbond ook een kwestie van vrijwilligheid. De wet verbood ook stakingen in de gezondheidszorg en het onderwijs.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Onenigheid over aflossen van buitenlandse schulden

Op 9 maart 2005 ging de senaat akkoord met de totale begroting voor 2005 inclusief de geplande schuldenbetalingen ter waarde van ruim één miljard euro. De dag daarvoor had het Huis van Afgevaardigden echter nog gestemd voor het schrappen van de aflossingen van de buitenlandse schuld op de begroting van 2005. De buitenlandse schuld bedroeg bijna 29 miljard euro. President Olusegun Obasanjo spande zich in om in aanmerking te komen voor schuldenlastverlichting, maar internationale donoren hadden dat voorlopig afgewezen omdat het land door de enorme corruptie veel geld verloor.

Senaat verwerpt korting op uitgaven

De Senaat verwierp op 6 mei 2005 het plan van president Olusegun Obasanjo om de nationale uitgaven terug te brengen van 1,8 biljoen naira (ongeveer 11,5 miljard euro) naar 1,7 biljoen naira (ca.10,8 miljard euro). De maand daarvoor had de president nog zijn goedkeuring gegeven aan een verhoging van de uitgaven met 38 procent ten opzichte van het uitgavenniveau van 2004.
Internationaal was er kritiek op de hoogte van het Nigeriaanse uitgavenniveau. Begin mei had het Internationaal Monetair Fonds het budget van Nigeria het grootste risico voor de macro-economische stabiliteit genoemd. Na Zuid-Afrika was de Nigeriaanse economie de grootste van Afrika.

JUSTITIE

Islamitisch hof heft doodvonnis vrouw op

Daso Adamu, een vrouw van 25 jaar die veroordeeld was tot de dood door steniging voor het hebben van seksuele gemeenschap buiten het huwelijk, werd op 9 december 2004 door een islamitisch Hof van Beroep vrijgesproken. Volgens rechter Suleman Yusuf was het bewijs tegen haar onvoldoende. Haar vier maanden oude baby kon ook binnen het huwelijk verwekt zijn. De betrokken man was niet gedaagd bij gebrek aan bewijs. Sinds twaalf noordelijke staten van Nigeria in 2000 de sharia hadden ingevoerd, waren tien Nigeriaanse vrouwen wegens overspel tot de doodstraf door steniging veroordeeld. In alle gevallen was hun veroordeling in hoger beroep echter ongedaan gemaakt.

ONDERWIJS

Onderwijsproject voor meisjes gestart

Nigeria startte op 8 december 2004 een onderwijsproject voor meisjes ter waarde van bijna 41 miljoen euro – een gift van de Engelse overheid. Het doel was onderwijs te verzorgen voor 360.000 meisjes op 720 scholen. Volgens het Kinderfonds van de Verenigde Naties, Unicef, ging het om één van de grootste projecten gericht op onderwijs voor meisjes in de hele wereld. Het programma richtte zich vooral op het islamitische noorden.
Ongeveer 7,3 miljoen Nigeriaanse kinderen in de basisschoolleeftijd, waarvan 62 procent meisjes, kregen geen onderwijs.

GEZONDHEID EN ZORG

Meer medicijnen voor aidspatiënten

Op 24 februari 2005 zei minister van Gezondheidszorg Eyitayo Lambo dat het aantal aidspatiënten dat gesubsidieerde medicijnen kreeg, moest stijgen van 14.000 naar 100.000. Het doel was om in 2007 het aantal behandelde patiënten te verhogen tot 350.000. Nigeria, met 126 miljoen inwoners het Afrikaanse land met de meeste inwoners, was in 2002 begonnen met de verstrekking van antiretrovirale medicijnen in 25 behandelcentra. Daarmee bereikte men echter maar een klein deel van de geschatte 4 miljoen Nigerianen met hiv of aids. In 2004 was met geld van Nigerianen in het buitenland, voornamelijk uit de Verenigde Staten, een eerste fabriek geopend waar relatief goedkope antiretrovirale medicijnen werden gemaakt.

Bloedtransfusiecentrum om verspreiding aids tegen te gaan

President Obasanjo opende op 12 mei in Abuja het eerste nationale bloedtransfusiecentrum. Vanuit dit centrum zouden ziekenhuizen worden voorzien van bloed dat niet besmet was met het hiv-virus. De meeste ziekenhuizen in Nigeria konden niet zelf bloed testen op infecties. Van alle besmettingen met hiv ontstond 14 procent door bloedtransfusies. De grootste oorzaak van besmetting met hiv waren heteroseksuele contacten. In de komende twee jaar zouden er verspreid over het land in totaal zeven bloedcentra moeten komen, voor een totaal bedrag van ongeveer 21 miljoen euro. De Amerikaanse overheid ondersteunde het project.

Mazelen doodt meer dan 500 kinderen

Van januari tot half maart waren al 561 kinderen in Nigeria bezweken aan de ziekte

mazelen. Dat zei de Wereldgezondheidsorganisatie WHO op 21 maart 2005 in Abuja. De meeste slachtoffers vielen in het noorden waar veel mensen niet gevaccineerd willen worden om religieuze redenen. In totaal had de organisatie dat jaar al 23.575 ziektegevallen van mazelen geregistreerd, waarvan 90 procent in het noorden. Tegen de ziekte bestond een afdoende vaccin, maar wereldwijd stierven er in 2003 nog een half miljoen mensen aan. Toch nam dat getal af: in 1999 waren het er nog 873.000.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Militaire leiders beschuldigd van moord en onderdrukking

Een speciale commissie die mensenrechtenschendingen onderzocht tijdens de militaire dictaturen hield drie militaire leiders verantwoordelijk voor het moorden, zo bleek op 14 januari 2005. De bevindingen van het zogenaamde Oputa-panel waren drie jaar door de regering tegengehouden, maar de in Washington gevestigde burgergroep Nigeriaanse Democratische Beweging had de resultaten op Internet gezet. Het panel werd geleid door een gepensioneerde rechter van het hooggerechtshof en stelde dat er een onderzoek moest komen naar de voormalige militaire leiders Ibrahim Babangida, Muhammadu Buhari en Abdulsalami Abubakar en dat zij uitgesloten moesten worden van de mogelijkheid ooit nog betrokken te raken bij het landsbestuur. Babangida en Buhari waren nog altijd prominente politici die waarschijnlijk zouden meedoen aan de verkiezingen in 2007, wanneer president Obasanjo na twee termijnen zou moeten aftreden. Het panel was opgezet door Obasanjo als teken dat het hem ernst was met de democratie na vijftien jaar militaire dictatuur, maar hij had de resultaten nooit gepubliceerd. De betrokken militairen betwistten de legitimiteit van het panel.

'Overheid laat schuldigen religieus geweld gaan'

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) beschuldigde op 25 mei 2005 de regering van Nigeria ervan niets te doen aan het vervolgen van de daders van het religieuze geweld in de staat Plateau in 2004 waarbij meer dan 900 mensen omkwamen. HRW stelde dat door het uitblijven van een duidelijk signaal van de overheid dat de verantwoordelijken niet ongestraft zouden blijven, verder geweld werd aangemoedigd. In centraal Nigeria was de scheidslijn tussen het islamitische noorden en het zuiden waar christenen in de meerderheid waren. Het geweld tussen de twee religieuze bevolkingsgroepen werd versterkt door strijd om land. De islamieten waren veelal veehoeders, terwijl de christenen voornamelijk landbouw bedreven. Door droogte gedwongen kwamen de veehoeders steeds vaker naar de landbouwgebieden.
Volgens HRW had het aantal slachtoffers van het geweld beperkt kunnen blijven als de overheid en de veiligheidstroepen adequaat hadden ingegrepen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nigeria en Engeland samen in strijd tegen mensensmokkel

De openbare aanklagers van Engeland en Nigeria ondertekenden op 17 november 2004 in Londen een samenwerkingsakkoord om mensensmokkel tegen te gaan. Elk jaar werden duizenden vrouwen en kinderen voor de seksindustrie naar Europa gesmokkeld, of ingezet als goedkope arbeidskrachten. De overeenkomst kwam tot stand na een ontmoeting tussen premier Tony Blair en de Nigeriaanse president Olusegun Obasanjo. Het akkoord hield ook in dat slachtoffers ondersteuning zouden krijgen, ook zij die wilden getuigen tegen de mensenhandelaren.
De politie van Londen onderzocht nog steeds de moord op de jonge Afrikaan Adam wiens lijk in september 2001 in de Thames was gevonden. Het vermoeden bestond dat hij afkomstig was uit Nigeria en door mensensmokkelaars Engeland was binnengebracht. De jongen zou het slachtoffer zijn van een rituele moord.

Overdracht Bakassi niet tegen te houden

Het federale Hooggerechtshof verklaarde op 14 februari 2005 dat het de overdracht van het olierijke schiereiland Bakassi aan Kameroen niet kon tegenhouden. Daar hadden leiders van het schiereiland om gevraagd. Rechter Binta Murtala Nyako zei dat het hof niet aan hun verzoek kon voldoen omdat de regering van Nigeria akkoord was gegaan met een uitspraak van het Internationale Hof van Justitie in 2002 waarin de soevereiniteit over het schiereiland werd overgedragen aan Kameroen. De overdracht had moeten plaatsvinden in september 2004, maar was nog niet gebeurd. Volgens de leiders van het eiland wilden de 300.000 bewoners geen inwoners van Kameroen worden.

Nigerianen toegang tot Engeland geweigerd

Vanaf 11 april 2005 weigerde Engeland de toegang aan Nigerianen in de leeftijd van 18 tot 30 jaar die voor het eerst het land wilden binnenkomen, met uitzondering van studenten en een groep geselecteerde zakenlieden. Reden voor de maatregel was dat de Engelsen overspoeld werden met visumaanvragen van jongeren: 23.000 per maand. Ruim 80 procent werd afgewezen.

Verenigde Staten vragen Nigeria om uitlevering Taylor

Op 4 mei 2005 nam het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden bijna unaniem een resolutie aan die Nigeria opriep om de voormalige Liberiaanse president Charles Taylor uit te leveren aan het speciale door de Verenigde Naties gesteunde gerechtshof in Sierra Leone. Taylor werd verdacht van zeventien oorlogsmisdaden in dat land. Nigeria had in 2003 asiel verleend aan Taylor op voorwaarde dat hij zich niet meer met politieke zaken zou bezighouden om op die wijze de rust in de regio te doen terugkeren. Volgens Amerikaanse volksvertegenwoordigers had Taylor zich niet aan die afspraak gehouden.
Bijna drie weken later informeerde het speciale gerechtshof de Veiligheidsraad dat Taylor regelmatig sprak met Liberiaanse politici en zakenmensen en dat hij vrij door de hele regio reisde. Ook zou hij contacten onderhouden met terroristen van Al-Qaeda en geld van de organisatie naar een Liberiaanse presidentskandidaat hebben doorgesluisd.

Op 25 mei reageerde de president van Nigeria, Olusegun Obasanjo, dat de internationale gemeenschap met onweerlegbaar bewijs moest komen dat Taylor iets verkeerds had gedaan tijdens zijn ballingschap in Nigeria. Obasanjo benadrukte dat hij alleen asiel had verleend aan Taylor om verder bloedvergieten te voorkomen.

OVERLEDEN

Bola Ige, minister van Justitie

Op 23 december 2001 werd de Nigeriaanse minister van Justitie, Bola Ige, in zijn huis in Ibadan vermoord. Hij werd geboren op 13 september 1930 in Ilesha, in de Yoruba-streek.
Bola Ige studeerde aan het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw rechten in Londen. Na zijn terugkeer werkte hij als jurist in Ibadan. Hij sloot zich aan bij de oppositionele Actie Groep (AG) van Chief Awolowo die zijn politieke leermeester werd. Na de politieke omwenteling van 1966 was Ige drie jaar lang landbouwcommissaris in West-Nigeria. Hij werd echter in toenemende mate een criticaster van de militaire dictatuur en sloot zich begin jaren zeventig aan bij de Wereldraad van Kerken.
Later sloot hij zich toch weer aan bij de opvolger van Awolowo's Actie Groep, de Verenigde Partij van Nigeria (UPN). In 1979 werd hij namens de UPN voor vier jaar tot gouverneur gekozen van de staat Oyo. Na de staatsgreep van 1983 belandde hij, op beschuldiging van fraude, in de gevangenis. In 1985 werd hij na de daaropvolgende staatsgreep weer vrijgelaten. Hij legde zich vervolgens toe op het schrijven van zijn boek *Mensen, Politiek en Politici van Nigeria 1940-1979* dat hij in de gevangenis begonnen was. Tijdens de militaire dictatuur van Abacha ontplooide Ige nauwelijks politieke activiteiten. Wel richtte hij de Yoruba-belangengroep Afenifere op, maar het duurde tot eind 1998 voor hij weer in de politiek terugkeerde. Bola Ige werd minister van Justitie in het kabinet van president Obasanjo, waar hij de aandacht op zich vestigde door zijn harde opstelling tegen de sharia – de islamitische wetgeving in het noorden van het land.

(Vorige berichten pagina 700/1 e.v. - 2004)

PAPOEA NIEUW-GUINEA

BINNENLAND

Premier Somare zegt minister Temu de wacht aan

Premier Michael Somare zegde op 21 december 2005 minister van Informatie en Staatsbedrijven Puka Temu de wacht aan wegens een gerezen meningsverschil over de verkoop van het telecommunicatiebedrijf Telikom PNG. Temu bleef voorlopig minister zonder portefeuille en Somare nam beide ministeries waar. Tevens herriep de premier enkele benoemingen binnen de raad van bestuur van Telikom. Hij herbenoemde Florian Gubon als voorzitter en Martin Veisame als directeur.
Op 7 januari 2005 kreeg Puka Temu het ministerie van Gebieden en Ruimtelijke Ordening toegewezen. Tegelijkertijd benoemde de premier zijn zoon, Arthur Somare, tot minister van Nationale Planning.

Oppositieleider royeert oud-premier Skate

De leider van de oppositiepartij het Nationaal Volkscongres (PNC), Peter O'Neill, verklaarde op 4 februari 2005 dat voormalig premier William Skate uit de partij was gezet. De royering volgde op het besluit van Skate om voortaan als onafhankelijk Kamerlid in het parlement zitting te nemen.

Australische interventie

Australische politieagenten in Port Moresby

Op 2 december 2004 voegden zich een tiental Australische politieagenten bij de politie van de hoofdstad Port Moresby om te helpen met de patrouilles in Gordons, een van de gevaarlijkste buitenwijken van de stad. De straten van Gordons waren regelmatig het toneel van etnisch geweld en gevechten tussen straatbendes. De voorstad bestond uit inderhaast gebouwde woonwijken en was een verzamelplaats voor uiteenlopende stammen afkomstig uit heel Papoea Nieuw-Guinea, dat zeshonderd eilanden telde en waar op een bevolking van 5,3 miljoen meer dan 850 verschillende talen en dialecten werden gesproken.
De Australische politionele hulp was onderdeel van een miljoenen kostende interventieoperatie, die plaatsvond onder de naam Versterkt Samenwerkingsprogramma (ECP) en die gericht was op het herstel van de orde in de archipel. De Australische agenten zouden vooral helpen bij de training en coaching van de Nieuw-Guinese politie. In Gordons zouden zeventien Australische agenten worden gestationeerd.
In november 2004 was de conclusie van een regeringsrapport dat de agenten op Papoea Nieuw-Guinea corrupt, apathisch en gewelddadig waren. Agenten maakten zich zelfs schuldig aan het verkrachten van vrouwen in politiecellen. Het rapport concludeerde voorts dat het straatgeweld zich via de steden en voorsteden naar de dorpen op het platteland verspreidde.

Australisch politierapport noemt situatie kritiek

Volgens een rapport van het Australisch Strategisch Beleidsinstituut (ASPI), dat op 14 december verscheen, stond Papoea Nieuw-Guinea sociaal en economisch op instorten. Door het zwakke bestuur kon de eilandenstaat op korte termijn uiteenvallen in een reeks door criminelen geleidde ministaatjes. Het ASPI beweerde dat regering en politie de weg hadden vrijgemaakt voor de vestiging van internationale criminelen uit Zuidoost Azië. Volgens het instituut was het raadzaam dat Australië de controle van de douane en immigratiediensten zou overnemen. De Nieuw-Guinese minister van Buitenlandse zaken, Rabbie Namaliu, was furieus over het rapport en noemde de conclusies onjuist en sensatiebelust. Hoewel hij de ondermijning van de rust en orde in de archipel erkende, meende Namaliu dat het rapport geen constructieve bijdrage leverde aan de oplossing van de problemen.

Bezoek van Australische minister van Buitenlandse zaken

Tijdens een ministersbijeenkomst in Lae, de tweede stad van Papoea Nieuw-Guinea, zei Alexander Downer, de Australische minister van Buitenlandse zaken, op 15 december dat het samenwerkingsprogramma goed van start was gegaan. Australië zond in totaal 210 agenten en 60 bestuurlijke adviseurs naar Papoea Nieuw-Guinea. Het buurland had voor een periode van vijf jaar 600 miljoen dollar (ongeveer 430 miljoen euro) beschikbaar gesteld voor bestuurlijke samenwerking en het herstel van de orde in de oud-kolonie. Minister van Buitenlandse zaken Rabbie Namaliu zei dat zijn land niet zonder deze hulp kon bij het bestrijden van de georganiseerde criminaliteit, zoals mensensmokkel en drugs- en wapenhandel.

Diplomatieke rel

Op 24 maart 2005 ontstond een diplomatie-

ke rel tussen Australië en Papoea Nieuw-Guinea nadat premier Somare op het vliegveld van Brisbane was onderworpen aan een strenge veiligheidscontrole waarbij hij zelfs zijn schoenen moest uittrekken.

Australische missie in strijd met grondwet

De Hoge Raad van Papoea Nieuw-Guinea oordeelde op 17 mei dat het optreden van Australische politieagenten en bestuurlijke adviseurs in strijd was met de grondwet. De rechtbank noemde het in het bijzonder onrechtmatig dat de Australische agenten juridisch onschendbaar waren. Dit was één van de voorwaarden die de Australische regering in het ECP-programma had opgenomen. Er zat niets anders op dan dat Australië de reeds uitgezonden 115 agenten zou repatriëren. Minister van Buitenlandse zaken Rabbie Namaliu verklaarde op 26 mei dat de regering van Papoea Nieuw-Guinea er weinig voor voelde de grondwet op dit punt te wijzigen.

BOUGAINVILLE

Verenigde Naties blijven in Bougainville

Op verzoek van de regering van Papoea Nieuw-Guinea besloot de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties op 23 december 2004 het mandaat van de VN Observatiemissie in Bougainville (UNOMB) met zes maanden te verlengen. Dit besluit viel nadat in het kabinetsberaad op 15 december een grondwetsvoorstel voor de vorming van een autonome regering in Bougainville, was goedgekeurd.

Vredesakkoord mondt uit in grondwet voor autonome regering

Het grondwetsvoorstel werd op 17 januari 2005 aan de bevolking van de eilandprovincie gepresenteerd. Het was onderdeel van het vredesakkoord van 2001 dat een einde maakte aan de meer dan tien jaar durende burgeroorlog op Bougainville. Het conflict was uitgebroken nadat separatisten onder leiding van Francis Ona in 1989 in opstand kwamen tegen het Australische beheer van de kopermijnen in Panguna. De strijd voor de onafhankelijkheid had minstens 15.000 slachtoffers geëist en duizenden gezinnen uit hun huizen verdreven. De grondwet moest de weg banen voor het houden van vrije verkiezingen om een autonome regering te kiezen op Bougainville. Tevens was wettelijk vastgelegd dat binnen een termijn van tien tot vijftien jaar een referendum zou worden gehouden over de al dan niet gewenste afscheiding van Papoea Nieuw-Guinea.

Francis Ona blijft aandringen op onafhankelijkheid

Op 23 maart kwam de leider van de onafhankelijkheidsbeweging de Me'ekamui Strijdkracht, Francis Ona, voor het eerst uit zijn schuilplaats naar Arawa, waar hij een demonstratieve optocht aanvoerde. Ona had niet deelgenomen aan het vredesproces en riep de VN in een petitie op zijn land als onafhankelijke koninkrijk te erkennen. Hij had zichzelf tot koning van het eiland benoemd en vroeg Australië, Papoea Nieuw-Guinea en de Verenigde Naties Bougainville te verlaten. Hij overhandigde de petitie aan het hoofd van de VN-missie, Tor Stenbock, die later verklaarde van de Me'ekamui Strijdkracht en het Bougainville Revolutionair Leger de garantie te hebben gekregen dat deze de verkiezingen in mei niet zouden verstoren.
Op 29 maart 2005 nam Francis Ona in de provinciale hoofdstad Buka opnieuw deel aan een demonstratieve optocht. Volgens de Nieuw-Guinese minister voor Bougainville, Peter Barter, was dit een teken dat de situatie op het eiland nu veilig was. Barter verklaarde dat Ona zich gerust kandidaat kon stellen voor de verkiezingen.

Onafhankelijkheidspartij opgericht

Op 7 april maakte de minister van Vredeszaken, James Tanis, de oprichting van de Bougainville Onafhankelijkheidsbeweging (BIM) bekend. Hij nodigde Me'ekamuileider Francis Ona uit partijleider te worden van de nieuwe politieke beweging die volgens Tanis dichtbij het gedachtegoed van het Bougainville Volkscongres stond dat door president Joseph Kabui werd geleid. Voorlopig bleef de zelfbenoemde koning van Me'ekamui, Francis Ona, de verkiezingen echter boycotten.

Verkiezingen eerste stap naar onafhankelijkheid

De negen dagen durende verkiezingen op Bougainville, die op 21 mei waren begonnen, verliepen volgens waarnemers vreedzaam. De bewoners van het eiland kozen voor het eerst een autonome regering en president. De meerderheid van de bevolking leek de verkiezingen te steunen en slechts enkele aanhangers van Ona's Me'ekamui onafhankelijkheidsbeweging probeerden de verkiezingen te verhinderen. In het algemeen was de manager van het verkiezingsproces, Mathias Pehei, zeer tevreden met de afwikkeling van het verkiezingsproces. Er waren 40 parlementszetels te verdelen onder zo'n 250 kandidaten. Het autonome parlement was een eerste stap op weg naar onafhankelijkheid van Papoea Nieuw-Guinea.

(Vorige berichten pagina 767/1 e.v. - 2004)

SALOMONEILANDEN

BINNENLAND

Minister van Landbouw gearresteerd

Op 10 september 2004 volgde oud-minister Alfred Sasako de op 2 september gearresteerde minister van Landbouw Alex Bartlett op. Sasako was vanaf 1998 minister van Staat in de regering die in juni 2000 tijdens de staatsgreep was afgezet. Bartlett werd beschuldigd van afpersing en brandstichting tijdens deze militaire coup. Hij was destijds de leider van de etnische militie de Malaita Adelaars Strijdkracht (MEF). Emigranten van Malaita vochten tegen de inheemse bewoners van Guadalcanal, hetgeen was ontaard in jarenlang etnisch geweld.

Twee ministers ontslagen

Premier Allan Kemakeza ontsloeg op 3 februari 2005 minister van Financiën Francis Zama en minister van Communicatie Patteson Oti vanwege 'tegenwerking en individueel handelen'.

Zama beweerde dat hij was ontslagen wegens zijn kritiek op de Australische interventieoperatie Ramsi. Tevens had hij de premier verweten zelden bij zijn kabinet te rade te gaan. Zama werd op Financiën opgevolgd door Peter Boyers. Simeon Bouro nam de portefeuille van Communicatie, naast Luchtvaart en Weerkunde, voor zijn rekening.

Salomoneilanden

Opnieuw kabinetswijzigingen

Op 14 maart ontsloeg premier Kemakeza de minister van Politie en Justitie en tevens die van Nationale eenheid, verzoening en vrede. Laatstgenoemde, Michael Maina, was in februari van diefstal beschuldigd. Op 22 maart werd Augustine Taneko de nieuwe minister van Politie en Justitie en James Tora minister van Nationale eenheid, verzoening en vrede.
Tegelijkertijd kondigde Landbouwminister Alfred Sasako zijn vertrek aan. Per 31 maart zou hij in Brussel gaan werken voor de groep van Afrikaanse, Caribische en Pacificstaten (ACP). Hij werd op 15 april opgevolgd door Enele Kwanairara.

Australische politieagent in Honiara doodgeschoten

De op het eiland gestationeerde Australische politieagent Adam Dunning werd op 22 december 2004 door een sluipschutter in de hoofdstad Honiara doodgeschoten. Politiecommissaris Mick Keelty zei dat de Australische Assistentiemissie voor de Salomoneilanden (Ramsi) onveranderd zou doorgaan. Dunning was het eerste slachtoffer van de internationale interventiemacht die in juni 2003 was gearriveerd.
Ramsi was er grotendeels in geslaagd de orde te herstellen en de straatbendes te ontwapenen. In totaal waren meer dan 4.000 arrestaties verricht en een even groot aantal wapens in beslag genomen. Sindsdien was het troepenaantal van 2.000 teruggebracht tot 300.
Premier Allan Kemakeza noemde de aanslag een vergeldingactie voor de aanwezigheid van de interventietroepen. In antwoord op de dood van de Australische agent zond de Australische regering op 23 december nog eens 100 extra agenten naar de Salomoneilanden. De Australische minister van Justitie Chris Ellison zei dat de moord op Dunning aantoonde hoe gevaarlijk de Salomoneilanden nog waren, ondanks de aanwezigheid van de internationale vredesmacht.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting 2005 aangenomen

Het parlement van de Salomoneilanden nam op 17 december 2004 de begroting voor 2005 aan. Deze bedroeg in totaal ruim 117 miljoen dollar (ca. 87 miljoen euro), waarvan een groot gedeelte voor het onderwijs was bestemd met geld afkomstig uit Nieuw Zeeland en de Europese Unie.

Samoa

JUSTITIE

Straf ex-minister verminderd

De Hoge Raad verminderde op 10 september de gevangenisstraf van de voormalige minister van Communicatie, Luchtvaart en Weerkunde, Daniel Fa'afunua, van vijf jaar tot vier jaar en tweeënhalve maand. Hij was veroordeeld voor afpersing.

Militieleider Keke veroordeeld

Harold Keke, leider van het Guadalcanal Bevrijdingsfront (GLF), kreeg op 18 maart 2005 levenslang wegens de moord op minister en priester Augustine Geve in 2002. Zijn handlangers Ronnie Cawa en Francis Lela werden eveneens schuldig bevonden. Keke moest ook nog terechtstaan voor moorden en gruwelijkheden die militieleden onder zijn leiderschap hadden gepleegd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Australische troepen blijven op Salomoneilanden

De Australische regering besloot op 11 mei 2005 dat de ruim 400 soldaten, agenten en adviseurs die in het kader van de Ramsi-interventie naar de Salomoneilanden waren gestuurd, nog minstens vier jaar zouden blijven. Australië stelde hiervoor 840 miljoen dollar (ongeveer 622 miljoen euro) beschikbaar. Een groot gedeelte van dit bedrag ging naar de opleiding van de Koninklijke Politie van de Salomoneilanden.

(Vorige berichten pagina 580/2 e.v. - 2004)

SAMOA

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Samoa lid van de ILO

Op 7 maart 2005 werd Samoa lid van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Premier Tuilaepe Sailele Malielegaoi zei dat zijn land de in de statuten vastgelegde rechten en plichten van de ILO zou respecteren. Samoa, dat 170 duizend inwoners telde, was sinds 1976 lid van de Verenigde Naties.

Tonga

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Inflatie bijna 15 procent

Volgens gegevens van de Centrale Bank van Samoa was de inflatie in november 2004 opgelopen tot 14,6 procent, vergeleken met 0,8 procent het jaar daarvoor. De consumentenprijsindex (CPI) was vooral gestegen door het afnemen van de voorraden van levensmiddelen als bananen en taro en het stijgen van de benzineprijzen. Het begrotingstekort was in november 2004 opgelopen tot 490.000 dollar (ca. 363.000 euro) – een stijging van 25 procent vergeleken met 2003.

BUITENLANDSE ZAKEN

Politiesamenwerking met Nieuw-Zeeland

Nieuw Zeeland en Samoa sloten op 21 maart 2005 in Wellington een samenwerkingsovereenkomst voor de politie. Beide landen wilden de aanpak van de internationale misdaad verbeteren, aldus de Nieuw-Zeelandse politiecommissaris Ron Robinson.

Visum verplicht voor Samoa-Amerikanen

Vanaf 1 mei 2005 waren inwoners van Amerikaans Samoa verplicht een visum te hebben als ze het naburige West-Samoa wilden bezoeken. De inwoners van Samoa moesten in het vervolg voor een bezoek aan het Amerikaanse grondgebied een visum aanvragen bij de procureur-generaal in Pago Pago.

(Vorige berichten pagina 704/1 e.v.- 2003)

TONGA

BINNENLAND

Nieuwe benoemingen in het kabinet

Op 27 augustus 2004 kondigde de premier van Tonga, prins Ulukalala Lavaka Ata, enkele kabinetswijzigingen aan. Ontslagen

werden: minister van Politie, Gevangenissen en Brandweer Clive Edwards; minister Massaso Paunga van Werkgelegenheid, Handel, Industrie en Toerisme; en de minister van Justitie, tevens Procureur-generaal, Aisea Taumoepeau. De portefeuilles van de eerste twee ministers werden ondergebracht bij het Ministerie van Binnenlandse zaken onder leiding van vice-premier Cecil Cocker. Minister van Gebieden, Onderzoek en Natuurlijke hulpbronnen Fielakepa werd tot interim-minister van Justitie benoemd. Clive Edwards was ontslagen omdat hij zich had verzet tegen het voorstel van kroonprins Tupouto'a met betrekking tot de monopoliepositie van de koninklijke luchtvaartmaatschappij. Op 2 september 2004 werd de VN-ambassadeur van Tonga, Sonatane Tupou, tot minister van Buitenlandse zaken benoemd. Oud-bevelhebber van de strijdkrachten kolonel Aloua Fetu'utolu Tupou werd op 13 september aangesteld als minister van Defensie. Op 24 september benoemde de koning Taufa'ahau Tupou IV de nieuwe minister van Justitie: Siaosi Taimani 'Aho, die tevens Procureur-generaal werd.

Hoge Raad verwerpt mediawet

Op 8 oktober 2004 verwierp de Hoge Raad van Tonga de Mediawet omdat deze in strijd zou zijn met de in de grondwet vastgelegde vrijheid van meningsuiting. De regering had de media- en perswet in 2003 doorgevoerd om de kritische *Tonga Times* aan banden te leggen.
De regering verklaarde een paar dagen later niet ongelukkig te zijn met de uitspraak van de Hoge Raad omdat het kader voor de mediawet nu tenminste duidelijk was. De regering van Prins Lavaka Ata zou op korte termijn met een nieuw wetsvoorstel komen.

Mensenrechtenbeweging wint zeven zetels

Tijdens de verkiezingen van 16 en 17 maart 2005 won de mensenrechtenbeweging van Akilisi Pohiva zeven van de negen onder de volksvertegenwoordigers te verdelen zetels. De Democratische en Mensenrechtenbeweging (HRDM) streefde naar een parlementaire democratie en was de enige officieuze politieke beweging in het koninkrijk van 105.000 inwoners die, ongeveer 2.000 kilometer ten noorden van Nieuw Zeeland, verspreid over 169 koraaleilanden woonden Officieel waren er geen politieke partijen in Tonga. De koning benoemde de12 kabinetsleden die tevens zitting hadden in het parlement, en 9 van de 30 zetels werden ingenomen door edellieden uit de omgeving van koning Taufa'ahau Tupou IV. De enige verrassing was dat prins Tu'ipelehake, een neef van de koning, dit keer niet herkozen was.

Oud-minister Edwards bekritiseert kabinetsbenoemingen

De in augustus het jaar daarvoor ontslagen minister Clive Edwards bekritiseerde op 29 maart de benoeming van twee volksvertegenwoordigers tot kabinetsleden. Hij noemde de beslissing een manier om regeringscritici de mond te snoeren en vond het feit dat de parlementariërs hun kamerzetel moesten opgeven om tot het kabinet toe te treden, in strijd met de democratie. Één van de benoemingen was die van Feleti Sevele tot minister van Werkgelegenheid, Handel en Industrie. Hij werd eind april waarnemend premier tijdens de afwezigheid van prins Lavaka Ata.

Samenstelling regering Tonga (17 maart 2005)

Premier, tevens minister van Communicatie, Burgerluchtvaart, Marine en Havens
Prins Ulukalala Lavaka Ata
Vice-premier, tevens minister van Milieu en Toerisme
Cecil Cocker

Ministers:
Bosbouw
Sione Haukinima
Buitenlandse zaken
Sonatane Tupou
Defensie
Col 'Aloua Fetu'utolu Tupou
Financiën, Inkomsten, Douane, Posterijen, en Statistiek
Siosiua 'Utoikamanu
Gebieden, Onderzoek en Natuurlijke hulpbronnen
Fielakepa
Justitie en Procureur-generaal
Siaosi Taimani 'Aho
Landbouw, Voeding en Visserij
S.M. Tuita
Onderwijs
Tevita Hala Palefau
Politie, Brandweer en Gevangeniswezen
Nuku
Publieke werken en Rampenbestrijding
Tu'ivakano
Volksgezondheid
Viliami Tangi
Werkgelegenheid, Handel en Industrie
Feleti Sevele

Eerste politieke partij opgericht

Een afsplitsing van de Democratische en Mensenrechtenbeweging (HRDM), die onder leiding stond van Teisina Fuko, richtte op 15 april 2005 de eerste politieke partij van Tonga op. Fuko zei er alles aan te zullen doen officieel als partij erkend te worden. Hij zei dat zijn factie zich van de HRDM had afgescheiden omdat de meeste leden van deze mensenrechtenbeweging meer geïnteresseerd waren in het behoud van hun kamerzetel, dan in democratische hervormingen. Fuko wist zich gesteund door prominente democraten als Futa Helu, Clive Edwards en Alani Taione.

Roep om democratische hervormingen

Duizenden demonstranten gingen op 26 mei in de hoofdstad Nuku'alofa de straat op om te protesteren tegen de monarchie van de 87-jarige koning Taufa'ahau Tupou IV. Behalve democratische hervorming eisten zij de nationalisatie van de nutsbedrijven die in handen waren van het koningshuis. Het zeldzame protest was een reactie op het besluit van kroonprins Tupouto'a de elektriciteitstarieven te verhogen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Luchtvaartmaatschappij failliet

Het laatste luchtwaardige vliegtuig van de Koninklijke Tonga Luchtvaartmaatschappij was op 21 mei 2005 gedwongen aan de grond te blijven omdat er geen geld was voor reparaties. De maatschappij maakte verliezen van zo'n 20 miljoen dollar (ongeveer 15 miljoen euro). De binnenlandse vluchten zouden worden overgenomen door luchtvaartmaatschappijen uit Australië en Nieuw-Zeeland.

OVERLEDEN

Aloua Fetu'utolu Tupou, minister van Defensie

Op 16 april overleed onverwachts minister van Defensie Aloua Fetu'utolu Tupou. Hij was van 1977 tot en met 2000 bevelhebber van de Tongaanse strijdkrachten. Minister van Buitenlandse zaken Sonatane Tupou nam vanaf 22 april tevens Defensie voor zijn rekening.

(Vorige berichten pagina 515/2 e.v. - 2004)

Tuvalu

TUVALU

BINNENLAND

Kabinet valt na motie van wantrouwen

De regering van premier Saufatu Sopoanga kwam op 26 augustus 2004 ten val nadat een motie van wantrouwen van de oppositiepartijen was aangenomen. Nadat een kamerlid uit zijn regering naar de oppositie was overgelopen was de premier zijn kamermeerderheid kwijtgeraakt. Het parlement van Tuvalu telde vijftien leden.

Nieuwe premier gekozen

Het parlement koos op 11 oktober, met acht tegen zeven stemmen, vice-premier Maatia Toafa tot nieuwe premier. Toafa leidde sinds de val van het kabinet Sopoanga de interimregering. De in augustus afgetreden premier Sopoanga werd vice-premier in het nieuwe kabinet. Hij had begin oktober de tussentijdse verkiezingen in zijn kiesdistrict Nukufetau gewonnen.

Samenstelling regering Tuvalu
(25 april 2005)

Gouverneur-generaal
Faimalaga LUKA

Premier, tevens minister van Buitenlandse zaken en Werkgelegenheid
Maatia TOAFA
Vice-premier, tevens minister van Communicatie, Transport, Publieke werken en Energie
Saufatu SOPOANGA

Ministers:
Binnenlandse zaken, Stads- en Plattelandsontwikkeling
Leti PELESALA
Financiën, Economische Planning en Industrie
Bikenibeu PAENIU
Gezondheidszorg, Onderwijs en sport
Alesana K. SELUKA
Natuurlijke hulpbronnen
Samuelu P. TEO

BUITENLANDSE ZAKEN

Taiwan geeft jaarlijkse ontwikkelingshulp

Op 3 februari 2005 overhandigde de Taiwanese afgevaardigde in Funafuti, Dr. Feng Tai, een donatie van 1,6 miljoen dollar (1,2 miljoen euro) aan premier Maatia Toafa. In augustus zou de rest van de jaarlijkse donatie aan Tuvalu worden overgemaakt. Tuvalu was één van de 25 landen die Taiwan als onafhankelijke staat erkenden.

Premier Toafa bezoekt Taiwan

Tijdens een bezoek van premier Maatia Toafa aan Taiwan op 25 mei 2005 werd hij op lovende wijze toegesproken door de Taiwanese president Chen Shuibian. Deze prees het feit dat Tuvalu zijn land bleef steunen in de strijd om internationale erkenning. Zowel binnen de Verenigde Naties als binnen de Wereldgezondheidsorganisatie had de Tuvaluaanse regering de Taiwanese aanvraag voor het lidmaatschap gesteund.

Tevens had Tuvalu op Taiwanees verzoek de door Peking aangenomen anti-afscheidingswet veroordeeld als zijnde in strijd met de internationale rechtsorde.

(Vorige berichten pagina 705/3 e.v. - 2003)

Vanuatu

VANUATU

BINNENLAND

President gekozen

Op 17 augustus 2004 werd Kalkot Mataskelekele door het Kiescollege van Vanuatu tot nieuwe president gekozen. Mataskelekele zei dat hij de 83 eilanden tellende archipel ten oosten van Australië wilde verenigen in de aanloop naar de 25ste verjaardag van de onafhankelijkheid.
Mataskelekele's voorganger, Alfred Maseng, zag zich in mei gedwongen af te treden toen aan het licht was gekomen dat hij een strafblad voor het plegen van fraude had. In dezelfde maand was door een motie van wantrouwen ook het kabinet van premier Natapei gevallen.

Nieuwe regering na motie van wantrouwen

Op 11 december 2004 koos het parlement Ham Lini tot nieuwe premier nadat zijn voorganger, Serge Vohor, met een motie van wantrouwen aan de kant was gezet. Er was binnen het kabinet verdeeldheid ontstaan over het al dan niet erkennen van Taiwan als een onafhankelijke staat.

Samenstelling regering Vanuatu
(11 december 2004)

Premier
Ham Lini
Vice-premier, tevens minister van Buitenlandse zaken
Sato Kilman

Ministers:
Bestuurlijke hervorming, Gehandicapten, Kinderrechten en Vrouwenzaken
Isabelle Donald
Binnenlandse zaken
Georges Andre Wells
Financiën en Economische zaken
Moana Carcasses Kalosil
Grond
Paul Telukluk
Handel en Industrie
James Bule
Landbouw, Bosbouw en Visserij
Barak Sope
Vanuatuzaken
Joshua Kalsakau
Onderwijs
Joe Natuman
Publieke werken en Infrastructuur
Maxime Carlot Korman
Sport en Jeugdzaken
Arnold Prasad
Volksgezondheid
Morkin Steven

BUITENLANDSE ZAKEN

Australië dreigt hulp in te trekken

De Australische minister van Buitenlandse zaken Alexander Downer gaf Vanuatu op 26 november 2004 een waarschuwing. Als de regering van premier Vohor geen blijken van goed bestuur zou geven, dreigde Australië een groot gedeelte van de toegekende 18 miljoen euro aan ontwikkelingshulp in te trekken.
De Australische regering was verontrust geraakt over de herbenoeming van enkele bestuurders die in het verleden veroordeeld waren wegens censuur en inmenging in de rechterlijke macht.

Vanuatu komt terug op erkenning van Taiwan

Na de val van het kabinet van premier Vohor besloot de nieuwe regering van premier Ham Lini op 16 december 2004 het voornemen om tot erkenning van Taiwan over te gaan, in te trekken.

(Vorige berichten pagina 516/1 e.v - 2003)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3215, pag. 57313-57376

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

JULI 2005

EUROPA

Europese Unie: Diepe crisis na Frans en Nederlands 'neen' tegen grondwet; Eenheidsstatuut beloning parlementariërs goedgekeurd · **België:** Scheuring in Front National; Uitstoot broeikasgassen weer toegenomen · **Cyprus:** Ratificatie Europese grondwet · **Duitsland:** Nieuwe linkse partij moet alternatief zijn voor SPD · **Estland:** Regering afgetreden · **Frankrijk:** Chirac geeft nieuwe impuls aan kabinet · **Groot-Brittannië:** Blair: 'Neen biedt Europa kansen'; UUP kiest Empey als opvolger van Trimble · **Hongarije:** Laszlo Solyom nieuwe president · **Italië:** Referendum vruchtbaarheidswet ongeldig door lage opkomst · **Letland:** Nieuwe regering krijgt steun parlement · **Litouwen:** Nieuwe regering geïnstalleerd · **Nederland:** Kiezers stemmen massaal tegen Europese grondwet; Senaat aanvaardt nieuw zorgstelsel; Bouwbedrijven veroordeeld voor lidmaatschap criminele organisatie · **Polen:** Linkse regering in conflict met parlement · **Russische Federatie:** Overheid versterkt greep op dagblad Izvestia; Gazprom opent deuren voor buitenlandse investeerders · **Spanje:** 'Regering Aznar verdraaide feiten bij aanslagen 11 maart 04'; Parlement akkoord met homohuwelijk · **Turkije:** Presidentieel veto voor strafwet · **Wit-Rusland:** Strengere regels voor buitenlandse reizen, huwelijk en adoptie.

AMERIKA

Cuba: Bevolking moet contact met buitenlanders beperken; Toenadering tussen EU en Cuba · **Mexico:** Lynchpartij schokt Mexico-Stad; Spanningen met VS vanwege immigratiekwestie · **Verenigde Staten:** Guantánamo Bay opnieuw in opspraak wegens mishandelingen; Watergate-informant Deep Throat maakt zich bekend; Olie-industrie beïnvloedt Amerikaans milieubeleid.

MIDDEN-OOSTEN

Irak: 'Opstandelingen beschikken over 200.000 strijders'; Grootscheepse operatie tegen Falluja; Premier Jaafari doet scherpe aanval op Arabische media; Gezondheidssituatie drastisch verslechterd · **Iran:** Studenten boos op president Khatami; Mahmoud Ahmadinejad wint presidentsverkiezingen; Test nieuwe langeafstandsraket.

AZIË

Brunei: Jongere minsters aangesteld · **China:** Mijnwerkers gaan veiligheid van mijnen zelf controleren; Bouw dertig nieuwe kerncentrales; Textieloorlog met het westen escaleert · **India:** TV-uitzendingen moeten parlement disciplineren; Enorme voorraad aardgas gevonden; Banden met Rusland aangehaald · **Indonesië:** Megawati blijft voorzitter PDI-P; Leger wil af van zakenimperium; VS versoepelen wapenembargo.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief**, J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Unie in diepe crisis na Frans en Nederlands 'neen' tegen grondwet

Na de afwijzing op 29 mei 2005 door de Franse bevolking van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa, stemde ook Nederland op 1 juni bij referendum tegen de grondwet. De financiële markten reageerden direct in negatieve zin en de daarop volgende weken kwamen heftige meningsverschillen tussen de lidstaten aan het licht. De voorziene ratificatieprocedure in andere lidstaten werd grotendeels stilgelegd en over de op te stellen EU-begroting bleek overeenstemming onmogelijk.

Euro zakt naar laagste peil sinds september 2004

Direct volgend op de Nederlandse verwerping van de grondwet daalde de euro tot het laagste peil sinds september 2004. Op 31 mei was de euro 1,235 dollar waard, maar in de avond van 1 juni was deze waarde gezakt naar 1,223 dollar. Een vergelijkbare daling was te zien ten opzichte van de Japanse yen en het Engelse pond. Op 2 juni trad weer een lichte waardevermeerdering op.

Op 2 juni stelde de Europese Centrale Bank (ECB) de groeivooruitzichten voor de eurozone naar beneden bij. Het groeipercentage werd voor 2005 verlaagd van 1,6 naar 1,4 procent en voor 2006 van 2,1 naar 2 procent.

Eenheidsmunt ter discussie

De weerstand tegen het project Europa leidde voor het eerst sinds het zesjarige bestaan van de euro als eenheidsmunt tot discussie over een mogelijke terugkeer naar nationale valuta. Zo stelde de Italiaanse minister van Sociale zaken Roberto Maroni op 3 juni dat zijn land moest overwegen de eurozone te verlaten en de vroegere munt, de lire, opnieuw in te voeren. De vertraagde groei en de crisis op de arbeidsmarkt voerde hij als argumenten aan. Op 6 juni werd hij in dit pleidooi bijgevallen door minister van Hervormingen Roberto Calderoli. Hun premier, Silvio Berlusconi, stond overigens niet achter deze opvattingen.

Meer landen vrezen verwerping grondwet

Na Frankrijk en Nederland nam de kans op afwijzing van de grondwet in andere EU-lidstaten eveneens toe, zo bleek uit opiniepeilingen van begin juni. Het eerstvolgende referendum was gepland voor 10 juli in Luxemburg – op dat moment EU-voorzitter – waar de tegenstanders aan de winnende hand waren. Als de tegenstemmers zouden winnen, dan zou premier Jean-Claude Juncker aftreden, zo verklaarde hij op 3 juni. Dezelfde tendens was zichtbaar in Denemarken, dat op 27 september naar de stembus zou gaan. Terwijl twee maanden eerder de voorstanders van de grondwet nog duidelijk in de meerderheid waren, was volgens vier onderzoeken het aantal tegenstanders gegroeid tot tussen de 34 en 39 procent, terwijl er nog 30 tot 38 procent voorstanders waren. In Tsjechië zou in 2006 een referendum worden gehouden en ook daar groeide het nee-kamp naar 33,7 procent tegen 31,5 procent voor het ja-kamp, terwijl de voorstemmers in mei nog in de meerderheid waren. In 2006 zou in Groot-Brittannië een referendum plaatsvinden en uit een opiniepeiling kort na het Franse en Nederlandse 'nee' bleek dat het aantal tegenstanders, dat daarvoor werd geschat op 57 procent, was gestegen naar 72 procent. Tenslotte bleek uit een peiling van 8 juni in Polen dat de steun voor de Europese grondwet in twee weken tijd was afgenomen van 54 procent naar een minderheid van 40 procent. In dat land was voor 9 oktober een referendum gepland.

Voortzetting ratificatieprocedure onzeker

Op 4 juni overlegden de Franse president Jacques Chirac en de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder in Berlijn over de ontstane crisis. Zij riepen op de ratificatieprocedure in de diverse landen volgens schema voort te zetten.

Heel anders was de reactie vanuit Groot-Brittannië, die in het Belgische dagblad *De Tijd* werd samengevat in de kop 'Londen verklaart EU-grondwet hersendood'. Op 6 juni namelijk zei de Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw in het Lagerhuis dat de procedure voor ratificatie zou worden stopgezet. Aangenomen werd dat de afwijzing van de grondwet door twee lidstaten de regering van premier Tony Blair – die in juli het EU-voorzitterschap van Juncker zou overnemen – de mogelijkheid bood op een elegante manier een nederlaag te voorkomen.
Over de Britse aankondiging spraken zowel de Tsjechische premier Jiri Paroubek als de Poolse president Aleksander Kwasniewski op respectievelijk 6 en 7 juni hun teleurstelling uit. Beiden meenden nu gedwongen te zijn tot uitstel van het in hun land te houden referendum.

Premier Blair wil niet tornen aan korting op Britse afdracht

Op de Europese top van 16-17 juli zou de Europese begroting voor de periode 2007-2013 centraal zou staan. Op 8 juni legde premier Blair echter een verklaring af in het Britse parlement die overeenstemming tussen de lidstaten er niet makkelijker op maakte. Het ging om de korting die Groot-Brittannië sinds 1984 kreeg op de bijdrage aan de EU-begroting. Deze korting beliep gemiddeld 4,6 miljard euro per jaar en zou tegen 2013 zijn gestegen tot bijna 8 miljard euro. Blair liet weten niet bereid te zijn tot onderhandelingen over het afschaffen van de korting en zou daarvoor niet schromen van het vetorecht gebruik te maken.

De Britse houding was met name voor Nederland van belang, omdat het een lagere afdracht aan de EU eiste. Omdat veel Nederlanders vonden dat er teveel betaald moest worden aan Brussel hadden velen tegen de grondwet gestemd, zo bleek uit onderzoek na het referendum. Volgens een voorstel van Luxemburg zou, om Nederland tegemoet te komen, Groot-Brittannië bereid moeten zijn om in te leveren op de korting die het kreeg.
De Franse president Jacques Chirac riep de Britten op 9 juni op 'solidariteit' te betrachten door mee te werken aan een herziening van de kortingsregeling. Groot-Brittannië leek bereid daar wel over te praten als het stelsel van landbouwsubsidies werd opengebroken, zodat meer geld zou vrijkomen voor de post onderzoek en investeringen. In 2002 was, onder sterke Franse druk, een akkoord tot stand gekomen dat de landbouwuitgaven op het bestaande niveau tot 2013 garandeerde. Voor Frankrijk, dat van alle EU-landen de meeste landbouwsubsidies ontving, was het echter onaanvaardbaar om opnieuw over het akkoord te onderhandelen.

Controverse over bezuinigingsvoorstellen

De Britse weigering om in te leveren en de Nederlandse eis voor een lagere afdracht brachten de discussie over het uitgavenpatroon van de Unie in een stroomversnelling. Een zestal landen, die relatief veel bijdroegen aan het gemeenschappelijke budget, wensten dat dit maximaal 1 procent van het gezamenlijke bbp van de EU in de periode 2007-2013 zou bedragen. Dat kwam neer op 815 miljard euro. Tot de zes behoorden, behalve Nederland en Groot-Brittannië, ook 'nee-zegger' Frankrijk, alsmede Duitsland, Oostenrijk en Zweden. De voorzitter van de Europese Commissie, José Manuel Durão Barroso, meende echter dat dit zou resulteren in onvoldoende financiële middelen om de plannen van de EU te verwezenlijken.
EU-voorzitter Luxemburg stelde voor de Europese begroting vast te legen op 1,06 procent van het bbp ofwel 870 miljard euro. Hoewel het zeer de vraag was of dit compromisvoorstel de 'zuinige' landen tevreden kon stellen, bepleitte een meerderheid van het Europees Parlement op 8 juni juist een ruimer budget, namelijk van 1,18 procent van het bbp.

Conflict over begroting onoverbrugbaar

Geen enkele lidstaat bleek tijdens de Europese top bereid aan de Britse eis tot openbreking van het landbouwakkoord tegemoet te komen. Groot-Brittannië hield daarop onverkort vast aan het behoud van haar kortingsregeling. Tegelijkertijd eiste de Nederlandse premier Jan Peter Balkenende per jaar 1,5 miljard euro compensatie voor de te hoge bijdrage aan het EU-budget. Daarop kwam EU-voorzitter Juncker met het compromisvoorstel om de compensatie voor Nederland te stellen op 760 miljoen euro, terwijl de Britse korting in die zin zou worden aangepast dat deze geen betrekking zou hebben op het deel van het budget dat naar de tien nieuwe lidstaten ging die in mei 2004 waren toegetreden. Juncker speelde daarmee in op het gegeven dat juist Groot-Brittannië zich een groot voorstander van die uitbreiding had betoond. Het land wees echter ook dit voorstel van de hand. Ook toen de Poolse premier Marek Belka, daarin gesteund door vrijwel alle nieuwe lidstaten, voorstelde om af te zien van een deel van de hen toe te kennen gelden, bleef Groot-Brittannië onvermurwbaar. EU-voorzitter Juncker zei na afloop van de top dat hij zich over deze laatste weigering 'beschaamd' voelde. Hij sprak over een 'diepe crisis' waarin Europa was komen te verkeren.
Niet alleen de Britten lagen dwars. Ook Nederland ging niet met het voorstel akkoord omdat het de compensatie onvoldoende vond. Daarnaast stemden ook Finland, Spanje en Zweden tegen. In het laatste geval was dat omdat ook Zweden om compensatie had gevraagd omdat het relatief veel aan de Unie betaalde. Het wilde 400 miljoen euro, maar in het voorstel ging het om 300 miljoen. Algemeen werd de mislukking van de begrotingsonderhandelingen aan Groot-Brittannië toegeschreven. De Franse president Chirac noemde de houding van dat land 'egoïstisch'.

Referenda worden opgeschort

Tijdens de top besloten de lidstaten, mede op initiatief van Commissievoorzitter Barroso, tot een periode van 'reflectie, uitleg en debat'. Deze bezinningsperiode zou gebruikt worden om EU-instellingen en maatschappelijke groepen te mobiliseren om de toekomst van Europa opnieuw te bezien. De ratificatieperiode, die in november 2006 had moeten eindigen, werd voorlopig opgeschoven naar de zomer van 2007.
Van Denemarken, Finland, Groot-Brittannië, Ierland en Portugal was nu zeker dat het referendum voor onbepaalde tijd werd uitgesteld. Daarvan kenden Ierland en Denemarken een bindend referendum. Tezamen met Frankrijk waren dit de enige EU-lidstaten waar de parlementen niet zelf over de grondwet stemden.
Tsjechië koos voorlopig voor uitstel naar eind 2006 of begin 2007. De Poolse premier Belka kondigde op 20 juni aan het parlement voor te stellen het referendum af te blazen en te vervangen door een procedure van parlementaire goedkeuring. In landen waar geen referendum was gepland, zou de parlementaire behandeling zoals gepland doorgaan. De enige uitzondering op de opschorting van de referenda was Luxemburg. Tegen de wil van premier Juncker besloot het Luxemburgse parlement op 20 juni om het voor 10 juli geplande referendum gewoon door te laten gaan.

Twijfel aan toetredingsonderhandelingen

De weerstand tegen de Europese grondwet had deels te maken met bezwaren tegen de snelle uitbreiding met nieuwe lidstaten, in het bijzonder Turkije. Daarnaast zat ook Kroatië in de wachtkamer voor onderhandelingen over toetreding.
Zonder grondwet zouden voor Europa de afspraken gelden die in 2000 waren neergelegd in het Verdrag van Nice. Daarin was rekening gehouden met de toetreding van Roemenië en Bulgarije (die onder voorwaarden vanaf 2007 konden toetreden) maar niet met die van Turkije en Kroatië. Toch besloot de Europese Commissie op 29 juni om wat Turkije betreft de gesprekken op de eerder vastgestelde datum van 3 oktober te starten. Wat er besproken werd en via welke procedures moest echter de goedkeuring van alle 25 lidstaten hebben. Nicolas Sarkozy, de minister van Binnenlandse zaken in Frankrijk en beschouwd als mogelijke opvolger van Chirac als president, sprak op 27 juni twijfels uit over de Turkse toetreding. Volgens hem zou de uitbreiding met nieuwe lidstaten voorlopig moeten worden opgeschort. Voorstanders van toetreding in Turkije vreesden dat, als er nieuwe obstakels zouden worden opgeworpen, de hervormingen die de laatste jaren in dat land van de grond waren gekomen, gevaar liepen. Ook waren zij bang dat het nationalisme de wind in de zeilen zou krijgen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Maatregelen Commissie tegen te hoge begrotingstekorten

Procedure tegen Portugal

De Europese Commissie besloot op 22 juni 2005 een procedure tegen Portugal in werking te zetten vanwege overschrijding van het toegestane begrotingstekort van maximaal 3 procent van het bbp. Voor 2005 ging het land uit van een tekort van 6,2 procent, terwijl dat in 2004 nog op 2,9 procent lag. Pas in 2008 zou het tekort weer onder de 3 procent uitkomen. Ook de staatsschuld steeg, van 61,9 procent van het bbp in 2004 naar 66,5 procent in 2005. De EU-norm lag op 60 procent.
Volgens de Commissie deed de snelle stijging zich voor omdat Portugal teveel had vertrouwd op eenmalige maatregelen, die nu niet waren getroffen. Ze meende evenmin dat er sprake was van verzachtende omstandigheden waarmee rekening kon worden gehouden sinds de ministers van Financiën van de lidstaten in maart over-

gingen tot een versoepeling van het Stabiliteitspact dat de 3-procentsnorm vastlegde. In dergelijke gevallen werd het lidstaten toegestaan om deze norm 'tijdelijk en beperkt' te overschrijden.

Italië onder begrotingstoezicht

Op 29 juni besloot de Commissie Italië, dat de EU-normen eveneens overschreed, onder begrotingstoezicht te plaatsen. Het kreeg tot 2007 de tijd om het begrotingstekort onder de 3 procent te brengen en de overheidsschuld te verminderen. Het begrotingstekort bedroeg zowel in 2003 als 2004 3,2 procent van het bbp en voor 2005 werd een percentage van 3,6 procent verwacht, dat nog kon oplopen als de economische groei tegenviel. De overheidsschuld lag ver boven het toegestane percentage, namelijk op ruim 106 procent van het bbp.

Nederland ontspringt de dans

Een andere lidstaat, Nederland, was intussen van een EU-procedure verlost. Deze werd in 2003 in gang gezet wegens overschrijding van de 3-procentsnorm, maar in 2004 was het tekort gedaald naar 2,3 procent. Op 7 juni 2005 besloten de ministers van Financiën het advies van de Commissie te volgen om de procedure tegen Nederland stop te zetten.

LANDBOUW

Verbod ggo's in vijf lidstaten mag blijven bestaan

De Europese ministers van Milieu wezen op 24 juni 2005 met tweederde meerderheid de eis van de Europese Commissie af dat vijf lidstaten hun verbod op een aantal genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) zouden moeten intrekken. Het ging om Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Luxemburg en Oostenrijk die tussen 1997 en 2000 drie soorten genetisch gemanipuleerde maïs en twee soorten gemanipuleerd koolzaad verboden hadden. In andere lidstaten van de EU waren deze wel toegestaan.
De Commissie beriep zich op de in 2003 tot stand gekomen wetgeving over ggo's, op basis waarvan zij eiste dat de vijf lidstaten met wetenschappelijk bewijs zouden komen inzake de schadelijkheid van de verboden organismen. Omdat die schade niet overtuigend kon worden aangetoond, zou het verbod ingetrokken moeten worden. Nu de ministers van de lidstaten die eis hadden verworpen, konden de vijf landen minstens tot 2006 het verbod handhaven. Dan zouden de betreffende ggo's opnieuw worden geëvalueerd.

NATUUR EN MILIEU

Uitstoot broeikasgassen weer toegenomen

In 2003 steeg de uitstoot van koolstofdioxide (CO_2) en andere broeikasgassen in de 25 EU-lidstaten met 1,5 procent in vergelijking met het jaar daarvoor. De uitstoot in alleen de vijftien lidstaten van vóór de uitbreiding in mei 2004 liet een stijging zien van 1,3 procent. Dat maakte het Europees Milieu Agentschap (EMA) op 21 juni 2005 bekend.
Volgens het Verdrag van Kyoto dienden de vijftien oude lidstaten hun gezamenlijke uitstoot van broeikasgassen in de periode 2008-2012 met 8 procent te verminderen in vergelijking met het niveau van 1990. Het in 2003 bereikte niveau toonde echter pas een vermindering van 1,7 procent aan. In dat jaar ging de eerder geboekte winst voor een belangrijk deel verloren doordat de uitstoot met 53 miljoen ton toenam. De grootste toename was er in Finland, Italië en Groot-Brittannië. Alleen in Ierland en Portugal was er sprake van een afname. De belangrijkste oorzaak voor de stijging lag in het toenemende gebruik van steenkool bij elektriciteitsopwekking, terwijl ook het hogere energieverbruik door de strenge winter een rol speelde.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Zwitserland treedt toe tot Schengen- en Dublinverdragen

De Zwitserse bevolking sprak zich op 5 juni 2005 bij referendum uit voor toetreding tot de Europese verdragen van Schengen en Dublin die respectievelijk het personenverkeer en het asielbeleid regelden. Dat gebeurde met een meerderheid van 54,6 procent.
Het Schengenverdrag, dat stamde uit 1985 en feitelijk in 1995 in werking trad, maakte een einde aan de grenscontroles tussen de staten die tot ondertekening waren overgegaan. Dat waren 13 van de 25 EU-lidstaten alsmede IJsland en Noorwegen. Zwitserland, geen lid van de Unie, werd nu de 16e ondertekenaar.
In het in 1990 gesloten Dublinverdrag werd onder meer geregeld dat iemand die in één van de aangesloten landen asiel had aangevraagd, dat niet nog eens kon doen in een van de andere landen. Het trad in 1997 in werking voor twaalf staten, spoedig gevolgd door Oostenrijk, Zweden en Finland. Daarmee gold het voor alle EU-lidstaten. Noorwegen, IJsland en nu dus Zwitserland sloten zich vervolgens bij het verdrag aan.

Grote Chinese invoer blijft bron van spanningen met Europese Unie

Na de afschaffing van de wereldwijde invoerbeperkingen voor textielproducten per 1 januari 2005 was er sprake van een sterk gestegen export van Chinees textiel naar de Europese markt. De Unie nam in mei maatregelen om de eigen markten te beschermen. De spanningen die daardoor optraden tussen beide handelspartners kwamen in juni nogmaals aan het licht door de sterke stijging van de Chinese schoenenimport.

Partijen sluiten handelsakkoord

De twee partijen sloten op 10 juni een akkoord dat moest vermijden dat de spanningen zouden toenemen door het eenzijdig afkondigen van invoerbeperkingen door de EU. Tot die dag had China namelijk de tijd gekregen vrijwillig de textieluitvoer te beperken. Het akkoord werd mogelijk na langdurige onderhandelingen tussen de Chinese minister van Handel Bo Xilai en eurocommissaris van Handel Peter Mandelson tijdens een bezoek van de laatste aan China. Het ging in de overeenkomst om een beperking van de invoer van tien Chinese textielproducten tot eind 2007. Tot die tijd zou de jaarlijkse invoer daarvan met niet meer mogen toenemen dan met een percentage tussen de 8 en 12,5 procent. Tot die producten behoorden ook T-shirts en vlasgaren waarvan de import het sterkst was toegenomen en waar beperkende maatregelen door de EU als eerste waren verwacht.
De Europese textielfederatie, de European Apparel and Textile Organisation (Euratex), vond overigens de afgesproken invoervolumes nog steeds te hoog. Wanneer de Unie het had laten aankomen op een procedure bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO) zou een groei van de invoer van maximaal 7,5 procent mogelijk zijn geweest. De EU koos er echter voor een openlijk handelsconflict te vermijden door met een hoger maximum in te stemmen.

Europese Unie

Ook Chinese schoenenimport stijgt fors

Uit gegevens die de Europese Commissie op 8 juni bekend maakte, bleek dat de invoer van schoenen vanuit China in de periode januari-april enorm was gestegen. Het ging om zes soorten schoenen waarvoor door de Unie al eerder invoerquota waren vastgesteld, maar die per 1 januari 2005 waren opgeheven. Gemiddeld was de invoer ervan in vergelijking met het eerste kwartaal van 2004 met ongeveer 680 procent toegenomen tot bijna 162 miljoen paar schoenen. Eén en ander had geresulteerd in een prijsdaling van 28 procent.
De Europese Confederatie van de Schoenenindustrie (CEC) vreesde voor een verlies van 69.000 arbeidsplaatsen in 2005 als er niet zou worden ingegrepen. Tot en met 2006 kon dat aantal oplopen tot 140.000. De banen zouden vooral verloren gaan in Italië, Portugal en Spanje – de landen die ongeveer 75 procent van de Europese schoenen produceerden.

Mogelijk invoerheffingen op veiligheidsschoenen

Ook de Chinese invoer van veiligheidsschoenen (die vooral gebruikt werden in de bouw) was sterk gestegen. In 2004 ging het om negen miljoen paar, driemaal zoveel als in 2002. Het marktaandeel van China was gestegen tot 19 procent en de prijzen van de schoenen waren met 30 procent gedaald.
Eind juni werd bekend dat de Europese Commissie een onderzoek zou starten naar mogelijke dumping. Als dat zou uitwijzen dat dit type schoenen beneden de kostprijs op de Europese markt kwam, konden extra invoerheffingen worden opgelegd. Zo'n antidumping-onderzoek duurde gemiddeld negen maanden, maar in de tussentijd kon nog steeds via onderhandelingen naar een oplossing worden gezocht.
Het onderzoek betrof overigens ook India, van waaruit in 2004 rond de 2,5 miljoen veiligheidsschoenen werden ingevoerd. Dit land had een marktaandeel van 4 procent.

Bezorgdheid over Iran neemt toe

Iran gaf onjuiste informatie over nucleair programma

Zowel de vermeende nucleaire aspiraties van Iran als de uitslag van de presidentsverkiezingen in dat land leidden in juni 2005 tot bezorgde reacties bij de Europese Unie.
Op 16 juni schreef het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) dat Iran zich tot 1998 had beziggehouden met de verwerking van plutonium dat gebruikt kon worden voor de ontwikkeling van kernwapens. Volgens eerdere informatie van Iraanse zijde was het land daar in 1993 al mee gestopt. De erkenning van Iran dat het inderdaad niet de waarheid had verteld, voedde het wantrouwen bij de Unie omtrent haar vreedzame bedoelingen. Volgens het door Iran ondertekende Non-Proliferatieverdrag (NPT) was het verplicht bewerkingen van nucleair materiaal te melden.
Hoewel Iran inmiddels volledige openheid van zaken had toegezegd, meende het wel recht te hebben op nucleaire activiteiten om aan de energiebehoefte te voldoen. De achterdocht bleef bestaan dat de verrijking van uranium, dat eveneens als grondstof voor kernwapens kon dienen, niet alleen voor vreedzame doeleinden plaatsvond. Groot-Brittannië en Frankrijk overwogen om, samen met de Verenigde Staten, de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties in te schakelen voor het treffen van sanctiemaatregelen tegen het land.

Presidentskeuze Iran stemt pessimistisch

Toen op 25 juni bekend werd dat de als uiterst conservatief bekend staande Mahmoud Ahmadinejad was gekozen tot president van Iran, vreesde men in kringen van de Europese Unie dat het maken van afspraken over het Iraanse nucleaire programma nog moeilijker zou worden.
EU-buitenlandcoördinator Javier Solana benadrukte dat de Unie bereid was met iedere Iraanse regering samen te werken, maar dat er wel duidelijkheid diende te komen over nucleaire activiteiten. Ook sprak hij zijn teleurstelling uit over de gang van zaken bij de verkiezingen, waarbij veel kandidaten onder invloed van de conservatieve geestelijkheid van deelname waren uitgesloten.

EUROPEES PARLEMENT

Eenheidsstatuut beloning parlementariërs goedgekeurd

Het Europees Parlement keurde op 23 juni 2005 met 403 tegen 89 stemmen bij 92 onthoudingen het eenheidsstatuut voor beloning van haar parlementsleden goed. Het

België

besluit hield in dat de 732 parlementariërs na de volgende Europese verkiezingen van 2009 een inkomen zouden krijgen van ca. 7.000 euro bruto per maand. Dat kwam overeen met een percentage van 38,5 procent van het basissalaris van een rechter bij het Europees Hof van Justitie. De regeling, waarover jarenlang geen overeenstemming kon worden bereikt, moest nu nog één barrière nemen, namelijk de unanieme goedkeuring door de regeringen van alle lidstaten.
Volgens de oude regeling kregen europarlementariërs hetzelfde inkomen als de leden van hun nationale parlementen met als gevolg dat er sprake was van grote verschillen in inkomsten die varieerden van 1.000 tot meer dan 10.000 euro. Dat werd met de nieuwe regeling gelijkgetrokken. De salarissen zouden worden betaald uit de EU-begroting en belast met een tarief van 22 procent. Als afzonderlijke lidstaten dat wensten, kon nog een extra belasting worden opgelegd. Ook konden de landen ervoor kiezen de bestaande regeling nog uiterlijk twee parlementaire termijnen – dus tot 2019 – te laten doorlopen.
Boven op het salaris kwam een reiskostenvergoeding. Deze zou echter niet meer in de vorm van een vast bedrag worden uitbetaald, maar alleen na het overleggen van bewijzen van daadwerkelijk gemaakte kosten. Daarmee kwam een einde aan de situatie dat parlementsleden deze vergoeding konden beschouwen als een gegarandeerd extra inkomen.
Verder regelde het statuut de pensioenrechten van de parlementsleden. Zij konden met 63 jaar met pensioen gaan en de pensioenbijdragen kwamen geheel ten laste van de EU-begroting.

(Vorige berichten pag. 322/1 - 2005)

BELGIË

BINNENLAND

Scheuring in Front National

Aan de parlementaire vertegenwoordiging van het Front National (FN), de Waalse tegenhanger van Vlaams Belang (VB), kwam in juni 2005 feitelijk een einde toen haar twee senatoren, Francis Detraux en Michel Delacroix, zich opsplitsten in afzonderlijke eenmansfracties. Het bureau van de Senaat

schortte op 2 juni de subsidie aan de partij op omdat beiden de partijnaam opeisten.
Detraux had eind mei in een schriftelijke verklaring laten weten dat FN voortaan de afkorting was van de partij Force National. Een dergelijke naamsverandering suggereerde de oprichting van een nieuwe partij, waardoor de subsidie zou komen te vervallen. Die kwam voor de voormalige tweemansfractie neer op 200.000 euro. Detraux werd gesteund door het voormalige Brusselse parlementslid Paul Arku, die in februari door voorzitter Daniel Feret uit de partij was gezet. Feret bleef net als Delacroix de naam Front National opeisen.
Op de achtergrond speelde het proces tegen het FN dat mogelijk uit zou lopen op een veroordeling voor racisme, zoals dat eerder bij het Vlaams Blok in Vlaanderen was gebeurd. Die partij voelde zich toen gedwongen om verder te gaan onder de naam Vlaams Belang. Mede om hieraan – en aan een dreigend verlies van overheidssubsidie – te ontkomen, hadden Detraux en medestanders een nieuwe VZW (Vereniging Zonder Winstoogmerk) opgericht onder de naam FN. Opvallend was dan ook dat in de statuten te lezen was dat de partij de democratische waarden in België zou verdedigen en xenofobie, discriminatie en racisme afwees.

Senaatscommissie herziet uitbreiding negationismewet

De commissie Justitie van de Senaat besloot op 7 juni 2005 om een eerder door de Kamer aanvaard wetsvoorstel om de strafbaarstelling van de ontkenning van de holocaust op de joden uit te breiden tot alle genocides, te schrappen. De Kamer had dit bij amendement op 21 april besloten. Toen al wezen juristen en ook een aantal kamerleden er op dat de wet daardoor uitgehold zou worden, aangezien strafbaarheid dan vanzelf voortvloeide uit de kwalificatie van bepaalde grootschalige misdaden als 'genocide' door een (nationale of internationale) rechtbank of door de Verenigde Naties.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

PS-voorzitter Di Rupo wil 'Marshallplan' voor Waalse economie

De voorzitter van de Parti Socialiste (PS), de grootste regeringspartij in Wallonië, bepleitte in een vraaggesprek met het (economische) dagblad *L'Echo* van 11 juni 2005 voor een 'Marshallplan' om de Waalse economie uit het slop te trekken. De oprichting en vestiging van nieuwe bedrijven was daarin cruciaal, als antwoord op de achterblijvende economische groei, de hoge werkloosheid en het gebrek aan ondernemersvertrouwen. Het geheel zou door de federale regering moeten worden aangestuurd.
Di Rupo liet zich niet uit over de wijze waarop een en ander betaald zou moeten worden. Vlaamse partijen deelden in het algemeen de analyse van Di Rupo, maar reageerden alvast afhoudend op een mogelijke financiering ervan vanuit de federale begroting. Eerder zouden een aantal sociale en economische bevoegdheden geregionaliseerd moeten worden, zodat Wallonië zelf de verantwoordelijkheid voor uitvoering van de plannen op zich kon nemen.

Waalse werkgevers zien economische mogelijkheden

In het op 1 juni gepubliceerde *Rapport 2005 sur la situation de l'entreprise en Wallonie* had de Waalse werkgeversorganisatie Union Wallonne des Enterprises (UWE) duidelijk gemaakt dat de fundamenten voor economische herstel van Wallonië zeker aanwezig waren. De inspanningen die daarvoor werden gedaan, waren echter nog onvoldoende.
De UWE wees er op dat er veel geïnvesteerd was in onderzoek en ontwikkeling en dat het niveau daarvan zelfs hoger lag dan het Europees gemiddelde. Ook het aantal mensen met een diploma hoger onderwijs was hoog. Toch was men er niet in geslaagd meer mensen aan het werk te helpen in de hoogtechnologische bedrijven. In vergelijking met Vlaanderen werden er in de periode 1999-2004 ongeveer evenveel nieuwe bedrijven opgezet. Daar stond tegenover dat meer bedrijven in Wallonië de deuren hadden moeten sluiten. Ook vestigden zich er relatief weinig buitenlandse investeerders. Op deze wijze kon de economische achterstand van Wallonië niet worden ingehaald, zo stelde de UWE.
Er was ook sprake van grote regionale verschillen in het Waalse deel van België. In zeven van de 20 arrondissementen lag de economische groei boven het gemiddelde van de landen van de Europese Unie, maar in andere als Charleroi en Luik bleef die juist ver achter.

JUSTITIE

Europees Hof: 'Ministers kregen eerlijk proces in Agusta-Dassaultaffaire'

Op 2 juni 2005 oordeelde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat de voormalige ministers Willy Claes en Guy Coeme, veroordeeld voor hun rol in de omkoopaffaire Agusta-Dassault, een eerlijk proces hadden gehad. Zij werden op 23 december 1998, samen met tien anderen, veroordeeld tot voorwaardelijke gevangenisstraffen en hoge geldboetes wegens valsheid in geschrifte en corruptie. Aan drie van de twaalf, onder wie Claes en Coeme, werden bovendien voor vijf jaar de burgerlijke en politieke rechten ontzegd. Het vonnis werd geveld door het Hof van Cassatie dat destijds als enige bevoegd was tot het berechten van ministers en oud-ministers. Volgens een latere grondwetsaanpassing moesten ministers niet langer voor dit hof terechtstaan, maar voor een hof van beroep. Omdat er in de oude situatie geen mogelijkheid was om tegen de uitspraak in beroep te gaan, hadden de veroordeelden de zaak aanhangig gemaakt bij het Europees Hof. Dat oordeelde echter dat de advocaten uit vorige processen hadden kunnen afleiden dat Claes en Coeme als ministers die mogelijkheid niet hadden.
Het Europees Hof stelde wel vijf medeverdachten in het gelijk: advocaat Alfons Puelinckx, SP-adjunct-secretaris Luc Wallyn, PS-kabinetschef Auguste Merry Hermanus, de kabinetschef van Claes Johan Delanghe en de Franse industrieel Serge Dassault. Zij waren geen minister en hadden daarom voor een lagere rechtbank moeten verschijnen, zodat hun voldoende beroepsmogelijkheden openstonden. Hoewel hun veroordelingen in stand bleven, kregen drie van hen – Puelinckx, Wallyn en Delanghe – wel een schadevergoeding.
De affaire Agusta-Dassault, de grootste corruptiezaak uit de Belgische geschiedenis, betrof smeergelden die waren betaald aan de (Vlaamse) Socialistische Partij (SP) – die later zou worden omgevormd in de Socialistische Partij Anders (SP.A) – en de (Waalse) Parti Socialiste (PS). Het ging daarbij om de aankoop door het Belgische leger van Italiaanse Agusta-helikopters en de modernisering van F16-gevechtsvliegtuigen door de Franse vliegtuigbouwer Dassault. Guy Coeme was destijds minister van Landsverdediging voor de PS en Willy Claes vice-pre-

mier en minister van Economische zaken voor de SP. De omkoopaffaire brak de carrière van verscheidene hooggeplaatste politici en leidde in 1995 ook tot het aftreden van Claes als secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO).

Proces tegen Fourniret wegens seriemoorden vindt plaats in Frankrijk

De Belgische en Franse justitie besloten op 21 juni 2005 om het merendeel van de gerechtelijke dossiers in de zaak tegen de van een groot aantal moorden verdachte Fransman Michel Fourniret in handen te geven van de gerechtelijke autoriteiten in het Franse Charleville-Mézières. Daar zou hij in juni 2006 terecht staan op verdenking van ontvoering en moord in vier gevallen die zich in België hadden voorgedaan. Daar kwamen zes andere gevallen bij die zich op Frans grondgebied hadden afgespeeld. Frankrijk zou naar verwachting in oktober 2005 formeel om de uitlevering van Fourniret en diens van medeplichtigheid verdachte echtgenote Monique Olivier vragen.
Het Belgisch onderzoek zou overigens wel worden voortgezet, omdat Fourniret volgens verklaringen van zijn vrouw ook schuldig zou zijn aan de moord op drie au pairmeisjes. Onderzoeksrechter Bernard Claude uit Dinant was met dit onderzoek belast.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Belgische wetenschapsprijzen toegekend

Op 21 juni 2005 kende het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO) haar vijfjaarlijkse onderscheidingen toe, die ook wel de 'Belgische Nobelprijzen' werden genoemd. De prijzen, aan elk waaraan een geldbedrag van 100.000 euro was verbonden, zouden in het najaar worden uitgereikt door koning Albert. Ze gingen naar vijf wetenschappers:
• Fundamenteel Biomedische Wetenschappen: Bart De Strooper (Katholieke Universiteit Leuven) voor zijn onderzoek naar de moleculaire en cellulaire mechanismen van het ontstaan van de ziekte van Alzheimer;
• Klinisch Biomedische Wetenschappen: Frans Van de Werf (Katholieke Universiteit Leuven) voor zijn behandeling van levensbedreigende hartaandoeningen;
• Exacte Wetenschappen: natuurkundige Victor Moshchalkov (Katholieke Universiteit Leuven) voor zijn werk op het gebied van supergeleiding;
• Humane Wetenschappen: Ronny Les thaeghe (Vrije Universiteit Brussel) voor zijn demografisch onderzoek van Europa en Afrika beneden de Sahara, de Europese culturele veranderingen en etnische minderheden;
• Toegepaste Wetenschappen: Willy Verstraete (Universiteit Gent) voor zijn bijdrage aan de toepassing van micro-organismen voor de zuivering van water, bodem en lucht.

Voorts werd op 29 juni in Brussel de Francqui-prijs 2005 uitgereikt aan de 47-jarige Dirk Inzé, hoogleraar aan de Universiteit Gent en directeur van het departement Plantensysteembiologie aan het Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie (VIB). Deze aanmoedigingsprijs voor jonge wetenschappers werd jaarlijks toegekend, om beurten aan een wetenschapper op het terrein van de exacte wetenschappen, de humane wetenschappen en de biologische en medische wetenschappen. De door een jury van buitenlandse specialisten toegekende prijs was vernoemd naar Emile Francqui, stichter van het FWO. Ook aan deze prijs was een geldbedrag van 100.000 euro verbonden.

Vlaams kunstenbudget met 12 procent verhoogd

De Vlaamse minister van Cultuur, Bert Anciaux, maakte op 24 juni 2005 bekend dat het budget voor de uitvoering van het Kunstendecreet in 2006 104,21 miljoen euro zou bedragen. Dat was 16 miljoen meer dan in 2005 ofwel een stijging met 12 procent. In totaal werd er 99,86 miljoen euro besteed aan structurele subsidies van twee of vier jaar, die bij 180 organisaties terecht kwamen.
De extra middelen gingen naar beeldende kunst (een stijging met 142 procent), architectuur en vormgeving (57 procent) en de sociaal-artistieke sector (59,5 procent). Het budget van de podiumkunsten, waar altijd het relatief grootste deel van het geld naar toe ging, zou daarentegen niet groeien. Verder daalde de subsidie voor culturele periodieken met ruim 32 procent en die voor de danssector met ongeveer 0,5 procent.
Het kunstendecreet regelde de erkenning en subsidiëring van culturele instellingen en gezelschappen en zou per 1 januari 2006 van kracht worden. Het had betrekking op de gehele kunstensector en kwam in de plaats van de regelingen voor afzonderlijke sectoren.
Overigens bleek uit een in juni 2005 door het Nederlandse Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) gepubliceerd vergelijkend onderzoek tussen Belgische en Nederlandse regelingen voor cultuursubsidies dat België relatief goed bedeeld werd. Het totale kunstenbudget bedroeg ongeveer 4 procent van de begroting, terwijl dat in Nederland ruim 1 procent was. Alleen de musea kregen in Nederland veel meer financiële middelen, namelijk ongeveer vier maal zoveel als in België.

EUROPESE UNIE

Ratificatieproces grondwet gaat in België door

Het Franse en Nederlandse 'neen' tegen het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa op 29 mei en 1 juni 2005 riep ook bij de Belgische politiek gevoelens van teleurstelling op. Premier Verhofstadt sprak van een 'tegenslag', ook al omdat de twee landen die de grondwet verwierpen tot de 'stichtende leden van de EU' behoorden. Desondanks moesten 'alle landen de mogelijkheid krijgen hun mening over de Europese grondwet te geven. Hetzij langs parlementaire weg, hetzij via referendum. Het zou niet correct zijn tegenover de andere lidstaten het ratificatieproces nu af te breken.' Maar een bezinning over de toekomst van de unie was nodig: 'Ofwel verschrompelt de Europese Unie tot een pure vrijhandelszone, ofwel wordt resoluut werk gemaakt van een politiek Europa, dat een rol speelt op wereldniveau, met een buitenlands en defensiebeleid.' En: 'België heeft er belang bij dat de Europese integratie een succes wordt. Anders krijgen we een directorium van grote landen die bepalen wat er in Europa gebeurt.'

Drie deelparlementen geven goedkeuring

In april en mei hadden Kamer en Senaat hun goedkeuring aan de grondwet gegeven. Formeel moesten ook de deelparlementen nog instemmen, wilde ratificatie door België mogelijk zijn.
Op 17 juni aanvaardde het Brussels parlement de grondwet met 69 tegen 10 stem-

men. Op 20 juni keurde het parlement van de Duitstalige gemeenschap de grondwet goed, met 21 stemmen voor en 2 tegen. Het Waals Parlement volgde op 29 juni. Hier stemden drie leden tegen.

BUITENLANDSE ZAKEN

België en China intensiveren samenwerking

Tijdens een bezoek op 6 juni 2005 van koning Albert II en koningin Paola aan de Chinese president Hu Jintao werden afspraken gemaakt over versterking van de relaties tussen België en China. Daartoe zou de Chinese president in 2006 een tegenbezoek aan België brengen en zou premier Verhofstadt China bezoeken. Voor het jaar daarna stond een economische missie naar China op het programma, in aanwezigheid van kroonprins Filip.
Tijdens de ontmoeting werden overeenkomsten gesloten over het stimuleren van wederzijdse investeringen en intensivering van de samenwerking op het gebied van techniek, wetenschap, onderwijs en milieu. Op economisch terrein sloten het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) en de Chinese Raad ter Bevordering van Internationale Handel (CCPIT) een samenwerkingsakkoord.

Diplomatiek conflict met Nederland bijgelegd

De Nederlandse en Belgische premiers, Jan Peter Balkenende en Guy Verhofstadt, gaven op 6 juni 2005 in een gezamenlijke verklaring aan dat het diplomatieke conflict dat tussen beide landen was ontstaan, een afgesloten hoofdstuk was. Het betrof de uitspraken die de Belgische minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht in een interview met dagblad *Het Laatste Nieuws* had gedaan over Balkenende. Naar aanleiding van de mislukte 'ja-campagne' van de Nederlandse regering in het kader van het referendum over de Europese grondwet, omschreef hij de Nederlandse minister-president als een 'mix van Harry Potter en brave stijfburgerlijkheid'. De Gucht had bovendien de waarheid niet verteld. Uit de bandopname van het gesprek bleek dat hij, anders dan hij beweerde, niet onjuist door de krant was geciteerd. Ook was er wel degelijk toestemming voor publicatie gegeven door medewerkers van de minister.
In antwoord op vragen uit de Kamer verklaarde Verhofstadt op 13 juni dat de relaties met Nederland weer even goed waren als voordien. Diverse kamerleden eisten echter het aftreden van De Gucht. Zo stelde de fractievoorzitter van Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V), Pieter De Crem: 'Het gaat hier om een gigantisch incident. Als minister van Buitenlandse Zaken en hoofd van de diplomatie ga je op een hoffelijke manier om met de buurlanden. De uitspraken van De Gucht brengen ons land ernstige schade toe. In alle andere landen zou een minister omwille van deze feiten ontslag hebben genomen.' De Gucht zou echter op zijn post blijven. Wel had hij zijn excuses aangeboden voor de gewraakte uitspraken.

België en Nederland blijven het oneens over IJzeren Rijn

De Belgische vice-premier en minister van Overheidsbedrijven, Johan Vande Lanotte, maakte op 9 juni 2005 in de Kamer duidelijk dat België vast zou houden aan een beperkte opening, eind 2006, van de IJzeren Rijn – de niet meer gebruikte goederenspoorlijn die Antwerpen via Roermond met het Duitse Ruhrgebied verbond.
België en Nederland hadden een al jaren durend meningsverschil over het traject. Voor België was het in gebruik nemen van de spoorlijn vooral van belang omdat ca. 25 procent van de aan- en afvoer van goederen in de haven van Antwerpen via het spoor verliep. Nederland meende echter dat de lijn ten koste zou gaan van het milieu, omdat deze liep door natuurgebied de Meinweg bij Roermond. Om uit de problemen te komen besloten beide landen de zaak voor te leggen aan het Permanente Hof van Arbitrage in Den Haag. Dat sprak op 24 mei uit dat België het recht had de IJzeren Rijn op Nederlands grondgebied te moderniseren en weer in gebruik te nemen. De kosten daarvan werden geschat op ongeveer 500 miljoen euro en volgens de uitspraak van het hof moest Nederland een deel daarvan voor haar rekening nemen. In de kosten waren milieubeschermende maatregelen inbegrepen en volgens minister Vande Lanotte zouden de milieueffecten voor Nederland dan ook beperkt zijn.

Op 7 juni verklaarde de Nederlandse minister van Verkeer en Waterstaat Karla Peijs in de Tweede Kamer dat ze eerst een harde belofte van België wilde dat het land ook daadwerkelijk de spoorlijn zou opknappen. Tegenover de Kamer, die zeer ongelukkig was met de uitspraak van het Arbitragehof, sprak zij in dit verband van een 'Sint-Juttemis-plan', dat wil zeggen een strategie gericht op langdurige onderhandelingen.

Wallonië trekt wapenexportlicentie voor Tanzania in

De Waalse regering besloot op 23 juni 2005 om de omstreden vergunning van het Luikse bedrijf New Lachaussée voor de uitvoer van munitiemachines naar Tanzania in te trekken. Belangrijkste reden was dat de levering op gespannen voet stond met het Belgische buitenlands beleid jegens de regio van de Grote Meren. De wapenexportlicensie was eerder opgeschort na bezwaren van de federale minister van Buitenlandse zaken Karel de Gucht. Sinds de onder het tweede kabinet-Verhofstadt genomen besluit tot regionalisering van het wapenexportbeleid was echter de Waalse regering in deze zaak bevoegd.
De Gucht uitte zijn tevredenheid over de Waalse beslissing. Geheel anders was de reactie van de eigenaar van New Lachaussée, de Belgisch-Congolese zakenman George Forrest. Hij meende dat de beslissing willekeurig was: 'Wat me pijn doet, is dat toch ook de Vlaamse industrie actief is in de defensiesector. (...) Daar spreekt niemand van. Er wordt te veel met twee maten en twee gewichten gewerkt. New Lachaussée wordt geviseerd en ik begrijp niet waarom. Dit brengt heel de militaire industrie in Wallonië in diskrediet.' Zijn bedrijf zou overigens wel een vergoeding krijgen voor geleden schade.
Intussen had de Waalse minister van Buitenlandse relaties Marie-Dominique Simonet, om mogelijk nieuwe problemen rond omstreden wapenleveranties te voorkomen, lopende aanvragen voor exportvergunningen ter advisering voorgelegd aan minister De Gucht. Simonets verantwoordelijkheid in deze zou voorts per 1 september in handen komen van de Waalse minister-president Jean-Claude Van Cauwenberghe.

Straffen van tien en twaalf jaar wegens betrokkenheid bij genocide Rwanda

Op 29 juni 2005 veroordeelde het hof van assisen in Brussel Etienne N. (54) en Samuel

N. (43) voor betrokkenheid bij de planning en uitvoering van de volkerenmoord van 1994 in Kibungo, in het zuidoosten van Rwanda. Daarbij kwamen naar schatting 50.000 mensen om het leven. De twee mannen, halfboers van elkaar en in 2002 in België gearresteerd, kregen respectievelijk twaalf en tien jaar gevangenisstraf, nadat het Openbaar Ministerie eerder levenslang tegen hen had geëist. Beiden ontkenden tot op het laatst betrokkenheid en hun advocaten meenden dat het gerechtelijk onderzoek mank ging aan partijdigheid. Zo wees Cedric Vergauwen, advocaat van Etienne N., erop dat twee getuigen die hun relaas gaven van de gebeurtenissen in 1994 destijds zelf de functie van procureur hadden.
Het was de tweede maal dat in België mensen veroordeeld werden voor betrokkenheid bij de genocide in Rwanda. In 2001 kregen vier Rwandezen door dezelfde rechtbank in Brussel celstraffen van twaalf tot twintig jaar opgelegd. Dat gebeurde op basis van de zogeheten genocidewet van 1993, die het mogelijk maakte om in België mensen te veroordelen voor schendingen van het internationaal humanitair recht. Tien jaar later werd de wet na internationale protesten echter sterk afgezwakt, omdat er talloze rechtszaken tegen buitenlandse staatshoofden of andere hoge functionarissen waren aangespannen. Veroordeling kon sindsdien alleen nog plaatsvinden als de dader of het slachtoffer een Belg was óf in België verbleef. Vanwege dit laatste criterium konden de twee mannen toch op grond van de nu geldende versie van de genocidewet worden veroordeeld.

(Vorige berichten pagina 324/2 - 2005)

CYPRUS

NOORD-CYPRUS

Azerbeidzjan erkent Turks-Cypriotische paspoorten

Azerbeidzjan maakte op 30 juni 2005 bekend dat het de paspoorten van Turks-Cyprus zou erkennen en dat het wilde bezien of het ook op andere manieren een relatie met Turks-Cyprus kon aangaan. Hiermee was Azerbeidzjan het tweede land – na Turkije – dat Turks-Cyprus in zekere zin erkende. Dit tot grote woede van de Grieks-Cypriotische regering, die door de rest van de wereld als enige autoriteit op het eiland werd gezien.
Azerbeidzjan kwam tot het besluit na een ontmoeting tussen president Ilham Alijev en de Turkse premier Recep Tayyip Erdogan.

EUROPESE UNIE

Cyprus ratificeert Europese grondwet

Het Grieks-Cypriotische parlement ging op 30 juni 2005 met ruime meerderheid akkoord met de Europese grondwet. Het besluit werd bij handopsteken genomen.
De Europese grondwet zou pas in werking treden als alle 25 lidstaten tot ratificatie waren overgegaan. De Fransen en de Nederlanders hadden echter in een referendum tegen de grondwet gestemd.

BUITENLANDSE ZAKEN

VN verlengen mandaat vredesmacht

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties besloot op 15 juni 2005 het mandaat van de vredesmacht op Cyprus te verlengen tot 15 december. Volgens VN-secretaris-generaal Kofi Annan was het weliswaar rustig op Cyprus, maar was het onderlinge wantrouwen tussen Turks- en Grieks-Cyprioten nog te groot om een einde van het mandaat te rechtvaardigen.
De vredesmacht kwam in 1964 naar Cyprus en bewaakte sinds de Turkse invasie van 1974 de 180 kilometer groene lijn die het eiland in tweeën verdeelde. Het aantal manschappen werd in 2004 wel teruggebracht van 1.120 tot 860. Dat aantal handhaafde de Veiligheidsraad bij haar besluit van 15 juni.

VN: 'Partijen moeten politieke wil tonen'

Kieran Prendergast, een van de ondersecretarissen van de Verenigde Naties, liet bij zijn terugkeer uit Cyprus op 22 juni 2005 weten dat de VN voorlopig nog geen onderhandelingen tussen Grieks- en Turks-Cyprus wilden leiden. Hiertoe zouden beide partijen eerst met concrete voorstellen moeten komen. Hij maakte duidelijk dat de VN niet meer zomaar onderhandelingen wilden opstarten na het echec van april 2004, toen de Grieks-Cypriotische bevolking het VN-vredesvoorstel in een referendum afwees. Prendergast sprak van een frustrerende patstelling en stelde: 'Buitenstaanders kunnen helpen, maar de partijen moeten de visie, moed en politieke wil hebben die nodig is om tot een oplossing te komen die onvermijdelijk compromissen zal bevatten. (...) Leiders moeten leiden en niet alleen hun aanhangers volgen.'

(Vorige berichten pagina 327/1 e.v. - 2005)

DUITSLAND

BINNENLAND

Nieuwe linkse partij moet alternatief zijn voor economisch beleid SPD

Op 15 juni 2005 werd Die Linkspartei opgericht, een samenwerkingsverband tussen het Stemalternatief Arbeid en Sociale Rechtvaardigheid (WASG) en de Partij voor Democratisch Socialisme (PDS). De PDS was de opvolger van de voormalige Oost-Duitse communistische partij, de Socialistische Eenheidspartij Duitsland (SED). Het WASG was voortgekomen uit ontevredenheid onder leden van de regerende Sociaaldemocratische Partij Duitsland (SPD) met de economische hervormingen en daarmee gepaard gaande bezuinigingsmaatregelen van de regering van bondskanselier Schröder.

De partijen besloten samen aan de voor september geplande parlementsverkiezingen mee te doen. Prominente kandidaten zouden zijn de voormalige SPD-minister van Financiën Oskar Lafontaine en voormalig PDS-voorzitter Gregor Gysi. Beiden stonden bekend als charismatische politici die sterk konden bijdragen aan het in opiniepeilingen voorspelde succes van de nieuwe partij.

Linkse tegenstanders neo-nazi's aangehouden

De politie arresteerde op 18 juni 2005 in Braunschweig 65 linkse demonstranten na heftige botsingen met neo-nazi's. Ongeveer 1.500 demonstranten probeerden een mars van rond 280 neo-nazi's te verhinderen. Een kleinere neo-nazioptocht met ook een tegendemonstratie in het dorp Halbe ten zuiden van Berlijn verliep rustig. Bij Halbe lag een groot Duits militair kerkhof uit de Tweede Wereldoorlog.

Duitsland

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Bouwvakkers accepteren korting op loon en langer werken

De vakbond voor werknemers in de bouw, IG Bau, ging op 21 juni 2005 akkoord met een langere werkweek zonder extra betaling. Zij accepteerde ook kortingen op het minimumloon en het vakantiegeld. De werktijd voor ongeveer 800.000 werknemers in de bouwsector zou met 1 uur omhooggaan naar 40 uur en het minimumloon zou met 1,7 procent dalen. Het loon voor werknemers in West-Duitsland zou vanaf april 2006 met 1 procent stijgen, maar de lonen in Oost-Duitsland zouden bevroren blijven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering en oppositie eens over meer concurrentie in energiesector

Regerings- en oppositiepartijen kwamen op 2 juni 2005 overeen een nieuwe energiewet aan te nemen die het mogelijk maakte meer concurrentie in de sector toe te laten. Er zou vanaf juli een nieuwe regulerende instantie komen die toezicht zou uitoefenen op de vier grote bedrijven die de energiesector domineerden: E.ON, RWE, EnBW en Vattenfall Europe. De instantie zou ernaar streven de levering van energie efficiënter te maken en de rekeningen voor de consument te verlagen. Duitsland had de deadline van de Europese Unie van 1 juli 2004 niet gehaald, volgens welke liberaliseringsmaatregelen in de energiesector doorgevoerd hadden moeten zijn.

JUSTITIE

Verdachte '11 september' uitgewezen ondanks vrijspraak

Een federale rechtbank bevestigde op 9 juni 2005 de vrijspraak door een Hamburgse rechtbank in 2004 van de Marokkaan Abdelghani Mzoudi, die was beschuldigd van medeplichtigheid aan de terroristische aanvallen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten. Mzoudi was bevriend met de belangrijkste vliegtuigkaper van 11 september, Mohammed Atta, maar had altijd voorkennis van de aanslagen ontkend.
Een woordvoerder van het ministerie van Binnenlandse zaken in Hamburg verklaarde dat men Mzoudi wel zou uitzetten wegens 'steun aan een terroristische groepering'. In Duitsland was namelijk per 1 januari 2005 een wet van kracht geworden die het gemakkelijker maakte verdachte buitenlandse radicalen uit te zetten.

Drie Irakezen gearresteerd voor betrokkenheid bij Ansar al-Islam

Op 14 juni 2005 arresteerde de Duitse politie drie Irakezen die ervan werden verdacht dat zij geld inzamelden voor een Ansar al-Islam, een militante organisatie die verantwoordelijk was voor aanslagen in Irak. Aanklagers lieten weten dat de drie in Zuid-Duitsland woonden, maar deden geen mededelingen over de plaats van de arrestatie. De politie doorzocht 24 locaties als onderdeel van het onderzoek naar de drie en nog elf andere verdachten.

Ex-politicus Pfahls geeft omkoping toe

Holger Pfahls, voormalig staatssecretaris van Defensie in een van de regeringen van bondskanselier Helmut Kohl, gaf op 28 juni 2005 voor een rechtbank in Augsburg toe dat hij steekpenningen had aangenomen in verband met een wapenverkoop aan de Verenigde Staten in 1990. Het ging om een bedrag van rond de 1 miljoen euro. Pfahls (62) was sinds 1999 voortvluchtig, maar dook weer op in Frankrijk. Dat land leverde hem in januari 2005 aan Duitsland uit.

EUROPESE UNIE

Kritiek op Duitsland vanwege uitzetting EU-burgers

Duitsland overtreedt de rechtsregels van de Europese Unie door burgers van andere lidstaten die vanwege een misdrijf zijn veroordeeld, het land uit te zetten. Dat verklaarde advocaat-generaal Christine Stix-Hackl, adviseur van het Europees Hof van Justitie, op 2 juni 2005. Zij zei dat uitzetting alleen was toegestaan als er 'een reële en voldoende serieuze bedreiging was voor een fundamenteel maatschappelijk belang'. Ook had naar haar oordeel de Duitse overheid in sommige gevallen onvoldoende aandacht gehad voor het recht op een familieleven van de uitgewezen personen. Verder werd uitzetting direct in praktijk gebracht, zonder de betrokkene een beroepsmogelijkheid te geven.

Estland

Stix-Hackl gaf haar mening in een zaak die tegen Duitsland aanhangig was gemaakt door de Europese Commissie.

BUITENLANDSE ZAKEN

Chinees-Duitse overeenkomst over samenwerking op spoorweggebied

De Duitse minister van Transport Manfred Stolpe en de Chinese minister van Spoorwegen Liu Zhijun ondertekenden op 6 juni 2005 een samenwerkingsovereenkomst. De overeenkomst zou het gemakkelijker maken voor Duitse bedrijven zakelijke contracten in China af te sluiten. China was een van de snelst groeiende economieën van de wereld en zou naar verwachting de komende jaren veel in zijn spoorwegnetwerk investeren.

VS niet tegen Duitse zetel Veiligheidsraad

De Amerikaanse president George W. Bush zei op 27 juni 2005 dat zijn land zich niet zou verzetten tegen pogingen van Duitsland een permanente zetel te krijgen in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Bush deed zijn uitspraak na een onderhoud met bondskanselier Gerhard Schröder in Washington. Japan, India, Brazilië en Duitsland hadden een plan opgesteld om de Veiligheidsraad uit te breiden met tien nieuwe zetels, waarvan zes permanent.

(Vorige berichten pagina 328/1 e.v. - 2005)

ESTLAND

BINNENLAND

Estse regering afgetreden

Nieuwe minister van Buitenlandse zaken

President Arnold Ruutel benoemde op 21 februari 2005 Rein Lang tot nieuwe minister van Buitenlandse zaken. Lang (47), een zakenman en ervaren politicus, volgde Kritiina Ojuland op, die was ontslagen nadat er vertrouwelijke documenten op haar ministerie waren kwijtgeraakt. Lang was vicevoorzitter van het parlement geweest en was een van de oprichters van de Estse Hervormingspartij (Reform), waartoe Ojuland

Estland

ook behoorde. Reform maakte deel uit van de regeringscoalitie en had overwogen zich daaruit terug te trekken.

Motie van wantrouwen aangenomen

Premier Juhan Parts kondigde op 21 maart aan dat hij zou aftreden en met hem zijn regering, nadat het parlement een motie van wantrouwen had aangenomen tegen minister van Justitie Ken-Marti Vaher. De motie kreeg de steun van 54 leden van het 101 zetels tellende parlement. Aanleiding was het optreden van de minister inzake een controversieel anti-corruptieplan. Parts was twee jaar premier van de coalitie geweest.

Samenstelling regering Estland (15 april 2005)

President (geïnstalleerd 8 oktober 2001)
Arnold RUUTEL

Premier (geïnstalleerd 13 april 2005)
Andrus ANSIP (Reform)

Ministers:
Binnenlandse zaken en Regionale aangelegenheden
Jaan OUNAPUU (Rahvaliit)
Binnenlandse zaken en Wetshandhaving
Kalle LAANET (Kesk)
Buitenlandse zaken
Urmas PAET (Reform)
Cultuur
Raivo PALMARU (Kesk)
Defensie
Jaak JOERUUT (Reform)
Economie, Transport en Communicatie
Edgar SAVISAAR (Kesk)
Financiën
Aivar SOERD (Rahvaliit)
Justitie
Rein LANG (Reform)
Landbouw
Ester TUIKSOO (Rahvaliit)
Milieu
Villu REILJAN (Rahvaliit)
Onderwijs en Wetenschap
Mailis REPS (Kesk)
Sociale zaken
Jaak AAB (Kesk)

Minister zonder Portefeuille, belast met Bevolking
Paul-Erik RUMMO (Reform)

Parlementsvoorzitter
Ene ERGMA (ResP)

President Centrale bank
Vahur KRAFT

Reform: Estse Hervormingspartij
Kesk: Estse Centrumpartij
Rahvaliit: Estse Volksunie
ResP: Unie voor de Republiek - Res Publica

Frankrijk

Parlement stemt in met nieuwe regering

Het parlement stemde op 12 april in met Andrus Ansip als nieuwe premier en het door hem samengestelde kabinet, dat nog wel formeel moest worden goedgekeurd door president Ruutel. De coalitie bestond, behalve uit Reform, uit de Estse Centrumpartij (Kesk) en de Estse Volksunie (Rahvaliit) en zou onder meer een verhoging van pensioenen en sociale uitkeringen nastreven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nog geen overeenstemming met Rusland over grensafbakening

De Russische minister van Buitenlandse zaken Sergej Lavrov en zijn Estse ambtsgenoot Urmas Paet ondertekenden op 18 mei 2005 in Moskou een verdrag dat de grenzen, zowel te land als op zee, tussen hun twee landen regelde. De onderhandelingen hadden bijna tien jaar in beslag genomen. Estland moest in het verdrag wel 5 procent opgeven van het gebied dat het voor de Tweede Wereldoorlog bestreek, dit tot ergernis van nationalisten.
Op 27 juni liet Lavrov weten dat Rusland zich uit het verdrag terugtrok omdat het clausules verwierp die door het Estse parlement bij de ratificatie op 20 juni waren toegevoegd. Deze betroffen indirecte verwijzingen naar de decennialange sovjetbezetting, die pas in 1991 was geëindigd. Lavrov zei dat de onderhandelingen opnieuw moesten beginnen.

(Vorige berichten pag. 717/3 e.v. - 2004)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Chirac geeft nieuwe impuls aan kabinet

Door de benoeming van de politieke rivalen Nicolas Sarkozy en Dominique de Villepin in het nieuwe kabinet gaf president Chirac op 1 juni 2005 een nieuwe impuls aan de door zijn Unie voor de Presidentiële Meerderheid (UMP) geleide regering. Na het overduidelijke 'nee' tijdens het referendum over de Europese grondwet zag de president zich genoodzaakt premier Jean-Pierre Raffarin te ontslaan. Op 29 mei sprak 55 procent van de kiezers zich uit tegen het voorstel voor een Europese grondwet.

Raffarin werd opgevolgd door de diplomaat Dominique de Villepin, die al deel uitmaakte van beide kabinetten-Raffarin, respectievelijk als minister van Binnenlandse en Buitenlandse zaken. Deze vertrouweling van Chirac was bij uitstek de vertegenwoordiger van het jacobijnse staatsmodel met een sterke centralistische staat. Volgens sommige waarnemers was de benoeming van de 'ouderwetse' Villepin een opmerkelijke keuze gezien het feit dat de kloof tussen rijk en arm en tussen bestuurders en kiezers als de diepere oorzaak was aangewezen voor de nee-stem tijdens het referendum.
Opmerkelijker nog was de herbenoeming van partijleider Nicolas Sarkozy tot minister van Staat en Binnenlandse zaken. Eerder nog achtte president Chirac het niet wenselijk dat Sarkozy zijn ministerschap – toen op Financiën – combineerde met het voorzitterschap van de UMP. Maar door de grote populariteit van Sarkozy zag de president zich gedwongen concessies te doen en zijn rivaal de tweede rol te geven binnen het nieuwe kabinet. Hij was de meest innoverende politicus aan de rechterkant van het republikeinse spectrum en maakte geen geheim van zijn presidentiële ambities. Sarkozy werd in zijn voortvarendheid en leiderschap wel vergeleken met de Britse premier Tony Blair. Hij schroomde niet tegen de heilige republikeinse huisjes te schoppen en dankte daaraan ook zijn populariteit in rechtse kringen.
De meeste ministers maakten ook al deel uit van de regering van Raffarin. Een van de weinigen die niet terugkeerde, was minister van Buitenlandse zaken Michel Barnier. De woordvoerder van de president, Catherine Colonna, werd staatssecretaris van Europese zaken.

Fransen verwachten geen wonderen van nieuw kabinet

Volgens een opiniepeiling verwachtte de Franse bevolking geen economische wonderen van het nieuwe kabinet, zo bleek op 4 juni uit een onderzoek van bureau IFOP (Instrument Financier d'Orientation de la Pêche). Ruim tweederde van de ondervraagden geloofde niet dat premier De Villepin op korte termijn het vertrouwen van het Franse volk kon herwinnen.

Frankrijk

Werkloosheidsbestrijding speerpunt van beleid

Tijdens zijn eerste redevoering voor het parlement ontvouwde premier Dominique de Villepin op 8 juni zijn economische beleid. Het kabinet zou er alles aan doen om de hoge werkloosheid (10,2 procent) terug te dringen. Hiervoor werden alle beschikbare middelen aangewend, zodat een aangekondigde belastingverlaging voorlopig van de baan was. De Villepin won een eerste motie van vertrouwen in het parlement, met 363 tegen 178 stemmen.
Het vertrouwen van de consument was in juni nog verder afgenomen volgens de berekeningen van het nationale bureau voor de statistiek, Insee. De consumentenvertrouwensindex was op 30 juni met -30 op een dieptepunt aanbeland.

Socialisten zetten oud-premier Fabius uit partijbestuur

Tijdens een speciale bijeenkomst van de Socialistische Partij (PS) naar aanleiding van de uitslag van het referendum over de Europese grondwet, besloot het partijbestuur onder leiding van François Hollande op 4 juni 2005 oud-premier Laurent Fabius uit het bestuur te zetten. Fabius had openlijk campagne gevoerd voor het 'neekamp' tijdens het referendum over de Europese grondwet en zodoende verdeeldheid gezaaid binnen de socialistische partij die in meerderheid voor de grondwet was. Toch had naar schatting 58 procent van de socialistische achterban 'nee' gestemd.

Premier ontvangt omstreden Nationaal Front

De uitnodiging van premier De Villepin aan het extreem-rechtse Nationaal Front (FN) om op 27 juni 2005 in Matignon over de Europese grondwet te praten, was volgens de oppositiepartijen olie op het vuur. De leider van de socialisten, François Hollande, besloot de uitnodiging voor het gesprek met de premier te boycotten. Hij zei dat de ontvangst van het FN van Jean-Marie Le Pen een 'trivialisering betekende van het gedachtegoed van extreem-rechts'.
Sinds 1993 was het FN niet meer officieel in Parijs ontvangen omdat de regeringen ervoor waakten de extremistische partij als geloofwaardige gesprekspartner te beschouwen.

Samenstelling regering Frankrijk (2 juni 2005)

President
Jacques CHIRAC

Premier
Dominique DE VILLEPIN

Vice-premier en minister van Staat, tevens belast met Binnenlandse zaken en Regionale ontwikkeling
Nicolas SARKOZY

Ministers:
Buitenlandse zaken
Philippe DOUSTE-BLAZY
Cultuur en Communicatie
Renaud DONNEDIEU de VABRES
Defensie
Michèle ALLIOT-MARIE
Economische zaken, Financiën en Industrie
Thierry BRETON
Infrastructuur, Transport, Volkshuisvesting en Toerisme
Dominique PERBEN
Justitie
Pascal CLÉMENT
Landbouw, Voedsel, Visserij en Platteland
Dominique BUSSEREAU
Midden- en Kleinbedrijf, Handel en Ambacht
Renaud DUTREIL
Milieu
Nelly OLIN
Onderwijs, Wetenschappelijk onderzoek en Jeugdzaken
Gilles de ROBIEN
Overheidsdiensten, Bestuurlijke hervorming en Regionale ontwikkeling
Christian JACOB
Overzeese gebieden
François BAROIN
Sociale zaken, Werkgelegenheid en Solidariteit
Jean-Louis BORLOO
Sport
Jean-François LAMOUR
Volksgezondheid, Familie en Gehandicapten
Xavier BERTRAND

Staatssecretarissen:
Buitenlandse handel
Christine LAGARDE
Europese zaken
Catherine COLONNA
Industrie
François LOOS
Ontwikkelingssamenwerking en Franse taal
Brigitte GIRARDIN
Oorlogsveteranen
Hamlaoui MEKACHERA
Regeringswoordvoerder en Begrotingshervorming
Jean-François COPE
Relaties met het parlement
Henri CUQ
Sociale gelijkheid
Azouz BEGAG
Toerisme
Léon BERTRAND
Werknemersrelaties
Gerard LARCHER
Wetenschappelijk Onderzoek en Technologie
François GOULARD

Voorzitter Nationale Assemblée
Jean-Louis DEBRÉ

President Centrale bank
Christian NOYER

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Stakingen en blokkades tegen economisch beleid

Op 2 juni 2005 legden de vervoersbonden een groot gedeelte van het openbaar vervoer plat uit protest tegen de ontslagen binnen de Franse spoorwegen SNCF. Het was het eerste landelijke protest sinds de uitslag van het referendum over de Europese grondwet op 29 mei. Een kwart van het spoorwegpersoneel legde op 2 juni het werk neer.

Op 13 juni werd Frankrijks eerste geprivatiseerde goederentrein in de buurt van Metz geblokkeerd door een groep van protesterende werknemers van de Franse spoorwegen. Hun actie tegen de trein van CFTA Cargo werd door vier grote vakbonden gesteund. De meeste vakbonden waren tegen de privatisering van overheidsbedrijven zoals de spoorwegen (SNCF) of het Gas- en Elektriciteitsbedrijf (GdF en EdF). Zij vreesden dat de privatisering banen ging kosten en ten koste zou gaan van de collectieve arbeidsovereenkomsten.
Tijdens protesten in Lyon en Marseille waren op 21 juni duizenden leden van de Algemene Arbeidsconfederatie (CGT) op de been. Zij protesteerden tegen de plannen van premier Villepin die bijvoorbeeld de tijdelijke contracten van nieuwe werknemers van één naar twee jaar wilde uitbreiden. Verder verzetten vakbonden zich tegen de aangekondigde privatisering van de spoorwegen, de tolwegen en de energiemaatschappijen. Eerder die week kwam het tot stakingen bij het GdF en EdF.
Op 23 juni ging de Franse staat, ondanks protesten van vakbonden, over tot een gedeeltelijke privatisering van Gaz de France. Het ging om de verkoop van 22 procent van

de aandelen, goed voor een bedrag van 4 miljard euro.

JUSTITIE

Veroordelingen wegens hulp aan 'schoenbom'-terrorist

Een rechtbank in Parijs veroordeelde op 16 juni 2005 drie mannen tot vier en vijf jaar gevangenisstraf wegens hun hulp aan de tijdig ontmaskerde Richard Reed. Deze was in Parijs in december 2001 met een bom in zijn schoen aan boord gegaan van een toestel van American Airlines dat naar Miami zou vliegen.

Veertien Franse en Spaanse separatisten veroordeeld

Op 30 juni 2005 veroordeelde een Parijse rechtbank veertien Spaanse en Franse separatisten tot gevangenisstraffen van twee tot twintig jaar. Vijf van hen waren lid van de Baskische afscheidingsbeweging ETA en de anderen waren volgens de rechter lid van het Bretonse Revolutionaire Leger (ARB). Ze werden ervan beschuldigd vele tonnen explosieven te hebben gestolen die zouden zijn gebruikt bij aanslagen in Spanje en Bretagne.

ONDERWIJS

Onderwijshervormingen enigszins vertraagd

De nieuwe minister van Onderwijs, Gilles de Robien, verklaarde op 7 juni 2005 dat hij opnieuw in gesprek zou treden met de onderwijsbonden over de aangekondigde hervorming. De nieuwe onderwijswet, die tot aanzienlijke bezuinigingen moest leiden, had in het eerste half jaar van 2005 geregeld tot stakingen en demonstraties geleid. Hoewel de wet door het parlement was aangenomen en in principe aan het begin van het nieuwe schooljaar in september zou worden ingevoerd, maakte de minister een pas op de plaats en zei hij op het advies van de Onderwijsraad te wachten. Hiermee hoopte hij goodwill te kweken bij de onderwijs- en studentenbonden.

NATUUR EN MILIEU

Proefreactor kernfusie toch in Frankrijk

Na maandenlang overleg tussen de verschillende partners over het project van de Internationale Thermonucleaire Proefreactor (Iter) werd op 28 juni 2005 duidelijk dat deze toch in Frankrijk zou komen. De kernfusiereactor, die 10 miljard euro ging kosten, zou gebouwd worden in het Zuid-Franse Cadarache, 60 kilometer landinwaarts van Marseille. Om de proefreactor naar Europa te krijgen moesten flinke concessies worden gedaan aan Japan dat ook in de race was voor de vestigingsplaats. Het land mag de directeur-generaal van Iter leveren en er komt een aan Iter gerelateerd, in Japan te vestigen, groot centrum voor materialenonderzoek. Ook mag de Japanse industrie een bovenproportioneel aantal onderdelen voor de reactor leveren en zijn er in het project extra veel posities gereserveerd voor Japanse onderzoekers.

Het kernfusie-experiment is een samenwerking tussen zes partners: de Europese Unie, de Verenigde Staten, China, Japan, Zuid-Korea en Rusland.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Chirac nodigt Israëlische premier uit voor staatsbezoek

President Jacques Chirac liet op 15 juni 2005 weten dat hij de Israëlische premier Ariel Sjaron officieel had uitgenodigd voor een staatsbezoek aan het Franse Elysées. De betrekkingen tussen beide landen waren nogal bekoeld nadat Sjaron in 2004 Franse joden had opgeroepen naar Israël te komen om het groeiende Franse antisemitisme te ontlopen. Chirac zei dat hij de betrekkingen met Israël wilde verbeteren en noemde de plannen voor de terugtrekking van joodse kolonisten uit de bezette Palestijnse gebieden 'moedig en standvastig'.

(Vorige berichten pagina 330/1 e.v. - 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Minister Clarke: 'Algerijnse verdachte terrorisme mag worden uitgeleverd'

Minister van Binnenlandse zaken Charles Clarke zei op 8 juni 2005 dat hij de Algerijn Rachid Ramda naar Frankrijk zou uitwijzen. Dit omdat hij daar werd gezocht voor een bomaanslag in 1995 op een metrostation in Parijs waarbij acht doden waren gevallen. Ramda zat al tien jaar in een Britse cel in afwachting van zijn uitwijzing, maar de procedure daarover sleepte zich voort. Het was onduidelijk of deze met de beslissing van Clarke zou zijn afgerond omdat werd verwacht dat zijn advocaten in beroep zouden gaan.
Rachid Ramda werd ervan verdacht lid te zijn van de verboden Gewapende Islamitische Groep (GIA). Er liepen 23 aanklachten tegen hem. Daarbij ging het om de bomaanslag op het metrostation, maar ook om de organisatie en financiering van andere aanslagen.

Geen nieuwe asielzoekerscentra

Binnenlandse zaken maakte op 14 juni 2005 bekend dat ze afzag van de bouw van nieuwe asielzoekerscentra omdat het aantal asielverzoeken drastisch was gedaald. Vroegen in 2002 nog 8.000 mensen per maand politiek asiel aan in Groot-Brittannië, in de eerste paar maanden van 2005 was dat gedaald naar 2.000 per maand. Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) bevestigde de daling. Die stelde dat er de laatste twee jaar 61 procent minder asielzoekers naar Groot-Brittannië waren gekomen.

Britse koningshuis kost jaarlijks 53 miljoen euro

De koninklijke familie kost de Britse belastingbetaler jaarlijks 36,7 miljoen pond (ca. 53 miljoen euro), zo werd op 22 juni 2005 bekend. De kosten voor beveiliging waren hierin niet meegenomen. Buckingham Palace wees er in een reactie op dat dit het laagste bedrag was sinds 2001.

Conservatieven winnen district Staffordshire South

De parlementaire meerderheid van de Labour Partij (Lab) slonk op 24 juni 2005 met één zetel omdat de Conservatieven (Cons) het kiesdistrict Staffordshire South wisten te winnen. De verkiezingen waren hier uitgesteld omdat in de aanloop naar de parlementsverkiezingen van 5 mei de kandidaat van de Liberaal-Democraten (LibDem) was overleden. Staffordshire South was overigens een conservatief bolwerk. De uitslag was derhalve geen verrassing.

Groot-Brittannië

Duizenden herdenken Slag om Trafalgar

Duizenden mensen woonden op 28 juni 2005 in Portsmouth de herdenking van de Slag van Trafalgar bij. Tijdens deze slag uit 1805 versloeg de Britse vloot onder leiding van admiraal Lord Nelson de Franse en Spaanse vloot. De koningin hield een vlootschouw, waarna de slag werd nagespeeld door 167 schepen uit 36 landen. De festiviteiten werden afgesloten met een groot vuurwerk.

Aantal verkeersdoden op historisch laagtepunt

Het ministerie van Verkeer maakte op 30 juni 2005 bekend dat het aantal verkeersdoden in 2004 met 8 procent was gedaald ten opzichte van het jaar ervoor en was uitgekomen op 3.221. Dit was het laagste sinds het aantal verkeersdoden in 1926 werd bijgehouden. Toen vielen er 4.886 doden. Het eerdere laagterecord stamde uit 2000, toen er 3.409 dodelijke verkeersslachtoffers waren.

Groot-Brittannië telt honderdduizenden illegale vreemdelingen

Het ministerie van Binnenlandse zaken publiceerde op 30 juni 2005 een onderzoek waaruit bleek dat Groot-Brittannië 310.000 tot 570.000 vreemdelingen telde die illegaal in het land verbleven. Het ministerie gaf aan dat het om een schatting ging: 'Geen enkele overheid heeft ooit een exact cijfer kunnen geven van het aantal mensen dat illegaal in het land verblijft.' In het cijfer waren overigens geen afgewezen asielzoekers meegenomen die in afwachting waren van hun uitzetting.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty: 'Nodeloze detentie asielzoekers'

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) bekritiseerde 20 juni 2005 de Britse behandeling van asielzoekers. Volgens Amnesty had Groot-Brittannië in 2004 bijna 25.000 asielzoekers, inclusief vrouwen en kinderen, opgesloten in afwachting van de behandeling van hun asielverzoek. Dit zou leiden tot stress, zelfverwonding en zelfs zelfmoord. Volgens AI werden de mensen nodeloos opgesloten omdat er geen vluchtgevaar bestond. De organisatie stelde: 'Het aanvragen van asiel is geen misdaad, het is een recht.'

NOORD-IERLAND

Achttien agenten gewond na Oranjemars

Katholieken raakten op 17 juni 2005 slaags met de politie nadat een protestantse Oranjemars door de katholieke wijk Ardoyne in Belfast was getrokken. De demonstranten gooiden met stenen en flessen. De politie zette het waterkanon in en achttien agenten raakten gewond.

Mnister Mcdowell: 'IRA heeft 1.500 actieve leden'

De Ierse minister van Justitie Michael McDowell zei op 24 juni 2005 dat het Ierse Republikeinse Leger (IRA) beschikte over 1.500 actieve leden. Hij deed zijn uitspraak in een toespraak voor het Ierse parlement. Dissidente republikeinse groepen, zoals de Real IRA, hadden volgens hem niet meer dan 150 leden. McDowell zei verder dat paramilitairen zich nu meer inlieten met criminaliteit.

UUP kiest Empey als leider

De Ulster Unionist Party (UUP) koos op 24 juni 2005 Sir Reg Empey als partijleider. Zijn voorganger, David Trimble, was teruggetreden nadat de partij bij de parlementsverkiezingen van 5 mei vier van de vijf parlementszetels had verloren. Empey zei in een reactie dat de partij een belangrijke taak had nu de situatie in Noord-Ierland in snel tempo veranderde. Hij zei voorlopig geen deelname te overwegen aan een regering met Sinn Fein (SF), de politieke tak van het Ierse Republikeinse Leger (IRA): 'Ze hebben ons keer op keer laten zitten en onze gemeenschap heeft daar de buik van vol.'

Rechtbank laat Omaghverdachte vrij

Een rechtbank in Belfast besloot op 29 juni 2005 Antony Donegan vrij te laten, nadat een aanklacht tegen hem was ingetrokken. Donegan was in februari 2005 aangeklaagd voor het leveren van de auto aan de daders van de bomaanslag van Omagh in 1998. Bij deze aanslag vielen 29 doden.

EUROPESE UNIE

Blair: 'Nee biedt Europa kansen'

Dagblad de *Financial Times* publiceerde op 7 juni 2005 een interview met premier Tony Blair waarin deze zei dat de Europese landen er niet aan ontkwamen delen van de Europese grondwet in te voeren. Hij meende dat de Europese Unie anders onbestuurbaar zou worden, nu deze was uitgebreid van 15 naar 25 lidstaten. Blair ging in het interview in op de referenda in Frankrijk en Nederland waarin de bevolking zich tegen de grondwet uitsprak. Als gevolg hiervan besloot Blair het Britse referendum voorlopig niet te houden. Minister van Buitenlandse zaken Jack Straw had op 6 juni nog gezegd dat het geen zin had het Britse referendum door te zetten, nu Frankrijk en Nederland 'nee' hadden gezegd. De grondwet zou immers pas van kracht worden als alle 25 lidstaten deze geratificeerd hadden en dat was niet meer mogelijk. Blair nuanceerde deze uitspraak in het interview: 'Het is niet aan Groot-Brittannië om te zeggen dat de grondwet dood is en dat is waarom we dit vandaag ook niet zeggen.'
Volgens Blair bood de negatieve uitkomst van de referenda de Europese Unie juist kansen. De referenda hadden volgens hem namelijk duidelijk gemaakt dat er een discrepantie was tussen de bevolking en de politieke leiders. Politieke leiders moesten dit aangrijpen om duidelijk te maken hoe ze dachten over belangrijke onderwerpen als werkgelegenheid, globalisering, veiligheid, immigratie en georganiseerde misdaad.

BUITENLANDSE ZAKEN

Ambtenaren hadden contact met Palestijnse Hamas

Minister van Buitenlandse zaken Jack Straw gaf op 7 juni 2005 toe dat twee van zijn diplomaten contact hadden gehad met vertegenwoordigers van de militante Palestijnse groepering Hamas. Hij voegde er aan toe dat het om contacten met lokale, gekozen vertegenwoordigers van Hamas ging en niet met de leiding. Zowel Groot-Brittannië, de Europese Unie als de Verenigde Staten beschouwden Hamas als een terroristische organisatie. Het probleem was alleen dat Hamas wel degelijk politieke invloed kreeg in de Palestijnse gebieden, onder andere doordat vertegenwoordigers waren geko-

zen in lokale bestuurslichamen. Groot-Brittannië en de Verenigde Staten zochten daarom naar een methode om met Hamas om te gaan. Straw zei overigens dat zijn diplomaten duidelijk hadden gemaakt dat ze geen zaken deden met een organisatie die geweld steunde en uit was op de vernietiging van de staat Israël.

Wapentuig in Iraakse ambassade

De nieuwe ambassadeur van Irak in Londen, Salah al-Shaikhly, liet op 8 juni 2005 weten dat hij in de oude ambassade van Irak wapens, ontstekingsmechanismen, martelwerktuigen en afluisterapparatuur had aangetroffen. Dit was daar blijkbaar achtergelaten door de oude ambassadeur die nog het regime van Saddam Hoessein diende. Die verliet het pand in 2003 in de aanloop naar de Amerikaanse invasie.

(Vorige berichten pagina 331/1 e.v. - 2005)

HONGARIJE

BINNENLAND

Hongaars parlement kiest Laszlo Solyom tot nieuwe president

Op 7 juni 2005 koos het Hongaarse parlement Laszlo Solyom tot opvolger van Ferenc Madl die de afgelopen vijf jaar president was. Solyom, een 63-jarige jurist, versloeg de kandidate van de regerende Hongaarse Socialistische Partij (MSzP) Katalin Szili, met 185 tegen 182 stemmen. De kleine liberale regeringspartij Alliantie van Vrije Democraten (SzDSz) vond Katalin Szili 'te politiek gekleurd' en onthield zich daarom van stemming. Aangenomen werd dat de coalitie toch zou standhouden omdat de regeringspartijen elkaar zouden willen sparen tot de parlementsverkiezingen in de lente van 2006.
Solyom was een onafhankelijke kandidaat die zich omwille van de presidentsverkiezingen aan de conservatieve, oppositionele Hongaarse Burgerpartij (Fidesz) had verbonden. Als advocaat voerde hij in de jaren voor 1989 onderhandelingen met de communisten over de overgang naar een democratische staat. Na 1989 legde hij de basis voor het Constitutioneel Hof en was gedurende drie termijnen president van het Hof. Solyom kondigde aan een einde te willen maken aan de politieke intriges die Hongarije de afgelopen jaren verdeelden.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Schadevergoeding VS voor beslagname Hongaars-joodse goederen in 1945

In 2001 hadden Hongaarse joden in Miami een verzoek ingediend tot schadevergoeding voor de beslagname door het Amerikaanse leger in 1945 van een nazi-trein met van Hongaarse joden gestolen bezittingen (de 'goudtrein'). Het Amerikaanse leger beschouwde de voorwerpen, met een toenmalige geschatte waarde van 50 tot 200 miljoen dollar, als oorlogsbuit en verdeelde de voorwerpen onder militair personeel.

Na een slepende rechtszaak besloot de Amerikaanse overheid op 11 maart 2005 tot een schadevergoeding van 25,5 miljoen dollar (ca. 21 miljoen euro). Daarvan werd 21 miljoen dollar bestemd voor hulpverlening aan overlevenden van de holocaust in Hongarije, Israël en de Verenigde Staten. Het resterende deel werd bestemd voor een documentatieproject over de goudtrein. Joodse organisaties wereldwijd verwelkomden de uitspraak als een morele overwinning.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Premier Guyrcsány lanceert economisch hervormingsprogramma

Premier Ferenc Gyurcsány kondigde op 2 mei 2005 werkgelegenheidsmaatregelen aan als onderdeel van een programma om de overheidsfinanciën te saneren en de concurrentiepositie te versterken. Werkloosheidsuitkeringen werden de eerste drie maanden verhoogd en de daaropvolgende zes maanden verlaagd als prikkel om werk te zoeken. Andere maatregelen betroffen het tegengaan van zwartwerken en het stimuleren van tijdelijk werk.
Uit een rapport van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) uit 2004 was gebleken dat de arbeidsparticipatie in Hongarije laag was in vergelijking met omliggende landen, vanwege de hoogte van de belastingdruk en de uitkeringen.

Aantal werklozen blijft stabiel

Op 23 juni 2005 maakte het Hongaarse Centraal Statistisch Bureau (KSH) bekend dat het werkloosheidspercentage over de periode maart-mei gelijk was aan dat in de periode februari-april, te weten 7,2 procent. Een jaar eerder bedroeg de werkloosheid nog 5,8 procent.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering verhoogt begrotingsreserve

De regering verhoogde op 16 maart 2005 de begrotingsreserve naar 160 miljard forint (ca. 650 miljoen euro) om de beoogde verlaging van het overheidstekort veilig te stellen. De begrotingsreserve was bestemd voor het opvangen van mogelijk tegenvallende BTW-inkomsten.

Premier Guyrcsány stelt nieuwe minister van Financiën aan

De Hongaarse premier Ferenc Gyurcsany benoemde op 25 april 2005 Janos Veres tot nieuwe minister van Financiën als opvolger van de ontslagen Tibor Draskovics. Deze was er niet in geslaagd de drastische financiële hervormingen door te voeren ter voorbereiding op de overgang naar de euro in 2010. Van Veres, de derde minister van Financiën sinds het aantreden van de regering in 2002, werd verwacht dat hij steun zou weten te verkrijgen voor de hervormingen die moesten leiden tot verlaging van het begrotingstekort.

Overheid besluit tot verkoop luchthaven Boedapest

Op 1 juni 2005 kondigde de Hongaarse regering aan een overheidsbelang van 75 procent minus één stem in de luchthaven van Boedapest te zullen verkopen. De luchthaven zelf en de infrastructuur zouden in overheidshanden blijven. Na het besluit maakten Britse, Deense en Duitse luchthavens hun belangstelling kenbaar.

Hogere productie van duurzame energie

Het ministerie van Economische zaken kondigde op 1 juni 2005 aan dat Hongarije de productie van duurzame energie dat jaar zou opvoeren tot 2,5 procent van de totale energieproductie. In 2010 zou het aandeel volgens richtlijnen van de Europese Unie 3,6 procent moeten bedragen.

Hongarije

LANDBOUW

Nieuwe minister van Landbouw na protesten van boeren

Op 25 april 2005 ontsloeg premier Guyrcsány minister van Landbouw Imre Nemeth en stelde Jozsef Graf aan als diens opvolger. Het ontslag volgde op wekenlange protestacties van Hongaarse boeren in februari en maart tegen de trage betaling van landbouwsubsidies door de Europese Unie en vanwege problemen bij de opslag van graan.

Geza Varga, de EU-specialist van de Hongaarse boerenbond, legde de schuld voor de problemen bij de overheid. Deze had verzuimd het functioneren van de Hongaarse landbouwsector, de landbouwsituatie in landen als Portugal en Ierland en mogelijkheden voor bescherming van de regionale markt te onderzoeken. Ook waren Hongaarse boeren onvoldoende geïnformeerd over de gevolgen van de toetreding tot de EU.
De problemen van de boeren waren vergroot door de gestegen waarde van de Hongaarse munt. De import van landbouwproducten was mede hierdoor met 24 procent toegenomen.
Na zijn ontslag gaf Imre Nemeth toe dat de gevolgen van de toetreding verschillend uitpakten. De situatie van een groot aantal boeren was volgens hem echter verbeterd en de landbouwsector moest zich aanpassen aan de veranderde eisen van de regionale markt. Volgens Nemeth was er weliswaar een achterstand, maar zou de landbouw op termijn weer goed kunnen functioneren. Critici betwijfelden dit. Het ministerie van Landbouw ontwikkelde plannen om de problemen op korte termijn te verlichten, maar naar verwachting was dit voor een aantal boeren onvoldoende en te laat.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Erkenning van Hunnen als etnische minderheid afgewezen

Op 12 april 2005 wees de overheid het verzoek af van ongeveer 2.500 mensen om erkend te worden als afstammelingen van Attila de Hun. De Hunnen veroverden in de 4e en 5e eeuw voor Christus grote delen van Europa, maar raakten in vergetelheid na de dood van hun leider Attila. Als erkende minderheidsgroep hadden zij overheidssteun kunnen ontvangen voor eigen culturele en onderwijsinstellingen.

EUROPESE UNIE

Europese Commissie dringt aan op bezuinigingsmaatregelen

Het ministerie van Financiën kondigde op 15 februari 2005 aan dat het begrotingstekort dit jaar hoger zou uitvallen dan de geplande 4,7 procent van het bbp. De overheidsinkomsten stonden onder druk door verlaging van het BTW-tarief en de teruggave aan bedrijven van in 2004 betaalde BTW-gelden.
In een reactie drong de Europese Commissie aan op extra bezuinigingsmaatregelen ter waarde van 0,5 procent van het bbp over 2005. De Commissie stelde dat het begrotingstekort in 2008 lager moest zijn dan 3 procent, de norm binnen de eurozone waarvan Hongarije vanaf 2010 deel wilde uitmaken.

Hongaarse bedrijven lijden onder concurrentie EU

Uit een verslag van de Hongaarse Kamer van Koophandel bleek op 18 mei 2005 dat sinds de toetreding tot de Europese Unie het midden- en kleinbedrijf in Hongarije werd geconfronteerd met een sterk toegenomen concurrentie in binnen- en buitenland. Kleine bedrijven, die zorgden voor ongeveer de helft van het bbp, werden het hardst getroffen. In het eerste kwartaal groeide de economie met slechts 3 procent, tegen 3,8 procent in het laatste kwartaal van 2004. De Kamer van Koophandel concludeerde dat de belastingdruk voor bedrijven de laatste twee jaar was toegenomen en dat kleine bedrijven schade ondervonden van de trage verrekening van BTW-gelden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Hongaarse klacht over Praags standbeeld vroegere president Benes

Het ministerie van Buitenlandse zaken diende op 19 mei 2005 een formele klacht in bij Tsjechië over de plaatsing van een standbeeld van Edvard Benes in Praag. Deze naoorlogse president onteigende meer dan een half miljoen etnische Hongaren en wees ze het land uit vanwege hun steun aan nazi-Duitsland.
Het Tsjechische parlement nam in 1991 een wet aan om door het communistisch regime geconfisqueerde eigendommen terug te geven. Het betrof echter inbeslagnames na 1948 en daardoor konden degenen die voor 1948 hun bezittingen verloren op bevel van Benes geen aanspraak maken op de wet.

(Vorige berichten pag. 77/1 e.v. - 2005)

Italië

ITALIE

BINNENLAND

Referendum vruchtbaarheidswet ongeldig door lage opkomst

Slechts 24 procent van de kiesgerechtigden kwam op voor het referendum over de nieuwe vruchtbaarheidswet, zo werd op 13 juni 2005 bekendgemaakt. Hiermee was het referendum ongeldig en bleef de wet zoals die was. De lage opkomst werd geweten aan het feit dat de katholieke kerk had opgeroepen niet te gaan stemmen en aan apathie bij de kiezers.
Italië kende tot voor kort de meest liberale regelgeving op het gebied van kunstmatige bevruchting en het onderzoek van embryo's, maar met de nieuwe wet was dat plotsklaps de strengste wetgeving van Europa geworden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Lega Nord wil lire opnieuw invoeren

Regeringspartij Lega Nord (LN) liet in juni 2005 weten voorstander te zijn van de herinvoering van de lire. De euro zou hebben geleid tot prijsverhogingen en schadelijk zijn voor het Italiaanse bedrijfsleven. Tegen de achtergrond van deze campagne speelde een conflict tussen Italië en de Europese Unie over het Italiaanse begrotingstekort. Beide partijen verschilden namelijk over de interpretatie van de cijfers en het terugdringen van het tekort. Het LN-standpunt werd verwoord door minister van Sociale zaken Roberto Maroni en minister van Hervormingen Roberto Calderoli.
Het pleidooi van de ministers ontlokte direct reacties bij de Europese ministers van Financiën. De Nederlander Gerrit Zalm verklaarde: 'Dat is veel te duur als je kijkt naar

de rentelasten.' De Spanjaard Pedro Soles: 'De euro is altijd veilig, geen twijfel.' De Oostenrijker Karl-Heinz Crasser: 'De euro is een van de grootste successen van de monetaire unie.'

Op 19 juni keerde Umberto Bossi weer terug in het politieke leven, nadat hij in 2004 was getroffen door een zware hartaanval. Bossi, de leider van LN, sprak op een bijeenkomst in Pontida. Daar riep hij eveneens op de euro in te wisselen voor de lire, omdat de euro zou hebben geleid tot hogere prijzen. Bossi oogde zwak en moest zijn toespraak verscheidene malen onderbreken.

JUSTITIE

Rechtbank veroordeelt Rode Brigades tot levenslang

Een rechtbank in Bologna veroordeelde op 1 juni 2005 vijf leden van de Nieuwe Rode Brigades tot levenslange gevangenisstraf wegens de moord op hoogleraar Marco Biagi in 2002. Biagi was tevens regeringsadviseur en betrokken bij de arbeidshervormingen.
Een zesde lid van de Nieuwe Rode Brigades, Cinzia Banelli, werd in maart 2005 al veroordeeld tot een gevangenisstraf van zestien jaar. De mindere straf had zij te danken aan het feit dat ze spijt had betuigd en had meegewerkt met justitie.

Politie rolt bende van mensenhandelaren op

De politie arresteerde op 21 juni 2005 57 mensen in een actie tegen een Bulgaars-Italiaanse bende die zich bezighield met mensenhandel. De politie was de bende op het spoor gekomen doordat er wekelijks via vrachtwagens mensen via Bulgarije Italië werden binnengesmokkeld. De bende zou onder andere baby's hebben verkocht aan kinderloze echtparen, vrouwen verkocht hebben die in de prostitutie belandden en mannen die in Zuid-Italië onder 'slaafachtige' omstandigheden moesten werken als herder. De politie onderzocht nog de betrokkenheid van de bende bij de handel in menselijke organen.

Italië veroordeelt tien SS-ers tot levenslang

Een rechtbank in La Spezia veroordeelde op 22 juni 2005 tien voormalige officieren van de SS tot een levenslange gevangenisstraf wegens hun deelname aan een massamoord in augustus 1944. De SS omsingelde toen het Toscaanse dorpje Sant'Anna di Stazzema, vlak nadat de geallieerden Florence hadden ingenomen. Ze dreven de dorpelingen bijeen en vermoorden er 560.
De massamoord bleef lang onopgemerkt, totdat journalisten tien jaar terug op het verhaal stuitten. Vervolgens werd de zaak onderzocht en werden de SS'ers voor de rechter gebracht. Zij zouden hun straf vanwege hun vergevorderde leeftijd overigens niet uit hoeven te zitten.

Rechter veroordeelt elf mensen in Parmalat-zaak

Een rechtbank in Milaan veroordeelde op 28 juni 2005 elf mensen tot gevangenisstraffen oplopend tot 2,5 jaar wegens hun rol in de teloorgang van het Parmalatconcern. Dit concern met vestigingen in 30 landen en 37.000 werknemers stortte eind 2003 ineen toen bleek dat het 14,3 miljard euro aan schulden uit had staan. Deze schulden waren echter met boekhoudkundige trucs weggewerkt. Onder de veroordeelden bevond zich onder anderen de financieel topman Fausto Tonna en een broer en een zoon van oprichter Carlisto Tanzi. Hijzelf zou overigens later ook nog terecht moeten staan.

Vijf dagen eerder, op 23 juni, was er een overeenkomst bereikt met de Amerikaanse bank Morgan Stanley over de terugbetaling van een deel van het vermogen van Parmalat. Morgan Stanley had in 2003 een obligatieovereenkomst gesloten ter waarde van 300 miljoen euro. Als onderdeel van de overeenkomst werd besloten 155 miljoen euro terug te betalen. In ruil daarvoor zou worden afgezien van bestaande en toekomstige vorderingen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty International kritisch over behandeling immigranten

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) uitte op 20 juni 2005 scherpe kritiek op de behandeling van illegale immigranten. Ze zouden het slachtoffer zijn van misbruik, zouden moeten verblijven in overbevolkte centra en zouden geen toegang hebben tot een advocaat. Verder waren er berichten over het slaan van immigranten, het toedienen van kalmeringsmiddelen en het knevelen bij uitzetting. AI kon deze berichten niet controleren omdat zij van de Italiaanse overheid geen onderzoek mocht doen. Maar 'het aantal, de consistentie en de regelmaat van de beschuldigingen laten Amnesty geloven dat dit een substantiële reden voor bezorgdheid geeft.'
Eerder bekritiseerde het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) al de uitzetting van immigranten naar Libië.

BUITENLANDSE ZAKEN

Afghaanse gijzelnemers laten Italiaanse hulpverleenster vrij

Gijzelnemers in Afghanistan lieten op 10 juni 2005 de Italiaanse Clementina Cantoni vrij. Het Afghaanse ministerie van Binnenlandse zaken liet weten dat er geen concessies waren gedaan. Cantoni werkte voor Care International in een project ter ondersteuning van weduwen en kinderen. Ze werd op 16 mei in Kabul ontvoerd.

Overheid beveelt arrestatie dertien leden CIA

De Italiaanse overheid vaardigde op 24 juni 2005 een arrestatiebevel uit tegen dertien mensen die zeiden te werken voor de Amerikaanse inlichtingendienst CIA. De dertien werden beschuldigd van de ontvoering van Osama Mustafa Hassan, alias Abu Omar, in 2003. Ze zouden de islamitische geestelijke eerst naar de Amerikaanse ambassade en vervolgens naar Egypte hebben overgebracht om hem te verhoren in verband met onderzoek naar terrorisme. Op dat moment liep er in Italië overigens al een zaak tegen hem. Om die reden werd tegelijk met het arrestatiebevel van de dertien CIA-leden ook een arrestatiebevel uitgevaardigd tegen Abu Omar, wiens verblijfplaats op dat moment overigens onbekend was. Ook de CIA-ers bevonden zich niet meer in Italië.

Op 30 juni vroeg de Italiaanse overheid de Amerikanen nog eens om opheldering in deze zaak. Waarom was Italië niet van te voren ingelicht over de op handen zijnde actie? Volgens de Amerikanen was dit gebeurd, maar Italië zei van niets te weten.

(Vorige berichten pagina 334/3 - 2005)

LETLAND

BINNENLAND

Nieuwe regering krijgt steun parlement

De Saeima, het uit één Kamer bestaande parlement, stemde op 2 december 2004 in met de samenstelling van de nieuwe coalitieregering van vier partijen onder leiding van premier Aigars Kalvitis van de centrumrechtse Volkspartij (TP). Verder namen aan de regering deel de partijen Nieuw Tijdperk (JL), de Unie van Groenen en Boeren (ZZS) en Letlands Eerste Partij (LPP). De vorming van de regering volgde op het aftreden in oktober van de regering onder leiding van Indulis Emsis van de ZZS.

Samenstelling regering Letland
(2 december 2004)

Premier
Aigars KALVITIS (TP)

Ministers:
Binnenlandse zaken
Eriks JEKABSONS (LPP)
Buitenlandse zaken
Artis PABRIKS (TP)
Cultuur
Helena DEMAKOVA (TP)
Defensie
Einars REPSE (JL)
Economie
Arturs Krisjanis KARINS (JL)
Financiën
Oskars SPRUDZINS (TP)
Gezondheid
Gundars BERZINS (TP)
Jeugd- en Gezinszaken
Ainars BASTIKS (LPP)
Justitie
Solvita ABOLTINA (JL)
Landbouw
Martins ROZE (ZZS)
Milieu
Raimonds VEJONIS (ZZS)
Onderwijs en Wetenschap
Ina DRUVIETE (JL)
Regionale ontwikkeling en Lokaal bestuur
Maris KUCINSKIS (TP)
Transport
Ainars SLESERS (LPP)
Welzijn
Dagnija STAKE (ZZS)

Ministers met een speciale opdracht:
Elektronische regeringszaken
Janis REIRS (JL)
Sociale integratie
Ainars LATKOVSKIS (JL)

De nieuwe minister van Financiën Oskars Sprudzins verklaarde dat de nieuwe regering haar uiterste best zou doen zich wat de begroting voor 2005 betreft aan de richtlijnen van de Europese Unie te houden. Het toegestane maximum voor het begrotingstekort was 3 procent van het bbp, terwijl het tekort dat Sprudzins nastreefde tussen de 1,5 en 1,8 procent lag.

Mars ex-SS-ers leidt tot botsingen

De politie verrichtte op 16 maart 2005 tientallen arrestaties in de hoofdstad Riga toen pro-Russische activisten probeerden een mars van SS-veteranen en jonge nationalisten tegen te houden. De veteranen hadden tijdens de Tweede Wereldoorlog samen met nazi-Duitsland tegen het sovjetleger gevochten. Voor de mars was door de autoriteiten toestemming verleend en er was veel politie bij aanwezig. De tegendemonstranten droegen uit protest gestreepte kampkleding en gele davidssterren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Gespannen verhouding met Rusland rond oorlogsherdenking

Tijdens een toespraak in de hoofdstad Riga op 7 mei 2005 noemde de Amerikaanse president George W. Bush, voorafgaand aan de zestigjarige herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog, de sovjetoverheersing van Oost-Europa na de oorlog 'een groot historisch onrecht'. Ook nam hij met betrekking tot de sovjetperiode de termen 'bezetting' en 'onderdrukking' in de mond, die allebei in Moskou absoluut taboe waren. De Russische regering van president Vladimir Poetin was van mening dat de Baltische staten in 1940 vrijwillig tot de Sovjet-Unie waren toegetreden en dat er vanaf 1945 in Oost-Europa geen sprake was geweest van een sovjetbezetting, maar slechts van een bevrijding van het nazisme.
De politieke leiders van Estland en Litouwen woonden de herdenking van het einde van de oorlog op 9 mei in Moskou niet bij. Poetin had de Baltische staten kort daarvoor discriminatie van hun Russische minderheden verweten. Na de herdenking noemde hij een grensclaim van Letland ten opzichte van Rusland 'complete onzin'; Rusland en Letland moesten nog steeds een overeenkomst ondertekenen over de demarcatie van de onderlinge grens.

Het Letse parlement nam op 12 mei een verklaring aan die de toch al gespannen verhouding met Rusland mogelijk nog meer onder druk zou zetten. In de verklaring werd de 50 jaar van sovjetbewind in het land in scherpe bewoordingen gehekeld en werd de repatriëring van voormalige sovjetofficieren voorgesteld. Er was sprake van termen als 'misdaden', 'moord', 'martelingen' en de 'deportatie van honderdduizenden mensen'.

VS willen meer vaart achter bestrijding van witwassen geld

De Verenigde Staten oefenden op 30 mei 2005 druk uit op Letland om de bestrijding van het witwassen van geld aan te pakken. Zij prezen bij monde van onderminister van Financiën Stuart Levey, die een bezoek bracht aan Letland, de nieuwe wettelijke maatregelen, maar uitten kritiek op de mate waarin sommige banken daaraan meewerkten.
De totale waarde van deposito's op bankrekeningen was 2,7 miljard Letse lat (ca. 4 miljard euro). Geschat werd dat de helft daarvan afkomstig was uit Rusland en andere ex-sovjetstaten, waar de herkomst van het geld vaak crimineel was.

(Vorige berichten pag. 722/2 e.v. - 2004)

LITOUWEN

BINNENLAND

Nieuwe regering geïnstalleerd

Een meerderheidscoalitie bestaande uit vier partijen werd op 14 december 2004 geïnstalleerd op basis van een overeenkomst die in november tot stand was gekomen, na de parlementsverkiezingen van oktober. De coalitie bestond uit de Litouwse Sociaal-Democratische Partij (LSDP), de Nieuwe Unie-Sociaal-Liberalen (NS-SL), de Arbeiderspartij (DP) en de Unie van Boeren en Nieuwe Democratie (VNDPS).

Minister van Buitenlandse zaken heeft KGB-verleden

Minister van Buitenlandse zaken Antanas Valionis gaf op 7 januari 2005 toe dat hij in het verleden nauwe banden onderhield met de in Litouwen gehate sovjetveilig-

Samenstelling regering Litouwen
(14 december 2004)

Premier
Algirdas BRAZAUSKAS (LSDP)

Ministers:
Binnenlandse zaken
Gintaras FURMANAVICIUS (DP)
Buitenlandse zaken
Antanas VALIONIS (NS-SL)
Cultuur
Vladimiras PRUDNIKOVAS (DP)
Economie
Viktor USPASKICH (DP)
Financiën
Algirdas BUTKEVICIUS (LSDP)
Gezondheid
Zilvinas PADAIGA (DP)
Justitie
Gintautas BUZINSKAS (DP)
Landbouw
Kazimira PRUNSKIENE (VNDPS)
Milieu
Arunas KUNDROTAS (LSDP)
Nationale defensie
Gediminas KIRKILAS (LSDP)
Onderwijs en Wetenschap
Remigijus MOTUZAS (LSDP)
Sociale zekerheid en Arbeid
Vilija BLINKEVICIUTE (NS-SL)
Transport en Verbindingen
Zigmantas BALCYTIS (LSDP)

heidsdienst KGB. Op basis van archiefmateriaal toonde een landelijke krant aan dat de minister twintig jaar eerder was opgeklommen tot de rang van kapitein van de reserve van de KGB, hetgeen door Valionis op een persconferentie werd bevestigd.
Tijdens de vier jaar dat zijn ministerschap tot dan toe had geduurd had Valionis zich wel pro-westers opgesteld. Zo was hij verantwoordelijk voor de toetreding van zijn land tot belangrijke westerse instellingen als de Europese Unie (EU) en de Noord-Atlantische Verdragorganisatie (NAVO).

Ministers van Financiën en Economie treden af

Minister van Financiën Algirdas Butkevicius van de Litouwse Sociaal-Democratische Partij (LSDP) diende op 19 april 2005 zijn ontslag in, ingaande op 2 mei. Hij deed dat nadat de regeringscoalitie zijn voorstel had afgewezen in 2006 en 2007 4 procent extra vennootschapsbelasting te heffen om een toename van het begrotingstekort tegen te gaan. Butkevicius was het oneens met het regeringsbesluit van 18 april om een nieuwe 'solidariteitsheffing' over de bedrijfsomzet in te voeren in plaats van een belasting over de gemaakte winst.
Butkevicius werd op 14 mei opgevolgd door zijn partijgenoot Zigmantas Balcytis (51).

Minister van Economie Viktor Uspaskich, een in Rusland geboren miljonair, besloot op 16 juni af te treden nadat een officieel inspectieorgaan van de overheid kritiek had geuit op zijn zakelijke banden met Rusland. President Valdas Adamkus had er al eerder bij de minister op aangedrongen af te treden. Uspaskich had de bijnaam 'augurkenkoning' omdat hij zijn fortuin had gemaakt in de voedingsindustrie, vooral door een bepaald merk ingemaakte augurken.
De opvolger van Uspaskich werd Kestutis Dauksys (45) van de Arbeiderspartij (DP). De verwachting was dat een van de belangrijkste doelen van Dauksys zou zijn om Litouwen te laten toetreden tot de eurozone.

JUSTITIE

Illegale alcohol komt via pijplijn EU binnen

Een woordvoerder van de grenspolitie liet op 10 december 2004 weten dat er een illegale pijplijn van drie kilometer lengte was ontdekt waardoor goedkope alcohol uit Wit-Rusland Litouwen en dus ook de Europese Unie werd binnengesmokkeld. Volgens de woordvoerder was het de vierde pijplijn van deze soort die de laatste tijd was ontdekt. De sterke prijsstijgingen in Litouwen na de toetreding tot de EU hadden geleid tot een toename van smokkel.

Ex-president Paksas toch schuldig

Een Litouwse rechtbank verklaarde op 1 maart 2005 in hoger beroep de vrijspraak nietig van ex-president Rolandas Paksas. Hij was in oktober 2004 door een lagere rechtbank vrijgesproken van het onthullen van staatsgeheimen aan de van origine Russische zakenman Joeri Borisov. De hogere rechtbank besloot echter geen straf op te leggen omdat Paksas geen staatsambt meer bekleedde.

NATUUR EN MILIEU

Begin sluiting Ignalina kerncentrale

Litouwen, dat sterk afhankelijk was van kernenergie, begon op 31 december 2004 het lang proces van sluiting van de Ignalina kerncentrale, waarmee aan een wens van de Europese Unie werd voldaan. De sluiting van de centrale, die bestond uit twee reactoren van het type dat in 1986 bij Tsjernobyl ontplofte, zou pas in 2009 zijn voltooid. Er werd 80 procent van de elektriciteit voor Litouwen geproduceerd.
De werkgelegenheid in de nabijgelegen stad Visaginas, die voornamelijk door etnische Russen werd bewoond, zou zeer nadelig worden beïnvloed. De EU had fondsen beschikbaar gesteld om nieuwe investeringen aan te trekken.

(Vorige berichten pag. 722/3 e.v. - 2004)

NEDERLAND

BINNENLAND

'Kamerleden stellen weinig futiele vragen'

De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) ontkrachtte in een op 10 juni 2005 verschenen rapport de vaak gehoorde klacht dat kamerleden teveel schriftelijke vragen stelden en dat deze vaak een futiel karakter hadden. Er werden 526 kamervragen onderzocht in de maanden maart van 2001, 2003 en 2004.
Volgens Pieter de Jong van de ROB waren verreweg de meeste vragen van parlementariërs wel degelijk zinvol. Het beeld van het tegendeel werd naar zijn mening vooral opgeroepen door de media die aan de enkele onbelangrijke of modegevoelige vragen aandacht besteedden. Ook bevestigde hij dat het kabinet-Balkenende dit negatieve mediabeeld versterkte door haar beklag te doen over de vele te beantwoorden vragen.
In 2004 werden in totaal 2.101 kamervragen gesteld, het hoogste aantal sinds 1973. Het grootste aantal per fractielid kwam voor rekening van de Socialistische Partij (SP). De kosten voor de beantwoording bedroegen rond de 1.750 euro per vraag, zodat er bijna 3,7 miljoen euro werd uitgegeven. Maar dat was 'een koopje voor zo'n essentieel democratisch recht', aldus De Jong.

Ex-minister Nawijn stapt uit LPF-fractie

Hilbrand Nawijn, voormalig minister van Vreemdelingenzaken en Integratie in het

eerste kabinet-Balkenende (2002-2003), verliet op 23 juni 2005 de Tweede Kamerfractie van de Lijst Pim Fortuyn (LPF). Hij zou zijn zetel blijven bezetten namens de Groep Nawijn.
Aanleiding voor zijn beslissing waren onoverbrugbare meningsverschillen met de overige zeven fractieleden en het LPF-partijbestuur. Deze hadden hem verweten in strijd te handelen met het politieke gedachtegoed van grondlegger Pim Fortuyn door samenwerking aan te gaan met de leider van het Belgische Vlaams Belang (VB), Filip Dewinter. Volgens de LPF had Fortuyn zich altijd gedistantieerd van deze voor racisme veroordeelde partij.

ChristenUnie kondigt juridische stappen tegen Nawijn aan

De door Nawijn en Dewinter opgerichte 'denktank' kreeg de naam Marnix van Sint Aldegonde. Een stichting met deze naam fungeerde tussen 1987 en 1994 echter ook als wetenschappelijk studiecentrum van de Reformatorische Politieke Federatie (RPF), die daarna fuseerde met het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV) tot ChristenUnie (CU). Hoewel het centrum niet meer bestond, waren nog steeds publicaties van de CU onder deze naam in omloop. Volgens CU-fractievoorzitter in de Tweede Kamer André Rouvoet werd de naam van de calvinist St. Aldegonde door Nawijn ten onrechte gebruikt voor een 'nationalistisch getoonzet gedachtegoed'.
Op 25 juni werd bekend dat het wetenschappelijk instituut van de CU, de Mr. G. Groen van Prinsterer Stichting, naar de rechter zou stappen als Nawijn de naam van de denktank niet veranderde.

Prinses Maxima krijgt dochter

Op 26 juni 2005 beviel prinses Maxima, echtgenote van kroonprins Willem-Alexander, van haar tweede dochter. Twee dagen later deed de vader aangifte van de geboorte bij de burgerlijke stand in Den Haag. De naam van het meisje, zusje van de in december 2003 geboren Amalia, werd Alexia Juliana Marcela Laurentien.

Nieuwe Nationale Ombudsman benoemd

De Tweede Kamer ging op 28 juni 2005 akkoord met de aanstelling per 1 oktober van prof. dr. A.F.M. Brenninkmeijer (53) als Nationale Ombudsman. Deze heeft als taak om op verzoek dan wel uit eigen beweging onderzoek te doen naar het gedrag van de overheid ten opzichte van de burger.
Brenninkmeijer, hoogleraar staats- en bestuursrecht aan de Universiteit Leiden, werd de opvolger van de in oktober 1999 aangetreden mr. R. Fernhout (57) die wegens rugklachten zijn aanstellingstermijn niet wilde verlengen. De ombudsman werd voor zes jaar benoemd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Topinkomens bedrijfsleven opnieuw fors gestegen

Uit het jaarlijkse onderzoek van dagblad *de Volkskrant* naar de inkomensontwikkeling in de top van het Nederlandse bedrijfsleven bleek dat de verdiensten van de leden van de raden van bestuur in 2004 met 13 procent waren gestegen en die van de bestuursvoorzitters met 14 procent. Dat berichtte de krant op 11 juni 2005. Het onderzoek betrof alle ondernemingen die aan de beurs waren genoteerd, aangevuld met enkele belangrijke niet-beursgenoteerde bedrijven. Hun gezamenlijke omzet bedroeg 772 miljard euro en zij verschaften arbeidsplaatsen aan ruim 2,6 miljoen mensen. De berekende bedragen waren exclusief gouden handdrukken en bonussen in de vorm van opties en aandelen.
De topinkomens waren de laatste vijftien jaar met bijna 300 procent gestegen. In dezelfde periode stegen de lonen die vielen onder de Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) met 45 procent. De stijging die optrad tussen 2003 en 2004 was bij de topinkomens ongeveer het tienvoudige van die van de CAO-lonen. De best verdienende bestuursvoorzitter was met ruim 4,6 miljoen euro Lakshmi Mittal van staalgigant Mittal Steel, gevolgd door Anders Moberg van supermarktconcern Ahold met bijna 3,5 miljoen. De best betalende bedrijven na Mittal Steel waren Unilever, Ahold, Eureko en Koninklijke Olie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

CBS: 'Gouden tijden voor ICT-branche voorbij'

In haar jaarlijkse studie van de digitale economie, uitgebracht op 1 juni 2005, meldde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat de informatie- en communicatiesector niet langer beschouwd kon worden als een economische voortrekker, noch op het gebied van economische groei noch op dat van de werkgelegenheid. De sector was enorm gegroeid in de periode 1995-2000 als gevolg van de opkomst van internet, groeide nog maar licht in 2001 en liet de jaren erna een daling van het aantal investeringen zien. Volgens de branchevereniging ICT Office was de sector overigens in 2004 weer opgeleefd.
Het CBS zag als oorzaak van de neergang dat de markt verzadigd raakte. Intussen waren vrijwel alle bedrijven voorzien van computers en dat gold ook voor meer dan 80 procent van de huishoudens. Van de laatste categorie had bijna 75 procent een internetaansluiting. Ook de markt voor mobiele telefonie groeide nauwelijks meer.

Schikking tussen Dexia en gedupeerde beleggers

De stichtingen Leaseverlies en Eegalease maakten op 23 juni 2005 bekend dat ruim 80 procent van de gedupeerde beleggers in aandelenleaseproducten instemde met een overeenkomst die zij hadden gesloten met de Belgisch-Franse bank Dexia. Eind jaren '90 van de twintigste eeuw belegden veel mensen geleend geld in aandelenproducten, maar vanaf 2000 daalden de koersen snel en werden velen met een restschuld opgezadeld. Omdat de beleggers onwetend zouden zijn geweest van de risico's, wensten zij financiële genoegdoening. De twee stichtingen traden namens ongeveer 100.000 gedupeerden op.
Dexia zou ca. 1 miljard euro op tafel leggen die betrekking had op zo'n 350.000 contracten. Daarmee konden de restschulden geheel of gedeeltelijk worden kwijtgescholden. De regeling was in april 2005 tot stand gekomen na bemiddeling van Wim Duisenberg, oud-president van zowel De Nederlandsche Bank (DNB) als de Europese Centrale Bank (ECB).

Telecomconcern KPN neemt Telfort over

KPN, marktleider op het gebied van mobiele telefonie, maakte op 28 juni 2005 bekend dat het concurrent Telfort zou overnemen voor een bedrag van 980 miljoen euro. Daarmee zou het bedrijf haar marktaandeel

op dit gebied kunnen vergroten van 39 procent in 2004 naar meer dan 50 procent. Het aantal klanten kon door de overname met maximaal 2,4 miljoen toenemen, boven op het al bestaande klantenbestand van 6,3 miljoen. De rest van de markt viel toe aan de drie overgebleven aanbieders Vodafone (23,9 procent in 2004), T-Mobile (15,2 procent) en Orange (10,4 procent).
Telfort bood vooral mobiele telefonie aan voor degenen die tegen lagere kosten wilden bellen. De groei van de zakelijke markt en die van de doelgroep jongeren, waar KPN zich meer op richtte, was afnemend. Met de overname zou het bedrijf dan ook een nieuw marktsegment kunnen aanboren. De naam Telfort bleef overigens, onder meer voor sponsoractiviteiten, als zelfstandig merk bestaan.

JUSTITIE

Bouwbedrijven veroordeeld voor lidmaatschap criminele organisatie

Op 9 juni 2005 veroordeelde de rechtbank in Rotterdam de bouwbedrijven BAM, Heijmans, Koop Tjuchem en Koninklijke Wegenbouw Stevin (KWS) alsmede tien directeuren wegens lidmaatschap van een criminele organisatie. Zij waren aangeklaagd voor betrokkenheid bij illegaal vooroverleg en verboden prijsafspraken.
De straffen vielen milder uit dan het Openbaar Ministerie op 11 mei had geëist. De hoogste straffen waren voor directeur en grootaandeelhouder Henk K. en directeur Fred V. van Koop Tjuchem, die een taakstraf van 180 uur kregen met aftrek van voorarrest. De officier van justitie had tegen hen onvoorwaardelijke gevangenisstraffen van respectievelijk twaalf en tien maanden geëist. Koop Tjuchem was het bedrijf waar 'klokkenluider' Ad Bos eind 2001 de schaduwboekhouding openbaar maakte waarna de bouwfraudeaffaire – onder meer via een parlementaire enquête – in volle omvang zichtbaar werd. Het bedrijf zelf kreeg een boete van 100.000 euro. Ook de andere drie bedrijven en acht directeuren werden tot geldboetes veroordeeld, terwijl er celstraffen tegen hen waren geëist.
Voormalig voorzitter van de parlementaire enquêtecommissie Marijke Vos van GroenLinks (GL) sprak haar teleurstelling uit over de vonnissen. 'Bij bijstandsfraude zie je vaak veel hogere straffen', stelde zij.

Minister Donner verscherpt tbs-regeling en kan aanblijven

Tijdens een spoeddebat in de Tweede Kamer op 16 juni 2005 kwam minister Piet Hein Donner van Justitie hevig onder vuur te liggen vanwege de ontsnapping van een man die tot tbs (ter beschikking stelling) was veroordeeld en een moord zou hebben gepleegd.

Gedetineerde ontkomt aan begeleider

Op 7 juni wist de 40-jarige Rotterdammer Wilhelm Johannes S. tijdens tbs-verlof aan zijn begeleider te ontkomen. Hij was in de jaren '90 van de twintigste eeuw wegens verkrachting en diefstal veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf en tbs. Omdat S. spoorloos was, liet het Openbaar Ministerie een persbericht met foto uitgaan en schakelde het tv-programma *Opsporing Verzocht* in.

Op 14 juni werd in een bootje in het Noordhollands kanaal bij Landsmeer het levenloze lichaam aangetroffen van een 73-jarige Amsterdammer die door geweld om het leven was gebracht. Later die dag werd S. in Amsterdam, in de tuin achter de woning van de gedode man, gearresteerd. Hij was met een pistool bewapend.

Recidive groter onder 'gewone' gevangenen

De verontwaardiging die in het parlement ontstond over de ontsnapping en mogelijke moord door S. stond niet op zichzelf. Een jaar eerder hadden zowel de Lijst Pim Fortuyn (LPF) als de Partij van de Arbeid (PvdA) het vertrouwen in minister Donner opgezegd nadat een tbs-er een dertienjarig meisje uit Eibergen had ontvoerd en misbruikt. De jaren ervoor waren er eveneens gewelddadige ontsporingen onder tbs-ers die met verlof waren.
Volgens gegevens van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) was na zes jaar 36 procent van de voormalige tbs-ers opnieuw in aanraking gekomen met justitie. Dat percentage lag echter op 71 procent voor ex-gedetineerden. Dit verschil was voor Hjalmar van Marle, hoogleraar forensische psychiatrie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, aanleiding zijn verbazing uit te spreken over het feit dat parlementariërs telkens hun verontwaardiging uitten over het recidiveprobleem onder tbs-ers en niet over dat onder gewone gevangenen.

Advocaat vecht behandeling client aan

De advocaat van S., Job Knoester, richtte zich in de maand juni tot diverse media met het verzoek niet langer de volledige naam en foto van zijn cliënt te noemen en te tonen. Omdat dit volgens hem in strijd was met het recht op privacy, hield hij de mogelijkheid open juridische stappen te ondernemen.
Op 24 juni diende Knoester een klacht in bij de commissie van toezicht van het huis van bewaring Demersluis in Amsterdam, waar S. gevangen werd gehouden. Knoester vocht de detentieomstandigheden aan van zijn cliënt, die in een isoleercel verbleef en permanent door camera's werd geobserveerd. Tegelijk verzocht hij de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) om in afwachting van de beslissing van de commissie deze maatregelen op te schorten.

Donner hoeft niet af te treden

Tijdens het kamerdebat op 16 juni verdedigde minister Donner de beslissing om S. begeleid verlof te verlenen. Hij meende bovendien dat al het mogelijke was gedaan om hem na zijn ontsnapping op te sporen. Op deze stellingname kwam felle kritiek en de fracties van de LPF en de Groep Wilders zegden het vertrouwen in de minister op. De grote meerderheid van de Kamer nam echter genoegen met de toezegging van Donner om extra maatregelen te treffen. Ook sprak zij zich uit voor een parlementair onderzoek, met als doel de risico's van tijdelijke vrijlating van tbs-ers in kaart te brengen.

Op 24 juni loste Donner zijn belofte in door per brief aan de Tweede Kamer beleidsverbeteringen aan te kondigen. Tbs-ers zouden niet langer op verlof gaan als niet alle deskundigen de twee jaar voorafgaand aan de verlofaanvraag eensluidend waren in hun oordeel over mogelijke risico's. Ook kregen zij bij een langere verlofperiode twee begeleiders. Tevens zouden per 1 september de proeven met elektronische volgsystemen, zoals via enkelbanden, worden uitgebreid. Of tbs-ers van het openbaar vervoer gebruik konden maken, zou per geval worden beslist.

Nederland

Opschudding over politievoorstel voor 'virtuele slotgracht'

De Raad van Hoofdcommissarissen publiceerde op 21 juni 2005 een rapport met de titel *Politie in ontwikkeling*, waarin vergaande voorstellen werden gedaan om de Nederlandse steden te beschermen tegen criminelen en ongewenste vreemdelingen. Een commissie onder leiding van de Amsterdamse korpschef Bernard Welten pleitte voor het zoveel mogelijk koppelen van databestanden, cameratoezicht in alle publieke ruimtes en intensieve controle op lucht- en zeehavens, wegen en in computernetwerken. Met behulp van gezichtsherkenning, kentekens en mobiele telefoons zou doorlopend worden geregistreerd wie een stad binnenkomt. Om deze laatste reden werd al snel gesproken van een 'virtuele slotgracht' – een soort moderne variant op de middeleeuwse stadswallen. Alleen zo zou volgens de commissie de veiligheid vergroot kunnen worden in een wereld waarin men steeds mobieler werd en landsgrenzen wegvielen.
Het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) pareerde het voorstel met forse kritiek: 'Het is een klassiek voorbeeld van het bouwen van grote hooibergen om spelden in te gaan zoeken.' En de digitale burgerrechtenorganisatie Bits of Freedom wees er op dat grondrechten als privacybescherming, die met deze plannen onder druk kwamen te staan, er juist zijn om onder meer 'een te nieuwsgierige overheid aan banden te leggen'.
Een dag na de bekendmaking van het plan reageerde ook minister Alexander Pechtold van Bestuurlijke vernieuwing en Koninkrijksrelaties afwijzend. Hij beschouwde het als een aantasting van de privacy: 'We moeten het niet gewoon gaan vinden dat zestien miljoen mensen permanent worden bespied en gecontroleerd.'

Nieuwe arrestaties vermeende leden Hofstadgroep

In Amsterdam werd op 22 juni 2005 de Marokkaan Nouredine el F. door een arrestatieteam ingerekend, omdat hij een centrale rol zou spelen in de zogeheten Hofstadgroep, een groep van radicale moslims die verdacht werden van het voorbereiden van gewelddadige acties. Tot deze groep behoorde ook Mohammed B., verdachte van de moord op cineast Theo van Gogh in november 2004. Sindsdien werd El F. (22) gezocht, hoewel hij al sinds 2002 werd gevolgd door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). Bij zijn arrestatie was hij in bezit van een doorgeladen machinepistool en munitie. Ook twee vrouwen van 21 en 26 jaar die bij de groep betrokken zouden zijn, werden opgepakt.
Eveneens op 22 juni hielden de Britse autoriteiten in Londen de 32-jarige Nederlander Racid B. aan, op verdenking van het rekruteren van mensen voor terroristische activiteiten, illegaal wapenbezit en vervalsing van reisdocumenten. Ook hij zou lid zijn van de Hofstadgroep. De arrestatie vond plaats op Nederlands verzoek.

Op 24 juni werd een 47-jarige man uit Amsterdam vrijgelaten, die op 8 juni door de Nationale Recherche was gearresteerd. De handpalm van hem, zo dacht men, zou overeenkomen met een afdruk die werd aangetroffen op een briefje, waaruit viel op te maken dat er een aanslag was gepland op kamerlid Ayaan Hirsi Ali van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD). Zij was net als Van Gogh mikpunt van heftige kritiek vanwege haar scherpe stellingname tegen de islam en werd vanwege dreigementen aan haar adres permanent beveiligd. De handpalm van de verdachte bleek uiteindelijk toch niet overeen te komen.

GEZONDHEID EN ZORG

Senaat aanvaardt nieuwe zorgstelsel

De Eerste Kamer ging op 14 juni 2005 akkoord met de invoering van een nieuw zorgstelsel, dat een einde maakte aan het onderscheid tussen ziekenfondsverzekerden en particulier verzekerden. Daarmee verviel tevens de bestaande Ziekenfondswet uit 1966. Naast deze basisverzekering voor iedereen werd ook meer marktwerking tussen verzekeraars, ziekenhuizen en artsen geïntroduceerd. De hoofdpunten van het nieuwe stelsel waren:
• Iedereen krijgt dezelfde basisverzekering tegen ziektekosten, die overeenkomt met het bestaande ziekenfondspakket. De verzekering wordt aangeboden door particuliere verzekeraars die winst mogen maken. Uitsluiting van verzekering door deze verzekeraars is niet mogelijk;
• Iedere volwassene betaalt ca. 1.100 euro per jaar aan premie, waarbij kinderen gratis zijn meeverzekerd. De premie is inclusief een no-claim van 255 euro: wie geen zorgkosten maakt, krijgt dit bedrag terug van de verzekeraar;
• Om de premiekosten te beperken, komt er een zorgtoeslag van maximaal 425 euro voor een alleenstaande en maximaal 1.200 euro voor een stel, die maandelijks vooraf door de Belastingdienst wordt uitbetaald. Criterium voor de toekenning is dat niemand meer dan 5 procent van het bruto-inkomen aan premie kwijt is;
• Men kan jaarlijks van verzekeraar wisselen. Het basispakket moet iedereen tegen dezelfde premie worden aangeboden, zodat geen onderscheid kan worden gemaakt naar de mate van gezondheid ('risicoselectie');
• Ieder kan zich aanvullend verzekeren voor extra medische voorzieningen, maar hier wordt men niet via een toeslag gecompenseerd voor de te betalen premie;
• Er komt meer concurrentie tussen verzekeraars, die met zorgaanbieders onderhandelen over tarieven en de kwaliteit van de medische hulp. Daardoor kunnen zij lagere prijzen of extra service afdwingen;
• Het is mogelijk een ander(e) arts of ziekenhuis in te schakelen dan waar de verzekeraar een contract mee heeft afgesloten.
Tegen de wet stemden alleen de fracties van Partij van de Arbeid (PvdA), GroenLinks (GL) en Socialistische Partij (SP). Zij vreesden dat door het concurrentie-element een verschraling van de zorg zou optreden en dat de hoge premie ten koste zou gaan van de lage inkomensgroepen.

Omstreden Softenon opnieuw in gebruik

Uit een onderzoek van dagblad *NRC-Handelsblad*, waarover het op 25 juni 2005 berichtte, bleek dat tenminste twee Nederlandse apotheken weer waren overgegaan tot het maken van het medicijn thalidomide – de werkzame stof in het berucht geworden middel Softenon. Nadat het eind jaren '50 van de twintigste eeuw op de markt was gekomen, werden wereldwijd zeker 10.000 kinderen ernstig mismaakt geboren omdat hun moeders het middel tijdens de zwangerschap hadden geslikt tegen slapeloosheid of braakneigingen.
De reden voor het opnieuw introduceren van thalidomide was dat sommige ernstig zieke patiënten, lijdend aan bijvoorbeeld bloedkanker of auto-immuunziekten, er baat bij leken te hebben. Het middel werd

vanwege de voorgeschiedenis echter als riskant gezien, niet alleen bij het slikken ervan maar zelfs bij de bereiding door de apotheker.

NATUUR EN MILIEU

CDA zet deur open naar meer kernenergie

In een op 23 juni 2005 gepresenteerd rapport van een commissie van het Christen-Democratisch Appel (CDA) werd er voor gepleit om in de toekomst meer gebruik te gaan maken van kernenergie. Als reden voerde de commissie, die onder leiding stond van voormalig kamerlid Theo Rietkerk, aan dat de fossiele brandstoffen opraakten en dat kernenergie paste in het streven naar duurzame energie. Vandaar dat zij eveneens aandrong op energieopwekking uit zonnecellen, biomassa en waterstof.
De voorstellen zouden betekenen dat de kerncentrale Borssele, die volgens een afspraak in het regeerakkoord in 2013 zou sluiten, in gebruik zou blijven. Daarover was intussen overeenstemming binnen het kabinet-Balkenende omdat als laatste regeringspartij ook Democraten 66 (D66) twee dagen voor het verschijnen van het CDA-rapport had ingestemd met het openhouden van de centrale. Als voorwaarde gold dan wel dat er fors geïnvesteerd zou worden in andere duurzame energiebronnen.
Volgens Mirjam de Rijk, directeur van de Stichting Natuur en Milieu, was hier sprake van een 'perverse uitruil': 'In feite houd je een gevaarlijke en onvriendelijke energievoorziening in stand om daarmee een heel klein beetje geld te genereren voor duurzame energie. En dat terwijl nota bene ook nog eens dit kabinet andere potten van duurzame energie heeft afgebroken.'

MILITAIRE ZAKEN

'Soldaten Srebrenica sterk getraumatiseerd'

Militairen die in de jaren '90 van de twintigste eeuw betrokken waren bij de bescherming van de moslim-enclave Srebrenica in Bosnië-Herzegovina hebben veel meer dan gemiddeld last van post-traumatische stressstoornis (PTSS). Dat was de conclusie die Hendrina Praamsma, Jet Peekel en Toni Boumans trokken in hun boek *Herinneringen aan Srebrenica. 171 soldatengesprekken*, waarvan het eerste exemplaar op 21 juni 2005 werd aangeboden aan minister Henk Kamp van Defensie.
Normaliter kwam PTSS voor bij ongeveer 5 procent van de militairen die op vredesmissie gingen. Onder de geïnterviewde soldaten van Srebrenica was dat percentage 10 procent. Ook hadden tweemaal zoveel van hen psychologische hulp nodig, namelijk 40 procent tegen 20 procent bij andere missies. Een belangrijke reden daarvoor was de machteloosheid die zij ervoeren bij de val van de enclave, die de massamoord op duizenden moslimmannen inluidde. Daarnaast speelde de negatieve publiciteit een rol en het feit dat hun vaak de schuld voor het drama werd toegeschoven.

EUROPESE UNIE

Kiezers stemmen massaal tegen Europese grondwet

Drie dagen na de verwerping door de Franse kiezers van het Verdrag tot vaststelling van een grondwet voor Europa stemde ook het Nederlandse electoraat op 1 juni 2005 bij referendum tegen de grondwet. Dat gebeurde met een nog grotere meerderheid dan in Frankrijk: 61,6 procent stemde tegen en 38,4 procent voor.

Opvallend hoge opkomst

In totaal ging 62,8 procent van de kiezers naar de stembus. Dat was veel hoger dan bij de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement in 2004 (39,1 procent) en zelfs hoger dan bij de laatste verkiezingen voor gemeenteraden en provinciale staten in 2002 en 2003. Schiermonnikoog kende de hoogste opkomst met 92,6 procent.
De hoge opkomst bevestigde voor politici wat tijdens de campagne al zichtbaar was geworden: dat 'Europa leeft'. Woordvoerders van regerings- en oppositiepartijen benadrukten dat op zijn minst een 'pas op de plaats' nodig was, nu de kiezers een snelle Europese integratie een halt hadden toegeroepen. De uitslag was voor slechts vijf kleine of middelgrote partijen in het parlement reden tot tevredenheid, want alleen de Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP), de ChristenUnie (CU), de Lijst Pim Fortuyn (LPF), de eenmansfractie Geert Wilders en de Socialistische Partij (SP) hadden zich tegen de grondwet gekeerd. Alle andere (regerings- en oppositie)partijen, goed voor 128 van de 150 kamerzetels, werden inhoudelijk afgestraft.

Welvaartsniveau en geloofsovertuiging bepalen keuze

Uit onderzoeken bleek dat het stemgedrag nauw samenhing met inkomens- en opleidingsniveau. Zo stemde volgens onderzoeker Maurice de Hond 49 procent van de hoge inkomens voor, terwijl in de groep met een modaal inkomen 71 procent tegen stemde. Van de laagopgeleiden stemde 82 procent tegen en van de middelbaar opgeleiden 72 procent. Dat het aantal voorstanders toenam naarmate inkomen en opleiding hoger waren, bleek ook uit het feit dat de steden-toptien met de meeste ja-stemmers uit welvarende gemeenten bestond, met aan kop Roosendaal (62,7 procent voor), Bloemendaal (60,7) en Heemstede (57). De Oost-Groningse gemeenten Reiderland (de armste gemeente van Nederland) en Pekela behoorden met 84,6 en 81,5 procent tot de topvier van gemeenten met de meeste tegenstemmers.
De voorzitter van het Comité Grondwet Nee, Willem Bos, analyseerde deze verdeling als volgt: 'Er kan (...) geen twijfel over bestaan dat hoe hoger op de maatschappelijke en financiële ladder hoe meer 'ja' en hoe lager hoe meer 'nee' er is gestemd. (...) De ja-stem was overwegend die van degenen die profiteren van de liberale vrijemarkteconomie die men met deze grondwet wilde vastleggen. De nee-stemmers (...) waren overwegend degenen die daar de dupe van zijn, met name van de daarmee gepaard gaande afbraak van de verzorgingsstaat. Zowel de ja- als de nee-stemmers wisten dus heel goed waar hun belang lag en hebben er naar gehandeld.'
Het was vooral de SP die zich tot spreekbuis van deze nee-stemmers had ontpopt.
Boven aan de lijst van gemeenten met de meeste tegenstanders stond Urk met 91,6 procent tegenstemmers en op de derde plaats Staphorst met 83,6 procent. Dat beeld kwam naar voren uit het gros van de gebieden (zoals de provincie Zeeland) met veel aanhangers van de CU of de SGP, beide behorend tot de tegenstanders. Vooral CU-fractievoorzitter in de Tweede Kamer André Rouvoet had indruk gemaakt: na een debat met collega-politici – zowel voor- als tegenstanders – op de Erasmus Universiteit in Rotterdam werd hij tot winnaar uitgeroepen.

Nederland

Uiteenlopende motieven

Volgens een opiniepeiling van de Europese Commissie waren de belangrijkste inhoudelijke motieven van de tegenstemmers:
• gebrek aan informatie over inhoud en consequenties van de grondwet (32 procent);
• bezorgdheid over het verlies van soevereiniteit (19 procent);
• onvrede met het kabinet-Balkenende (14 procent);
• te hoge kosten (13 procent);
• algemene weerstand tegen het hele Europese project (8 procent);
• uitbreiding met nieuwe lidstaten, waaronder Turkije (6 procent).

SP profiteert van referendumuitslag

De eerste peilingen na het referendum wezen op verlies van aanhang bij zowel de regerende Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en Democraten 66 (D66) als de oppositionele Partij van de Arbeid (PvdA). Van de drie regeringspartijen boekte het Christen-Democratisch Appel (CDA) echter een lichte winst in de peilingen. Onder de tegenstanders van de grondwet zouden in geval van verkiezingen zowel de Groep Wilders als de CU winst boeken. Verreweg het meest echter profiteerde de SP, die volgens een onderzoek van De Hond de derde partij van Nederland zou worden, nog vóór de VVD. Zij zou stijgen van 9 naar 21 zetels.

Commentaren politici

Premier Jan Peter Balkenende stelde op de verkiezingsavond 'zeer teleurgesteld' te zijn over de uitslag, maar deze te respecteren: 'Nee is nee. Wij begrijpen de zorgen. Over het verlies aan soevereiniteit, over het tempo van de veranderingen in Europa zonder dat de burgers zich daarbij betrokken voelen, over onze financiële bijdrage aan Brussel. En daar moet in Europa rekening mee worden gehouden.' Zijn CDA-partijgenoot, fractievoorzitter in de Tweede Kamer Maxime Verhagen, meende dat uitbreiding en verdere integratie van de EU nu niet aan de orde was. Minister van Buitenlandse zaken Ben Bot (CDA) verklaarde dat de politiek te ambitieus was geweest met de Europese integratie: 'We hebben de burger te veel door de strot proberen te duwen.' Een dissident geluid kwam van CDA-kamerlid Rendert Algra, die pleitte voor ontbinding van de Kamer en nieuwe parlementsverkiezingen.
PvdA-leider Wouter Bos benadrukte vooral dat de democratie gewonnen had, ook al hadden niet alleen de meeste kiezers de grondwet afgewezen, maar had ook de meerderheid van de eigen achterban tegen de partijlijn in gestemd. De PvdA kondigde later die maand aan om samen met GroenLinks (GL) een initiatief-wetsontwerp in te dienen voor invoering van een bindend referendum. Het referendum over de grondwet had hen in de overtuiging gesterkt dat hiermee de kloof tussen burger en politiek verkleind kon worden. Overigens had ook bijna de helft van de GL-aanhang tegen gestemd, terwijl de partij zelf voorstander van de grondwet was.
'De kiezer is niet dom en heeft intuïtief aangegeven dat dit verdrag een stap te ver was', zo luidde het commentaar van Jozias van Aartsen, voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer. Ook hij wees vooral op het belang van de betrokkenheid van de bevolking bij Europa. Heel anders was het commentaar van zijn partijgenoot en voormalig partijleider Hans Wiegel, een principieel tegenstander van referenda. Op een bijeenkomst van de VVD-jongeren, de Jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie (JOVD), van 5 juni hekelde hij het 'masochisme' dat zou spreken uit de oordelen van politici, die vrijwel alle positief op het referendum reageerden ondanks de voor hen negatieve uitslag. Hij sloot zich bovendien aan bij de veel gehoorde kritiek op de door het kabinet gevoerde ja-campagne, alsmede bij het oordeel van de Belgische minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht. Deze had voor een diplomatieke rel gezorgd door te stellen dat de Nederlandse regering had gefaald in haar uitleg van het belang van de grondwet en in scherpe bewoordingen het 'oncharismatische' optreden van premier Balkenende gehekeld.

Geen consequenties voor kabinet

Korte tijd na het bekend worden van de uitslag pleitte de Groep Wilders voor het aftreden van het kabinet. In deze mening stond Wilders echter alleen: geen enkele andere partij die tegen de grondwet was, vond dit een logische stap. Immers, ook de meerderheid van de oppositie behoorde tot het jakamp. De direct verantwoordelijke voor het kabinetsbeleid inzake de grondwet, staatssecretaris van Europese zaken Atzo Nicolaï, liet weten niet aan aftreden te denken. Het uitblijven van politieke consequenties week sterk af van de situatie in Frankrijk waar een premierswisseling optrad na de verwerping van de grondwet.
Het kabinet maakte op 2 juni wel bekend dat het instemde met het formele verzoek van de Tweede Kamer om het voorstel tot goedkeuring van de grondwet in te trekken. Dat verzoek werd gedaan omdat de meeste partijen vooraf hadden verklaard zich gebonden te achten aan de uitslag van het, formeel niet-bindende, referendum.

Regering stelt eisen in Brussel

Het kabinet maakte tevens duidelijk dat het nu hardere eisen aan de Europese Unie zou stellen, in het bijzonder wat betreft de financiële bijdrage van Nederland. EU-voorzitter Luxemburg deed daarop het voorstel de Nederlandse afdracht tussen 2007 en 2013 met 350 tot 500 miljoen euro per jaar te verminderen. Om dit op te vangen, zou Groot-Brittannië een deel van de korting die het jaarlijks kreeg op haar financiële bijdrage moeten inleveren.
VVD-vice-premier Gerrit Zalm wees op 3 juni namens Nederland het voorstel af, omdat het niet ver genoeg ging. Op Europees niveau werden moeizame onderhandelingen verwacht, omdat zelfs het Luxemburgse voorstel voor de Britten nauwelijks aanvaardbaar leek.

(Vorige berichten pagina 335/3 - 2005)

Polen

POLEN

BINNENLAND

Linkse regering in conflict met parlement

De linkse regeringscoalitie van SLD (Alliantie van Democratisch Links) en UP (Arbeidsunie) had in de periode van maart tot mei 2005 verschillende aanvaringen met het parlement. De SLD raakte intern verdeeld. De rechtse partijen stonden in de peilingen op winst.

Verzoek om vervroegde verkiezingen

In reactie op een dreigende motie van wantrouwen verzocht de Poolse premier Marek Belka het parlement op 3 maart vervroegde verkiezingen uit te schrijven. Deze zouden

normaal gesproken in september plaatsvinden. Belka's SLD verloor veel aanhang vanwege corruptieschandalen en een werkloosheidspercentage van bijna 20 procent.

Jacek Piechota nieuwe minister van Economische zaken

Op 9 maart bood minister van Economische zaken Jerzy Hausner zijn ontslag aan. De hervormer Hausner had een belastingplan geïntroduceerd dat in 2007 zou leiden tot bezuinigingen ter waarde van 54 miljard zlotys (ca. 13 miljard euro), ter voorbereiding op de toetreding tot de eurozone. In het parlement groeide het verzet tegen de plannen van Hausner. In januari had hij al de SLD verlaten vanwege het gebrek aan steun voor zijn plannen binnen de partij en in de overtuiging dat de SLD de komende verkiezingen zou verliezen.
Het vertrek van Hausner had weinig effect op de financiële markten omdat de verzwakte regering naar verwachting geen belangrijke bezuinigingsmaatregelen zou nemen.
Op 22 maart benoemde premier Belka Jacek Piechota, de onderminister van Economische zaken, tot opvolger van Hausner. Als onderminister bracht Piechota de energiemarkt in overeenstemming met de richtlijnen van de Europese Unie.

Katholieken en conservatieven bundelen krachten

Rechtse splinterpartijen maakten op 14 maart de oprichting bekend van een 'patriottische' beweging van conservatieve, katholieke partijen. De beweging bestond uit eurosceptici en voorstanders van economisch protectionisme. Ook de extreemrechtse katholieke Liga van Poolse Gezinnen (LPR) zou aansluiting overwegen. Volgens opiniepeilingen kon de beweging bij de komende verkiezingen rekenen op een derde van de stemmen.

Vice-premier verlaat Arbeidsunie, maar blijft in regering

Na onenigheid over de te voeren partijstrategie verliet vice-premier en minister van Sociaal beleid Izabela Jaruga-Nowacka op 19 april de Arbeidsunie. Haar verzoek tot ontslag uit de regering werd door premier Belka geweigerd.
In 2001 behaalde de lijstverbinding van SLD en Arbeidsunie nog 41 procent van de stemmen. Inmiddels was de aanhang van de Arbeidsunie in de peilingen gedaald tot onder de kiesdrempel van 5 procent. Jaruga-Nowacka kondigde aan een nieuwe, linkse beweging te willen oprichten.

Geen vervroegde verkiezingen

Op 5 mei verwierp het parlement een motie van de oppositie voor het uitschrijven van vervroegde verkiezingen. Het parlement was al een jaar verlamd vanwege verdeeldheid binnen de door schandalen geplaagde SLD. Parlementariërs van deze partij stemden tegen en legden daarmee het verzoek van premier en SLD-lid Marek Belka om de motie te steunen naast zich neer.
De patstelling in het parlement leidde tot de blokkering van nieuwe wetgeving, ten koste van de noodzakelijke hervorming van het overheidsbudget en de voorbereiding op de toetreding tot de eurozone.

President verwerpt ontslag premier

Onmiddellijk na de verwerping van de motie bood Belka president Aleksander Kwasniewski zijn ontslag aan als premier. Belka wilde, zoals hij in mei 2004 had beloofd, binnen een jaar na zijn aantreden verkiezingen uitschrijven.
President Aleksander Kwasniewski verwierp zijn ontslagverzoek met het argument dat anders voorafgaand aan de top van de Raad van Europa op 16 en 17 mei in Warschau een machtsvacuüm zou ontstaan. Verwacht werd dat de premier nu zou aanblijven tot de parlementsverkiezingen in september.

Democratische Partij houdt eerste partijcongres

Op 8 mei begon het tweedaagse congres van de Democratische Partij (PD). Deze pro-Europese, liberale centrumgroepering was in januari 2005 opgericht door oud-vakbondsleden van Solidariteit en ex-communisten. Ook toenmalig SLD-minister van Economische zaken Jerzy Hausner behoorde tot de oprichters. De partij wilde de intellectuelen verenigen die destijds de eerste niet-communistische regering van Polen vormden en teleurgestelde aanhangers van de huidige linkse regering, zoals ex-leden van de SLD.
Marek Belka had op 19 april bekend gemaakt na zijn ontslag als premier de SLD te zullen verlaten voor de PD. Minister van Economische zaken Jacek Piechota liet zijn beslissing om naar de PD over te stappen afhangen van de uitkomst van het SLD-partijcongres in mei.
In de opiniepeilingen stond de nieuwe partij op 3 tot 7 procent.

SLD wil maatregelen om populariteit te herwinnen

De SLD verzocht de regering op 8 mei maatregelen te nemen om de positie van de sociaal zwakkeren te verbeteren, in een poging de kiezersgunst terug te winnen. Premier Belka weigerde echter het beleid van fiscale bezuinigingen los te laten om 'stemmen te kopen'.

SLD kiest nieuwe partijleider

De SLD koos op 29 mei Wojciech Olejniczak als nieuwe partijleider, de derde in vijftien maanden. De vorige partijleider, Jozef Oleksy, was er niet in geslaagd het imago van de partij te verbeteren en had ontslag genomen. In drie jaar tijd was de populariteit van de SLD tot onder de 10 procent gedaald. Olejniczak was als minister van Landbouw in de huidige regering verantwoordelijk voor de geslaagde verdeling van EU-landbouwhulp. Zijn benoeming tot partijleider werd positief ontvangen. Analisten betwijfelden echter of Olejniczak het tij voor de partij in de korte tijd voor de verkiezingen kon keren.
De Poolse Sociaal-Democratische Partij (SDPL) was bereid met de SLD te onderhandelen over samenwerking. De in 2004 van de SLD afgescheiden SDPL sloot eerder al een alliantie met de Arbeidsunie, de voormalige coalitiepartner van de SLD. SDPL-leider Marek Borowski, tevens beoogd links kandidaat bij de presidentsverkiezingen van oktober, hoopte dat samenwerking de linkse partijen bij de parlementsverkiezingen van september 15 procent zou opleveren.

Massale belangstelling voor begrafenis paus

Honderdduizenden Polen volgden via grote televisieschermen de uitvaartdienst van paus Johannes Paulus II op 8 april 2005. Sinds het overlijden van de als Karol Wojtyla geboren Poolse paus was het hele land in

rouw en werden vele herdenkingsdiensten gehouden. Op de dag van de begrafenis lag het openbare leven in heel Polen stil.

Homoactivisten negeren demonstratieverbod

Ondanks een verbod van burgemeester Lech Kaczynski demonstreerden 2.500 homoactivisten op 11 juni 2005 in de hoofdstad Warschau. Zij protesteerden tegen de discriminatie waarmee homoseksuelen in het katholieke Polen werden geconfronteerd.
Kaczynski had de demonstratie verboden omdat deze een 'homoseksuele levenswijze' zou aanprijzen.

Premier Belka ontkent beschuldiging van collaboratie en weigert af te treden

Premier Marek Belka weigerde op 22 juni 2005 af te treden onder druk van de oppositie vanwege zijn vermeende collaboratie met de communistische geheime dienst. Uit Belka's officiële dossier, dat op zijn verzoek werd vrijgegeven, bleek dat hij in 1984 voor zijn bezoek aan de Verenigde Staten een document had ondertekend waarin hij beloofde de geheime dienst van informatie te voorzien. In het eindverslag van het dossier stond dat Belka bij zijn terugkeer 'geen belangrijke informatie' had verschaft. Volgens Belka was het gebruikelijk dat wetenschappers die het buitenland bezochten werden benaderd door de geheime dienst.
Donald Tusk, de leider van de belangrijkste oppositiepartij Burgerplatform (PO), eiste het aftreden van de premier omdat Belka door zijn bereidheid te collaboreren had bewezen ongeschikt te zijn voor het premierschap.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Pools parlement wil erkenning 'genocide in Katyn'

Op 22 maart 2005 vroeg het Poolse parlement aan Moskou de namen vrij te geven van de overlevenden die tijdens de Tweede Wereldoorlog 21.000 legerofficieren en intellectuelen executeerden in de bossen van Katyn. Tot 1990 hield Moskou vol dat nazi-Duitsland verantwoordelijk was voor deze moorden. Polen eiste van Moskou toegang tot de dossiers en erkenning dat het een genocide betrof.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement houdt privatisering gezondheidszorg tegen

Op 22 maart 2005 steunde het parlement een oppositievoorstel om privatisering van staatsziekenhuizen te verbieden, waardoor het faillissement van zorginstellingen met hoge schulden werd voorkomen. In 1999 had de regering de gezondheidszorg 8,4 miljard zlotys (ca. 2 miljard euro) kwijtgescholden; inmiddels waren de schulden weer opgelopen tot 6 miljard zlotys.
Het voorstel van de regering de inefficiënte staatsziekenhuizen te privatiseren na toekenning van een eenmalige subsidie van 2,2 miljard zlotys (ruim 500 miljoen euro) was in februari door het parlement verworpen.

Overheid krijgt vetorecht in strategische bedrijven

De Sejm, de Poolse Tweede Kamer, stemde op 3 juni 2005 met 292 tegen 91 stemmen voor een wet die de overheid recht van veto gaf binnen strategisch belangrijke bedrijven, zoals leveranciers van olie, gas en kolen. Dankzij deze wet konden bedrijfsbeslissingen als liquidatie en verplaatsing worden tegengehouden. Mogelijk voldeed de wet niet aan de richtlijnen van de Europese Unie, omdat ook koperproducent KGHM eronder viel. Alleen voor specifieke sectoren mochten EU-lidstaten beschermende maatregelen nemen.

NATUUR EN MILIEU

Voorstel voor reductie CO2-uitstoot

Op 21 juni 2005 publiceerde het ministerie van Milieu een voorstel om de uitstoot van CO2 in de periode 2005-2007 te beperken tot 239,1 miljoen ton. Het vorige voorstel was door de Europese Unie afgekeurd omdat de reductie onvoldoende was.
In het veelomvattende voorstel met maatregelen voor meer dan 1.100 bedrijven was rekening gehouden met de toekomstige groei van de industriële sector.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Museum voor moderne kunst in voormalige Schindler-fabriek

Loco-burgemeester Tedeusz Trzmiel maakte op 28 juni 2005 bekend dat de fabriek van de Duitse industrieel Oskar Schindler in Krakau zou worden omgebouwd tot museum voor moderne kunst. Oskar Schindler (1908-1974) redde gedurende de Tweede Wereldoorlog meer dan 1.000 joden van de dood door ze werk te geven in zijn steelpannenfabriek. In het museum zou ook een permanente expositie worden gewijd aan het verhaal van Schindler, dat was verfilmd door Steven Spielberg. De stad hoopte op Europese fondsen en subsidies om het project, waarvan de kosten werden geschat op 1,15 miljoen euro, te financieren.

EUROPESE UNIE

EU geeft toestemming voor overheidssteun scheepswerven

Op 31 maart 2005 gaf de Europese Unie Polen toestemming de scheepswerven van Szczecin en Gdynia met overheidsgeld te steunen. De scheepswerven ondervonden veel concurrentie uit Zuid-Korea, volgens de EU vanwege illegale overheidssubsidies. Op basis van het door de EU geïntroduceerde 'tijdelijke defensiemechanisme' mocht Polen maximaal 6 procent per nieuw te bouwen schip subsidiëren.

Vestiging Europees Agentschap voor Grenscontrole in Warschau

De Europese Unie besloot op 14 april 2005 om het Europees Agentschap voor Grenscontrole in Warschau te vestigen. Daarmee werd Polen de eerste van de tien nieuwe lidstaten met een EU-orgaan. De opstartkosten werden geraamd op 6 miljoen euro en in 2009 zou het budget 30 miljoen euro bedragen. De taken van het agentschap bestonden uit toezicht houden op de externe grenscontrole van de lidstaten en training van de grenspolitie.

Uitstel referendum EU-grondwet

Op 22 juni 2005 besloot Polen het referendum over de Europese Grondwet uit te stellen vanwege de crisis die in de EU was ontstaan nadat Frankrijk en Nederland de grondwet bij referendum hadden verworpen. Daarna ontstond grote onenigheid tussen de lidstaten over de verdeling van de financiële baten. Het Poolse referendum was gepland voor oktober, tegelijk met de presidentsverkiezingen.

Polen

President Aleksander Kwasniewski vond dat er eerst duidelijkheid moest komen over de status van het verdrag en liet het aan zijn opvolger over een nieuwe datum vast te stellen. De Poolse regering spande zich ondertussen in om een snelle oplossing van de crisis te vinden uit vrees dat financiële steun uit Europa vertraging zou oplopen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Polen hervat zuivelexport naar Rusland

Polen kondigde op 1 maart 2005 aan de zuivelexport naar Rusland te hervatten. De export lag vier maanden stil vanwege Russische inspecties van de zuivelbedrijven. Uiteindelijk mochten 35 van de 70 geïnspecteerde zuivelbedrijven hun producten naar Rusland exporteren. Volgens Polen waren de inspecties ingesteld vanwege het Poolse lidmaatschap van de Europese Unie. Polen voelde zich achtergesteld ten opzichte van de vijftien oude EU-lidstaten die onbelemmerd zuivelproducten naar Rusland mochten exporteren.
Wereldwijd was Rusland de grootste importeur van boter en kaas. Polen had de hoogste melkproductie van de tien nieuwe EU-lidstaten.

President Oekraïne op staatsbezoek in Polen

Bij de start van een tweedaags staatsbezoek aan Polen op 11 april 2005 bedankte de Oekraïense president Viktor Joestjenko zijn Poolse collega Aleksander Kwasniewski voor diens bemiddeling bij de crisis na de presidentsverkiezingen in zijn land. Joestsjenko zou ook een ontmoeting hebben met premier Belka. Waarschijnlijk vonden ook gesprekken plaats over de toetreding van Oekraïne tot de Europese Unie. Polen sprak in het verleden steun uit voor de Oekraïense toetreding.

Polen voelen zich beledigd door Russische president

Leden van de oppositie in Polen protesteerden op 10 mei 2005 tegen de aanwezigheid van president Kwasniewski bij de 60ste herdenking van de Tweede Wereldoorlog in Moskou. Er was verontwaardiging ontstaan over de toespraak van de Russische president Poetin, omdat de bijdrage van de Poolse legermacht, in omvang het vierde leger van de geallieerde troepen, aan de overwinning op het nazi-bewind niet was genoemd. President Kwasniewski verklaarde dat de reden voor Poetin's handelwijze gezocht moest worden in het ongenoegen van Rusland over de Poolse betrokkenheid bij de verkiezingscrisis van 2004 in Oekraïne.
Poolse burgers demonstreerden voor de Russische ambassade in Warschau en vroegen aandacht voor de moord, tijdens de oorlog, op Poolse officieren in de bossen van Katyn. Liefhebbers van het Russische Bolsjoi-ballet boycotten de voorstellingen van dit gezelschap, waardoor de tournee moest worden bekort.

(Vorige berichten pag. 84/2 e.v. - 2005)

RUSSISCHE FEDERATIE

Russische Federatie

BINNENLAND

Overheid versterkt greep op dagblad Izvestia

Het gasbedrijf Gazprom, dat voornamelijk in handen was van de staat, kondigde op 3 juni 2005 aan dat het dagblad *Izvestia* had gekocht, een van de oudste kranten in Rusland. De holdingmaatschappij Gazprom Media kreeg meer dan 50 procent van de aandelen van de krant in handen, die in het bezit waren van de mediagroep van de oligarch Vladimir Potanin. Gazprom had al de controle over verscheidene media waaronder de televisiezender NTV.
Izvestia had in 2003 een oplage van 190.000. De krant werd op 28 februari 1917 opgericht en gold na 1991 als een favoriet blad voor intellectuelen en wetenschappers.

Opiniepeiling: 'Veel Russen ontevreden over regering'

Volgens een opiniepeiling die op 23 juni 2005 werd gepubliceerd, was meer dan tweederde van de Russen ontevreden over de prestaties van de regering, maar vond een meerderheid dat president Vladimir Poetin juist wel goed werk leverde. Volgens de peiling, die werd uitgevoerd onder 1.600 personen door het Joeri Levada Analytisch Centrum, was 71 procent ontevreden over de regering tegen 54 procent een jaar eerder. Het beleid van president Poetin werd door 66 procent van de ondervraagden goedgekeurd tegen 72 procent een jaar eerder.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Gazprom opent deuren voor buitenlandse investeerders

Het gasbedrijf Gazprom verklaarde op 24 juni 2005 bij zijn jaarvergadering in Moskou dat het bedrijf tegen het einde van het kalenderjaar volledig toegankelijk zou zijn voor buitenlandse investeerders. Op dat moment stond het maximaal toegestane buitenlandse belang in Gazprom op 20 procent.
Het bedrijf maakte ook bekend dat de overheid een extra 10,7 procent van de aandelen had gekocht, waardoor zij een meerderheidsbelang had. Daardoor werd de dreiging van een mogelijke overname geneutraliseerd. De overheid wilde de aankoop van 7,12 miljard dollar (ca. 5,9 miljard euro) aan aandelen van Gazprom financieren door haar minderheidsbelang in staatsoliebedrijf Rosneft te verkopen.

JUSTITIE

Veroordelingen wegens moord op parlementslid Starovojtova

Een rechtbank in St. Petersburg veroordeelde op 30 juni 2005 twee mannen tot lange gevangenisstraffen wegens moord op het liberale parlementslid Galina Starovojtova in 1998. De organisator van de moord, Joeri Koltsjin, kreeg twintig jaar en een van de aanvallers, Vitali Akisjin, kreeg 23 jaar. Vier andere beklaagden werden vrijgesproken. De zes waren in november 2002 gearresteerd. Justitie zei nog bezig te zijn te achterhalen wie de opdrachtgever van de moord was geweest.

Rechter verbiedt partij Nationaal Bolsjewieken

Een rechtbank in Moskou verbood op 30 juni 2005 de Nationaal-Bolsjewistische Partij (NBP), de radicale jeugdbeweging van de 62-jarige schrijver Edoeard Limonov. Volgens de rechtbank wilde de partij een leger oprichten voor een invasie in het noorden van buurland Kazachstan om daar 'een tweede Rusland' op te richten. De NBP, die ruim 17.000 actieve leden zou hebben, was

een zeer actieve protestbeweging waarvan 48 leden gevangen zaten.
De ideologie van de partij was niet geheel duidelijk en werd wel omschreven als een mengsel van trotskisme, anarchisme en nationalisme. Geleidelijk aan profileerde zij zich echter als een linkse, anti-globalistische beweging.

GEZONDHEID EN ZORG

Russen hebben slechte gezondheid

Minister van Binnenlandse zaken Rasjid Noergalijev verklaarde op 1 juni 2005 op een persconferentie dat Russische kinderen en tieners minder gezond waren dan op enig ander moment sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog. Dakloosheid, drugs, alcoholisme en analfabetisme vormden volgens hem gevaren voor de ontwikkeling en ontplooiing van de jeugd. Ongeveer 700.000 kinderen waren wees of dakloos en ca. vier miljoen gebruikten drugs. De werkelijke cijfers waren volgens Noergalijev waarschijnlijk veel hoger. Het grote aantal drugsgebruikers dat hun middel inspoot betekende bovendien dat het aantal gevallen van aids toenam.

NATUUR EN MILIEU

Milieuproblemen rond oliepijplijn in Russische Verre Oosten

Het plaatsvervangend hoofd van de Russische Dienst voor Milieutoezicht, Oleg Mitvol, verklaarde op 15 juni 2005 op een persconferentie dat het werk aan de aanleg van een grote oliepijplijn naar de Stille Oceaan uit milieuoverwegingen moest worden stilgelegd. Mitvol kondigde strafvervolging aan tegen het staatsbedrijf Transneft. Volgens hem nam de pijplijn een route die niet door de overheid was goedgekeurd en te dicht langs het Bajkalmeer liep. Dat laatste zou ook in strijd zijn met internationale afspraken.
De pijplijn zou volgens de plannen 80 miljoen ton olie per jaar vervoeren, wat neerkwam op 1,6 miljoen vaten per dag.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Europees hof beboet Rusland wegens omstandigheden in gevangenis

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens legde Rusland op 2 juni 2005 een boete op van 3.000 euro omdat de overheid een gevangene gedurende zes maanden in 'mensonwaardige' omstandigheden had vastgehouden. Het bedrag moest worden uitbetaald aan de 44-jarige Andrej Novoselov die met 50 andere gevangenen had vastgezeten in een cel van 42 vierkante meter met slechts 30 bedden. De gevangenen mochten de cel maar één uur per dag verlaten en de toiletten bevonden zich in dezelfde ruimte.
Novoselov zat vast tussen oktober 1998 en april 1999 in een gevangenis in Novorossijsk na te zijn veroordeeld wegens een burenruzie. Hij liep in de gevangenis schurft op en verloor vijftien kilo aan gewicht. Hij had verklaard dat de kleren van de gevangenen vol zaten met luizen, spinnen en andere insecten.

Protestactie gevangenen

Eind juni protesteerden 260 gevangenen in een detentiecentrum in Lgov, provincie Koersk, door zich in hun pols en nek te snijden. Zij klaagden de slechte behandeling door de gevangenisautoriteiten aan.
Een regionale aanklager, Alexander Babitsjev, zei voor de televisie dat er inderdaad in sommige gevallen sprake was van een slechte behandeling en dat de verantwoordelijke functionarissen gerechtelijk zouden worden vervolgd.

MILITAIRE ZAKEN

Openheid toegezegd over sterfgevallen in de strijdkrachten

Minister van Defensie Sergej Ivanov zegde op 21 juni 2005 toe openheid van zaken te geven over alle gevallen van sterfte binnen de strijdkrachten. Tot dan toe waren gegevens daarover geheim gehouden. Het bureau van de hoogste militaire aanklager had een week eerder verklaard zich zorgen te maken over de sterke stijging van het aantal sterfgevallen onder militairen.
Er was al lange tijd scherpe kritiek op het hoge aantal gevallen van moord en zelfmoord in het Russische leger. Ook gevallen van mishandeling en intimidatie werden veelvuldig gemeld.

'Inbraakpogingen bij nucleaire installaties verhinderd'

Het ministerie van Defensie verklaarde op 22 juni 2005 bij monde van generaal-kolonel Igor Valynkin, belast met veiligheid van kernwapens, dat twee pogingen in 2002 en 2003 tot inbraak in nucleaire installaties waren verhinderd. De daders waren volgens hem opgepakt en aan de veiligheidsdiensten overgedragen. Hij gaf verder geen details over de twee zaken. De belangrijkste dreiging wat betreft diefstal van kernwapens ging volgens hem uit van Tsjetsjenen.

'Rusland klaar om terroristische bases in buitenland aan te vallen'

Rusland is bereid terroristische bases in het buitenland met zijn luchtmacht aan te vallen. Dat verklaarde luchtmachtbevelhebber Vladimir Michailov volgens persbureau *Interfax* op 25 juni 2005. Rusland had al na de rampzalig afgelopen gijzeling op een school in Beslan begin september 2004 soortgelijke geluiden laten horen. Onduidelijk was overigens welke bases in het buitenland bedoeld werden.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Openbare aanklager wil personen uit Noord-Kaukasus controleren

Een opmerking van een Russische justitiefunctionaris op 3 juni 2005 dat alle personen afkomstig uit de Noord-Kaukasus die in zijn regio woonden dienden te worden gecontroleerd op mogelijke banden met terroristische organisaties, leidde tot enige onrust. De uitspraak werd gedaan door Michail Zelepoekin, de hoogste openbaar aanklager in de regio Jaroslavl, niet ver ten noordoosten van Moskou. Hij zei dat er strikt op moest worden toegezien dat personen uit de Noord-Kaukasus, waar ook Tsjetsjenië lag, niet illegaal elders in Rusland verbleven en zich aan de strikte regels aangaande woonvergunningen hielden.

'Ontvoeringen in Tsjetsjenië voor 5 tot 10 procent werk van Russische troepen'

Van alle ontvoeringen in Tsjetsjenië wordt 5 tot 10 procent uitgevoerd door Russische troepen, hoewel het aantal ontvoeringen door hen de afgelopen tijd gedaald is. Dat verklaarde de Moskougezinde president van de regio, Aloe Alchanov, op 6 juni 2005 op een persconferentie. Volgens Alchanov kwam het ook voor dat personen werden gemeld als ontvoerd, terwijl zij in werkelijk-

heid waren opgepakt in het kader van een strafrechtelijk onderzoek. Zo waren in de eerste vijf maanden van 2005 oorspronkelijk 58 personen als vermist aangemeld, maar in werkelijkheid waren dat er volgens hem 23.
Mensenrechtengroepen hadden eerder Russische troepen en milities onder leiding van Ramzan Kadyrov van ontvoering, marteling en moord beschuldigd. Kadyrov, die de beschuldigingen ontkende, was de zoon van de in mei 2004 vermoorde president van Tsjetsjenië Achmad Kadyrov.

Vluchtelingen in Dagestan keren terug naar Tsjetsjenië

De Tsjetsjeense president Aloe Alchanov drong er op 26 juni 2005 bij een groep van ca. 1.100 vluchtelingen in het naburige Dagestan op aan naar hun eigen republiek terug te keren. Inwoners van een dorp over de grens in Tsjetsjenië zeiden dat zij eerder in de maand naar Dagestan waren gevlucht nadat bij een zoektocht naar rebellen elf jongemannen in hun dorp waren opgepakt. Zij waren niet van zins terug te keren en eisten de vrijlating van de elf. Volgens persbureau *Itar-Tass* leefden meer dan 230 gezinnen in een provisorisch kamp.
De vluchtelingen begonnen op 30 juni aan hun terugkeer. Dat gebeurde nadat ze herhaalde garanties van de autoriteiten hadden gehad dat ze in hun dorp veilig zouden zijn.

Demonstranten bestormen regionaal parlement

Een groep van ongeveer 150 demonstranten bestormde op 29 juni 2005 het parlementsgebouw in de regio Karatsjajevo-Tsjerkessië in de Noord-Kaukasus en eiste een grotere autonomie voor hun etnische groep. Zij barricadeerden zichzelf in het gebouw en vertrokken pas enkele uren later, na een onderhoud met de president van de regio, Moestafa Batdyjev. Er waren in de voorgaande tijd diverse protesten geweest tegen plaatselijke, door het Kremlin gesteunde leiders, onder wie ook Batdyjev.

BUITENLANDSE ZAKEN

OESO wil vergaande hervormingen

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) bracht op 20 juni 2005 een rapport uit waarin zij er bij de Russische overheid op aandrong de logge bureaucratie te hervormen en maatregelen te nemen tegen de wijd verbreide corruptie. De OESO bepleitte tevens een einde aan de staatsbemoeienis met de economie en riep op tot hernieuwde aandacht voor markthervormingen.
Het gedrag van de staat werd door de OESO gekarakteriseerd als 'meer interventionistisch, minder gebonden aan regelgeving en soms roofzuchtig.' Het overheidsoptreden tegen oliebedrijf Yukos en haar oprichter Michail Chodorkovski vanwege belastingschulden werd gezien als een schoolvoorbeeld van de gewraakte handelwijze.

(Vorige berichten pagina 340/3 e.v. - 2005)

SPANJE

BINNENLAND

Libanese Hezbollah mag niet uitzenden

De Spaanse regering liet op 29 juni 2005 weten dat een Spaans bedrijf de uitzendingen van de Libanese tv-zender Al-Manar niet langer via de satelliet mocht doorgeven aan Latijns-Amerika. Al-Manar was de zender van de Hezbollah die in Libanon tegen Israël streed.
De Verenigde Staten stelden reeds in december 2004 dat Al-Manar een terroristische organisatie was. De Europese Unie riep in maart 2005 op de uitzendingen van Al-Manar te staken.

'Regering-Aznar verdraaide feiten bij aanslagen 11 maart 04'

De parlementaire commissie die de nasleep van de aanslagen van 11 maart 2004 onderzocht, kwam op 30 juni 2005 met haar 200 pagina's tellende rapport. Hierin stelde de commissie dat de toenmalige regering-Aznar bewust politie-informatie had verdraaid en gemanipuleerd om de schuld bij de ETA te kunnen leggen, zelfs toen alles er op wees dat de daders in de moslimhoek gezocht moesten worden. Volgens de commissie lagen hier electorale motieven aan ten grondslag.
De Volkspartij (PP) van Aznar weigerde dit deel van de conclusies te onderschrijven. Ze erkende inmiddels wel dat de daders fanatieke moslims waren, maar sloot nog steeds niet uit dat ze hulp van de ETA hadden gehad. De PP onderschreef wel de conclusies dat de slachtoffers en familie van slachtoffers meer steun moesten krijgen en dat de veiligheid verbeterd moest worden.

BASKISCHE KWESTIE

Demonstratie tegen onderhandelingen met ETA

Honderdduizenden mensen kwamen op 4 juni 2005 bijeen in Madrid om te demonstreren tegen het regeringsplan om te onderhandelen met de ETA onder de voorwaarde dat de organisatie haar wapens zou neerleggen. De demonstratie was georganiseerd door slachtoffers van de ETA en trok 250.000 tot 850.000 deelnemers. Onder hen bevonden zich kopstukken van de Volkspartij (PP), onder wie oud-premier José Maria Aznar. Mariano Rajoy, leider van de PP, zei: 'Het is een fantastische demonstratie. Honderdduizenden zijn gekomen om waardige ideeën te verdedigen, om te strijden tegen de ETA, om een einde te maken aan de ETA. Mensen die in elk geval niet willen onderhandelen met een terroristische organisatie.'
De ETA had eerder al voorzichtig aangegeven bereid te zijn tot onderhandelingen. Dit werd mede ingegeven door het feit dat de organisatie ernstig was verzwakt vanwege de succesvolle politieoperaties tegen de ETA. Ze had echter nog niet direct op het regeringsvoorstel gereageerd. Wel had ze enkele kleine aanslagen uitgevoerd. Bij één daarvan vielen 52 gewonden.
Op 18 juni verscheen er een verklaring van de ETA in het Baskische dagblad *Gara*. Daarin stelde de organisatie dat ze geen aanslagen meer zou plegen op politici vanwege het veranderde politieke klimaat in Spanje. Verder zei de organisatie bereid te zijn te praten, maar niet om te ontwapenen. Eerder had de ETA al laten weten dat het recht op zelfbeschikking centraal zou moeten staan in die onderhandelingen.

Baskische premier Ibarretxe wint nieuwe termijn met steun EHAK

De Baskische premier Juan José Ibarretxe won op 23 juni 2005 een nieuwe termijn. Hij had hier echter de steun van de Communistische Partij van de Baskische Landen (EHAK) voor nodig. De EHAK werd gezien als opvolger van de verboden Batasuna, de poli-

Spanje

tieke vleugel van de ETA, omdat deze partij had opgeroepen op EHAK te stemmen.
De Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) had geprobeerd Ibarretxe ervan af te houden om bij de EHAK steun te zoeken, onder andere door zelf die steun aan te bieden. Ibarretxe wees dit echter af. Uiteindelijk kreeg hij de instemming van 34 parlementsleden, terwijl zijn socialistische tegenstrever Patxi Lopez het met 33 stemmen moest doen. Twee van de negen EHAK-leden kozen voor Ibarretxe, de rest onthield zich van stemming.

JUSTITIE

Rechtbank laat vijf terrorismeverdachten vrij

Een Spaanse rechtbank besloot op 1 juni 2005 om vijf mensen vrij te laten die verdacht werden van lidmaatschap van Al-Qaeda. De vijf behoorden tot een groep van 24 mensen die waren opgepakt na de terreuraanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten. Drie van hun medeverdachten waren aangeklaagd voor massamoord in verband met deze aanslagen.
De vijf moesten wel hun paspoorten inleveren en zich dagelijks melden. Vier van de vijf moesten ook nog een borgsom betalen die varieerde van 20.000 tot 150.000 euro. Verder bleef de aanklacht gehandhaafd van lidmaatschap van een gewapende organisatie.

Politie brengt Russische maffia slag toe

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 20 juni 2005 bekend dat de politie 28 mensen had gearresteerd in een grootschalige actie tegen de Russische maffia aan de Spaanse kust. De organisatie hield zich vooral bezig met het witwassen van geld. Tijdens de actie werden onder andere wapens, luxe wagens, juwelen, kunst, onroerend goed en 230.000 euro in beslag genomen. De actie werd uitgevoerd in samenwerking met Duitsland, Frankrijk, België, de Verenigde Staten, Rusland en Israël.

Politie arresteert 186 mensen bij actie tegen kinderporno

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 22 juni 2005 bekend dat de politie in twee afzonderlijke acties 186 mensen had gearresteerd die verdacht werden van het distribueren van kinderporno. Zij maakten gebruik van peer-to-peernetwerken, zodat de afbeeldingen niet op het world wide web hoefden te verschijnen. De politie deed invallen in 188 huizen.

NATUUR EN MILIEU

Spanje wil minder afhankelijk zijn van atoomenergie

De Spaanse minister van Industrie José Montilla liet op 29 juni 2005 weten dat Spanje minder afhankelijk wilde zijn van atoomenergie door binnen vijf jaar een substantieel deel te vervangen door alternatieve energiebronnen en door efficiënter energieverbruik.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Spaans parlement akkoord met homohuwelijk

Het Spaanse parlement ging op 30 juni 2005 akkoord met het instellen van een burgerlijk huwelijk voor homo's en het recht op adoptie van kinderen door homoparen. Uiteindelijk stemden 187 afgevaardigden voor, 147 tegen, terwijl 4 zich van stemming onthielden. De Senaat had het voorstel overigens een week eerder nog verworpen, maar dat besluit werd met de stemming in het Huis van Afgevaardigden teniet gedaan. Het voorstel zou nu binnen enkele maanden kracht van wet krijgen.
Het homohuwelijk was een kwestie die de gemoederen nogal verhitte. Vooral katholieke organisaties verzetten zich ertegen. Zij hadden op 19 juni nog honderdduizenden mensen op de been weten te brengen voor een demonstratie tegen het regeringsvoorstel. Aan deze demonstratie deden onder anderen achttien bisschoppen en twee voormalige ministers mee. Verder hadden enkele burgemeesters laten weten niet mee te willen werken aan het homohuwelijk. Een opiniepeiling liet echter zien dat de meeste Spanjaarden het regeringsvoorstel steunden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje stuurt 500 man extra naar Afghanistan

De Spaanse regering besloot op 23 juni 2005 om 500 man extra naar Afghanistan te sturen om daar de vredesmacht van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) te versterken, in de aanloop naar de verkiezingen van september. De Afghaanse regering had namelijk laten weten meer onrust te verwachten. Eerder hadden Nederland en Roemenië al extra troepen toegezegd.
De NAVO-vredesmacht bestond uit 8.300 man. Daarnaast was ook het Amerikaanse leger met 18.000 man in Afghanistan aanwezig.
(Vorige berichten pagina 342/3 e.v. - 2005)

Turkije

TURKIJE

BINNENLAND

Premier Erdogan vervangt ministers op minder belangrijke posten

Premier Recep Tayyip Erdogan voerde op 2 juni 2005 enkele wijzigingen door in zijn kabinet. Algemeen werd al verwacht dat Erdogan zijn kabinet zou wijzigen om de 'spirit' voor de hervormingen enigszins terug te krijgen. Hij koos echter voor continuïteit, want de veranderingen betroffen ondergeschikte posten. Dat bleek vooral uit zijn besluit minister van Economische zaken Ali Babacan te handhaven, terwijl hij onder meer de zware functie had gekregen om de onderhandelingen over de toetreding tot de Europese Unie te leiden.
De enige drie ministers die werden vervangen waren:
• minister van Staat Guldal Aksit werd vervangen door Nimet Cubukcu;
• minister van Volkshuisvesting en Openbare orde Zeki Ergezen werd vervangen door Faruk Ozak;
• minister van Landbouw Sami Guclu werd vervangen door Mehdi Eker.
De eerste twee zouden zijn opgestapt om gezondheidsredenen. Guclu zou zijn vervangen naar aanleiding van een handelsconflict met Rusland.

Presidentieel veto voor strafwet

President Ahmet Necdet Sezer sprak op 3 juni 2005 zijn veto uit over het onderdeel van de nieuwe strafwet dat de maximumstraf verminderde op het geven van Koranlessen in niet-officiële centra. Volgens Necdet Sezer bedreigde de strafvermindering de eenheid van de Turkse staat en was het in strijd met de seculiere principes van de

staat. Volgens de nieuwe strafwet zou de straf op het geven van deze Koranlessen worden verminderd van drie tot zes jaar naar drie tot twaalf maanden.

Leger doodt zeventien maoïsten

Legerbronnen maakten op 18 juni 2005 bekend dat 2.000 soldaten in de provincies Erzincan en Tunceli in gevecht waren geraakt met 40 tot 50 leden van de Maoïstisch-Communistische Partij Volksbevrijdingsleger (MKPHKO). Hierbij zouden zeventien maoïsten om het leven zijn gekomen. De groep zou in 2002 zijn opgericht.

KOERDISCHE KWESTIE

PKK-leider Öcalan wil geen nieuw proces

Advocaten van de leider van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK), Abdullah Öcalan, lieten op 8 juni 2005 weten dat hij geen nieuw proces wilde onder de huidige Turkse wetgeving. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens had hierom gevraagd omdat hij in eerste instantie geen eerlijk proces had gehad. Öcalan was namelijk berecht door een Rechtbank voor de Staatsveiligheid, waarvan een militair deel uitmaakte. De Turkse minister van Buitenlandse zaken Abdullah Gül had eerder al aangegeven dat ook de Turkse regering weinig voelde voor een nieuw proces, vooral ook omdat het Europees Hof de mogelijkheid open had gelaten om het oude proces te heropenen.
De advocaten hadden Öcalan op 1 juni bezocht. Ze zeiden dat de PKK-leider een nieuw proces beschouwde als een theaterstuk. Verder zouden vertegenwoordigers van de regering al hebben laten weten dat een nieuw proces op hetzelfde zou neerkomen. Volgens de advocaten was hierdoor geen onpartijdig proces meer mogelijk.
Öcalan werd in 1999 gearresteerd en later dat jaar ter dood veroordeeld wegens hoogverraad. Die straf werd in 2002 omgezet in levenslang.

Intellectuelen roepen PKK op wapens neer te leggen

Een groep van 100 intellectuelen, onder wie schrijver Orhan Pamuk, riep op 15 juni 2005 de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) op de wapens neer te leggen zonder voorwaarden vooraf te stellen. Tegelijk riepen zij de regering op een vreedzame oplossing voor de Koerdische kwestie te zoeken. De oproep kwam nadat het geweld weer was opgelaaid sinds de PKK in 2004 na vijf jaar een eenzijdig staakt-het-vuren had beëindigd. Sindsdien waren er enkele tientallen doden gevallen.
Het Koerdische persbureau *Mezopotamya* kwam een dag later, op 16 juni, met het antwoord: 'Je kunt niet één partij vragen zich te ontwapenen. Dat moet je aan beide partijen vragen, want anders heeft het geen zin.'
Op 24 juni meldde het leger dat 2.000 soldaten in Bingöl, in het zuidoosten van Turkije, in gevecht waren geraakt met vijftien tot twintig PKK-strijders. Hierbij zouden vijf Koerden zijn gedood en één gewond zijn geraakt.

JUSTITIE

'Kalief van Keulen' krijgt levenslang

Een rechtbank in Istanbul veroordeelde op 20 juni 2005 Metin Kaplan tot een levenslange gevangenisstraf wegens hoogverraad. Kaplan zou het Turkse seculiere systeem omver hebben willen werpen, onder andere door in 1998 een bomaanslag te plegen op het mausoleum van Atatürk op het moment dat daar alle hoogwaardigheidsbekleders van het land bijeen waren.
Kaplan leidde de groep Kalifaatstaat en woonde jarenlang in Keulen, vandaar zijn bijnaam de Kalief van Keulen. Zijn organisatie Kalifaatstaat werd in 2001 door Duitsland verboden. Hij werd in 2004 door Duitsland uitgewezen nadat Turkije de doodstraf had afgeschaft. Hij zat in Duitsland overigens al vast voor het aanzetten tot moord op een andere moslimleider.

BUITENLANDSE ZAKEN

Krtiek van Erdogan op Duitse bondskanselier inzake 'Armeense genocide'

Het Duitse parlement nam op 16 juni 2005 een resolutie aan waarin de massamoord op Armenen gedurende de Eerste Wereldoorlog in Turkije werd betreurd. De resolutie riep Turkije op de zaak te onderzoeken. Het was een motie van de christen-democratische oppositie, die ook door de regeringspartijen werd ondersteund.
De Turkse premier Recep Tayyip Erdogan meende dat bondskanselier Gerhard Schröder zijn partijleden er van had moeten weerhouden om voor de motie te stemmen. 'Kanselier Schröder had op zijn minst zijn eigen standpunt duidelijk moeten maken. (...) Dit klopt politiek niet. Ik hou van politici met een ruggengraat.'
De beschuldiging van genocide op anderhalf miljoen Armenen van 1915 tot 1923 was een zeer gevoelige kwestie in Turkije. De harde taal van Erdogan verbaasde echter omdat Schröder een van de belangrijkste Turkse bondgenoten was bij de toetreding tot de Europese Unie.

(Vorige berichten pagina 343/3 e.v. - 2005)

WIT-RUSLAND

BINNENLAND

Aparte coupés voor vrouwen bij Wit-Russische spoorwegen

Vanaf 11 april 2005 was het mogelijk voor vrouwen om in sommige treinen in speciale vrouwencoupés te reizen. De regeling gold voor speciale treinen die van Minsk naar Moskou gingen en was volgens de spoorwegmaatschappij ingevoerd op verzoek van vrouwelijke reizigers. Zij zouden geklaagd hebben over vies ruikende sokken van mannen en de lucht van uien en wodka die zij om zich heen hadden. 86 procent van de treinreizigers in Wit-Rusland waren mannen. Als het experiment, dat tot eind mei zou duren, een succes werd, zouden andere trienverbindingen volgen.

Oppositie wordt hard aangepakt

Politicus krijgt vijf jaar celstraf

De politicus Michail Marinitsj, die het bij de verkiezingen van 1991 had opgenomen tegen president Alexander Loekasjenko, werd op 30 december 2004 veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf. Hij was in april opgepakt door de staatsveiligheidsdienst, die in Wit-Rusland nog steeds onder de afkorting KGB door het leven ging. Een beschuldiging van illegaal wapenbezit tegen Marinitsj was door het Openbaar Ministerie teruggenomen, maar hij werd wel veroordeeld wegens diefstal van kantoorapparatuur die aan zijn organisatie was geschonken door de Amerikaanse ambassade. Hoewel de ambassade had laten weten geen bezwaar te hebben tegen Marinitsj' handelwijze, bepaalde de

rechtbank dat hij de apparatuur moest teruggeven.

President keert zich tegen omwenteling

President Loekasjenko liet op 8 januari 2005 bij een mis ter gelegenheid van het orthodoxe kerstfeest nadrukkelijk weten geen omwentelingen zoals eerder in Oekraïne en Georgië hadden plaatsgevonden te zullen tolereren. Hij zei de garantie van vrede en veiligheid als zijn voornaamste taak te beschouwen, 'ongeacht de kosten'.

Zakenman krijgt gevangenisstraf

Een rechtbank in de hoofdstad Minsk veroordeelde op 2 maart een zakenman, Anatoli Sjoemtsjenko, tot een gevangenisstraf van tien dagen omdat hij de organisator was geweest van een belastingprotest door kleine zakenlui en handelaren een dag eerder. Een medeactiviste kreeg een geldboete van ongeveer 1.500 euro.
De regering ging over het algemeen redelijk voorzichtig met de zakenwereld om, maar zij reageerde heftig op de oproep voor de proteststaking, gericht aan 80.000 kleine handelaren in het land. Het protest was een reactie op de invoering van een nieuwe BTW, die naar hun zeggen het maken van winst praktisch onmogelijk maakte.

Gevangenisstraf voor demonstranten

Een rechtbank in Minsk veroordeelde op 28 maart een tiental demonstranten tot gevangenisstraffen van maximaal vijftien dagen. Zij hadden samen met enkele honderden anderen een paar dagen eerder bij de ambtswoning van de president diens aftreden geëist. De bijeenkomst was georganiseerd om de oprichting van de Wit-Russische Volksrepubliek in 1918 te gedenken, die na korte tijd door de communisten werd opgeheven.
Op 27 april werden 30 personen veroordeeld tot gevangenisstraffen van maximaal vijftien dagen wegens deelname aan een protestbijeenkomst enkele dagen eerder tegen president Loekasjenko.
Op 31 mei volgde de veroordeling van Nikolaj Stakevitsj en Pavel Serverinets, die in oktober 2004 een van de grootste protestbijeenkomsten tegen Loekasjenko hadden georganiseerd. Zij kregen elk drie jaar dwangarbeid en een meldingsplicht bij de politie opgelegd.
Het voormalige parlementslid Andrej Klimov, die de organisator was van de demonstratie van 28 maart, werd op 10 juni tot achttien maanden dwangarbeid veroordeeld.

Onafhankelijk bureau opinieonderzoek gesloten

Het Hooggerechtshof gaf op 15 april opdracht tot sluiting van het Onafhankelijk Instituut voor Sociaal-Economisch en Politiek Onderzoek (IISEPS). Achtergrond daarvan was dat het instituut bij het in oktober 2004 gehouden referendum over het voorstel dat Loekasjenko zich in 2006 voor een derde ambtstermijn als president kon kandideren, voorspelde dat het aantal voorstanders minder dan 50 procent zou bedragen. Het kwam uit op 49 procent, terwijl het officiële resultaat 77 procent was.
Het hof sprak uit dat het instituut onder meer op incorrecte wijze zijn juridische naam had gebruikt en een vals adres voor zijn kantoor had opgegeven. De directeur van het IISEPS, Oleg Manajev, meende dat de uitspraak van het hof niet zozeer een kwestie van wraakneming was, maar meer een voorbereiding op de verkiezingen van 2006.

Forse boete voor oppositiekrant

De belangrijkste landelijke oppositiekrant, dagblad *Narodnaja Volja* ('Volkswil'), werd op 14 juni veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding van omgerekend ongeveer 35.000 euro. De krant moest de som betalen aan het parlementslid Sergej Gajdoekevitsj, die loyaal was aan president Alexander Loekasjenko. Gajdoekevitsj zou zijn beledigd door aantijgingen in de krant dat hij quota aan olie voor de verkoop zou hebben ontvangen van de voormalige Iraakse leider Saddam Hoessein.

Strengere regels voor buitenlandse reizen, huwelijken en adoptie

Een functionaris van de presidentiële administratie, Natalja Petkevitsj, maakte op 10 maart 2005 bekend dat president Alexander Loekasjenko een decreet had ondertekend dat strengere regels behelsde voor personen die in het buitenland wilden werken of studeren. Volgens het decreet moesten zij eerst toestemming krijgen van de overheid voordat zij konden vertrekken. De afgekondigde maatregel hield ook strenger toezicht in op huwelijken met buitenlanders en adoptie. Petkevitsj zei dat de maatregelen beoogden mensenhandel tegen te gaan.

BUITENLANDSE ZAKEN

EU vaardigt inreisverbod uit voor twee Wit-Russische functionarissen

Een diplomaat in Brussel deelde op 7 december 2004 mee dat de Europese Unie had besloten een inreisverbod uit te vaardigen voor twee hoge Wit-Russische functionarissen. De maatregel maakte deel uit van sancties tegen de voormalige sovjetrepubliek wegens het gebrek aan eerlijke verkiezingen. De twee personen waren Lidia Jarmosjina, hoofd van de Centrale Kiescommissie, en Joeri Podbed, hoofd van de OMON-veiligheidstroepen, die waren ingezet tegen demonstraties na de parlementsverkiezingen en een referendum in oktober.
De EU had in september al vier hoge Wit-Russische functionarissen een inreisverbod opgelegd in verband met de verdwijning van drie politici van de oppositie en een journalist in 1999 en 2000.

President Loekasjenko bekritiseert VS

President Alexander Loekasjenko uitte op 21 januari 2005 scherpe kritiek op zijn Amerikaanse ambtsgenoot George Bush. Hij zei dat diens oproep de vrijheid te verbreiden 'was gedrenkt in bloed en naar olie rook'. Daarmee doelde hij waarschijnlijk op de recente Amerikaanse oorlog tegen Irak, die door hem scherp was bekritiseerd. Ook had Wit-Rusland tot maart 2003, het begin van de oorlog, hartelijke betrekkingen met het Iraakse regime onderhouden.
Loekasjenko maakte zijn opmerkingen in een toespraak tot zijn Nationale Veiligheidsraad, een dag na de State of the Union van president Bush, die daarin stelling nam tegen 'heersers van onwettige regimes'. De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice had Wit-Rusland enkele dagen eerder als een 'oord van tirannie' betiteld.

Minister Rice steunt oppositie

Minister Rice had op 21 april 2005 een ontmoeting met zeven Wit-Russische dissidenten in de wandelgangen van een NAVO-top in de Litouwse hoofdstad Vilnius. Rice beschreef Wit-Rusland als de 'laatste echte dic-

tatuur' in Centraal-Europa, maar zei dat er voor het land 'een weg naar de democratie' zou zijn. Zij verdedigde het recht om openbare protesten te houden en riep op tot vrije media en vrije verkiezingen. De presidentsverkiezingen van 2006 zouden volgens haar een uitstekende gelegenheid zijn voor de bevolking om haar politieke wil te uiten.
Bij een ontmoeting met zijn Russische ambtsgenoot Vladimir Poetin in Moskou een dag later sprak president Loekasjenko zijn dank uit voor diens steun. Zijn uitspraak leek te zijn ingegeven door de kritiek die Rice had geuit. Loekasjenko was in Moskou om de wederzijdse handelsbetrekkingen en plannen voor een gemeenschappelijke munt te bespreken.

Diplomatieke irritatie tussen Wit-Rusland en Tsjechië

De Tsjechische minister van Buitenlandse zaken Cyril Svoboda beschuldigde op 24 januari 2005 Wit-Rusland ervan de feiten te verdraaien in een ruzie die tussen de twee landen was uitgebroken. Wit-Rusland had de Tsjechische diplomaat Pavel Krivolahvy kort vastgezet en later uitgewezen, omdat hij een wet zou hebben overtreden die het aanzetten van minderjarigen tot 'anti-sociaal gedrag' verbood. De regering in Praag reageerde door een Wit-Russische diplomaat uit te wijzen en haar hoogste diplomaat voor consultatie uit Minsk terug te roepen.

Poolse diplomaat uitgewezen

Het ministerie van Buitenlandse zaken in Warschau liet op 18 mei 2005 weten dat de eerste secretaris van de Poolse ambassade in Minsk, Marek Bucko, uit Wit-Rusland was uitgewezen. Hij was ervan beschuldigd de Poolse minderheid in het land te gebruiken voor de destabilisatie van het regime van president Alexander Loekasjenko. De Poolse regering zou als reactie nu zelf een Wit-Russische diplomaat uitwijzen. Ook zou een aantal Wit-Russische functionarissen die niet met name werden genoemd, een inreisverbod in Polen krijgen.
Wit-Rusland had in de voorgaande week de verkiezing van de leiding van de grootste Poolse minderheidsorganisatie in Wit-Rusland ongeldig verklaard en geëist dat de oude leiders, die pro-Loekasjenko waren, weer in functie zouden komen.

(Vorige berichten pag. 737/3 e.v. - 2004)

CUBA

BINNENLAND

Cubanen gesommeerd contact met buitenlanders te beperken

Als onderdeel van de herstructurering van de toerismesector kregen de werknemers vanaf half februari 2005 te maken met nieuwe regels. In een door minister van Toerisme Manuel Marrero ondertekend schrijven werden zij aangemaand de contacten met buitenlanders zoveel mogelijk te vermijden, geen persoonlijke cadeaus aan te nemen en geen huizen van buitenlanders te bezoeken zonder schriftelijke toestemming vooraf. Ook werden de beambten gesommeerd geen meningen te verkondigen die het 'prestige' van het land zouden aantasten en alert te zijn op samenzweringen tegen de regering.Volgens waarnemers waren de regels, die ook golden voor Cubanen die in het buitenland werkten, onderdeel van het regeringsstreven het centrale gezag van de staat te versterken.

Castro brengt bezoek aan kathedraal na overlijden van paus

Om een mis bij te wonen ter ere van de overleden paus Johannes Paulus II legde de in een zwart pak geklede Cubaanse president Fidel Castro op 4 april 2005 een zeldzaam bezoek af aan de katholieke kathedraal in Havana. Hij prees de overledene als 'een onvermoeibare voorvechter van vriendschap tussen de volkeren' en zei dat zijn verwerping, bij zijn bezoek in 1998, van het Amerikaanse economisch embargo tegen Cuba hem 'de eeuwige dank en affectie van alle Cubanen' had opgeleverd.
In Cuba, dat tot 1992 officieel een atheïstische staat was, werd een nationale rouwtijd van drie dagen in acht genomen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Castro: 'Cuba is als een feniks uit de as herrezen'

In een bijna zes uur lange toespraak tot 1.400 economen op een antiglobaliserings-conferentie vertelde de 78-jarige president Fidel Castro op 12 februari 2005 dat 'de zon van de horizon verdween' toen de Sovjet-Unie in elkaar stortte. Het beroofde Cuba van miljarden euro's aan subsidie, vooral door de goedkope olieleveranties en de afname van suiker tegen een vaste prijs, en het resultaat was dat de Cubaanse economie tussen 1990 en 1993 met 40 procent inkromp. Maar, zo voegde hij er aan toe, de staat was als een feniks herrezen. China noemde hij 'de nieuwe motor' van de economie en Venezuela was hij veel dank verschuldigd voor de genereuze olieleveranties.

Maatregelen om lot arme Cubanen te verbeteren

Pensioenen verhoogd

Na op 8 maart 2005 de distributie van hogedrukpannen en stoomkokers aan alle Cubaanse huishoudens te hebben bekendgemaakt, kondigde president Castro begin april aan dat per 1 mei de uitkeringen met 50 procent zouden stijgen. Alleenstaande moeders, weduwen en gehandicapten zouden profiteren van de maatregel, die bestemd was voor anderhalf miljoen Cubanen met een uitkering lager dan 300 pesos (ca. 12 euro). De gemiddelde uitkering van 120 pesos zou toenemen tot 179 pesos. De verhoging zou de staat 1 miljard pesos (ca. 40 miljoen euro) per jaar kosten.

Minimumloon wordt verdubbeld

Het pakket aan sociale maatregelen bevatte ook een verhoging van het minimumloon. Op 21 april maakte de regeringsleider bekend dat dit zou stijgen van 100 pesos naar 225 pesos en dat deze verhoging de overheid ook ruim 1 miljard pesos per jaar kostte. De maatregel zou ten goede komen aan ongeveer 1,6 miljoen mensen, zoals bijvoorbeeld landarbeiders, loodgieters en begrafenisondernemers.
De gemiddelde werknemer in dienst van de Cubaanse staat verdiende iets meer dan 300 pesos, met de aantekening dat er weinig of geen huur hoefde te worden betaald en dat onderwijs en medische verzorging gratis waren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische groei Cuba onduidelijk

Dagblad de *Financial Times* publiceerde op 14 januari 2005 een artikel waarin verbaasd werd geconstateerd dat minister van Economie en Planning José Luis Rodriguez het

hanteren van het bbp als meetinstrument voor de groei van de economie, voor Cuba zonder waarde vond. Volgens de bewindsman had zijn land in 2003 een groei gekend van 2,6 procent, maar als rekening werd gehouden met de gratis gezondheidszorg en het gratis onderwijs zou dit percentage 3,8 procent moeten zijn. Volgens hem was de groei in 2004 ongeveer 5 procent, terwijl met de conventionele bbp-methode de toename 2,8 tot 3 procent was.
Omdat Cuba niet was aangesloten bij de internationale kredietinstituten, vonden economen het moeilijk te bepalen hoe groot de groei in werkelijkheid was.

GEZONDHEID EN ZORG

Cuba neemt strenge anti-rookmaatregelen

In het land dat bekend stond vanwege zijn aromatische sigaren werden op 7 februari 2005 strenge anti-rookmaatregelen van kracht. Vanaf die dag was het voor de bevolking verboden te roken op de meeste werkplekken en zou het illegaal worden om tabaksproducten op scholen te verkopen. Ook zouden sigarettenmachines worden verwijderd.
Veel Cubanen waren niet op de hoogte van de nieuwe regels, mede omdat de regering ze niet prominent onder de aandacht had gebracht. Elk jaar stierven er ca. 6.000 burgers aan ziektes die in verband konden worden gebracht met het roken.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty International bekritiseert Cuba inzake gewetensgevangenen

In een rapport dat op 18 maart 2005 verscheen beschuldigde mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) de Cubaanse autoriteiten ervan 71 gewetensgevangenen te hebben. De regering bleef mensen in hechtenis nemen die simpelweg van mening verschilden met de regering, stelde de organisatie, en sommigen waren genoodzaakt in brute omstandigheden te overleven. Verder waren enkele dissidenten geslagen, andere opgesloten in cellen van één bij twee meter en in sommige gevallen mochten de gevangenen geen kleren aantrekken.
Het afgelopen jaar had Cuba in totaal 19 politieke gevangenen vrijgelaten.

Demonstratie van vrouwen en moeders van dissidenten

In witte kleren geklede vrouwen en moeders van dissidenten hielden op 18 maart in de hoofdstad Havana een demonstratieve optocht om druk op de autoriteiten uit te oefenen hen vrij te laten. De 27 'witte dames' hadden buttons met het woord 'amnestie' opgespeld en deelden pamfletten uit die door verbaasde voorbijgangers werden aangenomen.
De mars werd gehouden op de 2e verjaardag van de actie van de Cubaanse autoriteiten in maart 2003, toen ongeveer 75 pro-democratie activisten werden gearresteerd.

Dissident Raul Rivero zoekt asiel in Spanje

De eind november vrijgekomen dichter en journalist Raul Rivero arriveerde op 1 april in Spanje, waar hij wilde blijven. Na bemiddeling van de Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) mocht hij Cuba, waar hij twintig maanden achter de tralies had gezeten, verlaten.
Tijdens zijn verblijf in Moskou in de jaren '70 van de twintigste eeuw voor het officiële Cubaanse persagentschap *Prensa Latina* raakte Rivero gedesillusioneerd over het communisme. In 1991 brak hij met het Cubaanse bewind.

Deel dissidenten houdt conferentie over democratie

Een dissidentenontmoeting van twee dagen die was georganiseerd door de Assemblee voor de Bevordering van de Burgermaatschappij in Cuba, met als voornaamste initiatiefneemster Martha Beatriz Roque, werd op 21 mei beëindigd. De tussen de 100 en 200 aanwezigen hadden onder meer op de laptop van de Amerikaanse diplomaat James Cason een videoboodschap van de Amerikaanse president George W. Bush aangehoord.
De conferentie bracht ook de verdeeldheid onder de dissidenten aan het licht. Zo weigerde Oswaldo Paya, de man achter het Varela-project dat beoogde democratie en mensenrechten in Cuba langs vreedzame en legale werk te bevorderen, elke medewerking. Hij zei ronduit dat hij Martha Beatriz Roque niet vertrouwde en wees, in tegenstelling tot haar, elke steun van de Amerikaanse regering af.

Cuba legt resolutie VN-Mensenrechtencommissie naast zich neer

Een door de Verenigde Staten ingediende resolutie om het mandaat te verlengen van een speciale afgezant van de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties, werd op 14 april 2005 door de commissie aangenomen. De speciale vertegenwoordiger, die in Cuba mensenrechtenschendingen moest onderzoeken, was al in 2003 benoemd maar Cuba stond een bezoek niet toe. Ook nu noemde minister van Buitenlandse zaken Felipe Pérez Roque de resolutie onrechtmatig en zei dat deze niet zou worden uitgevoerd.
Als tegenreactie diende Cuba een resolutie in om Amerikaanse mensenrechtenschendingen op de basis Guantánamo Bay te onderzoeken, maar deze werd op 21 april afgewezen. Wel werd besloten een speciale rapporteur te benoemen om mensenrechtenschendingen te onderzoeken die in 'de oorlog tegen het terrorisme' werden gepleegd.

Actie 'sociale schoonmaak' haalt jongeren van straat

De onafhankelijke Cubaanse Commissie voor Mensenrechten en Nationale Verzoening (CCDHRN) maakte op 9 mei 2005 bekend dat 400 jongeren in vooral Havana door de politie van straat waren geplukt in het kader van de 'Operatie indamming'. De 'sociale schoonmaak' had plaatsgevonden in de periode januari-april en zou bedoeld zijn om te voorkomen dat zij delicten zouden plegen. Volgens onder meer de dissident Elizardo Sánchez waren er zeker 323 van hen naar de zwaarbeveiligde Combinado del Este-gevangenis gebracht.
Begin 2003 had de Cubaanse regering de operatie Coraza (Pantser) uitgevoerd waarbij duizenden jongeren die met drugs in de weer waren, werden opgepakt.

BUITENLANDSE ZAKEN

Toenadering tussen Cuba en EU

Havana herstelt formele contacten

De Europese Unie verwelkomde begin januari 2005 de mededeling van de Cubaanse regering dat zij de formele contacten met de EU en afzonderlijke Europese landen wilde herstellen. De betrekkingen waren

verbroken na het besluit in Brussel om dissidenten op recepties van de Europese landen uit te nodigen, na de arrestatiegolf in 2003 van Cubaanse dissidenten.
Van de Europese landen waren Nederland, Tsjechië, Slowakije en Polen de felste tegenstanders van het normaliseren van de betrekkingen.

EU schort bevriezing diplomatieke contacten op

Met de vermelding dat het een voorlopige maatregel betrof die in juli geëvalueerd zou worden, hief de EU op 31 januari de bevriezing van de betrekkingen met Cuba op. In een verklaring van de ministers van Buitenlandse zaken werd gezegd dat men 'een constructieve dialoog met de Cubaanse autoriteiten wilde voeren, gericht op concrete resultaten in de politieke en economische sfeer en op het gebied van de mensenrechten'. Er waren de laatste maanden enige dissidenten vrijgelaten en de EU vroeg Cuba om de anderen eveneens 'onvoorwaardelijk' te laten gaan. Aan de mededeling werd toegevoegd dat ook de contacten met critici van de Cubaanse president Fidel Castro zouden worden geïntensiveerd.

EU optimistisch na bezoek eurocommissaris Michel

Eurocommissaris van Ontwikkelingssamenwerking Louis Michel sprak op 25 maart tijdens zijn bezoek aan Cuba met Fidel Castro. Het 'uitvoerige gesprek' had de vroegere minister van Buitenlandse zaken van België optimistisch gestemd, zo liet hij weten. Op het gebied van de mensenrechten had hij echter geen concrete toezeggingen gekregen, maar hij achtte het positief dat de Cubaanse autoriteiten het onderwerp niet uit de weg waren gegaan.

Samenwerking met Iran breidt zich uit

Het dagblad van de Cubaanse Communistische Partij, de *Granma*, meldde op 21 januari 2005 dat Cuba van Iran een krediet van 20 miljoen euro had gekregen. Dit zou worden gebruikt om in Iran gemaakte producten als schoenen, kleren en plastic goederen aan te schaffen. Ook zou Iran apparatuur leveren om voedsel te produceren op plantages waar voorheen suikerriet werd verbouwd. Als tegenprestatie zou Cuba in de Iraanse hoofdstad Teheran een biotechnologiebedrijf opzetten dat vaccins en andere medicijnen ging produceren.
De Iraanse president Khatami bezocht Cuba in 2000, terwijl Fidel Castro in 2001 een tegenbezoek aflegde.

Nieuwe wrijvingen tussen Cuba en VS

Cubanen bezorgd over verandering exportregels VS

Het Amerikaanse ministerie van Financiën bepaalde op 22 februari 2005 dat goederen die bestemd waren voor Cuba, Amerikaanse havens niet mochten verlaten tenzij er cash betaald werd. Tot dan toe betaalde Cuba zodra de goederen in een Cubaanse haven waren gearriveerd, formeel voor het moment dat de vracht werd overgedragen. Omdat andere wetten de Amerikaanse regering in staat stelden Cubaans eigendom op het grondgebied van de Verenigde Staten in beslag te nemen, was de verwachting dat Cuba niet akkoord zou gaan met de verandering in regelgeving. In de VS reageerden vooral de landbouworganisaties afwijzend omdat de export naar Cuba, die in 2004 bijna 400 miljoen dollar (ca. 330 miljoen euro) had bedragen, in gevaar kwam.

VS fascistische staat genoemd

Terwijl de wereldleiders op 9 mei in Moskou een herdenkingsbijeenkomst hielden om de overwinning op nazi-Duitsland te vieren, hield Cuba op dezelfde dag een militaire parade ter herinnering aan de ondergang van het Hitler-regime. De voorzitter van het parlement, Ricardo Alercon, beschuldigde in zijn toespraak de Verenigde Staten van het gebruik van 'fascistische' methoden om haar hegemonie op het politieke wereldtoneel te consolideren. 'Het Vierde Rijk zal worden vernietigd', zo voegde hij er aan toe.

VS weigeren verdachte bomaanslag aan Cuba uit te leveren

Na eind augustus 2004 uit Panama te zijn vertrokken, dook Luis Posada Carriles half mei in Florida op. Hij bleek illegaal de VS te zijn binnengekomen en wilde daar een verblijfsvergunning aanvragen, maar werd aangehouden. Toen dagblad *The Miami Herald* melding maakte van FBI- en CIA-documenten waaruit bleek dat hij aanwezig was geweest bij voorbereidende vergaderingen voor de bomaanslag op een Cubaans vliegtuig in 1976 waarbij 73 mensen waren omgekomen, trok hij zijn asielverzoek in.
Cuba liet direct weten Posada Carriles te willen berechten, maar de Amerikaanse autoriteiten wezen uitwijzing naar dat land resoluut van de hand. Ook Venezuela, waar hij in 1985 uit de gevangenis was ontsnapt, vroeg tevergeefs om zijn uitlevering. Voorlopig werd de voormalige CIA-agent vastgehouden op beschuldiging zonder geldige reisdocumenten de grens te zijn gepasseerd.

Oekraïne prijst Cuba voor verzorging Tsjernobyl-kinderen

Cuba had meer dan 18.000 Oekraïense kinderen behandeld die slachtoffer waren van de radioactieve straling die vrijkwam na het ongeluk in Tsjernobyl, deelde de Oekraïense minister van gezondheid Nykola Polischuk op 29 maart 2005 mee. Hij prees het land voor de steun die het op een moeilijk moment had gegeven.
Vanaf 1990 reisden de Oekraïense kinderen naar Cuba waar ze behandeld werden voor onder andere kanker, nieraandoeningen en zenuwinstortingen. Havana beschouwde de kosteloze hulp als een vorm van internationale solidariteit.

Banden tussen Cuba en Venezuela versterkt

Bij het bezoek van de Venezolaanse president Hugo Chávez aan zijn collega Fidel Castro op 28 april 2005 maakten beide staatslieden er geen geheim van de contacten te willen uitbreiden. Chávez opende in Havana een kantoor van Petróleos de Venezuela (PDVSA), dat olie leverde aan Cuba tegen een voordelig tarief. Als tegenprestatie gaf Cuba aan Venezuela adviezen op het gebied van onderwijs en had het een paar duizend medici gestuurd. Dit handelsmodel wilden beide staatslieden uitbreiden naar Latijns-Amerika en als alternatief voor de vrijhandelsverdragen die de VS afsloot, presenteren.

(Vorige berichten pagina 28/2 e.v. - 2005)

MEXICO

BINNENLAND

Lynchpartij schokt Mexico-Stad

Drie agenten van de Preventieve Federale

Politie (PFP) werden op 24 november 2004 in San Juan Ixtayopan, een buitenwijk van Mexico Stad, door een buiten zinnen geraakte mensenmassa geslagen, vastgebonden en in brand gestoken. Zij werden ervan beschuldigd kinderen te willen ontvoeren na zich enige dagen bij een school te hebben opgehouden. Hoewel TV Azteca een rechtstreeks verslag uitzond, arriveerde de politie te laat om hulp te bieden. De 59-jarige Víctor Mireles Barrera en de 26-jarige Cristóbal Bonilla bleken te zijn overleden en slechts Edgar Moreno Nolasco kon nog worden gered.
Volgens het dagblad *La Jornada* onderzochten de politiefunctionarissen activiteiten van de Revolutionaire Gewapende Strijdkrachten van het Volk (FARP) die in 2001 in de wijk actief waren geweest.

Conflict tussen president en Congres over uitgaven

Aanpassing begroting wekt wrevel bij president Fox

Het Mexicaanse Huis van Afgevaardigden weigerde op 14 december 2004 grote wijzigingen die het in de staatsbegroting had aangebracht, ongedaan te maken. Na debatten die door waarnemers werden gekenschetst als de hevigste politieke botsingen van de laatste jaren, werd met 332 stemmen voor en 146 tegen besloten het begrotingsplan naar president Vicente Fox terug te sturen. De parlementariërs hadden voor een bedrag van 7,8 miljard dollar (ca. 6,4 miljard euro) aan bestedingen veranderd.
Fox meende dat de veranderingen negatieve gevolgen zouden hebben, zoals banenverlies en vergroting van de onveiligheid. Volgens hem wilde de oppositie zijn positie verzwakken en hij kondigde aan het Hooggerechtshof te zullen inschakelen. De oppositie beweerde daarentegen dat in de nieuwe versie de economie gestimuleerd zou worden omdat er meer geld ging naar landbouw en onderwijs, terwijl er bezuinigd werd op administratieve uitgaven.

Hooggerechtshof om uitspraak gevraagd

Fox legde de kwestie aan het Hooggerechtshof voor en vroeg of de door het parlement aangebrachte veranderingen illegaal waren omdat zij volgens hem zowel tegen de constitutie als tegen verscheidene secundaire wetten ingingen. Zou dat het geval zijn, dan kon hij zijn veto over de wijzigingen uitspreken. Omdat er nauwelijks jurisprudentie over de kwestie bestond, zou het zeker zes maanden duren voor er antwoord op die vraag zou worden gegeven. In de tussentijd, zo vertelde een ambtenaar op 6 januari 2005, zouden de uitgaven plaatsvinden zoals door de regering was gepland.

Openbare Veiligheidsraad opgericht

De hoofden van de federale instanties die verantwoordelijk waren voor de handhaving van de orde en enkele ministers zouden zitting krijgen in een Openbare Veiligheidsraad, zo kondigde het departement van minister Ramón Martín Huerta op 6 januari 2005 aan. Als voorzitter van de raad zou de president optreden.
De aankondiging kwam na wekenlange beschuldigingen dat overheidsinstanties op deelstaat- en nationaal niveau door drugskartels waren geïnfiltreerd en geplaagd werden door rivaliteit en inefficiëntie, waardoor zij verzaakten bij de uitvoering van hun veiligheidstaken.

Personeelsleden van gevangenis vermoord door drugshandelaren

Drie zwaarbeveiligde gevangenissen in Mexico werden op 23 januari 2005 in een verhoogde staat van paraatheid gebracht: La Palma in Almoloya de Juárez (deelstaat Mexico), Puente Grande (deelstaat Jalisco) en Santa Adelaida in Matamoros (deelstaat Tamaulipas). De reden was dat zes gevangenisfunctionarissen van de penitentiaire inrichting in Matamoros door drugshandelaars waren vermoord. De verhoogde waakzaamheid hield in dat visiteregelingen waren opgeschort en medewerkers extra bewaking kregen.
Een week eerder hadden federale soldaten en politiebeambten in de La Palma gevangenis de orde hersteld na een aantal drugsmoorden. Veiligheidsspecialisten vermoedden dat de moord op de zes medewerkers een vergeldingsactie was.

Politie naar grensplaatsen gestuurd

Honderden met zware wapens uitgeruste federale politiefunctionarissen werden op 24 januari naar de noordelijk gelegen plaatsen Matamoros, Reynosa en Nuevo Laredo gestuurd. Deze grenssteden werden geplaagd door een golf van gewelddadige criminaliteit die volgens de autoriteiten vooral het gevolg was van de levendige drugshandel in het gebied. De circa 600 politiebeambten werden aangevuld met legereenheden en een politie-eenheid die speciaal getraind was voor de strijd tegen drugshandelaren.
De regering-Fox had verscheidene grote drugsbazen achter de tralies weten te krijgen, maar de criminelen reageerden met toenemend geweld. De president kwalificeerde de strijd tegen de drugskartels als 'de moeder van alle veldslagen'.

Populariteit van linkse PRD neemt toe

Verrassende winst bij gouverneursverkiezingen in Guerrero

Zeferino Torreblanca van de linkse Partij van de Democratische Revolutie (PRD) won op 6 februari 2005 verrassend de verkiezingen voor het gouverneurschap van Guerrero. De bevolking van de deelstaat had in het verleden altijd gestemd op de Institutionele Revolutionaire Partij (PRI), hetgeen voor politieke analisten aanleiding was de overwinning te betitelen als grote stimulans voor de vermoedelijke presidentskandidaat van de PRD, Andrés Manuel López Obrador, die in de peilingen voor lag op alle andere kandidaten.
De PRD won op dezelfde dag ook de gouverneursverkiezingen in Baja California, terwijl de PRI, die de meeste gouverneurs leverde, Quintana Roo in de wacht sleepte.

Nieuwe voorzitter gekozen

Op 20 maart hield de PRD een interne partijverkiezing voor de functie van voorzitter. Leonel Cota Montaño, een bondgenoot van López Obrador, behaalde daarbij een grote overwinning. In sommige deelstaten was de organisatie bij het electorale proces enigszins gebrekkig en traden er problemen op tussen de verschillende stromingen in de partij.

Politieagenten verplicht boeken te lezen

De *BBC* berichtte op 9 maart 2005 dat politiefunctionarissen van het district Nezahualcoyotl in Mexico-Stad was opgedragen eens in de maand een boek te lezen als zij hun kansen op promotie niet wilden verspelen. De burgemeester van het district meende dat het lezen van titels als *Don*

Quixote van Cervantes en *Het Labyrinth der Eenzaamheid* van Octavio Paz de menselijke kwaliteiten ten goede kwam. Wel werd als probleem onderkend dat een deel van het korps een lage schoolopleiding had gevolgd en moeite had met lezen en schrijven.

Gevaar voor onderzoeksjournalisten neemt toe

Journalist overleeft aanslag, andere verdwijnt spoorloos

In Nuevo Laredo (deelstaat Tamaulipas) werd de 39-jarige Dolores Guadalupe 'Lupita' García Escamilla op 5 april 2005 onder vuur genomen. Zij had twee dagen eerder op het populaire radiostation *Stereo 91* een reportage verzorgd over een doodgeschoten advocaat die drugshandelaren had verdedigd. Zij overleefde de aanslag.
Drie dagen eerder was de 25-jarige journalist José Angel Córdoba van het dagblad *El Imparcial de Hermosillo* verdwenen. Hij berichtte over de strijd tegen de drugssyndicaten in de noordelijke deelstaat Sonora.

Krantendirecteur in Veracruz door drugsbazen vermoord

De auto van de eigenaar van dagblad *La Opinión* werd op 8 april in het bij de Golf van Mexico gelegen stadje Poza Rica (deelstaat Veracruz) door vier criminelen met kogels doorzeeft. De 53-jarige Raul Gibb Guerrero, die maandenlang doodsbedreigingen had ontvangen, verloor daarop de macht over het stuur, crashte en was op slag dood. De journalist had artikelen geschreven over het corruptienetwerk van het grote drugssyndicaat in de regio, het Golfkartel. Volgens het in San Miguel de Allende (deelstaat Guanajuato) gevestigde Centrum voor Journalistiek en Openbare Ethiek waren in 2004 in Mexico vier journalisten vermoord, van wie drie in het grensgebied met de Verenigde Staten.

Politieke crisis vanwege aanklacht tegen burgemeester Mexico-Stad

Immuniteit López Obrador opgeheven

Het in meerderheid uit leden van de Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) en de Nationale Actiepartij (PAN) bestaande federale parlement in Mexico-Stad bepaalde op 7 april 2005 dat burgemeester Andrés Manuel López Obrador berecht mocht worden. Hij zou een gerechtelijke uitspraak naast zich hebben neergelegd toen hij de aanleg van een weg naar een ziekenhuis, die door onteigend land liep, goedkeurde.
Velen huldigden de opvatting dat het administratieve geschil door de PRI en de PAN werd aangegrepen om López Obrador, een kansrijke kandidaat namens de Partij van de Democratische Revolutie (PRD) bij de komende presidentsverkiezingen, uit te schakelen. De populaire López Obrador pakte de handschoen evenwel op: 'Ik ben er trots op om beschuldigd te worden, net als degenen die in het verleden voor gerechtigheid hebben gestreden.'

President Fox grijpt in

Nadat een menigte van ongeveer een miljoen mensen de PRD-burgemeester in Mexico-Stad op de dag dat hij zijn immuniteit verloor, had toegejuicht, veroorzaakte de kwestie in Mexico zoveel commotie dat president Fox zich eind april genoodzaakt voelde in te grijpen. Hij verving openbaar aanklager Rafael Macedo, die López Obrador voor de rechter wilde brengen, door de rechtsgeleerde Daniel Cabeza de Vaca. Deze liet weten dat aangetoond kon worden dat de burgemeester onwettig had gehandeld, maar voor het voeren van een rechtszaak moest ook de straf traceerbaar zijn. Deze had de nieuwe openbaar aanklager niet kunnen achterhalen. Op 4 mei maakte de regering bekend dat de aanklacht tegen López Obrador was ingetrokken.

López Obrador presidentskandidaat

López Obrador maakte op 9 mei bekend dat hij tot eind juli burgemeester zou blijven. Zijn ambtstermijn liep weliswaar af in december 2006, maar hij wilde zich kandideren voor het presidentschap. Als hij door de partij zou worden gekozen, wilde hij met de bus door het land gaan toeren om zijn sociaal pact van meer gelijkheid en minder onrechtvaardigheid aan de bevolking te presenteren. Zijn campagne zou met lage kosten gepaard gaan en er zou geen overheidsgeld aan gespendeerd worden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid richt fonds op voor voormalige 'braceros'

Voor de duizenden Mexicaanse mannen die in de periode 1942-1966 als dagloner gewerkt hadden in de Verenigde Staten werd op 8 december 2004 een nieuw fonds gecreëerd van 298 miljoen pesos (ca. 23 miljoen euro). Van hun verdiensten was in die jaren 10 procent ingehouden met de opzet dit aan hen te geven bij hun vertrek, maar zij hadden dat geld nooit ontvangen. Sinds 2003 protesteerden de 'braceros' daartegen bij zowel de Amerikaanse als de Mexicaanse regering.
Geschat werd dat rond de 400.000 mannen van de nieuwe regeling zouden profiteren.

Schommelingen bij officieel werkloosheidscijfer

De regering maakte op 21 december 2004 bekend dat ondanks het economisch herstel de werkloosheid in november was gestegen tot 3,78 procent. Het betrof het officiële werkloosheidscijfer dat als volgt gemeten was: werklozen van twaalf jaar en ouder werden geteld die in de desbetreffende periode (in dit geval: november) geen uur hadden gewerkt. Dit betekende dat alle mensen die het hoofd boven water hielden door werkzaamheden te verrichten in de zogenaamde informele economie, van de snoepverkoper tot de clown bij een verkeerslicht, niet waren meegeteld.

Recordjaar voor toeristenindustrie

Het aantal toeristen dat in 2004 Mexico had bezocht was met 10 procent gestegen in vergelijking met het jaar daarvoor, zo deelde de regering op 15 februari 2005 mee. Vooral het aantal mensen dat het land met een cruiseschip bezocht was de afgelopen vijf jaar sterk toegenomen. Een groot deel van hen kwam uit de Verenigde Staten en profiteerde van de gunstige wisselkoers van de dollar voor de peso, terwijl Europa voor hen juist duurder was geworden.
Verder werd gemeld dat de ruim twintig miljoen buitenlanders omgerekend ruim 8,4 miljard euro hadden uitgegeven en dat er 66.000 nieuwe banen waren gecreëerd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Herstel Mexicaanse economie zet door

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) gaf op 23 december 2004 aan dat de Mexicaanse economie in de eerste helft van het jaar met 3,8 procent was gegroeid. Dit resul-

taat kwam tot stand na drie mindere jaren en was volgens het instituut onder meer te danken aan het toenemen van de industriële productie in de Verenigde Staten, waardoor de Mexicaanse export met ruim 10 procent was gestegen. Dat was tegelijkertijd ook de achilleshiel, want zodra de Amerikaanse economie stootkracht zou verliezen, werd Mexico mee naar beneden getrokken. De Economische Commissie voor Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied (ECLAC) constateerde een groei in 2004 van 4,1 procent.

In VS werkzame Mexicanen sturen ruim 16 miljard dollar naar hun land

Volgens de Bank van Mexico was het aantal betalingsoverdrachten van Mexicanen die in de Verenigde Staten werkten in 2004 met 24 procent gestegen en was er in totaal een bedrag van ruim 16 miljard dollar (ca. 13,2 miljard euro) mee gemoeid, zo werd op 1 februari 2005 bekend. Dit betekende dat de groep van tien miljoen Mexicanen en zestien miljoen Amerikanen van Mexicaanse afkomst, op de olie na, de grootste bron van inkomsten voor het land was. Zij leverden een bijdrage van twee procent aan het bbp.

Wereldbank verleent twee kredieten

Op 19 mei 2005 maakte de Wereldbank bekend dat Mexico een lening van 250 miljoen dollar (ca. 206 miljoen euro) zou ontvangen om de concurrentiepositie van de economie te verbeteren door de innovatieve capaciteit van de private sector te verstevigen. Ook was het geld bestemd als ondersteuning van het hoger onderwijs.
Hetzelfde instituut had op 9 november 2004 een krediet van 8 miljoen dollar goedgekeurd om de toegankelijkheid van huisvesting voor de lage en middeninkomens te verbeteren.

Financiële ondersteuning van IDB

Mexico kreeg op 23 mei 2005 van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) een subsidie van 675.000 dollar (ca. 555.000 euro) om de financiële dienstverlening voor kleine en middelgrote boeren te verbeteren. Anderhalve maand eerder waren de IDB en de Mexicaanse regering een lening overeengekomen van 400 miljoen dollar, vooral bestemd om de levensomstandigheden in arme plaatsjes te verbeteren. Het Multilaterale Investeringsfonds van de bank gaf daarnaast op 30 maart een ondersteuning van 1,7 miljoen dollar zodat de Federale Hypothecaire Maatschappij (SHF) het afsluiten van hypotheken en leningen toegankelijker kon maken.

JUSTITIE

Cijfers over strijd tegen drugshandel

Het Mexicaanse ministerie van Openbare veiligheid presenteerde op 27 december 2004 de resultaten van de strijd tegen de drugscriminaliteit sinds het aantreden van de regering-Fox. In 2000 bleken er 37 drugshandelaars te zijn opgepakt, in 2001 waren het er 437, het jaar daarop was het cijfer 828, in 2003 steeg het aantal tot 1.689 en in het lopende jaar waren er 907 arrestaties verricht. In totaal waren 3.898 drugscriminelen aangehouden, waarvan 281 op Mexicaanse vliegvelden.

In 2004 was onder meer bijna 67 ton marihuana in beslag genomen, ruim 836 kilo cocaïne, bijna 83 kilo heroïne en meer dan 1.324.000 geestverruimende pillen.

Vrouwenmoorden in Ciudad Juárez niet gestopt

Bendeleden gestraft voor moorden in Ciudad Juárez

Tien Mexicanen kregen op 7 januari 2005 gevangenisstraffen van 40 tot 113 jaar opgelegd wegens betrokkenheid bij twaalf moorden in het noordelijk gelegen Ciudad Juárez. Daar waren de afgelopen jaren honderden vrouwen verkracht en vermoord.
Onder de veroordeelden bevonden zich vier buschauffeurs, die tot de bende van 'los Toltecas´ (de Tolteken) behoorden en zes van de moorden hadden gepleegd. In de stad Chihuahua (deelstaat Chihuahua) werden zes bendeleden van ´los Rebeldes´ (de rebellen) veroordeeld voor de moord op de andere zes vrouwen.

Vergoeding voor families van slachtoffers

De speciale aanklager die de moorden onderzocht maakte op 3 maart bekend dat de federale regering 25 miljoen pesos (ca. 1,9 miljoen euro) beschikbaar stelde om schadevergoedingen aan de familieleden van de slachtoffers uit te keren. De regering van de deelstaat Chihuahua had bovendien 5 miljoen pesos aan dat bedrag toegevoegd.
Veel van de omgebrachte vrouwen kwamen uit arme families en werkten in de assemblagefabrieken in de grensstreek, de zogenaamde 'maquiladores'.

President Fox bekritiseert berichtgeving over vrouwenmoorden

Openbaar aanklager Daniel Cabeza de Vaca verklaarde op 30 mei dat de speciale aanklager voor de moorden op de vrouwen in Ciudad Juárez, María López Urbina, zou worden vervangen door Mireille Roccatti. Inmiddels was het aantal moorden volgens de autoriteiten opgelopen tot 350, al vreesden mensenrechtengroepen dat het getal hoger was.
Op de dag van de benoeming had president Fox velen tegen zich ingenomen met de bewering dat de meeste zaken waren opgelost en de daders achter de tralies zaten. 'Het is erg verrassend dat de meeste media wel aandacht voor veiligheidsproblemen hebben, maar er geen aandacht aan besteden als criminelen worden gepakt', verkondigde hij.

NATUUR EN MILIEU

Commercialisering landbouw nadelig voor het milieu

De tien jaar van kracht zijnde Noord-Amerikaanse Vrijhandels Overeenkomst (NAFTA) tussen Mexico, de Verenigde Staten en Canada noodzaakte Mexicaanse boeren traditionele landbouwmethoden op te geven, aldus de *BBC* op 13 november 2004. Zouden zij dit niet doen, dan waren zij kansloos in de concurrentieslag met hun Amerikaanse collega's die niet alleen profiteerden van overheidssubsidies, maar ook productiemethoden hanteerden die het milieu zwaarder belastten. Landbouwdeskundige Exequiel Ezcurra waarschuwde dat bovendien op traditioneel Mexicaanse wijze verbouwde gewassen als maïs negatief zouden worden beïnvloed door het gebruik van moderne landbouwtechnieken.

Internationale oproep om ecologist vrij te laten

Milieuorganisatie Greenpeace en een aantal mensenrechtenorganisaties pleitten op 12 mei 2005 voor de onmiddellijke vrijlating

van de in november het jaar daarvoor aangehouden boerenactivist Felípe Arreaga Sánchez. Deze 55-jarige ecologist van de Organización Ecologista de la Sierra de Petatlán (OESP) was aantoonbaar vals beschuldigd van een moord en zat vast in de gevangenis van het plaatsje Zihuatanejo (deelstaat Guerrero). Zelf was hij ervan overtuigd dat zijn arrestatie voortkwam uit zijn strijd om de bossen in zijn geboortestreek, de Sierra de Petatlán, te beschermen, wat tegen de belangen van lokale heersers inging.
Ook het Amerikaanse Congreslid Bob Filner (Democraat) zette zich in voor de vrijlating van de milieuactivist.

Twee zonen van collega-activist vermoord

Een collega van Felípe Arreaga van dezelfde organisatie, Albertano Peñalosa Domínguez, reed op 20 mei in een hinderlaag toen hij 's avonds terugkeerde naar huis. Zijn auto werd door 83 kogels getroffen en een negen- en twintigjarige zoon van de milieuactivist werden gedood; zijn beide andere zonen en hijzelf raakten zwaar gewond.
Tegen Albertano Peñalosa was een arrestatiebevel uitgevaardigd met aanklachten die leken op de beschuldigen tegen Felípe Arreaga.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

President Fox lanceert nationaal mensenrechtenprogramma

De belofte van president Fox de situatie van de mensenrechten in Mexico te verbeteren, kreeg op 10 december 2004 een concreet vervolg. Op die dag presenteerde hij het nationaal mensenrechtenprogramma met een reeks van aanbevelingen, waaronder de modernisering van het justitieel systeem en de versterking van de burgerrechten in de grondwet. Bij de presentatie verzweeg Fox niet dat misstanden als politiemarteling en geweld tegen vrouwen nog veel voorkwamen.
Mensenrechtenactivisten onderschreven de doelstellingen van het plan, maar sommigen laakten de in hun ogen gebrekkige financiële onderbouwing.

Dossiers over 'vuile oorlog' werpen licht op doodseskaders

Op bevel van een federale instantie overhandigde het Mexicaanse Openbaar Ministerie op 12 februari 2005 aan de organisatie Vrijheid van Informatie in Mexico A.C. (Limac) documenten die betrekking hadden op de slachtpartij in Mexico Stad van 10 juni 1971. Op die dag werden demonstrerende studenten door de speciale politie-eenheid 'Los Halcones' (de valken) onder vuur genomen met 35 doden als gevolg.
Uit het dossier van ruim 9.000 pagina's waren 691 pagina's gekopieerd, waarvan een gedeelte bovendien onleesbaar was gemaakt. Toch bevatte het waardevolle informatie. Zo bleek dat de 'valken' speciale trainingen hadden gekregen in de Verenigde Staten, Japan en Europa. Ook werd duidelijk dat zij bamboestokken hadden gebruikt bij het doden van de studenten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanningen tussen Mexico en VS vanwege immigratiekwestie

Stripboek voor illegale emigranten stuit in de VS op weerstand

De Mexicaanse regering verdedigde op 4 januari 2005 de uitgave van een 32 pagina's tellend stripboek waarin illegale emigranten naar de Verenigde Staten advies kregen over hoe zij zonder documenten veilig de grens konden passeren. Ook waren er aanbevelingen in opgenomen om op rustige wijze illegaal in het buurland te leven. In dat geval waren huiselijk geweld, dronken een auto besturen of ruziemaken in een bar sterk af te raken.

Amerikaanse organisaties leverden felle kritiek op het initiatief van de Mexicaanse overheid. De reden voor de uitgave was dat in 2004 ongeveer 300 Mexicanen bij een emigratiepoging waren omgekomen, zoals een woordvoerder aangaf.

Scanapparaten sporen criminelen op

De introductie van scanapparaten door de Amerikaanse 'Border Patrol' om terroristen in te rekenen die vanuit Mexico voet op Amerikaanse bodem zetten, had een onvoorzien neveneffect, zo berichtte persbureau *Reuters* op 14 januari. Sinds de introductie in september van de technologische apparatuur die in verbinding stond met computers van de FBI, waren van 33.000 criminelen de antecedenten nagegaan. Sommigen hadden hun straf uitgezeten, maar 100 mensen die verdacht werden van moord en 200 verdachten van seksuele misdaden waren ingerekend. Een terrorist had de grenscontroledienst echter nog niet aangehouden.

Regeringsbesprekingen over grensbeveiliging

De Mexicaanse minister van Binnenlandse zaken Santiago Creel en zijn Amerikaanse collega Tom Ridge ontmoetten elkaar op 17 januari in de Amerikaanse grensplaats Calexico. Daar kwamen ze overeen de grensposten 24 uur per dag open te houden om files te voorkomen. Op het punt van een tijdelijke arbeidsvergunning voor Mexicaanse werknemers in de VS bereikten de twee bewindslieden echter geen akkoord. President George W. Bush had een 'gastarbeidersplan' goedgekeurd, maar zijn Republikeinse partijgenoten hadden er grote bezwaren tegen omdat het de nationale veiligheid in gevaar zou brengen.
Voor miljoenen illegale Mexicanen in de VS was aanname van het plan van groot belang.

Amerikaanse minister Rice prijst relatie met Mexico

Bij haar bezoek aan de hoofdstad Mexico Stad op 10 maart sprak de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice over de goede betrekkingen die tussen beide landen bestonden. In Mexico bestond er evenwel ongenoegen over het feit dat op het terrein van de illegale Mexicaanse immigranten in de VS onder het bewind van de presidenten George W. Bush en Vicente Fox nauwelijks vooruitgang was geboekt. Dat kwam vooral, zo stelden waarnemers, doordat de Amerikaanse regering sinds 2001 de strijd tegen het terrorisme de hoogste prioriteit had gegeven. Zij vermoedden dat de VS tijdens de tweede ambtsperiode van Bush meer aandacht zouden hebben voor Latijns-Amerikaanse kwesties.

Weerzin in Mexico tegen Amerikaans Minuteman Project

Het Mexicaanse ministerie van Buitenlandse zaken liet op 29 maart weten dat de consulaten in de Amerikaanse staat Arizona aanklachten zouden indienen tegen onwet-

tige detenties van landgenoten door leden van het zogenaamde Minuteman Project. Dat was een plan van Amerikaanse nationalistische vrijwilligers om de ongeveer 65 kilometer lange grens in Arizona, die beschouwd werd als het kwetsbaarste gedeelte van de grens tussen de VS en Mexico, te 'beschermen' tegen illegale immigranten. Bekend was dat een deel van de burgervrijwilligers zich wilde bewapenen en volgens de Mexicaanse pers waren veel van de activisten racistisch.

VS waarschuwen reizigers in grensgebied

Op 26 april maakte het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken voor de tweede keer in het lopende jaar haar burgers attent op de gevaren van het reizen in Mexicaanse steden net over de grens. Daar was volgens het departement sprake van een golf van criminaliteit doordat bendes elkaar de routes voor de drugshandel betwistten. De Mexicaanse autoriteiten reageerden op de waarschuwing met de mededeling dat de strijd tegen de criminaliteit was geïntensiveerd.

Bij een soortgelijk advies in januari had de Mexicaanse regering Washington laten weten niet gediend te zijn van inmenging in interne aangelegenheden.

President Fox bekritiseerd om vermeend racisme

Bij een ontmoeting op 15 mei met Texaanse zakenlieden merkte president Fox in een toespraak op: 'Zonder twijfel voeren Mexicanen met trots, bereidwilligheid en bekwaamheid in de Verenigde Staten werkzaamheden uit die zelfs de zwarten niet willen doen.' De opmerking lokte sterk afwijzende reacties uit. In de Mexicaanse pers werden woorden als 'onacceptabel' en 'schaamteloos' gebruikt en een om commentaar gevraagde woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken reageerde met nog meer venijn: 'Een dialoog op dat niveau verdient geen commentaar.'

Fox liet weten dat hij elke racistische interpretatie van zijn woorden betreurde. Hij had slechts de positieve rol van de Mexicaanse werklieden in de VS willen benadrukken.

(Vorige berichten pag. 661/3 e.v. - 2004)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Guantánamo Bay opnieuw in opspraak wegens mishandelingen

Roep om sluiting

Al jaren kwam er van Democraten en mensenrechtenorganisatie kritiek op Guantánamo Bay op Cuba, maar in juni 2005 pleitten voor het eerst ook enkele Republikeinse senatoren voor sluiting van het Amerikaanse militaire detentiecentrum. De eerste was senator Mel Martinez. Hij kreeg bijval van senator Chuck Hagel. De rechtstreekse aanleiding was de gedeeltelijke publicatie van een geheim rapport van het Pentagon door *Time Magazine*. Hierin werd onder meer beschreven hoe een islamitische gevangene in Guantánamo Bay was gedwongen om tegen zijn geloofsvoorschriften in zijn baard en snor af te scheren. Hij zou langdurig hebben moeten staan met pornografische foto's op zijn lichaam en hij zou onzedelijk zijn betast door vrouwelijke militairen.
Op 12 juni zei senator Chuck Hagel op nieuwszender CNN: 'Als we gevangenen op deze wijze behandelen is dat niet alleen verkeerd, maar ook gevaarlijk, dom en kortzichtig (...) Op deze manier kan je de sympathie van de wereld niet winnen, zeker niet van de moslimwereld.'
Anderen die in juni opriepen tot sluiting van Guantánamo Bay waren de voormalige Democratische presidenten Jimmy Carter en Bill Clinton.
Vice-president Dick Cheney zei op 13 juni op de Amerikaanse zender *Fox News TV* dat de minder gevaarlijke gevangenen uit Guantánamo Bay inmiddels waren vrijgelaten. De mensen die nog vastzaten noemde hij 'slechte mensen' en 'onverbeterlijk'. Het zou gevaarlijk zijn om hen te laten gaan en van sluiting van Guantánamo Bay kon daarom geen sprake zijn.

'VS leveren terreurverdachten uit aan landen die martelen'

Volgens de Amerikaanse Unie voor Burgerrechten (ACLU) leverden de Amerikaanse autoriteiten sinds september 2001 regelmatig terreurverdachten uit aan het land van herkomst, ook als daar volgens rapporten van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken werd gemarteld. Volgens de ACLU waren er zeker 100 tot 150 mensen na uitlevering door de VS in het buitenland gemarteld, onder meer in Pakistan, Syrië en Egypte. Men baseerde zich op gesprekken met terreurverdachten die dit was overkomen. Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) bevestigde het bericht. De Amerikaanse overheid zei in een reactie dat er alleen mensen werden uitgeleverd als het betreffende land vooraf beloofde hen goed te behandelen. De ACLU bracht hier tegenin dat deze beloftes loos konden zijn. Er was geen enkele controle.

VN beschuldigen VS van marteling

Op 23 juni zei Manfred Nowak, de topexpert van de VN inzake marteling, dat de Verenigde Naties over bewijzen beschikten dat in Guantánamo Bay werd gemarteld. De VN zouden al drie jaar lang verzoeken hebben ingediend om de gevangenis te mogen inspecteren, maar Washington had hier nooit op gereageerd.
Dagblad de *New York Times* meldde op 23 juni dat artsen, psychologen en psychiaters in Guantánamo Bay adviseerden over het effectiever maken van ondervragingen. Ze gaven bijvoorbeeld tips hoe de verdachten meer stress bezorgd kon worden en hoe hun eventuele fobieën, angsten en zwakheden tijdens ondervragingen uitgebuit konden worden. De krant baseerde zich op vraaggesprekken met voormalige ondervragers van het militaire detentiecentrum en vroeg zich af of de betrokken artsen verweten kon worden dat ze de ethische beroepscodes overtraden. Het Pentagon zei in een reactie dat dit niet zo was, omdat de artsen niet bezig waren met het behandelen van patiënten maar werkten als gedragsdeskundigen. Het Pentagon ontkende de praktijken echter niet.

Bush wil marteling wereldwijd uitbannen

President Bush zei op 26 juni ter ere van de VN-dag tegen marteling dat de VS het respecteren van mensenrechten wereldwijd propageerden. Het nalaten van marteling viel hier automatisch onder. De VS zouden dan ook uit zijn op een wereldwijde uitbanning van marteling, aldus Bush.

FBI krijgt eigen inlichtingendienst

In maart 2005 deed de commissie Silver-

man-Robb de Amerikaanse president 74 voorstellen om de verrichtingen van de Amerikaanse inlichtingendiensten te verbeteren. Op 30 juni nam Bush er 70 over, allemaal maatregelen die de strijd tegen terrorisme, het tegengaan van de verspreiding van massavernietigingswapens en de in december 2004 begonnen hervorming van de inlichtingendiensten effectiever moesten maken.

Nationale veiligheidsdienst

De belangrijkste maatregel was wellicht de oprichting van een inlichtingendienst binnen de FBI, die de National Security Service (Nationale Veiligheidsdienst) ging heten. Deze zou binnen de VS onderzoek gaan doen naar activiteiten die de nationale veiligheid in gevaar konden brengen en moest tevens informatie van Justitie, spionagediensten en contraterroristische diensten met elkaar in verband gaan brengen.
De CIA kreeg controle over alle buitenlandse spionageactiviteiten.
In de VS had lang verzet bestaan tegen binnenlandse spionage door de FBI, uit angst dat dit ten koste zou gaan van de burgerrechten.
Andere maatregelen die Bush op 30 juni nam waren onder meer:
• Een opdracht aan de relevante Amerikaanse autoriteiten om beslag te leggen op de financiële tegoeden van elke persoon of organisatie die mogelijk hielp bij de verspreiding van massavernietigingswapens.
• De oprichting van een nationaal contraproliferatiecentrum, ter coördinatie van de Amerikaanse pogingen om de verspreiding van massavernietigingswapens tegen te gaan.
• Het aanstellen van een nieuwe plaatsvervangende procureur-generaal die binnen het ministerie van Justitie verantwoordelijk werd voor inlichtingenzaken en nationale veiligheid.

BINNENLAND

Watergate-informant Deep Throat maakt zich bekend

Op 30 mei 2005 onthulde het tijdschrift *Vanity Fair* dat Deep Throat in werkelijkheid Mark Felt heette. Deep Throat was het pseudoniem van de informant die in de jaren '70 van de twintigste eeuw de onderzoeksjournalisten Bob Woodward en Carl Bernstein hielp om het Watergate-schandaal te ontrafelen. Hun publicaties over dit afluisterschandaal zouden in 1974 leiden tot het aftreden van toenmalig president Richard Nixon. Sindsdien was druk gespeculeerd over de identiteit van deze mysterieuze Deep Throat. In 1974 was Felts naam in dit verband al genoemd, maar hij had toen elke betrokkenheid ontkend. In zijn in 1979 gepubliceerde memoires had hij dit opnieuw gedaan.
Mark Felt was in de tijd van het Watergate-schandaal de tweede man van de FBI. Vanwege zijn hoge positie was hij tot in detail op de hoogte van het onderzoek naar de inbraak in het Watergate-gebouw te Washington DC, waar de Democratische Partij kantoor hield. Zo was hem ook bekend dat deze inbraak in opdracht van kringen rondom de Republikeinse president Nixon was gepleegd, met de bedoeling afluisterapparatuur te plaatsen.
Mogelijk had Felt geheime informatie hierover laten uitlekken uit persoonlijke rancune tegen Nixon, die hem had gepasseerd bij de opvolging van FBI-directeur J. Edgar Hoover. Uit angst voor vervolging of schande had hij echter nooit willen toegeven dat hij Deep Throat was, maar nadat zijn familie in 2002 achter zijn geheim was gekomen had deze hem ervan overtuigd dat hij geen verrader was, maar een held. Daarom was hij op 91-jarige leeftijd alsnog met zijn onthulling gekomen.

Op 1 juni gaven Woodward en Bernstein op de website van dagblad de *Washington Post* toe dat Mark Felt destijds inderdaad hun belangrijkste informant was. Zij hadden tot na zijn dood willen wachten met het bekendmaken van de identiteit van Deep - Throat, omdat ze dat in 1974 aan Felt hadden beloofd.

JUSTITIE

Zanger Michael Jackson vrijgesproken

Popster Michael Jackson werd op 14 juni 2005 vrijgesproken. Hij was beschuldigd van seksueel misbruik van een minderjarige jongen, maar de jury achtte dit niet bewezen omdat het vermeende slachtoffer de enige getuige was en zichzelf regelmatig tegensprak. Jacksons advocaten zeiden dat diens ouders louter uit waren op een forse schadevergoeding.
De zaak had vier maanden geduurd en kreeg vanwege de populariteit van Jackson massale media-aandacht uit de hele wereld.

NATUUR EN MILIEU

Olie-industrie beïnvloedt Amerikaans milieubeleid

ExxonMobil adviseerde Amerikaans kabinet

Het Britse dagblad *The Guardian* citeerde op 8 juni 2005 uit officiële stukken van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken, waaruit bleek dat het besluit van het kabinet-Bush uit maart 2001 om het Verdrag van Kyoto niet te ratificeren mede was genomen op basis van adviezen van oliegigant ExxonMobil.
Volgens het Verdrag uit 1997 moest de uitstoot van broeikasgassen wereldwijd worden teruggedrongen om ingrijpende klimaatsveranderingen tegen te gaan. De VS waren een van de weinige geïndustrialiseerde naties die weigerden het Verdrag te ondertekenen.
De gepubliceerde stukken waren aan *The Guardian* geleverd door milieuorganisatie Greenpeace, die ze op grond van de Wet op Vrijheid van Informatie (FOIA) van het ministerie had gekregen. Ze stamden uit de periode 2001 - 2004. In een van de stukken werd onderminister van Buitenlandse zaken Paula Dobriansky opgeroepen om aan Exxon en belangengroepen die tegen het Verdrag van Kyoto waren te vragen om mogelijke alternatieven te formuleren. 'Potus [= President of the United States] verwierp Kyoto mede vanwege uw inbreng', stond in een ander document, gericht aan de Global Climate Coalition (GCC). De GCC was de belangrijkste Amerikaanse groepering die zich tegen 'Kyoto' verzette en ExxonMobil was er een van de belangrijkste leden van.
In het stuk stond ook dat het Witte Huis ExxonMobil plaatste 'tussen de bedrijven die het meest actief en prominent tegenstand boden aan bindende afspraken om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen'. Ook werd Exxon bedankt voor zijn 'actieve betrokkenheid' bij het bepalen van het beleid ten aanzien van klimaatsverandering.
Exxon, een van de machtigste bedrijven ter wereld, had altijd ontkend bij het Witte Huis te hebben gelobbyd tegen het Kyoto-verdrag.

Fraude in rapporten over klimaatsverandering

Dagblad de *New York Times* meldde op 8 juni 2005 dat officiële Amerikaanse rapporten over klimaatsverandering werden gerediteerd door een medewerker van het Witte Huis, die tot 2001 had gewerkt voor het American Petroleum Institute (API). In die functie had hij namens de olie-industrie gelobbyd tegen strengere normen voor de uitstoot van kooldioxide. Het ging om Philip Cooney, voorzitter van de Raad voor milieukwaliteit. Hij zou in 2002 en 2003 tientallen stellige uitspraken van wetenschappers over de relatie tussen luchtvervuiling en het broeikaseffect uit rapporten hebben geschrapt en wetenschappelijke twijfels over het bestaan van deze relatie juist hebben aangedikt. Veel van Cooneys wijzigingen bepaalden de toonzetting van officiële rapporten, op grond waarvan de Amerikaanse politiek besloot dat de relatie tussen luchtvervuiling en het broeikaseffect niet was bewezen en ratificatie van het Kyoto-verdrag dus voorbarig was.
Bewijzen voor de veranderingen die Cooney had aangebracht waren de New York Times toegespeeld door Rick Piltz, een in maart afgetreden topmedewerker van het bureau dat het door de Amerikaanse overheid ingestelde onderzoek naar klimaatsverandering coördineerde.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Senaat biedt excuses aan voor lynchpartijen

De Amerikaanse Senaat bood op 14 juni 2005 excuses aan omdat ze in de periode 1920 tot 1940 alle 200 pogingen had gedwarsboomd om een landelijk verbod op het lynchen van zwarte Amerikanen in te voeren. Het Huis van Afgevaardigden en diverse presidenten hadden de initiatieven indertijd wel gesteund. De excuses werden uitgesproken tegenover ca. 200 familieleden van slachtoffers en een overlever van een lynchpartij in 1930 te Indiana.
De motie die opriep tot het aanbieden van deze excuses was door alle Senatoren aanvaard.

Veroordeling wegens racistische moorden in 1964

Een rechtbank in Mississippi veroordeelde op 24 juni 2005 een voormalig lid van de racistische organisatie Ku Klux Klan (KKK) tot 60 jaar gevangenisstraf.
Toen de burgerrechtenactivisten Michael Schwerner, Andy Goodman en James Chaney in 1964 in de staat Mississippi campagne voerden voor de registratie van zwarte kiesgerechtigden, werden ze door leden van KKK vermoord. De rechtbank achtte het bewezen dat de inmiddels tachtigjarige doopsgezinde priester Edgar Ray Killen, in 1964 een vooraanstaand lid van de KKK, hiertoe opdracht had gegeven. Omdat hij de drie niet zelf had omgebracht, werd Killen niet veroordeeld wegens moord, maar doodslag. Killen was in 1964 ook al van betrokkenheid bij de moorden verdacht, maar werd toen door de uitsluitend blanke jury vrijgesproken. Begin 21e eeuw was nieuw bewijsmateriaal tegen hem gevonden en werd de zaak heropend. Hij ontkende schuld.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vietnamese premier bezoekt Witte Huis

De Vietnamese premier Phan Van Khai had op 21 juni 2005 een ontmoeting met de Amerikaanse president Bush. Het was het hoogste Vietnamese bezoek aan het Witte Huis sinds het einde van de Vietnam-oorlog in 1975. Bush prees het land omdat de economie er steeds sterker werd en omdat het meehielp met het zoeken naar stoffelijke resten van Amerikanen die sinds de Vietnam-oorlog werden vermist. Grote besluiten werden niet genomen, al kondigde Bush wel aan dat hij een tegenbezoek aan Vietnam zou brengen.
Khai sprak met Defensieminister Rumsfeld over gezamenlijke terrorismebestrijding en samenwerking tussen de inlichtingendiensten van de twee landen.
Khai's bezoek was een signaal dat de betrekkingen tussen Vietnam en de VS steeds beter werden. Hij was echter ook in de VS om Amerikaanse investeerders voor zijn land te vinden. Sinds de twee landen in 1995 diplomatieke betrekkingen aangingen, waren de VS de belangrijkste handelspartner van Vietnam geworden. Met de onderlinge handel was in 2004 6,4 miljard dollar (ca. 5,3 miljard euro) gemoeid.
Khai werd tijdens zijn bezoek meerdere malen geconfronteerd met demonstranten die democratie, godsdienstvrijheid en respect voor mensenrechten in Vietnam eisten.

Bush verdedigt oorlog in Irak

Ter ere van de eerste verjaardag van de machtsoverdracht aan de Iraakse interimregering, hield president Bush op 29 juni 2005 een toespraak voor militairen in Fort Bragg, Noord-Carolina. Deze werd op *prime time* op de vier grootste Amerikaanse tv-stations en drie vooraanstaande nieuwszenders uitgezonden. Bush ging rechtstreeks in op de toenemende weerzin tegen de oorlog. Hij zei dat de dagelijks terugkerende tv-beelden van geweld en ellende in Irak ook hem raakten. Hij benadrukte echter dat de Amerikaanse aanwezigheid in Irak van levensbelang was voor de veiligheid van de VS. Want als het verzet in Irak niet werd gebroken, zouden aan Al-Qaeda verbonden terroristen er een veilige haven vinden van waaruit ze de VS konden proberen aan te vallen. Bush herinnerde in dit verband vijf keer aan de aanslagen in de VS op 11 september 2001. De massavernietigingswapens waarom de oorlog in 2003 feitelijk was begonnen, en die daarna nooit werden gevonden, noemde hij geen enkele keer.
Hij zei dat de oorlog op den duur kon worden gewonnen door de Iraakse democratie volwassen te maken en Iraakse troepen op te leiden. Meer Amerikaanse troepen sturen om de oorlog sneller te beëindigen vond Bush geen optie, omdat Irak zelf langzaam maar zeker zijn veiligheid moest leren bewaken. Pas als ze hiertoe in staat waren, zou het Amerikaanse leger vertrekken. Wanneer dat precies was, viel nog niet te zeggen, aldus Bush.

Afnemende steun van Amerikaans publiek

Terwijl Bush' eerdere toespraken voor militairen in de regel met instemmend gejuich en applaus werden ontvangen, luisterde men in Fort Bragg in stilte toe. Er werd slechts één keer geapplaudisseerd, toen Bush zei dat de troepen in de strijd zouden blijven tot deze was gewonnen. Deze weinig enthousiaste ontvangst leek tekenend voor de stemming in de VS. Niet alleen het grote aantal slachtoffers in Irak, maar ook de kosten van gemiddeld 175 miljoen dollar (ca. 145 miljoen euro) per dag stuitten steeds meer Amerikanen tegen de borst. Uit onderzoek dat nieuwszender CNN in juni in samenwerking met *USA Today* en *Gallup Poll* verrichtte, bleek dat het aantal Ameri-

kanen dat de oorlog wilde voortzetten was afgenomen van 47 procent in maart tot 39 procent in juni. En 56 procent vond dat de VS Irak in 2003 bij nader inzien toch maar beter niet hadden kunnen aanvallen. In maart 2003 was nog 62 procent voor de aanval.
Ook Bush' strijd tegen terrorisme kreeg steeds minder instemming. Terwijl in februari 2005 19 procent van de Amerikanen de wijze waarop de regering-Bush tegen terrorisme streed als 'zinvol' bestempelde, was dit in juni afgenomen tot 10 procent. Een grote groep, 42 procent, zei de strijd 'enigszins zinvol' te vinden en 47 procent was er 'erg ontevreden' over. Van alle Amerikanen vond 47 procent dat Bush zijn werk in het algemeen goed deed, tegenover 57 procent in januari.

Al-Qaeda

Of de toespraak in Fort Bragg het tij kon keren, viel te betwijfelen. Naar de tv-uitzendingen keken slechts 23 miljoen Amerikanen. Sinds zijn aantreden in 2000 had Bush nooit zo'n klein publiek getrokken. En naderhand kwam er in de media en van Democratische Congresleden felle kritiek op het feit dat hij verband legde tussen '11 september' en de oorlog in Irak. Want er was nooit bewezen dat het Irak van Saddam Hoessein bij deze aanslagen betrokken was geweest. En Saddam Hoessein was dan wel een wrede dictator, maar hij gaf Al-Qaeda niet de kans om in zijn land neer te strijken. Pas sinds de Amerikaanse aanval leek Al-Qaeda zijn machtsbasis te hebben verlegd van Afghanistan naar Irak. Indien de aanval op Irak werkelijk in het kader van de strijd tegen terrorisme was uitgevoerd, had deze dus averechts gewerkt, aldus de critici.

(Vorige berichten pagina 350/3 e.v. - 2005)

IRAK

BINNENLAND

'Opstandelingen beschikken over 200.000 strijders'

De opstandelingen in Irak beschikken over meer manschappen dan de Amerikaanse legermacht, namelijk ongeveer 200.000 mensen. De harde kern daarvan wordt gevormd door 30.000 tot 40.000 personen. Dit verklaarde het hoofd van de Iraakse veiligheidsdienst generaal-majoor Mohamed Abdullah Shahwani op 3 januari 2005 tegenover persbureau *AFP*.
Volgens Shahwani speelden voormalige leden van de Baathpartij rond ex-leider Saddam Hoessein de hoofdrol. De partij had destijds naar schatting rond de twee miljoen leden. Voormalig Ba'athisten werden geholpen door 'een groot aantal mensen die de kost moeten verdienen nadat ze zonder werk waren komen te zitten, vooral mensen die in het vroegere Iraakse leger dienden', zo stelde de generaal.

Dagelijkse aanslagen maken veel slachtoffers

De laatste maanden van 2004 hielden de aanslagen van opstandelingen onverminderd aan. De intensiteit nam verder toe met het naderen van de verkiezingen voor een voorlopig parlement op 30 januari 2005, waarvan het gewapend verzet had gezworen deze te zullen verstoren. Daarna was er sprake van een lichte afname, maar aanslagen vonden nog vrijwel dagelijks plaats. Volgens het Iraakse ministerie van Binnenlandse zaken bedroeg het aantal dodelijke slachtoffers over de zes maanden tot eind juni 2005 ruim 8.100, zowel burgers, politiemannen als militairen. In dezelfde periode raakten ca. 12.000 Irakezen gewond.

Het dodental onder Amerikaanse militairen stond eind juni 2005 op 1.742, gerekend vanaf het begin van de oorlog in maart 2003. Het aantal gewonden bedroeg 12.762. Over het aantal doden en gewonden die vielen onder Irakezen door oorlogshandelingen van Amerikaanse en andere troepen zijn weinig betrouwbare gegevens te verkrijgen. In het gerenommeerde medische tijdschrift *The Lancet* werd het aantal burgerslachtoffers tussen maart 2003 en oktober 2004 geschat op ca. 100.000. De meeste van hen vonden de dood door bombardementen door coalitietroepen.

Overzicht van de belangrijkste aanslagen

4 november 2004
3 Britse soldaten vinden de dood en 8 raken gewond door een zelfmoordaanslag bij een controlepost nabij Camp Dogwood, ten zuidwesten van Bagdad.
25 november
Een mortieraanval op een legerbasis kost vier Gurkha's (Nepalese soldaten) die werken voor een Brits beveiligingsbedrijf in Bagdad het leven. 15 anderen raken gewond. De verantwoordelijkheid wordt opgeëist door de groepering Ansar al-Sunna.
Amerikaanse troepen vinden in de noordelijke stad Mosul de lijken van 21 mensen, onder wie minstens 11 Iraakse politieagenten of nationale gardisten. De meesten zijn door het hoofd geschoten.
3 december
Bij aanvallen op een sjiitische moskee en een politiebureau in Bagdad komen 30 mensen om, onder wie minstens 16 politieagenten. De groep rond de Jordaniër Abu Musab al-Zarqawi eist de verantwoordelijkheid op.
Op dezelfde dag vallen bij gevechten in Mosul zeker 12 doden, de meesten zijn opstandelingen.
4 december
Bij een zelfmoordaanslag op een bus met Koerdische peshmerga's in Mosul komen 16 van hen om het leven.
5 december
In Tikrit vallen 17 doden en 13 gewonden onder Iraakse arbeiders die in bussen naar hun werk worden gebracht.
In Baiji doodt een autobom de plaatselijke commandant van de Nationale garde en drie lijfwachten. Een vergelijkbare actie vindt plaats in Tikrit, met 1 dode en 4 gewonden.
13 december
Er komen 13 mensen om als gevolg van een zelfmoordaanslag met een autobom in Bagdad, bij de ingang van de Groene Zone waar de Iraakse interim-regering en de Britse en Amerikaanse ambassades zijn gevestigd.
19 december
Een groep van 30 mannen met automatische wapens en handgranaten valt verkiezingsbeamten in Bagdad aan. 3 doden.
Minstens 14 doden en 30 gewonden door een zelfmoordbom in Kerbala. In Najaf komen door een zelfde oorzaak tenminste 48 mensen om en raken meer dan 90 gewond.
21 december
Minstens 24 personen worden gedood en zeker 60 raken gewond als raket- en mortiervuur een rij wachtenden in een eettent op Camp Merez, bij Mosul, treft. De meeste zijn Amerikaanse soldaten.
27 december
Een sjiitisch politicus overleeft een aanslag bij zijn kantoor in Bagdad. Minstens 13 anderen komen om het leven.
29 december
Zeker 28 mensen, onder wie 10 politieagenten, komen om bij een grote explosie in een huis in Ghazaliya (bij de weg van Bagdad naar Falluja) waar strijders zich schuil houden. De precieze toedracht blijft onduidelijk.
1 januari 2005
Abu Musab al-Zarqawi geeft een video vrij waarop vijf leden van de Nationale garde zijn te zien, die worden neergeschoten wegens 'collaboratie met de Amerikaanse troepen'.
2 januari
Met een autobom wordt een bus met leden van de Nationale garde, nabij een Amerikaanse militaire basis in de omgeving van Balad, opgeblazen. Er

Irak

vallen 26 doden en 6 gewonden.
4 Iraakse politieagenten vinden de dood als ze in een hinderlaag lopen bij Samarra, ten noorden van Bagdad.
In de oostelijke provincie Diyala wordt de plaatsvervangend gouverneur Ali Haddawi vermoord.

3 januari
In totaal 17 mensen vinden de dood door een explosie bij een Amerikaanse ingang tot de Groene Zone en bij de ontploffing van drie autobommen in Bagdad, Balad en Tikrit.

4 januari
De gouverneur van de provincie Bagdad, Ali al-Haidri, wordt door gemaskerde en gewapende mannen vermoord na in een buitenwijk van Noord-Bagdad in een hinderlaag te zijn gelokt. Ook zes lijfwachten komen om. Een eerdere aanslag op zijn leven in 2004 had hij overleefd. De groep rond Abu Musab al-Zarqawi eist de verantwoordelijkheid op.
Dat doet de groepering ook met een zelfmoordaanslag via een autobom op een Iraakse commandobasis in Yarmouk, waarbij 10 doden en 60 gewonden vallen.

9 januari
De plaatsvervangend politiechef van Samarra, Mohammed Mudhafir, wordt doodgeschoten in zijn auto.

10 januari
Gewapende mannen vermoorden Amer Ali Nayef, plaatsvervangend politiechef van Bagdad, en zijn zoon wanneer deze hun huis verlaten in Dora, in het zuiden van Bagdad.
2 Amerikaanse soldaten vinden de dood in het zuidwesten van Bagdad als zij met hun auto op een bom rijden.
Een zelfmoordenaar rijdt een gestolen politieauto met explosieven een politiebureau binnen in Zafarniyah, in het zuiden van Bagdad. Minstens 3 mensen komen om.

11 januari
In totaal 17 mensen worden gedood bij aanslagen in Tikrit, Samarra en dichtbij Bagdad.

12 januari
Mahmoud al-Madaen, vertegenwoordiger van groot-ayatollah Ali al-Sistani – Iraks belangrijkste sjiitische geestelijke – in de stad Salman Pak wordt gedood, evenals zijn zoon en vier lijfwachten.

16 januari
Tenminste 17 mensen vinden de dood als strijders het vuur openen op controleposten bij de stad Kut. Onder de doden zijn Iraakse politieagenten, leden van de Nationale garde, lokale ambtenaren en Iraki's werkzaam voor buitenlandse bedrijven.
De gematigde sjiitische politicus Salama al-Khafaji overleeft in Bagdad voor de tweede maal een aanslag.

17 januari
Shaker Jabbar Sahl, lid van de Beweging voor de Constitutionele Monarchie – geleid door Sharif Ali bin Hoessein, een neef van de laatste Iraakse koning – wordt in Bagdad door gemaskerde mannen vermoord.
Er vallen zeker 10 doden en 30 gewonden als een auto met explosieven inrijdt op een politiehoofdkwartier in Baiji.
Bij een aanslag in Buhriz (ten noorden van Bagdad) worden 8 leden van de Nationale garde doodgeschoten. De groep rond Abu Musab al-Zarqawi claimt de actie.
Er vallen 2 doden als het vuur wordt geopend op een verkiezingsbureau in Musayib, ten zuiden van Bagdad. Ook in Basra worden drie van deze bureaus beschoten, zonder slachtoffers te maken.
In de zuidelijke stad Numaniya word de zoon van Habib Salman al-Katib, vertegenwoordiger van groot-ayatollah Ali al-Sistani, vermoord.

18 januari
In Basra wordt een niet bij naam genoemde kandidaat op de verkiezingslijst van interim-premier Ayad Allawi vermoord

19 januari
In Bagdad vallen in totaal 26 doden bij een serie aanslagen met autobommen.

21 januari
Door zelfmoordaanslagen op een sjiitische moskee en op een ambulance in Bagdad komen in totaal 22 mensen om en raken meer dan 40 gewond.
Elders in Irak worden die dag een Iraakse, een Amerikaanse en een Italiaanse soldaat gedood.

22 januari
De groepering Ansar al-Sunnah doodt 15 Iraakse soldaten die ze eerder had ontvoerd in Hit, ten noordwesten van Bagdad.

23 januari
Een video op internet laat zien hoe leden van de groep van Abu Musab al-Zarqawi een Egyptische, geblinddoekte vrachtwagenchauffeur op een straathoek doodschieten.
Een stembureau in de zuidelijke stad Hilla wordt opgeblazen en een ander in de westelijke stad Ramadi wordt eveneens aangevallen.
Een Iraakse vertaler die werkt voor het Amerikaanse leger wordt, tezamen met zijn zoon, gedood in Bagdad.
Politiekolonel Nadir Hassanen zijn vijfjarige dochtertje worden in Bagdad doodgeschoten.

25 januari
Op internet eist de groepering Ansar al-Sunnah de dood op van 11 Iraakse politieagenten en van een hooggeplaatste rechter, Qais Hashim Shameri. Zij kwamen om in Bagdad.
Een zelfmoordenaar blaast namens de groep van Abu Musab al-Zarqawi een auto met explosieven op bij het hoofdkwartier van de partij van interim-premier Allawi. Er vallen 10 gewonden.

26 januari
Een Amerikaanse marinehelikopter, gebruikt voor de voorbereiding van veiligheidsmaatregelen voor de verkiezingen, stort neer in het woestijngebied nabij de Jordaanse grens. Een onderzoek moet uitwijzen of de oorzaak mist is of het gevolg van vijandelijk vuur. Er komen 30 mariniers en een matroos om.
Elders in het land komen door aanvallen van opstandelingen nog eens 6 mariniers en soldaten om.
Er vallen 15 doden en 30 gewonden bij een zelfmoordaanslag op een benzinetanker bij het gebouw van de Koerdische Democratische Partij (KDP) in de noordwestelijke stad Sinjar. De groep van Al-Zarqawi stelt zich verantwoordelijk.
9 doden en tenminste 12 gewonden zijn het resultaat van drie aanslagen elders in het land, onder meer op kantoren van enkele politieke partijen in Bagdad.

27 januari
Een Iraakse politieman komt om door het exploderen van een autobom bij het kantoor van de gouverneur in Baquba, ten noorden van Bagdad.
Een autobom treft ook een Amerikaanse militaire basis in het centrum van Ramadi. Over eventuele slachtoffers is niets bekend. In dezelfde stad worden twee Irakezen bij een vuurgevecht gedood en ook op een aantal andere plaatsen vallen doden, onder wie drie burgers in Samarra. Ook verscheidene stembureaus worden aangevallen.

30 januari
Met het openen van de stembureaus gaat er een golf van aanslagen door het land. In Bagdad zijn de hele dag explosies te horen, onder meer door zelfmoordaanslagen op stembureaus.

13 februari
Een Iraakse vertaler voor de Italiaanse troepen, de 51-jarige Hassan Khiwaet, en zijn 20-jarige zoon worden bij hun huis in de zuidelijke stad Nassiriya doodgeschoten.
Dezelfde dag wordt een Iraakse legerofficier vermoord.

18 februari
In Dora, een district van Bagdad, brengt een man in een moskee explosieven tot ontploffing. Er vallen 15 doden en 33 gewonden
De al-Bayaa moskee in het westen van Bagdad wordt even later getroffen door een zelfmoordenaar, hetgeen 2 mensen het leven kost.
Vervolgens vallen bij een religieuze processie 2 doden en 8 gewonden door een bom.
Ten zuiden van Bagdad doodt een ontplofte autobom bij een sjiitische moskee 7 mensen en verwondt er 10.

24 februari
Een als politieman verklede zelfmoordenaar blaast zichzelf op bij een politiebureau in Tikrit, met als gevolg tenminste 12 doden en een veelvoud aan gewonden.
In Kirkuk en Iskandariya (ten zuiden van Bagdad) komen bij aanslagen elk 2 politieagenten om. Ook een kind vindt de dood.
In Bagdad worden 2 burgers en 2 Amerikaanse soldaten gedood.

28 februari
Tenminste 115 mensen vinden de dood en 130 raken gewond als een strijder een auto met explosieven laat inrijden op een menigte in de stad Hilla, ten zuidoosten van Bagdad. Zij stonden in de rij voor het laten afnemen van medische tests om tot het Iraakse leger toegelaten te worden.
In Mosul vindt een zelfmoordaanslag plaats bij een begrafenisceremonie in een sjiitische moskee: 46 doden en mogelijk 100 gewonden.
Opstandelingen die zich voordoen als politieagenten schieten politiechef Ahmed Obeis en 2 agenten dood in Bagdad.

24 maart
Minstens 11 doden en 14 gewonden vallen als een autobom ontploft bij een politiecontrolepost in Ramadi.

Irak

In het oosten van Bagdad vinden 5 vrouwen, werkzaam als vertaler, de dood in een kogelregen.

25 maart

In Bagdad wordt legercommandant Suleiman Mohammad vermoord.

2 onthoofde lichamen in Iraakse legeruniformen worden aangetroffen bij een politiepatrouille ten noorden van Bagdad.

2 april

Afgaande op mededelingen van Al-Zarqawi een dag later, worden ongeveer 39 Katoesja-raketten afgevuurd door tussen de 40 en 60 opstandelingen op de Abu Ghraib gevangenis in Bagdad. Het gebouw heeft een symboolfunctie omdat het negatief in het nieuws is gekomen door martelingen van Iraakse gevangenen door Amerikaanse soldaten. Apache helikopters en infanterieversterkingen weten na 40 minuten de aanval af te slaan. Er vallen tientallen gewonden.

13 april

In een gemeenschappelijk actie van Ansar al-Sunnah en de groep rond Al-Zarqawi in Kirkuk worden 12 mensen gedood bij een bomexplosie.

14 april

In het centrum van Bagdad komen tenminste 15 mensen om het leven en raken ongeveer 20 gewond bij een zelfmoordaanslag met een autobom, nabij een gebouw van het ministerie van Binnenlandse zaken.

In Kirkuk worden 5 politieagenten gedood door een actie van Ansar al-Sunnah.

In Bagdad wordt Firas Hoessein, werkzaam voor de inlichtingendienst, doodgeschoten.

20 april

Voormalig interim-premier Ayad Allawi ontkomt aan een moordaanslag, als hij in Bagdad terugkeert van besprekingen over de vorming van de nieuwe regering. Een politieman vindt de dood.

In een voetbalstadion in Haditha, ten noordwesten van Bagdad, worden 19 mensen ontvoerd en doodgeschoten.

21 april

Opstandelingen schieten een Amerikaanse helikopter bij de stad Tarmiya, ten noorden van Bagdad, neer. Alle 11 inzittenden komen om. Het Islamitische Leger in Irak eist de verantwoordelijkheid op.

Verder komen een Australische aannemer en 2 veiligheidsfunctionarissen om.

24 april

Een explosie bij een sjiitische moskee in Bagdad kost aan 15 mensen het leven en verwondt er bijna 60. Bij een andere moskee vallen bij een aanval 57 gewonden.

In Tikrit wordt een politieacademie getroffen, met tenminste 7 doden.

27 april

Lame'a Abed Khadawi, een sjiitisch parlementslid, wordt in de tuin bij haar huis doodgeschoten. Het interim-parlement neemt een minuut stilte in acht.

28 april

Twee functionarissen van het ministerie van Binnenlandse zaken worden in Bagdad vermoord.

29 april

Opstandelingen laten in verscheidene steden 17 autobommen tot ontploffing komen, die tenminste aan 50 mensen het leven kosten en meer dan 100 verwonden.

2 mei

4 autobommen veroorzaken 14 dodelijke slachtoffers in Bagdad.

4 mei

Ansar al-Sunna neemt de verantwoordelijkheid op zich voor een zelfmoordaanslag die dag in de Koerdische stad Irbil, vlakbij het lokale kantoor van de KDP. Er vallen bijna 60 doden en 150 gewonden.

5 mei

Er komen 26 mensen om het leven bij vier aanslagen. De meeste slachtoffers vallen onder een rij wachtenden bij een legerrekruteringscentrum in het centrum van Bagdad.

6 mei

Door een zelfmoordaanslag met een autobom komen bij een markt ten zuiden van Bagdad 58 mensen om en raken er 44 gewond. Ook in Bagdad zelf en in Tikrit vallen dodelijke slachtoffers.

11 mei

Zeker 60 mensen vinden de dood bij vijf verschillende bomexplosies in de steden Bagdad, Tikrit en Hawija. In de laatstgenoemde plaats valt de helft van het aantal slachtoffers bij een rekruteringscentrum voor politie en leger, waar zij in een rij stonden te wachten.

23 mei

In totaal vallen 10 doden bij diverse bomaanslagen. Eén van de bommen, met 3 dodelijke slachtoffers, ontploft vlakbij een drukbezocht restaurant in het noorden van Bagdad.

29 mei

Een Britse soldaat uit een militair konvooi dat op weg is naar een bijeenkomst met Iraakse veiligheidstroepen, wordt in de regio Amara in het zuidoosten van Irak door een bom gedood. Bij verscheidene andere aanslagen komen 17 mensen om het leven.

2 juni

In een restaurant in Tuz Khormato, ten zuiden van Kirkuk, vinden tenminste 12 bezoekers de dood en raken zeker 40 gewond bij een grote explosie. De aanslag zou bedoeld zijn om vice-premier Rowsch Shaways te treffen. In Kirkuk zelf vallen 4 doden en minstens 11 gewonden als een autobom ontploft.

In Baquba, ten noordoosten van Bagdad, doodt een zelfmoordenaar 4 mensen, onder wie Hoessein Alwan al-Tamimi (41), plaatsvervangend hoofd van de provinciale raad van Diyala.

7 juni

Kort na elkaar ontploffen vier bommen in en rond de stad Hawija, gericht op Iraakse veiligheidstroepen en Amerikaanse militairen. In Bagdad ontploft een autobom. Er vallen zeker 19 doden en tientallen gewonden.

10 juni

Bij Qaim, niet ver van de Syrische grens, worden de verspreide stoffelijke resten gevonden van tenminste 17 mensen. Sommigen zijn doodgeschoten, anderen onthoofd.

In Haqlaniyah, 90 kilometer ten noordwesten van Bagdad, komen 5 Amerikaanse mariniers om bij een explosie langs de weg waar zij rijden.

14 juni

Bij een bank in Kirkuk blaast een zelfmoordenaar zich op en doodt 22 mensen en verwondt er ca. 100. Onder hen zijn ook kinderen die producten op straat verkopen. In naam van Al-Qaeda wordt de aanslag via internet opgeëist.

De lichamen van 24 mensen, die waarschijnlijk in een hinderlaag zijn gelopen bij de bevoorrading van Amerikaanse troepen, worden aan een ziekenhuis in Bagdad afgeleverd. Zij zijn onthoofd of doodgeschoten.

Een controlepost van het Iraakse leger in Kan'an, ten noorden van Bagdad, wordt getroffen door een autobom: 5 doden en 4 gewonden. De verantwoordelijkheid wordt geclaimd door Ansar al-Sunna.

15 juni

Een persoon die een Iraaks legeruniform draagt, blaast zich op temidden van een groep Iraakse soldaten. 25 doden en 27 gewonden.

16 juni

In Bagdad en Ramadi wordt een Amerikaanse matroos doodgeschoten en komen 5 Amerikaanse mariniers om bij een bomaanslag.

8 politieagenten vinden de dood bij een zelfmoordaanslag in Bagdad.

19 juni

In Bagdad vinden tenminste 23 mensen de dood en raken tientallen gewond als een zelfmoordenaar zich opblaast in een restaurant. Onder hen zijn veel politieagenten en lijfwachten. Elders in het land komen nog eens 12 mensen om.

20 juni

Zeker 20 politieagenten-in-opleiding komen om en ca. 100 raken gewond als een autobom in Irbil explodeert.

Bij een aanval op het politiebureau Baya met bommen, granaten en mortiervuur in het zuidwesten van Bagdad worden 9 mensen gedood.

22 juni

Er komen zeker 32 mensen om bij aanslagen verspreid over Irak. Een van de doden is Jassim al-Issawi, een hoogleraar rechten die zich achter het initiatief tot voorbereiding van een nieuwe Iraakse grondwet had geschaard.

23 juni

Door drie bomaanslagen in het winkelcentrum van Bagdad sterven 15 mensen.

Door een autobom bij een Iraakse politiepatrouille in Tuz Khormato vindt een agent de dood en raken 7 burgers gewond.

25 juni

Opstandelingen nemen 8 politieofficieren gevangen bij een controlepost nabij Ramadi en executeren hen.

26 juni

In Mosul komen zeker 33 mensen om en raken tientallen gewond bij zelfmoordaanslagen.

In Bagdad wordt het plaatsvervangend hoofd van een afdeling van de politie, kolonel Riyad Abdelkarim, op weg naar zijn werk vermoord.

28 juni

Het oudste parlementslid van Irak, de 87-jarige Dhari Ali al-Fayadh, komt – evenals zijn zoon en drie lijfwachten – in noord-Bagdad om het leven bij de ontploffing van een autobom. Al-Fayadh was lid van de Verenigde Iraakse Alliantie, de partij van premier Jaafari, en was een half jaar eerder korte tijd parlementsvoorzitter.

Grootscheepse operatie tegen opstandelingen Falluja

Op 9 november 2004 begonnen bij het invallen van de duisternis ruim 10.000 Amerikaanse mariniers en infanteristen een aanval op de West-Iraakse stad Falluja, een belangrijk bolwerk van opstandelingen. Bij de operatie met de naam Phantom Fury werd gebruik gemaakt van geavanceerde nachtzichtapparatuur en hittegevoelige sensoren aan boord van rondcirkelende robotvliegtuigjes, zodat de objecten met grote precisie in kaart konden worden gebracht. Het voordeel voor de Amerikanen was dat er aan eigen kant minder slachtoffers hoefden te vallen door het zoveel mogelijk vermijden van de gevreesde straatgevechten. Voorts maakten F-18 jachtbommenwerpers van de Amerikaanse marine gebruik van een nieuwe, relatief kleine bom, de GBU-38, die speciaal voor stedelijke gebieden geschikt was en via GPS-satellietnavigatie werd afgevuurd. Er vonden dagelijks bombardementen plaats en verder werden ook clusterbommen ingezet, bestaande uit tientallen kleinere ladingen die boven de huizen van Falluja uiteenspatten. De opstandelingen verdedigden zich met onder meer raketgranaten en explosieven die langs de weg of in gebouwen werden opgesteld.
Van de tussen de 200.000 en 300.000 inwoners waren er naar schatting 30.000 tot 50.000 in de stad achtergebleven. Een groot aantal gewonden werd afgevoerd naar ziekenhuizen in Bagdad en sommigen bloedden dood door gebrekkige of te late medische hulp. Ook was de stad verstoken van elektriciteit en water en ontstonden voedseltekorten doordat ingevroren voedsel bedorven raakte. Een woordvoerster van het Rode Kruis, Firdoos al-Abadi, noemde de humanitaire situatie in Falluja 'catastrofaal' en dagblad *The Guardian* concludeerde op 14 november dat door 'de verschrikkelijke omstandigheden voor degenen die in de stad zijn achtergebleven' duidelijk werd dat 'de Amerikaanse militaire claims van precisieaanvallen op posities van opstandelingen vals zijn'.
Intussen meldde een van de leidinggevende officieren bij de operatie in Falluja, kolonel Michael Regner, dat tenminste 1.050 opstandelingen in de stad gevangen waren genomen. Onder de arrestanten bevond zich volgens premier Ayad Allawi ook Moayad Ahmed Yasseen, leider van de groepering Jaish Muhammad ('Mohammeds leger'), die behalve gewapende aanvallen ook ontvoeringen op haar naam had staan. Volgens mededelingen van de Amerikanen, die zelf 51 doden te betreuren hadden, waren tussen de 1.200 en 1.600 rebellen gedood.
Op 18 november deelde de Amerikaanse generaal John Sattler mee dat de opstand in Falluja gebroken was. Niettemin vonden ook in december nog gevechten plaats en F-18 gevechtsvliegtuigen voerden bombardementen uit op het centrum van de stad. Op 23 december keerden wel de eerste gevluchte inwoners naar de stad terug. Er zouden nog weken voorbij gaan, voordat water en elektriciteit beschikbaar waren.

Eerste vrije parlementsverkiezingen sinds decennia

Op 30 januari 2005 werden in Irak de eerste parlementsverkiezingen sinds de val van het regime van Saddam Hoessein gehouden. Het waren tevens de eerste verkiezingen sinds de omverwerping van de Iraakse monarchie in 1958 waarin de bevolking binnen een meerpartijenstelsel haar keuze kon maken. Meer dan 100 politieke partijen en coalities deden mee aan de verkiezing van een uit 275 leden bestaande Nationale Assemblee, de Majlis Watani. Ook zeker een miljoen Irakezen in het buitenland konden meestemmen.

Belangrijkste soennitische partij doet niet mee

Op 27 december kondigde de belangrijkste soennitische partij, de gematigde Iraakse Islamitische Partij aan, niet aan de verkiezingen deel te zullen nemen. Volgens haar leider Mohsen Abdel Hamid waren eerlijke verkiezingen door het geweld dat de gebieden ten noorden en westen van de hoofdstad Bagdad teisterde, niet mogelijk. 'Wij roepen niet op tot een boycot, maar we hebben gezegd dat we alleen zouden deelnemen als aan bepaalde voorwaarden was voldaan en dat is niet het geval', zo stelde hij.

Zeer strenge veiligheidsmaatregelen

De Iraakse verkiezingscommissie maakte op 18 januari 2005 bekend dat de grenzen van het land vanaf 29 januari voor drie dagen gesloten zouden worden. Alleen moslims die terug keerden van de pelgrimstocht in Saoedi-Arabië konden de grens nog over. Verder was het niemand toegestaan om tussen verschillende provincies heen en weer te reizen en werd een avondklok ingesteld. Ook het vliegveld van Bagdad werd voor drie dagen gesloten. Op de verkiezingsdag werd het particuliere autoverkeer stil gelegd. Alle verloven voor Iraakse politieagenten en veiligheidstroepen werden ingetrokken. Uit angst voor aanslagen durfden slechts weinig partijen het aan de namen van hun kandidaten bekend te maken.
De Verenigde Staten hadden met het oog op de verkiezingen 12.000 extra manschappen gestuurd, waarmee het totaal aantal troepen hetzelfde niveau van 150.000 had bereikt als tijdens de invasie van maart 2003. Groot-Brittannië stuurde om dezelfde reden 400 extra soldaten naar Zuid-Irak, waarmee de totale troepenmacht van het land op ca. 9.000 kwam.

Opkomst verschilt sterk per bevolkingsgroep

De eerste resultaten lieten zien dat bijna 60 procent van de veertien miljoen kiesgerechtigden naar de stembus was gegaan. In de drie Koerdische provincies Dohuk, Arbil en Sulaymaniya was de opkomst zeer hoog met respectievelijk 92, 83 en 81 procent. In de soennitische gebieden daarentegen bleef de opkomst juist ver achter bij het gemiddelde. Zo kwam in de provincie Al-Anbar, waarin de door geweld geplaagde steden Falluja en Ramadi lagen, slechts 2 procent van de kiezers op. Op muren in soennitische gebieden waren teksten te lezen waarin een ieder die deel zou nemen aan de 'illegaal' genoemde verkiezingen met de dood werd bedreigd. De onveilige situatie maakte dat sommige stembureaus niet opengingen. Daarnaast was er onder de soennieten ook veel weerstand tegen verkiezingen zolang de Amerikaanse bezetting aanhield. De meeste soennitische partijen boycotten de verkiezingen en de enkele die wel meededen behaalden slechts een paar procent van de stemmen.

Sjiitische en Koerdische allianties succesvol

De sjiitische moslims, die de meerderheid van de bevolking uitmaakten maar al eeuwen lang in een ondergeschikte positie verkeerden ten opzichte van de soennitische machthebbers, kregen bijna de helft van de stemmen via de Verenigde Iraakse Alliantie. Van de 275 zetels zouden zij er 140 bezetten.

De Koerdische Democratische Partij (KDP) van Massoud Barzani en de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) van Jalal Talabani, die zich in één lijst hadden verenigd onder de naam Democratische Patriottische Alliantie van Koerdistan, kwamen met ruim een kwart van de stemmen op de tweede plaats. Naar deze Alliantie gingen 75 zetels. Daarna volgde de Iraakse Lijst van vertrekkend premier Ayad Allawi met bijna 14 procent en 40 zetels. Alle overige partijen bleven onder de 2 procent, waarvan er negen tussen de 1 en 5 zetels behaalden.
In februari werd de eerste bijeenkomst van het parlement verwacht. Dit orgaan zou een president en twee vice-presidenten kiezen, die op hun beurt een premier moesten aanwijzen die een kabinet zou samenstellen, dat weer goedkeuring van het parlement behoefde. In augustus zou het parlement een ontwerp voor een grondwet opstellen, dat via een referendum in oktober aan de bevolking zou worden voorgelegd. Tenslotte zouden in december algemene verkiezingen plaatsvinden.
Sjiitische leiders benadrukten na afloop van de verkiezingen dat, ondanks hun overwinning, een coalitie met andere groeperingen de enige optie was voor het verdeelde land. Een dergelijke samenwerking was ook noodzakelijk aangezien de belangrijke beslissingen in de grondwetgevende Assemblee met tweederde meerderheid moesten worden goedgekeurd. Daardoor zouden de Koerdische partijen gezien hun aantal behaalde zetels een sleutelrol verkrijgen.

Uitslagen parlementsverkiezingen Irak
(30 januari 2005)

	percentage	zetels
Verenigde Iraakse Alliantie	48,2	140
Democratische Patriottische Alliantie van Koerdistan	25,7	75
Iraakse Lijst	13,8	40
Al-Iraqiyun (De Iraki's)	1,8	5
Iraaks Turkmeens Front	1,1	3
Nationale Onafhankelijke Kaders en Elite Volkseenheid	0,8	3
Volkseenheid	0,8	2
Islamitische Koerdische Maatschappij	0,7	2
Islamitische Arbeidersbeweging in Irak	0,5	2
Nationale Democratische Alliantie	0,5	1
Nationale Rafidain Lijst	0,4	1
Verzoening en Bevrijding Entiteit	0,4	1
totaal		275

Opkomst: 59,9 procent

Koerdisch leider Talabani tot president gekozen

Op 6 april koos het Iraakse interim-parlement de Koerdische leider Jalal Talabani tot president. Hij was de enige kandidaat voor de post en kreeg 228 van de 275 stemmen. Hij werd geflankeerd door twee vice-presidenten van sjiitische en soennitische huize, respectievelijk minister van Financiën in de vertrekkende regering Adel Abdul Mehdi en vertrekkend president Ghazi al-Yawar. Alle drie legden op 7 april de eed af. De post van president was overigens grotendeels ceremonieel omdat de uitvoerende macht voornamelijk bij de premier kwam te liggen.

Jalal Talabani (Kelkan - Noord-Irak, 1933) studeerde rechten, maar moest daar mee ophouden omdat hij vanwege zijn politieke activiteiten werd gezocht door de Iraakse geheime dienst. In 1947 sloot hij zich aan bij de Koerdische Democratische Partij (KDP) en werd vanaf 1961, als hoofd van het militaire bureau van de partij, pleitbezorger in het buitenland voor het Koerdische onafhankelijkheidsstreven. In 1975 verliet hij de KDP en richtte de – radicalere – Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) op.

Sjiiet Jaafari nieuwe premier

Op 7 april benoemde de nieuwe president Ibrahim Jaafari van de Verenigde Iraakse Alliantie tot premier. Anders dan zijn seculier-sjiitische voorganger Ayad Allawi was Jaafari een religieuze sjiiet die in de op te stellen grondwet een duidelijke plaats wilde inruimen voor de islam. Hoewel hij bekend stond als pragmaticus en verzekerd had dat religieuze leiders niet de hoofdrol in het landsbestuur zouden vervullen, bestond bij liberalen de vrees dat onder zijn leiding de sharia-wetgeving aan invloed zou winnen.

Ibrahim Jaafari (Kerbala, 1947), wiens werkelijke naam Ibrahim al-Ashaiqer was, studeerde medicijnen en werd actief in de fundamentalistisch-shi'itische Dawa (Roeping) partij van ayatollah Mohammed Baqr al-Sadr. Nadat het regime van Saddam Hoessein een grootscheepse vervolging tegen de beweging had ingezet, vluchtte Jaafari in 1980 – het jaar dat Al-Sadr werd geëxecuteerd – naar Iran waar hij actief bleef voor het Iraakse verzet. In 1990 ging hij in Londen wonen. Hij keerde zich tegen de Amerikaanse militaire interventie, maar toen hij na de val van Saddam Hoessein naar Irak was teruggekeerd, werd hij wel de eerste voorzitter van de door de Amerikanen benoemde regeringsraad. Daarna bekleedde hij de post van interim-vice-president.
Jaafari was familie van de invloedrijkste sjiitische geestelijk leider, groot-ayatollah Ali al-Sistani, die tevens de drijvende geestelijke kracht was achter de Verenigde Iraakse Alliantie. Deze coalitie droeg Jaafari voor als premier.

Parlement stemt in met onvolledige regering

Op 28 april ging het interim-parlement akkoord met de voordracht van premier Jaafari voor een uit 32 ministers bestaande regering. Zij bestond in meerderheid uit sjiiten en daarnaast uit Koerden, soennieten en één (vrouwelijke) minister van christelijke signatuur. Er waren vier vice-premiers en er werden zes vrouwen in opgenomen. Niet alle namen waren al ingevuld. Er werd echter niet gewacht met de regeringsvorming totdat alle posten bekend waren, omdat met name de Amerikanen vreesden dat te lang wachten afbreuk zou doen aan het democratisch proces en de gewapende opstandelingen de wind in de zeilen zou geven. De oningevulde posten werden daarom tijdelijk waargenomen door andere ministers.
Opvallend was dat Ahmed Chalabi, die bij de Verenigde Staten uit de gratie was vanwege onder meer vermeende spionage voor Iran en in Irak zelf impopulair was, een van de posten van vice-premier waarnam. In deze hoedanigheid was hij belast met Oliezaken. Ayad Allawi, die sinds juni 2004 interim-premier was geweest, werd tegen zijn zin niet in de regering opgenomen.
Op 3 mei werd de nieuwe regering geïnstalleerd.

Groot aantal arrestaties op verdenking van terrorisme

Op 10 januari 2005 maakte de Iraakse interim-regering bekend dat er 147 mensen gearresteerd waren op verdenking van terrorisme. Eén van hen was Raad al-Doury, commandant van Jaish Muhammad ('Mohammeds leger') die sinds de aanhouding van Moayad Ahmed Yasseen in november het leiderschap van de organisatie had overgenomen. De meeste arrestaties vonden plaats in de noordoostelijke stad Mansouriyat al-Jabal (79) en in Bagdad (27).
Op 24 januari werd de arrestatie bekend gemaakt van een belangrijk lid van Al Qaeda, die werd beschouwd als het brein achter een groot aantal aanslagen in Bagdad. Het was Sami Mohammed Ali Said al-Jaaf – ook bekend als Abu Omar al-Kurdi – die op 15

Samenstelling regering Irak (31 mei 2005)

President
Jalal TALABANI

Vice-presidenten
Adel Abdul MEHDI
Ghazi al-YAWAR

Premier
Ibrahim JAAFARI

Vice-premiers
Ahmed CHALABI
Abid MUTLAQ Hamud al-Jabburi
Rowsch SHAWAYS

Ministers:
Arbeid en Sociale zaken
Idris HADI
Binnenlandse zaken
Bayan Baqir JABR Sulagh al-Zubaydi
Buitenlandse zaken
Hoshyar Mahmud ZEBARI
Communicatie
Juwan MASUM
Cultuur
Nuri Farhan al-RAWI
Defensie
Sadun al-DULAYMI
Elektriciteit
Abd al-Muhsin SHALASH
Financiën
Ali ALLAWI
Gemeenten en Openbare werken
Nesreen BERWARI
Gezondheidszorg
Abd al-Mutalib MUHAMMAD
Handel
Abd al-Basit Karim MAWLUD
Hoger onderwijs
Sami al-MUDHAFAR
Huisvesting en Bouw
Jassim Muhammad JAFAR
Industrie en Mineralen
Usama al-NAJAFI
Jeugd en Sport
Talib Aziz ZAYNI
Justitie
Abd al-Husayn SHANDAL
Landbouw
Ali al-BAHADLI
Mensenrechten
Nermin OTHMAN (waarnemend)
Milieu
Nermin OTHMAN
Olie
Ibrahim BAHR AL-ULUM
Onderwijs
Abd al-Falah HASSAN
Planning
Barham SALIH
Transport
Salam al-MALIKI
Verplaatsing en Migratie
Suhaylah Abid JAFAR
Waterbronnen
Latif RASHID
Wetenschap en Technologie
Basimah Yusuf BUTROS

Ministers van Staat:
Besturen
Saad al-HARDAN
Civiele zaken
Ala Habib KADHIM
Nationale Assemblee
Safa al-Din al-SAFI
Nationale veiligheid
Abd al-Karim al-ANZI
Toerisme en Oudheden
Hashim al-HASHIMI
Vrouwen
Azhar Abd al-Karim al-SHAYKHALI

Adviseur Nationale veiligheid
Muwafaq al-RUBAI

Gouverneur Centrale bank
Sinan al-SHABIBI

januari gevangen was genomen. Volgens een woordvoerder van de interim-regering was hij verantwoordelijk voor het maken van driekwart van de autobommen die bij de aanslagen in Bagdad gebruikt werden. Twee andere belangrijke militanten die verbonden zouden zijn met de beweging rond de Jordaniër Abu Musab al-Zarqawi – ook wel gezien als de Iraakse Al-Qaeda – waren eveneens gearresteerd. Volgens de regering ging het om het hoofd propaganda van de groepering en om iemand die aan deze groep wapens leverde.

Iraakse president keert zich tegen doodstraf voor Saddam Hoessein

Op 18 april 2005 verklaarde de Iraakse president Jalal Talabani in een interview met de BBC dat hij op principiële gronden geen medewerking zou verlenen aan een eventuele doodstraf voor de voormalige Iraakse leider Saddam Hoessein. Daarin week de Koerdische leider af van het standpunt van de twee vice-presidenten, de (sjiitische) Adel Abdul Mehdi en de (soennitische) Ghazi al-Yawar, met wie hij samen de presidentiële raad vormde. De op dat moment nog geen twee weken in functie zijnde Talabani zei te verwachten alleen te staan in zijn standpunt en wellicht zou moeten aftreden als de ondertekening van de doodstraf aan de orde zou zijn.
Ali al-Dabagh, parlementslid en woordvoerder van de (sjiitische) Verenigde Iraakse Alliantie die bij de parlementsverkiezingen van 30 januari de meerderheid van de zetels had behaald, sprak zich fel uit tegen de opvatting van Talabani: 'Als de rechtbank zegt dat hij [Saddam Hoessein] een misdadiger is, zullen we dat volgen. (...) Talabani is de president en hij dient de wet te volgen. Als hij niet wil tekenen, moet hij terugtreden als president.'

Iraakse premier Jaafari doet scherpe aanval op Arabische media

Arabische media geven een vals beeld van het geweld in Irak en moedigen terrorisme aan, zo verklaarde de Iraakse premier Ibrahim Jaafari op 23 juni 2005. Hij doelde daarbij met name op de tv-zender Al-Jazeera, waarvan overigens de kantoren in Irak al sinds augustus 2004 gesloten waren. Volgens Jaafari was 'het Iraakse volk in zijn immense meerderheid gekant tegen deze nieuwszender' die zich schuldig zou maken aan 'verdraaiing van informatie'.
De beschuldiging was opvallend omdat uit kringen van Al-Qaeda juist het verwijt klonk dat Al-Jazeera pro-Amerikaans was. De in Qatar gevestigde zender werd verder ook door verscheidene Arabische regimes bekritiseerd, omdat ze oppositiebewegingen aan het woord liet.

GEZONDHEID EN ZORG

Gezondheidssituatie In Irak dramatisch verslechterd

De door de Amerikanen geleide invasie van Irak heeft een ramp betekend voor de gezondheidszorg in Irak, die al zoveel te lijden heeft gehad onder twintig jaar van oorlog, wanbeleid en internationale sancties. Deze conclusie trok de Engelse medische organisatie Medact in een op 30 november 2004 verschenen rapport. Het was gebaseerd op interviews in Jordanië met Iraakse burgers, hulporganisaties en gezondheidswerkers.
De verslechtering van de gezondheidssituatie sinds de invasie van maart 2003 was zowel het gevolg van de oorlogshandelingen als van het instorten van medische voorzieningen en van de infrastructurele voorwaarden, zoals de beschikbaarheid van water. Medact wees er op dat Irak een alarmerende terugkeer beleefde van voorheen goed controleerbare infectieziektes als acute ademhalingsinfecties, diarree en buiktyfus, in het bijzonder onder kinderen. Daarbij speelde een rol dat vroegere vaccinatie-

programma's vrijwel verdwenen waren. Het aantal ondervoede kinderen was groter dan in 2000 en de kindersterfte steeg eveneens, zowel als gevolg van het geweld als door het gebrek aan geschoolde hulp bij bevallingen. Eén op de vier Irakezen was afhankelijk geworden van voedselhulp.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Iraakse veiligheidstroepen mishandelen gevangenen'

Iraakse veiligheidstroepen maken zich schuldig aan misbruik en marteling van gevangenen, zo meldde mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch in een op 25 januari 2005 verschenen rapport, *The New Iraq? Torture and Ill-treatment of Detainees in Iraqi Custody*. De conclusies waren gebaseerd op interviews met 90 gevangenen, van wie er 72 stelden aan misbruik en mishandeling bloot te hebben gestaan.

Tot de vermelde mishandelingen behoorden schoppen, slaan en stompen; slagen op het lichaam met onder meer houten stokken, kabels, brandslangen en ijzeren staven; elektrische schokken op gevoelige plaatsen van het lichaam, zoals de geslachtsdelen; en het dagen achtereen geblinddoekt of geboeid zijn. Verscheidene gevangenen zouden als gevolg van de behandeling mogelijk blijvend invalide zijn. Ook werden gedetineerden opgesloten in kleine cellen waar zij slechts konden staan of waren zij verstoken van voedsel en water. HRW stelde dat de Iraakse interim-regering verantwoordelijk was voor of op zijn minst medeplichtig aan deze 'ernstige schendingen van fundamentele mensenrechten'. En hoewel de organisatie benadrukte dat opstandelingen vele onwettige aanvallen op de Iraakse politie hadden gedaan, ontsloeg dat volgens HRW de Iraakse autoriteiten niet van de plicht om misbruik te voorkomen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikaanse en Europese bezoeken aan Irak

In de loop van december 2004 brachten zowel de Britse premier Tony Blair als de Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld een bezoek aan Irak.
De reis van Blair vond in diepste geheimhouding plaats. Hij vertrok op 20 december vanuit Londen en kwam via Jordanië in de hoofdstad Bagdad aan. Pas vlak voor zijn terugreis, die hem nog in Tel Aviv zou brengen om met Israëlische en Palestijnse leiders te spreken, werd de geheimhouding opgeheven. Blair's reis had tot doel om de Iraakse interim-regering een hart onder de riem te steken met het oog op de verkiezingen die op 30 januari moesten plaatsvinden, maar die onder bedreiging stonden van een aanhoudende golf van aanslagen. Blair, die ook een bezoek bracht aan Britse troepen in Basra, benadrukte nog eens dat de prijs die betaald moest worden om het regime van Saddam Hoessein ten val te brengen, het waard was met het oog op het herstel van de democratie.
Minister Rumsfeld legde op 24 december een verrassingsbezoek af aan Irak, waar hij onder meer de gewonden opzocht die vielen bij een zelfmoordaanslag in Mosul, drie dagen eerder. Ook sprak hij in Tikrit met de commandant van de Eerste Infanteriedivisie, generaal John Batiste. Rumsfeld sprak de verwachting uit dat het voortdurende geweld nog steeds tot staan kon worden gebracht. Op dat moment waren elders in het land Amerikaanse mariniers in een heftige strijd gewikkeld met opstandelingen in Falluja.

EU-vertegenwoordiging in Bagdad

Op 9 juni 2005 bracht ook een hoge delegatie van de Europese Unie een bezoek aan Irak. Deze bestond uit EU-buitenlandcoördinator Javier Solana, de eurocommissaris Buitenlandse betrekkingen Benita Ferrero-Waldner en de ministers van Buitenlandse zaken van Luxemburg en Groot-Brittannië, Jean Asselborn en Jack Straw. Het was de bedoeling dat er binnen enkele maanden een officiële EU-vertegenwoordiging in Bagdad zou worden gevestigd. Er werd bovendien extra geld van de Unie toegezegd ten behoeve van de wederopbouw. Ook zou zij bijdragen aan de opleiding van justitiële functionarissen binnen de rechterlijke macht, de politie en het gevangeniswezen.

VS staken zoektocht naar massavernietigingswapens

Irak heeft zijn laatste massavernietigingswapens meer dan tien jaar geleden vernietigd en de capaciteit om nieuwe te ontwikkelen was bij de start van de Amerikaanse invasie van het land in maart 2003 al jaren afnemend. Dat bleek op 12 januari 2005, toen bekend werd dat Amerikaanse onderzoekers die naar deze wapens zochten, hun speurtocht hadden opgegeven. De leider van het onderzoek door de Iraq Survey Group (ISG), Charles Duelfer, keerde terug naar de Verenigde Staten en zou de Amerikaanse regering vragen de Iraakse wetenschappers vrij te laten die de voorbije twee jaar in het kader van het onderzoek waren ondervraagd. In het voorjaar van 2006 zou een eindrapport worden uitgebracht dat naar verwachting grotendeels zou overeenstemmen met de interim-raportage van september 2004.

Dezelfde dag verklaarde de Amerikaanse president George W. Bush dat hij de oorlog tegen Irak nog steeds 'absoluut' gerechtvaardigd vond, ondanks het feit dat de vermeende dreiging van massavernietigingswapens de belangrijkste officiële reden voor de oorlog was.

VN verlengen Irak-mandaat

Op 31 mei 2005 ging de Veiligheidsraad van de Verengde Naties unaniem akkoord met de verlenging van het mandaat van de multinationale troepenmacht in Irak. Tegelijkertijd veroordeelde de raad het geweld tegen burgers en tegen de Iraakse autoriteiten en riep zij de lidstaten op om de toestroom van buitenlandse extremisten alsmede de levering van geld en wapens tegen te gaan.
Irak had zelf aangedrongen op verlenging van het mandaat omdat het te vroeg was om het waarborgen van de veiligheid over te laten aan eigen leger en politie.

(Vorige berichten pag. 668/2 - 2004)

IRAN

BINNENLAND

Studenten boos op president Khatami

Een toespraak van president Mohammad Khatami op de Universiteit van Teheran op 6 december 2004 werd verstoord door rond de 1500 boze studenten. De weerzin die Khatami opriep was pijnlijk omdat hij zijn verkiezingsoverwinningen in 1997 en 2001 deels te danken had aan de steun van hervormingsgezinde studenten.

'Machtsbeluste fanatiekelingen'

De boze studenten verweten Khatami dat hij zijn beloften voor democratische hervormingen niet was nagekomen. Ook verweten ze hem dat hij niet duidelijk hun kant had gekozen toen zij in de afgelopen jaren deelnamen aan pro-democratische betogingen en massaal werden gearresteerd.
Khatami ging het debat met de boze studenten niet uit de weg. Hij liet weten dat hij werkelijk voor hervormingen was, maar dat die werden geblokkeerd door conservatieve 'machtsbeluste fanatiekelingen' die dissidenten lieten opsluiten, progressieve kranten wilden verbieden en hervormingswetten tegenhielden. Maar Khatami zei ook dat de situatie in Iran in zijn ogen relatief goed was: 'Er bestaat geen enkel land in de derde wereld waar studenten met hun president kunnen praten en hun regering kunnen bekritiseren, zoals jullie dat hier nu doen'.
Of de studenten hiervan onder de indruk waren, viel te betwijfelen. 'Er is geen verschil tussen hem en de autoritaire politici', merkte de prominente studentenleider Abdollah Momeni op tegenover persbureau *Reuters*. Hij zei dat de studenten niets hadden teruggekregen voor hun eerdere steun aan Khatami.

Nieuwe minister van Verkeer

Het Iraanse parlement promoveerde onderminister van Verkeer Mohammad Rahmati op 2 februari 2005 tot minister. Hij volgde de in oktober 2004 afgezette Ahmad Khorram op.

Fatwa tegen Rushdie nog van kracht

De Revolutionaire garde van Iran verklaarde op 12 februari 2005 dat de fatwa die ayatollah Khomeini in 1989 tegen schrijver Salman Rushdie had uitgesproken, 'onomkeerbaar' was en daarom eeuwig van kracht bleef. De uitspraak kwam aan de vooravond van de zestiende 'verjaardag' van deze religieuze uitspraak die kracht van wet had. Er werd in opgeroepen de schrijver Rushdie te vermoorden omdat zijn boek 'De Duivelsverzen' godslasterlijk zou zijn.
De militaire Revolutionaire garde was loyaal aan Khomeini's opvolger, ayatollah Khamenei. Hoewel Khamenei als hoogste religieuze leider de fatwa steunde, had het Iraanse hervormingsgezinde kabinet in 1998 tegenover de Britse regering gezegd niets te zullen ondernemen om de fatwa daadwerkelijk uit te voeren.
Rushdie kreeg sinds 1989 permanente bewaking van de Britse staat. Uit veiligheidsoverwegingen was hij in negen jaar tijd dertig keer van adres veranderd en waren al zijn woon- en verblijfplaatsen geheim.

Tientallen doden door brand in moskee

Tijdens het avondgebed in de Arkmoskee te Teheran brak op 15 februari 2005 brand uit. Er vielen 59 doden en 210 gewonden. Volgens de Iraanse televisie was de brand veroorzaakt door kortsluiting, maar ooggetuigen vertelden dat de hoofddoek van een vrouw in brand was gevlogen doordat ze te dicht bij een kerosinekachel zat.

Aardbeving eist honderden doden

Het zuidoosten van Iran werd op 22 februari 2005 getroffen door een aardbeving met een kracht van 6,4 op de schaal van Richter. Het epicentrum lag nabij Zarand in de provincie Kirman. Volgens de Iraanse overheid vielen er 612 doden en 1411 gewonden. Tienduizenden mensen raakten dakloos.

Doden bij gevechten in Khuzestan

In de Iraanse provincie Khuzestan braken op 15 april 2005 gevechten uit tussen etnische Arabieren en de oproerpolitie, vermoedelijk naar aanleiding van geruchten dat de Iraanse overheid de etnische opbouw van de overwegend Arabische provincie wilde wijzigen. Wie de geruchten had verspreid, bleef onduidelijk. Teheran liet weten dergelijke plannen niet te hebben.
Bij de opstand werden overheidsgebouwen en banken vernield en politieauto's in brand gestoken. Er vielen vijf doden en zeker tweehonderd mensen werden gearresteerd, van wie het merendeel al snel weer op vrije voeten was.

Autoriteiten beschuldigen nieuwszender Al-Jazeera

De Iraanse overheid verbood op 19 april de tv-zender *Al-Jazeera* voorlopig om vanuit Iran te werken, omdat het pan-Arabische station de rellen zou hebben aangewakkerd. De nieuwszender was de eerste die over de gevechten had bericht en zou ten onrechte gemeld hebben dat ze separatistisch van aard waren. Sommige etnische Arabieren beschouwden Khuzestan als door Iran bezet gebied.
Drie procent van de Iraanse bevolking was etnisch Arabisch.

Mahmoud Ahmadinejad wint Iraanse presidentsverkiezingen

Raad van Hoeders selecteert zes presidentskandidaten

Van de ongeveer duizend mensen die zich kandidaat wilden stellen voor de Iraanse presidentsverkiezingen in juni 2005, gaf de Raad van Hoeders van de Grondwet er op 22 mei slechts zes toestemming om dit daadwerkelijk te doen.
De Raad van Hoeders was een niet-gekozen instantie die controleerde of kandidaten de islamitische staat voldoende steunden en moreel geschikt waren voor het presidentschap.
Iraanse hervormers reageerden furieus omdat alle uitgesproken hervormingsgezinde kandidaten, en ook alle 93 vrouwen die zich verkiesbaar wilden stellen, waren uitgesloten van deelname.
In een reactie hierop gaf de Raad op 24 mei twee gegadigden alsnog toestemming om mee te doen. Het ging om de kandidaat van het Islamitische Iraanse Participatiefront, de hervormingsgezinde voormalige Onderwijsminister Mostafa Moin, en Mohsen Mehralizadeh, vice-premier in het kabinet van de zittende president Mohammad Khatami. De Raad zei dat men de twee alsnog had goedgekeurd omdat ayatollah Ali Khamenei daarop had aangedrongen. Khamenei, de niet-gekozen geestelijke leider van Iran, was het hoogste gezag van het land en stond boven de democratisch gekozen president. Ook de EU en de VS hadden de uitsluiting van beide kandidaten scherp veroordeeld.

Rezaie trekt zich terug

Eén van de geselecteerde kandidaten, Mohsen Rezaie, trok zich op 15 juni terug. Hij zei dat het conservatieve electoraat versnipperd dreigde te raken omdat er teveel conservatieve kandidaten waren. Uiteindelijk zou dan geen van hen een substantieel deel van de stemmen krijgen. Dit zou de hervormers in de kaart spelen en volgens Rezaie was dat niet goed voor Iran.
Rezaie was een voormalige commandant

van de Revolutionaire Garde en had volgens analisten weinig kans om de verkiezingen te winnen.

De kandidaten

Presidentskandidaten waren in Iran doorgaans niet partijgebonden, maar probeerden wel de steun van één of meerdere partijen te winnen. Op de volgende kandidaten kon op 17 juni worden gestemd:

• Voormalig president (1989-1997) Akbar Hashemi Rafsanjani. Hoewel hij deel uitmaakte van de religieuze elite liet hij in zijn campagne een gematigd conservatief geluid horen. Hij wilde de relaties met het Westen verbeteren, inclusief de Verenigde Staten. Hij beloofde meer vrijheid van meningsuiting, betere kansen voor vrouwen op de arbeidsmarkt en hij was tegen harde straffen volgens het traditionele islamitische recht. Vrijwel alle opiniepeilingen wezen uit dat Rafsanjani de verkiezingen zou gaan winnen.

• Ali Larijan, voormalig directeur van de staatstelevisie en adviseur van ayatollah Khamenei. Hij werd gesteund door de Fundamentalistische Coördinerende Raad, een samenwerkingsverband van meer dan tien conservatieve partijen.

• Voormalig politiechef Mohammad Baqr Qalibaf. Hij stond bekend als conservatief.

• Mahmud Ahmadinejad, voormalig universitair docent en lid van de Revolutionaire Garde. Hij was sinds 2003 burgemeester van Teheran. In de landelijke politiek was hij een nieuwkomer. Ahmadinejad was een van de kopstukken van een relatief jonge ultraconservatieve stroming genaamd Abadgaran of 'verbeteraars'. Deze groepering onderhield nauwe banden met de Baseej, een paramilitaire religieuze organisatie. Ahmadinejad wilde een terugkeer naar de strikt islamitische levensstijl van net na de islamitische revolutie van 1979 en was tegen het aanhalen van de banden met het Westen, omdat met name de VS uit zouden zijn op het vernietigen van de islamitische republiek. Speerpunt in zijn verkiezingscampagne was de armoedebestrijding. Hij wilde de corruptie in de olie-industrie aanpakken zodat een groter deel van de opbrengsten naar de armen kon gaan.

• Mostafa Moin, voormalig minister van Onderwijs. Hij genoot de steun van de belangrijkste hervormingspartij, het Islamitische Participatiefront van Iran.

• Mehdi Karroubi, voormalig voorzitter van de Majlis, het Iraanse parlement. Hij was een gematigd hervormer.

• Mohsen Mehralizadeh, vice-president voor sportzaken. Hij was hervormingsgezind.

De zittende president Khatami mocht zich niet verkiesbaar stellen, omdat hij al twee ambtstermijnen had volgemaakt. Volgens de wet was dat het maximum.

Geen duidelijke winnaar in eerste ronde

Alle Iraniërs van vijftien jaar en ouder hadden actief kiesrecht. Van hen ging op 17 juni 62 procent naar de stembus. Dit was meer dan hervormingsgezinde groeperingen hadden gehoopt. Zij hadden opgeroepen om de presidentsverkiezingen te boycotten omdat de Raad van Hoeders alle vrouwelijke kandidaten en uitgesproken hervormers van deelname had uitgesloten. Een lage opkomst zou volgens hen een teken zijn aan de leidende geestelijken dat de bevolking hun verregaande bemoeienis niet langer accepteerde. In het relatief vrijzinnige Teheran werd veel gehoor gegeven aan de oproep. Daar was de opkomst vijftig procent. Buiten de hoofdstad werd echter juist massaal gestemd.

De 70-jarige Rafsanjani kreeg de meeste stemmen, maar hij had maar een kleine voorsprong op de 49-jarige Ahmadinejad. Dat de tamelijk onbekende Ahmadinejad het zo goed deed, verbaasde vriend en vijand. Met name in de arme wijken van Teheran bleek veel op hem te zijn gestemd.

Ook het feit dat Mehdi Karroubi als derde uit de bus kwam, was door weinigen voorzien.

Maar omdat geen van de kandidaten meer dan vijftig procent van de stemmen behaalde, moest er voor het eerst in de geschiedenis van de islamitische republiek een tweede stemronde worden gehouden. Op 24 juni namen Rafsanjani en Ahmadinejad het tegen elkaar op.

Beschuldigingen van fraude

Presidentskandidaat Mehdi Karroubi zei op 18 juni op een persconferentie te kunnen bewijzen dat er met de stemmen was geknoeid. Hij eiste hertellingen. De Revolutionaire Garde en de Baseej zouden meerdere malen hebben mogen stemmen. Karroubi trad uit protest af als adviseur van Khamenei. De liberale kranten *Eqbal* en *Aftab-e Yazd* drukten een protestbrief van de hand van Karroubi af en kregen daarna een publicatieverbod. Ook kandidaat Mostafa Moin beweerde dat de verkiezingen oneerlijk waren verlopen. Volgens hem had de Raad van Hoeders miljoenen euro's belastinggeld gebruikt om 300.000 islamitische militanten te bewegen om de verkiezing van Ahmadinejad veilig te stellen.

De Raad van Hoeders liet de inhoud van honderd stembussen opnieuw tellen. Hieruit bleek volgens het orgaan niet dat er was gefraudeerd en daarom werden de klachten van de hand gewezen.

Er waren overigens geen onafhankelijke buitenlandse waarnemers aanwezig geweest omdat de Raad van Hoeders vond dat Iran zelf wel kon controleren of de verkiezingen eerlijk verliepen.

Studenten steunen Rafsanjani

De grootste studentenorganisaties trokken op 20 juni hun advies in om de verkiezingen te boycotten. Ze raadden aan om op Rafsanjani te stemmen, niet omdat hij in hun ogen zo'n goede kandidaat was, maar omdat een overwinning van Ahmadinejad koste wat koste voorkomen moest worden. Studentenleider Sajjad Ghoroghi zei tegenover persbureau *Reuters* dat Ahmadinejad een ultraconservatief was die van Iran een totalitaire staat wilde maken.

Ook vertrekkend president Khatami gaf openlijk zijn steun aan Rafsanjani.

Ahmadinejad wordt nieuwe president van Iran

Bij de tweede ronde op 24 juni bedroeg de opkomst zestig procent. Ahmadinejad won bijna twee keer zoveel stemmen als Rafsanjani. Zijn overwinning betekende dat alle hoge overheidsfuncties nu in handen waren van conservatieven die nauwe banden hadden met de Revolutionaire Garde.

Rafsanjani becommentarieerde in een door het studentenpersbureau *ISNA* gepubliceerde reactie de verkiezingsuitslag: 'Het regime heeft geen middel onbenut gelaten om op goed georganiseerde, maar illegale wijze te interveniëren in de verkiezingen'. Zo zouden er honderden miljarden rials (enkele tientallen miljoenen euro's) belastinggeld zijn gebruikt voor een lastercampagne tegen hem en zijn familie. Hij zou de uitslag echter niet aanvechten, omdat justitie toch niet kon of wilde ingrijpen. 'Ik laat dit over aan God', aldus Rafsanjani.

Iran

Geen behoefte aan goede betrekkingen met de VS

Ahmadinejad was de eerste niet-geestelijke president in 24 jaar. Hij zei in een persconferentie dat Iran zijn internationaal omstreden nucleaire programma's zou voortzetten. Het Iraanse volk zou 'geen significante behoefte' hebben aan goede relaties met de Verenigde Staten, maar toch zou zijn regering zich richten op vrede en coëxistentie. Kritiek dat Iran de mensenrechten schond wuifde hij weg. Hij zei dat Europa religieuze rechten schond en 'andere landen' uit waren op de 'wereldheerschappij'. De verkiezingen waren volgens hem eerlijk verlopen. Ayatollah Khamenei noemde de overwinning van Ahmadinejad een 'diepe vernedering' voor de Verenigde Staten, die hun afkeer van de ultraconservatief niet onder stoelen of banken staken en beweerden dat hij de verkiezingen met fraude had gewonnen. *Associated Press* meldde dat alleen al in Teheran driehonderd klachten over fraude bij het ministerie van Binnenlandse zaken waren ingediend.

'Ahmadinejad betrokken bij gijzelingsactie'

Onmiddellijk na zijn verkiezingsoverwinning kwam Ahmadinejad internationaal in opspraak: vijf van de Amerikanen die in 1979 in de ambassade in Teheran waren gegijzeld meenden hem te herkennen als één van de gijzelnemers. Ahmadinejad ontkende dit echter en kreeg bijval van drie voormalige studentenleiders die bij de gijzelingsactie betrokken waren geweest. De *BBC* meldde dat zij geen van drieën politieke bondgenoten van Ahmadinejad waren en dus geen reden hadden om hierover te liegen. Washington stelde echter toch een onderzoek in.

Uitslagen Iraanse presidentsverkiezingen
(17 juni, opkomst 62 procent en 24 juni, opkomst 60 procent)

kandidaat	percentage eerste ronde	percentage tweede ronde
Mahmoud Ahmadinejad	20,3	63,4
Akbar Hashemi Rafsanjani	22,0	36,6
Mehdi Karroubi	18,0	
Mostafa Moin	14,5	
Mohammad Baqer Qalibaf	14,5	
Ali Larijani	6,1	
Mohsen Mehralizadeh	4,6	

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Inflatie en werkeloosheid onverminderd hoog

Volgens cijfers van de CIA bedroeg de economische groei in Iran in 2004 ruim 6 procent. De inflatie was over het gehele jaar berekend 15,6 procent, en ruim 11 procent van de beroepsbevolking was officieel werkeloos. De staatsschuld bedroeg 27 procent van het bbp dat in 2004 omgerekend bijna 410 miljard euro bedroeg. Naar schatting veertig procent van de bevolking leefde onder de armoedegrens.

JUSTITIE

Zweepslagen voor minderjarig meisje

Een minderjarig meisje werd volgens de krant *Iran Daily* op 22 februari 2005 tot honderd zweepslagen veroordeeld omdat ze seks zou hebben gehad met twee jongens. De jongens werden tot dertig en veertig zweepslagen veroordeeld. Het meisje kreeg de zwaarste straf omdat ze de jongens van verkrachting had beschuldigd, hetgeen volgens de rechtbank in Teheran gelogen was en de jongens de doodstraf had kunnen opleveren.
Seks buiten het huwelijk was illegaal in Iran.

Iran veroordeelt journalist

Een revolutionaire rechtbank in de Noord-Iraanse provincie Gilan veroordeelde op 22 februari 2005 journalist Arash Sigarchi tot veertien jaar gevangenisstraf. Sigarchi werd beschuldigd van spionage en van het beledigen van de regering. Hij gaf een krant uit in Gilan en publiceerde artikelen op internet, die volgens de in Parijs gevestigde organisatie Journalisten Zonder Grenzen (RSF) handelden over arrestaties van andere Iraanse internetjournalisten. Het Centrum voor de Bescherming van de Mensenrechten in Teheran had kritiek op de rechtszaak. Sigarchi behoorde te zijn berecht door een openbare rechtbank in aanwezigheid van een jury, zo werd opgemerkt. Het vonnis was daarom onwettig en had volgens het mensenrechtencentrum een politieke kleur.

Hervormingsgezinde krant mag weer publiceren

Het Hooggerechtshof van Iran bepaalde op 9 maart 2005 dat de hervormingsgezinde krant *Neshat* weer mocht verschijnen. De krant was in 1999 verboden omdat het kritiek had uitgeoefend op het Iraanse rechtssysteem. Waarom het verbod werd opgeheven, was onduidelijk.
Meer dan honderd kranten en tijdschriften hadden de afgelopen vijf jaar in Iran een verschijningsverbod opgelegd gekregen.

Agharjari mag weer lesgeven

Een Hof van Beroep in Iran bepaalde op 9 maart 2005 dat de dissidente academicus Hashem Agharjari weer les mocht gaan geven. Agharjari was in 2002 ter dood veroordeeld, omdat hij had gezegd dat moslims geen apen waren die hun religieuze leiders blindelings moesten volgen.
Zijn veroordeling had indertijd tot massale studentenprotesten geleid. In 2004 zette Justitie de doodstraf om in een gevangenisstraf en in juli werd Agharjari op borgtocht vrijgelaten.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Alle Afghaanse vluchtelingen moeten het land uit

Ahmad Hosseini, algemeen directeur van het Iraanse Immigratiebureau, maakte op 9 november 2004 bekend dat alle Afghaanse vluchtelingen zestien maanden de tijd kregen om het land te verlaten. Hosseini zei tegenover de *BBC* dat dit besluit was genomen omdat Afghanistan een nieuwe regering had gekregen en veilig was.
In Iran bevonden zich op dat moment meer dan een miljoen Afghaanse vluchtelingen. Hosseini zei dat ze in hun eigen levensonderhoud moesten voorzien zo lang ze in Iran waren, en geen gebruik meer mochten maken van gesubsidieerde diensten, waaronder onderwijs. 'Afghanen moeten begrijpen dat het nu geen tijd is om te studeren, maar om naar huis te gaan', aldus Hosseini. Aangezien de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zijn financiële hulp voor Afghaanse vluchtelingen in Iran had ingetrokken, zou die organisatie niet bij de repatriëring betrokken worden.

Iran laat dissidente geestelijke vrij

De dissidente geestelijke Hassan Yusefi Eshkevari werd op 7 februari door de Iraanse autoriteiten vrijgelaten. Hij was in 2000

gearresteerd na terugkeer uit Berlijn, waar hij een congres had bijgewoond dat volgens de Iraanse autoriteiten als doel had de Iraanse Islamitische Republiek omver te werpen. Hij werd tot zeven jaar cel veroordeeld, maar in werkelijkheid hoefde hij maar tweederde van de straf uit te zitten.

Kritisch rapport van VN over vrouwenrechten in Iran

Willekeurige arrestaties en mishandeling

De VN-rapporteur Yakin Erturk presenteerde aan de mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties op 8 februari 2005 een kritisch rapport over Iran. Hierin maakte ze melding van willekeurige arrestaties, marteling en hiaten in de wet die oneerlijke rechtszaken mogelijk maakten. Ze besteedde echter met name aandacht aan de mishandeling van vrouwen. Geweld tegen vrouwen zou in Iran veel voorkomen, zowel thuis als op straat.

Onvoldoende wettelijke bescherming

Door een ondeugdelijk rechtssysteem en discriminerende wetgeving was het voor Iraanse vrouwen moeilijk om voor hun rechten op te komen, aldus Erturk. Zo waren er geen wetten die vrouwen afdoende beschermden tegen huiselijk geweld en was het voor mishandelde vrouwen moeilijk om van hun echtgenoot te scheiden en de voogdij over de kinderen te krijgen. Verder stuitten verkrachte vrouwen op zoveel juridische obstakels, dat het voor hen haast onmogelijk was een zaak tegen hun verkrachter te winnen. Het was zelfs al gevaarlijk om de verkrachter alleen maar aan te geven bij de autoriteiten, want als de vrouw niet kon bewijzen dat ze werkelijk was verkracht, kon ze zelf worden veroordeeld wegens het hebben van buitenechtelijke seks.
Een ander probleem was volgens Erturk dat de wetten en de dagelijkse praktijk in Iran niet in overeenstemming waren met de constitutie, die vrouwen in theorie wel bescherming bood. Ze riep Iran op hier verandering in te brengen.

Toename activiteiten vrouwen in maatschappelijk leven

Bemoedigend vond Erturk dat 62 procent van alle studenten in het hoger onderwijs vrouw was en dat Iran een moratorium op 'dood door steniging' had ingesteld, een straf die in het verleden werd voltrokken tegen vrouwen die overspel gepleegd zouden hebben. Ook constateerde Erturk dat steeds meer vrouwen actief werden in het openbare leven. Meer dan voorheen waren er vrouwelijke advocaten, academici en journalisten die zich inzetten voor mensenrechten en geweld tegen vrouwen aan de kaak stelden.

Amerika geen officiële vijand van Iran

Iran liet op 13 mei 2005 Abbas Abdi vrij. Hij was in 2003 tot vierenhalf jaar cel veroordeeld omdat hij de resultaten van een onderzoek had gepubliceerd waaruit bleek dat driekwart van alle Iraniërs wilde dat hun land een dialoog met de Verenigde Staten aanging. De rechter had dit geïnterpreteerd als 'het verkopen van geheime informatie aan de vijand', hetgeen gezien werd als spionage. Het Hooggerechtshof oordeelde in mei 2005 echter dat de VS geen officiële vijand waren, en dat Abdi de wet dus niet had overtreden.
In 1979 was Abdi één van de studentenleiders die tientallen Amerikanen gijzelden in de Amerikaanse ambassade te Teheran. Later was hij voorstander geworden van goede relaties met het Westen.

MILITAIRE ZAKEN

Iran test nieuwe langeafstandsraket

Iraans minister van Defensie Ali Shamkhani zei op 31 mei 2005 dat zijn land met succes een nieuw type raket had getest, met een bereik van tweeduizend kilometer. Die was krachtig genoeg om Zuidoost-Europa te bereiken. Iran beschikte al over de Shahab-3 middellangeafstandsraket, die in staat was Israël en Amerikaanse militaire bases in de regio te bereiken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Iran stopt voorlopig met opwerking van uranium

Na weken van onderhandelen met Groot-Brittannië, Duitsland en Frankrijk besloot Iran op 14 november 2004 dat het voorlopig zou stoppen met het verrijken van uranium. Iran meldde dit in een brief aan het Internationale Agentschap voor Atoomenergie (IAEA). Het IAEA had in september een resolutie aangenomen waarin werd gedreigd met sancties indien Iran niet stopte met het verrijken van uranium.
Het islamitische land ging overigens wel door met het verrijken van uranium op kleine schaal 'voor wetenschappelijk onderzoek'.

Productie van kernwapens

Het Westen vermoedde dat Iran uranium verrijkte om kernwapens te produceren. Met name de Verenigde Staten vonden dat Iran in het verleden slecht had samengewerkt met inspecties door het IAEA en zichzelf daarmee in de verdachtenbank had geplaatst. Washington had gedreigd naar de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties te zullen stappen om sancties tegen Iran te eisen, indien dat land niet bereid was volledig en voor altijd te stoppen met het verrijken van uranium.
Iran zelf zei dat het alleen uranium verrijkte voor de opwekking van kernenergie, en dit zou niet in strijd zijn met het non-proliferatieverdrag. Dat het zijn verrijkingsprogramma stillegde was geen verkapte schuldbekentenis, maar een 'vrijwillige maatregel om vertrouwen te wekken', aldus de Iraanse onderhandelaar Hassan Rohani.

EU wil sancties eventueel opheffen

De landen van de Europese Unie (EU) hadden Iran samenwerking op politiek en economisch gebied beloofd als het stopte met de opwerking van uranium. De gesloten overeenkomst bepaalde dat Iran deze activiteit voorlopig stilzette gedurende de periode dat beide partijen onderhandelden over coöperatie.
De samenwerking zou vermoedelijk inhouden dat de EU de toetreding van Iran tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) zou ondersteunen, een verbod op het leveren van onderdelen voor civiele vliegtuigen zou intrekken en ging meewerken aan de gecontroleerde levering van verrijkte brandstoffen voor de opwekking van kernenergie. Het land zou dan niet langer zelf uranium hoeven te verrijken.

Washington handhaaft druk op Iran

De VS noemden de overeenkomst 'een kleine vooruitgang'. Minister van Buitenlandse zaken Colin Powell zei in een verklaring dat hij informatie van de inlichtingendiensten

had gezien waaruit bleek dat Iran werkte aan de vervaardiging van kruisraketten met kernkoppen. In tegenstelling tot Europa bleef Washington daarom voorstander van sancties, tot het moment dat Iran zijn nucleaire activiteiten definitief staakte en volledige meewerking toezegde aan controles door internationale wapeninspecteurs.
Het IAEA nam op 29 november evenwel een resolutie aan die instemde met de Europees-Iraanse afspraken. Volgens dat besluit was Iran vóór oktober 2003 'veel' veiligheidsverplichtingen niet nagekomen, maar had het land zich sindsdien beter gedragen. Over eventuele sancties tegen Iran werd in de resolutie niet gesproken. De Iraanse onderhandelaar Hassan Rohani noemde dit 'een grote overwinning' op de VS.

Op 12 januari 2005 hervatte de EU handelsbesprekingen met Iran, achttien maanden nadat ze waren stilgelegd vanwege de Iraanse nucleaire activiteiten. Een dag later begonnen ook besprekingen over politieke samenwerking.

Massabetogingen op Dag van de Revolutie

Tienduizenden Iraniërs gingen op 10 februari, de verjaardag van de islamitische revolutie, de straat op. De regering had de bevolking opgeroepen om op deze dag massaal te demonstreren tegen de militaire dreiging van de VS en tegen een mogelijk verbod op uraniumverrijking. De grootste demonstratie vond plaats op het Azadiplein in Teheran, waar president Khatami de menigte toesprak. Hij ging met name in op de angst dat de Verenigde Staten het land zouden binnenvallen om er een nieuwe regering te installeren, zoals men ook in de buurlanden Afghanistan en Irak had gedaan. Deze angst leek Khatami gegrond, omdat Washington Teheran beschuldigde van het produceren van massavernietigingswapens en de VS het Irak van Saddam Hoessein om dezelfde reden had aangevallen. Het wantrouwen in Iran was toegenomen nadat Washington in januari had gezegd dat Iran en enkele andere landen 'voorposten van tirannie' waren, die onder druk gezet moesten worden om te democratiseren. Khatami riep de tienduizenden demonstranten in Teheran op om samen sterk te staan tegen buitenlandse dreigingen. Hij merkte op dat elk land dat Iran binnenviel, zou ontdekken dat het zich had begeven in 'een brandende hel'.

Verontwaardiging bij VS over Russische leveringen

Ondertussen maakten de VS zich kwaad over Russische plannen om brandstof te gaan leveren voor de Iraanse kernreactor in Bushehr. Tijdens een ontmoeting in Slowakije op 24 februari verzekerde de Russische president Poetin zijn Amerikaanse ambtsgenoot Bush echter dat Rusland, net als de VS, niet wilde dat Iran een kernmacht werd. Drie dagen later kwamen Teheran en Moskou overeen dat Rusland inderdaad brandstof voor de Iraanse reactor ging leveren. De overeenkomst verplichtte Iran echter om gebruikte brandstofstaven aan Rusland terug te geven. Moskou zei dat op deze manier kon worden voorkomen dat Iran ze gebruikte voor de productie van kernwapens. Wanneer Rusland zou beginnen met de leveranties werd geheim gehouden.

Geheime informatie

Op 3 maart leverden de VS, Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland tijdens een vergadering van het IAEA in Wenen scherpe kritiek op Iran. Het land had op 6 januari gezegd dat het inspecteurs van het IAEA zou toelaten tot het Parchin-complex ten zuidoosten van Teheran, waar Iran volgens de VS werkte aan zijn kernwapenprogramma. In februari had het deze inspecteurs inderdaad toegelaten, maar toen ze later wilden terugkeren was hen de toegang ontzegd. Teheran zei dat dit was gebeurd uit vrees dat ze geheime informatie zouden doorspelen aan het buitenland dat wellicht een militaire aanval op Iran voorbereidde.

Technologie uit Pakistan

De Pakistaanse minister van Informatie Sheikh Rashid Admed bevestigde een week later dat het voormalige hoofd van het Pakistaanse nucleaire wapenprogramma, Abdul Qadeer Khan, technologie en centrifuges voor de verrijking van uranium aan Iran had geleverd. Hoewel de VS dit al lange tijd beweerden, had Pakistan het altijd ontkend. De Pakistaanse minister zei dat Khan buiten de Pakistaanse regering om had gehandeld. Die zou dan ook geen blaam treffen.

VS volgen Europese lijn

De Amerikaanse president Bush maakte op 11 maart bekend dat zijn kabinet zich schaarde achter het Europees-Iraanse verdrag van november 2004. Dit hield in dat Iran ook door de VS zou worden beloond als het zijn nucleaire programma's definitief stillegde, dat de Amerikanen mogelijk zouden instemmen met het toetreden van Iran tot de WTO en verder dat het sancties zou afschaffen die na de islamitische revolutie in 1979 waren ingesteld. Iran drong vooral op dit laatste al jaren aan.
Volgens waarnemers was dit een verandering in het beleid van Washington, dat eerder niets van beloningen had willen weten en alleen met sancties dreigde als Iran onvoldoende meewerkte.

Reactie van Teheran nauwelijks positief

Een woordvoerder van de Iraanse regering reageerde een dag later lauw op de Amerikaanse beleidswijziging. Op een persconferentie herhaalde hij het standpunt dat Iran het volste recht had om kernenergie op te wekken en zich niet met 'druk, omkoperij of bedreigingen' van dat streven liet afhouden. Dat de VS bereid waren eerder ingestelde sancties op te heffen was in Iraanse ogen geen beloning, maar herstel van een normale situatie.

Interventie van topman IAEA

Op 21 maart stelde IAEA-directeur El Baradei op een energieconferentie in Parijs voor dat de VS niet alleen de Europese lijn zouden volgen, maar Iran ook een niet-aanvalsgarantie zouden bieden. Want als Teheran kernwapens wilde vervaardigen uit angst voor een Amerikaanse aanval, zou het daar na dergelijke garanties uit Washington mogelijk vanaf zien, zo was de redenatie.
Adam Ereli, woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken, zei een dag later echter dat er geen sprake kon zijn van veiligheidsgaranties voor Iran. Volgens hem was de crux niet wat de VS deden, maar wat Iran deed om de wereld te overtuigen dat het geen dreiging vormde. Het Witte Huis ontkende dat er plannen bestonden voor een aanval op Iran.

Geen Europees-Iraans akkoord

De eerste ronde van de besprekingen tussen de eerder genoemde drie EU-landen en Iran, op 23 maart in Parijs, eindigde zonder duidelijk conclusies. Wel werd besloten de

volgende maand een tweede ronde van besprekingen te houden.
Ook bij die ontmoeting, eind april in Londen gehouden, slaagden de partijen er niet in om knopen door te hakken. Net als in maart probeerden de Europese landen Iran ertoe te bewegen het opwerken van uranium definitief te staken, maar de Iraanse onderhandelaar Cyrus Nasseri bleef bij het standpunt dat er geen enkel internationaal verdrag bestond dat Iran het gebruik van kernenergie verbood. Ook een Europees dreigement om zich achter de VS te scharen en in de Veiligheidsraad alsnog sancties te eisen, kon Iran niet op andere gedachten brengen.

Iran hervat besprekingen met EU

De Britse premier Blair zei op 12 mei op een persconferentie dat Groot-Brittannië een klacht bij de VN-veiligheidsraad wilde indienen indien Iran zijn nucleaire ambities niet definitief opgaf. Hiermee schaarde Blair zich achter de Verenigde Staten, die al langer naar de Veiligheidsraad wilden stappen om sancties tegen Iran te eisen. Frankrijk en Duitsland bleven er in principe bij dat er vooralsnog niet met sancties moest worden gedreigd, maar dat Iran wel beloond moest worden indien het al zijn nucleaire programma's definitief annuleerde. Toch zeiden beide landen naar aanleiding van Blairs opstelling dat Iran rekening moest houden met 'consequenties' als het weer begon met het verrijken van uranium. Welke consequenties dat zouden zijn, zei men niet.

Overigens zei Blair ook dat de Amerikaanse regering, voor zover hij wist, geen enkel concreet plan had voor militaire acties tegen Iran. Maar hij voegde er wel aan toe dat de mogelijkheid voor zo'n aanval door Washington evenmin werd uitgesloten.

Parlement wil meer nucleaire activiteiten

Het Iraanse parlement nam op 15 mei met 188 stemmen voor en 17 tegen een motie aan die er bij de regering op aandrong om alle nucleaire activiteiten te hervatten, inclusief het verrijken van uranium 'voor vreedzame doeleinden'. Hamid Reza, woordvoerder van het Iraanse ministerie van Buitenlandse zaken, vertelde echter dat Iran in november in Parijs had beloofd dit niet te doen zo lang er nog geen definitief verdrag was met Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland. Maar aangezien de besprekingen hierover in april op niets waren uitgelopen en ze in mei nog niet waren hervat, verdacht Teheran de Europese landen van tijdrekken. Door het tot stand komen van zo'n definitief verdrag steeds uit te stellen, konden de Europese landen volhouden dat de onderhandelingen nog gaande waren. Het bleef Iran dientengevolge steeds verboden om uranium te verrijken. Daarom riep Teheran in mei de drie Europese landen op om snel weer aan te schuiven aan de onderhandelingstafel.

Weer overleg met EU-landen

De drie EU-landen gaven aan de oproep van Teheran gehoor. Op 25 mei vond nieuw overleg plaats, ditmaal in de Iraanse ambassade in Genève. De Britse minister van Buitenlandse zaken, Jack Straw, zei naderhand dat de besprekingen 'complex' waren geweest. Iran had herhaald dat het niet probeerde om aan kernwapens te komen, maar had ook weer gehamerd op zijn recht om kernenergie op te wekken.
De Europese landen hadden Iran beloofd dat ze voor begin augustus met nieuwe voorstellen zouden komen om het verdrag van november concreter en definitief te maken. Iran accepteerde dit.

Een dag later kwamen de VS hun toezegging van maart na en zeiden dat ze een eventueel Iraans toetreden tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) niet langer zouden blokkeren. Iran had zich in september 1996 al aangemeld als lidstaat, maar de VS hadden dit sindsdien steeds geblokkeerd.

Op 26 mei maakte de WTO bekend dat het met Iran toelatingsbesprekingen zou gaan voeren.

Teheran misleidde VN

Het IAEA zei op 15 juni dat Iran had toegegeven dat het in het verleden verkeerde informatie had verstrekt over zijn nucleaire activiteiten. Terwijl Teheran eerder tegen het IAEA had gezegd dat het sinds 1993 niet meer experimenteerde met plutonium, was men er in werkelijkheid tot 1998 mee doorgegaan. Technologie die eventueel gebruikt kon worden voor de vervaardiging van kernwapens had Iran ook eerder in handen gekregen dan het aanvankelijk had toegegeven. De autoriteiten meldden deze feiten in een brief aan het IAEA gedateerd 26 mei 2005.

VS financieren Iraanse pro-democratische groeperingen

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 12 april 2005 bekend dat 3 miljoen dollar (ca. 2,3 miljoen euro) was uitgetrokken om pro-democratische groeperingen in Iran te ondersteunen. Het was voor het eerst sinds 25 jaar dat Washington dit deed. Volgens Iran was het Amerikaanse besluit in strijd met een in 1981 door beide landen ondertekend verdrag, waarin de VS beloofden 'om niet te interveniëren, rechtstreeks of indirect, politiek of militair, in interne Iraanse aangelegenheden'. Maar volgens de Amerikanen was het besluit wel legitiem. 'Het ondersteunen van democratie en mensenrechten is iets dat de VS overal ter wereld doen (...). Het is geen poging te beslissen over andermans interne aangelegenheden', aldus de woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken, Richard Boucher.

Het bedrag van 3 miljoen dollar was relatief klein. De VS trokken in 1998 ongeveer 100 miljoen dollar uit voor Iraakse groeperingen die zich verzetten tegen dictator Saddam Hoessein. In 2002 kwam nogmaals 100 miljoen dollar voor dit doel vrij.

Iran spreekt steun uit voor nieuwe Iraakse regering

De Iraanse minister van Buitenlandse zaken Kamal Kharrazi bracht op 18 mei 2005 een officieel bezoek aan Irak. Kharrazi was na de Amerikaanse aanval op Irak in april 2003 nog niet in het buurland geweest.

Militanten

In Irak werden bijna dagelijks aanslagen gepleegd op overheidsdoelen. De Iraakse regering en de VS hadden meermaals gezegd dat de militanten die hierachter zaten via Iran het land wisten binnen te komen. Kharrazi gaf dit in Bagdad toe. Hij beloofde dat Iran de grens met Irak scherper ging bewaken, temeer daar Iran niet achter de opstandelingen stond en 'al het mogelijke' zou doen om de nieuwe Iraakse regering te steunen.

Kharrazi zei verder tegenover president Jalal Talabani en premier Ibrahim Jaafari dat Iran zich niet zou mengen in interne Iraakse aangelegenheden. Het overwegend sjiietische Iran had traditioneel goede banden met de sjiieten in Irak en werd er van tijd tot tijd van beschuldigd dat het die banden gebruikte om invloed in het buurland te krijgen.

(Vorige berichten pagina 674/2 e.v. - 2004)

BRUNEI

BINNENLAND

Jongere ministers aangesteld

Sultan Hassanal Bolkiah van Brunei ontsloeg op 25 mei 2005 vier ministers uit zijn kabinet. Het was de meest ingrijpende kabinetswijziging sinds het sultanaat in 1984 onafhankelijk werd. Analisten vermoedden dat de maatregel samenhing met de in 2004 aangekondigde politieke hervormingen. Er kwamen jongere gezichten in het kabinet, voor het eerst een minister met ervaring in het bedrijfsleven en ook werd voor de eerste keer een niet-moslim minister. Ook nieuw was de aanstelling van een minister van Energie. De export van olie en gas genereerde rond de 90 procent van het bbp van Brunei.

Kroonprins Haji al-Muhtadee Billah Bolkiah was onderminister, maar werd aangesteld als leidinggevend minister naast de premier. Dit hield een nauwe samenwerking in met zijn vader, die naast sultan ook premier was. De functie diende vermoedelijk om hem voor te bereiden op zijn toekomstige rol als regeringsleider en staatshoofd.

Opvallend was ook het vertrek van Pehin Dato Haji Abdul Aziz. Hij was twintig jaar minister van Onderwijs geweest. Aziz had onlangs gezegd dat scholen meer aandacht aan de conservatieve islam moesten gaan besteden en hij wilde het gebruik van Jawi stimuleren, een Maleis dialect dat met name door Bruneise islamitische geestelijken werd gebruikt. Volgens de *BBC* had de bevolking deze suggestie weinig gewaardeerd omdat veel ouders vonden dat hun kinderen juist meer onderwijs in wetenschap en technologie moesten krijgen.

Regering van Brunei
(25 mei 2005)

Premier, tevens minister van Defensie en Financiën
Sultan Hassanal BOLKIAH

Leidinggevend minister naast de premier
Prins Haji AL-MUHTADEE BILLAH Bolkiah

Ministers:
Binnenlandse zaken
Pehin Dato Awang Haji ADANAN bin Begawan Mohamed Yusof
Buitenlandse zaken
Prins MOHAMAD Bolkiah
Communicatie
Pehin Dato Haji Awang ABU BAKAR Apong
Cultuur, Jeugdzaken en Sport
Pehin Dato Awang Haji MOHAMMAD Daud
Energie
Pehin Dato Awang Haji YAHYA bin Begawan Mudim Paduka Bakar
Industrie en Primaire hulpbronnen
Pehin Dato Awang Haji AHMAD Jumat
Onderwijs
Pehin Dato ABDUL RAHMAN Taib
Ontwikkeling
Pehin Dato Awang Haji ABDULLAH bin Begawan Mudim Paduka Bakar
Religieuze zaken
Pehin Dato Haji MOHAMAD ZAIN Serudin
Volksgezondheid
Pehin Dato Haji SUYOI bin Haji Osman

BUITENLANDSE ZAKEN

Brunei haalt banden aan met China en Rusland

Meer handel met China

De Chinese president Hu Jintao bracht op 20 en 21 april 2005 een staatsbezoek aan Brunei. Hij sprak onder meer met sultan Haji Hassanal Bolkiah. De twee spraken zich uit voor het intensiveren van de contacten tussen China en Brunei, maar ook tussen China en de Associatie van Zuidoost Aziatische Landen (ASEAN) waarvan het sultanaat lid was.
De twee leiders gaven na de besprekingen een gemeenschappelijke verklaring uit. Hierin stond dat men de onderlinge handel wilde opvoeren tot een waarde van 1 miljard dollar (ca. 830 miljoen euro) in 2010. Het betrof hier niet alleen een vermeerdering van de Bruneise olie-export naar China, maar ook samenwerking op het gebied van infrastructurele ontwikkelingen, verkeer, telecommunicatie en de gezondheidszorg. Bovendien zou China Brunei meer gaan promoten als toeristische bestemming.
In 2004 was met de onderlinge handel 29,9 miljoen dollar (bijna 25 miljoen euro) gemoeid. In dat jaar ging tien procent van de door Brunei geproduceerde olie naar China.

Investeringen in Siberië

Op 7 juni voerde sultan Bolkiah in Moskou besprekingen met de Russische president Poetin. Op een persconferentie na afloop van de ontmoeting vertelde Poetin dat Brunei ging investeren in het Russische Verre Oosten. Het ging met name om het meefinancieren van een pijpleiding naar de oostkust die Russische olie moest gaan transporteren voor de export naar landen in het Verre Oosten. Verder werd de visumplicht voor diplomaten over en weer afgeschaft. Brunei maakte ruim een week later bekend dat het niet alleen in de Russische energiesector ging investeren, maar ook in de hightech. Details over de omvang van de investeringen werden niet gegeven.
Aangezien er tot dan toe vrijwel geen banden waren tussen Rusland en Brunei en het eerstgenoemde land zelfs geen ambassade of consulaat had in Brunei, werden de besluiten door analisten gezien als een grote doorbraak.

(Vorige berichten pagina 43/2 e.v. - 2005)

CHINA

BINNENLAND

Chinese mijnwerkers gaan veiligheid van mijnen zelf controleren

De krant *China Daily* kondigde op 1 juni 2005 aan dat ca. honderdduizend oudere mijnwerkers teams gingen vormen die 'beschermengelen' werden genoemd. Ze gingen mijnen bezoeken om minder ervaren mijnwerkers te wijzen op veiligheidsrisico's. De overheid gaf hun het recht om mijnen stil te leggen als ze de situatie onveilig vonden.
Ondanks pogingen van de overheid om de mijnen veiliger te maken, waren in de eerste vijf maanden van 2005 al meer dan 2100 mijnwerkers om het leven gekomen. Dat was tien procent meer dan in 2004.
Volgens cijfers van persbureau *Xinhua* kwa-

men in dezelfde periode in andere Chinese bedrijfstakken rond de 52.000 mensen om, oftewel meer dan 300 per dag. In 2004 was de economische schade door bedrijfsongevallen 50 miljard yuan (bijna 5 miljard euro), hetgeen neerkwam op ongeveer 2 procent van het Chinese bbp.

China bouwt dertig nieuwe kerncentrales

Kang Rixin, de directeur van de Nationale Chinese Maatschappij voor Nucleaire Energie (CNNC), maakte op 6 juni 2005 bekend dat China voor 2020 dertig nieuwe kerncentrales ging bouwen. Er functioneerden er al negen die in 2,3 procent van de energiebehoefte voorzagen. Met de nieuwe centrales erbij zou in vier procent van de nationale energiebehoefte voorzien kunnen worden. Het kernafval van de bestaande centrales werd opgeslagen in afgelegen woestijnen in de provincie Gansu. Wat er met het afval van de nieuwe centrales ging gebeuren, wilde Kang niet zeggen, maar volgens hem was er wel goed over nagedacht.

China was 's werelds op één na grootste consument van energie. Tweederde van de elektriciteit werd er opgewekt door kolencentrales. De vraag naar elektriciteit groeide zo snel, dat veel centrales dit niet konden bijbenen waardoor de stroom regelmatig uitviel. In het land was de keuze gemaakt het probleem deels op te lossen door meer gebruik te maken van kernenergie. De kerncentrales hadden geen uitstoot van broeikasgassen en voorkwamen dat het land afhankelijk werd van buitenlandse leveranties van fossiele brandstoffen.

Energiebesparing

Op de dag dat Kang Rixin het nieuws meldde ging eveneens een programma van start om energie te besparen en luchtvervuiling tegen te gaan. Het werd uitgevoerd in samenwerking met de Verenigde Naties. Terwijl China ernaar streefde het bbp vóór 2020 te verviervoudigen, mocht volgens dit programma de energieconsumptie in diezelfde periode niet meer dan verdubbelen. De bouw, die twintig procent van alle energie verbruikte, de cementindustrie, de chemische industrie en de staalindustrie kregen drie jaar de tijd om 'vrijwillig' energiebesparende maatregelen te treffen. Nieuwbouwprojecten mochten alleen nog worden gerealiseerd als ze voldoende energiezuinig waren en er kwamen richtlijnen voor het stroomverbruik van nieuwe elektrische apparaten. De maatregelen moesten de uitstoot van koolstof in drie jaar tijd verminderen met 12 miljoen ton.

Zes doden bij opstand tegen confiscatie van land

In de vroege ochtend van 11 juni 2005 vielen in Shengyou in de Chinese provincie Hebei ca. driehonderd gewapende en gehelmde mannen een groep boeren aan. De boeren hadden maanden op hun land gekampeerd om te voorkomen dat een lokaal elektriciteitsbedrijf erop ging bouwen. Ze vonden dat het staatsbedrijf hen onvoldoende wilde compenseren voor de overname van hun land. De knokploeg verjoeg hen echter en daarbij vielen zes doden en 48 gewonden. Op 16 juni ontving de *Washington Post* video-opnamen van de aanval, gemaakt door een ooggetuige.
De Chinese overheid zei op 19 juni dat de projectontwikkelaar achter de aanval zat. Er werden 22 arrestaties verricht. De burgemeester en de voorzitter van de lokale Communistische Partij werden ontslagen.

Andere rellen

De hele maand juni was het onrustig in het district Shunyi nabij Peking. Honderden boeren demonstreerden daar omdat ze van hun land werden gezet voor de bouw van een watersportcomplex voor de Olympische spelen in 2008.
In Huainan, provincie Anhui, vonden eind juni dagenlang gevechten plaats tussen ongeveer tweeduizend ontslagen arbeiders van een papierfabriek en de oproerpolitie. De arbeiders hadden eerder verplicht aandelen in de fabriek moeten kopen. Nu deze werd gesloten, eisten ze hun geld terug.

Microsoft, Google en Yahoo voeren Chinese censuurwetten uit

De Amerikaanse softwaregigant Microsoft begon op 14 juni 2005 met het censureren van weblogs die via haar Chinese msn-site op internet werden geplaatst. Ze werden in het vervolg automatisch geblokkeerd indien er woorden in voorkwamen als mensenrechten, Taiwanese onafhankelijkheid, demonstratie, vrijheid en democratie. Microsoft zei dat het zich altijd aanpaste aan de wetten van het land waarin het bedrijf actief was, dus ook aan de Chinese censuurwetten. Het zou niet aan een commercieel bedrijf zijn om politiek stelling te nemen en een oordeel over deze wetten te vellen.
De Chinese afdelingen van de internetbedrijven Google en Yahoo waren eerder al begonnen met het blokkeren van verboden websites en het aanpassen van hun zoekmachines aan de Chinese censuurwetten.

Chinezen mochten overigens sinds 2005 alleen nog weblogs op internet plaatsen indien ze zich vooraf lieten registeren. De overheid gebruikte een scanprogramma om ongeautoriseerde weblogs automatisch op te sporen en te blokkeren.

S.A.R. HONGKONG

Donald Tsang wordt gouverneur van Hongkong

Een door Peking aangestelde kiescommissie koos op 16 juni 2005 Donald Tsang als nieuwe gouverneur ('chief executive') van

Regering van Hongkong
(30 juni 2005)

Gouverneur
Donald TSANG

Regeringsleider
Rafael HUI

Ministers:
Ambtenarij
Joseph WONG
Binnenlandse zaken
Patrick HO
Constitutionele zaken
Stephen LAM
Economische ontwikkeling en Arbeidszaken
Stephen IP
Financiële zaken
Henry TANG
Handel, Industrie en Technologie
John TSANG
Justitie
Elsie LEUNG
Milieu, Verkeer en Openbare werken
Sarah LIAO
Onderwijs en Werkgelegenheid
Arthur LI
Staatsfinanciën en Financiële dienstverlening
Frederick MA
Veiligheidszaken
Ambrose LEE
Volksgezondheid en Welzijn
York CHOW
Volkshuisvesting, Planning en Grondbezit
Michael SUEN

Hongkong. Hij volgde Tung Chee-hwa op, die in maart was afgetreden. Tsang kreeg 710 van de 800 stemmen. De Hongkongse bevolking mocht niet meestemmen, maar onderzoek wees uit dat zeventig procent achter de keuze voor Tsang stond.
De 60-jarige Tsang werd op 24 juni door de Chinese premier Wen Jiabao geïnaugureerd bij een plechtigheid in de Grote Hal van het Volk in Peking.

Tsang maakte naam als topambtenaar toen Hongkong nog een Britse kroonkolonie was. In 1995 werd hij onder gouverneur Chris Patten minister van Financiën. Met zijn aanpak van de financiële crisis in 1997 oogstte hij veel lof. In datzelfde jaar werd hij door Groot-Brittannië geridderd vanwege zijn verdiensten voor Hongkong. In 2001, vier jaar na de Chinese machtsovername, werd hij onder Tung Chee-hwa regeringsleider.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Textieloorlog tussen China en het Westen escaleert

Het Amerikaanse ministerie van Handel zei in mei 2005 dat de import van sommige Chinese textielproducten in vijf maanden tijd met duizend procent was toegenomen. Hierdoor zouden 16.000 banen in de Amerikaanse textielindustrie zijn verdwenen.
De enorme groei van de Chinese textielexport was het gevolg van het aflopen van het Multi Fibre Agreement op 1 januari 2005. Hierna was de wereldmarkt voor textiel geliberaliseerd.

VS leggen import van Chinees textiel aan banden

De VS hadden China in de loop van 2005 meerdere malen opgeroepen om de export van goedkoop textiel aan banden te leggen. Op 14 mei zei Washington dat Peking hier onvoldoende op had gereageerd. Daarom bepaalden de VS dat de import van Chinese textielproducten in zeven categorieën tot eind 2005 met niet meer dan 7,5 procent mocht groeien boven het gemiddelde niveau van 2004. Het ging onder meer om herenbroeken en ondergoed. Indien China tegen die tijd nog niet van plan was de export van textiel zelf aan banden te leggen, zou de Amerikaanse markt ook daarna gedeeltelijk gesloten blijven. Volgens Washington was deze maatregel legitiem. Toen China in 2001 tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) toetrad had het land ermee ingestemd dat het buitenland na het aflopen van het Multi Fibre Agreement de groei van Chinese textielimporten mocht beperken tot 7,5 procent per jaar. Dit in het geval de binnenlandse markt aantoonbaar werd verstoord door massale Chinese textielexporten. Na 2008 moesten echter alle protectionistische maatregelen worden afgeschaft.

Peking keurt Amerikaanse maatregelen af

China reageerde verontwaardigd op het Amerikaanse besluit. Het meende dat het wel degelijk had geprobeerd te voorkomen dat de VS en andere landen vanaf januari plotseling werden overspoeld met goedkoop Chinees textiel. Vanaf het begin van het jaar had het vrijwillig exportheffingen ingesteld op 78 textielproducten. In de hoop dat de Amerikanen terugkwamen op hun besluit van 14 mei, voegde de Chinezen hier op 20 mei nog 74 andere producten aan toe. Maar toen de VS lieten weten hier niet van onder de indruk te zijn, schrapte China op 30 mei eerder in 2005 ingestelde exportheffingen op 81 textielproducten. Peking noemde de Amerikaanse maatregel een onrechtmatige vorm van handelsprotectionisme die 400.000 banen in de Chinese textielindustrie in gevaar bracht. Of de Amerikanen handelden conform de regels van de WTO werd betwijfeld omdat geenszins zou zijn bewezen dat de interne markt van de VS werkelijk door China werd verstoord.

EU en China bereiken compromis

De EU dreigde zijn grenzen in juni gedeeltelijk te sluiten voor Chinees textiel als dat land niet voor die datum vrijwillig iets deed om de exporten naar Europa aan banden te leggen. Volgens cijfers van de EU uit mei 2005 was de import van Chinese schoenen sinds januari met 700 procent toegenomen, van T-shirts met 157 procent en van herenbroeken met 400 procent. Eurocommissaris Peter Mandelson vloog daarom naar Shanghai voor overleg met de Chinese handelsminister Bo Xilai. De twee kwamen daar op 10 juni overeen dat de EU de toename van de import van Chinees textiel niet tot 7,5 procent per jaar zou beperken, zoals de VS deed. Om China tegemoet te komen liet Europa de groei oplopen tot maximaal tien procent per jaar. Deze maartegel gold voor tien categorieën Chinees textiel, waaronder T-shirts en vlasgaren.
De export van Chinese schoenen en textiel nam in de periode juni 2004 – juni 2005 toe met dertig procent. Het Chinese bureau voor statistiek maakte dit op 15 juni bekend.

(Vorige berichten pagina 355/3 e.v. - 2005)

INDIA

BINNENLAND

Tv-uitzendingen moeten Indiaas parlement disciplineren

De Indiase overheid maakte op 14 december 2005 de oprichting van twee nieuwe tv-zenders bekend, die alle debatten van het Hogerhuis (Rajya Sabha) en het Lagerhuis (Lok Sabha) rechtstreeks gingen uitzenden. De uitzendingen waren alleen te volgen voor de ca. 200 miljoen mensen die kabeltelevisie konden ontvangen.

De overheid vond dat kamerleden te veel scholden, sliepen en debatten moedwillig verstoorden. Men hoopte dat ze zich minder zouden misdragen als ze op tv waren.

Treinongelukken eisen tientallen doden

Nabij Mukerian in de Indiase deelstaat Punjab botsten op 14 december 2004 twee treinen frontaal op elkaar. Er vielen 37 doden en 53 gewonden. Volgens het ministerie van Spoorwegen hadden lokale spoorwegautoriteiten zich niet aan de gangbare procedures gehouden, waardoor de twee treinen op dezelfde spoorlijn waren beland.

Op een onbewaakte spoorwegovergang nabij Nagpur in de deelstaat Maharashtra overreed op 3 februari een passagierstrein een tractor met aanhanger, die rond de zeventig bruiloftsgasten vervoerde. Er vielen 56 doden en 11 gewonden. Geen enkele treinpassagier raakte gewond.

In India reden dagelijks ongeveer 14 duizend treinen met meer dan 13 miljoen passagiers. Jaarlijks waren er gemiddeld driehonderd treinongelukken. Volgens spoorwegautoriteiten was dit vooral te wijten aan

het verouderde materieel en de gebrekkige communicatie.

Honderden doden bij pelgrimstochten

Op 26 januari 2005 stroomden circa 400.000 hindoeïstische pelgrims naar de stad Wai in de Indiase deelstaat Maharashtra om er de lokale godin Kalubai te vereren. Door de grote drukte werden in de tempel Mandhar Devi mensen onder de voet gelopen. Buiten de tempel hoorden familieleden van de slachtoffers het slechte nieuws. Uit woede staken ze enkele winkels in brand, aldus de lokale politiechef tegenover het Franse persbureau *AFP*. Hierna ontploften gastanks en viel een elektriciteitskabel naar beneden. De menigte raakte in paniek en liep nog meer mensen onder de voet. Er vielen zeker 258 doden en tweehonderd gewonden.

Pelgrims verdrinken

Ongeveer 300.000 pelgrims kwamen op 7 april naar de rivier de Narmada bij Dewas in de deelstaat Madhya Pradesh. Toen de autoriteiten van de Indira Sagar-dam water uit een stuwmeer lieten wegstromen, steeg het waterpeil in de rivier plotseling zeer snel en werd een groot aantal pelgrims weggespoeld. Vijf dagen later waren 62 verdronken mensen uit het water gehaald. Hoeveel mensen nog werden vermist, wist de lokale overheid niet.
De autoriteiten van de dam zeiden dat men het waterpeil nooit had laten stijgen als de lokale overheid tijdig had verteld dat er zoveel pelgrims bij de rivier aanwezig waren.

Vechtpartijen rondom sjiietische processie in Lucknow

Deelnemers aan een sjiietische processie in de Indiase stad Lucknow raakten op 20 februari 2005 slaags met soennieten die de processie wilden stoppen. Er werden over en weer stenen gegooid en schoten gelost waarbij drie doden en dertien gewonden vielen. De politie stelde hierna een avondklok in.

De stad Lucknow had in 1983 de jaarlijkse sjiietische herdenkingsprocessie voor Mohammeds kleinzoon Iman Hoessein verboden omdat deze regelmatig op gevechten met soennieten uitliep. Sinds 2000 was de processie echter weer toegestaan.

DEELSTATEN

Vredesbesprekingen met maoïsten mislukken

PWG vormt basis van communistische partij

De Volksoorlog Groep (PWG) uit de Indiase deelstaat Andhra Pradesh fuseerde in oktober 2004 met het Maoïstisch Communistisch Centrum (MCC) en enkele kleinere strijdgroepen. Samen vormden zij de Communistische Partij van India (CPI). De CPI had een leninistisch-marxistische (CPI-ML) en een maoïstische (CPI-M) tak.

Vredesbesprekingen mislukken

De vredesbesprekingen die de maoïstische rebellen en de regering van Andhra Pradesh in mei 2004 waren begonnen, werden op 17 januari 2005 door de CPI beëindigd. Zij beschuldigden de regeringsleider van de deelstaat, Rajashekhar Reddy, van bedrog omdat hij elitetroepen op hen had afgestuurd, hetgeen in strijd zou zijn met de afspraken. Bij de gevechten waren twaalf rebellen omgekomen. Reddy zei echter dat hij wel moest optreden omdat hij niet kon tolereren dat de rebellen gewapend door dorpen patrouilleerden, mensen afpersten en landbouwgrond in beslag namen.

Tussen half januari en begin april hielden de gevechten aan. Er kwamen 110 mensen bij om het leven, waaronder 53 opstandelingen. Rebellenwoordvoerder P. Varavara Rao zei op 4 april dat de maoïsten vanwege de aanhoudende gewapende acties tegen hen niet langer bereid waren met de deelstaat te onderhandelen. De regering van Andhra Pradesh wilde dit nog wel, maar dan alleen als de rebellen zich ontwapenden en gingen deelnemen aan de reguliere politiek. Zij weigerden dit echter.

Geweld in Bihar

Op 24 juni sneuvelden zestien rebellen, twee politieagenten en twee burgers toen rond de honderd geüniformeerde mensen een politiebureau en twee staatsbanken in oostelijk Champaran, deelstaat Bihar, onder vuur namen Ze zouden ook het huis van de lokale parlementariër Sita Ram Singh hebben aangevallen. De lokale politiechef zei tegenover *Associated Press* dat de aanval was uitgevoerd door een groep maoïsten die zowel in India als in Nepal actief was.

Bihar komt tijdelijk onder federaal gezag

Bij verkiezingen in de Indiase deelstaat Bihar in februari 2005 raakte de Rashitriya Janata Dal (RJD), de lokale partner van de landelijke Congrespartij, zijn parlementaire meerderheid kwijt. Omdat op 7 maart nog geen enkele mogelijke coalitie erin was geslaagd een kabinet te formeren dat kon rekenen op de steun van een parlementaire meerderheid, besloot New Delhi om Bihar voorlopig onder federaal gezag te plaatsen. Dit besluit werd geboycot door RJD-voorzitter Laloo Prasad Yadav, tevens minister van Spoorwegen in het federale kabinet. Yadav had Bihar vijftien jaar lang samen met zijn vrouw Rabri Devi geleid. Hij had geprobeerd een coalitieregering te vormen met de Lok Janashakti-partij (LJP), geleid door de federale minister van Staal en chemicaliën, Ram Vilas Paswan. Maar hoewel Paswan en Yadav beide zitting hadden in het federale kabinet, slaagden ze er in Bihar niet in om samen een regeringsbeleid te formuleren. Als alternatief wilden de lokale nationalistische hindoepartij BJP en de Janata Dal wel samen regeren, maar zij hadden de steun van de LJP nodig om een meerderheid te halen. De LJP weigerde deze samenwerking.

Nieuwe verkiezingen

Op 23 mei was er nog altijd geen regering en daarom besloot New Delhi om het parlement van Bihar te ontbinden en nieuwe verkiezingen uit te schrijven. De BJP was woedend, omdat ze naar eigen zeggen bijna klaar was met onderhandelingen over een te vormen coalitieregering. Boze aanhangers van de partij gingen de straat op en bij gevechten met de politie werden ca. duizend mensen gearresteerd.
Op 25 mei schaarden alle partijen zich echter alsnog achter het uitschrijven van nieuwe verkiezingen.

Bodo's akkoord met staakt-het-vuren

Het Nationale Democratische Front van Bodoland (NDFB) tekende op 25 mei 2005 een staakt-het-vuren met de federale overheid. Het NDFB was een van de dertig groeperingen in het noordoosten van India die tegen het centrale gezag in New Delhi stre-

den. Ze meenden dat een te groot deel van de opbrengsten van de natuurlijke hulpbronnen uit de regio naar New Delhi stroomde en dat er te veel migratie vanuit andere delen van India was.

De Bodo's waren een etnische minderheid die tien procent van de bevolking van de deelstaat Assam uitmaakten. Acties van de legers van India en Bhutan hadden het NDFB in 2004 en 2005 verzwakt. Ook had het rebellenleger te kampen met interne strijd en desertie. New Delhi wilde in ruil voor het staakt-het-vuren een dialoog aangaan over meer autonomie voor de Bodo-regio's.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Meer geld voor armoedebestrijding

Minister van Financiën Palaniappan Chidambaram presenteerde op 28 februari 2005 het nieuwe overheidsbudget aan het Indiase Lagerhuis. Hij zei dat de economie van India in 2004 met 6,9 procent was gegroeid. Dit betekende echter niet zonder meer dat de staat meer te besteden had, omdat India onlangs een wet op fiscale discipline had aangenomen. Deze hield in dat het begrotingstekort jaarlijks met 0,3 procent moest worden teruggedrongen. In maart 2005 zou het tekort 4,5 procent bedragen, maar als de tekorten van de deelstaten werden meegeteld lag het boven de tien procent. Volgens de wet moest Chidambaram het tekort voor maart 2006 terugdringen tot 4,2 procent, maar hij kondigde aan niet verder te willen gaan dan 4,3 procent, omdat anders de armoedebestrijding te veel in het geding kwam. Deze keuze diende onder meer om de communistische bondgenoten niet van het kabinet te vervreemden.
De minister kondigde daarnaast aan dat er meer geld ging naar het basisonderwijs, volksgezondheid, rurale infrastructurele ontwikkelingen, landbouw en de suikerindustrie. Verder werd het budget voor Defensie met 7,8 procent verhoogd tot 830 miljard roepie (bijna 16 miljard euro).

Chidambaram vertelde verder dat de belastingvrije voet voor de inkomstenbelasting omhoog ging tot 100.000 roepie (bijna 2.300 euro). Het belastingtarief voor inkomsten onder de 250.000 roepie ging omlaag naar twintig procent. De vennootschapsbelasting ging omlaag van ca. 35 tot minimaal dertig procent.

Nieuwe btw-wet ingevoerd

Op 1 april 2005 werd in India een nieuwe btw-wet van kracht. Volgens het oude systeem waren er talloze verschillende btw-tarieven. Het nieuwe systeem kende er slechts twee: 4 procent en 12,5 procent.

De belastinghervorming was in tien jaar tijd al vijf keer uitgesteld, vooral door protesten van handelaren. Zij verwachtten dat ze meer moesten gaan betalen en meer administratie zouden krijgen. Ook zeiden ze dat de prijzen door de verandering zouden stijgen, waarvan de armen dan de dupe zouden worden.

Indiase IT-sector blijft snel groeien

De autoriteiten van Bangalore, het hart van de Indiase informatietechnologie, maakten op 28 april 2005 bekend dat in de periode maart 2004 – maart 2005 producten ter waarde van bijna 5 miljard euro waren geëxporteerd. Dat was 52 procent meer dan in dezelfde periode een jaar eerder. De exporteurs waren vooral softwareproducenten en boekhouders, klantenservices en helpdesks voor bedrijven en consumenten in het buitenland. Het aantal bedrijven in deze sectoren was met 198 toegenomen tot 1.520.

In heel India groeide de omzet van de IT-sector en de dienstverlening voor buitenlandse ondernemingen tussen maart 2004 en maart 2005 met 34 procent tot 15 miljard euro. Van de ongeveer 1 miljoen mensen die in deze sectoren werkten, woonden er 300.000 in de deelstaat Karnataka waarin Bangalore ligt. De komst van nieuwe bedrijven, waaronder Amazon, Capgemini en Google, zou de stad met 6,5 miljoen inwoners in 2005 naar schatting 50.000 nieuwe banen opleveren.

Als belangrijkste redenen om in India te investeren noemden de meeste IT-bedrijven de lage kosten, de goede kennis van de Engelse taal en de bereidheid van de bevolking om hard te werken en te studeren. Alleen de gebrekkige infrastructuur van Bangalore kon een reden zijn om weg te blijven. Het stadsbestuur kondigde daarom aan dat in 2005 een ondergronds treinennet en een internationaal vliegveld zouden worden aangelegd.

India spoort enorme voorraad aardgas op

Gasleveranties uit Iran

India liet op 13 juni 2005 weten dat drie nationale energiebedrijven een overeenkomst met Iran hadden gesloten. Dat land zou met ingang van 2009 gedurende 25 jaar jaarlijks 5 miljoen ton vloeibaar gas (LNG) aan India gaan leveren. Hiervoor zou een pijpleiding door Pakistan worden aangelegd.
Omdat de Verenigde Staten op gespannen voet stonden met Iran was geprobeerd India over te halen af te zien van de overeenkomst. Ze hadden in maart zelfs gezegd dat ze mogelijk bereid waren India technologie voor de bouw van kerncentrales te gaan leveren, zodat het land minder afhankelijk werd van buitenlandse energieleveranties. Vanwege de Indiase atoomproeven in 1998 hadden de Amerikanen juist de leverantie van nucleaire technologie aan India streng verboden. India reageerde verheugd op de Amerikaanse beleidswijziging, maar ging toch met Iran in zee.
India kon in 2005 slechts in de helft van de eigen behoefte aan aardgas voorzien en moest zeventig procent van de olie die het gebruikte, importeren.

Gasvondst in India

De eerste minister van de deelstaat Gujarat, Narendra Modi, maakte op 26 juni bekend dat het staatsenergiebedrijf van Gujarat (GSPC) voor de kust van Andhra Pradesh het grootste gasveld had opgespoord dat ooit in India was gevonden. De totale waarde van de gasvoorraad werd geschat op 40 miljard euro. Het gasveld was 50 procent groter dan het tot dan toe grootste van India dat in dezelfde regio lag.

GEZONDHEID EN ZORG

Regering verbiedt roken in films en op tv

Het Indiase ministerie van Volksgezondheid maakte op 1 juni 2005 bekend dat het in het vervolg verboden was om rokende mensen te tonen in speelfilms of op tv. Oudere opnamen waarin werd gerookt moesten worden voorzien van een mededeling

dat roken slecht was voor de gezondheid. Logo's van tabaksmerken moesten onherkenbaar worden gemaakt. Reden voor de maatregelen was dat het publiek zich identificeerde met helden in films. Als zij rookten, zou dat een verkeerd voorbeeld zijn.

NATUUR EN MILIEU

Tsunami richt grote schade aan in India

Net als veel andere delen van zuidelijk Azië werd ook het zuidoosten van India op 26 december 2004 getroffen door tsunami's. De schade op het vasteland werd door de overheid geschat op 1,3 miljard euro en op de Andaman- en Nicobareilanden op 491 miljoen euro. Het kabinet trok op 27 december 5 miljard roepie (bijna 94 miljoen euro) uit voor reddingswerk en andere vormen van noodhulp. Op 19 januari kwam hier 27 miljard roepie (bijna 510 miljoen euro) bij voor de wederopbouw van getroffen gebieden. Hiervan was ongeveer 215 miljoen euro bestemd voor de zwaar getroffen vissersvloot en voor het herstel van de beschadigde vissershavens. Circa 142 miljoen euro was uitgetrokken voor de bouw van ruim 170.000 huizen. Ook was er geld voor het herstel van de wegen want bijvoorbeeld langs de kust was 700 km autoweg verwoest.

Aanvankelijk weigerde India buitenlandse hulp, omdat het meende zelf voldoende in staat te zijn de problemen op te lossen. Het land steunde zelfs andere getroffen landen, vooral Sri Lanka. In januari verzocht New Delhi de Wereldbank, de Aziatische Ontwikkelingsbank en de Verenigde Naties toch om hulp nadat de ware omvang van de ramp duidelijk was geworden. Vanwege de aanwezigheid van militaire bases bleef India echter weigeren buitenlandse hulp tot de Andaman- en Nicobareilanden toe te laten.

Volgens op 8 april gepubliceerde cijfers waren er op het vasteland 8.800 mensen omgekomen, het merendeel in Tamil Nadu. Er werden echter nog zeker vijfduizend anderen vermist.
Van de 400.000 bewoners van de Andaman- en Nicobareilanden kwamen er meer dan 1800 om. Hier werden in april nog 5.500 mensen vermist. Een deel van hen was omgekomen, maar anderen waren vermoedelijk naar het vasteland gevlucht. Veel van de eilanden waren totaal overspoeld door de vloedgolven, waardoor zoetwaterbronnen en landbouwgronden waren verzilt en niet meer konden worden gebruikt.
In april zaten nog 140.000 mensen in opvangcentra.

Honderden doden door sneeuwlawines in Kashmir

Na de zwaarste sneeuwval in veertig jaar werden diverse delen van het in India gelegen deel van Kashmir op 20 februari 2005 getroffen door enorme sneeuwlawines. Honderden huizen werden verwoest. Drie dagen later waren 225 dodelijke slachtoffers geborgen, maar er werden nog driehonderd mensen vermist.
Volgens militaire reddingswerkers was het sneeuwdek op sommige plaatsen 21 meter dik.

BUITENLANDSE ZAKEN

India en Rusland halen de banden aan

De Russische president Poetin bracht begin december 2004 een staatsbezoek aan India. Tijdens de Koude Oorlog waren de twee landen belangrijke bondgenoten, maar daarna vond er een verwijdering plaats. Dit bleek onder meer uit de Indiase wapenaankopen. Terwijl voorheen vrijwel al het militaire materieel in India uit Rusland afkomstig was, kwam in 2004 dertig procent uit Israël, Zuid-Afrika en de Verenigde Staten.
Poetin en de Indiase premier Singh kwamen op 3 december echter overeen dat de twee landen de banden weer zouden aanhalen. India had vanwege zijn snel groeiende economie steeds meer fossiele brandstoffen nodig en zou zich daarvoor meer op Rusland gaan oriënteren. De twee regeringen beloofden energiebedrijven te gaan stimuleren tot investeringen over een weer. Verder sprak Poetin steun uit aan de Indiase wens om een grotere rol binnen de VN-veiligheidsraad te spelen en Singh aan het Russische streven om lid te worden van de Wereldhandelsorganisatie (WTO).

VS en India intensiveren militaire samenwerking

Gevechtsvliegtuigen

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken liet op 26 maart 2005 weten dat Amerikaanse bedrijven toestemming zouden krijgen om India gevechtsvliegtuigen te leveren. Opmerkelijk was dat Washington op diezelfde dag de verkoop van F-16 gevechtsvliegtuigen aan Pakistan bekendmaakte. De VS hadden vanwege de Pakistaanse proeven met kernwapens vijftien jaar lang niet aan dat land geleverd, maar gingen daar nu toch toe over dankzij de hulp van Pakistan bij de strijd tegen het terrorisme.
Premier Singh van India reageerde teleurgesteld op de leveranties aan aartsvijand Pakistan, maar vermoedde dat de VS uiteindelijk meer gevechtsvliegtuigen aan India dan aan Pakistan zouden gaan leveren.

Militaire samenwerking

De Indiase minister van Defensie Pranab Mukherjee en zijn Amerikaanse ambtsgenoot Donald Rumsfeld tekenden op 29 juni in Washington DC een verdrag om de militaire samenwerking tussen de VS en India te intensiveren. Het had een looptijd van tien jaar en maakte samenwerking op het gebied van wapenproductie en raketafweer mogelijk, evenals de uitwisseling van militaire technologie.
De nieuwe militaire samenwerking werd in een gezamenlijke verklaring 'het begin van een nieuw tijdperk in de Amerikaans-Indiase relaties' genoemd. De VS en India stonden ten tijde van de Koude Oorlog op gespannen voet met elkaar. Maar anno 2005 waren de VS de belangrijkste handelspartner van India geworden en ongeveer 68 procent van de totale Indiase export ging naar dat land.

China erkent annexatie van Sikkim

De Chinese premier Wen Jiabao bracht op 11 en 12 april 2005 een staatsbezoek aan India. De twee landen leken tijdens het bezoek vooral te willen onderstrepen dat de vijandigheden tot het verleden behoorden en dat er een nieuwe tijd was aangebroken van samenwerking en vriendschap.

Grensgeschillen

Wen Jiabao bood de Indiase premier Singh een nieuwe Chinese landkaart aan, waarop Sikkim voor het eerst was aangemerkt als Indiaas grondgebied. Tot dan toe had China de Indiase annexatie van Sikkim in 1975 nooit erkend.

Er bleven wel andere grensproblemen bestaan, maar Wen en Singh ondertekenden een intentieverklaring om deze op te lossen. De buurstaten hadden in 1962 oorlog gevoerd over de onderlinge grens en waren er sindsdien niet in geslaagd om de geschillen definitief de wereld uit te helpen. De omstreden grens was in totaal 3.550 km lang en liep voornamelijk door onbewoond gebied in de Himalaya.

Veiligheidsraad

Ook besloten beide landen dat ze de onderlinge handel wilden uitbreiden in 2010 tot omgerekend 25 miljard euro per jaar. Wen Jiabao stelde voor meer te gaan samenwerken op het gebied van informatietechnologie en er naar te streven wereldleiders in deze sector te worden. Ook gaf China steun aan de Indiase ambitie om een permanente zetel in de VN-veiligheidsraad te krijgen, al liet Wen in het midden of India ook het vetorecht moest krijgen.

India en Pakistan nader tot elkaar over Kashmir

Busverbinding tussen Indiaas en Pakistaans Kashmir

Op 7 april 2005 werd een busverbinding tussen Srinagar in Indiaas Kashmir en Muzaffarabad in Pakistaans Kashmir in gebruik genomen. Het was meer dan vijftig jaar onmogelijk geweest om legaal de grens over te steken. Duizenden families waren uiteengevallen omdat ze verspreid over de twee van elkaar gescheiden gebieden woonden.
De bus zou eens in de twee weken gaan rijden. Militanten waren tegen de busverbinding omdat deze de aandacht zou afleiden van de strijd voor een onafhankelijk Kashmir. Ze dreigden met aanslagen, maar hadden tot dan alleen een wachtkamer van het busstation van Srinagar in brand gestoken.

Pakistaanse president in India

De Pakistaanse president Pervez Musharraf bracht op 17 en 18 april een officieel bezoek aan India. Het was zijn eerste reis naar dat land sinds de mislukte top in 2001. Hij ontmoette de Indiase premier Manmohan Singh met wie hij een gemeenschappelijke verklaring ondertekende. Er waren afspraken gemaakt over:

- het opzetten van een gemeenschappelijke orgaan om de onderlinge handel te stimuleren.
- het opzetten van een treinverbinding tussen Rajasthan (India) en Sindh (Pakistan).
- het inzetten van meer bussen tussen Srinagar en Muzaffarabad en het stichten van een nieuwe buslijn tussen Poonch in Indiaas Kashmir naar Rawalakot in Pakistaans Kashmir. Deze routes mochten in het vervolg ook door vrachtverkeer worden gebruikt.
- de heropening van de consulaten in Mumbai (Bombay) en Karachi.

Verder werd overeengekomen dat geweld door militanten in Kashmir het vredesproces niet meer mocht verstoren en dat India en Pakistan niet meer middels oorlog de problemen rondom Kashmir zouden proberen op te lossen.

Met het akkoord waren de onderlinge problemen evenwel nog niet uit de wereld. Zo zei Musharraf dat het handhaven van de grens die Kashmir in tweeën splitste, geen optie was. Wat er volgens hem dan wel moest gebeuren, liet hij echter in het midden.

Leiders Kashmir reizen naar Pakistan

In mei nodigde Pakistan gematigde separatisten uit Indiaas Kashmir uit voor een bezoek aan Pakistaans Kashmir. India gaf negen strijders toestemming om op de uitnodiging in te gaan. Het was voor het eerst dat India separatisten uit Kashmir naar Pakistan liet reizen. Van de negen leiders waren er zeven lid van de gematigde separatistische koepelorganisatie Hurriyat.
Op 30 mei ging de delegatie per bus van Srinagar naar Muzaffarabad, waar ze werden ontvangen door de regeringsleider van Pakistaans Kashmir.
Mirwaiz Omar Farooq, de leider van Hurriyat, zei op 3 juni tegenover parlementariërs in Muzaffarabad dat hij het vredesproces steunde, maar het slecht te verteren vond dat er geen leiders uit Kashmir bij werden betrokken. Yasin Malik van het Bevrijdingsfront voor Jammu en Kashmir viel hem bij. Hij beklaagde zich dat de Kashmiri via de media moesten vernemen hoe het vredesproces verliep.
Op 8 juni hadden de Kashmiri een ontmoeting met president Musharraf, die zei dat Pakistan oprecht streefde naar het oplossen van alle problemen met India, inclusief de kwestie Kashmir.

De Kashmiri leiders lieten naderhand weten erg tevreden te zijn over het gesprek met Musharraf. Maar militanten uit Indiaas Kashmir veroordeelden de ontmoeting. Ze vonden dat Pakistan zich niet hard genoeg opstelde tegenover India en vreesden dat Islamabad er op den duur mee zou instemmen dat de door de VN getrokken grens door Kashmir permanent werd.

Aanslag op school

Nabij een school in Pulwawma, Indiaas Kashmir, ontplofte op 13 juni een autobom. Volgens de lokale politie vielen er veertien doden en tenminste honderd gewonden. Een anonieme bron binnen de Indiase inlichtingendienst vertelde persbureau *Reuters* dat achter de aanslag militanten zaten die het vredesproces wilden verstoren. De leider van de militante Kashmiri, Syed Ali Shah Geelani, veroordeelde de aanslag echter.

India weert Pakistaanse minister

De delegatie die Pakistan bezocht keerde op 16 juni in Indiaas Kashmir terug. Farooq zei hierna dat hij de vredesbesprekingen met de Indiase regering wilde hervatten. Deze hadden meer dan een jaar stilgelegen.
India was echter boos over het verloop van het bezoek. Pakistan had gezegd dat de delegatie alleen zou worden toegelaten tot Pakistaans Kashmir, maar volgens New Delhi hadden ze ook andere delen van Pakistan mogen bezoeken.

Ruim een week later weigerde India de Pakistaanse minister van Informatie Sheikh Rashid Ahmed toestemming te geven om naar Indiaas Kashmir te reizen waar hij de gematigde separatisten wilde opzoeken die eerder Pakistan hadden bezocht. India weigerde hem de toegang omdat de voormalige stafchef van het Pakistaanse leger, Aslam Beg, op 15 juni tegenover de *BBC* had gezegd dat Ahmed in de jaren tachtig een trainingskamp voor separatistische rebellen uit Indiaas Kashmir had gerund. Het zou in 1991 gesloten zijn op last van de toenmalige Pakistaanse premier. Ahmed, zelf afkomstig uit Kashmir, ontkende de aantijging. Hij gaf wel toe dat hij ooit rebellen uit Indiaas Kashmir in zijn huis had laten overnachten. Yasin Malik van het Bevrijdingsfront voor Jammu en Kashmir noemde het besluit van de Indiase regering 'ongelukkig'.

OVERLEDEN

P.V. Narasimha Rao, voormalig premier van India

Pamulaparthi Venkata Narasimha Rao overleed op 23 december 2004 in New Delhi op 83-jarige leeftijd aan een hartstilstand. Hij had al langer te kampen met hartproblemen.

Rao kwam uit een boerenfamilie in Karimnagar in de zuidelijke deelstaat Andhra Pradesh. Hij maakte naam in de strijd voor de onafhankelijkheid van India en werd daarna actief in de lokale politiek. In 1972 kwam hij naar New Delhi, waar hij eerst minister van Defensie werd en daarna minister van Buitenlandse zaken en voorzitter van de Congrespartij. Na de moord op Rajiv Gandhi in 1991 werd hij premier, hetgeen hij tot 1996 bleef. Als reactie op de weggevallen economische hulp uit de voormalige Sovjet-Unie liberaliseerde hij de socialistisch georiënteerde economie.
Tijdens zijn premierschap en ook daarna werd Rao beschuldigd van stemmenkoperij en corruptie. Wegens gebrek aan bewijs werd zijn naam in 2003 echter gezuiverd.

(Vorige berichten pagina 684/2 e.v. 2004)

INDONESIË

BINNENLAND

Megawati blijft voorzitter PDI-P

Op een partijconventie eind maart 2005 van de Strijdbare Democratische Partij van Indonesië (PDI-P) op Bali gingen stemmen op om Megawati Sukarnoputri af te zetten als partijvoorzitter. Ze was tot 2004 president van Indonesië geweest, maar had in oktober van dat jaar de presidentsverkiezingen verloren. Critici wilden vanwege dat verlies interne partijhervormingen doorvoeren en vonden dat daar een nieuwe voorzitter bij hoorde. Megawati's rol als partijleidster werd echter met vijf jaar verlengd. Voor begin april geplande interne verkiezingen voor het voorzitterschap werden geannuleerd.

Nasleep van tsunami

Het aantal mensen dat sinds de tsunami, die Atjeh op 26 december 2004 trof, werd vermist, was op 8 mei 2005 iets meer dan 37.000. De nationale Indonesische rampenbestrijdingsdienst maakte dit bekend. Kort na de ramp had de dienst gemeld dat er ruim 93.000 vermisten waren, maar het merendeel hiervan was later opgedoken of bleek Atjeh te hebben verlaten.
Het officiële dodental lag op 22 juni op ruim 128.000. Uit angst voor epidemieën was onmiddellijk na de ramp een onbekend aantal mensen begraven zonder te zijn geïdentificeerd. Daarom gingen de autoriteiten ervan uit dat het exacte dodental nooit bekend zou worden.

Buitenlandse hulpverleners in Atjeh

Vanwege het gewapende conflict aldaar weerde Jakarta buitenlanders uit Atjeh. Het leger had dit graag zo willen houden, maar president Yudhoyono was hier tegen ingegaan en had ervoor gezorgd dat 160 hulporganisaties uit binnen- en buitenland toch in Atjeh aan de slag konden gaan. Met het leger werd afgesproken dat de buitenlanders voor eind maart weer weg moesten zijn, maar toen het zover was bleken ze nog niet klaar te zijn met hun werk. Opnieuw was het Yudhoyono die ervoor zorgde dat ze mochten blijven, al moesten buitenlandse militaire hulpverleners wel vertrekken.

Kritiek op president Yudhoyono neemt toe

In de eerste maanden na de ramp was bijna iedereen tevreden over het optreden van president Yudhoyono, maar gaandeweg nam de kritiek op hem toe. Zo moesten hulporganisaties die, na het ruimen van het grove puin, wilden beginnen met de wederopbouw zich houden aan richtlijnen van Jakarta. Yudhoyono kwam echter pas half april met een plan voor de wederopbouw van Atjeh en pas in mei stelde hij Kuntoro Mangkusubroto aan als centrale coördinator voor dit project. Hulporganisaties mochten toen nog altijd niet beginnen met bouwen.
De helft van de half miljoen mensen die volgens Jakarta dakloos waren geworden had ondertussen een tijdelijk onderkomen gevonden bij vrienden of familie. De rest verbleef in juni, een half jaar na de ramp, echter nog altijd in tentenkampen en noodgebouwen. Ze waren grotendeels aangewezen op voedselhulp.
Pas op 26 juni presenteerde Kuntoro Mangkusubroto in Banda Atjeh de plannen van Jakarta. Er waren 172 wederopbouwprojecten gepland. De bouw van 30.000 woningen viel hier onder. Hij zei dat er inmiddels 2,3 miljard euro uit het buitenland was ontvangen voor hulp aan Atjeh.

Indonesische overheid gebruikt op grote schaal illegale software

Indonesië gaf op 9 juni 2005 toe dat de meeste computers van de overheid draaiden op illegale kopieën van het besturingsprogramma Windows. Het zou minstens om 50.000 exemplaren gaan. Informatieminister Sofyan Djalil zei in de *Jakarta Post* dat Indonesië net als veel andere ontwikkelingslanden illegale software gebruikte omdat het de peperdure legale versies eenvoudigweg niet kon betalen.
Op dezelfde dag werd bekend dat de Indonesische president Yudhoyono en Bill Gates, de directeur van de Amerikaanse softwaregigant Microsoft, in Seattle overeen waren gekomen dat Indonesië een symbolische schadevergoeding van 50.000 dollar (ruim 42.000 euro) zou betalen en geleidelijk zou overschakelen op legale software.
Naar schatting van de Business Software Alliance (BSA) was 87 procent van alle gebruikte software in Indonesië illegaal gekopieerd. De situatie was nog erger in China (90 procent), Oekraïne (91) en Vietnam (92).

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Gouverneur van Atjeh veroordeeld wegens corruptie

Abdullah Puteh, de gouverneur van de Indonesische provincie Atjeh, werd op 11 april 2005 veroordeeld tot tien jaar cel en een boete van omgerekend 352.000 euro. Hij zou in 2001 een helikopter van de staat hebben verkocht en een deel van de opbrengst in eigen zak hebben gestoken, maar ontkende de beschuldiging.
De in oktober 2004 gekozen president Yudhoyono had beloofd het bestuur van Indonesië te zullen zuiveren van corruptie. De aanklacht tegen Puteh was de eerste grote zaak die de anticorruptierechtbank in Jakarta, die na Yudhoyono's aantreden was opgericht, behandelde.

Noodtoestand in Atjeh opgeheven

Indonesië hief op 17 mei 2005 de civiele noodtoestand in Atjeh op. Vanwege de ge-

wapende strijd van de separatistische Beweging Vrij Atjeh (GAM) was de provincie in mei 2003 onder militair gezag geplaatst. Ongeveer een jaar later was dit omgezet in de 'civiele noodtoestand'. Dit hield in dat Atjeh onder civiel bestuur kwam en dat dit gezag de bevoegdheid had om huiszoekingen te laten verrichten, mensen zonder vorm van proces te detineren en een avondklok in te stellen.
Na de tsunami van 26 december 2004 had Jakarta ingestemd met nieuwe vredesonderhandelingen met de GAM omdat het verwoeste kustgebied van Atjeh moeilijk kon worden hersteld terwijl er een gewapend conflict plaatsvond. Jakarta wilde met het opheffen van de civiele noodtoestand zijn goede wil tonen aan de GAM, maar het meende ook dat de herstelwerkzaamheden erdoor werden bespoedigd omdat hulpverleners zich vrijer konden bewegen.

GAM mag geen politieke partij vormen

In mei en juni 2005 vonden in Helsinki de derde en vierde ronde van de vredesonderhandelingen met de GAM plaats. Terwijl tijdens de eerste twee rondes het onderlinge vertrouwen leek te groeien, was dit bij de derde en vierde ronde niet het geval. De GAM zei op 7 juni dat het teleurgesteld was in Jakarta. De rebellen hadden aangeboden in te stemmen met een definitief staakt-het-vuren, op voorwaarde dat ze als reguliere politieke partij mochten gaan deelnemen aan lokale verkiezingen in Atjeh. Jakarta meende echter dat dit onwettig was en had het daarom van de hand gewezen.
Een dag later gaf Endriartono Sutarto, opperbevelhebber van de Indonesische strijdkrachten, in Jakarta een persconferentie. Hij zei dat het Indonesische leger de GAM zou blijven bestrijden zo lang de rebellen weigerden zich geheel te ontwapenen. Sutarto zei later tegenover de *BBC* dat sinds mei 2003 zeker 3.300 rebellen waren gedood. De GAM hield het echter op enkele honderden. De overige slachtoffers zouden burgers zijn die Jakarta bij de gesneuvelde rebellen optelde om te verbloemen dat het de mensenrechten ernstig schond.

Indonesië houdt voor het eerst regionale verkiezingen

Decentralisatie

In 2005 hield Indonesië voor het eerst in zijn geschiedenis vrije verkiezingen op provinciaal en districtsniveau. Het regentschap Kutai Kartanegare in de provincie Oost-Kalimantan beet op 1 juni het spits af.

Onder president Soeharto lag vrijwel alle macht bij Jakarta. Regionale bestuurders werden dan ook rechtstreeks door Jakarta aangesteld. Na de val van Soeharto werden in 1999 en 2000 wetten aangenomen die de regio's een groter deel van de opbrengsten van natuurlijke hulpbronnen toekenden. Regionale bestuurders kregen bovendien het recht om meer lokale wetten naar eigen inzicht te formuleren en te implementeren. Nu de bevolking deze lokale leiders ook zelf mocht kiezen, was volgens analisten een belangrijke stap gezet in de richting van een werkelijk democratisch en gedecentraliseerd Indonesië. Het LSI, een onafhankelijke instituut dat onderzoek deed naar de publieke opinie in Indonesië, zei te verwachten dat lokale bestuurders zich in het vervolg minder schuldig zouden maken aan machtsmisbruik omdat ze konden worden weggestemd. Buitenlandse investeerders klaagden echter over de toenemende verwarring omdat de regio's in bestuurlijk opzicht steeds meer van elkaar gingen verschillen.

JUSTITIE

Straf Tommy Soeharto verlaagd

Een woordvoerder van het Hooggerechtshof in Jakarta maakte op 24 juni 2005 bekend dat Hutomo 'Tommy' Soeharto in hoger beroep strafvermindering had gekregen. De jongste zoon van ex-dictator Soeharto was in 2002 tot vijftien jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens betrokkenheid bij de moord op rechter Syafiuddin Kartasasmita. Dit was nu tien jaar geworden. De woordvoerder zei niet te weten waarom het hof tot de strafvermindering had besloten.

MILITAIRE ZAKEN

Indonesisch leger wil af van zakenimperium

Generaal Edriartono Sutarto, opperbevelhebber van de Indonesische strijdkrachten (TNI), zei op 12 april 2005 in Jakarta op een persconferentie dat het Indonesische leger binnen twee jaar zijn hele zakenimperium zou afstoten. De bekendmaking kwam na een belofte van president Yudhoyono om het openbare leven in Indonesië op te schonen. Bovendien was in 2004 een wet aangenomen die het leger verplichtte om voor 2009 alle zakelijke activiteiten te staken.

Het leger was onder ex-dictator generaal Soeharto actief geworden in het bedrijfsleven. In 2005 bezat het zeer uiteenlopende bedrijven, van hotels en golfbanen tot vishandels en aannemersbedrijven. Ook zou het te maken hebben met praktijken als illegale houtkap, stroperij en prostitutie. Hoe het leger de weggevallen inkomsten ging compenseren was onduidelijk. Van al het geld dat het nodig had om goed te kunnen functioneren kwam in 2005 slechts dertig procent uit de schatkist, aldus persbureau *Reuters*.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS versoepelen wapenembargo tegen Indonesië

Tijdens een bezoek van president Susilo Bambang Yudhoyono aan Washington DC maakte de Amerikaanse regering op 26 mei 2005 bekend dat het wapenembargo tegen Indonesië gedeeltelijk werd opgeheven. De verandering moest worden gezien als een gebaar van goede wil aan Yudhoyono omdat hij volgens de VS serieus poogde een einde te maken aan mensenrechtenschendingen door het Indonesische leger (TNI). Wapens mochten nog altijd niet worden verkocht, maar het verbod op handel in ander militair materieel, zoals vrachtwagens en communicatiemiddelen, werd wel opgeheven.
Het embargo was in 1992 ingesteld nadat het leger meer dan tweehonderd demonstranten in Oost-Timor had doodgeschoten.

Kritiek op besluit

Mensenrechtenorganisaties zeiden dat de VS te vroeg kwamen met dit besluit, omdat het Indonesische leger nog altijd mensenrechten schond. De VS waren het hier in principe mee eens. Het verbod op wapenhandel met Indonesië zou Washington echter de mogelijkheid bieden om druk op Jakarta te blijven uitoefenen voor verdere militaire hervormingen.

(Vorige berichten pagina 46/1 e.v. 2005)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3216, pag. 57377-57440

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

AUGUSTUS 2005

EUROPA

Europese Unie: Crisis rond Europese grondwet houdt aan; Europarlement verwerpt voorstel softwarepatenten · **Albanië:** Voorbereidingen en verloop parlementsverkiezingen · **België:** Verscherpte veiligheidsmaatregelen na aanslagen Londen; Overschot op Belgische handelsbalans neemt sterk af · **Duitsland:** President akkoord met vervroegde verkiezingen · **Finland:** Economische schade door papierstaking · **Frankrijk:** Mitterand gaf opdracht Greenpeace-schip te saboteren · **Griekenland:** Regering zet economische hervorming voort · **Groot-Brittannië:** Terroristische aanslagen in Londen · **Italië:** Parlement akkoord met hervorming juridisch systeem · **Kroatië:** Regering dreigt meerderheid te verliezen · **Macedonië:** Griekenland verbiedt overvliegen Macedonische premier · **Malta:** Parlement akkoord met Europese grondwet · **Nederland:** Uitkeringen lopen steeds meer achter bij de lonen; Huisartsen, zorgverzekeraars en regering sluiten akkoord · **Noorwegen:** Vrouw veroordeeld voor verkrachting · **Portugal:** Premier wil referendum over abortuskwestie · **Russische Federatie:** Onderzoeksinstituut Indem signaleert sterke toename corruptie · **Slovenië:** Minister rekent in 2005 op nettobijdrage EU · **Spanje:** Bosbranden · **Turkije:** Presidentieel veto voor bankwet · **Zweden:** Commissie pleit voor beter crisismanagement bij rampen · **Zwitserland:** Erfgenamen holocaustslachtoffers krijgen recordbedrag.

AMERIKA

Argentinië: Minimumsalaris in drie etappes verhoogd · **Falklands/Malvinas:** EU wijst aanklacht Argentinië af · **Verenigde Staten:** Militair onderzoek: 'Geen marteling in Guantánamo Bay; Vakbondsfederatie AFL-CIO valt uiteen.

AZIË

China: Bestuurders moeten terug naar school · **Laos:** Ondergedoken Hmong geven zich over · **Maleisië:** Bedrijfsleven in problemen na uitzetting van buitenlanders · **Pakistan:** Controle over Zuid-Waziristan, maar geen spoor van Bin-Laden; Treffen van schikking na eerwraak blijft legaal · **Singapore:** Nieuwe anti-terreurmaatregelen · **Sri Lanka:** Onenigheid over distributie van hulp voor tsunamislachtoffers.

AFRIKA

Angola: Emigratie geschoolde burgers remt ontwikkeling · **Burkina Faso:** Oogst in het noorden voor 90 procent mislukt · **Comoren:** Toenemende politieke spanningen · **Congo-Brazzaville:** Armoede neemt toe · **Equatoriaal Guinee:** Lange gevangenisstraffen voor buitenlandse coupplegers · **Guinee-Bissau:** João BernardoVieira gekozen tot president · **Kaapverdië:** Regering zegt structurele hervorming economie toe · **Madagaskar:** Nieuwe valuta ingevoerd; Wereldbank steunt conservering van tapia-bossen · **Mozambique:** Hoogste rechtscollege bevestigt zege Guebuza bij presidentsverkiezingen · **Namibië:** President Pohamba ingehuldigd · **São Tomé en Princípe:** Pogingen politieke stabiliteit te herstellen · **Seychellen:** Gevolgen tsunami bedreigen vooruitgang.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Crisis rond Europese grondwet houdt aan

Groot-Brittannië neemt Luxemburgs voorzitterschap over

Per 1 juli 2005 droeg Luxemburg het halfjaarlijkse voorzitterschap van de Europese Unie over aan Groot-Brittannië. De rol van de Luxemburgse premier Jean-Claude Juncker werd overgenomen door de Britse premier Tony Blair. Deze trad aan in een periode dat de Unie in een ernstige crisis verkeerde als gevolg van de verwerping van de Europese grondwet in Frankrijk en Nederland op 29 mei en 1 juni en de onderlinge meningsverschillen over de vorm die de verdere Europese integratie zou moeten aannemen.
Tegelijkertijd ontstonden mede door de grondwetscrisis conflicten over de EU-begroting 2007-2013. Tijdens de begrotingsonderhandelingen riepen de Britten veel irritatie op bij andere lidstaten vanwege hun weigering in te leveren op de korting die Groot-Brittannië op haar EU-bijdrage kreeg. Het land begon dan ook met een geschonden imago aan haar voorzitterstaak.

Ratificaties Europese grondwet in Cyprus, Malta en Luxemburg

In juni en juli kreeg de Europese grondwet weer enige steun in de rug, toen de kleinere lidstaten Cyprus, Malta en Luxemburg tot ratificatie overgingen. Daarmee kwam het aantal lidstaten dat de grondwet had goedgekeurd op dertien.
Het parlement van Cyprus stemde op 30 juni met 30 tegen 19 stemmen bij 1 onthouding voor de grondwet.
Het eilandstaatje Malta ging op 6 juli tot goedkeuring over. Het parlement deed dat unaniem.
Op 10 juli vond een referendum plaats in groothertogdom Luxemburg, dat geen reden had gezien voor uitstel of afstel van de volksraadpleging, zoals andere lidstaten hadden besloten. Van de kiezers stemde 56,52 procent voor de grondwet en 43,48 procent tegen. Daarmee kon premier Juncker op zijn post blijven, want hij had aangekondigd om bij een 'nee' te zullen aftreden.

Unie zet vaart achter anti-terrorismemaatregelen na aanslagen Londen

'Dit is een aanslag op de fundamentele vrijheden die naar het hart van de Europese Unie grijpen. (...) Er kan in Europa geen toevlucht zijn voor terroristen en terrorisme.' Dat waren de woorden waarmee de voorzitter van de Europese Commissie José Manuel Durão Barroso op 8 juli 2005 reageerde op de zelfmoordaanslagen waar Londen een dag eerder door getroffen werd. Bij deze aanslagen, gepleegd door radicale moslims, vielen tientallen doden. Ter nagedachtenis aan de slachtoffers werd op 14 juli in de EU-landen twee minuten stilte in acht genomen.
De Nederlander Gijs de Vries, veiligheidscoördinator van de Unie speciaal belast met de coördinatie van terreurbestrijding, wees er op dat het lot van Groot-Brittannië ook dat van andere lidstaten kon zijn: 'We zullen nog lange tijd moeten leren leven met die dreiging in alle lidstaten.'

Op 13 juli kwamen de ministers van Binnenlandse zaken en Justitie van de lidstaten in Brussel bijeen. Concrete maatregelen werden niet afgekondigd, maar deze zouden nog voor het einde van het jaar volgen. Daarbij zou het onder meer gaan om het traceren en opslaan van gegevens van telefoon- en internetverkeer teneinde eventuele voorbereidingen op terroristische activiteiten in de kiem te smoren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Europese Commissie wil plattelandsontwikkeling stimuleren

De Europese Commissie keurde op 5 juli 2005 de uitgangspunten goed voor een sociaal-economische inhaalslag voor de plattelandsgebieden binnen de Unie in de periode 2007-2013. De plannen behelsden onder meer een versterking van het concurrentievermogen van landbouw en bosbouw, verbetering van het leefmilieu en meer diversificatie. Omdat over de begroting voor die periode geen overeenstemming was bereikt, bleef nog onduidelijk hoeveel financiële middelen daarvoor beschikbaar waren.
In sociaal-economisch opzicht liep het platteland achter op de verstedelijkte gebieden. Het platteland maakte echter rond de 90 procent uit van het grondgebied van de EU en 56 procent van de bevolking was er woonachtig. De landelijke gebieden zorgden voor 53 procent van de werkgelegenheid.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Europese Commissie staat overname Swiss door Lufthansa toe

Op 5 juli 2005 werd bekend dat de Europese Commissie toestemming had verleend aan de Duitse luchtvaartmaatschappij Lufthansa om Swiss International Airlines over te nemen. De nieuwe combinatie zou daarmee qua omzet de op één na grootste luchtvaartgroep ter wereld zijn, na Air France-KLM. Gerekend naar passagiersaantallen zou Lufthansa-Swiss de derde plaats innemen, na American Airlines en Air France-KLM.
Eurocommissaris voor mededinging Neelie Kroes kondigde tegelijkertijd wel een aantal beperkingen aan, om te voorkomen dat de prijzen te hoog zouden worden of het aanbod terug zou lopen. Lufthansa-Swiss moest daarom 164 landingsrechten opgeven in Frankfurt, Zürich, München, Düsseldorf, Berlijn, Wenen, Stockholm en Kopenhagen. Dat kwam neer op 3 procent van de huidige 1.350 dagelijkse vluchten van de beide maatschappijen. De voorwaarde gold alleen als een concurrent een lijn wilde starten waarvoor op dat moment geen landingsrechten beschikbaar waren.

OESO: 'Economische achterstand eurozone op VS zal verder toenemen'

In een op 12 juli 2005 gepubliceerd rapport constateerde de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) dat zonder hervormingen op de arbeidsmarkt de achterstand van de landen van de eurozone op de Verenigde Staten verder zou toenemen. Het verschil in inkomen per hoofd van de bevolking zou stijgen van 30 procent in 2005 naar 37,5 procent in 2020. De Amerikaanse economie zou in de periode 2005-2010 met 3,2 procent per jaar groeien, van 2010 tot 2020 met 2,6 procent en van 2020-2030 opnieuw met 2,6 procent. Voor de eurozone bedroegen deze percentages 1,9 procent, 1,3 procent en 0,9 procent. Volgens de OESO had de invoering van de euro zonder meer een positief effect gehad op de groeicijfers, maar werkten de sterke stijging van de olieprijzen en de hoge

koers van de euro ten opzichte van de dollar in het nadeel van de eurolanden.
De organisatie pleitte onder andere voor aanpassing van de systemen voor loonvorming, een grotere mobiliteit van arbeidskrachten, het versoepelen van ontslagregelingen, de ontmoediging van vervroegde pensionering en verscherping van de eisen bij het verkrijgen van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. De arbeidsreserve zou op deze wijze beter benut kunnen worden, zodat de structurele werkloosheid kon dalen en de arbeidsparticipatie van ouderen kon toenemen.

Commissie maakt overheidssteun aan openbare diensten gemakkelijker

De Europese Commissie ging op 13 juli 2005 over tot versoepeling van de strenge bepalingen inzake staatssteun aan ondernemingen. Deze was in principe verboden om concurrentievervalsing tegen te gaan. Leveranciers van openbare diensten als transport of gezondheidszorg konden echter wel met overheidsgelden ondersteund worden. De nieuwe regeling maakte de mogelijkheden daartoe groter.
In het vervolg zou deze steunverlening vrij zijn wanneer deze onder de drempel van 30 miljoen euro per jaar bleef en de betreffende onderneming een omzet had van minder dan 100 miljoen. Wat daar boven uit ging, moest ter goedkeuring aan de Commissie worden voorgelegd. Staatssteun voor ziekenhuizen en sociale woningbouw werd geheel vrijgelaten. Dat gold ook voor havens met maximaal 300.000 passagiers per jaar en luchthavens met minder dan een miljoen passagiers.

JUSTITIE

Commissie wil harde aanpak van productie namaakgoederen

De Europese Commissie keurde op 13 juli 2005 een ontwerprichtlijn goed die voorzag in hoge minimumstraffen voor het namaken van producten. Het ging om een boete van minimaal 100.000 euro, alsmede een minimumstraf van vier jaar cel plus 300.000 euro voor leden van criminele organisaties die gevaarlijke namaakproducten op de markt brachten. Bij 'gevaarlijk' moest vooral worden gedacht aan risico's voor veiligheid en gezondheid in het geval van onder andere speelgoed, voedingsmiddelen en geneesmiddelen. In 2003 was voor ca. 1 miljard euro aan nagemaakte producten in beslag genomen.
De richtlijn, die nog de goedkeuring moest krijgen van de 25 lidstaten en het Europees Parlement, behelsde ook meer controlebevoegdheden voor douane- en inspectiediensten, waaronder het doen van huiszoekingen op plaatsen waar de producten werden vervaardigd of opgeslagen. Ook zouden de lidstaten gezamenlijke onderzoeksteams kunnen opzetten.

EU-aanhoudingsbevel ter discussie na arrest Duits grondwettelijk hof

Duitslands grondwettelijk hof, het Bundesverfassungsgericht, verbood op 18 juli 2005 de uitlevering van een verdachte van terrorisme aan Spanje op basis van de Duitse versie van het Europees aanhoudingsbevel. Dat gebeurde in de zaak van Mamoun Darkazanli, een Syriër met de Duitse nationaliteit die een contactpersoon en financier van Al-Qaeda zou zijn. De rechtbank verklaarde een wet van 21 juli 2004 ongeldig, die de omzetting van het aanhoudingsbevel in nationale wetgeving vastlegde. De nietigverklaring betekende dat Duitsland in het vervolg weer de oude wetgeving en bilaterale uitleveringsverdragen zou volgen. Daarnaast waren er ook juridische procedures gaande in België en Oostenrijk om de grondwettelijkheid van het aanhoudingsbevel te toetsen.
De Europese Commissie reageerde zonder verontrusting op de uitspraak. Volgens haar juristen lag het probleem in de specifieke Duitse wetstekst en niet in het Europees aanhoudingsbevel zelf. In dat laatste was volgens hen gezocht naar een evenwicht tussen de noodzaak om de bevolking te beschermen en de rechten van verdachten. Dat evenwicht zou in Duitsland doorbroken zijn, met name omdat de mogelijkheid uitlevering te weigeren om procedurele redenen niet was overgenomen.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Turkije: 'Ondertekening douaneakkoord geen erkenning van Cyprus'

Turkije ondertekende op 29 juli 2005 een protocol waarmee het de douanebanden met de Europese Unie uitbreidde tot de tien lidstaten die in mei 2004 waren toegetreden. De ondertekening was de laatste voorwaarde voor het openen van gesprekken over Turkse toetreding, die op 3 oktober moesten starten.

Tot de tien nieuwe lidstaten behoorde ook Cyprus, dat echter niet werd erkend door Turkije dat zich verbonden had aan het Turkse deel van Cyprus. De Turkse premier Recep Tayyip Erdogan had, voorafgaande aan de ondertekening van het protocol, laten weten dat deze houding niet zou veranderen zolang er geen aanvaardbaar vredesakkoord voor het gedeelde eiland was. Cyprus overwoog in het uiterste geval een veto uit te spreken over de start van de onderhandelingen met Turkije. Het achtte het ondenkbaar dat er onderhandeld kon worden met een land dat een van de bestaande lidstaten niet wenste te erkennen.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

Nederlanders in andere lidstaten hebben recht op volledige AOW

Nederland werd op 7 juli 2005 door het Europees Hof van Justitie tot de orde geroepen, omdat het de verplichte verzekering voor onder andere de Algemene Ouderdomswet (AOW) in 2000 had beëindigd voor Nederlanders die in een andere EU-lidstaat woonachtig waren. Daardoor bouwden zij niet langer AOW-rechten op. Voor onder meer de Werkloosheidwet (WW) en het ziekenfonds bleven zij wel verzekerd.
Volgens het Hof stonden de Europese regels niet toe dat men slechts gedeeltelijk wettelijk verzekerd was op grond van de Nederlandse wetgeving: men moest dat zijn voor álle sociale zekerheidswetten of voor geen enkele. Hoewel de betreffende groep mensen de mogelijkheid had zich vrijwillig te verzekeren, achtte het Hof dit geen reëel alternatief vanwege de hogere premies die dan betaald moesten worden. Dat zou bovendien het vrije personenverkeer in Europa belemmeren.
De zaak was met steun van de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) aangespannen door Netty van Pommeren-Bourgondiën, die altijd in Nederland had gewerkt maar in België woonde. De consequenties van de uitspraak waren ver strekkend. Naar schatting bijna 30.000 mensen die voor minstens één Nederlandse sociale zekerheidwet waren verzekerd, zouden met terugwerkende kracht alsnog verplicht wor-

den verzekerd, zonder dat er premies werden geheven. Daarnaast hadden degenen die wel een vrijwillige verzekering hadden afgesloten, recht op premierestitutie. De kosten voor de overheid werden in FNV-kringen geraamd op ca. 70 miljoen euro.

Frankrijk veroordeeld voor overtreding visvangstbeperkingen

Het Europese Hof van Justitie legde op 12 juli 2005 aan Frankrijk een boete op van 20 miljoen euro en een dwangsom van 57,8 miljoen euro wegens overtreding van de visserijregels. Het was niet eerder voorgekomen dat een lidstaat zowel een boete als een dwangsom kreeg.

Frankrijk was in 1991 al veroordeeld door het Hof omdat het sinds 1984 gedoogde dat er ondermaatse vis werd gevangen. Omdat er sindsdien niets was veranderd in de schending van de vangstbeperkingen, werd de opmerkelijk zware sanctie van zowel boete als dwangsom opgelegd. De Europese Commissie, die het Hof had ingeschakeld, had zelf alleen om een dwangsom gevraagd.

EUROPEES PARLEMENT

Europarlement verwerpt voorstel softwarepatenten

Het Europees Parlement verwierp op 6 juli 2005 de richtlijn van de Europese Commissie inzake de patenteerbaarheid van software. Dat gebeurde met een overweldigende meerderheid van 648 tegen 14 stemmen bij 18 onthoudingen.
De richtlijn uit 2002, die in maart 2005 nog het fiat had gekregen van de EU-ministerraad, beoogde de uiteenlopende praktijk in de diverse lidstaten te harmoniseren door niet alleen voor uitvindingen maar ook voor de achterliggende software patenten toe te staan. Dat was in overeenstemming met de wens van de grote internationale informaticaondernemingen als Microsoft. Kleinere bedrijven vreesden echter dat hiermee de monopolisering in de sector sterk zou toenemen. Omdat zij de betreffende software dan niet meer konden gebruiken, zouden innovatie en concurrentie gevaar lopen.
De Europese Commissie zou niet meer met een voorstel over softwarepatenten komen. Dat betekende dat het bestaande systeem gehandhaafd bleef, waarbij per land verschillende interpretaties van patenten mogelijk bleven.

Beleid ECB krijgt geen steun Europees Parlement

Een rapport waarin steun werd uitgesproken voor het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) kreeg op 6 juli 2005 geen steun van het Europees Parlement. De opmerkelijke beslissing – normaal gesproken was goedkeuring slechts een formaliteit – hing samen met de koers van de ECB om prijsstabiliteit na te streven en de rente op hetzelfde niveau te houden. In het parlement werden amendementen ingediend waarin werd aangedrongen op renteverlaging teneinde economische groei te bevorderen. De voorstellen werden verworpen, waarop een meerderheid haar goedkeuring aan het rapport onthield: 296 parlementsleden stemden tegen, 287 voor, terwijl 41 leden zich onthielden. De beslissing was overigens niet bindend.

Geen overeenkomst met Canada over passagiersgegevens

In het Europees Parlement bleek op 7 juli 2005 vooralsnog geen bereidheid om een overeenkomst met Canada inzake het vooraf verstrekken van gegevens van passagiers op transatlantische vluchten goed te keuren. Eerder had het parlement het Europees Hof van Justitie gevraagd een soortgelijke overeenkomst met de Verenigde Staten nietig te verklaren. Volgens het parlement zou eerst het arrest van het Hof moeten worden afgewacht alvorens een akkoord met Canada mogelijk zou zijn. Bovendien zou daarvoor instemming van het parlement nodig zijn in plaats van alleen advies.

Als aan deze voorwaarden was voldaan, zou het parlement naar verwachting veel minder reserves hebben ten aanzien van een akkoord met Canada dan met de VS. Het was bevreesd dat de gegevensbescherming in Amerikaanse handen gevaar kon lopen, terwijl Canada zorgvuldiger met persoonsgegevens zou omgaan.
Tot de te verstrekken informatie behoorden, naast naam- en adresgegevens, onder meer financiële data, reisverleden, nationaliteit, geloof en etniciteit. De gegevensoverdracht moest bijdragen aan een effectievere aanpak van terrorisme.

(Vorige berichten pag. 386/1 - 2005)

ALBANIË

BINNENLAND

Voorbereidingen en verloop parlementsverkiezingen

Herindeling van kiesdistricten in aanloop naar verkiezingen

Het Albanese parlement aanvaardde op 3 maart 2005 met 93 van de 140 stemmen een wet voor de herindeling van de kiesdistricten naar het aantal stemmers. De onderhandelingen verliepen moeizaam omdat parlementsleden voorzagen dat de herindeling de stemverhouding in bepaalde districten in hun nadeel zou veranderen. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en de EU hadden aangedrongen op de wet ten behoeve van vrije en eerlijke verkiezingen komende zomer.

Politieke rivalen beloven eerlijke verkiezingsstrijd

Premier Fatos Nano en ex-president Sali Berisha tekenden op 27 april 2005 een akkoord waarin ze een eerlijke verkiezingsstrijd beloofden, maar weigerden de overeenkomst te bekrachtigen met een handdruk. Door de afspraken verplichtten alle politieke partijen zich samen te werken met verkiezingsorganen, onbevooroordeelde partijleden naar stembureaus af te vaardigen en af te zien van haatdragende verkiezingstoespraken. Ook zouden geen partijleden met een twijfelachtige financiële achtergrond verkiesbaar worden gesteld en campagnes konden niet met belastinggeld worden gefinancierd. Vanwege het mislukken van soortgelijke afspraken in het verleden, twijfelden critici aan het nut van de overeenkomst. De komende verkiezingen zouden de zesde zijn na de val van het communisme in 1990 en werden gezien als een kans voor Albanië om te bewijzen dat het land rijp was voor toetreding tot de EU en de NAVO.

Balans van acht jaar socialistisch bewind

Onder het socialistische bewind van premier Fatos Nano groeide de economie met zes procent per jaar, verdrievoudigde het bnp en verbeterden de infrastructuur, de werkgelegenheid en de levensstandaard. Daartegenover stond dat de endemische corruptie en

de georganiseerde misdaad waren gegroeid. Volgens een recente studie van de Wereldbank kostte corruptie het land jaarlijks ruim een miljard euro en bleef omkoping de norm. Ook werd elk jaar voor bijna 2 miljard euro aan drugs gesmokkeld. Het land kende geen scheiding der machten en geen vrije pers. De oppositie klaagde dat de intensieve contacten tussen de financiële wereld, de zakenwereld en de overheid hadden geleid tot concurrentievervalsing, belastingontduiking en groeiende werkloosheid. Een kwart van de Albanezen leefde nog altijd onder de armoedegrens en elk jaar emigreerden gemiddeld 100.000 Albanezen.

Campagnestrijd gekenmerkt door intimidatie en manipulatie

De socialistische premier Fatos Nano en expresident en oppositieleider Sali Berisha hadden sinds de val van het communisme in 1991 de Albanese politiek beheerst. Volgens Nano had Berisha in de vijf jaar van zijn presidentschap Albanië verwoest en kleefde er sinds de onlusten van 1997 bloed aan zijn handen. Berisha beschuldigde Nano van corruptie en samenwerking met de maffia. Tijdens de verkiezingscampagne werden aanhangers van de tegenpartij geïntimideerd of in elkaar geslagen. Alle politieke partijen beschuldigden elkaar ervan stemmen te kopen.
De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) voorzag in de toekomst een nog grotere invloed van de georganiseerde misdaad vanwege de twijfelachtige achtergrond van een aantal kandidaten. De Amerikaanse non-gouvernementele organisatie Freedom House vreesde voor rellen en crises omdat honderdduizenden plattelanders, die de afgelopen jaren naar de steden waren getrokken, niet aan de verkiezingen konden deelnemen. Zij waren namelijk niet geregistreerd.

Kritiek op verloop verkiezingen

Internationale waarnemers lieten zich kritisch uit over het democratische gehalte van de verkiezingen van 3 juli 2005. Weliswaar was er in vergelijking met de vorige verkiezingen sprake van een lichte verbetering, maar de OVSE had opnieuw een groot aantal onregelmatigheden geconstateerd. Zo bleven sommige stembureaus te lang open en gingen andere te laat open. Ook werden identiteitskaarten onvoldoende gecontroleerd. De Raad van Europa was vooral kritisch over de kwaliteit van de kieslijsten. Albanese politici waren van mening dat de verkiezingen vrijwel rimpelloos waren verlopen en vonden dat Albanië hiermee een grote stap in de richting van de EU had gezet.

Vertraging bij tellen van stemmen

Bijna twee weken na de verkiezingen van 3 juli was de definitieve uitslag van de verkiezingen nog altijd niet bekend. De telling had vertraging opgelopen doordat tellers van de stemmen bleken te zijn weggelopen. De commissies die de stemmen telden, konden hun werk alleen doen als alle partijen waren vertegenwoordigd. Soms liepen tellers weg omdat een andere partij hen het uitzicht op het tellen had ontnomen. Ook liepen tellers weg omdat hun partijcentrales tijd wilden winnen voor het maken van coalitieafspraken, aldus de woordvoerder van de centrale kiescommissie.

Democraten winnen verkiezingen

Op 16 juli was duidelijk dat de Democratische Partij van Sali Berisha en haar bondgenoten met ten minste 73 van de 140 zetels een absolute meerderheid hadden veroverd. Volgens de onvolledige uitslagen zouden de regerende socialisten 64 zetels krijgen. Alle socialistische ministers en parlementariërs die in opspraak waren geraakt door corruptieschandalen, hadden hun parlementszetel verloren. De socialistische premier Fatos Nano weigerde zich echter in eerste instantie bij de uitslag neer te leggen. Ondanks het uitblijven van het definitieve resultaat was Berisha besprekingen begonnen voor het vormen van een brede coalitieregering met alle partijen, inclusief voormalige bondgenoten van de socialisten die zich wilden inzetten voor hervormingen en tegen corruptie.

Nieuwe verkiezingen in een kiesdistrict

De kiescommissie besloot op 19 juli in één district nieuwe verkiezingen uit te schrijven. De verkiezingsdatum zou worden vastgesteld nadat alle klachten waren afgehandeld. De centrale kiescommissie had ruim driehonderd klachten ontvangen over het verloop van de verkiezingen. Sommige kleine partijen hadden de kiescommissie verzocht de stemming in 60 van de 100 districten ongeldig te verklaren; de socialisten van Fatos Nano eisten nieuwe verkiezingen in zes districten. De commissie had het merendeel van de klachten snel afgehandeld, maar klagers konden tegen elke beslissing beroep aantekenen. De OVSE bekritiseerde de haastige klachtafhandeling.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Turken kopen Albanese telefoonmaatschappij

De minister van Economische zaken maakte op 7 mei 2005 bekend dat een Turks consortium voor omgerekend 120 miljoen euro 76 procent van de Albanese telefoonmaatschappij Albtelecom had gekocht. Albtelecom was de enige Albanese telefoonmaatschappij die zowel vaste als mobiele telefonie aanbood.

Albanese centrale bank akkoord met verkoop van Dardania Bank

De Albanese centrale bank keurde op 14 juli 2005 de verkoop goed voor een bedrag van 5 miljoen euro van alle aandelen van de Dardania Bank aan een Italiaanse zakenman en de Banca Popolare Pugliese. De bank was in 1994 opgericht door de Kosovaarse regering in ballingschap voor de uitbetaling van in het westen ingezamelde gelden aan onafhankelijke instellingen van etnische Albanezen in Kosovo.

NATUUR EN MILIEU

Pijpleiding volgens Albanese milieuactivisten slecht voor toerisme

Op 19 april 2005 protesteerden 40 à 50 milieuactivisten tegen de aanleg van een oliepijpleiding door Albanië omdat de vervuiling van de olieterminal het toerisme aan de Adriatische kust zou schaden. Het project van de in de VS gevestigde Albanees-Macedonisch-Bulgaarse Oliecorporatie (AMBO) had voor de aanleg van de 912 km lange pijpleiding van de drie betrokken landen al meer dan een miljard euro subsidie ontvangen. De Albanese overheid verwachtte dat het project 50 miljoen euro winst zou opleveren. In hetzelfde gebied was ook een gaspijpleiding en een opslagfaciliteit voor afgewerkte olie uit Italië gepland. De activisten verzetten zich vooral tegen de komst van de olieterminal op een verlaten en vervuild industriegebied in Vlore, ver verwijderd van de

badplaatsen. Vorig jaar was Vlore de populairste binnenlandse vakantiebestemming.

EUROPESE UNIE

Europese Unie en Albanië ondertekenen migratieovereenkomst

Albanië tekende op 14 april 2005 een overeenkomst met de Europese Unie (EU) om illegale migranten terug te nemen die de EU via Albanië waren binnengekomen. Volgens Europol smokkelden Albanese criminele organisaties vrouwen en kinderen de EU binnen, die vervolgens in de seksindustrie of als onderbetaalde arbeidskrachten werden geëxploiteerd. De EU had het terugdringen van de georganiseerde misdaad en de illegale migratie als voorwaarde gesteld voor meer samenwerking en een mogelijke toetreding van Albanië tot de Unie. Volgens de Albanese minister voor Europese zaken Ermelinda Meksi had Albanië tastbare vorderingen gemaakt bij het terugdringen van de illegale migratie, maar volgens de EU voldeed Albanië nog lang niet aan de Europese eisen.

BUITENLAND

Albanië zendt meer troepen naar Irak

Albanië besloot op 25 februari 2005 het aantal soldaten in Irak met ingang van april te verhogen van 70 naar 120. Sinds de Navo-interventie onder leiding van de VS in het conflict tussen Serviërs en etnische Albanezen in Kosovo, steunde Albanië de VS onvoorwaardelijk.

(Vorige berichten pag. 68/2 - 2005)

BELGIË

BINNENLAND

Verscherpte veiligheidsmaatregelen na aanslagen Londen

De aanslagen die op 7 juli 2005 Londen troffen, waren in België aanleiding tot extra veiligheidsmaatregelen. Op basis van een risicoanalyse van de Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid (ADIV) besloot Binnenlandse zaken tot extra controles bij onder meer ambassades en trein- en metrostations.

Premier Guy Verhofstadt verklaarde dat er geen tekenen waren van verhoogde risico's in België en dat de maatregelen alleen uit voorzorg werden genomen. Hij uitte zijn solidariteit met Groot-Brittannië en met de 'slachtoffers van barbaarse onmenselijkheid'. Bij de aanslagen, waarschijnlijk door extremistische moslims, vielen tientallen doden en honderden gewonden.

Vlaams Belang ageert tegen moslims

'Hoe meer moslims in ons land en in Europa, hoe meer terroristische aanslagen daarvan het gevolg zullen zijn.' Zo becommentarieerde Filip De Man, parlementslid voor Vlaams Belang (VB), de aanslagen in Londen tijdens een op 14 juli gehouden kamerdebat. Voorman Filip Dewinter lichtte de standpunten van zijn partij later die dag toe tijdens een wake voor de Britse ambassade: 'Niet alle moslims [zijn] terroristen, maar zo goed als alle terroristen tegenwoordig wel moslims. (...) Het multiculturalisme is het paard van Troje van de islam, de islam is het paard van Troje van het moslimfundamentalisme en het moslimfundamentalisme is het paard van Troje van het terrorisme.' Om te concluderen: 'De terreur een halt toeroepen betekent eerst en vooral baas blijven en zijn in eigen land. Het geweld stoppen betekent eerst en vooral 'eigen volk eerst'.'

'Brussel slecht voorbereid op aanslagen'

Tijdens een radioprogramma op 26 juli stelde de gouverneur van Brussel Veronique Paulus de Chatelet dat de hoofdstad niet voldoende was voorbereid op mogelijke aanslagen. Zij sloot aan bij de verontrusting die op 7 juli was geuit door de Brusselse brandweer dat er geen rampenplan bestond voor de ondergrondse, waar de Londense aanslagen voornamelijk plaatsvonden. Volgens de gouverneur wist de brandweer niet waar zich in de metrostations de in- en uitgangen en de wateraansluitingen bevonden. Ook beschikte deze over slechts 83 interventieplannen voor grote Brusselse instellingen (zoals musea, ziekenhuizen en warenhuizen), terwijl er daarvan 714 waren. Vervoersmaatschappij MIVB (Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel) verklaarde dat de stad wel degelijk via interventieplannen en een noodplan voor het gehele metronet op aanslagen was voorbereid. Een woordvoerder kwalificeerde de uitspraken als 'onnodige paniekzaaierij' en ook de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gaf er blijk van niet gecharmeerd te zijn van de uitlatingen van de gouverneur.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belangstelling werknemers voor loopbaanonderbreking neemt toe

Uit cijfers van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) van juli 2005 bleek dat het aantal Belgen dat gebruik maakte van een vorm van loopbaanonderbreking in het eerste half jaar was gestegen tot 196.503. Dat kwam neer op ongeveer 5 procent van de beroepsbevolking. Het was een stijging met 11 procent in vergelijking met dezelfde periode in 2004.

De meeste belangstelling ging uit naar het sinds januari 2002 bestaande tijdskrediet, waarmee werknemers voor maximaal vijf jaar hun loopbaan konden onderbreken. In die periode ontvingen zij van de RVA een onderbrekingsuitkering. Het aantal mensen dat er gebruik van maakte, was gestegen van 69.380 naar 86.044.

Vrouwen onderbraken veel vaker hun loopbaan dan mannen. Dat gold ook voor de mogelijkheid van ouderschapsverlof gedurende drie maanden. Om tijd vrij te maken voor de opvoeding kozen 22.769 vrouwen voor deze vorm van loopbaanonderbreking, tegenover 4.352 mannen.

De RVA verwachtte een verdere toename van het aantal mensen dat zou kiezen voor een flexibele loopbaan. Daarbij speelde een rol dat de regering het verschijnsel aanmoedigde om een vroege uittreding uit het arbeidsproces op latere leeftijd tegen te gaan. Daartoe had zij onder meer de uitkeringen in de 'inactieve' periode verhoogd.

Vlaamse regering bestrijdt achterstanden provincie Limburg

De Vlaamse regering gaf op 8 juli 2005 haar goedkeuring aan het zogeheten Limburgplan, dat beoogde de achterstand van de provincie op economisch, sociaal, infrastructureel en onderwijsgebied weg te werken. Voor het vierjarenplan werd 671 miljoen euro uitgetrokken. Daarvan zou ca. 408 miljoen uit de meerjarenbegroting 2006-2009 komen, terwijl voor de rest uit alternatieve financiering zou worden geput. Ook Limburg zelf zou aan het plan financieel bijdragen.

De maatregelen behelsden een verdere logistieke ontsluiting van Limburg, verbetering van het investeringsklimaat en maatregelen op het gebied van innovatie en hoger onderwijs. De provincie kende onder meer een hogere werkloosheid dan elders in Vlaanderen.

Federale regering besluit tot actieplan tegen jeugdwerkloosheid

De federale regering besloot op 21 juli 2005 om vanaf september 70 miljoen euro uit te trekken ter financiering van een actieplan tegen jeugdwerkloosheid. Onder Belgische jongeren tussen 18 en 25 jaar bedroeg het werkloosheidspercentage 21 procent. Vooral laaggeschoolden kwamen moeilijk aan een baan: hun aandeel in de jeugdwerkloosheid bedroeg 70 procent.
Het plan omvatte onder meer de volgende maatregelen:
• Overheidsdiensten moeten het aantal arbeidsplaatsen voor laaggeschoolden tot 26 jaar verdubbelen van 1,5 naar 3,0 procent;
• Jongeren tot 18 jaar die zowel werken als leren en die vaak moeilijk aan een stageplaats komen, krijgen bij het vinden van werk een premie van 500 euro voor de eerste twee jaar, terwijl een succesvolle afronding van een stage recht geeft op een extra premie van 750 euro;
• Ook werkgevers krijgen deze bonussen als ze jongeren tevens een opleiding aanbieden en de overheid betaalt voor de werkgevers de kosten voor het verplichte medische onderzoek bij stagiaires;
• De individuele beroepsopleiding wordt versterkt door jongeren hun opleiding die uitzicht biedt op een vaste baan gedurende twee maanden in het bedrijf zelf te laten volgen en de werkgevers een premie van 650 euro per maand te verschaffen;
• Jongeren worden gestimuleerd zelf een bedrijf op te zetten door een hogere onkostenvergoeding in de startfase en een verdubbeling van de renteloze bijdrage van 2.250 naar 4.500 euro.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overschot op Belgische handelsbalans neemt sterk af

Uit cijfers van juli 2005 van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) bleek dat het overschot op de Belgische handelsbalans in het eerste kwartaal van 2005 was afgenomen tot 724 miljoen euro. De uitvoer groeide weliswaar met 8,7 procent tot 69,7 miljard euro, maar de invoer steeg met 12,4 procent naar 69 miljard euro. In vergelijking met dezelfde periode in 2004, toen het overschot 2,8 miljard bedroeg, was er sprake van een afname met bijna 75 procent. De belangrijkste oorzaak lag volgens het INR in de stijging van de olieprijzen. Deze zorgden onder meer voor een grote stijging van de invoer van minerale producten.
De verslechtering van de balans deed zich vooral voor in de handel met andere lidstaten van de Europese Unie. De invoer vanuit deze landen steeg met 14 procent, vooral door de toename van de aankopen met 25 procent in Nederland, België's belangrijkste invoerpartner. Daarnaast nam de export naar Aziatische landen nauwelijks toe of daalde zelfs, zoals in het geval van China. Naar dat land werd er 7 procent minder geëxporteerd, terwijl de import met 40 procent steeg.

JUSTITIE

Kamer aanvaardt wetsontwerp hervorming jeugdrecht

De Kamer stemde op 14 juli 2005 in met het wetsontwerp van minister van Justitie Laurette Onkelinx ter hervorming van het jeugdrecht. Dat gebeurde met de stemmen van de regeringspartijen (86) voor en die van de oppositiepartijen (44) tegen. Ecolo (6) onthield zich van stemming. In de nieuwe wetgeving, een aanpassing van de Jeugdbeschermingswet uit 1965, werd onder meer het volgende vastgelegd:
• De parketten krijgen de wettelijke mogelijkheid te kiezen voor een bemiddelingsprocedure voor een jeugdige delinquent. Daarbij trachten de dader en diens ouders met het slachtoffer tot overeenstemming te komen over een genoegdoening. In de praktijk werd deze procedure overigens al toegepast, maar formeel was tot dan toe alleen doorverwijzing naar de jeugdrechter mogelijk.
• De jeugdrechter kan opvoedkundige maatregelen treffen door bijvoorbeeld werkzaamheden bij de civiele bescherming en er komen meer begeleidingsmogelijkheden, onder meer door aanstelling van een toezichthouder. Deze komen bovenop al bestaande sancties: berisping, ondertoezichtstelling van een sociale dienst en plaatsing in een open of gesloten instelling.
• De rechter kan straffen uitgesproken tegen minderjarigen voor misdrijven die tussen hun zestiende en achttiende jaar werden gepleegd, verlengen tot de leeftijd van 23 jaar. Dat kan gepaard gaan met aanvullende voorwaarden, zoals het volgen van onderwijs.
• Aan ouders die hun opvoedingstaak jegens hun kind duidelijk verzaken door misdrijven te negeren, kan een ouderstage worden opgelegd.
De wet bleef gebaseerd op het principe van jeugdbescherming, maar de minderjarige delinquent werd tegelijk meer verantwoordelijk gesteld voor de eigen daden. Deze verzoening tussen straf en opvoeding was onderwerp van jarenlang debat, waarbij een verschil in benadering zichtbaar werd tussen Vlaanderen en Wallonië. In Franstalig België werd overwegend vastgehouden aan het model van jeugdbescherming, dat veel nadruk legde op (her)opvoeding, terwijl in Vlaanderen de eigen verantwoordelijkheid van de jeugdige delinquent meer aandacht had gekregen.

Criminaliteit en onveiligheidsgevoel in België nemen af

Uit cijfers die minister van Binnenlandse zaken Patrick Dewael op 15 juli 2005 bekendmaakte, bleek dat de criminaliteit in België sinds 2000 aan het afnemen was. Vooral in 2004 was de daling in vergelijking met het voorgaande jaar zichtbaar, namelijk met 2,7 procent. Bij enkele soorten criminaliteit echter was sprake van stijging, vooral bij informaticacriminaliteit waarvan het aantal gevallen meer dan verdriedubbelde. Net als bij een andere stijger, de inbreuken op de vreemdelingenwetgeving, was de toename waarschijnlijk te verklaren uit de verscherpte wetgeving.

De percentages van af- en toename tussen 2003 en 2004 waren voor een aantal categorieën van criminaliteit als volgt:

handtasdiefstallen	- 20,1
bromfietsdiefstallen	- 19,0
diefstallen uit auto's	- 18,6
woninginbraken	- 15,7
gewapende diefstallen	- 15,5
economische delicten	-11,7
fietsdiefstallen	- 8,2
afpersingen	- 8,2
informaticacriminaliteit	+ 311,0
inbreuken vreemdelingenwetgeving	+ 8,1
drugsdelicten	+ 2,5

België

Voorts werden door de minister de resultaten gepresenteerd van de jaarlijkse Veiligheidsmonitor, gebaseerd op vragen die tussen augustus en december 2004 werden gesteld aan 41.000 mensen. Daaruit bleek dat het onveiligheidsgevoel onder de bevolking was afgenomen. Van de ondervraagden gaf 9,59 procent te kennen zich vaak of zelfs permanent onveilig te voelen. In 2002 bedroeg dat percentage nog 11,37 procent. De belangrijkste bron van onveiligheid vormde het verkeer, met 52,5 procent. Daarbij ging het vooral om het te harde rijden en agressief gedrag. Daarna volgden woninginbraken en diefstallen uit auto's met respectievelijk 23 en 18,8 procent.
Tenslotte was er sprake van grote tevredenheid over het werk van de politie bij 86 procent van de ondervraagden. Dat was een stijging met 4 procent ten opzichte van 2002.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Arbitragehof: 'Illegalen met kinderen mogen in asielcentra verblijven'

Het Arbitragehof sprak op 19 juli 2005 uit dat illegalen die hun minderjarige kinderen niet konden onderhouden door gebrek aan financiële middelen, in een federaal asielcentrum moesten kunnen verblijven. Het deed dat door een deel van de wet op de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) te vernietigen omdat dit het recht op een gezinsleven schond.
In de wet was geregeld dat illegale vluchtelingen niet geholpen werden in een asielcentrum of een OCMW. Uitgezonderd dringende medische hulp, werden hun geen faciliteiten geboden teneinde hen te stimuleren het land te verlaten. Hun kinderen echter kregen wel materiële hulp waarvoor ze in een asielcentrum terecht konden. Omdat daardoor kinderen en ouders gescheiden werden, mengde de wetgever zich volgens het hof ten onrechte in het gezinsleven van de vluchtelingen. Dit aspect van de wet was dan ook in strijd met de grondwet en internationale verdragen, aldus het hof.

MILITAIRE ZAKEN

New Lachaussée krijgt compensatie voor annulering wapenorder

Op 27 juli 2005 zegde de Waalse minister van Economie en Werkgelegenheid Jean-Claude Marcourt 5,2 miljoen euro steun toe aan het Luikse bedrijf New Lachaussée, eigendom van de Belgisch-Congolese zakenman George Forrest. Van dat bedrag was 1 miljoen een schenking, de overige 4,2 miljoen een lening die vanaf 2008 terugbetaald moest worden.
De financiële steun was een compensatie voor de intrekking, op 23 juni, van een wapenexportlicentie voor de uitvoer van munitiemachines naar Tanzania. Deze was volgens de Waalse regering strijdig met het Belgische buitenlandse beleid jegens de regio van de Grote Meren. Het ging om een contract met een geschatte waarde van ca. 12,5 miljoen euro, ongeveer gelijk aan de jaaromzet van het bedrijf. Ook zou het annuleren van de licentie gevolgen hebben voor de werkgelegenheid.

(Vorige berichten pag. 389/3 - 2005)

Duitsland

DUITSLAND

BINNENLAND

Monument Berlijnse muur afgebroken

Op 5 juli 2005 braken de autoriteiten een monument bij de Berlijnse muur af, bij de beroemde vroegere grenspost Checkpoint Charlie. Het monument bestond uit meer dan 1.000 kruisen, die elk iemand moesten voorstellen die was omgekomen bij een poging de grens over te komen.
Enkele honderden mensen protesteerden tegen het weghalen van het monument. De voorstanders van het monument hadden een rechtszaak verloren en waren er niet in geslaagd voldoende geld bijeen te krijgen om de grond te kopen waarop het monument stond.

President akkoord met vervroegde verkiezingen

President Horst Köhler stemde op 21 juli 2005 in met het ontbinden van het parlement, waardoor vervroegde verkiezingen in september mogelijk zouden worden. Bondskanselier Gerhard Schröder had op 1 juli met opzet een motie van vertrouwen in de Bondsdag laten verwerpen om zo de weg vrij te maken voor vervroegde verkiezingen. De Sociaal-democratische Partij Duitsland (SPD) van Schröder stond in de peilingen 17 procent achter op de oppositionele Christelijk-Democratische Unie (CDU) onder leiding van Angela Merkel.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Tekenen van economisch herstel

Het economisch vertrouwen in Duitsland was in juli voor de tweede achtereenvolgende maand toegenomen, zo meldde het onderzoeksinstituut Ifo op 26 juli 2005. Het maandelijkse overzicht van 7.000 bedrijven meldde dat het optimisme onder exporteurs was toegenomen door de daling in waarde van de euro. De index voor het zakelijk klimaat van Ifo steeg van 93,3 in juni naar 95,0 in juli. Dat laatste cijfer was het hoogste sinds februari.

JUSTITIE

Ontwerper computervirus krijgt voorwaardelijke straf

De negentienjarige Sven Jaschan kreeg op 8 juli 2005 21 maanden voorwaardelijk nadat hij schuldig was bevonden aan het creëren van het computervirus Sasser dat wereldwijd voor miljoenen schade had veroorzaakt. De straf was aanzienlijk lager dan de maximumstraf van vijf jaar omdat hij vlak voordat hij het virus, een worm, in mei 2004 lanceerde, nog net geen achttien was. Hij was diezelfde maand gearresteerd na een tip aan computerbedrijf Microsoft, dat 250.000 dollar had geboden voor informatie die zou leiden tot arrestatie van de ontwerper van het virus.

Onderzoek naar witwassen door medewerkers Commerzbank

De Commerzbank, de op drie na grootste lener in Duitsland, bevestigde op 25 juli 2005 dat vijf zittende en voormalige medewerkers verdachte waren in een onderzoek naar het witwassen van Russisch geld. Het Openbaar Ministerie in Frankfurt had in de voorgaande week gedurende twee dagen kantoren van de Commerzbank doorzocht in Frankfurt, elders in Duitsland en Zwitserland. De verdenking was dat er honderden miljoenen dollars waren afgeroomd bij Russische staatsbedrijven en vervolgens waren witgewassen.
De Commerzbank liet weten dat de bank meewerkte aan het onderzoek. Het ging te-

rug naar de jaren '90 en de rol van medewerkers van de bank bij transacties die te maken hadden met het Russische telecombedrijf Telekominvest.

BUITENLANDSE ZAKEN

Sluiting Amerikaanse bases aangekondigd

Het Amerikaanse ministerie van Defensie liet op 30 juli 2005 weten dat het tot 2007 zijn troepen zou terugtrekken uit elf bases in Duitsland, hoofdzakelijk in Beieren. De voornamelijk in die deelstaat gelegerde Eerste Infanteriedivisie zou al in 2006 worden teruggetrokken en worden vervangen door een kleinere strijdmacht die in staat zou zijn snel op crises te reageren.
Rond 70.000 Amerikaanse troepen in Europa en Azië zouden de komende tijd worden verplaatst op grond van plannen die in 2004 door president George W. Bush waren aangekondigd. De Verenigde Staten hadden ongeveer 100.000 man in Europa gestationeerd en 80.000 in het Verre Oosten.

(Vorige berichten pag. 393/3 e.v. - 2005)

FINLAND

SOCIAAL-ECONOMISCH ZAKEN

Economische schade door papierstaking

Op 15 mei 2005 gingen ca. 24.000 werknemers in de papierindustrie in staking. Zij protesteerden daarmee tegen maatregelen van de werkgevers, zoals het inhouden van twee dagen salaris in geval van ziekte, voortzetting van de bedrijvigheid tijdens vakanties en weekeinden en de mogelijkheid om onderaannemers in te schakelen. Uiteindelijk bereikten de partijen op 29 juni overeenstemming over een akkoord voor een periode van drie jaar.
Omdat de staking meer dan zes weken duurde en de papierproductie van groot belang was voor Finland, was de economische schade groot. Volgens analisten kostten de acties het land ongeveer 1,5 miljard euro aan gederfde exportinkomsten. De regering becijferde de verliezen aan belastinginkomsten op tenminste 40 miljoen euro. Naarmate de staking langer voortduurde, was ook de vrees gegroeid voor een papiertekort in Europa, want Finland was er verreweg de belangrijkste papierproducent. Wereldwijd had het land een aandeel van 4 procent in de papiermarkt.

Finse grenswachten beëindigen staking

Op 31 mei 2005 begonnen Finse grenswachten, voornamelijk aan de oostgrens met Rusland, een staking tegen de voorgenomen hervorming van het salarissysteem. Dat zou zo veranderd worden dat werkervaring minder belangrijk werd voor de bepaling van het loon dan de eisen die de verschillende werkzaamheden stelden en de geleverde prestaties. Volgens de stakers zou dit degenen die hoger in de hiërarchie stonden bevoordelen ten opzichte van de meeste grenswachten die de reguliere grenstaken uitvoerden.
Op 29 juni beëindigden de grenswachten hun staking, nadat zij een dag eerder akkoord waren gegaan met een voorstel van de door de regering aangestelde bemiddelaar Juhani Salonius. De salarisstructuur werd hervormd volgens de oorspronkelijke plannen, maar de grenswachten kregen ook een forse loonsverhoging van 6,1 procent over de twee jaar dat de overeenkomst van kracht was. Een grote minderheid van de stakers bleef overigens tegenstander van het akkoord.

(Vorige berichten pag. 205/1 - 2004)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Mitterand gaf opdracht Greenpeaceschip te saboteren

De vroegere president François Mitterand gaf persoonlijk opdracht voor het saboteren van de Rainbow Warrior, het vlaggenschip van Greenpeace, op 10 juli 1985. Greenpeace voerde destijds campagne tegen de Franse kernproeven op het Atol Mururoa in de Stille Zuidzee. Tijdens de aanval overleed de Portugese fotograaf Fernando Pereira en zonk het vlaggenschip. Wereldwijde protesten leidden tot het vertrek van de minister van Defensie en opsteller van het plan Charles Hernu en van Pierre Lacoste, hoofd van de Franse inlichtingendienst Direction Générale de la Securité Extérieure (DGSE).
De feiten werden bekend toen dagblad *Le Monde* op 9 juli 2005 delen publiceerde uit een tot dan toe geheim gehouden verslag van Lacoste, gedateerd 8 april 1986.

Grenscontroles heringevoerd na bomaanslagen in Londen

Frankrijk besloot op 13 juli 2005 de grenscontroles met Europese buurlanden te hervatten. De controles waren in 1985 afgeschaft na invoering van het Schengenverdrag. De minister van Binnenlandse zaken Nicolas Sarkozy zei dat herinvoering noodzakelijk was geworden na de bomaanslagen in Londen op 7 juli 2005.

Frankrijk wijst radicale prediker uit

Frankrijk wees op 30 juli de 35-jarige radicale prediker Reda Ameuroud uit naar Algerije. Hij had in een Parijse moskee opgeroepen tot de jihad. Ameuroud, die waarschijnlijk lid was van een radicale salafistische stroming, werd ook verdacht van hulp bij de training van jihadisten in Frankrijk. Zijn 27-jarige broer was in mei tot zeven jaar gevangenisstraf veroordeeld vanwege steun aan twee Tunesiërs die in 2001 de Afghaanse krijgsheer Ahmed Sjah Massoud, belangrijk tegenstander van het toenmalige Talibaan-regime, hadden vermoord.
In augustus zouden nog tien andere radicale islamisten worden uitgewezen. Na de aanslagen in Londen had minister Sarkozy besloten dat harde maatregelen nodig waren tegen islamisten die tot geweld opriepen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering mag arbeidsmarkt per decreet hervormen

Op 5 juli 2005 stemde het parlement met 322 tegen 155 stemmen voor het voorstel om de regering van premier Dominique de Villepin de bevoegdheid te geven de arbeidsmarkt per decreet te hervormen. De Villepin had bij zijn aantreden het terugdringen van de hoge werkloosheid tot prioriteit van zijn beleid verklaard.

Werkloosheid daalt in juni

Op 29 juli maakte de overheid bekend dat de werkloosheid in juni voor het eerst in vier jaar was gedaald. Deze bedroeg nu, ge-

corrigeerd voor seizoensinvloeden, 10,1 procent. Economen hadden voorspeld dat het eerdere werkloosheidspercentage van 10,2 procent vijf jaar ongewijzigd zou blijven.

JUSTITIE

Veroordelingen voor tunnelbrand Mont Blanc

Op 27 juli 2005 veroordeelde een rechtbank in Bonneville de Belgische vrachtwagenchauffeur Gilbert Degrave tot vier maanden voorwaardelijk voor de brand in de Mont-Blanctunnel in 1999. De brand die in de vrachtwagen van Delgrave was ontstaan, kostte het leven aan 39 mensen; het bluswerk duurde 53 uur. De rechtbank veroordeelde de verantwoordelijke voor de veiligheid Gerard Roncoli tot 30 maanden gevangenisstraf waarvan 24 maanden voorwaardelijk. De Franse en de Italiaanse tunnelexploitanten kregen boetes van respectievelijk 100.000 en 150.000 euro.

Verdachten seksueel kindermisbruik veroordeeld

In de grootste zaak van seksueel kindermisbruik die Frankrijk ooit had gekend, werden op 27 juli 2005 62 mensen veroordeeld tot gevangenisstraffen uiteenlopend van 4 maanden voorwaardelijk tot 28 jaar voor de hoofdverdachte. Het misbruik vond plaats tussen januari 1999 en februari 2002 in Angers en betrof 45 kinderen tussen zes maanden en twaalf jaar. Vrijwel alle betrokken gezinnen stonden onder toezicht van maatschappelijk werk en de meeste verdachten waren werkloos.
Ongeveer twintig verdachten legden een gedeeltelijke bekentenis af, maar de anderen ontkenden elke betrokkenheid. De advocaten van de verdachten hadden in veel gevallen voor vrijspraak gepleit vanwege gebrek aan bewijs en/of omdat verdachten zelf als kind waren misbruikt.

NATUUR EN MILIEU

Frankrijk wil windenergiecapaciteit vergroten

De gedelegeerd minister van Buitenlandse handel François Loos meldde op 22 juli 2005 dat Frankrijk de windenergiecapaciteit in twee jaar wilde vervijfvoudigen. Alleen al dit jaar waren 325 vergunningen afgegeven voor het bouwen van 1.557 megawatt windturbines, terwijl aanvragen voor meer dan 3.000 megawatt en 230 windparken nog in behandeling waren. Volgens Loos zou het gebruik van schone energie moeten stijgen van 15 procent in 2002 tot 21 procent in 2010.

EUROPESE UNIE

'Frans-Duitse as blijft motor van EU'

Tijdens haar bezoek aan Parijs benadrukte de Duitse oppositieleidster Angela Merkel van de Christelijk-Democratische Unie (CDU) op 19 juli 2005 dat de as Berlijn-Parijs de stuwende kracht in de Europese Unie moest blijven. Merkel sprak met president Jacques Chirac, met premier Dominique de Villepin en met minister van Binnenlandse zaken Nicolas Sarkozy.
Merkel en Sarkozy bespraken de noodzaak tot hervorming van hun politieke partij en van de economie van hun land om de effectiviteit van de EU te verbeteren, daarbij de Engelse economie tot voorbeeld stellend. Naar verwachting zou Merkel bij verkiezingen in september de Duitse kanselier Gerhard Schröder opvolgen. Britse ministers spraken openlijk de hoop uit dat nieuw leiderschap in Duitsland en op termijn in Frankrijk de EU in de richting van Engeland zou kunnen sturen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Verbeterde verstandhouding tussen Frankrijk en Israël

Tijdens een driedaags bezoek aan Parijs uitte de Israëlische premier Ariel Sjaron op 27 juli 2005 zijn tevredenheid over de verbeterde verstandhouding met Frankrijk. In 2004 bekoelde de relatie nadat Sjaron Franse joden had opgeroepen naar Israël te emigreren om het groeiende antisemitisme in Frankrijk te ontvluchten; in reactie daarop had president Chirac verklaard dat Sjaron niet meer welkom was in Frankrijk. Nu lieten beide leiders zich prijzend over elkaar uit: Sjaron stelde de Franse aanpak van antisemitisme ten voorbeeld aan andere Europese landen en Chirac zag in de Israëlische terugtrekking uit Gaza een nieuwe start voor het vredesproces in het Midden-Oosten.

(Vorige berichten pag. 395/2 e.v. - 2005

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Branden teisteren oosten van Athene

Branden zorgden op 28 juli 2005 voor grote verwoestingen in de luxe en groene buitenwijken ten oosten van Athene. Het vuur verwoestte tientallen huizen en fabrieken en eiste zes gewonden. Ongeveer 500 brandweerlieden vochten negen uur tegen de brand die grote delen van Athene bedreigde, onder andere het buitenhuis van de premier. Veel bewoners moesten voor de brand vluchten. De brandweer kreeg het vuur uiteindelijk onder controle, mede dankzij de inzet van vliegtuigen en helikopters. De oorzaak van de branden werd in eerste instantie gezocht in brandstichting.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering zet economische hervormingen voort

Premier Kostas Karamanlis won op 12 juni 2005 het vertrouwen van het parlement voor zijn economische hervormingen. Karamanlis wilde de werkloosheid van 10 procent en het begrotingstekort van 6 procent aanpakken met drastische hervormingen op het gebied van de pensioenen en de arbeidsmarkt. Dit was broodnodig, aldus de premier, omdat de vakbonden en de pensioenen de economie in een wurggreep zouden houden. Karamanlis: '2005 zal een jaar van verandering en hervorming blijken te zijn. Als we meer banen willen, dan hebben we een nieuwe politiek, een nieuwe business en een sterkere concurrentiepositie nodig.'

Parlement stemt in met regeringsvoorstellen

Op 30 juni ging het parlement akkoord met een wetsvoorstel voor de hervorming van de pensioenfondsen. Volgens het voorstel kwam er één duidelijke regeling in plaats van de vele oude regelingen en fondsen die het systeem ondoorzichtig maakten. Bovendien kampten vele fondsen met tekorten.
Op 21 juli stemde het parlement ook in met ruimere openingstijden voor winkels.
Op 28 juli tenslotte nam het parlement een

wetsvoorstel aan voor hervorming van de arbeidsmarkt. Het voorstel voorzag onder andere in flexibelere werktijden en het goedkoper maken van overwerk. Doel was het concurrerender maken van de Griekse economie, zodat de werkgelegenheid zou toenemen.

JUSTITIE

Rechter spreekt vier ELA-leden vrij

Een Griekse rechtbank besliste op 1 juli 2005 dat vier leden van de Revolutionaire Volksstrijd (ELA) niet schuldig waren aan een aantal bomaanslagen die tussen 1985 en 1995 waren gepleegd. Ze zouden overigens niet worden vrijgelaten omdat ze al lange gevangenisstraffen voor andere vergrijpen uitzaten.

De ELA werd in 1975 opgericht na de val van het kolonelsregime (1967-1974).

(Vorige berichten pag. 331/2 - 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Terroristische aanslagen in Londen

Londen werd in juli 2005 getroffen door twee series van terroristische aanslagen. Op 7 juli werden aanslagen gepleegd op drie metrotreinen en een dubbeldekkerbus en op 21 juli ontploften opnieuw bommen, eveneens in drie metrotreinen en een dubbeldekkerbus. De aanslagen werden over het algemeen toegeschreven aan Al-Qaeda.

De aanslagen van 7 juli

Om 8.51 uur ontplofte een bom in het metrostation Aldgate, om 8.56 uur in de metrotrein tussen Russell Square en King's Cross, om 9.17 uur bij de metrotrein op het station Edgware Road en om 9.47 uur in een dubbeldekker nabij Tavistock Place. In totaal kwamen bij deze aanslagen 56 mensen om het leven, onder wie de vier daders. Verder vielen er 700 gewonden.
De aanslagen zorgden voor een chaos in het openbaar vervoer. Het metronetwerk werd direct stilgelegd, waardoor vele mensen te voet naar huis moesten of moesten overnachten in hotels. Het geheel verliep redelijk geordend. Opvallend was dat de Londenaren relatief rustig bleven.
Premier Tony Blair kwam direct over van de bijeenkomst van rijke landen (G8) in het Schotse Gleneagles. Hij beloofde een intensieve politie- en veiligheidsactie om de verantwoordelijken voor het gerecht te brengen. Tegelijk riep hij op tot kalmte tegenover moslims: 'We weten dat deze mensen handelen in de naam van de islam, maar we weten tegelijk dat het overgrote deel van de moslims hier en in het buitenland verantwoordelijke mensen zijn die de wet eerbiedigen en deze daden net zo verafschuwen als wij.'
Koningin Elizabeth liet weten de rampplek te zullen bezoeken. Verder hing de Britse vlag op Buckingham Palace halfstok.

Politie identificeert daders

De politie kwam op 17 juli met beelden van beveiligingscamera's waarop de vier daders van de aanslagen te zien waren. De camera had vastgelegd hoe ze op weg gingen van Luton naar de plaats van de aanslagen. Inmiddels was volgens de politie vastgesteld wie de daders waren: Germaine Lindsay uit Jamaica had de aanslag bij King's Cross gepleegd; Mohammad Sidique Khan uit Beeton, Leeds die bij Edgware Road; Hasib Mir Hussain uit Holbeck, Leeds die op de bus bij Tavistock Place; en Shehzad Tanweer uit Beeston, Leeds die op Aldgate.
De politie liet de beelden zien omdat ze meer informatie wilde hebben over het doen en laten van de vier daders in de dagen en weken voor de aanslag. Zij was inmiddels een grote actie begonnen tegen eventuele handlangers van de daders. Hierbij werden tien huizen in West Yorkshire en één in Aylesbury doorzocht. Verder was er op 12 juli een man gearresteerd die nog steeds vastzat omdat hij zou hebben aangezet tot een terroristische aanslag. Ook waren al 800 getuigen gehoord en 3.500 telefonische tips verwerkt.
De families van de daders verontschuldigden zich voor de aanslagen en zeiden mee te leven met de families van de slachtoffers.

Dispuut over rol Britse Irak-politiek

In Groot-Brittannië ontbrandde een discussie in hoeverre Groot-Brittannië meer risico liep op terroristische aanslagen vanwege de Britse betrokkenheid bij de oorlog in en bezetting van Irak. Enkele parlementsleden binnen Labour suggereerden dit, maar premier Tony Blair wees dit idee op 17 juli fel van de hand: 'Deze daden zijn niet het gevolg van een bepaalde politiek of onrechtvaardigheid, ze zijn het gevolg van een fanatisme dat bestreden moet worden. Waarom vermoorden ze onschuldige Afghanen als ze zich betrokken voelen bij de Afghanen? Waarom torpederen ze steeds het vredesproces in het Midden-Oosten als ze zich zo betrokken voelen bij de Palestijnen?'
Op 18 juli verscheen echter een rapport van de Chatham House and Economic and Social Research Council waarin stond dat de Britse deelname aan de oorlog in Irak het gevaar van een aanslag had vergroot. Verder zouden de veiligheidsdiensten zich teveel hebben gericht op het Noord-Ierse terrorisme en te weinig op het islamitisch terrorisme. Een woordvoerder van Blair wees deze suggestie van de hand. Hij wees er op dat het Iraakse volk leed onder het regime van Saddam Hoessein en het Afghaanse volk leed onder het regime van de Talibaan. 'Is het verkeerd om Iraki's en Afghanen de gelegenheid te geven hun democratische rechten uit te oefenen?' Volgens minister van Buitenlandse zaken Jack Straw was de tijd voor excuses voor het terrorisme voorbij. Hij wees er op dat de terroristen ook toesloegen in landen die niets te maken hadden met de inval in Irak, zoals Kenia, Tanzania, Indonesië, Jemen en Turkije.

Moslimleiders veroordelen terrorisme

Ongeveer 500 religieuze leiders van de Britse moslimgemeenschap spraken op 19 juli een fatwa uit over terroristen. In een verklaring zeiden ze hun medeleven te betuigen aan de familieleden van de slachtoffers en wensten ze de gewonden een spoedig herstel. Het British Moslim Forum (BMF) zei dat de islam het gebruik van geweld en het vernietigen van onschuldige levens afwees. 'We bidden voor de nederlaag van het extremisme en terrorisme in de wereld.'

De aanslagen van 21 juli

Op 21 juli om 12.30 uur ontploften vrijwel simultaan vier bommen: drie in de metrostations Warren Street, Oval Station en Stephers Bush en één in een bus in Hackney Road. De bommen gingen niet of niet geheel af. Er vielen geen doden en slechts enkele gewonden. Wel werd het metroverkeer stilgezet. Scotland Yard zei dat de bommen

waren geplaatst met het doel te doden. Burgemeester Ken Livingstone prees de inzet van de reddingsdiensten.
Premier Blair riep iedereen op zich beheerst te gedragen: 'Iedereen is capabel genoeg om te weten wat deze mensen willen (...) en dat is mensen intimideren, bang maken en afschrikken zodat ze niet meer doorgaan met de dagelijkse gang van zaken.'

Politie schiet onschuldige Braziliaan dood

De politie opende op 22 juli het vuur op de 27-jarige Braziliaan Jean Charles de Menezes. Volgens de versie van de politie hield zij het appartementencomplex waar hij woonde in de gaten en volgde ze De Menezes naar het metrostation. Toen ze hem aanspraken, nam hij de benen. Hierop opende de politie het vuur omdat ze meende met een terrorist van doen te hebben.
Later bleek dat het helemaal niet om een terrorist ging en dat de Braziliaan waarschijnlijk weg was gelopen omdat zijn visum was verlopen, hoewel andere berichten meldden dat hij wel een geldig visum had.
Premier Blair verontschuldigde zich ernstig en de Independent Police Complaints Commission (IPCC) zou de zaak onderzoeken.

Negentien mensen aangehouden

Aan het einde van de maand, op 31 juli, zaten negentien mensen vast in verband met de aanslagen, onder wie de vier vermeende daders van de aanslagen van 21 juli. Het ging om Yassin Hassan Omar, Muktar Said Ibrahim, Ramzi Mohammed en Osman Hussain. De laatste, een Ethiopiër, was aangehouden in Rome, waar hij direct na de aanslagen naar toe was gevlucht.
De politie concentreerde haar onderzoek nu vooral op mensen die de daders van beide series aanslagen hadden geholpen.

Oprichter extreem-rechtse BNP dood gevonden

Op 19 juli 2005 werd de 72-jarige John Tyndall dood in zijn huis in Zuidoost-Engeland gevonden. De politie maakte bekend dat de omstandigheden niet verdacht waren.
Tyndall was oprichter van de extreem-rechtse Britse Nationale Partij (BNP). Hij zou later die week voor de rechter hebben moeten verschijnen wegens het aanzetten tot raciale haat. Dit naar aanleiding van het televisieprogramma *The Secret Agent* waarin beelden waren te zien van Tyndall en anderen die met de verborgen camera waren opgenomen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Inkomen managers stijgt met ruim 20 procent

Uit een onderzoek dat de Incomes Data Services (IDS) op 18 juli 2005 publiceerde, bleek dat het inkomen van managers die geen lid waren van de directie over het afgelopen onderzoeksjaar was gestegen met 21 procent. Het onderzoeksinstituut weet dit aan de zwaardere werkdruk en het grotere belang dat bedrijven hechtten aan een goed bestuur. Het onderzoek was gehouden onder 1.400 managers van 350 bedrijven over de periode januari 2004 tot maart 2005.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Chinese fabrikant koopt MG Rover

De Chinese autofabrikant Nanjing Automotive kocht op 22 juli 2005 het failliete MG Rover op. Het bedrag dat hiermee was gemoeid werd niet bekend gemaakt, maar er werd gesproken over 75 miljoen euro.
MG Rover kreeg in april uitstel van betaling nadat een andere Chinese fabrikant, Sjanghai Automotive Industry Company, afzag van overname. Hierna meldden zich vele gegadigden voor delen van het bedrijf, maar uiteindelijk kocht Nanjing Automotive de boedel op. Onduidelijk was nog of de gehele productie in Groot-Brittannië zou blijven en wat de consequenties voor de werkgelegenheid zouden zijn.

Trage economische groei

Het Nationaal Bureau voor Statistiek (ONS) maakte op 22 juli 2005 bekend dat de groei van de Britse economie in het tweede kwartaal van 2005 1,7 procent bedroeg. Dat was minder dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder en de laagste groei in twaalf jaar. Oorzaken waren onder andere de hoge olieprijs en tegenvallende export en investeringen.

JUSTITIE

Zware straffen voor 'uitdrijven heks'

De rechtbank van Old Bailey veroordeelde op 8 juli 2005 drie mensen tot gevangenisstraffen van vier tot tien jaar wegens marteling van een achtjarig meisje. Haar tante was ervan overtuigd dat het meisje een heks was. Daarom werd ze geslagen, met een mes gesneden, werden er chilipepers in haar ogen gesmeerd en werd ze in een waszak gestopt die het water ingegooid zou worden. De tante kreeg hulp van twee andere familieleden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Twintig jaar cel voor Afghaanse krijgsheer

De rechtbank van Old Baily veroordeelde op 19 juli 2005 de Afghaanse krijgsheer Farayadi Sarwar Zardad tot een gevangenisstraf van twintig jaar wegens marteling, terreur en ontvoering. Zardad was van 1991 tot 1996 een beruchte krijgsheer in het Sarobidistrict ten oosten van Kabul. Hij voerde een waar schikbewind en was vooral berucht vanwege zijn 'menselijke hond'. Dit was een geketende man die gevangenen verscheurde en hun testikels opat.

Zardad werd in 1996 verdreven door de Talibaan en vroeg in 1998 in Groot-Brittannië politiek asiel. Vervolgens begon hij een pizzeria in Londen. In 2002 bracht een journalist de zaak aan het licht, waarna Zardad werd gearresteerd.
De uitspraak was opmerkelijk omdat voor het eerst in Groot-Brittannië iemand werd veroordeeld wegens mensenrechtenschendingen die in het buitenland waren begaan. Mensenrechtenorganisaties waren dan ook ingenomen met het vonnis.

Vijftienjarige wint proces tegen avondklok

Een Britse rechtbank stelde op 20 juli 2005 een vijftienjarige jongen in het gelijk die een proces was begonnen tegen het instellen van de avondklok in Richmond. Deze hield in dat kinderen jonger dan zestien jaar zich na negen uur 's avonds niet meer op straat mochten begeven. De maatregel kwam voort uit de Anti-Social Behaviour Act. Op grond hiervan waren 400 zones ingesteld waar de avondklok gold.
De rechter meende dat de avondklok in strijd was met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens omdat deze de bewegingsvrijheid van jongeren beknotte zonder

dat zij iets misdaan hadden. De jongen werd gesteund door de burgerrechtenorganisatie Liberty.

NOORD-IERLAND

Oranjemars leidt opnieuw tot rellen

Op 12 juli 2005 raakten katholieken in Belfast slaags met de politie nadat een oranjemars door hun katholieke wijk Ardoyne was getrokken. De demonstratie verliep in eerste instantie rustig, maar toen door katholieke demonstranten voorwerpen naar deelnemers van de mars werden gegooid, greep de politie in. Hierop sloeg de vlam in de pan. De demonstranten gooiden molotovcocktails en stenen naar de politie. Uiteindelijk vielen er 10 gewonden onder de demonstranten en 50 onder de politie.
Volgens Gerry Adams, leider van Sinn Fein (SF) – de politieke tak van het Ierse Republikeinse Leger (IRA) -, had de politie te snel ingegrepen waardoor de ordedienst de demonstranten niet meer onder controle kon houden. De politie meende dat er adequaat was opgetreden.

IRA legt wapens neer

Het Ierse Republikeinse Leger (IRA) gaf op 28 juli 2005 een verklaring uit waarin het zei afstand te nemen van de gewapende strijd en alleen nog de politieke weg te bewandelen. Gerry Adams, leider van IRA's politieke vleugel Sinn Fein (SF), had de IRA hiertoe in april opgeroepen en nu meende de organisatie hier gehoor aan te moeten geven. De IRA riep haar leden op de wapens in te leveren, alleen nog vreedzame middelen te gebruiken en de wapens zoveel mogelijk buiten gebruik te stellen. De Independent Monitoring Commission (IMC) zou controle kunnen uitoefenen, evenals religieuze leiders van de protestantse en katholieke kerk. Een en ander zou nog dezelfde dag, 28 juli, om 16.00 uur ingaan.
Tony Blair zei: 'Het is waar we naar streefden en voor werkten in de acht jaar sinds we het Akkoord van Goede Vrijdag sloten.' Gerry Adams noemde de verklaring 'dapper en vertrouwenwekkend'. Verder zei Adams: 'Het is een directe uitnodiging aan de DUP [Democratische Unionistische Partij] om het verleden achter zich te laten en vrede te sluiten met de rest van het eiland.' Ian Paisley van de DUP uitte zijn twijfels over de aankondiging van de IRA omdat woorden niet altijd werden gevolgd door daden: 'We willen de goede wil van de IRA beoordelen in de dagen en weken die volgen.'
Het Britse leger begon op 29 juli met het ontmantelen van een basis en het verplaatsen van een wachttoren en een observatiepost. Dit in het kader van de demilitarisering en als beloning voor de stap van de IRA. Minister van Noord-Ierse zaken Peter Hain zei dat Groot-Brittannië streefde naar een geringere militaire aanwezigheid en uiteindelijk een normalisering van de veiligheidssituatie. De protestanten toonden zich sceptisch. Ian Paisley vroeg zich af waarom de IRA beloond moest worden omdat ze stopte met iets wat ze niet mocht.

(Vorige berichten pag. 397/2 e.v. – 2005)

ITALIË

BINNENLAND

Parlement akkoord met hervorming juridisch systeem

De regering-Berlusconi vroeg op 20 juli 2005 het vertrouwen van het parlement bij de hervorming van het juridisch systeem. Zij kreeg dit ook, wat betekende dat het wetsvoorstel ongewijzigd werd aangenomen. Berlusconi gebruikte zijn veeltoegepaste methode van het vragen van vertrouwen om zo een ellenlange behandeling van amendementen te voorkomen.
Volgens Berlusconi was de wet essentieel om een einde te kunnen maken aan het inefficiënte rechtssysteem, waarbij processen zich jaren voortsleepten en veel mensen vrijuit gingen. Zo bleek dat slechts 4 procent van de dieven voor het gerecht kwam.
De magistratuur was echter fel gekant tegen de nieuwe wetgeving. Volgens haar bedreigde deze de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Dat was ook de reden dat de Nationale Vereniging van Magistraten (ANM) op 14 juli een staking had uitgeroepen. Het was de vierde keer dat de vereniging, die de meeste van Italië's 9.000 openbaar aanklagers en rechters vertegenwoordigde, in staking ging tegen het wetsvoorstel.

President Carlo Azeglio Ciampi had de wet in december 2004 met een veto getroffen omdat deze in strijd was met de grondwet. Hierop paste de regering de wet op een aantal punten aan, maar volgens de magistratuur en de oppositie niet ingrijpend genoeg. De oppositie liet daarom weten de wet opnieuw te willen herzien als zij de verkiezingen van 2006 zou winnen.

Arrestatie vermeende terrorist leidt tot spanning

De Italiaanse politie arresteerde op 29 juli 2005 Osman Hussain alias Hamdi Isaac, een man die betrokken zou zijn bij de terroristische aanslagen van 21 juli in Londen. De arrestatie werd gemaakt tijdens een actie waarbij huiszoekingen werden gedaan op vijftien adressen in de Ethiopische en Eritrese gemeenschap. De Britten vroegen direct om uitlevering van de arrestant, maar Italië wilde hem eerst nog zelf ondervragen over zijn contacten in Rome.

De aanslagen in Londen en de vlucht van Hussain naar Rome voedden in Italië de angst dat het land het volgende doelwit kon zijn van een terroristische aanslag, mede vanwege de steun van de regering-Berlusconi voor de oorlog tegen Irak.

Nieuwe anti-terrorismemaatregelen afgekondigd

Op 30 juli ging het Huis van Afgevaardigden akkoord met een nieuw pakket maatregelen om het terrorisme te bestrijden. Het voorzag onder andere in:
- 24-uurs detentie zonder aanklacht;
- verhoor van verdachten zonder advocaat;
- een zwaardere straf op het dragen van valse identiteitspapieren;
- strafbaarstelling van het dragen van een vermomming, waaronder ook de islamitische burka.

Parlement benoemt linkse Petruccioli tot voorzitter omroep RAI

Het parlement stemde op 30 juli 2005 in met de benoeming van parlementslid Claudio Petruccioli tot voorzitter van de publieke omroep RAI. Hij vulde hier een vacature mee op die was ontstaan nadat de eerdere voorzitter in 2004 was opgestapt omdat hij vond dat de publieke omroep verworden was tot de 'postbus' van de regering.
Petruccioli was lid van de Democraten van Links (DS), maar de meeste RAI-bestuursleden waren lid van een van de coalitiepartijen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Personeel Alitalia staakt

De stewards en stewardessen van Alitalia legden op 18 juli 2005 het werk neer uit protest tegen het voornemen van de luchtvaartmaatschappij om het cabinepersoneel in te krimpen en meer te gaan werken met kortlopende arbeidscontracten. Als gevolg van de staking moest Alitalia 80 vluchten annuleren.

JUSTITIE

Rode Brigades krijgen levenslang

Een Italiaanse rechtbank veroordeelde op 8 juli 2005 drie leden van de Nieuwe Rode Brigades tot levenslang wegens de moord in 1999 op regeringsadviseur Massimo D'Antona. De drie zaten overigens al een levenslange straf uit omdat ze in juni 2005, samen met twee anderen, waren veroordeeld voor de moord op regeringsadviseur Marco Biagi in 2002. Beide moorden waren met hetzelfde wapen gepleegd.

Rechter spreekt eerste veroordelingen uit op grond van anti-terrorismewet

Op 13 juli 2005 werden voor het eerst drie mensen veroordeeld op grond van de antiterrorismewet die Italië had ingevoerd na de aanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten. De Marokkaanse imam Mohamed Rafik kreeg van een rechtbank in Brescia een gevangenisstraf van vier jaar en acht maanden en Kamel Hamroui een straf van drie jaar en vier maanden. Beiden werden schuldig bevonden aan het verzamelen van fondsen, het vervalsen van identiteitspapieren en het rekruteren van medestanders. Een derde verdachte, Najib Rouass, werd tot zestien maanden veroordeeld wegens minder zware vergrijpen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Opnieuw arrestatiebevelen in CIA-ontvoeringszaak

Een rechtbank in Milaan besloot op 25 juli 2005 opnieuw zes vermeende agenten van de Amerikaanse Central Intelligence Agency (CIA) te dagvaarden wegens hun betrokkenheid bij de ontvoering in 2003 van Osama Mustafa Hassan, ook bekend als Abu Omar. Daarmee kwam het totaal aantal CIA-agenten dat werd gedaagd op negentien. De rechter wilde in eerste instantie de zes niet dagvaarden, maar de aanklager ging in hoger beroep waarna de rechtbank alsnog akkoord ging. Op 24 juni was al een arrestatiebevel uitgevaardigd tegen de dertien anderen.

De negentien zouden Abu Omar eerst naar de Amerikaanse ambassade en vervolgens naar Egypte hebben overgebracht om hem te verhoren in verband met onderzoek naar terrorisme. Op dat moment liep er in Italië overigens al een zaak tegen hem. Om die reden werd tegelijk met het bevel tot arrestatie van de dertien CIA-leden ook een arrestatiebevel uitgevaardigd tegen Abu Omar, wiens verblijfplaats op dat moment overigens onbekend was.

OVERLEDEN

Gianni Agnelli, topman Fiat

Op 24 januari 2003 overleed Giovanni ('Gianni') Agnelli op 81-jarige leeftijd in Turijn aan prostaatkanker. Hij werd in 1921 geboren in Villar Perosa bij Turijn in een welgestelde zakenfamilie. Na zijn studie rechten kreeg hij al snel de levenslange bijnaam 'l'avvocato' (de advocaat). Tijdens de Tweede Wereldoorlog vocht Agnelli aanvankelijk in het Italiaanse leger, maar vanaf 1943 was hij lid van het Italiaanse verzet.
In 1945 kreeg hij een leidinggevende positie bij het door zijn grootvader in Turijn opgerichte Fiat dat tijdens de oorlog was platgebombardeerd. Van 1945 tot 1963 was hij vice-president en van 1966 tot 1996 stond hij aan de top van het bedrijf. Vanaf 1996 was hij erepresident. Onder zijn leiding werd Fiat het in grootte zesde autobedrijf ter wereld. Aan het begin van de jaren '90 reed 50 procent van de Italianen in een Fiat. De neergang begon spoedig daarna: in 2003 was dat percentage gezakt naar 33 procent.
Agnelli, die van mening was dat wat goed was voor Fiat ook goed was voor Italië, had grote invloed op de Italiaanse economie. Hij had contacten in het zakenleven, de bankwereld en de politiek en was eigenaar van twee belangrijke dagbladen, *De Corriere della Sera* in Milaan en *La Stampa* in Turijn. Buitenlandse relaties waren onder meer de Kennedy's, voormalig sovjetleider Gorbatsjov en de Libische leider Gaddafi.
Bij zijn overlijden verschenen paginalange artikelen in zowel linkse als rechtse bladen. Honderdduizenden Italianen namen afscheid van Agnelli. Politici, zakenlieden, industriëlen en autocoureurs woonden Agnelli's begrafenis bij in de dom van Turijn. In een rouwadvertentie stond: 'Fiat en Italië hebben een van de uitzonderlijkste en belangrijkste figuren uit hun geschiedenis verloren.'

Alberto Sordi, acteur en regisseur

Op 25 februari 2003 overleed de Italiaanse acteur en regisseur Alberto Sordi op 83-jarige leeftijd. Hij werd geboren op 15 juni 1920. Sordi speelde meestal komische rollen en was vrijwel uitsluitend te zien in Italiaanse films, onder meer van Federico Fellini, Luigi Comencini en Ettore Scola. Gedurende zijn lange carrière acteerde hij in 150 films, schreef 39 scenario's en regisseerde 18 films, die vanwege de lastig te vertalen humor vrijwel uitsluitend in eigen land waren te zien. In Italië overtrof hij Marcello Mastroianni in populariteit. Als geen ander wist Sordi de 'typische bewoner' van Rome gestalte te geven: enigszins arrogant en lui, mondain en met een groot gevoel voor jennerige humor.

Luciano Berio, componist

Op 27 mei 2003 overleed Luciano Berio op 77-jarige leeftijd in Rome. Hij werd op 24 oktober 1925 geboren in Oneglia in een familie van professionele musici. Na zijn muzikale opleiding, onder meer aan het conservatorium van Milaan en bij de componist Luigi Dallapiccola, richtte hij in 1955 samen met componist Bruno Maderna een studio op voor elektronische muziek van de radio te Milaan, de Studio di Fonologia della Rai. Hij werkte als (gast)docent bij verschillende muziekscholen, onder meer het Berkshire Music Center in Tanglewood en de Juilliard School of Music in New York.
Berio schreef composities *(Ommagio à Joyce, Visage)* die worden gerekend tot de meest markante composities uit de vroege geschiedenis van de elektronische muziek. Hij integreerde vocale en instrumentale klankbronnen *(Sinfonia, Coro)* en verwerkte in zijn composities populaire, niet-academische muziekstijlen *(Folksongs, Voci)*. Berio maakte bewerkingen, 'commentaren', op het werk van anderen en schreef voortdurend nieuwe versies van zijn eigen werken – een compositie was volgens Berio een

tijdopname van een doorlopend proces. Van alle grote componisten uit de tweede helft van de 20e eeuw was Berio de meest verbeeldingrijke. 'Ik ben steeds op zoek naar snelle wisselingen binnen sterk heterogeen materiaal.'

Mario Merz, beeldhouwer

Op 9 november 2003 overleed de beeldhouwer Mario Merz op 78-jarige leeftijd in zijn woonplaats Turijn. Merz werd op 1 januari 1925 geboren in Milaan en groeide op in Turijn. Zijn eerste tekeningen maakte hij in 1945 in de gevangenis, nadat hij was opgepakt vanwege zijn betrokkenheid bij een anti-fascistische verzetsgroep. Vanaf 1966 maakte hij schilderijen en beelden met 'gevonden' materialen.

Halverwege de jaren '60 was Merz een van de initiatiefnemers van de Arte Povera. De kunstenaars van deze stroming maakten kunst met bescheiden materialen, in reactie op de toenemende industrialisatie en de consumptiemaatschappij. In 1968 maakte Merz zijn eerste iglo-vormige beeld. Tientallen iglo-beelden volgden, vaak gemaakt met plaatsgebonden materiaal en in omvang aangepast aan de tentoonstellingslocatie. De iglo, voor Merz het symbool van de 'oerwoning', werd zijn handelsmerk.
In oktober 2003 ontving Mario Merz in Tokio de Praemium Imperiale, een prijs voor kunstenaars die van internationale betekenis zijn voor de kunstwereld. In de visie van Merz was kunst onlosmakelijk verbonden met het leven. Voor de kunsthistoricus Rudi Fuchs, een groot bewonderaar van Merz, vertegenwoordigden diens werken 'een verademing van vrijheid'.

Norberto Bobbio, rechtsfilosoof

Op 9 januari 2004 overleed de rechtsfilosoof Norberto Bobbio op 94-jarige leeftijd in zijn geboortestad Turijn aan een hartaanval. Hij werd geboren op 18 oktober 1909. In het middenklassegezin waarin Bobbio opgroeide werd het fascisme gezien als noodzakelijke buffer tegen het communisme. Tijdens zijn studie recht en filosofie aan de universiteit van Turijn werd Bobbio beïnvloed door bekende anti-fascisten en tijdens de oorlog maakte hij deel uit van anti-fascistische groeperingen. Na zijn studie doceerde hij rechtsfilosofie en politieke wetenschappen aan verschillende universiteiten, het langst aan de universiteit van Turijn. In 1984 benoemde de Italiaanse president Sandro Pertini hem tot senator voor het leven.
Bobbio verwerkte zijn ervaringen tijdens het fascisme en de Koude Oorlog in zijn ideeën over filosofie, politiek en ethiek. Een centraal thema in zijn boeken was hoe het liberale ideaal van vrijheid kon worden verenigd met het socialistische rechtvaardigheidsideaal. In zijn politieke commentaren voor dagblad *La Stampa* bekritiseerde de socialist Bobbio zowel de corruptie in de Italiaanse politiek als de rol van de socialistische partij onder Bettino Craxi. Ook toonde hij zich een fel tegenstander van premier Silvio Berlusconi. Bobbio zei over zichzelf dat zijn kracht lag in het onderkennen van problemen, niet in het vinden van oplossingen. Volgens Piero Fassino, de leider van de grootste linkse oppositiepartij, de Democraten van Links (DS), was hij 'het democratisch geweten van Italië'.

Renata Tebaldi, operazangeres

Op 19 december 2004 overleed de 82-jarige 'engelensopraan' Renata Tebaldi in haar woonplaats San Marino. Zij werd geboren in Pesaro op 1 februari 1922, studeerde in Pesaro en in Parma en debuteerde in 1944 als Elena in *Mefistofeles* van Arrigo Boito. Haar doorbraak kwam in 1946 toen ze op verzoek van dirigent Arturo Toscanini twee aria's zong ter gelegenheid van de heropening van theater Scala in Milaan. De daaropvolgende acht jaar trad ze veelvuldig op met de Scala. Ook zong zij regelmatig in de Verenigde Staten, waar ze bijna twintig jaar was verbonden aan de New York Metropolitan opera.

Tebaldi zong vrijwel uitsluitend in het Italiaans en werd beroemd met de opera's *Butterfly* en *La Bohème van Puccini en Verdi's* Aïda. Zij had een ongewoon mooie, gelijkmatige en krachtige stem en behoorde tot de meest geliefde dramatische sopranen van de 20e eeuw. In 1976 trok zij zich op haar 54e van het podium terug.

Tebaldi werd wereldwijd gezien als de grote concurrente van Maria Callas. De rivaliteit tussen beide diva's bleek onder meer uit een uitspraak van Callas, die zichzelf vergeleek met champagne en haar rivale met cocacola. Tebaldi's reactie daarop was dat champagne snel verzuurt.

(Vorige berichten pag. 400/3 e.v. - 2005)

KROATIË

BINNENLAND

Regering dreigt meerderheid te verliezen

De regerende Kroatische Democratische Unie (HDZ) royeerde op 22 april 2005 drie parlementsleden waardoor de regeringscoalitie nog over slechts 73 van de 151 parlementszetels beschikte. De drie parlementsleden hadden zich verzet tegen het hervormingsbeleid van premier en partijgenoot Ivo Sanader en tegen diens samenwerking met het VN-oorlogstribunaal – twee noodzakelijke maatregelen voor toetreding tot de EU. De positie van de regering kwam niet in gevaar, omdat de grootste oppositiepartij, de Sociaal-Democraten (SDP), de regering bleef gedogen om het EU-lidmaatschap in 2009 niet in gevaar te brengen.

Positie van HDZ na lokale verkiezingen verzwakt

Na de lokale verkiezingen van 15 mei 2005 bleef de conservatieve Kroatische Democratische Unie (HDZ) de grootste partij. De HDZ behield haar sterke positie op het platteland, maar verloor in vier grote steden, waaronder Zagreb, merendeels ten gunste van de Sociaal-Democraten (SDP). De coalitieregering van premier Ivo Sanader was er onvoldoende in geslaagd de werkloosheid terug te dringen, het leefklimaat te verbeteren en de corruptie te bestrijden. Ook waren nationalistische aanhangers teleurgesteld vanwege de pro-westerse koers die de HDZ volgde in verband met het streven naar het EU-lidmaatschap.

Nieuwe minister van Binnenlandse zaken

Het Kroatische parlement ging op 12 juli 2005 akkoord met de benoeming van Ivica Kirin als minister van Binnenlandse zaken. Zijn belangrijkste taak was de opsporing van generaal Ante Gotovina omdat de EU dit als voorwaarde had gesteld voor de start van de toetredingsonderhandelingen.

JUSTITIE

Kroatië wil verantwoordelijken oorlogsmisdaden berechten

Minister van Justitie Vesna Skare Ozbolt ver-

klaarde op 26 april 2005 dat Kroatië zelf landgenoten die van oorlogsmisdaden werden verdacht, kon berechten. Naar verwachting zou het Joegoslavië-tribunaal op termijn besluiten de Kroatische generaals Mirko Norac en Rahim Ademi voor berechting aan Kroatië uitleveren. Skare Ozbolt zei ook drie Joegoslavische legerofficieren te willen berechten, maar het tribunaal had nog geen keuze gemaakt tussen uitlevering aan Servië of Kroatië.

Volgens afspraak zou de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) toezicht houden op de lokale rechtsgang. In het verleden had de OVSE ongeregeldheden geconstateerd, zoals intimidatie van getuigen en vele nietigverklaringen in hoger beroep. De organisatie had inmiddels vastgesteld dat de berechting van Servische verdachten eerlijker was geworden.

Mensensmokkelaars opgepakt

De Kroatische politie meldde op 10 juni 2005 dat 17 verdachten van mensensmokkel waren opgepakt. Zij werden ervan beschuldigd in de afgelopen 18 maanden 156 illegale migranten vanuit Turkije naar Oost-Europa te hebben gesmokkeld tegen betaling van 1000 à 1500 euro per persoon.
Het terugdringen van de georganiseerde misdaad was één van de eisen waaraan Kroatië moest voldoen om toe te treden tot de EU.

Arrestaties en vrijlatingen naar aanleiding van video Srebrenica

Op 17 juni 2005 werden tien andere voormalige leden van de Servische militie 'de Schorpioenen' in Vinkovici opgepakt, half juli gevolgd door de arrestatie van de Serviër Slobodan Davidovi. Alle aangehouden personen kwamen voor op een videoband die begin juni op de Servische televisie te zien was. De beelden toonden aan hoe de Schorpioenen na de verovering van de enclave Srebrenica in 1995 zes geboeide en mishandelde Bosnische moslims uit Srebrenica vermoordden.

Drie dagen later kwamen de tien arrestanten uit Vinkovici weer vrij omdat de politie volgens zeggen hun deelname aan de executie niet kon aantonen. In Kroatië hielden de Schorpioenen zich onder meer bezig met het bewaken van de olie-installaties waarmee Kroatische Serviërs in hun zelfuitgeroepen 'Servische Republiek Krajina' de oorlog tegen de Kroaten financierden.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Kroatië en Slovenië bespreken Joegoslavische erfenis

Tijdens hun eerste gezamenlijke ontmoeting in 14 jaar kwamen Kroatië en Slovenië op 10 juni 2005 overeen incidenten over hun zeegrens te vermijden in afwachting van definitieve grensafspraken. Vissers uit beide landen twistten over visrechten in de Adriatische zee. Andere geschilpunten na het uiteenvallen van Joegoslavië in 1991 betroffen onder meer de landgrenzen en de nucleaire kernreactor Krsko in Slovenië waarvan Kroatië mede-eigenaar was.
Aan het einde van het jaar zou een vervolgontmoeting plaatsvinden.

Montenegro vergoedt oorlogsschade

De Montenegrijnse minister van Landbouw verklaarde op 27 juli 2005 dat zijn land 400.000 euro schadevergoeding zou betalen als vergoeding voor de diefstal van 650 koeien uit een Kroatische overheidsboerderij tijdens de oorlog in 1991. In 2000 had de Montenegrijnse premier Milo Djukanovic al zijn excuses aangeboden voor de misdaden die het Montenegrijnse leger aan de kust van Kroatië had gepleegd na het uiteenvallen van Joegoslavië.

EUROPESE UNIE

Start toetredingsoverleg opnieuw uitgesteld vanwege Gotovina

De ministers van Buitenlandse zaken van de EU besloten op 12 juni 2005 de lidmaatschapsonderhandelingen met Kroatië opnieuw uit te stellen. De werkgroep oordeelde dat de Kroatische overheid onvoldoende vorderingen had gemaakt bij het opsporen van de van oorlogsmisdaden verdachte generaal Ante Gotovina. Volgens de Kroatische overheid bevond de generaal zich niet meer in Kroatië. De Kroaat Franjo Katavi had op 13 mei verklaard Gotovina aan een vals paspoort te hebben geholpen.

De EU stelde de aanhouding van de generaal als voorwaarde voor het starten van toetredingsonderhandelingen.

JOEGOSLAVIE-TRIBUNAAL

Carla del Ponte klaagt over gebrek aan medewerking Kroatië

Ontevredenheid over trage opsporing Gotovina

Hoofdaanklaagster Carla del Ponte van het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties gaf op 26 april 2005 opnieuw uiting aan haar ontevredenheid over het gebrek aan medewerking van de Kroatische overheid bij de opsporing van generaal Ante Gotovina. Gotovina werd verdacht van de moord op 150 Serviërs en het verdrijven van 150.000 Serviërs uit Krajina in 1995.

Babic opnieuw veroordeeld

Het Joegoslavië-tribunaal herhaalde op 18 juli in hoger beroep het vonnis van 13 jaar gevangenisstraf voor Milan Babic wegens misdaden tegen de menselijkheid. Babic was de eerste zogenaamde president van de 'Servische Republiek Krajina' die de Kroatische Serviërs in 1991 in Kroatië hadden uitgeroepen.

Kroaat bekent schuld voor tribunaal

Na een aanvankelijke ontkenning, bekende de vroegere Kroatische paramilitair Miroslav Bralo op 20 juli alsnog te hebben deelgenomen aan het bloedbad in het door moslims bewoonde dorp Ahmii. Deze gebeurtenis voltrok zich tijdens de oorlog tussen de Bosnische Kroaten en de Bosnische moslims (1993-1994). Bralo werd beschuldigd van marteling, moord en verkrachting.

(Vorige berichten pag. 143/1 - 2005)

MACEDONÏE

BINNENLAND

Onregelmatigheden bij lokale verkiezingen

Europese waarnemers oefenden kritiek uit op Macedonië vanwege onregelmatigheden bij de tweede stemronde van de lokale verkiezingen op 27 maart 2005. Anders dan tijdens de eerste ronde waren er geen gewelddadige incidenten.
De verkiezingen moesten de weg vrijmaken

voor de uitvoering van het vredesverdrag met Albanese rebellen waardoor de Albanese minderheid meer invloed zou verkrijgen op het lokale bestuur.

Albanese vlag toegestaan in Macedonië

Het Macedonische parlement keurde op 15 juli 2005 een wet goed over het gebruik van de Albanese vlag. In gebieden met een Albanese meerderheid mocht nu op openbare gebouwen naast de Macedonische, ook de Albanese nationale vlag worden gehesen. De wet was het laatste onderdeel van het Ohri-akkoord uit 2001 waarbij de Macedonische overheid de Albanese minderheid (25 procent) meer rechten en vrijheden toekende in ruil voor ontwapening van de rebellen. De EU had goedkeuring van de wet als voorwaarde gesteld voor de start van toetredingsonderhandelingen van Macedonië.

Politiebureau in Macedonische hoofdstad getroffen door explosie

Voor een politiebureau in een voorstad van Skopje werd op 16 juli 2005 een lading dynamiet tot ontploffing gebracht. Het politiebureau stond in een wijk waar voornamelijk etnische Albanezen woonden. Dit was de tweede aanslag op een politiebureau in een week. Beide aanslagen zouden zijn gepleegd door Albanese rebellen die het Ohri-akkoord verwierpen. Velen vreesden een heropleving van het gewapende conflict tussen de regering en etnische Albanese rebellen.

JUSTITIE

Macedoniërs vrijgesproken van moord op immigranten Zuid-Azië

Op 22 april 2005 werden vier verdachten van de moord in maart 2002 op zes Pakistanen en een Indiër wegens gebrek aan bewijs vrijgesproken. De aanklager verklaarde dat de verdachten de immigranten uit het buurland Bulgarije in een hinderlaag hadden gelokt en in de buurt van Skopje hadden vermoord. De moord zou zijn gepleegd in opdracht van voormalig minister van Binnenlandse zaken Ljube Boskovski.
Bij hun verdediging stelden de advocaten van de verdachten dat de aanklacht een aanval was op de toenmalige regering. De genoemde Boskovski, die zowel de Macedonische als de Kroatische nationaliteit had, was naar Kroatië gevlucht. Hij had verklaard niet schuldig te zijn aan de aanklacht. Volgens hem waren de zeven mannen lid van Al-Qaeda en beraamden ze met hulp van Albanese rebellen een aanslag voor op westerse doelen in Macedonië.

BUITENLAND

Griekenland verbiedt overvliegen Macedonische premier

De Macedonische premier Vlado Buckovski kreeg op 18 maart 2005 geen toestemming over Grieks grondgebied naar Turkije te vliegen. Aanleiding was het gebruik van de naam 'Macedonië' als aanduiding voor zijn land. Griekenland zag dit als een bedreiging omdat de republiek Macedonië daarmee aanspraak zou maken op de provincie met dezelfde naam in het noorden van Griekenland.
Al sinds de onafhankelijkheid van Macedonië in 1991 protesteerde Griekenland tegen het gebruik van deze naam door het Balkanland.

Diplomatiek overleg over de naam van Macedonië

Griekenland maakte op 8 april een voorstel van de Verenigde Naties bekend om de naam 'Republiek van Makedonia-Skopje' in te voeren. Na een hevig omstreden Grieks embargo werd in 1997 een 'interim-overeenkomst' gesloten waarbij de naam 'Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië' (FYROM) voor internationaal gebruik werd vastgesteld. Binnen Griekenland werd het land echter aangeduid met de naam van de hoofdstad, Skopje.
Wereldwijd bestond weinig begrip voor de opstelling van Griekenland. De republiek was inmiddels onder haar constitutionele naam Macedonië door 67 landen erkend, waaronder Rusland, China en sinds november 2004 ook door de VS.
Volgens de Griekse minister van Buitenlandse zaken Petros Molyviatis was de suggestie van VN-vertegenwoordiger Matthew Nimetz om het woord 'Skopje' aan de naam toe te voegen, een goede basis voor nieuwe onderhandelingen. De Macedonische regering, die onder zware druk van de VS stond, liet echter meteen weten niets te voelen voor deze toevoeging.
In Griekenland gingen stemmen op Macedonië eventueel met een veto te treffen als toetreding tot de NAVO en de EU ter sprake zouden komen.

(Vorige berichten pag. 80/1 - 2005)

MALTA

EUROPESE UNIE

Parlement akkoord met Europese grondwet

Het Maltezer parlement ging op 6 juli 2005 unaniem akkoord met de Europese grondwet. Premier Lawrence Gonzi zei dat Malta de plicht had haar visie op de grondwet te geven ondanks het feit dat de Franse en Nederlandse bevolking de grondwet in een referendum hadden afgewezen. Gonzi: 'Malta beschouwt de grondwet als essentieel instrument voor het efficiënt functioneren van de vergrote Europese Unie in een wereld waarin de competitiviteit toeneemt.'

Malta vraagt Europese landen illegalen over te nemen

Minister van Buitenlandse zaken Michael Frendo heeft andere landen van de Europese Unie gevraagd om illegale immigranten van Malta over te nemen, zo werd op 11 juli 2005 bekend. Frendo stelde dat de komst van de immigranten een veel grotere impact op het kleine Malta had dan op de grotere EU-landen. Hij wees erop dat er sinds 2002 3.000 immigranten naar Malta waren gekomen. Dat stond volgens hem gelijk aan 420.000 immigranten naar Italië. Dit drukte volgens hem een onevenredig stempel op de gezondheidszorg, de werkgelegenheid en de sociale zekerheid, evenals op de internationale veiligheid en de openbare orde. Daarom vroeg hij andere landen om hulp bij het terugsturen van deze immigranten en een deel van de immigranten over te nemen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Malta vervangt diplomaten in China

De Maltezer regering besloot op 10 juni 2005 de gehele diplomatieke staf op haar ambassade in Beijing te vervangen, inclusief de ambassadeur. Aanleiding hiervoor was de ophef die was ontstaan over het verlenen van visa aan Chinese studenten die vervolgens via Malta op illegale wijze Italië

probeerden binnen te komen. De zaak kwam aan het rollen toen in maart zes studenten bij de overtocht naar Italië om het leven kwamen. Toen bleek dat de ambassade in de voorafgaande acht maanden aan 1.800 studenten een visum had verstrekt.
Buitenlandse zaken zei dat er geen onregelmatigheden waren ontdekt, maar dat de diplomatieke staf werd teruggetrokken omdat de geloofwaardigheid was aangetast.

(Vorige berichten pag. 204/1 - 2005)

MONACO

BINNENLAND

Prins Albert wil lijn vader Rainier doorzetten

Prins Albert besteeg op 12 juli 2005 de troon van het prinsdom Monaco. Daarmee volgde hij zijn vader Rainier op die op 6 april was overleden. Een dag eerder, op 11 juli, gaf Albert een televisie-interview waarin hij zijn plannen duidelijk maakte. Hij zei dat hij de lijn van zijn vader zou voortzetten, maar dat continuïteit geen stilstand betekende en evenmin dat hij door zou gaan op bestaande wegen. Verder bezwoer hij het witwassen van geld aan te pakken. Monaco mocht volgens Albert zeker geen toevluchtsoord voor de maffia worden.
De prins gaf in het interview ook toe een buitenechtelijk kind van twee jaar te hebben. Hij zei dat hij alle verantwoordelijkheid voor dit kind op zich zou nemen, maar dat het uitgesloten was dat het ooit de troon zou bestijgen omdat dit alleen was voorbehouden aan wettige erfgenamen.

(Vorige berichten pag. 268/2 - 2005)

NEDERLAND

BINNENLAND

Verscherpt toezicht na aanslagen in Londen

Onmiddellijk na het bekend worden van de zelfmoordaanslagen van 7 juli 2005 in Londen, werden ook in Nederland extra veiligheidsmaatregelen getroffen. Bij deze aanslagen op drie metrostations en een bus, die het werk waren van extremistische moslims, kwamen enkele tientallen mensen om het leven en raakten honderden gewond.
De maatregelen die door de verantwoordelijke bewindsman voor terreurbestrijding, minister van Justitie Piet Hein Donner, werden genomen, bleven beperkt van karakter. Hij achtte een hoger 'alerteringsniveau' niet nodig omdat er sinds de aanslagen van 11 september 2001 (Verenigde Staten) en 11 maart 2004 (Spanje) al tal van maatregelen waren genomen. Wel werd de controle op het grensverkeer verscherpt en kregen Britse gebouwen in Nederland extra bewaking. De minister ging ervan uit dat Nederland voorbereid diende te blijven op een aanslag, maar dat hiervoor op dat moment geen concrete aanwijzingen bestonden.
De meerderheid van de Tweede Kamer drong tijdens een debat op 8 juli aan op een voorlichtingscampagne teneinde de burgers beter voorbereid te doen zijn op een mogelijke aanslag.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Uitkeringen lopen steeds meer achter bij de lonen

Op 13 juli 2005 meldde dagblad *de Volkskrant* dat sinds 1977 de lonen die gebaseerd waren op afspraken via Collectieve Arbeidsovereenkomsten (CAO's) gemiddeld met 267 procent waren gestegen. In dezelfde periode waren de uitkeringen met 1,3 procent gedaald. De krant baseerde zich op berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).
De belangrijkste reden voor het grote verschil lag niet in de eerste plaats bij de officiële CAO-lonen: deze stegen sinds 1977 met 15,2 procent. Het waren vooral de aanvullende inkomsten als gevolg van het omhoogklimmen in salarisschaal en in de vorm van bonussen (zoals winstdelingsregelingen) die de kloof groot maakten. Ook werd in een aantal sectoren inkomen uitgekeerd dat veel hoger lag dan het wettelijk voorgeschreven minimum-CAO-niveau. Daardoor stegen deze lonen in de praktijk veel meer dan de officiële cijfers aangaven. Dat de uitkeringen in dezelfde periode licht daalden, hing samen met ingrepen in de sociale zekerheid en het loslaten van de koppeling tussen lonen en uitkeringen.

CBS: 'Nederlandse koopkracht daalt'

Halverwege juli 2005 werden berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bekend die een dalende koopkracht onder de Nederlandse bevolking lieten zien. De gegevens weken sterk af van de door het kabinet-Balkenende gehanteerde cijfers volgens welke de koopkracht de laatste jaren redelijk op peil was gebleven.
Volgens het CBS daalde de koopkracht in 2003 met 2,7 procent en in 2004 met 1,4 procent. Daarmee belandde de koopkracht ongeveer op die van het jaar 2000, voorafgaande aan een stijging met 5,5 procent in 2001. Als belangrijkste verklaringen droeg het CBS de toegenomen werkloosheid en de sterk gestegen pensioenpremies aan. De koopkrachtdaling droeg bij aan de economische krimp met 0,5 procent in het eerste kwartaal van 2005.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

OPTA geeft markt voor vaste telefonie vrij

Telecomconcern KPN, dat in juni 2005 door overname van concurrent Telfort de markt voor mobiele telefonie in meerderheid in handen zou krijgen, werd op 1 juli beperkingen opgelegd ten aanzien van de markt voor vaste telefonie. Op die dag besloot de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA) aan KPN het alleenrecht op de verkoop van vaste telefoonaansluitingen te ontnemen. Bovendien sloot de toezichthouder niet uit dat ook op de mobiele markt ingegrepen zou worden.
Het besluit beoogde de concurrentie tussen telefoonaanbieders te versnellen omdat KPN met bijna zes miljoen aansluitingen nog altijd een marktaandeel voor vaste telefonie had van meer dan 95 procent. Daarom werd het bedrijf verplicht om vanaf eind 2005 telefoonlijnen aan concurrenten te verhuren. De OPTA verwachtte dat op de toegenomen concurrentie een aanzienlijke daling van de abonnementsprijzen zou volgen.
Het bedrijf dat het meest van de maatregel zou profiteren, was Tele2. Dat had naar schatting 1,8 miljoen klanten onder vaste en mobiele bellers tezamen.

JUSTITIE

Verdediging van terrorisme wordt strafbaar

In een wetsvoorstel van minister Piet Hein

Donner van Justitie, gedateerd 12 juli 2005, werd voorgesteld het Wetboek van Strafrecht zo te wijzigen dat de 'verheerlijking, vergoelijking, bagatellisering en ontkenning van zeer ernstige misdrijven' strafbaar zou worden. Het in september 2004 aangekondigde wetsontwerp was bedoeld als aanvulling op wetsartikelen die opruiing, discriminatie en het aanzetten tot haat en geweld strafbaar stelden.

De nieuwe bepalingen hadden vooreerst betrekking op terrorisme, maar daarnaast ook op oorlogsmisdrijven en genocide. Zo werd ook het ontkennen van de holocaust strafbaar gesteld. Wie op dergelijke gronden vervolgd werd, kon een gevangenisstraf van maximaal één jaar krijgen en bovendien uit zijn of haar ambt worden gezet.

Ex-PSV-directeur vrijgesproken van poging tot zware mishandeling

Het gerechtshof in Den Bosch veroordeelde op 19 juli 2005 de 41-jarige Fons S., voormalig directeur van de Eindhovense voetbalclub PSV, tot een gevangenisstraf van vijftien maanden, waarvan vijf voorwaardelijk, wegens ontucht met minderjarigen. Hij werd echter vrijgesproken van poging tot zware mishandeling, waarvoor het Openbaar Ministerie hem veroordeeld wilde zien. Dat had bij monde van advocaat-generaal K. Wetzels twee jaar en drie maanden, waarvan negen maanden voorwaardelijk, geëist. Deze eis was conform de uitspraak die de rechtbank in Den Bosch in juli 2004 had uitgesproken en die hoger was dan het OM destijds had geëist, namelijk achttien maanden waarvan zes voorwaardelijk.
Het belang van de uitspraak lag in het feit dat Fons S. sinds maart 2001 wist dat hij besmet was met het hiv-virus. Het met die wetenschap onderhouden van (onbeschermde) seksuele betrekkingen zou een gevaar hebben opgeleverd voor de jongens met wie hij contact zocht in het Anne Frankplantsoen in Eindhoven. Het OM concludeerde daarop dat er sprake was van poging tot zware mishandeling, maar dat standpunt werd door de rechter niet overgenomen.

De gerechtelijke uitspraak sloot aan bij het oordeel van de Hoge Raad die op 18 januari 2005 uitsprak dat 'het oordeel dat verdachte door zijn handelen een aanmerkelijke kans op het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel in het leven heeft geroepen, ontoereikend gemotiveerd [is].' De Raad voegde daar aan toe dat 'de vraag of en zo ja in hoeverre het aangewezen is strafrechtelijke bescherming te verlenen in verband met het gevaar dat voortvloeit uit het aangaan van onbeschermde seksuele contacten door hiv-besmette personen ter beoordeling van de wetgever staat.' Daarop had minister Piet Hein Donner van Justitie laten weten dat inschakeling van het strafrecht in gevallen als deze arbitrair was, aangezien bij seksuele contacten beide partners een verantwoordelijkheid hadden.

Moordenaar cineast Theo van Gogh krijgt levenslang

De Amsterdamse rechtbank veroordeelde op 26 juli 2005 de 27-jarige Mohammed B. tot levenslange gevangenisstraf voor de moord op columnist en filmmaker Theo van Gogh. De uitspraak was conform de eis van het Openbaar Ministerie van 19 juli.
Van Gogh werd op 2 november 2004 in Amsterdam vermoord.

Verdachte verplicht om proces bij te wonen

Op 8 juli verzocht het OM de rechtbank om een 'bevel tot medebrenging' teneinde Mohammed B. te verplichten om tegen diens wens bij de inhoudelijke behandeling van de strafzaak aanwezig te zijn. Het meende dat de verdachte, die de moord bekend had, zich voor zijn daad diende te verantwoorden. De rechtbank stemde met het verzoek in. Enkele dagen voor de uitspraak werd hij bovendien verplicht om ook de slotzitting bij te wonen.
Mohammed B. had in meerdere opzichten de rechtsgang geboycot. Zo wenste hij zich niet ter zitting te laten verdedigen door zijn advocaat Peter Plasman en had hij geweigerd mee te werken aan een psychologisch onderzoek om zijn toerekeningsvatbaarheid vast te stellen. Volgens Plasman nam zijn cliënt alle verantwoordelijkheid voor zijn daad op zich.

Openbaar Ministerie ziet terroristisch oogmerk in misdrijf

Behalve van de moord op Van Gogh werd Mohammed B. ook verdacht van poging tot moord op acht agenten en twee omstanders, de bedreiging van drie andere agenten en bedreiging van het kamerlid voor de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), Ayaan Hirsi Ali. Dit laatste sloeg op een briefje met dreigementen aan het adres van de politica dat de dader op het lichaam van Van Gogh had achtergelaten. Hirsi Ali was doelwit omdat zij zich had ontpopt als scherp critica van de islam en met Van Gogh had samengewerkt bij diens film *Submission*, die door een deel van de moslims als beledigend werd ervaren. Door herhaalde dreigementen aan haar adres werd Hirsi Ali permanent beveiligd en kon zij haar werk als Tweede Kamerlid nauwelijks meer doen.
Officier van justitie Van Straelen stelde in zijn requisitoir dat alle feiten waarvan Mohammed B. werd verdacht, waren gepleegd met een terroristisch oogmerk. Hij zou de samenleving doelbewust angst hebben willen aanjagen. Van Straelen beschouwde de moord op Van Gogh als een rituele daad: 'Het doorsnijden van de keel van Van Gogh doet denken aan de onthoofdingen die in het Midden-Oosten (...) geregeld plaatsvinden. (...) [Daarmee] heeft hij het Nederlandse volk duidelijk laten weten dat de tijd gekomen is dat dat ook in Nederland gebeurt.'
Als redenen voor zijn strafeis gaf Van Straelen, behalve vergelding, ook aan dat de straf eigenrichting moest voorkomen, daarbij doelend op de anti-moslimacties die na de moord plaatsvonden. Zo werd er in twaalf moskeeën brand gesticht.

Rechtbank neemt eis OM vrijwel over

De rechtbank achtte de feiten op grond waarvan het OM levenslang had geëist, bewezen en volgde de strafeis. Er was echter één verschil. Het OM had ook ontzetting uit het actief en passief kiesrecht geëist, maar dit werd door de rechtbank niet overgenomen. Eind juli werd echter bekend dat het OM geen beroep tegen de uitspraak zou aantekenen.
Het samenvattende oordeel van de voorzitter van de rechtbank, Udo Willem Bentinck, luidde als volgt:
'Dit alles in overweging nemende, komt de rechtbank tot het oordeel dat vanuit oogpunt van speciale preventie geen reëel uitzicht bestaat op resocialisatie van verdachte en terugkeer in de samenleving zonder dat dit een onaanvaardbaar gevaar met zich mee brengt. De samenleving moet dan ook maximaal beschermd worden tegen verdachte. In deze zaak is daarom slechts één straf passend en geboden, een levenslange gevangenisstraf.'

Nederland

Mohammed B. ook verdachte in proces tegen 'Hofstadgroep'

Ondanks de veroordeling tot levenslang, zou Mohammed B. opnieuw vervolgd worden voor zijn rol in de zogeheten Hofstadgroep, waartoe radicale moslims behoorden die verdacht werden van het voorbereiden van gewelddadige acties. Dat maakte het OM op 27 juli bekend tijdens de derde pro forma-zitting in Rotterdam tegen elf verdachten uit de groep. Het was voor het eerst in de geschiedenis van het Nederlandse strafrecht dat een verdachte die reeds levenslang had, opnieuw vervolgd werd.
Ook de 22-jarige Nouredine el F. zou volgens een bekendmaking van het OM terechtstaan, omdat hij een centrale rol in de Hofstadgroep zou spelen. Hij was op 22 juni in Amsterdam gearresteerd.
Op 29 juli besloot de Rotterdamse rechtbank tot verlenging van de voorlopige hechtenis van de elf verdachten. Daarmee verwierp zij de opvatting van de advocaten dat er tegen hen te weinig concreet bewijsmateriaal voorhanden was.

Groot-Brittannië levert lid Hofstadgroep uit

Op 22 juni was in Londen de 32-jarige Nederlander Racid B. aangehouden, onder meer omdat hij lid zou zijn van de Hofstadgroep. Ongeveer een maand later, op 20 juli, besloot een rechtbank in de Britse hoofdstad dat de verdachte aan Nederland kon worden uitgeleverd.
Concreet werd Racid B. er van beschuldigd dat hij de vermeende geestelijk leider van de groep, de Syriër Redouan al-I, alias Abu Khaled, had geholpen om uit Nederland weg te vluchten op de dag dat Theo van Gogh werd vermoord.
Redouan al-I zou via Turkije naar Syrië zijn gevlucht en daar volgens mededelingen van mensenrechtenactivisten zijn gearresteerd.
Samir A., een van de vermeende leden van de Hofstadgroep die in april bij gebrek aan bewijs was vrijgesproken, verklaarde hierover in een interview met het *Nederlands Dagblad* van 28 juli: 'De AIVD wist al lang dat hij is gearresteerd. Ik wist het ook al. Het staat op een website van een Syrische mensenrechtenorganisatie dat hij op 29 april is gearresteerd. Hij zit in de Fereh Palestinegevangenis, de meest beruchte gevangenis van de Syrische geheime dienst. De AIVD heeft dat stil willen houden, omdat ze het wel goed vinden dat hij gemarteld wordt. Als hij uitgeleverd wordt, wordt hij hier vrijgesproken. Abu Khaled (...) heeft nooit gesproken over de jihad.'

GEZONDHEID EN ZORG

Huisartsen, zorgverzekeraars en regering sluiten akkoord

In juli 2005 werden minister Hans Hoogervorst van Volksgezondheid, de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) en Zorgverzekeraars Nederland (ZN) het eens over een nieuw honoreringssysteem voor huisartsen per 2006. Daarmee kwam een einde aan de dreiging van nieuwe stakingsacties zoals de huisartsen die in mei hadden gevoerd.
De betrokken partijen stemden in met het compromisvoorstel van Ella Vogelaar, voormalig bestuurder van de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) en president-commissaris bij Unilever Nederland. Het hield in dat de arts voor elke patiënt een vast bedrag kreeg van 52 euro per jaar plus 9 euro per consult. Minister Hoogervorst had oorspronkelijk vastgehouden aan bedragen van respectievelijk 48 en 7 euro, terwijl de huisartsen zelf 55 en 11,56 euro hadden geëist. Voorts stelden de zorgverzekeraars 49 miljoen euro beschikbaar voor praktijkondersteuning, 25 miljoen voor artsen die in achterstandswijken werkten of veel oudere patiënten hadden en 75 miljoen voor modernisering en nieuwe lokale initiatieven. Het totale budget voor de huisartsen kwam daarmee op 1,6 miljard euro, een stijging met 30 miljoen. Tenslotte werd loon- en prijscompensatie voor de komende twee jaar afgesproken.
In het eindbod van Vogelaar was het voorstel van de minister om 90 miljoen euro weg te halen bij de artsen en onder te brengen bij de zorgverzekeraars, niet meer terug te vinden. Omdat de verzekeraars daarmee zeggenschap over de verdeling van de gelden kregen, had het plan tot felle reacties bij de LHV geleid. Dit vormde ook de directe aanleiding voor de stakingen.

NATUUR EN MILIEU

Raad voor Verkeer en Waterstaat wil geluidsnormen Schiphol afzwakken

De Raad voor Verkeer en Waterstaat (RVW) overhandigde op 30 juni 2005 aan staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, Melanie Schultz van Haegen, een rapport waarin zij adviseerde om de geluids- en milieunormen inzake luchthaven Schiphol soepeler te hanteren. In het rapport *Vluchten kan niet meer...* stelde de raad dat deze normen een 'dwangbuis' waren geworden, omdat het aantal vliegbewegingen er sterk door beperkt werd. In 2010 zou het gaan om maximaal 500.000 vliegtuigbewegingen, terwijl het banenstelsel er 700.000 aan kon.
De raad bepleitte daarom extra groeimogelijkheden, ook al zou daar meer geluidsoverlast tegenover staan. Deze zou echter gecompenseerd kunnen worden door de bundeling van vliegroutes, de sloop van bepaalde woningen of vrijwillige verhuizing van bewoners in ruil voor financiële compensatie. Woningen die vrij kwamen, zouden dan door mensen betrokken kunnen worden die geen bezwaren hadden tegen geluidsoverlast.
Op termijn zouden volgens de RVW structurelere maatregelen overwogen moeten worden, zoals een andere indeling van het banenstelsel of een verplaatsing van een deel van het vliegverkeer naar de luchthaven van Lelystad. Ook zou de mogelijkheid van de aanleg van een vliegveld in zee opnieuw moeten worden onderzocht.
In de Tweede Kamer reageerden woordvoerders van met name de Partij van de Arbeid (PvdA) en GroenLinks (GL) sterk afwijzend op de voorstellen. Deze zouden volgens hen neerkomen op een toename van geluidsoverlast en vervuiling. In dit verband werd er in een beschouwing voor dagblad *de Volkskrant* van 1 juli op gewezen dat het opvallend groeigerichte karakter van de voorstellen in verband kon staan met de samenstelling van de RVW. Daarin hadden mensen zitting uit kringen van het openbaar bestuur, de wetenschap, het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen, maar van de zes experts die nauw bij de opstelling van het rapport betrokken waren, werkten er vier voor Schiphol en daaraan gelieerde instellingen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

CGB: 'Rotterdams spreidingsbeleid discriminerend'

'Het experimentele spreidingsbeleid van de gemeente is strijdig met het verbod van onderscheid op grond van ras, nationaliteit en geslacht.' Dat was de formulering waarmee de Commissie Gelijke Behandeling (CGB)

Nederland

op 8 juli 2005 oordeelde dat het voorgenomen spreidingsbeleid van de gemeente Rotterdam discriminerend en in strijd met de Grondwet was. Dat beleid, dat onder verantwoordelijkheid stond van wethouder van Fysieke infrastructuur Marco Pastors, hield in dat een inkomenseis van 120 procent van het minimumloon werd gesteld aan mensen die zich in bepaalde wijken van de stad wilden vestigen. De wethouder wilde, daarin gesteund door de woningbouwcorporaties, op deze wijze kansarmen weren uit achterstandswijken en deze aantrekkelijker maken voor kansrijken.
De CBG was van mening dat in het spreidingsbeleid kansrijken werden bevoordeeld ten opzichte van kansarmen omdat de eersten het recht op vrije vestiging geheel behielden en de kansarmen in hun vrijheid werden beperkt. Dat zou volgens de commissie vooral negatief uitpakken voor alleenstaande moeders, onder wie veel bijstandsmoeders, en mensen van niet-Nederlandse, in het bijzonder niet-westerse afkomst.
Op 27 april had de regering een wetsvoorstel ingediend dat maatregelen als in Rotterdam mogelijk zou maken. Het, overigens niet-bindende, advies van de CGB keerde zich tegen deze beleidslijn. Want 'in tegenstelling tot de regering, [is zij] van mening dat er in zijn algemeenheid geen objectieve rechtvaardiging is voor het indirect onderscheid dat uit de wet zou voortvloeien.'

BUITENLANDSE ZAKEN

Nederlander Van Walsum wordt VN-gezant Westelijke Sahara

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan maakte op 27 juli 2005 de benoeming bekend van Peter van Walsum tot VN-gezant voor de Westelijke Sahara. Hij volgde de vroegere Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker op, die in juni 2004 zijn functie had neergelegd. Baker zag toen geen mogelijkheden meer om een oplossing te vinden voor het lang slepende conflict tussen Marokko en de door Algerije gesteunde verzetsbeweging Polisario, die beide de Westelijke Sahara claimden. Van Walsum (71) stond bekend als een van Nederlands meest ervaren diplomaten. Hij werkte sinds 1963 in verscheidene hoge functies voor het ministerie van Buitenlandse zaken en was permanent Nederlands vertegenwoordiger bij de VN.

Noorwegen

IND stopt voorlopig uitzetting homoseksuele asielzoekers uit Iran

De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) besloot op 28 juli 2005 om voorlopig geen asielzoekers uit te zetten die vanwege hun homoseksualiteit Iran waren ontvlucht. Nog dezelfde dag werd de uitzetting van een jonge homoseksuele Iraniër die zich al op Schiphol bevond, geannuleerd. De beslissing van de IND viel na kamervragen van Ursie Lambrechts en Lousewies van der Laan, beiden van D66.
Aanleiding vormde de publieke ophanging van twee Iraanse jongens van zestien en achttien jaar die seksueel contact met elkaar zouden hebben gehad. Zij hadden ruim een jaar in voorarrest gezeten en zouden volgens hun advocaat ook gemarteld zijn. Uit latere berichten, onder meer van mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW), kwam overigens naar voren dat zij zich schuldig zouden hebben gemaakt aan verkrachting van een 13-jarige jongen in groepsverband. Er werd echter rekening mee gehouden dat deze beschuldiging geconstrueerd was.

Het uit april daterende ambtsbericht met betrekking tot Iran zou door het ministerie van Buitenlandse zaken opnieuw bezien worden. Daarin stond te lezen dat vervolging van Iraanse homo's in de praktijk niet voorkwam. Mensenrechtenorganisaties betwijfelden dat en stelden dat in Iran sinds 1979 zeker 4.000 homo's en lesbiennes ter dood waren gebracht.

(Vorige berichten pag. 403/3 - 2005)

NOORWEGEN

JUSTITIE

Vrouw veroordeeld voor verkrachting

Een rechtbank in Bergen veroordeelde op 27 april 2005 een 23-jarige vrouw tot negen maanden gevangenisstraf en betaling van 40.000 Noorse kronen (ca. 5.000 euro) aan smartengeld wegens verkrachting. In januari 2004 had zij op een feest een 31-jarige man oraal bevredigd terwijl deze sliep. Een vriend van de vrouw had het voorval gefotografeerd. De vrouw beweerde zelf dat de man met het seksuele contact had ingestemd.
Volgens de Noorse wetgeving vielen alle seksuele handelingen met iemand die 'niet bij bewustzijn is of anderszins niet in staat is zich te verzetten' onder het begrip verkrachting. Het was de eerste keer dat in Noorwegen een vrouw op deze gronden veroordeeld werd.

GEZONDHEID EN ZORG

Acht mensen overleden aan veteranenziekte

Een ziekenhuis in het zuiden van Noorwegen maakte op 2 juni 2005 bekend dat als gevolg van een uitbraak in mei van de veteranenziekte acht mensen waren overleden. Nog eens 45 mensen waren met de ziekteverwekker, de legionellabacterie, geïnfecteerd. Mogelijk waren het er meer, omdat de incubatietijd kon oplopen tot twintig dagen. In 2001 stierven in Noorwegen al eens zeven mensen aan de ziekte.
De legionellabacterie wordt verspreid via waterdruppels en wordt soms aangetroffen in airconditioning- en waterkoelingsystemen. De ziekte is behandelbaar met antibiotica, maar kan met name voor oude mensen en degenen met een zwakke gezondheid gevaarlijk zijn.

BUITENLANDSE ZAKEN

Noorwegen en Groot-Brittannië sluiten gas- en oliecontract

Op 4 april 2005 sloten de Britse minister van Energie Mike O'Brien en zijn Noorse ambtsgenoot Thorhild Widvey een overeenkomst ter intensivering van de samenwerking tussen de olie- en gasindustrie van beide landen. Het ging om de bouw en het operationeel maken van pijplijnen voor de export van olie en gas van Noorwegen naar Groot-Brittannië, gezamenlijke exploitatie van de reservoirs aan weerskanten van de grenslijn en het gezamenlijk gebruik van infrastructuur. Aan de overeenkomst was meer dan drie jaar gewerkt.

Verwacht werd dat in de zomer van 2005 twee nieuwe grensoverschrijdende projecten konden worden gestart. Voor deze en volgende samenwerkingsprojecten van olie- en gasbedrijven zouden door de nu gesloten overeenkomst geen afzonderlijke verdragen tussen beide regeringen meer nodig zijn.

Noorwegen

Noorwegen en Schotland in actie tegen illegale visserij

De Noorse minister van Visserij Svein Ludvigsen en de Schotse minister van milieu Ross Finnie maakten op 13 juni 2005 bekend de krachten te zullen bundelen in de strijd tegen illegale visserij en voor het behoud van de visstand in de Noordzee. Visverkopers en visverwerkers die direct op de boten kochten zouden worden geregistreerd. Alle vis die van boord ging of verkocht werd zou worden genoteerd en er zou op worden toegezien dat men binnen de wettelijke quota bleef.
De afspraken tussen Noorwegen en Schotland werden gemaakt na gesprekken van de twee ministers in het Noorse Tromso. De strengere bepalingen moesten in september van kracht worden.

OVERLEDEN

Thor Heyerdahl, ontdekkingsreiziger

Op 18 april 2002 overleed de ontdekkingsreiziger Thor Heyerdahl op 87-jarige leeftijd aan een hersentumor. Hij werd geboren op 6 oktober 1914 in Larvik. Na zijn studie zoölogie en geografie zeilde Heyerdahl in 1936 met zijn kersverse echtgenote naar het Polynesische eiland Fatu Hiva om daar zoölogisch onderzoek te doen. Gaandeweg raakte hij meer geïnteresseerd in de herkomst van de Polynesiërs. Op basis van de windrichting en de waterstroming was het volgens Heyerdahl waarschijnlijker dat zij uit Amerika kwamen dan, zoals werd aangenomen, uit Azië. In 1947 bewees hij zijn theorie door in een vlot van balsahout met de naam Kon Tiki van Peru naar Polynesië te varen. Talrijke expedities naar andere bestemmingen volgden. Met zijn onderzoek wilde Heyerdahl aantonen dat interculturele contacten over lange afstanden al sinds de prehistorie plaatsvonden.
Heyerdahl bleef zijn leven lang actief als ontdekkingsreiziger en schreef vele (populair)wetenschappelijke boeken en artikelen. Hij ontving belangrijke internationale onderscheidingen en kreeg in Noorwegen een eigen museum. Zijn leven lang vocht Heyerdahl tegen de orthodoxe wetenschap. Vakgenoten versleten hem voor een gevaarlijke dwaas. Volgens Heyerdahl hielden zij zich vrijwel uitsluitend bezig met 'elkaar aanhalen'.

(Vorige berichten pag. 531/1 - 2004)

Portugal

PORTUGAL

BINNENLAND

Premier Sócrates wil referendum over abortuskwestie

Het Portugese parlement verruimde op 8 juli 2005 de mogelijkheden om een volksstemming over abortus te organiseren door de periode van de aankondiging tot de uitvoering van een referendum uit te breiden tot minimaal 40 en maximaal 180 dagen. Dit was tot dan toe tussen de 60 en 90 dagen.
Premier Sócrates had de afgevaardigden van zijn Socialistische Partij (PS) in het parlement al verzekerd dat er in de naaste toekomst een referendum over deze polemische kwestie zou worden georganiseerd.

Teixera dos Santos wordt minister van Financiën

Portugals president Jorge Sampaio benoemde op 21 juli 2005 Fernando Teixera dos Santos tot minister van Financiën. De laatste beloofde het bezuinigingsprogramma van de socialistische regering onder leiding van José Sócrates, die sinds drie maanden de macht uitoefende, te zullen uitvoeren. De afgetreden Luís Campos e Cunha was door zijn beleid geconfronteerd met maatschappelijk verzet en voerde 'persoonlijke redenen en vermoeidheid' als redenen aan voor zijn vertrek.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ambtenaren protesteren tegen bezuinigingsmaatregelen regering

Duizenden Portugese overheidsfunctionarissen demonstreerden op 17 juni 2005 in Lissabon tegen de door het kabinet-Sócrates genomen maatregelen om het begrotingstekort terug te dringen. De Algemene Confederatie van Portugese Arbeiders (CGTP) had de staking uitgeroepen omdat de pensioengerechtigde leeftijd voor ambtenaren werd verhoogd, loonstijgingen gekoppeld zouden worden aan het inflatiecijfer en extra financiële beloningen kwamen te vervallen.
Analisten schatten in dat het begrotingstekort in Portugal dat jaar kon oplopen tot boven de 6 procent als het beleid niet zou worden aangepast.

Leraren staken tijdens examens

Drie dagen na de protestmars legde het onderwijzend personeel in Midden-Portugal het werk neer. In andere delen van het land zou later in de week ook gestaakt worden omdat volgens João Dias da Silva, hoofd van de Nationale Federatie van Onderwijsbonden, leraren en leraressen de regeringsmaatregelen afwezen.
Een woordvoerder van de bonden beweerde dat 80 procent van de leerkrachten tijdens de examens het werk had neergelegd, maar volgens het ministerie van Onderwijs had de werkonderbreking slechts invloed gehad op vier scholen. Dit betekende dat van de ruim 100.000 leerlingen er slechts 133 last zouden hebben gehad van het protest.

Politiebeambten protesteren op straat

Duizenden politie- en veiligheidsfunctionarissen gingen op 22 juni de straat op nadat hen van regeringswege was verzekerd dat de broekriem moest worden aangehaald. Met spreekkoren als 'Sócrates leugenaar' lieten zij luidkeels hun afkeuring blijken over het bezuinigingsbeleid dat hen onder meer trof omdat speciale medische voorzieningen werden afgeschaft.
Ongeveer 14 procent van het Portugese bbp werd besteed aan ambtenarensalarissen – een cijfer dat duidelijk boven het gemiddelde van de andere EU-landen lag.

EUROPESE UNIE

Grondwetswijziging voor referendum Europese grondwet

De volksvertegenwoordiging keurde op 22 juni 2005 een verandering in de grondwet goed die de Portugezen in staat stelde zich in referenda uit te spreken over de regels van de Europese Unie. Het amendement werd doorgevoerd om een volksstemming over de Europese grondwet mogelijk te maken.
Het plan om de bevolking tijdens de lokale verkiezingen in oktober ook een oordeel te laten geven over de Europese grondwet, was een week eerder evenwel ingetrokken. De afwijzing door de Franse en Nederlandse bevolking van de grondwet had een politieke crisis in de EU veroorzaakt en de regeringsleiders ervan overtuigd dat het beter was de termijn voor ratificatie te verlengen.

Portugal moet binnen drie jaar staatsfinanciën op orde hebben

Na in juni een officiële waarschuwing vanuit Brussel te hebben ontvangen dat het begrotingstekort moest worden teruggedrongen, maakte de Europese Commissie op 20 juli 2005 bekend dat Portugal hier drie jaar de tijd voor kreeg. In 2008 mocht het tekort niet meer dan 3 procent van het bbp bedragen, het maximumtekort voor landen van de eurozone.
Waarnemers zagen in de maatregel een teken dat de EU de economische afspraken tussen de twaalf landen van deze zone met meer flexibiliteit hanteerde.

(Vorige berichten pag. 206/2 e.v. - 2005)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Onderzoeksinstituut Indem signaleert sterke toename corruptie

Het onafhankelijke onderzoeksinstituut Indem publiceerde op 17 juli 2005 een rapport waaruit bleek dat het bedrag dat burgers en bedrijven jaarlijks spendeerden aan steekpenningen sinds 2001 was vertienvoudigd. Omgerekend ging het om 259 miljard euro, dat werd betaald aan overheidsinspecteurs, politieagenten en vergunning gevende instanties. Dat was ruim tweemaal zoveel als de jaarlijkse inkomsten van de Russische staat. De gemiddelde omkoopsom die een bedrijf moest betalen, steeg van 8.000 euro naar 112.000 euro.
De corruptie, die volgens het rapport praktisch onbeheersbaar was en die eerder ook door talloze internationale organisaties was gemeld, was onder meer wijd verbreid in het onderwijs. Ook werden vaak steekpenningen betaald door gezinnen die hun zoons daarmee uit het leger wilden houden.

Overheid probeert patriottisme aan te kweken

De Russische regering maakte op 18 juli 2005 een plan bekend om meer patriottisme bij de bevolking aan te kweken. Het programma, waarvoor een bedrag ter waarde van ongeveer 14 miljoen euro werd uitgetrokken, moest jongeren aanmoedigen militaire overwinningen te herdenken en behelsde ook de herinvoering van militair getinte spelen op scholen. Tevens zouden er lessen komen in wat het Kremlin 'correct voortplantingsgedrag' noemde, waarmee seksuele voorlichting werd bedoeld.

Poetin steunt Kremlingezinde jeugdbeweging

President Vladimir Poetin had op 26 juli 2005 voor de tweede maal in twee maanden een ontmoeting met vertegenwoordigers van de jeugdbeweging Nasji ('de onzen'), die was te zien op de Russische staatstelevisie. Poetins steun voor de drie maanden eerder opgerichte, Kremlingezinde beweging werd door critici gezien als een manier om massaprotesten, zoals die eerder in Oekraïne plaatsvonden, bij de Russische presidentsverkiezingen in 2006 te voorkomen. De jongerenbeweging zou naar eigen zeggen geen financiële steun van het Kremlin ontvangen.

JUSTITIE

Detentiecentra uit handen veiligheidsdienst

President Vladimir Poetin ondertekende op 13 juli 2005 een besluit dat detentiecentra die nog onder het gezag vielen van de veiligheidsdienst FSB overhevelde naar het ministerie van Justitie. Het ging om detentiecentra die voor opsluiting bij voorarrest werden gebruikt. Poetin had de Raad van Europa in mei een dergelijke maatregel toegezegd.
De maatregel was erop gericht een einde te maken aan de druk die de veiligheidsdienst uitoefende om bekentenissen los te krijgen van gevangenen die in afwachting waren van een proces. De FSB had nog steeds de controle over diverse belangrijke detentiecentra waaronder de beruchte Lefortovogevangenis in Moskou. Die situatie dateerde nog uit de Stalintijd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'HIV-positieve vrouwen en hun kinderen gediscrimineerd'

De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) meldde op 15 juli 2005 in een rapport dat vrouwen die hiv-positief waren en hun kinderen in Rusland bloot-stonden aan discriminatie en slecht behandeld werden. De vrouwen werden vaak uitgescholden door artsen en verplegend personeel en ook werd hen soms behandeling geweigerd. Kinderen van hiv-positieve vrouwen werden vaak zonder aanwijsbare medische reden gescheiden gehouden van anderen.
Volgens officiële cijfers hadden sinds 1997 bijna 10.000 hiv-positieve vrouwen kinderen gekregen. Rond de 20 procent van hen verliet hun kinderen. In totaal zouden er in Rusland ongeveer 300.000 hiv-positieven zijn.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Bomaanslag Dagestan doodt tien Russische soldaten

De islamitische Shariat-groep groep eiste op 2 juli 2005 een bomaanslag op die een dag eerder had plaatsgevonden bij een badhuis in Machatsjkala, de hoofdstad van de aan Tsjetsjenië grenzende republiek Dagestan. Daarbij werden tien Russische soldaten gedood. Het aantal aanslagen op overheidspersoneel en federale troepen in Dagestan was in de voorgaande maanden sterk toegenomen.
Vice-minister van Binnenlandse zaken Andrej Novikov maakte op 6 juli bekend dat de leider van de Shariat-groep, Rasoel Makasjiripov, door veiligheidstroepen was gedood. Er was geen onafhankelijke bevestiging van dit bericht.

Kaliningrad viert 750-jarig bestaan

De stad Kaliningrad, gelegen in de Russische enclave met dezelfde naam, vierde op 3 juli 2005 zijn 750-jarig bestaan in aanwezigheid van onder meer de Franse president Jacques Chirac en de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder.
Kaliningrad was tot 1945 Duits en heette tot dat jaar Königsberg. Sinds het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1991 lag de enclave ingeklemd tussen Polen en het onafhankelijk geworden Litouwen, die beide inmiddels lid waren van de Europese Unie. Vertegenwoordigers van die twee landen, met welke Moskou enigszins gespannen betrekkingen onderhield, waren niet voor de viering uitgenodigd.

Veertien doden bij bomaanslag in Tsjetsjenië

Officiële bronnen meldden op 19 juli 2005

Slovenië

dat bij een explosie in Tsjetsjenië veertien mensen waren gedood en meer dan twintig gewond waren geraakt. Een politiewagen zou onder vuur zijn genomen en opgeblazen in Znamenskoje, 60 kilometer ten noorden van de hoofdstad Grozny.

Tsjetsjeense rebellenleider Basajev geeft toe dat hij een 'terrorist' is

De Tsjetsjeense rebellenleider Sjamil Basajev accepteerde in een interview dat op 28 juli 2005 op de Amerikaanse televisiezender ABC werd uitgezonden de betiteling 'terrorist'. Hij verklaarde dat hij een 'slechte kerel, een bandiet en een terrorist' was, maar dat hetzelfde ook voor de Russische autoriteiten gold.
Basajev wees de verantwoordelijkheid af voor de dood van enkele honderden gijzelaars, onder wie vele schoolkinderen, in Beslan in september 2004. De vele doden waren volgens hem het gevolg van het optreden van de Russische overheid. Nadat Basajev deze gijzelingsactie had opgeëist, had de Russische overheid een prijs van ruim 8 miljoen euro op zijn hoofd gezet. Basajev had zich ook verantwoordelijk gesteld voor diverse andere acties, waaronder de gijzeling in een theater in Moskou in oktober 2002, die ook in een bloedbad eindigde.
De Russische overheid had zich via de ambassade in Washington fel gekeerd tegen uitzending van het interview, dat was afgenomen door een Russische journalist. Minister van Defensie Sergej Ivanov zei enkele dagen later in een interview voor de televisie dat hij personeel van zijn ministerie alle contact met ABC had verboden. Het ministerie van Buitenlandse zaken had een Amerikaanse diplomaat ontboden en hem het Russische ongenoegen over uitzending van het interview meegedeeld.

(Vorige berichten pag. 411/2 e.v. - 2005)

SLOVENIË

ONDERWIJS

Schoolboycot van Roma

De ouders van 86 Roma-kinderen in Slovenië hielden hun kinderen op 4 april 2005 thuis uit protest tegen het nieuwe gescheiden lesprogramma. Deze maatregel was door het ministerie van Onderwijs ingesteld na klachten over pesterijen door Roma-jongens in Novo Mesto, een stad in het zuiden van Slovenië. De Roma vormden minder dan een procent van de twee miljoen inwoners van Slovenië.

EUROPESE UNIE

Sloveense minister rekent in 2005 op nettobijdrage EU

De Sloveense minister van Europese zaken Marcel Koprol meldde op 21 juli 2005 dat zijn land voor het lopende jaar een nettobijdrage verwachtte te ontvangen uit het EU-budget. Dankzij het opheffen van bureaucratische belemmeringen zou Slovenië, dat een jaar eerder was toegetreden tot de EU, alsnog het volledige budget van EU-fondsen voor de periode 2004 – 2006 kunnen innen. Van het totaal van deze fondsen, te weten 1,2 biljoen euro, had Slovenië tot dat moment slechts 300 miljoen euro gebruikt, met als gevolg dat Slovenië in de eerste helft van 2005 ruim 52 miljoen euro meer had betaald dan het had ontvangen. In tegenstelling tot de minister vreesden analisten dat Slovenië 2005 met betrekking tot de EU zou beëindigen als nettobetaler, wat ten koste zou gaan van de economische groei en de terugdringing van het financieringstekort.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Ex-communist aangeklaagd voor genocide

De 86-jarige Mitja Ribicic werd op 25 mei 2005 aangeklaagd voor de standrechtelijke moord op 234 mensen na de Tweede Wereldoorlog toen hij plaatsvervangend hoofd was van de beruchte communistische veiligheidsdienst OZNA. Na 1945 vermoordden de communisten naar schatting 12.000 soldaten en burgers.

(Vorige berichten pag. 149/3 - 2005)

SPANJE

BINNENLAND

Bosbranden teisteren Spanje

De ergste droogte in meer dan 60 jaar leidde in Spanje tot een reeks bosbranden. Het zwaarst getroffen was de regio rond Guadalajara, ten oosten van Madrid, waar 13.000 hectare bos door brand werd verwoest. Bij de bestrijding van deze branden vonden op 23 juli 2005 elf brandweerlieden de dood omdat zij werden ingesloten door het vuur. Premier José Luís Rodríguez Zapatero ging, direct na afloop van zijn reis naar China, naar Guadalajara. Het gebied werd tot rampgebied verklaard, zodat de hulp en wederopbouw snel op gang konden komen.

BASKISCHE KWESTIE

Rechtbank veroordeelt twee ETA-leden

Een Spaanse rechtbank veroordeelde op 29 juli 2005 Julian Atxurra Egurola en Juan Luis Aguirre tot een gevangenisstraf van 32 jaar wegens hun betrokkenheid bij de ontvoering van een gevangenisbewaarder. Deze werd in 1996 ontvoerd en 532 dagen vastgehouden, waarmee het de langste gijzeling werd uit de moderne Spaanse geschiedenis. De Guardia Civil wist hem in 1997 te bevrijden. De ETA wilde met de ontvoering betere omstandigheden afdwingen voor haar gevangen leden.

NATUUR EN MILIEU

Regering wil energie besparen

De Spaanse regering ging op 8 juli 2005 akkoord met een aantal energiebesparende maatregelen. Deze waren noodzakelijk omdat de elektriciteitconsumptie in Spanje sterk was gestegen, evenals de olieprijs. Maatregelen als het strenger aanpakken van energieverkwisting moesten leiden tot 12 miljoen ton minder olie-import en 32,5 miljoen ton minder uitstoot van kooldioxide. Dat laatste was ook een probleem omdat Spanje op dat ogenblik met haar kooldioxide-uitstoot 40 procent boven de richtlijnen van het Verdrag van Kyoto zat.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Spanje moet uitlevering Argentijnse militairen vragen

Het Spaanse Hooggerechtshof besliste op 22 juli 2005 dat de overheid Argentinië moest vragen om de uitlevering van 39 Argentijnse militairen en één burger vanwege hun rol in de 'vuile oorlog' van 1976 tot 1983. Onder hen bevond zich oud-juntaleider Jorge Videla. Het Hooggerechtshof had eerder hierom gevraagd, maar de – destijds – conservatieve

regering weigerde om uitlevering te vragen. Volgens het hof moest de huidige progressieve regering dit alsnog doen.
Het Spaanse recht stond toe mensenrechtenschendingen in het buitenland te vervolgen. Zo werd in april 2005 een Argentijnse marineofficier veroordeeld tot een gevangenisstraf van 640 jaar wegens zijn betrokkenheid bij het uit een vliegtuig gooien van tegenstanders van de junta.

OVERLEDEN

Manuel Vásquez Montalbán, schrijver

Op 18 oktober 2003 overleed de Spaanse schrijver Manuel Vásquez Montalbán op 63-jarige leeftijd aan een hartaanval op het vliegveld in Bangkok. Hij werd in 1939 uit Galicisch-Andalusische ouders geboren in een arme wijk van Barcelona. Zijn vader, een communistische arbeider, was de eerste vijf jaar van Montalbáns leven een politiek gevangene onder het Franco-regime.
Montalbán studeerde filosofie en literatuur. In de jaren '50 werd hij lid van de Catalaanse communistische partij, werkte als journalist en belandde enige tijd in de gevangenis vanwege zijn politieke activiteiten. Na zijn vrijlating groeide hij uit tot een van de meest vooraanstaande journalisten van Spanje. Zijn artikelen werden in verschillende Europese kranten gepubliceerd.
Montalbán schreef ook poëzie, kookboeken en essays over de Spaanse cultuur. Voor zijn romans en in 24 talen verschenen detectives ontving hij diverse (inter)nationale literatuurprijzen. De onorthodoxe en ironische privé-detective Pepe Carvalho, hoofdfiguur in 22 boeken, gebruikte hij om zijn visie op de politiek en de wereld te ventileren.
Montalbán schreef haarscherpe columns over het beleid van de conservatieve regering van premier José María Aznár. Desondanks werd hij in het officiële commentaar na zijn dood uitbundig door diezelfde regering geprezen.

(Vorige berichten pag. 413/2 e.v. - 2005)

TURKIJE

BINNENLAND

Bomaanslagen teisteren Turkse kust

De maand juli 2005 werd gekenmerkt door bomaanslagen op de Turkse kust, waarschijnlijk met als doel het toerisme te treffen omdat dit een belangrijke bron van inkomsten was voor de Turkse economie. In het verleden had de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) reeds aanslagen gepleegd op Turkse badplaatsen, maar ditmaal liet de organisatie weten niet achter de aanslagen te zitten. Wel werden ze opgeëist door een Koerdische splintergroep.
Op 1 juli wist de politie in Ankara nog een aanslag te verijdelen. Een man was het ministerie van Justitie binnengedrongen en wilde daar de explosieven die hij op zijn lichaam had gebonden tot ontploffing brengen. Dat mislukte, waarop hij wegliep. Het alarm ging af, waarna de politie hem buiten doodschoot. Het was overigens onduidelijk of de dader in dit geval in Koerdische hoek gezocht moest worden. Ook linkse extremisten en islamisten maakten zich in Turkije schuldig aan bomaanslagen. Het ministerie van Justitie zegde in elk geval toe een onderzoek in te stellen.
Een dag later werd er een bomaanslag gepleegd op het spoorwegtracé tussen Elazig en Tatvan in de Koerdische provincie Bingöl. Een trein ontspoorde en er vielen zes doden en twaalf gewonden. Een andere trein ging op weg voor hulp, maar deze werd ook getroffen door een aanslag. Hierbij vielen geen doden of gewonden. Volgens de Turkse autoriteiten zat de PKK achter deze aanslag.
Op 10 juli vielen er twintig gewonden bij een bomaanslag in de badplaats Cesme, nabij Izmir. Onder hen bevonden zich twee buitenlandse toeristen. De aanslag werd opgeëist door de Havikken voor de Koerdische Bevrijding (TAK). Dit zou een afsplitsing van de PKK zijn.
Op 16 juli vielen er vijf doden en dertien gewonden bij een aanslag op een dolmus (bus) in Kusadasi. Onder de doden bevonden zich een Ierse en een Britse vrouw, onder de gewonden bevonden zich vijf Britten. In eerste instantie was er sprake van een zelfmoordaanslag, maar later bleek het om een bomaanslag te gaan. De Britse ambassadeur zei in een reactie te vermoeden dat de PKK achter de aanslag zat. Het persbureau *Mesopotamië* gaf echter een verklaring van de PKK uit waarin zij de aanslag veroordeelde en tevens liet weten dat ze niets te maken had met de TAK.

Presidentieel veto voor bankwet

President Ahmet Necdet Sezer sprak op 22 juli 2005 zijn veto uit over de wet ter hervorming van de banksector. Volgens de president waren delen hiervan in strijd met de grondwet. Het wetsvoorstel was een van de voorwaarden van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) voor het toekennen van de volgende lening van haar totale hulppakket van 10 miljard dollar (ca. 8 miljard euro). Onduidelijk was of het vrijkomen van deze lening nu vertraging zou oplopen. Bijkomend probleem was dat het parlement ook al niet aan een andere voorwaarde van het IMF had voldaan, namelijk de wet ter hervorming van het sociale zekerheidsstelsel voor het reces te behandelen.

KOERDISCHE KWESTIE

Koerdische politicus geliquideerd

Op 6 juli 2005 werd Hikmet Fidan neergeschoten in Diyarbakir. Fidan was voorzitter van de in 2003 verboden Democratische Volkspartij (HADEP). Het was onduidelijk wie verantwoordelijk was voor de moord. De liquidatie paste echter in het toenemende geweld in Turks-Koerdistan sinds de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) in 2004 het eenzijdig staakt-het-vuren beëindigde. Sindsdien kwam het bijna dagelijks tot gevechten tussen leger en PKK-strijders.

Premier Erdogan: 'VS moeten actie ondernemen tegen PKK'

Premier Recep Tayyip Erdogan zei op 28 juli 2005 in een interview met het Britse dagblad *The Times* dat de Verenigde Staten actie moesten ondernemen tegen de bases in Noord-Irak van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). De VS hadden dit weliswaar toegezegd, maar waren hierin niet erg voortvarend – vooral omdat het in Noord-Irak relatief rustig was en een actie tegen de PKK deze rust zou kunnen doorbreken.
Erdogan suggereerde dat Turkije, bij het uitblijven van Amerikaanse initiatieven, mogelijk zelf in Noord-Irak zou optreden omdat Turkije volgens hem het recht had zichzelf te verdedigen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Europees Hof: Turkije gebruikte onnodig geweld

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde op 26 juli 2005 dat Turkije

in 1995 onnodig geweld had gebruikt bij het neerslaan van een demonstratie van Alavieten. Deze liberale moslims demonstreerden tegen een eerder optreden van de politie. De politie opende het vuur op de demonstranten en daarbij vielen zeventien doden. Volgens het Hof had de politie eerst andere middelen moeten gebruiken om de demonstratie uiteen te slaan, zoals traangas, het waterkanon of rubber kogels. Het was onnodig direct met scherp te schieten. Het Hof kende een schadevergoeding van 30.000 euro toe aan zestien Turken die het proces hadden aangespannen en nog eens 30.000 euro aan zes anderen gezamenlijk.

(Vorige berichten pag. 414/3 e.v. - 2005)

ZWEDEN

BINNENLAND

Commissie pleit voor beter crisismanagement bij rampen

Een commissie van deskundigen oordeelde in een op 29 juni 2005 verschenen rapport dat Zweden haar vermogen om crisissituaties te beheersen diende te verbeteren. Aanleiding was de veel bekritiseerde reactie van de Zweedse overheid op de Aziatische tsunami in december 2004. Onder de zeker 230.000 dodelijke slachtoffers van de ramp waren ook ongeveer 500 Zweden. Dat de regerende Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SAP) er in de opiniepeilingen niet goed voor stond, werd mede in verband gebracht met het weinig doeltreffende optreden van de regering.

In het rapport werd onder meer de aanbeveling gedaan om de ambtelijke leiding van Buitenlandse zaken meer bevoegdheden te geven en deze te laten bijstaan door een assistent voor crisismanagement. Ook zou een speciale eenheid in het leven moeten worden geroepen, die snel in actie kon komen. Daarnaast zou de overheid meer gebruik moeten maken van de deskundigheid van burgers en organisaties in het betreffende rampgebied. Hierbij werd onder andere gedoeld op het slagvaardige ingrijpen van reisbureaus tijdens de tsunami. Tenslotte was volgens het rapport meer samenwerking vereist met andere Europese landen, in de eerste plaats de Scandinavische buurlanden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Centrale bank verlaagt rente naar historisch laag niveau

Op 22 juni 2005 werd na een beslissing van de Riksbank, de Centrale bank van Zweden, het rentetarief met 0,5 procentpunt verlaagd tot 1,5 procent. Doel ervan was om de economische groei te stimuleren, die was achtergebleven bij de verwachtingen. Het renteniveau was niet eerder zo laag geweest.

GEZONDHEID EN ZORG

Rookverbod in Zweedse horeca doet populariteit zuigtabak toenemen

Op 1 juni 2005 werd in Zweden een rookverbod in bars en restaurants van kracht. De beslissing daartoe, die volgens opinieonderzoeken door 85 procent van de bevolking werd gesteund, was op 12 mei door het parlement genomen. Verwacht werd dat door het verbod de populariteit zou toenemen van snus, een soort zuigtabak voor onder de lip, dat in Zweden een lange gebruikstraditie kende – ongeveer 10 procent van de bevolking consumeerde het.
Zweden had bij de toetreding tot de Europese Unie in 1995 een uitzonderingsbepaling bedongen op het verbod dat in andere lidstaten voor snus gold. De reden voor het verbod was dat er onzekerheid bestond over de gezondheidsrisico's. Hoewel producenten beweerden dat het zuigen van tabak veiliger was dan het roken ervan, was volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) het risico op alvleesklierkanker bij gebruik van snus juist groter.

NATUUR EN MILIEU

Zweden test 's werelds eerste trein op biogas

Op 20 juni 2005 werd in Zweden 's wereld eerste trein op biogas aan het publiek getoond middels een proefrit bij het station van Linköping, ten zuiden van Stockholm. Het was de bedoeling dat deze in september zou gaan rijden op het traject tussen Linköping en het 80 kilometer verder gelegen Västervik. De trein bestond uit twee biogas busmotoren, kon 54 passagiers vervoeren en een snelheid bereiken van 130 kilometer per uur.

Er reden in Zweden al 779 bussen op biogas, een gas dat wordt gemaakt vanuit organisch materiaal. Het stoot veel minder kooldioxide uit dan de traditionele fossiele brandstoffen.

BUITENLANDSE ZAKEN

In Irak gegijzelde Zweedse oliehandelaar vrijgelaten

Het Zweedse ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 21 juni 2005 bekend dat de in Irak gegijzelde oliehandelaar Ulf Hjertström na 67 dagen was vrijgelaten. Dat was gebeurd op 30 mei. Tot dan toe was het nieuws van zijn gijzeling niet openbaar gemaakt en ook nu wilde het ministerie geen nadere uitleg geven. In de media waren berichten verschenen over een mogelijke betaling van losgeld en samenwerking met de Britse geheime dienst om de gijzelaar vrij te krijgen.

De 63-jarige Hjertström, die al veertien jaar in Bagdad woonde, beschreef in een interview met de televisiezender TV4 hoe hij te maken kreeg met schijnexecuties doordat de gijzelnemers aanstalten maakten hem te doden, maar vervolgens in de muur vlakbij zijn hoofd schoten: 'Nadat zij dit drie of vier keer hebben gedaan, ben je geestelijk dood. Het kan je niet schelen of ze schieten of niet, het is dan bijna beter als ze het wel doen.'

(Vorige berichten pag. 344/2 - 2005)

ZWITSERLAND

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Erfgenamen holocaustslachtoffers krijgen recordbedrag

De erfgenamen van twee holocaustslachtoffers kregen op 14 april 2005 door een Amerikaanse rechtbank een recordbedrag van 21,9 miljoen dollar toegewezen uit een fonds van 1,25 miljard dollar dat in 1998 door Zwitserse banken was ingesteld. De slachtoffers waren voor de Tweede Wereldoorlog belangrijke aandeelhouders in een Oostenrijkse suikerfabriek geweest. Zij hadden in 1938 hun aandelen bij een Zwitserse bank in bewaring gegeven. Onder druk van de nazi's droeg de niet nader genoemde bank de aandelen over aan een Duitse in-

vesteerder, nadat de twee mannen waren gearresteerd.
Sinds 1998 was er ongeveer 254 miljoen dollar uit het Zwitserse fonds uitbetaald.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Evangelie van Judas gevonden

Dagblad *NRC-Handelsblad* meldde op 2 april 2005 dat een Zwitserse stichting een oude Egyptische codex in handen had met daarin een evangelie van Judas. De krant had de hand weten te leggen op zeven fragmenten, nadat eerder al twee fragmenten in de Nederlandse en Duitse pers waren uitgelekt.
De codex stamde uit het vierde-eeuwse Egypte, maar de tekst van het evangelie was in de tweede eeuw na Christus geschreven. De tekst had een duidelijk gnostische inslag. De gnostiek was een belangrijke stroming in het vroege christendom die afweek van de latere orthodoxie. Volgens kenners van het nieuwe Testament die beschikten over foto's of transcripties van gedeelten van de tekst, was het uitgesloten dat het om een vervalsing ging.

BUITENLANDSE ZAKEN

Russische ex-minister gearresteerd

Het Zwitserse ministerie van Justitie maakte op 4 mei 2005 bekend dat de voormalige Russische minister van Atoomenergie Jevgeni Adamov in Bern was gearresteerd. Dat gebeurde op verzoek van de Verenigde Staten, waar hij werd gezocht wegens het witwassen van geld. Hij werd er ook van beschuldigd 9 miljoen dollar (ca. 7,2 miljoen euro) te hebben verduisterd die de Verenigde Staten beschikbaar hadden gesteld voor de beveiliging van kerncentrales in Rusland.
Adamov was van huis uit kernfysicus en was minister tussen 1998 en 2001.

Rusland bevreesd om uitlekken staatsgeheimen

De Russische autoriteiten verzochten op 19 mei om de uitlevering van Adamov, nadat het ministerie van Justitie in Moskou had aangekondigd dat er een strafzaak tegen hem was geopend. Rusland zag in de zaak tegen Adamov een mogelijk gevaar voor de nationale veiligheid van het land, omdat hij zou beschikken over staatsgeheimen. Het had dan ook bezwaren tegen uitlevering aan de VS, omdat dergelijke geheimen dan mogelijk in Amerikaanse handen zouden vallen.

Nadat een rechtbank aanvankelijk de vrijlating van Adamov had gelast, maakte het Openbaar Ministerie, na interventie door het ministerie van Justitie, de beslissing op 9 juni ongedaan. Het Federale Hooggerechtshof besloot vervolgens op 19 juli dat Adamov in hechtenis moest blijven totdat een besluit over zijn uitlevering aan de VS of Rusland was genomen.

Zwitserland gaat bankrekeningen belasten ten behoeve van EU

Zwitserland zou per 1 juli 2005 tegoeden van burgers van de Europese Unie bij zijn banken gaan belasten en de geïnde belasting anoniem aan EU-landen overdragen. De afspraak, die al in oktober 2004 was gemaakt, was een poging van de Zwitserse overheid zijn traditie van bankgeheim overeind te houden. Er was over de kwestie zo'n vijftien jaar onderhandeld.
De regeling gold alleen voor bankrekeningen van individuen en niet voor bedrijven. Daardoor bleef er de mogelijkheid voor personen zich aan betaling van belasting te onttrekken door een 'leeg' bedrijf op te richten.
Van de 25 EU-lidstaten zouden er 22 gegevens van bankrekeninghouders aan elkaar doorgeven. Alleen Oostenrijk, België en Luxemburg zouden, net als Zwitserland, zelf belasting heffen om hun bankgeheim te beschermen.

(Vorige berichten pag. 87/3 e.v. - 2005)

ARGENTINIË

BINNENLAND

Bevelhebber luchtmacht vanwege drugstransport ontslagen

Berichten in dagblad *Clarín* dat in september in Madrid 60 kilogram cocaïne was ontdekt op een vlucht uit Buenos Aires, leidde op 22 februari 2005 tot het ontslag van de bevelhebber van de luchtmacht, brigadier-generaal Carlos Rohde. Hij was verantwoordelijk voor de Nationale Luchtvaart Politie (PAN) die belast was met de veiligheidscontroles op vliegvelden. Enkele direct betrokkenen werden met pensioen gestuurd en de regering van president Néstor Kirchner, die verontwaardigd was dat ze niet eerder was ingelicht, besloot de controles van Defensie over te hevelen naar Binnenlandse zaken.
Als opvolger van de ontslagen Rohde werd Eduardo Schiaffino benoemd.

Doden bij opstanden in twee Argentijnse gevangenissen

Dertien gedetineerden vonden op 12 april 2005 de dood en zes raakten er zwaargewond toen leden van verschillende bendes elkaar de macht betwistten in de gevangenis van Coronda (provincie Santa Fe). De oproerpolitie kwam tussenbeide nadat twee bewakers in het overvolle huis van bewaring gegijzeld waren.

In februari waren al 8 doden en rond de 30 gewonden gevallen bij een opstand in een gevangenis in de provincie Córdoba. Daar waren 70 mensen in gijzeling genomen die na bemiddeling werden vrijgelaten.

Ex-minister Domingo Cavallo stelt zich verkiesbaar voor het parlement

De drie jaar eerder naar de Verenigde Staten uitgeweken Argentijnse oud-minister van Economie Domingo Cavallo bevestigde op 8 juli 2005 dat hij zich kandidaat stelde voor een zetel in het parlement bij de in oktober te houden verkiezingen. In die maand werd de helft van de Kamer van Afgevaardigden vernieuwd, evenals eenderde van de Senaat. De stap van Cavallo werd alom opmerkelijk gevonden omdat hij tijdens het bewind van president De la Rúa verantwoordelijk was voor de financiële 'corralito', die het opnemen van banktegoeden door burgers aan banden legde en de val van de regering in 2001 had ingeleid.

Argentijnse regering erkent falen na bomaanslag op AMIA

Middels een op 13 juli 2005 uitgevaardigd decreet accepteerde de regering-Kirchner formeel dat de Argentijnse overheid in gebreke was gebleven bij het opsporen van de daders van de bomaanslag op het joodse centrum met de naam Asociación Mutual Israelita Argentina (AMIA). Bij die gebeurtenis in 1994 waren 85 burgers om het leven

gekomen. Volgens president Kirchner waren feiten in de doofpot gestopt en hij zegde toe dat de slachtoffers compensatie voor het aangedane leed zouden ontvangen.

Minister van Justitie Rosatti neemt ontslag

De advocaat Alberto Iribarne werd op 26 juli 2005 aangesteld als de nieuwe Argentijnse minister van Justitie en Mensenrechten. Hij volgde de ongeveer een jaar in functie zijnde Horacio Rosatti op, die vertelde dat 'persoonlijke motieven' ten grondslag lagen aan zijn ontslagaanvraag. Waarnemers vermoedden evenwel dat hij door een politiek verschil van mening het vertrouwen van president Kirchner had verloren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Minimumsalaris in Argentinië in drie etappes verhoogd

Met de publicatie in het *Officiële Bulletin* van 6 juni 2005 werd de verhoging van het minimumsalaris met in totaal 40 procent een feit. Het oude bedrag van 450 pesos (ca. 127 euro) steeg in mei tot 510 pesos, in juni tot 570 en zou vanaf juli 630 pesos (ruim 178 euro) bedragen. De verhoging kwam tot stand nadat een meerderheid in de Nationale raad van de Werkgelegenheid, waar werkgevers en vakbonden onder leiding van minister van Arbeid Carlos Tomada overlegden, het voorstel had gesteund.
Waarnemers waren het er overigens over eens dat dit bedrag voor de gemiddelde familie nog onvoldoende was om aan de armoede te ontsnappen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Schuldsanering Argentinië voortgezet

President kondigt eind moratorium schuld aan

Op de plaats waar in december 2001 onder applaus bekend was gemaakt dat Argentinië zou stoppen met het afbetalen van haar schulden, in het Congres in Buenos Aires, kondigde president Néstor Kirchner op 1 maart 2005 aan dat de schuldaflossingen zouden worden hervat. De herstructurering van de staatsschuld aan particuliere instellingen was volgens het staatshoofd bijna voltooid en had volgens hem na harde onderhandelingen de grootste reductie van een schuldenlast in de geschiedenis opgeleverd.

Meerderheid particuliere schuldeisers accepteert aanbod regering

Minister van Economie Roberto Lavagna deelde twee dagen later mee dat ruim 76 procent van de particuliere schuldeisers akkoord was gegaan met het voorstel van de regering om de schuld te verruilen voor nieuwe obligaties. In de optiek van de Argentijnse regering hadden zij eieren voor hun geld gekozen, want Kirchner c.s. hadden niet nagelaten te benadrukken dat de onderhandelingen, na het bereiken van een akkoord, niet zouden worden heropend.
De Argentijnse obligatiehouders, die de grootste groep vormden, hadden de deal vooral geaccepteerd omdat deze de stabiliteit van de economie zou vergroten. Veel Italiaanse schuldeisers weigerden in te stemmen met het voorstel van de regering-Kirchner.

Argentijnse economie bereikt bijna niveau van vóór crisis

Persbureau *Reuters* berichtte op 10 maart dat de Argentijnse economie op het punt stond de omvang van vóór de crisis te bereiken. Zowel in 2003 als in 2004 bedroeg de groei meer dan 8,5 procent en het niveau van 1998, toen de neerwaartse trend begon, kon in een half jaar bereikt worden. Er werd aan toegevoegd dat de weg naar welvaart voor de individuele Argentijnen een stuk langer zou zijn, want door het stijgen van de prijzen van de consumptieartikelen konden de burgers pas in 2012 rekenen op een volledig herstel van hun koopkracht.

Overwinning Argentijnse regering op restant private schuldeisers

Een beroepsrechtbank in New York bezorgde de schuldeisers die niet akkoord waren gegaan met het aanbod van de regering-Kirchner een nederlaag, zo berichtte dagblad *Financial Times* op 16 mei. Eind maart had een Amerikaanse federale rechtbank op verzoek van een deel van die groep tegoeden van Argentinië ter waarde van 7 miljard dollar (ca. 5,6 miljard euro) bevroren. De beroepsrechtbank hief de maatregel op omdat deze de succesvolle afronding van de herstructurering van de schuld, die 'van groot belang voor de gezondmaking van de economie van het land' werd genoemd, in de weg stond.
Waarnemers spraken van een overwinning voor de Argentijnse regering.

Onderhandelingen met IMF stap dichterbij

De Financial Times van 21 juni berichtte dat het Internationaal Monetair Fonds (IMF) de jaarlijkse inspectie van de Argentijnse economie had afgerond, waarmee Argentinië een stap dichter bij onderhandelingen was gekomen. Maar, zo voegde de krant eraan toe, de situatie bleef gecompliceerd. Het begrotingsoverschot in het lopende jaar zou uitkomen op 3,6 procent, maar het IMF eiste een primair fiscaal surplus – het overschot vóór het verrichten van rentebetalingen – van minimaal 4,5 procent. Daarnaast was het ontevreden over het doorvoeren van structurele hervormingen in de economie en handhaafde het de opvatting dat met alle private schuldeisers overeenstemming moest worden bereikt.

JUSTITIE

Aanklachten van doodslag en corruptie na brand bij rockshow

Tien ambtenaren werden op 6 mei 2005 in staat van beschuldiging gesteld naar aanleiding van de brand eind december in Buenos Aires in de club República Cromagnon. Vijf stadscontroleurs werden aangeklaagd voor doodslag omdat zij de gebrekkige veiligheidssituatie hadden genegeerd. Drie agenten werden ervan beschuldigd door de eigenaar te zijn omgekocht en twee politiefunctionarissen zouden 'nalatig gedrag' hebben vertoond in de overvolle rockclub waar vuurwerk werd afgeschoten.
Clubeigenaar Omar Chabán en veiligheidschef Raúl Villareal konden tot 25 jaar worden veroordeeld voor het omkopen van de politiebeambten.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Arts die hielp met stelen van baby's veroordeeld

Een Argentijnse rechtbank bepaalde op 23 april 2005 dat Jorge Luis Magnacco tien jaar achter de tralies diende te verdwijnen voor

zijn rol bij het stelen van baby's ten tijde van de 'vuile oorlog' (1976-1983). In het vonnis werd ook gezegd dat de arts had deelgenomen aan het plan van de militaire regering om op systematische wijze linkse opponenten uit de weg te ruimen.
Daarnaast had Magnacco geholpen met het stelen van baby's in martelcentra en onder meer een geboortebewijs vervalst van het kind van een gevangene. De adoptievader van het kind, een luchtmachtofficier, kreeg 7,5 jaar gevangenisstraf en de adoptiemoeder 3 jaar en 1 maand. Hen was het illegaal adopteren van een kind ten laste gelegd.

Ex-CIA-agent Suárez Mason overleden in militair ziekenhuis

De onder meer voor het stelen van baby's veroordeelde Guillermo Suárez Mason stierf op 21 juni in een militair ziekenhuis. De oud-generaal en vroegere agent van de Amerikaanse Central Intelligence Agency (CIA) werd In Argentinië beschouwd als een van de ergste schenders van de mensenrechten. In kort daarvoor vrijgegeven documenten van de Amerikaanse regering stond te lezen dat hij er prat op ging tijdens de dictatuur gedurende een bepaalde periode dagelijks tussen de 50 en 100 doodvonnissen te hebben bekrachtigd.

Amnestiewetten door Hooggerechtshof ingetrokken

Mensenrechtengroepen en familieleden van slachtoffers van de dictatuur reageerden op 14 juni 2005 verheugd toen het Hooggerechtshof twee amnestiewetten, die militaire officieren beschermden tegen aanklachten bij mensenrechtenschendingen, nietig verklaarde. Daardoor konden honderden rechtszaken worden aangespannen tegen daders van ontvoering, marteling en moord ten tijde van het militaire bewind in de jaren '70 en '80 van de twintigste eeuw.
De desbetreffende wetgeving werd met een stemverhouding van zeven tegen één, bij één onthouding, als zijnde ongrondwettig ingetrokken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nauwere samenwerking tussen Argentinië en Venezuela

Bij een bezoek op 1 februari 2005 van de Venezolaanse president Hugo Chávez aan zijn Argentijnse ambtsgenoot Néstor Kirchner in Buenos Aires werden verdragen ondertekend voor bilaterale samenwerking in de energie-, handels- en communicatiesector. Speciale aandacht werd geschonken aan het Venezolaanse economische plan dat Bolivariaans Alternatief voor de Amerikaanse en Caribische Staten (ALBA) was gedoopt en aan de oprichting van een Zuid-Amerikaans televisiekanaal. Deze satellietzender kreeg de naam TeleSur en moest dienen als tegenwicht voor de televisiekanalen die volgens Chávez het nieuws vooral zagen door een Amerikaanse bril.

Bisschop moet vertrekken na anti-abortusuitspraken

De Argentijnse regering liet op 18 maart 2005 weten niet langer prijs te stellen op de aanwezigheid van Antonio Baseotto als bisschop van de strijdkrachten en het salaris voor de prelaat met onmiddellijke ingang stop te zetten. De pro-abortus opvatting van minister van Gezondheidszorg Gines González García was voor de bisschop reden geweest om op te merken dat de bewindsman verdiende in zee te worden gegooid omdat hij een apologeet van moord zou zijn.

De uitlating van de bisschop kwam hard aan omdat tijdens het militaire regime eind jaren zeventig van de twintigste eeuw bij zogenaamde 'doodsvluchten' daadwerkelijk politieke tegenstanders in zee werden gedumpt.

Argentinië weigert akkoord met VS over Internationaal Strafhof

Een bezoek van de Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld op 22 maart 2005 aan Buenos Aires leverde niet het gewenste resultaat op. Met zijn Argentijnse collega José Pampuro besprak hij mogelijkheden om gezamenlijke militaire oefeningen te houden, maar de weigering van de Argentijnse regering om in te stemmen met de Amerikaanse eis geen landgenoten uit te leveren aan het Internationaal Strafhof in Den Haag, verhinderde de uitvoering van de plannen.
Het Argentijnse Congres had in 2004 hetzelfde verzoek van Amerikaanse zijde naast zich neergelegd.

(Vorige berichten pag. 91/2 e.v. - 2005)

FALKLANDS/ MALVINAS

BUITENLANDSE ZAKEN

EU wijst aanklacht Argentinië af

Het feit dat de Falkland Eilanden in het concept van de Europese grondwet waren aangeduid als 'overzees Brits grondgebied' leverde de EU een officiële aanklacht van Argentinië op, aldus de *BBC* op 3 mei 2005. Deze omschrijving versterkte volgens de Argentijnse regering de Britse positie op de archipel, die in Argentinië steevast 'Malvinas' werd genoemd.
Een woordvoerder van de Europese Commissie zei dat de beschrijving een kopie was van de aanduiding in bestaande verdragen en dat deze de claim van Argentinië op de eilanden op geen enkele wijze zou schaden.

Arabische en Zuid-Amerikaanse leiders doen beroep op Londen

De Engelse regering reageerde op 10 mei 2005 afwijzend op het verzoek vanuit de in de Braziliaanse hoofdstad Brasília gehouden Arabisch-Zuid-Amerikaanse topontmoeting om over de Falklands onderhandelingen te beginnen met Argentinië. Op deze wijze, zo heette het in de verklaring, zou 'een vreedzame, eerlijke en duurzame oplossing inzake het soevereiniteitsgeschil' tot stand kunnen komen.

Londen sprak haar verbazing uit over het oprakelen van de kwestie en liet weten dat er geen besprekingen zouden plaatsvinden tot het moment dat de bewoners van de Falklands dit zouden wensen.

Ander licht op Falklandoorlog

Vijf jaar voor de oorlog stuurde Groot-Brittannië al vloot

De Britse regering onder leiding van James Callaghan gelastte de Royal Navy in 1977 een speciale eenheid naar de Falkland Eilanden te sturen omdat de vrees bestond dat Argentinië een invasie zou plegen, aldus de *BBC* op 1 juni 2005. 'Operation Journeyman' was georganiseerd nadat 50 Argentijnen, van wie beweerd werd dat het wetenschappers waren, voet aan wal hadden gezet op de archipel. De missie was uiterst

geheim omdat Londen twijfelde of deze legitiem was.
De Argentijnse regering werd via een omweg ingelicht dat een nucleaire onderzeeër zich in de wateren bij de archipel bevond.

Ex-dictator Pinochet hielp Britse regering tijdens invasie

In het in opdracht van de Britse regering vervaardigde *The Official History of the Falklands Campaign* stond te lezen dat Chileense inlichtingendiensten Groot-Brittannië hadden geholpen ten tijde van de oorlog met Argentinië rond de Falkland Eilanden, zo berichtte de *BBC* op 25 juni. Volgens onderzoeker Sir Lawrence Freedman verstrekten zij belangrijke informatie over Argentijnse troepenbewegingen en kreeg Chili in ruil hiervoor grote kortingen bij de aanschaf van vliegtuigen.
De Britse oud-premier Thatcher had al eerder beweerd dat 'generaal Pinochet' veel Britse mensenlevens had gered.

VS drongen aan op wapenstilstand

Uit de geschiedschrijving bleek dat de Verenigde Staten, hoewel zij zich bij het conflict aan de zijde van Groot-Brittannië hadden geschaard en in het geheim munitie leverden, achter de schermen sterke druk hadden uitgeoefend op de regering-Thatcher om de vijandelijkheden te staken. Washington was volgens Freedman bevreesd dat de relatie met de Zuid-Amerikaanse landen door de oorlog zou verslechteren.

Freedman: Britse claim op eilanden niet sterk

In de geschiedschrijving werd ook uit de doeken gedaan dat de aanspraak van Groot-Brittannië op de archipel minder sterk was dan vaak werd beweerd. In 1766 was er een Britse nederzetting geweest, die in 1774 was verlaten. Bij de erkenning van de onafhankelijkheid van Argentinië in 1825 stonden de eilanden onder Argentijns gezag zonder dat Londen daar een punt van maakte, maar acht jaar later werd de archipel met geweld veroverd.
De Britse rechtvaardiging voor het bezit van de Falklands was de laatste decennia verschoven van 'koloniaal bezit' naar het respecteren van het 'zelfbeschikkingsrecht van de eilandbewoners'.

'In 1980 geheime besprekingen om archipel af te staan'

Het Britse dagblad *The Guardian* berichtte op 28 juni dat twee jaar voor de oorlog in 1982 de Britse onderminister van Buitenlandse zaken Nicholas Ridley in het geheim zijn Argentijnse collega Comodoro Cavandoli had ontmoet. De Brit zou hebben voorgesteld de Argentijnse aanspraak op de soevereiniteit van de Falklands te erkennen, maar de archipel zou dan voor 99 jaar aan Groot-Brittannië worden verhuurd. Het Britse bestuur zou gewoon gehandhaafd blijven.
Een poging van Ridley de bevolking van de Falklands te overtuigen mislukte echter, waarna de politieke oppositie tegen het plan snel was gegroeid.

(Vorige berichten pag. 103/1 e.v. - 2005)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Militair onderzoek: 'Geen marteling in Guantánamo Bay'

Volgens een rapport dat een onderzoeksteam van het Amerikaanse leger op 14 juli 2005 aan de Senaatscommissie voor de Strijdkrachten presenteerde, hadden ondervragers in Guantánamo Bay enkele gedetineerden aldaar vernederd, maar niet gemarteld. Het onderzoek was ingesteld nadat FBI-agenten melding hadden gemaakt van martelpraktijken en religieuze beledigingen in het militaire detentiecentrum. Volgens de onderzoekers waren de praktijken die de FBI 'marteling' noemde echter legaal.

Vernedering

Zo was het legaal om gevangenen langdurig uit de slaap te houden, bijna een etmaal lang onafgebroken te ondervragen en hen bloot te stellen aan extreme koude, hitte en lawaai. Ook gevangenen al dan niet geketend in moeilijke houdingen dwingen was toegestaan. Wat volgens onderzoeksleider generaal Randall Schmidt niet door de beugel kon, waren vernederingen. Zo was een gedetineerde gedwongen om in damesondergoed kunstjes te doen als een hond. Er waren echter slechts drie werkelijke overtredingen geconstateerd. Van iemand die de koran reciteerde was de mond dichtgeplakt met plakband. Een andere verdachte was verteld dat zijn familie lastig gevallen zou worden als hij niet sprak. En één gevangene was ingesmeerd met rode inkt. Hem was verteld dat het menstruatiebloed was.
De onderzoekers bevestigden dat militaire ondervragers zich ten onrechte hadden uitgegeven voor FBI-agenten of medewerkers van het ministerie van Buitenlandse zaken. De FBI had hier melding van gemaakt en meende dat deze ondervragers hoopten zo de schuld te kunnen afwentelen op de federale inlichtingendienst, indien er ooit bewijzen voor marteling in Guantánamo Bay gevonden zouden worden.
Er werden geen aanwijzingen gevonden dat generaal-majoor Miller enige overtreding had begaan. Miller was in 2002 aangesteld als leider van het detentiecentrum en had volgens mensenrechtenorganisaties harde ondervragingstechnieken geïntroduceerd. Na zijn vertrek in 2003 was hij gevangenissen in Irak gaan leiden, waar sindsdien ook werd geklaagd over mishandelingen. In juli 2005 had Miller een baan op het Pentagon, die niets met het gevangeniswezen te maken had.

VS bevriezen financiën van neven van Saddam Hoessein

De VS blokkeerden op 21 juli 2005 de financiële tegoeden van zes neven van de voormalige Iraakse dictator Saddam Hoessein. Ze zouden aanslagen tegen coalitietroepen in Irak hebben gefinancierd. Het ministerie van Financiën stuurde hun namen naar de Verenigde Naties en verzocht alle landen om hun bankrekeningen te bevriezen.

BINNENLAND

Los Angeles krijgt eerste latino burgemeester sinds 1872

Antonio Villaraigosa werd op 1 juli 2005 beëdigd als nieuwe burgemeester van Los Angeles. De Democraat had bij de burgemeesterverkiezingen in mei 58,5 procent van de stemmen behaald en daarmee de eveneens Democratische burgemeester Jim Hahn verslagen.
Villaraigosa werd, als zoon van Mexicaanse immigranten, de eerste burgemeester met een Spaanstalige achtergrond sinds 1872. De stad had toen slechts 5.000 inwoners. In

2005 waren dat er 3,7 miljoen. De hele agglomeratie had ca. 10 miljoen inwoners. Hiervan had 46 procent een Spaanstalige achtergrond.
Villaraigosa wilde de criminaliteit en de problemen met educatie aanpakken. Van alle latino-leerlingen in Los Angeles maakte slechts 39 procent de middelbare school af. Van Afro-Amerikaanse leerlingen was dat 47 procent. In Los Angeles nam de misdaad toe, terwijl deze elders in de VS juist afnam.

Karl Rove brengt president Bush in lastig parket

Op 14 juli 2005 kwam aan het licht dat Karl Rove vermoedelijk de persoon was die in juli 2003 een staatsgeheim had laten uitlekken naar de pers. Rove was een van de meest vooraanstaande adviseurs van president Bush.

Niger

De zaak ging terug tot 2002. In dat jaar reisde diplomaat Joseph Wilson in opdracht van het Witte Huis naar Niger. Hij moest onderzoeken of de Iraakse dictator Saddam Hoessein daar geprobeerd had grondstoffen voor massavernietigingswapens te kopen. Hij constateerde daar dat hiervan geen sprake was en meldde dat dan ook. Maar het Witte Huis was daarna toch het tegendeel blijven beweren. Wilson publiceerde daarom in juli 2003 een artikel waarin hij stelde dat het kabinet-Bush moedwillig leugens vertelde om de aanval op Irak voor het publiek acceptabel te maken.
Niet lang na Wilsons artikel meldden diverse bladen dat Wilsons echtgenote Valerie Plame als geheim agent voor de CIA werkte en zich bemoeid had met diens reis naar Niger. Ze baseerden zich op anonieme bronnen binnen het Witte Huis.
Hierna werd alom aangenomen dat deze anonieme bronnen zich via Plame hadden willen wreken op Wilson. Want toen algemeen bekend werd dat ze geheim agent was, kon ze uiteraard niet meer als zodanig functioneren.

Veroordeling van journaliste

Het opzettelijk openbaar maken van de identiteit van geheim agenten was verboden. Justitie stelde daarom in september 2003 een onderzoek in naar de anonieme bron(nen). In het kader hiervan werd journalist Judith Miller van dagblad de *New York Times* op 6 juli 2005 tot vier maanden cel veroordeeld. Zij zou weten wie de bron was, maar weigerde deze te openbaren. Ze zei dat ze haar werk als journalist niet goed kon doen als ze haar bronnen geen anonimiteit kon garanderen.
In de VS was het journalisten toegestaan bronnen anonimiteit te bieden zolang het over regionaal nieuws ging. Voor landelijk nieuws had justitie echter het recht om de identiteit van de bronnen op te vragen.
Journalist Metthew Cooper van *Time Magazine* zou ook op 6 juli zijn veroordeeld, ware het niet dat hij op de valreep van zijn anonieme bron te horen kreeg dat hij diens naam toch mocht noemen. Op 14 juli werd via *Newsweek* duidelijk dat het Karl Rove was. Niet duidelijk was of Rove Plame's naam had genoemd of haar alleen had aangeduid als 'de echtgenote van Wilson'.
Rove had in 2004 nog op nieuwszender CNN gezegd dat hij onmogelijk de informant kon zijn, omdat hij nooit van Plame had gehoord.

Witte Huis in verlegenheid

Na het bericht in Newsweek eiste de Democratische partij het ontslag van Rove. Bush had in 2003 tegenover journalisten gezegd dat hij de informant zou ontslaan zodra diens identiteit bekend werd. Nu het Rove bleek te zijn, kwam hij in een lastig parket. Want Rove was niet alleen een persoonlijke vriend, maar ook een dusdanig belangrijk adviseur dat Bush hem meerdere malen 'de architect van mijn succes' had genoemd.
Bush zei op 19 juli dat hij iedere medewerker die een misdaad beging zou ontslaan. Maar of Rove werkelijk de wet had overtreden, viel nog te bezien. Het Witte Huis had een onderzoek ingesteld en pas na afronding daarvan zou Bush een standpunt innemen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amerikaanse vakbondsfederatie AFL-CIO valt uiteen

Twee vakbonden stapten op 24 juli 2005 uit de AFL-CIO, de belangrijkste vakbondsfederatie van de Verenigde Staten. Het ging om de Internationale Unie voor Werknemers in de Dienstensector (SEIU), de grootste vakbond binnen de AFL-CIO, en de Internationale Broederschap van Vrachtwagenchauffeurs (IBT). Twee andere vakbonden verklaarden zich solidair. De vier dissidente vakbonden representeerden een derde van de leden van de AFL-CIO. Ze zetten samen met twee al eerder afgehaakte kleinere vakbonden een rivaliserende vakfederatie op genaamd de *Change to Win Coalition*. Het uiteenvallen van de AFL-CIO werd door analisten gezien als een van de grootste drama's uit de Amerikaanse vakbondsgeschiedenis.
AFL-CIO voorman Joh Sweeney had felle kritiek op de breuk. Op 24 juli zei hij in Chicago in een toespraak voor een conventie ter ere van de 50e verjaardag van de vakfederatie dat 'onze tegenstanders binnen het bedrijfsleven en in conservatieve kringen nooit eerder in de Amerikaanse geschiedenis over zo'n machtig en tegen de rechten van werknemers gericht politiek apparaat beschikten'. Een verdeelde vakbeweging zou 'de hoop van werknemers en hun families op een beter leven' beschadigen.
De dissidente vakbonden stapten echter juist op vanwege Sweeneys leiderschap. Hij zou te veel bezig zijn met pogingen politieke invloed te krijgen en te weinig met het vormen van een vakbeweging die sterk was aan de basis. Dat zou blijken uit de gestage terugval van het ledental. In de jaren '50 was 30 procent van de Amerikanen vakbondslid. In 2005 was dat 12,5 procent. De afvallige vakbonden meenden dat de AFL-CIO alleen daadkrachtig kon zijn met de actieve steun van grotere groepen werknemers.
Het vertrek van de twee vakbonden betekende een financiële klap voor de AFL-CIO, omdat van het jaarlijkse budget van 120 miljoen dollar (ca. 96 miljoen euro) 20 miljoen van hen afkomstig was.

JUSTITIE

Amerikaanse christen-extremist krijgt levenslang wegens bomaanslag

Eric Rudolph werd op 19 juli 2005 tot twee keer levenslang veroordeeld omdat hij in 1998 een bomaanslag had gepleegd op een abortuskliniek in Birmingham, Alabama. Hierbij was één dode gevallen. Tegen Rudolph was de doodstraf geëist. Deze bleef hem bespaard omdat hij bereid was om in ruil voor strafvermindering te vertellen waar hij 113 kilogram springstof had verstopt.
Rudolph was na de aanslag in 1998 onder-

Verenigde Staten

gedoken in de bossen van Noord-Carolina. In 2003 was hij gearresteerd. In april 2005 had hij in de rechtbank verteld dat hij met geweld zijn afkeer wilde laten blijken van praktijken die volgens hem tegen de christelijke waarden indruisten. Hij bekende toen niet alleen de aanslag in Birmingham, maar ook aanslagen op een nachtclub voor lesbiennes (1996), de Olympische spelen (1996) en een andere abortuskliniek (1997), allemaal in Atlanta. Hierbij waren twee doden gevallen. Volgens de schikking die justitie met hem trof, zou hij in augustus voor deze drie aanslagen nogmaals tot twee maal levenslang worden veroordeeld.

CULTUUR EN WETENSCHAP

NASA lanceert voorlopig geen spaceshuttles meer

Op 26 juli 2005 lanceerde de Amerikaanse ruimtevaartorganisatie NASA het ruimteveer Discovery. Het was voor het eerst sinds het ongeluk met de Columbia in februari 2003 dat er weer een spaceshuttle de ruimte in ging.
Tot grote schrik van de NASA bleek onmiddellijk na de start een deel van het hitteschild van de Discovery te zijn losgeraakt. Het losraken van isolatiemateriaal was de oorzaak van het ongeluk met de Columbia in 2003. De NASA had sindsdien kosten noch moeite gespaard om herhaling te voorkomen, maar was daar dus blijkbaar niet volledig in geslaagd. De Discovery kon in de ruimte worden gerepareerd. Toch maakte de NASA op 28 juli bekend dat er voor onbepaalde tijd geen spaceshuttles meer gelanceerd zouden worden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Republikeinse voorzitter stelt 'Zuidelijke strategie' aan de kaak

Ken Mehlman, voorzitter van de Republikeinse partij, zei op 14 juli 2005 in een toespraak voor Amerika's grootste en oudste burgerrechtenorganisatie, de National Association for the Advancement of Coloured People (NAACP), dat zijn partij in de jaren '60 en '70 de toenmalige raciale polarisatie had misbruikt om blanke kiezers aan zich te binden.
Mehlman zei dat de burgerrechten van niet-blanke Amerikanen in de jaren '60 onder Democratisch bestuur aanzienlijk waren verbeterd. Hierdoor stemden veel Afro-Amerikanen sindsdien Democratisch. Als reactie hierop had de Republikeinse partij de zogenaamde 'Zuidelijke strategie' geïntroduceerd. Door zich nadrukkelijk niet op zwarte kiezers te richten hoopte men racistische blanke kiezers uit de tot dan toe overwegend Democratische zuidelijke staten voor zich te winnen. Ook onder president Nixon was deze strategie gehandhaafd.
'Ik sta hier als Republikeins voorzitter om te vertellen dat dat verkeerd was', zei Mehlman.

BUITENLANDSE ZAKEN

Saoedi-Arabische ambassadeur prins Bandar neemt ontslag

Bandar bin Sultan, door analisten beschouwd als een van de meest invloedrijke buitenlandse diplomaten in Washington DC, nam op 20 juli 2005 'om persoonlijke redenen' ontslag. De 56-jarige prins was twintig jaar ambassadeur voor Saoedi-Arabië geweest.
Bandar had bijzonder goede relaties met het Witte Huis en was persoonlijk bevriend met de familie Bush. Analisten meenden dat Bandar er mede hierdoor in was geslaagd de relaties tussen de VS en Saoedi-Arabië langdurig hecht te houden, ondanks de vele politieke en religieuze verschillen. Zo zou het tot op grote hoogte aan Bandars invloed te danken zijn dat de Amerikaans-Saoedische relaties na de terreuraanslagen op 11 september 2001 onveranderd goed waren gebleven, zelfs nadat Washington had beweerd dat Al-Qaeda gul werd gefinancierd vanuit Saoedi-Arabië en Riyad betrekkelijk weinig deed om anti-Amerikaans moslimextremisme aan te pakken.
Bandar was als diplomaat ook betrokken bij de onderhandelingen met Libië, die in 2003 resulteerden in een verbetering van de Amerikaans-Libische relaties.
Bandar werd opgevolgd door prins Turki al-Faisal, broer van de Saoedi-Arabische minister van Buitenlandse zaken Saud al-Faisal. Turki was tot augustus 2001 directeur van de Saoedi-Arabische inlichtingendienst en sindsdien ambassadeur in Groot-Brittannië.

VS stellen 'coördinator voor Cubaanse transitie' aan

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice benoemde op 28 juli 2005 de Republikein Caleb McCarry tot 'coördinator voor Cubaanse transitie'. Het ging hier om een nieuwe diplomatieke post. Rice zei dat McCarry de val van het communistische regime op Cuba moest proberen te bespoedigen. Hij ging zich onder meer bezighouden met het blokkeren van geldstromen naar dat regime en het via radio en tv verstrekken van informatie over de 'deplorabele behandeling van het Cubaanse volk'. Ook moest hij gaan zorgen dat de Cubaanse bevolking ondanks de censuur beschikking kreeg over correcte politieke informatie.

(Vorige berichten pag. 424/2 e.v. - 2005)

China

CHINA

BINNENLAND

Chinese bestuurders moeten terug naar school

President Hu Jintao waarschuwde dat de steeds vaker voorkomende volksprotesten tegen corruptie en wanbeleid de positie van de Chinese Communistische Partij (CCP) in gevaar brachten, zo meldde *NRC-Handelsblad* op 21 juli 2005. Hu zag verbetering van het bestuur als oplossing, te bereiken door betere scholing. Over de mogelijkheden om politieke hervormingen door te voeren en onafhankelijke controle op de macht toe te staan, sprak hij echter niet.
Eerder in juli was bekend gemaakt dat alle leden van de CCP een cursus van zes maanden zouden krijgen en dat ambtenaren moesten leren om 'echte assistentie aan de bevolking te verlenen'. Bestuurscursussen voor hoge provinciale en stedelijke ambtenaren bestonden al langer. Ze werden verzorgd door de prestigieuze Qinghua-universiteit in Peking, in samenwerking met de Amerikaanse universiteit van Harvard.

Volksprotesten

Ondanks de aangekondigde veranderingen hielden de volksprotesten in juli aan. Zo bestormden boze boeren een farmaceutische fabriek in Xinchang (provincie Zhejiang) omdat deze een rivier ernstig had vervuild, hetgeen problemen opleverde voor de landbouw. 'Alleen op deze manier kunnen we onze problemen oplossen', zo citeerde

de *New York Times* een demonstrant, 'want als je gaat praten met de burgemeester of een ambtenaar nemen ze alleen je geld aan, maar verder doen ze niets'. Na de bestorming werd de fabriek tijdelijk gesloten.
De boeren uit Shengyou, die in juni van hun land waren verdreven door een knokploeg van een aannemer waarbij zes doden vielen, werden op 21 juli in het gelijk gesteld. De provincie Henan was weliswaar dichtbevolkt, maar bezat weinig landbouwgrond waardoor ze hun land mochten behouden.

China herziet liberalisering van mediawetten

Op 14 juli 2005 maakte staatspersbureau *Xinhua* bekend dat lokale radio- en televisiestations hun zenders niet aan buitenlandse bedrijven mochten verhuren en de zenders ook niet samen met buitenlandse bedrijven mochten beheren. Ook besloot China tot een verbod op samenwerking met buitenlandse bedrijven bij het maken van programma's.
De liberalisering van de Chinese mediawetten, doorgevoerd in 2004, werd in de loop van 2005 gedeeltelijk ongedaan gemaakt. In 2004 was het voor buitenlandse bedrijven mogelijk geworden om te investeren in Chinese producties voor radio, tv en film. Het daaropvolgende jaar werd echter bepaald dat zij in het vervolg nog maar één joint venture in China mochten aangaan, en dan alleen als ze door de Chinese staat niet als 'onvriendelijk' werden beoordeeld. Het devies van de overheid luidde: 'China moet de politieke voorkeuren en achtergronden van buitenlandse partners kennen en voorkomen dat joint ventures of andere vormen van samenwerking schadelijke buitenlandse opinies of culturele uitingen in onze productiesector introduceren'.

S.A.R. HONGKONG

Weinig animo voor pro-democratische demonstratie

De jaarlijkse pro-democratische demonstratie in Hongkong trok op 1 juli 2005 ca. tienduizend mensen. De demonstranten herdachten dat Hongkong exact acht jaar eerder van Britse in Chinese handen was overgegaan en zij eisten volledige democratie. In 2004 namen nog 200 duizend mensen deel aan de demonstratie, het jaar daarvoor zelfs een half miljoen. De relatief kleine belangstelling in 2005 lag volgens analisten aan de aantrekkende economie en aan het feit dat de weinig populaire gouverneur Tung Cheehwa was opgevolgd door de veel geliefdere Donald Tsang.
Tsang zei in een toespraak ter ere van de verjaardag van de machtsovername dat de Hongkongers sinds 1997 patriottischer waren geworden. 'Nooit eerder ervoeren we de band van vlees en bloed, de wederzijdse afhankelijkheid van Hongkong en het vasteland, als zo reëel', aldus Tsang.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

China koppelt yuan los van de Amerikaanse dollar

De Chinese Centrale Bank koppelde de koers van de nationale munt, de yuan, op 21 juli 2005 los van de Amerikaanse dollar en revalueerde de munt met 2,1 procent.
De waarde van de yuan was in 1996 vastgesteld op 8,27 ten opzichte van de Amerikaanse dollar en sindsdien nooit meer gewijzigd.

Goedkope yuan

De Verenigde Staten hadden in het recente verleden druk op China uitgeoefend om de koers van de yuan bij te stellen. Ze dreigden onder meer met de verhoging van de invoerrechten op Chinese producten. Want door zijn munt kunstmatig goedkoop te houden bezorgde China zichzelf op onrechtmatige wijze een gunstige exportpositie, zo meende Washington. Het resultaat was banenverlies in de VS en een alsmaar oplopend handelstekort met China. Indien de yuan een vrije koers had, zou hij in 2005 volgens schattingen van Washington twintig tot dertig procent duurder zijn dan de vaste koers die de Chinese Centrale Bank aanhield.
Ook Europa had vaak geklaagd over de goedkope yuan. Want toen de Amerikaanse dollar enkele jaren geleden begon in te zakken, was dientengevolge de euro alsmaar duurder geworden. Dit was nadelig voor de Europese exportpositie. Maar het inzakken van de dollar had voor de gefixeerde koers van de yuan uiteraard geen gevolgen, en dus ook niet voor de Chinese economie. Aangezien ook veel andere Aziatische landen hun munt aan de dollar hadden gekoppeld, had de eurozone het gevoel alleen te moeten opdraaien voor de zwakkere dollar.

Nog geen vrije koers

De koers van de yuan zou ook na juli 2005 niet door de internationale financiële markten bepaald worden. Van een werkelijke liberalisatie was dan ook geen sprake. De Chinese Centrale Bank ging de waarde van de yuan per dag bepalen op basis van de actuele wisselkoersen van meerdere valuta. Welke deze waren, werd niet bekendgemaakt.
Daar kwam bij dat de koers van de yuan per dag maximaal 0,15 procent mocht stijgen of dalen. Het zou daardoor nog jaren duren voor de yuan werkelijk was aangesterkt.

Verandering is politieke keuze

Volgens analisten was het nieuwe monetaire beleid vooral een politiek gebaar van goede wil naar de VS. President Hu Jintao zou in september naar de VS reizen, waar de onderlinge handelsconflicten besproken zouden worden.
Daarnaast zouden Chinese exportproducten door de sterkere yuan duurder worden. Dit zou leiden tot een afname van de export en dientengevolge van de binnenlandse productie. Dit sloot aan bij het economische beleid van Peking, dat sinds enkele jaren gericht was op het afremmen van de binnenlandse bedrijvigheid om economische oververhitting tegen te gaan.
Hier stond tegenover dat de prijzen van importproducten in China door de duurdere yuan zouden dalen. Dit zou de binnenlandse consumptie opdrijven, hetgeen goed was voor de economie.

GEZONDHEID EN ZORG

Suïcide is belangrijkste doodsoorzaak Chinese jongeren

De Chinese staatsmedia publiceerden op 25 juli 2005 onderzoeksresultaten waaruit bleek dat jaarlijks rond de 250.000 Chinezen zichzelf van het leven beroofden. Tussen de 2,5 miljoen en 3,5 miljoen anderen deden pogingen hiertoe. Hiermee was zelfdoding doodsoorzaak nummer vijf, maar in de leeftijdscategorie van 20 tot 35 kwam het zelfs op de eerste plaats. Psychiater Liu Hong uit Peking zei in een interview met de *China Daily* dat veel jongeren niet konden omgaan met de hoge eisen die de samenleving aan hen stelde en daardoor depressief werden.

China

LANDBOUW

Wilde ganzen in China besmet met vogelgriep

Chinese onderzoekers publiceerden op 7 juli 2005 bewijzen dat grote groepen wilde ganzen in de provincie Qinghai waren besmet met het vogelgriepvirus H5N1. Het virus was eerder alleen bij gedomesticeerd pluimvee aangetroffen en kon ook mensen besmetten. Hierdoor waren in Zuidoost-Azië al 54 personen overleden.
Het virus H5N1 was tot dan toe alleen in het Verre Oosten aangetroffen. Nu ook trekvogels ermee besmet waren, bestond de angst dat ze het zouden overbrengen naar andere gebieden.

MILITAIRE ZAKEN

Pentagon: 'China verstoort militair evenwicht in Azië'

Het Amerikaanse ministerie van Defensie presenteerde het Congres op 19 juli 2005 een rapport, waarin stond dat China jaarlijks tot 90 miljard dollar (ruim 73 miljard euro) uitgaf aan defensie. Alleen de defensiebudgetten van de VS en Rusland waren nog hoger. Volgens het rapport werd China door geen enkel land bedreigd. De investeringen dienden hoofdzakelijk om een eventuele aanval op Taiwan te kunnen lanceren. Het Chinese leger werd getraind in het uitvoeren van luchtaanvallen en het instellen van blokkades tegen Taiwan. En terwijl in 2004 nog 500 kruisraketten op Taiwan gericht stonden, waren dat er in 2005 minimaal 650. Toch was het Chinese leger nog niet geavanceerd genoeg om Taiwan zonder gebruik van atoomwapens te kunnen innemen, aldus het rapport.

Verder werd gemeld dat China in Rusland geavanceerd luchtafweergeschut, onderzeeërs en gevechtsvliegtuigen had gekocht en bezig was met het stationeren van mobiele, met kernkoppen uitgeruste lange afstandsraketten (DF31) die een mondiaal bereik hadden.
Volgens het Pentagon kon de snelle militaire opbouw van China leiden tot een verstoring van het machtsevenwicht in de regio. Overigens rekenden de Amerikanen zichzelf ook tot 'de regio', aangezien ze in Japan, Zuid-Korea, op Hawaï en her en der in de Stille Zuidzee militaire bases hadden.

Belangrijke positie India

Peking verkondigde dat het jaarlijks geen 90 miljard, maar 26 miljard dollar aan defensie uitgaf. Buitenlandse analisten vonden dit bedrag ongeloofwaardig, maar volgens hen waren de Chinese bestedingen hoe dan ook veel kleiner dan die van de Amerikanen. Volgens schattingen van de Wereldbank gaven de VS jaarlijks 399 miljard dollar aan defensie uit.
De Chinese minister van Buitenlandse zaken Li Zhaoxing zei op 20 juli in een reactie op het Amerikaanse rapport: 'China vormt niet alleen geen bedreiging voor andere landen, het wil juist vriendschappelijke relaties aangaan die de samenwerking en ontwikkeling stimuleren'.
Onderminister Yang Jiechi zei verder dat de VS geen kans onbenut lieten om het gerucht te verspreiden dat China een potentieel gevaar was. Hij meende dat het Pentagon de banden met India had aangehaald zodat dat land op den duur militair tegenwicht kon gaan bieden aan de vermeende 'Chinese opmars'. Peking wees er echter op dat India het non-proliferatieverdrag nooit had geratificeerd. Daarom zou het onverantwoord zijn dat Washington op 18 juli 2005 had besloten tot nucleaire samenwerking met dat land. De Chinese reactie hierop was echter beheerst. 'We hopen dat de relevante samenwerking tussen China en India zal helpen om de vrede en stabiliteit in Azië te bewaren', aldus een verklaring van het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken van 20 juli.

(Vorige berichten pag. 440/3 - 2005)

LAOS

BINNENLAND

Ondergedoken Hmong geven zich over

Op 4 juni 2005 gaven 170 etnische Hmong-leden zich in de noordelijke provincie Xieng Khuang over aan de autoriteiten van Laos. Persbureau *AFP* meldde dit een dag later. De groep bestond uitsluitend uit vrouwen, kinderen en bejaarden.

Vietnam-oorlog

Tijdens de Vietnam-oorlog had de Amerikaanse CIA geronseld onder Hmong-rebellen voor deelname aan anticommunistische guerrillagroepen. Na de communistische machtsovername in Laos in 1975 waren duizenden Hmong-strijders naar Thailand of de VS gevlucht uit angst voor represailles van de nieuwe regering. Duizenden anderen hielden zich sindsdien schuil in de jungles van Laos en leefden er zeer geïsoleerd. In 2004 hadden diverse bronnen in Vientiane gemeld dat tussen de vijfhonderd en zevenhonderd van hen hun schuilplaatsen hadden verlaten en zich hadden overgegeven. Wat er sindsdien met hen was gebeurd, bleef onduidelijk. De 170 mensen die zich in juni 2005 overgaven hoorden ook tot de Hmong-leden die zich sinds 1975 hadden schuilgehouden.

Rebellen

Vanuit de Hmong-groepen die zich schuilhielden werd gewapend verzet tegen de regering in Vientiane geleverd. Zij zouden onder meer verantwoordelijk zijn voor aanslagen op bussen in 2003, waarbij veertig doden vielen. Laotiaanse militairen zochten daarom van tijd tot tijd in de oerwouden naar Hmong-strijders. Regelmatig kwamen berichten naar buiten van mensenrechtenschendingen door Laotiaanse militairen. Volgens analisten waren de vrouwen en kinderen het oerwoud uitgekomen uit angst hiervoor en waren de mannen achtergebleven om de strijd voort te zetten of uit angst voor vervolging.
De regerende communistische partij van Laos bevestigde dit echter niet. Volgens Vientiane bestond in Laos geen politiek verzet en dus ook geen rebellenbeweging van de Hmong. Een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken vertelde op 6 juni persbureau AFP dat de 170 mensen de wildernis waren uitgekomen in verband met een al tien jaar lopend overheidsprogramma om geïsoleerd levende bevolkingsgroepen een beter bestaan te bieden in meer ontwikkelde delen van het land.

Amerikanen gearresteerd

Toen de 170 Hmong zich overgaven werden ze begeleid door vier Amerikaanse staatsburgers, waarvan er twee zelf etnische Hmong waren. Zij werden onmiddellijk gearresteerd en naar Vientiane overgebracht voor ondervraging. Volgens de Engelstalige Thaise krant *the Nation* waren ze lid van de Fact Finding Commission (FCC), een Amerikaanse organisatie die contact hield met de ondergedoken Hmong-rebellen in Laos

en opkwam voor hun belangen. Ze zouden hebben willen controleren of de mensen na hun overgave wel goed werden behandeld door de autoriteiten.
Op 7 juni liet Laos drie van de vier Amerikaanse activisten vrij. Ze vertrokken naar Thailand. Een van hen, Ed Szendrey, zei daar in een interview met AFP dat de Hmong, voor zover hij het had kunnen overzien, goed waren behandeld toen ze zich overgaven. Hij vertelde dat ze het oerwoud hadden verlaten omdat daar geen toekomst voor hen was. Ze droegen er lompen en leden honger. Bijna een week later werd ook de vierde arrestant vrijgelaten.
De Verenigde Naties meldden eind juni dat er duidelijke aanwijzingen bestonden dat Laos de 170 mensen goed behandelde.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Laos ondertekent conventies tegen kinderarbeid

De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) maakte op 15 juni 2005 te Genève bekend dat Laos twee conventies tegen kinderarbeid had ondertekend. Het ging om een overeenkomst uit 1973 die landen verplicht om kinderarbeid bij wet te verbieden en één uit 1999, die zich keerde tegen de meest schrijnende vormen van kinderarbeid.
Laos was al sinds 1964 lid van de ILO, maar had tot dan geen enkele conventie ondertekend.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Groei van export verwacht

Het Laotiaanse persbureau *KPL* meldde op 22 februari 2005 dat Laos in het fiscale jaar oktober 2003-oktober 2004 voor omgerekend bijna 310 miljoen euro had geëxporteerd. De export van goud was met 57,8 procent toegenomen, van agrarische producten met 54,8, van koffie met 19,3 procent en van textiel met 13,8 procent. In het fiscale jaar 2004-2005 verwachtte KPL een groei van de export met 12,2 procent.
Volgens cijfers van de CIA was de economie van Laos in 2004 gegroeid met 6 procent bij een inflatie van 12,3 procent.

ADB en Wereldbank financieren omstreden stuwdam in Laos

Na langdurige risicoanalyses besloot de Wereldbank eind maart 2005 om 270 miljoen dollar (ca. 224 miljoen euro) aan Laos te lenen voor de bouw van de stuwdam Nam Theun 2, een hydro-elektriciteitcentrale met een capaciteit van 1.070 megawatt. De Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB) kwam op 4 april met 120 miljoen dollar over de brug. Nu de dam de steun van deze twee organisaties had, was het voor Laos vermoedelijk eenvoudiger om ook andere financiers te interesseren. De dam in de rivier de Nam Theun zou omgerekend ruim 1 miljard euro gaan kosten en worden gebouwd door twee bedrijven uit Thailand en één uit Frankrijk. Naar verwachting zou hij in 2009 klaar zijn.

De ADB en de Wereldbank hadden zich achter de bouw van de dam geschaard omdat ze meenden dat deze goed was voor de economie van Laos. De opgewekte elektriciteit zou met name naar Thailand geëxporteerd gaan worden. Milieuorganisaties vreesden echter dat de dam het ecosysteem in centraal Laos bedreigde, evenals de visstand in de Mekong, waar de Nam Theun in uitmondde. Rajat M. Nag van de ADB zei echter dat een deel van de financiering gebruikt zou worden voor milieubescherming. En er zouden doorlopend controles komen, ook om eventuele corruptie tijdig te kunnen constateren.
Op 15 juni beloofde buurland Vietnam dat het Laos zou helpen bij de bouw van twee andere hydro-elektriciteitscentrales, de Xekaman 3 en de Nam Mo-dam. Samen zouden ze een capaciteit van 345 megawatt krijgen.

LANDBOUW

VN positief over bestrijding van opium in Laos

In Laos werd in 2005 ongeveer 73 procent minder papaver verbouwd dan in 2004. Dit bleek uit cijfers die het bureau voor drugsbestrijding van de Verenigde Naties (UNODC) publiceerde op 26 juni 2005. De productie van opium, waar papaver de grondstof van was, bleek met 6,7 procent afgenomen. De oppervlakte waarop papaver werd verbouwd was afgenomen van 26.800 ha. in 1998 tot 1.800 ha. in 2005. Volgens de UNODC was Laos zo succesvol met de bestrijding van de papaverteelt omdat men opiumboeren goede alternatieven bood en verslaafden hielp bij het afkicken.
De UNODC verwachtte dat eind 2005 in Laos in het geheel geen opium meer zou worden geproduceerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Zoektocht naar vermiste Amerikaanse militairen

Een Laotiaans-Amerikaaanse werkgroep voltooide in april 2005 de derde fase van een project om Amerikaanse militairen op te sporen, die tijdens de Vietnam-oorlog vermist waren geraakt in Laos. De zoektocht was in 1985 begonnen. Sindsdien waren er resten van 194 mensen naar de VS overgebracht. In april 2005 was van 569 vermiste Amerikanen nog altijd niets terug gevonden.

(Vorige berichten pag. 49/1 - 2005)

MALEISIË

BINNENLAND

UMNO schorst vice-voorzitter wegens corruptie

De regeringspartij Verenigde Maleisische Nationale Organisatie (UMNO) schorste op 25 juni 2005 Mohamed Isa Samad voor zes jaar als partijlid omdat hij zich bij de verkiezingen het jaar daarvoor schuldig gemaakt zou hebben aan stemmenkoperij. Isa was minister van Territoriale zaken en een van de drie vice-voorzitters van de UMNO. Zelf ontkende hij de aantijgingen.
Sinds de verkiezingen waren 69 partijfunctionarissen van de UMNO berispt of geschorst wegens corruptie.

Corruptie wijdverbreid

Corruptie is wijdverbreid in Maleisië. De overheid publiceerde in juni 2005 de resultaten van een onderzoek waaruit bleek dat slechts 31 procent van de overheidsmedewerkers melding zou maken van corruptie. En van de universiteitsstudenten zou 30 procent steekpenningen aannemen als zij een baan bij de overheid hadden.
Het uitroeien van corruptie was de belangrijkste verkiezingsbelofte van premier Abdullah. Hij werd na zijn verkiezingszege in 2004 echter in verlegenheid gebracht toen bleek dat vooral zijn eigen UMNO zich

schuldig had gemaakt aan stemmenkoperij en andere vormen van corruptie. Op 17 juli zei Abdullah echter dat onderzoek geen bewijzen had opgeleverd dat in de partijtop nog mensen zaten die iets te verwijten viel.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Bedrijfsleven in problemen na uitzetting van buitenlanders

Meer tijd voor vertrek immigranten

De Maleisische minister van Binnenlandse zaken Azmi Khalid zei op 2 februari 2005 dat illegale immigranten meer tijd kregen om het land te verlaten. Eerder was aangekondigd dat ze op 1 februari weg moesten zijn. Wie toch bleef, riskeerde stokslagen en een gevangenisstraf. Op de eerste dag van de maand hadden naar schatting 380 duizend mensen het land reeds verlaten, maar ca. 400 duizend anderen niet. Het merendeel van hen was afkomstig uit Indonesië. Zij kregen uitstel omdat Jakarta daarom had gevraagd. Indonesië zei de terugkeer van de vele honderdduizenden landgenoten niet aan te kunnen omdat het al zijn aandacht nodig had voor de wederopbouw van Atjeh, dat in december ernstig was getroffen door de grote tsunami.

Deadline verloopt

Op 1 maart zette Maleisië de politie, de immigratiediensten en 300 duizend reservisten in om de illegale buitenlanders toch het land uit te zetten of te detineren. Een week later beschuldigde vice-premier Najib Razak Indonesië van het moedwillig tegenwerken van de terugkeer van haar onderdanen omdat het land alleen repatrianten zou toelaten die over geldige papieren beschikten. Had men deze niet, dan moesten ze eerst worden aangevraagd. De Indonesische autoriteiten zouden deze echter uiterst traag verstrekken en er bovendien zo'n 300 euro voor vragen, een bedrag waarvoor de gemiddelde illegale werknemer zes weken moest werken. Desondanks was het aantal teruggekeerde mensen op 8 maart opgelopen tot een half miljoen.

Indonesiërs toch weer welkom

Aangezien tot eind vorig jaar rond de tien procent van alle banen in Maleisië door buitenlanders zonder werkvergunning werd ingevuld, kreeg het Maleisische bedrijfsleven na hun vertrek te kampen met personeelstekorten. Met name plantages, bouwbedrijven, restaurants en fabrieken bleken niet zonder hen te kunnen.
Naar aanleiding hiervan opende de Maleisische overheid in het voorjaar van 2005 kantoren in Indonesië om de juist gerepatrieerde werknemers te werven voor terugkeer naar Maleisië, maar dan legaal. In mei werden deze kantoren echter alweer gesloten omdat de vergunningen die nodig waren om in Indonesië arbeidskrachten te mogen werven, volgens Maleisië niet te betalen waren. Daarom maakte Maleisië op 26 mei bekend dat Indonesiërs in het vervolg op toeristenvisa het land mochten binnenkomen en na aankomst op zoek mochten gaan naar werk.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Maleisië hervormt aan staat gelieerde bedrijven

Maleisië stelde in mei 2004 de voormalige investeringsbankier Azman Mokhtar aan als directeur van het staatsinvesteringbedrijf Khazanah. Hij kreeg opdracht om aan de staat gelieerde bedrijven te hervormen. Want deze zouden slecht worden bestuurd en te veel personeel in dienst hebben. Dit resulteerde in matige bedrijfsprestaties.
Reeds enkele dagen na de aanstelling van Azman Mokhtar werden de voltallige raden van bestuur van het telefoonbedrijf Telekom Malaysia en van het energiebedrijf Tenaga Nasional ontslagen. Soortgelijke ingrepen in andere bedrijven volgden. Beleggers reageerden positief. De aandelen van de vijftien belangrijkste beursgenoteerde semi-overheidsbedrijven stegen tussen mei 2004 en juli 2005 gemiddeld met 18 procent in waarde. De gemiddelde waardestijging van de aandelen in deze periode was 15 procent.

Tweede hervormingsronde

Op 29 juli 2005 kondigde premier Abdullah Badawi een tweede hervormingsronde aan. Voor eind 2006 moesten de bedrijven tien verbeteringen doorvoeren, waaronder efficiënter bestuur, efficiënter inkoopbeleid, algehele kostenbeheersing en het opvoeren van de productiviteit. Ook moesten ze bewijzen dat er geen overbodig personeel in dienst was.
Aan de staat gelieerde bedrijven vertegenwoordigden ca. 36 procent van de kapitaalswaarde van het Maleisische bedrijfsleven. Ze boden werk aan 5 procent van de beroepsbevolking.

Maleisische economie groeit met ruim 7 procent in 2004

De Maleisische Centrale Bank maakte op 1 maart 2005 bekend dat de economie in het jaar daarvoor gemiddeld met 7,1 procent was gegroeid. Er was in de loop van het jaar wel een afname van de groei te zien, tot 5,6 procent in het vierde kwartaal.

Maleisië moedigt islamitisch bankieren aan

De Centrale Bank van Maleisië bepaalde op 1 maart 2005 dat islamitische banken in het vervolg tot 49 procent in buitenlandse handen mochten zijn. Voor andere banken bleef de bestaande limiet van dertig procent gehandhaafd. Maleisië hoopte dat een toename van buitenlandse investeringen ertoe zou leiden dat de islamitische banken sneller zouden groeien en dat meer mensen van hun diensten gebruik zouden gaan maken.
In 2005 waren acht islamitische banken in Maleisië actief. Ze hielden zich aan het islamitische verbod op het innen van rente.

JUSTITIE

Maleisië weigert Tahir uit te leveren aan de VS

De Maleisische premier Abdullah Ahmad Badawi zei op 17 februari 2005 dat zijn land de in mei 2004 gearresteerde Sri Lankaan Buhary Syed Abu Tahir niet aan de Verenigde Staten zou uitleveren. Washington had hierom gevraagd. Abdullah vertelde dat Maleisië Tahir zelf wilde vasthouden voor ondervraging.
De zakenman zou een belangrijke rol hebben gespeeld in een mondiaal netwerk dat illegaal nucleaire technologie verkocht, vermoedelijk aan onder meer Libië, Iran en Noord-Korea. Het netwerk werd geleid door de Pakistaanse wetenschapper Abdul Qadeer Khan.

Schrijver van boek over Anwar veroordeeld

Het Maleisische persbureau *Bernama*

maakte op 8 juli 2005 bekend dat Khalid Jafri tot een jaar cel was veroordeeld wegens het schrijven van het boek 'Vijftig redenen waarom Anwar geen premier kan zijn'.
Het in 1998 uitgegeven boek stond vol beschuldigingen tegen de voormalige vicepremier van Maleisië Anwar Ibrahim en zou diens val en detentie in 1998 hebben bespoedigd. Na Anwars vervroegde vrijlating, in september 2004, had hij Khalid aangeklaagd omdat het boek vol zou staan met 'gemene leugens'. Hij werd in het gelijk gesteld.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Maleisië legt islamitische moraalpolitie beperkingen op

In Maleisië ontstond in februari 2005 een discussie over het functioneren van de religieuze moraalpolitie. Deze werd in de regel aangestuurd door lokale ministeries van Moslimzaken en moest controleren of moslims zich wel volgens de normen van de religie gedroegen. De politie-eenheden richtten zich alleen op etnische Maleisiërs omdat die volgens de Maleisische wet automatisch moslim waren. Andere bevolkingsgroepen lieten ze in principe met rust.

Inval in discotheek

De discussie barstte los naar aanleiding van een inval in een trendy discotheek in Kuala Lumpur. Tientallen vrouwelijke bezoekers hadden naderhand klachten ingediend omdat de moraalpolitie hen tien uur lang had vastgehouden, zonder hen toe te staan naar het toilet te gaan. Ook zouden zij seksueel zijn geïntimideerd. Ook mannen klaagden over beledigingen en fysieke mishandelingen.

Petitie aangeboden

Ongeveer vijftig Maleisische mensenrechtenorganisaties, vrouwengroepen en vakbonden boden op 22 maart de federale overheid een petitie aan met het verzoek om iets te doen tegen de moraalpolitie. Ze zeiden dat het voorval in Kuala Lumpur niet op zich stond. De politie zou bijvoorbeeld verregaand infiltreren in het privé-leven van moslims, en in de deelstaat Melaka was zelfs een jeugdbrigade opgericht om islamitische stellen te bespioneren. In februari en maart waren enkele tientallen moslims gearresteerd omdat ze 'verderfelijke' nachtclubs hadden bezocht, zonder toezicht van derden waren samengekomen met iemand van het andere geslacht of de hand van hun partner in het openbaar hadden vastgehouden.

Als reactie op de petitie bepaalde de landelijke overheid vier dagen later dat de religieuze politie alleen nog invallen in horecagelegenheden of woningen mocht doen als ze daar expliciet toestemming van de reguliere politie voor had gekregen. Verder werd de jeugdbrigade in Melaka verboden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Indonesië en Maleisië ruziën over territoriale wateren

De Maleisische vice-premier Najib Razak en de Indonesische vice-president Jusuf Kalla maakten op 6 mei 2005 in een gemeenschappelijke verklaring bekend dat er geen militair machtsvertoon op de Celebeszee meer zou plaatsvinden. Voorlopig zouden marineschepen van beide landen elkaar op de omstreden wateren tolereren en problemen zouden langs diplomatieke weg worden opgelost, aldus de verklaring.

Het Internationale Hof van Justitie in Den Haag had in december 2002 bepaald dat de eilanden Sipadan en Ligitan in de Celebeszee bij Maleisië hoorden. Maleisië en Indonesië betwistten de eilanden en waren daarom naar het Hof gestapt.

In 2004 liepen de spanningen rondom het zeegebied ten oosten van Borneo opnieuw op nadat gebleken was dat er aanzienlijke gas- en olievelden lagen. In hetzelfde jaar gaf Indonesië het Amerikaanse olieconcern Unocal toestemming voor boringen. Maleisië op haar beurt gaf oliebedrijf Shell begin 2005 rechten voor boringen in hetzelfde zeegebied. Als reactie hierop stuurde Indonesië drie marineschepen en vier F-16 gevechtsvliegtuigen om zijn heerschappij over het zeegebied te demonstreren, maar ook Maleisië stuurde militaire schepen. Op 8 april botsten marineschepen van de twee landen in de betwiste wateren met elkaar omdat ze weigerden voor elkaar te wijken.
Om verdere escalatie te voorkomen besloten de regeringen van de twee buurstaten hierna om met elkaar te gaan praten.

(Vorige berichten pag. 108/1 - 2005)

PAKISTAN

BINNENLAND

Pakistan laat Asif Zardari vrij

Het Pakistaanse Hooggerechtshof liet Asif Zardari, de echtgenoot van de voormalige Pakistaanse premier Benazir Bhutto, op 21 november 2004 op borgtocht vrij. Hij had acht jaar vastgezeten wegens corruptie en samenzwering met als doel Bhutto's broer, Mir Murtaza, te vermoorden. Dat hij vrij werd gelaten betekende niet dat hij geen verdachte meer was.

Relaties met de PPP

De leiding van de Pakistaanse Volkspartij (PPP), waarvan Bhutto en Zardari lid waren, vertelde dat er gesprekken met de Pakistaanse regering waren geweest over de vrijlating van Zardari. Er zou echter geen schikking zijn getroffen. Analisten dachten dat Zardari was vrijgelaten in opdracht van president Musharraf, met de bedoeling de relaties met de PPP te verbeteren. De oppositionele PPP stond uiterst kritisch tegenover het staatshoofd omdat hij Pakistan onder militair gezag had geplaatst. Daarom moest Musharraf zich voor parlementaire steun wenden tot de conservatieve moslimpartijen. Voor zijn strijd tegen het alsmaar opruk-kende moslimextremisme in Pakistan zou hij echter meer hebben aan de parlementaire steun van de PPP.

Bezoek aan Benazir Bhutto

Zardari zei na zijn vrijlating dat hij de PPP nieuw leven wilde inblazen en dat hij zich zou gaan verzetten tegen de heerschappij van Musharraf. Hij wilde echter eerst Benazir Bhutto bezoeken, die afwisselend in Londen en Dubai in ballingschap verbleef. Aanvankelijk weigerden de Pakistaanse autoriteiten hem te laten gaan. Op 28 december kreeg hij echter alsnog een paspoort en vloog naar Dubai. Ruim drie maanden later, op 16 april 2005, keerde hij terug. Ongeveer vijfhonderd sympathisanten van de PPP, waaronder dertig parlementariërs, werden aangehouden toen ze hem opwachtten op het vliegveld van Lahore. Als officiële reden werd opgegeven dat manifestaties van oppositiepartijen tijdelijk verboden waren. De arrestanten werden twee dagen later vrijgelaten.

Pakistan

Bhutto en Sharif pleiten samen voor democratie in Pakistan

Op 10 februari 2005 had Benazir Bhutto in Jeddah (Saoedi-Arabië) een ontmoeting met een andere voormalige Pakistaanse premier in ballingschap, Nawas Sharif. Dit gebeurde in het geheim omdat het gastland geen politieke activiteiten van buitenlandse oppositiebewegingen op zijn grondgebied tolereerde. Er kwam dan ook geen gemeenschappelijke verklaring van de twee oppositieleiders, die elkaar voor het eerst ontmoetten. Ahsan Iqbal van Sharifs Pakistaanse Moslim Liga (PML) zei echter tegenover de *BBC* dat de twee een overeenkomst hadden getekend waarin ze opriepen tot herstel van de democratie in Pakistan en vroegen om de instelling van een onafhankelijke verkiezingscommissie. De PML en de PPP zouden werkgroepen oprichten ter promotie van de democratie in Pakistan.

Musharraf mag opperbevelhebber blijven

Het Hooggerechtshof bepaalde op 13 april 2005 dat Musharraf zowel president als legerleider mocht zijn. Nadat het Lagerhuis in oktober 2004 had ingestemd met het aanblijven van president Musharraf als legerleider, stemde in november ook het Hogerhuis hiermee in. Musharraf had eerder beloofd als legerleider te zullen aftreden, zodat Pakistan weer onder civiel bestuur kon komen. Hij was hier later echter op teruggekomen omdat zijn aftreden de stabiliteit van Pakistan in gevaar zou brengen. Hoewel de meerderheid van het parlement daarmee instemde, meenden de Pakistaanse Volkspartij (PPP) en de conservatieve moslimalliantie MMA dat zijn aanblijven als legerleider onconstitutioneel was. Ze stapten daarop naar de rechter.
In een reactie op het boven gememoreerde vonnis zei de Pakistaanse Raad van Advocaten dat de gang van zaken wel degelijk onconstitutioneel was. Het Hooggerechtshof zou onder druk van de Pakistaanse regering tot zijn besluit zijn gekomen.

De Verenigde Staten en het Britse Gemenebest steunden het aanblijven van Musharraf als opperbevelhebber. Het westen was ooit een belangrijk criticus van Musharraf geweest omdat hij door een staatsgreep aan de macht was gekomen. Maar omdat Pakistan in 2001 een bondgenoot in de strijd tegen het terrorisme was geworden, was de kritiek sindsdien grotendeels verstomd.

Pakistan verbiedt publicatie over Theo van Gogh

Een rechtbank in de Pakistaanse hoofdstad Islamabad verbood op 26 november 2004 de laatste editie van het Amerikaanse tijdschrift *Newsweek*. De reden was een artikel over de vermoorde Nederlandse cineast Theo van Gogh. Daar waren afbeeldingen bij geplaatst uit *Submission*, een film over vrouwenmishandeling die Van Gogh samen met de Nederlandse politica Ayaan Hirsi Ali had gemaakt. In de film waren koranteksten op het lichaam van een vrouw te zien en de rechter zag dit als 'ontheiliging van de koran'.

Controle over Zuid-Waziristan, maar geen spoor van Bin Laden

Bij de gewapende acties die het Pakistaanse leger sinds het begin van het jaar in zuidelijk Waziristan tegen Al-Qaeda en de Talibaan was begonnen, waren geen leiders opgepakt, zo berichtte de *BBC* op 9 december 2004. Volgens Pakistan waren duizenden militanten in 2001 en 2002 na de val van de Talibaan in Afghanistan naar deze Pakistaanse regio gevlucht. Er zouden terroristische trainingskampen zijn waar buitenlandse strijders uit Centraal-Azië, Afghanistan, Tsjetsjenië en diverse Arabische landen actief waren. De militanten zouden worden gesteund door opstandige stammen uit de regio, die net als de meeste Talibaan-strijders tot de etnisch groep Pashtun behoorden. In Pakistan waren de Pashtun een minderheid en ze accepteerden het gezag van de Pakistaanse regering in Islamabad niet.
Sinds het begin van de strijd tegen terrorisme in 2001 waren in Waziristan ca. 70.000 Pakistaanse troepen gelegerd.

Vredesakkoord

Op 7 februari 2005 sloten het Pakistaanse leger en stamhoofden uit Zuid-Waziristan een vredesakkoord. De stamhoofden beloofden geen overheidsdoelen meer aan te vallen en geen steun meer te geven aan Al-Qaeda of de Talibaan. Het leger liet in ruil hiervoor gearresteerde stamleden vrij en Pakistan betaalde 32 miljoen roepie (ruim 451 duizend euro) aan vier militanten uit Waziristan, die schulden bij Al-Qaeda moesten aflossen.

Een van de belangrijkste militanten uit de regio, Abdullah Mehsud, alias Noor Alam, steunde het vredesakkoord niet. Abdullah Mehsud was een Talibaan-strijder en had na arrestatie in Afghanistan twee jaar vastgezeten in het Amerikaanse detentiecentrum Guantánamo Bay op Cuba. Na zijn vrijlating was hij in Waziristan neergestreken. Hij zou in oktober 2004 twee Chinezen hebben ontvoerd, waarvan er een was omgekomen. Vanuit een schuilplaats zei hij in februari 2005 per telefoon tegen een BBC-correspondent in Pakistan dat hij geen enkel vredesverdrag zou steunen. Het enige waarmee hij instemde was een heilige oorlog tegen Amerika en 'diens agent Pakistan'.
Op 15 maart zei president Musharraf dat Mehsud in noordelijk Waziristan was doodgeschoten. Onafhankelijke bronnen konden dit bericht echter niet bevestigen.

'Leider van Al-Qaeda' gearresteerd

De Libiër Abu Faraj al-Libbi werd op 2 mei, na een vuurgevecht bij Peshawar, gearresteerd. Hij werd ervan verdacht in 2003 twee mislukte moordaanslagen op president Musharraf en in 2003 een aanslag op premier Shaukat Aziz te hebben beraamd. Pakistan wees Al-Libbi uit naar de Verenigde Staten, die meenden dat hij na de arrestatie van Khalid Sheikh Mohammed in 2003 diens leidende rol binnen Al-Qaeda had overgenomen. Sinds het begin van de oorlog tegen het terrorisme. in 2001, had Pakistan ongeveer 700 vermeende militante moslims aan de VS uitgeleverd.

'Militanten verslagen'

Majoor-generaal Niaz Khattak van het Pakistaanse leger zei op 28 mei dat alle terroristische netwerken in zuidelijk Waziristan waren vernietigd. Sinds het begin van de gewapende acties in 2004 waren volgens Khattak 306 militanten gedood, waaronder honderd buitenlanders, en 700 moslimstrijders gearresteerd. Aan de kant van het Pakistaanse leger zouden 250 doden zijn gevallen.

Amerikaanse inlichtingendiensten waren gematigd enthousiast. Ze zeiden dat veel militanten de acties hadden overleefd en naar noordelijk Waziristan waren gevlucht.

'Mullah Omar en Osama bin Laden zijn in leven'

Bij de acties in Waziristan werd geen spoor gevonden van de voortvluchtige leider van Al-Qaeda, Osama bin Laden. Alom werd vermoed dat hij zich schuilhield in Zuid-Waziristan.
Op 5 juni zei Talibaan-commandant Mullah Akhtar Usmani in een interview met de Pakistaanse commerciële tv-zender *Geo* dat hij regelmatig contact had met Bin Laden en ook met Mullah Omar, de hoogste Talibaan-leider die na het verdrijven van de Afghaanse Talibaan-regering in 2001 was ondergedoken. Naar aanleiding van dit bericht kregen de Pakistaanse autoriteiten en de CIA veel kritiek, want als een tv-zender in contact kon komen met kopstukken van Al-Qaeda of de Talibaan, zouden zij dat ook moeten kunnen. CIA-directeur Porter Goss zei hierna in een interview met *Time Magazine* dat hij wel degelijk wist waar Bin Laden zich schuil hield. Hij kon echter niet gepakt worden zo lang er nog 'zwakke schakels' zaten in de wereldwijde strijd tegen terrorisme. Hij wijdde hier niet verder over uit.
Enkele weken eerder had de Amerikaanse ambassadeur in Afghanistan, Zalmay Khalilzad, Pakistan ervan had beschuldigd terroristen de hand boven het hoofd te houden. Wellicht doelde Goss hierop.

Amerikanen beschieten Noord-Waziristan

Amerikaanse troepen beschoten op 14 juli vanuit Afghanistan een gebied nabij het Pakistaanse dorp Lowara Mandi in noordelijk Waziristan. Er vielen 24 doden. Volgens luitenant-generaal Jerry O'Hara, woordvoerder van het Amerikaanse leger in Afghanistan, waren de slachtoffers strijders van Al-Qaeda en de Talibaan. Ze zouden vanuit Pakistan 25 raketten op Afghanistan hebben afgeschoten. Hierbij was één Afghaanse soldaat omgekomen.
Afghanistan klaagde al langer dat militanten vanuit Pakistan illegaal de grens overstaken.
Toen de slachtoffers werden begraven riepen enkele duizenden inwoners van Noord-Waziristan anti-Amerikaanse leuzen.
Het Pakistaanse leger maakte drie dagen later bekend dat het een groep 'buitenlandse militanten' had omsingeld in Noord-Waziristan. Omdat zij al schietend probeerden te ontsnappen, waren er gevechten uitgebroken waarbij 17 moslimstrijders en een onbekend aantal burgers om het leven kwamen. Ook waren er 16 lokale stamhoofden gearresteerd omdat ze de militanten steun zouden hebben verleend.

Gevechten in Baluchistan

Aanslag in Quetta

Bij een bomaanslag op een markt in de Pakistaanse stad Quetta op 9 december 2004 vielen elf doden. De aanslag werd opgeëist door het tamelijk onbekende Bevrijdingsleger van Baluchistan. Een woordvoerder van dit rebellenleger zei het te betreuren dat onder de doden slechts twee militairen waren, want feitelijk was de aanslag gericht tegen een militair konvooi. Het was een protest tegen 'de toenemende invloed van Punjabi's'.

Onrust nabij Dera Bugti

In januari 2005 vielen in de omgeving van Dera Bugti in Pakistaans Baluchistan bij gevechten tussen opstandige stammen en nationale veiligheidstroepen acht doden. Aanleiding was de verkrachting van een arts, volgens de lokale bevolking door een officier van de Pakistaanse veiligheidstroepen. De dieper liggende reden was echter de overtuiging dat Pakistan de regio onvoldoende liet meeprofiteren van de natuurlijke hulpbronnen die er waren, zoals aardgas.
De opstand werd geleid door stamhoofd Akbar Bugti, die meer autonomie voor de regio wilde.
Islamabad stuurde extra veiligheidstroepen, maar die konden niet voorkomen dat mannen van Akbar Bugti bijna dagelijks aanslagen pleegden op overheidsdoelen, waaronder elektriciteitsvoorzieningen.
Op 17 maart verhevigde het geweld in deze regio nadat aanhangers van Akbar Bugti een legerkonvooi hadden aangevallen. Volgens de lokale autoriteiten vielen hierbij ten minste 23 doden. Akbar Bugti ontkende de aanval echter. Volgens hem waren zijn mannen door de veiligheidstroepen geprovoceerd en hadden deze bovendien zestig burgers gedood.

Religieus geïnspireerde aanslagen in Pakistan

Net als in de periode daarvoor vielen tussen november 2004 en juli 2005 in Pakistan veel doden bij religieus getinte aanslagen.
De hoge sjiietische geestelijke Agha Ziauddin overleed op 13 januari 2005, vijf dagen nadat hij in het noordelijke stadje Gilgit was neergeschoten. Aangezien soennieten en sjiieten elkaar in Pakistan al jaren bestreden, werd aangenomen dat de aanslag door soennitische activisten was gepleegd. Uit woede braken in Gilgit ernstige rellen uit, waarbij winkels in brand werden gestoken en vijftien doden vielen. Ook in Islamabad en Lahore protesteerden sjiieten tegen de aanslag. Daar werden enkele honderden demonstranten gearresteerd toen ze auto's in brand staken en journalisten aanvielen.

In het dorp Fatehpur, driehonderd kilometer ten zuiden van Quetta, vielen op 19 maart 43 doden bij een bomaanslag op een sjiietisch heiligdom. Vanwege festiviteiten hadden zich daar enkele duizenden gelovigen verzameld. Er werden vier aanhoudingen verricht, allemaal leden van de sinds 2002 verboden soennitische organisatie Sipah-e-Sahaba.

Bij een bomaanslag op het heiligdom Bari Imam in Islamabad vielen op 27 mei achttien doden en vijftig gewonden. Ten tijde van de aanslag waren honderden sjiieten aanwezig om het einde van een religieus festival te vieren. De aanslag werd niet opgeëist. Volgens de lokale politie was het een zelfmoordaanslag.

Drie miljoen Afghanen in Pakistan

Uit onderzoek van de Pakistaanse overheid en de VN-vluchtelingenorganisatie (UNHCR) bleek op 2 mei 2005 dat er 3 miljoen Afghanen langdurig in Pakistan verbleven. Het merendeel was gevlucht voor vijandelijkheden in eigen land, maar ze waren lang niet allemaal als vluchtelingen geregistreerd bij de UNHCR. Sinds 2002 waren er al ruim 2,3 miljoen Afghaanse vluchtelingen vrijwillig naar hun eigen land teruggekeerd.
Het was het eerste onderzoek naar Afghanen in Pakistan sinds de Sovjet-invasie in Afghanistan in 1979.

'Pakistaanse geestelijken: 'Zelfmoordaanslagen zijn onislamitisch'

Meer dan 50 vooraanstaande Pakistaanse geestelijken van alle islamitische stromingen verklaarden op 17 mei 2005 dat zelf-

moordaanslagen in strijd waren met de islam. De fatwa (islamitisch decreet) maakte echter een uitzondering voor zelfmoordaanslagen in Israël en Kashmir, omdat er volgens de islamitische geestelijken onderscheid gemaakt moest worden tussen terrorisme en vrijheidsstrijd.
De vooraanstaande soennitische leider Sarfraz Naeemi uit Lahore weigerde het decreet te ondertekenen. Hij voerde als reden aan dat de Amerikanen dit zouden misbruiken voor hun 'propaganda' tegen zelfmoordaanslagen, terwijl ze zelf, zoals hij zei, 'moslims afslachten in Irak en Afghanistan'.

Pakistaanse koranscholen in opspraak na aanslagen in Londen

Na de bomaanslagen in Londen op 7 en 21 juli 2005 kwamen Pakistaanse madrassa's (koranscholen) in opspraak, omdat tenminste twee van de daders daar hun extremistische ideeën zouden hebben opgedaan. Beide waren Britten van Pakistaanse komaf.

Sterke toename aantal madrassa's

Het aantal madrassa's in Pakistan was in de afgelopen jaren explosief gegroeid. Volgens de Internationale Crisisgroep (ICG) waren er 137 in 1947, en nam dit toe tot 3.000 in 1988 en 13.000 in 2005. De meeste madrassa's waren onschuldige plattelandsscholen waar kinderen van arme gezinnen gratis konden leren lezen en schrijven, en onderwijs kregen over de islam. Sommige werden echter geleid door extremistische organisaties. Zo zeiden familieleden van Shezad Tanweer, een van de daders die bij de zelfmoordaanslagen in Londen op 7 juli omkwam, dat hij had gestudeerd aan een madrassa die was gelieerd aan de Lashkar-e-Taiba (het leger van de zuiveren). Deze organisatie was in de jaren negentig het best getrainde islamitische rebellenleger van Kashmir. Oprichter Hafiz Mohammed Saeed pleitte voor een wereldwijde heilige oorlog (jihad) tegen 'ongelovigen'. De organisatie was in 2002 verboden, maar door Saeed toch voortgezet onder de naam Jamaat ud-Daawa (partij van de prediking).

Musharraf wil steun niet verliezen

Dat een dergelijke organisatie ondanks een verbod actief kon blijven, alleen maar door de naam te veranderen, wekte in het westen de indruk dat de Pakistaanse regering de strijd tegen moslimextremisme niet al te serieus nam. Dit idee werd versterkt doordat Pakistan weliswaar veel extremisten arresteerde, maar er evenveel vrij liet rondlopen. Waarnemers vermoedden dat het optreden van president Musharraf weinig doortastend was omdat hij politieke steun kreeg van de Islamitische alliantie (MMA) – een coalitie van zes conservatieve politieke partijen die Pakistan verder wilde islamiseren en geen principiële bezwaren had tegen de jihad. Als Musharraf het fundamentalisme hard aanpakte zou hij geen noemenswaardige politieke achterban meer hebben en feitelijk alleen nog door het leger worden gesteund.

Maatregelen tegen extremisme

Desondanks zei Musharraf na de aanslagen in Londen dat hij het extremisme in zijn land de oorlog verklaarde. Hij voegde hier wel aan toe dat Groot-Brittannië de schuld van de bomaanslagen niet alleen bij Pakistan moest leggen. Ook extremisme in Groot-Brittannië zelf moest worden aangepakt.

Op 15 juli bepaalde de Pakistaanse president dat verboden organisaties niet opnieuw actief mochten worden onder een andere naam. Ook werd het produceren en distribueren van extremistisch beeld- en geluidsmateriaal verboden en mochten militante organisaties geen geld meer inzamelen. Verder moesten alle madrassa's zich voor het eind van het jaar laten registreren en moskeeën, waarvan bekend was dat ze opriepen tot haat, zouden scherper in de gaten worden gehouden.
De MMA sprak zich uit tegen de maatregelen. Op 22 juli organiseerden religieuze organisaties her en der in Pakistan protestdemonstraties, maar de belangstelling hiervoor bleek klein te zijn. Er kwamen in totaal circa 2.000 mensen opdagen.

'Al-Qaeda uitgeschakeld'

De wereld werd op 23 juli opgeschrikt door nieuwe bomaanslagen die dit keer plaatsvonden in de Egyptische badplaats Sharm al-Sheikh.
Musharraf zei twee dagen later op een persconferentie in Lahore dat Al-Qaeda in Pakistan was uitgeschakeld, behalve in Waziristan waar de organisatie volgens hem ernstig verzwakt nog actief was. Hij voegde eraan toe dat indien de aanslagen in Londen en Sharm al-Sheikh door Al-Qaeda waren gepleegd, deze onmogelijk vanuit Pakistan konden zijn voorbereid.
Maar een paar dagen later werden in Quetta toch weer 114 mensen, die verdacht werden van extremisme, gearresteerd. Hiermee kwam het aantal arrestanten in Pakistan sinds de aanslagen in Londen op ongeveer 700, en dit betrof bijna allemaal extremistische geestelijken en militanten.
Bij een inval in een madrassa in Dargai Mandi (Noord-Waziristan) werden op 29 juli grote hoeveelheden explosieven aangetroffen. Musharraf zei hierna dat nog altijd niet was bewezen dat Pakistaanse groeperingen iets te maken hadden met de aanslagen in Groot-Brittannië of Egypte. Dat Pakistan doorging met het bestrijden van het extremisme had volgens hem de opzet het land zelf veiliger te maken.
Omdat het moslimextremisme in Pakistan volgens Musharraf tot op grote hoogte door buitenlanders werd gepropageerd, bepaalde hij op 29 juli dat alle naar schatting 1.400 buitenlanders die studeerden aan Pakistaanse madrassa's, onmiddellijk het land moesten verlaten. Dit gold ook voor Pakistani met een dubbele nationaliteit.

Ernstigste treinongeluk uit Pakistaanse geschiedenis

Nabij Ghotki, in de Pakistaanse provincie Sindh, botste op 13 juli 2005 een passagierstrein op een andere trein die wegens een defect stilstond. Volgens de spoorwegautoriteiten had de machinist een rood sein genegeerd. Enkele wagons ontspoorden, en een trein uit tegenovergestelde richting botste daar vervolgens op. Het gevolg was dat er 133 doden en honderden gewonden vielen en dat zeventien treinstellen totaal werden verwoest.
Het was het ernstigste treinongeluk uit de Pakistaanse geschiedenis.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Krachtige groei van Pakistaanse economie

Het Internationale Monetaire Fonds (IMF) maakte op 25 april 2005 bekend dat de Pakistaanse economie in het voorafgaande jaar met 7,5 procent was gegroeid. De inflatie

bedroeg 8,8 procent, het hoogste niveau sinds 1997 en volgens het IMF reden tot bezorgdheid. De regionale directeur van het IMF, Mohsin S. Khan, zei op een conferentie in Islamabad dat Pakistan meer aan armoedebestrijding moest doen omdat de kloof tussen arm en rijk met de dag groeide. Van alle Pakistani leefde in 2005 rond de 30 procent onder de armoedegrens.
Om de hoge inflatie te beteugelen besloot de Pakistaanse Centrale Bank om de rentevoet te verhogen tot 1,5 procent.

JUSTITIE

Treffen van schikking na eerwraak blijft legaal

Beide kamers van het Pakistaanse parlement gingen in oktober en december 2004 akkoord met een aanscherping van de wet tegen eerwraak. Op het doden van vrouwen die de eer van de familie of de stam geschonden hadden, bijvoorbeeld door zelf een huwelijkspartner te kiezen, kwam in het vervolg de doodstraf te staan.
Vrouwenorganisaties vonden de maatregel ineffectief, omdat het bij wet toegestaan bleef dat daders een schikking troffen met de familie van het slachtoffer en daarna vrijuit gingen, ongeacht het vonnis van de rechtbank. Kashmala Tariq van de regerende Moslimliga probeerde dit gewijzigd te krijgen, maar bij stemming op 3 maart 2005 bleek hier onvoldoende parlementaire steun voor te bestaan. Reden was dat de koran het sluiten van compromissen en schikkingen aanmoedigde. Een verbod op schikkingen zou daarom 'onislamitisch' zijn.
Volgens de Pakistaanse overheid werden in de afgelopen zes jaar ruim 4.000 Pakistaanse vrouwen het slachtoffer van eerwraak.

GEZONDHEID EN ZORG

'Heroïne is onislamitisch'

Veertig vooraanstaande Pakistaanse geestelijken spraken op 13 maart 2005 te Quetta een fatwa (islamitisch decreet) uit tegen heroïne. Dit hield in dat volgens hun oordeel de productie en het gebruik van heroïne in strijd was met de koran.
Pakistan telde ca. een half miljoen heroïneverslaafden op een bevolking van ruim 162 miljoen. Hun aantal nam snel toe omdat Pakistan overspoeld werd door opium en heroïne uit buurland Afghanistan.

NATUUR EN MILIEU

Honderden doden door natuurgeweld

Na de hevigste regenval in 16 jaar brak op 11 februari 2005 de Shadikor-dam nabij Pasni in Zuidwest-Pakistan. Wegen, bruggen en vijf complete dorpen spoelden weg. Autoriteiten schatten het aantal doden op 200 tot 250, maar een paar dagen later zeiden ze dat er ook nog duizend tot tweeduizend mensen werden vermist.
In diezelfde periode werd het noordwesten van het land getroffen door hevige sneeuwval en zware regens, die lawines veroorzaakten. Hierbij kwamen 260 mensen om het leven.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Daders van groepsverkrachting toch niet vrijuit

Vijf van de zes Pakistaanse mannen die bijna drie jaar daarvoor ter dood waren veroordeeld wegens groepsverkrachting, werden op 3 maart 2005 in hoger beroep vrijgesproken. De dependance in Multan van het Hooggerechtshof van Lahore vond de bewijzen tegen hen niet overtuigend.
De groepsverkrachting was uitgevoerd in opdracht van een traditionele dorpsraad. De 12-jarige broer van het 33-jarige slachtoffer zou een seksuele relatie hebben gehad met een vrouw uit een familie die meer aanzien genoot dan zijn eigen familie. Hiermee was de eer van die familie geschonden en dat moest worden gewroken middels de groepsverkrachting van zijn zus, zo meende de dorpsraad.
De broer zei overigens dat hij zelf door mannen van die vooraanstaande familie seksueel was misbruikt. Het vonnis van de dorpsraad diende volgens hem om dit te verdoezelen.

Protestdemonstraties

In diverse Pakistaanse steden organiseerden mensenrechtenorganisaties protestdemonstraties tegen de vrijspraken. Het slachtoffer, Mukhtar Mai, tekende beroep aan.
Dat zij de publiciteit zocht en zich niet neerlegde bij wat haar was overkomen, was voor Pakistan bijzonder. In de regel zwegen verkrachte vrouwen. Als zij de dader(s) aanklaagden, werden ze zelden in het gelijk gesteld, zo was de ervaring. En na een eventuele rechtszaak werden ze dikwijls het slachtoffer van wraakacties door de vrijgesproken dader(s), of door hun eigen familie, die vond dat de vrouw de familie-eer had geschonden door openlijk over de verkrachting te spreken.

Daders opnieuw gearresteerd

De vijf vrijgelaten mannen zouden tenminste op vrije voeten blijven tot het Hooggerechtshof van Pakistan uitspraak had gedaan inzake het beroep van Mukhtar Mai. De laatste stuurde president Musharraf op 17 maart een brief waarin ze uitlegde dat ze zich bedreigd voelde nu haar verkrachters op vrije voeten waren. Ze verzocht hen opnieuw te laten aanhouden.
Een dag later gaf de regering van Punjab opdracht om niet alleen deze vijf mannen te arresteren, maar ook acht verdachten die bij de oorspronkelijke rechtszaak in 2002 waren vrijgesproken. De provinciale regering beriep zich hierbij op een wet die het mogelijk maakte om personen maximaal negentig dagen, zonder vorm van proces, vast te zetten indien zij een bedreiging vormden voor de openbare veiligheid.
Mogelijk werden de verdachten opnieuw vastgezet omdat de zaak inmiddels wereldnieuws was geworden en hevige verontwaardiging veroorzaakte. In Pakistan groeide daardoor het idee dat het in de wereldpers werd afgeschilderd als een achterlijk land waar vrouwen blijkbaar geen enkel recht hadden.
Toen de negentig dagen voorarrest voorbij waren, was het beroep nog niet behandeld. Het Hooggerechtshof van Lahore bepaalde daarom op 10 juni dat de verdachten op borgtocht moesten worden vrijgelaten. Aangezien niemand bereid bleek om de borg te betalen, bleven ze toch in hechtenis.

Mai mag niet naar het buitenland

Ondertussen had Mai een uitnodiging geaccepteerd van een Amerikaanse vrouwenorganisatie om in de VS over haar zaak te komen spreken. Op 14 juni maakte de Pakistaanse overheid echter bekend dat ze het land niet mocht verlaten, omdat haar veiligheid in het buitenland niet kon worden gegarandeerd. Een dag later werd haar paspoort afgenomen. Hierna kreeg ze formeel toestemming om het land te verlaten, maar volgens Mai had ze hier niets meer aan om-

dat ze geen paspoort had. Zij was ervan overtuigd dat ze in werkelijkheid niet mocht vertrekken omdat haar verhaal het imago van Pakistan schaadde. Op 28 juni gaf president Musharraf op zijn website toe dat Mai het bij het rechte eind had gehad. Hij hief haar reisverbod op.

MILITAIRE ZAKEN

VS verkopen gevechtsvliegtuigen aan Pakistan

De Amerikaanse regering gaf op 26 maart 2005 groen licht voor de verkoop van F-16 gevechtsvliegtuigen aan Pakistan. Hiermee kwam een einde aan het Amerikaanse verbod op de verkoop van wapentuig dat in 1990 was ingesteld als sanctie voor het Pakistaanse kernwapenprogramma. De beleidswijziging was een teken van dank voor de Pakistaanse inzet bij de wereldwijde strijd tegen het terrorisme.

Pakistaans leger bezit 55 bedrijven

Op kamervragen van de Pakistaanse Volkspartij (PPP) antwoordde Defensieminister Rao Sikander Iqbal op 27 april 2005 dat het Pakistaanse leger 55 bedrijven bezat. De PPP maakte zich zorgen om de alsmaar toenemende zakelijke belangen van het leger en had daarom opheldering gevraagd. De militairen waren onder meer actief in het reiswezen, de banken, de energiesector, de textielindustrie en de farmaceutische industrie. Minister Iqbal vertelde dat het leger deze inkomsten nodig had om de pensioenen en andere vormen van sociale zekerheid voor legermedewerkers te kunnen betalen.

(Vorige berichten pag. 692/1 - 2004)

SINGAPORE

BINNENLAND

Singapore treft nieuwe antiterreurmaatregelen

De Singaporese minister van Defensie Teo May Lin liet op 28 februari 2005 weten dat buitenlandse vracht- en cruiseschepen in het vervolg bewaking zouden krijgen als ze in de Singaporese territoriale wateren voeren. Maximaal acht bewapende militairen met kogelvrije vesten zouden aan boord van de schepen meevaren. De maatregel was bedoeld om de kans op terreuraanslagen te verkleinen en gold voor schepen met een gevaarlijke lading, en voor schepen die als laatste een haven hadden aangedaan die niet veilig werd geacht.
Ongeveer een kwart van de totale wereldhandel werd verscheept via de Straat van Malakka, nabij Singapore. Dit gold voor bijna honderd procent van de olie die China en Japan consumeerden. Volgens Singapore zouden terroristen net als piraten, die veelvuldig voorkwamen in dit gebied, schepen kunnen enteren om ze te gebruiken voor terreuraanslagen.

Vervoer van gevaarlijke stoffen

Op 7 juni maakte de overheid bekend dat vrachtwagens die gevaarlijke stoffen vervoerden, in het vervolg een 'global positioning system' (gps) moesten hebben. Buitenlandse vrachtwagens werden op de grens met zo'n systeem uitgerust. Deze vrachtauto's mochten alleen nog overdag rijden en dan uitsluitend op bepaalde wegen, ver van plaatsen die mogelijk het doelwit van terreuraanslagen konden worden. Als ze van de vastgestelde routes afweken, ging bij een centrale een alarm af. Het gps verraadde dan onmiddellijk in welke richting het voertuig reed.

Singapore legaliseert casino's

De Singaporese overheid vertelde op 18 april 2005 dat casino's gelegaliseerd zouden worden. Om te beginnen kregen twee casino's een vergunning.
Premier Lee Hsien Loong zei dat de maatregel nodig was om Singapore aantrekkelijker te maken voor toeristen. Het aantal buitenlandse bezoekers moest voor 2009 zijn verdubbeld tot 17 miljoen per jaar. Om dit doel te bereiken moest de stad zich kunnen meten met bruisende metropolen als New York of Londen. Casino's zouden daarbij horen. Tevens moest de komst van casino's voorkomen dat Singaporezen hun geld vergokten in buurland Maleisië. Jaarlijks besteedden Singaporezen daar het equivalent van 145,6 miljoen euro.

Rond de 30 duizend Singaporezen tekenden een petitie tegen de legalisering van casino's. Angst voor gokverslaving was hun belangrijkste argument.

'Hoge salarissen voor ambtenaren voorkomen corruptie'

Lee Kuan Yew, de grondlegger van het moderne Singapore, legde op 28 april 2005 op een forum in Maleisië uit hoe zijn land corruptie bevocht. Singapore stond in dit opzicht al jaren goed bekend in Azië en Lee verklaarde het succes door de hoge salarissen van alle Singaporese ambtenaren, ongeacht of ze topbestuurders, douanebeambten of politieagenten waren. Indien ambtenaren 70 tot 80 procent verdienden van mensen op soortgelijke posities in het bedrijfsleven, zouden ze minder gevoelig worden voor corruptie. Lee vertelde dat de premier van Singapore 1,6 miljoen Singapore-dollar (ca. 790 duizend euro) per jaar verdiende.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Forse toename van handel

Het Singaporese ministerie van Handel maakte op 3 februari 2005 bekend dat de internationale handel het jaar daarvoor met 22 procent was toegenomen. In 2003 was met de totale internationale handel ruim 473 miljard Singapore-dollar (ongeveer 232 miljard euro) gemoeid. In 2004 was dat 580 miljard.

China en VS steeds belangrijker

De gunstige ontwikkeling lag onder meer aan de handel met China, die in 2004 met 35 procent was toegenomen. Er was ruim 54 miljard euro mee gemoeid. Daarmee versloeg China Maleisië in 2004 als de belangrijkste handelspartner van Singapore.

De internationale handel groeide tevens snel doordat Singapore in drie jaar tijd met vijf landen vrijhandelsverdragen had afgesloten.

Het belangrijkste akkoord, met de Verenigde Staten, was op 1 januari 2004 van kracht geworden. Singapore had toen alle invoerrechten op Amerikaanse producten afgeschaft, terwijl de VS heffingen op 80 procent van de Singaporese producten schrapten, in 2008 op te voeren tot 92 procent. Na het van kracht worden van het verdrag was de handel met de VS met 12 procent toegenomen, hetgeen neerkwam op omgerekend ruim 35,6 miljard euro. Hiermee waren de

VS na China, Maleisië en de EU de vierde handelspartner van Singapore geworden.

Economie krimpt begin 2005

In 2004 groeide de economie van Singapore met 8,1 procent. In het eerste kwartaal van 2005 kromp het bbp echter met 5,8 procent op jaarbasis, aldus het Singaporese ministerie van Handel op 11 april 2005. De terugval was niet voorzien en zou vooral te wijten zijn aan teleurstellende prestaties van de farmaceutische industrie die onverwacht te kampen had met zware concurrentie van buitenlandse, merkloze geneesmiddelen.
In 2005 werd ongeveer een kwart van het bbp door de industrie gegenereerd en 63 procent door de dienstensector.
In het tweede kwartaal groeide de economie met 12,3 procent op jaarbasis. De overheid gaf het aantrekken van de wereldmarkt voor elektronica als reden voor het krachtige herstel, hoewel ook de dienstensector sterk groeide.

Singapore scoort als beste in ICT

Het Wereld Economisch Forum (WEF) plaatste Singapore in maart 2005 op de eerste plaats van de Networked Readiness Index (NRI). Dit hield in dat Singapore van alle landen van de wereld het meest effectief gebruik maakte van informatie- en communicatietechnologie (ICT). Normen die hiervoor werden gehanteerd waren onder meer de kwaliteit van telefoon- en internetverbindingen en de mogelijkheden voor de bevolking om daar betaalbaar gebruik van te maken, de kwaliteit van onderwijs in de exacte vakken en de mate waarin de overheid het gebruik van ICT in het openbare leven stimuleerde.

Volgens het WEF was aandacht voor ICT cruciaal voor een land om concurrerend te blijven op de wereldmarkt en om economische groei te bewerkstelligen.
In de voorafgaande jaren stonden de Verenigde Staten steeds als eerste op de NRI. Ze waren deze positie volgens het WEF niet kwijtgeraakt omdat ze minder waren gaan presteren, maar omdat andere landen het beter waren gaan doen en hen hadden ingehaald.

Nederland zakte steeds verder weg op de NRI. In 2002 stond het op de zesde plaats, maar in 2005 op de zestiende.

De Networked Readiness Index (NRI) van 2005, met tussen haakjes de positie van het land in 2004:

1 Singapore (2)
2 IJsland (10)
3 Finland (3)
4 Denemarken (5)
5 Verenigde Staten (1)
6 Zweden (4)
7 Hongkong (18)
8 Japan (12)
9 Zwitserland (7)
10 Canada (6)
11 Australië (9)
12 Verenigd Koninkrijk (15)
13 Noorwegen (8)
14 Duitsland (11)
15 Taiwan (17)
16 Nederland (11)

JUSTITIE

Helft van Singaporese gedetineerden zit vast in verband met drugs

Gevangenisautoriteiten uit Singapore berichtten op 13 april 2005 dat 55 procent van alle gedetineerden vast zat wegens drugsgerelateerde misdrijven. Het aantal arrestaties wegens drugshandel of drugsbezit was in 2004 echter met 47 procent afgenomen ten opzichte van 2003. Cijfers die de krant *Straits Times* publiceerde lieten zien dat dit duidelijke gevolgen had voor het aantal gedetineerden: eind 2004 waren dat er 15.623 tegenover 18.213 twee jaar daarvoor.
Volgens de Singaporese politie was het aantal arrestaties zo fors afgenomen omdat regelmatige invallen in horecagelegenheden en privé-woningen mensen motiveerden om de wet na te leven. Wie bij zo'n inval werd betrapt op drugsbezit, werd gearresteerd. Anderen moesten verplicht urine inleveren. Indien daaruit bleek dat ze drugs hadden gebruikt, werden ook zij aangehouden zonder dat er onderscheid tussen hard- en softdrugs werd gemaakt.

Strenge straffen

In april en mei 2005 deed de politie bijzonder veel invallen. Alleen in de maand mei werden daarbij 560 mensen gearresteerd, aldus het Centrale Narcoticabureau van Singapore op 31 mei. De organisatie meldde dat nooit eerder in zo'n korte tijd zoveel mensen waren gearresteerd wegens overtreding van de narcoticawetten.
De straffen in Singapore op drugsbezit en drugshandel behoorden tot de strengste ter wereld. Op het bezit van 15 gram heroïne, 30 gram cocaïne, 500 gram cannabis of 250 gram methamfetaminen stond voor mensen van achttien jaar en ouder de doodstraf.

GEZONDHEID EN ZORG

Singaporees mag hiv-besmetting niet langer geheim houden

Indien artsen in Singapore constateerden dat iemand hiv-geïnfecteerd was, waren ze vanaf 15 juli 2005 verplicht dit te melden aan de partner van de geïnfecteerde. De maatregel werd nodig gevonden om de gezondheid van de partner niet in gevaar te brengen.
Het ministerie van Volksgezondheid maakte zich zorgen om de snelle toename van het aantal hiv-besmettingen. In 2003 raakten nog 242 mensen geïnfecteerd, maar het jaar daarop was dit cijfer toegenomen tot 311. Het aantal besmettingen per hoofd van de bevolking was overigens nog altijd erg laag in vergelijking met andere Aziatische landen.

Homofestiviteiten verboden

Eerder in 2005 had het ministerie van Volksgezondheid gesuggereerd dat de toename van het aantal hiv-besmettingen het gevolg was van een groot homofeest in augustus 2004. Opmerkelijk was dat alle grote homofestiviteiten later in 2004, en ook in 2005, werden verboden. De overheid gaf hiervoor als officiële reden op dat de feesten niet in het belang waren van het grote publiek.
Singapore had pas in 2003 enige openheid over homoseksualiteit toegestaan. Homoactivisten betreurden het dat de klok werd teruggedraaid. Volgens hen werd de snelle toename van het aantal hiv-besmettingen vooral veroorzaakt doordat steeds meer Singaporese mannen prostituees bezochten op het niet veraf gelegen Indonesische eiland Batam.

BUITENLANDSE ZAKEN

Singapore trekt troepen terug uit Irak

Singapore beëindigde op 19 maart 2005 zijn militaire operaties in Irak en de Perzische Golf toen het laatste marineschip met 180 man personeel naar de stadstaat terugkeerde.
Het land had zich vooral beziggehouden

met het bewaken van olie-installaties.
Singapore steunde nog altijd de Amerikaans-Britse aanwezigheid in Irak en zei wederom manschappen en materieel te zullen sturen als daarom zou worden gevraagd.

(Vorige berichten pag. 109/2 - 2005)

SRI LANKA

BINNENLAND

Hervatting vredesbesprekingen met Tamil Tijgers nog niet in zicht

Moordaanslag op Tamil-rebel

E. Kaushalyan, de voorzitter van de politieke vleugel van de Bevrijdingstijgers van Tamil Eelam (LTTE) in de regio Batticaloa-Amparai, werd op 7 februari 2005 doodgeschoten. Hij was de meest prominente Tamil Tijger die sinds het ingaan van het staakt-het-vuren in februari 2002 werd vermoord.
De aanslag werd gepleegd toen Kaushalyan onderweg was van Omanthai in door rebellen beheerst gebied naar Batticaloa, waar de centrale regering van Sri Lanka de dienst uitmaakte. Op ongeveer vijf kilometer van de meest nabije legercontrolepost werd zijn auto onder vuur genomen. Volgens een website van de Tamil Tijgers was de aanslag gepleegd door paramilitairen die banden hadden met het Srilankaanse leger. De nationale autoriteiten gaven de schuld aan kolonel Karuna, die in maart 2004 uit de Tamil Tijgers was gestapt en sindsdien als afvallige rebel zijn eigen strijd leverde.

'Geen kindsoldaten'

Op 18 februari zei S.P. Thamilselvan, voorzitter van de politieke vleugel van de Tamil Tijgers, dat de rebellenbeweging nooit kindsoldaten had gerekruteerd. Een website van de Tamil Tijgers meldde dit. Thamilselvan reageerde hiermee op het onlangs gepubliceerde VN-rapport 'Kinderen en Gewapende Conflicten', waarin stond dat de Tijgers sinds 2001 4.700 kindsoldaten hadden gerekruteerd. Onder hen zouden veel meisjes zijn. VN-organisatie Unicef had het rapport opgesteld en baseerde zich op berichten van ouders, dorpsbesturen en docenten.

Opnieuw aanslagen

In een gesloten gebied op het schiereiland Jaffna schoten Tamil-rebellen op 20 februari een regeringssoldaat dood. Ruim een week later werden drie kaderleden van de Tamil Tijgers neergeschoten, waaronder Kuveni, de voorzitter van de vrouwenbeweging van de Tamil Tijgers in het district Ampara. Ze raakte ernstig gewond. Dit meldde de website van de Tamil Tijgers. De aanslag vond plaats nabij een controlepost van het nationale leger. De Tijgers concludeerden hieruit dat Srilankaanse militairen achter de aanslag zaten, maar het leger ontkende dit en gaf opnieuw kolonel Karuna de schuld.

Op 5 februari werd een Srilankaans marineschip beschoten nabij de haven van Trincomalee. Aan boord waren leden van de Sri Lanka Monitoring Mission (SLMM), het team van Europese waarnemers dat het staakt-het-vuren controleerde. Daarom droeg het schip de vlag van deze organisatie. Een van de waarnemers raakte licht gewond. Op 8 februari zei de SLMM dat de Tamil Tijgers met deze beschieting het staakt-het-vuren hadden geschonden.

Politieke moorden

Volgens een rapport dat mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) op 24 mei 2005 publiceerde waren sinds februari 2002 ongeveer 200 Tamils om politieke redenen vermoord. De slachtoffers waren allen betrokken bij de Tamil Tijgers of de kringen rondom de afvallige kolonel Karuna. HRW meende dat deze twee organisaties het op elkaar gemunt hadden en beide verantwoordelijk waren voor de moorden.
De Tamil Tijgers reageerden niet op het rapport. De Srilankaanse overheid zei dat ze weinig tegen de moorden kon doen. Ze had ze echter nooit serieus onderzocht en daarom riep HRW op tot een onafhankelijk onderzoek.

Spanningen nemen toe

Op 10 juli werden in Trincomalee drie Tamil Tijgers en een burger vermoord. Volgens de Tijgers zat de militaire inlichtingendienst hier achter. Ze zeiden dat de regering hun moedwillig onvoldoende bescherming bood als zij buiten hun 'eigen' gebieden verbleven. Hierdoor zouden ze gedwongen worden om zich in die gebieden te bewapenen, iets dat indruiste tegen de afspraken van februari 2002.
De regering van Sri Lanka beschuldigde de Tamil Tijgers op haar beurt van bomaanslagen en beschietingen in de afgelopen dagen.

Sri Lanka neemt 'Koningin van de Zee' opnieuw in gebruik

De 'Koningin van de Zee' maakte op 20 februari 2005 een geslaagde proefrit. De trein, die Colombo verbond met Galle, was op 26 december nabij Telwatta weggespoeld door de grote tsunami. Naar schatting 800 passagiers hadden hierbij het leven gelaten. Ook de spoorlijn was ernstig beschadigd. Vermoedelijk was dit de grootste treinramp uit de mondiale spoorweggeschiedenis.
De trein zou weer volgens de oude dienstregeling langs de kust van Sri Lanka gaan rijden, maar een staking van het spoorwegpersoneel zorgde voor uitstel van dat plan.

Regering van Sri Lanka verliest parlementaire meerderheid

Het Arbeiderscongres van Ceylon (CWC) zegde op 25 februari 2005 zijn steun aan de regeringscoalitie van de Srilankaanse president Chandrika Kumaratunga op. Volgens een verklaring van de partij had de regering nagelaten om 'bepaalde overeenkomsten en programma's te implementeren', maar men trad hierover niet in detail.
Het CWC had het kabinet in september 2004 aan een parlementaire meerderheid geholpen. Met het wegvallen van deze steun moest president Kumarantunga dus toch weer verder met een minderheidskabinet.
Het CWC steunde de Tamil Tijgers (LTTE).

JVP uit coalitie

Op 16 juni stapte het Volksbevrijdingsfront (JVP) uit de regeringscoalitie. Het kon zich niet vinden in plannen van het kabinet om de Tamil Tijgers een deel van het geld te geven dat het buitenland had gedoneerd voor de wederopbouw na de tsunami in december 2004. De partij vreesde dat de Tijgers het geld zouden gebruiken om wapens aan te schaffen.
De JVP had 39 zetels in het parlement. Sinds het opstappen van de partij werd het kabinet gesteund door slechts 72 van de 225 parlementariërs.

Demonstranten eisen vervroegde verkiezingen

Ruim 100 duizend mensen demonstreerden op 12 juli in Colombo voor het aftreden van de regering en voor het uitschrijven van vervroegde verkiezingen. Ze waren vooral boos over de alsmaar stijgende prijzen en het feit dat de regering er niet in slaagde de spanningen met de Tamil Tijgers te reduceren. De demonstratie was georganiseerd door de grootste oppositiepartij, de Verenigde Nationale Partij (UNP).
President Kumaratunga verbood de demonstranten in de buurt van haar residentie te komen. Ze kon dit doen op grond van de Wet ter Preventie van Terrorisme.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Buitenlandse tsunami-hulp geeft economie nieuwe impuls

De Centrale Bank van Sri Lanka zei op 20 maart 2005 dat het land in het eerste kwartaal van 2005 een overschot op de betalingsbalans van 179 miljoen dollar (ruim 144 miljoen euro) had. Vermoedelijk zou het eiland over heel 2005 in de plus eindigen. Het jaar daarvoor had Sri Lanka nog een begrotingstekort van 205 miljoen dollar. De omslag was het rechtstreekse gevolg van de enorme buitenlandse financiële hulp die Sri Lanka had gekregen na de tsunami van eind december. In totaal was 3 miljard dollar toegezegd voor de wederopbouw. Daarnaast was het totaalbedrag op particuliere bankrekeningen van Srilankanen sinds de tsunami met 19 procent toegenomen, dankzij giften van vrienden en familie in het buitenland.

Horeca en visserij

Dit nam niet weg dat Sri Lanka zwaar door de tsunami was gedupeerd. De Aziatische Ontwikkelingsbank schatte dat het herstel omgerekend ruim 1,2 miljard euro ging kosten. Schattingen van de Srilankaanse regering kwamen uit op maximaal 2,8 miljard euro. Het Internationale Monetaire Fonds (IMF) schatte de schade op 6,5 procent van het bbp van Sri Lanka.
Niet alleen het herstel kostte geld, maar ook het wegblijven van toeristen. In het zuiden van het land was na de tsunami twintig procent van de hotels gesloten. De omzet van alle hotels en restaurants in het hele land kromp in de eerste drie maanden van 2005 met gemiddeld bijna 40 procent.

In 2004 verdiende Sri Lanka 4,6 procent van zijn bbp met het toerisme.
Nog ernstiger was de situatie voor de visserij. De vissersvloot was grotendeels verwoest, waardoor de omzet van deze sector in de eerste maanden van 2005 met 75 procent kromp ten opzichte van 2004. De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) schatte dat 400 duizend Srilankanen door de tsunami hun werk hadden verloren.

Economische groei houdt aan

Sinds de regering van Sri Lanka en de opstandige Tamil Tijgers in februari 2002 een staakt-het-vuren afspraken, was de economie van het land na jaren te hebben gekwakkeld weer fors gaan groeien. In 2004 bedroeg de economische groei 5,4 procent. Begin 2005 bestond echter de vrees dat de tsunami een einde aan deze gunstige ontwikkeling had gemaakt. In het eerste kwartaal viel de groei inderdaad terug tot 4,4 procent op jaarbasis. Maar mede dankzij de forse buitenlandse hulp steeg het groeicijfer in het tweede kwartaal van 2005 tot 4,8 procent.
De Centrale Bank van Sri Lanka maakte dit op 30 juni bekend.

Nog veel daklozen

Er bestond overigens veel kritiek op de overheid van Sri Lanka. Onenigheid binnen het kabinet of de financiële hulp uit het buitenland gedeeld moest worden met de Tamil Tijgers, had geleid tot uitstel van de besteding ervan. Maar ook de gecompliceerde bureaucratie en gebrek aan een helder plan voor de wederopbouw leidden tot vertragingen. Buitenlandse hulporganisaties en vrijwilligers die naar Sri Lanka waren gekomen, konden hierdoor amper aan de slag.

Sinds de tsunami mocht een strook van honderd meter langs de zee uit veiligheidsoverwegingen niet meer bebouwd worden, maar waar de mensen die daar tot december 2004 hadden gewoond dan wel naartoe moesten bleef onduidelijk. In december was een half miljoen mensen dakloos geworden. Op 25 juni was voor slechts de helft tijdelijk onderdak geregeld. De rest leefde in tenten en van met afvalhout getimmerde hutjes, zonder deugdelijke sanitaire voorzieningen. Van de 90 duizend permanente woningen die voor deze mensen gebouwd moesten worden, waren er in juni pas een paar duizend klaar.
En terwijl Sri Lanka de eerste vier maanden na de tsunami geen invoerrechten hief op buitenlandse hulpgoederen, deed het dat daarna wel. Hulporganisaties waren hier verbolgen over.
Het aantal dodelijke slachtoffers werd in juli geschat op 31.000. Ongeveer 4.000 mensen werden er nog vermist.

Onenigheid over distributie van hulp voor tsunami-slachtoffers

In juni 2005 stelde president Chandrika Kumaratunga van Sri Lanka voor om de financiële hulp die het buitenland had geboden voor de wederopbouw van de kustgebieden, te delen met de Tamil Tijgers (LTTE). Het ging om ruim 3 miljard dollar (ca. 2,4 miljard euro), die was gedoneerd na de tsunami in december 2004. De president reageerde hiermee op klachten van de rebellen, die zeiden dat gebieden die zij domineerden ook zwaar waren getroffen, maar amper meeprofiteerden van de buitenlandse hulp.

Weerstand tegen hulp voor Tamil Tijgers

In Colombo vonden in juni meerdere protestdemonstraties tegen het regeringsvoorstel plaats, waarvan enkele gewelddadige. De protesten werden geleid door het nationalistische Volksbevrijdingsfront (JVP) en boeddhistische geestelijken, die vreesden dat de Tijgers het geld niet voor hulp aan slachtoffers zouden gebruiken, maar om zich verder te bewapenen. President Kumaratunga meende echter dat het delen van het geld gezien moest worden als een gebaar van goede wil en dat het de kans op hervatting van de vredesonderhandelingen groter maakte. Bovendien hadden sommige donorlanden de Srilankaanse regering gevraagd om een regeling te treffen met de Tamil Tijgers. Deze landen beschouwden de Tijgers als een terroristische organisatie en mochten de groepering daarom volgens hun wetgeving geen rechtstreekse hulp geven. Ze wilden de slachtoffers in door de Tijgers gedomineerde gebieden echter niet aan hun lot overlaten. Daarom hoopten ze dat de hulp die ze aan Colombo verstrekten, deels door de Srilankaanse regering aan de Tamil Tijgers zou worden gedoneerd.

Sri Lanka

Verdrag over tsunami-hulp

Ondanks de weerstand tekenden de Tamil Tijgers en de Srilankaanse regering op 24 juni het zogenaamde Gezamenlijke Tsunami Mechanisme. Volgens dit verdrag moesten alle delen van Sri Lanka die door de tsunami waren getroffen, evenredig meeprofiteren van de internationale hulp, ongeacht of ze door Tamil-rebellen werden beheerst of niet. Het geld zou worden gedistribueerd door een driekoppig panel, bestaande uit één vertegenwoordiger van de nationale regering, één van de moslimgemeenschap en één van de Tamil Tijgers.

De regering en de rebellen communiceerden overigens niet rechtstreeks met elkaar. Het verdrag werd eerst in Colombo door president Kumaratunga ondertekend, en daarna door onafhankelijke Europese waarnemers naar Kolinochchi gebracht waar een vertegenwoordiger van de Tamil Tijgers het ondertekende.

Moslims tegen verdrag

Het Moslimcongres van Sri Lanka, de belangrijkste moslimpartij van het land, sprak zich op 25 juni tegen het verdrag uit. Want hoewel de moslims werden betrokken bij de distributie van het geld, waren ze niet gevraagd het verdrag mede te ondertekenen. Het Moslimcongres voelde zich hierdoor gepasseerd. Volgens de partij was zeker de helft van de tsunami-slachtoffers moslim.

Verdrag voorlopig niet van kracht

Het Volksbevrijdingsfront (JVP) meende dat het verdrag onconstitutioneel was en stapte daarom naar de rechter, maar werd op 15 juli in het ongelijk gesteld. Toch bepaalde de rechter dat het verdrag voorlopig niet van kracht mocht worden, omdat de Tamil Tijgers onvoldoende konden garanderen dat het geld eerlijk werd gedistribueerd onder alle tsunami-slachtoffers. Ook trok de rechter in twijfel of de Tijgers in staat waren om op professionele wijze hulpacties te coördineren.

JUSTITIE

Doodstraf voor moord op rechter

Het Hooggerechtshof in Colombo veroordeelde op 4 juli 2005 vijf mensen ter dood omdat ze op 19 november 2004 rechter Sarath Ambepitiya zouden hebben vermoord. De vijf veroordeelden zouden leden zijn van een drugsbende onder leiding van Potta Nauffer. Ze hadden zich op Ambepitiya gewroken omdat hij voorstander was van een harde aanpak van de georganiseerde misdaad.
Op Sri Lanka waren al 28 jaar geen doodvonnissen meer voltrokken.

MILITAIRE ZAKEN

India helpt Sri Lanka met luchtafweer

Lakshman Kadirgamar, de minister van Buitenlandse zaken van Sri Lanka, zei op 10 juni 2005 op een persconferentie dat zijn land hulp van India had geaccepteerd om de nationale luchtafweer te verbeteren. India had deze hulp aangeboden tijdens een bezoek van president Chandrika Kumaratunga aan New Delhi, eerder in juni, en het was een rechtstreekse reactie op aanwijzingen dat de Tamil Tijgers (LTTE) bezig waren een eigen luchtmacht op te bouwen. Volgens inlichtingendiensten hadden de Tijgers twee vliegtuigen gebouwd van gesmokkelde onderdelen.
De Tamil Tijgers weigerden te praten over het mogelijke bestaan van de vliegtuigen en lieten geen onafhankelijke waarnemers toe tot het vliegveld waar de toestellen zouden staan.
Welke hulp India precies zou bieden was nog niet bekend, maar vermoedelijk ging het nieuwe radarsystemen leveren. Een verdrag over andere vormen van militaire samenwerking was in juli 2005 nog in de maak.
In de jaren tachtig waren Indiase troepen betrokken geraakt bij de strijd tegen de Tamil Tijgers op Sri Lanka. In 1990 had India zich teruggetrokken en tot 2005 had het land zich niet meer openlijk bemoeid met Srilankaanse veiligheidskwesties.

BUITENLANDSE ZAKEN

Sri Lanka en Pakistan tekenen vrijhandelsverdrag

Sri Lanka en Pakistan tekenden op 9 februari 2005 in Islamabad een vrijhandelsverdrag. Beide landen waren lid van de Zuid-Aziatische Associatie voor Regionale Samenwerking (SAARC), waarvan alle zeven lidstaten in 2006 een vrijhandelsverdrag (SAFTA) wilden afsluiten. De Pakistaanse premier Shaukat Aziz zei dat het verdrag met Sri Lanka dit niet in de weg stond en dat beide landen nog altijd wilden deelnemen aan de SAFTA.

(Vorige berichten pag. 111/3 - 2005)

Angola

ANGOLA

BINNENLAND

Voorbereidingen verkiezingen in volle gang

Parlement neemt pakket verkiezingswetten aan

De Angolese volksvertegenwoordigers keurden op 27 april 2005 met 120 stemmen voor, 60 tegen en 3 onthoudingen enkele verkiezingenwetten goed die een goed verloop van het voor 2006 geplande electorale proces moesten garanderen. Vastgesteld werd onder meer dat de Nationale Electorale Commissie uit twaalf leden zou bestaan van wie er zes door het parlement zouden worden gekozen, drie door de regerende Volksbeweging voor de Bevrijding van Angola (MPLA) en drie door de oppositiepartijen. Omdat de MPLA in het parlement een meerderheid had, twijfelde de Nationale Unie voor de Totale Onafhankelijkheid van Angola (UNITA) aan de onpartijdigheid van de commissie en stemde tegen. Een week eerder was wetgeving betreffende de financiering van partijen en de registratie van kiezers aangenomen.
In 1992 waren in Angola voor het laatst verkiezingen gehouden die door de internationale gemeenschap als 'vrij en eerlijk' waren betiteld. De UNITA weigerde echter de uitslag te erkennen en nam de wapens opnieuw op.

Vrees voor uitstel verkiezingen

Het verzoek van president José Eduardo dos Santos half juni 2005 aan het Hooggerechtshof om te beoordelen of onderdelen van de belangrijke Electorale Wet niet in strijd waren met de grondwet, veroorzaakte bij de oppositie de vrees dat de verkiezingen zouden worden uitgesteld. Volgens het officiële nieuwsagentschap *Angop* was de wet niet bekend gemaakt vanwege twijfels over deze kwestie.

UNITA-secretaris Alcides Sakala liet weten te hopen op een snelle behandeling van de zaak, maar stelde Dos Santos verantwoordelijk voor de eventuele vertraging van het verkiezingsproces. Ook laakte hij het feit dat het staatshoofd de kritiekpunten niet bekend had gemaakt.

Dos Santos mag zich verkiesbaar stellen

Het Angolese Hooggerechtshof bepaalde op 22 juli dat de Electorale Wet naar het parlement teruggestuurd diende te worden om te worden gewijzigd. Onder meer de bepaling dat de zittende president Dos Santos niet herkiesbaar was, werd onconstitutioneel bevonden.

Waarnemers vonden het niet geheel toevallig dat de MPLA op dat moment geen geschikte kandidaat als opvolger van Dos Santos voorhanden had. Als de sinds 1979 in functie zijnde president staatshoofd zou blijven, gaf dit de gelegenheid een opvolger zich op de functie te laten voorbereiden.
De UNITA liet weten zich geen zorgen te maken om de kandidatuur van Dos Santos. De partij achtte het belangrijker dat de voorbereidingen doorgingen zodat de verkiezingen, die volgens de oppositiepartij politieke stabiliteit zouden brengen, niet uitgesteld hoefden te worden.

Burgerorganisaties in Cabinda roepen op tot onderhandelingen

Nieuwe botsingen tussen het Bevrijdingsfront van de Enclave Cabinda (FLEC) en regeringstroepen waren voor organisaties als de Mpalapanda Burgerassociatie reden de regering op te roepen een dialoog te beginnen. Op 26 mei 2005 gaf de leider van de groepering, Agostinho Chikaia, evenwel te kennen geen enkele reactie op het verzoek te hebben gekregen. Volgens hem waren beide vechtende partijen een desinformatiecampagne begonnen die tot een groeiend gevoel van onveiligheid bij de bevolking had geleid.

Sinds 1975 streden separatisten uit de olierijke enclave tegen de centrale regering in Luanda. Zij beweerden dat de half miljoen inwoners van Cabinda, dat van de rest van Angola was gescheiden door een brede strook land behorend tot de Democratische Republiek Kongo, een eigen identiteit, geschiedenis en cultuur hadden.

Emigratie geschoolde burgers remt ontwikkeling

De studie *Migration and Development: New Strategic Outlooks and Practical Ways Forward – The cases of Angola and Zambia* belichtte de negatieve gevolgen van emigratie van geschoolde burgers voor beide landen, zo meldde het persbureau van de Verenigde Naties *IRIN* op 6 juli 2005. Het in opdracht van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) geproduceerde rapport benadrukte dat de ontwikkeling van de twee landen negatief werd beïnvloed door het vertrek van het hoger opgeleide deel van de bevolking. Inzake Angola werd geconstateerd dat de remigratie enigszins toenam, maar ook dat vooral Angolezen met een goede baan in het buitenland pas wilden terugkeren als zij er zeker van waren dat de oorlog definitief tot het verleden behoorde.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Luanda ontvangt kredieten van Wereldbank

De Wereldbank maakte op 21 december 2004 bekend dat de Angolese regering een gift van 21 miljoen dollar (ca. 16,8 miljoen euro) tegemoet kon zien voor de medische sector. Met het geld zouden controleprojecten voor ziektes als aids, malaria en tuberculose moeten worden opgezet.
Door middel van een persbericht liet hetzelfde instituut op 17 februari 2005 weten dat Luanda voor de wederopbouw, het herstel van de economie en de hervestiging van het staatsbestuur in alle delen van het land een subsidie van bijna 26 miljoen dollar ontving. Deze was gekoppeld aan een krediet voor hetzelfde doel van bijna 25 miljoen dollar.

Arme mensen mogen niet lijden onder grootschalige projecten

In het derde jaar dat er vrede was in Angola benadrukte de Wereldbank in mei 2005 dat men bij het uitvoeren van infrastructurele projecten de basisbehoeften van de arme bevolking niet uit het oog mocht verliezen. De Wereldbank had de inschatting gemaakt dat in de zogenaamde prioriteitenfase 2003-2006 2 miljard dollar nodig was voor de wederopbouw van het verwoeste land en in de jaren daarop nog vele miljarden dollars. Tegelijkertijd werd Angola in de mondiale sociale statistieken gerangschikt onder de slechtste landen en vroeg het instituut vooral aandacht voor de situatie in de rurale gebieden. Geconstateerd werd dat een rijke, veelal in Luanda gevestigde elite geneigd was de problemen daar te vergeten en bovendien misbruik maakte van het gebrek aan transparantie.

Angola kan volgens minister niet voldoen aan eisen IMF

Minister van Financiën José Pedro de Morais vertelde het aan de Verenigde Naties gelieerde persagentschap *IRIN* op 15 februari 2005 dat Angola onmogelijk alle data kon leveren waar door het Internationaal Monetair Fonds (IMF) om was gevraagd. De aanvraag voor steun was volgens hem gepolitiseerd en belemmerde Angola bovendien een donorconferentie te organiseren die geld moest opleveren voor structurele verbeteringen in het land.
Donoren hadden de Angolese regering bekritiseerd omdat het tekortschoot in het beantwoorden van door het IMF gestelde vragen. De Morais wees er echter op dat Angola een Derde Wereldland was zonder een hoogontwikkelde institutionele infrastructuur.

IMF ziet economische groei, maar constateert ook tekortkomingen

In een kritische rapportage die begin juli verscheen, stelde het IMF dat de economie van Angola sinds het einde van de oorlog in 2002 een redelijke groei vertoonde. De inflatie was sinds de tweede helft van 2003 sterk gedaald, maar het gebrek aan transparantie bij de belastinginning en de olieproductie baarde het instituut zorgen en stond niet los van de nog steeds wijdverbreide armoede. Verder stond in het rapport te lezen dat er de laatste tijd te weinig structurele hervormingen waren doorgevoerd en dat het streven naar privatisering tot stilstand leek te zijn gekomen. Ook in sectoren als de diamantproductie, de bosbouw en de visindustrie constateerde het IMF een gebrek aan openheid inzake de financiën.

Olie- en diamantindustrie veroorzaken scheefgroei in economie

De export van Angola was in 2004 gestegen tot boven de 10 miljard dollar (ruim 8 miljard euro), aldus nieuwsbureau *afrol News*

op 2 mei 2005. Niettemin moest bij dit cijfer de kanttekening worden geplaatst dat de economische afhankelijkheid van natuurlijke hulpbronnen, die het land in overvloed bezat, groeide. Het gevolg van deze situatie was dat de ontwikkeling in andere sectoren van de economie achterbleef.
De uitvoer van olie of oliederivaten vormde meer dan 91 procent van het totale exportcijfer van het land en zorgde voor 9,7 miljard dollar aan inkomsten, terwijl de diamanthandel voor iets minder dan 7,5 procent – goed voor bijna 800 miljoen dollar – bijdroeg. De visserij tenslotte kwam op de derde plaats en bracht rond de 12 miljoen dollar op.

Diamantgigant De Beers vormt joint venture met Angolees bedrijf

Het Angolese kabinet ging op 27 mei 2005 akkoord met een joint venture tussen de grootste diamantproducent ter wereld, De Beers, en het Angolese bedrijf Endiama. De Zuid-Afrikaanse industriële grootmacht, die voor 45 procent eigendom was van het mijnconglomeraat Anglo American en drie jaar eerder Angola had verlaten, was verantwoordelijk voor 60 procent van de wereldproductie van diamanten.

Bij de samenwerking in de Lunda Norte provincie had Endiama een meerderheidsaandeel verkregen van 51 procent. Het bedrijf hoopte door de samenwerking een aandeel te leveren in het streven Angola in 2007 te rangschikken onder de top drie landen van diamantproducenten.

GEZONDHEID EN ZORG

Honderden doden in Angola door marburgvirus

Functionarissen van het ministerie van Volksgezondheid meldden op 5 juni 2005 dat het marburgvirus – genoemd naar de Duitse plaats waar het in 1967 voorkwam – in de noordelijk gelegen provincie Uige op dat moment 357 doden had veroorzaakt. De ziekte, verwant aan het gevreesde ebolavirus, kon binnen een week dodelijk zijn nadat de patiënt was getroffen door hevige aanvallen van diarree, inwendige bloedingen en hoge koorts.
De gezondheidsautoriteiten hadden in samenwerking met de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) een speciale medische eenheid in het leven geroepen toen er in maart sprake was van een uitbraak van de ziekte, maar inmiddels was de situatie weer onder controle. Volgens de Verenigde Naties, die waarderende woorden spraken over de wijze waarop de Angolese autoriteiten de crisis hadden bestreden, liepen de meeste mensen hun besmetting thuis of bij begrafenissen op.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Mensenrechtenrapport laakt misdaden in diamantindustrie

Onder de titel *Angola's Dodelijke Diamanten* schetsten de journalist Rafael Marques en de advocaat Rui Falcao de Campos een weinig verheffend beeld van de Angolese diamantindustrie, zo meldde het persbureau van de Verenigde Naties *IRIN* op 10 maart 2005. De verkoop van de edelstenen ging gepaard met het plegen van moorden, het afranselen van personen en willekeurige arrestaties. In de diamantrijke provincies Lunda Norte en Lunda ul waren deze praktijken de norm geworden, aldus de schrijvers. In dit verband werd het geen toeval genoemd dat de overheid de diamantsmokkel probeerde de kop in te drukken. Dit had geleid tot een toename van geweld door het optreden van de nationale politie en van de bedrijfsveiligheidsdiensten en was uitgemond in een situatie van wetteloosheid.

Het rapport riep op het zogenaamde Kimberleyproces, dat de handel in 'bloeddiamanten' bestreed, uit te breiden naar gebieden waar systematische mensenrechtenschendingen voorkwamen.

HRW constateert gebrek aan aandacht voor teruggekeerde vluchtelingen

In een op 17 maart 2005 verschenen rapport van Human Rights Watch (HRW) beschuldigde de mensenrechtenorganisatie de Angolese regering ervan naar het land teruggekeerde burgers teveel aan hun lot over te laten. Honderdduizenden konden slechts gebruik maken van minimale medische en onderwijsvoorzieningen, terwijl de olieopbrengsten juist stegen, aldus HRW. Bovendien dreef de armoede veel burgers naar gebieden die vol landmijnen lagen. De waarschuwingen werden in die gevallen door de burgers, door de honger die zij leden, simpelweg genegeerd.
Ook bekritiseerde de organisatie het Wereldvoedselprogramma (WFP) van de Verenigde Naties dat de voedseldistributie in Angola drastisch had verminderd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bilateraal akkoord met Zuid-Afrika moet investeringen bevorderen

Minister van Handel en Industrie Mandisi Mpahlwa van buurland Zuid-Afrika vertelde de media op 17 februari 2005 dat het zojuist gesloten verdrag met Angola als doelstelling had de investeringen in beide landen te beschermen en te bevorderen. Dit zou worden bereikt door de legale structuur van de economie te verstevigen, waardoor het vertrouwen van ondernemers om hun geld in nieuwe activiteiten te steken, toe zou nemen. De Angolese economie groeide sinds het einde van de oorlog in 2002 in snel tempo, maar de overheidsinstituties werden als 'zwak' betiteld en corruptie kwam veelvuldig voor.
Zuid-Afrika en Angola ondertekenden ook overeenkomsten voor samenwerking op defensiegebied en in de elektriciteitsindustrie.

Sterke stijging van handelscontacten tussen Angola en China

Tijdens zijn bezoek aan de Angolese hoofdstad Luanda ondertekende de Chinese vicepremier Zeng Peiyang negen samenwerkingsovereenkomsten, aldus nieuwsagentschap *afrol News* op 7 maart 2005. De contracten hadden vooral betrekking op de ontwikkeling van de Angolese gas- en oliesector, maar beoogden tevens de infrastructuur in het land te verbeteren.

De handel tussen beide landen was het jaar daarvoor met 114 procent gestegen ten opzichte van 2003, waardoor Angola was uitgegroeid tot de op één na grootste handelspartner van China in Afrika. De Aziatische grootmacht had Angola eerder dat jaar bovendien 2 miljard dollar (ca. 1,6 miljard euro) cash geld geleend, hetgeen door Luanda zeer werd gewaardeerd omdat het contact met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) stroef verliep. China op haar beurt was naarstig op zoek naar energiebronnen en importeerde rond de 30 procent van de Angolese olieproductie.

(Vorige berichten pag. 50/1 e.v. - 2005)

BENIN

BINNENLAND

Wisselingen in het kabinet

President Mathieu Kérékou voerde op 5 februari en 9 maart 2005 wijzigingen in zijn kabinet door, maar dat betrof niet de sleutelposities Buitenlandse zaken en Defensie.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Alegemene staking legt land plat

Het dagelijkse leven in Benin kwam op 19 oktober 2004 stil te liggen door een algemene staking van drie dagen georganiseerd door vijf grote vakbonden. Die eisten 30 procent salarisverhoging voor ambtenaren, betere pensioenen en minder collegegeld. Ook het grootste deel van het bedrijfsleven kwam stil te liggen.

GEZONDHEID EN ZORG

Betere onderzoeksmethode toont lager aantal hiv-infecties

Een nieuw onderzoek naar aidsbesmettingen kwam uit op een veel lager percentage: 2 procent tegen 4,1 procent eerder, aldus de regering van Benin op 14 juni 2005. Experts waarschuwden dat het lagere cijfer het gevolg was van een nieuwe onderzoeksmethode en niet van een succesvolle bestrijding van aids.
Omdat Benin aan de belangrijkste handelsroute in West-Afrika tussen Nigeria en Togo lag, de zogenaamde Abidjan-Lagos corridor, had het te maken met 3 miljoen mensen die jaarlijks langs deze 800 kilometer lange route reisden en waarvan naar schatting 10 procent hiv-positief was. In 2004 had de Wereldbank ruim 14 miljoen euro geschonken voor bestrijding van aids langs deze route.

BUITENLANDSE ZAKEN

Regering wil geld voor opvang vluchtelingen uit Togo

Om duizenden vluchtelingen uit Togo te kunnen opvangen deed de regering van Benin op 12 mei 2005 een oproep aan internationale donoren om bij te springen met 4,3 miljoen euro. De Togolezen waren op de vlucht geslagen voor het politieke geweld in hun land. De vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR) schatte dat ongeveer 13.000 Togolezen de grens waren overgestoken. Volgens de regering in Cotonou ging het om 20.000 vluchtelingen.

Samenstelling regering van Benin
(9 maart 2005)

President
Mathieu Kérékou

Minister van Staat voor Defensie
Pierre OSHO

Ministers:
Basis- en Middelbaar onderwijs
Karimou RAFIATOU
Bestuurshervormingen en Openbaar bestuur
Ousmane BATOKO
Binnenland, Veiligheid en Territoriaal bestuur
Daniel TAWEMA
Buitenlandse zaken en Afrikaanse Integratie
Rogatien BIAOU
Communicatie en Promotie van Nieuwe informatietechnologie
Gaston ZOSSOU
Cultuur, Ambachten en Toerisme
Frederic DOHOU
Energie, Mijnbouw en Water
Kamarou FASSASSI
Familiezaken, Sociaal welzijn en Solidariteit
Massiyatou LAURIANO
Financiën en Economie
Gregoire LAOUROU
Handel, Industrie en Werkgelegenheid
Fatiou AKPLOGAN
Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
Kemoko BAGNAN
Jeugd and Sport
Valentin Aditi HOUDE
Justitie, Wetgevende zaken en Mensenrechten
Dorothee SOSSA
Landbouw, Veeteelt en Visserij
Lazare SEHOUETO
Milieu, Huisvesting en Stadsplanning
Luc GNACADJA
Openbare gezondheid
Celine Seignon KANDISSOUNON
Openbare werken and Transport
Hamed AKOBI
Technisch onderwijs en Beroepsvorming
Lea HOUNKPE

Internationaal hof wijst meerderheid omstreden eilanden toe aan Niger

Het Internationale Hof van Justitie wees op 12 juli 2005 zestien eilanden toe aan Niger. De eilanden maakten deel uit van een groep van 25 in de Niger-rivier, die de grenslijn vormde tussen Benin en Niger. Ook het grootste eiland, Lete, van 60 vierkante kilometer, viel onder de zestien eilanden.
Sinds hun onafhankelijkheid van Frankrijk in 1960 maakten beide landen aanspraak op de eilandengroep. In 2002 legden ze hun geschil voor aan het Hof in Den Haag, nadat de twist in 2000 was opgelaaid omdat Benin begonnen was met de bouw van een overheidskantoor op Lete. Daarop had Niger troepen naar het eiland gestuurd.

(Vorige berichten pag. 637/2 - 2004)

BURKINA FASO

BINNENLAND

Oogst in het noorden voor 90 procent mislukt

In het noorden van Burkina Faso ging 90 procent van de jaarlijkse graanoogst verloren door een combinatie van een sprinkhanenplaag en onvoldoende regen, waardoor een voedselcrisis dreigde. Dat meldde het persbureau *IRIN* op 19 november 2004.

Het ging vooral om de droge Oudalan provincie met een bevolking van 161.000 mensen die leefden van de landbouw en de veeteelt. De provinciehoofdstad was Gorom-Gorom. Ook in goede jaren bleef de landopbrengst achter bij de behoefte. Boeren verkochten dan een deel van hun vee zodat ze graan konden bijkopen. Daardoor daalden de prijzen van het vee, terwijl die van graan juist stegen. In juli 2004 kostte een zak graan van 100 kg ongeveer CFA 9.000 (bijna 13 euro). Begin november was die prijs al gestegen tot CFA 12.000. De sprinkhanenplaag was de ergste in vijftien jaar. In de aangrenzende provincies Seno en Soum was respectievelijk 78 en 74 procent van de oogst mislukt.

Overheid grijpt in op de graanmarkt

Op 24 juni 2005 werd bekend dat de overheid 5.000 ton graan had gekocht om tegen gereduceerde prijzen te verkopen in het door mislukte oogsten getroffen noorden. De mensen daar konden een zak van 100 kg graan kopen tegen ongeveer een-vierde van de marktprijs, namelijk 5.500 CFA (ca. 9,5 euro), terwijl de marktprijs zo'n 20.000 CFA bedroeg.
Eerder had de overheid al 9.000 ton graan

Burkina Faso

gekocht om tegen lage prijzen te verkopen sinds in november 2004 was gebleken dat de oogsten mislukt waren. De verwachting was dat in totaal 100.000 ton graan opgekocht moest worden voor distributie aan de getroffenen tot de volgende oogst in september.

Vanuit het zwaar getroffen noorden waren mensen begonnen te migreren naar het zuiden en naar de hoofdstad Ouagadougou in de hoop werk te vinden.

GEZONDHEID EN ZORG

Geplande verstrekking antiretrovirale medicijnen niet gehaald

De gezondheidsautoriteiten van Burkina Faso gaven op 31 december 2004 in de hoofdstad Ougadougou toe dat men de geplande hoeveelheden antiretrovirale medicijnen niet kon verstrekken aan aids-patiënten. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zouden voor het einde van 2005 zo'n 27.000 patiënten de medicijnen moeten krijgen. Maar de regering gaf aan dat men in 2007 ongeveer 15.000 mensen met de ziekte wilde bereiken – het vijfvoudige van de 2.700 patiënten die deze medicijnen in 2004 kregen. Hulporganisaties zeiden dat lokale hulporganisaties ingeschakeld dienden te worden omdat anders de doelstelling van medicijnverstrekking aan 15.000 aids-patiënten ook niet gehaald zou worden.

De openbare gezondheidszorg in Burkina Faso was slecht uitgerust. Het land telde 400 artsen op een bevolking van 13 miljoen mensen, dus 1 dokter op 32.500 inwoners. Verder waren er slecht 23 regionale and lokale gezondheidscentra van waaruit de ziekte kon worden behandeld. De kosten van de antiretrovirale medicijnen en de noodzakelijke laboratoriumtesten in de staatsklinieken bedroeg 33.000 CFA (bijna 60 euro) per patiënt per maand.

Verschillende medische hulporganisaties verstrekten de aidscocktail aan patiënten buiten het officiële programma om omdat de overheid dit niet toeliet. Deze organisaties hoopten dat die toestemming er wel zou komen als in 2005 de Wereldbank bijna 4 miljoen euro zou doneren aan twaalf lokale, niet-gouvernementele organisaties in Burkina Faso.

Comoren

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Meldpunt vrouwenbesnijdenis

Het nationale telefoonnummer van 'SOS Besnijdenis' ging in Burkina Faso op 18 maart 2005 van start. Iedereen die een vermoeden had van vrouwenbesnijdenis kon het nummer bellen om dit te melden. Vrouwenbesnijdenis was sinds 1996 verboden, maar in de praktijk hield het gewoon stand. Op verwijdering van de clitoris van een meisje stond een boete van 900.000 CFA (ongeveer 1550 euro) en een gevangenisstraf van drie tot tien jaar indien het slachtoffer overleed aan de ingreep.

In 1996 werd ongeveer tweederde van alle meisjes in Burkina Faso besneden. In 2005 waren dat er nog tussen de 35 en 40 procent. De telefoonlijn werd gerund door het Nationale Comité voor de Strijd tegen Besnijdenis(CNLPE). Volgens het CNLPE waren sinds de introductie van de wet 88 zaken voor de rechter gebracht. Gemiddeld stonden in elke zaak vijf mensen terecht, zodat meer dan 400 mensen inmiddels veroordeeld waren.

Voor alsnog kostte de telefoonlijn 75 CFA (13 eurocent) per minuut. Omdat deze kosten een belemmering konden zijn voor mensen om te bellen, hoopte het CNLPE dat de telefoonlijn gratis zou worden.

(Vorige berichten pag. 638/3 - 2004)

COMOREN

BINNENLAND

Toenemende politieke spanningen

Avondklok na geweld en demonstraties

Op 1 maart 2005 werd op de Comoren een avondklok ingesteld in Mutsamudu, de hoofdstad van het eiland Anjouan, nadat bij geweld tussen stakende leraren en de politie twee scholieren waren omgekomen. De leraren eisten uitbetaling van achterstallig salaris.
Het harde optreden van de politie werd gezien als een signaal dat de regering niet van plan was afwijkende opvattingen te tolereren. Begin januari hadden de autoriteiten de uitzendingen van het populaire station Radio Dzialandze Mutsamudu (RDM) verboden op beschuldiging dat men programma's maakte die niet strookten met de eigen statuten. Volgens de internationale organisatie Journalisten Zonder Grenzen (RSF) kwam de maatregel nadat het radiostation ruimte had gegeven aan stakende artsen om hun grieven uiteen te zetten. Eind januari mocht RDM de uitzendingen weer hervatten

'Gewelddadig optreden autoriteiten bedreigt stabiliteit'

Mensenrechtenactivisten verweten op 23 maart de regering weinig respect te tonen voor de mensenrechten waardoor de spanning tussen de overheid en de lokale bevolking op de verschillende eilanden volgens hen toenam. Ahmed Allaoui, president van de mensenrechtenorganisatie Comoros Foundation for Human Rights, was naar eigen zegen ontslagen uit zijn functie op het ministerie van Onderwijs als strafmaatregel voor zijn oppositie tegen de regering. Hij herinnerde er ook aan dat in februari vijf intellectuelen waren opgepakt – waaronder twee voormalige legerofficieren – op verdenking van een staatsgreep tegen president Bacar te willen plegen. Ze zaten nog steeds zonder proces vast.

Tweede ambtstermijn president geblokkeerd

De president van de Unie van de Comoren, Azali Assoumani, trok op 25 april 2005 een conceptwet in die het mogelijk had moeten maken dat hij zich bij de verkiezingen in 2006 kandidaat kon stellen voor een tweede ambtstermijn. De intrekking werd uitgelegd als een betoon van respect voor de grondwet uit 2001. Die stelde dat het presidentschap van de Unie elke vier jaar rouleerde onder de gekozen presidenten van de drie eilanden van de Comoren: Grande Comore, Anjouan en Moheli.

Assoumani was in 1999 door een coup aan de macht gekomen. Hij werd in december 2002 gekozen tot president van de Unie en zou naar verwachting in april 2006 plaats maken voor de kandidaat van Anjouan. Waarnemers zeiden dat het voor Assoumani moeilijk zou zijn geweest zijn wetsvoorstel aanvaard te krijgen omdat hij in het federale parlement geen meerderheid achter zich had.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Meer samenwerking tussen eilanden moet groei bevorderen

Op 8 maart 2005 publiceerde het Internationaal Monetair Fonds (IMF) een rapport over de Comoren waarin men stelde dat de economische groei werd belemmerd door wantrouwen tussen de verschillende eilanden van de Comoren. Het land had het IMF om hulp gevraagd bij het op orde krijgen van de economie nadat deze sterk had geleden onder de toenemende politieke instabiliteit waardoor investeerders zich hadden teruggetrokken.
Sinds 1975, toen de eilandengroep onafhankelijk werd van Frankrijk, waren er 19 couppogingen geweest. In december 2001 hadden de eilanden Moheli, Anjouan en Grande Comore meer autonomie gekregen, waarna het politiek rustiger was geworden. Maar in 2004 had de economie weer geleden onder een terugval in de wereldmarktprijs van vanille, van 251 dollar per kilogram in 2003 tot 50 dollar in 2005. Vanille was een belangrijk exportproduct van de Comoren. En dat terwijl de olieprijzen sterk waren gestegen.
Als uitkomst van het overleg met het IMF presenteerden de Comoren op 18 april een pakket bezuinigingsmaatregelen. Met dit beleid hoopte men de economie weer gezond te maken en nieuwe investeerders aan te trekken.

Naar huis gestuurd geld belangrijk

Eenderde van de bevolking van de Comoren leefde buiten de eilandengroep, vooral in Frankrijk, en met het geld dat deze emigranten naar huis stuurden konden familieleden hun hoofd boven water houden. Volgens het IMF ging het in 2003 om een bedrag van omgerekend ruim 30 miljoen euro. Daarnaast stuurden men ook nog goederen met een totale waarde tussen de 12 en 17 miljoen euro.
Daarmee stonden de Comoren na Eritrea op de tweede plaats als het ging om het aandeel van donaties van landgenoten in het buitenland in de totale inkomsten van het land.
Het IMF wees erop dat het grootste deel van het gestuurde geld opging aan consumptie, waarvan de helft aan luxe goederen, en weinig werd gebruikt voor productieve investeringen.
Het geld werd ook gebruikt voor de Anda trouw-ceremonies waarbij kostbare geschenken tussen de families werden uitgewisseld en feesten voor het hele dorp werden gehouden. Daarvan bedroegen de kosten tussen de 16.000 en 50.000 euro.
Onderzoekers hadden al gewaarschuwd dat het opgestuurde bedrag in de toekomst zou teruglopen omdat de band tussen de vertrokken familieleden en de burgers op de Comoren steeds meer vervaagde.

(Vorige berichten pag. 53/2 - 2005)

CONGO (BRAZZAVILLE)

BINNENLAND

Nasleep burgeroorlogen

De gevolgen van het gewapende conflict in Congo (Brazzaville) tussen 1998 en 2003 waren nog steeds merkbaar in de Pool regio in het zuiden van het land, aldus een rapport dat door katholieke humanitaire organisaties op 23 december 2004 werd gepresenteerd. De veiligheidstroepen hadden de regio nog steeds niet volledig onder controle. Nog altijd waren er duizenden mensen ontheemd. Van de medische klinieken was eenderde gesloten omdat er geen personeel voorhanden was. Slechts acht procent van de ondervraagden zei toegang tot schoon drinkwater te hebben. Van de scholen in Pool had tweederde maar één gekwalificeerde onderwijzer. Klassen telden 56 tot 120 leerlingen en lesmateriaal en meubels ontbraken.

Regering start met het tellen van soldaten

Na aanhoudende klachten over wangedrag door veiligheidstroepen droeg president Denis Sassou-Nguesso op 17 januari 2005 de militaire top op om het personeelsbestand te checken. In maart zouden nieuwe militaire identiteitskaarten uitgereikt worden.
Volgens een parlementariër waren het reïntegratieprogramma voor ex-rebellen en de rekrutering voor leger en politie chaotisch verlopen.

Honderden ex-rebellen doen mee aan ontwapeningsprogramma

De regering begon op 15 maart aan een nieuw programma voor demobilisatie, ontwapening en reïntegratie van 450 voormalige rebellen die zich hadden overgegeven in de Pool regio. Het programma werd volledig gefinancierd door de regering en richtte zich exclusief op de zogenaamde Ninja-rebellen van Frédéric Bitsangou. Het ging om 201 miljoen franc CFA (ruim 370.000 euro), aldus minister voor Regeringsactie en Privatisering Isidore Mvouba. Het programma moest ook de weg effenen voor verkiezingen later dat jaar in acht districten van de Pool regio. Tijdens de nationale verkiezingen van 2002 waren die in deze districten uitgesteld wegens een gebrek aan veiligheid.

Het regeringsprogramma volgde op twee eerdere ontwapeningsprogramma's gefinancierd door het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) en de Wereldbank.

Premier stuurt regering aan

Op 6 januari 2005 kreeg Congo Brazzaville een premier die de nieuwe regering aanstuurde. Voorheen was dat de president, zoals de grondwet voorschreef.

Wapendiefstal zou onderdeel zijn van couppoging

Kritiek op arrestatie veiligheidsofficieren

Twee mensenrechtenorganisaties in Congo lieten op 24 maart 2005 weten dat de regering met officiële beschuldigingen moest komen tegen de veiligheidsofficieren die sinds begin januari werden vastgehouden. Ze waren opgepakt in verband met diefstal van wapens, maar niet officieel in staat van beschuldiging gesteld. Het zou gaan om een groep van 25 officieren, die was gearresteerd in de zuidelijke stad Point-Noire. De diefstal was gepleegd in de hoofdstad Brazzaville. De wapenroof zou bestemd zijn voor een couppoging.

Volgens minister van Defensie waren de gestolen wapens teruggevonden in het zuiden van Brazzaville.

Coup zou zijn verijdeld

Volgens de autoriteiten van Congo was er een coup verijdeld en werd er gezocht naar twee blanke huurlingen. Dat zei minister

Congo (Brazzaville)

Samenstelling regering Congo (Brazzaville) (6 januari 2005)

President
Denis SASSOU-NGUESSO

Premier en minister voor Regeringsactie en Privatisering
Isidore MVOUBA

Minister van staat en minister van Algemeen bestuur en Staatshervorming
Jean-Martin MBEMBA

Minister van staat en minister van Buitenlandse zaken en Francophonie
Rodolphe ADADA

Ministers:

Arbeid, Werkgelegenheid en Sociale zekerheid
Gilbert ONDONGO

Basis- en Middelbaar onderwijs en Alfabetisering
Rosalie KAMA

Binnenlands bestuur en Decentralisatie
François IBOVI

Communicatie, Relaties met het parlement en Regeringswoordvoerder
Alain AKOUALA

Constructie, Urbane zaken en Habitat
Claude Alphonse NTSILOU

Cultuur en Kunst, Toerisme
Jean-Claude GAKOSSO

Economie, Bosbouw en Milieu
Henri DJOMBO

Energie en Hydrologie
Bruno Jean-Richard ITOUA

Financiën, Economie en Begroting
Pacifique ISSOIBEKA

Gezondheid en Bevolking
Alphonse GANDO

Handel, Consumptie en Voorraden
Adélaïde MOUNDELE-NGOLLO

Hervorming en Bescherming publiek domein
Lamyr NGUELE

Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
Henri OSSEBI

Industriële ontwikkeling en Promotie particulier bedrijfsleven
Émile MABONDZOT

Koopvaardij
Louis-Marie NOMBO MAVOUNGOU

Landbouw en Visserij
Jeanne DAMBENDZET

Midden- en Kleinbedrijf
Parfait Aimé COUSSOUD-MAVOUNGOU

Mijnbouw en Geologie
Pierre OBA

Ontwikkelingssamenwerking
Justin BALLAY MEGOT

Planning, Economische integratie en NEPAD
Pierre MOUSSA

Post en Télécommunicatie en Nieuwe technologie
Philippe MVOUO

Presidentieel kantoor, Nationale defensie, Oud-strijders en Oorlogsinvaliden
Jacques-Yvon NDOLOU

Promotie, Integratie en Ontwikkeling van vrouwen
Jeanne-Françoise LEKOMBA LOUMETO

Sociale zaken, Solidariteit, Humanitaire actie, Oorlogsinvaliden en Familiezaken
Émilienne RAOUL

Sport en Jeugd
Marcel MBANI

Technisch onderwijs en Beroepsvorming
Pierre-Michel NGUIMBI

Transport en Burgerluchtvaart
André OKOMBI-SALISSA

Uitrusting en Openbare werken
Florent NTSIBA

Veiligheid en Openbare orde
Divisie-Generaal Paul M'BOT

Wetenschappelijke hervorming en Innovatieve technieken
Pierre-Ernest ABANDZOUNOU

Zegelbewaarder, Justitie en Mensenrechten
Gabriel ENTSA-EBIA

van Veiligheid Paul M'Bot op 11 april tegen het parlement. Hij beschuldigde de voormalige minister van Financiën, Nguila Moungounga-Nkombo, ervan de coup gefinancierd te hebben. De poging was ontdekt na een diefstal van wapens en ammunitie uit politiebarakken in januari. Het was voor het eerst dat de regering met een officiële verklaring kwam over de vermeende coup-poging na de wapendiefstal. Ongeveer twintig militairen waren opgepakt en M'Bot zei dat meer arrestaties zouden volgen.

Moungounga-Nkombo leefde in ballingschap in Frankrijk. Hij was minister in de regering van Pascal Lissouba, die verdreven was tijdens de bloedige burgeroorlog in 1997.

Elektriciteitsvoorziening nachtmerrie voor inwoners Congo

Het persbureau *IRIN* rapporteerde op 2 mei 2005 over de gebrekkige elektriciteitsvoorziening in Congo. Door sabotage en verwoestingen tijdens de burgeroorlog was er ook in de hoofdstad Brazzaville nog altijd een tekort aan elektriciteit.

De situatie verslechterde doordat mensen illegaal stroom aftapten, meters vernielden en doordat mensen hun rekeningen niet betaalden. Daarom ontbrak het de elektriciteitsmaatschappij aan middelen om te investeren. Gedwongen door de onbetrouwbare elektriciteitstoevoer hadden ziekenhuizen eigen generators aangeschaft. Ook steeds meer particulieren en bedrijven gingen daartoe over.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Armoede neemt toe

Het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) maakte op 8 juli 2005 bekend dat de armoede in Congo (Brazzaville) was toegenomen. In de jaren tachtig van de twintigste eeuw behoorde Congo nog bij de groep landen met in meerderheid een middeninkomen, maar anno 2005 leefde 70 procent van de drie miljoen inwoners onder de armoedegrens. Ze moesten zien rond te komen van minder dan1,50 euro per dag.
Het Afrikaanse land had een buitenlandse schuld van 7,2 miljard euro, hoewel Congo als vierde op de lijst stond van olieproducerende landen in Afrika beneden de Sahara.
Het kwam niet in aanmerking voor kwijtschelding van haar schulden door de G8, de groep van rijke industrielanden.

Verwachte economische groei door hoge olieprijs

Door de hoge olieprijs verwachtte de overheid voor 2005 een economische groei van 9 procent. Dat zou het land in staat moeten stellen uit het dal te klimmen. Maar of de armen er ook van zouden profiteren was twijfelachtig. De regering had slechts 3,7 procent van de begroting voor 2005 uitgetrokken om de armoede te bestrijden. Congo onderhandelde verder met het IMF over een pakket maatregelen om toegelaten te worden tot het speciale programma voor arme landen met hoge schuldenlasten. Eén van de eisen van het IMF was meer transparantie in de administratie van de olie-inkomsten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Achterstallige schulden gedeeltelijk kwijtgescholden

De Afrikaanse Ontwikkelingsbank (ADB) besloot op 10 december 2004 een bedrag van ruim 43 miljoen euro kwijt te schelden van de schulden van de Republiek Congo bij de bank. De ADB verklaarde dat de interventie voortkwam uit het nieuwe steunbeleid aan de zogenaamde 'postconflict' landen, dat op 19 juli was goedgekeurd. Congo

had aan de voorwaarden voor die steun voldaan. Het had zijn bestuur verbeterd, de economie weer op gang geholpen en ontwapening gepromoot.
Het land had in totaal een schuld van bijna 130 miljoen euro bij de ADB.

IMF: 'Meer olieopbrengsten besteden aan bestrijding armoede'

Dan Ghura, de tweede man van de Afrika divisie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), zei op 16 mei 2005 dat Congo meer van haar olieopbrengsten moest aanwenden voor de bestrijding van armoede en de betaling van salarissen, pensioenen en beurzen voor studenten. Hij deed zijn uitspraak na een missie ten bate van het Armoede-bestrijdingsprogramma dat het IMF in 2004 had goedgekeurd.
De Congolese regering zei dat het de extra opbrengsten uit de olie had gebruikt om schulden af te lossen.

De begroting was gebaseerd op de verwachting dat de prijs van een vat olie ruim 31 dollar (ca. 24 euro) zou bedragen. Inmiddels was deze echter gestegen tot 50 dollar.

GEZONDHEID EN ZORG

Toename van ziekte sikkelcelanemie

Medische onderzoekers van de Universiteit van Brazzaville vertelden op 19 april 2005 dat 30 procent van de mensen in het land leden aan sikkelcelanemie (scz). Voorheen werd gedacht dat het ging om een percentage tussen de 20 en 25 procent.
Sikkelcelanemie is een bloedziekte. Bij mensen met scz is het eiwit hemoglobine iets anders van samenstelling dan bij andere mensen en wordt hemoglobine S (HbS) genoemd. HbS ontstaat als gevolg van een kleine verandering op het dna van het gen dat de aanmaak van het b-globine eiwit regelt. Door deze kleine verandering kan het afwijkende HbS eiwit in afwezigheid van zuurstof gaan klonteren. Dan ontstaan klachten over pijn met koorts.
De minister van Gezondheid en Bevolking, Alphonse Gando, zei dat de regering met de steun van de Wereldgezondheidsorganisatie van de Verenigde Naties (WHO) in juni een campagne zou lanceren om de ziekte te bestrijden. De regering wilde een databank aanleggen van mensen die besmet waren. Volgens de onderzoekers stierf de helft van de dragers, als zij niet behandeld werden voor de ziekte, voor hun 25ste.

Onderzoekscentrum voor genetische ziekten gebouwd

Op 22 juni maakte de minister voor gezondheid Alphonse Gando bekend dat de overheid een medisch onderzoekscentrum ging openen voor sikkelcelanemie. Hij deed de aankondiging aan het slot van een vierdaagse conferentie die bedoeld was om meer bekendheid te geven aan de ziekte. De vrouwen van de staatshoofden van Tsjaad, Senegal, Mali en de Centraal Afrikaanse Republiek waren daarbij aanwezig en zij ijverden voor de oprichting van soortgelijke onderzoekscentra in hun eigen landen.

BUITENLANDSE ZAKEN

VN begint repatriëring van duizenden buitenlandse vluchtelingen

De vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR) maakte op 27 april 2005 bekend dat de eerste honderd van de 58.000 vluchtelingen in Congo Brazzaville op terugtocht waren naar de Democratische Republiek Kongo. De terugweg leidde door dichte regenwouden, over verschillende rivieren waaronder de snelstromende grensrivier Oubangui, en over uitermate slechte wegen. Ongeveer 8.000 vluchtelingen hadden zich gemeld voor de repatriëring. De UNHCR verwachtte dat aan het eind van 2006 er 24.000 vluchtelingen teruggebracht zouden zijn naar de provincie Equator in Congo.
De UNHCR had sinds 2004 al 2.000 vluchtelingen helpen terugkeren naar het buurland Centraal Afrikaanse Republiek.

(Vorige berichten pag. 699/3 - 2004)

EQUATORIAAL GUINEE

BINNENLAND

Lange gevangenisstraffen voor buitenlandse coupplegers

Een rechtbank in Malabo veroordeelde op 26 november 2004 de Zuid-Afrikaanse huurling Nick du Toit tot 34 jaar gevangenisstraf. Hij werd gezien als de leider van een mislukte coup tegen de president van Equatoriaal Guinee in maart van dat jaar. Vier andere Zuid-Afrikanen en zes Armeniërs, die de bemanning vormden van een transportvliegtuig, kregen gevangenisstraffen van minimaal veertien jaar voor hun aandeel in de coup tegen president Teodoro Obiang Nguema Mbasogo. Drie Zuid-Afrikanen werden vrijgesproken en twee inwoners van Equatoriaal Guinee kregen zestien maanden gevangenisstraf. Van de negentien aangeklaagden werden er dertien veroordeeld.

De groep van acht Zuid-Afrikanen en zes Armeniërs was op 6 maart opgepakt. Ze zouden in Equatoriaal Guinee de komst voorbereiden van een vliegtuig met 67 Zuid-Afrikaanse huurlingen. Dat vliegtuig werd een dag na hun arrestatie vastgehouden bij een tussenstop in Zimbabwe, waar men wapens wilde inladen. De verbannen oppositieleider Severo Moto werd geacht de leider te zijn van de coup. Hij werd bij verstek veroordeeld tot 63 jaar gevangenisstraf. Tegen hem was de doodstraf geëist.

Buitenlandse financiering

De coup zou gefinancierd zijn door een groep buitenlandse zakenlieden, waaronder Mark Thatcher, de zoon van de voormalige Britse premier Margaret Thatcher. Mark Thatcher zou in april in Zuid-Afrika terechtstaan op verdenking van betrokkenheid bij de coup. Er was een verzoek om uitlevering door Equatoriaal Guinee ingediend. Het feit dat er geen doodstraffen waren uitgesproken, was volgens deskundigen om te voorkomen dat Zuid-Afrika het uitleveringsverzoek naast zich neer zou leggen.
De president van Equatoriaal Guinee, Teodoro Obiang Nguema Mbasogo, die regelmatig beschuldigd werd van corruptie en schending van de mensenrechten, leidde het land sinds hij door middel van een coup in 1979 een einde maakte aan het bewind van zijn oom. Deze werd daarbij vermoord.

'Oneerlijke rechtszaak tegen vermeende coupplegers'

Amnesty International (AI) noemde op 30 november de rechtszaak tegen de negentien vermeende coupplegers oneerlijk. Er was geen bewijs geleverd, behalve de bekentenissen van de beklaagden die echter door marteling verkregen zouden zijn. Vol-

gens AI waren de rechten van de acht Zuid-Afrikanen en de zes Armeniërs sinds hun arrestatie geschonden. Ze mochten geen bezoek ontvangen en waren 24 uur per dag geketend.
De mensenrechtenorganisatie betwijfelde ook de officiële lezing over de dood van de Duitser Gerhard Merz, die in verband met de vermeende coup was aangehouden. Tien dagen na zijn arrestatie overleed hij in de Black Beach gevangenis, volgens de autoriteiten aan malaria, maar volgens twee advocaten van de verdediging was hij doodgemarteld. Ook Du Toit zei tijdens de rechtszaak dat hij zijn bekentenis had afgelegd na te zijn gemarteld.

Mark Thatcher ontkent elke rol bij de coup

Mark Thatcher ontkende op 18 februari 2005 voor een rechtbank in Kaapstad (Zuid-Afrika) deel uit te maken van de groep van financiers van de coup. Op vragen van aanklagers uit Equatoriaal Guinee gaf Thatcher toe veel van de mensen te kennen die volgens de aanklagers deel uitmaakten van een internationale samenzwering tegen de president van Equatoriaal Guinee, maar hij ontkende dat hij met hen allemaal zakenrelaties had. Thatcher herhaalde dat hij had deelgenomen in de financiering van een helikopter die volgens de aanklagers gebruikt zou worden bij de coup. Verder zei dat hij in de veronderstelling verkeerde dat de helikopter bedoeld was voor een ambulancedienst.

Presidentieel pardon voor de zes Armeniërs

Op 7 juni gaf president Teodoro Obiang Nguema amnestie aan de zes Armeniërs die tussen de veertien en vierentwintig jaar gevangenisstraf hadden gekregen voor hun betrokkenheid bij de coup. De president noemde het pardon een 'humanitaire geste' ter gelegenheid van zijn 63e verjaardag. De zes zouden worden teruggestuurd naar hun vaderland.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Gevangenen sterven van de honger'

Amnesty International (AI) meldde op 15 april 2005 dat minstens zeventig gevangenen de hongerdood dreigden te sterven in de Black Beach gevangenis bij de hoofdstad Malabo. President Teodoro Obiang Nguema ontkende deze beschuldiging prompt op de radio.
Volgens de mensenrechtenorganisatie ging het vooral om politieke gevangenen die in 2004 waren opgepakt en zonder rechtszaak werden vastgehouden. Ze mochten geen bezoek van familie of advocaten ontvangen. Omdat de dagelijkse voedselrantsoenen in december waren teruggebracht tot een of twee stukken brood, waren de gevangenen aangewezen op voedsel dat familieleden hen gaven via bewakers. Buitenlandse gevangenen verkeerden daarom ook in slechte conditie.

BUITENLANDSE ZAKEN

Oppositieleider ontvoerd

Op 3 mei 2005 dook in Madrid de leider op van de zelfbenoemde regering in ballingschap van Equatoriaal Guinee, Severo Moto, nadat hij tien dagen eerder was verdwenen. Naar eigen zeggen was hij ontvoerd vanuit Kroatië waar hij op bezoek was om fondsen te werven voor zijn politieke campagne tegen president Teodoro Obiang Nguema. Volgens Moto waren zijn ontvoerders tot inkeer gekomen omdat hij een goed katholiek was. Daarop hadden ze hem weer vrijgelaten.

Arrestatie oppositieleden leidt tot spanning met Spanje

Spanje drukte op 11 mei 2005 haar ongerustheid uit over de arrestatie van tien oppositieleden kort daarvoor in Equatoriaal Guinee. Volgens de autoriteiten van dat land, een voormalige Spaanse kolonie, waren de tien aangehouden nadat ze geweigerd hadden mee te werken aan een routinecontrole op het vliegveld.
Volgens de oppositiepartij Convergentie voor Sociale Democratie (CPDS) had de politie de groep geslagen en opgesloten in het politiekantoor van de hoofdstad Malabo. CPDS-leider Placido Mico zei via de telefoon tegen persbureau *Reuters* dat een van de partijleden, een 22-jarige vrouw, in het politiebureau was uitgekleed en geslagen. De groep stond op het punt om het vliegtuig naar Spanje te nemen om een seminar bij te wonen dat georganiseerd was door een politieke groepering verbonden met de Spaanse socialistische partij.
De CPDS was de enige toegelaten oppositiepartij in Equatoriaal Guinee. Al eerder hadden leden van deze partij gevangen gezeten wegens hun politieke activiteiten.

(Vorige berichten pag. 639/2 - 2004)

GUINEE-BISSAU

BINNENLAND

Opstand van militairen uit onvrede over betalingen

Stafchef strijdkrachten gedood

De generaal die het jaar daarvoor de opstand van de militairen tegen de regering van Kumba Yalá had geleid, Verrísimo Correia Seabra, werd op 6 oktober 2004 gedood bij een vuurgevecht met rebellerende militairen. Soldaten die aan de vredesmissie van de Verenigde Naties in het naburige Liberia hadden deelgenomen – bekend onder de naam UNMIL – waren in opstand gekomen omdat zij de vertraging bij de betalingen voor hun vredeswerk niet langer accepteerden.
De situatie werd door waarnemers als gevaarlijk betiteld omdat de vrees bestond dat de muiterij zich zou ontwikkelen tot een staatsgreep.

Internationale hulp bij onderhandelingen

Na enkele dagen wisten de rebellerende militairen, de regering in Bissau en internationale bemiddelaars een akkoord te sluiten. Dit bevatte een amnestie voor alle gewelddadigheden van de strijdkrachten de afgelopen tien jaar, maar ook een regeling voor de betalingen waar de actie om was begonnen. Voor de militairen was dit voldoende om de wapens neer te leggen.
De regering van Guinee-Bissau op haar beurt beschuldigde de internationale gemeenschap ervan beloftes niet te zijn nagekomen en waarschuwde dat meer hulp nodig was om soortgelijke incidenten in de toekomst te vermijden.

VN betalen rest van de schuld

Op 14 januari 2005 beloofden de Verenigde Naties ruim 900.000 dollar (ca. 718.000 euro) te zullen overmaken die de regering van Guinee-Bissau nog verschuldigd was aan de

militairen. Het geld was al gestort op een rekening van de Central Bank of Western African States, zo voegde men er aan toe, en de regering kon dus direct met de uitbetalingen aan de oud-vredestroepen beginnen.

Vroegere staatshoofd João Bernardo 'Nino' Vieira gekozen tot president

Vieira keert na zes jaar ballingschap terug

Een enthousiaste menigte van duizenden mensen begroette op 7 april 2005 de vroegere president van Guinee-Bissau, João Bernardo 'Nino' Vieira, die in 1998 door de militairen was afgezet. Zelf was hij in 1980 na een staatsgreep aan de macht gekomen en hij had dit weten te legitimeren door in 1994 de eerste meerpartijenverkiezingen van het land te winnen.
Vieira – door zijn aanhangers liefkozend 'Nino' of 'Kabi' genoemd – kondigde aan zich kandidaat te zullen stellen voor de in juni 2005 te houden presidentsverkiezingen, maar de regering was allerminst blij met zijn terugkeer uit ballingschap nadat het in 2003 eveneens verdreven staatshoofd Kumba Yalá ook had beweerd kandidaat te zijn voor het presidentschap.
Gevreesd werd dat hun kandidatuur zou leiden tot politieke instabiliteit in het land.

Minister ontslagen vanwege komst Vieira

Minister van Binnenlandse zaken Lássana Seidi werd op 17 april vervangen door Aladje Joaquim Mumine Embalo. Naar verluidt werd hem verweten dat de autoriteiten die verantwoording droegen voor de verdediging en veiligheid van het grondgebied van Guinee-Bissau, hadden gefaald bij de terugkeer van Vieira. Deze was met een helikopter van het buurland Guinee in Guinee-Bissau geland na een flagrante schending van het luchtruim.
Het ontslag van Lássana Seidi werd aangegrepen om het kabinet grondig te herzien. Acht ministers veranderden van portefeuille en er waren twee nieuwe aanstellingen. Alle ministers waren afkomstig uit de Afrikaanse Partij voor de Onafhankelijkheid van Guinee-Bissau en Kaapverdië (PAIGC).

Yalá ontkent kortstondige bezetting presidentsgebouw

De beschuldiging van onder meer Batista Tagme Na Waie, de commandant van de strijdkrachten, dat Kumba Yalá een dag eerder een paar uur het gebouw van de president had bezet, werd op 26 mei door deze ontkend. 'Hoe zou ik dat kunnen doen als er 650 zwaarbewapende mannen voor de deur staan', verzekerde Yalá die zichzelf nog steeds beschouwde als de rechtmatige president van het land.
Yalá had eerder aangekondigd mee te zullen doen aan de in juni te houden presidentsverkiezingen. Bij de overgangsregeling na de afzetting van Yalá tussen de militairen en de burgerpolitici was weliswaar afgesproken dat oud-presidenten tot 2008 geen politieke ambten mochten bekleden, maar de Hoge Raad had recentelijk bepaald dat Yalá gewoon kandidaat kon zijn.

Samenstelling regering Guinee-Bissau
(18 april 2005)

President
Henrique PERREIRA ROSA

Premier
Carlos GOMES JÚNIOR

Ministers:
Bestuurlijke Hervorming, Burgerdienst en Arbeid
Pedro Augusto GODINHO GOMES
Binnenlandse zaken
Joaquim MUMINE EMBALÓ
Buitenlandse zaken en de Internationale gemeenschap
Soares SAMBU
Defensie
Martinho NDAFA CABI
Economische zaken
Issufo SANHÁ
Energie en Natuurlijke hulpbronnen
Rui GOMES ARAÚJO
Financiën
João Al Hadji AMADU FADIAH
Handel, Industrie en Kunstnijverheid
Adiatu DJALÓ NANDIGNA
Justitie
Filomeno LOBO DE PINA
Kabinetchef, Sociale communicatie en Parlementaire zaken
Daniel GOMES
Landbouw en Rurale ontwikkeling
João DE CARVALHO
Onderwijs
Marciano SILVA BARBEIRO
Oorlogsveteranen
Isabel BUSCARDINY
Publieke werken en Stadsplanning
Domingos SIMÕES PEREIRA
Sociale solidariteit, Familiezaken en Armoedeondersteuning
Eugénia ARAÚJO SALDANHA
Transport en Communicatie
Raimundo PEREIRA
Visserij
Helena NOSOLINI EMBALÓ
Volksgezondheid
Maria ODETE SEMEDO

Bevolking verdeeld over presidentskandidaten

In Guinee-Bissau bestond de vrees dat de aanhangers van de verschillende kandidaten elkaar in de haren zouden vliegen zodra er een winnaar was uitgeroepen. Het land had na de onafhankelijkheid van Portugal in 1974 een traditie van geweld opgebouwd als gevolg van burgeroorlogen, muiterijen en staatsgrepen. De achterban van de presidentskandidaten was ook sterk van elkaar gescheiden: Kumba Yalá was populair bij leden van de Balanta-stam en haalde zijn stemmen vooral op het platteland, terwijl 'Nino' Vieira de meeste steun kreeg van de stedelijke jeugd en een derde kandidaat, Malam Bacai Sanhá, vooral de veteranen uit de bevrijdingsoorlog achter zich wist.
De nieuwe president zag zich vooral voor de taak gesteld de economie, die gecentreerd was rond de cashewnotenindustrie, nieuw leven in te blazen.

Yalá uitgeschakeld in eerste ronde presidentsverkiezingen

Geen van de deelnemers wist op 19 juni de vereiste 50 procent van de stemmen te vergaren om als president te worden beëdigd. Aan de tweede, in juli te houden stemronde mochten alleen de twee presidentskandidaten deelnemen die de meeste stemmen hadden behaald, met als gevolg dat Kumba Yalá afviel.
Het verkiezingsproces werd bijgewoond door rond de 200 waarnemers uit de Europese Unie, de Verenigde Staten en uit West-Afrikaanse staten. De speciale vertegenwoordiger van de Verenigde Naties, oud-president van Mozambique Joaquim Chissano, beschreef het electorale proces als 'voorbeeldig'.

Politie gebruikt traangas en schiet met scherp

Nadat bekend werd dat Kumba Yalá was uitgeschakeld, hielden aanhangers van hem in de hoofdstad Bissau een protestmars. De geschatte menigte van 300 burgers werd door de politie met traangas uiteengejaagd en één demonstrant vond de dood toen hij

door een politiekogel werd getroffen. De secretaris-generaal van Yalá's Partij voor Sociale Vernieuwing (PRS), Artur Sanhá, werd gearresteerd.
Op 24 juni beschuldigden Yalá-aanhangers de regering van verkiezingsbedrog. Bij het herstel van de orde werden vier burgers gedood.

Kumba Yalá claimt overwinning, maar schikt zich in verlies

Hoewel hij ervan overtuigd was de meeste stemmen te hebben gekregen, zei Yalá op 27 juni zich neer te zullen leggen bij de officiële uitslag. In Senegal, op bezoek bij president Abdoulaye Wade, zei hij in een toespraak tot diplomaten 'in het belang van de democratie en de vrede' het resultaat te hebben geaccepteerd.
Waarnemers waren ervan overtuigd dat de verhoudingen in het leger van cruciaal belang waren in de dagen na de verkiezingen. Bekend was dat Yalá, hoewel hij in 2003 door de militairen van zijn post was verwijderd, veel steun genoot onder generaals die afkomstig waren uit dezelfde etnische groep als de oud-president.

Doden bij aanval op ministerie

Ongeveer twintig gewapende, in militaire kleding gehulde mannen vielen op 16 juli het ministerie van Binnenlandse zaken in Bissau aan en doodden twee veiligheidsbeambten. Vier overvallers werden aangehouden.
Drie dagen later maakte minister van Binnenlandse zaken Mumine Embaló bekend dat dissidente militairen, die uit het leger waren ontslagen vanwege ongedisciplineerd gedrag, verantwoordelijk waren voor de aanval. Zij zouden financiële steun hebben ontvangen van parlementslid Biaia Guab na Pana, een bondgenoot van Kumba Yalá. Of er verband bestond tussen de aanval op het regeringsgebouw en de dood van aanhangers van Kumba Yalá na de eerste ronde van de verkiezingen, bleef onduidelijk.

Vieira behaalt in tweede ronde overwinning op Bacai Sanhá

De niet-partijgebonden João Bernardo 'Nino' Vieira werd op 24 juli winnaar van de presidentsverkiezingen. In de eerste ronde was hij achter Malam Bacai Sanhá als tweede geëindigd, maar hij had zich vervolgens verzekerd van de steun van de uitgeschakelde Kumba Yalá. Premier Carlos Gomes had laten weten daar niet blij mee te zijn. 'Als 'Nino' Vieira de verkiezingen wint, treed ik af omdat ik nooit zal samenwerken met een bandiet en huurling die zijn eigen volk bedroog', zo liet hij vooraf weten. Hoewel de PAIGC – waartoe verliezer Bacai Sanhá behoorde – 45 zetels in het 100 leden tellende parlement bezat, verwachtten waarnemers dat een grote factie naar het kamp van de nieuwe president zou overlopen.

Verkiezingen 'eerlijk en transparant' genoemd

Vertegenwoordigers uit het kamp van Bacai Sanhá wezen er op dat er aanwijzingen voor fraude bestonden, maar toen de spanningen in Bissau opliepen en er schermutselingen ontstonden tussen aanhangers van winnaar 'Nino' Vieira en supporters van Bacai Sanhá, riep de laatste tot kalmte en sereniteit op. Wel voegde hij er aan toe 'te zullen verdedigen wat van ons is'.
Internationale waarnemers betitelden de laatste verkiezingsronde als 'vrij, eerlijk en transparant'.

Regionale machtsbalans mogelijk verstoord

Analisten zagen twee mogelijke gevolgen van de winst van 'Nino' Vieira, die zich had gepresenteerd als verdediger van de nationale eenheid. De eerste consequentie kon zijn dat de loyaliteit van het leger ten aanzien van de regering af zou nemen omdat de leden van de Balanta-stam het nieuwe staatshoofd niet vertrouwden. De militaire leiders behoorden grotendeels tot die etnische groep.
Daarnaast had Vieira tijdens zijn vorige regeerperiode toegestaan dat separatistische guerrillastrijders uit de Casamance regio in Senegal hun toevlucht zochten in Guinee-Bissau. Kumba Yalá had daar in 2000 ogenblikkelijk een eind aan gemaakt en de relaties met Senegal waren sterk verbeterd. De vrees bestond dat deze na het aantreden van 'Nino' Vieira weer verstoord zouden worden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Wereldbank geeft financiële steun voor reeks projecten

Guinee-Bissau kreeg op 1 juni 2004 een subsidie van de Wereldbank van 7 miljoen dollar (ca. 5,6 miljoen euro), te gebruiken in de strijd tegen aids. Het geld moest worden gebruikt om de behandeling toegankelijker te maken en de preventie te verbeteren.
Hetzelfde instituut keurde op 9 november een project goed om de biodiversiteit in de kustgebieden duurzaam te beschermen en te ontwikkelen. Hiervoor werd 11 miljoen dollar beschikbaar gesteld, waarbij een gift van 4,8 miljoen was inbegrepen.
Met de doelstelling de publieke medische zorg te verbeteren verstrekte de Wereldbank op 16 december een krediet van 4 miljoen dollar.

IMF: politieke onrust verhindert groei economie

In een informatiebericht over Guinee-Bissau van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), gedateerd 10 december 2004, werd vastgesteld dat de economische ontwikkeling de laatste jaren zwak was. Het bbp was in 2002 met 7,2 procent afgenomen en kende in 2003 slechts een groei van 0,6 procent.
Het IMF meende dat de politieke instabiliteit in het land en in de regio de macro-economische ontwikkeling dwarsboomde en een neerwaartse spiraal had veroorzaakt.

Uitslagen presidentsverkiezingen Guinee-Bissau (19 juni en 24 juli 2005)

Opkomst eerste ronde: 74,1 procent
Opkomst tweede ronde: 76,7 procent

	stemmen eerste ronde	percentage eerste ronde	stemmen tweede ronde	percentage tweede ronde
João Bernardo 'Nino' Vieira (onafhankelijk)	128.918	32,3	216,167	52,4
Malam Bacai Sanhá (Afrikaanse Partij voor de Onafhankelijkheid van Guinee-Bissau en Kaapverdië - PAIGC)	158.276	39,7	196,759	47,6
Kumba Yalá (Partij voor Sociale Vernieuwing - PRS)	111.606	28,0		

Productie-installaties waren verwoest, voorraden verdwenen en de infrastructuur was aangetast. Bovendien zorgde de economische depressie voor een toename van de armoede. De conclusie was dat Guinee-Bissau tot de armste landen ter wereld behoorde. Volgens de Verenigde Naties leefde 80 procent van de bevolking van minder dan 2 dollar (ca. 1,6 euro) per dag.

GEZONDHEID EN ZORG

Dodelijke slachtoffers in Guinee-Bissau door cholera-epidemie

Eind juli 2005 waren er meer dan 60 doden gevallen als gevolg van de cholera-epidemie in het land, zo meldde het ministerie van Volksgezondheid. Deze zeer besmettelijke ziekte was op 11 juni in de 300.000 inwoners tellende hoofdstad Bissau uitgebroken en had zich vervolgens verspreid over het land, met als gevolg dat meer dan 4.000 burgers de ziekte hadden opgelopen. Voor de bestrijding van de epidemie ontving Guinee-Bissau medisch materiaal uit Portugal, terwijl Cubaanse artsen in ziekenhuizen de helpende hand boden.

MILITAIRE ZAKEN

Nieuwe commandant strijdkrachten benoemd

Batista Tagme Na Waie werd op 28 oktober 2004 aangesteld als stafchef van de strijdkrachten in Guinee-Bissau en opvolger van de door rebellerende soldaten omgebrachte Verrísimo Correia Seabra. Hij had eerder die maand een bemiddelende rol gespeeld tussen de regering en de muitende militairen die betalingen voor eerder verrichte vredestaken eisten. De 56-jarige generaal zou de functie uitoefenen tot er een nieuwe president kon worden geïnstalleerd.
Ook de commandanten van het leger, de vloot en de luchtmacht werden vervangen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Portugal schenkt Guinee-Bissau 42 miljoen euro projecthulp

De interim-premier van Guinee-Bissau, Carlos Gomes Júnior, kreeg bij zijn bezoek aan Portugal dat op 21 december 2004 eindigde, de toezegging dat het Zuid-Europese land 42 miljoen euro zou schenken aan de vroegere kolonie. De Portugese premier Santana Lopes sprak wel de hoop uit dat de projecten waarvoor het bedrag bestemd was, daadwerkelijk zouden worden uitgevoerd. Bij akkoorden uit de periode 2000-2002 waren de resultaten teleurstellend geweest.
Verder zegde Portugal toe dat het zich zou blijven inzetten voor het organiseren van meer financiële steun.

(Vorige berichten pag. 366/1 e.v. - 2004)

KAAPVERDIË

BINNENLAND

Onrust onder immigranten leidt tot botsing met politie

De moord in de hoofdstad Praia op een in Kaapverdië woonachtige Guinee-Bissause burger veroorzaakte grote woede in de immigrantengemeenschap. Burgers afkomstig uit Senegal, Ghana, Nigeria en Guinee-Bissau hielden op 17 maart 2005 een protestmanifestatie voor het regeringspaleis om premier José Maria Neves duidelijk te maken dat de immigranten steun en bescherming nodig hadden. Sinds 2002 waren er in de archipel tien buitenlanders vermoord en de demonstranten waren van mening dat de overheid dit voor kennisgeving aannam.
Het protest werd door de politie met traangas de kop ingedrukt omdat, zoals van officiële zijde werd gezegd, het niet was aangemeld bij de autoriteiten.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kaapverdië behoort niet langer tot groep van 'minst ontwikkelde landen'

Volgens bronnen bij de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (ECOSOC) zou Kaapverdië aan het eind van het jaar de status van Minst Ontwikkeld Land (LDC) verliezen, aldus nieuwsbureau *afrolNews* op 8 juni 2004. Dit vanwege de 'buitengewone' ontwikkeling die het land de laatste jaren had doorgemaakt. De toetreding tot de groep van 'gemiddeld ontwikkelde landen' was niet in alle opzichten positief. Organisaties als de Wereldbank en de Wereldhandelsorganisatie (WTO) hanteerden een beleid van positieve discriminatie en dat kon betekenen dat Kaapverdië in het vervolg niet meer in aanmerking kwam voor ontwikkelingsprogramma's die een stimulans voor de economie opleverden.

Toerismebezoek aan Kaapverdië groeit met 25 procent per jaar

Op de Intermunicipale Toerisme Conferentie in São Vicente vertelde minister van Economie, Groei en Concurrentie João Pereira Silva dat de laatste vier jaar het toerisme met 25 procent per jaar was toegenomen, zo berichtte nieuwsbureau *afrol News* op 21 juni 2005. In het jaar 2000 bedroeg het aantal bezoekers 67.000, terwijl dit in 2004 was gestegen tot 178.000. Met deze stijging was de sector in belangrijke mate verantwoordelijk voor de groei van de economie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering zegt structurele hervorming economie toe

Privatiseringen in sleutelsectoren

Minister van Financiën en Planning João Pinto Serra verzekerde op 23 juli 2004 het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in een brief dat in de rest van het jaar de agenda van de structurele economische hervormingen voortvarend ter hand zou worden genomen. Dit gold voor sectoren als energie, water, telecommunicatie, transport, visserij en scheepvaart. De privatiseringen hadden vertraging opgelopen, maar golden als het belangrijkste onderdeel van de herstructurering. Enige maanden daarvoor had de Kaapverdiaanse regering het Economische Regularisatie Agentschap (ARE) opgericht om dit proces te begeleiden en ondersteunen.

Stabiele economische groei

In dezelfde brief meldde de bewindsman dat het bbp van Kaapverdië in 2003 met 5,3 procent was gegroeid, met name dankzij de landbouw- en toerismesector. Het begrotingstekort was, inclusief ontvangen subsidies, uitgekomen op 3,3 procent. Om dit resultaat te verbeteren was op 1 januari 2004 een BTW-systeem ingevoerd met een tarief van 15 procent.
Het IMF meldde op 29 maart 2005 dat de economische groei in Kaapverdië in 2004 rond de 4,5 procent had bedragen en ge-

paard was gegaan met een laag inflatiecijfer. De verwachting was dat het groeicijfer het jaar daarop 6 à 7 procent zou bedragen.

Tevredenheid over economische ontwikkelingen

Kaapverdië kon bijna 2 miljoen dollar (ca. 1,6 miljoen euro) tegemoet zien, berichtte het IMF op 26 mei 2005. De som geld was het laatste gedeelte van een totaal van 13 miljoen dollar dat het instituut in april 2002 in het kader van de Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF) regeling had toegezegd en waarvan elke keer een deel na inspectie van de economie was vrijgegeven.
De autoriteiten werden geprezen omdat ze erin geslaagd waren voor macro-economische stabiliteit te zorgen met een laag inflatiecijfer.

Wereldbank ondersteunt regering bij bestrijding armoede

Na eind januari al haar tevredenheid te hebben uitgesproken over de regeringsplannen voor de bestrijding van de armoede in de periode 2004-2007, verstrekte de Wereldbank op 22 februari 2005 Kaapverdië een lening van 15 miljoen dollar (ca. 12 miljoen euro) ter ondersteuning van dit beleid. Het geld zou in één keer worden uitgekeerd en was onder meer bestemd voor het onderwijs en de medische sector.
Ruim drie maanden later, op 19 mei, kende de Wereldbank een lening van 15 miljoen dollar toe, die ten doel had het wegennet te verbeteren.

JUSTITIE

Moordaanslag op openbaar aanklager

De politie van Kaapverdië liet weten in het duister te tasten over het motief van de aanslag op openbaar aanklager Arlindo Figueiredo e Silva, die op 9 december 2004 in Praia door vijf kogels was geraakt. Hij overleefde de aanslag, maar zijn zevenjarige zoon raakte zwaargewond.
Vertegenwoordigers van de oppositionele Beweging voor Democratie (MpD) spraken hun bezorgdheid uit over het gebrek aan veiligheid in het land en voorzitter Agostino Lopes vond dat de autoriteit van de staat was aangetast. Het ministerie van Justitie liet weten de strijd tegen de criminaliteit te zullen intensiveren.

NATUUR EN MILIEU

Sprinkhanenplaag bereikt eilanden Kaapverdië

Het persbureau van de Verenigde Naties *IRIN* berichtte op 15 oktober 2004 dat Kaapverdië te lijden had van een nieuwe invasie van sprinkhanen. Voortgedreven door sterke noordoostelijke winden waren in augustus al enorme aantallen sprinkhanen van het Afrikaanse vasteland naar het 450 kilometer ten westen van Senegal gelegen Kaapverdië gedreven. Zij verwoestten daar landbouwgewassen als mais, bonen en granen.
De internationale oproep van de Kaapverdiaanse autoriteiten om hulp werd beantwoord door Marokko, dat vliegtuigen zond die verdelgingsmiddelen konden verspreiden. De landen rond de Sahara hadden sterk te lijden onder de sprinkhanenplaag.

BUITENLANDSE ZAKEN

Samenwerking met Angola bij tonijnvisserij

José Lopes van het in Kaapverdië gevestigde Nationale Instituut voor de Ontwikkeling van de Visserij maakte op 23 september 2004 bekend dat een joint-venture zou worden opgericht om tonijn te vangen bij Kaapverdië, Senegal, São Tomé en Angola. Aan het initiatief zou worden deelgenomen door een Angolees bedrijf en door zowel Kaapverdisch privé-kapitaal als de overheid. Voor de aanschaf van de boten hoopte men externe financiering te vinden, met name bij financiële instituten in Zuid-Afrika.
Hoewel een groot aantal visserijrechten voor dat gebied aan de Europese Unie was verkocht, bestond bij de regeringen van Kaapverdië en Angola het voornemen de nationale visserijsector te ontwikkelen.

Militairen uit Guinee-Bissau krijgen asiel

Naaste collega's van de vermoorde Guinee-Bissause stafchef Verrísimo Correia Seabra kregen in Kaapverdië politiek asiel, zo meldde het Portugese dagblad *Diário de Notícias* rond half oktober 2004. De bevelhebbers van het leger, de luchtmacht en de marine waren Westerse ambassades in de hoofdstad Bissau ingevlucht uit angst hetzelfde lot te zullen ondergaan als hun chef.
Guinee-Bissau en Kaapverdië vormden vroeger één Portugese kolonie en verscheidene Guinee-Bissause officieren waren van Kaapverdiaanse komaf.

Kaapverdië door VS beloond voor 'juist regeringsbeleid'

Op 8 juli 2005 werd bekend dat Kaapverdië van de Verenigde Staten de komende vijf jaar een steunbedrag van 110 miljoen dollar (ca. 88 miljoen euro) zou ontvangen voor onder meer de ontwikkeling van de private sector en de verbetering van de landbouwproductie. Het geld werd beschikbaar gesteld in het kader van de Millennium Challenge Corporation (MCC) die door de Amerikaanse regering in januari 2003 was opgezet. Deze had als doel regeringen te steunen met 'een juist beleid, die investeerden in hun bevolking en die economische vrijheden bevorderden'.
Tot dat moment hadden slechts Madagaskar en Honduras verdragen ondertekend met de MCC. Verwacht werd dat naast Kaapverdië ook Nicaragua in aanmerking zou komen voor de hulp.

(Vorige berichten pag. 368/2 e.v. - 2004)

MADAGASKAR

BINNENLAND

Cycloon treft Madagaskar

Op 2 februari 2005 werden nog steeds 65 mensen vermist – een week nadat de cycloon Ernest het zuidwesten van het eiland had getroffen waarbij vijftien mensen omkwamen en duizenden hun huis kwijtraakten. Het Wereldvoedselprogramma (WFP) was begonnen rijst te sturen naar het getroffen gebied, bedoeld voor ruim 5.000 van de meest getroffen slachtoffers. Vergeleken met eerdere cyclonen was volgens waarnemers de schade minder groot.

Rumoer rond voormalige vice-premier

Hof vernietigt veroordeling voormalige vice-premier

Het Hooggerechtshof vernietigde op 11 februari 2005 een vonnis tegen vice-premier Pierrot Rajaonarivelo. Een Hof van Beroep had hem wegens het illegaal uitoefenen van de macht veroordeeld nadat Rajaonarivelo eerder voor hetzelfde vergrijp was veroor-

deeld tot vijf jaar. Volgens het gerechtshof had het hof echter niet het recht een extra beschuldiging toe te voegen, terwijl het dat wel had gedaan.
Rajaonarivelo diende onder de voormalige president Didier Ratsiraka voordat diens regering, na acht maanden van onzekerheid over de uitslagen van de verkiezingen, in juli 2002 instortte. De uitslagen gaven aan dat Marc Ravalomanana de presidentsverkiezingen had gewonnen, maar Ratsiraka weigerde af te treden. Korte tijd later zagen de president en zijn regering zich toch genoodzaakt de handdoek in de ring te gooien, en zij gingen in Frankrijk in ballingschap.
Ex-president Didier Ratsiraka was al in een eerder stadium veroordeeld.

'Gevangenisstraf moet deelname aan presidentsverkiezingen voorkomen'

Vice-premier Pierrot Rajaonarivelo werd op 30 mei veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf wegens illegale machtsuitoefening. Vanuit ballingschap zei hij dat de straf moest verhinderen dat hij zou deelnemen aan de presidentsverkiezingen in 2007.
In maart had hij aangekondigd terug te zullen keren naar Madagaskar om presidentskandidaat te worden voor de oude partij van president Ratsiraka, AREMA. Waarnemers zagen Rajaonarivelo als de enige serieuze tegenkandidaat voor de zittende president Ravalomanana.

Opnieuw aanslagen met granaten

Twee granaten explodeerden op 23 februari 2005 bij huizen van juristen, zonder overigens slachtoffers te maken. Sinds juni 2004 was er een reeks van aanslagen op publieke figuren. De doelwitten waren de openbaar aanklager Christian Rajaobelina in de kuststad Toliara, en het hoofd van het beroepshof, George Seraphen.

Studentenprotesten leiden tot geweld

De autoriteiten van Madagaskar riepen op 21 april 2005 op tot kalmte nadat een protest van studenten in de hoofdstad Antananarivo was uitgelopen op gewelddadigheden. Zeventien studenten werden gearresteerd en vijf politieagenten raakten gewond door molotovcocktails en stenen.
De verslechterde economische situatie had in de afgelopen maanden tot steeds meer onrust onder de bevolking geleid. De inflatie was opgelopen van ruim 3 procent in 2003 tot 27 procent het jaar daarna. De helft van de 15 miljoen inwoners moest rond zien te komen van minder dan 1 euro per dag.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Samenwerking met VN in strijd tegen armoede

Op 14 februari 2005 werd bekend dat Madagaskar met drie organisaties van de Verenigde Naties een overeenkomst ter waarde van omgerekend ruim 85 miljoen euro had gesloten in de strijd tegen de armoede. De samenwerking met het Ontwikkelingsprogramma van de VN (UNDP), het Kinderfonds Unicef en het Bevolkingsfonds (UNFPA) liep tot 2009 en richtte zich op vijf zaken: voedselzekerheid, bestuur, onderwijs, gezondheidszorg en de bestrijding van aids. De hulporganisaties zouden technische ondersteuning verlenen aan de lokale instituties en ook bijdragen aan het uitbannen van corruptie. Speciale aandacht zou er zijn voor het stimuleren van privé-initiatieven, kleinschalige ondernemingen en jeugdwerkgelegenheid.
De helft van de bevolking van Madagaskar van 15 miljoen zielen was jonger dan 18 jaar. Rond de 50 procent van de jeugd was chronisch ondervoed.

Economie groeit ondanks cyclonen

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verzekerde op 8 juni 2005 dat de economie van Madagaskar gegroeid was, ondanks dat twee cyclonen het land in 2004 hadden getroffen. De inflatie was wel fors gestegen doordat de prijzen van olieproducten en rijst omhoog waren gegaan.
Deze conclusies werden vermeld in het zesde rapport dat gemaakt was in het kader van de overeenkomst voor Armoedebestrijding en Groei die het IMF met het land was aangegaan.

Lening van de Wereldbank voor ontwikkelingsproject

De Wereldbank verstrekte op 13 juli 2005 een zachte lening aan Madagaskar van omgerekend 200 miljoen euro. Het instituut was tevreden over de vooruitgang van de economie sinds 2002. In 2003 groeide deze met 9,4 procent, in 2004 met 6,3 procent en voor 2005 werd een toename van 6 procent verwacht. Vooral de sectoren toerisme, landbouw en mijnbouw zouden profiteren van investeringen in de infrastructuur. Zo zouden er in de kuststad Nosy Be in het noordwesten 2000 luxueuze hotelkamers bijkomen.
Ook verstrekte de Wereldbank ruim 67 miljoen euro voor de uitvoering van het beleidsdocument over armoedebestrijding in Madagaskar, dat zich richtte op hervormingen en op bestrijding van de corruptie. Nog eens 25 miljoen euro was bestemd voor de strijd tegen aids en het verbeteren van de kwaliteit van leven van mensen met de ziekte.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nieuwe valuta ingevoerd

Madagaskar stapte op 3 januari 2005 definitief over van de franc van Madagaskar naar een nieuwe munt, de ariary, met een waarde van 1,893 dollar. De franc van Madagaskar had in 2004 al de helft van zijn waarde verloren. Tot 2009 konden mensen hun oude francs inwisselen bij de bank. De geleidelijke invoering van de nieuwe valuta was halverwege 2003 begonnen en was bedoeld om verder afstand te nemen van de tijd dat het land een Franse kolonie was. De naam ariary dateerde van voor de koloniale tijd.

LANDBOUW

Steun van VS voor landbouw

President Marc Ravalomanana van Madagaskar ondertekende op 18 april 2005 in Washington een samenwerkingsverdrag met de Millennium Challenge Corporation (MCC), een Amerikaans hulpinitiatief voor ontwikkelingslanden die politieke en economische hervormingen doorvoerden. Daarmee werd Madagaskar de eerste ontvanger van een hulppakket voor vier jaar ter waarde van 92,6 miljoen euro. Het geld moest vooral ten goede komen aan de landbouw en de financiële sector. Sinds zijn aantreden had Ravalomanana economische hervormingen doorgevoerd in lijn met de voorwaarden van het IMF en de Wereldbank. Daarop hadden deze instanties de helft van de schulden van Madagaskar kwijt gescholden.

Wereldbank steunt conservering van de tapia-bossen

Op 7 juni 2005 bleek dat een project om de

tapia-bossen van Madagaskar te beschermen, inclusief de zijderupsen die er leefden, gewonnen had in een competitie die de Wereldbank voor 2005 had uitgeschreven. De niet-gouvernementele organisatie 'Ny Tanintsika' (Ons Land) uit Maleisië zou 92.000 euro krijgen voor herbebossing van de tapia-wouden, die 50.000 hectare besloegen in het zuidoosten van Madagaskar. In de wouden leefde de zijderups, maar het dier was bijna uitgestorven omdat de wouden gekapt werden voor de landbouw en de veeteelt.

Bij het project zou de lokale bevolking getraind worden in het houden van zijderupsen, en in het verkopen van de gewonnen zijde. Meer dan 14.000 dorpelingen en 150 zijdewevers zouden eraan deelnemen.

(Vorige berichten pag. 56/2 - 2005)

MOZAMBIQUE

BINNENLAND

Hoogste rechtscollege bevestigt zege Guebuza bij presidentsverkiezingen

Onregelmatigheden bij verkiezingsproces niet doorslaggevend

De Constitutionele Raad bevestigde op 20 januari 2005 dat Armando Guebuza van het Mozambikaans Bevrijdingsfront (Frelimo) de rechtmatige winnaar was van de begin december gehouden presidentsverkiezingen. Er waren wel onregelmatigheden geconstateerd, maar deze waren niet van doorslaggevende invloed op het resultaat, zo stelde het hof vast. Het verzoek van Afonso Dhlakama van de partij van de Mozambikaanse Nationale Weerstand (Renamo) de verkiezingsuitslag ongeldig te verklaren, werd daarom afgewezen. Voor Renamo-woordvoerder Fernando Mazanga was dit een duidelijk teken dat Mozambique 'nog verre van een democratie was, met onpartijdige instituties'.

Dreiging Renamo om parlement te boycotten, ingetrokken

'Vanwege het nationale belang, de stabiliteit en de consolidatie van het democratisch systeem, zullen we de verantwoordelijkheden op ons nemen die de Mozambikaanse burgers ons hebben gegeven.' Met deze opmerking erkende Renamo-leider Dhlakama een dag later voor het eerst de nederlaag die hij had geleden bij de presidentsverkiezingen. Het betekende tevens dat zijn partij afzag van het aanvankelijke voornemen de vergaderingen van de volksvertegenwoordiging te boycotten. Dit was van groot belang omdat gevreesd werd dat een afwijzing om aan het democratische besluitvormingsproces deel te nemen, maatschappelijke onrust zou veroorzaken. Het parlement in nieuwe samenstelling zou op 31 januari worden beëdigd.

Samenstelling regering Mozambique
(21 maart 2005)

President
Armando Emilio GUEBUZA

Premier
Luisa DIOGO

Ministers:
Binnenlandse zaken
José PACHECO
Buitenlandse zaken en samenwerking
Alcinda ABREU
Defensie
Tobias DAI
Diplomatieke aangelegenheden
Francisco Caetano MADEIRA
Energiezaken
Salvador NAMBURETE
Financiën
Manuel CHANG
Gezondheidszorg
Paulo Ivo GARRIDO
Industrie en Handel
António FERNANDO
Jeugdzaken en Sport
David SIMANGO
Justitie
Esperança Alfredo MACHAVELA
Landbouw en Rurale ontwikkeling
Tomás MANDLATE
Milieucoördinatie
Luciano André DE CASTRO
Minerale hulpbronnen
Esperança BIAS
Onderwijs en Cultuur
Aires Bonifácio ALI
Ontwikkeling en Planning
Aiuba CUERENEIA
Parlementaire zaken
Isabel Manuel NKAVADEKA
Publieke werken en Huisvesting
Felício ZACARIAS
Staatsbestuur
Lucas CHOMERA
Toerisme
Fernando SUMBANA JUNIOR
Transport en Communicatie
António MUNGUAMBE
Veteranenbelangen
Feliciano Salomão GUNDANA
Visserij
Cadmiel MUTHEMBA
Vrouwenzaken en Sociaal welzijn
Virgília MATABELE
Werkgelegenheid
Helena TAIPO
Wetenschap en Technologie
Venâncio MASSINGUE

Directeur Centrale bank
Adriano Afonso MALEIANE

Guebuza beëdigd als president

De inauguratie van president Armando Guebuza vond op 2 februari in de hoofdstad Maputo plaats in aanwezigheid van veel Afrikaanse staatshoofden. De zakenman volgde Joaquim Chissano op, die achttien jaar lang Mozambique had geleid en het land politieke en economische stabiliteit had gebracht. De nieuwe president garandeerde onder meer een transparant beheer van de publieke bezittingen.

Een dag later werd zijn regering, die bestond uit leden van Frelimo en van wie vijf kabinetsleden al hadden gediend onder Chissano, benoemd. Luisa Diogo bleef de in hoofdzaak ceremoniële functie van premier bekleden, terwijl Alcinda Abreu Mozambique's eerste vrouwelijk minister van Buitenlandse zaken werd.

Ex-president Chissano legt functie van partijvoorzitter neer

Omdat hij geen rol van betekenis meer wilde spelen in de nationale politiek, legde de een maand eerder als staatshoofd afgetreden Joaquim Chissano op 6 maart 2005 het voorzitterschap van het Mozambikaans Bevrijdingsfront (Frelimo) neer. Als opvolger werd de nieuwe president van Mozambique, Armando Guebuza, benoemd. Volgens een adviseur van de 68-jarige Chissano wilde deze zijn opvolger niet voor de voeten lopen bij het moderniseren van het land.

Mediaconferentie buigt zich over persvrijheid

In de Mozambikaanse hoofdstad Maputo vond een vijfdaagse conferentie plaats die zich bezighield met het vraagstuk hoe de persvrijheid in zuidelijk Afrika kon worden ondersteund, zo berichtte het persbureau van de Verenigde Naties *IRIN* op 13 mei 2005. Sommigen vonden dat journalisten

een rol moesten spelen bij het opzetten van onafhankelijke toezichthoudende organen, anderen waren van mening dat de communicatie tussen de media en de politieke beleidsbepalers verbeterd moest worden en weer anderen brachten naar voren dat lokale nieuwsstations en kranten meer gebruik moesten maken van inheemse talen om de plaatselijke bevolking te bereiken.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Arbeiders vinden stijging minimumloon onvoldoende

De verhoging rond 1 juli 2005 van het wettelijk minimumloon met 14 procent, waardoor dit in concreto zou stijgen van 1.120.297 meticais (ca. 38,30 euro) tot 1.277.139 meticais (ca. 43,60 euro), werd in arbeiderskringen sceptisch begroet. De woordvoerder van de Arbeidersorganisatie van Mozambique, Francisco Mazoio, vertelde dat 16,6 procent verhoging was geëist en dat met het bestaande bedrag families niet eens de helft van de basisbehoeften konden kopen. De werkgevers hadden te kennen gegeven maximaal een verhoging van 10,5 procent te zullen accepteren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF roept op tot nieuwe hervormingen

Na een tussentijdse evaluatie besloot het Internationaal Monetair Fonds (IMF) op 22 juni 2005 aan Mozambique 2,4 miljoen dollar (ca. 1,9 miljoen euro) over te maken van een eerder toegezegde lening van 16,6 miljoen dollar. Het staflid Takatoshi Kato benadrukte wel dat de volgens het IMF imposante economische ontwikkeling van de laatste tien jaar gevolgd diende te worden door 'een tweede golf van hervormingen'. Daarbij dienden de belastinginkomsten te stijgen, de kosten voor ondernemers af te nemen, ondersteuning te worden gegeven aan arbeidsintensieve sectoren en een rurale ontwikkelingsstrategie te worden opgezet. Bovendien diende de armoede met kracht te worden bestreden.

JUSTITIE

Mozambique's meest gezochte misdadiger door Canada uitgeleverd

De moordenaar van de journalist Carlos Cardoso, Anibal dos Santos Junior, beter bekend als Anibalzinho, kwam op 22 januari 2005 in de hoofdsstad Maputo aan. Hij was in mei 2004 uit een hoogbeveiligde gevangenis ontsnapt en had tevergeefs asiel aangevraagd in Canada, dat hem vervolgens uitwees naar Mozambique. Eerder was hij al, om aan zijn proces te ontkomen, naar Zuid-Afrika gevlucht.
Anibalzinho had de moord in opdracht van invloedrijke industriëlen gepleegd en werd daarvoor tot 28 jaar celstraf veroordeeld. In december 2004 had de Hoge Raad in Mozambique echter bepaald dat burgers die bij verstek tot meer dan twee jaar waren veroordeeld, recht hadden op een nieuw proces.

GEZONDHEID EN ZORG

Doelstelling behandeling aids-patiënten niet gehaald

De opzet van de Mozambikaanse gezondheidsautoriteiten eind 2005 minstens 29.000 burgers met aids te voorzien van anti-retrovirale medicijnen, was volgens een rapport van het persbureau van de Verenigde Naties *IRIN* van 28 juli 2005 gedoemd te mislukken. Op dat moment ontvingen 12.600 mensen de zogenaamde aids-cocktail, terwijl ingeschat werd dat 200.000 patiënten daar dringend behoefte aan hadden.
Volgens cijfers van het Nationale Statistiekinstituut (INE) droeg ruim 15 procent in de leeftijdsgroep van 15 tot 49 jaar het hiv-virus bij zich of leed aan aids en was de ziekte oorzaak van 25 procent van de sterfgevallen. In 2004 zouden 97.000 burgers aan aids-aandoeningen zijn overleden, onder wie 17.500 kinderen onder de vijf jaar.

LANDBOUW

Regering Mozambique vraagt om voedselhulp

Het Wereldvoedselprogramma (WFP) van de Verenigde Naties liet op 7 juni 2005 weten dat Mozambique om voedselhulp had gevraagd voor 550.000 mensen. Door de aanhoudende droogte dreigden de oogsten in de zuidelijke provincies Inhambane, Gaza en Maputo te mislukken, evenals in de centraal gelegen provincies Manica, Sofala, Zambezia en Tete. Op verzoek van het Nationaal Instituut voor Rampenbestrijding zou het WFP onder meer 'voedsel voor werk' programma's opzetten die moesten duren tot de volgende oogstperiode.
Het WFP bood op dat moment al hulp aan ruim 200.000 mensen die sinds de grote droogte in 2002 moeite hadden om te overleven. Verder steunde de organisatie rond de 380.000 Mozambikanen via voedingsprogramma's op scholen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Gevangenissysteem dient te worden hervormd'

Alice Mabota, voorzitter van de Mozambikaanse Liga voor de Mensenrechten (LDH), verklaarde op 11 mei 2005 tegenover het persbureau van de Verenigde Naties *IRIN* dat gedetineerden de laatste tijd beter werden behandeld, maar ook dat er hoognodig veranderingen moesten komen in het gevangenissysteem. Volgens Mabota waren er dat jaar in het zwaarbeveiligde huis van detentie van Maputo al twee gedetineerden als gevolg van mishandeling door bewakers om het leven gekomen. Velen verbleven bovendien lange tijd achter de tralies zonder dat zij officieel in staat van beschuldiging waren gesteld en verder waren de gevangenissen overvol.
Het hoofd van de LDH erkende wel dat de regering van president Guebuza werkte aan verbetering van de mensenrechtensituatie in het land.

(Vorige berichten pag. 57/2 e.v. - 2005)

NAMIBIË

BINNENLAND

Stembiljetten opnieuw geteld

Op aandringen van de oppositiepartijen die beweerden dat er tijdens de verkiezingen in november 2004 teveel stembiljetten in omloop waren geweest, werden de stemmen op 16 maart 2005 in het bijzijn van diverse waarnemers opnieuw geteld. Hoewel er inderdaad ruim negenduizend stembiljetten minder waren, veranderde dit niets aan de overwinning van de SWAPO. Ofschoon de SWAPO 178 stemmen minder kreeg, bleef de zetelverdeling in het parlement hetzelfde. De enige oppositiepartij die er bij de hertelling goed uitsprong was het Verenigd

Samenstelling regering Namibië
(22 maart 2005)

President
Hifikepunye POHAMBA

Premier
Nahas ANGULA

Vice-premier
Libertina AMATHILA

Ministers:
Binnenlandse veiligheid en Gevangeniswezen
Peter TSHIRUMBU TSHEEHAMA
Binnenlandse zaken en Immigratie
Rosalia NGHIDINWA
Buitenlandse zaken
Marco HAUSIKU
Defensie
Peter Tshirumbu TSHEEHAMA
Emancipatie en Kinderwelzijn
Mariene MUNGUNDA
Energie
Erkki NGHIMTINA
Financiën
Saara KUUGONGELWA-AMADHILA
Handel en Industrie
Immanuel NGATJIDHEKO
Informatie en Omroepwezen
Netumbo NANDI-NDAITWAH
Jeugdzaken en Dienstplicht
John MUTORWA
Justitie
Pendukeni IITHANA
Landbouw, Waterstaat en Bosbeheer
Nickey IYAMBO
Landbouwgrond en Herhuisvesting
Jerry EKANDJO
Milieu en Toerisme
Willem KONJORE
Mijnbouw en Energie
Erkki NGHIMTINA
Onderwijs
Nangolo MBUMBA
Presidentiële zaken
Albert KAWANA
Publieke werken, Transport en Communicatie
Joel KAAPANDA
Regionaal en Lokaal bestuur, Volkshuisvesting en Plattelandsontwikkeling
John PANDENI
Visserij en Maritieme grondstoffen
Abraham IYAMBO
Volksgezondheid en Sociale diensten
Richard KAMWI
Werkgelegenheid en Sociale zaken
Alpheus NALUSEB
Zonder portefeuille
Ngarikutuke TJIRIANGE

Democratisch Front (UDF) dat er meer dan duizend stemmen bij kreeg. Andere oppositiepartijen noemden de telling een farce en zeiden opnieuw gerechtelijke stappen te ondernemen.

President Pohamba ingehuldigd

Na het land vijftien jaar lang te hebben geleid, gaf president Sam Nujoma op 21 maart 2005 in het drukbezochte stadion in Windhoek het roer in handen van zijn vertrouweling Hifikepunye Pohamba. Velen zagen Nujoma als de vader des vaderlands omdat hij Namibië als guerrillaleider in 1990 naar de onafhankelijkheid had geleid. Hij bleef voorzitter van de SWAPO.
Pohamba zei het beleid van zijn voorganger te zullen voortzetten. 'We moeten doorgaan met vrede, stabiliteit en welvaart', aldus de nieuwe president.

Nieuwe kabinet bevat veel bekende gezichten

Het nieuwe kabinet dat president Pohamba op 22 maart 2005 bekend maakte bevatte veel bekende gezichten uit de regering van Sam Nujoma. Nieuw was premier Nahas Angula. De grote afwezige was de oud-minister van Buitenlandse zaken, Hidipo Hamutenya. Verder had Pohamba een nieuw ministerie van Binnenlandse veiligheid en Gevangeniswezen in het leven geroepen dat geleid werd door minister Peter Tshirumbu.

Nationaal Actieplan tegen illegaal wapenbezit

President Pohamba kondigde op 19 april 2005 het Nationaal Actieplan aan tegen illegaal wapenbezit en de verspreiding van explosieven. Het plan was onderdeel van het regionale protocol in het kader van de Ontwikkelingsgemeenschap voor Zuidelijk Afrika (SADC).
Eén van de problemen in Namibië was de wapensmokkel uit het buurland Angola waar tot 2002 een burgeroorlog woedde. In het noorden van Namibië, in de bergachtige Caprivistreek, werden separatisten in het verleden van wapens voorzien door de Angolese Unita. Maar ondanks de nabijheid van Angola was de verspreiding van illegale wapens in Namibië relatief gering.

Vluchtelingen keren terug naar Caprivi

Een deel van de ongeveer 1.200 Namibische vluchtelingen die verbleven in het vluchtelingenkamp Dukwi in Botswana, keerden op 20 april 2005 terug naar de Caprivistreek in het noorden van Namibië. Ze hadden deze regio in 1998 verlaten toen de bergen het strijdtoneel waren van het Caprivi Bevrijdingsleger.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Textielfabriek gaat dicht

Met de bekendmaking van de sluiting van de textielfabriek Rhino Garments, op 6 april 2005, kwamen aan het einde van de maand ruim zestienhonderd werknemers op straat te staan. De noodlijdende Namibische tak was onderdeel van het Maleisische bedrijf Ramatex Textiles. Ramatex was in conflict geraakt met de autoriteiten wegens het niet naleven van de Namibische arbeidswetten.

Visindustrie in de problemen

Minister van Visserij Abraham Iyambo sprak op 14 april 2005 een bijeenkomst toe van driehonderd directeuren die werkzaam waren in de visserij. Hij vertelde hen dat de sector zelf de visserij uit de rode cijfers moest halen. De minister beloofde een verlaging van de quotaheffing van 5 procent.
De economische malaise was volgens Iyambo niet zozeer toe te schrijven aan afnemende visvoorraden, maar aan organisatorische problemen. Hij doelde op het grote aantal quota- en vergunninghouders en het feit dat veel bedrijven maar weinig Namibiërs in dienst hadden. De minister stond erop dat de bemanning bij de makreelvissers vanaf 2007 voor minstens 50 procent uit Namibiërs zou bestaan.
Na de mijnbouw was de visserij de tweede grote economische sector van Namibië. Het bood werkgelegenheid aan 14.000 mensen en was goed voor 350 miljoen euro omzet per jaar.

Regeringslijst met grondbezitters zaait verwarring

De publicatie van een regeringslijst met de namen van zo'n duizend grondbezitters in een van de grote dagbladen, zorgde op 10 mei 2005 voor de nodige opschudding. Temeer daar de boeren op de lijst werden aangespoord hun juiste adressen door te geven omdat ze anders een fikse boete konden krijgen en zelfs gevangenisstraf riskeerden. Volgens Nashilongo Shivute, een medewerkster van het ministerie van Landbouwgrond en Herhuisvesting, had de advertentie tot het gewenste resultaat geleid en was

een groot gedeelte van de ontbrekende adressen inmiddels ingevuld.
Het ministerie had de informatie nodig voor de invoering van de landbouwgrondbelasting waarmee de regering de landhervorming wilde financieren.

GEZONDHEID EN ZORG

Nationaal beleid voor weeskinderen

Tijdens een conferentie over Wezen en Kwetsbare Kinderen (OVC), op 10 februari 2005 in Windhoek, ontvouwde de president van Namibië, Sam Nujoma, het nationale beleid. Minister van Vrouwenzaken en Kinderwelzijn Netumbo Nandi-Ndaitwah gaf aan dat het hiv-infectiepercentage onder jongeren van 10 tot 24 jaar met 60 procent nog steeds extreem hoog was. Namibië stond in de top vijf van landen waar aids het meest verspreid was. In 2001 waren er al 156.165 weeskinderen, maar dit aantal zou in 2021 boven de 250.000 uitkomen. Minister Nandi-Ndaitwah zei dat de overheid er de voorkeur aan gaf dat weeskinderen in hun eigen gemeenschappen of families zouden opgroeien in plaats van in weeshuizen.

(Vorige berichten pag. 59/3 - 2005)

SÃO TOMÉ EN PRINCÍPE

BINNENLAND

Pogingen politieke stabiliteit te herstellen

President De Menezes ontslaat premier Das Neves

De beschuldiging tegen premier Maria das Neves dat zij betrokken was bij een corruptieschandaal was voor president Fradique de Menezes op 15 september 2004 reden haar naar huis te sturen. In een presidentieel decreet werd gezegd dat de maatregel genomen moest worden om de politieke stabiliteit te herstellen, nadat deze ernstig was aangetast door recente financiële en economische schandalen.
De ontslagen Das Neves ontkende de aantijgingen en beschuldigde op haar beurt de president van corruptie en bovendien van autoritair gedrag. Zij wees er op dat De Menezes sinds zijn aantreden in 2001 al vijf regeringshoofden had ontslagen.

Samenstelling regering São Tomé en Príncipe
(18 september 2004)

President
Fradique DE MENEZES (ADI)

Premier
Damião VAZ D'ALMEIDA (MLSTP/PSD)

Ministers:
Arbeid, Werkgelegenheid en Solidariteit
Fernando DA SILVA MAQUENGO DE FREITAS (MLSTP-PSD)
Buitenlandse zaken en Coöperatie
Ovideo Manuel BARBOSA PEQUENO (onafhankelijk)
Defensie en Binnenlandse zaken
Óscar AGUIAR SACRAMENTO E SOUSA (onafhankelijk)
Gezondheidszorg
Alberto M. DOS SANTOS (ADI)
Handel, Industrie en Toerisme
Helder PAQUETE LIMA (ADI)
Jeugdzaken, Sport en Sociale communicatie
José DA GRAÇA VIEGAS SANTIAGO (MLSTP-PSD)
Justitie, Openbaar bestuur en Bestuurshervorming
Elsa Maria NETO D'ALVA TEIXEIRA DE BARROS PINTO (MLSTP-PSD)
Landbouw, Rurale ontwikkeling en Visserij
Helder MARINHO DE BARROS PINTO (MLSTP-PSD)
Natuurlijke hulpbronnen en Milieu
Arlindo DE CEITA CARVALHO (ADI)
Onderwijs en Cultuur
Álvaro CARDOSO SANTIAGO (ADI)
Openbare werken, Infrastructuur en Territoriale indeling
Deolindo COSTA DE BOA ESPERANÇA (MLSTP-PSD)
Planning en Financiën
Adelino CASTELO DAVID (MLSTP-PSD)

Staatssecretaris van Openbaar bestuur en Parlementaire zaken
Célia Maria GENTIL DA COSTA PEREIRA

ADI - Onafhankelijke Democratische Actie
MLSTP/PSD - Bevrijdingsbeweging van São Tomé en Príncipe/Sociaal Democratische Partij

Nieuwe regering beëdigd

De minister van Arbeid en Planning in het kabinet van Das Neves, Damião Vaz d'Almeida, werd door president De Menezes verzocht een nieuwe regering te vormen. Het kabinet werd op 18 september door hem beëdigd. Damião Vaz d'Almeida, lid van de grootste partij van het land, de Bevrijdingsbeweging van São Tomé en Príncipe (MLSTP), was de eerste regeringsleider die afkomstig was van het kleinere Príncipe.

Onderzoek gestart naar wijdverbreide corruptie

Op 12 oktober begon een gerechtelijk onderzoek naar de verduisteringpraktijken ten tijde van het bewind van het kabinet-Das Neves. Rond de 400 personen werden er door de officier van justitie van beschuldigd geld uit een armenfonds te hebben verduisterd. Volgens de justitiële autoriteiten van het land zouden oud-premier Das Neves en ex-minister van Handel, Industrie en Toerisme Arzemiro dos Prazeres direct geprofiteerd hebben van de fraude, alsmede andere topfunctionarissen van de regering onder wie een adviseur van president Menezes.

Kabinet van Damião Vaz d'Almeida gevallen

Diepgaande meningsverschillen met president De Menezes over een staking van staatsambtenaren, alsmede ergernis over diens optreden bij de afgifte van licenties voor olieboringen, waren voor premier Damião Vaz d'Almeida op 2 juni 2005 redenen zijn ontslag in te dienen. Hij maakte duidelijk dat de werkrelatie met De Menezes de laatste tijd dusdanig verslechterd was dat vruchtbare samenwerking onmogelijk was geworden.
De partij van de afgetreden premier, de Bevrijdingsbeweging van São Tomé en Príncipe (MLSTP), beschuldigde president Fradique de Menezes ervan door zijn optreden de politieke stabiliteit in het land te ondermijnen.

Nieuw kabinet moet verkiezingen voorbereiden

Een regering onder leiding van Maria do Carmo Trovoada Silveira werd op 9 juni in het Paleis van het Volk in de hoofdstad São Tomé door president De Menezes geïnstalleerd. De premier, lid van dezelfde partij als het staatshoofd, de Onafhankelijke Democratische Actie (ADI), had als voornaamste taak de voorwaarden te creëren voor het houden van parlementaire en presidentiële verkiezingen. Daarnaast moest er onder meer geprobeerd worden bij internationale kredietinstituten voor kwijtschelding van schulden in aanmerking te komen.

Nieuwe benoemingen in het kabinet waren: Ovídio do Nascimento Pequeno (Buitenlandse handel en samenwerking), Gaudêncio Luis da Costa (Economische zaken, Industrie, Toerisme, Landbouw en Visserij), Eduardo da Conceição Neto (Gezondheidszorg) en Jorge Bom Jesús Lopes (Onderwijs, Cultuur en Sport).

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Krediet van vijf miljoen dollar van Wereldbank

De Wereldbank verleende op 14 oktober 2004 São Tomé en Princípe een lening van 5 miljoen dollar (ca. 4 miljoen euro). Het geld was bestemd voor de opbouw van een degelijke institutionele en legale infrastructuur in sleutelsectoren van de economie. Ook moest de lening worden aangewend voor de verbetering van de financiële en economische instituties.

BUITENLANDSE ZAKEN

Eerste opbrengsten uit olie voor São Tomé en Princípe

Transparantie hoeksteen bij exploitatie Gezamenlijke Ontwikkelingszone

President Fradique de Menezes van São Tomé en Princípe maakte op 26 juni 2004 met de Nigeriaanse president Olusegun Obasanjo de afspraak dat volledige openheid zou worden gegeven over de olierevenuen van de Gezamenlijke Ontwikkelingszone. In hun slotverklaring stond te lezen dat alle betalingen door de oliemaatschappijen openbaar zouden worden gemaakt en dat een internationaal erkend accountantsbureau de boekhouding zou gaan controleren. Omkoppraktijken werden absoluut niet getolereerd, zo werd eraan toegevoegd. De leiding van de Gezamenlijke Ontwikkelingszone en de regeringen van beide landen hadden het recht de exploratiecontracten ongeldig te verklaren indien de overeengekomen regels werden geschonden.

Bonusbetaling voordat olieproductie van start gaat

Na het afsluiten van het eerste oliewinningcontract begin februari 2005 ontving São Tomé en Princípe een bonusbetaling van 49 miljoen dollar (ca. 39 miljoen euro). Het geld, tien keer zoveel als het land jaarlijks voor de cacao-export ontving, was afkomstig van een consortium bestaande uit Chevron Texaco (met een aandeel van 51 procent), ExxonMobil (40 procent) en Energy Equity Resources (EER, met een aandeel van 9 procent).
São Tomé en Princípe en Nigeria waren overeengekomen dat eerstgenoemde land voor het voor de kust gelegen blok één precies 40 procent van de opbrengsten zou ontvangen, terwijl Nigeria 60 procent kreeg. Volgens de voorzitter van de Gezamenlijke Ontwikkelingszone, Carlos Gomes, zou het boren naar olie binnen een jaar van start gaan.

Ontslagaanvraag van energieminister niet geaccepteerd

Minister van Natuurlijke hulpbronnen Arlindo Carvalho verzocht premier Damião Vaz d'Almeida op 16 mei van zijn taken te worden ontheven. De polemiek rond het afsluiten van oliecontracten in de met Nigeria beheerde Gezamenlijke Ontwikkelingszone was de aanleiding voor zijn verzoek, maar president Fradique de Menezes weigerde zijn ontslag te aanvaarden.

Nigeriaanse president geïrriteerd over houding buurland

De verkoop van de exploitatierechten voor de overige vijf delen van de in zes blokken verdeelde Gezamenlijke Ontwikkelingszone liep tot ongenoegen van Nigeria een vertraging op van vijf maanden. De regering van São Tomé en Princípe wilde voorkomen dat de relatief kleine, Nigeriaanse oliemaatschappij EHRC (Environmental Remediation Holding Corporation) in dat gedeelte een substantieel deel van de ontginningsrechten zou bemachtigen, maar staakte haar verzet toen de Nigeriaanse president Obasanjo bij een ingelast bezoek zijn ongenoegen over de gang van zaken had geventileerd.

Op 1 juni meldde nieuwsbureau *afrol News* dat de EHRC als grote winnaar uit de bus was gekomen bij de toekenning van de rechten in de vijf blokken. Daarnaast hadden enkele door voormalige politici beheerde Nigeriaanse olieproducenten, die weinig of geen productie-ervaring hadden, exploitatierechten verkregen.

(Vorige berichten pag. 375/2 e.v. - 2004)

SEYCHELLEN

BINNENLAND

Gevolgen tsunami bedreigen vooruitgang

Een rampenteam van de Verenigde Naties schatte op 7 februari 2005 dat als gevolg van de tsunami van kerstmis 2004 de Seychellen behoefte hadden aan steun ter waarde van omgerekend 7,5 miljoen euro. De regering zelf schatte de schade door de tsunami op ruim 25 miljoen euro, ofwel 4 procent van het bbp.

De tsunami had het leven gekost aan twee mensen, 900 families dakloos gemaakt en schade toegebracht aan de infrastructuur zoals bij de bruggen op de hoofdweg tussen het vliegveld en de hoofdstad Victoria. Ook de twee pijlers van de economie, visserij en toerisme, waren zwaar getroffen.

De schade aan de visserij, die goed was voor 40 procent van de inkomsten van het land, bedroeg 5,7 miljoen euro. Het toerisme zorgde voor ongeveer 26 procent van de inkomsten en in die sector bedroeg de schade ongeveer 12,6 miljoen euro. De Wereldbank had de Seychellen een gift van 1,7 miljoen euro aangeboden

De iets meer dan 80.000 burgers van het land hadden een relatief hoge levensstandaard als gevolg van de economische groei in de visserij- en de toerismesector. De levensverwachting voor mannen en vrouwen was 71 jaar. Gezondheidszorg en onderwijs waren steeds een prioriteit in het beleid geweest.
Door de smalle basis van de economie was de vooruitgang echter ook kwetsbaar.

Geld nodig voor herstel

Op 3 mei bleek dat de pogingen om de schade aan de infrastructuur te herstellen spaak liepen op gebrek aan geld. Dat bevestigde het VN-kantoor voor Coördinatie van Humanitaire zaken (OCHA).

Volgens OCHA hadden de Seychellen ongeveer 3,7 miljoen euro ontvangen van donoren, terwijl een oproep was uitgegaan voor steun ter waarde van 9,7 miljoen euro.

(Vorige berichten pag. 254/1 - 2003)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3217, pag. 57441-57504

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

SEPTEMBER 2005

EUROPA

Europese Unie: Grote verschillen minimumloon in lidstaten; Handelsoverschot eurozone fors afgenomen · **België:** Record aantal erkende vluchtelingen voor 2005 verwacht; Wallonië presenteert economisch herstelplan · **Bosnië-Herzegovina:** Bosnisch-Kroatische president ontslagen na corruptie · **Bulgarije:** Socialisten winnen parlementsverkiezingen · **Duitsland:** Campagne van start voor Bondsdagverkiezingen · **Frankrijk:** Leider oecumenische broederschap neergestoken · **Griekenland:** Boeiing stort neer bij Athene: 121 doden · **Groot-Brittannië:** Nasleep aanslagen juli 2005 · **Ierland:** Ex-minister Burke krijgt zes maanden cel wegens belastingfraude · **Italië:** 141 mensen gearresteerd in actie tegen terrorisme · **Moldova:** Communisten blijven aan de macht · **Nederland:** Twijfels over professionaliteit politie na ontruiming station Utrecht; Weinig draagvlak voor succesvolle moslimpartij; Erkenning onafhankelijkheidsverklaring van Indonesië van 1945 · **Oekraïne:** Joesjtsjenko legt ambtseed af als nieuwe president · **Russische Federatie:** Toename aantal maffiamisdaden · **Turkije:** Koerdische Dehap-partij ontbindt zich.

AMERIKA

Chili: Wet dwingt vaders verantwoordelijkheid te nemen voor kind; Senaat stemt voor schrappen passages uit grondwet uit periode Pinochet · **Paraguay:** Vier kabinetswijzigingen binnen een week · **Uruguay:** Tabaré Vázquez beëdigd als president · **Venezuela:** Inactieve bedrijven dreigen te worden geconfisqueerd; Oliecontracten met Aziatische grootmachten · **Verenigde Staten:** New York geeft '9/11-documenten' vrij; Vredesactie nabij ranch Bush; Opnieuw meer Amerikanen onder armoedegrens.

AZIË

China: Mediawetten worden opnieuw aangescherpt; Sluiting van 7000 kolenmijnen · **Thailand:** Premier Thaksin begint tweede ambtstermijn; Identificatie tsunami-slachtoffers verloopt moeizaam · **Vietnam:** Vogelgriep eist meer levens; Amerikanen gaan Vietnamese militairen opleiden.

AFRIKA

Algerije: President Bouteflika versterkt machtspositie binnen FLN · **Botswana:** Geëlektrificeerde grens met Zimbabwe moet dierziektes tegenhouden · **Burundi:** Vredesproces doorgezet; Verkiezingen luiden nieuw tijdperk in · **Gambia:** Vrije pers onder druk · **Ghana:** President wint verkiezingen · **Ivoorkust:** Moeizaam verloop van vredesproces · **Libië:** Vooruitgang in betrekkingen met de VS · **Malawi:** Dreiging grote hongersnood · **Marokko:** Veiligheidsdienst krijgt niet-militair aan het hoofd · **Mauritanië:** Verzesvoudiging inkomen ministers moet corruptie tegengaan; Legerofficieren nemen de macht over · **Rwanda:** Dorpsrechtbanken beginnen verhoren; Veroordelingen door Internationaal Tribunaal · **Senegal:** Parlement schaft doodstraf af · **Togo:** Overlijden staatshoofd leidt tot crisis · **Tunesië:** Oppositie hekelt gang van zaken bij raadsverkiezingen · **West-Sahara:** Spanningen met Marokko lopen op.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grote verschillen minimumloon in lidstaten

Uit cijfers die Eurostat, het statistisch bureau van de Europese Unie, op 25 augustus 2005 publiceerde, bleken grote verschillen in minimumloon te bestaan tussen de EU-lidstaten. Per 1 januari was dit inkomen het laagste in Letland met 116 euro en het hoogste in Luxemburg met 1.467 euro, dat wil zeggen bijna dertien maal zoveel. Het minimumloon was eveneens relatief hoog in Nederland (1.265 euro) en België (1.210 euro).
In 18 van de 25 lidstaten kende men een minimumloon. Daarbij was er een groot verschil tussen de oude lidstaten, met een gemiddelde van 1.200 euro, en de landen uit Centraal- en Oost-Europa die later waren toegetreden. In deze landen lag het bedrag tussen de 100 en 200 euro. Binnen de nieuwe lidstaten was het onderlinge verschil veel kleiner dan binnen de oude.
De hoogte van het minimumloon gaf nog geen uitsluitsel over de feitelijke koopkracht. Werd daar wel rekening mee gehouden, dan was bijvoorbeeld het reële minimumloon in België weer wat hoger dan in Nederland. Het verschil tussen de hoogste (Luxemburg) en de laagste (Letland) op de lijst verkleinde dan van het dertienvoudige naar het vijfvoudige.

Het percentage mensen dat het minimumloon verdiende, lag eveneens het hoogst in Luxemburg, met 16,9 procent van alle loonafhankelijken. Ook in landen als Letland (13,6) en Frankrijk (13,4) verdienden relatief veel mensen dit minimum, maar in veel lidstaten bleef dat onder de 3 procent. In vrijwel alle lidstaten, alleen Letland en Hongarije uitgezonderd, waren er meer vrouwen dan mannen die het minimumloon verdienden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

WTO stelt Latijns-Amerika in het gelijk inzake invoertarief bananen

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) stelde op 1 augustus 2005 negen Latijns-Amerikaanse landen in het gelijk bij hun bezwaren tegen het voorgenomen tarief van de Europese Unie op de import van bananen. Het invoertarief zou volgens dit plan per 1 januari 2006 meer dan verdrievoudigd worden, van 75 euro naar 230 euro per ton, voor de eerste 2,6 miljoen ton ingevoerde bananen. De zaak was in maart aanhangig gemaakt door Brazilië, Colombia, Costa Rica, Ecuador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama en Venezuela.

Latijns-Amerikaanse landen waren verantwoordelijk voor meer dan 60 procent van de bananenimport van Europa, 20 procent kwam uit de EU-lidstaten en nog eens 20 procent uit de zogeheten ACS-landen. Deze African-Caribbean Society omvatte Afrika ten zuiden van de Sahara en de landen in het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan. Zij mochten hun bananen heffingvrij in de EU invoeren en dat creëerde ongelijkheid in markttoegang met de landen van Latijns-Amerika.

Handelsoverschot eurozone fors afgenomen

Het handelsoverschot van de landen van de eurozone bedroeg in de eerste helft van 2005 17,3 miljard euro. Dat was meer dan de helft lager dan in dezelfde periode van 2004, toen het overschot 41,1 miljard bedroeg. De uitvoer was in deze periode met 5 procent gegroeid naar 588,9 miljard, terwijl de invoer met 10 procent was gestegen naar 571,6 miljard. Deze cijfers werden op 19 augustus 2005 bekendgemaakt door het statistisch bureau van de Unie, Eurostat.
De duurder geworden olie was de belangrijkste factor in de verslechtering van de handelsbalans. Daardoor steeg het handelstekort bij energieproducten van 48,6 naar 71,1 miljard euro. De import was vooral toegenomen vanuit Rusland, India, Turkije en bovenal vanuit China. Het handelstekort met dit laatste land nam toe van 18,1 naar 26,9 miljard euro.

LANDBOUW

Europese Commissie wil voorlopig geen ophokplicht tegen vogelgriep

De Europese Commissie oordeelde op 25 augustus 2005 dat een algehele verplichting voor de lidstaten om pluimvee binnen te houden teneinde een uitbraak van vogelgriep te voorkomen, voorbarig was. Volgens de Commissie was de situatie in Rusland, van waaruit trekvogels de ziekte zouden kunnen overbrengen, onvoldoende reden voor een dergelijke vergaande maatregel. Bovendien was er geen vogelgriep uitgebroken in Nieuw-Zeeland en Australië, ondanks het feit dat deze landen op het einde lagen van de trekroute van vogels uit Azië.

Overigens was eerder wel al een verbod van kracht geworden op de invoer van veren en vogels vanuit Rusland en een aantal Aziatische landen.

Pluimvee moet alleen in Nederland binnenblijven

Landen als Nederland en Duitsland hadden veel trekvogels en de Commissie meende dan ook dat het klein ingeschatte risico op een uitbraak iets groter was in deze landen.
Duitsland overwoog, zo werd op 18 augustus bekend, om over te gaan tot een ophokplicht per 15 september. De Duitse minister van Landbouw Künast echter uitte eind augustus dusdanige twijfels over de maatregel dat er rekening mee werd gehouden dat deze niet geëffectueerd zou worden.

Andere lidstaten zagen geen reden om een ophokplicht in te voeren. In België werden wel een aantal preventieve maatregelen van kracht, zoals de plaatsing door pluimveehouders van voetbaden met een ontsmettingsmiddel bij de in- en uitgangen van de stallen. Daarnaast zou het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid (FAVV) bij alle bedrijven de besmettingsrisico's in kaart brengen, zodat waar nodig maatregelen konden worden getroffen bij individuele ondernemingen.

In Nederland maakte minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Veerman op 19 augustus bekend dat vanaf 22 augustus alle commercieel gehouden pluimvee in de hokken moest blijven. Behalve voor ophokken konden pluimveehouders ook kiezen voor het aanbrengen van een constructie die contact met wilde vogels onmogelijk maakte, maar de gehouden dieren wel een beperkte uitloop bood.
Omdat Nederland als enige lidstaat een ophokplicht had afgekondigd, behoorde een veto van de Europese Commissie theoretisch tot de mogelijkheden. Bronnen bij de Commissie meldden echter dat dit niet waarschijnlijk was.

Twijfels over besmettingsbron

Virologen waarschuwden al langere tijd voor de mogelijkheid dat een van dieren afkomstig virus zich zou ontwikkelen tot een griepvariant die van mens op mens kon worden overgedragen. Een dergelijke griep van dierlijke oorsprong zou veel dodelijker kunnen uitwerken dan de menselijke virusvarianten. Over de vraag of een uitbraak het beste kon worden tegengegaan door het verhinderen van contact tussen pluimvee en trekvogels, bestond echter geen eensgezindheid.

Zo stelde hoogleraar gedragsbiologie aan de Rijksuniversiteit Groningen, Theunis Piersma, in het *Agrarisch Dagblad* van 17 augustus de aanname ter discussie dat vooral wilde vogels het virus konden overbrengen. Het gevaar van overdracht lag volgens hem vooral in verpakt vlees en bij reizigers die terugkeerden uit gebieden waar vogelgriep heerste. Naar zijn oordeel was een ophokplicht dan ook overdreven. Hij wees er daarbij op dat er geen trekvogels bekend waren die vanuit besmet gebied in Rusland de route naar Nederland aflegden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Europees Hof: 'België treft geen blaam bij langere opsluiting asielzoekster'

Op 19 augustus 2005 werd bekend dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens de klacht van een asielzoekster tegen haar langer dan gebruikelijk opsluiting in België ongegrond had verklaard. Het ging om Nancy Ntumba Kabongo uit de Democratische Republiek Kongo, die meer dan tien maanden vast had gezeten. Volgens de Belgische vreemdelingenwet was vijf maanden echter het maximum, reden waarom zij in 1999 haar beklag had gedaan bij het Hof. Intussen leefde zij in Groot-Brittannië, waar zij in september 2000 een voorlopige verblijfsvergunning had gekregen.

Het Europees Hof oordeelde dat de lange opsluitingstijd niet in strijd was met de vreemdelingenwet, daar betrokkene zich (verbaal) tegen uitwijzing had verzet. In een dergelijke situatie konden nieuwe vrijheidsberovende maatregelen worden genomen. Anders gezegd: er was geen sprake van verlenging van de opsluiting, maar van een geheel nieuwe opsluiting.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Weerstanden tegen onderhandelingen met Turkije nemen toe

Commissie: 'Turkije heeft aan formele eisen voldaan'

Nadat Turkije drie dagen eerder een douaneakkoord had getekend met de Europese Unie, verklaarde de Europese Commissie op 2 augustus 2005 dat daarmee de weg was geëffend naar het openen van besprekingen met het land over toetreding tot de Unie, die op 3 oktober moesten beginnen. Turkije had, nadat het eerder onder druk van de Unie binnenlandse hervormingen op onder meer strafrechtgebied had doorgevoerd, met de ondertekening van de douane-overeenkomst (het 'Ankaraprotocol') de laatste barrière weggenomen. De overeenkomst betekende namelijk dat de douanebanden van Turkije uitgebreid werden naar de in mei 2004 toegetreden lidstaten, waartoe ook Cyprus behoorde. En hoewel de Turkse premier Erdogan had verklaard dat dit geen erkenning van Cyprus inhield – Turkije steunde nog altijd de internationaal niet erkende Turkse Republiek van Noord-Cyprus (TRNC) – was hiermee formeel aan de voorwaarden voldaan. Oplossing van de kwestie-Cyprus werd niet in de eerste plaats als een aangelegenheid van de Unie beschouwd, maar als een van de Verenigde Naties.

Oppositie vanuit Frankrijk en Duitsland groeit

Verscheidene politici uit EU-lidstaten bleken niet bereid zonder meer akkoord te gaan met het starten van toetredingsonderhandelingen. Zo verklaarde de Franse premier Dominique de Villepin dat Turkije eerst Cyprus expliciet diende te erkennen. Niet alleen vanuit de Cypriotische regering kwamen instemmende reacties op het Franse pleidooi. Ook Griekenland juichte het standpunt van De Villepin toe en kondigde op 2 augustus aan het bezoek van premier Karamanlis aan Turkije, het eerste officiële bezoek van een Griekse premier aan het land sinds 1959, uit te stellen.

De opmerkingen van De Villepin werden op 26 augustus ondersteund door president Jacques Chirac, in een gesprek met de voorzitter van de Europese Commissie, José Manuel Durão Barroso. Chirac was altijd sterk voorstander van Turkse toetreding. Hij had echter, zo nam men aan, te rekenen met weerstanden van onder anderen zijn gedoodverfde opvolger als president, minister van Binnenlandse zaken Nicolas Sarkozy. Een belangrijke factor was ook de uitslag van het referendum in Frankrijk over de Europese grondwet. In het 'nee' tegen de grondwet op 29 mei had ook de afwijzing van de Turkse toetreding een rol gespeeld.

Voorts kwamen vanuit Duitsland bezwaren en wel in de persoon van Angela Merkel, de kansrijke kandidaat-bondskanselier namens de christen-democratische oppositie. Als zij bondskanselier Gerhard Schröder na de vervroegde verkiezingen van 18 september zou opvolgen, lag een veel afhoudender houding jegens het Turkse lidmaatschap in de lijn der verwachtingen. Merkel richtte zich schriftelijk tot de geestverwante premiers van Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland en Oostenrijk en stelde dat het Turkse lidmaatschap 'het Europese integratieproces in gevaar brengt'. In plaats daarvan bepleitte ze een 'geprivilegieerd partnerschap' tussen Turkije en de EU.

Steun voor onafhankelijke informatievoorziening Wit-Rusland

Op 24 augustus 2005 werd bekend dat de Europese Commissie een bedrag van 138.000 euro beschikbaar had gesteld aan het Duitse multimediabedrijf *Deutsche Welle* om in Wit-Rusland onafhankelijke informatie te kunnen verspreiden, via radio en internet. De uit te zenden programma's, aanvankelijk in het Russisch, maar later waarschijnlijk ook in de eigen Wit-Russische taal, moesten een alternatief zijn voor de informatie van door de staat gecontroleerde media. Doel was om het bewustzijn van de bevolking te vergroten op het gebied van democratie, pluralisme, persvrijheid en mensenrechten.

Wit-Rusland werd op dat moment wel aangeduid als 'de laatste dictatuur van Europa', waar president Alexander Loekasjenko elke oppositie de kop liet indrukken. Eerder in de maand was nog beroering ontstaan door een inval van veiligheidstroepen bij de vereniging van de Poolse minderheid in het land, een van de weinige oppositiegroeperingen die tot dan toe nog actief konden zijn.

Afspraken tussen China en EU over textieluitvoer blijven omstreden

Eurocommissaris van Handel Peter Mandelson deed op 31 augustus 2005 aan de ambassadeurs van de 25 lidstaten het voorstel om het in de Europese havens geblokkeerde textiel uit China vrij te geven. De blokkering was het gevolg van de in juni door beide partijen afgesproken quota voor tien categorieën producten in de komende drie jaar. De deblokkering werd urgent, omdat zich in de havens intussen 48 miljoen truien, 17 miljoen broeken en honderden tonnen andere textielproducten hadden opgestapeld aangezien de quota bereikt waren.
Het voorstel van de eurocommissaris kon op steun rekenen van de meeste lidstaten, maar enkele wensten compensatie van China. Het ging hier om landen waar de textielindustrie belangrijk was, namelijk Frankrijk, Griekenland, Italië, Portugal en Spanje. Zij wilden alleen met deblokkering akkoord gaan als de hoeveelheden Chinees textiel die in 2005 extra waren toegelaten – een gevolg van de oorspronkelijke afschaffing van de quota per 1 januari – van de invoerquota van de volgende jaren zouden worden afgetrokken. Vooralsnog leek China niet bereid hier op in te gaan.
Door de in juni ingestelde quota werden vooral de grote internationale textielketens uit Scandinavië en Nederland getroffen, in het bijzonder het Zweedse Hennes & Mauritz. De ministers van Handel van Denemarken, Finland, Nederland en Zweden bepleitten dan ook in een brief aan Mandelson om de ingestelde invoerbeperkingen te herzien.

(Vorige berichten pagina 452/1 – 2005)

BELGIË

BINNENLAND

Record aantal erkende vluchtelingen voor 2005 verwacht

Uit cijfers van het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) van augustus 2005 viel af te leiden dat België dat jaar waarschijnlijk een record aantal mensen zou erkennen als politiek vluchteling. Sinds 1999 was het aantal erkenningen, ondanks de in dat jaar doorgevoerde verscherping van het asielbeleid die het aantal asielaanvragen had doen dalen, bijna elk jaar gestegen. In 2000 bedroeg dat aantal 1.198 en na een lichte afname in 2001 tot 896, steeg het opnieuw naar 1.164 (2002), 1.201 (2003), om in 2004 bijna te verdubbelen naar 2.275. Terwijl in dat laatste jaar 839 mensen als vluchteling werden erkend in de eerste zes maanden, was dat in dezelfde periode van 2005 al 1.704. De meeste erkende vluchtelingen waren Russen (736), voornamelijk Tsjetsjenen. Daarna volgden vluchtelingen uit Rwanda (263), Servië en Montenegro (93), de Democratische Republiek Kongo (93), Iran (71), Burundi (71) en China (54).
Directeur-generaal van het CGVS, Dirk Van Den Bulck, verklaarde de stijging vooral uit administratieve achterstand. In de eerste helft van 2005 werden dan ook veel al langer lopende aanvragen afgehandeld. Omdat er halverwege dat jaar nog ruim 14.000 dossiers op behandeling wachtten, lag het voor de hand dat het aantal erkenningen voorlopig zou blijven toenemen.

Landelijke politici hebben veel dubbelfuncties

Van de 150 kamerleden zijn er 109 tevens gemeenteraadslid, onder wie 18 schepenen en 29 burgemeesters. Van de 150 zijn er slechts 9 fulltime politicus, terwijl de anderen hun kamerlidmaatschap combineren met een vrij beroep (41), werkzaam zijn in het bedrijfsleven (40), als onderwijzer (28), ambtenaar (20), zelfstandige (9) of journalist (3). Deze gegevens over de omstreden cumulatie van functies bij politici werden op 1 augustus 2005 bekend gemaakt door kamervoorzitter Herman De Croo.
Deze meldde verder dat slechts 12 kamerleden alleen een diploma secundair onderwijs hadden en 29 een opleiding hoger onderwijs. Verreweg de meeste (109) hadden de universiteit doorlopen. De gemiddelde leeftijd van de kamerleden was 44,7 jaar. De jongste parlementariër was 23 en de oudste 68. Ruim eenderde van de kamerleden (53) was vrouw.

Kamervoorzitter laakt teveel aan kamervragen

De kamervoorzitter maakte tevens cijfers bekend over de activiteiten van parlementariërs in het vergaderjaar oktober 2004 tot juli 2005. Een daarvan betrof het aantal vragen dat zij stelden: 3.110 schriftelijke en 3.911 mondelinge vragen. De Croo meende dat dit er veel te veel waren, maar vond daarvoor geen gehoor bij de kamerfracties, die het stellen van vragen als een van de belangrijkste mogelijkheden zagen tot het controleren van de regering. De irritatie onder hen was dan ook groot toen De Croo met een lijst van schriftelijk gestelde vragen per fractie kwam.
Oppositiepartijen, zo bleek, stelden in het algemeen meer schriftelijke vragen, met als belangrijkste uitzondering de regerende Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD), die dit met 1.275 vragen het vaakst deden, op Vlaams Belang (VB) na. Deze laatste partij stond eenzaam bovenaan met 1.774 vragen. De aantallen voor de overige Vlaamse partijen waren 1.191 voor Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V), 829 voor de Socialistische Partij Anders (SP.A)-Spirit en 128 voor de Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA). Franstalige partijen stelden veel minder schriftelijke vragen dan de Vlaamstalige: het Centre Démocrate Humaniste (CDH) 233, de Mouvement Réformateur (MR) 211, de Parti Socialiste (PS) 200 en het Front National (FN) 6.

Politieke interesse onder jongeren neemt toe

Dagblad *De Morgen* publiceerde op 3 augustus 2005 een overzicht van ledentallen van de jongerenorganisaties van politieke partijen, die wezen op een toegenomen politieke belangstelling. Alle Vlaams- en Franstalige partijen boekten onder jongeren ledenwinst. De cijfers waren opmerkelijk omdat uit onderzoek onder jongeren juist veel desinteresse bleek.
Van de Vlaamse partijen boekte Jong CD&V, de jeugdorganisatie van Christen-Democratisch & Vlaams, het voorbije jaar de meeste ledenwinst: van 4.819 naar 6.181. In Franstalig België wist de Parti Socialiste (PS) haar aanhang onder jongeren het meest uit te breiden: de Mouvement de Jeunes Socialistes (MJS) telde nu 12.000 leden.

Honderden politici en ambtenaren voldoen niet aan hun aangifteplicht

Het *Belgisch Staatsblad* publiceerde op 12 augustus 2005 een overzicht van de aangifte door politici en hoge ambtenaren van hun vermogen en de door hen uitgeoefende nevenfuncties. Zij bleken in een deel van de

gevallen niet aan hun wettelijke verplichting te hebben voldaan. Tot 30 juni hadden 7.768 aangifteplichtigen de tijd om bij het Rekenhof verantwoording af te leggen, maar bij 566 van hen was de aangifte niet in orde: 180 hadden hun vermogen niet aangegeven, 45 hun lijst met nevenfuncties niet en 341 geen van beide.

Sinds 1 januari bestond de aangifteverplichting voor regeringsleden, parlementariërs, hoge ambtenaren en andere functionarissen als provinciegouverneurs, burgemeesters, schepenen en kabinetschefs. De oorspronkelijke deadline van 1 april werd door ongeveer de helft van hen niet gehaald, zodat er uitstel kwam tot eind juni. De 566 die dit ook nu niet hadden gedaan, liepen kans op vervolging, dat wil zeggen het betalen van een boete tussen 100 en 1.000 euro.
De regeling vloeide voort uit de behoefte die in de jaren ´90 ontstond aan het tegengaan van verrijking door politici en andere gezagsdragers en van belangenverstrengeling bij het uitoefenen van meerdere functies. De wetgeving dienaangaande werd formeel in 1995 van kracht, maar behoefde nog twee uitvoeringswetten die tot 2004 op zich lieten wachten.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Wallonië presenteert economisch herstelplan

De Waalse regering presenteerde op 30 augustus 2005 een economisch herstelpan voor Wallonië, dat sinds de vooraankondiging ervan in juni door Elio di Rupo, voorzitter van de in Franstalig België regerende Parti Socialiste (PS), bekend was komen te staan als een 'Marshallplan' – naar analogie met het Amerikaanse herstelplan voor Europa na de Tweede Wereldoorlog. Het was bedoeld ter bestrijding van het economisch achterblijven van dit deel van België, in het bijzonder de te lage economische groei, de hoge werkloosheid en het gebrek aan ondernemersvertrouwen. Het behelsde onder meer de versterking van economische sleutelsectoren en de creatie van een voor ondernemers gunstiger belastingklimaat.
De Waalse premier en partijgenoot van Di Rupo, Jean-Claude Van Cauwenberghe, benadrukte expliciet dat het plan mede bedoeld was om een einde te maken aan de afhankelijkheid van financiële steun vanuit Vlaanderen. Politieke partijen aldaar hadden bezwaren laten doorschemeren tegen financiering van het Waals economisch herstel vanuit de federale begroting. In totaal trok de Waalse regering voor de komende vier jaar 1,054 miljard euro uit, te financieren uit de verkoop van gewestelijke aandelen in de Europese staalgigant Arcelor, dividenden uit de Waalse Gewestelijke Investeringsmaatschappij (SRIW) en een streng budgettair beleid. Het gewest hoopte dat het totaalbedrag zou oplopen tot 1,4 miljard euro door bijdragen van privé-ondernemingen.

De hoofdlijnen van het plan waren:
• Een versterking van cruciale economische sectoren als de farmaceutische industrie, de voedingsmiddelenindustrie en de transport- en de luchtvaartsector;
• Het stimuleren van de oprichting en uitbreiding van ondernemingen;
• Verlichting van belastingdruk voor ondernemingen;
• Ondersteuning van onderzoek en ontwikkeling;
• Het creëren van meer werkgelegenheid.

Liberale oppositie reageert instemmend

De Franstalige liberalen van de Mouvement Réformateur (MR), die sinds juli 2004 niet meer in de Waalse regering vertegenwoordigd waren, hadden voorafgaand aan de bekendmaking van de voorstellen een eigen economisch herstelpan gelanceerd. Haar document, met de titel *L'économie en question*, werd daartoe op 24 augustus per persconferentie gepresenteerd. Het was gericht op ondersteuning van beginnende bedrijven, werkgelegenheidscreatie, arbeidsmarkthervormingen en vermindering van publieke uitgaven, waarmee het veel overeenkomsten vertoonde met het uiteindelijke 'Marshallplan'.

De fractievoorzitter van de MR in het Waals Parlement, Serge Kubla, verklaarde op 31 augustus in grote lijnen tevreden te zijn met de plannen. Hoewel de partij vraagtekens zette bij de financiering van het geheel, bevatte het veel liberale elementen. Kubla voegde hieraan toe: 'Er wordt een liberaal beleid gevoerd zonder de liberalen. Toen wij in de regering zaten, was dat blijkbaar niet mogelijk omdat anders de socialisten hadden moeten toegeven op principes die niet stroken met de hunne.'

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Burgers dragen iets minder af aan de overheid

Uit cijfers die het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) op 31 augustus 2005 publiceerde, bleek dat het door de burgers aan de overheid afgedragen percentage van het bbp in 2004 met 1,9 procent was gedaald ten opzichte van 2003. Het nam af van 52,1 naar 50,2 procent. In absolute getallen was er sprake van een toename van 140,506 miljard euro in 2003 naar 142,330 miljard euro in 2004. Van dit laatste bedrag was ruim 90 procent afkomstig van (para)fiscale inkomsten.
De relatieve daling van de overheidsinkomsten werd veroorzaakt door niet-fiscale factoren, vooral de daling aan ontvangsten van het pensioenfonds van telecombedrijf Belgacom aan de federale overheid. De (para)fiscale inkomsten daarentegen stegen procentueel licht, onder andere als gevolg van de maatregelen in het kader van de fiscale amnestie en de accijnsverhoging op benzine en diesel.
De indirecte belastingen droegen voor 13,2 procent bij aan het bbp, een lichte stijging ten opzichte van 2003. Het aandeel van de sociale bijdragen nam iets af tot 14,3 procent, terwijl de directe belastingen op een bijdrage van 17 procent bleven staan.
Tegenover de totale inkomsten van 142,330 miljard euro stonden in 2004 overheidsuitgaven van 142,325 miljard euro. Daarvan werd bijna 47 procent (66,7 miljard euro) besteed aan sociale uitkeringen. Exclusief de rentelasten bedroegen de uitgaven als percentage van het bbp 45,3 procent, tegenover 46,6 procent in 2003. De rentelasten waren eveneens afgenomen: van 5,4 procent naar 4,8 procent van het bbp. De belangrijkste oorzaken daarvan waren een daling van de overheidsschuld en van de rentevoet.

JUSTITIE

Schadevergoeding voor nabestaanden van kindermoordenaar Dutroux

Paul en Betty Marchal, ouders van het door Marx Dutroux gekidnapte en vermoorde meisje An, krijgen van de Commissie voor Slachtofferhulp elk 62.000 euro smartengeld, haar grootouders elk 12.500 euro en de broers en zus elk 25.000 euro. Dat maakte

België

de advocaat van de familie, Paul Quirynen, op 17 augustus 2005 bekend. De familie had het verzoek om schadevergoeding ingediend nadat was gebleken dat Dutroux niet in staat was het eerder door het hof van assisen in Aarlen toegekende bedrag te betalen.
Het budget van de commissie kwam uit opbrengsten van aan veroordeelden opgelegde boetes. Het aan de ouders toegekende bedrag was het maximum dat kon worden uitgekeerd. In haar motivatie voor de beslissing wees de commissie vooral op de grote onzekerheid waarin de familie lange tijd had verkeerd na de ontvoering van het meisje in 1995, de omstandigheden waaronder het de dood vond en het blijvende morele leed dat de familie was aangedaan.
Marc Dutroux was in juni 2004, samen met enkele medeverdachten, tot levenslang veroordeeld wegens meervoudige ontvoering, opsluiting, verkrachting en moord. De slachtoffers waren voornamelijk jonge meisjes.

Dertien verdachten van terrorisme naar correctionele rechtbank

De Brusselse raadkamer verwees op 29 augustus 2005, overeenkomstig de eis van het federaal parket, dertien verdachten van terrorisme naar de correctionele rechtbank, om daar in oktober of november terecht te staan. Zij maakten deel uit van een groep van achttien personen die lidmaatschap van de Marokkaanse Islamitische Strijdgroep (GICM) ten laste werd gelegd. De GICM werd onder meer verantwoordelijk gehouden voor de bomaanslagen in Casablanca (16 mei 2003) en Madrid (11 maart 2004). Concreet zouden de verdachten contacten hebben onderhouden met, dan wel onderdak hebben verleend aan betrokkenen bij de twee aanslagen. Zij riskeerden straffen van vijf tot tien jaar of – in geval van een leidende rol – tien tot vjftien jaar.
Vier andere verdachten zaten in Marokko en Spanje gevangen. Hun dossier werd aangehouden, in afwachting van het onderzoeksverloop in deze twee landen. Onder hen was Youssef Belhadj, die in april door België aan Spanje was uitgeleverd en volgens de Spaanse justitie degene was die de aanslagen in Madrid had opgeëist. Een achttiende verdachte zou niet vervolgd worden.
De advocaten van de verdachten beklaagden zich over het gemak waarmee huns inziens enkel het hebben van contacten hun cliënten tot mogelijke terroristen bestempelde. Eén van hen, Sven Mary, lichtte toe: 'Ze hebben soms onderdak verleend aan personen, van wie later bleek dat het gezochte terroristen waren. In de meeste gevallen ging het om familieleden.' Advocaat Filip Van Hende stelde dat de lijn te snel werd doorgetrokken van contact naar medeverantwoordelijkheid: 'Bepaalde contacten of banden, sympathie voor personen die een band hebben met een terroristische beweging, is dat dan voldoende om hen te beschouwen als lid van een terroristische organisatie? Volgens mij gaat dat te ver.'

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Antwerpse huis-aan-huis-controles ontberen wettelijke basis

De privacycommissie oordeelde eind augustus 2005 dat X-Stra, een 'veiligheidsplan voor probleemwijken' in Antwerpen, in strijd was met de privacywetgeving. Het plan behelsde huis-aan-huis-controles, uitgevoerd door een team van onder meer de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW), de Dienst Vreemdelingenzaken en de cel Buurtregie. Deze zouden problemen op het gebied van woonomstandigheden, werk en overlast kunnen vaststellen, zodat preventief kon worden opgetreden. Na toestemming van de bewoners zouden de verzamelde gegevens worden opgeslagen in een databank en aan alle overheidsdiensten (bijvoorbeeld OCMW of dienst Vreemdelingenzaken) beschikbaar worden gesteld.
De belangrijkste bezwaren van de commissie luidden:
• Het stadsbestuur kon zich niet beroepen op enige wet die in voornoemde controles voorzag. De afzonderlijke diensten die aan het project zouden meewerken konden dat wel, maar zij mochten de controleactiviteiten niet bundelen en ook niet in een databank opslaan.
• X-stra combineerde sociale doelen met repressieve doelen, maar deze waren wettelijk onverenigbaar en konden dan ook niet tegelijkertijd worden uitgevoerd.
• De doelstellingen van het project waren dusdanig vaag dat de burger geen zicht had op de gevolgen als deze eenmaal besloot de controleurs toegang te verlenen. Daarom bracht gedetailleerde gegevensverzameling risico's met zich mee.

Bosnië-Herzegovina

• Bepaalde gegevens, zoals het feit dat een kind met justitie in aanraking was gekomen, mochten niet in een databank worden opgenomen.
• Gegevens uit het bevolkings- en vreemdelingenregister konden alleen na expliciet aan het stadsbestuur verleende toestemming worden gemengd met andere persoonlijke gegevens.
• Burgers zouden hun toestemming voor de controles te allen tijde later weer moeten kunnen intrekken.
Het Antwerpse stadsbestuur liet bij monde van de schepen voor Veiligheid Dirk Grootjans weten het project ondanks de bezwaren door te willen zetten. Hij ontkende dat het mede een repressief doel had en sprak in plaats daarvan over 'verbetering van de veiligheid'.
X-Stra zou in september van start gaan, hetgeen formeel mogelijk was omdat adviezen van de privacycommissie niet bindend waren.

(Vorige berichten pagina 456/1 – 2005)

BOSNIË-HERZEGOVINA

BINNENLAND

Bosnisch-Kroatische president ontslagen wegens corruptie

De Hoge Vertegenwoordiger van de Verenigde Naties in Bosnië Paddy Ashdown ontsloeg op 29 maart 2005 het Kroatische lid van het presidentiële driemanschap, Dragan Covic, wegens corruptie. Dit was het derde presidentslid dat onder internationale druk tot aftreden werd gedwongen. Covic zou als minister van Financiën (2000-2003) zakenvrienden aan belastingvoordelen hebben geholpen. Covic weigerde uit zichzelf af te treden zolang hij niet door een rechtbank was veroordeeld en beschuldigde de internationale gemeenschap ervan de Bosnische Kroaten te willen marginaliseren.

Bosnisch parlement benoemt opvolger

Het Bosnische parlement ging op 9 mei akkoord met de benoeming van Ivo Miro Jovic tot lid van het driehoofdige interetnische presidium ter vervanging van de ontslagen Dragan Covic. De 54-jarige havik Jovic was

lid was van de Kroatische Democratische Unie (HDZ). De andere presidiumleden waren Sulejman Tihic van de (moslim) Partij voor Democratische Actie (SDA) en Borisav Paravac van de Servische Democratische Partij (SDS).

Premier ontslaat minister na conflict over benoeming

De Bosnische premier Adnan Terzic ontsloeg op 9 juni 2005 minister van Buitenlandse zaken Mladen Ivanic en benoemde Ana Trisic-Babic tot zijn opvolger. Aanleiding voor het ontslag was het conflict over de benoeming van het nieuwe hoofd van de inlichtingendienst. Na wekenlange discussies verwierp de gematigde Bosnisch-Servische nationalist Ivanic het compromis van Terzic, een moslim. Daardoor was Terzic genoodzaakt de Hoge Vertegenwoordiger van de Verenigde Naties Paddy Ashdown te verzoeken de kwestie op te lossen. Ashdown benoemde opnieuw de door Ivanic gesteunde Bosnische Serviër Sredoje Novic. Het conflict illustreerde de problemen van de Bosnische regering om onderling tot overeenstemming te komen.

Tiende herdenking van massamoord Srebrenica

Explosieven gevonden bij herdenkingsmonument

Op 5 juli 2005, zes dagen voor de tiende herdenking van Srebrenica, werden explosieven ontdekt bij het Srebrenica-monument. Volgens een Bosnisch-Servische politieagent was de tip afkomstig van de Europese vredesmacht.
In juli 1995 namen Bosnisch-Servische troepen de door de Verenigde Naties beschermde 'veilige haven' Srebrenica in en vermoordden 8.000 Bosnische moslimmannen en -jongens.

Actie van Servische nationalisten

Servische nationalisten organiseerden op 9 juli een herdenkingsbijeenkomst voor de Servische slachtoffers van de oorlog in Joegoslavië uit protest tegen de herdenking van de moord op de moslims uit Srebrenica. Volgens sommige Serviërs was de dood van de moslims een voortvloeisel van de oorlog dan wel gerechtvaardigde wraak, anderen ontkenden de moord. In juni had het Servische parlement een resolutie over de herdenking afgewezen met als motief dat alle betrokkenen oorlogsmisdaden hadden gepleegd.
De Servische herdenkingsbijeenkomst werd geleid door de ultra-nationalistische Servische Radicale Partij (SRS) en de top van de Orthodoxe (Servische) kerk. Vooraan zaten Radovan Karadzic en Ratko Mladic, verantwoordelijk voor de Bosnisch-Servische oorlog en gezocht wegens oorlogsmisdaden. Tijdens de bijeenkomst werd een film vertoond over oorlogsmisdaden tegen Serviërs en met propaganda uit het tijdperk van ex-president Milosevic. De SRS weersprak de bevindingen van onafhankelijke historici dat Servische troepen verantwoordelijk waren voor de meeste burgerdoden en misdaden tijdens de oorlogen in Kroatië, Bosnië en Servië in de periode 1991-1999.

Massale herdenking

Tienduizenden mensen woonden op 11 juli in Potocari de herdenking van de moord op de moslims bij. Als onderdeel van de herdenking begroeven familieleden 610 onlangs geïdentificeerde lichamen. In hun toespraken zeiden buitenlandse vertegenwoordigers dat de internationale gemeenschap destijds tekort was geschoten. Voor het eerst betuigden ook president Tadic en andere Servische vertegenwoordigers hun deelname. Het Servische parlement hield een minuut stilte, maar verzuimde om expliciet naar de moord in Srebrenica te verwijzen.

Vrouw van Karadzic vraagt echtgenoot zich over te geven

De vrouw van de Bosnisch-Servische oorlogsverdachte Radovan Karadzic deed op 29 juli 2005 een emotionele oproep aan haar man zich over te geven. Sinds twee maanden intensiveerde de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) de druk op familieleden van Karadzic, die al acht jaar voortvluchtig was. De woningen van het gezin in Pale waren doorzocht en de zoon van Karadzic was begin juli opgepakt en tien dagen vastgehouden. Karadzic werd medeverantwoordelijk gehouden voor de moord op 8.000 moslims in Srebrenica en het beleg van Sarajevo waarbij 10.000 mensen omkwamen. Hij was sinds 1997 spoorloos en werd beschermd door Servische ultra-nationalisten in Servië, Bosnië en Montenegro. Ook Servische en Bosnische politici hadden Karadzic opgeroepen zich over te geven. De NAVO en de Europese Unie hadden de arrestatie van Karadzic en de Bosnisch-Servische generaal Ratko Mladic als voorwaarde gesteld voor toetredingsonderhandelingen.

JUSTITIE

Bosnische Serviër veroordeeld tot zes jaar voor oorlogsmisdaden

Een Bosnische rechtbank veroordeelde de Bosnische Serviër Goran Vasic op 15 juni 2005 tot zes jaar gevangenis vanwege mishandeling van gevangenen in het detentiekamp Nedjarici bij Sarajevo in 1992. Wegens gebrek aan bewijs werd hij vrijgesproken van de moord op plaatsvervangend premier Hakija Turajlic in 1993.
Vasic was in februari 1998 opgepakt en al drie keer voor dezelfde misdaden veroordeeld. Na elke veroordeling ging hij met succes in beroep. Ook nu kondigde zijn advocaat aan in beroep te gaan.
Met toestemming van het Joegoslavië-tribunaal waren rechtbanken in Bosnië begonnen met de berechting van verdachten van relatief lichte oorlogsmisdaden.

Iraakse Bosniër veroordeeld tot vijf jaar wegens oorlogsmisdaden

Het nieuwe Bosnische Staatsgerechtshof veroordeelde op 1 juli 2005 in haar eerste vonnis de in Irak geboren Bosniër Abduladhim Maktouf tot vijf jaar gevangenisstraf. Maktouf had buitenlandse islamitische strijders geholpen bij de ontvoering van drie Kroatische burgers in 1993. De Kroaten waren naar een detentiekamp in Orasac in Bosnië gebracht waar gevangenen zwaar werden mishandeld.
Het Staatsgerechtshof was opgericht om middelgrote zaken over te nemen van het Joegoslavië-tribunaal en nieuwe rechtszaken aan te spannen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Bosnisch overkoepelend instituut voor vermiste personen opgericht

De minister voor Mensenrechten en Vluchtelingen Mirsad Kebo kondigde op 30 augustus 2005 de oprichting aan van een instituut voor de opsporing van oorlogsvermisten uit de periode 1992 tot 1995. In dit

overkoepelende instituut gingen Moslim-Kroatische en Servische organisaties samenwerken met steun van de Internationale Commissie voor Vermiste Personen (ICMP).
De ICMP was in 1996 opgericht om vermisten uit de oorlogen in voormalig Joegoslavië op te sporen. Het aantal vermisten werd geschat op 21.000 tot 30.000 personen. Zo'n 12.500 vermiste Bosniërs waren al geïdentificeerd, van wie 6.000 dankzij DNA-onderzoek in ICMP-laboratoria. 7.500 opgegraven lichamen wachtten nog op identificatie.

MILITAIRE ZAKEN

Bosnische legers worden samengevoegd

Het Bosnisch-Servische parlement ging op 30 augustus 2005 akkoord met de samenvoeging van het Bosnisch-Servische leger met het leger van de voormalige Moslim-Kroatische tegenstanders. De Moslim-Kroatische federatie moest nog akkoord gaan, maar verwacht werd dat zij met de samenvoeging zou instemmen.
De samensmelting van beide legers was een van de voorwaarden voor toetreding tot het Partnership for Peace (PfP) van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), een samenwerkingsorgaan voor niet-NAVO-leden. Een Bosnisch ministerie van Defensie en een centraal hoofdkwartier waren in voorbereiding en volgens plan zou het nieuwe leger vanaf juli 2007 operationeel zijn.

(Vorige berichten pagina 134/2 e.v. – 2005)

BULGARIJE

BINNENLAND

Mongoolse diplomaat opgepakt vanwege drugstransport

Het ministerie van Binnenlandse zaken meldde op 23 maart 2005 dat een Mongoolse diplomaat was opgepakt toen hij 120 kilo amfetaminetabletten vervoerde met een straatwaarde van 18 miljoen euro. Ook werden twee gewapende Bulgaren opgepakt die in een auto achter de diplomaat reden. De drugsbende waartoe de drie behoorden vervoerde synthetische drugs van Bulgarije naar Turkije en het Midden-Oosten. De diplomaat genoot diplomatieke onschendbaarheid en moest worden vrijgelaten.

Socialisten winnen parlementsverkiezingen

Een dag na de parlementsverkiezingen van 25 juni 2005 werd bekendgemaakt dat de oppositionele Bulgaarse Socialistische Partij (BSP) de grootste partij was geworden. Zij was de belangrijkste groepering binnen de Coalitie voor Bulgarije (KzB), die als geheel ruim 34 procent van de stemmen behaalde. Daarna volgden de regerende Nationale Beweging Simeon de Tweede (NDST) met bijna 22 procent en de Beweging voor Rechten en Vrijheden (DPS) met bijna 14 procent.
In een poging de opkomst te vergroten, was op 24 juni bekendgemaakt dat stemmers prijzen, waaronder een auto ter waarde van 15.000 euro, konden winnen. Gevreesd werd namelijk voor een lage opkomst, mogelijk omdat de partijen onvoldoende van elkaar verschilden. Ondanks deze pogingen was de opkomst laag.

Bulgarije geschokt door succes extreemrechtse partij

De pas opgerichte militante nationalistische Attack Coalitie (Ataka) behaalde 9 procent van de stemmen. De leider van de partij, de televisiejournalist Volen Siderov, stond bekend om zijn racistische uitvallen naar zigeuners en etnisch-Turken. Siderov was voorstander van het verbreken van de relaties met de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF). De partij was populair bij mensen die tegen de opkomst van de markteconomie en de toetreding tot de Europese Unie waren. Alle

Uitslagen parlementsverkiezingen Bulgarije
(25 juni 2005)

	percentage	zetels
Coalitie voor Bulgarije (KzB)	34,2	82
- Bulgaarse Socialistische Partij (BSP)		
- Partij van Bulgaarse Sociaal-democraten (PBSd)		
- Politieke Beweging van Sociaal-democraten (SD)		
- Bulgaarse Agrarische Volksunie – Alexander Stambolijski (BZS-AS)		
- Burgerunie 'Roma' (Roma)		
- Beweging voor Sociaal Humanisme (DSH)		
- Groene Partij van Bulgarije (ZPB)		
- Bulgaarse Communistische Partij (BKP)		
Nationale Beweging Simeon de Tweede (NDST)	21,9	52
Beweging voor Rechten en Vrijheden (DPS)	13,7	33
Attack Coalitie (Ataka)	9,0	22
Verenigde Democratische Krachten (ODS)	8,4	20
Democraten voor een sterk Bulgarije (DSB)	7,0	17
Bulgaarse Volksunie (BNS)	5,7	14
totaal		240

Samenstelling regering Bulgarije
(19 augustus 2005)

President
Georgi PURVANOV

Vice-president
Angel MARIN

Premier
Sergei STANISHEV

Plaatsvervangend premier, tevens belast met Buitenlandse zaken
Ivailo KALFIN

Plaatsvervangend premier, tevens belast met Onderwijs
Daniel VULCHEV

Plaatsvervangend premier, tevens belast met Rampen en ongevallen
Emel ETEM

Ministers:

Algemene zaken
Nikolai VASSILEV

Arbeid en Sociaal beleid
Emilia MASLOROVA

Binnenlandse zaken
Roumen PETKOV

Cultuur
Stefan DANAILOV

Defensie
Vesselin BLIZNAKOV

Economische zaken en Energie
Roumen OVCHAROV

Europese zaken
Meglena KUNEVA

Financiën
Plamen ORESHARSKI

Gezondheidszorg
Radoslav GAIDARSKI

Justitie
Georgi PETKANOV

Land- en Bosbouw
Nihat KABIL

Milieuzaken en Waterbeheer
Djevdet CHAKUROV

Regionale ontwikkeling
Asen GAGAOUZOV

Transport
Peter MOUTAFCHIEV

Voorzitter Bulgaarse Nationale Bank
Ivan Ganchov ISKROV

overige partijen ondersteunden de toetreding tot de EU en waren voorstander van een liberaal beleid. Geen enkele partij wilde met de Attack Coalitie regeren.

BSP leidt nieuwe regeringscoalitie

De leider van de BSP, Sergei Stanishev, staakte op 28 juli zijn pogingen om een minderheidscoalitie te vormen met de DPS, een etnisch-Turkse partij. De coalitie kreeg onvoldoende steun in het parlement. Daarop werd de tot dan toe regerende NDST bij de besprekingen betrokken. De drie partijen, die beschikten over 167 van de 240 parlementszetels, sloten op 15 augustus een coalitieovereenkomst. Naar verwachting zou het parlement met de coalitie instemmen.

Bulgarije moest op korte termijn een serie hervormingsmaatregelen doorvoeren ter voorbereiding op het EU-lidmaatschap in 2007. Toekomstig premier Stanishev noemde als de prioriteiten van de regering 'Europese integratie, sociale verantwoordelijkheid en economische groei'. Analisten voorzagen veel struikelblokken, omdat de BSP en de NDST natuurlijke en historische tegenstanders waren. De ex-communistische BSP verdedigde de belangen van de samenleving, de NDST van ex-premier (en ex-koning) Simeon Saxe-Coburg die van de markt, zo stelden zij.

Bulgarije opnieuw getroffen door overstromingen

Hevige regenbuien veroorzaakten in augustus 2005 voor de derde keer in drie maanden ernstige overstromingen. Twee miljoen mensen werden getroffen door het noodweer, van wie er 20 stierven en 10.000 dakloos raakten. Talrijke dieren verdronken in het wassende water. De economische schade bedroeg naar schatting 543 miljoen euro. De nieuwe coalitieregering van premier Sergei Stanishev verklaarde dat hulp aan slachtoffers de hoogste prioriteit had en kondigde de vorming van een nieuw ministerie voor natuurrampen aan. Bulgarije ontbeerde echter de vereiste infrastructuur om rampen van deze omvang op te vangen.

Zigeunergetto in Sofia geruimd

In opdracht van het stadsbestuur van Sofia werden op 31 augustus 2005 illegale krotten in een zigeunersloppenwijk geruimd. De maatregel was genomen omdat steeds meer zigeuners naar de hoofdstad trokken en de klachten van omwonenden toenamen. Volgens een zigeunerwoordvoerder beoogde de ruiming de invloed van de radicale nationalistische Attack Coalitie (Ataka) in te dammen. Deze had bij de parlementsverkiezingen van 25 juni 9 procent van de stemmen behaald.
De Bulgaarse overheid had een programma opgesteld voor de verbetering van de leefomstandigheden van zigeuners, maar was nog niet begonnen met de uitvoering. De 800.000 Bulgaarse zigeuners (op een bevolking van acht miljoen) leefden in diepe armoede aan de zelfkant van de samenleving.

JUSTITIE

Bulgarije laat Servische verdachte vrij

Op 28 april 2005 liet een Bulgaarse rechtbank de Servische oorlogsverdachte Cedomir Brankovic vrij omdat hij als lid van een officiële Servische delegatie diplomatieke onschendbaarheid genoot. Brankovic, een voormalige kolonel uit het Servische leger, had in 1991 aanvallen uitgevoerd op verschillende Kroatische dorpen en was door Kroatië bij verstek veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf voor misdaden tegen de menselijkheid.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Thracische schat gevonden in Bulgarije

Bulgaarse archeologen maakten op 18 augustus 2005 de ontdekking bekend van een Thracisch graf met gouden sieraden ten oosten van de hoofdstad Sofia. De Thraciërs leefden van 4.000 vóór tot 300 ná Christus in een gebied dat zich uitstrekte van de Kaukasus tot Zuidwest-Europa. Het was de tweede ontdekking van een Thracisch graf met sieraden in korte tijd.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Oliepijpleiding van Zwarte naar Middellandse Zee

Rusland, Bulgarije en Griekenland ondertekenden op 12 april 2005 een memorandum voor de aanleg van een oliepijpleiding van de Zwarte Zee naar de Middellandse Zee.

Tot nog toe vervoerden olietankers eenderde van de Russische olie-export over de Zwarte Zee, maar de drukbevaren Bosporus veroorzaakte vaak vertragingen. De 650 tot 700 miljoen euro voor de 285 kilometer lange pijpleiding werd bijeengebracht door een consortium van particuliere bedrijven uit de drie landen. De geplande capaciteit van de pijpleiding was 700.000 vaten ruwe olie per dag.

EUROPESE UNIE

Bulgaars parlement stemt voor toetreding EU

Het Bulgaarse parlement keurde op 11 mei 2005 het verdrag goed dat de toetreding regelde tot de Europese Unie. Bulgarije moest nog wel voldoen aan een aantal voorwaarden, zoals een onafhankelijker rechtsspraak en intensivering van de corruptiebestrijding. De toetreding stond gepland voor 1 januari 2007 en had de steun van 70 procent van de bevolking.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bulgarije trekt troepen uit Irak terug

Het Bulgaarse parlement stemde op 5 mei 2005 met 110 stemmen voor en 53 tegen bij 45 onthoudingen voor terugtrekking van de troepen uit Irak. Een klein deel zou in juni worden teruggetrokken en de overige troepen op 31 december.

Tenminste acht Bulgaarse soldaten waren in Irak omgekomen en een meerderheid van de bevolking was voor terugtrekking. Niet uitgesloten werd echter dat de plannen door een nieuwe regering na de parlementsverkiezingen van 25 juni zouden worden teruggedraaid.

(Vorige berichten pagina 198/1 e.v. - 2005)

DUITSLAND

BINNENLAND

Campagne van start voor Bondsdagverkiezingen

De kandidaat-bondskanselier voor de Christelijk-Democratische Unie (CDU) Angela Merkel begon op 10 augustus 2005 haar

campagne voor de vervroegde Bondsdagverkiezingen van 18 september. Tijdens een grote bijeenkomst in Essen legde zij de nadruk op de hoge werkloosheid en het in haar ogen falende beleid terzake van de zittende bondskanselier Gerhard Schröder.
Schröder opende de campagne van de Sociaal-democratische Partij Duitsland (SPD) drie dagen later, op een moment dat zijn partij in de peilingen 13 procent achter lag op de christen-democraten. Hij waarschuwde onder meer de Verenigde Staten Iran niet aan te vallen, wat deed denken aan zijn campagne uit 2002. Schröders afwijzing van de oorlog tegen Irak werd toen gezien als een belangrijke factor bij de voor hem relatief gunstige verkiezingsuitslag.

Hoogste rechtbank stemt in met vervroegde verkiezingen

De hoogste Duitse rechtbank, het Bundesverfassungsgericht, oordeelde op 25 augustus dat de verkiezingen doorgang konden vinden. Het hof verwierp een klacht van twee leden van de Bondsdag die van mening waren dat grondwettelijke procedures waren geschonden door de wijze waarop bondskanselier Schröder in juli met opzet een motie over de vertrouwenskwestie in de Bondsdag had verloren.

Vertrouwen consumenten neemt toe

Optimisme over de mogelijke uitkomst van de verkiezingen leidde tot een stijging van het consumentenvertrouwen in de economie. Dat bleek uit cijfers van de Gesellschaft für Konsumforschung (GfK), die op 29 augustus bekend werden gemaakt. Het consumentenvertrouwen, dat in augustus volgens een bijgesteld cijfer al op 3,2 kwam, was voor september gestegen tot 3,4. Oorspronkelijk was er voor september een teruggang naar 2,7 voorspeld.
Een econoom van de GfK, Rolf Bürkle, meende dat de lage groei en hoge werkloosheid van de afgelopen jaren de christen-democraten in de ogen van vele kiezers tot welkome winnaar maakten.

Topman Siemens adviseur Merkel

De president-commissaris van Siemens, Heinrich von Pierer, werd op 30 augustus benoemd tot economisch adviseur van Angela Merkel. Als zij de verkiezingen zou winnen, zou Pierer een 'Raad voor innovatie en groei' gaan leiden. Al eerder wist Merkel de hoogleraar en belastingspecialist Paul Kirchhof als schaduwminister van Financiën aan zich te binden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheid daalt voor vijfde achtereenvolgende maand

De werkloosheid in Duitsland was voor de vijfde achtereenvolgende maand gedaald: het aantal werklozen nam in augustus af met 12.000 tot 4.796.000. Dat maakte het federale arbeidsbureau, de Bundesagentur für Arbeit (BfA), op 31 augustus 2005 bekend. Het werkloosheidspercentage stond op 11,6 procent. Aangepast voor seizoensfactoren was dat 11,4 procent.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economie stagneert

Het Federaal Bureau voor de Statistiek liet op 23 augustus 2005 weten dat de economie in het tweede kwartaal van 2005 was gestagneerd. Er had een economische nulgroei plaatsgevonden, tegen een groei van 0,8 procent in het eerste kwartaal. In vergelijking met het tweede kwartaal van 2004 steeg het bbp met 1,5 procent. De consumentenbestedingen daalden met 0,3 procent. In het tweede kwartaal steeg de Duitse import sterker dan de uitvoer, vooral door de gestegen olieprijs.

JUSTITIE

Voormalig staatssecretaris schuldig bevonden aan corruptie

De voormalige staatssecretaris voor Bewapening Ludwig-Holger Pfahls werd op 12 augustus 2005 door een rechtbank in Augsburg veroordeeld tot twee jaar en drie maanden wegens belastingontduiking en misbruik van een overheidsfunctie. De 62-jarige Pfahls, staatsecretaris onder bondskanzelier Helmut Kohl, had toegegeven miljoenen euro's te hebben ontvangen van een wapenhandelaar die pantserwagens aan Saoedi-Arabië had geleverd. Waar het geld precies voor was gebruikt, bleef onduidelijk. Pfahls was vijf jaar op de vlucht voor justitie voordat hij in Frankrijk werd gearresteerd en later aan Duitsland werd uitgeleverd.

Verdachte aanslagen 11/9 krijgt zeven jaar wegens terrorisme

De Marokkaan Mounir al-Motassadeq werd op 19 augustus 2005 door een rechtbank in Hamburg veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf wegens lidmaatschap van een terroristische organisatie. Hij werd echter vrijgesproken van medeplichtigheid aan moord op de slachtoffers van de aanslagen van 11 september 2001 in New York en Washington. Er was tegen hem een celstraf van vijftien jaar geëist.
Al-Motassadeq was twee jaar eerder al tot vijftien jaar veroordeeld wegens zijn aandeel in de aanslagen. Hij werd toen wel schuldig bevonden aan moord in 3.000 gevallen en ook aan lidmaatschap van een terroristische organisatie. In maart 2004 was dat vonnis echter vernietigd door het Bundesverfassungsgericht omdat een kroongetuige, Ramzi Binalshibh, die zich in Amerikaanse gevangenschap bevond, niet bij het proces had mogen getuigen. De Amerikanen hadden zelfs geen inzage gegeven in verhoren van hem in de Verenigde Staten. Bij het nieuwe proces had het Amerikaanse ministerie van Justitie inzage gegeven in passages uit de verhoren en ook in die van de in maart 2003 in Pakistan opgepakte Khalid Sheikh Mohammed. Beiden beweerden dat al-Motassadeq niets van de aanslagen van 11 september 2001 had geweten.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Waterpeil rivieren in Alpen daalt

Het waterpeil in de grote rivieren in de Alpenlanden en Oost-Europa daalde op 29 augustus 2005 verder na eerdere zware regenval die zorgde voor hevige overstromingen. Daarbij kwamen minstens 70 mensen om. De meeste slachtoffers vielen in Roemenië (33) en Bulgarije (26). In Zwitserland waren 6 mensen omgekomen, in Oostenrijk 4 en in Duitsland 1.

BUITENLANDSE ZAKEN

Paus waarschuwt jongeren tegen secularisme

Op 21 augustus 2005, de laatste dag van zijn bezoek aan Duitsland, waarschuwde paus Benedictus XVI voor het gevaar van secularisme. Hij drong er bij een groep van naar schatting een miljoen jongeren op aan vast

te houden aan het geloof. De Wereldjongerendagen bij Keulen waar de paus sprak, waren zonder grote incidenten verlopen.

(Vorige berichten pagina 458/2 e.v. – 2005)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Leider oecumenische broederschap neergestoken

Tijdens een gebedsdienst op 17 augustus 2005, die werd bijgewoond door 2.500 jongeren, werd de 90-jarige grondlegger van de christelijke oecumenische gemeenschap Taizé neergestoken. De Zwitser Roger Schultz stichtte de gemeenschap tijdens de Tweede Wereldoorlog om een schuilplaats te bieden aan christenen van alle gezindten. De gemeenschap telde leden van allerlei geloofsrichtingen uit 30 landen en werd jaarlijks bezocht door tienduizenden jongeren.
De politie arresteerde een Roemeense vrouw die verklaarde het mes de voorgaande dag te hebben gekocht na maandenlange vergeefse pogingen een afspraak met Schultz te maken.

Brandbestrijdingsvliegtuig neergestort en piloten omgekomen

Tijdens het blussen van een bosbrand in het zuidoosten van Frankrijk stortte op 20 augustus 2005 een brandbestrijdingsvliegtuig neer en kwamen beide piloten om het leven. Dit was het derde ongeluk binnen een maand en het tweede met dodelijke afloop. De oorzaak van de ongelukken was niet bekend.

Overheid belooft betere sociale huisvesting na brand in Parijse woning

De minister voor Sociale zaken, Werkgelegenheid en Solidariteit, Jean-Louis Borloo, kondigde op 26 augustus 2005 aan dat de sociale huisvesting zou worden verbeterd. Bij een recente brand in een Parijse flat die werd bewoond door Afrikaanse immigranten kwamen 14 kinderen en 3 volwassenen om het leven en raakten 30 bewoners gewond. In april waren bij een andere brand 24 Afrikaanse migranten omgekomen.
De voorzitter van Africagora, een belangenorganisatie van Afrikaanse immigranten, verweet de overheid nalatigheid bij de huisvesting van Afrikaanse, kinderrijke, gezinnen. De minister van Binnenlandse zaken en beoogd presidentskandidaat Nicolas Sarkozy kondigde een onderzoek aan naar de huisvestingsproblemen van deze bevolkingsgroep. Oppositieleidster Martine Aubry zei dat de feiten al lang bekend waren maar dat achtereenvolgende regeringen de problemen hadden genegeerd.

Frankrijk wijst militante islamist uit

Het Franse ministerie van Binnenlandse zaken meldde op 26 augustus 2005 een Algerijnse man te hebben uitgewezen die werd verdacht van deelname aan een terroristisch netwerk. De 38-jarige Khellaf Hamam was in 2003 veroordeeld voor het werven en trainen van jonge moslims voor de strijd in Bosnië en Afghanistan.
Na de bomaanslagen in Londen van juli 2005 waren vier radicale islamisten uitgewezen en binnenkort zouden er nog tien volgen. De overheid wilde met een harde aanpak van moslimextremisten aanslagen in Frankrijk voorkomen.

Fransen hebben steeds minder vertrouwen in overheid

Het opinieonderzoeksbureau IFOP (Instrument Financier d'Orientation de la Pêche) maakte op 27 augustus 2005 bekend dat het vertrouwen van de Franse burgers een nieuw diepterecord had bereikt. Minder dan eenderde van 1.005 ondervraagden van vijftien jaar en ouder zag de eigen toekomst en die van hun kinderen met vertrouwen tegemoet. Slechts 25 procent van de ondervraagden geloofde dat de regering van premier Dominique de Villepin de werkloosheid (van ruim 10 procent) kon verminderen.
Uit een ander IFOP-onderzoek bleek dat 42 procent van de 952 ondervraagden van achttien jaar en ouder ontevreden was over De Villepin en 64 procent over president Jacques Chirac.

Lijst gevaarlijke vliegtuigmaatschappijen bekendgemaakt

De Franse burgerluchtvaartdienst (DGAC) publiceerde op 29 augustus 2005 een zwarte lijst en een lijst met veilige (charter)maatschappijen. Dit was een reactie op het vliegtuigongeluk in Venezuela op 16 augustus waarbij 152 Fransen uit Martinique omkwamen. Kort daarvoor waren twee andere vliegtuigen verongelukt en telkens betrof het kleine maatschappijen.
De Franse minister van Transport Dominique Perben kondigde de week ervoor aan dat passagiers die per charter of in een groep reisden binnenkort de naam van de vervoerende vliegtuigmaatschappij konden opvragen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Groei Franse economie neemt af

Het Franse statistiekbureau Insee meldde op 19 augustus 2005 dat de groei van de Franse economie in het tweede kwartaal van 2005 was gedaald. Het bnp nam in dit kwartaal slechts met 0,1 procent toe. Daarmee was het onwaarschijnlijk dat de geplande groei van 2 procent voor heel 2005 werd gehaald.

GEZONDHEID EN ZORG

Frankrijk neemt nieuwe maatregelen tegen vogelpest

De Franse overheid besloot op 30 augustus 2005 extra maatregelen te nemen tegen de vogelpest. De voorraad medicijnen en vaccins werd vergroot en de controles op vliegvelden werden uitgebreid.
Sinds 2004 waren 57 mensen in Azië overleden aan de gevolgen van vogelpest. Binnen de Europese Unie werd gevreesd dat trekvogels de ziekte in het westen zouden verspreiden. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) waarschuwde voor het gevaar van een pandemie als het virus muteerde en van mens naar mens oversprong.

(Vorige berichten pagina 459/2 e.v. – 2005)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Boeiing stort neer bij Athene: 121 doden

Op 14 augustus 2005 vloog een Boeiing 737 van de Cypriotische luchtvaartmaatschappij Helios Airways tegen een berg bij Athene. Hierbij kwamen alle 115 passagiers en 6 bemanningsleden om het leven. De Boeiing

was op weg van het Cypriotische Larnaca naar Praag en zou een tussenstop in Athene maken.

Op 22 augustus werden de voorlopige resultaten bekend van een onderzoek naar de vliegramp. Hieruit bleek dat het ongeluk het gevolg was van het wegvallen van de druk uit de cockpit, waardoor de piloot buiten bewustzijn raakte. Een ander nam de besturing over, maar het vliegtuig had inmiddels geen brandstof meer, waardoor de motoren uitvielen.
Ondertussen was er ook kritiek losgebarsten op Helios Airways. Deze prijsstunter werd in 1999 opgericht en had in 2000 haar eerste vlucht. De maatschappij had vier Boeiings 737 waarmee ze vloog op Groot-Brittannië, Bulgarije, Griekenland, Ierland, Polen en Tsjechië. Volgens de Griekse televisie had de maatschappij een geschiedenis vol met technische problemen. De woede van de nabestaanden richtte zich dan ook op de maatschappij die zou vliegen met onveilige vliegtuigen. Een woordvoerder van Helios stelde echter dat het vliegtuig veilig en luchtwaardig was.

(Vorige berichten pagina 460/3 e.v. – 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Nasleep aanslagen juli 2005

Blair verbiedt twee islamitische groepen

Premier Tony Blair maakte op 5 augustus 2005 bekend dat Groot-Brittannië twee islamitische groepen zou verbieden. Het ging om Hizb ut-Tahrir en de organisatie die werd gezien als de opvolger van de al eerder verboden al Mahajiroun. De eerste groep streefde een kalifaatstaat na, de tweede vierde de aanslagen van 11 september 2001 op de Verenigde Staten.

Strenger optreden tegen 'haatimams'

Blair zei op 8 augustus dat Groot-Brittannië strenger zou optreden tegen geestelijken die haat predikten. Een dag eerder had de omstreden Syriër Omar Bakri Mohammed uit eigen beweging Groot-Brittannië verlaten, naar eigen zeggen voor een familiebezoek. Bakri Mohammed leidde de al Mahajiroun in Tottenham en had na de aanslagen van juli gezegd dat hij een moslim nooit zou aangeven, ook niet als deze van plan was een terroristische aanslag te plegen. Verder sprak hij over de daders van de aanslagen in de VS als de 'magnificent nineteen'.
Bakri Mohammed werd op 11 augustus in Libanon gearresteerd. Dit gebeurde nadat hij in een televisie-interview had gezegd weer als bezoeker terug te zullen keren naar Groot-Brittannië. Syrië had ook om zijn uitlevering gevraagd in verband met voorvallen uit de jaren '80 van de twintigste eeuw die niets met terrorisme te maken zouden hebben.
Overigens lieten de Britten op 12 augustus weten dat Bakri Mohammed het land niet meer binnen mocht omdat hij geen positieve bijdrage leverde aan het maatschappelijk welzijn. De Syriër had in de jaren '80 politiek asiel gekregen.
Minister van Binnenlandse zaken Charles Clarke kwam op 24 augustus met concrete maatregelen om ongewenste radicalen uit te zetten of buiten de deur te houden. Het zou gaan om mensen die een bedreiging vormden voor de openbare orde, de nationale veiligheid of de rechtsstaat. Britse staatsburgers die zich aan soortgelijke zaken schuldig maakten, zouden worden vervolgd.

Jordanië neemt uitgewezen radicalen op

Groot-Brittannië en Jordanië kwamen op 10 augustus een verdrag overeen over de uitwijzing van Jordaniërs die in woord of geschrift opriepen tot terreur. Uitwijzing naar Jordanië kon volgens de Britse wetgeving niet omdat Jordanië de doodstraf kende en marteling en mishandeling van gevangenen daar nog voorkwamen. Daarom beloofde Jordanië in het verdrag uitgewezenen niet te martelen, te mishandelen of ter dood te veroordelen.
De overeenkomst ontlokte nogal wat kritiek in de Arabische wereld omdat Jordanië op deze manier het harde Britse beleid steunde.

BBC: Britten nog steeds tolerant

De BBC kwam op 10 augustus naar buiten met een onderzoek naar de verhouding tussen Britten en moslims na de aanslagen van juli. Uit dat onderzoek bleek dat de meerderheid van de Britten multiculturalisme nog steeds goed noemde voor de Britse samenleving. Slechts 32 procent meende dat de komst van buitenlanders de Britse levenswijze bedreigde. Wel vond 54 procent dat sommige delen van het land niet meer Brits voelden.
Het onderzoek werd gehouden onder 1.004 Britten, maar er werd ook een soortgelijk onderzoek gehouden onder 204 moslims. 89 Procent van de moslims zei zich trots te voelen als de Britse teams het goed deden in internationale competities.
Volgens de onderzoekers voelden Britten en moslims een zelfde mate van verbinding met Groot-Brittannië en haar instituties en was men tolerant tegenover elkaar. Toch hadden sommige antwoorden iets dubbels. Zo meende 62 procent van de Britten dat het multiculturalisme goed was voor de Britse samenleving. Tegelijk vond 58 procent dat immigranten de Britse normen en waarden over moesten nemen.

Helpers terroristen voor gerecht

Tien mensen verschenen op 11 augustus voor het gerecht omdat ze de daders van de aanslagen van 21 juli hadden geholpen of informatie over de aanslagen achterhielden. Het ging onder anderen om de vrouw en de schoonzus van Hussain Osman die naar Italië had weten te ontkomen. Daar werd hij echter gearresteerd en Groot-Brittannië had inmiddels om zijn uitlevering gevraagd.

Londense politiecommissaris verder onder druk

De Londense politiecommissaris Ian Blair zei op 21 augustus in een interview met de zondagskrant *News of the World* dat hij pas 24 uur na de dood van de Braziliaanse elektricien Jean Charles de Menezes te horen kreeg dat de man onschuldig was. Tot die tijd had hij het optreden van zijn manschappen fel verdedigd.
De Menezes werd op 22 juli doodgeschoten omdat agenten hem aanzagen voor een terrorist. Veel informatie die in eerste instantie werd gegeven, bleek achteraf onjuist. Zo droeg De Menezes geen dikke winterjas waaronder zich explosieven konden bevinden, was hij niet een metrostation ingevlucht en had hij zich volgens sommige kranten ook niet verzet tegen zijn arrestatie. De hele affaire taste de geloofwaardigheid van Ian Blair aan en de vraag rees of hij nog wel geloofwaardig genoeg was om leiding te

geven aan de Londense politie. De regering bleef hem echter vooralsnog steunen.

Omstreden moslim Ramadan in regeringscommissie

De vooraanstaande moslim Tariq Ramadan zei op 31 augustus in een interview dat hij zitting had in een regeringscommissie die premier Blair moest adviseren over maatregelen om de radicalisering van jonge moslims te stoppen. Hij was hier twee tot drie weken eerder voor benaderd en had al een vergadering bijgewoond. De regering wilde het bestaan van de commissie echter niet bevestigen.
Opmerkelijk was dat Ramadan eerder geen werkvergunning voor de Verenigde Staten kreeg. Verder was hij ook in Frankrijk omstreden. Daar stelde men dat hij zich in de Franse taal gematigd toonde, maar in het Arabisch een radicaal.

Duizenden bij begrafenis slachtoffer racistisch geweld

Ongeveer 3.000 mensen woonden op 25 augustus 2005 in Liverpool de begrafenis bij van de achttienjarige Anthony Walker. De 'zwarte' Walker was op 29 juli doodgeknuppeld door een groep jongeren toen ze hem met zijn blanke vriendin bij een bushalte hadden zien staan. Volgens de politie was de moord racistisch geïnspireerd.

Inmiddels waren acht mensen aangehouden in verband met de moord. Zes van hen waren op borgtocht vrijgelaten, maar een zeventien- en een twintigjarige jongen zouden zeker tot 21 oktober vast blijven zitten.

GEZONDHEID EN ZORG

'Gezondheidskloof tussen arm en rijk wordt groter'

De Scientific Reference Group kwam op 11 augustus 2005 met een rapport waaruit bleek dat de gezondheidskloof tussen rijke en arme delen van Groot-Brittannië groter werd in plaats van kleiner. Dit was in strijd met het regeringsbeleid. De overheid had aangekondigd de kloof, gemeten aan de hand van de levensverwachting en de kindersterfte, in de periode 1997-2010 met 10 procent te willen verminderen. Het rapport vergeleek onder andere de periodes 1997-1999 en 2001-2003. Zowel het verschil in levensverwachting als in kindersterfte was in die periode toegenomen. Positief noemde de Scientific Reference Group de vorderingen die waren gemaakt op het gebied van huisvesting en kinderarmoede.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Toezichthouder: 'Opvangcentra asielzoekers inadequaat'

De Toezichthouder voor het Gevangeniswezen, Anne Owers, leverde op 16 augustus 2005 ernstige kritiek op de opvangcentra voor asielzoekers bij Gatwick Airport en Dover waar asielzoekers korte tijd verbleven. Zij sprak over ernstige tekortkomingen: 'Geen van de accommodaties die we hebben geïnspecteerd was geschikt voor nachtelijk verblijf. We vonden gedetineerden die sliepen op tafels en in plastic stoelen. Soms was er geen verwarming, geen dekens en geen bedlinnen.' Verder werden de centra niet geregeld bezocht door gezondheidspersoneel, hadden ze geen klachtenprocedure en geen procedure voor het omgaan met suïcide en zelfverminking.
Binnenlandse zaken zei dat de centra waren bedoeld voor het opvangen van asielzoekers gedurende de eerste uren na hun aankomst. Het was niet de bedoeling dat ze daar langer zouden blijven. Dat er asielzoekers sliepen, kwam omdat vliegvelden en havens 24 uur per dag open waren en er dus ook mensen 's nachts aankwamen.

NOORD-IERLAND

Ernstige rellen in Belfast tussen paramilitaire groepen

In de nacht van 4 op 5 augustus 2005 braken er in Belfast ernstige rellen uit tussen protestanten en de politie. Hierbij raakten 40 agenten gewond. Aanleiding was de arrestatie van zes mannen die betrokken zouden zijn bij de moord op drie anderen. Het ging om een ruzie tussen de paramilitaire loyalistische groepen Loyalist Volunteer Force (LVF) en Ulster Volunteer Force (UVF), die elkaar de controle van bepaalde wijken en de drugshandel betwistten. De demonstranten reden met een taxi en een vrachtwagen in op de politie en gebruikten molotovcocktails, verfbommen en vuurwerk. Verder staken ze auto's en een bus in brand.
De vete tussen de beide organisaties eiste op 15 augustus een vierde dodelijk slachtoffer toen een man werd geliquideerd in Sandy Row, vlak voordat hij bij zijn werk in een meubelwinkel aankwam. De politie had inmiddels twintig mensen aangehouden en tien van hen al aangeklaagd.

IRA nog niet begonnen met ontwapening

Op 11 augustus 2005, twee weken na de belofte van het Ierse Republikeinse Leger (IRA) dat het haar wapenarsenaal zou ontmantelen, waren er nog geen tekenen dat dit inmiddels gebeurde. De hoop op een spoedige ontmanteling werd in eerste instantie gevoed doordat de Canadese generaal b.d. John de Chastelain, hoofd van de commissie die toezag op de ontwapening, zijn verblijf in Noord-Ierland verlengde. De tweede week van augustus vertrok hij echter weer naar Canada.
De Britse overheid had wel snel op de bekendmaking van de IRA gereageerd en de militaire aanwezigheid in Noord-Ierland verder teruggebracht.

BUITENLANDSE ZAKEN

BBC: 'Groot-Brittannië leverde Israël ingrediënt atoombom'

De BBC maakte op 4 augustus 2005 bekend dat Groot-Brittannië in 1958 twintig ton zwaar water had geleverd aan Israël. Dit was een noodzakelijk onderdeel voor de productie van verrijkt plutonium in de geheime Dimanoreactor, waarvan het bestaan toen al bekend was. De verrijking van plutonium was nodig om een atoomwapen te produceren. Om die reden weigerden de Verenigde Staten eerder zwaar water te leveren. Groot-Brittannië deed dit toch, hoewel de meeste ministers in het kabinet van toenmalig premier (1957-1963) Harold Macmillan hier geen weet van hadden.

(Vorige berichten pagina 461/1 e.v. – 2005)

IERLAND

JUSTITIE

Ex-minister Burke krijgt zes maanden cel wegens belastingfraude

Een rechtbank in Dublin veroordeelde op 24 januari 2005 oud-minister Ray Burke tot

een gevangenisstraf van zes maanden wegens belastingfraude. Burke speelde in de jaren '70, '80 en '90 van de twintigste eeuw een vooraanstaande rol in de Ierse politiek. Hij was onder andere minister van Justitie en minister van Buitenlandse zaken.

De rechtbank oordeelde dat hij in 1983 een bedrag van 91.980 pond (ca. 134.000 euro) niet bij de belasting had aangegeven. In de jaren daarna had hij zeker een bedrag van 24.038 pond (ca. 35.000 euro) niet aangegeven, maar waarschijnlijk meer. Een en ander kwam aan het licht na een huiszoeking die in 2000 bij Burke was gedaan, waaruit bleek dat hij gedurende negen jaar bedragen niet had aangegeven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Colombiaanse IRA-leden zorgen voor problemen

Op 18 augustus 2005 meldden zich drie leden van het Ierse Republikeinse Leger (IRA) vrijwillig bij de politie in Dublin. De drie waren een maand eerder in Ierland aangekomen en vrijwel direct ondergedoken. Ze waren namelijk tien maanden daarvoor in Colombia bij verstek veroordeeld tot een gevangenisstraf van zeventien jaar omdat ze leden van de linkse guerrillagroep Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) onderricht zouden hebben gegeven in het maken van bommen. De drie ontkenden, maar bevestigden wel dat ze contact hadden gehad met de FARC en ook enkele weken in een guerrillakamp hadden gezeten. Daar zouden ze echter les hebben gegeven in vredesonderhandelingen.

Na hun aankomst in Ierland vroeg Colombia om uitlevering. Dit zou echter niet makkelijk zijn omdat Ierland geen uitleveringsverdrag met Colombia had. De kwestie zette de Noord-Ierse verhoudingen op scherp. Sinn Fein (SF), de politieke vleugel van de IRA, verzette zich tegen uitlevering en vond dat de drie de kans moesten krijgen een nieuw leven op te bouwen. De unionisten meenden daarentegen dat zij juist wel uitgeleverd moesten worden.
De politie liet twee van de drie na enkele uren weer vrij. De derde werd een dag langer vastgehouden omdat hij een vals paspoort had.

(Vorige berichten pagina 595/3 e.v. – 2005)

ITALIË

BINNENLAND

Italië zet acht imams uit

Italië arresteerde op 2 augustus 2005 bij Perugia acht fundamentalistische imams. De acht Palestijnen reisden al maanden zonder papieren rond in Umbrië. Zij werden op het vliegtuig naar Milaan gezet, vanwaar ze het land zouden worden uitgezet. De laatste twee maanden waren in totaal 1.300 illegale immigranten opgepakt om te worden uitgezet.

Politie arresteert 141 mensen in actie tegen terrorisme

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 15 augustus 2005 bekend dat de Italiaanse politie in de dagen daarvoor een grootscheepse actie had uitgevoerd tegen terrorisme. Hierbij waren 33.000 mensen ondervraagd, 141 mensen gearresteerd en was tegen 701 mensen een uitzettingsprocedure begonnen. Italië vreesde na Groot-Brittannië en Egypte het volgende doelwit van een terroristische aanslag te zijn omdat de Italiaanse regering een van de trouwste bondgenoten van de Verenigde Staten was in de oorlog tegen Irak. Binnenlandse zaken: 'De laatste evaluaties bevestigen een toenemend risico van een terroristische aanslag op ons land.'
Tijdens de actie maakte de politie voor het eerst gebruik van de ruimere bevoegdheden die ze een maand eerder had gekregen. Daarbij ging het onder andere om de detentie en het uitzetten van mensen die verdacht werden van terroristische activiteiten.

Italië mag verdachte aanslag Londense metro uitwijzen

Een Italiaanse rechtbank besloot op 17 augustus 2005 dat Hussain Osman mocht worden uitgewezen naar Groot-Brittannië. Osman (27) werd verdacht van het plegen van de mislukte aanslag op de Londense metro op 21 juli. Hij was direct na de aanslagen naar Rome gevlucht. De rechter bepaalde dat Osman binnen 35 dagen uitgeleverd moest worden. Dat gaf de Italiaanse politie de mogelijkheid diens activiteiten in Italië verder te onderzoeken.
Overigens ging Osman op 26 augustus in beroep tegen de uitzetting omdat hij meende in Groot-Brittannië geen eerlijk proces te zullen krijgen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Italiaanse economie groeit onverwacht

Het Italiaanse bureau voor statistiek ISTAT maakte op 11 augustus 2005 bekend dat de economie in het tweede kwartaal van 2005 met 0,7 procent was gegroeid in vergelijking met het kwartaal daarvoor. Toen was er nog sprake van economische krimp.
Het was de sterkste economische groei sinds het eerste kwartaal van 2001. De groei van de Italiaanse economie was onverwachts sterk, zeker omdat die van de Duitse en Franse economie daar ver bij achterbleef.

Onderzoek naar bankpresident Fazio

Op 26 augustus 2005 moest Antonio Fazio, president van de Banca d'Italia (BdI), voor een regeringscommissie verschijnen die onder leiding stond van minister van Economische en Financiële zaken Domenico Siniscalco. Fazio werd ervan verdacht de Banca Populare Italiana (BPI) te hebben bevoordeeld boven de Nederlandse bank ABN Amro in het overnamegevecht om de Banca Antonveneta (BA). Zo zou hij ABN Amro te laat toestemming hebben gegeven om haar belang in Antonveneta uit te breiden. Verder zou hij vriendschappelijke banden onderhouden met de top van de BPI. Fazio ontkende en zei telkens binnen de Italiaanse en Europese wet te hebben gehandeld.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS bevriezen tegoeden drie vermeende terroristen

De Verenigde Staten besloten op 1 augustus 2005 de bankrekeningen te bevriezen van twee Marokkanen en een Tunesiër die ervan werden verdacht een terroristische cel in Italië te hebben opgezet. De drie richtten in 1998 de Marokkaanse Islamitische Strijdgroep (GICM) op, die aanslagen wilde plegen in Italië, Marokko en Tunesië. Hiertoe wierven ze vrijwilligers, verzamelden fondsen en beraamden aanslagen. Twee van hen zaten reeds in Italiaanse hechtenis. De derde was voortvluchtig.
De Verenigde Naties plaatsten de drie op verzoek van Italië op de lijst van terroristen.

Dit betekende onder meer dat de 191 lidstaten hun tegoeden zouden bevriezen en ervoor zouden zorgen dat ze geen wapens konden kopen.

Italië neemt commando troepen Afghanistan over

Italië nam op 3 augustus 2005 het commando over van de International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan. De troepen van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) moesten voor veiligheid en stabiliteit zorgen in Kabul en enkele andere Afghaanse gebieden. Tot 3 augustus was het commando in handen van Turkije. Italië nam het commando over op het moment dat het geweld in Afghanistan weer oplaaide in verband met de parlementsverkiezingen die in september zouden worden gehouden.

(Vorige berichten pagina 463/2 e.v. – 2005)

MOLDOVA

BINNENLAND

Communisten blijven aan de macht

De pro-westerse Partij van Communisten van de Republiek Moldova (PCRM) won de parlementsverkiezingen van 6 maart 2005 met een geslonken meerderheid. De communisten kregen ruim 46 procent van de stemmen, maar verloren kiezers aan de oppositiepartijen verenigd in het Verkiezingsblok Democratisch Moldova (BMD) en aan de eveneens oppositionele Christen-Democratische Volkspartij (PPCD).
De communisten waren oorspronkelijk pro-Russisch, maar streefden inmiddels nauwere banden met de Europese Unie na. De Moldovaanse autoriteiten hadden Rusland ervan beschuldigd dat het probeerde de verkiezingsuitslag te beïnvloeden en op de dag voor de verkiezingen werd een honderdtal Russen die beweerden verkiezingswaarnemers te zijn, niet tot het land toegelaten. Ook waren in de weken voor de verkiezingen tientallen Russen in Moldova gearresteerd op beschuldiging van spionage.
De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) had enige kritiek op het verloop van de verkiezingen, met name op het punt van toegang tot de media voor politieke partijen.

Uitslagen parlementsverkiezingen Moldova
(6 maart 2005)

Het parlement telt 101 leden die worden gekozen door middel van evenredige vertegenwoordiging.

	percentage	zetels
Partij van Communisten van de Republiek Moldova (PCRM)	46,1	56
Verkiezingsblok Democratisch Moldova (BMD)	28,4	35
- Alliantie Ons Moldova (AMN)		22
- Democratische Partij van Moldova (PDM)		9
- Sociaal-Liberale Partij (PSL)		4
Christen-Democratische Volkspartij (PPCD)	9,1	10
Verkiezingsblok Moederland (PR)	4,9	-
- Socialistische Partij van Moldova (PSM)		-
- Partij van Socialisten van de Republiek Moldova (PSRM)		-
Republikeinse Sociaal-Politieke Beweging voor Gelijkheid (Ravnopravije)	3,8	-
Sociaal-Democratische Partij van Moldova (PSDM)	2,9	-
Partij van Sociaal-Economische Rechtvaardigheid van Moldova (PDSEM)	1,7	-
Christen-Democratische Boerenpartij van Moldova (PTCDM)	1,4	-

Voronin herkozen tot president

Het parlement koos op 4 april de communist Vladimir Voronin tot president voor een tweede ambtstermijn van vier jaar. Hij kreeg 75 stemmen, 14 meer dan de benodigde 61.

Nieuwe regering krijgt steun parlement

De zittende premier Vasile Tarlev presenteerde op 19 april een enigszins gewijzigd kabinet aan het parlement. Dat sprak zijn steun uit voor de nieuwe regering, met de stemmen voor van de 56 communistische afgevaardigden. De 22 leden van de Alliantie Ons Moldova (AMN), die deel uitmaakte van het BMD, stemden tegen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Moldova eist vertrek Russische troepen uit Transdnjestrië in 2005

Het parlement sprak op 10 juni 2005 uit dat Rusland tot eind 2005 de gelegenheid had zijn troepen uit de separatistische provincie Transdnestrië terug te trekken. Er waren nog steeds ongeveer 1.200 Russische militairen in de regio die ongeveer 20.000 ton sovjetwapens en ammunitie bewaakten.
Deze verklaring werd ondersteund door 96 van de 101 parlementariërs. Vijf waren afwezig.

Samenstelling regering Moldova
(19 april 2005)

Premier
Vasile TARLEV

Vice-premier, tevens belast met Buitenlandse zaken en Europese integratie
Andrei STRATAN
Vice-premier
Valerian CRISTEA

Binnenlandse zaken
Gheorghe PAPUC
Cultuur en Toerisme
Artur COZMA
Defensie
Valeriu PLESCA
Economie en Handel
Valeriu LAZAR
Financiën
Zinaida GRECIANII
Gezondheid en Sociale zekerheid
Valerian REVENCO
Industrie en Infrastructuur
Vladimir ANTOSII
Informatieontwikkeling
Vladimir MOLOJEN
Justitie
Victoria IFTODI
Landbouw en Voedsel
Anatol GORODENCO
Milieu en Natuurlijke hulpbronnen
Constantin MIHAILESCU
Onderwijs, Jeugd en Sport
Victor TVIRCUN
Reïntegratie
Vasile SOVA
Transport en Wegbeheer
Miron GAGAUZ

BUITENLANDSE ZAKEN

'VS dwongen Moldova vliegtuigen te verkopen'

Ex-president Petru Lucinschi zei op 4 juli 2005 dat de Verenigde Staten Moldova in 1997 onder druk hadden gezet om militaire vliegtuigen van het type MiG-29 goedkoop aan Washington te verkopen. Hij sprak beschuldigingen tegen dat ex-minister van Defensie Valery Pasat door de verkoop de staat met opzet benadeeld zou hebben. Lucinschi deed zijn uitspraken na als getuige

te zijn opgetreden bij het proces dat tegen Pasat werd gevoerd.
Washington zou de verkoop destijds gewild hebben om te vermijden dat de toestellen in Iran terecht zouden komen.

Geschil met Moskou over waarnemers bij verkiezing

De Russische minister van Buitenlandse zaken Sergej Lavrov uitte op 13 juli 2005 scherpe kritiek op Moldova, nadat twee Russische waarnemers bij de burgemeestersverkiezing in de hoofdstad Chisinau waren opgepakt. Lavrov zei dat Moldova erop uit was de relaties met Moskou te laten verslechteren.
De twee waarnemers waren tot enkele dagen gevangenisstraf veroordeeld wegens verstoring van de openbare orde.

(Vorige berichten pagina 16/3 e.v. – 2005)

NEDERLAND

BINNENLAND

Historicus Fasseur krijgt toegang tot Greet Hofmans archief Koninklijk Huis

Koningin Beatrix verleende op 17 augustus 2005 aan de historicus en jurist Cees Fasseur de exclusieve toegang tot de archieven van het Koninklijk Huis inzake de affaire rond Greet Hofmans. Fasseur (1938), die eerder een biografie schreef over voormalig koningin Wilhelmina, zou de informatie gebruiken voor een monografie over de kwestie.
Gebedsgenezeres Greet Hofmans zou destijds volgens prins Bernhard een schadelijke invloed hebben gehad op zijn echtgenote, koningin Juliana. De affaire, die speelde in de periode 1948-1957, leidde echter niet alleen tot een huwelijkscrisis, maar dreigde ook de monarchie in haar val mee te slepen. Om deze reden werd in 1956 een commissie ingesteld onder leiding van voormalig premier Louis Beel, maar het onderzoeksrapport zou pas in 2009 openbaar worden – na afronding van Fasseurs studie.

Er was veel kritiek op de beslissing om Fasseur als enige toegang te geven tot de archieven. Een meerderheid van de Tweede Kamer was van mening dat er geen reden was om nog langer met openbaarmaking te wachten en had aangedrongen op onderbrenging van alle niet-privé-informatie uit het archief van het Koninklijk Huis bij het Nationaal Archief. Dan zouden gelijkelijk voor iedereen de regels uit de Archiefwet gelden, terwijl er nu sprake was van een persoonlijke beslissing van Beatrix.

Aan historicus Lambert Giebels, zelf biograaf van ex-premier Beel, was eerder de toegang tot de archieven, waaronder het deel over de Hofmans-affaire, geweigerd. Hij noemde het besluit van de koningin dan ook 'een geweldige provocatie' en verklaarde: 'Fasseur kreeg eerder ook al toegang tot het archief voor zijn biografie over Wilhelmina. Dat was toen ook met uitsluiting van anderen. Het begint er op te lijken dat hij een soort hofhistoricus is. Dat zint mij niet. Openbaarheid van stukken kun je niet selectief doen.'

Twijfels over professionaliteit politie na ontruiming station Utrecht

Op 21 augustus 2005, 's avonds tussen 20.30 uur en middernacht, werd het treinverkeer van en naar Utrecht CS stilgelegd en het station zelf ontruimd na de vondst in de intercity Amsterdam-Utrecht-Eindhoven van een verdacht pakketje. De normale treinenloop kon de volgende ochtend weer worden hervat, nadat onderzoek van het Explosieven Opruimings Commando (EOC) had uitgewezen dat het pakketje – een laptoptas – niet verdacht was.

Ondanks het loze alarm was de gebeurtenis aanleiding voor kritiek in het geval het daadwerkelijk om een gevaarlijk object, bijvoorbeeld een bom om een aanslag te plegen, zou zijn gegaan. Zo schreef Cyrille Fijnaut, criminoloog en hoogleraar Rechtsvergelijking aan de Universiteit van Tilburg, in het *Nederlandse Juristenblad* dat de Nederlandse politie niet in staat was afdoende professioneel op te treden, wanneer zich een vergelijkbare gebeurtenis zou voordoen als de aanslagen van 7 en 21 juli in Londen. Dit gold zijns inziens ook voor zware misdaad, rampen of ordeverstoringen op grote schaal. Hij signaleerde competentieconflicten, onderlinge verdeeldheid en aansturingsproblemen als gevolg van de slechte, regionale organisatie. De politie moest omgevormd worden tot een landelijk aangestuurd Korps Nederlandse Politie, aldus Fijnaut.

Weinig draagvlak voor succesvolle moslimpartij

Uit onderzoek van bureau TNS NIPO bleek op 30 augustus 2005 dat Nederlandse moslims weinig geneigd waren te stemmen op een islamitische partij. Weliswaar was 45 procent voorstander van een dergelijke partij, maar slechts 18 procent zei er zeker op te zullen stemmen. Gerekend naar het aantal van ca. 475.000 stemgerechtigde moslims zou dit ternauwernood voldoende zijn voor één kamerzetel. Van de voorstanders van een moslimpartij wilde 17 procent een 'zuiver islamitische' politieke koers, 28 procent koos voor een liberale islamitische partij en 17 procent meende dat de islam niet bepalend mocht zijn voor de politieke uitgangspunten.
Degenen die 'zeker' of 'waarschijnlijk' zouden gaan stemmen op een moslimpartij, waren vooral Marokkanen (20 resp. 29 procent) en Turken (15 resp. 29 procent). De belangstelling was echter vrijwel afwezig onder moslims uit Irak, Iran, Pakistan en Suriname. Dat gold ook voor autochtone Nederlanders.
Bij de laatste parlementsverkiezingen, in januari 2004, was de Partij van de Arbeid (PvdA) onder moslims de populairste partij met 32,4 procent van de stemmen. Een bijna even groot percentage (31,8 procent) stemde niet.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

'Groot verlies aan werkgelegenheid door liberalisering energiesector'

Adviesbureau Roland Berger en vakbond AbvaKabo van de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) berekenden voor een op 30 augustus 2005 verschenen studie dat in de komende vijf tot acht jaar rond de 10.000 arbeidsplaatsen in de energiesector zouden verdwijnen. Dat was ongeveer 40 procent van het totaal aantal banen van ca. 23.000. De hardste klappen zouden vallen in de divisies transport en levering (8.000), terwijl in de productieafdelingen 2.000 arbeidsplaatsen verloren zouden gaan. Door splitsing van de leveringsbedrijven en de fusies en overnames door buitenlandse bedrijven die daar naar verwachting op zouden volgen, zou bovenop het aantal van 10.000 nog eens een verlies van ca. 4.000 arbeidsplaatsen komen.
Het banenverlies werd door de samenstel-

lers van het rapport geweten aan de liberalisering van de energiemarkt, waardoor efficiencyverbetering en kostenbesparing voorop kwamen te staan. Er werd daarbij verwezen naar ontwikkelingen in landen als Duitsland, Spanje, Italië en Groot-Brittannië, waar de liberalisering verder was gevorderd dan in Nederland. Zo ging in de Britse energiesector in vijftien jaar tijd 70 tot 80 procent van de werkgelegenheid verloren.
Om de werkgelegenheidsgevolgen op te vangen, bepleitte de AbvaKabo onder meer voor een continue scholing van de werknemers en verhoging van de arbeidsproductiviteit door sociale innovatie. Daarnaast zouden overheid en bedrijfsleven meer moeten investeren in veiligheid van installaties en in duurzame energie.

JUSTITIE

Extreem-rechtse Belgische publicist Verbeke gearresteerd

Op luchthaven Schiphol werd op 4 augustus 2005 de Belgische extreem-rechtse publicist Siegfried Verbeke gearresteerd, op basis van een door Duitsland uitgevaardigd Europees aanhoudingsbevel. Verbeke (63) riskeerde bij uitlevering aan dat land een gevangenisstraf van tien jaar vanwege negationisme – ook wel revisionisme genoemd. In zijn geschriften had hij de holocaust door de nazi's ontkend en ook gepleit voor eerherstel voor oorlogsmisdadigers. Mogelijk zou Verbeke, die in september 2003 ook in België veroordeeld was, tevens in Nederland worden vervolgd op grond van een aangifte uit 2003 door de Anne Frank Stichting, het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI), het Landelijk Bureau Rassendiscriminatie (LBR) en het Meldpunt Internet Discriminatie (MDI).
In november 1997 had de Hoge Raad uitgesproken dat negationisme strafbaar was door een vonnis van het gerechtshof in Den Haag van mei 1996 te bevestigen. Dat hof veroordeelde Verbeke toen tot een geldboete en voorwaardelijke gevangenisstraf wegens het verspreiden van huis-aan-huis-pamfletten waarin de holocaust werd gebagatelliseerd.

NMa legt installatiebedrijven boetes op wegens verboden afspraken

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) maakte op 22 augustus 2005 bekend dat 180 bedrijven in de installatiebranche boetes zouden krijgen voor een totaalbedrag van tussen de 35 en 45 miljoen euro wegens verboden prijs- en werkafspraken. Deze producenten van werktuigbouwkundige en elektrotechnische installaties maakten de onderlinge afspraken, voorafgaande aan de aanbestedingen, in de periode 1998-2001. Van de betrokken bedrijven zou 90 procent meewerken aan een versnelde procedure, dat wil zeggen zonder zelf verweer te voeren. In ruil daarvoor zouden zij boetevermindering krijgen. Tegen de overige zouden de normale sanctieprocedures worden gestart.
Het boetepercentage was niet het maximale dat kon worden opgelegd. De NMa meende dat er een aantal verzachtende omstandigheden waren op grond waarvan het basisbedrag van de boete 10,5 procent van de aanbestedingsomzet in 2001 bedroeg en geen 12 procent. Het stond namelijk niet vast dat de kartelafspraken bij alle aanbestedingen in de sector waren gemaakt. Daarnaast werd rekening gehouden met de positie van de kleinere bedrijven – met een jaaromzet onder de 10 miljoen euro - die bij te hoge boetes in financiële problemen zouden kunnen komen. Zij kregen een extra boetevermindering van 15 procent.
De NMa zou in 2005 het onderzoek voortzetten naar fraude in deelsectoren van de bouwsector. Daarbij ging het vooral om de kartelafspraken in de burgerlijke en utiliteitsbouw en bij de bedrijven verantwoordelijk voor onder meer het leggen van kabels en leidingen en het vervaardigen van betonproducten.

ONDERWIJS

Intensiever toezicht op 'Iederwijs' na negatief oordeel onderwijsinspectie

Het ministerie van Onderwijs maakte op 24 augustus 2005 de resultaten bekend van een onderzoek naar het functioneren van de zogeheten Iederwijsscholen, waaruit bleek dat ruim de helft niet voldeed aan de wettelijke normen. Het onderzoek werd verricht door de Inspectie van het Onderwijs onder de 23 scholen van dit type. Van de zeventien onderzochte scholen in het basisonderwijs werden er acht negatief beoordeeld en hetzelfde oordeel gold alle zes onderzochte scholen in het voortgezet onderwijs. Vaak ging het daarbij om het ontbreken van de juiste papieren bij de leraren. Vijf van de negatief beoordeelde scholen waren intussen gesloten.
Bij het particuliere onderwijs van Iederwijs konden leerlingen zelf aangeven wat ze wilden leren en hoe ze les zouden krijgen. Er bestonden geen klassen en leraren hadden vooral de functie van begeleider. Van alle particuliere scholen groeiden de Iederwijsscholen het snelste. Rond de 400 leerlingen volgden dit onderwijs, maar enkele honderden anderen stonden op een wachtlijst en er waren nog ruim 30 nieuwe scholen gepland. Zij kregen geen overheidssubsidie, maar moesten wel voldoen aan de eisen van de leerplichtwet. Bij overtreding van de wettelijke regels kon de plaatselijke leerplichtambtenaar beslissen om de erkenning van de betreffende school in te trekken – een bevoegdheid die overigens per 1 augustus 2006 bij de minister van Onderwijs zou komen te liggen.
Er was veel kritiek op het Iederwijs-systeem. Dat het te vrijblijvend zou zijn, leidde al in maart bij de kamerfracties van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en het Christen-Democratisch Appèl (CDA) tot een oproep aan minister van Onderwijs Maria van der Hoeven om deze onderwijsvorm te verbieden. Volgens CDA-kamerlid Jan De Vries ging het hier om 'veredelde speeltuinen zonder lesaanbod en toetsen'. Naar aanleiding van het inspectierapport van augustus schreef Van der Hoeven in een brief aan de Tweede Kamer dat alle Iederwijs-scholen het volgende schooljaar onder intensief toezicht zouden staan.
De woordvoerster en medeoprichter van Iederwijs, Yolanda Eijgenstein, benadrukte in een reactie dat de kwaliteit van het onderwijs voorop moest staan en liever met minder scholen verder te willen gaan die wél aan de eisen voldeden. Zij verdedigde dit onderwijsconcept door te wijzen op het belang dat kinderen via het onderwijs worden tot zelfbewuste kinderen. Hun 'natuurlijke drang tot leren' voorkwam volgens haar dat kinderen op deze scholen leerachterstanden zouden oplopen. Een gemotiveerd kind leert ook sneller dan wanneer leren wordt opgelegd, aldus Eijgenstein.

NATUUR EN MILIEU

Nederland stoot veel fijn stof uit naar omringende landen

Uit het op 8 augustus 2005 gepubliceerde rapport *Fijn stof nader bekeken* van het Mi-

Nederland

lieu en Natuur Planbureau (MNP) bleek dat de uitstoot van vervuilend fijn stof uit Nederland naar omringende landen driemaal zo groot was als de import vanuit het buitenland. De luchtconcentraties in Nederland waren voor 15 procent toe te schrijven aan binnenlandse, door de mens veroorzaakte emissies en voor ca. 30 procent aan buitenlandse uitstoot. De rest was afkomstig van natuurlijke bronnen – zoals het voor de gezondheid onschadelijke zeezout – of van onbekende oorsprong. Ongeveer 40 procent van de Nederlandse uitstoot kwam voor rekening van het verkeer, vooral van diesel.
In de publicatie, waarin bestaande rapporten over fijn stof werden samengenomen, werd verder geconstateerd dat kortdurende blootstelling aan fijn stof voor gemiddeld 3.000 mensen per jaar een kleine bekorting van de levensduur betekende. Er waren echter aanwijzingen dat de gezondheidseffecten op lange termijn veel groter waren.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Nederlandse primeur in Europa van nieuwe roman Salman Rushdie

Op 12 augustus 2005 verscheen bij uitgeverij Contact de Nederlandse vertaling van een nieuwe roman van de schrijver Salman Rushdie. Het boek met de titel *Shalimar de clown* beleefde daarmee de Europese primeur, nog voor de verschijning in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. Het was zeventien jaar na de verschijning van De duivelsverzen, waarmee Rushdie zich de woede op de hals had gehaald van fundamentalistische moslims en die voor de toenmalige leider van Iran, ayatollah Khomeini, in 1989 aanleiding was tot een wereldwijd geldende oproep hem ter dood te brengen. Als gevolg daarvan leefde Rushdie jarenlang ondergedoken.
Volgens Rushdie diende de Koran bestudeerd te worden in de context van tijd en plaats waarin deze geschreven werd, namelijk in het zevende-eeuwse patriarchaal wordende Arabië. De fundamentalistische Koran-lezing zou daar geen rekening mee houden. Shalimar de clown – dat zich afspeelt in Kashmir, waar een dorpje verandert in een verzetsbasis van islamitische strijders – kon gelezen worden als een aanval op de radicalisering van de islam. Daarmee voedde het de verwachting dat wellicht ook dit boek een controversieel karakter zou krijgen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

CRvB: 'Kinderen van illegalen hebben recht op bijstand'

De voorzieningenrechter van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) in Utrecht oordeelde op 8 augustus 2005 dat kinderen van illegalen niet mochten worden uitgesloten van het recht op voorzieningen zoals een aan de ouders uit te betalen bijstandsuitkering. De rechter baseerde de uitspraak op het voor Nederland bindende Verdrag inzake de rechten van het kind (CRC) van de Verenigde Naties, waarin dit recht ook van toepassing werd verklaard op 'illegale kinderen'. Het ging overigens om een voorlopige uitspraak, maar verwacht werd dat het definitieve oordeel van de meervoudige kamer van de CRvB, tegen het einde van het jaar, hetzelfde zou zijn.
De zaak betrof een Ghanees gezin uit Zaandam met twee minderjarige kinderen van één en elf jaar oud, wier ouders geen verblijfsvergunning hadden. Op grond van de in Nederland sinds 1998 van kracht zijnde Koppelingswet werd het gezin een uitkering geweigerd, omdat deze wet alleen voorzag in recht op onderwijs, rechtsbijstand en medisch noodzakelijke hulp, maar niet in geldelijke voorzieningen. Het recht op kleding en voedsel voor elk minderjarig kind was echter wel in het CRC-verdrag opgenomen. De CRvB oordeelde dan ook dat de Koppelingswet op dit punt in strijd was met het internationaal recht en sommeerde de gemeente Zaandam maandelijks 230 euro uit te keren aan de ouders.

Reacties

De Zaanse wethouder van Sociale zaken Harm Jan Egberts zei, ondanks het verlies van de rechtszaak, verheugd te zijn over de uitspraak: 'Dat klinkt misschien gek, want formeel gesproken hebben we verloren. Maar in de praktijk ben ik gebonden aan het strenge regeringsbeleid, dat geen oog heeft voor de schrijnende gevolgen daarvan. Met deze uitspraak kan ik dit gezin helpen zonder te hoeven vrezen voor sancties uit Den Haag.'
Prof. dr. mr. J.C.M. Willems, bijzonder hoogleraar Rechten van het Kind aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, reageerde instemmend op de gerechtelijke uitspraak en oordeelde tegelijkertijd vernietigend over de wetgeving ten aanzien van illegaliteit: 'Steeds meer rechters passen die standaard toe. Die klok is niet meer terug te draaien. De tijd is voorbij dat slecht vreemdelingenbeleid, slecht toelatingsbeleid en slecht uitzettingsbeleid kan worden afgewenteld op onschuldige kinderen.'

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) verwachtte dat de uitspraak ook financiële gevolgen zou hebben voor andere gemeenten: 'Als uit een inventarisatie blijkt dat meer illegale kinderen recht hebben op bijstand, moet Sociale zaken daar in de begroting voor 2006 al rekening mee houden', aldus een woordvoerder. De vrees voor toenemende financiële lasten bracht het kamerlid voor de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), Arno Visser, tot het oordeel dat wanneer de uitspraak definitief zou worden, 'de consequenties niet te overzien [zijn]. Het gaat de overheid veel geld kosten als de gemeenten bijstand moeten verlenen. Dat gaat ten koste van mensen en kinderen die hier legaal verblijven en recht hebben op bijstand.'

BUITENLANDSE ZAKEN

Laatste Nederlandse tsunami-slachtoffer geïdentificeerd

Een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 3 augustus 2005 bekend dat in Thailand het laatste Nederlandse slachtoffer van de vloedgolf (tsunami) van eind december 2004 in Azië was geïdentificeerd. Daarmee waren er geen vermisten uit Nederland meer. In totaal waren 36 Nederlanders om het leven gekomen, bij een ramp die enkele honderdduizenden doden eiste.
Enkele leden van het Rampen Identificatieteam (RIT), dat zeven maanden met het identificeren van slachtoffers bezig was geweest, zouden nog in Thailand blijven om te helpen bij de identificatie van ca. 2.000 onbekende lichamen.

Nederland vraagt Duitsland om uitlevering RAF-activist Knut Folkerts

Het ministerie van Justitie maakte op 3 augustus 2005 bekend dat het Duitsland had gevraagd om uitlevering van het voormalige lid van de Rote Armee Fraktion (RAF), Knut Folkerts. Dit om mogelijk te maken dat hij alsnog twintig jaar celstraf zou uitzitten waartoe hij destijds was veroordeeld

Nederland

wegens het doden van de Utrechtse politieagent Arie Kranenburg in 1977. Dat gebeurde tijdens een schietpartij, waarbij een tweede agent, Leen Pieterse, zwaar gewond raakte.
Folkerts (53) werd, na zijn veroordeling in Nederland, uitgeleverd aan Duitsland om terecht te staan voor medeplichtigheid aan de moord op werkgeversvoorzitter Hanns-Martin Schleyer en rechter Siegfried Buback, beide in 1977. Nederland ging er destijds van uit dat Folkerts levenslang zou krijgen en stelde daarom geen aanvullende voorwaarden. Folkerts kreeg deze maximale straf ook, maar hij werd in 1995 voorwaardelijk vrijgelaten en zes jaar later definitief.

Het Nederlandse verzoek aan Duitsland om Folkerts alsnog zijn twintig jaar uit te laten zitten, werd mede gedaan op verzoek van de weduwe van Kranenburg. Zij noemde het 'onaanvaardbaar" dat hij nu vrij man was: 'Op zijn voorarrest na, heeft hij nog geen dag in de cel doorgebracht voor de moord op mijn man.' Volgens Folkerts was hem de straf in Nederland echter kwijtgescholden, daarbij wijzend op de correspondentie tussen de Duitse en Nederlandse justitie. In het televisieprogramma *NOVA* van 25 augustus, waarin hij dit toelichtte en overigens ook zijn spijt betuigde over de moord op Kranenburg, werd deze lezing bevestigd. De actualiteitenrubriek beschikte onder meer over een brief van de Nederlandse justitie uit 1980, waarin werd gesteld: 'Na deze zaak opnieuw te hebben onderzocht, kwamen de Nederlandse bevoegde instanties (...) tot de conclusie dat het meer zou passen in een goede rechtspleging als Nederland niet zou eisen dat Folkerts alsnog zou worden uitgeleverd [aan Nederland], vooral omdat dat ertoe zou leiden dat het moment waarop Folkerts ooit zou kunnen terugkeren in de maatschappij, dan waarschijnlijk in een veel verdere toekomst zou liggen.'

De RAF ontstond eind jaren '60 vanuit de Duitse studentenopposition en stond aanvankelijk bekend als de Baader-Meinhof Groep, naar twee van de bekendste leden Andreas Baader en Ulrike Meinhof. De groepering pleegde talloze aanslagen, voornamelijk op wat zij zag als symbolen van het na-oorlogse Duitse kapitalisme en op voormalige nazi's op sleutelposities. Zij breidde later haar acties naar Nederland uit.

Erkenning onafhankelijkheidsverklaring Indonesië van 1945

Minister van Buitenlandse zaken Ben Bot erkende op 15 augustus 2005 namens de Nederlandse regering de Indonesische onafhankelijkheid die op 17 augustus 1945 werd uitgeroepen door de latere president Soekarno. Minister Bot deed zijn uitspraken tijdens de herdenking in Den Haag van de capitulatie van Japan (15 augustus 1945) en woonde twee dagen later de viering van de onafhankelijkheid in Indonesië bij, de eerste keer dat een lid van de Nederlandse regering dat deed. In zijn verklaring stelde hij: 'Ik zal met steun van het kabinet aan de mensen in Indonesië duidelijk maken dat in Nederland het besef bestaat dat de onafhankelijkheid van de Republiek Indonesië de facto al begon op 17 augustus 1945 en dat wij – 60 jaar na dato – dit feit in politieke en morele zin ruimhartig aanvaarden.'

Tot dan toe werd de formele soevereiniteitsoverdracht op 27 december 1949, na de Nederlandse politionele acties in Indonesië, als onafhankelijkheidsdatum aangehouden. Echter, door daaraan vast te houden kwam Nederland 'als het ware aan de verkeerde kant van de geschiedenis te staan', aldus Bot.

(Vorige berichten pagina 468/1 - 2005)

OEKRAÏNE

Oekraïne

BINNENLAND

President Koetsjma aanvaardt ontslag premier Janoekovitsj

Vertrekkend president Leonid Koetsjma aanvaardde op 5 januari 2005 het ontslag van premier Viktor Janoekovitsj, zo bleek uit een presidentieel decreet. Janoekovitsj, die enkele dagen eerder al zijn ontslag had ingediend, had gezegd het resultaat van de door hem verloren presidentsverkiezingen van december verder te zullen aanvechten.

Janoekovitsj geeft nederlaag presidentsverkiezingen toe

De verslagen presidentskandidaat gaf uiteindelijk op 21 januari zijn nederlaag toe. Janoekovitsj riep zijn aanhangers op het officiële resultaat te respecteren en de tenten die zij als protest hadden opgesteld in oostelijke steden als Donetsk, af te breken. De verklaring van Janoekovitsj volgde op een uitspraak van het Hooggerechtshof diezelfde dag. Het hof bevestigde dat de verkiezingen waren gewonnen door Viktor Joesjtsjenko en wees het beroep van Janoekovitsj tegen de uitslag af.

Joesjtsjenko legt ambtseed af als nieuwe president

Viktor Joesjtsjenko legde op 23 januari de ambtseed af als nieuwe president. De installatie werd bijgewoond door acht buitenlandse staatshoofden en door de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell. Rusland, dat Joesjtsjenko's tegenstander Janoekovitsj openlijk had gesteund, was slechts vertegenwoordigd door de voorzitter van een van de Kamers van het parlement, Sergej Mironov.

Julia Tymosjenko tot premier benoemd

Het parlement keurde op 4 februari de voordracht van Julia Tymosjenko tot premier goed. 373 parlementsleden van de 450 steunden haar nominatie. In het regeringsprogramma dat zij het parlement voorlegde, verklaarde zij dat er een einde moest komen aan de overmaat van dwang en vernedering door de staat.
De nieuwe premier was zeer impopulair in het Russisch sprekende oosten van Oekraïne, waar de verslagen presidentskandidaat Janoekovitsj veel aanhang had. Zij was bovendien omstreden omdat de Russische overheid een gerechtelijk onderzoek tegen haar had lopen. Tymosjenko, een voormalige 'oligarch' uit de gasindustrie, werd beschuldigd van omkoping.

Nieuwe regering geïnstalleerd

De nieuwe regering werd op 4 februari geïnstalleerd. De samenstelling weerspiegelde de partijen en groeperingen die president Joesjtsjenko tijdens de lange en controversiële presidentsverkiezingen hadden gesteund. De meeste ministers behoorden bij Viktor Joesjtsjenko Blok – Ons Oekraïne (NU). Olexander Toertsjinov, afkomstig van het Julia Tymosjenko Verkiezingsblok (JT), werd hoofd van de veiligheidsdienst SBOe. Anatoli Hrytsenko, een kolonel b.d., werd de eerste minister van Defensie die niet in actieve dienst was.

Oekraïne

Samenstelling regering Oekraïne (8 februari 2005)

President
Viktor JOESJTSJENKO (geïnstalleerd 23 januari 2005)
Premier
Julia TYMOSJENKO
Secretaris van de president
Olexander ZINTSJENKO
Secretaris van de Raad voor Nationale Veiligheid en Defensie
Petro POROSJENKO*

Eerste vice-premier
Anatoli KINACH
Vice-premier, tevens belast met Bestuurlijke hervorming
Roman BESSMERTNI
Vice-premier, tevens belast met Europese integratie
Oleh RYBATSJOEK
Vice-premier, tevens belast met Humanitaire aangelegenheden
Mykola TOMENKO

Ministers:
Arbeid en Sociaal beleid
Vjatsjeslav KYRYLENKO
Binnenlandse zaken
Joeri LOETSENKO
Brandstof en Energie
Ivan PLATSJKOV
Buitenlandse Zaken
Borys TARASJOEK
Cultuur
Oksana BILOZYR
Defensie
Anatoli HRYTSENKO
Economie
Serhi TERJOCHIN
Financiën
Viktor PYNZENYK
Gezins- en Jeugdzaken
Joeri PAVLENKO
Gezondheid
Mykola POLISJTSJOEK
Industrie
Volodymyr SJANDRA
Justitie
Roman ZVARYTSJ
Landbouw
Oleksander BARANIVSKI
Milieu
Pavlo IHNATENKO
Noodsituaties
Davyd ZJVANIA
Onderwijs en Wetenschap
Stanislav NIKOLAJENKO
Transport en Communicatie
Jevhen TSJERVONENKO

Parlementsvoorzitter
Volodymyr LYTVYN

Voorzitter Staatseigendomfonds
Mychajlo TSJETSJETOV

Gouverneur Centrale bank
Volodymyr STELMACH

* Benoeming op 19 februari door het parlement goedgekeurd

Parlement steunt programma nieuwe regering

Het parlement sprak op 4 februari met 357 tegen 0 stemmen zijn steun uit voor het regeringsprogramma dat beoogde het staatsapparaat drastisch te hervormen als aanloop naar een mogelijke toetreding tot de Europese Unie. Het programma hield onder meer in dat de regering gedurende een jaar niet zou kunnen worden ontslagen of ten val gebracht, tot aan de parlementsverkiezingen in maart 2006.

Premier lanceert campagne tegen smokkel

Premier Tymosjenko lanceerde op 14 februari een campagne tegen smokkel als onderdeel van een strijd tegen corruptie. Zij zei dat mobiele teams van diverse instanties zouden worden opgezet om controles aan de grenzen uit te voeren. Veranderingen in de wetgeving moesten ook een bijdrage aan de strijd tegen corruptie leveren, waardoor uiteindelijk meer geld in de schatkist van de overheid zou terechtkomen.

Regering gaat privatiseringen herzien

President Joesjtsjenko zei op 21 februari dat 'tientallen' privatiseringen van bedrijven, die onder zijn voorganger Leonid Koetsjma hadden plaatsgevonden, zouden worden herzien om na te gaan of zij rechtmatig waren geschied. Eerder in de maand had premier Tymosjenko nog gezegd dat de privatisering van rond de 3.000 bedrijven onder de loep zou worden genomen.
Joesjtsjenko noemde de verkoop van het staalbedrijf Krivorizjstal in 2004 als voorbeeld van een privatisering die vragen opriep. Het was verkocht aan een consortium waartoe de schoonzoon van Koetsjma, Viktor Pintsjoek, behoorde, voor een prijs van rond de 650 miljoen euro. Dat bedrag was veel lager dan wat anderen hadden geboden.

Ex-president Koetsjma gekort op privileges

Een regeringswoordvoerder liet op 28 februari weten dat Leonid Koetsjma enkele van zijn privileges als ex-president was kwijtgeraakt omdat deze in strijd zouden zijn met de wet. Het pensioen van Koetsjma werd gekort en hij kreeg de beschikking over minder personeel.

Verkeerspolitie opgeheven

Op 18 juli 2005 werd bekend dat president Viktor Joesjtsjenko bezig was een decreet op te stellen waardoor de verkeerspolitie zou worden opgeheven. Er werkten 23.000 mensen. De dienst was berucht om zijn corruptie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement stemt in met verlaging invoerrechten

Het parlement stemde op 15 maart 2005 in met de verlaging van invoerrechten voor bepaalde categorieën goederen, waaronder voedsel, textiel, kleding en sommige industriële en huishoudelijke apparatuur. De wet, die werd gesteund door 346 afgevaardigden bij een totaal van 450 zetels in het parlement, zou toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) moeten vergemakkelijken.

Verplichte verkoop harde valuta afgeschaft

Minister van Economie Serhi Terjochin maakte op 30 maart 2005 bekend dat twee dagen later een regel zou worden afgeschaft die exporteurs verplichtte 50 procent van hun inkomsten aan harde valuta te verkopen. De maatregel maakte het de regering mogelijk de waarde van de Oekraïense munt, de hryvnia, te laten fluctueren.

JUSTITIE

'Moord op journalist opgelost'

Het hoofd van het Openbaar Ministerie Svjatoslav Piskoen zei op 2 maart 2005 dat politie en justitie wisten wie opdracht had gegeven tot de moord op de journalist Georgi Gongadze en dat arrestaties te verwachten waren. Gongadze was volgens Piskoen

gewurgd door politieagenten van het ministerie van Binnenlandse zaken, maar hij zei niet wie de opdrachtgever was geweest.
Gongadze, die onderzoek deed naar corruptie onder hooggeplaatsten, werd in september 2000 in Kiev ontvoerd. Zijn lichaam werd later zonder hoofd teruggevonden. De moord leidde tot maandenlange protesten tegen de toen zittende president Leonid Koetsjma, die van betrokkenheid werd verdacht.

'Minister pleegde zelfmoord'

De chef van de veiligheidsdienst Oleksander Toertsjinov liet op 31 maart weten dat de dood van voormalig minister van Binnenlandse zaken Joeri Kravtsjenko vrijwel zeker zelfmoord was geweest. Dat wezen volgens hem forensische en ballistische tests uit.
Kravtsjenko was op 4 maart dood aangetroffen in zijn buitenhuis bij Kiev met twee kogelwonden in zijn hoofd. Hij zou later op die dag hebben moeten getuigen in de zaak van de moord op Gongadze. Ook Koetsjma werd over de zaak ondervraagd.

Gongadze postuum onderscheiden

Koetsjma's opvolger als president, Viktor Joesjtsjenko, kende Georgi Gongadze op 24 augustus postuum de hoogste onderscheiding van het land, Held van Oekraïne, toe. Joesjtsjenko zei dat Gongadze zijn leven had gegeven voor 'onze vrijheid en onafhankelijkheid'. Het toekennen van de onderscheiding viel samen met de viering van veertien jaar onafhankelijkheid van Oekraïne.

BUITENLANDSE ZAKEN

NAVO assisteert bij vernietiging wapens

De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) liet op 19 februari 2005 in Brussel in een verklaring weten dat zij een fonds had opgezet om Oekraïne te assisteren bij de vernietiging van 133.000 ton overtollige munitie, 1,5 miljoen kleine en lichte wapens en draagbare luchtverdedigingssystemen. De wapens zouden over een periode van twaalf jaar worden vernietigd.

Oekraïne en EU willen betrekkingen aanhalen

De Oekraïense regering en de Europese Unie ondertekenden op 21 februari 2005 in Brussel een actieplan, waarvan Oekraïne hoopte dat het zou uitmonden in lidmaatschap van de EU. Het document werd in Brussel ondertekend aan de vooravond van een topontmoeting van president Viktor Joesjtsjenko met de Amerikaanse president George W. Bush en andere leiders van NAVO-lidstaten. De banden tussen Oekraïne en de EU waren aangehaald na de verkiezing van Viktor Joesjtsjenko tot president.
Joesjtsjenko had al eerder laten weten dat hij streefde naar een associatieovereenkomst met de EU in 2007, die de aanloop zou moeten vormen tot een volwaardig lidmaatschap. De EU had een bijlage van tien punten aan het actieplan toegevoegd waarin werd opgeroepen tot intensivering van de banden met Kiev, meer samenwerking op het gebied van buitenlandse politiek, veiligheid, handel en visumregelingen.

Beperkingen handel in textiel met EU opgeheven

Op 9 maart sloten Oekraïne en de EU in Brussel een akkoord waardoor beperkingen op de onderlinge handel in textiel werden opgeheven. De Europese Commissie zei in een verklaring dat kwantitatieve beperkingen al in 2001 waren opgeheven, maar de nieuwe afspraak beëindigde in- en exportregelingen voor alle textiel en kleding. De EU overwoog een vrijhandelsovereenkomst met Oekraïne te sluiten en ook haar staalmarkt open te stellen. Wel verlangde zij dat Oekraïne stappen zou ondernemen tegen prijsafspraken en betere regelgeving ten aanzien van faillissementen zou invoeren.

Amerikaans Congres juicht Joesjtsjenko toe

President Viktor Joesjtsjenko sprak op 6 maart 2005 een gezamenlijke vergadering van de twee Kamers van het Amerikaanse Congres toe, een eer die doorgaans slechts de belangrijkste bondgenoten van de Verenigde Staten te beurt viel. Hij werd door leden van het Congres uitbundig toegejuicht. Joesjtsjenko dankte de Verenigde Staten voor de steun aan de democratisering van Oekraïne en riep Washington op handelsbeperkingen weg te nemen.

Ophef over smokkel kruisraketten

Het hoofd van het Openbaar Ministerie liet op 18 maart 2005 weten dat in de periode 1999-2001 achttien kruisraketten die van een nucleaire lading konden worden voorzien, naar Iran en China waren gesmokkeld. Het ging om Kh-55 raketten uit de sovjettijd, ook bekend als X-55, die vanaf langeafstandsbommenwerpers konden worden gelanceerd en een bereik hadden van 2.500 kilometer. In het Westen werd de raket ook wel als AS-15 aangeduid. Oekraïense staatsinstellingen waren volgens de openbaar aanklager niet betrokken bij de smokkel, die plaatsvond tijdens het presidentschap van Leonid Koetsjma.
Oekraïne zou in 1991 1.612 Kh-55 raketten in bezit hebben gehad. 575 ervan zouden aan Rusland worden overgedragen en de rest zou met Amerikaanse financiële steun worden ontmanteld.

Brandstofcrisis door daling Russische import

Oekraïne werd in mei 2005 geplaagd door tekorten aan benzine en diesel nadat Russische maatschappijen de importen hadden teruggedraaid en de aanvoer bij benzinestations hadden verminderd. De maatschappijen voorzagen in 80 procent van de Oekraïense energiebehoeften.

Het Russische besluit volgde op de beslissing van premier Julia Tymosjenko in april om maximumprijzen in te stellen, nadat de brandstofprijzen die maand al 30 procent waren gestegen. Tymosjenko sprak van 'sabotage' en suggereerde dat Rusland de brandstofcrisis had veroorzaakt in een poging de Oekraïense regering te ondermijnen. De maximumprijzen werden in mei door president Viktor Joesjtsjenko teruggedraaid.

Meer financiële middelen voor beveiliging Tsjernobyl

Leidende donorstaten zegden op 12 mei 2005 200 miljoen dollar (ca. 160 miljoen euro) toe voor het omhulsel van de vierde reactor van de kerncentrale in Tsjernobyl, die in 1986 was geëxplodeerd en voor het ernstigste kernongeluk uit de geschiedenis zorgde. De laatste toezegging bracht het bedrag dat door de 28 donorstaten bijeen was gebracht op in totaal 800 miljoen dollar. De grootste bijdragen waren afkomstig van de Europese Unie en van de G-8 van rijke industrielanden.

Visumplicht voor Canadezen en EU-burgers opgeheven

Oekraïne schafte op 28 juli 2005 de visumplicht af voor Canadezen en burgers uit lidstaten van de Europese Unie. In maart waren visa voor EU-burgers al afgeschaft voor een proefperiode van mei tot begin september. Japanse staatsburgers konden ook al naar Oekraïne reizen zonder visum en de visumregeling voor Amerikanen was aanzienlijk vereenvoudigd.

(Vorige berichten pagina 20/1 e.v. - 2005)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Journalisten van televisiemaatschappij ABC niet langer toegelaten

Het ministerie van Buitenlandse zaken liet op 2 augustus 2005 weten dat journalisten van de Amerikaanse televisiemaatschappij ABC niet langer officieel in Rusland zouden worden geaccrediteerd. De beslissing volgde na een interview met de Tsjetsjeense rebellenleider Sjamil Basajev dat korte tijd eerder door ABC was uitgezonden. Basajev had de verantwoordelijkheid opgeëist voor de terroristische actie in de school in Beslan in september 2004.
Het interview was afgenomen door de Russische journalist Andrej Babitski. Hij had toegang gekregen tot Basajev, op wiens hoofd door het Kremlin een prijs van ongeveer 8 miljoen euro was gezet. Volgens de Russische wet was het illegaal interviews uit te zenden met personen die door een rechtbank als terrorist werden beschouwd.

Toename aantal maffiamisdaden

Misdaden begaan door de Russische maffia waren het laatste jaar sterk in aantal toegenomen, zo meldde Nikolaj Ovtsjinnikov, een hoge functionaris bij het ministerie van Binnenlandse zaken belast met bestrijding van de georganiseerde misdaad, op 18 augustus 2005. In de eerste helft van 2005 waren er volgens Ovtsjinnikov 182 maffiagroepen getraceerd, terwijl er 20.000 door hen gepleegde misdaden waren vastgesteld. Dat was een toename van de groepen met een derde en een stijging van het aantal maffiamisdaden met 15 procent in vergelijking met 2004.
Ovtsjinnikov verklaarde dat de complexe structuur van maffiagroepen, waarbij leiders zich voordeden als gerespecteerde zakenlieden, bestrijding ernstig bemoeilijkte. Het was bovendien buitengewoon moeilijk maffialeiders achter de tralies te krijgen, omdat zij vaak sterke banden hadden met politici en overheidsfunctionarissen. In juli was de bekende maffiabaas Vjatsjeslav Ivanov, alias de kleine Japanner (Japontsjik), onder grote belangstelling van de pers vrijgesproken van moord.

Ex-premier Kasjanov keert terug ondanks gerechtelijk onderzoek

Ex-premier Michail Kasjanov keerde op 29 augustus 2005 terug naar Moskou van een vakantie in Europa. Hij deed dat ondanks het feit dat er een gerechtelijk onderzoek tegen hem was gestart wegens mogelijke corruptie bij de aankoop van een luxevilla. Ook werd zijn consultancybedrijf door de belastingdienst doorgelicht.
Kasjanov had eerder gezegd dat de onderzoeken deel uitmaakten van een campagne door het Kremlin hem politiek uit te schakelen, nadat hij had gesuggereerd mogelijk kandidaat te zullen zijn bij de presidentsverkiezingen van 2008. Kasjanov was ongeveer vier jaar lang premier totdat president Vladimir Poetin hem in 2004 ontsloeg. Commentatoren meenden dat Poetin in 2008 liever door een eigen kandidaat zou worden opgevolgd en niet door een onafhankelijk politicus als Kasjanov.

JUSTITIE

Oliemagnaat Chodorkovski beëindigt hongerstaking

De veroordeelde oliemagnaat Michail Chodorkovski beëindigde op 26 augustus 2005 na een week een hongerstaking in de gevangenis. Hij was daaraan begonnen nadat zijn zakelijke partner Platon Lebedev, die net als hijzelf tot negen jaar was veroordeeld wegens fraude en belastingontduiking, in een strafcel was geplaatst. Lebedev was inmiddels weer in een gewone cel teruggeplaatst. Het hoger beroep dat beiden tegen het vonnis hadden aangetekend, zou op 14 september dienen.
Chodorkovski liet op 31 augustus via een verklaring op zijn website weten dat hij zich kandidaat wilde stellen voor de Staatsdoema, bij een tussentijdse verkiezing in een Moskous district later in het jaar.

GEZONDHEID EN ZORG

Vogelgriep in Rusland 'stabiliseert'

De toestand van de vogelgriep in Rusland is stabiel, zo meldden functionarissen op 23 augustus 2005. De uitzondering was de regio Tjoemen, waar op die dag nog 40 vogels stierven. Maar in diverse andere besmette regio's in Siberië was geen enkele vogel gestorven en in de Oeral slechts één. Er hadden zich geen gevallen van besmetting onder mensen voorgedaan.
In Rusland waren volgens een mededeling van het ministerie voor Noodsituaties meer dan 120.000 vogels afgemaakt in een poging de verspreiding van de vogelgriep te stoppen.

MILITAIRE ZAKEN

Bemanning gestrande minionderzeeër gered

De zevenkoppige bemanning van een Russische minionderzeeër werd op 7 augustus 2005 op de bodem van de Grote Oceaan gered, nadat zij drie dagen eerder op een diepte van 190 meter verstrikt was geraakt in visnetten en kabels. De onderzeeër, een AS-28 die gewoonlijk werd gebruikt voor herstel- en onderhoudswerk op de zeebodem, werd losgeknipt door een onbemande, van afstand bestuurde Britse onderwaterrobot, een Scorpio. Op dat moment had de bemanning nog voor acht uur zuurstof.
Minister van Defensie Sergej Ivanov was aanwezig bij de reddingsoperatie, ten oosten van het schiereiland Kamtsjatka. Na afloop bedankte hij de Britten, Amerikanen en Japanners die mensen en materieel voor de operatie beschikbaar hadden gesteld.

'In 2005 ruim 5 miljard dollar aan Russische wapenverkopen'

De Russische wapenexport voor 2005 zou die van 2004, toen voor 5,1 miljard dollar (ca. 4,2 miljard euro) aan wapens waren verkocht, evenaren. Het grootste deel van de wapenverkopen zou op het terrein van de marine liggen. Dat verklaarde het hoofd van het staatsbedrijf voor wapenexport, Sergej Tsjemezov, op 18 augustus 2005 te-

genover journalisten tijdens de jaarlijkse MAKS luchtshow bij Moskou.
Rusland was een van de grootste wapenverkopers ter wereld en verkocht in 2003 voor 5,4 miljard dollar aan wapens, het record voor de post-sovjetperiode. In de laatste paar jaar had Rusland het meeste verdiend aan de verkoop van gevechtsvliegtuigen aan China, India en staten in Zuidoost-Azië.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Zes doden bij gevechten in Tsjetsjenië

Een Russische regionale bevelhebber en vier andere officieren werden op 14 augustus 2005 in een hinderlaag gedood, nadat ze te hulp waren geschoten bij een guerrillaaanval op het huis van een locale functionaris in een klein dorp. Bij de aanval op het huis dat afbrandde, kwam ook een opstandeling om. Dat berichtte de Russische tvzender NTV. Het ministerie van Binnenlandse zaken had eerder drie doden gemeld.

Autobom doodt drie politiemensen in Dagestan

Een autobom in de aan Tsjetsjenië grenzende republiek Dagestan doodde op 20 augustus 2005 drie politieofficieren in de hoofdstad Machatsjkala. Dat lieten functionarissen van het regionale ministerie van Binnenlandse zaken weten.

Sjamil Basajev nummer twee bij Tsjetsjeense rebellen

De rebellenleider Sjamil Basajev is aangesteld als eerste vice-premier in de Tsjetsjeense separatistische regering, zo meldde de website van de rebellen op 26 augustus 2005. De meer gematigde rebellenleider Aslan Maschadov, die in maart door Russische troepen was gedood, had Basajev in 2002 uit de leiding gezet vanwege zijn volgens Maschadov extreme methodes.
Sommige commentatoren meenden dat het nieuws over Basajev een uiting was van de verdere radicalisering van het Tsjetsjeense verzet.

BUITENLANDSE ZAKEN

Poolse president: 'Rusland moet einde maken aan geweld tegen Polen'

De Poolse president Alexander Kwasniewski deed op 12 augustus 2005 een beroep op zijn Russische ambtsgenoot Vladimir Poetin om een einde te maken aan geweld tegen Poolse staatsburgers in de straten van Moskou. Kwasniewski deed zijn oproep enkele uren nadat een Poolse journalist op straat was aangevallen en mishandeld. In de week ervoor waren twee Poolse diplomaten op straat mishandeld. Het geweld in Moskou had zich voorgedaan nadat eerder in een park in Warschau vier Russische kinderen waren beroofd.

Rusland en China houden gezamenlijke militaire oefening

Russische en Chinese strijdkrachten begonnen op 18 augustus 2005 een gezamenlijke militaire oefening in het Verre Oosten, nabij Vladivostok. De oefening zou acht dagen duren en er waren 10.000 soldaten bij betrokken. Er werden eenheden ter land, ter zee en in de lucht ingezet.
Een woordvoerder van het Amerikaanse State Department had eerder laten weten dat men in Washington de oefening volgde, maar de Amerikanen hadden geen waarnemers gestuurd.

(Vorige berichten pagina 473/1 e.v. - 2005)

TURKIJE

BINNENLAND

Syriër bekent poging tot aanslag op Israëlisch cruiseschip

Op 6 augustus 2005 werd op het vliegveld van Diyarbakir een 32-jarige Syriër gearresteerd op verdenking van het beramen van een aanslag op een Israëlisch cruiseschip. De aanslag was verwacht omdat Israël eerder een terreurwaarschuwing had afgegeven voor de Turkse zuidkust en cruiseschepen had geadviseerd Turkije te mijden.
De Syriër gaf op 11 augustus voor de rechtbank in Istanbul toe inderdaad een aanslag te hebben willen plegen. Hiertoe had hij een ton aan explosieven klaar gemaakt. De bedoeling was om met een schip met deze explosieven een Israëlisch cruiseschip te torpederen.

Geregistreerde misdaad neemt sterk toe

De Kamer van Koophandel van Ankara (ATO) kwam op 27 augustus 2005 met een onderzoek waaruit bleek dat de geregistreerde misdaad het eerste half jaar van 2005 met 35 procent was gestegen in vergelijking met dezelfde periode van 2004. Het ging vooral om inbraak (+50 procent), straatroof (+55 procent) en zakkenrollerij (+71 procent).
De directeur van de ATO weet deze stijgende tendens aan de hoge werkloosheid. Verder bekritiseerde hij het overheidsbeleid om geregeld amnestie te verlenen aan misdadigers.

KOERDISCHE KWESTIE

Politie arresteert vermeende bommenlegger

Turkse veiligheidstroepen arresteerden op 6 augustus 2005 vijf mensen op verdenking van het beramen van een bomaanslag op regeringsgebouwen, toeristen of economische doelen. De hoofdverdachte zou lid zijn van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK), de anderen zouden hem hebben geholpen. De politie nam tevens anderhalf kilo plastic explosieven en twintig kilo chemicaliën in beslag. De man was volgens de politie van plan een bomaanslag te plegen in Mersin.
De arrestatie volgde na een reeks van bomaanslagen die de Turkse kust in juli en augustus trof. De aanslagen werden over het algemeen toegeschreven aan de PKK, maar deze organisatie had in een reactie laten weten niet verantwoordelijk te zijn.
Een dag voor de arrestatie was er nog een bom ontploft bij de ingang van een kazerne in de provincie Hakkari. Hierbij kwamen vijf soldaten om het leven. De autoriteiten schreven ook deze aanslag toe aan de PKK.

Koerdische Dehap-partij ontbindt zich

Het Turks-Koerdische parlementslid Leyla Zana maakte op 17 augustus 2005 bekend dat de Democratische Volkspartij (Dehap) zich zou ontbinden. Het was niet de eerste keer dat een Koerdische partij zich besloot op te heffen; vaak gebeurde dat aan de vooravond van een dreigend verbod.
Zana, die in 2004 vrijkwam na jarenlange gevangenschap wegens vermeende steun aan de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK), lanceerde overigens al eerder de Beweging voor een Democratische Maatschappij. Dit was officieel nog geen politieke partij, maar algemeen werd verwacht dat

dit na het opheffen van de Dehap snel het geval zou zijn.

PKK kondigt staakt-het-vuren af

De Kongra-Gel, zoals de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) zich ook wel noemde, wilde op 19 augustus 2005 een persconferentie in Brussel houden, die echter onder druk van Turkije werd afgelast. Wel werd een communiqué onder journalisten verspreid waarin de PKK een eenzijdig staakt-het-vuren afkondigde. Dit besluit was een reactie op de uitspraak die de Turkse premier Recep Tayyip Erdogan in Diyarbakir had gedaan. Daar had hij gezegd dat de oplossing van de Koerdische kwestie lag in meer democratie. Het staakt-het-vuren gold van 20 augustus tot 20 september. De PKK zei echter zich wel te zullen verdedigen tegen aanvallen van het Turkse leger.

Politie slaags met Koerden

Ongeveer 1.000 Koerden betoogden op 29 augustus 2005 in Batman om de vrijgave te eisen van de lichamen van zes strijders van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK), die eerder die week waren gedood in gevechten met militairen. De politie probeerde de demonstratie uiteen te jagen met waarschuwingsschoten en zette vervolgens traangas en het waterkanon in. Eén demonstrant kwam om het leven en vijf agenten raakten gewond.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord over verkoop meerderheidsbelang Turk Telecom

Het kabinet ging op 24 augustus 2005 akkoord met de verkoop van een belang van 55 procent in Turk Telecom aan het Saoedische Oger Telecom. Met de verkoop was een bedrag gemoeid van 6,55 miljard dollar (ca. 5,5 miljard euro). Hiermee was het de grootste privatiseringsoperatie uit de Turkse geschiedenis. Turk Telecom domineerde de markt voor vaste telefonie in Turkije en had negentien miljoen klanten.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Krijgsraad geeft dienstweigeraar vier jaar

De krijgsraad heeft de Turkse mensenrechten- en homoactivist Mehmet Tarhan veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar wegens het weigeren van een dienstbevel. Dit maakten zijn advocaten op 11 augustus 2005 bekend. Tarhan zat op het moment van zijn veroordeling al vier maanden in hechtenis.
Volgens de advocaten was dit de zwaarste veroordeling van een dienstweigeraar tot dan toe. Er zouden nog enkele tientallen Jehova's Getuigen en 70 mensenrechtenactivisten zijn die dienst weigerden.

(Vorige berichten pagina 475/1 e.v. - 2005)

CHILI

BINNENLAND

Chileense regering verandert van samenstelling

Javier Etcheberry legt ministersfunctie neer

President Ricardo Lagos benoemde op 3 januari 2005 Jaime Estévez Valencia tot opvolger van Javier Etcheberry. De 58-jarige econoom ging leiding geven aan het ministerie van Openbare werken, Transport en Telecommunicatie.
Etcheberry had de eer aan zichzelf gehouden omdat hij zwaar bekritiseerd was nadat een brug was ingestort.

Woordvoerder regering wordt minister van Binnenlandse zaken

Francisco Vidal Salinas werd op 24 mei in het La Moneda-paleis in Santiago beëdigd als minister van Binnenlandse zaken. Tot dat moment was hij woordvoerder van de regering-Lagos. Vidal volgde Adriana Delpiano op, die de functie als interim-minister kort had waargenomen. Haar voorganger, José Miguel Insulza, was gekozen tot secretaris-generaal van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS).

Linkse kandidaat versterkt positie voor presidentsverkiezingen

Presidentieel kandidaat Lavín distantieert zich van Pinochet

De rechtse kandidaat voor het Chileense presidentschap, Joaquín Lavín, liet op 9 mei 2005 weten dat zijn afkeer van de Pinochet-dictatuur toenam. Vooral een recent verschenen rapport over 20.000 gevallen van marteling zou daar debet aan zijn, evenals de ontdekking dat Pinochet miljoenen dollars op geheime bankrekeningen had staan. Waarnemers vermoedden dat electorale motieven ten grondslag lagen aan de opmerkingen van Lavín omdat hij zich in het verleden altijd had geprofileerd als aanhanger van de oud-dictator.

Centrum-rechtse zakenman wil president worden

Tot ongenoegen van dezelfde Lavín meldde de miljonair Sebastián Piñera op 14 mei dat hij ook wilde meedingen naar het presidentschap. Zijn partij Nationale Vernieuwing (RN) trok zich terug uit de Alliantie voor Chili (APC), waaraan ze deel nam met de partij van Lavín, de ultra-rechtse Onafhankelijke Democratische Unie (UDI). Deze stap betekende dat er na vijftien jaar sprake was van een breuk in het rechtse oppositiefront.

Soledad Alvear trekt kandidatuur voor presidentsverkiezingen in

De christen-democratische oud-minister van Buitenlandse zaken Soledad Alvear maakte op 25 mei bekend dat zij haar kandidatuur voor het presidentschap introk. Zij deed dit om de eenheid te bevorderen en sprak haar steun uit voor de socialiste Michelle Bachelet, die als enige kandidaat van de regeringscoalitie overbleef. Deze werd gevormd door de Christen-democratische partij van Chili (PDC), de Socialistische Partij van Chili (PS), de Radicale Sociaal-democratische Partij (PRSD) en de Partij voor de Democratie (PPD).
De algemene verwachting was dat Bachelet de eerste vrouwelijke president van Chili zou worden.

Nieuwe wet dwingt vaders verantwoordelijkheid te nemen voor kind

President Ricardo Lagos signeerde op 11 juli 2005 de zogeheten vaderschapswet. Deze hield in dat als een man twee keer weigerde een bevel van de rechter op te volgen om een DNA-test te ondergaan voor het vaststellen van het vaderschap, automatisch werd aangenomen dat hij de vader van het bewuste kind was.

In Chili werden per jaar rond de 25.000 baby's geboren die geen wettelijk erkende vader hadden. In 1998 was het onderscheid tussen wettige en onwettige kinderen al afgeschaft.

Senaat stemt voor schrappen passages grondwet uit periode Pinochet

De *BBC* berichtte op 14 juli 2005 dat de Chileense Senaat haar goedkeuring had gegeven aan het verwijderen uit de grondwet van punten die er tijdens de militaire dictatuur in waren opgenomen. De stap werd beschouwd als een nieuwe mijlpaal op weg naar de democratie en bekrachtigde onder meer de macht van de president over de strijdkrachten. Zo kreeg het staatshoofd weer het recht hoge militairen te ontslaan. Verder werd het aanwijzen van militairen voor het bezetten van een senaatszetel afgeschaft en de ambtstermijn van de president beperkt.

Plenaire zitting volksvertegenwoordiging bekrachtigt wijziging constitutie

In een gezamenlijke vergadering in Valparaíso van de leden van het Huis van Afgevaardigden en de Senaat werden op 16 augustus in totaal 58 veranderingen in de grondwet uit 1980 bijna unaniem goedgekeurd. In feite kwam het er op neer dat regels die de macht van burgerpolitici beperkten, werden afgeschaft. Sinds 1990, toen de democratie in Chili werd hersteld, waren vele pogingen de grondwet te wijzigen gestuit op tegenstand van de conservatieven en de in de politiek actieve militairen.
President Lagos erkende dat het electorale systeem, dat volgens veel analisten de rechtse politieke krachten bevoordeelde en kleine partijen uit het parlement weerde, nog moest worden hervormd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Chileense arbeiders beëindigen staking bij kopermijn

Vakbondsman Leonardo Urzúa lichtte op 11 juli 2005 de media in dat de staking bij de Zálvidar kopermijn ten einde was. Met de leiding van het Canadese bedrijf Placer Dome, dat de mijn exploiteerde, was de avond daarvoor overeenstemming bereikt over een salarisverhoging. De laagstbetaalde personeelsleden kregen er 6 procent bij en degenen met een hoger inkomen 3,5 procent.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Wereldbank verstrekt reeks kredieten

Met de doelstelling de infrastructurele dienstverlening in enkele arme rurale gebieden te verbeteren, gaf de Wereldbank Chili op 17 december 2004 een lening van ruim 50 miljoen dollar (ca. 40 miljoen euro). Het geld was bestemt voor de regio's Coquimbo, Maule, Bío Bío, Araucanía en Los Lagos.

Op 5 juli 2005 verleende hetzelfde instituut Chili drie kredieten van in totaal 60 miljoen dollar. Twee waren onder meer bestemd voor de verbetering van het openbaar vervoer in de hoofdstad Santiago en het derde krediet moest de innovatieve capaciteiten in de onderwijssector vergroten.

Subsidie van IDB ter ondersteuning midden- en kleinbedrijf

Chili's minister van Financiën Nicolás Eyzaguirre en de president van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB), Enrique V. Iglesias, ondertekenden op 9 april 2005 een akkoord over een schenking van ruim 1,2 miljoen dollar (ca. 960.000 euro). De subsidie was bestemd voor het verbeteren van de concurrentiepositie van het midden- en kleinbedrijf door massaal gebruik te maken van moderne informatie- en communicatietechnologieën.

JUSTITIE

Rechters buigen zich over aanklachten tegen Pinochet

Oud-dictator wil belasting alsnog betalen

Nadat Chileense rechtbanken bezittingen ter waarde van 6,5 miljoen dollar (ca. 5,2 miljoen euro) van voormalig dictator Augusto Pinochet hadden bevroren, wilde deze de maatregelen ongedaan maken door 5 miljoen dollar achterstallige belasting te betalen. Regeringsbeambten gaven op 7 februari 2005 evenwel aan dat de onderzoeken naar belastingontduiking en verduistering gewoon zouden worden voortgezet. Regeringswoordvoerder Patricio Santamaría verzekerde bovendien dat op geen enkele wijze met Pinochet zou worden onderhandeld.

Geen strafvervolging inzake moord op generaal Prats

Het Chileense Hooggerechtshof bepaalde op 24 maart dat Pinochet niet vervolgd kon worden voor de moord op zijn voorganger generaal Carlos Prats, destijds een symbool van verzet tegen de militaire regering. Hij was in 1974 in Buenos Aires om het leven gebracht. Het handhaven van de immuniteit van Pinochet in dit specifieke geval betekende dat het besluit van een beroepsrechtbank ongedaan werd gemaakt.

Vervolging voor Operatie Colombo kan doorgang vinden

De zaak tegen Pinochet voor het in de doofpot stoppen van de moorden op linkse tegenstanders van het militaire regime, de zogenaamde Operatie Colombo, mocht doorgezet worden. Dit bepaalde de beroepsrechtbank in Santiago op 6 juli met elf tegen tien stemmen. Rechter Victor Montiglio, die onderzoek verrichtte naar Operatie Colombo, wilde de oud-militair aanklagen voor het doodzwijgen van de moord op 119 politieke opponenten. Onder hen bevonden zich gewapende strijders van de Beweging van Revolutionair Links (MIR).

Vrouw en zoon Pinochet vervolgd voor belastingontduiking

Het Hooggerechtshof handhaafde op 24 augustus het vonnis van een lagere rechtbank die had bepaald dat de vrouw en zoon van Pinochet zich, evenals de oud-dictator, schuldig hadden gemaakt aan belastingontduiking. Lucía Hiriart en Marco Antonio Pinochet konden aanklachten voor medeplichtigheid tegemoet zien die in verband stonden met de meer dan 100 geheime rekeningen van de generaal, waar 27 miljoen dollar op bleek te staan. De zoon was twee weken in hechtenis genomen, terwijl de vrouw van Pinochet na betaling van 3.600 dollar (ca. 3.000 euro) op borgtocht was vrijgelaten.

Ook Pinochet's secretaresse Mónica Ananías en zijn vroegere assistent Oscar Aitken zouden worden aangeklaagd.

Chili

Argentinië wijst oud-nazi Schaefer uit

Nadat de 83-jarige Paul Schaefer op 10 maart 2005 in Argentinië was gearresteerd, werd hij enkele dagen later uitgewezen naar Chili. De oud-korporaal van het Duitse leger tijdens de Tweede Wereldoorlog was ruim zeven jaar op de vlucht geweest voor de Chileense justitie, die hem verdacht van seksueel misbruik van kinderen en schending van mensenrechten ten tijde van de militaire dictatuur.
Schaefer richtte in 1961 de in Zuid-Chili gelegen religieuze commune 'Colonia Dignidad' (Kolonie Eergevoel) op. Volgens mensenrechtenactivisten was daar in de jaren van de dictatuur van Augusto Pinochet een martelcentrum gevestigd.

Officiële aanklachten geformuleerd

Uit onderzoek was gebleken dat twee politieke tegenstanders van de militairen, Juan Maino en Álvaro Vallejos Villagrán, het laatst waren gezien op het door Schaefer geleide religieuze centrum. Twee vroegere leden van de toenmalige geheime politie, de DINA, vertelden justitie dat zij Vallejos, die verzwakt was als gevolg van martelingen, bij Colonia Dignidad hadden afgeleverd. De 25-jarige medicijnenstudent was daarna spoorloos verdwenen.

Grote wapenvondst in Colonia Dignidad

Chileense opsporingsbeambten stuitten in Colonia Dignidad, waar op dat moment nog 280 mensen woonden en dat was omgedoopt tot Villa Baviera (Villa Beieren), op een wapenopslagplaats, zo berichtte de *BBC* op 16 juni. 'Wat is ontdekt kan alleen geplaatst worden in een militaire context', luidde het commentaar van een betrokkene nadat men was gestuit op automatische wapens en raketinstallaties.

Autoriteiten bezetten kolonie

De Chileense autoriteiten namen op 26 augustus bezit van de hermetisch van de buitenwereld afgescheiden Colonia Dignidad. Volgens ambtenaren was de actie nodig om de mensen die er leefden in staat te stellen aan hun onderdrukkers te ontsnappen, zodat zij een gewoon leven als Chileens staatsburger konden opbouwen. Naast Schaefer waren drie naaste medewerkers van hem in staat van beschuldiging gesteld.

Senator veroordeeld voor seksueel misbruik

De Chileense senator Jorge Lavandero hoorde op 20 juli 2005 van het Hof van Beroep dat hij voor vijf jaar de cel in moest. De rechter achtte bewezen dat de 75-jarige christen-democraat, die al meer dan 45 jaar publieke functies vervulde, zich in de jaren 2000-2003 schuldig had gemaakt aan het seksueel misbruiken van vier kinderen. In juni was hij door de Christen-democratische partij van Chili (PDC) geroyeerd nadat hij eerder zijn senaatszetel had moeten opgeven.
Velen spraken van 'klassenjustitie' toen de invloedrijke politicus in eerste instantie slechts een voorwaardelijke gevangenisstraf kreeg opgelegd.

NATUUR EN MILIEU

Demonstraties tegen milieuvervuiling in Chileense steden

Tienduizenden milieuactivisten gingen op 9 juli 2005 de straat op in steden als Santiago, Antofagasta, Valparaíso, Concepción en Puerto Montt met de eis aan de regering de milieuregels voor de industrie aan te scherpen. Door Chili was het jaar daarvoor een golf van ontzetting gegaan toen bleek dat honderden zwartgenekte zwanen in de zuidelijk gelegen kustplaats Valdivia stierven als gevolg van vervuiling door een houtpulpfabriek.

Veel ondernemers beweerden dat zij al sterk rekening hielden met milieueisen omdat afnemers van exportproducten als de Europese Unie en de Verenigde Staten dit eisten, maar de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) riep de regering op de regels aan te scherpen en de controle op naleving efficiënter te maken.

Milieurechtbank handhaaft beperkingen in houtpulpfabriek

De firma Celulosa Arauco werd door de hoogste milieuautoriteit in Chili op 21 juli verplicht de inkrimping van de productie te handhaven en alternatieven aan te dragen voor het lozen van verontreinigd water. Nadat de onderneming in juni sancties waren opgelegd vanwege het sterven van de zwanen dichtbij het fabrieksterrein, sloot de directie het fabrieksfiliaal geheel en klaagde directeur Alberto Etchegaray dat er per dag 120.000 dollar (ca. 95.000 euro) nettowinst verloren ging.
Houtzaagsel behoorde tot Chili's voornaamste exportproducten.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Afschaffing beperkte duur voor onderzoek mensenrechtenschendingen

Na eerder te hebben bepaald dat een onderzoek naar het schenden van mensenrechten maximaal zes maanden mocht duren, werd deze beperking op 6 mei 2005 door het Hooggerechtshof weer verworpen. Mensenrechtengroepen en familieleden van slachtoffers van de Pinochet-dictatuur hadden fel oppositie gevoerd tegen de tijdslimiet. Een woordvoerder van het Hooggerechtshof zei dat de regel niet goed had gewerkt omdat voor bepaalde zaken nieuwe rechters waren aangewezen en deze meer tijd nodig hadden.

Ex-chef van DINA geeft details over 580 verdwenen burgers

Het hoofd van de geheime dienst DINA in de eerste jaren na de staatsgreep van Augusto Pinochet in 1973, Manuel Contreras, gaf op 13 mei 2005 in een lange brief aan het Hooggerechtshof toe met zijn organisatie verantwoordelijkheid te dragen voor het lot van verdwenen gevangenen. Contreras, die op dat moment een gevangenisstraf van twaalf jaar uitzat, had bij de brief een bijlage gevoegd met 580 namen van verdwenen oppositieleden, met datum en plaats van hun arrestatie, de naam van het instituut dat de aanhouding verrichtte en het waarschijnlijke lot van de stoffelijke resten. De meeste lichamen bleken in zee gedumpt te zijn.
Contreras stelde verder expliciet zijn baas Pinochet verantwoordelijk voor alle activiteiten van de DINA.

MILITAIRE ZAKEN

Groep Chileense rekruten komt om bij oefening in Andes-gebergte

In totaal 44 soldaten en een sergeant kwamen op 22 mei 2005 om het leven toen zij bij een oefening in het Andes-gebergte in het zuiden van Chili werden overvallen

door de gevreesde 'witte wind'. Deze sneeuwstorm verminderde het zicht sterk en kon de gevoelstemperatuur laten zakken tot – 25 graden Celsius. Ondanks de weersomstandigheden en het ontbreken van de juiste kledij handhaafde een commandant het bevel dat de rekruten, die allen onder de twintig waren en minder dan een maand in dienst waren, de bergen in moesten marcheren. Hij en enige andere kaderleden werden later aangeklaagd voor doodslag en het verzaken van hun plichten.
Het ongeluk was het ergste dat het Chileense leger ooit trof in vredestijd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Argentijnse president bezoekt Chili

De Argentijnse president Nestor Kirchner werd op 14 maart 2005 in de Chileense hoofdstad Santiago hartelijk verwelkomd bij zijn eerste staatsbezoek aan Chili. De als eigenzinnig bekend staande president had twee keer eerder, tot ongenoegen van de Chilenen, een bezoek afgezegd, maar over en weer heerste de overtuiging dat beide landen elkaar economisch nodig hadden.

Kirchner sprak met zijn Chileense ambtsgenoot Ricardo Lagos onder meer over de door Argentinië ingestelde beperkingen op de uitvoer van gas naar Chili. Deze kwamen voort uit een gebrek aan energiebronnen voor de Argentijnse binnenlandse markt. Kirchner beloofde een oplossing te zoeken voor het probleem en signeerde verder enkele culturele verdragen.

Aankoop marineschepen zorgt voor onrust in regio

Chileense plannen om van Groot-Brittannië drie tweedehands marineschepen te kopen veroorzaakte onrust in Peru en Bolivia. De commandant van de marine, admiraal Rodolfo Codena, legde op 24 juni 2005 uit dat de investering van omgerekend 290 miljoen euro verantwoord was. De nieuwe fregatten kwamen in de plaats van schepen die al 30 jaar dienst deden en ze gebruikten bovendien veel minder brandstof. Minister van Defensie Jaime Ravinet op zijn beurt verzekerde Peru en Bolivia, die vreesden dat het militaire evenwicht in de regio werd verstoord, dat het streven van zijn land gericht was op 'vrede en samenwerking' met de buurlanden.

OVERLEDEN

Gladys Marín, voorzitster Communistische partij

De vrouw die de oppositie tijdens de dictatuur van Pinochet een stem gaf, de communiste Gladys Marín, werd op 8 maart 2005 door een grote mensenmenigte naar haar laatste rustplaats gebracht. Vele met rode vlaggen zwaaiende burgers namen op deze wijze afscheid van de charismatische voorzitster van de Communistische Partij van Chili (PCC). De op 16 juli 1941 in Curepto geboren Marín stierf als gevolg van een hersentumor, op 6 maart.

Marín was in 1974, na een verblijf van acht maanden in de Nederlandse ambassade, in ballingschap gegaan. In 1978 zette zij clandestien weer voet op Chileense bodem om in het geheim deel te nemen aan het organiseren van de oppositie tegen het militaire regime.

(Vorige berichten pagina 95/1 e.v. - 2005)

PARAGUAY

BINNENLAND

Vier kabinetswijzigingen binnen een week

Op 14 mei 2005 en in de week daarna bracht de Paraguayaanse president Nicanor Duarte vier veranderingen aan in zijn regering: op de genoemde dag werd minister van Volksgezondheid en Sociaal welzijn Julio César Velázquez vervangen door María Teresa León Mendaro. Vijf dagen later werd Raúl Vera Bogado benoemd op Industrie en Handel waar hij de taken overnam van Ernst Bergen, die op zijn beurt Dionisio Borda verving als minister van Financiën.

De laatste had zijn ontslag ingediend vanwege meningsverschillen met de nieuwe president van de Centrale Bank, Mónica Luján Pérez dos Santos, en met president Duarte. Verder nam op 20 mei Rubén Candia Amarilla de portefeuilles Justitie en Werkgelegenheid over van Juan Darío Monges die zich kandidaat wilde stellen voor het voorzitterschap van de Colorado Partij (PC).

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Paraguay verandert door oprukkende verbouw sojabonen

Landen als Argentinië, Brazilië, Uruguay en Paraguay kregen een steeds groter aandeel in de wereldmarkt van genetisch gemodificeerde sojabonen, zo berichtte de *BBC* op 6 juni 2005. In Paraguay vertegenwoordigde de verbouw van het product inmiddels tien procent van het bbp en vertegenwoordigde het meer dan de helft van de export van het land, mede als gevolg van de snel groeiende afzetmarkt in China.
De groei van de productie had een aantal neveneffecten: veel kleine boeren die in hun eigen levensonderhoud voorzagen, moesten tegen hun zin plaats maken voor grote multinationale agro-industrieën en ondervonden veel moeilijkheden bij het elders opbouwen van een bestaan. Daarnaast was gebleken dat de moderne landbouwmethoden ten koste gingen van het regenwoud.

Aandacht VN gevraagd voor positie boeren

Na een gerechtelijke uitspraak verwijderde een politiemacht op 24 juni 2005 47 boerenfamilies bij Tekojoja in het departement Caaguazú van hun land. Later op de dag werden bij een nieuwe confrontatie twee boeren gedood. Een Braziliaanse sojaverbouwer zei eigendomsrechten te hebben, maar het Nationale Instituut voor Rurale Ontwikkeling en Land (INDERT) had de grond in 2002 aan de boeren toegewezen.
Boerenorganisaties protesteerden heftig tegen deze gang van zaken en op 19 juli werd de kwestie door een afgevaardigde onder de aandacht gebracht van de Commissie van de Rechten van Inheemse Volkeren van de VN.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Drie kredieten moeten financiële sector versterken

De Wereldbank maakte op 5 april 2005 bekend dat Paraguay drie leningen voor een totale waarde van ruim 28 miljoen dollar (bijna 22 miljoen euro) tegemoet kon zien. Het grootste bedrag, te weten 15 miljoen dollar, was bestemd voor de eerste fase van de hervorming van de private en publieke

Paraguay

financiële sector. In de toekomst zou voor de volgende twee fasen nog eens 45 miljoen dollar beschikbaar komen. Verder was 5,7 miljoen bestemd voor de ontwikkeling van de institutionele capaciteit van dezelfde sector en 7,5 miljoen voor het verbeteren van de fiscale planning en schuldenbeheersing.

IMF stelt geld beschikbaar

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) liet op 22 augustus 2005 weten dat na de vijfde inspectie van de Paraguayaanse economie in het kader van een 'Stand-By Arrangement' bijna 69 miljoen dollar (ruim 56 miljoen euro) voor het Zuid-Amerikaanse land stond gereserveerd. In december 2003 waren de eerste afspraken over deze lening gemaakt, maar de Paraguayaanse regering had sindsdien nog geen gebruik gemaakt van de noodvoorziening die kon oplopen tot ruim 73 miljoen dollar.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Voortbestaan Ayoreo-stam onzeker door parlementair besluit

De afwijzing door het Paraguayaanse Congres op 7 april 2005 van onteigeningswetgeving die de Ayoreo-stam moest beschermen, kon volgens Survival International het einde van deze etnische groep inluiden. Hoewel de Paraguayaanse wet stelde dat de indianen recht op hun land hadden, werden houthakkers, veedrijvers en pioniers door de regering in staat gesteld stukken land te kopen in het oerwoud waar de Ayoreo-stam woonde.
Veel leden van deze geïsoleerde inheemse bevolkingsgroep, die overleefde met de jacht op wilde varkens en de verbouw van maïs en bonen, hadden hun oorspronkelijke woongebied in het Amazone-bekken al verlaten. De overgebleven families volhardden in hun isolement en wezen elk contact met niet-indianen af.

BUITENLANDSE ZAKEN

Militaire samenwerking met VS voortgezet

Paraguay's minister van Buitenlandse zaken Leila Rachid verzekerde haar collega's bij een topontmoeting in Bariloche (Argentinië) op 26 augustus 2005 dat er geen enkele reden voor ongerustheid was. Haar land had aangekondigd samen met de Verenigde Staten militaire oefeningen te zullen houden nadat Paraguay had toegezegd in geen enkel geval Amerikaanse militairen aan het Strafhof in Den Haag uit te leveren. Argentinië, Brazilië en Uruguay hadden deze Amerikaanse eis eerder afgewezen en spraken hun bezorgdheid uit bij monde van onder meer de Braziliaan Celso Amorim die tevens opriep tot transparantie bij de oefeningen.

(Vorige berichten pagina 153/3 e.v. - 2005)

Uruguay

URUGUAY

BINNENLAND

Tabaré Vázquez ingewijd als president

In aanwezigheid van duizenden feestende Uruguayanen en verscheidene buitenlandse staatshoofden werd op 1 maart 2005 Tabaré Vázquez als president van Uruguay beëdigd. Hiermee kreeg het Zuid-Amerikaanse land voor het eerst in haar geschiedenis een links staatshoofd. De voormalige burgemeester van Montevideo werd na Chávez (Venezuela), Lagos (Chili), Lula (Brazilië) en Kirchner (Argentinië) de vijfde progressieve president in de regio. Volgens analisten was de aftredende Battle vooral gestruikeld over de slechte economische resultaten van de laatste jaren.

Armoedebestrijding eerste prioriteit

Eén van de eerste maatregelen die de nieuwe president nam, was het introduceren van het Nationale Plan voor Sociale Nood waarvoor een bedrag van omgerekend 75 miljoen euro was uitgetrokken. Het plan moest hulp bieden aan de 200.000 Uruguayanen die in extreme armoede leefden en een eind maken aan het sociale isolement waarin deze groep was terechtgekomen. Ook beoogde het plan de kloof tussen rijk en arm te verkleinen.

Regionale integratie

Al tijdens de verkiezingscampagne had Tabaré Vázquez aangekondigd de betrekkingen met andere Latijns-Amerikaanse landen te zullen versterken en de banden met de Mercosur te zullen aanhalen. Met Cuba werden de drie jaar daarvoor verbroken diplomatieke relaties hersteld, met Venezuela sloot de nieuwe regering een energieakkoord en samen met Argentinië zouden mensenrechtenschendingen uit de tijd van de dictatuur worden onderzocht.

Samenstelling kabinet weerspiegelt linkse krachten

Met het aantreden van de nieuwe regering kreeg Uruguay voor het eerst in haar geschiedenis een vrouwelijke minister van Defensie: Azucena Berrutti. Verrassend was verder de keus van de onafhankelijke Jorge Lepra die tot voor kort bij de Amerikaanse multinational Texaco had gewerkt.
Alle kabinetsleden waren afkomstig uit het Breed Front – Progressieve Ontmoeting – Nieuwe Meerderheid (FA-EP-NM), met uitzondering van Lepra. De tijdens de militaire dictatuur twaalf jaar gevangen gehouden ex-Tupamaro José 'Pepe' Mujica werd verantwoordelijk voor de portefeuilles Veeteelt, Landbouw en Visserij. Hij was slechts

Samenstelling regering Uruguay
(1 maart 2005)

President
Tabaré VÁZQUEZ
Vice-president
Rodolfo NIN NOVA
Ministers:
Binnenlandse zaken
José DÍAZ
Buitenlandse zaken
Reinaldo GARGANO
Economie en Financiën
Danilo ASTORI
Huisvesting, Territoriale ordening en Milieu
Mariano ARANA
Industrie, Energiezaken en Mijnbouw
Jorge LEPRA
Nationale defensie
Azucena BERRUTTI
Onderwijs en Cultuur
Jorge BROVETTO
Publieke gezondheidszorg
María Julia MUÑOZ
Toerisme en Sport
Hector LESCANO
Transport en Openbare werken
Victor ROSSI
Veeteelt, Landbouw en Visserij
José MUJICA
Werkgelegenheid en Sociale verzekeringen
Eduardo BONOMI
Later toegevoegd:
Sociale ontwikkeling
Marina ARISMENDI

Uruguay

vijftien dagen voorzitter van de Senaat geweest.

Goed resultaat voor links bij provinciale verkiezingen

Het electorale hof maakte op 9 mei 2005 bekend dat de Nationale Partij (PN) bij de verkiezingen in de negentien Uruguayaanse departementen tien gouverneurszetels in de wacht had gesleept, het Breed Front (FA-EP-NM) acht en de Colorado Partij (PC) van oud-president Battle slechts één. Volgens politiek analist Oscar Botinelli was het resultaat voor de regeringscoalitie boven verwachting en viel het op dat traditionele bastions van de PN, zoals de departementen Florida en Treinta y Trés, waren veroverd. Ook had het FA-EP-NM haar greep versterkt op Montevideo, waar de helft van de 3,2 miljoen Uruguayanen woonde.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ondersteuning regeringsbeleid door Wereldbank

De Uruguayaanse minister van Economie Danilo Astori maakte op 29 maart 2005 bekend dat met de Wereldbank een akkoord was bereikt over een lening van 800 miljoen dollar (ruim 600 miljoen euro). Het krediet was een ondersteuning van het ontwikkelingsplan van de regering van Tabaré Vázquez getiteld 'Regering van Verandering – Verantwoordelijke Overgang' dat gericht was op evenwichtige en duurzame economische groei, gekoppeld aan het implementeren van sociale programma's.

IMF steunt economisch herstel

De top van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) ging op 8 juni akkoord met het geven van een krediet van ruim 1,1 miljard dollar aan Uruguay. Het geld was bedoeld om de komende drie jaar het economische herstel te stimuleren. De hoge schuldenlast werd gezien als een kwetsbare factor in dit streven.

IDB geeft hulp voor lenigen sociale nood

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) gaf op 3 augustus een lening aan Uruguay van 250 miljoen dollar ter ondersteuning van het sociale regeringsbeleid. De som geld was bestemd voor de armste sectoren van de bevolking en in het bijzonder de jongeren, die bijna voor de helft in armoede leefden.
Twee dagen eerder had hetzelfde instituut een krediet voor het Zuid-Amerikaanse land van 15,8 miljoen dollar goedgekeurd voor de financiering van de ontwikkeling van de veeteelt die van groot belang was voor de Uruguayaanse export.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Forensische teams zoeken naar sporen verdwenen burgers

Onder leiding van Argentijnse forensisch experts betraden onderzoeksteams op 19 april 2005 Uruguayaanse militaire bases op zoek naar sporen van 22 burgers die tijdens de militaire dictatuur van 1973-1985 waren verdwenen. Eerder was vastgesteld dat hun lichamen waren verbrand en de as boven zee was uitgestrooid.
President Tabaré Vázquez kreeg medewerking van de militairen na de verzekering dat alleen gezocht werd naar stoffelijke resten en niet naar degenen die verantwoordelijk waren voor de moorden. Het staatshoofd had zich al eerder verplicht een amnestiewet voor de militairen te respecteren die in 1989 bij referendum was goedgekeurd.

Oud-president Bordaberry aangeklaagd voor mensenrechtenschendingen

Juan María Bordaberry, de president ten tijde van de militaire dictatuur en zijn minister van Buitenlandse zaken Juan Carlos Blanco werden aangeklaagd voor het schenden van de mensenrechten, aldus Human Rights Watch (HRW) op 20 mei 2005. Concreet werden zij ervan verdacht een rol te hebben gespeeld bij de moord in 1976 in Buenos Aires op de Uruguayaanse parlementsleden Héctor Gutiérrez Ruiz en Zelmar Michelini, en bij het ombrengen van de Tupamaro guerrillero's William Whitelaw en Rosario Barredo. José Miguel Vivanco van HRW sprak de hoop uit dat er na vele jaren een einde zou komen aan de straffeloosheid uit die periode.

BUITENLANDSE ZAKEN

Contract met Venezuela voorziet in energiebehoefte

President Tabaré Vasquez en zijn collega Hugo Chávez kwamen op 10 augustus 2005 overeen in Venezuela gezamenlijk naar olie te gaan boren bij de rivier de Orinoco. Het Uruguayaanse staatshoofd verzekerde zijn gehoor op een persconferentie dat het akkoord de energievoorziening van het land voor de komende 25 jaar garandeerde. Bovendien ging Uruguay voor jaarlijks tien miljoen dollar (ca. 8 miljoen euro) cement aan Venezuela leveren.

Het Venezolaanse staatshoofd bracht een bliksembezoek aan Uruguay waar hij onder het arme deel van de bevolking grote populariteit genoot.

(Vorige berichten pagina 157/3 - 2005)

Venezuela

VENEZUELA

BINNENLAND

Stakingsleider na twee jaar gearresteerd

De Venezolaanse politie hield op 1 maart 2005 in de hoofdstad Caracas vakbondsleider Carlos Ortega aan. Hij was een van de organisatoren van de twee maanden durende algemene staking die ruim twee jaar daarvoor tegen president Chávez was gehouden en werd beschuldigd van hoogverraad en het aanzetten tot rebellie. Volgens zijn familie was Ortega, die bij zijn arrestatie in het bezit was van valse identiteitspapieren, in augustus het jaar daarvoor in het geheim teruggekeerd naar Venezuela na eerder naar Costa Rica te zijn gevlucht.

Chef inlichtingendienst onstlagen na ontsnapping van drugsbaron

Kolonel Miguel Rodríguez van Venezuela's Directoraat van de Inlichtingen en Preventiediensten (DISIP) moest op 17 juni 2005 zijn functie neerleggen nadat de drugshandelaar José María Corredor uit het hoofdkwartier was ontsnapt. De verdachte, ook bekend onder de naam José Adrián Rodriguez Buitriago alias 'Boyaco Chepe', had daarbij tot ontzetting van de leiding hulp gekregen van omgekochte ambtenaren. De zaak was beschamend voor Venezuela omdat bewezen was dat de internationaal opererende drugsbaron, die in oktober op last van de Amerikaanse autoriteiten was aangehouden, honderden kilo's cocaïne had

gesmokkeld. In verband met deze misdaden had een Venezolaanse rechtbank zijn uitwijzing naar de VS gelast.

President Chávez benoemt nieuwe bewindslieden

Nieuwe minister van defensie benoemd

President Hugo Chávez maakte op 4 juli 2005 bekend dat generaal Jorge Luis García Carneiro als minister van Defensie vervangen zou worden door Orlando Maniglia. Het staatshoofd gaf bij zijn toespraak in de militaire academie, waar het kader van de gezamenlijke strijdkrachten verenigd was, niet aan waarom Maniglia moest vertrekken. Wel wees Chávez op het feit dat Beatriz Lourdes Morante Urbina als eerste vrouw gepromoveerd was tot brigadegeneraal. Zij werkte bij de luchtmacht.

Izarra treedt af om Telesur te gaan leiden

Na eerder dat jaar aangesteld te zijn als voorzitter van het nieuw opgezette Spaanstalige televisiestation Telesur, achtte de Venezolaanse minister van Informatie en Communicatie Andrés Izarra op 27 juli 2005 de tijd gekomen om op te stappen. De Latijns-Amerikaanse informatiezender, waar Argentinië, Uruguay en Cuba ook bij betrokken waren, zou in mei 2006 haar uitzendingen starten en moest tegenwicht gaan bieden aan – zoals de deelnemers verklaarden – het nieuwsmonopolie van Amerikaanse en Europese mediagiganten.

Als opvolger van Izarra werd op 10 augustus Yuri Pimentel benoemd.

Opnieuw straatgevechten tussen aanhangers en opposanten van Chávez

Bij een confrontatie tussen politieke tegenstanders in Caracas die elkaar bestookten met stenen, flessen en vuurwerk raakten op 27 augustus 2005 zes mensen gewond.

De ernstigste ongeregeldheden sinds maanden braken uit nadat opposanten van president Chávez luidkeels eisten dat de beambten van de Nationale Kiesraad (CNE) met het oog op de parlementaire verkiezingen van december vervangen zouden worden. De anti-Chávez leuzen die zij scandeerden riepen de woede op van de aanhangers van de president.

Kardinaal opteert voor duivelsuitdrijving bij Chávez

De gespannen relatie tussen de leiding van de Bolivariaanse revolutie en de katholieke kerk werd eind juli 2005 versterkt doordat kardinaal Rosalio Castillo Lara opmerkte dat president Chávez meer in aanmerking kwam voor exorcisme dan voor zegening. Hij kwalificeerde de president als een 'paranoïde despoot' en 'dictator' die geen enkele kritiek accepteerde en voor verdeeldheid onder de bevolking zorgde.
Nadat de kerkelijk leider lokale verkiezingen had betiteld als 'pantomime', had Chávez Castillo Lara een 'bandiet, coupplegger, verklikker, farizeeër en immoreel figuur' genoemd.

Alle passagiers verongelukt bij vliegtuigcrash

Een toestel van de low-cost vliegmaatschappij West-Caribbean Airways dat onderweg was van Panama naar het Franse Caribische eiland Martinique stortte op 16 augustus 2005 neer waarbij de 152 passagiers en acht Colombiaanse bemanningsleden de dood vonden. Luchtverkeersleiders vertelden dat de piloot problemen met een motor had gemeld, gekoppeld aan het verzoek een noodlanding te mogen uitvoeren. Toen korte tijd later ook een andere motor dienst weigerde, stopte het radiocontact en verdween de MD-82 van de radar. De brokstukken van het vliegtuig werden gevonden bij het plaatsje Machiques, 836 km ten westen van Caracas.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Medici demonstreren tegen Cubaanse collega's

Honderden Venezolaanse dokters gingen op 15 juli 2005 de straat op om luidkeels de uitwijzing te eisen van de in hun land werkzame 14 duizend Cubaanse medici. Zij beweerden dat de buitenlanders hun banen bezetten, dat de Venezolanen door de concurrentie te weinig verdienden en dat de Cubanen niet alleen de juiste medische papieren misten, maar vooral als taak hadden de bevolking te indoctrineren.
President Chávez was met de Cubaanse leiding overeengekomen olie te ruilen voor medische hulp. De Cubanen werden vooral ingezet in krottenwijken waar veel criminaliteit heerste en waar volgens de regering-Chávez Venezolaanse dokters weigerden te werken.

President dreigt inactieve bedrijven te confisqueren

In zijn wekelijkse televisieprogramma kondigde Chávez op 17 juli 2005 aan dat braakliggende vruchtbare landbouwgronden en inactieve fabrieken door de overheid gevorderd konden worden. Hij maakte de opmerkingen bij een bezoek aan een cacaofabriek in het oosten van Venezuela die door een arbeiderscoöperatief was heropend na negen jaar gesloten te zijn geweest. Van de 700 bedrijven zonder productieactiviteit werden er 136 onderzocht en voor sommige was een onteigeningsprocedure in werking gezet, aldus de president, die meedeelde dat Venezuela minder afhankelijk moest worden van 'het perverse kapitalistische model'.
Tegenstanders van zijn regime vreesden dat het de eerste stap was van een aanval op het privé-bezit.

JUSTITIE

Hooggerechtshof corrigeert vrijspraak coupplegers

Vier officieren die betrokken waren bij de coup in 2002 tegen Hugo Chávez en die waren vrijgesproken omdat zij een 'machtsvacuüm' zouden hebben opgevuld, konden volgens het Hooggerechtshof op 11 maart 2005 wel degelijk berecht worden voor rebellie. Tegenstanders van de regering zagen een verband tussen de uitspraak van het hof en de uitbreiding van het rechtscollege met aanhangers van Chávez. Zij vreesden dat het vonnis een door de regering georkestreerde politieke heksenjacht op bij de coup betrokken opposanten kon ontketenen.

Venezuela wil Cubaanse anticommunist berechten

Verzoek aan VS om uitwijzing van Posada Carriles

Het Venezolaanse Hooggerechtshof bepaalde op 3 mei 2005 dat de regering de uitlevering van de in de Verenigde Staten gearresteerde Luis Posada Carriles moest nastreven zodat hij in Venezuela berecht kon worden. Gebleken was dat de Cubaanse anticommunist, die later de Venezolaanse na-

tionaliteit had gekregen, betrokken was geweest bij terroristische aanslagen.
Nadat Posada Carriles door een Venezolaanse rechtbank was vrijgesproken, diende hij in hechtenis zijn beroepszaak af te wachten. Hij was er echter in geslaagd in 1985 vermomd als priester uit een gevangenis in Caracas te ontsnappen.

Demonstraties voor uitlevering

Tienduizenden Venezolanen gingen op 28 mei de straat op om de eis voor uitlevering van Posada Carriles door de VS kracht bij te zetten. De dag daarvoor hadden de Verenigde Staten laten weten dat de in Cuba geboren ex-CIA agent niet naar het Zuid-Amerikaanse land zou worden teruggestuurd omdat het uitleveringsverzoek geen adequaat bewijsmateriaal bevatte. Eerder had de Amerikaanse overheid laten weten Posada Carriles naar geen enkel land te zullen sturen dat hem naar Cuba zou kunnen sturen, maar Caracas had die mogelijkheid uitgesloten. 'Bush beschermt een terrorist terwijl hij beweert tegen het terrorisme te vechten', aldus de protesterende Pedro Caldera.

Venezuela weigert ex-Guatemalteekse leider uit te leveren

Het Spaanse verzoek aan Caracas de Guatemalteekse militaire leider Fernando Romeo Lucas García uit te leveren, werd door het Venezolaanse Hooggerechtshof op 22 juni afgewezen. Als motief voor de weigering werd aangevoerd dat de benodigde documentatie bij het verzoek ontbrak. De aan Alzheimer lijdende oud-militair werd verantwoordelijk gehouden voor de belegering van de Spaanse ambassade in Guatemala-Stad in 1980 waarbij 37 doden waren gevallen. Madrid had in het voorjaar een internationaal arrestatiebevel tegen hem uitgevaardigd op beschuldiging van terrorisme, moord en ontvoering

Door VS gesteunde opposanten beticht van samenzwering

María Corina Machado en drie andere leden van de organisatie Sumate, die geld uit de VS hadden ontvangen voor het organiseren van een constitutioneel referendum tegen Chávez, moesten terechtstaan voor samenzwering, aldus een Venezolaanse rechter op 8 juli 2005. Caracas juichde de beslissing toe, maar vanuit Washington kwam de beschuldiging dat het bewind-Chávez opposanten vervolgde. Waarnemers vermoedden dat het bezoek van Machado op 31 mei aan president Bush de zaak nog meer op de spits had gedreven.
De mensenrechtengroep Human Rights Watch (HRW) bekritiseerde de beslissing eveneens en vond een vervolging 'absurd' omdat de vier legitieme verkiezingsactiviteiten hadden ontplooid.

MILITAIRE ZAKEN

Burgers spelen rol bij versterken defensie

Aantal reservisten wordt uitgebreid

Twintigduizend nieuwe Venezolaanse reservisten namen deel aan een militaire parade waar president Hugo Chávez hun commandanten beëdigde, aldus de *BBC* op 14 april 2005. Zij maakten deel uit van een troepenmacht die moest uitgroeien tot twee miljoen leden en die onder commando van de president zou staan.
De Reserve Eenheid was onderdeel van een nieuwe militaire doctrine van de regering-Chávez die de soevereiniteit van Venezuela bij eventuele 'imperialistische agressie' – bedoeld waren de VS – moest garanderen. Opposanten van de regering zagen de nieuwe troepenmacht als een politisering van het militaire apparaat.

Petroleumarbeiders nemen deel aan militaire oefening

Na eerder de helpende hand te hebben geboden bij reparatiewerkzaamheden van militaire installaties, werd op 4 juni 2005 bekend dat werknemers van het staatsoliebedrijf Petróleos de Venezuela (PDVSA) zouden deelnemen aan een grootschalige militaire oefening. De burgerfunctionarissen zouden bij die gelegenheid getraind worden in het gebruik van antitankraketinstallaties, aldus generaal Raúl Baduel op een persconferentie.
De oefeningen zouden een paar dagen later beginnen in het midden en het noorden van Venezuela.

Militairen krijgen aanzienlijke salarisverhoging

Tijdens een ceremonie op een legerbasis in Caracas op 24 juni maakte Chávez bekend dat het strijdkrachten een salarisverhoging van 50 tot 60 procent tegemoet konden zien. De president zei dat de opslag de economische groei van het land weerspiegelde en trad per 1 juli 2005 in werking.
Persbureau *Reuters* berichtte dat de bijeenkomst naar een militaire basis was verplaatst uit vrees dat er een moordaanslag op de president zou worden gepleegd. Chávez had meerdere keren beweerd dat de VS hem uit de weg wilden ruimen, maar bewijzen daarvoor had hij niet overlegd.

Chávez maakt oprichting 'territoriale garde' bekend

Op de Dag van de Onafhankelijkheid, 5 juli, liet de Venezolaanse president weten dat er een nieuwe defensie-eenheid, de zogenaamde 'territoriale garde', zou worden opgericht. Deze defensie-eenheid zou bestaan uit gewapende burgers die, onder bevel van het staatshoofd, bij een bezetting clandestien taken moesten uitvoeren.
Volgens de pro-Chávez parlementariër Néstor León Heredia was de vorming van de 'territoriale garde' geïnspireerd op het model van het Iraakse verzet na de invasie tegen Saddam Hoessein.

Venezuela en Cuba slaan bij aanval handen ineen

Chávez merkte op 8 juli op dat elke 'imperialistische aanval' op Venezuela of op Cuba beschouwd zou worden als een aanval op beide landen. 'De Cubaanse en Venezolaanse volkeren zijn één volk', merkte hij op. Voor waarnemers was het duidelijk dat zijn woorden uitgelegd moesten worden als een waarschuwing aan de VS.
Hoewel Amerikaanse beambten de beschuldiging dat hun regering Chávez wilde afzetten of vermoorden als 'belachelijk' kwalificeerden, schroomden anderen niet te beweren dat de Venezolaanse president en Castro de handen ineen hadden geslagen om een anti-Amerikaanse revolutie in Latijns-Amerika te ontketenen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Venezuela sluit oliecontracten af met Aziatische grootmachten

Samenwerking met India versterkt

Tijdens een bezoek van president Chávez

Venezuela

aan New Dehli sloten Petróleos de Venezuela (PDVSA) en het Indiase staatsbedrijf Oil and Natural Gas Corporation Videsh op 5 maart 2005 een contract voor de gezamenlijke exploitatie van een olieveld in Venezuela. De opgeboorde olie werd geheel bestemd voor India, dat de op twee na grootste consumentenmarkt in Azië was en mede door de sterke groei van de economie dringend om energie verlegen zat.
Chávez had al enige keren gezegd minder afhankelijk te willen zijn van de verkoop aan de grootste afnemer, de VS. Caracas sloot daarom oliecontracten met verschillende andere landen.

Concrete afspraken met China

Het bezoek van minister van Energiezaken Rafael Ramírez aan Peking leverde op 28 augustus een reeks nieuwe akkoorden op. Het Chinese staatsbedrijf CNPC kreeg de rechten om een olieveld in de Orinoco zone te ontginnen, beide landen sloten een jointventure om olievelden te ontwikkelen in de Zumano regio en ook op technische vlakken zoals bij boringen zou samenwerking worden gezocht.
De Chinese doelstelling was om tussen de 15 en 20 procent van de benodigde ruwe olie uit Venezuela te halen.

Relaties met VS blijven gespannen

Poging om geschillen te beslechten

De Venezolaanse minister van Buitenlandse zaken Ali Rodríguez ontmoette op 17 maart 2005 in Caracas de Amerikaanse ambassadeur William Brownfield. Beide politici erkenden over talrijke gevoelige kwesties van mening te verschillen, maar lieten weten zich te zullen inzetten voor het verbeteren van de betrekkingen.

Terwijl Washington het Chávez-bewind regelmatig kwalificeerde als een destabiliserende kracht in Latijns-Amerika, beschuldigde Venezuela de machtige Noorderbuur ervan achter de coup in 2002 tegen president Chávez te zitten en moordplannen tegen hem te beramen.

Amerikaanse antidrugs-agenten verliezen diplomatieke status

Omdat in Venezuela opererende leden van de Amerikaanse Drug Enforcement Agency (DEA) zijn regering zouden hebben bespioneerd, deelde president Chávez op12 augustus 2005 mee dat zij hun diplomatieke immuniteit zouden verliezen. De maatregel werd genomen nadat het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken de visa van zes in Washington gedetacheerde Venezolaanse ambtenaren had ingetrokken. Washington beschuldigde na de tegenmaatregel van Chávez Caracas ervan niet te willen samenwerken bij de strijd tegen de drugshandel. Vice-president José Vicente Rangel reageerde met de opmerking dat bij het verlenen van visa 'strikte reciprociteit' zou worden toegepast.

(Vorige berichten pagina 159/1 - 2005)

Verenigde Staten

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

New York geeft '9/11-documenten' vrij

De stad New York gaf op 12 augustus 2005 documenten vrij, waarin vijftien uur radiocommunicatie was opgetekend tussen het hoofdkwartier van de brandweer en de brandweerlieden in het op 11 september 2001 door terreuraanslagen getroffen WTC. Verder omvatten ze ca. 12.000 pagina's verklaringen van overlevenden, in oktober 2001 opgetekend door de brandweerautoriteiten, evenals meldingen van de aanslagen bij het telefonische alarmnummer 911. Veel van deze meldingen kwamen vanuit het WTC zelf. Mensen die door branden en instortingen het gebouw niet konden verlaten, vertelden over de penibele situatie waarin zij zaten.

Dagblad de *New York Times* en nabestaanden van de slachtoffers hadden jaren geprocedeerd om de stukken gepubliceerd te krijgen. De stad had dit steeds geweigerd omdat het juridische onderzoek naar de daders erdoor bemoeilijkt zou worden en omdat de inhoud van de documenten te pijnlijk zou zijn voor de nabestaanden. Critici meenden echter dat het stadsbestuur probeerde te verhullen dat de manier waarop de hulpacties van hogerhand werden begeleid nogal wat te wensen overliet.
Bij de aanslagen kwamen 340 brandweerlieden om het leven.
Uit de documenten bleek dat het radiocontact tussen het hoofdkwartier en de brandweerlieden in de noordelijke toren tijdelijk was weggevallen. Hierdoor werd een oproep om de toren wegens instortingsgevaar onmiddellijk te verlaten door veel daar aanwezige brandweerlieden niet gehoord. Indien het contact in stand was gebleven, waren zij wellicht niet omgekomen. Uit andere documenten bleek dat er tegenstrijdige instructies aan de brandweerlieden werden gegeven. 'Van vier verschillende chefs krijg ik vier verschillende opdrachten', aldus een brandweerman tegenover een coördinator van de hulpacties.

BINNENLAND

Vredesactie nabij ranch van Bush

In augustus 2005 ging veel media-aandacht uit naar een wake van vredesactivisten nabij de ranch van George W. Bush in Crawford, Texas. De president hield daar de hele maand vakantie. Het initiatief voor de wake was op 6 augustus genomen door Cindy Sheehan, moeder van een van de bijna 1.900 Amerikaanse militairen die sinds de aanval op Irak in maart 2003 waren gesneuveld. Zij en ca. 500 aanwezige sympathisanten meenden dat de militairen voor niets waren omgekomen, omdat de VS Irak op grond van leugens hadden aangevallen. Sheehan wilde de wake voortzetten tot ze Bush te spreken kreeg en hij de troepen terugtrok.
Bush weigerde dit echter. Wel onderbrak hij op 22 augustus zijn vakantie om oorlogsveteranen in Salt Lake City toe te spreken. Hij zei dat de militairen pas zouden terugkeren als Irak in staat was zijn eigen veiligheid te bewaken.

Op 24 augustus sprak Bush in Idaho familieleden van militairen in Irak toe. Hier zei hij dat het terugtrekken van de troepen terroristen in de kaart zou spelen. Ze zouden dan de kans krijgen om vanuit Irak aanslagen voor te bereiden op de VS en andere democratische landen. Sheehan zei hierop dat Irak niet betrokken was geweest bij de terreuraanslagen op 11 september 2001 en pas een bolwerk van terrorisme was geworden na de Amerikaanse aanval.

In diezelfde periode maakte het Pentagon bekend dat het 1.500 extra manschappen naar Irak stuurde. Daar waren reeds 138.000 coalitietroepen en 180.000 Iraakse veiligheidsagenten actief.

Bush' populariteit neemt verder af

Op 31 augustus bleek uit een onderzoek van mediabedrijf *ABC News* en dagblad de *Washington Post* dat Bush gesteund werd door 45 procent van de Amerikanen. Dit was het laagste percentage uit zijn carrière. De onvrede hing niet alleen samen met de oorlog, maar ook met de alsmaar stijgende brandstofprijzen en de trage reactie van Washington toen New Orleans op 29 augustus door orkaan Katrina werd getroffen en totaal ontwricht raakte.
57 Procent van de Amerikanen was het oneens met Bush' Irak-beleid. Desondanks zei 54 procent dat de troepen in Irak moesten blijven tot de orde er was hersteld.

Chaotische situatie in New Orleans na orkaan Katrina

In de laatste week van augustus 2005 riep het stadsbestuur van New Orleans alle 485.000 bewoners op de stad te verlaten, omdat van over de Golf van Mexico de orkaan Katrina naderde. Het merendeel van de bevolking gaf hieraan gehoor, evenals ca. één miljoen mensen uit naburige gebieden. Het sportstadion Superdome werd opengesteld voor hen die nergens heen konden. Ca. 20.000 mensen maakten hiervan gebruik.

New Orleans onder water

Op 29 augustus werden de kustgebieden van Louisiana, Mississippi en Alabama door Katrina getroffen. Het was een orkaan die viel in categorie 4 op de schaal van Shaffir-Simpson, hetgeen betekende dat er windsnelheden van meer dan 200 kilometer per uur werden gemeten. Aanvankelijk was rekening gehouden met categorie 5, met windsnelheden boven de 250 kilometer per uur.
Onmiddellijk na de storm bleken de orkaan en zware regenval veel schade te hebben aangericht, maar toch minder dan vooraf was gevreesd. Het oog van de orkaan was niet over New Orleans getrokken, zoals meteorologen hadden verwacht, maar over het kustgebied van Louisiana. Hierdoor was het welvarende casino-stadje Biloxi juist wel zwaar getroffen.
De dag na de orkaan brak echter een dijk van het meer Pontchartrain nabij New Orleans door. Hierna liep 80 procent van de stad onder. Op sommige plaatsen stond het water zeven meter hoog. Naar schatting 50.000 tot 100.000 mensen hadden geen gehoor gegeven aan de oproep tot evacuatie en waren dus op dat moment nog in de stad.
Burgemeester Ray Nagin van New Orleans zei op 31 augustus dat er volgens hem geen 55 doden waren gevallen, zoals vlak na de orkaan werd gezegd, maar 'mogelijk enkele duizenden'. President Bush vloog op 31 augustus met een helikopter over de stad en sprak naderhand van 'een van de ergste natuurrampen uit de Amerikaanse geschiedenis'.

Brandstoftekorten

Ongeveer eenderde van de energie die de VS consumeerden kwam uit de getroffen regio. Maar door de orkaan waren tenminste twintig olieplatforms gezonken of op drift geraakt en negen olieraffinaderijen moesten worden gesloten. Volgens de autoriteiten verminderde de olieproductie in en nabij de Golf van Mexico hierdoor met 95 procent en de aardgasproductie met 83 procent. Aangezien ook de havens in de regio amper functioneerden, viel de import van olie voor de hele VS terug met 11 procent. De prijzen van Amerikaanse olie stegen door dit alles in één dag met 7 procent tot 70,85 dollar (ca. 58,5 euro) per vat op 31 augustus, een historisch record. De gasprijs was op 31 augustus tweemaal zo hoog als in augustus 2004. Als reactie hierop sprak de federale overheid de strategische olievoorraden aan. Hoeveel van de 700 miljoen vaten op de markt werden gebracht, was niet onmiddellijk bekend.

Chaos en paniek

In de dagen na de ramp bleven grootschalige hulpacties uit. De doden werden niet geborgen en dreven door de overstroomde straten van New Orleans. De hele stad zat zonder elektriciteit, telefoon en benzine. Mensen zaten dagenlang op daken te wachten op redding. Op veel plaatsen woedden branden ten gevolge van kortsluiting en omdat er gas uit kapotte leidingen stroomde. Omdat er weinig politie was, nam de misdaad schrikbarend toe. Straatbendes maakten buurten onveilig en er waren veel meldingen van gewelddadige berovingen, moorden en verkrachtingen. En omdat er geen noodaggregaten, drinkwater en voedsel beschikbaar waren, werden er massaal winkels geplunderd.
In het Superdome-stadion, waar tienduizenden een heenkomen hadden gezocht, was de situatie niet veel beter. Al tijdens de orkaan was een deel van het dak naar beneden gekomen, waardoor het er nat was geworden. In de dagen daarna bleken de sanitaire voorzieningen ontoereikend en door gebrek aan hulp brak er honger uit. Zieken en gewonden werden niet of nauwelijks behandeld. Er werd letterlijk gevochten om drinkwater.

Over de hele wereld werd met verbazing en afschuw gereageerd op de tv-beelden uit New Orleans, temeer daar vooral de lagere sociale klassen gedupeerd bleken te zijn, terwijl de rijkeren elders een veilig heenkomen hadden kunnen vinden. Onder de achterblijvers ontstond grote woede over het uitblijven van hulp. Deze woede werd gedeeld door burgemeester Nagin.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Weer meer Amerikanen onder de armoedegrens

Het Amerikaanse Census Bureau (CB) maakte op 30 augustus 2005 bekend dat in 2004 37 miljoen Amerikanen (12,7 procent van de bevolking) onder de armoedegrens leefden. Dit was 1,1 miljoen meer dan in 2003. Vooral niet-gepensioneerde blanke Amerikanen waren armer geworden. De armoede onder Amerikanen van Aziatische komaf en oudere Amerikanen was juist afgenomen. De sociaal-economische positie van Afro-Amerikanen en latino's was ongeveer gelijkgebleven. Het percentage van de bevolking zonder ziektekostenverzekering was in 2004 15,7 procent, net als in 2003. Het bureau gaf geen verklaringen voor de tendensen.
De armoedegrens werd niet exact uitgedrukt, maar bepaald op grond van de verhouding tussen inkomens en noodzakelijke uitgaven.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS benoemen omstreden VN-ambassadeur

President George W. Bush nomineerde op 8 maart 2005 John Bolton als Amerikaans ambassadeur bij de Verenigde Naties. Hij zou John Danforth opvolgen, die in januari met pensioen was gegaan.

Verenigde Staten

Criticus van VN

Bolton was tot dan toe onderminister van Buitenlandse zaken geweest, met in zijn portefeuille wapenbeheersing en internationale veiligheid. Hij stond bekend als fel criticus van de VN, met name omdat de organisatie in zijn ogen te voorzichtig optrad tegen 'schurkenstaten' als Iran en Noord-Korea. In het eerste kabinet-Bush had hij zich dikwijls uitgesproken tegen verregaande samenwerking met de VN. Zo was hij voorstander van de aanval op Irak buiten de VN-veiligheidsraad om. En volgens Democraten was Bolton een van de mensen die had aangestuurd op het verdraaien van de feiten over het potentiële gevaar dat van Irak zou uitgaan, om zo meer publieke steun voor de aanval te winnen.

Bolton had in het verleden ook de naam gekregen weinig diplomatiek te zijn. Zo waren de relaties met Noord-Korea mede verslechterd doordat Bolton Kim Jong-il, de leider van dat land, tijdens onderhandelingen over ontwapening had omschreven als een 'tirannieke dictator' die leefde als een vorst, terwijl de bevolking leefde in een 'helse nachtmerrie'.
Vanwege Boltons reputatie stuitte diens nominatie op verzet in de Senaat, temeer daar het tweede kabinet-Bush had beloofd meer te zullen gaan samenwerken met de internationale gemeenschap. De Democraten vonden dat de benoeming van een man als Bolton juist op het tegendeel wees.

'Hervormen om te overleven'

Minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice noemde Bolton echter 'een doortastende diplomaat' die 'weet hoe hij dingen voor elkaar moet krijgen'. Ze zei dat hij voorstander was van multilateraal optreden, maar ook graag wilde dat de VN als instituut werden hervormd en gemoderniseerd. Persbureau *Reuters* citeerde uit een toespraak die ze op 15 april hield op een conferentie voor uitgevers van nieuwsbladen: 'Het is geen geheim dat de VN niet kunnen overleven als vitale kracht in de internationale politiek, als ze hun organisatie, hun secretariaat en hun managementpraktijken niet hervormen'.

Bush benoemt Bolton per decreet

Voor de benoeming van Bolton was de steun nodig van 60 senatoren. Maar in juli was het kabinet er nog altijd niet in geslaagd meer dan ca. 50 senatoren mee te krijgen.

Op 1 augustus benoemde president Bush Bolton per decreet, dus buiten de Senaat om. Omdat de Senaat op dat moment met reces was, was dit grondwettelijk, mits het om een voorlopige aanstelling ging tot het aantreden van een nieuw Congres, in dit geval in januari 2007. Bush zei dat zijn besluit om buiten de Senaat om te handelen gerechtvaardigd was omdat een meerderheid van de senatoren wel achter Bolton stond, al waren het er geen 60. Daarnaast was het in zijn ogen onverantwoord om de VS nog langer zonder ambassadeur bij de VN te laten.

VS ratificeren Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag

President Bush ondertekende op 2 augustus 2005 het Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag (CAFTA). Een krappe meerderheid van het Congres was hiermee in juni en juli akkoord gegaan. De Amerikaanse vakbonden waren tegen, want doordat de rechten van Centraal-Amerikaanse werknemers slecht waren geregeld konden ze veel goedkoper produceren dan Amerikanen. Ten gevolge hiervan zou vrijhandel leiden tot verminderde productie en het verlies van banen in de VS, met name in de textiel- en suikerindustrie.

Bush zei echter dat het verdrag weinig economische gevolgen voor de VS zou hebben, maar wel meer welvaart in de regio zou brengen. Dit zou de democratieën in de regio sterker maken en minder Centraal-Amerikanen motiveren om uit armoede illegaal in de VS te gaan werken.

De landen die in augustus 2005 het verdrag reeds hadden geratificeerd, waren Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua en de Dominicaanse Republiek. Het verdrag zou leiden tot het afschaffen van handelstarieven.

Ook gingen de grenzen open voor dienstverleners en werd het eenvoudiger om over en weer te investeren.
De VS hadden reeds vrijhandelsverdragen met Canada, Mexico, Australië, Chili, Singapore, Jordanië en Israël.

(Vorige berichten pagina 480/2 e.v. - 2005)

China

CHINA

BINNENLAND

Mediawetten worden opnieuw aangescherpt

Nadat de Chinese overheid in juli de mediawetten reeds had aangescherpt, maakte ze op 4 augustus 2005 bekend dat ze geen vergunningen meer zou verstrekken aan buitenlandse mediabedrijven voor het maken van radio en tv-uitzendingen in China. De 31 internationale mediabedrijven die al actief waren in het land zouden in het vervolg strenger worden gecontroleerd. Ook zouden er geen nieuwe vergunningen meer worden afgegeven voor de import van buitenlandse kranten, tijdschriften, elektronische publicaties, audiovisuele producten en tekenfilms. Volgens het ministerie van Cultuur waren de maatregelen nodig om 'de nationale cultuur te beschermen'. Buitenlandse analisten meenden echter dat Peking vooral bang was voor kritische berichtgeving over China.

China richt politie-eenheden tegen oproer en terrorisme op

Op 18 augustus 2005 maakten de Chinese staatsmedia bekend dat in 36 steden speciale politie-eenheden werden opgericht tegen 'oproer en terreurdreiging'. Wellicht was dit een reactie op de steeds vaker voorkomende demonstraties tegen corruptie, rechteloosheid, grote welvaartsverschillen en slecht bestuur. Dezelfde maand waren opnieuw op enkele plaatsen overheidskantoren en politiebureaus door woedende burgers vernield en hadden her en der gevechten plaatsgevonden tussen burgers en politie.
De Hongkongse krant *Ta Kung Pao* citeerde de Chinese minister van Openbare veiligheid Zhou Yongkang. Hij zou in juli gezegd hebben dat het aantal protestdemonstraties in China was toegenomen van 10.000 in 1994 tot 74.000 in 2004. Het aantal mensen dat eraan had deelgenomen was opgelopen van 730 duizend in 1994 tot 3,7 miljoen in 2004.

Sluiting van 7.000 kolenmijnen

De Chinese staatsmedia maakten op 30 augustus 2005 bekend dat 7.000 kolenmijnen

voorlopig werden gesloten. Ze mochten pas weer operationeel worden als ze voldeden aan de veiligheidsvoorschriften. De maatregel was bedoeld om het aantal dodelijke ongelukken in Chinese mijnen te reduceren. De op non-actief gestelde mijnwerkers kregen geen compensatie voor gederfde inkomsten.
Volgens het Chinese staatspersbureau *Xinhua* telde China 24.000 kolenmijnen die in 70 procent van de energiebehoefte voorzagen. Van 1 januari tot 15 augustus waren ca. 3.400 mijnwerkers verongelukt.

RELATIES MET TAIWAN

China biedt Taiwanezen studiebeurzen en verlaagt collegegeld

Het ministerie van Onderwijs in Peking maakte op 24 augustus 2005 bekend dat Taiwanese studenten in China in het vervolg een studiebeurs mochten aanvragen en evenveel collegegeld gingen betalen als Chinese studenten. Buitenlandse studenten betaalden normaliter ongeveer eens zoveel collegegeld als Chinezen. De maatregel was bedoeld om de relaties met Taiwan te verbeteren. Door Taiwanese studenten gelijk te behandelen als Chinezen benadrukte China dat het Taiwan beschouwde als binnenland. In 2004 studeerden bijna 1.800 Taiwanezen in China.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Centrale Bank geeft inzage in koersberekening van yuan

De president van de Chinese Volksbank, Zhou Xiaochuan, maakte op 10 augustus 2005 bekend welke buitenlandse valuta China gebruikte om de koers van de yuan te bepalen. China had in juli de nationale munt losgekoppeld van de Amerikaanse dollar en gezegd dat de waarde in het vervolg per dag zou worden bepaald op basis van de actuele koersen van enkele belangrijke munten. Welke deze munten waren, wilde men toen echter niet zeggen. Zhou vertelde deze keer dat het ging om de munten van de belangrijkste handelspartners. De mate waarin deze munten de koers van de yuan bepaalden hing af van de omvang van de onderlinge handel. Hierdoor kregen de Amerikaanse dollar, de euro, de Japanse yen en de Zuid-Koreaanse won het meeste gewicht. Munten die in mindere mate meetelden waren de Singapore-dollar, het Britse pond, de Russische roebel en de Thaise baht. Opvallend was dat de Taiwanese dollar niet meetelde, terwijl Taiwan toch een belangrijke handelspartner was.

Termijncontracten

China had met ingang van juli bedrijven de mogelijkheid gegeven hun valutarisico's af te dekken door termijncontracten af te sluiten met Chinese banken. Op 26 augustus kregen echter ook negen buitenlandse banken deze bevoegdheid, waaronder de Nederlandse bank ABN AMRO en de Deutsche Bank.

De koers van de yuan had tien jaar op 8,28 gestaan ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Door de monetaire hervorming in juli was de munt op 31 augustus aangesterkt tot 8,09 yuan per dollar.

JUSTITIE

Verontwaardiging over detentie klokkenluider

Li Xin, onderburgemeester van Jining in de provincie Shandong, werd op 4 juli 2005 wegens corruptie tot levenslang veroordeeld. De zaak was aan het rollen gebracht door klokkenluider Li Yuchun. Zij was Li Xins zakenpartner, tot zij er in 2003 achter was gekomen dat hij hun bedrijf misbruikte om zwart geld wit te wassen. Vervolgens was zij naar de politie gestapt.

Op 4 augustus kreeg Li Yuchun echter zelf vijf jaar celstraf omdat ze onderdak geboden zou hebben aan een crimineel, te weten haar broer. Deze was slaags geraakt met een handlanger van Li Xin die probeerde het huis van Li Yuchun binnen te dringen om bewijsmateriaal te ontvreemden. De indringer was hierbij omgekomen. Na haar veroordeling beweerde Li Yuchun dat kringen rondom Li Xin hun invloed hadden aangewend om haar broer achter de tralies te krijgen. Dit zou zijn gebeurd uit wraak of wellicht uit angst dat Li Yuchun nog meer mensen bij de politie zou aangeven.

De zaak leidde tot grote publieke verontwaardiging in heel China omdat het kennelijk gevaarlijk was om corruptie aan de kaak te stellen. China kende geen wetten om klokkenluiders en getuigen te beschermen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Verbod op seksuele intimidatie en huiselijk geweld

Op 28 augustus 2005 stelde China mishandeling binnen het huwelijk en seksuele intimidatie strafbaar. Hierbij werd niets gezegd over de hoogte van de straffen en de definities van de begrippen 'mishandeling' en 'seksuele intimidatie'.
Volgens persbureau *Xinhua* diende de nieuwe wetgeving om de gelijkheid van man en vrouw te vergroten. Tot dan toe kende China zulke wetten niet, hoewel man en vrouw wel voor de wet gelijk waren.
Volgens Chinees onderzoek had 79 procent van de Chinese vrouwen wel eens te maken met seksuele intimidatie op het werk, tegenover 22 procent van de mannen.

MILITAIRE ZAKEN

CCP versterkt grip op Volksbevrijdingsleger

Het Chinese *Dagblad voor het Bevrijdingsleger* maakte op 16 augustus 2005 bekend dat de Centrale Militaire Commissie (CMC) nieuwe regels voor militairen had afgekondigd. De krant noemde het belangrijk dat het leger onder strengere controle van de Chinese Communistische Partij (CCP) werd gebracht 'omdat vijandige westerse machten erop uit zijn om verdeeldheid te zaaien en China westers te maken', zoals te lezen viel.

Absolute controle van CCP

Volgens de nieuwe regels waren militairen strafbaar indien ze tegen absolute controle van de CCP over het leger waren of deelnamen aan activiteiten die religieus, 'bijgelovig' dan wel bedreigend voor de nationale of militaire veiligheid waren. Ook het verspreiden van 'onjuiste geruchten' over interne problemen in de partij werd verboden, evenals het deelnemen aan protestdemonstraties of het aanbieden van petities. Over de aard van de straffen werd niet uitgeweid, hoewel royering als lid van de CCP wel werd genoemd.

Volksopstanden

Het Volksbevrijdingsleger had de alleenheerschappij van de CCP sinds de invoering

China

van het communisme in 1949 altijd beschermd. Volgens Wang Yi, politiek commentator en hoogleraar rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Chengdu, wees de verscherpte wetgeving erop dat president Hu Jintao, die ook voorzitter van de CMC was, twijfels had over de loyaliteit van het Volksbevrijdingsleger. Mogelijk waren er nog altijd legeronderdelen die trouw waren aan Jiang Zemin, de ex-president die na een interne machtsstrijd in maart 2005 was afgetreden als voorzitter van de CMC en op gespannen voet stond met Hu.

Mogelijk wilde de CMC tevens de loyaliteit van de militairen afdwingen om te voorkomen dat het leger een pro-democratische volksopstand zou steunen zoals deze onder meer in Georgië had plaatsgevonden.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Textieloorlog' met VS en EU houdt aan

Patstelling

Peking voerde in augustus 2005 overleg met Brussel en Washington over problemen met de textielexporten naar de EU en de VS. Beide handelspartners hadden in juni quota ingesteld voor de import van Chinees textiel. Eerder in 2005 had China echter al zoveel textiel naar de VS en de EU geëxporteerd dat het zijn quota voor 2005 reeds bereikt had op de dag dat de protectionistische maatregelen van kracht werden. Er waren op dat moment echter nog Chinese schepen vol textiel onderweg naar Europa en de VS. Deze waren al vertrokken toen nog niet bekend was dat er quota ingesteld zouden worden. Toch weigerden de EU en de VS de ladingen toe te laten, terwijl China weigerde ze terug te nemen. Ten gevolge van deze patstelling lagen eind augustus alleen al in de Europese havens 80 miljoen stuks Chinees textiel die niet door de douane kwamen.

Lege schappen

Brussel toonde zich in augustus bereid het textiel alsnog toe te laten, temeer daar de Europese ondernemingen die de waar hadden besteld, zeiden dat ze zonder de zending onvoldoende kleding hadden om de schappen in de winkels te vullen. Op aandringen van Europese textielproducerende landen als Italië, Polen, Frankrijk en Griekenland werd daarbij echter wel bepaald dat de hoeveelheid alsnog toegelaten textiel zou worden afgetrokken van de quota die China in 2006 en 2007 naar de EU mocht exporteren. De VS deden een soortgelijke voorstel. China weigerde hier echter mee akkoord te gaan en het textiel werd vooralsnog niet toegelaten.

OVERLEDEN

'Ondergrondse' Chinese bisschop Xie Shinguang overleden

Op 25 augustus 2005 overleed Xie Shinguang op 88-jarige leeftijd aan leukemie. Xie was bisschop van Mingdong voor de illegale Chinese rooms-katholieke kerk die trouw was aan de paus.

In China was alleen de katholieke staatskerk toegestaan, die loyaal was aan de Communistische Partij. Wegens zijn loyaliteit aan het Vaticaan was Xie tijdens zijn leven vier keer gedetineerd en bracht hij in totaal 28 jaar in Chinese gevangenissen door.

(Vorige berichten pagina 482/3 e.v.- 2005)

THAILAND

Thailand

BINNENLAND

Premier Thaksin begint tweede ambtstermijn

De in februari herkozen Thaise premier Thaksin Shinawatra begon op 9 maart 2005 formeel aan zijn tweede ambtstermijn. Twee dagen later stelde hij zijn nieuwe kabinet voor. Minister van Buitenlandse zaken Surakiart Sathirathai – een van de twee ministers die sinds het aantreden van Thaksin in 2001 dezelfde ministerspost had gehouden – werd vice-premier. Hij werd bij Buitenlandse zaken opgevolgd door Kantathi Suphamongkhon, voormalig handelsvertegenwoordiger en topambtenaar binnen het departement. Generaal Thammarak Isarangura werd minister van Defensie. Dit was opmerkelijk, want Thaksin had hem in oktober 2004 juist ontslagen als Defensieminister omdat hij er niet in was geslaagd het geweld in het zuiden van het land te beteugelen. Na zijn ontslag had hij de succesvolle verkiezingscampagne van Thaksins partij, Thai Rak Thai (TRT), georganiseerd.

Kabinetswijzigingen

Op 2 augustus voerde Thaksin een aantal kabinetswijzigingen door. Luchtmachtcommandant Kongsak Wantana werd minister van Binnenlandse zaken. Hij zou be-

Samenstelling regering Thailand
(4 augustus 2005)

Premier
THAKSIN Shinawatra

Vice-premier
SURAKIART Sathirathai
Vice-premier
CHATURON Chaisang
Vice-premier
PHINIJ Jarusombat
Vice-premier
WISSANU Krea-ngam
Vice-premier, tevens minister van Handel
SOMKID Jatusripitak
Vice-premier, tevens minister van Justitie
CHIDCHAI Vanasatidya
Vice-premier, tevens minister van Industrie
SURIYA Jungrungreangkit

Ministers:
Arbeid
SOMSAK Thepsuthin
Binnenlandse zaken
KONGSAK Wantana
Buitenlandse zaken
KANTATHI Suphamongkhon
Cultuur
URAIWAN Thiengthong Keyuraphan
Defensie
THAMMARAK Isarangura
Energie
VISET Choopiban
Financiën
THANONG Bidaya
Informatietechnologie en Communicatie
SORA-AT Klinpratoom
Landbouw en Coöperaties
SUDARAT Keyuraphan
Milieu en Natuurlijke hulpbronnen
YONGYUT Tiyapirat
Onderwijs
ADISAI Bodharamik
Sociale ontwikkeling
WATTANA Muangsook
Toerisme en Sport
PRACHA Maleenont
Verkeer
PONGSAK Raktapongpisal
Volksgezondheid
SUCHAI Charoenrattanakul
Wetenschap en Technologie
PRAVIT Rattanapien
Zonder portefeuille
NEWIN Chidchob
Zonder portefeuille
SURANAND Vejjajiva

ter dan voorganger Chidchai Vanasatidya weten hoe hij het geweld in het zuiden van het land moest aanpakken. Hij was de vierde minister van Binnenlandse zaken in twee jaar tijd.

Voormalig minister van Handel Thanong Bidaya werd minister van Financiën. De Thaise economie was in 2004 met 6,1 procent gegroeid, maar in 2005 nam de groei af, mede door het wegblijven van toeristen na de tsunami van 26 december 2004. De nieuwe minister moest de economische groei weer zien op te drijven. Hij volgde Somkid Jatusripitak op die minister van Handel werd.

Minister van Verkeer Suriya Jungrungreangkit volgde Wattana Muangsook op als minister van Industrie en werd tevens vicepremier. Suriya had nog maar onlangs een motie van wantrouwen overleefd. Hij werd verdacht van corruptie. Alle leden van het kabinet waren lid van de TRT.

Geweld in zuiden van Thailand houdt aan

In de laatste dagen van maart 2005 kwamen de twee kamers van het Thaise parlement bijeen om het aanhoudende geweld in het zuiden van het land te bespreken. Dergelijke parlementaire sessies werden alleen gehouden in noodsituaties – de laatste keer naar aanleiding van de financiële crisis in 1997.
Opstandelingen in het overwegend Maleistalige zuiden van Thailand wilden het herstel van een onafhankelijk islamitisch sultanaat, dat zo'n honderd jaar eerder door het grotendeels boeddhistische Thailand was geannexeerd. Sinds het begin van de opstanden, in januari 2004, waren rond de 600 mensen om het leven gekomen.

Deel van de troepen weg uit het zuiden

Het parlement vreesde dat het harde militaire optreden, dat werd gestimuleerd door premier Thaksin Shinawatra, de anti-Thaise sentimenten in het zuiden zou aanwakkeren. Thaksin beloofde daarom op 30 maart de terugtrekking van een deel van de 30.000 militairen uit het zuiden.
Vice-premier Chidchai Vanasatidya, verantwoordelijk voor de binnenlandse veiligheid, zei hierna dat in het vervolg alleen mensen met kennis van de islamitische cultuur als militair naar het zuiden zouden worden gestuurd. Teveel militairen in die regio waren namelijk afkomstig uit boeddhistische gebieden en hadden geen enkele kennis van de islam. Hierdoor zouden zij ongeschikt zijn om tegen het separatistische geweld op te treden. Wel mochten ze zich gaan bezighouden met ontwikkelingsprojecten en vredeshandhaving.

Optreden in Takbai was schending van de mensenrechten

De Nationale Thaise mensenrechtencommissie oordeelde op 4 mei dat het leger in oktober 2004 de mensenrechten ernstig had geschonden. Bij het neerslaan van een demonstratie in het zuidelijke Takbai waren toen 85 mensen omgekomen.
In december 2004 had een door de regering ingesteld onderzoek juist uitgewezen dat het leger niets te verwijten viel omdat de 85 mensen niet opzettelijk zouden zijn gedood.

De mensenrechtencommissie meende echter dat de militairen verweten kon worden dat ze demonstranten hadden mishandeld, en dat ze hun zelfbeheersing hadden verloren toen ze op de menigte waren gaan schieten. Dat de demonstranten na arrestatie in vrachtwagens waren gedreven, waar mensen door verstikking om het leven kwamen, noemde de commissie 'ondoordacht' en 'roekeloos'.
De legerleiding werd, ondanks het harde oordeel, op geen enkele manier voor het bloedbad bestraft.

Vier terreurverdachten vrijgesproken

Een rechtbank in Bangkok sprak op 1 juni vier mannen uit het zuiden van Thailand vrij die volgens de overheid banden hadden met de Jemaah Islamiah (JI), de Zuidoost-Aziatische tak van Al-Qaeda. Ze zouden bomaanslagen op westerse ambassades en toeristenplaatsen hebben voorbereid. De rechter vond echter dat dit onvoldoende was bewezen.

De zaak had tot veel onrust geleid omdat de vier stelselmatig ontkenden en hun advocaat, Somchai Neelaphaijit, in maart 2004 was verdwenen. In verband hiermee waren vier politieagenten aangehouden. Neelaphajits vrouw vertelde dat haar man herhaaldelijk met de dood was bedreigd en vermoedelijk was ontvoerd omdat hij veiligheidsagenten in het zuiden publiekelijk had beschuldigd van het martelen van gedetineerde moslims.

Docenten mogen zich bewapenen

Docenten in de drie meest zuidelijke Thaise provincies kregen op 5 juli toestemming om vuurwapens bij zich te dragen en gericht op belagers te schieten. Ook kregen ze een militaire escorte onderweg naar en van school. Sinds januari 2004 waren door opstandelingen 24 docenten vermoord, naar het scheen omdat ze geassocieerd werden met de overheid in Bangkok. Volgens het ministerie van Onderwijs hadden al 2.700 docenten uit angst het werk neergelegd en het zuiden verlaten.

Militairen vervangen docenten

Ondertussen hield het geweld aan en liep het dodental in juli op tot ruim 800. In de eerste helft van 2005 waren tien personen onthoofd en bijna dagelijks werden mensen vermoord. Hieronder waren boeddhistische geestelijken, politieagenten en andere personen die door de islamitische opstandelingen geassocieerd werden met de regering in Bangkok.

Het ministerie van Onderwijs maakte op 13 juli bekend dat 3.600 docenten, die hadden aangegeven met hun werk te willen stoppen, vervangen zouden worden door hoogopgeleide militairen. Docenten die wel aan het werk bleven, kregen allerhande voordelen zoals een levensverzekering met dubbele uitkering en de kans op snelle promotie.
Verder trok het kabinet 2,8 miljard baht (ca. 50 miljoen euro) uit voor de aanschaf van extra vuurwapens en van zeven aanvalshelikopters voor de strijdkrachten in het zuiden.

Thaksin krijgt meer bevoegdheden

In de stad Yala viel op 14 juli het licht uit na een explosie bij de lokale elektriciteitscentrale. Hierna volgden bomaanslagen op en beschietingen van onder meer restaurants, hotels, een bioscoop, een ziekenhuis en een treinstation. Veiligheidstroepen konden de getroffen wijk moeilijk bereiken omdat op de toegangswegen spijkers waren gestrooid. Er vielen twee doden en tientallen gewonden.

Thailand

Naar aanleiding van deze gebeurtenissen voerde het kabinet een dag later per decreet nieuwe noodwetgeving in. Deze kwam boven op de staat van beleg die in het zuiden reeds gold. Premier Thaksin kreeg de bevoegdheid om terreurverdachten zonder vorm van proces te laten opsluiten. Ook mocht hij opdracht geven tot het censureren van kranten en het afluisteren van telefoons. Wetshandhavers die tijdens hun werk mensen doodden, werden immuun voor strafrechtelijke vervolging.

Onenigheid met Maleisië

Thaksin stelde op 8 augustus een voorgenomen bezoek aan Maleisië uit. Reden was dat de Maleisische premier Abdullah Badawi weigerde enkele Maleisiërs aan Thailand uit te leveren die volgens Bangkok de gewelddadigheden aanstuurden. Badawi ontkende echter dat de Thaise opstandelingen steun kregen vanuit Maleisië.
In plaats van Thaksin ging vice-premier Surakiart Sathirathai naar Maleisië.

Thaksin zelf reisde op vrijdag 19 augustus naar het zuiden van Thailand om te laten zien dat het daar veilig was. In augustus waren in de drie zuidelijke provincies pamfletten verspreid met doodsbedreigingen voor marktkooplui en middenstanders als ze op vrijdag, de islamitische heilige dag, werkten. De marktkooplui en de koopwaar op de markten die Thaksin bezocht, waren volgens het Franse persbureau *AFP* vanuit Bangkok naar de regio gebracht. Te weinig handelaren in het zuiden zouden bereid geweest zijn om te werken.

Internationale kritiek op noodwetgeving

Op 19 augustus uitte de Internationale Commissie van Juristen (ICJ) te Genève felle kritiek op de in juli afgekondigde Thaise noodwetgeving. De ICJ had er vooral moeite mee dat de verregaande bevoegdheden van Thaksin niet nauwkeurig waren omschreven en dat de premier voor het uitoefenen van deze bevoegdheden geen verantwoording hoefde af te leggen aan het parlement of aan Justitie. 'Vermindering van controle op de macht leidt doorgaans tot een toename van machtsmisbruik', zo merkte de ICJ op.

De organisatie vond het verder geen goed idee dat mensen die in opdracht van Thaksin werden gedetineerd, niet terechtkwamen in reguliere detentiecentra of politiebureaus, maar in speciale detentiecentra. Volgens de ICJ golden de reguliere procedures en controles voor detentiecentra daar niet automatisch, hetgeen de kans op marteling vergrootte.
Het immuun maken van wetshandhavers voor rechtsvervolging als ze tijdens hun werk mensen doodden, werkte volgens de ICJ willekeur in de hand. Ook de mensenrechtencommissie van de VN liet zich negatief uit over de Thaise noodwetgeving.

Desondanks ging het Thaise Lagerhuis op 25 augustus, met 356 stemmen voor en 99 tegen, met de nieuwe regelgeving akkoord. De oppositie was fel tegen, maar maakte geen kans tegen de TRT van Thaksin die een parlementaire meerderheid bezat. Vier dagen later keurde ook de Senaat met 120 tegen 38 stemmen de noodwetgeving goed.

Identificatie van tsunami-slachtoffers verloopt moeizaam

De Thaise overheid maakte op 22 augustus 2005 bekend dat de identificatie van de slachtoffers van de tsunami van december 2004 nog wel drie jaar kon duren. De tsunami had in Thailand 5.500 levens geëist waarvan er in augustus 1.600 nog niet geïdentificeerd waren. Het Thaise Centrum voor Tsunami-slachtoffers zei dat zij vermoedelijk illegale immigranten uit Myanmar en Cambodja waren. Voor identificatie was medewerking van familieleden nodig, maar die meldden zich niet. Wellicht waren ze bang om Thailand uitgezet te worden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Miljarden boete voor ex-president Thaise Centrale Bank

Rerngchai Marakanond werd op 31 mei 2005 veroordeeld tot een boete van 186 miljard baht (ca. 3,6 miljard euro). Marakanond was president van de Thaise Centrale Bank ten tijde van de financiële crisis eind jaren negentig. In 1997 had hij geweigerd de koers van de Thaise baht te devalueren. In plaats daarvan had hij buitenlandse valuta uit de schatkist gebruikt om de Thaise munt aan te kopen. Hij hoopte hiermee de koers van de alsmaar dieper wegzinkende baht te kunnen opdrijven. Hoewel zijn acties niet het gewenste effect hadden, was hij er toch mee doorgegaan tot hij uiteindelijk het equivalent van 186 miljard baht had uitgegeven en het land vrijwel geen buitenlandse valuta meer over had.
De zaak was door het kabinet aangespannen. Marakanond moest binnen een maand betalen, anders zou er beslag worden gelegd op zijn persoonlijke bezittingen.

JUSTITIE

Journalisten onder politieke druk ontslagen

Het Thaise Hooggerechtshof oordeelde op 8 maart 2005 dat een Thaise televisiezender 21 journalisten opnieuw in dienst moest nemen. Ze waren in 2000 ontslagen nadat de zender was overgenomen door een mediabedrijf van familieleden van Thaksin Shinawatra, die in dat jaar met zijn eerste verkiezingscampagne bezig was en in 2001 premier zou worden. De journalisten hadden geklaagd dat er sinds de overname vanuit de politiek druk op hen was uitgeoefend om kritiek op Thaksin achterwege te laten, en ze waren ervan overtuigd dat dit de achterliggende reden voor hun ontslag was. De rechter gaf hen hierin gelijk.
Thaksin werd regelmatig verweten dat hij zijn goede relaties met grote mediabedrijven misbruikte om de pers monddood te maken.

GEZONDHEID EN ZORG

Vrijwel gratis medicijnen voor Thaise hiv-geïnfecteerden

Thailand maakte op 14 juli 2005 bekend dat alle ongeveer 500.000 hiv-geïnfecteerden in het land vanaf oktober vrijwel gratis aidsremmers konden krijgen. Een behandeling ging de betrokkenen 30 baht (ca. 0,60 euro) kosten. Thailand verstrekte al langer goedkope aids-remmers aan mensen met lage inkomens, maar ging dat in het vervolg aan alle geïnfecteerden doen. De medicijnen werden in eigen land geproduceerd in opdracht van de overheid.

De Thaise farmaceutische industrie was erin geslaagd de cocktail van medicijnen, die normaliter nodig was om de ziekte af te remmen, te verwerken in één enkele pil. Hierdoor waren de productiekosten enorm afgenomen.

(Vorige berichten pagina 174/3 - 2005)

VIETNAM

JUSTITIE

Opnieuw veroordelingen in Centrale Hooglanden

Het Volksgerecht van de Vietnamese provincie Dak Nong veroordeelde op 31 maart 2005 Y Pi en Y Krat tot respectievelijk vijf en drie jaar gevangenisstraf wegens 'het saboteren van het eenheidsbeleid'. De twee behoorden tot de Ede, een etnische groep uit de Centrale Hooglanden. Ze hadden volgens de rechtbank in samenwerking met in ballingschap opererende antioverheidsorganisaties, mensen aangezet zich aan te sluiten bij demonstraties in de regio in 2002 en 2004. Dit meldde de krant *Lao Dong*. In november waren ook al mensen uit de Centrale Hooglanden veroordeeld voor deelname aan protesten tegen de overheid.
Volgens buitenlandse mensenrechtenorganisaties verzetten diverse etnische groepen in de Centrale Hooglanden zich tegen de Vietnamese overheid omdat deze hen zou discrimineren vanwege hun christelijk geloof. Een rapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken had hier eerder al melding van gemaakt. Daarnaast zou de Vietnamese overheid hen van hun land verdrijven zodat boeren uit andere delen van het land er plantages konden opzetten.

Amnestie voor gedetineerden

De Vietnamese autoriteiten maakten op 29 augustus bekend dat 28 gedetineerden uit de Centrale Hooglanden amnestie zouden krijgen. Zij waren ervan beschuldigd betrokken te zijn geweest bij opstanden.
De amnestie werd door president Tran Duc Luong verleend ter ere van de zestigste verjaardag van de Nationale Dag op 2 september. Ook werden 10.428 andere gevangenen vrijgelaten. Hieronder waren geen ter dood veroordeelden.

GEZONDHEID EN ZORG

Vogelgriep eist meer levens in Vietnam

Tussen december 2004 en juni 2005 raakten in Vietnam 61 mensen besmet met het vogelgriepvirus H5N1. Van hen overleden er 18. Hiermee kwam het Vietnamese dodental sinds de uitbraak van de vogelgriep in 2003 op 38. Dit meldde de krant *Tuoi Tran* op 15 juni 2005.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vietnam en VS bereiken akkoord over godsdienstvrijheid

Boeddhistische monnik klaagt bij VN over Vietnam

Op 5 april 2005 ontving de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties een cassettebandje met daarop de stem van de vooraanstaande Vietnamese monnik Thich Quang Do. De opname was het land uitgesmokkeld door 'boeddhistische volgelingen', aldus Quang Do. Hij sprak over religieuze onderdrukking in zijn land en zei dat alleen democratie verbetering kon brengen. 'Ik stuur u dit bericht om uw hulp te vragen en om onze stem aan de wereld te laten horen', zo liet hij weten.

Quang Do was vice-voorzitter van de Verenigde Boeddhistische Kerk van Vietnam. Hij vertelde dat hij onder huisarrest stond in een klooster in Ho Chi Minh-Stad. De regering in Hanoi ontkende dit echter en zei dat Vietnam volledige godsdienstvrijheid kende. De Verenigde Boeddhistische Kerk was er desondanks een verboden organisatie.

Godsdienstvrijheid

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 5 mei bekend dat het Vietnam geen sancties zou opleggen wegens gebrek aan godsdienstvrijheid. In 2004 had het departement een rapport gepubliceerd waarin stond dat Vietnam protestanten onder druk zette om hun geloof af te zweren, andere gelovigen willekeurig arresteerde en mishandelde en boeddhistische leiders onder huisarrest plaatste. Naar aanleiding hiervan had Washington Vietnam op een zwarte lijst geplaatst van landen die hun burgers het recht op godsdienstvrijheid ontzegden. Dit kon mogelijk leiden tot politieke en economische sancties.
Begin 2005 voerde Vietnam echter nieuwe wetgeving in die volgens de Amerikaanse ambassadeur in Vietnam, John Hanford, kon leiden tot meer godsdienstvrijheid. Dit hield in dat er enkele kerken werden heropend en dat het makkelijker werd om nieuwe gebedshuizen op te richten. Mogelijk zouden mensen die op grond van hun geloof vastzaten, later worden vrijgelaten. De wet die bepaalde dat alleen de zes door de staat gedomineerde religieuze organisaties actief mochten zijn, werd echter niet geschrapt.
Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken juichte de maatregelen toe, al gingen ze volgens het departement niet ver genoeg. Daarom besloot men Vietnam geen sancties op te leggen, maar evenmin te schrappen van de zwarte lijst.

MILITAIRE ZAKEN

Amerikanen gaan Vietnamese militairen opleiden

De *Washington Times* publiceerde op 23 juni 2005 een interview met de Vietnamese vice-premier Vu Khoan. Deze zei onder meer dat premier Phan Van Khai tijdens een staatsbezoek aan de VS met Defensieminister Rumsfeld had besloten tot militaire samenwerking. In eerste instantie zou dit inhouden dat Vietnamese militairen Engelse les kregen van Amerikaanse docenten. Verder zou een gedeelte van het medisch en technisch personeel van het leger door Amerikanen worden opgeleid.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS betalen Vietnam geen schadevergoeding voor Agent Orange

Rechter vindt dat bewijs ontbreekt

Rechter Jack Weinstein oordeelde op 10 maart 2005 dat er geen bewijs bestond dat de gezondheidsproblemen in Vietnam door het ontbladeringsmiddel Agent Orange waren veroorzaakt. Hij verklaarde de aanklacht daarom niet ontvankelijk. Vietnamese aanklagers hadden de zaak aangespannen omdat ze schadevergoedingen eisten van enkele Amerikaanse fabrikanten van het ontbladeringsmiddel.
Volgens de *BBC* had het Amerikaanse ministerie van Justitie de rechter het vonnis ingefluisterd. Het departement zou in januari aan de rechtbank hebben geschreven dat de VS dergelijke schadeclaims van voormalige vijanden nooit in behandeling moesten nemen. Zou dit wel gebeuren en wonnen de aanklagers, dan kon dit er in

principe toe leiden dat Amerikaanse presidenten in de toekomst geen toestemming meer konden geven voor het gebruik van schadelijke stoffen door militairen in oorlogsgebieden.

In 1984 hadden diverse chemische bedrijven overigens wel een schikking getroffen met Amerikaanse oorlogsveteranen die zeiden gezondheidsproblemen te hebben gekregen door Agent Orange. Zij kregen 180 miljoen dollar (ca. 145 miljoen euro) aan schadevergoeding uitbetaald.

Oorlogsmisdaden

Tijdens de oorlog in Vietnam had het Amerikaanse leger 20 miljoen liter ontbladeringsmiddelen, waaronder Agent Orange, uitgesproeid over grote delen van het land. Op die wijze hoopten ze dat Noord-Vietnamese strijders gemakkelijker te ontdekken waren.

Anno 2005 leden in de besproeide gebieden nog altijd rond de vier miljoen mensen aan ernstige gezondheidsproblemen die volgens de aanklagers door de ontbladeringsmiddelen waren veroorzaakt. Dit betrof vooral hartkwalen, kanker en diabetes. Ook werden er nog altijd opvallend veel zwaar misvormde kinderen geboren. Daarnaast waren de gebieden jaren lang onbruikbaar geweest omdat de ontbladeringsmiddelen de bodem en het grondwater ernstig hadden vervuild.
De aanklagers hadden dertig fabrikanten, die het middel aan het Amerikaanse leger hadden geleverd, beschuldigd van oorlogsmisdaden. Advocaten van bedrijven als Dow Chemical en Monsanto Corporation vonden echter dat zij niet aansprakelijk gesteld konden worden voor de wijze waarop een klant, in dit geval het Amerikaanse leger, hun producten had gebruikt.

(Vorige berichten pagina 177/2 - 2005)

ALGERIJE

BINNENLAND

President Bouteflika versterkt machtspositie binnen FLN

Begin februari 2005 werd op een partijcongres de Algerijnse president Abdelaziz Bouteflika gekozen tot erevoorzitter van het Nationaal Bevrijdingsfront (FLN). Daarmee leek een einde te zijn gekomen aan een twee jaar durende machtsstrijd met voormalig premier Ali Benflis, die bij de presidentsverkiezingen van april 2004 de officiële FLN-kandidaat was. Bouteflika werd toen gesteund door een minderheid uit de FLN en door twee andere partijen, de Nationaal Democratische Vereniging (RND) en de islamitische Beweging voor een Vreedzame Maatschappij (MSP). Vervolgens won hij met een overweldigende meerderheid, hetgeen zijn aanhang binnen de FLN sterk deed groeien.

De toegenomen steun voor Bouteflka bleek ook toen op 2 februari, de slotdag van het congres, een van zijn medestanders, minister van Buitenlandse zaken Abdelaziz Belkhadem, werd gekozen tot secretaris-generaal van de FLN.

Ex-president Ben Bella leidt amnestiecommissie

Begin februari 2005 benoemde de Algerijnse president Abdelaziz Bouteflika de vroegere president Ben Bella tot hoofd van de Nationale Commissie voor Algemene Amnestie (CNAG). De commissie moest werk maken van het streven van het staatshoofd om amnestie te verlenen aan islamitische rebellen die de gewelddadige strijd tegen zijn regiem hadden afgezworen.
Ahmed Ben Bella (1916) was de eerste president van het in 1962 onafhankelijk geworden Algerije. Hij werd in 1965 afgezet door kolonel Houari Boumedienne. Na jaren van huisarrest verliet Ben Bella Algerije, om in 1990 weer naar zijn land terug te keren.

Veiligheidsagenten gedood bij bomexplosie

Bij een bomexplosie in de regio M'Sila, 200 kilometer ten zuidoosten van de Algerijnse hoofdstad Algiers, kwamen op 7 juni 2005 dertien veiligheidsagenten om het leven en raakten er zes gewond. De verantwoordelijkheid werd niet opgeëist, maar aangenomen werd dat de aanslag het werk was van een groep militanten die niets voelden voor het regeringsaanbod tot amnestie in ruil voor het neerleggen van de wapens. De belangrijkste groep die het gewapende verzet voortzette was de Salafistische Groep voor Strijd en Gebed (GSPC).

Gemeenteraden in Kabylië na akkoord met Berbers ontbonden

President Abdelaziz Bouteflika van Algerije vaardigde op 17 juli 2005 een decreet uit dat de ontbinding regelde van gemeente- en andere lokale raden in de provincies Tizi Ouzou, Boumerdes, Bejaia en Bouira in de onrustige Kabylië-regio. Daar leefden vooral Berbers, die een-vijfde deel van de Algerijnse bevolking uitmaakten en de oorspronkelijke inwoners van het land waren. Zij meenden bloot te staan aan discriminatie door de Arabische meerderheid en waren herhaaldelijk in conflict gekomen met de Algerijnse overheid.
Het nu getekende decreet vloeide voort uit een in januari gesloten overeenkomst tussen de Berbers en de regering. Daarin werd economische hulp aan de bevolkingsgroep toegezegd, alsmede meer erkenning van de taal van de Berbers, het Tamazight. Bovendien voorzag het akkoord in nieuwe lokale verkiezingen, waar de nu aangekondigde ontbinding van de bestaande raden op vooruit liep.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rellen in Algerijnse steden tegen slechte leefomstandigheden

De Algerijnse media maakten op 13 februari 2005 melding van ernstige ongeregeldheden in Tenira, 400 kilometer ten westen van de hoofdstad Algiers. Jongeren gingen er twee dagen eerder, na het vrijdaggebed, plunderend door de straten om te protesteren tegen het gebrek aan huisvesting en de stijgende kosten van levensonderhoud. Er werden arrestaties verricht en de rust keerde een dag later weer terug. Demonstreren was in Algerije verboden sinds 1992, toen een islamitische opstand begon die op een complete burgeroorlog uitliep.
Op de achtergrond van het protest speelde uitzichtloosheid omtrent de toekomst, die velen zou veroordelen tot werkloosheid. Omdat de jongeren het gevoel hadden dat er niet naar hen werd geluisterd, leidden hun frustraties de laatste maand herhaaldelijk tot rellen in Algerijnse steden.
De regering had voor de komende vijf jaar een programma afgekondigd voor de bouw van een miljoen woningen en het terugdringen van de werkloosheid. Deze stond officieel op 22 procent, maar zou vooral onder jongeren feitelijk veel hoger liggen.

JUSTITIE

Algerijnse justitie veroordeelt verdachten van terrorisme

Levenslang voor sleutelfiguur GSPC

Een rechtbank in de hoofdstad Algiers veroordeelde op 25 juni 2005 het plaatsvervangend hoofd van de Salafistische Groep voor Strijd en Gebed (GSPC), Amari Saifi, tot levenslange gevangenisstraf. Tegen Saifi, ook bekend onder de naam Abderrezak El Para, liep een door Duitsland uitgevaardigd internationaal opsporingsbevel vanwege de ontvoering, in 2003, van 32 toeristen in de Sahara van wie de meeste Duitsers waren. In hetzelfde proces kregen twee personen drie jaar gevangenisstraf en werden drie anderen vrijgesproken.
De veroordeling van Saifi was bij verstek omdat de rechtszaak al was gaan lopen voordat Libië, waar hij als laatste verbleef, hem in oktober 2004 aan Algerije uitleverde. Saifi's veroordeling kwam voort uit de aanklachten van vorming van een terroristische groepering en de verspreiding van terreur onder de bevolking. Hij werd op een onbekende locatie vastgehouden om te worden ondervraagd over mogelijke betrokkenheid bij andere terroristische activiteiten. Bovendien zou hij over veel informatie beschikken die behulpzaam kon zijn bij de opsporing van andere rebellen.
De GSPC was de belangrijkste groep die nog met geweld streed tegen de Algerijnse staat, nadat andere organisaties de wapens hadden neergelegd in reactie op het amnestieaanbod van president Bouteflika. In de jaren '90 van de twintigste eeuw beleefde Algerije een bloedige strijd tussen islamitische strijders en de Algerijnse strijdkrachten.

Door Groot-Brittannië vrijgelaten verdachte alsnog veroordeeld

Mohamed Meguerba (37) werd op 29 juni door een Algerijnse rechtbank veroordeeld tot tien jaar cel wegens de vorming van een buitenlandse terroristische organisatie. Meguerba was er door Groot-Brittannië van beschuldigd samen met enkele landgenoten aanslagen te hebben voorbereid in Londen met behulp van een aantal gifstoffen, waaronder ricine. Hij werd in 2002 echter op borgtocht vrijgelaten, terwijl een van zijn medestanders, Kamel Bourgass, in april 2005 door een Britse rechtbank tot zeventien jaar gevangenisstraf werd veroordeeld.
Het feit dat hij in Groot-Brittannië niet was vervolgd, droeg Meguerba als argument aan dat hij ten onrechte van betrokkenheid bij terrorisme werd beschuldigd. Eerdere bekentenissen van het tegendeel waren onder druk afgedwongen, zo stelde hij.

EUROPESE UNIE

Algerijns parlement keurt handelsakkoord met EU goed

De Algerijnse volksvertegenwoordiging, de Nationale Volksassemblee, verleende op 14 maart 2005 haar goedkeuring aan een handelsovereenkomst met de Europese Unie (EU). Het in december 2001 overeengekomen akkoord voorzag in de geleidelijke afschaffing van handelstarieven, met de bedoeling om binnen tien jaar een vrijhandelszone te creëren. Op Nederland na hadden op dat moment alle EU-lidstaten hun goedkeuring aan het akkoord gegeven. De Algerijnse senaat, de Nationale Raad, moest ook nog haar fiat geven, maar dat werd als een formaliteit beschouwd.
Eerder had de EU al soortgelijke akkoorden afgesloten met landen als Marokko, Tunesië en Israël. Het uiteindelijke doel was de totstandkoming van een grote vrijhandelszone rond de Middellandse Zee.

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met Marokko blijven moeizaam

Algerijnse president maakt gebaar met afschaffing visa

In een telefoongesprek met koning Mohammed van Marokko zegde de Algerijnse president Abdelaziz Bouteflika op 2 april 2005 het buurland toe om de regeling rond verstrekking van visa te zullen intrekken. Marokko had in juli 2004 hetzelfde gedaan. Dat land had de visumverplichting in 1994 ingevoerd nadat uit Algerije afkomstige islamitische strijders een aanslag hadden gepleegd op Spaanse toeristen in het Marokkaanse Marrakesh.
De dooi in de betrekkingen werd onder meer van belang geacht voor een oplossing van het conflict rond de Westelijke Sahara. Dat werd al decennialang in bezit gehouden door Marokko, terwijl Algerije de onafhankelijkheidsbeweging Polisario steunde. Ook werd een grotere stabiliteit in de onderlinge betrekkingen vanuit het westen beschouwd als een bijdrage aan het beter onder controle krijgen van extremistische, islamitische strijders.

Marokko zegt bezoek Algerijnse premier af

Pogingen om de onderlinge betrekkingen te verbeteren zouden op 21 en 22 juni kracht worden bijgezet met een bezoek aan Marokko van de Algerijnse premier Ahmed Ouyahia. Op 16 juni maakte het Marokkaanse ministerie van Buitenlandse zaken echter bekend dat hij niet welkom was. Aanleiding waren kritische opmerkingen vanuit Algerije aan het adres van Marokko die 'contraproductief' zouden zijn voor de verhoudingen tussen beide landen. Het ging naar alle waarschijnlijkheid vooral om de Westelijke Sahara.

Algerijnse diplomaten in Irak ontvoerd en vermoord

'De gijzelnemers hebben op lafhartige wijze onze twee vertegenwoordigers in Bagdad, Ali Belaroussi en Azzedine Belkadi, vermoord, daarmee hun verachtelijke dreigementen uitvoerend ondanks alle oproepen (...) tot hun vrijlating.'
Met deze officiële verklaring maakte de Algerijnse overheid op 27 juli 2005 het lot bekend van de twee leden van de Algerijnse staf in Irak die zes dagen eerder in Bagdad waren ontvoerd. Daarop waren direct alle diplomaten uit het land teruggetrokken.

President Bouteflika eist Franse erkenning van 'massamoord' in 1945

Duizenden aanhangers van president Abdelaziz Bouteflika luisterden op 25 augustus 2005 naar diens rede waarin hij erkenning van Frankrijk eiste van de door het land begane 'martelingen' en 'moorden' ten tijde van de tot 1962 durende koloniale overheersing.
De president sprak in de stad Setif, waar op 8 mei 1945 een bloedbad was aangericht door Franse troepen. De gebeurtenissen van die dag, toen de overwinning op nazi-Duitsland werd gevierd en Algerijnen de straat op gingen om onafhankelijkheid te eisen, werden door Algerijnse politici en historici veelal als 'genocide' aangeduid. Er

kwamen tienduizenden mensen bij om het leven. 'Iedereen weet hoe de bezettingstroepen onze mensen ontvingen. Zij moordden hen uit', aldus Bouteflika.

(Vorige berichten pagina 113/3 - 2005)

BOTSWANA

BINNENLAND

Geëlektrificeerde grens met Zimbabwe moet dierziektes tegenhouden

Nadat de Botswaanse autoriteiten eerder hadden aangekondigd dat de grens met buurland Zimbabwe geëlektrificeerd zou worden om het aantal illegale immigranten te beperken, kwam daar op 3 maart 2005 een ander motief bij. Het hoofd van de veterinaire diensten, Musa Fanikiso, verzekerde persbureau *Reuters* op die dag dat Botswana op deze wijze eveneens mond- en klauwzeer buiten de grenzen probeerde te houden. Door geldgebrek waren in Zimbabwe, waar de ziekte geregeld voorkwam, voorzorgsmaatregelen gedeeltelijk afgeschaft.
Botswana was in 2002 en 2003 al getroffen door de besmettelijke ziekte die een schadepost van 37 miljoen euro had opgeleverd als gevolg van teruggelopen exporten.

Botswana's goede reputatie volgens waarnemers besmet

Rechtbank vindt uitzetting professor Good terecht

Een rechtbank in Botswana bepaalde op 31 mei 2005 dat de door president Festus Mogae tot 'ongewenste immigrant' verklaarde hoogleraar Kenneth Good tijdens de beroepszaak onvoldoende had duidelijk gemaakt dat het uitzettingsbevel tegen hem onrechtvaardig was. Dit betekende dat hij het land diende te verlaten.

Good had in het essay 'Presidential Succession in Botswana, No Model for Africa' het imago van het land als 'baken van hoop en democratie' een mythe genoemd en de regerende Botswana Democratische Partij (BDP) als elitair betiteld. De uitwijzing van de professor bevestigde volgens Mike Mothibi van de Botswana Guardian het gelijk van zijn opmerkingen.

Media veroordelen nieuwe uitwijzingen

De beslissing van de regering om de werkvergunningen van de Zimbabwaanse journalisten Rodrick Mukumbira en Charles Chirinda in te trekken, leverde begin augustus veel protesten op. Hun aanwezigheid zou volgens de autoriteiten niet langer in het belang van Botswana zijn, maar een reden voor hun vertrek kregen zij niet te horen. Chirinda werkte bij de televisie, terwijl Mukumbira in de Ngami Times schreef. De hoofdredacteur van deze krant, Norman Chandler, liet weten zeer verbaasd te zijn omdat er niets was gepubliceerd dat het ongenoegen van de regering kon oproepen.
De oppositionele Botswana Congres Partij (BCP) veroordeelde de verbanningen, evenals het Media Institute of Southern Africa (MISA).

Botswana ontkent onderdrukking van 'bosjesmannen'

De beschuldigingen van de mensenrechtengroep Survival International (SI) dat de regering de 'bosjesmannen' de toegang tot hun voorouderlijke gronden ontzegde, werden door woordvoerder Jeff Ramsey ontkend, zo berichtte *IRIN* op 23 augustus 2005. De 'bosjesmannen', die ook werden aangeduid als de Gana en Gwi gemeenschappen van het San volk, voerden al drie jaar een juridische strijd tegen de overheid omdat deze hen grotendeels uit het Centraal Kalahari Wildpark had verwijderd. Volgens SI moest het reservaat een toeristische trekpleister worden en ging de diamantindustrie er activiteiten ontplooien.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Toenemende ondervoeding bij kinderen

In een eind juni 2005 verschenen rapport van de Nationale Vroege Waarschuwingseenheid van het ministerie van Landbouw werd gewezen op de toenemende ondervoeding bij jonge kinderen in delen van Botswana. In het noordoostelijke district Kgalagadi North was de hongersnood onder jongens en meisjes het hoogst (12 procent), gevolgd door Mabutsane en Gantsi in het westen van het land. In het mijndistrict Jwaneng en de hoofdstad Gaborone was het percentage evenwel minder dan een procent. Het rapport wees de slechte economische situatie van veel gezinnen als hoofdoorzaak van de ondervoeding aan.

Botswana uitgeroepen tot rampgebied

President Festus Mogae riep Botswana begin juli uit tot rampgebied na de bekendmaking van het alarmerende rapport over de honger, de aanhoudende droogte en de geringe oogst die slechts in tien procent van de graanbehoefte kon voorzien. Er zou met onmiddellijke ingang een programma van openbare werken worden gestart zodat werklozen een bron van inkomsten kregen om voedsel te kopen. Tevens zou de controle op veeziektes worden opgevoerd en op scholen zouden jonge kinderen voedselsupplementen ontvangen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Centrale Bank devalueert munt van Botswana

De waardevermindering op 31 mei 2005 van de pula met 12 procent had volgens de Centrale Bank tot doel de exportpositie te verbeteren, de stabiele wisselkoers te handhaven en de productie van importgoederen te stimuleren. Gehoopt werd dat de economische groei zou toenemen, met name in sectoren als het toerisme, de textiel en de diamant- en vleesindustrie. De groei zou vervolgens leiden tot meer banen en bijdragen tot vermindering van de hoge werkloosheid.
Ondanks de problemen werd Botswana in economisch opzicht beschouwd als een lichtend voorbeeld voor andere Afrikaanse landen.

(Vorige berichten pagina 178/2 - 2005)

BURUNDI

BINNENLAND

Vredesproces doorgezet

Voormalige guerrillabeweging wordt politieke partij

De leider van de Strijdkrachten voor de Verdediging van de Democratie (FDD), Pierre Nkurunziza, maakte op 10 januari 2005 in Burundi bekend dat zijn bevrijdingsleger voortaan als politieke partij zou fungeren

en niet meer als gewapende beweging. De FDD ondertekende in augustus 2000 het vredesakkoord en maakte sinds november 2003 deel uit van de coalitieregering van president Ndayizeye. Het akkoord had een einde gemaakt aan de elf jaar durende burgeroorlog tussen de Tutsi-elite en de Hutumeerderheid die aan meer dan 300.000 mensen het leven had gekost.
Op grond van de gemaakte afspraken hadden de rebellen van de FDD hun wapens ingeleverd en maakten zij sinds december 2004 deel uit van het Burundese leger. President Ndayizeye ondertekende op 4 januari 2005 twee wetten die de grondslagen bevatten voor het nieuwe nationale leger en de politie. Zowel binnen het leger als de politie zou de verhouding tussen het aantal Hutu's en Tutsi's ongeveer gelijk zijn.
De Nationale Bevrijdingstroepen (FNL) van Agathon Rwasa hadden zich niet aangesloten bij het vredesakkoord en bleven strijd leveren tegen het leger in de buitenwijken van de hoofdstad Bujumbura.

Nieuwe grondwet met grote meerderheid aangenomen

Op 1 maart stemde 90 procent van de kiezers voor het grondwetsvoorstel dat een einde moest maken aan de spanningen en ongelijkheden tussen de etnische groepen in Burundi. Van de ruim drie miljoen kiesgerechtigden ging 88 procent naar de stembus. De laatste verkiezingen waren gehouden in 1993, toen Melchior Ndadaye als eerste Hutu tot president werd gekozen. Kort daarop werd hij vermoord en brak de burgeroorlog uit.

President Domitien Ndayizeye sprak van het begin van een nieuw democratisch tijdperk. Volgens de grondwet kreeg de Hutumeerderheid (85 procent van de bevolking) 60 procent van de zetels in het parlement, tegenover 40 procent voor de Tutsi-minderheid (14 procent van de bevolking). De parlementsverkiezingen waren gepland voor april en de dan gekozen volksvertegenwoordiging zou vervolgens een nieuwe president kiezen.

Goedkeuring kieswet door Senaat levert vertraging op

De Senaat stemde op 13 april weliswaar in met de kieswet, maar de senatoren stelden wel zestig amendementen voor. Volgens de speciale afgevaardigde van de Verenigde Naties, Carolyn McAskie, kon dit tot vertraging van de verkiezingen leiden.

Vluchtelingen wijken wegens intimidatie uit naar Rwanda

Duizenden Tutsi's waren sinds december 2004 naar Rwanda gevlucht omdat ze bang waren voor de Hutu-militieleden van de FDD. Deze zouden hen hebben geïntimideerd en gedwongen hebben tijdens de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen op de FDD te stemmen. De 75-jarige Thomas Sebashaka vertelde op 14 april dat de Tutsi's geslagen waren en dat ex-FDD'ers een jongen hadden doodgeslagen. Vluchtelingen vreesden dat de verkiezingen gepaard zouden gaan met een opleving van het etnisch geweld. Volgens een vluchteling van Hutu-afkomst, Antoine Itangishaka, werden ook Hutu's met geweld gedwongen op de FDD te stemmen. De woordvoerder van de FDD, Karenga Ramadhani, ontkende de aantijgingen en zei dat mensen op de vlucht waren voor de hongersnood in het noorden van Burundi.

Mandaat voor interim-regering Ndayizeye verlengd

Regionale regeringsleiders uit Burundi verlengden op 22 april in Oeganda het mandaat van de interim-regering tot 26 augustus 2005. De planning van de verkiezingen was verschoven naar 4 juli en uiterlijk op de genoemde 26 augustus moest de nieuwe president zijn gekozen en ingehuldigd.

Voormalige guerrillabeweging dreigt uit regering te stappen

De voormalige strijdkrachten van de FDD verklaarden op 26 april de coalitieregering van president Ndayizeye voorlopig te zullen boycotten. Woordvoerder Karenga Ramadhani beweerde dat het staatshoofd zich niet aan het vredesakkoord hield. Er was onder meer onenigheid gerezen over de opvolging van de in maart overleden minister van Binnenlandse zaken, Simon Nyandwi. De kandidaat die de FDD vervolgens had voorgedragen, was door president Ndayizeye afgewezen omdat dit een Tutsi was, terwijl volgens de grondwet 60 procent van de kabinetsleden van Hutu-afkomst moest zijn. Om een kabinetscrisis te bezweren mocht de FDD opnieuw drie kandidaten voordragen waaruit de president de nieuwe minister zou kiezen.
Na onderhandelingen in Zuid-Afrika werden president Ndayizeye en de leider van de FDD, Pierre Nkurunziza, die tevens minister van Goed bestuur was, het op 11 mei eens over de benoeming van Jean-Marie Ngendahayo tot minister van Binnenlandse zaken. Ngendahayo was lid van de Nationale Raad voor de Verdediging van de Democratie (CNDD-FDD).

Overeenkomst met de FNL

Tijdens onderhandelingen in de Tanzaniaanse hoofdstad Dar es Salaam bereikten president Ndayizeye en de leider van de FNL, Agathon Rwasa, op 15 mei overeenstemming over een wapenstilstand.
Op 25 mei werd het staakt-het-vuren echter alweer geschonden nadat leden van de FNL een nacht lang met mortiervuur de hoofdstad Bujumbura hadden bestookt. Het Burundese leger liet weten de aanvallen op de FNL voort te zullen zetten, met als doel het laatste guerrillabolwerk op te rollen. Een regeringswoordvoerder beweerde dat de vredesonderhandelingen met de organisatie niettemin zouden doorgaan.
Drie weken later werden de gesprekken tussen de regering en de FNL toch geschorst. Aan het uitstel waren zes dagen van besprekingen voorafgegaan over de schending van de wapenstilstand. Buitenlandse bemiddelaars bleven echter optimistisch over het bereiken van een vredesakkoord omdat geen van beide partijen de onderhandelingen definitief had willen afbreken.

Zege voor FDD in gemeenteraadsverkiezingen

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in Burundi van 9 juni behaalden de Strijdkrachten voor de Verdediging van de Democratie (FDD) 55 procent van de stemmen, hetgeen goed was voor de winst in 1.781 van de 3.225 gemeenten. Als tweede eindigde het Front voor Democratie in Burundi (Frodebu) van president Ndayizeye, dat in 822 gemeenten als eerste uit de bus kwam. De Unie voor de Nationale Vooruitgang (Uprona) behaalde de overwinning in 260 gemeenten, en als vierde eindigde de CNDD – een splintergroep van de FDD – met winst in 134 gemeenten.
De woordvoerder van Ndayizeye's Frodebu, Jean-Dédieu Mutabazi, verklaarde dat zijn

partij de resultaten voor de rechter zou aanvechten omdat de FDD kiezers zou hebben geronseld en geïntimideerd. Politieke waarnemers van de Universiteit van Burundi zeiden echter dat de uitslag geen verrassing was omdat de FDD enorm populair was onder burgers in de leeftijdsgroep van 20 tot 35 jaar.

Verkiezingsresultaten bevestigd

De Onafhankelijke Nationale Kiescommissie (CENI) maakte op 24 juni officieel de eindresultaten van de gemeenteraadsverkiezingen bekend. De CENI onderstreepte de winst van de FDD, die samen met de CNDD ruim 57 procent van de stemmen had behaald. De opkomst was ruim 80 procent. De gekozen gemeenteraadsleden zouden op 29 juli de leden van de Senaat kiezen.

Leger doodt vijftien guerrillastrijders

De woordvoerder van het Burundese leger, Adolphe Manirakiza, maakte op 30 juni bekend dat het leger in een offensief tegen de FNL vijftien guerrillastrijders had gedood en honderd rebellen gevangen had genomen. Manirakiza beweerde dat de rebellen van zins waren de parlementsverkiezingen te verstoren. De meeste gevangenen waren kinderen en studenten die de FNL in de laatste weken van juni had geronseld. Eerder had het leger bekend gemaakt dat in de week van 16 juni minstens zeven mensen waren omgekomen bij aanvallen van de opstandelingen op de hoofdstad Bujumbura.

Regering stemt in met Waarheidscommissie

De regering van president Ndayizeye stemde op 16 juni 2005 in met het voorstel van de Verenigde Naties voor de oprichting van een Waarheidscommissie die de gewelddadigheden tijdens de decennia durende etnische conflicten zou onderzoeken. Zodra de Veiligheidsraad zijn fiat gaf, werd de commissie in het leven geroepen.

Verkiezingen luiden nieuw tijdperk in

Leger arresteert kindsoldaten van rebellen

Het leger van Burundi maakte op 1 juli 2005 bekend dat het in twee weken tijd ongeveer honderd kindsoldaten tussen 10 en 15 jaar oud had gearresteerd. Ze waren in dienst van de enige nog actieve rebellenbeweging, de Nationale Bevrijdingstroepen (FNL). Sommige kindsoldaten waren opgepakt toen ze vanuit de Democratische Republiek Kongo, waar ze een militaire training hadden gekregen, Burundi binnenkwamen. Ze zouden tot taak hebben de verkiezingen van 4 juli te verstoren.

Ex-rebellen winnen verkiezingen

De voormalige Hutu-rebellengroep Strijdkrachten voor de Verdediging van de Democratie (FDD) bleek op 6 juli de parlementsverkiezingen te hebben gewonnen. De politieke tak van de FDD, de Nationale Raad (CNDD), gezamenlijk aangeduid als CNDD-FDD, won 58 procent. De partij van president Domitien Ndayizeye, Frodebu, werd tweede met 22 procent. Als derde eindigde de partij van de Tutsi-minderheid, Uprona, met 7 procent.
De opkomst bij de rustig verlopen verkiezingen was 65 procent. Carolyn McAskie, hoofd van de Operatie van de Verenigde Naties in Burundi (ONUB), noemde de opkomst en de verkiezingen 'acceptabel'. Ook andere internationale waarnemers hadden lof voor het vreedzame verloop van het verkiezingsproces.
Volgens correspondent Rob Walker van de *BBC* brachten deze verkiezingen een fundamentele machtsverschuiving teweeg. Voorheen was de staat altijd gecontroleerd door de minderheid van Tutsi's. Nu werd de macht in de Nationale Assemblee, waar 40 van de 100 zetels voor de Tutsi's waren en 60 voor de Hutu's, gedeeld.

Uitslag parlementsverkiezingen Burundi
(4 juli 2005)
opkomst 65 procent

partij	zetels
Nationale Raad/Strijdkrachten voor de Verdediging van de Democratie (CNDD-FDD)	59
Front voor Democratie in Burundi (Frodebu)	24
Unie voor Nationale Vooruitgang (Uprona)	10
overige partijen	7

Tutsi's erkennen verkiezingsuitslag

De belangrijkste partij van de Tutsi's, Uprona, die dertig jaar lang de macht had uitgeoefend, bevestigde een dag later dat de voormalige Hutu-rebellen de verkiezingen hadden gewonnen. Ook president Domitien Ndayizeye, wiens vooral door Hutu gesteunde partij Frodebu als tweede was geëindigd, accepteerde de uitslag.
De Afrikaanse Unie prees Burundi als een voorbeeld van democratie voor andere Afrikaanse landen. Ook de Europese Unie noemde de verkiezingen een succes. Alleen enkele dissidenten van Uprona verwierpen de verkiezingsuitslag. De belangrijkste uitdaging voor de nieuwe regering was om de enige rebellengroep die de wapens niet had neergelegd, de FNL, in het vredesproces te betrekken.

Invloed oud-rebellen groeit op politiek niveau

Ex-hoofd rebellen kandidaat voor presidentschap

Op 11 juli 2005 accepteerde Pierre Nkurunziza dat hij bij de presidentsverkiezingen in augustus kandidaat zou zijn voor de Nationale Raad/Strijdkrachten voor de Verdediging van de Democratie (CNDD-FDD). De overgangsgrondwet bepaalde dat het volgende staatshoofd gekozen werd door de leden van de Nationale Assemblee en de Senaat. De senatoren op hun beurt zouden gekozen worden door de leden van de gemeenteraden. Die waren in juni gewonnen door de CNDD-FDD.

Op 30 juli kozen de gemeenteraadsleden van zeventien steden de leden van de senaat. Elk gemeenteraadslid mocht twee senatoren kiezen, een Hutu en een Tutsi. Voor de 34 senaatszetels waren 119 kandidaten.

Voormalig rebellenleider Nkurunziza wordt president

De voormalige rebellenleider Pierre Nkurunziza (41) werd op 19 augustus tot president gekozen. Hij was de enige kandidaat en kreeg 151 van de 162 stemmen. Nkurunziza was de eerste democratisch gekozen president sinds het uitbreken van de burgeroorlog in 1993. Hij was zijn loopbaan begonnen als onderwijzer.
Een week later werd de nieuwe president officieel beëdigd. Daarmee kwam er definitief een einde aan de twaalfjarige burgeroorlog die 300.000 slachtoffers had gemaakt.

Aanvallen door rebellen

Op 13 juli 2005 vielen er minstens zes doden bij acties van de laatste rebellengroep in Burundi, de Nationale Bevrijdingstroepen (FNL). Volgens het leger waren sinds de verkiezingen van twee weken eerder bij geweld van de rebellen minstens 45 mensen gedood. In mei hadden FNL-leider Agathon Rwasa en de vertrekkende president Domitien Ndayizeye een staakt-het-vuren gesloten, maar de confrontaties tussen leger en rebellen waren doorgegaan.
Op 17 augustus vielen de FNL voor het eerst sinds 1993 in het noorden van het land een legerpost aan.

Onafhankelijk radiostation in Burundi nog altijd uit de lucht

Radio Publique Africaine (RPA) was op 27 juli 2005, zes dagen nadat de nationale communicatie-raad het verbod op het maken van programma's had opgeheven, nog steeds niet in de lucht. De directeur van RPA, Alexis Sinduhije, legde uit dat hij de raad niet erkende en daarom de uitzendingen niet had hervat. Volgens hem kon alleen de president de ban ongedaan maken.

Het hoofd van de raad, Jean-Pierre Manda, legde op dezelfde dag zijn functie neer om geruchten te ontkrachten dat hij een persoonlijke vete had uitvochten toen hij op 15 juli de sluiting van RPA had bevolen. Dit zou zijn gebeurd vanwege partijdige verslaggeving in de aanloop naar de verkiezingen.

Nieuwe regering gepresenteerd

President Pierre Nkurunziza presenteerde op 31 augustus 2005 de nieuwe regering van Burundi. De twintig ministers waren op een uitzondering na allemaal nieuwkomers. Het waren elf Hutu's en negen Tutsi's, conform de afgesproken 60 procent – 40 procentverdeling. De Tutsi's kregen enkele van de belangrijkste posten, waaronder die van Nationale defensie. In de regeringsploeg zaten zeven vrouwen, eveneens conform de nieuwe grondwet die voorschreef dat minstens 30 procent van het personeel op alle niveaus bij de overheid vrouwen moest zijn. Onder de posten voor vrouwen waren die van Justitie, Handel en Industrie en Externe relaties.
De partij van Nkurunziza, CNDD-FDD, kreeg twaalf ministeries waaronder dat van Binnenlandse zaken en Openbare veiligheid.
Drie ministers waren leden van de partij van de voormalige president Domitien Ndayizeye, Frodebu. Dat waren de minister van Landbouw en Veeteelt, de minister van Openbare gezondheid en de minister van Landmanagement, Milieu en Toerisme.
Ook de andere vier partijen leverden een minister.

Samenstelling van de regering van Burundi
(31 augustus 2005)

President
Pierre NKURUNZIZA

Ministers:
Aids-bestrijding
Dr Triphonie NKURUNZIZA (PARENA)
Goed bestuur en algemeen toezicht op lokaal en staatsbestuur
Joseph NTAKIRUTIMANA (CNDD-FDD)
Binnenlandse zaken en Openbare veiligheid
Salvator Ntacobamaze (CNDD-FDD)
Energie en Mijnbouw
Herman TUYAGA (CNDD-FDD)
Externe relaties en Internationale samenwerking
Antoinette BATUMUBWIRA (CNDD-FDD)
Financiën
Dieudonne NGOWENUBUSA (CNDD-FDD)
Handel en Industrie
Denise SINANKWA (CNDD-FDD)
Informatie, Communicatie en Parlementaire relaties
Karenga RAMADHANI (CNDD-FDD)
Jeugd en Sport
Jean-Jacques NYENIMIGABO (CNDD-FDD)
Justitie
Clotilde NIRAGIRA (CNDD-FDD)
Landbouw en Veeteelt
Elie BUZOYA (FRODEBU)
Landmanagement, Milieu en Toerisme
Odette KAYITESI (FRODEBU)
Nationaal onderwijs en Cultuur
Saidi KIBEYA (CNDD-FDD)
Nationale defensie en Oud-strijders
Maj-Gen Germain NIUYOYANKANA (onafhankelijk)
Nationale solidariteit, Mensenrechten en Vrouwenzaken
Francoise NGENDAHAYO (INKINZO)
Ontwikkeling, Planning and Nationale reconstructie
Marie GORETH NIZIGAMA (UPRONA)
Openbare diensten en Sociale zekerheid
Juvenal NGOWENUBUSA (MRC)
Openbare gezondheidszorg
Dr Barnabe BONIMPA (FRODEBU)
Openbare werken en installaties
Potame NIZIGIRE (CNDD-FDD)
Transport, Post en Telecommunicatie
Jean BIGIRIMANA (CNDD-FDD)

Nkurunziza had zes ministersposten geschrapt. De enige oudgediende was Francoise Ngendahayo, die minister van Nationale solidariteit, Mensenrechten en Vrouwenzaken werd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Scholen weer open, universiteit blijft dicht

Op 29 juli 2005 gingen in Burundi de scholen weer open na een staking van een maand door leraren van het basis- en middelbaar onderwijs. Onderwijspersoneel van de universiteit ging echter niet aan het werk. Men eiste betaling van achterstallig salaris over drie jaar en bovendien uitbetaling van overwerk. Minister van Onderwijs Cyrille Hicintuka beloofde een commissie in te stellen om de eisen te onderzoeken, maar de lectoren namen daar geen genoegen mee.
Van de 27.000 leraren uit het middelbaar onderwijs hadden er 21.500 geld ontvangen.

JUSTITIE

Doodstraf voor moordenaars van Kassy Manlan

De rechtbank in de hoofdstad van Burundi, Bujumbura, sprak op 5 mei 2005 de doodstraf uit tegen vier vooraanstaande autoriteiten wegens hun aandeel in de moord op Kassy Manlan. Het stoffelijk overschot van deze medewerker van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) was in november 2001 aan de oever van het Tanganyikameer gevonden. De ter dood veroordeelden waren het hoofd van de politie, Émile Manisha, de vice-directeur van de Veiligheidsdienst, Gérard Ntunzwenayo, het hoofd van de Veiligheidsdienst van Bujumbura, Japhet Ndayegamiye en legerkapitein Aloys Bizimana. Drie andere medeplichtigen kregen levenslang en twee anderen twintig jaar gevangenisstraf. Het brein achter de moord was volgens de advocaat Bernard Mainguin oud-president Pierre Buyoya.

GEZONDHEID EN ZORG

Solidariteitsbelasting in Burundi voor slachtoffers hongersnood

De regering van president Ndayizeye intro-

duceerde op 13 januari 2005 een solidariteitsbelasting die bedoeld was om de ergste hongersnood te ledigen van bijna een miljoen mensen in de noordoostelijke provincies van Muyinga en Kirundo. Honderd mensen waren daar recentelijk al van de honger gestorven.

MILITAIRE ZAKEN

Samenwerking met Belgisch leger

Tijdens het bezoek van de Belgische minister van Defensie André Flahaut aan de hoofdstad Bujumbura tekende zijn Burundese ambtsgenoot Vincent Niyungeko op 30 maart 2005 een samenwerkingsovereenkomst met het Belgische leger. Burundese legerofficieren zouden aan de Belgische Koninklijke Militaire Academie getraind worden en de Belgische regering zou op korte termijn legerinstructeurs naar Burundi sturen.

In 1972 werd de militaire samenwerking met Burundi door België verbroken nadat bekend werd dat het door Tutsi's geleide Burundese leger verantwoordelijk was voor de etnische bloedbaden van dat jaar.

BUITENLANDSE ZAKEN

Zuid-Afrika houdt vredestroepen in Burundi

De regering van Zuid-Afrika maakte op 28 april 2005 bekend dat zij het mandaat van de vredestroepen in Burundi zou verlengen tot en met maart 2006. Het was niet bekend om hoeveel manschappen het precies ging.

Burundi, Rwanda en VN tekenen overeenkomst terugkeer vluchtelingen

Burundi, Rwanda en de Vluchtelingenorganisatie van de VN (UNHCR) in Rwanda ondertekenden op 19 augustus 2005 een overeenkomst over de vrijwillige terugkeer van gevluchte Burundese burgers. In het verleden waren beide landen bekritiseerd voor de gedwongen repatriëring van vluchtelingen. De UNHCR zou een konvooi per week gaan organiseren voor minstens 500 vluchtelingen die vrijwillig hadden besloten terug te gaan. Er waren ongeveer 7.000 Burundese vluchtelingen in Rwanda.

(Vorige berichten pagina 51/3 - 2005)

GAMBIA

BINNENLAND

Vrije pers onder druk

Journalisten gedood

Een journalist werd op 6 januari 2005 in Gambia gedood bij een aanslag. Drie weken eerder was ook de vooraanstaande journalist Deida Hydara vermoord. Hij was een uitgesproken tegenstander van het regime en had zich gekeerd tegen nieuwe wetten die de persvrijheid verder inperkten. De in Frankrijk gevestigde internationale journalistenorganisatie Journalisten zonder Grenzen (RsF) pleitte voor een onafhankelijk onderzoek naar de aanslagen. Minister van Binnenlandse zaken Amadou Janneh zei dat hij geen verband zag tussen de perswetten en de moorden.

Media woedend over aanscherping perswetten

De media reageerden op 10 maart woedend op twee nieuwe perswetten die in het geheim ondertekend zouden zijn door president Yahya Jammeh. De wetsontwerpen waren in december in het parlement besproken, maar hadden internationaal kritiek uitgelokt. Ze werden alom gezien als een poging om de pers in de aanloop naar de verkiezingen volgend jaar, monddood te maken.

RsF hekelde het stilzwijgen van andere Afrikaanse landen en Europa over deze wetten die volgens de organisatie Gambia tot een van de meest personvriendelijke landen ter wereld maakten.

Oppositie verenigt zich

De vijf belangrijkste oppositiepartijen van Gambia kwamen op 18 januari 2005 overeen in een coalitie plaats te nemen voor de komende presidentsverkiezingen. Door de samenwerking hoopte men president Yahya Jammeh te verslaan. Die was in 1994 door een coup aan de macht gekomen en had in 2001 de verkiezingen gewonnen.

President in actie tegen corruptie

De Gambiaanse president Yahya Jammeh ontsloeg op 3 maart 2005 drie ministers plus een aantal ambtenaren in een anticorruptie actie. De ontslagen ministers bezaten elk verschillende huizen en auto's die ze onmogelijk van hun salaris hadden kunnen aanschaffen. Het ging om de minister van Economie en Financiën, Musa Bala Gaye, de minister van Gezondheid en Sociaal welzijn, Ynkuba Kassama, en minister van Landbouw Suleyman Seith Mboop. De eerste twee werden respectievelijk opgevolgd door Margaret Keita en Alhadji Tamsir Mbowe. De president nam zelf de verantwoordelijkheid voor Landbouw over.

Nieuwe ontslagen in anticorruptie actie

Drie weken later ontsloeg de president opnieuw twee ministers en zeventien ambtenaren wegens corruptie. Het waren deze keer minister van Justitie Sheikh Tijan Hydara en minister van Lokaal bestuur Malafi Jarju. De president verklaarde dat nog meer maatregelen zouden volgen.

Internationale donoren oefenden druk uit op Afrikaanse landen om de corruptie aan te pakken. Gambia was een van de armste landen met 1,4 miljoen mensen die rond moesten zien te komen van minder dan 1 dollar (ongeveer 80 eurocent) per dag. Volgens Transparency International was corruptie wijdverbreid in het land. Het IMF klaagde dat Gambia onvoldoende inzicht gaf in de overheidsfinanciën.

De nieuwe minister van Justitie werd Openbaar aanklager Raymond Sock, en de nieuwe minister van Lokaal bestuur werd Ismaia Sambou. Tegelijkertijd verschoof de president zijn minister van Buitenlandse zaken Sidi Morro Sanneh naar de post van Handel en Industrie.

President ontslaat voorzitter verkiezingscommissie

Het hoofd en twee hoge medewerkers van de onafhankelijke kiescommissie werden op 9 juli 2005 door president Yahya Jammeh ontslagen op beschuldiging dat zij de verkiezingen slecht voorbereidden en de oppositie zouden bevoordelen. Jammeh benoemde Ndondi Samba Zakaria Njie, een gepensioneerde lector, als de nieuwe voorzitter. In 2000 had de president ook het vorige hoofd van de kiescommissie, de Anglicaanse bisschop Solomon Tilewa Johnson,

ontslagen nadat die de regering voor het gerecht had gedaagd vanwege het uitstellen van het maken van kieswetten.

GEZONDHEID EN ZORG

Vaccinatie succes

Een vaccinatieprogramma gedurende vijf jaar in het westen van Gambia tegen de ziekte hib – de belangrijkste oorzaak van meningitis en pneumonie – bleek een succes. Dat zeiden wetenschappers op 29 juni 2005 in het Engelse tijdschrift *The Lancet* en men verwachtte dat het succes elders herhaald kon worden. De onderzoekers noemden de goede resultaten opmerkelijk omdat de inentingen vaak laat waren gegeven en bijna eenderde van de kinderen niet de volledige vaccinatie had ontvangen.

Hib is de aanduiding voor een ziekte veroorzaakt door de bacterie haemophilus influenzae – type b. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) schatte dat ongeveer 3 miljoen kinderen ieder jaar met hib geïnfecteerd raakten, met de dood of blijvende invaliditeit tot gevolg.

(Vorige berichten pagina 760/1 - 2004)

GHANA

BINNENLAND

President wint verkiezingen in Ghana

President John Kufuor van de Nieuwe Patriottische Partij (NPP) won de presidentsverkiezingen van 7 december 2004. Hij kreeg 53,4 procent van de stemmen. Kufuor kon daarmee beginnen aan een tweede ambtstermijn van vier jaar. Zijn belangrijkste rivaal, John Mills van het Nationaal Democratisch Congres (NDC), behaalde 43,7 procent.
Ook bij de verkiezingen voor de 230 parlementszetels diezelfde dag behaalde de partij van de president de meerderheid.

Uitslag presidentsverkiezingen Ghana
(7 december 2004)

kandidaat	percentage
John Agyekum Kufuor (Nieuwe Patriottische Partij - NPP)	53,4
John Evans Atta Mills (Nationaal Democratisch Congres - NDC)	43,7
Edward Mahama (Nationale Volksconventie - PNC)	1,9
George Aggudey (Conventie van de Volkspartij - CPP)	0,9

Uitslag parlementsverkiezingen Ghana
(7 december 2004)

partij	zetels
Nieuwe Patriottische Partij (NPP)	128
Nationaal Democratisch Congres (NDC)	94
Grote Coalitie	4
- Nationale Volksconventie (PNC)	
- Grote Geconsolideerde Volkspartij (GCPP)	
- Elke Ghanees Overal Wonend (EGLE)	
Conventie van de Volkspartij (CPP)	3

Samenstelling regering Ghana (11 januari 2005)

Op 11 januari 2005 stelde president John Kufuor een nieuw kabinet aan. Het parlement moest daar nog mee instemmen.

President
John KUFUOR

Ministers:
Beroepsbevolking, Jeugd en Werkgelegenheid
Joseph K. ADDA
Binnenland
Papa OWUSU-ANKOMAH
Buitenlandse zaken
Nana Addo DANKWAH AKUFO-ADDO
Communicatie
Albert KAN-DAPAAH
Defensie
Kwame ADDO-KUFUOR
Energie
Mike OCQUAYE
Financiën en Economische planning
Kwadwo BAAH-WIREDU
Gezondheidszorg
Courage QUASHIGAH
Handel en Industrie
Alan KYEREMANTEN
Havens en Spoorwegen
Christopher AMEYAW-AKUMFI
Informatie
Dan BOTWE
Justitie en Openbaar aanklager
Ayikwei OTOO
Land, Bosbouw en Mijnbouw
Dominic FOBIH
Lokaal bestuur en Plattelandszaken
Charles BINTIM
Onderwijs en Sport
Yaw OSAFO-MAAFO
Ontwikkeling privé-sector en Speciale initiatieven van de president (PSI)
Kwamena BARTELS
Parlementszaken
Felix OWUSU-AGYAPONG
Publieke sector, Hervormingen en Nationaal institutioneel vernieuwingsprogramma (NIRP)
J.H. MENSAH
Toerisme en Modernisering hoofdstad
Jake OBETSEBI-LAMPTEY
Visserij
Gladys ASMAH
Voedsel en Landbouw
Ernest KWEKU DEBRA
Vrouwen en kinderen
Hajia ALIMA MAHAMA
Wegtransport
Richard ANANE
Werk en Huisvesting
Hackman OWUSU-AGYEMANG

Regionale ministers:
Ashanti regio
S.K. BOAFO
Boven-Oostelijke regio
Boniface GAMBILA
Boven-Westelijke regio
Ambrose DERY
Centrale regio
Issac ADUMASI
Groot Accra
I.C. QUAYE
Noordelijke regio
Boniface SADIQUE
Oostelijke regio
Yaw BARIMAH
Volta regio
Kofi DZAMESI
Westelijke regio
Joseph AIDOO

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kinderen bevrijd van kinderarbeid

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) maakte op 15 februari 2005 bekend dat 114 aan vissers verkochte Ghanese kinderen bevrijd waren en met hun families herenigd zouden worden. Het was de zesde groep kinderen die sinds 2002 bevrijd was met een hulpprogramma dat gefinancierd werd door de Verenigde Staten. In totaal betrof het 544 kinderen.

Vissers aan het Volta-meer van Ghana betaalden tot 150 euro voor een kind omdat die met hun kleine vingers geschikt waren voor het werken met visnetten. De IOM had de steun van stamoudsten gekregen voor het vrij krijgen van de kinderen.

Ghana

Gematigd protest tegen verhoging olieprijzen

Op 4 maart 2005 bleek dat er in Ghana wel protest was tegen de verhoging van de olieprijzen met 50 procent, maar stakingen waren uitgebleven. De oude prijs voor benzine was 1,92 euro voor een gallon (ongeveer 4 liter), maar sinds 18 februari kostte dezelfde hoeveelheid 2,87 euro. De overheid had met statistieken laten zien dat ook na de verhoging de olieprijs in Ghana na Nigeria de laagste was in vergelijking met de andere omringende landen. De extra opbrengsten van de duurdere olie zouden naar de gezondheidssector en het onderwijs gaan. De oppositie was het eens met de prijsstijging, maar wilde wel een geleidelijke verhoging. De vrees was dat door de stijging van de olieprijs ook andere prijzen omhoog zouden gaan waardoor de inflatie zou toenemen.

JUSTITIE

Ghana rolt Chinese bende mensensmokkelaars op

De immigratieautoriteiten maakten op 23 februari 2005 bekend dat een Chinese bende mensensmokkelaars was opgerold. Ze gebruikten Ghana als doorvoerland voor illegalen op weg naar Europa en de Verenigde Staten. In 2004 had Ghana honderd Chinezen gerepatrieerd die het slachtoffer waren van mensensmokkelaars. De grote groep Chinezen die in het land woonde, was vooral actief in het hotelwezen.

GEZONDHEID EN ZORG

Veel Ghanese artsen trekken naar Groot-Brittannië

Ghana kampte met een tekort aan artsen en ander medisch personeel zodat ziekenhuizen afdelingen moesten sluiten. Dat berichtte de *BBC* op 1 juli 2005. Tweederde van het personeel verliet Ghana binnen drie jaar na het afronden van de studie en de meeste Ghanezen kozen voor een beter betaalde baan in de Britse gezondheidszorg, aldus het nieuwsmedium. In Groot-Brittannië had men wel een code ingesteld die het verbood om personeel uit arme landen te werven, maar volgens critici maakte dat in de praktijk weinig verschil. De hogere salarissen en betere werkomstandigheden zorgden voor een aanzuigende werking op medici uit de Derde Wereld.

Ghana begint lokale productie aidsmedicijnen

Het in Accra gevestigde farmaceutische bedrijf DanAdams begon op 31 augustus 2005 met de productie van medicijnen tegen aids. DanAdams was een joint venture van Danpong Pharmaceuticals uit Ghana en Adams Pharmaceuticals uit China. De Ghanese wet bepaalde dat alleen de overheid de medicijnen mocht kopen voor verstrekking aan aidspatiënten. Dit om de kwaliteit te kunnen garanderen.
Ghana gaf ongeveer 5,2 miljoen euro uit aan de verspreiding van aidsremmers onder 2.600 patiënten. Met de eigenhandig geproduceerde medicijnen zouden de kosten van de medicijnen met 45 procent dalen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Honderden vluchtelingen uit Darfur naar Ghana

Honderden vluchtelingen uit Darfur (Soedan) waren in Ghana aangekomen om asiel aan te vragen na een tocht van 3.000 kilometer over vijf internationale grenzen. Ze kwamen op 15 april 2005 in het nieuws toen een groep van 180 van hen voor korte tijd een kantoor in aanbouw bezette in een buitenwijk van Accra. Ze zeiden dat ze thuis alles verloren hadden en op andere plaatsen niet welkom waren. Ook hadden ze gehoord dat Ghana een vreedzaam land was. De UNHCR, de Vluchtelingenorganisatie van de VN, bracht de Soedanezen over naar het Ussher Fort aan de kust dat tot 1993 dienst deed als gevangenis. Daar moesten ze van de Ghanese overheid blijven tot hun aanvragen afgehandeld waren.
De meeste vluchtelingen uit Darfur verbleven in Tsjaad – ongeveer 193.000. Het leven in de vluchtelingenkampen daar was echter moeilijk. Volgens de UNHCR bood Ghana onderdak aan ongeveer 48.000 vluchtelingen, grotendeels uit Liberia. Sinds daar in augustus 2003 een einde kwam aan veertien jaar burgeroorlog, waren veel Liberianen terug naar huis gegaan.

Vluchtelingen uit Togo hoeven niet naar kampen

De Ghanese autoriteiten zeiden op 26 mei 2005 dat er voldoende ruimte in huizen en overheidsgebouwen was om 15.000 vluchtelingen uit Togo op te vangen. Aparte kampen waren daarom niet nodig. De mensen waren uit Togo gevlucht nadat de zoon van Gnassingbe Eyadema, Faure Gnassingbe Eyadema, tot winnaar was uitgeroepen van de verkiezingen van 24 april. Volgens de oppositie was er met de uitslag geknoeid. Ook zouden er bij ongeregeldheden meer dan honderd mensen zijn omgekomen. Mensenrechtenorganisaties vertelden dat veiligheidstroepen jacht maakten op leden van de oppositie. Van de 33.000 mensen die Togo ontvlucht waren, hadden er zich ruim 15.000 geregistreerd in Ghana. Veel van hen leefden bij familieleden. Benin, het andere buurland van Togo, had om 4,3 miljoen euro gevraagd voor de opvang van 20.000 vluchtelingen.

(Vorige berichten pagina 761/2 - 2004)

Ivoorkust

IVOORKUST

BINNENLAND

Moezaam verloop van vredesproces in Ivoorkust

VN-Veiligheidsraad verscherpt wapenembargo

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (VN) besloot op 2 februari 2005 unaniem het wapenembargo tegen Ivoorkunst aan te scherpen. Regering en rebellen moesten binnen 45 dagen met een inventaris komen van hun wapenbezit. De lijsten waren nodig om een ontwapeningsprogramma te starten. De resolutie gaf de 10.000 vredehandhavers van de VN en de Franse in Ivoorkust gelegerde troepen het recht om ladingen te doorzoeken op wapens.
Het noorden van het land stond onder controle van rebellen en in het zuiden had de regering de macht. Het wapenembargo was door de Veiligheidsraad in november 2004 ingesteld nadat regeringsvliegtuigen bombardementen hadden uitgevoerd op bases van de rebellen, waarmee een einde kwam aan een wapenstilstand van januari 2003. Afgesproken was dat de ontwapening half januari 2005 moest beginnen, maar er was geen wapen ingeleverd.
De negen ministers uit rebellenkringen weigerden al drie maanden deel te nemen

aan het regeringsoverleg omdat hun veiligheid niet gegarandeerd zou zijn in Abidjan. Ze wilden daarom hun eigen veiligheidsmensen meenemen, maar dat was voor president Laurent Gbagbo onacceptabel.

'Het vredesproces is over'

De rebellen lieten op 1 maart weten dat het vredesproces dood en begraven was na aanvallen op hun posities door milities die volgens de rebellen gelieerd waren aan de regering. De regering ontkende dit en zei dat het om burgers ging die de rebellen zat waren. De VN-troepen arresteerden 68 mensen en namen wapens in beslag in de westelijke regio waar cacao werd verbouwd.

Nieuw staakt-het-vuren

Regering en rebellen kwamen op 6 april een staakt-het-vuren overeen na vier dagen overleg in Zuid-Afrika onder leiding van president Mbeki. De overeenkomst hield ook in dat beide partijen beaamden dat de burgeroorlog voorbij was. De rebellen verplichten zich mee te werken aan een ontwapeningsprogramma en aan het ontbinden van de milities, waarmee een week later zou worden begonnen. Het was voor het eerst sinds juli 2004 dat alle belangrijke politieke figuren van Ivoorkust, namelijk president Laurent Gbagbo, voormalig staatshoofd Henri Konan-Bedie, oppositieleider Alassane Ouattara en rebellenchef Guillaume Soro, bij elkaar kwamen.

Rebellen in het kabinet

Op 15 april namen twee ministers gelieerd aan de rebellen hun plaats in het kabinet weer in na een afwezigheid van vijf maanden. Deze stap was onderdeel van de eerder die maand gesloten overeenkomst. Ook twee andere punten van het akkoord werden uitgevoerd. Zo mocht oppositiekandidaat Alassane Ouattara meedoen aan de verkiezingen in oktober. Dat was een eis geweest van de rebellen. Eerder was hij uitgesloten omdat zijn ouders niet uit Ivoorkust zouden komen. Verder waren de besprekingen over de ontwapening begonnen, al was er nog geen vooruitgang geboekt.

Zware wapens teruggetrokken

Bijna een week later begonnen het regeringsleger en de rebellen met de terugtrekking van zware wapens uit de frontlijn. Dat werd gezien als een signaal dat beide partijen geen nieuwe aanvallen meer wilden uitvoeren.

VN verlengt missie in Ivoorkust

De Verenigde Naties stemde begin mei voor verlenging met een maand van de VN-missie in Ivoorkust, terwijl de Veiligheidsraad de omvang en het mandaat van de missie aanpaste. VN secretaris-generaal Kofi Annan had opgeroepen om de missie van 10.000 manschappen, 6.000 VN-soldaten en 4.000 Fransen, met nog eens duizend militairen uit te breiden om de bufferzone tussen het noorden en het zuiden beter te kunnen bewaken.

Oppositie gaat samen

De oppositiepartijen sloten een overeenkomst tot samenwerking voor de verkiezingen van oktober, zo werd op 18 mei bekend. Ze kwamen in eerste instantie niet met één kandidaat, maar spraken af dat de persoon die in de eerste ronde de meeste steun zou krijgen bij een eventuele tweede ronde de kandidaat van alle partijen zou zijn. Als in de eerste ronde geen van de kandidaten 50 procent of meer van de stemmen zou krijgen, volgde een tweede ronde.
Alassane Ouattara ondertekende dit akkoord namens de Republikeinse Partij (RDR) en ex-president Henri Konan-Bedie voor de voormalige regeringspartij, de Democratische Partij van Ivoorkust (PCDI). Ook twee leiders van de kleinere organisaties UDPCI en de MFA zetten hun handtekening. Eerder waren Ouattara en Konan-Bedie rivalen. Ouattara was voormalig premier en uitgesloten van de vorige verkiezingen omdat zijn ouders niet uit Ivoorkust zouden komen – een regel die door Konan-Bedie was geïntroduceerd.

Doden door nieuw geweld

Het leger meldde op 2 juni dat bij hernieuwde gevechten in het westen van het land minstens 49 mensen waren omgekomen. Het geweld vond plaats bij Duekoue in de cacaoregio, nabij de grens met Liberia. In mei waren er in die regio ook minstens 25 mensen omgekomen bij etnische conflicten. De Dioulas, die moslims waren, leverden strijd met de christelijke Gueres die president Laurent Gbago steunden. De Dioulas waren op de hand van de rebellen.

Overeenkomst over ontwapening

Op 29 juni kwamen beide partijen overeen het proces van ontwapening opnieuw te starten in de aanloop naar de verkiezingen van oktober. De pro-regeringsmilities moesten ontmanteld worden voor 20 augustus en het leger en de rebellen zouden vanaf eind juli ontwapenen. Volgens het akkoord van april had de ontwapening in juni al een feit moeten zijn, maar dat was niet het geval. Verder uitstel van de ontwapening zou echter leiden tot sancties door de Afrikaanse Unie (AU). De nieuw gesloten overeenkomst bevatte ook de afspraak dat er voor half juli een wet moest komen over de oprichting van een onafhankelijke kiescommissie.

Wetten aangenomen

President Laurent Gbagbo voerde op 15 juli per decreet de wettelijke hervormingen door zoals die in de vredesovereenkomst met de rebellen waren afgesproken. Het betrof de nationaliteitskwestie en de installatie van een onafhankelijke kiescommissie.
De rebellen hadden deze hervormingen geëist alvorens te ontwapenen.
De partij van Gbagbo, het Volksfront van Ivoorkust (FPI), had in de Nationale Assemblee de veranderingen geblokkeerd. In april had Gbagbo al gebruik gemaakt van een decreet om oppositieleider Alassane Ouattara toe te laten tot de verkiezingen.

Gevangenen ontsnappen bij aanvallen op politieposten

Bijna 2000 gevangenen ontsnapten eind juli bij aanvallen van gewapende mannen op de gevangenis en op een aantal politieposten in de stad Agboville, 70 km ten noorden van de hoofdstad Abidjan. Bij de aanvallen kwamen minstens vier agenten om. Wie de aanvallers waren, bleef onduidelijk. Twee dagen later meldde het leger dat men de controle over Agboville weer in handen had. De FPI, de partij van president Laurent Gbagbo, beschuldigde de rebellen ervan achter de aanvallen te zitten. Deze ontkenden dit in alle toonaarden.

Rebellen weigeren te ontwapenen

De rebellen kondigden op 1 augustus aan

Ivoorkust

dat ze weigerden te ontwapenen tot de geëiste wettelijke hervormingen volledig waren doorgevoerd. Volgens de opstandelingen weken de op 15 juli ingevoerde hervormingen af van de overeengekomen teksten bij het akkoord in juni. Ze vroegen president Mbeki van Zuid-Afrika om in te grijpen. Van regeringszijde werd gezegd dat men wel klaar was voor de volgende stap in het ontwapeningsproces. Men was zich daar bewust dat de tijd begon te dringen voor de verkiezingen in oktober. Die zouden alleen gehouden kunnen worden indien beide partijen ontwapend hadden en de rebellen hun controle over het noorden zouden hebben opgegeven.

Steun voor ex-president bij verkiezingen

De leiders van de voormalige regeringspartij PDCI benoemden op 5 augustus ex-president Henri Konan-Bedie tot hun kandidaat voor de presidentsverkiezingen van oktober. Hun keuze zou aan de partijleden worden voorgelegd voor goedkeuring. Konan-Bedie was president van 1993 tot 1999 toen hij bij een coup werd afgezet.

Oppositie verwerpt verkiezingen

Eind augustus zeiden de vier grootste oppositiepartijen dat de verkiezingen van oktober niet konden doorgaan. Ze riepen op tot een overgangsregering zonder president Laurent Gbagbo voor twee tot zes maanden omdat het land nog steeds verdeeld was tussen een regeringsdeel in het zuiden, en het noorden onder controle van de rebellen.
De opstandelingen hadden een week eerder de oktoberverkiezingen al verworpen. De milities die president Gbagbo steunden, waren namelijk nog niet ontmanteld. Het gevolg was dat de politieke spanning in Ivoorkust opliep. In dit klimaat had een oud-legerofficier tien dagen eerder gedreigd president Gbago opzij te schuiven als de internationale gemeenschap hem niet tot aftreden zou dwingen.

VN-soldaat afgeranseld en overleden

Op 31 augustus stierf een VN-soldaat uit Marokko na in de stad Bouake, die onder controle stond van de rebellen, aangevallen te zijn met machetes en stokken. De Verenigde Naties lieten weten een onderzoek naar de gebeurtenis te zullen instellen.

Zuid-Afrika gaat door met bemiddeling

Zuid-Afrika zou de rol van bemiddelaar bij het conflict in Ivoorkust voortzetten, zo maakte een woordvoerder van het Zuid-Afrikaanse ministerie van Buitenlandse zaken eind augustus bekend. Eerder had de Zuid-Afrikaanse staatssecretaris Aziz Pahad gezegd dat er een einde zou komen aan de Zuid-Afrikaanse betrokkenheid bij het vredesproces. Volgens de woordvoerder sloeg die uitspraak van de staatssecretaris alleen op een voortgangsrapport over de bemiddeling. De Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki had in 2004 van de AU het mandaat voor bemiddeling gekregen.

NATUUR EN MILIEU

Aantal olifanten sterk verminderd door burgeroorlog

De regering liet op 28 mei 2005 weten de olifanten te willen beschermen. De beesten hadden zwaar geleden onder de burgeroorlog. In 1980 waren er nog ongeveer 3.000 in de bossen nabij de grens met Liberia, maar in 2002 was het aantal gezakt tot minder dan honderd. Of dit cijfer na die tijd nog lager was geworden, was onbekend.

(Vorige berichten pagina 762/3 - 2004)

LIBIË

Libië

BURGER- EN MENSENRECHTEN

AI: 'Door Europa uitgezette immigranten lopen in Libië gevaar'

Amnesty International (AI) publiceerde op 12 april 2005 een nota waarin de mensenrechtenorganisatie de behandeling van vluchtelingen en illegale immigranten in Libië aan de kaak stelde. Aanleiding voor de publicatie was het kort daarna te houden overleg van de ministers van Justitie en Binnenlandse zaken van de Europese Unie (EU) over intensievere samenwerking met Libië bij de bestrijding van illegale immigratie. Dick Oosting, directeur van het EU-kantoor van AI, gaf aan welke gevaren de immigranten liepen: 'Wie Europa uit moet en naar Libië wordt gestuurd, riskeert te worden opgesloten in vernederende omstandigheden en verder te worden uitgezet naar landen waar hij of zij risico loopt op opsluiting of foltering.' Om te concluderen: 'Daarom moeten verwijderingen van "illegale immigranten" naar Libië stopgezet worden. Tot nu toe vinden zulke verwijderingen vanuit Europese landen (...) regelmatig plaats, hoewel ze strijdig kunnen zijn met de verplichtingen van de lidstaten van de EU naar internationaal recht.'
Jaarlijks kwamen zo'n 100.000 immigranten Libië binnen. Van daaruit trachtten zij Europa te bereiken, vooral via Italië en Malta.

HRW: 'Mensenrechtensituatie Libië licht verbeterd'

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) concludeerde op 23 mei 2005, na een drie weken durend bezoek aan Libië, dat er enige verbetering was gekomen in de mensenrechtensituatie. Zo waren de laatste jaren politieke gevangenen vrijgelaten en waren de ministeries van Justitie en Openbare veiligheid van elkaar gescheiden teneinde de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te bevorderen. Maar HRW bleef kritisch over de situatie. Zo hadden gevangenen maar beperkte toegang tot rechtsbijstand op het moment van arrestatie, werd er geweld tegen hen gebruikt en werden bekentenissen in kantoren van politie en veiligheidsdiensten soms via fysieke of psychische intimidatie afgedwongen. Vrijheid van meningsuiting en van vereniging waren volgens HRW beperkt en de organisatie bekritiseerde eveneens dat Libië geen moratorium op de doodstraf had ingesteld.

Politieke gevangenen

Daarnaast had het land nog altijd politieke gevangenen en HRW riep expliciet op twee van de bekendste onder hen onmiddellijk vrij te laten. De ene was Fathi al-Jahmi, die al dertien maanden vastzat in een gevangenis in Tripoli zonder dat een proces tegen hem was begonnen. Hij werd beschuldigd van pogingen de regering omver te werpen, het belasteren van de Libische leider Muammar Gaddafi en het onderhouden van contacten met buitenlandse autoriteiten. Hij was gearresteerd na het afgeven van een interview aan internationale media waarin hij Gaddafi bekritiseerde en opriep tot binnenlandse hervormingen. De andere gevangene wiens vrijlating werd geëist, was internetcolumnist Abdul Rezak al-Mansouri, die sinds januari, na het publiceren van

kritische artikelen over de regering, geen contact met de buitenwereld mocht hebben.

Het was de eerste maal dat HRW Libië bezocht om de mensenrechtensituatie te onderzoeken. De organisatie kreeg gelegenheid te spreken met hoge functionarissen en bezoeken af te leggen aan politiebureaus en gevangenissen. Ook kon zij in afzondering spreken met ongeveer 25 gevangenen, onder wie de twee genoemde.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vooruitgang in betrekkingen met de VS

VS heffen reisbeperkingen Libische diplomaten op

Op 11 februari 2005 bleek uit mededelingen van Richard Boucher, woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken, dat de beperkingen die waren opgelegd aan Libische diplomaten in de VS, waren opgeheven. Tot dan toe mochten diplomaten, ook degenen die werkzaam waren bij de Verenigde Naties, niet meer dan 40 kilometer reizen vanaf hun standplaats in Washington of New York. Boucher voegde er aan toe dat vergelijkbare restricties die in Libië golden voor Amerikaanse diplomaten, eveneens waren opgeheven.

Wantrouwen over relatie met terrorisme

De beslissing van de Libische regering in december 2003 om haar nucleaire, chemische en biologische wapenprogramma te beëindigen, bracht een dooi in de betrekkingen met de Verenigde Staten. Nadat de VS in 2004 het handelsembargo hadden ingetrokken, werden nu ook diplomatieke sancties opgeheven. Intussen bleef er van Amerikaanse zijde enige achterdocht bestaan over de vraag of Libië alle banden uit het verleden met terroristische groeperingen daadwerkelijk verbroken had.

Vertraging in afhandeling compensatie Lockerbie

Het tijdschrift *The Middle East International* berichtte op 13 mei dat Libië eerder die maand het laatste deel van de toegezegde compensatie in verband met de Lockerbie-affaire nog niet wenste uit te betalen. Het land had in augustus 2003, middels een overeenkomst met de VS en Groot-Brittannië, toegezegd tien miljoen dollar (ruim acht miljoen euro) te zullen uitkeren aan de nabestaanden van de 270 mensen die in december 1988 om het leven kwamen toen hun vliegtuig boven het Schotse Lockerbie explodeerde. Aangenomen werd dat de Libische staat medeverantwoordelijk was voor de bomaanslag. Afgesproken was dat Libië vier miljoen zou betalen na opheffing van de VN-sancties tegen het land, nog eens vier miljoen bij intrekking van de Amerikaanse sancties en tenslotte twee miljoen op het moment dat Libië geschrapt zou worden van de Amerikaanse lijst van staten die het terrorisme steunden. Er was intussen acht miljoen uitbetaald, maar met het resterende bedrag wilde Libië nog wachten omdat het nog steeds op de genoemde lijst vermeld werd.

Belangrijke stappen, maar ook vraagtekens

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken had in een rapport van 27 april erkend dat Libië belangrijke stappen had gezet in het samen met andere landen bestrijden van terrorisme. Zo had het in oktober 2004 een belangrijke rol gespeeld in de overdracht aan Algerije van Amar Saifi, leider van de Salafistische Groep voor Strijd en Gebed (GSPC) die met wapens streed op Algerijns grondgebied. Maar, zo voegde het ministerie er aan toe, er bleven vraagtekens over nog overgebleven contacten met groeperingen die door de VS als terroristisch werden beschouwd, zoals de Raad voor Amerikaanse Moslims (AMC). De oprichter daarvan, Abdurahman Alamoudi, had bekend betrokken te zijn bij een complot om kroonprins Abdullah van Saoedi-Arabië te doden. Libië zou daarvan de initiatiefnemer zijn geweest.

Occidental Petroleum hervat activiteiten

De Amerikaanse firma Occidental Petroleum Corporation (OPC) maakte op 30 juli bekend dat Libië het bedrijf toestemming had gegeven haar activiteiten in het land te hervatten. Deze lagen al stil sinds 1986, toen de Amerikaanse sanctiemaatregelen van kracht werden. OPC behoorde tot de olieproducenten die eerder dat jaar exploratierechten hadden verkregen. Zij zou verantwoordelijk worden voor het beheer van oliebronnen die op dat moment goed waren voor de productie van tussen de 12.000 en 15.000 vaten olie per dag.

VS prijzen Libië voor initiatieven wapenbeheersing

In een rapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken van 30 augustus werden lovende opmerkingen gemaakt aan het adres van Libië inzake haar initiatieven op het gebied van wapenbeheersing. Het positieve oordeel over het land stond in schril contrast met de kritiek op de houding van landen als Iran en Noord-Korea.
De Libische beslissing van december 2003 om massavernietigingswapens op te geven, was volgens het rapport een lichtend voorbeeld voor landen die tot dan toe doorgingen met de productie van dergelijke wapens. Het toonde aan dat het ook voor andere landen mogelijk was hun beleid te veranderen, zo stelde het rapport.

Bulgaarse president brengt bezoek aan Gaddafi

'Regeling betreffende veroordeelde verpleegsters mogelijk'

Volgens mededelingen eind mei 2005 van de Libische minister van Buitenlandse zaken Abdulrahman Shalgam was het mogelijk dat teruggekomen zou worden op het doodvonnis dat een jaar daarvoor was uitgesproken tegen een Palestijnse arts en vijf Bulgaarse verpleegsters. Zij werden verantwoordelijk gehouden voor de dood van enkele tientallen kinderen in een ziekenhuis in de oostelijke stad Benghazi. De kinderen behoorden tot een groep van 426 die volgens de autoriteiten bewust geïnfecteerd waren met het hiv-virus. Deskundigen meenden echter dat de kinderen vooral door de gebrekkige hygiënische omstandigheden in het ziekenhuis ziek waren geworden. Shalgam deed zijn uitspraak na besprekingen in de hoofdstad Tripoli tussen de Libische leider Muammar Gaddafi en de Bulgaarse president Georgi Parvanov.

Bulgarije weigert schadevergoeding te betalen

Bulgarije, daarin onder meer gesteund door de Europese Unie en de Verenigde Staten, had tot dan toe geweigerd compensatie te betalen omdat het daarmee schuld zou bekennen. Wel was het bereid humanitaire

hulp aan de kinderen te geven, teneinde een oplossing te bespoedigen. De veroordeelden, die al sinds 1999 vastzaten, waren naar eigen zeggen onschuldig en verklaarden dat hun bekentenissen door marteling waren afgedwongen. Er liep dan ook tegelijkertijd een rechtszaak tegen tien Libische politieagenten die daarvoor verantwoordelijk zouden zijn. Familieleden van de kinderen eisten bij aankomst in Libië van de Bulgaarse president uitvoering van het vonnis. Op 17 augustus deed Libië nogmaals een oproep aan Bulgarije om tot betaling aan de slachtoffers over te gaan.

(Vorige berichten pagina 121/1 - 2005)

MALAWI

BINNENLAND

Parlement mag weer vergaderen in presidentieel paleis

Na tevergeefs gezocht te hebben naar een geschikt onderkomen – een gebombardeerd sportcomplex werd afgewezen – stond president Mutharika eind maart 2005 toe dat het parlement weer in zijn paleis buiten de hoofdstad Lilongwe zou vergaderen. Eerder had hij de volksvertegenwoordigers weggestuurd uit zijn luxueuze onderkomen dat 300 kamers met airconditioning telde en was gebouwd op ruim 550 hectare grond. Zijn voorganger Bakili Muluzi had geweigerd zijn intrek te nemen in het paleis. Hij was uitgeweken naar het Sanjika Paleis in Malawi's commerciële hoofdstad Blantyre.

Discussies over procedure voor afzetting president

Mutharika richt nieuwe partij op

De uit de Verenigd Democratisch Front (UDF) gestapte president van Malawi berichtte op 30 mei 2005 dat hij de Democratische Progressieve Partij (DPP) had opgericht. Deze partij zou het land van de armoede bevrijden, verklaarde Bingu wa Mutharika, die bekend stond als een degelijke econoom. Met de DPP wilde hij proberen een meerderheid in het parlement achter zijn economische plannen te krijgen. Politicoloog Boniface Dulani betwijfelde echter of de oprichting van de DPP een stap in de goede richting was want de partijen die het parlement controleerden, kwamen daardoor verder van hem af te staan.

Voorzitter parlement krijgt hartaanval tijdens fel debat

Vier dagen nadat de 69-jarige parlementsvoorzitter Rodwell Munyenyembe in de volksvertegenwoordiging was getroffen door een hartaanval, overleed hij in een Zuid-Afrikaans ziekenhuis, zo maakte de regering van Malawi op 28 juni 2005 bekend. Het drama speelde zich af op het moment dat de afgevaardigden in felle discussies verwikkeld waren over de te volgen procedure nadat de UDF een motie had ingediend om de president af te zetten. Volgens deze partij had hij de grondwet geschonden en misbruik gemaakt van regeringsfondsen.
Nadat Munyenyembe was ingestort stopten de beraadslagingen en gingen de leden naar huis.

Politieke impasse duurt voort

Een uit religieuze organisaties bestaande Public Affairs Committee (PAC) werd verzocht een rapport op te stellen om uit de politieke impasse te geraken, maar dit leverde weinig resultaat op. Op 19 juli 2005 droeg de nieuwe voorzitter van het parlement de leden van de PAC op om terug te komen 'als de burgermaatschappij voldoende was geconsulteerd'. Hoewel de staatsbegroting inmiddels was goedgekeurd, was volgens waarnemers de kloof tussen regering en oppositie onverminderd groot, mede doordat Mutharika de strijd tegen corruptie hoog in het vaandel had staan.

UDF verwelkomt gespreksaanbod Mutharika

De mededeling van president Mutharika dat hij bereid was zijn voorganger Bakili Muluzi (UDF) en John Tembo (MCP) te ontmoeten, leek op 24 augustus bij de UDF in goede aarde te vallen. Muluzi had weliswaar zelf zijn opvolger uitgekozen, maar was inmiddels uitgegroeid tot de grootste tegenstander van Mutharika. John Tembo van de grootste oppositiegroepering, de Malawi Congres Partij (MCP), had ruim een maand eerder een aanbod om tweede vice-president te worden, afgewezen. Hoewel de UDF de autoritaire regeerstijl van de president hekelde en veel partijleden Mutharika verweten het presidentschap met steun van de UDF te hebben veroverd, sprak partijwoordvoerder Sam Mpasu van een stap in de goede richting.

Tweede vice-president ontslagen

President Bingu wa Mutharika stuurde op 31 juli 2005 zijn minister van Irrigatie en Waterontwikkeling, Cassim Chilumpha, de laan uit. Chilumpha werd als minister opgevolgd door Gwanda Chakuamba, maar behield de functie van vice-president. Daarnaast werd minister van Natuurlijke hulpbronnen Eunice Kazembe vervangen door Henry Chimunthu Banda.
De herschikking van het kabinet wekte bij waarnemers verwondering, omdat het aantal onderministers toenam van acht naar twaalf, terwijl Mutharika tijdens zijn verkiezingscampagne had beloofd de bureaucratie te zullen bestrijden. In Malawi was men niet vergeten dat zijn voorganger Muluzi in 1994 was begonnen met 17 ministers, maar dit aantal liet groeien tot 46.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grote hongersnood dreigt in Malawi

Export van maïs opgeschort vanwege voedseltekort

De Malawische regering besloot op 25 juli 2005 de export van maïs voorlopig stil te leggen vanwege het grote voedseltekort in het land. Door de droogte in de regio was er dat jaar slechts een oogst van 1,1 ton maïs, de helft van wat nodig was om de ruim 11 miljoen burgers te voeden. President Mutharika riep zijn landgenoten op trucks die op weg waren naar het buitenland, te controleren en verdachte zaken aan te geven. Daarnaast verzocht hij iedere burger van het straatarme land tien procent van zijn inkomsten af te staan aan het initiatief 'Voed de Natie' dat de regering had opgezet.
De hongersnood van drie jaar daarvoor, waarbij naar verluidt 40.000 mensen stierven, was mede veroorzaakt doordat de regering kort daarvoor de nationale graanreserve had verkocht.

VN vragen hulp

Volgens het Wereldvoedselprogramma (WFP) van de Verenigde Naties was eenderde van de bevolking, rond de 4,2 miljoen

mensen, in gevaar. Eind augustus luidde de organisatie de noodklok met de mededeling dat er meer slachtoffers dreigden te vallen dan drie jaar geleden. Een oproep eerder dat jaar aan donorlanden om 187 miljoen dollar (bijna 153 miljoen euro) bijeen te brengen voor voedselhulp aan Lesotho, Mozambique, Swaziland, Zambia, Zimbabwe en Malawi had te weinig opgeleverd. Nu vroegen de VN 88 miljoen dollar voor Malawi om de hongersnood te voorkomen en een nationaal plan te ondersteunen om zaden en kunstmest te leveren aan de kleine boeren die 80 procent van de maïs verbouwden.

Honderden Malawiërs moeten illegale woningen verlaten

Huisvestingsambtenaar Felix Tukula vertelde op 5 augustus 2005 aan de *BBC* dat honderden burgers twee weken de tijd hadden om hun illegale behuizingen in de wijken Baghdad en Dubai van de hoofdstad Lilongwe te verlaten. Deze zouden worden afgebroken omdat de grond bestemd was voor de aanleg van industrieterreinen. Aan de mededeling werd de waarschuwing gekoppeld dat degenen die weigerden te vertrekken, met geweld uit hun huizen zouden worden gehaald.
De illegale woningen waren een probleem omdat ze de stadsplanning doorkruisten en de water- en elektriciteitsvoorziening bemoeilijkten. In buurland Zimbabwe waren kort daarvoor ook krottenwijken afgebroken wat veel Westerse, maar geen Afrikaanse protesten had opgeroepen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF verwelkomt goedkeuren begroting

De goedkeuring door het Malawische parlement van de regeringsbegroting op 15 juli 2005 werd verwelkomd door het Internationaal Monetair Fonds (IMF). Het instituut verklaarde dat de implementatie van de duidelijke financiële planning het land in staat zou stellen de verbeteringen in het economische en fiscale beleid van de afgelopen twaalf maanden een vervolg te geven. Ook zou het de regering en donors in staat stellen actie te ondernemen om de voedselvoorraad op peil te brengen. Het plan van president Mutharika c.s. om voor 20 miljoen dollar (ca. 16,5 miljoen euro) kunstmest te subsidiëren viel niet in goede aarde bij de donors, die voor 80 procent van de inkomsten op het budget zorgden.
De politieke verdeeldheid in Malawi had het aannemen van de staatsbegroting sterk vertraagd.

Economen waarschuwen voor stijging inflatie

Analisten hadden eerder de vrees uitgesproken dat de begroting van 113 miljard Malawi kwacha (circa 770 miljoen euro) de inflatie verder op zou drijven en prijzen zou doen stijgen waardoor veel producten voor de arme bevolking onbereikbaar zouden worden. Vooral het tekort aan voedsel door de slechte maïsoogst en de introductie van het Malawi Rurale Ontwikkelingsfonds (MARDEF), dat 5 miljard kwacha zou opslokken, wakkerden deze vrees aan. De Standard Banking Group of South-Africa had in april uitgerekend dat de geldontwaarding voor 2005 iets minder dan 15 procent zou zijn.
Toename van de inflatie zou slecht uitpakken voor de bevolking waarvan 75 procent minder dan 115 kwacha (bijna 80 eurocent) per dag te besteden had.

Wereldbank geeft subsidie voor onderwijssector

Op 3 mei 2005 werd bekend dat de Wereldbank de regering van Malawi ruim 32 miljoen dollar (bijna 25 miljoen euro) schonk om het onderwijs te verbeteren. Met het geld moest het lesmateriaal worden verbeterd, evenals de omstandigheden waarin de jongeren werden onderwezen. Een deel van het geld zou worden besteed aan de opleiding van nieuwe leerkrachten en de verhoging van de maatschappelijke participatie.

GEZONDHEID EN ZORG

Mannen op platteland zien aids als bewijs van seksuele kracht

Onderzoek in Malawi van de Canadese socioloog Amy Kaler wees uit dat een deel van de mannen uit de rurale gebieden opschepten over het feit dat ze aids hadden, zo berichtte *afrol News* op 1 augustus 2005. Zij zagen het als een bewijs van hun mannelijkheid en seksuele kracht en het had geen rem op het aangaan van nieuwe seksuele contacten, aldus de aan de Universiteit van Alberta verbonden onderzoekster. Respondenten uit de grotere steden als de hoofdstad Lilongwe, Blantyre en Chikwawa waren zich in grote meerderheid wel sterk bewust van het gevaar van het virus.

(Vorige berichten pagina 181/3 - 2005)

MAROKKO

BINNENLAND

Veiligheidsdienst DGED krijgt niet-militair aan het hoofd

Koning Mohammed benoemde op 14 februari 2005 Mohammed Yassine Mansouri tot hoofd van de Marokkaanse contraspionagedienst, de Direction Générale des Etudes et Documentations (DGED). Opmerkelijk aan de benoeming was dat voor het eerst in het 32-jarig bestaan van de dienst geen hoge militair, maar een burger de leiding kreeg. De 42-jarige Mansouri, die eerder onder meer een leidinggevende functie bekleedde bij het ministerie van Binnenlandse zaken, werd de opvolger van brigadier generaal Ahmed El Harchi.
De DGED werkte geheel onafhankelijk van andere veiligheidsdiensten en verzamelde, in samenwerking met buitenlandse regeringen, informatie over terroristische dreigingen. Mansouri kreeg dan ook als belangrijkste taak de strijd tegen het terrorisme te coördineren.

Regeringsplan moet strijd tegen corruptie intensiveren

De Marokkaanse minister van Communicatie Nabil Benabdallah maakte op 21 april 2005 een plan om de corruptie te bestrijden, bekend. Het moest 'klokkenluiders' aanzetten om relevantie informatie door te geven, controle uitoefenen op bezittingen van overheidsfunctionarissen en het handelen van de regering doorzichtiger maken. Corruptie werd in Marokko beschouwd als een van de belangrijkste belemmeringen voor buitenlandse investeringen. Zo had de Wereldbank berekend dat bij een effectieve aanpak van corruptie de economie jaarlijks 2 procent sneller zou groeien. Op de lijst van minst corrupte staten over 2004, zoals opgesteld door de organisatie Transparency International (TI), nam Marokko de 77e plaats in. Twee jaar daarvoor stond het land nog op plaats 52.

Marokko

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Onderzoek naar wantoestanden in weeshuizen

Uit een officiële mededeling van 14 april 2005 bleek dat een bezoek van de Marokkaanse koning Mohammed aan een weeshuis in Casablanca schokkende omstandigheden aan het licht had gebracht. Hij stelde vast dat er sprake was van vervuiling, defecte douches, gebroken ruiten, gescheurd beddengoed en een smerige kantine. De 700 kinderen sliepen in gangen of trappen en er was voor hen onvoldoende voedsel beschikbaar. Het staatshoofd gelastte na het bezoek een onderzoek met als resultaat dat de leiding werd ontslagen.

De koning had sinds zijn aantreden in 1999 de oplossing van sociale vraagstukken tot belangrijk beleidsdoel verheven. Daartoe behoorde onder meer de verbetering van de leefomstandigheden in bejaardentehuizen, psychiatrische centra, ziekenhuizen en weeshuizen. In veel gevallen zou de slechte leefsituatie samenhangen met verkeerd management. Ongeveer 250 van dergelijke instellingen zouden volgens een aankondiging van de overheid onder controle worden gesteld en er zou extra geld worden uitgetrokken om de bewoners een beter bestaan te geven.

Bestrijding armoede in sloppenwijken gericht tegen radicale islam

Op 19 mei 2005 werd bekend dat koning Mohammed een programma had gelanceerd ter verbetering van de leefomstandigheden in de sloppenwijken. Vele duizenden Marokkanen waren er verstoken van elementaire voorzieningen als redelijke huisvesting, schoon water, werkgelegenheid en onderwijs. Degenen die onder deze uitzichtloosheid leefden, konden gemakkelijk worden gerekruteerd door radicale islamstrijders, zo meende de koning. Hij kon daarbij verwijzen naar de aanslagen die in mei 2003 waren gepleegd in Casablanca, toen 45 mensen de dood vonden. De daders waren jongeren afkomstig uit de sloppenwijken. Met die gebeurtenissen in gedachten, merkte de koning op: ´Elke exploitatie van sociale ellende voor politieke doeleinden en om extremistische neigingen te voeden, kan moreel niet worden geaccepteerd.'

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Verdachte aanslagen Casablanca sterft in gevangenis tijdens hongerstaking

De 27-jarige Khalid Elboukri, die gevangen werd gehouden wegens vermeende betrokkenheid bij de aanslagen van mei 2003 in Casablanca, stierf op 10 mei 2005 in de Outita II gevangenis, ten noorden van de hoofdstad Rabat. Dat gebeurde op de negende dag van zijn hongerstaking, die hij was begonnen om een nieuw proces te eisen. Elboukri was een van de ongeveer 1.000 mensen die sinds de aanslagen werden vastgehouden en die protest hadden aangetekend tegen hun detentie. Volgens mededelingen van minister van Justitie Mohamed Bouzoubaa overleed Elboukri aan een maagaandoening. Wel kondigde hij een nader onderzoek naar de doodsoorzaak aan.
De Marokkaanse Mensenrechtenvereniging (AMDH) bekritiseerde de gevangenisdirectie omdat deze kort voor Elboukri's dood een verzoek om hem vanwege zijn verslechterende gezondheidssituatie naar een ziekenhuis te laten brengen, naast zich neer had gelegd. Mensenrechtenorganisaties hadden de massale detentie herhaaldelijk aan de kaak gesteld. Zij stelden dat de procesvoering onzorgvuldig was, het bewijsmateriaal onvoldoende en dat verklaringen via marteling waren afgedwongen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Dubai Holding geeft economische facelift aan Marokkaanse hoofdstad

Enkele dagen na een bezoek van koning Mohammed aan Dubai, een van de Verenigde Arabische Emiraten, kondigde de firma Dubai Holding op 17 mei 2005 aan een ambitieus ontwikkelingsproject te zullen starten in Rabat. Het plan, ter waarde van omgerekend ca. 1,7 miljard euro en met de naam Amwaj, moest vooral de rivieroevers en de zeekant van de hoofdstad een geheel nieuw aanzien geven. Het project voorzag onder meer in de bouw van duizenden appartementen, hotels, een groot winkelcentrum, een jachthaven, een theater en een conferentiecentrum.
Volgens het uitvoerend hoofd van Dubai Holding, Mohammad Abdulla Al Gergawi, was het project goed voor 40.000 arbeidsplaatsen, terwijl er indirect nog eens 80.000 banen bij zouden komen. Het staatsbedrijf werkte bij de realisering onder meer samen met Marokko's grootste institutionele belegger, het staatspensioenfonds CDG (Caisse de Dépôt et de Gestion).

(Vorige berichten pagina 122/3 - 2005)

Mauritanië

MAURITANIË

BINNENLAND

Verzesvoudiging inkomen ministers moet corruptie tegengaan

De Mauritaanse autoriteiten maakten op 28 maart 2005 bekend dat het maandsalaris van de 26 ministers van het land met meer dan 600 procent was verhoogd naar 950.000 ouguiya (ruim 3.000 euro). De inkomensstijging werd met terugwerkende kracht vanaf januari doorgevoerd. Daarnaast kregen de bewindslieden een grotere autonomie in de besteding van hun budget, maar werden er tevens verantwoordelijk voor gesteld dat de uitgaven op correcte wijze werden gedaan. Tot dan toe werden bestedingen van de verschillende departementen onderworpen aan strenge controle door het ministerie van Financiën.
De maatregelen waren volgens regeringsbronnen bedoeld om de wijdverbreide corruptie tegen te gaan. Zij moesten ministers ervan weerhouden in te gaan op pogingen tot omkoping of om overheidsgelden te verduisteren.

Islamitische leiders in staat van beschuldiging gesteld

Op beschuldiging van het onderhouden van banden met de van oorsprong Algerijnse Salafistische Groep voor Strijd en Gebed (GSPC), werden 37 personen op 27 mei 2005 in in de Mauritaanse hoofdstad Nouakchott in staat van beschuldiging gesteld. Tegelijkertijd werden 14 anderen vrijgelaten.
Tot de beklaagden behoorden een islamitisch spirituele leider, sjeik Mohamed El Hacen Ould Deddew, en de vroegere diplomaat Moctar Ould Mohamed Moussa. Zij waren, samen met de islamitische leider Mohamed Jemil Ould Mansour in november 2004 gearresteerd op verdenking foto's te hebben gepubliceerd van gevangenen die zouden zijn gemarteld – een beschuldi-

ging die zij ontkenden. Op 13 februari waren zij voorwaardelijk uit gevangenschap vrijgelaten nadat zij in hongerstaking waren gegaan.
De sterk westers georiënteerde president van Mauritanië, Maaouiya Ould Sid Ahmed Taya, meende dat de islamitische oppositie de mislukte couppoging van juni 2003 had gesteund. Het grootste deel van de bevolking was moslim, maar politieke partijen op islamitische grondslag waren verboden. Volgens binnenlandse en buitenlandse critici gebruikte de president de angst voor islamfundamentalisme en terrorisme om de oppositie te muilkorven.

Regering organiseert protest tegen gewapende aanval

Zeker vijftien soldaten kwamen op 4 juni om het leven en zeventien raakten er gewond toen opstandelingen een legerbasis aanvielen in het noordoostelijk woestijngebied bij de grens met Algerije en Mali. Volgens minister van Defensie Baba Ould Sidi was de aanval het werk van GSPC-strijders, van wie er zeker vijf de dood vonden. Zij voerden de aanval uit als vergelding voor 'het geweld tegen onze broeders in de gevangenis'.
Vier dagen later gingen naar schatting tussen de 40.000 en 60.000 mensen in de hoofdstad Nouakchott de straat op om tegen de gebeurtenis te demonstreren. De betoging was georganiseerd door de presidentiële Democratische en Sociale Republikeinse Partij (PRDS), maar werd ook door oppositiegroeperingen ondersteund.

Mauritaanse legerofficieren nemen de macht over

Nadat drie eerdere couppogingen in 2003 en 2004 waren afgeslagen, pleegden officieren op 3 augustus 2005 een succesvolle staatsgreep. Die dag werden de uitzendingen van de staatsmedia onderbroken en werden het vliegveld en veel winkels gesloten. Incidenteel was geweervuur te horen en er zouden enkele hoge legerfunctionarissen zijn gearresteerd.
De nieuwe machthebbers kondigden aan dat een Militaire Raad voor Rechtvaardigheid en Democratie voorlopig het land zou regeren, in plaats van het 'totalitaire regime' van president Maaouiya Ould Sid Ahmed Taya. De raad stelde zich als taak het land te doen terugkeren naar democratie. Daartoe zou zij het land regeren gedurende een overgangsperiode van twee jaar, waarna vrije en eerlijke verkiezingen moesten volgen.
De nieuwe leider was kolonel Ely Ould Mohammed Vall, die de nu verdreven president in 1984 mede aan de macht had geholpen – ook toen via een staatsgreep. Hij had de president sindsdien als veiligheidschef terzijde gestaan.

Wisselende reacties

In de hoofdstad Nouakchott gingen velen de straat op om de machtswisseling te verwelkomen. Opmerkelijk was dat ook de partij van de verdreven president, de Democratische en Sociale Republikeinse Partij (PRDS), door middel van een verklaring liet weten de voornemens van de militaire raad te ondersteunen.

Buitenslands waren de reacties geheel anders. Zo verklaarde de Afrikaanse Unie (AU) 'elke machtsgreep of elke poging om met geweld de macht te veroveren' sterk te veroordelen. De AU schorste dan ook Mauritanië als lid van de organisatie. De Verenigde Staten oordeelden dat ex-president Ould Taya op zijn post terug zou moeten keren.
Naarmate de staatsgreep meer als voldongen feit werd aanvaard, kwamen de buitenlandse critici terug op hun oorspronkelijke houding. Zowel de AU als de VS lieten hun eis vallen dat de verdreven president opnieuw geïnstalleerd zou moeten worden, zo bleek één week na de coup.

Ex-president in ballingschap

Ex-president Ould Taya was op het moment van de staatsgreep in Saoedi-Arabië waar hij de begrafenis bijwoonde van koning Fahd bin Abdul-Aziz. Vervolgens ging hij naar de hoofdstad van Niger, Niamey. Daar verklaarde hij op 5 augustus in een radiointerview dat hij de staatsgreep als 'onzinnig' beschouwde. Drie dagen later was hij te zien op de in Dubai gevestigde satellietzender *Al Arabiya* en sloeg hij een veel hardere toon aan. Hij 'beval' daarin officieren en soldaten om een einde te maken aan wat hij noemde 'een criminele daad'.

Na zijn verblijf in Niger ging Ould Taya naar Gambia, waar hij tot 21 augustus bleef. Die dag vertrok hij naar Qatar, dat hem politiek asiel had aangeboden.

Militaire leiders laten islamitische verdachten vrij

Al vier dagen na de staatsgreep, op 7 augustus, gelastten de nieuwe machthebbers de vrijlating van 21 islamitische activisten. Zij zaten gevangen op beschuldiging van het onderhouden van banden met de uit Algerije afkomstige Salafistische Groep voor Strijd en Gebed (GSPC), die ook in Mauritanië actief was. De reden was dat er geen overtuigend bewijs voor de beschuldiging bestond.

Het gebaar dat de nieuwe landsleiding hiermee maakte, leek strijdig met de politiek van het verdreven regime. Ex-president Ould Taya stond er om bekend hard op te treden tegen vermeende islamitische strijders.

JUSTITIE

Viermaal levenslang voor drie pogingen tot staatsgreep

In een proces in Mauritanië tegen 195 militairen die verdacht werden van deelname aan drie mislukte couppogingen, werd op 3 februari 2005 viermaal levenslang uitgesproken. Voormalig officier Saleh Ould Hanenna, die werd beschouwd als het brein achter de couppogingen en zijn betrokkenheid had toegegeven, was één van hen.

Op 5 januari had de openbare aanklager tegen hem en zestien anderen de doodstraf geëist. Levenslang was er ook voor een ex-kapitein uit het leger, Abderahmane Ould Mini, die een belangrijke rol bij de staatsgreep van juni 2003 zou hebben gespeeld. Straffen uiteenlopend van achttien maanden tot vijftien jaar werden opgelegd aan 80 andere beklaagden. De drie couppogingen hadden plaatsgevonden in juni 2003 en in augustus en september 2004.

Oud-president vrijgesproken

De vroegere president van Mauritanië, Mohamed Khouna Ould Haidalla, was beschuldigd van het financieren van de staatsgreeppogingen, maar werd vrijgesproken. Ould Haidalla was in 1980 president van Mauritanië geworden, maar werd in 1984 verdreven door het huidige staatshoofd, Maaouiya Ould Sid Ahmed Taya. Deze was sindsdien driemaal herkozen – in 1992,

1997 en 2003 – bij verkiezingen die door de meeste waarnemers als oneerlijk werden beschouwd. Bij de laatste presidentsverkiezingen, enkele maanden na de eerste couppoging, was Ould Haidalla de belangrijkste tegenkandidaat van de zittende president.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Journalist die over slavernij rapporteerde, weer op vrije voeten

De journalist Mohamed Lemine Ould Mahmoudi, die had gerapporteerd over het nog steeds bestaan van slavernij in Mauritanië, werd op 14 april 2005 vrijgelaten. Een maand eerder was hij gearresteerd omdat hij door het publiceren van 'valse informatie' de nationale veiligheid en de economische en diplomatieke belangen van het land in gevaar zou hebben gebracht. Hij had een interview gehouden met een jonge vrouw die zei slachtoffer te zijn van mishandeling en slavernij. Na aan haar meesters te zijn ontsnapt, zou zij door de politie weer terug zijn gebracht.
Mauritanië had de slavernij in 1981 afgeschaft, maar in de praktijk kwam het nog wel voor. Kinderen die waren geboren in families van vroegere slaven werkten dan onbetaald als huishoudelijke hulp of op een boerderij. Berichtgeving over het onderwerp was nog altijd met taboes omgeven.

(Vorige berichten pagina 123/3 - 2005)

RWANDA

NASLEEP VAN DE GENOCIDE

Dorpsrechtbanken beginnen verhoren

Op 10 maart 2005 werd bekend dat in 750 dorpen de traditionele 'gacaca'-rechtbanken waren begonnen met de verhoren van verdachten die hadden deelgenomen aan de volkerenmoord in 1994. Tijdens de genocide waren tussen april en juli 1994 ruim 900.000 mensen, grotendeels Tutsi's en gematigde Hutu's, vermoord. De gacaca was de benaming voor het grasveld in het dorp waarop de dorpsoudsten van oudsher beraadslaagden en rechtspraken. De rechters werden door de inwoners zelf gekozen en de dorpsbewoners zouden optreden als getuigen.
De 12.000 dorpstribunalen moesten ervoor zorgen dat de ruim honderdduizend gevangenen binnen afzienbare tijd in hun eigen dorp berecht konden worden. De gevangenissen in Rwanda zaten nog steeds overvol met 120.000 verdachten van de genocide. Verdachten kregen bij hun proces geen advocaat toegewezen; ze waren zelf verantwoordelijk voor hun verdediging. Gevangenen die van verkrachtingen waren verdacht, werden voor officiële rechtbanken verhoord. Politieke leiders en aanstichters van de genocide stonden terecht voor het Internationale Tribunaal voor Rwanda (ICTR) in de Tanzaniaanse stad Arusha.

Oproep president Kagame voor gerechtigheid

Tijdens de officiële herdenking van 250 slachtoffers van de genocide in Murambi verklaarde president Paul Kagame op 7 april dat ook de autoriteiten en leden van de regering voor de ingestelde dorpstribunalen moesten verschijnen. Volgens de president zouden de zogenoemde 'gacaca'-rechtbanken een belangrijke rol gaan spelen bij de verzoening van de Hutu's en Tutsi's.

In maart was minister van Defensie generaal Marcel Gatsinzi voor een dorpstribunaal in Butare verschenen. Dorpsbewoners beweerden dat hij betrokken was geweest bij de planning van de volkerenmoord, maar de verdachte ontkende dit. Op 19 mei verscheen de minister opnieuw voor het tribunaal in Butare en bood hij voor een menigte van 4.000 toeschouwers zijn verontschuldigingen aan voor zijn deelname aan de Huturegering. Generaal Gatsinzi zei dat hij echter al voor het begin van bloedbad was afgetreden als bevelhebber en hij ontkende dan ook elke betrokkenheid bij de genocide.

Veroordelingen door Internationaal Tribunaal

Zes jaar voor gemeenteraadslid uit Mubuga

De veroordeling van de 60-jarige Vincent Rutaganira was op 14 maart 2005 het 24ste vonnis dat door het Internationale Tribunaal voor Rwanda (ICTR) in Arusha werd uitgesproken. Het gemeenteraadslid uit Mubuga (provincie Kibuye) had schuld bekend en kreeg op grond van 'misdaden tegen de mensheid' zes jaar gevangenisstraf opgelegd. Hij erkende dat hij in april 1994 bij het bloedbad in Mubuga niets had gedaan om de dood te voorkomen van duizenden Tutsi's die in de kerk hun toevlucht hadden gezocht. Rutaganira was de vierde verdachte die voor het ICTR schuld had bekend. Eerder werden oud-premier Jean Kambanda, de Belgische journalist Georges Ruggiu en zakenman Omar Serashago tot lange gevangenisstraffen veroordeeld.
Omdat Rutaganira al drie jaar in de gevangenis van de VN in Arusha had vastgezeten, moest hij nog drie jaar zitten.

Internationaal Tribunaal schaft groepsprocessen af

Het ICTR maakte op 23 maart in Kigali bekend dat het in het vervolg zou afzien van groepsprocessen omdat het binnen één rechtszaak groeperen van verschillende verdachten vertragend zou werken.

Gemeenteraadslid krijgt levenslang

De 44-jarige Mika Muhimana, gemeenteraadslid van Gishyita, kreeg op 28 april van het Internationale Rwanda-tribunaal in Arusha levenslang opgelegd. Muhimana had zich schuldig gemaakt aan de moord en verkrachting van verschillende Tutsivrouwen in de Gishyita-gemeenschap in de provincie Kibuye.

Oud-burgemeester Semanza verliest beroep

De tot 25 jaar gevangenisstraf veroordeelde burgemeester van Bicumbi, Laurent Semanza, verloor op 20 mei zijn beroepszaak voor het Rwandatribunaal. Hij zag zijn straf zelfs verhoogd tot 35 jaar, waarvan hij er al 9 had uitgezeten. Semanza was tijdens de genocide een van de leiders van de MRND – een partij van de Hutu's.

Oud-burgemeester Kajelijeli ziet straf verminderd

De eerder tot levenslang veroordeelde oud-burgemeester van Mukingo, Juvenal Kajelijeli zag op 23 mei voor het tribunaal in Arusha zijn eerdere vonnis omgezet in een gevangenisstraf van 45 jaar. Kajelijeli had tijdens de genocide aangezet tot geweld tegen Tutsigemeenschappen in Mukingo, Nkuli en Kigombe (provincie Ruhengeri).

Hutu's leggen wapens neer

De leider van de Democratische Strijdkrachten voor de Bevrijding van Rwanda (FDLR), Ignace Murwanashyaka, kondigde op 31 maart 2005 aan dat zijn beweging na succesvolle onderhandelingen in Rome de gewapende strijd zou opgeven. De bijna 10.000 Huturebellen zouden vrijwillig van Kongo naar Rwanda terugkeren om in eigen land een politieke partij op te richten. Onder de leden van de FDLR, waarvan de meeste aanhangers na de genocide in Rwanda naar de Democratische Republiek Kongo waren gevlucht, bevonden zich ook personen van de gevreesde Hutumilitie Interahamwe.

Hongersnood dreigt voor vluchtelingen

Burundi geeft Hutu's geen vluchtelingenstatus

De duizenden Hutu's die van Rwanda naar Burundi waren gevlucht om berechting te ontlopen, kregen daar geen asiel of een legale vluchtelingenstatus, zo verklaarde op 28 april 2005 de Burundese minister van Openbare veiligheid Salvator Ngihabose. Zijn land zou de Hutu's overreden terug te keren naar Rwanda en hij garandeerde hen uit te leveren als zij wegens hun betrokkenheid bij de genocide terecht moesten staan. Op 15 juni weerlegden Rwanda en Burundi de kritiek van de Verenigde Naties dat zij de vluchtelingen uit Burundi met harde hand zouden hebben gerepatrieerd. Volgens de Rwandese minister van Lokaal bestuur, Protais Musoni, vond de repatriëring plaats onder toeziend oog van de Hoge Commissaris van de Vluchtelingen van de VN (UNHCR).

Te weinig voedsel voor 60.000 vluchtelingen

De Verenigde Naties zeiden op 28 mei dat er onvoldoende middelen waren om de 60.000 vluchtelingen in Rwanda van voedsel te voorzien. De meeste vluchtelingen waren afkomstig uit de Democratische Republiek Kongo.

Ngo's eisen internationaal toezicht op verplichte terugkeer

Tien internationale non-gouvernementele organisaties (ngo's) eisten op 15 juli dat er internationaal toezicht zou komen op de verplichte terugkeer van ongeveer 8.000 vluchtelingen die uit Burundi waren teruggekeerd naar Rwanda. Volgens de ngo's waren de vluchtelingen twee dagen eerder met geweld gedwongen terug te gaan. Onder druk van de overheid van Rwanda zou Burundi hen bovendien de asielstatus ontnomen hebben, zodat ze als illegalen het land uit moesten. Daarmee zouden Rwanda en Burundi de internationale conventie over vluchtelingen van de VN uit 1951 geschonden hebben. Volgens Rwanda waren er onder deze vluchtelingen veel mensen die de rechtspraak in eigen land wilden ontlopen.

Deel gevangenen wordt vrijgelaten

Rwanda begon op 29 juli 2005 met de vrijlating van 36.000 verdachten van genocide uit de overvolle gevangenissen. Ouderen en zieken mochten het eerst vertrekken. De vrijlating betrof diegenen tegen wie relatief gezien minder ernstige aanklachten liepen, al verklaarde de minister van Informatie dat het om 'voorlopige' vrijlatingen ging. De losgelaten verdachten werden door de politie naar zogenaamde solidariteitskampen gebracht waar ze zes weken moesten verblijven voor hun terugkeer in de maatschappij.

Overlevenden protesteren

Overlevenden van de genocide presenteerden op 9 augustus een gezamenlijk geformuleerde klacht over de vrijlating. Ze vreesden dat die de lokale rechtbanken, de zogenaamde 'Gacaca', ondermijnde. Het hoofd van het Openbaar ministerie, Jean de Dieu Mucyo, verklaarde daarop dat de vrijlating geen amnestie inhield en dat de betrokkenen nog voor de Gacaca-rechtbanken moesten verschijnen.

Na verblijf in kampen op weg naar huis

Op 30 augustus werd gemeld dat de vrijgelatenen naar huis mochten. Ze hadden een paar weken in kampen doorgebracht waar ze onderricht hadden ontvangen in verzoening en in integratie. Er waren rond de 22.000 vrijgelaten

Verdachte van genocide naar Den Haag overgebracht

De van genocide verdachte Michel Bagaragaza (60) werd op 19 augustus 2005 tijdelijk overgebracht naar de gevangenis van het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Hij had zich drie degen eerder bij het Internationaal Rwanda Tribunaal in Arusha (Tanzania) gemeld. De overplaatsing gebeurde omdat in Tanzania de veiligheid van Bagaragaza niet gegarandeerd was. Bij zijn overgave aan het Rwanda Tribunaal had de verdachte gezegd dat hij onschuldig was.
Tijdens de genocide was Michel Bagaragaza directeur van de Rwandese thee-industrie. Hij zou opdracht hebben gegeven tot het vermoorden van honderden Tutsi's nabij de theefabrieken. Ook zou hij uitrusting en benzine hebben gegeven aan de Hutu Interahamwe-milities, die al moordend waren rondtrokken.

Nieuwe minister van Financiën

President Paul Kagame van Rwanda benoemde op 22 augustus 2005 zijn minister van Handel Manasseh Nshuti tot minister van Financiën. Daar verving hij Donald Kaberuka, die acht jaar Financiën had beheerd maar in juli president was geworden van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank.
Nshuti kwam van de Universiteit van Nairobi (Kenia) en was in 2003 aan het kabinet toegevoegd. De nieuwe minister van Handel, Industrie, Investeringen, Toerisme en Coöperaties werd James Musoni.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Buitenlandse schuld van 1,4 miljard dollar door IMF kwijtgescholden

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank maakten op 14 april 2005 bekend dat de 1,4 miljard dollar (ruim een miljard euro), die Rwanda verschuldigd was, werd kwijtgescholden. De kwijtschelding was onderdeel van het programma voor Heavily Indebted Poor Countries (HIPC). Verder kwam het IMF met het goede nieuws dat Rwanda een lening van 860.000 dollar zou krijgen voor het stimuleren van de economische ontwikkeling.

BUITENLANDSE ZAKEN

Canada zal Mugesera uitleveren

De Canadese Hoge Raad oordeelde op 29 juni 2005 dat Leon Mugesera, de vroegere medewerker van oud-Hutupresident Ju-

venal Habyarimana, zou worden uitgeleverd op grond van deelname aan de genocide in Rwanda.
Diezelfde dag werden voor een Belgisch gerechtshof de Rwandese zakenlieden Étienne Nzabonimana en zijn halfbroer Samuel Ndashyikirwa tot respectievelijk 10 en 12 jaar gevangenis veroordeeld wegens hun aandeel in de volkerenmoord in de provincie Kibungo. Zij zouden milities van wapens hebben voorzien en hebben aangezet tot het doden van rond de 50.000 Tutsi's en gematigde Hutu's.

Rwanda verleent asiel aan rebellenleider

Rwanda verleende op 19 augustus 2005 officieel asiel aan rebellenleider kolonel Jules Mutebutsi van de rebellenbeweging RCD die tegen de Democratische Republiek Kongo (DRK) vocht. Deze had de gewapende strijd inmiddels afgezworen.
In juni 2004 had Mutebutsi de stad Bukavu in het oosten van de DRK veroverd, maar hij was daar in augustus door het Kongolese leger weer uit verdreven. Daarop was hij met 300 man naar Rwanda gevlucht.

(Vorige berichten pagina 61/2 - 2005)

SAHARA (WEST)

BINNENLAND

Spanningen met Marokko lopen op

Marokkaanse demonstranten eisen vrijlating gevangenen Polisario

Rond de 30.000 demonstranten eisten tijdens een demonstratie op 6 maart 2005 in de Marokkaanse hoofdstad Rabat de vrijlating van landgenoten die krijgsgevangen werden gehouden door de onafhankelijkheidsbeweging voor de Westelijke Sahara, Polisario. Een petitie van deze strekking, ondertekend door meer dan 500.000 Marokkanen, werd aan de Verenigde Naties aangeboden. De mars was georganiseerd door Watanouna ('ons geboorteland'), een samenwerkingsverband van niet-gouvernementele organisaties als politieke partijen en mensenrechtengroepen.
Het ging om 404 soldaten die gevangen waren genomen bij de oorlog tussen Polisario en Marokko, dat de Westelijke Sahara in 1975 annexeerde. Zij werden vastgehouden in vluchtelingenkampen in Tindouf, Algerije. Dat laatste land steunde Polisario.

Tegenbetoging voor onafhankelijkheid Westelijke Sahara

Terwijl de Marokkaanse overheid de demonstratie van maart openlijk had gesteund, verliep een tegenbetoging van enkele maanden later geheel anders. De politie greep op 27 mei hard in toen een groep van ongeveer 80 studenten in Rabat steun betuigde aan het onafhankelijkheidsstreven van de Westelijke Sahara. Die steun was verklaarbaar doordat duizenden jongeren uit dit gebied aan Marokkaanse universiteiten studeerden.
Bewoners van de belangrijkste stad in de Westelijke Sahara, Laayoune, hadden enkele dagen eerder betoogd voor onafhankelijkheid, hetgeen eveneens op rellen uitliep. Daarbij werden 37 arrestaties verricht. De studenten hielden hun protest mede als uiting van solidariteit met de demonstranten in Laayoune.

Polisario wil internationaal ingrijpen

Polisario richtte zich op 29 mei per brief tot de Verenigde Naties, waarin de beweging het optreden van Marokko tegen de demonstranten in Laayoune hekelde. Ze sprak van 'meedogenloze onderdrukking'. In het schrijven stond onder meer: 'Als gevolg van de repressie door de Marokkaanse autoriteiten, die nog altijd doorgaat, zijn 57 mensen gewond geraakt, van wie 7 ernstig, zijn tientallen mensen gearresteerd, worden veel anderen vermist en zijn tientallen huizen geplunderd.' Polisario riep de VN op om tussenbeide te komen: 'De schending van burgerlijke en politieke rechten vraagt om een krachtige reactie van de hele internationale gemeenschap. (...) Elke dag dat de wereld wacht, betekent langer lijden voor de burgerbevolking.' Volgens Polisario was het nodig dat buitenlandse waarnemers het gebied bezochten. Ze had geen vertrouwen in het door Marokko aangekondigde onderzoek naar de gebeurtenissen.
De vertegenwoordiger van Polisario, Mohamed Yeslem Bissat, onderstreepte op 28 juli nogmaals de noodzaak van internationaal ingrijpen. Volgens hem dreigde de Westelijke Sahara, waar sinds 1991 officieel een wapenstilstand van kracht was, na het harde optreden van Marokko opnieuw in een spiraal van geweld te worden meegesleurd. Hij richtte zich onder meer tot de Nederlandse diplomaat Peter van Walsum, die twee dagen eerder was benoemd tot VN-gezant voor de Westelijke Sahara. Deze had als taak te volbrengen wat zijn voorganger, de Amerikaan James Baker, uiteindelijk niet was gelukt: de impasse rond het omstreden gebied te doorbreken.

Marokko weigert Spaanse delegatie toegang tot Westelijke Sahara

Een Spaanse delegatie van parlementsleden, journalisten en vertegenwoordigers van mensenrechtenorganisaties werd tussen 5 juni en 6 juli door Marokko vijfmaal de toegang ontzegd tot de Westelijke Sahara. Zij kregen geen gelegenheid om naar aanleiding van de gebeurtenissen in mei de mensenrechtensituatie in het omstreden gebied te onderzoeken.
De gespannen relatie tussen Marokko en Spanje – tot 1975 kolonisator van de Westelijke Sahara – was aan de beterende hand sinds de conservatieve regering van Spanje in mei 2004 door een sociaal-democratische was opgevolgd. Nog in januari 2005 had de Spaanse koning Juan Carlos een toespraak gehouden tot het Marokkaanse parlement om bij te dragen aan een rechtvaardige oplossing voor het conflict. Maar volgens Marokko was de Spaanse delegatie die nu een bezoek wilde afleggen, teveel op de hand van Polisario.

Hoge straffen voor demonstranten

Van de 37 mensen die eind mei waren opgepakt, moest een deel in juni en juli terechtstaan. De overigen zouden in september moeten voorkomen.
Op 24 juni werden straffen van één tot vijf jaar in Laayoune opgelegd aan zes verdachten. Bijna drie weken later werd, eveneens in Layoune, zes maal vonnis gewezen. Eén verdachte werd vrijgesproken, de anderen kregen straffen van twee jaar voorwaardelijk tot acht jaar onvoorwaardelijk.
De veroordelingen werden uitgesproken wegens onder meer het gebruik van wapens, sabotage van publiek eigendom, geweld tegen ambtenaren in functie en verzet tegen arrestatie.

'Aanstichter' onlusten gearresteerd

De Marokkaanse politie arresteerde op 18

juli mensenrechtenactivist Ali Salem Tamek bij diens aankomst vanuit Europa op het vliegveld van Laayoune. Hij werd er van beschuldigd de demonstranten van mei te hebben opgehitst. Een anonieme regeringsbron meldde telefonisch aan persbureau *Reuters* dat zijn naam verscheidene malen was gevallen tijdens ondervragingen van de arrestanten.

Tamek had al eerder bijna vijftien maanden gevangengezeten vanwege zijn vermeende steun aan Polisario. Hij was in 2004 vrijgelaten in het kader van een door koning Mohammed afgekondigde amnestieregeling.

Polisario laat laatste Marokkaanse gevangenen vrij

De *BBC* berichtte op 18 augustus dat Polisario de laatste Marokkaanse krijgsgevangenen had vrijgelaten. De onafhankelijkheidsbeweging voor de Westelijke Sahara had de 404 mannen twintig jaar lang in Zuid-Algerije vastgehouden waarmee zij de langst in gevangenschap levende krijgsgevangenen ter wereld waren. Het gebaar moest de weg naar vrede vergemakkelijken, aldus de organisatie.

Gevangenen gaan in hongerstaking

De Marokkaanse Mensenrechtenvereniging (AMDH) maakte op 29 augustus bekend dat 29 van de 37 gearresteerden in hongerstaking waren gegaan. Zij verbleven in twee gevangenissen in het noorden van Marokko en één in de Westelijke Sahara. Zij zouden al drie weken niets meer gegeten hebben om daarmee betere leefomstandigheden af te dwingen. Ook wilden zij overplaatsing naar gevangenissen waar zij dichter bij hun familie zouden zijn. Het Marokkaanse ministerie van Justitie erkende dat de hongerstaking gaande was, maar sprak van 20 à 22 gevangenen.

De AMDH laakte de volgens haar oneerlijke procesgang en het langer vasthouden van degenen die voor moesten komen dan wettelijk was toegestaan. Ook zouden sommigen van hen zijn gemarteld, wat Marokko overigens ontkende.
De organisatie riep de Marokkaanse overheid op om gesprekken te starten die de hongerstakers hun actie konden doen beëindigen. Volgens de AMDH liep hun leven serieus gevaar.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Maghreb-conferentie uitgesteld door controverse Algerije-Marokko

Een op 26 mei 2005 te houden bijeenkomst van Noord-Afrikaanse landen werd voor onbepaalde tijd uitgesteld vanwege de Westelijke Sahara, zo werd twee dagen eerder bekend. De bijeenkomst zou plaatsvinden in de Libische hoofdstad Tripoli en de eerste topontmoeting sinds meer dan tien jaar zijn van staatshoofden van de in 1989 opgerichte Arabische Maghreb Unie (AMU). Daartoe behoorden Algerije, Libië, Mauritanië, Marokko en Tunesië.
Directe aanleiding voor het uitstel vormde de mededeling van koning Mohammed van Marokko dat hij de bijeenkomst niet zou bijwonen vanwege de houding van Algerije ten opzichte van de Westelijke Sahara. Dat land steunde de onafhankelijkheidsbeweging Polisario en Algerije's president Abdelaziz Bouteflika had dit kort voor de geplande top nog eens herhaald. Het omstreden gebied zou overigens geen onderwerp van bespreking zijn geweest op de bijeenkomst van de AMU.

(Vorige berichten pagina 128/2 - 2005)

SENEGAL

BINNENLAND

Parlement schaft doodstraf af

Het Senegalese parlement stemde op 13 december 2004 voor afschaffing van de doodstraf. Van vier ter dood veroordeelden zou het vonnis worden omgezet in een gevangenisstraf, aldus minister Serigne Diop. Sinds 1967 had Senegal al geen doodstraffen meer uitgevoerd.
Amnesty International (AI) prees het besluit en riep andere West-Afrikaanse landen op het voorbeeld van Senegal te volgen. Van de vijftien leden van de Economische Gemeenschap van West-Afrika (Ecowas) hadden er vier de doodstraf afgeschaft.

Vredesovereenkomst luid toegejuicht

Op 30 december 2004 eindigde een van de langst slepende conflicten in Afrika. De regering van Senegal en de belangrijkste rebellenbeweging van de Casamance, de Beweging van Democratische Krachten in de Casamance (MFDC), tekenden een vredesovereenkomst. De ceremonie werd bijgewoond door ongeveer 3.000 toeschouwers die juichten en dansten. Voor de regering tekende minister van Binnenlandse zaken Ousman Ngom de wapenstilstand, voor de rebellen Diamacoune Senghor. Details over de regeling waren nog niet bekend. Wel was duidelijk dat minstens drie andere groepen van opstandelingen tegen de vredesovereenkomst waren.
De Casamance was de benaming van het zuidwestelijke deel van Senegal dat grotendeels van de rest van het land was afgescheiden door de vroegere Engelse kolonie Gambia. De bewoners van het gebied hadden 22 jaar gestreden tegen achterstelling door de meerderheidsgroep in het noorden van Senegal, de Wollof.
In 1982 begon de MFDC een gewapende strijd die aan minstens 3.500 mensen het leven zou kosten. De stranden van de Casamance waren van belang voor het toerisme en de vruchtbare grond leverde een belangrijke bijdrage aan de totale landbouw van Senegal.

Rebellen vallen aan

Een splintergroepering van rebellen in de Casamance eiste op 15 juni 2005 de verantwoordelijkheid op voor een reeks van aanvallen in de regio. De groep was een afsplitsing van de MFDC.

Groeiende oppositie tegen amnestie

Op 11 januari 2005 bleek dat er steeds meer oppositie was tegen een onlangs door het parlement aangenomen wetsvoorstel dat amnestie verleende aan plegers van politiek gemotiveerde misdaden sinds 1983. President Wade werd opgeroepen het voorstel niet te ondertekenen, zodat het kracht van wet zou krijgen. Het wetsvoorstel betekende onder meer dat de betrokkenen bij de moord in 1993 op Babacar Seye – een rechter van het Constitutionele Hof – vrijuit zouden gaan. Beschuldigende vingers werden destijds uitgestoken naar president Abdoulaye Wade, maar die had op zijn beurt de Socialistische Partij, die in 1993 de verkiezingen had gewonnen, ervan beschuldigd achter de moord te zitten. Bij de verkiezingen van 2000 versloeg de Democratische Partij van Senegal (PDS) van Wade de Socialistische Partij.

Senegal

Politieke onrust in aanloop naar verkiezingen

Protest na beschuldiging van rebellie aan het adres van de oppositie

De oppositie in Senegal reageerde op 31 mei 2005 furieus op de beschuldiging dat een van hun leiders zou hebben opgeroepen tot rebellie. Abdourahim Agne, de leider van de kleine centrumlinkse Hervormingspartij, was aangeklaagd wegens bedreiging van de staat en hem hing drie tot vijf jaar gevangenisstraf boven het hoofd.
Senegal was traditioneel een relatief politiek stabiel land, maar in de aanloop naar de parlementsverkiezingen van 2006 werd president Wade steeds meer geconfronteerd met felle oppositie. Volgens een lokale krant had Agne tijdens een politieke bijeenkomst de mensen opgeroepen het voorbeeld van de Oekraïne te volgen en de straat op te gaan om het vertrek van de president te eisen.
Op 15 juni werd Agne voorwaardelijk vrijgelaten, zo berichtte zijn advocaat Amnesty International.

Onenigheid binnen regeringspartij

Binnen de partij van Wade was in april onenigheid ontstaan. Twaalf parlementsleden waren uit de partij gestapt – allemaal aanhangers van de voormalige premier Idrissa Seck, die ooit de gedoodverfde opvolger van Wade was, maar een jaar eerder in ongenade was gevallen. De presidentsverkiezingen stonden gepland voor 2007, maar er gingen steeds meer stemmen op om ze gelijktijdig te houden met de parlementsverkiezingen van 2006. Wade had tot dan toe geweigerd te zeggen of hij zich opnieuw kandidaat zou stellen.

Traangas tegen aanhangers ex-premier

De politie gebruikte op 15 julli traangas om aanhangers van de voormalige premier Idrissa Seck te verspreiden. Die dag werd Seck ondervraagd over regeringsuitgaven onder zijn verantwoordelijkheid. Volgens president Wade had Seck meer dan het dubbele van het afgesproken bedrag uitgegeven voor een weg naar zijn geboortestad Thies.

Seck voor speciale rechtbank

Op 4 augustus stemde het parlement in met een voorstel om ex-premier Seck voor een speciaal gerecht te brengen op beschuldiging van corruptie en bedreiging van de staat. Van de 104 parlementsleden stemde 69 voor de resolutie en 35 tegen.
Het was voor het eerst in 43 jaar dat de speciale 'Hoge Rechtbank' werd geformeerd. Ook tegen minister Salif Ba werden soortgelijke aanklachten opgesteld.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Lula verontschuldigt zich voor slavernij

Tijdens een bezoek aan Senegal maakte de Braziliaanse president Lula op 14 april 2005 excuses voor de rol die zijn land had gespeeld in de slavernij. Hij vroeg om vergeving tijdens een speech in het Slavenhuis op het eiland Goeree, vanwaar de Afrikaanse slaven werden verscheept naar de nieuwe wereld. Brazilië importeerde de meeste slaven en schafte de slavernij pas in 1888 af. Ongeveer de helft van de bevolking van Brazilië had Afrikaanse voorouders.

OVERLEDEN

Doudou Thiam, oud-minister van Buitenlandse zaken

De oud-minister van Buitenlandse zaken, Doudou Thiam, overleed op 6 juli 1999 op 73-jarige leeftijd in Genève. Hij werd geboren in februari 1926 in Bambey en studeerde rechten in Parijs. Doudou Thiam was van 1960 tot en met 1968 minister van buitenlandse zaken tijdens het bewind van president Léopold Senghor. Als jurist was hij betrokken bij de opstelling van het verdrag voor de Organisatie van Afrikaanse Eenheid.

Mamadou Dia, eerste premier van Senegal

Op 26 augustus 1999 overleed in Dakar op 88-jarige leeftijd de eerste premier van Senegal, Mamadou Dia. Hij vervulde deze functie van 1960 tot en met 1962. De in 1911 geboren Mamadou Dia begon zijn politieke carrière net als oud-president Senghor in Frankrijk. In de jaren vijftig was hij senator in het Parijse Palais de Luxembourg en volgens het wetsontwerp van 1957 zou hij de eerste regeringsleider van Senegal worden. Toen zijn bondgenoot Senghor tijdens het referendum in 1958 aangaf liever lid van de Franse Gemeenschap te blijven was hij zeer verrast. Dia ging akkoord, maar eiste dat de onafhankelijkheid niet lang meer op zich zou laten wachten. Volgens het Franse *Monde Diplomatique* bleef Dia zijn leven lang strijden voor de vrijheid en democratie en was hij een wegbereider van het pan-Afrikanisme.
In 1963 werd hij door de autoriteiten veroordeeld tot levenslang wegens een vermeende poging tot omverwerpen van het bewind van zijn vroegere vriend Léopold Senghor. In zijn in 2002 postuum gepubliceerde memoires gaf Mamadou een hele andere lezing dan deze officiële versie van de Senegalese autoriteiten.
Twaalf jaar bracht hij door in de militaire gevangenis van Kédougou in het oosten van Senegal, totdat president Senghor hem in 1974 gratie verleende en hij in 1976 amnestie verkreeg. Hoewel hij door de ontberingen tijdens zijn gevangenschap bijna blind was geworden, schreef hij in zijn memoires zonder rancune over deze periode.

Sally N'dongo, vakbondsleider

Op 4 maart 2001 is in M'Bour in Senegal de vakbondsleider Sally N'Dongo op 73-jarige leeftijd overleden. N'Dongo kreeg vooral bekendheid in Frankrijk waar hij zich opwierp als voorvechter van de Afrikaanse gastarbeiders. Geboren in een dorpje aan de rivier de Senegal, emigreerde hij in 1956 naar Marseille in Frankrijk. Daar stichtte hij in 1961 de Algemene bond voor Senegalese arbeiders in Frankrijk, de UGTSF, waarvoor hij tot zijn dood actief bleef.
In 1971 schreef hij het pamflet *La coopération franco-africaine.* Hoewel hij felle kritiek uitte op de Franse regeringen hield hij met name de Afrikaanse machthebbers verantwoordelijk voor de voortdurende uitbuiting van Afrikaanse arbeiders. Met verschillende arbeidersverenigingen zamelde hij geld in voor de door hen achtergelaten dorpen in Senegal.

Laity Kama, voorzitter Internationaal Rwandatribunaal

De Senegalese rechter, Laity Kama, voorzitter van het Internationale Rwandatribunaal (ICTR), overleed op 6 mei 2001 op 62-jarige leeftijd in de Keniaanse hoofdstad Nairobi.
Laity Kama werd in 1939 in Dakar geboren en begon in 1969 zijn carrière als rechter,

eerst als plaatsvervangend officier van justitie voor de rechtbank in Dakar en vanaf 1992 als eerste assistent-officier van justitie bij de Hoge Raad. Tevens gaf Kama les aan de mede door hem opgerichte Nationale School voor de Magistratuur in Dakar. Als mensenrechtenspecialist vertegenwoordigde hij Afrika in de werkgroep Arbitraire Detentie van de mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties.
Laity Kama was vier jaar lang voorzitter van het Rwandatribunaal en behandelde in 1998 de rechtszaken van Jean-Paul Akayesu en de voormalige premier, Jean Kambanda, die beiden werden verdacht van het aanzetten tot de genocide van 1994. Voor het eerst in de geschiedenis sprak een internationaal gerechtshof veroordelingen uit wegens genocide. Zowel Akayesu als Kabanda werden schuldig bevonden en daarmee was Kambanda het eerste (voormalig) hoofd van een regering dat voor genocide bestraft werd.
Kama bracht begin 2001 twee nieuwe hoofdverdachten voor het gerecht, namelijk Juvenal Kajelijeli oud-burgemeester van Mukingo in de prefectuur Ruhengeri en de oud-minister van Onderwijs, Jean-Dieu Kamuhanda.

Léopold Sédar Senghor, eerste president en dichter

Senegals eerste president en dichter, Léopold Sédar Senghor is 20 december 2001 op 95-jarige leeftijd overleden in zijn huis in het Franse Verson (Normandië). Hij werd op 9 oktober 1906 geboren in het kustplaatsje Joal. Van 1960 tot en met 1980 was hij president van Senegal en, behalve als politicus, had hij een reputatie opgebouwd als dichter en emancipator van Zwart Afrika. De Franse president Jacques Chirac noemde hem een van de belangrijkste personen in de Afrikaanse geschiedenis.
Hij was opgevoed in de Serercultuur van zijn vader, maar kreeg zijn opleiding van katholieke missionarissen. De jonge Senghor was in de jaren twintig de eerste Afrikaan die in Frankrijk een beurs kreeg voor een opleiding aan het Louis-le-Grandlyceum in Parijs, waar hij bij de latere Franse president Georges Pompidou in de klas zat. In 1931 ging hij naar de Sorbonne om Franse literatuur te studeren en wist hij de prestigieuze agrégation (de hoogste onderwijstitel) te behalen. In die jaren schreef hij zijn eerste poëzie, waarin hij het probleem van de négritute (de zwarte emancipatie) aan de orde stelde. In 1945 publiceerde hij zijn eerste dichtbundel, *Chants d'Ombre* en na de oorlog volgde zijn tweede bundel *Hosties Noires*, over de rol van de Senegalese soldaten in de Tweede Wereldoorlog.
Van 1946 tot 1958 was hij afgevaardigde voor Senegal in de Franse volksvertegenwoordiging en in 1955 werd hij minister in het kabinet van premier Edgar Fauré. Tijdens het referendum over de Senegalese onafhankelijkheid gaf Senghor er de voorkeur aan lid te blijven van de Franse Gemeenschap. Toen Senegal in 1960 wel onafhankelijk werd, trad hij aan als 's lands eerste president.

Twintig jaar lang bestuurde hij Senegal op autocratische wijze. In december 1962 voorkwam het Franse leger een vermeende staatsgreep van de premier Mamadou Dia. En in 1968 wist hij de landelijke staking en studentenprotesten het hoofd te bieden door partij te kiezen voor de islamitische voorgangers (marabouts) gesteund door de Franse militaire aanwezigheid. Het was het begin van een voorzichtige democratisering van de door de Progressieve Senegalese Unie (UPS) geregeerde eenpartijstaat.
In antwoord op de economische malaise benoemde president Senghor in 1970 de technocraat Abdou Diouf tot eerste minister. In 1972 stond hij de oprichting toe van een liberale en een marxistische oppositiepartij. In 1980 besloot de president af te treden en droeg hij het landsbestuur over aan Abdou Diouf. Senghor wijdde zich weer aan de literatuur en werd in 1983 tot zijn grote voldoening opgenomen in de Académie Française.

(Vorige berichten pagina 513/1 - 2004)

TOGO

BINNENLAND

Overlijden staatshoofd leidt tot crisis

President Eyadema sterft aan hartaanval

Op 6 februari 2005 overleed de langst zittende president van Afrika, de Togolese president Gnassingbe Eyadema, aan een hartaanval. Eyadema werd 69 jaar. Enkele uren later volgde zijn zoon Faure (39) hem op. Volgens de grondwet had de voorzitter van het parlement, Fambare Ouattara Natchaba, moeten aantreden. De hoogste man van het leger, generaal Zakari Nandja, zei dat de macht was overgedragen aan Eyadema junior om een machtsvacuüm te voorkomen. De Afrikaanse Unie noemde de gang van zaken een militaire coup.

Eyadema senior was president sinds 1967 toen hij met een coup aan de macht kwam. Na zijn aantreden had Eyadema alle partijen verboden en was hij 38 jaar aan de macht gebleven. In 1991 had hij de partijen weer toegelaten. Hij won driemaal de verkiezingen, al waren er beschuldigingen van fraude en corruptie. In 1993 had de Europese Unie (EU) de hulp uit protest stopgezet. In 1998 concludeerden onderzoekers van de Verenigde Naties (VN) en de Organisatie van Afrikaanse Eenheid dat de mensenrechten systematisch werden geschonden in Togo. In de afgelopen jaren had Eyadema tevergeefs geprobeerd zijn politieke imago op te poetsen door zich te bemoeien met vredesinitiatieven in de regio.

Nieuwe president beëdigd ondanks internationale protesten

De nieuwe president Faure Gnassingbe Eyadema werd op 7 februari beëdigd ondanks internationale protesten. Parlementsleden hadden de voorzitter van het parlement ontslagen en de grondwet aangepast om mogelijk te maken dat Faure de termijn van zijn vader kon volmaken tot juni 2008. De grondwet bepaalde dat er binnen zestig dagen na de dood van een leider verkiezingen gehouden moesten worden.
De Nigeriaanse president Olusegun Obasanjo, voorzitter van de Afrikaanse Unie (AU), zei dat het ontbreken van een democratische overgang in Togo de vrede bedreigde. Ook de VN, de EU en de VS riepen op tot respect voor de grondwet. Westerse diplomaten boycotten de ceremonie. Een studentenprotest werd door de politie verhinderd.

Verbod op politieke bijeenkomsten opgeheven

De autoriteiten maakten op 18 februari bekend dat het verbod op politieke bijeenkomsten, dat was ingesteld na de dood van president Gnassingbe Eyadema, was opgeheven.

Togo

Ecowas dreigt met sancties

De Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (Ecowas) dreigde op 22 februari met sancties als er geen verkiezingen zouden komen. De nieuwe president had al beloofd binnen enkele maanden het volk naar de stembus te laten gaan, maar daar nam Ecowas geen genoegen mee. De oppositie zei dat een geplande protestmars zou doorgaan ondanks dat de Nationale Assemblee had gestemd voor het terugdraaien van de recente aanpassing van de grondwet.

Interim-president treedt af

Interim-president Faure Gnassingbe Eyadema legde op 26 februari zijn taak onder grote internationale druk neer. Hij kondigde aan wel mee te zullen doen aan de presidentsverkiezingen over twee maanden als kandidaat van de regeringspartij. De VN en de AU hadden sancties tegen het land ingesteld. De Nationale Assemblee koos Abass Bonfoh als de nieuwe voorzitter. Hij zou het interim-presidentschap op zich nemen.

Oppositie eens over presidentskandidaat

Een aantal oppositiepartijen bereikte op 15 maart een akkoord dat de 75-jarige Emmanuel Bob Akitani, de vice-president van Unie van Krachten voor Verandering (UFC), hun gezamenlijke kandidaat voor de presidentsverkiezingen volgende maand zou zijn. Bij de verkiezingen van 2003 was hij na Eyadema tweede geworden.
De meest geliefde oppositieleider, de verbannen UFC-leider Gilchrist Olympio, was uitgesloten omdat de grondwet voorschreef dat kandidaten een periode van minstens twaalf maanden voorafgaande aan de verkiezingen, in Togo gewoond moesten hebben.
Op 16 april keerde Olympio terug en werd met gejuich door zijn aanhang begroet. Na een moordaanslag was hij in 1992 uit Togo gevlucht. Olympio bevestigde dat zijn tweede man, Bob Akitani, presidentskandidaat zou zijn.

Faure Gnassingbe Eyadema officiële winnaar

Geweld in aanloop verkiezingen

Op 18 april 2005 vielen er minstens zeven slachtoffers bij gewelddadige confrontaties tussen aanhangers van de oppositie en de regeringspartij. Vertegenwoordigers van de regeringspartij zeiden dat zes van hun aanhangers waren vermoord bij gevechten op straat. De oppositie zei één aanhanger verloren te hebben.

Gewapende overval op oppositiekantoor overschaduwt verkiezingen

Bij de verkiezingen op 24 april overvielen gewapende mannen, sommigen in legeruniform, het hoofdkantoor van de oppositiepartij. De overvallers namen computers mee waarmee de oppositie de uitslagen had willen tellen. In het Togolese kiessysteem kregen vertegenwoordigers van alle partijen een kopie van de resultaten om deze zelf te checken.
Oppositiekandidaat Bob Akitani beschuldigde de regeringspartij ervan de uitslagen ten gunste van hun kandidaat Faure Gnassingbe Eyadema te hebben laten uitvallen.

Drie dagen voor de verkiezingen was de minister van Binnenlandse zaken ontslagen nadat hij had gewaarschuwd voor een bloedbad en de interim-president had opgeroepen de verkiezing af te gelasten. Na zijn waarschuwing trok één van de vier kandidaten, Nicolas Lawson, zich terug.

Oppositie eist overwinning op

Drie dagen nadat de stemmen waren uitgebracht, riep Bob Akitani zichzelf uit tot president. Hij verzekerde 70 procent van de stemmen te hebben gekregen, maar in de officiële uitslag stond hij slechts op 38 procent. Veiligheidstroepen schoten met traangas op zijn aanhangers, die op hun beurt brandende barricades hadden opgeworpen. Volgens regionale waarnemers van de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (Ecowas) waren de verkiezingen redelijk eerlijk verlopen. Uit eigen tellingen van de oppositie bleek dat Akitani in de meest dichtbevolkte delen van het land had gewonnen.
Faure Gnassingbe Eyadema kreeg bij de officiële uitslag 60 procent, bij een opkomst van 64 procent. Hij genoot vooral steun in het noorden, terwijl de oppositie machtig was in het zuiden. In de zuidelijke wijk Be van de hoofdstad Lome – thuisbasis van de oppositiepartij – hadden aanhangers barricaden opgeworpen. Volgens minister van Binnenlandse zaken Katari Foli-Bazi kwamen drie soldaten in de onrust om. Alle samenscholingen werden verboden.
In mei zou de Europese Unie de uitslag van de verkiezingen verwerpen en sancties instellen.

Rust keert weer

Een paar dagen na de verkiezingen slaagde het leger erin met harde hand de orde te herstellen, waarbij een onbekend aantal doden viel.
Ecowas veroordeelde de verklaring van Akitani dat hij de nieuwe president was, maar riep wel op een regering van nationale eenheid te vormen om verder geweld te voorkomen. Na gevechten in de zuidelijke stad Aneho, dat een bolwerk van de oppositie was, waren 600 mensen naar buurland Benin gevlucht.

Nieuwe president beëdigd

De winnaar van de verkiezingen, de 39-jarige Faure Gnassingbe Eyadema, werd op 4 mei beëdigd als de nieuwe president nadat het Constitutionele Hof de claim van de oppositie dat er met de uitslag geknoeid was, had afgewezen. Op straat bleef het verder rustig.
Oppositieleider Gilchrist Olympio zei tegen de *BBC* dat hij de uitspraak van het Constitutionele Hof niet erkende en dat zijn partij geen zitting zou nemen in een overgangsregering, zoals was bepleit door Ecowas.

Mensenrechtengroep meldt 800 doden door verkiezingsgeweld

Eklou Clumson, vice-president van de Mensenrechtenliga van Togo (LTDH), verklaarde op 13 mei dat er bij het verkiezingsgeweld 800 slachtoffers waren gevallen. Volgens medici en diplomaten was dat aantal overdreven. Die hielden het op 100 tot 150 doden.

Besprekingen met oppositie zonder resultaat

Geen akkoord in onderhandelingen met de oppositie

Op 20 mei 2005 was er nog geen akkoord bereikt tussen regering en oppositie in besprekingen onder supervisie van de voorzitter van de Afrikaanse Unie (AU), de Nigeri-

aanse president Olusegun Obasanjo. De oppositie had geëist dat gesprekken over een transitieperiode onder internationaal toezicht zouden staan. De oppositie stelde ook dat men alleen bereid was mee te regeren als de slachtoffers van het geweld compensatie zouden krijgen en omstreden tellingen van de uitslag onderzocht werden. Door het geweld waren meer dan 30.000 mensen op de vlucht geslagen.

Afrikaanse Unie heft embargo tegen Togo op

De AU maakte op 27 mei een einde aan het embargo tegen Togo dat was ingesteld nadat de zoon van de overleden president Gnassingbe Eyadema de functie van zijn vader had overgenomen, ondanks dat de grondwet de voorzitter van het parlement aanwees als interim-president. Een soortgelijk embargo, ingesteld door de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (Ecowas), was eind februari al opgeheven nadat de zoon zich als staatshoofd had teruggetrokken. Omdat de AU minder vaak bijeenkwam, had het embargo langer geduurd. De Europese Unie (EU) was niet van plan haar economische sancties tegen Togo op te heffen.

Oppositieleden vluchten voor veiligheidstroepen

Een maand na de verkiezingen vluchtten oppositieleden nog steeds uit vrees opgepakt te worden door veiligheidstroepen. Dat zeiden vluchtelingen die aangekomen waren in Benin, op 28 mei. De Verenigde Naties hadden in dat land twee vluchtelingenkampen ingericht, maar die capaciteit was onvoldoende.

Nieuwe premier uit kringen oppositie

President Faure Gnassingbe Eyadema maakte op 9 juni bekend dat hij de leider van een oppositiepartij, Edem Kodjo, had benoemd tot premier. De Patriottische Pan-Afrika Partij van Kodjo maakte geen deel uit van de grote coalitie van de oppositie. De belangrijkste oppositiepartij, de Unie van Krachten voor Verandering (UFC) had graag gezien dat de premier uit haar kring was gekozen, maar dat weigerde de nieuwe president. Kodjo was eerder premier onder de vader van Faure Gnassingbe Eyadema en secretaris-generaal van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid, de voorloper van de Afrikaanse Unie.

Samenstelling van de regering van Togo (21 juni 2005)

President
Faure GNASSINGBE EYADEMA (beëdigd op 4 mei 2005)

Premier
Edem KODJO (benoemd op 8 juni 2005)

Gedelegeerde van de president en minister voor Defensie en Oorlogsveteranen
Kpatcha GNASSINGBE

Gedelegeerde van de premier en minister voor Privésector en Handelszone
Idrissa DERMANE

Ministers:
Arbeid, Werkgelegenheid en Ambtenaren
Yves Mado NAGOU
Bevolking, Sociale zaken en Vrouwenemancipatie
Kangni-Sokpoh DIALLO
Buitenlandse zaken & Afrikaanse Integratie
Zarifou AYEVA
Communicatie & Onderwijs
Kokou Biosse TOUZOUN
Cultuur, Toerisme & Ontspanning
Gabriel Sassouvi DOSSEH-ANYROH
Economie, Financiën en Privatisering
Payadowa BOUKPESSI
Gezondheid
Suzanne AHO
Handel, Industrie & Ambachten
Jean-Lucien SAVI DE TOVE
Hoger onderwijs en Onderzoek
Fidele Komlan Messan NOUBOUKPO
Jeugd en Sport
Agouta OUYENGA
Justitie
Abi TCHESSA
Landbouw, Veeteelt en Visserij
Kondi Charles AGBA
Mensenrechten, Democratie & Verzoening
Loretta Massan AQUETEY
Mijnen, Energie en Water
Kokou Solete AGBEMADON
Milieu en Bossen
Issifou OKOULOU-KANTCHATI
Ontwikkeling, Stads- en Plattelandsplanning
Yendja YENTCHABRE
Parlementaire relaties
Mawoutoe Comlangan D'ALMEIDA
Primair en Secundair onderwijs
Komi Selom KLASSOU
Steden
Marc Aklesso AKITEM
Technisch onderwijs en Beroepstraining
Antoine Agbewanou EDOH
Territoriale administratie
Katari FOLI-BAZI
Uitrusting en Transport, Post en Telecommunicatie
Kokouvi DOGBE
Veiligheid
Pitalouna-Ani LAOKPESSI

Gouverneur van de centrale bank van West-Afrikaanse staten
Charles Konan BANNY

Nieuwe regering Togo

Op 21 juni trad de nieuwe regering van Togo aan met verschillende leden van buiten de regeringspartij en met één minister van de oppositie die volhield dat er geknoeid was met de uitslag van de presidentsverkiezingen. Jean-Pierre Fabre, secretaris-generaal van de belangrijkste oppositiepartij, de Unie van Krachten voor Verandering (UFC), zei dat hij er geen vertrouwen in had dat deze regering politieke hervormingen zou doorvoeren. Vooral de benoeming van de broer van de president, Kpatcha Gnassingbe, op Defensie, zette kwaad bloed. Een nieuwe functie was de minister van Veiligheid, bekleed door Pitalouna-Ani Laokpessi, voorheen lid van de legerstaf en hoofd van de paramilitaire politie. In de regering zaten verder een prominente advocaat van de oppositie en een jeugdleider.
Drie van de meest trouwe volgelingen van Eyadema raakten hun ministersposten kwijt: Assani Tidjani (Defensie), Zoumarou Gnofame (Milieu) en Pitang Tchalla (Communicatie).

President ontmoet oppositieleider

Voor het eerst na de omstreden verkiezingen ontmoetten president Faure Gnassingbe Eyadema en oppositieleider Gilchrist Olympio elkaar in Rome op 22 juli. Na afloop toonden beiden zich optimistisch. Ze verklaarden dat ze een eind wilde maken aan het politieke geweld en riepen vluchtelingen op terug te keren naar Togo. Politieke gevangenen zouden worden vrijgelaten.
De maand ervoor had mensenrechtenorganisatie Amnesty International gezegd dat veiligheidstroepen, en daaraan gelieerde milities, sinds de verkiezingen minstens 150 mensen hadden gedood.

Vluchtelingenstroom houdt aan

Ondanks de oproep van beide politici ble-

ven vluchtelingen uit Togo buurland Benin binnenstromen. Dat meldde de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR) op 2 augustus. Aanvankelijk waren het er duizenden, maar begin augustus registreerde men elke week nog ongeveer 200 vluchtelingen. In totaal waren er 40.000 burgers op de vlucht geslagen die geen aanstalten maakten naar huis terug te keren. Van hen verbleven er 24.500 in Benin en 15.500 in Ghana.
De UNHCR had ruim 4 miljoen euro nodig voor de opvang in Benin en Ghana, maar had slechts 1,5 miljoen euro ontvangen en daarom de eigen reserves aangesproken ter waarde van 1,3 miljoen euro. Doordat de vluchtelingen geen aanstalten maakten terug te keren uit vrees voor vervolging door de veiligheidstroepen van president Faure Gnassingbe Eyadema, was er dringend behoefte aan meer geld voor de opvang. De meeste vluchtelingen waren jonge mannen uit het zuiden, waar de oppositie traditioneel sterk was.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kinderarbeid algemeen in Togo

Een op de acht kinderen in Togo werd er op uit gestuurd om te werken tot over de landsgrenzen. Dat werd geconcludeerd in een studie naar kinderarbeid in West-Afrika die op 25 mei 2005 verscheen. Als kinderen terugkwamen, bleken ze vaak ziek, ongelukkig en niet in het bezit van het verwachte extra geld. Traditioneel stuurden ouders hun kinderen naar rijkere familieleden of bekenden waar ze in ruil voor kost en inwoning in het huishouden hielpen of op het land. De laatste jaren werden de kinderen echter steeds meer verhandeld waarbij het welzijn van de kinderen volledig in de verdrukking was geraakt.

Wet tegen kinderhandel aangenomen

Het parlement nam op 4 augustus een wet aan die strenge straffen stelde op kinderhandel. De wet was er gekomen nadat het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken Togo en andere landen gewaarschuwd had maatregelen te nemen tegen kinderhandel op straffe van sancties. Op kinderhandel stond nu een maximale straf van tien jaar en een boete tot 10 miljoen CFA francs (ruim 16.000 euro). Unicef was positief over de nieuwe wet, maar waarschuwde dat toepassing ervan in de praktijk nog lastig zou zijn.

(Vorige berichten pagina 765/3 - 2004)

TUNESIË

BINNENLAND

Oppositie hekelt gang van zaken bij raadsverkiezingen

Volgens de Tunesische minister van Binnenlandse zaken Rafik Belhaj Kacem op 9 mei 2005 behaalde de Constitutionele en Democratische Vereniging (RCD) van president Zine El Abidine Ben Ali bij de gemeenteraadsverkiezingen van een dag eerder ruim 90 procent van de zetels. Er waren in totaal 4.366 zetels te verdelen in 264 raden. Daarvan gingen er 262 naar vier oppositiepartijen die als regeringsgezind bekend stonden en 6 naar onafhankelijke kandidaten.
De opkomst zou ruim 82 procent hebben bedragen, een percentage dat volgens de oppositie lager was. Zij klaagde over het ondemocratische karakter van de verkiezingen, waarbij de autoriteiten via dreigementen en omkoping mensen ervan zouden hebben weerhouden zich kandidaat te stellen. Minister Kacem ontkende de aantijgingen.

JUSTITIE

Veroordelingen voor betrokkenheid anti-Amerikaanse aanslagen in Irak

Een Tunesische rechtbank veroordeelde op 3 juli 2005 in hoger beroep zes mensen tot gevangenisstraffen van vijf tot twintig jaar wegens betrokkenheid bij anti-Amerikaanse aanslagen in Irak. Zij zouden strijders hebben gerekruteerd en zich hebben voorbereid op deelname aan het gewapende verzet in dat land. De belangrijkste verdachte was Mohamed Bajouya. Hij kreeg twintig jaar – de maximumstraf voor terrorisme sinds de invoering van de nieuwe wetgeving in december 2003. Vier mensen werden vrijgesproken.

De tien verdachten waren het jaar daarvoor gearresteerd en in april 2005 had een lagere rechtbank straffen uitgesproken van 10 tot 30 jaar. Zij ontkenden de beschuldigingen en stelden dat eerdere bekentenissen onder dwang tot stand waren gekomen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Tunesische advocaten in staking na arrestatie collega

Het overgrote deel van de rond de 1.400 Tunesische advocaten ging op 9 maart 2005 in staking en 50 van hen zelfs in hongerstaking om te protesteren tegen hardhandig optreden van de politie. Deze had eerder de belangrijkste rechtbank in de hoofdstad Tunis bestormd en een 50-tal advocaten verwijderd, waarbij rake klappen waren gevallen. De advocaten wilden toen hun steun betuigen aan een collega, Mohamed Abbou, die op 1 maart was gearresteerd na publicatie van twee artikelen op internet. Hij bekritiseerde daarin zowel de uitnodiging van de regering aan de Israëlische premier Ariel Sjaron voor een bezoek aan Tunesië als de 'marteling van politieke gevangenen'.

Mohamed Abbou veroordeeld

Op 28 april veroordeelde een Tunesische rechtbank Mohamed Abbou tot 3,5 jaar gevangenisstraf. De officiële beschuldiging luidde dat hij geweld had gebruikt tegen een vrouwelijke advocaat en had aangezet tot het overtreden van de wet. In hoger beroep werd het vonnis op 10 juni, onder luid protest van de aanwezige collega-advocaten, bevestigd.

Mensenrechtenorganisaties stellen behandeling gevangenen aan de kaak

Mensenrechtenorganisaties als de Tunesische Liga voor de Mensenrechten (LTDH) en Human Rights Watch (HRW) beschuldigden op 20 april 2005 in de hoofdstad Tunis de autoriteiten van onder meer marteling en verkrachting van gevangenen. Volgens de voorzitter van de LTDH, Mokhtar Trifi, waren elf mensen in gevangenschap omgekomen. Beide organisaties noemden een aantal van ruim 500 politieke gevangenen, voornamelijk leden van de verboden islamitische Nahda partij.
Voorts werden er gevangenen in eenzame opsluiting gehouden, en tenminste 40 van hen al meer dan tien jaar. De autoriteiten kondigden aan dat daar met onmiddellijke ingang een einde aan zou worden gemaakt.

(Vorige berichten pagina 127/1 - 2005)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3218, pag. 57505-57568

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

OKTOBER 2005

EUROPA

Europese Unie: Commissie wil gemeenschappelijk terugkeerbeleid illegalen; Europeanen zeer kritisch over Amerikaans buitenlands beleid · **Armenië:** Regering verwerpt Turks voorstel voor studie over genocide · **Azerbeidzjan:** President geeft omwenteling geen kans · **België:** Vlaamse regering wil economische slagkracht versterken · **Denemarken:** Radiozender verliest vergunning na anti-moslimuitzending · **Duitsland:** CDU/CSU en SPD bijna even groot bij verkiezingen, moeizame coalitiebesprekingen verwacht; · **Frankrijk:** Rapport weerspreekt toestroom Poolse loodgieters; Bouw eerste windmolenpark op zee · **Georgië:** Nieuwe regering geïnstalleerd · **Groot-Brittannië:** Protestanten in Noord-Ierland slaags met politie · **Italië:** Economie groeit weer · **Nederland:** Landbouwminister Veerman mag aanblijven; Subsidie aan SGP opgeschort; Troonrede en rijksbegroting 2006 · **Noorwegen:** Links wint parlementsverkiezingen · **Oostenrijk:** FPÖ-politicus geweerd als voorzitter Bundesrat · **Portugal** Referendum over abortus · **Russische Federatie:** Uitbreiding militaire samenwerking met China; Akkoord met Duitsland over gaspijplijn via Oostzee · **Spanje:** Nieuw regiostatuut voor Catalonië · **Turkije:** Schrijver Orhan Pamuk aangeklaagd · **Zwitserland:** Referendum opent arbeidsmarkt voor nieuwe EU-lidstaten.

AMERIKA

Brazilië: Corruptieschandalen verlammen regering · **Frans-Guyana:** Manifest over goudexploitatie · **Guyana:** Versterking van biodiversiteit in Amazone-regio · **Suriname:** Regeringscoalitie verliest verkiezingen; Venetiaan blijft president · **Verenigde Staten:** Orkaan Katrina verandert New Orleans in spookstad; Leider Republikeinen in Huis van Afgevaardigden treedt af.

MIDDEN-OOSTEN

Israël: Gaza-strook ontruimd ondanks massaal protest; Minister Netanjahoe neemt ontslag · **Palestijnse Zaken:** Winst voor Fatach bij gemeenteraadsverkiezingen; Parlement neemt nieuwe kieswet aan.

AZIË

China: Corruptie wijdverbreid; EU importeert toch Chinees textiel · **Filippijnen:** President Arroyo beschuldigd van verkiezingsfraude · **Kazachstan:** FAO wil verscherpte maatregelen tegen dreigende vogelgriep · **Kirgizstan:** Akajev treedt formeel af als president; Bakijev wint verkiezingen.

AFRIKA

Djibouti: Ratificering protocol tegen vrouwenbesnijdenis · **Eritrea:** Humanitaire situatie verslechtert · **Ethiopië:** Verkiezingen leiden tot politieke crisis · **Mali:** Gevechten om land verergeren voedselcrisis · **Somalia:** Tweespalt over vestigingsplaats van de regering.

OCEANIË

Australië: Aboriginal-vertegenwoordiger verlaat parlement; Moslims gaan extremisten bestrijden · **Nieuw-Zeeland:** Protest tegen bezoek Prins Charles; Boete voor onveilige seks.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Commissie wil gemeenschappelijk terugkeerbeleid illegalen

Commissaris voor Justitie Franco Frattini deed op 1 september 2005 namens de Europese Commissie voorstellen om het terugkeerbeleid van de lidstaten ten aanzien van mensen die uitgezet moesten worden, beter op elkaar af te stemmen. Daarbij ging het behalve om illegale immigranten ook om degenen wier verblijfsvergunning was verstreken of van wie de asielaanvraag was afgewezen. De nieuwe richtlijn, die nog goedkeuring behoefde van de Europese ministerraad en het Europees Parlement, moest een einde maken aan de per lidstaat uiteenlopende regels. Deze konden ertoe leiden dat vreemdelingen kozen voor de landen met de minst strenge wetgeving.
De Commissie wilde dat illegalen vier weken de tijd kregen om naar hun land van herkomst terug te keren en dat bij weigering een uitzettingsbevel volgde. Wel zouden zij een beroepsmogelijkheid moeten krijgen. Bestond het vermoeden dat iemand wilde onderduiken, dan was gevangenneming gedurende maximaal zes maanden mogelijk. Voorts kreeg een uit te zetten illegaal een terugkeerverbod van maximaal vijf jaar, geldend voor alle lidstaten.
In 2004 waren in totaal 650.000 beslissingen tot uitzetting genomen, maar slechts in een derde van deze gevallen werd de beslissing ook geëffectueerd. Driekwart daarvan betrof gedwongen uitzettingen.

Nederlandse onderzoeker: 'Tientallen aanslagen verijdeld'

Rob de Wijk, onderzoeker bij het Nederlandse Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael, onthulde in zijn op 23 september 2005 verschenen boek *Supermacht Europa* dat inlichtingendiensten tussen 1994 en 2004 zeker 28 grote terreuraanslagen hadden voorkomen. Daarbij ging het om plannen voor aanslagen op onder meer de Eiffeltoren via een vliegtuigcrash (1994), het wereldkampioenschap voetbal in Frankrijk (2000), de Londense metro (2002), de HSL-tunnel in Antwerpen (2004) en het Europees kampioenschap voetbal in Portugal (2004). In Nederland waren onder meer de luchthaven Schiphol, de kerncentrale in Borssele en het hoofdkwartier van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) doelwit.
Ondanks de toegenomen weerstand tegen Europese integratie, tot uiting komend in het verzet tegen de Europese grondwet, zou volgens de auteur alleen intensievere samenwerking een antwoord kunnen geven op het internationaal terrorisme. Daartoe was een verdere integratie op economisch, buitenlands en defensiegebied vereist, aldus De Wijk.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Commissie verdenkt Nederlandse bedrijven van vorming bierkartel

De Europese Commissie diende op 1 september 2005 een formele aanklacht in tegen de vier belangrijkste aanbieders van bier op de Nederlandse markt: Heineken, Grolsch, Bavaria en Interbrew, de producent van onder andere de merken Stella, Dommelsch en Hertog Jan. Zij werden verdacht van de vorming van een kartel ter voorkoming van een prijzenoorlog in de periode 1996-1999. Daarmee zouden cafés, restaurants, hotels en supermarkten zijn gedupeerd. De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) had al in 2000 invallen gedaan bij de bierbrouwers.
De betrokken bedrijven ontkenden de aantijgingen of onthielden zich van commentaar. Zij kregen twee maanden de tijd om zich schriftelijk en eventueel via een hoorzitting te verdedigen. De straf die hun opgelegd zou kunnen worden, waren boetes tot maximaal 10 procent van het marktaandeel.

Commissie bekritiseert concurrentiebeperking vrije beroepen

Uit een rapport van de Europese Commissie van 5 september 2005 bleek dat door regelgeving met betrekking tot de vrije beroepen de concurrentie in de sector nog steeds te veel beperkt werd. Het ging om ongeveer twaalf miljoen mensen die werkzaam waren als notarissen, advocaten, apothekers, architecten, ingenieurs, belastingadviseurs en boekhouders en die ca. 8 procent van het gezamenlijke Europese bbp genereerden.
De concurrentiebeperking, onder meer op het gebied van prijzen en reclames, vloeide zowel voort uit wetgeving als uit codes die de betrokken beroepsorganisaties hanteerden. Volgens het rapport was er de voorbije anderhalf jaar alleen in Denemarken, Groot-Brittannië en Nederland vooruitgang geboekt bij het stimuleren van concurrentie.

Garenproducenten beboet voor concurrentievervalsing

Op 14 september 2005 veroordeelde de Europese Commissie garenproducenten uit België, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Nederland en Zwitserland tot een gezamenlijke boete van 43,5 miljoen euro wegens kartelvorming. De hoogste boete kreeg het Britse Coats (15 miljoen euro), gevolgd door het Duitse Amann und Sohne (13 miljoen euro).
De verboden prijs- en marktafspraken werden door hen gemaakt in de jaren '90 van de twintigste eeuw, doorlopend na 2000. In november 2001 waren invallen gedaan bij een aantal van deze bedrijven, die garen maakten voor onder meer kleding, schoeisel, decoratieartikelen, matrassen en autostoelen.

Procedure tegen Groot-Brittannië wegens te hoog begrotingstekort

De Europese Commissie begon op 21 september 2005 een procedure tegen Groot-Brittannië omdat het land er voor het tweede achtereenvolgende jaar niet in was geslaagd binnen het maximaal toegestane begrotingstekort van 3 procent van het bbp te blijven. Tussen april 2004 en maart 2005 bedroeg dit percentage 3,2 procent en volgens de Commissie zou het tekort blijven bestaan in het begrotingsjaar 2005-2006. Zij had overigens geen sanctiemiddelen ter beschikking, omdat Groot-Brittannië geen deel uitmaakte van de eurozone. De beslissing werd echter wel als een morele nederlaag gezien voor het land dat op dat moment EU-voorzitter was.

Groot-Brittannië bekritiseerde de beslissing, omdat het tekort wel degelijk tijdelijk van aard zou zijn. Het verwachtte dat het in 2005-2006 binnen de normen zou blijven.

Spanje grootste ontvanger EU-subsidies

Uit het begrotingsoverzicht over 2004 van de Europese Commissie van 22 september 2005 bleek dat van alle EU-lidstaten Spanje

de meeste financiële ondersteuning kreeg, namelijk 16,4 miljard euro. Daarna volgden Frankrijk (12,9 miljard), Duitsland (11,7 miljard), Italië (10,4 miljard) en Groot-Brittannië (7,1 miljard). Gerekend naar het aandeel van EU-subsidies in de nationale begroting kregen echter Griekenland (3,52 procent) en Portugal (3,35 procent) de meeste financiële steun. Daarachter kwamen drie lidstaten die in mei 2004 waren toegetreden, namelijk Litouwen (2,81 procent), Estland (2,50 procent) en Letland (2,46 procent). In absolute getallen was van de nieuwe leden Polen de grootste ontvanger, dat met 2,7 miljard euro op de tiende plaats stond.
Bijna de helft (47,5 procent) van de uitgekeerde gelden waren landbouwsubsidies. In totaal werd daar 43,6 miljard euro aan besteed. Dat percentage was overigens afgenomen in vergelijking met 2003 toen 54,1 procent (ofwel 44,4 miljard) naar landbouw ging. Het meeste geld ontving Frankrijk, gevolgd door Spanje, Duitsland, Italië en Groot-Brittannië. Het streven van de Commissie was de post landbouw tegen 2013 te verminderen naar ongeveer een derde van de totale uitgaven.

NATUUR EN MILIEU

Commissie wil luchtvaart laten bijdragen aan Kyoto-verplichting

De Europese Commissie kwam op 27 september 2005 met het voorstel luchtvaartmaatschappijen deel te laten nemen aan de handel in emissierechten. Zij zouden rechten krijgen toegewezen om een bepaalde hoeveelheid broeikasgassen uit te stoten en bij overschrijding daarvan vervuilingsrechten moeten bijkopen. Eerdere ideeën die bij de Commissie leefden – zoals het belasten van vliegtickets of van vliegtuigbrandstof – bleken uiteindelijk te duur of moeilijk uitvoerbaar.

De achtergrond van het voorstel lag in het klimaatverdrag van Kyoto, dat de EU-landen de verplichting oplegde om tegen 2012 de uitstoot van broeikasgassen met 8 procent te hebben verminderd in vergelijking met 1990. Om deze doelstelling te halen zou ook de luchtvaart moeten bijdragen. Deze was weliswaar voor slechts 3 procent van de totale uitstoot verantwoordelijk, maar dit percentage zou naar verwachting sterk gaan stijgen.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Europeanen blijven zeer kritisch over Amerikaans buitenlands beleid

Uit het op 7 september 2005 gepubliceerde onderzoek *Transatlantic Trends* bleek een meerderheid van 59 procent van de Europeanen afwijzend te staan tegenover de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten. Een nog hoger percentage van 72 procent was afkeurend over het internationale optreden van de Amerikaanse president George W. Bush. Deze percentages waren nagenoeg hetzelfde als in 2004. Dit keer werd het onderzoek gehouden tussen 30 mei en 17 juni 2005 in negen EU-lidstaten, mogelijk aankomend lid Turkije en de VS zelf. Er werden 11.000 mensen van achttien jaar en ouder ondervraagd – 1.000 in elk van deze landen.

Tegenover dit negatieve oordeel stond een duidelijke steun voor het Amerikaanse streven om democratie in de wereld te verbreiden. Van de Europeanen was 74 procent hier voorstander van, veel meer dan in de VS waar dit percentage op 51 procent lag. Ongeveer tweederde van het aantal ondervraagden meende echter dat dit doel niet met militaire middelen mocht worden nagestreefd. In Europa achtte slechts 32 procent dit aanvaardbaar, in de VS 39 procent.

Uit de resultaten concludeerden de onderzoekers dat de pogingen van president Bush om na zijn herverkiezing in november 2004 de relaties met Europa te verbeteren op de Europese bevolking geen indruk hadden gemaakt. Dat gold overigens wel op het niveau van staten, omdat na de conflicten rond de Irak-oorlog – waar met name Frankrijk en Duitsland zich tegenover de VS opstelden – de verstandhouding tussen de Amerikaanse en Europese regeringen verbeterd was.

Akkoord met China over vrijgeven geblokkeerd textiel

De Europese Commissie maakte op 12 september 2005 bekend dat twee dagen later de in de Europese havens geblokkeerde textielproducten uit China op de Europese markt zouden worden toegelaten. Het ging om ongeveer 87 miljoen stuks textiel die opgestapeld bleven doordat de invoerquota, die in juni waren afgesproken tussen China en de Unie, waren overschreden. In ruil voor de vrijgave van de textiel, vooral truien en broeken, zou China de export in 2006 verminderen. De beslissing van de Commissie volgde op het akkoord dat beide partijen op 5 september wisten te bereiken na maanden van moeizame onderhandelingen. Op 7 september waren ook de afzonderlijke lidstaten akkoord gegaan.

Oorspronkelijk waren de invoerquota per 1 januari 2005 geheel afgeschaft, maar de onvoorziene gevolgen ervan – Europa kreeg een overvloed aan Chinese producten te verwerken – leidden vooral bij landen met een belangrijke textielindustrie (Frankrijk, Griekenland, Italië, Portugal, Spanje) tot verzet. De grote textielketens daarentegen werden juist gedupeerd door het beperken van de invoer. Het akkoord bewandelde een tussenweg om beide partijen tegemoet te komen.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

Commissie bevoegd tot sancties bij milieuwetgeving door lidstaten

Op 13 september 2005 deed het Europees Hof van Justitie uitspraak inzake de afdwingbaarheid van milieuwetgeving, die werd gezien als een versterking van de positie van de Europese Commissie en het Europees Parlement ten opzichte van de afzonderlijke lidstaten. De beslissing van het Hof luidde dat de Commissie het recht had lidstaten te verplichten de Europese milieuregels na te leven, met de mogelijkheid van strafrechtelijke sancties. Een richtlijn met deze strekking was oorspronkelijk door de Commissie voorgesteld, maar de EU-ministerraad verving deze in 2003 door een kaderbesluit dat geen vervolgingsmogelijkheid kende. Bovendien ontbrak in dat geval medezeggenschap van het Europees parlement, dat wel kon meebeslissen in geval van een richtlijn.

De Commissie had het kaderbesluit aanhangig gemaakt bij het Hof en werd nu geheel in het gelijk gesteld. Deze sprak dan ook van een 'overwinning van de democratie', mede omdat van de beslissing een precedentwerking zou kunnen uitgaan doordat wellicht ook op andere terreinen als de interne markt of het consumentenbeleid de positie van Commissie en Parlement verstevigd zou kunnen worden.

Europese Unie

'VN-besluiten wegen zwaarder dan Europees recht'

De Europese Unie mag tegoeden van particulieren en organisaties bevriezen in het kader van de internationale strijd tegen terrorisme. Met deze uitspraak verwierp het Gerecht van Eerste Aanleg, de lagere rechtbank van het Europees Hof van Justitie, op 21 september 2005 de bezwaren van enkele personen en organisaties die voorkwamen op een terrorismelijst van de Verenigde Naties. Deze lijst was overgenomen door de EU-lidstaten, die vervolgens financiële en economische sancties konden treffen.

Het Gerecht gaf aan dat verzoeken om bevriezing afkomstig van de VN-Veiligheidsraad zich aan gerechtelijke toetsing onttrokken. VN-resoluties prevaleerden namelijk boven het Europees recht en konden daar dan ook niet aan getoetst worden. De enige uitzondering lag volgens het Gerecht in het algemeen volkenrecht, maar de bevriezing van tegoeden was daar niet strijdig mee. Het was de eerste maal dat het Hof een juridische rangorde aanbracht tussen Europees recht en besluiten van de VN.

Het Gerecht verwierp eveneens de klacht dat de Unie door het overnemen van de VN-lijst de mensenrechten schond. De reden voor deze klacht was dat het vermeld worden op de lijst niet bij de rechter kon worden aangevochten.

België veroordeeld voor niet naleven nitraat-richtlijn

Het Europees Hof van Justitie veroordeelde België op 22 september 2005 wegens overtreding door de deelstaten Vlaanderen en Wallonië van een EU-richtlijn uit 1991 inzake waterverontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen. Deze verontreiniging was het gevolg van overbemesting van de grond, waardoor een te hoge concentratie nitraat ontstond die ook rivieren en grondwater kon aantasten. De uitspraak had betrekking op de situatie van 1999 en hield geen rekening met sindsdien tot stand gekomen wetgeving.
De procedure was reeds in 1995 door de Europese Commissie gestart en in 1998 en 1999 werd België verzocht om de nodige maatregelen te treffen. Omdat deze uitbleven, maakte de Commissie de zaak in 2003 aanhangig bij het Hof. Na haar recente uitspraak dienden de deelstaten aan te tonen dat zij de richtlijn wél naleefden omdat de Commissie anders opnieuw naar het Hof kon stappen. In geval van een tweede veroordeling konden hoge boetes worden opgelegd.

EUROPEES PARLEMENT

Eoroparlement uit kritiek op Commissievoorstellen over asielbeleid

Het Europees Parlement stemde op 27 september 2005 met een zeer kleine meerderheid in met voorstellen van de Europese Commissie inzake asielbeleid, waaronder de opstelling van een lijst van 'veilige landen' voor asielzoekers. Praktisch betekende dit laatste voorstel dat asielaanvragen van personen afkomstig uit deze landen niet inhoudelijk behandeld hoefden te worden. Het parlement verzette zich echter tegen de bevoegdheid van afzonderlijke lidstaten om zelf landen van herkomst als 'veilig' aan te merken.
Voorts nam het parlement een amendement aan dat het instellen van beroep tegen een negatieve beslissing op een asielaanvraag schorsende werking zou hebben, zodat uitzetting niet mogelijk was zolang de beroepsprocedure liep. Ook verwierp het de mogelijkheid van een versnelde procedure in het geval een asielzoeker inconsistente, tegenstrijdige of onaannemelijke verklaringen aflegde. Een dergelijke procedure wees het ook af in geval van kwetsbare personen zoals alleenstaande minderjarige asielzoekers en personen die getraumatiseerd of seksueel misbruikt waren. Hetzelfde gold voor asielzoekers die afkomstig waren uit een doorreisland dat als veilig werd beschouwd: ook hier zou de normale procedure moeten gelden.
Asielzoekers zouden op grond van de door het Europees parlement aangebrachte wijzigingen eveneens recht hebben op een persoonlijk gesprek met de autoriteiten omtrent hun asielmotieven. Ook zouden zij toegang hebben tot een advocaat of gemachtigde en tot een medewerker van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR). Bovendien dienden asielzoekers in begrijpelijke taal te worden geïnformeerd over de procedure en de genomen beslissingen.
Tenslotte mocht er geen gebruik worden gemaakt van consulaire of diplomatieke missies uit het herkomstland om de nationaliteit van asielzoekers te verifiëren. In geval van erkenning als politiek vluchteling mocht het herkomstland hier niet van op de hoogte worden gesteld.
Het parlement nam uiteindelijk met een minieme meerderheid van 308 stemmen voor, 300 tegen bij 33 onthoudingen het sterk gewijzigde voorstel van de Europese Commissie aan.

(Vorige berichten pagina 516/1 - 2005)

Armenië

ARMENIË

BINNENLAND

Herdenking massamoord op Armeniërs

Armeniërs overal ter wereld herdachten op 24 april 2005 de negentigste verjaardag van de massamoord op honderdduizenden van hun volk op het territorium van het Ottomaanse rijk in de periode 1915-1923. In de Armeense hoofdstad Jerevan gingen honderdduizenden mensen de straat op voor de herdenking. De betrekkingen tussen Armenië en Turkije werden door deze kwestie nog altijd in negatieve zin beïnvloed.

BUITENLANDSE ZAKEN

Armenië verwerpt Turks voorstel voor studie genocide

De Armeense regering verwierp op 10 maart 2005 een voorstel van Turkije om een onpartijdige commissie van historici in te stellen die zou gaan onderzoeken of er ten tijde van het Ottomaanse rijk genocide van het Armeense volk had plaatsgevonden. Minister van Buitenlandse zaken Vardan Oskanjan zei in een interview met persbureau *Reuters* dat historici hun zegje al hadden gedaan en dat het nu aan Turkije was om tot een standpunt in de kwestie te komen. Volgens Armenië was de genocide, die ongeveer 1,5 miljoen mensen het leven kostte, een historisch feit. Turkije meende dat de Armeniërs het slachtoffer waren geworden van een oorlog zonder dat er sprake was van genocide.

Turkije zoekt toenadering tot Armenië

Turkije was bereid 'politieke' relaties met Armenië aan te knopen en de beschuldi-

ging van genocide, gepleegd op Armeniërs tijdens en kort na de Eerste Wereldoorlog, te laten onderzoeken. Dat berichtte de *BBC* op 29 april. De Armeense president Robert Kotsjarjan had enkele dagen eerder gezegd een voorstel van de Turkse premier Recep Tayyip Erdogan te accepteren om een gezamenlijke commissie in te stellen om de massamoorden te onderzoeken. Kotsjarjan wilde echter eerst een normalisering van de onderlinge betrekkingen. Beide landen onderhielden nog steeds geen diplomatieke betrekkingen met elkaar. Turkije had de grens met Armenië in 1993 gesloten, uit woede over de gewapende strijd van Armeense separatisten om de in Azerbeidzjan gelegen provincie Nagorno-Karabach.

Gesprekken tussen Armenië en Azerbeidzjan over Nagorno-Karabach

De Azerbeidzjaanse president Ilham Alijev zei bij een topontmoeting van de Raad van Europa in Warschau op 16 mei 2005 dat zijn land en Armenië zochten naar een oplossing voor het geschil over Nagorny Karabach. Alijev kwam tot zijn uitspraak na een ontmoeting in de Poolse hoofdstad met zijn Armeense ambtsgenoot Robert Kotsjarjan. Alijev gaf geen details over mogelijke onderhandelingen.

Duits parlement veroordeelt massamoord op Armeniërs

Het Duitse parlement veroordeelde op 16 juni 2005 de massamoord op Armeniërs op het grondgebied van het Ottomaanse rijk 90 jaar eerder. De veroordeling leidde tot een scherpe reactie van het ministerie van Buitenlandse zaken in Ankara, dat zei de resolutie zeer te betreuren en deze 'eenzijdig' en 'provocerend' te vinden.

De stemming in de Bondsdag vond plaats kort nadat de regering en de oppositie met elkaar waren gebotst over de vraag of Turkije lid van de Europese Unie moest worden of niet. Alle partijen in de Bondsdag betreurden de massamoorden van destijds, maar namen niet de term genocide, die voor Turkije taboe was, in de mond. De resolutie stelde wel voor een wetenschappelijke conferentie in Istanboel te houden om de kwestie van de massamoorden op Armeniërs te bespreken. Een dergelijke conferentie was eerder uitgesteld.

(Vorige berichten pagina 584/2 e.v 2004)

AZERBEIDZJAN

BINNENLAND

President: 'Geen kans op een omwenteling'

President Ilham Alijev zei op 12 maart 2005 dat er geen enkele kans was dat de oppositie in Azerbeidzjan aan de macht zou komen door een vreedzame omwenteling, zoals eerder was gebeurd in Georgië en Oekraïne. Hij meende dat revoluties plaatsvonden in landen waar sprake was van wantrouwen tussen overheid en burgers. Een dergelijk gebrek aan vertrouwen was er volgens hem in Azerbeidzjan niet.

Demonstratie oppositie verhinderd

De politie verhinderde op 21 mei een demonstratie van de oppositie op het centrale plein van de hoofdstad Bakoe. Volgens ooggetuigen werd de wapenstok gebruikt om te verhinderen dat deelnemers aan de optocht het plein konden bereiken. *Itar-Tass* meldde dat volgens de politie 45 demonstranten waren opgepakt. De regering had geweigerd de demonstratie toe te staan omdat enkele dagen later de nieuwe oliepijplijn van Bakoe naar de Turkse Middellandse Zeekust zou worden geopend.

Ruim een maand later, op 19 juni, vond er een demonstratie plaats van ongeveer 20.000 mensen die vrije en eerlijke verkiezingen eisten en het aftreden van president Ilham Alijev. Het was de tweede keer in twee weken tijd dat de overheid een dergelijke demonstratie had toegestaan. Zij was georganiseerd door drie oppositiepartijen, die samen het Azadlig- of Vrijheidsblok vormden.

Oppositieleider met arrestatie bedreigd

De in ballingschap levende oppositieleider Rasoel Goelijev was van plan naar Azerbeidzjan terug te komen om kandidaat te staan bij de aanstaande parlementaire verkiezingen. Dit ondanks een waarschuwing van de openbare aanklager dat hij zou worden gearresteerd. Dat verklaarde een vooraanstaande partijgenoot op 30 augustus. Het openbaar ministerie had Goelijev een dag eerder zijn immuniteit ontnomen, twee dagen nadat verkiezingsfunctionarissen juist hadden ingestemd met zijn kandidatuur voor de verkiezingen.
Goelijev was een voormalige parlementsvoorzitter die Azerbeidzjan in 1996 had verlaten en sindsdien in de Verenigde Staten woonde. Hij was door justitie in Azerbeidzjan van verduistering beschuldigd.

Bijeenkomst oppositie voor verkiezingen

Duizenden aanhangers van de oppositie kwamen op 1 september bijeen in de straten van Bakoe om eerlijke en vrije parlementsverkiezingen te eisen voor november. Tweeduizend kandidaten hadden zich al aangemeld voor de 125 parlementszetels. Vele demonstranten droegen oranje t-shirts en zwaaiden met oranje vlaggen in navolging van de recente, succesvolle omwenteling in Oekraïne, waarbij de kleur van de oppositie ook oranje was. President Ilham Alijev had eerder gezegd dat de verkiezingen in november eerlijk en vrij zouden zijn. Toen de leiders van de demonstratie de menigte wilden toespreken, viel plotseling de elektriciteit uit, waarvan demonstranten de overheid de schuld gaven.

Parlementsvoorzitter: 'Omwenteling als in Oekraïne uitgesloten'

Ook de voorzitter van het parlement, Moertoez Aleskerov, liet de oppositiepartijen op 20 september weten dat een omwenteling zoals eind 2004 in Oekraïne had plaatsgevonden, bij de parlementsverkiezingen in Azerbeidzjan van 6 november zou zijn uitgesloten. Tegenstanders van president Ilham Alijev hadden gezegd dat de oppositie net als in Oekraïne massaal de straat op zou gaan als zou blijken dat de parlementsverkiezingen niet eerlijk waren verlopen. Volgens commentatoren was een 'Oekraïns scenario' voor Azerbeidzjan echter niet waarschijnlijk. De heersende elite onder leiding van president Ilham Alijev beschikte in ruime mate over geld afkomstig uit de olie-export, terwijl de oppositie sterk verdeeld was.

Samenkomst oppositie door politie beëindigd

Politie in de hoofdstad Bakoe maakte op 25 september een einde aan een geplande samenkomst van de oppositie op het belangrijkste plein in de stad. Daarbij werden mensen geslagen en tientallen personen gear-

resteerd. Het ministerie van Binnenlandse zaken zei dat de demonstratie niet was toegestaan en dat mensen van te voren waren gewaarschuwd dat geweld zou worden gebruikt als men toch bijeen wilde komen.

JUSTITIE

Gevangenisprotest beëindigd

De politie beëindigde op 16 februari 2005 een protestactie in een gevangenis bij Bakoe door in de lucht te schieten en water te spuiten naar ongeveer honderd gedetineerden. Zij hadden de vorige dag een cellenblok overgenomen en eisten betere levensomstandigheden. Tien politiemannen en leden van de binnenlandse troepen raakten bij de operatie gewond. De gevangenen eisten het ontslag van gevangenisdirecteur Oktaj Gasanov en hadden de ingangen tot hun cellenblok gebarricadeerd. De Europese Unie had in het verleden scherpe kritiek geuit op gevallen van marteling en mishandeling in Azerbeidzjaanse gevangenissen.

Azerbeidzjan: 'Buitenlanders vast wegens beramen van terrorisme'

Het ministerie van Nationale veiligheid liet op 6 juli 2005 in een verklaring weten dat een groep van Afghaanse, Britse, Jordaanse en Russische burgers tot gevangenisstraffen was veroordeeld wegens het beramen van terroristische aanslagen. Een rechtbank had in juni in een gesloten zitting negen mannen veroordeeld wegens het beramen van terrorisme, illegaal wapenbezit, illegaal oversteken van de grens en het vervalsen van documenten. Onder de negen waren ook drie Azerbeidzjanen. De vonnissen varieerden van vijftien jaar gevangenisstraf tot drie jaar voorwaardelijk. Een Brits staatsburger, de 27-jarige Ali Fadil Eldrissi, kreeg twaalf jaar.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Hoofdredacteur oppositieblad doodgeschoten

De hoofdredacteur van een Azerbeidzjaans oppositieblad, Elmar Hoesejnov, werd op 3 maart 2005 voor zijn huis in Bakoe doodgeschoten. Hij werd volgens berichten zeven keer geraakt toen hij uit de lift stapte. Zijn blad, *Monitor*, schreef zeer kritisch over de autoriteiten en over president Ilham Alijev. Er was een klacht tegen Hoesejnov ingediend wegens laster nadat hij locale functionarissen ervan had beschuldigd zich te gedragen als de Siciliaanse maffia. Andere kritische journalisten in Azerbeidzjan zochten de schuldigen van de moord bij de overheid.

Journalisten vragen om mediavrijheid

Een groep mensen hield op 9 april een optocht naar het graf van Elmar Hoesejnov om zijn dood te herdenken en te pleiten voor een serieus onderzoek in de zaak. Ook eisten zij een grotere persvrijheid. Bij de begrafenis van Hoesejnov destijds waren duizenden mensen aanwezig; nu waren er echter veel minder mensen present. President Ilham Alijev had toestemming gegeven voor de tocht nadat de burgemeester van Bakoe die eerder had geweigerd.

Politieke gevangenen vrijgelaten

De Azerbeidzjaanse overheid liet op 20 maart 2005 tientallen gedetineerden vrij die door Europese mensenrechtenorganisaties gedeeltelijk als politieke gevangenen werden beschouwd. Onder hen waren zeven oppositieleiders die waren opgepakt na demonstraties tegen de regering eind 2003. Een delegatie van de Raad van Europa had een week eerder tijdens een bezoek aan Azerbeidzjan de vrijlating van de politieke gevangenen geëist.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nieuwe oliepijplijn vanuit Bakoe geopend

Een belangrijke nieuwe oliepijplijn zou binnenkort worden geopend, zo berichtte de *BBC* op 5 mei 2005. Het ging om de pijplijn vanuit Bakoe via Tbilisi naar de Turkse Middellandse Zeehaven Ceyhan, die een lengte had van 1762 kilometer. De oliepijplijn was aangelegd door een consortium onder leiding van BP en kostte naar schatting 3,6 miljard dollar (bijna 2,8 miljard euro). Een woordvoerder van BP in Bakoe zei te verwachten dat voor het eind van het jaar tankers in Ceyhan met ruwe olie zouden worden geladen. De oliepijplijn was controversieel, onder andere omdat om politieke redenen en onder Amerikaanse druk een verbinding via Rusland of Iran was vermeden.

Azerbeidzjan erkent Turks-Cypriotisch paspoort

Azerbeidzjan liet op 30 juli 2005 weten dat het in het vervolg Turks-Cypriotische paspoorten zou accepteren. Daarmee werd het het tweede land ter wereld na Turkije dat dit besluit nam. De beslissing zou zeker de ergernis opwekken van de lidstaten van de Europese Unie en de Grieks Cyprioten, zo was de verwachting.
De Grieks-Cypriotische regering werd internationaal beschouwd als de enige wettige vertegenwoordiger van het etnisch verdeelde eiland.
De Azerbeidzjaanse beslissing werd aangekondigd tijdens gesprekken in Bakoe tussen president Ilham Alijev en de Turkse premier Tayyip Erdogan. De meeste inwoners van Azerbeidzjan waren van etnisch Turkse komaf en het land onderhield nauwe politieke en culturele banden met Ankara.

OVERLEDEN

Hejdar Alijev, president

Hejdar Alijev overleed op 12 december 2003 in Cleveland (Verenigde Staten). Hejdar Alirza oglu Alijev werd rond 1923 geboren in een arbeidersgezin, voor zover bekend in de provincie Nachitsevan in Azerbeidzjan, toen een onderdeel van de Sovjet-Unie. In 1944 werd hij medewerker van de Azerbeidzjaanse afdeling van de staatsveiligheidsdienst van de Sovjet-Unie (KGB), waarvan hij in 1966 de leiding kreeg. In 1969 werd hij benoemd tot hoofd van de Azerbeidzjaanse Communistische Partij en in 1976 werd hij de eerste moslim die lid was van het Politbureau, het beleidsbepalende orgaan van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie. Hij verloor beide posities ten gevolgde van de perestroika in 1987. Daarna verliet hij de Communistische Partij en sloot zich aan bij de nationalisten in Azerbeidzjan. Na de onafhankelijkheid van Azerbeidzjan in 1991 brak er een bloedig conflict uit met Armenië over de door Armeniërs bevolkte enclave Nagorno-Karabach. De daaruit voortvloeiende problemen leidden in 1993 tot een poging tot staatsgreep en de vlucht van de toenmalige Azerbeidzjaanse president Eltsjibej. Alijev werd hierna president en wist deze positie te behouden bij de presidentsverkiezingen in 1993 en 1998. Alijev regeerde het land als absoluut heerser. Onder zijn bewind werd de oppositie onderdrukt en

nam de corruptie toe. Hij slaagde erin buitenlandse investeringen aan te trekken in de olie- en gasindustrie, maar faalde in het beëindigen van het conflict rond Nagorno-Karabach. Vanwege gezondheidsproblemen trad hij in oktober 2003 af als president, maar slaagde erin zijn zoon Ilham tot opvolger te laten verkiezen.

(Vorige berichten pagina 69/3 - 2005)

BELGIË

BINNENLAND

Aantal ongevallen met doden en gewonden daalt aanzienlijk

Uit gegevens van de Verkeersveiligheidsbarometer die op 15 september 2005 bekend werden, bleek het aantal verkeersongevallen in de periode juli 2004 tot en met juni 2005 met 4,3 procent te zijn afgenomen in vergelijking met de periode juli 2003-juni 2004. Er waren 52.678 ongevallen met doden en gewonden, dat wil zeggen 2.279 minder dan in de voorgaande periode. De vooruitgang was vooral te danken aan de vermindering van het aantal ongelukken in het Waals Gewest en in mindere mate in het Vlaams Gewest, terwijl in het Brussels Gewest juist van enige stijging sprake was. Het aantal dodelijke ongevallen daalde in alle drie de gewesten aanzienlijk: in Wallonië met 8,3 procent, in Brussel met 7,6 procent en in Vlaanderen met 4,5 procent.

Vlaamse regering wil versterking van economische slagkracht

De Vlaamse minister-president Yves Leterme maakte op 26 september 2005 de beleidsvoornemens bekend van de deelregering voor 2006. Deze bestond uit ministers van Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V), de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD), de Socialistische Partij Anders (SP.A), Spirit en de Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA).

In zijn 'septemberverklaring', naar gebruik uitgesproken op de vierde maandag van die maand, legde Leterme de nadruk op de versterking van de economische slagkracht van Vlaanderen door middel van:

- bevordering van ondernemerschap en bedrijfsinvesteringen;
- snellere en diepgaander vernieuwing van de economie;
- het beter benutten van de logistieke mogelijkheden samenhangend met de geografische ligging;
- het meer en betere kansen geven aan alle talenten;
- verhoging van de werkzaamheid door een beter functioneren van de arbeidsmarkt.

In totaal gaf de Vlaamse regering 19,6 miljard euro uit, 2,5 procent meer dan in 2005.

Enkele hoofdlijnen uit de begroting, gegroepeerd per verantwoordelijke minister, waren de volgende.

- *Economie, ondernemen, wetenschap, innovatie, buitenlandse handel (Fientje Moerman - VLD)*

Centraal staat innovatie. Er wordt 75 miljoen euro extra uitgetrokken voor het Vlaams innovatiefonds en 50 miljoen euro extra voor onderzoek. Ter stimulering van een economische opleving van de provincie Limburg komt er 7 miljoen euro extra voor het Limburgplan.

- *Werk, onderwijs, vorming (Frank Vandenbroucke - SP.A)*

Er wordt meer geld uitgetrokken voor de hogescholen, de lerarenopleidingen en voor een programma rond energieverbruik in scholen. Er wordt 50 miljoen euro extra geïnvesteerd in schoolgebouwen. Voor de jaren na 2006 is voorzien in de kosteloosheid van het basisonderwijs.
Extra gelden zijn uitgetrokken voor de begeleiding van ouderen naar ander werk, de jeugdwerkloosheid in bepaalde steden en het verhogen van de werkkansen van allochtonen en mensen met een handicap.

- *Financiën, Begroting en Ruimtelijke ordening (Dirk Van Mechelen - VLD)*

Er gaat 1,3 miljoen euro extra naar de uitvoering van het RSV: het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen 2020.

- *Openbare Werken, Energie, Leefmilieu, Natuur (Kris Peeters - CD&V)*

Er komt 9 miljoen euro beschikbaar voor openbaar vervoer en 100 miljoen euro voor het wegwerken van de gevaarlijke punten. Ook naar bodemsanering, de reorganisatie van de watersector en de uitvoering van het integraal waterbeleid gaat meer geld. De gelden voor het Milieu- en Natuurfonds (MINA) worden verhoogd van 177 naar 331 miljoen euro.

- *Binnenlands bestuur, Stedenbeleid, Wonen, Inburgering (Marino Keulen - VLD)*

Er gaat 100 miljoen euro extra naar het Vlaams Woningfonds om het eigen woningbezit te stimuleren. Er komt 5 miljoen euro bij voor infrastructuurwerken bij sociale huisvesting. Het gemeente- en provinciefonds krijgt 3,5 procent meer. Ook voor inburgering wordt meer geld uitgetrokken.

- *Mobiliteit, Sociale economie, Gelijke kansen (Kathleen Van Brempt - SP.A)*

Er gaat geld naar extra bussen en trams en aparte busstroken in het kader van de Minder Hinder-maatregelen. Voor basismobiliteit komt 15 miljoen euro extra beschikbaar. Na 2006 komen er extra middelen voor het sociale leerlingenvervoer en voor verbetering van woonkwaliteit, veiligheid en mobiliteit rond Antwerpen (het 'Masterplan').

- *Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel (Bert Anciaux - Spirit)*

Er gaat 8,5 miljoen euro naar het Kunstendecreet, dat de vereenvoudiging van de regelgeving en meer rechtszekerheid beoogt in de verschillende kunstsectoren. Ook het lokaal cultuurbeleid (1,5 miljoen euro extra) en de topsport, alsmede een taalklachtenactiedienst in Brussel krijgen meer financiële middelen.

- *Welzijn, Volksgezondheid, Gezin (Inge Vervotte - CD&V)*

Er gaat 15 miljoen euro extra naar gehandicapteninstellingen voor het wegwerken van wachtlijsten. Ook de gezinszorg (8,2 miljoen euro) en de jeugdzorg (1,5 miljoen euro) krijgen extra geld. Na 2006 geldt dat ook voor kinderopvang, zelfmoord- en drugspreventie, bijzondere jeugdbijstand en thuiszorg/mantelzorg.

- *Bestuurszaken, Buitenlands beleid, Media, Toerisme (Geert Bourgeois - N-VA)*

Er is meer geld beschikbaar voor een nieuwe CAO voor de ambtenaren en voor de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM), die de naleving van mediareglementering controleert. Na 2006 is een stijging van 10 procent voorzien voor buitenlands beleid.

- *Institutionele hervormingen, Landbouw, Zeevisserij, Plattelandsbeleid (Yves Leterme - CD&V)*

Er gaat 2,8 miljoen euro extra naar het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Voor voedselkwaliteitsregelingen is 1 miljoen euro extra uitgetrokken.

Meeste partijen spreken vertrouwen uit in beleid

De Vlaamse regering kreeg op 28 september het vertrouwen van het deelparlement. Alleen de oppositiefracties van Groen! en Vlaams Belang (VB) gingen niet akkoord.
Filip Dewinter was namens de grootste oppositiepartij VB opvallend mild in zijn oordeel, maar zijn fractie stemde uiteindelijk tegen.
Zeer kritisch was de opstelling van Groen!. Fractievoorzitter Jos Stassen motiveerde de tegenstem van zijn fractie met de opmerking dat de beleidsverklaring 'volledig economisch' was, met slechts een enkel 'ecologisch zijsprongetje'. De regering legde een te eenzijdige nadruk op wegen, transport en de luchthaven van Zaventem, zonder rekening te houden met de grenzen van de mobiliteit, aldus Stassen.

Netwerkbeheerder Fluxys verdacht van gasontploffing Gellingen

Op 27 september 2005 werd gasnetwerkbeheerder Fluxys in verdenking gesteld in het kader van het gerechtelijk onderzoek naar de toedracht van de gasontploffing in de industriezone van Gellingen op 30 juli 2004. Daarbij kwamen 24 mensen om het leven en raakten 132 anderen gewond.
Fluxys zou volledige medewerking geven aan het onderzoek en benadrukte dat voorlopig nog van onschuld kon worden uitgegaan. Omdat volgens het bedrijf vóór het ongeval ernstige beschadigingen aan de leidingen waren toegebracht, had het intussen een klacht ingediend tegen een onbekende derde partij.

Waalse premier Van Cauwenberghe treedt af na fraudeschandaal

De Waalse minister-president Jean-Claude Van Cauwenberghe diende op 30 september 2005 zijn ontslag in, nadat drie partijgenoot-schepenen van de Parti Socialiste (PS) in opspraak waren gekomen door beschuldigingen van fraude. Zij waren gemeentebestuurder in Charleroi, de thuisbasis van Van Cauwenberghe die daar burgemeester was van 1983 tot 2000. In april van dat jaar trad hij aan als Waals premier. 'De geruchten en de beroering rond mijn persoon zijn van die aard dat mijn strijd bedreigd wordt', zo stelde hij. 'Mijn gezag als hoofd van de Waalse regering is kwetsbaar geworden. Ik kan niet toelaten dat een lastercampagne mijn partij, mijn stad en mijn gewest schaden. Ik kies er daarom voor ontslag te nemen.' Zijn taken werden, in afwachting van de keuze van een opvolger, waargenomen door André Antoine van het Centre Démocrate Humaniste (CDH), waarmee de PS in Wallonië regeerde.
De kwestie betrof financiële onregelmatigheden bij de sociale huisvestingsmaatschappij La Caroloregienne in Charleroi, waar de drie schepenen bestuurder waren. De vermoedelijke fraude kwam aan het licht bij een financiële controle op last van de Waalse toezichthouder op de sociale huisvestingsmaatschappijen, de Société Wallonne du Logement (SWL). Na de aanhoudende negatieve publiciteit had Van Cauwenberghe, voor hij zelf tot aftreden besloot, een dringend beroep op de drie schepenen gedaan de eer aan zichzelf te houden. Twee van hen, André Liesse en Claude Despiegeleer, voldeden op respectievelijk 22 en 25 september aan het verzoek. De derde betrokkene, Serge Van Bergen, weigerde echter op te stappen.
Volgens berichten in de Franstalige pers, waaronder dagblad *Le Soir*, stond de corruptie bij La Caroloregienne niet op zichzelf. Genoemde krant meldde onder meer onregelmatigheden bij huisvestingsmaatschappij Home Waremmien in Borgworm. Ook andere maatschappijen, zoals Sambre et Biesme in de provincie Henegouwen, werden genoemd in verband met mogelijke fraude.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belgische economie verzwakt

Diverse Belgische en internationale studies lieten zien dat de Belgische economie er in 2005 duidelijk minder goed voorstond dan enkele jaren eerder. Het Belgische dagblad *De Tijd* gaf daar in een publicatie van 29 september een overzicht van.
Allereerst was er de studie van de Nationale Bank van België (NBB) over de zogeheten potentiële groei, dat wil zeggen de maximale groei die een land lang kon volhouden zonder inflatiestijging. De laatste twintig jaar bedroeg deze groei gemiddeld 2,1 procent, maar in 2004 was deze gedaald naar 1,75 procent. Belangrijkste oorzaak was de tragere groei van de kapitaalvoorraad. De verwachting was dat de potentiële groei, hoewel er in 2005 sprake was van een sterke stijging van de investeringen, op termijn verder zou dalen. Vanaf 2010 zou deze op 1 à 1,5 procent liggen als gevolg van de vergrijzing die de omvang van de beroepsbevolking zou doen dalen. Later stoppen met werken zou hier het antwoord op moeten zijn.
De negatieve trend kwam overeen met analyses van de Belgische economie door internationale instituten:
• In de door de Wereldbank halverwege september samengestelde rangschikking van landen met het meest ondernemingsvriendelijke klimaat was België gezakt van de zestiende plaats (2004) naar de achttiende plaats (2005).
• Volgens gegevens, op 28 september verstrekt door het World Economic Forum (WEF), had de verzwakking van de concurrentiepositie van België geleid tot een daling op de landenranglijst van plaats 25 naar plaats 31.
• De Amerikaanse economische denktank Conference Board (CB) berekende dat de productiviteit van de Belgische werknemers in 2004 was gedaald naar de vierde plaats, tegenover de derde plaats in 2003.
• Volgens gegevens die eind augustus werden verstrekt door het Amerikaanse onderzoeksinstituut Business Environment Risk Intelligence (BERI) was de kwaliteit van de Belgische beroepsbevolking teruggelopen van de derde plaats in 2004 naar de vijfde plaats in 2005.
• Cijfers van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van september wezen uit dat België in de economische-groei-ranglijst van de vijftien 'oude' lidstaten van de Europese Unie in 2005 was terechtgekomen op de elfde plaats, tegenover de achtste plaats in 2004.
• Na twee jaar de zesde plaats te hebben ingenomen op de door de Verenigde Naties samengestelde lijst van landen aangaande de graad van menselijke ontwikkeling, zakte België in 2005 naar de negende plaats. Hierbij ging het om zaken als inkomen, levensverwachting en onderwijs.

JUSTITIE

Gevangenisstraffen wegens fraude met rundvlees

De correctionele rechtbank in Brugge veroordeelde op 12 september 2005 vijf verdachten in een zaak betreffende fraude met rundvlees tot gevangenisstraffen van drie

maanden tot vier jaar en geldboetes. Het ging om het Wingense bedrijf Tragex-Gel, waarvan bestuurder Dirk De S. (42) de hoogste straf kreeg, namelijk vier jaar cel en een boete van 24.789 euro.
In de tweede helft van de jaren '90 van de twintigste eeuw kocht Tragex-Gel Belgisch en Frans rundvlees dat werd doorverkocht aan Groot-Brittannië. Daar werd het vervangen door goedkoop Brits rundvlees en valse Belgische stempels kwamen in de plaats van de Britse stempels. Vervolgens ging het vlees terug naar Wingene en werd het opnieuw verkocht in landen als Rusland en Egypte. De zaak kwam in 1997 aan het licht bij een douanecontrole.
Voor rundvlees gold destijds een exportverbod vanwege de gekkekoeienziekte (BSE). Het eten van vlees van deze runderen kon de dodelijke hersenziekte Creutzfeldt-Jakob veroorzaken.

ONDERWIJS

Groen! komt met onderwijsplan voor allochtone jongeren

Namens de Vlaamse partij Groen! presenteerden ondervoorzitter Tinne Van der Straeten en Vlaams parlementslid Mieke Vogels op 16 september 2005 een plan om de positie van allochtone jongeren in het onderwijs en hun vooruitzichten in de maatschappij te verbeteren. In dit Inloopplan stelde Groen! dat 'een brede informatiecampagne voor en door de allochtone gemeenschap moet worden uitgewerkt die, net zoals dat gebeurde voor de arbeidersgezinnen in de jaren '60, het belang van onderwijs en het halen van een diploma onderlijnt.' De reden voor het plan werd door de initiatiefneemsters als volgt verwoord: 'Een op de vijf borelingen in Vlaanderen heeft een allochtone moeder. Als we die kinderen niet steunen op de schoolbanken, krijgen we straks een hele generatie te laag opgeleide jongeren. Dat staat haaks op de doelstelling om van Vlaanderen een kennismaatschappij te maken.'
Groen! formuleerde voorstellen ter versterking van de taalvaardigheid van allochtone leerlingen en wenste een verkleining van de klassengrootte. Om het 'zitten blijven' te voorkomen zouden volgens de partij leerjaren vervangen moeten worden door graadklassen waarbij de leerlingen voor bepaalde vakken op een niveau hoger of lager konden zitten. Ook pleitte zij voor een 'talentencentrum' om allochtone scholieren de gelegenheid te geven voor studie met begeleiding. Zowel lesmateriaal als de lerarenopleidingen zouden multicultureler moeten worden. De betrokkenheid van de ouders diende gestimuleerd te worden doordat scholen ook buiten de lestijden voor hen en hun kinderen vaker open waren. Door een 'stimulanskrediet' zouden beter opgeleide allochtonen ertoe bewogen kunnen worden voor de klas te gaan staan, waar volgens Groen! een voorbeeldfunctie voor de leerlingen vanuit kon gaan.

Tenslotte besteedde de partij aandacht aan de perspectieven op de arbeidsmarkt, die voor allochtone leerlingen duidelijk beneden het gemiddelde lagen. Zij pleitte voor afspraken tussen werkgevers en werknemers over quota en het in kaart brengen van discriminatie door bedrijven en instellingen op grond van etniciteit.

GEZONDHEID EN ZORG

'Aantal Alzheimer-patiënten zal sterk toenemen'

De Nationale Alzheimer Liga deed op 21 september 2005 een oproep tot meer en betere opvang van patiënten die leden aan de Alzheimer-vorm van dementie. De ziekte, waar wereldwijd naar schatting achttien miljoen mensen aan leden, trof in België jaarlijks ongeveer 20.000 mensen. De Liga schatte dat het huidige aantal patiënten, ca. 85.000, in 2010 zou zijn opgelopen tot bijna 150.000. Belangrijkste oorzaak daarvan was de toenemende vergrijzing.
Voorzitter van de Liga Jan Hertecant pleitte voor snellere opsporing van de ziekte: 'Bij ruim een op de drie patiënten, zo'n 38 procent, wordt de diagnose laat gesteld. Op dat moment zijn de behandelingsmogelijkheden beperkt. De instelling wenkt en dat kost de gezondheidszorg veel geld. Patiënten bij wie de diagnose snel wordt gesteld, kunnen langere tijd zelfstandig thuis leven. De ziekte van Alzheimer wordt nog onvoldoende gezien als een topprioriteit voor gezondheidszorg en welzijn.'
Tegelijkertijd kende de Liga de tweejaarlijkse Santkin-prijs toe aan de Luikse neuropsychologe Françoise Lekeu, voor haar bijdrage aan de begeleiding van Alzheimerpatiënten om hen langer zelfstandig te kunnen laten wonen. De prijs, waaraan een bedrag van 5.000 euro was verbonden, was vernoemd naar de voormalige minister van Volksgezondheid Jacques Santkin (1948-2001).

CULTUUR EN WETENSCHAP

Nazaten van dichter Poesjkin krijgen Russisch staatsburgerschap

De Russische president Vladimir Poetin tekende op 20 september 2005 een decreet waarmee twee in België wonende nazaten van de Russische dichter Aleksandr Sergejevitsj Poesjkin (1799-1837) het Russische staatsburgerschap verkregen. Het ging om de in België geboren Aleksandr Aleksandrovitsj Poesjkin (1942) en de in Frankrijk geboren Marie-Madeleine Doernovo-Poesjkin (1943). Omdat hun voorouders na de bolsjewistische staatsgreep van 1917 Rusland hadden verlaten, waren de twee niet meer in bezit van het Russische staatsburgerschap.
De beslissing van de Russische president, die overigens op 3 oktober een officieel bezoek aan België zou brengen, werd gezien als onderdeel van Poetins streven om tot een rehabilitatie te komen van afstammelingen van beroemdheden uit de tijd van het tsarisme en om hun eventuele terugkeer te bevorderen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Franstalige anti-discriminatiebeweging vecht hoofddoekverbod aan

Tijdens een op 6 september 2005 gehouden persconferentie kondigde de (Franstalige) Beweging tegen Racisme, Antisemitisme en Xenofobie (MRAX) aan het verbod op het dragen van een hoofddoek op scholen voor vernietiging voor te dragen bij de Raad van State. Directeur Didier de Laveleye verklaarde dat de MRAX daarmee het respect voor de religieuze vrijheid wilde opeisen, zoals vastgelegd in de Belgische grondwet en in internationale conventies. Het verbod zou strijdig zijn met het gelijkheidsprincipe en het verbod op discriminatie en uitsluiting, als ook xenofobie en cultureel onbegrip in de hand werken. De beweging streefde naar erkenning van het neutraliteitsprincipe in het onderwijs, hetgeen zich niet verdroeg met het uitsluiten van diversiteit.
Aanleiding voor het initiatief was de goedkeuring, op 26 augustus, door de (tevens met Onderwijs belaste) minister-president

België

van de Franse Gemeenschap Marie Arena van de reglementen van twee athenea. Daarin werd het dragen van hoofddeksels, waaronder de islamitische hoofddoek, verboden. Het fiat van de minister volgde op een gerechtelijke uitspraak enkele dagen eerder, toen enkele ouders die het oneens waren met het verbod in het ongelijk werden gesteld.

Demonstraties in Brussel tegen adoptierecht homoparen

In september 2005 gingen tot tweemaal toe in Brussel betogers de straat op om verzet aan te tekenen tegen het wetsvoorstel dat adoptie door homoparen mogelijk zou maken. Bij beide betogingen werden ook kleine tegendemonstraties georganiseerd.
Op 10 september demonstreerden tussen de 3.000 en 4.000 mensen vanuit de gemeenschappelijk overtuiging dat de familiewaarden verdedigd dienden te worden. De diversiteit van de deelnemers viel echter zo op, dat dagblad *De Morgen* schreef: 'Bien étonnés de se trouver ensemble. Dat gevoel zal wel overheersen (...). Alexandra Colen van het Vlaams Belang naast Mohammed Boulif, de vertegenwoordiger van de o zo verfoeide vorige moslimexecutieve. De flamingant Matthias Storme en spiritist Fouad Ahidar naast de vele belgicisten met ronkende adellijke familienamen. De leergetrouwe bisschop van Namen, André-Mutien Léonard, samen met vertegenwoordigers van de protestanten, orthodoxe christenen, joden en moslims. Een wel heel bonte coalitie heeft zich gevonden in het verzet tegen het adoptierecht voor holebi's.'
Onder het motto 'Neen tegen adoptie door homokoppels' en 'Een kind heeft een vader en een moeder nodig' demonstreerden op 17 september opnieuw honderden mensen.
De betoging eindigde bij een aantal Europese instellingen, waarmee men wilde aangeven dat de tendens naar meer juridische rechten voor homokoppels een Europees verschijnsel was. De demonstratie, met een aparte Franstalige en Vlaamstalige stoet, was georganiseerd door het Collectief 'Vader, moeder en ik' dat in september 2004 was opgericht in reactie op de voorgenomen wetgeving. Het had intussen zo'n 7.000 handtekeningen verzameld.
Het wetsvoorstel zou in oktober in de Kamer behandeld worden. Bij aanname daarvan, zo kondigde het Collectief aan, zou het de wet aanvechten bij het Arbitragehof.

BUITENLANDSE ZAKEN

Internationaal aanhoudingsbevel tegen ex-president Habré van Tsjaad

De Brusselse onderzoeksrechter Daniel Fransen vaardigde op 19 september 2005 een internationaal aanhoudingsbevel uit tegen de vroegere president (1982-1990) van Tsjaad, Hissène Habré. Daartoe deed België een officieel uitleveringsverzoek aan Senegal, waar Habré op dat moment in ballingschap verbleef. Hij zou zich moeten verantwoorden voor de activiteiten van de inlichtingendiensten tijdens zijn bewind. Deze zouden zich te buiten zijn gegaan aan collectieve en willekeurige arrestaties, massamoord en systematische foltering.
In december 2001 werd een klacht tegen Habré ingediend, waarna een gerechtelijk onderzoek werd gestart. Hij zou in geval van uitlevering vervolgd worden op grond van de wet op ernstige schendingen van het internationaal recht van 5 augustus 2003. Deze wet verving destijds de verdergaande genocidewet die veel internationaal protest had opgeroepen.

België vraagt Rwanda uitlevering verdachte genocide

Minister van Buitenlandse zaken Karel De Gucht verklaarde na een gesprek op 26 september 2005 met zijn collega-minister van Rwanda Charles Murigande dat België om de uitlevering had gevraagd van een van misdaden tegen de menselijkheid verdachte Belgische pater. Het ging om de 60-jarige Guy Theunis van de congregatie van de Missionarissen van Afrika, ook wel de Witte Paters genoemd.
Theunis was op 6 september op de luchthaven van Kigali in Rwanda opgepakt toen hij naar Brussel wilde vertrekken. Hij was van 1989 tot 1992 en van 1994 tot 1995 directeur van het tijdschrift *Dialogue*, dat zou hebben aangezet tot de genocide van 1994.
In België waren tweemaal eerder betrokkenen bij de volkerenmoord veroordeeld, in 2001 en 2005. De genocide eiste destijds vele honderdduizenden slachtoffers.

OVERLEDEN

André Waterkeyn, ingenieur en ontwerper van het atomium

Op 4 oktober 2005 overleed André Waterkeyn op 88-jarige leeftijd in Brussel. Hij was geboren op 23 augustus 1917 in Wimbledon, Engeland. Waterkeyn studeerde in 1942 af als ingenieur. In 1954, hij was toen directeur bij Fabrimetal het huidige Agoria, werd hem gevraagd een monument te ontwerpen voor de wereldtentoonstelling in 1958 in Brussel dat symbool zou staan voor het vakmanschap van België. Het 102 meter hoge Atomium werd de blikvanger van de Wereldtentoonstelling. De zilverglanzende constructie bestond uit negen grote bollen met een diameter van 18 meter en stelde een 165 maal vergrote ijzermolecuul voor. Waterkeyn had een vast vertrouwen in vooruitgang en techniek en de ijzermolecuul stond mede symbool voor de snelle wederopbouw van België en Europa en voor het begin van het atoomtijdperk. Eind jaren negentig werd Waterkeyn betrokken bij plannen om het in verval geraakte gebouw te renoveren. In 2006 zou het Atomium weer open gaan voor publiek. De bovenste bol werd naar zijn ontwerper André Waterkeyn genoemd.

(Vorige berichten pagina 518/1 - 2005)

Denemarken

DENEMARKEN

BINNENLAND

Radiozender verliest vergunning na anti-moslimuitzending

De Deense Raad voor Radio en Televisie ontnam op 16 augustus 2005 aan station Radio Holger in Kopenhagen voor drie maanden de uitzendvergunning na een programma waarin werd opgeroepen tot het doden of uitzetten van moslims. Presentator Kaj Wilhelmsen zei in de uitzending van 13 juli: 'Er zijn slechts twee mogelijke reacties als je het bomterrorisme wilt stoppen: of je verdrijft alle moslims uit West-Europa zodat zij geen bommen kunnen maken of je roeit de fanatieke moslims uit, hetgeen het doden zou betekenen van een substantieel deel van de moslimimmigranten.' De uitzending volgde enkele dagen na de op 7 juli door een groepje radicale moslims gepleegde bomaanslagen in Londen, waarbij enkele tientallen mensen omkwamen. Wilhelmsen kondigde na het besluit aan door te zullen gaan met uitzenden via internet, waarvoor geen vergunning vereist was. Hij meende dat de Raad de vrijheid

van meningsuiting had geschonden. Zelf werd hij door de politie beschuldigd van het zaaien van haat op basis van religie.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Gestolen Rembrandt in Kopenhagen teruggevonden

In een hotel in Kopenhagen arresteerde de Deense politie op 15 september 2005 vier personen die in het bezit waren van een gestolen schilderij van de Nederlandse schilder Rembrandt. Het was een zelfportret uit 1630 dat in het jaar 2000 was gestolen uit het Zweedse Nationaal Museum in Stockholm. Het kunstwerk, dat onbeschadigd was, had een geschatte waarde van ca. 35 miljoen euro.
In 2001 waren reeds acht mensen aangehouden toen een schilderij van Renoir uit 1874, dat tegelijk met dat van Rembrandt was ontvreemd, teruggevonden werd. De nu gearresteerden waren twee Irakezen, een Gambiaan en een Zweed. Zij zouden waarschijnlijk aan Zweden worden uitgeleverd en het schilderij zou teruggaan naar het Nationaal Museum.

(Vorige berichten pagina 476/1 - 2000)

DUITSLAND

BINNENLAND

CDU/CSU en SPD bijna even sterk

Kiezers zien Schröder debat winnen

Bondskanselier Gerhard Schröder (Sociaaldemocratische Partij Duitsland – SPD) en zijn tegenkandidaat Angela Merkel (Christelijk-Democratische Unie – CDU / Christelijk-Sociale Unie in Beiern – CSU) hielden op 4 september 2005 hun enige televisiedebat ter voorbereiding van de op 18 september te houden verkiezingen voor de Bondsdag. In de ogen van een meerderheid van de kijkers kwam Schröder als de meest kundige, sympathiekste en geloofwaardigste van de twee kandidaten te voorschijn.
Het debat van 90 minuten werd vrijwel geheel beheerst door economische thema's, met name de belastingen. Schröder viel Merkel aan vanwege de belastingplannen van haar beoogde minister van Financiën, de hoogleraar Paul Kirchhof. Deze had een vlaktax, dat wil zeggen een gelijk belastingtarief voor iedereen, van 25 procent voorgesteld. Wat de toetreding van Turkije tot de Europese Unie betrof, sprak Merkel zich uit voor een 'geprivilegieerd partnerschap' in plaats van toetreding.
Ook de verkiezingscampagne stond in het teken van de economie. Merkel raakte in het defensief door de ideeën van Kirchhof over de vlaktax die ook door sommige christen-democraten onrechtvaardig werden gevonden. Zij had verder laten weten het al hoge BTW-tarief met twee procentpunten te willen verhogen tot 18 procent en in ruil daarvoor de WW-premie te willen verlagen. Het Britse weekblad *The Economist* constateerde in augustus dat het beter ging met de Duitse economie, onder meer omdat werkgevers erin waren geslaagd de loonkosten te verlagen. Dergelijke positieve berichten werden dan ook door Schröder in zijn verkiezingscampagne benut.

Hoogste rechtbank billijkt publicatie verkiezingsresultaten

De hoogste Duitse rechtbank, het Bundesverfassungsgericht, oordeelde op 14 september dat de verkiezingsresultaten gewoon konden worden vrijgegeven en niet geheim hoefden te blijven tot het bekend worden van de uitslag van een verlate verkiezing in een district in Dresden, één van de in totaal 299. De op 2 oktober te houden verkiezingen in het district werden wettelijk noodzakelijk na het overlijden van een kandidaat tijdens de campagne.
Volgens deze voorlopige uitslagen behaalden CDU/CSU 35,2 procent van de stemmen (was 38,5 procent). De SPD kwam op 34,3 procent (was 38,5 procent). De liberale FDP werd derde met 9,8 procent (was 7,4). De Linkspartij behaalde 8,7 procent van de stemmen; de ex-communistische PDS, waaruit die partij is ontstaan, bleef in 2002 onder de kiesdrempel van 5 procent. De Groenen verloren licht en eindigden op 8,1 procent (was 8,6 procent).
De zetelverdeling in de Bondsdag was ook nog niet definitief. Volgens voorlopige berekeningen kregen CDU/CSU 225 zetels en de SPD 222. De FDP kreeg 61 zetels, DieLinke 54 en de Groenen 51 zetels.

Duitsland wacht moeizame coalitiebesprekingen

Deze nog niet geheel complete uitslag van de verkiezingen kon allerminst duidelijk worden genoemd. De CDU/CSU haalde meer stemmen dan de SPD, maar verloor ten opzichte van de vorige verkiezingen in 2002. Voor de christen-democraten zou het daardoor niet mogelijk zijn een coalitie te vormen met de Vrije Democratische Partij (FDP), hoewel die laatste partij wel gewonnen had. De SPD verloor meer dan CDU/CSU en behaalde onvoldoende resultaat om de bestaande coalitie met de Groenen – die vrijwel stabiel waren gebleven – voort te zetten. De SPD boekte overigens het slechtste resultaat sinds 40 jaar, maar scoorde toch nog beter dan in de opiniepeilingen was voorspeld.
Succes was er voor de nieuwe Linkspartij, onder leiding van voormalig voorzitter van de ex-communistische Partij voor Democratisch Socialisme (PDS) Gregor Gysi en ex-SPD-voorzitter Oskar Lafontaine. Zij zouden met ongeveer 50 afgevaardigden zitting nemen in de nieuwe Bondsdag.
De definitieve uitslag van de verkiezingen zou echter pas na 2 oktober bekend worden, als de uitslagen in Dresden binnen waren.

Fractie vrijwel unaniem achter Merkel

De fractie van de CDU/CSU in de Bondsdag koos op 20 september Angela Merkel tot voorzitter, met 98,7 procent van de stemmen. Twee jaar eerder gebeurde dat met 93 procent. Bij de SPD werd partijvoorzitter Franz Müntefering tot voorzitter van de fractie gekozen.

Minister Fischer doet stap terug

Minister van Buitenlandse zaken Joschka Fischer liet op 20 september weten zich geen kandidaat te stellen voor het fractievoorzitterschap van de Groenen in de Bondsdag. Voorlopig wilde hij wel als gewoon parlementslid aanblijven. Ook was hij voor een ministerspost beschikbaar, als de Groenen weer deel uit zouden maken van de regering. Hij achtte echter zelf de kans op regeringsdeelname van zijn partij niet groot.
Fischer was de voorgaande twintig jaar een buitengewoon belangrijk man voor de Groenen. Niet alleen was hij zeven jaar minister in de coalitieregering met de SPD, maar hij had in de periode daarvóór een belangrijke rol gespeeld bij de omvorming van de Groenen tot een regeringspartij. Hij

overtuigde zijn partij het pacifisme af te zweren en in te stemmen met de uitzending van Duitse soldaten naar het buitenland. Hij was voor zijn partij ook de grote stemmentrekker bij verkiezingen.

Eerste gesprek tussen Schröder en Merkel

Onmiddellijk na de verkiezingen eisten zowel Gerhard Schröder als Angela Merkel de functie van bondskanselier op. Schröder gaf te kennen als bondskanselier te willen aanblijven omdat hij de grootste partij vertegenwoordigde. Dat laatste was zijns inziens het geval omdat CDU/CSU niet als één partij beschouwd kon worden – ook al vormden beide partijen al vanaf de jaren '60 één fractie in de Bondsdag, met één fractievoorzitter en één kanselierskandidaat. Diverse media, waaronder dagblad de *Frankfurter Allgemeine,* keurden deze benadering van Schröder in scherpe bewoordingen af.
Op 22 september vond in Berlijn het eerste gesprek plaats tussen Schröder en Merkel over de mogelijke vorming van een 'grote coalitie'. Deze eerste ontmoeting verliep, naar Merkel later zei, 'onder de gegeven omstandigheden constructief'.

Twee organisaties met 'extremistische connecties' verboden

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 5 september 2005 bekend dat twee organisaties die van extremistische connecties werden verdacht, waren verboden. De ene was YATIM Kinderhilfe uit Essen, een organisatie die geld inzamelde voor de militante Palestijnse organisatie Hamas en de opvolger was van de Al Aqsa eV groep, die al in 2002 was verboden. De tweede organisatie was E. Xani Presse und Verlags GmbH, uitgever van een Turkstalige krant die was verbonden met de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK).

Bezorgdheid over toekomst sterk toegenomen

Twee maal zoveel Duitsers als in 1991 – een jaar na de hereniging van West- en Oost-Duitsland – maken zich zorgen over de toekomst, in het bijzonder de kosten van levensonderhoud, de chronische werkloosheid en de geringe economische groei. Dat bleek uit een onderzoek naar 'Angst' van de verzekeringsmaatschappij R+V Versicherung, waarvan de resultaten op 8 september 2005 bekend werden gemaakt. Volgens een woordvoerder van de maatschappij zou de recente sterke stijging van de olieprijs de bezorgdheid alleen maar doen toenemen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Volkswagen bevestigt groot verlies banen

Autoproducent Volkswagen bevestigde op 6 september 2005 dat er ondanks stijgende verkoopcijfers tot 14.000 banen bij zijn Europese vestigingen zouden verdwijnen, waarvan ongeveer 10.000 in Duitsland. Het bedrijf had eerder beloofd zich te zullen houden aan met de vakbonden gemaakte afspraken dat er onder Duitse werknemers tot eind 2011 geen gedwongen ontslagen zouden vallen, in ruil voor een bevriezing van de lonen.
Volkswagen was de op drie na grootste autoproducent ter wereld en had in Europa 125.000 mensen in dienst.

JUSTITIE

Ex-functionaris ministerie van Defensie vroegtijdig vrijgelaten

De voormalige hoge functionaris bij het ministerie van Defensie Ludwig-Holger Pfahls (62) werd op 1 september 2005 voortijdig vrijgelaten, nadat hij slechts drie weken van zijn gevangenisstraf wegens belastingontduiking had uitgezeten. Hij was tot twee jaar en drie maanden veroordeeld, maar justitie hield rekening met de dertien maanden die hij al in voorarrest had doorgebracht.

EUROPESE UNIE

Oppositie wil dat Turkije Cyprus erkent

De Vrije Democratische Partij (FDP) verklaarde op 3 september 2005 dat de onderhandelingen over toetreding van Turkije tot de Europese Unie op 3 oktober niet zouden moeten beginnen, tenzij dat land eerst Cyprus had erkend. Turkije had dit, ondanks EU-druk, tot dan toe geweigerd en had zich nog altijd verbonden met het internationaal geïsoleerde, Turkse deel van het eiland. De Christelijk-Democratische Unie/Christelijk-Sociale Unie in Beiern (CDU-CSU) had zich al eerder tegen Turkse toetreding uitgesproken en was voorstander van een 'geprivilegieerd partnerschap'. De FDP-verklaring was onder meer van belang omdat het mogelijk was dat de partij na de Bondsdagverkiezingen van 18 september een coalitie met de christen-democraten zou vormen, indien zij gezamenlijk een meerderheid haalden.

OVERLEDEN

Ivan Illich, cultuurcriticus

Op 2 december 2002 overleed de vroegere priester en cultuurcriticus Ivan Illich op 76-jarige leeftijd in Bremen. Hij leed al geruime tijd aan kanker. Illich werd geboren op 4 september 1926 in Wenen. Hij studeerde theologie, geografie en geschiedenis. Als priester in een arme wijk in Puerto Rico was hij in de jaren '60 medeoprichter van CIDOC, het Internationaal Documentatiecentrum van Cuernavaca in Mexico. Aan deze alternatieve universiteit ontwikkelde hij zijn radicale ideeën over de rol van scholen in de moderne samenleving. Volgens Illich was het schoolsysteem een dwingend keurslijf dat leerlingen vervreemdde van 'het ware leren', namelijk het leren vanuit de motivatie iets te willen weten. Nadat hij zich in 1986 tegenover het Vaticaan moest verdedigen voor zijn radicale opvattingen, brak Illich met de kerk. Vanaf 1991 was hij hoogleraar aan de Universiteit van Bremen.
Illich publiceerde talloze boeken en artikelen over zijn opvattingen. In zijn beroemdste boek *Deschooling Society* (Ontscholing van de maatschappij) uit 1971 schreef hij: 'Op school wordt de leerling getraind om onderwijs te verwarren met leren, examens met ontwikkeling, diploma's met competentie en welbespraaktheid met het vermogen iets nieuws te zeggen'.

Ludwig Bölkow, ontwerper eerste straaljager

Op 25 juli 2003 overleed de ingenieur en ondernemer Ludwig Bölkow in Grünwald. Hij werd geboren op 30 juni 1912 in Schwerin. Na zijn studie werktuigbouwkunde werkte hij vanaf 1939 aan de ontwikkeling van de eerste straaljager ter wereld. In 1948 richtte hij een eigen ingenieursbureau op. Vanaf 1954 hield hij zich opnieuw bezig met de luchtvaart. Na enkele fusies ontstond in 1969 het bedrijf Messerschmitt-Bölkow-Blohm (MBB), waaraan hij tot 1977 verbon-

den bleef. Van 1976 tot 1982 was hij president van de West-Duitse lucht- en ruimtevaartindustrie. In 1983 richtte hij de Ludwig Bölkow-stichting op voor de ontwikkeling van ecologisch verantwoorde technologieën. De stichting ontwikkelde plannen voor een magnetische zweefbaan, op zonne-energie werkende fabrieken in de woestijn en een efficiënte waterstofenergiecentrale.

Carlos Kleiber, dirigent

Op 13 juli 2004 overleed de dirigent Carlos Kleiber op 74-jarige leeftijd in Konjšica, Slovenië. Hij werd geboren op 3 juli 1930 in Berlijn. Naar verluidt was hij de buitenechtelijke zoon van de componist Alban Berg. Toen zijn moeder alleen achterbleef, trouwde ze met de dirigent Erich Kleiber.

Carlos Kleiber studeerde muziek en begon zijn dirigentenloopbaan in 1952. Hij leidde gerenommeerde Duitse operahuizen en trad op als gastdirigent bij, onder meer, de Wiener Philharmoniker en het Koninklijk Concertgebouworkest. Kleiber werd alom geprezen vanwege zijn uiterst partituurgetrouwe en tegelijk hoogstpersoonlijke uitvoeringen van symfonieën en opera's. Zijn favorieten waren opera's van Strauss, Verdi en Wagner en symfonieën van Beethoven. Hij was een perfectionist die een werk slechts uitvoerde als hij tevreden was over de prestaties van het orkest. Herhaaldelijk annuleerde hij uitvoeringen op het laatste moment.
Kleiber had een hekel aan de 'industriële gekte' van het internationale dirigentendom en werkte alleen als hij geld of een auto nodig had.

(Vorige berichten pagina 523/3 - 2005)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Ex-premier wint parlementszetel bij tussentijdse verkiezingen

De voormalige Franse premier Jean-Pierre Raffarin (her)won op 18 september 2005 bij tussentijdse verkiezingen een parlementszetel. Hij kreeg 57 procent van de stemmen, tegen 30 procent voor de socialistische kandidaat.

Rapport weerspreekt toestroom van Poolse loodgieters

De Europese dienst voor Burgeracties (ECAS) verklaarde dat de Franse angst voor grote aantallen Poolse loodgieters volledig ongegrond was. Volgens een ECAS-rapport, gepubliceerd op 6 september 2005, had Frankrijk tussen 1 mei 2004 (de EU-toetredingsdatum van tien Oost-Europese landen) en 31 maart 2005 in totaal 875 permanente en 737 tijdelijke werkvergunningen aan Polen verstrekt. De werknemers uit de nieuwe lidstaten verrichtten werk waarvoor bij Fransen belangstelling of kennis ontbrak en leverden een waardevolle economische bijdrage, aldus het rapport.

Regering compenseert chauffeurs voor gestegen brandstofprijzen

Premier Dominique de Villepin besloot op 13 september 2005 fiscale maatregelen te treffen om chauffeurs te compenseren voor de hoge brandstofprijzen. De compensatie gold voor de visserij, de landbouw en de vervoerssector. In overeenstemming met Europese afspraken zou geen accijnsverlaging op benzine worden ingevoerd. De Franse beslissing was in strijd met Europese afspraken.

Frankrijk verscherpt terreurwet

In een televisieprogramma op 28 september 2005 kondigde minister van Binnenlandse Zaken Nicolas Sarkozy nieuwe terreurbestrijdingsmaatregelen aan in reactie op de Londense aanslagen in juli 2005. De maatregelen betroffen (video)toezicht op openbare plaatsen, de verplichting om telefonie- en internetgegevens te bewaren en de registratie van internetcafébezoekers. Daarnaast kondigde Sarkozy verscherpte controles aan op reisgedrag, gericht tegen jongeren uit de voorsteden die voor langere tijd naar landen als Syrië of Pakistan afreizen. Diezelfde dag had de politie negen mensen aangehouden omdat zij aanslagen zouden voorbereiden.

Commando's beëindigen bezetting Franse veerboot

Franse elitetroepen bestormden op 28 september 2005 een veerboot die in de Corsicaanse haven Bastia was bezet door 30 gemaskerde, maar ongewapende leden van de vakbond Unie van Corsicaanse arbeiders. Zij protesteerden hiermee tegen de voorgenomen privatisering van de in financiële moeilijkheden verkerende veerdienstmaatschappij SNCM. De commando's, die uit helikopters waren neergelaten, heroverden de veerboot in tien minuten, aldus *AFP*.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Frans begrotingstekort boven de drie procent

Minister van Financiën Thierry Breton verklaarde op 20 september 2005 dat de regering ernaar streefde het begrotingstekort in 2005 niet boven de drie procent te laten komen. Premier Villepin had bij zijn aantreden toegezegd dat het nieuwe kabinet binnen de drie-procentsgrens van het Europese Stabiliteitspact zou blijven en zou streven naar terugdringing van het begrotingstekort. In de voorgaande tijd had de Franse regering het begrotingstekort diverse malen naar boven moeten bijstellen. Gezien de tegenvallende groei in 2005, naar verwachting rond 1,5 procent, waren economen sceptisch over de haalbaarheid van drie procent. Voor 2006 ging de regering nog uit van een groei tussen de 2 en 2,5 procent. Wanneer deze zou dalen tot 1,8 à 2 procent, overeenkomstig de verwachtingen, zou het begrotingstekort oplopen tot 3,4 procent.

JUSTITIE

President Chirac wordt niet vervolgd

Het Franse hof van Cassatie besloot op 23 september 2005 dat president Chirac niet meer vervolgd kon worden voor een zaak die speelde tijdens zijn burgemeesterschap. Chirac zou in de periode tussen 1987 en 1995 ruim twee miljoen euro hebben uitgegeven aan diners en recepties. De gemeente Parijs wilde hem voor de buitensporigheid van die uitgaven voor de rechter dagen. Volgens het Hof, de hoogste juridische instantie in Frankrijk was de tijd voor de berechting van dit soort misdrijven verstreken.

NATUUR EN MILIEU

Frankrijk bouwt eerste windmolenpark op zee

Op 14 september 2005 maakte minister van Industrie François Loos de plannen bekend

voor het eerste windmolenpark op zee met een vermogen van 105 megawatt. Frankrijk wilde het aandeel van duurzame energie binnen het totale verbruik verhogen van 14 procent nu naar 21 procent in 2010. De hogere kosten, 100 euro in plaats van 47 euro per megawatt, zouden worden verhaald op de consumenten. Volgens Loos bleek uit onderzoek dat Fransen bereid waren meer te betalen voor duurzame energie.

OVERLEDEN

Claude Simon, schrijver en Nobelprijswinnaar

Op 6 juli 2005 overleed Claude Simon op 91-jarige leeftijd in zijn woonplaats Parijs. Hij werd op 11 oktober 1913 geboren in Tananarive op Madagascar in een Frans gezin. Hij studeerde in Frankrijk en Engeland, reisde door Europa en de Sovjet-Unie en vocht in de Tweede Wereldoorlog als soldaat en als lid van het verzet. Simon behoorde tot de Nouveau Roman, een schrijversbeweging uit de jaren '50 die taal en emotie belangrijker vond dan het vertellen van een verhaal. In zijn boeken (zo'n twintig in totaal) verwerkte Simon autobiografische elementen, persoonlijke herinneringen en zijn familiegeschiedenis en verweefde hij deze tot een sterk visueel patroon met een geheel eigen associatieve woordkeuze. In 1985 ontving hij de Nobelprijs voor de literatuur. In zijn bedankrede zei Simon: 'Als de wereld iets betekent, is het dat hij niets betekent. Hij is.'

(Vorige berichten pagina 525/1 - 2005)

GEORGIË

BINNENLAND

Nieuwe regering geïnstalleerd

Premier van Georgië dood gevonden

Premier Zoerab Zjvania werd op 3 februari 2005 dood in een appartement in Tbilisi aangetroffen, blijkbaar als gevolg van koolmonoxidevergiftiging veroorzaakt door een defect verwarmingsapparaat. De 41-jarige Zjvania was ooit een medestander van de vroegere president Eduard Sjevardnadze. Hij keerde zich echter tegen hem en speelde een prominente rol in de Rozenrevolutie van 2003, waardoor Sjevardnadze ten val kwam. Een medewerker van het ministerie van Justitie liet een dag later weten dat autopsie had uitgewezen dat koolmonoxide inderdaad de doodsoorzaak was.

Nieuwe premier en regering aan parlement gepresenteerd

President Michail Saakasjvili stelde op 11 februari zijn nieuwe premier en regering aan het parlement voor. De overleden Zoerab Zjvania werd opgevolgd door minister van Financiën Zoerab Nogaideli. De voormalige ambassadeur in Rusland, Valeri Tsjetsjelasjvili, werd minister van Financiën.

Samenstelling regering Georgië
(18 februari 2005)

President
Michail Saakasjvili

Premier
Zoerab Nogaideli

Ministers:
Bevolking en Vluchtelingen
Eteri Astemirova
Binnenlandse zaken
Vano Merabisjvili
Buitenlandse zaken
Salome Zoerabisjvili
Cultuur en Sport
Georgi Gabasjvili
Defensie
Irakli Okroeasjvili
Economie
Aleksi Aleksisjvili
Energie
Nika Gilaoeri
Financiën
Valeri Tsjetsjelasjvili
Gezondheid, Arbeid en Sociale zekerheid
Lado Tsjipasjvili
Justitie
Kote Kemoelaria
Landbouw
Michail Svimonisjvili
Milieu en Natuurlijke hulpbronnen
Georgi Papoeasjvili
Onderwijs en Wetenschap
Kacha Lomaja

President van de Nationale Bank
Irakli Managadze

Minister van Financiën ontslagen

Premier Zoerab Nogaideli ontsloeg op 29 juni minister van Financiën Valeri Tsjetsjelasjvili nadat hij slechts vier maanden in functie was geweest. Het ontslag kwam nadat hoge functionarissen van de belastingdienst waren gearresteerd wegens het aannemen van steekpenningen. President Michail Saakasjvili had bij zijn aantreden in 2003 harde maatregelen aangekondigd tegen omkoping en belastingontduiking.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VN-rapporteur: 'Martelen komt nog steeds voor in Georgië'

In een rapport van de Verenigde Naties werden op 1 maart 2005 gevangenisfunctionarissen in Georgië ervan beschuldigd voort te gaan met het ongestraft martelen van gedetineerden. De rapporteur, Manfred Nowak, uitte ook kritiek op de slechte omstandigheden, zoals extreme overbevolking, in de huizen van bewaring. Nowak, een hoogleraar rechten uit Oostenrijk, had op verzoek van de regering een onderzoek ingesteld naar het gevangeniswezen. Hij had ook een ontmoeting met president Michail Saakasjvili.

MILITAIRE ZAKEN

President ontslaat chef generale staf

President Michail Saakasjvili ontsloeg op 18 februari 2005 de chef van de generale staf van het leger. Het besluit had volgens een woordvoerder als doel de strijdkrachten te moderniseren. Saakasjvili had de binnenlandse troepen die nog uit de sovjettijd dateerden, samengevoegd met het reguliere leger en de soldij verdrievoudigd. Amerikaanse instructeurs waren ook ingeschakeld bij de training van het Georgische leger. De chef van de generale staf, Vachtang Kapandze, zou worden vervangen door Levan Nikoleisjvili, een medestander van minister van Defensie Irakli Okroeasjvili.

BUITENLANDSE ZAKEN

Russische minister op bezoek

De Russische minister van Buitenlandse zaken Sergej Lavrov bracht op 18 februari 2005 een bezoek aan Georgië voor gesprekken met Georgische leiders. Het bezoek begon in een slechte sfeer omdat Lavrov voorafhad geweigerd een krans te leggen bij een monument voor Georgiërs die waren gedood bij gevechten in de separatistische en door Moskou gesteunde regio Abchazië. In plaats daarvan zou Lavrov bloemen leggen bij het graf van de onlangs overleden ex-

premier Zoerab Zjvania. Een van de kwesties waarover gepraat zou worden betrof de terugtrekking van de Russische troepen die, sinds de sovjettijd, op bases in Georgië waren gestationeerd.

Parlementariërs tegen Russische militaire aanwezigheid

De Georgische parlementsleden verkondigden op 10 maart unaniem dat de Russische militaire aanwezigheid in hun land onwettig was als Moskou zijn troepen niet voor 1 januari 2006 zou hebben teruggetrokken. Vanaf die datum zouden de Russische militaire bases in Georgië illegaal worden verklaard, met als gevolg dat de Georgische regering dan niet langer inreisvisa zou verstrekken aan Russische militairen. Moskou liet weten dat de resolutie de totstandkoming van een compromis over de terugtrekking ernstig zou bemoeilijken. Sommige leden van het Russische lagerhuis, de Staatsdoema, hadden naar aanleiding van de aangenomen resolutie gezegd dat Moskou economische sancties aan Georgië moest opleggen en de prijzen voor de elektriciteitsexport naar Georgië drastisch moest verhogen. De voorzitter van het Georgische parlement, Nino Boerzjanadze, en minister van Buitenlandse Zaken Salome Zoerabisjvili zeiden dat de resolutie voorbarig was. Het ging bij het geschil om twee militaire bases, een bij Batoemi en een bij Achalkalaki, met drieduizend man Russische troepen.

Moskou stemt in met training Georgische grenstroepen door OVSE

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) liet op 14 april in Wenen weten dat Rusland had ingestemd met de training van Georgische grenstroepen door de OVSE. De betrokkenheid van de OVSE bij de grensbewaking in Georgië was vier maanden eerder geëindigd omdat Moskou toen geweigerd had de vereiste toestemming aan dat programma te verlenen. Volgens analisten had Moskou zich tegen de OVSE gekeerd omdat de organisatie de verkiezingen in Rusland en andere ex-sovjetrepublieken had bekritiseerd.

Moskou en Tbilisi sluiten akkoord over terugtrekking troepen

Op 30 mei werd na besprekingen in Moskou tussen Zoerabisjvili en haar Russische ambtsgenoot Sergej Lavrov overeengekomen dat Rusland zijn troepen tegen 2008 zou terugtrekken. Op 30 juli nam de terugtrekking een aanvang toen een eerste konvooi van Russische militaire voertuigen over land de havenstad Batoemi verliet.

Handgranaat gevonden bij toespraak Bush in Tbilisi

Veiligheidsfunctionarissen lieten op 11 mei 2005 weten dat er vlakbij de Amerikaanse president George W. Bush tijdens zijn bezoek aan Georgië een handgranaat was aangetroffen. Georgische functionarissen zeiden dat de handgranaat niet geactiveerd was en daarom geen gevaar vormde voor president Bush en zijn Georgische ambtsgenoot Michail Saakasjvili. Het wapen was gevonden op dertig meter van de plek in Tbilisi waar Bush een grote menigte had toegesproken. Tijdens zijn redevoering had president Bush de Rozenrevolutie van 2003, waardoor Saakasjvili aan de macht was gekomen, geprezen. Een man die ervan werd verdacht dat hij de granaat had gegooid, de 27-jarige Vova Aroetjoenov, werd op 20 juli na een vuurgevecht in een buitenwijk van Tbilisi gearresteerd.

VN-organisatie stuurt inspectieteam om nucleair materiaal op te sporen

De International Atomic Energy Agency (IAEA) van de Verenigde Naties maakte op 15 juni 2005 bekend dat zij een team naar Georgië zou sturen. Volgens diplomaten die anoniem wensten te blijven, was het de bedoeling nucleair materiaal in het land op te sporen waarvan bommen gemaakt zouden kunnen worden. Volgens diplomaten was de IAEA ook van plan een missie naar de separatistische regio Abchazië te sturen om te zoeken naar plutonium en verrijkt uranium. Kort nadat president Michail Saakasjvili in 2003 aan de macht kwam had Georgië het zogeheten 'Additional Protocol' ondertekend. Op grond van dat reglement mogen inspecteurs van de IAEA vergaande en kort van tevoren aangekondigde inspecties uitvoeren die verder gingen dan de standaardcontroles van het Non-Proliferatieverdrag uit 1970. Volgens diplomaten was er sprake van bezorgdheid bij internationale instanties dat nucleair materiaal in Georgië in de voorgaande jaren verloren was gegaan. De politieke instabiliteit in de separatistische regio's Abchazië en Zuid-Ossetië versterkte die ongerustheid.

Pogingen uranium land uit te smokkelen

Een hoge functionaris bij het ministerie van Milieu, Soso Kakoesjadze, liet op 8 juli weten dat de Georgische overheid in de voorgaande twee jaar minstens vier pogingen had verijdeld hoogverrijkt uranium het land uit te smokkelen. Het uranium, dat voor het aanmaken van kernwapens gebruikt kon worden, was volgens Kakoesjadze vanuit het buitenland naar Georgië gebracht.
Verschillende functionarissen van de IAEA lieten verder weten dat er bezorgdheid was gerezen over negen kilo plutonium die verdwenen zou zijn uit een laboratorium in Abchazië. Deze giftige stof kon eveneens voor de productie van atoomwapens worden gebruikt.

(Vorige berichten pagina74/3 - 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Nasleep aanslagen juli 2005

Dader 7 juli maakte video

De Arabische televisiezender Al Jazeera vertoonde op 1 september 2005 een video die Mohammed Sidique Khan had gemaakt, een van de daders van de aanslagen van 7 juli in Londen waarbij 56 doden vielen. Hij zei dat de aanslagen een vergelding waren voor het geweld van westerse landen tegen de moslims. De video werd vertoond samen met een opname van de tweede man van Al-Qaeda, Ayman Al-Zawahri, die vertelde dat de strijd was verlegd naar de landen van de vijand.
Sidique Khan in de video: 'Tot we ons veilig voelen, zullen jullie ons doelwit blijven. (...) Onze woorden hebben geen invloed. Daarom spreek ik de taal die jullie begrijpen. Onze woorden zijn dood tot we ze tot leven wekken met ons bloed.'

Moslims eens met harde aanpak

De meeste Britse moslims zijn het eens met de regeringspolitiek om imams die haat zaaien het land uit te zetten. Dat bleek uit een enquête die de zondagskrant *News of*

the World op 18 september publiceerde. Hieruit werd duidelijk dat 65 procent van de moslims achter de maatregel stond en dat 27 procent tegen was. Verder zei 90 procent van de ondervraagden dat ze direct de politie zouden informeren als ze vermoedden dat iemand een terroristische aanslag beraamde.

Aantal zwervers verder gedaald

Het aantal mensen dat gedwongen in de open lucht moest slapen was in 2005 gedaald tot 459, zo bleek uit cijfers die de overheid op 12 september 2005 bekend maakte. In 1998 moesten nog 1.850 mensen in de open lucht slapen. Het totaal aantal daklozen was met 17 procent gedaald tot 27.310.
De daling werd onder meer toegeschreven aan de regeringspolitiek. Zo had de overheid 200 miljoen pond (ca. 295 miljoen euro) geïnvesteerd in de bouw van 10.000 extra sociale woningen die in 2008 gereed moesten zijn.

Conservatieven handhaven procedure om leider te kiezen

Conservatieve leden van Lagerhuis, Hogerhuis en Europees Parlement alsmede lokale bestuurders besloten op 27 september 2005 de bestaande procedure voor het kiezen van een leider te handhaven. Vertrekkend partijleider Michael Howard had voorgesteld deze procedure te veranderen: hij wilde dat alleen leden van het Lagerhuis zouden beslissen wie de partijleider zou worden. Zij kregen immers direct met hem te maken, dus een eerste vereiste was toch wel dat hij het vertrouwen had van de mensen met wie hij zou werken.
Howard zou in oktober aftreden om de weg vrij te maken voor een nieuwe leider van de Conservatieven (Cons). Die zou nu op de oude manier worden gekozen. Dat wilde zeggen dat de leden van het Lagerhuis meerdere kiesrondes hielden totdat er twee kandidaten overbleven. Vervolgens mochten de partijleden het definitieve oordeel vellen.

Geen discussie over Irak op Labourcongres

De Labour Partij (Lab) hield eind september 2005 een congres in Brighton. Het onderwerp Irak werd op dat congres grotendeels gemeden omdat men vreesde dat het de partijeenheid zou doorbreken. De meeste Labourleden stonden namelijk niet achter die oorlog. Het mijden van Irak nam soms groteske vormen aan. Zo werd een 82-jarig partijlid uit de zaal verwijderd nadat hij had geroepen dat het een leugen was dat de Britten in Irak waren om de democratie te ondersteunen. Dit gebeurde op 28 september tijdens een toespraak van minister van Buitenlandse zaken Jack Straw.
Een dag eerder had premier Tony Blair in een toespraak gezegd dat de Britten in Irak zouden blijven zolang dit noodzakelijk was en zolang de Iraakse regering dit op prijs stelde. Hij noemde het verder progressief om voor de democratie te vechten.
Vanwege het gebrek aan discussie werd het congres door critici omgedoopt tot het 'Don't mention the war-congress'.

Labour wint tussentijdse verkiezingen Livingstone

Jim Devine van de Labour Partij (Lab) won op 30 september 2005 de verkiezingen in het Schotse district Livingstone. Hij liet de kandidaat van de Schotse Nationale Partij (SNP) achter zich. De kandidaat van de Conservatieven (Cons) eindigde op grote achterstand. De verkiezingen waren noodzakelijk omdat de zetel was vrijgekomen na het overlijden van oud-minister Robin Cook. Devine was een medewerker van Cook. Bij zijn verkiezing zei hij er trots op te zijn voor Cook te hebben gewerkt.

JUSTITIE

Rechter veroordeelt Britse moslim tot vijftien jaar

Een rechtbank in Londen veroordeelde op 23 september 2005 Andrew Rowe tot een gevangenisstraf van vijftien jaar wegens het schrijven van een instructiehandleiding voor het gebruik van mortieren en het beschikken over geheime codes, waarmee via de mobiele telefoon onder andere vliegvelden, vliegtuigpersoneel, kazernes, wapens en explosieven werden geduid.
Rowe was in oktober 2003 gearresteerd aan de Franse kant van de kanaaltunnel. Hij werd al in de gaten gehouden omdat hij bekend stond als een internationaal moslimstrijder. Zo had hij onder andere gevochten in Bosnië en had hij bezoeken gebracht aan Pakistan, Kroatië, Slovenië, Maleisië en Thailand.
Rowe bekeerde zich in het begin van de jaren '90 van de twintigste eeuw tot de islam en nam de naam Yussef Abdullah aan. Hij omschreef zichzelf als een Britse mujahideen-strijder.

NOORD-IERLAND

Protestanten slaags met politie

In de tweede week van september 2005 kwam het geregeld tot gevechten tussen protestantse jongeren en de politie. De protestanten gooiden met stenen en benzinebommen en schoten zelfs op de politie. De directe aanleiding voor de rellen was de omleiding van een protestantse mars door een katholieke woonwijk.
Opvallend was dat de protestantse politieke partijen zich niet distantieerden van het geweld. Sterker nog, op 16 september trokken de Democratische Unionistische Partij (DUP) en de Ulster Unionistische Partij (UUP) zich terug uit het overleg met de politie. De Sociaal-Democratische en Arbeiderspartij (SDLP) reageerde woedend: 'Ze prefereren het om samen te werken met mensen die de politie beschieten in plaats van de mannen en vrouwen wier werk het is de orde te handhaven.'
Op de achtergrond speelde de groeiende onvrede van de protestanten over de houding van de Britse overheid. Zij vreesden dat die zich verder terug zou trekken, nu het Ierse Republikeinse Leger (IRA) had aangekondigd de wapens neer te leggen. De IRA had dit echter nog niet in praktijk gebracht, terwijl het Britse leger wel was begonnen met een voorzichtige terugtrekking. Minister van Noord-Ierse zaken Peter Hain zei op 21 september dat hij de argwaan van de protestanten begreep. 'Zelfs na de verklaring van de IRA die ongebruikelijk duidelijk is, vragen ze zich af wanneer deze tot uitvoer wordt gebracht omdat ze vrezen dat hun hoop weer teniet wordt gedaan.'
Op 22 september werd een rapport van de Independent Monitoring Commission (IMC) gepubliceerd met de resultaten van een onderzoek dat werd afgerond nog voordat de rellen waren begonnen. Dit onderzoek stelde dat de vete tussen protestantse paramilitaire groepen, de Ulster Volunteer Force (UVF) en de Loyalist Volunteer Force (LVF), ten grondslag lag aan de ernstige uitbarsting van geweld: 'De strijd heeft zich ontwikkeld tot een bloeddorstige rivaliteit tussen de paramilitaire groepen.' Aanlei-

ding hiervoor was volgens het rapport dat de leiding van de UVF had besloten dat het tijd werd om definitief af te rekenen met de LVF, die zich in 1996 van de UVF had afgesplitst.

IRA levert wapens in

Oud-generaal John de Chastelain, een dominee en een priester hielden op 26 september 2005 een persconferentie waarin ze stelden dat het Ierse Republikeinse Leger (IRA) al haar wapens had vernietigd. Eerder was al duidelijk geworden dat de IRA grote hoeveelheden wapens buiten gebruik had gesteld. De Chastelain zei dat hij geen volstrekte zekerheid had over de vraag of de IRA daadwerkelijk alle wapens had ingeleverd, maar hij zei hier wel van overtuigd te zijn. Zeker omdat de hoeveelheden ongeveer overeen kwamen met schattingen door de Britse en Ierse overheid. Verder had De Chastelain veel losse munitie gezien, wat volgens hem betekende dat deze uit de zakken van individuele IRA-leden kwam.
De protestantse voorman Ian Paisley toonde zich nog steeds niet overtuigd. Volgens hem waren De Chastelain en de twee geestelijken vooral afgegaan op de verklaringen van de IRA en die waren volgens de dominee per definitie van geen enkele waarde.
Overigens zou in oktober nog een rapport verschijnen van de Independent Monitoring Commission (IMC) die zou kijken of de IRA ook met andere illegale activiteiten was gestopt, zoals smokkel en afpersing. Verder zou er in januari 2006 nog een evaluatie van de situatie komen.

OVERLEDEN

Richard Wollheim, filosoof

Op 4 november 2003 overleed de filosoof Richard Wollheim op 80-jarige leeftijd in zijn geboortestad Londen. Richard Arthur Wollheim werd op 5 mei 1923 geboren. Na zijn studie geschiedenis en filosofie was hij verbonden aan universiteiten in Engeland en Amerika. Wollheim gebruikte de psychoanalyse en de filosofie om over schilderkunst te schrijven. Hij schreef een gezaghebbende biografie over Freud en publiceerde boeken over de Freudiaanse psychoanalyse. Zijn twee belangrijkste werken over schilderkunst waren *Art And Its Objects* en *Painting As An Art*. Wollheim keek urenlang naar een kunstwerk om zich bewust te worden van zijn eigen interpretatie in relatie tot de intenties van de kunstenaar en zo te komen tot de werkelijke emotionele betekenis van het werk. Wollheim was ook de bedenker van de term 'minimalisme', die hij gebruikte in zijn essay *Minimal Art* (1965) over Marcel Duchamp. Zijn manier van kijken, wekte bij anderen verbazing op: 'Ik merkte dat voorbijgangers eerst mij en daarna het schilderij waarnaar ik keek met argwaan bekeken'.

James Callaghan, voormalig premier

Op 26 maart 2005 overleed voormalig minister en premier James Callaghan op 92-jarige leeftijd in zijn woonplaats Ringmer inEast-Sussex. Leonard James Callaghan werd op 27 maart 1912 in Portsmouth geboren als zoon van een Ierse militair. Op zijn 16e verliet hij school om te gaan werken op een belastingkantoor en richtte na enkele jaren een vakbond voor belastinginspecteurs op. Bij de parlementsverkiezingen in 1945 werd hij in Cardiff voor Labour gekozen; deze zetel wist hij onafgebroken te behouden tot 1987.
Van 1951 tot 1964 vervulde hij diverse functies in het schaduwkabinet van Labour. Na de verkiezingsoverwinning van Labour in 1964 werd hij minister van Financiën in de regering-Wilson. Zijn beleid was erop gericht devaluatie te voorkomen, maar de Zesdaagse oorlog en een havenstaking in 1967 maakten een devaluatie onvermijdelijk. Op verzoek van Wilson trad hij niet af en aanvaardde het ministerschap van Binnenlandse Zaken. In die functie was hij verantwoordelijk voor de inzet van Britse troepen in Noord-Ierland. Toen Labour na de verkiezingen van 1970 in de oppositie kwam, ontwikkelde Callaghan een 'sociaal contract' tussen regering en vakbonden. In de nieuwe regering-Wilson die in 1974 aantrad werd Callaghan minister van Buitenlandse Zaken. In 1976 werd hij premier, nadat Wilson was opgestapt. Callaghan was de eerste die voordat hij premier werd drie leidende regeringsfuncties had vervuld.
Tijdens zijn premierschap maakte het Verenigd Koninkrijk roerige economische en politieke tijden door. Lange tijd wist hij middels loonmatiging de economische problemen het hoofd te bieden. Maar na de aanhoudende vakbondsstakingen in de winter van 1978/1979 gevolgd door een motie van wantrouwen in het parlement moest Callaghan in maart 1979 nieuwe verkiezingen uitschrijven. Hij verloor deze verkiezingen van Margaret Thatcher. In 1980 trad hij terug als leider van de Labour-partij en in 1987 verliet hij het parlement. Kort daarna werd hij in de adelstand verheven tot Lord Callaghan van Cardiff.
Callaghan genoot populariteit binnen de verschillende fracties van de Labour-partij, maar zijn tegenstanders verweten hem dat hij problemen niet op tijd onderkende.

Christopher Fry, schrijver

Op 30 juni 2005 overleed de Britse toneelschrijver Christopher Fry op 97-jarige leeftijd in Chichester. Fry werd geboren op 18 december 1907 in Bristol als Christopher Harris. Hij begon zijn loopbaan als schoolmeester, maar richtte in 1932 een toneelgezelschap op in het stadje Tunbridge Wells. Fry zette de Shakespeare-traditie in gemoderniseerde vorm voort door op licht-ironische toon verzentoneel te schrijven over het menselijk gedrag. Zijn populariteit duurde maar kort en moest vanaf 1956 plaatsmaken voor het harde realisme van de *Angry Young Men*. Daarna schreef Fry filmscenario's en een reeks minder bekende religieus getinte stukken. Zijn populairste stuk was *The lady's not for burning* uit 1948, een in de Middeleeuwen gesitueerde komedie. In Nederland werd hij bekend met *Venus observed*, dat in 1951 door de Haagse Comedie werd gespeeld. Zijn in poëtische taal geschreven stukken boden een tegenwicht aan het grauwe naoorlogse Engeland.

Edward Heath, oud-premier

Op 17 juli 2005 overleed Edward Heath op 89-jarige leeftijd in Salzburg, Oostenrijk aan longembolie. Edward Richard George Heath werd op 9 juli 1916 geboren in Kent als zoon van een timmerman. In 1935 werd hij toegelaten tot een orgelstudie op het Balliol College, een onderdeel van de universiteit van Oxford. Al snel daarna werd hij lid van de Conservatieve Partij, hoewel hij geen voorstander was van de appeasementpolitiek van de toenmalige partijleider Neville Chamberlain. In 1951 werd hij parlementslid en kreeg hij de verantwoordelijkheid de partijdiscipline in het Lagerhuis te handhaven. Na de verkiezingen van 1959 werd hij minister van Arbeid in het kabinet-Macmillan. Heath was een overtuigd pro-Europeaan, zowel op politiek als op economisch gebied en voerde in 1960 vergeefs onderhandelingen over de Britse toetreding

tot de Europese Gemeenschap (de voorloper van de Europese Unie). In 1965 werd hij partijleider en won in dat jaar de verkiezingen. Onder zijn premierschap vonden de meest gewelddadige acties plaats in Noord-Ierland. Dieptepunt was Bloody Sunday in 1972, waarbij 14 ongewapende mannen werden doodgeschoten door Britse soldaten tijdens een illegale mars in Londonderry. In 1973 zorgde hij ervoor dat Groot-Brittannië toetrad tot de Europese Gemeenschap. Vanwege groeiende binnenlandse problemen schreef Heath in 1974 verkiezingen uit, maar de Conservatieve Partij behaalde onvoldoende zetels om een regering te vormen. Bij de daaropvolgende partijverkiezingen in 1975 werd Margaret Thatcher gekozen tot partijleider. De ideologische richting die de partij daarna insloeg werd door Heath bij voortduring bekritiseerd. In 2001 verliet hij het parlement na ruim vijftig jaar.

Richard Doll, epidemioloog

Op 24 juli 2005 overleed Richard Doll op 92-jarige leeftijd in Oxford. William Richard Shaboe Doll werd geboren op 28 oktober 1912 in Hampton in een doktersgezin. Hij studeerde medicijnen en deed aanvankelijk onderzoek naar astma. Doll ontwikkelde nieuwe methoden in de epidemiologie, het onderzoek waarbij ziekten, gezondheid en leefgewoonten bij groepen mensen worden vergeleken om ziekteoorzaken te achterhalen. In 1950 publiceerde hij een onderzoek waarin voor het eerst het verband werd aangetoond tussen roken en longkanker. In vervolgonderzoek toonde hij aan dat niet-rokers gemiddeld tien jaar langer leefden dan rokers en dat er tevens een belangrijke relatie bestond tussen roken en hart- en vaatziekten. Doll verrichtte ook baanbrekend onderzoek naar de relatie tussen straling en leukemie en de relatie tussen asbest en longkanker.

Robin Cook, voormalig minister van Buitenlandse zaken

Op 6 augustus 2005 overleed voormalig Labour-minister van Buitenlandse Zaken Robin Cook op 59-jarige leeftijd in Inverness, Schotland aan de gevolgen van een hartaanval. Robert Finlayson Cook werd op 28 februari 1946 geboren in Bellshill, Schotland. Na een studie Engels werkte hij enkele jaren als leraar, totdat hij in 1971 gemeenteraadslid werd in Edinburgh. Daarna maakte hij snel carrière in de landelijke politiek. De briljante debater Cook speelde een sleutelrol bij de modernisering van de Labourpartij onder Neil Kinnock en vervulde belangrijke posten in verschillende schaduwkabinetten, onder meer op het gebied van Buitenlandse zaken. Cook was voorstander van grondwetswijzigingen en tegenstander van het euroscepticisme in zijn partij. Ook was hij voor nucleaire ontwapening en meer vrouwelijke parlementsleden. Hij had moeite met de centrumkoers van de partij onder Blair, het zogenaamde 'New Labour'.
Van 1997 tot 2001 was hij minister van Buitenlandse Zaken in het kabinet van Tony Blair. Tijdens zijn bewindsperiode zond Groot-Brittannië troepen naar Kosovo en Sierra Leone. Deze interventies waren controversieel, omdat ze niet steunden op een VN-mandaat. Zijn poging tussen India en Pakistan te bemiddelen inzake Kasjmir werd tot zijn verbazing afgewezen. Wel slaagde hij erin de impasse met Libië te doorbreken over de rechtszaak betreffende de bomaanslag op een PanAm-vliegtuig boven het Britse plaatsje Lockerbie.
Na de verkiezingen van 2001 werd Cook 'leader of the House of Commons', een functie waarbij hij namens de regering als minister de betrekkingen met het Lagerhuis behartigde. Op 17 maart 2003 trad hij af uit protest tegen het Irak-beleid van de regering-Blair, maar bleef actief als parlementslid. BBC-correspondent Andrew Marr kwalificeerde zijn ontslagtoespraak als 'zonder twijfel een van de meest doeltreffende, briljante ontslagtoespraken in de moderne Britse politiek.' Na het einde van zijn toespraak volgde een moment stilte, gevolgd door aanzwellend applaus uit alle hoeken van het parlement.

Mo Mowlam, voormalig minister voor Noord-Ierland

Op 19 augustus 2005 overleed Mo Mowlam op 55-jarige leeftijd in een ziekenhuis in Canterbury, Kent aan de gevolgen van een hersentumor. Marjorie Mowlam werd op 18 september 1949 geboren in Watford als dochter van een postbeambte. Ze promoveerde in de politicologie in Iowa, Amerika. In 1987 kwam ze voor Labour in het parlement en werd eerst woordvoerster en later schaduwminister voor Noord-Ierland. In 1997 werd ze minister voor Noord-Ierland en leidde de onderhandelingen tussen katholieken en protestanten. Dankzij haar grote inzet – ze onderhandelde met Sinn Féin en bezocht prominente IRA-gevangenen – mondden de onderhandelingen uit in het zogeheten Goede Vrijdag-akkoord van april 1998. Haar positie verzwakte nadat het akkoord niet tot vrede leidde (de partijen hielden zich niet aan de afspraken). In 1999 werd ze 'gedegradeerd' tot kabinetslid en werd onder meer verantwoordelijk voor het antidrugsbeleid. In 2000 trok ze zich terug, mede vanwege premier Tony Blair's regeringsstijl. Daarna werd ze een vooraanstaand criticus van de regering, onder meer over het Irak-beleid.
Mowlam stond bekend om haar informele optreden en vrijmoedige manier van spreken. Toen ze de anti-drugscampagne leidde, bekende ze als student cannabis te hebben gebruikt: 'Ik heb een keertje drugs gebruikt en ik vond het niet erg lekker. Maar anders dan president Clinton heb ik het wel ingeademd.'

(Vorige berichten pagina 526/1-2005)

ITALIË

BINNENLAND

Italië zet vermeende terroristen uit

Op 7 september 2005 zette Italië Ben Said Faycal op het vliegtuig naar zijn herkomstland Tunesië. Eerder die week was de Algerijnse imam Bourki Bouchta uitgezet. Beide uitzettingen vonden plaats op grond van de nieuwe anti-terrorismewetten van juli. Deze bepaalden onder andere dat Italië mensen het land mocht uitzetten als zij een gevaar vormden voor de nationale veiligheid.

Italiaanse oppositie: 'Verandering kieswet is zetelroof'

De regering van Silvio Berlusconi veranderde op 14 september 2005, een half jaar voor de parlementsverkiezingen, de kieswet ingrijpend. Volgens de oppositie was dit een poging om het verlies bij die verkiezingen te beperken.
De regering besloot alle zetels te verdelen volgens het principe van evenredige vertegenwoordiging. Tot dat moment werd slechts 25 procent van de zetels op deze wijze verdeeld. De overige 75 procent ging volgens een districtenstelsel, in 1993 inge-

Italië

voerd in een poging meer eenheid te brengen binnen de versnipperde politiek.
De oppositie lag in de opiniepeilingen 10 procent voor op de coalitie. Bij het principe van evenredige vertegenwoordiging zou de verliezer relatief meer zetels krijgen dan bij het huidige principe. Oppositieleider Romano Prodi sprak dan ook al van zetelroof.

Regeringspartij Lega Nord betrokken bij anti-moslimactie in Milaan

Italiaanse autoriteiten hadden in Milaan een moslimschool gesloten met het argument dat het huidige schoolsysteem voldoende ruimte bood aan moslims. Ouders van kinderen van deze school waren het hier niet mee eens en hielden een demonstratie voor de school. Deze escaleerde toen een van de schoolkinderen werd doodgereden en leden van regeringspartij Lega Nord (LN) vervolgens een gebedsdienst voor de jongen verstoorden. De LN kondigde op 23 september 2005 ook aan demonstraties tegen de school te willen houden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Italiaanse economie groeit weer

Het Italiaanse bureau voor statistiek ISTAT kwam op 9 september 2005 met de mededeling dat het bbp in het tweede kwartaal van 2005 met 0,7 procent was gestegen in vergelijking met het kwartaal daarvoor. De twee kwartalen dáárvoor was de economie nog gekrompen. De groei werd toegeschreven aan een toename van de consumentenbestedingen.
ISTAT was overigens niet onverdeeld optimistisch over de toekomst. Ze noemde de hoge olieprijzen een risico voor de economie in het derde kwartaal.

Minister Siniscalco stapt op omdat omstreden bankpresident aanblijft

Minister van Economische zaken Domenico Siniscalco besloot op 22 september 2005 af te treden uit onvrede met het feit dat bankpresident Antonio Fazio weigerde op te stappen. Volgens Siniscalco deed de regering te weinig om Fazio tot aftreden te dwingen. Met name regeringspartij Lega Nord (LN) hield de bankpresident de hand boven het hoofd. De functie van Siniscalco werd overgenomen door vice-premier Giulio Tremonti.
Fazio raakte in opspraak omdat hij de Banca Populare Italiana (BPI) zou hebben bevoordeeld boven de Nederlandse bank ABN Amro in het overnamegevecht rond Banca Antonveneta (BA). De regering verzocht Fazio hierop af te treden, maar deze weigerde. De regering had niet de macht de bankpresident te ontslaan.
Op 30 september werd bekend dat er een strafrechtelijk onderzoek was gestart naar de handelswijze van Fazio. Hiervoor zou hij waarschijnlijk in oktober worden verhoord.

ABN Amro neemt Banca Antonveneta over

Op 26 september verkreeg ABN Amro een meerderheidsbelang in Banca Antonveneta door de 40 procent aan aandelen van de BPI en enkele bondgenoten over te nemen. Hiermee kreeg ABN Amro 70 procent van het aandelenkapitaal. Met de transactie was een bedrag van 3,2 miljard euro gemoeid. ABN Amro zei voor het resterende pakket 26,50 euro per aandeel te willen betalen.

GEZONDHEID EN ZORG

Minister stopt abortusexperiment

Minister van Gezondheidszorg Francesco Storace besloot op 22 september 2005 een experiment met de abortuspil RU-486 te verbieden. Dit nadat een vrouw die meedeed aan het experiment thuis een bloeding en een gedeeltelijke afdrijving had gekregen. Storace stelde dat op grond van de wet abortussen alleen in het ziekenhuis plaats mochten vinden en dat dat in dit geval niet was gebeurd.
Critici meenden dat de werkelijke reden voor de beslissing van Storace zijn verzet tegen de abortuswet was. Deze wet uit 1978 legaliseerde abortus, maar was in het katholieke Italië omstreden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Weer drie arrestatiebevelen in CIA-zaak

Op 30 september 2005 vaardigde een Italiaanse rechtbank opnieuw drie arrestatiebevelen uit tegen agenten van de Amerikaanse Central Intelligence Agency (CIA). Zij zouden betrokken zijn bij de ontvoering van Osama Mustafa Hassan in 2003, om hem te verhoren in verband met onderzoek naar terrorisme. Daarmee kwam het totale aantal CIA-agenten dat werd gedagvaard op 22. Volgens de Italianen zou de CIA met de ontvoering Italiaans anti-terrorismeonderzoek hebben doorkruist.

(Vorige berichten pagina 528/2 e.v. - 2005)

Nederland

NEDERLAND

BINNENLAND

Landbouwminister Veerman mag aanblijven

Tijdens het debat in de Tweede Kamer op 1 september 2005 over vermeende belangenverstrengeling van minister Cees Veerman van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bleek deze op voldoende steun te kunnen rekenen om op zijn post te blijven. Wel was er kritiek op diens 'slordige optreden', maar dat deed niet af aan de 'goede trouw' van de bewindsman aldus een meerderheid van de Tweede Kamer.
Aanleiding voor het debat vormden beschuldigingen dat Veerman in 2003 zijn handtekening had gezet onder de jaarrekening van een van zijn bedrijven, Veerman France. Volgens de kabinetsregels mocht een minister weliswaar bedrijven bezitten, maar mocht deze er geen beheer over voeren. De minister legde de Kamer echter uit dat hij door een fout van zijn notaris niet was uitgeschreven uit het Franse handelsregister. Hij erkende echter fout te zijn geweest met het zetten van zijn handtekening.
Ook om andere redenen werd vermoed dat Veerman zijn politieke functie en zakelijke belangen niet had gescheiden. Zo pleitte hij eerder voor behoud van landbouwsubsidies van de Europese Unie. Dat werd door sommigen opgevat als belangenverstrengeling omdat Veerman voor zijn bedrijven jaarlijks ongeveer 185.000 euro subsidie uit Brussel ontving. Ook nam Veerman tijdens zijn ministerschap vier nevenfuncties aan (voor comité's van aanbeveling en een erecomité) zonder het aan premier Jan Peter Balkenende te melden. Deze steunde zijn minister onverkort, maar stelde wel dat Veerman deze functies diende neer te leggen. Het debat handelde dan ook tegelijkertijd over het niet aanmelden van de ongeveer vijftig nevenfuncties — doorgaans ideëel van aard — waar ook andere be-

Nederland

windslieden zich aan hadden schuldig gemaakt.
Na de uitleg van Veerman zagen de kamerfracties af van een onafhankelijk onderzoek naar de manier waarop Veerman als minister afstand nam van zijn zakelijke belangen. Alleen de Socialistische Partij (SP), die had aangedrongen op zijn aftreden, hield aan het onderzoek vast. De minister had zelf gesteld op te zullen stappen wanneer er 'betekenisvolle slordigheden' bekend zouden worden.

Rechtbank gelast opschorting subsidie aan SGP

Op 7 september 2005 bepaalde de rechtbank in Den Haag dat de overheid de subsidie aan de Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP) moest opschorten, omdat ze door financiële ondersteuning van de partij meewerkte aan discriminatie van vrouwen. Het ging om een jaarbedrag van 800.000 euro plus een bijdrage van 300.000 euro voor Tweede Kamerleden en hun fractiemedewerkers. Het was nog onduidelijk of deze laatste financiering, vallend onder de begroting voor de Hoge Colleges van Staat en verlopend via het presidium van de Kamer, ook onder de gerechtelijke uitspraak viel. Het proces was aangespannen door onder meer de Stichting Proefprocessenfonds Clara Wichmann.
Vrouwen konden weliswaar lid worden van de SGP, maar kwamen alleen voor een bijzonder lidmaatschap in aanmerking dat hen uitsloot van bestuursfuncties en stemrecht. Dat achtte de rechter in strijd met het ook door Nederland ondertekende Vrouwenverdrag van de Verenigde Naties (1979). Een andere eis, een principiële uitspraak over het discriminerende karakter van de SGP zelf, werd echter niet ontvankelijk verklaard. Volgens de rechter was er geen algemeen belang, maar slechts een belang van SGP-vrouwen in het geding.

De SGP, in 1918 opgericht door orthodoxe protestanten, was de oudste politieke partij in Nederland en sinds 1922 in de Tweede Kamer vertegenwoordigd. In 2005 bezat de partij twee zetels in zowel Eerste als Tweede Kamer. Op de uitspraak reageerde zij 'verbaasd' en 'teleurgesteld'. De partij voelde zich onder druk gezet, terwijl er ook intern verschillend werd gedacht over de rol van de vrouw in de politiek en de discussie daarover volop gaande was.

Op 10 september werd bekend dat de Nederlandse staat tegen het vonnis in beroep zou gaan. Als reden werd opgegeven dat het uitgesproken verbod van discriminatie op gespannen voet stond met de vrijheid van vereniging en vergadering.

Adviescommissie Vreemdelingenzaken: 'Geen verbod buitenlandse imam'

In haar advies van 13 september 2005 aan minister van Vreemdelingenzaken en Integratie Rita Verdonk ontraadde de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) een algemeen verbod om mensen die hun opleiding buiten Nederland hadden gehad als imam aan te stellen. De ACVZ achtte het verbod in strijd met de godsdienstvrijheid: 'Het in vrijheid kunnen belijden van een religie is van dermate grote betekenis voor de Nederlandse bevolking en voor de aanwezige vluchtelingen en migranten dat hierdoor een wezenlijk Nederlands belang zou worden aangetast.' Voorts benadrukte de commissie dat een verbod niet bijdroeg aan het tegengaan van radicalisering van moslims omdat de meeste buitenlandse imams juist goed functioneerden en pogingen deden de islam en de Nederlandse gemeenschap bij elkaar te brengen. Tenslotte was een verbod ook in strijd met het gelijkheidsbeginsel omdat buitenlandse voorgangers van andere gezindten niet werden geweerd. Overigens meende de commissie wel dat aan buitenlandse imams hogere inburgeringseisen moesten worden gesteld dan aan andere nieuwkomers.

Een meerderheid in de Tweede Kamer was voorstander van een verbod op het aantrekken van buitenlandse imams als wapen tegen radicalisering onder Nederlandse moslims. De Vrije Universiteit in Amsterdam was intussen met overheidssubsidie een opleiding tot islamitisch geestelijk verzorger begonnen. Het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO) en de Sjiitische Islamitische Raad (SIR) meenden echter dat deze opleiding te weinig draagvlak onder de islamitische gemeenschap had en hadden aangekondigd om per 1 september 2006 in samenwerking met een universiteit zelf imams te willen opleiden. Het advies van de ACVZ betekende in de praktijk dat, wanneer vanaf 2010 de eerste in Nederland opgeleide imams beschikbaar waren, het recht om religieuze leiders uit andere landen aan te stellen van kracht moest blijven.

Troonrede 2005

Op 20 september 2005 sprak koningin Beatrix de jaarlijkse troonrede uit voor de leden van de Eerste en Tweede Kamer. Haar rede, die zoals gebruikelijk bestond uit een samenvatting van beleidsvoornemens van de regering, had een wat persoonlijker toon dan voorheen. Zo begon de koningin haar rede met een dankwoord namens zichzelf en haar familie voor de viering van haar 25-jarig regeringsjubileum. Aan het einde van haar toespraak citeerde zij haar moeder Juliana, bij haar troonsafstand van 1980.

Leden van de Staten-Generaal,

Hier, in deze zaal, symbool van onze democratie, heeft u mij en mijn familie op 30 april, aan het begin van mijn regeringsjubileum, op bijzonder feestelijke wijze ontvangen. Daarmee heeft u de toon gezet voor een hartverwarmende viering die in elke provincie en op de Nederlandse Antillen en Aruba een eigen weerklank vindt. Mijn grote dank gaat uit naar allen die mij dit jaar overal met enthousiasme verwelkomen.
Dit alles geeft mij de kracht om het mooie ambt dat mij is toevertrouwd te kunnen vervullen en ten dienste te stellen van eenheid in onze samenleving.

De kracht van Nederland ligt van oudsher in de manier waarop wij samen weten in te spelen op veranderende omstandigheden. Op ons aanpassingsvermogen wordt in deze tijd een groot beroep gedaan.
We ervaren hoezeer de wereld in beweging is. Veranderingen lijken zich steeds sneller te voltrekken. Jonge, dynamische economieën komen op. De Europese Unie is met tien lidstaten uitgebreid. Integratie van bevolkingsgroepen verloopt in eigen land niet zonder problemen. We worden indringend geconfronteerd met de gevolgen van klimaatveranderingen. De dreiging van het internationaal terrorisme wordt steeds sterker gevoeld.

Deze ontwikkelingen hebben mensen voor grote vragen gesteld.
Al die veranderingen leiden tot gevoelens van onzekerheid. De teleurstellende economische ontwikkeling van de afgelopen jaren heeft die onzekerheid nog versterkt. Weliswaar zijn de meeste mensen tevreden over hun leefsituatie, maar velen maken zich in toenemende mate zorgen over de samenleving. Het vertrouwen in de overheid is gedaald.
Dit laat de regering niet onberoerd.
Van de regering wordt verwacht dat zij op dit alles antwoorden geeft. Een van haar belangrijkste opgaven voor de toekomst is te bouwen aan een veilig en een sociaal en economisch gezond Nederland. Met dat doel heeft de regering in korte tijd een groot aantal ingrijpende maatregelen genomen. De loonkosten zijn gematigd. Vroeg stoppen

met werken wordt niet langer gestimuleerd. Veranderingen in de sociale zekerheid bevorderen het herintreden op de arbeidsmarkt van mensen zonder baan en van gedeeltelijk arbeidsgeschikten.

Om voor de toekomst een goede en betaalbare gezondheidszorg veilig te stellen, wordt het zorgstelsel vernieuwd.
Deze ingrepen doen zeker pijn. De regering beseft dat er veel van mensen gevraagd wordt. Maar deze en andere maatregelen zijn noodzakelijk om ook aan volgende generaties in ons land voldoende mogelijkheden te bieden een goed leven op te bouwen.
De eerste resultaten van het beleid worden langzaam merkbaar. De werkgelegenheid is zich aan het herstellen en de winstgevendheid van bedrijven neemt toe. Ook op het terrein van veiligheid en de volksgezondheid zijn er positieve ontwikkelingen. De criminaliteit daalt. Mensen voelen zich minder onveilig. De wachtlijsten in de zorg worden korter.
Solide oplossingen vragen tijd. De regering verwacht dat het effect van veel ingrepen in de komende jaren duidelijker zichtbaar zal worden. Zij wil nu voorrang geven aan een zorgvuldige uitvoering van de afgesproken maatregelen. Deze moeten leiden tot merkbare verbeteringen in de praktijk van alledag en een hernieuwd evenwicht in onze samenleving.

Onze verwevenheid met de wereld om ons heen is groot. Ontwikkelingen buiten onze grenzen beïnvloeden onze economie en onze veiligheid. Aan internationale handel hebben wij een groot deel van onze welvaart te danken. We merken het toenemend belang van Azië voor de internationale en economische verhoudingen. Migratiestromen zijn al eeuwenlang medebepalend voor onze bevolkingssamenstelling en cultuur. Deze verwevenheid brengt de noodzaak van blijvende samenwerking op Europees en mondiaal niveau met zich mee.

De toekomst van ons land is nauw verbonden met Europa. Hier delen wij de waarden van vrijheid, democratie en mensenrechten. Zowel onze welvaart als onze veiligheid is voor een belangrijk deel afhankelijk van Europese samenwerking. De uitslag van het referendum over een nieuw verdrag voor de Europese Unie heeft de noodzaak onderstreept om ons te bezinnen op wat de Unie ons heeft gebracht en wat wij van de Europese samenwerking verwachten. Burgers moeten zich meer dan voorheen bij die samenwerking betrokken kunnen voelen. De regering zal zich samen met u daarvoor inzetten.

Solidariteit met medemensen houdt niet op bij de grenzen van Europa. Duurzame ontwikkeling kan in de Nederlandse visie niet zonder bevordering van stabiliteit en recht. Geen land ter wereld kan uitsluitend op eigen kracht tot resultaten komen. De rol van de Verenigde Naties en goede transatlantische relaties blijven dan ook van wezenlijke betekenis.

Ons land blijft ruimhartig bijdragen aan de bestrijding van armoede, het behoud van ecosystemen en aan internationale crisisbeheersingsoperaties. Bij wederopbouw in Afghanistan en in Afrika worden militaire inspanningen en ontwikkelingshulp optimaal op elkaar afgestemd.

Dankzij de betrokkenheid en inzet van allen binnen de krijgsmacht wordt onze defensieorganisatie in korte tijd aangepast aan de eisen van deze tijd.

De regering zal haar volle aandacht geven aan samenwerking met de Nederlandse Antillen en Aruba op de terreinen van rechtshandhaving, verbetering van bestuur en herstel van openbare financiën. Op deze basis zal gezocht worden naar een verantwoord nieuw evenwicht in de relaties binnen het Koninkrijk.

Op binnenlands terrein ziet de regering zich gesteld voor vier centrale opgaven:
- een veiliger Nederland;
- meer mensen aan het werk;
- minder regels en meer kwaliteit van publieke voorzieningen;
- en meer onderling respect in onze samenleving.

De begroting voor het komende jaar bevat voorstellen die beogen verdere stappen op deze weg te zetten.

De zorg voor veiligheid is een hoeksteen van een goed functioneren van onze maatschappij en onze rechtsstaat. De uitvoering van het veiligheidsprogramma wordt met kracht voortgezet.
De regering zal de samenwerking tussen de departementen en tussen politie, justitie en veiligheidsdiensten versterken, en beoogt de Nederlandse politie om te vormen tot één organisatie.
Er is een wetsvoorstel ingediend waardoor bijzondere opsporingsmethoden sneller kunnen worden ingezet om mogelijke terroristische activiteiten effectiever te bestrijden. Geweld, drugshandel, overlast en verloedering worden steviger aangepakt. De capaciteit voor de detentie van veelplegers en tbs'ers zal worden uitgebreid. Politie, openbaar ministerie en rechterlijke macht zullen zaken snel en zorgvuldig afhandelen.
Een veiliger Nederland vergt dat burgers en organisaties zich hiervoor mede verantwoordelijk voelen.

De regering streeft ernaar meer mensen aan het werk te krijgen. Daarom is het van belang de economische basis voor ons land te versterken en te moderniseren, innovatie en kennisuitwisseling te bevorderen en te zorgen voor voldoende flexibiliteit op de arbeidsmarkt.
De zekerheid van een baan voor het leven neemt af. In de toekomst zullen mensen vaker van functie veranderen. Dat vereist een investering in persoonlijke vaardigheden op niveau. Extra middelen zullen daarom beschikbaar komen voor onderwijs en kennis. Werknemers krijgen ook meer mogelijkheden werk, zorgtaken en scholing te combineren. De levensloopregeling biedt hun vanaf 1 januari 2006 de gelegenheid te sparen voor tussentijds verlof. Gezinnen met kinderen krijgen bijzondere aandacht. Voor kinderopvang komt extra geld beschikbaar. Beheersing van lasten voor burgers en bedrijven geeft de economie ruimte voor verder herstel.

Investeringen in infrastructuur en mobiliteit dragen bij aan een sterke en moderne economie. De leefbaarheid van steden wordt bevorderd door oude wijken op te knappen en nieuwe woningen te bouwen.
In ons dichtbevolkte en waterrijke land is speciale aandacht nodig voor een gezonde en veilige leefomgeving. Verbetering van luchtkwaliteit, schoner transport, duurzame energie en ontwikkeling van landschap en natuur staan daarbij voorop. Tevens zullen onze kust- en duingebieden worden versterkt.

Vermindering van het aantal regels schept ruimte voor talenten en professionaliteit van mensen. Dit maakt onze economie dynamischer en draagt bij aan de kwaliteit van onze publieke voorzieningen. De regering wil een stimulerend klimaat creëren voor ondernemers in de dienstensector, de industrie en de agrarische bedrijfstakken. De vennootschapsbelasting zal verder worden verlaagd. De administratieve lasten voor bedrijven zullen eind volgend jaar aanzienlijk zijn verminderd. Het verkrijgen van vergunningen wordt eenvoudiger.

Beroepskrachten in het onderwijs en de zorg hebben meer vrijheid nodig om hun werk naar eigen inzicht in te vullen. In het onderwijs zal de regeldruk afnemen, waardoor leraren, schoolleiders, ouders en leerlingen ruimte krijgen om zelf keuzes te maken. Niet de procedures maar de leerlingen dienen centraal te staan. De lerarenopleidingen zullen worden verbeterd, waardoor de kwaliteit van het onderwijs verder kan worden verhoogd. Voor de ontwikkeling van brede scholen en voor praktijklokalen in het VMBO stelt de regering extra middelen beschikbaar.

Kwaliteit en betere dienstverlening staan ook in de zorg voorop. Vanaf 1 januari komt er één basiszorgverzekering voor iedereen. Het onderscheid tussen ziekenfonds en particuliere verzekering verdwijnt. Verzekeraars zullen hun klanten niet meer selecteren op grond van hun gezondheidssituatie. Om te bereiken dat deze verzekering voor iedereen betaalbaar blijft, komen huishoudens die het nodig hebben in aanmerking voor een zorgtoeslag.
Verder stelt de regering in 2006 extra middelen beschikbaar voor verpleeghuizen en voor de jeugdhulpverlening.

Betere kwaliteit van publieke dienstverlening is ook een zaak van gemeenten, provincies en waterschappen. Daarom hecht de regering grote waarde aan goede samenwerking met de medeoverheden.

Ons land kent een grote verscheidenheid aan

Nederland

mensen en opvattingen. Het recht van alle mensen en van alle organisaties op hun eigen identiteit vormt de grondslag van onze rechtsstaat. Dat recht is gebaseerd op de overtuiging dat we respect moeten hebben voor de ander. Daarbij is geen plaats voor discriminatie, extremisme en geweld.
Samenwerking, begrip en kennis van onze geschiedenis en cultuur zijn bindende krachten in onze maatschappij. Naast rechten zullen ook plichten moeten worden erkend. Om een tolerante samenleving te bevorderen zal de regering haar volle aandacht blijven geven aan sociale samenhang. Het inburgerings- en integratiebeleid zal worden voortgezet en radicalisering zal worden aangepakt.

Cultuur, kunst en sport verrijken het leven en maken maatschappelijke banden hechter. De regering spant zich in voor behoud van het nationaal erfgoed en zal extra middelen voor sportbeoefening uittrekken.

Voorts zal de regering u nadere voorstellen doen toekomen om de relatie tussen kiezer en gekozene te versterken.

Leden van de Staten-Generaal,

Vijfentwintig jaar geleden, in 1980, zei mijn moeder in haar afscheidstoespraak tot alle Nederlanders:

'Het mooie van mijn taak is het algemeen welzijn te mogen dienen; een rustpunt te zijn te midden van de werveling van alle stromingen; te mogen helpen streven naar die samenleving, waarin men respect heeft voor wat een ander beweegt, naar een goed samengaan in alle verscheidenheid.'

Die woorden zijn in onze tijd en in de jaren die voor ons liggen onverminderd van belang.

U bent als volksvertegenwoordigers de representanten van de grote en rijke verscheidenheid die ons land kent. De regering rekent op een vruchtbaar overleg met u. Op u rust een verantwoordelijke en zware taak. U mag zich daarbij gesteund weten door het besef dat velen u wijsheid toewensen en met mij om kracht en Gods zegen voor u bidden.'

Rijksbegroting 2006

In de door minister Gerrit Zalm van Financiën op 20 september 2005 gepresenteerde Miljoenennota viel te lezen dat in 2006, na jarenlange stagnatie, de economische groei 2,5 procent zou bedragen. In 2005 zou al sprake zijn van een groei met 0,5 procent. Voor het eerst sinds jaren zou ook de werkloosheid afnemen, naar 475.000 in 2006.
De overheidsuitgaven werden begroot op 146,7 miljard euro en de inkomsten op 137,4 miljard euro. Het overheidstekort volgens de normen van de Europese Monetaire Unie (EMU) zou 1,8 procent van het bbp bedragen. De staatsschuld zou zich stabiliseren op 55,4 procent van het bbp, dat wil zeggen 279 miljard euro.

Rijksinkomsten (in miljarden euro)	**137,4**
Kostprijsverhogende belastingen	
Omzetbelasting (BTW)	37,1
Accijnzen	9,6
Belastingen van rechtsverkeer	4,9
Belastingen op milieugrondslag	4,2
Belastingen op Personenauto's en Motorrijwielen (BMP)	3,4
Motorrijtuigenbelasting	2,7
Invoerrechten	1,7
Verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken en andere producten	0,1
Belasting op zware motorrijtuigen	0,1
Belasting op inkomen, winst en vermogen	
Loon- en inkomstenbelasting	30,1
Vennootschapsbelasting	15,5
Dividendbelasting	3,9
Successierechten	1,6
Kansspelbelasting	0,2
Niet-belastingontvangsten	22,3
waarvan gasbaten	6,5

Rijksuitgaven (in miljarden euro)	**146,7**
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	27,9
Sociale zaken en Werkgelegenheid	24,4
Gemeente- en Provinciefonds	14,2
Rente staatsschuld	13,2
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	12,7
Buitenlandse zaken/Internationale samenwerking/EU	11,2
Verkeer en Waterstaat/FES en Infrastructuurfonds	8,4
Defensie	7,8
Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties	5,5
Justitie/Vreemdelingenzaken en Integratie	5,4
Financiën	3,9
Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer	3,4
Landbouw, Natuur en Visserij	2,1
Economische zaken	1,6
Diversen (onder andere BTW Compensatiefonds)	5

De regering zette in op een lastenverlichting voor de burgers met 2,5 miljard euro en trok bovendien 2,3 miljard euro extra uit voor onder meer zorg, onderwijs en milieu. De grootste uitgavenpost bleven Onderwijs, Cultuur en Wetenschap met 27,9 miljard euro en Sociale zaken en Werkgelegenheid met 24,4 miljard euro. Grootste inkomstenbron van de overheid was de BTW-heffing (37,1 miljard euro), gevolgd door de loon- en inkomstenbelasting (30,1 miljard euro).
Voorts zette het kabinet een aantal hervormingsplannen door, in het bijzonder de invoering van een nieuw zorgstelsel per 1 januari 2006, de wijziging van de arbeidsongeschiktheids- en werkloosheidswetten en de beëindiging van de fiscale voordelen bij het eerder stoppen met werken.
Premier Jan Peter Balkenende erkende dat hervormingsmaatregelen en lastenverzwaringen veel van de burgers hadden geëist en onzekerheid hadden opgeroepen. Hij achtte het echter noodzakelijk dat, voor een betere toekomst op termijn, het beleid werd doorgezet. Hij sprak zich dan ook uit voor voortzetting van de bestaande regeringscoalitie na de Tweede-Kamerverkiezingen van 2007 om het beleid succesvol te kunnen uitvoeren.

Rijksbegroting 2006 per departement

Hierna volgt een overzicht van beleidsvoornemens van de ministers van het kabinet-Balkenende, zoals verwoord in de troonrede en miljoenennota van september 2005. De regering werd gevormd door bewindslieden van het Christen-Democratisch Appèl (CDA), Democraten 66 (D66) en de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD).

Algemene zaken, Bestuurlijke vernieuwing en Koninkrijksrelaties

Het kabinet streefde ernaar om in 2005 de wet op de openbaarmaking van topinkomens in de (semi-)publieke sector in werking te laten treden. Vanwege de economische situatie zou worden vastgehouden aan de nullijn voor de salarissen in de publieke sector. Via het actieprogramma 'Andere Overheid' moest de organisatie en de dienstverlening van de rijksoverheid worden verbeterd, onder meer door terugdringing van het aantal regels. Met name de gemeenten zouden meer verantwoordelijkheid en beleidsruimte krijgen en met de vier grootste steden zou een plan worden gemaakt voor de aanpak van lokale problemen.
In het kader van de bestuurlijke vernieuwing zou in 2005 worden gewerkt aan invoering van de gekozen burgemeester, wetgeving tot stand komen voor een nieuw kiesstelsel en voorkeurstemmen bij de samenstelling van de Tweede Kamer zwaarder

gaan wegen. Ook werd onderzocht of het wenselijk was de positie van de minister-president te versterken en welke mogelijkheden er waren voor het invoeren van referenda.
Het kabinet beoogde om een aantal bevoegdheden door de Antillen en Aruba, in plaats van door het Koninkrijk, te laten uitoefenen. Er zou een plan worden opgesteld voor een structurele aanpak van de armoede aldaar.

Financiën

Samen met het ministerie van Economische zaken zou het ministerie van Financiën werken aan een verdere vermindering van de administratieve lastendruk voor bedrijven. Eind 2006 zou 19 procent daarvan verdwenen moeten zijn, waarmee bedrijven 3 miljard euro uitspaarden. In 2007 moest dat percentage tot ongeveer 25 procent zijn gestegen.
De vennootschapsbelasting zou in 2006 dalen van 31,5 naar 29,6 procent. Deze werd gefinancierd uit een verbreding van de grondslag van de belastingheffing en het schrappen van fiscale aftrekposten voor ondernemingen.

Economische zaken

Het vertrouwen van de bevolking in de economie moest hersteld worden. Daartoe diende concurrentie gestimuleerd te worden, het ondernemerschap te worden versterkt en zou de nadruk worden gelegd op innovatie en duurzaamheid. 250 miljoen euro van de aardgasmeevallers zou gaan naar energiebesparing en een ander deel naar innovatie, kennis en onderwijs. Er zou een consumentenautoriteit worden opgericht, terwijl de bevoegdheden van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) zouden worden uitgebreid. Tenslotte werden energiebedrijven gesplitst zodat de concurrentie werd gestimuleerd.

Binnenlandse zaken

Met het ministerie van Defensie zouden afspraken worden gemaakt over de inzet van militairen bij de bestrijding van grootschalige crises en bij het anti-terreurbeleid. De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) kreeg met het oog op terreurbestrijding uitbreiding van personeel met 585 plaatsen.
Het Sofi-nummer zou worden vervangen door een burgerservicenummer (BSN), waardoor burgers slechts eenmaal de registratiegegevens aan de overheid hoefden te verstrekken.
De regionale politiekorpsen en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) zouden worden samengevoegd en ondergebracht in één politieorganisatie, onder beheer van de minister van Binnenlandse zaken. Het gezag over de politie zou echter niet worden gewijzigd.

Vreemdelingenzaken en Integratie

In 2006 moest de verplichte inburgering, niet alleen voor nieuwkomers maar ook voor degenen die al lang in Nederland leefden, zijn ingevoerd. De eerste categorie zou al in het land van herkomst met de inburgering moeten beginnen. Als sancties bij het niet halen van het inburgeringsexamen werden boetes of het niet verlenen van een permanente verblijfsvergunning genoemd.
Met de 318 miljoen euro die in 2006 beschikbaar was voor integratie zouden vooral allochtone vrouwen worden ondersteund, onder meer door de arbeidsparticipatie te bevorderen en de taalachterstand in te halen. Discriminatie van allochtonen zou worden aangepakt, met name op de arbeidsmarkt.

In het vreemdelingenbeleid, waarvoor in 2006 831,3 miljoen euro werd uitgetrokken, was het belangrijkste aandachtspunt de gedwongen terugkeer naar het herkomstland van de uitgeprocedeerde vluchtelingen die al voor de nieuwe vreemdelingenwet van 2001 naar Nederland waren gekomen.

Justitie

In 2006 zou een wet van kracht worden die het mogelijk maakte om sancties zonder tussenkomst van de rechter op te leggen. Ook kregen gemeenten de mogelijkheid bestuurlijke boetes op te leggen bij kleinere overtredingen. In 2006 zou een wetsvoorstel in werking moeten treden volgens welk de rechter ontspoorde jongeren voor een periode van maximaal een jaar een heropvoeding in jongereninternaten buiten de jeugdgevangenissen kon opleggen. Er zou 12 miljoen euro extra komen voor gezinsvoogdij en de onder toezicht plaatsing van jongeren. Er zouden 260 extra plaatsen komen voor tbs-veroordeelden.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Dit ministerie kon van de aardgasbaten ongeveer 800 miljoen euro aanwenden, waarvan de helft gebruikt zou worden om vroegtijdig schoolverlaten tegen te gaan. Het aantal jongeren dat zonder diploma de school verliet, zou in 2006 met 30 procent moeten zijn gedaald en in 2010 met 50 procent. Aandacht werd daarbij gegeven aan de bouw en herinrichting van lokalen voor praktijkgericht onderwijs in het Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs (VMBO), het bestrijden van taalachterstand bij twee- tot vijfjarigen, het stimuleren van 'brede scholen' met extra activiteiten, meer doorstroming van het VMBO naar het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) en betere aansluiting van het MBO op de arbeidsmarkt. Verder zou het lesgeld in het voortgezet onderwijs worden afgeschaft. Er zou 27 miljoen euro worden uitgetrokken voor het werven van jonge onderzoekers.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Centraal stond de invoering van de nieuwe zorgverzekeringswet in 2006. Het ministerie trok 2,6 miljard euro uit voor een zorgtoeslag om ongeveer zes miljoen mensen te compenseren voor de hogere premies. Er zou jaarlijks 30 miljoen euro worden uitgetrokken voor de versterking van patiëntenorganisaties met het oog op belangenbehartiging, lotgenotencontact en voorlichting.
Het jeugdbeleid zou vanaf 2006 een extra impuls krijgen van structureel 60 miljoen euro en er zou 80 miljoen euro beschikbaar komen voor verpleeghuiszorg.

Sociale zaken en Werkgelegenheid

Naar verwachting zou per 1 januari 2006 de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA), de opvolger van de Wet Arbeidsongeschiktheid (WAO), van kracht worden. Een volledige uitkering zou dan alleen nog toegekend worden aan degenen die helemaal niet meer tot arbeid in staat waren. De overigen zouden weer moeten gaan werken in de mate waarin dat mogelijk was.
Om het eerder ophouden met werken te ontmoedigen, zouden vanaf 1 januari de belastingvoordelen voor Vervroegde Uittreding (VUT) en prepensioen worden afgeschaft. Wel zou er een levensloopregeling komen waarmee fiscaal aantrekkelijk kon

worden gespaard voor tussentijds verlof of vervroegd pensioen.
Werklozen zouden een eigen bedrijf kunnen starten zonder direct de WW-uitkering te verliezen. De duur van de WW-uitkering zou worden bekort van vijf jaar naar drie jaar en twee maanden en de eisen ten aanzien van het arbeidsverleden zouden strenger worden. De uitkering in de eerste twee maanden zou gaan van 70 naar 75 procent van het laatstverdiende loon.

Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer

Belangrijke beleidsprioriteit was de woningbouw in de steden: in de binnensteden zouden in vier jaar tijd 110.000 nieuwe woningen worden gebouwd.
Een andere prioriteit lag in de verbetering van de luchtkwaliteit, waarvoor 900 miljoen euro beschikbaar was. Ook het klimaatbeleid diende verbeterd te worden, teneinde aan de verplichtingen van het Kyoto-verdrag te kunnen voldoen. Daarnaast zou gewerkt worden aan het natuurherstel in het Waddengebied via het Waddenfonds: 800 miljoen euro in de komende twintig jaar.
De bureaucratie moest worden ingeperkt. Zo zouden veel regelingen worden afgeschaft of eenvoudiger worden. Er werd een 'omgevingsvergunning' geïntroduceerd ter vervanging van afzonderlijke vergunningen op het gebied van bouw, ruimtelijke ordening en milieu. Ca. 20.000 kleinere bedrijven zouden niet meer vergunningplichtig zijn.

Verkeer en Waterstaat

Het achterstallig onderhoud aan het spoor moest eind 2006 met 26 procent zijn teruggebracht. Voor de tweede fase van het Herstelplan Spoor zou de komende jaren 914 miljoen euro beschikbaar komen.
Er zou één Waterwet komen ter vervanging van de bestaande acht wetten.
Er zou ca. 100 miljoen euro worden uitgetrokken om de kustverdediging tegen hoog water te versterken.
Er zou onderzoek worden gedaan naar de verkeerssituatie in en rond acht steden (drie in en vijf buiten de Randstad) om de toegang voor het verkeer te verbeteren.

Defensie

Het ministerie stelde permanent 3.000 militairen beschikbaar voor handhaving van de binnenlandse veiligheid, bescherming van het luchtruim en beveiliging van havens. Politie, leger en andere diensten zouden hiertoe gezamenlijk oefeningen houden. Nauwere samenwerking werd nagestreefd tussen de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).
Het personeelsbeleid zou flexibeler worden, onder meer door militairen niet meer aan te stellen bij afzonderlijke krijgsmachtonderdelen, maar bij de krijgsmacht in het algemeen. Ook zou worden gestreefd naar verjonging van het leger.

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

In 2006 zou voor onderzoek op het gebied van voedsel, tuinbouw en genetica 860 miljoen euro beschikbaar komen.
De voorbereidingen op gaswinning in de Waddenzee zouden in 2006 worden voortgezet, zodat in 2007 de gasboringen konden beginnen.
Er zou een strengere mestwetgeving worden ingevoerd (per 1 januari 2006) en de landbouwsubsidies zouden voornamelijk afhankelijk worden gesteld van het naleven van milieuregels.
De zeevisserij en de IJsselmeervisserij moesten door de verdere verlaging van de visquota met respectievelijk 20 en 50 procent worden ingekrompen, een sanering waar 43 miljoen euro voor beschikbaar zou komen.
Regels voor voedselveiligheid en hygiënevoorschriften voor producenten van levensmiddelen en diervoer zouden strenger worden.
De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) – een aaneengesloten natuurnetwerk van ca. 450.000 hectare – zou in 2006 met 10.000 hectare worden uitgebreid en in 2018 een omvang hebben van 728.500 hectare.

Buitenlandse zaken, Europese zaken en Ontwikkelingssamenwerking

Nederland wenste actief bij te dragen aan maatschappelijke hervormingen in het Midden-Oosten, in het bijzonder in Jordanië en hiernaast ook in Marokko. De ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld zou daarbij speciale aandacht krijgen.
De regering verklaarde binnen de Europese Unie voorstander te zijn van het vaker toepassen van het 'subsidiariteitsbeginsel': onderwerpen die op nationaal niveau het beste geregeld konden worden (bijvoorbeeld op het gebied van de duur van de werkweek), hoefden niet aan Europese besluitvorming te worden onderworpen.
De totale bijdrage voor ontwikkelingssamenwerking zou worden verhoogd omdat het bnp was gestegen; Nederland had zich vastgelegd op een minimum van 0,7 procent hiervan. Voor de wederopbouw van Soedan en van de gebieden die in december 2004 werden getroffen door de tsunami zouden daardoor meer gelden beschikbaar komen.

Reacties op de miljoenennota 2006

Reacties uit de politiek

Op 21 en 22 september 2005 werden in de Tweede Kamer de Algemene Politieke Beschouwingen (APB) gehouden, volgend op de bekendmaking van de kabinetsplannen op Prinsjesdag, 20 september.
Fractievoorzitter Maxim Verhagen van het regerende Christen-Democratisch Appèl (CDA) verwelkomde de door het kabinet aangekondigde hervormingen: 'Door een politiek gewaagde combinatie van structurele hervormingen en solide overheidsfinanciën komt Nederland beter door de recessie heen dan veel andere Europese landen', zo voorspelde hij.
Regeringspartij VVD (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie) oordeelde bij monde van de fractievoorzitter in de Tweede Kamer Jozias van Aartsen positief over de regeringsplannen. De aantrekkende economische groei zou volgens hem zorgen voor meer banen en inkomensverbetering.
Namens regeringspartij Democraten 66 (D66) constateerde fractievoorzitter Boris Dittrich dat de meeste financiële keuzes van het kabinet overeenstemden met de wensen van zijn partij. Ook de grotere gerichtheid op Europa en het buitenland in het algemeen achtte hij positief.

De meeste oppositiepartijen oordeelden negatief over het voorgestelde beleid.
De grootste hiervan, de Partij van de Arbeid (PvdA), meende dat de regeringsplannen de onzekerheid onder de bevolking zouden vergroten. Fractievoorzitter Wouter Bos hekelde de inkomensachteruitgang van de minima die door het kabinet werd ontkend, zijns inziens doordat de effecten van de huursubsidiemaatregelen niet waren meegerekend.

GroenLinks sprak in een commentaar van neo-conservatieve hervormingsdrift en het miskennen van de schade die door de bezuinigingspolitiek was ontstaan. De sociale rechtvaardigheid dreigde te verdwijnen, aldus fractievoorzitster Femke Halsema.
De fractievoorzitter van de Socialistische Partij (SP), Jan Marijnissen, meende dat de aangekondigde betere jaren vooral in het voordeel van de hogere inkomens zouden werken. Het beleid was volgens hem voor de meeste mensen geen reden voor optimisme en vertrouwen.
De ChristenUnie (CU) was verheugd dat de harde ingrepen van de laatste jaren nu vruchten zouden afwerpen. Fractievoorzitter André Rouvoet vroeg wel aandacht voor kwetsbare groepen als chronisch zieken en gehandicapten. De Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP) sprak van een miskenning door het kabinet van niet-materiële 'pijn'.
De Lijst Pim Fortuyn (LPF) miste voldoende financiële middelen voor wegen en pleitte voor maatregelen om meer vrouwen en allochtonen aan het werk te krijgen, zodat oudere werknemers niet tot op hoge leeftijd hoefden door te werken.
Het onafhankelijke Kamerlid Geert Wilders beschouwde de miljoenennota als een 'inspiratieloos document dat de geest ademt van de boekhouder en de technocraat'. De eenmansfractie Nawijn meende dat de nota geen aanzet gaf voor een nieuwe start die Nederland in veel opzichten nodig zou hebben. De eenmansfractie-Lazrak voerde niet het woord bij de beschouwingen.

Commentaar Raad van State

De Raad van State adviseerde de Nederlandse regering om, nu er weer sprake was van enige economische opgang, te streven naar een overschot op het overheidsbudget, om dit in minder goede tijden aan te kunnen spreken. Het voordeel zou zijn dat daarmee extra bezuinigingen en lastenverzwaringen vermeden konden worden.
De Raad pleitte verder voor een rem op de uitgavengroei voor sociale voorzieningen, zorg en huisvesting. In plaats daarvan zou meer geïnvesteerd moeten worden in kennis, leefklimaat, fysieke infrastructuur en veiligheid.

Reacties sociale partners

Vanuit de sociale partners werd zeer kritisch op het voorgenomen beleid gereageerd: het vertrouwen van burgers en bedrijfsleven zou er volgens werknemers en werkgevers niet door hersteld worden.
De Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) pleitte voor koopkrachtreparatie vanwege de premie-effecten van het nieuwe zorgstelsel, de hoge energieprijzen en de huursubsidiemaatregelen. Ook het Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV) wilde compensatie, omdat de lagere en middeninkomens werden getroffen door de verhoging van de energiekosten.
Het Verbond van Nederlandse Ondernemingen – Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (VNO-NCW) stelde dat het bedrijfsleven werd opgezadeld met rond 1 miljard euro extra kosten door onder meer het zorgstelsel en de energieprijzen, reden waarom zij aandrong op het terugdraaien van lastenverzwaringen. Volgens het Midden- en Kleinbedrijf (MKB-Nederland) kon de sector een lastenverzwaring van ca. 175 miljoen euro verwachten. De organisatie pleitte er voor de loonkosten van werkgevers met 1 miljard euro te verlagen door vermindering van het werkgeversdeel in de sociale premies.

Kamer stelt wijzigingen voor en gaat akkoord met kabinetsbeleid

De Tweede Kamer gaf op 22 september 2005 haar goedkeuring aan het voorgestelde kabinetsbeleid, zoals dat twee dagen eerder, op Prinsjesdag, werd gepresenteerd. Wel werden een aantal wijzigingen aangebracht die, mits financieel uitvoerbaar, door het kabinet zouden worden overgenomen. De wijzigingen kostten rond de 450 miljoen euro, ongeveer 0,3 procent van de totale rijksuitgaven.

NRC Handelsblad vatte deze wijzigingen op 23 september als volgt samen:
- Het kabinet zal de koopkracht op peil houden als blijkt dat die in december door de hoge energieprijs onder druk komt te staan.
- Chronisch zieken krijgen er 96 miljoen euro bij.
- De kinderkorting, een belastingaftrek voor gezinnen met kinderen, wordt met 90 euro verhoogd.
- De vergoeding voor zakelijk rijden wordt verhoogd van 18 naar 19 eurocent per gereden kilometer.
- Studenten met een basisbeurs krijgen er 150 euro per jaar bij. Zo wordt voorkomen dat studenten er in het nieuwe zorgstelsel vanaf januari op achteruit gaan.
- Er komt 10 miljoen euro extra voor topsport beschikbaar.
- Er komt 15 miljoen euro extra voor klassenverkleining.
- Gemeenten krijgen voor elke nieuw geboren inwoner 50 euro extra voor preventief jeugdbeleid (kost 10 miljoen euro).
- Voor leerlingen met een handicap wordt 6,5 miljoen euro extra vrijgemaakt.
- Sportaccommodaties in en rondom scholen krijgen er 10 miljoen euro bij.
- Er komt 9 miljoen euro voor het Amsterdamse filiaal van de Hermitage in Sint Petersburg.
- De Kamer wil 5 miljoen euro voor uitbreiding van de zogenoemde maatschappelijke stages.
- Voor meer groen in het Groene Hart komt 15 miljoen euro beschikbaar.
- Scholen krijgen 29 miljoen euro extra voor het boventallig aanstellen van jonge leraren. Zo wil de Tweede Kamer voorkomen dat vanaf 2010 een groot lerarentekort ontstaat.
- Een Kamermeerderheid wil scholen verplichten vanaf 2007 opvang aan kinderen te bieden tussen 7.30 uur en 18.30 uur.

Rekenkamer: 'Onvoldoende controle om terrorisme te voorkomen'

In het op 28 september 2005 gepubliceerde rapport *Gebruik van grenscontroles voor terrorismebestrijding* stelde de Algemene Rekenkamer vast dat deze controles, uitgevoerd door douane, zeehavenpolitie en marechaussee, onvoldoende waren om terrorisme te voorkomen. Daartoe ontbrak een adequate wetgeving. Ook was er weinig zicht op de totale vervoersstroom in de grensgebieden, was er nauwelijks controle bij een groot aantal zeehavens en kleine luchthavens die niet als 'doorlaatpost' waren aangewezen en was informatie over binnenkomende vliegtuigen of schepen onvoldoende of te laat beschikbaar. Bovendien werden controles bemoeilijkt door een tekort aan personeel bij de marechaussee.
In een reactie van de betrokken ministeries – Justitie, Binnenlandse zaken, Defensie en Economische zaken – werd benadrukt dat veiligheid nooit volledig gegarandeerd kon worden. Een algehele controle van het personen- en goederenvervoer was niet haalbaar en verscherping van controle vond alleen plaats onder bijzondere omstandigheden, aldus de ministeries.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

SCP-rapport: Maatschappelijke ongelijkheid neemt toe

In haar tweejaarlijkse rapport *De Sociale Staat van Nederland* dat op 30 augustus 2005 verscheen, stelde het Sociaal en Cultu-

reel Planbureau (SCP) vast dat de maatschappelijke ongelijkheid de laatste jaren was toegenomen. Tussen 1994 en 2000 steeg het gemiddeld besteedbaar inkomen met 9 procent, maar dit daalde tussen 2001 en 2003 met 3 procent. Deze achteruitgang trof vooral paren met kinderen waar één kostwinner was (-5 procent), alleenstaanden tot 65 jaar (-4 procent), het laagste kwart van de inkomensgroepen (-4 procent) en de groep niet-westerse allochtonen (-6 tot -8 procent). Deze minder voorspoedige jaren lieten ook een sterk afnemende tevredenheid over het regeringsbeleid zien, van meer dan 75 procent in 2000 naar 48 procent in 2004.

Enkele andere constateringen van het SCP waren:
- Een verdubbeling tussen 1998 en 2003 van het aantal uitvallers in het voortgezet onderwijs naar 12.000 leerlingen;
- De werkloosheid onder jongeren bedroeg ruim het dubbele (13 procent) van het algemene percentage;
- De toename van ernstig overgewicht, van 6 procent in 1990 tot meer dan 10 procent in 2004;
- Een daling in de periode 1991-2003 van het aantal mensen dat lid was van maatschappelijke organisaties, vooral de ideële organisaties;
- Een lichte afname van het aantal geweldsmisdrijven sinds 2002;
- Een stijging van het eigen woningbezit, van 48 procent in 1994 tot 53 procent in 2002. Het woningtekort liep op van 137.000 woningen in 1994 tot 166.000 in 2002;
- Een groei van het aantal personenauto's van 5,5 miljoen in 1994 tot 7 miljoen in 2005.

LANDBOUW

Rechtbank acht ophokplicht rechtmatig

De rechtbank in Den Haag oordeelde op 29 september 2005 dat de door minister Cees Veerman van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit afgekondigde ophokplicht voor commercieel gehouden pluimvee rechtmatig was. Organisaties als Wakker Dier, Dierenbescherming, Stichting Biologica alsmede een aantal biologische pluimveehouders hadden om een verbod van de maatregel gevraagd omdat die het welzijn van dieren zou schaden en bovendien onnodig en voorbarig zou zijn. De ophokplicht was op 22 augustus van kracht geworden, waarmee Nederland het enige land binnen de Europese Unie was dat deze vergaande maatregel had getroffen.
Volgens de rechter was het besluit van de minister, dat door de Tweede Kamer werd gesteund, redelijk gezien het feit dat hij was afgegaan op waarschuwingen van deskundigen. Deze stelden dat de vogelgriep zich zou verspreiden als pluimvee in contact zou komen met trekvogels die het virus bij zich droegen. De grootste vrees bestond er in dat het virus zich vervolgens zou ontwikkelen tot een griepvariant die van mens op mens kon worden overgedragen en zo ernstige gevolgen voor de gezondheid zou hebben.
Verwacht werd dat de ophokplicht in december, wanneer de de vogeltrek zou eindigen, kon worden ingetrokken.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Vier schilderijen van Rembrandt ontdekt

Ernst van de Wetering, hoogleraar kunstgeschiedenis van de zeventiende eeuw aan de Universiteit van Amsterdam, maakte op 22 september 2005 bekend dat er vier olieverfstudies van de schilder Rembrandt waren ontdekt. Van de Wetering leidde het Rembrandt Research Project (RRP), waarbij onder meer werd onderzocht in hoeverre werken die werden toegeschreven aan leerlingen van Rembrandt, niet van de schilder zelf waren. Nu dat bij vier het geval bleek te zijn, stelde hij dat er mogelijk meer van dergelijke ontdekkingen te verwachten waren: 'De scheidslijn tussen voorstudies die Rembrandt zelf maakte en kopieën van zijn leerlingen was lang onduidelijk. Daarbij bestond de tendens om al die werken maar aan leerlingen toe te schrijven. De ontdekking van deze studies maakt duidelijk dat sommige van die toeschrijvingen in de toekomst mogelijk moeten worden herzien.'
De olieverfstudies waren *Belichtingsstudie van een vrouw met witte muts* (ca. 1640), *Studie van een wenende vrouw* (ca. 1644), *Studie van een oude man met baard* (1659) en *Studie van een oude man in profiel* (circa 1661).

Onderzoeksrapport: 'Dichter Jan Campert was geen verrader'

In het op 27 september 2005 gepubliceerde rapport *Inzake Jan Campert*, geschreven in opdracht van het college van Burgemeester en Wethouders van Den Haag, werd geconcludeerd dat de Nederlandse dichter Jan Campert (1902-1943) niet als 'verrader' kon worden beschouwd. De auteur van het beroemde verzetsgedicht *De Achttien Dooden* zou volgens mededelingen van een oud-verzetsman, gepubliceerd in een artikel in dagblad *NRC-Handelsblad* van 19 februari 2005, tijdens zijn gevangenschap in het concentratiekamp Neuengamme leden van de geheime kampraad aan de Duitsers hebben verraden. Om die reden zou hij op 12 januari 1943 door leden van een verzetsgroep aldaar zijn geliquideerd. In het rapport werd deze lezing 'onwaarschijnlijk' genoemd en werd ervan uit gegaan dat Campert was overleden als gevolg van tbc, zoals altijd was aangenomen.
De gemeente vond het onderzoek noodzakelijk omdat zij de Jan Campert-Stichting financierde. De stichting reikte onder meer de Constantijn Huygens-prijs, de Jan Campert-prijs en de F. Bordewijk-prijs uit. Na de uitkomst van het onderzoek verklaarde de stichting haar naam te zullen handhaven.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Hoge Raad erkent verschoningsrecht journalisten'

De Hoge Raad droeg op 2 september 2005 het Amsterdamse gerechtshof op de inval bij actieblad *Ravage* in mei 1996 opnieuw te onderzoeken omdat het op onjuiste gronden had geconcludeerd dat de rechercheactie rechtmatig was. Aanleiding voor de inval was de publicatie van een brief van de radicale milieuorganisatie Earth Liberation Front (ELF), die vervolgens door de redactie vernietigd was. In de brief stelde het ELF zich verantwoordelijk voor een bomaanslag diezelfde maand op een kantoor van chemieconcern BASF in Arnhem.
Ravage eiste een schadevergoeding van 10.000 gulden (ca. 4.500 euro) van de Staat die eind 1996 door de rechter werd toegewezen omdat bij de inval 'de verhouding tussen doel en middelen' uit het oog was verloren. In 1997 echter werd de Staat in een bodemprocedure alsnog in het gelijk gesteld, een uitspraak die in 2003 werd bekrachtigd door het gerechtshof in Den Haag. Volgens deze twee uitspraken was er geen sprake van een inbreuk op de vrijheid van meningsuiting. Ook kon het blad zich

Nederland

niet op journalistieke bronbescherming beroepen, omdat het niet had beloofd de brief geheim te houden.
De Hoge Raad oordeelde nu dat Ravage recht had op bronbescherming en dat de Staat had verzuimd een motivatie voor de noodzaak van de inval te geven. De toenmalige advocaat van het blad, thans hoogleraar strafrecht, Ties Prakken meende dat met de uitspraak werd erkend dat journalisten een verschoningsrecht hadden, dat wil zeggen het recht om bepaalde informatie niet aan Justitie te verstrekken: 'Uit deze uitspraak blijkt dat Justitie alleen met een extreem argument, zoals terreurdreiging, journalisten kan dwingen hun informatie af te staan', aldus Prakken.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Excuses Nederlandse Spoorwegen voor rol in de Tweede Wereldoorlog

Op 29 september 2005 bood de president-directeur van de Nederlandse Spoorwegen Aad Veenman excuses aan voor de rol die de NS tijdens de Tweede Wereldoorlog hadden gespeeld bij de deportatie van joden en anderen die door de nazi's werden weggevoerd. Hij deed dat tijdens een toespraak op station Amsterdam-Muiderpoort, waar tussen oktober 1942 en mei 1944 de transporten vertrokken, om uiteindelijk in de vernietigingskampen te eindigen. De slachtoffers werden weggevoerd met Nederlandse treinen en door Nederlandse spoorwegbeambten. Naar de rol van de NS daarbij was al veel eerder onderzoek gedaan, onder anderen door de historicus A. Rüter in de studie *Rijden en staken*, verschenen in 1960.
Onderzoeker David Barnouw van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) wees erop dat de publieke schuldbekentenis door de NS haaks stond op de wijze waarop het bedrijf tot ver na de oorlog over het verleden sprak. Daarbij werd de spoorwegstaking van 1944 benadrukt: 'Na de oorlog hebben de Nederlandse Spoorwegen de zeven maanden durende spoorwegstaking gebruikt om te bewijzen dat ze een soort verzetsorganisatie waren.'

EUROPESE UNIE

Commissie kritisch over organisatie referendum EU-grondwet

De Referendumcommissie, die in februari 2005 door de Tweede Kamer was ingesteld ter organisatie van de volksraadpleging over de Europese grondwet, stelde in haar verslag van 14 september belangrijke tekortkomingen vast. Zij meende dat de voorbereidingstijd tot aan de dag van het referendum – 1 juni – te kort was geweest, waardoor de bevolking zich niet afdoende kon informeren. Bovendien werden subsidies uit een pot van in totaal 1 miljoen euro daardoor vaak te laat toegekend, zodat maatschappelijke organisaties hun campagne niet vroegtijdig konden starten. Ook was volgens de commissie het totaalbedrag te laag, gezien de grote belangstelling voor de subsidies. Tenslotte stelde zij dat de vraagstelling – `Bent u voor of tegen instemming door Nederland met het Verdrag tot Vaststelling van een Grondwet voor Europa?' – te lang en te ingewikkeld was.

Het referendum eindigde uiteindelijk met een onverwacht grote overwinning van de tegenstanders van de grondwet. Na een eerdere afwijzing door de Franse bevolking leidde het Nederlandse 'nee' tot een stopzetting van goedkeuringsprocedures in vrijwel alle lidstaten van de Europese Unie.

(Vorige berichten pagina 530/1 - 2000)

NOORWEGEN

Noorwegen

BINNENLAND

Links wint parlementsverkiezingen

De parlementsverkiezingen in Noorwegen, die op 12 september 2005 werden gehouden, eindigden in een nederlaag voor de centrum-rechtse regeringscoalitie onder leiding van premier Kjell Magne Bondevik. Diens Christelijke Volkspartij (KrF) zag haar zetelaantal gehalveerd van 22 naar 11. De grootste regeringspartij, Rechts (H), zakte van 38 naar 23 zetels. Alleen de liberale partij Links (V) won sterk en kwam van 2 op 10 zetels. De driepartijencoalitie regeerde sinds oktober 2001 met steun van de extreem-rechtse Vooruitgangspartij (FrP), die van 26 naar 38 zetels steeg. De FrP was echter buiten de regering gehouden en voelde niets voor het opnieuw geven van gedoogsteun.
De grote winnaar van de verkiezingen was de Noorse Arbeiderspartij (DNA) die met ongeveer eenderde van de stemmen verreweg de grootste partij werd. Zij behaalde 61 zetels, een winst van 18.
Inhoudelijk ging de verkiezingsstrijd vooral om de vraag of Noorwegen zijn financiële reserves, een resultaat van de grote olierijkdom van het land, moest inzetten voor meer sociale uitgaven. De sociaal-democraten waren daarvan voorstander en bekritiseerden de regering vanwege haar belofte de belastingen te verlagen voor de hogere inkomensgroepen.
De voor de hand liggende coalitiepartners van de DNA waren de Centrumpartij (Sp), die licht won, en de Socialistische Linkse Partij (SV) die met 8 zetels verlies een groot deel van de winst uit 2001 verloren zag gaan. Tezamen waren de partijen echter goed voor een parlementsmeerderheid van 87 zetels (+11), tegenover 44 zetels (-18) voor de zittende coalitie. Verwacht werd dan ook dat in oktober een regering van DNA, Sp en SV tot stand zou komen.

Parlementsverkiezingen Noorwegen
(12 september 2005)

Opkomst: 76,1 procent

	percentage	zetels
Noorse Arbeiderspartij (DNA)	32,7	61
Vooruitgangspartij (FrP)	22,1	38
Rechts (H)	14,1	23
Socialistische Linkse Partij (SV)	8,7	15
Christelijke Volkspartij (KrF)	6,8	11
Centrumpartij (Sp)	6,5	11
Links (V)	5,9	10
Overige	2,3	-
totaal		169

(Vorige berichten pagina 471/2 - 2000)

OOSTENRIJK

Oostenrijk

BINNENLAND

FPÖ-politicus geweerd als voorzitter Bundesrat

Op 9 juni 2005 verhinderden de vier grote politieke partijen via een amendement op de grondwet dat een omstreden politicus per 1 juli voorzitter zou worden van de Oostenrijkse Eerste Kamer, de Bundesrat. Het ging om een parlementariër voor de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ), Siegfried Kampl.
Kampl was in april in opspraak geraakt toen hij in een kranteninterview had gezegd dat

Oostenrijk

sommige deserteurs uit het Duitse leger tijdens de Tweede Wereldoorlog 'moordenaars van hun kameraden' waren geweest. Hij had die opmerking later nog een keer voor de radio herhaald en erbij gezegd dat hij goed bekend was met 'de wrede vervolging' van nazi's tijdens de geallieerde bezetting van Oostenrijk, omdat zijn eigen vader was 'weggehaald'.
Het parlement deed ook een beroep op Kampl en een andere afgevaardigde, John Gudenus, om hun zetel in de Bundesrat ter beschikking te stellen. Gudenus, die in april uit de FPÖ was gezet maar zijn zetel had behouden, had in een interview beweerd dat 'er geen gaskamers waren in het Derde Rijk, alleen in Polen.'

JUSTITIE

Vrijspraak in zaak treinbrand

Een rechtbank in Linz sprak op 27 september 2005 in hoger beroep acht mensen vrij van verantwoordelijkheid voor een brand in een skitrein op 11 november 2000. Bij die brand in het skioord Kaprun kwamen 155 toeristen om. De acht maakten deel uit van een groep van zestien personen die eerder terecht had gestaan wegens criminele nalatigheid.

OVERLEDEN

Simon Wiesenthal, nazi-jager

Op 19 september 2005 overleed Simon Wiesenthal op 96-jarige leeftijd in Wenen. Hij werd op 31 december 1908 geboren in Lvov, dat destijds in de Oostenrijks-Habsburgse dubbelmonarchie lag en nu in Oekraïne. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de gehele familie van hem en zijn vrouw, in totaal 89 mensen, door de nazi's vermoord. Zelf overleefde hij gevangenschap in twaalf concentratiekampen. Al tijdens zijn gevangenschap verzamelde hij gegevens over kampbewaarders en overhandigde die na zijn bevrijding aan de Amerikaanse autoriteiten. Kort daarna ging hij werken voor het Amerikaanse War Crimes Office in Duitsland. In 1947 zette hij met 34 lotgenoten een eigen documentatiecentrum op en verzamelde getuigenissen van kampoverlevenden. Dat resulteerde in 'meer dan een ton aan joodse geschiedenis', die hij in 1954 na sluiting van het documentatiecentrum aan Yad Vashem overhandigde, het Israëlische instituut ter herdenking van de holocaust. Wiesenthal sloot zijn documentatiecentrum, nadat hij gedesillusioneerd had vastgesteld dat de wereld de belangstelling voor nazi-misdadigers begon te verliezen.
Na de spectaculaire arrestatie in 1960 van de in Argentinië ondergedoken Adolf Eichmann door de Israëlische geheime dienst hervatte Wiesenthal zijn speurtochten, waarvan vele eindigden met succes. Zo wist hij in 1963 Karl Josef Silbermann op te sporen, de politieman die Anne Frank had gearresteerd. De laatste jaren concentreerde hij zich in toenemende mate op de strijd tegen opkomend neonazisme. Toen hij in 1992 de Erasmusprijs ontving verklaarde hij: 'Ik wilde meewerken aan het herstel van een rechtvaardige samenleving, waarin vrede zou heersen en haat was uitgebannen. In mijn naïviteit dacht ik dat dit doel binnen enkele jaren zou zijn verwezenlijkt.'

(Vorige berichten pagina 340/1- 2005)

Portugal

PORTUGAL

BINNENLAND

Vuur in bossen weer opgelaaid

Nadat er een eind leek te zijn gekomen aan de felle bosbranden in Portugal, moest de brandweer op 18 september 2005 weer uitrukken om plotseling ontstane vuren in het noorden en het midden van het land de kop in te drukken. De grootste vuurzee bevond zich bij Agueda, dat ongeveer 250 kilometer ten noorden van Lissabon lag, maar de branden waren ook aanzienlijk bij de plaatsen Castelo Branco, Viseu en Guarda.

Boeren eisen schadevergoeding

Honderden boeren uit voornamelijk de Alentejo-streek zetten hun eis voor een vergoeding van de overheid voor geleden schade kracht bij door met tractoren het verkeer te hinderen, zo berichtte de *BBC* op 28 september. Volgens Portugese boerenorganisaties had de droogte de agrariërs dat jaar minstens twee miljoen euro gekost.

Parlement akkoord met houden van referendum over abortus

De Portugese volksvertegenwoordigers stemden op 28 september 2005 in meerderheid voor het plan nog dat jaar een referendum te houden over de vraag of abortus in de eerste tien weken van de zwangerschap niet langer illegaal moest zijn. President Jorge Sampaio had in deze kwestie de laatste stem in het al dan niet doorgaan van de volksstemming.
Het overwegend katholieke Portugal kende een van de strengste abortuswetgevingen in Europa.

(Vorige berichten pagina 472/2- 2005)

Russische Federatie

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

President Poetin ontmoet boze 'Beslanmoeders'

President Vladimir Poetin had op 2 september 2005 een ontmoeting met een delegatie van moeders van kinderen die tijdens een gijzelingsactie door Tsjetsjeense rebellen op een school in Beslan een jaar eerder waren omgekomen. De moeders hadden maandenlang om een onderhoud met de president gevraagd en hadden zich beklaagd over het overheidsoptreden bij de gijzeling en het onderzoek dat volgde.
Velen in Beslan geloofden dat de meeste slachtoffers werden gedood door Russische militairen die een einde aan de gijzeling probeerden te maken. Het wekte ergernis dat het Kremlin de ontmoeting tussen de president en de moeders plande tijdens de herdenking in Beslan.

JUSTITIE

Rechtbank verwerpt hoger beroep oliemagnaat Chodorkovski

Het hoger beroep van oliemagnaat en topman van Yukos, Michail Chodorkovski tegen zijn veroordeling wegens fraude en belastingontduiking werd op 22 september 2005 door een rechtbank in Moskou afgewezen. De rechters hadden voor hun oordeel minder dan een dag nodig: alle punten van de oude aanklacht op één na werden ontvankelijk verklaard. Wel werd het vonnis teruggebracht van negen naar acht jaar. Ook het hoger beroep van Chodorkovski's zakenpartner Platon Lebedev, die samen met hem was veroordeeld, werd verworpen.

Advocaten van Chodorkovski, zeiden dat de snelheid van de uitspraak in hoger beroep bewees dat de zaak tegen hun cliënt politiek gemotiveerd was. Chodorkovski was van plan geweest te kandideren bij een tussentijdse verkiezing voor een zetel in de Staatsdoema. Doordat het hoger beroep zo snel was afgehandeld, was dit op juridische gronden niet meer mogelijk.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Studenten protesteren tegen 'racistische moord'

Tientallen studenten protesteerden op 14 september 2005 in Sint-Petersburg tegen toenemend racisme in Rusland, nadat een 29-jarige Afrikaanse student was overleden. Zijn dood was het gevolg van mishandeling en volgens medestudenten was het misdrijf vanuit racistische motieven gepleegd.

Een onderzoeker van de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties had in maart gezegd dat er een toename was van racistische aanvallen in Rusland.

Amnesty: 'Ernstige mensenrechtenschendingen in Tsjetsjenië'

Amnesty International publiceerde op 30 september 2005 een rapport waarin werd vastgesteld dat Moskougezinde milities in Tsjetsjenië zich schuldig maakten aan ontvoering, marteling en moord. De slachtoffers waren personen die van samenwerking met het Tsjetsjeense verzet werden verdacht. Ook werden volgens de mensenrechtenorganisatie valse bekentenissen door martelingen afgedwongen.

President Vladimir Poetin had zelf drie dagen eerder openlijk gezegd dat ontvoeringen in de regio een steeds groter probleem vormden. Ramzan Kadyrov, de feitelijke leider van de Moskougezinde milities in Tsjetsjenië, had altijd ontkend dat zijn mensen zich schuldig maakten aan martelingen en ontvoeringen.

MILITAIRE ZAKEN

President Poetin ontslaat bevelhebber marine

President Vladimir Poetin heeft de bevelhebber van de marine, admiraal Vladimir Koerojedov, ontslagen, zo werd op 4 september 2005 bekend. Poetin gaf geen reden voor het ontslag. Hij benoemde Koerojedov's plaatsvervanger, admiraal Vladimir Masorin, tot opvolger.
Het ontslag vond plaats ongeveer een maand na een incident met een minionderzeeër, waarbij zeven matrozen onder water vast kwamen te zitten in de Stille Oceaan, vlakbij de kust. Na drie dagen konden zij door buitenlandse hulp worden gered. Deze gebeurtenis zou aan het ontslag ten grondslag liggen, maar andere bronnen noemden de gezondheidssituatie van Koerojedov als reden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Poetin waarschuwt tegen buitenlandse bemoeienis met ex-sovjetstaten

President Vladimir Poetin verklaarde op 6 september 2005 dat buitenlandse druk op de staten van de voormalige Sovjet-Unie om te hervormen hen mogelijk zou veranderen in chaotische 'bananenrepublieken'. Hij wees daarbij onder meer op de westerse steun aan de oppositie in Oekraïne, die in 2004 de zogeheten Oranje-revolutie ontketende. Hij ging echter niet zover als sommige Russische politici die meenden dat westerse landen Rusland actief tegenwerkten teneinde de invloed van het land in de vroegere sovjetstaten terug te dringen.
Poetin deed zijn uitspraken tijdens een onderhoud met westerse wetenschappers en journalisten, opgetekend door het Britse dagblad *The Times*.

Uitbreiding militaire samenwerking met China

Minister van Defensie Sergej Ivanov liet op 6 september 2005 weten dat Rusland en China hun militaire samenwerking zouden uitbreiden. Zij zouden echter geen volwaardige militaire alliantie sluiten. Ivanov merkte daarbij op dat de Chinese en Russische benadering van internationale veiligheidsproblemen bijna volledig identiek waren.
De afspraak tussen beide landen volgde op een gezamenlijke militaire oefening van in totaal 10.000 soldaten in augustus.

Rusland en Duitsland eens over aanleg gaspijplijn

President Vladimir Poetin en de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder kwamen op 8 september 2005 tot overeenstemming over de aanleg van een gaspijplijn onder de Oostzee, waardoor de bestaande verbindingen over land tussen Rusland en Duitsland zouden worden vermeden. De verbinding, waarmee een bedrag van 5 miljard dollar (ca. 4,2 miljard euro) was gemoeid, zou over bijna 1.200 kilometer onder water lopen van het Russische Vyborg naar Greifswald in het noordoosten van Duitsland.

Het Russische bedrijf Gazprom zou 51 procent van de verbinding in handen krijgen en de Duitse bedrijven EON en BASF elk 24,5 procent. Duitsland was voor een derde van zijn leveranties van gas en olie van Rusland afhankelijk.

Rusland trekt arrestatiebevel Oekraïense ex-premier in

Het Russische Openbaar Ministerie trok op 26 september 2005 een arrestatiebevel voor de Oekraïense ex-premier Julia Tymosjenko in. Het besluit werd genomen nadat Tymosjenko vrijwillig naar Moskou was gereisd om getuigenis af te leggen bij een militaire aanklager en had toegezegd te zullen terugkomen voor medewerking aan verder onderzoek. Tijdens haar ambtsperiode als premier van Oekraïne had Tymosjenko geweigerd naar Rusland te reizen vanwege het arrestatiebevel.

Tymosjenko werd ervan beschuldigd Russische militaire functionarissen te hebben omgekocht toen zij in de jaren '90 van de twintigste eeuw aan het hoofd stond van het belangrijkste Oekraïense gasbedrijf. Zij had de beschuldiging altijd ontkend.

Oekraïense premier Jechanoerov bezoekt Moskou

De Oekraïense premier Joeri Jechanoerov bracht op 30 september 2005 een bezoek aan Moskou, waar hij sprak met zijn Russische ambtsgenoot Michail Fradkov.

Jechanoerov zei dat zijn land zich aan alle overeenkomsten met Rusland zou houden. Jechanoerovs bezoek beoogde de relaties met Rusland verder te verbeteren. Deze waren beschadigd door de Oranje-revolutie in Oekraïne waarbij Viktor Joesjtsjenko eind 2004 aan de macht was gekomen. Rusland stond aan de kant van diens rivaal Viktor

Janoekovitsj, die zich uiteindelijk gedwongen zag af te treden.

OVERLEDEN

Elem Klimov, filmregisseur

Op 26 oktober 2003 overleed de Russische filmregisseur Elem Klimov op 70-jarige leeftijd na een langdurige coma. Hij werd geboren op 9 juli 1933 in Stalingrad in een communistisch gezin. Klimov studeerde af als vliegtuigingenieur en volgde enige tijd later een filmopleiding. Vanwege problemen met de censuur maakte hij uiteindelijk slechts vijf films die, wederom vanwege problemen met de autoriteiten, vaak geruime tijd op de plank bleven liggen. Klimov's films gaven een satirische dan wel kritische blik op de Sovjetsamenleving.

Na het aantreden van Gorbatsjov en het verdwijnen van de censuur probeerde hij om het filmbedrijf een nieuwe, idealistische impuls te geven. Zijn laatste film, Kom en zie, was een oorlogsdrama waarin een jongeman door alle gruwelen die hij ziet in enkele maanden in een oude man verandert. De film (uit 1987) was gebaseerd op zijn jeugdervaringen van de evacuatie tijdens het beleg van Stalingrad, zij het in getemperde vorm. 'Als ik in de film de hele waarheid (van die helse ervaring) had verwerkt, had zelfs ik er niet naar kunnen kijken.'

(Vorige berichten pagina 536/1 - 2005)

SPANJE

BASKISCHE KWESTIE

ETA eist verantwoordelijkheid aanslagen op

De Baskische afscheidingsbeweging ETA eiste op 20 september 2005 in een verklaring aan het Baskische dagblad *Gara* de verantwoordelijkheid op voor vijf aanslagen die in juni en juli waren gepleegd. De meest spraakmakende aanslag was een autobom die op 25 juni ontplofte voor het stadion La Peineta en die algemeen werd gezien als een van de redenen waarom Spanje niet de Olympische Spelen van 2012 kreeg toegewezen.
Bij de aanslagen vielen verder geen doden, zoals de ETA al twee jaar geen dodelijke aanslagen had gepleegd. Mede naar aanleiding hiervan zei minister van Binnenlandse zaken José Antonio Alonso optimistisch te zijn over de vraag of er een einde zou komen aan het ETA-geweld. Ook al omdat er in de afgelopen achttien maanden 190 ETA-leden waren gearresteerd.

Dat betekende volgens Alonso overigens niet dat de ETA niet meer in staat was aanslagen te plegen. Dat bleek ook op 24 september, toen een autobom ontplofte bij een industrieterrein in Avila. Er vielen geen slachtoffers omdat twee Baskische kranten 30 minuten voor de aanslag een telefonische waarschuwing kregen.

CATALONIË

Catalonië komt met nieuw regiostatuut

Het parlement van Catalonië ging op 30 september 2005 na weken van verhitte debatten akkoord met een nieuw statuut voor de regio. Het statuut voorzag er onder andere in dat de regionale overheid belasting ging heffen en vervolgens beoordeelde wat afgedragen kon worden aan de centrale overheid. Verder kwam er een eigen hoogste juridisch orgaan in plaats van het Constitutioneel Hof. Het statuut werd algemeen gezien als een eerste stap op weg naar een federatie. De Spaanse regering was dan ook fel tegen en noemde het statuut onacceptabel.
Het statuut zou pas rechtsgeldigheid krijgen na goedkeuring door het nationale parlement. Die goedkeuring zat er echter niet in.

JUSTITIE

Rechter veroordeelt ex-verslaggever Al Jazeera

Een rechtbank in Madrid veroordeelde op 26 september 2005 Tayssir Alouni tot een gevangenisstraf van zeven jaar omdat hij gefungeerd zou hebben als financieel koerier voor het terrorismenetwerk van Al-Qaeda. Alouni, tot voor kort verslaggever van de Arabische nieuwszender Al Jazeera, stond met 24 andere verdachten terecht wegens vermeende betrokkenheid bij de aanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten. Het merendeel kreeg gevangenisstraffen.
Alouni was de man die Osama Bin Laden interviewde, nog vóór de aanslagen van 11 september.

MILITAIRE ZAKEN

Hogere soldij moet meer vrijwilligers aantrekken

De Spaanse regering besloot op 2 september 2005 de soldij voor legerrekruten te verhogen met 18,6 procent, in de hoop zo meer vrijwilligers aan te trekken. Spanje had de troepen nodig omdat het participeerde in vredesoperaties in Afghanistan, Haïti, de Balkan en Afrika. Met de maatregel was een bedrag van 450 miljoen euro over drie jaar gemoeid.
Spanje schafte de dienstplicht in 2001 af en verwachtte met vrijwilligers een krijgsmacht van 102.000 tot 120.000 manschappen te zullen krijgen. Dat aantal werd echter nooit gehaald. De maximum troepensterkte bedroeg 73.000.

BUITENLANDSE ZAKEN

Servië levert verdachte aanslagen Madrid uit

Servië leverde op 26 september 2005 Abdelmajid Bouchar uit aan Spanje. Bouchar werd gezocht voor betrokkenheid bij de aanslagen van 11 maart 2004 in Madrid. Hij was bij het station in Belgrado gearresteerd omdat hij over valse identiteitspapieren beschikte. Hij zei dat hij een immigrant uit Irak was.

Extra troepen naar Cueta en Melilla vanwege illegale immigratie

Spanje en Marokko besloten op 29 september 2005 extra troepen te sturen naar de Spaanse enclaves Cueta en Melilla. Dit nadat vijf mensen om het leven waren gekomen bij een bestorming van de enclaves. Illegale immigranten probeerden onder andere met ladders de enclaves binnen te komen om zo een van de lidstaten van de Europese Unie binnen te komen. Behalve vijf doden waren er ook 40 gewonden, van wie er 28 naar een ziekenhuis waren overgebracht.
Spanje had al eerder de hekken om de enclaves verhoogd en de troepensterkte vergroot.

(Vorige berichten pagina 474/2 - 2005)

TURKIJE

KOERDISCHE KWESTIE

Politie slaags met pro-Öcalan demonstranten

De politie van Istanbul zette op 4 september 2005 het waterkanon en traangas in tegen mensen die wilden demonstreren voor de vrijlating van Abdullah Öcalan, de gevangen leider van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). De rellen ontstonden toen de politie de betogers belette om met bussen naar Bursa te vertrekken waar de demonstratie plaats zou vinden. Hierop gooiden demonstranten stenen en benzinebommen naar de politie, staken ze een bus in brand en blokkeerden straten. De politie verrichtte 88 arrestaties. Ook elders in Turkije werden arrestaties verricht.
Het was het weekeinde van 3 en 4 september overigens ook elders onrustig. Zo meldden de autoriteiten op 5 september dat PKK-strijders dat weekeinde vijf soldaten hadden gedood.
Oppositieleider Deniz Baykal wilde dat het parlement snel de Koerdische kwestie zou bespreken omdat de situatie in snel tempo verslechterde nadat de PKK het staakt-het-vuren had beëindigd.
Op 22 september vonden er weer gevechten plaats. Ditmaal meldden Turkse bronnen dat het leger bij gevechten in Van drie PKK'ers had gedood en twee verwond. De gevechten waren ontstaan naar aanleiding van een PKK-aanval op een politiepost het weekeinde daarvoor. Hierbij kwamen twee agenten om het leven.
Op 26 september doodde de PKK twee dorpswachten in een dorp tussen Sirnak en Hakkari. Dorpswachten waren plaatselijke bewoners die door de overheid werden bewapend.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Schrijver Orhan Pamuk aangeklaagd

Op 13 september 2005 werd de beroemde schrijver Orhan Pamuk (1952) aangeklaagd omdat hij het nationale karakter van de Turkse staat zou hebben beledigd. Pamuk had in een toespraak zijn verwondering uitgesproken over het feit dat Turkije niet goed wist om te gaan met de dood van een miljoen Armeniërs rond de Eerste Wereldoorlog en de dood van 30.000 Koerden in de laatste decennia. Beide kwesties lagen zeer gevoelig in Turkije.
De aanklacht leidde tot verontwaardiging in Europa omdat de aanklacht werd gezien als een inperking van de vrijheid van meningsuiting. Turkije leek hiermee een stap terug te doen, waar het eerder de mensenrechtensituatie had verbeterd.

Congres over 'Armeense genocide'

Op 25 september 2005 werd er op de Bilgi Universiteit in Istanbul een congres gehouden over de vrij algemeen aanvaarde opvatting dat het Ottomaanse rijk zich schuldig had gemaakt aan genocide van ongeveer een miljoen Armeniërs tijdens en na de Eerste Wereldoorlog. Turkije meende echter dat er slachtoffers waren gevallen in een oorlog waarin de Turkse bevolking het ook zwaar te verduren had gehad.
De kwestie leek lange tijd in Turkije onbespreekbaar. Het feit dat het congres in Turkije werd gehouden, was dan ook belangrijker dan de uitkomst. De Turkse pers dacht er ook zo over en zag het als een teken van toegenomen vrijheid.

EUROPESE UNIE

EU kritiseert Turkse houding Cyprus

De Europese Unie liet op 22 september 2005 weten niet gelukkig te zijn met de Turkse verklaring dat ondertekening van het douaneakkoord met de nieuwe EU-lidstaten niet automatisch de erkenning van Cyprus betekende. De Unie zei te verwachten dat Turkije de douane-unie volledig zou implementeren, wat betekende dat Cypriotische schepen toegang zouden krijgen tot de Turkse havens. Volgens de EU diende Turkije alle lidstaten van de Unie te erkennen.
Een woordvoerder van Buitenlandse zaken noemde de EU-verklaring onrechtvaardig, eenzijdig en politiek gemotiveerd.

Europees Parlement aarzelend achter toetredingsonderhandelingen

Het Europees Parlement sprak zich op 28 september uit voor het starten van onderhandelingen met Turkije over toetreding tot de Europese Unie. Maar voor er sprake van daadwerkelijke toetreding kon zijn, moest Turkije volgens het parlement eerst erkennen dat rond de Eerste Wereldoorlog Armeniërs het slachtoffer waren geworden van genocide en daarnaast Cyprus als staat erkennen.
De weigering van Turkije tot het expliciet erkennen van Cyprus was voor het Europees Parlement reden de ratificering van de douane-unie voorlopig voor zich uit te schuiven.

(Vorige berichten pagina 537/2- 2005)

ZWITSERLAND

BINNENLAND

Overstromingen in centraal-Zwitserland

Na bijna drie dagen van heftige regenbuien brachten overstromingen op 23 augustus 2005 chaos in een groot deel van centraal-Zwitserland. Aardverschuivingen werden gemeld, verbindingen over de weg en per spoor werden verbroken en elektriciteit viel in delen van het land uit. Minstens zes mensen kwamen om of raakten vermist. Treinverkeer via Zwitserland naar Italië was ook niet meer mogelijk.
Er waren tegelijkertijd ook overstromingen in Oostenrijk, Zuid-Duitsland, Bulgarije en Roemenië.

EUROPESE UNIE

Referendum opent arbeidsmarkt voor nieuwe EU-lidstaten

De Zwitserse bevolking stemde op 25 september 2005 bij referendum in met het voorstel de eigen arbeidsmarkt open te stellen voor burgers uit de tien nieuwe lidstaten van de Europese Unie. 56 Procent stemde voor, 44 procent was tegen.
Het referendum was belangrijk voor de relaties tussen de EU en Zwitserland, dat geen lid was van de Unie. Zwitserland sloot al ruim tien jaar bilaterale akkoorden met de EU. Volgens een van die akkoorden hadden alle EU-burgers en Zwitsers de mogelijkheid voor beperkte tijd vrijelijk in elkaars landen te werken. Als de Zwitsers nee hadden gestemd, had dat grote problemen met de EU opgeleverd, want die wilde niet dat Zwitserland burgers van verschillende lidstaten verschillend zou behandelen.

(Vorige berichten pagina 476/3- 2005)

BRAZILIË

BINNENLAND

Corruptieschandalen verlammen regering

Televisiebeelden tonen corruptie bij postbedrijf

Beelden die aantoonden dat een leidinggevende bij de Braziliaanse post, Maurício Marinho, op 14 mei 2005 een bedrag van 3.000 real (ruim 1.300 euro) aan steekpenningen ontving, bleken de inleiding te zijn voor een reeks nieuwe schandalen. Marinho beweerde dat hij handelde in naam van de voorzitter van de Braziliaanse Arbeiderspartij (PTB), de parlementariër Roberto Jefferson, wiens partij deel uitmaakte van de regeringscoalitie. Hoewel de regering-Lula aanvankelijk haar best deed te voorkomen dat een parlementaire onderzoekscommissie (CPI) zou worden geïnstalleerd omdat het parlement dan niet meer zou toekomen aan haar wetgevende taken, dreigde Jefferson met nieuwe onthullingen te zullen komen.

Jefferson maakt melding van 'maandelijkse betaling'

Drie weken later vertelde Jefferson aan dagblad *Folha de São Paulo* dat de penningmeester van de Arbeiderspartij (PT) aan sommige parlementariërs van de Liberale Partij (PL) en de Progressieve Partij (PP) maandelijks 30.000 real (ruim 13.000 euro) betaalde. Deze Delúbio Soares zou op die wijze in het Congres steun voor het regeringsbeleid organiseren. De PTB-parlementariër beschuldigde minister José Dirceu ervan achter de omkoping te zitten, maar president Lula was volgens hem niet op de hoogte.
De leiding van de PT ontkende de betalingen en wees er op dat Jefferson geen enkel bewijs overlegde.

Minister Dirceu legt functie neer

De belangrijkste minister uit de beginperiode van de regering-Lula, José Dirceu, maakte op 16 juni bekend te zullen aftreden. Hij ontkende schuldig te zijn aan malversaties, maar gezien de aantijgingen wilde hij voorkomen dat president Lula in een moeilijke situatie terecht zou komen. Dilma Rousseff werd verzocht de taken van Dirceu over te nemen.
Critici beweerden dat Jefferson met zijn onthullingen de aandacht van zichzelf inzake het schandaal bij de posterijen wilde afleiden, maar oppositieleden meenden dat hij vooral de corruptie bij de regering-Lula aan de kaak wilde stellen.

President Lula neemt nieuwe anti-corruptiemaatregelen

President Lula liet meerdere keren weten dat de corruptieschandalen, waar zijn partij een grote rol in leek te spelen, tot op de bodem uitgezocht moesten worden. Op 30 juni nam hij daartoe een aantal maatregelen: het zou gemakkelijker worden om corrupte ambtenaren achter de tralies te krijgen, in elk ministerie zou een anti-corruptiekantoor geïnstalleerd worden en door de overheid afgesloten contracten zouden voortaan ter inzage te zien zijn op internet.
De al twintig jaar in het parlement zittende Jefferson vervolgde zijn beschuldigingen en beweerde dat de PT van de staatselektriciteitsmaatschappij Furnas Centrais Eletricas illegale betalingen had ontvangen. Justitiële autoriteiten lieten weten dat ook dit zou worden onderzocht.

Kabinetswijziging moet druk op regering verlichten

Een week later werden drie leden van de grootste partij in het parlement, de Partij van de Braziliaanse Democratische Beweging (PMDB), in het kabinet opgenomen. Silas Rondeau nam de oude portefeuilles van Dilma Rousseff (Mijnbouw en Energie) over, José Saraiva Felipe volgde de veelbekritiseerde Humberto Costa (Gezondheidszorg) op en Hélio Costa nam de plaats in van Eunício Oliveira (Communicatie). Verder verving korte tijd later Luiz Marinho, die voorzitter was van de Eenheidsvakcentrale voor Arbeiders (CUT), Ricardo Berzoini (Arbeid).
Sommige waarnemers meenden dat de wisselingen de positie van de regering verbeterden, maar anderen betwijfelden dit omdat de PMDB Lula daarvoor ook al steunde.

Genoino legt voorzitterschap PT neer

Inmiddels was aangetoond dat de zakenman Marcos Valerio illegaal had gehandeld door geld aan de PT te lenen, terwijl zijn public-relationsbureau opdrachten van de overheid ontving. Penningmeester van de PT Delúbio Soares trok hieruit zijn conclusies en legde zijn functie neer.
Op 9 juli trad ook PT-voorzitter José Genoino af nadat een adviseur van zijn broer op een vliegveld was aangehouden met 200.000 dollar (ca. 167.000 euro) in zijn bagage. Genoino bleef ontkennen dat zijn partij andere parlementariërs had omgekocht, maar de nieuwe verdenking tegen hem maakte zijn functioneren verder onmogelijk.

Parlementslid van PFL gesnapt met grote som geld

João Batista Ramos da Silva, parlementariër van de oppositionele Partij van het Liberale Front (PFL), werd op 11 juli staande gehouden op de luchthaven van de hoofdstad Brasília toen hij met een privé-vliegtuig naar Goiana (deelstaat Goiás) wilde vliegen. In zijn bagage was 6 miljoen real (ruim 2,2 miljoen euro) aangetroffen. Volgens Da Silva, die ook activiteiten ontplooide als evangelist, was het geld afkomstig van kerkgangers.

Pogingen basis van kabinet te verbreden

Een dag later, op 12 juli, rangschikte president Lula opnieuw zijn regering. Luiz Gushiken (Regeringscommunicatie) was onder vuur komen te liggen omdat zijn vroegere bedrijven een rol zouden spelen bij de corruptieaffaires. Hij werd vervangen door Jacques Wagner. Voor Eduardo Campos (Wetenschap en Technologie) kwam Sérgio Rezende van de Braziliaanse Socialistische Partij (PSB) in de plaats en Aldo Rebelo (Politieke articulatie en Institutionele aangelegenheden) verdween uit het kabinet zonder dat een vervanger werd aangewezen. Ook legde Tarso Genro (Onderwijs) zijn functie neer om voorzitter van de PT te worden en nam Fernando Haddad zijn portefeuille over.
Op 19 juli werd Márcio Fortes van de PP aangewezen als vervanger van Olívio Dutra (Stedenbeleid) en twee dagen later nam Nelson Machado de taken van Romero Jucá (Sociale zaken) over.

Delúbio Soares erkent overtreden van wet

De afgetreden penningmeester van de PT, Delúbio Soares, erkende op 20 juli voor een

parlementaire onderzoekscommissie dat een bedrag van omgerekend ruim 14 miljoen euro aan campagnegelden ten onrechte niet was gemeld bij de electorale autoriteiten. Met dat geld, afkomstig van zakenman Marcos Valerio, waren van 2002 tot 2004 verkiezingscampagnes gefinancierd. Soares beweerde in zijn eentje fout te hebben gehandeld en gaf aan te beseffen dat hij de wet had overtreden, al waren volgens hem schaduwboekhoudingen gebruikelijk bij politieke partijen.

Valdemar Costa Neto (PL) treedt af

Eén van degenen die door Roberto Jefferson vanaf het eerste moment ervan was beschuldigd geld van de PT te hebben aangenomen, Valdemar Costa Neto van de PL, leverde op 1 augustus zijn mandaat in bij het Congres. Hij erkende fout gehandeld te hebben en het geld te hebben gebruikt voor verkiezingscampagnes. Van omkoping – zoals Jefferson beweerde – was volgens hem echter geen sprake geweest.

Lula vraagt Braziliaans volk om vergeving

In een op de televisie uitgezonden toespraak vroeg president Lula op 12 augustus de bevolking om vergiffenis. Kort daarvoor had de manager van zijn presidentiële verkiezingscampagne uit 2002, Duda Mendonça, erkend dat hij financiële bijdragen uit het buitenland niet had aangegeven bij de electorale autoriteiten. Hoewel Lula opnieuw beweerde niet op de hoogte te zijn geweest van dat feit, deed de bekentenis zijn populariteit sterk dalen. Voor het eerst reageerden ook de financiële markten negatief.
Critici benadrukten dat juist de partij van de president, de PT, in 2002 de kiezers had beloofd dat er een eind gemaakt zou worden aan de corruptie in de politiek.

Demonstraties voor en tegen de regering

Rond de 15.000 studenten en vakbondsleden gingen op 16 augustus in Brasília de straat op om hun steun aan Lula te betuigen. Zij eisten politieke hervormingen om de corruptie te stoppen en bestraffing van de schuldigen, maar wezen het starten van een procedure tot afzetting van de president af.
Twee dagen later eisten linkse betogers in dezelfde stad precies het tegenovergestelde: Lula moest volgens hen aftreden, al was het niet vanwege de corruptieaffaires. Zij vonden dat hij verkiezingsbeloftes had geschonden door een conservatief economisch beleid te voeren dat niets veranderde aan de grote kloof tussen arm en rijk in het land.

Interim-voorzitter PT weigert aan verkiezing mee te doen

Oud-minister van Onderwijs Tarso Genro, die door Lula was verzocht orde op zaken te stellen in de PT, liet op 29 augustus weten niet mee te zullen doen aan de verkiezingen voor partijvoorzitter. De reden was dat de partij zijns inziens weigerde een andere weg in te slaan en te breken met het verleden. Interim-secretaris-generaal Ricardo Berzoini zou zijn plaats innemen, zo liet hij weten.
Volgens waarnemers vocht Genro binnen de PT een felle strijd uit met José Dirceu, die vele jaren grote invloed had bij de opbouw van het partijapparaat, maar volgens sommigen ook verantwoordelijk was voor de ontstane situatie. Dirceu had al enige keren te kennen gegeven niet als zondebok te willen fungeren.

Verdenkingen van corruptie tegen achttien afgevaardigden

Onderzoek naar de corruptieaffaires leidde op 1 september tot de aanbeveling het mandaat van achttien parlementariërs van verschillende partijen in te trekken. Onder de aangewezenen bevonden zich Roberto Jefferson, die had toegeven dat hij geld had aangenomen en niet schroomde te beweren dat iedere parlementariër dat deed, en zijn aartsvijand José Dirceu, die elke verantwoordelijkheid voor het opzetten van de 'mensalão' (maandelijkse vergoeding) van de hand wees.
De Ethische Commissie van het Congres zou alle gevallen stuk voor stuk onder de loep nemen.

Parlement stemt voor verwijdering Jefferson

De plenaire zitting van het Braziliaanse parlement stemde op 14 september, met 313 stemmen voor en 156 tegen, voor de verwijdering van Jefferson uit het Congres. Daarvoor waren minimaal 257 stemmen vereist. De klacht tegen de leider van de PTB was ingediend door Valdemar Costa Neto vanwege schending van het parlementaire decorum. Hoewel er illegale praktijken aan het licht gekomen waren, had Jefferson nog steeds geen bewijzen op tafel gelegd dat de PT andere parlementariërs, zoals Costa Neto, had omgekocht.

Voorzitter parlement treedt af vanwege nieuwe corruptieaffaire

Severino Cavalcanti (PP), de voorzitter van het Congres en na de president en vice-president de man met de machtigste politieke functie in het land, zag zich op 21 september vanwege een ander corruptieschandaal genoodzaakt af te treden. Uit documenten was gebleken dat de beschuldiging van de eigenaar van een kantine van het parlement, dat Cavalcanti in het verleden smeergeld had ontvangen, strookte met de feiten. De controversiële politicus ontkende in alle toonaarden iets verkeerds te hebben gedaan en beweerde terug te zullen keren. 'Het volk zal me vrijspreken', hield hij zijn gehoor voor bij zijn vertrek.

Keuze Congresvoorzitter steun voor president

Tot opluchting van president Lula versloeg zijn politieke bondgenoot Aldo Rebelo (Communistische Partij van Brazilië – PCdoB) op 28 september oppositiekandidaat José Thomaz Nonô (PFL) in de strijd om het voorzitterschap van het Congres. De zege kwam met neuslengteverschil tot stand: 258 stemmen tegen 243.

Minder doden door vuurwapengeweld

Het Braziliaanse ministerie van Gezondheidszorg maakte op 2 september 2005 bekend dat in 2004 voor het eerst in dertien jaar het aantal doden als gevolg van wapengeweld was afgenomen. Er bleken dat jaar 36.000 mensen te zijn vermoord, hetgeen een vermindering met 8 procent betekende in vergelijking met het jaar daarvoor.
De regering werkte actief aan het terugdringen van het wapenbezit onder de bevolking. De regels voor de verkoop van pistolen en geweren waren al aangescherpt en burgers konden illegaal verkregen wapens bij de politie inleveren tegen een vergoeding.
Voor oktober was een referendum gepland over het plan de verkoop van wapens geheel te verbieden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Brazilië ontvangt reeks nieuwe kredieten van Wereldbank

Van juni tot en met september 2005 ontving Brazilië van de Wereldbank zeven leningen. Op 2 juni betrof het een bedrag van 658 miljoen dollar (ca. 550 miljoen euro) voor het hervormen van het sociale stelsel. Bijna twee weken later werd ruim 500 miljoen dollar geleend om te besteden aan huisvesting. De Wereldbank keurde op 12 juli een krediet van bijna 150 miljoen dollar goed voor de modernisering van overheidsinstituties in de deelstaat Ceará, op 25 augustus gevolgd door een lening van 57,6 miljoen dollar voor milieuverbeteringen in het Federale District. In september kregen de deelstaten Bahia en Minas Gerais respectievelijk ruim 54 miljoen dollar en 35 miljoen dollar om de armoede op het platteland te bestrijden en ontving de federale regering 8 miljoen dollar om duurzame milieu-investeringen te doen.

JUSTITIE

Moordenaar journalist Tim Lopes tot 28,5 jaar gevangenisstraf veroordeeld

Bijna drie jaar na de moord op de televisiejournalist Tim Lopes werd Elias Pereira da Silva op 25 mei 2005 tot 28,5 jaar celstraf in een gesloten inrichting veroordeeld. De rechter achtte bewezen dat de man die in Brazilië bekend stond als Elias Maluco (de Gek) schuldig was aan moord, het verbergen van de stoffelijke resten en het oprichten van een bende. Bij het verlaten van de rechtszaal maakte de veroordeelde een obsceen gebaar naar de rechter, met als gevolg dat hij direct in een isoleercel werd gestopt. De verdwijning in 2002 van Tim Lopes, een bekend reporter voor TV Globo, schokte de Braziliaanse natie toen bleek dat hij met bruut geweld was omgebracht.

Ex-burgemeester van São Paulo in hechtenis genomen

Braziliaanse aanklagers lieten op 10 september 2005 Paulo Maluf arresteren. De vroegere burgemeester van São Paulo werd beschuldigd van de oprichting van een criminele organisatie, van belastingontduiking en het witwassen van zwart geld. Bovendien zou hij de getuige Vivaldo Alves, die had aangetoond dat Maluf in het geheim in de Verenigde Staten 161 miljoen dollar (bijna 135 miljoen euro) op een rekening van de Safra National Bank of New York (SNB) had gestort, hebben geprobeerd te intimideren.
De politicus ontkende alle aantijgingen ten stelligste. Hij 'dreigde' zich terug te trekken uit het openbare leven nadat hij, zoals hij zei, zoveel inspanningen voor zijn land had verricht.

GEZONDHEID EN ZORG

Brazilianen wijzen bijdrage VS aan aids-fonds af

Het aanbod van de Amerikaanse ontwikkelingsorganisatie USAid (United States Agency for International Development) om Brazilië 40 miljoen dollar (ca. 33 miljoen euro) steun voor de strijd tegen aids te geven, werd op 4 mei 2005 afgewezen. De reden was dat aan de gift de voorwaarde was verbonden dat het geld niet gebruikt mocht worden voor medische hulp aan prostituees – een conditie die volgens ingewijden steeds vaker door Washington werd gesteld. De Braziliaanse topambtenaar die belast was met aids, Pedro Chequer, noemde de clausule een belediging voor de prostituees en riep op hen juist te erkennen als 'sekswerkers'. Volgens hem zou de maatregel het succesvolle Braziliaanse anti-aidsprogramma bovendien jaren terugwerpen.

Amerikaanse multinational zwicht voor Braziliaanse druk

Het Amerikaanse farmaceutische bedrijf Abbott Laboratories bereikte op 9 juli een akkoord met de Braziliaanse overheid over de prijs van medicijnen tegen aids. Ruim twee weken eerder had de Braziliaanse regering de firma een ultimatum gesteld: binnen tien dagen de prijs van medicijnen verlagen, of het patent zou worden gebroken. Omdat Brazilië als voorbeeld voor de Derde Wereld gold betreffende haar aanpak van aids, wilde het bedrijf volgens waarnemers negatieve publiciteit voorkomen.

In 1995 had de Wereldbank voorspeld dat het grootste Latijns-Amerikaanse land in 2000 ruim 1,2 miljoen aidsgevallen zou hebben. Door het gratis verstrekken van aids-remmers zouden dit er 600.000 zijn geworden.

NATUUR EN MILIEU

Destructie regenwoud weer toegenomen

Het Braziliaanse ministerie van Milieu maakte op 18 mei 2005 bekend dat in 2003-2004 in het Amazonegebied meer dan 26.000 km_ regenwoud was vernietigd. Dat betekende een toename in vergelijking met het jaar daarvoor en het ergste resultaat na 1994-1995, toen rond de 29.000 km_ was verwoest.
Minister van Milieu Marina Silva noemde het cijfer erg hoog en kondigde aanvullende maatregelen aan. Greenpeace-woordvoerder Paulo Adorio drukte zich krachtiger uit toen hij het resultaat 'een tragedie' noemde. 'De ontbossing is geen prioriteit van de regering-Lula', zo merkte hij op.

BUITENLANDSE ZAKEN

Colombiaanse rebel in Brazilië aangehouden

De 58-jarige voormalige rooms-katholieke priester Francisco Antonio Cadena werd op 24 augustus 2005 in São Paulo gearresteerd. Volgens de Colombiaanse autoriteiten fungeerde hij als diplomatiek vertegenwoordiger van de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) in Zuid-Amerika en zou zijn functie vergelijkbaar zijn met die van de eerder uit Venezuela ontvoerde Rodrigo Granda. 'El Cura Camilo' (Camilo de priester), zoals zijn bijnaam luidde, werd in Colombia gezocht voor moord en rebellie.

OVERLEDEN

Leonel Brizola, politicus

Op 21 juni 2004 overleed de voormalige gouverneur van Rio de Janeiro Leonel Brizola op 82-jarige leeftijd aan de gevolgen van een hartaanval. Brizola werd geboren op 22 januari 1922 in de zuidelijkste staat Rio Grande do Sul in een arm landarbeidersgezin. Hij volgde een opleiding als ingenieur en begon zijn politieke carrière in 1947 toen hij een parlementszetel won voor de Braziliaanse Arbeiderspartij. Hij klom snel op in de partij, werd lid van het parlement en vervulde diverse malen het gouverneurschap. Tijdens de militaire coup in 1964 werd hij samen met president Joao Goulart verbannen. Volgens historici werd

hij door de militairen als een groter gevaar gezien dan de president. Na de amnestie van 1979 keerde hij terug naar Brazilië en was van 1982-1986 en van 1990-1994 gouverneur van de staat Rio de Janeiro. Hij bouwde vele publieke werken, de bekendste daarvan zijn de zogenaamde 'Brizolaos': 200 identiek gebouwde opvoedingscentra voor kinderen. Tijdens zijn gouverneurschap liepen de gewelddadige confrontaties tussen drugsbendes in Rio uit de hand, hetgeen volgens de lokale bevolking te wijten was aan zijn falend beleid.
Brizola's kleine radicale Democratische Arbeiderspartij (PDT) had vaak conflicten met de grotere Arbeiderspartij van Lula da Silva en na Lula's aantreden als president in 2002 was hij diens scherpste criticus. Brizola had verschillende malen tevergeefs een gooi gedaan naar het presidentschap en was van plan zich in 2006 opnieuw kandidaat te stellen. Bij zijn dood werd hij geroemd als een charismatische figuur en een groot redenaar die gedurende een halve eeuw een belangrijke, maar ook splijtende, rol had vervuld in de Braziliaanse politiek.

(Vorige berichten pagina 283/3 - 2005)

FRANS-GUYANA

BINNENLAND

Frans-Guyana departement met grootste internetgebruik

Uit een onderzoek van Xiti Monitor naar het gebruik van internet in de verscheidene Franse departementen bleek bij publicatie op 24 juni 2005 dat het overzeese gebiedsdeel Frans-Guyana naar verhouding van het bevolkingsaantal het meest frequent 'on line' was. Van de ruim 157 duizend bewoners surfte 5,6 procent op internet, in de rangschikking gevolgd door Guadeloupe waar 5,53 procent van de 422 duizend burgers gebruik maakte van het medium. Andere overzeese gebiedsdelen als La Réunion en Martinique namen respectievelijk de 7de (5,5 procent) en de 22ste plaats (2,5 procent) in.

Omroeporganisatie neemt maatregelen om staking te beëindigen

Na onderhandelingen met de stakers kondigde de directie van de omroeporganisatie *RFO Guyana* op 3 juni 2005 aan dat regionaal directrice Anasthasie Bourguin en hoofd televisie Jean-Pierre Karam op non-actief waren gesteld. De aankondiging kwam op de 40e dag van de persooneelsstaking die was uitgeroepen om het gebrek aan persvrijheid ter discussie te stellen. De stakers verweten Bourguin onder druk van de autoriteiten uitzendingen af te gelasten. Ten aanzien van Jean-Pierre Karam merkten de stakers op dat RFO nooit kritiek uitte op het regionale bestuur noch op de Socialistische Partij en dat zijn broer Antoine Karam 'toevalligerwijs' regeringsleider en lid van de Socialistische Partij was.
De directie had overigens geweigerd met de stakers te spreken over de positie van Frédéric Farine, een journalist die zowel in de regionale als in de Franse pers schreef. Zijn radiowerk bij RFO was zonder opgaaf van reden beëindigd, kort nadat de politie hem had verweten louter negatieve berichten over de dienst te verspreiden.

Manifest over goudexploitatie

De Franse minister voor Overzeese Gebiedsdelen, François Baroin, ontving bij zijn aankomst op Frans Guyana op 19 juni 2005 een manifest over de desastreuze gevolgen van de goudexploitatie. Het document was opgesteld door 21 organisaties. De opstellers wezen onder meer op de aantasting van natuur en milieu en op de slechte werkomstandigheden van de (vooral buitenlandse) werknemers. Verder kritiseerden ze de gebrekkige overheidscontrole op de betrokken bedrijven en het feit dat de opbrengsten slechts aan enkelen ten goede kwamen. Ook zeiden ze dat de overheid verzuimde te zorgen voor alternatieve, duurzame exploitatie van het gebied en waarschuwden dat het gebied vanwege de watervervuiling onaantrekkelijk zou worden voor toeristen.

Satelliet maakt internet mogelijk op platteland in Zuidoost-Azië

De lancering van de internetsatelliet Ipsar-I met een Ariane 5 raket vanuit Kourou in Frans-Guyana zou verstrekkende gevolgen hebben voor grote delen van Azië, zo berichtte *NRC/Handelsblad* op 12 augustus 2005. De zwaarste communicatiesatelliet ooit gelanceerd zorgde voor goedkope internetaansluitingen in landen als China, India en Vietnam op plekken waar telecomkabels vaak ontbraken. Daardoor konden bijvoorbeeld bedrijven, ziekenhuizen en particulieren na de aanschaf van een schotel en een modem gemakkelijker met elkaar communiceren. De verwachting was dat alleen al in Vietnam honderdduizenden klanten van deze mogelijkheid gebruik zouden maken.

(Vorige berichten pagina 152/2 - 2000)

GUYANA

BINNENLAND

Minister keert terug ondanks Amerikaanse en Europese kritiek

Nadat uit onderzoek van een onafhankelijke commissie was gebleken dat de tijdelijk teruggetreden minister van Binnenlandse zaken Ronald Gajraj niet betrokken was bij een doodseskader, keerde hij op 11 april 2005 terug in zijn functie. Wel stond in het rapport te lezen dat de bewindsman een 'ongezonde' relatie met bekende onderwereldfiguren had onderhouden.
De volgende dag liet het ministerie van Buitenlandse zaken van de Verenigde Staten weten dat belangrijke vragen in het rapport niet beantwoord waren en dat Washington financiële steun ter waarde van 3,9 miljoen dollar (ruim 3 miljoen euro) zou heroverwegen. De Europese Unie op haar beurt vond het besluit 'teleurstellend en verontrustend' en ook de Guyana Human Rights Association (GHRA) bekritiseerde de beslissing.

Gajraj treedt alsnog af

'Ik vermoed dat mijn aanblijven als minister van Binnenlandse zaken niet in het belang van de regering of het Guyanese volk is.' Met deze woorden maakte Gajraj op 27 april in een op radio en televisie uitgezonden toespraak zijn aftreden bekend. Hij benadrukte nogmaals dat er 'geen geloofwaardig bewijs' was gevonden dat hij leiding had gegeven aan het doodseskader dat volgens de media meer dan 40 moorden had gepleegd. Zijn contacten met criminelen in combinatie met zijn taak leiding te moeten geven aan het nationale politiekorps, had hem in een moeilijke situatie gebracht.
Op 22 juni werd minister van Cultuur, Jeugdzaken en Sport Gail Teixeira officieel verzocht de portefeuille van zijn afgetreden collega over te nemen.

Guyana

Mediagroep vraagt regering journalisten beter te beschermen

Recentelijk gepleegde aanvallen op het nationale dagblad *Stabroek News* was voor de Associatie van Caribische Media Werkers (ACM) op 29 augustus 2005 reden de regering van Guyana te verzoeken de bescherming van journalisten te verhogen. Een paar dagen daarvoor hadden drie mannen de burelen van de krant bestormd, personeel mishandeld en waardevolle spullen meegenomen. Die misdaad stond niet op zichzelf, want dezelfde week was een auto van het nieuwsblad onder vuur genomen. In beide gevallen had de politie geen arrestaties verricht.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Subsidie van Wereldbank voor schoon water

De Wereldbank kende op 28 juli 2005 Guyana een subsidie toe van 11,3 miljoen dollar (ca. 9,4 miljoen euro) voor het doen van investeringen in de watersector. De financiële instelling had vooral het oog gericht op gemeenschappen in de kuststreek van het land, ten noorden en ten zuiden van de hoofdstad Georgetown, met in totaal ongeveer 50.000 bewoners. De regering had al eerder kenbaar gemaakt de toegankelijkheid van arme bevolkingsgroepen tot schoon water als prioriteit van haar beleid te beschouwen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

IDB geeft bijdrage aan Amazone-regio ter versterking van biodiversiteit

Enrique Iglesias van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) en de secretaris-generaal van de Organisation of the Treaty for Amazonian Cooperation (OTAC), Rosalia Arteaga Serrano, ondertekenden op 25 juli 2005 een akkoord om de biodiversiteit in de regio te versterken. De IDB gaf daarvoor een subsidie van 1,9 miljoen dollar (ruim 1,5 miljoen euro) aan de OTAC, onder meer om de kennis over de duurzame conservatie van flora en fauna in het Amazonegebied te vergroten.

Het programma zou worden uitgevoerd in Bolivia, Brazilië, Colombia, Ecuador, Guyana, Peru, Suriname en Venezuela.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Jagdeo hekelt negatief Amerikaans drugsrapport

De kwalificatie in het '2005 International Narcotics Control Strategy Report' van Guyana als 'een gemakkelijk transitland' voor drugs was voor president Bharrat Jagdeo aanleiding op 9 maart 2005 de Verenigde Staten van repliek te dienen. Hij noemde het in opdracht van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken vervaardigde rapport 'eenzijdig' en beklaagde er zich over dat de poging van zijn regering om een bilateraal verdrag met de VS te sluiten betreffende informatieuitwisseling, door de Amerikaanse bureaucratie zonder resultaat was gebleven. In het verslag was de anti-narcoticaeenheid van de Guyanese douane 'corrupt op elk niveau' genoemd.

Meer politie met meer wettelijke bevoegdheden

Op 21 juni maakte Jagdeo bekend dat Guyana 600 politiebeambten wilde inhuren, de mogelijkheden om verdachten af te luisteren zou vergroten en drugshandelaren hun bezittingen ging afpakken. Bovendien zou de politie meer gaan patrouilleren in de grensstreek met Venezuela, waar zich een beruchte smokkelroute bevond. Om het plan tegen de toenemende drugshandel de komende vijf jaar te implementeren had zijn land buitenlandse financiële hulp ter waarde van 3,3 miljoen dollar (ca. 2,7 miljoen euro) nodig, zo voegde de president er aan toe.

Het politiekorps van Guyana bestond op dat moment uit 3.300 leden.

Hulp van Brazilië bij productie van ethanol

In een poging de afhankelijkheid van de import van brandstoffen te verminderen, ging Guyana met behulp van technologie van Brazilië ethanol uit suikerriet produceren, zo maakte een ambtenaar op 13 september 2005 bekend. Kort voor de ondertekening van het bilaterale verdrag tussen de buurstaten had Guyana de belasting op benzine en diesel verlaagd omdat de prijzen van de brandstoffen op de wereldmarkt sterk waren gestegen.

(Vorige berichten pagina 153/1- 2005)

Suriname

SURINAME

BINNENLAND

Minister Openbare werken moet functie neerleggen

President Venetiaan stelde op 13 mei 2005 minister van Openbare werken Dewanand Balesar (Vooruitstrevende Hervormingspartij – VHP) op non-actief in verband met een corruptieschandaal op zijn departement. Onderzoek van de Centrale Landsaccountantsdienst (CLAD) had aangetoond dat de minister, naast onder anderen het hoofd van de financiële afdeling, betrokken was bij het doen van fictieve aanbestedingen. Het rapport van de CLAD was eind maart verschenen, maar pas na verwijten van de oppositie dat het regerende Nieuw Front voor Democratie en Ontwikkeling (NF) de zaak in de doofpot wilde stoppen, werd er ingegrepen.

Parlement heft onschendbaarheid Balesar op

Naar aanleiding van een schriftelijk verzoek van 7 juli van de procureur-generaal bij het Hof van Justitie, Subhas Punwasi, hief de Nationale Assemblee op 25 augustus de immuniteit van Balesar op. Dit betekende dat de weg voor strafvervolging van de bewindsman open stond.

Financiële malversaties ten tijde van bewind Wijdenbosch

Parlementariër Arnold Kruisland maakte op 16 mei 2005 bekend dat oud-president Jules Wijdenbosch en zijn al overleden vicepresident Pretaap Radhakishun ongeveer 2,5 miljard Surinaamse gulden hadden uitgegeven zonder daar verantwoording voor af te leggen. Het bedrag, dat overeenkwam met 2,5 miljard Surinaamse dollar (ca. 830.000 euro), was gedeponeerd op geheime rekeningen bij de Bank van Suriname die waren geopend 'in het belang van de staatsveiligheid'.

Het onderzoek van de parlementaire commissie had twee jaar in beslag genomen, maar niet uitgewezen waaraan het geld was uitgegeven. Wel was gebleken dat 'Bosje', zoals de bijnaam van Wijdenbosch luidde, in strijd met de wet ook een rekening had

dragen in Amerikaanse dollars op moesten storten.

Regeringscoalitie verliest verkiezingen. Venetiaan blijft president

Gebrek aan daadkracht

In de aanloop naar de parlementaire verkiezingen van 25 mei 2005 constateerden waarnemers een gevoel van teleurstelling bij een deel van de Surinaamse bevolking. Na het aantreden van de regering-Venetiaan in 2000 was de monetaire stabiliteit weliswaar hersteld en sprake van lichte economische groei, maar veel beloften waren niet ingelost.
De aanpassing van de grondwet om het politieke bestel te moderniseren was niet van de grond gekomen, de sanering van het overheidsapparaat evenmin en van verhoging van de productie was weinig terechtgekomen. Daarnaast waren oplossingen voor de grote problemen in het onderwijs en de gezondheidszorg niet in zicht en de als prioriteit gekenmerkte versterking van het justitiële apparaat liet op zich wachten.

Verlies voor Nieuw-Front-coalitie

De gang naar de stembus voor het kiezen van de Nationale Assemblee leverde de regerende coalitie van het Nieuw Front voor Democratie en Ontwikkeling (NF) een duidelijke nederlaag op. De Nationale Partij Suriname (NPS), de Vooruitstrevende Hervormingspartij (VHP), Pertjajah Luhur (PL) en de Surinaamse Partij van de Arbeid (SPA) – de vier partijen van het NF – raakten bijna eenderde van hun kiezers kwijt en behaalden 23 zetels. Dat betekende dat ze de meerderheid in het uit 51 leden tellende parlement kwijt waren. De Nationale Democratische Partij (NDP) van voormalig legerleider Desi Bouterse boekte winst en kwam op 15 zetels uit, terwijl de Volksalliantie Voor Vooruitgang (VVV) onder leiding van Jules Wijdenbosch er 5 behaalde. De A-Combinatie (A-Com), een bundeling van partijen uit het binnenland, kwam tot verrassing van velen op hetzelfde aantal uit. Een van haar afgevaardigden in het parlement werd voormalig rebellenleider Ronnie Brunswijk.
Als opvolger van Ramdien Sardjoe werd Paul Salam Somohardjo tot voorzitter van het Hoogste College van Staat gekozen.

Uitslagen parlementsverkiezingen Suriname (25 mei 2005)

Het parlement, de Nationale Assemblee, telde 51 leden die om de vijf jaar werden gekozen.
Aantal kiezers: 333.983, opkomst: 65,5 procent

	aantal stemmen	percentage	zetels
Nieuw Front voor Democratie en Ontwikkeling (NF)	86.738	41,1	23
- Nationale Partij Suriname (NPS)			
- Vooruitstrevende Hervormingspartij (VHP)			
- Pertjajah Luhur (PL)			
- Surinaamse Partij van de Arbeid (SPA)			
Nationale Democratische Partij (NDP)	48.870	23,1	15
Volksalliantie Voor Vooruitgang (VVV)	30.313	14,3	5
- Democratisch Nationaal Platform 2000 (DNP 2000)			
- Basispartij voor Vernieuwing en Democratie (BVD)			
- Partij voor Nationale Eenheid en Solidariteit (KTPI)			
A-Combinatie (A-Com)	15.772	7,4	5
- Algemene Bevrijdings- en Ontwikkelingspartij (ABOP)			
- Broederschap en Eenheid in de Politiek (BEP)			
- Seeka			
A1	12.917	6,1	3
- Democratisch Alternatief '91 (DA'91)			
- Democraten van de 21ste Eeuw (D21)			
- Politieke Vleugel van de FAL (PVF)			
- Trefpunt 2000 (T 2000)			
UPS-DOE	10.341	4,9	-
- Unie van Progressieve Surinamers (UPS)			
- Partij voor Democratie en Ontwikkeling door Eenheid (DOE)			

Meer stemrondes nodig voor kiezen president

Waarnemers stelden vast dat de parlementsverkiezingen een patstelling hadden opgeleverd: geen enkele kandidaat van de deelnemende partijen zou de vereiste tweederde meerderheid in de Nationale Assemblee krijgen om te worden gekozen tot president.

Desi Bouterse (NDP) trok op 15 juli zijn kandidatuur in. Rabin Parmessar, die eerder gevraagd was eventueel onder Bouterse vice-president te worden, nam zijn plaats in en kreeg Wilfried Roseval (VVV) naast zich. Dit koppel moest het opnemen tegen Ronald Venetiaan (NPS) en Ramdien Sardjoe (VHP), die naast de steun van het NF konden rekenen op de stemmen van de A-Com en van Democratisch Alternatief '91 (DA'91). Deze nieuwe combinatie werd aangeduid als Nieuw Front Plus (NF Plus).

Onduidelijkheid over nationaliteit Parmessar

Bij de eerste stemronde in de volksvertegenwoordiging op 19 juli wist geen enkele kandidaat de vereiste 34 stemmen – een tweederde meerderheid – te behalen. De tweede stemronde, gepland voor twee dagen daarna, werd vervolgens uitgesteld omdat de NF Plus-fractie onderzoek wilde naar de nationaliteit van Parmessar. Deze bleek in het bezit van een Nederlands paspoort en omdat Suriname het bestaan van een dubbele nationaliteit niet erkende, kon hij onmogelijk tegelijkertijd Surinamer zijn. Daarnaast voldeed Parmessar niet aan de eis dat een presidentskandidaat zes jaar onafgebroken in Suriname gewoond en gewerkt moest hebben.

Compromis over kandidatuur

Na onderzoek in Nederland waarbij het vermoeden van Parmessar's Nederlandse burgerschap werd bevestigd, besloten de verschillende partijen enige dagen later 'in het algemeen belang' een politiek compromis te sluiten. Parmessar mocht in de race blijven nadat het NF Plus en de NDP/VVV-combinatie afzonderlijk hadden voorgesteld de verkiezing door te laten gaan.

De vooraanstaande Surinaamse jurist Fred Kruisland verwierp de gang van zaken. 'Dergelijke compromissen die worden gesloten uit vrees voor maatschappelijke onrust, leiden op den duur tot ondergang van de rechtsstaat', zo merkte hij op.

Samenstelling regering Suriname
(1 september 2005)

President
Runaldo Ronald VENETIAAN (NPS)

Vice-president
Ramdien SARDJOE (VHP)

Ministers:
Arbeid, Technologische ontwikkeling en Milieu
Clifford MARICA (SPA)
Binnenlandse zaken
Maurits Safdar HASSANKHAN (VHP)
Buitenlandse zaken
Lygia Louise Irene KRAAG-KETELDIJK (NPS)
Defensie
Ivan Christiaan FERNALD (NPS)
Financiën
Humphrey HILDENBERG (NPS)
Handel en Industrie
Siegfried Franklin GILDS (SPA)
Justitie en Politie
Chandrikapersad SANTOKHI (VHP)
Landbouw, Veeteelt en Visserij
Kermechend Stanley RAGHOEBARSING (VHP)
Natuurlijke hulpbronnen
Gregory Allan RUSLAND (NPS)
Onderwijs en Volksontwikkeling
Edwin Toekidjan WOLF (PL)
Openbare werken
Ganeshkoemar KANDHAI (VHP)
Planning en Ontwikkelingssamenwerking
Ricardo (Rick) Otta VAN RAVENSWAAY (DA '91)
Regionale ontwikkeling
Michel FELISI (BEP)
Ruimtelijke ordening, Grond- en Bosbeleid
Michael Pierre JONG TJIEN FA (PL)
Sociale zaken en Huisvesting
Hendrik Soerat SETROWIDJOJO (PL)
Transport, Communicatie en Toerisme
Alicia Hortencia AMAFO (ABOP)
Volksgezondheid
Celsius Waldo WATERBERG (BEP)

President Centrale bank
André TELTING

NPS - Nationale Partij Suriname
VHP - Vooruitstrevende Hervormingspartij
SPA - Surinaamse Partij van de Arbeid
PL - Pertjajah Luhur
DA '91 - Democratisch Alternatief '91
BEP - Broederschap en Eenheid in de Politiek
ABOP - Algemene Bevrijdings- en Ontwikkelingspartij

Venetiaan wint in Verenigde Volksvergadering

Nadat bij de tweede stemronde op 26 juli de strijd opnieuw onbeslist eindigde, moest op 3 augustus de beslissing vallen in de zogenaamde Verenigde Volksvergadering. Deze werd samengesteld uit de 51 leden van de Nationale Assemblee, 106 afgevaardigden van de districtsraden en 736 vertegenwoordigers van de eveneens gekozen ressortraden. In de Anthony Nesty Sporthal in Paramaribo kozen 560 afgevaardigden voor Ronald Venetiaan, terwijl Rabin Parmessar 315 stemmen wist te vergaren. De uitslag betekende dat Venetiaan, na zijn regeerperiode van 1991 tot 1996 en zijn heraantreden in 2000, aan zijn derde ambtsperiode kon beginnen.

Telting blijft leiding geven aan Centrale bank

Ronald Venetiaan liet op 1 september weten vertrouwen te hebben in zijn team: 'We zullen land en volk leiden naar een betere toekomst.' Hij verzocht de 69-jarige André Telting, die eigenlijk met pensioen wilde gaan, aan te blijven als president van de Centrale bank omdat hij geen geschikte opvolger had kunnen vinden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Brandstofprijzen bijna verdubbeld

Diesel en benzine zouden op 12 september 2005 in Suriname bijna twee keer zo duur worden, zo kondigde minister Gilds van Handel en Industrie enige dagen daarvoor aan. Dit betekende dat een liter diesel twee Surinaamse dollar (SRD – ca. 0,66 euro) ging kosten en een liter benzine drie SRD. De brandstofprijzen waren tweeëneenhalf jaar geleden voor de laatste keer gestegen, maar de verhoging was volgens de regering vanwege de situatie op de internationale oliemarkt onvermijdelijk geworden.
Omdat de prijzen voor levensmiddelen en andere goederen de laatste weken waren gestegen, beloofde minister van Financiën Hildenberg na te zullen gaan of de salarissen en pensioenen verhoogd konden worden.

Staking bij het openbaar vervoer

Buschauffeurs, die veelal eigen baas waren, legden op de dag dat de verhoging van de brandstofprijzen inging het werk neer. Zij eisten dat de vervoerstarieven verdubbeld zouden worden, maar gingen na drie dagen akkoord met een verhoging van zestig procent en op voorwaarde dat over een verdere stijging onderhandeld zou worden.
De regering had jarenlang de brandstof gesubsidieerd, maar wilde volgens waarnemers toewerken naar een marktconforme situatie. Omdat er voor de sociaal zwakkeren nog geen compensatieregeling was bedacht, werd het nog geen twee weken in functie zijnde kabinet voor het eerst geconfronteerd met sociale onrust.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF constateert macro-economische stabilisatie

In een Public Information Notice over Suriname van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), gedateerd 20 april 2005, stond te lezen dat door het strengere fiscale en monetaire beleid het macro-economische raamwerk van het land verstevigd was. Het begrotingstekort in 2002 van 6,5 procent was het jaar daarop bijna geheel weggewerkt en de inflatie die in het genoemde jaar 28 procent had bedragen, was in 2003 verminderd tot 13 procent en in 2004 gedaald tot 9 procent. Tegelijkertijd groeide in de laatste twee jaren het bbp met ongeveer 5 procent als gevolg van toenemende investeringen, terwijl de werkloosheid was afgenomen.

JUSTITIE

Subhas Punwasi benoemd tot procureur-generaal

Na vijf jaar lang als waarnemend procureur-generaal bij het Hof van Justitie te hebben gefungeerd, werd Subhas Punwasi door de Surinaamse regering officieel aangesteld in zijn functie, zo berichtte dagblad *NRC Handelsblad* op 22 april 2005. De benoeming had vertraging opgelopen door politieke onenigheid over de kwestie. Dat was ook de reden dat de functie van president van het Hof van Justitie vacant bleef.

Harde actie tegen criminelen in Surinaams binnenland

De gewelddadige dood van een politieagent in het Brokopondo-gebied was voor minister van Justitie en Politie Santokhi half september 2005 reden harde actie aan te kondigen tegen criminelen in het binnenland. Zijn waarschuwing was gericht aan het adres van illegale Braziliaanse goudzoekers, die vooral via Frans-Guyana het land binnenkwamen en van wie sommigen zich

schuldig maakten aan overvallen en vuurwapengebruik tegen de politie.
Naast eenheden van het korps uit Paramaribo werd het nationaal leger ingezet om de criminelen in het moeilijk toegankelijke gebied op te sporen.

GEZONDHEID EN ZORG

Duizenden kinderen ingeënt tegen ziektes als bof en mazelen

In Suriname startte op 25 april 2005 een actie om 40.000 kinderen te vaccineren tegen ziektes als bof, mazelen en rode hond. Iedereen in de leeftijd van één tot vijf jaar moest een prik krijgen, waarvoor boten en vliegtuigen werden ingezet om kinderen te bereiken in afgelegen districten als Sipaliwini en Brokopondo.
De inentingsactie, die georganiseerd was door de Pan-Amerikaanse Gezondheidsorganisatie (PAHO) en financieel werd ondersteund door het kinderfonds van de Verenigde Naties (Unicef), was onderdeel van een speciale vaccinatieweek in de landen van het Amerikaanse continent en het Caribische gebied.

NATUUR EN MILIEU

Surinaamse regering presenteert 'National Biosafety Framework'

Het nieuwsbulletin *NIBA* berichtte op 15 mei 2005 dat het ministerie van Arbeid, Technologische ontwikkeling en Milieu een raamwerk had gepresenteerd voor de omgang in Suriname met genetisch gemodificeerde organismen. Bijna twee jaar eerder was het departement met het project begonnen en de bekendmaking van het resultaat gold als eis voor de ratificatie van het Bioveiligheidsprotocol (BSP), dat hoorde bij het in 1993 in werking getreden verdrag van de Verenigde Naties inzake biologische diversiteit.
Het 'National Biosafety Framework' van Suriname kwam tot stand met onder meer de hulp van het United Nations Environment Program (UNEP), het Nationaal Instituut voor Milieu en Ontwikkeling in Suriname (NIMOS) en de Universiteit van Suriname.

Nieuwe vogelsoorten ontdekt

Het nieuwsbulletin *NIBA* meldde op 3 september 2005 dat het Nationaal Herbarium (BBS) en de Nationale Zoölogische Collectie van Suriname (NZCS) zes nieuwe vogelsoorten in het land hadden ontdekt. Bij expedities in 2003 en 2005 naar de Tafelberg, dat deel uitmaakte van het Roraima-gebergte, waren de onderzoekers gestuit op twee nieuwe mierenvogels, twee onbekende zwaluwen en een nieuwe kolibrie met de naam 'velvet browed brilliant'. Ook was de zangvogel 'tepui greenlet' ontdekt. Wetenschappers deelden mee dat het onderzoek nog niet was afgerond.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Woordenboeken in Surinaamse spreektaal Sranantongo

In Amsterdam werden op 21 april 2005 de eerste woordenboeken Sranantongo-Nederlands en Nederlands-Sranantongo gepresenteerd. Hoewel Sranantongo – ook wel Sranan genoemd – in Suriname niet werd onderwezen, was het voor veel van de 700.000 in Nederland of in hun moederland verblijvende Surinamers de dagelijkse spreektaal. Het Nederlands was in de vroegere kolonie weliswaar officieel de voertaal, maar ook in de politiek werd het Sranantongo veelvuldig gebruikt.

Vóór het verschijnen van de woordenboeken konden voor vertaling van zinnen als 'a bun wroko mus go doro' (het goede werk moet doorgaan) slechts woordenlijsten op internet geraadpleegd worden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Nabestaanden bloedbad Moiwana krijgen schadeloosstelling

Het Inter-Amerikaanse Hof voor de Mensenrechten bepaalde op 16 augustus 2005 in San José (Costa Rica) dat Suriname overlevenden van het bloedbad in het dorp Moiwana een vergoeding van bijna 3 miljoen Amerikaanse dollar (ca. 2,5 miljoen euro) moest betalen. Rond de 40 burgers waren in 1986 tijdens de binnenlandse oorlog door het nationale leger in dat dorp vermoord omdat zij ervan werden verdacht leden van het junglecommando van Ronnie Brunswijk onderdak te hebben gegeven.
Naast de schadevergoeding moest de Surinaamse overheid 1,2 miljoen dollar investeren om een fonds op te zetten ten bate van gezondheidszorg, huisvesting en onderwijs in het dorp. Ook werd de regering aangespoord de schuldigen van de misdaad op te sporen en te berechten.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Surinamer Ramdin benoemd in hoge functie bij OAS

De ambassadeur van Suriname bij de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS), Albert R. Ramdin, trad op 19 juli 2005 aan als assistent-secretaris-generaal van die organisatie. Hij was op 7 juni bij de vergadering van de ministers van Buitenlandse zaken van de lidstaten in Fort Lauderdale (Florida) gekozen als opvolger van de Amerikaanse diplomaat Luigi Einaudi, wiens vijfjarige ambtstermijn was afgelopen.
Ramdin, die adviseur was geweest van de vroegere topman van de OAS Cesár Gaviria, diende onder de recentelijk benoemde Chileen José Miguel Insulza.

BUITENLANDSE ZAKEN

China schenkt goederen in het kader van defensiesamenwerking

Minister van Defensie Ronald Assen en de ambassadeur van de Volksrepubliek China, Chen Junghua, ondertekenden in juli 2005 in Paramaribo een overeenkomst waarbij China aan Suriname materiaal ter waarde van omgerekend 330.000 euro cadeau deed. De schenking kwam voort uit de al enige jaren durende samenwerking op defensiegebied en bestond behalve uit militaire logistieke middelen ook uit computers en printers.

Goedkope brandstoffen voor Suriname uit Venezuela

Vertegenwoordigers van Petróleos de Venezuela (PDVSA) en van de Surinaamse overheid sloten op 5 september 2005 in Jamaica een akkoord voor de levering van ruwe olie en brandstoffen als benzine en diesel aan Suriname. Daarvoor werd de onderneming PDV Caribe-Suriname, die in Paramaribo gevestigd werd en zou worden gerund door Surinaams en Venezolaans personeel, opgericht.
Met deze overeenkomst kon Suriname voor een groot gedeelte in haar energiebehoefte voorzien. Venezuela gaf daarnaast gunstige betalingsvoorwaarden en een goedkope le-

ning die het land in staat stelde projecten op te zetten op het gebied van infrastructuur, gezondheidszorg en onderwijs.

(Vorige berichten pagina 154/3- 2005)

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

Orkaan Katrina verandert New Orleans in spookstad

De hele maand september 2005 worstelden New Orleans en omgeving, zuidelijk Louisiana, Alabama en Mississippi met de gevolgen van de orkaan Katrina, die op 29 augustus grote schade had veroorzaakt.

Noodhulp blijft uit

De meeste bewoners van New Orleans waren vóór de orkaan vertrokken en hadden elders een heenkomen gevonden. Maar volgens schattingen van de lokale autoriteiten waren ca. 134.000 anderen achtergebleven. Nadat de stad op 30 augustus was overstroomd, waren zij gevlucht naar daken, viaducten die boven het water uitstaken of het sportstadion Superdome. Dagenlang wachtten ze daar tevergeefs op hulp.
Op 2 september uitte burgemeester Ray Nagin van New Orleans hier op een lokale radiozender zijn woede over. Volgens hem was het uitblijven van hulp de schuld van de federale autoriteiten.
Burgerrechtenactivist Jesse Jackson zei dat de ramp de werkelijke sociaal-economische structuren van New Orleans had blootgelegd: onder de mensen die om financiële redenen niet in staat waren geweest om tijdig te vertrekken, waren opvallend veel Afro-Amerikanen. Hij zei dat er zeker sneller hulp geboden zou zijn als de achterblijvers vermogend en blank waren geweest. Een onderzoek van het Pew Research Center (PRC) wees uit dat tweederde van de Afro-Amerikanen het met hem eens was.
Op 3 september gaf president Bush op een nationale tv-zender toe dat de noodhulp tot dan toe onvoldoende was geweest. Hij kreeg van het Congres toestemming om 10,5 miljard dollar (ca. 8,7 miljard euro) te besteden voor onmiddellijke hulp. De Europese Unie en bondgenoten van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) werd gevraagd om hulpgoederen als dekens, voedsel, verbanddozen en vrachtwagens te sturen. Zij reageerden hier positief op. Nederland stuurde tevens militairen en bood hulp aan bij het herstel van de doorgebroken dijken nabij New Orleans. Verdere buitenlandse hulp bleef echter uit, omdat in het algemeen werd aangenomen dat de VS geld genoeg hadden om zichzelf te redden.

Moord, plundering en verkrachting

Vanaf 3 september werden in totaal 71.000 Amerikaanse militairen naar de getroffen gebieden gestuurd. Er werden helikopters en boten ingezet om mensen van de daken te redden. De stad werd systematisch uitgekamd, op zoek naar slachtoffers en overlevenden. Veel van deze overlevenden vertelden dat straatbendes al dagen plunderend, moordend en verkrachtend door New Orleans trokken. Ook in Superdome, het sportstadion dat door de gemeente was opengesteld als toevluchtsoord, zou zijn gemoord en verkracht. De politie zou in geen velden of wegen te bekennen zijn geweest.
In de dagen hierna traden militairen en politie echter keihard op. Hierbij werden op 5 september acht mensen neergeschoten, waarvan er vijf overleden. Volgens de politie hadden ze een groep aannemers beschoten. Minister van Binnenlandse veiligheid Michael Chertoff zei op diezelfde dag dat de orde in New Orleans volledig was hersteld en hulpverleners dus zonder gevaar voor eigen leven aan de slag konden.

Gevaar voor epidemieën

Op 7 september gaf burgemeester Nagin opdracht om alle naar schatting 10.000 burgers die nog in de stad waren te evacueren, desnoods met dwang. Dit zou nodig zijn omdat overleven in de deels verwoeste stad onmogelijk leek, maar vooral omdat er lijken door de overstroomde straten dreven en epidemieën konden uitbreken. Verder had de overstroming tonnen giftig slib verspreid, vervuild met chemicaliën en brandstoffen. Het vervuilde water werd ongezuiverd de Mississippi en het Pontchartrainmeer ingepompt, ondanks protesten van milieudeskundigen.
Op 8 september trok het Congres 51,8 miljard dollar (ca. 42,9 miljard euro) extra uit voor reddingsoperaties.
Op 9 september stond 60 procent van New Orleans nog onder water. Het historische French Quarter bleek echter relatief ongeschonden te zijn, evenals de hoger gelegen voorsteden.

Kritiek op regering

In de hele Verenigde Staten werd verbouwereerd geconstateerd dat de autoriteiten klaarblijkelijk slecht waren voorbereid op dergelijke rampen.
De meest gehoorde punten van kritiek waren:
• Burgemeester Nagin had de bevolking te laat opgeroepen om te vertrekken, volgens het Nederlandse dagblad *NRC Handelsblad* omdat de toeristenindustrie gedreigd had met schadeclaims als het openbare leven werd platgelegd. Ook had Nagin weinig tot niets gedaan om ouderen, zwakkeren en zieken bij dat vertrek te helpen. Wel had hij Superdome en andere gebouwen opengesteld als schuilplaats, maar daar bleken onvoldoende faciliteiten als toiletten te zijn en ook onvoldoende drinkwater, voedsel en medicijnen.
• De Verenigde Staten hadden sinds de aanslagen op 11 september 2001 te eenzijdig gefocust op terreurbestrijding en sinds 2003 ook op de oorlog in Irak. Andere mogelijke bedreigingen voor de nationale veiligheid waren hierdoor aan de aandacht ontsnapt.
• Geld dat de federale overheid eerder aan New Orleans had toegekend om een communicatienetwerk voor rampen op te zetten, bleek nooit aan dat doel te zijn besteed. NRC Handelsblad meldde dit.
• Eenderde van de politieagenten van New Orleans had in de dagen na de orkaan geweigerd om te werken. Hierdoor hadden straatbendes min of meer vrij spel gekregen.
• De dijkdoorbraak van het Pontchartrainmeer nabij New Orleans was mede het gevolg van slecht onderhoud. De federale overheid had ooit geld gegeven voor dijkverzwaring, maar dat was besteed aan het uitdiepen van vaargeulen om de binnenvaart te stimuleren. Dit meldde dagblad de *Washington Post.*
• Washington had tijdig de noodtoestand afgekondigd, hetgeen voor de getroffen staten nodig was om aanspraak te kunnen maken op noodhulp. De gouverneur van Louisiana bleek Washington ook tijdig om deze hulp gevraagd te hebben, maar daarop was niet gereageerd omdat zij niet exact had gedefinieerd welke vormen van hulp nodig waren.

• Louisiana was zelf niet in staat om voldoende militairen naar het rampgebied te sturen, omdat 35 procent van hen in Irak zat en de mobilisatie van de anderen op logistieke problemen stuitte.
• De Federal Emergency Management Agency (FEMA), de nationale organisatie voor rampenbestrijding, werd geleid door Michael Brown. Deze had volgens NRC-Handelsblad zijn functie gekregen omdat hij bevriend was met een campagneleider van president Bush. Hij zou geen ervaring met rampenbestrijding hebben. Minister van Binnenlandse veiligheid Michael Chertoff, verantwoordelijk voor de FEMA, bleef na de ramp nog twee dagen op zijn vakantieadres. Hij greep niet in toen bleek dat New Orleans in chaos verkeerde en hield vertrouwen in Brown, tot deze op 12 september zelf tot aftreden besloot.

President Bush accepteert verantwoordelijkheid

Er was ook veel kritiek op president Bush. Pas dagen na de ramp was hij naar New Orleans gekomen. Hij had toen een rondje boven de stad gevlogen en was weer vertrokken. Ook zou hij niet adequaat hebben gereageerd toen bleek dat de hulp voor de bevolking uitbleef.
Mogelijk als reactie op deze kritiek bezocht Bush New Orleans in de loop van september zeven keer.
Op 13 september zei hij op een persconferentie: 'Katrina heeft laten zien dat alle lagen van de overheid serieuze problemen hebben om adequaat te reageren. In zoverre de federale overheid zijn werk niet goed heeft gedaan, neem ik daarvoor de verantwoordelijkheid.' Op 17 september beloofde hij dat de belastingen niet verhoogd zouden worden om de wederopbouw van de getroffen gebieden te bekostigen. Wel moesten diverse ministeries gaan bezuinigen om geld vrij te maken. Hij trad hierover niet in detail. Bush zei dat de mensen die het zwaarst getroffen waren jaren achtereen slachtoffer van discriminatie waren geweest. 'Terwijl we de puinhopen van de orkaan opruimen, moeten we ook de erfenis van de ongelijkheid wegwassen', aldus Bush.

Opnieuw evacuaties

Hoewel 40 procent van New Orleans op 17 september nog onder water stond en de afwateringssystemen niet goed werkten, kregen ca. 200.000 burgers toestemming terug te keren. Net als iedereen moesten ze wel langs militaire controleposten, voor ze de stad in mochten.
Op 21 september naderde echter een nieuwe orkaan: Rita. Deze had in zuidelijk Florida al dusdanig veel schade aangericht, dat de noodtoestand er was afgekondigd. Het oog van de orkaan zou mogelijk over Houston in Texas trekken. Daarom riep burgemeester White van Houston alle inwoners op om te vertrekken. Ook de inwoners van Galveston en de vele vluchtelingen uit New Orleans die zich in Houston bevonden, moesten weg. Omdat de overheid onvoldoende vervoer kon regelen, vroeg burgemeester White burgers elkaar te helpen bij de evacuatie. Er werden troepen en voedselvoorraden naar de regio gebracht voor noodhulp na de orkaan. In New Orleans werden de onlangs teruggekeerde mensen opnieuw verplicht tot evacuatie. De overheid stelde hiervoor 500 bussen beschikbaar.
Uit angst voor een 'tweede Katrina' zochten in totaal ca. 3 miljoen mensen een veilig heenkomen.

Rita veroorzaakte op 24 september veel schade langs de kusten van Louisiana en Texas. Hele dorpen werden weggevaagd. Maar omdat Rita niet over dichtbevolkte gebieden trok, bleef het aantal dodelijke slachtoffers beperkt tot twee. Delen van zuidelijk Louisiana, waaronder New Orleans, kwamen opnieuw onder water te staan.

'Chaos viel mee'

Eddie Compass, hoofd van de politie van New Orleans, trad op 27 september uit eigen beweging af, vermoedelijk vanwege de enorme kritiek op het nalatige politieoptreden in de dagen na de orkaan. Op 29 september maakten diverse gezondheidsdiensten echter bekend dat die onveiligheid niet zo groot was geweest als men steeds had gedacht. Zo waren er van de veertien mensen die na de orkaan in het Conventiecentrum en Superdome waren overleden 'slechts' twee vermoord. Van moordpartijen op grote schaal zou dan ook geen sprake zijn geweest. De directeur van Superdome bevestigde dit. Eddie Compass zei hierna dat hij de geruchten over verkrachtingen en moordpartijen eerder in september had bevestigd, zonder te controleren of ze waar waren. De geruchten waren niet afkomstig van de politie, maar van derden. Nadat de media over de chaos hadden bericht, waren de verhalen een eigen leven gaan leiden.
Eveneens op 29 september meldde de politie van New Orleans dat in de maand september geen enkele aangifte van verkrachting was gedaan. De Louisiana Foundation Against Sexual Assaults (LFASA) zei echter dat er wel degelijk veel vrouwen waren verkracht. Door de chaos waren zij niet in staat geweest daar aangifte van te doen.

Dodental lager dan verwacht

Eind september waren in het hele getroffen gebied ca. 900 lichamen geborgen. Het leek waarschijnlijk dat het dodental verder zou oplopen, maar niet tot in de duizenden, zoals begin september werd gevreesd.

Leider Republikeinen in Huis van Afgevaardigden treedt af

Tom DeLay, de leider van de Republikeinen in het Huis van Afgevaardigden, legde op 28 september 2005 zijn functie neer. DeLay was in zijn thuisstaat Texas aangeklaagd, omdat hij in 2002 190.000 dollar (ruim 157.000 euro) van het bedrijfsleven zou hebben aangenomen om campagnes voor Texaanse Republikeinse kandidaten voor de nationale Congresverkiezingen te helpen bekostigen. In Texas was dit verboden. DeLay ontkende, maar stapte toch op. Justitie stelde een onderzoek naar hem in.
Roy Blunt uit Missouri werd zonder tegenstemmen gekozen als zijn opvolger.

JUSTITIE

Gevangenisstraf voor joodse militant

Earl Krugel werd op 22 september 2005 tot twintig jaar cel veroordeeld, omdat hij in 2001 bomaanslagen zou hebben beraamd op de Koning Fahd-moskee in Los Angeles en het kantoor van Darell Issa, een Republikeins Congreslid van Libanese afkomst. Krugel zei dat hij de aanslagen wilde plegen 'om de Arabische wereld wakker te schudden'. De rechter zei dat Krugel de maximaal mogelijke straf kreeg om te laten zien dat dergelijke daden niet acceptabel waren in de Verenigde Staten.
Krugel was sympathisant van de anti-Arabische Joodse Defensie Liga (JDL). Zijn handlanger Irv Rubin pleegde in 2002 zelfmoord.

Verenigde Staten

John Roberts wordt voorzitter Hooggerechtshof

President Bush droeg John Roberts voor als opvolger van de op 3 september 2005 overleden voorzitter van het Hooggerechtshof, William Rehnquist. De Senaat ging met 78 stemmen voor en 22 tegen met zijn benoeming akkoord. Alle Republikeinse en de helft van de Democratische Senatoren steunden Roberts. Op 29 september werd hij voor het leven geïnaugureerd.
Met zijn 50 jaar werd Roberts een van de jongste voorzitters van het Hooggerechtshof ooit. De voormalige cassatieadvocaat en rechter stond bekend als gematigd conservatief.

OVERLEDEN

William Hubbs Rehnquist, hoogste rechter

William Hubbs Rehnquist overleed op 3 september 2005 in zijn woning te Arlington, Virginia. Bij de voorzitter van het Amerikaanse Hooggerechtshof was in oktober 2004 schildklierkanker geconstateerd. Hoewel hij sindsdien regelmatig in ziekenhuizen had gelegen, was hij tot enkele dagen voor zijn dood blijven werken. Rehnquist werd begraven op de nationale erebegraafplaats Arlington in Washington DC.
Rehnquist werd op 1 oktober 1924 geboren in Milwaukee, Wisconsin. Hij studeerde openbaar bestuur, politicologie en rechten. Hij werkte aanvankelijk als advocaat en procureur, maar werd na nominatie door president Nixon in 1972 lid van het Hooggerechtshof. In 1986 benoemde president Reagan hem tot voorzitter.
Rehnquist stond bekend als conservatief. Zo noemde hij demonstranten tegen de oorlog in Vietnam 'de nieuwe barbaren', was hij tegen abortus en voor de doodstraf. Hij meende dat de Amerikaanse staten volgens de grondwet een grote mate van autonomie moesten hebben. Daarom bestempelde hij als voorzitter van het Hooggerechtshof een groot aantal nieuwe federale wetten als onconstitutioneel, waardoor hij landelijke implementatie ervan wist te voorkomen. Hieronder waren wetten tegen huiselijk geweld en wapenhandel nabij scholen. In 2000 speelde hij een cruciale rol bij de presidentsverkiezingen, die in gelijk spel waren geëindigd. Het Hooggerechtshof bepaalde onder leiding van Rehnquist dat George W. Bush de nieuwe president van de VS zou worden.

(Vorige berichten pagina 546/2 - 2005)

Israël

ISRAËL

BINNENLAND

Reisverbod nucleair technicus Vanunu verlengd

Op 19 april 2005 verlengde Israël het reisverbod van Mordechai Vanunu met een jaar. De nucleair technicus Vanunu, die eerder een straf van achttien jaar uitzat vanwege het lekken van atoomgeheimen, was in 2004 vrijgekomen maar mocht het land niet verlaten. Ook mocht hij zonder toestemming niet op vliegvelden en in havens komen of met buitenlanders praten. Volgens Israël vormde Vanunu nog steeds een bedreiging voor de staatsveiligheid.

Israëlische leger trekt zich terug uit Gazastrook en Westelijke Jordaanoever

Gazastrook ontruimd ondanks massaal protest

Op 16 mei 2005 protesteerden zo'n 3.000 Israëli's tegen de geplande ontruiming van Israëlische dorpen op de Gazastrook. Tijdens het spitsuur blokkeerden zij snelwegen en staken autobanden in brand. Er werden 292 arrestaties verricht. Een groot deel van de demonstranten waren tieners, onder wie veel meisjes.
Nationaal-religieuze Israëli's, met name jongeren, protesteerden al vaker tegen de terugtrekking, maar nog niet eerder op deze schaal. Ook slaagden zij er tijdens eerdere protesten niet in het openbare leven te verstoren.
Volgens opiniepeilingen steunde een ruime meerderheid van de Israëli's de terugtrekking uit Gaza, waarbij zo'n 8.000 Israëli's gedwongen werden te verhuizen.

Gazastrook hermetisch afgesloten

Op 14 juli sloot Israël de Gazastrook hermetisch af ter voorbereiding op de terugtrekking in augustus. Israëlische nationaal-religieuze demonstranten die tegen de terugtrekking waren, stroomden in groten getale naar het Kissoefiem-kruispunt, de belangrijkste grensovergang tussen Israël en de Gazastrook. Het leger hield echter iedereen tegen die niet in de Gazastrook woonde en moest de demonstranten uiteindelijk met geweld verwijderen.
De hermetische afsluiting vond plaats enkele dagen voordat duizenden demonstranten naar de grootste Israëlische gemeente in de Gazastrook, Goesj Katif, zouden lopen. Op de dag van de geplande demonstratie, 20 juli, trachtten zij alsnog de Gazastrook in te trekken. Het Israëlische leger hield ze echter tegen en de meeste demonstranten verlieten uiteindelijk vreedzaam de grensovergang.
Op 24 juli was voor nationaal-religieuze Israëli's het startschot van een landelijk protest tegen de geplande terugtrekking. Vanaf dat moment demonstreerde men dagelijks in twee Israëlische steden, trekkend van noord naar zuid.

Overeenkomst met Palestijnen over ontruiming

Op 9 augustus stuurde Israël alle Israëlische burgers in de Gazastrook een brief waarin zij opdracht kregen de Gazastrook uiterlijk 15 augustus te verlaten. Dezelfde dag kwamen Israël en de Palestijnen overeen dat Israël de eigen dorpen en gemeenten zou slopen, maar dat particuliere bedrijven ingehuurd door Palestijnen, Egyptenaren en de Wereldbank de rest zouden opruimen.

Moslimleider roept op tot kalmte

Eveneens op 9 augustus verklaarde de Grootmoefti van Jeruzalem, de belangrijkste moslimleider van Israël, dat het verstoren van de openbare orde tijdens de ontruiming van de Gazastrook indruiste tegen de principes van de islam. Hij drong er ook bij de Israëlische burgers op aan niet te plunderen tijdens de terugtrekking.

'Ontruiming Gaza bevordert joods karakter Israël'

Op 11 augustus publiceerde het Israëlische dagblad *Haaretz* een demografisch onderzoek waaruit bleek dat in Israël, de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever tezamen iets minder dan de helft van de mensen joods was. De meerderheid was Arabisch, hetzij moslim dan wel christelijk. Behoud van de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever betekende feitelijk kiezen

voor een staat zonder specifiek joods karakter, aldus het onderzoek. Volgens de onderzoekers kon het joodse karakter eerder worden behouden door de Gazastrook van Israël te scheiden.
Het artikel was gebaseerd op demografisch onderzoek van de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem.

Hamas blijft Israël bestrijden

Op 13 augustus verklaarden Hamasleiders tijdens een persconferentie dat de gewapende strijd tegen Israël doorging. Dat zou niet veranderen na de Israëlische terugtrekking uit de Gazastrook.

Voorspoedige ontruiming ondanks verzet

Op 17 augustus gingen Israëlische militairen over tot de gedwongen ontruiming van Israëlische burgers uit de Gazastrook. Ze begonnen in Newee Dekalim, een gemeente die in 1946, nog voor de oprichting van Israël, in het toenmalige Britse mandaat was gesticht. In totaal werden 55.000 militairen ingezet voor de operatie. Een groot deel van de bewoners had het gebied al voor 15 augustus verlaten. Na Newee Dekalim volgden Nitsaniet, Doegiet, Pe'at Sadeh en Rafiach. Er werden vooral problemen verwacht in Elee Sinai en Sjirat Hajam, maar het Israëlische leger ging er van uit dat de operatie binnen enkele dagen voltooid kon worden.
Op 18 augustus bestormden Israëlische troepen twee synagogen in Kfar Darom en Newee Dekalim, waar demonstranten zich verschansten. Aan het eind van de dag gaven de demonstranten zich over. Op dat moment had 70 procent van de Israëlische burgers de Gazastrook verlaten.
Op 23 augustus verklaarde het Israëlische leger dat de terugtrekking voltooid was en droeg het beheer van de Gazastrook officieel over aan de Palestijnen. Israël zou nog wel verantwoordelijk blijven voor de buitengrenzen van Gaza.

Geweld laait toch op

Op 25 augustus kwamen vijf Palestijnen om bij vuurgevechten met Israëlische troepen in Toelkarem, op de Westelijke Jordaanoever. Volgens Israël betrof het verdachten van zelfmoordaanslagen eerder in het jaar. De Palestijnen zeiden dat het om ongewapende strijders van de Al-Aksa Brigade en Hamas ging en veroordeelden wat zij een 'aanslag' noemden.
Dezelfde dag werd een Britse jood doodgestoken in Jeruzalem. Het was de eerste Palestijnse aanslag sinds de voltooiing van de terugtrekking uit de Gazastrook twee dagen eerder.
Op 28 augustus vond er een zelfmoordaanslag plaats bij een bus in Beërsjewa. Er vielen tien gewonden.

Gemeenten Westelijke Jordaanoever ontruimd

Op 21 september verlieten de laatste Israëlische troepen een aantal voormalige Israëlische gemeenten op de Westelijke Jordaanoever. Anders dan in Gaza, zouden de troepen de controle over het gebied behouden en deze dus niet aan de Palestijnen overdragen.
Op 1 september had vice-premier Ehoed Olmert bevestigd dat de grootste Israëlische gemeente op de Westelijke Jordaanoever, Ma'alee Adoemiem, zou blijven bestaan. De stad lag dicht bij Jeruzalem en maakte deel uit van de stadsagglomeratie Jeruzalem. Er woonden zo'n 40.000 mensen. Dezelfde dag liet premier Ariel Sjaron doorschemeren dat een aantal kleine dorpen wel ontruimd zou worden bij een definitieve scheiding tussen Israëlisch en Palestijns gebied.
Maanden eerder, op 11 april, had de Amerikaanse president George W. Bush Sjaron gewaarschuwd de joodse dorpen en steden op de Westelijke Jordaanoever niet uit te breiden. Bush bracht het onderwerp ter sprake nadat eerder die week Israël bekend had gemaakt dat het 3.500 extra huizen zou bouwen in Ma'alee Adoemiem.

Represailles tegen Palestijnen

Op 25 september gaf premier Ariel Sjaron het leger ruim baan voor het uitvoeren van vergeldingsmaatregelen tegen Gaza. Sinds de terugtrekking was voltooid, was het aantal raketaanvallen vanuit Gaza explosief gestegen. De Israëlische luchtmacht vuurde bommen af op militaire doelen in Gaza en arresteerde meer dan 200 Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever.
De Palestijnse minister Saeb Erakat riep de Verenigde Staten op Israël opdracht te geven de aanval direct te stoppen.

Palestijnse gevangenen vrijgelaten

Op 6 juni 2005 liet Israël 400 Palestijnse gevangenen vrij in het kader van een staakt-het-vuren overeenkomst met de Palestijnen. In die overeenkomst uit februari was afgesproken dat 900 Palestijnen zouden vrijkomen. Bijna 500 kwamen vrijwel meteen vrij; de tweede groep volgde nu.
Het Israëlisch Hooggerechtshof verwierp een dag eerder een petitie van Israëli's om de vrijlating ongedaan te maken.

Overleg met Palestijnen

Op 22 juni 2005 hielden Israël en de Palestijnen voor het eerst in vier maanden overleg. De Palestijnen eisten vrijheid van verkeer en vervoer van goederen en personen en de opening van lucht- en zeeverkeer, de vrijlating van meer gevangenen en het beheer over twee Palestijnse steden. Israël zei hiermee in te stemmen zodra de Palestijnen hun aanvallen op Israël zouden staken.

Opnieuw liquidaties Palestijnse strijders

Op 22 juni 2005 hervatte Israël het liquidatiebeleid tegen Palestijnse strijders dat in februari gestaakt was. Israël vuurde raketten af op Beit Lahiya in de Gazastrook, omdat zich daar guerrillastrijders van de Islamitische Jihad schuil zouden houden.
Aanleiding voor de hervatting van het liquidatiebeleid was de verheviging van raketaanvallen vanuit Gaza door de Islamitische Jihad op Israëlisch grondgebied, met name de stad Sederot. De Hamasbeweging hield zich tot dan toe min of meer aan de wapenstilstand.
Khaled al-Batsh, leider van de Islamitische Jihad, waarschuwde Israël voor de 'vreselijke gevolgen' die hervatting van de liquidaties zou hebben.

Veiligheidshek rond Jeruzalem blijft omstreden

Definitieve route vastgesteld

Op 10 juli 2005 keurde Israël de definitieve route van het veiligheidshek rondom Jeruzalem goed. Vier Arabische gemeenten zouden door het hek buiten de stadsagglomeratie komen te liggen. Uiterlijk 1 september moest het hek compleet zijn.

In totaal woonden er 230.000 Arabieren in Jeruzalem. Een deel had het Israëlisch staatsburgerschap, anderen waren perma-

nent ingezetenen van Israël terwijl een derde deel statenloze Palestijnen waren. Wie buiten het veiligheidshek woonde, zou vanaf dat moment mobiliteitsproblemen ervaren. Mensenrechtenorganisaties in Israël en daarbuiten hadden zich kritisch uitgelaten over de gevolgen van het veiligheidshek voor de Arabische bevolking van Jeruzalem en elders.

De lengte van het veiligheidshek bedroeg een kleine 500 kilometer en liep deels langs de 'groene lijn', de wapenstilstandlijn van 1967, maar deels ook daarbuiten.

Rekenkamer: 'Israël overtrad wetgeving landonteigening'

Op 31 augustus concludeerde de Israëlische Rekenkamer in een rapport dat de overheid in de periode 2000-2004 systematisch de eigen wetten voor landonteigening had ontdoken bij het bouwen van het veiligheidshek. Volgens het 400 pagina's tellende rapport was de bouw niet verlopen volgens de richtlijnen en had daardoor zowel Palestijnse als Israëlische burgers geschaad. Het rapport constateerde tevens dat de overheid 70 procent van de illegale bouw door Israëli's en 55 procent van de illegale bouw door Palestijnen in de betwiste gebieden door de vingers zag.

Hooggerechtshof: 'Route moet herzien worden'

Op 15 september oordeelde het Hooggerechtshof dat de route van het veiligheidshek opnieuw herzien moest worden. De uitspraak volgde na een petitie van Palestijnen dat de huidige route hun leven onmogelijk maakte doordat ze aan de verkeerde kant van het hek terecht kwamen en geen toegang meer hadden tot werk of school. De bouw van het veiligheidshek zelf was legitiem, maar er moest beter rekening gehouden worden met de belangen en rechten van de plaatselijke bevolking, aldus het Hof.

VN kritisch over bevolkingspolitiek Israël

Op 26 september stelden de Verenigde Naties in een rapport dat Israël actief trachtte de Israëlische bevolking van Jeruzalem te vergroten en de Palestijnse bevolking te verkleinen. Het nieuwe veiligheidshek plaatste zo'n 55.000 Palestijnen buiten de stadsgrenzen van Jeruzalem, aldus de VN.

Israël trekt Toelkarem binnen

Op 13 juli 2005 trok Israël de Palestijnse stad Toelkarem op de Westelijke Jordaanoever binnen. Naar eigen zeggen gebeurde dat om te zoeken naar de verdachten en medeplichtigen van een zelfmoordaanslag een dag eerder, waarbij vijf Israëli's omkwamen. Er werden tientallen arrestaties verricht.
De Islamitische Jihad had de aanslag opgeëist.

Minister Netanjahoe neemt ontslag

Op 7 augustus 2005 diende minister van Financiën Benjamin Netanjahoe (55) zijn ontslag in uit protest tegen de aankomende terugtrekking uit de Gazastrook. Netanjahoe had al eerder aangekondigd zijn ontslag in te dienen indien de terugtrekking zou doorgaan. Kort voordat het kabinet met zeventien tegen vijf stemmen voor de terugtrekking stemde, diende hij schriftelijk zijn ontslag in bij premier Ariel Sjaron.

Netanjahoe was de belangrijkste rivaal van premier Ariel Sjaron (77) binnen de Likoed-partij en zeer kritisch over diens beleid. Als minister van Financiën vormde hij echter een belangrijk fundament in het kabinet. Hij slaagde erin binnen korte tijd de Israëlische economie uit het slop te trekken, waarbij hij drastische en impopulaire maatregelen niet schuwde. Zijn economisch hervormingsbeleid was gericht op het openstellen van de Israëlische economie. Ook voerde hij verregaande privatiseringen door, inclusief van de nationale luchtvaartmaatschappij El Al. Hij hervormde het belastingstelsel en wijzigde tevens de pensioen- en uitkeringsregelingen. Zijn beleid leidde ertoe dat de economie binnen twee jaar van krimpend naar groeiend ging.
Sjaron benoemde Ehoed Olmert als Netanjahoe's opvolger.

Netanjahoe verliest strijd om partijleiderschap

Op 31 augustus opende Netanjahoe de campagne voor de verkiezing van het Likoed-partijleiderschap. Hij lanceerde zijn campagne op een platform dat fulmineerde tegen de terugtrekking uit de Gazastrook en andere concessies aan de Palestijnen.
Op 27 september behaalde Ariel Sjaron een nipte overwinning op Netanjahoe. Zou de gehele Israëlische bevolking mogen meestemmen, dan zou een meerderheid van Israëls electoraat – ook linkse kiezers – Ariel Sjaron kiezen.

Israëlische aanslag op Arabieren

Op 8 augustus 2005 schoot een Israëlische militair vier Arabische Israëli's dood in een bus. Zeker twaalf passagiers raakten gewond. De 19-jarige militair werd na zijn daad door medepassagiers en omstanders gelyncht. Premier Ariel Sjaron veroordeelde de aanslag en liet een onderzoek instellen.
Het was de eerste keer sinds Baruch Goldstein in 1993 zeventien Arabieren doodde in Hebron, dat een Israëli zo'n grote aanslag op Arabieren pleegde.

Lichte toename aantal Israëli's in betwist gebied

Op 26 augustus 2005 publiceerde het Israëlische ministerie van Binnenlandse zaken cijfers van de bevolkingsgroei in Israël en in de betwiste gebieden. Volgens het ministerie woonden er in 2005 in totaal 246.000 Israëli's in betwist gebied, dat wil zeggen 9.000 meer dan in 2004. De 200.000 Israëli's die in betwist gebied van de stadsagglomeratie Jeruzalem woonden, waren daarbij niet meegerekend. Volgens Israël ging het hierbij om natuurlijke bevolkingsgroei, namelijk een stijging van het aantal geboorten.

Israëlisch asiel voor Palestijns dorp

Op 28 augustus 2005 verleende Israël een heel dorp in de Gazastrook asiel, omdat de plaatselijke bevolking van Gaza hen bestempelde als collaborateurs met Israël. Israël maakte bij het opsporen van militanten regelmatig gebruik van Palestijnse informanten, maar wilde niet bevestigen of dit het geval was geweest met dit dorp, het 200 inwoners tellende Dahaniya. Het gemengd Palestijnse en Druzische dorp kreeg bovendien dezelfde financiële compensatie als Israëlische burgers wanneer ze naar Israël verhuisden en zouden, voor zover ze nog geen Israëlisch staatsburgerschap hadden, genaturaliseerd worden.

Officiële Palestijnse bronnen ontkenden dat de dorpelingen als 'verraders' bejegend werden en stelden dat zij dezelfde rechte en plichten genoten als alle andere Palest nen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Israëlisch parlement stemt in met economische hervormingen

Op 25 juli 2005 nam het parlement twee wetten aan die bedoeld waren om de economie verder open te stellen en de koopkracht te bevorderen.
De eerste wet regelde een hervorming van het banksysteem waardoor er voor het eerst een scheiding kwam tussen de verschillende activiteiten van de banken. Twee banken, ha-Po'aliem en Le'oemi, hadden op dat moment het grootste marktaandeel. Zij beheersten niet alleen de spaartegoeden, maar ook de meeste investeringsfondsen van de Israëlische kapitaalmarkt.
De tweede wet voorzag in een verlaging van de BTW van 17 naar 16,5 procent.
De Israëlische economie groeide in 2004 met 4,3 procent, maar naar verwachting zou dat in 2005 dalen tot 4 procent. De belastinginkomsten over 2005 stegen wel met bijna 7 procent.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty International beschuldigt Israël van oorlogsmisdaden

Op 25 mei 2005 beschuldigde Amnesty International (AI) Israël van oorlogsmisdaden. In haar rapport over 2004 stelde de mensenrechtenorganisatie dat Israël 700 Palestijnen, onder wie 150 minderjarigen, op onwettige wijze had gedood. Het rapport sprak van 'wantoestanden, willekeurige schietpartijen en luchtaanvallen op woongebieden en een overmatig gebruik door het leger van geweld'. Men uitte tevens kritiek op de Israëlische methode om Palestijnse burgers als 'menselijk schild' te gebruiken bij het arresteren van militanten. Eerder ontstond er in Israël zelf ophef over deze methode, die door het Hooggerechtshof verboden werd. Amnesty veroordeelde tevens het geweld van Israëlische burgers tegen Palestijnen. Het liet zich tevens kritisch uit over de Palestijnse bewegingen die Israëlische burgers vermoordden. In totaal ging het om 109 Israëli's, onder wie 59 minderjarigen.

Sinds 2000 ca. 4.300 doden door Israëlisch-Palestijns geweld

Op 30 september 2005 publiceerde Betselem, een Israëlische mensenrechtenorganisatie, een nieuw overzicht van het totaal aanstal slachtoffers van Israëlisch-Palestijns geweld sinds 2000. Het ging in totaal om ruim 4.300 slachtoffers, van wie 3.218 Palestijnen en de rest Israëli's waren.

MILITAIRE ZAKEN

Militair veroordeeld voor doden Britse activist

Op 11 augustus 2005 veroordeelde een Israëlische militaire rechtbank een voormalige sergeant van Druzische komaf tot acht jaar celstraf wegens het doden van een Britse activist in 2003. De Brit nam deel aan een Palestijnse demonstratie tegen Israël. Nog niet eerder kreeg een Israëlische militair zo'n hoge celstraf vanwege het onrechtmatig doden van burgers.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Poetin stelt Israël gerust over samenwerking met Iran en Syrië

Op 28 april 2005 bagatelliseerde de Russische president Vladimir Poetin Israëls angst voor de Russische plannen om wapens te verkopen aan Syrië, waaronder de Strelet luchtafweerraketten, en Iran bij te staan bij het ontwikkelen van zijn nucleaire industrie. Poetin deed zijn uitspraken tijdens een historisch, eerste Russisch staatsbezoek aan Israël. Hij benadrukte dat de Iraanse nucleaire industrie vreedzaam moest zijn en door internationale deskundigen gecontroleerd moest worden. Ook zei hij dat Rusland bewust alleen korte afstandraketten aan Syrië wilde verkopen, en niet de Iskander lange afstandraketten.
Israël en Rusland herstelden hun diplomatieke betrekkingen in 1991. Na Israël bezocht Poetin ook de Palestijnse gebieden en ontmoette daar de plaatselijke leiders.

VN verlengen mandaat UNDOF met een half jaar

Op 17 juni 2005 verlengde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties het mandaat van de VN-vredestroepen op de Golanhoogvlate met zes maanden, tot 31 december. Deze United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF) bestond uit 1.029 manschappen. De troepenmacht was al 31 jaar gestationeerd in de Golan en diende als buffer tussen Israël en Syrië.

Overeenkomst Israël-VS over wederzijdse wapenbelangen

Op 27 juni 2005 smoorden Israël en de Verenigde Staten een diplomatieke rel over Israëls verkoop van wapens aan China, die door de Amerikaanse regering werd bekritiseerd. In een nieuwe overeenkomst beloofden de landen rekening te houden met elkaars belangen bij de wapenverkoop aan derden.
Het was de tweede keer dat de VS tussen een wapenovereenkomst van Israël met China kwamen. In 2000 moest Israël een getekende overeenkomst met China verbreken nadat de Amerikanen tussenbeide waren gekomen, waarna Israël China 350 miljoen dollar (ca. 290 miljoen euro) moest betalen.

Samenwerking met Egypte ter vergroting van veiligheid

Op 31 augustus 2005 gaf Israël toestemming aan Egypte om 750 manschappen te stationeren op de grens tussen Egypte en Gaza. De bedoeling was dat de Egyptenaren de veertien kilometer lange zuidgrens zouden bewaken. Er woedde al een halve eeuw een levendige illegale handel tussen Egypte en Gaza, waaronder wapen- en drugssmokkel.
Het Israëlische parlement, de Knesset, keurde het besluit om met Egypte samen te werken in een poging deze praktijken in te dammen goed met 53 tegen 28 stemmen. Het was de eerste keer dat Israël met Egypte samenwerkte aan de gezamenlijke veiligheid en stabiliteit.

Nederland derde handelspartner Israël

Op 21 september 2005 publiceerde de Nederlandse ambassade in Tel Aviv een rapport waaruit bleek dat Nederland de op twee na grootste handelspartner van Israël was. De bilaterale handelscijfers tussen Nederland en Israël lieten een spectaculaire ontwikkeling zien. In de eerste helft van 2005 bedroeg de handel tussen beide landen 1,58 miljard dollar (ca. 1,3 miljard euro). Hiermee nam Nederland de derde plaats in van Israël's handelspartners.
De export van Nederland naar Israël steeg met ruim 27 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2004 naar 858 miljoen dollar. De groei in de export naar Israël zat vooral in machines en elektrisch materieel, maar ook landbouwproducten en chemische producten werden meer geëxporteerd.

OVERLEDEN

Issar Harel, hoofd van de Mossad

Op 19 februari 2003 overleed te Tel Aviv de 92-jarige Issar Harel. Hij werd in januari 1912 in Vitebsk, Rusland geboren als Issar Halperin. In 1929 emigreerde het gezin vanuit Litouwen naar het toenmalige Palestina. Daar werd hij lid van de ondergrondse Haganah. Na de afkondiging van de staat Israël in 1948 stond Issar Harel vijf jaar aan het hoofd van de binnenlandse contraspionagedienst Shin Bet en kreeg daarna de leiding over de Mossad, de buitenlandse spionagedienst. Harel onderhield nauwe banden met de Amerikaanse spionagedienst CIA en ontwikkelde een wereldwijd spionnennetwerk. Zijn bekendste actie was de geweldloze ontvoering van Adolf Eichmann in 1960 in Buenos Aires.
Harel's carrière bij de Mossad eindigde in 1963 vanwege een politieke rel over de gewelddadige acties tegen Duitse wetenschappers die werden verdacht van steun aan Egypte op bewapeningsgebied. Vervolgens schreef Harel verschillende boeken over zijn ervaringen bij de Mossad, onder andere *The House on Garibaldi Street*, over de ontvoering van Eichman.
Hoewel in tal van reacties zijn methoden als 'wreed' en 'omstreden' werden gekwalificeerd, waren alle commentatoren het erover eens dat het levenswerk van Harel aan perfectie grensde. Zelf zei Harel dat wraak zijn belangrijkste drijfveer was.

(Vorige berichten pagina 223/2 - 2005)

PALESTIJNSE ZAKEN

BINNENLAND

President Abbas benoemt nieuw hoofd binnenlandse veiligheid

De Palestijnse president Machmoed Abbas benoemde op 26 april 2005 Rashid Abu Shbak tot nieuw hoofd binnenlandse veiligheid. Shbak, een hoge officier in de Fatach-partij, zat in de jaren '80 van de twintigste eeuw langere tijd gevangen in Israël vanwege terroristische activiteiten. In de jaren '90 speelde hij een belangrijke rol bij het indammen van activiteiten van extremistische groeperingen. Hij was toen waarnemer van Mohammed Dachlan, die destijds hoofd van de veiligheidstroepen was. Shbak ging door voor een man van de harde lijn.

Winst voor Fatach bij gemeenteraadsverkiezingen

Op 9 mei 2005 won de Fatach-partij van president Machmoed Abbas de gemeenteraadsverkiezingen. Ook de militante Hamasbeweging boekte belangrijke winst. Fatach behaalde 50 van de 84 zetels in de gemeenteraden van de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. Hamas won er ongeveer 30, waaronder in Rafiach in de Gazastrook en de stad Kalkilja op de Westelijke Jordaanoever.
Beide partijen beschuldigden elkaar van verkiezingsfraude en op verscheidene plaatsen kwam het tot vuurgevechten tussen gewapende strijders van de partijen. Buitenlandse waarnemers stelden vast dat de verkiezingen over het algemeen goed en eerlijk waren verlopen.

Verkiezingen in drie steden moeten over

Op 31 mei werden in een aantal Palestijnse gemeenten opnieuw verkiezingen gehouden. Dit nadat de uitslag van 9 mei in drie steden waar Hamas gewonnen had, ongeldig was verklaard door de rechtbank. Die meende dat er met de uitslag was gefraudeerd. Hamas reageerde woedend op de rechterlijke uitspraak en zei de nieuwe verkiezingen te zullen verstoren en de nieuwe uitslag niet te zullen erkennen.
Hamas en Fatach waren het tevens oneens over de parlementaire verkiezingen van 17 juli. Anders dan Hamas wilde Fatach die uitstellen tot de extremistische stromingen in de Palestijnse samenleving onder controle waren.

Palestijnse president en minister: geen ontwapening militanten

De Palestijnse minister van Buitenlandse zaken Nasser al-Kidwa zei op 13 juni 2005 dat de Palestijnse Autoreiteit (PA) geen militanten zou ontwapenen zolang Israël zich in betwist gebied – de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever – bevond. Volgens Kidwa, die eerder de Palestijnen in de Verenigde Naties vertegenwoordigde, hadden de Palestijnen volgens internationale wetten het recht om zich desnoods met geweld te verzetten tegen een bezetting.
De Israëlische vice-premier Ehoed Olmert zei in een reactie dat de uitspraken 'olie op het vuur gooiden' en de toch al broze betrekkingen tussen Israël en de Palestijnen op scherp stelden.
Op 21 september legde de Palestijnse president Machmoed Abbas een internationale oproep om de militante Palestijnse bewegingen te ontwapenen naast zich neer. Volgens Abbas konden de Palestijnen hun zaken zelfstandig oplossen. Het verzoek was afkomstig van de Europese Unie, de Verenigde Staten, Rusland en de Verenigde Naties, die stelden dat de intussen voltooide Israëlische terugtrekking uit de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever om een adequaat antwoord van de Palestijnen vroeg.

Palestijns parlement neemt nieuwe kieswet aan

Op 18 juni 2005 nam het Palestijnse parlement een kieswet aan die uitstel van de parlementsverkiezingen – zoals president Machmoed Abbas wilde – mogelijk maakte. Voorheen werden volksvertegenwoordigers rechtstreeks door hun districten gekozen, maar in het nieuwe systeem zou de helft afkomstig zijn van de partijlijsten. Deze vernieuwing zou in het voordeel werken van de militante partijen, die de kieswetwijziging hadden geëist toen Abbas hun medewerking verzocht aan de wapenstilstand met Israël.
De wet werd met 43 tegen 14 stemmen aangenomen. Het was de eerste keer sinds 1996 dat het parlement ergens over stemde. Het parlement besloot tevens dat het aantal volksvertegenwoordigers van 88 naar 132 zou stijgen.

Voormalig adviseur Arafat dient ontslag in

Op 10 juli 2005 nam Marwan Kanafi, voormalig adviseur van de overleden Palestijnse leider Jasser Arafat, ontslag als parlementariër. De hervormingsgezinde Kanafi protesteerde hiermee tegen de wat hij noemde 'groeiende onzekerheid en politieke malaise'. Kanafi, lid van de Fatach-partij, was de eerste politicus die om die reden zijn ontslag indiende.

Opnieuw Palestijnse doden

Op 15 juli 2005 kwamen bij Israëlische luchtaanvallen zeker vijf Palestijnen om, van wie er vier tot de beweging Hamas be-

hoorden. Enkele dagen eerder waren ook al drie Palestijnen bij luchtaanvallen omgekomen.
De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice zei tijdens haar bezoek de week erop zowel met Israël als de Palestijnen te zullen praten over de geweldsspiraal waarin beide partijen zich bevonden.

Hamas en Fatach beëindigen onderlinge strijd

Op 19 juli 2005 kwamen de Palestijnse minister Sufian Abu Zaida (Fatach) en Hamasleider Mizar Rayyan tijdens spoedoverleg overeen de onderlinge strijd te staken en alle gewapende strijders uit de woongebieden terug te trekken. Beide groeperingen waren slaags geraakt nadat troepen van de Palestijnse Autoriteit (PA) een gebied waren binnengedrongen in het noorden van Gaza vanwaar Hamas raketten afvuurde op Israël.

Hamas maakt namen leiders openbaar

Op 3 september 2005 publiceerde de Hamasbeweging voor het eerst foto's van en interviews met haar leiders, die tot dan toe nooit in de openbaarheid waren getreden. De leiders van wie Hamas de namen vrijgaf, waren:
- Mohammed Deif: hoofd
- Ahmad al-Jabari: plaatsvervangend hoofd
- Marwan Isa: Midden-Gaza
- Raed Saad: Gaza Stad
- Ahmed Ghaldour: Gaza-noord
- Mohammed Abu Shamala: Gaza-zuid
- Mohammed al-Sanwar: Khan Yunis

Volgens waarnemers trachtte Hamas met de openbaarmaking van de namen de 'overwinning' – zoals zij de Israëlische terugtrekking uit de Gazastrook noemden – te claimen.

Gaza voor het eerst in Palestijnse handen

Op 12 september 2005 vierden de Palestijnen de Israëlische terugtrekking uit Gaza. Het was de eerste keer dat de Palestijnen het heer over Gaza zelf voerden. Israël voerde aar het bewind over het gebied. Tussen 3 en 1967 was Gaza bezet door de Egyp- ren, tussen 1917 en 1948 was het Brits naf de Middeleeuwen tot 1917 zwaai- e Ottomanen er de scepter.

Op 16 september demonstreerden ruim 50.000 aanhangers van Hamas op verschillende plaatsen in de Gazastrook. Ze hielden hun demonstraties op de plaatsen waar vóór de ontruiming Israëlische gemeenten stonden.

Ontvoerde Israëlische zakenman door Hamas vermoord

Bij Ramallah, op de Westelijke Jordaanoever, werd op 26 september 2005 het levenloze lichaam aangetroffen van de 51-jarige zakenman Sasson Nuriel. Deze was ontvoerd door Hamas die Nuriel oorspronkelijk wilde ruilen tegen Palestijnse gevangenen. Na Israëlische acties op de Jordaanoever besloot Hamas hem echter te doden.
Op 27 september stuurde Hamas een video waarop de ontvoerde man te zien was. De video vertoonde volgens waarnemers grote gelijkenis met die van westerse gegijzelden in Irak.

JUSTITIE

Rechters staken vanwege gebrek aan veiligheid

Op 6 augustus 2005 staakten Palestijnse rechters uit protest tegen wat zij 'onvoldoende veiligheidsmaatregelen' noemden. Volgens de rechters werden zij persoonlijk, maar ook aanwezigen in de rechtszaal, vaak onvoldoende beschermd. Zo kwam het voor dat er tijdens zittingen gewapende strijders binnenstormden in een poging de rechter te intimideren en uitspraken te beïnvloeden. Volgens de rechters deed de Palestijnse Autoriteit (PA) weinig om dergelijke intimidaties en bedreigingen te voorkomen.
De president van de rechtbank, Zuhair al-Surani, zei tegen journalisten dat hij zijn ontslag had ingediend. Het bleef echter onduidelijk of hij dit ook daadwerkelijk had gedaan.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Censuur op verslaggeving interne onlusten

Op 1 augustus 2005 verbood de Palestijnse Autoriteit (PA) de media te berichten over de Palestijnse veiligheidsdienst zonder toestemming vooraf van de PA. Het verbod volgde op dagenlange strijd tussen de PA, die vooral uit leden van Fatach bestond, en militanten van Hamas en de Islamitische Jihad. De onlusten werden door televisiejournalisten opgenomen en vertoond.
De mensenrechtengroepering Al-Mezan bekritiseerde het besluit. Het was niet de eerste keer dat de PA journalisten verbood om verslag te doen van interne onlusten tussen Palestijnse groeperingen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Russische president Poetin zegt Palestijnen steun toe

Op 29 april 2005 bood de Russische president Vladimir Poetin de Palestijnen tijdens een officieel staatsbezoek zijn steun aan. Het betrof de wederopbouw van de economie, veiligheidsmaatregelen voor het treinverkeer en de verkoop van helikopters. Poetin kreeg tevens een rondleiding door de Palestijnse gebieden door president Machmoed Abbas.

VS bevriezen Palestijnse tegoeden

Op 31 augustus 2005 bevroor een federale rechtbank in Rhode Island in de Verenigde Staten alle Palestijnse fondsen en rekeningen die zich in Amerikaanse banken bevonden. De beslissing werd genomen nadat de Palestijnse Autoriteit (PA) had geweigerd 116 miljoen dollar (ca. 96 miljoen euro) compensatie te betalen aan de familie van de in Israël vermoorde Yaron Ungar en zijn vrouw Efrat. Dezelfde rechtbank had de PA eerder veroordeeld tot de compensatie vanwege haar betrokkenheid bij de moordaanslag op het Amerikaanse echtpaar in 1996.
In totaal had de PA voor ruim 1,3 miljard dollar bij Amerikaanse banken uitstaan. Behalve geld om de plaatselijke Palestijnse kantoren in de VS open te houden, werden alle tegoeden bevroren tot betaling aan de familie Ungar had plaatsgevonden.

Grens met Egypte tijdelijk open

Op 23 september 2005 openden de Palestijnen tijdelijk de grens tussen Egypte en Gaza nadat Israël die twee weken lang hermetisch had gesloten. Doel van de 48-uurs opening was om mensen in staat te stellen voor medicijnen of werk naar Egypte te reizen. Israël had de grens gesloten om smokkel en criminaliteit tegen te gaan.

(Vorige berichten pagina 226/1-2005)

CHINA

BINNENLAND

Doden door natuurrampen niet langer staatsgeheim

Een woordvoerder van het Nationale Bureau ter Protectie van Staatsgeheimen maakte op 12 september 2005 op een persconferentie in Peking bekend dat China het aantal dodelijke slachtoffers ten gevolge van natuurrampen niet langer als staatsgeheim beschouwde. Doel van de maatregel was het transparanter maken van het overheidsbestuur. Het ongeautoriseerd bekendmaken van aantallen doden was tot september 2005 strafbaar.

Chinese ambtenaren weigeren belangen in kolenmijnen op te geven

De landelijke Chinese overheid gaf op 23 september 2005 toe dat ze er niet in was geslaagd om lokale ambtenaren ertoe te bewegen hun illegale zakelijke belangen in kolenmijnen op te geven. Peking had hen hier eerder in 2005 toe verplicht, opdat ze er geen belang meer bij zouden hebben om onveilige kolenmijnen open te houden. Jaarlijks vielen in China duizenden doden in dergelijke mijnen. Maar door de hoge brandstofprijzen viel er in de mijnbouw veel te verdienen. Menig ambtenaar verloor daarom liever zijn baan dan zijn aandelen in de mijnen.

Peking zou greep verliezen op regio's

De mislukte campagne toonde volgens analisten aan dat Peking zijn grip op diverse regio's aan het verliezen was en dat lokale bestuurders geld verdienen belangrijker vonden dan loyaal zijn aan het beleid van de Communistische Partij.
Eerder in september had Guangdong besloten alle 253 kolenmijnen in deze provincie permanent te sluiten omdat het onvoldoende lukte ze te dwingen de veiligheidsvoorschriften na te leven. Guangdong produceerde tot dan toe jaarlijks 8 miljoen ton steenkool, een half procent van de totale Chinese productie, maar verstookte 80 miljoen ton.

Corruptie in China wijdverbreid

De Chinese rekenkamer publiceerde op 29 september 2005 de resultaten van een onderzoek waaruit bleek dat corruptie in vrijwel het hele Chinese overheidsapparaat aan de orde van de dag was. Tenminste 32 ministeries en andere overheidsinstanties brachten moedwillig te hoge leges in rekening, hielden er schaduwboekhoudingen op na en poogden controles van hogerhand te ontduiken. Ook kwam het regelmatig voor dat toegekende subsidies niet werden uitgekeerd, maar in de zakken van ambtenaren verdwenen. Volgens de Chinese staatsmedia ontvluchtten in de afgelopen jaren ruim 4.000 corrupte ambtenaren het land. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) meldde in een rapport over corruptie in China echter dat alleen al in de eerste helft van 2003 rond de15.000 ambtenaren het land hadden verlaten of waren ondergedoken om vervolging wegens corruptie of verduistering te voorkomen.

Economische schade door corruptie

Hu Angang, directeur van het Centrum voor Chinese Studies van de prestigieuze Qinghua Universiteit in Peking, schatte de economische schade door de corruptie op ruim 13 procent van het bbp per jaar, zo meldde persbureau *Reuters* op de dag dat het rapport verscheen.
Het *Chinese Jeugddagblad* berichtte een dag later over corruptie binnen het onderwijs en de medische zorg. Scholen brachten in twee jaar tijd bijna 168 miljoen euro te veel lesgeld in rekening en artsen lieten zich in die periode door patiënten meer dan 25 miljoen euro smeergeld betalen.

S.A.R. MACAU

Democraten winnen parlementsverkiezingen in Macau

De Nieuwe Democratische Associatie van Macau (NDAM) van Ng Kuok Cheong won bij parlementsverkiezingen op 26 september 2005 18,2 procent van de stemmen (twee zetels) en werd daarmee net als in 2001 de grootste partij. De NDAM was voor uitbreiding van de democratie, maar uit angst voor verslechtering van de relaties met Peking had men in de verkiezingscampagne vooral gepleit voor beter onderwijs en spreiding van de welvaart. Na een langdurige recessie groeide de economie van Macau weer fors: in 2003 met 15,6 procent. Dit was het rechtstreekse gevolg van de liberalisatie van de gokindustrie in 2002, waardoor het monopolie van 'casinokoning' Stanley Ho was gebroken. De NDAM meende echter dat niet de hele bevolking evenredig meeprofiteerde van de groei.
De Verenigde Burgerassociatie van Macau van zakenman Chan Meng Kam werd met 16 procent van de stemmen (twee zetels) tweede. Derde werd de Unie voor Ontwikkeling, waarvan vakbondsleider Kwan Tsui Hang lijsttrekker was. Deze partij kreeg 12,8 procent van de stemmen (twee zetels).
De overige zetels gingen onder meer naar:
• De Verenigde Krachten, die zich inzetten voor buurtbelangen.
• De Alliantie voor Ontwikkeling van Macau van Angela Leong On Kei, de vierde vrouw van de voormalige 'casinokoning' Stanley Ho.
• De Nieuwe Hoop, een partij voor 'Macanezen' oftewel bewoners van gemengde Europees-Aziatische afkomst.
De opkomst was 58 procent, tegenover 52 procent in 2001.

Door het systeem van evenredige vertegenwoordiging was het voor partijen moeilijk een groot aantal zetels te winnen, zelfs als ze massaal door de bevolking werden gesteund. Hierdoor kwamen de drie grootste partijen allemaal uit op twee zetels, ondanks grote verschillen in het aantal stemmen.
De bevolking van Macau kon overigens voor slechts twaalf van de 29 parlementszetels stemmen. Tien andere zetels werden gekozen door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties en de overige zeven door gouverneur Edmund Ho.

JUSTITIE

Chinees Hooggerechtshof mag zich uitspreken over doodvonnissen

Het Chinese Hooggerechtshof kreeg 27 september 2005 weer het recht om vonnissen, uitgesproken door lokale banken, te herroepen. De hoogste bank van China had dit recht in tachtig verloren, maar kreeg het omdat gebleken was dat lokale ken regelmatig verdachten ten dood veroordeelden. Het Hooggerechtshof zou kundiger en neutraler zijn rechters verder afstonden van

stuur en bedrijfsleven, zou er minder vaak sprake zijn van belangenverstrengeling dan bij lokale rechters.
Mensenrechtenorganisatie Amnesty International was blij met de ontwikkeling. Ze hoopte dat deze zou leiden tot een afname van het aantal executies en tot minder willekeur bij de rechtspraak.

Rechtspraak onafhankelijker van lokaal bestuur

Op 29 september verloren de lokale rechtbanken het recht lokale bestuurders te helpen bij het uitvoeren van de één-kind-politiek en bij het uitzetten van mensen uit hun woningen om nieuwbouwprojecten mogelijk te maken.
Volgens het Hooggerechtshof was deze verandering nodig omdat de lokale rechters te vaak de belangen van lokale bestuurders en het bedrijfsleven behartigden, ten koste van de burgerrechten. Dit had er onder meer toe geleid dat met instemming van justitie duizenden Chinezen hun huizen waren uitgezet, zonder daarvoor afdoende te zijn gecompenseerd. Ook zouden lokale rechtbanken hebben ingestemd met gedwongen sterilisaties en abortussen om lokale bestuurders de kans te geven de één-kind-politiek te handhaven, terwijl dergelijke praktijken wettelijk verboden waren.

GEZONDHEID EN ZORG

Arrestaties in verband met gedwongen sterilisaties en abortussen

De Chinese staatsmedia meldden op 20 september 2005 dat in Linyi, provincie Shandong, een onbekend aantal medewerkers van gezondheidsinstellingen waren gearresteerd of ontslagen, omdat ze mensen gedwongen zouden hebben tot abortus en/of sterilisatie.
Volgens de één-kind-politiek mochten stedelingen één, en mensen van het platteland twee kinderen hebben. Buitenlandse mensenrechtenorganisaties meenden dat China mensen dwong tot abortus of sterilisatie om dit doel te bereiken, maar Peking had dit altijd ontkend. Dat men nu toegaf dat dergelijke dwang in Shandong wel degelijk werd gebruikt, was een voor Chinese begrippen ongekende openheid.
Het Amerikaanse tijdschrift *Time* beweerde onderhand dat ca. 7.000 mensen in Shandong tegen hun wil waren gesteriliseerd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Commissaris voor de Mensenrechten van VN bezoekt China

Veiligheidsmaatregelen

VN-commissaris voor de Mensenrechten Louise Arbour bracht van 29 augustus tot 2 september 2005 een bezoek aan China. Diverse critici van het Chinese bewind, waaronder aids-activist Hu Jia en de pro-democratische dissident Liu Xiaobo, meldden telefonisch aan de *BBC* en persbureau *Reuters* dat ze, sinds Arbour in het land was, werden geschaduwd door politie in burger. Waar Arbour verscheen werd ze omgeven door veiligheidsagenten, volgens de dissidenten om te voorkomen dat burgers haar petities zouden aanbieden.

Het kantoor van het Institute for Empowerment and Rights (Instituut voor Mondigheid en Rechten) in Peking werd op 30 september door agenten in burger doorzocht. Dit particuliere instituut probeerde burgers te helpen bij het indienen van klachten tegen de overheid. Hou Wenzhou, oprichtster van het instituut, werd voor de duur van Arbours bezoek onder huisarrest geplaatst.

Gematigd optimisme

Op 2 september zei Arbour op een persconferentie in Peking dat ze vrijuit had kunnen spreken met onder meer Justitieminister Zhang Fusen, de president van het Hooggerechtshof en vertegenwoordigers van actiegroepen. Ze vertelde dat ze kritiek had geuit op de weinig transparante rechtspraak, de talrijke executies en de vele veroordelingen tot dwangarbeid.
Verder had ze gepleit voor de vrijlating van gedetineerde journalisten en arbeidsactivisten en haar zorg uitgesproken over Tibet en Xinjiang, provincies die China uit angst voor separatistische activiteiten bestuurde op een manier die de VN veel te repressief vond. Arbour zei desondanks 'gematigd optimistisch' te zijn over de ontwikkelingen op het gebied van de mensenrechten in China.

Later zei ze tegenover de *BBC* dat China tijdens haar bezoek een overeenkomst met de VN had getekend die de ratificatie van het Internationale Convenant voor Burgerrechten en Politieke Rechten dichterbij bracht.

Filippijnen

Chinese journalist veroordeeld na tip van Amerikaans internetbedrijf

De internationale organisatie Journalisten Zonder Grenzen (RSF) maakte op 7 september 2005 bekend dat het Amerikaanse internetbedrijf Yahoo optrad als 'informant voor het Chinese regime'. De journalist Shi Tao was namelijk in april 2005 tot tien jaar cel veroordeeld nadat de Chinese afdeling van Yahoo had geconstateerd dat hij een geheime interne circulaire van de Communistische Partij naar het buitenland had gemaild. Het bedrijf was vervolgens naar de politie gestapt.
Yahoo zei in een reactie dat het zich aan de Chinese wet moest houden om in China actief te mogen zijn. En het meewerken aan internetcensuur hoorde daar nu eenmaal bij.

BUITENLANDSE ZAKEN

EU importeert toch Chinees textiel

Na maanden onderhandelen met Peking besloot de Europese Unie (EU) op 7 september 2005 dat de 80 miljoen stuks Chinees textiel, die sinds juli in Europese havens lagen, toch mochten worden ingevoerd. De helft hiervan zou echter worden afgetrokken van de hoeveelheid textiel die China in 2006 naar de EU mocht exporteren. Aanvankelijk had de EU alle alsnog toegestane importen willen aftrekken van de quota voor 2006, maar Peking weigerde stelselmatig hiermee akkoord te gaan.
De VS en China slaagden er in september nog niet in om hun onenigheden over de textielhandel op te lossen.

(Vorige berichten pagina 548/3 - 2005)

FILIPPIJNEN

BINNENLAND

President Arroyo beschuldigd van verkiezingsfraude

In februari 2005 werd president Gloria Arroyo van de Filippijnen beschuldigd van verkiezingsfraude. Samuel Ong, voormalig onderdirecteur van een Filippijnse inlichtingendienst, beweerde dit te kunnen bewijzen met geluidsopnamen die kort na de

presidentsverkiezingen in mei 2004 gemaakt zouden zijn. Daarop was een telefoongesprek te horen tussen een vrouw – volgens Ong was dat Arroyo – en een functionaris van de verkiezingscommissie. De vrouw informeerde of haar voorsprong op presidentskandidaat Fernando Poe jr. meer of minder was dan een miljoen stemmen. De functionaris reageerde hierop met de mededeling dat haar voorsprong kleiner was dan één miljoen, maar dat nog niet alle stemmen geteld waren. Vervolgens zei hij: 'We zullen ons best doen'.
Arroyo won de verkiezingen met een voorsprong van 3,5 procent, oftewel 1,1 miljoen stemmen.

Inschattingsfout

Oppositiepartijen concludeerden hieruit dat de verkiezingscommissie de uitslagen onder druk van Arroyo had gemanipuleerd. Aanvankelijk zei een woordvoerder van Arroyo dat de opnamen vals waren, maar toen de media ze begin juni publiceerden, werd dat ongeloofwaardig. Arroyo verscheen op 27 juni op de nationale televisie. Ze zei niet dat zij inderdaad op de opname te horen was, maar gaf wel toe dat ze indertijd met een functionaris van de verkiezingscommissie had gesproken. Ze noemde dit een 'inschattingsfout', bood haar excuses aan en verzekerde dat ze niet had gepoogd de verkiezingsuitslag te beïnvloeden. Ze zou contact met de functionaris hebben opgenomen omdat ze bang was dat er met haar stemmen gesjoemeld werd.
Het was overigens niet illegaal dat presidentskandidaten telefoneerden met de verkiezingscommissie, terwijl de verkiezingsuitslag nog niet bekend was. Veel Filippijners vonden het echter wel onethisch.

Corruptie

Ondertussen werd Arroyo's echtgenoot, José Miguel Arroyo, ervan beschuldigd steekpenningen te hebben aangenomen van illegale goksyndicaten. Dit was niet bewezen, maar het werd wel verdacht gevonden dat hij op 29 juni voor onbepaalde tijd naar het buitenland vertrok. Arroyo's imago werd nog verder beschadigd toen Landbouwminister Arthur Yap op 30 juni aftrad, nadat hij was beschuldigd van belastingontduiking.
Arroyo overwoog zelf niet om af te treden, maar vroeg haar kabinet op 7 juli om dit wel te doen. Ze hoopte met een nieuw kabinet het beschadigde imago van de regering te kunnen herstellen. Een aantal ministers ging op het verzoek in, maar eiste daarna wel het aftreden van Arroyo zelf. Onder hen was minister van Financiën César Purísima. Hij werd opgevolgd door Margarito Teves, een voormalig Congreslid en alom gerespecteerd directeur van een staatsbank. Andere nieuwe ministers waren: Rómulo Neri (Begrotingszaken), Ramón Bacani (Onderwijs), Nasser Pangandaman (Landbouwhervormingen), Lualhati Pablo (Sociale zekerheid en Ontwikkelingswerk) en Thomas Aquino (Handel en Industrie).

Protestdemonstraties

Rond de 30 duizend mensen demonstreerden op 13 juli in Manila voor het aftreden van Arroyo. Dit was een tegenvaller voor de organisatoren, die op de honderdduizenden hadden gehoopt die in 1986 het aftreden hadden geëist van dictator Marcos en in 2001 van president Estrada. Voormalig president Corazón Aquino, tot dan toe een bondgenoot van Arroyo, steunde de demonstratie, evenals andere bondgenoten van Estrada. Dit gold niet voor de machtige rooms-katholieke kerk, maar die riep wel op tot een onafhankelijk onderzoek.
Bij een tegendemonstratie op 16 juli betuigden 120 duizend mensen hun steun aan Arroyo.

Afzettingsprocedure mislukt

De president schreef op 19 juli een open brief aan enkele katholieke bisschoppen die op de landelijke televisie werd voorgelezen. Ze schreef dat diverse groeperingen mogelijk uit waren op de macht en haar daarom zwart maakten. Ze stemde desondanks in met het voorstel van de kerk om de zaak te laten onderzoeken door een waarheidscommissie.
Oppositiepartijen startten op 25 juli desondanks een afzettingsprocedure tegen Arroyo. Zij zagen Virgilio Garcillano, de functionaris van de verkiezingscommissie die het omstreden gesprek met Arroyo had gevoerd, als belangrijke getuige om de schuld van de president aan te tonen. Maar Garcillano vertrok op 17 augustus plotseling voor onbepaalde tijd naar het buitenland en kon niet worden gehoord.
Om de afzettingsprocedure daadwerkelijk te laten beginnen moest tenminste eenderde van de leden van het Lagerhuis, minimaal 79 kamerleden, ermee instemmen. Bij de stemming op 6 september bleek echter dat slechts 51 kamerleden het plan steunden. Arroyo's positie was hiermee voorlopig veilig gesteld.

MIBF gaat Manila helpen bij misdaadbestrijding

Het Moro Islamitisch Bevrijdingsfront (MIBF) liet op 4 mei 2005 weten dat het een twintigkoppig team zou opzetten om in samenwerking met de nationale regering van de Filippijnen misdadigers en leden van militante organisaties op te sporen. Dit zou gebeuren op het eiland Mindanao, in gebieden die het rebellenleger onder controle had. MIBF-woordvoerder Eid Kabalu zei dat Manila een lijst had gegeven met gezochte personen. Volgens Kabalu had het MIBF tot de samenwerking besloten om de relaties met Manilla te verbeteren en toekomstige vredesbesprekingen een grotere kans van slagen te geven. Ook wilde men helpen de criminaliteit op Mindanao terug te dringen.
Een woordvoerder van de Filippijnse regering zei dat het MIBF geen bevoegdheid kreeg om mensen te arresteren, maar louter om verdachten op te sporen en informatie aan de overheid te verstrekken.
Volgens westerse en Filippijnse inlichtingendiensten hielp het MIBF op Mindanao leden van de Jemaah Islamiah (JI), de vermoedelijke Zuidoost-Aziatische tak van Al-Qaeda, aan schuilplaatsen. Hoewel die moslimrebellen in binnen- en buitenland werden gezocht, leek het onwaarschijnlijk dat het MIBF hen zou aangeven.

Zoektocht naar leider Abu Sayyaf mislukt

De persoon waar het meest intensief jac
op werd gemaakt was Khaddafy Janjala
leider van de militante moslimorganis
Abu Sayyaf. Vanaf juli werden ruim 2.00
lippijnse troepen ingezet om hem te
ken. Ze kregen hierbij niet alleen hul
het MIBF, maar ook logistieke onde
ning van het Amerikaanse leger en h
Amerikaanse inlichtingendiensten.
enigde Staten loofden vijf miljoe
(ruim vier miljoen euro) uit voor
tot de aanhouding van Janjalani z
Op 22 september gaf het Filipp
echter opdracht de militaire acti

omdat de bevolking in de gebieden waar hij zich mogelijk schuil hield, er te veel onder te lijden had. Het MIBF zou wel blijven zoeken.

MNBF verliest controle over autonome regio

Bij provinciale verkiezingen in de zuidelijke Filippijnen verloor het Moro Nationale Bevrijdingsfront (MNBF) het gouverneurschap over de Autonome Regio in Moslim Mindanao (ARMM). Het MNBF had deze regio bestuurd sinds het vredesverdrag van 1996. De verkiezingen waren gewonnen door Zhaldy Datu Puti Ampatuan, burgemeester en lid van een invloedrijke islamitische familie.
Het MNBF voelde zich verraden door Manila omdat de Filippijnse regering openlijk haar steun had gegeven aan Ampatuan. Men zag dit als een moedwillige poging om van het MNBF-bestuur af te komen en vatte dit op als een schending van het vredesverdrag. Het MNBF voerde al jaren geen gewapende strijd meer, maar zei te overwegen dat na de verkiezingen van augustus 2005 toch weer te gaan doen. Manila reageerde met de opmerking dat het vredesverdrag niet garandeerde dat het MNBF altijd over de ARMM zou blijven regeren. Verkiezingen konden nu eenmaal ook andere personen of partijen aan de macht helpen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verhoging BTW onconstitutioneel

Het Hooggerechtshof van de Filippijnen bepaalde op 1 juli 2005 dat een verhoging van de BTW op onder andere elektriciteit en brandstoffen in strijd was met de grondwet. De prijsstijgingen waren enkele uren eerder ingegaan. Het kabinet Arroyo had de ambitie het begrotingstekort voor 2010 te elimineren. De verhoging van de BTW zou daarbij helpen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Australië helpt Filippijnen bij terrorismebestrijding

Australië en de Filippijnen besloten op 26 augustus 2005 de samenwerking op het gebied van terrorismebestrijding uit te breiden. De inlichtingendiensten van de twee landen werkten al langer samen en Australië verzorgde sinds 2004 trainingen voor Filippijnse officieren, douaniers, politieagenten en forensische experts. In het komende jaar zou het land tachtig nieuwe trainingscentra voor Filippijnse militairen openen en deskundigen sturen om te onderzoeken hoe de zuidelijke Filippijnen hun poreuze zeegrenzen beter konden bewaken.

OVERLEDEN

Blas Fajardo Ople, politicus

Op 14 december 2003 overleed senator Blas Fajardo Ople op 75-jarige leeftijd aan een hartaanval in een ziekenhuis in de Taiwanese hoofdstad Taipei. Hij werd geboren op 3 februari 1927 in Hagonoy, Bulacan. Ople schreef artikelen voor kranten en academische bladen en diverse boeken en monografieën. In 1975 was hij de eerste Filippijn die werd gekozen tot president van de Internationale Arbeidsconferentie (ILC) die ieder jaar in Genève wordt georganiseerd door de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Hij vervulde diverse functies in de politiek en was onder meer lid van de commissie die in 1987 de Filippijnse grondwet ontwierp. In 1992 en in 1998 werd hij gekozen tot lid van de Senaat. Hij was lid van verschillende senaatscommissies, onder meer voor benoemingen, verkiezingen en buitenlandse betrekkingen. Oble was mede verantwoordelijk voor 37 internationale en bilaterale verdragen op het gebied van handel, investeringen, werkgelegenheid, culturele uitwisseling, het milieu en arbeidsrecht.
Na zijn overlijden zei president Gloria Arroyo over Ople:'Hij was een architect van de Filippijnse buitenlandse politiek in de beste traditie van verlichte en pragmatische diplomatie.'

Jaime Sin, kardinaal

Op 21 juni 2005 overleed kardinaal Jaime Sin op 76-jarige leeftijd in Manilla. Hij had al geruime tijd nierproblemen en leed aan diabetes. De Chinees Jaime Sin werd op 31 augustus 1928 geboren in New Washington op de Filippijnen. In 1954 werd hij tot priester gewijd, in 1974 werd hij aartsbisschop en twee jaar later werd hij de jongste kardinaal van het College van Kardinalen, een functie die hij vervulde totdat hij zich in 2003 terugtrok.
Sin had conservatieve ideeën over voorbehoedsmiddelen, abortus en echtscheiding. Op cruciale momenten in de Filippijnse politiek gebruikte hij zijn invloed als spiritueel leider om de bevolking op te roepen middels vreedzame protesten en onder het zingen van psalmen het dictatoriale regime van president Ferdinand Marcos (in 1986) en het corrupte regime van Joseph Estrada (in 2001) ten val te brengen. Zijn naam ('sin' betekent zonde in het Engels) was aanleiding voor ironische woordspelingen. Zelf verwelkomde hij bezoekers graag met 'Welcome to the House of Sin'.

(Vorige berichten pagina 232/2 - 2005)

KAZACHSTAN

BINNENLAND

Kazachse president vol vertrouwen over herverkiezing

Oppositiegroepen hekelen antidemonstratiewet

In de aanloop naar de presidentsverkiezingen in december 2005 nam de Kazachse overheid maatregelen om een 'Oranjerevolutie' in het land te voorkomen. Oppositieleiders hekelden echter een nieuwe wet die postelectorale verkiezingsdemonstraties verbood totdat de officiële uitslag bekend was gemaakt. Ze zagen hierin het bewijs dat het regime bevreesd was voor vrijheid van meningsuiting. 'Maar de recente gebeurtenissen in Georgië, Oekraïne en Kirgizstan bewijzen dat deze aanpak niet werkt', zei oppositieleider Asylbek Koshakhmetov tegen *IRIN* op 11 april 2005. Petr Svoik van het oppositieverbond 'Voor een Rechtvaardig Kazachstan' voegde daaraan toe: 'De autoriteiten weten dat ze alleen middels fraude kunnen winnen en willen protesten daartegen voorkomen.' Het oppositieverbond verzocht de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OSCE), waarvan Kazachstan lid was, te bemiddelen voor aanpassing van de wet.

Hoog welvaartsniveau voorkomt revolutie, meent Kazachse president

President Noersoeltan Nazarbajev sprak tijdens een televisietoespraak op 24 augustus de overtuiging uit dat de Kazachen zo welvarend waren dat zij niet gevoelig waren

voor de verleiding van een revolutie. In het olierijke Kazachstan leefden veel Kazachen, met name op het platteland, onder de armoedegrens. Nazarbajev stelde echter dat het bnp van Kazachstan twee keer zo groot was als dat van Oezbekistan en Georgië – landen waar na verkiezingsfraude 'vreedzame revoluties' plaatsvonden. De 65-jarige Nazarbajev was sinds 1989 aan de macht en verwachtte op 4 december voor een nieuwe termijn van vijf jaar te worden herkozen.
Kazachstan behoorde volgens de in Berlijn gevestigde organisatie Transparency International tot de 25 meest corrupte landen ter wereld. Bij elke verkiezing constateerden Westerse waarnemers ernstige onregelmatigheden en pers en media waren niet vrij in hun berichtgeving.

Onafhankelijke Kazachse waarnemers gaan verkiezingen controleren

Mensenrechtenactivisten, journalisten en sociologen kondigden op 6 september de oprichting van het Initiative for a Fair Election aan, een samenwerkingsverband voor het controleren van de komende verkiezingen. Een lid van de groep, Eugeniy Zhovtis, verklaarde dat de organisatie geen politiek oogmerk had, noch banden onderhield met regering of oppositie. Om hun onafhankelijkheid te onderstrepen wilden ze geen giften aannemen van regering en oppositie en deden een beroep op buitenlandse donoren.
De komende verkiezingen waren een belangrijke test omdat er voor het eerst sinds de val van de Sovjetunie in 1991 meerdere kandidaten gekozen konden worden.
Freedom House, een Amerikaanse pro-democratische non-gouvernementele organisatie (ngo), was sceptisch over het initiatief. Volgens een woordvoerder van de organisatie ging Nazerbajev door met het uitschakelen van politieke opponenten en het muilkorven van onafhankelijke journalisten.

Kazachse oppositiekandidaat bekengemaakt

De Kazachse oppositie maakte op 10 september bekend dat Zharmakhan Tuyakbai de enige tegenkandidaat zou zijn bij de presidentsverkiezingen in december. Tuyakbai, een voormalige hooggeplaatste aanhanger van het regime, had zich na de frauduleuze parlementsverkiezingen in september 2004 aangesloten bij de oppositie. 'Onze belangrijkste taak is het bestrijden van armoede', zei Tuyakbai tijdens een bijeenkomst van de oppositiebeweging Voor een Rechtvaardig Kazachstan. Hij voegde daaraan toe dat een op de vier Kazachen op een bevolking van 15 miljoen onder de armoedegrens leefde. In de oppositiebeweging zaten zowel linkse als rechtse politici.
Naar verwachting zou Nazarbajev de komende verkiezingen met gemak winnen. Zijn bewind werd weliswaar bekritiseerd vanwege de vele corruptieschandalen en de aanvallen op de oppositie en de onafhankelijke pers, maar Nazarbajev werd ook geprezen vanwege de snelle economische hervormingen en het aantrekken van buitenlandse investeerders.

President waarschuwt ngo's zich buiten verkiezingscampagne te houden

Tijdens een bijeenkomst van non-gouvernementele organisaties (ngo's) op 12 september verklaarde president Noersoeltan Nazarbajev door het Westen gefinancierde ngo's te zullen vervolgen als zij zich zouden bemoeien met de verkiezingscampagne. Volgens hem waren deze organisaties verantwoordelijk voor de revolutionaire omwentelingen in Oezbekistan en Georgië. De uitspraak van de president volgde op de afwijzing door het constitutionele hof in augustus van twee door het parlement goedgekeurde wetten tegen ngo's. Het hof had verklaard dat de wetten strijdig waren met de grondwet. 'Nazarbajev herhaalde eenvoudigweg een van de mythen over 'Oranje revoluties', zei de leider van een internationale ngo, die anoniem wenste te blijven tegen, *Reuters.*

Oppositie meldt dat kritische kranten niet gedrukt worden

De oppositie, verenigd in Voor een Rechtvaardig Kazachstan, maakte op 27 september bekend dat zeven Kazachse kranten de toegang tot uitgeverij Vremya Print was ontzegd. Daardoor waren de publicaties gestaakt. In de kranten, met slechts een geringe oplage, was enige kritiek op president Nazarbajev gepubliceerd, hetgeen vrij uitzonderlijk was in Kazachstan. Het oppositieverbond zag hierin het bewijs dat de autoriteiten bevreesd waren voor de groeiende democratische krachten en daarom hun toevlucht hadden genomen tot de klassieke Sovjettraditie om oppositiegeluiden in de pers te smoren. De overige kranten, hoewel geprivatiseerd, schreven in louter positieve bewoordingen over de zittende president.

LANDBOUW

FAO wil verscherpte maatregelen tegen dreigende vogelgriep

Na de recente uitbraak van vogelgriep in Kazachstan riep de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) de internationale gemeenschap op 24 augustus 2005 op de strijd tegen de verspreiding van vogelgriep te intensiveren. Het Kazachse ministerie van Landbouw had verschillende gevallen van vogelgriep gemeld in het noorden van het land. 'We hebben de internationale gemeenschap herhaaldelijk, maar tevergeefs verzocht om geld voor controle op de verspreiding van het virus', zei FAO-directeur Samuel Jutzi. Na gevallen van vogelgriep in China, Mongolië, Rusland en Kazachstan de afgelopen maanden was in de Europese hoofdsteden de angst voor een pandemie toegenomen. Volgens Jutzi waren er nog geen gevallen bekend waarbij trekvogels het virus rechtstreeks op mensen hadden overgebracht. Maar trekvogels zouden de besmetting kunnen overdragen op pluimvee en via deze weg zouden mensen besmet kunnen worden. Jutzi benadrukte dat de pandemie kon worden voorkomen door dieren te onderzoeken en eventueel preventief te slachten, maar dat de internationale gemeenschap voor de benodigde middelen moest zorgen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kazachstan weerstaat druk om dissident uit te leveren

De internationale mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) prees op 14 juli 2005 de Kazachse overheid vanwege de beslissing Lutfullo Shamsudinov, een mensenrechtenactivist en ooggetuige van het bloedbad in Andizjan, niet uit te leveren aan Oezbekistan. Een maand eerder, op 13 mei, hadden Oezbeekse troepen met geweld een einde gemaakt aan een protestbijeenkomst in deze stad en daarbij waren veel doden gevallen. Oezbekistan voerde druk uit op buurlanden om gevluchte ooggetuigen uit te leveren. Shamsudinov was opgepakt op verzoek van Oezbekistan, maar Ka-

zachstan had hem overgedragen aan de Vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR).

(Vorige berichten pagina 235/3- 2005)

KIRGIZSTAN

BINNENLAND

Akajev treedt formeel af als president van Kirgizstan

Askar Akajev trad op 3 april 2005 formeel af als president van Kirgizstan nadat hij de maand ervoor bij protesten feitelijk al was afgezet. Hij ondertekende een verklaring waarin hij afstand deed van het presidentschap in Moskou, waar hij naar toe was gevlucht nadat demonstranten zijn werkvertrekken in de hoofdstad Bisjkek hadden bestormd. Akajev was voor het eerst tot president gekozen in 1990, toen zijn land nog deel uitmaakte van de Sovjet-Unie.

Parlement beperkt privileges ex-president

Het parlement besloot op 8 april ex-president Akajev een aantal van zijn privileges te ontnemen. Het was hem niet langer toegestaan het parlement toe te spreken of zittingen van de regering en andere staatsinstellingen bij te wonen. Zijn familie zou ook niet langer immuniteit van rechtsvervolging genieten en twee officiële residenties en zijn bibliotheek in Bisjkek werden hem ontnomen. Het besluit van het parlement moest nog worden ondertekend door tijdelijk president Koermanbek Bakijev om kracht van wet te krijgen. Akajev zou zelf waarschijnlijk wel immuniteit van rechtsvervolging blijven genieten, want die was voor een ex-president in de grondwet vastgelegd.

Dochter van Akajev verschijnt in volksvertegenwoordiging

Bermet Akajeva, dochter van de afgezette president, verscheen op 14 april onverwacht in het parlement na een verblijf van enkele weken in het buitenland na de machtswisseling van 24 maart. Zij had een zetel gewonnen bij de omstreden verkiezingen in februari en maart. Akajeva zei dat haar broer Ajdar ook de parlementszetel zou innemen die hij had gewonnen.

Ex-premier keert uit ballingschap terug, maar wordt later gearresteerd

Ex-premier Nikolaj Tanajev kwam op 22 augustus uit ballingschap naar Kirgizstan terug om mogelijk terecht te staan wegens beschuldigingen van ambtsmisbruik. Hij had afstand gedaan van zijn ambt toen president Akajev in maart naar het buitenland was gevlucht. Tanajev zei dat hij niet formeel in staat van beschuldiging was gesteld, maar aan een onderzoek zou meewerken. Een woordvoerder van het openbaar ministerie liet weten dat Tanajev werd beschuldigd van ambtsmisbruik en het in strijd handelen met de nationale begroting. Tanajev werd op 6 september aan de grens met Kazachstan gearresteerd, toen hij het land wilde verlaten. Hij schond daarmee de afspraak die hij met het openbaar ministerie had gemaakt, namelijk dat hij het land niet zou verlaten zolang er tegen hem een onderzoek wegens corruptie liep.
Er was ook een arrestatiebevel uitgevaardigd voor de schoonzoon van ex-president Askar Akajev, Adil Tojgonbajev. De aanklacht in die zaak had betrekking op zijn bedrijf dat brandstof leverde aan de Amerikaanse vliegbasis bij Bisjkek.

Zoon Akajev raakt parlementaire immuniteit kwijt

De zoon van ex-president Askar Akajev, Ajdar, raakte op 19 september bij parlementair besluit zijn immuniteit kwijt waardoor het mogelijk werd een proces tegen hem te beginnen. Ajdar Akajev verbleef of in Rusland, of in Kazachstan. Het openbaar ministerie liet weten om zijn uitlevering te zullen vragen en een proces te willen beginnen vanwege onder meer smokkel en afpersing. Hij zou daarvoor maximaal vijftien jaar gevangenisstraf kunnen krijgen.
Ajdar Akajev was adviseur van de minister van Financiën geweest in de regering van zijn vader. Een rechtbank had eerder de zus van Ajdar, Bermet Akajeva, haar zetel in het parlement ontnomen.

Demonstranten botsen bij Hooggerechtshof

Honderden mensen in Kirgizstan forceerden op 1 juni 2005 de toegang tot het gebouw van het Hooggerechtshof om demonstranten eruit te zetten die het meer dan een maand bezet hadden gehouden. Het hof had sindsdien niet kunnen functioneren. Na een uur van ongeregeldheden slaagde de ongewapend personeel van politie en leger erin de twee kampen uit elkaar te houden. Het Hooggerechtshof had geprobeerd de resultaten van de verkiezingen in februari te annuleren, wat de woede van sommige kandidaten en hun aanhang op had geroepen.

Parlementslid in Bisjkek doodgeschoten

De autoriteiten lieten op 10 juni 2005 weten dat een parlementslid in de hoofdstad van Kirgizstan, Bisjkek, was doodgeschoten. Het was volgens de politie niet duidelijk wie Jyrgalbek Soerabaldijev had gedood en evenmin waarom. Hij overleed ter plekke op het centrale plein van de stad en de twee daders wisten met een auto te ontkomen. Dergelijke liquidaties kwamen van tijd tot tijd in Kirgizstan voor, maar hadden doorgaans met zakelijke geschillen te maken.
Een correspondent van de *BBC* meldde dat er in het land nauwe banden bestonden tussen het zakenleven en de politiek. De familie van de afgezette president Akajev had volgens berichten de controle over een groot deel van de economie en ook de vermoorde Soerabaldijev speelde in het zakenleven een belangrijke rol.

Hooggerechtshof spreekt oppositieleider Koelov vrij

Het Hooggerechtshof van Kirgizstan sprak op 11 april 2005 oppositieleider Felix Koelov vrij van corruptie waardoor het voor hem mogelijk werd te kandideren voor de presidentsverkiezingen later in het jaar. Een week eerder had het hof al een vonnis vernietigd dat over Koelov was uitgesproken wegens machtsmisbruik dat hij zou hebben gepleegd als chef van de veiligheidsdienst aan het eind van de jaren '90.
Koelov was uit de gevangenis bevrijd tijdens de demonstraties en de machtswisseling in Kirgizstan op 24 maart. Hij had herhaaldelijk gezegd dat zijn veroordeling politiek gemotiveerd was.

Demonstranten steunen presidentskandidatuur van zakenman Baryktabasov

Politie in de hoofdstad Bisjkek gebruikte op 17 juni 2005 traangas om honderden demonstranten te verwijderen die een deel

van het belangrijkste regeringsgebouw hadden bezet. Minstens twintig mensen zouden bij de actie gewond zijn geraakt. De demonstranten steunden de kandidatuur van de zakenman Oermatbek Baryktabasov voor de presidentsverkiezingen van 10 juli. Hij had van de autoriteiten te horen gekregen dat hij niet kon kandideren omdat hij de Kazachse nationaliteit zou hebben.

Volgens sommige commentatoren kwam het geweld mede voort uit de tegenstelling tussen het noorden en het zuiden van het land. De noorderlingen hadden het gevoel dat de recente omwenteling grotendeels het werk was van mensen uit het zuiden, terwijl die juist het gevoel hadden dat zij te weinig in te brengen hadden. Een ander probleem was de wijdverbreide corruptie in het land. In dat verband vroegen velen zich af wat er zou gaan gebeuren met de bezittingen die de familie van ex-president Akajev zich de voorgaande jaren had toegeëigend.

Interim-president Bakijev behaalt grote overwinning bij verkiezingen

Interim-president Koermanbek Bakijev was de duidelijke winnaar van de presidentsverkiezingen op 10 juli. Nadat bijna alle stemmen waren geteld stond hij volgens de kiescommissie op 89 procent. De opkomst was bijna 75 procent – meer dan de vijftig procent die waren vereist – en vooral goed in het zuiden van het land, waar Bakijev vandaan kwam. Het succes van Bakijev was volgens de *BBC* vooral te danken aan het feit dat hij tot overeenstemming was gekomen met de belangrijkste tegenkandidaat, Felix Koelov. Die had zich uit de race teruggetrokken nadat hij de toezegging had gekregen als premier te kunnen aantreden in een nieuwe regering.
Bakijev zelf prees het verloop van de presidentsverkiezingen en zei dat er voor het eerst echte verkiezingen in Kirgizstan hadden plaatsgevonden. Internationale organisaties zoals de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) oordeelden over het algemeen ook positief over het verloop van de presidentsverkiezingen.

Presidentsverkiezingen Kirgizstan
(10 juli 2005)

kandidaat	aantal stemmen	percentage
Koermanbek Bakijev	1.312.174	88,9
Bakir Toersoenbaj	56.065	3,8
Akbarali Ajtikejev	52.671	3,6
Zjipar Zjeksejev	13.821	0,9
Toktajim Oemetalijeva	8.111	0,6
Kenesjbek Doesjebajev	7.421	0,5

Nieuwe president geïnstalleerd

Koermanbek Bakijev werd op 14 augustus officieel als nieuwe president geïnstalleerd. Hij legde de ambtseed af op de grondwet, waarna er een militaire parade plaatsvond. Hij verzekerde vooral de corruptie in het land te willen aanpakken.

Premier wil bestrijding corruptie

Het parlement stemde op 1 september met 55 tegen 8 stemmen in met de benoeming van Felix Koelov tot premier. Hij was voorgedragen door president Bakijev. Koelov kwam uit het noorden van het land en liet zich positief uit over zijn samenwerking met Bakijev. Onder ex-president Askar Akajev was Koelov chef van de veiligheidsdienst geweest, maar had hij ook enige tijd gevangen gezeten. Hij wilde van de bestrijding van corruptie een topprioriteit maken.

Roep om zuivering veiligheidsdiensten na moord op parlementslid

Een dag na de moord op het vooraanstaande parlementslid Bajaman Erkinbajev op 21 september riep president Bakijev op tot een zuivering van de veiligheidsdiensten en de rechterlijke macht. Erkinbajev werd door onbekenden doodgeschoten. Hij had de protesten tegen het bewind van ex-president Askar Akajev in maart van het jaar gesteund en had grote zakelijke belangen in het zuiden van het land, waar criminele groepen veel van de handel controleerden. Eerder had er een vuurgevecht plaatsgevonden in de stad Osj tussen veiligheidsmensen van Erkinbajev en die van een zakelijke rivaal. Parlementariërs namen met grote meerderheid een wet aan die het parlementsleden toestond een vuurwapen te dragen.

Parlement verwerpt kandidaten voor ministersposten

Het parlement verwierp op 27 september zes kandidaten voor ministersposten, onder wie ook de tijdelijke minister van Buitenlandse zaken, Roza Otoenbajeva, die een belangrijke rol had gespeeld bij het ten val brengen in maart van ex-president Akajev. Naast Otoenbajeva had het parlement ook kandidaten voor de posten van minister van Cultuur, Transport en Arbeid afgewezen en tevens een nieuwe chef van het Bureau van de President en van het Comité voor Migratie en Werkgelegenheid. Premier Felix Koelov liet weten dat de kandidaten niet

Samenstelling regering Kirgizstan
(28 september 2005)

President
Koermanbek Bakijev

Premier
Felix Koelov

Waarnemend vice-premier, verantwoordelijk voor Economie
Danijar Oesenov

Waarnemend vice-premier, verantwoordelijk voor Cultuur en Sociale zaken
Isjengoel Boldzjoerova

Ministers:
Arbeid
vacant
Binnenlandse Zaken
Moerat Soetalinov
Buitenlandse Zaken
vacant
Bureau van de Premier
vacant
Comité voor Migratie en Werkgelegenheid
vacant
Comité voor Staatseigendom
Toersoen Toerdoemambetov
Cultuur
vacant
Defensie
Ismail Isakov
Financiën
Akylbek Dzjaparov
Gezondheid
Sjajloobek Nijazov
Industrie, Handel en Toerisme
Almazbek Atambajev
Justitie
Marat Kajpov
Landbouw
Abdimalik Anarbajev
Nationale Veiligheidsdienst
Tasjtemir Ajtbajev
Noodsituaties
Zjanysj Roestenbekov
Onderwijs
Dosbol Noer Uluu
Transport en Communicatie
vacant

Voorzitter Centrale Bank:
Oelan Sarbanov

voor een tweede keer konden worden genomineerd.

JUSTITIE

President ontslaat hoofd openbaar ministerie

President Koermanbek Bakijev ontsloeg op 19 september 2005 het hoofd van het openbaar ministerie, Azimbek Beknazarov. De reden was volgens een adviseur van de president ambtsmisbruik. Beknazarov was een voorman geweest in de strijd tegen de vroeger president Askar Akajev. Volgens sommige mensenrechtenorganisaties was het ontslag van Beknazarov een poging een openbare aanklager tot de orde te roepen die te onafhankelijk was.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rumsfeld ontmoet Kirgizische leiders

De Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld had op 14 april 2005 in de hoofdstad Bisjkek een ontmoeting met de nieuwe leiders van Kirgizstan, slechts enkele weken nadat zij aan de macht waren gekomen. Rumsfeld sprak met interim-president Koermanbek Bakijev en zou ook een ontmoeting hebben met Amerikaanse militairen op de vliegbasis Ganci bij Bisjkek, die door de Verenigde Staten werd gehuurd. Bakijev had ingestemd met verder gebruik van de basis door de Verenigde Staten. Na zijn bezoek aan Kirgizstan vloog Rumsfeld door naar Pakistan.

Amerikaanse luchtmachtbasis mag blijven

De nieuwe president Bakijev liet in juli op de eerste dag na zijn overwinning weten dat het tijd werd de aanwezigheid van een Amerikaanse luchtmachtbasis in het land te herzien nu de situatie in Afghanistan vergaand was gestabiliseerd. Het Amerikaanse ministerie van Defensie kreeg echter later te horen dat het de militaire basis in Kirgizstan kon handhaven zolang deze nodig was voor operaties in Afghanistan.

De Amerikanen gebruikten de basis bij de hoofdstad Bisjkek in het kader van de oorlog tegen de Talibaan, die in 2001 van start was gegaan.

(Vorige berichten pagina 236/2 - 2005)

DJIBOUTI

BINNENLAND

Ratificering protocol tegen vrouwenbesnijdenis

Op 7 februari 2005 ratificeerde de regering van Djibouti het Maputo Protocol van de Afrikaanse Unie (AU) over vrouwenbesnijdenis. Daarin verplichten de leden van de AU zich om deze praktijk uit te bannen. De premier van Djibouti, Dileita Mohamed Dileita, ondertekende het protocol tijdens een regionale conferentie over vrouwenbesnijdenis in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de AU, non-gouvernementele organisaties (ngo's), het Kinderfonds van de Verenigde Naties (Unicef) en lokale religieuze leiders.

De directeur van Unicef, Carol Bellamy, herinnerde eraan dat in 2002 al 69 staatshoofden en regeringen zich akkoord hadden verklaard om vrouwenbesnijdenis voor 2010 uit te bannen. Het Maputo Protocol was door de Afrikaanse Unie in 2003 aangenomen en bevatte verschillende rechten van vrouwen. In het vijfde artikel werd opgeroepen vrouwenbesnijdenis te veroordelen en te verbieden. Volgens ngo's onderging 98 procent van alle vrouwen in Djibouti besnijdenis.

President wint geboycotte verkiezingen

President Ismail Omar Guelleh won op 29 april 2005 de presidentsverkiezingen. Hij was de enige kandidaat daar de oppositie de verkiezingen boycotte. De opkomst was 78,9 procent. De president zei dat hij het betreurde dat hij geen tegenstander had gehad. Guelleh was aan de macht sinds 1999. Volgens de oppositie had de regeringscoalitie bij de parlementsverkiezingen van 2003, waarin het alle 65 zetels behaalde, gefraudeerd.

President ingezworen voor tweede ambtstermijn

Op 9 mei werd Ismail Omar Guelleh ingezworen voor zijn tweede termijn van zes jaar als president. Hij kondigde aan dat dit zijn laatste ambtstermijn zou zijn.
Guelleh had de macht in 1999 overgenomen van zijn oom, Hassan Gouled Aptidon, die het land had geleid sinds de onafhankelijkheid van Frankrijk in 1977.

Nauwelijks reactie op roep om noodhulp

Op een internationale oproep voor steun voor slachtoffers van de droogte in Djibouti ter waarde van omgerekend ruim 7 miljoen euro, kwam nauwelijks reactie. Dat zei een vertegenwoordiger van het kantoor van de Verenigde Naties voor Coördinatie van Humanitaire Zaken (OCHA) op 8 juni 2005, zes weken nadat de oproep was gedaan. Volgens OCHA was meer dan 40 procent van de bevolking in drie van de zes regio's van Djibouti, chronisch ondervoed. Alleen de Verenigde Staten en Duitsland hadden steun toegezegd aan Unicef voor projecten voor drinkwater en gezondheidszorg, maar dat betrof slechts 5 procent van het gevraagde bedrag. Drie regenseizoenen achter elkaar hadden onvoldoende water opgeleverd, waardoor het vee stierf of in zo slechte conditie verkeerde dat de dieren niet genoeg melk en vlees opleverden.

(Vorige berichten pagina 116/1 - 2005)

ERITREA

BINNENLAND

Humanitaire situatie verslechtert

Voedselhulp raakt op

Het Wereldvoedselprogramma (WFP) maakte op 21 februari 2005 bekend dat het de voedselhulprantsoenen aan Eritrea verkleinde omdat donoren langzaam reageerden op de oproep voor meer voedselhulp. De organisatie van de VN had nog 70.000 ton beschikbaar tot juni. Buurland Ethiopië had een recordoogst, maar Eritrea kon daar niets van importeren omdat de grens tussen beide landen gesloten was in de nasleep van de grensoorlog. Ook kleine handelaren leden daardoor schade. Na vier jaar aanhoudende droogte was de helft van de bevolking van vier miljoen mensen chronisch ondervoed.
Op 23 juni concludeerde het WFP dat de humanitaire situatie in Eritrea verslechterde door het aanhoudende gebrek aan voedsel en de weer oplopende spanning met Ethio-

Eritrea

pië. Van de bevolking van 3,6 miljoen mensen was tweederde aangewezen op voedselhulp. De oogst van het afgelopen jaar was minder dan de helft van de gemiddelde oogst van de afgelopen twaalf jaar. Bovendien misten veel families arbeidskracht omdat de mannen voor het leger waren opgeroepen. Op de oproep om hulp ter waarde van 130 miljoen euro voor 2005 was 50 procent beantwoord.

Voedselhulp vrijgegeven

Eritrea gaf op 17 augustus 20 ton voedselhulp vrij die in beslag was genomen in de haven van Massawa. Volgens de autoriteiten hadden de hulporganisaties niet de vereiste invoerrechten betaald. In mei was een wet aangenomen die non-gouvernementele organisaties (ngo's) verplichtte belasting te betalen over invoer van hulpgoederen, maar de hulporganisaties weigerden dat.

Zorgen over mogelijk vertrek USAID

Op 1 september arriveerde een hoge delegatie van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken en USAID in Eritrea, nadat de Eritrese autoriteiten eind juli USAID hadden gevraagd te stoppen met hulp omdat men zich niet 'gemakkelijk voelde' bij hun activiteiten. Een verdere toelichting was niet gegeven. USAID was de grootste donor van voedselhulp in Eritrea. Over de afgelopen vijf jaar hadden de Verenigde Staten 774.679 ton voedsel geleverd.

Minister van Buitenlandse zaken sterft aan hartaanval

Op 29 augustus 2005 stierf minister van Buitenlandse zaken Ali Said aan een hartaanval. Dat maakte de minister van Informatie, Ali Abdu, bekend. Said had in 1965 in Syrië een militaire training gehad en vocht daarna met het Eritrese Bevrijdingsfront voor onafhankelijkheid van Ethiopië. In de jaren zeventig werd hij een van de leiders van het Eritrese Volksbevrijdingsfront dat na de officieuze onafhankelijkheid in 1992 regeringspartij werd.

Mensenrechtenorganisaties vragen naar gevangen journalisten

Het Comité ter Bescherming van Journalisten (CPJ) uit New York vroeg op 19 september 2005 aan de Eritrese autoriteiten om uitleg over de vijftien journalisten die vier jaar eerder gevangen waren gezet zonder proces. Van hen was nooit meer iets vernomen. Volgens het CPJ was Eritrea het enige land in de regio dat geen vrije pers had.

GEZONDHEID EN ZORG

Sterftecijfer verminderd met 30 procent

De regering maakte op 8 april 2005 bekend dat het sterftecijfers sinds 1995 met 30 procent was teruggelopen. Dit door betere gezondheidszorg voor zwangere vrouwen, de toename van het aantal inentingen en het minder voorkomen van malaria door de droogte. Vooral het cijfer van de inentingen tegen tetanus, difterie, kinkhoest, mazelen en polio was sterk gestegen: van 9,6 procent in 1991 naar 76 procent in 2002. Sinds 2002 werd er ook ingeënt tegen hepatitis B.

JUSTITIE

Strenge straffen op gebruik buitenlandse valuta

Twee jaar gevangenisstraf en boetes tot 110.000 euro werden op 14 april 2005 in het vooruitzicht gesteld voor iedereen die buitenlandse valuta gebruikte. De zwarte markt betaalde 33 procent meer voor buitenlandse valuta dan de officiële bank. Eritrea had gebrek aan harde valuta, die nodig was voor de invoer van olie en voedsel.

Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) had het valutaprobleem te maken met het wegvallen van de handel met Ethiopië en Soedan als gevolg van de grensoorlog.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Honderden Eritreërs gevlucht'

Volgens de Ethiopische staatsradio op 17 juni 2005 waren meer dan zeshonderd Eritreërs in de afgelopen negen maanden naar Ethiopië gevlucht om daar asiel aan te vragen. Het ging om 634 mensen, waaronder 117 vrouwen en verder vooral militairen of soldaten in opleiding en universiteitsstudenten.
Volgens Eritrea overdreef Ethiopië het aantal vluchtelingen om de aandacht af te leiden van de eigen binnenlandse problemen.

Ethiopië

Waarschuwing voor hernieuwde uitbraak conflict

Op 22 september 2005 waarschuwde Eritrea voor een hernieuwde uitbraak van de grensoorlog met Ethiopië als de Verenigde Naties (VN) er niet in zouden slagen het grensgeschil op te lossen. Eritrea stelde dat de VN toelieten dat Ethiopië de grensstad Badme bezet hield, terwijl die stad volgens de uitspraak van het Internationale Hof van Arbitrage toekwam aan Eritrea. Bij het vredesakkoord van 2000 hadden beide landen zich verplicht om in te stemmen met de beslissing van het Internationale Hof.

(Vorige berichten pagina 118/2 - 2005)

ETHIOPIË

BINNENLAND

Leger levert slag met rebellen

Het Ethiopische leger maakte op 21 april 2005 bekend dat het meer dan dertig rebellen had gedood gedurende dagen van gevechten in het oosten van het land met 300 rebellen van het Nationale Bevrijdingsfront voor de Ogaden. Deze rebellen van Somalische afkomst vochten voor de afscheiding van de Ogaden streek sinds het begin van de jaren negentig. Door de precaire veiligheidssituatie in de regio werden de verkiezingen van 15 mei daar uitgesteld

Laatste deel obelisk terug in Axum

Op 25 april 2005 kwam het laatste deel van de obelisk van Axum terug in Ethiopië. Het monument was in 1937 door Italië als buit meegenomen. De obelisk, die dateerde uit het oude koninkrijk van Axum, was in totaal 24 meter hoog, 1700 jaar oud en een symbool van de Ethiopische identiteit. De constructie woog 160 ton en was in drie stukken gedeeld voor het vervoer. In september moest de obelisk weer zijn opgebouwd.

Wateroverlast veroorzaakt 134 slachtoffers

Overstromingen in het zuidoosten van Ethiopië kostten in april aan 134 mensen het leven. Dat maakten de autoriteiten op 2 mei 2005 bekend. Het aantal slachtoffers kon nog stijgen omdat veel gebieden van de

buitenwereld waren afgesloten. Duizenden mensen konden door het hoge water niet terug naar hun huizen.

Verkiezingen leiden tot politieke crisis

Kritiek op regering in verkiezingsdebat

Ethiopië hield op 15 mei 2005 verkiezingen waarin eerste minister Meles Zenawi van het Revolutionair Democratisch Front van het Ethiopische Volk (EPRDF) aasde op een derde termijn van vijf jaar. Bij de verkiezingen zouden 319 buitenlandse toezichthouders aanwezig zijn bij 35.000 stembureaus, en ook waren er duizend observanten van burgergroepen en kerken. In de aanloop naar de verkiezingen beschuldigde de oppositie de regering ervan dat haar aanhangers vermoord en gearresteerd werden, maar de regering ontkende dit.
In het verkiezingsdebat ging het vooral om landhervormingen. De oppositie betichtte de regering ervan geen einde te hebben gemaakt aan het staatsmonopolie op het bezit van land, wat gezien werd als een belangrijke oorzaak voor de chronische voedseltekorten. Door het staatsmonopolie zouden de boeren namelijk niet investeren. Maar volgens Meles Zenawi garandeerde het staatsbezit dat alle boeren toegang tot land hadden. De kritiek op hem was ook dat hij er niet in was geslaagd vooruitgang te boeken in de strijd tegen de armoede. Zenawi verdedigde zich daartegen met de opmerking dat hij een bankroet land had geërfd na jaren van marxistisch mismanagement, en hij beweerde dat voor 2005 een economische groei van 10 procent werd verwacht.
De oppositie wilde ook een artikel uit de grondwet halen dat elk van de negen, op etniciteit gebaseerde staten het recht op afscheiding gaf omdat dit de eenheid zou ondermijnen. Verder was er kritiek op Meles dat hij in de grensoorlog met Eritrea geen havenstad had veroverd.

Ban op demonstraties

De dag na de verkiezingen, 16 mei, verbood eerste minister Meles Zenawi voor een maand demonstraties nadat de oppositie de verkiezingen had betwist. Ook plaatste hij de veiligheidstroepen, politie en lokale milities direct onder zijn commando – naar zijn zeggen om de orde te handhaven. De opkomst van de 26 miljoen Ethiopiërs die gerechtigd waren om te stemmen, was groot geweest. Buitenlandse waarnemers zeiden niet te kunnen oordelen over de beschuldiging van fraude van de oppositie. Het hoofd van de verkiezingswaarnemers van de Europese Unie (EU), Ana Gomez, noemde de verkiezingen een overwinning voor de democratie.
In de dagen daarna werden journalisten van de vrije media opgepakt. Dat meldde Kifle Mulate, president van de Ethiopische Vrije Pers Journalisten Associatie waarbij particuliere media zijn aangesloten. Het ging om redactieleden van de weekbladen Menelik, Netsanet, Abay en Addis Zena.

Oppositie daagt Meles voor het gerecht

De belangrijkste oppositiepartij daagde op 2 juni Meles Zenawi voor het gerecht omdat diens verbod van demonstraties strijdig zou zijn met de wet. Diezelfde dag meldde de verkiezingscommissie dat de EPRDF en aangesloten partijen de verkiezingen gewonnen hadden met 311 van de 547 zetels in het parlement. De oppositie won 200 zetels en dat betekende een grote winst, want ze hadden er twaalf. De definitieve uitslag zou op 8 juni volgen omdat er een onderzoek liep tegen fraude.

Protest eindigt met 22 doden

Drie dagen van protesten eindigden op 9 juni nadat speciale troepen het vuur openden bij demonstraties tegen het regime. Daarbij kwamen 22 mensen om het leven en er waren honderd gewonden, terwijl honderden jongeren werden gearresteerd. De officiële uitslag was er nog niet. De Verenigde Staten, Engeland en de VN hadden oppositie en regering opgeroepen in hun reacties terughoudend te zijn.
De belangrijkste oppositieleider, Hailu Shawul van de Coalitie voor Eenheid en Democratie (CUD), kreeg huisarrest en zijn tweede man ook. Hij ontkende dat hij studentenbetogingen georganiseerd had.

Eerste minister verdedigt bloedig ingrijpen

Op 11 juni zei eerste minister Meles Zenawi dat ingrijpen bij de demonstraties nodig was geweest omdat de protesten uit de hand liepen. Inmiddels stond het dodental op 26. Meles herhaalde dat alles gedaan zou worden om de orde te bewaren.
De Coalitie voor Eenheid en Democratie (CUD) en de Verenigde Democratische Krachten van Ethiopië (UEDF) vroegen gezamenlijk om een onderzoek naar mogelijke fraude bij de verkiezingen.

Arrestanten vrijgelaten

Op 24 juni werden 2700 mensen vrijgelaten die waren opgepakt bij de onrust eerder die maand. Volgens de politie ging het om mensen die alleen kleine vergrijpen hadden begaan en geen vervolging behoefden. Enkele honderden demonstranten werden nog wel vastgehouden. Het dodental stond inmiddels op 36.
Buitenlandse diplomaten waren op bezoek geweest in het militaire kamp waar de arrestanten werden vastgehouden. Volgens de autoriteiten waren er 3.132 demonstranten opgepakt waarvan er 2.665 weer waren vrijgelaten. Volgens mensenrechtenorganisaties waren er veel meer dan 3.000 mensen gearresteerd.

Officiële uitslag

De officiële uitslag van de verkiezingen volgde op 9 augustus: de EPRDF van Meles Zenawi had 296 van de 547 zetels, en dus de meerderheid, in het parlement gewonnen. De verkiezingscommissie bepaalde dat er in 31 kieskringen een herverkiezing moest komen, maar dat kon de einduitslag niet meer wezenlijk beïnvloeden.
Berhanu Nega van de oppositionele Coalitie voor Eenheid en Democratie (CUD) zei dat de partij de uitslag afwees en naar de rechter zou stappen. De oppositie had opgeroepen om een regering van nationale eenheid te vormen, maar dat was door de regeringspartij EPRDF afgewezen. In het parlement had de oppositie haar positie verstevigd van voorheen 12 zetels naar 174 zetels.

Ethiopië geeft schuld protesten aan EU

De regering van Ethiopië beschuldigde op 27 augustus de Europese Unie (EU) ervan te hebben bijgedragen aan het geweld na de verkiezingen door illegaal verkregen, niet-gecontroleerde informatie dat de oppositie zou hebben gewonnen, te hebben laten uitlekken. De oppositie voelde zich daardoor gesterkt om de straat op te gaan.
De verklaring kwam enkele dagen nadat in een rapport van de EU was geconcludeerd dat de verkiezingen van 15 mei niet volde-

den aan de internationale normen. Volgens de Ethiopische regering moest dat verslag de aandacht afleiden van de eigen fouten. Het dodental van de protesten was gegroeid naar 40.

Stemmen geteld na herverkiezingen

Nadat de stemmen waren geteld bij de herverkiezingen van 21 augustus in dertig plaatsen, waaronder de Somalia-regio, volgde de einduitslag op 5 september. De coalitie van Meles had 353 zetels gewonnen en de oppositie kwam op 195. Over een zetel van de Somalia-regio bestond nog onduidelijkheid omdat er vermoedens van fraude waren.

Parlementsverkiezingen Ethiopië
(15 mei 2005, inclusief herverkiezingen van 21 augustus)

	zetels
regeringspartijen	
Revolutionair Democratisch Front van het Ethiopische Volk (EPRDF)	327
Partijen gelieerd aan de regering	26
oppositiepartijen	
Coalitie voor Eenheid en Democratie (CUD)	109
Verenigde Democratische Krachten van Ethiopië (UEDF)	52
Somalische Democratische Volkspartij (SPDP)	22
Federalistische Democratische Beweging van Oromo (OFDM)	11

Oppositieleden opgepakt

De politie maakte op 26 september bekend dat 43 oppositieleden waren opgepakt wegens het beramen van een coup tegen de regering. De belangrijkste oppositiegroep, de Coalitie voor Eenheid en Democratie (CUD), bevestigde dat een aantal van haar kantoren door de politie was overvallen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rusland scheldt schuld van 900 miljoen euro kwijt

Rusland ging op 31 maart 2005 akkoord met kwijtschelding van een schuld van Ethiopië van omgerekend meer dan 900 miljoen euro. Het land kreeg dertig jaar de tijd om de resterende schuld van bijna 135 miljoen euro terug te betalen.

In oktober 2004 had de Club van Parijs van crediteurenlanden al bijna 633 miljoen euro Ethiopische schuld kwijtgescholden als onderdeel van het speciale programma voor grote schuldenlanden, het HIPC-initiatief uit 1996.

JUSTITIE

Veertien jaar gevangenis voor etnische moorden

Een Ethiopische rechtbank veroordeelde op 2 april 2005 vijf mannen tot veertien jaar gevangenisstraf voor de etnisch gemotiveerde moord op 28 Nuers in de westelijke regio Gambella in juli 2002. Ze hadden een bus aangehouden en de 28 inzittenden, Nuer vluchtelingen uit Zuid-Soedan op weg naar het vluchtelingenkamp Funido in Gambella, vermoord. Vijf andere beschuldigden werden bij gebrek aan bewijs vrijgesproken.

Doodstraf voor martelingen

Op 11 augustus 2005 kregen twee seniorleden van de voormalige militaire regering de doodstraf na een rechtszaak die elf jaar had geduurd. Voormalige minister van Veiligheid Tesfaye Woldeselassie en de vroegere politiechef Legesse Belayneh waren schuldig bevonden aan marteling van duizenden dissidenten. Ze hadden een prominente rol gespeeld in het opzetten van martelkampen gedurende de rode terreur onder Mengistu Haile Mariam. Geschat werd dat er 150.000 mensen tijdens zijn bewind, waar in 1991 een einde aankwam, waren omgekomen. Acht anderen kregen gevangenisstraffen tot tien jaar voor hun aandeel in de mishandeling van politieke gevangenen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Regering ontkent vervolging aanhangers Oromo Bevrijdingsfront

In reactie op een kritisch rapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken over de mensenrechtensituatie in Ethiopië zei de regering op 8 maart 2005 dat er niets mis was. Volgens het rapport werden vooral aanhangers vervolgd van het Oromo Bevrijdingsfront (OLF). Dat bestreed de regering omdat die de grootste bevolkingsgroep, de Oromo's, zou marginaliseren. De relaties tussen de VS en Ethiopië waren goed, vooral sinds het land een betrouwbare partner was in de strijd tegen islamitisch terrorisme.

Ethiopische joden in hongerstaking

Op 20 september 2005 gingen honderden Ethiopische joden in hongerstaking uit protest tegen het uitblijven van hun vestiging in Israël. De Falasha Mura, die zichzelf Beta-Israel noemden, leefden als een geïsoleerde groep in de hooglanden. Hun wortels zouden zich uitstrekken tot de tijd van koning Salomon.
Volgens de Israëlische autoriteiten zou de hele groep voor eind 2007 naar Israël mogen komen. In november 1984 bracht dat land 6.300 Ethiopische joden met een speciale luchtbrug vanuit vluchtelingenkampen in Soedan naar Israël. In 1991 volgde opnieuw een massale migratie waardoor hun aantal nu werd geschat op bijna 80.000.

(Vorige berichten pagina 119/2 - 2005)

MALI

BINNENLAND

Gevechten om land verergeren voedselcrisis

Hulpverleners van Actie tegen Honger zeiden op 16 juni 2005 dat gevechten tussen etnische groepen om het schaarse grasland de voedselcrisis in de droge savannes in het noorden van het land verergerden. Het aantal ernstig ondervoede kinderen bedroeg 5.000 en bijna 1 miljoen arme boeren kampten met de droogte en de slechtste oogst sinds 1999. Duizenden herders waren met hun vee vertrokken op zoek naar gras en water elders. Boeren en herders raakten steeds vaker slaags om schaars water. De gevechten dwongen families om te blijven in droge streken, wat weer leidde tot meer ondervoeding.

Hongersnood Niger slaat over naar Mali

Christiane Berthiaume van het Wereldvoedselprogramma (WFP) zei op 12 augustus dat voedselhulp dringend nodig was in Mali omdat de hongersnood die buurland Niger teisterde ook in Mali ernstiger werd. Ze riepen donoren op de les van Niger te leren en niet te wachten tot de ramp volledig was. Volgens haar werden 1,2 miljoen Mali-

nezen bedreigd door de honger. De Verenigde Naties waarschuwden dat de hongersnood zich kon verspreiden over de hele regio: van Niger, Mali, Mauritanië tot Burkina Faso en vervijfvoudigde daarom de hulpoproep tot 67,5 miljoen euro.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Eendaagse staking als waarschuwing

Met een staking van één dag op 19 september 2005 waarschuwde de grootste vakbond, de Nationale unie van Malinese arbeiders, de regering. De staking bestreek bijna 95 procent van het land en was uitgeroepen nadat een week eerder onderhandelingen waren vastgelopen. De vakbond had een programma met veertien eisen, waaronder een stijging van het minimumloon met 37 procent. Volgens de regering konden de eisen niet ingewilligd worden, omdat het land daarvoor te arm was. Volgens de Wereldbank verdiende 70 procent van de beroepsbevolking minder dan 1 dollar per dag.

JUSTITIE

Gevangenisstraf voor weigeraars inenting

Op 12 mei 2005 veroordeelde een rechtbank in Mali elf mannen tot drie jaar gevangenisstraf omdat ze geweigerd hadden hun kinderen te laten inenten tegen polio. Volgens de rechter hadden zij zich daarmee schuldig gemaakt aan weerstand tegen de autoriteiten, ongehoorzaamheid en rebellie. De mannen behoorden tot een moslimsekte die geloofde dat alleen god mensen ziek of beter kan maken en dat vaccinatie bedoeld was om meisjes onvruchtbaar te maken.

(Vorige berichten pagina 765/1 - 2004)

SOMALIA

BINNENLAND

Tweespalt over vestigingsplaats van de regering

Milities bedreigen president

Bewapende milities omsingelden op 4 maart 2005 het vliegtuig van president Abdullahi Yusuf Ahmed en premier Ali Gedi bij hun terugkeer op het vliegveld van Baidoa aan het eind van hun eerste tour door Somalia. Beide leiders maakten de rondreis om de mogelijkheden te onderzoeken of de regering zich in het land kon vestigen. De milities eisten betaling voor het bewaken van het toestel. Een lokale militieleider greep in zodat de president alsnog kon vertrekken richting Kenia waar de regering nog altijd verbleef. Tijdens het tiendaagse bezoek had de delegatie geen bezoek gebracht aan de hoofdstad Mogadishu.

Explosie tijdens bezoek premier

Op 3 mei kwamen minstens veertien mensen om het leven toen een bom explodeerde in het voetbalstadion van Mogadishu, kort nadat premier Ali Gedi daar aanhangers had toegesproken. Volgens de premier ging het niet om een aanslag, maar om een ongeluk. De toedracht bleef echter onduidelijk.

Nieuwe schermutselingen bij einde bezoek premier

In de zuidelijke havenstad Kismayo braken op 7 mei gevechten uit waardoor premier Ali Gedi zich gedwongen zag zijn voorgenomen bezoek aan de stad af te zeggen. Milities van de voorzitter van de Alliantie van de Juba Vallei, Barre Aden Shire, wilden dat Gedi een bezoek bracht aan Kismayo, maar anderen waren daar juist tegen.

Afrikaanse Unie stemt in met 1700 vredeshandhavers voor Somalia

Op 13 mei maakte de Afrikaanse Unie (AU) bekend dat een vredesmacht van 1700 troepen naar Somalia zou gaan voor zes tot negen maanden om de terugkeer van de overgangsregering naar het land mogelijk te maken. Oeganda en Soedan zouden de troepen leveren. De totale kosten van de operatie werden geraamd op ruim 85 miljoen euro. De AU vroeg donoren om de operatie te steunen. De troepen zouden over een paar weken vertrekken en de verwachting was dat de regering op 1 juni zou volgen.
Het Somalische parlement in Kenia was enkele dagen eerder akkoord gegaan met het regeringsbesluit om vredestroepen toe te laten. En ook met de tijdelijke vestiging van de regering in de steden Baidoa en in Jowhar, een stad ten noorden van Mogadishu. Sommigen parlementsleden noemden de vergadering echter onwettig en zeiden dat er op 17 mei in Mogadishu over gesproken zou worden.

Groeiend conflict over plaats van vestiging van de regering

Premier Ali Mohamed Gedi ontsloeg op 16 mei zijn minister van Informatie Mohamud Abdullahi Jama. Het ontslag had te maken met onenigheid binnen de regering over de vraag waar de regering zich in Somalia moest vestigen. Jama stond dicht bij de krijgsheren die in Mogadishu de dienst uitmaakten en wilden dat de regering daar gevestigd zou worden, maar president Abdullahi Yusuf en de premier vonden die stad niet veilig. De nieuwe minister van Informatie werd Mohamed Ibrahim Hayr.

President keert terug

Op 1 juli keerde president Abdullahi Yusuf vanuit Jemen terug naar Somalia. Daar was hij heen gegaan nadat Kenia in juni hem en zijn regering niet langer gastvrijheid wilde geven. Yusuf kwam aan in Bosasso in Puntland waar hij zijn machtsbasis had, op de 45ste verjaardag van de onafhankelijkheid van Somalia.
Sinds zijn aankomst op 13 juni in Jemen had hij daar gesprekken gevoerd met de voorzitter van het parlement, Sharif Hassan Sheikh Adan, en met anderen om het geschil over de vestiging van de regering op te lossen, maar zonder resultaat. De voorzitter van het parlement en andere leden hadden zich wel in Mogadishu gevestigd en vonden dat de regering daar ook heen moest komen.

IGAD zoekt nieuwe wegen voor veiligheid regering

De Intergouvernementele Autoriteit voor Ontwikkeling (IGAD), een samenwerkingsverband van regeringen uit de regio, zei op 15 juli te zoeken naar andere wegen om de veiligheid van de Somalische overgangsregering zeker te stellen. Een dag eerder had de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties namelijk het wapenembargo tegen Somalia verlengd, ondanks een verzoek om een uitzondering te maken zodat vredeshandhavers van de AU het land in konden. De Veiligheidsraad sprak zijn bezorgdheid uit over de toegenomen spanningen tussen de Somalische leiders in de afgelopen maanden. De

lidstaten van de IGAD, Djibouti, Eritrea, Ethiopië, Kenia, Somalia, Soedan en Oeganda, hadden de twee jaar van vredesbesprekingen voor Somalia die leidde tot de vorming van de overgangsregering in oktober 2002 in Nairobi, financieel ondersteund.

Gezant VN constateert politieke impasse

Op 3 augustus constateerde de speciale afgezant van de Verenigde Naties voor Somalia, Francois Fall, dat de veertiende poging om een nieuwe Somalische regering te vestigen in een impasse was geraakt over de kwestie waar de regering zich moest vestigen. In de dagen daarvoor had hij gesproken met de verschillende partijen in Mogadishu en in Jowhar. In Mogadishu kreeg hij van de voorzitter van het parlement Sharif Hassan Sheikh en van enkele ministers plus de machtige krijgsheren Mohamed Qanyare, Muse Sudi Yalahow en Osman Ali Ato, te horen dat de regering naar Mogadishu moest komen omdat het daar niet onveiliger was dan elders. Maar de president en zijn premier hielden vast aan hun visie dat Mogadishu eerst beveiligd moest worden door een vredesmacht van de AU. Een delegatie van de AU was ondertussen in Jowhar aangekomen om daar een kantoor van de organisatie te openen.

Somalische piraten kapen boot met hulp voor tsunamislachtoffers

Een schip met voedselhulp van de Verenigde Naties, dat bestemd was voor 28.000 slachtoffers in Somalia van de tsunami, werd op 30 juni 2005 gekaapt door Somalische piraten. Het vrachtschip met de naam Semlow was onderweg van de Keniaanse haven Mombasa naar Bosasso. De piraten vroegen 500.000 dollar. Het Wereldvoedselprogramma eiste onmiddellijke vrijlating van het schip, de bemanning en de lading. Sinds het wegvallen van het centrale gezag in Somalia behoorden de Somalische kustwateren tot de gevaarlijkste van de hele wereld, aldus internationale maritieme organisaties.

Piraten kapen opnieuw een schip

Op 26 september bleek dat piraten opnieuw hadden toegeslagen. Het vrachtschip Ibnu Batuta, dat onderweg was van Egypte naar Mogadishu met een lading cement, was enkele dagen eerder aangevallen bij El-Maan, nabij Mogadishu, door kapers vanaf de eerder gekaapte Semlow. Dat gebeurde nadat er met de kapers een overeenkomst leek te zijn. Toen de Semlow echter op het punt stond om gelost te worden, kwamen de kapers met nieuwe eisen en voeren ze met het schip weer weg.

Vredesactivist vermoord

De Verenigde Naties veroordeelden op 12 juli 2005 de moord een dag eerder op een vredesactivist in Mogadishu. Abdulkadir Yahya Ali werd doodgeschoten door gewapende milities die zijn huis bestormden. Hij runde het Centrum van Onderzoek en Dialoog (CRD) dat ijverde voor vrede. Volgens de andere directeur van dit Centrum, Jabril Abdulle, had Yahya mogelijkheden om zich elders te vestigen afgewezen omdat hij het land ter plekke wilde opbouwen.
Vermoed werd dat de aanvallers behoorden tot islamistische groepen gelieerd aan Al-Qaeda. Volgens de denktank uit de regio, de International Crisis Group (ICG), was sinds 2003 het aantal islamistische groepen in Somalië sterk gestegen.

GEZONDHEID EN ZORG

Kwart kinderen sterft vóór vijf jaar

De medische organisatie Artsen zonder Grenzen sloeg op 22 augustus 2005 alarm over de verslechterde gezondheidssituatie in Somalia. Bij de geboorte overleed één op de tien kinderen, en vervolgens stierf een kwart voor het vijfde jaar. Kinderen waren vaak ondervoed en ziek en hadden, door de kapot geschoten infrastructuur en de voortdurende onveiligheid, nauwelijks toegang tot de gezondheidszorg.

Somaliland stemt om een natie te worden

Somaliland hield op 29 september 2005 voor de derde keer sinds 2002 verkiezingen. Ditmaal voor het parlement, nadat in 2002 gemeenteraadsverkiezingen en in 2003 presidentsverkiezingen waren gehouden. President Dahir Rayale Kahin hoopte met deze uitingen van democratie op erkenning van het buitenland dat Somaliland een onafhankelijk land was, los van het chaotische Somalia. In 1991 had het voormalig Brits Somaliland zichzelf losgemaakt van Somalia. Er woonden 3,5 miljoen mensen. Bij de parlementsverkiezingen ging het om 82 zetels en het was de eerste keer dat er partijen meededen en niet alleen individuele kandidaten. De regerende Partij Eenheid van Democraten (UDUB) van president Kahin nam het op tegen de oppositiepartijen Solidariteit (Kulmiye) en de Partij voor Welvaart en Gerechtigheid. De uitslag werd een maand later verwacht.

(Vorige berichten pagina 125/1 - 2005)

AUSTRALIË

BINNENLAND

Aboriginal-vertegenwoordiger verlaat parlement

De enige Aboriginal in het parlement, Aden Ridgeway, die bij de verkiezingen van oktober 2004 zijn zetel had verloren, verliet op 22 juni 2005 na zes jaar het parlement. Ridgeway, die lid was van de Democratische Partij, riep in zijn afscheidstoespraak inheemse Australiërs op zich verkiesbaar te stellen om de belangen van deze achtergestelde bevolkingsgroep te behartigen. Veel Aboriginals woonden in afgelegen gebieden, waren werkloos en verslaafd en stierven gemiddeld 20 jaar eerder dan andere Australiërs.
Premier John Howard had de speciale commissie voor inheemse zaken opgeheven en beperkte zich tot praktische maatregelen om de dienstverlening en werkgelegenheid in afgelegen gebieden te verbeteren.

Wijzigingen in regering en parlement

Op 24 juni 2005 werd minister van Handel Mark Vaile benoemd tot vice-premier en leider van de Nationale Partij, de kleinste coalitiepartner. Zijn partijgenoot en minister van Landbouw Warren Truss nam de functie van plaatsvervangend leider over. De regering van premier John Howard beschikte over een parlementaire meerderheid en kon daardoor controversiële wetgeving doorvoeren, zoals de voorgenomen verkoop van het overheidsbelang in het telecommunicatiebedrijf Telstra Corp Ltd.

Arbeiderspartij in oppositie wil alternatief bieden

De oppositionele Arbeiderspartij, die ver-

zwakt uit de verkiezingen was gekomen, wilde met een sterk parlementair team tegenwicht bieden tegen de conservatieve regering. Lindsay Tanner kreeg het woordvoerderschap voor financiële zaken, Kevin Rudd dat voor buitenlandse zaken en handel, terwijl Tony Burke verantwoordelijk werd voor vreemdelingenzaken. Analisten zeiden dat een sterk oppositieteam de Arbeiderspartij niet zou helpen omdat de problemen van de partij werden veroorzaakt door het gebrekkige leiderschap van Kim Beazley.

Premier Howard krijgt meerderheid in Senaat

De conservatieve regeringscoalitie van premier John Howard verkreeg op 9 augustus de meerderheid in de Senaat. Het was de eerste keer in 24 jaar dat een Australische regering zowel in het Huis van Afgevaardigden als de Senaat over een meerderheid beschikte. Verwacht werd dat Howard versneld wetten zou doorvoeren die bij herhaling door de oppositie waren tegengehouden.

Aanzetten tot zelfmoord via Internet verboden

Minister van Justitie Chris Ellison maakte op 24 juni 2005 bekend dat personen en organisaties die via Internet informatie aanboden over (het aanzetten tot) zelfmoord hoge boetes zouden krijgen. Deze maatregelen stonden los van het euthanasiedebat en waren bedoeld om kwetsbare burgers te beschermen.

Australische moslims gaan extremisten bestrijden

Na hun ontmoeting met premier John Howard op 23 augustus 2005 verklaarden moslimleiders dat zij voortaan openlijk afstand zouden nemen van islamitische extremisten die opriepen tot geweld en terrorisme. Ook zouden de dertien moslimleiders ernaar streven dat de veelal buitenlandse imams bekend zouden worden met de waarden van de Australische samenleving. Howard had de bijeenkomst belegd als reactie op de Londense bomaanslagen door vier jonge Britse moslims op 7 juli. De Australische overheid overwoog ook om radicale moslimgeestelijken te gaan uitwijzen. Het aantal Australische moslims bedroeg 280.000 op een bevolking van 20 miljoen; 60 moslimextremisten werden geschaduwd. Australië was tot dat moment gevrijwaard gebleven van aanslagen.

Australië stemt in met nieuwe antiterreurwetgeving

De federale regering bereikte op 27 september overeenstemming met regionale leiders over de invoering van strenge antiterreurmaatregelen. Premier John Howard zegde de leiders toe dat de wet na vijf jaar geëvalueerd en na tien jaar herzien zou worden. Onder de nieuwe wet mochten terreurverdachten veertien dagen zonder aanklacht worden vastgehouden, kreeg de politie meer bevoegdheden en werd de controle op vliegvelden verscherpt. Sommige moslims uitten de vrees dat de maatregelen vooral tegen hun gemeenschap waren gericht en zouden leiden tot meer intolerantie.
De Internationale Crisisgroep (ICG) had verklaard dat er geen terreurdreiging in Australië was. Volgens deze organisatie waren er geen slaapcellen en was de militante Jemaah Islamiah (JI) in Australië uitgeschakeld.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Australische overheid kondigt lastenverlichting aan

De regering van premier John Howard meldde op 10 mei 2005 dat de inkomstenbelasting de komende vier jaar met 13,4 miljard euro werd verlaagd. Ook trok de regering 1,2 miljard euro uit voor werkgelegenheidsprojecten en bijna 10 miljard euro voor het dichten van het pensioengat. Analisten waarschuwden dat de maatregelen zouden leiden tot een stijgende inflatie en hogere rentetarieven.
De regering verwachtte in 2005-2006 een economische groei van 3 procent en volgens minister van Financiën Peter Costello – de architect van het pakket maatregelen – was de angst van de analisten ongegrond.

Sterke toename import en export

Op 2 augustus werd bekend dat de export in de eerste twee kwartalen van 2005 rond de 100 miljoen euro bedroeg, een stijging van 13 procent. De import nam in deze periode toe met 12 procent en bedroeg ruim 115 miljard euro, waardoor het handelstekort was gestegen met meer dan 15 miljard euro. Minister van Handel Mark Vaile benadrukte dat alle exportsectoren groei vertoonden, onder meer dankzij de stijging van grondstofprijzen en de groei van de Chinese economie.
Economen uitten kritiek op de stijging van het handelstekort. Bovendien verklaarden ze dat de exportsector niet optimaal kon profiteren van de gestegen grondstofprijzen vanwege de gebrekkige distributiecapaciteit.

Snelle groei van economie

De Australische economie groeide sneller dan verwacht, dankzij de positieve ontwikkelingen in de mijnindustrie en in de bouw- en investeringssector. Op 7 september meldde de *BBC* dat de economie in het tweede kwartaal van 2005 de sterkste groei in 18 maanden vertoonde, te weten 1,3 procent, tegenover 0,5 procent in het eerste kwartaal. Het begrotingstekort nam echter toe vanwege de gestegen import. De regering verwachtte een stabiele groei voor de rest van het jaar, tenzij de snel stijgende brandstofprijzen zouden leiden tot minder consumentenbestedingen.
Economen meenden dat slechts sprake was van een tijdelijke opleving.

JUSTITIE

Australië wijst Amerikaanse vredesactivist uit

De Amerikaanse vredesactivist Scott Parkin liet op 12 september 2005 via zijn advocaat weten dat hij zich niet tegen zijn uitzetting zou verzetten. Parkin, die sinds juni 2005 in Australië verbleef, was gearresteerd na een demonstratie in Sydney tegen Halliburton, een bedrijf dat nauwe banden had met de regering Bush en veel militaire opdrachten in Irak kreeg. Volgens de Australische procureur-generaal Philip Ruddock was tot de uitwijzing besloten om redenen van veiligheid. Oppositieleiders meenden dat de beslissing was genomen om Amerika ter wille te zijn. Parkin's advocaat, Julian Burnside, vond het zorgwekkend dat een vreedzame demonstrant in Australië als veiligheidsrisico werd beschouwd.
Premier John Howard steunde Amerika in de oorlog tegen het terrorisme en Australische troepen namen deel aan de strijd in Afghanistan en Irak.

GEZONDHEID EN ZORG

Gratis medische keuring voor jonge Aboriginals

De minister van Gezondheid Tony Abbott meldde op 28 juni 2005 dat kinderen van Aboriginals voortaan jaarlijks een gratis medische keuring zouden krijgen teneinde de vele ziekten onder de inheemse bevolking terug te dringen. Het Australische Medisch Genootschap had bekendgemaakt dat de 450.000 Australische Aboriginals al op vroege leeftijd symptomen hadden die op latere leeftijd leidden tot chronische ziekten, zoals diabetes en hart- en vaatziekten. De Aboriginals en Torres Strait Islanders, tweeëneenhalf procent van de totale bevolking, vormden de meest achtergestelde bevolkingsgroep. Velen van hen leefden in afgelegen gemeenschappen en waren verstoken van zorg en onderwijs.

Veel Aboriginals sterven door snuiven benzine

Tijdens het gerechtelijk onderzoek naar de dood van drie Aboriginals werd op 9 augustus bekend dat in zeven jaar tijd 60 Aboriginals waren gestorven aan de gevolgen van het snuiven van benzine. Welzijnswerkers in het binnenland verklaarden dat het aantal Aboriginals dat deze brandstof snoof sinds het laatste gerechtelijke onderzoek in 1998 sterk was toegenomen. Deze gewoonte leidde onder meer tot hersenbeschadigingen waardoor verslaafden invalide werden. Veel Aboriginals leefden in uitzichtloze omstandigheden en vluchtten daarom in verslaving.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Australië past asielregels aan

Statenloze asielzoekers krijgen visum

Op 23 april 2005 werd bekend dat Australië visums zou verstrekken aan afgewezen asielzoekers die niet naar hun land van herkomst konden terugkeren. De maatregel was in de eerste plaats bestemd voor statenloze asielzoekers. Het visum verleende asielzoekers slechts beperkte rechten en het risico van uitzetting bleef aanwezig. Al eerder was een nieuw asielonderzoek aangekondigd van 30 Iraanse en Iraakse migranten; enkele van hen hadden zich tot het christendom bekeerd en riskeerden daardoor vervolging bij terugzending.
Het Australische asielbeleid behoorde tot de strengste ter wereld en kreeg wereldwijd veel kritiek. Alle asielzoekers werden onmiddellijk na aankomst in detentiecentra geplaatst in afwachting van de uitslag van hun aanvraag. Volgens de Australische overheid was dit nodig om redenen van nationale veiligheid en gezondheid.

Versoepeling detentiebeleid voor illegale migranten

De Australische overheid kondigde op 17 juni een versoepeling aan van het detentiebeleid voor migranten die zonder visum het land waren binnengekomen. Asielzoekers met kinderen werden voortaan buiten de detentiecentra gehuisvest en asielprocedures werden versneld.
De maatregelen kwamen tot stand onder zware druk van partijleden van premier John Howard die versoepeling van het asielbeleid eisten. De Australische afdeling van Amnesty International (AI) verwelkomde het nieuwe gezinsbeleid, maar wilde ook duidelijkheid over de voorwaarden van de alternatieve detentie.

Amnesty wil opheffing detentiecentra

AI riep de Australische overheid op 30 juni op een einde te maken aan de verplichte detentie van illegale migranten. De jarenlange opsluiting en voortdurende onzekerheid over de uitslag van hun asielverzoek veroorzaakten psychische problemen bij de gedetineerden. Uiteindelijk bleek het merendeel van de gedetineerden erkend te worden als vluchteling.
Premier John Howard was echter niet bereid het systeem van verplichte detentie op te heffen. Het was mede aan het strenge asielbeleid te danken dat de conservatieven vier verkiezingen op rij hadden gewonnen.

Hoofd immigratiedienst neemt ontslag

Op 10 juli werd bekend dat het hoofd van de immigratiedienst ontslag had genomen. Het ontslag volgde op de publicatie van een vernietigend rapport over de behandeling van 201 asielzoekers die deels ten onrechte waren vastgezet en gedeporteerd. Illegale immigranten, mensen die illegaal werkten en personen met een verlopen visum werden in Australië in detentiecentra opgesloten.

Australië zoekt goedopgeleide migranten

Australië wilde 20.000 ingenieurs, dokters, automonteurs en accountants uit het buitenland aantrekken, zo bleek op 16 augustus. De economische groei werd bemoeilijkt door gebrek aan gekwalificeerde arbeidskrachten. Werving zou plaatsvinden op beurzen, te beginnen in Londen, Berlijn, Madras (India) en Amsterdam.

MILITAIRE ZAKEN

Vrouwen opgenomen in gevechtseenheden

Op 22 augustus 2005 maakte de Australische overheid bekend dat vrouwen voortaan in gevechtseenheden mochten werken. De vrouwen waren uitgesloten van deelname aan gevechtshandelingen en zouden alleen ondersteunende functies vervullen.
Van de strijdkrachten met in totaal 52.000 manschappen was 13 procent vrouw.

BUITENLANDSE ZAKEN

Australië en Pakistan werken samen bij terrorismebestrijding

Tijdens het staatsbezoek van de Pakistaanse president Pervez Musharraf maakten Pakistan en Australië op 15 juni 2005 bekend te gaan samenwerken op het gebied van terrorismebestrijding. De landen gingen gezamenlijke legeroefeningen houden en informatie uitwisselen, onder meer over Australiërs die mogelijk betrokken waren bij militaire trainingskampen in Pakistan.

Australië verleent verblijfsvisum aan Chinese diplomaat

Op 8 juli 2005 werd bekend dat de Australische overheid verblijfsvisa had verstrekt aan Chen Yonglin en zijn gezin. Chen was als diplomaat in de ambassade van Sydney verantwoordelijk geweest voor het schaduwen van Chinese dissidenten, zoals de aanhangers van de in China verboden Falun Gong. Volgens Chen was in Australië een uitgebreid netwerk van spionnen actief. De ex-diplomaat verklaarde dat hij politiek asiel had gevraagd vanwege de onophoudelijke vervolging van dissidenten in China. De Chinese regering verklaarde dat Chen leugens verkondigde omdat hij niet terug naar China wilde. De kwestie speelde o

een gevoelig moment omdat Australië en China bezig waren de economische en politieke banden te versterken.

Visum voor Chinese politieke vluchteling

De advocaat van een Chinese ex-politieman meldde op 1 augustus dat zijn cliënt een beschermingsvisum had gekregen. Tegelijk met zijn verzoek om politiek asiel had de 32-jarige Hao Fengjun documenten overhandigd over de behandeling van dissidenten, waaronder aanhangers van de verboden Falun Gong.
Volgens de advocaat was er een verband tussen de visumverstrekking en de getuigenis van Hao in de zaak van de ex-diplomaat Chen Yonglin. Hao had bevestigd dat in Australië een duizendtal spionnen actief was.

Chinese spionnen nog altijd in Australië

De voormalige diplomaat Chen Yonglin verklaarde op 27 september dat de leider van een netwerk van duizend spionnen nog altijd actief was op het Chinese consulaat in Sydney. Chen werkte daar zelf totdat hij politiek asiel aanvroeg in Australië. De duizend spionnen en informanten schaduwden de leden van de sinds 1999 in China verboden Falun Gong-beweging.

(Vorige berichten pagina 185/2- 2005)

NIEUW-ZEELAND

BINNENLAND

Protest tegen bezoek Prins Charles

Tijdens het bezoek van Prins Charles aan de Nieuw-Zeelandse hoofdstad Wellington op 8 maart 2005 protesteerden demonstranten tegen de monarchie en de schendingen van het verdrag van Waitangi. Een vrouw ontblootte haar bovenlichaam waarop de tekst stond: 'Verwijder je koloniale schande van mijn borsten'. In het uit 1840 stammende verdrag waren de rechten van de Maori's onder Brits bestuur vastgelegd. De afgelopen twintig jaar had de Nieuw-Zeelandse overheid de Maori's diverse malen compensatie gegeven voor overtredingen van het verdrag.

Verbod op atoomschepen gehandhaafd

Op 28 juli 2005 verwierp het Nieuw-Zeelandse parlement met 109 tegen 9 stemmen een wetsvoorstel om het twintig jaar oude havenverbod voor atoomschepen op te heffen. Het conservatieve parlementslid Ken Shirley had de motie ingediend omdat het verbod volgens hem internationale contacten bemoeilijkte, in het bijzonder de handel met de Verenigde Staten. Het verbod stamde uit de tijd van de Koude Oorlog en was volgens Shirley niet meer nodig om de veiligheid van het land te garanderen.
Parlement en bevolking van Nieuw-Zeeland hechtten sterk aan de atoomvrije status van het land. Premier Helen Clark van de Arbeiderspartij (NZLP) beloofde bij een eventuele herverkiezing op 17 september het kernvrije beleid voort te zetten. Oppositieleider Don Brash van de Nationale Partij (NP) beloofde dat een eventuele aanpassing van het verbod gepaard zou gaan met een referendum.

Verkiezingen in Nieuw-Zeeland

Nek-aan-nek strijd tussen grootste partijen

Op de laatste dag van de verkiezingsstrijd, 16 september 2005, bleek uit opiniepeilingen dat de Arbeiderspartij (NZLP) van premier Helen Clark en de Nationale Partij (NP) van Don Brash verwikkeld waren in een nek-aan-nek race. Brash, het voormalige hoofd van de Centrale Bank en een relatieve nieuwkomer in het parlement, wilde de belastingen verlagen en het kernwapenverbod opheffen. Volgens Brash bemoeilijkte dit verbod de handelsrelaties met Amerika. Ook wilde hij een einde maken aan de zeven parlementszetels die gereserveerd waren voor de Maori's en bezuinigen op het welzijnsbeleid voor de inheemse bevolking. Helen Clark verklaarde dat Nieuw-Zeelanders gehecht waren aan de kernwapenvrije status en trots waren op hun onafhankelijkheid. Clark hoopte op een derde verkiezingsoverwinning op rij en benadrukte te hebben bewezen dat de economie bij de NZLP in goede handen was.

Arbeiderspartij wint verkiezingen met minieme marge

Tijdens de parlementsverkiezingen van 17 september 2005 werd de NZLP de grootste partij met 50 zetels; de NP won slechts één zetel minder, een verdubbeling ten opzichte van de verkiezingen in 2002.
Beide partijen kondigden aan een coalitieregering te willen samenstellen. Clark had daarbij de steun van de Groene Partij (GPA) en de Progressieve Partij (PP) en zou naar verwachting ook steun krijgen van de Maori Partij. Rechtse partijen hadden nog geen steun uitgesproken voor de NP.

Eerste besprekingen voor nieuwe regeringscoalitie

Premier Helen Clark startte een dag later de besprekingen met mogelijke coalitiepartners. 'Ik leid al zes jaar een stabiele minderheidsregering en hoop er weer een te kunnen vormen', zei Clark. Daarmee zou ze de eerste naoorlogse premier van de Arbeiderspartij zijn die drie verkiezingen op rij won.
De leider van de Nationale Partij (NP) Don Brash weigerde zijn nederlaag te erkennen en kondigde aan ook een coalitieregering te gaan vormen. De NP had het aantal stemmen verdubbeld ten opzichte van de vorige verkiezingen. Volgens analisten had hij vooral stemmen weggehaald bij andere conservatieve partijen waarmee hij een coalitie zou willen vormen.

Parlementsverkiezingen Nieuw-Zeeland
(17 september 2005)

Het parlement telde 122 zetels

partij	percentage	zetels
Arbeiderspartij (NZLP)	41,1	50
Nationale Partij (NP)	39,1	48
Nieuw-Zeelands Eerste Partij	5,7	7
Groene Partij (GPA)	5,3	6
Verenigde Toekomst (UF)	2,7	3
Maori Partij	2,1	4
ACT	1,5	2
Progressieve Partij (PP)	1,2	1
overig	1,8	-

JUSTITIE

Beroep in zedenzaak Pitcairn verworpen

Op 24 mei 2005 werd in Nieuw-Zeeland het hoger beroep van zes wegens seks met minderjarigen veroordeelde eilandbewoners verworpen. Het verweer van de mannen luidde dat seks met minderjarigen een traditie was sinds de muiters van de Bounty zich in 1790 op Pitcairn vestigden. Bovendien bestreden zij de jurisdictie van Groot-Brittannië in de Stille Zuidzee. De straffen van de mannen liepen uiteen van taakstraf-

Nieuw-Zeeland

fen en counseling tot gevangenisstraffen. Het kleine eiland telde slechts 47 bewoners en enkele veroordeelde mannen waren verantwoordelijk voor vervoer en bevoorrading van het eiland.

Boete voor onveilige seks

Een Nieuw-Zeelander kreeg op 15 juli 2005 een boete opgelegd omdat hij tijdens seks met een prostitué het condoom had verwijderd. De 48-jarige Daniel James Morgan werd veroordeeld tot het betalen van 224 euro schadevergoeding. De schadevergoeding had hoger kunnen uitpakken, maar Morgan had schuld bekend en was al gestraft omdat zijn naam was gepubliceerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Speciale troepen naar Afghanistan

Premier Helen Clark meldde op 1 juni 2005 dat Nieuw-Zeeland 50 soldaten van de Special Air Service (SAS) voor zes maanden naar Afghanistan zou sturen. Zij moesten zorgen voor veiligheid in de aanloop naar de regionale en parlementsverkiezingen. Hun aanwezigheid was nodig vanwege groeiend verzet van Talibaan-strijders en Al-Qaeda-aanhangers.

Nieuw-Zeeland herstelt banden met Israël na paspoortaffaire

De diplomatieke betrekkingen met Israël werden op 26 juni 2005 hersteld nadat dat land zich had verontschuldigd voor de paspoortfraude van de Israëliërs Uri Kelman en Eli Cara. De mannen, die werden verdacht van spionage voor de Israëlische geheime dienst, hadden een paspoort aangevraagd op naam van een zwaar gehandicapte Nieuw-Zeelander. Een derde betrokkene, Zev William Barkan, had het land voor zijn arrestatie verlaten.
De Israëlische minister van Buitenlandse zaken, Silvan Shalom, beloofde dat Israël zou waken voor een mogelijke herhaling.

OVERLEDEN

David Lange, oud-premier van Nieuw-Zeeland

Op 13 augustus 2005 overleed de 63-jarige David Lange na een langdurig ziekbed. David Russell Lange werd op 4 augustus 1942 in Otahuhu, Nieuw-Zeeland, geboren als zoon van een Duitse arts en een Australische moeder. Na zijn rechtenstudie werkte hij enkele jaren als advocaat en deed in die periode veel pro deo-zaken. In 1977 kwam hij in het parlement voor de Labour-partij en in 1983 werd hij oppositieleider. Bij de verkiezingen in 1984 werd Lange de jongste premier van Nieuw-Zeeland tot dan toe en tevens minister van Buitenlandse Zaken. Hij stelde een kernwapenvrije zone in, wat in 1984 leidde tot de breuk in het ANZUS-verdrag (een verdedigings en veiligheids verdrag voor de landen in de Stille Oceaan dat dateerde uit 1951) tussen Australië, Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten. Ook verzette hij zich tegen atoomproeven in de Stille Oceaan. Na de verkiezingen van 1987 werd hij opnieuw premier, maar wisselde het ministerschap van Buitenlandse Zaken in voor dat van Onderwijs. In die functie realiseerde hij een grondige herziening van het onderwijsbeleid.

Tijdens zijn premierschap werd het economische beleid drastisch hervormd. Dit was noodzakelijk geworden omdat Groot-Brittannië zich committeerde aan het Europese landbouwbeleid en de privileges van de Nieuw-Zeelandse agrarische export ophief. Lange's minister van Economie Roger Douglas maakte een einde aan importrestricties, verkocht staatsbedrijven en schafte landbouwsubsidies af. Dit leidde tot grote werkloosheid onder kansarmen en autochtone Maori's. In 1989 nam Lange afstand van Douglas' opvattingen en trad af.
Lange gaf zijn land internationale allure en combineerde zijn oratorische gaven met een grote gevatheid en een flink gevoel voor humor. Hij versloeg zijn opponent tijdens een televisiedebat over atoomwapens in 1985 met de opmerking: 'Buig eens naar voren. Je adem ruikt naar uranium.'

(Vorige berichten pagina 187/2- 2005)

Internationaal

INTERNATIONAAL

ALGEMEEN

WHO gaat efficiënter ingrijpen bij dreigende epidemieën

Op 23 mei 2005 kwamen de 192 lidstaten van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) nieuwe regels overeen die het mogelijk moesten maaken effectiever in te grijpen in geval van dreigende epidemieën. Deze Internationale Gezondheidsregeling (IHR), die twee jaar later van kracht zou worden, legde vast wie welke taken op zich nam in geval van een uitbraak met internationale gevolgen.

De landen namen de plicht op zich om verdachte besmettingen direct te melden aan de WHO en deze moest dan onmiddellijk in actie komen. De plicht om nieuwe besmettingen aan de organisatie te melden bestond tot dan toe alleen voor de gele koorts, cholera en de pest. Voorts kreeg de WHO de bevoegdheid te oordelen over de rechtmatigheid van eventuele reisbeperkingen.

'Al-Qaeda belangrijkste veiligheidsrisico in Midden-Oosten'

In zijn op 24 mei 2005 verschenen jaarlijkse veiligheidsrapport verklaarde het International Institute for Strategic Studies (IISS) dat de Amerikaanse buitenlandse politiek had bijgedragen aan verbetering van de veiligheidssituatie in het Midden-Oosten. Het noemde als voorbeelden de vooruitgang die was geboekt in het Israëlisch-Palestijnse conflict na de dood van de Palestijnse leider Jasser Arafat.
De toeschietelijker houding van de Israëlische premier Ariel Sjaron had daarbij een belangrijke rol gespeeld. Ook zag het IISS de belofte voor een meerpartijenstelsel in Egypte als hoopgevend, alsmede het verzet tegen en de terugdringing van de Syrische invloed in Libanon.

Het democratisch proces in Irak, met als ijkpunt de parlementsverkiezingen, was sterk aan de beterende hand, maar daar stond tegenover dat de veiligheidsrisico's er groot waren. Irak was sinds de Amerikaanse interventie steeds meer een rekruteringsgebied voor strijders van Al-Qaeda geworden.

Volgens het instituut hadden zij het tij mee door de politiek van de regering-Bush, die zich niet alleen in de islamitische wereld maar ook onder een deel van de eigen bondgenoten impopulair had gemaakt. Het bekritiseerde in dit verband tevens de wijze waarop de Amerikanen met gevangenen omgingen en het gemak waarmee hun een menselijke behandeling werd ontzegd.

(Vorige berichten pagina 319/1 - 2005)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3219, pag. 57569-57632

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

NOVEMBER 2005

EUROPA

Europese Unie: Werkgelegenheidsgroei stagneert en welvaartsverschillen nemen toe; Londen en Parijs aantrekkelijkste zakensteden · **België:** PS-leider Di Rupo benoemd tot Waals premier; Verhofstadt presenteert federale beleidsverklaring; Overheidsbegroting 2006 toont opnieuw evenwicht · **Duitsland:** 'Grote coalitie' in de maak · **Frankrijk:** Politie raakt slaags met Parijse jongeren; Massale stakingsacties · **Griekenland:** Kritiek van Amnesty op behandeling vreemdelingen · **Groot-Brittannië:** Minimumloon verhoogd; Voorstanders jacht verliezen rechtszaak · **Italië:** Parlement steunt hervorming kiesstelsel · **Nederland:** Elf doden bij brand in cellencomplex Schiphol; Processen en nieuwe arrestaties vermeende leden Hofstadgroep · **Noorwegen:** Sociaal-democraten vormen nieuwe regering · **Oostenrijk:** FPÖ scoort verrassend goed bij locale verkiezingen in Wenen · **Portugal:** Nederlaag regeringspartij bij gemeenteraadsverkiezingen · **Russische Federatie:** Meeste Russen zien overheidsvertegenwoordigers als bedriegers · **Slowakije:** Coalitie houdt stand onder groeiende spanning · **Spanje:** Nieuwe legereenheid om sneller op te treden bij natuurrampen · **Tsjechië:** Reclameverbod op publieke televisiezenders · **Turkije:** PKK beëindigt staakt-het-vuren · **IJsland:** Vrouwen staken tegen achterstelling · **Zwitserland:** Voormalige Russische minister wordt aan VS uitgeleverd.

AMERIKA

Bolivia: Diepe politieke crisis · **Colombia:** Toenadering tussen FARC en regering · **Peru:** Slachtoffers rebellenopstand krijgen schadeloosstelling; Ex-president Fujimori krijgt van consulaat Tokio Peruaans paspoort · **Verenigde Staten:** Nieuwe Amerikaanse spionagedienst; Schandalen beschadigen imago regering.

AZIË

Bangladesh: Vierhonderd bomaanslagen op één dag · **China:** Plenum wil land socialer en schoner; Vervuilde steden op zwarte lijst · **Indonesië:** Opnieuw bomaanslagen op Bali; Doden door vogelgriep · **Noord-Korea:** Afwijzing humanitaire hulp door regering; Zeslandenoverleg wordt hervat · **Oost-Timor:** VN-vredesmacht vertrekt · **Tadzjikistan:** President lanceert nieuw initiatief tegen armoede · **Taiwan:** Doorvoering radicale grondwetswijziging · **Turkmenistan:** Internationale koeriersbedrijven gesloten · **Zuid-Korea:** Overeenkomst met Noord-Korea over omstreden zeegebied.

OCEANIË

Cookeilanden: Premier schendt coalitieafspraken · **Fiji:** Stamhoofden steunen amnestiewet · **Frans-Polynesië:** Communicatieverbod tussen ministers opgeheven · **Guam:** Witte Huis negeert hoorzitting over schadevergoeding · **Kiribati:** Overheidskritiek op pers en media · **Marshall-Eilanden:** Ngo's steunen Marshall-Eilanden in schadeclaim kernproeven · **Micronesië:** VS kritiseert uitvoering samenwerkingsovereenkomst · **Nauru:** Regering streeft naar meer bestuurlijke transparantie · **Nieuw-Caledonië:** Nieuwe samenstelling senaat voor gewoonterecht · **Tonga:** Eerste politieke partij geregistreerd.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkgelegenheidsgroei stagneert en welvaartsverschillen nemen toe

Uit het jaarrapport van de Europese Commissie bleek op 19 oktober 2005 dat de werkgelegenheidsontwikkeling in de lidstaten stagneerde. Het werkloosheidspercentage in de Unie bedroeg in 2004 gemiddeld 9 procent. De werkgelegenheid nam toe met 0,6 procent in vergelijking met 2003. Dit was vooral te danken aan de dienstensector, terwijl het aantal banen in industrie en landbouw juist afnam. Ter vergelijking: het werkloosheidspercentage lag in de Verenigde Staten op 5,5 procent en de werkgelegenheidsgroei over een jaar was er 1,1 procent.
De economische neergang in de periode 2001-2003 had voorts de situatie van de armere bevolkingsgroepen verslechterd. Dit betrof vooral laaggeschoolden die ongeveer de helft van het aantal werklozen uitmaakten. Er waren bovendien grote verschillen tussen de lidstaten onderling. De scheidslijn tussen relatief lage en hoge werkloosheid liep in hoge mate parallel met die tussen de vijftien oude lidstaten en de tien die in mei 2004 waren toegetreden. Vooral in Oost-Europese lidstaten was er sprake van een sterke afname van werkgelegenheid in vergelijking met tien jaar eerder.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Londen en Parijs blijven voorlopig aantrekkelijkste zakensteden

Uit de in oktober 2005 uitgebrachte European Cities Monitor (ECM) van vastgoedspecialist Cushman&Wakefield/Healey&Baker (C&W/H&B) bleek dat van de Europese steden Londen en Parijs nog altijd de aantrekkelijkste vestigingsplaats voor bedrijven waren. Londen had het voordeel van markttoegankelijkheid, gekwalificeerd personeel, internationale transportverbindingen, telecommunicatie en talenkennis. Parijs was vooral aantrekkelijk vanwege het transport in de stad. Op de derde plaats volgde Frankfurt en op de vierde plaats Brussel. Deze rangorde, ontleend aan interviews met bestuurders van 500 van de grootste bedrijven, was hetzelfde als in het vorige jaarrapport.
Het meest opmerkelijk was de opmars van de Spaanse steden Barcelona en Madrid. Amsterdam, het vorige jaar nog op plaats vijf, moest zijn plaats aan Barcelona afstaan. Voor 2010 werd door C&W/H&B een verdere opmars van Zuid- en Oost-Europese steden verwacht. Londen en Parijs zouden hun positie behouden, maar deze zouden dan gevolgd worden door Barcelona (3), Madrid (4), Milaan (5), Warschau (6) en Praag (7).
C&W/H&B onderzocht ook de eventuele wens van bedrijven hun activiteiten te verplaatsen naar andere landen. Voor de komende twee jaar bleek dit op te gaan voor ca. 17 procent van hen. In 52 procent van de gevallen dacht men daarbij aan de nieuwe EU-lidstaten in Centraal- en Oost-Europa, terwijl een kwart verhuizing naar een ander West-Europees land overwoog. De over te plaatsen activiteiten betroffen vooral productie, distributie en administratie.

Boete voor autobedrijf Peugeot wegens overtreding concurrentieregels

Op 5 oktober 2005 legde de Europese Commissie een boete van 49,5 miljoen euro op aan het Franse Automobiles Peugeot SA en Peugeot Nederland NV wegens belemmering van de uitvoer van nieuwe auto's uit Nederland naar andere lidstaten in de periode januari 1997 tot september 2003. De bedrijven maakten daarmee inbreuk op het binnen de Unie bestaande verbod op handelspraktijken die de concurrentie beperkten. Volgens eurocommissaris voor Mededinging, Neelie Kroes, hadden de ondernemingen daardoor de consumenten de prijsvoordelen van de eengemaakte markt onthouden.
Peugeot zou op twee manieren de vrije concurrentie hebben belemmerd. In de eerste plaats werd een deel van de vergoeding voor Nederlandse Peugeot-dealers afhankelijk gesteld van de uiteindelijke bestemming van het voertuig. Daarbij werden prestatiebonussen geweigerd wanneer dealers auto's verkochten aan niet-ingezetenen. In de tweede plaats oefende het Franse bedrijf via haar Nederlandse afdeling druk uit op dealers die relatief veel voertuigen exporteerden, onder meer door te dreigen hen minder auto's te leveren.

EU vermaant Hongarije wegens oplopend begrotingstekort

De Europese Commissie liet op 20 oktober 2005 een waarschuwing uitgaan naar Hongarije omdat het land het maximaal toegestane begrotingstekort van 3 procent van het bbp ruimschoots zou overschrijden. De Hongaarse regering had zich voor 2005 een percentage van 3,6 procent ten doel gesteld, maar dit zou waarschijnlijk uitkomen op 6,1 procent. Zij had bovendien het streefpercentage voor 2006 bijgesteld naar 5,2 procent, terwijl het de bedoeling was om dat jaar beneden de norm, namelijk op 2,9 procent, uit te komen. De bijstelling voor 2005 was voornamelijk het gevolg van een verkeerde boeking van uitgaven voor de aanleg van autowegen. In 2006 zou het tekort met name te hoog zijn door de voor dat jaar geplande belastingverlagingen.
De slechte vooruitzichten voor deze jaren stelden ook de doelstelling van het land om in 2010 toe te treden tot de eurozone ter discussie. De Hongaarse premier Ferenc Gyurcsany had op 11 oktober dan ook aangekondigd dat dit doel in december 2005 zou worden herzien.

LANDBOUW

Maatregelen tegen vogelgriep na nieuwe ontdekkingen virus

In oktober 2005 deden zich in verscheidene landen aan de EU-grenzen gevallen van vogelgriep voor, nadat dit eerder voornamelijk in Aziatische landen was gebeurd. In Vietnam, Cambodja en Thailand waren mensen ernstig ziek geworden van het virus en een aantal van hen overleed, naar men aannam na besmetting door contact met zieke of dode vogels. Het ging daarbij om de 'gevaarlijke variant', het zogeheten H5N1-virus. Gevreesd werd voor een wereldwijde verspreiding van het virus. Weliswaar kon het voornamelijk onder pluimvee voorkomende virus niet van mens op mens worden overgedragen, maar virologen meenden dat een gemuteerd virus in combinatie met een klassieke griepepidemie een wereldwijde epidemie of pandemie kon veroorzaken.

Besmettingshaarden

Op 10 oktober besloot de Europese Commissie tot een verbod op invoer van pluimvee uit Turkije, nadat op een kalkoenkwekerij het vogelgriepvirus was aangetroffen. De invoer van kippenvlees en eieren uit Turkije was al verboden.
Op 13 en 14 oktober werd duidelijk dat ook

in Roemenië zich gevallen van vogelgriep hadden voorgedaan, bij eenden, een zwaan en een kip. De Commissie verbood gedurende zes maanden de invoer van kippenvlees, veren en levende vogels uit het land.
Het invoerverbod op Russisch pluimvee en gevogelte werd op 20 oktober uitgebreid tot bijna geheel Rusland, nadat ten zuiden van Moskou een nieuwe besmettingshaard was ontdekt.

Op 25 oktober werd tevens een invoerverbod van kracht voor vogels, pluimvee en veren uit Kroatië, waar laboratoriumtests de aanwezigheid van het virus hadden bevestigd.

Maatregelen

Eurocommissaris voor Volksgezondheid Markos Kyprianou riep de lidstaten op 13 oktober op zich voor te bereiden op een mogelijke uitbraak van vogelgriep. Mensen die beroepsmatig in contact kwamen met pluimvee werd aangeraden zich preventief te laten inenten. Diezelfde dag werd ook bekend dat er een fonds van 1 miljard euro beschikbaar was voor het geval een pandemie zou uitbreken.

Op 17 oktober kwam daar de oproep aan de lidstaten bij om te zorgen voor voldoende virusremmers. Dat was op dat moment niet het geval. De meest genoemde was Tamiflu, maar er was geen zekerheid of dit middel ook zou helpen.
Een verzamelverbod van pluimvee werd op 20 oktober afgekondigd. Daardoor waren binnen de unie vogelmarkten, -shows of -tentoonstellingen niet langer toegestaan. Verder mochten vogels in dierentuinen worden gevaccineerd.
Op 25 oktober werd een invoerverbod van kracht voor in het wild gevangen vogels als papegaaien en duiven, voorzover dat om commerciële redenen gebeurde. Invoer door particulieren werd aan enige beperkingen onderworpen, zoals een maximumaantal van vijf per persoon mits deze enige tijd in quarantaine bleven of werden ingeënt. De aanleiding vormde de besmetting van een in Groot-Brittannië ingevoerde papegaai.
Tenslotte stelde de Commissie op 26 oktober de consumenten gerust met de mededeling dat het eten van eieren of kippenvlees geen gevaar voor de gezondheid opleverde.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Nieuwe beoordelingen aspirant-lidstaten

In oktober 2005 maakte de Unie opnieuw een beoordeling van de mate waarin enkele aspirant-lidstaten voldeden aan de eisen om in de toekomst te kunnen toetreden. Het meest omstreden was daarbij Turkije, met welk land moeizame gesprekken hadden plaatsgevonden en waartegen vanuit onder meer Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk weerstand kwam. Daarbij was vooral de kwestie-Cyprus van belang: Turkije wenste het internationaal erkende Griekse deel van Cyprus – in mei 2004 toegetreden – niet expliciet te erkennen. Nadat de Europese Commissie op 2 augustus had verklaard dat Turkije formeel aan alle voorwaarden had voldaan, konden op 3 oktober de toetredingsonderhandelingen van start gaan.

Unie begint onderhandelingen met Kroatië

Op 4 oktober begonnen ook de toetredingsonderhandelingen met Kroatië. Dat gebeurde een dag nadat de hoofdaanklaagster van het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties, Carla del Ponte, had verklaard dat het land 'volledig meewerkte' aan het tribunaal. Daarbij ging het om 'de politieke wil om de voortvluchtige generaal Ante Gotovina te vinden, te arresteren en over te brengen naar Den Haag [waar het tribunaal zetelde]'. Gotovina werd in juni 2001 in staat van beschuldiging gesteld wegens oorlogsmisdaden, maar was nog altijd voortvluchtig. De Unie verwachtte van Kroatië een actieve rol bij diens opsporing. Op dezelfde dag van Del Ponte's verklaring deed de Kroatische premier Ivo Sanader de belofte aan de gestelde eis te zullen voldoen, niet onder dwang van het tribunaal maar uit overtuiging, want aldus Sanader: 'We beloven die overbrenging niet omdat het Joegoslavië-tribunaal het vraagt, maar wel omdat we een rechtsstaat willen uitbouwen'.
Bij een eerdere beoordeling was de Unie niet overtuigd geweest van de medewerking van Kroatië, reden waarom de voor 17 maart 2005 geplande start van de onderhandelingen was uitgesteld. Wel konden ook nu de gesprekken worden opgeschort, indien zou blijken dat Kroatië haar belofte niet voldoende waarmaakte.

Fiat voor associatieakkoord met Servië en Montenegro

De ministers van Buitenlandse zaken van de Unie besloten op 3 oktober om ook te gaan onderhandelen met Servië en Montenegro. Daarbij zou het in eerste instantie gaan om een Stabilisatie- en Associatieovereenkomst (SAA), die werd beschouwd als eerste stap naar een lidmaatschap. Of het daadwerkelijk zover zou komen hing, net als bij Kroatië, onder meer af van de medewerking die de beide landen verleenden aan het Joegoslavië-tribunaal. Dat was nog altijd op zoek naar twee hoofdverdachten, Ratko Mladic en Radovan Karadzic, respectievelijk voormalig legerleider en politiek leider van de Bosnische Serviërs. Volgens aanklaagster Del Ponte bleven de twee landen nog ver achter bij Kroatië in hun actieve medewerking.

Bulgarije en Roemenië onder druk

Bulgarije en Roemenië zouden per 1 januari 2007 als 26e en 27e lidstaat toetreden. De Europese Commissie liet echter op 25 oktober een waarschuwing uitgaan dat de toetreding mogelijk met een jaar uitgesteld zou worden, indien de twee landen onvoldoende vorderingen maakten met de hervorming van rechtssysteem en bestuursorganen en met een effectieve aanpak van corruptie. Ook bestonden twijfels over de mate waarin zij voldeden aan eisen betreffende voedselveiligheid.

Overeenkomst met Canada over uitwisseling passagiersgegevens

Op 3 oktober 2005 ondertekende de Unie een overeenkomst met Canada op grond waarvan Europese luchtvaartmaatschappijen passagiersgegevens aan de Canadese autoriteiten mochten verstrekken. De wens daartoe van Canada kwam voort uit de aanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten en de daarop volgende strijd tegen internationaal terrorisme. De overeenkomst werd getekend door de ambassadeur Sir John Grant KCMG namens EU-voorzitter Groot-Brittannië, eurocommissaris voor Buitenlandse betrekkingen Benita Ferrero-Waldner en ambassadeur Jeremy Kinsman van de Canadese missie bij de Unie.
Aan de ondertekening waren twee jaren van onderhandelingen vooraf gegaan, waarbij onder meer vanuit het Europees Parlement

Europese Unie

de vrees was uitgesproken dat de privacy van de burgers in het geding kon zijn. Volgens de Europese Commissie was nu een goede balans gevonden tussen veiligheidsmaatregelen en de bescherming van privacygevoelige informatie. In de woorden van Franco Frattini, vice-voorzitter van de Europese Commissie: 'Het is belangrijk dat we de wereld laten zien dat we onze standaarden voor mensenrechten, die zo belangrijk zijn in onze maatschappij, kunnen behouden. De EU zal voortgaan volledig bij te dragen aan het beschermen van de gegevens, terwijl we op hetzelfde moment actie tegen terrorisme ondernemen.'
Tot de te verstrekken informatie behoorden, naast naam- en adresgegevens, onder meer financiële data, reisverleden, nationaliteit, geloof en etniciteit.

Invoertarief voor Latijns-Amerikaanse bananen door WTO weer afgekeurd

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) oordeelde op 27 oktober 2005 dat het invoertarief voor bananen uit Latijns-Amerika dat de Unie per 1 januari 2006 wilde laten ingaan, te hoog was. Het voorgestelde tarief van 187 euro per ton, in plaats van het geldende tarief van 75 euro, was een compensatie voor het verbod op invoerbeperkingen dat de Unie in 1999 door de WTO was opgelegd. De regulering van de invoer kon daardoor alleen nog plaatsvinden via het heffen van een bepaald tarief. De WTO had op 1 augustus 2005 negen Latijns-Amerikaanse landen al in het gelijk gesteld bij hun bezwaren tegen een tarief van 230 euro per ton.
De belangrijkste reden voor de WTO-uitspraken lag in de discriminerende werking die de hoge tarieven zouden hebben ten aanzien van Latijns-Amerikaanse landen. Deze zouden dan achtergesteld zijn bij de landen van de African-Caribbean Society (ACS) – Afrika beneden de Sahara en de landen in het Caribisch gebied en de Stille Oceaan. De import van bananen uit deze landen was namelijk heffingvrij.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

Oostenrijk mag geen ggo-vrije regio's creëren

Op 5 oktober 2005 sprak het Europees Hof van Justitie uit dat Oostenrijk geen verbod mocht afkondigen op invoer en productie van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's). Het ging daarbij om de deelstaat Opper-Oostenrijk, waar veel kleine boerenbedrijfjes waren gevestigd die zich specialiseerden in traditionele en biologische landbouwgewassen en die door ggo's schade zouden kunnen leiden. De zaak was aangespannen door de Europese Commissie, die de vermeende schadelijkheid voor milieu of volksgezondheid weersprak en eerder een verbod over het Oostenrijkse besluit had uitgevaardigd.
De Europese ministers van Milieu hadden eerder, op 24 juni, de eis van de Commissie verworpen ten aanzien van een vijftal landen, waaronder Oostenrijk, die verbodsbepalingen betreffende ggo's kenden. In totaal waren er binnen de Unie 164 regio's en zo'n 4.500 gemeenten die zichzelf, daartoe opgeroepen door milieuorganisaties, vrij hadden verklaard van ggo's.

(Vorige berichten pagina 580/1 - 2005)

België

BELGIË

BINNENLAND

PS-leider Di Rupo benoemd tot Waals premier

Het Waals Parlement benoemde op 6 oktober 2005 de voorzitter van de Parti Socialiste (PS), Elio Di Rupo, tot minister-president van Wallonië. Hij volgde Jean-Claude Van Cauwenberghe op, die op 30 september was afgetreden in verband met het fraudeschandaal bij sociale huisvestingsmaatschappij *La Carolorégienne* in Charleroi. Daarbij waren drie schepenen uit die plaats betrokken, allen behorend tot de PS. Di Rupo zou alle bevoegdheden van Van Cauwenberghe overnemen, met uitzondering van Buitenlandse handel. Deze taak werd overgedragen aan minister van Economie Jean-Claude Marcourt, eveneens van de PS.
Di Rupo bleef tevens aan als partijvoorzitter, maar legde wel zijn kamerlidmaatschap neer, omdat dat niet verenigbaar was met het premierschap van Wallonië. Hij werd als parlementariër opgevolgd door Yvon Harmegnies, die eerder (1981-1999) ook al kamerlid was. Di Rupo bleef officieel ook burgemeester van Bergen, maar die functie was nu vooral ceremonieel van aard. Feitelijk werden zijn verplichtingen waargenomen door de plaatselijke schepen van Huisvesting, Mobiliteit en Grondbeheer, Jean-Claude Carpentier.
De afgetreden Van Cauwenberghe keerde terug naar het Waals parlement, als opvolger van Roland Marchal.

Elio di Rupo, gedoodverfd toekomstig premier

Elio di Rupo werd op 18 juli 1951 in het Belgische Morlanwelz geboren, als jongste van zeven kinderen uit een Italiaans migrantengezin van bescheiden afkomst. Hij studeerde scheikunde en promoveerde tot doctor in zijn vakgebied. Na werkzaam te zijn geweest aan de Universiteit van Bergen-Henegouwen begon Di Rupo vanaf 1980 zijn politieke carrière. Hij was gemeenteraadslid (1982-1985), schepen (1986-1987) en opnieuw gemeenteraadslid (1988-2000) in Bergen. In 2001 werd hij er burgemeester. Van 1987 tot 1989 had hij zitting in de Kamer en van 1991 tot 1995 in de Senaat.
In 1992 werd Di Rupo minister van Onderwijs in de Franse Gemeenschapsregering. Twee jaar later trad hij toe tot de federale regering, op de post Verkeerswezen en Overheidsbedrijven. Van 1995 tot 1999 was hij de landelijke minister van Economie en Telecommunicatie. Hij slaagde er daarbij in het telefoonbedrijf Belgacom succesvol naar de Brusselse beurs te brengen. Gedurende zijn hele periode als minister was hij tevens vice-premier van België.
Na de parlementsverkiezingen van 1999 keerde Di Rupo terug naar Wallonië, waar hij het premierschap op zich nam. In die hoedanigheid lanceerde hij een Toekomstcontract voor Wallonië, een van de voorlopers van het in augustus 2005 gepresenteerde Marshallplan voor het economisch achtergebleven deel van België. Eind 1999 werd hij ook PS-voorzitter, als opvolger van Philippe Busquin. De beide functies combineerde hij tot april 2000, toen hij zijn premierschap overdroeg aan Jean-Claude Van Cauwenberghe – nu op zijn beurt weer door Di Rupo opgevolgd.
Di Rupo kreeg in 1996 negatieve publiciteit door beschuldigingen over seksueel contact met minderjarigen, die onjuist bleken. Ondanks – of dankzij – de openlijke erkenning van zijn homoseksualiteit kwam hij ongeschonden uit de affaire vandaan.
Di Rupo, die in 2002 de eretitel kreeg van minister van Staat en gold als een populair politicus, werd in 2005 beschouwd als degene met de beste papieren voor een toekomstig premierschap. Het land had voor het laatst een Franstalige premier gehad in de persoon van Edmond Leburton (1973-1974).

Kritiek op cumulatie van functies

In het Waals parlement stelden de oppositiepartijen kritische vragen over de combinatie van functies door Di Rupo. De fractievoorzitter van de liberale Mouvement Réformateur (MR), Serge Kubla, verbaasde

zich erover dat de PS blijkbaar geen alternatieven voor het Waals premierschap achter de hand had. Bernard Wesphael van Ecolo stelde onomwonden dat 'wij het gevoel [hebben] dat u uw taak niet naar behoren zal kunnen uitvoeren'.
Steun kreeg Di Rupo van het Centre Démocrate Humaniste (CDH), waarmee de PS in Wallonië regeerde. Volgens voorzitster Joelle Milquet was Di Rupo de meest geschikte persoon bij de PS om met name de modernisering van Wallonië ter hand te nemen. Zij sprak van 'uitzonderlijke omstandigheden' die de combinatie van functies rechtvaardigden.

Schade voor PS lijkt beperkt

De interne problemen bij de Franstalige sociaal-democraten gaven in kringen van de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD), de partij van premier Guy Verhofstadt, aanleiding tot de gedachte dat de liberalen hun positie binnen de regering hadden versterkt. Halverwege oktober gaf de premier in interviews nogmaals te kennen beschikbaar te zijn voor een derde ambtstermijn vanaf 2007.
Di Rupo had daarover zelf in een interview met het Franstalige dagblad *La Libre Belgique* van 6 oktober verklaard: 'Al wie denkt dat de positie van de Parti Socialiste in de federale regering verzwakt is na de Waalse affaires bij de partij, vergist zich.' En op de vraag of hij eerste minister wilde worden, antwoordde hij: 'Het zou normaal zijn dat een Franstalige op een dag deze functie zou uitvoeren.'
Bij de liberalen leefde ook het idee dat de PS geen belang had bij vervroegde verkiezingen. Volgens opiniepeilingen leek de electorale schade voor de partij als gevolg van het schandaal rond La Carolorégienne vooralsnog beperkt. Er was slechts sprake van een lichte teruggang in het aantal mensen dat bij verkiezingen op de PS zou stemmen.

PS verscherpt toezicht op nevenfuncties

Een speciaal congres van de PS had naar aanleiding van de fraudezaak op 4 oktober besloten de partijstatuten aan te passen teneinde meer controle te hebben op mogelijke belangenverstrengeling van haar politici. As uitvloeisel daarvan werd op 17 oktober een intern auditcomité opgezet dat zou toezien op de naleving van de regels door elk partijlid dat een nevenfunctie uitoefende bij een overheidsorgaan of een instantie waarin de overheid een doorslaggevende stem had.

Fraudeschandalen slepen zich voort

De onderzoeksrechter van Charleroi, France Backelandt, had op 30 september de vijf dagen eerder afgetreden PS-schepen van Charleroi en bestuurder bij La Caroloré gienne, Claude Despiegeleer, aangehouden op verdenking van fraude – hetgeen de directe aanleiding was tot het aftreden van Van Cauwenberghe als Waals premier. Op 7 oktober werd ook de bestuurder bij de huisvestingsmaatschappij André Liesse, die als schepen van Charleroi op 22 september was afgetreden, in staat van beschuldiging gesteld. Hetzelfde gebeurde op 20 oktober met de derde schepen die verdacht werd van betrokkenheid bij de affaire, Serge Van Bergen. Hij was de enige van de drie die tot dan toe had geweigerd af te treden: hij bleef in het schepencollege, dat hem vervolgens alle bevoegdheden ontnam. Hij kon echter niet ontslagen worden.
Intussen waren op 5 oktober ook twee topbestuurders van sociale huisvestingsmaatschappij *Les Habitations sociales de Binche et environs* aangehouden op beschuldiging van actieve corruptie en misbruik van publieke goederen. Een van hen was Albert Van Bastelaere (geen PS-lid), die tevens schepen was in het plaatselijke college van Binche. In de Belgische media werd er van uit gegaan dat de tot dan toe aan het licht gekomen financiële onregelmatigheden slechts 'het topje van de ijsberg' waren, zoals dagblad *De Tijd* het formuleerde.

OESO: 'België verwaarloost transnationale corruptie'

Volgens een rapport van 10 oktober 2005, uitgebracht door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), bleven overheid en bedrijfsleven in België in gebreke bij de bestrijding van de zogeheten transnationale corruptie. Daarmee werd bedoeld dat Belgische ondernemingen buitenlandse ambtenaren omkochten, een verschijnsel dat teveel buiten de aandacht bleef doordat men zich vooral op nationale corruptie richtte. De OESO meende dat dit moest veranderen, want: 'Voor zo'n klein land zijn er uitzonderlijk veel buitenlandse investeringen en een hoge export naar het buitenland. Dus heel wat Belgische firma's en hun buitenlandse filialen hebben te maken met landen waar corruptie veeleer de regel is dan de uitzondering.'
De OESO adviseerde België een wettelijke verplichting in te voeren voor bedrijfsrevisoren om vermoedens van corruptie aan de overheid te melden, wanneer de bedrijfsleiding zelf daar onvoldoende tegen ondernam. Ook zou de positie van 'klokkenluiders' wettelijk geregeld moeten worden. Wanneer deze verdachte zaken in de openbaarheid brachten, wachtten hun vaak strafmaatregelen of ontslag. Daartegen zouden zij beschermd moeten worden.

Premier Verhofstadt presenteert federale beleidsverklaring

Op 11 oktober 2005 legde premier Guy Verhofstadt in de Kamer de federale beleidsverklaring af. Daarin werden de regeringsvoornemens voor 2006-2007 bekend gemaakt.

Mijnheer de voorzitter,
Geachte collega's,
Dames en heren,

De wereld verandert razendsnel.
Mensen zijn daarover bezorgd.
Ze voelen zich onzeker over de toekomst.
Ik begrijp die bezorgdheid.
Maar dat betekent niet dat we ons mogen laten leiden door angst.
Want angst is een slechte raadgever.

Wat we moeten doen is de toekomst voorbereiden.
Ons doel voor ogen houden, en vastberaden aan oplossingen werken.

Het doel van deze regering is duidelijk: onze welvaart voor de toekomst vrijwaren.
Het middel daarvoor is hervormen.
Bedachtzaam maar vastberaden.

En twee grote evoluties veranderen vandaag onze samenleving.
Globalisering en vergrijzing.
Van de globalisering zagen we de razendsnelle ontwikkelingen in de textielsector, in de staalsector en recent in de oliesector.
Maar dit is slechts een begin.
Binnenkort zullen we het zwaartepunt van de wereldeconomie zien verschuiven van het Westen naar het Oosten. Waar we in Europa de laatste jaren een gemiddelde economische groei kenden van 1 procent, was dat in sommige streken van China maar liefst 20 procent. De cijfers spreken voor zich.

België

Tegelijk met deze economische verschuiving op wereldvlak, zien we in West-Europa ook een verschuiving in onze bevolking.
We leven steeds langer.

Het is een teken dat het bij ons goed is om te leven.
Maar hiermee is niet alles gezegd.
In 2015 zal één op de vijf Belgen ouder zijn dan 65 jaar. In 2050 zal dat één zijn op drie.
In de tijd van onze ouders werden mensen gemiddeld 73 jaar en werkten ze tot hun 65ste. Vandaag is de levensverwachting 83 jaar en werkt men gemiddeld tot zijn 57ste.
Voor wie goed kan rekenen: vroeger genoot men 8 jaar van zijn pensioen, vandaag is dat meer dan 20 jaar. Met andere woorden, meer dan het dubbele.

Globalisering en vergrijzing. Het zijn twee evoluties die onze economie en onze welvaart onder druk zetten. Grote delen van onze economie en onze arbeidsreglementering zijn immers nog geschoeid op de leest van de twintigste eeuw. De eeuw van de standaardisatie. Waar iedereen verondersteld werd gelijklopende vragen en gelijklopende antwoorden te hebben. Dat tijdperk is voorbij. Het nieuwe tijdperk van de eenentwintigste eeuw vraagt om een nieuwe visie. Een nieuwe manier van denken en een nieuwe manier van werken.

We kunnen nu twee dingen doen.
Ofwel ondergaan we die evoluties, houden we krampachtig vast aan wat we kennen en zien we later wel hoe het afloopt.
Ofwel bereiden we ons voor op dit nieuwe tijdperk. Voeren we hervormingen door.
En maken we onze welvaart toekomstbestendig.

De keuze is snel gemaakt.
Iedereen weet wat er moet gebeuren.
Niemand wil dat we achter blijven.
Het is een uitdaging die vraagt om moeilijke beslissingen, moedige beslissingen.
Dat is wat mensen verwachten.
Daadkracht. Doorzettingsvermogen.
Ook als er weerstand is.
Ook als er geprotesteerd wordt.
Ook als sommigen het er niet mee eens zijn.
Want het is ook in hun voordeel dat we maatregelen nemen.
In het voordeel van hun kinderen en hun kleinkinderen.
Vooruitzien betekent nu al nadenken over het pensioen van zij die vandaag nog op de schoolbanken zitten.

We kiezen daarbij niet voor de revolutie, maar voor evolutie.
En voor vastberadenheid.
Vastberaden hebben we jaar op jaar gekozen voor een begroting in evenwicht.
Vastberaden hebben we gewerkt aan de afbouw van de staatsschuld.
Vastberaden kiezen we al jaren voor gerichte lastenverlagingen en voor meer werk.
Het is deze vastberadenheid die vruchten afwerpt.
Zeg ik daarmee dat alles goed gaat in ons land?
Dat België de enige oase is in de Europese woestijn?
Helemaal niet.
Maar ik spreek wel tegen wat sommigen beweren en blijven beweren, namelijk dat het in ons land alleen maar kommer is en kwel. Van zij die dat beweren, wil ik maar één iets vragen: een beetje intellectuele eerlijkheid. Zo moeilijk kan dat toch niet zijn.

Ondanks onze afhankelijkheid doet onze economie het beter dan de buurlanden en zelfs beter dan het gemiddelde van de eurozone.
En dit niet alleen vandaag, maar wel al twaalf kwartalen op rij.
Drie jaar op rij.
Voor volgend jaar verwachten nationale en internationale instellingen voor ons land een economische groei van 2,3 procent.
En ook dat is opnieuw hoger dan het voorspelde Europese gemiddelde.
Alleen met kwade bedoelingen kan je dit toeval noemen.

Ondanks de algemene groeivertraging zijn er vorig jaar dubbel zoveel jobs gecreëerd dan voorspeld.
En ook in 2005 verwachten we circa 30.000 nieuwe arbeidsplaatsen. Volgens het Federaal planbureau komen we op dit ritme in 2007 uit op 115.000 nieuwe jobs. Dat zijn er inderdaad geen 200.000. We hebben dus nog veel werk voor de boeg. En een van de belangrijkste antwoorden op deze uitdaging ligt in het debat over de eindeloopbaan.

Het heeft in ieder geval geen zin om te beweren dat er aan de loopbaan niets mag veranderen, niets mag gebeuren.
Want wat is de situatie?
Vandaag zijn er in ons land twee gepensioneerden voor elke drie werknemers.
Als we niets ondernemen zal dat in de toekomst omgekeerd zijn. Bovendien is de activiteitsgraad van de groeiende leeftijdsgroep van ouderen, hoewel gestegen van 23 naar bijna 30 procent, nog altijd de laagste van heel Europa. En dat terwijl er vandaag al meer mensen van een uitkering dan van een inkomen leven.
Je moet geen genie zijn om te beseffen dat dit onbetaalbaar wordt.
Dat we afstevenen op een sociaal drama als we nu geen beslissingen nemen.
Nu moeten we ervoor zorgen dat sociale bescherming in de toekomst even, wat zeg ik, meer toegankelijk is voor onze kinderen, als ze vandaag is voor onze ouders.
Niets doen zou onverantwoord zijn.
Daarom hebben we maanden aan een stuk met de sociale partners onderhandeld.
En hebben we, samen met hen, het generatiepact op poten gezet.
We hebben onze verantwoordelijkheid genomen.
En ik hoop dat ook zij dit tot het einde zullen doen.

Wat staat er in dit generatiepact?
Eerst en vooral dat we niet komen aan de wettelijke pensioenleeftijd van 65 en dat we niet komen aan de huidige bruggepensioneerden.
We gaan niemand zijn pensioen afpakken en we gaan evenmin iedereen verplichten om tot zijn 65ste te werken.
Dat heb ik hier vorig jaar in mijn beleidsverklaring beloofd.
We hebben die belofte gehouden.

De beslissingen die we hebben genomen volgen stuk voor stuk dezelfde filosofie, namelijk meer mensen langer aan het werken te houden. Om dat te bereiken nemen we niet minder dan zesenzestig concrete maatregelen. Zesenzestig maatregelen die we groeperen in vijf grote pakketten.

Een eerste pakket betreft de bedrijfsherstructureringen. Dat was één van de kernopdrachten. Vandaag is het zo dat de helft van de bruggepensioneerden op nog relatief jonge leeftijd uit de arbeidsmarkt treden tengevolge van een herstructurering. Tegen hun zin, overigens. Veel mensen die nog heel wat kunnen en willen, zijn verontwaardigd omdat ze op straat worden gezet. Alsof hun ervaring plots na al die jaren nutteloos geworden is. Herstructureringen zijn misschien onvermijdelijk in een veranderende economie. Maar ze mogen niet tot gevolg hebben dat vijftigplussers automatisch in het brugpensioen worden geduwd, zoals dat vandaag te vaak het geval is. Herstructureringen moeten nieuwe kansen geven aan het bedrijf, maar ook aan de werknemers die er door getroffen worden. Daarom moeten we er alles aan doen om die mensen te activeren. We moeten voor hen een nieuwe job, een nieuwe baan vinden. Met andere woorden, het brugpensioen mag bij herstructurering dus niet de eerste optie zijn, maar moet de laatste redplank zijn als de activering heeft gefaald.

De definitie van onderneming in herstructurering wordt verstrengd zodat oneigenlijk gebruik onmogelijk wordt. De procedure voor herstructureringen zal ingekort worden zodat werknemers sneller duidelijkheid krijgen over hun toekomst. De zogenaamde Wet Renault zal zodanig aangepast worden dat de onderhandelingen binnen de twee maanden moeten afgerond worden. Het begeleidingsplan dat in deze fase wordt opgemaakt, zal aan de werknemers een aantal garanties moeten geven, vooral inzake hulp bij het zoeken naar een nieuwe job. Het gaat immers, laat ons dat niet vergeten, over slachtoffers van herstructurering. Eén van die garanties is de oprichting van een tewerkstellingscel.

De bedoeling van deze tewerkstellingscel is duidelijk: niemand gaat nog op brugpensioen op het ogenblik van de herstructurering. Alle betrokkenen zullen eerst minstens zes maanden intensief naar werk moeten zoeken. In die zes maand garanderen wij en het bedrijf hen een inkomen, ondersteuning bij het zoeken naar werk of een opleiding en een fikse bonus indien ze werk vinden. We bieden dus voor die slachtoffers die echt naar een

nieuwe job zoeken, extra hulp en financiële zekerheid. Wie daarentegen niet bereid is om in dit schema te stappen, of dit niet ernstig doet, ziet eerst zijn uitkering geschorst om bij een tweede weigering van een passende job of opleiding zijn brugpensioen mogelijk te verliezen.

Wie wel intensief zoekt, maar na zes maanden geen werk vindt, wat uiteraard kan gebeuren, kan met brugpensioen. Dat lijkt mij rechtvaardig. Zo is het brugpensioen dus de laatste reddingsboei. De enige voorwaarde is wel dat zij beschikbaar blijven voor de arbeidsmarkt.

Met het tweede pakket aan maatregelen willen we het vervroegd stoppen met werken ontmoedigen. Daartoe zullen we de voorwaarden voor de bestaande uittredingsstelsels aanpassen. Ik herhaal dat de wijzigingen niet van toepassing zijn op wie vandaag al vervroegd is uitgetreden. Dat is voor veel mensen heel belangrijk.

Wat verandert er wel?
Ten eerste de voorwaarden voor het zogenaamde conventionele brugpensioen. Vandaag is de normale brugpensioenleeftijd 58 jaar. Die leeftijd gaat omhoog en wordt 60 jaar. Ook de anciënniteitsvoorwaarde gaat geleidelijk omhoog van 25 jaar naar 35.

Er zijn natuurlijk uitzonderingen. Zo mogen we, denk ik, niet verwachten van bijvoorbeeld mensen die lang de nacht doen, of die al van hun zestiende in de bouw zitten, dat ze tot hun zestigste of langer aan één stuk door blijven werken. En ook mensen met een lange loopbaan willen we ontzien. Alhoewel dit laatste een tijdelijke regeling is, waarvan het voortbestaan afhankelijk wordt gemaakt van het succes van onze aanpak. En succes boeken we pas als onze werkgelegenheidsgraad voor ouderen anderhalf keer sneller groeit dan het gemiddelde van de EU15. In 2011 komt er hoe dan ook een eerste evaluatie die er kan toe leiden de anciënniteitsvereiste tot 40 jaar op te trekken.

Ten tweede veranderen we de voorwaarden voor de zogenaamde canada dry's en andere vervroegde uittredingsregelingen. Het heeft geen zin om van het brugpensioen een laatste reddingsboei te maken bij herstructureringen en evenmin om de voorwaarden van het conventioneel brugpensioen te verstrakken wanneer tegelijkertijd geen komaf wordt gemaakt met de canada dry's en vele andere vervroegde uittredingsstelsels die de voorbije twintig jaar ontstonden. De prijs van deze regelingen wordt dan ook zodanig verhoogd dat ze hun huidige aantrekkelijkheid verliezen.

Tot slot moet de werkgever die een vijftigplusser in het kader van het brugpensioen of een pseudobrugpensioen een aanvullende vergoeding betaalt, die vergoeding blijven doorbetalen als die vijftigplusser nieuw werk heeft gevonden of als zelfstandige begint. Op dat moment vervalt bovendien de sociale zekerheidsbijdrage op deze vergoeding. Zo hebben beide partijen er voordeel bij indien de bruggepensioneerde opnieuw werk vindt.

Uiteraard willen we niet alleen ontraden en bestraffen. Daarom bevat het derde pakket maatregelen die mensen stimuleren om langer aan het werk te blijven. Zo zal iedereen die ook na zijn 62ste blijft werken een extra pensioenbonus ontvangen. Voor wie tot aan zijn 65ste werkt, zal die pensioenbonus nog een stuk groter zijn. En wie na zijn 65ste nog wil werken krijgt daartoe meer mogelijkheden. Met andere woorden, hoe langer men werkt, hoe meer men daar financieel voor beloond wordt.

We hervormen ook het tijdskrediet. We willen van het één vijfde tijdskrediet een recht maken, een soort van landingsbaan maken die de plaats moeten innemen van het brugpensioen. Voltijdse tijdskredieten waarvan misbruik wordt gemaakt, worden een pak moeilijker. Tijdskredieten die specifiek dienen voor vorming of de opvoeding van de kinderen daarentegen, worden aantrekkelijker.

We stimuleren ook werknemers die zware arbeid verrichten om over te stappen op een lichtere job. Dit bij voorkeur in de eigen onderneming. Eventueel loonverlies hierdoor zullen we tijdelijk compenseren.

Het vierde pakket bestaat uit maatregelen die werkloze ouderen opnieuw moeten activeren. We zullen een onmiddellijke werkhervattingstoelage geven aan inactieve ouderen die opnieuw aan de slag gaan. Ook als ze dit als zelfstandige doen. Een werkgever die een werknemer die ouder is dan 45 jaar ontslaat, is verplicht om in een hoogkwalitatief outplacement te voorzien. Een andere maatregel komt er op vraag van heel wat oudere werknemers, namelijk dat zij die vanuit de privé naar de overheid overstappen, hun ervaring moeten kunnen omzetten in anciënniteit.

Met het vijfde en laatste pakket maatregelen willen we de investeringen in opleiding en vorming gevoelig opdrijven. Iedere sector zal daarbij geresponsabiliseerd worden. Dit moet ieder jaar stelselmatig gebeuren, zolang de globale doelstelling niet wordt gehaald. Die doelstelling is dat tegen 2010 één op de twee werknemers in de loop van het jaar een vorming volgen of een opleiding moeten krijgen. In samenwerking met de arbeidsbemiddelingsdiensten moeten vooral de opleidingen voor knelpuntberoepen sterk opgedreven worden. En het accent zal veel meer dan vandaag ook op oudere werknemers liggen. (...)

Met deze zesenzestig maatregelen van het generatiepact willen we ook een boodschap geven. Aan bedrijven én aan werkenden. Nee, het is voor bedrijven geen handicap om te investeren in vorming. Ook langer werken is geen straf. Wie langer werkt, neemt zijn verantwoordelijkheid. Hij werkt mee aan de toekomst van onze welvaart.

Langer werken betekent evenmin de weg blokkeren voor jongeren. De laatste maanden is soms de indruk gewekt dat het aan het werk houden van ouderen ten koste zou gaan van jobs voor jongeren. Dit is een economisch foute redenering. Want, hoe meer mensen werken, hoe meer werk er gecreëerd wordt. Neem het voorbeeld van de jaren zestig. Toen heeft de massale toevloed van vrouwen op de arbeidsmarkt mee gezorgd voor de economische groei in die jaren. Trouwens, in de landen waar de meeste ouderen aan de slag zijn, is ook de jeugdwerkloosheid het laagst. De ervaring van onder andere de Scandinavische landen bevestigt dat er géén ruil plaats vindt tussen werk voor ouderen en werk voor jongeren. Méér werk voor ouderen leidt juist tot méér economische groei en tot méér werk voor jongeren.

Toch vonden we het ook belangrijk om onze specifieke inspanningen voor jonge werklozen op te drijven. Daarom hebben we ook voor hen een pakket van maatregelen beslist. Het zwaartepunt van dit pakket is de specifieke lastenverlaging voor jongeren beneden de dertig jaar. We zullen daarnaast de werkgevers aanmoedigen om meer jongeren die deeltijds studeren en deeltijds werken een stage te laten doen. De jongeren geven we daarvoor een premie, een startbonus. We betalen die bonus zo uit dat hoe langer en hoe beter de jongeren hun stage doen, hoe hoger de beloning is. We verdubbelen ook het aantal startbanen bij de overheid. En we geven jongeren die een zelfstandige activiteit beginnen begeleiding en extra financiële ondersteuning, onder meer door een verdubbeling van de renteloze tussenkomst. (...)

De kracht van de Belgische economie was de afgelopen jaren de consument.
Het vertrouwen van de consument werd geschraagd door de combinatie van twee consequente keuzes: de keuze voor een begroting zonder tekorten en de keuze voor lastenverlagingen, die moeten zorgen voor meer werk.
De internationale stijging van de olieprijs deed dat vertrouwen wankelen.
Ons land kan daaraan helaas weinig doen.
Toch hebben we met recente maatregelen die stijging voor de mensen helpen verzachten. Net zoals we met een energiefonds elk gezin de mogelijkheid geven te investeren in duurzame energie.

Maar wat we voor het vertrouwen van de mensen vooral moeten doen is consequent doorgaan met onze keuzes.
Keuzes die vertrouwen wekken.
Daarom zullen we volgend jaar opnieuw een begroting in evenwicht in dienen.

Voor de zevende maal op rij.
Dit lijkt intussen gewoon.
Maar het is niet gewoon.
De meeste landen in Europa hebben een tekort.
Onze buurlanden hebben een tekort.
De Verenigde Staten hebben een tekort.
Zij maken hun staatsschuld groter.
Wij maken onze staatsschuld kleiner.

België

Als een van de enige landen.
Ik geef toe, we komen van ver.
Maar dit jaar daalt onze staatsschuld tot 90 procent.
Dit is het laagste peil in 25 jaar.

Dat evenwicht op de globale staatsbegroting komt overeen met een overschot van 0,1 procent van het bbp op de federale begroting. De regering heeft een enorme inspanning geleverd om enerzijds de begroting in evenwicht te brengen en anderzijds ruimte te creëren voor nieuw beleid. Hiervoor hebben we een heel aantal ingrepen doorgevoerd:
- Eerst en vooral zijn er zware besparingen gebeurd op de primaire uitgaven, waardoor die slechts met 0,3 procent groeien, een stuk lager dan wat toegelaten is in het regeerakkoord. Met andere woorden, de uitgaven stijgen nauwelijks, tenzij voor mobiliteit, veiligheid en justitie.
- Er zijn uiteraard ook een aantal eenmalige operaties doorgevoerd, zoals de effectisering van gebouwen. Deze compenseren eenmalige tegenvallers.
- We hebben ook gezorgd voor verantwoorde inkomsten. Vooral de fiscale regularisatie zowel voor bedrijven als voor personen vormt de hoofdbrok van de nieuwe inkomsten. Tevens zullen aanvullende heffingen komen op financiële producten die minder gericht zijn op risicodragend kapitaal. Tegelijkertijd wordt de fiscale aftrek voor pensioensparen met 25 procent verhoogd.
- We hebben eveneens dankzij de rigoureuze opvolging de overschrijding van het RIZIV-budget [RIZIV = Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering] een halt toegeroepen. 300 miljoen euro werd hier bespaard.
- Niet alleen de besparingen in de sociale zekerheid hebben bijgedragen tot dit evenwicht. Ook van de gewesten en de gemeenschappen vragen we een inspanning ten belope van 250 miljoen euro die in verhouding staat tot 1.250 miljoen euro die ze putten uit de personenbelasting en de BTW.

Maar het bereikte evenwicht op de begroting en vooral dat van de sociale zekerheid is niet zomaar een oefening geweest van cijfers en komma's. Via een nieuwe financiering kiezen we vastberaden voor een sociale zekerheid die minder weegt op de factor arbeid. Een sociale zekerheid die stoelt op een bredere inkomstenbasis zodat de economische ontwikkeling van de bedrijven en van de werkgelegenheid wordt aangemoedigd.

Concreet zal in de toekomst minstens 15 procent van de roerende voorheffing rechtstreeks naar de begroting sociale zekerheid gaan. Ook een vast deel van de opbrengst van taxen op producten die schadelijk zijn voor de gezondheid, zoals tabak, zal voortaan aan de sociale zekerheid toebedeeld worden. Hier ligt het percentage op 30 procent.

Het is een eerste belangrijke stap in de richting van het wegwerken van onze handicap en het verzekeren van de duurzaamheid van ons sociaal stelsel. Ik denk dat we in de toekomst nog veel verder zullen moeten gaan in die richting. De hoge lasten die we in Europa leggen op de arbeiders, bedienden, zelfstandigen en bedrijven, zorgt er vandaag voor dat we onze jobs exporteren in plaats van onze producten. We creëren arbeidsplaatsen op andere continenten. En het gevolg is minder inkomsten voor de financiering van de sociale bescherming. De enige weg die we kunnen bewandelen is een verdere verschuiving weg van de lasten op arbeid. We kunnen dit als land natuurlijk niet alleen. Daarom zal de regering met de buurlanden overleg plegen om terzake tot een gemeenschappelijke strategie en aanpak te komen.

Deze strakke budgettaire houding laat ons nu toe om ook nieuwe initiatieven te nemen. Zo voeren we de in Oostende besliste welvaartsaanpassingen uit. De welvaartsvastheid van pensioenen en andere uitkeringen biedt de waarborg dat de koopkracht en de levensstandaard van iedereen behouden blijft. We hebben bovendien beslist om vanaf 2007 deze welvaartsaanpassingen bovenop deze van Oostende te verdubbelen. Hierbij zal vooral de aandacht gaan naar de laagste pensioenen en de pensioenen van vrouwen. Tegelijkertijd zal ook het leefloon aangepast worden, cruciaal in de strijd tegen de armoede. Het structureel mechanisme van welvaartsaanpassing wordt ook na 2007 verzekerd door een jaarlijkse enveloppe te bepalen zoals voorzien door de studiecommissie vergrijzing. Ook in de gezondheidszorg nemen we nieuwe initiatieven zoals de herwaardering van de eerste lijnszorg.

Parallel gaan ook de belastingsverlagingen door.
Dat zal elke burger bij de afrekening van 2006 duidelijk merken.
Maar we voeren niet enkel de geplande lastenverlagingen uit, we voeren ook nieuwe lastenverlagingen in.
Telkens met hetzelfde doel: onze concurrentiekracht vergroten, meer mensen aan het werk zetten, de koopkracht op peil houden.

Op kruissnelheid zullen de lasten op arbeid met meer dan 900 miljoen euro extra verminderd worden.
Lastenverlagingen voor min-dertigjarigen en lagere lonen om meer jongeren aan het werk te zetten.
Lastenverlagingen voor vijftigplussers om meer ouderen aan het werk te houden.
En lastenverlagingen voor de nacht- en de ploegenarbeid.
De huidige belastingsvermindering van 2,5 procent zal worden opgetrokken tot 5,63 procent om zo onze loonhandicap in 2006 weg te werken. En we zijn van plan om dat in 2007 opnieuw te doen, op één voorwaarde, en dat is dat de sociale partners een even grote inspanning doen.

Even belangrijk is de verdere investering in onderzoek en innovatie. Op 1 oktober werd de belastingsverlaging voor bedrijven voor hun onderzoekers verhoogd. Young Innovative Companies, jonge innovatieve bedrijven krijgen nu hetzelfde voordeel.
Op 1 januari treedt ook een andere hervorming in werking die van groot belang is voor het concurrentievermogen van ons land en voor de toename van de investeringen. Ik heb het over de hervorming van de vennootschapsbelasting of met andere woorden de notionele interesten. Deze hervorming maakt het mogelijk voor bedrijven om binnenkort voor de eigen middelen die zij in hun vennootschap investeren een interestkost fiscaal af te trekken, zoals dat vandaag het geval is voor leningen. Hiermee zijn we het enige land in Europa die dit mogelijk maakt. Ik denk dat deze wet kan uitgroeien tot één van de belangrijkste maatregelen voor ons investeringsklimaat van de laatste vijfentwintig jaar. Nu al merken we voor deze maatregel een grote interesse bij buitenlandse investeerders en dan vooral in Azië.

Ook inzake administratieve rompslomp passen we ons aan aan de nieuwe concurrenten. Voor het eerst nemen de administratieve lasten spectaculair af. Volgens de laatste cijfers van het Federaal Planbureau is de administratieve lastendruk voor bedrijven tussen 2002 en 2004 met een kwart gedaald. De ondernemingen sparen hierdoor maar liefst 1,7 miljard euro uit. In 2006 zal de regering verder gaan met concrete vereenvoudigingen. In 2006 lanceren we ook een fiscale begunstiging van een internet-voor-iedereen-pakket om iedereen toegang te geven tot de informatiesnelweg.

Naast de fundamentele lange termijningrepen zoals onze tewerkstellingsmaatregelen en het generatiepact, zijn dit de maatregelen die in dit scharniermoment ook op korte termijn moeten zorgen voor een toekomstgerichte economie. (...)
Ook logistiek moeten we ons land het nieuwe tijdperk binnenleiden. Dit hadden we reeds gedaan met Belgacom. De komende weken zal een gelijkaardig initiatief voor de Post afgerond worden.

En dan is er natuurlijk nog Electrabel. De meeste mensen waren nogal verrast door de aankondiging van Suez om Electrabel over te nemen. Over het moment althans, want het bod had Suez al jaren aangekondigd. De controle van Suez over Electrabel is reeds een feit sinds 1988. Wat Suez nu heeft gedaan, is niet meer en niet minder dan een bod van een meerderheidsaandeelhouder op de resterende aandelen. We kunnen in deze enkel garanties voorzien.

En we hebben die bijkomende garanties over een Belgische verankering bekomen. Ik kan dit nu aankondigen gezien het Overlegcomité het resultaat van de onderhandelingen deze ochtend heeft bekrachtigd. Wat zijn die deze garanties? Eén van de garanties is dat de overname binnen de 24 maanden moet uitmonden in de creatie van een Europese Vennootschap die ook op Euronext in Brussel genoteerd staat. Het grote voordeel hiervan is dat er op die manier voor de Belgische aandeelhouders, groot of klein, geen bijkomende kosten komen. Een tweede garantie is dat alle be-

slissingscentra inzake wereldwijde energieactiviteiten zullen gevestigd worden in Brussel. En Zeebrugge wordt de Europese draaischijf voor hun gasactiviteiten. Maar vooral hebben we gewerkt aan meer concurrentie met het oog op lagere prijzen. Daarom zal een niet gebruikte capaciteit van 1.500 megawatt tegen marktwaarde voor andere producenten ter beschikking worden gesteld. En zal Electrabel haar blokkeringsminderheid in het transportnet Elia opgeven. (...)

We willen stap voor stap onze economie en onze arbeidsmarkt een nieuw tijdperk binnenloodsen. Op dezelfde manier willen we ook met politie en justitie omgaan. Niet met revolutie, maar met evolutie stap voor stap werken aan de toekomst.

De politiehervorming heeft haar 'kinderziektes' doorlopen. Maar na vier jaar werking zijn we in heel wat opzichten positief geëvolueerd. Toch moeten we blijven aanpassen. Uit een recente evaluatie van de top van de federale politie is gebleken dat de structuur vereenvoudigd moet worden en de werking, ook intern, meer geïntegreerd. De verhoging van de operationele inzetbaarheid, één van de belangrijkste objectieven van het regeringsakkoord, wordt door de oprichting van het veiligheids- en het interventiecorps en door de aanpassing van de statuten een feit.

'Meer blauw op straat' is niet langer meer een slogan. Een zichtbare politie verhoogt het veiligheidsgevoel. Dit is duidelijk gebleken uit de laatste veiligheidsmonitor. Het onveiligheidsgevoel wordt ook gevoed door harde criminele feiten zoals car- en homejackings, ramkraken, serie-inbraken en autodiefstallen. Veel van deze feiten worden gepleegd door rondtrekkende dadergroepen, vooral afkomstig uit Centraal- en Oost-Europa. Alhoewel ze met grote regelmaat worden opgerold en tot zware straffen worden veroordeeld, blijft hun impact op de criminaliteitscijfers aanzienlijk, zoals vorige week nog bleek in Antwerpen. Nu we over het verdragsrechterlijk kader beschikken, zullen we met de landen van herkomst samenwerken om de criminele activiteiten van hun onderdanen in ons land te ontmoedigen.

Er zijn aanwijzingen dat de drugproductie, vooral XTC-laboratoria en cannabisplantages, gedeeltelijk verschuift naar ons land. Politie en justitie moeten hier nog meer inspanningen doen. Via concrete actieplannen tegen het drugstoerisme, de drugspanden en de drugproductie drijven we de inspanningen op. Met onze buurlanden zullen we bestuurlijk, politioneel en justitieel samenwerken om deze gemeenschappelijke problemen grensoverschrijdend aan te pakken.

Ook het gerecht moet verder worden gemoderniseerd. Ze moet meer autonomie verwerven om het beheer van haar werk te organiseren. Daarvoor werd het Themisplan opgestart, met onder andere proefprojecten in Gent, Bergen en Charleroi.

Binnen enkele maanden zullen de eerste strafuitvoeringsrechtbanken het licht zien. Zij vormen het middelpunt van de hervormingen in de penitentiaire sector. In onze gevangenissen eisen onze beambten terecht volledige personeelskaders, opleiding en gerenoveerde werkomgevingen. Bovendien moeten we ons aanpassen aan het nieuw wettelijk kader met betrekking tot de interne en externe rechtspositie van de gedetineerden. Dit alles is maar mogelijk als we de overbevolking in onze gevangenissen kunnen terugdringen.

Laat ons eerst en vooral niet vergeten dat de toename van het aantal gedetineerden ligt aan de betere werking van politie en justitie. De gevangenis moet echter worden voorbehouden voor die categorieën die een gevaar voor de samenleving uitmaken. Daarom komen er aparte behandelingsinstellingen voor de geïnterneerden en zullen we de alternatieven voor de vrijheidsstraf, zoals het elektronisch toezicht, verruimen.

Vanaf 2006 zal ook de informatisering van de rechterlijke organisatie een tastbare realiteit worden. Het Phenixprogramma zal van start gaan in de politierechtbanken, de vredegerechten alsook in de arbeidsrechtbanken voor de geschillen inzake overmatige schuldenlast. Zo zullen deze 'nabijheidsrechtbanken', dus die waarmee het grootst aantal burgers in contact komt, als eerste genieten van deze omwenteling door de informatica.

Daarnaast zal verder werk gemaakt worden van de slachtofferhulp, van het vergemakkelijken en verbreden van de toegang tot het gerecht en van het versnellen van de rechtsgang. Daartoe zal de regering het mogelijk maken dat voor elke burger die zich tot het gerecht wendt, de belangrijkste data van het verloop van zijn proces bekend zullen zijn.

Tenslotte, mijnheer de voorzitter, wil ik heel duidelijk zijn: ons land neemt de dreiging van het terrorisme ernstig. Gisteren reeds werd het wetsontwerp naar het parlement toegezonden dat één centrum, één knooppunt voor dreigingsanalyses opricht. Andere maatregelen (versterking Staatsveiligheid, de instelling van een aantal federale onderzoeksrechters en de telefoontap) zullen worden genomen met respect voor het evenwicht tussen veiligheid en vrijheid.

Tot slot, mijnheer de voorzitter, wil ik nog even stilstaan bij ons buitenlands beleid.
Europa riskeert de trein te missen naar het nieuwe tijdperk. De uitslag van de referenda in Frankrijk en Nederland hebben het oude continent in een crisis gestort. Het falen van de Europese Raad om tot dusver tot een meerjarenbegroting te komen, heeft dit klimaat enkel maar verslecht.

Desondanks gaat het ratificatieproces van de Europese grondwet verder. Federaal ratificeerden we snel. Het zou goed zijn indien België kan ratificeren voor het jaareinde en hiermee een gewicht kan geven aan de voorstanders van de Europese integratie.

Intussen is ook een reflectieperiode over de toekomst van Europa van start gegaan. Het is goed dat er nagedacht wordt, maar het zou nog veel beter zijn als we daarna ook keuzes zouden maken. Onze positie is duidelijk: wij willen niet minder Europa, maar meer Europa. Wij willen geen loutere vrijhandelszone, maar een politiek Europa dat een echte economische en sociale strategie kan ontwikkelen, een echt buitenlands beleid en echte Europese defensie. Kortom, wij willen een sterk Europa dat de voedingsbodem voor de angsten bij de burger wegneemt door betere resultaten aan de burger voor te leggen. Maar men kan vandaag niet rond de vraag heen: 'Wat als de goedkeuring van de Grondwet en dus een verdere integratie in de huidige structuur niet mogelijk blijkt?' In dat geval zal ons land met andere leden toch proberen door te gaan. Niet à la carte, maar op een structurele basis. Met de eurozone dat daartoe het meest geschikte instrument is, als basis. Een top van de regeringsleiders van de eurozone in 2006 kan daartoe een start zijn.

We zetten ook onze inspanningen verder in Afghanistan en in de Balkan. Wij bevestigen ons engagement in Centraal-Afrika. Wij steunen Congo in haar transitie, maar vragen tegelijk goed bestuur aan de Congolese gezagsdragers. Verder zal België als voorzitter van de OVSE [Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa] in 2006 de nadruk leggen op het bestrijden van de internationale criminaliteit en de bevordering van de rule of law op het Europese continent. Inzake ontwikkelingssamenwerking houden we ons aan onze agenda en halen we in 2010 de 0,7 procent. (...)

Ons land staat op de brug van een nieuw tijdperk.
De regering heeft haar verantwoordelijkheid genomen om ons land te helpen die brug over te steken.
Bedachtzaam maar vastberaden.
Wij zijn niet verkozen om te doen wat leuk is.
Wij zijn verkozen om te doen wat noodzakelijk is.
De beslissingen die we hebben genomen zijn noodzakelijk voor de toekomst van onze welvaart en onze sociale zekerheid.
De regering vraagt van u het vertrouwen om deze beslissingen uit te voeren.
Ik dank u.

Overheidsbegroting 2006 toont opnieuw evenwicht

De begroting 2006 die het kabinet-Verhofstadt op 11 oktober presenteerde, was de zuinigste van de laatste zeven jaar. De uitgaven van de ministeries (exclusief de pensioenen) zouden in vergelijking met 2005 slechts met 0,3 procent stijgen en die voor Sociale zekerheid met 1,2 procent.
De schuldgraad, die eind 1993 nog 137,1 procent van het bbp bedroeg en sindsdien was gedaald, zou eind 2006 uitkomen op

90,7 procent. In 2004 bedroeg deze nog 94,7 procent en in 2005 94,3 procent. De regering streefde naar een verdere verlaging, niet alleen om te blijven voldoen aan de eisen van de Europese Commissie, maar ook om de openbare financiën voor te bereiden op de toekomstige vergrijzing.
De regering hield voor 2006 vast aan het sinds 2000 bestaande begrotingsevenwicht. Daartoe hadden Vlaanderen, Wallonië en Brussel zich in principe bereid verklaard een gezamenlijke bijdrage van 250 miljoen euro te leveren.
Om ondanks de beperkte uitgavenstijging een aantal beleidsdoelen te kunnen verwezenlijken, zou tevens een programma van lastenverlagingen – zoals een hervorming van de personenbelasting en een vermindering van de sociale bijdragen – worden doorgevoerd.
Voor Justitie en Veiligheid werden aanzienlijk meer uitgaven gedaan: die stegen met 5,5 procent. Ook de middelen voor mobiliteit, in het bijzonder voor de spoorwegen, namen fors toe, namelijk met 8,1 procent.
De sociale zekerheid zou in 2006 een andere financieringsbasis krijgen. Een deel van de inkomsten uit roerende voorheffing en accijnzen op tabak zou daar naar toe gaan.
De regering wilde vasthouden aan een beheersing van de uitgaven in de gezondheidszorg en streefde naar een trendgroei van ca. 3 procent in 2006.
De werkgelegenheidsgraad, in 2004 licht gestegen naar 61,7 procent, zou naar verwachting in 2005 en 2006 verder stijgen. Er zouden dan respectievelijk 29.000 en 30.000 banen bijkomen.

De regering verwachtte dat het mogelijk was de uitgaven van zowel de federale overheid als voor de sociale zekerheid ook in 2007 te blijven beheersen. De gecombineerde cijfers van de diverse overheden voor 2005, 2006 en 2007 waren als volgt:

Overheidsfinanciën in procenten bbp (synthesetabel)*

	2005 raming	2006 initieel	2007 prefiguratie
Primaire uitgaven	10,6	10,5	10,4
Rentelasten	4,0	3,7	3,5
Totale fiscale ontvangsten	28,2	27,9	27,9
Fiscale overdrachten	14,6	14,8	14,8
Fiscale ontvangsten (rijksmiddelen)	13,6	13,1	13,2
Niet-fiscale ontvangsten (rijksmiddelen)	1,6	1,4	1,4
Overgangscorrecties	-0,7	-0,2	-0,2
Saldo federale overheid	-0,1	0,1	0,5
Saldo SZ-werknemers+zelfstandigen	0,0	0,0	-0,2
Saldo Entiteit II**	0,1	-0,1	0,1
Gemeenten	-0,2	-0,2	0,0
Gewesten en Gemeenschappen	0,2	0,1	0,1
Saldo gezamenlijke overheid	0,0	0,0	0,4

* Exclusief aanvullende weerslag lastenverlagingen in 2007 (0,1 procent bbp)
** Er worden twee entiteiten onderscheiden.

Entiteit I betreft de federale overheid en de sociale zekerheid, Entiteit II de Gewesten, Gemeenschappen en lokale besturen.

Parlementsmeerderheid stemt in met regeringsbeleid

Op 12 oktober volgde de parlementaire behandeling van de beleidsverklaring en begroting, waarna de premier op 13 oktober het vertrouwen van het parlement vroeg. Dat kreeg hij van de regeringspartijen, maar niet van de oppositie. De vertrouwensmotie werd aangenomen met 95 tegen 51 stemmen.

Op 11 oktober, dezelfde dag dat beleidsverklaring en begroting werden gepresenteerd, was de (Vlaamse) christen-democratische oppositie gekomen met een alternatief sociaal-economisch plan. Centraal stonden structurele maatregelen op langere termijn, omdat volgens CD&V (Christen-Democratisch & Vlaams) het kabinet zich te veel richtte op het overleven op korte termijn. De partij stelde onder meer een lastenverlaging van 3 miljard euro voor, over een periode van acht jaar. Deze was bedoeld om het concurrentievermogen van bedrijven te versterken en meer werkgelegenheid te creëren.

Johan Vande Lanotte wordt SP.A-voorzitter en treedt af als minister

De Socialistische Partij Anders (SP.A) koos op haar congres van 15 oktober 2005 minister van Begroting, Overheidsbedrijven en Noordzee, Johan Vande Lanotte, tot partijvoorzitter. Vande Lanotte, die tevens vicepremier was, kreeg 93,4 procent van de stemmen. Hij legde zijn regeringsambt neer, omdat hij de functie van partijvoorzitter daar niet mee verenigbaar achtte. Diens standpunt week af van dat van enkele andere politici, die deze taken wel combineerden. Dat gold voor minister van Financiën en vice-premier Didier Reynders, die tevens voorzitter was van de Mouvement Réformateur (MR), en sinds kort ook voor Elio di Rupo die zowel premier van Wallonië was als voorzitter van de Parti Socialiste (PS).
Door het aftreden van Vande Lanotte vonden een aantal verschuivingen in de federale regering plaats, bij ministers en staatssecretarissen van de SP.A. Freya Van den Bossche, tot dan toe minister van Werk, werd vice-premier en nam de post Begroting en Consumentenzaken op zich. Staatssecretaris van Informatisering Peter Vanvelthoven werd nu minister van Werk en Informatisering. Minister van Mobiliteit Renaat Landuyt nam een aantal taken, waaronder Noordzee, over van Vande Lanotte.

Bruno Tuybens wordt staatssecretaris

Na het aftreden van Vande Lanotte vond ook een nieuwe benoeming plaats. Op 17 oktober werd Bruno Tuybens namens de SP.A staatssecretaris van Overheidsbedrijven. De 43-jarige Tuybens werkte bij bankverzekeringsgroep KBC en was vanaf eind 2002 hoofd van de cel duurzaam en maatschappelijk verantwoord investeren bij vermogensbeheerder KBC Asset Management. Sinds 1982 was hij als vrijwilliger actief bij Amnesty International (AI), tussen 1999 en 2003 voorzitter van de AI-afdeling Vlaanderen en hij werd in augustus 2005 gekozen in het internationaal bestuur van de mensenrechtenorganisatie.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Algemene stakingen verlammen openbare leven

Op 7 oktober 2005 legde een algemene staking het openbare leven in België grotendeels stil. De actie was georganiseerd door het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV) en gericht tegen de regeringsplannen tot verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd. Het was de eerste algemene staking sinds 1993, toen werd geprotesteerd tegen ingrepen in de sociale zekerheid.
Het treinverkeer kwam geheel tot stilstand,

omdat alle spoorwegvakbonden zich bij de actie hadden aangesloten. In steden als Brussel, Antwerpen, Gent en Luik reed bijna geen openbaar vervoer. Ongeveer de helft van de postbodes staakte mee, zodat ook de postbezorging stagneerde. Het luchtverkeer lag deels stil doordat bagage-afhandelaars op de luchthaven Zaventem bij Brussel zich bij de staking hadden aangesloten. De haven van Antwerpen lag plat en veel bedrijven gingen dicht door blokkades van toegangswegen naar industrieterreinen.
Op 28 oktober vond opnieuw een algemene staking plaats. Die dag demonstreerden in Brussel tienduizenden mensen en opnieuw werden vitale sectoren als post, openbaar vervoer en gedeeltelijk ook het onderwijs ontregeld. In ziekenhuizen werden zondagsdiensten gedraaid.

Generatiepact afgewezen

De christelijke en liberale vakcentrales hadden zich niet achter de eerste staking geschaard omdat zij meenden dat er nog ruimte was voor overleg met de regering. Veel leden van deze bonden, het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) en de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (ACLVB), namen echter aan de acties deel. De staking van 28 oktober werd ook officieel door deze bonden gesteund.
Achtergrond van deze breder geworden ondersteuning was een serie besluiten die de federale regering drie dagen na de eerste staking had genomen. Deze handelden over het loopbaaneinde, de financiering van de sociale zekerheid en de welvaartsvastheid van pensioenen. De maatregelen, die later die maand in de beleidsverklaring 2006 van de regering terug te vinden waren, werden gebundeld in een zogeheten Generatiepact. Het belangrijkste bezwaar van de vakbonden richtte zich tegen het voornemen om werknemers vanaf 2008 pas op de leeftijd van 60 jaar met brugpensioen te laten gaan, na een loopbaan van 30 jaar. Op dat moment was dat 58 jaar na een loopbaan van 25 jaar. Wel werden enkele categorieën van deze regel uitgezonderd, in het bijzonder waar het zware beroepen betrof, in geval van lopende collectieve arbeidsovereenkomsten en bij mensen met een lange carrière.

Liberalen willen maatregelen tegen stakingen

In kringen van de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD) bestonden weerstanden tegen de stakingacties, daar werkwilligen het soms onmogelijk was gemaakt om aan het werk te gaan. De fractievoorzitter voor de partij in de Kamer, Rik Daems, kondigde aan een wetsvoorstel voor te bereiden om het recht op arbeid tijdens stakingsacties te garanderen. Hij stelde het stakingsrecht niet te betwisten, maar het afsluiten van kruispunten en industrieterreinen was naar zijn mening niet aanvaardbaar: 'We moeten af van de logica: hoe meer miserie, hoe beter. (...) Het is geen recht anderen het recht op werken te ontzeggen. Naast de vrijheid te staken moet de vrijheid niet te staken worden erkend en beschermd.' Omdat in de praktijk burgemeesters nauwelijks van hun bevoegdheid gebruik maakten om tegen dergelijke acties maatregelen te nemen, stelde Daems voor een bepaling terzake op te nemen in de strafwetgeving. Dan zou de politie verplicht zijn op te treden.
Het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) verklaarde het voorstel van Daems te steunen. Een woordvoerder van het ABVV meende daarentegen dat het een aantasting van het stakingsrecht betekende.
Tijdens een kamerdebat, een dag voor de tweede staking van 28 oktober, leverde de fractie van de Socialistische Partij Anders (SP.A) kritiek op uitspraken van minister van Binnenlandse zaken Patrick Dewael. De VLD-minister had de vakbonden namelijk gewaarschuwd dat er zou worden opgetreden tegen vakbondsvertegenwoordigers die blokkades op de openbare weg organiseerden. SP.A-kamerlid Hans Bonte stelde zich te hebben geërgerd aan de 'profileringsdrang' van Dewael en verklaarde: 'U ondergraaft met uw uitspraken het stakingsrecht en zelfs het voortbestaan van de vakbonden.'

(Vorige berichten pagina 585/1 - 2005)

DUITSLAND

BINNENLAND

Duitsland stevent af op 'grote coalitie'

Zetel bij late verkiezing naar CDU

De Christelijk-Democratische Unie (CDU) won op 2 oktober 2005 in Dresden de laatste nog oningevulde zetel van de op 18 september gehouden parlementsverkiezingen. De verkiezingen waren daar uitgesteld na het onverwachte overlijden van een kandidaat tijdens de campagne. Door de winst wist de CDU de geringe voorsprong op de Sociaaldemocratische Partij Duitsland (SPD) met nog één zetel te vergroten. De combinatie van CDU en de Christelijk-Sociale Unie in Beiern (CSU) kwam daarmee uit op 226 zetels in de Bondsdag, tegen 222 voor de SPD.

SPD en CDU onderhandelen over coalitievorming

De zittende coalitie van de SPD en de Groenen kwam op 273 zetels, een nettoverlies

Uitslagen parlementsverkiezingen Duitsland (18 september 2005)

	Tweede stem in district	Zetels voor lijsten	Overige zetels	Totaal zetels	Percentage
CDU	27,8	106	74	180 (-10)	29,3
CSU	7,4	44	2	46 (-12)	7,5
FDP	9,8	-	61	61 (+14)	9,9
Groenen	8,1	1	50	51 (-04)	8,3
Linke*	8,7	3	51	54 (+52)	8,8
SPD	34,3	145	77	222 (-29)	36,1
Overige	3,9	-	-	-	0,0
Totaal		299	315	614 (+11)	

CDU - Christelijk-Democratische Unie
CSU - Christelijk-Sociale Unie in Beieren
FDP - Vrije Democratische Partij
Groenen - De Groenen
Linke - Linkspartij
SPD - Sociaal-democratische Partij Duitsland

*De stemmen zijn vergeleken met die voor de ex-communistische Partij voor Democratisch Socialisme (PDS) in 2002.

van 33, en verloor haar meerderheid in de Bondsdag. De centrum-rechtse coalitie van CDU/CSU en de Vrije Democratische Partij (FDP) kwam op 287 zetels, wat ook niet genoeg was voor de vereiste meerderheid van 308. Aangezien de SPD ook niet wilde samenwerken met de Linkspartij, lag de weg open naar een 'grote coalitie' van SPD en CDU/CSU.
Op grond van een akkoord tussen beide partijen zou de leider van de christen-democraten, Angela Merkel, worden voorgedragen als nieuwe bondskanselier, zo werd op 10 oktober bekend. Er zou nog verder onderhandeld moeten worden over allerlei aspecten van het te voeren beleid en de nieuwe coalitie zou nog door de twee partijen en de Bondsdag moeten worden goedgekeurd. Een week later werd bekend dat de nieuwe regeringscoalitie zou bestaan uit acht ministers van de SPD en evenveel van de CDU/CSU.

Bondskanselier Schröder kondigt vertrek aan

Bondskanselier Gerhard Schröder kondigde op 12 oktober het einde van zijn politieke loopbaan aan in een toespraak tijdens een congres van de vakbond IG Bergbau, Chemie und Energie (IGBCE). Hij zei dat hij geen deel zou uitmaken van de volgende regering. Schröder zou overigens nog wel deelnemen aan de onderhandelingen over het te sluiten regeerakkoord.

Problemen bij regeringsvorming

De coalitievorming dreigde gevaar te lopen, in eerste instantie naar aanleiding van interne perikelen binnen de SPD. Franz Müntefering, beoogd vice-kanselier van de nieuwe regering, trad af als voorzitter van de SPD nadat het bestuur niet zijn favoriet had voorgedragen voor de op één na belangrijkste post binnen de partij, die van secretaris-generaal. In plaats daarvan viel de keuze op de 35-jarige vertegenwoordiger van de linkervleugel Andrea Nahles. Een en ander betekende dat Müntefering mogelijk ook geen deel zou uitmaken van de nieuwe regering.
De Beierse premier en CSU-voorzitter Edmund Stoiber, die goed overweg kon met Müntefering, liet daarop weten dat hij nog eens over zijn deelname aan de regering wilde nadenken.
Om de nieuwe coalitie een stevig fundament te geven was afgesproken dat voorzitters van de twee deelnemende partijen in de regering zitting zouden nemen.

Bondsdag kiest nieuwe voorzitter

Op haar eerste zitting na de verkiezingen koos de Bondsdag op 18 oktober de CDU-afgevaardigde Norbert Lammert tot voorzitter, als opvolger van Wolfgang Thierse (SPD). Lammert werd met overweldigende meerderheid gekozen, namelijk met 564 van de 607 stemmen.

Bondgenoot Merkel wordt secretaris-generaal CDU

Het bestuur van de CDU droeg op 24 oktober Ronald Pofalla (46) voor de functie van secretaris-generaal van de partij voor. Pofalla gold als een medestander van partijleider Angela Merkel en was tot dan toe een van de financiële woordvoerders van de partij. De secretaris-generaal was binnen de CDU verantwoordelijk voor interne aangelegenheden en het handhaven van de partijdiscipline. Hij speelde ook een belangrijke rol bij het organiseren van verkiezingscampagnes.
Pofalla moest nog door een bijeenkomst van partijleden in zijn nieuwe functie worden bevestigd.

Christen-democraten eisen niet langer voortzetting kernenergie

Volgens een bericht in de Duitse pers van 31 oktober zagen de christen-democraten de eerder geplande sluiting van zeventien kerncentrales niet langer als een onoverkomelijk probleem bij de onderhandelingen over de vorming van een coalitieregering met de SPD. Oorspronkelijk had de CDU/CSU geëist dat de kerncentrales in bedrijf zouden blijven na de geplande sluitingsdatum in 2020.

JUSTITIE

Veroordeling wegens terrorisme voor vier Arabieren

Drie Jordaniërs en een Algerijn, die terechtstonden op beschuldiging van het beramen van aanslagen op joodse doelen in Duitsland, werden op 26 oktober 2005 veroordeeld tot gevangenisstraffen van vijf tot acht jaar. Onder de doelen zou het joodse museum in Berlijn geweest zijn en een discotheek en een bar in Düsseldorf die eigendom waren van een joodse zakenman. Ook zouden zij banden hebben onderhouden met de organisatie al-Tawhid, die weer in verbinding zou staan met Al-Qaeda. Al-Tawhid stond onder leiding van Abu Musab al-Zarqawi, die werd gezocht wegens talrijke terroristische aanslagen in Irak.
Allen ontkenden schuld voor de rechtbank. Een groot deel van de aanklacht tegen hen was gebaseerd op bewijs dat was geleverd door Shadi Abdellah, die rond dezelfde tijd als zijzelf was gearresteerd, in 2002, en had bekend aanslagen op joodse doelen te hebben beraamd. Abdellah was in 2003 tot vier jaar veroordeeld.

(Vorige berichten pagina 589/1 e.v. - 2005)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Politie raakt slaags met Parijse jongeren

Op 27 oktober 2005 braken rellen uit in de Franse voorstad Clichy-sous-Bois, nadat twee jongens van vijftien en zeventien jaar om het leven waren gekomen door electrocutie in een transformatorhuis. Zij waren op de vlucht voor de politie, die in de wijk identiteitscontroles uitvoerde. Clichy-sous-Bois was een van de armste (immigranten)steden rond Parijs. In de daaropvolgende dagen braken 's nachts gevechten uit tussen jongeren en politie, waarbij elke nacht tientallen auto's uitbrandden.

Sarkozy verdedigt beleid na Parijse rellen

De rellen voedden het debat over de moeizame relatie tussen autoriteiten en jongeren in de voorsteden. De kritiek richtte zich vooral op minister van Binnenlandse zaken Nicolas Sarkozy. In een televisie-interview op 30 oktober beloofde hij 'nultolerantie voor geweld in de steden, evenals voor criminaliteit in het algemeen'. Eerder sprak hij over 'gespuis' waarvan hij de overige inwoners wilde 'bevrijden'. Sarkozy kondigde de inzet van speciale politie-eenheden aan in 25 probleemwijken.
De oppositie was ontstemd over de uitlatingen van de minister. Volgens de socialistische woordvoerder Julien Dray verwarde Sarkozy echte vastberadenheid met vastberadenheid op de televisie. Ook minister

voor Gelijke kansen Azouz Begag leverde impliciete kritiek op zijn collega Sarkozy en benadrukte dat het nodig was begrip op te brengen voor de problemen van de bewoners in de voorsteden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Massale stakingsacties in Frankrijk

Havenblokkade uit protest tegen privatisering

Op 1 oktober 2005 blokkeerden werknemers van de veerdienstmaatschappij SNCM (Société Nationale Maritime Corse Méditerranée) de haven van Ajaccio op Corsica. Zij staakten tegen de regeringsplannen om de SNCM te privatiseren. Naar verwachting zou dit leiden tot het verlies van circa 400 banen. Het dreigende werkgelegenheidsverlies leidde tot demonstraties waaraan 2.000 mensen deelnamen, onder wie vooraanstaande leiders van de beweging voor een onafhankelijk Corsica. Het kwam tot confrontaties met de 500 man sterke politiemacht, die traangas inzette om de betogers uiteen te jagen.
Op een van de eerste veerboten die op 1 oktober vertrok ging een bomalarm af. Het per helikopter ingevlogen bommenteam constateerde dat het vals alarm betrof. Alle daarna vertrekkende veerboten werden vervolgens op bommen gecontroleerd.
Ongeveer 7.000 van de 15.000 gestrande toeristen verlieten Corsica op 2 oktober, nadat stakers hadden toegezegd de havenblokkade tijdelijk op te heffen. De oproerpolitie had dat de voorgaande dag gedaan om vervoer van voedsel, medicijnen en personen mogelijk te maken.
De vakbonden kondigden nieuwe blokkades aan voor 4 oktober, wanneer in heel Frankrijk stakingen plaats zouden vinden. Op 13 oktober besloten de stakers hun acties te beëindigen. Er was niet aan hun eisen voldaan.

Groot deel openbare leven ligt stil door staking

Een eendaagse nationale staking ontregelde op 4 oktober in heel Frankrijk het openbaar vervoer, het onderwijs en het werk in fabrieken en bedrijven. De staking werd gezien als een test voor het beleid van premier Dominique de Villepin, die met economische hervormingen en vereenvoudigde ontslagprocedures de werkgelegenheid wilde stimuleren. Honderdduizenden stakers betoogden tegen dit beleid; volgens officiële cijfers had 15 tot 30 procent van de openbare sector aan de staking deelgenomen.
De stakers protesteerden tegen privatiseringsplannen, de lage salarissen en de geringe koopkracht. Vakbondsleiders dreigden met nieuwe acties als hun wensen niet werden ingewilligd. De Villepin verklaarde dat hij 'de boodschap van de Fransen had begrepen'.

Havenstaking in Marseille beëindigd

Havenarbeiders in Marseille hervatten op 9 oktober hun werk na een twaalfdaagse staking. Werknemers in de petrochemische industrie zetten hun staking echter voort. De staking had de productie van de raffinaderijen gehalveerd en was volgens regeringsvertegenwoordiger Christian Fremont de langstdurende in twintig jaar.

Raffinaderij van Total hervat productie

De raffinaderij van Total bij Gonfreville, de grootste in Frankrijk, hervatte op 22 oktober haar activiteit. De installatie was een maand gesloten geweest vanwege loonstakingen. Directeur Philippe Doligez had de hervatting van de werkzaamheden als voorwaarde gesteld voor verdere onderhandelingen. De werknemers besloten de staking op te schorten en op 26 oktober opnieuw bijeen te komen. De winstschade bedroeg volgens Total 2 miljoen euro per stakingsdag.
Op 26 oktober werd de staking bij Total officieel beëindigd. Volgens de vakbond, de Algemene Arbeidsconfederatie (CGT), verliepen de onderhandelingen voorspoedig. Total verklaarde dat het een week zou duren voordat de raffinaderij, die maximaal 328.000 vaten per dag kon produceren, weer op volle capaciteit zou draaien.

JUSTITIE

Baskische militanten veroordeeld in Frankrijk

Tegen vier leden van de Baskische afscheidingsbeweging ETA werden op 27 oktober 2005 gevangenisstraffen van achttien maanden uitgesproken vanwege de diefstal van 1,65 ton dynamiet in Frankrijk in 2001. Drie van de vier zouden zich ook schuldig hebben gemaakt aan gewapende overvallen en ontvoeringen. Na afloop van hun straf zouden zij Frankrijk worden uitgezet.
Sinds 1968 voerde de ETA, die aanhangers en sympathisanten had in Frans en Spaans Baskenland, een gewelddadige strijd voor de onafhankelijkheid van Baskenland.
(Vorige berichten pagina 591/1 e.v. - 2005)

GRIEKENLAND

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty uit kritiek op behandeling vreemdelingen

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) kwam op 5 oktober 2005 met een rapport waarin scherpe kritiek op Griekenland werd geuit. AI verklaarde dat de Griekse autoriteiten faalden in het bestrijden van discriminatie, waardoor asielzoekers, migranten en zigeuners aan de rand van de samenleving leefden. Verder stelde de organisatie dat de toegang tot de asielprocedure niet was gewaarborgd omdat Griekenland mensen al terugstuurde nog voordat ze een verzoek tot politiek asiel konden indienen. Het rapport haalde verder incidenten aan waarbij mensen aan de grens waren doodgeschoten en waarbij asielzoekers werden gehuisvest in metalen containers. Griekenland zou tenslotte ook nog tekort schieten in het bestrijden van mishandeling.
De Griekse overheid zei in een reactie dat ze fel was gekant tegen het schenden van mensenrechten. 'We moeten de mensen beschermen die deze dingen zijn aangedaan, als dat inderdaad het geval is.' De verantwoordelijkheid hiervoor zou bij de verschillende ministeries liggen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Griekenland tegen compromis over naam 'Macedonië'

De Griekse overheid wees op 8 oktober 2005 een compromis af van de Verenigde Naties over het gebruik van een naam voor de voormalige Joegoslavische Republiek van Macedonië. Sinds dit land zich in 1991 losmaakte van Joegoslavië, was Griekenland gekant tegen de naam Macedonië omdat dit een territoriale claim zou inhouden op

het noordelijk deel van Griekenland dat eveneens Macedonië werd genoemd.
In april hadden de VN voorgesteld de republiek Makedonia-Skopje te noemen. Ook dit voorstel wees Griekenland van de hand. Welke naam in oktober werd afgewezen, werd niet bekendgemaakt.

Pentagon adviseert positief over levering F16's aan Griekenland

Het Amerikaanse ministerie van Defensie adviseerde het Amerikaanse congres op 26 oktober 2005 in te stemmen met de levering van 40 gevechtsvliegtuigen van het type F16 C/D aan Griekenland. De levering zou namelijk de Amerikaanse politieke en veiligheidsbelangen in de regio versterken. De Amerikanen waren vooral ingenomen met het feit dat Griekenland voor de Amerikaanse F16 had gekozen en niet voor de Europese concurrent, de Eurofighter. Met de order was een bedrag gemoeid van 3,1 miljard dollar (ca. 2,7 miljard euro).

(Vorige berichten pagina 525/3 e.v. - 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Politie rolt bende mensensmokkelaars op

De politie arresteerde op 11 oktober 2005 zeven mensen die verdacht werden van het leiden van een organisatie voor mensensmokkel. Tegelijk werden elf mensen gearresteerd die werden verdacht van misdaden die hiermee verband hielden.
De arrestaties volgden na een onderzoek dat twee jaar in beslag nam en waarbij ook Frankrijk, Nederland, Denemarken, Italië en België waren betrokken. De organisatie zou mensen voor 8.000 euro vervoeren van Turkije via het vasteland van Europa naar Groot-Brittannië.

Voorstanders jacht verliezen rechtszaak

De Countryside Alliance (CA), waarin voorstanders van de jacht zich hadden georganiseerd, liep op 13 oktober 2005 tegen een gevoelige nederlaag op. De Law Lords van het Hogerhuis beslisten toen unaniem dat het wettelijk verbod op het jagen met honden rechtsgeldig was. De CA had gezegd dat de nieuwe wet was vastgesteld met een beroep op de Parliament Act (1949) die ongeldig zou zijn. De Law Lords oordeelden echter dat beide wetten wel degelijk geldig waren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering verhoogt minimumloom

De regering verhoogde het minimumloon op 1 oktober 2005 van 4,85 pond naar 5,05 pond (van ca. 7,1 euro naar ca. 7,4 euro). Het ging om het minimumloon van mensen van 21 jaar en ouder. Het minimumloon voor 18- tot 21-jarigen steeg tot 4,25 pond (ca. 6,2 euro).
De bonden toonden zich tevreden, maar zeiden dat er het jaar erop nog een verhoging moest komen. Werkgevers waren minder enthousiast: zij stelden dat hogere loonkosten een negatieve invloed hadden op de economie.

NOORD-IERLAND

Voormalige UDA-leider geliquideerd

Onbekenden schoten op 4 oktober 2005 Jim Gray dood, die net op dat moment vrij was op borgtocht. Gray werd verdacht van het witwassen van geld en heling. Hij was een van de leiders van de paramilitaire Ulster Defense Association (UDA), maar werd daar begin 2005 uitgezet.

Commissie: 'IRA houdt zich aan beloften'

De Independent Monitoring Commission (IMC) publiceerde op 19 oktober 2005 haar halfjaarlijkse rapport over de activiteiten van paramilitaire organisaties in Noord-Ierland. Het was het eerste rapport nadat het Ierse Republikeinse Leger (IRA) op 28 juli had aangekondigd al haar wapens in te leveren en geen nieuwe rekruten meer te ronselen of te trainen. Het rapport handelde over de situatie tot eind augustus. De IMC stelde dat ze geen paramilitaire activiteiten van de IRA had geconstateerd en evenmin dat de organisatie rekruten had getraind. De commissie noemde dit bemoedigend. De commissie had wel geconstateerd dat afpersing en intimidatie nog voorkwamen, maar ze had geen zicht op de wijze waarop de IRA-leiding de daders hiervan aanpakte.
Minister van Noord-Ierse zaken Peter Hain stelde dat het nog onwaarschijnlijk was dat er intensieve besprekingen zouden beginnen. Hij zei dat het rapport dat de IMC in januari 2006 zou uitbrengen hiervoor belangrijker was. Wel verklaarde hij dat hij naar aanleiding van het rapport de lokale subsidies voor Sinn Fein (SF), de politieke tak van de IRA, wilde hervatten en dat hij de regering in Londen zou vragen de parlementsleden van SF weer een vergoeding te geven. Dit tot woede van de protestanten. Deze lieten weten ook lang niet overtuigd te zijn van de goede bedoelingen van de IRA.
De IMC constateerde verder dat de protestantse paramilitaire organisaties nog wel actief waren en noemde in dit verband de Ulster Volunteer Force (UVF) extreem gevaarlijk.

UVF en LVF leggen ruzie bij

Bemiddelaars lieten op 30 oktober 2005 weten dat de UVF en de Loyalist Volunteer Force (LVF) hun ruzie hadden bijgelegd. De ruzie tussen beide paramilitaire groepen had in de vier maanden ervoor vier mensen het leven gekost. De bemiddeling vond plaats onder leiding van dominee Mervyn Gibson. De LVF was afgesplitst van de UVF en zou zich als resultaat van de onderhandelingen opheffen.
De eerste stap die de LVF echter nam was het oproepen van haar eenheden om de wapens neer te leggen als reactie op de ontwapening van de IRA. Nog dezelfde dag, op 30 oktober, gaf de organisatie de volgende verklaring uit: 'De leiding van de LVF heeft vandaag al haar militaire eenheden bevolen zich terug te trekken.' De leiding zei weliswaar wantrouwend te blijven tegenover de bedoelingen van de IRA, maar toch het vredesproces te willen verkennen.
De UVF en een andere paramilitaire organisatie, de Ulster Defence Association (UDA), hadden nog geen soortgelijke oproep gedaan.

BUITENLANDSE ZAKEN

Russische president Poetin bezoekt Londen

De Russische president Vladimir Poetin bracht op 4 en 5 oktober 2005 een bezoek aan Londen, waarbij er onder andere werd gesproken over de gezamenlijke handel en betere samenwerking op het gebied van ter-

rorismebestrijding. De banden tussen Rusland en Groot-Brittannië leken weer wat beter, nadat ze de twee jaren daarvoor iets waren bekoeld omdat Groot-Brittannië weigerde de Tsjetsjeen Achmed Zakajev en de zakenman Boris Berezovski aan Rusland uit te leveren.

Overeenkomst met Libië over uitwijzing

Groot-Brittannië en Libië tekenden op 18 oktober 2005 een overeenkomst waarbij Libië beloofde mensen die Groot-Brittannië terug zou sturen niet zou martelen, mishandelen of ter dood zou veroordelen. Dit maakte de weg voor Groot-Brittannië vrij om mensen naar Libië uit te zetten die werden verdacht van terroristische activiteiten of die tot haat aan zouden zetten. Volgens het Britse recht mochten mensen alleen worden uitgewezen als ze in het land waar ze naar toe werden gestuurd niet werden onderworpen aan marteling of mishandeling en niet tot de doodstraf konden worden veroordeeld.
Groot-Brittannië sloot in augustus reeds een soortgelijke overeenkomst met Jordanië. Verder zouden er vergevorderde plannen zijn dat ook te doen met Libanon en Algerije, terwijl Groot-Brittannië ook de mogelijkheden onderzocht van contracten met andere landen uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten.

(Vorige berichten pagina 593/3 e.v. - 2005)

ITALIË

BINNENLAND

Sterke stijging aantal bootmigranten

Minister van Binnenlandse zaken Giuseppe Pisanu schreef op 3 oktober 2005 een brief aan het dagblad *La Stampa*, waarin hij het Italiaanse vreemdelingenbeleid verdedigde. Pisanu stelde dat het aantal migranten dat over zee Italië probeerde te bereiken in 2005 tot 29 september 15.327 bedroeg, tegen 9.959 in dezelfde periode van 2004. Het merendeel van de migranten kwam aan in Lampedusa.
Dit noodzaakte volgens Pisanu de veel bekritiseerde snelle deportatie van illegale migranten naar Libië. Hij zei dat bij deze deportatie de wetten werden geëerbiedigd. Mensenrechtenorganisaties en de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, de UNHCR, hadden echter kritiek op deze deportaties.
Pisanu bekritiseerde verder andere landen van de Europese Unie omdat ze tekort zouden schieten in de aanpak van mensenhandel.

Parlement steunt hervorming kiesstelsel

Het Italiaanse Huis van Afgevaardigden ging op 14 oktober 2005 akkoord met de hervorming van het kiesstelsel, waarmee na twaalf jaar weer het principe van de evenredige vertegenwoordiging werd ingevoerd. Dit gebeurde zes maanden voor de parlementsverkiezingen. Volgens de oppositie wilde de regering-Berlusconi de hervorming doorvoeren omdat ze in de peilingen op verlies stond en het principe van de evenredige vertegenwoordiging gunstiger uitviel voor de verliezende partij.
De evenredige vertegenwoordiging werd twaalf jaar eerder afgeschaft om een einde te maken aan de politieke instabiliteit in Italië. Door de vele, kleine politieke partijen bleek het telkens niet mogelijk een stabiele regering te vormen.
Berlusconi won overigens niet op alle punten. Een voorstel van de Minister van Emancipatiezaken, Stefania Prestigiacomo, werd afgewezen. Prestigiacomo wilde meer vrouwen in het Italiaanse parlement. Nu was maar 11 procent van de leden van het Huis van Afgevaardigden en 8 procent van de leden van de Senaat vrouw. Prestigiacomo stelde dat minimaal een kwart van de afgevaardigden van een partij vrouw moest zijn, anders zou de partij de helft van haar subsidie verliezen. De oppositie vond het voorstel niet ver genoeg gaan en vond dat minimaal eenderde of de helft van de afgevaardigden vrouw moest zijn. De oppositie stemde daarom tegen. Maar ook veel leden van de coalitie stemden in een geheime stemming tegen, zodat het voorstel werd verworpen.

UDC-leider Follini legt functie neer

Marco Follini, leider van de Unie van Christen-Democraten (UDC), stapte op als leider nadat zijn partij in het parlement akkoord was gegaan met de hervorming van de kieswet. Follini had zich hiertegen namelijk verzet. Hij werd op 27 oktober opgevolgd door europarlementariër Lorenzo Cesa.

Prodi wint voorverkiezing linkse oppositie

Romano Prodi kwam als grote winnaar tevoorschijn uit de voorverkiezingen die de centrum-linkse oppositie voor 16 oktober 2005 had uitgeschreven. Aanhangers van centrum-links kregen in die verkiezingen de kans de lijsttrekker voor de komende parlementsverkiezingen aan te wijzen. Prodi kreeg 73,5 procent van de stemmen. Zijn naaste belager, de communist Fausto Bertinotti, kreeg 15,4 procent van de stemmen. De vijf overige kandidaten verdeelden de rest.
De opkomst was met vier miljoen redelijk hoog, zeker omdat de stemmers een euro moesten betalen om de verkiezingen mede te bekostigen.

Maffia weer actiever

Op 16 oktober 2005 werd Francesco Fortugno vermoord. Fortugno (54) was vice-president van de regionale regering van Calabrië. Binnenlandse zaken zei dat de 'Ndrangheta, de Calabriaanse maffia, achter de moord zat. Het was de meest vooraanstaande politicus sinds 1989 die in Calabrië was vermoord. Volgens Binnenlandse zaken gaf de moord aan dat de 'Ndrangheta weer actiever werd.
Pietro Grasso, de nieuwe nationale maffia-aanklager, zei op 21 oktober in een interview met de omroep RAI dat maffiabaas Bernardo Provenzano zo lang uit handen van justitie wist te blijven omdat hij hulp kreeg van politici, zakenmensen en politie. Grasso was een maand eerder benoemd in zijn nieuwe functie. Daarvoor was hij chef opsporing in Palermo en het niet kunnen arresteren van Provenzano was een grote frustratie van hem. De 71-jarige Provenzano zou de hoogste baas van de maffia zijn, sinds Salvatore Riina begin jaren '90 van de twintigste eeuw was gearresteerd.
Op 23 oktober arresteerde de politie Umberto di Fazio (42), de leider van de Santapaolo-clan van de Cosa Nostra. Hij werd – ook internationaal – gezocht wegens afpersing en moord.

Regering verontwaardigd over satirisch programma

Het programma Rockpolitiek van zanger Adriano Celentano leidde op 27 oktober 2005 tot felle kritiek van de regering. Caba-

Italië

retiers namen in het programma, uitgezonden op Rai Uno, de regering-Berlusconi veelvuldig op de hak. Verder haalde het programma een onderzoek aan van het Amerikaanse Freedom House waaruit bleek dat Italië wat betreft persvrijheid op de 77ste plaats op de wereldranglijst stond. Minister van Communicatie Mario Landolfi was boos omdat in zijn ogen cabaret werd gebruikt om politiek te bedrijven.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staking treft theaters en bioscopen

Medewerkers van theaters en bioscopen legden op 15 oktober 2005 het werk voor 24 uur stil uit protest tegen de bezuinigingsplannen van de regering-Berlusconi. De regering had plannen gepresenteerd om 300 tot 464 miljoen euro te bezuinigen op het kunstbudget. Volgens critici zou dit leiden tot sluiting van kleine zalen, terwijl de grote het moeilijk zouden krijgen. Volgens de filmindustrie zouden 60.000 banen op het spel staan.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Voedselgigant Parmalat weer op de beurs

Op 6 oktober 2005, 22 maanden na het geruchtmakende faillissement, werd Parmalat weer genoteerd op de beurs. Dit nadat het bedrijf danig was afgeslankt, door de verliesgevende buitenlandse fabrieken te verkopen. Wat onder andere bleef, was de melkdivisie.
Het bedrijf gaf 1,6 miljard aandelen uit ter waarde van 1 euro. Hiervan werd 60 procent gegeven aan de mensen die hun spaargeld in het oude Parmalat hadden geïnvesteerd en die met het faillissement in één keer alles kwijt waren. Het aandeel opende op 3,15 euro en sloot op 2,92 euro. Deze hoge koers had te maken met de buitenlandse belangstelling voor het bedrijf.

Onderzoeksrechters verhoren bankpresident Fazio

Onderzoeksrechters verhoorden Antonio Fazio, de president van de Banca d'Italia (BdI), op 10 oktober 2005 voor een periode van vijf uur. Dit vanwege zijn dubieuze rol in het overnamegevecht rond Banca Antonveneta (BA), waarin het de Banca Popolare Italiana (BPI) zou hebben bevoordeeld boven het Nederlandse ABN Amro. De regering vroeg hem al af te treden, maar Fazio weigerde dat. Aangezien hij de steun bleef houden van de raad van bestuur, was de regering ook niet bij machte hem tot aftreden te dwingen.

Nederland

BUITENLANDSE ZAKEN

Berlusconi ambivalent over oorlog Irak

Premier Silvio Berlusconi zei op 31 oktober 2005 bij een bezoek aan de Amerikaanse president George W. Bush dat hij trots was de Verenigde Staten te steunen in het verleggen van de grenzen van democratie en vrijheid in de wereld. Daarmee bevestigde hij nog eens de Italiaanse steun aan de oorlog in Irak. Maar Berlusconi zei tegelijk in een televisie-interview dat hij Bush ervan had proberen te weerhouden oorlog te voeren. 'Ik probeerde andere wegen, andere oplossingen te zoeken.'
Overigens deed Italië niet mee aan de invasie die leidde tot de val van Saddam Hoessein, maar stuurde het later wel troepen.

(Vorige berichten pagina 596/3 e.v. - 2005)

NEDERLAND

BINNENLAND

CDA viert 25-jarig bestaan

Ter gelegenheid van de oprichting in 1980 van het Christen-Democratisch Appèl (CDA) hield de fusiepartij van voormalig katholieke en protestantse partijgangers op 11 oktober 2005 een symposium in Den Haag. Het CDA werd destijds gevormd door drie religieuze 'bloedgroepen' afkomstig uit de Katholieke Volkspartij (KVP), de Anti-Revolutionaire Partij (ARP) en de Christelijk-Historische Unie (CHU).

In toespraken van partijprominenten werd stilgestaan bij de wording en ontwikkeling van een aanvankelijk met veel scepsis ontvangen partij. Er werd, behalve door premier Jan Peter Balkenende en partijvoorzitster Marja van Bijsterveldt, ook gesproken door drie voormalige CDA-premiers: Piet de Jong (1967-1971), Dries van Agt (1977-1982) en Ruud Lubbers (1982-1994). Allen gaven blijk van enthousiasme over de successen van de partij, op dat moment met 44 kamerzetels de grootste.
Er was echter ook kritiek. Zo wees Van Agt op de zijns inziens te pro-Israëlische houding van het CDA in het conflict met de Palestijnen. Lubbers, voorheen Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties, uitte expliciete kritiek op wat hij noemde het 'verkrampt omgaan met mensen die elders geboren zijn': 'We hebben altijd allochtonen gehad. Maar we vertelden elkaar over veelkleurigheid, over verschillende roots. Nu heerst er angst, de allochtonen die hier zijn, kijken angstig uit hun ogen.'
Eerder hadden ook andere prominente partijleden kritiek geuit. Voormalig fractievoorzitter en ex-minister Bert de Vries kenschetste het CDA in zijn boek *Overmoed en onbehagen* als een 'neo-conservatieve' in plaats van een 'sociaal-christelijke' partij. In deze opvatting werd hij gesteund door de vroegere fractievoorzitter van de ARP en daarna het CDA, Willem Aantjes. Tenslotte uitte de burgemeester van Maastricht, Gerd Leers, in zijn Thorbeckelezing een dag na het symposium kritiek op het gebrek aan partijvernieuwing en intern debat alsmede op het leiderschap van Balkenende.

Commissie-rapport stelt duurzaamheid centraal

Op 6 oktober had een jubileumcommissie een rapport over de politieke koers van het CDA gepresenteerd. In *Vertrouwen in mensen* was duurzaamheid een kernbegrip: milieuvriendelijk consumeren moest worden beloond met 'rentmeesterpremies', gestreefd moest worden naar een 'waterstofeconomie' en ook zou er een kilometerheffing moeten komen.
Het rapport pleitte verder voor het invoeren van de 'maatschappelijke onderneming' als nieuwe rechtsvorm in onder meer de gezondheidszorg en het onderwijs. Deze zouden een alternatief moeten zijn voor commerciële aanbieders. Ook zouden er twee nieuwe ministeries moeten komen, van Veiligheid en Jeugd- en gezinszaken.

Groenlinks kiest voor 'sociaal-individualistische' koers

Onder verantwoordelijkheid van het wetenschappelijk bureau van GroenLinks (GL) verscheen op 11 oktober 2005 het boek *Vrijheid als ideaal,* waarin gekozen werd voor

een sociaal individualisme. Het boek was voorzien van een nawoord door Femke Halsema, fractievoorzitster van de partij in de Tweede Kamer.
Halsema wenste afstand te nemen van de afhankelijkheid van burgers van de overheid en van wat zij 'staatspaternalisme' noemde. In haar eigen woorden: 'Aangezien individualisering in toenemende mate gold als een rechts en paars [liberaal-sociaaldemocratisch] project, reageerden veel linkse oppositionele politici door in collectivisme en pleidooien voor overheidsingrijpen te vluchten. (...) De huidige verzorgingsstaat kweekt afhankelijkheid en inactiviteit door de traditionele nadruk op inkomenssteun.' Als alternatief pleitte zij voor een sociaal-individualisme, dat afstand hield van een individualisme in de betekenis van 'consumentisme' en 'egoïsme'.

In diverse media, waaronder dagblad *NRC-Handelsblad*, werden de opvattingen van Halsema geïnterpreteerd als een keuze voor het liberalisme. Dagblad *De Telegraaf* ging op 12 oktober een stap verder door te schrijven dat Halsema 'een draai maakte naar rechts', maar in deze kwalificatie kon zij zich in het geheel niet herkennen. De interpretatie van een deel van de pers kon gezien worden tegen de achtergrond van de ontstaansgeschiedenis van de partij, die in 1990 voortkwam uit partijen met een sterk links profiel, namelijk de Communistische Partij van Nederland (CPN), de Pacifistisch-Socialistische Partij (PSP), de Politieke Partij Radicalen (PPR) en de Evangelische Volkspartij (EVP).

Elf doden bij brand in cellencomplex Schiphol

Bij een felle brand in het Justitieel Complex Schiphol in Oude Meer kwamen op 27 oktober 2005 elf gedetineerden om het leven, die afkomstig waren uit Bulgarije, de Dominicaanse Republiek, Georgië, Libië, Oekraïne, Roemenië, Suriname en Turkije. Vijftien anderen, onder wie ook hulpverleners, leden van de Koninklijke Marechaussee (Kmar) en medewerkers van het centrum, raakten gewond. De omgekomenen waren, naast drugskoeriers en mensen die om andere redenen op Schiphol waren aangehouden, illegalen die er waren opgesloten omdat ze als asielzoeker waren uitgeprocedeerd. Het in 2002 gebouwde complex was in april 2003 in gebruik genomen en de meeste gedetineerden verbleven er met twee op één cel.
De brand, die uitbrak in een van de 24 cellen van het complex, was na ongeveer drie uur onder controle. Naar de toedracht zouden verscheidene onderzoeken worden gedaan, onder meer door de Rijksrecherche, de Onderzoeksraad voor Veiligheid, de brandweer, de marechaussee en de gemeente Haarlemmermeer. Bovendien zou het Openbaar Ministerie in Haarlem een strafrechtelijk onderzoek instellen.

Twijfels over veiligheid

Er was al tweemaal eerder brand geweest in het complex, op 30 november en 16 december 2002 – toen het nog niet in gebruik was. Het Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding (NIBRA) concludeerde toen dat de bouwvoorschriften niet waren nageleefd. Deze hielden onder andere in dat een cel ten minste 30 minuten brandwerend diende te zijn en een brandmelder moest hebben. Bovendien moesten bewakers in staat zijn binnen vijf minuten cellen in geval van brand te ontruimen.

In september 2003 was een onderzoeksrapport verschenen van de Commissie van Toezicht Detentieplaatsen, die volgens commissievoorzitter J. Siepel het cellencomplex als brandgevaarlijk karakteriseerde. Zo was niet voorzien in een ontruimingplan en een centrale deurontgrendeling en waren geen brandoefeningen gehouden. Het ministerie van Justitie stelde echter in een reactie op de verwijzing naar het rapport door Siebel in het actualiteitenprogramma *Netwerk* van 27 oktober dat de conclusies geen betrekking hadden op het complex waar de brand uitbrak maar op politiecellen van de Kmar.
Volgens advocaten en vluchtelingenorganisaties liet de veiligheid van het complex te wensen over. Zo stelde vreemdelingenadvocaat M. Leijen van de Vereniging Asieladvocaten en -juristen Nederland (VAJN) dat de cellen niet geschikt waren om mensen voor langere tijd op te sluiten, maar zaten de gedetineerden soms toch enkele maanden vast. Het gebouw was zijns inziens 'snel uit de grond gestampt' en het leek erop dat 'veiligheid van gedetineerden ondergeschikt [was] aan het strenge uitzettingsbeleid'. Ook een woordvoerder van VluchtelingenWerk Nederland (VWN) uitte twijfels over de veiligheid van het complex, onder meer vanwege de kunststof materialen en de smalle gangetjes.
Ook op andere punten waren twijfels, zoals de vraag of er voldoende personeelsleden aanwezig waren en of zij goed genoeg waren opgeleid. Bestuurder J.W. Dieten van de AbvaKabo – aangesloten bij de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) – wees er daarbij op dat de uitbreiding van het gevangenispersoneel de laatste jaren vooral tot stand was gekomen door het inschakelen van particuliere bewakers. Deze waren volgens hem slechter opgeleid dan de reguliere gevangenismedewerkers.

'Medewerkers hebben adequaat gehandeld'

Tijdens een persconferentie van de ministers Piet Hein Donner (Justitie) en Rita Verdonk (Vreemdelingenzaken en Integratie) benadrukten beide bewindslieden dat er juist was opgetreden om de slachtoffers te hulp te schieten. Daarbij zorgde de formulering van Verdonk dat er 'adequaat' was opgetreden voor enige commotie. 'Als er elf doden vallen, dan is er per definitie niet adequaat gehandeld. Dat kan niet. Dat is onaanvaardbaar', zo stelde Lousewies van der Laan namens Democraten 66 (D66) tijdens het spoeddebat dat de Tweede Kamer op 27 oktober hield.
In het algemeen stelden de diverse fracties zich terughoudend op en wensten niet op de uitkomsten van de onderzoeken vooruit te lopen.

Gedetineerden voorlopig niet uitgezet

Een aantal (ex-)politici bepleitten een humanitair gebaar na de alom als voor betrokkenen traumatisch omschreven gebeurtenissen. Zo schreef de voormalige burgemeester van Amsterdam, Ed van Thijn, in dagblad *Trouw* van 29 oktober dat de illegale vreemdelingen die de brand van dichtbij hadden meegemaakt een verblijfsvergunning zouden moeten krijgen. Een dergelijk generaal pardon maakte het volgens hem eenvoudiger om een namenlijst van slachtoffers op te stellen en hun familieleden te vinden. Van Thijn was burgemeester toen de hoofdstad in 1992 werd getroffen door de Bijlmerramp en er onder de slachtoffers eveneens illegalen waren.
Ook de huidige Amsterdamse burgemeester Job Cohen pleitte er voor de getroffenen op humanitaire gronden in vrijheid te stel-

len. Hij werd daarin bijgevallen door het Tweede Kamerlid voor de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) Ayaan Hirsi Ali. Zij kon daarvoor echter niet zonder meer op steun van haar partij rekenen, daar woordvoerder asielbeleid in de kamerfractie Arno Visser haar uitspraken als voorbarig typeerde.
Minister Verdonk besloot op 30 oktober dat de in totaal 268 gedetineerden die de brand hadden meegemaakt, voorlopig niet zouden worden uitgezet.

JUSTITIE

Processen en nieuwe arrestaties vermeende leden Hofstadgroep

Zeven arrestaties bij grootschalige politieactie

De Nationale Recherche arresteerde op 14 oktober 2005, in samenwerking met regiokorpsen en een interventie-eenheid van de bijzondere bijstandseenheden, zeven mensen in Amsterdam, Den Haag, Leiden en Almere op verdenking van het voorbereiden van aanslagen. Het ging om vijf mannen in de leeftijd van 18 tot 30 jaar en een vrouw van 24 jaar. Het Binnenhof en het gebouw van de Tweede Kamer in Den Haag werden afgesloten en de ministeries van Justitie en Binnenlandse zaken alsmede het gebouw van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) kregen extra bewaking. Ook een aantal niet met name genoemde personen werden extra beveiligd.
Onder de arrestanten bevond zich de negentienjarige Samir A., die op 6 april door de Rotterdamse rechtbank was vrijgesproken van terrorisme, een vonnis waartegen het Openbaar Ministerie beroep had aangetekend. Ook Jermaine W. (18), die na een eerdere arrestatie bij gebrek aan bewijs weer werd vrijgelaten, behoorde tot de arrestanten.
Volgens minister Johan Remkes van Binnenlandse zaken was de aanleiding voor de politieactie dat er een 'acute dreiging' van een aanslag bestond. Minister Piet Hein Donner van Justitie voegde daar aan toe dat het ging om verdachten die het islamitisch geloof misbruikten om hun daden te rechtvaardigden.

Mohammed B. weer vervolgd

Op dezelfde dag dat de politieactie plaatsvond werd tevens bekend dat Mohammed B., in juli tot levenslang veroordeeld voor de moord in november 2004 op de cineast Theo van Gogh, opnieuw terecht zou moeten staan. Hem werd namelijk ook een leidende rol toegedicht in de zogeheten Hofstadgroep die zou bestaan uit extremistische moslims die aanslagen wilden plegen.
B.'s advocaat Peter Plasman had de rechtbank gevraagd af te zien van een tweede proces. Volgens hem was dat onrechtmatig omdat zijn cliënt al de maximale straf had gekregen. Hem voor de tweede maal voor de rechter brengen zou een 'showproces' zijn, aldus Plasman. Volgens het OM werd de nieuwe procesgang gerechtvaardigd door het streven naar waarheidsvinding en de wens B. verantwoording te laten afleggen voor zijn daden. De rechtbank in Amsterdam nam de eis van het OM over.

Betrokkenheid Soumaya S. bij terrorisme niet bewezen

Op 18 oktober veroordeelde de rechtbank in Rotterdam Soumaya S. (22), van wie werd vermoed dat ze behoorde tot de Hofstadgroep, tot negen maanden gevangenisstraf, waarvan drie voorwaardelijk. Er was twaalf maanden, waarvan vier voorwaardelijk, tegen haar geëist. De veroordeling betrof verboden wapenbezit. Het OM bleek niet in staat het bewijs te leveren voor betrokkenheid bij terrorisme.
S. was op 22 juni in Amsterdam aangehouden in gezelschap van Nouredine el F (22), die een geladen machinepistool bij zich had. Hoewel zij een relatie hadden, stelde S. geen andere leden van de Hofstadgroep te kennen. El F. werd zelf als belangrijk lid van de groep beschouwd en moest zich nog verantwoorden wegens lidmaatschap van een terreurorganisatie en verboden wapenbezit met terroristisch oogmerk.

Vermeende AIVD-infiltrant verdacht van terrorisme

Op 28 oktober werd Saleh B. (28) aangehouden omdat hij verdacht werd van het lidmaatschap van een terroristische organisatie. Hij werd er bovendien van beschuldigd handgranaten te hebben geleverd aan twee leden van de Hofstadgroep, Jason W. en Ismaïl A., die bij een inval in hun woning op 10 november 2004 enkele agenten verwondden. Daarnaast zou hij betrokken zijn geweest bij een overval op een supermarkt in april 2004 in Rotterdam, waaraan ook de eerder genoemde Samir A. zou hebben deelgenomen. Het voorarrest van Saleh B. werd op 31 oktober met veertien dagen verlengd.
Tijdens de behandeling van het hoger beroep in de zaak tegen Samir A. in Amsterdam verklaarde diens advocaat Victor Koppe op 31 oktober over 'concrete aanwijzingen' te beschikken dat B. een informant of infiltrant was van de AIVD. Hij zei 'niet uit te sluiten' dat de overval op de supermarkt 'met medeweten of zelfs op instigatie' van de veiligheidsdienst was gepleegd. In dat geval zou volgens Koppe het OM niet ontvankelijk zijn.

Rechtbank veroordeelt Afghaanse militairen wegens oorlogsmisdaden

Op 14 oktober 2005 veroordeelde de rechtbank in Den Haag twee voormalige hoge militairen uit het Afghaanse leger tot twaalf en negen jaar gevangenisstraf wegens oorlogsmisdaden. Het ging om respectievelijk Hesamuddin H. (57) en Habibullah J. (58) die ten tijde van het communistische bewind in Afghanistan hoge functies bekleedden bij de Afghaanse militaire inlichtingendienst Khad-e-Nezami. In die hoedanigheid hadden zij opdracht gegeven tot marteling van tegenstanders van het regime. H. was hoofd van Khad-e-Nezami en van 1985 tot 1990 onderminister van het Afghaanse ministerie van Staatsveiligheid. J. was hoofd van de afdeling verhoor bij de inlichtingendienst tussen 1979 en 1989.
De twee mannen waren in 1992 naar Nederland gevlucht, nadat het bewind van president Najibullah omver was geworpen door de Talibaan. Eind 2004 werden zij gearresteerd.

Politie verricht groot aantal arrestaties onder Hells Angels

Op 17 oktober 2005 deden circa duizend agenten en rechercheurs invallen in zes clubhuizen in Amsterdam, Haarlem, IJmuiden, Harlingen, Kampen en Rotterdam en op 61 woonadressen van de motorclub Hells Angels. Ook in het Belgische Neerpelt werden huiszoekingen gedaan. In totaal werden 45 van de naar schatting uit ongeveer 200 leden bestaande Nederlandse afdeling van de internationale organisatie gearresteerd. Er werden onder meer munitie, handgranaten, handvuurwapens, compu-

ters, luxeartikelen en contant geld in beslag genomen. Ook werden enkele wietplantages aangetroffen.
De aanhoudingen vonden plaats op verdenking van geweld, bedreiging en afpersing en van handel in wapens en drugs. In 2003 was een onderzoek naar de Hells Angels gestart, onder meer vanwege vermoedens van betrokkenheid bij liquidaties en verdwijningen. In maart 2005 werden twaalf Limburgse leden van de organisatie door de Amsterdamse rechtbank tot celstraffen veroordeeld wegens betrokkenheid bij de moord op drie andere Hells Angels.
Tot de arrestanten behoorde ook Willem van B. – bijnaam 'Big Willem' – die in 2004 werd afgezet als leider, nadat hij er door zijn clubgenoten van was beschuldigd betrokken te zijn bij een poging tot liquidatie van Heineken-ontvoerder Willem Holleeder die met de Hells Angels bevriend was. De opdracht daartoe zou zijn gegeven door de in 2004 geliquideerde vastgoedhandelaar Willem Endstra.
Volgens juristen was het de bedoeling van het Openbaar Ministerie om te komen tot een verbod van de organisatie, zoals in onder meer de Verenigde Staten en Duitsland het geval was. Dat zou kunnen gebeuren op basis van een veroordeling als criminele organisatie volgens artikel 140 van het Wetboek van Strafrecht, maar de bewijsvoering daarvoor zou moeilijk rond te krijgen zijn. Officieel verklaarde het OM slechts dat de gearresteerden individueel vervolgd zouden worden. De meesten van hen werden overigens in de loop van de maand oktober vrijgelaten.

GEZONDHEID EN ZORG

RIVM: 'Babysterfte in Nederland kan dalen'

Het aantal baby's dat voor of na de geboorte sterft is met een aantal van rond de 1.400 per jaar hoger dan nodig is. Dat concludeerde het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in het op 24 oktober 2005 gepubliceerde rapport *Met de besten vergelijkbaar? Internationale verschillen in sterfte rond de geboorte.* De situatie in Nederland werd daartoe afgezet tegen die in Finland en Zweden, waar de perinatale sterfte het laagst was van Europa en 35 procent minder dan in Nederland.
De verklaring voor de verschillen zocht het RIVM onder meer in het grotere aantal meerlinggeboortes onder Nederlandse vrouwen, welke met een verhoogd risico gepaard gingen. Nederland kende bovendien veel oudere aanstaande moeders: ongeveer 20 procent was 35 jaar of ouder bij de geboorte van het kind. Daarnaast speelde de toename van het aantal geboortes bij vrouwen van allochtone afkomst een rol, omdat bij hen suikerziekte, overgewicht, hoge bloeddruk en infecties vaker voorkwamen. De twee Scandinavische landen behaalden ook betere resultaten op het gebied van prenatale screening op ernstige aangeboren afwijkingen. Van invloed was tevens dat zwangere vrouwen in Nederland vaker rookten.
Het RIVM wees er op dat de totale babysterfte in Nederland niet was gestegen, hetgeen waarschijnlijk te danken was aan een verbetering van de verloskundige zorg en preventie. Door betere informatievoorziening aan zwangere vrouwen zouden de aantallen echter met enkele honderden sterfgevallen per jaar kunnen afnemen, aldus het instituut.

NATUUR EN MILIEU

Milieu en Natuur Planbureau verwacht problemen door klimaatverandering

De effecten van de klimaatverandering zullen de komende decennia toenemen, maar pas tegen het einde van de 21e eeuw problemen gaan opleveren. Dat was de strekking van een rapport dat het Milieu en Natuur Planbureau (MNP) op 31 oktober 2005 overhandigde aan staatssecretaris Pieter van Geel van Milieuzaken.
In haar studie *Effecten van klimaatverandering in Nederland* voorspelde het MNP dat extreem warme en droge zomers zich vaker zouden voordoen, evenals meer regenval met daarbij wateroverlast. Doordat steeds vaker sprake zou zijn van een zuidoostelijke stroming zou de kans op extreem koude winters afnemen.
De temperatuur zou naar verwachting in de eerstvolgende 80 jaar met ongeveer 1,5 graad stijgen, waardoor klimaatzones met 400 kilometer per eeuw naar het noorden zouden verschuiven. Veel planten- en diersoorten zouden zich niet snel genoeg aan de veranderde omstandigheden kunnen aanpassen en dreigden daardoor te verdwijnen, stelde het planbureau. Het MNP verwachtte dat de winst die op gezondheidsgebied geboekt zou worden door de temperatuurstijging, weer teniet zou worden gedaan door het toegenomen sterfterisico bij extreem warm weer. Sommige aandoeningen als allergieën of de door teken overgebrachte ziekte van Lyme zouden vaker voorkomen.

Tegen het einde van de eeuw zou de zeespiegel met 20 tot 110 centimeter zijn gestegen. In combinatie met bodemdaling en hoge rivierafvoeren zouden daardoor zowel waterafvoer als veiligheid onder druk komen te staan.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Kabinet wil nauwere relatie tussen cultuur en bedrijfsleven

In de nota *Ons Creatieve Vermogen,* die de staatssecretarissen Medy Van der Laan (Cultuur en Media) en Karien van Gennip (Economische zaken) op 14 oktober 2005 in de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag presenteerden, werd gepleit voor een nauwere band tussen de culturele sector en het bedrijfsleven. Daartoe zou het kabinet 15,4 miljoen euro beschikbaar stellen. Dat bedrag zou onder meer worden besteed aan ondersteuning van culturele initiatieven van bedrijven, een nieuw op te richten bureau voor cultuurmecenaat, versterking van de positie van de auteur binnen het auteurscontractenrecht en het stimuleren van ondernemerschap in het kunstvakonderwijs en bij gesubsidieerde instellingen. Daarnaast zou Nederland zich internationaal meer als creatief land gaan manifesteren, mede om toeristen en ondernemers aan te trekken.
Volgens Van der Laan moest de kloof tussen het denken in culturele en economische termen worden gedicht: 'Toen ik twee jaar geleden het cultureel ondernemerschap heel expliciet als ambitie naar voren schoof, zag je nog hele schokgolven door de culturele sector gaan. Men dacht: ze verkoopt ons aan de economie. Dat tij is gekeerd. Culturele instellingen zijn nu vaak trots op hun ondernemerschap.' Ook de positie van de kunstenaar zou in haar opvatting gaan veranderen: 'Ondernemen en subsidie aanvragen sluiten elkaar niet uit. Maar het hoogste doel van een kunstenaar in dit land mag niet meer zijn om een staatssubsidie te krijgen. Hij moet economisch integreren en zich zo een plek in de maatschappij zien te verwerven.'

Noorwegen

KNAW: 'Onderzoek vereist verklaring wetenschappelijke onafhankelijkheid'

In haar op 27 oktober 2005 verschenen rapport *Wetenschap op bestelling* pleitte de Koninklijke Akademie van Wetenschappen (KNAW) voor een schriftelijke garantie van wetenschappelijke onafhankelijkheid in geval van onderzoek in opdracht van bedrijven, overheden of maatschappelijke instellingen. De betrokken opdrachtgever en onderzoeker zouden een verklaring moeten ondertekenen en op grond daarvan een betrouwbaarheidskeurmerk ontvangen. Volgens de KNAW kon de onafhankelijkheid van onderzoek niet voldoende worden veiliggesteld door de wetenschapswereld zelf haar regels te laten bepalen.
In de te ondertekenen verklaring zou onder meer worden vastgelegd dat onderzoeksresultaten te allen tijde gepubliceerd dienden te worden om te voorkomen dat eventueel onwelgevallige uitkomsten door de opdrachtgever binnenskamers werden gehouden. De onderzoekers dienden de zeggenschap over hun publicaties in eigen hand te kunnen houden, terwijl zowel externe financiers als mogelijke belangen van de onderzoekers expliciet vermeld moesten worden.
Met de publicatie wilde de KNAW tegenwicht bieden aan de toenemende druk waaraan onderzoekers blootstonden om rekening te houden met de wensen van betalende opdrachtgevers ten aanzien van uitvoering van het onderzoek en interpretatie van de resultaten. Eind 2004 hadden de Nederlandse universiteiten al een gedragscode voor wetenschappelijk onderzoek opgesteld. Minister Maria van der Hoeven van Onderwijs verklaarde positief te staan tegenover de voorgestelde verklaring van onafhankelijkheid die 'een goede aanvulling' kon zijn op de gedragscode.

(Vorige berichten pagina 597/3 - 2005)

NOORWEGEN

BINNENLAND

Sociaal-democraten vormen nieuwe regering

Op 17 oktober 2005 werd de nieuwe Noorse regering onder leiding van de sociaal-democraat Jens Stoltenberg (46) beëdigd. Op 12 september was diens Noorse Arbeiderspartij (DNA) als winnaar van de parlementsverkiezingen uit de bus gekomen, waarna ze een coalitie aanging met de Centrumpartij (Sp) en de Socialistische Linkse Partij (SV). Noorwegen had hiermee voor het eerst in twintig jaar weer een meerderheidsregering, die kon steunen op 87 van de 169 zetels in de volksvertegenwoordiging. Het land werd gedurende die periode steeds geregeerd door minderheidskabinetten, die echter redelijk stabiel waren omdat de Storting, de Noorse Tweede Kamer, niet tussentijds kon worden ontbonden.

Samenstelling regering Noorwegen
(17 oktober 2005)

Staatshoofd (vanaf 21 januari 1991)
Koning HARALD V

Premier
Jens STOLTENBERG (DNA)

Ministers:
Arbeid en Sociale zaken
Bjarne Haakon HANSSEN (DNA)
Buitenlandse zaken
Jonas Gahr STOERE (DNA)
Cultuur en Kerk
Trond GISKE (DNA)
Defensie
Anne-Grete STROEM-ERICHSEN (DNA)
Financiën
Kristin HALVORSEN (SV)
Gelijkheid en Consumentenzaken
Karita BEKKEMELLEM (DNA)
Gezondheid en Zorg
Sylvia Kristin BRUSTAD (DNA)
Industrie en Handel
Odd ERIKSEN (DNA)
Justitie
Knut STORBERGET (DNA)
Landbouw en Voedsel
Terje RIIS-JOHANSEN (SV)
Lokaal bestuur en Regionale zaken
Aaslaug HAGA (Sp)
Milieu
Helen Oddveig BJOERNOY (SV)
Olie en Energie
Odd Roger ENOKSEN (Sp)
Onderwijs
Oystein DjUPEDAL (SV)
Ontwikkeling
Erik SOLHEIM (SV)
Regeringsmodernisering
Heidi Grande ROYS (Sp)
Transport
Liv Signe NAVARSETE (Sp)
Visserij en Kustzaken
Helga PEDERSEN (DNA)

Gouverneur Centrale bank
Svein GJEDREM

Oostenrijk

De helft van het uit achttien ministers bestaande kabinet was vrouw.

Regering kondigt beleidswijzigingen aan

Het belangrijkste voornemen van de regering-Stoltenberg was een verhoging van de uitgaven voor sociale voorzieningen, te financieren door een hogere inkomstenbelasting en een nieuw in te voeren belasting op beleggingswinsten. Deze kwestie had een prominente rol gespeeld in de verkiezingsstrijd, want de sociaal-democraten wensten de grote financiële reserves van het land als gevolg van de olierijkdom voor sociale uitgaven te bestemmen. De aftredende regering van Kjell Magne Bondevik daarentegen had ingezet op een belastingverlaging voor de hogere inkomensgroepen.

Daarnaast zou de privatisering van overheidsdiensten worden bevroren. Ook kondigde de regering aan de twintig Noorse militairen uit Irak te zullen terugtrekken en meer afstand te zullen bewaren tot de Verenigde Staten inzake het Afghanistan-beleid. Wel zou worden doorgegaan met de uit milieuoverwegingen omstreden olieboringen in de Noordelijke IJszee, ondanks het verzet daartegen van de SV.

(Vorige berichten pagina 605/3 - 2005)

OOSTENRIJK

BINNENLAND

FPÖ scoort verrassend goed bij locale verkiezingen in Wenen

De extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) haalde bij verkiezingen in de hoofdstad Wenen op 23 oktober 2005 ca. 15 procent van de stemmen. De uitslag werd gezien als een teken dat de partij het vertrek van de voormalige leider Jörg Haider eerder in het jaar goed had doorstaan.

De Weense leider van de partij, Heinz-Christian Strache, had een anti-Turkse campagne gevoerd. De Oostenrijkse Volkspartij (ÖVP) van kanselier Wolfgang Schüssel, die bijna 19 procent behaalde, had de kwestie van de Turkse toetreding tot de Europese Unie grotendeels genegeerd, ondanks de strikte eisen die Oostenrijk eerder

tijdens onderhandelingen met andere EU-lidstaten had gesteld.

Haider trekt zich terug uit de nationale politiek

Jörg Haider behaalde in Wenen slechts 1,1 procent van de stemmen. Zijn nieuwe partij, het Verbond voor de Toekomst van Oostenrijk (BZÖ) dat zich van de FPÖ had afgesplitst, had ook bij regionale verkiezingen slechte resultaten behaald. Op 26 oktober maakte Haider bekend zich uit de nationale politiek te zullen terugtrekken en zich te zullen concentreren op zijn thuisregio Karinthië. Dit had hij overigens de laatste vijf jaar al meerdere malen aangekondigd.

(Vorige berichten pagina 605/3 e.v. - 2005)

PORTUGAL

BINNENLAND

Nederlaag voor regeringspartij bij gemeenteraadsverkiezingen

Bij de lokale verkiezingen in Portugal op 10 oktober 2005 wist de oppositionele centrum-rechtse Sociaal-Democratische Partij (PSD) in 147 van de 289 gemeentes een overwinning te behalen. De Socialistische Partij (PS) van premier Sócrates behaalde een zege in 102 plaatsen, gevolgd door de Portugese Communistische Partij (PCP) die 32 gemeenten in de wacht sleepte. De Volkspartij (PP) en het Links Blok (BE) wonnen allebei in één plaats.
De regerende socialisten lieten direct weten dat het bezuinigingsbeleid van de regering zou worden voortgezet. Waarnemers vonden het opmerkelijk dat enkele burgemeesterskandidaten die verdacht werden van corruptie, toch werden gekozen.

Constitutioneel Hof blokkeert abortusreferendum op korte termijn

Het plan van de regering-Sócrates in november 2005 een referendum te houden over het versoepelen van de strikte abortuswetgeving in Portugal stuitte eind oktober op bezwaren bij het Constitutioneel Hof. Dat was van mening dat de volksstemming niet voor september 2006 gehouden kon worden omdat de president een eerder verzoek van het parlement over hetzelfde onderwerp naast zich neer had gelegd. Zou hij bij een tweede verzoek in dezelfde parlementaire periode wel instemming betuigen, dan was dat in strijd met de grondwet. Premier José Sócrates liet weten dat zijn regering in dat geval het referendum in september volgend jaar wilde houden.

(Vorige berichten pagina 606/2 e.v. - 2005)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

'Publieke kamer' moet contact tussen overheid en samenleving verbeteren

Een nieuwe 'publieke kamer' kwam voor het eerst bijeen op 1 oktober 2005 met het doel de betrekkingen tussen de overheid en de maatschappij te verbeteren. President Vladimir Poetin had de nieuwe kamer voorgesteld als onderdeel van politieke hervormingen die hij aankondigde na de gijzelingscrisis in Beslan in september 2004, die met de dood van honderden gijzelaars eindigde. Het idee van het Kremlin was de publieke kamer de mogelijkheid te geven overheidsfunctionarissen te horen en ook haar mening uit te spreken over wetsvoorstellen en andere actuele politieke zaken.
Het Kremlin had op 30 september de namen bekendgemaakt van de eerste 42 leden van de kamer. Onder hen waren religieuze leiders, sportlieden, zakenmensen en vakbondsfunctionarissen. Zij zouden zelf 42 andere leden van de kamer erbij kiezen.

Tsaristische generaal herbegraven

Een tsaristische generaal die zogeheten Witte Legers leidde in de burgeroorlog tegen de bolsjewieken in de jaren na 1917, werd op 3 oktober 2005 als gebaar van verzoening in Moskou herbegraven. Het ging om generaal Anton Denikin, wiens stoffelijk overschot en dat van zijn echtgenote uit hun graven in de Verenigde Staten waren overgebracht naar Rusland. Zij werden met militaire eer herbegraven bij het Donskojklooster in Moskou.

Meeste Russen zien overheid en zijn vertegenwoordigers als bedriegers

Meer dan de helft van de Russische bevolking beschouwt de personen die in hun land aan de macht zijn als bedriegers. Dat bleek op 31 oktober 2005 uit een onderzoek onder 1.600 personen dat was uitgevoerd door het onderzoeksbureau ROMIR. Iets minder dan één op de drie mensen beschouwde president Vladimir Poetin als eerlijk. Slechts 5 procent had dit oordeel over de leden van de regering en 2 procent over die van de Staatsdoema.

JUSTITIE

Gevangen oliemagnaat Chodorkovski: 'Kamp zal mij niet breken'

De gevangen zittende oliemagnaat Michail Chodorkovski liet op 27 oktober 2005 vanuit een Siberisch strafkamp weten dat zijn verblijf daar hem niet zou breken. Hij was eerder in de maand naar dat kamp overgebracht. In een verklaring op zijn persoonlijke website was te lezen dat het Kremlin er niet in zou slagen hem volledig te isoleren en fysiek te vernietigen.
Chodorkovski, die was veroordeeld wegens fraude en belastingontduiking, bevond zich in het kamp IK-10 aan de grens met China, ongeveer 6.000 kilometer ten oosten van Moskou.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Aanval rebellen in Naltsjik afgeslagen

De regionale overheid liet op 14 oktober 2005 weten dat een aanval van rebellen in de stad Naltsjik, hoofdstad van de republiek Kabardino-Balkarië in de Noord-Kaukasus, door hard optreden was afgeslagen. De aanval was een dag eerder begonnen en eindigde met de bestorming door Russische eenheden van de twee laatste steunpunten van de rebellen. President Vladimir Poetin had opdracht gegeven opstandelingen in de stad die weerstand boden, neer te schieten.

De aanval was opgeëist door Tsjetsjeense opstandelingen; Kabardino-Balkarië ligt niet ver van Tsjetsjenië, maar grenst niet rechtstreeks aan de opstandige republiek. Schattingen van het aantal rebellen dat bij de operatie betrokken was, varieerden van 60 tot 300. Volgens overheidsbronnen waren 72 rebellen, 12 politiemannen en 12 burgers gedood en waren er tientallen gewonden.

De gevechten zouden zijn uitgebroken nadat de politie een operatie was begonnen om personen die ervan werden verdacht rebellen te zijn, op te pakken. Rebellen vielen vervolgens drie politiebureaus aan, het vliegveld van de stad en regeringsgebouwen. Volgens een bericht op een website van de Tsjetsjeense rebellen zou de meest gezochte rebellenleider, Sjamil Basajev, de drijvende kracht achter de aanval in Naltsjik zijn geweest. Basajev zei dat 217 opstandelingen aan de operatie hadden deelgenomen, van wie er 41 waren omgekomen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Minister Rice krijgt weinig Russische steun inzake Iran

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice slaagde er op 15 oktober 2005 tijdens een bezoek aan Moskou niet in Russische steun te krijgen voor een behandeling van de kwestie-Iran door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Zij wilde de Veiligheidsraad inschakelen als Iran zou weigeren serieus te onderhandelen over zijn nucleaire programma. President Vladimir Poetin zegde Rice wel toe te zullen proberen Iran, waarmee Rusland sterke economische banden onderhield, over te halen weer serieus te gaan onderhandelen met de Europese Unie over zijn wapenprogramma.
De Verenigde Staten hadden in september het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) zo ver gekregen een resolutie aan te nemen waarin Iran werd gedreigd met het voorleggen van de kwestie aan de Veiligheidsraad. Rusland had zich daarbij van stemming onthouden.

Rusland: 'Amerikaanse bases Centraal-Azië moeten weg'

Minister van Buitenlandse zaken Sergej Lavrov zei op 16 oktober 2005 dat de Amerikaanse bases in Centraal-Azië, dat traditioneel in de Russische invloedssfeer lag, moesten worden opgeheven zodra de veiligheidssituatie in Afghanistan zich had gestabiliseerd.

Bij het begin van de oorlog tegen de Talebaan eind 2001 vestigden de Verenigde Staten enkele luchtmachtbases in Kirgizstan en Oezbekistan.

(Vorige berichten pagina 606/3 e.v. - 2005)

SLOWAKIJE

BINNENLAND

Groeiende spanningen in regering, maar coalitie houdt stand

Coalitiepartner keurt onderwijswet af

De spanningen in de regeringscoalitie namen toe nadat op 17 mei 2005 een wet over onderwijshervorming was afgekeurd die lesgeld aan universiteiten regelde. De Nieuwe Burgeralliantie (ANO) had tegen de initiatiefwet van coalitiepartner Christen-Democratische Beweging (KDH) gestemd. Dit was de eerste belangrijke hervormingswet die de minderheidsregering van premier Mikulas Dzurinda, die steunde op 70 van de 150 zetels, niet door het parlement kreeg.

Slowaakse regering overleeft motie van wantrouwen

Premier Dzurinda overleefde op 6 juli een motie van wantrouwen die was ingediend door Smer (Partij Richting – Derde Weg), de grootste oppositiepartij. Volgens de partij was het regeringsbeleid verantwoordelijk voor de groeiende armoede. Premier Dzurinda benadrukte echter dat dankzij de hervormingen de Slowaakse economie beter presteerde dan enig ander Midden-Europees land en dat buitenlandse investeringen hadden geleid tot duizenden nieuwe banen. De hervormingsmaatregelen waren ingevoerd vanwege het lidmaatschap van de Europese Unie in 2004 en moesten het land voorbereiden op de toetreding tot de eurozone in 2009.

Ontslag Minister van Economische zaken

President Ivan Gasparovic ontsloeg op 24 augustus minister van Economische zaken Pavol Rusko nadat deze had geweigerd af te treden vanwege een schandaal over een persoonlijke lening van 2,4 miljoen euro. Premier Dzurinda verklaarde dat drie van de vier coalitiepartijen het vertrouwen in Rusko hadden opgezegd. Rusko verwierp de beschuldigingen en verklaarde dat zijn partij, de ANO, in de coalitie zou blijven.

Premier stuurt coalitiepartner ANO weg

Premier Dzurinda zette op 1 september coalitiepartner ANO uit de coalitie omdat enkele van haar leden zich hadden verzet tegen het ontslag van minister Rusko. De verzwakte minderheidsregering kon blijven rekenen op de steun van 67 van de 150 parlementsleden, inclusief zeven ANO-leden en twee onafhankelijke parlementsleden.
Investeerders toonden bezorgdheid over de verzwakte positie van de regering, maar volgens analisten zou Dzurinda erin slagen de regeringstermijn te voltooien.

Oppositie boycot parlement

Vanwege een te geringe opkomst werd de parlementaire zitting op 12 september verdaagd. De oppositie boycotte het parlement om de positie van de minderheidsregering ter discussie te stellen. Premier Dzurinda was echter vastbesloten zijn termijn uit te dienen en de oppositie slaagde er vooralsnog niet in de 90 stemmen te verzamelen die nodig zouden zijn om vervroegde verkiezingen te eisen.

Ex-premier Meciar profiteert van regeringscrisis

De voortdurende crisis in de Slowaakse regering en de dreiging van vervroegde verkiezingen versterkten de positie van Vladimir Meciar, de ex-premier onder wiens autocratische en anti-westerse bewind Slowakije in de jaren '90 in een isolement was geraakt. Meciar had inmiddels zijn 'fouten' erkend en zijn Beweging voor een Democratisch Slowakije (HZDS) steunde de regering-Dzurinda bij cruciale stemmingen, inclusief beslissingen omtrent de EU.
De HZDS deed echter mee aan de door de Smer georganiseerde boycot van het parlement. De centrum-rechtse coalitie van Dzurinda en de Smer van Rober Fica stonden in de opiniepeilingen beide op 30 procent, terwijl de HZDS op 10 procent zou kunnen rekenen. Daardoor was de HZDS van doorslaggevende invloed. Hoewel buitenlandse investeerders en westerse politici bevreesd waren voor de terugkeer van Meciar in de regering, was dit volgens hen te verkiezen boven een regering van de Smer. Deze partij had aangekondigd de hervormingen te willen terugdraaien. Volgens analisten zou toetreding van de HZDS tot de regering een goede stap kunnen zijn als daardoor het hervormingsbeleid kon worden voortgezet en onder voorwaarde dat Meciar geen lid van de regering werd.

Slowakije

Politieke impasse beëindigd

Aan de impasse in de Slowaakse politiek kwam op 21 september een einde toen de coalitieregering een quorum van 76 parlementsleden bijeen wist te brengen. De oppositie had het parlement ruim een week geboycot om de regering te dwingen vervroegde verkiezingen uit te schrijven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Populariteit pensioensysteem vergroot financieringstekort

Een woordvoerder van het ministerie van Financiën verklaarde op 8 april 2005 dat het begrotingstekort over 2005 hoger zou uitvallen omdat meer deelnemers dan voorzien zich hadden aangemeld voor het nieuwe pensioensysteem. Doordat deelnemers zelf spaarden voor hun pensioen, konden zij minder geld besteden aan dagelijkse uitgaven. Het nieuwe pensioensysteem verhoogde daardoor het begrotingstekort in 2005, dat werd geraamd op 4,2 procent van het bbp.
Slowakije wilde het tekort overeenkomstig de normen van de Europese Unie terugdringen onder de drempel van 3 procent van het bbp in 2007, vanwege de geplande toetreding tot de eurozone in 2009.

EUROPESE UNIE

Slowakije krijgt geen uitstel voor sluiten kernreactor

De Europese Commissie wees op 8 april 2005 het Slowaakse verzoek van de hand om de oudste kernreactor van Jaslovske Bohunice nog twee jaar open te mogen houden en pas te sluiten in 2008, samen met de andere reactor van het complex. Volgens Slowakije zou het veiliger zijn beide reactoren tegelijk te ontmantelen, maar de Commissie wilde niet afwijken van hetgeen bij de Slowaakse toetreding tot de Europese Unie was overeengekomen.

Slowaakse economie groeit dankzij EU-lidmaatschap

Na de toetreding tot de Europese Unie vertoonde de economie van Slowakije een sterke groei, zo berichtte de *BBC* op 2 mei 2005. Slowakije trok meer multinationals aan dan andere Oost-Europese landen en de buitenlandse investeringen waren sinds 2004 verdubbeld tot 2,2 miljard euro. Het investeringsklimaat was goed dankzij de gunstige arbeidsvoorwaarden (lage lonen, flexibel ontslagrecht en lange werktijden), de stabiele politieke situatie en de lage belastingen (in 2004 werd een vast belastingtarief van 19 procent geïntroduceerd). Veel autobedrijven vestigden zich in de omgeving van Bratislava en het toerisme in de hoofdstad groeide sterk.
De ontwikkelingen in de rest van het land bleven echter achter. De werkloosheid in het oosten van Slowakije steeg tot 20 procent en de meeste Slowaken ervoeren geen verbetering in hun leefomstandigheden.

Slowaaks parlement ratificeert EU-grondwet

Het Slowaakse parlement aanvaardde op 11 mei 2005 de Europese grondwet met 116 stemmen voor, 27 tegen en 4 onthoudingen. De belangrijkste tegenstemmers waren de leden van de (regerende) Christen-Democratische Beweging (KDH). Deze partij had aangedrongen op een referendum. 'Ik heb tegengestemd omdat de grondwet tekort schiet op het gebied van democratie, christelijke waarden en eerlijkheid', zei KDH-leider Pavol Hrusovsky.

Constitutioneel Hof schort ratificatie op

Het Slowaakse Constitutioneel Hof besloot op 15 juli de ratificatie van de EU-grondwet op te schorten vanwege een klacht van burgers die een referendum eisten. Naar verwachting zou het Hof eind 2005 een uitspraak over deze kwestie doen. De wet was nog niet ondertekend door president Ivan Gasparovic.

(Vorige berichten pagina 209/2 e.v. - 2005)

SPANJE

Spanje

BINNENLAND

Nieuwe legereenheid om sneller op te treden bij natuurrampen

Premier José Luís Rodríguez Zapatero presenteerde op 1 oktober 2005 zijn plannen voor een nieuwe legereenheid die ingezet kon worden bij natuurrampen, zoals de bosbranden die in de zomer Spanje teisterden. De eenheid zou 4.300 man tellen en gestationeerd worden op vijf bases, die zodanig waren ingericht dat de troepen binnen korte tijd ter plekke konden zijn, zowel over land als door de lucht.

Prinses Letizia bevalt van dochter

Prins Felipe maakte op 31 oktober 2005 bekend dat zijn vrouw, prinses Letizia, was bevallen van een dochter. Hij noemde dit 'het mooiste dat iedereen kon overkomen'. Zijn dochter kreeg de naam Leonor. Zij werd drie weken te vroeg geboren en kwam met een keizersnede ter wereld. Ze woog zeven pond.
Leonor werd na haar vader de tweede in lijn voor de troonopvolging, maar volgens de Spaanse grondwet zou ze die plaats weer moeten afstaan aan de eerste zoon die geboren zou worden. De regering zei te werken aan een verandering van de grondwet, waarbij dochters en zonen evenveel recht zouden krijgen om de troon te bestijgen.

BASKISCHE KWESTIE

PNV komt met nieuw voorstel over status Baskenland

De gematigde Baskische Nationalistische Partij (PNV) kwam op 22 oktober 2005 met een discussiestuk om de impasse rondom Baskenland te doorbreken. PNV-leider Juan José Ibarretxe had een associatievoorstel gedaan, maar dit was door het parlement in Madrid verworpen. De PNV wilde nu werken aan een nieuw voorstel dat voor alle partijen aanvaardbaar zou zijn. Verder zag ze mogelijkheden voor een dialoog tussen de ETA en de regering in Madrid. Het Noord-Ierse vredesproces zou hierbij als inspiratie kunnen dienen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vissers blokkeren havens

Boze vissers blokkeerden vanaf 23 oktober 2005 diverse havens in Spanje uit protest tegen de hoge brandstofprijzen. Ze eisten een subsidie van 13 eurocent per liter diesel tegen de 6 cent die ze tot op dat moment kregen. De partijen werden het uiteindelijk op 27 oktober eens over een compensatie van 9,5 cent.
Visserij, koopvaardij en passagiersschepen ondervonden last van de actie.

Spanje

JUSTITIE

Rechter veroordeelt verdachte Guantánamo Bay

Een rechtbank in Madrid legde op 5 oktober 2005 Hamed Abderrahman Ahmed zes jaar gevangenisstraf op wegens lidmaatschap van een terroristische organisatie. Abderrahman Ahmed zou zich bij Al-Qaeda hebben aangesloten, terwijl hij zich ten volle bewust was van het profiel van de organisatie.
De uit Cueta afkomstige man werd in 2001 in Afghanistan gearresteerd en vervolgens overgebracht naar de omstreden Amerikaanse gevangenis op Guantánamo Bay (Cuba). In 2004 werd hij uitgeleverd aan Spanje. De tijd dat hij in Spanje had vastgezeten, werd van zijn straf afgetrokken, maar niet de twee jaar dat hij in Guantánamo Bay zat.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje zet migranten uit naar Marokko

Spanje startte op 6 oktober 2005 met het uitzetten van migranten die illegaal de Spaanse enclaves Cueta en Melilla in Marokko waren binnengedrongen. Die dag vertrok een groep van 70 migranten naar Spanje, vanwaar ze werden overgevlogen naar Marokko. Spanje gebruikte voor deze uitwijzing een overeenkomst die het in 1992 met Marokko had gesloten, maar die tot dan toe nog niet was geëffectueerd. Op 8 oktober vertrok een tweede groep, die ditmaal 100 personen telde.
Marokko zei de mensen terug te sturen naar hun land van herkomst, maar in de praktijk werden ze over de grens met Algerije achtergelaten.
De aanpak van migranten leverde Spanje en Marokko internationale kritiek op. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan riep op de betrokkenen humaan te behandelen en zowel de VN als de Europese Unie stuurden missies om de gang van zaken te onderzoeken.
Ondertussen bleven migranten proberen de twee enclaves binnen te dringen. Hierbij vielen op 6 oktober zes doden toen Marokkaanse troepen het vuur openden op een groep migranten die Melilla probeerde binnen te komen. Marokko zei dat de troepen op de 400 migranten schoten uit zelfverdediging. Ongeveer 290 van hen werden gearresteerd. Een week eerder waren er al vijf doden gevallen toen migranten Cueta probeerden binnen te komen.

Arrestatiebevel tegen drie Amerikanen

Een Spaanse rechter vaardigde op 19 oktober 2005 een arrestatiebevel uit tegen drie Amerikanen die betrokken waren bij de beschieting van het Palestine Hotel in de Iraakse hoofdstad Bagdad, in april 2003. Hierbij kwamen twee cameramensen om, onder wie de Spanjaard José Couso. De drie Amerikanen zaten in een tank die een dag voor de val van de Iraakse leider Saddam Hoessein op het hotel vuurde omdat van daaruit op hen zou zijn geschoten. Beelden van de gebeurtenis lieten dit echter niet zien.
De familie van Couso had om een onderzoek gevraagd. De Amerikaanse justitie wilde echter onvoldoende meewerken en daarom werd besloten tot het internationale arrestatiebevel.
(Vorige berichten pagina 608/1 e.v. - 2005)

Tsjechië

TSJECHIË

BINNENLAND

Wijzigingen in centrum-linkse regeringscoalitie

Premier overleeft motie van wantrouwen

De Tsjechische premier Stanislav Gross overleefde op 1 april 2005 een motie van wantrouwen die was ingediend door de centrum-rechtse Democratische Burgerpartij (ODS) nadat drie christen-democratische ministers waren afgetreden. De motie werd verworpen omdat de 41 parlementariërs van de Communistische Partij van Bohemië en Moravië (KSCM) zich van stemming onthielden.

Lijmpoging coalitie mislukt

De regerende Tsjechische Sociaal-Democratische Partij (CSSD) van premier Gross verwierp op 14 april een voorstel om de coalitie te lijmen vanwege de tegemoetkomingen aan de twee andere regeringspartijen. Dat waren de Vrijheidsunie-Democratische Unie (US-DEU) en de Christen-Democratische Unie-Tsjecho-Slowaakse Volkspartij (KDU-CSL).
De CSSD kon volgens plaatsvervangend partijleider Bohuslav Sobotka desondanks blijven regeren, omdat het parlement het vertrouwen in de regering niet had opgezegd.

Premier Gross neemt ontslag en wordt opgevolgd door Jiri Paroubek

Na wekenlange politieke onrust werd op 25 april bekend dat premier Gross ontslag had

Samenstelling regering Tsjechië
(16 augustus 2005)

President
Vaclav KLAUS

Premier
Jiri PAROUBEK

Eerste vice-premier, tevens belast met Financiën
Bohuslav SOBOTKA

Vice-premier, tevens belast met Arbeid en Sociale zaken
Zdenek SKROMACH

Vice-premier, tevens belast met Economisch beleid
Martin JAHN

Vice-premier, tevens belast met Justitie
Pavel NEMEC

Vice-premier, tevens belast met Transport
Milan SIMONOVSKY

Ministers:
Binnenlandse zaken
Frantisek BUBLAN
Buitenlandse zaken
Cyril SVOBODA
Cultuur
Vitezslav JANDAK
Defensie
Karel KUEHNL
Gezondheid
Milada EMMEROVA
Industrie en handel
Milan URBAN
Informatietechnologie
Dana BEROVA
Landbouw
Petr ZGARBA
Milieu
Libor AMBROZEK
Onderwijs
Petra BUZKOVA
Regionale ontwikkeling
Radko MARTINEK
Wetgeving
Pavel ZARECKY

Gouverneur Centrale bank
Zdenek Tuma

genomen. Nog dezelfde dag benoemde president Vaclav Klaus plaatsvervangend CSSD-leider en minister van Regionale ontwikkeling Jiri Paroubek tot zijn opvolger. Naar verwachting zou Paroubek de politieke koers van zijn voorganger blijven volgen. De samenstelling van de coalitieregering bleef vrijwel ongewijzigd.

Centrum-linkse regering krijgt vertrouwen parlement

Het parlement ging op 13 mei met 101 tegen 99 stemmen akkoord met de nieuwe regering van premier Paroubek. De premier kondigde een referendum aan over de Europese grondwet en wilde corruptiebestrijding tot speerpunt van zijn beleid maken.

Acteur wordt minister van Cultuur

Op 16 augustus werd bekend dat Vitezslav Jandak de overleden Pavel Dostal zou opvolgen als minister van Cultuur. De 58-jarige Jandak speelde vanaf de jaren '70 in meer dan 30 (communistische) films en was directeur van het kinderfilmfestival in Zlin.

Gross ook afgetreden als partijleider

Na aanhoudende berichten over zijn persoonlijke financiën kondigde partijleider Stanislav Gross op 24 september aan zich terug te trekken uit de politiek. Daarmee wilde hij de kansen van zijn Tsjechische Sociaal-Democratische Partij (CSSD) bij de verkiezingen in 2006 vergroten. In de opiniepeilingen lagen de regerende sociaal-democraten ruim 10 procent achter op de oppositionele Democratische Burgerpartij (ODS).

Vice-premier Jahn kondigt vertrek uit regering aan

Vice-premier Martin Jahn verklaarde op 17 oktober dat hij aan het einde van het jaar zou terugtreden en de politiek zou verlaten. De 35-jarige econoom zat in de regering voor de CSSD, hoewel hij geen lid van deze partij was. Zijn liberale hervormingsplannen stuitten op veel verzet in het kabinet en in de CSSD, die steeds nauwer samenwerkte met de communistische KSCM.
De aankondiging van Jahn was een grote tegenslag voor de sociaal-democraten, die hem beschouwden als hun beste troef in de parlementsverkiezingen van 2006. De sociaal-democratische premier Jiri Paroubek verklaarde dat hij na de verkiezingen desnoods een minderheidskabinet zou vormen met steun van de communisten, maar deze partij niet in de regering zou opnemen. In de opiniepeilingen stond de oppositionele ODS op winst.

Conflict tussen president en premier over ministersbenoeming

Premier Jiri Paroubek benoemde David Rath op 21 oktober opnieuw als minister van Gezondheidszorg. President Vaclav Klaus had diens benoeming een dag eerder afgewezen vanwege een mogelijk belangenconflict: Rath was tevens hoofd van de belangrijkste artsenvereniging. Rath had weliswaar verklaard zich tijdelijk uit deze functie te zullen terugtrekken, maar Klaus vond dit onvoldoende. Paroubek omzeilde de afwijzing van Klaus door Rath tot staatssecretaris te benoemen. Hiertegen kon Klaus geen veto uitspreken.

Het conflict verhoogde de spanningen tussen de conservatief Klaus en de sociaal-democraat Paroubek in de aanloop naar de parlementsverkiezingen van 2006.

Schadevergoeding voor slachtoffers inval sovjettroepen 1968

President Vaclav Klaus keurde op 13 mei 2005 een wet goed waarin de compensatie werd geregeld aan nabestaanden van slachtoffers van de sovjettroepen die in 1968 een einde maakten aan de liberale hervormingen van de zogenaamde Praagse Lente. De compensatie bestond uit 5.000 euro voor nabestaanden van vermoorde personen en maximaal 2.331 euro voor nabestaanden van personen die tussen 20 augustus 1968 en 27 juni 1991 door de bezettingstroepen waren verminkt, verwond of verkracht.

Reclameverbod op publieke televisie- en radiozenders

Het parlement keurde op 29 juni 2005 een wet goed die reclame op publieke zenders verbood en de kijk- en luistergelden verhoogde. Tot nog toe haalden de publieke televisiezenders eenderde van hun inkomsten uit advertenties. De wet, die per januari 2008 zou ingaan, betekende een inkomstenverbetering van 36 miljoen euro voor de commerciële zenders. Verwacht werd dat de Senaat en de president met de wet zouden instemmen.

Premier verdedigt ingrijpen politie tijdens technofeest

Premier Paroulek verdedigde op 2 augustus 2005 de wijze waarop de oproerpolitie een einde had gemaakt aan een technofeest. De 1.000 man sterke oproerpolitie was in actie gekomen tegen de 5.000 feestgangers nadat particulier bezit was beschadigd. De politie zette traangas en waterkanonnen in; 80 personen, onder wie 50 politieagenten, raakten gewond.

De premier schreef in dagblad *Lidove noviny* dat de kern van de 'anarchistische', 'drugs- en drankgebruikende' aanwezigen een gevaar voor de samenleving vormde. President Vaclav Klaus keurde het harde politieoptreden af. Dit gold ook voor 70 procent van de bevolking, zo bleek uit een opinieonderzoek. De pers oordeelde verdeeld over de politie-interventie.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Onenigheid over behandeling Sudeten-Duitsers

President Klaus tegen schadevergoedingsvoorstel van premier Paroubek

President Vaclav Klaus wees op 15 juli 2005 het voorstel af van premier Paroubek om schadevergoeding toe te kennen aan Duitsers die na de Tweede Wereldoorlog uit voormalig Tsjecho-Slowakije waren uitgewezen, mits zij konden aantonen tegenstanders van het nazi-bewind te zijn geweest. Zo'n drie miljoen Duitsers waren destijds uit Sudetenland uitgewezen. Volgens deskundigen zouden slechts enkele Duitsers voor de compensatieregeling in aanmerking komen.

Tsjechische regering verontschuldigt zich voor behandeling van Duitse anti-nazi's

De Tsjechische regering publiceerde op 24 augustus een resolutie waarin zij haar spijt betuigde over de slechte naoorlogse behandeling van etnische Duitsers die zich hadden verzet tegen het nazi-regime. De 200.000 Duitsers die na de Tweede Wereldoorlog niet waren uitgewezen, van wie

slechts een gering aantal bewijsbaar antinazi was geweest, werden behandeld als tweederangsburgers.
De oppositionele Democratische Burgerpartij (ODS) vond de excuses overbodig, omdat Duitsland en Tsjechië in 1997 waren overeengekomen dat het verleden geen invloed zou hebben op toekomstige relaties.

GEZONDHEID EN ZORG

Rookverbod in openbare ruimten

Het parlement keurde op 29 juni 2005 een wet goed die het roken in openbare ruimten verbood en het aantal verkooppunten van tabaksproducten beperkte. Naar verwachting zouden ook de Senaat en de president met de wet instemmen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Excuses voormalige Poolse president voor neerslaan Praagse Lente

Generaal Wojciech Jaruzelski, voormalig president van Polen, verontschuldigde zich op 21 augustus 2005 op de Tsjechische staatstelevisie voor de Poolse deelname aan het neerslaan van de zogenaamde Praagse Lente in 1968. Uit vrees dat deze hervormingsbeweging zou overslaan naar buurlanden had de Sovjet-Unie de Warschaupactlanden, waaronder Polen, opgeroepen voormalig Tsjecho-Slowakije binnen te vallen en een einde te maken aan het bewind van de communistische leider Alexander Dubcek. Jaruzelski was destijds de Poolse minister van Defensie. Pas in 1991 kwam een einde aan de bezetting, die gepaard ging met ontslagen, onderdrukking van oppositiebewegingen en mensenrechtenschendingen.

(Vorige berichten pagina 210/2 e.v. - 2005)

TURKIJE

KOERDISCHE KWESTIE

PKK beëindigt staakt-het-vuren

De Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) maakte op 6 oktober 2005 bekend dat ze het eenzijdig staakt-het-vuren dat ze in augustus had afgekondigd weer beëindigde. Turkije had het staakt-het-vuren genegeerd, net zoals het alle wapenstilstanden tot dan toe had genegeerd. Het leger was gewoon doorgegaan met zijn acties. De PKK zei dat ze haar legitieme recht op actieve verdediging en democratisch verzet weer op zou pakken.

Turkse leger start actie in Tunceli

Ongeveer 5.000 soldaten startten op 10 oktober 2005 een offensief in Tunceli tegen de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). Het leger werd ondersteund door helikopters. Legerbronnen maakten bekend dat ze diezelfde dag drie PKK'ers hadden gedood.
Het geweld was in Turks-Koerdistan fors toegenomen. Zo overleed op 10 oktober een jongen toen de bus waarin hij zat op een landmijn reed en raakten twee soldaten gewond toen ze op een mijn liepen.
De troepenmacht in Tunceli was op 17 oktober uitgebreid tot 10.000 man. Op die dag was er een confrontatie met rebellen van de Maoïstische Communistische Partij – Volksbevrijdingsleger (MKP-HKO), de voortzetting van het Arbeiders- en Boerenbevrijdingsleger (Tikko). Hierbij vonden volgens het leger drie rebellen de dood.

GEZONDHEID EN ZORG

Vogelgriep in Turkije

Op 13 oktober 2005 werd bekend dat de gevaarlijke variant H5N1 van de vogelgriep was geconstateerd bij dode vogels in het dorpje Kiziksa in het noordwesten van Turkije. Toen de dode vogels werden gevonden, werd direct een quarantainezone van drie kilometer rond Kiziksa ingesteld en werden alle vogels in dat gebied geruimd.
De dodelijke variant van de vogelgriep had sinds 2003 in Azië ruim 60 mensen het leven gekost, van wie er maar één van mens op mens was besmet. De vrees bestond echter dat het virus zich zou vermengen met het menselijk griepvirus, met een pandemie als mogelijk gevolg.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Rechtbank veroordeelt journalist voor column

Een rechtbank in Ankara veroordeelde op 7 oktober 2005 de Armeens-Turkse journalist Hrant Dink tot een gevangenisstraf van zes maanden voorwaardelijk wegens beledi-

ging van de Turkse identiteit. Dink had een column geschreven waarin hij naar eigen zeggen Turkije en Armenië dichter bij elkaar wilde brengen. Hij had Armeniërs opgeroepen afstand te nemen van het 'Turkse gedeelte van hun bloed' omdat dat hen 'vergiftigt'. Volgens de rechtbank impliceerde dit dat het Turkse bloed vuil zou zijn. Dink zei in hoger beroep te gaan.
De veroordeling vond plaats onder de nieuwe strafwet, die juist was aangenomen omdat de oude te zeer in strijd was met de mensenrechten. Waarnemers zagen dit vonnis echter ook als een inperking van het recht op vrijheid van meningsuiting.

Schrijver Pamuk blijft bij omstreden uitspraak Armeniërs

Schrijver Orhan Pamuk herhaalde op 23 oktober zijn omstreden uitspraak dat Turkije niet wilde praten over de dood van Armeniërs en Koerden: 'Ik herhaal en ik zeg het duidelijk dat er in Turkije 1 miljoen Armenen en 30.000 Koerden zijn vermoord.' Een maand eerder werd hij voor die uitspraak aangeklaagd wegens minachting van de Turkse identiteit. Pamuk zei overigens dat hij het woord genocide nooit had gebruikt en het aan de deskundigen over te laten of er nu sprake was van massamoord of genocide.
Pamuk deed zijn uitspraak in het Duitse Frankfurt waar hij aanwezig was om de vredesprijs van het Duitse boekenvak in ontvangst te nemen. De prijs was hem toegekend omdat hij bruggen sloeg van oost naar west en van west naar oost.

Homocentrum mag open blijven

De openbaar aanklager in Ankara liet op 12 oktober 2005 weten dat hij geen procedure zou starten tegen Kaos, het cultureel onderzoeks- en solidariteitscentrum voor homo's en lesbiennes in Ankara. Kaos had op 15 juli haar deuren geopend, maar de gouverneur van Ankara vroeg justitie in september Kaos te sluiten omdat het centrum immoreel zou zijn. De aanklager stelde echter dat Kaos niet in strijd met de wet handelde.
Homoseksualiteit was in Turkije niet strafbaar, maar er waren geen wetten die homo's beschermden tegen discriminatie.

Onderwijsvakbond mag blijven

Een Turkse rechtbank besliste op 27 oktober

Turkije

2005 dat de linkse onderwijsvakbond Egitim-Sen mocht blijven bestaan. Dit nadat een andere rechter had besloten dat de bond zichzelf op moest heffen omdat haar statuten in strijd waren met de Turkse grondwet. Egitim-Sen had in haar statuten staan dat ze streefde naar onderwijs in talen van minderheden. Dit was in Turkije nog steeds verboden, hoewel Koerden en andere minderheden wel meer culturele rechten hadden gekregen. Nadat Egitim-Sen de omstreden passage uit haar statuten had gehaald, mocht de bond blijven.

EUROPESE UNIE

Uiterst-rechts demonstreert tegen Europese Unie

Enkele tienduizenden aanhangers van de uiterst-rechtse Partij van de Nationale Actie (MHP) demonstreerden op 2 oktober 2005 tegen de mogelijke toetreding van Turkije tot de Europese Unie. De demonstratie vond plaats aan de vooravond van de toetredingsbesprekingen van Turkije met de EU. Volgens MHP-leider Devlet Bahceli betekenden deze besprekingen dat Turkije en de Turkse natie in gijzeling werden genomen door buitenlandse krachten.

De meerderheid van de Turkse bevolking stond op dat moment weliswaar nog achter de toetredingsbesprekingen, maar die meerderheid was wel afgenomen.

Turkije en EU beginnen besprekingen

Turkije begon op 3 oktober de toetredingsbesprekingen tot de EU. Dat was 40 jaar nadat Turkije voor het eerst het lidmaatschap had aangevraagd van – toen nog – de Europese Economische Gemeenschap (EEG). Minister van Buitenlandse zaken Abdullah Gül sprak dan ook van een historisch moment.
De Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw zei echter dat er nog een lange weg was te gaan en dat Turkije door moest gaan met militaire en juridische hervormingen. Ook zou volgens Straw de situatie van de Koerden verder moeten verbeteren. Gül bleef echter positief: 'De wereld heeft zijn ogen geopend naar een nieuwe dag, waarin het oosten en het westen, Europa en de islam, groeien naar hereniging in plaats van naar een confrontatie.'

(Vorige berichten pagina 609/1 e.v. - 2005)

IJsland

IJSLAND

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vrouwen staken tegen achterstelling

Op initiatief van vrouwenorganisaties en vakbonden legden op 24 oktober 2005 tienduizenden vrouwen hun werk bij banken, bedrijven, kantoren en winkels neer om de achterstelling van vrouwen in IJsland aan de orde te stellen. In de hoofdstad Reykjavík gingen naar schatting 45.000 vrouwen – ongeveer een zesde deel van de totale bevolking – de straat op, waarmee het de grootste betoging was die ooit in het land werd gehouden. Onder de betogers was ook de 75-jarige Vigdis Finnbogadottir, die in 1980 de eerste democratisch gekozen vrouwelijke president in Europa werd.
De protesten waren vooral gericht tegen de ongelijke beloning: vrouwelijke werknemers verdienden gemiddeld 64,15 procent van het salaris dat mannen kregen. Daarnaast werden hogere lonen geëist in de slecht betaalde zorgberoepen, alsmede meer invloed in de politiek, de (lutherse) staatskerk en het bedrijfsleven.

(Vorige berichten pagina 213/1 - 2000)

ZWITSERLAND

JUSTITIE

Gevangenisstraf voor moord op luchtverkeersleider

De Rus Vitali Kalojev werd op 26 oktober 2005 tot acht jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens moord op luchtverkeersleider Peter Nielsen, die hij schuldig achtte aan de dood van zijn gezin bij een vliegtuigongeluk. Kalojev had Nielsen in 2004 in zijn huis in Zürich doodgestoken, in aanwezigheid van diens kinderen. Kalojevs vrouw en twee kinderen waren onder de 71 slachtoffers die omkwamen bij een botsing van twee vliegtuigen in het Zwitserse luchtruim in 2002.

BUITENLANDSE ZAKEN

Voormalige Russische minister wordt aan VS uitgeleverd

Het Zwitserse ministerie van Justitie maakte op 3 oktober 2005 bekend dat de voormalige Russische minister van Atoomenergie Jevgeni Adamov aan de Verenigde Staten zou worden uitgeleverd. De VS beschuldigen Adamov ervan 9 miljoen dollar (ca. 7,7 miljoen euro) te hebben verduisterd die de Amerikaanse regering beschikbaar had gesteld voor de verbetering van de beveiliging van Russische kerncentrales. Het Russische ministerie van Buitenlandse zaken liet in een verklaring weten dat de geplande uitlevering politiek gemotiveerd was.
Adamov was in mei in Zwitserland opgepakt op grond van een Amerikaans arrestatiebevel. Rusland had vervolgens ook om zijn uitlevering gevraagd. Adamov had 30 dagen om bij het Zwitserse federale Hooggerechtshof in beroep te gaan tegen het uitleveringsbesluit.

(Vorige berichten pagina 609/3 e.v. - 2005)

Bolivia

BOLIVIA

BINNENLAND

Diepe politieke crisis in Bolivia

President Mesa laat controversiële wet ongewijzigd

Hoewel de Boliviaanse president Carlos Mesa het met de inhoud van de wet op de koolwaterstoffen oneens was, stuurde hij deze op 17 mei 2005 ongewijzigd terug naar het Congres. De constitutie bepaalde dat als het staatshoofd een wet niet onderschreef, dit kon gebeuren door de voorzitter van de volksvertegenwoordiging. Waarnemers waren verrast over de stap van Mesa, maar vermoedden dat de president hoopte op deze wijze de gemoederen tot bedaren te brengen.
De wet hield in dat Bolivia meer revenuen van haar natuurlijke hulpbronnen, die vooral door multinationale bedrijven geëxploiteerd werden, zou krijgen. Verder zou er een staatsbedrijf voor de gas- en oliesector worden opgericht en moesten de buitenlandse ondernemingen bij hun productieplannen meer met de Boliviaanse staat gaan samenwerken.

Demonstranten beletten Congres te vergaderen

Slechts een kwart van de parlementariërs

slaagde er op 1 juni in het parlementsgebouw te betreden, omdat duizenden betogers hen de toegang blokkeerden. Het was de bedoeling in een gezamenlijke zitting van beide kamers van het Congres de controversiële wet voor een grotere autonomie van de Boliviaanse departementen te bespreken – een ander heet hangijzer dat de natie verdeelde. Het rijk aan grondstoffen zijnde Santa Cruz wilde dit, maar armere regio's van het land waren tegen. Ook een deel van de militairen wees dit streven af omdat het gezien werd als een eerste stap naar het uiteenvallen van Bolivia. Sommige militairen vroegen Mesa publiekelijk om af te treden omdat hij de politieke regie in het land had verloren.

President stemt in met grondwetgevende vergadering

Een dag later maakte president Mesa bekend dat hij voor 16 oktober verkiezingen voor een nieuw Congres had uitgeschreven zodat de grondwet veranderd kon worden. Hij kwam daarmee tegemoet aan de indiaanse gemeenschap in zijn land, die de meerderheid van de bevolking uitmaakte maar zich ondervertegenwoordigd voelde in het landsbestuur. Ook zou op die datum een referendum gehouden worden over de grotere autonomie van de gasrijke departementen.

Protesten houden aan

De maatregelen die Mesa nam, sorteerden niet het effect dat hij hoopte: de protesten van indianen, mijnwerkers, arbeiders, boeren en studenten gingen gewoon door en legden de hoofdstad La Paz volledig plat. Voor het staatshoofd was dit op 6 juni reden het Congres zijn ontslag aan te bieden op een moment dat het land volgens waarnemers op de rand van een burgeroorlog stond.
Een poging van de Congresleden op 9 juni in de plaats Sucre bijeen te komen werd in eerste instantie door manifestanten verhinderd op een moment dat de demonstraties gewelddadiger werden. In het dorp Yotala in de buurt van Sucre viel op die dag het eerste slachtoffer toen een mijnwerker door het leger werd doodgeschoten.

Congres accepteert aftreden Mesa

Toen de volksvertegenwoordigers zich later op de dag toch konden uitspreken over het verzoek van Mesa, werd dit unaniem geaccepteerd. De grondwet schreef voor dat de voorzitter van de Senaat, in dit geval Hormando Vaca Diez, de president zou opvolgen. Deze werd door de protestbewegingen echter beschouwd als vertegenwoordiger van de rijke elite en zij kondigden aan zijn benoeming niet te zullen accepteren. De voorzitter van de Senaat gaf daarop het recht op om Mesa op te volgen en ook de voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden, Mario Cossio Córtez, die volgens de constitutie de volgende in de hiërarchie was, liet weten niet in aanmerking te willen komen.

Eduardo Rodríguez wordt president

Het hoofd van het Hooggerechtshof, Eduardo Rodríguez Veltzé, was de volgende in de rij van opvolging en accepteerde zijn nominatie. De in Harvard opgeleide nieuwe president, die sinds 1999 bij de hoogste rechtbank van het land werkte, beloofde binnen zes maanden presidentsverkiezingen te zullen organiseren. Hij belegde direct een vergadering met de leiders van de diverse sociale bewegingen in het bij La Paz gelegen arme El Alto en sprak met hen over de nationalisatie van de gasreserves en over de grondwetshervorming die de indiaanse meerderheid in het land eiste. Dit overleg werd rechtstreeks uitgezonden door de Boliviaanse radio. Evo Morales van de Beweging naar het Socialisme (MAS) was daarop één van de eerste leiders die Rodríguez een 'wapenstilstand' aanbood.

Rodríguez werd op 16 juni als nieuwe president geïnstalleerd. Een dag eerder had hij een interim-regering benoemd.

Congres neemt historische stap

Terwijl barricades werden verwijderd en de protesten afnamen, maakten de partijen in het Congres afspraken die een oplossing van de crisis naderbij moesten brengen. Nadat de Kamer van Afgevaardigden eerder had ingestemd met het houden van presidentiële en parlementsverkiezingen, ging op 5 juli de Senaat met een tweederde meerderheid akkoord. Ook stemden de senatoren in met de hervorming van de grondwet en zou er in juli 2006 een referendum over regionale autonomie worden georganiseerd.

Verkiezingen moeten worden uitgesteld

Nadat een constitutionele rechtbank in september 2005 had bepaald dat de zetelverdeling in het Congres veranderd moest worden zodat deze een weerspiegeling zou zijn van de bevolkingssamenstelling, braken nieuwe discussies uit. Het aantal afgevaardigden voor het Congres uit het rijke, oostelijk gelegen departement Santa Cruz zou namelijk groeien, terwijl arme regio's als La Paz, Oruro en Potosí juist minder afgevaardigden zouden krijgen. Omdat over de kwestie geen overeenstemming werd bereikt, bepaalde een electorale rechtbank eind oktober dat de voor december geplande verkiezingen moesten worden uitgesteld.

Samenstelling regering Bolivia (26 juli 2005)

President
Eduardo RODRÍGUEZ VELTZÉ

Vice-president
Hormando VACA DIEZ

Ministers:
Binnenlandse zaken
Gustavo ÁVILA BUSTAMANTE
Buitenlandse zaken en Godsdienst
Armando LOAYZA MARIACA
Defensie
Gonzalo MÉNDEZ GUTIÉRREZ
Diensten en Publieke werken
Mario MORENO VIRUEZ
Duurzame ontwikkeling
Martha BOZO ESPINOZA
Economische ontwikkeling
Carlos MELCHOR DÍAZ VILLAVICENCIO
Financiën
Luis Carlos JEMIO MOLLINEDO
Gezondheidszorg en Sport
Álvaro MUÑOZ REYES NAVARRO
Kabinetschef
Iván AVILÉS MANTILLA
Koolwaterstoffen
Jaime Eduardo DUNN CASTELLANOS
Landbouw
Guillermo RIBERA CUELLAR
Mijnbouw en Metallurgie
Dionisio GARZÓN MARTÍNEZ
Onderwijs
María Cristina MEJÍA BARRAGÁN
Werkgelegenheid
Carlos Antonio LAGUNA NAVARRO
Zonder portefeuille, verantwoordelijk voor Indiaanse aangelegenheden en Inheemse volkeren
Pedro TICONA CRUZ
Zonder portefeuille, verantwoordelijk voor Volksparticipatie
Naya PONCE FORTÚN

Presidentieel afgevaardigde voor Politieke zaken
Jorge LAZARTE ROJAS

Demonstranten eisen uitlevering ex-president Sánchez de Lozada

De Boliviaanse oproerpolitie maakte op 29 september 2005 met traangas een einde aan een protestmars die op weg was naar de Amerikaanse ambassade waar van de Verenigde Staten de uitlevering zou worden geëist van oud-president Sánchez de Lozada. De demonstratie was georganiseerd door Bolivia's Mensenrechten Assemblee en werd vooral gedragen door familieleden van de 67 doden die waren gevallen bij de crisis het jaar daarvoor.
De openbaar aanklager had tegen Sánchez de Lozada een zaak aangespannen voor het plegen van genocide en andere misdaden, maar de ex-president weigerde voor de rechtbank te verschijnen omdat hij vreesde geen eerlijk proces te zullen krijgen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord met cocaboeren wordt nagekomen

Interim-president Eduardo Rodríguez maakte op 8 juli 2005 duidelijk dat de regering vastbesloten was de cocateelt in Bolivia de kop in te drukken, maar dat ze een akkoord met de cocaboeren over de verbouw van het gewas voor traditionele doeleinden zou respecteren. Nadat was vastgesteld dat een gebied van 12.000 hectare in de Yungas Vallei uitgezonderd zou worden van het verdelgingsprogramma, hadden machtige cocaboeren uit de Chapare-regio eerder bij voormalig president Mesa afgedwongen dat de regering in die vallei 3.200 hectare land voorlopig ongemoeid zou laten.
In Bolivia kauwden de indianen al eeuwenlang cocabladeren tegen honger en hoogteziekte.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Wereldbank geeft lening voor bestrijding armoede

Bolivia's president Eduardo Rodríguez ondertekende op 22 juni 2005 een overeenkomst met de Wereldbank voor het verkrijgen van een krediet van 15 miljoen dollar (ca. 12,8 miljoen euro). Met het geld zouden sociale programma's gefinancierd worden, met name voor verbetering van de gezondheidssector, het onderwijs en de watervoorzieningen.

IDB presenteert cijfers over geldzendingen emigranten

In La Paz presenteerde de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) op 4 oktober 2005 gegevens over bedragen die Boliviaanse emigranten naar hun vaderland stuurden. Dat jaar zou het in totaal ongeveer 860.000 dollar (ca. 735.000 euro) zijn, vooral afkomstig uit Europa, de Verenigde Staten en andere Latijns-Amerikaanse landen. Dit kwam neer op 8,8 procent van het bnp van Bolivia en stond gelijk aan 33 procent van de jaarlijkse exportopbrengsten. Rond de 11 procent van de bevolking profiteerde rechtstreeks van de geldzendingen – een cijfer dat lager was dan in de Dominicaanse Republiek (38 procent), El Salvador (28 procent) en Mexico (18 procent). Gemiddeld werd acht keer per jaar 165 dollar gestuurd, waarbij 38 procent van het geld door vrienden of bekenden werd meegenomen.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS beschuldigen Venezuela en Cuba van destabilisatie Bolivia

Onderweg naar Paraguay beschuldigde de Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld op 16 augustus 2005 de presidenten Hugo Chávez (Venezuela) en Fidel Castro (Cuba) achter de onrust in Bolivia te zitten. Voor zijn bewering droeg hij geen bewijs aan.
Veel Latijns-Amerikaanse experts wezen de armoede, in combinatie met het groeiende politieke bewustzijn van de indiaanse bevolking, als oorzaak van de crisis in het land aan.

Verbetering van relaties tussen Bolivia en Chili

De Boliviaanse consul in Santiago de Chili, Victor Rico, vertelde op 2 september 2005 bij zijn afscheid dat de betrekkingen tussen zijn land en Chili het afgelopen jaar verbeterd waren. Dat kwam omdat er grens- en handelsakkoorden waren gesloten en de consul zag openingen voor het geheel door land ingesloten Bolivia met het buurland onderhandelingen te beginnen voor een uitgang naar zee.
In 1978 hadden beide landen hun ambassades opgeheven. Sindsdien hadden zij slechts diplomatiek contact op lager niveau.

OVERLEDEN

Luis Adolfo Siles Salinas, voormalig president

Op 19 oktober 2005 overleed de voormalig president van Bolivia Luis Adolfo Siles Salinas in zijn geboorteplaats La Paz. Hij werd geboren op 21 juni 1925.
Siles studeerde rechten en filosofie en was werkzaam als jurist, schrijver en universitair docent. Zijn vader was president van Bolivia van 1926 tot 1930 en zijn halfbroer bekleedde deze post tweemaal, van 1956 tot 1960 en van 1982 tot 1985.

Aan het einde van de jaren veertig van de vorige eeuw richtte Siles Salinas de Sociaal-Democratische Partij op, waarvan hij ook jaren lang de leider was. Als vice-president onder René Barrientos werd hij plotseling president in april1969, nadat de laatste bij een helikopterongeluk om het leven was gekomen. Siles en zijn partij bleken echter niet op massale steun te kunnen rekenen en hij werd afgezet bij een staatsgreep door generaal Alfredo Ovando Candia in september van hetzelfde jaar.

Gedurende zijn korte presidentschap heeft hij echter wel een paar belangrijke zaken voor Bolivia kunnen initiëren. Hij ondertekende het Verdrag van Cartagena dat leidde tot vorming van de Andes Gemeenschap, hij introduceerde televisie en startte een wegenbouwproject in het oosten van het land.

Gedurende de jaren van militaire regimes verbleef Siles Salinas in Chili, vanwaar hij zich beijverde voor de democratie in zijn land en de Permanente Mensenrechten Assemblee oprichtte. Nadat de democratie weer was hersteld aan het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw werd zijn halfbroer tot president gekozen. Siles Salinas vertegenwoordigde vanaf dat moment zijn land als ambassadeur in Spanje en was afgevaardigde voor Bolivia bij de Verenigde Naties. Van 1984 tot 1987 was hij voorzitter van de Inter-Amerikaanse Mensenrechten Commissie. Daarna werd hij benoemd tot lid van het hooggerechtshof, waarvan hij later president werd. In maart 2005 werd hem de nationale medaille voor Democratische Verdienste toegekend. Hij was echter al te ziek om de ceremonie zelf bij te wonen.

(Vorige berichten pagina 214/3 e.v. - 2005)

COLOMBIA

BINNENLAND

Kritiek op aangenomen Wet van Vrede en Gerechtigheid

Buitenlandse donors eisen bestraffing illegale groepen

Bij een ontmoeting van de Colombiaanse regering met 24 donorlanden in Cartagena op 3 februari 2005 stelden de buitenlanders het geven van financiële hulp afhankelijk van het bestraffen van de illegale organisaties. Colombia vroeg de steun om de gewapende paramilitairen en linkse rebellen als gewone burgers te kunnen herintegreren in de maatschappij, maar de donors eisten garanties dat mensenrechtenschendingen zouden worden bestraft en schadevergoedingen konden worden uitbetaald.
Bij donors en bij mensenrechtengroepen bestond de vrees dat president Álvaro Uribe de misdaden van de rechtse paramilitairen, die bezig waren zich te ontbinden, niet of nauwelijks zou bestraffen.

Aangenomen wetgeving mild voor schenders mensenrechten

Het Colombiaanse Congres ging op 21 juni akkoord met de Wet van Vrede en Gerechtigheid om de illegale groepen te ontbinden. President Uribe noemde het een belangrijke stap in het vredesproces, maar José Miguel Vivanco van de mensenrechtengroep Human Rights Watch (HRW) had als belangrijkste kritiek dat de structuren van de organisaties van rechtse paramilitairen ongemoeid werden gelaten.
In de wet stond dat paramilitaire criminelen maximaal acht jaar gevangenisstraf konden krijgen en dat zij niet uitgeleverd hoefden te worden aan de Verenigde Staten. Daarnaast zou een commissie bekentenissen nakijken en zich buigen over het betalen van schadevergoedingen.

VN vragen Uribe wet niet te ratificeren

Santiago Corcuera van de Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances (WGEID) vroeg half juli aan Uribe de aangenomen Wet van Vrede en Gerechtigheid niet te bekrachtigen. Deze kwam volgens hem namelijk neer op het geven van amnestie voor misdadige acties als ontvoeringen waar de paramilitairen, naast de linkse rebellen, een grote rol in speelden. Corcuera vertelde dat veel familieleden van slachtoffers, die bang waren in Colombia hun mond open te doen, bij de werkgroep van de Verenigde Naties verklaringen hadden afgelegd.

HRW waarschuwt voor toekomstige macht drugscriminelen

Maria McFarland van HRW gaf op 1 augustus opnieuw een noodsignaal af over de nieuwe wet. 'We zien een toekomst waarin paramilitairen openbare functies bekleden, terwijl hun criminele structuren nog intact zijn. Dat zou betekenen dat Colombia op den duur onder controle van de georganiseerde misdaad zou komen te staan', merkte zij op tegen persbureau *Reuters*. Zij meldde dat vanaf april slechts 25 paramilitairen waren gearresteerd voor de talloze slachtpartijen die hadden plaatsgevonden.
De op de Rosario-Universiteit in Bogotá werkzame Mauricio Romero ging nog verder toen hij verzekerde dat de paramilitairen in delen van het land al geïnfiltreerd waren in de politiek waar ze de drugshandel en witwasnetwerken bescherming boden.

Commissie moet betaling schadevergoedingen onderzoeken

Op 5 oktober werd bekend dat president Uribe een commissie in het leven had geroepen die moest uitzoeken wie de slachtoffers waren van de gevechten tussen de paramilitairen, de linkse rebellen en het nationale leger. Vervolgens moest de commissie, die onder leiding stond van Eduardo Pizarro wiens broer door de rechtse Verenigde Zelfverdedigingsgroepen van Colombia (AUC) was vermoord, bepalen wie voor schadevergoeding in aanmerking kwam. Gehoopt werd dat de paramilitairen een deel van de compensatie voor hun rekening zouden willen nemen, terwijl de rest betaald moest worden uit internationale donaties en uit de staatskas.

Enige toenadering tussen FARC en regering

FARC beticht van grootscheepse handel in cocapasta

Het Colombiaanse dagblad *El Tiempo* publiceerde op 7 maart 2005 een militair verslag waaruit bleek dat de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) in 2003 ongeveer 166 miljoen dollar (ca. 142 miljoen euro) hadden verdiend met de handel in cocapasta. Elke maand zou er tussen de 10 en 25 ton pasta – waar later cocaïne van werd gemaakt – worden verhandeld door guerrillero's als José Benito Cabrera (alias Fabián Ramírez) en Tomás Medina Caracas ('El Negro Acacio') die deze verkochten aan drugshandelaars in Brazilië en Suriname. Beide leiders van de FARC stonden op de lijst van gezochten die de Verenigde Staten graag wilden berechten.

Indianen demonstreren tegen aanval FARC op Toribio

Met stokken en witte vlaggen marcheerden op 18 april duizenden Colombiaanse indianen vanuit de bergen naar de plaats Toribio dat door rebellen van de FARC belegerd werd. De deelnemers aan de mars, die was georganiseerd door de Organización Nacional Indígena de Colombia (ONIC), eisten dat gewapende strijders, van welke organisatie dan ook, van het land van hun voorouders zouden vertrekken.
Vanaf 2002 gold Toribia als het symbool van passieve weerstand tegen gewapende groepen omdat in dat jaar honderden FARC-leden zonder geweld uit het dorp werden verdreven.

Linkse rebellen doden zeker elf mensen bij aanval

Opstandelingen van de FARC doodden in de plaats Puerto Rico (provincie Caqueta) minstens elf mensen, zo berichtten de media op 25 mei. Onder de slachtoffers waren zes gemeenteraadsleden die de dood vonden toen de marxistische rebellen, die in het verleden al twee burgemeesters van het dorp hadden vermoord, een gemeenteraadsvergadering overvielen. Volgens waarnemers had de organisatie sinds februari haar activiteiten opgeschroefd omdat ze ten koste van alles wilde voorkomen dat president Uribe, die een grote populariteit genoot onder de bevolking, herkozen zou worden.

Grote wapenvangst

Generaal Carlos Alberto Ospina maakte op 29 mei bekend dat het leger in een onder-

grondse kamer was gestuit op een half miljoen kogels, granaten en ander wapentuig. De opslagplaats bevond zich in dichtbegroeid oerwoud in het zuiden van het land en omdat in dat gebied de FARC-rebellen actief waren, was het vermoeden sterk dat de wapens van hen afkomstig waren.

Nieuw offensief van de FARC

Doordat rebellen met wegblokkades en het verstoren van de elektriciteitsvoorzieningen het dagelijkse leven in de provincie Putumayo stil hadden gelegd, zag de regering zich eind juli genoodzaakt voor de voedselvoorziening naar de regio een luchtbrug in te stellen. Eerder dat jaar had het leger beweerd dat de marxistische opstandelingen op de vlucht waren geslagen, maar dat bleek onjuist. Volgens analisten hanteerden ze simpelweg een andere strategie, waarbij ze direct ergens anders opdoken als het leger een rebellenactie had geneutraliseerd.

Rebellen doen voorstel voor gevangenenruil

Persbureau *EFE* berichtte op 1 augustus dat de FARC bereid was de gevangenen die in haar macht waren, te ruilen voor de door de regering vastgehouden guerrillero's en de aan de VS uitgeleverde Ricardo Palmera (alias Simón Trinidad) en Nabiye Rojas Valderrama (bekend als Sonia). De woordvoerder van de organisatie, Luis Edgar Devia (alias Raúl Reyes), had dit aan het televisieprogramma *Noticios Uno* laten weten. De rebellen hielden ongeveer 60 mensen vast, onder wie voormalig presidentskandidaat Ingrid Betancourt en drie Amerikanen, terwijl de Colombiaanse overheid rond de 500 rebellen had gearresteerd. Volgens Reyes, die in februari tegen het Franse dagblad *Le Figaro* had gezegd dat alle gevangenen in goede gezondheid verkeerden, zou de humanitaire uitwisseling de steun hebben van Frankrijk, Venezuela, Zwitserland en Cuba.
De speciale vredesafgezant van de regering, Luis Carlos Restrepo, liet weten dat de regering zonder condities vooraf bereid was te praten met een afvaardiging van de FARC.

Regering accepteert bemiddelende rol kerk

Ruim drie weken later werd bekend dat president Uribe het geen probleem vond als de rooms-katholieke kerk als intermediair tussen de vijandige partijen zou optreden. Tot dat moment had Uribe het standpunt gehuldigd dat er pas gepraat kon worden als de rebellen een wapenstilstand in acht namen, maar nu hoopte hij dat de onderhandelingen zouden leiden tot het neerleggen van de wapens.
Kort daarvoor waren drie katholieke priesters bij verschillende incidenten om het leven gekomen, vermoedelijk door geweld van marxistische guerrillero's.

Boeren door rebellen om het leven gebracht

De plaatsvervangend gouverneur van de provincie Antioquia, Jorge Mejía, maakte op 24 augustus bekend dat leden van de FARC tenminste elf boeren en een vrouw hadden vermoord die waren aangetroffen in de cocavelden tussen de plaatsen Taraza en Valdivia. Beweerd werd dat de rebellenbeweging haar inkomsten verkreeg uit drugshandel en ontvoeringen. Volgens de autoriteiten waren in 2004 in de provincie Norte de Santander 43 boeren die betrokken waren bij de cocateelt, gedood.

Regeringsvoorstel om te onderhandelen over gevangenen

De Colombiaanse regering bood rond 8 september de FARC aan over een gevangenenruil te onderhanden in een zuidelijk district. De rebellen hadden eerder de demilitarisatie van twee volledige gemeenten een voorwaarde genoemd om te praten, waardoor waarnemers betwijfelden of het voorstel van de regering voor hen acceptabel was.

Bijna 40 marxistische rebellen leveren wapens in

Op 9 september maakten bijna 40 strijders van de FARC bij een ceremonie hun opwachting met de speciale afgezant van de regering, Luis Carlos Restrepo. Zij hadden de regering benaderd met het aanbod de wapens in te leveren en gebruik te willen maken van de bepalingen in de Wet van Vrede en Gerechtigheid.
De stap van de rebellen werd als gunstig beschouwd voor president Uribe omdat daarmee critici die beweerden dat de recentelijk aangenomen wet slechts gunstig was voor de rechtse paramilitairen, de wind uit de zeilen werd genomen.

Colombiaanse parlementariër doodgeschoten

De 51-jarige José Oscar González, lid van de Liberale Colombiaanse Partij (PLC), werd op 18 maart 2005 door twee mannen in zijn hoofd geschoten in de plaats Manizales. De politie tastte in het duister over het motief van de aanslag, maar loofde een premie van omgerekend ruim 16.000 euro uit voor de tip die tot de aanhouding van de daders leidde. Vermoedelijk betrof het 'sicarios' (Colombiaanse huurmoordenaars) gezien het feit dat ze op een motorfiets waren gevlucht.

Ex-minister van Justitie gearresteerd voor moord op presidentskandidaat

De Colombiaanse autoriteiten hielden op 12 mei 2005 de vroegere minister van Justitie Alberto Santofimio Botero aan. Volgens de openbaar aanklager was er bewijsmateriaal gevonden waaruit bleek dat hij bij een ontmoeting met drugsbaron Pablo Escobar, in augustus 1989, de opdracht had gegeven voor de moord op de presidentskandidaat van de Liberale Colombiaanse Partij (PLC), Luis Carlos Galán. Hij was al eerder gearresteerd, maar wegens gebrek aan bewijs weer vrijgelaten.

President Álvaro Uribe had van Santofimio, die eerder was veroordeeld voor het aannemen van steekpenningen van het Calidrugskartel, bij zijn verkiezingscampagne grote donaties aangenomen. Als beloning krees de zoon van Santofimio een diplomatieke functie op de Colombiaanse ambassade in Parijs.

Meer paramilitairen leveren hun wapens in

Minstens twaalf ton cocaïne onderschept

Op 13 mei 2005 deden de Colombiaanse autoriteiten in de buurt van de kust in het zuidwesten een grote drugsvangst. Het betrof ongeveer twaalf ton cocaïne die een waarde vertegenwoordigde van ruim 240 miljoen euro en het sterke vermoeden bestond dat de partij eigendom was van de Verenigde Zelfverdedigingsgroepen van Colombia (AUC). Volgens de politie hadden de AUC 40 procent van de drugshandel in het land in handen en zij oefenden lange tijd de controle uit in dat deel van Colom-

bia. Ook ontdekte men een laboratorium, slaapvertrekken en speedboten die gebruikt werden voor het vervoer van de drugs naar zee.

Deel van AUC levert wapens in

De ontbinding van de groep 'Héroes de Granada' (Helden van Granada) van de AUC begon op 1 augustus in het departement Antioquia, toen meer dan 2.000 paramilitairen hun wapens inleverden. Volgens waarnemers was de onzekerheid over wat er zou gebeuren met deze AUC-leden illustratief voor het vredesproces.
De meeste strijders kwamen uit Medellín, waar ze verbonden waren geweest met het criminele netwerk van de Emvigado. Toen de beruchte Pablo Escobar met zijn drugskartel in de stad de macht in handen had, maakte hij gebruik van de diensten van de Emvigado om tegenstanders uit de weg te ruimen.

Vrijplaats weer onder controle politie

De ruim 350 km² vrije zone in Santa Fe de Ralito (provincie Córdoba), waar de paramilitairen ongemoeid konden verblijven gedurende de vredesbesprekingen met de regering, kwam op 27 augustus weer onder controle van de Colombiaanse politie. Rond de 300 rechtse strijders leverden daarvoor hun wapens in. Daarmee kwam volgens de *BBC* het totaal aantal AUC-strijders dat de strijd had gestaakt op 9.000, terwijl van 4.000 werd verwacht dat zij dat nog voor het eind van het jaar zouden doen.

Bogotá weigert 'Don Berna' naar VS uit te wijzen

Hoewel Colombia's Hooggerechtshof de uitwijzing van Diego Fernando Murillo naar de Verenigde Staten had geautoriseerd, maakte president Álvaro Uribe op 29 september duidelijk dat dit niet zou gebeuren. Als voorwaarde stelde hij dat de AUC-commandant bleef meewerken aan het demobilisatieproces zoals dit was verwoord in de Wet van Vrede en Gerechtigheid.

De als 'Don Berna' bekend staande commandant van de AUC, waarvan werd beweerd dat hij voor de vermoorde drugsbaron Pablo Escobar had gewerkt, werd door de VS gezocht voor internationale drugshandel.

Paramilitairen schorten ontwapening op

Het feit dat Diego Murillo wel vanuit huisarrest naar de hoogbeveiligde Combita-gevangenis werd overgebracht, bracht een reactie bij de AUC teweeg. Op de nationale televisie vertelde Iván Roberto Duque, de politieke chef van de paramilitairen, dat de demobilisatie was geschorst 'totdat de regering de regels van het spel duidelijk maakt en de nodige garanties geeft om het vertrouwen te herstellen'.
AUC-commandanten hadden immuniteit gekregen gedurende de vredesbesprekingen, maar Murillo was in mei onder huisarrest geplaatst omdat hij het staakt-het-vuren had geschonden door een gemeenteraadslid te laten vermoorden.

80 doden bij confrontatie tussen opstandelingen

Bij gevechten tussen de AUC en marxistische rebellen over gebied waar cocaïne geproduceerd werd, vonden rond de 80 strijders de dood, zo berichtte persbureau *Reuters* op 27 oktober. Een ambtenaar uit San José del Palmar (provincie Choco) had verteld dat bij beide groeperingen evenveel slachtoffers waren gevallen, waarbij hij zich baseerde op uitlatingen van betrokkenen bij de gevechten.

Camilo Espino aangesteld als minister van Defensie

De controversiële Jorge Alberto Uribe trad op 8 juli 2005 terug als minister van Defensie. De bewindsman beweerde dat hij zijn beslissing reeds in het begin van het jaar had genomen, maar waarnemers wezen er op dat zijn functioneren al anderhalf jaar kritiek opriep in hoge militaire kringen.
Camilo Espino, tot dat moment juridisch adviseur van de president, werd een dag later benoemd als opvolger.

ELN accepteert aanbod voor onderhandelingen

Felipe González bemiddelt tussen regering en ELN

Nadat Mexico wegens een conflict met de leiding van het linkse Nationale Bevrijdingsleger (ELN) haar bemiddeling tussen rebellen en regering had gestaakt, nam Spanje's oud-premier Felipe González deze taak op zich, zo berichtte dagblad *El Pais* op 19 juli 2005. President Uribe had bij zijn bezoek aan Spanje kort daarvoor al beweerd dat de regering bereid was om de rebellen met geld te steunen als zij de wapens neerlegden. In het verleden was de geldkwestie een struikelblok geweest bij het komen tot een akkoord.
In Colombia bestond de opvatting dat het ELN, dat 5.000 leden telde, de laatste tijd was verzwakt. De groepering, die geregeld aanslagen uitvoerde op olie-installaties en elektriciteitsvoorzieningen, kon niet rekenen op grote steun onder de bevolking.

Rebellen accepteren aanbod te onderhandelen in Venezuela

De leiding van het ELN gaf op 16 september een communiqué uit met de mededeling dat het aanbod van de Venezolaanse president Hugo Chávez werd geaccepteerd om met de Colombiaanse regering overleg te voeren in Venezuela.
Begin september had president Uribe een gebaar naar de rebellen gemaakt door Francisco Galán, de woordvoerder van het ELN, in voorwaardelijke vrijheid te stellen.

Nieuwe procureur-generaal benoemd

Vice-minister van Justitie Mario Iguarán werd op 19 juli 2005 benoemd tot procureur-generaal van Colombia als opvolger van Luis Camilo Osorio. In zijn oude functie was hij een van de auteurs van de in juni aangenomen Wet van Vrede en Gerechtigheid, hetgeen hem veel kritiek had opgeleverd omdat de wet de in drugs handelende paramilitairen ontzag. Als procureur-generaal ging hij leiding geven aan honderden aanklagers die de gevaarlijke taak hadden drugshandelaars, linkse rebellen en paramilitairen voor het gerecht te dagen.

Colombiaanse regering bereid cocateelt op te kopen

President Uribe bood op 24 juli 2005 tijdens een bezoek aan het 70 kilometer ten zuidoosten van Bogotá gelegen Villavicencio de cocaboeren in zijn land aan dat de overheid de illegaal geproduceerde coca zou opkopen. De boeren ontvingen op dat moment omgerekend ruim 650 euro voor de verkoop van 1 kilogram cocapasta die was gemaakt van cocabladeren. Het staatshoofd vertelde niet wat de regering zou betalen, maar hij

verzekerde wel dat degenen die het aanbod accepteerden door de autoriteiten beschermd zouden worden.
Uribe sprak over de kwestie nadat uit satellietbeelden was gebleven dat de oppervlakte van het gebied voor cocateelt in 2004 gelijk was gebleven.

Colombiaanse drugsbaronnen kondigen wapenstilstand af

Twee rivalen binnen het machtige Norte del Valle-kartel, Diego Montoya en Wilber Varela, hadden samen besloten de onderlinge vijandelijkheden te staken, aldus militaire inlichtingenbronnen op 4 oktober 2005. Persbureau *Reuters* wist beslag te leggen op het communiqué waarin dit werd meegedeeld en meldde eveneens dat beide drugshandelaars vergeving vroegen voor de moorden die zij begaan hadden.
In 2003 was een interne machtsstrijd tussen beide leiders uitgebroken die aan honderden mensen het leven had gekost. De aanleiding zou zijn geweest dat Montoya, die in de Verenigde Staten op de top-tien-lijst van meest gezochte personen stond, onderhandelingen met het Drugs Enforcement Agency (DEA) wilde gaan voeren over zijn overgave tegen een gereduceerde straf.

Cocaïnebaas na vuurgevecht gearresteerd

De man die beschuldigd werd van het smokkelen van duizenden kilo's cocaïne naar de VS, John Eidelber Cano, werd op 30 oktober bij Caucasia (provincie Antioquia) ingerekend. Lijfwachten probeerden de leider van het Norte del Valle-kartel te beschermen, maar moesten het afleggen tegen een junglecommando van de politie dat ondersteund werd door helikopters. Op het hoofd van Cano, die de VS wilden berechten, stond een premie van 5 miljoen dollar (ca. 4,3 miljoen euro).

Rechter Constitutioneel Hof beschuldigt collega van omkoping

Colombia was op 20 oktober 2005 getuige van een opmerkelijke botsing tussen twee magistraten die zitting hadden in het Constitutioneel Hof: Jaime Araújo beschuldigde zijn collega Rodrigo Escobar ervan te zijn omgekocht. Om die reden zou hij, in tegenstelling tot Araújo, akkoord zijn gegaan met de wet die president Uribe in staat stelde meer dan één ambtstermijn te vervullen. Escobar liet weten het Congres te zullen vragen disciplinaire maatregelen te nemen tegen Araújo. De laatste had geen spijt van zijn uitlatingen, maar sloot niet uit afstand te doen van zijn functie bij het hof.

Chef Colombiaanse veiligheidsdienst treedt af na beschuldigingen

Het hoofd van de Administratieve Veiligheidssectie (DAS), Jorge Noguera, liet op 25 oktober 2005 weten dat hij de autoriteiten had verzocht perspublicaties te onderzoeken over zijn, naar werd beweerd, illegale contacten met rechtse paramilitaire leiders. Ook vertelde hij dat president Uribe zijn verzoek om zijn functie te mogen neerleggen, had geaccepteerd.
Bij de DAS zouden aanklachten tegen drugsbaronnen op mysterieuze wijze verdwenen zijn. Dat het intern bij de veiligheidsdienst rommelde, bleek ook uit het feit dat Uribe op dezelfde dag de onderdirecteur van de DAS, José Miguel Narváez, de laan uitstuurde.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verbetering economie na aantreden regering-Uribe

In een memorandum aan het Internationaal Monetair Fonds (IMF), gedateerd 13 april 2005, maakte minister van Financiën Alberto Carrasquilla cijfers bekend over de Colombiaanse economie. Toen de regering in 2002 aantrad, was er sprake van een economische groei van 1,9 procent, die in 2003-2004 was gestegen naar 4 procent. De stedelijke werkloosheid was afgenomen van ruim 17 procent in 2002 tot bijna 15,5 procent aan het eind van 2004, terwijl de inflatie zakte van 7 naar 5,5 procent.
Voor 2005 werden geen spectaculaire verschillen verwacht. De inschatting was dat de economie met 4 procent zou groeien en de inflatie 5 procent zou bedragen.

Colombia ontvangt nieuwe kredieten

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) keurde op 29 april 2005 voor de volgende achttien maanden een 'stand-by arrangement' ter ondersteuning van de Colombiaanse economie goed ter waarde van 613 miljoen dollar (ca. 524 miljoen euro).
De Wereldbank had op 22 maart het land al een lening voor de hervorming van het fiscale stelsel gegeven van 170 miljoen dollar en voegde daar op 21 juni een krediet van 150 miljoen dollar aan toe ter bescherming van het milieu. Een week later kreeg Colombia nog een lening ten behoeve van de landbouw van 30 miljoen dollar.
De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) gaf Colombia twee leningen: op 11 mei 107 miljoen dollar voor het immuniseren van kinderen onder de vijf jaar en op 28 september 200 miljoen dollar om het transportsysteem in de stad Calí te verbeteren.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Mensenrechtensituatie volgens VN verslechterd

In het jaarlijkse rapport van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten (OHCHR) van de Verenigde Naties, dat op 13 april 2005 verscheen, werd de situatie in Colombia 'kritiek' genoemd. Niet alleen martelden en vermoorden linkse rebellenorganisaties en rechtse paramilitairen hun vijanden, ook het veiligheidsapparaat maakte zich schuldig aan zware misdrijven. Daarbij moest gedacht worden aan willekeurige detentie, illegale huiszoekingen, marteling of onmenselijke behandeling van gevangenen en gedwongen verdwijningen. In vergelijking met 2003 was er bovendien sprake van een groei van het aantal buitengerechtelijke executies.

MILITAIRE ZAKEN

Slecht getrainde soldaten mogen niet dienen in gevechtszones

Het door de Colombiaanse regering opgezette militieplan met de naam 'Soldaten uit mijn stad', dat president Uribe in staat stelde om op goedkope en eenvoudige wijze meer militairen te stationeren in afgelegen plaatsen, werd op 2 maart 2005 door de Staatsraad gecorrigeerd. Bepaald werd dat de 20.000 te slecht getraind waren om gevaarlijke confrontaties met gewapende groepen aan te gaan. Hetzelfde gold voor 10.000 zogenaamde 'diploma' dienstplichtigen, die een jaar in het leger moesten dienen na het afronden van de middelbare school.

Begin februari waren zestien leden van de militie-eenheid in de zuidelijke provincie

Colombia

Narino omgekomen na een aanval van marxistische rebellen.

Topgeneraals door president Uribe aan de kant gezet

Omdat zij zich verzetten tegen een nieuwe organisatiestructuur van het Colombiaanse leger en het veiligheidsbeleid van de regering bekritiseerden, ontsloeg president Uribe op 27 april 2005 vier generaals. Majoorgeneraal Roberto Pizarro en de anderen tekenden bezwaar aan tegen het plan van minister van Defensie Jorge Alberto Uribe om gezamenlijke commandoposten voor de legeronderdelen op regionaal niveau op te zetten en luchtmacht- of marineofficieren de leiding te geven over legereenheden. Ook keurden zij het plan van de bewindsman af het aantal militaire attachees in het buitenland te verminderen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Hooggerechtshof gaat uitleveringen aan VS heroverwegen

Berichten van Colombiaanse journalisten dat Amerikaanse rechtbanken de uitleveringsovereenkomst tussen Colombia en de Verenigde Staten schonden, veroorzaakten bezorgdheid in Colombiaanse justitiële kringen, zo berichtte dagblad de *Miami Herald* op 4 maart 2005. Een van de bepalingen van het verdrag was dat uitgewezen personen niet veroordeeld konden worden voor misdaden begaan voor 16 december 1997, maar Amerikaanse aanklagers zeiden dat zulke misdaden soms wel relevant waren voor de bewijslast. Ook was er een uitgeleverde Colombiaan tot de doodstraf veroordeeld, hetgeen in strijd was met het verdrag omdat Colombia geen doodstraf kende.
Sinds Uribe's aantreden waren er meer dan 200 drugshandelaars naar de VS uitgewezen.

Ex-leider Cali-drugskartel aan VS overgedragen

Een van de voormalige bazen van het Cali-drugskartel, Miguel Rodríguez Orejuela, werd op 11 maart 2005 aan Amerikaanse agenten van het Drugs Enforcement Agency (DEA) overgedragen. De 61-jarige drugsbaron, wiens broer het jaar daarvoor was uitgewezen, kon in de Verenigde Staten tot twintig jaar gevangenisstraf worden veroordeeld. Hij was oorspronkelijk in 1995 gepakt, maar kon toen niet worden uitgewezen. Vanaf 1997 kon dat wel en het DEA had bewijzen aangedragen dat hij ook in dat jaar zijn drugshandel had voortgezet.

Drugsbaron tot 40 jaar veroordeeld

De 49-jarige Alberto Orlandez Gamboa, die er eens prat op ging te behoren tot de top tien van Colombiaanse drugshandelaars, werd op 26 mei 2005 door een federale rechtbank in New York tot 40 jaar celstraf veroordeeld. Hij had bekend schuldig te zijn aan samenzwering, drugshandel en witwaspraktijken. In de aanklacht stond te lezen dat Orlandez Gamboa met zijn organisatie in de Colombiaanse havenstad Baranquilla gevestigd was, waarvandaan hij cocaïne smokkelde naar Europa, Midden-Amerika en de Verenigde Staten.

Presidenten Uribe en Bush zetten gezamenlijke strijd voort

Bij een bezoek van de Colombiaanse president Uribe op 3 en 4 augustus 2005 aan zijn Amerikaanse collega George W. Bush waren beiden het eens over de beleidsdoeleinden: het opvoeren van de strijd tegen de drugshandel en de linkse rebellen. Enige jaren eerder was daarvoor het Plan Colombia ontworpen, waarin werd bepaald dat de Colombiaanse strijdkrachten training en legermateriaal uit de Verenigde Staten zouden ontvangen om de illegale cocateelt en de drugshandel te bestrijden.
Waarnemers noemden het bijzondere feit dat Uribe door Bush werd ontvangen op de Crawford ranch in Texas illustratief voor het belang dat de VS hechtten aan de alliantie met Colombia.

Diplomatiek conflict met Frankrijk over contact met rebellen

Colombia beschuldigde Frankrijk op 23 september 2005 van inmenging in haar interne aangelegenheden nadat gebleken was dat Franse diplomaten buiten medeweten van het land contact hadden gehad met Raúl Reyes, een commandant van de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC). Deze rebellengroep hield ex-presidentskandidaat Ingrid Betancourt, die tevens de Franse nationaliteit had, gevangen.

Peru

Een woordvoerder van de Franse ambassade liet in een reactie weten dat Colombia de Franse regering toestemming had gegeven om ten behoeve van de gegijzelden een bemiddelende rol te spelen.

(Vorige berichten pagina 98/2 e.v. - 2005)

PERU

BINNENLAND

Slachtoffers rebellenopstand krijgen schadeloosstelling

De arme Peruaanse regio Huancavelica startte op 1 juli 2005 met de besteding van ruim 300.000 dollar (ca. 256.000 euro) aan burgers die in de jaren '70 en '80 hadden geleden onder de strijd van linkse rebellen tegen de regering. Het uit de eigen schatkist afkomstige geld zou besteed worden aan psychiatrische hulp, onderwijs, huisvesting en landbouwprogramma's. De centrale regering had beloofd 820 miljoen dollar aan de slachtoffers te zullen spenderen, maar van die belofte was nog weinig terechtgekomen.

Benoeming minister veroorzaakt val Peruaanse regering

Premier Ferrero dient zijn ontslag in

De aanstelling door president Toledo van Fernando Olivera als minister van Buitenlandse zaken was voor premier Ferrero en minister van Huisvesting, Woningbouw en Sanering Carlos Bruce op 11 augustus 2005 reden hun ontslag in te dienen. Olivera had zich eerder akkoord verklaard met de verbouw van coca-gewassen in sommige streken van Peru, terwijl Ferrero en Cruce dit afwezen omdat het de coca-productie in het land kon stimuleren.
Om – zoals sommigen beweerden – te verdoezelen dat hijzelf de oorzaak van de crisis was, verzocht Toledo aan het hele kabinet, inclusief Olivera, om op te stappen. De media vertelde hij dat sommige ministers in oktober toch moesten aftreden omdat zij volgend jaar kandidaat zouden staan voor een zetel in het parlement.

Minister Kuczynski gaat regering leiden

De politiek onafhankelijke minister van

Economische zaken en Financiën, Pedro Kuczynski, werd op 16 augustus benoemd tot premier. De 67-jarige ondernemer, die zijn opleiding had genoten op de gerenommeerde universiteiten van Oxford en Princeton en bekend stond onder de naam 'el gringo' (de Amerikaan), liet weten te zullen streven naar eenheid en consensus in zijn kabinet.

Aantal nieuwe ministers aangesteld

De meerderheid van de oude ministersploeg van Ferrero keerde terug in het kabinet van Kuczynski, maar er waren ook enkele nieuwe benoemingen: Rómulo Pizarro (Binnenlandse zaken), Oscar Maurtua de Romaña (Buitenlandse zaken), Marciano Rengifo Ruiz (Defensie), Fernando Zavala (Economie en Financiën), Alejandro Tudela (Justitie) en Rudecindo Vega (Huisvesting, Woningbouw en Sanering). Een van de belangrijkste taken van de regering was het voorbereiden van de verkiezingen voor het presidentschap en het parlement in 2006.

Ex-president Fujimori krijgt van consulaat in Tokio Peruaans paspoort

De naar Japan uitgeweken oud-president Alberto Fujimori ontving op 13 september 2005 in Tokio een nieuw paspoort. Volgens zijn woordvoerder Carlos Raffo betrof het de laatste stap voor zijn terugkeer naar Peru waar hij wilde deelnemen aan de presidentsverkiezingen het jaar daarop.
De stap van Fujimori was opmerkelijk omdat hij door de Peruaanse justitiële autoriteiten gezocht werd voor corruptie en schending van mensenrechten. Daarnaast mocht hij tien jaar geen openbaar ambt bekleden. Fujimori zelf beweerde het slachtoffer te zijn van politieke vervolging.

Rechtbank wijst corruptieaanklacht inzake defensiecontracten af

De beschuldiging tegen Fujimori dat hij in 1993 de firma Mobetec had bevoordeeld bij contracten over helikopters en jeeps, werd op 18 oktober door Peru's Hooggerechtshof afgewezen. Volgens een woordvoerder was er niet genoeg bewijs voorhanden om de oud-president daarvoor te veroordelen. Fujimori's advocaat Cesar Nakazaki noemde de uitspraak 'een eerste stap', maar wees er op dat er nog twintig aanklachten behandeld moesten worden.

President Toledo belooft meer politie op straat

Als reactie op de stijgende criminaliteit in Peru zouden 1.500 extra politieagenten op straat gaan surveilleren, zo vertelde president Toledo op 29 september 2005. De extra inzet was mogelijk door minder beambten administratieve taken te laten verrichten. Bovendien zou de regering meer geld beschikbaar stellen, maar critici beweerden dat Toledo al vaker vage beloften had gedaan die niet waren ingelost.

Onderzoek had uitgewezen dat de Peruanen misdaad als één van de grootste problemen in hun land ervoeren, mede als gevolg van een toename van het aantal overvallen, ontvoeringen en diefstallen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Arme families krijgen maandelijkse uitkering

De *BBC* meldde op 8 september 2005 dat 60.000 arme Peruaanse families maandelijks een bijdrage van de staat van 30 dollar (ruim 25 euro) zouden gaan ontvangen. Ondanks de stijgende export en economische groei van de laatste jaren, leefde de helft van de 28 miljoen Peruanen onder de armoedegrens. 'Het kan niet juist zijn dat Wall Street voor ons applaudisseert omdat we de zaken goed aanpakken op macroniveau. De doelstelling is de gezonde economische groei te laten weerspiegelen in een daling van de armoede', aldus de president. Volgens sommigen wilde de regering met de uitkering steun winnen voor de verkiezingen in 2006.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Subsidie en leningen voor Peru van IDB

Op 12 april 2005 maakte de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) bekend dat Peru een subsidie van 491.000 dollar (ca. 420.000 euro) zou krijgen om de concurrentiepositie van kleine en middelgrote ondernemingen te verbeteren. Op 21 september ontving het van hetzelfde instituut een lening van 50 miljoen dollar om het regionale wegennet te verbeteren met het doel de regionale besturen beter te laten functioneren. Ruim twee weken later kreeg Peru bovendien een krediet van 25 miljoen dollar ter ondersteuning van de ontwikkeling van wetenschap en technologie.

Twee nieuwe kredieten van Wereldbank

De directie van de Wereldbank keurde op 12 juli 2005 een krediet van 50 miljoen dollar (ca. 43 miljoen euro) goed om de infrastructuur in het land te verbeteren. Dit met het oog op het bestuurlijke decentralisatieproces dat gaande was. Een goed transportsysteem werd door de bank bovendien essentieel genoemd voor het verbeteren van de economische groei en de bestrijding van de armoede. Op 14 juni had de Wereldbank al een lening van ruim 10 miljoen dollar verstrekt om irrigatieprojecten voor de landbouw op te zetten en de leefomstandigheden van de boerenbevolking te verbeteren.

JUSTITIE

Voormalig commandant strijdkrachten veroordeeld voor corruptie

De in hechtenis verblijvende Nicolás de Bari Hermoza Ríos werd op 16 mei 2005 schuldig bevonden aan verduistering en lidmaatschap van een illegale organisatie. De man die onder voormalig president Fujimori commandant van de strijdkrachten was geweest, kreeg daarvoor een gevangenisstraf van acht jaar. Met het afromen van commissies bij de aanschaf van wapens zou de inmiddels gepensioneerde generaal een vermogen van 22 miljoen dollar (ca. 19 miljoen euro) hebben vergaard.

Regering bekritiseert beslissing Hooggerechtshof

'Schandalig' noemde de Peruaanse regering het besluit van het Hooggerechtshof op 22 juni 2005 de aanklacht tegen oud-president Fujimori's partij dat bij de verkiezingen in 2000 een miljoen handtekeningen zouden zijn vervalst, te seponeren. Vicepresident David Waisman verklaarde: 'Er was overtuigend bewijs. Dit is een schandaal dat niet te accepteren is.' Javier Villa, lid van de commissie die zich over de kwestie boog, ontkende dat hij en zijn collega's geen oog hadden voor corruptie: 'We hebben niet naar de details gekeken, maar beoordeeld of deze misdaad door het Hooggerechtshof behandeld moest worden of niet.'

Peru

Rebellen Lichtend Pad veroordeeld voor bomaanslag

Een anti-terroristische rechtbank gaf op 2 september 2005 een man en drie vrouwen respectievelijk 30 en 20 jaar gevangenisstraf omdat ze voor de guerrillabeweging Lichtend Pad in 2002 een bom bij de Amerikaanse ambassade tot ontploffing hadden gebracht. Bij de aanslag, die enkele dagen plaatsvond voordat de Amerikaanse president George W. Bush Peru bezocht, kwamen tien mensen om het leven. De man werd schuldig bevonden aan terrorisme, de vrouwen aan ondersteuning van een terroristische organisatie. De veroordeelden moesten de Peruaanse staat bovendien 61.000 dollar (ca. 52.000 euro) betalen.

Gevangenisstraf voor vrouw die Guzmán onderdak bood

De danseres Maritza Garrido Lecca die de leider van Lichtend Pad, Abimael Guzmán, in Lima een schuilplaats had geboden, werd op 4 oktober tot twintig jaar celstraf veroordeeld. Zij ontkende lid te zijn van de organisatie, maar niet dat zij er banden mee onderhield. In 1992 was zij door een militaire rechtbank tot levenslang veroordeeld. In 2003 was echter bepaald dat zij voor een civiele rechtbank diende te verschijnen.

Hooggerechtshof verwerpt regionale wetgeving die cocateelt toestaat

Peruaanse boeren dreigden op 28 september 2005 met acties omdat het Hooggerechtshof een dag eerder regionale wetten die de gelimiteerde verbouw van cocaplanten toestonden, had verworpen. De landsregering had de zaak aan het hoogste rechtscollege voorgelegd omdat ze van mening was dat drugsbeleid een aangelegenheid was die centraal bepaald werd en niet via regionale wetgeving.
Het zaaien van coca-gewassen was in Peru sinds 2003 illegaal, maar ondanks pogingen van de regering dit de kop in te drukken was in 2004 de verbouw met 14 procent gestegen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

IDB steunt project voor Latijns-Amerikaanse integratie

De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) maakte op 22 juni 2005 bekend dat ze steun zou geven aan de bouw van een gaspijpleiding die de energievoorziening in Peru, Chili, Argentinië, Uruguay en Argentinië met elkaar zou verbinden. President Toledo van Peru had het plan voor het project een week eerder bekendgemaakt en de directeur van de IDB, Enrique V. Iglesias, noemde het een prachtig idee dat door zijn bank volledig ondersteund zou worden. 'Dit project zal een mijlpaal in de geschiedenis van de Zuid-Amerikaanse integratie blijken te zijn', zo merkte hij op.

OVERLEDEN

Fernando Belaúnde Terry, voormalig president

In zijn geboorteplaats Lima overleed op 4 juni 2002 de voormalige president van Peru, Fernando Belaúnde Terry. Hij werd geboren op 7 oktober 1912.
Belaúnde bracht een deel van zijn jeugdjaren door in Frankrijk, waarheen het gezin in 1924 was verhuisd. Hij begon daar zijn universitaire opleiding architectuur die hij vanaf 1930 vervolgde in Miami en Austin (Verenigde Staten).
In 1936 ging hij terug naar Peru en ontwikkelde zich tot regeringsadviseur op het gebied van woningbouw. Ook werd hij docent architectuur aan de Katholieke Universiteit in Lima.

Fernando Belaúnde werd politiek actief in 1944 als medeoprichter van het Nationaal Democratisch Front en was lid van het parlement van 1945 tot 1948. In 1956 stelde hij zich kandidaat voor het presidentschap. Hij verloor echter van de kandidaat van rechts: Manuel Prado. Datzelfde jaar richtte hij de Acción Popular op. Na de presidentsverkiezingen van 1962, waarbij Belaúnde als tweede eindigde, grepen militairen onder leiding van Ricardo Perez Godoy de macht. Een jaar later echter werden er opnieuw verkiezingen uitgeschreven en kwam Fernando Belaúnde Terry als winnaar uit de bus. Zijn ambitieuze regeringsprogramma omvatte onder andere de aanleg van de Carretera Marginal de la Selva, een snelweg van het ontwikkelde zuiden naar het geïsoleerde en minder ontwikkelde noorden en de stichting van de Peruaanse Nationale Bank. In 1968 werd Belaúnde door een staatsgreep uit zijn ambt gezet, nadat hij compensatie had toegezegd voor de onteigening van olievelden die in Amerikaanse handen waren. Tot 1980 verbleef hij in ballingschap in Argentinië.
De toenmalige regering Bermúdez vroeg hem terug te keren naar Peru en zich opnieuw kandaat te stellen voor de presidentsverkiezingen die hij met een grote meerderheid won.

Gedurende zijn tweede termijn herstelde hij de vrijheid van meningsuiting en beëindigde hij de aanleg van de noord-zuid snelweg die hij in zijn eerste termijn was begonnen. De slechte economische situatie en de torenhoge buitenlandse schuld verminderde de populariteit van zijn regime en zorgde voor de opkomst van een linkse gewelddadige oppositie. Bij de verkiezingen in 1985 werd hij verslagen door Alan García. Fernando Belaúnde werd daarna benoemd tot senator voor het leven voor zijn eigen partij de Acción Popular.

(Vorige berichten pagina 218/3 e.v. - 2005)

Verenigde Staten

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Hongerstaking in Guantánamo Bay

In juli 2005 ging een deel van de naar schatting 500 gevangenen in Guantánamo Bay in hongerstaking. Ze protesteerden hiermee tegen het feit dat ze al jaren werden vastgehouden zonder in staat van beschuldiging te zijn gesteld. Ook wilden ze dat de VS hen niet langer van de buitenwereld isoleerden.
De Amerikaanse autoriteiten zeiden in september dat 131 gedetineerden aan de hongerstaking meededen. Op 7 oktober zou dit aantal zijn afgenomen tot 28. Advocaten noemden toen echter een aantal van 200. Sommigen zouden inmiddels met dwang worden gevoed. De advocaten waren er verbolgen over dat de gevangenisautoriteiten hiertoe waren overgegaan zonder hen daarvan vooraf op de hoogte te stellen. Ze stapten naar de rechter, die hen op 27 oktober in het gelijk stelde. Ook moesten ze inzage krijgen in de medische dossiers van hun cliënten.

Nieuwe Amerikaanse spionagedienst

De Verenigde Staten maakten op 13 oktober 2005 de oprichting bekend van de National

Clandestine Service (NCS), een organisatie die Amerikaanse spionageactiviteiten in het buitenland ging coördineren. Het ging hier niet om spionage met technologische middelen, maar door spionnen. De NCS viel onder de verantwoordelijkheid van inlichtingendienst CIA, maar ging ook buitenlandse spionage door de FBI en het Pentagon coördineren. De directeur van de NCS zou anoniem blijven.

De oprichting van de NCS was onderdeel van de hervorming van de inlichtingendiensten naar aanleiding van de terreuraanslagen op 11 september 2001. Door deze hervorming had de CIA aanvankelijk veel van haar bevoegdheden op het gebied van spionage verloren ten gunste van de nationale coördinator voor de inlichtingendiensten, John Negroponte. Met de maatregel van 13 oktober kreeg ze weer enkele bevoegdheden terug.

Democratie

Negroponte presenteerde op 26 oktober de 'Nationale Inlichtingenstrategie'. Hij omschreef dit twintig pagina's tellende document als een 'routekaart' om de inlichtingendiensten beter te laten samenwerken. Er werden onder meer de drie belangrijkste gemeenschappelijke doelen van de Amerikaanse inlichtingendiensten in beschreven, te weten terrorismebestrijding, het tegengaan van de proliferatie van massavernietigingswapens en het promoten van democratie. Dit laatste doel was nieuw. Volgens Negroponte hield het in dat de Amerikaanse inlichtingendiensten jonge en opkomende buitenlandse democratieën moesten gaan helpen 'bedreigingen voor de representatieve regeringen te bestrijden'.

VN weigeren inspectiebezoek Guantánamo Bay

Mensenrechteninspecteurs van de Verenigde Naties zeiden op 13 oktober 2005 dat ze geen inspectiebezoek zouden brengen aan Guantánamo Bay. De Verenigde Staten hadden de VN hier eerder in oktober voor uitgenodigd. De inspecteurs vonden het bezoek echter zinloos, omdat ze geen vrije toegang tot de gedetineerden kregen en slechts één dag mochten blijven.
De VN hadden drie jaar lang op een inspectiebezoek aangedrongen, maar tot oktober 2005 hadden de VS hier niet op gereageerd.

VS scherpen grenscontroles verder aan

Buitenlandse vliegtuigpassagiers met de VS als bestemming moesten vanaf 24 oktober 2005 bij het inchecken aangeven waar ze de eerste nacht na aankomst zouden verblijven. Wie dit naliet, mocht in principe niet instappen. Volgens de Amerikaanse autoriteiten verkleinde deze maatregel de kans dat terroristen naar de VS reisden.

BINNENLAND

New Orleans staakt zoektocht naar slachtoffers

Op 4 oktober 2005 werd gestopt met het zoeken naar slachtoffers van de orkanen Katrina en Rita, die in augustus en september New Orleans en omgeving troffen. In totaal waren in de staat Louisiana 972 doden en in Mississippi 221 doden geborgen.

Een overzicht van de meest opvallende ontwikkelingen in oktober:
• Het gemeentebestuur van New Orleans zei begin oktober dat de bedrijvigheid in de stad sinds augustus vrijwel nihil was geweest. Hierdoor waren de inkomsten van de gemeente grotendeels weggevallen. Om de financiën weer op orde te krijgen, besloot men 3.000 mensen, oftewel 40 procent van alle gemeenteambtenaren, te ontslaan.
• Bij de ramp waren in de staat Louisiana meer dan 200 patiënten uit zes ziekenhuizen en dertien verpleeghuizen omgekomen. Waarom zij niet tijdig waren geëvacueerd, werd vanaf oktober door Justitie onderzocht.
• Een onderzoeksbureau van het federale Congres in Washington DC concludeerde op 12 oktober dat de wateroverlast na de ramp mede zo enorm was omdat het Agentschap voor Milieubescherming (EPA) sinds 2001 amper toezicht had gehouden op waterrijke natuurgebieden en waterwegen. Dit had geleid tot ongecontroleerde bebouwing van natte gebieden en aantasting van rivieren en beken rondom New Orleans. De voorheen waterrijke gebieden hadden hierdoor hun vermogen verloren om stormen te temperen en overtollig regenwater te absorberen of af te vloeien.
• Het Amerikaanse energiebureau EIA (Energy Information Administration) zei op 12 oktober dat Katrina en Rita dusdanig veel schade aan olie-installaties hadden veroorzaakt, dat de productie was teruggevallen tot het niveau van 1943. Mede hierdoor waren de olieprijzen op de wereldmarkt tot recordhoogten gestegen.
• Op 13 oktober werd het laatste water weggepompt uit de straten van New Orleans. Een deel van de bewoners mocht echter nog altijd niet naar huis, behalve om vast te stellen hoeveel schade ze hadden geleden. In verband met de enorme vervuiling en mogelijke epidemieën werd hen aangeraden daarbij beschermende kleding te dragen.
• Op 24 oktober werd de staat Florida getroffen door de orkaan Wilma. Er vielen zes doden en ca. drie miljoen huishoudens en bedrijven kwamen zonder elektriciteit te zitten. President Bush riep Florida hierna uit tot rampgebied. Wilma was de twintigste tropische storm die het Caribische Gebied in 2005 trof. Dit was een recordaantal.
• New Orleans ontsloeg op 29 oktober 51 politieagenten, omdat zij in de dagen na Katrina hadden geweigerd te werken. Tegen 228 andere werkweigeraars liep nog een onderzoek. Mede door hun werkweigering zou de criminaliteit fors zijn toegenomen.

Schandalen beschadigen imago van kabinet-Bush

Veiligheidsadviseur Libby treedt af

Aanklager Patrick Fitzgerald wees Lewis Libby in oktober 2005 aan als schuldige in de zaak Valery Plame, door de media aangeduid als 'Plamegate'. Fitzgerald had sinds september 2003 onderzocht wie naar de media had laten uitlekken dat Valery Plame geheim agente voor de CIA was.

Libby was stafchef van de Amerikaanse vice-president Cheney en president Bush' adviseur inzake nationale veiligheid. Volgens Fitzgerald had hij in 2003 de identiteit van Plame laten uitlekken naar journalisten om wraak te nemen op haar echtgenoot, diplomaat Joseph Wilson. Wilson had vóór de oorlog in Irak onderzoek gedaan naar mogelijke leveranties van uranium vanuit Niger aan de toenmalige Iraakse dictator Saddam Hoessein. Hij had geconcludeerd dat deze leveranties nooit hadden plaatsgevonden. Hierna was het kabinet-Bush echter blijven beweren dat het uranium wel was geleverd. Wilson had dit via de media bekritiseerd. Door bekend te maken dat Plame voor de CIA werkte had Libby mogelijk willen suggereren dat Wilson via zijn vrouw

een snoepreisje naar Niger had geregeld en nooit serieus onderzoek had gedaan. Verder zou Libby het echtpaar moedwillig hebben willen beschadigen. Plame kon na het uitlekken van haar identiteit immers niet meer voor de CIA werken en haar leven liep gevaar, omdat mensen of organisaties die ze had bespioneerd mogelijk wraak op haar wilden nemen.

Libby werd in oktober 2005 in staat van beschuldiging gesteld, niet alleen omdat het bekendmaken van de identiteit van geheim agenten strafbaar was, maar ook omdat hij volgens Fitzgerald gedurende het onderzoek zeven keer valse verklaringen over zijn rol in 'Plamegate' had afgelegd. Libby trad op 28 oktober af.

Onderzoek naar de betrokkenheid van Karl Rove, eveneens topadviseur van Bush, was eind oktober nog niet afgerond.

Meer prominente Republikeinen in aanvaring met Justitie

In 2005 kregen ook andere vooraanstaande Republikeinen problemen met Justitie.
Zo werd Jack Abramoff in de zomer van 2005 gearresteerd. Hij was conservatief lobbyist in Washington DC, belangrijk sponsor van de herverkiezingscampagne van Bush en een persoonlijke vriend van Karl Rove. Abramoff zou tegen betaling bedrijven in contact hebben gebracht met zijn relaties rondom de president.

Eind september stelde beurswaakhond SEC (Securities and Exchange Commission) een onderzoek in naar Bill Frist, de leider van de Republikeinen in de Senaat. Hij werd verdacht van aandelenhandel met voorkennis.
Tegen Tom DeLay, de in september afgetreden voorzitter van de Republikeinen in het Huis van Afgevaardigden, werd in oktober 2005 een arrestatiebevel uitgevaardigd. DeLay zou lobbyisten in Washington, die traditioneel voor een bepaald belang opkwamen maar niet perse partijgebonden waren, verplicht hebben de Republikeinse partij financieel en politiek te steunen. Wie dit naliet, werd niet langer gehoord. Verder zou hij geld van Texaanse bedrijven hebben aangenomen om de verkiezingscampagnes van Texaanse Republikeinse politici te financieren, terwijl dit in Texas verboden was. DeLay zou het geld hebben witgewassen in Washington.

VS willen maximaal 70.000 vluchtelingen in 2006

President Bush autoriseerde op 24 oktober 2005 de toelating van 70.000 vluchtelingen in het fiscale jaar 2006. Van hen mochten er maximaal 20.000 uit Afrika komen, 15.000 uit Oost-Azië, 15.000 uit Europa en Centraal-Azië, 5.000 uit Latijns-Amerika en het Caribische Gebied en 5.000 uit het Midden-Oosten en Zuid-Azië. De herkomst van de overige 10.000 werd niet omschreven.
Ook voor het fiscale jaar 2005, dat afliep op 30 september 2005, hadden de Verenigde Staten de instroom van vluchtelingen beperkt tot maximaal 70.000. In werkelijkheid werden echter 53.813 vluchtelingen toegelaten. Volgens de betrokken autoriteiten werd het aantal van 70.000 niet gehaald omdat het kabinet had bezuinigd op vluchtelingenwerk.

JUSTITIE

Harriet Miers trekt zich terug als kandidaat voor Hooggerechtshof

President Bush droeg zijn juridisch adviseur Harriet Miers op 2 oktober 2005 voor als opvolger van Sandra Day O'Connor, een rechter van het Hooggerechtshof die eerder in 2005 met pensioen ging. Dit stuitte echter op veel weerstand uit Bush' eigen Republikeinse partij. Miers zou te progressief zijn, te weinig ervaring hebben als rechter en vooral zijn genomineerd omdat ze persoonlijk bevriend was met de president. Vanwege de kritieken trok Miers haar kandidatuur op 27 oktober in.

Op 31 oktober droeg Bush Samuel Alito voor als opvolger van Day O'Conner. Hij was rechter bij het Hof van Beroep in Philadelphia en stond bekend als uiterst conservatief.

MILITAIRE ZAKEN

VS zien af van productie nucleaire 'bunker-busters'

Op 26 oktober 2005 meldde dagblad *NRC Handelsblad* dat de Verenigde Staten afzagen van de voorgenomen productie van 'bunker-busters', kleine kernwapens die zich diep in harde bodems konden boren om daar in ondergrondse bunkers te ontploffen. Er bestond wereldwijd veel weerstand tegen de bunker-busters, omdat ze een nieuwe nucleaire wapenwedloop konden uitlokken. Het Pentagon besloot daarom tot de ontwikkeling van wapens zonder kernkop, die hetzelfde konden als bunkerbusters.

BUITENLANDSE ZAKEN

Opnieuw onderzoek naar misdragingen Amerikaanse militairen

Het Pentagon stelde op 21 oktober 2005 een onderzoek in naar mogelijke misdragingen door Amerikaanse militairen in Afghanistan. Men reageerde hiermee op filmopnames die de Australische tv-journalist Stephen DuPont had gemaakt in Gonbaz bij Khandahar. Hierop was te zien hoe Amerikaanse militairen twee gesneuvelde Talibaan-strijders met het hoofd naar Mekka legden en hen in brand staken. Deze behandeling druiste lijnrecht in tegen de islamitische regels en was volgens DuPont louter bedoeld om Talibaan-strijders te beledigen, zodat ze uit hun hinderlagen zouden komen en konden worden ingerekend.

Hij onderbouwde dit met beelden uit Gonbaz waarop Amerikaanse militairen naar mogelijke schuilplaatsen van de Talibaan schreeuwden dat zij 'mietjes' en 'laffe honden' waren, die niet het lef hadden te voorkomen dat hun gesneuvelde strijdmakkers werden gecremeerd.

Indien DuPonts verslag klopte, hadden de Amerikanen in strijd gehandeld met de Geneefse Conventie. Deze verplichtte militairen om gesneuvelde tegenstanders volgens de normen van hun geloof te behandelen.
De militairen zelf zeiden dat ze de lichamen om hygiënische redenen hadden verbrand.

VS betreuren tweeduizendste dode in Irak

Op 25 oktober 2005 kwam de tweeduizendste Amerikaanse militair om in Irak, sinds de invasie in maart 2003. Meer dan 15.000 anderen waren gewond geraakt. Naar aanleiding van deze statistieken werd op ruim 300 plaatsen in de VS tegen de oorlog gedemonstreerd. Onderzoek in opdracht van de zakenkrant *Wall Street Journal* wees uit dat 53 procent van de Amerikanen de oorlog in Irak 'een vergissing' noemde, waaraan de VS beter nooit hadden kunnen beginnen.

Vergroting troepenmacht

Het Pentagon maakte op 27 oktober bekend dat de Amerikaanse troepenmacht in Irak in oktober met 23.000 manschappen was vergroot tot 161.000, het grootste aantal ooit. De Iraakse troepenmacht telde 206.500 manschappen.
De extra Amerikaanse militairen zouden nodig zijn om de veiligheid te bewaken rondom het referendum over een nieuwe grondwet en verkiezingen, beide in het najaar van 2005.
Sinds de invasie in maart 2003 waren gemiddeld 138.000 Amerikaanse militairen in Irak gelegerd geweest.

Tienduizenden Iraakse doden

Het Pentagon maakte op 30 oktober bekend dat sinds januari 2004 bijna 26.000 Irakezen waren gedood of verwond door terroristische aanslagen. Begin 2004 zouden er gemiddeld 200 aanslagen per week zijn geweest met gemiddeld 26 doden per dag. In augustus en september 2005 was dit opgelopen tot 650 aanslagen per week met gemiddeld 64 doden per dag.

Hoeveel Iraakse burgers sinds maart 2003 waren gedood door Amerikaanse militairen en andere coalitietroepen, wilde het Pentagon niet zeggen. Schattingen van onafhankelijke bronnen liepen uiteen van 27.000 tot 100.000 Iraakse burgerslachtoffers.

(Vorige berichten pagina 618/1 e.v. - 2005)

BANGLADESH

BINNENLAND

Stakingen als reactie op aanslagen

Shah A.M.S. Kibria van de oppositiepartij Awami Liga (AL) kwam op 27 januari 2005 bij een granaataanslag om het leven. De voormalige minister van Financiën had juist een politieke toespraak gehouden in Habiganj. Ook vier andere leden van de AL kwamen om het leven.

In augustus was een mislukte aanslag gepleegd op Sheikha Hasina, de leider van de AL. Zij geloofde dat de aanslagen in opdracht van de regering waren gepleegd, in een poging de oppositie te verzwakken.

Stakingen

Na de aanslag braken in Habiganj en Dhaka demonstraties uit, waarbij auto's en winkels in brand werden gestoken. De AL riep de bevolking van Bangladesh op om te gaan staken. Ze wilde hiermee het aftreden van het kabinet en vervroegde verkiezingen afdwingen, niet alleen vanwege de aanslagen op AL-leiders, maar ook omdat het kabinet te weinig zou doen om te achterhalen wie er achter de vele bomaanslagen in de afgelopen jaren zat. De AL meende dat ze waren gepleegd door moslimextremisten, die bescherming genoten van moslimpartijen in de regering. Daarnaast moest het kabinet wat de AL betrof opstappen omdat de inflatie alsmaar opliep. Volgens statistieken van de Amerikaanse inlichtingendienst CIA bedroeg de inflatie op consumptiegoederen in 2004 6 procent, bij een economische groei van 4,9 procent.
In de laatste drie dagen van januari werd landelijk massaal gestaakt en gedemonstreerd. Toen de politie op 31 januari probeerde demonstranten in Dhaka uiteen te drijven, liep dit uit op gevechten waarbij 50 gewonden vielen. Begin februari werd er wederom drie dagen gestaakt en ook op 18 februari gingen scholen, fabrieken en winkels dicht en lag het openbaar vervoer nagenoeg stil.

VN raden stakingen af

Jorgan Lissner van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) zei op 10 maart dat het openbare leven in Bangladesh in 2004 twintig dagen nagenoeg had stilgelegen door stakingen. Volgens hem was de stakingsbereidheid feitelijk niet bijzonder groot, maar legde menigeen het werk neer onder druk van de oppositie. Lissner wees de oppositie erop dat de vele stakingen schadelijk waren voor de toch al fragiele economie. Het zou beter zijn om de problemen op te lossen door te praten. De leiders van de AL en de regerende Bengaalse Nationalistische Partij (BNP) hadden al sinds 1991 niet meer met elkaar gesproken.

Weer een politieke moord

Op 17 mei werd Khorshed Alam van de AL voor zijn woning vermoord. De partij riep hierna wederom op tot stakingen en opnieuw raakte het openbare leven vier dagen verlamd. Er braken gevechten uit tussen de oproerpolitie en demonstranten in Dhaka en andere grote steden, waarbij volgens de oppositie 50 mensen werden gearresteerd.
Ook in augustus en september waren er weer stakingen, ditmaal als reactie op 400 bomaanslagen in augustus, maar ook op de stijgende brandstofprijzen.

Vierhonderd bomaanslagen op één dag

Verbod op islamitische organisaties

Op 24 februari 2005 verbood Bangladesh de Jagrata Muslim Janata (JMJ) en Jamaat-ul-Mujahideen (JM). De moslimorganisaties zouden verantwoordelijk zijn voor bomaanslagen, roofovervallen en het terroriseren van dorpen.
Een van de leiders van de organisaties, Asadullah Al-Ghalib, docent Arabisch aan de Rajshahi Universiteit in het noorden van Bangladesh, werd gearresteerd, samen met 40 anderen.

Honderden bomaanslagen

In diverse delen van Bangladesh ontploften op 17 augustus ruim 400 lichte bommen, onder meer in rechtbanken en andere overheidsgebouwen. Er vielen 2 doden en meer dan 100 gewonden. Niemand eiste de aanslagen op, maar nabij de getroffen plaatsen werden folders gevonden van de Jamatul Mujahideen Bangladesh (JMB). Hierin werd gepleit voor de invoering van islamitisch recht in Bangladesh en de terugtrekking van westerse troepen uit islamitische landen.

Arrestatie van Mufti Abdul Hannan

Op 2 oktober werd Mufti Abdul Hannan te Dhaka gearresteerd. Hij was in 2003 bij verstek tot levenslang veroordeeld wegens een mislukte moordaanslag op de voormalige premier Sheikha Hasina in 2000. Sindsdien was hij voortvluchtig geweest. De politie verdacht hem tevens van betrokkenheid bij de aanslagen in augustus.

Hannan zou de leider zijn van de Harkat-ul-Jihad al-Islami, een moslimorganisatie die tevens bekend stond onder de naam Huji. Hij zou een sympathisant zijn van de Talibaan in Afghanistan en Bangladesh willen omvormen in een fundamentalistische moslimstaat.

Honderden arrestaties

Op 3 oktober ontploften bommen in gerechtsgebouwen te Chittagong, Chandpur en Lakshmirpur. Er vielen twee doden en tien gewonden. De aanslagen werden wederom niet opgeëist. Maar omdat justitie betrokkenheid van de Huji niet uitsloot, werd deze organisatie op 17 oktober officieel verboden.
Op 18 oktober werden JM-leider Shayek Abdur Rahman en JMJ-leider Bangla Bhai officieel beschuldigd van betrokkenheid bij de bomaanslagen. Ze konden echter niet gearresteerd worden, omdat ze voortvluchtig waren. Ca. 450 anderen waren inmiddels wel gearresteerd. Het merendeel had volgens de politie banden met de JM.

Tientallen doden bij ineenstorting van textielfabriek

In Palashbari, gelegen op 30 kilometer van de hoofdstad Dhaka, stortte op 11 april 2005 een textielfabriek met negen etages in. Er kwamen 74 arbeiders om het leven. Onderzoek wees naderhand uit dat de fabriek kwalitatief slecht was gebouwd op een moerassige ondergrond. Er zou geen vergunning voor de bouw zijn afgegeven. De directeur werd gearresteerd.

Minister van Energie treedt af

De Bengaalse minister van Energie, A.K.M. Mosharraf Hossain, trad op 18 juni 2005 af. Hij zei dat dit 'om persoonlijke redenen' was, maar volgens critici stapte hij op omdat hij ervan was beschuldigd een auto als cadeau te hebben geaccepteerd van een Canadees bedrijf dat in Bangladesh actief was. Hossains taken werden overgenomen door premier Khaleda Zia.

'Ongelukken in de scheepvaart door gebrekkige wetshandhaving'

De Alliance for Safe River Routes, een onafhankelijke alliantie van non-gouvernementele organisaties, publiceerde op 8 juli 2005 een studie over scheepsongelukken in Bangladesh. Hierin stond dat in 34 jaar tijd 4.000 mensen waren omgekomen bij ongelukken met 500 veerboten. In de eerste helft van 2005 kwamen meer dan 300 mensen om het leven, terwijl 200 anderen werden vermist.
Uit onderzoek zou zijn gebleken dat het niet naleven van wettelijke veiligheidsvoorschriften de oorzaak was van 70 procent van de ongelukken. De helft van de 20.000 passagiers- en vrachtschepen in Bangladesh zou onveilig zijn, bijvoorbeeld omdat ze consequent te veel passagiers aan boord toelieten of gebruik maakten van ondeugdelijk materieel. Een kwart van de 8.000 passagiersschepen was niet officieel geregistreerd. Ook zou de stuurmanskunst van menig schipper te wensen over laten. Dit alles was volgens de studie mogelijk omdat de overheid van Bangladesh te weinig aan wetshandhaving deed.

Bangladesh benoemt vrouwelijke parlementariërs

Bangladesh benoemde op 6 september 2005 36 nieuwe vrouwelijke parlementariërs. Bij de laatste verkiezingen waren slechts 7 vrouwen gekozen voor het 300 zetels tellende parlement. Daarom was in 2004 besloten het parlement uit te breiden met 45 zetels, die allemaal gereserveerd zouden worden voor vrouwen. Van deze zetels gingen er 36 naar de regerende Bengaalse Nationalistische Partij (BNP) en bondgenoten. De overige 9 zetels waren voor oppositiepartij Awami Liga (AL). Deze accepteerde ze echter niet, omdat ze vond dat parlementariërs niet aangewezen moesten worden, maar gekozen. De zetels bleven dan ook leeg.

Bangladesh wederom meest corrupte land ter wereld

De anti-corruptieorganisatie Transparancy International (TI) riep Bangladesh op 18 oktober 2005 voor het vijfde achtereenvolgende jaar uit tot het meest corrupte land ter wereld. Het deelde deze positie met Tsjaad. TI baseerde zich op onderzoek onder zakenmensen, academici en risicoanalisten. Zij zeiden dat in Bangladesh met name de politie, de grondbedrijven en de belastingdienst corrupt waren. De regering zou hier zo goed als niets tegen doen.
Premier Khaleda Zia ontkende dit echter. Er was een onafhankelijke anti-corruptiecommissie opgericht en de corruptie zou zijn afgenomen. Alleen beweerden politieke tegenstanders en de media het tegendeel om de regering zwart te maken, aldus Khaleda.

Vijf doden bij gevechten met politie

In Noakhalil, op ca. 200 kilometer van de hoofdstad Dhaka, omsingelden burgers op 20 oktober 2005 een politiebureau. Ze waren woedend omdat de politie niets zou hebben gedaan toen er een juwelierszaak werd overvallen. Toen een van de demonstranten stenen begon te gooien, braken er gevechten uit. Hierbij schoot de politie vijf burgers dood, naar eigen zeggen uit zelfbescherming.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkweek voor ambtenaren wordt verkort

Bangladesh verkortte de werkweek voor ambtenaren op 10 september 2005 van zes tot vijf dagen. Wel werden de werkdagen met één uur verlengd. De maatregel zou energie besparen, omdat de ambtenaren nog maar vijf keer per week naar hun werk hoefden te reizen. De hoge olieprijzen op de wereldmarkt waren een zware financiële last voor Bangladesh.

Bangladesh deelt gratis rijst uit

Bangladesh begon op 25 september 2005 met zijn meest omvangrijke distributieprogramma voor gratis rijst uit de geschiedenis. Omdat de oogst matig was, maar ook vanwege de naderende ramadan, lagen de prijzen voor rijst in september 40 procent hoger dan een jaar daarvoor. Voor velen was dit niet op te brengen. Onderminister van Voedselvoorziening Asadul Habib zei dat ca. twintig miljoen mensen rechtstreeks van de rijstdistributies zouden profiteren. Maar anderen profiteerden ook, omdat door de distributies de rijstprijzen zouden gaan dalen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Bangladesh vergroot overheidsbudget met 12 procent

Het parlement van Bangladesh accepteerde op 1 juli 2005 de begroting voor het fiscale jaar 2005-2006. De overheidsuitgaven zouden met 12 procent omhoog gaan tot 648,83 miljard taka (ca. 8,21 miljard euro), maar het kabinet dacht het begrotingstekort desondanks te kunnen beperken tot 4 procent van het bbp, hetzelfde percentage als in 2004.
Minister van Financiën M. Saifur Rahman zei dat de verhoogde overheidsuitgaven de

economische groei zouden opdrijven van naar schatting 5,5 procent in 2005 tot meer dan 6 procent in 2006.
Er kwam meer geld voor onderwijs en de landbouwsubsidies werden verdubbeld tot 12 miljard taka. Een eerdere afschaffing van exportsubsidies voor de textielindustrie werd ongedaan gemaakt om deze sector te helpen de internationale concurrentie aan te kunnen, die sinds de liberalisatie van de wereldmarkt voor textiel in januari 2005 enorm was vergroot. Ook kwam er geld vrij om langdurig werkloze boeren en verstandelijk gehandicapten uitkeringen te geven.
De oppositie was tegen de begroting, omdat ze niet realistisch zou zijn. Ook was men tegen een eveneens op 1 juli ingevoerde regel die het mogelijk maakte om illegaal verdiend geld wit te wassen door er 7,5 procent belasting over te betalen. De oppositie meende dat dit corruptie en zwarthandel in de hand werkte.

JUSTITIE

22 Doodvonnissen wegens moord op politicus

Een rechtbank in Bangladesh veroordeelde op 16 april 2005 22 mensen ter dood en 6 anderen tot levenslang, omdat ze betrokken zouden zijn geweest bij de moordaanslag op Ahsan Ullah Master in mei 2004. Volgens hun advocaten waren in Bangladesh nooit eerder zoveel mensen in één enkele zaak ter dood veroordeeld.
Alle veroordeelden waren lid van de Bengaalse Nationalistische Partij (BNP) en de Jatiya-partij (JP). Het slachtoffer was vakbondsleider en parlementariër voor de oppositiepartij Awami Liga (AL). Rechter Shadad Noor Uddin zei dat de schuld van alle veroordeelden was bewezen en hun motief politiek van aard was. Wie het brein achter de moordaanslag was, werd niet bekend gemaakt.

GEZONDHEID EN ZORG

Bangladesh verbiedt roken in openbare ruimtes

Bangladesh voerde op 14 maart 2005 een verbod in op roken in openbare ruimtes en het openbaar vervoer. Ook werden tabaksadvertenties in de media en bioscopen verboden.
Ongeveer de helft van de mannen en een vijfde van de vrouwen rookten. De regering wilde dit terugdringen omdat door roken veroorzaakte ziektes de staat meer kostten dan de tabaksaccijnzen opleverden.

Verkoop bedorven voedsel wordt strafbaar

Bangladesh verbood per 19 september 2005 het verkopen van bedorven of anderszins onveilig voedsel. Op overtreding van de wet kwam maximaal drie jaar gevangenisstraf en een boete van 300.000 taka (ca. 3.786 euro) te staan.
De maatregel zou nodig zijn omdat jaarlijks duizenden mensen voedselvergiftiging, diaree of dysenterie opliepen door bedorven voedsel of door voedsel dat met chemicaliën was behandeld om er beter uit te zien.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vuurgevecht tussen India en Bangladesh

Op 19 augustus 2005 schoten Indiase grensbewakers op bouwvakkers in Bangladesh, die een dijk aanlegden langs de Mahananda. India meende dat de dijk langs deze grensrivier in strijd was met een grensverdrag uit 1975, dat bouwwerkzaamheden binnen 150 meter van de oevers verbood. Bangladesh zei echter dat India vier kilometer verderop zelf ook een dijk bouwde.
Bengaalse grensbewakers schoten terug. De vuurgevechten hielden drie dagen aan en hierbij vielen in India drie doden, allemaal dorpelingen uit de omgeving.
In 2004 en 2005 werd meerdere malen geschoten over de grens tussen India en Bangladesh. De spanningen waren vooral toegenomen nadat India de grensbewaking had verscherpt om illegale immigratie uit Bangladesh tegen te gaan.

(Vorige berichten pagina 41/3 e.v. - 2005)

CHINA

BINNENLAND

Plenum wil socialer en schoner China

Op 8 oktober 2005 begon het Centraal Comité van de Chinese Communistische Partij (CCP) in Peking een vierdaags plenum. Achter gesloten deuren bediscussieerden de 354 leden de voorstellen van het Politbureau voor het economische beleid in de komende vijf jaar. In vroegere vijfjarenplannen werden exacte economische doelen vastgelegd, maar in 2005 beperkte men zich tot het bepalen van de contouren van het economische beleid.

President Hu Jintao had voor het overleg al bekendgemaakt dat snelle economische groei niet langer het belangrijkste doel van de Chinese regering was. In plaats daarvan moest het streven naar een 'harmonieuze samenleving' het beleid gaan domineren.
Na afloop van het plenum werd een communiqué uitgegeven, maar dat was weinig gedetailleerd. Er stond in dat middels efficiënter bestuur en een beter stelsel voor sociale zekerheid iets gedaan zou worden aan de maatschappelijke spanningen, die door de grote binnenlandse welvaartsverschillen snel toenamen. Verder streefde men ernaar het bbp van China vóór 2010 te verdubbelen ten opzichte van 2000. Dit mocht echter niet ten koste gaan van het milieu. Daarom moest het binnenlandse energieverbruik worden teruggedrongen.

China publiceert witboek over democratie

De Chinese Volksrepubliek publiceerde op 19 oktober 2005 onder de titel 'De opbouw van politieke democratie in China' voor het eerst in haar geschiedenis een witboek over democratie en politieke hervormingen. Het 74 pagina's tellende geschrift legde grote nadruk op de noodzaak van sociale stabiliteit omdat China zonder dat 'geen probleemloze economische ontwikkelingen' kon verwachten.

Socialistische democratie

De Chinese Communistische Partij (CCP) maakte regelmatig dissidenten en andere critici monddood met het argument dat ze verdeeldheid zaaiden en daarmee de sociale stabiliteit in gevaar brachten. De opmerking over sociale stabiliteit in het witboek deed vermoeden dat dit beleid zou worden voortgezet. Daar stond tegenover dat het witboek toegaf dat de bureaucratie en de corruptie ook voor problemen zorgden. De controle op de uitvoerende macht moest daarom worden verbeterd.
Over democratie zei het witboek: 'Omdat

landen onderling verschillen, kiezen de volken van die landen elk hun eigen manier om democratie te verkrijgen en te ontwikkelen'. De Chinese weg was die van 'socialistische democratie met eigen karakteristieken'. Deze zou het Chinese volk in staat stellen om 'heer en meester over eigen land en samenleving te worden en uitgebreide democratische rechten te genieten'. Zolang de macht in handen was van de CCP – een partij die het recht op alleenheerschappij claimde – zou het Chinese volk een 'fundamentele garantie' hebben dat het inderdaad baas in eigen land was.

Hoewel het witboek stelde dat het politieke systeem van China in de afgelopen twintig jaar enorm was verbeterd en de bevolking veel meer vrijheden had gekregen, erkende het ook dat China nog een lange weg had te gaan bij 'de opbouw van de politieke democratie'.

S.A.R. HONGKONG

Minister van Hongkong gaat met pensioen

Het Chinese persbureau *Xinhua* maakte op 20 oktober 2005 bekend dat Elsie Leung, die minister van Justitie van Hongkong was, met pensioen ging. Op advies van de Hongkongse gouverneur Donald Tsang had het Chinese kabinet besloten haar te laten opvolgen door Wong Yanlung.
In Hongkong werd Leung geassocieerd met Tung Cheehwa, de weinig populaire gouverneur die eerder in 2005 aftrad. Haar opvolger was voormalig advocaat en juridisch raadsman. Hij stond bekend als politiek neutraal.

XINJIANG

Buitenlandse 'saboteurs' gearresteerd in Xinjiang

In Xinjiang, de meest westelijke provincie van China, werden in 2005 negentien buitenlanders gearresteerd die in China waren voor 'gewelddadige sabotage'. Dit zei Wang Lequan, de voorzitter van de Communistische Partij van Xinjiang, op 18 oktober 2005 op een persconferentie. Hij weidde hier echter niet verder over uit.
De bevolking van Xinjiang was overwegend islamitisch en etnisch Uygurs. In de provincie bestond een onafhankelijkheidsbeweging waar de gearresteerde buitenlanders mogelijk banden mee hadden.

Rebiya Kadeer opnieuw veroordeeld

Wang zei verder dat de dissidente Rebiya Kadeer in augustus in absentia was veroordeeld omdat ze had gepoogd de festiviteiten rondom de vijftigste verjaardag van de autonome regio Xinjiang te saboteren. Deze regio kende sinds 1 oktober 1955 beperkte autonomie binnen China. Kadeer was een succesvolle, kritische Uygurse zakenvrouw die na jaren gevangenschap in maart 2005 was vrijgelaten en naar de Verenigde Staten was vertrokken. Wat ze precies had gedaan om de festiviteiten te verstoren, bleef onduidelijk. Wang zei dat ze tevens was veroordeeld wegens belastingontduiking en fraude. Kadeers nog in China woonachtige kinderen mochten het land niet uit totdat hun moeder haar schulden had afbetaald.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

China verhoogt belastingvrije voet

Het Chinese parlement stemde op 27 oktober 2005 in met een verlaging van de inkomstenbelasting. Terwijl voorheen de eerste 800 yuan (ca. 82 euro) per maand belastingvrij waren, gold dit met ingang van 2006 voor 1.600 yuan. Aangezien het gemiddelde per capita inkomen op het platteland op bijna 3 duizend yuan per jaar en in de steden op bijna 8.100 yuan lag, betekende dit dat mensen met de laagste inkomens helemaal geen inkomstenbelasting meer hoefden te betalen. De maatregel diende dan ook om de snel groeiende kloof tussen arm en rijk te verkleinen.

NATUUR EN MILIEU

Vervuilde Chinese steden op zwarte lijst

Het Chinese Staatsbureau voor Milieubescherming maakte op 24 oktober 2005 via de Chinese staatsmedia bekend dat er een zwarte lijst zou komen met steden die niet aan de landelijk milieunormen voldeden. Deze steden zouden onder controle van het Staatsbureau worden geplaatst. Bouwactiviteiten en andere investeringen zouden er worden ontmoedigd.
China behoorde tot de meest vervuilde landen ter wereld.

CULTUUR EN WETENSCHAP

China voert bemande ruimtevlucht uit

Voor de tweede maal in zijn geschiedenis lanceerde China op 12 oktober 2005 een bemand ruimteschip. Aan boord waren de taikonauten – de benaming van Chinese astronauten – Fei Junlong en Nie Haisheng.
Premier Wen Jiabao was op de lanceerbasis Jiuquan in de westelijke woestijnprovincie Gansu aanwezig. Hij zei dat het ruimtevaartprogramma demonstreerde dat China de wil, het zelfvertrouwen en de mogelijkheden had om steeds nieuwe wetenschappelijke hoogtepunten te bereiken. Door de lancering rechtstreeks op televisie uit te zenden, onderstreepte China het vertrouwen in de missie. De eerste lancering van een bemand ruimteschip in 2003 was niet rechtstreeks uitgezonden, mogelijk omdat men bang was dat er iets mis zou gaan en men niet wilde dat de hele bevolking daar dan getuige van zou zijn.
Het ruimtevaartuig, de Shenzhou VI, was qua ontwerp gebaseerd op de Russische Sojoez-raketten. Het draaide vijf dagen rondjes om de aarde terwijl de twee taikonauten wetenschappelijk onderzoek verrichtten dat de uitbreiding van het Chinese ruimtevaartprogramma diende. Op 17 oktober landde de Shenzhou VI aan een parachute in de Chinese provincie Binnen-Mongolië, op slechts één kilometer afstand van de daarvoor aangewezen plek.
China was naast Rusland en de Verenigde Staten het enige land ter wereld met een eigen programma voor bemande ruimtevaart.

BUITENLANDSE ZAKEN

China zegt bezoek van Japanse minister af

China zegde op 18 oktober 2005 een bezoek van de Japanse minister van Buitenlandse zaken Nobutaka Machimura af. Machimura zou eind oktober naar Peking komen om te pogen de eerder in 2005 beschadigde relaties tussen de twee landen te herstellen.
Peking annuleerde het bezoek omdat de Japanse premier Koizumi en tweehonderd Japanse parlementsleden op 17 oktober een bezoek aan de Yasukuni-tempel in Tokio hadden gebracht. In deze tempel werden Japanse oorlogsslachtoffers herdacht, waaronder mensen die China zag als oor-

logsmisdadigers. China beschouwden dit eerbetoon als ontkenning van het leed dat Japan het land tijdens de Tweede Wereldoorlog had aangedaan.

OVERLEDEN

Ba Jin, Chinees schrijver

Ba Jin, een van de bekendste en meest gelezen Chinese schrijvers van de twintigste eeuw, overleed op 17 oktober 2005 in Shanghai.
Ba Jin heette eigenlijk Li Yaotang. Hij werd op 25 november 1904 in Chengdu geboren. In de jaren twintig woonde hij enkele jaren in Parijs, waar hij het pseudoniem Ba Jin (soms gespeld als Pa Chin) aannam. Hiermee verwees hij naar de gesinificeerde namen van de Russische anarchisten Bakoenin en Kropotkin. In 1928 keerde hij terug naar China, waar hij zich profileerde als anarchist, maar ook als voorvechter van democratie en maatschappelijke vernieuwing. In 1933 schreef hij zijn bekendste roman, getiteld ''Familie', over het beknellende familieleven in het feodale China. Andere belangrijke werken van zijn hand zijn 'De trilogie van de liefde', 'Een droom van de zee' en 'Herfst in de lente'. Deze werden allemaal geschreven in de jaren dertig.

Hoewel hij aanvankelijk goede relaties had met de Chinese communisten, werd hij tijdens de Culturele Revolutie (1966-1976) bestempeld als contrarevolutionair, publiekelijk vernederd en gevangengezet. Hij werd in 1977 gerehabiliteerd en later benoemd tot voorzitter van de Chinese Schrijversassociatie.
Ba Jin leed aan de ziekte van Parkinson, maar overleed uiteindelijk aan kanker.

Rong Yiren, 'de rode kapitalist'

Rong Yiren, in China bekend als 'de rode kapitalist', overleed op 26 oktober 2005 in Peking. Hij werd 89 jaar.
Rong werd op 1 mei 1916 geboren in Wuxi, provincie Jiangsu, als zoon van een rijke industrieel. Hij kwam in de jaren veertig aan het hoofd te staan van een deel van het familiebedrijf. Terwijl de meeste succesvolle ondernemers voor, tijdens of na de communistische revolutie in 1949 het land uitvluchtten, bleef Rong. Hij droeg vervolgens het grootste deel van het familiekapitaal vrijwillig over aan de communistische autoriteiten waarvoor hij werd beloond met de functie van onderburgemeester van Shanghai. Tijdens de Culturele Revolutie (1966-1976) werd hij echter gebrandmerkt als contrarevolutionair. Na zijn rehabilitatie eind jaren zeventig raakte hij nauw betrokken bij de economische hervormingen waarmee China toen was begonnen. Op verzoek van de toenmalige sterke man Deng Xiaoping zette hij de CITIC (China International Trust and Investment Corporation) op, een staatsorganisatie die buitenlands kapitaal naar China moest halen en de communistische autoriteiten hielp bij investeringen. Rong was van 1993 tot 1997 vice-premier. Het Amerikaanse tijdschrift *Forbes* berekende in 1999 dat Rong met een bezit van omgerekend ruim 1 miljard euro de rijkste man van China was, met name dankzij zijn succesvolle investeringen in alle mogelijke bedrijfstakken binnen en buiten China.

(Vorige berichten pagina 626/1 e.v. - 2005)

INDONESIË

BINNENLAND

Passagiersvliegtuig stort neer op Medan

Op 6 september 2005 stortte een Boeing 737-200 van Mandala Airlines onmiddellijk na het opstijgen neer op een woonwijk van Medan in Indonesië. Er kwamen 102 passagiers om het leven. Aan de grond vielen 47 doden.
De oorzaak van de ramp was niet onmiddellijk duidelijk.

Opnieuw bomaanslagen op Bali

Op 1 oktober 2005 ontploften bijna gelijktijdig drie bommen op het Indonesische eiland Bali – twee in toeristenrestaurants te Jimbaran en één in een restaurant in Kuta. Hierbij kwamen twintig mensen om het leven en vielen meer dan vijftig gewonden. Hoewel onder de slachtoffers Australische, Amerikaanse, Britse, Japanse en Zuid-Koreaanse toeristen zaten, waren de meesten Indonesisch.

Bali werd in 2002 ook al getroffen door bomaanslagen. De Indonesische autoriteiten hielden daar toen de Jemaah Islamiah (JI) verantwoordelijk voor, de vermoedelijk Zuidoost-Aziatische tak van Al-Qaeda. Majoor-generaal Ansyaad Mbai, de Indonesische coördinator voor terreurbestrijding, zei op 2 oktober dat Azahari Bin Husin en Noordin Mohamed Top, beide vermoedelijk leiders van de JI, achter de laatste aanslagen zaten. Deze twee werden tevens verdacht van betrokkenheid bij de aanslagen op het Mariott Hotel (2003) en de Australische ambassade (2004) in Jakarta. Ze waren voortvluchtig.
Mbai onderbouwde zijn beschuldiging niet met bewijzen.

Politie vindt explosieven

De politie van Oost-Kalimantan zei op 21 oktober dat in Nunukan drie vrouwen en een man waren gearresteerd omdat zij 175 kg explosieven uit Maleisië hadden gesmokkeld. De springstoffen zouden al zijn verwerkt tot bommen. De arrestanten hadden de Indonesische nationaliteit. Ze wisten na hun aanhouding echter weer te ontsnappen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Indonesië in de problemen door hoge brandstofprijzen

Roepia verzwakt snel

Door de sterke stijging van de olieprijs in 2005 zag Indonesië zich genoodzaakt de binnenlandse brandstofprijzen fors te verhogen. Tot dan werden die prijzen voor consumenten kunstmatig laag gehouden. Indonesiërs betaalden hierdoor veel minder dan de mensen in de meeste andere Aziatische landen. De staat was hiermee begonnen onder president Soeharto toen Indonesië nog een netto exporteur van aardolie was. In 2005 importeerde het land echter meer olie dan het exporteerde.

Vanwege de stijgende olieprijzen op de wereldmarkt werd de kloof tussen de prijs die de Indonesische consument betaalde en de kostprijs alsmaar groter. De staat legde dit verschil bij en in 2005 ging rond de twintig procent van alle overheidsuitgaven naar brandstofsubsidies. Omdat de overheid onvoldoende Amerikaanse dollars had om de alsmaar stijgende kosten van de brandstofimporten te betalen, zag men zich in augustus 2005 genoodzaakt grote hoeveelheden

roepia's te verkopen. Een daling van de koers van de nationale munt was het gevolg. Deze ontwikkeling werd versterkt door een afnemend vertrouwen van de financiële wereld die de snelle stijging van de overheidsuitgaven ten gevolge van de hoge brandstofprijzen met argusogen bekeek. De roepia werd in augustus tien procent minder waard. Voor één dollar werd begin september 11.750 roepia betaald, de zwakste koers in vier jaar tijd. Om het tij te keren verhoogde de Centrale Bank van Indonesië de rentevoet in de eerste week van september twee maal, eerst met driekwart en later met een half procent, tot tien procent. De roepia sterkte hierna aan tot 10.300 ten opzichte van de dollar.

Afbouw van subsidies

Het parlement besloot op 27 september dat het bedrag dat de overheid uitgaf aan brandstofsubsidies moest worden beperkt tot het equivalent van 7,2 miljard euro. Indien dit niet gebeurde, zouden de overheidsuitgaven totaal uit de hand lopen. In de nacht van 30 september op 1 oktober gingen de subsidies omlaag. Ten gevolge hiervan verhoogden Indonesische brandstofleveranciers de prijzen met gemiddeld 120 procent. Kerosine werd bijna drie keer zo duur, terwijl de prijs van benzine bijna verdubbelde.
Het kabinet besloot om huishoudens met een inkomen van minder dan 175 duizend roepia (ca. 14,5 euro) per maand te compenseren door hen elk 300 duizend roepia te betalen. Ongeveer vijftien miljoen huishoudens profiteerden hiervan. Zij waren het meest gedupeerd door de gestegen prijs van kerosine, de meest gebruikte brandstof om op te koken.

Soeharto had in 1998 ook al geprobeerd de brandstofsubsidies af te bouwen. Dat had toen geleid tot massale opstanden. Ook eind september 2005 vonden overal in Indonesië protestdemonstraties plaats. Tot grootschalige gewelddadigheden kwam het echter niet.

JUSTITIE

Veroordelingen wegens corruptie

Op 27 juli 2005 veroordeelde een rechtbank in Padang, West-Sumatra, 27 gemeenteraadsleden tot vier jaar cel, een boete van 200 miljoen roepia (ca. 16,5 duizend euro) per persoon en het terugbetalen van onrechtmatig verkregen geld. Ze zouden 10,4 miljard roepia (ca. 860 duizend euro) overheidsgeld in eigen zak hebben gestoken.
De 27, die de helft van de gemeenteraad van Padang vormden, waren in 2004 afgetreden.

Op 12 september werd Mulyana Kusumah tot 31 maanden cel en 50 miljoen roepia boete veroordeeld. Hij was in 2004 lid van de verkiezingscommissie. Met afluisterapparatuur had Justitie bewezen dat hij had geprobeerd om ambtenaren om te kopen toen deze onregelmatigheden in de boekhouding van de commissie hadden geconstateerd.

Analisten zagen de twee spraakmakende rechtszaken als test of president Yudhoyono werkelijk bereid en in staat was om de corruptie aan te pakken. Corruptiebestrijding was een van zijn belangrijkste verkiezingsbeloften.

Islamitische geestelijke Bashir krijgt strafvermindering

Het Hooggerechtshof van Indonesië verwierp op 3 augustus 2005 het beroep dat Abu Bakar Bashir had aangetekend tegen zijn veroordeling. Bashir zou als islamitische geestelijke groen licht hebben gegeven voor de aanslagen op Bali in oktober 2002. Hij was hiervoor in maart 2005 tot dertig maanden cel veroordeeld. Waarom het Hooggerechtshof het beroep verwierp, bleef onduidelijk.
Op 17 augustus gaf Indonesië ter ere van onafhankelijkheidsdag enkele duizenden gevangenen strafvermindering. Onder hen was Abu Bakar Bashir. Volgens zijn advocaat zou hij in juni 2006 vrijkomen. Ook 19 anderen die bij de bomaanslagen op Bali betrokken zouden zijn, kregen strafvermindering. Vijf hoofdverdachten konden volgens de wet echter geen strafvermindering krijgen omdat zij tot levenslang of de doodstraf waren veroordeeld.

Doodstraf voor aanslag op Australische ambassade

Twee verdachten van de aanslag op de Australische ambassade in Jakarta in september het jaar daarvoor werden op 13 en 14 september 2005 ter dood veroordeeld. Iwan Dharmawan, alias Rois, zou de wagen waarmee de aanslag werd gepleegd hebben gekocht en de chauffeur hebben gerekruteerd. Ahmed Hasan zou samen met de voortvluchtige Maleisiër Azahari bin Husin de aanslag hebben voorbereid en de bom hebben vervaardigd.

Drie anderen kregen straffen variërend van drieënhalf tot tien jaar cel omdat ze de mensen die de aanslagen hadden voorbereid, onderdak verleend of financieel gesteund zouden hebben. Onder hen was de islamitische geestelijke Irun Hidayat, die elke schuld ontkende. Hij zei dat het 'met de huidige mondiale politiek' erg moeilijk was om een eerlijk proces te krijgen als je eenmaal als terrorist was gebrandmerkt. De andere twee waren Heri Sigu Samboja en Saipul Bahri, alias Apuy.

GEZONDHEID EN ZORG

Doden door vogelgriep in Indonesië

In juli 2005 werd in Indonesië voor het eerst geconstateerd dat iemand was besmet met het vogelgriepvirus H5N1. Elders in Zuidoost-Azië waren enkele tientallen mensen aan het virus overleden. Eind september had het vogelgriepvirus in Indonesië zes mensen het leven gekost. Twintig anderen lagen in het ziekenhuis.
De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) raadde Indonesië aan op grote schaal pluimvee te ruimen. Jakarta deed dit echter niet omdat het dan compensatie moest betalen aan de eigenaars. Wel werd het pluimvee gevaccineerd.

Trustfonds voor wederopbouw van Atjeh

De VN-coördinator voor humanitaire hulp, Jan Egeland, sprak op 17 oktober 2005 zijn bezorgdheid uit over de trage wederopbouw van de gebieden in Indonesië die in december 2004 werden getroffen door een tsunami. Tienduizenden mensen woonden nog altijd in vluchtelingenkampen en de wederopbouw van de infrastructuur verliep traag. Volgens Egeland kwam dit vooral door de gebrekkige samenwerking tussen Jakarta en de buitenlandse geldschieters.

Als reactie hierop zette Indonesië op 28 oktober 2005 een trustfonds op, dat de miljarden die de internationale gemeenschap In-

donesië had toegezegd moest beheren. Volgens Heru Prasetyo, directeur van het Agentschap voor de Reconstructie en het Herstel van Atjeh en Nias (BRR), het Indonesische bureau dat belast was met de wederopbouw van de getroffen gebieden, zou dit fonds wel in staat zijn om het gedoneerde geld snel daar te brengen waar het nodig was. Want voorheen kwam het geld eerst in de schatkist terecht. Vervolgens moesten vele trage en gecompliceerde bureaucratische procedures worden doorlopen, voor het in Atjeh kon worden uitgegeven. Als het geld werd beheerd in een trustfonds zou dit niet het geval zijn. Prasetyo zei dat het fonds zou worden beheerd door internationale banken, waaronder de Deutsche Bank, en dat het omzeilen van de bureaucratie niet zou betekenen dat het geld in verkeerde zakken kon verdwijnen of aan verkeerde doelen werd besteed.
Eind oktober 2005 schatte Indonesië het aantal dodelijke slachtoffers door de tsunami op 170 duizend.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Jakarta en GAM tekenen vredesverdrag

De regering van Indonesië en de Bevrijdingsbeweging van Atjeh (GAM) ondertekenden op 15 augustus 2005 in Helsinki een vredesverdrag. Doel hiervan was het beëindigen van het ruim 29 jaar durende gewapende conflict tussen de twee, waarbij zeker 15 duizend doden vielen. De onderhandelingen waren van start gegaan nadat de kust van Atjeh op 26 december 2004 was getroffen door de grote tsunami. Ze werden geleid door de voormalige Finse president Martti Ahtisaari. Bij de ondertekening waren onder meer Malik Mahmud, de voorzitter van de GAM-delegatie, en Hamid Awaluddin, de Indonesische minister van Justitie en Mensenrechten, aanwezig.

GAM geeft streven naar onafhankelijkheid op

De belangrijkste afspraken die beide partijen maakten, waren:
• De GAM gaf het streven naar volledige onafhankelijkheid voor Atjeh op. Men stemde in met zelfbestuur binnen Indonesië.
• De GAM kreeg het recht om een politieke partij op te richten. Dit was lang een heet hangijzer geweest, omdat Jakarta de GAM niet in de lokale politiek wilde hebben, terwijl de rebellen dit juist als voorwaarde stelden om de gewapende strijd op te geven.
• Atjeh'se politieke vluchtelingen die uit het buitenland terugkeerden, mochten niet worden gearresteerd.
• Alle GAM-leden die om politieke redenen gevangen zaten, moesten worden vrijgelaten.
• Alle vijandigheden over en weer moesten worden gestaakt.
• De GAM-rebellen zouden voor december 2005 hun wapens inleveren. Dit gold ook voor de milities die juist tegen onafhankelijkheid van Atjeh streden. Volgens schattingen van de GAM waren dit er ca. 10 duizend.
• De ontwapende strijders zou landbouwgrond worden aangeboden om reïntegratie in de samenleving makkelijker te maken.
• Atjeh kreeg een groter aandeel in de opbrengsten uit natuurlijke hulpbronnen.
• Er kwam een speciale rechtbank voor mensenrechten in Atjeh en een waarheids- en verzoeningscommissie die beide partijen moesten helpen in het reine te komen met het verleden.
• Jakarta moest de troepenmacht in Atjeh reduceren van 30.000 tot 14.700 en de politiemacht van 15.000 tot 9.100. De leden moesten in principe uit Atjeh zelf afkomstig zijn.
• De Atjeh Observatie Missie (AMM) ging het naleven van het verdrag controleren. De AMM stuurde meer dan tweehonderd waarnemers, allemaal afkomstig uit de Europese Unie en de Associatie van Zuidoost-Aziatische Landen (ASEAN).

Verdrag wordt nageleefd

De AMM meldde eind september dat het verdrag tot dan toe zorgvuldig was nageleefd. Jakarta was begonnen met het terugtrekken van de troepen en het vrijlaten van politieke gevangenen, waaronder de GAM-leiders Tenguk Kamaruza, Amni bin Ahmad Marzuki, Nashiruddin bin Ahemed en Muhammad Usman bin Mamp Awe. De GAM had zelfs meer wapens ingeleverd dan volgens de afspraken nodig was.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nederland aanvaardt Indonesische onafhankelijkheidsverklaring

De Nederlandse minister van Buitenlandse zaken Bot zei op 16 augustus 2005 in het Indonesische ministerie van Buitenlandse zaken te Jakarta dat Nederland de eenzijdige Indonesische onafhankelijkheidsverklaring van 17 augustus 1945, de zogenaamde Proklamasi van Soekarno en Hatta, 'politiek en moreel' accepteerde. Nederland had tot dan toe de formele overdracht van de soevereiniteit op 27 december 1949 beschouwd als oprichtingsdatum van de onafhankelijke Indonesische republiek. Bij de jaarlijkse Indonesische viering van de onafhankelijkheid op 17 augustus was daarom nooit een vertegenwoordiger van de Nederlandse regering aanwezig geweest. Bot zou daar in 2005 wel bij zijn.

Politionele acties

Bot, die het publiek in het Engels toesprak, verkondigde verder dat Nederland zich met de politionele acties 'aan de verkeerde kant van de geschiedenis' had geplaatst. De pogingen om Indonesië na de eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring weer onder Nederlands gezag te plaatsen waren gepaard gegaan met 'meer militair geweld dan nodig was geweest', aldus Bot. De minister betuigde zijn spijt voor het leed dat de Indonesische bevolking hiermee was aangedaan. Zijn excuses bood hij echter niet aan, wellicht om veteranen die indertijd in opdracht van de Nederlandse staat in Indonesië hadden gevochten niet te schofferen.

Bot ging niet in op de kwestie Nieuw-Guinea, een gebied dat Nederland pas in 1963 aan Indonesië overdroeg.

Aanvaarding of erkenning

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse zaken sprak in publicaties over Bots bezoek aan Indonesië niet van 'erkenning' van de Proklamasi, maar van 'politieke aanvaarding'. Dit hield in dat Nederland zich neerlegde bij de historische feiten. Met een erkenning zou Nederland echter hebben toegegeven dat de politionele acties een schending waren van de Indonesische soevereiniteit. Zo ver wilde men blijkbaar niet gaan, wellicht omdat Nederland gedupeerden van het militaire optreden die de Nederlandse staat wilden aanklagen, dan bij voorbaat gelijk gaf.

Positieve reacties

Ondanks Bots diplomatieke taalgebruik reageerde diens Indonesische collega Hasan

Indonesië

Wirajuda positief, temeer daar Jakarta nooit om een dergelijke verklaring had gevraagd, maar deze toch kreeg.
President Yudhoyono liet via een woordvoerder weten dat Jakarta Bots verklaring zag als 'een grote stap voorwaarts, die een positieve invloed zal hebben op de Indonesisch-Nederlandse betrekkingen'. Wel merkte hij op dat Bots mondelinge spijtbetuiging niet formeel was, evenmin als diens acceptatie van de Proklamasi. Hij zei echter dat Jakarta daar geen punt van zou maken.
Indonesische oud-strijders lieten weten de verklaring te waarderen.

OVERLEDEN

Mochtar Lubis, schrijver-journalist

Op 2 juli 2002 overleed de 82-jarige Mochtar Lubis in Jakarta. Hij leed aan Alzheimer.
Lubis werd op 7 maart 1922 geboren in Padang op West-Sumatra als zoon van een bestuursambtenaar.
Na een studie aan de Handelsschool en een korte periode als onderwijzer vertrok hij naar Jakarta, waar hij vanaf 1945 werkte als journalist. Vanaf 1949 was hij hoofdredacteur van de *Indonesia Raya*. In die functie toonde hij zich een voorvechter van de vrije pers en onthulde talloze schandalen. Nadat hij had geschreven over de affaire van president Soekarno met een getrouwde vrouw, dwong de president de krant tot sluiting en belandde Lubis in de gevangenis. Na de machtsovername van generaal Soeharto werd hij in 1966 vrijgelaten. Indonesia Raya mocht weer verschijnen, totdat bleek dat Lubis ook de nieuwe machthebbers niet spaarde. In 1974 werd de krant definitief gesloten. Daarna richtte hij een literair tijdschrift op en werd directeur van een stichting die kwaliteitsboeken uitgaf. Hij schreef enkele romans, waaronder Avondschemer over Jakarta dat in meerdere talen verscheen. Rosihan Anwar, een collega, schreef na zijn overlijden: 'Mochtar was de militantste van ons allen'.

Soebandrio, minister en vice-premier

Op 3 juli 2004 in Jakarta overleed Soebandrio, minister van Binnenlandse zaken en vice-premier onder Soekarno.
Hij was in 1914 geboren in Malang als zoon van een districtshoofd in Nederlandse dienst. Hij studeerde medicijnen en werd na de oorlog lid van de Socialistische Partij van Indonesië (PSI). Tijdens het bewind van Soekarno was hij achtereenvolgens ambassadeur, minister van Buitenlandse zaken en, vanaf 1962, vice-premier en hoofd van de inlichtingendienst. Soebandrio onderhield nauwe banden met de communistische partij en werd daarom beschouwd als het brein achter de mislukte coup van de presidentiële garde en leden van de communistische partij in 1965. Na de coup nam generaal Soeharto de macht over en werd Soebandrio ter dood veroordeeld. Vanwege buitenlandse druk werd het vonnis gewijzigd in levenslang. In 1995 verleende Soeharto hem gratie. Soebandrio was een geboren diplomaat en intrigant. Toen de pers hem na zijn vrijlating vroeg wat zijn plannen waren, antwoordde hij: 'Ik moet nodig een achterstand inhalen op godsdienstig gebied.'

(Vorige berichten pagina 447/1 - 2005)

Noord-Korea

NOORD-KOREA

GEZONDHEID EN ZORG

Noord-Korea wil geen humanitaire hulp meer

De Noord-Koreaanse onderminister van Buitenlandse zaken Choe Su-hon liet op 23 september 2005 aan het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties (WFP) weten dat zijn land geen prijs meer stelde op buitenlandse voedselhulp. Hij zei dat er dankzij een goede oogst geen voedseltekorten meer waren. Omdat het ook op andere terreinen goed zou gaan, werden alle andere buitenlandse non-gouvernementele organisaties (ngo's) eveneens gesommeerd het land voor eind 2005 te verlaten, inclusief de ngo's die medische hulp boden. Steun bij de opbouw van de infrastructuur en de economie was nog wel welkom.
Choe zei verder dat zijn land genoeg had van de politieke voorwaarden die het buitenland, vooral de Verenigde Staten, verbonden aan de voedseldonaties. Washington zou met name verbetering van het mensenrechtenbeleid eisen, maar de VS ontkenden dit.

Controles

In een reactie op het Noord-Koreaanse besluit zei Jan Egeland van het WFP dat de Noord-Koreaanse oogst in 2005 tien procent meer had opgeleverd dan in 2004. Deze toename zou echter verre van voldoende zijn om de hele Noord-Koreaanse bevolking te voeden. Om dat mogelijk te maken, was een drastische wijziging van het landbouwbeleid nodig.
Volgens de VN was in 2005 37 procent van de 22,5 miljoen Noord-Koreanen chronisch ondervoed en dreigde 7 procent door honger te overlijden.
Gerald Bourke, woordvoerder van het WFP, zei dat het in Noord-Korea onmogelijk was om te controleren of de voedseldonaties de juiste mensen wel bereikten. Grote delen van het land waren gesloten, dus wat zich daar afspeelde was helemaal onduidelijk. Bourke zei dat Pyongyang wellicht van het WFP afwilde omdat de VN onophoudelijk aandrongen op meer openheid van zaken.

Pyongyang werd er regelmatig van beschuldigd dat buitenlandse voedseldonaties niet bij de armste lagen van de bevolking terechtkwamen, maar bij de elite en het leger.
Het WFP meldde op 14 oktober dat het tevergeefs had geprobeerd met de Noord-Koreaanse autoriteiten te onderhandelen. Daarom had het besloten om zijn 19 voedselverrijkingsfabrieken in Noord-Korea in november te sluiten.

China en Zuid-Korea

Er waren geen tekenen dat ook de voedselleveranties door China en Zuid-Korea moesten stoppen. Deze landen controleerden niet wat er met hun donaties gebeurde. Zuid-Korea gaf expliciet toe dat het geen voedsel doneerde in de veronderstelling dat de meest behoeftigen daar beter van werden, maar in de wetenschap dat het de politieke relaties met Pyongyang ten goede kwam.
Het Zuid-Koreaanse Rode Kruis was in juni 2005 begonnen met het leveren van expertise, medicijnen en apparatuur aan Noord-Korea om er de medische zorg te helpen verbeteren. Het was niet onmiddellijk bekend of men hiermee door kon gaan. Volgens een anonieme bron binnen het Zuid-Koreaanse Rode Kruis was de Noord-Koreaanse gezondheidszorg ronduit slecht. Om de situatie te typeren zei hij tegenover persbureau *Reuters* dat ziekenhuizen voor infusen dikwijls lege bierflesjes en gerecyclede slangetjes gebruikten. De elite zou voor medische zorg uitwijken naar het buitenland.

BUITENLANDSE ZAKEN

Zes landenoverleg met Noord-Korea wordt hervat

Bush volgt Zuid-Koreaans beleid

De Amerikaanse president George W. Bush beloofde zijn Zuid-Koreaanse collega Roh Moo-hyun op 10 juni 2005 dat zijn land zich zou scharen achter het Zuid-Koreaanse beleid ten aanzien van Noord-Korea. Hij deed dit tijdens een staatsbezoek van Roh aan de VS.
Het kabinet Bush had jarenlang gepleit voor internationale sancties tegen Noord-Korea om het land te dwingen te stoppen met het verrijken van uranium en het produceren van kernwapens. Zuid-Korea meende echter dat Pyongyang hierdoor alleen maar halsstarriger werd. Seoul achtte het effectiever om te stoppen met straffen en dreigementen en te beginnen met het zoeken van toenadering.
Wellicht ging Bush overstag omdat Noord-Korea sinds het afbreken van het zes landenoverleg in juni 2004 geen contact met de VS had willen onderhouden, juist omdat de Amerikanen voor een harde aanpak waren. Pyongyang was sindsdien echter wel in gesprek gebleven met Zuid-Korea. Dit had onder meer geleid tot intensivering van de economische en militaire betrekkingen en de uitbreiding van het Zuid-Koreaanse toerisme in Noord-Korea.

Het zes landenoverleg was een dialoog tussen China, Japan, Zuid-Korea, Rusland, Noord-Korea en de VS. De inzet was Noord-Korea ervan te weerhouden kernwapens te produceren.

Nieuw overleg

Op 9 juli spraken de Noord-Koreaanse onderminister van Buitenlandse zaken Kim Kye-gwan en zijn Amerikaanse collega Christopher Hill elkaar te Peking achter gesloten deuren. Op diezelfde dag maakte het Noord-Koreaanse persbureau *KCNA* bekend dat Noord-Korea weer wilde deelnemen aan het zes landenoverleg omdat de VS beloofd zouden hebben om Noord-Korea te erkennen als soevereine staat, het land nooit te zullen aanvallen en bilaterale besprekingen te zullen gaan voeren. Dit waren enkele van de eisen die Noord-Korea al jaren tevergeefs aan Washington had gesteld.
Het zes landenoverleg werd op 26 juli in Peking hervat. Langs de zijlijn voerden de VS inderdaad bilaterale besprekingen met Noord-Korea. Op 7 augustus besloten de gedelegeerden echter een pauze van drie weken in te lassen omdat er op geen enkel punt een doorbraak was bereikt. De patstelling bleef dat Noord-Korea alleen zijn militaire nucleaire programma's wilde staken als het land het recht kreeg om kernenergie op te wekken. De VS wilden dit niet uit vrees dat Noord-Korea zijn kerncentrales toch zou gaan gebruiken voor de vervaardiging van nieuwe kernwapens. Ook wilde Noord-Korea diplomatiek worden erkend door de VS en een niet-aanvalsgarantie van dat land krijgen. Tijdens het zes landenoverleg bleven de VS echter volhouden dat dit pas ter sprake kon komen zodra Noord-Korea zijn kernwapenprogramma's definitief stillegde.

Ogenschijnlijke doorbraak

Begin augustus benoemde president George W. Bush Jay Lefkowitz als speciale rapporteur inzake mensenrechten in Noord-Korea. Het ging hier om een nieuwe functie die in opdracht van het Amerikaanse Congres was gecreëerd. Noord-Korea zei op 27 augustus dat het deze stap beschouwde als Amerikaanse bemoeizucht en dat daardoor het zes landenoverleg in gevaar was. Toch werd het overleg op 13 september hervat, al was dat wel later dan aanvankelijk de bedoeling was.

Op 19 september werd ogenschijnlijk een grote doorbraak bereikt. Op aandringen van de Chinezen beloofde Noord-Korea het non-proliferatieverdrag weer te zullen erkennen. Het had zich hier in 2003 uit teruggetrokken. Als consequentie van deze erkenning zou het zijn kernwapens opgeven en inspecties door het Internationale Agentschap voor Atoomenergie (IAEA) toestaan. In de lijn van het door China voorgestelde compromis beloofden de VS economische hulp en energieleveranties. Ook verklaarde men dat er geen Amerikaanse atoomwapens aanwezig waren op het Koreaanse schiereiland en dat de VS 'geen intenties' hadden om Noord-Korea aan te vallen.
Noord-Korea bleef echter volhouden dat het recht had op 'vreedzaam gebruik van kernenergie'. Het was bereid zijn kerncentrale te Yongbyon te sluiten, omdat daar de belangrijkste grondstof voor kernwapens, opgewerkt uranium, kon worden vervaardigd. Als compensatie eiste het van het buitenland een lichtwaterreactor, een type kerncentrale waarmee het moeilijk was om kernwapens te vervaardigen.
De beloftes van 19 september zouden tijdens een voorzetting van het zes landenoverleg in november worden uitgewerkt.

Spanningen nemen weer toe

Een dag later sloeg de euforie over de doorbraak alweer om in scepsis toen de Noord-Koreaanse onderminister van Buitenlandse zaken Kim Kye-gwan tegenover journalisten verklaarde dat Noord-Korea zijn nucleaire activiteiten pas zou staken als de lichtwaterreactor eenmaal was geleverd. Zowel Japan als de VS vond dat de reactor er pas mocht komen als Noord-Korea op controleerbare wijze was gestopt met de vervaardiging van kernwapens.

Op 27 oktober meldde de officiële krant *Minju Joson* dat Noord-Korea de in september gedane beloftes pas zou nakomen als de Verenigde Staten al hun troepen terugtrokken uit Zuid-Korea. Voor de VS was dit onbespreekbaar.

Eind oktober bracht de Chinese president Hu Jintao een staatsbezoek aan Noord-Korea. Het was het hoogste Chinese bezoek sinds 2001. Hu beloofde het Chinese bedrijfsleven te stimuleren om meer in Noord-Korea te investeren. De Noord-Koreaanse leider Kim Jong-il beloofde op zijn beurt dat zijn land in november werkelijk zou deelnemen aan het zes landenoverleg.
Een dag na het vertrek van Hu liet het Noord-Koreaanse persbureau *KCNA* echter weten dat de VS in oktober tenminste 180 spionagevluchten boven Noord-Korea hadden uitgevoerd. Dit zou erop wijzen dat de VS Noord-Korea toch wilden aanvallen. Het persbureau merkte op dat het zes landenoverleg in november hierdoor mogelijk geen succes zou worden.

Pakistaanse president: 'Khan leverde Noord-Korea ultracentrifuges'

President Musharraf van Pakistan gaf op 24 augustus 2005 tegenover het Japanse persbureau *Kyodo* toe dat de Pakistaanse wetenschapper Abdul Qadeer Khan ultracentrifuges voor het verrijken van uranium had geleverd aan Noord-Korea. Al langer was bekend dat Khan Noord-Korea illegaal nu-

cleaire technologie had geleverd, maar wat dit precies inhield had Pakistan nooit willen zeggen. Musharraf zei niet te weten om hoeveel centrifuges het ging en merkte ook op dat Khan aan Noord-Korea nooit had uitgelegd hoe van verrijkt uranium kernwapens konden worden gemaakt. De kennis over die technologie zou het land van elders hebben.
Sinds Khan in februari 2004 had toegegeven dat hij Noord-Korea, Libië en Iran illegaal nucleaire technologie had geleverd, stond hij in Pakistan onder huisarrest.

OVERLEDEN

Yon Hyong-muk, Noord-Koreaans politicus en militair

Yon Hyong-muk overleed op 22 oktober 2005 op 73-jarige leeftijd. Hij werd geboren op 3 november 1931 in de noordelijke regio Kyongwan. Volgens het Zuid-Koreaanse persbureau *Yonhap* leed hij aan alvleesklierkanker.
Yon was een naaste bondgenoot van de Noord-Koreaanse leiders Kim Il-sung (1912-1994) en diens zoon Kim Jong-il. Hij was van 1988 tot 1992 premier en leidde als zodanig een delegatie die met Zuid-Korea overeenkwam om het Koreaanse schiereiland kernwapenvrij te houden. In de jaren voor zijn dood was hij nummer twee in de hiërarchie van het orgaan dat het Noord-Koreaanse leger bestuurde.

(Vorige berichten pagina 360/2 e.v. - 2005)

OOST-TIMOR

MILITAIRE ZAKEN

VN-vredesmacht vertrekt uit Oost-Timor

De vredesmacht van de Verenigde Naties (UNMISET) begon zich op 20 mei 2005 definitief terug te trekken uit Oost-Timor. De VN hadden na de gewelddadigheden rondom het referendum in 1999 over de onafhankelijkheid 9 duizend militairen in Oost-Timor gelegerd, waarvan 5 duizend uit Australië. Dit was de grootste Australische deelname aan een militaire operatie sinds de Vietnam-oorlog.
In mei 2005 waren er nog 1.300 blauwhelmen. Zij vertrokken omdat de Veiligheidsraad Oost-Timor stabiel genoeg vond om het zonder hen te redden. Wel bleef een team van VN-adviseurs achter om Oost-Timor te helpen bij de opbouw van een stabiele democratie. Enkele Australische militairen bleven om het leger te trainen, dit ten gevolge van een verdrag tussen Oost-Timor en Australië.
De laatste blauwhelmen vertrokken op 13 juni.

BUITENLANDSE ZAKEN

Indonesië en Oost-Timor werken aan verbetering van relaties

De Indonesische president Susilo Bambang Yudhoyono bracht op 8 en 9 april 2005 een staatsbezoek aan Oost-Timor. Hij en de Oost-Timorese premier Mari Alkatiri ondertekenden een overeenkomst over de landgrens met West-Timor, dat bij Indonesië hoorde. Later bracht Yudhoyono als eerste Indonesische president ooit een bezoek aan de begraafplaats Santa Cruz, waar Indonesische militairen in 1991 enkele honderden Oost-Timorese demonstraten doodschoten. Ook bezocht hij Seroja, een begraafplaats voor Indonesische militairen die sneuvelden bij de verovering van Oost-Timor in 1975-76. Yudhoyono sprak het Oost-Timorese parlement toe en gaf te kennen na jaren van spanningen uit te zijn op goede relaties.

Op aandringen van de Oost-Timorese president, de voormalige anti-Indonesische verzetsstrijder Xanana Gusmao, waren er geen protestdemonstraties rondom het bezoek van Yudhoyono. 'Laten we het bittere verleden achter ons laten', zei hij.

VN-commissie ontevreden over Indonesische rechtbank

Ondertussen deed een team in opdracht van de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, onderzoek naar de Rechtbank voor Mensenrechten in Timor-Leste. Deze Indonesische rechtbank was onder internationale druk opgericht naar aanleiding van het bloedbad rondom het Oost-Timorese referendum over onafhankelijkheid in 1999. Ze zou Indonesiërs die hierbij betrokken waren geweest, berechten. Er werd echter niet één van de betrokken topmilitairen gedaagd. Van de achttien die wel moesten voorkomen, waren er in 2005 al zeventien vrijgesproken. De achttiende was op vrije voeten zo lang zijn cassatieprocedure nog liep.
Het team van Annan onderzocht de achtergronden hiervan. Het overhandigde op 26 mei het rapport met conclusies aan Annan, die het op zijn beurt in juni aanbood aan de Veiligheidsraad. Deze leek echter niet bereid er iets mee te doen, volgens medewerkers van de VN omdat het rapport harde aanbevelingen bevatte die de onlangs verbeterde relaties tussen Jakarta en Dili zouden kunnen verstoren. Het rapport verdween in een lade, tot Annan het op aandringen van vijftien mensenrechtenorganisaties op 27 juli buiten de Veiligheidsraad om publiceerde.

Het onderzoeksteam bleek de conclusie te hebben getrokken dat de rechtszaken in Indonesië oneerlijk waren verlopen, met name omdat de wil om de werkelijke schuldigen te berechten ontbrak, maar ook omdat de betrokken juristen onvoldoende waren opgeleid. Het onderzoeksteam stelde voor dat Indonesië zes maanden de tijd kreeg om de schuldige militairen en militieleiders onder internationaal toezicht alsnog te berechten. Gebeurde dit niet, dan zou een internationaal tribunaal moeten worden opgericht om aanstichters van het geweld op te sporen en te berechten.

Waarheidscommissie

Omdat de Veiligheidsraad het rapport niet in behandeling nam, was het de vraag of dit tribunaal er ooit zou komen. Oost-Timor zelf leek er geen voorstander van. Dili en Jakarta hadden in december 2004 besloten tot de oprichting van de 'Waarheids- en Vriendschapscommissie voor Indonesië en Oost-Timor', een team dat onderzoek moest doen naar de gewelddadigheden in 1999. De tien leden, vijf uit Indonesië en vijf uit Oost-Timor, werden op 11 augustus 2005 op Bali ingezworen door de presidenten van de twee landen. Volgens critici was de doelstelling van deze commissie ontoereikend omdat ze niet het recht kreeg mensen te vervolgen. Voorstanders, waaronder Gusmao en Yudhoyono, vonden dit echter niet nodig. Volgens hen was het belangrijker dat de waarheid aan het licht werd gebracht zodat de buurlanden schoon schip konden maken en in het vervolg in harmonie naast elkaar konden bestaan.

(Vorige berichten pagina 559/3 e.v.- 2004)

TADZJIKISTAN

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

President Rachmonov lanceert nieuw initiatief tegen armoede

Tijdens een ontmoeting op 26 juni 2005 met de Amerikaanse econoom Jeffrey Sachs, directeur van het Millennium Development programma van de Verenigde Naties, lanceerde president Imomali Rachmonov een nieuw initiatief voor het terugdringen van armoede. Rachmonov overhandigde een kopie van een rapport betreffende Tadzjikistan aan Sachs en aan koningin Noor van Jordanië, die zich vanaf een bezoek in 2004 speciaal voor het land had ingezet. Volgens het rapport zou het nodig zijn de internationale hulp van 180 miljoen dollar (ca. 153 miljoen euro) per jaar te verdubbelen om de ontwikkelingsdoelen te halen.
De aankondiging van de president ging vooraf aan de Dag van Nationale Verzoening op 27 juni. Die was ingesteld om het einde te vieren van de burgeroorlog die het land in de jaren '90 had geteisterd.

JUSTITIE

Twee politici oppositie gevangen gezet

Een rechtbank veroordeelde op 23 juni 2005 de oppositiepolitici Nizomiddin Begmatov en Nasim Sjoekoerov tot gevangenisstraffen van anderhalf jaar wegens verstoring van de openbare orde. Beiden hadden namens de Sociaal-Democratische Partij kandidaat gestaan bij de parlementsverkiezingen van 27 februari zonder overigens een zetel te winnen. Zij waren in maart gearresteerd wegens verstoring van de openbare orde, nadat zij hadden geprotesteerd tegen de verkiezingsuitslag.
Volgens westerse waarnemers hadden er bij de verkiezingen tal van onregelmatigheden plaats gevonden. De grote winnaar was de heersende partij van president Imomali Rachmonov.

Oppositieleider krijgt 23 jaar

Het Hooggerechtshof veroordeelde de leider van de Democratische Partij, Machmadroezi Iskandarov, op 5 oktober 2005 tot 23 jaar gevangenisstraf op beschuldiging van onder meer terrorisme, banditisme en illegaal wapenbezit. De oppositie meende dat de veroordeling politiek gemotiveerd was en tot doel had Iskandarov uit te schakelen voor de presidentsverkiezingen van november 2006. Hij zou het dan opnemen tegen de zittende president Imomali Rachmonov, die al sinds 1992 aan de macht was.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

OVSE dringt aan op grotere vrijheid media

Op 7 september 2005 drong de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) er in een brief aan de Tadzjiekse minister van Buitenlandse Zaken Talbak Nazarov op aan restricties voor de media in het land op te heffen. De organisatie eiste ook de vrijlating van de journalist Dzjoemaboj Tolibov, die eerder in het jaar was veroordeeld tot een gevangenisstraf in verband met ambtsmisbruik. Dat laatste zou zich hebben voorgedaan toen hij een post bij de locale overheid bekleedde.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rusland gaat militaire basis aanleggen

Een woordvoerder van president Imomali Rachmonov bevestigde op 7 oktober 2005 dat Rusland een militaire basis zou aanleggen buiten de hoofdstad Doesjanbe. Het plan werd gezien als een uiting van de voortgaande belangstelling van Moskou voor Centraal-Azië. Rachmonov had in de voorgaande maand gezegd dat hij de Amerikanen niet een basis in zijn land zou laten opzetten.
De regering van Oezbekistan had eerder te kennen gegeven dat de Verenigde Staten een basis die zij sinds 2001 in gebruik hadden, moesten ontruimen. De Amerikanen hadden nog wel een luchtmachtbasis in Kirgizstan, net als Rusland.

(Vorige berichten pagina 241/3 e.v. - 2005)

TAIWAN

BINNENLAND

Taiwan voert radicale grondwetswijzigingen door

De Nationale Assemblee (NA) van Taiwan stemde op 7 juni 2005 met 249 van de 300 stemmen in met een aantal radicale amendementen op de grondwet. De hervormingen werden gesteund door de twee grootste partijen, de Democratische Progressieve Partij (DPP) en de Kwomintang (KMT).
De amendementen waren het jaar daarvoor al goedgekeurd door het Taiwanese parlement, de Wetgevende Yuan (WY).

Breuk met het verleden

Het belangrijkste besluit was de opheffing van de NA zelf. Dit had voor zowel Taiwan als China grote symbolische waarde, want de Assemblee was het belangrijkste politieke orgaan van China vóór de communistische machtsovername van 1949. Toen de toenmalige president Chiang Kaishek en zijn KMT in dat jaar naar de Chinese provincie Taiwan vluchtten, was de NA meegegaan. Ze was daar blijven functioneren, in afwachting van de dag dat de KMT de communisten uit China zou verdrijven en de NA weer naar het vasteland kon verhuizen.

Wetgevende Yuan wordt rechtstreeks gekozen

In de jaren tachtig van de twintigste eeuw voerde Taiwan echter democratische hervormingen door, waardoor meerdere taken werden verlegd van de NA naar de WY, die rechtstreeks door de Taiwanese bevolking werd gekozen en zichzelf niet beschouwde als politiek orgaan voor heel China. In 1991 werden de leden van de NA die in 1949 uit China waren gekomen en nog altijd een zetel bekleedden, afgezet. In het vervolg zouden er om de zes jaar verkiezingen komen voor de NA. Een belangrijke taak van de NA was toen nog het kiezen van de president, net als ze voor 1949 in China had gedaan. Maar ook dat veranderde toen Taiwan in 1996 rechtstreekse presidentsverkiezingen invoerde.

Belang NA neemt verder af

Sindsdien had de NA alleen het recht zich uit te spreken over grondwetswijzigingen en afzettingsprocedures tegen de president of vice-president te starten. Maar volgens de grondwetswijziging van juni 2005 verloor ze deze laatste functies ook. In het vervolg moesten grondwetswijzigingen eerst door de WY worden goedgekeurd. Daarna moest de bevolking worden geraadpleegd

in een bindend referendum. Afzettingsprocedures tegen de president en vice-president werden de taak van de Juridische Yuan, een onpartijdig orgaan waarin alleen rechters zitting hadden.
Met het afschaffen van de laatste taken van de NA leek Taiwan een streep te halen door de oude opvatting dat China was bezet door illegale communistische troepen en de legitieme regering van dat land in ballingschap op Taiwan verbleef.

Chinese angst voor separatisme

Peking verzette zich tegen de regel dat de Taiwanese bevolking zich in een referendum mocht uitspreken over grondwetswijzigingen. Want in de Taiwanese grondwet, die nog altijd grotendeels stamde uit de Republiek China van voor 1949, stond het eiland omschreven als provincie van China. De bevolking kon nu in principe uitmaken dat Taiwan zichzelf grondwettelijk ging definiëren als soevereine staat. Peking was hier fel op tegen. Maar de leiding in China werd gerustgesteld door een clausule in de nieuwe regelgeving: grondwetswijzigingen zouden alleen doorgang vinden als vijftig procent van alle Taiwanese kiesgerechtigden ermee instemde. Volgens politieke analisten was vijftig procent van de uitgebrachte stemmen wel haalbaar, maar kwam het zelden of nooit voor dat bij een referendum vijftig procent of meer van de hele volwassen bevolking van een land instemde met radicale grondwetswijzigingen. Het leek dan ook onwaarschijnlijk dat de door Peking gevreesde wijziging van de status van Taiwan er ooit zou komen.
De oppositionele Taiwanese Unie voor Solidariteit was minder blij met de clausule. Ze vreesde dat Taiwan het nu voor eeuwig moest doen met de grondwet zoals die in 2005 was goedgekeurd.

Nieuw kiesstelsel

De grondwetswijziging van juni impliceerde tevens een verkleining van de WY van 225 tot 113 zetels. Parlementsverkiezingen zouden niet meer om de drie, maar om de vier jaar worden gehouden. Hierbij mochten kiezers twee stemmen uitbrengen: één voor een partij en één voor een kandidaat. Terwijl elk kiesdistrict voorheen gekozen vertegenwoordigers van meerdere partijen mocht afvaardigen voor de WY, zou in het vervolg alleen de grootste partij van elk kiesdistrict zetels krijgen. Kleine partijen kregen hierdoor vrijwel geen kans meer om zetels in het nationale parlement te winnen. Taiwan vond dit wenselijk omdat radicale vertegenwoordigers van kleine kiesdistricten traditioneel voor veel amok zorgden. Er kwamen regelmatig vechtpartijen in de WY voor en nieuwe wetten werden eindeloos gedwarsboomd voor het parlement ze kon aannemen. De verwachting was dat er nu efficiënter gewerkt zou kunnen worden.

Kwomintang kiest nieuwe leider

Ma Yingjeou, burgemeester van de Taiwanese hoofdstad Taipei, werd op 19 augustus 2005 geïnaugureerd als voorzitter van de Nationalistische Partij (Kwomintang – KMT). Hij volgde Lien Chan op, die in 2004 de presidentsverkiezingen had verloren.
Ma was door de leden van de KMT gekozen. De partij bestond al 110 jaar, maar had nooit eerder interne verkiezingen gehouden. Ma's uitdager was de voorzitter van het parlement, Wang Jinpyng.
Ma was tegen een onafhankelijk Taiwan en voor goede relaties met Peking.

Nieuw controleorgaan voor de media

Het parlement van Taiwan stemde op 25 oktober 2005 in met een nieuwe wet die de oprichting mogelijk maakte van de Nationale Communicatiecommissie (CMC), een onafhankelijke commissie voor toezicht op de media. Het kabinet was hier ook voorstander van, alleen wilde het dat de 13 leden van de commissie door de regering benoemd zouden worden. Het door de oppositie gedomineerde parlement bepaalde echter dat de meerderheid van de commissieleden door het parlement moest worden aangewezen en benoemd.

Verkapte censuur

Taiwan kende persvrijheid, maar toch had de regering in de afgelopen maanden de vergunningen van zeven tv-zenders niet verlengd en andere media aangespoord om zelfcensuur toe te passen, omdat anders ook zij hun vergunningen konden kwijtraken. Het kabinet zei dat het hiermee 'onverantwoordelijke vormen van journalistiek' wilde uitbannen. Oppositiepartijen zagen het echter als verkapte censuur. Door de CMC naar zichzelf toe te trekken, ontnam het parlement de regering de mogelijkheid om zich wederom met de journalistiek te bemoeien.

RELATIES MET CHINA

China herdenkt bevrijding van Taiwan

De regering van de Volksrepubliek China vierde op 25 oktober 2005 het einde van de Japanse bezetting van Taiwan, exact zestig jaar eerder. In Taiwan werd dit jaarlijks gevierd, maar Peking had de bevrijdingsdag altijd genegeerd. Want volgens de officiële Chinese geschiedschrijving had het communistische Volksbevrijdingsleger de Japanners aan het einde van de Tweede Wereldoorlog verslagen, althans in China. Taiwan maakte volgens deze geschiedschrijving deel uit van China. Het Volksbevrijdingsleger was daar echter nooit actief geweest. Het eiland kon dan ook onmogelijk door de communisten zijn bevrijd. Om dit te verdoezelen, had China er altijd over gezwegen.

Peking kwam hier in 2005 op terug in een poging het alsmaar meer op afscheiding van China gerichte Taiwan niet verder van zich te vervreemden. Het communistische Volksdagblad *Renmin Ribao*, een spreekbuis van de regerende Communistische partij (CCP), gaf een nieuwe lezing van de geschiedenis. Volgens deze was de Japanse overheersing van China in 1945 beëindigd door de Chinezen, inclusief de Taiwanese landgenoten.

Nationale restauratie

Op de Taiwanese bevrijdingsdag publiceerde datzelfde Volksdagblad een artikel waarin het opriep tot 'zhongxing'. Deze term betekent 'nationale restauratie' en werd door oude keizerlijke dynastieën gebruikt als benaming voor campagnes om verval van het Chinese rijk tegen te gaan, buitenlandse invloeden te verkleinen en de eer en glorie van vroegere tijden te herstellen. De laatste restauratiecampagne vond plaats in de jaren 1862-63 nadat Westerse mogendheden middels de Opiumoorlogen verregaande militaire en economische rechten in China hadden afgedwongen. China had zich hierdoor vernederd gevoeld en startte de restauratiecampagne om de Chinese trots te herstellen en buitenlandse invloeden terug te dringen, overigens zonder al te veel succes.

Taiwan

De roep van het Volksdagblad om 'restauratie' werd tijdens de herdenking van de Taiwanese bevrijding herhaald door Jia Qinglin, nummer vier in de hiërarchie van de CCP. Hij doelde hiermee op het herstel van China in zijn oorspronkelijke vorm, dus inclusief Taiwan. En hij suggereerde ermee dat Taiwan ten gevolge van buitenlandse inmenging van China was afgedwaald. Vermoedelijk doelde hij hiermee op de VS, die Taiwan wapens leverden om zich te kunnen verdedigen tegen een eventuele Chinese poging om de afvallige provincie met geweld in te lijven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Taiwan richt democratische unie op

Taiwan richtte op 15 augustus 2005 de Democratic Pacific Union (DPU) op, een organisatie die 'democratie, vrede en welvaart zou gaan promoten in de landen rondom de Stille Oceaan', aldus vice-president Annette Lu. De DPU werd een internationale non-gouvernementele organisatie, waar ook landen lid van konden worden die Taiwan niet diplomatiek erkenden. Er meldden zich 24 landen aan, waaronder de Verenigde Staten.

Onder druk van communistisch China mocht Taiwan geen lid worden van de Verenigde Naties en werd het door vrijwel geen enkel land diplomatiek erkend. De oprichting van de non-gouvernementele DPU bood Taiwan kansen om dit isolement te doorbreken en op het gebied van democratie en vredeshandhaving toch met andere landen samen te werken.
Als China ooit democratisch werd, mocht het ook lid worden, zei Annette Lu.

Taiwan verliest wederom buitenlandse bondgenoot

Senegal ging op 26 oktober 2005 diplomatieke betrekkingen aan met de Volksrepubliek China. Het sloot zijn ambassade in Taiwan, dat door China werd gezien als afvallige Chinese provincie. Peking stond daarom niet toe dat landen met zowel China als Taiwan diplomatieke relaties onderhielden.

China probeerde bondgenoten van Taiwan met investeringen en economische hulp te verleiden om Taipei te laten vallen ten gunste van Peking. Nadat Senegal voor de Chinese economische verleiding was gezicht, had Taiwan wereldwijd nog slechts 25 bondgenoten over. De meeste waren arme landen in Midden-Amerika en eilanden in de Stille Zuidzee.

(Vorige berichten pagina 366/3 e.v. - 2005)

Turkmenistan

TURKMENISTAN

BINNENLAND

Internationale koeriersbedrijven gesloten

Het ministerie van Communicatie liet op 12 april 2005 weten dat internationale koerierbedrijven in het land waren gesloten. Zij onderhielden de belangrijkste postverbinding met het buitenland. Het ministerie gaf geen reden voor de sluiting. Turkmenistan was al een zeer geïsoleerd land en de maatregel zou naar verwachting dat isolement verder versterken en het zakenleven en de buitenlandse gemeenschap in het land schade berokkenen.

Huwelijksbelasting voor buitenlanders afgeschaft

Op 22 april 2005 werd bekend dat Turkmenistan een bepaling had afgeschaft volgens welke buitenlanders 50.000 dollar moesten betalen om met een Turkmeens burger te kunnen trouwen. De opheffing van de 'huwelijksbelasting', die in 2001 was ingevoerd, werd bekend door de publicatie in dagblad *Neutral Turkmenistan* van de nieuwe gezinswet, waarin geen sprake meer was van deze speciale belasting. Een reden voor de afschaffing, die later door een woordvoerder van president Saparmoerat Nijazov werd bevestigd, werd niet gegeven. Turkmenistan was sterk geïsoleerd van de buitenwereld en slechts weinig buitenlanders kregen een visum.

Verbod op afspelen muziekopnamen in het openbaar

President Saparmoerat Nijazov verbood op 23 augustus 2005 bij decreet het afspelen van muziekopnames bij alle openbare gelegenheden, op televisie en bij bruiloften. Hij zei dat hij dat deed om de Turkmeense cultuur te behoeden voor 'negatieve invloeden'. Nijazov had al eerder opera, ballet, lang haar en baarden voor mannen en autoradio's verboden.

Drie dagen later werd er vanaf de lanceerplaats Bajkonoer in Kazachstan een Russische raket gelanceerd met een deel van het werk van de president, de Ruhnama, aan boord. De container met zijn boek bevatte een Turkmeense vlag en een presidentiële standaard en werd gelanceerd als onderdeel van een missie om twee Japanse onderzoekssatellieten in een baan om de aarde te plaatsen. De Ruhnama werd elke dag op de scholen bestudeerd en verplicht door volwassenen op zaterdag gelezen.

GEZONDHEID EN ZORG

Turkmenistan heeft laagste levensverwachting in Centraal-Azië

Uit een in april 2005 gepubliceerde studie van de London School of Hygiene & Tropical Medicine bleek dat de gemiddelde levensverwachting in Turkmenistan 62 was, lager dan enig ander land in Centraal-Azië en Europa.

In de voorgaande vijf jaar was de kwaliteit van de gezondheidszorg in het land sterk achteruitgegaan. President Saparmoerat Nijazov had alle instellingen van hoger onderwijs gesloten, wat had geleid tot sluiting van opleidingen voor artsen en verplegend personeel. Andere maatregelen hadden ook een negatieve uitwerking gehad, zoals de sluiting van alle ziekenhuizen buiten de hoofdstad, de afschaffing van gratis gezondheidszorg en het ontslaan van 15.000 verpleegkundigen in één enkele dag.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Organisaties oordelen zeer negatief over mensenrechtensituatie

In haar rapport over 2005 uitte Amnesty International (AI) in mei ernstige kritiek op de regering van president Saparmoerat Nijazov. Zij zou geen moeite doen de situatie in Turkmenistan op mensenrechtengebied te verbeteren. Anna Sunder-Plassman, een onderzoeker van AI, stelde dat een veronderstelde aanslag op Nijazov in november 2002 de aanleiding was geweest tot een golf van repressie, die nog steeds voortduurde. Het rapport ging onder meer in op inbreu-

ken op de godsdienstvrijheid. Religieuze minderheden en hun familieleden waren daar onder andere het slachtoffer van.

Zowel de president van de Internationale Liga voor de Mensenrechten (ILHR), Robert Arsenault, als Erika Dailey, directeur van het Turkmenistan Project van het Open Society Institute (OSI) in Boedapest, stelden in augustus dat etnische minderheden in Turkmenistan te lijden hadden onder de geprivilegieerde positie die aan de etnische Turkmenen was voorbehouden. De Turkmeense minister van buitenlandse Zaken Rasjid Meredov ontkende op 11 augustus echter dat er sprake was van discriminatie van nationale minderheden.

Etnische minderheden waren volgens de organisaties uitgesloten van werk in de omvangrijke publieke sector in het land. Iedere werknemer in de publieke sector moest zijn Turkmeense komaf kunnen aantonen voor drie generaties. Om aan een baan te komen, zagen leden van minderheden zich genoodzaakt Turkmeense namen aan te nemen en op andere manieren te assimileren. Verder zouden leden van etnische minderheden ook verbannen worden naar onherbergzame delen van het land.

Volgens Robert Arsenault waren na 1991 scholen waar onderwijs in het Kazachs, Oezbeeks en Armeens werd gegeven, gesloten. Ook werden religieuze groeperingen als de Armeense Apostolische Kerk (AAC) en de sjiïtische islam niet officieel geregistreerd en bleven deze daardoor illegaal.

'Familieleden mensenrechtenactivisten geïntimideerd'

Mensenrechtenactivisten die buiten Turkmenistan actief zijn, melden dat familieleden en vrienden in hun land door de overheid worden geïntimideerd. Dat berichtte het persbureau van de Verenigde Naties *IRIN* op 1 september 2005. Zo verklaarde het hoofd van de in 2003 opgerichte Turkmeense Helsinkigroep, Tajigul Begmedova, vanuit Bulgarije dat de Turkmeense overheid haar familieleden had lastiggevallen. Ook zou haar vader door de politie in elkaar zijn geslagen en intern verbannen zijn. Bovendien zou haar zuster op een valse aanklacht tot acht jaar gevangenisstraf zijn veroordeeld.

(Vorige berichten pagina 242/2 e.v. - 2005)

ZUID-KOREA

BINNENLAND

Kabinetswijzigingen

President Roh Moo-hyun benoemde op 28 juni 2005 voormalig mensenrechtenadvocaat Chun Jung-bae tot minister van Justitie.
Zijn voorganger Kim Seung-kew was afgetreden om directeur van de Zuid-Koreaanse spionagedienst te worden. Verder benoemde Roh milieuactivist Lee Jae-young als nieuwe minister van Milieu. Hij volgde Han Myung-sook op.

Elf mensen onder de voet gelopen

In de Zuid-Koreaanse stad Sangju kwamen op 3 oktober 2005 elf mensen om toen tienduizenden probeerden een stadion binnen te komen waar een concert zou plaatsvinden. Het publiek had uren voor de ingang gewacht en was gaan dringen toen eindelijk één ingang openging. Hierbij waren de slachtoffers onder de voet gelopen.

Top van Uri-partij treedt af

De gehele top van de regerende Zuid-Koreaanse Uri-partij trad op 28 oktober 2005 af. Men nam hiermee de verantwoordelijkheid voor verliezen bij tussentijdse verkiezingen, eerder in oktober. De vier verkiesbare parlementszetels werden toen allemaal gewonnen door de oppositionele Grote Nationale Partij (GNP). De Uri-partij bleef met 144 zetels wel de grootste in het Zuid-Koreaanse parlement. De GNP groeide naar 127 zetels.

Volgens waarnemers hadden de kiezers de Uri-partij afgestraft omdat het leiderschap rommelig zou zijn en beloofde hervormingen uitbleven. Het ging daarbij vooral om het afschaffen van anticommunistische wetten, het terugdringen van de macht van grote familiebedrijven en het aanpakken van speculaties met vastgoed. Volgens president Roh, die lid van de Uri-partij was maar geen partijleider, lukte het niet deze hervormingen snel door te voeren omdat zijn partij geen parlementaire meerderheid had.
Dat de gedane beloftes nog niet waren nagekomen lag volgens Roh dan ook aan de tegenwerking van de oppositie.

BETREKKINGEN MET NOORD-KOREA

Overeenkomst met Noord-Korea over omstreden zeegebied

Het Zuid-Koreaanse ministerie van Herenigingszaken maakte op 27 juli 2005 bekend dat met Noord-Korea overeen was gekomen om vissersschepen uit beide landen toe te laten tot een omstreden zeegebied. Het ging om een deel van de Gele Zee dat beide landen claimden. Ook zouden de twee in het vervolg samen illegale buitenlandse vissers uit het gebied gaan verdrijven. Dit betrof vooral Chinese vissersschepen.
Op de Gele Zee hadden marineschepen uit Noord- en Zuid-Korea in de afgelopen jaren regelmatig elkaars visserschepen beschoten. Enkele keren was dit bijna uitgelopen op een gewapend conflict.

Rechtstreekse communicatie

Noord- en Zuid-Korea richtten in augustus militaire communicatiebureaus op. Ze stonden aan weerszijden van de grens en waren onderling verbonden met rechtstreekse telefoon- en faxverbindingen. Gehoopt werd dat deze directe communicatie de kans op confrontaties op de Gele Zee zou verkleinen.
Normaliter hadden de twee Korea's weinig mogelijkheden om contact met elkaar te onderhouden. Zo was het amper mogelijk om rechtstreeks te telefoneren of post te versturen.

Noord- en Zuid-Korea vieren samen bevrijdingsdag

In augustus namen 182 Noord-Koreaanse gedelegeerden in Seoul deel aan Zuid-Koreaanse festiviteiten ter herdenking van de bevrijding van Japan in 1945. De delegatie werd geleid door Kim Ki-nam, een topman van de Noord-Koreaanse Communistische Partij. De Noord-Koreanen brachten ook een bezoek aan een begraafplaats voor Zuid-Koreaanse militairen die waren gesneuveld tijdens de Korea-oorlog (1950-53). Het was voor het eerst in de geschiedenis dat Noord-Korea eer betoonde aan gesneuvelde Zuid-Koreaanse militairen.
Volgens Pyongyang en Seoul symboliseerde de gezamenlijke viering de goede wil van beide landen om de onderlinge betrekkingen te verbeteren. Dit was opmerkelijk om-

dat internationaal overleg om Noord-Korea te laten afzien van de productie van kernwapens weinig resultaten had opgeleverd, vooral door de spanningen tussen Noord-Korea en de Verenigde Staten, één van de belangrijkste bondgenoten van Zuid-Korea.

Noord-Korea bekent ontvoering van Zuid-Koreanen

Noord-Korea gaf in oktober toe dat het ontvoerde Zuid-Koreanen vasthield. Het Zuid-Koreaanse ministerie van Herenigingszaken meldde dit op 25 oktober.
Volgens Seoul hield Noord-Korea zeker 52 Zuid-Koreaanse krijgsgevangenen uit de Korea-oorlog (1950-53) en 51 ontvoerde burgers vast. Noord-Korea zei dat het in werkelijkheid om tien militairen en elf burgers ging. Zes andere krijgsgevangenen en tien ontvoerde burgers zouden in Noord-Korea zijn overleden.

Seoul vroeg Noord-Korea al jaren om opheldering over verdwenen Zuid-Koreanen. Waarom Pyongyang hier nu plotseling op reageerde, was onbekend.
Noord-Korea had in 2002 al toegegeven dat het Japanse burgers had ontvoerd.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Eerste gekloonde hond

Zuid-Koreaanse wetenschappers publiceerden begin augustus 2005 een artikel in het tijdschrift *Nature* waarin ze berichtten over de eerste gekloonde hond ter wereld. Het dier heette Snuppy. Zijn genetisch materiaal was afkomstig uit het oor van een mannelijke Afghaanse windhond. Nadat dit was ingebracht in een lege eicel, was deze geïmplanteerd in een draagmoeder, een Labrador retriever. Snuppy was op 24 april met de keizersnede ter wereld gekomen.
De betrokken wetenschappers, medewerkers van de Nationale Universiteit van Seoul, zeiden dat het klonen van honden kon helpen om meer inzicht te krijgen in ziektes die ook bij mensen voorkwamen. En van stamcellen van gekloonde hondenembryo's konden mogelijk voor mensen nuttige medicijnen worden gemaakt. De wetenschappelijke kennis zou niet worden prijsgegeven om hondenbezitters klonen van hun favoriete huisdieren te bezorgen.
Hoewel al eerder andere dieren waren gekloond, was dit met honden nooit gelukt. Van de ruim duizend gekloonde hondenembryo's die in Zuid-Korea bij draagmoeders waren ingebracht, was Snuppy het enige succes.

MILITAIRE ZAKEN

Dienstplichtige militair richt bloedbad aan

Een Zuid-Koreaanse dienstplichtige gooide op 19 juni 2005 een handgranaat in een barak met slapende militairen en begon daarna te schieten. Er vielen acht doden. Volgens de Zuid-Koreaanse media handelde de soldaat uit wraak voor pesterijen en mishandelingen.
Al langer deden verhalen de ronde over mishandelingen en extreme pesterijen van dienstplichtigen. Deze kwamen in een tijd dat er veel discussie bestond over de invoering van een beroepsleger. Dienstplichtigen zouden te weinig gemotiveerd zijn en daarom niet geschikt om het land te verdedigen tegen Noord-Korea. De media noemden het een teken aan de wand dat begin juni een Noord-Koreaanse militair erin was geslaagd om ongezien de grens over te steken en zich enige tijd te mengen onder Zuid-Koreaanse troepen.

Naar aanleiding van de acht doden diende Defensieminister Yoon Kwang-ung op 22 juni zijn ontslag in. President Roh Moo-hyun weigerde echter hierop in te gaan omdat Yoons belangrijkste taak van dat moment, de reorganisatie van het leger, geen vertraging mocht oplopen.

Zuid-Korea krijgt commando over eigen luchtafweer

Het Zuid-Koreaanse ministerie van Defensie meldde op 3 september 2005 dat de afweer tegen eventuele Noord-Koreaanse artilleriebeschietingen onder Zuid-Koreaans commando kwam. Tot dan toe was dit een taak van de Verenigde Staten.
In 2004 hadden Seoul en Washington besloten dat de Amerikanen militair actief bleven in Zuid-Korea, maar vaker onder Zuid-Koreaans commando zouden worden geplaatst. Deze overdracht moest in het kader hiervan gezien worden.
Militaire analisten gingen er vanuit dat Noord-Korea ca. 13 duizend raketten op strategische doelen in Zuid-Korea had gericht.

OVERLEDEN

Chung Mong Hun, president-commissaris Hyundai Groep

Op 4 augustus 2003 benam Chung Mong Hun zichzelf het leven door uit het raam te springen van zijn kantoor op de twaalfde verdieping van het hoofdkantoor van Hyundai Groep in zijn geboorteplaats Seoul. Chung was de vijfde zoon van de oprichter van Hyundai, Chung Ju-yung en werd geboren op 14 september 1948.
Chung studeerde Koreaanse taal en letterkunde aan de Yonsei Universiteit in Seoul. In 1975 begon hij aan zijn loopbaan bij het concern. In 1981 was hij inmiddels opgeklommen tot president-commissaris van het scheepsbouwbedrijf van het concern. In 1982 kreeg hij de electronische sector erbij en door de door hem succesvol geïnitieerde overname van LG Semicon in 1999, verkreeg Hyundai een leidende positie op de wereldmarkt voor microprocessors.
In 1998 werden Chung Mong Hun en zijn oudere broer Chung Mong Koo gezamenlijk president-commissaris van het gehele concern. Beoogde uitbreidingen zorgden er echter voor dat Hyundai in de schuld raakte. Economisch analisten meenden dat vooral Koo een negatieve rol in de neergang speelde, terwijl Hun wel als capabel werd beschouwd voor deze veelomvattende functie. In 2000 werd Koo dan ook ontheven van deze functie.
De schulden bleken echter zo hoog dat de broers samen met een andere broer, Chung Mong Joon, leider van Hyundai Scheepsbouw een reddingsplan opstelden. Tegelijkertijd werd Hun echter geconfronteerd met verdenking van corruptie. Hij zou de Noord-Koreaanse regering voor 100 miljoen US-dollars hebben omgekocht om naar de 'Noord-Zuid' ontmoeting te komen in juni 2000. In juni 2003 werd hem officieel ten laste gelegd de 'schenking' in de boeken van het concern te hebben verdoezeld. Hij zou hiervoor drie jaar gevangenisstraf hebben kunnen krijgen.

Ku Sang, dichter

In zijn geboortestad Seoul overleed de dichter Ku Sang op 11 mei 2004. Hij werd geboren op 16 september 1919 en groeide op in een katholiek gezin in de noordoostelijke stad Wonsan. Hij studeerde in Japan godsdienstfilosofie.

Zuid-Korea

Na de bevrijding van de Japanse bezetting aan het einde van de Tweede Wereldoorlog ging hij werken als journalist. Nadat hij in conflict was gekomen met de communistische autoriteiten vluchtte hij naar Zuid-Korea. Zijn moeder bleef in het noorden en zag hij nooit meer terug.
Na de Koreaanse oorlog (1950-1953), die de scheiding van het land in een noordelijke en een zuidelijke staat vastlegde, schreef Ku Sang kritische artikelen over het regime van de Zuid-Koreaanse president Syngman Rhee, waardoor hij in de gevangenis belandde. Na zijn vrijlating doceerde hij literatuur aan verscheidene universiteiten.
Als dichter kreeg hij voor het eerst succes met zijn gedichten over de Koreaanse oorlog, Choto-ui shi. In 1989 werden deze vertaald in het Engels als Wastelands of Fire. Zijn grootste successen waren echter twee bundels met elk honderd gedichten over de spirituele, sociale en ecologische waarden die hij in de natuur ontdekte, Christopher-ui gang, vertaald als Christopher's River in 1978 en Mongwa ongduriedo sayeoni itta, in 1984 vertaald als Even the Knots on Quince Trees Tell Tales. Zijn internationale doorbraak kwam pas in de jaren negentig van de vorige eeuw. Hij werd behalve in het Engels ook in het Frans, Duits, Nederlands en Japans vertaald. Hij schreef naast poëzie ook essays, toneelstukken en scenario's. Hij werd verscheidene malen voorgedragen voor de Nobelprijs voor literatuur.

Chung Se-yung, president Hyundai autobedrijf

De jongere broer van de oprichter van het Hyundai concern, Chung Se-yung overleed ten gevolge van een longontsteking in Asan Medisch Centrum in Seoul op 21 mei 2005. Hij werd geboren op 6 augustus 1928 in Tongchon, een plaats in wat later Noord-Korea werd. Korea werd toentertijd door Japan bezet.
In 1953 studeerde Chun Se-yung af aan de Korea Universiteit in Seoul, waarna hij politicologie ging studeren aan de Miama Universiteit in Ohio (Verenigde Staten).
In 1957 trad hij in dienst bij Hyundai. Tien jaar later richtte hij samen met zijn broer Chung Ju-yung het Hyundai autobedrijf op, waarvan hij president werd. In 1974 bouwde Hyundai de eerste echte Koreaanse auto, de Pony. Tot ver in de jaren tachtig werd deze auto geproduceerd en het bezorgde Chung Se-yung de bijnaam 'Pony-Chung'. Het autobedrijf had succes, overleefde de Aziatische crisis van 1997 en kocht het failliete Kia op waardoor het 75 procent van de Koreaanse markt in handen kreeg.
Van 1987 tot 1996 functioneerde Chung Se-yung ook als president-commissaris van het gehele Hyundai concern. Daarna werd hij vervangen door twee zoons van zijn broer Chun Ju-yung.
Een dag voor zijn dood werd er in Alabama (Verenigde Staten) een grote Hyundai fabriek geopend waar zo'n 300.000 auto's per jaar geproduceerd zouden gaan worden. Terwijl de omzet van Ford en General Motors sterk terug liep, verviervoudigde Hyundai zijn omzet sinds 1998. Vorig jaar verkocht Hyundai wereldwijd 2,3, miljoen auto's.

(Vorige berichten pagina 368/3 e.v. - 2005)

Cookeilanden

COOKEILANDEN

BINNENLAND

Premier schendt coalitieafspraken

Premier Jim Marurai gaf op 3 mei 2005 toe dat hij zonder overleg met coalitiegenoten had besloten minister van Cultuur en Toerisme Piho Rua te ontslaan en Wilkie Rasmussen te beëdigen als minister van Cultuur, Toerisme en Publieke werken. Ook zou laatstgenoemde de portefeuille van Ombudsman gaan beheren. Daarmee had Marurai zijn belofte aan vice-premier Geoffrey Henry dat hij niet eigenmachtig ministers zou benoemen, geschonden. Volgens Marurai was dat enerzijds geen gemakkelijke beslissing geweest, maar anderzijds vond hij het zijn recht om ministers te ontslaan en te benoemen.

Nieuwe coalitie na ontslag vice-premier

Op 9 augustus 2005 trad een nieuwe regering van nationale eenheid aan nadat vice-premier Geoffrey Henry was ontslagen. Zijn plaats werd ingenomen door Terepai Maoate van de Democratische Partij. De nieuwe coalitieregering bestond uit de Eerste Partij van de Cookeilanden, de Democratische Partij en de Volkspartij van de Cookeilanden.

Premier Marurai ontslaat ministers van coalitiepartij

Premier Jim Marurai ontsloeg minister van Buitenlandse zaken Tom Marsters en minister van Justitie Tupou Faireka en beëindigde tevens de samenwerking met de partij waarvan de beide ministers lid waren, de Volkspartij van de Cookeilanden. In een toelichting op 12 september 2005 verklaarde Marurai dat hij deze beslissing had moeten nemen om zijn positie als regeringsleider veilig te stellen.

Nieuwe ministers beëdigd

Sir Frederick Goodwin, de vertegenwoordiger van de Britse koningin, bekrachtigde op 16 september 2005 de benoeming van de ministers Tangata Vavia en Ngamau Munokoa. Zij vervingen de ontslagen ministers Marsters en Faireka. Vavia kondigde aan zich te willen concentreren op het oplossen van de bestuursproblemen. Naar verwachting zou Munukoa verantwoordelijk worden voor Justitie, Landbouw en Parlementaire zaken.

Regering wijst gezondheidsclaim vanwege kernproeven af

De woordvoerder van de premier verwierp op 18 mei 2005 de claim dat gezondheidsproblemen van bewoners van Rakahaga het gevolg waren van Britse kernproeven die in de jaren '50 hadden plaatsgevonden. Volgens de indienster van de schadevergoeding, Tauariki Greig, had DNA-onderzoek in Nieuw-Zeeland aangetoond dat genetische mutaties de oorzaak waren van haar aan kanker verwante symptomen.

(Vorige berichten pagina 368/3 e.v. - 2005)

Fiji

FIJI

BINNENLAND

Nieuwe minister van Informatie benoemd

Op 12 juli 2005 werd Marieta Rigamoto beëdigd als minister van Informatie, Communicatie en Mediazaken. Zij volgde Ahmed Ali op die in juni was overleden.

Stamhoofden steunen amnestiewet

De invloedrijke Raad van Stamhoofden (GCC) sprak op 29 juli 2005 steun uit voor een controversiële amnestiewet. Ook de

provinciale raden steunden de wet, evenals de meeste inheemse Fijiërs. De wet zou het mogelijk maken dat de coupplegers uit 2000 amnestie kregen omdat hun handelen niet berustte op criminele, maar op politieke motieven. Ook de tot levenslang veroordeelde coupleider George Speight zou dankzij de wet kunnen vrijkomen.
De oppositionele Arbeiderspartij, mensenrechtenorganisaties, politie en leger waren fel gekant tegen de wet. De bevelhebber van het leger, Frank Bainimarama, dreigde zelfs met het uitroepen van de staat van beleg indien deze zou worden aangenomen. De politie verklaarde dat de wet de staatsgreep legitimeerde en de politieke instabiliteit zou vergroten. Het voorstel van premier Quarase om de wet gedeeltelijk te herzien had volgens analisten de opzet de gemoederen tot bedaren te brengen.

Regering wijzigt controversiële amnestiewet

Australisch minister van Buitenlandse zaken Alexander Downer maakte op 30 september 2005 bekend dat Fiji de controversiële amnestiewet zou aanpassen. Volgens Downer zou een parlementaire commissie over enkele maanden voorstellen ontwikkelen voor aanpassing van de wet. Vervolgens zou de regering besluiten welke amendementen werden overgenomen. Premier Laisenia Qarasase, die tijdens de staatsgreep was benoemd tot interim-leider en tijdens vrije verkiezingen in 2002 het premierschap had gewonnen, beweerde dat de wet een einde zou maken aan de verdeeldheid op Fiji.
Sinds 1987 hadden op Fiji drie staatsgrepen plaatsgevonden uit raciale onvrede en de spanningen tussen de bevolkingsgroepen sluimerden voort. Inheemse Fijiërs namen aanstoot aan de economische invloed van etnische Indiërs en vreesden dat dit zich zou vertalen in politieke macht. Inheemse Fijiërs maakten 51 procent uit op een bevolking van 890.000.

Coalitie in Fiji van inheemse partijen

Op 13 augustus 2005 meldde de website van *Fiji Village* dat vijf nationalistische partijen een coalitie hadden gevormd onder de naam Grote Coalitie Initiatiefgroep (GCIG). Zij wilden strijden voor het behoud van een inheemse regering en algemene verkiezingen in 2006 voorkomen. De partijen waren de Verenigde Partij van Fiji (SDL), de Fijische Politieke Partij (SVT), de Conservatieve Alliantie (CAMV), de Nationalistische Partij (NVTLP) en de Nationale Volkspartij (PNP). De PNP was een recent opgerichte partij waarin de Partij voor Nationale Eenheid (PANU) en de Bai Kei Viti partij (PKV) waren opgegaan.

Ministers keren terug in kabinet

Voormalig minister voor Multi-etnische zaken George Shiu Raj werd op 13 september 2005 herbenoemd op zijn oude positie. Hij was vier dagen daarvoor vrijgesproken van fraude met reiskostenvergoedingen. Raj was in september 2004 afgetreden in afwachting van het vonnis. De openbare aanklager kondigde aan in beroep te zullen gaan tegen de vrijspraak.
Premier Laisenia Quarase benoemde op 20 september voormalig minister Ratu Naiqama Lalabalavu tot minister van Transport, een week nadat deze een straf van acht maanden had uitgediend voor zijn aandeel in de staatsgreep van mei 2000. Lalabalavu verving Simioni Kaitani, die minister werd zonder portefeuille.

JUSTITIE

Nasleep van de staatsgreep uit 2000

Politici en stamhoofden veroordeeld

Vier stamhoofden, alsmede de minister van Landbouw en Delfstoffen Ratu Naiqama Lalabalavu, werden op 4 april 2005 veroordeeld tot acht maanden gevangenis vanwege een illegale bijeenkomst in juli 2000 tijdens de gewapende staatsgreep onder leiding van George Speight. Diens oudere broer Sam Speight – ook bekend als Samisoni Tikoinasau – werd op 8 april benoemd als opvolger van Lalabalavu. Deze had een dag eerder ontslag genomen. Sam Speight was lid van de Conservatieve Alliantie, een partij bestaande uit sympathisanten van de staatsgreep,
Op 14 april werd bekend gemaakt dat Lalabalavu en senator Ratu Josefa Dimuri, die allebei tot de Conservatieve Alliantie behoorden, waren vrijgelaten en een taakstraf van zes uur per dag hadden gekregen.

Veroordeling militairen

In de rechtszaak tegen militairen die betrokken waren bij de staatsgreep van mei 2000 en de muiterij in november dat jaar werden op 13 april veroordelingen uitgesproken tegen 159 militairen, terwijl één militair werd vrijgesproken. Alle veroordeelden betuigden spijt en wilden na hun straf terugkeren in het leger, maar dit werd afgewezen door legerleider Frank Bainimarama. Op 20 april werd bekend dat luitenant-kolonel Viliame Seruvakula aan de politie had meegedeeld dat het leger een maand voor de staatsgreep informatie over de coupplannen had gekregen en dat in juni 2000 een ontvoering door militairen van Bainimarama was verijdeld.

Vrijspraak en veroordeling van betrokkenen bij staatsgreep.

Het hooggerechtshof in de hoofdstad Suva sprak op 15 augustus minister van Transport Simioni Kaitani en drie anderen vrij van de aanklacht dat zij in mei 2000 trouw hadden gezworen aan de rebellenregering van coupleider George Speight. Op 16 augustus werd Antonio Tanaburenisau voor hetzelfde feit veroordeeld tot twee jaar gevangenis. Hij had schuld bekend en spijt betoond.

Ex-minister veroordeeld voor rol in coup

Een rechtbank in Lautoka veroordeelde op 19 september senator en voormalig minister Apisai Tora en 12 dorpsbewoners vanwege een illegale samenscholing bij een militaire controlepost ten tijde van de staatsgreep. Tora werd veroordeeld tot acht maanden en de dorpsbewoners tot zes maanden gevangenis.

Een dag later werd gemeld dat volgens voormalig parlementslid Maciu Navakasuasua de staatsgreep van mei 2000 was gepleegd door de etnisch-nationalistische Vanua Tako Lavo-partij (NVTL) en dat Speight slechts stroman was geweest. De partijleider van de NVTL, Viliame Savu, bevestigde dat Speight slechts enkele dagen voor de staatsgreep was aangezocht als woordvoerder. Savu voegde daaraan toe dat de staatsgreep was mislukt omdat Speight na de bezetting van het parlement had geprobeerd alle macht naar zich toe te trekken. De coupleider, die levenslang had gekregen, had zelf geen namen genoemd van andere samenzweerders.

(Vorige berichten pagina 254/1 e.v.- 2005)

Frans Polynesië

FRANS POLYNESIË

BINNENLAND

Parlement schuift op naar het midden

Vanwege het vertrek van parlementslid Temauri Foster uit de Tahoeraa Huiraatira partij van voormalig president Gaston Flosse schoof het parlement in Frans Polynesië verder op naar het centrum. Het parlement bestond nu uit 29 leden van de Democratische Unie (UPLD) van president Oscar Temaru, 24 leden van de Tahoeraa Huiraatira partij en 4 onafhankelijke leden, waaronder Foster.

Communicatieverbod tussen ministers opgeheven

De gerechtelijke autoriteiten van Frans Polynesië besloten op 21 oktober 2005 dat twee voormalige ministers weer contact met elkaar mochten hebben. De twee werden ervan beschuldigd teveel regeringsgeld te hebben betaald bij de aankoop van het atol Anuanuraro. Voormalig president en partijleider Gaston Flosse verdedigde de ministers en zei dat het atol anders in buitenlandse handen was gekomen. Dankzij de beslissing van het hof konden de betrokkenen terugkeren in het parlement.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Stijgende Franse bijdrage aan Frans Polynesië

De Franse Hoge Commissie verklaarde op 22 juni 2005 dat Frans Polynesië vorig jaar 1,5 miljard dollar (1,3 miljard euro) had ontvangen, een stijging van vier procent ten opzichte van 2003. 'Dit is 6000 dollar per bewoner', aldus de woordvoerder van de Hoge Commissie.

GEZONDHEID EN ZORG

Commissie in Frans Polynesië onderzoekt gevolgen kernproeven

De regering bekrachtigde op 10 juni 2005 de instelling van een onderzoekscommissie. De commissie zou de gevolgen voor milieu en gezondheid onderzoeken van de kernproeven die tussen 1966 en 1996 plaatsvonden op de atollen Moruroa en Fangataufa. Uit recent vrijgegeven documenten bleek dat de bevolking van deze atollen tijdens de kernproeven van 1966 en 1967 aan radioactieve straling hadden blootgestaan, hetgeen tot dan toe altijd was ontkend.

(Vorige berichten pagina 255/1 e.v. - 2005)

Guam

GUAM

BINNENLAND

Witte Huis negeert hoorzitting over schadevergoeding aan Guam

De regering van George W. Bush weigerde te spreken met de Amerikaanse parlementaire commissie over de oorlogsschadeclaim van Guam, zo bleek op 22 april 2005. Tijdens de Tweede Wereldoorlog hadden Japanners het eiland bezet. De parlementaire commissie had vastgesteld dat de bevolking van Guam was achtergesteld ten opzichte van andere Amerikanen waar het schadevergoedingen betrof. Daarom stelde de commissie voor de familieleden van overledenen en slachtoffers alsnog financieel te compenseren. Noch de uitgenodigde Amerikaanse minster van Justitie Alberto Gonzales, noch een vervanger verscheen echter voor de commissie.

Guam en NMI doorvoerhavens voor smokkel, aldus VS-rapport

Volgens een op 25 april 2005 gepubliceerd rapport van de Amerikaanse Drugsbestrijdingsdienst (DEA) werden vanaf Guam en de eilandengroep de Noordelijke Marianen drugs gesmokkeld naar het vasteland van de VS. 'De nabijheid met China en de Filippijnen en de aanwezigheid van grote internationale luchthavens maken Guam en NMI tot doorvoerhavens van grote hoeveelheden zuivere crystal methamphetamine (ook wel 'ice' genoemd) naar de VS', aldus het rapport van de DEA. De drugs werden geproduceerd in laboratoria op de Filippijnen, in China en Korea en in Taiwan. Volgens de DEA waren vooral Chinese smokkelaars verantwoordelijk voor het drugsvervoer van Hong Kong naar Guam en de NMI.

De DEA had ook een sterke groei in de ecstacyhandel geconstateerd, vooral gericht op jongeren uit de middenklasse van Guam en de NMI. Bestuurders op Guam wilden daarom onderzoeken of het juridisch mogelijk was drugstests op kantoren en scholen verplicht te stellen en wilde daarnaast preventieve maatregelen treffen.

Kiribati

BUITENLANDSE ZAKEN

Guam speelt belangrijke rol in nieuw defensieplan VS en Japan

Het eiland Guam stond centraal in een overeenkomst tussen de VS en Japan over nauwere samenwerking op militair gebied, aldus berichtte *Radio Australia* op 31 oktober 2005. De VS wilden een geavanceerd antiraket-radarsysteem installeren op Okinawa (Japan) en de komende zes jaar 7000 man troepen van het eiland naar Guam verplaatsen.

(Vorige berichten pagina383/3 e.v.- 2005)

KIRIBATI

BINNENLAND

Overheidskritiek op pers en media

De procureur-generaal van Kiribati waarschuwde de Autoriteit voor Pers en Media (BPA) op 1 augustus 2005 dat het geen mandaat had om onderzoeksjournalistiek te verrichten. Minister van Informatie Natan Tewe voegde daaraan toe dat de regering de persvrijheid niet wilde aantasten, maar dat journalisten de taak hadden zich aan de feiten te houden. Radio Kiribati had in een uitzending de hoge declaratiekosten van de kamervoorzitter ter sprake gebracht. De BPA, verantwoordelijk voor Radio Kiribati en het weekblad Te Uekera, meldde dat de betreffende informatie afkomstig was van bronnen in het parlement.

BUITENLANDSE ZAKEN

Kernproefslachtoffers vragen om financiering rechtsbijstand

Advocaten van slachtoffers van Britse kernproeven verzochten de Britse Legal Services Commission op 3 juni 2005 om ook het vervolg van hun werkzaamheden te financieren. In totaal 9000 personen uit Fiji, Nieuw-Zeeland en Groot-Brittannië bereidden een aanklacht tegen het Britse ministerie van Defensie voor vanwege ziekten ten gevolge

van de straling die was vrijgekomen bij kernproeven in de jaren '50 op een van de Kiribati-eilanden.

Taiwan en Kiribati ondertekenen overeenkomst gezondheidszorg

Op 17 augustus 2005 tekenden Taiwan en Kiribati een overeenkomst voor steun op medisch gebied. Medisch personeel zou worden opgeleid om het niveau van de gezondheidszorg op Kiribati te verbeteren. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) telde Kiribati slechts drie dokters en 24 verplegers op een bevolking van 90.000 mensen.

(Vorige berichten pagina 384/3 e.v. - 2004)

MARSHALL-EILANDEN

GEZONDHEID EN ZORG

Ngo's steunen Marshalleilanden in schadeclaim kernproeven

Ruim 35 Amerikaanse non-gouvernementele organisaties (Ngo's) deden op 25 mei 2005 een oproep aan het Amerikaanse Congres om de gevolgen van de kernproeven op de Marshalleilanden te behandelen overeenkomstig de regels die golden voor de VS. De kernproeven waren uitgevoerd in de periode dat de VS de archipel bestuurde (van 1946 tot 1986).

Nieuwe feiten ondersteunen schadeclaim

Tijdens een hoorzitting van het Amerikaanse Congres over de schadevergoeding voor Amerikaanse kernproeven op 2 juni 2005 werd bekend gemaakt dat op de Marshalleilanden ruim 500 extra gevallen van kanker door radioactieve straling waren geconstateerd. De kernproeven waren uitgevoerd in de periode 1940 tot 1960 op de atollen Bikini en Enewetak. Uit recent onderzoek was gebleken dat het aantal gevallen van schildklierkanker op sommige eilanden 60 maal hoger was dan het wereldgemiddelde.

Migratie naar VS

De directeur van het planningsbureau, Carl Hacker, sprak op 5 september 2005 de verwachting uit dat de emigratiestroom naar de VS zou voortduren. Tussen 1990 en 2004 hadden 13.000 inwoners de Marshalleilanden verlaten en inmiddels verbleef een op de vijf inwoners in de VS. Oorzaak voor hun vertrek was het gebrek aan werkgelegenheid op de eilanden.

ONDERWIJS

Overheidsrapport constateert onderwijsachterstand

Het onderwijsniveau op de Marshalleilanden was 'alarmerend slecht', aldus een overheidsrapport gepubliceerd op 1 augustus 2005. Het jaarverslag was bestemd voor de Amerikaanse overheid die gedurende twintig jaar het onderwijs op de eilanden subsidieerde.
De meeste leerlingen beschikten over onvoldoende kennis van wiskunde en Engels om door te stromen naar het voortgezet en hoger onderwijs.

(Vorige berichten pagina 255/3 e.v. 2005)

MICRONESIË

BUITENLANDSE ZAKEN

VS kritiseert uitvoering samenwerkingsovereenkomst

Op 15 juli 2005 publiceerde de Amerikaanse accountantsdienst GAO een kritisch rapport over een jaarlijkse subsidie van de VS aan Micronesië ter waarde van 76 miljoen dollar (ca. 66 miljoen euro) over een periode van 20 jaar. De kritiek van de GAO, een controleorgaan van het Amerikaanse Congres, betrof zowel de lange termijnplanning van de bestedingen als de kwaliteit van de jaarlijkse accountantsonderzoeken.

Ook kritiseerde de GAO de gebrekkige financiële verslaglegging. Daarnaast constateerde de GAO dat Micronesië niet voldeed aan de afspraak zelf geldfondsen op te zetten en te beheren. Deze fondsen moesten ertoe leiden dat de financiële afhankelijkheid van de VS geleidelijk kon worden afgebouwd.
De GAO adviseerde de VS om samen te werken met Micronesië teneinde het toezicht en de planning te verbeteren.

(Vorige berichten pagina 65/1 e.v. - 2003)

NAURU

BINNENLAND

Regering streeft naar meer bestuurlijke transparantie

Waarnemend president van Nauru Kieren Keke kondigde op 10 augustus 2005 aan dat de overheid meer transparantie en een grotere mate van rekenschap wilde in het openbaar bestuur.

Keke maakte dit bekend tijdens een bijeenkomst van ministers, overheidsambtenaren, regionale leiders en vertegenwoordigers van het Forum van Eilanden in de Stille Zuidzee (PIFS). Alle aanwezigen betuigden hun steun aan deze voornemens.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nauru zoekt wereldwijde financiële steun

President Ludwig Scotty verzocht donorlanden tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 6 oktober 2005 om financiële bijstand. Tot voor kort beschikte Nauru dankzij de grote hoeveelheden fosfaat over een gemiddeld hoog inkomen per hoofd van de bevolking.

De fosfaatexploitatie was in 1907 begonnen door een Duits-Brits consortium. Tijdens de Eerste Wereldoorlog bezetten Australische troepen het eiland en pas in 1986 werd Nauru een onafhankelijke republiek. Sinds 1999 was Nauru lid van de Verenigde Naties.

Schadevergoeding voor vervuiling

De intensieve fosfaatmijnbouw had 80 procent van de grond op Nauru vervuild. Volgens een overheidsonderzoek uit 1994 was 210 miljoen dollar (ruim 182 miljoen euro) nodig voor herstel en zouden de activiteiten 20 jaar duren. Nauru had bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag een claim van 72 miljoen dollar (ca. 62 miljoen euro) ingediend voor vergoeding van de ecologische schade. In 1993 was Australië met Nauru tot overeenstemming gekomen een schadevergoeding te betalen van 37 miljoen dollar ineens en 1,6 miljoen dollar per jaar gedurende 20 jaar.

Nauru

Donorconferentie

Tijdens een bijeenkomst van de VN op 15 september benadrukte president Scotty dat de overheid de ingezette strijd voor duurzame ontwikkeling en tegen corruptie alleen kon voortzetten als het land buitenlandse steun kreeg om de economie te stabiliseren. De president kondigde ook aan dat op 30 november 2005 een donorconferentie op Nauru zou plaatsvinden en nodigde de VN, de Ontwikkelingsbank voor Azië en ontwikkelingsorganisaties uit daaraan deel te nemen.

Nauru verwijderd van zwarte lijst van belastingparadijzen

Per 13 oktober 2005 werd Nauru geschrapt van de lijst met landen die niet meewerkten aan de strijd tegen witwaspraktijken. 'Nauru had een groot financiël centrum zonder enige controle of supervisie', aldus Alain Damais van de Financiële Actietaakgroep (FATF). Dit was de belangrijkste reden geweest voor de plaatsing op de lijst van Niet-Samenwerkende Landen en Gebieden (NCCT). Enige maanden daarvoor had Nauru echter de buitenlandse bank-sector gesloten en daarom had de FATF besloten Nauru van de NCCT lijst te schrappen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Taiwan herstelt diplomatieke betrekkingen met Nauru

Op 14 mei 2005 herstelde Taiwan de diplomatieke betrekkingen met Nauru. Taiwan had de relaties drie jaar daarvoor verbroken omdat Nauru diplomatieke betrekkingen met China was aangegaan. De regering van China, die Taiwan beschouwde als een afvallige provincie, had nog niet op de ontwikkelingen gereageerd. Taiwan en China beschuldigden elkaar ervan aan 'dollar diplomacy' te doen en door middel van gunstige leningen en economische voordelen bondgenoten te werven.

Amerikaans havenverbod van Nauru opgeheven

Minister voor Scheepvaart Kieren Keke verklaarde op 4 augustus 2005 dat Nauru zich voortaan zou houden aan de Internationale Veiligheidscode voor Havens en Scheepvaart (ISPS-code). In reactie daarop schrapte de VS Nauru van de zwarte lijst met landen die geen gebruik mochten maken van Amerikaanse havenfaciliteiten.

Australië sluit detentiecentrum op Nauru

Op 14 oktober 2005 kondigde Australië aan dat 25 van de 27 asielzoekers in het detentiecentrum op Nauru naar Australië mochten komen. Daarmee beëindigde Australië de controversiële asielzoekersovereenkomst – bekend onder de naam 'The Pacific Solution' – die in 2001 was gestart. De overeenkomst hield in dat bootvluchtelingen op Nauru in een detentiecentrum werden geplaatst in afwachting van de uitkomst van hun asielaanvraag. De Australische overheid wilde het detentiecentrum niet definitief sluiten, maar de mogelijkheid openhouden er in de toekomst opnieuw asielzoekers onder te brengen.

(Vorige berichten pagina 256/1 e.v. - 2005)

Nieuw-Caledonië

NIEUW-CALEDONIË

BINNENLAND

Nieuwe samenstelling Senaat voor gewoonterecht

De Senaat voor gewoonterecht van Nieuw-Caledonië maakte op 26 augustus 2005 bekend dat Gabriel Pata als leider was benoemd. De Senaat voor gewoonterecht, bestaande uit vertegenwoordigers van de acht confederaties van stamhoofden, was een voortvloeisel van het akkoord van Noumea tussen Nieuw-Caledonië en Frankrijk uit 1998. Tegelijkertijd met Pata werden zestien nieuwe leden voor de Senaat benoemd (twee per confederatie).

JUSTITIE

Autoriteiten bezorgd over golf zelfmoorden in gevangenis

Na de vierde zelfmoord binnen een jaar in de gevangenis Camp Est kondigden Franse autoriteiten op Nieuw-Caledonië op 14 september 2005 de oprichting aan van een 'zelfmoordpreventie-commissie'. Eerder dit jaar bekritiseerde de lokale mensenrechtenorganisatie LDHNC de 'onmenselijke' situatie in de lokale gevangenis vanwege de overbevolking, de gebrekkige hygiëne, het personeelstekort en de onvoldoende maatschappelijke begeleiding van de gedetineerden. De vakbond van gevangenispersoneel erkende het tekort aan gevangenismedewerkers. In het voor 190 gevangenen gebouwde Camp Est verbleven ongeveer 380 gevangen. Ongeveer 80 procent was van de etnische groep de Kanaken.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Strenge Franse immigratiewet geldt ook op Nieuw-Caledonië

De Franse minister voor Overzeese Gebiedsdelen, François Baroin, maakte op 14 juni 2005 bekend dat een nieuwe Franse immigratiewet ook van kracht was op andere Franse gebiedsdelen, waaronder Nieuw-Caledonië. De wet regelde toegang en verblijf van buitenlanders en stond de autoriteiten toe personen te deporteren die opriepen tot discriminatie en die de haat tussen bevolkingsgroepen aanwakkerden.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Wallis wil Franse veiligheidstroepen om rust te herstellen

Op Nieuw-Caledonië verblijvende politici uit Wallis deden op 17 oktober 2005 een oproep aan Frankrijk om veiligheidstroepen te sturen om de orde op Wallis te herstellen. Drie weken eerder was een Franse onderhandelaar gezwicht voor de druk van gewapende aanhangers van de 86-jarige koning, die met gewelddadige acties de installatie van een nieuwe koning wilden voorkomen. Wallisiaanse partijen in Noumea verklaarden dat Frankrijk de plicht had te helpen de institutionele crisis op te lossen.

EUROPESE UNIE

Nieuw-Caledonië stemt in met Europese grondwet

De bevolking van Nieuw-Caledonië stemde op 31 mei 2005 voor de aanvaarding van de Europese grondwet die eerder door de Franse bevolking was afgewezen. In totaal ruim 78 procent van de stemmers had voor de grondwet gestemd. Politici op Nieuw-Caledonië die tegen onafhankelijkheid van Frankrijk waren, zagen in de uitslag de bevestiging dat de bevolking deel van Frank-

rijk wilde blijven uitmaken. Nieuw-Caledonië had onlangs, samen met Frans-Polynesië, Wallis en Futuna, aangekondigd tot de eurozone te willen toetreden.

(Vorige berichten pagina 388/1 e.v. - 2004)

TONGA

BINNENLAND

Eerste politieke partij geregistreerd

Op 1 juli 2005 werd op Tonga de eerste politieke partij opgericht. Volgens de Democratische Volkspartij (PEDPIN) was de oprichting de eerste stap naar goed en verantwoordelijk bestuur in het koninkrijk.

Prins Tu'ipelehake herkozen in parlement

Prins Tu'ipelehake won tijdens tussentijdse verkiezingen op 15 juli 2005 ternauwernood een zetel in het parlement van Tonga. Hij kreeg 7 van de 13 stemmen. De neef van de koning bezette een van de negen zetels die gereserveerd waren voor de koninklijke familie.

Premier wijst voorstel van stakingsbemiddelaars af

De premier van Tonga, prins 'Ulukalala Lavaka Ata, wees op 29 juli 2005 de poging van onafhankelijke bemiddelaars af om een einde te maken aan de staking van 3000 overheidsambtenaren. Het overheidspersoneel, dat sinds zeven dagen staakte om loonsverhoging, was akkoord gegaan met het bemiddelingsvoorstel. De premier, die het voorstel moest goedkeuren, zei dat het aan de regering en de Commissie voor Openbare Diensten (PSA) was om tot overeenstemming te komen. Inmiddels waren de import en export op Tonga volledig tot stilstand gekomen.

Grote demonstratie voor meer democratie

Tienduizenden betogers namen op 6 september 2005 deel aan een demonstratie in Tonga. Zij eisten meer democratie en herziening van de grondwet en riepen koning Taufa'ahau Tupou IV op de regering te ontslaan, inclusief de premier en zoon van de koning, prins 'Ulukalala Lavaka Ata. In het huidige systeem werden de meeste parlementsleden door de koning benoemd. De betoging vond plaats een dag nadat overheidsambtenaren een zes weken durende staking hadden beëindigd. Dit was gebeurd omdat de regering had ingestemd met een loonsverhoging van 80 procent over twee jaar.

BUITENLANDSE ZAKEN

Onrust op Tonga slaat over naar Nieuw-Zeeland

Een groep van 50 Tonga-demonstranten raakte op 23 augustus 2005 voor de woning van koning Taufa'ahou Tupou in Auckland slaags met de politie van Nieuw-Zeeland. De demonstranten wilden de koning spreken, maar werden niet tot de woning toegelaten. Op Tonga staakten 3000 overheidsambtenaren al weken voor loonsverhoging en de onrust was inmiddels overgeslagen naar de grote Tonga-gemeenschap in Auckland. Nieuw-Zeeland kondigde aan een vertegenwoordiger naar Tonga te sturen om te bemiddelen in het conflict tussen ambtenaren en regering.

(Vorige berichten pagina 382/3 e.v. - 2005)

INTERNATIONAAL

ALGEMEEN

Nobelprijzen 2004 en 2005

Vrede 2004: Wangari Maathai

De Nobelprijs voor de vrede 2004 is toegekend aan de 64-jarige Keniase Wangari Maathai (geboren op 1 april 1940 te Nyeri, Kenia). Het Nobelcomité prees Maathai als 'een rolmodel en bron van inspiratie voor iedereen in Afrika die vecht voor duurzame ontwikkeling, democratie en vrede'. Zij won talrijke internationale onderscheidingen en werd beschouwd als een van de honderd meest invloedrijke vrouwen die een wezenlijke verandering hebben teweeggebracht op het gebied van natuurbescherming. Ze combineerde haar wetenschappelijke kennis als bioloog met sociale en politieke betrokkenheid in haar strijd voor democratie, mensenrechten en in het bijzonder vrouwenrechten.

Maathai was de eerste vrouw in Centraal en Oost-Afrika met een doctorstitel en bekleedde als eerste vrouw in de regio de functie van voorzitter en hoogleraar van de afdeling Veterinaire Anatomie.

Ruim dertig jaar geleden richtte Maathai de Green Belt Movement op, een organisatie die arme vrouwen mobiliseerde om bomen te planten. Andere landen namen deze aanpak over en het aantal geplante bomen steeg tot 30 miljoen. De organisatie ontwikkelde activiteiten op het gebied van onderwijs, gezinsplanning en voeding en bestreed corruptie.

Wangari Maathai was de eerste Nobelprijswinnaar in het gebied van Zuid-Afrika tot Egypte en de eerste Afrikaanse vrouw die de prijs won.

Vrede 2005: IAEA en Mohamed Elbaradei

De Nobelprijs voor de vrede 2005 is toegekend aan Mohamed ElBaradei en het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA). El Baradei en het IAEA kregen de onderscheiding 'voor hun inspanningen om te voorkomen dat nucleaire energie voor militaire doeleinden werd ingezet, en om te verzekeren dat nucleaire energie voor vredesdoeleinden werd gebruikt op de veiligste manier' aldus het juryrapport.

Het IAEA werd in 1957 opgericht door de VN om atoomenergie te controleren die voor vreedzame doeleinden werd gebruikt. Later werd het mandaat van de IAEA uitgebreid met de controle op de ontwikkeling van kernwapens.

Mohamed ElBaradei werd op 17 juni 1942 geboren in Caïro, Egypte. Hij studeerde rechten in Caïro en internationaal recht in New York, Verenigde Staten. Na een carrière als diplomaat voor het Egyptische ministerie van Buitenlandse Zaken werd hij in 1980 juridisch adviseur bij de Verenigde Naties en vervulde verschillende beleidsfuncties bij deze organisatie. Daarnaast was hij als docent internationaal recht verbonden aan de University School of Law in New York. Op 1 december 1997 werd hij benoemd tot directeur-generaal van de IAEA. In september 2005 werd hij herkozen voor een derde termijn.

Literatuur 2004: Elfriede Jelinek

Aan de Oostenrijkse schrijfster Elfriede Jelinek is de Nobelprijs voor literatuur 2004 toegekend. Het Nobelcomité prees Jelinek

om 'de muzikale stroom van stemmen en tegenstemmen in haar romans en toneelstukken die met een buitengewoon taalkundige geestdrift de absurditeit van de maatschappelijke clichés en hun onderwerpende kracht blootleggen'.
Jelinek werd op 20 oktober in 1946 in Mürzzuschlag geboren en studeerde compositie aan het conservatorium en kunstgeschiedenis en theaterwetenschappen aan de universiteit van Wenen (Oostenrijk).
Op 21-jarige leeftijd debuteerde Jelinek met de poëziebundel Lisa's Schatten. Het meest bekend werd ze met de autobiografische roman Die Klavierspielerin (1983, in het Nederlands vertaald als De Pianiste), die in 2001 werd verfilmd door Michael Haneke. In 1998 ontving Jelinek de Duitse Büchnerprijs voor haar hele oeuvre. In eigen land was ze een omstreden auteur, omdat ze Oostenrijk in haar boeken beschreef als een autoritaire staat (een 'rijk van de dood') die elke vorm van eigenwijsheid bestrafte.
Afhankelijkheidsrelaties staan centraal in Jelinek's visie op het sociale verkeer. In haar boeken voerde zij een geïsoleerde wereld op vol geweld en onderwerping. Jelinek streed ook voor de positie van de vrouw in maatschappij en kunst. 'Vrouwen moeten mooi en zachtaardig zijn en ook mooi en zachtaardig schrijven. Ik probeer de dingen juist kil en hard en afstandelijk neer te zetten.'

Literatuur 2005: Harold Pinter

De Britse toneelschrijver Harold Pinter ontving in 2005 de Nobelprijs voor literatuur. Het Nobelcomité kende hem de prijs toe omdat hij 'in zijn stukken de afgrond blootlegt onder het alledaagse gebabbel en toegang forceert tot de gesloten kamers van de onderdrukking'.
Pinter werd op 10 oktober 1930 in Londen geboren als zoon van een joodse kleermaker. Antisemitische ervaringen bepaalden mede zijn ontwikkeling tot toneelschrijver. In 1957 debuteerde hij als toneelschrijver met de eenakter The Room. Zijn doorbraak kwam met The Caretaker (1959) en The Homecoming (1964). Onlangs kondigde hij aan te stoppen als toneelschrijver (in totaal schreef hij 29 toneelstukken) om zich geheel aan zijn politiek activisme tegen het misbruik van staatsmacht te kunnen wijden.
Pinter werd gezien als de belangrijkste Britse toneelschrijver van de tweede helft van de twintigste eeuw. Hij bracht het toneel terug tot de basiselementen: een gesloten ruimte en een simpele plot. In zijn stukken verbeeldde hij de moeizaamheid van de menselijke communicatie middels absurdistische gesprekken in alledaagse spreektaal, ook wel 'Pinteriaanse dialogen' genoemd.

Geneeskunde 2004: Richard Axel en Linda B. Buck

De Nobelprijs voor geneeskunde ging in 2004 naar de Amerikanen Linda B. Buck en Richard Axel voor hun baanbrekende onderzoek naar de menselijke reukzin. Zij ontdekten een familie van ongeveer duizend verschillende genen die verband houden met een even groot aantal geurreceptoren. Die zitten op hun beurt op de cellen waarmee mensen geur waarnemen. Zo ontrafelden ze het mysterie hoe de mens in staat is om circa 10.000 verschillende geuren te onderscheiden.

Buck en Axel specialiseerden zich in de wijze waarop geuren door de hersenen worden geïnterpreteerd. Buck (geboren op 29 januari 1947 te Seattle, Verenigde Staten) studeerde psychologie en microbiologie en promoveerde in 1980 in immunologie. Ze deed postdoctoraal onderzoek onder leiding van Axel en deed samen met hem onderzoek aan het Howard Hughes Medical Institute (Chevy Chase, VS).

Richard Axel (geboren op 2 juli 1946 ten New York, VS) was vanaf 1978 als hoogleraar verbonden aan de universiteit van Columbia (VS). Samen met de microbioloog Saul J. Silverstein en de geneticus Michael H. Wigler ontdekte hij de cotransformatietechniek, een fundamenteel proces dat toepassing vond in de farmaceutische industrie.

Geneeskunde 2005: Barry J. Marshall en J. Robin Warren

De Nobelprijs voor geneeskunde ging in 2005 naar de Australiërs J. Robin Warren en Barry J. Marshall voor de ontdekking van de bacterie Helicobacter Pylori en de rol die deze bacterie vervult bij gastritis en maagzweren. Toen zij de bacterie in 1982 ontdekten, werd algemeen aangenomen dat stress en ongezonde leefgewoonten verantwoordelijk waren voor maagzweren. Marshall en Warren toonden aan dat 90 procent van de maagzweren en 80 procent van de gevallen van gastritis werden veroorzaakt door Helicobacter Pylori.
Robin Warren (geboren op 11 juni 1937 te Adelaide, Australië) werkte als patholoog in Perth, Australië. Tijdens de behandeling van patiënten observeerde hij een bepaald type bacterie onderin de maag bij zo'n 50 procent van de maagzweerpatiënten. Tevens constateerde hij een ontsteking op diezelfde plaats.
Zijn jongere collega Barry Marshall (geboren 30 september 1951, Kalgoorlie, Australië) raakte geïnteresseerd in de observaties van Warren. Zij voerden gezamenlijk een onderzoek uit met weefsel van 100 patiënten en op basis daarvan konden zij het bestaan van de maagzweer, maagontsteking of gastritis veroorzakende bacterie vaststellen. Dankzij het onderzoek van Marshall en Warren werd een maagzweer geen chronische ziekte meer, maar een aandoening waarvan patiënten met een korte medicijnkuur konden genezen.

Natuurkunde 2004: David J. Gross, Hugh David Politzer en Frank Wilczek

Voor hun ontdekking van asymptotische vrijheid in de theorie van de sterke wisselwerking ontvingen de Amerikaanse deeltjesdeskundigen Gross, Politzer en Wilczek de Nobelprijs 2004 voor natuurkunde. Het drietal wist te verklaren waarom quarks, de bouwstenen van het proton, het neutron en vele andere deeltjes, altijd in twee- of drietallen voorkomen. Zwaartekracht zwakt af als de afstand tussen twee deeltjes oploopt, maar de sterke kernkracht die quarks bij elkaar houdt groeit dan juist. Dat verklaarde waarom quarks nooit 'los' voorkomen, maar altijd in paren of drietallen. Met die ontdekking kwam de natuurkunde een stap dichter bij een overkoepelende theorie voor alle krachten en deeltjes.
Hugh David Politzer (geboren op 31 Augustus 1949 te New York, Verenigde Staten) werkte als hoogleraar theoretische fysica aan het California Institute of Technology, Pasadena (VS). In zijn eerste publicatie in 1973 beschreef hij het verschijnsel van asymptotische vrijheid. Politzer leverde ook een belangrijke bijdrage op het gebied van 'charmonium'.
David Jonathan Gross (geboren op 19 februari 1941 in Washington, VS) was verbonden aan het Kavli Institute for Theoretical Physics van de universiteit van Californië in Santa Barbara (VS). In de periode dat hij

hoogleraar was aan de universiteit van Princeton (VS) deed hij in 1973 samen met de 21-jarige doctoraalstudent Wilczek en onafhankelijk van Politzer dezelfde ontdekking. Op basis van deze ontdekking ontwikkelden Gross en Wilczek de Kwantum ChromoDynamics-theorie over nucleaire krachten.
Frank Wilczek (geboren op 15 mei 1951 in New York was sinds 2000 hoogleraar aan het Massachusetts Institute of Technology. Wilczek leverde belangrijke bijdragen aan de ontwikkeling van de kwantumchromodynamiek, de ontdekking van axionen en de ontdekking en het gebruik van nieuwe vormen van kwantumstatistiek (anyonen).

Natuurkunde 2005: Roy J. Glauber, John I. Hall en Theodor W. Hänsch

De Nobelprijs voor natuurkunde ging in 2005 naar drie onderzoekers in de kwantumoptica, twee Amerikanen en een Duitser. Roy J. Glauber ontving de helft van de prijs en John L. Hall en Theodor W. Hänsch ontvingen elk een kwart. Glauber kreeg de prijs voor zijn bijdrage aan de 'kwantumtheorie van optische coherentie'. Hij leverde een theoretische beschrijving van het gedrag van lichtdeeltjes. Hall en Hänsch gebruikten Glauber's beschrijving voor technische toepassingen in de laserspectroscopie, waarmee op nauwkeurige wijze kon worden bepaald welke kleur lichtatomen en -moleculen uitzenden. Dankzij de bijdragen van Hall en Hänsch konden frequenties tot vijftien cijfers nauwkeurig worden gemeten. Hun onderzoek werd onder meer toegepast bij de ontwikkeling van uiterst precieze uurwerken en voor de verbetering van de GPS-technologie (Global Positioning System).
Roy Jay Glauber werd geboren op 1 september 1925 in New York (Verenigde Staten) en studeerde aan de Harvard University in Cambridge (VS) en was vervolgens als hoogleraar natuurkunde verbonden aan deze universiteit. Al in 1963 voorspelde hij hoe licht zich volgens de kwantumtheorie gedroeg als het werd geabsorbeerd door een vaste stof.
John L. (Jan) Hall (geboren in 1934 te Denver, VS) studeerde natuurkunde aan het Carnegie Institute of Technology in Pittsburg, VS. Hij was verbonden aan het JILA (Joint Institute for Laboratory Astrophysics), Colorado, VS.
Theodor Wolfgang Hänsch werd geboren op 30 oktober 1941 in Heidelberg (Duitsland) en studeerde natuurkunde aan de universiteit van zijn geboortestad. Hij was directeur van het Max-Planck-Institüt für Quantenoptik in Garching en professor in de natuurkunde aan de Ludwig-Maximilians-Universität in München, beide in Duitsland.

Scheikunde 2004: Aaron Ceichanover, Avram Hersko en Irwin Rose

De Nobelprijs voor scheikunde 2004 werd toegekend aan de Israëliërs Aaron Ciechanover en Avram Hersko en de Amerikaan Irwin Rose voor hun ontdekking van ubiquitine-geholpen eiwitafbraak. De drie onderzoekers ontrafelden hoe menselijke cellen afrekenen met overtollige stofjes. Ubiquitine, ook wel 'doodsengel van de cel' genoemd, zorgt ervoor dat cellen kunnen delen, dat infecties worden geremd en dat defecte stukjes DNA worden gerepareerd.
Het bestaan van ubiquitine was al lang bekend, maar pas door het onderzoek van Ciechanover, Hersko en Rose werd duidelijk hoe het functioneert. Sinds de jaren tachtig gold het ubiquitine-systeem als een van de belangrijkste schakelsystemen van de cel. De stof speelt een essentiële rol bij celdeling, DNA-reparatie, afweer en het ontstaan van kanker. De stof werd vernoemd naar het Latijnse woord voor alomtegenwoordig: het zit in elk weefsel van de meeste levende organismen. De uitkomsten van het onderzoek van de drie wetenschappers leidde onder meer tot de ontwikkeling van het kankermedicijn Velcade dat uitsluitend zieke cellen aantast.
Aaron Ciechanover werd geboren op 1 oktober 1947 in Haifa (Israel) en Avram Hershko (geboren als Avram Herskó Ferenc op 31 december 1937 in Karcag, Hongarije) zijn beiden gepromoveerd in de geneeskunde aan de Hebreeuwse universiteit van Jeruzalem (Israel). Na hun studie werkten ze bij de afdeling biochemie van het Israel Institute of Technology in Haifa, Israel.
Irwin Rose (geboren op 16 juli 1926 te New York, Verenigde Staten) behaalde zijn doctoraal in de biochemie aan de universiteit van Chicago (VS). Hij was verbonden aan het UC Irvine College of Medicine in Californië (VS).

Scheikunde 2005: Yves Chauvin, Robert H. Grubbs en Richard R. Schrock

De Nobelprijs voor scheikunde 2005 werd toegekend aan de Fransman Yves Chauvin en de Amerikanen Robert H. Grubbs en Richard R. Schrock 'voor hun werk over methathese-reacties in de organische chemie'. Met de metathese-reactie konden dubbele bindingen tussen twee koolstofatomen worden verruild voor nieuwe dubbele bindingen zodat stoffen in tweeën konden worden geknipt en de delen met elkaar konden worden uitgewisseld. Metathese werd wel vergeleken met een dans tijdens welke paren van partner wisselden. Metathese werd dagelijks toegepast in de chemische industrie, onder meer bij de vervaardiging van medicijnen en bij bewerkte plastic materialen. Dankzij de bijdragen van Chauvin, Grubbs en Schrock was de methode eenvoudiger en efficiënter geworden. Ook was de methode ecologisch meer verantwoord geworden, hetgeen een grote vooruitgang voor de 'groene' chemie betekende. Hun bijdragen hadden tevens geleid tot de ontwikkeling van nieuwe moleculen, met name voor geneesmiddelen.
Yves Chauvin werd geboren op 10 oktober 1930 en was ingenieur. Hij had gestudeerd aan de 'École Supérieure de Chimie-Physique-Électronique in Lyon (Frankrijk). Hij was voormalig directeur onderzoek aan het Institut Français du Pétrole in Rueil-Malmaison (Frankrijk). In 1971 wist hij tot in detail het functioneren van de metathesereactie te verklaren, zodanig dat hij het 'recept' had gevonden.
De op 4 januari 1945 te Berne (Verenigde Staten) geboren Richard Royce Schrock studeerde in 1971 af in de scheikunde aan de Harvard University van Cambridge (VS) Hij was hoogleraar scheikunde aan het Massachusetts Institute of Technology in Cambridge. In 1990 ontwikkelde Schrock de eerste efficiënte katalysatorreactie voor metathese.
Robert H. Grubbs (geboren op 27 februari 1942) voltooide zijn studie scheikunde aan de Columbia University van New York (VS) en werkte als hoogleraar aan het California Institute of Technology in Pasadena (VS). Grubbs ontwikkelde een verbeterde versie van de metathese-katalysator.

Economie 2004: Finn E. Kydland en Edward C. Prescott

De Nobelprijs voor economie werd in 2004 toegekend aan de Noor Finn E. Kydland en de Amerikaan Edward C. Prescott. Zij kregen de prijs voor hun verdiensten op het ge-

bied van onderzoek naar macro-economie. Hun onderzoek richtte zich op de consistentie van economisch beleid en de invloed van conjunctuurschommelingen.
De op 26 december 1940 in Glens Falls (New York, VS) geboren Edward C. Prescott studeerde wiskunde en promoveerde in 1967 aan de universiteit van Carnegie Mellon te Pittsburg (VS). Hij was als econoom verbonden aan de Federal Reserve in Minneapolis (VS) en aan de universiteit van de staat Arizona (VS). Hij specialiseerde zich in theorieën op het gebied van conjunctuurcycli.
Na zijn studie economie in Noorwegen promoveerde Finn E. Kydland (geboren in 1943 te Soyland, Noorwegen) in 1973 aan Carnegie Mellon. Hij bleef aan Carnegie Mellon verbonden als specialist op het gebied van politieke economie.
In 1977 publiceerde hij samen met Prescott een artikel waarin zij analyseerden of centrale banken al dan niet vrij moeten zijn in het vaststellen van monetair beleid.

Economie 2005: Robert J. Aumann en Thomas C. Schelling

De Nobelprijs voor economie werd in 2005 toegekend aan Robert J. Aumann en Thomas C. Schelling 'voor hun toepassingen van de speltheorie, die inzicht kan verschaffen in economische conflicten'. Los van elkaar vonden zij een verklaring waarom sommige groepen of individuen, organisaties en landen tot vruchtbare samenwerking kwamen, terwijl andere gebukt bleven gaan onder conflicten.
De speltheorie bestudeerde situaties waarin een 'speler' bij zijn handelen rekening hield met de (re)actie van andere 'spelers', en niet louter met gegeven factoren, zoals bijvoorbeeld de prijs van een product. De speltheorie leverde in de voorbije decennia een belangrijke bijdrage aan het denken over conflicten en samenwerking. De speltheorie werd toegepast bij zowel bedrijfsovernames als internationale conflicten.
Israel Robert John Aumann werd geboren op 8 juni 1930 in Frankfurt am Main (Duitsland) voltooide in 1955 zijn wiskundestudie aan het Massachusettes Institute of Technology in Cambridge (Verenigde Staten). Aumann, die zowel de Amerikaanse als de Israëlische nationaliteit had, doceerde aan het Center for Rationality van de Hebrew University van Jerusalem (Israël). Hij analyseerde wat er gebeurde bij 'herhaalde spellen', waarbij twee partijen lang met elkaar onderhandelden. Zijn conclusie was dat vreedzame samenwerking op lange termijn vaak leidde tot een evenwichtige oplossing, ook al waren er op korte termijn belangenconflicten.
De Amerikaan Thomas Crombie Schelling (geboren op 14 april 1921 te Oakland, VS) voltooide in 1951 zijn studie economie aan de Harvard University, Cambridge, VS. Hij was hoogleraar geweest aan de University of Maryland en de Harvard University, beide in de VS. Hij ontwikkelde zijn theorie over de speltheorie tegen de achtergrond van de kernwapenwedloop. Zijn analyse van strategische betrokkenheid werd gebruikt om de concurrentiestrategieën van bedrijven en politieke beslissingsprocessen te verklaren.

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Invoering gemeenschappelijke munt West-Afrika uitgesteld tot 2009

De Ghanese minister voor Regionale ontwikkeling, Kofi Konadu Apraku, maakte op 10 mei 2005 bekend dat Gambia, Ghana, Guinee, Liberia, Nigeria en Sierra Leone de invoering van een gemeenschappelijke munt met vier jaar hadden uitgesteld. Niet alle staten konden op tijd aan de criteria daarvoor voldoen. Het was de tweede maal dat tot uitstel werd besloten. Oorspronkelijk was het de bedoeling geweest dat de munt, de Eco, al in 2003 werd ingevoerd.
De zes landen behoorden tot de in 2000 opgerichte West-Afrikaanse Monetaire Zone (WAMZ). De Eco moest een alternatief zijn voor de aan de euro gekoppelde CFA-franc. Uiteindelijk zouden heel West- en Centraal-Afrika één gemeenschappelijke munt moeten krijgen.

'Sociaal-economische achterstand vrouwen niet verminderd'

Volgens een op 16 mei 2005 gepubliceerd onderzoek van het Wereld Economisch Forum (WEF) was de sociaal-economische gelijkwaardigheid van vrouwen aan mannen het verst gevorderd in de Scandinavische landen. Zweedse vrouwen kwamen er het beste af, gevolgd door die uit Noorwegen, IJsland, Denemarken en Finland. Op plaats zes stond Nieuw-Zeeland en daarna kwamen Canada, Groot-Brittannië, Duitsland en Australië. Nederland stond op de 14de plaats, België op plaats 20. De Verenigde Staten kwamen uit op plaats 17, nog ná de Baltische staten. Helemaal onder aan de lijst stond Egypte.
Het onderzoek had betrekking op 58 landen, dat wil zeggen 30 lidstaten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en 28 opkomende economieën. Er werd met name gekeken naar economische participatie, politieke invloed, onderwijsprestaties en toegang tot gezondheids- en welzijnsvoorzieningen.
Het WEF vroeg speciaal aandacht voor de gevolgen van de globalisering van de wereldhandel: 'De term 'feminisering van de armoede' wordt vaak gebruikt om het feit te illustreren dat de meerderheid van de anderhalf miljard mensen die moeten leven van een dollar of minder per dag vrouwen zijn.' Globalisering had aan mensen nieuwe kansen geboden, maar onderbelicht bleef vaak dat met name onder veel vrouwen juist sprake was van toenemende armoede: 'De kloof tussen vrouwen en mannen die in armoede gevangen zijn, is niet afgenomen, maar zou zich in het afgelopen decennium wel eens verdiept kunnen hebben.'

OESO-rapport: Gezondheidszorg op hoger niveau met stijgende kosten

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) publiceerde in juni 2005 een vergelijkend onderzoek naar de gezondheidszorg in 30 landen, waaruit bleek dat de mogelijkheden van preventie en behandeling steeds verder toenamen en dat tegelijkertijd de kosten stegen.
De belangrijkste conclusies waren:
• De levensverwachting bij de geboorte is de afgelopen decennia aanzienlijk toegenomen als gevolg van de stijgende levensstandaard, verbeterde levensstijl, betere opleiding, grotere toegankelijkheid van zorg en de werkzaamheid van geneesmiddelen. Gemiddeld is de levensverwachting gestegen van 68,5 jaar in 1960 naar 77,8 jaar in 2003. Japan kent nu de hoogste levensverwachting (81,8 jaar), gevolgd door IJsland, Spanje, Zwitserland, Australië en Zweden. De levensverwachting op 65-jarige leeftijd is sinds 1970 voor zowel vrouwen als mannen met ruim drie jaar toegenomen naar respectievelijk 19,3 en 15,9 jaar. Ook hier ligt Japan op kop.
• De zuigelingensterfte is aanzienlijk terug-

gedrongen door verbetering van sociale omstandigheden en in de postnatale zorg. Landen als Turkije, Mexico en enkele Zuid-Europese landen, in het bijzonder Portugal, hebben grote vooruitgang geboekt. Japan, IJsland en enkele Scandinavische landen komen er het beste van af.

• In de meeste landen zijn de uitgaven voor gezondheidszorg sneller gestegen dan de algemene economische groei. Gemiddeld besteedden zij in 2003 8,8 procent van het bbp aan gezondheidszorg. In 1970 was dat nog 5 procent. Het deel van het bbp dat wordt uitgegeven aan zorg, ligt het hoogst in de Verenigde Staten (2003: 15 procent), gevolgd door Zwitserland en Duitsland.

• De stijgende kosten worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de toename van uitgaven voor geneesmiddelen. Sinds 1997 zijn deze gemiddeld met meer dan 5 procent per jaar toegenomen, dat wil zeggen hoger dan de totale uitgavenstijging in de gezondheidszorg. Ongeveer 60 procent van de kosten komt uit publieke middelen, de rest uit eigen bijdragen en van particuliere verzekeraars. De onderlinge verschillen zijn echter groot. Zo ligt het percentage in de VS op 21 procent en in Ierland op 86 procent. Per persoon zijn de uitgaven het hoogst in de VS (ruim 700 dollar in 2003), gevolgd door Frankrijk, Canada en Italië. Het laagst, met ruim 100 dollar, zijn deze in Mexico en Turkije.

• In veel landen dreigt een tekort aan artsen en verpleegkundigen. Het aantal artsen per 1.000 inwoners varieert in 2003 van meer dan 4 (Italië, Griekenland) tot minder dan 2 (Turkije, Mexico, Korea). In 2003 vertoont het aantal werkzame artsen per capita grote verschillen tussen de OESO-landen. Bezorgdheid is er over een braindrain, dat wil zeggen een netto personeelsstroom van lagere-inkomenslanden naar hogere-inkomenslanden. Ierland, IJsland en Nederland hebben het hoogste aantal verpleegkundigen (meer dan 13 per 1000 inwoners) en Turkije, Korea, Mexico en Griekenland het laagste aantal (minder dan 4 per 1000).

• De beloning van artsen, in het bijzonder de vrijgevestigde specialisten, is relatief hoog in Nederland, de Verenigde Staten, België en Canada en relatief laag in Hongarije en Tsjechië. Ziekenhuisverpleegkundigen in loondienst verdienen in verhouding tot het bbp per capita het meest in Portugal en daarna Australië en Nieuw-Zeeland. Het laagst ligt dat loon in Tsjechië, Hongarije en Noorwegen.

• Gemiddeld wordt slechts ca. 3 procent van de zorguitgaven besteed aan preventie en volksgezondheidsprogramma's. Kindervaccinatie is daarbij een effectieve maatregel gebleken ter voorkoming van kinderziektes. Ongeveer tweederde van de OESO-landen realiseert een DTP (difterie, tetanus, polio)-vaccinatiepercentage van 95 procent of hoger. Vaccinaties bij ouderen tegen griep vinden eveneens op steeds groter schaal plaats, maar het percentage varieert sterk per land, van minder dan 40 tot meer dan 75 procent.

• Er is veel vooruitgang geboekt in het terugdringen van tabaksgebruik. Zo is het aantal dagelijkse rokers in landen als Australië, Canada, Zweden en de Verenigde Staten gedaald van ongeveer 33 procent eind jaren '70 tot minder dan 20 procent in 2003. In Griekenland, Hongarije en Luxemburg rookt echter nog een derde deel van bevolking. Met als belangrijkste uitzondering Ierland is de laatste twee decennia ook de alcoholconsumptie aanzienlijk afgenomen. Een groeiend gezondheidsprobleem is obesitas: in de Verenigde Staten, Mexico, Groot-Brittannië, Australië, Slowakije, Griekenland, Nieuw-Zeeland, Hongarije, Luxemburg en Tsjechië heeft meer dan de helft van de bevolking overgewicht.

Popsterren treden op tegen armoede in Afrika

'Life 8' was het motto waaronder overal ter wereld op 2 juli 2005 popsterren optraden om aandacht te vragen voor de armoede in Afrika. Dat gebeurde aan de vooravond van een top van de G8-landen, de zeven rijkste industriestaten plus Rusland, die over hetzelfde onderwerp spraken tijdens een bijeenkomst in het Schotse Gleneagles. Het doel van de optredens was niet om geld in te zamelen, maar om politieke druk op de wereldleiders uit te oefenen. De artiesten verlangden een verdubbeling van de ontwikkelingshulp, de kwijtschelding van schulden en de afschaffing van de handelsbarrières jegens Afrika. In de woorden van Bono van de band U2: 'Wij zoeken niet naar liefdadigheid, maar naar rechtvaardigheid.'

Optredens in wereldsteden

In tien steden traden 's wereld grootste popmuzikanten op voor een publiek van honderdduizenden mensen. Dat gebeurde in Tokio, Johannesburg, Moskou, Berlijn, Parijs, Rome, Londen, Cornwall (Groot-Brittannië), Philadelphia en Barrie (Canada). Miljoenen anderen konden de optredens via de televisie gadeslaan. Er werd aan meegewerkt door wereldsterren als Madonna, UB40, Robbie Williams, REM, U2, Elton John, Sting, The Who, Paul McCartney, Pink Floyd, Destiny's Child, Bon Jovi, Bryan Adams, Neil Young, Pet Shop Boys en Green Day.

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan sprak de menigte toe tijdens de concerten in Londen: 'Dit is werkelijk een Verenigde Naties. De hele wereld is samengekomen in solidariteit met de armen. Namens de armen, de stemlozen en de zwakken zeg ik jullie dank.'

Tegelijkertijd werd in Schotland door meer dan 200.000 mensen op vreedzame wijze geprotesteerd tegen de armoede in Afrika.

G8-top wreed onderbroken door aanslagen Londen

De G8-top vond plaats van 6 tot 8 juli, maar moest op de tweede dag onderbroken worden na het bericht dat in Londen vier aanslagen waren gepleegd met 56 doden en honderden gewonden als gevolg. De Britse premier Tony Blair vertrok daarop naar Londen waarna zijn minister van Buitenlandse zaken Jack Straw het voorzitterschap overnam en de gesprekken konden voortgaan.

Veel later op de dag keerde Blair naar Gleneagles terug. Daar ontmoette hij de aanwezige Afrikaanse leiders met wie hij sprak over de beloften van de rijke landen meer geld voor hun continent beschikbaar te stellen. Eerder was al duidelijk geworden dat de Verenigde Staten zich zouden aansluiten bij een aanbod in die zin door de landen van de Europese Unie.

Besluiten G8-leiders komen Afrika tegemoet

Aan het eind van de topontmoeting werden door de G8 onder meer de volgende besluiten genomen:

• Van achttien landen zouden de schulden volledig worden kwijtgescholden. De Afrikaanse leiders hadden om schuldverlichting voor geheel Afrika gevraagd;

• De lidstaten van de Europese Unie beloofden dat zij elk in 2010 een percentage van 0,56 procent van het bbp zouden besteden

aan ontwikkelingshulp en dit percentage in 2015 verhoogd te hebben tot 0,7 procent;
• De G8-landen zouden 50 miljard dollar (ca. 43 miljard euro) extra hulp verstrekken.

Massaal aanwezige politie verricht honderden arrestaties

Rond de top in Gleneagles vonden talloze demonstraties plaats, die deels uitliepen op gewelddadige botsingen. De politie had 10.000 agenten beschikbaar om ordeverstoringen de kop in te drukken. Er ontstonden straatgevechten in en nabij plaatsen als Stirling, Bannockburn en Auchterarder, waarbij volgens een politieopgave 358 mensen werden opgepakt. Bijna de helft van hen kwam uit Engeland en Schotland. Onder de overigen waren veel verschillende nationaliteiten vertegenwoordigd, zoals 35 Duitsers en 30 Belgen. Verder raakten zeker twintig agenten gewond en werden tientallen politievoertuigen beschadigd.
Carolyn Leckie, parlementslid voor de Schotse Socialistische Partij (SSP), vroeg naar aanleiding van de arrestaties om een onderzoek. Zij meende dat de politie onevenredig hard was opgetreden. De eerstverantwoordelijke voor de veiligheid tijdens de top, hoofd van de politie Peter Wilson, ontkende de beschuldiging echter.

ORGANISATIES EN VERDRAGEN

Voormalige sovjet-staten verstevigen pro-westerse koers

De leiders van de vier voormalige sovjet-republieken Azerbeidzjan, Georgië, Moldova en Oekraïne besloten tijdens een bijeenkomst op 22 april 2005 in de Moldovaanse hoofdstad Chisinau tot de vorming van een 'unie van democratische staten'. Daarmee gaven zij aan zich meer los te willen maken van de Russische invloedssfeer en zich sterker op het westen te willen oriënteren. Met name Georgië en Oekraïne hadden een gespannen verstandhouding met Rusland sinds deze landen na vreedzame revoluties een politieke leiding kenden die zich uitdrukkelijk op het westen richtte. Zo ambieerden beide landen het lidmaatschap van de Europese Unie (EU) en de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). Ook Moldova had te kennen gegeven lid van de EU te willen zijn, ook al had het land in de persoon van Vladimir Voronin nog altijd een communistische president. Azerbeidzjan was onder meer indirect verbonden met de NAVO via het programma Partnership for Peace (PfP). De bijeenkomst werd ook bijgewoond door de presidenten van Litouwen en Roemenië, Valdas Adamkus en Traian Basescu. Beide landen vervulden een voorbeeldfunctie omdat ze lid waren geworden van de NAVO en Litouwen ook van de EU.

De hernieuwde samenwerking moest de sinds 1996 bestaande organisatie GUUAM nieuw leven inblazen. De afkorting GUUAM werd gevormd door de beginletters van de deelnemende landen en dat waren behalve de vier genoemde ook Oezbekistan. De Oezbeekse president Islam Karimov was echter niet bij de bijeenkomst aanwezig en op 5 mei besloot het land zich uit de GUUAM terug te trekken. De als autoritair bekend staande Karimov wenste niet de weg van democratisering te gaan, zoals die met name in Georgië en Oekraïne had plaatsgevonden.

Portugese ex-premier Guterres wordt hoofd UNHCR

Media in Portugal meldden op 24 mei 2005 dat de voormalige premier van het land, Antonio Guterres, was benoemd tot hoofd van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR). Hij werd de opvolger van de Nederlandse ex-premier Ruud Lubbers, die in februari was afgetreden na beschuldigingen van seksuele intimidatie, die hij zelf overigens ontkende.
De 56-jarige Guterres was premier van Portugal van 1995 tot 2001. Behalve leider van de Socialistische Partij (PS) was hij vanaf 1999 ook hoofd van de Socialistische Internationale.

Lidstaten Indische Oceaan Commissie bespreken strategie economische groei

Op 22 juli 2005 kwamen leiders van de Comoren, Madagaskar, Mauritius, Réunion en de Seychellen bijeen om gezamenlijk het hoofd te bieden aan de toegenomen economische marginalisering op deze eilanden in de Indische Oceaan. De bijeenkomst in Madagaskar werd bijgewoond door de presidenten Azaly Assoumani (de Comoren), James Michel (de Seychellen) en Marc Ravalomanana (Madagaskar), door premier Navin Ramgoolam (Mauritius) en door de Franse president Jacques Chirac namens het Franse overzeese gebiedsdeel Réunion. In totaal werd er door ongeveer duizend mensen aan deelgenomen, onder wie ook functionarissen van de Europese Unie met wie gesproken werd over ontwikkelingsperspectieven en hulp.

De vijf landen vormden tezamen de Indische Oceaan Commissie (IOC) en hadden een aantal kenmerken gemeenschappelijk. Zij waren voormalige koloniën of protectoraten van Groot-Brittannië of Frankrijk, kenden een multi-etnische bevolking en een verscheidenheid aan religies. Zij hadden het laatste decennium te lijden onder de gevolgen van handelsliberalisering en wilden nu middels een gezamenlijke strategie een impuls geven aan economische groei. Het was, na 1991 en 1999, de derde maal dat de lidstaten van de in 1984 opgerichte IOC bijeenkwamen.

VN-Veiligheidsraad keert zich opnieuw tegen gebruik kindsoldaten

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties herbevestigde op 26 juli 2005 middels een resolutie zich te verplichten de strijd tegen het gebruik van kindsoldaten te intensiveren. Ook wenste zij een halt toe te roepen aan het verminken, doden of seksueel misbruiken van kinderen in oorlogsgebieden. De resolutie voorzag in mogelijkheden voor sancties tegen oorlogvoerende partijen die zich aan deze schendingen van het internationaal recht schuldig maakten. In de laatste tien jaar waren tijdens gewapende conflicten twee miljoen kinderen omgekomen en raakten er nog eens zes miljoen gewond of invalide.

VN-controle op schendingen van kinderrechten in oorlogssituaties zou volgens de resolutie betrekking hebben op staten of rebellengroepen. In 2005 ging het om Burundi, Congo (Brazzaville), de Democratische Republiek Kongo, Ivoorkust, Somalië en Soedan. In 2006 zou de controle worden uitgebreid naar Colombia, de Filippijnen, Myanmar, Nepal, Oeganda en Sri Lanka. De landenkeuze was mede gebaseerd op een rapport uit februari van de speciale afgezant van de VN voor kinderen in oorlogssituaties, Olara Otunnu, waarin notoire schenders van kinderrechten in kaart werden gebracht.

(Vorige berichten pagina 642/2 - 2005)

Maandblad 75ste jaargang, nr. 3220, pag. 57633-57696

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

DECEMBER 2005

EUROPA

Europese Unie: Commissie meldt betere economische vooruitzichten; EU-landen zetten nieuwe stap naar integratie defensiebeleid · **België:** Brandstichtingen slaan over uit Frankrijk; Parlementen treffen opnieuw maatregelen tegen Vlaams Belang; Bankgroepen betrokken bij mensenrechtenschendingen · **Duitsland:** 'Grote coalitie' een feit · **Frankrijk:** Onlusten naar nieuw hoogtepunt · **Groot-Brittannië:** Blair zou VS hebben afgehouden van aanval op tv-zender Al Jazeera · **Italië:** Senaat akkoord met grondwetswijziging · **Nederland:** Schipholbrand doet emoties hoog oplaaien; Politiek activist Louis Sévèke vermoord; AEL ziet af van oprichting moslimpartij · **Russische Federatie:** Kremlingezinde partij wint verkiezingen in Tsjetsjenië · **Turkije:** President akkoord met nieuwe bankwet.

AMERIKA

Nederlandse Antillen: Ergernis over vestigingsregeling Antilliaanse jongeren; Koningin bezoekt Antillen in het kader van 25-jarig regeringsjubileum · **Aruba:** Grote consternatie vanwege vermiste Amerikaanse tiener · **Verenigde Staten:** 'CIA beheert geheime detentiecentra'; Weigering internetbeheer onder supervisie VN te brengen.

MIDDEN-OOSTEN

Jordanië: Meer westers georiënteerde regering roept weerstanden op · **Libanon:** Syrische troepen verlaten het land; Verkiezingen moeten begin politieke vernieuwing zijn · **Syrië:** Baath-partij zet voorzichtig stappen naar hervorming.

AZIË

Afghanistan: Eerste parlementsverkiezingen sinds 1969; Talibaan verzorgt weer radio-uitzendingen; Vrouw door steniging ter dood gebracht · **Bhutan:** Eerste geschreven grondwet aangekondigd · **China:** Doden door vogelgriep; Milieuramp treft Harbin · **India:** Strijd in Kashmir duurt voort na zware aardbeving; Grootste uitbraak van encefalitis in 27 jaar · **Malediven:** Oppositieleider Mohamed Nasheed keert terug uit ballingschap · **Nepal:** Noodtoestand opgeheven.

AFRIKA

Kenia: IMF tevreden over Keniaanse economie · **Democratische Republiek Congo:** Uitstel verkiezingen; Ontwapening rebellen gaat langzaam · **Niger:** 'Smartelijke oproep voor voedselhulp' · **Oeganda:** Kampala opgeschrikt door liquidaties; Bevolking steunt plan voor meerpartijensysteem in referendum · **Sierra Leone:** Onvoldoende steun van donoren voor oorlogstribunaal · **Soedan:** Crisis in Darfur duurt voort · **Tanzania:** Nieuw onderzoek wijst op lager aantal hiv-geïnfecteerden · **Zimbabwe:** Regeringspartij wint verkiezingen; Veel kritiek op afbraak krotwoningen · **Zuid-Afrika:** Voor de eerste keer wordt blanke boer verplicht land te verkopen.

uitgever/ abonnementenadministratie: **stichting Keesings Historisch Archief**, J.J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020-470 43 03, e-mail: info@kha.nl, *voor België:* **Gramacon n.v.**, Nerviërslaan 29/2, 1780 Wemmel, telefoon: 02-461 18 67, e-mail: kha@gramacon.be.
redactie: **Keesings Historisch Archief,** J. J. Viottastraat 21, 1071 JN Amsterdam, telefoon: 020 - 470 43 03, e-mail: redactie@kha.nl.
Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.
© Keesings Historisch Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grensoverschrijdende fusies van banken stuiten op barrières

Uit een in november 2005 gepubliceerde studie van de Europese Commissie bleek dat Europese financiële instellingen veel minder dan in andere sectoren kozen voor grensoverschrijdende fusies en overnames. In de periode 1999-2004 was het aandeel buitenlandse overnames slechts 20 procent van het totaal, tegen gemiddeld 45 procent in andere sectoren. Banken richtten zich dus eerder op binnenlandse overnames. De Europese ministers van Financiën hadden dit al eerder vastgesteld en daarom de Commissie opdracht gegeven de oorzaken te onderzoeken.
Volgens het rapport lag de belangrijkste oorzaak in het feit dat kostenbesparingen bij internationale overnames moeilijker te realiseren waren dan bij binnenlandse. Zo kon niet elk product zonder meer in een andere lidstaat worden aangeboden als gevolg van verschillen in voorkeur van consumenten, in fiscale regels en in de wijze van toezicht. Daarnaast speelde politieke inmenging een rol, onder meer omdat toezichthouders 'hun' bank vaak niet in buitenlandse handen willen zien komen. Tenslotte was ook het vertrouwen bij werknemers en klanten van een bank kleiner wanneer deze door een buitenlandse instelling werd overgenomen.
De Commissie stelde voor overnames te vergemakkelijken door aanpassing van artikel 16 van de Bankenrichtlijn. Daarmee moest voorkomen worden dat nationale toezichthouders, zoals centrale banken, de komst van buitenlandse banken tegenhielden. Nationale toezichthouders moesten ook meer samenwerken. Verder zouden in de lidstaten dezelfde eisen voor rapportage moeten gelden, zodat banken niet in elk land een nieuwe balans hoefden op te maken. De voorstellen werden op 8 november ondersteund door de ministers van Financiën van de lidstaten.

Half miljoen namaakgoederen in beslag genomen bij anti-fraudeactie

De eurocommissaris voor administratieve zaken, audit en fraudebestrijding, Siim Kallas, maakte op 8 november 2005 bekend dat bij een gezamenlijke actie van Europese douane- en antifraudediensten in mei van dat jaar grote hoeveelheden namaakproducten waren onderschept. Het ging onder meer om kleding, schoeisel, elektronische apparatuur, medicijnen en sigaretten. In de periode 17 tot 27 mei werden onder het motto 'operatie FAKE' 140 ladingen voor luchtverkeer en 60 containers in beslag genomen met in totaal 500.000 namaakgoederen. Grootste vangst was een lading van 8,7 miljoen valse Marlboro-sigaretten uit China, op 27 mei in de haven van Antwerpen. Deze stonden voor 1,3 miljoen euro aan gederfde inkomsten in de vorm van accijnzen en douanerechten. De namaakgoederen op de Europese markt kwamen voor ruim 70 procent uit China.
Namaakproducten vertegenwoordigden een waarde van naar schatting 200 tot 300 miljard euro, tussen de 5 en 9 procent van de wereldhandel. De resultaten van de actie in mei werden behaald door niet, zoals gebruikelijk, 1 à 4 procent van de goederen te controleren, maar 22 procent.

Commissie meldt betere economische vooruitzichten in 2006 en 2007

De Europese Commissie verwacht in 2005 voor de landen van de eurozone een economische groei van 1,3 procent, in 2006 van 1,9 procent en in 2007 van 2,1 procent. Voor de hele Europese Unie voorspelt zij respectievelijk 1,5 procent, 2,1 procent en 2,4 procent. Dat bleek uit haar op 17 november 2005 gepresenteerde najaarsvoorspellingen.
De hogere groeiverwachting werd vooral gebaseerd op een toenemende binnenlandse vraag, waarbij met name de investeringen toenamen. Begunstigende factoren waren daarbij het gevoerde macro-economisch beleid, de lage rente, hogere winstmarges bijbedrijven, de zwakkere eurokoers ten opzichte van de dollar en de gunstige vooruitzichten voor de wereldeconomie.
De inflatie in de eurozone zou naar verwachting dalen van 2,3 procent in 2005 naar 2,2 procent in 2006 en 1,8 procent in 2007. De werkloosheid zou afnemen van 8,6 procent in 2005 naar 8,1 procent in 2007. Dat betekende een groei van het aantal arbeidsplaatsen met 4,5 miljoen, waarvan 1,4 miljoen in 2005. In de Europese Unie als geheel zouden er in deze periode 6 miljoen banen bijkomen.
Het gemiddelde begrotingstekort in de eurozone stond in 2005 op gemiddeld 2,9 procent van het bbp, net onder de bovengrens van 3 procent. De norm werd overschreden door de drie grootste landen van de eurozone, Duitsland, Frankrijk en Italië.

GEZONDHEID EN ZORG

Drugsgebruik vooral bepaald door toename cocaïneconsumptie

Uit het op 23 november 2005 aan het Europees Parlement gepresenteerde jaarverslag van het Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving (EWDD) bleek dat het gebruik van cocaïne in Europa toenam. Het centrum volgde het drugsgebruik in de 25 EU-landen, alsmede dat in Noorwegen, Roemenië, Bulgarije en Turkije. Ongeveer 9 miljoen mensen, 3 procent van de volwassenen, had ooit cocaïne gebruikt en tussen de 3 en 3,5 miljoen (1 procent) had dat gedaan in 2005. Er waren in oktober van dat jaar anderhalf miljoen feitelijke gebruikers, voornamelijk mannen in stedelijke gebieden tussen de 15 en 34 jaar. De meeste gebruikers waren er in Groot-Brittannië en Spanje. EWDD-directeur Wolfgang Götz noemde de cijfers 'onrustbarend' vanwege de cocaïne-gerelateerde gezondheidsproblemen. 10 procent van de mensen die voor drugsgebruik werden behandeld, waren gebruikers van cocaïne. Het middel speelde een 'doorslaggevende rol' in ca. 10 procent van de gevallen van drugsdoden. Een aanwijzing voor het toegenomen gebruik leverde ook de hoeveelheid in beslag genomen cocaïne. Deze steeg namelijk tussen 2002 en 2003 van 47 naar ruim 90 ton. Spanje, Portugal en Nederland waren daarvoor de belangrijkste doorvoerlanden.
Bij het EWDD bestond ook bezorgdheid over het toenemende gebruik van cannabis, nog altijd de meest gebruikte drug. Daarbij ging het niet om het af en toe roken van een 'jointje', maar om veelvuldig dagelijks gebruik. Ruim 62 miljoen Europeanen hadden al eens cannabis gebruikt, van wie 20 miljoen in 2005, met 9,5 miljoen 'actuele gebruikers'. De gebruikspercentages lagen het hoogst in Groot-Brittannië, Spanje, Frankrijk en Tsjechië.
Het geschatte aantal problematische drugsgebruikers bedroeg in de EU tussen de 1,2 en 2,1 miljoen, van wie de meeste (850.000 - 1,3 miljoen) intraveneuze drugsgebruikers waren. Naast landen waar het aantal zich stabiliseerde of geen duidelijke trends te

achterhalen waren, was er sprake van een stijging van het aantal probleemgebruikers in Denemarken, Oostenrijk, Finland, Zweden en Noorwegen. Heroïnegebruik, in de jaren '90 op een hoogtepunt en lange tijd gezichtsbepalend voor de drugsproblematiek, leek te zijn afgenomen. Het aandeel van intraveneuze toediening in het totale heroïnegebruik nam af.

LANDBOUW

EU-suikerprijs daalt in vier jaar tijd met ruim eenderde

Op 24 november 2005 sloten de ministers van Landbouw van de Unie een akkoord over een prijsdaling van suiker met 36 procent, uitgesmeerd over een periode van vier jaar. Daarmee werd beoogd de productie te verminderen en efficiënter te laten verlopen. De hervorming zou per 1 juli 2006 in werking treden.
Op 28 april had de Wereldhandelsorganisatie (WTO) het protectionistische beleid in de suikersector veroordeeld naar aanleiding van een klacht van andere grote suikerexporteurs als Australië, Brazilië en Thailand. Op het moment dat de afspraak voor prijsverlaging werd gemaakt, lag de EU-suikerprijs ongeveer driemaal zo hoog als de wereldmarktprijs.
Tegenover de belangen van andere suikerproducenten stonden die van boeren en fabrikanten binnen de Unie die inkomensachteruitgang of zelfs stopzetting van hun productie vreesden. Ter compensatie zouden de boeren 64,2 procent van hun gederfde inkomen tegemoet kunnen zien, terwijl suikerfabrieken die moesten sluiten een premie zouden krijgen per ton stopgezette suikerproductie. Het ging hier vooral om producenten in Ierland, Finland en een aantal Zuid-Europese en Oost-Europese landen.

MILITAIRE ZAKEN

EU-landen zetten nieuwe stap naar integratie defensiebeleid

In juli 2006 zou een gedragscode in werking treden, gericht op de centralisatie van militair materieel van de lidstaten, zo beslisten de ministers van Defensie van de Unie op 21 november 2005. Die taak kwam in handen van het in 2004 tot stand gekomen Europees Defensieagentschap (EDA), waar 24 van de 25 lidstaten – Denemarken had een uitzonderingspositie bedongen – aan deelnamen. Het EDA zou bovendien de militaire aanbestedingen op internet publiceren. In de gedragscode zegden de ministers toe alle bedrijven van de landen die de code hadden onderschreven, 'eerlijk en gelijk' te behandelen. Tot mei 2006 hadden de lidstaten nog de tijd om wel of niet akkoord te gaan met de code.
Het EDA werd beschouwd als een voorbode van een gemeenschappelijke Europese politiek op buitenlands en defensiegebied. Het had als doel het vermogen tot crisisbeheersing te ontwikkelen, de Europese samenwerking op bewapeningsgebied te stimuleren en uit te breiden, onderzoek te bevorderen, de Europese technologische en industriële defensiebasis (DTIB) te versterken en een concurrerende Europese markt voor defensieuitrusting tot stand te brengen.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Unie zet onderhandelingen over uitbreiding met nieuwe lidstaten voort

Op 9 november 2005 keurde de Europese Commissie een document goed over de verdere uitbreiding van de Unie met nieuwe lidstaten. Het betrof een evaluatie van het hervormingsproces in Turkije, waarmee op 3 oktober de onderhandelingen reeds geopend waren, en van de stand van zaken in een aantal landen waarmee mogelijk in de toekomst zou worden onderhandeld.
Het was nog maar enkele maanden na de verwerping van de Europese grondwet in Frankrijk en Nederland, die de Unie in een crisis stortte en tot het besef bracht dat er een bezinningsperiode nodig was. Volgens sommige commentatoren stond de koers naar uitbreiding daar haaks op, omdat het in snel tempo tot stand komen van een groot Europa juist op bezwaren was gestuit. Zo schreef het Belgische dagblad *De Tijd*: 'De rode draad in dit verhaal is dat de uitbreiding van de Unie onverminderd voortgaat, ondanks de verlammende crisis in de EU. Over de grenzen van Europa rept de EU-Commissie met geen woord, net zomin als over de bezinningsperiode die sinds het neen in Frankrijk en Nederland tegen de EU-grondwet werd afgekondigd. In commissiekringen wordt hardop toegegeven dat die bezinning 'pure retoriek' is en dat een grondig debat over de Europese grenzen nu de dood van Europa zou betekenen.'

Turkije erkend als markteconomie

Turkije viel een positief oordeel ten deel op economische gebied, maar voldeed op politiek terrein nog niet aan de wensen van de Unie, zo luidde het globale oordeel over het land. Het kreeg de status van markteconomie, dat wil zeggen gekenmerkt door vrije prijzen en handel en bestand tegen concurrentie van andere Europese landen. Tegelijkertijd stelde de Commissie vast dat het tempo van politieke hervormingen – vrijheid van meningsuiting en vereniging, stakingsrecht, persvrijheid, beëindiging van martelpraktijken – in 2005 was vertraagd.

Macedonië erkend als kandidaat-lidstaat

Macedonië werd erkend als kandidaat-lidstaat, waarmee het na Kroatië en Slovenië het derde Balkanland was dat deze status ten deel viel. Er werd voorlopig nog geen datum vastgesteld voor de start van toetredingsgesprekken.

Onderhandelingen met Bosnië over associatieakkoord

Enkele weken later, op 21 november, besloten de ministers van Buitenlandse zaken van de lidstaten dat besprekingen zouden worden begonnnen met Bosnië-Herzegovina over een associatie- en stabilisatieakkoord. Een dergelijk akkoord werd beschouwd als eerste stap naar een eventueel EU-lidmaatschap in de toekomst. De mate van samenwerking was wel afhankelijk van de bereidwilligheid van het land om samen te werken met het Joegoslavië-tribunaal.
Naar verwachting zou Bosnië-Herzegovina in maart 2006 een nieuwe grondwet krijgen waarmee het staatsgezag werd gecentraliseerd. Mogelijk zou dit overeenkomstig de wens van de Unie op den duur kunnen uitlopen op één president, één premier en één parlement voor heel Bosnië in plaats van de tweedeling in een moslim-Kroatische federatie en een Bosnisch-Servische Republiek.

Europa verontrust over 'geheime CIA-gevangenissen'

Raad van Europa begint onderzoek

In een impliciete verwijzing naar de Verenigde Staten en hun inlichtingendienst, de

Europese Unie

Central Intelligence Agency (CIA), maakte de Raad van Europa op 23 november 2005 bekend dat haar 46 leden tot 21 februari 2006 de tijd kregen alle noodzakelijke informatie te verschaffen omtrent eventuele onoirbare praktijken van deze wereldmacht. Aanleiding vormden de aanhoudende geruchten over het gebruik door de CIA van geheime gevangenissen in Europese landen, waar verdachten van terrorisme vast zouden worden gehouden. Ook zouden er geheime vluchten hebben plaatsgevonden teneinde hen tussen verschillende landen te vervoeren. Verscheidene rechters en openbare aanklagers waren intussen betrokken bij onderzoek naar de kwestie. De VS hadden overigens zelf een waarnemersstatus in de Raad van Europa.

Eerder in november had het Amerikaanse dagblad *Washington Post* melding gemaakt van geheime detentiecentra in acht Europese landen, die vergelijkbaar zouden zijn met het voor terrorismeverdachten bestemde Guantánamo Bay op Cuba. Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) noemde EU-lid Polen en het in 2007 toetredende Roemenië met name, hoewel deze landen ontkenden. Het Franse dagblad *Le Monde* schreef op 25 november dat de mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa, Alvaro Gil Robles, al in september 2002 had vastgesteld dat zich op een Amerikaanse militaire basis in Kosovo 'kleine houten barakkenkampen' bevonden, die waren omringd door 'hoog prikkeldraad'. Er waren verder berichten over geheime vluchten vanuit of via landen als Italië, Spanje, Portugal, Nederland en Zweden. De voorzitter van het juridisch comité van de Raad van Europa, de Zwitser Dick Marty, liet op 25 november vanuit de Roemeense hoofdstad Boekarest weten dat de Raad met behulp van satellietbeelden de mogelijke geheime gevangenissen in kaart zou brengen. Hij riep daartoe de hulp in van het EU-satellietcentrum Torrejon in Spanje. Tevens vorderde hij bij de luchtverkeersorganisatie Eurocontrol informatie over de vliegbewegingen van 31 verdachte toestellen. Marty verklaarde overigens dat hij niet over bewijzen beschikte voor het bestaan van de gevangenissen. Die had hij echter wel, zo stelde hij, voor het feit dat de uitvoering van de Amerikaanse anti-terrorismemaatregelen onverenigbaar was met de mensenrechtennormen van de Raad. Als belangrijkste voorbeeld verwees hij naar de ontvoering in 2003 van een Egyptische verdachte, die van de straten van Milaan werd geplukt en via de Amerikaanse militaire basis Ramstein in Duitsland naar Egypte was gevlogen, waar hij vermoedelijk was gemarteld. Naar werd aangenomen was de actie het werk van CIA-agenten, die naar de mening van het Italiaanse Openbaar Ministerie uitgezet moesten worden. Ook een Duits openbaar aanklager was een onderzoek naar de kwestie begonnen.

EU verlangt volledige openheid van lidstaten

Eurocommissaris voor Justitie Gianfranco Frattini waarschuwde op 29 november de EU-lidstaten dat zij de Europese grondrechten schonden, indien zij illegale gevangenissen op hun grondgebied toelieten. Hierop stonden sancties, met in het uiterste geval het verlies van stemrecht in de Europese ministerraad. Hij vroeg alle leden om openheid van zaken en vroeg tegelijkertijd opheldering van de Amerikaanse regering. Minister van Buitenlandse zaken Condoleezza Rice zou in december een aantal landen van de Unie bezoeken om uitleg te geven. Algemeen werd de zaak gezien als een nieuwe vertrouwensbreuk tussen Europa en de VS, die weer wat geheeld leek na het conflict over de Amerikaanse invasie van Irak.

CIA ontkent niet

Intussen was de directeur van de CIA, Porter Goss, op 29 november geïnterviewd door nieuwszender *ABC*. Op de vraag naar het bestaan van geheime gevangenissen antwoordde hij naar het scheen niet ontkennend: 'Wij voeren een oorlog tegen het terrorisme. Het is onvermijdelijk terroristen gevangen te nemen.' Expliciet ontkende Goss dat gevangenen gemarteld werden, maar hij wilde geen oordeel geven over concrete ondervragingstechnieken waarover verschil van mening bestond of deze 'marteling' konden heten.

Goedkoop Chinees textiel benadeelt andere textielproducerende landen

Uit gegevens van de Europese Commissie van 28 november 2005 bleek dat de waarde van de textielinvoer in de landen van de Unie in de eerste negen maanden van 2005 was gestegen met 3,7 procent. Het feit dat in dezelfde periode de invoer vanuit alleen China met 45 procent in waarde was toegenomen, betekende dat de toevloed vanuit dit land ten koste was gegaan van de textielinvoer uit andere staten. Landen in Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan zagen die met 20 procent teruglopen en Aziatische landen als Pakistan, Indonesië, Thailand en de Filippijnen met 10 procent.

Het goedkope Chinese textiel dat door het verdwijnen van de invoerbeperkingen per 1 januari de Europese markt overstroomde, betekende lagere inkoopprijzen voor de groothandel, variërend van 18 tot 60 procent. De prijzen voor de consument bleven daarentegen stabiel. Het uitblijven van deze prijsverlaging zou te wijten zijn aan de stijgende transport- en personeelskosten. De prijs van het kledingstuk zelf maakte maar een klein deel uit van de totale kosten die moesten worden gemaakt tot het moment dat het in de winkel lag.

In september was overigens, na moeizame onderhandelingen tussen de Unie en China, overeenstemming bereikt over beperking van de Chinese export naar Europa in 2006. Daarmee werd tegemoetgekomen aan enkele EU-landen met een belangrijke textielindustrie die vreesden weggeconcurreerd te worden.

(Vorige berichten pagina 644/1 - 2005)

België

BELGIË

BINNENLAND

Liberaal Appèl gaat op termijn op in VLD

Met de op 7 november 2005 bekend gemaakte beslissing van de partij Liberaal Appèl (LA) om bij de gemeenteraadsverkiezingen een kartel te vormen met de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD), werd een eerste stap gezet naar de terugkeer van de rechts-liberalen in de VLD. LA was in 2002 opgericht door liberalen die vonden dat de VLD een te linkse koers voer. Succesvol werd de partij niet – ze behaalde geen zetels bij de laatste parlementsverkiezingen van 2003 – en de neergang werd bespoedigd na het overlijden in januari 2005 van voorzitter Ward Beysen.

Het overgrote deel van de LA-leden was er voorstander van in de VLD op te gaan en intussen waren sommige leden al individueel overgestapt. Van anderen werd verwacht dat ze aansluiting zouden zoeken bij het ex-

treem-rechtse Vlaams Belang (VB). Vooruitlopend op de terugkeer zouden twee waarnemers (zonder stemrecht) in het vervolg de vergaderingen van het VLD-partijbestuur bijwonen.

Brandstichtingen slaan over uit Frankrijk

Op 7, 8 en 9 november 2005 werden in verscheidene Belgische plaatsen branden gesticht, die geënt leken op de omvangrijke rellen die terzelfdertijd in Frankrijk plaatsvonden. Daar gingen vele dagen achtereen jongeren in de arme buitenwijken de straat op om hun sociale positie aan de kaak te stellen. Er ontstonden vechtpartijen en brandstichtingen op grote schaal, die werden gezien als uiting van woede tegen werkloosheid, armoede en discriminatie. In België werden brandstichtingen gemeld uit plaatsen als Antwerpen, Molenbeek, Anderlecht, Brussel, Mechelen, Luik en Brugge. Her en der verrichtte de politie arrestaties.
Het ministerie van Binnenlandse zaken sprak van 'geïsoleerde incidenten' en hoewel er pamfletten circuleerden met oproepen voor betogingen en rellen, was er volgens het ministerie geen sprake van een 'georganiseerd karakter'. Minister van Binnenlandse zaken Patrick Dewael verdedigde op 10 november tijdens een kamerdebat de nadruk op preventie, mede in antwoord op pleidooien voor een hardere aanpak door Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V) en vooral Vlaams Belang (VB): 'Ook in ons land zijn er probleemwijken, met problemen van discriminatie, lage scholing, enzovoort. Dit gaat dus over veel meer dan het bestrijden van geweld. Het gaat over mensen kansen geven, jongeren perspectieven bieden, over het versterken van het sociaal weefsel. (...) Pas als die preventieve aanpak faalt, komt er een politieaanpak, die al is voorbereid', aldus Dewael.

Maatregelen tegen 'verfransing' Vlaamse Rand rond Brussel

De Vlaamse vice-premier Frank Vandenbroucke presenteerde op 8 november 2005 een serie maatregelen, bedoeld om de 'verfransing' van de Vlaamse Rand rond Brussel tegen te gaan. Het aanvullende regeerakkoord van 18 mei voorzag in een dergelijke inspanning, als compensatie voor het niet-doorgaan van de in Vlaanderen gewenste splitsing van het kiesdistrict Brussel-Halle-Vilvoorde (B-H-V). De reeds tientallen jaren slepende kwestie leidde toen bijna tot de val van het kabinet-Verhofstadt. Volgens de aangekondigde maatregelen zou er in 2006 een bedrag van 5 miljoen euro beschikbaar zijn voor de achttien gemeenten in Halle en de zeventien in Vilvoorde. Daarvan ging 3,7 miljoen naar onderwijsprojecten. Zo zouden op basisscholen 91 leerkrachten Nederlands worden ingezet voor lessen taalvaardigheid, teneinde de integratie van 'anderstalige' leerlingen te bevorderen. Daartoe zouden ook hun ouders meer bij het onderwijs betrokken worden.
Voorts werd 500.000 euro uitgetrokken om het Nederlands in het gebied te promoten. Allochtonen, Europese ambtenaren en werknemers van internationale bedrijven zouden worden gestimuleerd Nederlandse lessen te volgen. Ook werd 350.000 euro besteed aan initiatieven om anderstaligen die het Nederlands niet goed beheersten aan werk te helpen. Dat achtte Vandenbroucke nodig omdat taalachterstand een belemmering op de arbeidsmarkt vormde. Van de werkzoekenden in het gebied van de Vlaamse Rand was 38 procent anderstalig en van alle ongeschoolden was dat 66 procent. Er zouden extra instructeurs beschikbaar komen op wie bedrijven een beroep konden doen om de taalvaardigheid bij het personeel te vergroten.

Parlementen treffen opnieuw maatregelen tegen Vlaams Belang

Brussels parlement neemt antiracismereglement aan

Het Brussels parlement nam op 18 november 2005 een reglementswijziging aan die het mogelijk maakte politieke partijen erkenning te onthouden indien zij zich schuldig maakten aan xenofobie, racisme of het minimaliseren c.q. ontkennen van genocide. Een dergelijke regeling, die overigens niet met terugwerkende kracht gold, bestond ook op federaal niveau en in Vlaanderen. Jean-Luc Vanraes, parlementslid voor de Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD), legde uit wat dit betekende: 'Als iemand wordt veroordeeld en de fractie bevestigt hem of haar te steunen, dan komt de zaak voor het bureau van het parlement. Dat kan dan beslissen om de fractie werkmiddelen af te nemen.'
Volgens Vlaams Belang (VB) was de regeling duidelijk bedoeld om deze partij monddood te maken. Voorafgaand aan de stemming had zij 275 amendementen ingediend en geëist dat deze alle afzonderlijk in stemming zouden komen. Bij de behandeling van het 101e amendement zag ze verder van deze eis af en werd het voorstel via de normale stemprocedure aanvaard.

Kamer wil Vlaams Belang overheidsdonatie afnemen

In februari 2005 was de zogeheten drooglegginswet van kracht geworden die de intrekking van overheidsgelden mogelijk maakte van partijen die handelden in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.
Op 24 november verzocht de kamerfractie van de Parti Socialiste (PS) aan de voorzitter van de controlecommissie voor de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van politieke partijen, kamervoorzitter Herman de Croo, te onderzoeken of een procedure aanhangig kon worden gemaakt om aan VB een deel van de overheidsdonatie te ontnemen. Aanleiding daarvoor was een interview van voorman Filip Dewinter in het Amerikaanse weekblad *Jewish Week*, waaruit volgens de PS opnieuw bleek wat voor partij hij vertegenwoordigde: 'Door zich 'islamofoob' te noemen, het te hebben over de 'schrikwekkende islamisering van Europa' en door alle moslims verdacht te maken, bewijst Dewinter nog maar eens duidelijk dat zijn partij er een racistisch gedachtegoed op nahoudt', aldus de PS.

Voorwaarde om de procedure te starten was dat eenderde van de leden van de parlementaire controlecommissie ermee instemde, waarna de zaak aan de Raad van State zou worden voorgelegd. Deze zou dan binnen zes maanden een besluit nemen. Op 30 november was duidelijk dat de procedure aanhangig kon worden gemaakt, toen ook de Mouvement Réformateur (MR), het Centre Démocrate Humaniste (CDH), de Socialistische Partij Anders (SP.A) en Spirit het initiatief bleken te ondersteunen. De VLD en Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V) keerden zich ertegen, omdat zij van mening waren dat niet het parlement maar de rechterlijke macht moest beoordelen of VB zich aan de bepalingen van de drooglegginswet hield. Het Vlaams Belang ontving jaarlijks ruim 2 miljoen euro overheidsdonatie.

België

Parti Socialiste wil na fraudeschandaal vernieuwing voortzetten

De Parti Socialiste (PS) stelde op 28 november 2005 de 29-jarige Gilles Doutrelepont aan als 'vernieuwingsmanager' voor de partij. Aanleiding vormde het fraudeschandaal bij de Waalse huisvestingsmaatschappij Carolorégienne, waarbij enkele schepenen van de PS betrokken waren. Een en ander leidde op 30 september tot het aftreden van de Waalse premier Jean-Claude Van Cauwenberghe. Hij werd opgevolgd door partijvoorzitter Elio Di Rupo, die duidelijk maakte dat er een einde moest komen aan dergelijke affaires van partijleden.
Op een persconferentie kondigde Di Rupo de 'tweede fase van de vernieuwing' aan. In oktober was al een partijcomité opgezet dat moest toezien op de handelswijze van leden, in het bijzonder hun nevenfuncties en mogelijke belangenverstrengeling. Hij zei dat met het oog op de vernieuwing bewust voor een jongere was gekozen. Doutrelepont was voormalig voorzitter van de jongerenafdeling van de PS. Hij kreeg als taak het toezicht te verbeteren op het niveau van de 14 federaties en 700 lokale afdelingen van de partij.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische misdrijven treffen ruim 60 procent Belgische bedrijven

Uit de in november 2005 beschikbaar gekomen gegevens uit de tweejaarlijkse studie van accountantskantoor Pricewaterhouse-Coopers (PwC) bleek dat 61 procent van de Belgische bedrijven te lijden had onder economische criminaliteit. Dat was een stuk hoger dan het internationaal gemiddelde van 45 procent. In de West-Europese landen lag dit percentage op 42 procent, in Noord-Amerika op 52 procent.
In vergelijking met 2003 was er in België bijna sprake van een verdubbeling. Het percentage van 32 procent in dat jaar betekende echter niet dat er daadwerkelijk tweemaal zoveel economische criminaliteit voorkwam. Bedrijven waren alerter geworden op fraude, oefenden betere interne controle uit en werden vaker voorzien van tips. De betere detectie en melding kon dan ook een deel van de toename verklaren.
Grote bedrijven rapporteerden meer fraude dan de kleinere en de helft van het aantal fraudegevallen kwam uit de verwerkende nijverheid. Vanwege de strenge regelgeving bleef het fraudeaandeel van de financiële dienstensector beperkt tot slechts 3 procent. De fraudeur behoorde in ongeveer de helft van de gevallen tot het eigen personeel en daarbij ging het relatief vaak om mannen beneden de 40 met een hogere opleiding.
De meest voorkomende vormen van bedrijfscriminaliteit betroffen diefstal of verduistering van bedrijfsactiva (77 procent) en een frauduleuze financiële voorstelling (21 procent). In 11 procent van de gevallen speelde corruptie en omkoping een rol. Verder kwamen witwassen, misbruik van voorkennis en namaak voor.

JUSTITIE

Wetsontwerp maakt echtscheiding eenvoudiger

De regering stemde op 25 november 2005 in met een door minister van Justitie Laurette Onkelinx opgesteld wetsontwerp om de echtscheidingsprocedure te vereenvoudigen. Uit de voorwaarden voor echtscheiding verdween elke verwijzing naar fouten of schuld en bleef alleen 'duurzame ontwrichting van het huwelijk' als scheidingsgrond over. Tot dan toe kon echtscheiding plaatsvinden op grond van ófwel feiten als grove belediging, overspel en het twee jaar feitelijk gescheiden zijn ófwel na wederzijdse toestemming.
Volgens het wetsontwerp konden beide echtgenoten samen om scheiding vragen als ze zes maanden feitelijk niet meer samenwoonden of met een tussentijd van ten minste drie maanden voor de rechtbank verklaarden dat voortzetting van het huwelijk niet meer mogelijk was. De optie van gezamenlijk gewilde echtscheiding bleef dus bestaan, waarbij echter geen minimumleeftijd (was: twintig jaar) meer gold en evenmin een minimale huwelijksduur (was: twee jaar) werd vereist.
Wanneer een van beiden scheiding wilde aanvragen, moest er al een jaar sprake zijn van feitelijk gescheiden leven of moesten twee verklaringen voor de rechtbank worden afgelegd met een tussenperiode van minimaal zes maanden. De rechter kon ook direct echtscheiding uitspreken als een van de partners kon aantonen dat de ander voortzetting van het huwelijk onmogelijk maakte.
Verder werd geregeld dat de alimentatieverplichting niet langer kon gelden dan het huwelijk (plus een eventueel daaraan voorafgaande samenwoonperiode) had geduurd. De rechter moest daarbij rekening houden met de financiële positie van beiden alsmede met de mate waarin de alimentatiegerechtigde tijdens het huwelijk de zorg voor de kinderen op zich had genomen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Belgische bankgroepen betrokken bij mensenrechtenschendingen'

In het op 15 november 2005 verschenen rapport *Waar ligt de grens?* deed de maatschappijkritische organisatie Netwerk Vlaanderen verslag van zijn onderzoek naar financiële relaties van Belgische banken met bedrijven die betrokken waren bij ernstige schendingen van de mensenrechten. De vijf grootste bankgroepen in België – Axa, Dexia, Fortis, ING en KBC – investeerden tezamen voor omgerekend meer dan 6,6 miljard euro in veertien van dergelijke bedrijven. De laatste vier genoemde bleken ook financier van grootschalige infrastructuurprojecten waarbij mensenrechten werden geschonden. Een van de uitgewerkte voorbeelden betrof investeringen in Birma (Myanmar) ter waarde van ca. 2 miljard euro in aandelen van het grote olie- en gasbedrijf Total. Dat bedrijf had sinds 1992 een contract voor de ontginning van aardgas langs de Birmese kust via een rechtstreekse joint venture met het militaire regime van het land. Onderdeel daarvan was de aanleg van een pijplijn, waarbij veelvuldig melding was gemaakt van gedwongen verhuizingen, dwangarbeid en martelingen. Volgens Netwerk Vlaanderen betekende dit, gezien het feit dat de militairen het land met harde hand regeerden en zij de Birmese economie geheel controleerden, dat 'inkomsten en winsten van de Birmese bedrijven (...) een rechtstreekse financiële steun zijn voor het militaire bewind'. De vijf bankgroepen bleven zaken doen met Birma, ook al hadden andere buitenlandse bedrijven zich vanwege mensenrechtenschendingen uit het land teruggetrokken.
De vijf banken investeerden verder onder meer in de Amerikaanse distributieketen Wal-Mart, waarvan bekend was dat deze arbeidsrechten had geschonden. Zo was zij in de Verenigde Staten veroordeeld voor overtreding van de wet op de kinderarbeid. Dexia, Fortis, ING en KBC deden ook inves-

teringen in de zogeheten BTC pijplijn (Turkije – Azerbeidzjan – Georgië), een project dat behalve door schendingen van de mensenrechten ook in opspraak was gekomen door milieuvernietiging. Verzet daartegen was op hardhandige wijze neergeslagen.
Netwerk Vlaanderen, dat onder andere streefde naar het openbaar maken van het investeringsbeleid van financiële instellingen, concludeerde dat de vijf onderzochte banken 'geen enkele schroom [hebben] om te investeren in bedrijven die betrokken zijn bij ernstige mensenrechtenschendingen'.

BUITENLANDSE ZAKEN

Belgische vrouw pleegde zelfmoordaanslag in Irak

Radiozender *France RTL* meldde op 29 november 2005, op basis van bronnen in de inlichtingendiensten, dat een in België geboren en opgegroeide vrouw enkele weken eerder een zelfmoordaanslag had gepleegd in Irak. Daarbij waren vijf mensen om het leven gekomen. Justitie bevestigde de juistheid van het bericht en ging in de nacht van 29 op 30 november tot actie over. Zij arresteerde in Brussel en Antwerpen veertien personen, familieleden en vrienden van de vrouw. Het ging om elf Belgen, twee Marokkanen en een Tunesiër. Ze werden beschuldigd van lidmaatschap van een terroristische organisatie.
De vrouw die de aanslag pleegde, zou afkomstig zijn uit Brussel en zich na haar huwelijk met een radicale moslim uit Marokko hebben bekeerd tot de islam. Haar echtgenoot zou de aanslag, die op 9 november zou zijn gepleegd en gericht zou zijn geweest tegen een Amerikaanse patrouille in Bagdad, hebben voorbereid. Het was onduidelijk of hij nog in leven was. Na de zelfmoordactie vonden Amerikaanse soldaten een Belgisch paspoort op het lichaam van de vrouw. Daaruit bleek dat zij via Turkije naar Irak was gereisd.
Volgens de Europese inlichtingendiensten waren aanslagen in Irak steeds meer het werk van buitenlandse activisten en zouden daar ook vaker vrouwen bij betrokken zijn. De Belgische was echter de eerste Europese vrouw die in Irak door een zelfmoordaanslag om het leven kwam. België werd beschouwd als een belangrijke uitvalsbasis voor terroristische activiteiten elders. Dat bleek ook uit de aanklacht die was geformuleerd tegen dertien verdachten van de Marokkaanse Islamitische Strijdgroep (GICM) die vanaf 3 november terechtstonden. Enkelen van hen zouden aanslagen hebben willen plegen op doelen in Afghanistan of Irak.

(Vorige berichten pagina 646/2 - 2005)

DUITSLAND

BINNENLAND

Leider Linkspartij geen vice-voorzitter Bondsdag

De Bondsdag verwierp op 8 november 2005 voor de vierde keer de voorzitter van de Linkspartij, de 64-jarige Lothar Bisky, als een van zijn vice-voorzitters. De Linkspartij had als een van de partijen in de Bondsdag het recht om een kandidaat voor het vicevoorzitterschap voor te dragen. De meeste afgevaardigden van de Christelijk-Democratische Unie (CDU) en de Vrije Democratische Partij (FDP) vonden het echter niet juist dat een partijvoorzitter tevens vicevoorzitter van de Bondsdag zou zijn.
Volgens de Linkspartij werd Bisky gestraft voor het feit dat hij openlijk had toegegeven tijdens zijn loopbaan in de voormalige DDR contact met de staatsveiligheidsdienst te hebben gehad. Een van de leidende politici van de partij, Gregor Gysi, zei de uitslag van de stemming als een belediging voor Oost-Duitsers te zien. Gysi merkte cynisch op dat er geen enkel probleem zou zijn geweest als Bisky in het verleden lid van de nazipartij NSDAP zou zijn geweest. Dat was een toespeling op Kurt Georg Kiesinger, bondskanselier tussen 1966 en 1969, die tot 1945 lid van de NSDAP was geweest.

Auto's in brand gestoken in navolging van Frankrijk

De politie in Berlijn liet op 9 november 2005 weten dat minstens negen auto's in de voorgaande nacht in de hoofdstad en Keulen in brand waren gestoken, in navolging van de al twee weken durende onlusten in Frankrijk. Twee dagen eerder waren in Berlijn ook vijf auto's in brand gestoken.

'Grote coalitie' in Duitsland een feit

Steun politieke partijen voor regering CDU/CSU en SPD

De belangrijkste politieke partijen spraken op 14 november 2005 hun steun uit voor de nieuwe regeringscoalitie van de Christelijk-Democratische Unie/Christelijk-Sociale Unie in Beieren (CDU/CSU) en de Sociaaldemocratische Partij Duitsland (SPD). Deze werd geleid door de kanselierskandidaat van de CDU/CSU Angela Merkel. De SPD van de uitgaande bondskanselier Gerhard Schröder stemde enkele uren na de partij van Merkel met de vorming van de nieuwe coalitie in.
De SPD koos een dag later op een partijcongres met overweldigende meerderheid (99,4 procent) de uit Oost-Duitsland afkomstige Matthias Platzeck tot voorzitter. De SPD was tijdens de regeringsperiode van Schröder ernstig verdeeld over de te volgen sociaal-economische koers en had ook nog eens te maken gehad met een nieuwe linkse concurrent in de gedaante van de Linkspartij. Platzeck bleek een aanvaardbare kandidaat voor de verschillende partijstromingen.
De drie partijen tekenden op 18 november een formele overeenkomst over de te vormen regeringscoalitie. De handtekeningen werden gezet door Angela Merkel, Edmund Stoiber en Matthias Platzeck, de leiders van de CDU, CSU en SPD. De overeenkomst omvatte 143 bladzijden en voorzag in stijging van de belastingen en het korten van uitgaven om banen te scheppen, het begrotingstekort terug te dringen en de economische stagnatie een halt toe te roepen.
Op 21 november koos de fractie in de Bondsdag van CDU/CSU Volker Kauder (56) tot voorzitter. Vanaf januari was hij al voorzitter van de CDU. De SPD koos dezelfde dag uitgaand minister van Defensie Peter Struck (62) tot fractievoorzitter.

Angela Merkel als bondskanselier beëdigd

Angela Merkel werd op 22 november als bondskanselier beëdigd. Zij was de eerste kanselier van de Bondsrepubliek die was opgegroeid in de voormalige DDR en de eerste vrouw die deze functie bekleedde. 397 leden van de Bondsdag stemden voor haar kandidatuur, maar 51 leden van de regeringscoalitie stemden tegen. Dat laatste was volgens sommige commentatoren een teken van haar zwakke positie. Tijdens de plechtigheid sprak Merkel lovende woorden aan het adres van haar voorganger Gerhard Schröder, die de politiek zou verlaten.
De CDU/CSU en de SPD hadden elk acht ministersposten in de regering.

Duitsland

Samenstelling regering Duitsland
(22 november 2005)

Bondskanselier
Angela MERKEL (CDU)
Vice-kanselier, tevens belast met Arbeid
Franz MÜNTEFERING (SPD)
Kanselarijminister
Thomas De MAIZIÈRE (CDU)
Binnenlandse zaken
Wolfgang SCHÄUBLE (CDU)
Buitenlandse zaken
Frank-Walter STEINMEIER (SPD)
Defensie
Franz Josef JUNG (CDU)
Economie en Technologie
Michael GLOS (CSU)
Financiën
Peer STEINBRÜCK (SPD)
Gezinszaken, Senioren, Vrouwen en Jeugd
Ursula VON DER LEYEN (CDU)
Gezondheid
Ulla SCHMIDT (SPD)
Internationale ontwikkeling
Heidemarie WIECZOREK-ZEUL (SPD)
Justitie
Brigitte ZYPRIES (SPD)
Milieu
Sigmar GABRIEL (SPD)
Onderwijs en Onderzoek
Annette SCHAVAN (CDU)
Transport
Wolfgang TIEFENSEE (SPD)
Voedselvoorziening, Landbouw en Consumentenzaken
Horst SEEHOFER (CDU)

CDU - Christelijk-Democratische Unie
CSU - Christelijk-Sociale Unie in Beieren
SPD - Sociaal-democratische Partij Duitsland

Eerste buitenlandse bezoeken nieuwe bondskanselier

Angela Merkel legde in de week van 21 november haar eerste bezoeken in het buitenland af als nieuwe bondskanselier. Om te beginnen bezocht zij de Franse president Jacques Chirac. Zij riep Frankrijk op mee te doen met een verdere liberalisering van de Europese economie, waar de Fransen juist grote moeite mee hadden. Vervolgens bracht ze bezoeken aan het hoofdkwartier van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en aan het Europees Parlement in Brussel. Zij gaf duidelijk als haar standpunt te kennen dat Europa met de Verenigde Staten moest samenwerken en de Amerikanen niet moest tegenwerken.

Merkel roept op tot verandering

Merkel verlangde in haar eerste regeringsverklaring in de Bondsdag op 30 november een grotere bereidheid tot verandering van haar landgenoten. Ze kondigde aan de hervormingen van haar voorganger Gerhard Schröder te zullen voortzetten. Zij zei onder meer te streven naar belastinghervormingen om de overheidsfinanciën duurzaam in evenwicht te brengen.

Meer dan 100.000 mensen drie dagen zonder elektriciteit

Ongeveer 120.000 mensen in de deelstaat Noordrijn-Westfalen waren op 27 november 2005 voor de derde achtereenvolgende dag zonder stroom, nadat sneeuw, ijs en wind elektriciteitskabels hadden beschadigd. Een woordvoerder van de elektriciteitsmaatschappij RWE Westfalen-Weser-Ems zei dat het onduidelijk was wanneer de elektriciteitsvoorziening voor alle betrokkenen kon worden hersteld. Aanvankelijk was een kwart miljoen mensen verstoken geweest van elektriciteit.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Handelsoverschot groeit

Het Duitse handelsoverschot met de rest van de wereld steeg in september tot een recordhoogte van 14,8 miljard euro, zo maakte het Federaal Bureau voor de Statistiek op 9 november 2005 bekend. De export nam toe met 2,5 procent op maandbasis tot 68,6 miljard euro, een aan het seizoen aangepast cijfer. De import daalde met 1,2 procent op maandbasis tot 53,8 miljard euro.
De hoop op Duits economisch herstel was de afgelopen tijd toegenomen, hetgeen tot uitdrukking kwam in een groter economisch vertrouwen van Duitse ondernemers. De economie zou echter naar verwachting in 2005 slechts met 0,8 procent groeien.

(Vorige berichten pagina 653/3 e.v. - 2005)

Frankrijk

BINNENLAND

Onlusten in Frankrijk naar nieuw hoogtepunt

In de nacht van 7 november 2005 vonden de ernstigste onlusten plaats sinds de rellen in de arme wijken en voorsteden van Frankrijk elf dagen eerder waren begonnen: in totaal werden 1.408 auto's in brand gestoken en verrichtte de politie 395 arrestaties. Bij gewelddadige confrontaties in Grigny raakten tien politieagenten gewond, van wie twee ernstig.
De Unie van Islamitische Organisaties van Frankrijk (UOIF) vaardigde een fatwa uit die het moslims verbood om aan de rellen deel te nemen.
Volgens critici had minister van Binnenlandse zaken Nicolas Sarkozy olie op het vuur gegooid door de relschoppers voor 'schorem' uit te maken. Anderzijds wees een landelijke opiniepeiling uit dat 57 procent achter de minister stond.
President Jacques Chirac verklaarde herstel van de orde tot prioriteit en stelde de relschoppers strenge straffen in het vooruitzicht. Hij benadrukte ook dat het beëindigen van de ongeregeldheden 'respect voor allen, rechtvaardigheid en gelijke kansen' vereiste.
De rellen waren op 27 oktober uitgebroken nadat in de Parijse voorstad Clichy-sous-Bois twee jongens door elektrocutie om het leven waren gekomen in een transformatorhuis toen zij vluchtten voor de politie. De relschoppers, zowel blanke jongeren als in Frankrijk geboren Arabische en Afrikaanse jongeren uit arme wijken, protesteerden middels de rellen tegen racisme en werkloosheid. Bewoners van arme buurten, met werkloosheidspercentages tot 40 procent, klaagden over racisme en hardhandig politieoptreden.

Hernieuwd geweld ondanks noodmaatregelen

In de nacht van 9 november gooiden jongeren in verscheidene steden molotovcocktails naar de politie. Op 116 plaatsen braken onlusten uit, waarbij 617 auto's in brand werden gestoken. De politie verrichtte 280 arrestaties. De inzet van de politie bij de rellen was inmiddels uitgebreid tot 9.500 agenten.
Premier Dominique de Villepin had een wet uit 1955 geactiveerd die het lokale overheden mogelijk maakte om de avondklok in te stellen, huiszoekingen te verrichten en samenscholingen te verbieden. In diverse steden was inmiddels de avondklok van kracht. In Parijs en in een dertigtal andere delen van het land was de noodtoestand uitgeroepen. Vooralsnog leken de nood-

maatregelen echter geen effect te hebben. Sommige oppositiepartijen en politierechters veroordeelden de overheidsmaatregelen als een aantasting van de vrijheid van de burgers. Voor de extreem-rechtse politicus Jean-Marie Le Pen gingen de maatregelen niet ver genoeg. Tegenover de *BBC* verklaarde Le Pen dat de relschoppers het staatsburgerschap ontnomen moest worden.
Volgens een opiniepeiling steunden drie van de vier Fransen de genomen maatregelen.
De Villepin kondigde ook nieuwe maatregelen op het gebied van werk en scholing aan voor de jongeren in de arme wijken. Minister Sarkozy meldde dat 120 buitenlandse (illegale) deelnemers aan de rellen zouden worden uitgewezen.

President Chirac doet nieuwe poging rellen te beëindigen

President Chirac beloofde op 15 november dat 50.000 jongeren in 2007 een opleiding zouden kunnen volgen. Relschoppers zouden veroordeeld worden en de controle op illegalen zou worden verscherpt.

Noodmaatregelen blijven gehandhaafd

Het Franse parlement ging op 16 november akkoord met een verlenging van de noodmaatregelen met drie maanden. De maatregelen waren volgens de overheid de enige manier om een einde te maken aan de rellen die inmiddels bijna drie weken gaande waren. Volgens de politie was er een lichte daling van het aantal uitgebrande auto's.

Politici zoeken verklaring voor de rellen

Vooraanstaande leden uit de partij van Chirac suggereerden dat polygamie een rol speelde bij de rellen. Hoewel polygamie officieel niet was toegestaan, konden mannen met meerdere echtgenotes in het land van herkomst deze tot 1993 in het kader van gezinshereniging laten overkomen.
Jean-Marie Le Pen verklaarde dat de rellen het gevolg waren van het Franse immigratiebeleid. Frankrijk betaalde de prijs voor de 'absurde en criminele immigratie uit de Derde Wereld'.

Geweld weer op 'normaal niveau'

Op 17 november verklaarde de Franse politie dat het geweldsniveau weer was genormaliseerd en teruggekeerd naar het gebruikelijke aantal van gemiddeld 98 verbrande auto's per nacht. Gedurende drie weken van onrust waren bijna 9.000 auto's in brand gestoken en had de politie ongeveer 3.000 arrestaties verricht.

Rapport verwerpt minderhedenplan minister Sarkozy

Een overheidsrapport over het integratiebeleid verwierp het voorstel van minister Sarkozy om minderheden middels 'positieve discriminatie' aan werk te helpen. De opstellers van het op 24 november gepubliceerde rapport verklaarden dat het voorstel strijdig was met het Franse principe van gelijke kansen voor iedereen. Deze conclusie was in overeenstemming met het standpunt van president Jacques Chirac en premier Dominique de Villepin. Sarkozy handhaafde zijn standpunt dat positieve discriminatie nodig was. Volgens hem was gebleken dat gelijkheid voor de wet niet meer voldoende was en daarom had de overheid de plicht gelijkheid af te dwingen.
Het rapport kritiseerde overigens de trage implementatie van eerdere aanbevelingen, zoals het zorgen voor werkervaringsplaatsen voor veertienjarigen.

Organisaties strijden gezamenlijk tegen discriminatie

Op 26 november maakten 60 organisaties van minderheden bekend te gaan samenwerken om racisme en discriminatie te bestrijden. Het doel van de nieuwe federatie, genaamd CRAN (Conseil Représentatif des Associations Noires), was om politieke partijen, vakbonden en andere organisaties te betrekken bij de strijd tegen discriminatie.

Hollande opnieuw leider socialisten

François Hollande werd op 25 november 2005 herkozen tot leider van de Socialistische Partij (PS). Hollande vervulde het partijleiderschap al acht jaar en was de enige kandidaat. Hij kreeg 80 procent van de stemmen bij een opkomst van rond de 70 procent.
De partij had een moeilijke periode achter de rug. Tijdens de presidentsverkiezingen in 2002 had de socialistische kandidaat Lionel Jospin een verpletterende nederlaag geleden en was geëindigd op de derde plaats, achter de extreem-rechtse Jean-Marie Le Pen. Vervolgens had het (door de Franse bevolking verworpen) referendum over de Europese grondwet in mei 2005 grote verdeeldheid tussen voor- en tegenstanders binnen de partij aan het licht gebracht.
Tijdens de partijbijeenkomst slaagde Hollande erin overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijk beleid in de aanloop naar de presidentsverkiezingen van 2007. In 2006 zou de partij een presidentskandidaat kiezen. Kanshebbers waren Laurent Fabius, Dominique Strauss-Kahn en Ségolène Royal.

Franse overheid verscherpt immigratiebeleid

Premier Dominique de Villepin maakte op 30 november 2005 een aantal immigratiebeperkende maatregelen bekend. Eén daarvan betrof verscherpte controle op huwelijken in het buitenland tussen Franse ingezetenen en partners van buiten de Europese Unie. Volgens de nieuwe maatregel moest de Franse ambassade in de betreffende buitenlanden de huwelijkspartners verhoren en het huwelijk bij twijfel aan het motief afwijzen. Ook werd de termijn verlengd waarna een buitenlandse huwelijkspartner de Franse nationaliteit mocht aanvragen.
Een andere maatregel betrof gezinshereniging: voortaan was deze slechts mogelijk na twee jaar werken in Frankrijk (de oude termijn was één jaar). Daarnaast kondigde De Villepin een strengere selectie van buitenlandse studenten aan: alleen zij die werk hadden gevonden op hun vakgebied mochten na hun studie in Frankrijk blijven. Tevens zouden de procedures voor asielzoekers worden verkort en de eisen om in aanmerking te komen voor een uitkering worden verscherpt.
Minister van Binnenlandse zaken en aankomend presidentskandidaat Nicolas Sarkozy kondigde aan in 2006 25.000 illegale migranten te willen uitzetten, 5.000 meer dan in 2005. Beperking van immigratie was een centraal thema in de campagne voor de presidentsverkiezingen in 2007.

JUSTITIE

Zeven veroordelingen in afluisterschandaal

Op 9 november 2005 werden zeven hoge ambtenaren veroordeeld voor hun rol in een nationaal afluisterschandaal tijdens het

presidentschap van François Mitterand. De presidentiële anti-terreureenheid onder leiding van Christian Prouteau had tussen 1983 en 1986 telefoons afgetapt van advocaten, journalisten en politici. Hiermee moest voorkomen worden dat bekend zou worden dat de president een buitenechtelijke dochter had. Anderzijds hield het afluisteren verband met een politieschandaal waarbij in Frankrijk wonende Ierse nationalisten valselijk waren beschuldigd van illegale wapenleveranties. In 1992 werd het afluisteren bekend, maar de betrokkenen beriepen zich op het nationaal belang en weigerden mee te werken aan het gerechtelijk onderzoek. De socialistische premier Lionel Jospin verplichtte de betrokkenen in 1998 om opening van zaken te geven.
De rechtbank legde de verantwoordelijken, onder wie Prouteau, uitsluitend voorwaardelijke gevangenisstraffen en geldboetes op. Volgens de rechtbank had het afluisteren plaatsgevonden in opdracht van de president en/of de toenmalige ministers van Defensie.

ONDERWIJS

'Positieve gevolgen koloniaal verleden' blijven benadrukt in schoolsysteem

Conservatieve afgevaardigden verwierpen op 29 november 2005 een motie van de socialistische oppositie om een wet te herzien die scholen aanspoorde de positieve rol van het Franse kolonialisme in Noord-Afrika te benadrukken. De wet had al eerder geleid tot protesten uit Algerije en van Fransen van Noord-Afrikaanse origine.
Het debat vond plaats temidden van protesten door Fransen uit het Caribisch gebied tegen de 200ste herdenking van Napoleons overwinning in de slag bij Austerlitz in 1805. Zij herinnerden aan het feit dat Napoleon in 1802 opnieuw de slavernij invoerde nadat deze in 1794 was afgeschaft.

(Vorige berichten pagina 654/3 e.v. - 2005)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Minister Blunkett treedt voor de tweede keer af

Minister van Arbeid en Pensioenen David Blunkett maakte op 2 november 2005 zijn aftreden bekend. Het was de tweede keer dat Blunkett gedwongen was om af te treden. De eerste keer was in december 2004 toen hij opstapte als minister van Binnenlandse zaken. Reden was toen dat hij zich had bemoeid met de aanvraag van een verblijfsvergunning voor het kindermeisje van zijn toenmalige maîtresse.
Aanleiding voor zijn tweede ontslag was dat Blunkett geen adviescommissie had geraadpleegd toen hij na zijn eerste aftreden de functie aannam als directeur van DNA Bioscience, ondanks het feit dat hij drie maal aan deze verplichting was herinnerd. Verder had hij aandelen in het bedrijf gekocht op naam van zijn zoons. Toen premier Blair aan Blunkett vroeg om toe te treden tot zijn nieuwe kabinet, gaf hij zijn baan als directeur op, maar behield de aandelen van zijn zoons.

Het ontslag van Blunkett was een gevoelige slag voor Blair omdat de minister werd gezien als een van zijn trouwste bondgenoten. John Hutton werd benoemd als opvolger van Blunkett. Hutton noemde Blunkett 'een geweldige dienaar van de Britse bevolking' en zei dat hij zorg zou dragen voor de verdere hervorming van de sociale zekerheid en het pensioenstelsel.

Premier Blair lijdt eerste nederlaag in parlement

Het Britse lagerhuis wees op 9 november 2005 het voorstel van premier Tony Blair af om de politie de bevoegdheid te geven om verdachten van terrorisme 90 dagen vast te houden zonder aanklacht. Het voorstel werd met 322 tegen 291 stemmen verworpen omdat 49 leden van de Labour Partij (Lab) meestemden met de oppositie. Een amendement van de Conservatieven (Cons) om de termijn van 90 dagen terug te brengen naar 28 dagen haalde het wel.
Het was de eerste nederlaag die Blair leed in het parlement sinds zijn aantreden als premier acht jaar eerder. Hij had er voorafgaand aan het debat nog alles aan gedaan om de dissidenten over de streep te trekken. Zo zei hij: 'Dit is geen onderwerp om mee te spelen. Het beste is hetgeen te doen wat de politie zegt nodig te hebben om het land tegen terrorisme te beschermen.' Blair noemde de beslissing van het parlement dan ook onverantwoordelijk.
De nederlaag in het parlement kwam niet helemaal als een verrassing. Deze dreigde er al een week aan te komen. Op 2 november was de omstreden terrorismewet namelijk voor het eerst door het Lagerhuis behandeld. Bij die gelegenheid haalde het voorstel om het aanmoedigen van terrorisme strafbaar te stellen de kleinst mogelijke meerderheid. Omdat 33 leden van Lab met de oppositie meestemden haalde het voorstel het met slechts één stem verschil. Dat was voor Blair reden om de stemming over het voorstel om de detentieperiode naar 90 dagen te brengen op te schorten om zo extra steun te verwerven. Dat bleek dus een week later tevergeefs.

Pubs mogen 24 uur per dag open blijven

Op 24 november 2005 trad een nieuwe wet in werking die winkels, restaurants en pubs de mogelijkheid gaf om 24 uur per dag alcohol te verkopen. Op grond van de wet kregen 1.121 bedrijven hiervoor een vergunning, waaronder 359 pubs. Nog eens tienduizenden bedrijven gebruikten de nieuwe wet om hun openingstijden te verruimen.
Vanuit de politie was er kritiek omdat ze een toename vreesde van criminaliteit en geweld die samenhingen met alcoholgebruik. De politie had dan ook meer bevoegdheden gekregen om hier tegen op te treden.

Regering steeds minder populair

Dagblad *The Observer* publiceerde op 27 november 2005 een opiniepeiling waaruit bleek dat een groot deel van de Britse bevolking ontevreden was over de regering. 57 procent van de Britten was ontevreden over haar prestaties en slechts 33 procent was tevreden. Premier Tony Blair deed het niet veel beter: 55 procent was ontevreden over zijn prestaties, 37 procent was tevreden. Opvallend was dat zijn gedoodverfde opvolger, Gordon Brown, meer waardering kreeg. 49 Procent was tevreden over zijn prestaties, 35 procent was ontevreden.

Oegandees Sentamu geïnaugureerd als aartsbisschop

John Sentamu werd op 30 november 2005 geïnaugureerd als aartsbisschop van Kent, de op één na hoogste functie binnen de Anglicaanse kerk. De in Oeganda geboren Sentamu werd hiermee de eerste zwarte aartsbisschop van de Anglicaanse kerk. De cere-

monie vond plaats in de kathedraal van York, waar Rowan Williams, de aartsbisschop van Canterbury, Sentamu in zijn functie bevestigde. Afrikaanse dansers werden geïntegreerd in de traditionele ceremonie, waarbij Sentamu nog even de drums speelde.
Sentamu werd benoemd op een moment dat de Anglicaanse kerk werd verscheurd door dilemma's over het homohuwelijk en vrouwelijke priesters. Sentamu zei hierover: 'De kerk in Engeland moet zijn zelfvertrouwen terugvinden.'

JUSTITIE

Aantal raciale delicten stijgt

Het Openbaar Ministerie verklaarde op 11 november 2005 dat het aantal raciaal geïnspireerde delicten van maart 2004 tot maart 2005 in Engeland en Wales met 29 procent was gestegen in vergelijking met een jaar eerder. Volgens het OM toonden de cijfers niet alleen een stijging van het aantal delicten aan, maar ook het feit dat mensen zich meer bewust waren van het risico vervolgd te worden.

NATUUR EN MILIEU

Rivieren en meren herstellen zich van zure regen

Het University College London presenteerde op 15 november 2005 een onderzoek naar de verzuring van de meren en rivieren in Groot-Brittannië, waaruit bleek dat deze zich weer aan het herstellen waren. Metingen toonden aan dat de hoeveelheid zwavelzuur de afgelopen vijftien jaar was gehalveerd en dat de forel weer terugkwam. Het herstel zou komen door betere emissiecontroles en de omschakeling van kolen- naar gasgestookte energiecentrales. Hierdoor was de uitstoot van zwaveldioxide sinds 1970 met 84 procent afgenomen en de uitstoot van stikstofoxide met 37 procent.

MILITAIRE ZAKEN

Defensie start onderzoek naar mishandelingen

Dagblad *News of the World* publiceerde op 27 november 2005 foto's van de ontgroening van rekruten bij de Koninklijke Mariniers. De foto's toonden rekruten die elkaar naakt moesten bevechten, mariniers in uniform die de naakte rekruten tegen het hoofd trapten en een rekruut die bewusteloos op de grond lag.
De soldaat die de foto's had genomen, zei dat ze in mei 2005 in Plymouth waren gemaakt. Verder zei hij dat dergelijke gedragingen vrij veel voorkwamen, evenals elektrische shocks op genitaliën, naakt door doornen kruipen en door slaapkamerramen springen.
Het ministerie van Defensie kondigde direct een onderzoek aan.

BUITENLANDSE ZAKEN

Premier Blair zou VS hebben afgehouden van aanval op tv-zender Al Jazeera

Dagblad de *Daily Mirror* publiceerde op 22 november 2005 een verhaal waarin ze zich baseerde op een geheim memo van premier Tony Blair aan de Amerikaanse president George W. Bush. In dit memo vroeg hij Bush af te zien van een mogelijke aanval op de Arabische televisiezender Al Jazeera in Qatar. Bush had tijdens een bezoek van Blair op 16 april 2004 deze mogelijkheid geopperd omdat de Amerikanen zich ergerden aan de berichtgeving van de zender.

De Britse premier weigerde in eerste instantie te reageren. Wel zei een juridisch adviseur dat het strafbaar was om onbevoegd in het bezit te zijn van vertrouwelijke, officiële documenten. Het Witte Huis noemde de berichten 'vreemd' en er ontspon zich een discussie of het hier nu wel of niet om een grap van de Amerikaanse president ging.
Op 28 november 2005 werden er kamervragen over de kwestie gesteld. Het parlement wilde weten welke informatie Blair had gekregen over de voorgenomen aanval. Blair antwoordde slechts met: 'Geen enkele'.

(Vorige berichten pagina 656/1 e.v. - 2005)

IERLAND

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Forse investering in infrastructuur

De Ierse regering maakte op 1 november 2005 bekend dat ze de komende tien jaar 34 miljard euro zou investeren in de verbetering van het wegen- en railnet. De investering was noodzakelijk omdat de groei van de infrastructuur niet gelijk op was gegaan met de economische groei, met veel files als gevolg. Vooral het net rond Dublin kon de snel groeiende bevolking niet meer aan.
Volgens minister van Financiën Brian Cowen was de verbetering van de infrastructuur cruciaal voor Ierlands competitiviteit. De overheid zou 24 miljard euro uit eigen middelen investeren en wilde de overige 10 miljard halen uit privaat-publieke overeenkomsten.

Winkels mogen beneden kostprijs verkopen

De Ierse regering schrapte op 8 november 2005 het verbod om producten beneden de kostprijs te verkopen. Het verbod was in 1987 ingesteld om kleine bedrijven te beschermen tegen grootwinkelbedrijven. Critici meenden echter dat deze maatregel de prijs van producten kunstmatig hoog hield. Volgens de Ierse mededingingsautoriteit kostte de maatregel een gemiddeld huishouden op jaarbasis 500 euro.

(Vorige berichten paina 527/3 e.v. - 2005)

ITALIË

BINNENLAND

Senaat akkoord met grondwetswijziging

De Senaat ging op 16 november 2005 met 170 tegen 132 stemmen akkoord met een omstreden hervorming van de grondwet, waarbij de premier meer macht kreeg en een deel van de nationale bevoegdheden werd overgedragen aan de regio's. De premier kreeg het recht om ministers te benoemen en te ontslaan en om het parlement te ontbinden. De twintig regio's kregen zeggenschap over onder meer gezondheidszorg en onderwijs. Tenslotte zou de Senaat een federaal in plaats van een nationaal lichaam worden. De wijziging zou pas van kracht worden na de parlementsverkiezingen van 2006.

Premier Silvio Berlusconi noemde de wijziging noodzakelijk om het Italiaanse politieke systeem nieuw leven in te blazen. De oppositie meende dat het wetsvoorstel de eenheid van Italië bedreigde.

Italië

Twintig vreemdelingen verdrinken

De Italiaanse kustwacht trof op 25 november 2005 zes lichamen aan bij de kust van Sicilië. Hiermee kwam het totaal aantal doden van een scheepsramp een week eerder op twintig. Een schip vervoerde ongeveer 200 illegale immigranten, maar liep vlak voor de kust van Sicilië aan de grond.

Senaat akkoord met verjaringswet

De Senaat nam op 29 november 2005 een wetsvoorstel aan dat de verjaringstermijn van veel misdrijven tot de helft bekortte. De wet gold alleen voor zaken die nog inhoudelijk behandeld moesten worden. Dit nadat er veel ophef was ontstaan omdat de wet in het voordeel zou zijn van Cesare Previti, advocaat en persoonlijk vriend van premier Silvio Berlusconi. Hij zou door deze wet namelijk kunnen ontsnappen aan een gevangenisstraf wegens het omkopen van rechters.
De oppositie meende dat de wet vooral in het voordeel was van Berlusconi zelf. Zo moest er nog een zaak tegen hem beginnen wegens boekhoudfraude, belastingontduiking en het witwassen van geld bij zijn bedrijf Mediaset.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Italianen leggen massaal het werk neer

Veel Italianen gaven op 25 november 2005 gehoor aan een oproep van de vakbonden om het werk neer te leggen uit protest tegen de overheidsbegroting over 2006. Het was de zesde landelijke staking sinds het aantreden van het kabinet-Berlusconi. De bonden verzetten zich tegen de bezuiniging van 20 miljard euro die volgens hen vooral uitpakte in het nadeel van arbeiders en gepensioneerden. Ze eisten daarentegen een strengere aanpak van het zwartgeld en van belastingontduiking.

JUSTITIE

'Ndrangheta gevaarlijker dan Siciliaanse maffia'

Het Openbaar Ministerie stelde in november 2005 dat de 'Ndrangheta in de afgelopen tien jaar was uitgegroeid tot een zeer moderne misdaadorganisatie die ze inmiddels meer vreesde dan de Siciliaanse maffia. De jaaromzet van de 'Ndrangheta werd geschat op 3,6 miljard euro. Andere bronnen schatten de omzet overigens op het tienvoudige, dat wil zeggen meer dan de omzet van de regio Calabrië. De 'Ndrangheta groeide snel omdat ze de controle wist te verwerven over de internationale cocaïnehandel. De organisatie zou actief zijn in twintig landen, waaronder Nederland.
De aandacht voor de 'Ndrangheta kwam na de moord op de regionale politicus Francesco Fortugno in oktober. Naar aanleiding hiervan stuurde de overheid meer politie naar Calabrië en bezocht president Carlo Azeglio Ciampi de regio. Hij zei bij die gelegenheid: 'Als we de strijd tegen de clans nu niet winnen, is Calabrië voorgoed verloren.'

BUITENLANDSE ZAKEN

VS sluiten haven onderzeeërs op Sardinië

Het ministerie van Defensie maakte op 22 november 2005 bekend dat de Verenigde Staten de haven voor onderzeeërs op Sardinië zouden sluiten. Het was een van de twee havens voor onderzeeërs buiten de VS. Er lagen weliswaar geen onderzeeërs, maar de haven werd gebruikt voor het onderhoud van de boten. Er werkten 1.800 Amerikanen.
Ook atoomonderzeeërs deden de haven aan en dat maakte deze omstreden. Volgens de lokale overheid zou deze bovendien schadelijk zijn voor het milieu.

(Vorige berichten pagina 657/1 e.v. - 2005)

NEDERLAND

Nederland

BINNENLAND

Schipholbrand doet emoties hoog oplaaien

De brand in het cellencomplex van de gevangenis voor uitgeprocedeerde asielzoekers en andere gedetineerden op Schiphol-Oost, die op 27 oktober 2005 aan elf mensen het leven kostte, bleef in november de gemoederen bezighouden.

Vier gevangenen vrij op last van de rechter

De rechtbank op Schiphol besloot op 4 november dat vier personen, die vastzaten in het detentiecentrum, om humanitaire redenen moesten worden vrijgelaten. Er was om de vrijlating van zestien mensen gevraagd, maar in twaalf gevallen wees de rechter de eis af. Volgens een van de advocaten, Gerald Roethof, zouden op grond van deze beslissing nog tussen de 60 en 70 mensen voor vrijlating in aanmerking komen 'als ze niet veroordeeld zijn, als ze een verblijfstitel in Nederland hebben en als ze een trauma hebben opgelopen tijdens de brand.'

Koolmonoxidevergiftiging officiële doodsoorzaak

Het Openbaar Ministerie maakte op 5 november bekend dat de slachtoffers van de brand om het leven waren gekomen als gevolg van koolmonoxidevergiftiging.

Op 7 november werd een 25-jarige man van Libische afkomst aangehouden. Hij zou opzettelijk de brand hebben gesticht. Zelf lag hij met zeer ernstige verwondingen in een ziekenhuis in Beverwijk.

Rechter constateert gebrekkige nazorg

De Amsterdamse rechtbank besliste op 8 november dat twee overlevenden van de brand moesten worden overgeplaatst omdat de nazorg te wensen overliet. Ze waren naar de 'bajesboot' in Rotterdam en het detentiecentrum Zeist overgebracht, maar volgens de rechter was hun niet de nodige zorg verleend. Omdat Justitie beroep zou aantekenen, hoefde aan de uitspraak niet direct gevolg te worden gegeven.
De rechterlijke uitspraak kwam overeen met bevindingen van advocaten en vluchtelingenorganisaties, maar stond haaks op de uitlatingen van minister Rita Verdonk van Vreemdelingenzaken en Integratie. Zij meende dat de opvang zorgvuldig plaatsvond.

Rechter veroordeelt weghalen spandoeken tegen minister verdonk

Als protest tegen wat zij beschouwden als nalatigheid van de verantwoordelijke minister Verdonk hingen actievoerders in plaatsen als Utrecht, Haarlem, Groningen, Leiden, Emmen, Nijmegen, Zwolle en Amsterdam spandoeken op met harde verwijten aan haar adres. In sommige teksten

werden vergelijkingen getrokken met deportatie en concentratiekampen of werd de minister als 'moordenaar' aangeduid. In een aantal plaatsen greep de politie in en verwijderde de spandoeken. De minister maakte bekend aangifte te hebben gedaan wegens smaad.
De Amsterdamse rechtbank bepaalde in kort geding op 24 november dat het weghalen van de spandoeken onrechtmatig was. De teksten vielen onder de vrijheid van meningsuiting en er mocht alleen tegen worden opgetreden als een rechter het Openbaar Ministerie via een strafzaak in het gelijk zou stellen, aldus de uitspraak.

Overlevenden worden uitgezet

Anders dan minister Verdonk op 30 oktober had verklaard, deelde zij tijdens een kamerdebat van 10 november mee dat de uitzetting van de overlevenden van de brand op 14 november zou worden hervat. Wel zou uitzetting pas plaatsvinden na een 'zorgvuldige, onafhankelijke en psychische beoordeling' van elke gedetineerde en na controle op de aanwezigheid van voldoende medische en psychische zorg in het land van herkomst.
In verband met het lopende onderzoek van de Onderzoeksraad voor Veiligheid zouden 50 personen nog niet worden uitgezet teneinde hen als getuigen te kunnen horen. Die beslissing nam de minister na een verzoek van de voorzitter van de Raad, Pieter van Vollenhoven.

Tijdens het kamerdebat reageerde de linkse oppositie geëmotioneerd en verbijsterd op de aankondiging van minister Verdonk. Een motie om een snelle uitzetting te voorkomen, kreeg echter alleen de steun van de Partij van de Arbeid (PvdA), GroenLinks (GL), de Socialistische Partij (SP) en de van de laatste partij afgesplitste Groep Lazrak. Regeringspartij Democraten 66 (D66) steunde ondanks kritiek de motie niet.

Stichting beschuldigt ministers van 'dood door nalatigheid'

Intussen had de stichting *Een Royaal Gebaar* op initiatief van schrijfster Marion Bloem een verklaring opgesteld waarin de Nederlandse regering werd aangeklaagd wegens 'dood door nalatigheid'. In de tekst, ondertekend door zo'n 15.000 mensen, werd een strafrechtelijke aangifte aangekondigd tegen minister Verdonk en minister Piet Hein Donner van Justitie. Zij waren ministers namens respectievelijk de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en het Christen-Democratisch Appèl (CDA).
Tot de ondertekenaars behoorden onder meer voormalig minister voor de PvdA Jan Pronk, cabaretier Freek de Jonge en de schrijvers Jan Wolkers en Geert Mak.

Omstreden wethouder Pastors stapt uit college Rotterdam

De Rotterdamse wethouder Marco Pastors van Volkshuisvesting trad op 8 november 2005 uit het college van Burgemeester en Wethouders van Rotterdam, dat sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 werd gevormd door Leefbaar Rotterdam (LR), het Christen-Democratisch Appèl (CDA) en de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD). LR was oorspronkelijk de partij van Pim Fortuijn, de in 2002 vermoorde politicus onder wiens leiding in Rotterdam de jarenlang oppermachtige Partij van de Arbeid (PvdA) een desastreuze nederlaag werd toegebracht – een patroon dat zich voortzette bij de landelijke verkiezingen van 2002 toen de Lijst Pim Fortuijn (LPF) na de dood van de lijsttrekker een spectaculaire verkiezingsoverwinning boekte. Marco Pastors werkte in de lijn van Fortuijns denken en werd ook wel gezien als diens opvolger. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 zou hij als LR-lijsttrekker optreden.
Pastors had zich door anti-moslimuitspraken meermalen de verontwaardiging op de hals gehaald van de coalitiegenoten in Rotterdam. Zijn aftreden volgde op het aannemen van een door de fractie van GroenLinks (GL) ingediende motie van wantrouwen, die in de gemeenteraad ook de steun kreeg van het CDA. Met name de wethouder die namens deze partij verantwoordelijk was voor het integratiebeleid in de stad, Leonard Geluk, was van mening dat Pastors het collegebeleid terzake ondermijnde. Eerder al had het college Pastors verboden uitspraken over de islam te doen, wanneer die geen betrekking hadden op zijn beleidsterrein. Aan die afspraak had hij zich echter niet gehouden.

De wethouders Wim van Sluis (Haven) en Marianne van den Anker (Veiligheid) van Leefbaar Rotterdam besloten na het aftreden van Pastors zelf wel aan te blijven. Daarmee ging het college verder met één wethouder minder. De taken van Pastors werden door Van Sluis overgenomen.

Politiek activist Louis Sévèke vermoord

Op 15 november 2005, halverwege de avond, werd in het centrum van Nijmegen de 41-jarige politiek activist Louis Sévèke op straat door twee kogels in het hoofd neergeschoten. Sévèke was als activist nauw betrokken bij acties van de kraak- en andere protestbewegingen, maar verwierf vooral bekendheid doordat hij het werk van politie- en inlichtingendiensten nauwlettend volgde en waar nodig juridische procedures aanspande. Zo kreeg hij onder meer gedaan dat de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) inzage verschafte in dossiers over anti-militaristische actievoerders.

Over de toedracht van de moord wilde de politie geen mededelingen geven. Eind november waren weliswaar veel tips binnengekomen en was aan de hand van getuigenverklaringen een compositietekening gemaakt, maar van de dader ontbrak elk spoor. De politie had 25 rechercheurs op de zaak gezet.

AEL ziet af van oprichting moslimpartij

De Nederlandse afdeling van de Arabisch Europese Liga (AEL) stopt met de voorbereidingen voor een nationale moslimpartij. Dat verklaarde de voorman van de AEL, Dyad Abou Jahjah, op 18 november 2005 in een interview met dagblad *NRC-Handelsblad*. Uit een onderzoek van bureau TNS NIPO was in augustus al gebleken dat er onder de ongeveer 1 miljoen Nederlandse moslims weinig draagvlak was voor een islamitische partij.
De AEL zou met het oog op de komende gemeenteraadsverkiezingen (2006) en parlementsverkiezingen (2007) gesprekken voeren met bestaande politieke partijen, voorzover die overeenkomsten vertoonden met de eigen standpunten en op grond daarvan stemadviezen uitbrengen. Abou Jahjah: 'Wat wij politieke partijen te bieden hebben is een islamitische achterban, die waarschijnlijk niet naar de stembus gaat als wij hen daartoe niet mobiliseren.' Hij sloot enkele groeperingen uit die hij als 'anti-islamitisch' aanduidde, zoals de groep-Wilders en

Leefbaar Rotterdam dat het gedachtegoed van wijlen Pim Fortuijn voortzette. Om dezelfde reden achtte hij ook gesprekken met de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) twijfelachtig, zolang de partij de opvattingen van kamerlid Ayaan Hirsi Ali ondersteunde.

De opvattingen van de AEL behelsden onder andere een terugkeer naar het multiculturalisme in Nederland, integratie met behoud van eigen cultuur, invoering van Arabisch en Turks als keuzevakken op middelbare scholen, bestrijding van discriminatie van allochtonen op de arbeidsmarkt en het tegengaan van achterstandswijken waar veel kansarme migranten woonden.

Commissie pleit voor salarisverhoging politieke ambtsdragers

De adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers, naar haar voorzitter en voormalig minister van Binnenlandse zaken ook wel commissie-Dijkstal genoemd, stelde in haar op 22 november 2005 gepresenteerde rapport voor de salarissen van politieke ambtsdragers op te trekken. In juni 2004 had zij al een salarisverhoging voor ministers van 30 procent bepleit, naar 12.249 euro bruto per maand, om hun sinds 1970 opgelopen achterstand in salariëring in te lopen. Nu ging het om overige politieke ambtsdragers als wethouders, gedeputeerden, commissarissen van de koningin, parlementariërs, leden van de Raad van State, de Nationale Ombudsman en burgemeesters. Hun salarissen zouden gerelateerd moeten worden aan dat van een minister, die als hoogste verantwoordelijke ook het beste betaald zou moeten worden.

GroenLinks royeert senator Sam Pormes

Op 28 november 2005 royeerde het partijbestuur van GroenLinks (GL) Eerste Kamerlid Sam Pormes, na precies een week eerder al het vertrouwen in hem te hebben opgezegd. Aanleiding vormde het rapport van een onderzoekscommissie die concludeerde dat Pormes de partij onvolledig had ingelicht over zijn (actie)verleden.
Pormes, van Molukse komaf, zou volgens geruchten betrokken zijn geweest bij de Molukse treinkaping van 1977 en hebben deelgenomen aan guerrillatrainingen in Jemen. Beide beweringen had de senator altijd ontkend, maar de commissie betwijfelde of hij de waarheid had gesproken. Volgens partijvoorzitter Herman Meijer had hij niet of onvolledig openheid van zaken gegeven over zijn verleden en daarmee het partijbelang geschaad.
Sam Pormes, die sinds 2001 lid was van de Eerste Kamer, bekritiseerde het onderzoeksrapport. Zo zou de onderzoeksmethode ondoelmatig zijn geweest, zou er andere informatie zijn genegeerd en verweet hij de commissie onbetrouwbare en anonieme getuigen te hebben geraadpleegd. Om deze reden wilde hij dat de leden van GroenLinks zich over zijn positie zouden buigen en zou hij in afwachting daarvan zijn zetel behouden. Daarop volgde echter de royementsbeslissing van het partijbestuur.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Alexander Rinnooy Kan nieuwe SER-voorzitter

Op 4 november 2005 maakte het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid de benoeming bekend van Alexander Rinnooy Kan tot voorzitter van de Sociaal-Economische Raad (SER). Hij werd de opvolger van Herman Wijffels, die de post sinds 1999 bekleedde.
Rinnooy Kan (56), van oorsprong wiskundige en econometrist, was onder meer bekend van zijn voorzitterschap van het Verbond van Nederlandse Ondernemingen – Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (VNO-NCW) en als rector magnificus van de Erasmus Universiteit in Rotterdam. In zijn nieuwe functie had hij onder andere als taak om te proberen werkgevers en werknemers overeenstemming te laten bereiken op het terrein van arbeid, inkomen en uitkeringen.

Armoede in Nederland toegenomen

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) brachten op 29 november 2005 de tweejaarlijkse *Armoedemonitor* uit. Deze gaf aan dat de armoede in Nederland in 2005 was toegenomen, maar dat voor 2006 een verbetering werd verwacht.
Uit de cijfers bleek dat het aantal huishoudens met een laag inkomen was toegenomen van bijna 580.000 in 2002 naar ruim 680.000 in 2005 ofwel van 8,8 procent naar 10,5 procent van alle huishoudens. Voor 2006 werd een daling verwacht naar 9,7 procent. Het percentage huishoudens dat zelf aangaf moeilijk rond te kunnen komen steeg tussen 2001 en 2004 van 8 naar 13 procent. Het percentage huishoudens met een laag inkomen dat schulden maakte, verdubbelde tussen 2002 en 2005, van 5 naar bijna 10 procent. Dit uitte zich in meer schuldhulpverlening, schuldsanering, huurachterstanden, huisuitzettingen en incasso-opdrachten.

Er waren grote verschillen in armoede tussen de diverse etnische groepen. Zo lag in 2003 het percentage mensen met een laag inkomen onder Turken, Antillianen en Marokkanen op ca. 30 procent en onder Somaliërs, Afghanen en Irakezen zelfs boven de 50 procent. Het percentage allochtonen met een laag inkomen bedroeg daarmee het drie- tot zevenvoudige van dat onder autochtonen.

Opvallend was tenslotte dat de positie van ouderen de laatste vijftien jaar verbeterd was. Het percentage 65-plussers met een laag inkomen was intussen kleiner dan dat onder de niet-gepensioneerden.

JUSTITIE

Vier liquidaties in Amsterdamse onderwereld

In oktober-november 2005 werden binnen een tijdsbestek van tien dagen vier mensen geliquideerd die deel uitmaakten van de Amsterdamse onderwereld. In drie gevallen gebeurde dat in de hoofdstad zelf, de vierde man werd in Thailand gedood.

Het eerste slachtoffer viel op 31 oktober, toen de voormalige advocaat Evert Hingst (36) voor zijn woning in Amsterdam-Zuid vanuit een auto onder vuur werd genomen. Hingst was eerder gearresteerd op verdenking van het witwassen van geld en valsheid in geschrifte. Hij zou als advocaat van bekende figuren uit de onderwereld, zoals de in 2000 geliquideerde Sam Klepper, zelf betrokken zijn geweest bij strafbare feiten van zijn cliënten.
Een van de cliënten van Hingst was John Mieremet, die in 2002 een aanslag had overleefd en daarna verklaarde dat Hingst daar achter zat, samen met de in mei 2004 vermoorde vastgoedhandelaar Willem Endstra en Heineken-ontvoerder Willem Holleeder die op zijn beurt goede banden onderhield

met de Hells Angels. In de nacht van 1 op 2 november 2005 werd Mieremet (44) zelf om het leven gebracht in zijn kantoor nabij de Thaise badplaats Pattaya. Mieremet werkte in de jaren '90 van de twintigste eeuw samen met de in 1991 geliquideerde Klaas Bruinsma en vervolgens ook met Willem Endstra. Mieremet was in Thailand voor het opzetten van een vastgoedproject.
Op 2 november 2005 werd de vastgoedhandelaar Kees Houtman (45), een jeugdvriend van Mieremet, voor zijn Amsterdamse huis door twee mannen neergeschoten. Hij was een bekende van justitie, maar het was niet bekend waar hij precies van beschuldigd werd. Volgens sommige media zou hij betrokken zijn geweest bij overvallen op geldtransporten.

Op 10 november werd de 44-jarige George van Kleef bij een Amsterdamse jachthaven vermoord. Hij zou bevriend zijn geweest met Kees Houtman en was een bekende van Willem Holleeder.
Bij alle liquidaties wisten de daders te ontkomen. De politie was er al lange tijd niet in geslaagd de verantwoordelijken voor de afrekeningen in het criminele circuit – zo'n 30 liquidaties sinds de moord op Bruinsma in 1991 – te achterhalen. Wel was het gewoonte geworden dat zij mogelijke slachtoffers van liquidatie waarschuwde, indien zij aanwijzingen had dat zij gevaar liepen. In het televisieprogramma *Nova* van 3 november kondigde korpschef Bernard Welten van de politie Amsterdam-Amstelland aan dat een tiental personen uit het circuit die gevaar liepen, actief benaderd zouden worden. Er zou gepoogd worden hen tot samenwerking met de politie te bewegen, met als doel een einde te maken aan de golf van liquidaties.

Terreurverdachte Samir A. opnieuw vrijgesproken

Het gerechtshof in Den Haag sprak op 18 november 2005 de negentienjarige Samir A. vrij van het voorbereiden van terroristische aanslagen. Het gerechtshof meende dat er alleen sprake was van 'terroristische intenties' en dat voor een veroordeling handelingen bewezen moesten zijn die dichtbij uitvoering kwamen. In april had de Rotterdamse rechtbank hem om vergelijkbare redenen vrijgesproken, maar het Openbaar Ministerie was daartegen in beroep gegaan en had zes jaar en negen maanden celstraf geëist. De Rotterdamse rechtbank legde hem wel drie maanden celstraf op wegens verboden wapenbezit. Na het uitzitten van zijn straf werd hij echter op 14 oktober opnieuw gearresteerd.

Samir A., die behoorde tot de zogeheten Hofstadgroep van extremistische moslims, zou in 2003-2004 van plan zijn geweest aanslagen te plegen op een aantal overheidsgebouwen en bedrijven en werd tevens beschuldigd van betrokkenheid bij een gewapende roofoverval op een Rotterdamse supermarkt in 2004.
Het Openbaar Ministerie kondigde aan tegen de uitspraak van het gerechtshof in cassatie te zullen gaan.

Wisselende reacties op uitspraak

Een aantal politici liet zich negatief uit over de vrijspraak. De fractievoorzitter van het Christen-Democratisch Appèl (CDA), Maxime Verhagen, noemde de vrijspraak 'onacceptabel' en pleitte voor aanscherping van de wet om terroristische intenties strafbaar te stellen. Ook de Partij van de Arbeid (PvdA) liet zich in deze zin uit, terwijl de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) de uitspraak karakteriseerde als 'onbevredigend' en 'opmerkelijk'.

Minister van Justitie Piet Hein Donner waarschuwde op 20 november in het tv-programma *Buitenhof* voor de aanhoudende kritiek die politici zich veroorloofden op maatschappelijke instituties als de rechterlijke macht. Het gaf zijns inziens geen pas de rechter aan te vallen, terwijl deze nu juist deed wat in een rechtsstaat verwacht kon worden, namelijk beoordelen of ten laste gelegde feiten bij wet verboden waren. Het zou irreëel zijn te verwachten dat veiligheidsrisico's geheel kunnen worden uitgesloten, want, aldus Donner, 'kiezen we [daarvoor], dan zitten we snel in een politiestaat en in een rechtsstaat waar de rechter 's ochtends in de krant leest wat hij 's avonds moet zeggen. Dat is niet het bestel wat ik voorsta.'
Strafrechtdeskundigen waren anders dan de politici tevreden over de uitspraak. Zo stelde Ybo Buruma, hoogleraar strafrecht aan de Radboud Universiteit Nijmegen, dat een veroordeling van Samir A. een vorm van 'Gesinnungsstrafrecht' zou zijn, dat wil zeggen dat men alleen op grond van intenties veroordeeld kon worden: 'Dat is wat men de nazi's verweet. Als je de democratische rechtsstaat wil beschermen moet je die niet afschaffen. (...) In Nederland is het niet verboden terrorist in intentie te zijn. Je moet ook iets hebben misdaan.'

Opnieuw vrijspraak in zaak hiv-besmetting

Het gerechtshof in Den Bosch sprak op 29 november 2005 een 54-jarige man vrij van de beschuldiging in 1999 het leven in gevaar te hebben gebracht van iemand met wie hij onbeschermd seksueel contact had gehad, terwijl hij wist hiv-positief te zijn. Het hof moest zich opnieuw over de zaak buigen na een uitspraak van de Hoge Raad, die had geoordeeld dat twee eerdere vonnissen door de gerechtshoven van Leeuwarden en Arnhem onvoldoende gemotiveerd waren. De man werd toen respectievelijk tot vijf jaar veroordeeld wegens poging tot doodslag (2001) en tot twee jaar en drie maanden wegens poging tot zware mishandeling (2003). Het Openbaar Ministerie had in november 2005 al afgezien van haar oorspronkelijke eis tot vervolging.
Met de uitspraak leek een trend te worden voortgezet die werd ingeluid door de uitspraak van de Hoge Raad uit januari. Op grond van deze jurisprudentie werd in juli ook de voormalige directeur van de Eindhovense voetbalclub PSV, Fons S., vrijgesproken van een vergelijkbare beschuldiging.

ONDERWIJS

CBS: 'Ruim 250.000 vroegtijdige schoolverlaters in 2004'

Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) van 7 november 2005 bleek dat 251.000 jongeren in 2004 vroegtijdig de school hadden verlaten. Het ging daarbij om degenen tussen 15 en 24 jaar die geen diploma op het niveau van minimaal Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) hadden behaald. Het werkloosheidspercentage onder hen was 17 procent, terwijl dat voor degenen mét diploma 10 procent bedroeg.
Het aantal van 251.000 lag veel hoger dan het door het ministerie van Onderwijs genoemde aantal van 108.000. Het verschil was waarschijnlijk verklaarbaar doordat de CBS-cijfers waren gebaseerd op een steekproef onder de bevolking, terwijl het ministerie afging op gegevens van onderwijsinstellingen.

Nederland

CULTUUR EN WETENSCHAP

Nederland krijgt eerste hoogleraar fotografie

Per 1 januari 2006 zou de benoeming ingaan van Frits Gierstberg tot bijzonder hoogleraar Fotografie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Dit werd eind november 2005 bekend gemaakt. De benoeming was een unicum omdat er tot dan toe nooit een hoogleraarschap op dit vakgebied had bestaan. De leerstoel was ingesteld door het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam, waar Gierstberg werkzaam was als hoofd Tentoonstellingen. Daarmee wilde het museum een impuls geven aan het onderzoek naar de geschiedenis van de fotografie in Nederland. Gierstberg (1959) zou de functie één dag per week bekleden.

MILITAIRE ZAKEN

Rechter acht Defensie aansprakelijk voor 'Srebrenica-trauma' van soldaat

De bestuursrechter in Den Haag oordeelde op 1 november 2005 dat de verantwoordelijkheid voor de psychische schade van een naar de Bosnische moslimenclave Srebrenica uitgezonden soldaat lag bij het ministerie van Defensie. De 29-jarige voormalige militair hoorde tussen januari en juli 1995 tot het Nederlandse Duchtbat-bataljon, dat tevergeefs probeerde de moslimbevolking te beschermen tegen het geweld van het Bosnisch-Servische leger. Daarop volgde de moord op ruim 7.000 moslimmannen.
Volgens de rechter had het ministerie van Defensie onrechtmatig gehandeld door de militairen zonder goede risicoanalyse, met een te beperkt mandaat en met onvoldoende middelen uit te zenden. De soldaat die het proces had aangespannen, had door zijn ervaringen in Srebrenica te kampen gekregen met ernstige fysieke en mentale spanning, vermoeidheid en angst. Een geneeskundig rapport concludeerde in 1999 dat hij een chronische post-traumatische stressstoornis (PTSS) had opgelopen. Deze aandoening kwam bovenmatig vaak voor onder soldaten die hadden gediend in Srebrenica, zoals in juni al was gebleken uit het aan minister Henk Kamp van Defensie aangeboden boek *Herinneringen aan Srebrenica. 171 soldatengesprekken.*
Volgens advocaat H. van der Meijden kon de uitspraak grote gevolgen hebben: 'De rechter heeft gezegd dat alle in Srebrenica gelegerde militairen aan hun lot zijn overgelaten. Deze uitspraak heeft dus betrekking op alle eisers. Ik verwacht nog veel meer claims.' Het ministerie van Defensie kondigde aan in hoger beroep te zullen gaan tegen de uitspraak. Het ontkende overigens niet de psychische schade, maar meende wel dat hierin reeds was voorzien door de toekenning aan de ex-militair van een invaliditeitspensioen en de geboden psychische begeleiding.

(Vorige berichten pagina 658/2 e.v. - 2005)

Russische Federatie

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Hooggerechtshof bevestigt verbod Nationaal-Bolsjewistische Partij

Het Hooggerechtshof bevestigde op 15 november 2005 het verbod van een kleine radicale partij die er door het Openbaar Ministerie van werd beschuldigd voornemens te zijn een leger samen te stellen en Kazachstan binnen te vallen. Dat berichtte het persbureau *Interfax*. Het ging om de Nationaal-Bolsjewistische Partij (NBP), die geleid werd door de schrijver Edoeard Limonov. Deze was in 2003 tot vier jaar veroordeeld wegens illegaal wapenbezit, een aanklacht die hij ontkende. Hij was in 2005 voortijdig vrijgelaten. De NBP was in het nieuws gekomen door protestacties als het vreedzaam bezetten van overheidsgebouwen.
Het Hooggerechtshof had eerder een verbod op de partij afkomstig van een lagere rechtbank nietig verklaard. Die beslissing was vervolgens weer ongedaan gemaakt door het presidium van het Hooggerechtshof, het hoogste rechterlijke college in Rusland.

Omstreden wet ngo's aangenomen

Op 23 november 2005 nam de Staatsdoema, een van de Kamers van het parlement, met 370 tegen 18 stemmen een wet in eerste lezing aan die de activiteiten van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vooral zij die geld ontvingen uit het buitenland, aan banden moest leggen. Er moesten nog meerdere stemmingen in beide Kamers volgen.
Volgens commentatoren was de wet ingegeven door de rol van ngo's bij recente politieke veranderingen in Oekraïne en andere voormalige republieken van de Sovjet-Unie. Men was in Rusland bang voor soortgelijke acties van ngo's. Ongeveer 1.300 ngo's in Rusland hadden een verklaring uitgegeven waarin werd gesteld dat de nieuwe wet 'de ontwikkeling van de burgermaatschappij zou belemmeren'.

Bekende tv-presentatrice toegang tot werk ontzegd

Een nieuwslezeres van het in Moskou gevestigde Ren TV, Olga Romanova, werd op 26 november 2005 niet tot haar werk toegelaten. Zij had haar superieuren bij de tv-zender ervan beschuldigd dat zij nieuwsitems weglieten die het Kremlin zouden kunnen ergeren. Volgens Romanova had haar chef haar eerder gevraagd ontslag te nemen omdat zij tegenover een lokale radiozender had verklaard dat haar werkgever had besloten een kritisch item over de zoon van minister van Defensie Sergej Ivanov niet uit te zenden.
Ren TV had landelijk 97 miljoen kijkers. De zender was een van de laatste televisiestations die kritisch berichtten over het Kremlin.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Russische instanties van marteling beschuldigd

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) beschuldigde op 18 november 2005 Russische veiligheidsinstanties van het martelen van verdachten na de aanval op Naltsjik in de Noord-Kaukasus. Rusland was op 13 oktober in actie gekomen tegen een door Tsjetsjenen gesteunde aanval op Naltsjik. Bij de gevechten kwamen minstens 86 mensen om het leven. President Vladimir Poetin had bevolen de opstand met harde hand neer te slaan en elke gewapende opstandeling te doden.
Volgens HRW was het martelen gebruikt om bekentenissen te krijgen. Er zouden volgens de organisatie minstens acht mensen die na de aanval waren opgepakt, zijn gemarteld.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

'Verkiezingen in Tsjetsjenië leveren winst op voor Kremlingezinde partij'

De Kremlingezinde partij Verenigd Rusland

(ER) ging op 28 november 2005 aan kop in parlementsverkiezingen die een dag eerder in Tsjetsjenië hadden plaatsgevonden. Volgens de Tsjetsjeense verkiezingsfunctionaris Ismail Bajchanov had ER 61,9 procent gehaald, de Communistische Partij van de Russische Federatie (KPRF) bijna 12 procent en de Unie van Rechtse Krachten (SPS) ca. 11 procent. Opstandige rebellen hadden niet aan de verkiezingen deelgenomen en spraken van een 'farce'. Waarnemers van de Raad van Europa constateerden dat de verkiezingen niet vrij waren verlopen.
De republiek had feitelijk geen volksvertegenwoordiging gehad sinds het laatste parlement dat in functie was geweest na de Russische inval van 1999 had opgehouden te functioneren.

(Vorige berichten pagina 663/2 e.v. - 2005)

TURKIJE

KOERDISCHE KWESTIE

Bomaanslag leidt tot onlusten

Op 9 november 2005 werd er in de provincie Hakkari een bomaanslag gepleegd op een boekhandel, waarbij de eigenaar om het leven kwam. De eigenaar zou banden hebben met de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). De bomaanslag werd toegeschreven aan veiligheidsagenten. Hierop ontstonden felle onlusten die dagenlang aanhielden. Vlak na het begin daarvan kwam een man om het leven, op 15 november nog eens drie en op 16 november weer een man, waarbij het totaal op zes doden kwam.

Op 16 november werd bekend dat drie agenten waren aangeklaagd wegens betrokkenheid bij de aanslag.

Op 18 november ontplofte in Istanbul een bom bij een vuilnisbak. Hierbij vielen één dode en vijftien gewonden. De aanslag werd niet opgeëist, maar de politie schreef deze toe aan de PKK.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

President akkoord met nieuwe bankwet

President Ahmet Necdet Sezer ging op 1 november 2005 akkoord met de nieuwe bankwet, nadat het parlement deze voor de tweede keer ongewijzigd had aangenomen. Necdet Sezer had in juli zijn veto over het voorstel uitgesproken, maar was nu wettelijk verplicht akkoord te gaan. Wel vroeg de president het Constitutioneel Hof delen van de wet ongrondwettelijk te verklaren op het moment dat deze van kracht zou worden.
Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) had aanname van de bankwet als voorwaarde gesteld voor gedeeltelijke vrijgave van een lening van 10 miljard dollar (ca. 8,4 miljard euro).

JUSTITIE

Hof van Beroep gelast nieuw proces tegen 'Kalief van Keulen'

Het Hof van Beroep verwierp op 30 november 2005 het vonnis tegen Metin Kaplan, beter bekend als de Kalief van Keulen. Kaplan was op 20 juni tot levenslang veroordeeld omdat hij de Turkse staat omver zou willen werpen. Hij zou plannen hebben gehad om een vliegtuig in te laten vliegen op het mausoleum van Mustafa Kemal Atatürk op het moment dat daar veel Turkse hoogwaardigheidsbekleders bijeen waren.

Het Hof van Beroep stelde dat het onderzoek in deze zaak tekort schoot en dat er procedurefouten waren gemaakt. Het proces zou nu over moeten, hoewel de aanklager nog de mogelijkheid had om in beroep te gaan.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Europees Hof eens met verbod hoofddoekjes

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens stelde op 10 november 2005 dat Turkije het recht had het dragen van hoofddoekjes in onderwijsinstellingen te verbieden. Het Hof deed haar uitspraak in een zaak die een studente tegen de staat had aangespannen. Zij betoogde dat het verbod op gespannen voet stond met het recht op vrijheid van onderwijs en bovendien discriminerend was tegenover haar godsdienst. Het Hof stelde echter dat de staat verantwoordelijk was voor het handhaven van de openbare orde en dat het verbod was gebaseerd op de grondwettelijke principes van secularisatie en eenheid.

(Vorige berichten pagina 668/1 e.v. - 2005)

ANTILLEN, NEDERLANDSE

BINNENLAND

Wijzigingen in Antilliaans kabinet

David Dick nieuwe minister van Justitie

Minister van Justitie Norbero Ribeiro stapte op 24 februari 2005 op nadat het Openbaar Ministerie in opspraak was geraakt. Drie dagen later werd David Dick van de Antilliaanse Reconstructie Partij (PAR) aangewezen als zijn opvolger. De nieuwe bewindsman werd in 2002 door de justitiële autoriteiten verdacht van fraude en corruptie bij overheidsbedrijven in de zaak waar ook Anthony Godett – leider van het Arbeiders Bevrijdingsfront (FOL) – bij betrokken was, maar was eind 2003 van alle blaam gezuiverd.

Minister Leeflang trekt ontslag in

Kritiek op de aanstelling van Franklin Sluis als 'postmaster general' bij de posterijen was voor minister van Transport en Telecommunicatie Omayra Leeflang op 7 mei reden haar ontslag in te dienen. Sluis, even-als de minister lid van de Antilliaanse Reconstructie Partij (PAR) van premier Ys, was kort daarvoor wegens fraude met importdocumenten tot een voorwaardelijke gevangenisstraf veroordeeld. Leeflang zag daarin geen beletsel om hem te benoemen, maar had in het verleden zware kritiek geuit op de frauduleuze handelingen van de top van het Arbeiders Bevrijdingsfront (FOL). Nadat de PAR de bewindsvrouw dringend had verzocht aan te blijven, trok Leeflang haar ontslagaanvraag in. Sluis had al laten weten af te zien van de benoeming.

Vice-premier Cova uit regering vanwege omstreden opmerkingen

Het optreden van vice-premier Errol Cova bij zijn bezoek aan Venezuela leidde op 18 mei tot een regeringscrisis. De vice-premier – lid van de Arbeiderspartij Volkskruistocht (PLKP) – uitte zijn bewondering voor de koers van president Hugo Chávez en stelde dat Nederland zich schuldig maakte aan 'intelligent kolonialisme'. Premier Ys weigerde daarop verder te regeren met de vakbondspartij PLKP en diende het ontslag van

zijn kabinet in. Omdat Cova echter weigerde zijn ontslagbrief te ondertekenen, bleek dit constitutioneel onhaalbaar.
De volgende dag werd in de Staten een motie van wantrouwen tegen Cova aangenomen en moest hij toch vertrekken. Daarmee was de kabinetscrisis in de kiem gesmoord.

FOL weer aan de macht op Curaçao door kwestie-Cova

Bleef de landsregering van de Antillen in het zadel, het bestuurscollege van Curaçao kwam door het conflict rond Cova wel ten val. De PLKP besloot uit het door de PAR geleide orgaan – te vergelijken met een college van Burgemeester en Wethouders (B & W) in een Nederlandse gemeente – te stappen.
Op 5 juli ondertekende Anthony Godett namens het FOL een samenwerkingsovereenkomst met de PLKP en met de sociaal-democratische Beweging Nieuwe Antillen (MAN). Bij de presentatie van het bestuursakkoord ruim een maand later benadrukte PLKP-topman Errol Cova dat het streven naar autonomie van Curaçao door de landsregering gerespecteerd diende te worden.

Vooruitgang bij streven Antilliaanse staatsstructuur te hervormen

Curaçao stemt voor autonomie binnen Koninkrijk

Een op 8 april 2005 gehouden referendum over de staatkundige toekomst van Curaçao wees uit dat rond de 68 procent van de in totaal 134.000 bewoners van het eiland de voorkeur gaf aan een status aparte zoals Aruba die al bijna twintig jaar kende. De burgers konden kiezen uit vier opties: a) Curaçao als autonoom land binnen het Koninkrijk, oftewel een status aparte; b) onafhankelijkheid; c) behoud van de Nederlandse Antillen; en d) Curaçao als gemeente of provincie van Nederland. Voor het zogenoemde provinciemodel koos 23 procent, 5 procent gaf de voorkeur aan totale onafhankelijkheid en 4 procent wilde de Nederlandse Antillen in haar huidige vorm handhaven.
De opkomst bij de volksraadpleging bedroeg 54 procent. In Nederland woonachtige Curaçaoënaars mochten niet stemmen.

Meerderheid Sint Eustatius wil Nederlandse Antillen handhaven

De stemgerechtigden onder de 2.500 ingezetenen van Sint Eustatius spraken zich op dezelfde dag eveneens uit over de gewenste staatsstructuur. Daar stemde 76 procent voor het behoud van de Nederlandse Antillen, zij het in een geherstructureerde vorm met een Eerste en Tweede Kamer. Ruim 20 procent wilde directe banden met Nederland, 2 procent koos voor het provinciemodel en minder dan 1 procent voor onafhankelijkheid.
De opkomst was op Sint Eustatius nagenoeg gelijk aan die van Curaçao: 55 procent. In 2000 had Sint Maarten voor grotere autonomie gestemd, terwijl Saba en Bonaire de voorkeur hadden gegeven aan versteviging van de banden met Nederland.

Tweede Kamer zegt uitslag Curaçao te respecteren

Woordvoerders van de grootste partijen in het parlement in Den Haag lieten weten de keuze van de bevolking van Curaçao te zullen respecteren. Daar moesten echter wel garanties voor deugdelijk bestuur, nauwgezette rechtshandhaving en behoorlijk financieel beleid tegenover staan. Tevens wilden zij dat er duidelijk afspraken gemaakt zouden worden over de sanering van de staatsschuld van de Nederlandse Antillen van 2,4 miljard euro. Ook minister van Bestuurlijke vernieuwing en Koninkrijksrelaties, Alexander Pechtold van Democraten 66 (D66) – die begin april de afgetreden Thom de Graaf was opgevolgd – noemde de uitslag een goede basis voor verdere gesprekken.
De Referendumcommissie op Curaçao achtte de uitslag bindend omdat het zelfbeschikkingsrecht van oud-koloniën in het geding zou zijn, maar volgens Binnenlandse zaken in Den Haag zou daar alleen sprake van zijn als voor de optie van totale onafhankelijkheid was gekozen.

Minister Pechtold zet Antillen onder druk

In een brief van 24 augustus aan de Tweede Kamer koppelde minister Pechtold de medewerking aan de bestuurlijke hervormingen op de Antillen aan de sanering van de staatsschuld. De Antilliaanse regering onder leiding van premier Etienne Ys reageerde met ontstemming op deze, zoals het gesteld werd, aanvullende eis. Bij zijn bezoek aan Den Haag noemde Ys Nederland de oorzaak van de verslechterde financiële situatie op de Antillen, daarbij onder meer verwijzend naar rapporten van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Ook verweet hij Pechtold zich niet aan de procedures te houden.

Eis weer ingetrokken

Op 9 september werd bekend dat bij overleg in Den Haag tussen Pechtold en Ys de Nederlandse minister zijn eis betreffende de staatsschuld van de Antillen had ingetrokken. In de slotverklaring van de ontmoeting stond te lezen dat 'in parallelle trajecten afspraken worden gemaakt over staatkundige hervormingen enerzijds en financieel-economische kwesties, rechtshandhaving en goed bestuur anderzijds.' Dit betekende dat de staatkundige veranderingen en financieel-economische problemen tegelijkertijd behandeld zouden worden.

Pechtold gaat eilanden afzonderlijk bezoeken

Bij een bestuurlijk overleg ruim een week later op Curaçao tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en de eilanden afzonderlijk werd besloten gemengde werkgroepen op te zetten die zich moesten buigen over de financiën, rechtszekerheid en deugdelijkheid van het bestuur. Pechtold zou verder met de eilanden bilaterale besprekingen gaan voeren omdat onder meer Sint Eustatius en Saba van mening waren dat het overleg tussen Nederland en de Antillen zich teveel beperkte tot de regeringen van beide landen. Het laatstgenoemde eiland was begin augustus naar de dekolonisatiecommissie van de Verenigde Naties gestapt uit ontevredenheid over de gang van zaken.

Premier Balkenende zegt toe Antilliaanse staatsschuld te zullen saneren

Bij de rondetafelconferentie in Willemstad beloofde de Nederlandse premier Jan Peter Balkenende op 26 november zijn gesprekspartners een oplossing te zullen bieden voor de staatsschuld van de Antillen. Details over hoe deze kwestie zou worden opgelost, werden niet bekend gemaakt, maar premier Ys verklaarde heel tevreden te zijn met de toezegging. Dagblad *NRC/Handelsblad* meldde dat de eilanden in ruil financiële controle op hun begrotingsbeleid had-

den geaccepteerd en de verzekering hadden gegeven dat er geen nieuwe schulden zouden worden opgebouwd.
Aanvankelijk was het de bedoeling de staatsschuld van de Antillen over de vijf eilanden te verdelen, maar deze zou zwaar op de begroting van de eilanden afzonderlijk drukken. Voor bijvoorbeeld Saba zou de schuld uitkomen op twee keer het bnp.

Ergernis over vestigingsregeling Antilliaanse jongeren

De dreigende eenzijdige oplegging door Nederland van strenge vestigingseisen voor Antilliaanse jongeren veroorzaakte op de Antillen een storm van protest en noodzaakte premier Ys op 5 juni 2005 naar Den Haag af te reizen. In de door minister Rita Verdonk (Vreemdelingenzaken en Integratie) ontworpen plannen moesten minderjarige Antillianen in Nederland een voogd hebben en jongeren tussen de 16 en 24 jaar moesten op de Antillen hebben deelgenomen aan een cursus sociale vormingsplicht. Hadden ze bovendien na aankomst in Nederland binnen drie maanden geen werk, dan werden ze teruggestuurd.
De maatregelen werden op de eilanden als discriminerend ervaren en Ys verzocht de Nederlandse regering ze in te trekken. Bovendien achtte hij ze in strijd met de Nederlandse grondwet en met het Statuut van het Koninkrijk.

Antilliaans parlement voert vormingsplicht in

Zonder het verzet tegen de vestigings- en verwijderingsregeling op te geven, stemde het Antilliaanse parlement op 22 juni in met het invoeren van een sociale vormingsplicht voor jongeren. De opzet was de jeugd van 16 tot 24 jaar een cursustraject te laten volgen dat hun kansen op het vinden van een baan zou verhogen. Nederland zou 85 procent van de kosten op zich nemen en het volgende jaar 75 procent.
Geluiden vanuit de Antillen dat Nederland in reactie af zou zien van het aanscherpen van de vestigingseisen voor Antilliaanse jongeren, werden in Den Haag ten stelligste ontkend.

Koningin bezoekt Antillen in het kader van 25-jarig regeringsjubileum

Bij de sluiting van de Koninkrijksspelen op Curaçao op 27 juli 2005 gaf Koningin Beatrix acte de présence. Zij was in gezelschap van minister Alexander Pechtold van Koninkrijksrelaties naar de Nederlandse Antillen en Aruba gereisd om de spelen, die sinds 1965 werden georganiseerd en om de twee jaar plaatsvonden, te bezoeken. De Koningin bezocht in deze periode eveneens alle Nederlandse provincies omdat zij 25 jaar op de troon zat.

Regelgeving voor financiering partijen

De Raad van Ministers van de Nederlandse Antillen keurde op 29 september 2005 een regelgeving in concept goed die de registratie beoogde van de financiering van politieke partijen. Er bestonden op dat gebied nog geen regels, maar volgens minister van Constitutionele zaken Richard Gibson waren deze nodig om corruptie te voorkomen. Als het parlement zich akkoord verklaarde met de ontwerp-landsverordening, zouden in de toekomst geen anonieme giften van 100 Antilliaanse gulden (ca. 45 euro) of meer aan politieke partijen mogelijk zijn. Evenmin konden dan bijdragen van 500 gulden cash gegeven worden of per persoon per jaar meer dan 15.000 gulden worden afgedragen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Europees geld tegen armoede

Premier Ys maakte op 9 maart 2005 in Willemstad bekend dat de Europese Commissie 20 miljoen euro ter beschikking had gesteld voor projecten tegen de armoede. Met het geld, dat bestemd was voor de vijf eilanden, zouden onder meer infrastructurele werken in nieuwe volksbuurten worden bekostigd.
Het was de negende keer dat de Antillen geld uit Brussel ontvingen. Dat gebeurde in principe elke vijf jaar, maar van de afgelopen vijftien jaar stond nog 26,3 miljoen euro gereserveerd. Daarvan zou 14 miljoen worden gebruikt voor de aanleg van een riolering en afwateringssysteem op Bonaire.

Subsidie uit Nederland voor bestrijding armoede stopgezet

Nadat minister Alexander Pechtold van Koninkrijksrelaties bij zijn ontmoeting met premier Etienne Ys in september de Antillen een bedrag van 10 miljoen euro extra ter bestrijding van de armoede had toegezegd, berichtte dagblad *NRC/Handelsblad* op 14 oktober 2005 dat Nederland de uitbetaling voorlopig had stopgezet. Uit accountantsrapporten over 2004 was gebleken dat de Antilliaanse ontwikkelingsorganisaties geen deugdelijke administratie bijhielden en te weinig interne controle uitvoerden. Voor minister Pechtold was dit reden de bestedingen van de Antilliaanse Medefinancieringsorganisatie (AMFO), die zorgde voor de verdeling van het geld onder de non-gouvernementele organisaties (ngo's), als onrechtmatig te kwalificeren.
Directeur Werner Wiels van de AMFO sprak van een storm in een glas water. Er was een klein geval van corruptie op Sint Eustatius geweest. De dader van de fraude had bekend en het geld was teruggestort.

JUSTITIE

Hoge Raad bekrachtigt veroordeling Godett

Het door Anthony Godett (Arbeiders Bevrijdingsfront – FOL) ingediende cassatieverzoek tegen zijn veroordeling wegens omkoping werd op 27 september 2005 door de Hoge Raad verworpen. Op de Antillen was Godett tot vijftien maanden celstraf veroordeeld maar omdat hij zich slachtoffer zei te voelen van een 'door Nederland aangestuurd' politiek proces, zamelde hij vervolgens geld in om de beroepsprocedure te kunnen bekostigen. Ook de andere cassatieverzoeken in verband met deze affaire werden door de Hoge Raad afgewezen.

GEZONDHEID EN ZORG

Subsidie EU voor strijd tegen aids

De Europese Unie schonk op 2 maart 2005 de Antilliaanse overheid 2,9 miljoen euro voor de bestrijding en preventie van hiv en aids. Met dat geld konden de Antillen voorlichtingscampagnes en trainingen opzetten en deelnemen aan het samenwerkingsverband dat de Caribische landen hadden gevormd om de ziekte te bestrijden.

Volgens de Verenigde Naties was het Caribisch gebied na zuidelijk Afrika de zwaarst door hiv en aids getroffen regio in de wereld. Rond de 2,3 procent van de bevolking daar zou hiv-positief zijn.

Antillen, Nederlandse

BUITENLANDSE ZAKEN

Minister Bot verzekert Amerikanen dat Antillen niet Venezolaans worden

Bij een ontmoeting met zijn Amerikaanse ambtgenoot Condoleezza Rice verzekerde de Nederlandse minister van Buitenlandse zaken Ben Bot dat de Antillen niet bij Venezuela zouden komen, zo meldde dagblad *NRC/Handelsblad* op 7 november 2005. Deze vrees bestond kennelijk bij de Amerikanen die slechte betrekkingen onderhielden met het regime van de linkse president Hugo Chávez.
Venezuela maakte al eeuwenlang aanspraak op de vlak voor haar kust gelegen Benedenwindse eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao, zij het zonder dit met daden te onderstrepen. Daarnaast werd de olieraffinaderij op Curaçao door het Venezolaanse staatsbedrijf Petróleos de Venezuela SA geëxploiteerd en verborgen sommige Antilliaanse politici hun enthousiasme niet voor het beleid van Chávez.

OVERLEDEN

Ben Komproe, politicus

Op 11 oktober 2004 overleed minister van Justitie van de Nederlandse Antillen Ben Komproe op 61-jarige leeftijd aan de gevolgen van een maagoperatie. Benard Komproe werd op 22 oktober 1942 geboren.
Komproe was lid van de Antilliaanse partij Frente Obrero Liberashon (FOL). Na de verkiezingen van 5 mei 2003 werd hij formateur van de Landsregering van de Antillen. Daarna vervulde hij korte tijd de functie van premier, totdat Mirna Godett deze functie overnam. Komproe werd vervolgens minister van Justitie. Na slechts acht maanden werd hij door het Antilliaanse parlement afgezet vanwege een reeks incidenten. Zo had hij een gerechtelijk onderzoek naar zijn broer Hedwig Komproe afgelast en geprobeerd procureur-generaal Dick Piar te ontslaan, wat buiten zijn bevoegdheid viel. Tevens hield hij parlijlid Nelson Monte uit de gevangenis en verstrekte tientallen prostituees uit Colombia en de Dominicaanse Republiek een vrijbrief voor hun verblijf op Curaçao. In september 2004 zou Komproe voor de FOL zitting nemen in de Eilandsraad van Curaçao, maar op 6 september werd hij gearresteerd op verdenking van corruptie, valsheid in geschrifte en lidmaatschap van een criminele organisatie. Op 24 september werd zijn gevangenhouding opgeschort, nadat Komproe een zware maagoperatie had ondergaan. Hij zou niet meer bij kennis komen.

(Vorige berichten pagina 89/2 e.v. - 2005)

Aruba

ARUBA

BINNENLAND

Grote consternatie vanwege vermiste Amerikaanse tiener

De verdwijning op 30 mei 2005 van de achttienjarige Natalee Holloway, die met een groep leerlingen van een middelbare school uit Alabama (Verenigde Staten) vijf dagen Aruba bezocht, veroorzaakte grote opschudding. Zoektochten van de lokale autoriteiten, geholpen door burgers, Nederlandse mariniers, agenten van de FBI en toeristen, bleven zonder resultaat ondanks de inzet van terreinwagens en helikopters. Nederland stuurde met speciale apparatuur uitgeruste F-16 straaljagers en de familie van de vermiste scholier loofde een beloning uit van een miljoen dollar (ca. 850.000 euro), maar ondanks alle inspanningen werd de Amerikaanse niet gevonden.

De politie zag zich begin september genoodzaakt enige verdachten, die in gezelschap van Holloway vertoefden voordat zij verdween, vrij te laten wegens gebrek aan bewijs.

Absolute meerderheid voor regerende MEP bij verkiezingen

De sociaal-democratische Electorale Volksbeweging (MEP) van zittend premier Nelson Oduber behaalde bij de verkiezingen voor de Staten op 23 september 2005 een grote overwinning door 11 van de 21 zetels te veroveren. Dit betekende dat de MEP, evenals in 2001, over een absolute meerderheid in de volksvertegenwoordiging beschikte. De aan het Nederlandse Christen-Democratisch Appèl (CDA) gelieerde Arubaanse Volkspartij (AVP) onder leiding van Mike Eman wist twee zetels meer in de wacht te slepen dan vier jaar eerder, waardoor de AVP op acht zetels uitkwam. De nieuwkomers Arubaanse Patriottische Beweging (MPA) – een afscheiding van de Arubaanse Patriottische Partij (PPA) – onder leiding van de enige vrouwelijke partijleider in het land, Monica Arends-Kock, en Netwerk (RED) van pater Rudy Lampe behaalden allebei één zetel.

Sinds de status aparte van Aruba in 1986 maakten de MEP en de AVP de dienst uit op het bijna 100.000 inwoners tellende eiland. Beschuldigingen over corruptie, fraude en nepotisme waren er traditioneel belangrijke verkiezingsthema's.

Uitslagen verkiezingen Staten van Aruba (23 september 2005)

Opkomst: ca. 82 procent

	percentage	zetels
Electorale Volksbeweging (MEP)	43	11
Arubaanse Volkspartij (AVP)	32	8
Arubaanse Patriottische Beweging (MPA)	7	1
Netwerk (RED)	7	1
Werkelijke Democratie (Democracia Real)	6	-
Arubaanse Liberale Organisatie (OLA)	4	-
Arubaanse Patriottische Partij (PPA)	2	-
totaal		21

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF constateert toenemende groei Arubaanse economie

Na een twee jaar durende recessie was het bbp van Aruba in 2003 met 1,4 procent en het jaar daarna met 3,5 procent gegroeid, zo meldde het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in een 'Public Information Notice' op 1 juni 2005. De verwachting was dat deze toename zich op de korte termijn zou voortzetten, terwijl op de middellange termijn een gemiddelde groei van rond de 2,5 procent als gevolg van investeringen in de olieraffinage en de toeristensector werd verwacht. De inflatie steeg in 2003 tot 4,3 procent, maar nam in 2004 af tot een gemiddelde van 2,5 procent.

Het baarde het IMF zorgen dat het begrotingstekort in 2004 was toegenomen tot 5,5 procent, terwijl dit het jaar daarvoor nog 3,5 procent had bedragen. Ook het feit dat de staatsschuld in 2000 ruim 28 procent van het bbp bedroeg, maar vier jaar later was gestegen tot ongeveer 46 procent, beoordeelde het als ongunstig.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Hof verplicht Aruba homohuwelijk te accepteren

Het Gemeenschappelijke Hof van Justitie voor de Nederlandse Antillen en Aruba bepaalde op 24 augustus 2005 dat Aruba, als deel van het Koninkrijk der Nederlanden, het homohuwelijk diende te accepteren. De uitspraak kwam voort uit het hoger beroep van de Arubaanse regering tegen het lesbische echtpaar Oduber-Lamers, dat in Nederland was getrouwd, maar na vestiging in Aruba zich niet als zodanig kon inschrijven bij de burgerlijke stand.
Volgens minister van Justitie Rudy Croes zou Aruba doorprocederen tot de juridische mogelijkheden waren uitgeput.

(Vorige berichten pagina 93/1 e.v. - 2005)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

'CIA beheert geheime detentiecentra'

Op 2 november 2005 meldde de *Washington Post* dat de inlichtingendienst CIA geheime gevangenissen beheerde in Thailand, Afghanistan en enkele Oost-Europese landen. Het dagblad baseerde zich op gesprekken met medewerkers van de CIA, die anoniem wensten te blijven. Welke Oost-Europese landen het precies waren, meldde de krant niet, maar mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) zei aanwijzingen te hebben dat het ging om Polen en Roemenië. In de betrokken landen wisten alleen de president en een aantal topfiguren van de nationale inlichtingendiensten dat de detentiecentra bestonden, aldus de Washington Post.
In de detentiecentra zouden ca. 30 mensen worden vastgehouden, die in de ogen van de Amerikaanse regering kopstukken van het internationaal terrorisme waren. Een van hen zou Khalid Sheik Mohammed kunnen zijn, de in maart 2003 in Pakistan gearresteerde topman van Al-Qaeda, die volgens de Amerikaanse autoriteiten de aanslagen op 11 september 2001 had georganiseerd. Na arrestatie was hij aan de CIA overgeleverd. Wat de Amerikaanse inlichtingendienst daarna met hem had gedaan, was onbekend.
Vermoedelijk hield de CIA de verdachten buiten de VS en in het geheim vast, opdat men zich niet aan Amerikaanse en internationale wetten hoefde te houden. Hierdoor was het mogelijk de verdachten voor onbepaalde tijd vast te houden. Er hoefden geen officiële aanklachten tegen hen te worden ingediend en ook hun recht op onafhankelijke juridische bijstand en het verbod op marteling hoefden niet gerespecteerd te worden. Door het geheime karakter van de detentiecentra kon zelfs het Rode Kruis worden geweerd, de enige hulporganisatie die toegang had tot de gevangenen in het Amerikaanse detentiecentrum Guantánamo Bay op Cuba.
De CIA zou het Amerikaanse verbod op marteling overigens ook ontduiken door verdachten te laten ondervragen door buitenlandse inlichtingendiensten. Er zouden 70 door de Amerikanen gearresteerde terreurverdachten zijn overgedragen aan landen als Jordanië en Egypte. De CIA zou gebruik maken van bekentenissen die zij daar onder dwang hadden afgelegd.
Na deze berichtgeving zeiden de regeringen van enkele Europese landen, waaronder Nederland, Denemarken, Spanje, Zweden en Noorwegen, dat de CIA vliegvelden op hun grondgebied had gebruikt voor geheime vluchten, mogelijk voor het vervoer van terreurverdachten.
Groot-Brittannië – op dat moment EU-voorzitter, maar tevens Amerika's trouwste bondgenoot in de strijd tegen terrorisme – vroeg Washington om opheldering. Eind november hadden president Bush en minister van Buitenlandse zaken Rice al meerdere malen ontkend dat de VS gevangenen martelden, maar had Europa nog geen formele reactie uit de VS ontvangen.

Buitenlandse piloten in opleiding mogen worden geweerd

Het Hof van Beroep in Oklahoma City deed op 3 november 2005 uitspraak in de zaak Delgado. Juan Carlos Delgado was een militair piloot uit Panama, die in 1996 naar Oklahoma was gekomen voor aanvullende vlieglessen. Tijdens zijn opleiding aldaar ontmoette hij de Fransman Zacarias Moussaoui, die later verdacht zou worden van betrokkenheid bij de terreuraanslagen op 11 september 2001. In 2003 werd Delgado van het opleidingsinstituut geweerd, na implementatie van een nieuwe federale wet die de relevante autoriteiten het recht gaf om buitenlanders te weren van vliegopleidingen indien zij meenden dat dit in het belang was van de veiligheid van de Verenigde Staten of de luchtvaart. Delgado vond echter dat er geen enkele concrete verdenking tegen hem bestond en was naar de rechter gestapt. Deze had hem in het ongelijk gesteld, omdat alleen de betrokken autoriteiten in staat zouden zijn om uit te maken of hij al dan niet een bedreiging vormde. Rechters zouden onvoldoende kennis van zaken hebben om hierover te kunnen oordelen. Het Hof van Beroep bevestigde dit vonnis.

Terreurverdachten in staat van beschuldiging gesteld

Op 8 november 2005 werd bekend dat vijf gevangenen in Guantánamo Bay officieel in staat van beschuldiging waren gesteld. Ze bleken te worden verdacht van moord, poging tot moord, aanvallen op burgers en terrorisme.
Met het vijftal kwam het totaal aantal gevangenen dat in staat van beschuldiging was gesteld op negen. Zij zouden worden berecht door militaire tribunalen. Maar er bestond in de VS veel discussie of deze wel constitutioneel waren. Omdat lagere rechtbanken hier tegenstrijdige uitspraken over hadden gedaan, zou het Hooggerechtshof zich erover buigen. Een uitspraak hierover werd in 2006 verwacht. Pas daarna zouden de gedaagden kunnen worden voorgeleid.
In Guantánamo Bay zaten in november 2005 nog ca. 490 gevangenen vast zonder formeel ergens van beschuldigd te zijn. Volgens advocaten waren ca. 200 van hen nog altijd in hongerstaking.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amerikaans handelstekort breekt opnieuw records

Het Amerikaanse handelstekort bedroeg in september 2005 66,1 miljard dollar (ca. 54,7 miljard euro). Dit maakte het Amerikaanse ministerie van Handel bekend op 10 november 2005. Het was een historisch record. Het vorige record, 60,4 miljard dollar, stamde uit februari.
Het handelstekort was zo sterk toegenomen omdat de VS steeds minder exporteerden en meer importeerden. De hoge prijzen voor Amerikaanse olie na de orkaan Katrina in augustus hadden deze tendens versterkt.

Verenigde Staten

Het handelstekort met de staten van de Organisatie van Olie Exporterende Landen (OPEC) was opgelopen tot 9,1 miljard dollar. Het handelstekort met China was echter het grootst. In september bedroeg het 20,1 miljard dollar.

Overconsumptie

Naast een groot handelstekort kampten de VS nog altijd met een begrotingstekort. In november 2005 bedroeg het bijna 3 procent van het bbp. In Europese landen waren dergelijke begrotingstekorten geen uitzondering, maar daar gingen ze gepaard met matige consumptie. Volgens een analyse in dagblad *NRC Handelsblad* van 19 november was in de VS echter sprake van overconsumptie. Eind 2005 stond de Amerikaanse burger gemiddeld 1,5 procent van zijn jaarinkomen in het rood, iets dat sinds 1933 niet meer was voorgekomen. Vermoedelijk hadden de Amerikanen zich zo massaal in de schulden gestoken omdat de salarissen al vier jaar amper waren gestegen, terwijl de rente sinds de jaren '90 relatief laag was geweest, begin 21e eeuw zelfs slechts 1 procent. De binnenlandse consumptie met geleend geld en de forse overheidsuitgaven dreven de economische groei op. Eind oktober werd deze geschat op 3,8 procent op jaarbasis. Het consumentenvertrouwen was hierdoor groot, hetgeen ook weer tot een toename van de consumptie leidde.
Door de grote vraag werden de prijzen van vastgoed echter ook opgedreven. Zo bedroeg de totale waarde van alle Amerikaanse huizen in 2005 165 procent van het bbp, terwijl dat jaren achtereen 100 procent was geweest. Verder viel op dat er veel geld werd gestoken in aandelen. De waarde van alle Amerikaanse aandelen bedroeg voorheen doorgaans zo'n 70 procent van het bbp. In 2005 was dit 120 procent. Een eventuele beurskrach zou hierdoor harder aankomen dan voorheen.

Geleend geld

Zowel de Amerikaanse overheid als de Amerikaanse burgers leefden dus deels op krediet. Eind 2005 stroomde uit de rest van de wereld 3 miljard dollar per werkdag naar de VS om dit mogelijk te maken. Het meeste geld kwam binnen via de verkoop van staatsobligaties en was afkomstig uit de landen waarmee de VS een handelstekort hadden, veelal gelegen in Azië. In feite hielpen zij dus mee om de Amerikaanse consumptie te stimuleren, zodat ze naar de VS konden blijven exporteren.
Deze landen kochten ook grote hoeveelheden dollars op om de koers van die munt op peil te houden. Ze hadden hier belang bij omdat hun nationale munten tot op grote hoogte gekoppeld waren aan de dollar, maar ook omdat waardevermindering van de dollar zou leiden tot vermindering van de schulden die de VS bij hen hadden. Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) bedroegen de Japanse valutareserves in 2005 600 miljard en de Chinese 500 miljard dollar.
In de tweede helft van 2005 sterkte de dollar mede dankzij de economische groei in de VS en de grote dollaraankopen door met name China aan, na maanden zwak te hebben gestaan. Op 19 november werd voor 1 euro 1,17 dollar betaald. In december 2004 was dit ruim 1,36 dollar.
Dit herstel van de dollar in combinatie met de krachtige economische groei suggereerde dat het economisch goed ging in de VS. Maar in feite waren de VS voor hun economische stabiliteit in 2005 meer dan ooit afhankelijk van buitenlands geld. Dit patroon leek alleen te doorbreken door het terugdringen van de binnenlandse consumptie in de VS. Maar aangezien de economische groei tot op grote hoogte van die binnenlandse consumptie afhankelijk was, zou deze maatregel kunnen leiden tot een recessie. Het was dan ook niet waarschijnlijk dat Washington hier werkelijk toe zou besluiten.

CULTUUR EN WETENSCHAP

VS weigeren internetbeheer onder supervisie van VN te brengen

Tijdens een VN-top over het gebruik van informatietechnologie, gehouden van 16 tot 18 november 2005 te Tunis, weigerden de VS het beheer over internet over te dragen aan de Verenigde Naties.

Overheidsbemoeienis

Het bedrijf dat alle domeinnamen ter wereld beheerde was de Amerikaanse Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN). De ICANN maakte het mogelijk dat internetgebruikers waar dan ook ter wereld snel toegang konden krijgen tot alle geregistreerde websites. Sinds 1998 viel de ICANN onder de verantwoordelijkheid van het Amerikaanse ministerie van Handel. Tijdens de VN-top in Tunis zeiden meerdere landen, waaronder India en China, dat ze deze Amerikaanse hegemonie over het wereldwijde computernetwerk onwenselijk vonden, omdat hierdoor de mogelijkheid van politieke bemoeienis vanuit Washington bestond. Zo kon het Amerikaanse kabinet besluiten om vijandige buitenlandse regeringen van het internet te weren. De kritische landen eisten daarom dat het toezicht op de ICANN werd overgedragen aan de VN. De VS vonden dit onbespreekbaar. In de praktijk bemoeide Washington zich nauwelijks met de ICANN. De Amerikanen vreesden echter dat buitenlandse regeringen dat wel zouden doen, indien zij daar via de VN de mogelijkheid toe kregen. Wel stemde Washington ermee in dat er een internationaal inspraakorgaan kwam, waarin buitenlandse belangstellenden konden meepraten over het beheer van internet.

BUITENLANDSE ZAKEN

Geen tijdschema voor Amerikaanse terugtrekking uit Irak

Republikeinse resolutie

Met 79 tegen 19 stemmen nam de Amerikaanse Senaat op 16 november 2005 een resolutie aan die stelde dat de Amerikaanse strijdkrachten de verantwoordelijkheid voor de binnenlandse veiligheid in Irak in 2006 geleidelijk moesten overdragen aan de Iraakse veiligheidstroepen. Op deze wijze zouden de voorwaarden voor een gefaseerde terugtrekking uit Irak worden gecreëerd. Verder gebood de resolutie het kabinet om elke 90 dagen het Congres te informeren over de vorderingen in Irak.
De resolutie was ingediend door Republikeinse Senatoren. De eis om stappen te zetten die op den duur tot het beëindigen van de Amerikaanse militaire aanwezigheid in Irak moesten leiden, was een tegenvaller voor president Bush. Deze wilde de vrije hand in Irak en had gehoopt hierin te worden gesteund door zijn eigen Republikeinse partij.
De resolutie maakte tevens 491,6 miljard dollar (ca. 406,4 miljard euro) vrij voor Defensie. Dit onderdeel van de resolutie werd unaniem aangenomen. De oorlog in Irak kostte in 2005 gemiddeld 6 miljard dollar per maand.

De Senaat, waarin de Republikeinen in de meerderheid waren, gaf echter geen steun aan een Democratisch voorstel om een tijdschema voor terugtrekking van Amerikaanse troepen uit Irak op te stellen.

Nationale Strategie voor Overwinning

De resolutie reflecteerde een toenemende onvrede onder de Amerikaanse bevolking over de oorlog. In november 2005 vond een meerderheid het onduidelijk wat de VS eigenlijk in Irak te zoeken hadden. De Republikeinse Senator Chuck Hagel zei naar aanleiding van de aanname van de resolutie op 16 november dat het Congres zich al veel eerder intensief met de oorlog had moeten bemoeien. 'We lieten het allemaal maar gebeuren (...) zonder veel vragen te stellen en met weinig overzicht', aldus Hagel tegenover de Raad voor Buitenlandse betrekkingen.
Als reactie op deze onvrede publiceerde het kabinet-Bush op 30 november zijn toekomstplannen voor de oorlog. Bush lichtte het beleidsstuk genaamd 'Nationale Strategie voor Overwinning' toe vanuit de marineacademie in Annapolis, Maryland. Hij zei dat hij geen uiterste datum wenste te noemen voor de terugtrekking van de troepen. Het Amerikaanse leger zou zich pas terugtrekken 'zodra de terroristen en saddamisten geen bedreiging meer voor de Iraakse democratie vormen, zodra de Iraakse veiligheidstroepen in staat zijn om de veiligheid van de Iraakse burgers te bewaken en zodra Irak geen veilige haven meer is voor terroristen die nieuwe aanslagen op onze natie voorbereiden'. Of de tijd rijp was voor terugtrekking kon volgens Bush beter worden ingeschat door de legerleiding dan door politici in Washington.
Volgens de Nationale Strategie voor Overwinning waren er overigens drie categorieën vijanden in Irak te onderscheiden:
- 'rejectionisten', voornamelijk soennitische Arabieren die het onder Saddam Hoessein goed hadden en weigerden te accepteren dat ze na diens val hun bevoorrechte positie waren kwijtgeraakt;
- 'saddamisten', die daadwerkelijk deel hadden uitgemaakt van het regime van Saddam Hoessein en de ex-dictator trouw waren gebleven;
- 'terroristen', die in samenwerking met Al-Qaeda uit waren op de vestiging van een fundamentalistische islamitische staat.

(Vorige berichten pagina 678/3 e.v. - 2005)

JORDANIË

BINNENLAND

Meer westers georiënteerde regering roept weerstanden op

Koning Abdullah benoemt nieuw kabinet

De Jordaanse koning Abdullah verzocht op 5 april 2005 de in de Verenigde Staten opgeleide vroegere minister van Hoger onderwijs Adnan Badran (69) om een nieuw kabinet te vormen. Het zou de plaats gaan innemen van de regering onder leiding van Faisal al-Fayez waarvan onvoldoende impulsen zouden zijn uitgegaan voor privatisering en het aantrekken van buitenlandse investeerders. Om deze reden was in februari minister van Planning Bassem Awadallah afgetreden; hij vond dat de regering te weinig werk maakte van de hervormingen. Deze vertrouweling van de koning kreeg in het nieuwe kabinet de post van Financiën. De beslissing van de koning, aan wie de bevoegdheid toekwam regeringen te benoemen, werd geïnterpreteerd als een poging hervormingen in het land te versnellen en opener te staan tegenover het Westen.

Het nieuwe kabinet, het vierde sinds het aantreden van de koning in 1999, werd op 7 april beëdigd. Het bestond uit 26 ministers, van wie er twaalf al deel uitmaakten van de regering-Fayez. Er waren drie vrouwen in opgenomen.

Samenstelling regering Jordanië (5 juli 2005)

Staatshoofd (ingezworen 7 februari 1999)
Koning ABDULLAH II bin Hussein

Premier (benoemd 5 april 2005), tevens belast met Defensie
Adnan BADRAN

Vice-premier
Marwan al-MUASHER
Vice-premier, tevens belast met Politieke ontwikkeling
Hisham al-TAL

Ministers:
Arbeid
Bassem al-SALEM
Binnenlandse zaken
Awni YARFAS
Buitenlandse zaken
Farouk KASRAWI
Cultuur
Ameen MAHMOUD
Energie en Minerale bronnen
Azmi KHREISAT
Financiën
Adel al-QUDAH
Gemeentezaken
Tawfiq KREISHAN
Gezondheidszorg
Said DARWAZEH
Industrie en Handel
Sharif ZOBI
Justitie
Abed KHASHANBEH
Landbouw
Muzahem al-MUHEISEN
Milieu
Khaled IRANI
Onderwijs, Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
Khaled TOUKAN
Openbare werken en Huisvesting
Youssef HYASAT
Planning en Internationale samenwerking
Suhair al-ALI
Religieuze zaken
Abdul Salam ABBADI
Sociale ontwikkeling
Abdullah OWEIDAT
Telecommunicatie en Informatietechnologie
Nadia Hilmi SAID
Toerisme en Oudheid
Alia BOURAN
Transport
Saud al-NUSAIRAT
Water en Irrigatie
Munzer al-SHARAA

Minister van Staat
Mohammad NAJADAT
Minister van Staat, belast met Controle op regeringsdaden
Ruwaida al-MAAYTAH
Minister van Staat, belast met Ontwikkeling publieke sector
Tayseer al-SMADI
Minister van Staat, belast met Parlementaire zaken
Abdul Karim al-MALAHMAH
Minister van Staat, belast met Wetgeving
Abed SHAKHANBEH

Hoofd Koninklijk paleis
Faisal al-FAYEZ

Voorzitter Lagerhuis
Abdul Hadi MAJALI
Voorzitter Hogerhuis
Zaid al-RIFAI

Gouverneur Centrale bank
Umayya TOUKAN

Jordanië

Parlement geeft vertrouwensvotum na herschikking kabinet

De pro-westerse opstelling van de regering-Badran riep onder een deel van de parlementariërs verzet op. Zij zagen de premier als vertegenwoordiger van een pro-westerse elite, terwijl diens voorganger al-Fayez, een stamleider, meer rekening zou hebben gehouden met de gevoeligheden van de verschillende stammen. Het parlement was zelf ook in hoge mate langs de lijnen van deze bevolkingsgroepen samengesteld. De hervormingspolitiek werd door hen beschouwd als een aantasting van hun invloed.

De vertegenwoordiger bij uitstek van de gewraakte opstelling, minister Bassem Awadallah, besloot op 15 juni tot aftreden. Vervolgens vond op 3 juli een herschikking van het kabinet plaats, waarbij acht nieuwe ministers werden benoemd.

Op 21 juli kreeg de regering het vertrouwen van het parlement. Een motie waarin dat werd vastgelegd, werd door een meerderheid aangenomen: 67 van de 110 leden stemden voor, 37 tegen en 6 parlementariërs onthielden zich van stemming.

Aanslagen treffen hotels in Amman: 57 doden

Jordanië werd op 9 november 2005 opgeschrikt door een drievoudige terroristische aanslag op luxehotels in de hoofdstad Amman. De eerste bom ontplofte in het Radisson hotel, de tweede in het nabijgelegen Grand Hyatt en de derde in het Days Inn-hotel. Er kwamen zeker 57 mensen om het leven en er waren rond de 300 gewonden. De meeste slachtoffers vielen in het Radisson hotel, waar op het moment van de aanslag een huwelijksreceptie met rond de 250 gasten werd gehouden. Onder de doden waren ook het hoofd van de Palestijnse inlichtingendienst, Bashir Nafeh, en twee van diens medewerkers.

Al-Qaeda in Irak verantwoordelijk

Een dag na de aanslagen eiste de groepering van de Jordaniër Abu Musab al-Zarqawi de verantwoordelijkheid op via een verklaring op Internet. Daarin werd gesteld dat de doelwitten waren gekozen omdat 'zich daar veel tegenstanders van het geloof, joden en kruisvaarders' ophielden. Al-Zarqawi werd gezien als leider van de 'Iraakse Al-Qaeda', die vocht tegen de Amerikaanse 'bezettingstroepen' in Irak. In Jordanië zelf was hij bij verstek ter dood veroordeeld wegens de moord in 2002 op de Amerikaanse diplomaat Lawrence Foley.

Het onderzoek wees drie mannen als dader aan: Ali Hussein Ali al-Shamari, Rawad Jassem Mohammed Abed en Safaa Mohammed Ali. Alle drie kwamen om bij de zelfmoordaanslagen. Een vierde betrokkene was Sajida Mubarak Atrous al-Rishawi, de vrouw van Shamari. Zij overleefde de aanslagen omdat, zo verklaarde zij voor de Jordaanse televisie, de explosieven die zij bij zich droeg niet afgingen. De daders zouden vier dagen voor de aanslagen op vervalste paspoorten Jordanië zijn binnengekomen.
In een gesproken boodschap van al-Zarqawi, eveneens via Internet openbaar gemaakt, verklaarde deze dat de acties waren gericht tegen een bijeenkomst van Amerikaanse en Israëlische veiligheidsagenten. Het was niet de bedoeling geweest de huwelijksreceptie te treffen en dat dit toch gebeurde, was te wijten aan het instorten van het dak, aldus de verklaring.

Nieuwe premier moet hervormingspolitiek doorzetten

Op 18 november demonstreerden minstens 100.000 mensen in Amman tegen de aanslagen. In het centrum van de stad werden zij toegesproken door hoogwaardigheidsbekleders en geestelijken die de groep van al-Zarqawi veroordeelden.

Koning Abdullah greep de aanslagen aan om niet alleen op te roepen tot een harde aanpak van extremisten, maar ook om vaart te zetten achter het proces van economische en democratische hervormingen. Daartoe verving hij de in april benoemde premier Adnan Badran, die er niet in geslaagd was een dergelijk hervormingsprogramma van de grond te krijgen.
Als nieuwe premier wees Abdullah op 24 november generaal-majoor Maaruf al-Bakhit aan. De 58-jarige Bakhit was twee weken eerder benoemd tot nationaal veiligheidsadviseur en was daarvoor de Jordaanse ambassadeur in Israël. Ook had hij een centrale rol gespeeld in de uitvoering van het in 1994 gesloten vredesakkoord met Israël.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek op overeenkomst met Groot-Brittannië over uitlevering

'Groot-Brittannië kan geen verdachten die een veiligheidsrisico vormen naar Jordanië uitzetten zonder schending van het internationaal verbod op het wegsturen van personen naar landen waar zij een serieus risico lopen op marteling.' Dat was het commentaar dat mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) op 16 augustus 2005 gaf op de zes dagen eerder gesloten overeenkomst tussen de beide landen. Daarin werd onder meer vastgelegd dat de betrokkenen niet mishandeld zouden worden. Volgens HRW dreigde dit een dode letter te blijven omdat er geen zicht was op wat er zou gebeuren in de Jordaanse gevangenissen. Volgens haar informatie werd daar soms gemarteld. Ook Amnesty International (AI) had vaker bericht over marteling en stelde dat aan verklaringen van landen die zich daaraan schuldig maakten, geen waarde kon worden gehecht.
De Jordaanse minister van Binnenlandse zaken Awni Yarfas verzekerde echter dat de overeenkomst nageleefd zou worden: 'Deze zal de burgerrechten van individuen garanderen onder de bestaande Jordaanse wetgeving en de internationale mensenrechtenconventies.'

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met Irak genormaliseerd

Diplomatiek conflict gesust

In maart 2005 raakten Irak en Jordanië in een diplomatiek conflict verwikkeld. De Jordaanse regering besloot op 20 maart haar ambassadeur uit het buurland terug te roepen voor overleg, na demonstraties van sjiitische Irakezen bij de Jordaanse ambassade in de Iraakse hoofdstad Bagdad. Zij meenden dat een Jordaniër een rol had gespeeld bij een aanslag op 28 februari in de stad Hilla, ten zuiden van Bagdad. Daarbij kwamen 125 mensen om het leven. Volgens Jordanië was de veiligheid van de ambassadeur niet langer gegarandeerd.

Een dag later, op 21 maart, werd de Jordaanse beslissing al weer ongedaan gemaakt. Premier Faisal al-Fayez deelde na een gesprek met interim-president Ghazi Yawar

van Irak mee dat de ambassadeur op zijn post terug zou keren.

Jordaanse premier bezoekt Irak

Dat de verstandhouding tussen beide landen genormaliseerd was, bleek op 10 september tijdens een bezoek van de nieuwe premier van Jordanië, Adnan Badran, aan Bagdad. Daar sprak hij met de Iraakse vicepresident Adel Abdul Mehdi en premier Ibrahim Jaafari. Tijdens dit eerste bezoek van een Arabische leider aan Irak sinds de val van het regime van Saddam Hoessein, benadrukten beide partijen de onderlinge relaties te willen versterken. Daarbij ging het met name om veilige grenzen. Het belang daarvan lag vooral in het feit dat opstandelingen die in Irak tegen de Amerikaanse bezettingmacht vochten, veelal via Jordanië het land binnenkwamen.

Jordaanse raketten missen Amerikaans oorlogsschip

Op 19 augustus 2005 werden vanuit de Jordaanse havenstad Akaba drie Katyusha-raketten afgevuurd. Eén raket miste ternauwernood het Amerikaanse marineschip USS Ashland, maar doodde wel een Jordaanse soldaat. Ook de tweede raket kwam dicht in de buurt van het schip en belandde vervolgens bij een militair hospitaal. Over de grens, in de omgeving van een luchthaven bij de Israëlische stad Eilat, kwam de derde raket terecht.
Volgens Jordanië moesten de daders gezocht worden in kringen van de groep rond Abu Musab al-Zarqawi, die banden zou onderhouden met Al-Qaeda en verantwoordelijk was voor talloze aanslagen in Irak. Op 23 augustus werden vier mannen gearresteerd op verdenking van betrokkenheid. Het ging om de Syriër Mohammed Hassan Abdullah Sihly, zijn twee zoons en een Irakees.

(Vorige berichten pagina 165/1 e.v. - 2005)

LIBANON

BINNENLAND

Syrische troepen verlaten Libanon

In de door de Verenigde Naties op 2 september 2004 aangenomen resolutie 1559 werd aangedrongen op het respecteren van de soevereiniteit van Libanon en de volledige terugtrekking van alle buitenlandse troepen uit het land. De tekst had vooral betrekking op Syrië dat, na het begin van de Libanese burgeroorlog in 1975, militair intervenieerde en een belangrijke rol speelde bij de beëindiging van de oorlog in 1990. In de jaren '80 waren ca. 30.000 Syrische troepen in Libanon gelegerd, waarvan er in 2005 nog circa 14.000 over waren.

Na de Israëlische terugtrekking uit het zuiden van Libanon in 2000 was de druk op Syrië om te vertrekken toegenomen, maar het land bleef zich daar tegen verzetten. Na de moordaanslag in februari 2005 op de voormalige Libanese premier Rafik al-Hariri, tegenstander van de Syrische bemoeienis met het land, groeide de pressie verder en in april werd de terugtrekking een feit. Libanon bleef intussen sterk verdeeld tussen voor- en tegenstanders van de grote Syrische invloed op de binnenlandse politiek.

Demonstraties van voor- en tegenstanders rol Syrië

In maart 2005 demonstreerden honderdduizenden mensen in de hoofdstad Beiroet en andere plaatsen om steun te betuigen aan de Syrische rol in Libanon en de westerse bemoeienis met de kwestie aan de kaak te stellen. De demonstratie was georganiseerd door de Hezbollahbeweging, die achttien jaar lang tegen Israël had gevochten – de tijd van de Israëlische bezetting van Zuid-Libanon. Hezbollah was een vertegenwoordiger van de grootste religieuze minderheid in het land, de sji'itische moslims.
De protesten werden gehouden dichtbij de plaats waar eerder tegenstanders van Syrië hadden gedemonstreerd. Dat waren voornamelijk christenen, Druzen en soennitische moslims.

Terugtrekking voltooid

'De Syrische Arabische strijdkrachten die in Libanon zijn gelegerd, hebben op verzoek van Libanon en onder een Arabisch mandaat hun gehele militaire en veiligheidsapparaat (...) op 26 april 2005 volledig teruggetrokken naar hun posities in Syrië.' Met deze woorden maakte de Syrische minister van Buitenlandse zaken Farouq al-Shara de implementatie van de resolutie, voorzien voor uiterlijk 30 april, per brief aan de VN bekend.

Pro-Syrische Palestijnse groepen blijven actief

Resolutie 1559 voorzag niet alleen in het vertrek van buitenlandse troepen, maar ook in de ontwapening van alle milities. Nu de Syrische troepen vertrokken waren, viel des te meer de aandacht op Palestijnse, pro-Syrische guerrillastrijders die in Libanon actief waren gebleven. Hoewel de Libanese regering op 27 oktober verklaarde greep te hebben op de strijders die zich ophielden in de oostelijke Bekaa-vallei, bleek hun tegenstand nog steeds taai. Zij opereerden vanuit militaire posten dichtbij de vluchtelingenkampen waar rond de 390.000 ontheemden hun toevlucht hadden gezocht.

Christelijk leider generaal Aoun keert terug uit ballingschap

De terugtrekking van de Syrische troepen uit Libanon, die in april 2005 werd voltooid, was voor de christelijke leider generaal Michel Aoun reden om na veertien jaar van ballingschap in Frankrijk naar Libanon terug te keren. Dat gebeurde op 7 mei, toen hij in Beiroet door een enthousiaste menigte werd verwelkomd. 'Ik keer terug omdat de zon van de vrijheid opnieuw is gaan schijnen, om gezamenlijk een nieuw Libanon op te bouwen', zo omschreef hij zijn missie. Van Aoun werd verwacht dat hij weer een prominente rol op het politieke toneel zou opeisen. Bij zijn tegenstanders stond hij echter bekend als een populistische 'hardliner' – zijn bijnaam was 'Napolaoun' – die mogelijk een destabiliserende factor zou zijn in het broze politieke evenwicht van het nieuwe Libanon.
De 70-jarige Aoun, een maronitische christen, werd in 1984 benoemd tot opperbevelhebber van het leger en werd vier jaar later voor korte tijd interim-premier van Libanon. In die hoedanigheid beloofde hij een einde te maken aan de Syrische aanwezigheid in het land. Nadat zijn gewapende aanhang door de Syriërs was verslagen, werd een wapenstilstand gesloten terwijl Aoun zijn toevlucht zocht in de Franse ambassade. Hij kreeg vervolgens in Frankrijk politiek asiel. In 1999 werd het hem toegestaan naar zijn land terug te keren, maar hij wachtte daar uiteindelijk mee tot na de Syrische terugtrekking.

Libanon

Verkiezingen moeten begin van nieuw Libanon zijn

Nieuwe regering wil tegenstellingen overbruggen

Op 13 april zag premier Omar Karami zich genoodzaakt om de hem door president Emile Lahoud gegeven opdracht tot de vorming van een nieuwe regering terug te geven. Na de moord op ex-premier Rafik al-Hariri in februari, waar velen de hand van Syrië in zagen, was hij onder druk van anti-Syrische demonstraties opgestapt, maar vervolgens door Lahoud herbenoemd.
Twee dagen later werd de zakenman en soennitische moslim Najib Mikati (49) de nieuwe premier van Libanon. Hij was eerder (1998-2004) minister van Transport en Openbare werken. Mikati stond bekend als pro-Syrisch, maar kon vanwege zijn gematigdheid wel rekenen op steun van de oppositie. Hij riep de partijen in het land op de onderlinge tegenstellingen te overbruggen en te werken aan nationale eenheid.
Op 19 april vormde Mikati een regering waarin zowel pro-Syrische politici als vertegenwoordigers van de oppositie waren opgenomen. De laatsten kregen onder meer de posten van Justitie en Binnenlandse zaken.

Samenstelling regering Libanon
(19 april 2005)

Premier
Najib MIKATI
Vice-premier, tevens belast met Defensie
Elias AL-MURR

Ministers:
Arbeid en Landbouw
Tarrad HUMAYDI
Binnenlandse zaken
Hassan AL-SABAA
Buitenlandse zaken en Bannelingen
Mahmoud HAMMOUD
Financiën, Economie en Handel
Dimyanus QATTAR
Gezondheidszorg en Sociale zaken
Mohammed KHALIFAH
Handel, Olie, Energie en Water
Bassam YAMMIN
Informatie en Toerisme
Charles RIZK
Justitie
Khaled QABBANI
Milieu en Bestuurlijke ontwikkeling
Tareq MITRI
Onderwijs, Hoger onderwijs en Cultuur
Ghassan SALAMAH
Openbare werken, Transport en Verdreven personen
Adil HAMIYAH
Telecommunicatie, Jeugd en Sport
Alain TABURYAN

Oppositie blijft verdeeld in aanloop verkiezingen

De belangrijkste taak van de nieuwe regering was het organiseren van parlementsverkiezingen die in vier etappes, in de periode van 30 mei tot 20 juni, zouden plaatsvinden. De anti-Syrische oppositie van maronitische christenen, Druzen en moslims bleek daarbij niet in staat één brede alliantie te vormen: op 24 mei werden de gesprekken over een gemeenschappelijk front beëindigd.
De belangrijkste groeperingen die aan de verkiezingen zouden deelnemen, waren:
• De anti-Syrische lijst Martelaar Rafik al-Hariri, geleid door de soennitische moslim Saad al-Hariri. Hij was de zoon van de vermoorde oud-premier al-Hariri en leidde de partij Toekomst Beweging. Haar programmapunten waren economisch herstel, nationale eenheid en de bestrijding van corruptie. Tot deze lijst behoorde verder de alliantie van de Progressieve Socialistische Partij van Druzen-leider Walid Jumblatt en de Libanese Krachten onder leiding van de maronitische christen Samir Geagea. Jumblatt had een prominente rol gespeeld bij de anti-Syrische protesten. Geagea, die in het verleden gewapenderhand de Syriërs bestreed, zat op dat moment in de gevangenis. Ook Qornet Shehwan Gathering, een alliantie van hoofdzakelijk maronitische christenen, maakte deel uit van de lijst. Deze groepering, geleid door patriarch Nasrallah Sfeir, keerde zich eveneens tegen de Syrische invloed in Libanon.
• De Vrije Patriottische Beweging (en enkele bondgenoten) onder leiding van de recentelijk uit ballingschap teruggekeerde maronitische christen Michel Aoun. De Aoun Alliantie was anti-Syrisch en wilde een volledig herstel van de Libanese soevereiniteit, maar had ook toenadering gezocht tot pro-Syrische leden van de Druzen-gemeenschap.
• Het blok Verzet en Ontwikkeling, een coalitie van onder meer Hezbollah en de Amal Beweging, beide sji'itische moslimgroeperingen. Op de lijst stonden, naast sji'itische moslims, ook maronitische christenen, Grieks-Katholieken, een Grieks-Orthodoxe en een Druzische kandidaat en soennitische moslims. Dit verkiezingsblok was niet anti-Syrisch.

Procedure verkiezingen

Sinds 1943 waren de politieke functies in Libanon verdeeld langs etnisch-religieuze lijnen. Zo waren de president en de opperbevelhebber van het leger altijd maronitische christenen, de premier een soennitische moslim en de parlementsvoorzitter een sji'itische moslim. In het voor vijf jaar gekozen parlement keerde deze zelfde verdeling naar confessionele lijnen terug. Van de 128 afgevaardigden was altijd de helft christen en de helft moslim. De 64 zetels van beide bevolkingsgroepen waren op hun beurt onderverdeeld naar afzonderlijke etnisch-religieuze stromingen. Het vastgelegde aantal zetels was als volgt:

Maronitisch	34
Grieks-Orthodox	14
Grieks-Katholiek	8
Armeens-Orthodox	5
Armeens-Katholiek	1
Protestants	1
Overige christenen	1
totaal christenen	64
Soennitisch	27
Sji'itisch	27
Druzisch	8
Alawitisch	2
totaal moslims	64

Beweging rond al-Hariri behaalt parlementaire meerderheid

De verkiezingen, die een lage opkomst ken-

Uitslagen parlementsverkiezingen Libanon
(30 mei - 20 juni 2005)

Toekomst Beweging	36
Progressieve Socialistische Partij	16
Libanese Krachten	6
Qornet Shehwan Gathering	6
- Kataeb Partij	
- Nationale Liberale Partij	
- Onafhankelijken	
Tripoli Blok	3
Democratische Vernieuwing	1
Democratisch Links	1
Onafhankelijken	3
Totaal lijst Martelaar R. al-Hariri	72
Amal Beweging	15
Partij van God (Hezbollah)	14
Syrische Sociaal Nationalistische Partij	2
Overigen	4
Totaal blok Verzet en Ontwikkeling	35
Vrije Patriottische Beweging	14
Skaff Blok	5
Murr Blok	2
Totaal Aoun Alliantie	21

den, resulteerden in een overwinning voor de lijst Martelaar Rafik al-Hariri, die in totaal 72 van de 128 zetels in het parlement in de wacht sleepte. Zij verkreeg deze vooral in de hoofdstad Beiroet en het noorden van Libanon. Bij de stemmingen in Zuid-Libanon boekte het blok Verzet en Ontwikkeling succes: zij behaalde in totaal 35 zetels. De Aoun Alliantie, sterk in het maronitisch-christelijke gebied ten noordoosten van Beiroet, kreeg 21 zetels.

Aanslagen blijven niet uit

'Het Libanees-Syrische politiebewind is er nog altijd en gaat door met haar werk. Niemand kan ons vertellen dat dit regime is geëlimineerd.' Dat was op 2 juni het commentaar van Solange Gemayel, die in de eerste ronde van de verkiezingen in het Libanese parlement was gekozen. Die dag was de journalist Samir Qasir in Beiroet door een autobom gedood. Qasir stond bekend om de anti-Syrische artikelen die hij schreef voor dagblad *al-Nahar*.

Enkele weken later, op 21 juni, werd de vroegere communistische leider George Hawi in de hoofdstad vermoord. Ook hij kwam om door een autobom. Deze aanslag vond plaats nadat de parlementsverkiezingen het anti-Syrische blok een duidelijke overwinning hadden opgeleverd. Hawi, voorheen bondgenoot van Syrië, had zich daarna van het land afgekeerd.
De aanslagen waren een uiting van de grote spanningen die de moord op ex-premier al-Hariri te weeg had gebracht en die niet verdwenen bleken door de verzoeningspolitiek van politici. In de maanden maart tot mei waren in overwegend christelijke gebieden in Libanon al enkele doden en gewonden gevallen.

Anti-Syrische premier benoemd

Najib Mikati trad op 21 juni, daags na de einduitslag van de verkiezingen, af als premier. Saad al-Hariri, leider van de winnende lijst Martelaar Rafik al-Hariri, droeg vervolgens een premierskandidaat voor wiens nominatie door een overweldigende meerderheid van het parlement werd aanvaard. Het werd Fouad Siniora (62) die als minister van Financiën had gediend onder de later vermoorde premier Rafik Hariri. Verwacht werd dat hij, als tegenstander van de Syrische invloed in Libanon, wel zou streven naar vriendschappelijke banden met Damascus.
De officiële benoeming van Siniora ging pas op 19 juli in omdat er meningsverschillen waren gerezen tussen hem en de pro-Syrische president Emile Lahoud. Op 28 juni was ook een pro-Syrische kandidaat voor een periode van vier jaar herkozen als parlementsvoorzitter, de 67-jarige Nabih Berri. Hij leidde tijdens de Libanese burgeroorlog de Amal Beweging, die tijdens de recente verkiezingen een coalitie was aangegaan met onder andere de beweging Hezbollah.
Er maakten geen leden van de Aoun-coalitie deel uit van het kabinet.

Samenstelling regering Libanon
(19 juli 2005)

President (ingezworen 24 november 1998)
Generaal Emile LAHOUD

Premier
Fouad SINIORA
Vice-premier, tevens belast met Defensie
Elias AL-MURR

Ministers:
Arbeid
Trad HAMADEH
Binnenlandse zaken
Hassan AL-SABAA
Buitenlandse zaken
Fawzi SALLOUKH
Cultuur
Tareq MITRI
Economie en Handel
Sami HADDAD
Energie en Water
Mohammed FNEISH
Financiën
Jihad AZOUR
Gezondheidszorg
Mohammed KHALIFAH
Industrie
Pierre GEMAYEL
Informatie
Ghazi ARIDI
Justitie
Charles RIZK
Landbouw
Talal SAHILI
Milieu
Yacoub SARRAF
Onderwijs
Khaled QABBANI
Openbare werken en Transport
Mohammed SAFADI
Sociale zaken
Nayla MOUAWAD
Sport en Jeugd
Ahmad FTTFAT
Telecommunicatie
Marwan HAMADEH
Toerisme
Joseph SARKIS
Verdreven mensen
Nehme TOHME

Ministers van Staat:
Bestuurlijke ontwikkeling
Jean OGHASSABIAN
Parlementaire zaken
Michel FAROUN

Gouverneur Centrale Bank
Riad SALAMEH

Regering verdedigt rol Hezbollah

In de regering-Siniora werd voor het eerst ook een lid van Hezbollah opgenomen: Mohammed Fneish werd benoemd tot minister van Energie en Water. Tijdens een parlementair debat op 28 juli verdedigde de premier het recht van de beweging om zich te verzetten tegen Israël: 'De regering beschouwt het verzet als een natuurlijke en eerlijke uitdrukking van de nationale rechten van het Libanese volk om haar land te bevrijden en haar eer te verdedigen tegen de Israëlische agressie en bedreigingen.'

Hezbollah had een belangrijke rol gespeeld bij het beëindigen van de bezetting door Israël van Zuid-Libanon (1978-2000), maar ook daarna kwam het nog regelmatig tot een gewapend treffen. Dat gebeurde met name in de Shebaa Farms, een grensgebied tussen Israël, Syrië en Libanon. Volgens Libanon was dit eigen grondgebied dat ten onrechte door Israël werd bezet. Maar volgens de Verenigde Naties was de Israëlische terugtrekking volledig geweest en was Shebaa Farms in feite Syrisch grondgebied dat Israël bezet hield.

Voormalig militair leider Geagea vrijgelaten

De leider van de Libanese Krachten, de 52-jarige maronitische christen Samir Geagea, werd op 26 juli 2005 vrijgelaten. Hij was tot levenslang veroordeeld en had elf jaar lang gevangen gezeten wegens misdaden begaan tijdens de burgeroorlog (1975-1990). Geagea was de enige van de militaire leiders die voor misdrijven in die periode was vervolgd. Hij had terecht gestaan voor verscheidene moorden, waaronder die in 1987 op de Libanese premier Rashid Karami.
De Libanese Krachten deden mee aan de parlementsverkiezingen die in mei en juni waren gehouden. Zij maakten deel uit van de anti-Syrische lijst Martelaar Rafik al-Ha-

Libanon

riri die de verkiezingen won. Tot de vrijlating van Geagea was door het parlement besloten. Het gebaar werd beschouwd als teken van verzoening omdat na de terugtrekking van de Syrische troepen in april 2005, nu ook deze sterk anti-Syrische militair leider weer vrij man was.

Anti-Syrische zenders mogen uitzendingen hervatten

Op 16 augustus 2005 stemde het parlement met overgrote meerderheid in met de opheffing van het uitzendverbod voor de Libanees-christelijke televisiezender *MTV* en de daarmee verbonden radiozender *Mount Lebanon*. De zenders waren in 2002 gesloten vanwege anti-Syrische berichtgeving en het belasteren van de pro-Syrische president Lahoud.

De beslissing, die destijds verontwaardiging opriep gezien de relatief grote persvrijheid die het land kende, werd gezien als teken van normalisering na de terugtrekking van de Syrische troepen uit Libanon en de daarop volgende parlementsverkiezingen.

Nieuwe veiligheidschef benoemd

Op 4 oktober 2005 werd brigadier-generaal Wafik Jizeeni benoemd tot hoofd van het Algemene Veiligheidsdirectoraat. Hij werd de opvolger van generaal-majoor Jamil al-Sayyed, die als pro-Syrisch bekend stond. Deze was in april afgetreden naar aanleiding van de moord op ex-premier Rafik al-Hariri op 14 februari, die zou zijn geïnspireerd door pro-Syrische krachten. Ook Al-Sayyed werd verdacht van betrokkenheid en in augustus op bevel van onderzoekers van de Verenigde Naties gearresteerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

VN eisen medewerking Syrië in onderzoek moord op ex-premier

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties nam op 31 oktober 2005 een resolutie aan waarin van Syrië werd geëist dat het zou meewerken aan het onderzoek naar de moord op voormalig premier Rafik al-Hariri op 14 februari van dat jaar. Alle vijftien leden van de Raad stemden voor. Er werden geen economische sancties gezet op het niet-naleven van de resolutie, zoals de Verenigde Staten en Frankrijk hadden bepleit. Maar nieuwe maatregelen werden in de resolutie niet uitgesloten.

Het besluit volgde op voorlopige conclusies van het onderzoek, dat op 20 oktober aan VN-secretaris-generaal Kofi Annan was overhandigd. Het wees sterk op betrokkenheid van Syrië bij de moord op de politicus. Ook waren er volgens de VN duidelijke aanwijzingen dat Libanese ambtsdragers van te voren op de hoogte waren geweest. Daarbij ging het onder meer om de pro-Syrische president Emile Lahoud. Beide landen ontkenden de beschuldigingen overigens.

Syrië staat verder onderzoek toe

De Syrische onderminister van Buitenlandse zaken Walid Muallem gaf op 25 november een persconferentie in de hoofdstad Damascus waarin hij de VN meer medewerking toezegde. De onderzoekers mochten een vijftal hoge Syrische functionarissen ondervragen over mogelijke betrokkenheid bij de moord.

De gesprekken zouden plaatsvinden op de VN-burelen in Wenen, nadat Syrië had geweigerd deze te houden in Libanon. Het Syrische alternatief om dat te doen in Syrië zelf, of in het hoofdkwartier van de Arabische Liga in de Egyptische hoofdstad Caïro, was onaanvaardbaar voor de onderzoeksgroep.

(Vorige berichten pagina 166/1 e.v. -2005)

Syrië

SYRIË

BINNENLAND

Vice-president Khaddam treedt af

Op 6 juni 2005 legde de Syrische vice-president Abdul Halim Khaddam zijn functie neer en hij trad tevens uit de regerende Baath partij. Hoewel geen officiële reden voor zijn aftreden werd gegeven, nam men aan dat een en ander samenhing met zijn rol als drijvende kracht achter de Syrische bemoeienis met Libanon. Eind april hadden de Syrische troepen, die sinds halverwege de jaren '70 van de twintigste eeuw in het buurland waren gelegerd, Libanon na binnenlandse en internationale pressie verlaten.
Khaddam (1932) was sinds de jaren '80 vicepresident en daarvoor minister van Buitenlandse zaken en vice-premier.

Baath partij zet voorzichtige stappen naar hervorming

Tijdens een congres van de heersende Baath partij, gehouden van 6 tot en met 9 juni 2005, werd besloten om de noodtoestand die sinds 1963 in Syrië van kracht was, te versoepelen. Deze zou alleen nog betrekking hebben op misdrijven die de staatsveiligheid bedreigden. De aankondiging vond plaats te midden van discussie over de wenselijkheid van politieke en economische hervormingen. Zo zouden ook een aantal nieuwe politieke partijen worden toegestaan, mits niet gebaseerd op religie of etniciteit. Ook werd een keuze uitgesproken voor een sociale markteconomie. Het Syrische parlement moest nog wel met de voorstellen instemmen.
Voorts werd president Bashar al-Assad unaniem herkozen als partijleider. Hij was in Syrië aan de macht sinds de dood van zijn vader Hafez al-Assad in 2000.

Syrië benoemt nieuwe chef veiligheid

Op 14 juni 2005 werd bekend dat de Syrische chef veiligheid, Hisham Ikhtiar, was vervangen door Ali Mamluk. De laatste was tot dan toe plaatsvervangend hoofd van de inlichtingendienst van de luchtmacht. Ikhtiar kreeg een functie binnen de regerende Baath partij waar hij een nieuw, nationaal veiligheidsbureau zou gaan leiden.
De benoeming van Mamluk op deze machtige post werd gezien als een poging tegemoet te komen aan de internationale roep om hervormingen in de Arabische wereld en kon volgens optimistische inschattingen een beperking inhouden van machtsmisbruik door de veiligheidsdiensten en de repressie van politieke dissidenten.

'Syrische minister van Binnenlandse zaken pleegde zelfmoord'

Op 12 oktober 2005 maakte de Syrische minister van Binnenlandse zaken Ghazi Kanaan (1942) met een kogel een einde aan zijn leven. Dat was de officiële verklaring die de Syrische autoriteiten lieten uitgaan. Kanaan, voorheen chef veiligheid van het land, was jarenlang de machtigste figuur in buurland Libanon waar tot april van dat jaar duizenden Syrische troepen – die in 1976 inter-

venieerden in de burgeroorlog – waren gelegerd. Hij werd op 13 oktober onder grote belangstelling begraven.
Er gingen geruchten dat Kanaan betrokken was bij de dood van de Libanese ex-premier Rafik al-Hariri die op 14 februari in Beiroet was vermoord. Kanaan behoorde tot degenen die door de Verenigde Naties waren ondervraagd in het kader van een onderzoek naar de toedracht van de moord. Ook spraken sommige waarnemers het vermoeden uit dat er geen sprake was van zelfmoord, maar dat Kanaan was omgebracht in opdracht van het Syrische regime.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Rechtbank spreekt politiek activist vrij

De hoogste Syrische rechtbank sprak op 26 juni 2005 Aktham Naise vrij. Hij was de leider van de Comités voor de Verdediging van Democratische Vrijheden en Mensenrechten in Syrië (CDDLHR). Naise was ervan beschuldigd het imago van zijn land bezoedeld te hebben, een vergrijp waarop maximaal vijf jaar celstraf stond.
Naise (53) had eerder vijf maanden vastgezeten na publicatie van een rapport over de mensenrechtensituatie in Syrië. Ook had hij opgeroepen tot beëindiging van de noodtoestand die al sinds 1963 van kracht was. In 2004 was Naise op borgtocht vrijgelaten, maar de aanklacht tegen hem liep nog.
Naise was in 2005 de jaarlijkse prijs voor Verdedigers van de Mensenrechten (MEA) van de in Zwitserland gevestigde Martin Ennals Stichting toegekend.

Politieke gevangenen vrijgelaten

De Syrische president Bashar al-Assad verleende op 2 november 2005 amnestie aan 190 politieke gevangenen. Volgens mensenrechtenorganisaties ging het voornamelijk om leden van de in Syrië verboden Moslim Broederschap, van wie sommigen meer dan twee decennia gevangen hadden gezeten. Daarnaast zou het gaan om een vijftigtal Syrische Koerden, die vastzaten in verband met vermeende betrokkenheid bij gevechten met de politie in 2004. Volgens regeringsbronnen waren meer vrijlatingen te verwachten.
De beslissing van Assad, die sinds zijn beëdiging als president vaker politieke gevangenen had vrijgelaten, werd geïnterpreteerd als een van de pogingen die Syrië deed om het toenemende isolement van het land te doorbreken. De beschuldigingen van steun aan terrorisme en van betrokkenheid bij de moord in februari op de Libanese ex-premier Rafik Hariri waren daar debet aan.

Politiek activist gearresteerd

De beslissing van de president weerhield de Syrische politie er niet van om nog geen week later een prominent politiek activist te arresteren. Het ging om Kamal al-Labwani, die op 8 november in de hoofdstad Damascus werd aangehouden. Hij was zojuist teruggekeerd van een bezoek aan de Verenigde Staten, waar hij had gesproken met Amerikaanse functionarissen. Eerder had hij dergelijke gesprekken ook gehad met vertegenwoordigers van de Europese Unie. Zijn optreden had bij andere activisten ergernis gewekt; zij vonden dat buitenlandse interventie geen geschikt middel was om politieke hervormingen in Syrië van de grond te krijgen.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Humanitaire' importtransactie vanuit Golan hoogvlakte

In het kader van een handelsovereenkomst tussen Syrië en Israël werd half maart 2005 begonnen met de export van ca. 7.000 ton appels vanuit de door Israël bezette Golan hoogvlakte naar Syrië. De vrachtwagens met het fruit, die voorzien waren van het logo van het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC), passeerden onder toezicht van de Verenigde Naties de grens via de stad Quneitra.
Volgens mededelingen van het Syrische ministerie van Buitenlandse zaken was de transactie eenmalig, daar producten vanuit Israël normaal gesproken op basis van een besluit van de Arabische Liga geboycot werden. Syrië beschouwde de Golan echter als eigen grondgebied en de appelimport werd door het land dan ook gepresenteerd als een humanitair gebaar naar de landgenoten in bezet gebied.

Israël had de Golan tijdens de Zesdaagse Oorlog van 1967 bezet en in 1981 geannexeerd. Onderhandelingen tussen beide landen over de status van de Golan hadden geen verandering in deze situatie gebracht. Er woonden ca. 20.000 Syriërs, voornamelijk Druzen.

Syrië internationaal onder druk voor vermeende steun aan terrorisme

Syrië stemt in met VN-verdrag tegen financiering terrorisme

Functionarissen van de Verenigde Naties maakten op 24 april 2005, tijdens een conferentie over misdaad in de Thaise hoofdstad Bangkok, bekend dat Syrië akkoord ging met ondertekening van het VN-verdrag dat beoogde fondsen voor terroristische activiteiten te blokkeren. Staten verplichtten zich door ratificatie van het verdrag financiering van terrorisme wettelijk strafbaar te stellen en daartoe te gebruiken goederen in beslag te nemen. Ook moesten de staten onderling samenwerken op het gebied van onderzoek naar terrorisme en eventuele uitleveringen.
De VN kenden twaalf anti-terrorismeconventies, waarvan de strijd tegen de financiering van terrorisme er één was. Dit Verdrag inzake de Bestrijding van de Financiering van Terrorisme uit 1999 was tot dan toe door 135 staten ondertekend.
De toezegging van Syrië was opmerkelijk daar het land er sinds 1979 door de Verenigde Staten van werd beschuldigd op te treden als sponsor van terrorisme. Nog in februari 2005 had de Amerikaanse president George W. Bush Syrië verweten terroristen het gebruik toe te staan van zowel het eigen grondgebied als dat van Libanon, waar Syrië duizenden troepen gelegerd had en veel politieke invloed uitoefende.

VS verlengen sancties tegen Syrië

Niet lang na de Syrische toezegging besloten de VS de economische sancties die een jaar eerder tegen het land waren afgekondigd, te verlengen. Net als in februari beschuldigde president Bush in een schriftelijke verklaring van 5 mei Syrië van steun aan terrorisme.
De sancties betroffen onder meer een vliegverbod naar en vanuit de VS, de mogelijkheid bezittingen van Syriërs te bevriezen en beperkingen op de bank-relaties tussen beide landen. Humanitaire goederen als voedsel en medicijnen waren van de sancties uitgesloten.

Syrië verbreekt banden met Amerikaanse leger en veiligheidsdiensten

President Bush wees er in zijn verklaring tevens op dat Syrië tekortschoot in het tegen-

Syrië

houden van buitenlandse strijders die in Irak de Amerikaanse troepen aanvielen. Hierop stelde de Syrische ambassadeur in de VS, Imad Moustapha, in een interview van 24 mei met dagblad de *New York Times*, dat de Amerikanen daarmee blijk gaven uit te zijn op 'escalatie'. Volgens hem had zijn land er juist alles aan gedaan om de grenspatrouilles te verscherpen en blokkades op te werpen. Daarom kondigde hij aan dat de banden met het Amerikaanse leger en de Central Intelligence Agency (CIA) werden verbroken. Dit betekende onder meer dat er onderling geen informatie meer zou worden uitgewisseld over de strijd tegen terrorisme. Syrië meende genoeg moeite te hebben gedaan om constructief samen te werken, maar dat de VS uit waren op de val van het Syrische bewind.
In Amerikaanse regeringskringen werden volgens waarnemers de geluiden sterker om diplomatieke, economische en wellicht zelfs militaire sancties te treffen.

Syrië pakt vele militanten op

Ten bewijze van haar coöperatieve houding kon worden aangevoerd dat Syrië regelmatig buitenlandse militanten die zich op haar grondgebied bevonden, arresteerde en uitleverde aan hun land van herkomst. Zo werd eind juli bekend dat het rond de 1.200 militanten aan de Iraakse grens had ingerekend en naar hun land had teruggestuurd. Ook waren 21 Tunesiërs gearresteerd die zich zouden hebben voorbereid op deelname aan een trainingskamp in Libanon.

Syrië veroordeelt aanslagen Irak

Een woordvoeder van het Syrische ministerie van Buitenlandse zaken liet op 14 september via persbureau *Reuters* een veroordeling uitgaan van recente aanslagen die in Irak aan meer dan 150 mensen het leven kostten. Het ging volgens zijn verklaring om 'daden van terrorisme'. De veroordeling leek bedoeld om de VS duidelijk te maken wat de Syrische houding jegens dergelijke acties was, geconfronteerd met beschuldigingen dat het buitenlandse strijders toeliet de grens met Irak te passeren. Dergelijke verwijten waren op 11 september ook geuit door de Iraakse minister van Defensie Sadun al-Dulaymi.

Groot-Brittannië deelt kritiek op Syrië

Op 10 november voegde ook Groot-Brittannië, dat destijds samen met de VS de oorlog tegen Irak begon, zich in de rij van critici die Syrië verweten geen effectieve controle uit te oefenen op potentiële strijders. Het deed dat bij monde van minister van Buitenlandse zaken Jack Straw die de Iraakse hoofdstad Bagdad bezocht en er gesprekken voerde met premier Ibrahim Jaafari over het herstel van de Iraakse economie en ook over de veiligheid aan de grenzen.
Groot-Brittannië was op dat moment voorzitter van de Europese Unie (EU). Minister Straw verklaarde dat men in EU-kringen verontrust was over het gebrek aan medewerking van Syrië. Dat land deed echter haar beklag over het uitblijven van Amerikaanse technische bijstand bij het bewaken van de 600 kilometer lange grens en benadrukte dat het vriendschappelijke relaties met Irak wenste.

(Vorige berichten pagina168/3 e.v. - 2005)

Afghanistan

AFGHANISTAN

BINNENLAND

Eerste Afghaanse parlementsverkiezingen sinds 1969

In september 2005 hield Afghanistan de eerste vrije parlementsverkiezingen sinds 1969. Hiervoor werd een districtenstelsel gebruikt. De parlementariërs werden voor vijf jaar gekozen. Ze kregen het recht nieuwe wetten aan te nemen of af te keuren en het kabinet te controleren.
Tevens mocht de bevolking 34 provincieraden kiezen.
De verkiezingen werden gesteund door de VN en de NAVO en werden gezien als een belangrijke stap in de overgang van het Talibaanregime, dat in 2001 met geweld werd verdreven, naar een democratisch Afghanistan.

Kandidaten gediskwalificeerd

Er stelden zich 5.800 mensen kandidaat, waaronder 582 vrouwen. Hiervan wilden er 2.707 een zetel in het Lagerhuis, de Wolesi Jirga, en de rest een plaats in de provincieraden. De bevolking kon bezwaren tegen bepaalde kandidaten indienen bij de Commissie voor Klachten over de Verkiezingen (ECC), waarvan drie leden door de VN, één door het Afghaans Hooggerechtshof en één door de onafhankelijke Afghaanse mensenrechtencommissie waren aangesteld. Er kwamen klachten tegen 2 duizend kandidaten, voornamelijk omdat zij in het verleden zouden hebben deelgenomen aan militante organisaties en zich schuldig gemaakt zouden hebben aan mensenrechtenschendingen. De ECC had echter alleen de bevoegdheid kandidaten te weren waarvan bewezen kon worden dat ze de kieswetten overtraden. Hierdoor konden mensen die op dat moment actief deelnamen aan gewelddadige organisaties worden geweerd, want dat was volgens de kieswetten verboden. Overtredingen die onder het strafrecht vielen, zoals mensenrechtenschendingen in het verleden, konden echter niet leiden tot diskwalificatie.
ECC-voorzitter Grant Kippen zei op 12 september dat 45 kandidaten daadwerkelijk waren gediskwalificeerd.

Gewelddadigheden

De Talibaan verzette zich met hand en tand tegen de verkiezingen. Bij gewelddadigheden in de weken voor de verkiezingen kwamen zeker duizend mensen om, waaronder zeven kandidaten. De Talibaan dreigde op de dag van de verkiezingen met grootschalig geweld in de hoop de bevolking te ontmoedigen te gaan stemmen. Op 18 september, de dag van de verkiezingen, waren rond de 40 duizend Afghaanse politieagenten en militairen en 30 duizend door de VS geleide buitenlandse militairen op de been om de veiligheid te bewaken. Kabul werd afgesloten voor gemotoriseerd verkeer van buiten de stad. Desondanks kwamen bij gewelddadigheden tien mensen om, waaronder twee politieagenten en een Franse soldaat. Een gebouw van de VN in Kabul werd met een raket beschoten. Hierbij viel één gewonde.

Opkomst verschillend per streek

Volgens waarnemers van de EU bedroeg de opkomst 50 procent. Bij de presidentsverkiezingen in 2004 was dit 70 procent. De opkomst verschilde sterk van streek tot streek, van 60 procent in het relatief rustige noorden tot 30 in het zuidoosten waar de Talibaan het meest actief was. De opkomst in Kabul was met 34 procent verrassend laag.
Waarnemers opperden de mogelijkheid dat kiezers waren weggebleven uit angst voor geweld, maar wellicht ook omdat er sinds de verkiezing van president Karzai in 2004

weinig was veranderd in Afghanistan. Het geloof in de politiek was hierdoor klein. Daar kwam nog bij dat er niet gestemd kon worden op partijen. Op de stembiljetten stonden louter namen van individuele kandidaten, waarvan lang niet altijd duidelijk was welk gedachtegoed zij representeerden. Menig burger slaagde er hierdoor niet in een keuze te maken.

Fraude

In de weken na de verkiezingen werd in diverse steden gedemonstreerd omdat er fraude gepleegd zou zijn. De door de VN gesteunde verkiezingscommissie ontsloeg op 16 oktober vijftig medewerkers; zij werden verdacht van corruptie. De inhoud van 650 stembussen, ca. 3 procent van het totaal, mocht niet worden geteld omdat ermee zou zijn gesjoemeld. De fraude was gepleegd in de provincie Kandahar.

Uitslagen

Het tellen van de stemmen was op 12 november voltooid. Omdat er geen politieke partijen meededen, was het onmogelijk om een duidelijk overzicht van de resultaten te geven. Wel stond vast dat meer dan vijftig procent van de 249 zetels in de Wolesi Jirga naar kandidaten ging die president Karzai steunden. Een van hen was diens broer Abdul Qayoom Karzai, die een zetel won namens de provincie Kandahar.
Er waren 64 zetels gereserveerd voor vrouwen (twee voor elke provincie), twee voor vertegenwoordigers van lichamelijk gehandicapten en twee voor Kuchi-nomaden.
Maar er gingen ook ruim honderd zetels naar kandidaten die volgens mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) een dubieus verleden hadden. Onder hen was Sayed Mohammad Gulabzoi. In de jaren tachtig was hij minister van Binnenlandse zaken binnen een door de Sovjet-Unie gesteund kabinet. Hij was toen verantwoordelijk voor de politie, die op grote schaal martelde en politieke tegenstanders ombracht.

Krijgsheren krijgen veel stemmen

Er gingen ook zetels naar voormalige Talibaan-strijders, naar kandidaten die beschuldigd werden van betrokkenheid bij de opiumhandel en andere vormen van georganiseerde misdaad en naar voormalige krijgsheren, leden van de mujahedeen, die volgens HRW in het verleden hele dorpen hadden geterroriseerd. Dit gold bijvoorbeeld voor Yunus Qanooni, de leider van het Front van Nationaal Begrip (FNB) – een alliantie van tien conservatieve moslimpartijen. De FNB werd de grootste oppositiebeweging in het Lagerhuis.
Politieke analisten vermoedden dat er zoveel op krijgsheren was gestemd omdat deze op het platteland nog altijd veel invloed hadden. In afgelegen gebieden, waar het Afghaanse leger en de in Afghanistan gelegerde buitenlandse troepen weinig te vertellen hadden, zouden ze nog altijd milities leiden die, dikwijls met grof geweld, stammen beschermden tegen krijgsheren uit andere gebieden.

Ernstigste vliegtuigongeluk uit Afghaanse geschiedenis

Een Boeing 737 van de particuliere Afghaanse luchtvaartmaatschappij Kam Air vloog op 3 februari 2005 tijdens een hevige sneeuwbui tegen de berg Shapiri Ghar ten zuiden van Kabul. Het verongelukte toestel was onderweg van Herat naar Kabul. Alle 104 inzittenden kwamen om het leven.
Het was het ernstigste vliegtuigongeluk uit de geschiedenis van Afghanistan.

Talibaan verzorgt weer radio-uitzendingen

Een woordvoerder van de Talibaan kondigde op 19 april 2005 de oprichting aan van een illegaal radiostation, genaamd 'Stem van de Sharia'. Voor de Talibaan in 2001 uit de macht werd verdreven, beheerden de fundamentalisten een radiostation met dezelfde naam. De nieuw piratenzender ging dagelijks uitzenden in het Dari en Pashtun, de belangrijkste talen van Afghanistan, en zou voorlopig alleen het zuiden van het land bereiken. De uitzendingen bestonden voornamelijk uit islamitische gebeden en propaganda tegen president Karzai en diens Westerse bondgenoten.
Om te voorkomen dat de radiomakers werden opgespoord, gebruikte men een mobiel zendstation zodat telkens vanaf andere locaties kon worden uitgezonden.

Illegale munitieopslagplaats ontploft

Het Afghaanse ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 2 mei 2005 bekend dat in het dorp Bajgah, nabij de noordelijke stad Khenjan, een illegale munitieopslagplaats was ontploft. Er vielen tenminste 28 doden en 13 gewonden. In de verre omtrek waren alle gebouwen zwaar beschadigd.
De opslagplaats zou aan de lokale krijgsheer Lutfallah Mashal toebehoren. De autoriteiten verkeerden in de veronderstelling dat Mashal had meegewerkt aan het ontwapeningsprogramma van de Verenigde Naties. In het kader van deze twintig maanden eerder gestarte campagne hadden tot dat moment 45 duizend leden van lokale milities hun wapens ingeleverd. Na de ontploffing ontstond echter de bezorgdheid dat sommigen wapens verborgen hielden.

Zware gevechten in Afghanistan

Na een betrekkelijk rustige winter werd vanaf het voorjaar van 2005 op enkele plaatsen in Afghanistan weer hevig gevochten, vooral in het zuiden. Tussen januari en eind november kwamen hierbij ruim 1.100 mensen om, het merendeel vermoedelijke, extremistische moslims. Ook sneuvelden zestig Amerikaanse militairen.

Een overzicht van de ernstigste gewelddadigheden:

- Volgens kolonel James Yonts, woordvoerder van het Amerikaanse leger, kwamen op 3 mei in het district Deh Chopan, provincie Zabul, veertig Talibaan-strijders en sympathisanten om. Yonts zei tegenover *Associated Press* dat het ging om 'goed getrainde en zwaar bewapende mensen (...) en niet slechts bandieten'. Volgens het Afghaanse ministerie van Binnenlandse zaken waren de gevechten in Zabul uitgebroken toen drie artsen werden aangevallen door 'militanten'. Toen militairen van de door de NAVO geleidde International Security Assistance Force (ISAF) kwamen kijken wat er aan de hand was, werden ook zij aangevallen. Omdat ze er niet in slaagden hun belagers op de vlucht te jagen, werden helikopters en gevechtsvliegtuigen ingezet.
- Volgens het Afghaanse ministerie van Defensie sneuvelden op 4 mei negen Afghaanse soldaten, nadat zij door 'militanten' nabij Spin Ghar in de provincie Kandahar in een hinderlaag waren gelokt. Het Amerikaanse leger stuurde hierop gevechtsvliegtuigen en doodde twintig 'militanten'.
De Talibaan deed geen uitspraken over de gevechten in Zabul en Kandahar.
- Op 21 juni werd nabij Daychopan in Zabul hevig gevochten, nadat Talibaan-strijders een patrouille van Afghaanse en buitenlandse militairen hadden aangevallen. Bij het elf uur durende vuurgevecht kwamen volgens de lokale autoriteiten zestig Talibaan-strijders om, volgens het Amerikaanse leger 49 en volgens een woordvoerder van de Talibaan geen enkele. Aan de kant van de Afghaanse veilig-

heidstroepen vielen acht doden. Tijdens de gevechten stortte een Amerikaans U-2 spionagevliegtuig neer. De Amerikaanse autoriteiten wilden niet zeggen of het toestel was neergeschoten of neergestort door technische problemen.

• Op 26 juni werd een Amerikaanse Chinook-helikopter neergeschoten nabij Asadabad in de provincie Konar. Er vielen zestien doden. De Talibaan eiste de aanslag op. Sinds maart 2002 was geen enkele Amerikaanse Chinook-helikopter meer neergehaald, al was er in april 2005 wel een verongelukt tijdens een zandstorm. Hierbij waren 18 Amerikaanse militairen omgekomen.

• Gouverneur Jan Mohammad Khan van de provincie Uruzgan in Centraal-Afghanistan zei op 1 juli dat gewelddadigheden in de week daarvoor aan 25 mensen het leven hadden gekost. Onder hen waren negen stamoudsten die door de Talibaan waren ontvoerd en vermoord omdat ze zouden hebben samengewerkt met de ISAF. Ook sneuvelden er twaalf Talibaan-strijders en vier politieagenten.

• Op 1 juli bombardeerden Amerikaanse troepen een vermoedelijke schuilplaats van moslimextremisten in de provincie Konar. Hierbij vielen per ongeluk 17 burgerdoden. Het Amerikaanse leger zei dit te betreuren, maar suggereerde ook dat de extremisten de burgers hadden gebruikt als menselijk schild.

• Op 13 juli schoten Talibaan-strijders te Lashkargar, provincie Helmand, Maulvi Saleh Mohammad dood. Hij was de voorzitter van de machtige Raad van Geestelijken (Ulema) van Helmand. Het was de vierde moordaanslag op een vooraanstaande geestelijke in enkele weken tijd. De andere drie vonden plaats in de provincies Paktika en Kandahar. Alle slachtoffers steunden president Karzai en werden vermoedelijk daarom vermoord.

• Tijdens een militaire oefening stortten op 16 augustus twee Spaanse helikopters neer. Van de ene helikopter kwamen alle 17 inzittenden om. In de andere vielen vijf gewonden. Volgens de Spaanse overheid ging het om een ongeluk door technische problemen. De Talibaan zei echter dat de toestellen waren neergeschoten.
Spanje had ongeveer 850 manschappen in Afghanistan gelegerd.

• In de eerste drie weken van augustus sneuvelden veertig Talibaan-strijders in de provincie Kunar en 65 in Zabul. Dit meldde het Amerikaanse leger op 22 augustus. De doden vielen bij harde gevechten tegen moslimextremisten. De Amerikanen wilden hen zo veel mogelijk uitschakelen om de kans op gewelddadigheden rondom de parlementsverkiezingen in september te verkleinen.

• Het ministerie van Defensie zei op 3 oktober dat rebellen vanuit Pakistan een legerpost nabij Angore Adda in de Afghaanse provincie Paktika hadden aangevallen. Bij vuurgevechten daarna kwamen 28 Talibaan-strijders om.

• Tot oktober 2005 leken de Talibaan en andere moslimextremisten het vooral te hebben voorzien op Amerikaanse militairen. ISAF-troepen werden zelden aangevallen. In oktober en november werd de ISAF echter op meerdere plaatsen het doelwit van gewapende aanvallen en zelfmoordaanslagen. Hierbij kwamen in oktober en november vier ISAF-soldaten om.
In november bevonden zich 9 duizend ISAF-manschappen in Afghanistan. Daarnaast waren er ca. 20 duizend Amerikaanse militairen gelegerd. Terwijl de ISAF zich concentreerde op vredeshandhaving, maakten de Amerikaanse troepen vooral jacht op vermeende terroristen.

Massagraven ontdekt in Afghanistan

Het Afghaanse ministerie van Binnenlandse zaken bevestigde op 29 september 2005 dat in Saraqala, provincie Paktika, massagraven waren ontdekt. Hierin lagen tenminste vijfhonderd lichamen van soldaten van het door de Sovjet-Unie gesteunde Nujibullah-regime. De troepen waren in 1989 vermist geraakt. Het vermoeden bestond dat ze zich hadden overgegeven aan strijders van de mujahedeen en vervolgens waren geëxecuteerd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Krijgsheren beschuldigd van mensenrechtenschendingen

Human Rights Watch (HRW) beschuldigde op 12 maart 2005 Afghaanse krijgsheren en hun legers van verkrachting, moord en mensensmokkel op grote schaal. De mensenrechtenorganisatie uitte de beschuldigingen in een brief aan de mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties. Volgens HRW wisten Afghaanse en buitenlandse militairen de regio rondom Kabul betrekkelijk veilig te houden. Op andere regio's zouden ze echter weinig grip hebben. Bovendien zouden zij zich vooral bezighouden met het opsporen van strijders van de Talibaan en Al-Qaeda, en te weinig met het beschermen van de burgerbevolking. Deze zou in afgelegen gebieden zwaar te lijden hebben onder machtsbeluste krijgsheren.

Vrouw door steniging ter dood gebracht

De autoriteiten van Afghanistan bevestigden op 23 april 2005 dat in het Urgu-district in de noordoostelijke provincie Badakhshan een vrouw ter dood was gebracht door steniging. Volgens haar man had ze overspel gepleegd. Zelf zei ze dat haar man haar valselijk had beschuldigd uit woede dat ze een echtscheiding had aangevraagd.
Het vonnis was uitgesproken door een lokale religieuze leider. Volgens het Afghaanse recht mochten feitelijk alleen officiële rechtbanken mensen veroordelen. De autoriteiten stelden daarom een onderzoek in.
Volgens correspondenten in Afghanistan was het de tweede keer sinds de val van de Talibaan in 2001 dat een vrouw door steniging werd gedood. Het gebeurde beide keren in Urgu. Onder de Talibaan was het een gangbare straf voor vrouwen.

'Rechten van Afghaanse vrouwen op grote schaal geschonden'

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International publiceerde eind mei 2005 een rapport over de positie van de vrouw in Afghanistan. Onmiddellijk na de val van de Talibaan in 2001 dachten veel vrouwen dat ze een beter leven zouden krijgen, maar volgens dit rapport was daar weinig van terechtgekomen. 'In het hele land zijn maar weinig vrouwen die geen slachtoffer van geweld zijn, of de dreiging daarvan', aldus het rapport. Het zou gaan om moord, vrijheidsberoving, verkrachting en andere vormen van mishandeling.
Amnesty baseerde zich op eigen onderzoek. De organisatie zei dat de slechte behandeling van vrouwen mede het gevolg was van vastgeroeste cultuurpatronen die mannen het recht gaven 'vrouwen te behandelen als slaven'. Amnesty stelde dat deze cultuurpatronen in stand werden gehouden 'in naam van traditie en religie' en riep de Afghaanse overheid op ze te doorbreken door de bevolking beter te scholen.

Een woordvoerster van het Afghaanse ministerie van Vrouwenzaken zei in een reactie op het rapport dat de situatie in de steden sinds 2001 was verbeterd omdat de overheid daar duidelijk aanwezig was. 'Maar in sommige afgelegen gebieden behandelen mannen vrouwen als beesten', voegde ze hieraan toe.

Journalist veroordeeld wegens blasfemie

In de Afghaanse hoofdstad Kabul werd op 22 oktober 2005 de journalist Ali Mohaqiq Nasab tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens blasfemie. In *Huquq-e Zan*, een tijdschrift over vrouwenrechten, had hij artikelen van een Iraanse moslimgeleerde gepubliceerd waarin stond dat afvalligen

van het islamitische geloof niet de doodstraf verdienen. Ook had hij gepleit tegen zweepslagen als straf voor overspel en geschreven dat mannen en vrouwen onder het islamitische recht als gelijken behandeld zouden moeten worden. Rechter Ansarullah Mawidzada zei in een interview met *Associated Press* dat hij Nasab had veroordeeld op aandringen van de Ulema, een invloedrijke religieuze raad.

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikanen onder vuur wegens mishandelingen

Doden in gevangenissen

Persbureau *Associated Press* (AP) publiceerde op 16 maart 2005 de resultaten van een onderzoek waaruit zou zijn gebleken dat tot dan toe 108 gedetineerden waren omgekomen in door de Verenigde Staten beheerde gevangenissen in Afghanistan en Irak. In Afghanistan bestonden dergelijke gevangenissen sinds november 2001 en in Irak sinds maart 2003.
Het aantal was hoger dan tot dan toe werd aangenomen. AP baseerde zich op gegevens die Amerikaanse militairen aan het persbureau hadden verstrekt.
De Amerikaanse autoriteiten voerden onderzoeken uit naar 26 van deze sterfgevallen, omdat ze mogelijk het gevolg waren van mishandelingen door gevangenispersoneel. Van 29 anderen was de officiële doodsoorzaak 'een ongeluk of ziekte', maar AP vond de omstandigheden waaronder zij waren overleden verdacht en hield er rekening mee dat ook zij waren mishandeld. Bij aanslagen op gevangenissen waren 22 gedetineerden omgekomen en 20 anderen waren gedood door Amerikaanse militairen tijdens gevangenisopstanden en pogingen tot uitbraak.
Het Pentagon rapporteerde eerder in maart dat van zes gedetineerden vaststond dat ze door mishandelingen waren omgekomen.

VN ontslaan mensenrechteninspecteur

De mensenrechteninspecteur van de Verenigde Naties voor Afghanistan, Cherif Bassiouni, werd in april 2005 door de VN ontslagen omdat de situatie op het gebied van mensenrechten in Afghanistan zou zijn verbeterd. In een vraaggesprek met de *BBC* op 27 april beweerde Bassiouni echter dat hij in werkelijkheid onder druk van de Verenigde Staten was ontslagen, omdat hij onderzoek deed naar de behandeling van mensen die werden vastgehouden in Amerikaanse detentiecentra te Afghanistan, zonder ooit door een rechter te zijn veroordeeld.
Een woordvoerder van de VN-mensenrechtencommissie zei in een reactie dat men de mensenrechtensituatie in Afghanistan nauwkeurig in de gaten bleef houden.

Anti-Amerikaanse rellen

Volgens een bericht dat het tijdschrift *Newsweek* op 9 mei publiceerde, hadden bewakers en ondervragers in het Amerikaanse militaire detentiecentrum Guantánamo Bay op Cuba geprobeerd om islamitische gevangenen te beledigen door de koran te ontheiligen. Zo zouden ze exemplaren van de koran op toiletpotten hebben geplaatst en door het toilet hebben gespoeld. Hoewel het opinietijdschrift zich later in mei van het bericht distantieerde omdat er onvoldoende bewijs voor zou bestaan, braken in Afghanistan her en der anti-Amerikaanse rellen uit. Hierbij kwamen vijftien mensen om het leven. In Jalalabad werden kantoren van de VN geplunderd en in brand gestoken.

Karzai wil supervisie over gevangenissen

Op 20 mei publiceerde *The New York Times* stukken uit een uitgelekt geheim rapport van het Amerikaanse leger. Hierin werd melding gemaakt van de marteling van en moord op twee gedetineerden die in 2002 werden vastgehouden op de Amerikaanse legerbasis Bagram nabij Kabul. Een van hen, de 22 -jarige Dilawar, was volgens het rapport vier dagen lang geketend aan zijn polsen aan een plafond opgehangen en zeker honderd keer op zijn benen geslagen.
Op 22 mei riep de VN-afgezant in Afghanistan, Jean Arnault, de VS op om Bagram open te stellen voor mensenrechteninspecteurs. President Karzai van Afghanistan zei dat hij de Amerikaanse regering zou verzoeken om alle Afghaanse gevangenen in Amerikaanse detentiecentra over te dragen aan de Afghaanse autoriteiten. Ook wilde Karzai Afghaanse supervisie over Amerikaanse militaire operaties in zijn land.
De VS beloofden hierna om de Afghaanse gedetineerden 'geleidelijk over te dragen' aan de Afghaanse autoriteiten. Dit zei de woordvoerder van de Amerikaanse ambassade te Kabul, Lou Fintor, op 4 augustus. De overdracht zou beginnen zodra Afghanistan over voldoende capaciteit beschikte om de gedetineerden opnieuw vast te zetten. Deze detentiecentra werden onder Amerikaanse supervisie gebouwd.
In Bagram zouden op dat moment 350 Afghanen worden vastgehouden.

Amerikanen verbranden lijken

Het Amerikaanse leger kwam eind oktober opnieuw in opspraak nadat een Australische tv-ploeg had gefilmd hoe Amerikaanse militairen twee gesneuvelde Talibaan-strijders met het hoofd naar Mekka legden en hen verbrandden. Hoewel de Amerikanen zeiden dat ze dit om hygiënische redenen hadden gedaan, kon deze crematie door islamieten worden opgevat als ernstige belediging. Volgens de filmploeg was dat laatste expliciet de bedoeling. De Amerikanen zouden op deze wijze Talibaan-strijders uit hun schuilplaatsen hebben willen lokken om ze in te kunnen rekenen. De manier van doen was echter in strijd met de Geneefse Conventie, die gebood dat militairen respect voor de religie van hun tegenstanders toonden. President Karzai veroordeelde het voorval en riep op tot een onderzoek. De Amerikaanse overheid stemde hiermee in.

Australië stuurt speciale eenheden naar Afghanistan

Australië maakte op 13 juli 2005 bekend dat het per september 150 speciale eenheden naar Afghanistan zou sturen om de VS te helpen bij de jacht op terroristen.
Australië had zijn leger in 2002 uit Afghanistan teruggetrokken.

(Vorige berichten pagina 38/3 e.v. - 2005)

BHUTAN

BINNENLAND

Bhutan krijgt voor het eerst geschreven grondwet

Een concept van een geschreven grondwet van Bhutan werd bekend gemaakt op 28 maart 2005. Het ministerie van Informatie stelde dat daarmee werd beoogd Bhutan om te vormen tot een tweepartijendemocratie.

Bhutan

Bhutan had niet eerder een geschreven grondwet en was sinds 1907 een absolute monarchie. Koning Jigme Sinye Wangchuk, die in 1972 de troon besteeg, voerde eerder al een belangrijke politieke hervorming door: hij stelde een raad van ministers aan. Sinds 2001 werkte een constitutionele commissie aan de tekst van de grondwet.
De conceptgrondwet zou worden verspreid onder de bevolking, ter voorbereiding op een referendum over de nieuwe constitutie.

Ballingen: 'Grondwet is rookgordijn'

Het Nationale Front voor Democratie, een coalitie van drie Bhutaanse organisaties in ballingschap, liet op 4 april weten dat democratie in Bhutan niet tot stand kon komen zonder een oplossing voor het vluchtelingenvraagstuk. De ballingen stelden dat de nieuwe grondwet slechts bedoeld was om buitenlandse donoren tevreden te stellen en de aandacht van het vluchtelingenvraagstuk af te leiden.

MILITAIRE ZAKEN

Bhutan ratificeert verdrag tegen chemische wapens

Bhutan ratificeerde op 24 augustus 2005 de conventie tegen chemische wapens en werd daarmee de 171e lidstaat van de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW) in Den Haag. De OPCW streefde ernaar alle chemische wapens de wereld uit te helpen, om te beginnen uit de lidstaten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bhutaanse vluchtelingen in Nepal

Overleg met Nepal heropend

De ministers van Buitenlandse zaken van Nepal en Bhutan kwamen op 8 september 2005 overeen de gesprekken over Bhutaanse vluchtelingen in Nepal te hervatten. Een datum voor de onderhandelingen werd niet bekend gemaakt.

Meer dan 100.000 Bhutaanse vluchtelingen leefden in zeven door de Verenigde Naties beheerde vluchtelingenkampen in het zuidoosten van Nepal. De meeste van hen ontvluchtten Bhutan in de jaren '80 van de twintigste eeuw, toen de toenmalige regering van Bhutan het beleid aanscherpte ten opzichte van de Lothsampa-minderheid. Leden van deze etnisch-Nepalese bevolkingsgroep werden ervan beschuldigd illegale migranten te zijn. De relatie tussen Nepal en Bhutan was daarna gespannen.

UNHCR: 'Olieprijs bedreigt internationale hulp'

Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) waarschuwde op 10 september voor de gevolgen van de stijgende wereldolieprijs voor de Bhutaanse vluchtelingen in Nepal. Kerosine, gebruikt voor licht en om te koken, was altijd al goed voor meer dan de helft van het budget van de UNHCR voor de Bhutaanse vluchtelingen. De organisatie had door de hoge olieprijs voor 2005 extra fondsen nodig. Zij stelde dat de prijssituatie in de nabije toekomst dreigde te verslechteren en sprak de vrees uit dat de beschikbare fondsen dan niet meer toereikend zouden zijn.

(Vorige berichten pagina 171/1 e.v. - 2005)

CHINA

China

BINNENLAND

China herdenkt gevallen partijleider Hu Yaobang

Op 18 november 2005 werd in de Grote Hal van het Volk te Peking de voormalige leider van de Chinese Communistische Partij (CCP) Hu Yaobang herdacht. De in 1989 overleden Hu zou in november 2005 negentig zijn geworden. Bij de herdenking waren prominenten aanwezig als premier Wen Jiaobao en vice-president Zeng Qinghong.

Hu had in 1987 geweigerd pro-democratische studentenprotesten met geweld te laten neerslaan. Daarom was hij afgezet als voorzitter van CCP. Na Hu's dood in 1989 waren duizenden studenten naar het Plein van de Hemelse Vrede (Tiananmen) in Peking getrokken voor nieuwe pro-democratische protesten. Hu was hun held en werd symbool van de Tiananmen-opstand. Deze revolte werd hardhandig neergeslagen en sindsdien werd Hu door de CCP doodgezwegen. Dat hij in 2005 plotseling toch werd herdacht mocht dan ook opmerkelijk genoemd worden, al vond de herdenking plaats achter gesloten deuren en repten de Chinese media er amper over. Hu kreeg geen formeel eerherstel.

Peking in verlegenheid door nieuwe mijnramp

Bij een ontploffing op 27 november 2005 in de Chinese staatsmijn Dongfeng, provincie Heilongjiang, vielen 171 doden.
Volgens officiële Chinese statistieken vielen in 2004 ca. 6 duizend doden bij mijnongelukken. Peking had daarom het jaar daarop 3 miljard yuan (ruim 317 miljoen euro) uitgetrokken om de veiligheid in de mijnen te vergroten. Tussen augustus en eind november 2005 werden 2 duizend onveilige mijnen definitief en 13 duizend andere voorlopig gesloten. Managers van mijnen werden verplicht dagelijks in functionerende mijnen af te dalen om eventuele gevaren tijdig te constateren.
Dat de staatsmijn Dongfeng desondanks de veiligheidsvoorschriften had overtreden, met een ramp als gevolg, bracht Peking in grote verlegenheid.

Hoge prijzen

Als alle veiligheidsregels in acht zouden werden genomen, zouden de opbrengsten van de mijnen halveren. Aangezien zeventig procent van de in China gebruikte energie werd opgewekt met bruin- of steenkool, zou dit tot grote problemen leiden. Daar kwam bij dat de prijs van steenkool door de grote binnenlandse vraag en de stijgende energieprijzen op de wereldmarkt in de eerste helft van 2005 met 57 procent was gestegen. Om hiervan te profiteren hadden de meeste mijnen de productie tegen de wil van Peking in fors opgevoerd. Een toename van het aantal ongelukken was het gevolg.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Chinese oproerpolitie slaags met voormalige militairen

In de Chinese stad Shenzhen gingen op 6 november 2005 ongeveer 3 duizend woedende arbeiders de straat op. Zij waren bijna allemaal voormalige militairen die sinds de jaren tachtig hadden gewerkt voor het staatsbedrijf dat belast was met de opbouw van de infrastructuur van Shenzhen. Sinds de jaren tachtig was de speciale economi-

sche zone Shenzhen uitgegroeid van een onbeduidend dorp tot een van de belangrijkste industriële centra van China. De exmilitairen waren woedend omdat zij financieel amper hadden meegeprofiteerd van dit succes, volgens hen omdat corrupte bedrijfsleiders de winsten in eigen zak hadden gestoken. Nu het bedrijf werd geprivatiseerd, eisten ze hogere betalingen. Maar ze demonstreerden ook voor de vrijlating van twee collega's die eind oktober waren gearresteerd omdat ze de onderdirecteur van het staatsbedrijf een dag lang hadden ontvoerd om hun eisen kracht bij te zetten.
Burgemeester Xu Zongheng van Shenzhen sprak op 7 november met vertegenwoordigers van de demonstranten. Omdat de exmilitairen vonden dat hij hen onvoldoende tegemoet kwam, omsingelden ze na afloop zijn auto zodat hij niet kon vertrekken. Toen de oproerpolitie ingreep, gingen de demonstranten de straat op om hun woede te uiten.

China moderniseerde sinds de jaren tachtig zijn leger. Ten gevolge hiervan waren miljoenen militairen ontslagen. Om te voorkomen dat zij op straat belandden, waren hen banen aangeboden bij staatsbedrijven. Anno 2005 bestond onder deze mensen grote woede omdat hun salarissen laag bleven, ondanks de krachtige economische groei. Daarnaast waren velen van hen inmiddels ontslagen omdat de staatsbedrijven waar ze voor werkten, waren gesaneerd of gesloten.
Voor de Chinese politieke leiders was de situatie in Shenzhen pijnlijk. De loyaliteit van de militairen was namelijk traditioneel de belangrijkste garantie voor de Communistische Partij om haar alleenheerschappij te handhaven.

China en VS bereiken overeenkomst over textielhandel

China en de Verenigde Staten besloten op 8 november 2005 dat de Chinese export van kleding en andere textielproducten naar de VS in 2006 met maximaal 10 procent, in 2007 met maximaal 12,5 procent en in 2008 met maximaal 16 procent mocht toenemen.

Na de liberalisatie van de wereldmarkt voor textiel in januari 2005 waren Amerikaanse textielproducenten in paniek geraakt omdat de import van goedkoop Chinees textiel binnen enkele maanden met zestig procent was toegenomen. De VS hadden vervolgens importrestricties voor Chinees textiel afgekondigd, maar volgens de regelgeving van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) mochten die op de lange termijn niet worden gehandhaafd. Washington weigerde echter de grenzen opnieuw te openen, terwijl China dit wel eiste. Pas na maanden onderhandelen werden beide partijen het met elkaar eens.

LANDBOUW

Doden door vogelgriep

Volgens het Chinese ministerie van Volksgezondheid overleden in november 2005 twee mensen in de provincie Anhui aan de vogelgriep. Ze waren besmet met de gevaarlijke variant H5N1. Terwijl elders in Azië al zeker zestig mensen aan de vogelgriep waren overleden, waren in China nog niet eerder menselijke slachtoffers gevallen.

NATUUR EN MILIEU

Milieuramp treft Harbin

Op 13 november 2005 vond een explosie plaats in een petrochemische fabriek in Jilin in het noordoosten van China. Hierbij vielen vijf doden en er stroomden grote hoeveelheden van de giftige stof benzeen de rivier de Songhua in. Het gemeentebestuur van Jilin en het staatsbedrijf CNPC, China's grootste oliebedrijf en eigenaar van de fabriek, ontkenden echter dat er giftige stoffen waren vrijgekomen.

Waterleiding afgesloten

Op 21 november bereikte het zwaar vervuilde rivierwater Harbin, een stad met 3,8 miljoen inwoners die zijn drinkwater uit de Songhua haalde. De autoriteiten besloten de waterleiding in de regio af te sluiten. Aanvankelijk beweerden ze dat dit nodig was in verband met onderhoudswerkzaamheden, maar omdat in de rivier veel dode vissen dreven geloofde vrijwel niemand dit. Op 23 november gaven CNPC en de Chinese autoriten toe dat de concentratie benzeen in de Songhua honderd keer hoger was dan wettelijk was toegestaan. Veel inwoners probeerden de stad te ontvluchten, maar al spoedig waren alle trein- en vliegtickets uitverkocht. Achterblijvers hamsterden onder meer flessen water. Omdat er schaarste ontstond, liet de overheid grote hoeveelheden water uit andere delen van het land komen.

Excuses aangeboden aan Rusland

Premier Wen Jiabao bezocht Harbin en beloofde dat de regering in het vervolg niet meer zou liegen over rampen die de volksgezondheid bedreigden.
Minister van Buitenlandse zaken Li Zhaoxing bood Rusland op 26 november zijn excuses aan omdat het vervuilde water op den duur via de Amoer dat buurland zou binnenstromen.

Op 27 november was het meeste vervuilde rivierwater Harbin gepasseerd of was de benzeen er met behulp van koolstof uit verwijderd. De waterleiding werd weer in gebruik genomen. Om te tonen dat er geen gevaar meer was voor de volksgezondheid dronk provinciegouverneur Zhang Zuoji het eerste glas (gekookt) kraanwater.

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikaanse president Bush bezoekt China

Op 20 november 2005 arriveerde de Amerikaanse president Bush in Peking voor een tweedaags staatsbezoek. Hij riep de Chinese leiders op om meer sociale en politieke vrijheden toe te staan. Met een bezoek aan een van de weinige door de staat erkende kerken in Peking onderstreepte hij zijn pleidooi voor meer godsdienstvrijheid. In het gastenboek van de protestante Ganwashikerk schreef hij 'Moge God de christenen in China zegenen'.

Handelsoverschot

Bush en zijn Chinese ambtgenoot Hu Jintao bespraken vooral economische kwesties waarover al jaren spanningen tussen de twee landen bestonden. Hu beloofde harder te zullen optreden tegen Chinese bedrijven die Amerikaanse merkartikelen kopieerden. En Bush klaagde dat het Chinese handelsoverschot met de VS in 2005 was opgelopen tot naar schatting 200 miljard dollar (ca. 171 miljard euro) omdat China zijn munt, ondanks de wijziging van het monetaire beleid in juli 2005, nog altijd kunstmatig goedkoop hield. Hu beloofde dat de waarde van de yuan in steeds grotere mate door de markt bepaald zou worden,

maar hij zei niet wanneer de koers helemaal zou worden vrijgegeven.
Hoewel Bush eerder in november in Japan had gezegd dat China een voorbeeld kon nemen aan de democratie van aartsvijand Taiwan, werd de kwestie Taiwan voor zover bekend tijdens dit staatsbezoek niet besproken.

Geen doorbraken

Het bezoek van Bush leverde geen enkele concrete doorbraak op in de Chinees-Amerikaanse betrekkingen. Zijn pleidooi voor godsdienstvrijheid haalde de Chinese media niet. Na zijn bezoek peilde het *Chinese Jeugddagblad* de mening van de Chinezen over de VS. Hieruit bleek dat 55 procent een hekel had aan dat land. Tweederde meende dat de VS hun sterke economische positie misbruikten om andere landen onder druk te zetten en driekwart vond dat de VS zich te vaak bemoeiden met de interne aangelegenheden van andere landen.

OVERLEDEN

Ren Zhongyi, Chinees hervormer

Op 15 november 2005 overleed Ren Zhongyi, een van de belangrijkste hervormers binnen de Chinese Communistische Partij (CCP).

Ren werd in 1914 geboren in de provincie Hebei. In 1936 werd hij lid van de CCP. Na de communistische revolutie in 1949 werd hij topambtenaar, maar zoals velen werd hij tijdens de Culturele Revolutie (1966-1976) gebrandmerkt als 'kapitalist' en uit zijn functies ontheven. Na de dood van Mao Zedong werd hij gerehabiliteerd en in 1980 werd hij voorzitter van de lokale CCP van Guangdong. Hij begon de tot dan toe strak geplande economie van deze provincie te liberaliseren en al spoedig werd eenderde van alle Chinese exportproducten daar vervaardigd. Guangdong werd het rijkste deel van China en een lichtend voorbeeld voor economische hervormingen in de rest van het land.

Ren ging in 1985 met pensioen. Achter de schermen pleitte hij sindsdien (tevergeefs) voor meer persvrijheid, een onafhankelijke rechtelijke macht en een vrij gekozen nationaal parlement.

(Vorige berichten pagina 683/2 e.v. - 2005)

INDIA

BINNENLAND

Doden als gevolg van overstromingen in Maharashtra en Madya Pradesh

Bijna 1.000 mensen kwamen om het leven na ernstige overstromingen en heftige regenval in de laatste week van juli 2005.
Het zwaarst getroffen waren Mumbai en overige delen van de westelijke deelstaat Maharashtra. Ten minste 942 mensen verdronken, werden geëlektrocuteerd of kwamen om bij landverschuivingen. Begin augustus werden nog 100 slachtoffers vermist. Meer dan 300 dorpen in het gebied werden getroffen, 52.000 slachtoffers werden geëvacueerd. Autoriteiten in Mumbai verklaarden dat er verspreid door de stad minstens 1.200 bizons en 15.000 schapen om waren gekomen. In de eerste week kregen bovendien 300 mensen cholera, dysenterie of gastro-enteritis als gevolg van het hoge water. Ziekte bedreigde vele anderen, omdat lichamen van overledenen en dieren niet snel geborgen werden.
In de deelstaat Madhya Pradesh, ten noorden van Maharashtra, vonden negen mensen de dood als gevolg van hevige regenval. Ongeveer 15.000 mensen werden er geëvacueerd.

Strijd in Kashmir duurt voort na zware aardbeving

Op 8 oktober 2005 eiste een aardbeving van 7,6 op de schaal van Richter ruim 74.000 levens in het door India en Pakistan betwiste Kashmir. Ongeveer 1.500 slachtoffers woonden in het Indiase deel van Kashmir; daar werden ook 150.000 inwoners dakloos. Het leger bereikte in de eerste week na de aardbeving bijna alle afgelegen delen van de bergachtige deelstaat. Voedsel en veel tenten werden in de regio verspreid, om de vele daklozen te helpen zich voor te bereiden op de koude winter in het gebied. De regering maakte bovendien bekend aan alle getroffen families 100.000 roepies (ca. 2.000 euro) uit te keren. Kort nadat de hulpverlening op gang was gekomen, gingen de eerste verhalen rond over fraude met hulpgelden en het stelen van hulpgoederen.
De verwoestende aardbeving legde het geweld in Kashmir niet stil, aldus het Indiase leger. Hoewel enkele groepen een staakt-het-vuren afkondigden, vonden in de week na de aardbeving weer gevechten plaats met andere militante groepen. Het leger stelde wel vast dat de twee belangrijkste groepen die zich verzetten tegen Indiaas bestuur in Kashmir, Hizb-ul-Mujahideen en Lashkar-e-Taiba, ernstige verliezen hadden geleden tijdens de aardbeving.

Recht op informatie wettelijk geregeld

Op 12 oktober 2005 werd nieuwe wetgeving van kracht die het recht op informatie regelde. Het ging daarbij om toegang tot informatie die bewaard werd bij overheden en die betrekking kon hebben op zowel de publieke als de particuliere sector. Veiligheidsgegevens waren uitgesloten van de wetgeving.
De nieuwe wetgeving gold in alle deelstaten. Voorheen hadden negen deelstaten al wettelijke bepalingen over het recht op informatie, maar die waren minder vergaand. Gehoopt werd dat de nieuwe wetgeving de doorzichtigheid van het openbare leven zou verbeteren en het gemakkelijker zou maken corruptie te bestrijden.

Ruim 60 doden bij aanslag in New Delhi

Op 29 oktober 2005 ontploften twee bommen vrijwel tegelijkertijd in drukke winkelgebieden van New Delhi. Daarbij kwamen 66 mensen om het leven en raakten 200 anderen gewond. De meeste slachtoffers vielen op de Sarojini-markt in het zuiden van Delhi. In de drukke Paharganj-buurt in het centrum van de hoofdstad ontplofte eveneens een bom. Het was extra druk in beide buurten omdat zowel hindoes als moslims juist dat weekeinde voorbereidingen troffen voor religieuze festivals die aanstaande waren. Premier Singh beschuldigde 'terroristen' kort na de explosies van betrokkenheid bij de aanslag. De Pakistaanse minister van Buitenlandse zaken veroordeelde de aanslag.
De aanslagen werden in verband gebracht met alle aandacht die het verzoeningsproces tussen India en Pakistan kreeg na de aardbeving in Kashmir van 8 oktober. De spanningen tussen beide buurlanden stegen enigszins na de explosies, maar het proces van langzame toenadering tussen beide landen kwam door de bommen niet tot stilstand.
Op 23 november arresteerde de politie in Jammu, de zomerhoofdstad van de deelstaat Jammu en Kashmir, een man op ver-

denking van betrokkenheid bij de aanslag. Hij zou de aanslag gecoördineerd en gefinancierd hebben. Volgens de politie wees inlichtingenmateriaal erop dat de man banden had met de militante, in Pakistan gevestigde organisatie Lashkar-e-Taiba. Sinds 2002 was de organisatie verboden wegens betrokkenheid bij een bloedige aanslag op het parlement. Lashkar ontkende betrokkenheid bij de aanslag.

Nieuw offensief leger in noordoosten

Het leger maakte op 29 oktober 2005 bekend een nieuw offensief te zijn begonnen om rebellen in de noordoostelijke deelstaten onder overheidscontrole te brengen. Speciale aandacht was er voor kampen van het Verenigd Nationaal Bevrijdingsfront (UNLF), de grootste separatistische beweging in de deelstaat Manipur. Honderden soldaten werden ingezet om de trainingskampen in te sluiten.
In het begin van het jaar vocht het leger aan de grens met Birma meer dan zes maanden met soldaten van het UNLF. In de zomer werden overeenkomsten gesloten met kleinere militante groepen, behorend tot de stammen Kuki en Zomi. In oktober vocht het Indiase leger in het noordoosten van het land nog tegen meer dan tien separatistische groepen.

Nieuwe deelstaatpremier in Jammu en Kashmir

Ghulam Nabi Azad (56) nam op 2 november 2005 ontslag als federale minister om in Jammu en Kashmir deelstaatpremier te worden. Zijn komst naar de door geweld geteisterde deelstaat was onderdeel van een afspraak tussen Azads Congrespartij en de Democratische Volkspartij Jammu en Kashmir (JKPDP) die in 2002 werd gemaakt. Tussen 2002 en 2005 leverde de JKPDP de deelstaatpremier.
Het opvallende aan de benoeming van Azad was dat hij geen sterke machtsbasis had in de deelstaat; hij werd tijdens verkiezingen nooit gekozen in de deelstaat. Ook opmerkelijk was dat hij wel afkomstig was uit de deelstaat, maar niet uit het hartland, de Kashmirvallei.

Schandaal rond minister van Buitenlandse zaken

Minister van Buitenlandse zaken Natwar Singh gaf op 7 november 2005 zijn ambt op nadat hij ervan was beschuldigd geprofiteerd te hebben van het olie-voor-voedselprogramma van de Verenigde Naties in Irak. Zowel Singh als zijn Congrespartij werden in een rapport over fraude binnen het programma genoemd. In afwachting van verder onderzoek bleef Singh lid van het kabinet, echter zonder portefeuille.

Nitish Kumar nieuwe deelstaatpremier Bihar

Na een roerige verkiezingsperiode legde Nitish Kumar op 24 november 2005 de eed af voor het premierschap van de deelstaat Bihar. Kumar was in de arme, door criminaliteit geteisterde deelstaat de partijleider van de Verenigde Volkspartij, de JD(U). Zijn partij nam deel aan de verkiezingen als aanvoerder van de Nationale Democratische Alliantie (NDA), een coalitie van oppositiepartijen.
De uitslag van eerdere verkiezingen in mei maakte een meerderheidscoalitie in het deelstaatparlement van Bihar onmogelijk. De zittende coalitieregering, met onder andere de Congrespartij en de regionale Nationale Volkspartij (RJD), verloor haar meerderheid in het parlement. Er ontstond grote ophef onder de oppositie toen de regering, onder leiding van de Congrespartij, wegens verdeeldheid in het parlement federaal bestuur instelde in Bihar en nieuwe verkiezingen uitschreef. De oppositie eiste meer tijd om een meerderheidsregering te kunnen vormen. Het Hooggerechtshof besliste in oktober dat die beslissing van de centrale regering ongrondwettelijk was. Het hof gelastte echter ook dat de geplande nieuwe verkiezingen in november door zouden gaan. Na die verkiezingsronde lukte het de oppositie alsnog een meerderheidsregering te vormen.

Einde aan vijftien jaar Yadav-familiebestuur

Het verlies van de RJD tijdens de verkiezingen in Bihar betekende dat Rabri Devi haar positie als premier op moest geven. Hiermee kwam een eind aan vijftien jaar bestuur door de familie van Laloo Prasad Yadav. Devi bleef wel zitten op een politieke functie, namelijk als minister van Spoorwegen in de centrale regering.
Onder leiding van de Yadav kwam de RJD vijftien jaar eerder aan de macht in Bihar en regeerde sindsdien ononderbroken. Toen Yadav in 1996 zijn positie op moest geven na aanklachten wegens corruptie, benoemde hij zijn vrouw Rabri Devi tot opvolger.

GEZONDHEID EN ZORG

'Tenminste 7.200 doden door aids'

Tenminste 7.200 mensen vonden de afgelopen twintig jaar in India de dood als gevolg van aids. S.Y. Qureshi, directeur van de overheidsorganisatie die zich bezighield met de beheersing van aids, maakte dit op 10 juli 2005 bekend. Hij stelde dat het aantal in werkelijkheid waarschijnlijk hoger was, omdat het officiële cijfer was gebaseerd op anonieme schattingen. Daarnaast stelde Qureshi dat overlijden als gevolg van aids vaak toegeschreven werd aan andere oorzaken zoals tuberculose.

De overheid had sinds 1986 statistieken bijgehouden met betrekking tot hiv en aids. De Verenigde Naties schatten dat 5,1 miljoen Indiërs in 2005 met hiv besmet waren. Bij de Indiase overheid waren ruim 100.000 gevallen bekend van mensen die aids hadden. De taxatie van ambtenaren was dat veel meer mensen aids hadden zonder het te beseffen of zonder het bekend te maken, vanwege het stigma op de ziekte.

Grootste uitbraak van encefalitis in 27 jaar

De grootste uitbraak van encefalitis in 27 jaar eiste tussen juli en september 2005 meer dan 900 slachtoffers in de dichtbevolkte deelstaat Uttar Pradesh. Daarnaast waren eind september al 4.200 inwoners besmet met het virus. De verspreiding van het dodelijke virus werd versneld door de vroege moesson.

Encefalitis wordt veroorzaakt door een virus dat zich verspreidt via muskieten. De ziekte beschadigt de hersenen en veroorzaakt hoofdpijn, hoge koorts en ademhalingsmoeilijkheden. Overlevenden hebben grote kans blijvende mentale of lichamelijke schade op te lopen.
In Uttar Pradesh was er kritiek op de overheid: die zou onvoldoende kinderen hebben gevaccineerd ondanks de grote uitbraak in 1978. Daarnaast zou de regering te traag hebben gereageerd op de uitbraak in 2005.

India

MILITAIRE ZAKEN

Grootste wapeninkoop van alle ontwikkelingslanden

India bestelde in 2004 voor 5,7 miljard dollar (ca. 4,8 miljard euro) aan wapens en werd daarmee de grootste wapeninkoper van alle ontwikkelingslanden. Dat was de conclusie van een onderzoek uit augustus 2005 van het onafhankelijk onderzoeksbureau van het Amerikaanse Congres. Onderzocht werd de wapeninkoop in de acht jaren tot 2005. Met een inkoop ter waarde van 15,7 miljard in die periode kwam India uit boven Saoedi-Arabië en China op de ranglijst van top-wapeninkopers. Van de ontwikkelde landen kochten de Verenigde Staten de meeste wapens, met in 2004 een totale waarde van 6,9 miljard dollar.

BUITENLANDSE ZAKEN

Regering wil toevoer energie veiligstellen

De regering probeerde in de tweede helft van 2005 de toevoer van voldoende, betaalbare en schone energie te verbeteren in gesprekken met de Amerikaanse president Bush en door het aanbieden van economische steun aan olierijke landen in West-Afrika. De toevoer van energie, waaronder nucleaire energie, werd als essentieel gezien voor de ontwikkeling van de economie.

Meer samenwerking met VS

Met de Verenigde Staten was op 18 juli in Washington overeen gekomen de samenwerking op het gebied van civiele nucleaire programma's te intensiveren. President Bush verklaarde na een gesprek met de Indiase premier Manmohan Singh dat de relatie tussen beide landen 'nooit beter was geweest'. Singh betuigde zijn steun aan de Amerikaanse strijd tegen het terrorisme en sprak over de noodzaak van betaalbare energie.
In het verleden aarzelden de Amerikanen de nucleaire industrie in India te steunen vanwege de weigering van het land om internationale non-proliferatieverdragen te ondertekenen.

Miljardenkredieten voor Afrikaanse olie

Op 24 november besloot de minister van Olie kredieten tot een maximum van een miljard dollar te verstrekken aan West-Afrikaanse overheden, in ruil voor olie-exploitatierechten. De kredieten zouden gebruikt mogen worden voor de aanleg van onder meer elektriciteitsnetwerken en spoorwegen. Daarnaast bood India een aantal landen samenwerking en de opzet van gezamenlijke ondernemingen aan, op het gebied van olie, spoorwegen, informatietechnologie en havens. Een eerste succes van deze strategie was een contract ter waarde van 6 miljard dollar (ca. 5 miljard euro) tussen de Nigeriaanse overheid enerzijds en een consortium van de Indiase staatsolie- en gasmaatschappij en de grootste staalproducent ter wereld, het Indiase Mittal Steel. Voor andere samenwerkingsverbanden zou het ministerie van Olie zich gaan richten op Burkina Faso, Tsjaad, Ivoorkust, Equatoriaal Guinee, Ghana, Guinee-Bissau, Mali en Senegal.

(Vorige berichten pagina 442/3 e.v. - 2005)

Malediven

MALEDIVEN

BINNENLAND

Oppositieleider Mohamed Nasheed keert terug uit ballingschap

Mohamed Nasheed, voorzitter van de Maledivische Democratische Partij (MDP), keerde op 1 mei 2005 terug naar de Malediven om de eerste officiële oppositiepartij van het land te vormen. Nasheed, een voormalig parlementslid, verbleef sinds oktober 2003 in ballingschap in Sri Lanka. Tot die tijd had hij drie keer vastgezeten wegens pro-democratische activiteiten.
Een woordvoerder van de oppositie verklaarde dat Nasheed zonder problemen terug was gekeerd, ondanks vrees dat hij gearresteerd zou worden. Volgens de woordvoerder werd hij wel onder toezicht geplaatst en werd zijn telefoon afgetapt, maar de regering ontkende deze beschuldiging.

Nasheed berecht wegens landverraad

Nasheed werd op 27 oktober berecht wegens landverraad nadat hij op 12 augustus was gearresteerd tijdens een betoging in Male, de hoofdstad van de eilandengroep. Hij werd beschuldigd van het aanzetten tot het omverwerpen van het bewind van president Gayoom. Daarnaast waren er aanklachten wegens terrorisme en opruiing naar aanleiding van opmerkingen die hij tijdens de betoging zou hebben gemaakt.
'Gayoom realiseert zich dat hij geen politieke toekomst heeft als de MDP kan overleven', stelde MDP-oprichter en -woordvoerder Mohamed Latheef vanuit Sri Lanka, 'daarom pakt hij onze leiders één voor één op.' Zijn dochter en prominent partijlid Jennifer Latheef kreeg kort voor het proces tegen Nasheed een gevangenisstraf van tien jaar opgelegd.

Dissident ontkent beschuldigingen

De voormalige gevangene Fathimath Nisreen ontkende op 19 mei 2005 dat ze betrokken was geweest bij criminele activiteiten. Ze stelde dat haar berechting gebaseerd was op leugens. Nisreen werd in 2002 veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf nadat ze met drie mannen aan een e-mail nieuwsbrief had gewerkt die mensenrechtenschendingen onthulde. Haar collega's Mohamed Zaki, Ibrahim Lutfy en Ahmed Didi kregen levenslang. Lutfy ontsnapte na achttien maanden uit de gevangenis, de straffen van Zaki en Didi werden omgezet in huisarrest.
Nisreen werd begin mei 2005 vrijgelaten na een presidentieel discreet, volgens haar slechts bedoeld om Europese druk tot hervormingen af te wenden. In 2004 riep een lid van het Europees Parlement op tot een reisverbod voor officiële functionarissen uit de Malediven vanwege het gevangen nemen van dissidenten.

Politieke partijen voor het eerst toegestaan

Het parlement van de Malediven besloot op 2 juni 2005 unaniem politieke partijen toe te staan. Tot dan toe waren die praktisch verboden. President Maumoon Abdul Gayoom, die het land sinds 1978 met ijzeren hand regeerde, had eerder al politieke hervormingen aangekondigd. Een woordvoerder van de regering liet weten dat binnen enkele dagen begonnen zou worden met de registratie van aspirant-partijen. Vooruitzichten voor vrije verkiezingen waren er echter niet.
Terwijl het parlement debatteerde over de politieke hervormingen, arresteerde de politie vier prominente oppositieleden op beschuldiging van het voorbereiden van onlusten in het parlement.

President Gayoom werd op 17 juli gekozen als voorzitter van de nieuw opgerichte Maledivische Volkspartij (DRP). De overige geregistreerde politieke partijen waren:
Maldivische Democratische Partij (MDP)
Maledivische Arbeiderspartij (MLP)
Islamitische Democratische Partij (IDP)
Gerechtigheidspartij (AP).

Nieuwe regering geïnstalleerd

President Maumoon Abdul Gayoom kondigde op 14 juli 2005 de benoeming aan van zeven nieuwe kabinetsleden en een herverdeling van portefeuilles. De posten Financiën en Jeugd en Sport werden niet ingevuld.

Samenstelling regering Malediven
(14 juli 2005)

President
Maumoon Abdul GAYOOM

Ministers:
Atolontwikkeling
Mohamed Waheed DEEN
Binnenlandse zaken
Ahmed Thasmeen ALI
Bouw en Publieke infrastructuur
Mohamed Mauroof JAMEEL
Buitenlandse zaken
Ahmed SHAHEED
Economische ontwikkeling en Handel
Mohamed JALEEL
Energie, Milieu en Water
Ahmed ABDULLA
Gender en Familie
Aishath MOHAMED
Gezondheid
Ilyas IBRAHIM
Hoger onderwijs, Werkgelegenheid en Sociale zekerheid
Abdulla YAMEEN
Huisvesting en Stedelijke ontwikkeling
Ibrahim RAFEEQ
Informatie en Cultuur
Mohamed NASHEED
Justitie
Mohamed Jameel AHMED
Kantoor van de President
Aneesa AHMED
Onderwijs
Zahiya ZAREER
Presidentiele zaken
Mohamed HUSSAIN
Toerisme en Burgerluchtvaart
Mahmood SHAUGEE
Transport en Communicatie
Mohamed SAEED

Minister van staat voor Buitenlandse zaken
Abdulla SHAHID

(Vorige berichten pagina 182/3 e.v. - 2005)

NEPAL

BINNENLAND

Noodtoestand opgeheven

Strijd van rebellen duurt voort

In het voorjaar van 2005 continueerden de gevechten tussen maoïstische rebellen en het Nepalese leger ondanks verregaande maatregelen van koning Gyanendra. Begin april vonden de dodelijkste gevechten plaats sinds een jaar. Daarbij kwamen volgens regeringsbronnen tenminste 113 maoïstische rebellen om het leven.
De koning had op 1 februari de noodtoestand ingesteld. Hij schortte een aantal burgerrechten op, ontsloeg de regering en beëdigde een nieuw kabinet, waarvan hij zelf het hoofd werd. Volgens de koning waren de maatregelen noodzakelijk in de strijd tegen de maoïsten. De rebellen streden sinds 1996 voor een communistische staat.

Staking tegen noodtoestand

Begin april legde een staking het zakelijk leven stil in het merendeel van Nepal. Maoïstische rebellen hadden de staking georganiseerd om te protesteren tegen de machtsovername van de koning. In de hoofdstad Kathmandu werd nauwelijks gehoor gegeven aan de oproep tot staking. Angst voor aanvallen door de rebellen hield in de rest van het land winkels wel gesloten en het transport stil. Tijdens de elfdaagse staking werden ten minste zes mensen gedood door bomaanslagen en aanvallen op auto's en vrachtwagens, bedoeld om de staking af te dwingen.

Noodtoestand beëindigd

De noodtoestand in Nepal werd op 30 april beëindigd, enkele dagen voor het einde van de termijn van drie maanden die volgens de Nepalese grondwet de maximale periode was voor een noodtoestand. Het bericht daarover, van slechts één regel, werd gemengd ontvangen. Er was geen teken van herstel van de democratie en het was onduidelijk wat er nu precies veranderd was.

Huisarrest politici opgeheven

Twee dagen na het opheffen van de noodtoestand werd het huisarrest opgeheven van Madhav Kumar Nepal, leider van de Communistische Partij van Nepal (Verenigde Marxisten-Leninisten) – CPN (UML). Ook enkele collega's van Nepal kwamen op vrije voeten. Enkele dagen later werd tevens Gagan Thapa, een prominente studentenleider, vrijgelaten.
Na de machtsovername van de koning waren honderden oppositieleden gevangen gezet. De meeste werden in de maanden daarna weer vrijgelaten.

Betogingen voor democratie

Duizenden betogers gingen begin mei de straat op om het herstel van de democratie af te dwingen. In een gezamenlijke verklaring stelden vijf grote politieke partijen dat politieke activiteiten en persvrijheid nog steeds beperkt waren. Ondanks het opheffen van de noodtoestand had de koning directe macht gehouden.

Verbod op Indiase televisie opgeheven

Kabelbedrijven kregen op 12 juni weer toestemming om Indiase nieuwszenders door te geven in Nepal. Het verbod op de Indiase zenders was afgekondigd kort na de uitroeping van de noodtoestand. De strikte mediaregels onder de noodtoestand hielden ook een verbod op telefoon- en internetverkeer in. Vaste telefonie en internet werden een week na het ontslag van het kabinet hersteld, mobiele telefonie was begin juni weer beperkt mogelijk.

India en VS hervatten militaire leveranties

India leverde op 6 juli voor het eerst in vijf maanden een lading militaire benodigdheden. India had net als een aantal andere landen de leverantie van militaire middelen stilgelegd uit protest tegen de noodtoestand. Het eerste transport bevatte niet-dodelijke middelen als jeeps, kogelvrije vesten en mijnbestendige voertuigen. Ook de Verenigde Staten hervatten de handel in niet-dodelijk materieel. De levering van een lading geweren werd uitgesteld.

Kabinet van de koning uitgebreid

Het kabinet onder leiding van koning Gyanendra werd op 15 juli uitgebreid met twaalf nieuwe ministers, allen loyaal aan zijn ko-

ninklijke coup. Verscheidene ministers in het kabinet hadden een controversiële rol gespeeld in de onderdrukking van de opstand die in 1990 leidde tot een tweede periode van democratie in Nepal. Leden van de voornaamste politieke partijen bleven uitgesloten van deelname aan het kabinet.

Samenstelling regering Nepal
(15 juli 2005)

Voorzitter
Koning GYANENDRA
Vice-voorzitter, tevens belast met Landhervormingen en -beheer en Waterbeheer
Tulsi GIRI
Vice-voorzitter, tevens belast met Ruimtelijke ordening, Gezondheid en Bevolking, Industrie, Handel en Bevoorrading
Kirtinidhi BISTA

Ministers:
Algemene zaken
Krishna Lal THAKALI
Binnenlandse zaken
Dan Bahadur SHAHI
Bos- en bodembehoud
Salim Miyan ANSARI
Buitenlandse zaken
Ramesh Nath PANDEY
Cultuur, Toerisme en Burgerluchtvaart
Buddhi Raj BAJRACHARYA
Financiën
Madhukar Shumsher J.B. RANA
Informatie en Communicatie
Tanka DHAKAL
Justitie en Parlementaire zaken
Niranjan THAPA
Landbouw en Coöperaties
Badri Prasad MANDAL
Lokale ontwikkeling
Khadga BAHADUR
Milieu, Wetenschap en Technologie
Prakash KOIRALA
Onderwijs en Sport
Radha Krishna MAINALI
Vrouwen, Kinderen en Bijstand
Durga SHRESTHA
Werk en Transport
Ram Narayan SINGH

Maoïsten herstellen kloof in eigen gelederen

De CPN(M) – Communistische Partij van Nepal (Maoïstisch) – herstelde op 18 juli de positie van Baburam Bhattarai als lid van het politbureau. Hij was voor enkele maanden geschorst na een conflict over de partijstrategie. Bhattarai was voorstander van een coalitie met politieke partijen.
Partijleider Prachanda kondigde aan te willen praten met politici. De politieke partijen verklaarden echter pas te willen overleggen als de rebellen het geweld hadden opgegeven.

Antimonarchistische protesten zwellen aan

In het najaar groeide het verzet tegen de machtsovername van koning Gyanendra. Pro-democratische betogers gingen in september de straat op in Kathmandu, met leuzen als 'weg met autocratie, wij willen democratie'. Op sommige dagen werden honderden betogers vastgezet; betogingen waren verboden in Kathmandu. De internationale organisatie Journalisten zonder Grenzen (RSF) stelde dat ten minste 55 journalisten tussen half augustus en half september door de politie waren gevangen genomen of geslagen.
Op 21 september demonstreerden 30.000 mensen in Kathmandu voor beëindiging van de maoïstische opstand, die al bijna tien jaar duurde. De betoging was gericht tegen zowel de maoïsten als de regering. Aanleiding was de weigering van het kabinet in te gaan op het aanbod van de maoïstische rebellen voor een eenzijdig staakt-het-vuren. De regering had laten weten de oprechtheid van het aanbod te betwijfelen. Een staakt-het-vuren in 2003 had acht maanden standgehouden.

Oppositie verenigt zich

Een alliantie van zeven oppositiepartijen opende in augustus en september langzaam de deur naar onderhandelingen met de rebellen over een gezamenlijk verzet tegen de koning. De zeven partijen zetten zich in het hele land in voor een vredig verzet tegen diens machtsovername. Op 23 augustus kondigden ze aan te willen overleggen, ondanks eerdere meningsverschillen binnen de coalitie. Een belangrijke volgende stap op weg naar toenadering was vervolgens het verwijderen van 'constitutionele monarchie' uit de partijdoelstellingen van de grootste partij uit de coalitie, de Congrespartij. De monarchie had de middenpartij enige tijd verdeeld, maar nu was ze formeel neutraal over de toekomst van het koningschap.

Staking tegen censuur

Het openbare leven in Kathmandu lag op 28 oktober grotendeels stil als gevolg van een staking die was uitgeroepen door de zeven oppositiepartijen naar aanleiding van nieuwe mediawetgeving. Volgens deze eerder in oktober afgekondigde maatregelen mochten media geen kritiek meer leveren op de koninklijke familie en mochten particuliere radiostations geen nieuwsprogramma's meer uitzenden. Daarnaast werden de straffen voor laster door journalisten verhoogd.
Een woordvoerder van het ministerie van Binnenlandse zaken liet weten dat 84 activisten waren opgepakt wegens het afdwingen van een staking. Acht taxi's zouden met stenen zijn bekogeld vanwege het breken van de staking.

Rebellen bereid wapens neer te leggen

Op 22 november verklaarden de rebellen zich bereid de wapens definitief neer te leggen. De aankondiging was het resultaat van onderhandelingen met de coalitie van de zeven oppositiepartijen over een gezamenlijk standpunt tegen de autocratische monarchie van Gyanendra. De maoïsten, die voorheen streefden naar een volksrepubliek, schaarden zich achter het doel van de oppositiepartijen: een meerpartijendemocratie. De rebellen verklaarden zich nog niet bereid deel te nemen aan de vreedzame anti-monarchistische straatprotesten.

Oud-premier veroordeeld voor corruptie

Een door de koning ingestelde anti-corruptiecommissie veroordeelde voormalig premier Sher Bahadur Deuba op 26 juli 2005 tot twee jaar gevangenisstraf op grond van fraude. Deuba werd bovendien een boete van een miljoen dollar opgelegd voor onregelmatigheden bij het afsluiten van een wegenbouwcontract. Deuba, die in februari door de koning uit zijn functie was gezet, was de hoogste functionaris die ooit in Nepal schuldig was bevonden aan corruptie.
Mensenrechtenorganisaties stelden dat de anti-corruptiecommissie voor koning Gyanendra een middel was om dissidenten te muilkorven. Deuba stelde dat zijn veroordeling ongefundeerd was: 'Dit is een politieke moord. We zullen het met politieke middelen aanvechten.'

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Armoede in Nepal afgenomen

Het aantal mensen dat in Nepal onder de

armoedegrens leeft, is in minder dan tien jaar met 11 procent afgenomen. Dat was de belangrijkste conclusie van een rapport van de Wereldbank en het Nepalese bureau voor statistiek dat op 5 mei 2005 werd gepubliceerd. In 2005 leefde 31 procent van de bevolking onder de armoedegrens, terwijl dat in 1995 nog 42 procent was.
Het rapport noemde als belangrijkste oorzaak voor de afname het geld dat door Nepalezen in het buitenland naar huis werd gestuurd. Bijna een derde van alle families ontving geld uit het buitenland. Tienduizenden arbeiders werkten in India, Maleisië, Korea en het Midden-Oosten.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vrouwenrechten afgedwongen in rechtbank

Vrouwenrechtenactivisten boekten in het najaar van 2005 overwinningen in twee rechtszaken voor seksegelijkheid.
Op 14 september besliste het Hooggerechtshof dat de regering maatregelen moest nemen om te voorkomen dat vrouwen nog langer verplicht werden te schuilen in koeienschuurtjes tijdens hun menstruatie. Ook gelastte het hof dat kinderen van wie de ouders onbekend waren het recht kregen op burgerschap. Deze laatste zaak was aangespannen vanwege de situatie waarin kinderen van prostituees verkeerden.
Op 29 november beoordeelde het hof het als onrechtmatig dat vrouwen tot 35 jaar de handtekening van ouders of echtgenoot nodig hadden om een paspoort aan te vragen. Deze maatregel was ingesteld om vrouwenhandel te voorkomen, maar het hof achtte dit discriminerend voor vrouwen.

Verenigde Naties: marteling gangbaar in Nepal

De speciale VN-rapporteur voor martelingen, Manfred Nowak, stelde op 16 september 2005 dat er in Nepal sprake was van systematische marteling in de strijd tegen de maoïstische rebellen. Hij beschuldigde zowel het leger als de politie. In reactie op groeiende bezorgdheid over de mensenrechtensituatie en met name de mishandeling van gevangenen, bezocht Nowak een aantal gevangenissen en interviewde hij huidige en voormalige gedetineerden. Hij stelde onder andere vast dat gevangenen werden geslagen met stokken, werden geschopt en elektrische schokken kregen.
Volgens de VN-rapporteur maakten ook de rebellen zich schuldig aan marteling. Zij deden dat om geld te innen, solidariteit af te dwingen en te intimideren.

(Vorige berichten pagina 238/1 e.v. - 2005)

KENIA

BINNENLAND

Groeiend aantal burgers in noorden Kenia slaat op de vlucht

Met de angst dat de strijd tussen de Boranas en Gabras zou escaleren, was het aantal vluchtelingen uit het Keniaanse noordelijke district Marsabit toegenomen tot 9.000, zo meldde het Kenia Rode Kruis Genootschap (KRCS) op 18 juli 2005. Gewapende strijders, die vermoedelijk tot de Borana-gemeenschap behoorden, hadden op 12 juli dorpen in het gebied waar de Gabras woonden aangevallen, waarbij tientallen doden en gewonden waren gevallen. De volgende dag werden bij een wraakactie van de Gabra-stam zeker tien Boranas gedood. De Keniaanse politie vertelde dat het totale dodental tenminste 79 was en dat enkele verdachten waren gearresteerd. Ook werden acties ondernomen om gestolen vee terug te halen.

Referendum over grondwet veroorzaakt verdeeldheid

Parlement wijst constitutionele voorstellen oppositie af

Een meerderheid van de Keniaanse volksvertegenwoordigers wees op 21 juli 2005 een verandering van de grondwet af die de macht van de president zou beperken door onder meer een sterke premier naast hem aan te stellen. Bij eerder overleg was al gebleken dat president Mwai Kibaki en zijn regering sterk gekant waren tegen dit idee. Oppositieleden reageerden woedend op de afwijzing van het voorstel omdat zij de machtige positie van de president als een van de grootste oorzaken zagen van de alom heersende corruptie en het zwakke bestuur.
Gedurende de drie dagen durende parlementaire beraadslagingen vonden op straat gevechten plaats tussen demonstranten en de politie. Bij de ongeregeldheden viel één dode, raakten verscheidene burgers gewond en werden veel betogers gearresteerd.

Regering presenteert conceptgrondwet

Met het oog op een in november te houden referendum presenteerde procureur-generaal Amos Wako op 23 augustus het ontwerp van de constitutie waar de bevolking zich over zou moeten uitspreken. In het bijna 200 pagina's tellende document werden verschillende nieuwe posities geïntroduceerd: vice-president, premier en twee vicepremiers.
Verder was er speciaal aandacht voor de positie van vrouwen: zij moesten eenderde van de zetels in het parlement gaan bezetten en konden voortaan land van hun man erven.

Doden en gewonden bij protestbijeenkomst

Jeugdige Kenianen in Kisumu die op 29 oktober een bijeenkomst wilden verhinderen waarbij de nieuwe grondwet werd aangeprezen, raakten die dag slaags met de politie. Bij de confrontatie die volgde werd volgens omstanders door de politie geschoten en kwamen in ieder geval 4 mensen om, terwijl er 30 schotwonden zouden hebben opgelopen.
De aan de voet van het Victoria-meer gelegen stad stond bekend als een bolwerk van Raila Amolo Odinga, de minister van Wegenbouw en Publieke werken die bekend stond als een van de grootste critici van de conceptgrondwet. De organisator van de bijeenkomst, minister van Informatie en Communicatie Raphael Tuju, was van tevoren al opgeroepen de manifestatie af te blazen.

Geweld aan vooravond referendum

Het eerste referendum dat ooit in Kenia werd gehouden, bevorderde niet de eenheid van het volk: scheldwoorden over en weer, soms zelfs uitmondend in fysiek geweld, vormden het decor waartegen de burgers hun mening over de grondwetswijzigingen zouden geven. Minstens acht mensen vonden de dood bij schermutselingen tussen voor- en tegenstanders, die als symbool respectievelijk een banaan en een sinaasappel hanteerden.

Waarnemers stelden vast dat er in het kabinet, waar zeven ministers de 'nee-campagne' steunden, een ware rebellie tegen de president was uitgebroken. Alle partijen waren het er wel over eens dat de onafhankelijkheidsgrondwet, die in 1963 was ontworpen, vervangen diende te worden.

Grondwetsontwerp volgens opposanten recept voor dictatuur

Het voor te leggen ontwerp werd door het nee-kamp afgewezen omdat het, zoals minister Odinga zei, een recept voor een dictatuur was en de president bevoegdheden gaf die hem tot een koning maakten. De voorstanders vonden dat het staatshoofd wel degelijk aan macht zou inboeten: hij mocht het parlement niet meer ontbinden, land mocht hij niet meer toewijzen en presidentiële benoemingen moesten door het parlement worden goedgekeurd. De Gele Beweging – een burgergroepering die het verzet tegen het regeringsvoorstel coördineerde – probeerde via de rechter het referendum bij voorbaat ongeldig te laten verklaren. De rechtbank achtte zichzelf daartoe echter niet bevoegd.

Bevolking wijst nieuwe grondwet af

De volksstemming van 21 november leverde voor president Mwai Kibaki een negatief resultaat op: 57 procent van de bijna zes miljoen kiezers wees de nieuwe constitutie af, zo maakte de Electorale Commissie van Kenia een dag later bekend. Analisten wezen op het feit dat de behoefte bij de Kenianen aan een nieuwe grondwet vijftien jaar eerder was opgekomen omdat Kibaki's voorganger met zijn presidentiële macht de democratie had ondermijnd en de economie verzwakt. Veel Kenianen betwijfelden echter of op dit punt het nieuwe ontwerp voor wezenlijke veranderingen zorgde.

President Kibaki ontslaat hele kabinet

Met de opmerking dat de uitslag van de volksstemming hem noodzaakte de regering te reorganiseren, stuurde president Mwai Kibaki op 23 november de regering naar huis. Binnen twee weken zou een nieuw kabinet benoemd worden.
Volgens waarnemers was de uitslag een grote tegenvaller voor Kibaki. Hij was er niet in geslaagd binnen de regerende Nationale Regenboog Coalitie (NARC) consensus te bereiken over belangrijke punten in de nieuwe grondwet.

Oppositie wil nieuwe verkiezingen

Bij een manifestatie op 26 november die door het nee-kamp was opgezet om te bedanken voor de ontvangen steun, eiste de oppositie dat president Kibaki nieuwe verkiezingen zou uitschrijven. Zowel de belangrijkste oppositiepartij, de Keniaanse Afrikaanse Nationale Unie (KANU), als de Liberale Democratische Partij (LDP) die deel uitmaakte van de NARC, hadden zich verzet tegen de invoering van de nieuwe grondwet. Uhuru Kenyatta, leider van de KANU, vertelde zijn gehoor dat het parlement in zijn huidige samenstelling ongeloofwaardig was geworden en daarom ontbonden diende te worden.
De bijeenkomst van de oppositie werd door waarnemers als 'chaotisch' omschreven. Evangelisten van de Pinkstergemeente, die tegen het grondwetsontwerp was, leidden de massa terwijl zij voor de vrede baden, zongen en dansten op religieuze liederen. 'We bidden in naam van Jezus en verdrijven de stammengeest uit dit land', zei Margeret Wanjiri. Zij was een voorname plaatselijke 'televangelist' en beweerde dat de politiek in Kenia een nieuwe dimensie rijker was.

Manifestaties tegen regering gaan door ondanks verbod

De *BBC* berichtte op 28 november dat leiders van de oppositie door zouden gaan met het houden van politieke manifestaties, ondanks een verbod van de regering. Vice-president Moody Awori had deze bijeenkomsten een 'bedreiging voor de nationale veiligheid' genoemd omdat er werd opgeroepen tot het houden van verkiezingen, maar minister Raila Odinga liet weten dat het verbieden van vergaderingen onconstitutioneel was. 'Dit is een regering die in paniek is en op de vlucht slaat voor het volk', becommentarieerde secretaris-generaal van de KANU William Ruto.
De oppositie kondigde aan dat vanaf 10 december een serie nationale bijeenkomsten zou worden gehouden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Levenskwaliteit in Kenia gedaald

Sinds het begin van de jaren '90 was de Human Development Index (HDI) in Kenia gedaald van 0,533 tot 0,520, zo bleek uit een op 8 september 2005 gepresenteerd nationaal rapport. De waarden bij de HDI varieerden van nul tot één, waarbij één de hoogste waardering uitdrukte op het gebied van levensverwachting, toegang tot onderwijs en het hebben van een behoorlijke levensstandaard. Het document met de titel *De relatie tussen industrialisatie en menselijke ontwikkeling* beschreef de economische resultaten van Kenia en hun positieve en negatieve effecten. Zo hadden sommige producten de kwaliteit van het leven bevorderd, maar de productie had ook kinderarbeid en sociale ongelijkheid voortgebracht.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF-missie tevreden over Keniaanse economie

In de periode 17-28 oktober 2005 bezocht een delegatie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) Kenia voor beraadslagingen met de regering. De missie beoogde een evaluatie van de economie met het oog op het in november 2003 verschafte en een jaar later verhoogde krediet van ruim 325 miljoen dollar (ca. 269 miljoen euro).
Het was voor drie jaar verleend in het kader van de Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF). Geconstateerd werd dat er sprake was van een stabiel macro-economisch klimaat, mede als gevolg van het voorzichtige uitgavenpatroon en het monetaire beleid. Het IMF onderschreef daarnaast de verwachting van de regering dat de economie op jaarbasis met 5 procent zou groeien, met een inflatiecijfer van eveneens 5 procent.

GEZONDHEID EN ZORG

Regering gaat meer geld besteden aan medische zorg

De Keniaanse minister van Financiën David Mwiraria vertelde op 8 juni 2005 bij de behandeling van de begroting in het parlement dat de regering het komende jaar 30 procent meer zou gaan besteden aan medische zorg. Daarmee hoopte het land een van de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen, zoals geformuleerd door de Verenigde Naties, te halen. De extra uitgaven zouden besteed worden aan inentingsprojec-

ten, het reduceren van sterfgevallen bij geboortes en het ontwerpen van strategieën om hiv en aids terug te dringen.

NATUUR EN MILIEU

Duizenden Kenianen verdreven uit bossen om milieutechnische redenen

De Keniaanse politie heeft duizenden landgenoten uit het grote Mau-bos in de Rift-Vallei verdreven, zo berichtte persbureau *Reuters* op 14 juli 2005. De boeren met hun gezinnen – geschat werd dat het om 10.000 tot 50.000 mensen ging – werden verwijderd omdat de regering van president Mwai Kibaki het belangrijke milieugebied wilde beschermen. Bij de ontruiming gebruikte de politie volgens de boeren zwepen en traangas en werden huizen in brand gestoken. Omdat er weinig alternatieven voorhanden waren, woonden een maand later veel verdrevenen in armzalige onderkomens langs de wegen.

Een groep van 29 parlementariërs gaf een verklaring uit waarin de ontruiming werd veroordeeld.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty International klaagt marteling in Kenia aan

In een rapport van mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI), dat op 25 mei 2005 in Nairobi verscheen, stond te lezen dat de Keniaanse autoriteiten er niet voor terugdeinsden verdachten te martelen om bekentenissen af te dwingen. Daarnaast maakte de politie te vaak gebruik van een vuurwapen als dat onnodig was en waren de gevangenisomstandigheden hard te noemen, ondanks dat hervormingen waren doorgevoerd.
De 92 huizen van bewaring waren berekend op 19.000 gedetineerden, maar in werkelijkheid waren er 50.000 gevangenen gehuisvest.

Geweld tegen vrouwen wijdverbreid

Speciale aandacht in het rapport was er voor de situatie van vrouwen. Tussen januari en augustus 2004 had de politie aangiftes gekregen van bijna 1.900 gevallen van verkrachting, met de aantekening dat veel meer seksuele misdaden niet aan de politie waren gemeld. Uit demografische gegevens van de gezondheidsdiensten bleek verder dat meer dan de helft van de Keniaanse vrouwen sinds hun vijftiende te maken had gehad met geweld. In 60 procent van de gevallen was de eigen echtgenoot verantwoordelijk. Andere huiselijke geweldsdaden betroffen aanranding, incest, groepsverkrachting en mutilatie van de genitaliën.

BUITENLANDSE ZAKEN

Terugslag in betrekkingen tussen Kenia en Denemarken

Kenia's ambassadeur in Kopenhagen kreeg op 3 juni 2005 op het ministerie van Buitenlandse zaken te horen dat de Deense steun ter waarde van 20 miljoen euro aan Nairobi voorlopig bevroren werd. De reden voor het besluit was dat drie medewerkers van de grote Deense hulporganisatie Mellemfolkeligt Samvirke (MS) wegens 'subversieve en illegale activiteiten' geen werkvergunning in Kenia meer zouden krijgen.

Volgens de Keniaanse autoriteiten waren de hulpverleners medeverantwoordelijk voor landconflicten omdat zij hadden opgeroepen landbouwgrond onder arme burgers te verdelen. In de Deense pers werd echter de sociale onrechtvaardigheid en de rijkdom van de Keniaanse elite aan de kaak gesteld.

Keniaanse minister mag grondgebied VS niet betreden

Nadat hem drie maanden eerder al door Groot-Brittannië een inreisvisum was geweigerd, mocht minister van Transport Chris Murungaru ook de Verenigde Staten niet in omdat zij hem verdachten van corruptie. Dat maakte de bewindsman zelf op 26 oktober 2005 in Nairobi bekend, er aan toevoegend dat de gang van zaken hem niet verbaasde. 'Ik ben het schaap dat geofferd moet worden om het regime in Kenia te bewerken zodat het naar de pijpen gaat dansen van de Britten en de Amerikanen', zo merkte de vriend van president Mwai Kibaki op.

Een woordvoerder van de Amerikaanse ambassade in Kenia wilde berichten uit de media bevestigen noch ontkennen dat de Keniaanse autoriteiten waren ingelicht dat de minister de VS niet binnen zou komen.

(Vorige berichten pagina 179/2 e.v. - 2005)

KONGO, DEM. REP.

BINNENLAND

Elf ministers vervangen

President Joseph Kabila ontsloeg op 4 januari 2005 zes ministers die beschuldigd werden van corruptie en verving ook vijf andere ministers. Het waren de ministers van Mijnbouw, Energie, Handel, Transport, Hoger onderwijs en de minister van Openbare werken die konden vertrekken. De zes waren in november al op non-actief gezet door Kabila, samen met de directeuren van twaalf staatsbedrijven, nadat hun namen waren genoemd in een onderzoek naar fraude binnen de overgangsregering die in 2003 was gevormd om een einde te maken aan de burgeroorlog in het land. Ook de ministers van Defensie en van Economie werden vervangen. Beiden behoorden tot de Goma-tak van de voormalige rebellenbeweging Kongolese Vereniging voor Democratie (RCD-Goma), maar waren in ongenade gevallen bij de partijtop.
En de ministers van Arbeid, Sociale zaken en Gezondheid werden vervangen. Deskundigen betwijfelden of met deze maatregelen er een einde zou komen aan de corruptie. Volgens hen hing de corruptie niet zozeer af van personen, maar van het hele systeem.

De nieuwe minister van Mijnbouw was Ingele Ifoto, een tamelijk onbekende politicus van de oppositie, die voorheen Sociale zaken beheerde. De nieuwe minister van Defensie was Adolphe Onusumba, een van de leiders van de RCD; en de nieuwe man voor Economie was Floribert Bokanga, die dicht stond bij de leider van de RCD-Goma Azarias Ruberwa.

De regering van Kabila telde vier vice-presidenten en 36 ministeries. Er heerste veel onderling wantrouwen en Kabila had moeite om het gezag van zijn regering overal in het land te laten gelden. In het oosten oefenden verschillende gewapende groepen de macht uit.
Volgens hulporganisaties kostte het conflict iedere dag nog aan 1.000 Kongolezen het leven door geweld, honger en ziekte. Sinds het uitbreken van de burgeroorlog in 1998 waren er bijna vier miljoen slachtoffers gevallen.

Permanente plek voor standbeeld Belgische koning Leopold

Op 4 februari 2005 maakte de regering bekend dat een standbeeld van de Belgische koning Leopold II (1835-1909), een overblijfsel uit de koloniale tijd, een permanent thuis zou krijgen in de hoofdstad Kinshasa. Het bronzen beeld verdween begin jaren zeventig uit het straatbeeld op last van de voormalige dictator Mobutu Sese Seko, die Kongo vrij wilde maken van alle smetten van het koloniale verleden, en stond jarenlang in een opslag. Het beeld zou deel gaan uitmaken van een museum dat de historie van Kongo moest belichten.
Er klonk ook kritiek op de regeringsplannen dat er voor een man als Leopold geen standbeeld moest zijn. Een vooraanstaande Kongo-deskundige schatte dat onder het koloniale bewind van Leopold aan het eind van de negentiende eeuw tussen de vier en acht miljoen Kongolezen de dood vonden door uitbuiting. De koning zette zelf nooit een voet op het continent.

Uitstel verkiezingen

Kongo aanvaardt nieuwe grondwet

In lijn met het vredesakkoord van 2003 aanvaardde DR Kongo op 16 mei 2005 een nieuwe grondwet, maar het werd niet duidelijk wanneer de eerste democratische verkiezingen sinds 1965 gehouden zouden worden. Het hoofd van de kiescommissie, Apollinaire Malu Malu, had om uitstel gevraagd omdat men ver achter was met de voorbereidingen. President Joseph Kabila benadrukte dat met de nieuwe grondwet een onomkeerbare stap richting democratie was gezet. Geruchten over uitstel van de verkiezingen leidden eerder dat jaar tot rellen in de hoofdstad Kinshasa.

Mandaat overgangsregering verlengd

Het parlement ging op 17 juni akkoord met een verlenging van het mandaat van de overgangsregering met zes maanden tot 1 januari 2006. De oorspronkelijk voor juni 2005 geplande verkiezingen werden uitgesteld tot 20 maart 2006. De resultaten van de verkiezingen zouden uiterlijk 16 mei 2006 bekend moeten zijn. Bijna 500 senatoren en parlementsleden stemden voor het uitstel en 14 tegen.
Het vredesakkoord van 2003 maakte een verlenging van het mandaat van de overgangsregering met steeds zes maanden mogelijk.

VN helpen bij voorbereidingen verkiezingen

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties gaf op 29 augustus de VN opdracht om bijna 87,9 miljoen euro onmiddellijk te gaan uitgeven die gereserveerd waren voor de verkiezingen in DR Kongo. Met het geld moest logistieke steun aan het verkiezingsproces worden gegeven. De VN-missie in DR Kongo met meer dan 16.000 troepen had een budget van bijna 1 miljard euro, ongeveer een kwart van het totale VN-budget voor vredesoperaties.

VN akkoord met extra politie voor verkiezingen

Op 6 september ging de Veiligheidsraad akkoord met een uitbreiding van het VN-mandaat in DR Kongo. Er zouden nog eens 841 internationale politieagenten naar het land gestuurd worden om de orde te helpen bewaren in de aanloop naar de verkiezingen.

Oppositie houdt bijeenkomst onder strikte veiligheidsmaatregelen

De oppositie hield met 20.000 mensen op 9 juli 2005 een anti-regeringsbijeenkomst onder strikte veiligheidsmaatregelen. In de week daarvoor waren protesten uitgelopen op bloedige confrontaties met de oproerpolitie, waarbij volgens de oppositie tien mensen waren gedood. Oppositieleider Etienne Tshisekedi, hoofd van de Unie voor Democratie en Sociale Vooruitgang (UDPS), werd door zijn aanhang op de bijeenkomst verwelkomd met een luid 'president, president'.

Leger in actie tegen rebellen

Doden bij bevrijdingsactie leger

Op 31 oktober 2005 en de dag erna doodde het Kongolese leger met steun van 60 militairen van de VN-vredestroepen 32 militieleden van de Mai-Mai. Dit gebeurde bij een twee dagen durende bevrijdingsactie voor vier lokale verkiezingsmedewerkers in de provincie Noord-Kivu in het oosten van het land. Twee regeringssoldaten sneuvelden en vier raakten er gewond. De verkiezingsmedewerkers waren anderhalve week eerder ontvoerd nabij Virundo, ongeveer 25 kilometer ten westen van de stad Butembo in de grensstreek met Oeganda. Zij waren er bezig met de voorbereiding van de eerste democratische verkiezingen na veertig jaar.

Leger valt milities aan om ontheemden te helpen

Op 23 november maakte het leger bekend dat men aanvallen had uitgevoerd op Mai-Mai rebellen die 50.000 ontheemden in de oostelijke provincie Katanga belaagden. Volgens bronnen van de VN vielen slecht gedisciplineerde regeringstroepen echter ook zelf burgers aan tijdens minstens één operatie.
Bij een andere actie met steun van de VN ten zuiden van de stad Bunia in het Ituri-district, doodde het leger 57 militieleden. De VN meldden dat ook hier het leger had geschoten zonder onderscheid te maken tussen burgers en milities.

Kiescommissie meldt 150.199 gevallen registratiefraude

Op 15 november 2005 maakte de onafhankelijke kiescommissie bekend dat men had geconstateerd dat in Kinshasa ruim 150.000 keer geprobeerd was zich dubbel te laten registreren als kiezer. De voorzitter van de kiescommissie, Apollinaire Malu Malu, zei dat wie betrapt werd op fraude, werd afgevoerd van de registratielijst, conform artikel 45 van de kieswet.
In de twee provincies Bandundu en Equateur hadden de voorbereidingen voor de verkiezingen vertraging opgelopen, maar volgens Malu Malu zouden de verkiezingen voor een nieuwe grondwet – gepland voor 18 december – niet uitgesteld hoeven te worden. Ook zou het geen probleem zijn om de algemene verkiezingen voor uiterlijk juni 2006 te houden zoals afgesproken, nadat eerder de deadline van juni 2005 niet was gehaald.

Amnestiewet aangenomen zonder steun van partij van Kabila

Het Lagerhuis van het parlement in DR Kongo nam op 30 november 2005 een wet aan die amnestie verleende aan mensen verdacht van politieke en oorlogsmisdaden tussen augustus 1996 en juni 2003. Van de 500 leden van het Lagerhuis stemden er 248 voor en 6 onthielden zich van stemming. De parlementsleden van de partij van presi-

dent Joseph Kabila, de Volkspartij voor Reconstructie en Hervorming (PPRD), verlieten voor de stemming de zaal. Zij steunden de wet niet omdat ze vreesden dat ook de moordenaars van Laurent Kabila, de vader van de zittende president, zouden profiteren van de wet.

VREDESPROCES

Ontwapening rebellen gaat langzaam

Een legerwoordvoerder zei op 8 maart 2005 dat bijna 4.000 rebellen die week in de oostelijke provincies hun wapens hadden ingeleverd. Het ging om rebellen van het Volksleger van Kongo (FAPC) van Jerome Kakwavu, die inmiddels generaal was in het regeringsleger van Kongo en zelf woonde in Kinshasa. De aan grondstoffen rijke regio van Ituri telde nog steeds duizenden rebellen die moordend, verkrachtend en plunderend vochten om de zeggenschap over de regio. Met bijna 9 miljoen euro steun liep er een ontwapeningsprogramma voor Ituri. In ruil voor hun wapens kregen de rebellen elk 50 dollar, nieuwe kleren en keukengerei. Ook konden ze een vak leren om hun terugkeer in de burgermaatschappij te bevorderen of konden ze dienst nemen in het nationale leger. In totaal hadden nog geen 8.000 rebellen de wapens ingeleverd. Nieuwe gevechten tussen milities van Hema en Lendu hadden in de afgelopen maanden 100.000 mensen genoodzaakt op de vlucht te slaan. Bijna 5.000 militairen van de VN waren in de regio om de vrede te bewaren. Na de moord in februari 2005 op negen van hen, afkomstig uit Bangladesh, hadden de VN-troepen 50 rebellen in een tegenactie gedood. De rebellen van het FAPC waren overigens niet verantwoordelijk voor de dood van de VN-militairen.

VN roepen troepen op hun taken uit te voeren

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties zei op 31 maart 2005 dat de VN-troepen in DR Kongo alle middelen moesten gebruiken om de burgers te beschermen. Een resolutie van die strekking werd unaniem aangenomen door de vijftien leden, nadat een intern rapport had geconcludeerd dat de 16.700 VN-vredestroepen in Kongo het ontbrak aan de wil om hun mandaat uit te voeren. Inmiddels waren 100 VN-militairen van deze missie gesneuveld.

Veiligheidsraad VN breidt wapenembargo uit

Op 18 april 2005 ging de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties unaniem akkoord met een wapenembargo tegen alle rebellengroepen in DR Kongo. Het nationale leger en de politie dienden bij een comité van de Veiligheidsraad aan te kondigen waar zij welke wapens beheerden.
In 2004 had de Veiligheidsraad al het mandaat gegeven aan de VN-troepen in Kongo om te zoeken naar wapens op vliegvelden, in havens en langs de grens, maar het was lastig gebleken om deze te onderscheppen.

Duizenden vergeten ontheemden in Katanga

Door het geweld tussen het leger en de lokale Mai-Mai militie in de Katanga provincie waren 15.000 mensen ontheemd geraakt. Dat meldden hulporganisaties op 3 augustus 2005. In de regio waren geen VN-vredestroepen en de gevechten bleven grotendeels buiten het internationale aandachtsveld. Het ontbrak aan informatie over de exacte situatie in de regio.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Scholen weer open na staking

Op 19 oktober 2005 gingen scholen weer open na een staking van 230.000 leraren voor loonsverhoging. Een verhoging van bijna 12 euro tot ruim 38 euro was hen toegezegd. De vakbond van de leraren zei dat als de loonsverhoging niet zou zijn uitbetaald voor het einde van het jaar, de leraren weer in staking zouden gaan.
In 2004 was de regering akkoord gegaan met minimumsalarissen van 177,5 euro voor onderwijzers op het laagste niveau tot ruim 1.700 euro aan de top. Die afspraak was echter niet gerealiseerd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Buren van DR Kongo blokkeren de vrede'

Op 28 september 2005 beschuldigde Amnesty International (AI) de buurlanden van DR Kongo, met name Oeganda en Rwanda, ervan de vrede te blokkeren. Ook facties van de voormalige rebellenbewegingen voerden de spanningen op in het oosten van het land, waardoor het vredesproces dreigde te ontsporen. Volgens de mensenrechtenorganisatie trachtten alle partijen hun eigen politieke, economische en militaire belangen in de regio veilig te stellen, ten koste van de burgerbevolking in oostelijk Kongo.

Rapporteur VN: 'Schendingen mensenrechten wijdverbreid'

Op 25 oktober 2005 rapporteerde Titinga Frederic Pacere, een onderzoeker van de Verenigde Naties, dat grootschalige schendingen van de mensenrechten in DR Kongo wijdverbreid waren, met name in het oosten van het land. Niet alleen de rebellen maar ook de Kongolese veiligheidstroepen maakten zich daaraan schuldig. De regeringstroepen vervolgden journalisten en mensenrechtenactivisten en maakten zich ook schuldig aan gewelddadige onderdrukking van vreedzame protesten. De VN-onderzoeker stelde voorts dat het gevangenissysteem inhumaan was, met onvoldoende voedsel, geen gezondheidszorg en gebrek aan hygiëne. Bovendien waren er te weinig rechters.

BUITENLANDSE ZAKEN

Afrikaanse Unie wil 45.000 militairen voor Oost-Kongo

De Afrikaanse Unie (AU) presenteerde op 27 juni 2005 in de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba een rapport waarin stond dat men naar schatting 45.000 soldaten nodig had om 15.000 Hutu-milities uit Rwanda te ontwapenen die de oostelijke regio van DR Kongo onveilig maakten. Na de genocide in Rwanda, in de jaren '90 van de twintigste eeuw, waren de Hutu's de grens met Kongo overgegaan. In juli zou de AU een team sturen naar DR Kongo om het benodigde aantal troepen nader vast te stellen.

VN-troepen vernietigen kamp Rwandese rebellen

Op 21 juli vernietigden militairen van de Verenigde Naties in het oosten van Kongo een kamp van 1.000 Rwandese Hutu-rebellen van de Democratische Strijdkrachten voor de Bevrijding van Rwanda (FDLR), nadat die eerder het bos waren ingevlucht. Er vielen geen slachtoffers. De VN-militairen wilden de druk op de rebellen verhogen, zodat die zich zouden terugtrekken in Rwan-

Kongo, Democratische Republiek

da.Het Rwandese ministerie van Veiligheid verwelkomde de VN-operatie, maar betwijfelde de effectiviteit ervan.

Buitenlandse rebellen negeren oproep om DR Kongo te verlaten

Op 29 september 2005 kregen de naar schatting 400 rebellen van het Oegandese Verzetsleger van de Heer (LRA) die zich schuil hielden in DR Kongo een laatste waarschuwing om het land te verlaten. Op 8 september had de regering al een ultimatum gesteld aan alle buitenlandse rebellengroepen om terug te keren naar hun eigen land. De vredesmacht van de Verenigde Naties MONUC zou daarbij logistieke hulp verlenen. Maar het aantal rebellen dat zich terugtrok was minimaal.
De grootste groep rebellen was die van de Rwandese Democratische Strijdkrachten voor de Bevrijding van Rwanda (FDLR), een Hutu-rebellengroep die zich keerde tegen de door Tutsi's gedomineerde Rwandese regering. De FDLR telde tussen de 8.000 en 10.000 rebellen die zouden hebben deelgenomen aan de genocide in Rwanda in 1994. De Hutu-rebellen hadden de regering van Kabila in de tweede helft van de jaren '90 gesteund, toen Rwanda het oosten van DR Kongo binnenviel.

Opluchting na vertrek LRA-rebellen

Meer dan 300 Oegandese rebellen van het LRA trokken zich terug in Soedan nadat het regeringsleger van DR Kongo tegen hen optrok. Dat meldden bronnen uit de regio op 8 oktober. Oeganda had gedreigd de grens met DR Kongo over te steken om zelf de LRA-rebellen aan te vallen.
Zo'n 13.000 burgers die uit vrees voor de LRA-rebellen waren gevlucht, keerden terug naar hun dorpen. De Oegandese president Yoweri Museveni betwijfelde echter of alle LRA-rebellen Kongo hadden verlaten. Hij riep de VN-troepen op om met bewijs te komen.

Verlenging mandaat VN-missie

Op 31 oktober 2005 verlengde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties het mandaat van de VN-missie in DR Kongo (MONUC) tot 30 september 2006. Tegelijkertijd ging men akkoord met het sturen van nog eens 2.580 mensen aan extra burgerpersoneel en 300 militairen voor MONUC zodat er ook troepen naar de provincie Katanga gestuurd konden worden. Die uitbreiding was echter tijdelijk en diende uiterlijk op 1 juli 2006 weer naar het oude niveau teruggebracht te zijn.

VN: 'Geen spoor van Verzetsleger van de Heer in Kongo'

Op 10 november zei de woordvoerder van de VN-missie in DR Kongo dat er geen bewijs was van geruchten dat de Oegandese rebellenbeweging Verzetsleger van de Heer (LRA) weer terug was gekomen naar DR Kongo. VN-troepen hadden de regio onderzocht rond het Garamba Nationaal Park in het noordoosten van Kongo aan de grens met Soedan, maar geen spoor van de LRA gevonden. In september had de tweede man van de LRA, Vincent Otti, met 400 rebellen in dat gebied zijn toevlucht gezocht, op de vlucht voor het Oegandese leger dat hen achtervolgde. Op 29 september had de Oegandese president Yoweri Museveni gedreigd DR Kongo binnen te vallen als dat land er niet in slaagde de rebellen te verjagen. Op 7 oktober had het Kongolese leger gezegd dat het alle rebellen het land uit had gejaagd. Volgens de inlichtingendienst van het Oegandese leger waren de rebellen van het LRA met hun leider Joseph Kony daarna weer DR Kongo in getrokken.

(Vorige berichten pagina 54/1 e.v. - 2005)

Niger

NIGER

BINNENLAND

Antislavernij-activist opgepakt

De antislavernij activist Ilguilas Weila, hoofd van de organisatie Timidria, is opgepakt en in de gevangenis gegooid. Dat verklaarde zijn familie op 5 mei 2005. Weila en vijf medestanders werden beschuldigd valse informatie te verspreiden over slavernij en illegaal fondsen te werven bij de organisatie Anti-Slavery International in Londen. Vier werden er weer vrijgelaten, maar Weila en een andere man waren naar de gevangenis overgebracht. De directeur van Anti-Slavery International vroeg om de onmiddellijke vrijlating van Weila.
Mensenrechtenorganisaties schatten dat er minstens 43.000 slaven in Niger waren op een bevolking van twaalf miljoen, al had het land in 2003 de slavernij officieel afgeschaft. In maart hadden mensenrechtenorganisatie, waaronder Timidria, een vrijlatingsceremonie georganiseerd voor 7.000 slaven, maar die waren niet komen opdagen. De regering zou hen geïntimideerd hebben.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Protesten nemen toe door prijsstijgingen

Duizenden betogers trokken op 9 april 2005 door de straten van de hoofdstad Niamey om te protesteren tegen de prijsstijgingen van basisgoederen. Na de mars gingen de demonstranten vreedzaam naar huis. In de noordelijke stad Agadez raakten echter twaalf mensen gewond bij een demonstratie, nadat de politie met traangas had ingegrepen.
Al langer waren er protesten tegen de verslechterde economische situatie, maar na de invoering van een nieuwe belasting van 19 procent op basisgoederen als meel, suiker en melk, water en elektriciteit, was de onrust verder toegenomen. Door de protesten nam ook de druk op president Mamadou Tandja toe, die juist die periode voorzitter was van de Economische gemeenschap van West-Afrikaanse staten (ECOWAS).

'Smartelijke oproep voor voedselhulp'

Niger deed op 28 mei 2005 een 'smartelijke oproep voor voedselhulp', zoals premier Hama Amadou het noemde. Het bureau van de Verenigde Naties voor de Coördinatie van Humanitaire zaken schatte dat 3,6 miljoen mensen voedselhulp nodig hadden ter waarde van 13,6 miljoen euro. Daaronder waren 800.000 kinderen jonger dan vijf jaar, waarvan er 150.000 ernstig ondervoed waren.
Amadou zei dat de regering 42.000 ton graan had geleverd beneden de marktprijzen om de hongerigen te helpen, maar dat dit niet genoeg was. De graanprijzen waren de afgelopen weken snel gestegen.

Graanprijzen boven het minimumsalaris

Op 29 juni steeg de prijs van een zak gierst van 100 kilo tot 25.000 CFA, (ongeveer 46 euro). Een jaar eerder kostte die zak 16.000 CFA. Niger kampte met een tekort van 223.000 ton graan, vooral gierst en sorghum.

Niger

VN ontkennen stop op voedselhulp

Op 20 september ontkende het hoofd van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) in Niger, Michele Falavigna, dat de Verenigde Naties de voedselhulp aan Niger hadden stop gezet. Het Wereldgezondheidsprogramma (WHO) stuurde ook antimalariamedicijnen naar de getroffen gebieden. Door de hongersnood waren vooral kinderen gevoelig voor malaria, en doordat het inmiddels was gaan regenen vreesde men extra veel malariamuggen. Ondanks deze extra maatregelen schatte de VN dat malaria de doodsoorzaak in de helft van alle sterfgevallen van kinderen onder de vijf jaar zou blijven.

Artsen zonder Grenzen had een week eerder gesteld dat de VN de voedselhulp wilden stop zetten in oktober om verstoring van de markt te voorkomen. Die week was het WFP de tweede ronde van voedseldistributies begonnen, alleen nog gericht op 1,7 miljoen mensen die het meest te lijden hadden van de hongersnood. Het hoofd van het bureau Voedselcrisis van de regering, Seidou Bakari, liet weten dat de regering inderdaad bevreesd was dat te lang gratis voedsel verstrekking de markt zou verstoren.

Falavigna meldde ook dat de Verenigde Naties 50 procent van de gevraagde 67,1 miljoen had gekregen voor hulp aan Niger. De WHO zei dat haar hulp ging om 100.000 antimalariabehandelingen als aanvulling op 50.000 met insecticiden behandelde muskietennetten, gedoneerd door het speciale Wereldwijde fonds tegen aids, tbc en malaria, verdeeld door de WHO.

Regering wil voedselreserves en modernisering landbouw

De regering verklaarde op 28 september dat het een graanreserve van 100.000 ton wilde opzetten en naar mogelijkheden zocht om de landbouw te moderniseren.

Daarvoor had de regering bijna 7,6 miljoen euro gereserveerd, aldus premier Hama Amadou. De rivier de Niger zou voldoende water kunnen leveren voor irrigatie waarmee het land meer dan 300.000 ton graan zou kunnen produceren. Inmiddels was het blijven regenen en de premier verwachtte daarom voor volgend jaar een goede oogst.

Oeganda

Regering begint strijd tegen bilharzia-parasiet

Op 30 november 2005 lanceerde de regering een campagne om slachtoffers van bilharzia gratis te behandelen. Een kwart van de totale bevolking was geïnfecteerd met bilharzia. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie WHO stierven er ieder jaar zo'n 200.000 mensen aan bilharzia, een ziekte veroorzaakt door parasitaire wormen of schistosoma's. Naast malaria en aids was bilharzia een belangrijke doodsoorzaak in Afrika. Door bilharzia kwam er bloed bij de urine.

De gratis medicijnen die de schistosoma's en andere worminfecties doden, zouden vooral verstrekt worden aan kinderen op school en via gezondheidscentra in het westen van het land in de regio's Tillabery, Dosso en Niamey nabij de rivier de Niger, die het meest leed onder de ziekte. Het was echter onduidelijk hoe lang de regering met de campagne door zou gaan. De ontwormingskuur moest ieder half jaar herhaald worden.

(Vorige berichten pagina 246/3 e.v. - 2005)

OEGANDA

BINNENLAND

President Museveni benoemt nieuwe minister van Financiën

De samenstelling van de Oegandese regering werd op 12 januari 2005 door president Yoweri Museveni veranderd toen Gerald Ssendaula plaats maakte voor Ezra Suruma die onder meer vice-gouverneur van de Centrale bank was geweest. Laatstgenoemde kreeg het beheer over de portefeuilles Financiën, Planning en Economische ontwikkeling. Ook werden er een aantal nieuwe ministers van Staat benoemd.

Rebellen slaan weer toe in Oeganda

Met bijlen en wapens zwaaiende opstandelingen van het Verzetsleger van de Heer (LRA) vermoordden op 5 mei 2005 in het Koch-Goma kamp bij Gulu in het noorden van Oeganda negentien burgers, zo maakte een militaire woordvoerder bekend. In het begin van het jaar waren de vredesonderhandelingen met de regering mislukt, waarna al gewaarschuwd was dat de rebellen hun activiteiten waarschijnlijk zouden opvoeren.
Het onder leiding van Joseph Kony opererende LRA, dat jongens dwong om met hen mee te vechten en meisjes gebruikte als seksslavinnen, had in de voorgaande weken al verscheidene keren toegeslagen. Oegandese militairen zouden daarbij 84 strijders hebben gedood. Het doel van de rebellen was naar werd beweerd de bevrijding van de Acholi-stam, maar die etnische groep was juist vaak slachtoffer van het geweld.

Opnieuw burgers gedood bij aanslagen

Kapitein Chris Magezi van het Oegandese leger maakte op 21 november bekend dat tussen de plaatsen Pader en Pajure een minibus onder vuur was genomen door zeven rebellen. 'Twaalf inzittenden werden vermoord en vijf raakten er zwaargewond. Enkele werden in het voertuig omgebracht, andere gewoon doodgeschoten', zo vertelde hij. Volgens een vertegenwoordiger van een plaatselijke kerk waren de gewonden in de auto overleden omdat de LRA-opstandelingen het voertuig in brand hadden gestoken.

Drie dagen eerder waren in Pader, 350 kilometer ten noorden van de hoofdstad Kampala, vijf burgers gedood toen ze in een hinderlaag liepen. De Europese Unie had kort daarvoor de Oegandese autoriteiten aangespoord haar burgers beter te beschermen tegen het LRA nadat eind oktober twee hulpverleners waren vermoord.

Oproep tot vredesonderhandelingen

Oeganda's minister van Binnenlandse zaken Ruhakana Rugunda begroette de mededeling van vice-bevelhebber van het LRA Vincent Otti dat zijn organisatie bereid was met de regering te praten, zo meldde de *BBC* op 30 november. Als het aanbod serieus was, kon dit volgens de bewindsman een gunstige ontwikkeling in gang zetten. Volgens Otti werden zijn opvattingen gesteund door Joseph Kony, de commandant van het LRA.

De beide leiders van de rebellenorganisatie werden gezocht door het Internationaal Strafhof in Den Haag (ICC) voor het plegen van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.

Oeganda

Kampala opgeschrikt door liquidaties

Nadat op 11 juli 2005 Robinah Kiyingi van de anti-corruptieorganisatie Transparency International (TI) was doodgeschoten, werd op 13 augustus de voormalige rebellenleider van de Verenigde Democratische Krachten (ADF), Benon Musisi, in Kampala om het leven gebracht. Hetzelfde lot ondergingen een handelaar, een jonge politicus en een manager van de charitatieve instelling Send A Cow, Samwiri Naswaali. De moorden zorgden voor grote onrust, mede omdat de drie miljoen inwoners tellende hoofdstad van Oeganda eens werd beschouwd als een van Afrika's veiligste steden.
Volgens de politie had de stad te maken met een nieuw fenomeen, namelijk huurmoordenaars, maar waarnemers wezen erop dat er onder de bevolking veel wapens circuleerden.

Oegandese bevolking steunt plan voor meerpartijensysteem in referendum

Het voorstel van president Yoweri Museveni om een eind te maken aan het eenpartijstelsel, werd bij referendum op 28 juli 2005 door meer dan 90 procent van de kiezers gesteund. Toen de president in 1986 aan de macht kwam, was het politiek pluralisme uitgebannen omdat de partijen volgens hem 'sektarische haat' in de hand werkten. Inmiddels was het land volgens de 61-jarige voormalige generaal echter ontwikkeld genoeg om een meerpartijenstelsel te kunnen hanteren.

De oppositie vond de volksstemming een verspilling van geld omdat de regering allang het besluit had genomen meer partijen toe te laten. Critici beweerden dat het referendum slechts ten doel had donorlanden, die de helft van de Oegandese begroting financierden, tevreden te stellen.

Parlement schaft limiet op twee ambtstermijnen president af

Een overweldigende meerderheid in de Oegandese volksvertegenwoordiging ging op 18 augustus akkoord met het voorstel om een president de mogelijkheid te geven meer dan twee ambtstermijnen de functie van staatshoofd te bekleden. Het wetsontwerp moest met tweederde van de stemmen worden goedgekeurd, waarna de president 30 dagen de tijd had om de wet te ratificeren.
Hoewel Museveni nog niet kenbaar had gemaakt een derde ambtsperiode te ambiëren, was de verwachting dat hij na de verkiezingen van maart 2006 aan het bewind wilde blijven. In 1996 had hij Oeganda's eerste presidentiële verkiezingen gewonnen en ook in 2001 was hij als overwinnaar uit de bus gekomen.

Oppositieleider Kizza Besigye keert terug

Voormalig legerkolonel en presidentskandidaat Kizza Besigye zette op 26 oktober na een vierjarig verblijf in het buitenland weer voet op Oegandese bodem. De voornaamste oppositieleider van het land keerde terug om, zoals hij zei, te strijden tegen de 'dictatuur' van Museveni. Naar zijn mening was er in Oeganda sprake van politieke vervolging en hij riep de verdeelde oppositie op tot samenwerking. Besigye liet bij zijn terugkeer weten niets tegen Museveni – die hij in de jaren '80 als medicus had bijgestaan – te hebben. 'Wij koesteren haat tegen het systeem', zo merkte hij op.
De regering verkondigde dat Besigye vrij was om terug te keren, mede omdat ze streefde naar verzoening met alle burgers zodat niemand meer in ballingschap zou gaan.

Besigye gearresteerd

Bijna drie weken na zijn terugkeer werd Besigye aangehouden toen hij op 14 november vanuit de in het zuidwesten van Oeganda gelegen stad Mbarara aankwam in de hoofdstad Kampala. De arrestatie veroorzaakte botsingen tussen honderden aanhangers van de oppositieleider en de politie waarbij tenminste twee doden vielen.
Volgens politiechef Kale Kaihura bestonden er relaties tussen Besigye en de twee rebellenbewegingen in het land, het Verzetsleger van de Heer (LRA) en het Volksbevrijdingsleger (PRA). Hij weigerde te zeggen waar de politicus van werd beschuldigd.

Militaire aanklachten verhinderen invrijheidstelling

Toen advocaten van de opgesloten oppositieleider van rechter James Ogoola van het Oegandese Hooggerechtshof op 25 november te horen kregen dat hun cliënt 'tijdelijk' borgtocht was verleend, vierden zijn aanhangers op straat feest. Maar de vreugde bleek van korte duur toen een militaire rechtbank Besigye en 22 van zijn medewerkers kort na de uitspraak van 'terrorisme' en 'wapengebruik' beschuldigde en hen aanhield. De aanklacht van 'verraad' zou door het Hooggerechtshof behandeld worden.
De verdedigers van de leider van het Forum voor Democratische Verandering (FDC) dienden direct een aanklacht in tegen de dubbele vervolging die tegen Besigye was ingesteld.

Advocaten staken een dag vanwege militaire inmenging

Oegandese advocaten gingen op 28 november voor 24 uur in staking. De voorzitter van de Oeganda Wetsgemeenschap (ULS), Moses Adriko, lichtte de redenen een dag later toe: 'Dit protest speelt zich af tegen de achtergrond van voortdurende, openlijke en geheime activiteiten van de uitvoerende macht, inclusief het opzettelijk negeren van en gebrek aan eerbied voor de rechtelijke macht.' Directe aanleiding was dat de advocaten van Besigye, die in discussie waren gegaan met gerechtsambtenaren over het overbrengen van hun cliënt naar een militair tribunaal, werden vastgehouden op beschuldiging van minachting van de rechtbank. De pleiters waren bovendien van mening dat de parallelle berechting van verdachten door civiele en militaire rechtbanken steeds vaker voorkwam.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Oeganda heeft geen behoefte aan nieuwe leningen IMF

Een woordvoerder van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) vertelde op 28 oktober 2005 dat Oeganda kenbaar had gemaakt voorlopig geen behoefte te hebben aan financiële ondersteuning. In december zou de termijn voor het in 2002 toegekende krediet van 19,5 miljoen dollar (ca. 16,1 miljoen euro), dat was verstrekt in het kader van het Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF) programma, aflopen. Wel wilde het land gebruik maken van het kort daarvoor opgezette Policy Support Instrument (PSI), dat speciaal was ontworpen voor arme landen die behoefte hadden aan financiële begeleiding, toetsing en advies. Tot dat moment was Nigeria het enige land dat op de PSI-lijst stond.

Oeganda

De beoordeling door het IMF van de economische situatie van een land was cruciaal, wilde het in aanmerking komen voor kredieten of het kwijtschelden van schulden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Oegandese militairen beschuldigd van martelen burgers

In het op 27 september 2005 verschenen rapport van de Oeganda Mensenrechtencommissie stond te lezen dat militairen in het noorden van het land burgers martelden om informatie te vergaren over de opstandelingengroep van het Leger van de Heer (LRA). Bij monde van woordvoerder luitenant-kolonel Shaban Bantariza erkende het leger op de hoogte te zijn van de misstanden. Er werd aan toegevoegd dat degenen die zich schuldig hadden gemaakt aan mensenrechtenschendingen gestraft waren en dat sommigen door een krijgsraad zelfs ter dood waren veroordeeld.

Een week eerder had de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) het Oegandese nationale leger beschuldigd van het willekeurig oppakken, verkrachten en vermoorden van burgers die in vluchtelingenkampen verbleven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Oeganda en Rwanda sluiten uitleveringsverdrag

Bij een bezoek van Rwanda's minister van Buitenlandse zaken Charles Murigande aan zijn Oegandese ambtgenoot Sam Kutesa werd op 15 juli 2005 in Kampala een uitleveringsverdrag ondertekend dat de spanningen tussen beide landen moest verminderen. Rwanda wilde dat meer dan 1.000 etnische Hutu's die naar Oeganda waren gevlucht, zouden worden teruggestuurd om voor een dorpsrechtbank te verschijnen omdat zij verdacht werden van betrokkenheid bij de genocide in 1994. Kutesa kondigde aan dat Oegandese rechtbanken de aanklachten zouden beoordelen. Was er voldoende bewijs, dan zou de verdachte worden teruggestuurd – in het andere geval zou deze als vluchteling mogen blijven.
De vroegere bondgenoten Rwanda en Oeganda waren tussen 1998 en 2000 bij de oorlog in de DR Kongo tegenover elkaar komen te staan.

Rebellen uitgewezen naar DR Kongo

Minister van Binnenlandse zaken Ruhakana Rugunda maakte op 24 augustus 2005 bekend dat zes in Oeganda verblijvende opstandelingen uit de DR Kongo tot persona non grata waren verklaard. Ze moesten binnen enkele dagen Oeganda verlaten of zouden anders worden gearresteerd. Aanleiding voor de stap was de aantijging vanuit de Verenigde Naties dat Oeganda door het verlenen van gastvrijheid aan deze rebellen een resolutie van de Veiligheidsraad schond.
Twee weken eerder had de vice-president van de DR Kongo, Azaius Ruberwa, bij een ontmoeting met president Museveni van Oeganda al sterke bewijzen overlegd dat de rebellen de Kongolese staat de oorlog hadden verklaard. De zes zouden met negen anderen, die vermoedelijk al waren vertrokken, van plan zijn geweest de Kongolese Revolutionaire Beweging (MRC) op te zetten.

(Vorige berichten pagina 248/2 e.v. - 2005)

SIERRA LEONE

Sierra Leone

BINNENLAND

Duizenden ontheemd door overstroming

Hulpverleners slaagden erin om hulp te verstrekken aan 7.000 slachtoffers van de overstromingen in het zuiden van het land, maar nog eens 10.000 mensen werden niet bereikt omdat wegen en bruggen kapot waren. Aldus het Rode Kruis op 31 augustus 2005, nadat eerder die maand door de overvloedige regens en overstromingen tien mensen omkwamen. De situatie van duizenden slachtoffers was kritiek.

Drie ministers ontslagen

President Ahmad Tejan Kabbah ontsloeg op 7 september 2005 drie belangrijke ministers omdat zij zijn opvolger voor de verkiezingen van 2007 niet steunden.
Zijn Volkspartij van Sierra Leone (SLPP) had vice-president Solomon Berewakort daarvoor gekozen als nieuwe partijleider en dus ook als presidentskandidaat voor de komende verkiezingen. De ontslagen minister van Financiën Joseph Dauda had onverwacht zichzelf kandidaat gesteld, terwijl hij eerder had gezegd geen kandidaat te zijn.
Ook de minister van Interne zaken George Banda Thomas en de minister van Energie Emmanuel Grant, die hun baan kwijtraakten, zouden volgens partijleden onvoldoende steun hebben gegeven Berewa.
De nieuwe minister van Financiën werd John Benjamin. De staatssecretaris voor Transport en Communicatie Pascal Egbenda verving Thomas als minister van Interne zaken. Lloyd During werd de nieuwe minister voor Energie. Tegelijkertijd wisselden de minister van Maritieme bronnen, Okere Adams en de minister van Toerisme, Chernor Jalloh van portefeuilles.

Onvoldoende steun van donoren voor oorlogstribunaal

Internationale donoren hadden slechts 8,4 miljoen euro geschonken voor het speciale gerechtshof voor berechting van oorlogsmisdaden in Sierra Leone, terwijl bijna 21 miljoen euro nodig was. Dat maakte de VN bekend op 3 oktober 2005. Het gerechtshof dat in 2004 begon, zou halverwege 2007 klaar moeten zijn. Ngo's riepen donoren op om het ontbrekende geld alsnog bij te dragen.
De kwestie van het uitblijven van de uitlevering van de voormalige president Charles Taylor door Nigeria, maakte dat er getwijfeld werd aan alle zaken van het hof. Het hof had Taylor veroordeeld, maar die verbleef in Nigeria en dat land was vooralsnog niet van plan hem uit te leveren. Het hof maakte ook nog jacht op Johnny Paul Koroma, de leider van de militaire junta die een einde maakte aan het bewind van president Ahmed Tejan Kabbah in 1997.

Ban op militaire kleding voor burgers

Op 20 oktober 2005 werd een verbod afgekondigd op het dragen van militaire kleding voor burgers. De maatregel werd genomen omdat criminelen zich tijdens overvallen vaak voordeden als soldaten en politie. De militaire kleding mocht ook niet meer vrij verkocht worden.

Onwettige coltan mijnbouw aangepakt

President Ahmad Tejan Kabbah kondigde op 10 november 2005 aan dat er streng zou worden opgetreden tegen onwettige coltan mijnbouw. Het mineraal coltan was een grondstof voor mobiele telefoons. De waarschuwing was vooral gericht op het zuidelij-

ke district Bo waar inwoners in samenwerking met buitenlanders zich schuldig zouden maken aan de illegale mijnbouw.

VN trekt terug

De Verenigde Naties overhandigden op 24 november 2005 de sleutels van barakken in het centrum van de hoofdstad Freetown en van een vloot jeeps aan de regering als onderdeel van de terugtrekking van de 17.000 man sterke macht van de Verenigde Naties uit Sierra Leone, waarvan het mandaat afliep op 31 december. Er waren nog ongeveer 3.000 VN-manschappen in het land. Het hoofd van de VN-missie (UNAMSIL), Daudi Ngelautwa Mwakawago, gaf de sleutels aan vice-president Solomon Berewa. De jeeps zouden naar het leger gaan.

(Vorige berichten pagina 249/3 - 2005)

SOEDAN

BINNENLAND

Einde aan burgeroorlog in het zuiden

Belangrijkste punten uit vredesovereenkomst

Op 9 januari 2005 ondertekenden de Soedanese regering en de Soedanese Volksbevrijdingsbeweging en -leger (SPLM/A) een vredesakkoord dat een einde moest maken aan 21 jaar burgeroorlog in het zuiden van het land. Het vredesakkoord bestond uit zes protocollen.

Het eerste was het Machakos Protocol dat al ondertekend was op 20 juli 2002. Daarin kreeg het volk van Zuid-Soedan het recht op afscheiding na een interim-periode van zes jaar waarin de islamitische shariawetgeving wel voor het noorden, maar niet voor het zuiden zou gelden.
Het tweede protocol waren de veiligheidsovereenkomsten, getekend op 25 september 2003. Daarin stond dat gedurende de interim-periode er twee legers bleven bestaan, het Soedanese regeringsleger en het leger van de rebellen. In het zuiden, in de Nuba bergen, in de zuidelijke Blauwe Nijl provincie en in de hoofdstad Khartoem zouden geïntegreerde troepen komen.
Het derde protocol, getekend op 7 januari 2004, betrof de verdeling van de rijkdom. De olieopbrengsten zouden gelijkelijk verdeeld worden tussen de nationale regering en die van Zuid-Soedan. In het noorden zou een systeem van islamitisch bankieren gelden, in het zuiden een conventioneel banksysteem.
Het vierde protocol betreffende de deling van de macht was getekend op 26 mei 2004. Voor de verkiezingen zou het parlement verdeeld worden tussen de regerende Nationale Congrespartij (NCP) met 52 procent van de zetels, de SPLM met 28 procent, de andere noordelijke partijen met 14 procent en de andere zuidelijke partijen met de resterende 6 procent. De voorzitter van de SPLM werd vice-president. In de regionale regering voor het noorden van Soedan zou de NCP 70 procent krijgen van de wetgevende en de uitvoerende macht, de SPLM 10 percent en andere zuidelijke partijen 20 procent. In de zuidelijke regering zou de SPLM 70 procent van de zetels innemen en de andere zuidelijke partijen 15 procent en de NCP ook 15 procent.
Op 26 mei 2004 was ook het vijfde protocol getekend voor de oplossing van het conflict in de Nuba bergen en in de Blauwe Nijl provincie. In beide regio's zou de uitvoerende en de wetgevende macht gedeeld worden, met een aandeel van 55 procent voor de NCP en 45 procent voor de SPLM. Het gouverneurschap zou halverwege de voorverkiezingsperiode wisselen tussen beide partijen.
Ook op 26 mei 2004 werd het zesde protocol getekend voor de oplossing van het conflict in het olierijke Abyei waar ongeveer evenveel noorderlingen als zuiderlingen woonden. De olieopbrengsten zouden tijdens de interim-periode als volgt worden verdeeld: 50 procent voor de nationale regering, 42 procent voor de regering van Zuid-Soedan, elk 2 procent voor de regio's Bahr el Ghazal en Westelijk Kordofan, terwijl de Ngok Dinka stam en de Misseriya stam beide ook 2 procent kregen. Na de interim-periode zou Abyei mogen stemmen of men met een speciale status tot het noorden wilde behoren of deel zou worden van de regio Bahr el Ghazal, onderdeel van Zuid-Soedan.
Een akkoord over een permanent staakt-het-vuren en veiligheidsmaatregelen werd getekend op 31 december 2004. Dit akkoord voorzag in de vorming van gecombineerde bewapende eenheden van in totaal 40.000 man die gelegerd zouden worden in het zuiden en de betwiste gebieden Abyei, Zuidelijke Blauwe Nijl regio en Zuidelijk Kordofan, alsook in de hoofdstad Khartoem.
Gedurende de zes maanden interim-periode zouden de SPLM-eenheden voornamelijk gefinancierd worden door de zuidelijke regering en het noordelijke leger en de gecombineerde eenheden door de nationale regering. De financiering op de langere termijn van de zuidelijke troepen moest geregeld gaan worden door de Nationale Assemblee tijdens de interim-periode.
Vervolgens werd overeengekomen dat de noodtoestand die in Soedan was ingesteld in 1999, werd opgeheven, behalve daar waar dat niet kon. Krijgsgevangenen zouden binnen 30 dagen na de ondertekening worden vrijgelaten.
De belangrijkste taak die vervolgens ondernomen moest worden, waren de onderhandelingen over een grondwet voor de interim-periode.

Vredesakkoord voor het zuiden geeft hoop voor het hele land

Op 9 januari 2005 noemde president Omar al-Bashir de die dag in de Keniaanse hoofdstad Nairobi ondertekende vredesovereenkomst met het zuiden een nieuw begin voor het hele volk van Soedan. Vice-president Ali Osman Taha ondertekende namens de regering in Khartoum en de leider van SPLM/SPLA John Garang voor het zuiden. Bashir zei ook dat hij er vervolgens alles aan zou doen om de problemen in Darfur op te lossen.
Het vredesakkoord verplichtte de Soedanese regering om minstens 91.000 militairen uit het zuiden terug te trekken binnen twee en een half jaar. De rebellen zouden binnen acht maanden hun troepen uit het noorden weghalen.
De presidenten van Kenia en van Oeganda, de Algerijnse president, de Ethiopische premier en de Somalische president woonden de plechtigheid bij. Namens de Verenigde Staten was minister van Buitenlandse zaken Colin Powell aanwezig.
De 21 jaar durende burgeroorlog had minstens twee miljoen mensen het leven gekost en geleid tot vier miljoen ontheemden, terwijl 600.000 mensen waren gevlucht naar buurlanden. De vredesbesprekingen waren in 2003 begonnen.

Parlement ratificeert vredesovereenkomst met zuiden

Het parlement ratificeerde unaniem het

vredesverdrag met het zuiden op 1 februari. De overeenkomst gaf het zuiden de gelegenheid om over zes en een half jaar een referendum te houden of men bij Soedan wilde blijven of onafhankelijk wilde worden. Een regeringswoordvoerder zei dat inmiddels een comité van beide partijen begonnen was aan het opstellen van een nieuwe grondwet. Oppositiepartijen, waaronder de grootste partij van het land, de Umma Partij (UP), waren daar boos over. Zij wilden daar ook bij betrokken worden.
De UP vond de 14 procent aan zetels in de uitvoerende en wetgevende macht die in het verdrag waren toegewezen aan andere noordelijke partijen, niet voldoende.

Duizenden zuiderlingen begroeten SPLM in Khartoem.

Tienduizend zuiderlingen begroetten op 6 april in Khartoem de leiders van de SPLM die hun eerste politieke bijeenkomst in de hoofdstad hielden na twintig jaar. Ze waren daar begonnen aan de vorming van een coalitieregering conform het vredesakkoord van januari. Niet alle zuiderlingen waren tevreden over het vredesakkoord. Zij wilden direct afscheiding van het Zuiden van Soedan.

Ex-rebel wordt vice-president

Ex-rebellenleider John Garang werd op 10 juli ingezworen als nationale vice-president in Khartoem. Kort daarvoor had president Bashir de constitutie ondertekend waarin de macht werd gedeeld. Het Zuiden kreeg enige vorm van autonomie en de voormalige rebellen zouden de volgende maand zetels innemen in de regering. Vice-president Garang was ook het hoofd van de autonome regering van het zuiden voor zes jaar, waarna een referendum zou volgen over afscheiding.

Islamisten vrijgelaten

Op 19 januari 2005 meldde de oppositiepartij van de islamist Hassan al-Turabi, de Volkscongres Partij (PCP), dat diens zoon en andere islamisten uit de gevangenis waren vrijgelaten. Turabi zelf was niet vrijgelaten. Die was in september 2004 opgepakt wegens een vermeende couppoging en betrokkenheid bij de rebellie in Darfur. Mensenrechtenactivisten verwachtten zijn vrijlating omdat met de ondertekening van het vredesakkoord met het zuiden eerder die maand, de noodtoestand waaronder Turabi was opgepakt, werd opgeheven. De partij van Turabi was in april 2004 verboden, ook op beschuldiging van coupplannen.

Crisis in Darfur duurt voort

Soedan belemmert onderzoek bombardementen

Vertegenwoordigers van de Soedanese overheid belemmerden dat waarnemers van de Afrikaanse Unie (AU) een onderzoek instelden naar een bombardement op een dorp in Darfur, hetgeen een schending van het staakt-het-vuren zou zijn. Dat zeiden bronnen binnen de AU op 28 januari 2005. Volgens de AU verslechterde de situatie in Darfur snel. Ook elders in de regio werden bombardementen gemeld die volgens het staakt-het-vuren van april 2004 verboden waren.

Verenigde Naties zenden verdachten naar Internationaal Strafhof

Op 1 april 2005 stuurde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een lijst met 51 namen die in verband werden gebracht met oorlogsmisdaden in Darfur naar het Internationaal Strafhof (ICC) in Den Haag nadat men ermee had ingestemd dat Amerikaanse burgers waren uitgesloten van vervolging. De Verenigde Staten hadden niet deelgenomen aan de stemming, na eerder met een veto te hebben gedreigd. Door de Amerikaanse onthouding kon er voor het eerst een zaak naar het ICC worden toegeschoven, sinds het een jaar daarvoor officieel van start ging. Naast de Verenigde Staten onthielden ook China en Algerije zich van stemming omdat deze landen elk internationaal gerechtshof afwezen. Ook Brazilië, dat wel voorstander was van het ICC, onthield zich van stemming omdat het het niet eens was met de uitsluiting van Amerikaanse staatsburgers. De overige elf leden van de Veiligheidsraad stemden voor.
De ambassadeur van Soedan bij de Verenigde Naties noemde het besluit van de Veiligheidsraad een voorbeeld van hoe het ICC werd gebruikt als wapen tegen arme landen. Een woordvoerder van mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) noemde de resolutie daarentegen een historische stap die bescherming bood aan de bevolking van Darfur, maar vond de uitsluiting van Amerikaanse burgers van vervolging wel een hoge prijs. De aanklagers van het ICC zouden aan het werk gaan en in juni rapporteren aan de Veiligheidsraad.

VN oordelen streng over mensenrechtenschendingen Darfur

De Verenigde Naties veroordeelden op 21 april unaniem de wijdverspreide en systematische schendingen van de mensenrechten in Darfur en gaven zichzelf meer mandaat om de schendingen te onderzoeken. De 53 leden van de Mensenrechtencommissie van de VN benoemden een speciale onderzoeker om de situatie ter plekke te onderzoeken.
Door de gevechten in Darfur waren duizenden mensen omgekomen en waren bijna twee miljoen mensen ontheemd geraakt. Nog eens 180.000 mensen waren omgekomen door honger en ziekte.

3,5 miljoen mensen in Darfur lijden honger

Het Wereldvoedselprogramma (WFP) van de VN meldde op 2 juni dat in Darfur 3,5 miljoen mensen voedselhulp nodig hadden. Dat was de helft van de totale bevolking van de regio. Niet alleen vluchtelingen, maar ook de inwoners zelf leden honger. Het WFP wilde 82 miljoen euro extra zodat het totale budget voor voedselhulp aan Darfur voor 2005 kwam op ruim 480 miljoen euro. De hulpoperatie leed onder een chronisch gebrek aan vrachtwagens en aanvallen op de voedselkonvooien. Daarom werden vliegende mobiele teams ingezet voor de voedseldistributie in afgelegen streken. Door de toegenomen onveiligheid was het aantal hulpbehoevenden snel gestegen. Dat bevestigde ook het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC), dat met 100 buitenlanders en 800 Soedanezen in Darfur werkte.

Partijen in Darfur eens over vredesbesprekingen

Op 5 juli ondertekenden de Soedanese overheid en twee rebellenorganisaties in de Nigeriaanse hoofdstad Abuja een zogenaamde verklaring van principes, wat inhield dat vredesbesprekingen over het conflict in Darfur konden beginnen. Over verdere details van het verdrag zou voor 24 augustus overeenstemming bereikt moeten

worden. De rebellenleider van het Soedanese Bevrijdingsbeweging (SLM) Abdel Wahed Mohamed al-Nur noemde de verklaring het begin van de weg naar vrede.
De SLM en de kleinere rebellengroep Beweging voor Gelijkheid en Gerechtigheid (JEM) namen de wapens op in begin 2003. Volgens hen reageerde Khartoem door steun te geven aan de Arabische milities van de Janjaweed die niet-Arabieren uit hun dorpen verdreven. Vanuit kringen van de rebellen klonken geluiden dat de ondertekenaars niet alle rebellen vertegenwoordigden en de vrees bestond dat het geweld doorging. Er waren inmiddels ook gevechten onderling geweest tussen de twee rebellengroepen.
De VN noemden de situatie een van de ergste humanitaire crises ooit.

VN bekritiseren Khartoem over verkrachtingen in Darfur

Soedan moet een einde maken aan het klimaat van straffeloosheid dat seksueel geweld aanmoedigt in Darfur en verdachten van seksueel geweld moeten voor het gerecht worden gebracht. Dat zeiden de Verenigde Naties op 29 juli.
De Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN, Louise Arbour, had gerapporteerd dat het seksuele geweld in Darfur doorging. Het rapport betrof een evaluatie van een afspraak die een jaar eerder was gemaakt dat Soedan mensenrechtenschendingen in Darfur onmiddellijk zou aanpakken.

Darfur-rebellen: 'Alleen oorlog leidt tot eerlijke regering'

Een factie van rebellen van de SLM – die onlangs de stad Sheiria veroverde die ook 33.000 vluchtelingen herbergde – stelde op 22 september dat alleen oorlog zou leiden tot een eerlijke regering in Soedan. Ze zeiden dat de nieuwe regering van nationale eenheid grote groepen in het land buitengesloten had.

Darfur-rebellen en Tsjaad gaan samenwerken

De rebellenbeweging JEM kwam op 25 september overeen samen te werken met de regering van Tsjaad. Eerder had men geweigerd Tsjaad te erkennen als bemiddelaar in besprekingen met de Soedanese overheid. Volgens de JEM stond Tsjaad aan de kant van de Soedanese overheid.
Tsjaad was bij het conflict betrokken geraakt omdat 200.000 vluchtelingen vanuit Darfur de grens met Tsjaad waren overgestoken. De vluchtelingen betekenden voor Tsjaad een financiële last, zorgden voor veiligheidsproblemen en waren een aanslag op het fragiele milieu, aldus de president van Tsjaad, Idriss Déby.
De AU had 3.000 militairen in Darfur die controle uitoefenden op een staakt-het-vuren, dat veelvuldig werd geschonden.

'Vrede in Darfur is ver weg'

Door onenigheid binnen de rebellen en door het falen van de Soedanese overheid om de Arabische milities onder controle te krijgen, is vrede in Darfur nog ver weg. Dat zei de International Crisis Group (ICG) op 6 oktober. De ICG was een denktank van Afrika-deskundigen in de Keniaanse hoofdstad Nairobi. De ICG benadrukte dat niet alleen de regering in Khartoem, maar ook de rebellen schuldig waren aan het voortduren van het conflict. Hun verdeeldheid had geleid tot felle onderlinge gevechten.

Vredesbesprekingen verdaagd tot november

Op 20 oktober werd de zesde ronde van vredesbesprekingen tussen rebellen en regering over een oplossing voor het conflict in Darfur verdaagd tot eind november. De afgelopen maand werden de gesprekken steeds meer gehinderd door gevechten tussen de rebellen onderling. Ook de relatie tussen de AU, die optrad als bemiddelaar, en Soedan stond steeds meer onder druk. Alle partijen zeiden echter dat er vooruitgang was geboekt. Er was overeenkomst bereikt op papier over mensenrechten en fundamentele vrijheden alsook over de richtlijnen voor verdeling van de macht. Eerste besprekingen over een federaal systeem waren gestart, maar er werden geen details gegeven.
Hulporganisatie Oxfam zei dat hulporganisaties steeds vaker het doelwit waren van bandieten. De veiligheidssituatie in de regio werd steeds slechter.

Verdeelde rebellen houden congres om eenheid te herstellen

In Haskanita begon op 29 oktober een congres van de rebellen dat hun eenheid moest herstellen. Ca. 10.000 rebellen verzamelden zich ervoor. Het congres moest ook bijdragen aan de democratisering van de rebellenbeweging. Honderden congresgangers zouden een leider kiezen, een nieuwe grondwet bespreken en de positie bepalen die de SLM zou innemen in de vredesbesprekingen onder toezicht van de AU in Abuja, Nigeria. Die waren vastgelopen door de onderlinge verdeeldheid onder de rebellen.
De secretaris-generaal van de SLM, Minni Arcua Minnawi, en de hoogste commandant, Juma'a Haggar, inspecteerden de rebellentroepen. Minnawi verkeerde echter in conflict met de SLM-president Abdel Wahed Mohamed al-Nur. Die kwam niet opdagen bij de conferentie.

Politie doodt twintig demonstranten

Op 29 januari 2005 schoot de politie volgens lokale bronnen 20 demonstranten dood en verwondde er 40 in de havenstad Port Sudan. Een vertegenwoordiger van de Verenigde Naties zei dat er minstens 17 mensen waren omgekomen. De demonstranten waren Beja die eisten dat de regering met hen ging onderhandelen over de verdeling van de macht en de rijkdommen in hun gebied.
De politieke partij van de Beja, het Beja Congres, beschuldigde de machthebbers in Khartoem ervan de ontwikkeling van de afgelegen regio's te negeren ten gunste van het centrum. Het eerder die maand ondertekende vredesakkoord met het zuiden zagen ze als een voorbeeld voor verbetering van hun eigen situatie. Het Beja Congres was op beperkte schaal ook militaire operaties gestart, maar die hadden weinig effect op de centrale regering.

Verenigde Naties veroordelen sluiting van oppositiekrant

De Verenigde Naties veroordeelden op 14 juni 2005 de sluiting van de enige Engelstalige krant van Soedan. Dagblad *Khartoem Monitor*, een van de drie onafhankelijke kranten van het land, was gesloten op last van het hooggerechtshof nadat het al weken onder strenge censuur had gestaan.
Ook in mei had de krant al één dag moeten sluiten na publicatie van een rapport en een hoofdredactioneel commentaar over gewelddadige botsingen tussen de politie en

vluchtelingen uit het zuiden in een vluchtelingenkamp ten zuiden van Khartoem. Bij dat geweld waren tientallen doden gevallen. De VN-vertegenwoordiger in Soedan, Jan Pronk, zei dat hij de kwestie zou opnemen met de Soedanese regering. Die ontkende dat er sprake was van censuur.

Rebellenleider Garang komt om in helikoptercrash

Vice-president en voormalig rebellenleider John Garang is omgekomen bij een helikoptercrash. Dat maakte de regering bekend op 1 augustus 2005. Garang was met een helikopter onderweg van Oeganda naar huis, toen het contact met het toestel wegviel. In Oeganda had hij president Yoweri Museveni gesproken op diens boerderij in Rwakitura, ongeveer 300 kilometer ten zuidwesten van de hoofdstad Kampala. Ook zes medewerkers van Garang en de zeven bemanningsleden van de Oegandese presidentiele helikopter kwamen om bij het ongeluk, dat werd toegeschreven aan slecht weer.
De assistent van Garang, Salva Kiir Mayardit, zou de leiding van de Soedanese Volksbevrijdingsbeweging en -leger (SPLM/A) overnemen. Die bevestigde dat de SPLM vasthield aan de vredesakkoorden die Garang in januari had ondertekend. Ook de Soedanese president Omar al-Bashir zei dat hij vertrouwen had dat de vredesovereenkomst conform planning werd uitgevoerd.

130 doden bij rellen

Zwaar bewapende politie patrouilleerde door de weer rustige straten van Khartoem op 4 augustus, na drie dagen van rellen waarbij 130 mensen omkwamen. Het geweld tussen zuiderlingen en Arabieren brak uit na het bericht van de dood van Garang. Veel zuiderlingen meenden dat het neerstorten van de helikopter geen ongeluk was, maar een aanslag op Garang.
Overal in het centrum van Khartoem lagen uitgebrande autowrakken en veel winkels waren in vlammen op gegaan. Ook in de hoofdstad van het zuiden, Juba, waren negentien mensen omgekomen bij geweld. Daar trof men voorbereidingen voor de begrafenis van Garang. Noorderlingen verlieten de stad uit angst voor het geweld.

Regering van nationale eenheid

President Omar al-Bashir kondigde op 21 september 2005 de formatie aan van een regering van nationale eenheid, conform de in januari gesloten vredesovereenkomst met de Soedanese Volksbevrijdingsbeweging en -leger(SPLM/A).
De regerende Nationale Congrespartij (NCP) zou 15 van de 28 ministeries krijgen, inclusief die van Energie, Financiën en Binnenlandse zaken. De SPLM/A kreeg 9 posten waaronder die van Buitenlandse zaken. De andere ministeries gingen naar kleinere partijen. De nieuwe interim Nationale Assemblee was op 31 augustus voor het eerst bijeen gekomen.

Etnische onlusten in West-Equatoria

Een vertegenwoordiger van de Verenigde Naties in de Zuid-westelijke Soedanese staat West-Equatoria meldde op 16 november 2005 dat er doden waren gevallen bij botsingen tussen verschillende etnische groepen. Hulporganisaties hadden daarom hun internationale personeel teruggetrokken. De gevechten gingen tussen Dinka en Zande die de meerderheid vormen in de Yambio-regio nabij de grens met de Democratische Republiek Kongo. Een gezondheidspost van de Verenigde Naties ging bij de onrust in vlammen op.
De Dinka waren veehouders en hadden zich in de afgelopen jaren in de streek gevestigd op de vlucht voor de burgeroorlog in Zuid-Soedan. De Zande waren landbouwers. Nadat er eerder dat jaar een einde aan die oorlog was gekomen, hadden veel Dinka toch besloten niet terug te gaan naar hun eigen streken.

Geweld resulteert in 15.000 Soedanese ontheemden in Zuid-Darfur

Ongeveer 15.000 extra ontheemden was het resultaat van een nieuwe uitbarsting van geweld in Zuid-Darfur. Deze ontheemden zochten hun toevlucht in de stad Gereida,

Samenstelling regering Soedan (22 september 2005)

President
Omar Hassan Ahmed AL-BASHIR (NCP)
Eerste vice-president
Salva KIIR (SPLM)
Tweede vice-president
Ali Osman Muhammad TAHA (NCP)
Assistent van de president
Nafi Ali NAFI (NCP)

Ministers:
Arbeid
Allison MANANI Megaya (NCP)
Binnenlandse zaken
Zubayr Bashir TAHA (NCP)
Buitenlandse handel
George BORENG Niyami (SPLM)
Buitenlandse zaken
LAM Akol Ajawin (SPLM)
Cultuur, Jeugd en Sport
Mohammed Yusuf ABDALLAH (NCP)
Defensie
Abdel Rahim Mohammed HUSSEIN (NCP)
Energie en Mijnbouw
Awad Ahmad AL-JAZ (NCP)
Federale regering
Abd al-Basit Salih SABDARAT (NCP)
Financiën en Planning
Zubeir Mohammed HASSAN (NCP)
Gezondheid
Tabita SOKAYA (f) (SPLM)
Hoger onderwijs
Peter NIYOT Kok (SPLM)
Humanitaire zaken
KOSTI Manibe (SPLM)
Industrie
Jalal Yusuf Muhammad AL-DUGAIR (DUP)
Informatie en Communicatie
Zahawi Ibrahim MALEK (Ummah Partij)
Internationale samenwerking
AL-TIJANI Saleh Hudeib (NCP)
Investeringen
Malek AGAR Ayar (SPLM)
Justitie
Mohammed Ali AL-MARDI (NCP)
Kabinetszaken
DENG Alor Kol (SPLM)
Kantoor van de president
BAKRI Hassan Salih (NCP)
Landbouw en Bosbouw
Mohammed al-Amin Issa KABASHI (NCP)
Milieu en Urbane ontwikkeling
Ahmed Babkir NAHAR (NCP)
Onderwijs
Paul MITHANQ (SPLM)
Parlementaire zaken
Joseph OKELO (USAP)
Religieuze zaken en Awqaf (Religieus bezit)
Azhari Al-Tigani Awad AL-SID (NCP)
Toerisme
Josef MALWAL (UDSF)
Transport
KUWAL Maniang Ajok (SPLM)
Veeteelt
GALWAK Deng (NCP)
Water
Kamal Ali MOHAMMED (NCP)

NCP - Nationale Congres Partij
SPLM - Soedanese Volksbevrijdingsbeweging
Ummah Partij - Islamitische Dem. Partij
DUP - Democratische Unionisten Partij
USAP - Unie van Soedanese Afrikaanse Partijen
UDSF - Verenigd Democratisch Reddingsfront

aldus het Internationale Rode Kruis op 23 november 2005.

Sinds half september was het geweld in Darfur weer toegenomen. Volgens de Verenigde Naties waren 62 rebellen van de Beweging voor Gerechtigheid en Gelijkheid (JEM) omgekomen nabij Gereida. Bij de gevechten waren ook gewapende leden van stammen uit de omgeving, alsook troepen van het Zuid-Soedanese Bevrijdingsleger (SPLA) betrokken.

De 15.000 nieuwe ontheemden werden opgevangen in een nieuw kamp bij Gereida, naast de twee al bestaande kampen. Daar leefden in totaal 60.000 ontheemden – drie keer het inwoneraantal van de stad zelf.

Eenheid onder rebellen bij hervatting vredesbesprekingen

Twee rebellenbewegingen presenteerden zich op 29 november 2005 bij de zevende ronde in de vredesbesprekingen met één standpunt. Het Soedanese Bevrijdingsleger (SLA) en de kleinere rebellengroep Beweging voor Gerechtigheid en Gelijkheid (JEM) zeiden samen te streven naar een oplossing van het conflict in Darfur. Ook de twee rivaliserende leiders van de SLA, Abdel Wahed Mohamed el-Nur en Minni Arcua Minnawi, die allebei het voorzitterschap van de SLA claimden, hadden hun geschil bijgelegd. De rebellen uitten ook minder beschuldigingen richting Khartoem.
Bemiddelaar namens de Afrikaanse Unie Salim Ahmed Salim sprak van een doorbraak.
Aan de kant van Khartoem zaten nu ook leden van de Bevrijdingsbeweging van Zuid-Soedan (SPLM) in de delegatie. De hoop was dat met hun inbreng een oplossing naderbij kwam. Sinds kort maakte de SPLM deel uit van de regering in Khartoem, nadat in januari officieel de burgeroorlog in Zuid-Soedan was beëindigd.

JUSTITIE

Gerechtshof veroordeelt 28 mannen wegens couppoging

In Khartoem veroordeelde een rechtbank op 14 mei 2005 28 mannen tot gevangenisstraffen tussen de vijf en vijftien jaar wegens hun aandeel in een couppoging in september. In 9 gevallen gebeurde dat bij verstek. In totaal stonden 81 burgers terecht. Alle anderen werden vrijgesproken.
Onder degenen die terecht stonden, waren ook leden van de oppositionele, islamitische Volkscongres Partij (PCP). De leider van de PCP Hassan al-Turabi was gevangen gezet na een eerdere couppoging in maart 2004. Turabi was de voormalige ideoloog van de Soedanese president Omar al-Bashir.

Gerechtshof voor Darfur spreekt twee doodstraffen uit

Op 17 november 2005 veroordeelde de speciale Soedanese rechtbank voor misdaden in Darfur twee soldaten tot de doodstraf wegens marteling en moord op een burger. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties had het Internationale Gerechtshof (ICC) gevraagd onderzoek te doen naar oorlogsmisdaden in Darfur, maar Soedan had gezegd dat het niemand aan het ICC zou uitleveren. De veroordeelde soldaten hadden burgers opgepakt en hen gemarteld op verdenking dat ze tot de rebellen behoorden. De veroordeelden hadden vijftien dagen om in beroep te gaan.

GEZONDHEID EN ZORG

'Aids is epidemisch in Zuid-Soedan'

Volgens mededelingen van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) op 4 september 2005 was er in Zuid-Soedan sprake van een aids-epidemie. De meeste inwoners van Zuid-Soedan hadden ook geen toegang tot schoon water, gezondheidszorg en onderwijs. Ongeveer 90 procent van de bevolking moest er zien rond te komen van een inkomen van minder dan 1 dollar per dag.

Uitbraak gele koorts eist al 131 doden

Een uitbraak van gele koorts in de Soedanese staat Zuid-Kordofan had al aan 131 mensen het leven gekost. Dat zei de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) op 28 november 2005. Er waren in drie weken 530 ziektegevallen geregistreerd. De helft van alle gevallen was in de stad Dilling.
De WHO had 1,7 miljoen vaccins tegen gele koorts het land ingevoerd en hoopte snel te kunnen starten met een inentingscampagne. Zware regens hadden tot gevolg dat er een muggenplaag was ontstaan. De muggen verspreidden de ziekte.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Advocaat van vluchtelingen opgepakt

De autoriteiten arresteerden en mishandelden de advocaat en verdediger van rechten van vluchtelingen, Mohamed Ahmed Abdel Gadir al-Arbab. Dat zei Amnesty International (AI) op 22 oktober 2005. In kampen buiten Khartoem leefden twee miljoen vluchtelingen, voornamelijk uit het zuiden. In mei waren bij botsingen tussen vluchtelingen en de politie 30 doden gevallen, onder wie 14 agenten. De advocaat had geholpen om informatie te verzamelen over gearresteerden en doden en had vervolgens gezegd bedreigd te worden door de veiligheidstroepen. Medewerkers van het ministerie van Binnenlandse zaken ontkenden dat de advocaat was aangehouden.

Geen berechting van oorlogsmisdaden door Soedan

Khartoem bracht verdachten van schendingen van mensenrechten in Darfur niet voor het gerecht. Het geweld tegen vrouwen kon daardoor ongehinderd doorgaan. Dat stelde Sima Samar, de speciale rapporteur van de Verenigde Naties over mensenrechten in Soedan op 22 oktober 2005. Volgens haar rapport maakte de regering zich schuldig aan arrestatie en marteling van burgers. De Soedanese regering zou de ernst van het probleem niet erkennen. Die had toegegeven dat haar veiligheidstroepen buiten hun boekje waren gegaan en had toegezegd om alle schendingen te onderzoeken.
Soedan wilde dat de Amerikanen de economische sancties die in 1997 tegen het land waren ingesteld, ophieven. De Verenigde Staten zeiden dat daarvoor eerst de mensenrechtensituatie in Darfur moest verbeteren. De VS hadden het geweld in Darfur genocide genoemd en hielden daarvoor Khartoem en de daaraan gelieerde Arabische milities verantwoordelijk.

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikaanse president Bush ondertekent sancties tegen Soedan

Op 24 december 2004 ondertekende de Amerikaanse president George W. Bush wetgeving die verdere sancties tegen Soedan mogelijk maakte. Tegoeden van Soedanese regeringsvertegenwoordigers en staatsbe-

drijven werden bevroren uit protest tegen het geweld in Darfur. Daar werden hulpkonvooien aangevallen en waren vredesbesprekingen in een impasse geraakt, terwijl 1,8 miljoen mensen op de vlucht waren.
De Afrikaanse Unie (AU) zou 3.300 toezichthouders en troepen naar het gebied sturen, maar dat aantal was nog lang niet gerealiseerd. Haar 'Omvattend vredespact voor Soedan 2004', dat overigens geen bindend karakter had, riep de Verenigde Staten op om de AU te steunen in de missie voor Darfur. Het riep ook de leden van de Verenigde Naties op om de import van olie uit Soedan te stoppen alsook om andere economische sancties in te stellen.

VN stemmen in met 10.000 vredestroepen voor Zuid-Soedan

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties ging op 24 maart 2005 akkoord met het Amerikaanse voorstel om 10.000 militairen te sturen naar Zuid-Soedan. Die zouden 2.000 manschappen van de Afrikaanse Unie (AU) gaan bijstaan. Over interventie in Darfur nam men geen besluit.
Frankrijk had, met steun van Groot-Brittannië, een voorstel ingediend om verdachten van oorlogsmisdaden in deze regio te sturen naar het Internationaal Strafhof (ICC), maar de Verenigde Staten waren daar tegen. De regering-Bush was tegen de komst van het hof, omdat het vreesde dat Amerikaanse burgers daardoor te maken zouden krijgen met politiek gemotiveerde rechtszaken.

Soedan werkt mee aan Amerikaanse oorlog tegen terrorisme

Soedan verstrekt inlichtingen aan de regering-Bush in de oorlog tegen terrorisme. Dat rapporteerde dagblad de *Los Angeles Times* op 29 april 2005. De krant citeerde Soedanese regeringsmedewerkers. Voorheen had Soedan onderdak geboden aan de leider van Al-Qaeda, Osama Bin Laden. Ook stond het land nog steeds op de Amerikaanse lijst van landen die terrorisme steunden en het hoopte dat het door deze medewerking van de lijst gehaald zou worden en er een einde zou komen aan de internationale economische sancties.
Het hoofd van de Soedanese inlichtingendienst was een week eerder door de CIA naar Washington gevlogen voor geheime ontmoetingen met de Amerikanen. Soedan zou ook terrorismeverdachten opgepakt hebben voor ondervraging door Amerikaanse agenten. Een medewerker van het Amerikaanse ministerie bevestigde dat Soedan waardevolle informatie had geleverd.

Soedan geeft Oeganda vrij spel bij jacht op LRA-rebellen

Op 10 oktober 2005 maakte het leger van Oeganda bekend dat men toestemming had gekregen van Soedan om rebellen van het Verzetsleger van de Heer (LRA) te achtervolgen tot in Soedan waar die zich schuil hielden. De toestemming was verkregen nadat het Internationaal Strafhof (ICC) arrestatiebevelen had uitgevaardigd voor Joseph Kony en andere leiders van het LRA. Kony gold als de meest gezochte rebellenleider voor het ICC. Het LRA was een van de meest wrede rebellengroepen van Afrika. Onlangs had de beweging zestien burgers vermoord, onder wie tien vrouwen die op het veld aan het werk waren.
Volgens sommigen genoot Kony de bescherming van het Soedanese leger. Een dag later bevestigde Khartoem echter dat het Soedanese leger samen met dat van Oeganda op Soedanees grondgebied jacht zou maken op de rebellen.

Hulpverleners vermoord door rebellen

Op 7 november 2005 meldde een woordvoerder van het Oegandese leger dat Collin Lee (67), die medewerker was van de hulporganisatie International Aid Services (IAS), in Zuid-Soedan nabij de stad Kaya vermoord was door twaalf rebellen van het Verzetsleger van de Heer (LRA). Een week eerder hadden de rebellen ook twee medewerkers vermoord van het Zwitserse Fonds voor Actie tegen Mijnen (FSD), een organisatie die landmijnen onschadelijk maakte. Het Oegandese leger maakte samen met het Soedanese leger jacht op de LRA-rebellen.

(Vorige berichten pagina 703/3 e.v. - 2004)

TANZANIA

BINNENLAND

Brandstichting in Tanzania zou politieke motieven hebben

Nadat een publiciteitssecretaris van de regerende Revolutionaire Staatspartij (CCM), de 52-jarige Mwajuma Nyanza, samen met haar twee kinderen en twee kleinkinderen op 9 september 2005 bij een brand omkwam, sloot haar partij een politiek motief allerminst uit. 'In deze politiek beladen sfeer wordt alles dat gebeurt in eerste instantie als politiek gemotiveerd beschouwd', zo merkte CCM-woordvoerder Omari Mapuri op. De politie twijfelde echter of er politieke opzet achter het incident zat en had vijf verdachten gearresteerd.
Voor 30 oktober waren verkiezingen in Tanzania gepland.

Uitstel nationale verkiezingen na dood kandidaat

Omdat de 65-jarige Jumbe Rajab Jumbe op 26 oktober in een ziekenhuis in Dar es Salaam stierf, moesten de verkiezingen worden uitgesteld tot 18 december. De overledene was kandidaat voor het vice-presidentschap naast Freeman Mbowe, die voor de oppositionele Partij voor Democratie en Vooruitgang (CHADEMA) streefde naar het presidentschap. Lewis Makame, voorzitter van de Nationale Electorale Commissie, vertelde dat de regels voorschreven dat de verkiezingen minimaal met 21 dagen moesten worden verdaagd. In de semi-autonome regio Zanzibar zouden de burgers wel gewoon naar de stembus gaan om hun vertegenwoordigers te kiezen.
Het uitstel betekende ook dat president Benjamin Mkapa zes weken langer in functie zou blijven.

ZANZIBAR

Partijen ondertekenen gedragscode voor verkiezingen

Zeventien politieke partijen in Zanzibar ondertekenden op 20 augustus 2005 een gedragscode voor de verkiezingen eind oktober als een president, parlementsleden en gemeenteraadsleden voor het eiland zouden worden gekozen. Deze stap was gezet om te streven naar vrije, eerlijke en vredige verkiezingen, vertelde de vice-voorzitter van de Zanzibar Electorale Commissie, Augustino Ramadhani. Met het signeren van het document gingen de partijen de verplichting aan om zich voor, tijdens en na de verkiezingen verantwoordelijk te gedragen en de officiële uitslagen te erkennen. De code werd ondertekend door alle officieel geregistreerde partijen, met uitzondering van

het Forum voor het Herstel van de Democratie (FORD).

Tenminste achttien gewonden bij politieke manifestatie

Een op het laatste moment door de autoriteiten verboden verkiezingsbijeenkomst van het oppositionele Verenigd Burgerfront (CUF) in de plaats Donge eindigde op 9 oktober in een bloedige confrontatie met de politie. Er vielen minstens achttien gewonden nadat de oproerpolitie traangasgranaten en kogels op de menigte had afgevuurd. Een woordvoerder van de politie beweerde dat de CUF-aanhangers met stenen hadden gegooid en ontkende dat er met scherp geschoten was, maar een dokter in het Al-Rahma ziekenhuis bij de hoofdstad Stone Town vertelde dat er zeker acht mensen waren binnengebracht met schotwonden.

Opnieuw geweld tegen aanhangers van het CUF

In Zanzibar liep in de aanloop naar de verkiezingen de spanning op door steeds frequentere botsingen tussen aanhangers van de regerende Revolutionaire Staatspartij (CCM) en het CUF.

Op 13 oktober resulteerde dit opnieuw in gewonden onder de aanhang van laatstgenoemde partij, die ondanks verlies bij de laatste verkiezingen traditioneel sterk was in de semi-autonome regio. Sinds eind 2004 waren bij soortgelijk geweld al twee doden gevallen.

Beschuldigingen van fraude en geweld bij verkiezingen

Het uit een miljoen inwoners bestaande Zanzibar – een fractie van de 35 miljoen in Tanzania – ging op 30 oktober in een onrustige sfeer naar de stembus. Aanhangers van de verschillende partijen vlogen elkaar in de haren, de politie gebruikte traangas en geweerkolven om de orde te herstellen en soldaten vervoerden supporters van de regering naar de stemlokalen. Het geweld concentreerde zich vooral in Stone Town en dat was voor een internationale waarnemer reden te hopen dat de onregelmatigheden toch beperkt waren gebleven. Directeur Khamis Ali Ame van de Electorale Commissie ontkende dat er sprake zou zijn geweest van onregelmatigheden.

President Karume officieel winnaar

Stone Town was op 1 november het toneel van gevechten tussen de politie en aanhangers van het CUF. De voorlopige uitslag van de autoriteiten wees uit dat de CCM ruim had gewonnen, maar volgens de oppositie had haar presidentskandidaat Seif Sharif Hamad met neuslengte een overwinning behaald op president Amani Abeid Karume van de CCM. 'We willen vrede, we willen democratie. Amani is een dictator. De CCM wil de verkiezingen voor de derde keer stelen', zo vertelde een aanhanger van het CUF aan het persagentschap van de Verenigde Naties *IRIN*. De politie gebruikte traangas en waterkanonnen om de menigte, die met stenen gooide en barricades opwierp, te verspreiden. Bij de verkiezingen in 2000 waren tientallen mensen omgekomen.
De Electorale Commissie maakte die dag bekend dat Karume was herkozen als president van Zanzibar. Deze had ruim 53,2 procent gekregen, terwijl zijn rivaal van het CUF niet verder was gekomen dan 46,1 procent. Regeringssupporters trokken daarop naar het centrum van Stone Town om de overwinning te vieren.

President in Stone Town ingezworen

Op 2 november werd Karume in Stone Town beëdigd voor een nieuwe ambtsperiode. Daarbij was president Benjamin Mkapa van Tanzania aanwezig, maar opponent Seif Sharif Hamad boycotte de ceremonie. Hij had de aanhangers van het CUF opgeroepen massaal te protesteren tegen de gang van zaken.

Oppositie neemt deel aan beraadslagingen

Het CUF besloot wel haar negentien gekozen afgevaardigden naar het parlement te sturen. Daarbij werd aangetekend dat niet zou worden samengewerkt met president Karume. Het CUF was van mening dat de verkiezingen gepaard waren gegaan met intimidatie en fraude en dientengevolge weigerde het de aanstaande regering te erkennen. Daarnaast werd opgeroepen tot een internationaal onderzoek, kondigde het juridische actie aan en verzocht het haar aanhangers af te zien van geweld.

Kaderlid oppositie vrijgelaten

Mohammed Abdulrahman Dedes van het CUF werd op 26 november op borgtocht vrijgelaten na 24 uur achter de tralies te hebben gezeten. Bij een politieke manifestatie had het kaderlid van de oppositie gezegd dat hij Karume niet zou erkennen als president en dat deze zijn ambtstermijn niet zou volmaken. Hij moest zich beschikbaar houden voor de justitiële autoriteiten.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

President Mkapa start project ter bestrijding armoede

De Tanzaniaanse president Benjamin Mkapa gaf op 9 november 2005 het startsein voor een groot nationaal project dat 6 miljard dollar (ca. 5 miljard euro) kostte en was ontworpen ter stimulering van de economie en bestrijding van de armoede. Het plan moest binnen vijftien jaar minstens 20.000 arbeidsplaatsen opleveren en het bbp zou in dezelfde periode moeten verviervoudigen, van 10 miljard naar 40 miljard dollar. Er zou voorts een Speciale Economische Zone (SEZ) worden ontworpen om buitenlandse investeerders aan te trekken die onder meer belastingtechnische voordelen kregen. Vlakbij de hoofdstad Dar es Salaam was al 30.000 hectare land bestemd voor het project.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economisch herstel Tanzania

Tanzania's minister van Financiën Basil P. Mramba publiceerde in het kwartaaltijdschrift van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), *Finance & Development*, in september 2005 een artikel met cijfermateriaal over de Tanzaniaanse economie. Daaruit bleek dat het land zich hersteld had van de economische crisis begin jaren '90. In de periode 1995-2003 was er sprake van een gemiddelde economische groei van 5 procent en in de jaren 2002-2004 van 6 procent. Vóór 1995 was dit 2 procent geweest. De inflatie was van meer dan 30 procent halverwege de jaren '90 gezakt naar een gemiddelde van 4 procent sinds 2000. Desondanks leefde nog 36 procent van de bevolking onder de armoedegrens zoals die door de regering was vastgesteld.

Wereldbank geeft financiële steun

De Tanzaniaanse regering sloot op 22 sep-

tember 2005 met de Wereldbank een overeenkomst voor een lening van 150 miljoen dollar (ca. 124 miljoen euro). Het geld was bestemd voor Tanzania's Nationale Strategie voor Groei en Armoedereductie. Op 21 juli had het land van de Wereldbank al een subsidie van 10 miljoen en een lening van 51 miljoen dollar gekregen voor een milieuproject ten bate van de territoriale wateren en het kustgebied.

GEZONDHEID EN ZORG

Nieuw onderzoek wijst op lager aantal hiv-geïnfecteerden

De Tanzania Commissie voor Aids maakte op 8 april 2005 bekend dat een steekproef onder de bevolking had uitgewezen dat het aantal met het hiv-virus besmette burgers niet tussen de 12 en 15 procent lag, maar 7 procent lager. Daarvoor waren van 12.000 mensen in de leeftijdsklasse van 15 tot 49 jaar data gebruikt die waren aangevuld met een vrijwillig ondergane bloedtest. In overeenstemming met gegevens van de Verenigde Naties bleek dat het virus in toenemende mate meer voorkwam bij vrouwen dan bij mannen. In Tanzania was dit vooral het geval in de leeftijdsklasse van 30 tot 34, waarvan 13 procent van de vrouwen het virus onder de leden had. In de Afrikaanse landen onder de Sahara was 60 procent van de besmette mensen van het vrouwelijke geslacht.

Hoog sterftecijfer onder pasgeborenen in Zanzibar en Pemba

Gegevens van het Kinderfonds van de Verenigde Naties Unicef toonden aan dat van elke 1.000 geboren kinderen op de eilanden Zanzibar en Pemba er 102 stierven voor ze de leeftijd van vijf jaar bereikten. Rodney Phillips van Unicef noemde dat cijfer op 13 juli 2005 onacceptabel.

Op het Tanzaniaanse vasteland was het sterftecijfer onder baby's afgenomen van 99 op elke 1.000 geborenen in 1996 tot 68 in 2005. Volgens minister van Gezondheidszorg Anna Abdallah was dit vooral het gevolg van inentingscampagnes tegen ziektes als polio, hepatitis, difterie en mazelen. Unicef kondigde projecten aan om de watervoorziening, de medische zorg en het onderwijs in Zanzibar te verbeteren.

(Vorige berichten pagina 251/2 e.v. - 2005)

ZIMBABWE

BINNENLAND

Regeringspartij wint parlementsverkiezingen in Zimbabwe

Campagnemogelijkheden oppositie beperkt

Waarnemers waren het erover eens dat in vergelijking met vorige verkiezingen sprake was van minder geweld, maar ook dat de gang naar de stembus niet 'vrij en eerlijk' was, zo berichtte *afrol News* op verkiezingsdag 31 maart 2005. Volgens de oppositionele Beweging voor Democratische Verandering (MDC) had de regerende Zimbabwe Afrikaanse Nationale Unie – Patriottisch Front (Zanu-PF) valse pamfletten over de partij in omloop gebracht en herhaaldelijk bijeenkomsten verboden.
De onafhankelijke pers was bovendien allerlei beperkingen opgelegd terwijl de staatsmedia louter positief over de Zanu-PF hadden bericht.

Grote overwinning maakt grondwetswijziging mogelijk

De Zanu-PF slaagde er op 31 maart in een tweederde meerderheid van de zetels te behalen. Dit was van groot belang omdat de ruime zege president Robert Mugabe in staat stelde de constitutie van het land te veranderen. 'Dit is een prachtige overwinning voor mijn partij, en een overwinning van mijn partij vertaalt zichzelf, vanzelfsprekend, in een overwinning voor ons land', aldus de 81-jarige president. De MDC won 41 zetels en onafhankelijk kandidaat Jonathan Moya mocht ook plaats nemen in het parlement.

Uitslagen parlementsverkiezingen Zimbabwe (31 maart 2005)

Opkomst: 47,7 procent

	percentage	zetels
Zimbabwe Afrikaanse Nationale Unie - Patriottisch Front (Zanu-PF)	59,6	78
Beweging voor Democratische Verandering (MDC)	39,5	41
Niet-partijgebonden deelnemers		1

Het parlement telt 150 leden, van wie er 120 voor een termijn van vijf jaar worden gekozen. De overige plaatsen worden ingenomen door 12 door de president benoemde leden, 8 gouverneurs en 10 ex-officio leden (stamhoofden).

Oppositie beschouwt verkiezingen als frauduleus

De MDC liet bij monde van haar leider Morgan Tsvangirai weten dat de uitslag niet de weerspiegeling was van 'de wil van het volk'. Volgens de oppositiepartij was er fraude gepleegd en daarvoor was bewijsmateriaal voorhanden, zoals het volstoppen van stembussen met biljetten. Het wekte dan ook geen verwondering dat de MDC al na enkele dagen nieuwe verkiezingen eiste met nieuwe, constitutioneel vastgelegde regels.
Minister van Justitie Patrick Chinamasa wees de beschuldigingen in een vraaggesprek met de *BBC* evenwel van de hand met de opmerking dat 'dit de meest vrije en eerlijke verkiezingen ter wereld' waren geweest.

Waarnemers oordelen verschillend over uitslag

Observanten van de Gemeenschap voor de Ontwikkeling van Zuidelijk Afrika (SADC) vertelden enige dagen later dat de stembusstrijd 'vreedzaam, transparant, geloofwaardig en goed georganiseerd' was geweest. De uitslag weerspiegelde volgens de SADC wel degelijk de volkswil, maar de lokale waarnemersgroep 'Zimbabwe Election Support Network' vocht die conclusie aan. Haar 6.000 observanten hadden grote tegenstellingen waargenomen tussen het aantal mensen dat gestemd had en de aantallen bij de uitslag en de waarnemersgroep vroeg de verkiezingsautoriteiten dit te onderzoeken. Bovendien kon 10 procent van de kiezers geen stem uitbrengen omdat zij niet over de juiste papieren beschikten.

Alleen Afrikaanse opinie lijkt belangrijk voor Mugabe

Het hoofd van de delegatie van de Afrikaanse Unie (AU), Kwadwo Afari-Gyano, drukte zich voorzichtig uit toen hij het electorale proces 'technisch competent en transparant' noemde, maar ook serieuze problemen bij de kiezersregistratie constateerde. Inmiddels was ook vanuit de westerse wereld kritiek uitgeoefend op het verkiezingsproces, dat volgens de Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw 'vol gebre-

ken' zou hebben gezeten. Naar zijn mening had de stembusgang de legitimiteit van de president verder verzwakt. Waarnemers wezen er evenwel op dat Mugabe slechts geïnteresseerd was in de Afrikaanse opinie en zich weinig aantrok van meningen uit Europa of de Verenigde Staten.

Wijzigingen in 'Ontwikkelingskabinet'

De sleutelposities in de regering van Mugabe bleven bezet door personen van de oude garde, maar de president presenteerde voor zijn 'ontwikkelingskabinet' op 15 april ook enkele nieuwe namen. De vroegere ambassadeur in Londen, Simbarashe Mumbengegwi, werd minister van Buitenlandse zaken ter vervanging van Stan Mudenge, die Hoger Onderwijs onder zijn hoede kreeg. Oud-ambassadeur bij de Verenigde Naties Tichaona Jokonya kreeg de portefeuille Informatie en Publiciteit, terwijl Emmerson Mnangagwa verantwoordelijk werd voor de nieuwe post Landelijke huisvesting en Sociale voorzieningen. Herbert Murerwa, die al eerder de wegens corruptie achter de tralies gezette Chris Kuruneri op Financiën had vervangen, bleef op deze post.
De regering zou zich volgens Mugabe vooral richten op de ontwikkeling van de landbouw, mijnbouw en industrie.

President Mugabe handhaaft koers ondanks crisis

Overleg met oppositie afgewezen

Druk van Zuid-Afrika's president Thabo Mbeki op president Robert Mugabe om te gaan praten met de oppositionele Beweging voor Democratische Verandering (MDC), werd volgens de *BBC* op 8 augustus 2005 door de Zimbabwaanse president afgewezen. Mugabe vond het in dat geval zinvoller met Groot-Brittannië te gaan praten omdat de leidinggevenden van de MDC volgens hem niet meer dan 'knechtjes en marionetten' waren van de Britse regering.
Zimbabwe bevond zich in een diepe economische crisis en dreigde afgesloten te raken van de internationale financiële markten. Mbeki overwoog daarom een noodlening te verstrekken, maar wilde dat koppelen aan politieke en economische veranderingen.

Afgezant van AU niet welkom

Het verzoek van voorzitter Obasanjo van de Afrikaanse Unie (AU) aan Joaquim Chissano om als speciale afgezant van het bondgenootschap Zimbabwe te bezoeken, werd door Mugabe half augustus afgewezen. Hij zag het nut er niet van in om met de MDC om de tafel te gaan zitten. Chissano, oud-president van Mozambique, was te verstaan gegeven dat de regering zelf de interne problemen zou oplossen.

Veranderingen in grondwet versterken positie Mugabe

Het nieuw gekozen parlement keurde op 30 augustus een aantal amendementen op de constitutie goed die de macht van het bewind-Mugabe vergrootten. Zo kon de regering in het vervolg land onteigenen zonder dat dit door een rechter getoetst kon worden – een maatregel die vooral blanken trof – en reisdocumenten en paspoorten innemen zonder justitiële interventie. De wet herintroduceerde verder de Senaat, die in 1987 was afgeschaft. Critici beweerden dat Mugabe deze verandering doorvoerde om meer aanhangers in het parlement te krijgen. Van de 66 senatoren mocht de president er zes aanwijzen.
Volgens minister van Justitie Patrick Chinamasa betekenden de veranderingen dat de strijd tegen de Britse koloniale overheersing definitief was afgerond.

Mugabe bekrachtigt constitutionele veranderingen

De Zimbabwaanse staatsradio meldde op 12 september dat Mugabe de grondwetswijziging had geratificeerd, waardoor deze kracht van wet kreeg. De op staatsbezoek in Cuba vertoevende president had bovendien aangekondigd dat voor het eind van het jaar verkiezingen voor de Senaat zouden worden gehouden.
De hervorming van de constitutie – de zeventiende sinds Mugabe in 1980 aan de macht kwam – werd door de MDC als 'een ernstige aanval op basisrechten en vrijheden van de burgers' gekarakteriseerd.

Diepe meningsverschillen binnen MDC over senaatsverkiezingen

Het bevel van Morgan Tsvangirai als leider van de MDC aan zijn partijgenoten om niet deel te nemen aan de verkiezingen voor de Senaat werd door andere leidinggevenden in de partij betwist. Deelname hield volgens de partijleider in dat het regeringsbeleid gelegitimeerd werd, maar tegenstanders van Tsvangirai vonden dat hij zijn positie misbruikte omdat een kleine meerderheid in de nationale raad van de partij (33 tegen 31 stemmen) voor deelname aan de senaatsverkiezingen had gestemd. Een woordvoerder van de MDC bevestigde op 24 oktober nogmaals dat Tsvangirai geen kandidaten van de MDC voor een senaatszetel zou erkennen.
De tegenstellingen in de MDC verscherpten zich op 6 november toen een deel van de partij bekendmaakte de opdracht om de senaatsverkiezingen te boycotten, naast zich neer te zullen leggen. Volgens deze partijleden was het besluit van Tsvangirai in strijd met de regels van de MDC en bovendien ondemocratisch tot stand gekomen. Bij dat laatste doelden zij op de vergadering een dag eerder van de nationale raad waar het standpunt van de partijleider door een meerderheid was aanvaard. De dissidente factie had die bijeenkomst geboycot en de vice-voorzitter van de MDC, Gibson Sibanda, zei daarom schertsend dat het besluit was genomen door een 'kangoeroeraad'. Volgens Tsvangirai echter had de nationale raad juist in oktober een 'voorgekookt' besluit genomen.
Waarnemers meenden dat het verschil van opvatting de ernstigste crisis in de partij blootlegde sinds haar oprichting zes jaar eerder.

Dissidente factie uit partij gezet

Nadat een ultimatum van een week aan 26 partijleden om hun inschrijving voor de senaatsverkiezingen ongedaan te maken was verstreken, volgde 'automatisch' royement uit de MDC, aldus de staatskrant *Sunday Mail* rond 13 november. De krant baseerde zich op uitlatingen van de woordvoerder van Tsvangirai, William Bango. Naar de mening van vice-secretaris-generaal Gift Chimanikire van de MDC bleven de senaatskandidaten echter gewoon deel uitmaken van de partij en zouden zij verder gaan met hun verkiezingscampagnes. Volgens hem was de in oktober aangenomen resolutie van de nationale raad nog gewoon van kracht.

Geringe opkomst bij senaatsverkiezingen

Niet de voorspelbare uitslag, maar de geringe opkomst werd door waarnemers bena-

drukt in hun commentaar op de senaatsverkiezingen van 26 november. Rond de 10 procent van de stemgerechtigde Zimbabwanen had een stem op een van de kandidaten uitgebracht. Persbureau *Reuters* berichtte dat de regeringspartij Zimbabwe Afrikaanse Nationale Unie – Patriottisch Front (Zanu-PF) 24 van de verkiesbare 31 zetels had gewonnen en de oppositie 7.

Tsvangirai van de MDC had de bevolking opgeroepen de verkiezingen te boycotten, maar volgens analisten waren de slechte leefomstandigheden van veel burgers en het geringe belang dat zij hechtten aan de heringevoerde Senaat belangrijkere verklaringen voor de passiviteit van het electoraat.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Veel kritiek op afbraak krotwoningen

Politie pakt duizenden zwarthandelaren op

Bij een actie met de codenaam 'Herstel van de Orde' arresteerden de Zimbabwaanse autoriteiten bijna 10.000 burgers die spullen verkochten op de zwarte markt, zo berichtte dagblad *NRC/Handelsblad* op 24 mei 2005. Er zou voor 1,8 miljard euro aan goederen in beslag zijn genomen en 34 markten zouden zijn vernietigd.
Het optreden van de overheid had tot doel de orde te herstellen, maar veroorzaakte veel onrust. De werkloosheid in Zimbabwe was hoog en voor veel arme burgers was de handel in illegale waar de enige mogelijkheid om aan inkomsten te komen.

Staking tegen verwoesten illegale behuizingen

Het beleid van de regering Mugabe om sloppenwijken door bulldozers plat te laten walsen, leidde op 10 juni tot een weinig geslaagde algemene staking. In de hoofdstad Harare waren de winkels althans gewoon geopend, zo berichtte de *BBC*. Het protest was georganiseerd door de zogenaamde 'Brede Alliantie' – een samenwerkingsverband van oppositiepartijen, vakbonden en lobbygroepen.
President Mugabe had de vernietiging van armoedige woningen en geïmproviseerde marktstallen eerder verdedigd met de opmerking dat deze diende om 'hygiënische leefomstandigheden' in de stad te herstellen. Tevens was het onderdeel van de strijd tegen de misdaad. Bij de sloopwerkzaamheden kwamen volgens de BBC tenminste drie kinderen om.

Geen Afrikaanse veroordeling van afbraak

Verzoeken van Groot-Brittannië en de Verenigde Staten aan de Afrikaanse Unie (AU) om de actie te veroordelen, riepen irritaties op. Zuid-Afrika's president Thabo Mbeki vroeg zich af waarom het Westen zich wel druk maakte om Zimbabwe, maar bijvoorbeeld zweeg over de omstandigheden in de Democratische Republiek Kongo. De AU weigerde eveneens Mugabe af te vallen, zo bleek uit de woorden van woordvoerder Bheki Khumalo: 'Als de door het volk gekozen regering zegt dat ze met deze actie de orde herstelt, zou het niet juist zijn als onze organisatie zich ermee zou bemoeien.'
De Zimbabwaanse president vertelde op zijn beurt in een televisieprogramma dat voor het programma een groot bedrag was uitgetrokken dat ook bestemd was voor de bouw van nieuwe woningen.

VN-rapport spreekt van 700.000 daklozen

De officieel als 'Operatie Murambatsvina' (Rotzooi Verwijderen) aangeduide afbraak was op 28 juli beëindigd, zo maakte vicepresidente Joyce Mujuru op de radio bekend. Een dag eerder was een rapport besproken in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties waarin te lezen stond dat 700.000 burgers dakloos waren geworden en 2400.000 mensen nadeel van het programma hadden ondervonden. Zimbabwe's minister van Buitenlandse zaken Simbarashe Mumbengegwi veroordeelde het VN-onderzoek en noemde de bevindingen 'absoluut onjuist'. Ook laakte hij het zijns inziens vooringenomen taalgebruik in het rapport.

AI vertoont in documentaire gevolgen voor de burgers

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International (AI) liet op 20 augustus in het geheim gemaakte opnamen zien van de situatie in Zimbabwe. De in augustus geschoten beelden toonden de misère in een noodkamp vlakbij Harare waar mensen kampten met voedsel- en watergebrek. Volgens AI waren deze geïmproviseerd opgezette doorgangskampen in de hoofdstad en in Bulawayo weer gesloten nadat het rapport van de VN was uitgebracht. De burgers die er verbleven zouden 's nachts zijn weggevoerd en in verschillende landelijke gebieden zijn achtergelaten.

Meer dan 14.000 mensen gearresteerd

De *BBC* berichtte op 3 oktober dat in de hoofdstad Harare de twee voorafgaande weken meer dan 14.000 mensen waren opgepakt. De massa-arrestaties werden verricht onder kleine handelaren, straatkinderen en illegale geldwisselaars met het doel burgers te ontmoedigen terug te keren naar het centrum van de stad. Politiewoordvoerder Loveless Rupere liet weten dat het optreden een vervolg was op de eerdere acties om de sociale wanorde te bestrijden.

Zimbabwaanse regering aanvaardt hulp VN

Na eerder te hebben ontkend dat er sprake was van een humanitaire crisissituatie aangaande de daklozen in het land, accepteerde het bewind-Mugabe op 17 november het aanbod van de Verenigde Naties om dakloze mensen te helpen huisvesten. De regering wilde daarvoor een lijst met namen van burgers aan de VN overhandigen, maar deze organisatie vond dat alle dakloze Zimbabwanen voor de hulp in aanmerking moesten komen. Het doel was om 20.000 nieuwe onderkomens te bouwen.

Door VN georganiseerde voedseltransporten van start

Een voedselcrisis waarbij volgens de Verenigde Naties honger dreigde voor vier miljoen mensen, leidde op 14 juli 2005 tot massale voedseltransporten naar Zimbabwe. De regering had de hulp aarzelend geaccepteerd, zeggende dat ze zelf de bevolking wilde voeden. Hoewel een grote oogst was voorspeld, was de opbrengst volgens het bewind door droogte veel lager uitgevallen. In het Westen werd er op gewezen dat het controversiële landhervormingsprogramma, waarbij blanke boeren gedwongen waren hun land over te dragen aan zwarte burgers, de productie eveneens had aangetast.
De door de staat gerunde Grain Marketing Board liet weten dat de import van 1,8 miljoen ton maïs genoeg moest zijn tot juni 2006.

Staatsmonopolie op graanhandel afgeschaft

Minister van Financiën Herbert Murerwa schafte in augustus het staatsmonopolie op de handel in granen af. Op dat moment werden die vooral gekocht bij private bedrijven in Zuid-Afrika. Ook werden er geen accijnzen meer geheven op maïs en tarwe.

Zimbabwaanse regering autoriseert gratificatie aan oud-strijders

Veteranen van de bevrijdingsoorlog die gevangen hadden gezeten kregen van de regering in Harare een eenmalige uitkering en leningen voor commerciële projecten, zo meldde het officiële dagblad *Herald* op 8 oktober 2005. Daarnaast zouden zij als dank voor hun inzet tijdens de oorlog tegen de kolonisatoren ondersteuning krijgen bij onkosten voor onderwijs, medische zaken en begrafenissen.
Er werd niet gezegd hoeveel mensen van de regeling, waarmee de staat een belofte inloste, zouden profiteren.
In 1997 had Mugabe de veteranen al miljarden Zimbabwaanse dollars (tientallen miljoenen euro) uitbetaald waarna het land in een financiële crisis belandde. Ook nu verwachtten waarnemers dat er veel kritiek op het besluit zou komen omdat er een diepe economische crisis gaande was.

Ondernemingen sluiten deuren

De economische crisis waarin Zimbabwe zich bevond, werd op 16 november 2005 bevestigd toen de autoriteiten bekend maakten dat in de eerste helft van het jaar 33 exportbedrijven hun activiteiten hadden gestaakt. Zij waren allemaal verbonden met de Export Processing Zone Authority EPZA) die naast de algemene macro-economische situatie de negatieve impact van de landhervorming als oorzaak aanwees. Bovendien bestond er als gevolg van de onzekere politieke situatie in het land vrees om te investeren.

Brandstofgebrek bij nationale luchtvaartmaatschappij

Air Zimbabwe was op 21 november 2005 door brandstofgebrek genoodzaakt haar hele vloot aan de grond te houden. Omdat medewerkers van de luchtvaartmaatschappij er een dag later in waren geslaagd de hand te leggen op kerosine, konden tot opluchting van de regering enige internationale vluchten worden hervat.
Eerder in het jaar was de leiding van Air Zimbabwe sterk bekritiseerd omdat er een vliegtuig met slechts één passagier aan boord van Harare naar Dubai was gevlogen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Zimbabwe zoekt steun in het Verre Oosten

Zimbabwe dollar gedevalueerd

De gouverneur van de Reserve Bank of Zimbabwe, Gideon Gono, maakte op 19 mei 2005 bekend dat er een waardevermindering van 45 procent voor de Zimbabwaanse valuta was doorgevoerd. Dit betekende dat een Amerikaanse dollar (ca. 80 eurocent) nu de waarde had van 9.000 Zimbabwe dollar, terwijl dit 6.200 was. De devaluatie was al eerder verwacht, maar bleef achter bij de wisselkoers op de zwarte markt waar 18.000 Zimbabwe dollar werd gegeven.

In Zimbabwe was sinds zes jaar sprake van economische recessie. Met het oog op voedselimporten – door de droogte dreigde een hongersnood – had het land echter harde valuta nodig.

IMF-delegatie voorspelt stijging begrotingstekort

De Centrale bank van Zimbabwe had de verwachte economische groei al bijgesteld tot tussen de 2 en 2,5 procent, toen een delegatie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) van 13 tot 25 juni het land bezocht. Het concludeerde dat bij voortzetting van het huidige beleid het begrotingstekort zou toenemen, onder meer door de kosten van de benodigde voedselimporten, de betaling van rente voor afgesloten leningen en de stijging van de pensioenkosten. De gelduitgave zou daardoor toenemen, met als gevolg dat de inflatie, die in april was gestegen naar een jaargemiddelde van bijna 130 procent, zou blijven stijgen. De Centrale bank had als doelstelling dat deze onder de 60 procent zou blijven.

Belastingverhogingen doorgevoerd

Minister van Financiën Herbert Murerwa maakte op 17 augustus bekend dat veel producten en diensten zwaarder belast zouden worden met als doel het begrotingstekort te verminderen. Voor drank en sigaretten zou de belastingverhoging 50 procent zijn, de gesprekskosten voor mobiele telefoons stegen met 22,5 procent en de BTW werd voortaan 17,5 procent in plaats van 2,5. Bovendien moest het publieke transport in het vervolg een kwartaalbelasting betalen.
De oppositionele Beweging voor Democratische Verandering (MDC) reageerde met de mededeling dat door de maatregelen het lijden van veel Zimbabwanen zou toenemen.

Zimbabwe lost substantieel deel schuld af aan IMF

Begin september vertelde Gideon Gono, die de functie van gouverneur van de nationale bank bekleedde, in het officiële dagblad *Herald* dat Zimbabwe 120 miljoen dollar (ca. 99 miljoen euro) van zijn totale schuld van 295 miljoen dollar aan het IMF, had afgelost. De mededeling kwam als een verrassing voor ingewijden omdat de overheid als gevolg van de economische crisis – geschat werd dat de economie de laatste zes jaar met 30 procent was gekrompen – slecht bij kas zat.
Gono noemde het overgemaakte bedrag 'een redelijke betaling die onze eerlijkheid aangaande het respecteren van onze internationale verplichtingen' aantoonde. Mogelijk speelde Mugabe's reis naar China, waar hij handelsverdragen had afgesloten en investeringen was overeengekomen, een rol bij de terugbetaling.

Nieuwe schuldaflossing

Een maand later werd in hetzelfde officiële nieuwsmedium bericht dat er 15 miljoen dollar aan het IMF was betaald in het kader van de schuldaflossing. Verder was het de bedoeling voor november 2006 het resterende bedrag van 160 miljoen dollar te voldoen.
Gono had verklaard dat het geld onder meer vrij was gekomen uit de export van katoen, tabak en mineralen, maar critici beschuldigden het land ervan harde valutarekeningen van exporteurs te hebben geplunderd.

Het IMF, dat Zimbabwe meerdere keren had gedreigd met het doorsnijden van de banden, zou binnen zes maanden op de situatie reageren.

GEZONDHEID EN ZORG

Kindersterfte in Zimbabwe fors toegenomen

Carol Bellamy, directeur van het kinderfonds van de Verenigde Naties Unicef, sprak op 17 maart 2005 haar bezorgdheid uit over de situatie in Zimbabwe. Uit statistisch materiaal bleek dat de kindersterfte sinds 1990 met 50 procent was gestegen – het snelst groeiende sterftecijfer voor kinderen in de wereld. Op dat moment overleed één op de acht kinderen voor het vijfde levensjaar en waren er al een miljoen wezen, hetgeen vooral het gevolg zou zijn van aids. Zimbabwe kende een Nationaal Plan voor Wezen en Kwetsbare Kinderen (OVC), maar voor elke hiv-geïnfecteerde ontving het land slechts 4 dollar (ruim 3 euro) per jaar terwijl Eritrea 802 dollar per geïnfecteerde kreeg en Oeganda 319. Bellamy riep de donorlanden op onderscheid te maken tussen de regering en de bevolking van Zimbabwe.

Prijs hiv-remmers in particuliere apotheken sterk gestegen

In de laatste drie maanden was in Zimbabwe de prijs van anti-retrovirale medicijnen tegen hiv in particuliere medische winkels meer dan verviervoudigd, zo berichtte het persbureau van de Verenigde Naties *IRIN* op 30 september. Kostte een dergelijk medicijn in juli nog 200.000 Zimbabwaanse dollar (ca. 6,60 euro), in september was de prijs in veel apotheken gestegen tot 1,2 miljoen (bijna 40 euro). Veel patiënten zagen er daarom noodgedwongen van af de medicijnen te kopen. De prijs bij de regeringsprogramma's was wel hetzelfde gebleven.
De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) schatte dat 15.000 Zimbabwanen behandeld werden voor hiv of aids, terwijl er 295.000 direct medicijnen nodig hadden.

VN: Aantal gevallen van hiv en aids in Zimbabwe neemt af

Onderzoek van de Verenigde Naties wees uit dat Zimbabwe een van de eerste onder de Sahara gelegen landen was waar het aantal mensen tussen 15 en 49 jaar met hiv of aids met bijna 5 procent was verminderd, zo berichtte de *BBC* op 10 oktober. Wel zouden er nog elke week ongeveer 3.000 Zimbabwanen sterven aan de gevolgen van aids.

BUITENLANDSE ZAKEN

Mugabe brengt bezoek aan China

Mede omdat de westerse kredietinstituten als de Wereldbank weigerden nog geld te lenen aan Zimbabwe, haalde de regering de banden met een aantal Aziatische landen aan. Eind juli 2005 bezocht president Mugabe China dat in zijn 'Look East' beleid als belangrijkste handelspartner gold. De laatste twee jaar waren al veel Chinese artikelen in Zimbabwe te koop en de samenwerking werd geïntensifieerd, zoals bleek uit de reeks commerciële contracten die werden afgesloten. China verlengde bovendien een lening aan de Zimbabwe Electricity Supply Authority en schonk het land 6 miljoen dollar (ca. 5 miljoen euro) voor het bekostigen van noodzakelijke voedselimporten.

Banden met Zuid-Afrika versterkt

Zimbabwe en buurland Zuid-Afrika ondertekenden op 17 november 2005 in Kaapstad een akkoord dat de uitbreiding behelsde van de samenwerking op defensie- en inlichtingengebied. Betreffende veiligheidszaken zou bijvoorbeeld informatie worden uitgewisseld en Zimbabwaanse piloten en vlieginstructeurs kregen in de toekomst in Zuid-Afrika trainingen. De Zuid-Afrikaanse minister van de Veiligheidsdienst Kasrils sprak van 'een historische ontmoeting' die de langdurige politieke en economische relatie tussen de twee landen consolideerde.
Analisten wezen er op dat het verdrag tot stand kwam op een moment dat de Verenigde Staten en de Europese Unie de druk op het bewind-Mugabe, dat beschuldigd werd van mensenrechtenschendingen, vergrootten.

Bezittingen president Mugabe c.s. in VS bevroren

De internetsite van *afrol News* meldde op 23 november 2005 dat de Amerikaanse president George W. Bush een decreet had ondertekend dat de eigendommen in de Verenigde Staten van president Mugabe en 127 andere personen uit Zimbabwe bevroor. Zij werden ervan beschuldigd 'in acties verwikkeld te zijn die het Zimbabwaanse democratische proces en de Zimbabwaanse instituties ondermijnden'.
In maart 2003 waren de eerste sancties tegen het controversiële Mugabe-bewind afgekondigd toen er beperkingen werden opgelegd aan het reizen naar de VS. Nu was het aantal personen dat door de maatregelen werd getroffen verdubbeld en werden ook 33 bedrijven verboden zaken te doen met Amerikaanse ondernemingen of burgers.

OVERLEDEN

Simon Muzenda, voormalig vice-president

Op 20 september 2003 overleed de vice-president van Zimbabwe, Simon Muzenda, op 80-jarige leeftijd in een ziekenhuis in de hoofdstad Harare. Hij werd op 28 oktober 1922 geboren in het Gutudistrict in het zuiden van Zimbabwe.
Hij was de zoon van een arme boer en werd zelf timmerman. Muzenda ging in het gewapende verzet tegen de Britse overheersing en sloot zich aan bij de Zimbabwaanse Afrikaanse Nationale Unie (ZANU). Net als de huidige president Robert Mugabe behoorde hij tot de Shona, al was Muzenda van de Karangastam en Mugabe een Shona Zezeru.
In de jaren '60 werd hij verscheidene malen gearresteerd en gevangen gezet wegens wapenbezit en zijn militante politieke activiteiten, waaronder het opleiden van zwarte jongeren voor de gewapende strijd tegen het blanke bewind van Ian Smith. Na zijn vrijlating in 1971 week hij uit naar Zambia en later naar Mozambique, waar ook Mugabe in ballingschap leefde.
Na de onafhankelijkheid in 1980 werd hij door premier Mugabe tot vice-premier benoemd. Hij bleef de leider van de ZANU-PF altijd trouw, hetgeen ook werd beloond, want toen Mugabe in 1987 president werd, benoemde hij Muzenda tot vice-president.
Tijdens de verkiezingscampagne van 1990 raakte Muzenda in opspraak wegens de moord op oppositiekandidaat Patrick Kombayi. En in 2002 werd hij opnieuw in verlegenheid gebracht door zijn rol bij de uitzetting van een blanke boer in de provincie Masvingo. Aan het einde van zijn carrière werd Muzenda door velen niet meer serieus genomen, al riep Mugabe hem na zijn dood uit tot held van de natie.

Canaan Sodindo Banana, eerste president van Zimbabwe

De eerste president van het onafhankelijke Zimbabwe, Canaan Sodindo Banana, over-

leed op 10 november 2003 op 67-jarige leeftijd in een ziekenhuis in Londen. Hij werd op 5 maart 1936 geboren in Esiphezini in centraal Matabeleland.
Hij werd leraar en in 1966 tevens dominee. In 1972 was hij een van de oprichters van Rhodesië's Afrikaanse Nationale Raad (ANC), die hij als vice-voorzitter vooral in het buitenland vertegenwoordigde. Eind jaren '70 werd Banana verschillende malen gevangen genomen en zijn boeken werden verboden.
Na de onafhankelijkheid was hij tussen 1980 en 1987 president, al bleef hij altijd in de schaduw staan van de toenmalige premier Robert Mugabe die de werkelijk macht in handen had. Banana was slechts een stroman en weerhield Mugabe's troepen er niet van tussen 1982 en 1985 in Matabeleland 20.000 aanhangers van oppositieleider Joshua Nkomo te vermoorden. Na de afslachting trad Banana op als bemiddelaar en in 1987 wist hij Nkomo's ZAPU (Zimbabwe Afrikaanse Volksunie) over te halen zich aan te sluiten bij Mugabes Zimbabwe Afrikaanse Nationale Unie – Patriottisch Front (Zanu-PF).
In 1988 kwam Banana in opspraak wegens vermeende homoseksuele verhoudingen en seksueel misbruik van zijn personeel. Hiervoor werd hij in 2000 tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld, maar na acht maanden werd hij wegens goed gedrag weer vrijgelaten. Banana noemde zijn proces een uitvloeisel van Mugabes politieke vendetta tegen hem. Na zijn presidentschap speelde hij een belangrijke rol in de vredesonderhandelingen in verschillende Afrikaanse landen, waaronder Zuid-Afrika en Liberia. De laatste keer dat hij optrad als bemiddelaar was in eigen land, waar hij in 2002 Mugabes ZANU-PF en de oppositiepartij MDC (Beweging voor Democratische Verandering) van Morgan Tsvangirai rond de tafel wist te krijgen.

(Vorige berichten pagina 183/2 e.v. - 2005)

ZUID-AFRIKA

BINNENLAND

Minder dan helft daders van huiselijk geweld veroordeeld

Een gezamenlijk onderzoek van de Medische Onderzoeksraad, de Universiteit van Kaapstad en het Centrum voor de Studie naar Geweld en Verzoening wees op 24 mei 2005 uit dat in Zuid-Afrika iedere zes uur een vrouw omkwam door geweld van haar partner.
Uit de in 1999 verzamelde data bleek bovendien dat nog geen 40 procent van de daders veroordeeld werd. Als verklaring voor deze cijfers werd onder meer gewezen op de rol van de apartheid, die zwarten had gestigmatiseerd waardoor velen in alcohol en geweld waren gevlucht. Volgens de onderzoekers was het dan ook niet toevallig dat het huiselijk geweld meer voorkwam bij de zwarte, gekleurde en indiase bevolking dan bij blanke burgers.

Corruptiezaken schokken Zuid-Afrika

Ontslag voor vice-president Zuma

President Thabo Mbeki zette op 14 juni 2005 vice-president Jacob Zuma uit zijn functie nadat diens financiële adviseur Shabir Shaik door een rechtbank in Durban schuldig was bevonden aan corruptie. Bij de bekendmaking van het ontslag benadrukte Mbeki dat Zuma, die al ruim 45 jaar bij het Afrikaanse Nationale Congres (ANC) was aangesloten en een grote rol had gespeeld bij de overgang naar de democratie, onschuldig was tot het tegendeel was bewezen. In het belang van de regering en de democratie kon hij echter geen andere beslissing nemen, zo voegde hij er aan toe. Zuma liet in een reactie weten die opvatting te respecteren.

Oppositieleider Tony Leon van de Democratische Alliantie (DA) prees Mbeki voor zijn krachtdadig optreden, maar binnen het ANC waren de meningen verdeeld.

Officiële aanklachten ingediend

Een week later maakten de justitiële autoriteiten bekend dat de afgezette vice-president, tegen wie al twee jaar lang beschuldigingen werden geuit, twee aanklachten betreffende corruptie tegemoet kon zien. Zuma zei deze te begroeten omdat het proces hem in staat zou stellen de beschuldigingen te weerleggen.
Woordvoerder Makhosini Nkosi van de 'National Prosecuting Authority' beweerde echter dat de officier van justitie 'een sterke zaak' had tegen de voormalige vice-president.

Vrouwelijke minister benoemd als opvolger

Op 22 juni werd bekend dat minister van Mijnbouw en Energie Phumzile Mlambo-Ngcuka de plaats van Zuma zou innemen. Zij werd daarmee de eerste Zuid-Afrikaanse vrouw die een dergelijke hoge openbare functie bekleedde. Na haar benoeming als minister in 1999 had Mlambo-Ngcuka een goede reputatie opgebouwd, maar analisten merkten op dat haar benoeming als 'controversieel' ervaren kon worden. Haar man, de voormalige officier van justitie Bulelani Ngcuka, had het initiatief genomen voor het onderzoek dat uiteindelijk leidde tot de val van Jacob Zuma.
President Mbeki, die eerder te kennen had gegeven graag een vrouw als zijn opvolger te zien, gaf aan Lindiwe Hendricks de portefeuilles Mijnbouw en Energie.

Vijf ANC-parlementariërs treden af

Nadat de partij een maand eerder bekend had gemaakt de strijd tegen corruptie te zullen intensiveren, zagen vijf volksvertegenwoordigers van het ANC zich op 23 juni genoodzaakt hun parlementszetel op te geven. Zij hadden in maart toegegeven schuldig te zijn geweest aan het marchanderen met reiskosten in wat de 'travelgate' affaire werd genoemd en moesten onder meer een boete betalen. Drie collega's hadden daarna ook schuld bekend, terwijl tegen 21 parlementariërs nog onderzoeken liepen naar gebruik van belastinggeld dat uitgegeven was voor bezoek aan luxe hotels, de huur van grote auto's en het eten in dure restaurants.
Mbulelo Goniwe van het ANC noemde het aftreden van de partijleden 'een demonstratie van berouw'.

Zuma eind juli 2006 voor rechter

Het Openbaar Ministerie en advocaten van Jacob Zuma kwamen op 12 oktober overeen dat de zaak tegen de voormalige vice-president eind juli 2006 zou dienen voor het Hooggerechtshof in Durban. Beide partijen waren tevreden met deze oplossing: de justitiële autoriteiten omdat zij de tijd hadden het proces goed voor te bereiden en Zuma omdat de rechtszaak zou zijn afgerond voordat het ANC in 2007 een nieuwe partijleider ging kiezen.
Toen Zuma bij de rechtbank arriveerde, be-

tuigden ruim 1.000 mensen hun steun aan hem. De kwestie rond de populaire ex-vicepresident zorgde voor grote verdeeldheid in de rijen van het ANC.

Mbeki tracht eenheid in het ANC te herstellen

Onvrede over de grote werkloosheid en de gebrekkige dienstverlening enerzijds en ongenoegen over het wegsturen van de populaire Jacob Zuma anderzijds, waren voor president Mbeki op 17 oktober aanleiding corrupte ambtenaren de wacht aan te zeggen. Analisten wezen erop dat de partij van het staatshoofd binnen een jaar sterk verdeeld was geraakt en betwijfelden of het optreden van Mbeki, dat beoogde het 'gewone' volk tevreden te stellen, zoden aan de dijk zou zetten.
Enige dagen eerder hadden aanhangers van Zuma bij een rechtbank in Durban beledigende leuzen tegen de president geschreeuwd en T-shirts met zijn portret erop verbrand.

Onderzoek naar binnenlandse veiligheidsdienst

Zuid-Afrika's minister van Veiligheidsdienst Ronnie Kasrils kondigde op 26 oktober aan dat er een onderzoek gestart zou worden naar het Nationaal Inlichtingen Bureau. De week ervoor waren algemeen directeur Billy Masethla en twee andere topfunctionarissen van de veiligheidsdienst geschorst op beschuldiging van het laten bespioneren van de zakenman Saki Macozoma. Deze laatste, lid van het Nationaal Uitvoerend Comité van het ANC en politieke vriend van Mbeki, zou een rol spelen bij het aanwijzen van de opvolger van de president. Velen dachten dat Zuma die rol vervulde maar toen hij moest aftreden, beweerden zijn aanhangers dat er een complot tegen hem gesmeed was.

Oppositieleden melden zich aan bij het ANC

Het aantal parlementsleden van het Afrikaanse Nationale Congres (ANC) nam op 16 september 2005 toe tot 293 toen 14 afgevaardigden van oppositiepartijen de overstap naar de regeringspartij maakten. Het gevolg van deze ontwikkeling was dat kleinere partijen nog nauwelijks grond onder de voeten hadden, maar volgens voorzitter Mosiuoa Lekota van het ANC was de gang van zaken onderdeel van Zuid-Afrika's overgang naar de democratie.

Sommige waarnemers meenden dat de percepties van de bevolking van het begrip 'democratie' door de overgang werden aangetast. Anderen wezen er echter op dat het ANC al 70 procent van de stemmen kreeg en niet alleen een dominante rol speelde op nationaal niveau, maar ook in alle negen provincies van het land.

Afname gewelddadige misdaad, maar meer seksuele vergrijpen

De Zuid-Afrikaanse politie maakte op 21 september 2005 in Pretoria bekend dat er in de eerste maanden van het jaar sprake was van een daling van de gewelddadigste misdrijven, maar dat de aangifte van zaken met seksueel geweld was gestegen. 'Betreffende geweldsmisdrijven kunnen we moeilijk de vergelijking met de rest van de wereld aan', merkte commissaris Chris de Kock op.
In de periode januari-maart 2005 waren er ruim 18.500 moorden gepleegd – een daling met meer dan 5 procent in vergelijking met 2004. Het aantal verkrachtingen in die periode bedroeg ruim 55.000, hetgeen neerkwam op 150 per dag bij een bevolking van rond de 45 miljoen mensen. Het genoemde getal betekende een toename van 4,5 procent en het aantal aanrandingen was nog sterker gestegen: met 8,8 procent.

Laatste onderdeel apartheidswetgeving geschrapt

Met het buiten werking stellen van de 'Black Administration Act' – door velen beschouwd als de hoeksteen van het apartheidsbeleid – werd op 13 oktober 2005 het juridische restant van de vroegere blanke overheersing in Zuid-Afrika ten grave gedragen. De volksvertegenwoordigers vierden met luid gejuich de afschaffing van het uit 1927 stammende statuut dat het raamwerk vormde van tal van raciale, tegen zwarten en kleurlingen gerichte bestuursmaatregelen. De regelgeving versterkte bijvoorbeeld de macht van de stamhoofden, bepaalde dat zwarte vrouwen geen bezit konden hebben en werd tevens gebruikt om zwarten uit huizen en van land te verwijderen.
Minister van Justitie Mabandla vertelde bij de gebeurtenis in het parlement dat de gevolgen van de apartheid nog lang voelbaar zouden zijn.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staking bij luchtvaartmaatschappij ten einde

South African Airways (SAA) en de vakbond United Association of South Africa (UASA) bereikten op 26 juli 2005 overeenstemming nadat de vakbondsleden een loonsverhoging van 6 procent hadden aanvaard. SAA werkte sinds enige dagen op 25 procent van haar normale operationele niveau omdat ze een salarisstijging van 5 procent had aangeboden, terwijl de UASA 8 procent eiste. Daarnaast voelden de werknemers zich verraden omdat de leiding van SAA een somber beeld van de financiële situatie van het bedrijf had geschetst, dat pas werd bijgesteld nadat er een impasse was ontstaan. Voor UASA-woordvoerder Gerhard Ueckermann was dit aanleiding de onderhandelingen een voorbeeld te noemen van hoe het niet moest.

Gemeentewerkers besluiten staking te beëindigen

Zuid-Afrikaanse gemeentelijke ambtenaren besloten op 14 augustus 2005 weer aan het werk te gaan zonder dat het salarisaanbod van de regering was geaccepteerd. Twee dagen daarvoor had het Arbeidsgerecht in Kaapstad de stakers gesommeerd werkwilligen niet langer te intimideren en evenmin om openbare bezittingen te vernielen. De staking, die busdiensten verstoorde en voor grote vuilnishopen op straat zorgde, was eerder uitgelopen op een gewelddadige confrontatie met de politie.
De gemeentewerkers hadden in juli hun jaarlijkse salarisverhoging van 6 procent ontvangen, maar de Zuid-Afrikaanse Gemeentewerkers Vakbond (SAMWU) had 8 procent geëist.

Armen bundelen krachten in strijd tegen regeringsbeleid

Op 22 augustus 2005 verenigden zich in Kaapstad meer dan 70 religieuze en burgergroeperingen in de 'Western Province Coalition for Jobs and Against Poverty'. Het was de opzet van het nieuwe verbond – dat mede op initiatief van het Congres van Zuid-Afrikaanse Vakbonden (COSATU) tot

stand kwam – het economisch beleid van de regering aan te vechten. De groepering wilde voor alle burgers een minimumuitkering, een grotere nadruk in het beleid op openbare diensten en meer overheidsuitgaven voor de gezondheidszorg, het openbaar transport en het onderwijs. Het economisch beleid van de regering had volgens de deelnemers de inflatie weliswaar beteugeld, maar de werkloosheid was met 28 procent vooral nadelig voor de zwarte bevolking.

Toename sociale uitkeringen drukt sterk op begroting

Minister van Financiën Trevor Manuel vertelde op 15 september de media dat de staatsfinanciën zijns inziens niet in evenwicht waren. Uit een rapport van zijn departement bleek dat de uitgaven voor uitkeringen de laatste vijf jaar gemiddeld jaarlijks met 27 procent waren gestegen. Concreet betekende dit dat er in 2001/2002 ongeveer 20,5 miljard rand (ca. 2,7 miljard euro) overheidsgeld aan werd besteed en dat deze uitgaven in 2005/2006 zouden stijgen tot bijna 52 miljard rand. Het aantal ontvangers van een uitkering was toegenomen van 3,6 tot 9,4 miljoen. De minister wilde de armen niet vergeten, zo zei hij, maar constateerde met zorg dat de bestedingen voor het onderwijs en de gezondheidszorg steeds meer onder druk kwamen te staan.

Voor de eerste keer wordt blanke boer verplicht land te verkopen

In oktober 2005 werd bekend dat de Zuid-Afrikaanse regering het grondbezit van Hannes Visser wilde onteigenen. Deze blanke boer had na twee-en-een-half jaar onderhandelen geen overeenstemming kunnen bereiken met de Land Claims Commission over de waarde van zijn boerderij met 500 hectare grond in Lichtenburg (Noord-West provincie).

De genoemde commissie was opgezet om zwarte burgers land dat hen onder het apartheidsregime was afgenomen, terug te geven. Omdat daarbij eerst gezocht werd naar een akkoord met de blanke grondbezitter, was in de elf jaar sinds de afschaffing van de apartheid minder dan 4 procent van de landbouwgrond weer in handen van zwarte boeren gekomen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF prijst Zuid-Afrikaans economie

In een Public Information Notice van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) gedateerd 15 september 2005 werd geconstateerd dat het bbp in Zuid-Afrika in 2004 met 3,7 procent was gegroeid en in het eerste kwartaal van 2005 met 3,5 procent. Dit resultaat was volgens het instituut te danken aan het degelijke beleid dat al lange tijd gecontinueerd werd, maar ook aan gunstige externe factoren. Daarnaast hadden de verbeterde koopkracht en de daling van de rentevoet een positieve rol gespeeld. De werkloosheid was door de toegenomen economische activiteit iets gedaald, maar bedroeg in september 2004 nog ruim 26 procent – ongeveer 4 procent minder dan in 2002. Verder schommelde de inflatie de laatste jaren enigszins, maar deze bleef tussen de 3 en 6 procent zoals het streven was.

Nieuwe wetgeving maakt microkredieten mogelijk

Het parlement van Zuid-Afrika ging op 16 november 2005 akkoord met de Nationale Kredietwet die miljoenen arme zwarte burgers in het land de mogelijkheid moest bieden op redelijke voorwaarden een lening af te sluiten. Minister van Handel en Industrie Mandisi Mpahlwa vertelde dat de markt van kredietverleners tot dat moment gekenmerkt werd door een gebrek aan transparantie, hoge kosten en geringe wettelijke bescherming voor de lener. De nieuwe wet daarentegen verplichtte de kredietverstrekkers regels op te volgen en verbood hen exorbitant hoge rentes te rekenen.
De kredietmarkt werd beheerst door vier grote banken, maar arme mensen klopten vooral aan bij kleine kredietverleners.

JUSTITIE

Levenslang voor blanke boer die zwarte aan de leeuwen voerde

Een rechtbank in de Zuid-Afrikaanse plaats Phalaborwa veroordeelde op 30 september 2005 de blanke boer Mark Scott-Crossley tot levenslange gevangenisstraf. Samen met zijn knecht, de zwarte arbeider Simon Mathebula die vijftien jaar celstraf kreeg, had hij zijn 41-jarige voormalige zwarte werknemer Nelson Chisale afgetuigd en daarna letterlijk voor de leeuwen gegooid. Volgens de rechtbank koesterde de boer een grote wrok tegen Chisale omdat deze over zijn arbeidscondities had geklaagd bij de autoriteiten.
De zaak lag gevoelig in Zuid-Afrika omdat een deel van de blanke boeren na het afschaffen van de apartheid nog steeds ervan werd beschuldigd zwarte arbeidskrachten uit te buiten.

Nieuwe maatregelen tegen harde misdaad in Johannesburg en Pretoria

Het nieuwsmedium *afrol News* berichtte op 8 november 2005 dat Firoz Cachalia, die als lid van de Uitvoerende Raad van de provincie Gauteng de portefeuille Veiligheid beheerde, had aangekondigd de misdaad feller te zullen gaan bestrijden. De twee grootste steden van deze Zuid-Afrikaanse provincie, Johannesburg en Pretoria, hadden te lijden onder een toenemend aantal overvallen van banken en winkels. Daarom zou de samenwerking tussen de overheid, de politie en de ondernemers worden verbeterd en stringenter worden gewerkt aan het verbeteren van veiligheidssystemen en de training van veiligheidsbeambten. Met kerstmis zouden de burgers zich veiliger voelen, zo beloofde de politicus.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek Human Rights Watch op geringe bescherming asielzoekers

In het op 17 november 2005 verschenen rapport *Leven in de marge van de maatschappij – Onvoldoende Bescherming voor Vluchtelingen en Asielzoekers in Zuid-Afrika* betoogde Human Rights Watch (HRW) dat beide bevolkingsgroepen in de praktijk nauwelijks bescherming genoten. De kwestie was op papier goed geregeld, maar de mensenrechtenorganisatie bracht verscheidene concrete misstanden onder de aandacht. De buitenlanders kregen een beschermingsdocument voor twee weken, maar dit was vaak verlopen voor hun zaak was behandeld. Daarnaast waren er tussenpersonen die bemiddelden tussen wanhopige asielzoekers en corrupte ambtenaren en veel staatsbeambten bleken simpelweg incompetent. De politie op haar beurt verhinderde vaak dat de vluchtelingen gebruik maakten van hun rechten, zoals bij medische zorg.

(Vorige berichten pagina 316/1 e.v. - 2005)

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

INDEX OP JAARGANG 75

JANUARI – DECEMBER 2005

REDACTIE

Drs. P. A. R. van der Erve
hoofdredacteur
Drs. M. Couwenbergh
M. Gerritsen
Drs. A. Geurtsen
Dr. B. M. de Jong
Drs. M. V. Klinkhamer
Drs. R. Levy
Drs. V. Melenhorst
Drs. S. V. Porcelijn
Drs. V. A. Ros
T. M. S. Snijdelaar
Drs. H. Valkhoff
Drs. H. van de Wetering
vormgeving:
P. Bakker

Het gebruik van de index
Keesings Historisch Archief (KHA) legt maandelijks het belangrijkste politieke, sociale en economische gebeuren in de wereld vast. De onmisbare sleutel tot het verzamelde berichtenmateriaal is de index. Deze bestaat uit een systematische index, een personenregister en een lijst met veel voorkomende afkortingen.
Bij de systematische index worden de volgende rubrieken gehanteerd: Binnenland, Sociaal-economische zaken, Financieel-economische zaken, Justitie, Onderwijs, Gezondheid en zorg, Landbouw, Natuur en milieu, Cultuur en wetenschap, Burger- en mensenrechten, Militaire zaken, Regionale ontwikkelingen, Buitenlandse zaken en Overleden. Hiernaast worden nog enkele landspecifieke rubrieken gebruikt zoals: Koerdische kwestie, S.A.R. Hongkong, Joegoslaviëtribunaal e.d.

COMITÉ VAN AANBEVELING VAN KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

België

Prof. mr. E. Brewaeys, *hoogleraar Vrije Universiteit Brussel, lid Raad van State, voorzitter Raad voor de Journalistiek*
Dr. H. F. de Croo, *voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, minister van Staat*
Prof. L. Tindemans, *voormalig Minister-president, minister van Staat*
M. Ruys, *voormalig politiek hoofdredacteur van De Standaard*
P. Vandermeersch, *hoofdredacteur van De Standaard*

Nederland

Prof. dr. M. Baud, *directeur van het Centre for Latin American Research and Documentation van de Universiteit van Amsterdam en hoogleraar Latijns-Amerikaanse studies*
Mr. M. J. Cohen, *burgemeester van Amsterdam*
Drs. W. J. Deetman, *burgemeester van Den Haag*
H. J. A. Hofland, *publicist*
J. Kloosterman, *directeur Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis*
Mr. D. W. van Krevelen , *voorzitter van de commissie voor de Bibliotheek van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak en voormalig directeur van de uitgeverij J.M. Meulenhoff*
A. P. M. van Liempt, *eindredacteur Andere Tijden (NPS/VPRO)*
Mr. G. Mak, *auteur*
Prof. dr. P. de Rooij, *hoogleraar Nederlandse geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam*
H. Wiegel, *voorzitter Zorgverzekeraars Nederland*
Prof. K. G. van Wolferen, *universiteitshoogleraar Vergelijking van Politieke en Economische Instituties, in het bijzonder Oost-Azië aan de Universiteit van Amsterdam*

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

Uitgave
stichting Keesings Historisch Archief
Oudezijds Voorburgwal 249
1012 EZ Amsterdam

Redactie en administratie
J.J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020-4704303
telefax: 020-6641589
e-mail: info@kha.nl
website:www.kha.nl
www.kha-vlaanderen.be

Bestuur
Mr. G.-M. A. X. Weijer, voorzitter
Drs. P.A.R. van der Erve, secretaris/penningmeester
Dr. M. Evers, lid

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

SYSTEMATISCHE INDEX

AFGHANISTAN

BINNENLAND

President Karzai wint verkiezingen 38
Gouverneur Herat ontslagen na nieuwe gevechten tussen milities 40
VN-medewerkers ontvoerd 40
Opiumteelt naar nieuw record 40
Eerste Afghaanse parlementsverkiezingen sinds 1969 736
Ernstigste vliegtuigongeluk uit Afghaanse geschiedenis 737
Talibaan verzorgt weer radio-uitzendingen 737
Illegale munitieopslagplaats ontploft 737
Zware gevechten in Afghanistan 737
Massagraven ontdekt in Afghanistan 738

JUSTITIE

Amerikanen veroordeeld voor voeren 'privé-oorlog' 41
Doodstraf voor moord op Chinese werknemers 41
Moord op journalisten bestraft met doodstraf 41
Doden bij uitbraakpoging gevangenis 41

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Krijgsheren beschuldigd van mensenrechtenschendingen 738
Vrouw door steniging ter dood gebracht 738
'Rechten van Afghaanse vrouwen op grote schaal geschonden' 738
Journalist veroordeeld wegens blasfemie 738

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikanen onder vuur wegens mishandelingen 739
Australië stuurt speciale eenheden naar Afghanistan 739

ALBANIË

BINNENLAND

Albanese terrorist veroordeeld 68
Regering tracht compensatie politieke gevangenen te regelen 68
Ex-premier Meta richt nieuwe partij op 68
Geen titel 'oorlogsveteraan' voor voormalig dictator Hoxha 68
Nieuwe kieswet om 'Oekraïne-effect' te voorkomen 69
Voorbereidingen en verloop parlementsverkiezingen 454

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Demonstratie tegen corruptie 69

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord over bouw oliepijpleiding 69
Turken kopen Albanese telefoonmaatschappij 455
Albanese centrale bank akkoord met verkoop van Dardania Bank 455

JUSTITIE

Gewelddadige inval politie in drugsdorp 69

NATUUR EN MILIEU

Pijpleiding volgens Albanese milieuactivisten slecht voor toerisme 455

EUROPESE UNIE

EU laakt regering vanwege corruptie 69
Europese Unie en Albanië ondertekenen migratieovereenkomst 456

BUITENLANDSE ZAKEN

Albanië zendt meer troepen naar Irak 456

ALGERIJE

BINNENLAND

Islamitische militanten nog steeds actief 113
Algerije handhaaft noodwetgeving 114
Principeovereenkomst met Berber-minderheid 114
Minstens dertien doden door hevige sneeuwval 114
President Bouteflika versterkt machtspositie binnen FLN 554
Ex-president Ben Bella leidt amnestiecommissie 554
Veiligheidsagenten gedood bij bomexplosie 554
Gemeenteraden in Kabylië na akkoord met Berbers ontbonden 554

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Alleenstaande moeders krijgen financiële steun 114
Recorduitgaven voor economische groei en sociale ontwikkeling 114
Rellen bij demonstratie voor huisvesting 114
Rellen in Algerijnse steden tegen slechte leefomstandigheden 554

JUSTITIE

Algerijnse rebel voor tweede maal ter dood veroordeeld 115

CULTUUR EN WETENSCHAP

Duitse toeristen veroordeeld voor diefstal archeologische voorwerpen 115
Algerijnse justitie veroordeelt verdachten van terrorisme 555

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Veroordeling journalist Le Matin blijft gehandhaafd 115
Algerijnse dagbladredacteuren veroordeeld wegens laster 115

EUROPESE UNIE

Algerijns parlement keurt handelsakkoord met EU goed 555

BUITENLANDSE ZAKEN

Algerije wil internationale hulp tegen illegale immigratie 115
Betrekkingen met Marokko blijven moeizaam 555
Algerijnse diplomaten in Irak ontvoerd en vermoord 555
President Bouteflika eist Franse erkenning van 'massamoord' in 1945 555

OVERLEDEN

Mohamed Cherif Messaadia, voorzitter senaat 115
Mahfoud Nahnah, gematigd islamitisch politicus 115

ANGOLA

BINNENLAND

Oppositiepartijen keren terug in electorale commissie 50
Verzetsstrijders in Cabinda bundelen krachten 50
Opnieuw illegale Kongolese diamantzoekers Angola uitgezet 50
Hulp van VN voorlopig onontbeerlijk 50
President benoemt nieuwe ministers 51
Voorbereidingen verkiezingen in volle gang 496
Burgerorganisaties in Cabinda roepen op tot onderhandelingen 497
Emigratie geschoolde burgers remt ontwikkeling 497

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verhoging brandstofprijzen veroorzaakt onrust 51

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vice-directeur IMF roept op te streven naar stabilisatie economie 51
Sterke groei van Angolese economie 51
Luanda ontvangt kredieten van Wereldbank 497
Angola kan volgens minister niet voldoen aan eisen IMF 497
Olie- en diamantindustrie veroorzaken scheefgroei in economie 497
Diamantgigant De Beers vormt joint venture met Angolees bedrijf 498

GEZONDHEID EN ZORG

Honderden doden in Angola door marburgvirus 498

NATUUR EN MILIEU

Angola wordt lid van mondiale milieuorganisatie IUCN 51

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Mensenrechtenrapport laakt misdaden in diamantindustrie 498
HRW constateert gebrek aan aandacht voor teruggekeerde vluchtelingen 498

BUITENLANDSE ZAKEN

Bilateraal akkoord met Zuid-Afrika moet investeringen bevorderen 498
Sterke stijging van handelscontacten tussen Angola en China 498

ANTIGUA EN BARBUDA

BINNENLAND

Verkiezingen maken einde aan regeerperiode premier Bird 88
Opbrengst van verkoop gitaren van Eric Clapton naar afkickcentrum 88

BUITENLANDSE ZAKEN

Premier ratificeert inter-Amerikaans anti-corruptieverdrag 89
VS lijden nederlaag in WTO bij kwestie on line gokken 89
Militaire hulp uit China 89

ANTILLEN, NEDERLANDSE

BINNENLAND

Ex-premier Komproe overlijdt onverwachts 89
Bonaire en Saba kiezen voor band met Nederland 89
Nederlandse bouwers betaalden smeergeld aan partij van Godett 89
Werkgroep-Jesurun doet belangrijke aanbevelingen 90
Premier Ys weigert medewerking aan strenger migratiebeleid 90
Wijzigingen in Antilliaans kabinet 723
Vooruitgang bij streven Antilliaanse staatsstructuur te hervormen 724
Ergernis over vestigingsregeling Antilliaanse jongeren 725
Koningin bezoekt Antillen in het kader van 25-jarig regeringsjubileum 725

Regelgeving voor financiering partijen 725
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Nederland zegt extra geld toe voor armoedebestrijding 90
Europees geld tegen armoede 725
Subsidie uit Nederland voor bestrijding armoede stopgezet 725
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Aanpassing fiscaal regime Antillen volgens EU-code 90
JUSTITIE
Godett en Monte tot hogere straffen veroordeeld 90
Hoofd Hatoteam aangehouden 91
Nederland financiert uitbreiding celcapaciteit 91
Hoge Raad bekrachtigt veroordeling Godett 725
GEZONDHEID EN ZORG
Subsidie EU voor strijd tegen aids 725
BUITENLANDSE ZAKEN
Minister Bot verzekert Amerikanen dat Antillen niet Venezolaans worden 726
OVERLEDEN
Ben Komproe, politicus 726

ARGENTINIË
BINNENLAND
Bevolking acht regering minst corrupte in twintig jaar 91
Opnieuw bommen ontploft bij bankfilialen in hoofdstad 91
Ex-president Menem keert terug naar Argentinië 91
Brand in rockclub kost bijna 200 mensenlevens 91
Bevelhebber luchtmacht vanwege drugstransport ontslagen 477
Doden bij opstanden in twee Argentijnse gevangenissen 477
Ex-minister Domingo Cavallo stelt zich verkiesbaar voor het parlement 477
Argentijnse regering erkent falen na bomaanslag op AMIA 477
Minister van Justitie Rosatti neemt ontslag 478
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Minimumsalaris in Argentinië in drie etappes verhoogd 478
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering probeert staatsfinanciën op orde te krijgen 91
Wereldbank geeft krediet voor verbetering infrastructurele diensten 92
Schuldsanering Argentinië voortgezet 478
JUSTITIE
Politieke vluchtelingen krijgen schadevergoeding 92
Aanklachten van doodslag en corruptie na brand bij rockshow 478
NATUUR EN MILIEU
Kirchner beschuldigt rijke landen van dubbele moraal 92
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Arts die hielp met stelen van baby's veroordeeld 478
Amnestiewetten door Hooggerechtshof ingetrokken 479
BUITENLANDSE ZAKEN
China investeert miljarden in infrastructurele projecten 92
Spanje gaat 'strategische relatie' met Argentinië aan 92
Nauwere samenwerking tussen Argentinië en Venezuela 479
Bisschop moet vertrekken na anti-abortusuitspraken 479
Argentinië weigert akkoord met VS over Internationaal Strafhof 479

ARMENIË
BINNENLAND
Herdenking massamoord op Armeniërs 582
BUITENLANDSE ZAKEN
Armenië verwerpt Turks voorstel voor studie genocide 582
Gesprekken tussen Armenië en Azerbeidzjan over Nagorno-Karabach 583
Duits parlement veroordeelt massamoord op Armeniërs 583

ARUBA
BINNENLAND
Snelle boten voor Kustwacht 93
Grote consternatie vanwege vermiste Amerikaanse tiener 726
Absolute meerderheid voor regerende MEP bij verkiezingen 726
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF constateert toenemende groei Arubaanse economie 726
NATUUR EN MILIEU
Ernstige wateroverlast na orkaan Ivan 93
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Conflict met Nederland over homohuwelijk 93
Hof verplicht Aruba homohuwelijk te accepteren 727
BUITENLANDSE ZAKEN
Nauwere relatie met EU levert Nederlandse Antillen en Aruba niets op 93

AUSTRALIË
BINNENLAND
Howards coalitie behaalt meerderheid in beide kamers van parlement 185
Telecommunicatiebedrijf wordt geprivatiseerd 186
Politie Sydney krijgt nieuwe speedboten 186
Wijzigingen in regering en parlement 638
Aanzetten tot zelfmoord via Internet verboden 639
Australische moslims gaan extremisten bestrijden 639
ABORIGINALS
Aboriginal overlijdt in politiecel 186
Protestmars tegen hoge sterfte onder jonge Aboriginals 186
Benzinepomp in ruil voor schone kinderen 186
Aantal Aboriginals sterk toegenomen door veranderde definitie 186
Aboriginal-vertegenwoordiger verlaat parlement 638
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Australische overheid kondigt lastenverlichting aan 639
JUSTITIE
Zelfmoorden in kinderpornoschandaal 186
Australië wijst Amerikaanse vredesactivist uit 639
GEZONDHEID EN ZORG
Gratis medische keuring voor jonge Aboriginals 640
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Australië past asielregels aan 640
MILITAIRE ZAKEN
Vrouwen opgenomen in gevechtseenheden 640
BUITENLANDSE ZAKEN
Howard verdedigt deelname aan bezettingsleger in Irak 187
Indonesië luistert telefoon in Australische ambassade af 187
Voortzetten interventiepolitiek 187
Indonesië gekant tegen Australiës Maritieme Informatiezone 187
Australië en Pakistan werken samen bij terrorismebestrijding 640
Australië verleent verblijfsvisum aan Chinese diplomaat 640

AZERBEIDZJAN
BINNENLAND
President: 'Geen kans op een omwenteling' 583
JUSTITIE
Oppositieleiders veroordeeld 69
Gevangenisprotest beëindigd 584
Azerbeidzjan: 'Buitenlanders vast wegens beramen van terrorisme' 584
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Hoofdredacteur oppositieblad doodgeschoten 584
Politieke gevangenen vrijgelaten 584
BUITENLANDSE ZAKEN
Azerbeidzjan zoekt buitenlandse steun bij geschil Nagorno-Karabach 69
Geschil met Turkmenistan over olieveld leeft op 70
Nieuwe oliepijplijn vanuit Bakoe geopend 584
Azerbeidzjan erkent Turks-Cypriotisch paspoort 584
OVERLEDEN
Hejdar Alijev, president 584

BAHAMA'S
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Cubanen rebelleren in gevangenis 93
BUITENLANDSE ZAKEN
Overeenkomst met VS over uitwisseling belastinggegevens 93
Akkoord met Australië om witwaspraktijken tegen te gaan 93
Premier Christie brengt officieel bezoek aan China 93

BAHREIN
BINNENLAND
Koning wijzigt samenstelling kabinet 303
Tienduizenden demonstranten eisen democratische hervormingen 303

Regering komt met antiterrorisme-wetgeving 303
Bahreinse vrouw voor korte tijd parlementsvoorzitter 303
BUITENLANDSE ZAKEN
Saoedi-Arabië tegen Bahreins-Amerikaanse vrijhandelsovereenomst 303
VS onderscheppen drugstransport Arabische Zee 304

BANGLADESH
BINNENLAND
Oppositiepartij Awami Liga doelwit van aanslagen 41
Oppositie plant nieuwe campagne tegen regering 42
Aanhoudend natuurgeweld leidt tot voedseltekorten 42
Nieuwe commissie tegen corruptie 42
Stakingen als reactie op aanslagen 681
Vierhonderd bomaanslagen op één dag 681
Tientallen doden bij ineenstorting van textielfabriek 682
Minister van Energie treedt af 682
'Ongelukken in de scheepvaart door gebrekkige wetshandhaving' 682
Bangladesh benoemt vrouwelijke parlementariërs 682
Bangladesh wederom meest corrupte land ter wereld 682
Vijf doden bij gevechten met politie 682
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Demonstratie tegen hoge voedselprijzen 43
Werkweek voor ambtenaren wordt verkort 682
Bangladesh deelt gratis rijst uit 682
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Bangladesh vergroot overheidsbudget met 12 procent 682
JUSTITIE
22 Doodvonnissen wegens moord op politicus 683
ONDERWIJS
Honderden gewonden bij onlusten op universiteit 43
Extra geld voor hervorming onderwijs 43
GEZONDHEID EN ZORG
Bangladesh verbiedt roken in openbare ruimtes 683
Verkoop bedorven voedsel wordt strafbaar 683
BUITENLANDSE ZAKEN
Vuurgevecht tussen India en Bangladesh 683

BARBADOS
BINNENLAND
Premier oppert mogelijkheid dat Barbados republiek wordt 94
BUITENLANDSE ZAKEN
Barbados naar VN voor oplossing maritiem geschil 94
Barbados verliest handelspreferenties VS 94
Verontschuldigingen VS voor foute informatie 94
Aanpassing verdrag met VS tegen belastingontduiking 94
Wapentransport van Amerikanen onderschept 94

BELGIË
BINNENLAND
Instemming van Waalse zijde met omstreden uitspraken prins Filip 7
Bart Somers gekozen tot voorzitter VLD 8
Vlaams Belang handhaaft 'Vlaams Blok'-ideeën 8
Premier Verhofstadt roept op tot 'opbouwende dialoog' 8
Aantal asielaanvragen verder gedaald 70
Voorzitter Liberaal Appèl Ward Beysen dood aangetroffen 70
Senaat aanvaardt 'drooglegging swet' 70
Prins Filip opnieuw tot de orde geroepen 132
VLD zet Hugo Coveliers uit de partij 132
Minister Dewael bestudeert in Denemarken hard migratiebeleid 132
Premier Verhofstadt opent viering 175 jaar België 132
Vlaams Belang worstelt met houding jegens moslims 195
In opspraak geraakte Senaatsvoorzitster mag aanblijven 196
Nieuwe moslimraad gekozen 196
Spirit komt met wetsvoorstel Vredesbelastingfonds 196
'Half-rechtstreekse' verkiezingen van burgemeesters in Wallonië 196
Ontevredenheid over regering-Verhofstadt bij ondernemers 260
Vlaams Belang zoekt samenwerking met liberalen en christen-democraten 261
Aantal doden en gewonden in het verkeer daalt 261
Senaat vraagt terugtrekking Amerikaanse kernwapens 261
Kamer breidt strafbaarheid 'negationisme' fors uit 262
Kamer keurt telecomwet goed 262
Kabinet-Verhofstadt overleeft conflict rond Brussel-Halle-Vilvoorde 324
Vlaams Belang heft voor racisme veroordeelde verenigingen op 325
VLD-congres verlegt na interne conflicten aandacht naar de economie 325
SP.A-voorzitter Stevaert verlaat nationale politiek 326
Scheuring in Front National 389
Senaatscommissie herziet uitbreiding negationismewet 390
Verscherpte veiligheidsmaatregelen na aanslagen Londen 456
Record aantal erkende vluchtelingen voor 2005 verwacht 518
Landelijke politici hebben veel dubbelfuncties 518
Politieke interesse onder jongeren neemt toe 518
Honderden politici en ambtenaren voldoen niet aan hun aangifteplicht 518
Aantal ongevallen met doden en gewonden daalt aanzienlijk 585
Vlaamse regering wil versterking van economische slagkracht 585
Netwerkbeheerder Fluxys verdacht van gasontploffing Gellingen 586
Waalse premier Van Cauwenberghe treedt af na fraudeschandaal 586
PS-leider Di Rupo benoemd tot Waals premier 646
OESO: 'België verwaarloost transnationale corruptie' 647
Premier Verhofstadt presenteert federale beleidsverklaring 647
Overheidsbegroting 2006 toont opnieuw evenwicht 651
Johan Vande Lanotte wordt SP.A-voorzitter en treedt af als minister 652
Liberaal Appèl gaat op termijn op in VLD 710
Brandstichtingen slaan over uit Frankrijk 711
Maatregelen tegen 'verfransing' Vlaamse Rand rond Brussel 711
Parlementen treffen opnieuw maatregelen tegen Vlaams Belang 711
Parti Socialiste wil na fraudeschandaal vernieuwing voortzetten 712
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Staking en directiegijzeling bij autoglasproducent AGC 10
Belgische werkloosheid met 7,3 procent in een jaar gestegen 71
Duizenden extra arbeidsplaatsen in gezondheids- en bejaardenzorg 71
Hoge werkloosheid onder Turken en Marokkanen 133
Brusselse sociale partners tekenen akkoord 196
OESO bepleit maatregelen België tegen vergrijzing 196
Positie meewerkende echtgenoten zelfstandigen versterkt 262
Belangstelling werknemers voor loopbaanonderbreking neemt toe 456
Vlaamse regering bestrijdt achterstanden provincie Limburg 456
Federale regering besluit tot actieplan tegen jeugdwerkloosheid 457
Wallonië presenteert economisch herstelplan 519
Algemene stakingen verlammen openbare leven 652
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Brussels Gewest krijgt 442 miljoen euro van federale overheid 10
Overheidsfinanciën 2004 globaal in evenwicht 71
Fiscale amnestie levert 496 miljoen euro op 133
Belastingdruk in vijf jaar tijd onveranderd 197
OESO: België stevent af op groeiend begrotingstekort 326
PS-voorzitter Di Rupo wil 'Marshallplan' voor Waalse economie 390
Overschot op Belgische handelsbalans neemt sterk af 457
Burgers dragen iets minder af aan de overheid 519
Belgische economie verzwakt 586
Economische misdrijven treffen ruim 60 procent Belgische bedrijven 712
JUSTITIE
Kamer keurt wet basisrechten gevangenen goed 10

België

Rechtbank veroordeelt handelaars in 'bloeddiamanten' 10
Veroordelingen voor blokkade treintransport Irak 10
Veroordelingen Marc Dutroux en Michelle Martin definitief 11
Leden 'bende van Patrick Haemers' vrijgelaten 11
Veroordeelden kunnen taakstraf in het leger vervullen 11
Minister Onkelinx: 'Aanslagen in 2004 verijdeld' 133
Verdachte aanslagen Madrid in Brussel gearresteerd 133
Veroordeelde van moord op politicus Cools voorwaardelijk vrijgelaten 133
Straffen tot tien jaar geëist voor grote diamantdiefstal 197
Wetsontwerp moet wapenbezit terugdringen 197
Nationaliteit ontnomen aan veroordeelden terrorisme 326
Hof van Cassatie stelt vredesactivisten in het ongelijk 326
Europees Hof: 'Ministers kregen eerlijk proces in Agusta-Dassaultaffaire' 390
Proces tegen Fourniret wegens seriemoorden vindt plaats in Frankrijk 391
Kamer aanvaardt wetsontwerp hervorming jeugdrecht 457
Criminaliteit en onveiligheidsgevoel in België nemen af 457
Schadevergoeding voor nabestaanden van kindermoordenaar Dutroux 519
Dertien verdachten van terrorisme naar correctionele rechtbank 520
Gevangenisstraffen wegens fraude met rundvlees 586
Wetsontwerp maakt echtscheiding eenvoudiger 712

ONDERWIJS

Groen! komt met onderwijsplan voor allochtone jongeren 587

GEZONDHEID EN ZORG

Minister Vande Lanotte blokkeert toelating nieuwe geneesmiddelen 133
Sociaal akkoord gezondheidszorg maakt einde aan stakingen 197
'Aantal Alzheimer-patiënten zal sterk toenemen' 587

CULTUUR EN WETENSCHAP

Geen vrije verkoop nalatenschap Willem Elsschot 11
Belgische wetenschapsprijzen toegekend 391
Vlaams kunstenbudget met 12 procent verhoogd 391
Nazaten van dichter Poesjkin krijgen Russisch staatsburgerschap 587

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Senaat erkent bronnengeheim journalisten 72
Kamer keurt journalistiek bronnengeheim goed 197
Arbitragehof: 'Genocidewet discriminerend voor politieke vluchtelingen' 263
Eerste veroordeling wegens homodiscriminatie 263
België veroordeeld inzake ex-verdachte Bende van Nijvel 263
Arbitragehof: 'Illegalen met kinderen mogen in asielcentra verblijven' 458
Antwerpse huis-aan-huis-controles ontberen wettelijke basis 520
Franstalige anti-discriminatiebeweging vecht hoofddoekverbod aan 587
Demonstraties in Brussel tegen adoptierecht homoparen 588
'Belgische bankgroepen betrokken bij mensenrechtenschendingen' 712

MILITAIRE ZAKEN

Overeenkomst over nieuw NAVO-hoofdkwartier in Brussel 11
New Lachaussée krijgt compensatie voor annulering wapenorder 458

EUROPESE UNIE

Kamer keurt Europese grondwet goed 326
Ratificatieproces grondwet gaat in België door 391

BUITENLANDSE ZAKEN

België steunt hulp voor Kongolese slachtoffers seksueel geweld 11
Akkoord over douanesamenwerking met Israël 12
Tsunami Zuidoost-Azië treft ook Belgische toeristen 12
Zwaardere straffen voor bedreiging overheidswerknemers 71
Peter Piot opnieuw hoofd VN-aids-programma 72
België vergroot achterstand bij omzetting EU-richtlijnen 72
Referendum over Europese grondwet krijgt onvoldoende steun 134
Aantal Belgische doden door tsunami stijgt naar negen 134
Referendum Europese grondwet definitief van de baan 197
België veroordeeld voor gebrekkige omzetting Europese richtlijnen 198
België en China intensiveren samenwerking 392
Diplomatiek conflict met Nederland bijgelegd 392
België en Nederland blijven het oneens over IJzeren Rijn 392
Wallonië trekt wapenexportlicentie voor Tanzania in 392
Straffen van tien en twaalf jaar wegens betrokkenheid bij genocide Rwanda 392
Internationaal aanhoudingsbevel tegen ex-president Habré van Tsjaad 588
België vraagt Rwanda uitlevering verdachte genocide 588
Belgische vrouw pleegde zelfmoordaanslag in Irak 713

OVERLEDEN

André Waterkeyn, ingenieur en ontwerper van het atomium 588

BELAU

BINNENLAND

Tweede ambtstermijn voor president Remengesau 253

BUITENLANDSE ZAKEN

Belau stapt uit G-77 253

BELIZE

BINNENLAND

Onvrede over uitgavenpatroon leidt tot regeringscrisis 213

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overleg met internationale financiële instituten 214

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Subsidie voor ontwikkeling inheemse gemeenschappen 214

BUITENLANDSE ZAKEN

Bilateraal overleg met Mexico bevestigt goede relatie 214
Europese Commissie verlengt steun aan bananenindustrie 214

BENIN

BINNENLAND

Wisselingen in het kabinet 499

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Alegemene staking legt land plat 499

GEZONDHEID EN ZORG

Betere onderzoeksmethode toont lager aantal hiv-infecties 499

BUITENLANDSE ZAKEN

Regering wil geld voor opvang vluchtelingen uit Togo 499
Internationaal hof wijst meerderheid omstreden eilanden toe aan Niger 499

BERMUDA

BINNENLAND

Premier Scott wil nationaal debat over onafhankelijkheid 94
Controversiële minister Renée Webb treedt af 94

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Publicatie belastingrapport zorgt voor onrust 95
Anti-terroristische financiële wetgeving aangenomen 95

BHUTAN

BINNENLAND

Straffen tot levenslang voor hulp aan separatisten 171
Bhutan neemt strenge maatregelen tegen het roken 171
Bhutan krijgt voor het eerst geschreven grondwet 739

MILITAIRE ZAKEN

Bhutan ratificeert verdrag tegen chemische wapens 740

BUITENLANDSE ZAKEN

Bhutaanse vluchtelingen in Nepal 740

BOLIVIA

BINNENLAND

President wijzigt kabinet rigoureus 214
Congres wil oud-president Sánchez de Lozada laten berechten 215
Decreet getekend voor organiseren autonomiereferenda 215
Parlement wijst vertrek president Mesa af 215
Diepe politieke crisis in Bolivia 669
Demonstranten eisen uitlevering ex-president Sánchez de Lozada 671

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Krediet Wereldbank voor verbetering sociale sector 216
Boeren bezetten olievelden uit onvrede over regeringsbeleid 216
Deel cocaplanten mag vernietigd worden 216
Onrust door afschaffing subsidies voor brandstoffen 216
Akkoord met cocaboeren wordt nagekomen 671
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IDB geeft vier leningen aan Bolivia 216
Wereldbank geeft lening voor bestrijding armoede 671
IDB presenteert cijfers over geldzendingen emigranten 671
BUITENLANDSE ZAKEN
VS beschuldigen Venezuela en Cuba van destabilisatie Bolivia 671
Verbetering van relaties tussen Bolivia en Chili 671
OVERLEDEN
Luis Adolfo Siles Salinas, voormalig president 671

BOSNIË-HERZEGOVINA
BINNENLAND
Eén miljoen vluchtelingen teruggekeerd 134
Constitutioneel Hof verbiedt adjectief 'Servisch' in plaatsnamen 134
Nationalistische partijen winnen lokale verkiezingen 134
Nog meer dan 16.000 vermisten 135
Dodental Bosnische oorlog naar beneden bijgesteld 135
Bosnische Serviërs weigeren medewerking aan multi-etnische politiemacht 135
Bosnisch-Kroatische president ontslagen wegens corruptie 520
Premier ontslaat minister na conflict over benoeming 521
Tiende herdenking van massamoord Srebrenica 521
Vrouw van Karadzic vraagt echtgenoot zich over te geven 521
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Centrale bank trekt supervisie financiële sector naar zich toe 135
'Handelsrechtbanken bevorderen investeringen' 135
JUSTITIE
Bosnische Serviër veroordeeld tot zes jaar voor oorlogsmisdaden 521
Iraakse Bosniër veroordeeld tot vijf jaar wegens oorlogsmisdaden 521
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Bosnisch overkoepelend instituut voor vermiste personen opgericht 521
MILITAIRE ZAKEN
Bosnische legers worden samengevoegd 522
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
President Servië biedt Bosnië excuus aan voor oorlogsleed 135
BUITENLANDSE ZAKEN
VS eist uitlevering van verdachten van oorlogsmisdaden 136
Premier Servische Republiek neemt ontslag na VN-optreden 136

BOTSWANA
BINNENLAND
President Festus Mogae herkozen 178
Nieuw opvangcentrum illegale immigranten 179
President wil kritische Australische hoogleraar uitwijzen 179
Geëlektrificeerde grens met Zimbabwe moet dierziektes tegenhouden 556
Botswana's goede reputatie volgens waarnemers besmet 556
Botswana ontkent onderdrukking van 'bosjesmannen' 556
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Toenemende ondervoeding bij kinderen 556
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Centrale Bank devalueert munt van Botswana 556

BRAZILIË
BINNENLAND
Steun voor Arbeiderspartij groeit bij lokale verkiezingen 283
Corruptie en wanbeheer dwarsbomen strijd tegen honger 284
Afgetreden minister van Defensie verwijt leger ondemocratisch gedrag 284
Mantega volgt Lessa op als directeur van ontwikkelingsbank 284
Steun coalitiepartijen voor regering neemt af 284
Parlement wijst regeringscontrole op de pers af 284
Politieke nederlaag voor regering-Lula 284
Risico door wapengeweld te sterven in Brazilië is hoogste ter wereld 285
Doodseskader doodt willekeurig 29 mensen bij Rio 285
President Lula tekent decreet voor groot indiaans reservaat 285
Corruptieschandalen verlammen regering 610
Minder doden door vuurwapengeweld 611
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Gewelddadige strijd over landrechten 285
Kredieten van Wereldbank en IDB 286
Economie groeit en werkloosheid neemt af in 2004 286
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Begroting voor 2005 aangenomen 286
Brazilië ziet af van nieuw akkoord met IMF 286
Regering ziet af van belastingverhoging bedrijfsleven 286
Brazilië ontvangt reeks nieuwe kredieten van Wereldbank 612
JUSTITIE
Senaat akkoord met ingrijpende wijzigingen justitieel systeem 286
Moordenaar journalist Tim Lopes tot 28,5 jaar gevangenisstraf veroordeeld 612
Ex-burgemeester van São Paulo in hechtenis genomen 612
ONDERWIJS
Private universiteiten krijgen quota opgelegd voor zwarten en indianen 286
VN: Onderwijs in Brazilië geen prioriteit 286
GEZONDHEID EN ZORG
Strijdkrachten zetten noodhospitalen op in Rio de Janeiro 287
Brazilianen wijzen bijdrage VS aan aids-fonds af 612
NATUUR EN MILIEU
Opnieuw groot deel regenwoud verloren gegaan 287
Destructie regenwoud weer toegenomen 612
CULTUUR EN WETENSCHAP
Succesvolle lancering ruimteraket 287
Brazilië gaat verrijkt uranium produceren 287
Parlement keurt bioverzekeringswet goed 287
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Aantal slachtoffers politie in Rio neemt iets af 287
Kinderprostitutie komt op veel plaatsen voor 287
Indiaanse kinderen sterven door ondervoeding 287
Deelstaat Rio de Janeiro geeft gemartelde gevangenen vergoeding 288
BUITENLANDSE ZAKEN
President Lula bezoekt vijf Afrikaanse landen 288
Amerikaanse minister Rice benadrukt belang van democratie 288
Colombiaanse rebel in Brazilië aangehouden 612
OVERLEDEN
Leonel Brizola, politicus 612

BRUNEI
BINNENLAND
Huwelijk kroonprins van Brunei 43
Sultan van Brunei kondigt politieke hervormingen aan 43
Jongere ministers aangesteld 440
JUSTITIE
Drie veroordelingen wegens 'subversie' 44
BUITENLANDSE ZAKEN
Brunei haalt banden aan met China en Rusland 440

BULGARIJE
BINNENLAND
Premier herwint meerderheid in parlement na kabinetswijziging 198
Mongoolse diplomaat opgepakt vanwege drugstransport 522
Socialisten winnen parlementsverkiezingen 522
Bulgarije opnieuw getroffen door overstromingen 523
Zigeunergetto in Sofia geruimd 523
JUSTITIE
Bulgarije laat Servische verdachte vrij 523
CULTUUR EN WETENSCHAP
Thracische schat gevonden in Bulgarije 523
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Oliepijpleiding van Zwarte naar Middellandse Zee 523
EUROPESE UNIE
Europese Unie dringt aan op juridische hervormingen 198
Bulgaars parlement stemt voor toetreding EU 523

Bulgarije

BUITENLANDSE ZAKEN
Aziatische diplomaten teruggetrokken wegens drugssmokkel 198
Extra militairen naar Afghanistan 198
Bulgarije trekt troepen uit Irak terug 523

BURKINA FASO
BINNENLAND
Oogst in het noorden voor 90 procent mislukt 499
GEZONDHEID EN ZORG
Geplande verstrekking antiretrovirale medicijnen niet gehaald 500
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Meldpunt vrouwenbesnijdenis 500

BURUNDI
BINNENLAND
Vredesproces doorgezet 556
Regering stemt in met Waarheidscommissie 558
Verkiezingen luiden nieuw tijdperk in 558
Invloed oud-rebellen groeit op politiek niveau 558
Aanvallen door rebellen 559
Onafhankelijk radiostation in Burundi nog altijd uit de lucht 559
Nieuwe regering gepresenteerd 559
Nieuwe grondwet bepaalt machts-verhoudingen 51
Aanval op vluchtelingenkamp eist 160 doden 53
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Scholen weer open, universiteit blijft dicht 559
JUSTITIE
Doodstraf voor moordenaars van Kassy Manlan 559
GEZONDHEID EN ZORG
Solidariteitsbelasting in Burundi voor slachtoffers hongersnood 559
MILITAIRE ZAKEN
Samenwerking met Belgisch leger 560
BUITENLANDSE ZAKEN
Zuid-Afrika houdt vredestroepen in Burundi 560
Burundi, Rwanda en VN tekenen overeenkomst terugkeer vluchtelingen 560

CANADA
BINNENLAND
Liberalen winnen Canadese parlementsverkiezingen 25
Premier zet parlementariër uit fractie na kritiek op president Bush 26
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Compensatie voor slachtoffers van tests met mosterdgas 27
JUSTITIE
Canada legaliseert islamitische rechtspraak voor civiele kwesties 27
CULTUUR EN WETENSCHAP
Parlement verbiedt klonen, maar staat stamcelonderzoek toe 27
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Canadese Anglicaanse kerk erkent homoseksuele relaties 27
'Canada onverschillig over lot van indiaanse vrouwen' 27
BUITENLANDSE ZAKEN
Bush in Canada om verstoorde relaties te verbeteren 27

CAMBODJA
BINNENLAND
Oppositieleider ontvlucht Cambodja 354
Politie schiet op demonstrerende boeren 354
Twintig doden bij gevangenisuitbraak 354
Cambodja neemt nieuwe wapenwet aan 354
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Cambodjaanse textielindustrie lijdt onder vrije wereldhandel 354
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Donorconferentie klaagt over corruptie 355
JUSTITIE
Cambodja veroordeelt militante moslims 355
VN geven groen licht voor tribunaal tegen Rode Khmer 355
BUITENLANDSE ZAKEN
Cambodja ratificeert VN-verdragen tegen drugshandel 355
Cambodja ratificeerde op 25 februari 2005 drie VN-verdragen tegen de drugshandel. 355

CENTRAAL-AFRIKAANSE REPUBLIEK
BINNENLAND
President wisselt regering 370
Aanloop naar verkiezingen 370
Presidents- en parlementsverkiezingen in twee rondes 371
JUSTITIE
Hof spreekt ex-premier vrij van corruptie 372

CHILI
BINNENLAND
Gewelddadigheden bij herdenking slachtoffers staatsgreep 95
Samenstelling kabinet gewijzigd 95
Chileense regering verandert van samenstelling 538
Linkse kandidaat versterkt positie voor presidentsverkiezingen 538
Nieuwe wet dwingt vaders verantwoordelijkheid te nemen voor kind 538
Senaat stemt voor schrappen passages grondwet uit periode Pinochet 539
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Chileense arbeiders beëindigen staking bij kopermijn 539
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Extra belasting voor buitenlandse exploitanten kopermijnen verworpen 95
Lovende woorden van directeur IMF 95
Lening Wereldbank voor regionale infrastructurele ontwikkeling 95
Wereldbank verstrekt reeks kredieten 539
Subsidie van IDB ter ondersteuning midden- en kleinbedrijf 539
JUSTITIE
Nieuwe verdenkingen tegen Pinochet 96
Beroep van Manuel Contreras op amnestiewetgeving afgewezen 97
Rechters buigen zich over aanklachten tegen Pinochet 539
Argentinië wijst oud-nazi Schaefer uit 540
Senator veroordeeld voor seksueel misbruik 540
NATUUR EN MILIEU
Demonstraties tegen milieuvervuiling in Chileense steden 540
BURGER- EN MENSENRECHTEN
HRW: Chili schendt rechten van indianen 97
Misstanden tijdens Pinochet-regime onder de aandacht 97
Kritiek HRW op korte duur onderzoek mensenrechtenschendingen 98
Afschaffing beperkte duur voor onderzoek mensenrechtenschendingen 540
Ex-chef van DINA geeft details over 580 verdwenen burgers 540
MILITAIRE ZAKEN
Groep Chileense rekruten komt om bij oefening in Andes-gebergte 540
BUITENLANDSE ZAKEN
Demonstranten botsen met politie bij APEC-conferentie 98
Argentijnse president bezoekt Chili 541
Aankoop marineschepen zorgt voor onrust in regio 541
OVERLEDEN
Gladys Marín, voorzitster Communistische partij 541

CHINA
BINNENLAND
Opnieuw rellen in China 44
Grootste mijnramp sinds jaren veertig 171
Chinese ondernemers kunnen 'modelarbeider' worden 171
Chinees parlement aanvaardt anti-afscheidingswet 230
Honderdduizenden arrestaties wegens corruptie 231
Verbod op 'leugenachtige journalistiek' 231
Spanningen tussen China en Japan 310
Anti-Japanse demonstraties in China 310
Nieuwe Chinese minister van Volksgezondheid 311
China kiest multimiljonair als 'modelarbeider' 311
Chinese mijnwerkers gaan veiligheid van mijnen zelf controleren 440
China bouwt dertig nieuwe kerncentrales 441
Zes doden bij opstand tegen confiscatie van land 441
Microsoft, Google en Yahoo voeren Chinese censuurwetten uit 441
Chinese bestuurders moeten terug naar school 482
China herziet liberalisering van mediawetten 483
Mediawetten worden opnieuw aangescherpt 548
China richt politie-eenheden tegen oproer en terrorisme op 548
Sluiting van 7.000 kolenmijnen 548
Doden door natuurrampen niet langer staatsgeheim 626
Chinese ambtenaren weigeren belangen in kolenmijnen op te geven 626
Corruptie in China wijdverbreid 626

Plenum wil socialer en schoner China 683
China publiceert witboek over democratie 683
China herdenkt gevallen partijleider Hu Yaobang 740
Peking in verlegenheid door nieuwe mijnramp 740
S.A.R. HONGKONG
Tung Cheehwa belooft beter bestuur 106
China laat Hongkongs politicus vrij 106
Gouverneur Tung Cheehwa treedt af 231
Hongkong vraagt Peking om uitleg onderdeel grondwet 312
Donald Tsang wordt gouverneur van Hongkong 441
Weinig animo voor pro-democratische demonstratie 483
Minister van Hongkong gaat met pensioen 684
S.A.R. MACAU
Democraten winnen parlements-verkiezingen in Macau 626
TIBET
Doodstraf voor monnik omgezet in levenslang 106
XINJIANG
Buitenlandse 'saboteurs' gearresteerd in Xinjiang 684
BETREKKINGEN MET TAIWAN
Leider van Kwomintang bezoekt China 311
China schaft verbod op vakantie in Taiwan af 355
Chinezen mogen naar Taiwan 356
China biedt Taiwanezen studiebeurzen en verlaagt collegegeld 549
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Chinese oproerpolitie slaags met voormalige militairen 740
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
China gaat kopiëren van merkproducten bestraffen 44
China belast export van textiel 44
Steeds meer Chinese bedrijven actief in het buitenland 45
Groei van Chinese economie onverminderd hoog 107
Snelle groei van Chinese valutavoorraad 171
China is grootste consument ter wereld 172
China profiteert van lidmaatschap WTO 172
China koppelt yuan los van de Amerikaanse dollar 483
Centrale Bank geeft inzage in koersberekening van yuan 549
China verhoogt belastingvrije voet 684
JUSTITIE
Doodstraf voor moord op schoolkinderen 107
Verontwaardiging over detentie klokkenluider 549
Chinees Hooggerechtshof mag zich uitspreken over doodvonnissen 626
GEZONDHEID EN ZORG
WFP staakt voedselhulp aan China 45
Suïcide is belangrijkste doodsoorzaak Chinese jongeren 483
Arrestaties in verband met gedwongen sterilisaties en abortussen 627
Doden door vogelgriep 741
LANDBOUW
Wilde ganzen in China besmet met vogelgriep 484
NATUUR EN MILIEU
China dwingt duizenden tot migratie in de strijd tegen de woestijn 45
Chinese overheid legt bouw van energiecentrales stil 107
Honderden miljoenen Chinezen zonder schoon drinkwater 231
Rellen vanwege milieuvervuiling 312
Gletsjers op Mount Everest smelten sneller dan normaal 356
Vervuilde Chinese steden op zwarte lijst 684
Milieuramp treft Harbin 741
CULTUUR EN WETENSCHAP
China voert bemande ruimtevlucht uit 684
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Vier jaar cel voor activist 45
China laat 56 politieke gevangenen vrij 172
Golf van executies voor Chinees nieuwjaar 172
VS gematigd positief over Chinees mensenrechtenbeleid 231
Dissident Jiang Yanyong op vrije voeten 232
Chinese rechtbank acht bekentenissen onder dwang niet rechtsgeldig 312
Chinese journalist wint prestigieuze persprijs 356
China treedt op tegen dwangmiddelen bij ondervragingen 356
Verbod op seksuele intimidatie en huiselijk geweld 549
Commissaris voor de Mensenrechten van VN bezoekt China 627
Chinese journalist veroordeeld na tip van Amerikaans internetbedrijf 627
MILITAIRE ZAKEN
Hu Jintao wordt voorzitter van Centrale Militaire Commissie 232
Forse verhoging Chinees defensiebudget 232
EU handhaaft wapenembargo tegen China 313
Pentagon: 'China verstoort militair evenwicht in Azië' 484
CCP versterkt grip op Volksbevrijdingsleger 549
BUITENLANDSE ZAKEN
EU verlengt wapenembargo tegen China 45
Relaties met Japan blijven gespannen 357
Textieloorlog tussen China en het Westen escaleert 442
'Textieloorlog' met VS en EU houdt aan 550
EU importeert toch Chinees textiel 627
China zegt bezoek van Japanse minister af 684
China en VS bereiken overeenkomst over textielhandel 741
Amerikaanse president Bush bezoekt China 741
OVERLEDEN
Zhao Ziyang, voormalig secretaris-generaal van de CCP en hervormer 107
Zhang Chunqiao, lid van de Bende van Vier 357
'Ondergrondse' Chinese bisschop Xie Shinguang overleden 550
Ba Jin, Chinees schrijver 685
Rong Yiren, 'de rode kapitalist' 685
Ren Zhongyi, Chinees hervormer 742

COLOMBIA

BINNENLAND
Generaal beweert dat leger en paramilitairen samenwerkten 98
Overleg tussen regering en rechtse paramilitairen 98
FARC weigert met regering te onderhandelen 99
Aantal ontvoeringen neemt af 100
Meer mijnen ondanks actie Colombiaanse overheid 100
Parlementaire goedkeuring voor tweede ambtstermijn Uribe 100
Brein achter massaontvoering aangehouden 100
Kritiek op aangenomen Wet van Vrede en Gerechtigheid 672
Enige toenadering tussen FARC en regering 672
Colombiaanse parlementariër doodgeschoten 673
Ex-minister van Justitie gearresteerd voor moord op presidentskandidaat 673
Meer paramilitairen leveren hun wapens in 673
Camilo Espino aangesteld als minister van Defensie 674
ELN accepteert aanbod voor onderhandelingen 674
Nieuwe procureur-generaal benoemd 674
Colombiaanse regering bereid cocateelt op te kopen 674
Colombiaanse drugsbaronnen kondigen wapenstilstand af 675
Chef Colombiaanse veiligheidsdienst treedt af na beschuldigingen 675
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Ontevredenheid onder bevolking over economisch beleid 100
Congres zwakt voorstel af voor hervorming pensioenwet 100
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Wereldbank verstrekt verscheidene leningen 101
Verdubbeling economische groei in 2003 101
Parlement keurt begroting voor 2005 goed 101
Regering trekt voorstel belasting-verhoging in 101
Verbetering economie na aantreden regering-Uribe 675
Colombia ontvangt nieuwe kredieten 675
JUSTITIE
Luxe huis van Pablo Escobar door staat geconfisqueerd 100
Constitutioneel Hof verwerpt anti-terrorismewetgeving 100
Overheid moet schadevergoeding betalen voor bloedbad in 1999 101
Politie neemt groot aantal valse bankbiljetten in beslag 101
Twee paramilitairen en rebellenleider mogen worden uitgeleverd aan VS 101
Baas Calí-drugskartel uitgeleverd aan VS 101

Colombia

Vermeende IRA-leden ontvluchten Colombia 102
Rechter Constitutioneel Hof beschuldigt collega van omkoping 675
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Verkrachting steeds vaker gebruikt als wapen in de strijd 102
HRW waarschuwt voor toekomstig rechts geweld 102
Mensenrechtensituatie volgens VN verslechterd 675
MILITAIRE ZAKEN
Leger pakt corruptie in eigen rangen aan 102
Bevelhebber van het leger ontslagen 102
Slecht getrainde soldaten mogen niet dienen in gevechtszones 675
Topgeneraals door president Uribe aan de kant gezet 676
BUITENLANDSE ZAKEN
Drugsbende gearresteerd na internationale actie 102
Samenwerking met Venezuela bij constructie gaspijpleiding 102
Venezuela schort diplomatieke relaties met Colombia op 102
Hooggerechtshof gaat uitleveringen aan VS heroverwegen 676
Ex-leider Cali-drugskartel aan VS overgedragen 676
Drugsbaron tot 40 jaar veroordeeld 676
Presidenten Uribe en Bush zetten gezamenlijke strijd voort 676
Diplomatiek conflict met Frankrijk over contact met rebellen 676

COMOREN
BINNENLAND
Verkiezingswinst voor oppositie 53
Toenemende politieke spanningen 500
Tweede ambtstermijn president geblokkeerd 500
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Politieke onrust blokkeert economische ontwikkeling volgens IMF 54
Meer samenwerking tussen eilanden moet groei bevorderen 501

CONGO (BRAZZAVILLE)
BINNENLAND
Nasleep burgeroorlogen 501
Premier stuurt regering aan 501
Wapendiefstal zou onderdeel zijn van couppoging 501
Elektriciteitsvoorziening nachtmerrie voor inwoners Congo 502
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Armoede neemt toe 502
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Achterstallige schulden gedeeltelijk kwijtgescholden 502
IMF: 'Meer olieopbrengsten besteden aan bestrijding armoede' 503
GEZONDHEID EN ZORG
Toename van ziekte sikkelcelanemie 503
BUITENLANDSE ZAKEN
VN begint repatriëring van duizenden buitenlandse vluchtelingen 503

COOKEILANDEN
BINNENLAND
Premier schendt coalitieafspraken 696
Nieuwe coalitie na ontslag vice-premier 696
Premier Marurai ontslaat ministers van coalitiepartij 696
Nieuwe ministers beëdigd 696
Regering wijst gezondheidsclaim vanwege kernproeven af 696

COSTA RICA
BINNENLAND
Oud-presidenten beschuldigd van corruptie 288
Nieuwe minister van Openbare werken en Transport 289
President Abel Pacheco in de beklaagdenbank 289
Vice-president Luis Fishman treedt af 289
Negen doden bij mislukte bankoverval 289
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Commissie van wijze mensen moet vrijhandelsverdrag beoordelen 289
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IDB geeft lening voor duurzame ontwikkeling 289

CUBA
BINNENLAND
Toeristensector wordt gereorganiseerd 28
Maatregelen tegen energiecrisis 28
Cubanen gesommeerd contact met buitenlanders te beperken 417
Castro brengt bezoek aan kathedraal na overlijden van paus 417
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Castro: 'Cuba is als een feniks uit de as herrezen' 417
Maatregelen om lot arme Cubanen te verbeteren 417
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Gebruik dollar aan banden gelegd 29
Economische groei Cuba onduidelijk 417
GEZONDHEID EN ZORG
Cuba neemt strenge anti-rookmaatregelen 418
GEZONDHEID EN ZORG
Cuba gaat Caribische landen helpen bij bestrijding aids 29
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Critici regime komen vrij vanwege gezondheidsproblemen 29
Amnesty International bekritiseert Cuba inzake gewetensgevangenen 418
Cuba legt resolutie VN-Mensenrechten-commissie naast zich neer 418
Actie 'sociale schoonmaak' haalt jongeren van straat 418
MILITAIRE ZAKEN
Grootste militaire oefening in bijna twintig jaar 29
BUITENLANDSE ZAKEN
VS versterken embargo tegen Cuba 30
Europese parlementariërs toegang tot land geweigerd 30
VN veroordelen opnieuw embargo tegen Cuba 30
Cuba boekt diplomatieke overwinning op Iberisch-Amerikaanse top 30
Betrekkingen met Azië nemen toe 30
Venezolaanse president Chávez bezoekt Cuba 30
Rel over kerstversiering bij kantoor van VS in Havana 30
Toenadering tussen Cuba en EU 418
Samenwerking met Iran breidt zich uit 419
Nieuwe wrijvingen tussen Cuba en VS 419
Oekraïne prijst Cuba voor verzorging Tsjernobyl-kinderen 419
Banden tussen Cuba en Venezuela versterkt 419

CYPRUS
BINNENLAND
Procureur-generaal Nikitas stapt op 327
Grieks-Cyprioten willen weer praten over hereniging 327
NOORD-CYPRUS
Premier Talat wint parlementsverkiezingen 136
Verzoeningsgezinde Talat gekozen tot president 327
Azerbeidzjan erkent Turks-Cypriotische paspoorten 393
EUROPESE UNIE
Cyprus ratificeert Europese grondwet 393
BUITENLANDSE ZAKEN
Oppositieleider bezoekt Turkije 136
Cyprus bekritiseert Turkije 327
VN verlengen mandaat vredesmacht 393
VN: 'Partijen moeten politieke wil tonen' 393

DENEMARKEN
BINNENLAND
Centrum-rechts wint verkiezingen 136
Prins Joachim en prinses Alexandra gescheiden 327
Deense sociaaldemocraten kiezen nieuwe leider 327
Deense koningin waarschuwt voor radicale islam 327
Radiozender verliest vergunning na anti-moslimuitzending 588
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Excuses premier Rasmussen voor uitzetting joden tijdens de oorlog 328
JUSTITIE
Rechtbank maakt uitlevering ex-nazi mogelijk 137
CULTUUR EN WETENSCHAP
Gestolen Rembrandt in Kopenhagen teruggevonden 589

DJIBOUTI
BINNENLAND
Asielzoekers uitgezet 116
Ratificering protocol tegen vrouwenbesnijdenis 633
President wint geboycotte verkiezingen 633
Nauwelijks reactie op roep om noodhulp 633

BUITENLANDSE ZAKEN
Haven Djibouti aangepast aan antiterreur code 116
OVERLEDEN
Ahmed Dini Ahmed, eerste premier overleden 116

DOMINICAANSE REPUBLIEK
BINNENLAND
Leonel Fernández geïnaugureerd als president 31
Brand in Dominicaanse gevangenis veroorzaakt veel slachtoffers 345
Groot aantal Haïtianen uitgewezen na golf van geweld 345
Doden en gewonden bij lokale protestacties 345
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Vertrekkende president doelwit van acties 31
Protesten tegen vrijhandelsakkoord met VS 345
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Grote economische schade door orkanen in Caribische regio 32
IMF verstrekt lening ter ondersteuning van economisch beleid 346
Financiële ondersteuning door IDB en Wereldbank 346
JUSTITIE
Jurisdictie Internationaal Strafhof erkend 346
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Regering schendt rechten hiv-positieve vrouwen' 32
BUITENLANDSE ZAKEN
Illegale emigratie naar Puerto Rico houdt aan 346

DUITSLAND
BINNENLAND
CDU herkiest Angela Merkel als partijleider 12
Nieuw centrum contraterrorisme opgezet 12
Debat over hervorming federatie mislukt 12
Topfunctionaris CDU treedt af wegens financieel schandaal 12
President heeft twijfels over wet inzake vliegtuigkaping 72
Parlementariër treedt af wegens betalingen door Volkswagen 72
Extreem-rechtse partijen werken samen 72
Tegenstanders hervormingen richten nieuwe linkse partij op 72
Geen optreden justitie tegen NPD voor verstoring holocaustherdenking 72
Minister Fischer onder vuur wegens visa-schandaal 137
Herdenking bombardement Dresden 137
SPD verliest bij regionale verkiezingen 137
SPD lijdt nederlaag in parlement Sleeswijk-Holstein 198
Demonstranten tegen mars neo-nazi's in München 263
Fischer erkent fouten in visa-affaire 263
Rechtbank wijst verzoek om referendum EU-grondwet af 263
Bondskanselier Schröder wil nieuwe parlementsverkiezingen 328
Duitser toch nog tevreden met zijn land 328
Verhoogde activiteit neo-nazi's in Duitsland 328
Angela Merkel wordt kanselierskandidaat CDU 329
Nieuwe linkse partij moet alternatief zijn voor economisch beleid SPD 393
Linkse tegenstanders neo-nazi's aangehouden 393
Monument Berlijnse muur afgebroken 458
President akkoord met vervroegde verkiezingen 458
Campagne van start voor Bondsdagverkiezingen 523
CDU/CSU en SPD bijna even sterk 589
Twee organisaties met 'extremistische connecties' verboden 590
Bezorgdheid over toekomst sterk toegenomen 590
Duitsland stevent af op 'grote coalitie' 653
Leider Linkspartij geen vice-voorzitter Bondsdag 713
Auto's in brand gestoken in navolging van Frankrijk 713
'Grote coalitie' in Duitsland een feit 713
Meer dan 100.000 mensen drie dagen zonder elektriciteit 714
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Bevrijding concentratiekampen herdacht 263
Duitsland herdenkt einde Tweede Wereldoorlog 329
'Hitler gaf persoonlijk opdracht tot holocaust' 199
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Deutsche Bank heft bijna 2000 arbeidsplaatsen op 12
General Motors stoot 10.000 banen in Duitsland af 12
Controversiële hervormingen arbeidsmarkt van kracht 73
Vijf miljoen Duitsers werkloos 137
Werkloosheidscijfer op recordhoogte 198
Aantal Duitse werklozen gedaald 264
Bouwvakkers accepteren korting op loon en langer werken 394
Werkloosheid daalt voor vijfde achtereenvolgende maand 524
Volkswagen bevestigt groot verlies banen 590
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Belastingverlaging moet middenstand stimuleren 13
Recordproductie Duits staal 73
Economie met 1,7 procent gegroeid 73
Duitsland opnieuw grootste exporteur 73
Economie krimpt 138
Bondsdag aanvaardt begroting 2005 138
Economische groei van 0,5 procent in eerste kwartaal 2005 264
Regering en oppositie eens over meer concurrentie in energiesector 394
Tekenen van economisch herstel 458
Economie stagneert 524
Handelsoverschot groeit 714
JUSTITIE
Milde straf voor politiefunctionaris die dreigde met marteling 13
Moslimextremisten doelwit Duitse politie 73
Neonazi's veroordeeld wegens brandstichting 199
Ex-minister CDU veroordeeld voor betrokkenheid zwartgeldaffaire 264
Verdachte '11 september' uitgewezen ondanks vrijspraak 394
Drie Irakezen gearresteerd voor betrokkenheid bij Ansar al-Islam 394
Ex-politicus Pfahls geeft omkoping toe 394
Ontwerper computervirus krijgt voorwaardelijke straf 458
Onderzoek naar witwassen door medewerkers Commerzbank 458
Voormalig staatssecretaris schuldig bevonden aan corruptie 524
Verdachte aanslagen 11/9 krijgt zeven jaar wegens terrorisme 524
Ex-functionaris ministerie van Defensie vroegtijdig vrijgelaten 590
Veroordeling wegens terrorisme voor vier Arabieren 654
GEZONDHEID EN ZORG
Veel Duitsers lijden aan depressies 264
NATUUR EN MILIEU
Grote energieverbruikers vrijgesteld van betaling subsidies groene energie 13
Kerncentrale bij Obrigheim gesloten 329
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Jehova's Getuigen winnen strijd om erkenning voor rechtbank 199
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Waterpeil rivieren in Alpen daalt 524
EUROPESE UNIE
Beide Kamers parlement stemmen in met Europese grondwet 329
Kritiek op Duitsland vanwege uitzetting EU-burgers 394
Oppositie wil dat Turkije Cyprus erkent 590
BUITENLANDSE ZAKEN
Turkse imam uitgezet 13
President spreekt loyaliteit aan Israël uit 138
Geschil met Verenigde Staten over Irak bijgelegd 138
Schröder kondigt economische overeenkomsten met Rusland aan 264
Duitse ambassadeur in Zwitserland ontslagen 264
Stilzwijgen over spionage-incident met Rusland 264
Turkije heft Duits vliegverbod op 329
Duitsland repatrieert Kosovaarse vluchtelingen 329
Chinees-Duitse overeenkomst over samenwerking op spoorweggebied 394
VS niet tegen Duitse zetel Veiligheidsraad 394
Sluiting Amerikaanse bases aangekondigd 459
Paus waarschuwt jongeren tegen secularisme 524
OVERLEDEN
Günter Wand, dirigent 199
Dorothee Sölle, theologe 200
Inge Meysel, actrice 200
Günter Rexrodt, voormalig minister van Economie 200
Ivan Illich, cultuurcriticus 590
Ludwig Bölkow, ontwerper eerste straaljager 590
Carlos Kleiber, dirigent 591

ECUADOR
BINNENLAND
President Gutiérrez probeert machtsbasis in parlement uit te breiden 216
Ontslag leden Hooggerechtshof groeit uit tot nationale kwestie 217
Econoom Córdoba tegen wil van parlement president Centrale bank 217
Minister beweert smeergeld te kunnen vragen 217
Oud-president Bucaram mag terugkeren uit ballingschap 218
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Medici staken om salariseisen kracht bij te zetten 218
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Ecuador ontvangt subsidies en kredieten van IDB 218
Lening Wereldbank ter ondersteuning van economie 218
JUSTITIE
Oud-minister van Defensie aangehouden 218
BUITENLANDSE ZAKEN
President Gutiérrez ontkent afspraken met de FARC 218

EGYPTE
BINNENLAND
Burgerrechtengroeperingen vragen in petitie om hervormingen 116
Egypte ontkent betrokkenheid Al-Qaeda bij bomaanslagen 116
Egypte laat 700 islamitische militanten vrij 116
Opnieuw politieke partij erkend 117
Demonstranten eisen vertrek president Mubarak 117
Koptische paus trekt zich terug in stil protest 117
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Waardestijging Egyptische pond zet door 117
BUITENLANDSE ZAKEN
Egyptische troepen aan grens van Gaza na Israëlische terugtrekking 117
Gevangenenruil met Israël roept kritiek op 118
IAEA: 'Egyptisch nucleair programma in orde' 118
OVERLEDEN
Adel Hussein, schrijver en politicus 118

EL SALVADOR
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
El Salvador keurt als eerste land vrijhandelsakkoord met VS goed 289
Regering initieert ambitieus sociaal plan 289
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Ondersteuning voor kleine ondernemers 289
IMF constateert gunstige ontwikkeling van economie 290
Wereldbank geeft nieuwe leningen aan El Salvador 290
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Opnieuw doodseskaders actief in El Salvador' 290
El Salvador beticht van schending rechten van twee vermiste kinderen 290
President Saca bekritiseert heropening onderzoek naar bloedbad in 1981 290
BUITENLANDSE ZAKEN
El Salvador weigert Venezolaanse politiecommandanten asiel te geven 290
Troepen in Irak worden afgelost 290
Regering wil informatie van VS over uitgezette criminelen 290

EQUATORIAAL GUINEE
BINNENLAND
Lange gevangenisstraffen voor buitenlandse coupplegers 503
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Gevangenen sterven van de honger' 504
BUITENLANDSE ZAKEN
Oppositieleider ontvoerd 504
Arrestatie oppositieleden leidt tot spanning met Spanje 504

ERITREA
BINNENLAND
Meer eenheid binnen oppositie 118
Humanitaire situatie verslechtert 633
Minister van Buitenlandse zaken sterft aan hartaanval 634
Mensenrechtenorganisaties vragen naar gevangen journalisten 634
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Benzineverkoop gestopt 118
WFP brengt voedselhulp 118
JUSTITIE
Strenge straffen op gebruik buitenlandse valuta 634
ONDERWIJS
Investering in onderwijs 119
GEZONDHEID EN ZORG
Sterftecijfer verminderd met 30 procent 634
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Regering ontkent inperking vrijheid van godsdienst 119
Vrijlating van journalisten gevraagd 119
BUITENLANDSE ZAKEN
UNMEE mag weer niet over hoofdweg 119
'Honderden Eritreërs gevlucht' 634
Waarschuwing voor hernieuwde uitbraak conflict 634

ESTLAND
BINNENLAND
Estse regering afgetreden 394
BUITENLANDSE ZAKEN
Nog geen overeenstemming met Rusland over grensafbakening 395

ETHIOPIË
BINNENLAND
Regeringstroepen betrokken bij etnisch geweld 119
Doodstraffen voor rebellen OLF 119
Hervorming kieswet gaat oppositie niet ver genoeg 119
Leger levert slag met rebellen 634
Laatste deel obelisk terug in Axum 634
Wateroverlast veroorzaakt 134 slachtoffers 634
Verkiezingen leiden tot politieke crisis 635
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Voedsel voor deelnemers herhuisvesting 119
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF eist efficiënter gebruik hulp door Ethiopië 119
Schulden deels kwijtgescholden 120
Rond de 122 miljard dollar nodig voor ontwikkeling in tien jaar 120
Rusland scheldt schuld van 900 miljoen euro kwijt 636
JUSTITIE
Veertien jaar gevangenis voor etnische moorden 636
Doodstraf voor martelingen 636
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Particuliere radio-uitzendingen toegestaan 120
Rechter heft sluiting kantoor journalistenassociatie op 120
GEZONDHEID EN ZORG
Nieuwe strategie tegen aids 120
BUITENLANDSE ZAKEN
Wending in vastgelopen vredesoverleg met Eritrea 120
Ethiopië sluit zich aan bij pact tegen landmijnen 121
Regering ontkent vervolging aanhangers Oromo Bevrijdingsfront 636
Ethiopische joden in hongerstaking 636

EUROPESE UNIE
POLITIEKE ZAKEN
Basis gelegd voor gezamenlijke regeling immigratie 130
Meerderheid burgers EU ziet 'grenzen' aan multiculturele samenleving 194
Gegevensverstrekking lidstaten over racistisch geweld schiet tekort 258
EU neemt maatregelen in strijd tegen illegaliteit 258
Onrust in EU-top over grondwet-referenda in Frankrijk en Nederland 322
Unie in diepe crisis na Frans en Nederlands 'neen' tegen grondwet 386
Crisis rond Europese grondwet houdt aan 452
Unie zet vaart achter anti-terrorisme-maatregelen na aanslagen Londen 452
Commissie wil gemeenschappelijk terugkeerbeleid illegalen 580
Nederlandse onderzoeker: 'Tientallen aanslagen verijdeld' 580
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Eurocommissaris roept lidstaten op tot toelaten kennismigranten 66
Kritiek bedrijfsleven op sociale agenda 130
'Bolkestein-richtlijn' controversieel 194
Vrouwenemancipatie in Europa blijft moeizaam 258
Europese Commissie wil plattelands-ontwikkeling stimuleren 452
Grote verschillen minimumloon in lidstaten 516
Werkgelegenheidsgroei stagneert en welvaartsverschillen nemen toe 644
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Commissie onderzoekt Italiaanse begrotingscijfers 6

Europese Rechtbank handhaaft sancties tegen Microsoft 6
Economische groei in eurozone loopt achter bij VS en Azië 66
Werkgroep voor vriendelijker beleid tegenover autosector 66
Kosten voor tolk- en vertaalwerk dreigen op te lopen tot één miljard euro 66
Oplopende uitgaven structuurfondsen 66
Commissie pakt kartelvorming op waterstofperoxidemarkt aan 130
Midden-Europese munten volgens IMF overgewaardeerd 130
Commissie zet strijd tegen roamingtarieven voort 130
Akkoord over versoepeling Stabiliteitspact 194
Lagere economische groei in eurozone verwacht 258
OESO adviseert Europese Centrale Bank om rente te verlagen 322
Maatregelen Commissie tegen te hoge begrotingstekorten 387
Europese Commissie staat overname Swiss door Lufthansa toe 452
OESO: 'Economische achterstand eurozone op VS zal verder toenemen' 452
Commissie maakt overheidssteun aan openbare diensten gemakkelijker 453
WTO stelt Latijns-Amerika in het gelijk inzake invoertarief bananen 516
Handelsoverschot eurozone fors afgenomen 516
Commissie verdenkt Nederlandse bedrijven van vorming bierkartel 580
Commissie bekritiseert concurrentie-beperking vrije beroepen 580
Garenproducenten beboet voor concurrentievervalsing 580
Procedure tegen Groot-Brittannië wegens te hoog begrotingstekort 580
Spanje grootste ontvanger EU-subsidies 580
Londen en Parijs blijven voorlopig aantrekkelijkste zakensteden 644
Boete voor autobedrijf Peugeot wegens overtreding concurrentieregels 644
EU vermaant Hongarije wegens oplopend begrotingstekort 644
Grensoverschrijdende fusies van banken stuiten op barrières 708
Half miljoen namaakgoederen in beslag genomen bij anti-fraudeactie 708
Commissie meldt betere economische vooruitzichten in 2006 en 2007 708

JUSTITIE

Ontwikkeling systeem tegen visumfraude 66
Commissie wil strengere straffen voor lidmaatschap criminele organisatie 66
Toename import namaakgoederen 130
Boetes voor strafbare feiten ook inbaar in andere lidstaten 130
Anti-terreurbeleid Unie komt moeizaam op gang 194
Zeven EU-landen sluiten Schengen III-verdrag 322
Commissie wil harde aanpak van productie namaakgoederen 453
EU-aanhoudingsbevel ter discussie na arrest Duits grondwettelijk hof 453

ONDERWIJS

Studenten krijgen recht op studiebeurs in andere lidstaten 194

GEZONDHEID EN ZORG

Commissie dringt aan op besparingen gezondheidszorg 66
Rapport toont onvoldoende financiering kankeronderzoek 258
Advocaat-generaal EU-Hof verwerpt richtlijn voedingssupplementen 259
Drugsgebruik vooral bepaald door toename cocaïneconsumptie 708

LANDBOUW

Verbod ggo's in vijf lidstaten mag blijven bestaan 388
Europese Commissie wil voorlopig geen ophokplicht tegen vogelgriep 516
Maatregelen tegen vogelgriep na nieuwe ontdekkingen virus 644
EU-suikerprijs daalt in vier jaar tijd met ruim eenderde 709

NATUUR EN MILIEU

Ministers verdeeld over nieuw genetisch gemodificeerd organisme 6
Commissie ziet af van besluit om visgronden te sluiten 6
Uitstoot broeikasgassen weer toegenomen 388
Commissie wil luchtvaart laten bijdragen aan Kyoto-verplichting 581

CULTUUR EN WETENSCHAP

Huygenssonde landt op Saturnus 67
Architectenbureau Rem Koolhaas wint EU-Architectuurprijs 259
Initiatief van zes EU-landen voor digitale bibliotheek 322

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Joods Wereldcongres dringt aan op maatregelen tegen antisemitisme 67
Oost-Europees tienjarenplan voor sociale integratie Roma 130
Europees mensenrechtenhof wil nieuw proces voor PKK-leider Öcalan 323
Amnesty bekritiseert EU-maatregelen tegen terrorisme 323
Europees Hof: 'België treft geen blaam bij langere opsluiting asielzoekster' 517

MILITAIRE ZAKEN

EU-landen zetten nieuwe stap naar integratie defensiebeleid 709

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

EU-troepenmacht neemt missie Bosnië over 6
Afschaffing wapenembargo China in het vooruitzicht gesteld 6
Plannen voor nabuurschapsverdragen 6
Toetreding Bulgarije en Roemenië in 2007 7
EU-leiders bewilligen in onderhandelingen over toetreding Turkije 7
Herdenking slachtoffers tsunami in alle lidstaten 67
EU schort sancties tegen Cuba op 67
Geheim samenwerkingsoverleg EU en VS 131
Hulp aan door tsunami getroffen landen 131
Ambassadeurs teruggeroepen uit Nepal 131
Unie verhoogt bijdrage aan wederopbouw Irak 131
Bezoek Amerikaanse president aan EU: meningsverschillen blijven 131
Concurrentie tussen NAVO en EU als forum voor transatlantisch overleg 131
Unie zegt steun toe aan Palestijnse Autoriteit 194
Zorg over voortgang hervormingen in Turkije 194
Unie en VS naderen elkaar inzake beleid jegens Iran 195
Toetredingsonderhandelingen met Kroatië opgeschort 195
Europa accepteert kandidatuur Wolfowitz 195
Unie legt VS handelssancties op wegens anti-dumpingwetgeving 259
Joegoslavië-tribunaal toetssteen voor Servië-Montenegro en Kroatië 259
Ontwikkelingshulp lidstaten per 2010 omhoog 260
Europees verbod op import veevoer met genetisch gemanipuleerde maïs 260
Wereldhandelsorganisatie veroordeelt EU-suikersubsidies 260
Unie start procedure om invoer Chinees textiel terug te dringen 260
Toenemende spanningen rond handelsconflict met China 323
Zwitserland treedt toe tot Schengen- en Dublinverdragen 388
Grote Chinese invoer blijft bron van spanningen met Europese Unie 388
Bezorgdheid over Iran neemt toe 389
Turkije: 'Ondertekening douaneakkoord geen erkenning van Cyprus' 453
Weerstanden tegen onderhandelingen met Turkije nemen toe 517
Steun voor onafhankelijke informatie-voorziening Wit-Rusland 517
Afspraken tussen China en EU over textieluitvoer blijven omstreden 518
Europeanen blijven zeer kritisch over Amerikaans buitenlands beleid 581
Akkoord met China over vrijgeven geblokkeerd textiel 581
Nieuwe beoordelingen aspirant-lidstaten 645
Overeenkomst met Canada over uitwisseling passagiersgegevens 645
Invoertarief voor Latijns-Amerikaanse bananen door WTO weer afgekeurd 646
Unie zet onderhandelingen over uitbreiding met nieuwe lidstaten voort 709
Europa verontrust over 'geheime CIA-gevangenissen' 709
Goedkoop Chinees textiel benadeelt andere textielproducerende landen 710

EUROPEES PARLEMENT

Parlement keurt Europese grondwet goed 67
Wettelijke aansprakelijkheid voor verkeersongevallen gelijkgeschakeld 67
Toetreding Oekraïne niet langer uitgesloten 67
Heftige discussie over formulering holocaust-resolutie 67
Strengere straffen voor illegale lozingen op zee 131
Parlement neemt richtlijn aan tegen oneerlijke handel 132

Europese Unie

Parlement stemt voorwaardelijk in met toetreding Roemenië en Bulgarije 260
EP vergemakkelijkt dienstverlenende activiteiten in andere lidstaten 323
Parlement maakt uitzonderingen op 48-urige werkweek onmogelijk 324
Kansloze motie van wantrouwen tegen Commissie-voorzitter Barroso 324
Eenheidsstatuut beloning parlementariërs goedgekeurd 389
europees parlement
Europarlement verwerpt voorstel softwarepatenten 454
Beleid ECB krijgt geen steun Europees Parlement 454
Geen overeenkomst met Canada over passagiersgegevens 454
Eoroparlement uit kritiek op Commissievoorstellen over asielbeleid 582
EUROPEES HOF VAN JUSTITIE
Nederlanders in andere lidstaten hebben recht op volledige AOW 453
Frankrijk veroordeeld voor overtreding visvangstbeperkingen 454
Commissie bevoegd tot sancties bij milieuwetgeving door lidstaten 581
'VN-besluiten wegen zwaarder dan Europees recht' 582
België veroordeeld voor niet naleven nitraat-richtlijn 582
Oostenrijk mag geen ggo-vrije regio's creëren 646

FALKLANDS/MALVINAS
BINNENLAND
Britten beëindigen militaire aanwezigheid op South Georgia 103
Groot aantal veteranen Falkland-oorlog pleegde zelfmoord 103
Nieuwe gouverneur benoemd 103
MILITAIRE ZAKEN
Britse schepen bij Falklandoorlog uitgerust met atoomwapens 103
BUITENLANDSE ZAKEN
Argentijnse boten en vliegtuigen worden weer toegelaten 103
Hertog van York bewijst eer aan omgekomen Argentijnse militairen 103
Gouverneur Pearce wijst regelmatige Argentijnse vluchten af 104
Groot-Brittannië weigert onderhandelingen over soevereiniteit 104
EU wijst aanklacht Argentinië af 479
Arabische en Zuid-Amerikaanse leiders doen beroep op Londen 479
Ander licht op Falklandoorlog 479

FIJI
BINNENLAND
Hoge Raad roept op tot samenwerking tussen politieke partijen 254
Minister Raj treedt af wegens fraude 254
Vice-president Ratu Joni Madraiwiwi benoemd 254
Drie ministers ontslagen bij kabinetswijziging 254
Voormalig vice-premier Speed overleden 254
Nieuwe politieke partij opgericht 254
Leger trekt bescherming premier in 254
Britse prins Charles bezoekt koraalrif 254
Record drugsvondst in Suva 254
Nieuwe minister van Informatie benoemd 696
Stamhoofden steunen amnestiewet 696
Coalitie in Fiji van inheemse partijen 697
Ministers keren terug in kabinet 697
JUSTITIE
Vice-president veroordeeld tot vier jaar hechtenis 254
Legerleider krijgt levenslang 254
Nasleep van de staatsgreep uit 2000 697
BUITENLANDSE ZAKEN
Fiji stuurt troepen naar Irak 254

FILIPPIJNEN
BINNENLAND
Aanhoudend geweld op de Filippijnen 232
Rechtbank weigert verkiezingsfraude te onderzoeken 233
President Arroyo beschuldigd van verkiezingsfraude 627
MIBF gaat Manila helpen bij misdaad-bestrijding 628
MNBF verliest controle over autonome regio 629
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Filippijnse economie groeit, begrotingstekort neemt af 233
Verhoging BTW onconstitutioneel 629
NATUUR EN MILIEU
Houtkap stilgelegd na stormen 233
BUITENLANDSE ZAKEN
Australië helpt Filippijnen bij terrorismebestrijding 629
OVERLEDEN
Fernando Poe jr. , filmster 234
Blas Fajardo Ople, politicus 629
Jaime Sin, kardinaal 629

FINLAND
SOCIAAL-ECONOMISCH ZAKEN
Economische schade door papierstaking 459
Finse grenswachten beëindigen staking 459

FRANKRIJK
BINNENLAND
Imams voortaan opgeleid aan Franse universiteiten 13
Libanese omroep van Franse satelliet gehaald 13
Frankrijk opent hoogste viaduct ter wereld 13
Decemberstorm eist zes levens 13
Frankrijk telt ongeveer 3.000 rechts-extremisten 73
Minister van Financiën Gaymard treedt af na onthullingen 138
Racistische agressie in 2004 bijna verdubbeld 200
Frankrijk verdeeld over eerbetoon aan overleden paus 264
Inburgeringexamen voorwaarde voor naturalisatie 264
Demonstrerende scholieren beroofd en in elkaar geslagen 265
Vrouw bekent 'schuld' aan Parijse hotelbrand 265
Vier ton aan chemicaliën gestolen 265
Actieplan tegen illegale immigratie 330
Raciale onrust in Perpignan 330
Chirac geeft nieuwe impuls aan kabinet 395
Socialisten zetten oud-premier Fabius uit partijbestuur 396
Premier ontvangt omstreden Nationaal Front 396
Mitterand gaf opdracht Greenpeace-schip te saboteren 459
Grenscontroles heringevoerd na bomaanslagen in Londen 459
Leider oecumenische broederschap neergestoken 525
Brandbestrijdingsvliegtuig neergestort en piloten omgekomen 525
Overheid belooft betere sociale huisvesting na brand in Parijse woning 525
Frankrijk wijst militante islamist uit 525
Fransen hebben steeds minder vertrouwen in overheid 525
Lijst gevaarlijke vliegtuigmaatschappijen bekendgemaakt 525
Ex-premier wint parlementszetel bij tussentijdse verkiezingen 591
Rapport weerspreekt toestroom van Poolse loodgieters 591
Regering compenseert chauffeurs voor gestegen brandstofprijzen 591
Frankrijk verscherpt terreurwet 591
Commando's beëindigen bezetting Franse veerboot 591
Politie raakt slaags met Parijse jongeren 654
Onlusten in Frankrijk naar nieuw hoogtepunt 714
Hollande opnieuw leider socialisten 715
Franse overheid verscherpt immigratiebeleid 715
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Holocaustmonument in Parijs geopend 73
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Franse wijnboeren gaan de straat op 14
Protestmarsen en stakingen tegen sociaal-economisch beleid 73
Werkloosheid boven de 10 procent 138
Parlement stemt in met hervorming 35-urige werkweek 138
Uitzonderingen mogelijk op 35-urige werkweek 200
Werkloosheid opnieuw gestegen 265
Velen blijven weg van hun werk op tweede Pinksterdag 330
Stakingen en blokkades tegen economisch beleid 396
Regering mag arbeidsmarkt per decreet hervormen 459
Massale stakingsacties in Frankrijk 655
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering verlaagt staatsaandeel in Air France 14
Miljardeninvestering voor innovatie 74
Airbus onthult nieuwe 'superjumbo' 74
Belastingmeevaller verkleint begrotingstekort 74

Noodlijdende Franse wijnbouw gesubsidieerd 74
Consumenten geven meer uit in laatste kwartaal 2004 138
Airbus A-380 maakt eerste vlucht 265
Tekort sociale zekerheid valt mee 265
Groei Franse economie neemt af 525
Frans begrotingstekort boven de drie procent 591
JUSTITIE
Ex-premier Alain Juppé ziet zijn straf verminderd in hoger beroep 14
Dader mislukte moordaanslag op president krijgt tien jaar 14
Miljardair George Soros veroordeeld 200
Arrestaties in verband met kinderporno op internet 330
Gevangenisstraffen voor betrokkenheid bij moord op Afghaanse krijgsheer 330
Veroordelingen wegens hulp aan 'schoenbom'-terrorist 397
Veertien Franse en Spaanse separatisten veroordeeld 397
Veroordelingen voor tunnelbrand Mont Blanc 460
Verdachten seksueel kindermisbruik veroordeeld 460
President Chirac wordt niet vervolgd 591
Baskische militanten veroordeeld in Frankrijk 655
Zeven veroordelingen in afluisterschandaal 715
ONDERWIJS
Hervorming middelbaar onderwijs voorlopig ingetrokken 138
Onderwijshervormingen enigszins vertraagd 397
'Positieve gevolgen koloniaal verleden' blijven benadrukt in schoolsysteem 716
GEZONDHEID EN ZORG
Frankrijk neemt nieuwe maatregelen tegen vogelpest 525
NATUUR EN MILIEU
Beren voor de Pyreneeën 74
Proefreactor kernfusie toch in Frankrijk 397
Frankrijk wil windenergiecapaciteit vergroten 460
Frankrijk bouwt eerste windmolenpark op zee 591
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Homorechten vastgelegd in anti-discriminatiewet 14
Amnesty International bekritiseert politiegeweld 265
Wet op levensbeëindiging aangenomen door Senaat 265
Homohuwelijk ongeldig verklaard 265
EUROPESE UNIE
Meerderheid Franse bevolking tegen Europese grondwet 330
'Frans-Duitse as blijft motor van EU' 460
BUITENLANDSE ZAKEN
Frankrijk erkent dood twintig Ivorianen 14
Franse gijzelaars door Irakezen vrijgelaten 14
Frankrijk levert Duitse oud-staatssecretaris uit 74
Amerikaanse minister roept op tot verzoening met Frankrijk 139
Grondwetswijziging voor referendum Europese grondwet aangenomen 139
Economische samenwerking met Marokko 265
Algerijnse president vraagt Frankrijk om erkenning van bloedbad in 1945 331
President Chirac nodigt Israëlische premier uit voor staatsbezoek 397
Verbeterde verstandhouding tussen Frankrijk en Israël 460
OVERLEDEN
Pierre Bourdieu, socioloog 139
Niki de Saint- Phalle, beeldend kunstenaar 139
Michel Jobert, politicus 139
Maurice Blanchot, schrijver 140
Henri Cartier-Bresson, fotograaf 140
Jacques Derrida, filosoof 140
Claude Simon, schrijver en Nobelprijswinnaar 592

FRANS-GUYANA
BINNENLAND
Frans-Guyana departement met grootste internetgebruik 613
Omroeporganisatie neemt maat-regelen om staking te beëindigen 613
Manifest over goudexploitatie 613
Satelliet maakt internet mogelijk op platteland in Zuidoost-Azië 613
JUSTITIE
Rechtbank veroordeelt goudzoeker die journalist molesteerde 152
GEZONDHEID EN ZORG
Knokkelkoorts neemt toe 152
NATUUR EN MILIEU
Plan voor behoud tropisch regenwoud 152
CULTUUR EN WETENSCHAP
Europese 'superraket' gelanceerd 152
BUITENLANDSE ZAKEN
Illegale grenspassanten terug naar Suriname 152

FRANS POLYNESIË
BINNENLAND
Voorstander van onafhankelijkheid wordt president 255
Parlement schuift op naar het midden 698
Communicatieverbod tussen ministers opgeheven 698
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Stijgende Franse bijdrage aan Frans Polynesië 698
GEZONDHEID EN ZORG
Commissie in Frans Polynesië onderzoekt gevolgen kernproeven 698

GABON
BINNENLAND
Kabinetswijziging 372
Geprivatiseerd waterbedrijf levert onvoldoende water 372
Onduidelijkheid over bevolkingsaantal 372
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Investering in visserij met VN-geld 372
GEZONDHEID EN ZORG
Gratis hulplijnen voor hiv/aids en kinderbescherming 373
Illegale abortus belangrijke doodsoorzaak 373
Eigen fabricage van medicijnen tegen aids en malaria 373
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Wet moet kinderhandel stoppen 373

GAMBIA
BINNENLAND
Vrije pers onder druk 560
Oppositie verenigt zich 560
President in actie tegen corruptie 560
President ontslaat voorzitter verkiezingscommissie 560
GEZONDHEID EN ZORG
Vaccinatie succes 561

GEORGIË
BINNENLAND
Parlement keurt regeringswijzigingen goed 74
Nieuwe regering geinstalleerd 592
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering overweegt generaal pardon voor belastingfraude 74
BURGER- EN MENSENRECHTEN
VN-rapporteur: 'Martelen komt nog steeds voor in Georgië' 592
MILITAIRE ZAKEN
Salarissen militairen drastisch verhoogd 75
President ontslaat chef generale staf 592
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Eerste echte verkiezingen in Abchazië 75
Spanning in Zuid-Ossetië neemt toe 75
Saakasjvili doet autonomieaanbod aan Zuid-Ossetië en Abchazië 75
BUITENLANDSE ZAKEN
Meer Georgische troepen naar Irak 75
Russische minister op bezoek 592
Handgranaat gevonden bij toespraak Bush in Tbilisi 593
VN-organisatie stuurt inspectieteam om nucleair materiaal op te sporen 593

GHANA
BINNENLAND
President wint verkiezingen in Ghana 561
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Kinderen bevrijd van kinderarbeid 561
Gematigd protest tegen verhoging olieprijzen 562
JUSTITIE
Ghana rolt Chinese bende mensensmokkelaars op 562
GEZONDHEID EN ZORG
Veel Ghanese artsen trekken naar Groot-Brittannië 562
Ghana begint lokale productie aidsmedicijnen 562
BUITENLANDSE ZAKEN
Honderden vluchtelingen uit Darfur naar Ghana 562
Vluchtelingen uit Togo hoeven niet naar kampen 562

Griekenland

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Vreedzaam einde van buskaping 14
Parlement kiest Papoulis tot president 141
Aartsbisschop verontschuldigt zich voor wangedrag 141
Branden teisteren oosten van Athene 460
Boeiing stort neer bij Athene: 121 doden 525

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

24-uursstaking tegen economisch beleid 201
Ambtenaren staken voor meer loon 331
Regering zet economische hervormingen voort 460

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

EU kritisch over financieel beleid Griekenland 201

JUSTITIE

Hogere straffen voor omkoping rechterlijke macht 141
Rechter spreekt vier ELA-leden vrij 461

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty uit kritiek op behandeling vreemdelingen 655

EUROPESE UNIE

EU akkoord met Griekse begrotingsvoorstellen 331
Parlement ratificeert Europese grondwet 331

BUITENLANDSE ZAKEN

VS mogen via Griekenland materiaal naar Irak vervoeren 331
Griekenland tegen compromis over naam 'Macedonië' 655
Pentagon adviseert positief over levering F16's aan Griekenland 656

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

In opspraak geraakte minister Blunkett afgetreden 14
Massale deelname vossenjacht op Boxing Day 15
Wet op Vrijheid van Informatie van kracht 75
Nazi-uniform prins Harry wekt afschuw 75
Geen paspoort voor verdachten Guantánamo Bay 141
Jagers verkennen grenzen jachtverbod 141
Arbeidsvergunning voor 130.000 Oost-Europeanen 141
Lagerhuis akkoord met nieuwe anti-terreurwet 141
Koningin slaat Microsoft-directeur Bill Gates tot ridder 202
Regering zal functioneren inlichtingendiensten verbeteren 202
Ruzie bij Conservatieven in aanloop verkiezingen 202
Prins Charles trouwt met Camilla Parker Bowles 266
UKIP: 'Macht terug in Westminster' 266
Blair wint historische derde termijn 331
Honderden jongens verdwenen van scholen 333
Minder aanvragen staatsburgerschap 333
Minister Clarke: 'Algerijnse verdachte terrorisme mag worden uitgeleverd' 397
Geen nieuwe asielzoekerscentra 397
Britse koningshuis kost jaarlijks 53 miljoen euro 397
Conservatieven winnen district Staffordshire South 397
Duizenden herdenken Slag om Trafalgar 398
Aantal verkeersdoden op historisch laagtepunt 398
Groot-Brittannië telt honderdduizenden illegale vreemdelingen 398
Terroristische aanslagen in Londen 461
Oprichter extreem-rechtse BNP dood gevonden 462
Nasleep aanslagen juli 2005 526
Duizenden bij begrafenis slachtoffer racistisch geweld 527
Nasleep aanslagen juli 2005 593
Aantal zwervers verder gedaald 594
Conservatieven handhaven procedure om leider te kiezen 594
Geen discussie over Irak op Labourcongres 594
Labour wint tussentijdse verkiezingen Livingstone 594
Politie rolt bende mensensmokkelaars op 656
Voorstanders jacht verliezen rechtszaak 656
Minister Blunkett treedt voor de tweede keer af 716
Premier Blair lijdt eerste nederlaag in parlement 716
Pubs mogen 24 uur per dag open blijven 716
Regering steeds minder populair 716
Oegandees Sentamu geïnaugureerd als aartsbisschop 716

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Tienduizenden herdenken overwinning op nazi-Duitsland 333

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

150 miljoen extra voor huisvesting daklozen 15
Vakbonden mogen leden op politieke gronden weigeren 15
VN: 'Kinderarmoede daalt, maar is nog steeds hoog' 202
BBC schrapt opnieuw meer dan 2.000 banen 202
Werkloosheid daalt 333
Staking treft BBC 333
Inkomen managers stijgt met ruim 20 procent 462
Regering verhoogt minimumloom 656

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische groei blijft iets achter 266
Record aantal faillissementen in eerste kwartaal 2005 334
Omzet detailhandel daalt 334
Chinese fabrikant koopt MG Rover 462
Trage economische groei 462

JUSTITIE

Zeventien jaar cel voor plannen gifaanval 266
Planner aanslag met schoenbom krijgt dertien jaar cel 266
Record aantal Britten zit gevangen 266
Zware straffen voor 'uitdrijven heks' 462
Rechter veroordeelt Britse moslim tot vijftien jaar 594
Aantal raciale delicten stijgt 717

GEZONDHEID EN ZORG

Nieuwe maatregelen tegen tabaksreclame 15
'Gezondheidskloof tussen arm en rijk wordt groter' 527

NATUUR EN MILIEU

Groot-Brittannië vecht EU-normen CO_2 aan 266
Regering akkoord met bouw windmolenpark 334
Rivieren en meren herstellen zich van zure regen 717

CULTUUR EN WETENSCHAP

Opiniepeiling: helft Britten kent Auschwitz niet 15
Theater stopt stuk na Sikhprotest 16

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Lords tegen detentie zonder aanklacht 16
Parlement stemt in met identiteitskaart 16
Wet tegen kindermishandeling van kracht 76
Conservatieven willen Vluchtelingen-verdrag opzeggen 76
Drie terrorismeverdachten mogen vrij op borgtocht 76
Marine beschermt rechten homo's 141
Hogerhuis akkoord met nieuwe anti-terrorismewet 202
Amnesty: 'Nodeloze detentie asielzoekers' 398
Twintig jaar cel voor Afghaanse krijgsheer 462
Vijftienjarige wint proces tegen avondklok 462
Toezichthouder: 'Opvangcentra asielzoekers inadequaat' 527

MILITAIRE ZAKEN

Defensie start onderzoek naar mishandelingen 717

ISLE OF MAN

Corkill neemt ontslag als minister 16

NOORD-IERLAND

IRA ontkent betrokkenheid bij bankroof 76
IRA in verlegenheid door executie 142
Overheid kort op subsidie Sinn Fein 142
IRA trekt aanbod ontwapening in 142
Blair verontschuldigt zich bij Guildford Four en Maguire Seven 142
IRA verder in verdrukking 203
Leider Sinn Fein: 'IRA moet wapens neerleggen' 266
Achttien agenten gewond na Oranjemars 398
Mnister Mcdowell: 'IRA heeft 1.500 actieve leden' 398
UUP kiest Empey als leider 398
Rechtbank laat Omaghverdachte vrij 398
Oranjemars leidt opnieuw tot rellen 463
IRA legt wapens neer 463
Ernstige rellen in Belfast tussen paramilitaire groepen 527
IRA nog niet begonnen met ontwapening 527
Protestanten slaags met politie 594
IRA levert wapens in 595
Voormalige UDA-leider geliquideerd 656
Commissie: 'IRA houdt zich aan beloften' 656

EUROPESE UNIE

'Nieuwe EU-werknemers verdringen Britten niet' 334
Blair: 'Nee biedt Europa kansen' 398

BUITENLANDSE ZAKEN

Minister Hoon stuurt 400 man extra naar Irak 76

Militairen berecht wegens mishandeling Iraakse gevangenen 76
Groot-Brittannië laat vier gevangenen Guantánamo Bay vrij 77
Tsunami eist minstens 248 Britse slachtoffers 77
Demonstratie tegen oorlog in Irak 203
Onderwijsbond boycot Israëlische universiteiten 267
Juridisch adviseur Blair zou Irak-oorlog hebben ontraden 267
Galloway verdedigt zich voor Amerikaanse senaatscommissie 334
Ambtenaren hadden contact met Palestijnse Hamas 398
Wapentuig in Iraakse ambassade 399
BBC: 'Groot-Brittannië leverde Israël ingrediënt atoombom' 527
Russische president Poetin bezoekt Londen 656
Overeenkomst met Libië over uitwijzing 657
Premier Blair zou VS hebben afgehouden van aanval op tv-zender Al Jazeera 717
OVERLEDEN
Richard Wollheim, filosoof 595
James Callaghan, voormalig premier 595
Christopher Fry, schrijver 595
Edward Heath, oud-premier 595
Richard Doll, epidemioloog 596
Robin Cook, voormalig minister van Buitenlandse zaken 596
Mo Mowlam, voormalig minister voor Noord-Ierland 596

GUAM
BINNENLAND
Witte Huis negeert hoorzitting over schadevergoeding aan Guam 698
Guam en NMI doorvoerhavens voor smokkel, aldus VS-rapport 698
BUITENLANDSE ZAKEN
Guam speelt belangrijke rol in nieuw defensieplan VS en Japan 698

GUATEMALA
BINNENLAND
Verdachte door menigte uit politiecel gehaald en vermoord 290
Wijzigingen in kabinet aangebracht 291
Straatbendes grootste veiligheidsrisico in Midden-Amerikaanse regio 291
Drugsbendes nemen bezit van archeologische locatie 291
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Controle publieke fondsen toont corruptie aan 291
Guatemala ontvangt financiële steun van IDB 291
IMF constateert economische vorderingen onder president Berger 291
Parlement keurt vrijhandelsakkoord met VS goed 291
JUSTITIE
Hof stopt proces tegen van massamoord beschuldigde soldaten 292
Constitutioneel Hof wijst opnieuw compensatie voor paramilitairen af 292
Spanje wil ex-president Lucas García berechten 292
Beroepsrechtbank vermindert straf in moordzaak-Gerardi 292
Politici schuldig bevonden aan discriminatie 292
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Guatemala veroordeeld wegens schending mensenrechten 292
BUITENLANDSE ZAKEN
VS waarschuwen burgers voor geweld in Guatemala 292
Missie VN in Guatemala beëindigt vredestaken 292
VS hervatten militaire hulp aan Guatemala 292

GUINEE
BINNENLAND
Politieke onrust houdt aan 243
Na acht maanden nieuwe premier benoemd 244
Nieuwe premier legaliseert in Guinee particuliere radiostations 244
Oppositie vertegenwoordigers opgepakt, vrijgelaten en verdwenen 244
President niet gewond bij aanslag 244
Drie ministers in Guinee ontslagen 244
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement niet akkoord met aluminiumdeal. 245
BUITENLANDSE ZAKEN
Guinee en Sierra Leone leggen grensgeschil bij 245

GUINEE-BISSAU
BINNENLAND
Opstand van militairen uit onvrede over betalingen 504
Vroegere staatshoofd João Bernardo 'Nino' Vieira gekozen tot president 505
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Wereldbank geeft financiële steun voor reeks projecten 506
IMF: politieke onrust verhindert groei economie 506
GEZONDHEID EN ZORG
Dodelijke slachtoffers in Guinee-Bissau door cholera-epidemie 507
MILITAIRE ZAKEN
Nieuwe commandant strijdkrachten benoemd 507
BUITENLANDSE ZAKEN
Portugal schenkt Guinee-Bissau 42 miljoen euro projecthulp 507

GUYANA
BINNENLAND
Regering presenteert wetgeving tegen mensenhandel 153
Guyana getroffen door hevige overstromingen 153
Minister keert terug ondanks Amerikaanse en Europese kritiek 613
Mediagroep vraagt regering journalisten beter te beschermen 614
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IDB geeft Guyana nieuwe kredieten 153
Subsidie van Wereldbank voor schoon water 614
President Jagdeo hekelt negatief Amerikaans drugsrapport 614
Hulp van Brazilië bij productie van ethanol 614
GEZONDHEID EN ZORG
Regering vestigt aandacht op strijd tegen aids 153
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
IDB geeft bijdrage aan Amazone-regio ter versterking van biodiversiteit 614
BUITENLANDSE ZAKEN
Guyana verontwaardigd over houding Suriname in grensgeschil 153

HAÏTI
BINNENLAND
Populaire radiopresentator in koelen bloede vermoord 32
Voorzitter Senaat gearresteerd 32
Geweld in Haïti laait op 32
Ex-president Aristide wil vrije verkiezingen 33
Internationale hulp in aanloop naar verkiezingen 346
Journalist vermoord, anderen bedreigd 347
Terugkeer ex-president Aristide onbespreekbaar 347
Premier Latortue wijzigt samenstelling kabinet 347
Mysterieuze ontsnapping uit de gevangenis 347
Politieke en sociale onrust houdt aan 348
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Internationale donoren zeggen extra leningen toe 33
IMF zegt bezoek aan Haïti af vanwege onrust 33
Haïti betaalt schulden en krijgt nieuwe lening Wereldbank 349
Lichte vooruitgang na periode van daling bbp 349
Slechts gering deel toegezegde internationale hulp werkelijk gestort 349
JUSTITIE
Paramilitaire leider Chamblain vrijgesproken 33
Hooggerechtshof annuleert veroordelingen van militaire leiders 349
NATUUR EN MILIEU
Tropische storm leidt tot humanitaire ramp in Haïti 33
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Amnesty International constateert reeks mensenrechtenschendingen 34
Priester Gérard Jean-Juste vrijgelaten 34
'Massaslachting bij gevangenisoproer' 34
BUITENLANDSE ZAKEN
VN-soldaten blijven voorlopig in Haïti 34
Bezoek Amerikaanse minister Powell verstoord door schotenwisselingen 34
Brazilië steunt Nationale Schoolvoedselprogramma in Haïti 34

Familieleden ambassademedewerkers VS moeten Haïti verlaten 349

HONDURAS
BINNENLAND
President Maduro verontschuldigt zich voor repressie in het verleden 293
'Complot verijdeld om president Maduro te vermoorden' 293
Voorstander herintroductie doodstraf wordt presidentskandidaat 293
Straatbendes groot veiligheidsprobleem 293
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement keurt CAFTA-verdrag goed 293
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Reeks leningen voor Honduras van IDB 293
Gunstige geluiden IMF over economische ontwikkeling 293
Lening Wereldbank voor verbetering financiële instituties 294
JUSTITIE
Gevangenisdirecteur tot zware celstraf veroordeeld 294
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Grondwetswijzing maakt homohuwelijk onmogelijk 294

HONGARIJE
BINNENLAND
Spanningen in coalitie na ontslag minister van Economische zaken 77
Regeling verblijfsvergunning buitenlandse Hongaren versoepeld 78
Hongaars parlement kiest Laszlo Solyom tot nieuwe president 399
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Schadevergoeding VS voor beslagname Hongaars-joodse goederen in 1945 399
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Pensioenen per januari 2005 verhoogd 78
Premier Guyrcsány lanceert economisch hervormingsprogramma 399
Aantal werklozen blijft stabiel 399
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering verhoogt begrotingsreserve 399
Premier Guyrcsány stelt nieuwe minister van Financiën aan 399
Overheid besluit tot verkoop luchthaven Boedapest 399
Hogere productie van duurzame energie 399
LANDBOUW
Nieuwe minister van Landbouw na protesten van boeren 400
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Erkenning van Hunnen als etnische minderheid afgewezen 400
EUROPESE UNIE
Europese Commissie dringt aan op bezuinigingsmaatregelen 400
Hongaarse bedrijven lijden onder concurrentie EU 400
BUITENLANDSE ZAKEN
Troepen uit Irak teruggetrokken 78
Hongarije ratificeert Europese Grondwet 78
Hongaarse klacht over Praags standbeeld vroegere president Benes 400

IERLAND
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Forse investering in infrastructuur 717
Winkels mogen beneden kostprijs verkopen 717
JUSTITIE
Ex-minister Burke krijgt zes maanden cel wegens belastingfraude 527
BUITENLANDSE ZAKEN
Colombiaanse IRA-leden zorgen voor problemen 528

INDIA
BINNENLAND
Tv-uitzendingen moeten Indiaas parlement disciplineren 442
Treinongelukken eisen tientallen doden 442
Honderden doden bij pelgrimstochten 443
Vechtpartijen rondom sjiietische processie in Lucknow 443
Recht op informatie wettelijk geregeld 742
Ruim 60 doden bij aanslag in New Delhi 742
Schandaal rond minister van Buitenlandse zaken 743
DEELSTATEN
Vredesbesprekingen met maoïsten mislukken 443
PWG vormt basis van communistische partij 443
Bodo's akkoord met staakt-het-vuren 443
Strijd in Kashmir duurt voort na zware aardbeving 742
Nieuw offensief leger in noordoosten 743
Nieuwe deelstaatpremier in Jammu en Kashmir 743
Nitish Kumar nieuwe deelstaatpremier Bihar 743
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Meer geld voor armoedebestrijding 444
Nieuwe btw-wet ingevoerd 444
Indiase IT-sector blijft snel groeien 444
India spoort enorme voorraad aardgas op 444
GEZONDHEID EN ZORG
Regering verbiedt roken in films en op tv 444
'Tenminste 7.200 doden door aids' 743
Grootste uitbraak van encefalitis in 27 jaar 743
NATUUR EN MILIEU
Tsunami richt grote schade aan in India 445
Honderden doden door sneeuwlawines in Kashmir 445
Doden als gevolg van overstromingen in Maharashtra en Madya Pradesh 742
MILITAIRE ZAKEN
Grootste wapeninkoop van alle ontwikkelingslanden 744
BUITENLANDSE ZAKEN
India en Rusland halen de banden aan 445
VS en India intensiveren militaire samenwerking 445
Gevechtsvliegtuigen 445
China erkent annexatie van Sikkim 445
India en Pakistan nader tot elkaar over Kashmir 446
Regering wil toevoer energie veiligstellen 744
OVERLEDEN
P.V. Narasimha Rao, voormalig premier van India 447

INDONESIË
BINNENLAND
Machtswisseling in Indonesië 46
Aanslag op Australische ambassade 47
Megawati blijft voorzitter PDI-P 447
Nasleep van tsunami 447
Indonesische overheid gebruikt op grote schaal illegale software 447
Passagiersvliegtuig stort neer op Medan 685
Opnieuw bomaanslagen op Bali 685
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
'Indonesische militairen martelen rebellen in Atjeh' 48
Jakarta en GAM hervatten vredesbesprekingen 235
Gouverneur van Atjeh veroordeeld wegens corruptie 447
Noodtoestand in Atjeh opgeheven 447
Indonesië houdt voor het eerst regionale verkiezingen 448
Jakarta en GAM tekenen vredesverdrag 687
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Indonesië in de problemen door hoge brandstofprijzen 685
JUSTITIE
Yudhoyono begint met aanpak van corruptie 48
Vrijspraak voor voormalig gouverneur van Oost-Timor 48
Bashir opnieuw veroordeeld 235
Straf Tommy Soeharto verlaagd 448
Veroordelingen wegens corruptie 686
Islamitische geestelijke Bashir krijgt strafvermindering 686
Doodstraf voor aanslag op Australische ambassade 686
GEZONDHEID EN ZORG
Doden door vogelgriep in Indonesië 686
Trustfonds voor wederopbouw van Atjeh 686
NATUUR EN MILIEU
Tsunami verwoest kustgebieden van Atjeh 48
Tsunami eist 230 duizend doden in Atjeh 234
Zeker 96 doden door aardverschuiving 235
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Mensenrechtenactivist Munir vergiftigd 48
MILITAIRE ZAKEN
Indonesisch leger wil af van zakenimperium 448
BUITENLANDSE ZAKEN
VS versoepelen wapenembargo tegen Indonesië 448
Nederland aanvaardt Indonesische onafhankelijkheidsverklaring 687
OVERLEDEN
Mochtar Lubis, schrijver-journalist 688
Soebandrio, minister en vice-premier 688

INTERNATIONAAL
ALGEMEEN
Ibero-Amerikaanse top veroordeelt steun VS aan terroristen 188
Beste leervaardigheden onder Finse scholieren 188
Doodstraf wordt in 134 landen niet meer voltrokken 188
Milieurapport waarschuwt voor schade aan koraalriffen 188

'Israëlisch-Palestijns conflict blokkeert hervormingspolitiek' 188
Centraal-Afrikaanse leiders tekenen verdrag ter bescherming regenwoud 189
Aantal doden en vermisten tsunami stijgt boven 300.000 189
Verdere daling van aantal asielzoekers in geïndustrialiseerde landen 256
OPEC-landen verhogen olieproductie ten behoeve van prijsstabiliteit 256
Overeenkomst VS, Mexico en Canada 256
Centraal-Amerikaanse staten richten anti-criminele strijdmacht op 319
Bijna record in aantal doodstraffen in 2004 319
Risico's van terrorisme toegenomen 319
Aziatisch-Afrikaans partnerschap moet samenwerking intensiveren 319
WHO gaat efficiënter ingrijpen bij dreigende epidemieën 642
'Al-Qaeda belangrijkste veiligheids-risico in Midden-Oosten' 642
Nobelprijzen 2004 en 2005 701

economie, financiËn en sociale zaken

Invoering gemeenschappelijke munt West-Afrika uitgesteld tot 2009 704
'Sociaal-economische achterstand vrouwen niet verminderd' 704
OESO-rapport: Gezondheidszorg op hoger niveau met stijgende kosten 704
Popsterren treden op tegen armoede in Afrika 705

ECONOMIE, FINANCIEN EN SOCIALE ZAKEN

Twee Zuid-Amerikaanse handelsblokken sluiten akkoord 192
Zuid-Afrikaanse landen begunstigen onderlinge investeringen 192
Zweden en Noorwegen hebben meeste vrouwen in bedrijfsdirecties 192
Duurste jaar ooit voor verzekeringsmaatschappijen 192
Grote verdeeldheid binnen VN over aanvaardbaarheid menselijk klonen 192
Kinderarbeid is wereldwijde praktijk 319
Donoren Wereldbank verhogen hulp aan arme landen 319
Ontwikkelingshulp blijft achter bij streefdoel VN 319

ORGANISATIES EN VERDRAGEN

Drie NAVO-landen sluiten contract satellietcommunicatie 190
Afrikaanse leiders geven hervormings-plannen prioriteit 190
ASEAN en China tekenen handelsverdrag 190
VN compenseren buurlanden Irak voor schade invasie van Koeweit 190
Afluisterapparatuur ontdekt in VN-kantoor Genève 191
Aarzelende Amerikaanse steun voor secretaris-generaal Kofi Annan 191
Drie Oost-Afrikaanse staten vormen douane-unie 191
World Economic Forum wil offensieve aanpak armoede 191
Hulporganisaties: 'Meeste internationale hulp wordt verspild' 192
VN reiken jaarlijkse milieuprijzen uit 320
Anti-rookverdrag in werking getreden 320
Internationale opiniepeiling: meer macht voor de VN 320
VN nemen conventie tegen nucleair terrorisme aan 320
Onderzoek VN naar schendingen mensen-rechten door strijd tegen terrorisme 320
Voormalige sovjet-staten verstevigen pro-westerse koers 706
Portugese ex-premier Guterres wordt hoofd UNHCR 706
Lidstaten Indische Oceaan Commissie bespreken strategie economische groei 706
VN-Veiligheidsraad keert zich opnieuw tegen gebruik kindsoldaten 706

IRAK

BINNENLAND

'Opstandelingen beschikken over 200.000 strijders' 427
Overzicht van de belangrijkste aanslagen 427
Grootscheepse operatie tegen opstandelingen Falluja 430
Eerste vrije parlementsverkiezingen sinds decennia 430
Groot aantal arrestaties op verdenking van terrorisme 431
Iraakse president keert zich tegen doodstraf voor Saddam Hoessein 432
Iraakse premier Jaafari doet scherpe aanval op Arabische media 432

GEZONDHEID EN ZORG

Gezondheidssituatie In Irak dramatisch verslechterd 432

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Iraakse veiligheidstroepen mishandelen gevangenen' 433

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikaanse en Europese bezoeken aan Irak 433
VS staken zoektocht naar massavernietigingswapens 433
VN verlengen Irak-mandaat 433

IRAN

BINNENLAND

Studenten boos op president Khatami 433
Nieuwe minister van Verkeer 434
Fatwa tegen Rushdie nog van kracht 434
Tientallen doden door brand in moskee 434
Aardbeving eist honderden doden 434
Doden bij gevechten in Khuzestan 434
Mahmoud Ahmadinejad wint Iraanse presidentsverkiezingen 434

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Inflatie en werkeloosheid onverminderd hoog 436

JUSTITIE

Zweepslagen voor minderjarig meisje 436
Iran veroordeelt journalist 436
Hervormingsgezinde krant mag weer publiceren 436
Agharjari mag weer lesgeven 436
Alle Afghaanse vluchtelingen moeten het land uit 436
Iran laat dissidente geestelijke vrij 436
Kritisch rapport van VN over vrouwen-rechten in Iran 437
Amerika geen officiële vijand van Iran 437

MILITAIRE ZAKEN

Iran test nieuwe langeafstandsraket 437

BUITENLANDSE ZAKEN

Iran stopt voorlopig met opwerking van uranium 437
VS financieren Iraanse pro-democratische groeperingen 439
Iran spreekt steun uit voor nieuwe Iraakse regering 439

ISRAËL

BINNENLAND

Coalitie Likoed-De Arbeid 223
Israëlisch kabinet akkoord met eenzijdige terugtrekking 223
Route omstreden veiligheidshek gewijzigd 224
Bomaanslag tijdens staakt-het-vuren 224
Illegale dorpen worden verwijderd 224
Overdracht Palestijnse steden 224
Erkenning niet-orthodoxe bekeringen 224
Reisverbod nucleair technicus Vanunu verlengd 620
Gazastrook ontruimd ondanks massaal protest 620
Palestijnse gevangenen vrijgelaten 621
Overleg met Palestijnen 621
Opnieuw liquidaties Palestijnse strijders 621
Veiligheidshek rond Jeruzalem blijft omstreden 621
Israël trekt Toelkarem binnen 622
Minister Netanjahoe neemt ontslag 622
Israëlische aanslag op Arabieren 622
Lichte toename aantal Israëli's in betwist gebied 622
Israëlisch asiel voor Palestijns dorp 622

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting 2005 goedgekeurd 224
Israëlisch parlement stemt in met economische hervormingen 623

JUSTITIE

Israël laat Hamas-leider Yusuf vrij 224
Kolonist Zeliger veroordeeld wegens terrorisme 224
Landonteigeningswet onwettig verklaard 224
Ex-minister veroordeeld voor XTC-smokkel 225

CULTUUR EN WETENSCHAP

Holocaust-museum Jad Vasjeem heropend 225

BURGER EN MENSENRECHTEN

Israël staakt sloop van Palestijnse huizen 225
Oppositiepartij klaagt vrouwenhandel aan 225
Amnesty International beschuldigt Israël van oorlogsmisdaden 623
Sinds 2000 ca. 4.300 doden door Israëlisch-Palestijns geweld 623

MILITAIRE ZAKEN

Militair veroordeeld voor doden Britse activist 623

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Aanslagen november 2004-maart 2005 225

BUITENLANDSE ZAKEN
VS:'Volledige ontruiming Westelijke Jordaanoever niet reëel' 225
President Poetin stelt Israël gerust over samenwerking met Iran en Syrië 623
VN verlengen mandaat UNDOF met een half jaar 623
Overeenkomst Israël-VS over wederzijdse wapenbelangen 623
Samenwerking met Egypte ter vergroting van veiligheid 623
Nederland derde handelspartner Israël 623
OVERLEDEN
Issar Harel, hoofd van de Mossad 624

ITALIË
BINNENLAND
President blokkeert wet hervorming rechterlijke macht 78
Christen-democraten willen uit oppositieblok stappen 78
Treinramp Bologna eist zeventien dodelijke slachtoffers 78
Rookverbod van kracht in openbare gebouwen 78
Kleindochter Mussolini mag zich toch verkiesbaar stellen 203
Regering-Berlusconi in crisis 267
Italiaanse tv vertoont omstreden film van Theo van Gogh en Ayaan Hirsi Ali 334
Berlusconi wint verkiezingen Sicilië 334
Referendum vruchtbaarheidswet ongeldig door lage opkomst 400
Parlement akkoord met hervorming juridisch systeem 463
Arrestatie vermeende terrorist leidt tot spanning 463
Parlement benoemt linkse Petruccioli tot voorzitter omroep RAI 463
Italië zet acht imams uit 528
Politie arresteert 141 mensen in actie tegen terrorisme 528
Italië mag verdachte aanslag Londense metro uitwijzen 528
Italië zet vermeende terroristen uit 596
Italiaanse oppositie: 'Verandering kieswet is zetelroof' 596
Regeringspartij Lega Nord betrokken bij anti-moslimactie in Milaan 597
Sterke stijging aantal bootmigranten 657
Parlement steunt hervorming kiesstelsel 657
Prodi wint voorverkiezing linkse oppositie 657
Maffia weer actiever 657
Regering verontwaardigd over satirisch programma 657
Senaat akkoord met grondwetswijziging 717
Twintig vreemdelingen verdrinken 718
Senaat akkoord met verjaringswet 718
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Personeel Alitalia staakt 464
Staking treft theaters en bioscopen 658
Italianen leggen massaal het werk neer 718
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Economische krimp in vierde kwartaal 2004 142
Lega Nord wil lire opnieuw invoeren 400
Italiaanse economie groeit onverwacht 528
Onderzoek naar bankpresident Fazio 528
Italiaanse economie groeit weer 597
Minister Siniscalco stapt op omdat omstreden bankpresident aanblijft 597
Onderzoeksrechters verhoren bankpresident Fazio 658
Voedselgigant Parmalat weer op de beurs 658
JUSTITIE
Grote politieactie tegen Napolitaanse maffia 78
Rechter spreekt Berlusconi vrij van omkoping 79
Rechtbank veroordeelt vriend van Berlusconi tot negen jaar 79
Rechter: 'Terrorist is guerrillero' 79
Regering verliest strijd voor uitzetting terrorismeverdachte 142
Zware straffen voor leden Rode Brigades 203
Hooggerechtshof veroordeelt slachtoffers bomaanslag tot proceskosten 334
Rechtbank spreekt vermeende terroristen vrij 335
Politie arresteert maffialeden 335
Rechter spreekt voormalig advocaat Berlusconi deels vrij 335
Rechtbank veroordeelt Rode Brigades tot levenslang 401
Politie rolt bende van mensenhandelaren op 401
Italië veroordeelt tien SS-ers tot levenslang 401
Rechter veroordeelt elf mensen in Parmalat-zaak 401
Rode Brigades krijgen levenslang 464
Rechter spreekt eerste veroordelingen uit op grond van anti-terrorismewet 464
''Ndrangheta gevaarlijker dan S iciliaanse maffia' 718
GEZONDHEID EN ZORG
British American Tobacco moet schadevergoeding betalen 203
Minister stopt abortusexperiment 597
CULTUUR EN WETENSCHAP
Atelier Leonardo da Vinci ontdekt 79
Meer details over atelier Leonardo da Vinci 143
BURGER- EN MENSENRECHTEN
UNHCR maakt zich zorgen over deportatie asielzoekers 203
Amnesty International kritisch over behandeling immigranten 401
EUROPESE UNIE
Senaat akkoord met Europese grondwet 268
EU kritisch over begrotingstekort 268
Europese Commissie wil Italië 'rode kaart' geven 335
Europese Commissie keurt Italiaanse CO2-plannen goed 335
BUITENLANDSE ZAKEN
Amerikaanse soldaten schieten Italiaans geheim agent dood 203
Amerikaans onderzoek naar dood geheim agent pleit soldaten vrij 268
Berlusconi: 'Amerikanen medeverantwoordelijk voor dood Calipari' 335
Afghaanse gijzelnemers laten Italiaanse hulpverleenster vrij 401
Overheid beveelt arrestatie dertien leden CIA 401
Opnieuw arrestatiebevelen in CIA-ontvoeringszaak 464
VS bevriezen tegoeden drie vermeende terroristen 528
Italië neemt commando troepen Afghanistan over 529
Weer drie arrestatiebevelen in CIA-zaak 597
Berlusconi ambivalent over oorlog Irak 658
VS sluiten haven onderzeeërs op Sardinië 718
OVERLEDEN
Gianni Agnelli, topman Fiat 464
Alberto Sordi, acteur en regisseur 464
Luciano Berio, componist 464
Mario Merz, beeldhouwer 465
Norberto Bobbio, rechtsfilosoof 465
Renata Tebaldi, operazangeres 465

IVOORKUST
BINNENLAND
Moezaam verloop van vredesproces in Ivoorkust 562
NATUUR EN MILIEU
Aantal olifanten sterk verminderd door burgeroorlog 564

JAMAICA
BINNENLAND
Hoogste moordcijfers in Spanish Town 34
Bruce Golding volgt Edward Seaga op als leider JLP 349
Jamaicaanse regering sluit geen enkele optie uit in strijd tegen criminaliteit 350
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Studie toont aan dat aids economische groei bedreigt 35
IMF tevreden over Jamaicaanse vorderingen 35
Regering schiet luchtvaartmaatschappij Air Jamaica te hulp 35
Langzame daling van inflatie 350
Geringe economische groei 350
Lening van Wereldbank voor Jamaica 350
JUSTITIE
'Automatische' doodstraf volgens Kroonraad ongrondwettig 35
Parlement ratificeert lidmaatschap Caribisch gerechtshof 350
NATUUR EN MILIEU
Jamaica verzoekt om hulp na orkaan Ivan 35
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Politie wil critici van beleid tegen homo's aanklagen 35
BUITENLANDSE ZAKEN
Samenwerking met Groot-Brittannië bij bestrijding cocaïnehandel 35
Volksrepubliek China sluit reeks akkoorden met Jamaica 350
Deel gevluchte Haïtianen gerepatrieerd 350
OVERLEDEN
Hugh Shearer, voormalig premier 36

JAPAN
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Fonds voor slachtoffers gedwongen prostitutie wordt opgeheven 173
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Japan in de greep van economische recessie 173

GEZONDHEID EN ZORG
Eerste geval van menselijke vogelgriep 173
MILITAIRE ZAKEN
Japan wijzigt defensiepolitiek 173
BUITENLANDSE ZAKEN
Japan bevriest voedselhulp aan Noord-Korea 174
Visum voor ex-president Taiwan valt slecht bij China 174
China grootste handelspartner Japan 174
OVERLEDEN
Takamatsu, prinses 174

JEMEN
BINNENLAND
Doden en gewonden bij gewapende stammenstrijd 304
Materiële schade tsunami zware last voor verarmd Jemen 304
Zeker honderd bootvluchtelingen verdronken 304
Illegale religieuze scholen gesloten 304
Veel doden bij strijd tussen regeringstroepen en Zaidi-rebellen 304
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
'Gezinsplanning blijft nodig ondanks afnemende bevolkingsgroei' 305
Belastingverhoging leidt tot heftige protesten 305
JUSTITIE
Doodstraffen wegens gewapende acties tegen regeringstroepen 305
Doodstraffen voor aanslagen op de schepen Limburg en USS Cole 305
CULTUUR EN WETENSCHAP
Jemen wil samen met VN cultureel erfgoed veilig stellen 305
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Persvrijheid in Jemen steeds meer onder druk' 306
BUITENLANDSE ZAKEN
Jemen werkt samen met andere Arabische landen tegen Al-Qaeda 306

JORDANIË
BINNENLAND
Hamzah verliest titel van kroonprins 165
Meer westers georiënteerde regering roept weerstanden op 729
Aanslagen treffen hotels in Amman: 57 doden 730
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Jordanië presenteert begroting 2005 165
JUSTITIE
Geen veroordeling voor geplande aanslagen op Amerikaanse doelen 165
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Officiële mensenrechtenorganisatie klaagt situatie gedetineerden aan 165
Kritiek op overeenkomst met Groot-Brittannië over uitlevering 730
BUITENLANDSE ZAKEN
Steun van Jordanië voor Palestijnse leiders 165
Jordanië en Israël schaffen groot deel onderlinge invoerrechten af 165
Syrië en Jordanië werken aan verbetering betrekkingen 165
Weer ambassadeur van Jordanië in Israël 166
Betrekkingen met Irak genormaliseerd 730
Jordaanse raketten missen Amerikaans oorlogsschip 731

KAAPVERDIË
BINNENLAND
Onrust onder immigranten leidt tot botsing met politie 507
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Kaapverdië behoort niet langer tot groep van 'minst ontwikkelde landen' 507
Toerismebezoek aan Kaapverdië groeit met 25 procent per jaar 507
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering zegt structurele hervorming economie toe 507
Wereldbank ondersteunt regering bij bestrijding armoede 508
JUSTITIE
Moordaanslag op openbaar aanklager 508
NATUUR EN MILIEU
Sprinkhanenplaag bereikt eilanden Kaapverdië 508
BUITENLANDSE ZAKEN
Samenwerking met Angola bij tonijnvisserij 508
Militairen uit Guinee-Bissau krijgen asiel 508
Kaapverdië door VS beloond voor 'juist regeringsbeleid' 508

KAMEROEN
BINNENLAND
President Biya van Kameroen herkozen 245
JUSTITIE
Slechte omstandigheden in gevangenissen 246
Snelle politiemacht in strijd tegen misdaad 246
GEZONDHEID EN ZORG
Percentage HIV besmetting naar beneden bijgesteld 246

KAZACHSTAN
BINNENLAND
Enige oppositionele parlementslid treedt af 235
Somber VN-rapport over Kazachstan 236
President Nazarbajev kondigt voorzichtige hervormingen aan 236
Kazachse president vol vertrouwen over herverkiezing 629
LANDBOUW
FAO wil verscherpte maatregelen tegen dreigende vogelgriep 630
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Vijf aanhangers oppositie vastgezet 236
Kazachstan weerstaat druk om dissident uit te leveren 630

KENIA
BINNENLAND
Masai vragen land terug 179
Partijleider Kenyatta biedt excuses aan voor fouten in verleden 179
Kabinetswijziging in antwoord op onvrede over corruptie 179
Stammenstrijd over drinkwater in de Riftvallei 180
Groeiend aantal burgers in noorden Kenia slaat op de vlucht 747
Referendum over grondwet veroorzaakt verdeeldheid 747
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Overheid zal onrechtmatig verkregen land terugvorderen 180
Corruptie groot obstakel voor economie 180
Levenskwaliteit in Kenia gedaald 748
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF keert uitgestelde lening uit 180
IMF-missie tevreden over Keniaanse economie 748
JUSTITIE
Meer dan vijftig doden in gevangenis van Meru 180
Oud-president Arap Moi moet toch getuigen in financieel schandaal 180
GEZONDHEID EN ZORG
UNHCR begint campagne tegen seksueel geweld 180
Regering gaat meer geld besteden aan medische zorg 748
NATUUR EN MILIEU
Corruptie bij rekrutering beheerders van wildparken 181
Duizenden Kenianen verdreven uit bossen om milieutechnische redenen 749
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Amnesty International klaagt marteling in Kenia aan 749
BUITENLANDSE ZAKEN
Terugslag in betrekkingen tussen Kenia en Denemarken 749
Keniaanse minister mag grondgebied VS niet betreden 749

KIRIBATI
BINNENLAND
Overheidskritiek op pers en media 698
BUITENLANDSE ZAKEN
Kernproefslachtoffers vragen om financiering rechtsbijstand 698
Taiwan en Kiribati ondertekenen overeenkomst gezondheidszorg 699

KIRGIZSTAN
BINNENLAND
VN-rapport constateert weinig politieke veranderingen 236
President Akajev verdreven na frauduleuze verkiezingen 236
Akajev treedt formeel af als president van Kirgizstan 631
Demonstranten botsen bij Hooggerechtshof 631
Parlementslid in Bisjkek doodgeschoten 631
Hooggerechtshof spreekt oppositieleider Koelov vrij 631
Demonstranten steunen presidents-kandidatuur van zakenman Baryktabasov 631
Interim-president Bakijev behaalt grote overwinning bij verkiezingen 632
JUSTITIE
President ontslaat hoofd openbaar ministerie 633
BUITENLANDSE ZAKEN
Rumsfeld ontmoet Kirgizische leiders 633

KOEWEIT
BINNENLAND
Koeweits parlement in aanvaring met ministers 306
Doden en arrestaties bij gevechten met militanten 306
Vrouwenkiesrecht stap dichterbij 307
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Werknemers uit Bangladesh bestormen Koeweitse ambassade 307
JUSTITIE
Levenslang gehandhaafd voor dader aanslag tegen Amerikanen 307
Pakistanen opgehangen wegens drugssmokkel 307
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Onderwijsmaatregelen tegen islamitisch extremisme in Golfstaten 307
BUITENLANDSE ZAKEN
Koeweit gaat PLO weer financieel ondersteunen 307
Eerste gevangene uit Guantánamo Bay keert terug naar Koeweit 308

KONGO, DEMOCRATISCHE REPUBLIEK
BINNENLAND
Wildparken bedreigd door stropers en gewapende bendes 54
Zwerfkinderen vermoord 54
Burgemeester houdt grote schoonmaak in Kinshasa 54
Zes ministers geschorst wegens corruptie 54
Elf ministers vervangen 749
Permanente plek voor standbeeld Belgische koning Leopold 750
Uitstel verkiezingen 750
Oppositie houdt bijeenkomst onder strikte veiligheidsmaatregelen 750
Leger in actie tegen rebellen 750
Kiescommissie meldt 150.199 gevallen registratiefraude 750
Amnestiewet aangenomen zonder steun van partij van Kabila 750
VREDESPROCES
Ontwapenen militieleden langzaam op gang 54
President Kabila bezoekt guerrillabolwerk Kisangani 55
Vier miljoen doden in burgeroorlog 55
Rwandese leger voert militaire acties uit op Kongolees grondgebied 55
Ontwapening rebellen gaat langzaam 751
VN roepen troepen op hun taken uit te voeren 751
Veiligheidsraad VN breidt wapenembargo uit 751
Duizenden vergeten ontheemden in Katanga 751
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Scholen weer open na staking 751
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Directeuren van staatsbedrijven hebben riante salarissen 56
Groot bedrag aan buitenlandse steun voor wederopbouw 56
NATUUR EN MILIEU
Moratorium op houtkap blijft 56
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Verkrachtingen tijdens burgeroorlog 56
'Buren van DR Kongo blokkeren de vrede' 751
Rapporteur VN: 'Schendingen mensenrechten wijdverbreid' 751
BUITENLANDSE ZAKEN
Afrikaanse Unie wil 45.000 militairen voor Oost-Kongo 751
Buitenlandse rebellen negeren oproep om DR Kongo te verlaten 752
Verlenging mandaat VN-missie 752

KROATIË
BINNENLAND
Regering verwijdert 'fascistische' standbeelden 143
Ontslag chef contraspionage 143
President Mesic herverkozen 143
Regering en oppositie stemmen beleid af op toetreding tot EU 143
Kabinetswijzigingen 143
Regering dreigt meerderheid te verliezen 465
Positie van HDZ na lokale verkiezingen verzwakt 465
Nieuwe minister van Binnenlandse zaken 465
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Strak begrotingsbeleid 144
Maatregelen tegen grijze economie 144
JUSTITIE
Kroatië wil verantwoordelijken oorlogsmisdaden berechten 465
Mensensmokkelaars opgepakt 466
Arrestaties en vrijlatingen naar aanleiding van video Srebrenica 466
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Kroatië en Slovenië bespreken Joegoslavische erfenis 466
Montenegro vergoedt oorlogsschade 466
EUROPESE UNIE
Start toetredingsoverleg opnieuw uitgesteld vanwege Gotovina 466
JOEGOSLAVIE-TRIBUNAAL
Carla del Ponte klaagt over gebrek aan medewerking Kroatië 466
BUITENLANDSE ZAKEN
Kroatisch-Sloveens comité moet onderlinge betrekkingen verbeteren 144
EU noemt datum opening toetredingsonderhandelingen 144

LAOS
BINNENLAND
Ondergedoken Hmong geven zich over 484
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Laos ondertekent conventies tegen kinderarbeid 485
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
VS normaliseren handelsrelaties met Laos 49
Groei van export verwacht 485
ADB en Wereldbank financieren omstreden stuwdam in Laos 485
JUSTITIE
Veroordelingen wegens overval op grenspost 49
LANDBOUW
VN positief over bestrijding van opium in Laos 485
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Amnesty beschuldigt Laotiaanse militairen van moord en verkrachting 49
'Vrijgelaten' dissidenten spoorloos 49
Mensenhandel in Laos 50
BUITENLANDSE ZAKEN
Zoektocht naar vermiste Amerikaanse militairen 485

LESOTHO
BINNENLAND
Kabinetswijziging 181
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Textielindustrie in gevaar door internationale vrijhandel 181
Voedselhulp gekoppeld aan plattelandsontwikkeling 181
MILITAIRE ZAKEN
Legerleider legt zijn functie neer 181

LETLAND
BINNENLAND
Nieuwe regering krijgt steun parlement 402
Mars ex-SS-ers leidt tot botsingen 402
BUITENLANDSE ZAKEN
Gespannen verhouding met Rusland rond oorlogsherdenking 402
VS willen meer vaart achter bestrijding van witwassen geld 402

LIBANON
BINNENLAND
Controverse rond Syrische invloed leidt tot regeringswisseling 166
Sociale onrust na dood vermeende Al-Qaedastrijder 166
Ex-premier Hariri gedood bij bomaanslag 167
Syrische troepen verlaten Libanon 731
Christelijk leider generaal Aoun keert terug uit ballingschap 731
Verkiezingen moeten begin van nieuw Libanon zijn 732
Voormalig militair leider Geagea vrijgelaten 733
Anti-Syrische zenders mogen uitzendingen hervatten 734
Nieuwe veiligheidschef benoemd 734
BUITENLANDSE ZAKEN
Veiligheidsraad VN neemt Libanon-resolutie aan 167
Topontmoeting met Palestijnse leiders 168
VN eisen medewerking Syrië in onderzoek moord op ex-premier 734

LIBERIA
BINNENLAND
Regering bevriest tegoeden van Taylor en verwanten 373
Arrestaties na rellen 373
Voormalige oorlogsfacties ontbonden 373
Groen licht voor verkiezingen in 2005 374
Vluchtelingen keren zingend terug 374
Einde aan protest Liberiaanse troepen 374
Taakgroep tegen corruptie 374
Avondklok opgeheven na rellen 374
VN-troepen breken protest oud-rebellen 374

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
VN handhaaft sancties 374
Economie begint te groeien 374
JUSTITIE
Nederlander opgepakt wegens oorlogsmisdaden 375
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Seksueel geweld treft twee van elke drie Liberianen 375
Seksueel misbruik in Liberia door militairen VN 375
MILITAIRE ZAKEN
Uitstel formering nieuw leger door gebrek aan geld 375

LIBIË
JUSTITIE
Amerikaanse moslim veroordeeld voor betrokkenheid bij 'Libisch moordplan' 121
GEZONDHEID EN ZORG
EU-delegatie onderzoekt lot hiv-geïnfecteerde kinderen 121
BURGER- EN MENSENRECHTEN
AI: 'Door Europa uitgezette immigranten lopen in Libië gevaar' 564
HRW: 'Mensenrechtensituatie Libië licht verbeterd' 564
BUITENLANDSE ZAKEN
IAEA tevreden over Libische informatie nucleair programma 121
VS heffen laatste sancties op tegen Libië 121
EU heft wapenembargo tegen Libië op 122
Vooruitgang in betrekkingen met de VS 565
Bulgaarse president brengt bezoek aan Gaddafi 565

LITOUWEN
BINNENLAND
Nieuwe regering geïnstalleerd 402
Minister van Buitenlandse zaken heeft KGB-verleden 402
Ministers van Financiën en Economie treden af 403
JUSTITIE
Illegale alcohol komt via pijplijn EU binnen 403
Ex-president Paksas toch schuldig 403
NATUUR EN MILIEU
Begin sluiting Ignalina kerncentrale 403

MACEDONIË
BINNENLAND
Crvenkovski wint presidentsverkiezingen 80
Nieuwe regering 80
Referendum gehouden over rechten minderheden 80
Nieuwe regering na ontslag premier Kostov 80
Onregelmatigheden bij lokale verkiezingen 466
Albanese vlag toegestaan in Macedonië 467
Politiebureau in Macedonische hoofdstad getroffen door explosie 467
JUSTITIE
Neergeschoten 'terroristen' zouden gewone illegalen zijn 81
Macedoniërs vrijgesproken van moord op immigranten Zuid-Azië 467
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Afvallige bisschop veroordeeld 81
BUITENLANDSE ZAKEN
Griekenland verbiedt overvliegen Macedonische premier 467

MADAGASKAR
BINNENLAND
Inwoners van Antalaha demonstreren tegen bestuurlijke decentralisatie 56
Reservisten eisen hogere vergoeding 56
Minister van Volksgezondheid stapt op 56
Handgranaat explodeert bij huis van premier Sylla 56
Cycloon teistert het eiland 57
Cycloon treft Madagaskar 508
Rumoer rond voormalige vice-premier 508
Opnieuw aanslagen met granaten 509
Studentenprotesten leiden tot geweld 509
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Samenwerking met VN in strijd tegen armoede 509
Economie groeit ondanks cyclonen 509
Lening van de Wereldbank voor ontwikkelingsproject 509
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF verleent krediet aan Madagaskar 57
Kwijtschelding buitenlandse schuld 57
Nieuwe valuta ingevoerd 509
JUSTITIE
Politie doet invallen op zoek naar wapens 57
GEZONDHEID EN ZORG
Adoptie voortaan gecentraliseerd 57
LANDBOUW
Steun van VS voor landbouw 509
Wereldbank steunt conservering van de tapia-bossen 509

MALAWI
BINNENLAND
President verhuist naar paleis buiten Lilongwe 181
Kabinetswijzigingen weerspiegelen machtsstrijd binnen de regering 182
President Wa Mutharika verlaat het UDF 182
Parlement mag weer vergaderen in presidentieel paleis 566
Discussies over procedure voor afzetting president 566
Tweede vice-president ontslagen 566
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Meer kinderarbeid in Malawi sinds hongersnood 182
Leningen voor kleine ondernemers 182
Malawi weigert verdrag tabaksproducenten te tekenen 182
Grote hongersnood dreigt in Malawi 566
Honderden Malawiërs moeten illegale woningen verlaten 567
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF tevreden over economisch beleid 182
IMF verwelkomt goedkeuren begroting 567
Wereldbank geeft subsidie voor onderwijssector 567
GEZONDHEID EN ZORG
Mannen op platteland zien aids als bewijs van seksuele kracht 567

MALDIVEN
BINNENLAND
Maldiven verzachten noodtoestand 182
Parlementsverkiezingen geven aanzet tot politieke hervormingen 183
'Maldiven door tsunami twee decennia terug in ontwikkeling' 183
Oppositieleider Mohamed Nasheed keert terug uit ballingschap 744
Dissident ontkent beschuldigingen 744
Politieke partijen voor het eerst toegestaan 744
Nieuwe regering geïnstalleerd 745

MALEISIË
BINNENLAND
Maleisië laat Anwar Ibrahim vrij 108
UMNO schorst leden wegens corruptie 108
Maleisische rechter akkoord met verbod op islamitisch hoofddeksel 108
Duizenden illegalen verlaten Maleisië 109
UMNO schorst vice-voorzitter wegens corruptie 485
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Bedrijfsleven in problemen na uitzetting van buitenlanders 486
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Maleisië hervormt aan staat gelieerde bedrijven 486
Maleisische economie groeit met ruim 7 procent in 2004 486
Maleisië moedigt islamitisch bankieren aan 486
JUSTITIE
Maleisië weigert Tahir uit te leveren aan de VS 486
Schrijver van boek over Anwar veroordeeld 486
NATUUR EN MILIEU
Maleisië wil mangrovebossen als buffer tegen tsunami's 109
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Kritiek op mensenrechtenbeleid van Maleisië 109
Maleisië legt islamitische moraalpolitie beperkingen op 487
BUITENLANDSE ZAKEN
Indonesië en Maleisië ruziën over territoriale wateren 487

MALI
BINNENLAND
Gevechten om land verergeren voedselcrisis 636
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Eendaagse staking als waarschuwing 637
JUSTITIE
Gevangenisstraf voor weigeraars inenting 637

MALTA
BINNENLAND
UNHCR bekritiseert behandeling asielzoekers 204
EUROPESE UNIE
Parlement akkoord met Europese grondwet 467

Malta vraagt Europese landen illegalen over te nemen 467
BUITENLANDSE ZAKEN
Malta vervangt diplomaten in China 467

MAROKKO
BINNENLAND
Veiligheidsdienst DGED krijgt niet-militair aan het hoofd 567
Regeringsplan moet strijd tegen corruptie intensiveren 567
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering en vakbonden publieke sector eens over loonsverhoging 122
Onderzoek naar wantoestanden in weeshuizen 568
Bestrijding armoede in sloppenwijken gericht tegen radicale islam 568
JUSTITIE
'Ex-lijfwacht Osama Bin Laden' voorwaardelijk vrij 122
NATUUR EN MILIEU
Marokko getroffen door bosbrand 123
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Human Right Watch hekelt antiterreurmaatregelen 123
Verzoeningscommissie begint met openbare getuigenissen 123
Verdachte aanslagen Casablanca sterft in gevangenis tijdens hongerstaking 568
BUITENLANDSE ZAKEN
Internationale tv-zender moet gematigde islam propageren 123
Dubai Holding geeft economische facelift aan Marokkaanse hoofdstad 568

MARSHALL-EILANDEN
GEZONDHEID EN ZORG
Ngo's steunen Marshalleilanden in schadeclaim kernproeven 699
Migratie naar VS 699
ONDERWIJS
Overheidsrapport constateert onderwijsachterstand 699
BUITENLANDSE ZAKEN
Bevolking eilanden de dupe van Amerikaanse kernproeven 255

MAURETANIË
BINNENLAND
'Twee couppogingen verijdeld' 123
Verzesvoudiging inkomen ministers moet corruptie tegengaan 568
Islamitische leiders in staat van beschuldiging gesteld 568
Mauritaanse legerofficieren nemen de macht over 569
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
'Hanenna effect': Loonsverhoging moet sociale onrust dempen 124
JUSTITIE
Viermaal levenslang voor drie pogingen tot staatsgreep 569
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Journalist die over slavernij rapporteerde, weer op vrije voeten 570
OVERLEDEN
Habib Oul Mahfoudh, journalist 124
Moktar Ould Daddah, eerste president van Mauritanië 124

MEXICO
BINNENLAND
Lynchpartij schokt Mexico-Stad 419
Conflict tussen president en Congres over uitgaven 420
Openbare Veiligheidsraad opgericht 420
Personeelsleden van gevangenis vermoord door drugshandelaren 420
Populariteit van linkse PRD neemt toe 420
Politieagenten verplicht boeken te lezen 420
Gevaar voor onderzoeksjournalisten neemt toe 421
Politieke crisis vanwege aanklacht tegen burgemeester Mexico-Stad 421
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Overheid richt fonds op voor voormalige 'braceros' 421
Schommelingen bij officieel werkloosheidscijfer 421
Recordjaar voor toeristenindustrie 421
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Herstel Mexicaanse economie zet door 421
In VS werkzame Mexicanen sturen ruim 16 miljard dollar naar hun land 422
Wereldbank verleent twee kredieten 422
Financiële ondersteuning van IDB 422
JUSTITIE
Cijfers over strijd tegen drugshandel 422
Vrouwenmoorden in Ciudad Juárez niet gestopt 422
NATUUR EN MILIEU
Commercialisering landbouw nadelig voor het milieu 422
Internationale oproep om ecologist vrij te laten 422
BURGER- EN MENSENRECHTEN
President Fox lanceert nationaal mensenrechtenprogramma 423
Dossiers over 'vuile oorlog' werpen licht op doodseskaders 423
BUITENLANDSE ZAKEN
Spanningen tussen Mexico en VS vanwege immigratiekwestie 423

MICRONESIË
BUITENLANDSE ZAKEN
VS kritiseert uitvoering samenwerkingsovereenkomst 699

MOLDOVA
BINNENLAND
Minister van Defensie ontslagen 16
Verkiezingen vastgesteld voor maart 2005 16
Communisten blijven aan de macht 529
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Oplopende spanningen in Dnjestrië 16
Moldova eist vertrek Russische troepen uit Transdnjestrië in 2005 529
BUITENLANDSE ZAKEN
'Poolse bemoeienis met Dnjestrië' 17
'VS dwongen Moldova vliegtuigen te verkopen' 529
Geschil met Moskou over waarnemers bij verkiezing 530

MONACO
BINNENLAND
Prins Rainier overleden 268
Prins Albert wil lijn vader Rainier doorzetten 468
OVERLEDEN
Prins Rainier 268

MONGOLIË
BINNENLAND
Protest tegen corruptie en roep om nieuwe verkiezingen 357
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Sterke economische groei naar verwachting wat minder 358
NATUUR EN MILIEU
'Groene Muur' om erosie en woestijnvorming tegen te gaan 358
Sneeuwstormen doden duizenden stuks vee 358
BUITENLANDSE ZAKEN
Geen opvangkamp voor 'overlopers' uit Noord-Korea 358
Samenwerking met Rusland op terrein van economie en handel 358
Gezamenlijke militaire oefening met VS 358

MOZAMBIQUE
BINNENLAND
Mozambique kiest president en parlement 57
Parlement akkoord met wijzigen grondwet 58
Hoogste rechtscollege bevestigt zege Guebuza bij presidentsverkiezingen 510
Ex-president Chissano legt functie van partijvoorzitter neer 510
Mediaconferentie buigt zich over persvrijheid 510
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Conflict over uitbetaling premies leidt tot bezetting Duitse ambassade 58
Weinig huishoudens hebben genoeg voedsel 58
Arbeiders vinden stijging minimumloon onvoldoende 511
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF prijst vooruitgang in Mozambique 58
Wereldbank verstrekt twee leningen 59
IMF roept op tot nieuwe hervormingen 511
JUSTITIE
Zeven mensen in gevangenis voor bankfraude 59
Mozambique's meest gezochte misdadiger door Canada uitgeleverd 511
GEZONDHEID EN ZORG
Problemen rond aids nemen toe 59
Doelstelling behandeling aids-patiënten niet gehaald 511
LANDBOUW
Regering Mozambique vraagt om voedselhulp 511
NATUUR EN MILIEU
Botswana schenkt olifanten 59

BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Gevangenissysteem dient te worden hervormd' 511
BUITENLANDSE ZAKEN
Brazilië scheldt schuld kwijt 59

MYANMAR
BINNENLAND
Birmese rebellenlegers hervatten de strijd tegen de junta 358
Nationale Conventie door regime opnieuw afgebroken 359
Bomaanslagen in Mandalay en Rangoon 359
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Olie- en gaswinning steeds belangrijker voor Birmese economie 359
JUSTITIE
Tientallen bondgenoten van Khin Nyunt veroordeeld 359
NATUUR EN MILIEU
Myanmar 'relatief ongedeerd' door tsunami 359
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Birmese junta verlengt huisarrest van Tin Oo 360
Amnestie voor tienduizenden Birmezen 360
VN-mensenrechtencommissie negatief over Myanmar 360

NAMIBIË
BINNENLAND
Regering dreigt met onteigening van blanke boeren 59
President Nujoma ontslaat minister van Buitenlandse zaken 60
Hifikepunye Pohamba wordt nieuwe president 60
Overstromingen maken duizenden dakloos 60
President ontfermt zich over Nationale jongerendienst 61
Stembiljetten opnieuw geteld 511
President Pohamba ingehuldigd 512
Nationaal Actieplan tegen illegaal wapenbezit 512
Vluchtelingen keren terug naar Caprivi 512
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Textielfabriek gaat dicht 512
Visindustrie in de problemen 512
Regeringslijst met grondbezitters zaait verwarring 512
GEZONDHEID EN ZORG
Nationaal beleid voor weeskinderen 513
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Oproep voor verbetering mensenrechten-situatie 61
Duitse minister biedt verontschuldigingen aan voor genocide in 1904 61

NAURU
BINNENLAND
Regering van president Harris komt ten val 256
Regering van Scotty wint verkiezingen 256
Regering streeft naar meer bestuurlijke transparantie 699
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Nauru zoekt wereldwijde financiële steun 699
Nauru verwijderd van zwarte lijst van belastingparadijzen 700
BUITENLANDSE ZAKEN
Taiwan herstelt diplomatieke betrekkingen met Nauru 700
Amerikaans havenverbod van Nauru opgeheven 700
Australië sluit detentiecentrum op Nauru 700

NEDERLAND
BINNENLAND
Kort geding tegen vervolg op film Submission 17
Prins Bernhard overleden 17
Kamerlid Wilders ondervindt hinder bij oprichting politieke partij 19
Helft moslims voorstander eigen partij 19
Kamervoorzitter eist vaste woning voor bedreigde kamerleden 82
Onrust na dood Marokkaanse tasjesdief 82
Links-liberale Turken kritiseren dominantie religieuze organisaties 144
Moslimstromingen werken samen voor Nederlandse imamopleiding 144
Kamervoorzitter bekritiseert woonsituatie van bedreigde parlementariërs 145
Uitzetting radicale imams 145
Aanzienlijk aantal asielzoekers mag toch blijven 204
Kamerlid Wilders presenteert partijprogramma 204
Politieke crisis door verwerping wetsvoorstel gekozen burgemeester 204
D66-congres maakt doorregeren kabinet-Balkenende mogelijk 268
Toekomstpessimisme heerst onder Nederlanders 269
Aantal verkeersslachtoffers gedaald 270
Misdaadverslaggever Peter R. de Vries richt nieuwe partij op 335
Ex-staatssecretaris Nijs wordt kamerlid 336
VVD-congres wil gekozen premier 336
'Kamerleden stellen weinig futiele vragen' 403
Ex-minister Nawijn stapt uit LPF-fractie 403
Prinses Maxima krijgt dochter 404
Nieuwe Nationale Ombudsman benoemd 404
Verscherpt toezicht na aanslagen in Londen 468
Historicus Fasseur krijgt toegang tot Greet Hofmans archief Koninklijk Huis 530
Twijfels over professionaliteit politie na ontruiming station Utrecht 530
Weinig draagvlak voor succesvolle moslimpartij 530
Landbouwminister Veerman mag aanblijven 597
Rechtbank gelast opschorting subsidie aan SGP 598
Adviescommissie Vreemdelingenzaken: 'Geen verbod buitenlandse imam' 598
Troonrede 2005 598
Rijksbegroting 2006 600
Reacties op de miljoenennota 2006 602
Rekenkamer: 'Onvoldoende controle om terrorisme te voorkomen' 603
CDA viert 25-jarig bestaan 658
Groenlinks kiest voor 'sociaal-individualistische' koers 658
Elf doden bij brand in cellencomplex Schiphol 659
Schipholbrand doet emoties hoog oplaaien 718
Omstreden wethouder Pastors stapt uit college Rotterdam 719
Politiek activist Louis Sévèke vermoord 719
AEL ziet af van oprichting moslimpartij 719
Commissie pleit voor salarisverhoging politieke ambtsdragers 720
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Nieuwe versie dood verzetsdichter Campert 145
Premier Balkenende: 'Nederland faalde jegens de joden' 270
Onderzoeksrapport: 'Dichter Jan Campert was geen verrader' 604
Excuses Nederlandse Spoorwegen voor rol in de Tweede Wereldoorlog 605
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Nederlanders het minst positief over euro 82
Kritisch rapport over woningcorporaties 82
Plan om Nederlandse werklozen aan werk in tuinbouw te helpen 145
Werkloosheid daalt bij Turken, maar stijgt bij Marokkanen 145
Eerste resultaten herkeuring WAO-ers 205
'Minder opvoedingsproblemen onder tweeverdieners' 270
Regering neemt SER-advies hervorming WW over 270
Topinkomens bedrijfsleven opnieuw fors gestegen 404
Uitkeringen lopen steeds meer achter bij de lonen 468
CBS: 'Nederlandse koopkracht daalt' 468
'Groot verlies aan werkgelegenheid door liberalisering energiesector' 530
SCP-rapport: Maatschappelijke ongelijkheid neemt toe 603
Alexander Rinnooy Kan nieuwe SER-voorzitter 720
Armoede in Nederland toegenomen 720
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
NS maken weer winst op reizigersvervoer 146
Recordschikking ABN Amro en gedupeerde beleggers 205
Minder winst en arbeidsplaatsen door prijzenoorlog supermarkten 270
Kabinet treft schikking met frauderende bouwbedrijven 270
CPB verwacht grote afname filevorming door heffing 336
Voor het eerst in twee jaar economische krimp 336
CBS: 'Gouden tijden voor ICT-branche voorbij' 404
Schikking tussen Dexia en gedupeerde beleggers 404
Telecomconcern KPN neemt Telfort over 404
OPTA geeft markt voor vaste telefonie vrij 468
JUSTITIE
Onverwacht groot aantal groepsverkrachtingen gemeten 19
Boonstra vrijgesproken van handel met voorkennis 19
Bedreiger minister Verdonk tot twee jaar veroordeeld 19

Nederland

Hoogleraar waarschuwt: 'Het denken wordt strafbaar' 83
Uitbreiding aanklacht tegen Mohammed B. 83
AIVD breidt buitenlandse presentie uit 83
Gerechtshof verbiedt uitlevering Koerdische activiste 83
Omvangrijke mensensmokkel via Schiphol 83
Uitbreiding anti-terreurmaatregelen 83
Balkenende, De Hoop Scheffer en Herben al in 2003 op dodenlijst 83
Kamer schaft verjaring zware misdrijven af 146
Klokkenluider Bos niet gestraft 146
Kabinet wil slaan van kinderen verbieden 146
Rechters waarschuwen voor aantasting van strafrechtspleging 146
Uitspraken kamerlid Hirsi Ali niet strafbaar 205
Nederland doorvoerland mensensmokkel 205
Twaalf Hells Angels veroordeeld wegens doodslag 205
Snellere opname tbs'ers 205
Terrorismeverdachte Samir A. vrijgesproken 271
AIVD meldt verdere radicalisering moslimjongeren 271
Nieuwe arrestaties in moordzaak-Van Gogh 336
Tot vijf jaar cel voor mensensmokkelaars 336
Rechtszaak tegen marinier Erik O. definitief afgesloten 337
Celstraffen en miljoenenboetes geëist in rechtszaak bouwfraude 337
Bouwbedrijven veroordeeld voor lidmaatschap criminele organisatie 405
Minister Donner verscherpt tbs-regeling en kan aanblijven 405
Opschudding over politievoorstel voor 'virtuele slotgracht' 406
Nieuwe arrestaties vermeende leden Hofstadgroep 406
Verdediging van terrorisme wordt strafbaar 468
Ex-PSV-directeur vrijgesproken van poging tot zware mishandeling 469
Moordenaar cineast Theo van Gogh krijgt levenslang 469
Extreem-rechtse Belgische publicist Verbeke gearresteerd 531
NMa legt installatiebedrijven boetes op wegens verboden afspraken 531
Processen en nieuwe arrestaties vermeende leden Hofstadgroep 660
Rechtbank veroordeelt Afghaanse militairen wegens oorlogsmisdaden 660
Politie verricht groot aantal arrestaties onder Hells Angels 660
Vier liquidaties in Amsterdamse onderwereld 720
Terreurverdachte Samir A. opnieuw vrijgesproken 721
Opnieuw vrijspraak in zaak hiv-besmetting 721

ONDERWIJS

SCP-rapport: 'Keuzevrijheid ouders vergroot segregatie onderwijs' 19
Kerndoelstelling VMBO niet gerealiseerd 83
Kwaliteit van helft lerarenopleidingen basisonderwijs te laag 146
Tekort aan Nederlandse onderzoekers 146
Studenten bezetten Maagdenhuis 147
'Allochtone leerling heeft meer respect voor docent' 337
Commissie-Schutte: HBO-fraude bijna 100 miljoen euro 337
Intensiever toezicht op 'Iederwijs' na negatief oordeel onderwijsinspectie 531
CBS: 'Ruim 250.000 vroegtijdige schoolverlaters in 2004' 721

GEZONDHEID EN ZORG

Besnijdenis jongens uit ziekenfondspakket verwijderd 19
Dure medicijnen tegen kanker in aantal ziekenhuizen verboden 147
Levensverzekering voor HIV-dragers 206
Vergoeding voor 'onrechtmatig leven' door medische fout 206
Kamer stemt in met wijziging donatiesysteem 271
Eerste Nederlandse slachtoffer ziekte van Creutzfeldt-Jakob 337
Huisartsen in staking tegen macht zorgverzekeraars 337
Senaat aanvaardt nieuwe zorgstelsel 406
Omstreden Softenon opnieuw in gebruik 406
Huisartsen, zorgverzekeraars en regering sluiten akkoord 470
RIVM: 'Babysterfte in Nederland kan dalen' 661

LANDBOUW

Export bloemen naar Rusland hervat 147
Rechtbank acht ophokplicht rechtmatig 604

NATUUR EN MILIEU

Maatregelen tegen luchtvervuiling halen Europese normen niet 271
CDA zet deur open naar meer kernenergie 407
Raad voor Verkeer en Waterstaat wil geluidsnormen Schiphol afzwakken 470
Nederland stoot veel fijn stof uit naar omringende landen 531
Milieu en Natuur Planbureau verwacht problemen door klimaatverandering 661

CULTUUR EN WETENSCHAP

Producent Submission trekt film terug uit veiligheidsoverwegingen 84
Lagere straffen voor roof schilderijen Van Gogh 271
VSB Poëzieprijs voor Arjen Duinker 272
Libris Literatuur Prijs voor Willem Jan Otten 338
Nederlandse primeur in Europa van nieuwe roman Salman Rushdie 532
Vier schilderijen van Rembrandt ontdekt 604
Kabinet wil nauwere relatie tussen cultuur en bedrijfsleven 661
KNAW: 'Onderzoek vereist verklaring wetenschappelijke onafhankelijkheid' 662
Nederland krijgt eerste hoogleraar fotografie 722

BURGER- EN MENSENRECHTEN

CBP: 'Overheid zet privacy teveel onder druk' 338
CGB: 'Rotterdams spreidingsbeleid discriminerend' 470
CRvB: 'Kinderen van illegalen hebben recht op bijstand' 532
'Hoge Raad erkent verschoningsrecht journalisten' 604

MILITAIRE ZAKEN

'Soldaten Srebrenica sterk getraumatiseerd' 407
Rechter acht Defensie aansprakelijk voor 'Srebrenica-trauma' van soldaat 722

EUROPESE UNIE

Besluit tot referendum over EU-grondwet 147
Grote politieke partijen vrezen afwijzing Europese grondwet 338
Kiezers stemmen massaal tegen Europese grondwet 407
Commissie kritisch over organisatie referendum EU-grondwet 605

BUITENLANDSE ZAKEN

Recordbedrag liefdadigheid voor slachtoffers tsunami 84
Nederlandse troepen weg uit Irak 84
Marokkaanse koning reageert indirect op uitspraken Bolkestein 84
Missie elitetroepen in Afghanistan 147
Akkoord met België over Westerschelde en HSL 206
Voormalig premier Kok hield excuses aan Indonesië tegen 272
President Bush herdenkt in Nederland einde Tweede Wereldoorlog 339
Nederlander Van Walsum wordt VN-gezant Westelijke Sahara 471
IND stopt voorlopig uitzetting homoseksuele asielzoekers uit Iran 471
Laatste Nederlandse tsunami-slachtoffer geïdentificeerd 532
Nederland vraagt Duitsland om uitlevering RAF-activist Knut Folkerts 532
Erkenning onafhankelijkheidsverklaring Indonesië van 1945 533

OVERLEDEN

Prins Bernhard 17

NEPAL

BINNENLAND

Strijd met maoïstische rebellen 238
Koning roept noodtoestand uit na hevige antimonarchistische protesten 239
Koning stelt anticorruptiecommissie in 241
Noodtoestand opgeheven 745
Oud-premier veroordeeld voor corruptie 746

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Armoede in Nepal afgenomen 746

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnestie voor vrouwen die abortus ondergingen 241
Nepal sluit kantoren van twee Tibetaanse organisaties 241
Vrouwenrechten afgedwongen in rechtbank 747
Verenigde Naties: marteling gangbaar in Nepal 747

BUITENLANDSE ZAKEN

Rellen na moord op Nepalese gijzelaars in Irak 241
Chinese minister bezoekt Nepal 241

NICARAGUA

BINNENLAND

Staatshoofd door tegenstellingen met oppositie in moeilijke positie 294
Sandinisten winnen lokale verkiezingen 294
President benoemt nieuwe ministers 295

FSLN kiest Daniel Ortega opnieuw als presidentskandidaat 295
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Protesten tegen vrijhandelsverdrag met VS 295
Verhoging bustarieven leidt tot felle straatgevechten 295
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF positief over regeringsbeleid 295
Drie leningen van Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank 295
Krediet van Wereldbank voor onderwijs en gezondheidszorg 295
JUSTITIE
Oud-president Alemán van nieuwe aanklacht vrijgesproken 295
GEZONDHEID EN ZORG
'Medische noodtoestand' vanwege diarree-epidemie 295
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Sandinist benoemd tot mensenrechtenfunctionaris 296
BUITENLANDSE ZAKEN
Vroegere rebellenleidster als 'terroriste' visum voor VS geweigerd 296
VS eisen vernietiging luchtafweerraketten 296

NIEUW-CALEDONIË
BINNENLAND
Nieuwe samenstelling Senaat voor gewoonterecht 700
JUSTITIE
Autoriteiten bezorgd over golf zelfmoorden in gevangenis 700
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Strenge Franse immigratiewet geldt ook op Nieuw-Caledonië 700
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Wallis wil Franse veiligheidstroepen om rust te herstellen 700
EUROPESE UNIE
Nieuw-Caledonië stemt in met Europese grondwet 700

NIEUW-ZEELAND
BINNENLAND
Minister treedt af wegens onderzoek naar fraude 187
Protest tegen bezoek Prins Charles 641
Verbod op atoomschepen gehandhaafd 641
Verkiezingen in Nieuw-Zeeland 641
JUSTITIE
Beroep in zedenzaak Pitcairn verworpen 641
Boete voor onveilige seks 642
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Samenlevingsverbond door parlement aangenomen 187
Campagnevoerder voor euthanasie vrijgelaten 187
BUITENLANDSE ZAKEN
Israëlische spionnen het land uitgezet 187
Premier Clark op staatsbezoek in India 187
Nieuw-Zeelandse troepen blijven langer in Afghanistan 187
Speciale troepen naar Afghanistan 642
Nieuw-Zeeland herstelt banden met Israël na paspoortaffaire 642
OVERLEDEN
David Lange, oud-premier van Nieuw-Zeeland 642

NIGER
BINNENLAND
Antislavernij-activist opgepakt 752
President van Niger herkozen 246
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Elf doden bij gevechten om oogst 247
Graantekort door sprinkhanen en gebrek aan regen 247
Gewelddadig protest tegen belastingen 247
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Protesten nemen toe door prijsstijgingen 752
'Smartelijke oproep voor voedselhulp' 752
Regering begint strijd tegen bilharzia-parasiet 753
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Eerste goudstaaf uit nieuwe mijn 247
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Niger bekritiseerd voor ontkenning slavernij 248
BUITENLANDSE ZAKEN
VS traint antiterreureenheden 248

NIGERIA
BINNENLAND
Openbare gebouwen in vlammen opgegaan 375
Noodtoestand in Plateau opgeheven 375
Problemen in olierijke zuiden nog niet voorbij 376
Hof verwerpt aanklacht tegen herverkiezing Obasanjo 376
Obasanjo voert strijd tegen corruptie 376
Debat over herziening grondwet omstreden 377
Meer dan honderd doden bij ruzie over land 377
Meer dan honderd arrestaties bij bijeenkomst voor afscheiding Biafra 377
Arrestaties na botsingen tussen moslims 377
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Staking afgeblazen 378
Nieuwe wet beperkt macht van vakbonden 378
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Onenigheid over aflossen van buitenlandse schulden 378
Senaat verwerpt korting op uitgaven 378
JUSTITIE
Islamitisch hof heft doodvonnis vrouw op 378
ONDERWIJS
Onderwijsproject voor meisjes gestart 378
GEZONDHEID EN ZORG
Meer medicijnen voor aidspatiënten 378
Mazelen doodt meer dan 500 kinderen 378
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Militaire leiders beschuldigd van moord en onderdrukking 379
'Overheid laat schuldigen religieus geweld gaan' 379
BUITENLANDSE ZAKEN
Nigeria en Engeland samen in strijd tegen mensensmokkel 379
Overdracht Bakassi niet tegen te houden 379
Nigerianen toegang tot Engeland geweigerd 379
Verenigde Staten vragen Nigeria om uitlevering Taylor 379
OVERLEDEN
Bola Ige, minister van Justitie 380

NOORD-KOREA
BINNENLAND
Noord-Koreaanse mannen moeten naar de kapper 360
Voetbalrellen in Pyongyang 360
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Noord-Korea kampt met hyperinflatie en voedseltekorten 360
GEZONDHEID EN ZORG
Noord-Korea wil geen humanitaire hulp meer 688
LANDBOUW
Noord-Korea getroffen door vogelgriep 361
NATUUR EN MILIEU
Noord-Korea treft maatregelen tegen tsunami's 361
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Politiek verzet in Noord-Korea 361
VN publiceren eerste rapport over mensenrechten in Noord-Korea 361
BUITENLANDSE ZAKEN
Noord-Korea wil niet onderhandelen over kernwapens 361
Controverse over ontvoerde Japanners blijft bestaan 363
VS laten naar Noord-Korea gevluchte Amerikaan vrij 363
Noord-Korea herdenkt overleden paus 363
Amerikanen stoppen zoektocht naar vermiste militairen 363
Zes landenoverleg met Noord-Korea wordt hervat 689
Pakistaanse president: 'Khan leverde Noord-Korea ultracentrifuges' 689
OVERLEDEN
Yon Hyong-muk, Noord-Koreaans politicus en militair 690

NOORWEGEN
BINNENLAND
Links wint parlementsverkiezingen 605
Sociaal-democraten vormen nieuwe regering 662
JUSTITIE
Vrouw veroordeeld voor verkrachting 471
GEZONDHEID EN ZORG
Acht mensen overleden aan veteranenziekte 471
BUITENLANDSE ZAKEN
Noorwegen en Groot-Brittannië sluiten gas- en oliecontract 471
Noorwegen en Schotland in actie tegen illegale visserij 472
OVERLEDEN
Thor Heyerdahl, ontdekkingsreiziger 472

OEGANDA
BINNENLAND
Gerechtshof maakt einde aan eenpartij-stelsel 249
Veranderingen in het Oegandese kabinet 249
Kamerdebatten live op radio en televisie 249
Oppositieaanhangers demonstreren tegen grondwetswijziging 249

Oeganda

President Museveni benoemt nieuwe minister van Financiën 753
Kampala opgeschrikt door liquidaties 754
Oegandese bevolking steunt plan voor meerpartijensysteem in referendum 754
BURGEROORLOG
Regering roept op tot wapenstilstand 248
Rebellen slaan weer toe in Oeganda 753
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Oeganda heeft geen behoefte aan nieuwe leningen IMF 754
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Oegandese militairen beschuldigd van martelen burgers 755
BUITENLANDSE ZAKEN
Oeganda en Rwanda sluiten uitleverings-verdrag 755
Rebellen uitgewezen naar DR Kongo 755

OEKRAÏNE
BINNENLAND
'Oranje-revolutie' brengt nieuwe president aan de macht 20
President Koetsjma aanvaardt ontslag premier Janoekovitsj 533
Joesjtsjenko legt ambtseed af als nieuwe president 533
Verkeerspolitie opgeheven 534
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Scherpere controle door Centrale bank 22
Parlement stemt in met verlaging invoerrechten 534
Verplichte verkoop harde valuta afgeschaft 534
JUSTITIE
'Moord op journalist opgelost' 534
MILITAIRE ZAKEN
Koetsjma ontslaat minister van Defensie 23
BUITENLANDSE ZAKEN
Meer oliedoorvoer vanuit Rusland 23
NAVO assisteert bij vernietiging wapens 535
Oekraïne en EU willen betrekkingen aanhalen 535
Amerikaans Congres juicht Joesjtsjenko toe 535
Ophef over smokkel kruisraketten 535
Brandstofcrisis door daling Russische import 535
Meer financiële middelen voor beveiliging Tsjernobyl 535
Visumplicht voor Canadezen en EU-burgers opgeheven 536

OEZBEKISTAN
BINNENLAND
Opstand in Oezbekistan 363
VN: 'Geen vooruitgang bij politieke en economische hervormingen' 365
financieel-economische zaken
Sluiting belangrijke privé-bank 365
JUSTITIE
Gevangenisstraf wegens verspreiding 'extremistische' informatie 365
Rechtszaak tegen Internews Network gestart 365
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Oezbekistan zegt maatregelen tegen martelen te nemen 365
Mensenrechtenorganisaties eisen vrijlating journalist 366
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Oezbekistan stapt uit overlegorgaan GUUAM 366
BUITENLANDSE ZAKEN
Verbetering betrekkingen met Turkmenistan 366
Samenwerking met Pakistan in strijd tegen terrorisme 366
Oezbeekse moslimgroep op Amerikaanse zwarte lijst 366

OMAN
BINNENLAND
'Minstens 100 arrestaties wegens geplande aanslag op festival' 308

OOST-TIMOR
MILITAIRE ZAKEN
VN-vredesmacht vertrekt uit Oost-Timor 690
BUITENLANDSE ZAKEN
Indonesië en Oost-Timor werken aan verbetering van relaties 690

OOSTENRIJK
BINNENLAND
Regering overleeft motie van wantrouwen 340
FPÖ-politicus twijfelt aan holocaust 340
Haider leider nieuwe partij 340
Grote 1 mei demonstratie ook uiting onrust over EU 340
Einde bezetting herdacht 340
FPÖ-politicus geweerd als voorzitter Bundesrat 605
FPÖ scoort verrassend goed bij locale verkiezingen in Wenen 662
JUSTITIE
Vrijspraak in zaak treinbrand 606
EUROPESE UNIE
Oostenrijk ratificeert EU-grondwet 340
BUITENLANDSE ZAKEN
Israëlische president op bezoek 340
OVERLEDEN
Simon Wiesenthal, nazi-jager 606

PAKISTAN
BINNENLAND
Pakistan laat Asif Zardari vrij 487
Bhutto en Sharif pleiten samen voor democratie in Pakistan 488
Musharraf mag opperbevelhebber blijven 488
Pakistan verbiedt publicatie over Theo van Gogh 488
Controle over Zuid-Waziristan, maar geen spoor van Bin Laden 488
Gevechten in Baluchistan 489
Religieus geïnspireerde aanslagen in Pakistan 489
Drie miljoen Afghanen in Pakistan 489
'Pakistaanse geestelijken: 'Zelfmoord-aanslagen zijn onislamitisch' 489
Pakistaanse koranscholen in opspraak na aanslagen in Londen 490
Ernstigste treinongeluk uit Pakistaanse geschiedenis 490
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Krachtige groei van Pakistaanse economie 490
JUSTITIE
Treffen van schikking na eerwraak blijft legaal 491
GEZONDHEID EN ZORG
'Heroïne is onislamitisch' 491
NATUUR EN MILIEU
Honderden doden door natuurgeweld 491
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Daders van groepsverkrachting toch niet vrijuit 491
MILITAIRE ZAKEN
VS verkopen gevechtsvliegtuigen aan Pakistan 492
Pakistaans leger bezit 55 bedrijven 492

PALESTIJNSE ZAKEN
BINNENLAND
Palestijnse leider Jasser Arafat overleden 226
Toenadering tussen Israël en de Palestijnen 227
President Abbas benoemt nieuw hoofd binnenlandse veiligheid 624
Winst voor Fatach bij gemeenteraads-verkiezingen 624
Palestijnse president en minister: geen ontwapening militanten 624
Palestijns parlement neemt nieuwe kieswet aan 624
Voormalig adviseur Arafat dient ontslag in 624
Opnieuw Palestijnse doden 624
Hamas en Fatach beëindigen onderlinge strijd 625
Hamas maakt namen leiders openbaar 625
Gaza voor het eerst in Palestijnse handen 625
Ontvoerde Israëlische zakenman door Hamas vermoord 625
JUSTITIE
Rechters staken vanwege gebrek aan veiligheid 625
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Mensenrechtenorganisatie maakt balans op van doden Palestijnse opstand 227
Alarmerend rapport over lot Palestijnse vrouwen 228
Censuur op verslaggeving interne onlusten 625
BUITENLANDSE ZAKEN
Internationale initiatieven voor Palestijnse staat 228
Russische president Poetin zegt Palestijnen steun toe 625
VS bevriezen Palestijnse tegoeden 625
Grens met Egypte tijdelijk open 625
OVERLEDEN
Jasser Arafat 226
Edward Said, intellectueel en politicus 228

PANAMA
BINNENLAND
Rebellie in Panamese havenstad Almirante 296
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Arrestaties bij mars van werklozen 296
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Lening van IDB om lokale investeringen te bevorderen 296

IMF signaleert sterke economische groei in Panama 296
GEZONDHEID EN ZORG
Subsidie om hiv/aids in Midden-Amerika te bestrijden 296
NATUUR EN MILIEU
Projectontwikkelaars kopen oerwoud rond Panamakanaal 297
BUITENLANDSE ZAKEN
Toenadering met Cuba bij Iberisch-Amerikaanse top 297

PAPOEA NIEUW-GUINEA
BINNENLAND
Premier Somare zegt minister Temu de wacht aan 380
Oppositieleider royeert oud-premier Skate 380
Australische interventie 380
BOUGAINVILLE
Verenigde Naties blijven in Bougainville 381

PARAGUAY
BINNENLAND
Honderden doden door brand in winkel 153
Ministers struikelen over ontvoeringszaken 154
Vier kabinetswijzigingen binnen een week 541
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Boeren bezetten landerijen 154
Paraguay verandert door oprukkende verbouw sojabonen 541
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF-delegatie positief na bezoek aan Paraguay 154
Drie kredieten moeten financiële sector versterken 541
IMF STELT GELD BESCHIKBAAR 542
burger- en mensenrechten
Voortbestaan Ayoreo-stam onzeker door parlementair besluit 542
BUITENLANDSE ZAKEN
Paraguay vraagt Brazilië ex-staatshoofd Stroessner uit te leveren 154
Venezuela tekent contract met Paraguay voor levering olie 154
Militaire samenwerking met VS voortgezet 542

PERU
BINNENLAND
Luchtvaartmaatschappij krijgt vliegverbod 218
President Toledo wijzigt regering 219
Contract anti-corruptieonderzoeker niet verlengd 219
Opstandelingen in Andahuaylas willen president Toledo tot aftreden dwingen 219
President Toledo ontkent fraude met handtekeningen bij verkiezingen 219
Slachtoffers rebellenopstand krijgen schadeloosstelling 676
Benoeming minister veroorzaakt val Peruaanse regering 676
Ex-president Fujimori krijgt van consulaat in Tokio Peruaans paspoort 677
President Toledo belooft meer politie op straat 677
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Boeren eisen sluiting van mijn in provincie Santa Cruz 219
Arme families krijgen maandelijkse uitkering 677
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Goede vooruitzichten voor stijging export 220
Wereldbank verstrekt drie kredieten 220
Regering verwacht komende jaren stabiele economische groei 220
Subsidie en leningen voor Peru van IDB 677
Twee nieuwe kredieten van Wereldbank 677
JUSTITIE
Rechtszaak tegen leider Lichtend Pad onderbroken 220
Ex-president García niet vervolgd voor bloedbad onder gevangenen 220
Inter-Amerikaanse rechtbank handhaaft straf voor 'hulp aan terroristen' 220
Handgemeen in gevangenis mondt uit in oorlog tussen bendes 220
Voormalig commandant strijdkrachten veroordeeld voor corruptie 677
Regering bekritiseert beslissing Hoog-gerechtshof 677
Rebellen Lichtend Pad veroordeeld voor bomaanslag 678
Hooggerechtshof verwerpt regionale wetgeving die cocateelt toestaat 678
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Zuid-Amerikaanse Gemeenschap van Naties opgericht 220
IDB steunt project voor Latijns-Amerikaanse integratie 678
BUITENLANDSE ZAKEN
Nieuw uitleveringsverzoek aan Japan voor Fujimori 221
OVERLEDEN
Fernando Belaúnde Terry, voormalig president 678

POLEN
BINNENLAND
Minister van Justitie vervangen wegens betrokkenheid verkeersongeval 84
Uitbreiding anti-terreureenheden 84
Minister Sociaal beleid treed af 84
Socialisten kiezen nieuwe partij-voorzitter 84
Linkse regering in conflict met parlement 408
Massale belangstelling voor begrafenis paus 409
Homoactivisten negeren demonstratie-verbod 410
Premier Belka ontkent beschuldiging van collaboratie en weigert af te treden 410
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Herdenking bevrijding Auschwitz in bijzijn van wereldleiders 85
Pools parlement wil erkenning 'genocide in Katyn' 410
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement houdt privatisering gezondheidszorg tegen 410
Overheid krijgt vetorecht in strategische bedrijven 410
LANDBOUW
Verdeling EU-landbouwsteun begonnen 85
NATUUR EN MILIEU
Voorstel voor reductie CO2-uitstoot 410
CULTUUR EN WETENSCHAP
Museum voor moderne kunst in voormalige Schindler-fabriek 410
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Satirische krant veroordeeld wegens belediging paus 85
EUROPESE UNIE
EU geeft toestemming voor overheidssteun scheepswerven 410
Vestiging Europees Agentschap voor Grenscontrole in Warschau 410
Uitstel referendum EU-grondwet 410
BUITENLANDSE ZAKEN
Aanspraken verdreven Duitsers verworpen 85
Polen hervat zuivelexport naar Rusland 411
President Oekraïne op staatsbezoek in Polen 411
Polen voelen zich beledigd door Russische president 411
OVERLEDEN
Edward Gierek, ex-leider communistische partij 86

PORTUGAL
BINNENLAND
Socialisten nemen het roer over 147
Laatste getuige van verschijnen van Maria in Fátima sterft 148
Kabinet-Sócrates treedt aan 206
PSD kiest nieuwe partijleider 272
Premier Sócrates wil referendum over abortuskwestie 472
Teixera dos Santos wordt minister van Financiën 472
Vuur in bossen weer opgelaaid 606
Parlement akkoord met houden van referendum over abortus 606
Nederlaag voor regeringspartij bij gemeenteraadsverkiezingen 663
Constitutioneel Hof blokkeert abortusreferendum op korte termijn 663
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Ambtenaren protesteren tegen bezuinigingsmaatregelen regering 472
NATUUR EN MILIEU
Ergste droogte in 25 jaar 272
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Parlement akkoord met referendum over abortus 272
EUROPESE UNIE
Grondwetswijziging voor referendum Europese grondwet 472
Portugal moet binnen drie jaar staats-financiën op orde hebben 473

QATAR
BINNENLAND
Emir kondigt parlementsverkiezingen aan 308
Dode en gewonden bij bomaanslag in Doha 308
Emir ontslaat twee ministers en hoofd van zijn staf 308

Qatar

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Shell sluit miljardenovereenkomst met Qatar Petroleum 308
Qatar Financieel Centrum krijgt nieuwe manager 308
CULTUUR EN WETENSCHAP
Sjeik verdacht van misbruik publieke gelden bij kunstaankopen 309
BUITENLANDSE ZAKEN
Veroordeelde Russen teruggestuurd naar hun land 309

ROEMENIË
BINNENLAND
Roemenië houdt parlements- en presidentsverkiezingen 272
Verontwaardiging over gratie voor mijnwerkersleider 274
Dossiers staatsveiligheidsdienst Securitate overgedragen 274
Leider ultra-nationalistische partij treedt af 274
Oprichter sociaal-democratische partij afgezet als partijleider 274
NATUUR EN MILIEU
Veel daklozen na overstroming 274
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Kritiek VS op gebrekkige persvrijheid in Roemenië 275
Kritiek Amnesty op psychiatrische instellingen 275
BUITENLANDSE ZAKEN
Toetredingsonderhandelingen met Europese Unie voltooid 275

RUSSISCHE FEDERATIE
BINNENLAND
Poetin ondertekent wet inzake hervormingen kieswet 23
Hooggerechtshof bevestigt uitslag verkiezingen Staatsdoema 23
Communistische feestdag afgeschaft 23
Regering overleeft motie van wantrouwen 148
Staatsdoema staat alcoholgebruik door volwassenen op straat toe 148
Minister: 'Maffia bedreiging voor staatsveiligheid' 207
Vechtpartij in Staatsdoema 207
Poetin betreurt einde Sovjet-Unie 275
Kritiek op hoofd staatsbedrijf na uitvallen elektriciteit 340
Overheid versterkt greep op dagblad Izvestia 411
Opiniepeiling: 'Veel Russen ontevreden over regering' 411
Onderzoeksinstituut Indem signaleert sterke toename corruptie 473
Overheid probeert patriottisme aan te kweken 473
Poetin steunt Kremlingezinde jeugd-beweging 473
Journalisten van televisiemaatschappij ABC niet langer toegelaten 536
Toename aantal maffiamisdaden 536
Ex-premier Kasjanov keert terug ondanks gerechtelijk onderzoek 536
President Poetin ontmoet boze 'Beslanmoeders' 606
'Publieke kamer' moet contact tussen overheid en samenleving verbeteren 663
Tsaristische generaal herbegraven 663
Meeste Russen zien overheid en zijn vertegenwoordigers als bedriegers 663
Hooggerechtshof bevestigt verbod Nationaal-Bolsjewistische Partij 722
Omstreden wet ngo's aangenomen 722
Bekende tv-presentatrice toegang tot werk ontzegd 722
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Pensioengerechtigden protesteren tegen nieuwe regeling voorzieningen 86
Rusland telt dertig miljardairs 275
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Kremlin verstevigt greep op oliesector 23
Aanleg oliepijplijn naar Grote Oceaan goedgekeurd 23
Vlucht privé-kapitaal duurt voort 275
Oliebedrijf Sibneft betaalt belastingschuld 275
Overheid wil meerderheidsbelang in gasbedrijf Gazprom 341
Gazprom opent deuren voor buitenlandse investeerders 411
JUSTITIE
Verdachte aanslag op Tsjoebajs aangeklaagd 207
Ambtstermijn hoofd Openbaar Ministerie verlengd 276
Autoriteiten rollen netwerk mensen-smokkel op 276
Rechtbank 'bevriest' bezittingen Yukos 276
Ex-topman oliebedrijf Yukos tot negen jaar veroordeeld 341
Veroordelingen wegens moord op parlementslid Starovojtova 411
Rechter verbiedt partij Nationaal Bolsjewieken 411
Detentiecentra uit handen veiligheidsdienst 473
Oliemagnaat Chodorkovski beëindigt hongerstaking 536
Rechtbank verwerpt hoger beroep oliemagnaat Chodorkovski 606
Gevangen oliemagnaat Chodorkovski: 'Kamp zal mij niet breken' 663
GEZONDHEID EN ZORG
70.000 doden per jaar door overdosis 207
Russen hebben slechte gezondheid 412
NATUUR EN MILIEU
Milieuproblemen rond oliepijplijn in Russische Verre Oosten 412
Vogelgriep in Rusland 'stabiliseert' 536
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Russen winnen Olof Palme-prijs 86
Europees Hof: 'Ernstige mensenrechtenschendingen in Tsjetsjenië' 148
Amerikaans rapport uit kritiek op binnenlands beleid Poetin 148
Rusland verwerpt westerse kritiek op mensenrechtensituatie 341
Europees hof beboet Rusland wegens omstandigheden in gevangenis 412
'HIV-positieve vrouwen en hun kinderen gediscrimineerd' 473
Studenten protesteren tegen 'racistische moord' 607
Amnesty: 'Ernstige mensenrechten-schendingen in Tsjetsjenië' 607
Russische instanties van marteling beschuldigd 722
MILITAIRE ZAKEN
Openheid toegezegd over sterfgevallen in de strijdkrachten 412
'Inbraakpogingen bij nucleaire installaties verhinderd' 412
'Rusland klaar om terroristische bases in buitenland aan te vallen' 412
Bemanning gestrande minionderzeeër gered 536
'In 2005 ruim 5 miljard dollar aan Russische wapenverkopen' 536
President Poetin ontslaat bevelhebber marine 607
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Poetin voorstander Europese bemoeienis met Tsjetsjenië 24
Pro-Moskou Tsjetsjeen krijgt hoogste onderscheiding 24
Honderden arrestaties bij politieoptreden in provinciestad 86
Inwoners Beslan protesteren tegen 'doofpot' 86
Russische troepen doden zeven vermeende moslimextremisten 86
Tsjetsjeens rebellen: 'Aanslag was zelfmoordactie' 87
Rusland gelooft claim over Tsjetsjeense kernbom niet 148
Bestand Tsjetsjeense rebellen loopt af 148
Maschadov gedood. Opvolger belooft oorlog tot het bittere einde 207
Russische troepen slaags met Tsjetsjeense rebellen 276
Provincies in Siberië vormen superregio 276
Tsjetsjeense rebellenleider Maschadov in het geheim begraven 276
'Tsjetsjeense gifaanval verijdeld' 341
Russische troepen doden 40 rebellen 341
Tsjetsjeense rebellenleider: 'Geen vredesonderhandelingen' 341
Officier vrijgesproken van moord op zes Tsjetsjenen 341
Openbare aanklager wil personen uit Noord-Kaukasus controleren 412
'Ontvoeringen in Tsjetsjenië voor 5 tot 10 procent werk van Russische troepen' 412
Vluchtelingen in Dagestan keren terug naar Tsjetsjenië 413
Demonstranten bestormen regionaal parlement 413
Bomaanslag Dagestan doodt tien Russische soldaten 473
Kaliningrad viert 750-jarig bestaan 473
Veertien doden bij bomaanslag in Tsjetsjenië 473
Tsjetsjeense rebellenleider Basajev geeft toe dat hij een 'terrorist' is 474
Zes doden bij gevechten in Tsjetsjenië 537
Autobom doodt drie politiemensen in Dagestan 537

Sjamil Basajev nummer twee bij Tsjetsjeense rebellen 537
Aanval rebellen in Naltsjik afgeslagen 663
'Verkiezingen in Tsjetsjenië leveren winst op voor Kremlingezinde partij' 722
EUROPESE UNIE
Rusland en EU halen banden aan 341
BUITENLANDSE ZAKEN
Qatar levert veroordeelde Russen uit 24
Chinezen financieren overname door Rosneft van oliebedrijf Yukos 148
Samenwerking met China over veiligheidskwesties 149
Amerikaanse president Bush bezorgd over democratie in Rusland 149
Overeenkomst met Iran over kernreactor 149
Rusland: 'Amerikaans rapport mensenrechten bevooroordeeld' 207
Overeenstemming Rusland en VS over budget OVSE waarschijnlijk 276
Amerikaanse minister Rice spreekt zich uit over democratie in Rusland 276
Topontmoeting Rusland-EU in voorbereiding 277
Wereldleiders vieren Russische overwinning op nazi-Duitsland 341
President Poetin roept op tot samenwerking van GOS-staten 342
Rusland stemt in met OVSE-begroting 342
Westen ontkent beschuldiging van spionage 342
Schuld aan westerse crediteuren eerder afgelost 342
Rusland verwerpt Amerikaanse beschuldigingen over Iraakse olie 342
OESO wil vergaande hervormingen 413
Poolse president: 'Rusland moet einde maken aan geweld tegen Polen' 537
Rusland en China houden gezamenlijke militaire oefening 537
Poetin waarschuwt tegen buitenlandse bemoeienis met ex-sovjetstaten 607
Uitbreiding militaire samenwerking met China 607
Rusland en Duitsland eens over aanleg gaspijplijn 607
Rusland trekt arrestatiebevel Oekraïense ex-premier in 607
Oekraïense premier Jechanoerov bezoekt Moskou 607
Minister Rice krijgt weinig Russische steun inzake Iran 664
Rusland: 'Amerikaanse bases Centraal-Azië moeten weg' 664
OVERLEDEN
Viktor Astafjev, schrijver 208
Alexander Ginzboerg , mensenrechtenactivist 208
Timoer Novikov, beeldend kunstenaar 208
Vladimir Pasetsjnik, microbioloog 208
Alexander Prochorov, Nobelprijs- winnaar voor natuurkunde 209
Salman Radoejev, Tsjetsjeens vrijheidsstrijder 209
Elem Klimov, filmregisseur 608

RWANDA
BINNENLAND
Ban op plastic draagtassen 61
Hutu's leggen wapens neer 571
Hongersnood dreigt voor vluchtelingen 571
Nieuwe minister van Financiën 571
NASLEEP VAN DE GENOCIDE
Ruim tweehonderd rechters benoemd 61
Een kwart miljoen vrouwen verkracht 61
Europese Unie bekritiseert onderzoek naar genocide 61
Frankrijk bereid mee te werken aan onderzoek 61
Dorpsrechtbanken beginnen verhoren 570
Deel gevangenen wordt vrijgelaten 571
INTERNATIONAAL RWANDA TRIBUNAAL
Hoger beroep van oud-minister Niyitegeka afgewezen 61
Oud-minister van Financiën krijgt levenslang 62
Tweede militaire zaak voor tribunaal 62
Voormalig legerofficier uitgeleverd aan Rwanda Tribunaal 62
Veroordelingen door Internationaal Tribunaal 570
Verdachte van genocide naar Den Haag overgebracht 571
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Donatie en lening van Wereldbank 62
Buitenlandse schuld van 1,4 miljard dollar door IMF kwijtgescholden 571
MILITAIRE ZAKEN
Militaire samenwerking met Verenigde Staten 62
Voortgang demobilisatie 62
BUITENLANDSE ZAKEN
Rwanda opent de grens met de Democratische Republiek Kongo 62
President Kagame haalt uit naar VN-vredesmacht in Kongo 62
Canada zal Mugesera uitleveren 571
Rwanda verleent asiel aan rebellenleider 572

SAHARA (WEST)
BINNENLAND
Spanningen met Marokko lopen op 572
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Maghreb-conferentie uitgesteld door controverse Algerije-Marokko 573
Marokko komt met ontwikkelingsplan West-Sahara 128
BUITENLANDSE ZAKEN
Zuid-Afrika gaat diplomatieke betrekkingen met West-Sahara aan 128
VN-vredesmissie opnieuw verlengd 128
Polisario vraagt medewerking Spanje bij oplossing conflict Westelijke Sahara 128

SALOMONEILANDEN
BINNENLAND
Minister van Landbouw gearresteerd 381
Australische politieagent in Honiara doodgeschoten 382
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Begroting 2005 aangenomen 382
JUSTITIE
Straf ex-minister verminderd 382
Militieleider Keke veroordeeld 382
BUITENLANDSE ZAKEN
Australische troepen blijven op Salomoneilanden 382

SAMOA
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Samoa lid van de ILO 382
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Inflatie bijna 15 procent 382
BUITENLANDSE ZAKEN
Politiesamenwerking met Nieuw-Zeeland 382
Visum verplicht voor Samoa-Amerikanen 382

SAO TOME EN PRINCÍPE
BINNENLAND
Pogingen politieke stabiliteit te herstellen 513
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Krediet van vijf miljoen dollar van Wereldbank 514
BUITENLANDSE ZAKEN
Eerste opbrengsten uit olie voor São Tomé en Princípe 514

SAOEDI-ARABIË
BINNENLAND
Gewapende aanval op Amerikaans consulaat 228
Politie treedt op tegen anti-monarchistische demonstraties 228
Saoedische troepen doden tien militanten 229
Saoedische hoofd veiligheidsdienst legt functie neer 229
Kabinetswijzigingen in kader van hervormingspolitiek 229
Eerste gemeenteraadsverkiezingen in Saoedi-Arabië 229
NATUUR EN MILIEU
Tenminste 29 doden door overstromingen 230
BURGER- EN MENSENRECHTEN
TV-presentatrice gescheiden na mishandeling door echtgenoot 230
Vrouwen mogen bij ministerie van Buitenlandse zaken werken 230
BUITENLANDSE ZAKEN
Internationale steun voor Saoedisch initiatief anti-terrorismecentrum 230

SENEGAL
BINNENLAND
Parlement schaft doodstraf af 573
Vredesovereenkomst luid toegejuicht 573
Groeiende oppositie tegen amnestie 573
Politieke onrust in aanloop naar verkiezingen 574
BUITENLANDSE ZAKEN
President Lula verontschuldigt zich voor slavernij 574
OVERLEDEN
Doudou Thiam, oud-minister van Buitenlandse zaken 574
Mamadou Dia, eerste premier van Senegal 574
Sally N'dongo, vakbondsleider 574
Laity Kama, voorzitter Internationaal

Rwandatribunaal 574
Léopold Sédar Senghor, eerste president en dichter 575

SERVIË EN MONTENEGRO
BINNENLAND
Pensioen voor van oorlogsmisdaden verdachte generaal loopt door 277
Pensioenwet rehabiliteert Cetniks 277
Servië verwerpt afscheidingsvoorstel Montenegro 277
Voorstel voor familiebezoek Milosevic afgewezen 277
KOSOVO
Rugova herkozen als president 277
Dissidente Serviër minister van Terugkeer 277
Brusselse denktank steunt afscheiding Kosovo 278
Premier Haradinaj aangeklaagd door Joegoslavië-tribunaal 278
Besprekingen over vermisten Kosovo-oorlog hervat 278
Toename dagelijks geweld in Kosovo 278
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Videoverbinding tussen Servische en Kroatische rechtbanken 278
Protest Kroatië tegen 'parlement in ballingschap' 278
BUITENLANDSE ZAKEN
Aanklacht tegen NAVO niet ontvankelijk verklaard 279
Akkoord over textielhandel 279
VS verminderen steun wegens gebrek aan medewerking aan Tribunaal 279
Uitlevering generaal Pavkovic brengt EU-lidmaatschap naderbij 279
JOEGOSLAVIË-TRIBUNAAL
Verdachte massamoord Srebrenica meldt zich 279
Voormalige Servische president vrijgelaten 279
OVERLEDEN
Aleksander Ti_ma, schrijver 279

SEYCHELLEN
BINNENLAND
Gevolgen tsunami bedreigen vooruitgang 514

SIERRA LEONE
BINNENLAND
Aanloop naar berechting oorlogsmisdaden 249
Einde aan repatriëring vluchtelingen naar Sierra Leone 250
Hoofd van Verkiezingscommissie treedt af 250
Leger Sierra Leone neemt controle over Freetown over 250
Oorzaken burgeroorlog niet verdwenen 250
Duizenden ontheemd door overstroming 755
Drie ministers ontslagen 755
Onvoldoende steun van donoren voor oorlogstribunaal 755
Ban op militaire kleding voor burgers 755
Onwettige coltan mijnbouw aangepakt 755
VN trekt terug 756
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Staking beëindigd 250
Chinese firma investeert in toeristenoord 250
Duisternis door dieselgebrek 250
JUSTITIE
Doodstraf voor coupplegers 250
VN-onderzoeker veroordeeld wegens seksueel misbruik van meisje 250
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Homoactiviste in Sierra Leone vermoord 251
Kritiek op gevangenisstraf voor journalist 251

SINGAPORE
BINNENLAND
Lee Hsien Loong wordt premier van Singapore 109
Nieuw bureau voor terrorismebestrijding 110
Singapore pakt vergrijzing aan 110
Oppositieleider veroordeeld wegens smaad 111
Singapore treft nieuwe antiterreur-maatregelen 492
Singapore legaliseert casino's 492
'Hoge salarissen voor ambtenaren voorkomen corruptie' 492
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Grotere controle op financiële transacties 111
Sterke economische groei in 2004 111
Forse toename van handel 492
Singapore scoort als beste in ICT 493
JUSTITIE
Helft van Singaporese gedetineerden zit vast in verband met drugs 493
GEZONDHEID EN ZORG
Singaporees mag hiv-besmetting niet langer geheim houden 493
BUITENLANDSE ZAKEN
Relaties met Maleisië verbeteren 111
Singapore trekt troepen terug uit Irak 493

SLOVENIË
BINNENLAND
Centrum-rechtse oppositie wint verkiezingen 149
ONDERWIJS
Schoolboycot van Roma 474
EUROPESE UNIE
Sloveense minister rekent in 2005 op nettobijdrage EU 474
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Ex-communist aangeklaagd voor genocide 474
BUITENLANDSE ZAKEN
Parlement ratificeert EU-grondwet 150

SLOWAKIJE
BINNENLAND
Dossiers voormalige politieke politie openbaar gemaakt 209
Plan tot afschaffing strafbaarstelling van ontkenning holocaust 209
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering voorziet afname begrotingstekort 209
Populariteit pensioensysteem vergroot financieringstekort 665
Groeiende spanningen in regering, maar coalitie houdt stand 664
EUROPESE UNIE
Slowakije krijgt geen uitstel voor sluiten kernreactor 665
Slowaakse economie groeit dankzij EU-lidmaatschap 665
Slowaaks parlement ratificeert EU-grondwet 665
BUITENLANDSE ZAKEN
Warm onthaal voor president VS 209

SOEDAN
BINNENLAND
Einde aan burgeroorlog in het zuiden 756
Islamisten vrijgelaten 757
Crisis in Darfur duurt voort 757
Politie doodt twintig demonstranten 758
Verenigde Naties veroordelen sluiting van oppositiekrant 758
Rebellenleider Garang komt om in helikoptercrash 759
Regering van nationale eenheid 759
Etnische onlusten in West-Equatoria 759
Geweld resulteert in 15.000 Soedanese ontheemden in Zuid-Darfur 759
Eenheid onder rebellen bij hervatting vredesbesprekingen 760
JUSTITIE
Gerechtshof veroordeelt 28 mannen wegens couppoging 760
Gerechtshof voor Darfur spreekt twee doodstraffen uit 760
GEZONDHEID EN ZORG
'Aids is epidemisch in Zuid-Soedan' 760
Uitbraak gele koorts eist al 131 doden 760
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Advocaat van vluchtelingen opgepakt 760
Geen berechting van oorlogsmisdaden door Soedan 760
BUITENLANDSE ZAKEN
Amerikaanse president Bush ondertekent sancties tegen Soedan 760
VN stemmen in met 10.000 vredestroepen voor Zuid-Soedan 761
Soedan werkt mee aan Amerikaanse oorlog tegen terrorisme 761
Soedan geeft Oeganda vrij spel bij jacht op LRA-rebellen 761
Hulpverleners vermoord door rebellen 761

SOMALIA
BINNENLAND
Op weg naar herstel centrale overheid 125
Tsunami eist ook hoge tol in Somalia 126
Tweespalt over vestigingsplaats van de regering 637
Somalische piraten kapen boot met hulp voor tsunamislachtoffers 638
Vredesactivist vermoord 638
SOMALILAND
Waarschuwing aan adres nieuwe Somalische president 126
Somaliland stemt om een natie te worden 638
GEZONDHEID EN ZORG
Kwart kinderen sterft vóór vijf jaar 638

SPANJE
BINNENLAND
Politie arresteert vier vermeende terroristen 24
Nieuwe richtlijnen voor immigratie 24

Veiligheidsdiensten arresteerden 266 vermeende terroristen in 2004 87
Overheid compenseert oorlogskinderen 87
Spanje begint amnestie voor illegalen 150
Herdenking aanslagen 11 maart 210
Franco verdwijnt uit straatbeeld 210
Politie ondervraagt honderden illegalen 280
700.000 buitenlanders melden zich voor legalisering 342
Libanese Hezbollah mag niet uitzenden 413
'Regering-Aznar verdraaide feiten bij aanslagen 11 maart 04' 413
Bosbranden teisteren Spanje 474
Nieuwe legereenheid om sneller op te treden bij natuurrampen 665
Prinses Letizia bevalt van dochter 665

BASKISCHE KWESTIE

ETA start bommencampagne 24
Spanje en Frankrijk gaan nauwer samenwerken 24
Baskisch parlement akkoord met autonomieplan 24
Premier Zapatero ontmoet Baskische premier Ibarretxe 87
Ibarretxe zet autonomieplan door 150
Hooggerechtshof verbiedt verkiezingsdeelname Baskische kandidaten 210
Baskische krant meldt dat Eta wil onderhandelen 280
Partij van premier Ibarretxe verliest verkiezingen 280
Hof veroordeelt ETA-leden tot 2.775 jaar 343
Premier Zapatero roept ETA op tot ontwapening 343
Demonstratie tegen onderhandelingen met ETA 413
Baskische premier Ibarretxe wint nieuwe termijn met steun EHAK 413
Rechtbank veroordeelt twee ETA-leden 474
ETA eist verantwoordelijkheid a anslagen op 608
PNV komt met nieuw voorstel over status Baskenland 665

CATALONIE

Regering geeft Catalonië historische documenten terug 280
Catalonië komt met nieuw regiostatuut 608

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vissers blokkeren havens 665

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economie groeit harder dan verwacht 343

JUSTITIE

Spanje begint megaproces tegen terrorismeverdachten 280
Spaanse politie arresteert 21 neo-nazi's 280
Politie rolt criminele organisatie op 343
Rechtbank laat vijf terrorismeverdachten vrij 414
Politie brengt Russische maffia slag toe 414
Politie arresteert 186 mensen bij actie tegen kinderporno 414
Rechter veroordeelt ex-verslaggever Al Jazeera 608
Rechter veroordeelt verdachte Guantánamo Bay 666

NATUUR EN MILIEU

Spanje wil minder afhankelijk zijn van atoomenergie 414
Regering wil energie besparen 474

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Homohuwelijk in strijd met grondwet' 87
Milde kritiek Human Rights Watch op maatregelen tegen terrorisme 87
Hooggerechtshof veroordeelt Argentijnse kapitein 281
Vaticaan verwerpt wetgeving homohuwelijk 281
Spaans parlement akkoord met homohuwelijk 414
Spanje moet uitlevering Argentijnse militairen vragen 474

MILITAIRE ZAKEN

Hogere soldij moet meer vrijwilligers aantrekken 608

EUROPESE UNIE

Spanje zegt 'ja' tegen Europese grondwet 150
Parlement akkoord met Europese grondwet 281
Senaat akkoord met Europese grondwet 343

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje stuurt 500 man extra naar Afghanistan 414
Servië levert verdachte aanslagen Madrid uit 608
Extra troepen naar Cueta en Melilla vanwege illegale immigratie 608
Spanje zet migranten uit naar Marokko 666
Arrestatiebevel tegen drie Amerikanen 666

OVERLEDEN

Manuel Vásquez Montalbán, schrijver 475

SRI LANKA

TSUNAMI

Vijf doden bij eerste overstromingen 111
Israëlische hulpmissie gaat niet door 111
Herdenking tsunamislachtoffers 111
Tienduizenden doden door tsunami 112
Verbod op adoptie 'tsunamiwezen' 112
Vijftien nieuwe steden in tsunamigebied 112
Dodental tsunami blijft stijgen 112
Tamils scheiden noodhulp van politieke controverse 112

BINNENLAND

Rechter vermoord in Colombo 113
Leger blokkeert grens met door guerrillarebellen gecontroleerd gebied 113
Aanslag tijdens concert eist twee levens 113
Vredesonderhandelingen bereiken dieptepunt 113
Hervatting vredesbesprekingen met Tamil Tijgers nog niet in zicht 494
Sri Lanka neemt 'Koningin van de Zee' opnieuw in gebruik 494
Regering van Sri Lanka verliest parlementaire meerderheid 494

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Buitenlandse tsunami-hulp geeft economie nieuwe impuls 495
Onenigheid over distributie van hulp voor tsunami-slachtoffers 495

JUSTITIE

Doodstraf voor moord op rechter 496

MILITAIRE ZAKEN

India helpt Sri Lanka met luchtafweer 496

BUITENLANDSE ZAKEN

Sri Lanka en Pakistan tekenen vrijhandelsverdrag 496

SURINAME

BINNENLAND

Opnieuw volkstelling gehouden 154
Nederland steunt nieuwbouw archiefdepot 154
Suriname krijgt voor het eerst vrouwelijke dorpskapitein 155
Nieuwe relatie tussen Suriname en Nederland 155
Minister Openbare werken moet functie neerleggen 614
Financiële malversaties ten tijde van bewind Wijdenbosch 614
Regeringscoalitie verliest verkiezingen. Venetiaan blijft president 615

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Minister voor invoering minimumloon 155
Brandstofprijzen bijna verdubbeld 616

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kritisch rapport WTO over Surinaamse economie 155
Door IDB beheerd fonds biedt steun aan kleine bedrijven 155
Deens bedrijf gaat gas- en olievoorraden onderzoeken 155
Duitsland scheldt deel oude schuld kwijt 155
Saoedi-Arabische lening voor Suriname 155
IMF constateert macro-economische stabilisatie 616

JUSTITIE

Slechts fractie cocaïnesmokkel onderschept 155
Justitie gaat verdachten 'Decembermoorden' vervolgen 156
Subhas Punwasi benoemd tot procureur-generaal 616
Harde actie tegen criminelen in Surinaams binnenland 616

GEZONDHEID EN ZORG

Duizenden kinderen ingeënt tegen ziektes als bof en mazelen 617

NATUUR EN MILIEU

Surinaamse regering presenteert 'National Biosafety Framework' 617
Nieuwe vogelsoorten ontdekt 617

CULTUUR EN WETENSCHAP

Suriname treedt toe tot Nederlandse Taalunie 156
Woordenboeken in Surinaamse spreektaal Sranantongo 617

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Nabestaanden bloedbad Moiwana krijgen schadeloosstelling 617

MILITAIRE ZAKEN

OAS gaat helpen bij opruimen van mijnen 156

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Surinamer Ramdin benoemd in hoge f unctie bij OAS 617

BUITENLANDSE ZAKEN

Douaneverdrag met Nederland afgesloten 156
Frankrijk wil betrekkingen met Suriname uitbreiden 156

Suriname verzoekt Nederland archieven niet te openen voor Guyana 156
Suriname half jaar voorzitter Caricom 156
China schenkt goederen in het kader van defensiesamenwerking 617
Goedkope brandstoffen voor Suriname uit Venezuela 617
OVERLEDEN
Jack Tjong Tjin Joe, minister van Handel en industrie 156
Johnny Kamperveen 157
Simon Sanchez, revolutionair 157
Iding Soemita, voormalig politiek leider van de Javanen 157
Fred Ramdat Misier, voormalig waarnemend- president 157

SWAZILAND
BINNENLAND
Nieuwe grondwet verankert controle koning Mswati III 313
Oppositie vraagt om sancties tegen koninklijke familie 313
Algemene staking tegen absolute monarchie mislukt 313
Koning Mswati kiest dertiende vrouw 313
Koning Mswati koopt nieuwe BMW's voor zijn vrouwen 313
Mswati roept op tot armoedebestrijding zonder overheidsfinanciering 313
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Economische politiek bevoordeelt elite 314
Duizenden textielarbeiders verliezen baan 314
JUSTITIE
Rechters hervatten werkzaamheden 314
Verbod op oppositiepartijen gehandhaafd 314
ONDERWIJS
Regering hervormt onderwijs 314
BUITENLANDSE ZAKEN
Top met Zuid-Afrika voor onbepaalde tijd uitgesteld 314

SYRIË
BINNENLAND
President Assad wijzigt kabinet 168
Nieuw hoofd Syrische inlichtingendienst 169
Vice-president Khaddam treedt af 734
Baath partij zet voorzichtige stappen naar hervorming 734
Syrië benoemt nieuwe chef veiligheid 734
'Syrische minister van Binnenlandse zaken pleegde zelfmoord' 734
KOERDISCHE KWESTIE
Vijftien Koerden veroordeeld voor separatisme 169
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Rusland scheldt groot deel Syrische schuld kwijt 169
JUSTITIE
Twee doodstraffen wegens bomaanslag 169
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Syrische intellectuelen zetten nieuwe mensenrechtengroep op 169
Mensenrechtenprijs voor activist Aktham Naise 169
Syrië laat opnieuw 55 politieke gevangenen vrij 169
Rechtbank spreekt politiek activist vrij 735
Politieke gevangenen vrijgelaten 735
BUITENLANDSE ZAKEN
Syrië dichter bij ondertekening associatieverdrag EU 169
Hamas-leider in Damascus geliquideerd 170
Irak en Syrië gaan volledige diplomatieke betrekkingen aan 170
Israëlische premier Sjaron verwerpt onderhandelingen met Syrië 170
Turkije en Syrië sluiten vrijhandelsverdrag 170
VS bevriezen tegoeden Syrische financier van organisatie al-Zarqawi 170
Syrië maakt deelname Irakezen aan Iraakse verkiezingen mogelijk 170
Syrië ontkent steun aan terrorisme 170
VS roepen ambassadeur in Syrië terug 170
Halfbroer ex-leider Irak Saddam Hoessein uitgeleverd 170
'Humanitaire' importtransactie vanuit Golan hoogvlakte 735
Syrië internationaal onder druk voor vermeende steun aan terrorisme 735

TADZJIKISTAN
BINNENLAND
President gelast vrouwen thuis te bidden 241
Regeringswijziging 241
Regeringspartij wint verkiezingen 242
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
President Rachmonov lanceert nieuw initiatief tegen armoede 691
JUSTITIE
Twee politici oppositie gevangen gezet 691
Oppositieleider krijgt 23 jaar 691
BURGER- EN MENSENRECHTEN
OVSE dringt aan op grotere vrijheid media 691
BUITENLANDSE ZAKEN
VS positief over Russische militaire basis in Tadzjikistan 242
Rusland gaat militaire basis aanleggen 691

TAIWAN
BINNENLAND
Oppositie wint Taiwanese parlementsverkiezingen 366
Rechtbank bevestigt uitslag presidents-verkiezing 367
DPP wint verkiezingen voor Nationale Assemblee 367
Taiwan voert radicale grondwets-wijzigingen door 691
Kwomintang kiest nieuwe leider 692
Nieuw controleorgaan voor de media 692
RELATIE MET CHINA
Meer Chinese zakenmensen op Taiwan 367
Rechtstreekse vluchten tussen Taiwan en China 368
Onrust in Taiwan over nieuwe Chinese wet 368
China en Taiwan ruziën over paus 368
Taiwan weert Chinese journalisten 368
Taiwan detineert spionnen van China 368
China herdenkt bevrijding van Taiwan 692
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Taiwanese economie groeit, maar begrotingstekorten nemen toe 368
BUITENLANDSE ZAKEN
Taiwan richt democratische unie op 693
Taiwan verliest wederom buitenlandse bondgenoot 693

TANZANIA
BINNENLAND
Brandstichting in Tanzania zou politieke motieven hebben 761
Twaalf mensen komen om door tsunami 251
ZANZIBAR
Partijen ondertekenen gedragscode voor verkiezingen 761
Geweld bij verkiezingskantoren in Zanzibar 251
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
President Mkapa start project ter bestrijding armoede 762
Kinderarbeid aan banden gelegd 251
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Economisch herstel Tanzania 762
Wereldbank geeft financiële steun 762
JUSTITIE
Verdachte bomaanslag vrijgesproken 251
Gemeenschapswerk in plaats van gevangenisstraf 251
GEZONDHEID EN ZORG
Nieuw onderzoek wijst op lager aantal hiv-geïnfecteerden 763
Hoog sterftecijfer onder pasgeborenen in Zanzibar en Pemba 763
Coalitie tegen vrouwelijke besnijdenis opgericht 252
OVERLEDEN
Patrick Balisidya, muzikant 252

THAILAND
BINNENLAND
Geweld in Zuid-Thailand houdt aan 174
Duizenden doden door tsunami's 176
Thai Rak Thai wint parlementsverkiezingen 176
Premier Thaksin begint tweede ambtstermijn 550
Geweld in zuiden van Thailand houdt aan 551
Identificatie van tsunami-slachtoffers verloopt moeizaam 552
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Miljarden boete voor ex-president Thaise Centrale Bank 552
JUSTITIE
Journalisten onder politieke druk ontslagen 552
GEZONDHEID EN ZORG
Vrijwel gratis medicijnen voor Thaise hiv-geïnfecteerden 552
LANDBOUW
Nieuwe Landbouwminister in verband met vogelgriep 177

TOGO
BINNENLAND
Overlijden staatshoofd leidt tot crisis 575
Faure Gnassingbe Eyadema officiële winnaar 576
Besprekingen met oppositie zonder resultaat 576

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Kinderarbeid algemeen in Togo 578

TONGA
BINNENLAND
Nieuwe benoemingen in het kabinet 382
Hoge Raad verwerpt mediawet 383
Mensenrechtenbeweging wint zeven zetels 383
Eerste politieke partij opgericht 383
Eerste politieke partij geregistreerd 701
Prins Tu'ipelehake herkozen in parlement 701
Premier wijst voorstel van stakings-bemiddelaars af 701
Grote demonstratie voor meer democratie 701
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Luchtvaartmaatschappij failliet 383
BUITENLANDSE ZAKEN
Onrust op Tonga slaat over naar Nieuw-Zeeland 701
OVERLEDEN
Aloua Fetu'utolu Tupou, minister van Defensie 383

TSJAAD
BINNENLAND
Twaalf doden in Tsjaad bij etnisch geweld 252
Onbekend aantal rebellen geeft strijd op 252
Nieuwe regering in Tsjaad na vertrek premier 253
Opruimen landmijnen moeilijk door klimatologische omstandigheden 253
BUITENLANDSE ZAKEN
Vluchtelingenkampen veilig 253
Tsjaad en Israël knopen relaties aan 253

TSJECHIË
BINNENLAND
Centrum-rechts wint regionale verkiezingen 210
Topolanek herverkozen als leider ODS 210
Schadevergoeding voor slachtoffers inval sovjettroepen 1968 210
Regering verliest meerderheid door uittreden christen-democraten 210
Wijzigingen in centrum-linkse regeringscoalitie 666
Schadevergoeding voor slachtoffers inval sovjettroepen 1968 667
Reclameverbod op publieke televisie- en radiozenders 667
Premier verdedigt ingrijpen politie tijdens technofeest 667
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Onenigheid over behandeling Sudeten-Duitsers 667
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Begroting gericht op lidmaatschap eurozone 211
JUSTITIE
Voormalige minister van Financiën in cassatie tot vijf jaar veroordeeld 211
GEZONDHEID EN ZORG
Rookverbod in openbare ruimten 668
NATUUR EN MILIEU
:Europese Commissie verzoekt Tsjechië CO2-uitstoot te beperken 211
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Bedrijf veroordeeld tot boete voor discrimineren Roma-vrouw 211
MILITAIRE ZAKEN
Definitief einde aan dienstplicht 211
BUITENLANDSE ZAKEN
Excuses voormalige Poolse president voor neerslaan Praagse Lente 668
OVERLEDEN
Ota Sik, politicus en econoom 211

TUNESIË
BINNENLAND
Tunesische verkiezingen bevestigen machtspositie president 127
Gratie voor ruim 80 islamitische gevangenen 127
Oppositie hekelt gang van zaken bij raadsverkiezingen 578
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Kleine ondernemingen krijgen 30 miljoen euro van Frankrijk 127
Europese investeringsbank leent Tunesië 25 miljoen euro 128
JUSTITIE
Veroordelingen voor betrokkenheid anti-Amerikaanse aanslagen in Irak 578
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Tunesische advocaten in staking na arrestatie collega 578
Mensenrechtenorganisaties stellen behandeling gevangenen aan de kaak 578
BUITENLANDSE ZAKEN
Duitse patrouilleboten om illegale immigratie tegen te gaan 128
OVERLEDEN
Hedi Mabrouk, voormalig minister van Buitenlandse zaken 128

TURKMENISTAN
BINNENLAND
Regeringswijzigingen 242
Opkomst bij verkiezingen opmerkelijk laag 242
Belangrijkste ontwikkelingen in 2004 242
Internationale koeriersbedrijven gesloten 693
Huwelijksbelasting voor buitenlanders afgeschaft 693
Verbod op afspelen muziekopnamen in het openbaar 693
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
UNICEF juicht verbod kinderarbeid toe 243
President beveelt sluiting ziekenhuizen, bibliotheken en natuurparken 243
JUSTITIE
Amnestie bij einde ramadan 243
GEZONDHEID EN ZORG
Turkmenistan heeft laagste levens-verwachting in Centraal-Azië 693
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Zeven moskeeën verwoest in één jaar' 693
Organisaties oordelen zeer negatief over mensenrechtensituatie 693
'Familieleden mensenrechtenactivisten geïntimideerd' 694

TURKIJE
BINNENLAND
Amnestie voor 677.000 studenten 150
Onrust binnen regeringspartij AKP 151
'Mein Kampf' op bestsellerlijst 211
Politie treedt hard op tijdens vrouwendemonstratie 212
Weer desertie bij AKP en CHP 212
Onrust in regeringspartij AKP duurt voort 343
Parlement akkoord met nieuwe strafwet 343
Premier Erdogan vervangt ministers op minder belangrijke posten 414
Presidentieel veto voor strafwet 414
Leger doodt zeventien maoïsten 415
Bomaanslagen teisteren Turkse kust 475
Presidentieel veto voor bankwet 475
KOERDISCHE KWESTIE
Politie slaags met demonstrerende Koerden 151
Veiligheidstroepen doden 21 Koerden 281
Acht doden bij gevechten in Zuidoost-Turkije 344
PKK-leider Öcalan wil geen nieuw proces 415
Intellectuelen roepen PKK op wapens neer te leggen 415
Koerdische politicus geliquideerd 475
Premier Erdogan: 'VS moeten actie ondernemen tegen PKK' 475
Politie arresteert vermeende bommen-legger 537
Koerdische Dehap-partij ontbindt zich 537
PKK kondigt staakt-het-vuren af 538
Politie slaags met Koerden 538
Politie slaags met pro-Öcalan demonstranten 609
PKK beëindigt staakt-het-vuren 668
Turkse leger start actie in Tunceli 668
Bomaanslag leidt tot onlusten 723
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF kent Turkije lening toe 25
Lira verliest zes nullen 151
Constitutioneel Hof tegen vastgoedwet 212
Lockheed Martin gaat F16's moderniseren 281
Akkoord over verkoop meerderheidsbelang Turk Telecom 538
President akkoord met nieuwe bankwet 723
JUSTITIE
Turkije stelt implementatie nieuw Wetboek van Strafrecht uit 212
'Kalief van Keulen' krijgt levenslang 415
Syriër bekent poging tot aanslag op Israëlisch cruiseschip 537
Geregistreerde misdaad neemt sterk toe 537
Hof van Beroep gelast nieuw proces tegen 'Kalief van Keulen' 723
ONDERWIJS
Amnestiewet Onderwijs van kracht 212
GEZONDHEID EN ZORG
Vogelgriep in Turkije 668
BURGER- EN MENSENRECHTEN
IHD: 'Nog volop schendingen van mensenrechten' 212
Voorzitter adviesorgaan mensenrechten stapt op 212
Krijgsraad geeft dienstweigeraar vier jaar 538
Schrijver Orhan Pamuk aangeklaagd 609
Congres over 'Armeense genocide' 609

Rechtbank veroordeelt journalist voor column 668
Homocentrum mag open blijven 668
Onderwijsvakbond mag blijven 668
Europees Hof eens met verbod hoofddoekjes 723
EUROPESE UNIE
Minister Babacan benoemd tot leider bij onderhandelingen met EU 344
Europees Hof: Turkije gebruikte onnodig geweld 475
EU kritiseert Turkse houding Cyprus 609
Uiterst-rechts demonstreert tegen Europese Unie 669
BUITENLANDSE ZAKEN
Russische president Poetin bezoekt Ankara 25
Minister Gül bezoekt Israël 151
Minister Rice: 'VS willen verenigd Irak' 151
Turken sceptischer over toetreding EU 281
Vertrouwen tussen Turkije en Griekenland groeit 281
Voorzichtige toenadering Armenië en Turkije 281
Herdenking landing Gallipoli 282
VS mogen Incirlik langer gebruiken 282
Iraakse premier bezoekt Turkije 344
Krtiek van Erdogan op Duitse bondskanselier inzake 'Armeense genocide' 415

TUVALU
BINNENLAND
Kabinet valt na motie van wantrouwen 384
BUITENLANDSE ZAKEN
Taiwan geeft jaarlijkse ontwikkelingshulp 384

URUGUAY
BINNENLAND
Linkse kandidaat wint presidentsverkiezingen 157
Regering wil emigratiegolf tegengaan 158
Tabaré Vázquez ingewijd als president 542
Goed resultaat voor links bij provinciale verkiezingen 543
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Uruguay krijgt krediet en subsidie van IDB 158
Sterk economisch herstel in 2004 158
Ondersteuning regeringsbeleid door Wereldbank 543
JUSTITIE
Rechter wijst drie militairen uit naar Chili 158
NATUUR EN MILIEU
Wereldbank geeft steun bij energieproject 159
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Forensische teams zoeken naar sporen verdwenen burgers 543
BUITENLANDSE ZAKEN
Contract met Venezuela voorziet in energiebehoefte 543
VS en Uruguay sluiten investeringsovereenkomst 159

VANUATU
BINNENLAND
President gekozen 384
Nieuwe regering na motie van wantrouwen 384
BUITENLANDSE ZAKEN
Australië dreigt hulp in te trekken 384
Vanuatu komt terug op erkenning van Taiwan 384

VATICAAN
BINNENLAND
Paus Johannes Paulus II overleden 282
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
'Vaticaan wilde joodse kinderen niet aan ouders teruggeven' 283
OVERLEDEN
Johannes Paulus II 282

VENEZUELA
BINNENLAND
Speciale openbare aanklager met autobom vermoord 159
President Chávez wijzigt verscheidene malen regering 159
Controversiële mediawet aangenomen 159
Parlement benoemt nieuwe leden Hooggerechtshof 159
Overstromingen veroorzaken slachtoffers en materiële schade 160
Stakingsleider na twee jaar gearresteerd 543
Chef inlichtingendienst onstlagen na ontsnapping van drugsbaron 543
President Chávez benoemt nieuwe bewindslieden 544
Opnieuw straatgevechten tussen aanhangers en opposanten van Chávez 544
Kardinaal opteert voor duivelsuitdrijving bij Chávez 544
Alle passagiers verongelukt bij vliegtuigcrash 544
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Vakbonden vragen ILO regering te veroordelen voor ontslagen 160
Landhervorming moet grootgrondbezit elimineren 160
Medici demonstreren tegen Cubaanse collega's 544
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Venezuela wil meer geld van oliemaatschappijen 160
IDB verstrekt lening om energiesector te moderniseren 160
Opmerkelijke groei Venezolaanse economie 160
Centrale bank stelt deel winsten beschikbaar voor sociale projecten 160
President dreigt inactieve bedrijven te confisqueren 544
JUSTITIE
Eerste veroordelingen voor coup tegen president Chávez 160
Hooggerechtshof corrigeert vrijspraak coupplegers 544
Venezuela wil Cubaanse anticommunist berechten 544
Venezuela weigert ex-Guatemalteekse leider uit te leveren 545
Door VS gesteunde opposanten beticht van samenzwering 545
NATUUR EN MILIEU
Venezuela verplicht zich gebruik schadelijke gassen uit te bannen 160
MILITAIRE ZAKEN
Burgers spelen rol bij versterken defensie 545
BUITENLANDSE ZAKEN
Relatie met VS blijft gespannen 161
President Chávez bezoekt Spaanse premier Zapatero 161
Samenwerking Venezuela en China bij exploitatie van olie 161
Protesten tegen schending soevereiniteit door Colombia 161
Handelsovereenkomst met Brazilië 161
Venezuela sluit oliecontracten af met Aziatische grootmachten 545
Relaties met VS blijven gespannen 546

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN
BINNENLAND
Samsung vestigt hoogste gebouw ter wereld in Dubai 309
Minister roept op tot democratisering zonder buitenlandse inmenging 309
Gearresteerde Amerikaanse zendelingen keren naar hun land terug 309
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Minister: 'VAE zullen arbeidsrechten verbeteren' 310
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Begroting 2005 toont evenwicht 310
Ruim één miljoen euro bevroren sinds aanslagen VS in 2001 310
JUSTITIE
Aziatische werkneemster krijgt zweepslagen wegens overspel 310
BUITENLANDSE ZAKEN
Duitse zakenleven sluit miljoenencontracten af 310
Economisch samenwerkingsverband met Singapore 310

VERENIGDE STATEN
GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN
Bush ondertekent nieuwe wet voor inlichtingendiensten 36
Arabische tv-zender op Amerikaanse terroristenlijst 36
Saoedi-Arabië mag niet worden aangeklaagd wegens '11 september' 104
Tegenstrijdige vonnissen over rechten van 'vijandige strijdkrachten' 104
Zelfmoordpogingen in Guantánamo Bay 104
Bush benoemt omstreden directeur nationale inlichtingendiensten 162
Forensisch onderzoek naar slachtoffers 11 september beëindigd 162
Verdachten van terrorisme kopen wapens in de VS 221
VS weren KLM-toestel uit Amerikaans luchtruim 297
'Amerikaanse luchtvaart blijft kwetsbaar voor aanslagen' 297
'Twintigste kaper' bekent betrokkenheid bij aanslagen 297
'Aantal terreuraanslagen verdrievoudigd' 298
Anti-Amerikaanse rellen na berichten over ontheiliging van de koran 350
Witte Huis en Capitool kort ontruimd 351

VS weren schepen uit landen met 'nalatige' veiligheidscontroles 351
Amnesty International noemt Guantánamo Bay 'goelag' 351
Guantánamo Bay opnieuw in opspraak wegens mishandelingen 424
FBI krijgt eigen inlichtingendienst 424
Militair onderzoek: 'Geen marteling in Guantánamo Bay' 480
VS bevriezen financiën van neven van Saddam Hoessein 480
New York geeft '9/11-documenten' vrij 546
Hongerstaking in Guantánamo Bay 678
Nieuwe Amerikaanse spionagedienst 678
VN weigeren inspectiebezoek Guantánamo Bay 679
VS scherpen grenscontroles verder aan 679
'CIA beheert geheime detentiecentra' 727
Buitenlandse piloten in opleiding mogen worden geweerd 727
Terreurverdachten in staat van beschuldiging gesteld 727

BINNENLAND

RK-kerk treft opnieuw schikking met slachtoffers seksueel misbruik 104
Gebeden bij inauguraties zijn grondwettelijk 104
Bush begint tweede termijn als president 105
Nieuw Amerikaans kabinet 162
Howard Dean wordt voorzitter Democratische Partij 164
Tien doden bij schietpartij in middelbare school 221
Opnieuw forse kritiek op Amerikaanse inlichtingendiensten 221
Vrijwilligers bewaken Amerikaanse zuidgrens 298
Watergate-informant Deep Throat maakt zich bekend 425
Los Angeles krijgt eerste latino burgemeester sinds 1872 480
Karl Rove brengt president Bush in lastig parket 481
Vredesactie nabij ranch van Bush 546
Chaotische situatie in New Orleans na orkaan Katrina 547
Orkaan Katrina verandert New Orleans in spookstad 618
Leider Republikeinen in Huis van Afgevaardigden treedt af 619
New Orleans staakt zoektocht naar slachtoffers 679
Schandalen beschadigen imago van kabinet-Bush 679
VS willen maximaal 70.000 vluchtelingen in 2006 680

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amerikaanse vakbondsfederatie AFL-CIO valt uiteen 481
Weer meer Amerikanen onder de armoedegrens 547

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amerikaanse economie groeit, maar dollar blijft zwak 36
2004 was duurste jaar ooit voor verzekeraars 164
VS moeten katoensubsidies afschaffen 222
Amerikaans handelstekort breekt opnieuw records 298
Amerikaans handelstekort breekt opnieuw records 727

JUSTITIE

Veroordeling voor mishandelingen in Abu Ghraib-gevangenis 106
Opnieuw veroordeling in verband met Abu Ghraib-schandaal 164
Grootscheepse jacht op voortvluchtige criminelen 298
Senaat stemt in met omstreden rechters 352
Zanger Michael Jackson vrijgesproken 425
Amerikaanse christen-extremist krijgt levenslang wegens bomaanslag 481
Gevangenisstraf voor joodse militant 619
John Roberts wordt voorzitter Hooggerechtshof 620
Harriet Miers trekt zich terug als kandidaat voor Hooggerechtshof 680

GEZONDHEID EN ZORG

11,2 procent van de Amerikanen heeft onvoldoende geld voor goed voedsel 37
Kabinet en rechters ruziën over euthanasie 222
VS tegen condoomgebruik en abortus 299

NATUUR EN MILIEU

VS blijven buiten internationale klimaatverdragen 37
Amerikaanse burgemeesters erkennen verdrag van Kyoto 352
Olie-industrie beïnvloedt Amerikaans milieubeleid 425

CULTUUR EN WETENSCHAP

NASA lanceert voorlopig geen spaceshuttles meer 482
VS weigeren internetbeheer onder supervisie van VN te brengen 728

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amerikaanse militairen wederom in opspraak wegens mishandelingen 37
'Executies door injectie inhumaan' 299
Senaat biedt excuses aan voor lynchpartijen 426
Veroordeling wegens racistische moorden in 1964 426
Republikeinse voorzitter stelt 'Zuidelijke strategie' aan de kaak 482

MILITAIRE ZAKEN

Positie van Defensieminister Rumsfeld wankelt 38
Amerikaanse militair ter dood veroordeeld 299
Aantal Amerikaanse doden in Irak boven 1.500 299
VS degraderen commandant van Abu Ghraib-gevangenis 352
Amerikaans leger werft onvoldoende nieuw personeel 353
VS zien af van productie nucleaire 'bunker-busters' 680

BUITENLANDSE ZAKEN

VS stappen gedeeltelijk uit Weense Conventie 223
Amerikanen detineren kinderen in Abu Ghraib 223
Wolfowitz wordt directeur van Wereldbank 299
Amerikaanse legertop niet schuldig bevonden aan mishandelingen in Irak 300
VS en China intensiveren contacten 300
Bush ondertekent nieuwe immigratie- en legitimatiewet 353
Palestijnse president Abbas bezoekt Witte Huis 353
Vietnamese premier bezoekt Witte Huis 426
Bush verdedigt oorlog in Irak 426
Saoedi-Arabische ambassadeur prins Bandar neemt ontslag 482
VS stellen 'coördinator voor Cubaanse transitie' aan 482
VS benoemen omstreden VN-ambassadeur 547
VS ratificeren Centraal-Amerikaans Vrijhandelsverdrag 548
Opnieuw onderzoek naar misdra-gingen Amerikaanse militairen 680
VS betreuren tweeduizendste dode in Irak 680
Geen tijdschema voor Amerikaanse terugtrekking uit Irak 728

OVERLEDEN

Cyrus Vance, oud minister van Buitenlandse Zaken 300
Chaim Potok, schrijver 300
John Rawls, politiek filosoof 301
Marvin Bower, grondlegger Mckinsey 301
Donald Regan, minister van Financiën 301
Gregory Peck, acteur 302
Leon Uris, schrijver 302
Katharine Hepburn, actrice 302
Elia Kazan, regisseur 302
Marlon Brando, acteur 302
William Hubbs Rehnquist, hoogste rechter 620

VIETNAM

BINNENLAND

Eerste lijnvlucht tussen VS en Vietnam 177

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Investeerders bekritiseren Vietnam 177

JUSTITIE

Veroordelingen in Centrale Hooglanden 177
Opnieuw veroordelingen in Centrale Hooglanden 553

GEZONDHEID EN ZORG

Opnieuw menselijke doden door vogelgriep 177
Vogelgriep eist meer levens in Vietnam 553

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vietnam laat politieke gevangenen vrij 177
Vietnam en VS bereiken akkoord over godsdienstvrijheid 553

MILITAIRE ZAKEN

Amerikanen gaan Vietnamese militairen opleiden 553

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanningen met China na schietpartij op zee 178
Zuid-Koreaanse president bezoekt Vietnam 178
VS betalen Vietnam geen schadevergoeding voor Agent Orange 553

WIT-RUSLAND

BINNENLAND

Aparte coupés voor vrouwen bij Wit-Russische spoorwegen 415
Oppositie wordt hard aangepakt 415
Strengere regels voor buitenlandse reizen, huwelijken en adoptie 416

BUITENLANDSE ZAKEN
EU vaardigt inreisverbod uit voor twee Wit-Russische functionarissen 416
President Loekasjenko bekritiseert VS 416
Diplomatieke irritatie tussen Wit-Rusland en Tsjechië 417
Poolse diplomaat uitgewezen 417

IJSLAND
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Vrouwen staken tegen achterstelling 669
BUITENLANDSE ZAKEN
Voormalig schaakkampioen Fischer krijgt IJslands staatsburgerschap 213

ZAMBIA
BINNENLAND
Oppositie eist nieuwe grondwet voor 2006 314
Wijzigingen in de regering 315
Ministers oefenen druk uit op Zambiaanse president 315
Voormalig vice-president door partij geschorst 315
Onrust tijdens begrafenis slachtoffers van explosie in kruitfabriek 315
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
President erkent falen bij armoede-bestrijding 315
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF stelt lening beschikbaar 315
Wereldbank helpt bij terugdringen buitenlandse schuld 315
JUSTITIE
Hoge Raad zegt dat verkiezingen rechtmatig waren verlopen 315
Zware straffen voor verkrachters van kinderen 315
Bezittingen voormalige regeringsleden opgeëist 315
Oud-president Chiluba opnieuw voor rechtbank gedaagd 315

ZIMBABWE
BINNENLAND
Parlementariër veroordeeld wegens gebruik van fysiek geweld 183
Mediawet aangescherpt 183
Meer trainingskampen voor jongeren 183
Eerste vrouwelijke vice-president 183
Oppositie ontevreden over kieswet 184
Schadevergoeding voor oud-vrijheidsstrijders 184
Minister Moyo onafhankelijke kandidaat voor verkiezingen 184
Onafhankelijk weekblad verboden 184
Regeringspartij wint parlements-verkiezingen in Zimbabwe 763
President Mugabe handhaaft koers ondanks crisis 764
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Overheid legt beslag op aandelen mijnbouwbedrijven 184
Regering ontkent voedseltekorten 184
Veel kritiek op afbraak krotwoningen 765
Door VN georganiseerde voedseltransporten van start 765
Zimbabwaanse regering autoriseert gratificatie aan oud-strijders 766
Ondernemingen sluiten deuren 766
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF geeft Zimbabwe laatste kans 184
Brandstofgebrek bij nationale luchtvaartmaatschappij 766
Zimbabwe zoekt steun in het Verre Oosten 766
JUSTITIE
Beramer staatsgreep krijgt zeven jaar 184
Onteigening blanke boeren is legaal 184
Regering trekt hoger beroep tegen vrijgesproken oppositieleider in 185
Gevangenisstraf voor spionnen 185
GEZONDHEID EN ZORG
Kindersterfte in Zimbabwe fors toegenomen 767
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Verbod op mensenrechtenorganisaties 185
BUITENLANDSE ZAKEN
China is grote investeerder in Zimbabwe 185
Groot-Brittannië stuurt vluchtelingen terug naar Zimbabwe 185
Mugabe brengt bezoek aan China 767
Banden met Zuid-Afrika versterkt 767
Bezittingen president Mugabe c.s. in VS bevroren 767
OVERLEDEN
Simon Muzenda, voormalig vice-president 767
Canaan Sodindo Banana, eerste president van Zimbabwe 767

ZUID-AFRIKA
BINNENLAND
ANC probeert rel tussen Tutu en Mbeki te sussen 63
Antiterrorismewet aangenomen 63
Zuid-Afrikanen tot de tanden toe bewapend 63
Antiapartheidsstrijder krijgt gratie 316
Politie onderzoekt 'heksenjacht' 316
Hoofdstad Pretoria krijgt nieuwe naam 316
Desmond Tutu begraaft strijdbijl 316
Onderzoek naar het grote aantal moorden in Zuid-Afrika 316
Amnestie voor wapenbezitters verlengd 316
NNP heft zichzelf op 316
Minder dan helft daders van huiselijk geweld veroordeeld 768
Corruptiezaken schokken Zuid-Afrika 768
Oppositieleden melden zich aan bij het ANC 769
Afname gewelddadige misdaad, maar meer seksuele vergrijpen 769
Laatste onderdeel apartheidswet-geving geschrapt 769
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Werkloosheid en armoede onder blanke bevolking 63
Demonstranten eisen snellere landhervorming 63
Richtlijnen voor verdeling van economische macht 63
Hoge werkloosheid ondanks economische groei 63
Sociale verzekeringen vergroten kans op onderwijs 63
Armoede en ongelijkheid duren voort 317
Stakende vrachtwagenchauffeurs eisen loonsverhoging 317
Huisvestingsubsidies aanzienlijk verhoogd 317
Mijnstaking beëindigd 317
Staking bij luchtvaartmaatschappij ten einde 769
Gemeentewerkers besluiten staking te beëindigen 769
Armen bundelen krachten in strijd tegen regeringsbeleid 769
Voor de eerste keer wordt blanke boer verplicht land te verkopen 770
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Zuid-Afrika goed voor investeringen 64
Vakbonden akkoord over loonsverhoging 64
Belastingverlaging en verhoging overheidsuitgaven 318
IMF prijst Zuid-Afrikaans economie 770
Nieuwe wetgeving maakt microkredieten mogelijk 770
JUSTITIE
Mark Thatcher bekent schuld 318
Winnie Mandela mag niet in hoger beroep 318
Rechtbank verbiedt blokkade van de grens met Zimbabwe 318
Kamerleden veroordeeld wegens fraude 318
Levenslang voor blanke boer die zwarte aan de leeuwen voerde 770
Nieuwe maatregelen tegen harde misdaad in Johannesburg en Pretoria 770
GEZONDHEID EN ZORG
Wet voor erkenning traditionele geneeskunst 64
Farmaceutische industrie zou Afrikanen als proefkonijn gebruiken 64
Begrafenis zoon van Nelson Mandela 316
Katholieke kerk tegen condooms 316
Ras geen criterium meer bij bloeddonatie 317
Sterftecijfer in vijf jaar met 57 procent toegenomen 317
Veel kritiek op aids-beleid 317
NATUUR EN MILIEU
Overeenkomst afname groene stroom 318
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Khomani San-minderheid nog steeds gediscrimineerd 318
Centrum voor Herdenking van Mandela's gevangenisjaren 318
Kritiek Human Rights Watch op geringe bescherming asielzoekers 770
BUITENLANDSE ZAKEN
Nieuw Pan-Afrikaans Parlement in gebruik genomen 64
Israël en Zuid-Afrika sluiten investerings-akkoord 64

ZUID-KOREA
BINNENLAND
Geen sancties wegens Zuid-Koreaanse nucleaire tests 368
Kabinet Roh geplaagd door schandalen 369
Uri Partij verliest parlementaire meerderheid 369
Kabinetswijzigingen 694

Elf mensen onder de voet gelopen 694
Top van Uri-partij treedt af 694
BETREKKINGEN MET NOORD-KOREA
Noord-Korea niet langer 'belangrijkste vijand' 369
Overeenkomst met Noord-Korea over omstreden zeegebied 694
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Zuid-Koreaanse economie groeit weer 369
LANDBOUW
Woede over toename van Zuid-Koreaanse rijstimport 369
CULTUUR EN WETENSCHAP
Eerste gekloonde hond 695
MILITAIRE ZAKEN
Dienstplichtige militair richt bloedbad aan 695
Zuid-Korea krijgt commando over eigen luchtafweer 695
BUITENLANDSE ZAKEN
Spanningen tussen Zuid-Korea en Japan 370
OVERLEDEN
Chung Mong Hun, president-commissaris Hyundai Groep 695
Ku Sang, dichter 695
Chung Se-yung, president Hyundai autobedrijf 696

ZWEDEN
BINNENLAND
Kabinetswijzigingen 25
Onderzoekscommissie: 'Gezonken Estonia vervoerde geen explosieven' 151
Ontvoerde zakenman levend teruggevonden 151
Zweden geeft namen tsunami-slachtoffers vrij 152
Nieuwe feministische partij opgericht 344
Commissie pleit voor beter crisismanagement bij rampen 476
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Centrale bank verlaagt rente naar historisch laag niveau 476
JUSTITIE
Twee mannen veroordeeld voor financiering terrorisme 344
GEZONDHEID EN ZORG
Rookverbod in Zweedse horeca doet populariteit zuigtabak toenemen 476
NATUUR EN MILIEU
Gerechtshof verwerpt beroep tegen sluiting kernreactor 213
Zweden sluit Barseback-2 kernreactor 344
Zweden test 's werelds eerste trein op biogas 476
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Jaarlijks duizenden vrouwen gedood door eerwraak' 25
VN-comité: Zweden schond conventie tegen martelen 345
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Orkaan treft Noord-Europa 152
BUITENLANDSE ZAKEN
Brandbommen in Poolse consulaat 25
Zweden zet buitenlandse diplomaat uit 152
Belastingautoriteiten bevoegd tot 'doodsverklaring' 213
Actie tegen Russische ambassade in Stockholm 213
Aanklachten tegen leiders Beweging Vrij Atjeh ingetrokken 345
Zweedse troepen nemen Britse taken in Afghanistan over 345
In Irak gegijzelde Zweedse oliehandelaar vrijgelaten 476

ZWITSERLAND
BINNENLAND
Overstromingen in centraal-Zwitserland 609
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Erfgenamen holocaustslachtoffers krijgen recordbedrag 476
JUSTITIE
Levenslang voor 'Engel des Doods' 87
Gevangenisstraf voor moord op luchtverkeersleider 669
GEZONDHEID EN ZORG
Kiezers steunen stamcelonderzoek 87
CULTUUR EN WETENSCHAP
Evangelie van Judas gevonden 477
EUROPESE UNIE
Referendum opent arbeidsmarkt voor nieuwe EU-lidstaten 609
BUITENLANDSE ZAKEN
Weer rekeningnummers van holocaustslachtoffers gepubliceerd 88
Russische ex-minister gearresteerd 477
Zwitserland gaat bankrekeningen belasten ten behoeve van EU 477
Voormalige Russische minister wordt aan VS uitgeleverd 669

PERSONENREGISTER

A

Aab, Jaak, 395
Aalders, Gerard, 18
Aantjes, Willem, 658
Aartsen, Jozias Johannes van, 82; 205; 408; 602
Abadi, Firdoos al-, 430
Abah Abah, Polycarpe, 245; 246
Abandzounou, Pierre-Ernest, 502
Abassallah, Youssouf, 252
Abbadi, Abdul Salam, 729
Abbas, Mahmoud, alias Abu Mazen, 151; 165; 168; 194; 226; 227; 307; 353; 354; 624; 625
Abbasi, Feroz, 141
Abbott, Tony, 185; 640
Abbou, Mohamed, 578
Abdallah, Anna M., 763
Abdallah, Mohamed Yusuf, 759
Abdelaziz, Mohamed, 128
Abdelkhaliq, Mahmoud, 166
Abdelmalek, Droukdel, alias Abou Mossab Abdelwadoud (of Abdelouadoud), 113
Abdelwadoud (of Abdelouadoud), Abou Mossab, alias van Droukdel Abdelmalek, 113
Abdi, Abbas, 437
Abdi, Ali Ismail, 126
Abdoevachabov, Abdoevochid, 365
Abdoulaye, Mahamat, 252
Abdoulhamid, Mohamed, 53
Abdul Aziz, Pehin Dato, 440
Abdul Rahman binTaib, 440
Abdulla, Ahmed, 745
Abdulla, Ferman, 344
Abdullah II, koning van Jordanië, 165; 729; 730
Abdullah, Abdullah, 40
Abdullah, Ahmad Badawi, 30; 108; 109; 485; 486; 552
Abdullah, kroonprins (bin Abdul Aziz al Saoud), 121; 229; 230; 565
Abdullah, Yussef, alias van Andrew Rowe, 594
Abdullah, Zaini, 345
Abdullahi, Abdi Hashi, 126
Abdulle, Jabril, 638
Abdulsamad, Abdulrohman, 175
Abdyldajev, Myktybek, 238
Abed, Rawad Jassem Mohammed, 730
Abessole, Paul Mba, 372
Abi, Tchessa, 577
Abizaid, John, 364
Abogo Nkono, Louis Marie, 245
Aboltina, Solvita, 402
Abouba, Albade, 247
Aboubakary, Sarki, 245
Aboutaleb, Ahmed, 82; 83
Abramoff, Jack, 680
Abramovitsj, Roman, 275
Abrasjev, Bozjidar, 198
Abreu, Alcinda, 510
Abubacar, Achirafo, 59
Abubakar, Abdulsalami, 379
Abulhasan, Mohammad, 306
Abusada Salah, Roberto, 220
Acana II, Rwot David, 249
Achmat, Zackie, 317
Achour, Mohammed Aziz Ben, 127
Adada, Rodolphe, 502
Adama, Haman, 245
Adamkus, Valdas, 21; 403; 706
Adamov, Jevgeni, 477; 669
Adams, Bryan, 705
Adams, Elston, 88
Adams, Gerry, 266; 267; 463
Adams, Jonathan, 308
Adams, Okere, 755
Adamu, Daso, 378
Adan, Barre Shire, 126; 637
Adan, Mohamud Said, 126
Adan, Sharif Hassan Sheikh, 637; 638
Adan, Sheikh, 126
Adanan bin Begawan, 440
Adda, Joseph K., 561
Addo-Kufuor, Kwame, 561
Addoum, Adnan, 166
Adeang, David, 256
Ademi, Rahim, 466
Adeniji, D.A., 377
Adhikary, Bharat Mohan, 239
Adiahenot, Jacques, 372
Adisai Bodharamik, 550
Adjoudi, Hamadjouda, 246
Adly, Habib Ibrahim al-, 116
Admed, Sheikh Rashid, 438
Adorio, Paulo, 612
Adow, Abdullahi, 125
Adriaens, Maurice, 89
Adrien, Fritz, 347
Adriko, Moses, 754
Adumasi, Issac, 561
Afari-Gyano, Kwadwo, 763
Agba, Kondi Charles, 577
Agbémadon, Kokou Solété, 577
Agbewanou Edoh, Antoine, 577
Agbiti, Francis, 376
Aggudey, George, 561
Agharjari, Hashem, 436
Agiza, Ahmed, 345
Agne, Abdourahim, 574
Agnelli, Giovanni (Gianni), 464
Agt, Andreas Antonius Maria (Dries) van, 658
Aguilera Antúnez, Erwin, 215
Aguirre, Juan Luis, 474
Ahadi, Anwar al-Haq, 40
Ahan Zhaxi, Tibetaanse transcriptie: Tenzin Deleg Rinpoche, 106; 107
Ahern, Bertie, 142
Ahidar, Fouad, 588
Ahmad bin Jumat, 440
Ahmadinejad, Mahmoud, 389; 434; 435; 436
Ahmed, Aneesa, 745
Ahmed, Hamed Abderrahman, 666
Ahmed, Mohamed Ghaly Ould Cherif, 124
Ahmed, Mohamed Jameel, 745
Ahmed, Nashiruddin bin, 687
Ahmed, Sheikh Rashid, 446
Ahmed, Yussuf Mohamed, 126
Aho, Suzanne, 577
Ahtisaari, Martti, 235; 687
Aideed, Hussein Farah, 125; 126
Aideed, Mohamed Farah, 125
Aidoo, Joseph, 561
Aisawa, Ichiro, 357
Aitken Lavanchy, Oscar, 539
Ajtbajev, Tasjtemir, 632
Ajtikejev, Abarali, 632
Akajev, Ajdar, 237; 631
Akajev, Askar, 236-238; 631-633
Akajeva, Bermet, 237; 631
Akbar, Hasan, 299
Akdogan, Mirac, 212
Akhnikh, Ismael, 660
Akhzouri, Boubaker El, 127
Akisjin, Vitali, 411
Akitani, Emmanuel Bob (Bob), 576
Akkas, Abdul Mohsin bin Abdulaziz al-, 229
Akkelidou, Constantina (Dina), 327
Aklessou Akitem, Marc, 577
Akobi, Hamed, 499
Akouala, Alain, 502
Akplogan, Fatiou, 499
Aksit, Guldal, 414
Akua, Riddel, 256
Akuété, Loretta Mensah, 577
Alam, Khorshed, 681
Alam, Noor, alias van Abdullah Mehsud, 488
Alamoudi, Abdurahman, 121; 565
Alarcón de Quesada, Ricardo, 419
Alaso, Alice, 249
Álbarran Moreno, Antonio, 159
Albert II, koning der Belgen, 391; 392
Albert, prins van Monaco, 268; 468
Alburquerque De Castro, Rafael, 31
Alchanov, Aloe, 412; 413
Alcides Díaz, Trino, 160
Alcock, Reginald, 26
Aldana Villanueva, Carlos Humberto, 291
Aleksejeva, Ljoedmila, 86
Aleksisjvili, Aleksi, 592
Alemán Lacayo, José Arnoldo (Arnoldo), 294; 295
Alemanno, Gianni, 267
Alencar Gomes da Silva, José, 284
Aleskerov, Moertoez, 583
Alexandra, prinses van Denemarken, 327
Alexandre, Boniface, 33; 348
Alexia, prinses der Nederlanden, 404
Algra, Rendert, 408
Ali Abdu Ahmed, 118; 634
Ali Said Abdallah, 634
Ali, Abdirahman Mohamud, 126
Ali, Abdulkadir Yahya, 638
Ali, Abdulkarim Ahmed, 126
Ali, Ahmadou, 245
Ali, Ahmed, 254; 696
Ali, Ahmed Thasmeen, 745
Ali, Aires Bonifácio, 510
Ali, Esam Mohamid Khidr, 355
Ali, Omar Ahmed Abdullah, 308
Ali, Safaa Mohammed, 730
Ali, Suhair al-, 729
Ali, Zine El Abidine Ben, 127; 578
Alijev, Hejdar Alirza oglu, 584
Alijev, Ilham, 69; 70; 393; 583; 584
Alim, Bootan Isse, 126
Alima Mahama, Hajia, 561
Alimi, Rashid al-, 306
Alito, Samuel A., 680
Alkatiri, Mari, 690
Allaoui, Ahmed, 500
Allawi, Ali, 432
Allawi, Ayad, 428-430; 431

Allen, Kate, 319
Allen, William, 374
Allende Gossens, Salvador, 95
Alliot-Marie, Michèle, 396
Allister, James Hugh, 67
Almeida Rancier, Franklin, 31
Almeida, Mawutoe Comlangan d', 577
Almunia, Joaquín, 6; 258; 268
Alonso Suárez, José Antonio, 87; 608
Alouni, Tayssir, 608
Álvarez Guerrero, Óscar Arturo, 293
Álvarez Ruiz, Donaldo, 292
Álvarez, Victor, 159
Alvear Valenzuela, María Soledad (Soledad), 95; 538
Alves, Vivaldo, 612
Amada Melo, Ligia, 31
Amado, Luís Filipe Marques, 206
Amadou, Hama, 247; 752; 753
Amadu Fadiah, João Al Hadji, 505
Amafo, Alicia Hortencia, 616
Amalia, prinses der Nederlanden, 404
Amama Amama, Benjamin, 245
Amarilla, Rubén Candia, 541
Amathila, Libertina, 512
Amatong, Juanita, 233
Amaya, Edgardo, 290
Ambepitiya, Sarath, 113; 496
Ambrozek, Libor, 666
Ame, Khamis Ali, 762
Amerongen, Martin van, 18
Ameuroud, Reda, 459
Ameyaw-Akumfi, Christopher, 561
Amorim, Celso, 542
Amos, Valerie Ann, barones van Brondesbury, 332
Amoughé Mba, Pierre, 372
Amoussouga, Roland, 62
Ampatuan, Zhaldy Datu Puti, 629
Anane, Richard, 561
Ananías Kuncar, Mónica, 539
Anarbajev, Abdimalik, 632
Anastasiades, Nicos, 136
Anastasiu, Teodor, 274
Anciaux, Bert, 391; 585
Ancram, Michael, 332
Andang, Galib, 233
Andermatt, Hans, 87
Andersen, Bodil Nyboe, 137
Anderson, Danilo Baltasar, 159; 188
Anderson, John, 185
Andrés Juan, Guillermo, 290
Andrew, prins (huis van Windsor), 103
Andrianarison-Sahobisoa, Olivier, 56
Angula, Nahas, 512
Anker, Marianne van den, 719
Annan, Kofi, 34; 54; 136; 167; 168; 191; 210; 240; 282; 360; 393; 471; 563; 666; 690; 705; 734
Annemans, Gerolf, 195; 196
Ansari, Salim Miyan, 746
Ansip, Andrus, 395
Antoine, André, 586
Antona, Massimo D', 203; 464
Antosii, Vladimir, 529
Anwar Ibrahim, 108; 109; 486; 487
Anwar, Jusuf, 47
Anwar, Rosihan, 688
Anzi, Abd al-Karim al-, 432
Aoun, Michel, 731-733
Apotheker, Haijo, 269
Apraku, Kofi Konadu, 704
Apriyantono, Anton, 47
Apró, Antal, 77
Aptidon, Hassan Gouled, 633
Apuy, alias van Saipul Bahri, 686
Aquino, María Corázon (María) Cojuangco, 628
Aquino, Thomas G., 628
Arafat, Jasser, alias van Mohammed Abdel-Raoef Arafat As Koedwa al-Husseini, 151; 226; 227; 308; 353; 624; 642
Aragão, Manuel Miguel da Costa, 51
Arana Sevilla, Mario, 295
Arana, Mariano, 542
Araújo Rentería, Jaime, 100; 675
Araújo Saldanha, Eugénia, 505
Arbab, Mohamed Ahmed Abdel Gadir al-, 760
Arbour, Louise, 240; 627; 758
Arce Salas, José Humberto (Humberto), 289
Ardaya Salinas, Gloria, 215
Ardenne-Van der Hoeven, Anna Maria Agnes (Agnes) van, 155
Ardzinba, Vladislav, 75
Arena, Marie, 588
Arends-Kock, Monica, 726
Aridi, Ghazi, 733
Arifoglu, Rauf, 69
Arismendi, Marina, 542
Aristide, Jean-Bertrand, 32-34; 346-350
Arku, Paul, 390
Armada Pérez, Francisco Alejandro, 159
Armitage, Richard, 106
Armstrong, Hilary, 332
Arnault, Jean, 739
Aroetjoenov, Vova, 593
Arrayed, Jawad Salim al-, 303
Arreaga Sánchez, Felípe, 423
Arredondo Millán, Gonzalo, 215
Arroyave, Miguel, 98
Arroyo, Gloria Macapagal-, 233; 234; 627; 628; 629
Arroyo, José Miguel, 628
Arruarte, Garikoitz, 343
Arsala, Hedayat Amin, 40
Arsenault, Robert, 694
Arslan, Talal, 166
Arslan, Zelki, 144
Arteaga Serrano, Rosalía, 614
Arthur, Owen S., 94
Ashcroft, John, 162; 163
Ashdown, Paddy, 135; 136; 520; 521
Ashkar, Abdelhalim al-, 226
Asjirmoehammedov, Geldimoehammet, 242
Asmah, Gladys, 561
Assad, Bashar al-, 165; 167-170; 734; 735
Assad, Hafez al-, 734
Asseko, Georges Mba, 372
Asselborn, Jean, 279; 433
Assélé, Jean Boniface, 372
Assen, Ronald, 617
Assingambi, Zarambaud, 370
Assouline, Pierre, 140; 201
Assoumani, Azali, 53; 500; 706
Astafjev, Viktor, 208
Astori, Danilo, 542; 543
Asyari, Yusuf, 47
Atajev, Moeslim, 87
Atajev, Redzjepdoerdy, 242
Atambajev, Almazbek, 632
Atamoeradov, Begentsj, 242
Atan, Suleiman, 376
Atangana Mbarga, Jean Marie, 245
Atangana Mbarga, Luc Magloire, 245
Atmar, Mohammad Hanif, 40
Atta, Mohammed, 280
Atto, Osman Hassan Ali, 126; 638
Aubert, François d', 152
Aubry, Martine, 138; 525
Aumann, Robert John, 704
Aung San Suu Kyi, 360
Ávila Bustamante, Gustavo, 670
Avilés Mantilla, Iván, 670
Avramovski, Siljan, 80
Awadallah, Bassem, 729; 730
Awaluddin, Hamid, 47; 235; 687
Awe, Muhammad Usman bin Lampo, 687
Aweiss, Daud, 125
Awori, Aggrey, 249
Awori, Moody, 748
Axel, Richard, 702
Axworthy, Lloyd, 120
Ayerve Rosas, Oscar, 217
Ayéva, Zarifou, 577
Ayoub, Abderahmane, 115
Azad, Ghulam Nabi, 743
Azahari, Husin, 47; 685; 686
Azem, Sadeq Jalal al-, 169
Aziz, Shaukat, 488; 496
Azizan Abubakar, 108
Azman, Mokhtar, 486
Azmi, Khalid, 486
Aznar, José María, 24; 413
Azour, Jihad, 733
Azzam, Azzam, 118
Azzouz, Samir, 271; 470; 660; 721

B

Ba Jin, pseudoniem van Li Yaotang, 685
Ba, Huynh Van, 178
Bâ, Mamadou, alias M'Bare, 243; 245
Bâ (of Bah), Amadou, 244
Ba, Salif, 574
Baah-Wiredu, Kwadwo, 561
Babacan, Ali, 344; 414
Babangida, Ibrahim, 379
Babic, Milan, 466
Babitsjev, Alexander, 412
Babitski, Andrej, 536
Baca Carbo, Raúl, 216
Bacai Sanhá, Malam, 505; 506
Bacani, Ramón, 628
Baccini, Mario, 267
Bachelet Jeria, Michelle, 95; 538
Bachir, Mohammed Bey, 330
Backelandt, France, 647
Bada, Mahamat Zene, 252
Badat, Saajid, 266
Badawi, Jamal al-, 305
Bader, Faisal, 169
Badran, Adnan, 729-731
Baduel Sánchez, Raúl, 545

Báez, Sabino, 31
Baeza, Sérvulo, 214
Bagabandi, Natsagiyn, 358
Bagammal, Abdul-Qader, 305
Bagapsj, Sergej, 75
Bagaragaza, Michel, 571
Bagnan, Kémoko, 499
Bahadli, Ali Al-, 432
Bahadur, Khadga, 746
Bahceli, Devlet, 669
Bahri, Saipul, alias Apuy, 686
Bainimarama, Frank, 697
Bajchanov, Ismail, 723
Bajmenov, Alichan, 235
Bajouya, Mohamed, 578
Bajracharya, Buddhi Raj, 746
Bajrami, Basri, 11
Bajuk, Andrej, 150
Bakang Mbock, Cathérine, 245
Bakar bin Apong, Awang Abu, 440
Bakar, Mohamed Nuurani, 126
Bakari, Seidou, 753
Baker, James, 128; 471; 572
Baker, Paul, 248
Bakhit, Marouf al-, 166; 730
Bakijev, Koermanbek, 237; 238; 631-633
Bakoye, Daddy Dan, 247
Bakri, Hassan Salih, 759
Bakrie, Aburizal, 46; 47; 234
Balakrishnan, Vivian, 110
Balasingham, Anton, 112
Balcytis, Zigmantas, 403
Bale, Qoroniasi, 254
Balesar, Dewenand, 154; 614
Balisidya, Patrick, 252
Balkenende, Jan Peter, 6; 18; 83; 84; 147; 205; 269-271; 336; 339; 342; 387; 392; 403; 404; 407; 408; 468; 597; 600; 658; 724
Balkhi, Sediqa, 40
Ballay Megot, Justin, 502
Balogun, Tafa, 377
Banana, Canaan Sodindo, 767; 768
Banbury, Anthony, 359
Banda, Aleke, 182
Banda, Hastings Kamuzu, 181
Banda, Henry Chimunthu, 566
Bandak, Ziyad, 227
Bandar bin Sultan, prins (bin Abdul Aziz al Saoud), 482
Banelli, Cinzia, 203; 401
Bango, William, 764
Bangoura, Kiridi, 243
Banny, Charles Konan, 247; 577
Bantariza, Shaban, 755
Banyat Bantadthan, 177
Bapes Bapes, Louis, 245
Baptiste, Hilson, 88
Baqer, Ahmad, 306
Baradine, Haroun, 252
Barakeh, Sayed Hoessein, 226
Baramidze, Georgi, 74; 75
Bárándy, Péter, 77
Baranivski, Oleksander, 534
Baráth, Etele, 77
Barawi, Abdul Karim, 40
Barbosa Pequeno, Ovideo Manuel, 513
Barbosa, Edilson, 285
Barbu, Georghe, 274
Barbu, Sulfina, 274
Barenboim, Daniël, 228
Barfoed, Lars, 137
Barghouti, Moustafa, 226
Barimah, Yaw, 561
Barkan, Zev William, 187; 642
Barnier, Michel, 395
Barnouw, David, 605
Baroin, François, 396; 613; 700
Baroud, Aziza, 252
Barre, Muhammad Said (Said), 125
Barredo, Rosario, 543
Barrios Arancibia, Víctor Gabriel, 215
Barroso, José Manuel Durão, 67; 277; 324; 330; 387; 452; 517
Barrot, Jacques, 66
Bartels, Kwamena, 561
Barter, Peter, 381
Bartholomew, patriarch van Constantinopel, 320
Bartlett, Alex, 381
Baryktabasov, Oermatbek, 631; 632
Basajev, Sjamil, 207; 340; 474; 536; 537; 664
Baseotto, Antonio Juan, 479
Basescu, Traian, 273; 274; 706
Bashir, Abu Bakar, 235; 686
Bashir, Omar Hassan Ahmed al-, 756; 757; 759; 760
Basilius, Polycarp, 253
Basov, Nikolaj Gennadievitsj, 208
Bassiouni, Cherif, 739
Bastelaere, Albert Van, 647
Bastiks, Ainars, 402
Bastoi, Ahamadi Abdoul, 53
Bastos, Márcio Thomaz, 285
Basyuni, Maftuh, 47
Batdyjev, Moestafa, 413
Bates Hidalgo, Luis, 98
Batista Ramos da Silva, João, 610
Batiste, John, 433
Batiz, András, 78
Batlle Ibáñez, Jorge Luis, 158; 542; 543
Batoko, Ousmane, 499
Batsh, Khaled al-, 621
Batterjee, Adel, 229
Batumubwira, Antoinette, 559
Bayard, Marie-Claude, 347
Baykal, Deniz, 609
Baylan, Ibrahim, 25
Bayrou, François, 331
Baz, Rania al-, 230
Beatrix, koningin der Nederlanden, 18; 272; 339; 530; 598; 725
Beattie, Peter, 186
Beazley, Kim, 186; 639
Bebe, Abdulkadir Abdi, 125
Beckett, Margaret, 332
Beel, Louis, 530
Beer, David de, 354
Beg, Aslam, 446
Begag, Azouz, 396; 655
Begmatov, Nizomiddin, 242; 691
Begmedova, Tajigul, 694
Béji, Mohamed Mouni, 127
Bejjati, Ali el, 82
Bekkemellem, Karita, 662
Beknazarov, Azimbek, 237; 238; 633
Belanger, Mauril, 26
Belaroussi, Ali, 555
Belaschov, Anatoli, 24
Belaúnde Terry, Fernando, 678
Belhadj, Youssef, 520
Belhaj, Samira Khayach, 127
Belhime, Mahmoud, 114
Belhouchet, Omar, 115
Belka, Marek, 85; 387; 408-411
Belkacem, Rachid, 406; 470
Belkadi, Azzedine, 555
Belkhadem, Abdelaziz, 554
Bella, Ahmed Ben, 554
Bellamy, Carol, 633; 767
Bena, Jean, 152
Benabdallah, Nabil, 123; 567
Benchicou, Mohamed, 115
Bendoekidze, Kacha, 74
Bendtsen, Bendt, 137
Benedictus XVI, paus, geboren Joseph Ratzinger, 281-283; 524
Ben-Eliëzer, Benjamin, 223
Benflis, Ali, 554
Bengoa, Vicente, 31
Bengtsson, Fabian, 151
Benítez Vargas, Rogelio Raimundo, 154
Benjamin, John, 755
Benn, Hilary, 332
Bennett, Roy, 183
Bentinck, Udo Willem, 469
Beqiri, Odajet, 68
Berea, Miguel, 112
Bereket, Simon, 120
Berenson, Lori, 220
Berewa, Solomon, 755; 756
Berezovski, Boris, 148; 657
Bergen, Serge Van, 586; 647
Bergen Schmidt, Ernst Ferdinand, 541
Berger Perdomo, Óscar Rafael, 291
Berhanu Nega, 635
Berio, Luciano, 464; 465
Berisha, Sali, 454; 455
Berlusconi, Silvio, 78; 79; 204; 267; 268; 334; 335; 386; 463; 465; 596; 657; 658; 717; 718
Bermúdez Sánchez, Gerardo alias Francisco Galán, 674
Bernardin, Michel, 347
Bernhard, prins der Nederlanden, voormalig prins-gemaal, 17; 18; 530
Bernstein, Carl, 425
Berova, Dana, 666
Berri, Nabih, 168; 733
Berríos, Eugenio, 158; 159
Berruga Filloy, Enrique, 30
Berrutti, Azucena, 542
Berthiaume, Christiane, 636
Bertinotti, Fausto, 657
Bertrand, Léon, 396
Bertrand, Xavier, 396
Berwari, Nesreen, 432
Berzengi, Ali, 344
Berzins, Gundars, 402
Berzoini, Ricardo, 610; 611
Besigye, Kizza, 754

Besimi, Fatmir, 81
Bessmertni, Roman, 534
Betancourt, José Luis, 160
Betancourt de García, Edmée, 159
Betancourt Pulecio, Ingrid, 99; 673; 676
Beugel, Ernst van der, 18
Beysen, Ward, 70; 261; 710
Bhai, Bangla, 682
Bhattarai, Baburam, 746
Bhattarai, Krishna Prasad, 240
Bhumibol Adulyadej, koning van Thailand, 175
Bhutto, Benazir, 487; 488
Biagi, Marco, 401; 464
Biaou, Rogatien, 499
Bias, Esperança Laurinda, 510
Bie, Bart De, 72
Bielsa, Rafael, 104
Biest, Alain Van Der, 133
Bigirimana, Jean, 559
Bigombe, Betty, 248; 249
Bijsterveldt, Marja van, 658
Bilal, Abu, 336
Billah Bolkiah, kroonprins van Brunei, 43; 440
Bilozyr, Oksana, 534
Binalshibh, Ramzi, 524
Binoua, Josué, 371
Bintim, Charles, 561
Bio-Tchane, Abdoulaye, 182
Bird, Lester, 88; 89
Bisky, Lothar, 713
Bissat, Mohamed Yeslem, 128; 572
Bista, Kirtinidhi, 746
Bistrup, Annelise, 327
Biti, Tendai, 183
Bitsangou, Frédéric, alias dominee Ntoumi, 501
Biwott, Nicholas, 179
Biya, Paul, 245; 246
Biyoghé Mba, Paul, 372
Bizimana, Aloys, 559
Bizimungu, Augustin, 62
Bjoernoy, Helen Oddveig, 662
Björklund, Leni, 345
Black, J. Cofer, 42
Blaga, Vasile, 274
Blair, Ian, 526
Blair, Tony, 15; 16; 142; 191; 202; 203; 267; 322; 331-333; 379; 386; 398; 433; 439; 452; 461-463; 526; 527; 594; 596; 705; 716; 717
Blanch, Michael, 103
Blanchot, Maurice, 140; 200; 201
Blanco, Juan Carlos, 543
Blinkeviciute, Vilija, 403
Bliznakov, Vesselin, 522
Bloem, Marion, 719
Blom, Jan, 145
Blunkett, David, 14; 15; 332; 716
Blunt, Roy, 619
Blushi, Fatma, 303
Bo Xilai, 260; 323; 388; 442
Boafo, S.K., 561
Bobbio, Norberto, 465
Bob-Manuel, Antonio, 376
Bodho, Marini, 55
Bodman, Sam, 163
Boerzjanadze, Nino, 593
Boesak, Allan, 316
Boeynants, Paul Vanden, 11
Bogatsjev, Vasili, 24
Bokanga, Floribert, 749
Bolaños Geyer, Enrique, 294; 295
Boldzjoerova, Isjengoel, 632
Bolkestein, Frits, 18; 84; 194; 324; 339
Bölkow, Ludwig, 590; 591
Bolton, John, 547; 548
Bomback, Suzanne, 245
Bon Jovi, Jon, 705
Bondevik, Kjell Magne, 605; 662
Bonetti, Luis Manuel, 31
Bonfoh, Abass, 576
Bongo Ondimba, Ali-Ben, 372
Bongo Ondimba, Omar, 372
Bonilla, Cristóbal, 420
Bonimpa, Barnabé, 559
Bono, artistennaam van Paul David Hewson, 191; 705
Bonomi, Eduardo, 542
Bonte, Hans, 653
Boonstra, Cor, 19
Borbély, László, 274
Borda, Dionisio, 541
Bordaberry Arocena, Juan María, 543
Boreng Niyami, George, 759
Borg, Joe, 6
Borisov, Joeri, 403
Bork, Jan van, 145
Borloo, Jean-Louis, 396; 525
Borowski, Marek, 409
Borrell Fontelles, Josep, 7
Borst, Els, 269
Bos, Ad, 146; 337; 405
Bos, Willem, 407
Bos, Wouter, 339; 408; 602
Bosch, Joan van der, 155
Bosch, Linde van der, 156
Boskovski, Ljube, 81; 467
Bossche, Freya Van den, 71; 652
Bossi, Umberto, 401
Bot, Bernard Rudolf (Ben), 84; 147; 156; 339; 408; 533; 687; 726
Bothy, Jacques, 370
Botinelli, Oscar, 543
Botwe, Dan, 561
Bouali, Abdissalah (Salah), 660
Bouchar, Abdelmajid, 608
Boucher, Richard, 439; 565
Bouchiha, Mohamed, 127
Bouchta, Bourki, 596
Boukanga, Auguste, 370; 371
Boukar, Oumar, 252
Boukman, Samba, 348
Boukoubi, Faustin, 372
Boukoussou, Vincent Moulengui, 372
Boukpessi, Payadowa, 577
Boulas, Reginald, 349
Boulemia, Fouad, 115
Boulif, Mohamed, 588
Boulkheir, Massaoud Ould, 124
Bouloum, Abraham Ngotto, 370
Boumans, Toni, 407
Boumaza, Bachir, 115
Boundono, Égide, 372
Bououni, Lazhar, 127
Bouran, Alia, 729
Bourdieu, Pierre, 139
Bourgass, Kamel, 555
Bourgeois, Geert, 585
Bourghanem, Fouad, 115
Bourguin, Anasthasie, 613
Bourke, Gerald, 688
Bouro, Simeon, 381
Boussaid, Mohamed, 122
Boustani, Naji al-, 166
Bouteau, Nicole, 255
Bouteflika, Abdelaziz, 113-115; 331; 554-556; 573
Bouterse, Desi, 156; 157; 615
Bouyeri, Mohammed, 83; 84; 336; 406; 469; 470; 660
Bouzoubaa, Mohamed, 123; 568
Boven, Theo van, 365
Bower, Marvin, 301
Boxtel, Willem van, ('Big Willem'), 661
Boyers, Peter, 381
Bozic, Janez, 150
Bozizé Yangouvonda, François, 370-372
Bozo Espinoza, Martha, 670
Bozoki, Andras, 77
Bralo, Miroslav, 466
Brando, Marlon, 302
Brankovic, Cedomir, 523
Braquet, Jean Michel, 355
Brash, Don, 641
Bravo, María José, 295
Brazauskas, Algirdas, 403
Brempt, Kathleen Van, 585
Brenninkmeijer, A.F.M., 404
Breton, Thierry, 138; 396; 591
Briceño, John, 213; 214
Brima, Sidikie, 250
Brinkema, Leonie, 298
Brinkhorst, Laurens Jan, 205; 269; 339
Brison, Scott, 26
Brizola, Leonel, 612; 613
Broertjes, Pieter, 18
Brouwer, Abraham, 22
Brouwer, Henk, 339
Brovetto, Jorge, 542
Brown, Ewart Frederick, 94
Brown, Gordon, 229; 332; 333; 716
Brown, Michael, 619
Brown, Tod, 104
Browne, Desmond Henry (Des), 332
Brownfield, William, 546
Brucan, Andrej, 150
Bruce Montes de Oca, Carlos Ricardo, 676
Bruinsma, Klaas, 721
Brunerie, Maxime, 14
Brunswijk, Ronnie, 615; 617
Brusselmans, Karine, 8
Brustad, Sylvia Kristin, 662
Bruzón Ávila, Leonardo, 29
Bryant, Gyude, 373; 374
Bseiso, Sakher, 227
Buback, Siegfried, 533
Bublan, Frantisek, 666
Bucaram Ortiz, Abdalá Jaime, 218
Buck, Linda B., 702
Bucko, Marek, 417
Buckovski, Vlado, 81; 467

Budak, Mile, 143
Budd, Alan, 15
Bugti, Akbar, 489
Buhari, Muhammadu, 376; 379
Bukejlovic, Pero, 136
Bula, Ahama, 175
Bulck, Dirk Van den, 518
Bule, James, 384
Bureau, Jean-François, 14
Burke, Ray, 527; 528
Burke, Tony, 639
Bürkle, Rolf, 524
Burnside, Julian, 639
Buruma, Ybo, 721
Busato, Roberto, 285
Buscardiny, Isabel, 505
Bush sr., George, 183
Bush, George W., 26-28; 36-39; 64; 98; 99; 104-106; 121; 122; 131; 138; 139; 141; 149; 161; 162-164; 170; 191; 198; 201; 206; 208; 209; 210; 221-223; 225; 226; 256; 281; 282; 298-300; 331; 339; 342; 352-354; 358; 362; 394; 402; 416; 418; 423-427; 433; 438; 459; 481; 482; 535; 545-548; 581; 593; 618-621; 639; 642; 658; 676; 678; 679; 680; 689; 698; 717; 727-729; 735; 741; 742; 744; 760; 761; 767
Bush, Jeb, 222
Bush, Marie, 309
Busquin, Philippe, 646
Bussereau, Dominique, 74; 396
Butkevicius, Algirdas, 403
Butler, Robin, Lord of Brockwell, 202
Butros, Basimah Yusuf, 432
Buttiglione, Rocco, 267
Buturo, Nsaba, 249
Buyoya, Pierre, 559
Buzinskas, Gintautas, 403
Buzkova, Petra, 666
Buzoya, Elie, 559

C

Cabeza de Vaca Hernández, Daniel Francisco, 421; 422
Cabezas Lacayo, Omar, 296
Cabrera, José Benito, alias Fabián Ramírez, 672
Cachalia, Firoz, 770
Cadena Collazos, Francisco Antonio, alias 'el Cura Camelo', 612
Calderoli, Roberto, 267; 386; 400
Calderón Fournier, Rafael Ángel, 288
Caldoro, Stefano, 267
Calipari, Nicola, 203; 204; 268; 335
Callaghan, Leonard James (James), 479; 595
Camara, Ousmane, 245
Cameron, David, 332
Camilo, el Cura, alias van Francisco Antonio Cadena Colazzos, 612
Campbell, Ian, 185
Campert, Jan, 145; 604
Campert, Remco, 145
Campos, Eduardo, 287; 610
Campos e Cunha, Luís Manuel Moreira, 206; 472
Cano, Alfonso, alias van Guillermo León Sáenz Vargas, 99
Cano, John Eidelber, 675
Cantoni, Clementina, 401
Cara, Eli, 187; 642
Carabias Lillo, Julia, 320
Caraway, David, 307
Cardoso, Carlos, 59; 511
Cardoso Santiago, Álvaro, 513
Carlisle, James B., 88
Carpentier, Jean-Claude, 646
Carr, Kim, 186
Carrasco Carpio, Paúl, 217
Carrasquilla Barrera, Alberto, 101; 675
Carreño Calle, Martín Orlando, 102
Carrington, Edwin Wilberforce, 35
Carroll, Aileen, 26
Carter, James E. (Jimmy), 424
Cartier-Bresson, Henri, 140; 201
Carvalho, Arlindo de Ceita, 513; 514
Carvalho, Carlos Jorge, 285
Carvalho, João de, 505
Casella, Tomás, 158
Cason, James, 418
Castaño, Carlos, 98; 101
Castellanos Trujillo, Reinaldo, 102
Castelli, Roberto, 79; 267; 335
Castelo David, Adelino, 513
Castillo Barquero, Azucena, 295
Castillo Lara, Rosalío José, 544
Castro, Luciano André de, 510
Castro, Nora, 158
Castro Dáger, Guillermo, 218
Castro Ruz, Fidel, 28-30; 161; 188; 297; 417; 419; 545; 671
Castro Ruz, Raúl, 29
Castro Soteldo, Wilmar, 159
Cauwenberghe, Jean-Claude Van, 392; 519; 586; 646; 647; 712
Cavalcanti Ferreira, Severino José, 284; 285; 611
Cavallo, Domingo Felipe, 477
Cavándoli, Carlos Roberto, Comodoro, 480
Cavic, Dragan, 136
Cawa, Ronnie, 382
Cedeño, César, 31
Ceichanover, Aaron, 703
Centeno González, Yadira, 294
Cesa, Lorenzo, 657
Chabán, Omar, 478
Chadzjimba, Raoel, 75
Chagas, Carlos, 348; 349
Chakuamba, Gwanda, 182; 566
Chakurov, Djevdet, 522
Chalabi, Ahmed, 431; 432
Chamblain, Louis-Jodel, 33
Chamsyah, Bachtiar, 47
Chan Meng Kam, 626
Chand, Lokendra Bahadur, 240
Chandler, Norman, 556
Chaney, James, 426
Chang, Manuel, 510
Chao, Elaine, 163
Charif, Maoulana, 53
Charles, prins van Wales, 254; 266; 282; 333; 641
Chastelain, John de, 527; 595
Chaturon Chaisang, 550
Chaudhry, Mahendra, 254
Chauvin, Yves, 703
Chávez Frías, Hugo Rafael, 30; 102; 103; 154; 159; 160-162; 188; 290; 419; 479; 542-546; 671; 674; 723; 726
Chea Poch, 354
Chea, Daniel, 375
Cheam Channy, 354
Chee Soon Juan, 111
Cheek, Jan, 103
Chelbi, Afif, 127
Chen Junghua, 617
Chen Shuibian, 356; 366-368; 384
Chen Yonglin, 640; 641
Cheney, Dick, 36; 85; 163; 424; 679
Cheng Yizhong, 356
Chepe, Boyaco, alias van José Adrián Rodríguez Buitriago, 543
Chequer, Pedro, 612
Chertoff, Michael, 163; 618; 619
Chesnot, Christian, 14
Chetta Thanajaro, 175
Cheyre, Juan Emilio, 97
Chhouk Rin, 355
Chiabra León, Roberto, 219
Chiang Pin-kung, 231
Chidambaram, Palaniappan, 444
Chidchai Vanasatidya, 550; 551
Chihana, Chakufwa, 182
Chikaia, Agostinho, 497
Chiluba, Frederick Jacob Titus, 315
Chilumpha, Cassim, 566
Chimanikire, Gift, 764
Chiming Abdul Azi, 355
Chin, Elias Camsek, 253
Chinamasa, Patrick, 183; 185; 763; 764
Ching Cheong, 356
Chingunji, Eduardo Jonatão, 51
Chirac, Jacques, 7; 13; 14; 24; 73; 74; 85; 121; 122; 139; 167; 194; 255; 265; 322; 330; 331; 386; 387; 395-397; 460; 473; 517; 525; 575; 591; 706; 714; 715
Chirinda, Charles, 556
Chisale, Nelson, 770
Chisanga, Patrick, 315
Chissano, Joaquim Alberto, 57-59; 505; 510; 764
Chiyangwa, Philip, 185
Chodorkovski, Michail, 275; 276; 341; 413; 536; 606; 607; 663
Choe Su-hon, 688
Chomera, Lucas, 510
Choo Byung-jik, 369
Chow Yat-ngok, York, 441
Chrétien, Jean, 25; 26; 28
Christie, Perry Gladstone, 93; 94
Christodoulos, aartsbisschop van Athene, 141
Christopher, Robin, 103
Chun Jung-bae, 694
Chung Ju-yung, 695; 696
Chung Mong Hun, 695
Chung Mong Joon, 695
Chung Mong Koo, 695
Chung Se-yung, 696
Chungu, Xavier, 315
Ciampi, Carlo Azeglio, 78; 267; 268; 463; 718
Cimoszewicz, Wlodzimierz, 85
Cimpaye, Panrace, 52
Cinteza, Mircea, 274
Ciontu, Corneliu, 274
Claes, Willy, 390; 391

Clapton, Eric, 88
Clark, Helen, 187; 188; 282; 641; 642
Clarke, Charles, 15; 16; 332; 397; 526
Claude, Bernard, 391
Clay, Edward, 180
Clément, Pascal, 396
Clemmensen, Carl Henrik, 137
Clerck, Stefaan De, 10
Clinton, William Jefferson (Bill), 37; 104; 183; 191; 424
Clodumar, Kinza, 256
Clumson, Eklou, 576
Cobos Muñoz, Elías, 102
Cocker, Cecil James, 383
Cocriamont, Patrick, 262
Codina Díaz, Rodolfo, 541
Coeme, Guy, 390
Cohen, Job, 82; 83; 659
Cokanasiga, Joketani, 254
Colen, Alexandra, 588
Colonna, Cathérine, 395; 396
Compass, Eddie, 619
Conceição Neto, Eduardo da, 514
Condé, Alpha, 244
Condé, Mamady, 244
Conlon, Gerry, 142
Connolly, Niall, 102
Constâncio, Vítor Manuel Ribeiro, 206
Conté, Lansana, 243; 244; 245
Contreras Sepúlveda, Juan Manuel Guillermo (Manuel), 97; 540
Contrino, Luigi, 133
Cook, Robin Finlayson, 594; 596
Cooke, Howard, 350
Cools, André, 133
Coonan, Helen, 185
Cooney, Philip, 426
Cooper, Metthew, 481
Copé, Jean-François, 74; 396
Copos, George, 274
Corcuera Cabezut, Santiago, 672
Córdoba, José Angel, 421
Córdoba, Polibio, 217
Corkill, Richard, 16
Corley, Felix, 243
Correia de Campos, António Fernando, 206
Correia Seabra, Verrísimo, 504; 507; 508
Corstens, Geert J.M., 146
Cort, Errol, 88
Cossío Cortez, Mario, 670
Costa, Alberto Bernardes, 206
Costa, António Luís Santos da, 206
Costa, Gaudêncio Luis da, 514
Costa, Hélio Calixto da, 610
Costa, Humberto, 287; 610
Costa de Boa Esperança, Deolindo, 513
Costa Neto, Valdemar, 611
Costas, Rubén, 215
Costello, Peter, 185; 639
Cota Montaño, Leonel Efraín, 420
Cotis, Jean-Philippe, 322
Cotler, Irwin, 26
Courtenay, Eamon, 214
Couso Permuy, José, 666
Coussoud-Mavoungou, Parfait Aimé, 502
Cova, Errol, 723; 724
Coveliers, Hugo, 70; 132; 261
Covic, Dragan, 520
Cowen, Brian, 717
Coye, José, 214
Cozma, Artur, 529
Cozma, Miron, 274
Creel Miranda, Santiago, 423
Crem, Pieter De, 392
Crespo, Manuel, 31
Cristea, Valerian, 529
Croes, Rudy, 727
Croo, Herman De, 518; 711
Crudo, Adriana, 197
Crvenkovski, Branko, 80; 81
Csillag, István, 77
Csizmar, Gábor, 77
Cubas Grau, Raúl, 154
Cubas Gusinky, Cecilia, 154
Cubukcu, Nimet, 414
Cuereneia, Aiuba, 510
Cuevas Argote, Javier Gonzalo, 215
Cuq, Henri, 396

D

Dabagh, Ali al-, 432
Dachlan, Mohammed, 624
Dacko, Bruno, 370
Daddah, Moktar Ould, 124
Dadfar, Azam, 40
Daems, Rik, 134; 653
Dahal, Hom Nath, 240
Dahal, Puspa Kamal, krijgsnaam Prachanda, 238; 240; 746
Dahdah, Abou, alias van Imad Eddin Barakat Yarkas, 280
Daher, Ibrahim al-, 166
Dahlan, Mohammed, 227
Dai, Tobias Joachim, 510
Dailey, Erika, 242; 694
Daïssala, Dakole, 245
Dakhl-Allah, Mahdi, 169
Daki, Mohammed, 142; 143
Dalai Lama Tenzin Gyatso, geboren Lhamo Dhondrub, 241
Dales, Geert, 336
Damais, Alain, 700
Dambendzet, Jeanne, 502
Damerval Martínez, Jaime, 216; 217
Danailov, Stefan, 522
Danesh, Sarwar, 40
Danforth, John, 222; 547
Daniel, Wilmoth, 88
Dankwah Akufo-Addo, Nana Addo, 561
Darcos, Xavier, 156
Dariye, Joshua, 376
Darkazanli, Mamoun, 453
Darling, Alistair, 332
Darwazeh, Said, 729
Darwish, Sulayman Khalid, 170
Daschner, Wolfgang, 13
Dassault, Serge, 390
Dauda, Joseph, 755
Dauksys, Kestutis, 403
David, Cristian, 274
Davidovi, Slobodan, 466
Davies, Eugene, 250
Davies, Omar, 35
Davis, David, 332
Davis, Javal, 164
Dean, Howard, 164
Debré, Jean-Louis, 396
Déby, Idriss, 252; 253; 758
Decker, Armand De, 11
Deddew, sjeik Mohamed El Hacen Ould, 568
Dedecker, Jean-Marie, 8; 261; 325
Dedes, Mohammed Abdulrahman, 762
Deen, Mohamed Waheed, 745
Degrave, Gilbert, 460
Dehaene, Jan-Luc, 67
Deif, Mohammed, 625
Dekhil, Rafaa, 127
Delacroix, Michel, 389; 390
Delanghe, Johan, 390
Delate, Richard, 316
Delaware, Nurollah, 40
DeLay, Tom, 619; 680
Delgado, Juan Carlos, 727
Delpiano Puelma, Adriana, 538
Demafouth, Jean-Jacques, 371
Demakova, Helena, 402
Demotte, Rudy, 71; 134
Deng Xiaoping, 107; 685
Deng, Alor Kol, 759
Denikin, Anton, 663
Denktash, Rauf, 327
Denktash, Serdar, 136
Dermane, Idrissa, 577
Derrick, Colin, 88
Derrida, Jacques, 140; 201
Dery, Ambrose, 561
Desoete, Dirk, 587
Despiegeleer, Claude, 586; 647
Despouy, Leandro, 217
Detraux, Francis, 389; 390
Deuba, Sher Bahadur, 238-241; 746
Deubet, Kalzoume Pahimi, 252
Devi, Rabri, 443; 743
Devia Silva, Luis Édgar, alias Raúl Reyes, 673; 676
Devine, Jim, 594
Dewael, Patrick, 70; 132; 457; 653; 711
Dewinter, Filip, 8; 70; 132; 195; 196; 261; 325; 404; 456; 586; 711
Dhakal, Tanka, 240; 746
Dharmawan, Iwan, alias Rois, 686
Dhia, Abdelaziz Ben, 127
Dhlakama, Afonso, 57; 58; 510
Dia, Mamadou, 574; 575
Diallo, Cellou Dalein, 244
Diallo, Kangni-Sokpoh, 577
Diar, Adoum, 252
Dias da Silva, João, 472
Díaz, José, 542
Díaz Villavicencio, Carlos Melchor, 670
Dick, David, 723
Didi, Ahmed, 744
Dieten, Jan Willem, 659
Dikme, Mehmed, 198
Dileita, Dileita Mohamed, 633
Dima, Stavros C., 66
Dimov, Vladimir, 81
Dimuri, Ratu Josefa, 697
Dinga, Emil, 274

Dini Ahmed, Ahmed, 116
Dink, Hrant, 668
Diogo, Luisa, 510
Dion, Stéphane, 26
Diop, Serigne, 573
Dirceu, José, 610; 611
Diskin, Patrick, 181
Dittrich, Boris, 30; 83; 205; 269
Djaanfar, Mohamed, 53; 54
Djaibe, Ngueyam, 252
Djalil, Sofyan A., 447
Djaló Nandigna, Adiatu, 505
Djerri, Ali, 115
Djjupedal, Oystein, 662
Djombo, Henri, 502
Djona, Avocksouma, 252
Djukanovic, Milo, 277; 466
Dlamini, Barnabas Sibusiso, 314
Dlamini, Mabili, 314
Dlamini, Shiyumhlaba, 314
Dlamini, Themba, 314
Dlamini-Zuma, Nkosazana Clarice, 33
Do, Thich Quang, 553
Dobre, Gheorghe, 274
Dobriansky, Paula, 425
Doernovo-Poesjkin, Marie-Madeleine, 587
Doesjebajev, Kenesjbek, 632
Dohou, Frédéric, 499
Dokubo-Asari, Mujahid, 376; 377
Doligez, Philippe, 655
Doll, William Richard Shaboe (Richard), 596
Domínguez Brito, Francisco, 31
Donald, Isabelle, 384
Dondon-Konamabayé, Luc-Apollinaire, 371
Donegan, Antony, 398
Donfut, Didier, 198
Donnedieu de Vabres, Renaud, 396
Donner, Jan Pieter Hendrik (Piet Hein), 83; 91; 93; 145; 205; 206; 339; 405; 468; 469; 659; 660; 719; 721
Doomagee, Cameron, 186
Doroh, Abdulroseh, 175
Doroh, Mohammed Kanafi, 175
Dosanjh, Ujjal, 26
Dosseh-Anyroh, Gabriel Sassouvi, 577
Dostal, Pavel, 667
Dostum, Abdul Rashid, 38; 39
Doulatli, Ziad, 127
Doumba, Émile, 372
Dounia, Sandjima, 252
Douste-Blazy, Philippe, 396
Doutrelepont, Gilles, 712
Downer, Alexander, 185; 187; 380; 384; 697
Draskovic, Vuk, 259
Draskovics, Tibor, 77; 399
Dray, Julien, 654
Drnovsek, Janez, 150
Drobnic, Janez, 150
Druviete, Ina, 402
Dryden, Ken, 26
Duarte Frutos, Óscar Nicanor (Nicador), 154; 541
Dubcek, Alexander, 668
Dube, June, 317
Duch, alias van Kang Kek Ieu, 355
Duelfer, Charles, 433
Dugair, Jalal Yusuf Muhamed al-, 759
Duinker, Arjen, 272
Duisenberg, Wim, 404
Dulani, Boniface, 566
Dulaymi, Sadun al-, 432; 736
Duncan, Alan, 332
Duni, Juma, 251
Dunkova, Vera, 211
Dunn Castellanos, Jaime Eduardo, 670
Dunning, Adam, 382
Dupont, Lieven, 10
Dupont, Stephen, 680
Duque Gaviria, Iván Roberto, 98; 674
Duraku, Sadula, 81
During, Lloyd, 755
Dussán Calderón, Jaime, 99
Dutra, Olívio, 610
Dutreil, Renaud, 396
Dutroux, Marc, 11; 519; 520
Dweh, George, 374
Dzamesi, Kofi, 561
Dzasochov, Alexander, 86
Dzjaparov, Akylbek, 632
Dzurinda, Mikulas, 664
Dzvairo, Godfrey, 185

E

Eberle, Henrik, 199
Eddy, FannyAnn, 251
Edwards, Clive, 383
Edwards, Norma, 103
Edwards, Roger, 103
Efford, Ruben John, 26
Egbe Achu, Hilman, 245
Egbenda, Pascal, 755
Egberts, Harm Jan, 532
Egeland, Jan, 686; 688
Egurola, Julian Atxurra, 474
Eijgenstein, Yolanda, 531
Einaudi, Luigi, 617
Eisenman, Peter, 329
Ekandjo, Jerry, 512
Eker, Mehdi, 414
ElBaradei, Mohamed, 438; 701
Elbe, Frank, 264
Elbegdorzj, Tsachiagiyn, 357
Elboukri, Khalid, 568
Eldrissi, Ali Fadil, 584
Elie, Patrick, 348
Elizabeth II, koningin van Groot-Brittannië, hoofd Britse Gemenebest, 202; 461
Ellison, Chris, 93; 382; 639
Elsschot, Willem, pseudoniem van Alfons De Ridder, 11
Elyas, Yahaya Mohamed, 53
Eman, Mike, 726
Emerson, David, 26
Emir-Chabán, Omar, 91
Emmerova, Milada, 666
Empey, Reg, 398
Emsis, Indulis, 402
Enchbajar, Nambaryn, 358
Endstra, Willem, 661; 720; 721
Enezi, Amer al-, 307
Eng Chhay Eang, 354
England, Lynndie, 352
Enoksen, Odd Roger, 662
Entsa-Ebia, Gabriel, 502
Ephraïm, Inoni, 245; 246
Erakat, Saeb, 621
Erdogan, Recep Tayyip, 7; 151; 170; 212; 281; 282; 344; 393; 414; 415; 453; 475; 517; 538; 583; 584
Ereli, Adam, 438
Ergezen, Zeki, 414
Ergma, Ene, 395
Ericekli, Ismail, 343
Eriksen, Odd, 662
Erjavec, Karel, 150
Erkinbajev, Bajaman, 632
Eroglu, Dervis, 327
Erturk, Yakin, 437
Escobar Gaviria, Pablo Emilio, 98; 100; 673; 674
Escobar Gil, Rodrigo, 675
Eshkevari, Hassan Yusefi, 436
Espat, Mark, 214
Espat, Michael, 214
Espersen, Lene, 137
Espino Bernal, Camilo, 674
Espinoza Morales, Jorge, 215
Esso, Laurent, 245
Estévez Valencia, Jaime, 95; 538
Estrada, Joseph Marcelo Ejercito, 628
Etcheberry Celhay, Javier, 95; 538
Etchegaray Aubry, Alberto, 540
Etem, Emel, 522
Étienne, Renan, 349
Evans, Don, 163
Evans, Gareth, 278
Eyadéma, Étienne Gnassingbé, 562; 575-577
Eyzaguirre Guzmán, Nicolás, 95; 539
Ezcurra Real de Azúa, Exequiel, 422
Ezra, Gideon, 223

F

Fa'afunua, Daniel, 382
Fabius, Laurent, 396; 715
Fabre, Jean-Pierre, 577
Fadhil, Abdul-Aziz Mohammed al-, 303
Fadul, José Ramón, 31
Fagih, Saad al-, 229
Fahd, koning (bin Abdul Aziz al Saoud), 229; 569
Fahim, Mohammad, 39
Fahiye, Hussein Elebe, 126
Fahtni, Nouredine el, 406; 470; 660
Faireka, Tupou, 696
Fakhru, Hasan Abdallah, 303
Faki, Moussa, 253
Falavigna, Michele, 753
Falcao de Campos, Rui, 498
Falconer, Charles Leslie, baron van Thoroton, 332
Falise, Thierry, 49
Fall, François Lonseny, 244; 638
Fallatta, Mohammed al-, 230
Falleti, Antonio, 197
Fame Ndongo, Jacques, 245
Fanikiso, Musa, 556
Farah, Hassan Abshir, 126
Farah, Salah Ali, 126
Fares, Issam, 166
Farhang, Mir Mohammad Amin, 40
Farías, Jaqueline Pineda, 159
Farine, Frédéric, 152; 613
Farooq, Mirwaiz Omar, 446

Faroun, Michel, 733
Farsi, Fouad bin Abdul Salam bin Mohammad, 229
Fassassi, Kamarou, 499
Fasseur, Cees, 530
Fatemi, Sayed Mohammad Amin, 40
Fatfat, Ahmad, 733
Fayadh, Dhari Ali al-, 429
Faycal, Ben Said, 596
Fayez, Faisal al-, 165; 729; 730
Fayyad, Salam, 227
Fazio, Antonio, 528; 597; 658
Fazio, Umberto di, 657
Febres Cordero, León, 217
Fedotov, Joeri, 342
Fei Junlong, 684
Felipe, kroonprins van Spanje, 665
Felt, Mark, 425
Feng Sakchittaphong, 49
Feng Tai, 384
Feret, Daniel, 390
Fernald, Ivan Christiaan, 616
Fernandes da Silva, Josuel, 285
Fernández Reyna, Leonel Antonio, 31; 345; 346
Fernández de la Vega Sanz, María Teresa, 24
Fernando, António, 510
Fernhout, R., 404
Ferradáz García, Ibrahím, 28
Ferrari, Mario, 50
Ferreira de Fontes Pereira, Virgílio, 51
Ferrero Costa, Carlos, 219; 676; 677
Ferrero-Waldner, Benita, 6; 340; 433; 645
Ferrier, Kathleen, 30
Ferrufino Balderrama, Alfonso, 214
Fessem, Wim van, 146
Fica, Rober, 664
Fidan, Hikmet, 475
Fielakepa, 383
Figueiredo e Silva, Arlindo, 508
Figueres Olsen, José María, 288
Fijnaut, Cyrille, 530
Filip, kroonprins van België, 7; 132; 392
Filner, Bob, 423
Fini, Gianfranco, 204; 267
Finnbogadottir, Vigdis, 669
Finnie, Ross, 472
Finotto, Ferdinando, 197
Fintor, Lou, 739
Fiorotto Sanchez, Orlando, 154
Firzli, Elie al-, 166
Fischer Boel, Mariann, 260
Fischer, Bobby, 213
Fischer, Heinz, 340
Fischer, Joschka, 137; 263; 264; 589
Fitzgerald, Patrick, 679; 680
Fitzgerald, Peter, 167
Flahaut, André, 11; 560
Flight, Howard, 202
Flores, Sylvia, 214
Flores España, Joaquín, 291
Flosse, Gaston, 255; 698
Flutur, George, 274
Fneish, Mohammed, 733
Fobih, Dominic, 561
Fofana, Moinina, 249
Foli-Bazi, Katari, 576; 577
Folkerts, Knut, 532; 533
Follini, Marco, 657
Fonseca, Francis, 214
Fonseca, Ralph, 213; 214
Fontana, Joseph, 26
Forero, Lázaro, 290
Forleo, Clementina, 79; 142
Forrest, George, 392; 458
Fortes, Márcio, 610
Fortugno, Francesco, 657; 718
Fortuijn, Pim, 719; 720
Foster, Norman, 13
Foster, Temauri, 698
Fourniret, Michel, 391
Fox, Liam, 332
Fox Quesada, Vicente, 256; 353; 420-424
Fradkov, Michail, 607
Francetic, Jure, 143
Franjieh, Suleiman Tony, 166; 167
Franks, Tommy, 11
Fransen, Daniel, 588
Fraser, Sheila, 25
Frattini, Franco, 66; 79; 580; 646; 710
Frederik, kroonprins van Denemarken, 327
Frederiksen, Claus Hjort, 137
Freedman, Lawrence, 480
Freitas do Amaral, Diogo Pinto de, 206
Freixo, Marcelo, 285
Frémont, Christian, 655
Frendo, Michael, 467
Frist, Bill, 680
Fritz, Lars-Gunnar, 344
Fru Ndi, John, 245
Frulla, Liza, 26
Fry, Christopher, 595
Fuille, Yvon, 32
Fujimori, Alberto Keinya, 220; 221; 677
Fuko, Teisina, 383
Fukuyama, Francis, 9
Furmanavicius, Gintaras, 403

G

Gabasjvili, Georgi, 592
Gabirault, Olivier, 371
Gadaravice, Farhat Omar Ben, 122
Gaddafi, Muammar Abu Minyar al-, 121; 122; 464; 564; 565
Gade, Soren, 137
Gäfgen, Magnus, 13
Gagaouzov, Asen, 522
Gagauz, Miron, 529
Gago, José Mariano Rebelo Pires (Mariano), 206
Gaiciuc, Victor, 16
Gaidarski, Radoslav, 522
Gajdoekevitsj, Sergej, 416
Gajraj, Ronald, 613
Gakosso, Jean-Claude, 502
Galán, Francisco, alias van Gerardo Bermúdez Sánchez, 674
Galán Sarmiento, Luis Carlos, 673
Galindo Neder, José Antonio, 215
Gall, Jean-Yves Le, 152
Gallardo Román, José, 218
Galloway, George, 332; 334
Galon, Zahava, 225
Galuinadi, Jonetani, 254
Galwak, Deng, 759
Gamarra Ugaz, Carlos, 219
Gambila, Boniface, 561
Gando, Alphonse, 502; 503
Ganilau, Epeli, 254
Gao Hucheng, 323
Gao Qiang, 311
Gaolathe, Baledzi, 178
Gaombalet, Célestin-le-Roi, 370
Garang, John, 756; 757; 759
García, Francisco Javier, 31
García Carneiro, Jorge Luis, 544
García Escamilla, Dolores Guadalupe ('Lupita'), 421
García Fernández, Carlos Mauricio, 98
García Pérez, Alan Gabriel Ludwig, 220
García Ramírez, Mireya, 97
García Vera, Yadira, 28
Garcillano, Virgilio, 628
Gargano, Reinaldo, 542
Garoua, Adoum, 245
Garrido, Paulo Ivo, 510
Garrido Lecca, Maritza, 678
Garzón Martínez, Dionisio, 670
Gasanov, Oktaj, 584
Gaspari, Mitja, 150
Gasparovic, Ivan, 664; 665
Gates, Bill, 191; 202; 447
Gatsinzi, Marcel, 570
Gauweiler, Peter, 263
Gaviria Trujillo, César, 617
Gaye, Musa Bala, 560
Gaymard, Hervé, 14; 138
Gayoom, Maumoon Abdul, 182; 183; 744; 745
Gbagbo, Laurent, 563; 564
Gbala, David, 374
Geagea, Samir, 732-734
Gedi, Mohamed Ali, 125; 126; 637
Geel, Pieter van, 271; 661
Geelani, Syed Ali Shah, 446
Geelhoed, Leendert, 259
Geldijevna, Enebaj Atajeva, 242
Geluk, Leonard, 719
Gemayel, Pierre, 733
Gemayel, Solange, 733
Gennez, Caroline, 326
Gennip, Catharina Elisabeth Godefrieda (Karien) van, 661
Genoino Guimarães, José, 610
Genro, Tarso Fernando Herz, 610; 611
Gentil da Costa Pereira, Célia Maria, 513
Geoana, Mircea, 274; 275
George, Bruce, 22
Gerardi Conedera, Juan, 292
Gerdzjikov, Ognian, 198
Gergawi, Mohammad Abdulla al, 568
Germán, Alejandrina, 31
Geve, Augustine, 382
Ghaffar, Muhammad Abd al-, 303
Ghaldour, Ahmed, 625
Ghalib, Asadullah al-, 681
Ghanem, Robert, 166
Ghannouchi, Mohamed, 127
Ghoroghi, Sajjad, 435
Ghura, Dan, 503
Gibb Guerrero, Raul, 421

Gibson, Mervyn, 656
Gibson, Richard, 725
Giebels, Lambert, 530
Gierek, Edward, 86
Gierstberg, Frits, 722
Gil, Gilberto, 288
Gil-Robles, Alvaro, 710
Gilaoeri, Nika, 592
Gilds, Siegfried Franklin, 616
Gilles, Cluny Pierre, 348
Gilmer, Vivian, 309
Ginzboerg, Alexander, 208
Gioura, Derog, 256
Giovanardi, Carlo, 267
Girardin, Brigitte, 153; 255; 396
Giri, Tulsi, 746
Giscard d'Estaing, Valéry, 140; 329
Giske, Trond, 662
Githongo, John, 179
Gjedrem, Svein, 662
Glos, Michael, 714
Gnacadja, Luc, 499
Gnassingbé Eyadéma, Étienne, 562; 575-577
Gnassingbé Eyadéma, Faure Essozimna, 562; 575-578
Gnassingbé Eyadéma, Kpatcha, 577
Gnofame, Zoumarou, 577
Godett, Anthony, 90; 91; 723-725
Godett, Mirna Louisa-, 89; 91; 726
Godinho Gomes, Pedro Augusto, 505
Goelijev, Rasoel, 583
Goemmanov, Annageldy, 242
Gogh, Theo van, 8; 13; 17; 82-84; 123; 133; 145; 271; 319; 334; 336; 406; 469; 470; 488
Goh Chok Tong, 109-111
Golding, Bruce, 349; 350
Goldsmith, Peter Henry, Lord, 267
Goldstein, Baruch, 622
Golom, Routouang Yoma, 252
Golun, Heri, alias van Heri Kurniawan, 47
Gomes Araújo, Rui, 505
Gomes Júnior, Carlos, 505-507; 514
Gomes, Ciro, 284
Gomes, Daniel, 505
Gómez Gómez, Ana, 635
Gómez-García Palao, René, 215
Göncz, Kinga, 77; 78
Gongadze, Georgi, 534; 535
Goniwe, Mbulelo, 768
Gono, Gideon, 766
Gonzales, Alberto, 162; 163; 298; 698
González, Aristides, 154
González, Mario, 220
González, Ricardo, 100
González Díaz Duran, Roberto, 291
González García, Gines, 479
González Grisales, José Óscar, 673
González Márquez, Felipe, 674
Gonzi, Lawrence, 467
Good, Kenneth, 179; 556
Goodale, Ralph, 26
Goodman, Andy, 426
Goodwin, Frederick, 696
Gorodenco, Anatol, 529
Gosev, Petar, 80; 81
Goss, Porter J., 489; 710
Gotovina, Ante, 144; 195; 259; 465; 466; 645
Goulard, François, 396
Goumba, Abel Nguendé, 370; 371
Gousse, Bernard, 347
Gozun, Anatol, 17
Graaf, Anne De, 72
Graaf, Graaf, Thomas Carolus (Thom) de, 90; 204; 205; 269; 724
Grabar-Kitarovi_, Kolinda, 143
Graça Viegas Santiago, José da, 513
Graf, Jozsef, 400
Graham, William (Bill), 26
Granda Escobar, Rodrigo, 102; 161; 612
Graner, Charles, 106; 352
Grant, Emmanuel, 755
Grant, John, 645
Grasser, Karl-Heinz, 401
Grasso, Pietro, 657
Gray, Jim, 656
Grayling, Chris, 332
Grecianii, Zinaida, 529
Green, Bethnal, 332
Green, Joyce Hens, 104
Greenhalgh, Luiz Eduardo Rodrigues, 284
Greig, Tauariki, 696
Grievink, Jan-Willem, 270
Griffith, Laetitia, 146; 336
Grinda-Lejeune, Alexia, 18
Grira, Ridha, 127
Grootjans, Dirk, 520
Gross, David Jonathan, 702
Gross, Stanislav, 210; 211; 666; 667
Grubbs, Robert H., 703
Guarnieri, Albina, 26
Gubon, Florian, 380
Gucht, Karel De, 8; 12; 55; 325; 392; 408; 588
Guclu, Sami, 414
Gudenus, John, 340; 606
Guebuza, Armando Emilio, 57; 58; 510; 511
Guelleh, Ismael Omar, 116; 633
Guerra, Juan Luís, 346
Gueterres, Eurico, 48
Gül, Abdullah, 136; 151; 194; 344; 415; 669
Gulabzoi, Sayed Mohammad, 737
Guled, Mohamed Mohamud, 126
Gunawan, Rusman, 47
Gundana, Feliciano Salomão, 510
Gurirab, Theo-Ben, 59
Gusa, Cozmin, 273
Gushiken, Luiz, 610
Gusmão, Kay Rala Xanana (Xanana), 690
Guterres, António Manuel de Oliveira, 706
Gutierrez, Carlos, 163
Gutiérrez, Gladis, 31
Gutiérrez Borbúa, Lucio Edwin, 216; 217; 218
Gutiérrez Ruiz, Héctor, 543
Guyler Delva, Joseph, 347
Guzmán Reynoso, Abimael, 220; 678
Guzmán Tapia, Juan, 96
Gyanendra, koning van Nepal, 131; 238-241; 745; 746
Gysi, Gregor, 393; 589; 713
Gyurcsány, Ferenc, 77; 78; 399; 400; 644

H

Haarder, Bertel, 137
Habashneh, Samir, 165; 166
Habib, Asadul, 682
Habré, Hissène, 588
Habyarimana, Juvénal, 61; 571; 572
Hacili, Arif, 69
Hacker, Carl, 699
Haddad, Fernando, 610
Haddad, Habib, 127
Haddad, Tijani, 127
Haddawi, Ali, 428
Haddouti, Abdelkrim El-, 326
Hadi, Idris, 432
Hadley, Stephen, 163
Haemers, Patrick, 11
Haffadh, Nada, 303
Haga, Aaslaug, 662
Hagel, Chuck, 38; 424; 729
Hahn, Jim, 480
Haidalla, Mohamed Khouna Ould, 124; 569; 570
Haider, Jörg, 340; 662; 663
Hailu Shawul, 635
Hain, Peter, 332; 463; 594; 656
Haji, Faisal al-, 306
Hall, John L., 703
Hall, Raymond, 256
Halloran, Peter, 251
Halouani, Mohamed Ali, 127
Halsema, Femke, 603; 659
Halvorsen, Kristin, 662
Hamad, Seif Sharif, 762
Hamad bin Isa al-Khalifa, sjeik, koning van Bahein, 303
Hamad bin Khalifa al-Thani, sjeik, emir van Qatar, 308
Hamada, Nadhir, 127
Hamadeh, Marwan, 733
Hamadeh, Trad, 733
Hamadou, Baba, 245
Hamam, Khellaf, 525
Hambali, alias van Riduan Isamuddin, 47; 235
Hamidou Yaya, Marafa, 245
Hamir, Nabil al-, 303
Hamiyah, Adil, 732
Hammond, Philip, 332
Hammoud, Mahmoud, 166; 732
Hamour, Mohammad Abu, 165
Hamroui, Kamel, 464
Hamutenya, Hidipo, 60; 512
Hamza, Said, 53
Hamzah, prins van Jordanië, 165
Hamzeh, Wafaa al-Diiqa, 166
Han Duck-soo, 369
Han Myung-sook, 694
Han Song-ryol, 362
Hanegbi, Tsachi, 223
Haneke, Michael, 702
Hanenna, Saleh Ould, 124; 569
Hanford, John, 553
Hannan, Mufti Abdul, 681
Hänsch, Theodor Wolfgang, 703
Hansen, Eva Kjer, 137
Hansen, Flemming, 137
Hanssen, Bjarne Haakon, 662
Hao Fengjun, 641
Harald V, koning van Noorwegen, 662
Haradinaj, Ramush, 277; 278

Harchi, Ahmed El, 567
Hardan, Saad al-, 432
Harel, Issar, 624
Hariri, Rafik al-, 166; 167; 170; 731-735
Hariri, Saad al-, 732; 733
Harman, Sabrina, 353
Harmegnies, Yvon, 646
Harris, René, 256
Harry, prins (huis van Windsor), 75; 76
Hasan al-Tikriti, Sabawi Ibrahim al-, 171
Hasan, Ahmed, 686
Hasani, Muhanad al-, 169
Hasanyar, Sayed Amir Shah, 40
Hashimi, Hashim al-, 432
Hasina, Sheikha, 41; 42; 681
Hassan II, koning van marokko, 123
Hassan, Abd al-Falah, 432
Hassan, Abdirisaq Osman, 126
Hassan, Ahmad Shlash, 169
Hassan, Fowsiya Mohamed Sheikh, 126
Hassan, Ibrahim Adam, 126
Hassan, Mahamat Ali, 252
Hassan, Mahamat Nasser, 252
Hassan, Osama Mustafa, alias Abu Omar, 401; 464; 597
Hassan, Zubeir Mohamed, 759
Hassanal Bolkiah, sultan van Brunei, 43; 440
Hassane Yari, Rabiou, 247
Hassanen, Nadir, 428
Hassankhan, Maurits Safdar, 616
Hausiku, Marco, 60; 512
Hausner, Jerzy, 409
Havel, Vaclav, 210
Hawi, George, 733
Haycock, Greg, 95
Hayr, Mohamed Ibrahim, 637
Hays, Donald, 135
Heald, Oliver, 332
Heath, Edward Richard George, 595; 596
Hebrang, Andrija, 143
Hedegaard, Connie, 137
Hele, Piere, 245
Helu, Futa, 383
Hemed, Rashid Saleh, 251
Hende, Filip Van, 520
Hendricks, Lindiwe, 768
Hendropriyono, Abdullah Mahmud, 187
Henry, Geoffrey, 696
Hepburn, Katharine Houghton, 302
Herben, Mat, 83
Hergli, Moncef, 127
Hermanus, Auguste Merry, 390
Hermassi, Abdelbaki, 127
Hermoza Ríos, Nicolás de Bari, 677
Hernu, Charles, 459
Hersko, Avram, 703
Hertecant, Jan, 587
Herzog, Jitschak, 223
Herzog, Vladimir, 284
Heseltine, Michael Ray Dibdin, baron, 333
Hewitt, Patricia, 332
Hewson, Paul David, artistennaam Bono, 191; 705
Heyerdahl, Thor, 472
Hicintuka, Cyrille, 559
Hidayat, Irun, 686
Hilbrink, Coen, 18
Hildenberg, Humphrey, 616
Hill, Christopher, 689
Hill, Robert, 185
Hingst, Evert, 720
Hiriart, Lucía, 539
Hirschfeldt, Johan, 151
Hirschson, Avraham, 223
Hirsi Ali, Ayaan, 17; 82-84; 145; 205; 334; 406; 469; 488; 660; 720
Hjertström, Ulf, 476
Ho Ching, 109
Ho Chi-ping, Patrick, 441
Ho Hau-wah, Edmund, 626
Ho Waito, 106
Ho, Stanley, 626
Hoagland, Richard, 242
Hoesejnov, Elmar, 584
Hoessein, Firas, 429
Hoessein, Saddam, 170; 171; 187; 191; 221; 300; 334; 342; 399; 416; 427; 430; 431-433; 438; 439; 461; 480; 481; 545; 658; 666; 679; 729
Hoessein, Sharif Ali bin, 428
Hoeven, Maria Josephina Arnoldina van der, 84; 336; 531; 662
Hofmans, Greet, 18; 530
Hollande, François, 330; 396; 715
Holleeder, Willem, 661; 720; 721
Holloway, Natalee, 726
Hond, Maurice de, 339; 407; 408
Hoof, Henk van, 145
Hoogervorst, Johannes Franciscus (Hans), 19; 271; 338; 470
Hoogland, Duco, 337
Hoon, Geoff, 76; 332
Hoop Scheffer, Jacob Gijsbert (Jaap) de, 11; 83; 131
Hormando Vaca Díez, 670
Hossain, A.K.M. Mosharraf, 682
Hosseini, Ahmad, 436
Hossí, Victorino Domingos, 51
Hou Sheng-Mou, 367
Hou Wenzhou, 627
Houben-Bertrand, Hilde, 326
Houde, Valentin Aditi, 499
Houthi, Hussein Badr al-Din al-, 304; 306
Houthi, Zaid bin Ali al-, 304
Houtman, Kees, 721
Hovnanian, Sibouh, 166
Howard, John, 185-187; 282; 638-640
Howard, Michael, 76; 202; 331; 333; 594
Howatt, Derek, 103
Hoxha, Enver, 68; 69
Hrusovsky, Pavol, 665
Hrytsenko, Anatoli, 533; 534
Hsieh, Frank Chang-ting, 367
Htwe Myint, 360
Hu Angang, 626
Hu Jia, 357; 627
Hu Jintao, 30; 92; 93; 106; 232; 300; 311; 312; 356; 392; 440; 482; 483; 550; 683; 689; 741
Hu Yaobang, 740
Hübner, Danuta, 66
Huffnagel, Frits, 336
Hughes, Andrew, 254
Hui Si-yan, Rafael, 441
Humaidhi, Badr al-, 306
Humala Tasso, Antauro, 219
Humaydi, Tarrad, 732
Hume, John, 332
Humos, Naim Abu el-, 227
Hun Sen, 354
Hurre, Ismail Mohamed, 126
Husin, Azahari, 47; 685; 686
Hussain, Hasib Mir, 461
Hussain, Mohamed, 745
Hussain, Osman, 462; 463; 526; 528
Hussein, Abdel Rahim Mohamed, 759
Hussein, Adel, 118
Hussein, Ezzo Hussein al-, 169
Hussein, Hussein Mohamud, 126
Husseini, Mohammed Abdel-Raoef Arafat As Koedwa al-, alias Jasser Arafat, 151; 226; 227; 308; 353; 624; 642
Hutton, John, 332; 716
Huy, Nguyen Dinh, 178
Huysentruyt, Stefaan, 195
Hvilshoj, Rikke, 137
Hyasat, Youssef, 729
Hydara, Deida, 560
Hydara, Sheikh Tijan, 560
Hyde, Cordel, 214

I

Iacovou, Georgios, 327
Ibarra, Aníbal, 91
Ibarretxe, Juan José, 24; 25; 87; 150; 280; 413; 414; 665
Ibovi, François, 502
Ibrahim, Ilyas, 745
Ibrahim, Muktar Said, 462
Ibrow, Salim Aliyow, 126
Idema, Jonathan, 41
Idris, Fahmi, 47
Ierland, Giovanni van, 91
Ifoto, Ingele, 749
Iftodi, Victoria, 529
Ige, Bola, 380
Iglesias, Enrique V., 539; 614; 678
Ignatsjenko, Sergej, 276
Iguarán Arana, Mario, 674
Ihejiawu, Jonathan, 376
Ihnatenko, Pavlo, 534
Iithana, Pendukeni, 512
Ikhtiar, Hisham, 734
Iliescu, Ion, 272-274
Illich, Ivan, 590
Ilolov, Mahmadsho, 242
Insulza Salinas, José Miguel, 96; 538; 617
Inzé, Dirk, 391
Ip Shu-kwan, Stephen, 441
Iqbal, Ahsan, 488
Iqbal, Rao Sikander, 492
Irani, Khaled al-, 729
Iribarne, Alberto, 478
Isa, Marwan, 625
Isakov, Ismail, 238; 632
Isamuddin, Riduan, alias Hambali, 47; 235
Isaq, Abdallah Deerow, 126
Isaq, Ibrahim Mohamed, 126
Isarescu, Mugur, 274
Isaza Arango, Ramón, 98
Ishtayyeh, Mohammed, 227

Iskandarov, Machmadroezi, 691
Iskrov, Ivan Ganchov, 522
Islam, Aly, 118
Ismail, Abdullahi Sheikh, 126
Ismailov, Bislan, 336
Issa, Darell, 619
Issakov, Sergej, 342
Issar, Redouan al-, allias Abu Khaled, 336; 470
Issawi, Jassim al-, 429
Issayas Afewerki, 118
Issoibeka, Pacifique, 502
Issoufou, Mahamadou, 246; 247
Itangishaka, Antoine, 557
Itoua, Bruno Jean-Richard, 502
Itzik, Dalja, 223
Ivala, Clotaire Christian, 372
Ivanic, Mladen, 136; 521
Ivanov, Sergej, 412; 474; 536; 607; 722
Ivanov, Vjatsjeslav, 536
Iyambo, Abraham, 512
Iyambo, Nickey, 512
Izadine, Mahamat Maouloud, 252
Izarra, Andrés, 544
Izmery, Antoine, 33

J

Jaaf, Sami Mohammed Ali Said al-, 431
Jaafari, Ibrahim, 344; 429; 431; 432; 440; 731; 736
Jabari, Ahmad al-, 625
Jabburi, Abid Mutlaq Hamud al-, 432
Jaber, Yassin, 166
Jackson, Alphonso, 163
Jackson, Jesse, 618
Jackson, Michael, 425
Jackson, Mike, 76
Jacob, Christian, 396
Jacoby, Lowell, 362
Jafar, Jassim Muhammad, 432
Jafar, Suhaylah Abid, 432
Jagdeo, Bharrat, 153; 614
Jahjah, Dyad Abou, 719
Jahmi, Fathi al-, 564
Jahn, Martin, 666; 667
Jaidane, Mounir, 127
Jakimovski, Stevko, 81
Jakoebov, Sobirzjon, 366
Jakovenko, Oleksandr M., 20
Jalal, Masooda, 40
Jalali, Ali Ahmad, 40
Jaleel, Mohamed, 182; 745
Jallad, Farid al-, 227
Jalloh, Chernor, 755
Jama, Ahmed Abdullahi, 126
Jama, Ali Ahmed ('Jangali'), 126
Jama, Ismail Hassan, 126
Jama, Mohamud Abdullahi, 126; 637
Jameel, Mohamed Mauroof, 745
Jammeh, Yahya, 560
Jandak, Vitezslav, 666; 667
Jandarbijev, Zelimchan, 24; 309
Jang Ha-jin, 369
Janjalani, Khaddafy, 628
Janneh, Amadou, 560
Janoekovitsj, Viktor F., 20-22; 533; 608
Jansa, Janez, 144; 150
Janssen, Jann-Peter, 72
Jarai, Zsigmond, 77
Jarallah, Mohammad al-, 306
Jarju, Malafi, 560
Jarmosjina, Lidia, 416
Jaruga-Nowacka, Izabela, 84; 409
Jaruzelski, Wojciech, 668
Jaschan, Sven, 458
Jastrzjembski, Sergej, 277
Jawdar, Fahmi al-, 303
Jayakumar, Shanmugam, 110
Jaz, Awad Ahmed al-, 759
Jazi, Dali, 128
Jean, Abdías, 347
Jean-Juste, Gérard, 34
Jechanoerov, Joeri, 607
Jefferson Monteiro Francisco, Roberto, 610; 611
Jeffrey, Michael, 185
Jekabsons, Eriks, 402
Jelinek, Elfriede, 701; 702
Jeltsin, Boris, 23
Jemio Mollinedo, Luis Carlos, 214; 215; 670
Jenkins, Charles, 363
Jensen, Kristian, 137
Jesurun, E., 90
Jettou, Driss, 128; 265
Jharap, Eddy, 155
Jia Chunwang, 231
Jia Qinglin, 108; 231; 693
Jiang Yanyong, 232
Jiang Zemin, 232; 550
Jiménez Jiménez, Félix, 31
Jizeeni, Wafik, 734
Joachim, prins van Denemarken, 327
Jobert, Michel, 139; 140
Joeldasj, Tahir, 366
Joeruut, Jaak, 395
Joesjtsjenko, Viktor A., 20; 21; 22; 69; 411; 533-535; 607; 608
Johannes Paulus II, paus, geboren Karol Józef Wojtyla, 85; 148; 264; 267; 281-283; 316; 363; 368; 409; 417
John, Elton, 705
Johnson, Alan, 332
Johnson, Paul, 229
Johnson, Solomon Tilewa, 560
Jokonya, Tichaona, 764
Jong Tjien Fa, Michael Pierre, 616
Jong, Johannes de, 116
Jong, Piet de, 658
Jong, Pieter de, 403
Jonge, Freek de, 719
Jordanov, Minco, 81
Joseph, Bertrand, 88
Jospin, Lionel, 138; 200; 330; 715; 716
Jouini, Mohamed Nouri, 127
Jovan, bisschop, geboren Zoran Vraniskovski, 81; 82
Jovic, Ivo Miro, 520
Jowell, Tessa, 332
Juan Carlos, koning van Spanje, 210; 572
Jucá Filho, Romero, 284; 610
Juhász, Ferenc, 77
Juliana, prinses der Nederlanden (voormalig koningin), 17; 18; 530
Jumbe, Jumbe Rajab, 761
Jumblatt, Walid, 166; 732
Juncker, Jean-Claude, 322; 386; 387; 452
Jundi, Mohammed al-, 14
Jung, Franz Josef, 714
Juppé, Alain, 14; 156
Jutzi, Samuel, 630

K

Kaabi, Abdallah, 127
Kaabi, Ali bin Abdullah al-, 310
Kaamil, Mohamed Abdullahi, 126
Kaapanda, Joel, 512
Kaba, Fatoumata, 245
Kabalu, Eid, 628
Kaban, Malem Sambat, 47
Kabashi, Mohamed al-Amin Issa, 759
Kabbah, Ahmad Tejan, 245; 250; 251; 755
Kaberuka, Donald, 62; 571
Kabil, Nahit, 198; 522
Kabila, Joseph, 54-56; 749-752
Kabila, Laurent, 751
Kabongo, Nancy Ntumba, 517
Kabui, Joseph, 381
Kacem, Rafik Belhaj, 127; 578
Kaczynski, Lech, 410
Kadeer, Rebiya, 231; 232; 684
Kadege, Alfons-Marie, 52
Kadhim, Ala Habib, 432
Kadirgamar, Lakshman, 496
Kadyrov, Achmad, 24; 341; 413
Kadyrov, Ramzan, 24; 413; 607
Kadyrov, Rasjid, 364
Kagamé, Paul, 55; 61; 62; 570; 571
Kahin, Dahir Rayale, 638
Kaihura, Kale, 754
Kaitani, Simioni, 254; 697
Kajelijeli, Juvenal, 570
Kajpov, Marat, 632
Kakoesjadze, Soso, 593
Kakwavu Bukande, Jérôme, 751
Kaler, Amy, 567
Kalfin, Ivailo, 522
Kalla, Jusuf, 46; 47; 487
Kallas, Siim, 708
Kalojev, Vitali, 669
Kalosil, Moana Carcasses, 384
Kalousek, Miroslav, 210; 211
Kalsakau, Joshua, 384
Kalvitis, Aigars, 402
Kalwas, Andrzej, 84
Kam, Soren, 137
Kama, Laity, 574; 575
Kama, Rosalie, 502
Kamakil, Abraham, 180
Kamal, Zahira, 227
Kamara, Paul, 251
Kamaruza, Tenguk, 687
Kambanda, Jean, 570
Kamdulu, Onon, 248
Kamp, Henricus Gregorius Jozeph (Henk), 407; 722
Kamperveen, Johnny, 157
Kampl, Siegfried, 605; 606
Kamran, Badruddin Ahmed, 41
Kamwi, Richard, 512
Kanaan, Ghazi, 166; 168; 734; 735
Kanafani, Bushra, 170

Kanafi, Marwan, 624
Kan-Dapaah, Albert, 561
Kandhai, Ganeshkoemar, 616
Kandic, Natasa, 278
Kandissounon-Seignon, Yvette-Céline, 499
Kane, Souleymane, 247
Kang Dong-suk, 369
Kang Kek Ieu, alias Duch, 355
Kang Rixin, 441
Kanime, Philemon, 60
Kantathi Suphamongkhon, 550
Kanther, Manfred, 264
Kapandze, Vachtang, 592
Kaplan, Metin, alias 'de kalief van Keulen', 415; 723
Karadzic, Radovan, 136; 259; 521; 645
Karagosian, Aldo, 92
Karam, Antoine, 613
Karam, Jean-Pierre, 613
Karam, Karam, 166
Karamanlis, Kostas, 201; 202; 331; 460; 517
Karami, Omar, 166; 167; 168
Karami, Rashid, 732; 733
Karimov, Islam, 364-366; 706
Karins, Arturs Krisjanis, 402
Karpinski, Janis, 223; 300; 352; 353
Karroubi, Mehdi, 435; 436
Kartasasmita, Syafiuddin, 448
Karugarama, Tharicisse, 61
Karume, Amani Abeid, 762
Karuna, alias van V. Muralitharan, 494
Karzai, Abdul Qayoom, 737
Karzai, Hamid, 38-41; 345; 736-739
Kasjanov, Michail, 536
Kasrawi, Farouk, 729
Kasrils, Ronnie, 767; 769
Kassama, Ynkuba, 560
Kasseye, Moussa Seybou, 247
Katavi, Franjo, 466
Katib, Habib Salman al-, 428
Kato, Takatoshi, 51; 59; 511
Katsav, Mosje, 85; 151; 223; 340
Katz, Jisrael, 223
Kauder, Volker, 713
Kaura, Katuutire, 60
Kaushalyan, E., 494
Kavindele, Enoch, 315
Kawana, Albert, 512
Kayitesi, Odette, 559
Kazan, Elia, 302
Kazembe, Eunice, 566
Kebo, Mirsad, 521
Kechiche, Mohamed Rachid, 127
Kechrid, Ridha, 127
Kedev, Sasko, 80
Keelty, Mick, 382
Keita, Margaret, 560
Keke, Harold, 382
Keke, Kieren, 699; 700
Kelly, Ruth, 15; 332
Kelman, Uriel Zosha (Uri), 187; 642
Kemakeza, Allan, 381; 382
Kemoelaria, Kote, 592
Kennedy, Charles, 332
Kennedy, Kevin, 112
Kenny, Kristie, 218
Kénol, Jacques Fritz, 347
Kenyatta, Jomo, 179; 180
Kenyatta, Uhuru, 179; 748
Kérékou, Mathieu, 499
Kerimkoelov, Medetbek, 236
Kerry, John F., 164
Kesbir, Nüriye, 83
Kessler, Peter, 134
Keulen, Marino, 585
Khadawi, Lame'a Abed, 429
Khaddam, Abdul-Halim, 167; 734
Khafaji, Salama al-, 428
Khai, Phan Van, 426; 553
Khaiwani, Abdul Kareem al-, 306
Khaketla, Mamphono, 181
Khaled, Abu, alias van Redouan al-Issar, 336; 470
Khaleed, Taiseer, 226
Khalid, Jafri, 487
Khalifa, sjeik Abdallah bin Khalid al-, 303
Khalifa, sjeik Abdallah bin Salman al-, 303
Khalifa, sjeik Ahmed bin Mohammed al-, 303
Khalifa, sjeik Ali Bin Khalifa bin Salman al-, 303
Khalifa, sjeik Hamad bin Isa al-, koning van Bahrein, 303
Khalifa, sjeik Isa bin Ali al-, 303
Khalifa, sjeik Khalid bin Abdallah al-, 303
Khalifa, sjeik Khalifa bin Ahmed al-, 303
Khalifa, sjeik Khalifa bin Salman al-, 303
Khalifa, sjeik Mohammed bin Mubarak al-, 303
Khalifa, sjeik Rashid bin Abdallah al-, 303
Khalifah, Mohammed, 166; 732; 733
Khalil, Hassan, 169
Khalil, Izz el-Deen Sheikh, 170
Khama, Seretse Ian (Ian), 178; 179
Khamenei, Ali, ayatollah, 434-436
Khamisa, Bob, 182
Khan, Abdul Qadeer, 438; 486; 689; 690
Khan, Amanullah, 40
Khan, Ismail, 40
Khan, Jan Mohammad, 738
Khan, M. Morshed, 42
Khan, Mohammad Sidique, 461; 593
Khan, Mohsin S., 491
Khan, Reza, 41
Khan, Shahrukh, 113
Kharrazi, Kamal, 439; 440
Khashanbeh, Abed, 729
Khatami-Ardakani, Ali Mohammad (Mohammad), 419; 433-435; 438
Khatib, Ghassan al-, 227
Khatib, Ismail, 167
Khattak, Niaz, 488
Khaw Boon Wan, 110
Khazen, Farid al-, 166; 167
Khin Nyunt, 358; 359; 360
Khiwaet, Hassan, 428
Khoan, Vu, 177; 553
Khorma, Saad al-Deen, 227
Khorram, Ahmad, 434
Khouri, Hind, 227
Khreisat, Azmi, 729
Khumalo, Bheki, 765
Khuzaim, Ismael al-, 229
Kibaki, Emilio Mwai (Mwai), 179; 180; 747-749
Kibeya, Saidi, 559
Kibria, Shah A.M.S., 681
Kidwa, Nasser al-, 227; 624
Kifle Mulate, 635
Kihanga, Smith, 55
Kiir Mayardit, Salva, 759
Kijo-Bisimba, Helen, 252
Killen, Edgar Ray, 426
Kilman, Sato, 384
Kilroy-Silk, Robert, 266
Kim Jin-pyo, 369
Kim Jong-il, 361; 362; 548; 689; 690
Kim Ki-nam, 694
Kim Kye-gwan, 361; 689
Kim Seung-kew, 694
Kim Yong-nam, 361; 362
Kimto, Fatimé, 252
Kimunya, Amos, 179; 180
Kinach, Anatoli K., 20; 22; 534
Kinsman, Jeremy, 645
Kippen, Grant, 736
Kiragu, Jane, 179
Kirchhof, Paul, 524; 589
Kirchner Ostoic, Néstor Carlos, 91; 92; 104; 221; 477-479; 541; 542
Kirin, Ivica, 465
Kirkilas, Gediminas, 403
Kirmanto, Joko, 47
Kiss, Péter, 77
Kiticki-Kouamba, Joseph, 370
Kiyingi, Robinah, 754
Klassou, Komi Selom, 577
Klaus, Vaclav, 210; 666; 667
Kleef, George van, 721
Kleiber, Carlos, 591
Klein, Jacques Paul, 373
Kleinveld, Gerrit, 145
Klepper, Sam, 720
Klerk, Frederik W. de, 316
Klimov, Andrej, 416
Klimov, Elem, 608
Klip, André, 83
Knapen, Ben, 18
Knoester, Job, 405
Ko Ko Gyi, 360
Ko Zaw Min, 360
Kock, Chris de, 769
Kodjo, Edem, 577
Kodock, Augustin Frédérick, 245
Koedrin, Aleksej, 148; 149; 169
Koelov, Felix, 237; 631; 632
Koerojedov, Vladimir, 607
Koetsjma, Leonid, 20-23; 533-535
Koezmin, Alexander, 264
Kohl, Helmut, 74; 200; 394; 524
Kohler, Diane, 317
Köhler, Horst, 72; 85; 138; 264; 328; 329; 458
Kohnstamm, Jacob, 338
Koirala, Bhakta Bahadur, 241
Koirala, Prakash, 746
Koizumi, Junichiro, 173; 174; 311; 357; 684
Kok, Wim, 18; 270; 272
Koka, Janos, 77
Kolawole, Samuel, 376
Kolber, István, 77
Kolingba, André Dieudonné, 370; 371
Kolingba, Guy Desiré (Desiré), 370
Kolingba, Mireille, 371
Kolo, Sam, 248

Koltsjin, Joeri, 411
Kombayi, Patrick, 767
Komproe, Benard (Ben), 89; 726
Komproe, Hedwig, 726
Konan-Bedie, Henri, 563; 564
Kondewa, Allieu, 249
Kongsak Wantana, 550
Königs, Tom, 292
Konjore, Willem, 512
Kony, Joseph, 248; 752; 753; 761
Koolhaas, Rem, 259
Koolman, Olindo, 93
Koppe, Victor, 660
Koprol, Marcel, 474
Korbi, Sadok, 127
Korman, Maxime Carlot, 384
Koroma, Johnny Paul, 755
Korouma, Paul Yomba, 244
Körting, Ehrhart, 199
Koshakhmetov, Asylbek, 629
Kosor, Jadranka, 143
Kossi-Bella, Dénis, 370
Kosti, Manibe, 759
Kostov, Hari, 80
Kostunica, Vojislav, 135; 259; 279
Kosumi, Bajram, 278
Kotsjarjan, Robert, 282; 583
Koukou, George, 374
Kouwenhoven, Guus van, 375
Kovács, Kálmán, 77
Kovács, László, 78
Kovaljov, Sergej, 86
Kovatsjev, Milko, 198
Koyambounou, Jean-Edouard, 372
Koyassoum-Doumta, Lea, 370
Kraag-Keteldijk, Lygia Louise Irene, 616
Kraft, Vahur, 395
Krajnov, Andrej, 341
Kramer, Mary, 94
Kranenburg, Arie, 533
Kravtsjenko, Joeri, 535
Kreidler Guillaux, Walter Antonio, 215
Kreishan, Tawfiq, 729
Krivolahvy, Pavel, 417
Kroes, Neelie, 452; 644
Kroes, Rudie, 93
Kross, Rudi F, 157
Krugel, Earl, 619
Kruisland, Arnold, 614
Kruisland, Fred, 615
Ku Sang, 695; 696
Kubla, Serge, 519; 646
Kucinskis, Maris, 402
Kuczynski Godard, Pedro Pablo, 676; 677
Kuehnl, Karel, 666
Kufuor, John Agyekum, 561
Kumar, Nitish, 743
Kumaratunga, Chandrika Bandaranaike, 111-113; 494-496
Künast, Renate, 516
Kuncze, Gábor, 77
Kunda, George, 315
Kundrotas, Arunas, 403
Kuneva, Meglena, 522
Kurdi, Abdulilah al-, 166
Kurniawan, Heri, alias Heri Golun, 47
Kurtzer, Dan, 225
Kuruneri, Chris, 764
Kusumah, Mulyana, 686
Kutesa, Sam, 249; 755
Kuugongelwa-Amadhila, Saarah, 512
Kuwal, Maniang Ajok, 759
Kvatsjkov, Vladimir, 207
Kwan Tsui Hang, 626
Kwasniewski, Aleksander, 21; 84; 85; 342; 386; 409; 411; 537
Kweku Debra, Ernest, 561
Kyaw Hsan, 359
Kydland, Finn E., 703; 704
Kyeremanten, Alan, 561
Kyprianou, Markos, 645
Kyrpa, Heorhi, 22
Kyrylenko, Vjatsjeslav, 534

L

Laan, Lousewies van der, 471; 659
Laan, Medy Catharina van der, 205; 661
Laanet, Kalle, 395
Laarid, Ali, 127
Labanyè, alias van Thomas Robinson, 348
Labben, Salwa Ayachi, 127
Labwani, Kamal al-, 735
Lacoste, Pierre, 459
Lacroix, Philippe, 11
Laden, Osama bin, 104; 122; 123; 210; 488; 489; 608; 761
Laerke, Jens, 54
Lafontaine, Oskar, 393; 589
Lagarde, Christine, 396
Lagos Escobar, Ricardo, 95-97; 538-542
Laguna Navarro, Carlos Antonio, 670
Lahoud, Emile Jamil, 166-168; 732-734
Laínez Rivas, Francisco Esteban, 290
Lakoba, Jakoeb, 75
Laksono, Agung, 46; 47
Lalabalavu, Ratu Naiqama, 697
Lam Sui-lung, Stephen, 441
Lam, Akol Ajawin, 759
Lambert, Geert, 134
Lambo, Eyitayo, 378
Lambrechts, Ursie, 471
Lamine Zene, Ali Mahamane, 247
Lammert, Norbert, 654
Lamont, Donald, 103
Lamou, Alice, 372
Lamour, Jean-François, 396
Lampe, Rudy, 726
Lamperth, Monika, 77
Lando, Amir, 284
Landolfi, Mario, 267; 658
Landuyt, Renaat, 652
Lang, Rein, 394; 395
Lange, David Russell, 642
Lannooy, Ersilla de, 90
Lanotte, Johan Vande, 71; 133; 134; 206; 326; 392; 652
Lansley, Andrew, 332
Lantigua, José Rafael, 31
Laokpessi, Pitalouna-Ani, 577
Laourou, Grégoire, 499
Lapierre, Jean, 26
Lara Torrico, Saúl, 214; 215
Larcher, Gérard, 396
Larijani, Ali, 435; 436
Laroussi, Chedli, 127
Larrañaga, Jorge, 158
Laruelle, Sabine, 262
Latham, Gerd Johnsson, 25
Latham, Mark, 185; 186
Latheef, Jennifer, 744
Latheef, Mohamed, 744
Latkovskis, Ainars, 402
Latortue, Gérard, 33; 34; 347-349
Latsamy Khamphoui, 49
Latsis, Spiros, 324
Lauriano, Massiyatou, 499
Lauro, Ciro di, 79
Lauro, Paolo di, 79
Lavagna, Roberto, 92; 478
Lavandero Illanes, Jorge, 540
Laveleye, Didier de, 587
Lavín Infante, Joaquín José, 538
Lavrov, Sergej, 21; 161; 341; 365; 395; 530; 592; 593; 664
Lawan, Gaya Mahaman, 247
Lawson, Nicolas, 576
Lazar, Valeriu, 529
Lazarte Rojas, Jorge, 670
Lazrak, Ali, 603; 719
Leavitt, Michael, 163
Lebedev, Platon, 341; 536; 606
Lebesa, Popane, 181
Lebouder, Jean-Pierre, 370
Leckie, Carolyn, 706
Ledesma Ginatta, Xavier, 217
Lee, Ambrose, 441
Lee, Collin, 761
Lee Boon Yang, 110
Lee Hae-chan, 362
Lee Hsien Loong, 109; 110; 492
Lee Hsien Yang, 109
Lee Hun-jai, 369
Lee Jae-young, 694
Lee Ki-jun, 369
Lee Kuan Yew, 109-111; 492
Lee Teng-hui, 174
Leeflang, Omayra, 723
Leers, Gerd, 658
Lefkowitz, Jay, 689
Legesse Belayneh, 636
Lehata, Rammotsi E., 181
Lehohla, Archibald Lesao, 181
Leigh, Michael, 366
Leijen, M.J.A., 659
Lekene Donfack, Etienne Charles, 245
Lekeu, Françoise, 587
Lekomba Loumeto, Jeanne-Françoise, 502
Lela, Francis, 382
Lemor Bezdin, David, 219
Lemoyne, James, 99
Lendof Rodríguez, Alex Junior, 345
Leon, Richard J., 104
Leon, Tony, 316; 768
León Heredia, Néstor, 545
León Mendaro, María Teresa, 541
León Sáenz Vargas, Guillermo, alias Alfonso Cano, 99
Léonard, André-Mutien, 588

Leong On Kei, Angela, 626
Leonidad, José, 293
Leonor, prinses van Spanje, 665
Lepeltier, Serge, 74
Lepono, Mathabiso, 181
Lepra, Jorge, 542
Lescano, Hector, 542
Lessa, Carlos, 284
Lesthaeghe, Ronny, 391
Letelier del Solar, Orlando, 97; 159
Leterme, Yves, 325; 585
Letizia, prinses van Spanje, 665
Letsie III, koning van Lesotho, 181
Letwin, Oliver, 332
Leung, Elsie, 441; 684
Levens, Marie, 153; 156
Levey, Stuart, 402
Lewis Navarro, Samuel, 297
Leyen, Ursula von der, 714
Li Kwok-cheung, Arthur, 441
Li Peng, 107
Li Xin, 549
Li Yaotang, pseudoniem Ba Jin, 685
Li Yuchun, 549
Li Zhaoxing, 241; 311; 357; 484; 741
Liao Sau-tung, Sarah, 441
Libbi, Abu Faraj al-, 488
Libby, Lewis, 679; 680
Libdeh, Hassan Abu, 227
Lidington, David, 332
Liebscher, Klaus, 322
Lien Chan, 311; 312; 356; 367; 692
Liesse, André, 586; 647
Lim Boon Heng, 110
Lim Hng Kiang, 110; 310
Lima, Manuel de, 285
Lima Estrada, Byron, 292
Lima Oliva, Byron, 292
Limbong, Alhamser, 233
Limonov, Edoeard, 411; 722
Lindsay, Germaine, 461
Lini, Ham, 384
Lino Soares Correia, Mário, 206
Lipsic, Daniel, 209
Lissner, Jorgan, 681
Lissouba, Pascal, 502
Little, Cheryll, 353
Liu Hong, 483
Liu Xiaobo, 627
Liu Zhijun, 394
Livingstone, Ken, 462
Livnat, Limor, 223
Livni, Tzippora, 223
Lizardo Mézquita, Simón, 31
Lizin, Anne-Marie, 196
Ljubicic, Neven, 143
Loayza Mariaca, Armando, 670
Lobo, José Antonio, 288
Lobo de Pina, Filomeno, 505
Lobo Sosa, José Porfirio (Porfirio), 293
Loekasjenko, Alexander, 415-417; 517
Loendeedzjantsan, D., 358
Loetsenko, Joeri, 534
Loggia, Enrico La, 267
Lomaja, Kacha, 592
Long, Michael, 186
Loos, François, 460; 591; 592
Lopes, Agostino, 508
Lopes, Jorge Bom Jesús, 514
Lopes, José, 508
Lopes, Tim, 612
Lopez, Patxi, 414
López Obrador, Andrés Manuel, 420; 421
López Urbina, María, 422
Loran, Gorka, 343
Lorenzini Basso, Pablo, 95
Lotfi, Amer, 169
Lott, Trent, 38
Louisa-Godett, Mirna, 89; 91; 726
Lovell, Harold, 88
Lovinsky Berthomieux, Jean-Molès, 32
Lu Hsiu-lien, Annette, 367; 693
Lubbers, Ruud, 658; 706
Lubis, Mochtar, 688
Lucas García, Fernando Romeo, 292; 545
Lucinschi, Petru, 529
Ludvigsen, Svein, 472
Luka, Faimalaga, 384
Lukacic, Marija, 150
Lula da Silva, Luíz Inácio, 59; 161; 283-288; 542; 574; 610-613
Lunardi, Pietro, 267
Luong, Tran Duc, 30; 178; 553
Lurdes Rodrigues, Maria de, 206
Lutfy, Ibrahim, 744
Ly, Nguyen Van, 178
Lykketoft, Mogens, 136; 327
Lynn, Vera, 333
Lytvyn, Volodymyr, 534

M

Ma Si-hang, Frederick, 441
Ma Yingjeou, 692
Maaroufi, Tarek, 326
Maathai, Wangari Muta, 701
Maautamate, Barak Sope, 384
Maaytah, Ruwaida al-, 729
Mabandla, Bridgette, 769
Mabika, Alfred, 372
Mabondzot, Émile, 502
Mabota, Alice, 511
Mabrouk, Hedi, 128
Macedo de la Concha, Rafael, 421
Macfarlane, Ian, 185
Machado, María Corina, 545
Machado, Nelson, 284; 610
Machado, Paulo, 284
Machavela, Esperança Alfredo, 510
Machimura, Nobutaka, 174; 311; 684
MacLean, David, 332
Macovei, Monica, 273; 274
Macozoma, Saki, 769
Madaen, Amer Ali, 428
Madani, Iyad bin Amin, 229
Made, Joseph, 184
Madeira, Francisco Caetano, 510
Mádl, Ferenc, 77; 399
Mado Nagou, Yves, 577
Madope, Afonso, 59
Madraiwiwi, Ratu Joni, 254
Maduro Joest, Ricardo, 293
Magagula, Xolile, 313
Magezi, Chris, 753
Maginley, John Herbert, 88
Magnacco, Jorge Luis, 478; 479
Magyar, Bálint, 77
Mah Bow Tan, 110
Mahama, Edward, 561
Mahase-Moiloa, Mpeo, 181
Mahathir, Mohamad bin, 108
Mahfoudh, Habib Oul, 124
Mahita, Omari, 251
Mahmoud, Amin, 729
Mahmoud, Faisal bin Abdullah al-, 308
Mahmoudi, Mohamed Lemine Ould, 570
Mahmud, Malik, 235; 345; 687
Mai, Mukhtar, 491; 492
Maia, Cesar Epitácio, 284; 287
Maigari, Bello Bouba, 245
Maina, Michael, 382
Mainali, Radha Krishna, 746
Maino Canales, Juan, 540
Maizière, Thomas de, 714
Majaidie, Abdul Razek, 227
Majali, Abdul Hadi, 729
Majdalani, Ahmad, 227
Majko, Pandeli, 68
Mak, Geert, 719
Makame, Lewis, 761
Makasjiripov, Rasoel, 473
Makone, Ian, 184
Maktouf, Abduladhim, 521
Maktoum, Mohammed bin Rashid al-, 309
Makubuya, Kiddu, 249
Malahmah, Abdelkarim, 729
Malaj, Arben, 68
Malbrunot, Georges, 14
Maleiane, Adriano Afonso, 510
Malek, Agar Ayar, 759
Malek, Zahawi Ibrahim, 759
Malfa, Giorgio La, 267
Malie, Mpho Meli, 181
Malik, Yasin, 446
Maliki, Salam Al-, 432
Mallah, Abakar, 252
Mallaye, Mahamat Nour, 252
Malloch Brown, Mark, 191
Malonga, Marcel, 370
Malu Malu, Apollinaire, 750
Maluco, Elias, alias van Elias Pereira da Silva, 612
Maluf, Paulo Salim, 612
Malwal, Josef, 759
Mamadou-Nali, Nestor, 370
Mamalepot, Jean-Felix, 245; 252; 370
Maman, Chaibou, 247
Mamluk, Ali, 734
Man, Filip De, 195; 196; 456
Manaa, Muhammad al-, 308
Managadze, Irakli, 592
Manajev, Oleg, 416
Manangagwa, Emmerson, 184
Manani Megaya, Allison, 759
Manasievski, Jovan, 81
Mancuso Gómez, Salvatore, 98-101
Manda, Jean-Pierre, 559
Mandal, Badri Prasad, 746
Mandela, Makgatho, 316
Mandela, Nelson, 128; 316; 318

Mandela, Zondi, 316
Mandela-Madikizela, Winnie, 318
Mandelson, Peter, 279; 323; 388; 442; 518
Mandlate, Filipe, 57
Mandlate, Tomás Frederico, 510
Mangkusubroto, Kuntoro, 447
Maniglia Ferreira, Orlando, 544
Manirakiza, Adolphe, 558
Manisha, Émile, 559
Manlan, Kassy, 559
Mann, Simon, 184; 318
Mañón, Marcos, 345
Manrique Ugarte, Manuel, 219
Mansoor, Edmund, 88
Mansour, Albert, 166
Mansour, Mohamed Jemil Ould, 568
Mansouri, Abdul Rezak al-, 564
Mansouri, Mohamed Yassine, 567
Mantega, Guido, 284
Manuel, Trevor Andrew, 63; 318; 770
Maoate, Terepai, 696
Maoude, Koroney, 247
Mapuri, Omari, 252; 761
Mara, Ratu Kamisese, 254
Marchal, An, 519
Marchal, Betty, 519
Marchal, Paul, 519
Marchal, Roland, 646
Marchi, Itai, 185
Marcourt, Jean-Claude, 458; 646
Mardi, Mohammed Ali al-, 759
Marenco, Dionisio, 295
Margrethe, koningin van Denemarken, 327
Maria de Jesús, zuster, geboren Maria Lúcia Rosa dos Santos, 148
Marica, Clifford, 155; 616
Marijnissen, Jan, 603
Marin, Angel, 522
Marin, Vildo, 214
Marinho, Luiz, 610
Marinho, Maurício, 610
Marinho de Barros Pinto, Helder, 513
Marinitsj, Michail, 415
Markó, Béla, 273; 274
Markovic, Mira, 277
Marle, Hjalmar van, 405
Maroni, Roberto, 267; 386; 400
Marques, Rafael, 498
Marques Mendes, Luís Manuel Gonçalves, 272
Márquez, Arnoldo, 159
Marrero Cruz, Manuel, 28; 417
Marshall, Barry J., 702
Marsters, Tom, 696
Martens, Wilfried, 135
Martín Huerta, Ramón, 420
Martin, Lesley, 187
Martin, Michelle, 11
Martin, Paul, 25; 26; 27; 28; 256
Martinek, Radko, 666
Martinez, Mel, 424
Martinez Somalo, Eduardo, 282
Martino, Antonio, 267
Martsjoek, Jevhen, 23
Marty, Dick, 710
Maruf, Mohammad, 47
Marulanda Vélez, Manuel, 99
Marurai, Jim, 696
Mary, Sven, 520
Marzuki, Amni bin Ahmad, 687
Maschadov, Aslan, 148; 207; 276; 341; 537
Maseng, Alfred, 384
Masethla, Billy, 769
Mashal, Lutfallah, 737
Maslorova, Emilia, 522
Masorin, Vladimir, 607
Massalabi, Oumarou, 247
Massi, Charles, 371
Massima, Jean, 372
Massingue, Venância, 510
Massoud, Ahmad Sjah, 39; 330; 459
Massoud, Ahmad Zia, 39
Master, Ahsanullah, 683
Mastruko, Ivica, 143
Masum, Juwan, 432
Masumi, Sayed Ekramoddin, 40
Matabele, Virgília, 510
Matambanadzo, Tendai, 185
Mataskelekele, Kalkot, 384
Mate, Dragutin, 150
Mathebula, Simon, 770
Matiaravula, Irami, 254
Matteoli, Altero, 267
Maurtua de Romaña, Oscar, 677
Mawidzada, Ansarullah, 739
Mawlud, Abd al-Basit Karim, 432
Máxima, prinses der Nederlanden, geboren Máxima Zorreguieta, 404
May, Theresa, 332
Mayardit, Salva Kiir, 759
Maye, Mohamed Osman, 126
Mazanga, Fernando, 58; 510
Mazen, Abu, alias van Mahmoud Abbas, 151; 165; 168; 194; 226; 227; 307; 353; 354; 624; 625
Mazoez, Menachem, 224; 225
Mazoio, Francisco, 511
Mbai, Ansyaad, 685
Mbainodji, Barthelemy Natoingar, 252
Mbani, Marcel, 502
M'Bare, alias van Mamadou Bâ, 243; 245
Mbarga Mboa, Philippe, 245
Mbay, Parfait-Anicet, 370
Mbeki, Thabo Mvuyelwa, 63; 64; 314; 316; 317; 320; 347; 563; 564; 764; 765; 768; 769
Mbemba, Jean-Martin, 502
Mbi, Emmanuel, 62
Mboop, Suleyman Seith, 560
Mbot, Paul, 502
Mboumbou Miyakou, Antoine de Padoue, 372
Mbowe, Alhadji Tamsir, 560
Mbowe, Freeman, 761
Mbula, Deogratias, 54
Mbumba, Nangolo, 512
McAskie, Carolyn, 557; 558
McAuliffe, Terry, 164
McCain, John, 38
McCarry, Caleb, 482
McCartney, Paul, 705
McCartney, Robert, 142; 203
McCauley, Martin, 102
McClellan, Scott, 352
McDowell, Michael, 398
McElhaney, Douglas, 136
McFarland, Maria, 672
McGuire, Joseph, 26
McLellan, Anne, 26
McNulty, Tony, 333; 334
M'dhafar, Zouheir, 127
Mebe Ngo'o, Alain, 246
Mechelen, Dirk Van, 585
Meciar, Vladimir, 209; 664
Meckassoua, Abdo Karim, 370
Médard, Laoukein, 252
Medgyessy, Péter, 77
Medina Caracas, Tomás, 672
Medina Sánchez, Danilo, 31
Megawati Sukarnoputri, 46-48; 447
Meguerba, Mohamed, 555
Mehazi, Xhemail, 81
Mehdi, Adel Abdul, 431; 432; 731
Mehlman, Ken, 482
Mehralizadeh, Mohsen, 434; 435; 436
Mehsud, Abdullah, alias Noor Alam, 488
Meijden, H. van der, 722
Meijer, Herman, 720
Mejalli, Huzam Saleh, 305
Mejía, Miguel, 31
Mejía Barragán, María Cristina, 670
Mejía Domínguez, Rafael Hipólito (Hipólito), 31; 346
Mejía Martínez, Jorge, 673
Mekachera, Hamlaoui, 396
Meksi, Ermelinda, 456
Meles Zenawi, 119; 120; 635; 636
Melloni, Alberto, 283
Menchú Tum, Rigoberta, 292
Méndez Gutiérrez, Gonzalo, 670
Méndez Pinelo, César Augusto, 291
Mendonça, Duda, 611
Mendoza Pottellá, Carlos, 161
Menem Akil, Carlos Saúl, 91; 104
Menezes, Fradique de, 513; 514
Menezes, Jean Charles de, 462; 526
Mengistu Haile Mariam, 636
Mensah, J.H., 561
Merabisjvili, Ivane, 74
Merafhe, Mompati S., 178
Meredov, Rasjid, 694
Merentes Díaz, Nelson, 159
Merkel, Angela, 12; 137; 329; 458; 460; 517; 523; 524; 589; 590; 654; 713; 714
Merz, Gerhard, 504
Merz, Mario, 465
Mes, Marcial, 214
Mesa Gilbert, Carlos Diego, 215; 216; 669-671
Mesic, Stjepan (Stipe), 143
Messaadia, Mohamed Cherif, 115
Messengue Avom, Bernard, 245
Meta, Ilir Rexhep, 68
Metzler, Jakob von, 13
Meva'a Meboutou, Michel, 246
Meyer, Laurenz, 12
Meysel, Inge, 200
Mhenni, Hedi, 127
Micciche, Gianfranco, 267
Michailov, Vladimir, 412
Michajlov, Alexander, 207
Michel, James, 706
Michel, Louis, 260; 419

Michelini, Zelmar, 543
Michuki, John Njoroge, 179
Miclea, Mircea, 274
Mico, Placido, 504
Mieremet, John, 720; 721
Mierlo, Hans van, 272
Miers, Harriet, 680
Miert, Karel Van, 7
Mihailescu, Constantin, 529
Mihajlovski, Ljubomir, 81
Mikati, Najib, 732; 733
Mikerevic, Dragan, 136
Mikkelsen, Brian, 137
Miksic, Boris, 143
Miliband, David, 332
Miller, Geoffrey, 480
Miller, Judith, 481
Mills, John Evans Atta, 561
Milosevic, Marko, 277
Milosevic, Slobodan, 277-279; 521
Milquet, Joëlle, 647
Milutinovic, Milan, 279
Minchin, Nick, 185
Mindaoudou, Aichatou, 247
Mineta, Norman, 163
Mini, Abderahmane Ould, 124; 569
Minnawi, Minni Arcua, 758; 760
Minqara, Ahmed, 166
Mirabal, Gustavo, 158
Miranda, Nilmário, 287
Mireles Barrera, Víctor, 420
Mirza, Abd-al-Husayn Ali, 303
Missambo, Paulette, 372
Missongo, Désiré Pascal, 372
Mitali, Protais, 61
Mitchell, Andrew (Brits politicus), 332
Mitchell, Andrew (Canadees minister), 26
Mithanq, Paul, 759
Mitreva, Ilinka, 81
Mitri, Tareq, 732; 733
Mittal, Lakshmi, 404
Mitterand, François, 459; 716
Mitvol, Oleg, 412
Mkapa, Benjamin William (Ben), 761; 762
Mkhumane, Gabriël, 313
Mladenovska-Georgievska, Meri, 81
Mladic, Ratko, 136; 259; 277; 279; 521; 645
Mlambo-Ngcuka, Phumzile, 768
Mnangagwa, Emmerson, 764
Moberg, Anders, 404
Modi, Narendra, 444
Moerman, Fientje, 585
Mofaz, Sjaoel, 117; 223; 224
Mogae, Festus Gontebanye, 178; 179; 556
Mohamed bin Daud, 440
Mohamed Bolkiah, prins van Brunei, 440
Mohamed Isa, Samad, 485
Mohamed Zain bin Serudin, 440
Mohamed, Aishath, 745
Mohamed, Kamal Ali, 759
Mohamed, Mowlid Maan, 126
Mohamed, Sheikh Adan, 126
Mohammad, Maulvi Saleh, 738
Mohammed VI, koning van Marokko, 84; 123; 210; 555; 567; 568; 573
Mohammed, Khalid Sheik, 488; 524; 727
Mohammed, Omar Bakri, 526
Mohammed, Ramzi, 462
Mohamud, Omar Mohamed ('Finnish'), 126
Moi, Daniel arap, 179; 180
Moin, Mostafa, 434; 435; 436
Moïse, Georges, 347
Mokaila, Onkokame, 178
Molander, Johan, 213
Molaye, Sidi Mohamed Ould, 124
Moleleki, Archibald Lesao, 181
Moller, Per Stig, 137
Molojen, Vladimir, 529
Molyviatis, Petros, 281; 467
Momeni, Abdollah, 434
Monaghan, Jim, 102
Mongella, Gertrude, 64
Monges Espínola, Juan Darío, 541
Montalbán, Manuel Vásquez, 475
Montás Domínguez, Juan Temístocles, 31
Monte, Nelson, 89; 90; 91; 726
Montealegre Rivas, Eduardo, 295
Montesinos, Vladimiro, 221
Montezuma, William, 99
Montilla Aguilera, José, 414
Montoya Sánchez, Diego León, 675
Mora, Nelson Alcides, 154
Moragas, Jorge, 30
Morais, José Pedro de, 51; 497
Morales Ayma, Juan Evo (Evo), 216; 670
Morales Troncoso, Carlos, 31
Morante Urbina, Beatriz Lourdes, 544
Moratti, Letizia, 267
Moreno Cuello, Rafael, 293
Moreno Nolasco, Edgar, 420
Moreno Viruez, Mario, 670
Morgan, Daniel James, 642
Morias, Dan, 374
Moroka, Daniel Neo, 178
Moroz, Oleksandr O., 20
Mosakeng, Makhul, 181
Moscoso Rodríguez, Mireya Elisa, 30; 297
Moshchalkov, Victor, 391
Mosisili, Pakalitha Bethuel, 181
Motassadeq, Mounir al-, 524
Mothibi, Mike, 556
Moto, Severo, 503; 504
Motsumi, Lesego, 178
Mottley, Mia A., 94
Motuzas, Remigijus, 403
Mouawad, Nayla, 733
Moukoko Mbonjo, Pierre, 245
Moundélé-Ngollo, Adélaïde, 502
Moungounga-Nkombo, Nguila, 502
Moussa, Abari Mai, 247
Moussa, Abderahman, 252
Moussa, Maty Elhadj, 247
Moussa, Moctar Ould Mohamed, 568
Moussa, Pierre, 502
Moussaoui, Zacarias, 297; 298; 727
Moussavou, Pierre Claver Maganga, 372
Moustapha, Imad, 736
Moutafchiev, Peter, 522
Mowlam, Marjorie (Mo), 596
Moya Acosta, Ángel, 29
Moyo, Jonathan, 184
Mpahlwa, Mandisi, 498; 770
Mpasu, Sam, 566
Mpokomandji, Sonny, 370
Mrad, Abdel Rahim, 166
Mramba, Basil Pesambili, 762
Msaidie, Houmed, 53
Mshindi, Tom, 179
Msika, Joseph, 184
Mswati III, koning van Swaziland, 313; 314
Muafumua, Joaquim Ekuma, 51
Mualem, Waleid al-, 168
Muallem, Walid, 734
Muasher, Marwan al-, 729
Mubanga, Martin, 141
Mubarak, Gamal, 117
Mubarak, Mohammed Hosni, 116-118
Mucyo, Jean de Dieu, 571
Mudenge, Stan, 764
Mudge, Henry, 60
Mudhafar, Sami al-, 432
Mudhafir, Mohammed, 428
Mugabe, Robert, 64; 183; 184; 318; 763-768
Mugesera, Léon, 571
Mugorewera, Drocella, 61
Muhammad, Abd al-Mutalib, 432
Muhammadyalludin Mading, 355
Muhannadi, Muhammad bin Issa al-, 308
Muheisen, Muzahem al-, 729
Muhimana, Mika, 570
Mujica, José, 158; 542
Mujuru, Joyce, 184; 765
Mukherjee, Pranab, 445
Mukolwe, Evans, 181
Mukumbira, Rodrick, 556
Mukwali, Alain, 55
Mullah, Lulwa al-, 307
Muluzi, Bakili, 182; 566
Mulyani Indrawati, 47
Mumba, Nevers, 315
Mumbengegwi, Simbarashe, 764; 765
Mumcu, Erkan, 151
Mumine Embaló, Joaquim, 505; 506
Munguambe, António, 510
Mungunda, Mariene, 60; 512
Munir, Said Thalib, 48; 49
Munokoa, Ngamau, 696
Muñoz, María Julia, 542
Muñoz Gajardo, Sergio Manuel, 96
Muñoz Reyes Navarro, Álvaro, 670
Muntarbhorn, Viti, 361
Müntefering, Franz, 589; 654; 714
Munyenyembe, Rodwell, 566
Murad, Abdalrahim, 167
Muralitharan, V., alias Karuna, 494
Murazzo Carrillo, Félix, 219
Murerwa, Herbert, 764; 766
Murigande, Charles, 61; 588; 755
Murillo, Diego Fernando, alias Adolfo Paz, 98; 674
Murr, Elias al-, 167; 732; 733
Murtala-Nyako, Binta, 379
Murtaza, Mir, 487
Murungaru, Christopher (Chris), 179; 749
Murwanashyaka, Ignace, 571
Musa, Said Wilbert, 213; 214
Musca, Monica Octavia, 274
Museveni, Yoweri Kaguta, 248; 249; 752-755; 759
Musharraf, Pervez, 366; 446; 487; 488; 490-492;

640; 689; 690
Musisi, Benon, 754
Musoni, James, 571
Musoni, Protais, 571
Mussolini, Alessandra, 203
Musyimi, Mutava, 179
Mutabazi, Jean-Dédieu, 557
Mutairi, Nasser al-, 308
Mutairi, Sami al-, 307
Mutawa, Mohammed Ibrahim al-, 303
Mutebutsi, Jules, 572
Muteka, Fernando Faustino, 51
Mutharika, Bingu wa, 181; 182; 566; 567
Muthemba, Cadmiel, 510
Mutorwa, John, 512
Muzenda, Simon, 767
Mvouba, Isidore, 501; 502
Mvouo, Philippe, 502
Mwaanga, Vernon, 315
Mwakawago, Daudi Ngelautwa, 756
Mwanawasa, Levy Patrick, 314; 315
Mwansa, Kalombo, 315
Mwiraria, David, 748
Mwondha, Faith, 249
Myers, Richard, 352
Mzoudi, Abdelghani, 394

N

Na Waie, Batista Tagme, 505; 507
Nada, Ismail, 118
Nadingar, Emmanuel, 252
Naeemi, Sarfraz, 490
Nafeh, Bashir, 730
Nafi, Nafi Ali, 759
Nag, Rajat M., 485
Nagel, Jan, 336
Nagin, Ray, 547; 618
Nagy, Zsolt, 274
Nahar, Ahmed Babkir, 759
Nahayan, Saif bin Zayed al-, 306
Nahayan, sjeik Khalifa bin Zayed al-, leider van Abu Dhabi, 310
Nahayan, sjeik Zayed bin Sultan al-, 320
Nahles, Andrea, 654
Nahnah, Mahfoud, 115; 116
Naise, Aktham, 169; 735
Najadat, Mohammad, 729
Najafi, Usama al-, 432
Najar, Yahya al-, 304
Najef, prins (bin Abdul Aziz al Saoud), 230
Najib, Abdul Razak, 486; 487
Najjar, Mohammed Raouf, 127
Nakazaki, Cesar, 677
Naki, Honorine Dossou, 372
Naluseb, Alpheus, 512
Namaduk, Remy, 256
Namaliu, Rabbie, 380; 381
Namburete, Salvador, 510
Namla, Ali bin Ibrahim al-, 229
Nandi-Ndaitwah, Netumbo, 512; 513
Nandja, Zakari, 575
Nano, Fatos Thanas, 68; 454; 455
Napier, Wilfred, 316
Narsingh, Arjun, 240
Nasab, Ali Mohaqiq, 738; 739
Nascimento Pequeno, Ovídio do, 514
Nasha, Margaret, 178
Nasheed, Mohamed (Maledivisch minister), 745
Nasheed, Mohamed (Maledivisch oppositieleider), 744
Nashiri, Abd al-Rahim al-, 305
Nasrallah, Hassan, 168
Nasseri, Cyrus, 439
Nassour, Aziz, 10
Nastase, Adrian, 273; 274
Naswaali, Samwiri, 754
Natapei, Edward, 384
Natchaba, Fambaré Ouattara, 575
Natuman, Joe, 384
Nauffer, Potta, 496
Navakasuasua, Maciu, 697
Navarsete, Liv Signe, 662
Navé, Daniël, 223
Navratil, Heinz, 85
Nawaf, prins (bin Abdul Aziz al Saoud), 229
Nawijn, Hilbrand, 132; 261; 403; 404; 603
Nayef, Amer Ali, 428
Nazaire, Ted, 34
Nazarbajev, Noersoeltan, 236; 629; 630
Nazarov, Talbak, 691
Ncinane, Increase, 318
Ndadaye, Melchior, 557
Ndafa Cabi, Martinho, 505
Ndaki, Barnabé, 372
Ndam Njoya, Adamou, 245; 246
Ndashyikirwa, Samuel, 392; 572
Ndayegamiye, Japhet, 559
Ndayizeye, Domitien, 52; 557-559
Ndindabahizi, Emmanuel, 62
Ndindiliyimana, Augustin, 62
Ndioro, Justin, 245
N'ditifei-Boysembé, Daniel, 370
Ndolou, Jacques-Yvon, 502
N'Dongo, Sally, 574
N'doutingai, Sylvain, 370
Ndungu, Paul, 180
Negroponte, John, 162; 679
Nelson, Brendan, 185
Nemec, Pavel, 666
Nemeth, Imre, 77; 400
Nepal, Madhav Kumar, 745
Neptune, Yvon, 347; 348
Neri, Rómulo L., 628
Netanjahoe, Benjamin, 223; 622
Netelenbos, Tineke, 84
Neto d'Alva Teixeira de Barros Pinto, Elsa Maria, 513
Neves, José Maria Pereira, 507
Neves Ceita Batista de Sousa, Maria das, 513
Neves Mujica, Javier, 219
Newdow, Michael, 104; 105
Newin Chidchob, 550
Ng Eng Hen, 110
Ng Kuok Cheong, 626
Ngarambe, Paul, 52; 53
Ngari, Idriss, 372
Ngatjidheko, Immanuel, 512
Ngcuka, Bulelani, 768
Ngendahayo, Françoise, 559
Ngendahayo, Jean-Marie, 557
Nghidinwa, Rosalia, 512
Nghimtina, Erkki, 512
Ngige, Chris, 375
Ngihabose, Salvator, 571
Ngoga, Martin, 61
Ngolle Ngolle, Elvis, 245
Ngom, Ousmane, 573
Ngoma, Angélique, 372
Ngoupandé, Jean-Paul, 371
Ngowenubusa, Dieudonné, 559
Ngowenubusa, Juvenal, 559
Nguelé, Lamyr, 502
Nguimbi, Pierre-Michel, 502
Nibbs, Arthur, 88
Nicholl, Peter, 135
Nicholson, Jim, 163
Nickels, Greg, 352
Nicolaï, Atzo, 408
Nie Haisheng, 684
Nielsen, Peter, 669
Nijazov, Saparmoerat, 242; 243; 366; 693
Nijazov, Sjajloobek, 632
Nijs, Annette, 336
Nikitas, Solon, 327
Nikolajenko, Stanislav, 534
Nikoleisjvili, Levan, 592
Nimetz, Matthew, 467
Nin Nova, Rodolfo, 542
Niragira, Clotilde, 559
Nisreen, Fathimath, 744
Nisthuri, Bishnu, 240
Nitimihardja, Andung, 47
Nitschke, Philip, 187
Niuyoyankana, Germain, 559
Nixon, Richard, 425
Niyitegeka, Eliezer, 61; 62
Niyot Kok, Peter, 759
Niyungeko, Vincent, 560
Nizigama, Marie Goreth, 559
Nizigire, Potame, 559
Njie, Ndondi Samba Zakaria, 560
Nkate, Jacob, 178
Nkavadeka, Isabel Manuel, 510
Nkili, Robert, 245
Nkosi, Makhosini, 768
Nkurunziza, Pierre, 556; 557; 558; 559
Nkurunziza, Triphonie, 559
Nnamani, Ken, 377
Nóbrega, Tobías, 159
Noer Uluu, Dosbol, 632
Noergalijev, Rasjid, 207; 412
Nogaideli, Zoerab, 592
Noguera Cote, Jorge, 675
Nombo Mavoungou, Louis-Marie, 502
Nomura, Ichiro, 131
Nonô Netto, José Thomaz da Silva, 611
Norac, Mirko, 466
Norman, Sam Hinga, 249; 250
Norton, Gale, 163
Nosolini Embaló, Helena, 505
Notarbartolo, Leonardo, 197
Note, Kessai Hessa, 255
Nouboukpo, Fidèle Komlan, 577
Nour, Ayman, 117
Novelli, Cathy, 310
Novic, Sredoje, 521
Novikov, Andrej, 473
Novikov, Timoer Petrovitsj, 208

Novoselov, Andrej, 412
Nowak, Manfred, 424; 592; 747
Noyer, Christian, 396
Nshuti, Manasseh, 571
Ntacobamaze, Salvator, 559
Ntakirutimana, Joseph, 559
Ntoumi, dominee, alias van Frédéric Bitsangou, 501
Ntoutoume-Emane, Jean-François, 372
Ntshulana-Bengu, Nozabelo, 318
Ntsiba, Florent, 502
Ntsilou, Claude Alphonse, 502
Ntsinyi, Lebohang, 181
Ntunzwenayo, Gérard, 559
Nuaymi, Majid Ali al-, 303
Nuder, Pär, 25
Nujoma, Samuel Daniel Shafiishuna (Sam), 60; 61; 512; 513
Nuku, 383
Numberi, Freddy, 47
Nunes Correia, Francisco Carlos da Graça, 206
Núñez, Maritza, 345
Núñez Aguero, Humberto, 154
Núñez Tellez, Rene, 294
Nur Misuari, 232
Nur, Abdel Wahed Mohamed al-, 758; 760
Nur, Mohamud Salad, 126
Nuri, Mahmoud al-, 306
Nuriel, Sasson, 625
Nusairat, Saud al-, 729
Nuur, Hassan Mohamed 'Shatigudud', 126
Nuur, Mohamed 'Madobe', 126
Nyandwi, Simon, 557
Nyanza, Mwajuma, 761
Nyenimigabo, Jean-Jacques, 559
Nzabonimana, Etienne, 392; 393; 572
Nzeyimana, Joseph, 52
Nzuwonemeye, François-Xavier, 62

O

O'Brien, Mike, 471
O'Connor, Sandra Day, 680
O'Hara, Jerry, 489
O'Neill, Peter, 380
Oba, Pierre, 502
Obame, André Mba, 372
Obasanjo, Matthew Olusegun Fajinmi Aremu (Olusegun), 375-380; 514; 575; 577; 764
Obeid, Abdullah bin Saleh, 229
Obeidat, Ahman, 165
Obeis, Ahmed, 428
Obetsebi-Lamptey, Jake, 561
Obiang, René Ndemezo, 372
Obiang Nguema Mbasogo, Teodoro, 503; 504
Öcalan, Abdullah, 151; 323; 415; 609
Ocquaye, Mike, 561
Odah, Fawzi al-, 308
Odah, Khalid al-, 308
Odete Semedo, Maria, 505
Odili, Peter, 376
Odinga, Raila Amolo, 747; 748
Oduber, Nelson, 726
Oduber-Lamers, Charlene, 727
Oduber-Lamers, Esther, 727
Oelman, Eduard, 341
Oemetalijeva, Toktajim, 632
Oesenov, Danijar, 632
Oestinov, Vladimir, 276
Ogbaudu, Felix, 375
Ogbeh, Audu, 375
Oghassabian, Jean, 733
Ogoola, James, 754
Oh Geo-don, 369
Oh Young-kyo, 369
Ojdanic, Dragoljub, 279
Ojuland, Kritiina, 394
Okelo, Joseph, 759
Okkerse, Liesbet, 133
Okombi-Salissa, André, 502
Okoth-Obbo, George, 180
Okouda, Martin, 245
Okoulou-Kantchati, Issifou, 577
Okroeasjvili, Irakli, 74; 592
Olanguena Awono, Urbain, 245
Olejniczak, Wojciech, 85; 409
Oleksy, Jozef, 84; 85; 409
Olin, Nelly, 265; 396
Oliva de Nativí, Berta, 291
Oliveira, Eunício Lopes de, 284; 610
Olivera Castillo, Jorge, 29
Olivera Vega, Fernando, 676
Olivier, Monique, 391
Olivo, Héctor, 31
Olmert, Ehoed, 64; 223; 224; 621; 622; 624
Olteanu, Bogdan, 274
Olympio, Gilchrist, 576; 577
Omar, Abu, alias van Osama Mustafa Hassan, 401; 464; 597
Omar, Mullah, 489
Omar, Yassin Hassan, 462
Omeltsjenko, Oleksandr O., 20
Ona, Francis, 381
Ondo Metogho, Emmanuel, 372
Ondongo, Gilbert, 502
Onen, Yavuz, 212; 213
Ong, Samuel, 627; 628
Onkelinx, Laurette, 7; 10; 11; 133; 197; 326; 457; 712
Ono, Daniel Ona, 372
Onorio, Elio d', 197
Onouviet, Richard, 372
Onses-Cardona, Damian, 347
Onusumba, Adolphe Yemba, 749
Oosting, Dick, 564
Opene, Okwuchukwu, 377
Ople, Blas Fajardo, 629
Orbán, Viktor, 77
Ordóñez, Magnolia, 291
Oresharski, Plamen, 522
Orlandez Gamboa, Alberto, 676
Ortega Carvajal, Carlos Alfonso, 543
Ortega Saavedra, Daniel, 294; 295; 296
Ortega Tous, Julio, 346
Ortiz Peláez, Luis Romeo, 291
Ortiz Rivera, José, 219
Osafo-Maafo, Yaw, 561
Osborne, George, 332
Osho, Pierre, 499
Oskanjan, 582
Osman, Hussain, 462; 463; 526; 528
Osoble, Ali Abdullahi, 126
Osorio, Ana Elisa, 159
Osorio, Luis Camilo, 674
Ospina Ovalle, Carlos Alberto, 102; 672
Ossaily, Samih, 10
Ossebi, Henri, 502
Ostreni, Gzim, 80
Östros, Thomas, 25
Osuji, Fabian, 377
Otari, Mohammed Naji al-, 170
Othman, Nermin, 432
Oti, Patteson, 381
Otoenbajeva, Roza, 238; 632
Otoo, Ayikwei, 561
Otten, Willem Jan, 338
Otti, Vincent, 248; 752; 753
Otunnu, Olara, 706
Ouaïli, Montassar, 127
Ouattara, Alassane Dramane, 563
Ouederni, Ahmed Eyadh, 127
Oumar, Mohamed El Ghaith Ould, 124
Oumarou, Seyni, 247
Oumarou, Sidikou, 247
Ounapuu, Jaan, 395
Ousseini, Abdoulwahid Halimatou, 247
Outmane, Haoua, 252
Ouyahia, Ahmed, 115; 555
Ouyenga, Agouta, 577
Ovcharov, Roumen, 522
Ovtsjinnikov, Nikolaj, 536
Oweidat, Abdullah, 729
Owen, Priscilla, 352
Owen, Stephen, 26
Owers, Anne, 527
Owono, François Engongah, 372
Owusu-Agyapong, Felix, 561
Owusu-Agyemang, Hackman, 561
Owusu-Ankomah, Papa, 561
Oyé Mba, Casimir, 372
Oyono, Ferdinand-Léopold, 245
Ozak, Faruk, 414
Ozbolt, Vesna Skare, 465; 466

P

Pablo, Lualhati E., 628
Pabriks, Artis, 402
Pacéré, Titinga Frédéric, 751
Pacheco de la Espriella, Abel, 289
Pacheco Salazar, Ovidio, 289
Pacheco, José, 510
Padaiga, Zilvinas, 403
Paeniu, Bikenibeu, 384
Paet, Urmas, 395
Pagonendji-Ndakala, Marie-Solange, 370
Pagrotsky, Leif, 25
Pahad, Aziz, 564
Paisley, Ian, 332; 333; 463; 595
Paiva, Juan Pio, 153
Paksas, Rolandas, 403
Palefau, Tevita Hala, 383
Palmaru, Raivo, 395
Palmera Pineda, Juvenal Ovidio Ricardo, alias Simon Trinidad, 101; 673
Palocci Filho, Antônio, 286
Pampuro, José Juan Bautista, 103; 479
Pamuk, Orhan, 415; 609; 668
Pandeni, John, 512
Pandey, Meena, 240

Pandey, Ramesh Nath, 746
Pangandaman, Nasser, 628
Pangestu, Mari, 47
Pansieri, Flavia, 305
Paola, koningin der Belgen, 392
Papadopoulos, Tassos, 7; 327
Papoeasjvili, Georgi, 592
Papoulis, Karolos, 141
Pappas, Thomas, 353
Papuc, Gheorghe, 529
Paquete Lima, Helder, 513
Para, Abderrezak el, alias van Amar Saifi, 114; 253; 555; 565
Paravac, Borisav, 521
Pardo Rueda, Rafael, 102
Pared Pérez, Sigfrido, 31
Park Hong-soo, 369
Parker Bowles, Andrew, 266
Parker Bowles, Camilla, 266
Parkin, Scott, 639
Parmessar, Rabin, 615; 616
Paroubek, Jiri, 386; 666; 667
Parra Luzardo, Gastón Luis, 159
Parrish, Carolyn, 26; 27
Parts, Juhan, 395
Parvanov, Georgi, 565
Parys, Tony Van, 133
Pasat, Valery, 529; 530
Pasetsjnik, Vladimir, 208; 209
Pashtun, Mohammad Yusuf, 40
Pastors, Marco, 471; 719
Paswan, Ram Vilas, 443
Pata, Gabriel, 700
Patassé, Ange-Felix, 370-372
Patel, Lilian, 182
Pater, Krzysztof, 84
Patroesjev, Nikolaj, 342
Patten, Chris, 442
Patterson, Anne, 348
Patterson, Kay, 185
Patterson, Percival James, 350
Pattni, Kamlesh, 180
Paulus de Chatelet, Veronique, 456
Paunga, Massaso, 383
Pavkovic, Nebojsa, 279
Pavlenko, Joeri, 534
Payá Sardiñas, Oswaldo, 418
Paz, Adolfo, alias van Diego Fernando Murillo, 98; 674
Pearce, Howard, 103; 104
Pechtold, Alexander, 269; 406; 724; 725
Peck, Gregory, 302
Pedersen, Helga, 662
Pedersen, Thor, 137
Pedraza Sierra, Wilfredo, 220
Peekel, Jet, 407
Peet, Vincent, 93
Peeters, Jan, 146
Peeters, Kris, 206; 585
Pehei, Mathias, 381
Peijs, Karla Maria Henriëtte, 206; 270; 392
Pelesala, Leti, 384
Pen, Jean-Marie Le, 396; 715
Peñalosa Domínguez, Albertano, 423
Pendemo, Desiré, 370
Pendy-Bouyiki, Jean-Remy, 372
Peper, Bram, 205
Pepito, Benn, 244
Perben, Dominique, 396; 525
Pereira, Fernando, 459
Pereira, Raimundo, 505
Pereira da Silva, Elias, alias Elias Maluco, 612
Pereira Silva, João, 507
Peres, Sjimon, 223
Perevet, Zacharie, 245
Pérez, Jésus Arnaldo, 159
Pérez Fonseca, Benjamin, 296
Pérez Gómez, Manuel de Jesús, 31
Pérez Roque, Felipe Ramón, 418
Pérez dos Santos, Mónica Luján, 541
Perreira Rosa, Henrique, 505
Persanyi, Miklos, 77
Persson, Göran, 25
Peterson, James Scott, 26
Petkanov, Georgi, 522
Petkevitsj, Natalja, 416
Petkov, Roumen, 522
Petkovic, Slavisa, 277
Petretei, Jozsef, 77
Petrov, Todor, 80
Petruccioli, Claudio, 463
Pettigrew, Pierre, 26
Pfahls, Ludwig-Holger, 74; 394; 524; 590
Pheto, Moeng, 178
Phillips, Rodney, 763
Phinij Jarusombat, 550
Phooko, Motloheloa, 181
Phororo, Daniel Rakoro, 181
Piar, Dick, 726
Piechota, Jacek, 409
Pierantozzi, Sandra Sumang, 253
Pierer, Heinrich von, 524
Piersma, Theunis, 517
Pijnenburg, Cor, 205
Piltz, Rick, 426
Pimentel, Yuri, 544
Piñera Echenique, Miguel Juan Sebastián (Sebastián), 538
Pines-Paz, Ofir, 223
Ping, Jean, 372
Pinho, Manuel António Gomes de Almeida de, 206
Pinochet Hiriart, Lucía, 539
Pinochet Hiriart, Marco Antonio, 96; 539
Pinochet Ugarte, Augusto José Ramón, 96; 97; 158; 480; 538-541
Pinos, Jorge, 217; 218
Pinter, Harold, 702
Pinto Serra, João, 507
Pintsjoek, Viktor, 534
Piot, Peter, 72
Pires de Lima, Maria Isabel da Silva, 206
Pisanu, Giuseppe, 79; 267; 657
Piskoen, Svjatoslav, 534
Pius XII, paus, 283
Pizarro, Lorena, 96
Pizarro Leongómez, Eduardo, 672
Pizarro Martínez, Roberto, 676
Pizarro Tomassi, Rómulo, 677
Plame, Valerie, 481; 679; 680
Plasman, Peter, 469; 660
Platsjkov, Ivan, 534
Platzeck, Matthias, 713
Plesca, Valeriu, 529
Podbed, Joeri, 416
Podbevsek, Josko, 143
Podobnik, Janez, 150
Poe jr., Fernando, alias van Ronald Allan Kelley Poe, 233; 234; 628
Poesjkin, Aleksandr Aleksandrovitsj, 587
Poetin, Vladimir, 21-25; 85; 86; 148; 149; 207; 208; 210; 237; 242; 264; 275-277; 342; 402; 411; 417; 438; 440; 445; 473; 536; 537; 587; 606; 607; 623; 625; 656; 663; 664; 722
Pofalla, Ronald, 654
Pohamba, Hifikepunye, 60; 512
Pohiva, Akilisi, 383
Polischuk, Nykola, 419
Polisjtsjoek, Mykola, 534
Politkovskaja, Anna, 86
Politzer, Hugh David, 702; 703
Polozhani, Azis, 81
Polt, Michael, 279
Pommeren-Bourgondiën, Netty van, 453
Ponce Fortún, Naya, 670
Pongsak Raktapongpisal, 550
Ponte, Carla del, 144; 195; 466; 645
Popescu, Ionut, 273; 274
Popovic, Vujadin, 279
Popovski, Nikola, 81
Popovski, Vlado, 81
Pormes, Sam, 720
Portal León, Marcos Javier, 28
Portillo Cabrera, Alfonso Antonio, 291
Posada Carriles, Luis, 419; 544; 545
Potanin, Vladimir, 411
Potok, Herman Harold (Chaim), 300; 301
Pouliot, Michael Rene, 307
Pouzère, Henri, 370; 371
Powell, Colin, 34; 105; 106; 136; 161; 163; 174; 188; 191; 437; 533; 756
Praamsma, Hendrina, 407
Prabhakaran, Velupillai, 113
Pracha Maleenont, 550
Prachanda, krijgsnaam van Puspa Kamal Dahal, 238; 240; 746
Prakken, Ties, 605
Prasad, Arnold, 384
Prasetyo, Heru, 687
Pratt, David, 26
Pravit Rattanapien, 550
Prazeres, Arzemiro dos, 513
Prendergast, Kieran, 393
Prescott, Edward C., 703; 704
Prescott, John, 15; 332
Prestigiacomo, Stefania, 267; 657
Pretelt de la Vega, Sabas, 101
Pretorius, Jacobus, 60
Previti, Cesare, 335; 718
Privert, Jocelerme, 347
Prochorov, Alexander Michailovitsj, 209
Prodi, Romano, 66; 78; 267; 324; 597; 657
Proietti, Laura, 203
Pronk, Jan, 272; 719; 759
Prouteau, Christian, 716
Provenzano, Bernardo, 79; 657
Provoste Campillay, Yasna, 95
Prudnikovas, Vladimiras, 403

Prunskiene, Kazimira, 403
Puelinckx, Alfons, 390
Puig Miller, Maximiliano, 31
Pulidevan, S., 113
Puljiz, Helena, 143
Pulkol, David, 249
Punwasi, Subhas, 614; 616
Purisima, César, 233; 628
Purnomo, Yusgiantoro, 47
Purvanov, Georgi, 522
Puteh, Abdullah, 48; 447
Pynzenyk, Viktor, 534

Q

Qabbani, Khaled, 732; 733
Qaderi, Habibullah, 40
Qalibaf, Mohammad Baqr, 435; 436
Qanooni, Yunus, 38-40; 737
Qanso, Assem, 166
Qanyare Afrah, Mohamed, 125; 126; 638
Qarase, Laisenia, 254; 697
Qardahi, Jean-Louis, 166
Qarqin, Nur Mohammad, 40
Qasemi, Enayatollah, 40
Qasir, Samir, 733
Qassar, Adnan, 166
Qassimi, Lubna al-, 310
Qattar, Dimyanus, 732
Qawasmeh, Khaled al-, 227
Qeisem, Idris, 118
Quashigah, Courage, 561
Quaye, I.C., 561
Qudah, Adel, 729
Que, Nguyen Dan, 178
Quijandría Salmón, Álvaro, 219
Quijandría Salmón, Jaime, 219
Quinn, Kimberley, 15
Quinnell, George, 184; 185
Quinn-Leandro, Jacqui, 88
Quintana Baquerizo, Omar, 217
Quintana Coello, Hugo, 217
Quiroga Morales, Graciela Rosario, 215
Quiroga Trigo, María Soledad, 215
Quiros Bustamente, Randall, 289
Quirynen, Paul, 520
Qurei, Achmed, 165; 168; 227; 307
Qureshi, S.Y., 743

R

Rabat, Fernando, 96
Rabbo, Walid Abed, 227
Rabei, Fazwaz al-, 305
Racan, Ivica, 143
Rachid de Cowles, Leila, 542
Rachimov, Bachtior, 364
Rachmanov, Akmammed, 242
Rachmonov, Imomali, 241; 242; 691
Racz, Jeno, 77
Radaelli, Eduardo, 158
Radhakishun, Pretaap, 614
Radjabu, Hussein, 52
Radjasa, Hatta, 47
Radoejev, Salman, 209
Rafeeq, Ibrahim, 745
Raffarin, Jean-Pierre, 13; 73; 74; 138; 265; 330; 331; 395; 591
Raffo, Carlos, 677
Rafiatou, Karimou, 499
Rafik, Mohamed, 464
Rafsanjani, Akbar Hashemi, 435; 436
Raghoebarsing, Kermechend Stanley (Stanley), 155; 616
Ragigia, Mataiasi, 254
Rahen, Sayed Makhdoom, 40
Rahman, Ivy, 41
Rahman, M. Saifur, 682
Rahman, Shayek Abdur, 682
Rahmati, Mohammad, 434
Rai, Bal Bahadur, 240
Rainier III, prins van Monaco, 268; 468
Rainsy, Sam, 354
Raj, George Shiu, 254; 697
Rajaobelina, Christian, 509
Rajaonarivelo, Pierrot, 508; 509
Rajoy, Mariano, 413
Ramadan, Tariq, 527
Ramadhani, Augustino, 761
Ramadhani, Karenga, 557; 559
Ramanankasina, Raymond, 56
Ramaya, Vincente, 59
Ramda, Rachid, 397
Ramdat Misier, Frederik Lachmipersad Ramdat Misier (Fred), 157
Ramdin, Albert R., 617
Ramin, Abdullah, 40
Ramírez, José, 100
Ramírez, Fabián, alias van José Benito Cabrera, 672
Ramírez Carreno, Rafael Dario, 159; 546
Rammell, Bill, 35
Ramon, Chaim, 223
Ramsammy, Leslie, 153
Ramsey, Jeff, 556
Rana, Madhukar Shumsher J.B., 746
Rangel, José Vicente, 161; 546
Rao, P. Varavara, 443
Rao, Pamulaparthi Venkata Narasimha, 447
Raoul, Émilienne, 502
Rasamindrakotroka, Andry, 56
Rashid, Anas Mohammad Ahmad al-, 306
Rashid, Latif, 432
Rashid, Mohammad bin Ahmad al-, 229
Rasmussen, Anders Fogh, 137; 328
Rasmussen, Lars Loekke, 137
Rasmussen, Wilkie, 696
Rasool, Zalmai, 40
Rath, David, 667
Rath, Matthias, 317
Rato y Figaredo, Rodrigo de, 25; 95; 101
Ratsiraka, Didier, 509
Ratzinger, Joseph, paus Benedictus XVI, 281-283; 524
Ravalomanana, Marc, 56; 509; 706
Ravenswaay, Ricardo Otta (Rick) van, 616
Ravinet de la Fuente, Jaime, 95; 541
Ravix, Ernst ('Rémissainthe'), 32; 33; 348
Rawi, Nuri Farhan al-, 432
Rawls, John Borden, 301
Rayyan, Mizar, 625
Razakanirina, Victor, 57
Razjapov, Matkarim, 242
Reátegui Roselló, Javier, 219
Rebelo Figueiredo, José Aldo (Aldo), 610; 611
Reddy, Rajashekhar, 443
Redmond, Ron, 213
Redwood, John, 332
Reed, Richard, 397
Regan, Donald Thomas, 301; 302
Regan, Geoff, 26
Regner, Michael, 430
Rehn, Olli, 195; 198; 259
Rehnquist, William Hubbs, 620
Reid, John, 15; 332
Reid, Richard, 266
Reiljan, Villu, 395
Reirs, Janis, 402
Reis Júnior, António Carlos dos, 51
Remengesau, Tommy Esang, 253
Remkes, Johannes Wijnandus (Johan), 83; 660
Ren Zhongyi, 742
Renders, Hans, 145
René, Jean Anthony, alias Grenn Sonnen, 348
Rengifo Ruiz, Marciano, 677
Reps, Mailis, 395
Repse, Einars, 402
Rerngchai Marakanond, 552
Restrepo Ramirez, Luis Carlos, 98; 99; 673
Revenco, Valerian, 529
Rewayshan, Khaled Abdullah al-, 305
Rexrodt, Günter, 200
Reyes, Raúl, alias van Luis Édgar Devia Silva, 673; 676
Reynaid, Vincent, 49
Reynders, Didier, 7; 71; 133; 195; 196; 652
Reza, Hamid, 439
Rezaie, Mohsen, 434
Rezende, Sérgio, 610
Rhee Bong-jo, 362
Ribeiro, Norberto, 91; 93; 723
Ribeiro Pereira, Augusto Heleno, 34; 349
Ribera Cuellar, Guillermo, 670
Ribicic, Mitja, 474
Rice, Condoleezza, 105; 106; 139; 151; 161; 163; 191; 228; 230; 276; 288; 292; 351; 416; 417; 423; 482; 548; 625; 664; 710; 726; 727
Ridder, Alfons De, pseudoniem Willem Elsschot, 11
Ridder, Ida De, 11
Ridge, Tom, 163; 423
Ridgeway, Aden, 638
Ridley, Nicholas, 480
Rietkerk, Theo, 407
Rifai, Zaid al-, 729
Rifkind, Malcolm, 332
Rigamoto, Marieta, 696
Riina, Giuseppe Salvatore, 79
Riina, Salvatore ('Toto'), 79; 657
Riis-Johansen, Terje, 662
Rijk, Mirjam de, 407
Rimy, Ahmad Abdel Majid al-, 229
Ringholm, Bosse, 25
Rinnooy Kan, Alexander Hendrik George, 720
Ríos Montt, José Efraín, 292
Ríos Ramírez, Juan Carlos, 292
Riquelme Seif, Armín Aníbal, 154
Riruako, Kuaima, 60; 61
Rishawi, Sajida Mubarak Atrous al-, 730
Rivera Paz, Ebert Anibal, 293

Rivera, Raúl, 29
Rivero, Raul, 418
Rivlin, Re'oeven, 223
Riza, Iqbal, 191
Rizk, Charles, 732; 733
Robb, Charles, 221
Roberts, John G., 620
Robien, Gilles de, 396; 397
Robillard, Lucienne, 26
Robinson, Gene, 27
Robinson, Ron, 382
Robinson, Thomas, alias Labanyè, 348
Robinson Richard, Jean-Louis, 56
Roccatti Velázquez, Mireille, 422
Roces, Susan, alias van Jesusa Sonora, 233
Rocha, Edilson Rufino da, 285
Rodríguez Araque, Alí, 159; 546
Rodríguez Buitriago, José Adrián, alias Boyaco Chepe, 543
Rodríguez Díaz, Julián Isaías (Isaías), 159
Rodríguez Echeverría, Miguel Ángel, 288
Rodríguez García, José Luis, 417
Rodríguez Giavarini, Adalberto, 103
Rodríguez Noboa, Ramón, 217
Rodríguez Orejuela, Gilberto, 101
Rodríguez Orejuela, Miguel, 102; 676
Rodríguez Torres, Miguel, 543
Rodríguez Veltzé, Eduardo, 670; 671
Roed-Larsen, Terje, 170
Roestenbekov, Zjanysj, 632
Roethof, Gerald, 718
Roh Moo-hyun, 178; 369; 370; 689; 694; 695
Rohani, Hassan, 437; 438
Rohde, Carlos, 477
Rois, alias van Iwan Dharmawan, 686
Rojas Valderrama, Nayibe, alias Sonia, 673
Romanova, Olga, 722
Römer, S., 89
Romero, Amilcar, 31
Romero Vidal, Mauricio, 672
Roncoli, Gérard, 460
Rondeau, Silas, 610
Rong Yiren, 685
Rop, Anton (Tone), 144; 149
Roppe, Annemie, 196
Roque Cabello, Martha Beatriz, 29; 418
Rosatti, Horacio, 478
Rosay, Jacques, 265
Rose, Irwin, 703
Roseval, Wilfried, 615
Rosmini, Antonio, 79
Rossetto, Miguel, 285
Rossi, Victor, 542
Rotfeld, Adam, 68
Roth, Kenneth, 35
Rouass, Najib, 464
Rousseff, Dilma, 610
Rouvoet, André, 404; 407; 603
Rouzi, Sidik Hadji, 232
Rove, Karl, 163; 481; 680
Rowe, Andrew, alias Yussef Abdullah, 594
Royal, Ségolène, 715
Roys, Heidi Grande, 662
Roze, Martins, 402
Rua, Piho, 696
Rúa Bruno, Fernando de la, 477
Rubai, Muwafaq al-, 432
Ruberwa, Azarias, 749; 755
Rubin, Irv, 619
Rudd, Kevin, 639
Ruddock, Philip, 185; 639
Rudolph, Eric, 481
Ruggiu, Georges, 570
Rugova, Ibrahim, 277; 278
Rugunda, Ruhakana, 248; 753; 755
Rummo, Paul-Erik, 395
Rumsfeld, Donald H., 38; 163; 296; 334; 345; 426; 433; 445; 479; 553; 633; 671
Rupel, Dimitrij, 150
Rupere, Loveless, 765
Rupo, Elio Di, 7; 132; 390; 519; 646; 647; 652; 712
Rürup, Bert, 199
Rushdie, Salman, 434; 532
Rusko, Pavol, 664
Rusland, Gregory Allan, 616
Rutaganira, Vincent, 570
Rüter, Adolf Johann Cord, 605
Ruto, William, 748
Rutte, Mark, 147; 337
Rüttgers, Jürgen, 328
Ruutel, Arnold, 394; 395
Rwasa, Agathon, 557; 559
Ryacudu, Ryamizard, 234
Rybatsjoek, Oleh, 534

S

Saad, Raed, 625
Saadawi, Nawal, 117
Saakasjvili, Michail, 74; 75; 342; 592; 593
Saar, Erik, 351
Saba, Elias, 166
Sabaa, Hassan al-, 732; 733
Sabah, sjèik Ahmad al-Fahd al-, 306
Sabah, sjeik Jaber al-Ahmad al-, emir van Koeweit, 306
Sabah, sjeik Nawaf al-Ahmad al-, 307
Sabdarat, Abd al-Basit Salih, 759
Sablière, Jean-Marc de la, 54
Sabra, Abdulkareem, 306
Sabtulah, Nadzmie, 233
Saca González, Elías Antonio (Tony), 289; 290
Sachs, Jeffrey, 691
Sadat, Anwar as-, 117
Sadique, Boniface, 561
Sadoelajev, Abdoel-Chalim, 207; 341
Sadowski, Marek, 84
Saeed, Hafiz Mohammed, 490
Saeed, Mohamed, 745
Safadi, Mohammed, 733
Safajev, Sadyk, 365; 366
Safari, Sohrab Ali, 40
Safi, Safa al-Din al-, 432
Sagahutu, Innocent, 62
Sahili, Talal, 733
Sahl, Shaker Jabbar, 428
Sahla, Soumaya, 660
Sahlin, Mona, 25
Sahnawi, Maurice, 166
Sahraoui, Nabil, 113
Said, Edward William, 228
Said, Nadia Hilmi, 729
Saif, Abdullah Hassan, 303
Saifi, Amar, alias Abderrezak el Para, 114; 253; 555; 565
Sainovic, Nikola, 279
Saint-Phalle, Niki de, 139
Sakala, Ernest, 315
Sakala Simões, Alcides, 497
Salamah, Ghassan, 732
Salameh, Riad, 166; 733
Salameh, Yousef (Libanees minister), 166
Salameh, Yousef (Palestijns minister), 227
Salao, Idris, 370
Salé, Charles, 245
Saleh, Abdul Rahman, 46; 47
Saleh, Ali Abdullah, 304-306
Saleh, Ali Saleh Abdallah al-, 303
Salem, Bassem al-, 729
Salhi, Bassam al-, 226
Salhuana Cavides, Eduardo, 219
Salih, Barham, 432
Salim, Salim Ahmed, 760
Sallé, Michel, 370
Salleh, Dayangku Sarah Pengiran (Sarah), prinses van Brunei, 43
Salloukh, Fawzi, 733
Salonius, Juhani, 459
Samaan, Alees, 303
Samar, Sima, 760
Samaraweera, Mangala, 112
Sambi, Munganga, 54
Samboja, Heri Sigu, 686
Sambou, Ismaia, 560
Sambú, Soares, 505
Sampaio, Jorge Fernando Branco de, 147; 472; 606
Sampil, Moussa, 244
Samuel, Charlesworth, 88
Sanader, Ivo, 143; 144; 259; 465; 645
Sánchez, Oscar, 294
Sanchez, Ricardo, 300
Sanchez, Simon, 157
Sánchez de Lozada, Gonzalo, 215; 671
Sánchez Mejía, Glodomiro, 219
Sánchez Santa Cruz, Elizardo, 418
Sanda, Mounkaila, 247
Sander, Helge, 137
Sanders, Ronald, 89
Sandoval, Miguel Ángel, 97
Sandoval Morales, César Augusto, 291
Sandri, Leonardo, 282
Sangeen, Amirzai, 40
Sanhá, Artur, 506
Sanhá, Issufo, 505
Sanneh, Sidi Morro, 560
Sannen, Ludo, 195
Santana Lopes, Pedro Miguel de, 147; 272; 507
Santofimio Botero, Alberto, 673
Santokhi, Chandrikapersad, 616
Santos, Alberto M. dos, 513
Santos, José Eduardo dos, 50; 51; 496; 497
Santos, Juan, 233
Santos, Maria Lúcia Rosa dos, zuster Maria de Jesús, 148
Santos, Norberto dos, 50
Santos Júnior, Anibal dos, 59; 511
Santos Silva, Augusto Ernesto, 206
Sanwar, Mohammed al-, 625
Sapuric, Zoran, 81

Saraiva Felipe, José, 610
Sarbanov, Oelan, 238; 632
Sardjoe, Ramdien, 615; 616
Sarinle, Yusuf Ahmed, 126
Sarkis, Joseph, 733
Sarkozy, Nicolas, 387; 395; 396; 459; 460; 517; 525; 591; 654; 655; 714; 715
Sarli Pose, Wellington, 158
Sarquís Cuquejo, Manuel, 154
Sarraf, Yacoub, 733
Sasako, Alfred, 381; 382
Sassou-Nguesso, Denis, 501; 502
Satar, Momade, 59
Satsjoek, Volodymyr, 22
Sattler, John, 430
Sauceda, Leonel, 293
Saud al-Faisal, prins (Bin Abdul Aziz al Saoud), 230; 303; 304; 482
Savi de Tové, Jean-Lucien, 577
Savisaar, Edgar, 395
Savu, Viliame, 697
Saxe-Coburg, Simeon, 198; 523
Sayyed, Jamil al-, 734
Scajola, Claudio, 267
Schaefer, Paul, 540
Schalkwyk, Marthinus van, 316
Schäuble, Wolfgang, 714
Schavan, Annette, 714
Schelling, Thomas Crombie, 704
Schiaffino, Eduardo, 477
Schiavo, Michael, 222
Schiavo, Terri, 222; 223
Schily, Otto, 12; 72
Schindler, Oskar, 410
Schleyer, Hanns-Martin, 533
Schmidt, Hans Christian, 137
Schmidt, Randall, 480
Schmidt, Ulla, 714
Schrock, Richard R., 703
Schröder, Gerhard, 66; 73; 85; 131; 137; 138; 199; 263; 264; 310; 328; 329; 344; 386; 393; 394; 415; 458; 460; 473; 517; 524; 589; 590; 607; 654; 713; 714
Schultz, Roger, 525
Schulz, William, 352
Schultz van Haegen-Maas Geesteranus, Melanie, 470
Schüssel, Wolfgang, 7; 340; 662
Schuster, Alberto, 91
Schuyer, Eddy, 205
Schwerner, Michael, 426
Schyman, Gudrun, 344
Scilingo, Adolfo, 281
Scobey, Margaret, 170
Scott, Alex, 94
Scott, Andy, 26
Scott, Michael, 94
Scott-Crossley, Mark, 770
Scotty, Ludwig, 256; 699; 700
Seaga, Edward, 36; 349; 350
Sebaie, Abdullah Saud al-, 229
Sebashaka, Thomas, 557
Seck, Idrissa, 574
Sediq, Mir Mohammad, 40
Seehofer, Horst, 714
Segev, Gonen, 225
Séhouéto, Lazare, 499
Seid, Brahim, 252
Seidam, Sabri, 227
Seidi, Lássana, 505
Sekatle, Pontso Suzan Matumelo, 181
Sekerinska, Radmila, 81
Selmán, Eduardo, 31
Seluka, Alesana K., 384
Semana, Albert, 55
Semanza, Laurent, 570
Semere Kesete, 118
Senghor, Diamacoune, 573
Senghor, Léopold Sédar, 574; 575
Seniloli, Jope, 254
Sentamu, John, 716; 717
Seraphen, George, 509
Serashago, Omar, 570
Seres, Codrut, 274
Seretse, Dikgakgamatso, 178
Seromba, Athanase, 62
Serra Chirico, José, 284
Serrano Cruz, Erlinda, 290
Serrano Cruz, Ernestina, 290
Seruvakula, Viliame, 697
Serverinets, Pavel, 416
Setrowidjojo, Hendrik Soerat, 616
Sévèke, Louis, 719
Sevele, Feleti (Fred), 383
Sevlievski, Miroslav, 198
Sèye, Babacar, 573
Sezer, Ahmet Necdet, 25; 282; 414; 475; 723
Sfeir, Nasrallah, 732
Sgrena, Giuliana, 203; 268; 335
Sgro, Judy, 26
Shabibi, Sinan al-, 432
Shadick, Bibi, 153
Shafeeu, Ismail, 182
Shaheed, Ahmed, 745
Shahi, Dan Bahadur, 746
Shahid, Abdulla, 745
Shahrani, Nematollah, 39; 40
Shahwani, Mohamed Abdullah, 427
Shaik, Shabir, 768
Shakhanbeh, Abed, 729
Shalash, Abd al-Muhsin, 432
Shalgam, Abdulrahman, 565
Shamala, Mohammed Abu, 625
Shamari, Ali Hussein Ali al-, 730
Shameri, Qais Hashim, 428
Shamkhani, Ali, 437
Shamsudinov, Lutfullo, 630
Shandal, Abd al-Husayn, 432
Shara, Farouk al-, 168; 731
Sharaa, Munzer al-, 729
Sharif, Mian Mohammad Nawaz (Nawaz), 488
Shaugee, Mahmood, 745
Shaways, Rowsch, 429; 432
Shawkat, Asef, 169
Shaykhali, Azhar Abd al-Karim al-, 432
Shbair, Abdel-Karim, 226
Shbak, Rashid Abu, 624
Shearer, Hugh Lawson, 36
Sheehan, Cindy, 546
Sheonouda III, hoofd van de koptische kerk, 117
Sheput Moore, Juan, 219
Shi Tao, 627
Shihab, Alwi, 46; 47
Shikapwasha, Ronnie, 315
Shirley, Ken, 641
Shivute, Nashilongo, 512
Shoman, Assad, 214
Shrestha, Chandi Prasad, 239
Shrestha, Durga, 746
Sibanda, Gibson, 764
Sid, Azhari al-Tigani Awad al-, 759
Siderov, Volen, 522
Sidi, Baba Ould, 124; 569
Siepel, J., 659
Sigarchi, Arash, 436
Sik, Ota, 211
Silberman, Laurence, 221
Siles Salinas, Luis Adolfo, 671
Siles del Valle, Juan Ignacio, 215
Silva, Jaime de Jesus Lopes, 206
Silva, Marina, 612
Silva Barbeiro, Marciano, 505
Silva Maquengo de Freitas, Fernando da, 513
Silva Pereira, Pedro Cunha da, 206
Silverstein, Saul J., 702
Simango, David, 510
Simchon, Sjalom, 223
Simelane, Constance, 314
Simões Pereira, Domingos, 505
Simon, Claude, 592
Simon, Justin, 88
Simonet, Marie-Dominique, 392
Simonis, Heide, 137; 198
Simoniti, Vasko, 150
Simonovsky, Milan, 666
Simpkins, Chris, 103
Sin, Jaime, aartsbisschop van Manila, 629
Sinankwa, Dénise, 559
Sinduhije, Alexis, 559
Singer, André, 284
Singh, Dhirendra, 239
Singh, Hira Bahadur, 240
Singh, K. Natwar, 743
Singh, Manmohan, 445; 446; 742; 744
Singh, Ram Narayan, 746
Singh, Sita Ram, 443
Siniora, Fouad, 733
Siniscalco, Domenico, 267; 268; 528; 597
Sinunguruza, Thérence, 53
Sinyangwe, Mpazi, 315
Sirichai Thunyasiri, 175
Sistani, Ali al-, 428; 431
Sisulu, Lindiwe, 317
Sita José, Diakunpuna, 51
Sitri, Mohammed Ali Shaikh Mansur al-, 303
Siyam Siewe, Alphonse, 245
Sja'at, Nabil, 227
Sjabalkin, Ilja, 341
Sjalom, Silvan, 12; 151; 223; 253; 642
Sjandra, Volodymyr, 534
Sjaranski, Nathan, 223
Sjaron, Ariël, 12; 151; 170; 223-227; 397; 460; 578; 621; 622; 642
Sjervasjidze, David, 74
Sjevardnadze, Eduard, 74; 592
Sjitriet, Meïr, 223
Sjoekoerov, Nasim, 242; 691
Sjoeleva, Lidia, 198

Sjoemtsjenko, Anatoli, 416
Skaff, Elie, 166
Skate, William, 380
Skromach, Zdenek, 666
Slater, Mark, 355
Slesers, Ainars, 402
Sliti, Amor, 326
Sloot, Laurens Jan, 270
Sluis, Franklin, 723
Sluis, Wim van, 719
Smadi, Taiseer al-, 729
Sman Esma el, 355
Smeraldi, Roberto, 287
Smesjko, Ihor, 22
Smith, Godfrey, 214
Snow, John, 94; 163; 170
Soares, José Abilio Osorio, 48
Soares de Castro, Delúbio, 610; 611
Soberón Valdés, Francisco, 29
Sobotka, Bohuslav, 666
Sock, Raymond, 560
Sócrates Carvalho Pinto de Sousa, José, 147; 148; 206; 207; 472; 663
Soebandrio, 688
Soeharto, Mohamed, 47; 448; 686
Soeharto, Hutomo ('Tommy'), 448
Soemita, Iding, 157
Soemita, Willy, 157
Soerabaldijev, Jyrgalbek, 631
Soerd, Aivar, 395
Soetalinov, Moerat, 632
Soeters, Henk, 154
Sofihara, Endin, 46
Sokaya, Tabita, 759
Sokoler, Meïr, 223
Solaiman, Abu, 233
Solana, Javier, 21; 389; 433
Solbes Mira, Pedro, 401
Soler Fernández, Berta, 29
Solh, Leila al-, 166
Solheim, Erik, 113; 662
Sölle, Dorothee, 200
Solyom, Laszlo, 399
Soma, Gangodawali, 113
Somare, Arthur, 380
Somare, Michael, 380; 381
Somchai Neelaphaijit, 551
Somers, Bart, 8; 70; 132; 261; 325
Somkid Jatusripitak, 550; 551
Somogyi, Ferenc, 77; 78
Somohardjo, Paul Salam, 615
Somolekae, Gloria, 60
Somsak Thepsuthin, 177; 550
Sondashi, Ludwig, 315
Sonia, alias van Nayibe Rojas Valderrama, 673
Sonik, Boguslaw, 68
Sonnen, Grenn, alias van Jean Anthony René, 348
Sonnoqrot, Mazen, 227
Sonora, Jesusa alias Susan Roces, 233
Soong, James, 356; 367
Sope, Barak, 384
Sopoanga, Saufatu, 384
Sora-At Klinpratoom, 550
Sordi, Alberto, 464
Soro, Guillaume Kigbafori, 563
Soromou, Antoine, 244
Soros, George, 130; 200
Sossa, Dorothé, 499
Souare, Ahmed Tidiane, 245
Soumah, Alpha Mady, 244
Sousa, Óscar Aguiar Sacramento e, 513
Sova, Vasile, 529
Sow, Thierno Maadjou, 244
Soyinka, Wole, 377
Speed, Adi Kuini Vuikaba, 254
Speer, Felipe René, 294
Speight, George, 254; 697
Speight, Sam, alias Samisoni Tikoinasau, 697
Spellings, Margaret, 163
Spelman, Caroline, 332
Spencer, Baldwin, 88; 89
Spielberg, Steven, 410
Spooren, Fons, 469; 721
Sprudzins, Oskars, 402
Spruyt, Bart Jan, 19
Ssendaula, Gerald, 249; 753
Staal, Boele, 269
Staercke, Philippe De, 263
Stake, Dagnija, 402
Stakevitsj, Nikolaj, 416
Stanca, Lucio, 267
Stang, Dorothy, 286
Stanishev, Sergei, 522; 523
Starovojtova, Galina, 411
Stassen, Jos, 586
Stefanovski, Blagoja, 81
Steinbrück, Peer, 328; 714
Steinmeier, Frank-Walter, 714
Stelmach, Volodymyr, 534
Stenbock, Tor, 381
Stephen, Marcus, 256
Stetina, Jaromir, 210
Stevaert, Steve, 8; 326
Steven, Morkin, 384
Stewart, Gordon, 35
Stirling, Guillermo, 158
Stix-Hackl, Christine, 394
Stoere, Jonas Gahr, 662
Stoiber, Edmund, 329; 654; 713
Stolpe, Manfred, 394
Stoltenberg, Jens, 662
Stone, David, 297
Stoop, Christian De, 8
Storace, Francesco, 267; 597
Storberget, Knut, 662
Storme, Matthias, 588
Strache, Heinz-Christian, 662
Straelen, Frits van, 469
Straeten, Tinne Van der, 587
Stratan, Andrei, 529
Strauss-Kahn, Dominique, 715
Straw, Jack, 202; 332; 344; 386; 398; 399; 433; 439; 461; 594; 669; 705; 736; 763
Stroem-Erichsen, Anne-Grete, 662
Stroessner Matiauda, Alfredo, 154
Strooper, Bart De, 391
Struck, Peter, 128; 713
Sturm, Lovro, 150
Su Tsen-chang, 367
Suárez Mason, Carlos Guillermo, 479
Suchai Charoenrattanakul, 550
Sudarat Keyuraphan, 550
Sudarsono, Juwono, 47
Sudibyo, Bambang, 47
Suen Ming-yeung, Michael, 441
Suleiman, Omar, 117
Sulejmani, Rizvan, 81
Sumbana Junior, Fernando, 510
Sumpan Boonyanun, 175
Sunder-Plassman, Anna, 693
Supari, Siti Fadilah, 47
Suplicy, Marta Teresa Smith de Vasconcellos, 284
Surakiart Sathirathai, 550; 552
Suranand Vejjajiva, 550
Surani, Zuhair al-, 625
Suriya Jungrungreangkit, 550; 551
Suruma, Ezra, 249; 753
Sutarto, Endriartono, 448
Suweidi, Nasser al-, 310
Suyoi bin Osman, 440
Svimonisjvili, Michail, 74; 592
Svoboda, Cyril, 417; 666
Svoboda, Ivo, 211
Svoik, Petr, 629
Swartz, Johnnie, 178
Sweeney, John J. (Joh), 481
Sylla, Jacques, 56
Symonenko, Petro M., 20
Szekeres, Imre, 77
Szendrey, Ed, 485
Szili, Katalin, 77; 399
Szmajdzinski, Jerzy, 84

T

Ta Mok, 355
Tabai, Francis, 376
Tabarak, Abdellah, 122; 123
Tabourian, Alain, 166; 732
Tadic, Boris, 135; 277; 521
Tadic, Marko, 134
Taha, Ali Osman Mohamed, 756; 759
Taha, Zubeir Bashir, 759
Tahir, Buhary Syed Abu, 486
Taimani'Aho, Siaosi, 383
Taione, Alani, 383
Taipo, Helena, 510
Takali, Bechir, 127
Takamatsu, prinses van Japan, 174
Takiveikata, Ratu Inoke, 254
Tal, Hisham al-, 729
Talabani, Jalal, 431; 432; 440
Talat, Mehmet Ali, 136; 327
Tamek, Ali Salem, 573
Tamihere, John, 187
Tamimi, Hoessein Alwan al-, 429
Tan, Tony, 110
Tanaburenisau, Antonio, 697
Tanajev, Nikolaj, 631
Tandja, Mamadou, 247; 752
Tandjung, Akbar, 46; 47
Taneko, Augustine, 382
Tang Jiaxuan, 149
Tang Ying-yen, Henry, 441
Tangi, Viliami, 383
Tanis, James, 381
Tanner, Lindsay, 639
Tanton, Valérie, 57
Tanweer, Shehzad, 461; 490

Tanzi, Carlisto, 401
Tapia Illanes, Jorge, 96
Tarah, Abdi Mohamed, 126
Tarasjoek, Borys, 534
Tarhan, Mehmet, 538
Tariceanu, Calin, 273; 274
Tariq, Kashmala, 491
Tarlev, Vasile, 529
Tasci, Yakup, 13
Tashi Phuntsog, 106
Tati, Gabriël, 314
Taufa'ahau Tupou IV, koning van Tonga, 383; 701
Taumoepeau, Aisea, 383
Tavano, Pietro, 197
Tawema, Rafiatou, 499
Taya, Maaouiya Ould Sid Ahmed, 123; 124; 569
Tayara, Ghassan, 169
Taylor, Charles, 250; 373-375; 379; 755
Tchalla, Pitang, 577
Tchatat, Clobert, 245
Tchuente, Madeleine, 245
Teale, Mehdi, 372
Tebaldi, Renata, 465
Teixeira, Gail, 613
Teixera dos Santos, Fernando, 472
Téllez, Dora María, 296
Telting, André, 155; 616
Telukluk, Paul, 384
Temaru, Oscar Manutahi, 255; 698
Tembo, John, 566
Temu, Puka, 380
Teng Savong, 355
Tenzin Deleg Rinpoche, Chinese transcriptie: Ahan Zhaxi, 106; 107
Teo Chee Hean, 110
Teo May Lin, 492
Teo, Samuelu P., 384
Terjochin, Serhi, 534
Termote, Anja, 133
Terzic, Adnan, 521
Tesfai Brinji, 118
Tesfaye Woldeselassie, 636
Teves, Margarito B., 628
Tewe, Natan, 698
Tha Na Cee, 358
Thabane, Motsoahae Thomas, 181
Thakali, Krishna Lal, 746
Thaksin Shinawatra, 175-177; 550-552
Thamilselvan, S.P., 112; 113; 494
Thammarak Isarangura, 550
Thani, sjeik Abdullah bin Mohammed bin Saud al-, 308
Thani, sjeik Abdurrahman bin Saud al-, 308
Thani, sjeik Hamad bin Khalifa al-, emir van Qatar, 308
Thani, sjeik Mohamed bin Ahmed bin Jasim al-, 309
Thanong Bidaya, 550; 551
Thapa, Gagan, 745
Thapa, Niranjan, 746
Thapa, Surya Bahadur, 240
Thatcher, Margaret, 184; 318; 480
Thatcher, Mark, 184; 318; 503; 504
Themba-Nyathi, Paul, 64; 184
Theunis, Guy, 588
Thiam, Doudou, 574
Thierse, Wolfgang, 329; 654
Thijn, Ed van, 204; 659
Thoma, Godfrey, 256
Thomas, George Banda, 755
Thongsouk Saysangkhi, 49
Thorning-Schmidt, Helle, 327
Thorpe, Phillip, 308; 309
Thu Wai, 360
Thuy, Joannes, 131
Tian Fengshan, 231
Tibone, Charles, 178
Ticona Cruz, Pedro, 215; 670
Tidjani, Assani, 577
Tiefensee, Wolfgang, 714
Tihic, Sulejman, 521
Tijani, Saleh Hudeib al-, 759
Tikoinasau, Samisoni, alias van Sam Speight, 697
Tin Oo, 360
Tiro, Hasan di, 345
Ti_ma, Aleksander, 279; 280
Tjipilica, Paulo, 51
Tjiriange, Ngarikutuke, 512
Tjong Tjin Joe, Jack, 156
Tlou, Sheila, 178
Toafa, Maatia, 384
Tobback, Bruno, 262
Toejakbaj, Zjarmachan, 236
Toerdoemambetov, Toersoen, 632
Toersoenbaj, Bakir, 632
Toertsjinov, Olexander, 533; 535
Tohme, Nehme, 733
Toit, Nick du, 503; 504
Tojgonbajev, Adil, 631
Tokaca, Mirsad, 135
Tokic, Sejfudin, 134
Toledo Manrique, Alejandro, 219; 220; 221; 676; 677; 678
Tolibov, Dzjoemaboj, 691
Tolipchodzjajev, Achrorchodzja, 366
Tom, Ateke, 376
Tomada, Carlos Alfonso, 478
Tomenko, Mykola, 534
Tonchi, Victor, 60
Tonna, Fausto, 401
Top, Noordin Mohamed, 685
Topic, Tanja, 136
Topolanek, Mirek, 210
Tora, Apisai, 697
Tora, James, 382
Tornaes, Ulla, 137
Torres Orias, Guillermo, 215
Torrijos Espino, Martín Erasto, 30; 297
Tóth, Sylvia, 19
Toukan, Khaled, 729
Toukan, Umayya, 729
Toungui, Paul, 372
Touré, Sidya, 244
Toussaint, Jean-Paul, 347
Touzoun, Kokou, 577
Trajkovski, Boris, 80
Trapsida, Fatouma, 247
Tremaglia, Pierantonio Mirko, 267
Tremonti, Giulio, 267; 597
Trifi, Mokhtar, 578
Trimble, David, 332; 333; 398
Trinidad, Simon, alias van Juvenal Ovidio Ricardo Palmera Pineda, 101; 673
Trisic-Babic, Ana, 521
Tromp, Jan, 18
Trotsenburg, Axel van, 92
Trovoada Silveira, Maria do Carmo, 513
Truss, Warren, 185; 638
Trzmiel, Tedeusz, 410
Tsabalala-Msimang, Manto, 64
Tsang Chun-wah, John, 441
Tsang Yam-kuen, Donald, 231; 312; 441; 442; 483; 684
Tschorne Berestesky, Sonia, 95
Tsekoa, Mohlabi, 181
Tsheehama, Peter Tshirumbu, 512
Tshisekedi wa Mulumba, Étienne, 750
Tsjemezov, Sergej, 536
Tsjernovetski, Leonid M., 20
Tsjervonenko, Jevhen, 534
Tsjetsjelasjvili, Valeri, 592
Tsjetsjetov, Mychajlo, 534
Tsjikoenova, Tamara, 366
Tsjilova, Nina, 198
Tsjipasjvili, Lado, 592
Tsjoebajs, Anatoli, 207; 340
Tsoj, Sergej, 365
Tsvangirai, Morgan, 185; 763-765; 768
Tu'ipelehake, Uluvalu, prins van Tonga, 383; 701
Tu'ivakano, 383
Tudela Chopitea, Alejandro, 677
Tudor, Corneliu Vadim, 274
Tuiksoo, Ester, 395
Tuilaepe Sailele Malielegaoi, 382
Tuita, S.M., 383
Tuju, Raphael, 181; 747
Tukula, Felix, 567
Tuma, Zdenek, 666
Tumwesigye, Jotham, 249
Tung Cheehwa, 106; 231; 312; 442; 483; 684
Tupou, Aloua Fetu'utolu, 383
Tupou, Sonatane Tua Taumoepeau, 383
Tupouto'a, kroonprins van Tonga, 383
Turabi, Hassan al-, 757; 760
Turki al-Faisal, prins (bin Abdul Aziz al Saoud), 482
Tusk, Donald, 410
Tutu, Desmond Mpilo, 63; 316
Tuyaga, Herman, 559
Tuyakbai, Zharmakhan, 630
Tuybens, Bruno, 652
Tvircun, Victor, 529
Tymosjenko, Julia, 22; 276; 533-535; 607
Tyndall, John, 462

U

Uba, Chris, 375
Udaini, Sadeq al-, 306
Uddin, Shadad Noor, 683
Udwin, Emma, 169
Ueckermann, Gerhard, 769
Ugiharto, 47
Uhl, Matthias, 199
Ulenga, Ben, 60
Ulukalala Lavaka Ata, prins van Tonga, 382; 383; 701
Ulum, Ibrahim Bahr al-, 432

Ungar, Efrat, 625
Ungar, Yaron, 625
Ungureanu, Mihai-Razvan, 273; 274
Uraiwan Thiengthong Keyuraphan, 550
Urban, Jerzy, 85
Urban, Milan, 666
Uribe Echavarría, Jorge Alberto, 99; 674; 676
Uribe Vélez, Álvaro, 99-103; 161; 672-676
Uris, Leon Marcus, 302
Urzúa Herrera, Leonardo, 539
Uscátegui, Jaime Alberto, 98
Usmani, Akhtar, 489
Uspaskich, Viktor, 403
Utoikamanu, Siosiua, 383
Utri, Marcello dell', 79

V

Vaca Díez, Hormando, 670
Vaher, Ken-Marti, 395
Vaile, Mark, 185; 638; 639
Valdés Soublette, Juan Gabriel, 346
Valerio, Marcos, 610; 611
Valionis, Antanas, 402; 403
Valkeniers, Jef, 8
Vall, Ely Ould Mohammed, 569
Vallejo Arcos, Andrés, 218
Vallejos Villagrán, Álvaro, 540
Valynkin, Igor, 412
Vance, Cyrus, 300
Vandenbroucke, Frank, 711
Vandenbroucke, Joris, 326; 585
Van-Dúnem, António, 51
Vanraes, Jean-Luc, 711
Vanstone, Amanda, 185; 186
Vanunu, Mordechai, 620
Vanvelthoven, Peter, 652
Varela, Wilber Alirio, 675
Varga, Geza, 400
Vargas Barrantes, Albino, 289
Vargas Valdivia, Luis, 219
Vasic, Goran, 521
Vassilev, Nikolai, 522
Vavia, Tangata, 696
Vaz d'Almeida, Damião, 513; 514
Vazirov, Zokir, 242
Vázquez Rosas, Tabaré Ramón, 157; 158; 542; 543
Veenman, Aad, 146; 605
Veerman, Cornelis Pieter (Cees), 516; 597; 598; 604
Vega Carreazo, Rudecindo, 677
Veisame, Martin, 380
Vejonis, Raimonds, 402
Velasco Logroño, Saúl, 218
Velásquez Tuesta, Alfonso, 219
Velázquez Tillería, Julio César, 541
Velikov, Borislav, 198
Veloso, Sebastião Sapule, 51
Venetiaan, Runaldo Ronald (Ronald), 156; 614-616
Venner, K. Dwight, 88
Venson, Pelonomi, 178
Vera Bogado, Raúl, 541
Verbeke, Siegfried, 531
Verdonk, Maria Cornelia Frederika (Rita), 19; 82; 90; 145; 598; 659; 660; 718; 719; 725
Veres, Janos, 399
Vergara Villalobos, Miguel Ángel, 97
Vergauwen, Cédric, 393
Verhagen, Maxime, 205; 408; 602
Verheugen, Günter, 66
Verhofstadt, Guy, 8; 11; 132-134; 197; 324-326; 391; 392; 456; 647; 651
Verstraete, Willy, 391
Vervotte, Inge, 585
Vicol, Sorin, 274
Vidal Salinas, Francisco, 538
Videanu, Adriean, 274
Videla Redondo, Jorge Rafael, 474
Viegas Filho, José, 284
Vieira, João Bernardo ('Nino'), 505; 506
Vieira da Silva, José António Fonseca, 206
Vigna, Piero Luigi, 79
Vilhjalmsson, Vilhjalmur Oern, 328
Villa Stein, Javier, 677
Villaraigosa, Antonio, 480; 481
Villareal, Raúl, 478
Villepin, Dominique de, 13; 200; 330; 331; 395; 396; 459; 460; 517; 525; 591; 655; 714; 715
Vilnaï, Matan, 223
Vinatea Vara Cadillo, José de, 220
Virant, Gregor, 150
Viset Choopiban, 550
Visser, Arno, 532; 660
Visser, Hannes, 770
Vitrenko, Natalia M., 20
Vittrup, Kai, 278
Vivanco, José Miguel, 97; 543; 672
Vivas, Henry, 290
Vizjak, Andrej, 150
Voet, Hans van der, 272
Vogelaar, Ella, 470
Vogels, Mieke, 587
Vohor Rialuth, Serge, 384
Voicu, Mihai, 274
Volcker, Paul, 191
Vollenhoven, Pieter van, 719
Volmer, Ludger, 137
Volosjin, Alexander, 342
Volpe, Giuseppe (Joseph), 26
Vonhoff, Henk, 336
Voronin, Vladimir, 16; 17; 529; 706
Vos, Bas, 338
Vos, Marijke, 405
Vosanibola, Josefa, 254
Vraniskovski, Zoran, bisschop Jovan, 81; 82
Vries, Bert de, 658
Vries, Gijs de, 323; 452
Vries, Jan de, 531
Vries, Paul de, 205
Vries, Peter R. de, 335; 336
Vuijsje, Hans, 270
Vujanovic, Filip, 277
Vulchev, Daniel, 522

W

Waal, Lodewijk de, 18
Wabara, Adolphus, 377
Wacik, Jero, 47
Wade, Abdoulaye, 506; 573; 574
Waele, Patricia De, 8; 325
Waeuso Waedueramae, 175
Wafula, Evans, 180
Wagener, Serge, 205
Wagner, Jacques, 610
Wahab, Wiaam, 166
Wahid, Abdurrahman, 46; 47; 187
Wais, Abdoulkader Doualeh, 116
Waisman Rjavinsthi, David, 677
Wako, Amos, 747
Wald, Charles, 62
Walker, Anthony, 527
Walker, Rob, 558
Walker, Trevor, 88
Walker Prieto, Ignacio, 95
Wallyn, Luc, 390
Walsem, Jan van, 269
Walsum, Peter van, 471; 572
Walters, Jason, 83; 660
Walters, Jermaine, 660
Wan Muamad Noor Matha, 177
Wand, Günter, 199
Wang Jinpyng, 692
Wang Lequan, 684
Wang Yi, 550
Wangchuck, Jigme Singye, koning van Bhutan, 320; 740
Wangué, Didier, 370
Wanjiri, Margeret, 748
Wardak, Abdul Rahim, 39; 40
Warren, J. Robin, 702
Waterberg, Celsius Waldo, 616
Waterkeyn, André, 588
Watson, Harlan L., 37
Watson, Lambert, 35
Wattana Muangsook, 550; 551
Watt-Cloutier, Sheila, 320
Waxman, Henry, 298
Webb, Renée, 94
Weila, Ilguilas, 752
Weinstein, Jack, 553
Weise, Jeff, 221
Weisglas, Frans, 82; 145; 336
Weldon, Curt, 361
Wells, Georges Andre, 384
Welten, Bernard, 406; 721
Wen Jiabao, 6; 231; 241; 442; 445; 446; 684; 740; 741
Wénézoui, Charles Hervé, 370
Werf, Frans Van de, 391
Werner, Jos, 205
Wertheim, Jorge, 287
Wesphael, Bernard, 647
Westerlaken, Gijs van, 84
Wetering, Ernst van de, 604
Whitaker, Mark, 351
White, Bill, 619
Whitelaw, William, 543
Whiteman, Burchell, 350
Wholers, Carlos, 291
Widodo, Adi Sucipto, 46; 47; 235
Widvey, Thorhild, 471
Wieczorek-Zeul, Heidemarie, 61; 714
Wiegel, Hans, 408
Wiels, Werner, 725
Wiese, Martin, 328
Wiesenthal, Simon, 606
Wigler, Michael H., 702
Wiheideh, Thihni al-, 227
Wijdenbosch, Jules Albert, 614; 615
Wijffels, Herman, 720

Wijk, Rob de, 580
Wijn, Johannes Gerardus (Joop), 90
Wilczek, Frank, 702; 703
Wilders, Geert, 19; 82; 83; 145; 204; 336; 339; 405; 407; 408; 603
Wilhelmsen, Kaj, 588
Wille, Paul, 71
Willem-Alexander, kroonprins der Nederlanden, 404
Willems, Jan C. M., 532
Williams, Robbie, 705
Williams, Rowan, 717
Williams, Winston, 88
Willybiro-Sacko, Jean, 370; 371
Wilmé, Dread, alias van Emmanuel Wilmer, 348; 349
Wilmer, Emmanuel, alias 'Dread Wilmé', 348; 349
Wilson, David, 355
Wilson, Joseph, 481; 679
Wilson, Peter, 706
Wilting, Klaas, 335
Winkler, Beate, 194
Winkler, Iuliu, 274
Wirajuda, Hassan, 47; 187; 234; 687; 688
Wissanu Krea-Ngam, 550
Witter, Joseph ('Bunny'), 350
Wodjakowski, Walter, 223
Wodobode, Hyacinthe, 370
Wojdanowski, Walter, 300
Wojtyla, Karol Józef, paus Johannes Paulus II, 85; 148; 264; 267; 281-283; 316; 363; 368; 409; 417
Wolf, Edwin Toekidjan, 616
Wolfensohn, James, 34; 299
Wolfowitz, Paul, 37; 38; 163; 195; 299; 300
Wolkers, Jan, 719
Wollheim, Richard Arthur, 595
Wong Kan Seng, 110
Wong Wing-ping, Joseph, 441
Wong Yanlung, 684
Wong, Pio, 254
Wood, Jay, 351
Woodward, Bob, 425
Wu Rong-i, 367
Wu Yi, 311; 357

X

Xeyd, Mohamed Mohamud, 126
Xhaferi, Musa, 81
Xhelili, Zidi, 80
Xie Shinguang, 550
Xu Wanping, 357
Xu Zongheng, 741

Y

Y Krat, 553
Y Pi, 553
Yaacob, Ibrahim, 110
Yachroutu, Mohamed Caabi el-, 53
Yacouba, Issa, 247
Yadav, Laloo Prasad, 443; 743
Yahya bin Begawan, 440
Yakhlof, Yehya, 227
Yalá, Kumba, 504; 505; 506
Yalahow, Muse Sudi, 126; 638
Yamassoum, Nagoum, 252
Yameen, Abdulla, 745
Yammin, Bassam, 732
Yan Yanming, 107
Yang Jiechi, 484
Yao Ming, 311
Yao Wenyuan, 357
Yap, Arthur, 628
Yarfas, Awni, 729; 730
Yarkas, Imad Eddin Barakat, alias Abou Dahdah, 280
Yasseen, Moayad Ahmed, 430; 431
Yawar, Ghazi al-, 431; 432; 730
Ye Guozhu, 45
Yeh Chu-lan, 367
Yentchabré, Yendja, 577
Yeo Cheow Tong, 110
Yeo Yong Boon, George, 110
Yoadimnadji, Pascal, 252; 253
Yofre, Susan, 92
Yokota, Megumi, 174
Yon Hyong-muk, 690
Yongyut Tiyapirat, 550
Yonts, James, 737
Yoon Kwang-ung, 695
Young, Colville Norbert, 214
Young, Neil, 705
Young, Ted, 254
Younousmi, Adoum, 252
Yousef, Nasser, 227
Ys, Etienne Nestor, 90; 723-725
Yu Shyi-kun, 367
Yudhoyono, Susilo Bambang, 46-48; 235; 447; 448; 686; 688; 690
Yusuf Ahmed, Abdullahi, 125; 126; 637
Yusuf, Abdia-asiis Sheikh, 126
Yusuf, Hassan, 224
Yusuf, Suleman, 378
Yusufzade, Khoshbakht, 70

Z

Zacarias, Felício, 510
Zagar, Ivan, 150
Zaida, Sufian Abu, 227; 625
Zajnabitdinov, Sajdzjahon, 365
Zakajev, Achmed, 657
Zaki, Mohamed, 744
Zalm, Gerrit, 205; 339; 400; 408; 600
Zama, Francis, 381
Zana, Leyla, 537
Zapatero, José Luis Rodríguez, 24; 29; 87; 92; 128; 150; 161; 210; 281; 343; 474; 665
Zardad, Farayadi Sarwar, 462
Zardari, Asif Ali, 487
Zarecky, Pavel, 666
Zareer, Zahiya, 745
Zarqawi, Abu Musab al-, 170; 427-429; 432; 654; 730; 731
Zavala Lombardi, Fernando, 220; 677
Zawahri, Ayman al-, 593
Zayni, Talib Aziz, 432
Zebari, Hoshyar Mahmud, 170; 432
Zelaya Rosales, José Manuel ('Mel'), 293
Zelepoekin, Michail, 412
Zeliger, Sjachar Dvir, 224
Zenaidi, Mondher, 127
Zeng Peiyang, 498
Zeng Qinghong, 350; 740
Zerhouni, Noureddine Yazid, 114
Zevallos Gonzáles, Fernando, 218
Zgarba, Petr, 666
Zhai Haohui, 231
Zhang Chunqiao, 357
Zhang Fusen, 627
Zhang Wenkang, 311
Zhao Xin, 107
Zhao Ziyang, 107; 108; 356
Zhou Qiang, 320
Zhou Xiaochuan, 549
Zhou Yongkang, 548
Zhovtis, Eugeniy, 630
Zia, Begum Khaleda, 42; 682
Ziauddin Rizvi, Agha, 489
Ziguélé, Martin, 371
Zjeksejev, Zjipar, 632
Zjirinovski, Vladimir, 207; 342
Zjvania, Davyd, 534
Zjvania, Zoerab, 592; 593
Zobi, Sharif, 729
Zoellick, Robert, 106; 300
Zoerabisjvili, Salome, 592; 593
Zossou, Gaston, 499
Zouari, Abderrahim, 127
Zuaiter, Ghazi, 166
Zuhdi, Karam, 117
Zuma, Jacob, 52; 768; 769
Zupan, Jure, 150
Zurita Zelada, Audalia, 215
Zuzul, Miomir, 143
Zvarytsj, Roman, 534
Zver, Milan, 150
Zypries, Brigitte, 714

AFKORTINGEN

ABVV - Algemeen Belgisch Vakverbond
ACP - Groep landen in Afrika, Caribisch gebied en Pacific
ACV - Algemeen Christelijk Vakverbond
ACS - Vereniging Caribische Staten
ACW - Algemeen Christelijk Werknemersverbond
ADB - African Development Bank
ADB - Asian Development Bank
AFTA - Arab Free Trade Association
AGALEV - Anders Gaan Leven
AI - Amnesty International
AID - Agency for International Development (VS)
AL - Arab League
ALADI - Asociacion Latinoamericana de Integracion
AMF - Arab Monetary Fund
AMU - Arab Maghreb Union
ANAD - West-Afrikaans Niet-aanvals- en Defensie-ondersteuningsakkoord
ANP - Algemeen Nederlands Persbureau
ANZUS - Australia-New Zealand-United States Security Treaty
AP - Associated Press
APEC - Asia Pacific Economic Co-operation
ARF - ASEAN Regional Forum
ASEAN - Association of South-East Asian Nations
ASEM - Asia-Europe Meeting
BCCI - Bank of Credit and Commerce
BCIE - Central American Bank for Economic Association
BDEAC - Banque de développement des états de l'Afrique centrale
BENELUX - Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie
BIS - Bank for International Settlements
BLEU - Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
BOAD - Banque ouest-africaine de développement
BNP - Bruto Nationaal Produkt
CACM - Central American Common Market
CARICOM - Caribbean Community and Common Market
CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek
CDA - Christen Democratisch Appèl
CEA - Conferentie van Amerikaanse Legers
CEEAC - Communauté économique des états de l'Afrique centrale
CEMAC - Communauté économique et monétaire de l'Afrique centrale
CEPGL - Economische Gemeenschap van Grote-Merenlanden
CERN - Conseil européen pour la recherche nucléaire
CEVA - Centraal Europees Vrijhandelsakkoord
CILSS - Permanente Intergouvernementele Toezichtscommissie op de Droogte in de Sahel
CNV - Christelijk Nationaal Vakverbond
COMECON - Council for Mutual Economic Assistance
COMESA - Gemeenschappelijke Markt voor Oostelijk en Zuidelijk Afrika
CPB - Centraal Planbureau
CVP - Christelijke Volkspartij
CVSE - Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (vervangen door: OVSE)
D66 - Democraten 66
DAC - Development Assistance Committee (OESO)
EBRD - European Bank of Reconstruction and Development
ECA - Economic Commission for Africa
ECE - Economic Commission for Europe
ECLA - Economic Commission for Latin America
ECO - Organisatie voor Economische Samenwerking
ECOMOG - Waarnemersgroep ECOWAS
ECOSOC - Economic and Social Council (VN)
ECOWAS - Economic Community of West African States
ECWA - Economic Commission for Western Asia
EER - Europese Economische Ruimte
EFTA - European Free Trade Association (zie ook EVA)
EHJ - zie ICJ
EMS - Europees Monetair Systeem
ESCAP - Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
EU - Europese Unie
EURATOM - Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie
EVA - Europese Vrijhandelsassociatie
EVRM - Europees Hof voor de Rechten van de Mens
FAO - Food and Agriculture Organization
FDF - Front Démocratique des Bruxellois Francophones
FNV - Federatie Nederlandse Vakbeweging
FZ - Franc Zone
GATT - General Agreement on Tariffs and Trade (Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel; vervangen door WTO)
GCC - Gulf Co-operation Council
GOS - Gemenebest van Onafhankelijke Staten
GPV - Gereformeerd Politiek Verbond
IAEA - International Atomic Energy Agency
IATA - International Air Transport Association
IBRD - International Bank for Reconstruction and Development
ICAO - International Civil Aviation Organization
ICC - International Chamber of Commerce
ICFTU - International Confederation of Free Trade Unions
ICJ - International Court of Justice
ICPD - International Conference on Population and Development
ICRC - International Committee of the Red Cross
IDA - International Development Association
IDB - Inter-American Development Bank
IEA - International Energy Agency
IFAD - International Fund for Agricultural Development
IFC - International Finance Corporation
IFOR - Implementation Force
IFCTU - International Federation of Christian Trade Unions
IGADD - Inter-Governemental Authority on Drought and Development
IGC - Intergouvernementele Conferentie
ILO - International Labour Organization
IMF - Internationaal Monetair Fonds
IMO - International Maritime Organization
INTELSAT - International Telecommunications Satellite Organization
IOC - Internationaal Olympisch Comité
IPU - Inter-Parlementaire Unie
IVV - Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen
IWC - International Whaling Commission
KEDO - Koreaanse Energie Ontwikkelingsorganisatie
LCBC - Lake Chad Basin Commission
MAGHREB - zie AMU
MBFR - Mutual and Balanced Force Reductions
Mercosur - Mercado Commun del Sur
MSF - Médecins sans Frontières (Artsen zonder grenzen)
MTCR - Missile Technology Control Regime
NAFTA - North American Free Trade Agreement
NAM - Non-Aligned Movement
NAR - Noordatlantische Raad
NAVO - Noordatlantische Verdragsorganisatie
NBB - Nationale Bank van België
NCW - Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
NIS - Nationaal Instituut voor de Statistiek
NPT - Nucleair Non-profilatieverdrag
OAE - Organisatie van Afrikaanse Eenheid
OAPEC - Organization of Arab Petroleum Exporting Countries
OAS - Organization of American States
OAU - Organization of African Unity
ODECA - Organizacion de los Estados Centro-mericanos
OECD - Organization for Economic Co-operation and Development (zie OESO)
OECS - Organization of Eastern Caribbean States
OESO - Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OECS - Organisatie van Oost-Caribische Staten
OIC - Organisatie van de Islamitische Conferentie
OMVS - Organisatie voor de Ontwikkeling van Senegal
OPEC - Organization of Petroleum Exporting Countries
OVSE - Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (opvolger CVSE)
Parlacen - Centraal-Amerikaans Parlement
PFP - Navo-'Partnerschap voor Vrede'
RG - Groep van Rio
PLO - Palestine Liberation Organization
PNA - Palestijns Nationaal Gezag (Palestine National Authority)
PRL - Parti réformateur libéral
PS - Parti socialiste
PSC - Parti social chrétien
PTA - Preferential Trade Area (van Oostelijk en Zuidelijk Afrika)
PvdA - Partij van de Arbeid
PVV - Partij voor Vrijheid en Vooruitgang
RVD - Rijksvoorlichtingsdienst
RW - Rassemblement Wallon
SAARC - South Asian Association for Regional Economic Co-operation
SACEUR - Supreme Allied Commander Europe
SACLANT - Supreme Allied Commander Atlantic
SADC - Southern African Development Community
SADR - Saharaanse Arabische Democratische Republiek
SALT II - Strategic Arms Limitation Treaty
SELA - Sistema Economico Latinoamericano
SER - Sociaal-Economische Raad
SGP - Staatkundig Gereformeerde Partij
SHAPE - Supreme Headquarters of Allied Powers, Europe
SP - Socialistische Partij
SPF - South Pacific Forum
START - Strategic Arms Reduction Talks
TNO - Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UDEAC - Union douanière et économique de l'Afrique centrale
UDRT-RAD - Union démocratique pour le respect du travail
UEMOA - Union économique et monétaire ouest-africaine
UN - United Nations (zie VN)
UNAMIR - UN Assistance Mission in Rwanda
UNAVEM - UN Angola Verification Mission
UNCED - VN-Conferentie over milieu en ontwikkeling
UNCHR - UN Commision for Human Rights
UNCLOS - VN-Conventie over het Zeerecht
UNCRO - VN-Vertrouwensoperatie in Kroatië
UNCTAD - UN Conference on Trade and Development
UNDP - UN Development Programme
UNEF - UN Emergency Force
UNEP - UN Environment Programme
UNESCO - UN Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNFICYP - UN Peace-Keeping Force in Cyprus
UNFPA - VN-Fonds voor Bevolkingsactiviteiten
UNHCR - UN High Commisioner for Refugees
UNICEF - UN Children`s Fund
UNIDO - UN Industrial Development Organization
UNIFIL - UN Interim Force in Libanon
UNIIMOG - UN Iran-Iraq Military Observer Group
UNOMIL - VN-Waarnemersmissie in Liberia
UNOMOZ - UN Operation in Mozambique
UNOSOM - UN Operation in Somalia
UNPROFOR - UN Protection Force in Yugoslavia
UNRWA - UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
UNSCOM - VN-Commissie voor Irak
UNTSO - UN Truce Supervision Organization
UPU - Universal Postal Union
VBO - Verbond van Belgische Ondernemingen
VEV - Vlaams Economisch Verbond
VN - Verenigde Naties
VNO - Verbond van Nederlandse Ondernemingen
VSZAO - Vredes- en Samenwerkingszone Zuidelijke Atlantische Oceaan
VU - Volksunie
VVD - Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
WCC - World Council of Churches
WEU - Westeuropese Unie
WFP - World Food Programme
WFTU - World Federation of Trade Unions
WHO - World Health Organization
WMO - World Meteorological Organization

KALENDER 2005

	JANUARI	FEBRUARI	MAART	APRIL
maandag	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25
dinsdag	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26
woensdag	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27
donderdag	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28
vrijdag	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29
zaterdag	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30
zondag	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24

	MEI	JUNI	JULI	AUGUSTUS
maandag	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
dinsdag	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
woensdag	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24 31
donderdag	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
vrijdag	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
zaterdag	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
zondag	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28

	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
maandag	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
dinsdag	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
woensdag	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
donderdag	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
vrijdag	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
zaterdag	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
zondag	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25